L. lat. 1015 y

1466

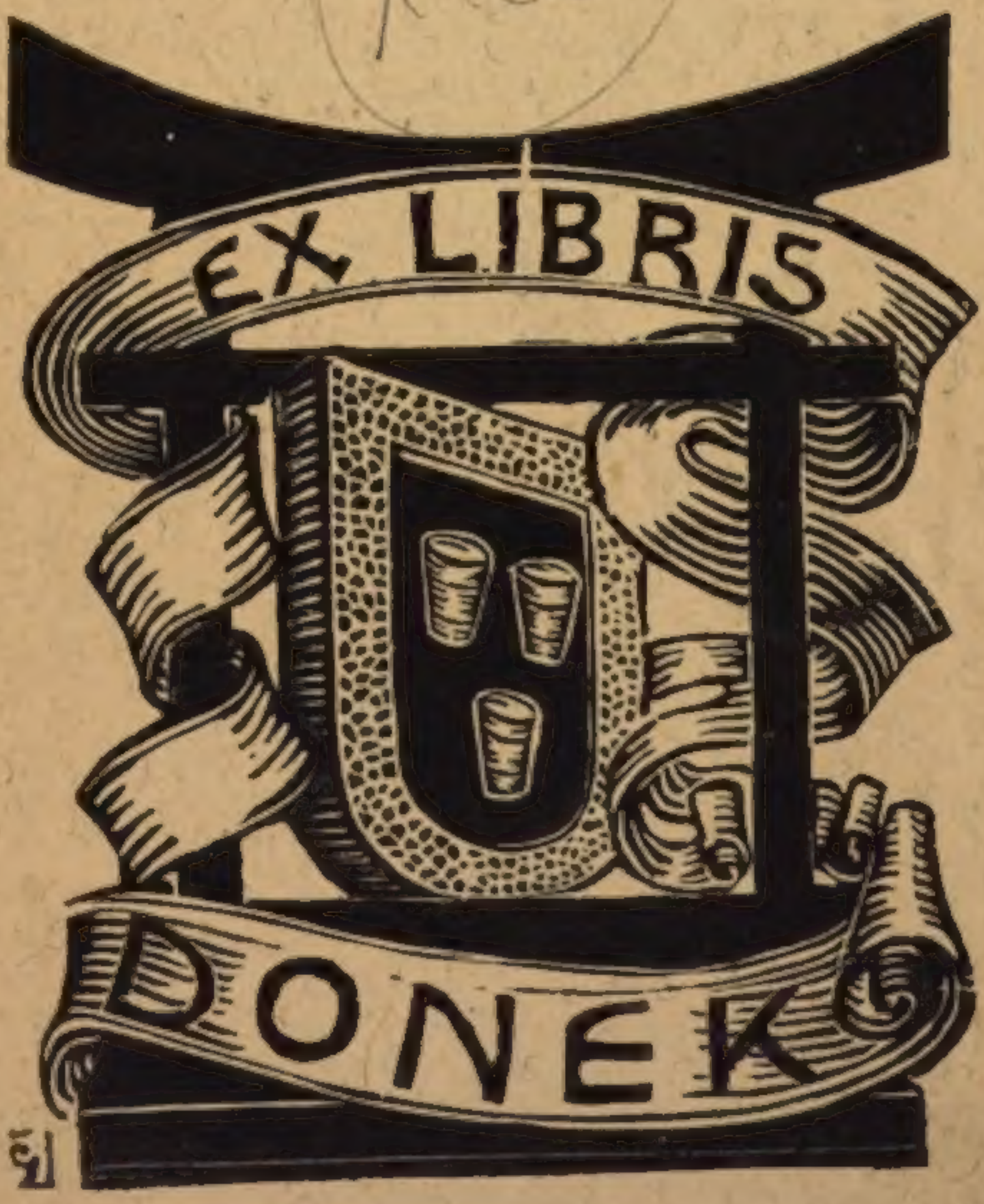

1051 V

Liber Ms.
Henberg.
Sacerdotis Syracusani
Pi Ord Lac 1825.

W 2045

UNIVERSÆ PHRASEOLOGIÆ LATINÆ CORPUS,

CONGESTUM

A

P. FRANCISCO WAGNER,

SOCIETATIS JESU SACERDOTE,

SECUNDIS CURIS

A QUOPIAM EJUSDEM SOCIETATIS

SALLUSTIANA, CÆSAREANA, LIVIANA,

CORNELIANA &c.

PHRASEOLOGIIS,

AC DENIQUE

INDICE VERBORUM,

Quæ de Pompeio QUÆ *de Scribonio*

IN FORO MILITARI, CIVILI, SACROQUE

OBTINENT,

LOCUPLETATUM.

Zacharias de Tilh.

1827.

Editio novissima, auctior & emendatior.

CUM PRIVILEGIO SAC. CÆS. MAJESTATIS.

RATISBONÆ ET VIENNÆ,

SUMPTIBUS EMERICI FELICIS BADERI,

A. P. C. N. MDCCLXVI.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

07/021339

Privilegium Cæsareum.

Nos FRANCISCUS *Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniæ & Hierosolymarum Rex, Dux Lotharingiæ & Barri, Magnus Hetruriæ Dux, Princeps Carolopolis, Marchio Nomenei, Comes Falkensteinei &c. &c. Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium universis, quod cum NOBIS Noster & Imperii fidelis dilectus* Emericus Felix Bader, *Bibliopola Ratisbonensis, humillime supplicarit, ut Privilegium Impressorium à Prædecessore Nostro Imperatore CAROLO VI. piissimæ Memoriæ super* UNIVERSÆ PHRASEOLOGIÆ LATINÆ CORPUS, à Patre Francisco Wagner, S. J. *congestum, die decima nona Junii Anno Millesimo septingentesimo trigesimo octavo ipsi Imploranti impertitum, & a Nobis Die undecima Decembris Anno Millesimo septingentesimo quadragesimo quinto confirmatum, ac ad alios Decem Annos a lapsu priorum renovatum, ad aliud decennium a lapsu prioris extendere clementissime dignaremur: Nos submissæ pariter ac æquæ ejus petitioni annuendum censuerimus. Ac proinde Authoritate Nostra Cæsarea omnibus & singulis Bibliopolis, Bibliopegis, Typographis & aliis quibuscunque rem Librariam, seu negotiationem exercentibus firmiter inhibemus, vetamus & interdicimus, ne quis supra nominatum* P. F. Wagner, S. J. UNIVERSÆ PHRASEOLOGIÆ LATINÆ CORPUS CONGESTUM, *sub hoc aliove Titulo per ulterius decem annorum spatium a lapsu priorum computandum intra sacri Romani Imperii fines recudere, vel aliis recudendum dare, aliorsumve impressum apportare, vendere vel distrahere, citra præfati Impetrantis ejusdemque Hæredum & successorum voluntatem & assensum in scriptis obtentum ausit vel præsumat. Si quis vero secus faciendo Privilegium hoc Nostrum Cæsareum, seu Interdictum violare, con-*

temne-

temnereque præſumpſerit, eum non ſolum ejusmodi Exemplaribus, ubicunque locorum repertis perperam quippe recuſis, ſeu apportatis, quæ dictus Emericus Felix Bader, *ſive propria authoritate, ſive Magiſtratus illius Loci auxilio ſibi vindicare poterit, de facto privandum, ſed & decem Marcarum auri puri pœna ærario ſeu fiſco Noſtro Cæſareo & parti læſæ ex æquo pendenda, omni ſpe veniæ, ſublata mulctandum decernimus, dummodo tenor bujus Noſtri Privilegii in fronte libri impreſſus reperiatur, & conſueta quinque Exemplaria Conſilio Noſtro Imperiali Aulico exhibeantur. Mandamus itaque omnibus & ſingulis Noſtris & Sacri Romani Imperii ſubditis & fidelibus dilectis tum Eccleſiaſticis, quam Sæcularibus, cujuscunque Status, Gradus, dignitatis aut ordinis extiterint, præſertim vero iis, qui in Magiſtratu conſtituti, vel ſuo vel Superiorum ſuorum loco, aut nomine jus juſtitiamque adminiſtrant, ne quempiam Privilegium hoc Noſtrum Cæſareum impune violare, ſpernere aut transgredi patiantur, ſed ſi quos, contumaces compererint, conſtituta a Nobis mulcta eos puniri, & quibuscumque modis idoneis coërceri curant, quatenus & ipſi graviſſimam Noſtram indignationem prædictamque pœnam evitare voluerint. Harum teſtimonio litterarum manu Noſtra ſubſcriptarum, & Sigilli Noſtri Cæſarei appreſſione munitarum, quæ dabantur Viennæ die Decima tertia Januarii Anno Domini Milleſimo ſeptingenteſimo quinquaſimo ſexto, Regni Noſtri undecimo.*

FRANCISCUS L.S.

Vidit

J. Comes Colloredo.

Ad Mandatum S. C. Majeſtatis
proprium
M. W. Nob. D. de Haan

NO-

NOBILIBUS AC STRENUIS

VIRIS ATQUE DOMINIS,

DOMINIS

CONSULIBUS,

PRÆTORI,

CONSULTISSIMIS

SENATORIBUS

LIBERÆ AC IMPERIALIS

CIVITATIS WANGENSIS,

DOMINIS MEIS

PLURIMUM OBSERVANDIS.

NOBILES, STRENUI, CONSULTISSIMI VIRI!

Equidem vitæ, quod complexus ſum, inſtitutô prohibeor, nequem Patrem, niſi communem illum mortalium omnium Satorem ac Parentem; nequos Neceſſarios, præterquam universô illô chriſtianô charitatis vinculô colligatos; ne Patriam aliam, quam ſuperam illam, bonisque omnibus propoſitam regionem agnoſcam: Neque tamen, ùt exiſtimo, hactenus ea lex pertinet, ut vel grati animi lege ſolutos ſuos aut communi humanitatis ſensû exutos velit. Quantumvis devoti ſumus & ſacri, licet hominibus & gratis ëſſe & ſentire patrii dulcedinem ſoli, & beneficiis pro modulo officia rependere. Ad eam, quam omnium commodis impenditis, curam ac ſolicitudinem multum debeo, quòd cùm fortè poſt longum intervallum ad meos reviſerem, liberaliter ac perhonorificè publicô nomine acceptus ſum; plus

etiam,

etiam, quòd æquos vos meis bonosque semper præbueritis; plurimum quòd petenti mihi veniam feciſtis, conatum hunc meum Phraſeologicum veſtris auſpiciis, veſtris inſignitum nominibus in publicum emittendi. Id quod magno mihi honori verto, ad vos vix alia laus redibit, niſi quod civem habeatis, qui exſcribendi laborem inſigniter faſtidioſum, cum non nulla tamen utilitatis publicæ ſpe conjunctum ſuſcipere & pertolerare potuerit.

Alia Vobis ſuppetunt domeſtica decora, quæ oppido veſtro, cætera cum magnis Sueviæ urbibus nec opulentiæ, nec ditionis amplitudine, nec ædificiorum ſplendore, nec murorum ambitu aut munimentis comparando, numerum nihilominus aliquem & nomen conficiant. Eſt inprimis vetuſtas tanta, ut jam Trajani ævô Vemaniæ nomine noteſceret, dignáque videretur, quæ Romanorum Civium colonia deduceretur, iis regionibus poſt Campodunum diu celeberrima. Id nomen fortaſſe à Vangionibus, Vangiona (Vangena) commutatum eſt eâ ætate, quâ cum plerisque Germaniæ populis, (qui Allemannorum vocabulum ex re ſibi ſumpſerant) poſt infelix ad Argentinam cum Juliano C. prælium, in Helvetiæ montes veſtrúmque agrum ex Romani ſe ſtrage recepêre. Cujus rei argumentum eſt, quod idem Vangenæ, an Vangioniæ nomen, præter complura Sueviæ, tribus & viginti Helvetiæ locis item alias adnotavi. Ager porrò ille, quem de

ſe Allemangoiam, quaſi Allemannorum terram hodie Algoiam dixêre novi incolæ, novam Germaniæ univerſæ apud exteros Allemanniæ appellationem peperit, nobis quidem gloriosè, nec immeritò: Nuspiam enim veteris Germaniæ, qualem clari Scriptores pinxêre, imago luculentior, priſci moris veſtigia certiora, quàm hîc vicináque Helvetiâ offendas. Patrum memoriâ vetus ille candor, ſimplicitas, fides, habitus, lingua originem ſuam olebant: quin hodie dum poſt tot peregrina vitia multiplicibus bellis haud parcè infuſa, earum laudum ſummæ velut liniæ inviolatæ adhuc dum exiſtunt.

Poſt extinctos, quibus exinde Vemania paruerat, Sueviæ Duces in magno illo triſtis interregni naufragio libertatem cum plerisque Sueviæ oppidis nacta, ipſa nimirùm ſibi cûdem cum cæteris Reipublicæ ſegumque formâ imperare; excuſſaque humiliore clientelâ ab uno Cæſare jus petere cœpit, ſatis deinceps felix & fortunis uſa percommodis. Ager etſi modi non maximi lætus tamen & paſcuus, & intercurrentium paſſim rivulorum beneficiò fœcundus, duo item, quibus includitur, flumina, ſupera inferaque Agra non fertilitatem duntaxat, ſed ad papyri telæque nitidiſſimæ mercatum, ad ferrarias officinas, ad ingentem civium quaſtum, opportunitatem magnam præbentia, publicas, privatasque opes magnoperè auxerant. Per temporum injuriam multum equidem de priſtina opulen-

lentia, ne latum quidem unguem, de integerrima in Cæsares, Austriacos præsertim, fide discessum est. Id quidem cum cæteris Sueviæ urbibus majoribus nostris commune fuit, ut Germanicæ Reipublicæ salutem Austriæ felicitate contineri existimarent; in communi periculo præ cæteris Imperii Ordinibus primi in fœdus & arma irent, recederent postremi; primi statum militem numeris integris in campo repræsentarent; socio nihilominus militi stativa perpetua ac tantum non domicilium præberent, hoc est hyeme juxta & æstate belli mala perferrent maximis laudibus à Leopoldo M. litterisque honestissimis sæpiùs commendari mererentur.

Hanc, inquam, divisam cum multis laudem habetis, propria illa & ad perpetuam Patriæ commendationem planè singularis est, quod unam inter ac triginta Sueviæ imperiales civitates sola propemodùm Vemania, in fatali illa latissiméque pervagata defectione, patrum Religionem, Sacra avita, summâ constantia tenuerit, nec Lutherana unquam dici, divorum Cœlitum signa ignibus, Sacerdotes cum Sacrificio exiliis damnari sustinuerit; cúmque vicina circum oppida, Lindavia, Ravenspurgum, Campodunum, Memminga, Leutkircha, Isnya, novi Evangelii contage, vel affecta jacerent, vel confecta, una perstiterit in gradu, idémque, quod ante mille annos, credere perrexerit. Et hæc tam illustris ad posterorum memoriam pietas, ut talem mihi Patriam obtigisse, magnoperè gratuler,

ut fidem tam raram cœleſtis Munificentia Numinis multis beneficiis remunerari ſit viſa; quòd è multis ſæpè, quibus planè haurienda videbatur, calamitatibus ſalva caput extulit; quòd etſi in re tenui adoleſcentes magnò numerô liberalibus diſciplinis inſtituendos in extera Gymnaſia amittat, atque ubi cœlô utimini bonorum ingeniorum ferace, permultos cenſeatis viros egregios, ſacrorum Cœnobiorum Antiſtites, alios in utraque Republica ſpectatos.

Pergite hac pietate, Magiſtratus Sapientiſſimi, pergite hac fide, integritate, filios ad litteras, ad concordiam cives, ad probitatem avis dignam omnes adhibére, ruinas ſarcire, Rempublicam induſtriâ curísque veſtris augére, meos item, ſi digni videbuntur, veteri benevolentiâ & gratiis complecti. Ita Vos DEus O. M. valentes integrósque diu ſervet. Viennæ ad D. Annô MDCCXIIX. 20 Febr.

Veſtro Nomini

Devotus Cliens,

FRANCISCUS WAGNER,

è Soc. JEsu.

PRÆ-

PRÆFATIO.

AD HUMANIORUM SCHOLARUM PROFESSORES.

Cum noſtrorum, qui ab Religioſi Tyrocinii biennio humaniores litteras pro more repetunt, domeſticæ ſcholæ præfectus fuiſſem, id propoſitum habebam maxime, & eo induſtriam omnem convertendam exiſtimabam, ut P. Juventii, harum litterarum hodie inter nos facile Principis, ſapienti monito obtemperarem. Primus, ait ille, Magiſtri labor eſto, Latinum ſtylum illis optimum demonſtrare, & ut aſſequantur, adjuvare. Ergo putare mecum cœpi, quæ adjumenta offerrem præſentiſſima, queis viis Adoleſcentes non ſciendi avidiſſate, quam ingenii præſtantia, ad omnem hujus litteraturæ laudem paratiſſimos, ad Latinæ Linguæ Proprietatem, Elegantiam, Copiam quam celerrime commodiſſimeque perducerem.

Proprietatem ut condiſcerent, hoc eſt, è barbaric vulgaris ſermonis ſordibusque emergerent, præter expoſitos barbararum vocum Indices multiplices, ſiquam vocem ſuſpectam haberent, *Theſaurum Latinitatis*, ſeu *Forum Romanum* conſulerent, juſſi. Ex eodem præcipuorum verborum ſyntaxin uſumque Latinis propriam ipſe exſcripſi: quo labore perfunctus admoneor a Collega, eadem id a P. Pomæjo in ſuis Floſculis præſtitum. Etſi doleam, actum me egiſſe, deque libello tam pervulgato ignoraſſe fuerit, in eandem tamen cum viro egregio cogitationem, methodum ac prope verba incidiſſe, mihi gratulabar. Ilos ergo flo-

ſores transſcribendos dedi meis; ſepoſui quot diebus quartam horulæ partem, qua ſuſcitandos pertentarem ſingulos, conſtitutumque ejus diei penſum de memoria repeterem; ſi qua adhærerent, explicabam; difficiliora paradigmatis illuſtrabam; & fiebat, ut quotidianæ ſcriptionis argumento fere aliquid inſerere poſſent. Atque hiſce ſcriptitationis, auditionis, exercitationis induſtriis jam intra bimeſtre Latinum quid velut in herba efflorescere, non ſine jucundo animi ſenſu animadverti.

Ut vero ad *Elegantiam* quoque perpolirentur, Turſellini particulas ſingulis, Schorum illis, aut Doletum, Hadrianum aliis, aut Goclenium &c. ut copia erat, diviſi, monuique, ne legerent duntaxat, ſed lecta in chartam compendio referrent, quo memoriæ commendarent altius, quæ ab lectione ſæpe, ut ſit, minus intenta facile devolatura erant.

Ut *Copiam* cum elegantia combiberent, Manutium à Buchlero auctum, & Schonslederum præbui, quos altera quavis periodo inſpicerent, quorum opibus ad ornatum, varietatemque nec timide & liberaliter tantisper uterentur, dum uſu non admodum diutino in jus ſuum aſſererent, quæ aliena fuerant, abjectisque centonibus de ſuo liberum quid & nativum contexerent; cogitarent autem præterea: hæc incipientium ſubſidia ad proritandum duntaxat, Latinoque alioque ſapore imbuendum Tyronum palatum excogitata; cæterum germanæ Latinitatis ſpem omnem in aſſidua Ciceronis bonorumque ex aurea ætate Autorum lectione collocandam; hos tanta cura pervolvendos, velut ſi nihil peractum paratumque acceſſent à majoribus, ſed unis ipſis cruenda forent, quæ ex his venis tantis conatibus egeſſere, quidquid hactenus fuit Phraſeologorum.

Hæc agenti cum illud incommodum videbatur, quot tot libellorum, quibus Diſcipulorum pluteos onerarem, turba mihi undeunde corradenda eſſet, tum quod iisdem, dum hinc Adverbia, Epitheta inde &c. faſtidioſe commendicant, plurimum utiliſſimi temporis volvendo revolvendoque inaniter elaberetur. Hoc tædio ut levaremur utrinque, optare cœpi eſſet aliquis, qui ſparſas has operas, eademque apud diverſos repetita in unum quodam corpus conflandi conſilium caperet. Tot jam extare Criticorum, Grammaticorum, Phraſeologorum, Indices, Enchiridia, Gazophylacia, Theſauros, Elegantias obſervavi, ut felicem ſe reputare poſſet is, quem tantam, tam paratam materiam in unum volumen certo ordi-

dine ac methodo ædificandi animus inceſſeret, feliciores vero fore Diſcipulos, qui in magno vitæ compendio progreſſiones tamen celeriores facerent, nec jam per rivulos concurſare deberent, quos in unum fontem Vir adeo beneficus corrivaſſet.

Externis vero noſtris ſcholaſticis quam ejusmodi opera non opportuna modo, ſed neceſſaria foret omnino! *Ciceronem*, *Ciceronem* ex alto ſuggeſtus Juvenibus inclamamus magiſtri, in hunc velut Regulam omnisque Latinitatis exemplum reſpicere, hunc legere, imitari, & ſcribere jubemus, ſed iis juvenibus, quorum partim maximæ, præter fragmenta quædam ſuæ claſſis ſcholaſtico libro (quamquam & hunc quam pauci emant) inſerta nullus domi Cicero, plurimis Terentii, Livii, Salluſtii &c. ipſa nomina peregrina, plerique, quid Nizzolius aut forum Romanum hominis vel rei ſint, perinde ut Maragnonius quispiam ignorent. Et hos ſtimulis fodiemus? hoc Latinos Ciceronianos effici volumus? qua autem ope, ad quem lydium lapidem ſuſpectæ fidei voces explorent? barbaras ſecernant, melioribus commutent? unde colores, verbaque pro adulterinis pigmentis elegantias petant? unde ad copiam aliquam parandam vel Synonymiam exſugant? Huc certe ſegnii vici devenitiſe non nullos, ut Epiſtolam, Chriam, orationem ſcripturi *Synonymis*, *Gradibus ad Parnaſſum* &c. habitarent, qua re quid horribilius ad corrumpendum ſtylum aptius excogitari poſſit? quod ſi opulentiores quidam filii familias circumſtant etiam, natentque Ciceronibus, Terentiis &c. quam pauci iis erantur ignicalis, ut formulas inde, phraſes, nexus &c. in adverſaria excerperent, juſtam animi contentionem ad exhauriendæ principiorum ardua afferrent?

Eædem atque his majores difficultates, cum Poëticæ fores obſiderent, fuere, qui *Phraſes*, *Synonyma*, *Gradus ad Parnaſſum* &c. præclara adeo adjumenta elaborarent, ut brevi tempore Poëticum aliquem colorem inde caloremque trahere multos experiamur. Quid eſt igitur, quod nemo dum ad Oratoriam gradientibus de tali adminiculo de gradibus ad noſtra gratificatus eſt? quid? quod optarunt hoc multi, nemo optantibus morem geſſit? quid autem, (inquam) quin tute hanc ſpartam occupas, & Lexicon aliquod Farfalogicum, aut quodvis demum nomen habeat, vel ipſe confias: vel ſi per temporis angustias excludaris, typum denique & formas lineas deſignas, quas tali provocatione commoti alii depingant denique, & abſolvant.

Con-

Conſilii dubium duæ res magnopere retrahebant, magnitudo laboris & ignobilitas. Infida utebar parumque firma valetudine. Operoſæ Scholæ quotidianæ vacui utilisque temporis relinquebant minimum; & informaveram nonnulla, quorum Autor minimum dici poſſem, cum è præſenti opere præter diligentis ſcribæ nomen nihil ad me rediturum cernerem. Titubantem Collega meus, externorum Rhetorum Magiſter, Vir, & morum & Latinitatis puriſſimæ candore longe ſuaviſſimus, *P. Gabriel Hammert*, iteratis identidem hortatibus in propoſito retinuit, tantoque promptiorem habuit, quod ejusmodi, ut ego ſum, hominum genus, ab omni ſumo alieniſſimum eſſe, idque pro honeſtiſſimo ducere debet, ſi, magno quidem ſuo impendio, quæſtu minimo, plurimorum commodis ſervire poſſit.

Re deliberata Phraſeologos, quos nanciſci poteram, omnes tres in claſſes partior; horum alii *Proprietatem* docerent, ut Nieſſii, Cellarii, Vorſtii, Voſſii, Borrichii Commentarioli; alii *Elegantiam* præſtarent, ut Hadrianus, Valla, Doletus, Turſellinus, Schorus, Fabri &c. *Copiam* denique nonnulli ſuppeterent, quorum chorum Manutius duceret & Schönslederus. Horum, inquam, operas omnes in unum Corpus cogendas, eximenda, quæ apud ſingulos præcipua eſſent, atque ſub unum conſpectum objicienda conſtituti, ea tamen adjecta conditione, ut ne voluminis moles ita excreſceret, quin ab juvenibus in ſcholam ad ſtatas ſcriptiones comportari poſſet. Hanc vero, quam vides, methodum mihi deſcripſi:

I. Nizzolium equidem pro ſolo operis ſtravi ejusdemque ordinem alphabeticum ſum ſecutus, quin tamen iisdem me carceribus includerem, iisdem religionibus obligarem; neque enim in ea ſum hæreſi, ut vel Ciceronem de omnibus argumentis diſputaſſe, aut non iisdem cum Vitruvio, Varrone, Livio, Cæſare &c. ſi de iisdem rebus loqui voluiſſet vocabulis uſurum fuiſſe, exſtimem. Quare aliorum quoque ex aurea ætate Autorum voces adjeci, aſteriſco notatas, ut ab Ciceronianis ſecernantur, non quod fugiendi eſſent. Totus enim in ea ſum ſententia, juvenes intra hujus ætatis limites conſtringendos, & à Plinianis, Senecianis &c. omnino abſtinendos. Intelligent autem, quam hic vocem non repererint, nullum habere idoneum Autorem: atque adeo meliore commutandam.

II. Vocabula nihilominus *ſacra* & *religioſa* ſuis locis, characterum forma diverſa intexui, eademque è Pontano, quo nemo melius chri-

ciſtiane ſimul & latine loqui docet, Tympii opera collectis obſervationibus illuſtravi,

III. Cum ad linguæ puritatem Etymologiæ cognitio plurimum conferat, vocum origines, ſ. *Radices* è Feſto, Iſidoro, Nonio &c. adeſſe oportuit; ego hoc properantiæ indulſi meæ, ut Denzlerum diligenti, ut puto, Lexicographo, conſiderem, ac præter ejus Radices, alias fodere non laborarem. Compoſitorum ac derivatorum Primigenia, nempe quorum notitia obvia, omnino præmiſi. Hiſi paululum, num alphabeti neglecto ordine ſuam Primitivis familiam Denzleri Exemplo ſubjicerem, cœptum tamen tramitem, ut quærentibus adoleſcentibus accommodatiorem retinendum decrevi. Qua cauſa per illud V. *vide*, paſſim, qua porro eundum foret, præſignavi.

IV. Synonyma, ùt in Nizzolio ſunt, ſimpliciter adſcripſi.

V. Contraria ſigno)(notata, ut quæ ſe ipſis offerrent, non erat, ut multa veſtigatione conquirerem.

VI. Vocum, quas fere pro idem ſignificantibus uſurpat vulgus, elegantiores vero haud paulum notitionibus inter ſe differre obſervant, *Differentia*, D. è Laurentio *Valla* dedi aliquas, ac revera cœpi potius, & quid voluiſſem oſtendi.

VII. Epitheta Ciceroniana, & Adverbia, quæ ex *Nunnio* & *Sanctio* primis duabus editionibus adjeceram, omittenda cenſui, partim quod in his haud plurimum adjumenti ineſſe videretur, partim ne libri moles creſceret ultra, quam ut commode in Scholam ferri poſſet.

VIII. Suam vocibus ſingulis Syntaxin ſeu *Uſum* peculiarem, ſententiis, formulisque lectiſſimis è Nizzolio, Pomæjo, aliisque multo diſcrimine decerptis attexui, quarum iterata lectio cum alias utilitates afferret, tum ſi quampiam atque ab his alienam conſtruendi formulam adhibuerint Diſcipuli, fere in Idiotismum ſe impactos admoneantur.

IX. Vulgatiores Barbarismos, ſeu Idiotismos Syntaxi Latinæ his quibusdam è Schoro &c. ſubjeci; ut venia ſit ingenue confitenti, ubi minimum oportebat, præparus fui; nec enim ſolum demonſtranda erat via, qua incederent, ſed infames quotidianis er-

ro-

roribus ſcopuli detegendi, ut ſuæ barbariei identidem admonerentur juvenes.

X. Ad Copiam, ſeu Phraſeologiam quod attinet, nempe operis partem principem, ac diſcentibus deſideratiſſimam, primæ Editiones non niſi collectas Roterodami, Manutii, quique omnibus præſtat, Schönslederi Phraſes, paulum ad Juvenum captum deflexas habuere. In præſens opera cujusdam Collegæ mei, & tædii vere decumani labore, acceſſere Liviana, Cæſarcana, Corneliana, Salluſtiana, cum Indice diduſiore vocum barbararum, alioque Tyroribus admodum deſiderato Germanico-Latino; Opusque evaſit ejusmodi, ut detrahi nihil, addi perparum poſſit. Ab viri modeſtia obtinere non potui, ut ſuum de ſtudioſa Juventute tam præclare meriti nomen adſcribi pateretur.

Habetis hic RR. PP. Profeſſores & Magiſtri, quo Conſilio primum coeptum ſit Opus, & quantum ad eius abſolutionem recens acceſſerit. Si præterquam quid præſtiterimus, quantum inſuper voluerimus, apud vos exiſtimabitis, laboribus noſtris,

veſtro veſtrorumque commodo benevoli

utemini, fruemini.

A von. Syn. ab, abs, de, ex, per. *Ulus.* Ager a filio emptus; conductus a Consoribus. Libri per Duumviros adiati. Clientelæ per Cæsarem comparatæ. *Signif.* 1. *Motum de loco*, aus, von. Redeo a villa. 2. *Servit tempori*, von. A puero. A prima adolescentia, von Jugend auf. 3. *Notat Causam*, von wegen, für. Caput a sole dolet. Ab odio furit. 4. *Patriam*, Vaterland. Græcus a Phocide. Principium a Lavinio liberi. 5. *Vicinam*, Gegend. Ab theatro venit. 6. *Cum ablat. Personæ, ejus domum*, Behausung. A patre, abamico, a nobis redit. 7. *Signif. per*, durch. Salus nobis a bonis allata est. 8. *post*, nach. A morte. A cœna. A prælio. 9. *pro, cum verbis sto, sum, dico, facio.* A senatu stat, er hält es mit dem Rath. Hoc totum a me est, das ist für mich. A nobis facit. A reo dicit. 10. *contra*, wider. A frigore, a sole se defendit. 11. *Ex parte*, von Seiten. Ab Romanis tuba cecinêre. 12. *Munus aut procurationem*, Amt oder Verwaltung. A secretis. Ab epistolis Cæsar. A palatio. 13. *Quod attinet ad*, was anbelanget. A memoria bene instructus. Firmus ab equitatu. Inops ab amicis. 14. *ponitur pro: nomine alterius*, an statt, im Nahmen eines andern. A fratre, ab Republica solvere.

Abactus, a, um. *particip.* von abigor, abgetrieben. *Syn.* Abductus, ablatus, delatus, pulsus, expulsus, remotus, fugatus, actus, exactus. *Usus.* Abactus grex pecorum. Cajus Magistratu abactus.

Abacus, i, m. Credenz-Tisch. *Syn.* mensa structorum & ad vasorum receptaculum usum, & ad pompam instructum. *Usus.* abacos complures ornavit argento, auroque cælato.

Abalienatio, onis, f. Entfremdung. *Usus.* Abalienatio est ejus rei, quæ mancipi est, aut traditio alteri nexu, aut in jure cessio.

Abalienatus, a, um. *particip.* von abalieno, entfremdet. *Usus.* 1. Abalienatum vectigal, der entfremdete Zoll. 2. unqünstig. Abalienato esse animo. 3. beraubt, entsetzet. Abalienatus jure civium, des Bürgerrechts beraubt.

Abalieno, as, avi, atum, are. entfremden. *Syn.* Alieno, distraho, averto, disjungo, divello.)(*Concilio. Adv.* Celerrime, valde, vehementer. *Usus.* 1. *Jus rei in alterum transfero*, das Recht einer Sache einem andern übergeben. Vectigalia, agros populi vectigales, fundos, ædes abalienat. 2. *Translat. ad voluntates*, abwendig machen. Studia hominum, judices a se, a sua causa abalienavit.

Abavus, i, m. Ur-Ahnherr, Ur-Ahn-Vater. *Usus.* Jam duorum abavorum quam est illustre nomen. *Epi.* Omnium sapientissimus.

Abbas, tis, m. Abbt. *Syn.* Cœnobiarcha, Archimandrita. Monachorum Præfectus seu Antistes, Monasterii Præsul, Cœnobii Præses seu Moderator.

Abbatissa, æ, f. Aebtißin. *Syn.* Antistita sacrarum Virginum, Asceteriarum Præfecta, Monachorum Mater Maxima, Moderatrix dicatarum Deo Virginum, Parthenonis Præses, Cœnobii Antistita, Virgo Maxima.

Abdicatio, nis, f. Abkündung, Absetzung. *Usus.* Amotus abdicatione dictatura terror.

Abdico, as, avi, atum, are. verſtoſſen, abſetzen, ablegen. *Syn. Abjicio, rejicio, depono, exuo, privo, ſpolio. Phraſ.* Abdica te honoribus; Miſſos fac honores, laß die Ehren-Aemter fahren. Foro te ſubtrahe. Curas & honoribus mulcam vel longam ſalutem dicto. De provincia decede. Imperium depone. Magiſtratu abeo, tutela, patrocinio, annonariæ rei procuratione, te abdicato. De foro diſcede. Provinciam ſucceſſori trade, concede. Civilibus abſcede muneribus. A foreſi ſtrepitu te removeo. Nuntium forenſibus curis remitte. De lege provinciæ procuratorem alteri. *Uſus.* 1. Abdicare filium, genetum, verſtoſſen, enterben. 2. *Magiſtratum ponere*, Amt aufgeben. Præturam, conſulatum, vel ſe Prætura abdicare.

Abdico, is, ixi, ictum, ere. verſagen.)(*Annuo. Uſus.* Aves abdixêre, die Vögel haben nicht zugeſaget.

Abditus, a, um. *particip.* von abdo. verborgen. *Syn.* Latens, latitans, opacus, latebroſus, obſcurus, ſecretus, arcanus. *Adv.* Penitus, penitiſſime, prorſus, plane. *Phraſ. Locus abditus* ab arbitris liber, remotus, ein abgelegener Ort. Res abſtrusa, & à natura involuta; res magnis circumfuſa tenebris. *Uſus.* Abdita ac penetrales foci. Auri venæ penitus abditæ. Homo hic ſenſus, conſilia, voluntates abditas gerit & retruſas, ein hinterhaltiger Menſch.

Abdo, is, didi, ditum, ere. verbergen. *Syn.* Occulo, occulto, condo, abſcondo, recondo, abſtrudo, retrudo, tego, obtego, contego, velo, involvo, operio, celo.)(*Patefacio palam. Phraſ. Abde me*, ich verberge, verſtecke mich. Conjicio me in latebras. Commendo me latebris. In occulto me contineo. Conſpectum fugio. *Uſus.* Abdere ſe ex conſpectu. Abdere ſe rus, in bibliothecam, in latebras, in ſcalarum tenebras, vel tenebris, in ſcholarum pulverem. Abdere gladium ſub veſtem. Arte quadam ſtultitiam abdere, ſeine Narrheit liſtig verdecken. V. *Abſcondo, Tego.*

Abdomen, inis, n. Schmeerbauch. *Syn.* Venter. *Epi.* Turgens, inſaturabile, inexplebile, obeſum, unctum, pingue. *Uſus.* Homo abdomini natus, Schlemmer. Abdomini inſervire, indulgere, operam dare. V. *Pinguis.*

Abduco, is, xi, ctum, ere. hinweg führen. *Syn.* Amoveo, removeo, aufero, averto, abigo, tollo, abſtraho.)(*Adduco. Adv.* Cautè. *Uſus* Servum ab hero, diſcipulos à Præceptore, à Mano legiones, hominem à foro, rus, in latomias per vim abducere. Clavem de ſera abducere, den Schlüſſel abziehen. *Transit. ad intelligendi vim*, den Verſtand betreffend. Aciem mentis à conſuetudine oculorum abducere, nach Vernunft, nicht nach dem Augenmaaß urtheilen. Cognitionem à doloris ſenſu; animum à cognitione, commentatione, literaria contentione &c. abducere, die Gedanken abwenden. 3. *Ad vitandi ſtudia*, den Willen betreffend. Dabo operam, ut puerum à vino, licentia, libidine, irâ, turpi quæſtu abducam, von Laſtern abhalten. Reſpira, animum à moleſtiis, angoribus, ſolicitudine, curis, negotiis, amicum ex arce (*vanitate aulæ*) abducito. Multos avaritia à fide, ab officio, à vero & honeſto ad nequitiam &c. abduxit. Cave, ne fallaciis à veritate abducaris, abſtraharis, averteris, avocaris, abripiaris.

Abeo, is, ivi vel abii, itum, ire. hinweggehen. *Syn.* Diſcedo, recedo, excedo, concedo, exeo, migro, egredior, proficiſcor, faceſſo.)(*Adeo, accedo, maneo. Adv.* Longè, longius, parumper, planè, intra, peregre, obviam, ultrò, huc, hinc, illinc, ſtthinc, inde, ab, vel ex oculis. *Phraſ. Ex Italia non abibo*, non decedam, ich werde aus Welſchland nicht weggehen. Non recedam, ne latum quidem digitum diſcedam. Ex Italia nulla ratione neque pelli, neque moveri potero. Nunquam inde me commovebo. Pedem ex Italia non egrediar: nusquam hinc veſtigium movebo. Pedem ex Italia non efferam. *Aufer loco*, packe dich hinweg. Aufer te hinc, faceſſe loco, age te hinc longius; amove, amolire, ſubduc te iſtis ex ædibus, abage te cum ito tuo ſocio. *Uſus* 1. Ex urbe, ad mercaturam, è medio abire. Viam abire. Animus eſt in diſceſſu, ich gedencke bald abzureiſen. 2. *Transl. Negotium imperfectum relinquere*, von einer Sache abſtehen. Ab inceptis, ab emptione, actione, petitione abire. 3. *Ad triſtia, cum deſinunt.* belangen) das Ende trauriger Dinge. Nauſea, peſtilentia, tumor, morbus ſero demum abiit. 4 *Ad læta, cum deſinunt.* Spes victis, animi quies, memoria rei abiit: Salus exulatum abiit. Abierunt laudes: mox. Abit ſomnus, voluptas fluit, effluit, prona avolat. 5. *Ad tempus.* Abiit dies unus, alter: abiit hora, annus, ætas. 6. *Ad mutationem animi, morumque*, zur Gemüths-Veränderung. Turpe eſt abire ad vulgi opinionem, ad-

pro-

peregrinos mores, ad sententiam alienam. A sensibus, ab homine (*ab omni humanitate*) abiit. A proposito sermone longius abimus. Mos vetus in desuetudinem; beneficia in oblivionem abiere. Quid ad has ineptias abis? In quantos sumptus abeunt vectigalia. 7. *Ad pœnam.* non tibi abibit sic, es wird dir nicht also ablaufen. 8. *Ad imprecandum*, übel zu wünschen. Abi in malam rem, crucem, pestem, cruciatum, ad corvos. 9. *Ad mortem.* Vitâ abire, ad plures abire. 10. *Ad incrementum ire*, erwachsen. Oppidum in urbem abiit. V. *Discedo, Abito.*

Abeo, es, ivi, itum, ire. abgehen. *Syn.* Abscedo, abdo, discedo, recedo. *Usus.* Domo conjugem abeunt.

Aberratio, nis, f. Irrung. *Syn.* Digressio à recta via. *Epit.* Laberalissima, dignissima. *Usus.* *Transl.* Avocamentum a curis, Gemüths-Aenderung. Aberratio a molestiis, doloribus erudito homine quærenda, diligenda est.

Aberro, as, avi, atum, are. Irren. *Syn.* Desisto, devio, erro, decerro, vagor, recedo, decerno de via, deducor à via. *Ant.* Ab, de, ad, longius, unde. *Usus.* 1. Ab recta via per errorem desicco. 2. *Transl. sive, proposito*, des Vorhabens verfehlen. Consilia tua, à regula, & præscriptione vitæ, à communi utilitate, à proposito longissimè aberrant. Aberrat oratio, cum extra fertur. 3. *In errorem*. Irrung des Gemüths. Conjectura, verbo aberravi. 4. *Discrepo.* nicht zutreffen. Imago ab exemplari; filia vultus a matre, orationes à se aberrant. 5. *De re non gravi*, entweichen. Scribendis epistolis, amicorum sermonibus aliquo à molestus. V. *Erro.*

Abhinc, vor, von jetzt an. *Accus. & Ablat. jungitur refertur ad tempus præteritum; nonnisi futurum.* Syn. Ex, ab hac die: biß ano. *Usus.* Annos abhinc, vel minus amplius viginti.

Abhorreo, es, ui, ere. Abscheu haben. *Syn.* Detestor, abominor, aspernor, exhorreo, religioni habeo, averror. *Phras.* *Abhorreo ab re*, ich habe einen Abscheu für die Sache. *Adv.* Longe, longissime, multum, plane, plurimum, prorsus, valde, vehementer. Refugit animus, atque reformidat. Aspernatur aures ac respuit: specie calamitatis horretur. Hominem ut pestem aliquam fugio. Odio ferox incredibili in hominem scelestissimum. Abhorret animus, auris, studium ac voluntas à nefaria societate. Animo si quisquam alius, alieno sum ab his consiliis, & averso. *Usus.* 1. Abhorret animus à nuptiis, litterarum studiis, forensi strepitu, ich habe einen Abscheu. 2. *Repugno, a remus sum*, nicht übereinstimmen. Abhorret hoc facinus ab optimi viri moribus, constantiâ, gravitate. Dictum hoc à veritate, ab hominum sensu ac fide abhorret. Doctrina hæc à vulgi auribus, ab opinione generis humani admodum abhorret. Abhorret oratio tua ab aurium comprobatione. V. *Dissimilis, Alienus.*

Abjecte, verächtlich. *Syn.* Contemptim, abjecto animo. *Usus.* Nec abjecte, nec sine aliqua dignitate casum illum tulit.

Abjectio, nis, f. das Hinwerfen, Kleinmüthigkeit. *Syn.* Rejectio, dejectio animi, defectio, & pæne desperatio, debilitatio, nimia trepidatio. Animi debilitas, remissio ac solutio, languor, imbecillitas.

Abjectus, a, um. *Partic.* von abjicio. *Syn.* Desertus, contemptus, neglectus, despectus, spretus, vilis, humilis. *Ire ejectus. Adv.* Omnino, plane. *Tib. es.* abjecto es animo, du bist von einem verzagten verächtlichen Gemüthe. Animo sanè es afflicto, fracto, humili, demisso, perculso metu, molli, enervato, languido. Terrem quidam in te est, & molle, quod ægritudine, quasi tempestate quatiatur. Submissum, effœminatum, fractum geris animum. Cavendum tibi foret, ut ne quid timidè, ne quid ignavè, ne quid serviliter, muliebriterque facias, at tu animo es perculso & abjecto. Pusillus ille tuus animus, fractus & dissipatus; debilitas, abjectio, timiditas humilis tui animi palam est omnibus. Quam nihil in te virtutis, nihil animi, nihil nervorum inest, omnes vident. Ut de animo demittas, ut frangaris mobilis, ut animo consternere, quovis incommodo perturberis, neminem latet. Nota est mollitie, & abjectæ indolis tuæ inertia. Fractum, nescio quid, pusillum, ac ipsâ malevolentiâ jejunum in te est. Fabula jamdudum vulgi est animi illa tui remissio ac solutio. Angustiæ pectoris tui, & egestas animi parvi, languentis ac debilitati in omnium ore ac sermone sunt, man redet überall von deiner Feigheit. V. *Vilis, humilis.* *Usus.* Causam tuam abjectam excitavi. Oratio abjecta. Dii ad sensus, moresque nostros abjecti.

Abiegnus, a, um. aus Tannen. *Ufus.* abiegnæ trabes.

Abies, etis, f. Tannenbaum. *Syn.* Alpina & procerior arbor. *Epit. Criſp.*

Abigo, is, egi, actum, ere. hinweg treiben. *Syn.* Expello, pello, depello, ejicio, ago, exigo, amoveo, fugo. *Ufus.* 1. Pecudes furto, & latrocinio abigere. Abigere muſcas, delatores ab ædibus, anſeres a vel ex frumento. Abigere partum medicamentis, die Leibesfrucht abtreiben. 2. *Transl.* Membris laſſitudinem, animo moleſtias vini haurſu abigere, Mattigkeit oder Verdruß mit einem Trunk Wein vertreiben. V. *pello.*

Abjicio, is, jeci, jectum, ere. verwerfen. *Syn.* depono, rejicio, relinquo, contemno, ſperno, aſpernor, deſpicio, neglego, reſpuo cum contemptu fere ac deſperatione. *Adv.* libenter, neglegenter, prorſus. *Ufus.* 1. abjicere ſe humi, ad pedes Principis, ſich zu den Füſſen werffen. Abjicere inſigne regium de capite; ſuſceptum onus per imbecillitatem; in mare ſe abjicere. 2. *Transl. abrumpo capta*, das angefangene fahren laſſen. Conſilium profectionis, ædificationem, voluntatem diſcendi, omnem de republica curam ſibi abjiciendam putavit. 3. *animi vitia, aut virtutes exuo*, gute oder üble Sitten ablegen. Nunc demum ſocordiam veterem, ſuperbiam, timorem &c. abjicio. Equid ſpem, honeſtæ gloriæ ſtudium, ingenii famam, haſtam, teipſum, humanitatem omnem turpiter abjicis? V. *contemno relinquo.*

Abitio, nis, f. Abſchied. *Syn.* abitus. *Ufus.* propter te hæc abitio evenit.

Abitus, us, m. Abreiſe. *Syn.* Diſceſſus, exceſſus, receſſus, profectio, abitio, migratio. *Ufus.* poſt abitum importunitimæ peſtis.

Abjudico, as, avi, atum, are. etwas rechtlich abſprechen. *Syn.* judicio aliquid alteri, aut ab altero aufero.)(*adjudico. Ufus.* Agros, cauſam, fundum Prætor Cajo abjudicavit. V. *judicium.*

Abjungo, is, xi, ctum, ere. zertrennen. *Syn.* disjungo, ſeparo. *Ufus.* lacrymas non teneo, cum a me abjungeris, ich weine faſt, da du von mir ſcheideſt. abjunxit ſe ab illa factione. V. *disjungo.*

Abjuro, as, avi, atum, are. mit einem Eidſchwur verläugnen. *Syn.* nego, pernego, abnuo, ejuro, jurejurando. *Ufus.* Creditum, depoſitum, pecuniam abjurare, er verſchwört ſich, daß er nichts empfangen. V. *ejuro, abnego.*

Ablegatio, nis, f. Abſendung. *Ufus.* Ablegatione juventutis ad bellum, urbs levanda videbatur.

Ablego, as, avi, atum, are. abſenden. *Syn.* amando, ejicio, pello, expello, dimitto,)(*admitto, admoveo. Adv.* aliquo, alio, foras. *Ufus.* odiosum hominem rus, in villam ablegavi, ich hab ihn weiter geſchickt. Conſilium dimittit & ablegat. V. *pello.*

Abligurio, is, ivi, itum, ire. verſchlemmen. *Syn.* Ligurio, voro, helluor. *Ufus.* patria bona abligurire. V. *Vorax. patrimonium.*

Abludo, is, ſi, ſum, ere. ungleich ſeyn. *Syn.* differo, diſcrepo, abſum, abhorreo, diſſimilis ſum. *Adv.* multum, non multum. *Ufus.* Hæc imago a te non multum abludit, dieſes Bildniß iſt dir nicht gar ungleich. V. *diſcrepo, diſſimilis, abhorreo.*

Abluo, is, lui, lutum, ere. abwaſchen. *Syn.* lavo, purgo, eluo, rigo, expio, abſtergo. *Ufus.* 1. quin tu maculas, fordes eluis? 2. *corrigo.* verbeſſern Superioris vitæ maculas egregiis factis abluit. Perturbatio animi placatione abluitur.

Abnego, as, avi, atum, are. verläugnen. *Syn.* nego, pernego, abnuo, retracto, renuo, recuſo. *Phraſ. Abnegare Deum ac fidem*, den Glauben verläugnen. A vera Religione deſciſcere. Religionem omnem fidemque ejurare. A DEO & fide diſcedere, deficere. DEO fidem, venerationem cultumque renunciare. Ejurare quidquid ſacrum, ſanctumque eſt. Sacrorum, religionumque omnium vincula abrumpere. Religioni, deoque auxilium remittere. *Ufus.* abnegare depoſitum, pecuniam.

Abnormis, e, comm. ungeheuer. *Syn.* vaſtus, immanis, enormis.

Abnuo, is, ui, nutum, ere. abſchlagen. *Syn.* renuo, recuſo, nego.)(*annuo, aio, concedo. Ufus.* Julia abnuit miles, der Soldat gehorchet nicht. Cognomen Rufi non abnuit. Nullum facinus abnuere ſolet. Tua erga me voluntas nihil unquam ſtudio meo abnuit, du haſt mir noch nichts abgeſchlagen.

Aboleo, es, vi & evi, itum & etum, ere, vertilgen. *Syn.* annuo, reſcindo, tollo, deleo

deleo, extinguo, oblitero. *Phraſ. Sylla Senatus conſulta, tabulas abolevit*, indixit, Sylla hat alle Geſetze vertilget und umgeſtoſſen. Legum ſanctiſſimarum memoriam obſcuravit. Imperia ſolo æquavit. Religiones diſſolvit. Auſpicia emovit, ac delevit. Senatus auctoritatem ſuſtulit ac peremit. *Uſus.* 1. Aquis aut igne abolere, durch Waſſer oder Feuer vertilgen. Homo perditus magiſtratum civibus, ſenatui libertatem, vires Reipublicæ, ac leges abolevit; Conſcientiam tamen generis humani, & infamiam ſempiternam abolere non potuit. Crimina, & nomina reorum abolere, die Laſter ſammt den Namen der Beſchuldigten auslöſchen. 2. *Transl. ad animi affectus*, Gemuths-Sachen betreffend. Tempus iram, dolorem &c. abolet, Zorn und Schmerzen vergehet mit der Zeit. V. *Abrogo*.

Aboleſco, is, evi, ere. veralten, zu nichts werden. Syn. antiquor, reſcindor, obſoleſco, roſſor, deleor, decreſco. *Uſus.* memoria rei propè jam aboleverat, die Sache wäre ſchier in Vergeſſenheit kommen. Conſtituta olim pœna penitus abolevit, die aufgeſetzte Straffe iſt gänzlich in Abgang kommen.

Abolitus, a, um. *partic.* von aboleo, veraltet, ungebräuchlich. Syn. antiquatus, obſoletus, abrogatus. *Phraſ. mos abolitus eſt*, der Brauch iſt abkommen. ſublatus ac ſepultus eſt; obſolevit; conſenuit; ſepultus ac ſitu obſitus; ſummotus è republica; obliteratus; ſenio ac ſenio emortuus eſt. *Uſus.* mores abolitos tamen retinet. Libros, accuſationes, leges abolitas portuahit. Ædes abolitas inſtaurat.

Abominandus, a, um. abſcheulich. Syn. deteſtabilis, deteſtandus, execrabilis, execrandus, horrendus, deteſtatione dignus. *Uſus.* Inſolentias abominanda.

Abominor, aris, atus ſum, ari. verfluchen, Abſcheu tragen. Syn. Execror, deteſtor, fugio, horreo, abhorreo. *Phraſ. Quis non abominetur cruentis belli auctorem?* wer ſoll den Urheber eines blutigen Kriegs nicht verabſcheuen? (quis non execretur, execrandus, & deteſtandus videatur funeſti, ac conſceleri belli auctor? quis non ut conſceleratum ac contaminatum averſetur? quis non dignum, pronuntiet, quem ea execratione, ac furiali carmine boni omnes caput compoſito omnes proſequantur? ut vomicæ quædam, ac carcinomata reipub. eæ habendi ſunt perditi homines, qui belli auctores. V. *abhorreo, abhorreo. Uſus. eum verbum aliqs od veluti ſiniſtri ominis cauſa refugimus*, da wir etwas verabſcheuen wegen übler Vorbedeutung. Regium inſigne aut proferendum tibi eſt, aut (quod abominor) in te ruet. Nominata inter epulas incendia fuſa aquis abominantur. *Formulæ abominantis.* O miſera vitæ ratio! O rem miſeram, & calamitoſam! O me perditum! O me afflictum! O meam calamitoſam ſenectutem! O rem odioſam! O factum male! Hoccine ſæculum! O genera ſacrilega! O hominem, caput ſceleſtum & impium! Proh nefas! Væ ætati tuæ!

Aborior, reris, vel riris, ortus ſum, oriri, entſpringen, aufgehen, unzeitig gebohren werden. *Uſus.* Fœtus, arbores aboriuntur.

Abortio, onis, f. unzeitige Geburt. Syn. immaturi fœtûs ejectio. *Uſus.* abortionem perſuadere.

Abortivus, a, um. mißgebürtig. Syn. Abortu natus. *Uſus.* fœtus abortivus.

Abortus, ûs, m. Mißgeburt. Syn. partus intempeſtivus, abortio. *Phraſ. abortum procurare*, das Kind abtreiben. partum medicamentis abegit. Abortioni operam dedit. Fœtum abortione perdidit. *Abortum pati*, um das Kind kommen. abortum facere, partum immaturum, fœtum abortivum edere, enimaturum, fœtum abortivum edere, eniti, egerere. *Uſus.* abortum facere, pati, inferre. Uno abortu multa pauperia egeſta.

Abrado, is, raſi, raſum, ere. abkratzen. Syn. rado, corrado, tollo, aufero, ſubripio. *Adv.* penitus. *Uſus.* 1. Barbam, ſupercilia abradere, abſcheeren. *Transl. eripio, extorqueo*, herauslocken. vidit ſe litium terrore nihil ab eo abradere (pecuniæ) poſſe.

Abripio, is, ripui, reptum, ere. wegnehmen. Syn. rapio, ſurripio, eripio, abſtraho, tollo, aufero. *Uſus.* 1. procul a terra tempeſtate abreptus eſt, er iſt durch Ungewitter weit vom Land getrieben worden. In vincula, ad quæſtorem abripi juſſus eſt. Filius à complexu matris, Senator a complexu reipublicæ, Epaminondas ex ipſo victoriæ complexu abreptus eſt. A conjuge, liberis, aris, ſacisque abripi. 2. *Transl. ad vehementes animi affectus*, belangend heftige Gemüthsbewegungen. Quali æſtus quidam ingenii, iracundiæ, dolorisque eum in alium abripuit. V. *aufero. furens*

Abrodo, is, si, sum, ere. abnagen. Syn. rodo, corrodo, exedo, dentibus abscindo.

Abrogatio, onis, f. Aufhebung, Abschaffung. *Usus.* lex septa difficultate abrogationis.

Abrogo, as, avi, atum, are. abschaffen. *Syn.* rescindo, dissolvo, aboleo, antiquo, adimo, aufero, minuo, interdico, refigo, abdico, consentu publico irritum facio, tollo, oblitero.)(*rogare legem. Adv.* æqualiter. *Phras. abrogare leges*, die Gesetze abschaffen. solvere, extinguere, evertere; legum severitatem amputare, circumcidere, edicta revocare, rescindere, abolere. :.) *abrogare falsorum deorum cultum*, den Götzendienst abschaffen. superstitiosum inanium deorum cultum emovere; demolui fana; aras sacrilegis religionibus contaminatas diruere, exscindere; discutere nefandos coetus; impia simulacra cum omni sacrificiorum apparatu obtercre. 3 *abrogare imperium, magistratum*, die Obrigkeit absetzen. extorquere hominibus ambitiosis diuturnum regnum; magistratus sola æquare; reges tollere; regiam potestatem dissolvere; extinguere, delere senatus authoritatem; movere magistratu; sacerdotium auferre. *Usus.* 1. potestatem, jurisdictionem abrogare. 2. legem; plebiscitum suffragiis, comitiis abrogare. 3. fidem homini abrogare, allen Glauben benehmen. V. *Aboleo.*

Abrumpo, is, rupi, ruptum, ere. abreissen. *Syn.* rumpo, avello, abscindo. *Item.* libero. *Var. Lx.* 1 *aj. abrumpere sermonem*, die Rede abbrechen, sermonem, deliberationem incidit. Colloquium casus diremit. Segregamus sermonem, sermonis reliquum præcidere præstet, & amputare. *Usus.* 1. abrumpere vincula, cornua ex acie. 2. abrumpere se ab homine, patrocinio, absondern. 3. abrumpere rem inchoatam, otium, consilium, abbrechen. 4. venas sibi, vitam, lucem invisam desperatione sibi abrumpere, das Leben nehmen. 5 *Trans. ad animi affect.* belangend die Gemüthsneigung. Spem, metum, modios amores, dissimulationem, fas omne, patientiam abrumpere, fahren lassen.

Abruptio, nis, f. Zertrennung. *Usus.* abruptio corrigiæ. Illa, quam scribis abruptio non placet.

Abruptus, a, um. *part.* von abrumpo, abgebrochen. *Syn.* diruptus, confractus, præruptus. *Usus.* 1. Vallis in ingentem altitudinem abrupta, ein sehr tiefes Thal. Loca abrupta & obsid invia, quod descensum non habeant. 2. *ad hominem pertinens*, betreffend ein hitziges Gemüth. Homo ingenii est præcipitis, & abrupti; Contumaciæ abruptæ. 3 *ad res impetu quodam effusas, aut inopinatas*, belangend unordentlich eingerichtete, oder unverhoffte Dinge. Orationis genere, initio, dictis, querelis abruptis utitur. Gavisus sum abrupto lucro. V. *abscissus.*

Abs re. *cum negat.* nicht uneben. *Syn.* non est alienum te interesse.

Abscedo, is, cessi, cessum, ere. hinweg gehen. *Syn* recedo, discedo, abeo.) (*ac eo, v.* A, ab, de, procul, hinc, illinc, inde, à Republica ne vestigium quidem abscessit, er ist keinen Tritt abgewichen. Sol, somnus abscedit. Incepto abscedendum. Humor noxius in apostema abcessit. V. *abjungo, discedo.*

Abscessio, nis, f. Abweichung. *Syn.* abscessus, discessus.

Abscessus, ûs, m. Abweichung. *Syn.* recessus. *Opp.* Longinquus. *Usus.* longinquo solis abscessu.

Abscindo, is, scidi, scissum, ere. abschneiden. *Syn.* Scindo, discindo, rescindo, seco, resecco, amputo, lacero, separo. *Adv.* A, ab. *Usus.* 1. Caput cervicibus abscindere, enthaupten. 2. *Transt* querelas, opera &c. abscindere, von Klagen abstehen. Abscindere sibi omnium rerum respectum, præterquam victoriæ, von nichts andern, als dem Sieg gedencken.

Abscissus, a, um. *part.* von abscindo, abgeschnitten. *Syn.* abruptus, præruptus, præcisus. *Usus.* 1 Aditus ad arcem abscissus & præruptus, ein gäher Weg. Italiæ latus Sicilia; insulæ à continenti abscissæ, abgesondert. 2. *Transt. ad res perditas*, zu verlohrnen Sachen. Res & spes abscissæ. Genus castigationis abscissum, durum & asperum. Oratio aspera & abscissa, rauh und übereilt.

Absconditè, *Adv.* verborgen. *Syn.* occultè, clam. *Usus* de voluptate nec acutissimè, nec absconditè differit.

Absconditus, a, um. *part.* von abscondo, verborgen. *Syn.* abditus, reconditus, abstrusus. *Usus* Absconditæ insidiæ, jus Pontificium absconditum, *obscurum.*

Abscondo, is, di, ditum, ere. verbergen. *Syn.* Occulto, celo, abdo, abstrudo, oppri-

optimo, condo. X *Affero, refero, re-fero enim affero Phal* ablegat je, et verstecket sich. ût cochlea se contegit, & recondat se tacitus. In latebras se abdit. Occultat & condunet se domi. Neclo, quo latibulo se tegit. Ex conspectu se abdit, prodit. Occultat se subducit, subtrahit. Publico abstinet. Lucem vitat. Tyrannus se invenit. E conspectu se subtrahit; ab oculis arcet. *Invidia sua abscondit*, verstecket sein Verhaben. Causa habet contra, voluntate est quâ & remotâ Naturam suam tegit, & quasi quibusdam velis obtendit. Velat ingeniosâ dissimulatione consilia sua, tegit, premit, celat, in latebris probè sita habet. Arte quadam cupiditatem suam, & motûs motatione occultat. V. *abeo*, *condo*, *tego*, *clam*.

Absens, tis, *gen. com.* abwesend. *Syn.* remotus, neglectus. *Usus* absentis defensam ejusdem calumnias. Absente altero recusatum præsentem judicatum. Nec absentis ratio est habita.

Absentia, æ, f. Abwesenheit. *Syn.* levior, longa, brevis, dura, mœsta, tristis. *Phal Absentiam moleste fero*, ich trage deine Abwesenheit sehr ungern. Desiderium tui non fero. Acre mihi desiderium parit, commovet absentia tua. Nimium nimiumque tui desiderium. Ipsa absentia desiderium accendit videndi tui. Omnis nimia mora te absente longa est & molesta. Dum præsentiâ careo, dum conspectu tuo non fruor, dies mihi annus videtur. *Ipse.* vereor, ne absentia mea levis sit apud te, die Abwesenheit möchte dir gering gelten.

Absisto, is, stiti, ere. abstehen. *Syn.* discedo, abscedo, abeo, cesso, desino, desisto. *Liv.* 1. absistere à sole, aus der Sonne gehen. 2. *Trans.* ab incepto absisto, abstehen von einer Sache. absistere bello, pugnâ, furore, arcessendo, secundo. Vid. *desino*, *cesso*.

Absolvo, is, solvi, solutum, ere. entlassen, losprechen, vollenden. *Syn.* perficio, conficio, perago, transigo, finem imporo, ad exitum perduco: *item* liberо. *Adv.* aperte, benè, copiosè, honestè, honestissimè, perfectè, planè. *Phal. Opus nondum absolvisti*, du hast das Werk noch nicht vollendet. Præclarè meorum tuis summa, extrema manus nondum accessit. Consilia tua & instituta nondum ad exitum adducta sunt; perveneruut; extremum non habent; arripere; longius adhuc absunt ab exitu. Nondum consilium, exitum suum est. Nondum ad extrema operis accessimus, perventum est. *Jam opus absolvitur* & die Sache geht schon zum Ende. Res in exitu est; in extrema operis parte ac conclusione est; à perfectione operis non longè, non multum abest; propediem metam attinget; exitum habebit; ad exitum provehetur; ad felicem exitum perducetur. Operis molitioni brevi tempore summa manus admovebitur, adjicietur, imponetur. Jam calcem operis video; lineas admovere; finem in eo sum, ut operi Coronidem, coronidem, fastigium imponam. 3. *absolvamus negotium*, last uns der Sache ein Ende machen. Negotio tandem modum finemque faciamus, statuamus, constituamus. Extrema tandem assequamur. Finem inveniat tandem tam laboriosi operis imbutum; primam manum expectet. 4 *bellum nondum absolutum est*, der Krieg hat noch kein Ende. Bellum hoc effectum est, (*prope confectum*) nondum confectum est; magna ex parte profligatum, nondum sublatum est. Nondum bello defuncti sumus. Nondum ad exitum belli ventum est. Belli reliqua adhuc persequenda sunt. Belli extrema sunt delenda! 5 *Annus absolvetur brevi*, das Jahr wird bald zu Ende gehen. Annus in exitu est. Annus præcipitat. V. *absolutus*. *Unc.* 1 *perficio*, vollenden. Opus, pensum absolvo. 2. *libero*, *solvo*. Eadem absolvere, solvere, liberare, sein Wort halten. 3 *Prætor* *amico* Injurarum, affectui regii suspicione nullus, ac non dubius judicium sententiam absolutus est, losgesprochen werden. 4 *abire cupientem absolvo*. Absolve me tandem, ne me ultra morare, entlasse mich doch endlich. 5. *Contineo*, in sich halten, betreffen. Honestas omnis quatuor partibus absolvitur. 6. *in rebus Sacris a peccatis*, & *Ecclesiæ pœnis absolvere*, von Sünden und Kirchen-Strafen lossprechen. Exsolvere crimen vinculis. Constrictos scelerum vinculis animos potestate divinitus collata relaxare. Expiare noxis, culpâ confitentes reos. Admissa superioris vitæ crimina pro tribunali sacro do-

donare, Ecclesiæ communioni restituere, von dem Kirchenbann auflosen. Pacem Ecclesiasticam reddere; Ecclesiæ reconciliare.

Absolutè, *Adv.* vollkommentlich. *Usus.* perfectè atque absolutè beatus.

Absolutio, nis, f. Vollkommenheit. *Syn.* perfectio. *Epi.* perfecta, constans. *Usus.* 1. Ad hujus absolutionem operis multa desunt, zur Vollkommenheit dieses Werks geht noch viel ab. 2. *in judicio*, gerichtliche Lossprechung. Ego mea oratione absolutionem tibi confeci, ich habe dir die Lossprechung zuwege gebracht. V. *Absolvo.*

Absolutus, a, um. *particip.* von absolvo. vollkommen, ledig gesprochen. *Syn.* perfectus, peractus, liber, judicio dimissus. *Adv.* perfectè, plane. *Phras.* *Absolutus est à judicibus*, er ist gerichtlich ledig gesprochen worden. Judicio liberatus, absolutus, crutus; supplicio exemptus est. Judicum sententiis infons, expers culpæ, judicatus, pronunciatus, declaratus est. Judicio evasit, elapsus est. Senatorum urnâ, sententiâ absolutionem consecutus, adeptus est. Sententia de homine lata est ea, quæ latentem, neque culpæ affinem, nullo constrictum, adstrictum, contaminatum, aspersum scelere declinavit. *Usus.* 1. Culpâ, crimine absolutus, losgesprochen. 2. Orator omnibus numeris absolutus, vollkommener Wohlredner.

Absonus, a, um. übel lautend. *Syn.* dissonus, male consonus, non consonans, repugnans, malè conveniens, discors, discrepans. *Usus.* 1. Vox absona, voce absonus. 2. *Transl.* absoni fortunis motus; dicta fidei absona; absoni mores & inconditi, übel übereinstimmende, ungereimte Sitten. V. *inconveniens.*

Absorbeo, es, bui *vel* sorpsi, sorptum, ere, austrinken, verschlucken. *Syn.* Sorbeo, hurio, exhaurio, devoro, rapio, absumo, abligurio. *Usus.* Vide, ne te aut consue tabinis, aut gloriæ quodam æstus absorbeat. Quæ chrysbelis tam vorax, quæ tot res tam cito absorbere potuisset? verschlingen, von einem verschwenderischen Menschen. V. *haurio, abligurio.*

Absque, ohne, mit einem Ablat. *Syn.* Sine. *Usus.* absque eo esset, recte mihi vidissem. *Ter. Phorm.* 1. 4. wann Antipho nicht wäre, würde ich mir schon zu rathen gewust haben. Absque te foret, alia fortuna uterer, wann du nicht wärest, würde ich glücklicher seyn.

Abstemius, a, um. der nicht Wein trinket. *Usus.* Vini abstemius, abstinens. Muliercs Romæ ætatem abstemiæ egerunt. Prandium abstemium. V. *bibo.*

Abstergo, is, tersi, tersum, ere. abwischen. *Syn.* tergo, detergo, purgo, deleo, abluo, diluo. *Adv.* plane. *Usus.* 1. frontem abstergere; frontem linteo effingere. 2. *Transl.* Sedo, tempero, fugo, besänftigen, mäßigen, vertreiben. Epistola tua mihi metum omnem & luctum absterfit. Senectutis molestias, fastidia, ægritudinem blanda amicorum consuetudine abstergito.

Absterreo, es, ui, itum, ere. abschrecken. *Syn.* terreo, deterreo, arceo, prohibeo, terrorem incutio. *Phras.* *Non absterrebis me a consilio*, du wirst mich von meinem Vorhaben nicht abschrecken. Minæ tuæ neutiquam a cœpto consilio me depellent, avocabunt. Minis tuis nihil moveor. Ad terrorem istum facile invictus ero. Terror iste minarum tuarum animum nequaquam franget, debilitabit. *Usus.* absterrere à se supplicem. V. *terreo, prohibeo.*

Abstinens, tis, *partic.* von abstineo, enthaltend, mäßig. *Syn.* temperans, sobrius, moderatus, parcus, suo contentus, continens, modestus. *Adv.* Mirifice. *Usus.* Non manus duntaxat, sed & oculos abstinentes habet. V. *sobrius, jejunus.*

Abstinentia, æ, f. Enthaltung, Mäßigkeit. *Syn.* modestia, continentia, parcus victus, modicus cibus, sobrietas. *D. per* abstinentiam *cohibemus nos ab alienis; per* continentiam *a voluptatibus. Epi.* admirabilis, incredibilis, provincialis, summa, parca, sana, longa, sancta, dura. *Usus.* 1. nulla re præter facilius Provincialium benevolentiam colligit, quam abstinentia & continentia, durch Mäßigkeit sich beliebt machen. 2. Vini, ciborumque abstinentia febris mitigatur, Mäßigkeit ist gut wider das Fieber. V. *Abstineo, Dieta, Sobrius.*

Abstineo, es, ui, tantum, ere. sich enthalten. *Syn.* prohibeo, tempero, contineo. *Adv.* fortiter, vix. *Phras.* 1. *abstinuit ab injuria*, er hat sich enthalten von Unrecht. ab injuria & maleficio temperavit, se prohibuit. A cædibus & rapinis parcendum sibi dixit. Iram tenuit; manus ab injuria abstinuit. Iram in potestate habet,

numunque à vindictæ dulcedine abdu-
cit. 2. *abſtinet multo cibo.* ſich von vie-
lem Eſſen enthalten. Multi cibi non eſt.
Cibo utitur tenui. De cibi, potionisque
menſura multum quotidie detrahit, mi-
nuit. Frugaliter ac parcè vivit. Minimè
dax eſt. Arctè contentéque, ſobriè,
continenter; ſeverè, minimeque molliter
ac delicatè vivit. In cibi, potionisque mo-
do egregiè ſibi imperat, moderatur. Abdi-
cat à ſe lautitias omnes; privat ſe multis
ſuavitatibus cœnarum. Tenuiſſimo victu
contentus eſt, Cibi potionisque in eo eſt
brevis naturale deſiderium uſus. Conti-
nentiam in victu mirabilem tenet. Non
modo delicias, ſed & neceſſaria vitæ
vacuandique ſomenta mira frugalitate
reſtringit, finit, definit. In victu ſum-
mam moderationem adhibet. Cibi po-
tusque ratio parciſſima illi eſt, & à ſump-
tuoſis cœnarum apparatibus remotiſſi-
ma. Cum in omni vita, tum in cu-
rando maximè corpore ſumma modera-
tione utitur. V. *Sobrius, Dieta. Uſus.*
Cavitio ſe aut alios coercere, von Laſ-
tern abhalten. De maledictis, a cul-
pa; manum à ſcelere; manus ab alie-
nis prenſus; ſermonem de re abſtinere.
2. *arcere, prohibere*, abhalten, verhin-
dern. *Ægrum cibo*; pupillum ab hæ-
reditate abſtinere. Vim & bellum a fini-
bus; vim ab inimico & manus; ignem
ab ædibus abſtinere. 3. pugna, bello,
publico, urbe, mari abſtinere, ſich ent-
halten, enthalten. 4. Sermonem abſti-
nere de civium diſcordiis, die Red unt
halten.

Abſtractus, a, um. *part.* von abſtraho, abgezogen, oder auch entzückt. *Syn.* avulſus, disjunctus, abductus. *Phraſ.* abſtractus à ſenſibus animus eſt, er iſt verzückt. abſtractus à corpore animus, divinoque inſtinctu concitatus; abdu-
ctus à conſuetudine ſenſuum. Vis animi ſeiuncta à corporis ſenſibus. Animus ex cœleſtibus ſuſpenſus. Animus ſpreto corporis vinculo evolat ac excurrit fo-
ras. Expulſum repente ſenſibus oblata cœleſtium ſpecies rapit, tenet. Quidam tanquam receſſus mentis à corpore fa-
ctus eſt. Mens a ſenſu corporis quaſi emota, ac alienata eſt; divino impetu in ſe acta & concitata; ſtupore ac ſilen-
tio in contemplatione cœleſtium defixa; a corporis ſenſu avocata. V. *Separo.*
Uſus a conjuge abſtractus, ac liberis. Abſtractus à ratione ſenſus.

Abſtraho, is, traxi, tractum, re. abziehen. *Syn.* abripio, avello, avoco, abduco, removeo, amoveo, divello. *Adv.* a, ab, de, e, ex, valde. *Phraſ.* *barbara & vulg. Abſtrahendo ab im-
pietate hominis, imperitiſſimus certe eſt.* Si impietatem etiam ſubtraxeris, ſemove-
ris; ſemota ea ratione; detracto, quod impius, rudis tamen eſt & imperitus, nichts zu melden von ſeiner Gottloſig-
keit, ſo iſt er doch ungeſchickt, und un-
erfahren. *Uſus.* 1. ob omni me ſollici-
tudine, a rebus gerendis, è conſpectu alio-
rum abſtrahiam, ſich entſchlagen. 2. Ci-
vitatem a moribus inquinatis, à ſervitute abſtraxit, befreyen. 3. Incenſos animos à certamine, à vincendi cupiditate ab-
ſtraxit, avocavit, abhalten.

Abſtringo, is, nxi, ctum, ere. aufbinden.)(*ſtringo. Uſus.* Nodum abſtringere, den Knopf aufbinden.

Abſtrudo, is, ſi, ſum, ere. verbergen, verſtoſſen. *Syn.* abſcondo, abdo, recondo, occulto. *Adv.* Penitus, foris, inter. *Uſus.* Natura veritatem penitus in profundo ab-
ſtruſit, die Natur hat die Wahrheit ſehr tief verborgen. Triſtitiam abſtrudere ſa-
pientis eſt. V. *abſcondo, occulto, abdo.*

Abſtruſus, a, um. *Part.* von abſtrudo, ver-
borgen. *Syn.* Latens, occultus, abditus, recondi-
tus. *Adv.* Penitus. *Uſus.* Diu re-
conditus, & abſtruſus animi dolor. Ho-
mo abſtruſus, & intra ſe abditus, hinter-
haltig. V. *occultus.*

Abſum, abes, abfui, eſſe. abweſend ſeyn. *Syn.* remotus, disjunctus ſum, diſto, de-
ſum.)(*adſum. Adv.* longe, longius, diutius, fruſtra, dolenter, haud pro-
cul, longe gentium, longiſſime, mul-
tum, non longe, pauliſper, perpetuo, plurimum, procul potius, prorſus ni-
hil, nunquam, causa alicujus rei, biduo, biduum, paulopere, hinc. *Phraſ.* *Abſit iſtud*, dieſes ſey ferne. Gott verhüte es. Quod nolim; quod Dii (Supremi) prohibeant; quod Dii (Superi) omen avertant; obtundant; averruncent. Hæc abſint, velim. Dii immortales faxint, ne ſit! Dii meliora! Superi meliorem mentem illi! Deteſtabile omen avertat Jupiter! ne id Superi ſinant, ſoverint! Abeſt, abſitque procul à Republica fortuna talis! Ne iſtud Dii, homines-
que patiantur! Quod abominor; quod Deorum Superi prohibeant! *Uſus.* 1. abeſſe domo, à foro, urbe, à ſuis; deſi-
deriari. abweſend ſeyn. 2. *alterius ſum*, weit entfernet ſeyn. Nihil à me lon-
gius abeſt, quam avaritia. A laude boni civis, cogitatione, ſpe recuperan-
dæ libertatis; à culpa, maleficio, infa-
mia, officio boni civis longe abeſſe. 3. *aſſero, adſum*, alles anico in perí-
culo

culo, verlaſſen. Quid huc abeſt, niſi res & virtus? was geht ihm ab? *Id quendi modis ſequentibus.* Abeſſe non poteſt, quin, qui hoc facit, ſit improbiſſimus, es wird nicht fehlen, daß der nicht ꝛc. Tantum abeſt, ut hoc inficiar, ut plurimum aſſirmem etiam: *vel* tantum abeſt, ut inficiar, aſſumo etiam. Ich läugne es nicht allein nicht, ſondern bekräftige ſolches.

Abſumo, is, ſumpſi, ſumptum, ere. verzehren. *Syn* Conſumo, contero, conficio, perdo, exhaurio, diſſipo, prodigo, *Phraſ Abſumſit opes ſuas*, er hat ſein Geld verſchwendet. Adeâ, devoratâ pecuniâ opes puſtinas abſorbuit; per luxuriam effudit ac conſumpſit. Rem veterem, recentemque conſudit, ac devoravit; deeoxit. Centies ſeſt. Opes luxu hauſit. Lacerauit domeſticam, diſperdidit, confregit. Pecuniæ ingentem vim in convivioram luxum profudit. Opes attrivit & diſſipavit. *Uſus* Fames hominem & aluves, denique mors fortuita abſumpſit, der Hunger ꝛc. hat ihn aufgerieben. V. *Conſumo, perdo.*

Abſurdus, a, um. ungereimt. *Syn.* Ineptus, impius, abſonus, abſonus, inanime conſentaneus, inconvenions.)(*Conſentaneus, aptus. Adv.* Parum, valde. *Phraſ Abſurdum eſt*, es iſt ungereimt. pravum, atque alienum à moribus eſt; inconcinnum atque abſonum. Rus quidem id rerum eſt. Res eſt, quam omnium mentes aſpernentur, ac reſpuant. *Uſus* Homo, ſonus, vox abſurda, atque abhorrens, abgeſchmackt.

Abundans, antis, *gen. comm. Part* von abundo, überflüßig. *Syn.* Affluens, circumfluens, copioſus, dives, fertilis, uber, plenus, refertus.)(*inopi egens Uſus.* Abundans doctrinâ vir, ſed idem ſtudio, otioque abundans. Suppellex non quidem luxuriosa, ſed tamen abundantis. Ex abundantia, zum Ueberfluß. V. *divitiæ, pecunia.*

Abundanter, *Adv.* überflüßiglich. *Uſus.* Copioſè & abundanter loqui.

Abundantia, æ, f. Ueberfluß. *Syn* Vis, numerus ut *penes me* copia, ubertas, affluentia, magnitudo, acervus, ferulitas.)(*egeſtas. Ant.* Ei Infinita, magna, vitioſa, larga, dives. *Uſus* Ingenii juxta, & orti, & rerum omnium abundantia felix. Eſt hæc quædam abundantia amoris erga me tui.

Abundè, *Adv.* überflüßiglich. *Syn.* Abundanter, copioſè, affatim, largiter. *Uſus.* Abundè magna præſidia.

Abundo, as, avi, atum, are. überflüßig haben. *Syn.* Sum dives, affluo, circumfluo, redundo, magnam copiam habeo.)(*deficior, e eo deeſt. Phraſ.* Abundat opibus, er hat einen Ueberfluß an Gütern. Floret, circumfluit omnibus copiis. Redundat omnibus ornamentis. Omnium rerum affluentibus copiis dicitur. Abunde ſibi copiarum eſt. Magna rerum omnium copiâ, affluentia gaudet. Omnium rerum facultates illi ſuppetunt. In omnium rerum abundantia vivit. *Uſus.* Otio, ingenio, conſilio, copiis omnibus, famulantibus, propinquorum amore, ornamentis abundat, Zeit, Witz ꝛc. genug haben. V. *divitiæ, copia.*

Abvolo, as, avi, atum, are. abfliegen. *Syn.* Fugio, fluo, evanesco. *Uſus.* Fluit corporis voluptas, & prona abvolat.

Abusque, bis, bus, *cum Ablat.* *Uſus.* Abusque mane ad veſperum.

Abuſus, ûs, m. Mißbrauch. *Syn.* Malus uſus.

Abuter, eris, uſus ſum, uti. mißbrauchen. *Syn.* Non recte, non ſuo loco, male, perverſè uter. *Ant.* Prudens, immoderate, intolenter, elegantèr, ingrate, impedenter; intemperanter, lœtus, perverſe, privatim, publicè. *Phraſ. Abuti ſuis bonis*, ſein Geld mißbrauchen. Rem ad pellem bonorum, ad fraudem aut luxum convertere. Fortunis intemperantius, inſolentius uti. Effundere copias. Perverſè, improbè, immodicè, inſolenter uti. Rem alii iniquo corrumpere. Fortunæ magnitudinem non ampere. Fortunam per ſocordiam ac ignaviam corrumpere. *Uſus in malam partemque partem* Tribunatu ad ſcelus; legibus, & Majeſtate judicum ad libidinem; alieno nomine ad ſuum quæſtum; auribus, facilitate hominum, donatione, fortunis, gloria nominis & ozio ad ſuperbiam; Scelere & perfidia ad alicujus exitium abuti, zum Böſen mißbrauchen. 2. *in bonam partem interdum.* Omni tempore ad dicendum conceſſo abuſus ſum. Operâ in ſtudiis abutor. Ignorationę tuæ ad ſalutem miſeri abuſus ſum, zum Guten verbrauchen.

Ac, *Conjunct* und, als. *Syn.* Et, que, atque, *vel* quam. *Elegantèr periodum incipiat ſequente Conſonante. Uſus.* 1. Ac primum ex te quæro, und zwar anfänglich frag ich dich. 2. *Quam.* als. Perinde dictus, ac par. Aliter, ſecus, contra, ac exiſtimabam, accidit, es iſt anders, als ich vermeynt habe, geſchehen.

Ac-

Academia, æ, f. hohe Schul. *Syn.* Gymnasium, Athenæ Ceramicus, Lyceum. *Epi.* Adolescentior, antiqua, florens, modesta, nova, procax, recentior, recens, vetus, undisona, volatica, sui similis.

Academici, orum, m. die ſich auf der hohen Schul aufhalten. *Epi.* Sapientes, novi, vates, docti, antiqui, quasi certa cognitione certi. *Usus* Academici & Peripatetici rebus congruentes, nominibus differebant.

Accedo, is, essi, essum, ere. hinzu gehen. *Syn.* Adeo, venio, appropinquo, appello, contingo, transeo ad, addor, advenio, propinquo, adjungor, advento, advolo)(*recedo. Adv.* Callide, extrinsecus, interius, intus, magis & propius, maturius, multum, sane post, omnino non secus, prælus, promptius, proprius ad, proxime ad, contra, huc, obviam, temere, unde, tuto, propius quam proximè, quam proximè. *Phras.* *Accedere animum est animos*, ich möchte gern zu ihm gehen. Aditum molior. Admoveo me latere. Appello me ad hominem. Gradum, pedem confero. Contendo propius. Viam affecto ad hominem. Gradum molior, cursum capesso, adeam quæro ad senem. Aspiro ad locum, convolo, subeo. *Usus* 1. In Asiam, ad urbem, in oppidum, ad ludos accedere, hinzugehen. 2. *Suscipio*, annehmen. Ad causam alterius, ad conditiones certas, ad pactiones accedere. Ad deputationem, ad amicitiam alicujus accedere. Ad periculum certum, ad Rempublicam gerendam accedere. 3. *Consentio*, beſtimmen. Ciceronis sententiæ, Pompeji partibus accedo. 4. *Similis fio*, gleich ſein. Summa virtus proximè ad Deos, ad Deorum similitudinem accedit. Academici proxime ad nostram disciplinam accedunt. 5. *Additur*, hinzukommen. Ex eare magnus dolor bonis viris accedit. Paulatim senectus ætati; Vino ætas accedit. 6. *Transeundi ad alia, formula*, über dieß, ferner, weiter. Huc, eò accedit, quod &c. V. *appropinquo.*

Accelero, as, avi, atum, are. herzu eilen. *Syn.* Maturo, celero, propero, festino, præpero, urgeo.)(*torpere. Phras.* Accelero, ich eile. Celeritatem adhibeo, facio; celeritate, festinatione utor &c. Maximis itineribus advolo. Cursu magno, rapidis passibus feror. Accelera negotium, beſchleunige die Sache. Propera, quæ incepto usui esse possunt. Adde gradum. Moras rumpe, cede. *Usus* Mortem, opus, cœpta, gressum accelerare, beſchleunigen. V. *propero, celer, festino.*

Accendo, is, cendi, censum, ere. anzünden. *Syn.* Inflammo, incendo, uro, illumino, perfero.)(*extinguo. Adv.* Leniter, sensim, contra, in aliquem. *Phras.* *Accendit domum*, er hat das Haus angezündet. Ardentes faces in tecta jactavit, injecit. Ignem tectis intulit; flammas injecit; faces ingessit, subdidit. Ignem ædibus subjecit, admovit. Incendium per domus fudit. V. *incendium, inflammo. Usus.* 1. Deus solem ut lumen quoddam accendit, GOtt hat die Sonne gleich als ein Licht der Welt angezündet. 2. *Transl. ad animi affectus*, belangend heftige Gemüths-Regungen. Ea mentione commoveri videbatur & accendi. Luctu accensus & cupidine, von Begierde angeflammt.

Accensus, i, m. Stadt-Knecht. *Syn.* Minister publicus, præco, apparitor consulis. *Epi.* Conjunctus & proximus. *Usus.* Accensus eo sit numero, quo eum majores nostri esse voluerunt.

Acceptio, nis, f. Empfahung, Annehmung. *Usus.* 1. Nec dedicio, nec donatio sine acceptione intelligi potest. 2. *Transl. sed barbarè.* *Sine acceptione personarum jus dicere*, ohne Anſehen der Perſon das Recht ſprechen. Nullo hominum respectu, ratione, discrimine; nulla gratiæ habitâ ratione; nihil gratiæ dando, tribuendo, in judicio, causæ meritum, ac æquitatem spectare.

Acceptus, a, um. angenehm. *Syn.* Charus, gratus, gratiosus; grata valens, pollens. *Usus.* 1. Rumor in vulgus acceptus. Nihil Deo virtute acceptius, angenehm. 2. Acceptum refero, das Empfangene in die Rechen-Bücher eintragen. Tabulis, vel codici acceptorum infero receptam à te pecuniam, in tabulas refero. 3. Acceptum fero, refero, dankbar zuſchreiben. Quod vivo, fortunas, liberos, Rempublicam, senectutis otium tibi acceptum refero. Nemo virtutem Deo acceptam refert. 4. *Bene vel male habitus.* gut oder übel gehalten. Inopiâ rerum omnium pessimè accepti sunt. V. *gratus, gratia, gratiosa.*

Accersio *vel* Accerso, is, ivi, itum, ire, *vel* ere. hinzuberuffen. *Syn.* Advoco, voco, evoco, arcesso, accio, appello. *Adv.* Aliunde, ultro. *Usus* Ex ultimis terris ad se, ad societatem laboris, ad negotium, ad bellum accersere, einen von weiten Landen zu ſich ꝛc. beruffen. 2. Capitis aliquem, majestatis accersere, einen Halß-gerichtlich anklagen. Invidioso crimine aliquem accersere, accusare. V. *Voco, accuso.*

Accessio, nis, f. Vermehrung, Zuſatz. *Syn.* Additamentum, incrementum.

)(de-

)(*deceſſio. Epi.* digna, jucunda, legitima, nec ea vulgaris, libera, magna, maxima, permagna, probabilis, parva atque exigua, quantacunque. *Uſus.* 1. *Veſtigalia extraordinaria ſupra ſtata tributa*, auſſerordentliche Anlage über den gewöhnlichen Zoll. Pendit Sicilia modium ſex & viginti millia, acceſſionem bis mille ſeſtertium. 2. Zuſatz. Acceſſionem adjungere ædibus. 3. Zunehmen. Acceſſio febris. Anfall vom Fieber. 4. Wachsthum. Magnæ tibi fiunt acceſſiones dignitatum & opum. Magna ad veteres clades, ad ægritudines priores ea re acceſſio facta, allata eſt. Acceſſio annorum lentiores facit. V. *auges*, *lucrum*, *quæſtus*.

Acceſſus, us, m. Zutritt, Zugang, Hinzunahung. *Syn.* Appropinquatio, appulſus, adventus, aditus.)(*receſſus*, *Epi.* Modicus, nocturnus ad urbem, popularis, ac tribunalis, proximus. *Phraſ. Acceſſum impedivit*, er hat ihm den Zugang verwehret. Aditum clauſit, præclusit, intercluſit, obſtruxit. Aditu, limine prohibuit, arcuit. 2. *Acceſſum facile præbet*, er läßt jedermann gern vor. Vir eſt congreſſu facilis, opportunus; aditu comis; in admittendo facilis; cujus comitas ad ſe cuivis aditum aperit? qui lenitatem, facilitatemque jucundam in congreſſu adhibet; neminem a congreſſu ſuo arcet, abſterret, prohibet. 3. *Acceſſum difficulter præbet*, er läßt nicht leicht wem vor. Durus & inhumanus eſt, ad quem obſepti undique aditus & perquam difficiles; qui vix ulli ſui copiam facit. *Uſus.* Luna acceſſu & receſſu lumen ſolis accipit, acceſſum & receſſum marinum efficit. D. acceſſus *eſt adtio*, acceſſio *autem* additamentum.

Accidit, es hat ſich begeben. *Imperſ. pertinetque ad res triſtes: uti* contigit *ad res lætas. Syn.* Evenit, uſu venit, cadit. *Phraſ. Accidit forte*, es ereignet ſich. Caſus incidit, intervenit. forte ita cecidit, ut. Forte ita inciderat. Caſu factum eſt. Caſus, fortuna tulit. Factum eſt. Fortuna fecit. Fortunæ placuit, ut. 2. *Si acciderit*, wann es ſich zutragen ſollte. Si res, ſi tempus, occaſio tulerit, poſtulaverit, exegerit. Si ſe offerret, ſe daret, oſtenderet occaſio. Si fortuna occaſionem obtulerit, detulerit, præbuerit. Si tempus, facultas accidet. Si fortuna feret, ſi tempus incidat, V. *evenio*, *eventus*. *Uſus.* ſi quid mali, adverſi; ſi quis dolor, ſi qua calamitas acciderit, animo eſto firmo, wenn ſich etwas widriges ereignet, laß den Muth nicht ſinken.

Accido, is, cidi, re. widerfahren. *Syn.* evenio, obtingo, contingo, cado, fio. *Adv.* aliter ac, aliter atque, caſu, contra, divinitus, fortuito, humanitus, incommode, iniquè, maturius, merito, opportune, optatius, percommode, perincommode, perraro, privatim, publice, ſeparatim, nihil, valde ex voluntate, permirum, acerbius ad, contra quam, ſigillatim ad pedes. *Uſus.* 1. *evenire*, ereignen. Si quid pupillo humanitus accideret. Calamitates ipſæ mihi non ingratæ acciderunt. 2. *procumbere*, zu Füſſen fallen, ad pedes, ad genua accidere. 3. Cadere juxta, zufallen. Miſſa a Gallis tela gravius accidere. Neſcio, quæ vox mihi ad aures, *vel* auribus accidit, zu Ohren kommen. V. *evenio*, *accidit*.

Accido, is, accidi, ere. abhauen. *Syn.* Cædo, circumcido, conſumo, abſumo, extenuo, affligo, hauſio. *Uſus. Transl.* uno prælio res, fortunæ, opes Carthaginis acciſæ ſunt penitus, afflictæ, imminutæ, extenuatæ. V. *affligo*.

Accieo, es, civi, citum, ere. hinzu beruffen. *Syn.* accio.

Accinctus, a, um. *part.* von accingo, umgürtet. *Syn.* induſtrius, paratus.)(*diſcinctus*, *negligens*. V. *paratus*.

Accingo, is, cinxi, cinctum, ere, ſich umgürten. *Syn.* paro, comparo. *Phraſ. accingit ſe ad prælium*, er rüſtet ſich zur Schlacht. Ultimæ dimicationi ſe inſtruit, comparat ſe ad pugnam. Nulla in eo mora eſt, quin in aciem procedat. Totus in eo eſt, ut in prælii caſum quam optime comparatus deſcendat. *Uſus.* Accingere ſe operi, prædæ. In diſcrimen, accingi. Ad ſordidum lucrum, magicas artes accingi. V. *paro*.

Accio, is, civi, citum, ire. hinzu beruffen. *Syn.* acceſſo, evoco, venire jubeo. *Adv* Peregre, ex, ultro. *Uſus.* 1. litteris ex Italia in regnum accitus, beruffen. 2. *Transl.* Solet virtus magnam voluptatem accire, erwecken. V. *acceſſo*, *voco*.

Accipio, is, cepi, ceptum, ere. bekommen, annehmen. *Syn.* Suſcipio, capio, recipio, ſumo, aſſumo, prehendo.)(*do*. *Adv.* Omnino, patienter, proxime, publice, pacte, repugnanter, ſeparatim, ſerius, veſperi, vicißim, aperte, amice, admirabiliter, aſperius, bene, clam atque extra ordinem, clementer, contra ac dicitur, durius, elegantter, extrinſecus, fortiter, graviter, hilare, honorifice, libenter, leviter, libentiſſime, liberalius, male, male ſatis, mirabiliter, moderate, ſevere, vehementer. *Accepi* peſſime, planius, valde copioſe, privatim, *Uſus.* 1. *Suſcipio*, annehmen. Reipublicam, provinciam, imperium, exercitum, leges a victoribus, jus jurandum a teſtibus, cauſam alicujus, ſatisfactionem, judicium accipere. Accipere conditionem, den Vertrag annehmen. admittere, non recuſare, ad conditiones accedere, deſcendere; pacis leges ſubire; conditionem. Nullam ex iis conditionibus non ſequendam putare, ducere, cenſere. 2. *malo*,

ceipio, aut oder übel halten. Convivis, apparatis epulis, laute, magnifice, familiariter, hilari lepidoque ingenio accipere. Male, indignis modis, multis verberibus, aspere accipere. 3. *fero, patior*, gedulten, übertragen. Animo æquo, moderate admonitionem meam accipit: pœnis auribus, moderatione maxima, animo lubenti admittit; summa voluntate complectitur. 4. *interpretor in bonam partem*, gut aufnehmen. accepit in bonam partem, in partem optimam, moderate, amice, sine offensione; æquis animis, animisque; animo, quod dictum est, optimo, in meliorem, meliorem, dexteriorem partem excepit; *aliis*: Bona consulit; Æqui, bonique fecit. 5. *interpretor in malam partem*, übel aufnehmen. In malam partem accipis. In malam, pejorem, deteriorem partem; graviter; asperius; durius; in contumeliam; aliorsum; aliter; in aliam ac dictum est partem accipis. *alias*: In contumeliæ loco ponis. Graviter; ægre; indigne fers, ac molestè: In deteriorem partem rapis. 6. *intelligo, audio*, vernehmen, hören. A tabellario, a majoribus, fama, fama id accepimus. Artes a Magistris, aliquid suo experimento, natura duce accipere, erlernen. 7. *assumo*, aufnehmen. In societatem, amicitiam, deditionem accipere. 8. *capio*, fassen. Animum in aliquem quietum, fiduciam, ignominiam, calamitatem, dolorem, offensionem, injuriam, merum, lætitiam, voluptatem de virtute alicujus. 9. *sustineo*. leiden. Plagam, detrimentum, repulsam accipere. V. *obtineo, acquiro, traho*.

Accipiter, tris, m. Raub-Vogel. *ab accipiendo dictus*. Epi. Præceps, ferus, velox, acrox, nulli avi satis æquus.

Acclamatio, nis, f. das Zuruffen. Syn. adclamatio, exclamatio, plausus, applausus. Epi. Acuta, attenuata minus, adversa, levior, magna, maxima, secunda, ingens, læta, canora. *Usus*. Non acclamatione tantum, sed convicio & maledictis impeditus est Pompejus.

Acclamo, as, avi, atum, are. zuruffen. *dicitur de clamore populi rem probantis, vel improbantis. Phras. Acclamatur ab omnibus*, es ruft alles zu. admiratio omnium facta est. Conclamatur ab omnibus. Exclamatur ab omni parte circum. Clamore approbatur; adversantium in hostem impetus. Conclamatissimo acclamationum genere seus laetatur. *Usus*. Oranti populus cum lætitia acclamavit. V. *clamo, applaudo*.

Acclino, as, avi, atum, are. hinzu neigen. Syn. inclino, flecto ad aliquid. *Usus*. acclinavit se ad illum.

Acclivis, e, *comm.* steil, allgemach in die Höhe sich erhebend. Syn arduus; fastigio leni subvexus; clementer, molliter assurgens. *Usus*. Pars viæ valde acclivis.

Acclivitas, tis, f. Anhöhe. Syn. Loci facilitas in ascensu. *Usus*. Ab eo summo pari acclivitate collis nascebatur.

Accola, æ, m. einer, so nahe an einem Ort wohnet. Syn. vicinus, finitimus habitator. *Usus*. amnis vadosi accola.

Accolo, is, lui, ere. nahe dabey wohnen. Syn. juxta colo, habito. *Usus*. Lacum, flumen, mare, sylvam, montem accolere.

Accommodatio, nis, f. Bequemlichkeit. Epi. conveniens, decens, aptaque dispositio & collocatio. *Usus*. Elocutio est idoneorum verborum & sententiarum ad intentionem accommodatio.

Accommodatus, a, um. bon accommodo, bequem, tauglich, zugeeignet. Syn. parabequem, tauglich, zugeeignet. Syn. paratus, aptatus; aptus, commodus, idoneus; habilis, opportunus.)(*Adverb.* consulto, vehementer. *Phras. Accommodatus est genio meo*, dieser Mensch ist treflich nach meinem Sinn. Optume convenit cum ingenio meo. Ad naturam meam mire factus est. Vehementer ad vitæ meæ rationem & consuetudinem est accommodatus. V. *aptus*. *Usus*. Oratio ad persuadendum accommodata. Verres ad vim, ad facinus accommodatus. Tempora ad res gerendas accommodata.

Accommodo, as, avi, atum, are. bequemen. Syn. apto, comparo, concinno, commodo, applico. *Phras*. Me totum ad nutum tuum effingam & accommodabo, ich werde mich gänzlich nach dir bequemen. totum me ad voluntatem tuam, nutumque convertam; ad ductum me tuum applicabo; tibi serviam, tuam ad voluntatem meam conformabo; mores ex moribus formabo tuis; tibi me dedam penitus; tuis obsequar studiis, subserviam; de studio tuo studia mea erunt omnia; voluntatibus ubique velificabor tuis; totum me ad arbitrium tuum, inque mores tuos fingam, formabo; cum tua voluntate mea facile congruet, consentiet, commeabit. *Nullo negotio se suamque fingit ad aliorum nutus*, er schickt sich gar gern in anderer Willen. In aliorum arbitrium concedit, discedit, descendit: se ad aliorum nutum & arbitrium flectit; eorum voluntatibus obtemperat; arbitrio morem gerit; ad aliorum ingenium, mores, voluntates, mores

com-

componit, conformat suos. *Boni civis est, voluntatem suam ad Rempublicam accommodare* adjungere, conferre, aggregare, einem guten Burger stehet es zu/daß er seinen Willen mit dem gemeinen Wesen vereinige. Conjungere voluntatem suam cum publica causa; In omni voluntate sua quid rationes publicæ ferant, postulent, spectare, intueri, attendere; nihil unquam velle à publica re sejunctum, alienum, separatum, disjunctum, remotum; nihil agere, suscipere, moliri, quod Reipublicæ non conducat, expediat, quod ejus commoda non postulent. *Rationes nostræ accommodandæ sunt tempori.* man muß sich in die Zeit schicken. Temporibus est assentiendum, obsequendum, cedendum, serviendum, inserviendum, rationes nostræ ad temporis rationes accommodandæ sunt; Populo fulminde & scenæ, ut dicitur, serviendum est; Cujusvis tempotis, ac / temporum hominem te esse convenit. Temporis rationem ducere; ad tempestatem rem, consilia, actiones dirigere; consilia & actiones tempore moderari, res ad tempus accommodare; consilia ad rationem temporis componere, comparare te oportet. Decet nos in agendis rebus quasi ducem, aut consiliarium habere tempus. Fortunæ, tempori, necessitati parendum. Tempore utendum. Spectandum in omni re, quid res & tempus ferat, postulet. *Usus* 1. Ensem lateri, coronam capiti &c. accommodare, den Degen an die Seite, die Crone auf das Haupt setzen, daß es sich recht schickt. 2. sich bequemen. Fac animum litteris; curam agriculturæ; voluntatem tuam ad Rempublicam, te ad aliorum nutum accommodes. 3. brauchen, anwenden. Nomen tuum, testimonium, jusjurandum, ad amicorum causas libens accommodabo. 3. leihen. Alicui de ædibus, suas amico ædes ad nuptias accommodare.

Accomodus, a, um. bequem. *Syn* Appositus, commodus, opportunus, aptus, idoneus.

Accresco, is, crevi, ere. zuwachsen. *Syn.* Cresco. *Accretio. Usus* Flumen vehementer accrevit. Ex ea hereditate patrimonio suo non multum accresceret. Novi dolores, nova negotia veteribus accrevêre. Hæc consuetudo coepta à parvis, tecum simul accrevit. V. *Augeo, augesco, addo, cresco.*

Accretio, nis, f. Anwachsung. *Syn.* Incrementum. *Usus.* Luna accretione & diminutione lumnis dies notat.

Accubatio, onis. f. Verlager. *Usus.* Status, incessus, sessio; accubatio quam maxime indecora fiat. *Epi.* Epulatis.

Accubo, as, cubui, itum, are. haben liegen. *Syn* Assideo, accumbo, adjaceo. *Usus.* In convivio eodem lecto alicui rei apud aliquem accubare, mit einem am Tisch sitzen. 2. nahe seyn Theatrum Tarpejo monti accubat, imminet, adjacet.

Accudo, is, cusi, cusum, ere. zuschmieden. *Syn.* Addo. *Usus.* Tres minas accudere potero.

Accumbo, is, cubui, cubitum, ere. zu Tisch sitzen. *Syn.* Accubo, cubo, adjaceo, recumbo. Discumbo *semper de pluribus dicitur.* *Adv.* Infra, supra aliquem, in summo *situs erat epulantium.* *Usus.* Supra, infraque accumbunt.

Accumulo, as, avi, atum, are. anhäuffen, vermehren. *Syn* Augeo, adaugeo, addo, coacervo, congero, exaggero, construo; compono, colligo, cogo. *Acervo. immitto Act* Accumulatum *Usus.* Aliquem donis accumulare; alicui honorem accumulare. V. *Augeo, cogo.*

Accuratio, nis, f. Fleiß, Sorge. *Syn* Studium, diligentia, cura. *Epi.* Diligentior, mera, major; veteratoria, oratoria. *Usus.* Accurationem adhibere, accuratione uti maxima, Fleißanwenden. V. *Diligentia, cura.*

Accuratus, a, um. mit Fleiß gemacht. *Syn* Meditatus, exquisitus, absolutus, perfectus. Summo studio, summa industria elaboratus. *Usus* Dicendi genus, sermo, commentatio accurata. Malitia accurata, eine ausstudirte Bosheit. V. *Diligens, solicitus.*

Accuror, aris, atus sum, ari. fleißig verfüget werden *Syn* Curor, diligenter administror. *Adv.* Melius. *Usus.* Melius accurantur, quæ consilio gerumtur.

Accurro, is, curri, cursum, ere. zulauffen. *Syn.* Ad aliquem curro, aliquo contendo, advolo, me confero, concurro. *Adv.* Cupide, libenter. *Phras Accurrere.* zulauffen. Gradum, cursum flectere ad aliquem. Concursus facere ad aliquem. V. *Cursus Usus.* 1. Romam accurre quæso, eile doch geschwind nach Rom. 2. *Transit* Illæ imagines ita nobis dicto audientes sunt, ut simul atque volumus, accurrant, zu Gemüthe kommen.

Acculabilis, e, *comm.* klagwürdig. *Syn* Accusatione & reprehensione dignus. *Usus.* Quorum omnium acculabilis est turpitudo.

Accusatio, onis, f. Anklage. *Syn* Insectatio, nominis delatio. *Epi* Honesta, diligens, illustris, mala, nugatoria, manifesta, nobilis, gloriosa, vera, vetus, diuturna, acris, intenta, infesta, nova, opima, perpetua. *Usus* Accusationem facere, instituere, einen Ankläger abgeben. V. *actio.*

Ac-

kusator, ris, m. Anklager. Syn. Actor. X
sor. Epi. Acer, acerbus, vehemens, m
lium acrior, æmulus, amans, bonus, di
gens & sumus, fallus, satis firmus, gra
vis & vehemens, iratus, otiosus & assu
dus, ridiculus, molestus, frigidissimus, gravis, idoneus, imbecillus, melior, temerarius, voluntarius. *Usus.* Accusatorem comparare in aliquem; alicui accusatorem ponere, opponere, einen Anklager bestellen. Personam accusatoris, ut temere sumsit, ita celeriter posuit, das Amt eines Anklägers abstellen. V. *Actor.*

Accusatorie, *Adv.* anklägerisch. *Usus.* Non hoc accusatorie, sed libere dixit.

Accusatorius, a, um. anklägerisch. *Usus.* Spiritus, artificium, jus accusatorium. Animo accusatorio.

Accuso, as, avi, atum, are, anklagen. *Rad.* ex ad & Causa. Syn. Defero, postulo, accuso, arguo. *item:* Causam & culpam in aliquem confero; redarguo, intimulo, criminor. X excuso, defendo. *Adv.* Acrius, aspere & acerbe, constanter, copiosè, diligenter, diligentissimè, dispositè, facilè, graviter, gravius, gravissimè, improbè, inhonestè, justè, justius, laboriosissimè, leviter, liberè, liberius, moderatè, nefariè, pie, præclarè, probabilius, publicè, litem suam, severè, vehementer, verè. *Phras.* Æmula Catonem quinquagies accusarunt. Catonem haben seine Feinde so. mal gerichtlich angeklaget. Catoni æmuli quinquagies diem dixere; litem intendere, instare; Catonem judicio persecuti sunt, criminatorum fecère; in judicium, in crimen vocavère; reum citavère; in reos retulère; ejus nomen detulere. 2. *Periculosum est, alios accusare,* es ist gefährlich, andere anzuklagen. Res periculi plena est, judicio exagitare alios; in judicium adducere; in jus trahere; crimina reos agere, premere; crimen infame; diem alicui scribere, impingere; actionem intendere; animadversionem facere &c. accusare. 3. *Nihil sceleratius est, ac spretum falso accrimine accusare.* nichts ist gottloser, als seinen Freund fälschlich anklagen. Innocuus crimen est, amico innoxio crimen affingere; accusationem confingere immerenti; innoxium in criminis suspicionem adducere; innoxium in culpam vocare, judico exagitare; culpam, crimen confero, conferre in insontem, criminis expers; Amico nullo ejus merito crimen affingere. 4. *Cicero Verrem crimine cæsum vulneribus accusavit,* Cicero hat den Verres halbtodtlich angeklaget. Cicero Verrem capitis accusavit; judico capitis arcessivit, Capitis reum egit, peregit; in judicium capitis vocavit, adduxit; rerum capitalium reum fecit; Capitale Verri crimen intendit. 5. *Manlius graviter accusabatur,* Manlius wurde heftig angeklaget. Manlius in jus ire, ambulare; in judicio periculum capitis adire; causam capitis ex vinculis dicere cogebatur, Manlius judicio gravissimè commctabatur; in judicio exagitatus reorum loco sedere; accusatorum impura maledicta, convicia audire; accusationis molestiam, judicium subire; tribunal adire compulsus est. Manlio periculosum negotium ab accusatoribus exhibebatur, amictus, ac majestas postulabat. *Usus* 1. *in judicio,* accusare capitis, gerichtlich anklagen: 2. *extra judicium,* de capitalium negligentia, voluptatem accusare, beschuldigen.

Acer, eris, ere. scharff. *R. ab ἄκρος, summus.* Syn. Vehemens, acutus, strenuus. *Adv.* Longe. *Usus.* Homo acerrimo ingenio, consilio, memoria, vultu scharfen Verstand und Gedächtniß. In rebus agendis, persequendis solers & acer. Acerrima est libertatis recuperandæ cupiditas, heftig. Acris oculorum acies. In acerrima & attentissima cogitatione tempus illud omne posui. Ungues acerrimâ suavitate condicunt. V. *Vehemens.*

Acerbè, *Adv.* bitterlich. Syn. Asperè. *Usus.* Accusationem acerbè tulit.

Acerbitas, tis, f. Bitterkeit, Strenge. Syn. 1. Amaritudo, miseria, molestia, calamitas, tristitia. 2. Asperitas, feritas. E. i. Diuturnitas, magnitudo, summa, summa. *Usus* 1. Nullam acerbitatem, dolorem, cruciatum recuso, ich will keinen Schmerzen scheuen. Lacrymas in tuas acerbitatibus plurimas profudi. Objurgatio tua multum habet acerbitatis. Mulcatoris acerbitate. Ad summam imperium naturæ acerbitatem attingo. In obrium quemque virus acerbitatis tuæ evomis. V. *Calamitas, asperitas.*

Acerbus, a, um. bitter, streng. R. *ex acer. proprie ac fructibus datur.* Syn. Acer, asper. *Usus* Pomum acerbum: dolor, objurgatio acerba, homo in vituperando acerbus. V. *asper, difficilis, acerbitas.*

Acerra, æ, f. Rauchfaß. *Usus.* Ne coronæ, ne acerræ prætercantur.

Acervatim, Hauffen, weise. Syn. Summatim. *Usus.* Acervatim jam reliqua ducam.

Acer-

Acervus, i, m. Haufen. *Syn.* Cumulus. D. Acervus *est minutiorum fere rerum, Strues proprie lignorum aggesta moles.* *Usus.* Acervos tritici, nummorum construit avarus; Acervos corporum victor miles.

Acetum, i, n. Eßig. *Usus. Transl.* acetum habet in pectore; aceto hominem perfudit, bißig seyn; bißig zureden.

Acidus, a, um, sauer. *Usus.* Culices acida petunt, ad dulcia non advolant.

Acies, iei, f. die Schärfe, oder Schneide am Eisen. R. *ab ἀκὶς, cuspis.* *Syn.* pars acuta ferri. *Epi.* acris, hebes, obtusior, parva. *Transl.* 1. Acies, die Schärfe des Gesichts. *Syn.* Visio, vis oculi. *Epi.* hebes, obtusior. 2. die Scharfsinnigkeit. *Syn.* acumen mentis, perspicacia. *Usus.* Ingenii acies disputando exercetur simul & exacuitur; otio hebescit, & obtunditur. Rerum magnitudo aciem mentis perstringit, praestringit. Sapiens ab oculorum consuetudine aciem mentis abducit. 3. Acies, Schlacht-Ordnung. *Syn.* Exercitus, copiæ in certos ordines distributæ. *Epi.* media, instructa. *Usus.* 1. *Aciem instruere.* Schlacht-Ordnung machen. Aciem struere, exornare, statuere, instituere, dirigere; Legiones in aciem collocare; Copias suas in acie constituere; aciem ordine disponere; *Alias:* in certos ordines militem cogere; in certos numeros, partes distribuere; ordines disponere. 2. *In aciem procedere,* zur Schlacht gehen. Prodire in aciem: *Alias:* Legiones in aciem deducere, educere, producere; in praelium educere militem. 3. *Aciem varie formare* die Schlacht-Ordnung unterschiedlich einrichten. Aciem extendere; porrigere, seu extenuare; promovere; erigere in cornu; firmare subsidia; distrahere, distendere, laxare; jungere; mediam aciem exinanire; *Alias:* explicare cornua, alas, ordines. 4. *Acies turbatur, cedit,* die Schlacht-Ordnung wanket, weichet. Cornibus nutat acies; fluctuat; inclinatur; cornibus nudatur; perfringitur, impellitur, movetur. 5. *Aciem primam perrumpere,* die erste Linie der Schlacht-Ordnung durchbrechen. Aciem [illegible] dissicere; *alias:* frontem [illegible]gere; prima signa, primam [illegible]ronem dividere; in medi[illegible] rumpere, invehi, impe[illegible] *Aciem restituere.* die [illegible] wiederum herstellen. [illegible] integrare ordines; [illegible]stituere. 7. *Ex* [illegible] Schlacht hinweg gehen. Acie, *vel* ex acie excedere, refugere, recedere. V. *pugna, praelium.*

Acinaces, is, m. ein Säbel. *Syn.* gladius Medorum, aut Persarum.

Acinus, i, m. Weinkörnlein. *Usus.* acinus vinaceus.

Acipenser, is, m. Stör, ein Fisch. *Epi.* Decumanus. *Usus.* acipenser iis paucorum hominum est.

Aconitum, i, n. Wolfs-Kraut. *Usus.* fallunt aconita legentes.

Acquiesco, is, quievi, quietum, ere. ruhen, zufrieden seyn. *Syn.* quiesco, mini requies est. *Adv.* aliquantum, facillime, libenter. *Usus.* 1. Tres in itinere horas acquieveram, ruhen. 2. In ore tuo, & vultu: in libris, litteris; in charitate erga me tua acquiesco, ein Vergnügen finden. V. *quies, quiesco.*

Acquiro, is, sivi, situm, ere. erlangen. *Syn.* obtineo, consequor, adipiscor, nanciscor; paro, comparo, concilio, adjungo. *Phras.* 1. *acquisivi dignitatem,* Ingenio duce, authore, virtute dignitatem nactus sum, reperi, abstuli; dignitate auctus sum. Tribunatum mea virtute extorsi, non artibus expugnavi; suffragia non eblandita sum, sed meritis assecutus. Laboribus meis dignitatem mihi peperi, consecutus sum; Vigilis meis hanc dignitatem acceptam fero, refero, possideo, teneo, debeo. Bonis artibus honor mihi obtigit; data mihi ea est provincia: honorem inveni, impetravi, voti[illegible] compos factus sum. Non [illegible] honores, sed ascendi. Labo[illegible]is meis in magistratum [illegible]tem collegi, comparavi [illegible]perveni, ich habe die [illegible]ch Verdienste erhal[illegible] *usu nexui as* [illegible]t sich durch un[illegible]eld gemacht. Ma[illegible]am pecuniam colcreavit, nummorum [illegible]reist, abrasit, extor[illegible]nam reperit, corrasit, 3. *Litterarum studiis* [illegible]it, er hat sich [illegible]en Namen [illegible]arum studio [illegible]c dignitatem [illegible]s est ingens; [illegible]ediocrem & exi[illegible]n, existimationem [illegible], peperit; splendorem ne-

n existimationem venit. honorem, dignitatem, *accipio, fama, perennia.*
hirte. *Syn.* Vis animi, ntia. *Usus.* sit in vultu nia. Oratio tua multum

herf, hefftig. *Syn.* Acri ter, fortiter. *Usus.* Inacriter. Acute videt,

kurtzweilige Erzehlung. cunda. Mystica, symbus interponi solita, *Usus.* Acroama Themiium videbatur, quo sua prædicaretur. Fuisti in nodo spectator, sed actor

n. Auditio, auscultatio, entus, Aufmerken, oder der Zuhörer. *Usus.* si au lcam legere, *in au-*

Syn. ut si; tanquam si; si; perinde quasi; simi- ac si; non secus, ac si. tim non secus, ac si meus *quasi, similiter, æque.*
haten, Geschichte. *Syn.* ulta, nefaria, præclara, a, rata & firma, relicta, t. *Aliqua in acta referen-* das Protocoll eintragen. ta Cicero ipse confi- is habebat, nun. ra- *ferendæ*, eines Handgül'ig erklären. Acta rescissa sunt; ejus acta gata & fida e. g. *Acta* Hand mögen vor gül- eines Briefs gelten. cum laude com-

Geschäfft. *Syn.*
, lis,

stus. Ea pueris laudi vertit, quæ ab honestatis actione [illegible] ni. Actio mentis & [illegible] actio & usus. 2. Verrichtung des Leibes [illegible] nes Wohlredners in der [illegible] äusserlichen Beredsamkeit. [illegible] gruens & apta, animos [illegible] accommodata. De [illegible] mas, secundas, tertias [illegible] richtliche Klage, oder Streit-[illegible] Oratio accusatoria, jus [illegible] debitum; judicium, [illegible] *Usus. Actionem instituere*, [illegible] sagen. Constituere, [illegible] re actionem. 2. *Actionem habere*, [illegible] Streit-Sache haben. [illegible] tionem habere, actionem [illegible] *Actionem relinquere*, die [illegible] Sache abstehen. actionem [illegible] lere.

Actor, oris, m. Thäter, [illegible] tiadiant. *Syn.* [illegible] *Epi.* Multum actor, [illegible] & fortis, fortissimus, [illegible] venustus, sed inter & [illegible] cundus, optumus, [illegible] mus, indoctus, [illegible] tro erum nati [illegible] Actor [illegible] tor, compositor,

Actuarium, [illegible] nuum. *Usus.* [illegible] te valent.

Actum est, es ist [illegible] *desperandum*, [illegible] est, alles [illegible] num; de [illegible] nobis est; [illegible] loco res [illegible] nunc tua [illegible] ecce de, [illegible] sibus [illegible] Tua [illegible] nata, [illegible] dete [illegible] ut [illegible] fortu [illegible]

ern.

[illegible] hist
[illegible] ictor.
[illegible] ris,
[illegible] ent Non
[illegible] tione alio-
[illegible] nec oratio-
[illegible] sito discede-
[illegible] Dinges wegen
[illegible] wendig machen.
[illegible] non possum, ut
[illegible] cht glauben.

[illegible] m. erc. essent,
[illegible] adsum, sed
[illegible] devo-

componit, conformat suos. *Boni civis est, voluntatem suam ad Rempublicam accommodare* adjungere, conferre, aggregare, einem guten Bürger stehet es zu, daß er seinen Willen mit dem gemeinen Wesen vereinige. Conjungere voluntatem suam cum publica causa; In omni voluntate sua quid rationes publicæ ferant, postulent, spectare, intueri, attendere; nihil unquam velle à publica re sejunctum, alienum, separatum, disjunctum, remotum; nihil agere, suscipere, moliri, quod Reipublicæ non conducat, expedat, quod ejus commoda non postulent. *Rationes nostræ commodandæ sunt tempori*, man muß sich in die Zeit schicken. Temporibus est assentiendum, obtemperandum, cedendum, serviendum, inserviendum, rationes nostræ ad temporis rationes accommodandæ sunt; Populo sutlande & scenæ, ut dicitur, serviendum est; Cujusvis temporis, ad tempora hominem te esse convenit. Temporis rationem ducere; ad tempestatem rem, consilia, actiones dirigere; consilia & actiones tempore moderari, res ad tempus accommodare; consilia ad rationem temporis componere, comparare te oportet. Decet nos in agendis rebus quasi ducem, aut consiliarium habere tempus. Fortunæ, tempori, necessitati parendum. Tempore utendum. Spectandum in omni re, quid res & tempus ferat, postulet. *Ulpian.* Insein lateri, coronam capiti &c. accommodare, den Degen an die Seite, die Crone auf das Haupt setzen, daß es sich recht schickt. 2. sich bequemen. Fac animum litteris; curam agriculturæ; voluntatem tuam ad Rempublicam, te ad aliorum nutum accomodes. 3. brauchen, anwenden. Nomen tuum, testimonium, jusjurandum, ad amicorum causas libens accommodabo. 3. Leihen. Alicui de ædibus, suas amico ædes ad nuptias accommodare.

Accomodus, a, um. bequem. *Syn.* Appositus, commodus, opportunus, aptus, idoneus.

Accresco, is, crevi, ere. zuwachsen. *Syn.* Cresco.)(*Accresco. Usus* Flumen vehementer accrevit. Ex ea hæreditate patrimonio tuo non multum accresceet. Novi dolores, nova negotia veteribus accrevere. Hæc consuetudo coepta à parvis, tecum simul accrevit. V. *Augeo, augesco, addo, cresco.*

Accretio, nis, f. Anwachsung. *Syn.* Incrementum. *Usus.* Luna accretione & diminutione lumnis dies notat.

Accubatio, onis. f. Beylager. *Usus.* Status, incessus, sessio; accubatio quam minime indecore fiat. *Epi.* Epulatis.

Accubo, as, cubui, itum, are. dabey liegen. *Syn* Assideo, accumbo, adjaceo. *Usus.* In convivio eodem lecto alicui vel apud aliquem accubare, mit einem am Tisch sitzen. 2. nahe seyn Theatrum Tarpejo monti accubat, imminet, adjacet.

Accudo, is, cudi, cusum, ere. zuschmieden. *Syn.* Addo. *Usus.* Tres minas accudere potero.

Accumbo, is, cubui, cubitum, ere. zu Tisch sitzen. *Syn.* Accubo, cubo, adjaceo, recumbo. Discumbo *sensi est de plurimis dicitur. Adv.* Infra, supra aliquem, in summo *situs erat explanatum. Usus.* Supra, infraque accumbunt.

Accumulo, as, avi, atum, are. anhäuffen, vermehren. *Syn* Augeo, adaugeo, addo, coacervo, congero, exaggero, contruo; compono, cogo, cogo.)(*Deme. immitto Adi* Acervatim *Usus.* Aliquem donis accumulare; alicui honorem accumulare. V. *Augeo, cogo.*

Accuratio, nis, f. Fleiß, Sorge. *Syn* Studium, diligentia, cura. *Epi.* Diligentior, mera, major, veteratoria, oratoria. *Usus.* Accurationem adhibere, accuratione uti maxima, Fleiß anwenden. V. *Diligentia, Cura.*

Accuratus, a, um. mit Fleiß gemacht. *Syn* Meditatus, exquisitus, absolutus, perfectus. Summo studio, summa industria elaboratus. *Usus* Dicendi genus, sermo, commentatio accurata. Malitia accuratu, eine ausstudirte Bosheit. V. *Diligens, solicitus.*

Accurior, aris, atus sum, ari. fleißig versorget werden. *Syn* Curor, diligenter administror. *Adv.* Melius. *Usus.* Melius accurantur, quæ consilio geruntur.

Accurro, is, curri, cursum, ere. zulauffen. *Syn.* Ad aliquem curro, aliquo contendo, advolo, me confero, concurro. *Adv.* Cupide, libenter. *Phras Accurrere.* zulauffen. Gradum, cursum flectere ad aliquem. Concursus facere ad aliquem. Vs *Curro. Usus.* 1. Romam accurre quæso, eile doch geschwind nach Rom. 2. *Transl* Istæ imagines ita nobis dicto audientes sunt, ut simul atque volumus, accurrant, zu Gemüthe kommen.

Accusabilis, e, comm. klagwürdig. *Syn* Accusatione & reprehensione dignus. *Usus.* Quorum omnium accusabilis est turpitudo.

Accusatio, onis, f. Anklage *Syn* Incusatio, nominis delatio. *Epi* Honesta, diligens, illustris, mala, nugatoria, manifesta, nobilis, gloriosa, vera, vetus, vitiata, acris, intenta, infausta, nota, nova, opima, perpetua. *Usus* Accusationem facere, profiteri, einen Kläger abgeben. V. *Actio.*

Ac-

Accūsātor, ris, m. Anklāger. *Syn. Actor. Defensor. Epi.* Acer, acerbus, vehemens, fortis, acriter, æmulus, amans, bonus, diligens & fumus, fallax, satis firmus, gravis & vehemens, iratus, odiosus & assiduus, ridiculus, molestus, frigidissimus, gravis, idoneus, imbecillus, melior, temerarius, voluntarius. *Usus.* Accusatorem comparare in aliquem; alicui accusatorem ponere, opponere, einen Anklāger bestellen. Personam accusatoris, ut temere sumsit, ita celeriter posuit, das Amt eines Anklägers abstellen. V. *Actor.*

Accūsātorie, *Adv.* anklägerisch. *Usus.* Non hoc accusatorie, sed libere dixit.

Accūsātorius, a, um. anklägerisch. *Usus.* Spiritus, artificium, jus accusatorium. Animo accusatorio.

Accūso, as, avi, atum, are, anklagen. *Rad.* ex ad & Causa. *Syn.* Defero, postulo, accerso, arguo. *item:* Causam & culpam in aliquem confero; redarguo, infamo, criminor.)(*excuso, defendo. Adv.* Acriter, aspere & acerbe, constanter, copiose, diligenter, diligentissime, dispositè, facilè, graviter, gravius, gravissimè, improbè, inhonestè, justè, justius, laboriosissimè, leviter, liberè, liberius, moderatè, nefariè, pessimè, præclarè, probabilius, publicè, luculentius, separatim, severè, vehementer, verè. *Phras. Æmuli Catonem quinquagies accusarunt,* Catonem haben seine Feinde 50. mal gerichtlich angeklaget. Catoni æmuli quinquagies diem dixere; litem intendêre, instare; Catonem judicio persequi stare; criminis reum facere; in judicium, in crimen vocavêre; reum citavêre; in reos referre; ejus nomen deferre. 2. *Periculosum est, alios accusare,* es ist gefährlich, andere anzuklagen. Res periculi plena est, judicio exagitare alios; in judicium adducere; in jus rapere, trahere; crimini reos agere, paragere; crimen intendere; de aliqua re sermone, incusare; actionem intendere; animadversionem in aliquem &c. accersere. 3. *Nihil facilius est, ac falso crimine accusare,* nichts ist gottloser, als seinen Freund fälschlich anklagen. Inimicus facilius est, amico innoxio crimen adfingere; accusationem confingere innocenti; innocentem in criminis suspicionem adducere; innoxium in culpam vocare, judicio exagitare; culpam, crimen conjicere, conferre in insontem, criminis excipiendi; Amico nullo ejus facto crimen inferre. 4. *Cicero Verrem crimine ambitus accusavit,* Cicero hat den Verres Halsgerichtlich angeklaget. Cicero Verrem capitis accusavit; judicio capitis arcessivit, Capitis reum egit, peregit; in judicium capitis vocavit, adduxit; reum capitalium reum fecit; Capitalis Verri crimen intendit. 5. *Manlius gravissimè accusabatur,* Manlius wurde heftig angeklaget. Manlius in jus ire, ambulare; in judicio periculum capitis adire; causam capitis ex vinculis dicere cogebatur, Manlius judicio gravissimè conflictabatur; in judicio exagitatus reorum loco sedere; accusatorum impara maledicta, convicia audire; accusationis molestiam, judicium subire; tribunal adire compulsus est. Manlio periculosum negotium ab accusatoribus exhibebatur, arcessitus, ac majestatis postulatus. *Usus* 1. *in judiciis,* accusare capitis, gerichtlich anklagen; 2. *extra judicium,* de epistolarum negligentia, voluptatem accusare, beschuldigen.

Acer, cris, cre. scharff. R. *ab ἄκρος, summus. Syn.* Vehemens, acutus, strenuus. *Adv.* Longe. *Usus.* Homo acerrimo ingenio, consilio, memoriâ, von scharfen Verstand und Gedächtniß. In rebus agendis, perversigandis solers & acer. Acerrima est libertatis recuperandæ cupiditas, heftig. Acris oculorum acies. In acerrima & attentissima cogitatione tempus illud omne posui. Ungulentum acerrimâ suavitate conditum. V. *Vehemens.*

Acerbè, *Adv.* bitterlich. *Syn.* Asperè. *Usus.* Accusationem acerbè tulit.

Acerbitas, tis, f. Bitterkeit, Strenge. *Syn.* 1. Ærumna, miseria, molestia, calamitas, tristitia. .. Asperitas, feritas. *E. i.* Diuturna, magna, subita, summa. *Usus* 1. Nullam acerbitatem, dolorem, cruciatum recuso, ich scheue keinen Schmerzen ꝛc. Lacrymas in tuis acerbitatibus plurimas profudi. 2. Objurgatio tua multum habet acerbitatis. Mulieris acerbitate. Ad summum imperium naturæ acerbitatem attingere. In obvium quemque virus acerbitatis tuæ evomis. V. *Calamitas, asperitas.*

Acerbus, a, um. bitter, streng. R. *ex acer. Proprie de fructibus dicitur. Syn.* Acer, asper. *Usus* Pomum acerbum; dolor, objurgatio acerba; homo in vituperando acerbus. V. *asper, difficilis, acerbitas.*

Acerra, æ, f. Rauchfaß. *Usus.* Ne coronæ, ne acerræ præteriantur.

Acervatim, Hauffen-weise. *Syn.* Summatim. *Usus.* Acervatim jam reliqua ducam.

Acer-

Acervus, i, m. Hauffen. *Syn.* Cumulus. D. Acervus *est minutiorum fere rerum*, Strues *proprie lignorum aggesta moles*. *Usus.* Acervos struĕi, nummorum construit avarus; Acervos corporum victor miles.

Acetum, i, n. Eßig. *Usus. Transl.* acetum habet in pectore; aceto hominem perfudit, bißig seyn, bißig zureden.

Acidus, a, um, sauer. *Usus.* Culices acida petunt, ad dulcia non advolant.

Acies, iei, f. die Schärfe, oder Schneide am Eisen. R. *ab ἀκὶς, cuspis.* *Syn.* pars acuta ferri. *Epi.* acris, hebes, obtusior, parva. *Transl.* 1. Acies, die Schärfe des Gesichts. *Syn.* Visio, visus. *Epi.* hebes, obtusior. 2. die Scharfsinnigkeit. *Syn.* acumen mentis, perspicacia. *Usus.* Ingenii acies exigendo exercetur simul & exacuitur; otio hebescit, & obtunditur. Rerum magnitudo aciem mentis perstringit, praestringit. Sapiens ab oculorum consuetudine aciem mentis abducit. 3. Acies, Schlacht-Ordnung. *Syn.* Exercitus, copiae in certos ordines distributae. *Epi.* media, instructa. *Usus.* 1. *Aciem instruere.* Schlacht-Ordnung machen. Aciem struere, exornare, fatuere, instituere, dirigere; Legiones in aciem collocare; Copias suas in acie constituere; aciem ordine disponere; *Alias:* in certos ordines militem cogere; in certos numeros, partes distribuere; ordines disponere. 2. *In aciem procedere*, zur Schlacht gehen. Prodire in aciem: *Alias:* Legiones in aciem deducere, educere, producere; in praelium educere militem. 3. *Aciem varie formare* die Schlacht-Ordnung unterschiedlich einrichten. Aciem extendere; porrigere, seu extenuare; promovere; erigere in coelum; firmare subsidiis; distrahere, distendere, laxare; jungere; mediam aciem exinanire; *Alias:* explicare cornua, alas, ordines. 4. *Acies turbatur, cedit*, die Schlacht-Ordnung wanket, weichet. Cornibus nutat acies; fluctuat; inclinatur; cornibus nudatur; perstringitur, impellitur, movetur. 5. *Aciem primam perrumpere*, die erste Linie der Schlacht-Ordnung durchbrechen. Aciei principia disjicere; *alias:* frontem hostis urgere; prima signa, primam hostium coronam dividere; in mediam aciem prorumpere, invehi, impetum facere. 6. *Aciem restituere*, die Schlacht-Ordnung wiederum herstellen. Aciem sistere; *alias;* integrare ordines; sustinere; colligere, restaurare. 7. *Ex Acie discedere*, aus der Schlacht gehen. Acie, *vel* ex acie excedere, refugere, recedere. V. *Signa, praelium.*

Acinaces, is, m. ein Säbel. *Syn.* gladius Medorum, aut Persarum.

Acinus, i, m. Weinkörnlein. *Usus.* acinus vinaceus.

Acipenser, is, m. Stör, ein Fisch. *Epi.* Decumanus. *Usus.* acipenser iste pauperum hominum est.

Aconitum, i, n. Wolfs-Kraut. *Usus.* fallunt aconita legentes.

Acquiesco, is, quievi, quietum, ere. ruhen, zufrieden seyn. *Syn.* quiesco, mihi requies est. *Adv.* aliquantum, facillime, libenter. *Usus.* 1. Tres in itinere horas acquieveram, ruhen. 2. In ore tuo, & vultu: in libris, litteris; in charitate erga me tua acquiesco, ein Vergnügen finden. V. *quies, quiesco.*

Acquiro, is, sivi, situm, ere. erlangen. *Syn.* obtineo, consequor, adipiscor, nanciscor; paro, comparo, concilio, adjungo. *Phras.* 1. *acquisivi dignitatem.* Ingenio duce, authore, virtute dignitatem nactus sum, reperi, abstuli; dignitate auctus sum. Tribunatum mea virtute extorsi, non artibus expugnavi; suffragia non eblanditus sum, sed meritis assecutus. Laboribus meis dignitatem mihi peperi, consecutus sum; Vigiliis meis hanc dignitatem acceptam fero, refero, possideo, teneo, debeo. Bonis artibus honor mihi obtigit; data mihi ea est provincia: honorem inveni, impetravi, votorum compos factus sum. Non obrepsi ad honores, sed ascendi. Laboribus, vigiliis meis in magistratum veni; dignitatetem collegi, comparavi, ad honores perveni, ich habe dieses Ehren-Amt durch Verdienste erhalten. 2. *Malis artibus non exiguas opes acquisivit*, er hat sich durch unerlaubte Mittel viel Geld gemacht. Malis artibus non exiguam pecuniam collegit, confecit, creavit, nummorum magnam vim expressit, abrasit, extorsit; rem ac pecuniam reperit, corrasit, eblanditus est. 3. *Litterarum studiis magnam sibi famam acquisivit*, er hat sich durch Studiren einen grossen Namen zuwege gebracht. Doctrinarum studio famam sibi ingentem ac dignitatem conciliavit: nomen adeptus est ingens; famam collegit non mediocrem & existimationem; famam, existimationem sibi confecit, peperit; splendorem ne-

...nis accessit; in existimationem venit. ...s. acquirere honorem, dignitatem, ... V. obtinere, accipio, fama, pecunia. ...ax, ...cis, f. Schärfe. Syn. Vis animi, ...ritas, vehementia. Usus. Sit in vultu ...r, & acrimonia. Oratio tua multum ...et actionis.

...r, Adv. ſcharf, heftig. Syn. Acriter, vehementer, fortiter. Usus. Intueri, dicit que acriter. Acute videt, ...iter.

...oama, atis, n. kurzweilige Erzehlung. Syn. Narratio jucunda. Mythica, ſymphoniaca fabulæ actibus interponi ſolita, Epi. Festivum. Usus. Acroama Themistocli tum demum gratum videbatur, quo ſua ... virtus prædicaretur. Fuiſti in fabula non modo ſpectator, ſed actor acroamatis.

...sis, is, f. Syn. Auditio, auſcultatio, ...orum conventus, Aufmerken, oder Zuſammenkunft der Zuhörer. Usus. Hæc vel in acroasi aut lectum legere, in auditorio.

...si, ...sis, quam. Syn. ut ſi; tanquam ſi; ...ac ſi, quaſi; perinde quaſi; ſimiliter ac ſi; juxta ac ſi; non ſecus, ac ſi. Usus. Tecta, ut non ſecus, ac ſi meus ... V. quaſi, ſimiliter, æque.

...a, orum, n. Thaten, Geſchichte. Epi. ...ta, alta, multa, nefaria, præclara, ...ca, ſolita, rata & firma, reliqua, ... Usus. 1. Aliqua in acta referre, etwas in das Protocoll eintragen. ...ti commentarii acta Ciceronis ipſe confecit; res ſuas in actis habebat, numerabat. 2. Acta reſcindere, eines Handlungen vor ungültig erklären. Acta ... lata, reſciſſa ſunt; ejus actis auctoritas eſt derogata & fides. 3. Acta rata facere, eines Handlungen vor gültig erklären. Acta Cæſaris firma erant, ſtabiliter, cum laude communiabantur.

...o, ...s, f. Handlung, Geſchäft. Syn. ...s, factum, negotium, his, cauſa, procuratio. Epi. Actus, ardentior, civilis, ...ens mens, commiſerata, crudelis & ...ſtiona, non turbulenta, ſed regia, ...ia, lenior, lenta, integra, levis, ...ior, liberalis, maxima; perjucundissimum, comes eloquendi, potens, ſtrenua, prior, ſingularis, tota, ...ta, tranquilla, turpis, varia, vehemens, plena animi, plena ſpiritus, plena ſuavitatis, plena veritatis, vehemens & ..., & copioſa, bona, certa, congruentibus, contentiosa appetitionibus, contentiosa, atque optima, horrida, multa, periculoſa, perpetua, pudica, publica, ſtultitiosa, forenſis. Usus. 1. Werk, Wirkung. Contemplativa actionis manca eſt. Æqualitate vitæ, & omnium actionum nihil venuſtius. Ea pueris ludendi venia detur, quæ ab honeſtatis actionibus non ſit aliena. Actio mentis & agitatio. Virtutis actio & uſus. 2. Vertheydigung des Amts eines Wohlredners in der Ausſprach und äuſſerlichen Leibesſtellung. Epi. Congruens & apta, ad animos permovendos accommodata. Demoſthenes tribuit primas, ſecundas, tertias actioni. 3. Gerichtliche Klage, oder Streitſache. Syn. Oratio accuſatoria, jus perſequendi ſibi debitum; judicium, quæſtio forenſis, lis. Usus. Actionem inſtituere, gerichtlich ſagen. Constituere, informare, ſuſcipere actionem. 2. Actionem habere, eine Streit-Sache haben. actionem alicui intendere, actionem quærere, postulare. 3. Actionem relinquere, von ſeiner Streit-Sache abſtehen. actionem excludere, tollere.

Actor, oris, m. Thäter, Kläger, item Comœdiant. Syn. qui agit, accuſator. Epi. Multum acrior, adversus vehemens & fortis, fortiſſimus, idoneus, non inventus, ſed mers & inimicus fori, jucundus, optimus, strenuus, diligentiſſimus, indiligens, malus. Usus. In theatro etiam mali actores perpetiendi ſunt. Actor ſummus cauſarum. Idem inventor, compoſitor, actor.

Actuarium, ii, n. ringes Schiff. Epi. minutum. Usus. actuaria minuta celeritate valent.

Actum eſt, es iſt ſchon geſchehen. Rem deſperatam ſignificat. Syn. conclamatum eſt, actum, ut ſumus; ventum eſt ad finem; de ſalvanda in perpetuum libertas nobis eſt; Res ad reſtim redit; pejore loco res mea eſſe non poteſt, quàm quo nunc ſita eſt; perii, interii, nullus ſum, occidi, mortuus ſum; occiſa res eſt; nec ſalus mihi, ſi velit, ſaluti eſſe poteſt; Transactum eſt de me, actum de ſalute mea; disperii; omnes fortunæ meæ perditæ ſunt, & everſæ, eò redactus ſum, ut ipſa ſalus ſervare me haud poſſit; eam fortunam ſubii, ut ſpes melioris eventus relicta ſit nulla; ſepultus ſum. V. Deſpero.

Actuosè, geſchäftig. Usus. leniter, remiſsè, non actuose agere.

Actuoſus, a, um. geſchäftig. Usus. qui ab agendo non ceſſat. Usus. Virtus actuoſa ſit, oportet.

Actus, ûs, m. Handlung. Syn. actio, factum. Epi. extremus, perfectiſſimus & ornatiſſimus, turpiſſimus & flagitioſiſſimus, vitæ non ſolum rectus, ſed etiam pravus, varius. Usus. 1. pravitas animi in actum erumpit, die Boßheit des Gemüths bricht in das Werk heraus. 2. pars Comœdiæ vel Tragœdiæ, ein Theil eines Comœdie- Spieles. vitæ

noſtræ

noſtræ, veluti fabulæ, mors extremus eſt actus.

Actus, a, um. *part.* von ago, geſchehen. *Uſus.* Bene tecum actum eſt. Acta ferme tibi ætas eſt, *exacta.* Acto negotio ſero venis. *Vulg. poſt feſta.*

Actutum, behend, alſobald. *Syn.* Statim, illico, ſubito, mox, confeſtim.

Aculeatus, a, um. ſpitzig. *Uſus.* Aculeatas ad me dediſti literas, ſcharf, bißiger Brief.

Aculeus, ei, m. Stachel. *Syn.* Veſparum, vel apum ſtimulus. *item Transl.* De iis, quæ pungunt, irritant, angunt. *Ept.* Oratorum ac forenſes, recondita. *Uſus.* 1. *Dolor.* Domeſticarum ſollicitudinum aculeos occultare ſoleo, Schmerzen, Anliegen. 2. *Jocus acerbus*, empfindlicher Scherz. Genus facetiarum, in quo multi aculei, & contumeliæ inſunt. 3. *Acerbitas.* Emittere aculeos ſeveritatis in aliquem, ſcharf anfahren. Oratio ſine forenſium ſententiarum aculeis. V. *Acerbitas, contumelia.*

Acumen, inis, n. Scharfſinnigkeit. *Syn.* Perſpicacia, ingenium, ſubtilitas. *Ep* Flebile, minimum, ſingulare, ſæpe Romachoſum, nonnunquam frigidum. *Uſus.* Acumen Dialecticorum. Styli acumen & argutiæ.

Acuo, is, cui, cutum, ere. ſpitzen, ſchärfen. *Syn.* Exacuo, excito.)(*obtundo. Uſus.* Uſus prudentiam acuit, ſchärfen. Gloria ingenium acuit, alit, aufmuntern. Iram, metum acuere, anreitzen. Palatum acuere, Appetit zum Eſſen machen. Palatum exacuere, famem obſonare, appetentiam cibi facere, præſtare, excitare, incitare.

Acus, us, f. Nadel. *Phraſ.* Acu pingere, ſticken. Phrygio opere pingere, laborare; acu telam, aut pannum variare. *Uſus.* Vulnus acu punctum videbatur.

Acute, *Adv.* ſpitzfindig. *Syn.* Subtiliter, ingenioſe, argute, cum ingenio, non ſine acumine. *Uſus.* Acute colligere *in diſputando*, reſpondere, tractare; acute, argute conjicere.

Acutus, a, um. ſpitzfindig. *Syn.* Subtilis, acer; perſpicax, argutus)(*hebes, obtuſus. Adv.* Valde. *Uſus.* 1. geſchärft. Cultor acutus probe. 2. ſpitzfindig. Homo acutus, & natura perſpicax. Motus animi celer, & acutus ad excogitandum. Dicendi genus acutum. V. *Ingenium.*

Ad, *cum Accuſ.* zu, bey. *Syn.* In, apud, circa &c. *Uſus.* 1. *Motus ad locum, vel perſonam*, wohin. Ad Meſſanam; ad mœnia; ad Conſules venit. 2. *Interitum ſtatim in loco*, wo. Remanſit ad urbem; ſenatus habitus eſt ad Dianæ, Veneris, Catonis, *ſubaud, ſanum, ædem.* 3. *Apud*, bey. Eſt nihil ad portum negotium. Hyeme ad exercitum manſit. Ad mulieres nihil obtineri potuit. 4. *Circa*, um dieſe Zeit. Expectabo te ad ea tempora. 5. *Contra*, wider. Herbæ ad morſum beſtiarum, ad oculos ſalubres. 6. *Poſt*, nach. Ad hæc otii nonnihil fuit. 7. *Propter*, wegen. Abactæ boves ad deſiderium relictarum immugiunt. 8. *Pro*, für. Argentum ad ſtatuam conferre. Adnotare rem ad memoriam poſteritatis. 9. *Ante, coram*, vor. Ad limen, ad pedes ejus adſtitit. 10. *Comparatis, vel præſentis*, nichts dergleichen, gegen. Nihil ad tuum equitatum; nihil eſt ad Ciceronem Brutus. 11. *Secundum*, nach. *Similitudinem ſignificat.* Ad arbitrium illius; ad nutum; ad exemplum; ad hunc modum, ad eandem normam; ad conjecturam alieni ſenſus, ad præſcriptum; ad naturam; ad rationem ponderis; ad amussim ſimilitudinem omnia gerere. 12. *Præter*, nebſt. Ad cæteros dolores etiam illo premor. 13. *Circiter*, gegen. Ducere adducentos. 14. *Uſque*, bis auf. Ad hunc diem, horam; ad multam lucem, noctem; ad exactam ætatem; ad inſaniam concupiſcere. 15. *Eleganter uſum aut finem ſignificat.* bedeutend, den Gebrauch, Ziel und Ende. Ea hoc tibi ad privatum dolorem lucuoſum, ad Reipublicæ rationes gloriſum. Calidus ad fraudem. Ad pugnam fit utiliter. Eſt ad aſpectum venuſtum. Res varia & multiplex ad ſuſpiciones. Ad laudem illuſtrie. Vir ad ſuſpicandum ſagax, ad reſiſtendum fortis. 16. *Eleganter in his ambibetur.* Ad literam, ad verbum rem edidiſſe, von Wort zu Wort auswendig lernen. Ad hæc; ad extremum; ad unguem.

Adæquo, as, avi, atum, are. gleich machen. *Syn.* Æquo, exæquo, æqualem facio.)(*Superior, inferior ſum. Uſus.* Pompejus cum virtute fortunam adæquavit, Pompejus iſt gleich glück ehig und tapfer geweſen. Memoriam nominis ſui cum omni poſteritate adæquavit. V. *Exæquo.*

Adagium, ii, n. Sprichwort. *Syn* Proverbium. *Uſus.* Vetus eſt adagium. V. *Proverbium.*

Adamas, antis, m. Demant. *Uſus.* Genera adamantis ſex noſcuntur.

Adamo, as, avi, atum, are. ſehr lieben. *Syn.* Valde amo, ardenter deſidero, percupio, concupiſco, exopto. *Uſus.* Adamas, quod nunquam vidiſti. V. *Amo.*

Adaugeo, es, auxi, auctum, ere. vermehren. *Syn.* Augeo, cumulo.)(*extenuo, minuo.*

mo. *Usus.* Hæc indicia adaugent suspicionem. V. *Augeo.*

Adbibo, is, bibi, bibitum, ere. trinken. *Syn.* Biboargus. *Usus.* Adbibit plus paullo. V. *Bibo.*

Adblandior, adblandiri, adblandiebar, es gebühret mir wohl. *Syn.* Decet. V. *Decet.*

Addico, is, dixi, dictum, ere. zusagen, übergeben. *Syn* Dedo, mancipo, destino, addico, lentanti rem auferendam permitto, trado. ✗ *Libero. Usus.* Annonæ inopia, senatûs authoritatem exteris gentibus addixit, um Geld zusagen, verkaufen. Nummi me addixi, judices corrupti sententiam tuam, fidem, religionem pretio largitoribus addicere nil pensi habent. Amores suos, cupiditates, voluntates pecuniæ addicunt; juventutis suæ omnes impetus auro addicere. V. *Trado*, *-ere.*

Addictio, nis, f. Zueignung, Uebergab. *Syn.* Addictio & condonatio bonorum.

Addictus, a, um. *part.* von addico, zugeeignet, zugesagt, ergeben. *Syn.* Adjudicatus, mancipatus. *Usus.* Me addictum, dedicatum, obstrictum habes, ich bin dein gehorsam eigen. Homo in servitutem addictus, leibeigen. Pretio addictam habere alicui, & mancipatam, seine Frau um Geld verkaufen. Urbs jam vastæ addicta. V. *Destinatus.*

Addisco, is, didici, ere. lernen. *Syn.* Disco; addo, quæro, adquiro, adjungo. V. *Discere.* *Adv.* Vetus *Usus* Orationem, carmina, novi aliquid addiscere. V. *Disco.*

Additamentum, i, n. Zusatz. *Syn.* Accessio, appendix. *Usus.* Incertiores nobiles, in adoptionem nihil est additamenti. V. *Augmentum.*

Addo, is, didi, ditum, ere. hinzusetzen. *Syn.* Adjungo, adjicio, appono, adscribo, accessionem adhibeo, facio, affero. *Adv.* Gradatim, numerum, paululum, recte. *Hor.* Me quoque amicis tuis adde, setze mich auch unter deine Freunde. Amicis tuis aggrega; recense, admitte, effice, fac, ut tuorum amicorum addamentum sim; Novum & adscriptitium amicum me habeto. Adscribe me amicorum tuorum numero. Familiarium tuorum numero me quoque adjice. 2. *Ad injuriam addita est contumelia*, zur Unbild ist noch eine Beschimpfung kommen. Ad injuriam accessit contumelia; sed injuriæ cumulum accessit contumelia; ad injuriam calumnia quoque adjunxit; injuriæ ambarum adjectum est, contumelia; injuriæ cumulum attulit contumelia, injuriæ subjuncta, subtexta, mista, adnexa est contumelia; auxit injuriam contumelia nova. *Usus.* Addere aliquid de suo, etwas von dem Seinigen beyfügen. Aliquid in orationem addere. Eas litteras in fasciculum tuarum addas, beyschliessen. Laude stimulos, animos, alacritatem studendi discipulis addere, aufmuntern. Ad ornamenta nobilitatis doctrinæ laudem addere. V. *Augeo, adjungo, accedo.*

Addoceo, es, docui, doctum, ere. lehren. *Syn.* Doceo.

Addubito, as, avi, atum, are. etwas zweifeln. *Syn.* Subdubito. ✗ *Scio, certus sum.* *Usus.* Addubita paululum, num & quomodo ita evenerit, de fide tua nihil addubito.

Adduco, is, duxi, ductum, ere. hinzuführen. *Syn.* Deduco, induco, contendo, contraho. ✗ *Deduco, remitto.* *Syn. Transl.* Invito, impello, pellicio, permoveo. *Adv.* Magnoperè, ocyus, quamprimum. *Usus.* 1. Adducere vultum, habenas, lorum, arcum, das Angesicht rümpfen; den Zaum ꝛc. anziehen. V. *Astringere.* 2. *Promovere ad iram* &c. bewegen, anreitzen. Aliquem in metum; ad iracundiam, indignationem, misericordiam, negligentiam, ad fletum, in dubitationem, dubium; in summam expectationem; in opinionem; ad nequitiam adducere; in Furcht, Zorn ꝛc. bringen. Ad iracundiam adducere, treiben, bringen. Aliquem in angustum, in summas angustias, in discrimen, in odium, in invidiam, fidem, in suspicionem adducere, in Verdacht bringen. V. *Moveo, allicio, persuadeo.*

Adducor, eris, ductus sum, versleitet, dahin gebracht werden. *Syn.* Inducor, invitor. *Adv* Facilè, forsitò. *Usus. Quæ, si impermoveri animos habent.* Non spe, non odio, non commendatione aliorum, non officio, nec pretio, nec oratione adduci potuit, ut à proposito discederet; er liesse sich um keines Dinges wegen von seinem Vorhaben abwendig machen. Non adducar; adduci non possum, ut credam, ich kan es nicht glauben.

Adedo, is, adedi, adesum, ere. essen. *Syn.* Comedo. *Usus.* Non adesum, sed

devoratum patrimonium. Jecur adesum. V. *abligurio.*

Ademptio, nis, f. Hinnehmung. *Syn.* Ablatio. *Usus.* Ademptio civitatis. V. *jactura.*

Adeò, ſo, alſo. *Syn.* Usque eò, tam, tantùm. *Usus.* 1. *eò*, ſo weit. Adeò jam res redii. 2. *itaque*, derowegen. Propera adeò hinc tollere pueros. Unus adeo ſuperſum. 3. *vero*, aber. Id ideò judices conſiderate. 4. *imò quod plus eſt*, ſo gar, ja was mehr iſt. Adoleſcens tutus, atque adeo noſter. Tùm, atque adeò vos geminæ voragines. Aliquid atque adeò multa de ſuoaddunt. Hoſtem intra mœnia, atque adeo in ſenatu videtis.

Adeo, is, ivi, & ii, itum, ire. hinzugehen. *Syn.* Accedo, convenio, viſo, inviſo, viſito, eo, venio.)(*abeo. Adv* Caſte, ad vivos, intempeſtive ad aliquem, libentius, neceſſario. *Usus.* adire aliquem, ad aliquem, ædes, fores, locum. Vultum ſubire alterius, congredi. *Transl.* 1. *aggredior, incipio, ſuſcipio*, antreten, anfangen, annehmen. Nunc demum ad opus diu detrectatum; ad rempublicam; ad pactiones adit. 2. *Subeo*, auf ſich nehmen, auſtehen. Nulli ſunt labores, nulla pericula, quæ reipublicæ causâ non adeam. Inimicitias, odio imperatorum adhuc non vacat. 3. *Hæreditatem adeo*, die Erbſchaft antretten. Adiit hæreditates mulierum civium Romanorum. V. *Accedo, acceſſus.*

Adeps, ipis, m. & f. Feiſte, Schmeer. *Syn.* Pingue intra cutem & cutem. *Usus.* Num mihi Lentuli ſomnus, Cathi adeps, Cethegi temeritas pertimeſcenda eſt? V. *Abdomen, pinguis.*

Adeptio, nis, f. Erlangung. *Usus.* Vita beata non in depulſione mali, ſed adeptione bonorum ſita eſt.

Adequito, as, avi, atum, are. hinzureiten. *Syn.* juxta, vel prope equito, equo citato advehor. *Usus.* Urbi adequitare.

Adſero. *Vide* Aſſero.

Adhæc, zudem, darneben. *Syn.* Præterea; accedit, quòd; adde quòd.

Adhæreo, es, hæſi, ſum, ére. anhangen. *Syn.* hæreo, adhæreſco, nitor, innixus ſum, adjungor, applicor, adjaceo, conjungor. *Adv.* Vix, extremum, omni. *Phraſ. Adhærere Platoni*, dem Platoni anhangen. Platoni ut magistro innixus est; nusquam ab ejus doctrina, nusquam à latere discedit; inhæret ossibus; in animis animus insidet doctrina Platonis; Platonem arctè complectitur, à Platonis doctrina vel tantillum declinare, religio illi eſt. *Usus.* 1. Adhæret ſaxo, ad ſaxum navis, ſtecken bleiben. 2. *Transl.* In fœto æris alieni; in certo ſtudiorum genere adhærescere, in Schulden ꝛc. ſtecken. Videne, fax illa ſeditionis & conjurationis ad hanc materiem adhæreſcat. Argumentum, oratio nusquam adhæreſcit. V. *Hæreo, Conjungo.*

Adhæſio, onis, f. Anhang, Haffe.

Adhibeo, es, ui, itum, ére. anwenden, brauchen, hinzuhalten. *Syn* Aſſero, adjungo, admoveo, adapto, *item* utor.)(*amoveo, removeo. Adv.* Alacriter, aperte, bene, extrinſecus, frequentius, liberaliter, numerum, publicè, rectè, ſevenus. *Phraſ.* 1. Adhibebo diligentiam, ich werde Fleiß anwenden. Omni cura ſtudioque curabo, elaborabo; omnes vires, ſtudia, omnem curam, in eſſectam eo conferam; omnia in adducendis ad exitum tuum rebus tuis experiar; operam dabo, navabo, dicabo maximam rationibus tuis; omni ſtudio id contendam; omni ope ac operâ adnitar; curæ mihi erunt res tuæ; quantuscunque mihi labor ſuſcipiendus eſt, vincam ſtudio naturæ vires. In hoc cura mea omnis ac industria verſabitur, excubabit, ut commodis tuis accuratius inſerviam; omne ſtudium in hoc ponam, conſumam, collocabo; huic rei vigilias dabo, dicabo, tradam, addicam meas; in hanc curam unicè incumbam; in hoc vires contendam meas; in hoc curas figam, configam, infigam omnes: ad hoc operam profitebor meam, ut res tuas, rationesque omnes, quantâ maxima poſſum cura completar. 2. *Ut Ariſtotelem intelligas, ingenium adhibendum eſt.* den Ariſtotelem zu verſtehen, muß man ſeinen Verſtand wohl aufbieten; ingenii vis omnis conferenda; ingenii acies intendenda; acuendum ingenium eſt. *Uſus.* 1. *utor*, brauchen. Vir bonus præter curam & diligentiam, artem etiam & fidem adhibet in amicorum periculis. Idem gravitatem in dolore; modum, moderationem in rebus ſecundis; ſtudium & ſolertiam in negotiis adhibet. 2. *Admoveo.* zur Sache brauchen. In convivium, atque adeo in conſilium, ad deliberationes, ad cauſas adhibere. Duas preces, ego calcaria, juventuti ſtimulos adhibeo. Dicenti aures adhibere, Gehör geben, zuhören. 3. *Exhibeo* ſich verhalten Italiæ in imperio, ut privatum adhibuit. 4. *Affero*, beybringen. Ægroto vinum

medi-

medicinam adhibere. Ad negotium curam, rationem, mentem, animum, virtutem, gravitatem adhibere. Litteris tuis aliquam mihi consolationem adhibeo.

Adhuno, is, ivi, itum, ire. anwiehren. *proprie equarum est. Usus. Transl.* Adulatus illi ad solum voluptatis nomen ætas, adhuuit.

Adhortatio, nis, f. Ermahnung. *Syn.* Exhortatio, invitatio.

Adhortor, aris, atus sum, ari. ermahnen. *Syn.* Hortor, exhortor, accendo, inflammo.)(*adhortor. Adv.* Merito, antequam ret. *Usus.* Ad libertatem recuperandam, ad bellum faciendum vos non atque etiam adhortor. V. *Hortor, Monio.*

Adhuc, noch; bis jetzund. *Adv. temporis.* *Ad hoc tempus. Syn.* Etiam nunc, ad hoc tempus. *Usus.* Unam adhuc epistolam à te acceperam. Quæ adhuc dicta sunt, constare sibi videntur.

Adjaceo, es, cui, ère, beylicgen. *Syn.* Juxta vel prope jaceo, cubo propè. *Usus.* Tuscus ager Romano adjacet. V. *Vicinus, Prope.*

Adigo, is, egi, actum, ere. nöthigen hineintreiben. *Syn.* Vi impello, *cuneum, clavum in lignum*; cogo compello. *Usus.* 1. Ovem adigere in caulam, naves ad litus: telum ad destinatum locum adigere, hinzutreiben, hinzubringen. 2. *Transl.* impello. Ad insaniam, desperationem aliquem adigere. In Verzweiflung bringen. Illum homines sacramento, *vel* ad sacramentum, *jusjurandum*, *vel* in verba Principis adigere, zum Eydschwur anhalten. V. *Cogo, impello.*

Adjicio, is, jeci, jectum, ere, hinzuwerffen. *Synonyma* addo, applico, adhibeo, appono, adjungo.)(*adimo, detrabo, Usus.* Adjicere tela in castra hostium, hinein werffen. 2. *Addo.* hinzuthun. Ad belli laudem doctrinæ decus adjecit. 3. *Transl. de animo in oculo.* Oculum adjicere hereditati, die Augen auf die Erbschafft werffen. Animum adjecit ad Poeticam, sein Gemüth auf die Dichtkunst wenden. V. *Addo, adjungo.*

Adimo, is, emi, emptum, ere. wegnehmen. *Syn.* Aufero, eripio, detraho, decido, tollo, exturpino.)(*addo. Adv.* Invitis, in posterum libertatem, malo, magnopere, maxime, supreme. *Usus.* Omnes amico aufert. er hat seinem Freunde alles weggenommen. Spoliat reipsa omnibus amicitia; loco; Neptunus deum ibavit; exuit fide dignitate, agris, fundisque malavit. *Usus.* Dolor fere omnem mihi animi facultatem, somnum ipsum adimit. Libertatem, libertatem, potestatem adimere. Civitatem alicui adimere, *jus Civitatis*, das Bürgerrecht einem benehmen. V. *Tollo, eripio.*

Adinvenio, is, veni, ventum, ire. erfinden, erdenken. *Syn.* Invenio, comminiscor. *Usus.* Adinventa animo, sensibus percepta. V. *Invenio.*

Adipalis, e, *comm.* feist, fett. *Usus.* Opimum quoddam, & adipale genus dictionis.

Adipiscor, eris, adeptus sum. überkommen. *Syn.* Nanciscor, consequor, assequor, invenio, obtineo, acquiro, colligo. *Adv.* Aliquantum, mediocriter. *Usus.* Senectutem, honores adipisci nemo non exoptat. V. *obtineo, acquiro, habeo.*

Aditus, ûs, m. Zugang. *Usus.* Via, introitus, accessus, vestibulum, ascensus, os, pontus, gradus.)(*exitus, discessus. Epi.* Difficilis, difficilior, diuturnus, facilis alicui, facilior, quam facillimus, intercluſus, munitus, mirificis molibus obstructus, plenus atque integer, præclusus, primus, provincialis, tunus, arduus, diurnus atque nocturnus, illustris, inter se diversi. *Phras.* 1. *doctrina aditum illi fecit ad honores*, die Gelehrsamkeit hat ihm den Weg zu den Ehren-Aemtern gebahnet. Doctrina illi aditum aperuit; patefecit; dedit, comparavit; viam; stravit; gradum struxit ad honores. 2. *Aditum claudit omnibus*, er lässet niemand vor sich. Aditu, limine omnes prohibet; aditum omnibus præcludit, intercludit, obstruit; à congressu suo arcet omnes; ædes suas omnibus obserat, ab ædibus excludit omnes; nemini sui copiam facit. 2. *Aditus patet omnibus*, es stehet allen das Thor offen. Fores patent, apertæ sunt & expositæ; aditus cuique liber est; nemini difficiles sunt aditus; nemo est, cui ædium mearum aditus denegetur, qui non recipiatur, non salutetur. *Usus.* 1. Difficiles sunt ad optimates aditus, zu grossen Herren ist hart zu kommen. 2. *Transl.* den Weg bahnen. eloquentia ad consulatum Ciceroni aditum aperuit. 3. den Weg befördern. sibi ad hoc scelus alios sceleribus munivit. Primum vetat aditum facit. Pontifex hostibus dedit. 4. Den Zugang verhindern. Tuâmet temeritate aditum tibi ad honores intercludes. V. *accessus.*

Adjudico, as, avi, atum, are. rechtlich zusprechen. *Syn.* Aliquid alicui per judicium tribuo.)(*adjuvo. Adv.* gratis.

Phraſ Spero, fore, ut ſecundùm me judicetur, decernatur, judicium fiat; ut ſecundùm me poſſeſſio detur; pro me pronuncietur; lis & poſſeſſio ſecundùm tabulas mihi detur; mihi addicatur; ut ego in poſſeſſionem mittar, ich hoffe den Handel vor Gericht zu behaupten. *Uſus* Ea domus, ea cauſa mihi demum adjudicata eſt. Miſer ille in ſervitutem mihi adjudicatus eſt. V. *Lis, judicium.*

Adjumentum, i, n. Hülfe. *Syn.* Subſidium, præſidium, auxilium, perfugium, ſuppetiæ.)(*Detrimentum, impedimentum.* *Epi.* Magnum, maximum, externum, adventitium, multum, multum magnumque, parvum, plurimum, propitium oratorum. *Uſus.* *Adjumento tibi fuit ad victoriam*, verhülflich ſeyn. A Philoſophia omnia adjumenta beatè vivendi petenda ſunt. Honorum avido adjumenta undique, petenda, conquirenda ſunt. Tua authoritas maximo mihi ad res meas adjumento erit; maximum adjumentum afferet, importabit; multum habebit adjumenti ad res meas promovendas, den Anſehen wird mir viel helfen. V. *auxilium, præſidium, juvo.*

Adjunctio, nis, f. Zuſatz. *Syn. Transl.* animi propenſio. *Epi.* Similis. *Uſus.* Beneficio, ſpe, adjunctione animi & voluntate ducuntur homines.

Adjunctor, oris, m. Zuſammenfüger. *Syn.* qui aliquid adjungit. *Uſus.* Ille Galliæ alterioris adjunctor.

Adjunctus, a, um. *part.* von adjungo. hinzugethan, zugefügt. *Syn.* Contiguus, propinquus. *Uſus.* Summis viris quædam adjuncta eſt divinitus fortuna. Sunt hæc propria & cauſæ adjunctiora. Ei Druſus proximè adjunctus fuit.

Adjungo, is, junxi, junctum, ere. zuſammenfügen, hinzu thun. *Syn.* Adjicio, addo, adnecto, annexo, applico, aggrego, adhibeo, adſcribo,)(*Disjungo.* *Adv* Divinitus, ſuis, honeſte, omnino, proximè, quam primum, rectè, rectiſſime, ſeparatius, ſtudioſiùs, valde. *Phraſ.* Adjunxiſti me beneficio tibi, du haſt mich durch deine Gutthat auf deine Seite gebracht. Tuis beneficiis effeciſti, ut me dem tibi; omnibus in rebus adjungar; voluntates meas ad tuam dignitatem aggregem; ut ad te transirem; ad te accederem; tuas partes tuendas ſuſcipiam; ad te me penitus applicarem; me tibi contribuerem; tuis conſiliis admiſcear; tecum faciam; in eorum numerum adſcribi, in tuam familiam me conferam; tibi me ſtrictum me tibi addixerim; in tuam conſuetudinem me inſinuarim, ſocietatem tecum coierim; ad ductum tuum, ad familiaritatem omnino applicarim. Beneficia tua me tibi junxêre arctius; artiſſimis amplexibus conjunxere. Beneficii tui is fructus fuit, ut in eadem tecum eſſe cauſa; tuis partibus miſceri; vitæ periculum tecum ſociare, conjocare conſtitueram. *Uſus.* 1. Voluptatem ad virtutem adjungere inſipiens cupis, hinzuſetzen, vereinbaren. 2. *Adjungere ſibi alterum*, ſich einen zum Freund machen. Beneficiis tibi plebem, principes, civitates, multos ſocios adjunges. Urbanitate viros bonos ad tuam amicitiam, conſuetudinem adjunges; benevolentiam, animos hominum, auxilium tibi adjunges. 3. *Adjungere ſe alicui*, ſich einem zugeſellen. Eſt, ut me tibi, ut me ad tuas rationes, tuam cauſam, tuam factionem, ad ſenatus authoritatem adjungam. V. *addo, adjicio, faveo.*

Adjuro, as, avi, atum, are. heftig ſchwören. *Syn.* Juro. *Uſus.* Adjurat ille ſanctè, nullum eſſe periculum.

Adjuto, as, avi, atum, are. fort und fort helfen. *Syn.* Juvo, adjuvo. *Uſus.* An cuiu adjutem, dubito.

Adjutor, oris, m. Helfer. *Syn.* Adminiſter, particeps, ſocius, fautor. *Epi.* Fortiſſimus, pragmaticus, improbus. *Uſus.* Author in conſiliis capiendis, adjutor in agendis. Sceleris eſſe adjutorem. In ſcelere perpetrando, *vel* ſcelus perpetrandum, *vel* ſceleri perpetrando adjutorem ſe præbere, dare, profiteri. Adjutorem te, quam deprecatorem habere, capere, venire malo, ich will dich lieber zum Helfer, als Vorbitter haben. V. *Socius, adminiſter, adjumentum.*

Adjutrix, icis, f. Helferin. *Uſus.* Minerva conſiliorum meorum adjutrix. Conjugem adjutricem ſibi cepit.

Adjuvo, as, juvi, jutum, are. helfen. *Syn.* Juvo, opitulor, adminiculor, auxilior, adjumento ſum, adjumentum affero, ſuffragor, ſublevo, præſidio ſum, præſidium, opem, ſubſidium, ſuppetias fero, aſſero, adjutor ſum alicui contra aliquem.)(*Impedio. Adv.* Aliquantum, multum, plane nihil, plurimum, publicè, vehementer. *Uſus.* 1. Velim me in petitione conſulatûs adjuves; Dolorem meum & mœrorem conſilio adjuva. 2. *Augere.* Inſaniam alterius, ſcommun cultu adjuvat, die Narrheit, Gelaat vermehren. V. *juvo, opitulor, auxilior.*

Laboro, as, avi, atum, are, ernstlich sich bemühen. *Syn.* valde laboro, elaboro. *Usus.* Alicui adlaborare.

Adnitior, iris, mensus sum, iri. messen. *Syn.* metior. *Usus.* Frumentum adnetari licet.

Adminiculor, aris, atus sum, helffen. *Syn.* adjuvo, fulcio. *Usus.* vites adminiculari, Stecken schlagen.

Adminiculum, i, n. Hülffe. *Syn.* fulcrum, auxilium. *Usus.* Vites clavieulis adminiculo quasi manibus apprehendunt, der Rebstock hält sich an die Weinstecken. Adminiculo ordinandi. 2. *auxilium.* nullius adminiculo rem conficit, ohne Beyhülff eine Sache in Stand bringen. V. *adjumentum.*

Administer, tri, Mitgehülff. *Syn.* Minister. *Usus.* Timarchides omnium rerum mancipior, cupiditatum administer. Scelerum administri & satellites. *Adjectivè in gen. fem.* Multæ sunt artes hujus virtutis comites administræ. V. *administrator.*

Administratio, nis, f. Verwaltung. *Syn.* curatio, procuratio, gubernatio. *Epi.* communis cum aliquo, provincialis. *Usus.* Disputant Philosophi, an Dii ab omni curatione, & administratione rerum vacent. V. *Manus, gubernatio.*

Administrator, oris, m. Verwalter. *Syn.* Præfectus, curator, procurator, minister, gubernator, moderator. *Epi.* pulcher. *Usus.* Imperator est administrator belli.

Administro, as, avi, atum, are. verwalten, versorgen. *Syn.* curo, procuro, gero, obeo, gubernо. *Adv.* accuratissimè, admirabiliter, auspicato, bene, commodè, diligentissimè, lenius, melius, optimè, quam commodissimè, rectè, temerè, vigilanter. *Phras.* 1. *Equis hoc tempore Rempublicam administraret?* wer wird bey diesen Zeiten das gemeine Wesen regieren? equis hoc temporum casu Rempublicam arripiat, capessat, suscipere, gerere, tractare audeat? quis sua studia ad Rempublicam conferat? operam det Reipublicæ, in Republica versari velit? 2. *Is nunc totam Rempublicam administrat*, er verwaltet anjetzund das ganze gemeine Wesen. Is nunc in procuratione Reipublicæ est; rempublicam summo cum imperio obtinet; tractat Reipublicæ gubernacula; summa jus & vis est in Republica potestas; summum jus in curandis Reipublicæ rebus. Reipublicæ nunc præsit, eo jure quod amplissimum est: potest; ea potestate, quæ potest esse maxima. Summo nunc utitur in Republica imperio. 3. Res meæ melius se haberent, si ea a mundi ... es, ... es ich vor meine Sachen stehen, wann du selbe verwaltet hättest. Si rerum mearum cura penes te fuisset, ad te pertinuisset: si in his tuâ operâ usus essem; si te curatorem, procuratorem habuissem V. *rego, provincia, magistratus. Usus.* Rem familiarem, leges, judicia, provinciam, castellum, civitatem consilio ac ratione administrare.

Admirabilis, e. *gen. comm.* wunderbar. *Syn.* admirandus, admiratione dignus, mirandus. *Usus.* vir dicendo, & omnibus artibus admirabilis. Pro tua singulari & admirabili sapientia. Admirabilis fama virtutum V. *mirus, mirandus.*

Admirabilitas, tatis, f. Wunderwürdigkeit. *Epi.* magna, maxima. *Usus.* Hæc rerum despicientia magnam admirabilitatem habet.

Admirabiliter, verwunderlich, trefflich. *Syn.* mirificè, mirum in modum, cum admiratione omnium, insigniter. *Usus.* Mundus consilio admirabiliter administratur.

Admiratio, nis, f. Verwunderung. *Syn.* miratio. *Epi.* singularis, incredibilis, suavis, jucundissima, magna, major, maxima, mediocris, perspicua, popularis, similis, summa, multa. *Phras.* Res magnam admirationem excitavit, die Sache hat eine grosse Verwunderung erwecket. res ea non mediocrem movit, effecit admirationem; omnes in admirationem vertit, traduxit, rapuit, convertit. Res ea maxima omnes admiratione affecit, defixit; stupore omnium animos complevit; non mediocrem sui admirationem injecit. Res ea in admiratione erat omnium; omnium oculos mentesque admiratio ea tenuit, suspendit. Id factum miraculo rei omnes obstupefecit. *Usus.* Eloquentiam, quæ admirationem non habet, nullam judico, die Beredsamkeit, so nichts verwunderliches hat, halt ich vor nichts. V. *miror, stupeo.*

Admiror, aris, atus sum, ari, sich verwundern. *Syn.* suspicio, miror, demiror, admiratione afficior. *Ant.* contemnо. *Adv.* communiter, rectè, separatim aliquem, separatim in singulis, valdè, vehementer. *Phras.* *Admiratus est eloquentiam*, er hat sich über die Beredsamkeit verwundert. Magna hominum frequentia admirationi hujus adventûs; magna eloquentiæ hujus admiratio; magna erat homines ad tantam eloquentiam admiratio; mentes hominum admiratio tantæ eloquentiæ. Eloquentia tam singularis homini pro miraculo fuit; summæ admirationi, fuit. Magna eloquentiæ admiratione tenebatur, capiebatur. V. *miror. Usus.* Platonem ex

ex ore tuo admiror. De Dionysio sum admiratus. V. *Miror, stupor.*

Admisceo, es, cui, mixtum, ere. vermischen. *Syn.* misceo, immisceo, confundo. *Usus.* Cave, ne vulgi erroribus te admisceas. Nolo, me illis admisceas, ich will nicht, daß du mich unter jene zehlest. V. *Misceo.*

Admissarius, ii, m. Spring-Hengst. *Syn.* equus, qui ad sobolem servatur. *item* homo effrenatæ libidinis.

Admissum, i, n. Uebelthat. *Syn.* Delictum, crimen, peccatum. *Usus.* admissum hoc graviter puniri solet. V. *Crimen, peccatum.*

Admissus, a, um. *part.* von admitto, zugelassen. *Syn.* commissus. *item* incitatus. *Usus* 1. Pudet me admissi dedecoris, verübte Schand-That. 2. Equo admisso in mediam aciem irruit, spornstreich in das feindliche Heer einfallen.

Admistio, onis, f. Vermischung. *Syn.* concretio. *Usus.* Animus omni admistione corporis liberatus, purus & integer, die Seele, so von den Leibs-Banden aufgelöset.

Admistus, a, um. *part.* von admisceo, vermischt. *Syn.* Commixtus, concretus. *Usus.* Aquæ admistus color. Aër multo calore admistus. Nihil animis admistum, nihil concretum est.

Admitto, is, misi, missum, ere. zulassen. *Syn.* Recipio, excipio, suscipio, admitto, intromitto.)(*Prohibeo, arceo, repello. Phras.* 1. *Quemlibet ad me admitti*, ich hab jedermann vorgelassen. Neminem à congressu meo absterrui; exclusi neminem; audivi omnes. Nullam officii cuiquam reliquum feci. Admissionum mearum facilitatem omnes deprædicant. V. *accessus, aditus facilis.* 2. *Si tempus admiserit*, wann es die Zeit zulassen wird. Si ætatis tempus; si rationes vestræ eam facultatem præbebunt; si commodum ita feret veltrum; si ita tulerit fortuna. *Usus.* 1. Aliquem in domum, ad *vel* in consilium, ad colloquium, ad causam dicendam, ad Principem admittere, in das Haus ꝛc. lassen. 2. *Peccato, crimine.* begehen. Integer adeo, ut nullum unquam noxam, flagitium, fraudem, maleficium, culpam, facinus, delictum admiserit. 3. *Conato*, anfangen. Iquum in hostem admisit.

Admodum, Adv. Syn. valde. *Item:* ferè. *Usus.* 1. Me tum litteræ admodum delectant, sehr erfreuen. 2. Fere, circiter. Viginti admodum annos natus. Nabis admodum. Admodum rudis litterarum adhuc. 3. *In responsione approbantis.* Admodum? Resp. admodum, dem ist also. 4. *Cum adversus negantem.* Non admodum, nicht sehr.

dum, unlängst. Raro admodum, gar selten. V. *Valde.*

Admoneor, eris, itus sum, iri. hinzuthun. *Syn.* Admoveo. *Usus.* Rupes præaltas velut de industria natura admonita est.

Admoneo, es, ui, itum, ere. vermahnen. *Syn.* Commoneo, commonefacio, ad memoriam rei aliquem excito. *Adv.* Amice, amicissime, brevitèr, præclarè, amicè, es de re me admonuisti. Locus ipse, ipsum nomen me admonet, ut &c. V. *Hortor, moneo.*

Admonitio, nis, f. Ermahnung. *Syn.* monitum, præceptum, hortatio. *Epi.* accurata, familiaris, major, mediocris, similis. *Usus.* Nec precibus, nec admonitioni locum relinquit, er höret weder Bitten noch Ermahnung mehr an. V. *Præceptum, hortor, incitamentum.*

Admonitor, oris, m. Vermahner. *Syn.* hortator, impulsor. *Epi.* Nimius, verecundus. *Usus.* Admonitore non eges. Verecundus admonitor.

Admonitus, ûs, m. Ermahnung. *Syn.* admonitio, monitum. *Epi.* Simplex. *Usus.* amici hominis admonitû valde movemur.

Admordeo, es, mordi, morsum, ere. anbeissen. *Syn.* Mordeo, abrodo. *Usus.* Habet argentum. Hunc mihi admordere lubet.

Admotio, nis, f. Hinzuthuung. *Syn.* Applicatio. *Usus.* Admotione digitorum nervi sonum explorare.

Admoveo, es, vi, motum, ere. hinzuthun. *Syn.* Appono, applico, adhibeo, porrigo, extendo.)(*Amoveo. Adv.* Propius te. *Usus.* 1. Applicare sè, & propius admovere. Aurem admovere, & subauscultare, zuhören. Ignes alicui, cruciatus, ajendem ad corpus admovere, mit Feuer ꝛc. zusetzen. 2. *Transl.* Alicui munera, terrorem, preces, blanditias, vim adhibere, auripem, bitten, mit Schröcken, Schmeichel-Worten, Gewalt zusetzen. Vultum, oculos ad rem admovere, die Augen dazu haben. V. *Adhibeo, applico*

Admurmuratio, nis, f. das Brummen, Beyfall. *Syn.* Approbatio, plausus, acclamatio, applausus murmure factus. *Epi.* Divina, grata, multa & secunda. *Usus.* Grata, secunda concionis, senatus; aut adversa admurmuratio facta est. V. *Plausus, applaudo.*

Admurmuro, as, avi, atum, are. murmeln. *Syn.* Admurmurationem facio. *Adverb.* Valde. *Usus.* Senatus aut concionis factus. Admurmurant omnes universi. V. *Plaudo, assentior.*

Admutilo, as, avi, atum, are. abstümmlen. *Syn.* Mutilo. *Usus.* Ille ut quemdam admutilavit.

Annecto, is, nexui, nexum, ere. anfügen, fest.

sum. Syn allĩgo, connecto. *Usus.* Naves non adnectunt nautæ.

Adnitor, eris, nisus sum, niti. mit Gewalt sich unterstehen. Syn Nitor, molior, conor, adlaboro, applico. *Usus.* V. conniter Cæsar de triumpho adnisus est. Natura semper ad aliquid tanquam adminiculum adnititur. V. *conor*, *nitor*, *laboro.*

Adnumero, as, avi, atum, are. zuzehlen. Syn. Numero, connumero, ad numerum addo. *Phras. Tyro libertis Tullii adnumeratus est.* Tyro ist unter die Freygelassene des Ciceronis gezehlet worden. In numerum libertorum adscriptus, relatus, cooptatus, adscitus, receptus fuit, in numero, vel de numero libertorum fuit; in numerum libertorum venit, pervenit; in numero libertorum habitus, positus, collocatus est. *Usus.* Age, ut cum candidatis adnumerere.

Adnuo, as, avi, atum, are. V. *annuo.*

Adolescens, tis, *gen. comm.* Jüngling. Syn. Iuvenis, ephebus, puber. *Epi.* Abitinens, acutus, bonus, bonus & eruditus, bonus & diligens, bonus & prudens, dignus ilo loco ac nomine, bonus & strenuus, cultus ac diligens, clarissimus atque fortissimus, omnium præstantissimus, princeps civitatis, comtus, cupidus laudis, deditus mirifice alicui, deformis, delicatus, disertissimus, divinus, eximius, formosus, gratissimus, gravis & doctus, honestus in primis, ornatus in primis, honestissimus, humanissimus atque optimus, impiger, bonus, non tam insulsus, quam non verecundus, non acriter intelligens, lepidissimus, modestissimus, optimus, nobilique claritate, prætorius, pecuniosus, periculosus ac dubius, potens, potentissimus, præstans summa spe & animi & ingenii, primus, probus, propinquus, prudens, prudentissimus, ætate multo robustior &c., lactissimus, studiosissimus, maxime formosus, non solum indoctus, sed etiam rusticus; inexercitatissimus, & prope aspernatus, locuples, loquax, miser, permoestissimus, & amicus alterius dignissimus, plenus ingenio, senior. *Adv.* Admodum, multum. *Phras.* 1. *Adolescens nobilis*, ein adelicher Jungling. Nobili loco natus, nobilis; princeps juventutis; florentissimis; ornatissimus; summa ortus familia. V. *nobilis.* 2. *Adolescens ingenuus*, ein stumrein- und wohlerzogener Jüngling. Acutus, & bonus ingenio, rectissimis studiis præditus; optimis artibus præditus; ingenuo & liberali animo. V. *ingenuus.* 3. *Adolescens optimus*, ein [illegible] Jüngling. Integerrimus atque optimus; castissimus ac modestissimus, dignusque illo loco & nomine: ordinatus omnibus rebus, & verecundus V. *mos.* 4. *Admodum adolescens erat*, er war noch in der Blüthe des Alters. Erat in flore, ætatis primo; vixdum è pueris excesserat, vel ex ephebis; prætextatus etiamdum erat; propè puberem ætatem erat; primo ætatis flore pubescebat; annos adolescentiæ vix attigerat; ætas à puerili studio vixdum exierat; pubescere annos vix egressus erat; utebatur etiamdum ætatis initio; integri sanguinis adolescens; adhuc ætate puer, sed adhuc imberbis erat. *Usus.* Bonâ indole, summæ spei; aut perditus, dissolutus adolescens. V. *Juvenis.*

Adolescentia, æ, f. Jugend. *Syn.* Iniens ætas a 14. ad 25. vel 30. annum. *Epi.* Impura, liberior, libidinosa, & intemperans, magna, modestissima, plena spei, prima, proclivior ad libidinem, proterva, tota, turpis. *Phras. Ab adolescentia*, von Jugend auf. Ab incunte, à prima, à teneriore ætate; à puero vel pueris; à pueritia; ab initio ætatis; à primis temporibus ætatis; à teneris. *Usus.* Luxuria, intemperans adolescentia effœtum corpus tradit senectuti. V. *Juventus*, *juer.*

Adolesco, is, evi, ultum, ere. erwachsen. Syn. Augeor ætate, cresco. *Adv.* sensim. *Usus.* Ut ratio, ita cupiditas cum ætate adolescat. V. *cresco.*

Adoptio, onis, f. Annehmung. *Epi.* Innumerabilis. *Usus.* Adoptionem hæreditatis sequitur. In adoptionem, in alienam familiam dare; alium in nomen familiæ alienæ.

Adoptivus, a, um, zur Annehmung gehörig. *Usus.* Sacra adoptiva.

Adopto, as, avi, atum, are, an Kindesstatt annehmen. Syn. Filium adscisco, duco, instituo. *Adv.* obscure. *Usus.* 1. Scipio Annibalem sibi legibus adoptavit. 2. *Deligo*, erwählen, erkiesen. Adoptare aliquem defensorem juris sui, ultorem injuriarum, zu seinem Schützer einen erlesen. V. *Asscisco.*

Adorea, æ, f. Lob und Ehre. * Syn. Laus, gloria.

Adorior, eris, vel iris, ortus sum, iri, anfallen. Syn. aggredior, invado, irruo, invado. *Adv.* tota mole. *Phras. Somnium repente adortus est*, er hat ihn gähling angefallen. Impetum fecit in hostem; manus admovit; in hostem ferro appetit; incurrit, involavit caco in hostem impetu; primum impetum effudit in hostem; animo in obvium vertit, convertit. V. *aggredior*, *invado. Usus.* Aliquem jugulo, lædis, scelere, à tergo adorti.

Adorno, as, avi, atum, are. zieren, zurü-

sten. *Syn.* orno, instruo paro, apparo, comparo. *Adv.* diligenter: *Usus.* 1. Pompejus Italiæ duo maria maximis classibus adornavit. Bellum, classem, nuptias, petitionem consulatus, tertium consulatum adornare. bereiten, zurüsten, bestellen. 2. *honore afficio*, beehren. Omnes in hoc adolescente adornando conspirant. V. *paro, comparo.*

Adoro, as, avi, atum, are. anbeten. *Syn.* Deum religione propitio. *Phras. Adorare Deum*, GOTT verehren, und anbeten. Augustè, sanctèque venerari Deum; divinum Numen castissime colere; venerabundum aris assistere, & adorantium more procumbere. Genua ponere; ac venerari Deum; religiosum Deo cultum adhibere, tribuere, impendere; Pio cultu, religiosa adoratione prosequi Deum. *Item: Indi adhuc plures deos adorant*, die Indianer beten annoch mehrere Götter an. cultum uni debitum Deo, simulacris, lapidibus, dusque vanissimus tribuunt, exhubent, impendunt; deorum inani superstitione tenentur; fictis numinibus divinos honores tribuunt, impertiuntur; ridicula falsorum numinum simulacra sacrilego cultu venerantur, prosequuntur. *Usus.* Cæsar hostiâ pacem Deum adoravit. V. *oro, veneor.*

Adpromitto, is, misi, missum, ere. für einen bürgen, versprechen. *Syn.* promitto. V. *promitto.*

Adrepo, is, repsi, ere. hinzukriechen. *Usus. Transl. insinuare se in gratiam*, sich zumachen, zuschmeichlen. In amicitiam alicujus, in spem hæreditatis; animo alicujus adrepere.

Adsciscо, is, ivi, itum, ere, herzurufen. *Usus.* 1. Romanas leges sibi adscivêre Latini die Latiner haben die Römische Gesetze angenommen. 2. *asscribo, adjungo, adjicio, annumero, assigno*, zugesellen. Pœni bonos sibi adsciscunt. Adsciscere sibi socios. Civem adsciscere. In civitatem adsciscі, Bürger werden. 3. *Comparo*, Romani à Græcis leges, ritus, consuetudines, sacra adscivêre. Cura ut laudem tibi adsciscas. 4. *arrogo, tribuo, sumo.* Non nimium tantam sapientiam adsciscо, sich zumessen. V. *asscisco, jungo, adjungo.*

Adscitus, a, um. *Part.* von adsciscо angenommen. *Adv.* publicè. *Usus.* adscitus, non nativus color est.

Adscribo, is, scripsi, scriptum, ere. dazuschreiben, zumessen. *Syn.* appono, adjungo, addo, adsciscо, assigno. *Phras.*

1. *Victoria tibi adscribenda est*, den Sieg muß man dir zuschreiben. rei bene gestæ decus tuo consilio est assignandum; hæc victoria tui triumphi titulis accedat, oportet. Victoria, decus omne ad te delegandum est; tuæ tribuendum virtuti. 2. *noli tibi asscribere hanc laudem*, schreib dir dieses Lob nicht selbsten zu. noli rei bene gestæ tibi meritum uni inscribere facti; laudem sibi arrogare, asserere; vindicare; noli existimare, tuam esse in his rebus unius gratiam; noli alienam laudem pro tua tibi vindicare; noli te offerre in societatem alienæ gloriæ; noli quærere, ut præclaræ rei fama ac commendatio ad te perveniat. Quod tibi alienum facti gloriam adscisces, sumis? 3. *Famulo adscribit culpam*, er hat die Schuld auf seinen Bedienten geschoben. Ad famulum delegavit culpam; in famuli ignaviam eam culpam contulit, retulit, conjecit; ejus rei culpam ignavia famuli sustinet; culpam rei famulo tribuit, assignavit; ex ignavia famuli factum autumat; ignaviæ famuli vult eam esse culpam; culpam suam in famuli ignaviam trajicit ac exonerat. *Usus.* 1. utinam ego tertius vobis amicus, *vel* in amicitiam vestram adscriborer! aufgenommen werden. 2. *assigno acceptum fero*, zumessen. hanc eadem suæ socordiæ, hunc eventum fatis adscribant. 3. in civitatem, *vel* civitati, adscribi, Burger werden. Meam ruæ adscribo sententiam, eines seiner Meynung beypflichten. 4. aliquid ad epistolam adjicio, in den Brief noch etwas hinzuschreiben. Doleo me hoc litteris non adscripsisse.

Adscriptitius, a, um, eingeschrieben. *Syn.* adscriptus. *Usus.* Novi & adscriptitii cives.

Adscriptor, is, m. *Syn.* subscriptor. *Usus.* Fuit is non modo defensor, sed adscriptor dignitatis meæ. Auctor & adscriptor honoris mei.

Adstipulator, is, m. *Syn.* confirmator, defensor. *Usus.* In tua causâ, patrono me, & adstipulatore uteris.

Adstipulor, aris, atus sum. bewilligen, eines Meynung seyn. *Syn.* assentior. V. *faveo, assentior, adjungo.*

Adsum, ades, adfui, adesse, beyseyn. *Syn.* præsens sum, præsto sum, interfum, coram adsum, coram mei facio. *Adv.* frequenter in causâ, multum, opportune, paulo ante, præsto, propius, publicè, tardius. *Usus.* 1. Pugnis omnibus affui. ich bin bey allen Schlachten gewesen. Ad portam adest. Tempori ad judicium

Fuit,

…t, er ist zu rechter Zeit bey Gerichte erschienen. 2. *Faveo.* Dessici limis …ut rebus semper adero, beystehen. 3. *Animo præsenti tribuitur.* Adeste animis, mittite timorem, seyd beherzt. V. *præsens, coram.*

…vehe, is, vexi, vectum, ere. hinzuführen. …n. Apporto, importo, comporto.)(*Aveho. Usus.* Vis magna frumenti Romam advecta. Navi, an equo advectus es?

…ena, æ, m. Fremder. *Syn.* Peregrinus, hospes, alienus, externus, extraneus, alienigena.)(Civis, *domesticus. Usus.* In ipsa patria nostra peregrini videmur, & advenæ. V. *Peregrinus.*

…io, is, veni, ventum, ire. hinzukommen. …n. Syn. Accedo, appropinquo, pervenio, adeo, appello, contingo.)(*Discedo recedo, abeo Adv.* Præsto. *Usus.* Malum, quandoque advenerit, ferendum est. Senectus, cum advenit, multa mala apportat. V. *appello, venio.*

…entitius, a, um. Fremder, Angekommener. Syn. Forinsecus, inopinatus, non quæsitus.)(*Innatus, insitus Usus.* 1. Mithridates multis nationum adventitiis copiis utebatur, fremde Völker zur Beyhülfe haben. 2. *Externus, alienus, non innatus, adveniens* auswärtig, zufällig. Tanquam ex adventitia Græcorum doctrina. Adventitiis adjumentis uti. Bona, prædia adventitia, & assumpta.

…ento, as, avi, atum, are. ankommen. Syn. Advenio, appropinquo, accedo,)(*Procul sum. Usus De tempore, persona & re dicitur.* Adventat jam destinatus dies. Legatus adventant.

…ventor, oris, m. fremder Gast. Syn. Externus, non domesticus. *Usus.* Vide, ne quis adventor auscultet.

…ventus, ûs, m. Ankunft, Syn. accessus.)(*Discessus. Syn.* Minus aptus ad res multas, cessus, expectatissimus, gratus & honestus, gratior, gratissimus, matutinus, nocturnus, occultus, opportunus, primus, recens, repentinus, suavis, tutus, ultus, gravis, improvisus, justus, modestus. *Usus.* Uti adventus tuus optatissimus fuit, ita discessus afflixit.

Adventus domini, die Heil. Adventzeit. Festi Dominico adventui; hebdomades, quæ antiveniunt Christo nascentis festum præcurrunt; dies virginei partus expectationi sacri; tempus, quo exspectati divini partus memoria celebratur.

Adversaria, orum, n. Handbuch, wo man etwas obenhin verzeichnet. Syn. Præscriptiones, ephemerides, tabulæ, in quas utcunque memoriæ causa projiciuntur omnia, quæ postea in justas fidei tabulas codicesque referuntur. Syn. Mensiva. *Usus.* Solertis est, in adversaria omnia manuum referre, der Fleißige schreibt alles auf.

Adversarius, a, um. widerwärtig. Syn. adversus, oppositus, inimicus, hostis.)(*amicus, defensor. Adv.* Maximè. *Usus.* Hic obtrectator laudum mearum, & adversarius semper fuit acerrimus, dieser ist allezeit mein Verkleinerer und Widersacher gewest. Semper se adversarium in meam dignitatem intendit. Adversario te, & insectatore laudum mearum utor. V. *hostis, infensus, inimicus, adversor.*

Adversator, oris, m. Widersacher. *Syn.* adversarius.

Adversor, aris, atus sum, ari. zuwider sein, zuwider handeln. Syn. repugno, obsisto, contravenio, contra rem alicujus venio, contra pugno, contrà facio, adversarius sum in aliquem, obrectato; adversum me præbeo, opmo, obtrecto; adversum me præbeo, opono, objicio.)(*Suffragor. Adv.* Infensius, mediocriter, valdè, vehementer. *Phras. omnibus in rebus mihi adversaris*, du bist in allen Sachen wider mich. Me oppugnas, quam potes, acerrimè & gravissimè; nullam adversum me injuriam prætermittes. Tuis contrà nos viribus uteris. Quidquid habes vitium, in nos confers. Omnia conaris, nihil non agis, moves, tentas, molitis, experiris, machinaris; moves omnes machinas; nihil non tentas ad perniciem nostram. Adversario te utimur nimis acerbo, nimis infenso. Agis contra nos, in nos; pugnas adversus nos nimis infestis odiis. Irruis in nos, quo potes impetu; quàm potes, maximo. Vim omnem in nos confers. Facis maximum impetum contra nos. Adversarius es nobis nimis infestus, infestus, vehemens, fervus, incumbens in exitium nostrum; nostram jugulum nimis avidè tuaris; totis viribus in perniciem nostram. Nimis à nobis discrepas; contra honorem nostrum niteris, undique adversarius, refragaris; adversus nos tendis; contra nostrum, amicorumque studium stas. Perpetuum nobiscum bellum suscipis. V. *inimicitia, inimicus, pugno. Usus.* Quibus ornamentis adversor tuis? Omnibus in disputando adversabare?

Adversum & adversus. wider. *Adv. Syn.* Contra.)(*pro. Usus.* 1. Homo adversus Rempublicam, leges, salutem civium armatus. Adversus hostem aciem struere. Adversus clivum tendere. 2. *Erga.* gegen. Adhibenda est adversus deos pietas, adversus amicos humanitas, adversus omnes officium. V. *contra, erga.*

Adversus, a, um, widrig, zuwider. *Syn.* Contrarius, incommodus, sinister.)(*Prosper, secundus. Phras. Vir non est, adversis rebus tam citò frangi*, es stehet einem Mann gar übel an, wann er in widrigen Zufällen gleich den Muth läßt sincken. Ad omnem calamitatem animos submittere; rebus turbidis; gravi fortunâ, casibus adversis; infortunio quovis numquàm commoveri; rebus afflictis, tristibus, duris, asperis, perturbatis debilitari, & exanimari; adversus casus, quibus hominum vita subjecta est, expositа; adversus fortunæ vim, impetum, injurias, tela, animo esse tam fracto & infirmo; in rebus trepidis, fractis, gravibus, incommodis stultum animo contrahi; & succumbere dolori. V. *infelix, calamitas, fortuna.* 2. *Usus.* 1. Valetudo adversa, Unpäßlichkeit. Adversa Reipublicæ tempora, üble Zeiten. Bellum, praelium fortuna, res adversa, unglücklicher Krieg, Schlacht ꝛc. Homo adversus in vulgus fama, übler Ruff. 2. *Oppositus ratione loci.* Orts halber entgegen gesetzet. Antipodes adversis vestigiis. Adversum solem intueri. Adverso flumine navigare. Adversâ ire viâ. In adversam ripam evadere. *In anteriore parte corporis.*)(Adversus. *Nempe in posteriore.* Cicatrices; vulnera adversa, *id est*, adverso corpore excepta, vorn in dem Leib empfangene Wunden.

Adverto, is, verti, versum, ere, aufmercken, vermercken. *Syn.* Aliquo, vel ad aliquid verto, observo, attendo, animadverto. *Adv.* Oculatè, nè. *Phras. Adverto consilium tuum.* ich mercke schon deine Gedancken. Subolet mihi consilium tuum; investigo, quo illud pertendat; quid spectes, consilium tuum oculatim introspexi; odoratus sum. Sentio sententiam tuam. Advertit me consilii tui ratio; obscurus quidam consilii tui sensus ad me pervenit; animo prospicio, quo res illa spectet. *Usus.* 1. In hanc plateam te adverte. Wende dich in diese Gasse. Urbi agmen, navali itinere, pedem ripæ, fauces montis, curiam ab hoc adverterе. 2. *Transfero ad res animi.* Advertere animum ad dicta, fleißig aufmercken. *vel absolutè.* De re aliqua diligenter advertere, wohl acht haben. 3. *Punio*, straffen. Advertere in aliquem. V. *attendo, observo, converto.*

Advesperascit, *impers.* es wird Abend. *Phras.* Vesperum crepusculum adest; nox advenit; lucem tenebræ pellunt; vespera appropinquat; dici nox succedit; dies abit inclinante jam, vergente, prono in occasum sole; cecidit jam noctis dies; præceps est in noctem dici tempus; obscura jam lux est, dies in vesperum inclinat. Cœlum vesperascit. V. *vesperi.*

Advigilo, as, avi, atum, are, fleißig wachen. *Syn.* Vigilo, pervigilo. *Usus.* Pro negotii gravitate advigilandum est. V. *Vigilo.*

Adulatio, onis, f. Schmeicheley, *Syn.* Assentatio, blanditiæ. *Epi.* Amans dominorum. *Usus. Propriè adulantium heris canum est.* In amicitiis nulla major pestis est adulatione. Semper magnæ fortunæ comes est adulatio. V. *assentatio.*

Adulator, oris, m. Schmeichler. *Syn.* Assentator, palpator, divitum arrosor, & quod sequitur, irrisor, simulator, levis levis, & fallax, ad voluntatem loquens omnia, nihil ad veritatem. Qui ad alterius non modò sensum & voluntatem, sed etiam vultum atque nutum convertitur. *Usus.* Nolo esse laudator, ne videar adulator. V. *astutus.*

Adulor, aris, atus sum, ari. schmeichlen. *Cum Accusat. Syn.* Blandior, assentor, auribus do, omnia ad voluntatem ruit, ad veritatem loquor, palpo. *Adv.* apertè. *Phras. Adularis, ut gratiam tuam ineas*, du schmeichelst mir, dich zuzumachen. Das hoc auribus meis, ut gratiam meam aucuperis. Auribus inservis. Blanda assentatione uteris. Assentationis artificio gratiam quæris. Blande loqueris, ut me tui adjungas, ut in meam te amicitiam insinues. Lenocinaris. Blanditiis in aures meas insidiari laboras. Absurdam in adulationem progredere. Palpo me percutis. Supparasitandi artem tenes. Ad gratiam loqueris. Laudibus me concutere, expugnare; in tuas partes, commoda, amicitiam pertrahere studes. In adulationem fere te componis: spem & animos falsa vanitate inflare nisi.

Pal-

ſcum obtrudis. Voluntati ſervis; assentatori scalpis, mulces, permulces. Blandus fallis, delinis. Assentationibus demulces animum. Assentatoris partes agis egregiè; blandimentis benevolentiam non insciè colligis. *Usus.* Adulari secundum alterius. Feræ dominum adulantes. V. *assentor, accommodo.*

Adulter, eri, m. Ehebrecher. *Syn.* Moechus, alienæ conjugis corruptor. *Epi.* Sordidus, temerarius, obscenus, nocturnus, furtivus.

Adulterinus, a, um, falſch, erdichtet. *Syn.* fucatus, adumbratus, non verus, non genuinus.)(*verus. genuinus. Usus.* Nummi, gemmæ, moneta adulterina, falſches Geld ꝛc. Adulterino signo, *annulo*, testamentum corrumpere. V. *falsus, adumbratus.*

Adulterium, ii, n. Ehebruch. *Syn.* Stuprum conjugis. *Epi.* Nefarium, quotidianum. *Phras. Adulterium committere*, einen Ehebruch begehen. Admittere adulterium; thorum alicujus contaminare, violare; adulterari, moechari, fœdus, fidemque matrimonii frangere, detrimentare, decipere, fallere; involare in alienum matrimonium; nefario amore uxorem pollicere; ad eam oculos impudicos, libidinis oculum adjicere; jura legitimi thori fallere, puduitæ uxoris vitium addere; impetere impudicis alienam conjugem; ejus corpus stupris compl'ere; consuescere cubilibus alienis; alienum cubile inire; capere usuram corporis. *Usus.* Adulterium committere, facere, inire, einen Ehebruch begehen. In adulterio deprehendi.

Adultero, as, avi, atum, are. ehebrechen. *Syn.* Contamino, stupro, alienum cubile ineo. *Usus.* 1. Latrocinari, fraudare, adulterare turpe est. 2. *Fallacter emitor aliquis.* Judicium pecuniis, testamenti tabulas adulterat, verfälſchen. V. *corrumpo.*

Adultus, a, um, *partic.* von adolesco. ausgewachſen. *Syn.* Grandior, progressa ætas, magis confirmata; major. *Phras. Granais jam, & adulta ætate*, wohl erwachſen; ætate provectus; maturus, corroborata, confirmatâ ætate, in ea ætate, cui roboris jam multum accessit; Qui se jam corroboravit, vir intra vires; cujus ætas in medio virorum robore; medio juventæ robore, flore; jam virilem togam sumpsit; ætatis nec primæ, nec ultimæ, in virili ætate; cui primo flagrans vigore ætas; qui ætatem transcendit primæ juventæ, posterræ necdum attigit; qui juventam ingressus mediæ pollet ætatis nervo, V. *adolescens. Usus* Adulta jam Roma; arbor adulta, adulta Reipublicæ petitis.

Adumbratio, onis, f. Entwurf, Vorbildung. *Syn.* Rudior imago, & species. *Usus.* Alicujus rei, si non perfectio, at conatus tamen, & adumbratio.

Adumbratus, a, um. *partic.* von adumbro. entworfen. *Syn.* Non absolutus.)(*expressus. Usus.* 1. sunt in hoc juvene maximarum non expressa signa, sed adumbrata virtutum. Principio adumbratas quasdam intelligentias concipimus. 2. *Fictus*, falſch, leer. Gloria est solida quædam res expressa, non adumbrata. Homo adumbratus; commitia, opinio virtutis, judicium, lætitia adumbrata, nur auf den Schein gericht.)(*vera.*

Adumbro, as, avi, atum, are. entwerfen, *lineas, figuras & umbratili aliquid fingo. Syn.* Effingo, imitor, describo; rude specimen edo, exhibeo. *Usus.* conare Ciceronis perfectæ eloquentiæ formam adumbrare. Facta alicujus dicendo, speciem & formam adumbrare. wohl beſchreiben.

Aduncitas, tatis, f. Krümme. *Usus.* Quædam aves aduncitate rostrorum cibum capiunt.

Aduncus, a, um. krumm. *Syn.* Curvatus, tortuosus. *Usus* Adunci ungues, serrula adunca.

Advocatio, nis, f. das Fürſprechen. *Syn.* patrocinium, advocati munus. *Epi.* Copiosa. *Usus.* Homo in re militari, quam advocationibus cautior. Ea advocatio clamoribus, lapidatione discussa, perturbata, repulsa est.

Advocatus, i, m. ein Fürſprecher. *Syn.* qui alteri adest in causa, qui in judicio aut jus fingent, aut præsens est amico. *Epi.* Armatus, perpauci. *Phras. Advocatum fieri*, ein Advocat werden. Agendis causis se dare; industriam in agendis causis exercere; in forum venire, se conferre; vocem in quæstum forensem conferre; actorem fori litigioli esse; causas in judicio agere; causidicum fieri, ad causas adire; in foro versari; causarum actorem, patronum esse; operâ forensi ætatem terere; forum celebrare; forensi in arena. forensibus in causis, in causidi-

ja-

patrociniis versari, aetatem agere; forensibus causis patrocinium praestare; causas orare; forum attingere. *Usus.* Invocare aliquem advocatum ad defendendam causam suam. Esse alicui advocatum. Alicui advocatum venire. V. *Patronus.*

Advoco, as, avi, atum, are. herzuruffen. *Syn.* Accerso, in auxilium voco, convoco.)(*avoco. Usus.* In eorum, ad consilium, ad se ipsum à voluptate advocare, multis negotiis. Advocare sibi, causae suae aliquem; sich um Hülfer bewerben. V. *Voco accerso.*

Advolatus, us, m. Zufluß. *Epi. Tristis. Usus.* Trahi advolatu aduncis lacerari unguibus.

Advolo, as, avi, atum, are. hinzufliegen. *Syn.* Convolo, accurro.)(*avolo. Adv.* Plane, repente, sublime. *Usus.* Romam, quam mox advolabo. Cum primum literas recepero, in villam ad te advolabo. V. *Accurro.*

Advolvo, is, volvi, volutum, ere. hinzuwälzen. *Usus* Adgenua Principis advolvi, zu Füßen fallen.

Aduro, is, ussi, ustum, ere. anbrennen. *Usus.* Barbam, capillum aduere. V. *Uro.*

Adytum, i, n. heimlicher Ort der Kirchen. *Syn.* Pars templi secretior, occultior, & remotior, penetrale.

Ædepol, fürwahr. *Jurandi verbum per eaem Deum.*

Ædes, is, f. Kirche, Haus. R. *ab* ἔδος, *sedes.* *Syn.* Domus, domicilium. *Epi.* Bona, magnifica, ornatissima, plena atque ornata, sacra, aliena, amoenissima, aurata, marmorea, nobilissima in palatio, opima, splendens, salutis, profana, regia. *Usus.* 1. Ædes privatae, magnificae, prächtige Häuser. In intimis, mediis aedibus. 2. Templum, *numen sive signum*, Kirche. Aedem consecrare, reparare. Aedem sacratum & publicatum de populano. V. *Aedificium.*

Ædicula, æ, f. Capelle, Häuslein. *Syn.* Templum, parva domus. *Usus* Eam aram, aedicula, & parietinas dedicavit.

Ædificatio, nis, f. Bau, Erbauung. *Syn.* Constructio, aedificium. *Epi.* Immanis & molestissima. *Usus.* Aedificationem abjicere, deponere, vom Bauen abstehen. *Prag.* ab aedificandi cupiditate aliquem deterrere. *Locus phras.* Exemplum esse alicui; exemplo esse, à quo exemplum petere, capere, sumere possint caeteri; qui exemplo vel exemplum esse possit caeteris; qui virtutis germanae exemplum caeteris praebeat, remanet. V. *Aedificio.*

Ædificator, oris, m. ein Bauherr. *Syn.* Fabricator. *Epi.* Praestans. *Usus.* Opifex & aedificator mundi Deus.

Ædificium, ii, n. Gebäude. *Syn.* Structura, aedes, domus. *Epi.* Malum, magnificum, privatum, publicum, sacrum & profanum. *Usus.* Extruere, vel deturbare in alieno aedificium. Aedificia in Tiberim versa, Gebäude, so man den Fluß hinaus schauet.

Ædifico, as, avi, atum, are. bauen. *Syn.* Exstruo, exaedifico, construo, condo, constituo, pono, colloco, facio, parietem duco, fabrico, architector, muros tollo, attollo, erigo; aedificium struo, molior. *Adv.* bene, belle, privatim, publice, scelerate, strenue. *Phras.* Aedificatur strenue, man bauet tapfer. Excitata sunt jam ad aliquam altitudinem aedificia; saxo quadrato prope instructa surgunt, exsurgunt, crescunt, educuntur, attollantur jam aedificia; etsi nondum ad culmen perductum, ad tectum tamen domus paene pervenit. *Usus.* 1. Aedificare porticum, annum, urbem. 2. Navim, classem aedificare. 3. *Sed barbare.* Aedificare: auch are aedes, andere ausserbauen. *Prae quo.* Sua ad alios possunt: exempla edere virtutum, relinquere, praebere, in quae posteritas sera respiciat: exemplo esse aliis ad virtutem; virtutis exempla non vulgaria prodere; exemplo ad virtutem praelucere aliis; exempli praeclari facem praeferre.

Ædilis, is, m. Baumeister. *Syn.* Curatores urbis, annonae, ludorumque solemnium. *Epi.* Curulis, designatus, religiosus.

Ædilitas, tis, f. Baumeisteramt. *Syn.* Aedilium munus. *Epi.* Curulis, famosa, magnificentissima, praeclara, ornatissima. *Usus* Aedilitatem petere, obtinere, aedilitate fungi.

Ædilitius, a, um. zum Baumeisteramt gehörig. *Syn.* Spectans ad aedilitatem. is. qui aedilis est, aut fuit. *Usus.* Homo aedilitius.

Ædituus, ui, m. Meßner. *Syn* Aedituus, sacrae aedis custos, qui custodiae sacrae aedis praest.

Æger, ra, rum. krank. R. *ab* ἀσθενὴς *infirmus.* *Syn.* Aegrotus.)(*valens.* *Adv.* Graviter, molliter, maxime. *Usus.* 1. *De corpore*, Leibeskrankheit. Corpore aeger; ex-

a vulnere æger. Ægra Respublica, & ægrota. Ægra & labens civitas. 2. *Animo morente, & affecto*, Gemüthskrancken, Trauer. Animi vel animo æger, Amore vel ex amore æger. V. *Infirmus, tristis, valetudo mala.*

Ægrè, ungern, schwerlich. *Syn.* Difficulter, vix, gravatè, molestè,)(*moderatè facilè. Usus.* Inveterata vitia ægrè depelluntur. Ægrè te careo.

Ægrè fero, ferre, ungern leiden. *Phras.* Immoderatius, graviter, molestè, perindignè, animo valde iniquo tuli; stomachatus sum; animo perniquo passus sum; Pupugit me res ea; sanè asperè, durius accepi, subrigebar, fremebam, memordi ac haud modicè; discruciabar. Non leviter commotus, indignatus; ægrè, iniquo animo passus sum. Dolori mihi fuit & ægritudini; torquebat me miserè, & cruciabat; stomachi inde, ac molestiæ non parum erat; acerbus mihi visum est; angebar, confundebárque animo; gravia hæc erant oculis meis; invisa mihi erat rei memoria; offendit ea me res vehementer, magno me dolore affecit; omnia facerem, quam illud perpeti poteram; æquo haud ferebam animo; animo æquo minimè haud poteram; gravissimè id dolebam; doleoat id mihi; magnus inde dolor incidit animo; urebat me, & lacerabat, quod &c. &c. V. *Invitus, molestè, reluctanter.*

Ægresco, is, ere. krank werden. * *Syn.* ægrotare.

Ægrimonia, æ, f. Krankheit. *Syn.* Ægritudo animi, dolor, mœror, infelicitudo, cura. *Epi.* Nova hæc Lesbiam gravabit, si novæ ægrimoniæ locus esset. V. *Ægritudo.*

Ægritudo, inis, f. Gemüthskrankheit, Betrübniß. *Syn.* Ægrimonia, molestia, angor, animi contractio, animi perturbatio.)(*Hilaritas. Epi.* Acuor, amplificata, cruciatus, detestabilis, flebilis, insana, levis, maxima, nulla, naturalis; nova sed ea modica, premens, saltem ægris corporibus, permanens, terra, luctuosa, acerba, anxia atque mœsta, gravior, gravissima, incredibilis. *Locut.* 1. *Ægritudinem accipere* betrübt, traurig werden. Parvis saepe rebus movetur, oritur, ægritudo. Res non maximæ ægritudinem afferunt, efficiunt; ægritudinem augent, premunt, opprimunt, conficiunt, ex rebus minimis in ægritudinem incidimus, ægritudini nos dedimus, ægritudine delabimur, quatimur, fleuta: Dins gemachen oft grosse Betrübniß. 2. *Ægritudinem levare, lenire*, den Unmuth lindern. Philosophia universam ægritudinem lenit, levat, sedat, exenuat, elevat. Levatio, sedatio, vacuitas ægritudinis consistit in avocatione à cogitanda molestia, & revocatione ad voluptates contemplandas. 3. Ægritudinem Stoici, ut teram, & inanem belluam fugiendam ducunt, exuendam, abjiciendam, exturbandam animo. Ægritudo vetustate tollitur, nobis eripitur, eximitur, repellitur. V. *Dolor.*

Ægrotatio, onis, f. Krankheit. *Syn.* Corporis mala constitutio, functiones corrumpens, morbus. *Usus.* Velut ægrotatio in corpore, ita ægritudo in animo. *Hinc animæ morbi a Stoicis* morbi, vitii, ægrotationis. Morbum totius corporis corruptionem appellant; vitium, cùm corporis partes inter se dissident. V. *Morbus, valetudo infirma, infirmitas.*

Ægroto, as, avi, atum, are. krank ſeyn. *Syn.* Ægro corpore sum, morbo sum implicatus.)(*valeo Auct.* Graviter, gravius, gravissimè, leviter, periculosè, vehementer, diuque, viriliter. *Phras.* Gravissimè ægrotat er iſt ſchwer krank. In morbum incidit gravissimum; morbo affligitur difficillimo, dubiâ spe vitæ morbo urgetur, qui vitam in discrimen adducat, in quo de vita prorsus agatur, in quo vita in dubium veniat. Affectus est graviter; morbo laborat; male se habet; valetudine utitur adversa; decumbit morbo oppressus; morbo laborat gravi; pessimè valet; nequaquam illi bene est. In morbo est sanè difficili ac periculoso; morbo impeditur, affligitur, conficitur; intabescit. Morbo vel in morbum implicatur; morbum nactus est perquam difficilem; morbo tentatur, torquetur, confligatur, vexatur gravi & diuturno. In morbum incurrit, cecidit, delapsus est gravem; adversâ valetudine prostratus est, impeditus, affectus; valetudo est illi parum commoda, adversa illi valetudo incidit; morbo correptus, circumventus est molestissimo; morbum, adversam valetudinem contraxit; morbo tenetur; constringitur, afflictatur, cruciatur miserrimo; adversa valetudine premitur, morbo occupatur, debilitatur, frangitur; inter ægrotos meret; lecto tenetur. V. *Morbus valetudo infirma. Usus.* 1 Graviter, periculosè ægrotare. Ægroranti melius est factum, mit dem Kranken iſt es beſſer. 2. *Transl. Ad animum.* Ægrotant in te artes animi tui, deine guten Gedanken nehmen ab.

Ægrotus, a, um. franz. Syn. Æger. Ulpian. 1. Ægrotus corpore, krank am Leib. 2. Transl. Ægrota Respublica, animus ægrotus, schwach, betrübt. V. *infirmus, æger.*

Æmulatio, nis, f. Nachenferung, Neid. Syn Rivalitas, virtutis imitatio, invidia. *Laudabile est, si tui.* Epist. Vitiosa. *Usus.* Æmulatio est ægritudo animi, si id, quod concupierit, alius possidet, ipse careat. Imitatio virtutis æmulatio dicitur. V. *invidia.*

Æmulator, ris, m. Nachenferer, Beneider. Syn. Imitator, rivalis, æmulus. *Usus.* Servilius æmulator Catonis. V. *invidus, imitor.*

Æmulor, aris, atus sum, ari. eifern, neiden. Syn. Imitor, invideo. *Usus.* Æmulari alienam virtutem; obtrectare, alicui æmulari. V. *invideo.*

Æmulus, i, m. Nacheiferer, Beneider. R. ab ἅμιλλα, certamen. Syn. Non molestus; multi. *Usus.* Semper tu mearum laudum, meorum studiorum æmulus fuisti. V. *invidus, imitator.*

Æneus, a, um. von Erz. Syn. Æreus, aheneus, quod ex ære est. *Usus.* Signum æneum, equus æneus.

Ænigma, atis, n. Räthsel. Syn. Quæstio obscurior & perplexa, oratio perpetuis verborum involucris texta. *Usus.* Obscuritates & ænigmata somniorum.

Æquabilis, e, comm. gleich, eben. Syn. Æquus, æqualis, par, similis, qui semper sibi constat. *Usus.* Æquabilem juris rationem tenere, unpartheyisch das Recht sprechen. Prædæ æquabilis partitio. Motus certus & æquabilis. Temperatum & æquabile genus orationis. V. *par, æquus.*

Æquabilitas, atis, f. Gleichförmigkeit. Syn. Constantia, tenor unus, moderatio. *Lenitas.* Epist. Maxime decora, præclara. *Usus.* Æquabilitas universæ vitæ præclara est, & idem semper vultus eademque assidue frons. Lenitas & æquabilitas orationis. V. *tenor, constantia.*

Æquabiliter, gleichförmig. Syn. Cum æquabilitate. *Usus.* Oratio æquabiliter profluens. V. *æqualiter.*

Æqualis, e, comm. gleich. Syn. Par, similis, æquus.)(Impar. *Usus.* 1. Socrates

aient, peccata omnia æqualia. Oratio pro aliquibus reatus ipsis. Æqualem vere vitam agere, wie recht, also leben. 2. Coætan. *ejusdem ætatis.* gleiches Alters seyn. Est eorundem temporum æqualis, Livius Ennio æqualis fuit, Lælius Scipioni. V. *similis, par, convenio.*

Æqualitas, tatis, f. Gleichheit. Syn. Æquabilitas & paritas condicio, similitudo. Epist. Fraterna, legitima, usitata, summa. *Usus.* Est inter nos æqualitas, propè fraterna. In Republica tuenda est civium æqualitas. Æqualitate judicandi offensio vitatur. V. *similitudo.*

Æqualiter, gleich. Syn. Æqualiter, æque, æquâ parte, æqua conditione, eodem tenore, constanter, æquo & pari jure, æquâ societate, æquato Marte. *Usus* Æqualiter in suos, ac alienos ferox. Hæreditas æqualiter distributa. V. *similiter, æque.*

Æquatio, nis, f. eine Ebene, Gleichheit. Syn. Adæquatio. *Usus.* Æquatio juris, bonorum, gratiæ, dignitatis, suffragiorum.

Æquè, billich, gleich. Syn. Tam, pariter, similiter, æqualiter, paraquè. *Usus.* Nemo æquè, atque ego, est occupatus, niemand ist so sehr beschäftiget als ich. Amicus æquè utrique fidelis. Hoc ad meum æque, atque ad tuum officium pertinet. Vide & possimilia in ego positum est. Æque ac si; juxta, ac si; nihilominus, non minus, quam si frater esset. Gleich als wann mein Bruder wäre. V. *Similiter.*

Æquilibritas, tatis, f. Gleichgewicht. Syn. Æquabilitas, æqualitas.

Æquinoctium, ii, n. Tags und Nacht-Gleich. *Usus.* Æquinoctium navigationem nostram moratur.

Æquiparo, as, avi, atum, are. gleich halten, vergleichen. Syn. Æquo, comparo, compono.)(ex æquo, supero. *Usus* & *Phras.* Nemo te factis æquiparare potest, keiner kan dir es gleich thun. Nemo exæquandus, assimulandus mit tibi; Nemo te virtute assequitur; tecum conferri; contenderenemo potest; Nemo est, qui tibi par sit, qui te vincat. V. *compare, confero.*

Æquitas, tatis, f. Billigkeit. Syn. Æquum & bonum, justitia. ic propensus in aliquem favor, fautum.)(iniquitas. Epist. Humana, mea, propria, existimationis, summa. *Usus.* 1. Summa bonitas, & æquitas causæ. Perspice, æquine accusatori, an reo, tibi dicendum sit. Æquitatem rejecere; favere æquitatem. 2. Candor,

er, probitas, tranquillitas, ruhig, sanftmüthiges Gemüth. Homo sanus à mente, summa animi æquitate. V. *justus, honestus.*

Æquo, as, avi, atum, are. gleich machen. Syn. Exæquo, parem facio, gradus tollo, æquor.)(*Superro, excedo.* Usus. Cum Græcorum gloria Latinorum copia æquatur; cum aliquo æquari; temperies cum præceptis temperamento aliquo æquanda. V. *Æquiparo, confero.*

Æquor, oris, n. Ebene. Syn. Terræ aut aquæ planities. Usus. Babylonii in camporum planitiem æquoribus habitant.

Æquus, a, um. billig. R. à Dorico ἄικὸς. Syn. Habens æquitatem, non iniquus, verè justus.)(*Injustus.* Phras. *Æquum est*, es ist billig. Jus & fas est; rationi consentaneum est; jure receptum, & approbatum est; jus mavum est; jus bonum, æquissimum est, quod ore. *Æquum non est*, es gebührt sich nicht. Honestum est; jus, fas non est; iniquum est; nefas, flagitium est: non decet; non licet; contra æquum, jus & fas est, iniquè, injuste; perperam agitur; rationi naturæque consentaneum est; non licet, decorum non est; non convenit. Exx. 1. Æquum me tibi semper præbui; æquus tibi semper fui; æquum me tibi habuisti; æquo me usus es, ich bin dir allezeit recht billig gewesen. Æquo cum civibus jure vivere. Æqua postulatio. 2. Planus; ebell. Locus æquus. 3. Æquum & bonum impetrare; ex æquo & bono statuere; æqui bonique facere, billig und recht, für gut halten. V. *Justus, honestus, dignus, decet.*

Aer, eris, m. die Luft. Syn. Cœlum, anima, spiritus, æther. Epi. Adversus, crassus, crebus, crassissimus, finitimus, fusus & exundatus, natura maximè frigidus, & nimiùm expers caloris, calore adustus. Immensus & infinitus, purus ac tenuis, proximus terræ, calidus, superior, temperatus, nihil promi habens, effluens huc illuc. Phras. *Aer salubris*, gesunde Luft. Cœlum tenue, purumque. Cœli temperies salubris. Cœli temperies refovendis membris idonea. Cœlum temperatum, sacrum, mite, clemens, salubre. Grave, blanda, nitis, placita, mollissima cæli temperies. Cœli clementia, salubritas. Cœli mira temperies verno tempore maximè fundis, sed quæ omnes anni tempestates salubritate percurrit. *Aer frigore dicitur.* Crassus nobis aër effunditur, circumfunditur. Pingue & crassum cœlum. Paludosa cœlum caput gravat. Vix sustineo gravitatem cœli. Aër piger. Cœlum caliginosum, nebulosum. Usus. Aër altior exspirationibus terræ. Oritur ex respirationibus aquarum. Terræ proximus crassus est, concretus in nubes cogitur. Aërem spiritu ducimus. V. *Cœlum.*

Ærarium, i, n. Schatz-Kammer. Syn. Pecunia publica; locus, ubi ea asservatur. Epi. Inops atque exhaustum, sanctius, vectigalia resortum. Usus. Rationes conferre ad ærarium. Ærarii depeculator, hirudo. Pecuniam in ærarium sanctius referre. Ærarium exhaurire.

Ærarius, a, um. das zur Schatz-Kammer gehörig. Usus. Rationes ærariæ nie sollemnium habent.

Ærarius, ii, m. der des Burger-Rechts beraubet worden. *Qui præter ærarium pro cive habiti nomine pendenda, cæteris civium juribus ignominiæ causâ multabatur.* Usus. Ærarium aliquem facere; in *vel* inter ærarios referre. Ex ærariis eximere, eâ ignominia solvere.

Æratus, a, um. verkupffert. Syn. Æreteclum. Usus. 1. Lecti ærati, candelabra ærata, kupfferne Leuchter. 2. *Obstrictus alieno ære.* mit Schulden behaftet. Ærati milites, *alias* obærati.

Aërius, a, um. *vel* Æreus, lüfftig. Syn. Spirabilis, flabilis, animalis. Usus. Aërii volatus avium.

Ærugo, inis, f. Erz-Rost. Syn. Quasi quædam scabies æs corrumpens. Usus. Æs Corinthium in æruginem incidit: æruginе consumptum, exesum, corruptum est.

Ærumna, æ, f. Mühseligkeit. Syn. Calamitas, labor, ægritudo laboriosa. Epi. Æterna, maxima. Usus. Graves, perpetuas ærumna perpeti, superare. Ærumnis premi. V. *Angustia, miseria.*

Ærumnosus, a, um. mühselig. Syn. Miser, calamitosus. Usus. Qui se ægritudini dedêre, miseri sunt, afflicti, ærumnosi. V. *Miser, calamitosus.*

Æs, æris, n. Erz, oder Kupffer. Epi. Alienum, circumforaneum. Usus. 1. Æs temperare; statuam ex ære facere. Leges, pacta in æs incidere. In ære varias figuras exprimere. Æs signare, Geld prägen. 2. Æs alienum, Schulden. Usus 1. *Debita contrahere*, Schulden machen. Æs alienum cogere, conflare, facere, ære alieno se obligare; nomina facere. 2. *Leviis tabulare*, Schulden bezahlen. Æs alienum habere; in æs alienum incidere:

ære alieno laborare, premi; opprimi, obrui, obstringi; esse in ære alieno; in nominibus; æs alienum crescere. 3. *Debita expungere*, Schulden bezahlen. Ære alieno liberari, levari, exire; æs alienum dissolvere, relinquere, exonerare; nomina expedire, explicare, solvere, expungere. *Dicitur etiam*: Æs alienum meum, Patris, filii, *quod à me, Patre vel filio contractum est, stipendio ignominiæ causâ privatus. V. Debitum, pecunia.*

Æstas, tis, f. der Sommer. *Syn.* Anni pars fervens, tempus æstivum, calores æstivi. *Epi.* Iniens, integra, media, proxima, summa, tota. *Usus.* Æstas ineunte, propè affecta, exacta. Æstas præfervida, nimiis caloribus & inusitatis torrida, sævissime candens.

Æstimabilis, e. *comm.* schätzbar.)(*Inæstimabilis. Usus.* Æstimabile est, quod pondus aliquod habeat. Dignum æstimatione.

Æstimatio, nis, f. Schätzung. *Syn.* Pretii judicium. *Epi.* Æqua, æquior, communis, grata, *mediocris*, optima, non modo non incommoda, sed etiam grata, propria, remissior quam tolerabilis. *Usus.* 1. *Facere est. ationem* prædiorum, censûs, possessionum, cin Land. Gut schätzen. Cæsar æstimatione factâ pecuniam pro præda solvit. 2. Æstimationem dare, *accipitur pro re ab arbitro æstimata.* Accipiendæ sunt ubi, æstimationes Cæsaris voluntate. Litis æstimatio ubi persolvenda est. 3. Æstimationem permittere alteri; calculum de se permittere, porrigere; censendi potestatem facere.

Æstimator, oris, m. ein Schätz-Mann. *vulg. Taxator. Syn.* Judex, arbiter. *Epi.* Acerrimus, æquus, æquissimus, injustus, callidus. *Usus.* Acerrimus rerum æstimator. Frumenti æstimator callidus & iniquus fuit. V. *Arbiter.*

Æstimo, as, avi, atum, are. schätzen. *Syn.* Æstimationem habeo, magni facio. *Adv.* Carius, carè, largè, liberaliter, necessariò, severè, tenuissimè, valde, illiberaliter. *Phras. Vaae te æstimo*, ich halte sehr viel auf dich. Quem apud me locum tenetas; quo apud me loco sis, nosti. Quanti sit mea in te observantia; quantum tibi tribuam, deferam; quæ mea sit de te opinio; quæ in te voluntas, quod studium, quem apud me locum obtineas, quo numero sis; quantum te desiderem, & desiderem, non ignoras. E virtute tuâ te pendere, penso. De te pro merito tuo existimo. In parentis, fratris; unius numero te puto, repono, duco, colloco. Gradum, charitatemque filii apud me habes. Inter clarissimos viros merito tuo te numero, annumero. Alter mihi Cicero &c. es. Magni te merito tuo dependo. Multum dignitatis tibi tribuo. In magno, summo pretio te habeo. Præclara de te existimo, sentio. Magnæ indolis speciem, veramque ex moribus tuis capio. Parvi facio neminem. Magnam tui rationem duco, habeo. Tecum pluseos camparo, vel neminem. Summum tibi honorem habeo. Si quos in aliquo pono, existimo, habeo numero, principe tu loco es; inter eos es, qui principem apud me locum obtinent. 2. *Curandum tibi ut ab omnibus æstimeris*, du must dich bestissen, bey allen in Hochachtung zu seyn. Ut eximiam gratiæ locum apud omnes obinneas, ut apud omnes in ingenti sis gloria; in summa laude sis; magno in honore sis, ut egregium de te omnium sit judicium, opinio, existimatio; ut res tuæ fiant maximæ; ut in te laus virtutis sit maxima; ut authoritas apud omnes magna habeatur; ut gravissime de te judicetur; ut authoritate valeas plurimum; ut authoritas tua magni sit apud omnes ponderis, ac momenti; ut singularis tua sit apud omnes authoritas; ut authoritate habeas plurimum; ut virtutis tuæ apud omnes opinio sit singularis, habeatur, capiatur. 3. *Virtus ab omnibus gentibus æstimatur*, die Tugend wird von allen Völkern hochgeachtet. Summus honos habetur virtuti; virtuti plurimum defertur. Virtuti ubique honos est, persolvitur. Virtutis nomen apud omnes gentes magnum imprimis, & honestum est; Virtus in pretio, in honore est; Virtus inter ea est, quæ prima dicuntur. V. *Judico, pretium. Usus.* 2 *De rerum*, & *bonis.* Æstimandis possessionibus præfectus. Frumentum, item æstimare. das Getraud schätzen. 1 *Judico, æstimo, magni vel parvi facio*, urtheilen, hoch oder gering schätzen. Ex veritate non opinione res æstimandæ sunt. De aliis æstimare difficile est. Statua hæc non è materia, sed ex artificio æstimanda est.

Æstiva, orum, n. Sommer-Haus, oder Quartier. *Syn.* Locus, in quo æstatis ardorem devitantes bestiæ, & multitudo se continent. *Hyberna. Epi.* Æstiva attingere. In æstivis esse. Mediis caloribus multitudem in æstiva educere.

Æstivus, a, um. sommerlich. *Usus.* Menses, dies æstivi.

Æstuo,

Æstuo, as, avi, atum, are. erhißt ſeyn. *Syn.* Ardeo, ferveo: angor, inardesco, tangor, uror. ✕ *Algeo. Usus.* 1. Aër caloribus æstuat, hitzige Luft. 2. *Transl. ad res alias aptatum.* Desiderio, dubitatione, iră, cupiditate, invidia æstuat, exæstuat, vor Verlangen ꝛc. brennen. V. *calor, ferveo.*

Æstuosus, a, um. hitzig. *Syn.* Æstu & calore plenus. *Usus.* Æstuosa & pulverulenta via.

Æstus, tus, m. Hitze. R. ab αἴθω, *ardor*, &c. Fervor, agitatio fluctuum. *Epi.* Hitze, brannte, Meerstum. *Usus.* 1. Æstus maris à luna commoventur, der Ab- und Zutritt des Meers wird von dem Mond verursachet. Æstu, febribus jactatur. 2. *Transl.* Æstus ætheris. Hefftigkeit. Consuetudinis æstus animos absorbet. Æstus quidam gloriæ, æstus ingenii multos abripit, transversum agit. Æstu abstractus. V. *calor, fervidus.*

Ætas, tatis, f. Alter. R. ab ævo, q. v. Ita a Bl. dicitur *ætas* pro sæculo; *ætas* pro Anno; *ætas* interdum pro Tempore; *ætas* pro tota Vita hominis; *ætas* pro vitæ humanæ partibus, infantia, pueritia, adolescentia, virilitate, senectute: *quare* ætatem *aliquem* vocare, *ut alia sit* viridis; *ætas alba*: *ætas* præceps. 1. *Ætas prima* putes Alter. Infans, puer, infantia, teneræ; ætatis initium; ætatis prima tempora; ætatis primæ integritas, inviolatas; ætas viridis, florens, bona. V. *tenera ætas.* 2. *Ætas adulta.* Mittlß Alter. Progressus, confirmata, corroborata, profecta, provecta, consistens, adulta, integra, integritas, maturitas, matura; ætatis progressus, status; maturitas corroborata; ætas bona, optima, florens. 3. *Ætas gravis.* Hohes Alter. Ingravescens, provecta; confecta, declinata, decrepita, exacta, defessa, grandior, præceps, nimis provecta, & flectens; ætatis præcipitans lapsus, & ingravescentis. V. *Senectus. Ætas ætatis* zu unſerm Zeiten. Nostrâ ac patrum memoriâ; nostram ætatem; ad hanc ætatem; ætatis nostræ memoriam; majorum nostrorum ætate ac tempestate. 2. *Ætatem agere*; *ætatem transigere* ein Leben führen. Optimas in studiis ætatem agere, degere, terere, conterere, consumere, exigere. *Usus.* Ætate progredi, procedere, provehi, älter werden. Ætate præcurrere, anteire, præstare, antecedere alios, im Alter vorgehen.

Homo id ætatis, ein ſo alter Mann. V. *Tempus.*

Ætatula, æ, f. Kindheit. *Syn.* Tenera ætas vel prima. *Usus.* Cave primam tuam ætatulam ad libidinem conferas.

Æternitas, tatis, f. Ewigkeit. *Syn.* Tempus fine carens, immortalitas, perennitas. *Epi.* Immutabilis, incredibilis, naturalis. *Usus.* Æternitatem nulla temporis circumscriptio metitur. Immutabili æternitate veritas continetur. Mihi populus ea die non unius dici gratulationem, sed æternitatem, immortalitatemque donavit. Nomen tuum, & gesta immortalitati commendanda, consecranda sunt, dein Nahme ſoll verewigt werden. V. *immortalitas.*

Æterno, as, avi, atum, are. unſterblich machen. *Syn.* Æternum, immortale facio.

Æternus, a, um. ewig. *Syn.* Sempiternus, immortalis, perpetuus, quod toto vitæ tempore, tota æternitate continetur. ✕ *Caducus, mortalis. Phras. Æternum nomen*, ein ewiger Nahme. Perenne, perpetuum, immortale; æterno tempore, perpetuò, in perpetuum; in omnium ætatum memoriâ duraturum; nominis fama, quæ finem nescit, terminum non habet; fama; gloria temporalia, immortalitas commendanda; cum tota æternitate coniungenda: nomen, quod vigebit per omnium sæculorum memoriam; quod sæculis innumerabilibus; quod ipsa æternitate continetur; quod nulla delebit unquam æternitas, quod [estimas a te, ita æternitas immobilem. *Usus.* Causæ immutabiles, & æternæ. Æterno Deo æternum simulacrum mundus est.

Æther, eris, m. der Lufft-Himmel. *Syn.* Cœlestium orbium, igneumque regio per se: Aër sublimior. *Epi.* Æternus ignifer, immensus, immoderatus, non satis aptus, tenuis, ac perlucens & æquabili calore suffusus. *Usus.* 1. Æthrem conspicetur æther. In æthere astra volvuntur. Æther flagonibus resonat. 2. *Transl.* der Himmel. Omnia cingens & cœrcens cœli complexus, qui idem æther vocatur; extrema ora, & determinatio mundi.

Ætherius vel Æthereus, a, um. himmlisch, über-irrdisch. *Usus.* Ætherea ignis.

Ævum, i, n. Ewigkeit, immerwährende Zeit. R. *ab* ἀεὶ ὤν, q. ἀεὶ ὤν, semper existens. *Syn* Ætas æternum duratura, sempiterna. *Isis* 1. Æternum, sempiternum. *Usus* Beati in cœlo ævo sempiterno fruuntur; æternum ævum agunt.

Affabilis, e. *comm.* holdselig mit Worten. *Syn.* Comis, placidus, mitis maximè in sermone. *Usus* In omni sermone affabilem se præbeat. V. *Facilis, comitas, humanus.*

Affabilitas, tatis, f. freundliche Ansprechung. *Syn.* Comitas sermonis, facilitas in audiendo; alloquendi, audiendi lenitas. *Usus.* difficile dictu est, quantum animos hominum conciliet affabilitas, lenitásque sermonis. V. *Comitas, admitto facilis, humanitas.*

Affabrè, künstlich. *Syn.* Fabrè, pulchrè, artificiosè. *Usus.* Statua miro artificio, affabrè facta.

Affaris, atus sum, affari. anreden. *Syn* Alloqui, compellare. *Usus.* Liceat mihi te versibus affari. V. *Alloquor.*

Affatim, gleich. *Syn.* Abundè. *Usus.* Affatim tibi satisfaciam. Satiaberis affatim. V. *Satis.*

Affectio, nis, f. eine zufällige Bewegung des Leibs, oder Gemüthe. *Syn* Perturbatio, commotio, incitatio animi, sensus, impetus, πάθος, animi quidam dolor, studium, cupiditas. *Epi.* Constans convenienque, non distorta nec prava, firma corporis, invita, inconstans & à se ipsâ dissentiens, laudabilis, interior, malitiosa animi, prima & optima, utilis, manens, recta. *Usus.* 1. Ut ad primam, optimámque animi affectionem pervenias, perturbatio ratione pellenda est. Ea est animi mei affectio, commodi mei causâ neminem ut violem. O te extra omnes humanorum pectorum affectiones positum! quem non lætitia, mœror, ira, gaudium exagitent, jactent, inceſſant. 2. *Status, tus, constitutio,* Beſchaffenheit. Affectio astrorum varia multas res immutat. In puero refert, quâ cœli affectione primum spiritum duxerit. Affectio corporis fuxa.

Affecto, as, avi, atum, are. emſig begehren. *Syn.* Appeto, quaſi accesso, nimis inquiro; ambio. *Usus.* Lumina quædam ornationis non quidem affectanda sunt, sed tamen adhibenda nonnunquam. Iter affectare. Mundiciem non exquisitam affectare.

Affectus, a, um. *part.* von afficio, angethan, beſchaffen. *Syn.* Paratus, comparatus, constitutus seu corpore, seu animo. *Adv.* Malè. *Prov. Omnes sunt tibi bene affecti*, es ſeynd dir alle wohl zugethan, geneigt. Hoc animo animati sunt singuli, ut tuâ causa, gratia, omnia velint; ingenium est illis rectum erga te; animum habent erga te optimum ac rectissimum? is habitus animorum est illis, ut omnia tibi secunda cupiant; ita animati, eo animo, eâ mente sunt præditi; ita animo comparati sunt; hunc erga te gerunt animum; is sensus est animorum; ea animi propensio, voluntas, studium, ut cupiant tibi quàm optimè. *Usus.* 1. Oculi indicant, ut animo sis affectus, die Augen zeigen an, wie du im Gemüth beſtellet seyeſt. Nunc ita affectus sum, tecum ut vivere non possim. 2. *Præditus, cumulatus* angethan, beſchenket. Honoribus, beneficio, præmiis abs te affectus sum. E litteris tuis magna molestiâ, lætitiâ, dolore affectus sum. Summis difficultatibus affectus. 3. *Vexatus, afflictus, raptatus & acceptus male,* übel hergenommen. Affecta & prostrata respublica. Urbs ab illo prædone miserè affecta. 4 *Ad finem vergens,* zu Ende gehend. Affectum est bellum, nondum perfectum. Ætas affecta, carmen, oratio, faſt zu Ende gebracht. 5 *Aptus,* fähig. Animus, oculus conturbatus non est probè affectus ad fungendum munus suum. 6. *Ægrotus,* krank. Cæsarem Neapoli reliqui graviter affectum.

Affectus, ûs, m. Gemüthe-Neigung, Anmuthungen. *Syn.* Affectio. *Epi.* Laudabilis. *Usus.* Affectus animi sunt amor, odium, ira, invidia, misericordia, spes, lætitia, timor, molestia. V. *Perturbatio.*

Affero, fers, attuli, allatum, ferre. herbringen. *Syn* Apporto, importo, adhibeo, induco, infero, duco, nuncio, profero.)(*Aufero. Adv.* Divinitùs, in perpetuum, necita multo post, repentè, similiter, sero, violenter, ultro. *Usus.* 1. Ad id munus spiritus magnos, animos, authoritatem afferas, necesse est. Ad eam facultatem dicendi, industriæ multum afferendum est. 2. *Do, exhibeo, præbeo,* verurſachen. Afferre alicui salutem, odium, molestiam, satietatem, calamitatem, miseriam, detrimentum, angorem, perniciem, necessitatem, metum, dubitationem, dolorem, egestatem, luctum, errorem animi, & perturbationem. *Item:* Id consilium magnam tibi laudem, authoritatem, dignitatem, voluptatem, solatium affert. 3. *Nuntio,* ankünden. Aliquid novi litteris affertur. Mandata odiosa, incerta afferre. Ex sermone rumor

rum or id attulit ad aures nostras. 4. *Vulg. allegare vel citare*, anziehen, beybringen. Rationem facti, causam afferre. Exemplum, legem, exempla, similitudinem afferre. *Confero*, anthun, anlegen. Vim alicui, aut corpori vim afferre. Manus sibi afferre, sich umbringen. Sensibus vim afferre. Afferre consularum in familiam. 6. Vorbringen, *propono*. Quæstionem afferre, in medium afferre.

Affero, is, feci, fectum, ere. bewegen, anthun. *Syn.* Commoveo, permoveo. *Adv.* Accommodatissimè, avidè, graviter, gravius, nominatim, optimè, probè, recte, valde. *Usus.* 1. Litteræ tuæ me vehementer afficere. Variè animô affectus fui. 2. *Beneficio aliquem afficere*, einem Gutes oder Wohl thun. Aliquem summâ lætitiâ, voluptate; *vel contra*, morte, exilio luctu, tædio, pudore, ignominiâ, molestiâ afficere.

Affigo, is, fixi, fixum, ere. anheften. *Syn.* Adjungo, infero, addo. *Adv.* Maxime, penitus, vehementer. *Usus.* 1. Maximi talarium, pinnas affigunt. 2. *Trans.* Animum litteris affigere, sich ganz an das Studiren verlieren. Animo sic tenacius aliquid affigere. Num tu huic particulam divinitatis affiges? V. *Hæreo*, *adhæreo*.

Affingo, is, finxi, fictum, ere. dazu erdichten. *Syn.* Fingo non vera, adorno.)(*detraho.* Ejus peccat poëtica, qui probam orationem affingit improbo. Error multa, plus invidia affinxit. Rebus certis multa falsa affinguntur. V. *Calumnior*.

Affinis, c. *gen. comm.* Schwager, Verwandter. *Syn.* Conjunctus affinitate. *Epi.* Novus, ornatissimus omni virtute, officiosusque, amans alicujus. *Usus.* 1. Affinem totum à genibus repelles? 2. Particeps, conscius, theilhafftig, bewußt seyn. Scelerum illi, & flagitio, & turpitudini affinis judicatus est. Homines hujus affines sceleris, facinoris, aut facinori affines, Leute, so glaublich einen Theil an dieser That haben. V. *Propinquus*.

Affinitas, tatis, f. Verwandtschaft. *Syn.* Conjunctio affinitatis, necessitudo. *Epi.* Gravior, impurissima, nova. *Phras. Affinitate junctus est Lentulo*, er ist des Lentuli Schwager, oder Verwandter. Est cum Lentulo maximis vinculis affinitatis & propinquitatis conjunctus; affinitate devinctus; junctus; affinitate Lentulum attigit; sanguinem cum Lentulo sociavit; affinitatem junxit; affinitate cum Lentulo adhæsit. Per affinitatem Lentuli familiæ immistus, innexus est, in affinitatem Lentuli pervenit, affinitate Lentulum contingit; suum cum Lentuli familiâ genus connubio miscuit; vinculum affinitatis cum Lentulo nexuit; vinculo affinitatis Lentulo obstrictus est. *Usus.* Affinitatibus, amicitiis, vicinitatibus conjunguntur cives. V. *Necessitudo*, *cognatus*.

Affirmatè, ausdrücklich, vor gewiß. *Syn.* Asseveranter. *Usus.* Quod affirmate, quasi Deo teste promiseris, id tenendum est. V. *Certe*.

Affirmatio, nis, f. Bestättigung.)(*dubitatio. Epi.* Gravior, religiosa. *Usus.* Jusjurandum est affirmatio religiosa. Dubitationem illi omnem mea affirmatione exemi.

Affirmo, as, avi, atum, are. bekräftigen. *Syn.* Confirmo, assevero, ajo, annuo, comprobo.)(*Nego. Adv.* Facile, nimis, temerè, verè, valdè. *Phras. Affirmare id possum*, ich kan es vor gewiß sagen. Confirmare hoc tibi liquidè possum; id plane profiteor; prædicare; asseveranter testificor, id certum tibi testatumque volo. Narro tibi; omni asseveratione tibi affirmo, asseveranter loquor. *Formula affirmativa*, Moriar, ni hæc planè contemno. Ne vivam, si ejus dictis moveor. Ita vivam, ut hominis vanitatem rideo. Incredibile est, quam ista parum curem. Ne sim salvus, si fallo; pendens plectar, si tanti eum facio. Quid? illum curarem? An dubia est hominis ineptia. *Usus.* 1. Ecquid tanta asseveratione rem affirmas? 2. *Firmo*, *stabilio*, bekräfftigen, bestättigen. Dicta tua rationibus affirmes, oportet, du must mir das probiren. Is rumor opinionem, spemque conceptam valde affirmavit. Animo te affirmes, cura.

Affixus, a, um. *part.* von Affigo, angeheft. *Syn.* Infixus, adhærens, cohærens, annexus, connexus, adjunctus. *Usus.* Opinio hæc in animo meo penitus affixa est, & insita, ich bin ganz in der Meynung. Ut magistro, ita mihi affixus es. Affixa ista sunt ad orationem tuam, non cohærent. V. *Hæreo*, *adhæreo*, *jungo*.

Afflatus, ûs, m. Anblasung. *Syn.* Animi inflammatio, & quidam quasi furor, instinctus, impetus, anhelitus, concitatio, incitatio mentis. *Epi.* Divinus. *Usus.* Nemo vir magnus sine afflatu divino, nemo potta unquam sine inflammatione quasi furoris unquam fuit. Oracula divino afflatu fundantur.

Afflictatio, nis, f. Plage. *Syn.* Ægritudo cum vexatione corporis. V. *Miseria.*

Afflictio, nis, f. Angst, Noth. *Syn.* Angor. *Usus.* Habet ardorem libido, sed ægritudo majora quædam, tabem, cruciatum, fœditatem, afflictionem. V. *Miseria.*

Affligo, as, avi, atum, are. ängstigen, plagen. *Syn.* Ango, vexo, crucio, affligo, conficio. *Usus.* Tu me accusas, quod me afflictem. V. *Affligo.*

Affligor, aris, atus sum, ari. beängstiget, geplaget werden. *Syn.* Angor, vexor, affligor. *Var.* Acerbissime, gravius, turpius, vehementius. *Phras. Luctu afflictus est*, er wird sehr geplaget. Malis conflictatur undique; calamitatibus, infortuniis premitur, torquetur, cruciatur, conficitur gravissimis; vitam ducit inter ærumnas miseram, infelicem, calamitosissimam; magnas quotidie acerbitates perferre, exhaurire cogitur; angoribus opprimitur; molestiis innumeris implicatur; malis ingentibus obruitur, oneratur. Multa sunt, ac gravia, quæ hominem angunt. *Usus.* Vide, quantum fratris morte afflictetur, squaleat. Vehementer afflictatur respublica.

Afflictor, oris, m. Peiniger, Verfolger. *Syn.* Qui affligit, & vexat. *Usus.* Odit ea status afflictorem, & proditorem dignitatis, authoritatis, ordinis, ac nominis sui.

Afflictus, ûs, m. Peinigung. *Syn.* Afflictatio. *Usus.* Efferatus vatus afflictu occidit.

Afflictus, a, um. *Partic.* von Affligo, bedrängt, geplagt. *Syn.* Miser, prostratus, ærumnosus, calamitosus. *Phras.* Mœrore ac miseriis perditus; æger animi; æger & exulceratus animus, animus dolore, calamitate fractus; obrutus, oppressus malis; mœrore confectus, examinatus; consternatus; calamitate vexatus, perturbatus, exagitatus. V. *Miser. Usus.* Afflictum erigere, perditum recreare.

Affligo, is, fixi, fictum, ere. zu Boden werfen. *Syn.* Vexo, perturbo, perdo, prosterno, deprimo. *Levo, recreo, erigo. Phras. Gallicam hæresis gravior afflixit*, die Ketzerey hat in Frankreich sehr übel gehauset. Multa mala peperit hæresis; multa damna; detrimenta, incommoda, infortunia attulit, intulit, invexit, importavit; Gallia multa ab hæresi damna tulit, pertulit, passa, perpessa est; multa detrimenta cepit, accepit; multis damnis affecta est, in gravissima mala incidit, incurrit. Gravissimis afflicta malis, vehementer vexata, exercita, debilitata, comminuta est novarum religionum sectatoribus. Iidem summis difficultatibus universam Galliam afficere; in multas difficultates conjicere, impellere. Magnæ ex hac hæresi calamitates extitere, acciderc, evenere, obvenere, contigere; illatæ, allatæ, oblatæ sunt. Hæresis Gallicæ exitiosa, pernicies; exitio, damno, calamitati fuit, Galliam perdidit; fortunis omnibus evertit; in ultimum discrimen, in miserrimum statum, in hanc omnium deterrimam, miserrimique conditionem adduxit. Hæresis Gallicæ mala gravissima ingessit; multas solatiuras confecit; exitium, perniciem creavit, peperit, salutem afflixit; calamitatem summam ac pestem importavit. V. *Torqueo. doleo. Infitia Usus.* 1. Illius statuam proturbant, affligunt, comminuunt, dissipant, sein Bildniß werfen sie zu Boden. Navim ad scopulos affligunt, sie treiben das Schiff an die Felsen. 2. *Transl.* Cave animos; prava exempla juventutem affligunt, beängstigen, verderben. Quoties afflictum, eversum, perditum te, fractum & afflictum calamitate erexi, confirmavi? Luctu, mœrore, ægritudine, mœstitia afflictum; afflictam virtutem tuam, animum, salutem, fortunam, dignitatem levavi, refitui? afflicto, jacenti dextram porrexi?

Affo, as, avi, atum, are. anblasen. *Syn.* Aspiro, spiro, exhalo. *Usus.* Affaverat, nescio quid rumoris, es hat sich ein Gerücht erhebt. Cave; ne quid mali tibi affet fortuna importuna licentia. Pectore divino spiritu afflamur. Odos è floribus affatus.

Affluentia, æ, f. Ueberfluß. *Syn.* Ubertas, copia. *Usus.* Ex hac affluentia & copia omnium rerum arrogantia nascitur. V. *Copia.*

Affluo, is, fluxi, ere. Ueberfluß haben, hinzurinnen. *Syn.* Abundo, circumfluo. *Usus.* Urbs voluptatibus, divitiis, opibus & copiis, hominibus, ubertatis ingenius affluens, eine Stadt, so alles genug hat. Homo bonitate, unguentis, lepore, ac venustate affluens. Domus omni scelere affluens. V. *Abundo*, copia.

Affulgeo, es, fulsi, ere. anscheinen. *Usus.* Magna spes, magna nobis fortuna affulget, es fängt sich eine große

Vos-

hörung, ein grosses Glück vorhanden
n lege.

Age, wohlan. *Interjectio hortantis, excitantis, consentientis. Usus.* Age: porrò, agedum, agejam. *Plurali numero dicuntur:* Agite porro.

Agedum, wohlan. *Idem. Usus.* Agedum, ceuter hujus vitam cum illius moribus. *Pro plurali numero:* Agitedum, ite mecum.

Agellus, i, m. kleiner Acker. *Usus.* Dii nec agellos, nec viticulas perfequuntur.

Agens, tis, *Particip.* von Ago, machend. *Syn.* Efficax, vim habens. *Usus.* Utendum est imaginibus acribus, agentibus, figuris.

Ager, gri, m. Acker. R. *ab* ἀγρὸς. *Syn.* Arvum, campus, solum, territorium. *Epi.* Locus, communis, compascuus, culturus, decumanus, fertilis, fructuosus, malè aequi junctus, optimus & fructuosissimus, privatus, pulcherrimus, vectigalis, universus. *Phras.* 1. *Ager uberrimus*, ein gutes Acker. Cultissimus; latus ac fertilis; qui plurimum efficit; optimus & fructuosissimus. Ager naturâ perbonus, & disciplinâ, culturâque melior, frugum fertilis, bonus pecori, arbori infœcundus, fructum, paludique latus. 2. *Ager malus.* schlechter Acker. Deformis atque horridus; ardus & frugum vacuus. V. *Fertilitas, fructus. Usus.* 1. *Agrum colere*, den Acker bauen. Ager quantumvis fertilis, fructuosus non est, nisi colatur, conseratur, seminetur, arbore persumgatur, aretur, evertatur. 2. *Agros fecale emficiantur*; ab hostibus misceantur, verderbt, verwüst. 3. *Agro exui*, exturbari, moveri, multari, des Ackers zur Strafe beraubt werden.

Agger, eris, m. eine Schanze, aufgeworfene Erde. *Syn.* Tumulus ex terra, ex saxis congestus munienda praecipuè vel oppugnanda loca. *Epi.* Maximus. *Usus.* Aggerem urbem cingere. Aggerem fluvii immissorum objectum interscindere. Aggerem struere, exstruere; cuniculis suovendere.

Aggero, is, gessi, gestum, ere. zusammen tragen, aufhäufen. *Syn.* Congero, cumulo. V. *Accumulo.*

Agglomero, as, avi, atum, are. zusammen ballen. *Syn.* Glomero, conjungo, intexo. *Usus.* Duas sic cuneis agglomerant.

Agglutino, as, avi, atum, are. ankleimen. *Syn.* Adnecto. X *Dissolvo.*

Aggravesco, is, ere. zunehmen. *Syn.* Gravior fio, ingravesco. (*Ex.* Metuo, ne vulnus, aut morbus aggravescat.

Aggravo, as, avi, atum, are. beschweren. *Syn.* Valde gravo, onero, premo, exaggero. *Usus.* Res nostræ eò bellò valde aggravatæ sunt. V. *Onero, premo.*

Aggredior, eris, gressus sum. angreiffen. *Syn.* Invado, adorior. *Phras.* 1. *Latrones ex insidiis viatores aggrediuntur.* die Etraffen-Räuber greiffen die Wanderbeute unversehens an. Ex occultis, sui ito, improviso, repentino, nec opinato impetu viatores adoriuntur, invadunt, perunt: in viatores irruunt, imperum, impressionem faciunt; incurrunt, insiliunt, in viatores sese inferunt, injiciunt, immittunt; viatores adiliunt; iteratis aggressionibus retentant; superfundunt se viatoribus; arma iis inferunt. V. *Adorior, invado.* 2. *Hostes strenue aggressus est*, er hat die Feinde tapfer angegriffen. In hostium agmen strenuè irrupit; in hostes saniavit; in cornua hostium invectus est, signa strenuè hostibus intulit; navissimum agmen moratus; in hostem animose proruit, incurrit, ivit; ordines hostiles magno animo invasit. V. *Impetus.* 3. *Rem aggreditur gravem*, er greifft eine schwere Sache an, er hat ein schweres Unternehmen. Demittit se in causam anceps: in periculum ardua loco poliana; magnis diequidem animis ad rem veritur, adhibet, sed delicatam & inexplicabilem experietur. Animum adjicit, adjungit, applicat ad negotium permolestum; operam ponit, in ultimam experiretur, quæ illi multum laboris dabit & curæ. V. *Incipio.* 4. *Aggredi* 1. quis hominem importunum aggredi audeat, angreiffen. *Accedo, incipio*, anfangen. Antequam ad dicendum, ad negotium ad rem quamlibet aggrediare, adhibenda est præparatio diligens. 3. *Accedo*, sich unterfangen. Aggredi majora vitiosus.

Aggrego, as, avi, atum, are. sammlen. *Syn.* Adjicio, congrego, coacervo, addo. *Usus.* Studeo in suum, & voluntatem ad dignitatem alicujus aggregare, seinen Anhang machen. Milites mit Gewalt dazu. Aliquem in amicorum numerum aggre-

aggregare, zum Freund annehmen. Eodem crimine aliquem aggregare, in societatem criminis vocare. V. *Adjungo, annumero, addo.*

Aggressio, nis, f. Angriff. *Syn.* Principium, exordium. *Epi.* Contraria, prima. *Usus.* Operam det orator, ut animos primâ aggressione occupet.

Agilis, e, *comm.* hurtig. *Syn.* Brevi & expedito corpore. *Usus.* Naves agiles. V. *Celer.*

Agilitas, tatis, f. Behendigkeit. *Syn.* Habilitas, agendi dexteritas. *Usus.* Agilitas, mollitiésque naturæ.

Agitatio, nis, f. Bewegung. *Syn.* Commotio. *Epi.* Æqualis, tanta, tam varia. *Usus.* 1. *Corporis.* Leibs-Bewegung. Agitatione linguæ cibus depellitur. 2. *Animi*, Gemüths-Bewegung. Numquam animus motu, & mentis agitatione vacuus esse potest.

Agitator, oris, m. ein Roß-Treiber. *Syn.* Auriga, qui currum & equos agit. *Epi.* Bonus, callidus. *Usus.* Bonus agitator equos vel in medio cursu sustinet.

Agito, as, avi, atum, are, bewegen. *Adv.* Aliundè, bellè, celeriunè, simul, copiosius, immoderatè, vehementer, mobiliter, celeriter, dissolutè, popullariter, severè. *Usus.* 1. *Verso, excito*, umtreiben, herumtreiben. Feras agitare, excitare, inibetari, hetzen. Atomi agitantur concursu fortuito. 2. *Vexo, disturbo*, ängstigen, verwirren. Impii sui sceleris furiis ut tædis ardentibus agitantur. Timidi curis perpetuis agitantur. Metu atque libidine diversum agitari. Animo formidines agitare. 3. *Inquiro, verso in omnes partes, discutio*, durchsuchen, wohl bedencken. Hæc sententia multis diebus in senatu est agitata, jactata tum in senatu, tum ad populum. Agraria lex vehementer agitata. Animus semper agitatur. Agitare & exquirere rationes. Aliquid animo secum agitare, commentari, reputare. Quæstionem, consilia cum vicinis agitare. Res hæc omnium sermonibus agitatur, jactatur. 4. *Habito.* wohnen, halten. Getuli in tugurus agitant. Diem natalem, convivium agitare. Sacra, vigilias, vitam suavem, joces, ludos, rem militarem agitare. V. *Vexo, verso, ago.*

Agmen, inis, n. ein Hauffe. *Syn.* Multitudo armata, turma, copiarum ordo. *Epi.* Medium, perpetuum, quadratum. *Usus* Redintegrem Ciceronem perpetuum Latine agmen conficere est. Agmen continuare. Agmen extremum sagittarii claudunt, cogunt, beschliessen. Agmen ultimum, novissimum hostes premebant, morabantur. V. *Acies.*

Agnascor, eris, natus sum. nach gemachtem Testament gebohren werden. *Usus.* Constat agnascendo testamentum rumpi.

Agnatio, onis, f. Bluts-Freundschafft vom Vater. *Syn.* Sanguinis conjunctio, & familiarum. *Usus.* 1. Lex agnationum; Gentilitatum & agnationum jura, die Rechte der Bluts-Freundschafft. 2. *Communio & affinitas naturæ, sive societas & propinquitas.* Verwandtschafft. Homines Deorum agnatione & stirpe tenentur.

Agnatus, i, m. Anverwandter. *Syn.* Qui per virilis sexûs personas conjuncti sunt, gentiles. V. *Affinis.*

Agninus, a, um. Lämmern, vom Lamm. *Usus.* Agnina caro, pellis.

Agnitio, nis, f. Erkäntniß. *Syn.* Cognitio. *Usus.* Res ad animi agnitionem pulcherrima.

Agnomen, inis, n. Zunahme. *Syn.* Cognomen.

Agnoscо, is, novi, nitum, ere. erkennen. *Syn.* Intelligo, nosco, sentio, audio, reperio; percipio, assequor, perspicio. *Adv.* Facilè, leviter, libenter, nuper. *Usus.* Quod mihi gratularis, agnosco humanitatem tuam. Deus ex operibus agnoscitur. V. *Intelligo, percipio, adverto.*

Agnus, i, ein Lamm. *Syn.* Agnellus, fœtus ove natus.

Agnus DEI. Syn. Cereæ Agni cœlestis imagines, effigies. Agni è cera ritè consecrata fieti. Sacrata in cera effigies Agni cœlestis. Divinus Agnus in cerea effigie. Sacra Agni DEI imago. Sigillata Agni divini imagine cera.

Ago, is, egi, actum, ere. thun, machen. R. *ab ἄγω. Syn.* Tracto, curo, procuro, tento, molior, gero, agito, contendo, transigo, aggredior.)(*Cesso. quiesco. Adv.* Acerbe, acriter, acrius, acerrimè, accurate, accuratius, accusatorie, actuosè, ambitiosè, apertè, apertius astutè, atrocissimè, attentius, austerè, benè, benignissimè, callidè, cautè, publicè, commodius. *Phras. Agenaum est mihi cum homine importuno.* ich habe mit einem unruhigen Kopff zu thun. Res est mihi cum homine ferroris, ac importuno. Negotium mihi est cum homine, cujus importunitatem oris non facile quisquam ferre at. Mascendum est mihi negotium cum homine insigniter impudente. *Usus.* 1. Censorem

cjvem

...., partes alicujus, causam amici, ...nem agere, abgeben, abhandeln. ...a tuam, negotium egi optimâ fide. Egi cum amicis de rebus tuis. 2. *Litigo*, ...ipio, *judicio contendo*, gerichtlich abhandlen, anklagen. Ego tecum non glacius, sed ex jure, ex syngrapha, ex sponsione agam. Agere aliquem injuriarum, ...rti, *subintelligo*, reum. Ad populum ...re. 3. *Admoveo*, hinzuthun. Turres, vineas ad urbem. 4. *Impello*, *urgeo*, treiben, anreitzen. Agere asellum; aliquem in arma agere, in fraudem, in omnem libidinem agere. 5. *Celebro*, begehen, halten. Agere ludos, diem festum, choreas, triumphum. 6. *Vivo*, leben. Agere in bona spe. Inter homines agere. Vitam delidiosè agere. Hyemem sub pellibus agere. 7. *Agito*, herumtreiben. Dies agitur. V. *Facio*. *Sunt & aliæ formulæ*, ut: animam agere, sterben. Benè male, præclarè tecum agitur, es stehet gut, übel, mit dir. Alia omnia agis, *extra rem vagaris*, du thust alles andere, aber nicht, was du thun solltest. Nihil agis, *frustra laboras*, du bemühest dich vergebens.

Agonia, æ, f. letzte Zügen. *Syn.* Supremus mortis conflictus; suprema cum morte luctatio; ultimæ morientium angustiæ. *Phras. In agonia est.* er liegt in den Zügen. Animam agit, cum morte luctatur, conflictat; vita deficit: in supremo vitæ actu versatur, in confinio mortis est, animam jam ægrè trahit; abest à morte proximè, in extremis est; extremo mortis laqueum tenetur; extremos ducit anhelitus, extremum spiritum. In confinio vitæ mortisque versatur. Ad supremas mortis angustias adductus, adductus est. Ad mortem, obitum recà fertur. V. *Morior*.

Agrarius, a, um. das zum Feld gehöret. *Usus.* Res, lex agraria.

Agrestis, e, comm. bäurisch. *Syn.* Rusticus, incultus, asper, silvestris. *Phras. Homo agrestis est*, er ist ein bäurischer unhöflicher Mensch. Homo est incultis moribus, ægrestibus, incompositis; sub cælo crassiore sub aëre natus est; homo erudire dolatus, a morum urbanitate alienus. Rudis ac impolitus, agrestibus vivit ritibus; asper est moribus, ac incultus; vultu motuque corporis vastus est & agrestis; cultus & humanitatis expers, ingenio stolidus homo est; rusticitate, asperitate morum nescit erubescere impudens. V. *Rusticus*, *inhumanus Usus.* Homines duri & agrestes. Fera & agrestis vita. Vox rusticis & agrestibus.

Agricola, æ, m. Ackermann. *Syn.* Agricultor, colonus. *Epi* Assiduus, diligens, diligentissimus. *Usus.* Diligentissimus agricola, & pecuarius. V. *Rusticus*, *vilicus*, *Agricultura*.

Agricultura, æ, f. Ackerbau. *Syn.* Cultura agri, cultio agri. *Epi.* Bona, uber, dulcis, digna. *Phras. Agriculturæ operam dare*, *laudabile est*, löblich ist es, dem Ackerbau sich ergeben. Insudare, inservire agrorum cultui; dare, dicare, tradere se colendis agris; agricolam agere; ruri opus facere; exercere se opere rustico. V. *Rus*. *Usus*. Nihil agriculturâ melius, nihil libero homine dignius.

Agripeta, æ, m. der den Acker begehrt. *Syn.* Agri competitor. *Usus.* Agripetas ejectos, concisos fuisse gaudeo.

Ajo, is. sagen, reden. *Syn.* Affirmo, dico, loquor. *Usus.* Quid ergo Ajus iste. *Deus loquutus*, ait; V. *Affirmo*.

Ala, æ, f. Flügel, *qui volant aves*. *Usus.* 1. Alas extendere, protendere, ausbreiten. 2. *Transl. Turma*, *ordoque sequitum*, eine Reihe der Reuter, Ordnung. Dextra, sinistra ala, rechter, lincker Flügel der Reuterey. Alam alcui committere; alæ aliquem præficere. Alam hostis sinistram fregimus, dissipavimus.

Alacer, vel alacris, e. frisch, muthig. *Syn.* Erectus, hilaris, paratissimus.)(*timidus*, *perterritus*. *Phras Alacer juvenis est*, er ist von munterem Gemüth. Lætus, erectus, inflammato animo juvenis est; fortis & animosus; impiger ad labores; vigor illi ingens juventæ inest, lætus illi, erectisque animus est; celsus & spe prosperque animosior est juvenis; alacer est & plenus spiritu; insigni alacritate juvenis est; strenuus suopte ingenio, celsus corpore, vultuque ita læto, ut quos in studiorum contentione nactus est æmulos, vicisse jam crederetur. Alacri est parato & expedito ad omnia animo. *Usus.* Lætus & alacer ad tutandam rempublicam; ad hostes invadendos. Animus, vultus alacer. Feræ bestiæ, alabres, & erectæ alacer. Ferè bestiæ, alabres, & erectæ ad nocendum. Vide hominem erecto, alacri, prompto, celso vultu huc illuc intuentem, V. *Animus*, *fortis*.

Alacritas, tatis, f. Freudigkeit. *Syn.* Lætitia gestiens, animi vigor, studium, cupiditas, nimia ruditas. *Phras. Alacritate summa in prælium erunt*, sie werden mit ...ster Lust zur Schlacht. Inflammatis in pugnam animis ...unt:

Feroces & suopte ingenio, & adhortantium plenj vocibus pugnam capessunt. Juvante vigore vividi fulgores & spiritu pleni in hostem ruunt. Hoste excipiunt ce si corpore, vultúque ita læto, ut vicisse jam crederes. *Usus.* 1. Inanis alacritas non multùm ab amentia differt. 2. *Alacritatem afferre*, einen Muth machen. Frequentia auditorum nunam alacritatem dicendi affert, addit, fert; indicente excitat. 3. *Alacritatem tollere*, den Lust um Muth benehmen. Contra infrequentia dicendi alacritatem omnem eripit, aufert, delet, exstinguit.

Alarius, a, um. *vel* Alaris, e. Flügel eines Heer-Zugs. *Usus.* Alarios focus revocavit. Alariis utendum non duxit.

Alaudæ, arum. f. *Legio quædam Romana, ab alauda, æ, Lerche, dicta. Usus.* Alaudæ, cæteræque veterani rem strenuè gerunt.

Albatus, a, um, weiß angekleidet. *Syn.* Albo indutus.)(*Atratus. Usus.* Ipse equuli dominus albatus accumbebat.

Albescit, weiß werden. *Syn.* Fit album. *Usus.* Mare à sole albescit, albescente die.

Album, i, n. Tafel, darinn Namen geschrieben seyn. *Syn.* Tabula, in qua nomina alicujus ordinis, vel res gestæ breviter notabantur, ut populo fieret copia. *Usus.* Album Senatorium, Judicum, Decurionum.

Albus, a, um. weiß. R. *ab* ἀλφὸς. *Syn.* Candidus.)(*Ater, niger. Phras. Manibus est nive candidis*, er hat Schneeweiße Hände. Manibus est gypsatissimis; exuvio est manuum candore. Albidus, ætatis, candidulus est manibus. *Usus.* Albus color Deo decorus. Ater, an albus sis, ignoro, *de homine ignoto, & parum cognito.* Quasi albam avem, sic probum virum respiciunt.

Alea, æ, f. Würffel. *Syn* Omne ludus, in quo temeritas & casus, non ratio, aut constantia valet, qualis est talorum & tesserarum, also ein Würffel-Spiel. *Usus.* 1. In lusu, jocus, ludi, vinum, tempus aliquod omne consumere. Aleæ indulgere. Alea in aleatu provocare. Aleæ fortunæ culpa tribuere. De aleâ condemnari, *propter hunc ludum rem famem*, Würffel-Spiels halber übel verrichtet seyn. 2. *Fortuna, casus*, Glück. Eam universâ castrorum aciem, subire. Aleam jacere, *rem fortunæ casuique committere*, sich oder ein Ding dem blinden Glück überlassen, etwas wagen. Aleam sequeris, eventum fortuitum, non rationem. V. *Fortuna.*

Aleator, oris, m. Würffel-Spieler. *Syn.* Aleæ cupidus, aleæ lusor. *Usus.* Domus erat aleatoribus plena.

Aleatorius, a, um. das zum Würffel-Spiel gehört. *Usus.* Memorabantur damna aleatoria. Ritus aleatorii; Forum aleatorium.

Ales, itis, m. & f. großer Vogel. *Aut ad Aves*, geflügelt. *Usus* Nuncius. *Syn.* Volucris. *Usus.* Aves, alites & oscines. Secunda alite, glücklich. Aves, angues, alites.

Algeo, es, alsi, ere. frieren. *Syn.* Frigeo.)(*Æstuo Aav.* Facile. *Usus.* Militibus & algendum est sæpe, & esuriendum. V. *Frigeo.*

Algidus, a, um, kalt. *Syn.* Frigidus. *Usus.* Regio, loca algida.

Alias, ein andermal. *Syn.* Alio tempore, aliquando. *Usus.* 1. *De præterito.* De his rebus & sæpè alias commemoravi, & tum maximè, cùm &c. schon andermal 2. *De præsenti & futuro.* Homo alias beatus, alias miser, bald glückselig, bald unglückselig. Homo alias modestus & temperans, sonst. Hoc ad te scribam alias subtilius, ich werde ein andermal besser von der Sache schreiben. 3. *Habetur à Livio pro nunquam.* Non alias dux militi familiarior. Non alias tanta ad spectaculum multitudo confluxit. 4. *Junctus ut cum interdum*, bißweilen. Geminatio verborum alias vim habet, interdum leporem.

Alibi, anderßwo. *Syn.* In alio loco. *Usus.* 1. Nusquam alibi reperiri potuit, er hat anderßwo nicht können gefunden werden. 2. *Aliis in rebus*, in einer andern Sache. Nolo alibi, quàm in innocentia spem habere. Non alibi spes salutis est, quàm in innocentia spem habere. Non alibi spes salutis est, quàm in innocentia.

Alicubi, irgendwo. *Syn.* Uspiam, usquam.

Ali-

Alicundè, etwanher. *Usus.* 1. *Ab aliquo loco*, von einem Ort her. Alicundè discedere, venire. 2. *Ab aliquo homine*, von einem Menschen. Non alicundè audivi, quam ex te.

Alienatio, nis, f. Entfremdung, Abwendung des Gemüths. *Syn.* Defectio, dissidium, animorum diversio, disjunctio. *Ex* r. Numa. *Usus.* Subita amicorum defectio, cognatorum alienatio res meas admodum perturbat.

Alienatus, a, um. *Partic.* von Alieno, abgewendet, entfremdet. *Syn.* abhorrens, adversus, alienatus. *Phras. Alienatus mente, sensibus, vel à sensu est*; er ist nicht wohl bey sich selber. Vix apud se est præ ira; vigilans dormit; vivus mortuque interit; animus illi abest: abest animus; aures, sensus, animus peregrinantur; neque audit, neque prospicit satis oculis. *Usus.* Omnes sentiunt me ab illo alienatum. Animus alienatus & offensus.

Alienigena, æ, m. ein Fremder. *Syn.* Alienus, peregrinus, externus, aliâ ex gente. *Ex* Homefticus, *indigena. Usus.* Homo transmarinus & alienigena. Dii religiones alienigenæ. Hostes domestici, quàm alienigenæ ducentiores.

Alieno, as, avi, atum, are. entfremden, abwendig machen. *Syn.* Abalieno, vendo, distrango, avoco. *Adv.* In perpetuum planè ab aliquo. *Phras. Invisæ te à me alienarunt*, meine Neyder haben dich von mir abwendig gemacht. Mentem tuam à me averterunt; operâ suâ me à tua amicitia disjunxerunt; a tua in me consuetudine avocârunt; offensionem tam gravem, tantam voluntatis commutationem attulêre; te mihi immutârunt; animo mirandum in modum alienato; animo nec amico reddidêre, effecêre, ut amici animum omnem de me ejicerent. Amicitiam artes tuam à me alienavêre; mentem tuam à me abduxêre, à caritate veteris amicitiæ distraxêre. V. *Infensus: inimicus: Amicitiam dissolvo. Usus.* 1. Cui vectigalia, cur à majoribus accepta à nobis, entfremden, verkaufen. 2. Ut eum illum non tam alienare voluisti, quàm abalienare noluisti, ungeneigt machen. Venire alienari, *aestimare*, von Sinnen kommen.

Alienus, a, um. fremd, abhold. *quod alterius est. Syn.* Abhorrens, adversus, ab amicus, discrepans, alienatus. *Usus.* Alieni homines. Alieno more vivere. Alienæ dotis esse. Alienum ab aliquo animum habere, gerere. Non alienum est, *non absurdum*, de ea re disputare, es wird nicht uneben seyn. Alienum hoc est dignitate tua, majestate reipublicæ, alienum etiam tuis rationibus, & vivendi instituto, alienum ingenio tuo, es stehet dir nicht wohl an. Alienissimo reipublicæ tempore, *maxime opportuno*, zur unbequemsten Zeit. Aliena loqui, *delirare*, fantasiren. Aliena agere, curare, in fremde Sachen sich einmischen. Ad alienam causam accedere, aspirare; negotiis alienis se immiscere, immiscere, immittere. Aliena melius videre, quàm sua. V. *Disjunctus, disjungo.*

Alimentarius, a, um. zur Nahrung dienlich. *Syn.* Ad alimenta pertinens. *Usus.* Lex alimentaria.

Alimentum, i, n. Nahrung. *Syn.* Nutrimentum. *Usus.* Fruges & cætera alimenta. V. *Cibaria, annona.*

Alio, anderswohin. *Syn.* In alium locum, ad aliam rem, in alium usum. *Usus.* Alio sermonem transferre. Alio rationem derivare. Cupiditatem hanc tuam alio, serves.

Aliqui, aliquin, sonsten. *Syn.* Alias, cæteroquin. *Usus.* Magnum delectum adhibeo, aliquem salvere.

Alipes, æ, *vel* is, m. der die Füsse schwer hebt. *Syn.* Unipes. *Usus.* Alipedum virium & celeritatem habent.

Aliquà, etwa durch. *Syn.* Per aliquam partem, *vel* locum. *Usus.* 1. Cuperet aliquà evolare, evadere, & pollet, er verlangte etwa durch zu kommen, so er könnte. 2. *Aliquà parte, modo*, einiger Weise. Vereor, ne exor aliquà reluctet.

Aliquamdiu, eine Zeit lang. *Usus.* Ashonis aliquamdiu relictis.

Aliquandò, einstens, bisweilen. *Syn.* Alias, nonnunquam, interdum; quondam, aliquatenus, tandem. *Ex* Nunquam. *Phras. Erit aliquando*, es wird doch einmal der Tag kommen, da ich mich werde rächen können. Lucebit illucescet ille dies; veniet illud tempus: lucem diem aliquandò videbimus; diem aliquando illum tibi affore mortalibus, quo possis de te fateri. *Usus.* Collega me aliquando, ich habe mich endlich erholet. Sit aliquando discordiarum finis. Non desino, fore aliquando, ut &c.

Ali-

Aliquantò, ein wenig. *Syn.* Paulùm. *Usus.* Aliquantò ante diluculùm profectus est.

Aliquantulùm, gar wenig. *Syn.* Paululùm, paulùm, nonnihil, leviter, paulisper, aliqua ex parte, aliquid. *Usus.* Aliquantulum deflectere de itinere, de recto.

Aliquantum, ein wenig. *Syn* Paulùm. *Usus.* Lectis tuis litteris aliquantum acquievi. V. *Aliquantulùm.*

Aliquantus, a, um. ein wenig groß. *Syn.* Mediocris. *Usus.* Timor aliquantus, sed spes amplior.

Aliquis, a, id. etwa einer. *Syn.* Quidam, quispiam, ullus, nonnullus, unus aliquis, non nemo; *in plur.* Aliquot, pauci.)(*Nullus.* *Usus.* Alicui succensere aliquid. Eximе unum aliquem ex mensе diem. Confugere ad unum aliquem virtute præstantem. Quid mihi ut alicui Græculo insultas?

Aliquò, etwohin. *Syn.* In aliquem locum. *Usus.* Aliquo profugit militatum.

Aliquot. etliche. *Nomen numerale.* *Usus.* Accepi à te aliquot epistolas.

Aliquoties, etlichemal. *Adv. numer.* *Usus.* Hanc causam aliquoties apud te egi; semel, atque iterum egi.

Aliter, anders. *Syn.* Secus, aliò modò, non eodem modo, non perinde, aliâ ratione, multò secus, paulo secus, longè secus. *Phras.* *Aliter se res habet*, die Sache ist anders. Commutata ratio est; vertà sunt omnia; longè aliâ fortuna, alias initiis, ac ominibus agendum est; omnia contra opinionem acciderunt. *Usus.* 1. Aliter evenit, atque putaram. Eadem somnia alius aliter evadunt. 2. *Absque*, sonsten. Aliter amicitiæ stabiles esse non possunt, sonsten können die Freundschaften nicht beständig seyn. Jus æquabile sit, oportet, aliter jus non esset.

Aliunde, anderswoher. *Syn* Ex alio loco, ex aliâ re. *Phras.* *Aliunde hoc accepisti*, du hast dieses anderswoher abgeschrieben. Ex alieno largiris; non ex alieno opere accersita. Hoc quidem malarum & adventitium auxilium est. Semino tuus insitivus est, & inductus. *Usus.* Non poteras scire aliunde. *Pro* Alioquin; *Barbarum est.*

Alius, a, ud. ein anderer. R. ab ἄλλος. *Syn.* Non idem, reliquus, alter, diversus.

*Usus. Aliud ex alio peccas, du begehest einen Fehler nach dem andern. Me quoridie aliud ex alio impedit. Alius alio melior est. Res eadem aliis atque aliis effertur verbis. Ex alio alia nexa sunt. Alia solis lux est, & lychnorum. Aliud mihi respondes, ac rogo. Alium me esse censes, atque olim fui. Nihil aliud ago, nisi ut cives mei salvi sint. Quæ est alia pœna, præter mortem?

Aliusmodi, anders. *Syn.* Rationis disparis, alterius, dissimilis. *Usus.* Res aliusmodi est, ac putatur.

Allabor, eris, lapsus sum, bi. hinzufallen. *Syn.* Accedo, accido, adhæreo. *Usus.* Humor allapsus extrinsecus.

Allatro, as, avi, atum, are. anbellen. *Usus.* *Transl.* Aliquem, alicujus magnitudinem allatrare, *per invidiam criminari.*

Allecto, as, avi, atum, are. locken. *Syn.* Allicio, prolecto, blandè invito. *Usus.* Vani homines assentationem ipsi invitant, & allectant. V. *Allicio.*

Allegatio, nis, f. Bothschaft. *Syn.* Privata legatio. *Epi.* Difficilis. *Usus.* Ad hunc hominem omnes allegationes difficiles, omnes aditus ardui sunt, & occlusi.

Allego, as, avi, atum, are. zu einem schicken. *Syn* Lego, mitto privati negotii causâ. *Usus.* Amicos allegare ad rem conficiendam.

Allegoria, æ, f. verwendte Rede. *Tropus.* *Rhetoric.* *Usus.* Multæ Allegoriæ obscurant, & enervant orationem.

Allevamentum, i, n. Leichterung. *Syn* Allevatio, remedium. *Usus.* E meis malis nullum allevamentum spero.

Allevatio, nis, f. Leichterung. *Syn.* Allevamentum. *Usus.* in meis malis sine ulla allevatione permaneo. V. *Levamentum.*

Allevo, as, avi, atum, are. erleichtern, in die Höhe heben. *Syn.* Leve facio, lenio, mitigo, levo, levamento sum, levationem affero. *Usus.* Allevor, cum tecum per litteras loquor, es wird mir leichter, wenn ich durch Briefe mit dir rede. Tuæ litteræ meas sollicitudines allevant, leniunt, demulcent. V. *Levo, Aereo.*

Allex, icis, *gen. omn.* anreitzend. *Adjectivè.* *Usus.* Omnia vim habent allicem.

Alli-

Allco, is, lexi, lectum, ere. herzu reizen. *Syn.* Allecto, invito, capio, capto, prælecto, traho, duco, attraho, pellico, permulceo, induco, excito, titillo, illicio.)(*alieno, avoco. Phras. Invitat atque allicit incautam juventutem voluptas*, die Wollust reizet die unachtsame Jugend an. Suis illecebris voluptas adomne dedecus trahit, rapit. Multa habet instrumenta libido, multas illecebras, quibus ad cupiditatem impellit juventutem. Quot juvenes voluptate, ut obsita esca, pelliciuntur? ad hanc, illecebram quis non commovetur non æstuat? Quis non inescatur deliniamentis vitiorum. Illecta & inflammata cupiditate juventus facilè rapitur ad illicita. Voluptas in rudibus animis magnum commovet desiderium; cupiditatem vehementer incitat ac inflammat. Ætatis primus fervor cupiditati inprimis opportunus est, quam voluptas injicit. Voluptas malum quantum illecebris suis juventutis animos afficit, ac incendit. Promtat hæc ipsus rudes maximè annos, atque ad cupiditatem excitat & impellit. Irritat, deum omnium quidem, sed juvenum præcipuè mentes voluptas. V. *Attrahe.* Usus Hominum studia ad suas utilitates allicere.

Allido, is, lisi, lisum, ere. anstossen. *Syn.* Impingo, incurro, affligo. *Usus.* Navis in scopulos allisa. In amicorum damnatorum bus allisus. V. *Impingo.*

Alligo, as, avi, atum, are. anbinden. *Syn.* Astringo, obstringo, stringo, ligo, devincio.)(*solvo. Usus.* 1. Alligare ad columnam, ad palum, anbinden. 2. *Transl.* Aliquem stipulatione, beneficio alligare, verbinden. Scelere se alligare, sich mit einer Laster-That verstricken.

Allino, is, levi, litum, ere. anstreichen. *Syn.* Linio, aspergo. *Usus.* His sententiis nullæ sordes videbantur allini posse.

Allium, ii, n. Knoblauch. *Usus.* Fossis messoribus allium medetur.

Allocutio, nis, f. das Anreden. *Usus.* Allocutione solari languentes.

Allocutum, ii, n. das Ansprechen. *Syn.* Allocutio. *Usus.* Blando, benigno allocutio, comitate invitandi, beneficasque fit aliquem conciliare.

Alloquor, eris, locutus sum. anreden. *Syn.* Affari, compello, appello; famoliem cum altero jungo, habeo. *Phras. Asperè alloquutus est hominem*, er hat ihn scharf angefahren. Verbis vehementioribus prosecutus hominem est; duris appellavit; asperius, verbis gravibus in hominem invectus est. Verbis in hominem incurrit, incursavit sanè asperis; acriter, vehementer, acerbe hominem appellavit; multos severitatis aculeos emisit in hominem; multa dixit asperè, multa petulanter & contumeliosè; Verbis accepit hominem haud sanè mollibus, omni verborum importunitate in hominem se concitavit; acriter, acerbe inclamavit, interpellavit hominem. *Usus.* Te nunc alloquor, Africane. V. *Loquor.*

Allubesco, is, lubui, lubitum, ere. gefallen. *Usus.* Nunc mihi allubescit primulum. V. *Libet.*

Alludo, is, lusi, lusum, ere. scherzen. *Syn.* Ludere, & quod dictum, alio referre. *Usus* Galba varie & copiosè alludens, varias similitudines afferebat. Alludere ad mulierem.

Alluo, is, lui, ere. hinzufliessen. *Syn.* Juxtà fluo. *Usus.* Fluvius mœnia alluit; mare terras.

Alluvio, onis, f. Ueberschwemmung. *Syn.* Eluvies. *Usus.* Alluvionum jura.

Almus, a, um. ansehnlich, ernährt. *Syn.* Sanctus, augustus. *Usus.* O fides alma! quo te terrarum recepisti?

Alo, is, alui, alitum, *vel* altum, ere. ernähren. *Syn.* Educo, nutrio, pasco. D. Nutrire parvulorum, alere adultorum. *Add.* Copiosius. *Phras. E prædiis alitur.* er nähret sich von seinen Gütern. Prædiorum fructibus sustinetur, spiritum & vitam ducit; vitam propagat. Habet quasi nutriculas prædia. Ager educator & altor illum nutricatur, alimenta prædiis expetit. Lacte, atque pecore vivit, vitam tolerat. Curandis agnis victitat, victum sibi quærit. Prædiorum fructus alimenta illi subministrant; victum præbent; opportuna illi vitæ subsidia conferunt, adjiciunt. *Usus.* 1. Alere exercitum, magnas copias, ein Kriegs-Heer unterhalten. 2. *Translat. Augere*, vermehren. Impunitate alitur hominum improborum audacia, spes, furor. Hominis mens dicendo, ingenium exercitatione, dicendi assiduitate, verborum copia alitur & crescit.

Alpes, ium, f. die hohen Alpen-Berge. *Usus.* Alpium vallum, murum contra

transgressionem Gallorum natura objecit. V. *Mons.*

Alsus, a, um. kalt. *Syn.* Frigidus. *Usus.* Anno nihil quietius, nihil alsius.

Altare, is, n. ein Altar. *Syn.* Ara. *Epi.* Religiosum, religiosissimum. *Usus.* Altaria religiosissima dis struere. Ab altaribus abstrahere. *Altare portatile, vulg.* Altar so man tragen kan. *Syn.* Altare temporarium, mobile.

Altè, hoch, tief. *Syn.* Sublime. *Usus.* Altè extollere manum. Altè cadere.

Alter, terius. der ander. *Usus.* Una & altera dies intercessit, cùm &c. Numa alter à Romulo rex. Alterius crudelitate oppugnor, alterius blanditiis. Necesse est, ut sit alterum é duobus, aut &c. Primo, altero, tertio die senatus habitus est. Alter adjutus ab altero. *De amico ultimo*, von einem vertrautesten Freund. Ad te, tanquam ad alterum me proficiscar.

Altercatio, onis, f. Zank, Hader. *Syn.* Jurgium, lis, contentio, concertatio, disceptatio, forensis dimicatio. *Epi.* Magna, inutilis. *Usus.* 1. Altercationem cum altero quærere, aucupari, Ursache suchen, mit einem zu zanken. 2. Habere altercationem maximas cum aliquibus, mit einem Gesellen zanken. Orta est nuper cum illo gravis altercatio. Dies multi altercationibus consumpti. Frigi illum altercatione. V. *Controversia, certamen, rixa.*

Altercor, aris, atus sum, ari. hadern, zanken. *Syn.* Rixor, litigo, contendo. *Phras. Altercatus sum graviter cum adversario*, ich habe heftig gezanket mit meinem Feind. Contentionem suscepi maximam; verborum rixa non levis contracta est; altercatio orta mihi gravis est; contentio non mediocris mihi erat. Unata est gravis altercatio mihi cum adversario; altercat onem habui difficilem. Ex causa non magna altercatio ingens facta est. *Usus.* Cum Varinio altercari incipit. V. *Contendo, litigo.*

Alterno, a, um. einer um den andern. *Syn.* Quod vicissim fit, aut vicissitudinem habet. *Usus.* Epigramma alternis victos longiusculis. Alterni pedes ex jambis sint. Alternis versus, *altero quoque verso.* Alterna capita sibi contraria. Alternis *absente sumitur.* Ruinæ, *annus, dies.*

Alteruter, tra. einer unter zweyen. *Syn.* E duobus alter. *Usus.* Si in alteruro sit peccandum, malim videri nimis timidus, quam parum prudens. Alterutrum tibi eligendum est, eines aus zweyen hast du zu erwählen.

Altitudo, inis, f. die Höhe, Tiefe. *Syn.* Celsitas, excelsitas. *Epi.* Infinita, miranda, concava. *Usus.* 1. Arborum, montium altitudo. 2. Labes agri ad infinitam altitudinem descendit. Latomiæ opus ingens in mirandam altitudinem depressum, der Steinbruch ist zu einer wunderſamen Tiefe kommen. Maris altitudo, die Tiefe des Meers. 3. *Transl.* Animi, fortunæ, gloriæ altitudo. Altitudo & elatio orationis. V. *Altus.*

Altor, oris, m. Ernährer. *Syn.* Educator. *Usus.* Omnium rerum seminator & altor Deus.

Altrinsecus, von der andern Seite. *Syn.* E regione, ex altera parte. *Usus.* Assito altrinsecus.

Altrix, icis, f. Ernährerin. *Syn* Nutrix, educatrix, alumna. *Usus.* Terra patria, altrix nostra.

Altum, i, n. die Tiefe des Meers. *Usus.* Tempestate in alto jactantur naves. Ex alto emergere.

Altus, a, um. hoch, tief. R. ab ἀλθέω, excito. *Syn* Sublimis, excelsus, celsus, erectus, editus, excitatus humo. *Objectus, humus. Phras.* Turris est altissima, es ist ein sehr hoher Thurn. Turris in magnam altitudinem eminet. In eximiam, visendam altitudinem evecta; situ & opere multum edita; in ingens fastigium elata. 2. *Vienna altissimis ædibus est conspicua*, Wien ist ansehnlich wegen Höhe der Häuſer. Vienna cœnaculis sublata, atque suspensa latissimè emunet; ædibus editissimis, in altitudinem ingentem elatis, latè eminentibus constructa; ædibus ad extimam altitudinem perdutis, mirâ altitudine ædem urbes cæteras superat, & excedit. 3. *Alto vir animo est*, & excellenter, ein Mann von einem hohen und trefflichen Gemüth. Vir sapiens es, & altâ quâdam mente præditus; nihil times, nimi cedis; altum quidam spuas; invictum semper, & altiora quæ tum, & magnificentiora te natura fecerunt. Altum te natura vide-

ſublicet, & humana deſpicientem ge-
rat. Alta ſpectas, virtutis gloriâ ad
cœlum te effers. Animô ex ſuper hu-
manum faſtigium elato; ſupra fortunam
omnes geris. *Uſus* 1. Suâ virtute per-
venit in altiorem locum, in höhern
Stand kommen. Virtus altiſſimis defi-
xa radicibus. Coeli altiſſimus comple-
xus. 2. *Inauſt. ad animum.* Alta mens,
humanarum rerum alta quædam deſpe-
ctio. Alta & exiſtimata oratio. Altus
& excelſus vir. Nihil nili altum & ma-
gnificum ſuſcipere, meditari. *V. Excelſus,*
eminens.

Alvearium, ii, n. Bienen-Stock. *Uſus.*
Apem alvearium concelebrant.

Alveolus, i, m. kleines ausgehöhltes Ge-
fäß, Schach-Tüpfchen. *Syn.* Ta-
bula, in qua ludimus, aut ejus lu-
dus. *Uſus.* Ludum quærens, alveolum
fodit.

Alveus, i, m. Rinne eines Waſſers.
Syn. Vas lapideum, quo in balneis
utebantur. *Uſus.* In alveum deſcen-
dere.

Alumnus, i, m. ein Erzogener. *Syn.* Qui
alit, quique alitur; diſcipulus. *Uſus.*
Legislatio bona conſtitutæ civitatis
bona alumna eſt, & nutrix. Platonis,
diſcipuli Platonem alumnus. *V. Diſ-*
cipulus.

Alvus, i, f. der Bauch. *Syn.* Venter,
inteſtina, uterus. *Epit.* Multiplex, tor-
tuoſa. *Uſus.* 1. Mater alvo filium con-
tinet, die Mutter trägt ſeinen Sohn. 2. Alvum ciere, medica-
mentum ciere, movere, Stuhlgang ma-
chen. 3. Alvum laxare, ſolvere, pur-
gare, dejicere, die Leibesnoth verrich-
ten. 4. Alvum mollire, bonam fa-
cere, den Stuhlgang erleichtern. 5.
Alvum ſuppreſſam habere, tardare, in-
hibere, den Durchbruch hemmen. 6.
Alvum alvo ire, perrumpere. Sup-
pleo venus alvum conſidere; venter
non redit, non cacatur. 7. Alvo ob-
ſeſſus, æger, ſolutus; *alias*: dejec-
tionibus laborare, am Durchbruch
leiden. Citatâ alvô exerceri; accidere
frequentem alvi dejectionem; ventre
elle liquidô. 8. Ire ad alvum ſubtra-
hendam. *Alias*: ire ad requiſita na-
turæ; ire, quo Naturi ſolent; naturæ
parere; ventris causâ de medio abire;
ad neceſſaria ſecedere; ad reddenda ci-
borum onera ſe ſubducere, auf den Ab-
tritt gehen.

Amabilis, e, *gen. comm.* holdſeelig, lieblich.
Syn. Amore dignus, ſuavis, omnibus
jucundus. *Phras. Amabilis eſt; dignus*
qui diligatur, qui ame tur er iſt ein lieb-
werther Menſch. Sunt in eo multa,
quæ amorem conciliant; poſſidet, quæ
ad colligendam benevolentiam valent.
Ad alliciendas voluntates, ad animos
adjungendos, ad comparanda hominum
ſtudia nihil deſideres, nihil in eo requi-
ras, nihil deeſſe dicas. Cautas amoris
in eo plurimas, odii nullas invenio.
Amandus eſt propter multas ſuavitates
ingenii, officii, humanitatis. Ejus ſua-
vitates, virtutes ipſi ſtudium hominum
adjungunt, parant, gratiam comparant,
adipiſcuntur. Ferreus ſit, qui illum non
amet. Averſus ab omni humanitate,
expers humanitatis, prorſus homo non
ſit, qui illum amore non proſequatur.
Nihil non eſt in eo, nulla non re com-
mendatur, quæ homines ad illum amen-
dum alliciat, quâ ab omnibus gratiam
ineat, quâ adjungere ſibi hominum be-
nevolentiam poſſit. Nulla in eo deſi-
deres animi bona, ornamenta, quibus
benevolentia colligitur. *Uſus.* Virtute
nihil amabilius. Mores, homines ama-
biles.

Amabiliter, holdſeelig. *Syn.* Animô ami-
cô, ſuaviter; humaniter.

Amabo, mihi, ich bitte dich. *Syn.* Si me
amas, *rogantis eſt.* *Uſus.* Expecta, ama-
bo, dum te veniam. Amabo te, in-
eundæ in eam rem.

Amandatio, nis, f. Verſchickung. *Syn.* Re-
legatio, rejectio. *Uſus.* An hæc ruſti-
cana vita relegatio atque amandatio ap-
pellatur?

Amando, as; avi, atum, are. wegſchicken.
Syn. Allego, relego, removeo, dimitto,
mitto. *Uſus.* Amando Cæne, Tullio
expulſo.

Amans, tis. *Partic.* von Amo, liebend. *Syn.*
Obſervans, ſtudioſus, fautor, benevolus.
Uſus. Ad nos tui amantiſſimos veni.

Amo

Neino me tui amantior. Leniſſimis & amantiſſimis verbis accipere.

Amanter, liebreich. *Syn.* Peramanter, ſtudioſè, prolixè, *Uſus.* Valde hoc velim, amanter, diligenterque conficias. Conjunctiſſimè & amantiſſimè vivere cum aliquo.

Amarus, a, um. bitter. *Syn.* Sapore prædictus dulci adversò. *Uſus.* 1. Senſus indicat dulce & amarum, der Geſchmack zeigt an, was ſüß oder bitter ſey. 2. *Transl. Calamitoſus, inſuavis,* moroſus, verdrießlich, unfreundlich. Amariorem mè & ſtomachantem omnia ſenectus facit.

Amaſius, ii, m. ein Buhler, *Syn.* Amator. *Uſus.* Miſerrimum hunc hodie habeo amaſium.

Amator, oris, m. Liebhaber. *Syn.* Amicus, cultor. *Epi.* Acer, antiquiſſimus, communis. *Uſus.* 1. *In bonam partem.* Sapientiæ me amatorem profiteor. Ciceronis amatores. 2. *In malam partem.* An tu amatorem, non adulterum dices? Amatores puerorum.

Amatoriè, buhleriſch. *Syn.* Amatorum more. *Uſus.* Amatorie ſcripta, dicta.

Amatorius, a, um. buhleriſch. *Syn.* Quod ad amorem pertinet, vel allicit. *Uſus.* Amatorius ſermo. Amatorium carmen.

Ambages, um, f. Umſchweif. *Syn.* Circuitio, anfractus, inflexus, Maeandri diverticula, inflexiones. *Uſus.* Ambages fidei fallendæ exquirere.

Ambigo, is, ere. zweiffeln. *Syn.* Dubito, in controverſiam voco, adduco, diſcepto, in dubium traho, revoco. *Uſus.* Ambigunt agnati cum hærede, die Befreundte ſeynd mit dem Erben ſtrittig, *diſceptant.* Ambigere de re aliqua. Hoc inter nos ambigitur. Ex contrariis ſcriptis ambigere aliquid. V. *Dubito, dubium, controverſia.*

Ambiguè, zweiffelhafftig. *Syn.* Dubiè. *Uſus.* Ambiguè dicta, ſcripta, polita, dividenda ſunt & explananda.

Ambiguitas, atis, f. Zweiffel. *Syn.* Anceps, dubia, incerta, multiplex verborum potestas; verba media & ſuſpenſa; quæ in duas vel plures ſententias trahi poſſunt. *Uſus.* Nominum ambiguitas in multos errores inducit. V. *Dubitatio.*

Ambiguus, a, um, zweiffelhafftig. *Syn.* Anceps, dubius, incertus, obſcurus, multiplex, perplexus.)(*Perſpicuus. Uſus.* Non habeo ambiguum, ich zweifle nicht. Oracula obſcura, ambigua. Ex ambiguo dicta exiſtunt argutiſſima. Invidiæ nomen ambiguum. V. *Dubius, perplexus.*

Ambio, is, ivi, itum, ire. umgehen, anhalten, ſich um etwas bewerben. *Syn.* Circumeo, circumeo, prenſo. *Adv.* Valdè, vicatim. *Phraſ.* Conſulatum artibus parum honeſtis ambit, prenſat, er will durch alle Gewalt zur Bürgermeiſter-Stelle gelangen. Quibus artibus ſibi viam ad conſulatum muniat, quod iter affectet, video. Summâ ambitione, honoris contentione, ambitû contendit. Circuit & prenſat Patres juxta, ac tribules. Eſt in illo ſumma honoris contentio; ambitus illi eſt in petendis honoribus incredibilis. Nullum in prenſando ſtudium prætermittit; in prenſandis, appellandis Patribus ſtudium adhibet maximum. In aucupandis magiſtratibus nullos ſcopulos, nullos caſus pertimeſcit; aureis rebus venatur imperium. Honoribus operam dat, ſed artibus parum decoris. Honorum in republica nullus eſt, quem non appetat, ad quem non aſpiret, er bewirbet ſich mit ſonderer Liſt um alle Ehren-Stellen. *Uſus.* 1. Lunæ curſus terram proxime ambit, der Mond gehet zunächſt um die Erde herum. 2. *Prenſare, petere,* anhalten. Si comitia in ſenatu haberi placet, petamus, ambiamus.

Ambitio, nis, f. Ehrgeiß. *Syn.* Ambitus, ſtudium, cupiditasque honorum. *Epi.* Levis, major, miſerrima, nimia, perniciosa, popularis, ſummâ, timida. *Uſus.* Ambitione labi, ardere. In tuo favore mea ambitio nititur.

Ambitiosè, ehrgeißig. *Syn.* Cum ambitione. *Uſus.* Provinciam ambitioſè petere. Facere aliquid, fovere aliquem ambitioſè

Ambitioſus, a, um. ehrgeißig. *Syn.* Ambitione plenus, honorum cupidus. *Phraſ.* *Vir eſt ambitioſus*, avaritia gloriæ, & honoris cupiditate inſatiabili, ein über die Maſſen ehrgeißiger Mann. Ambitioni ſervit perdite, ardet infinita honorum cupiditate, in honorum ſtudio pene modum neſcit, ad ambitionem totô pectore incumbit, fertur incredibili gloriæ cupiditate; honorum nusquam illi ſatis eſt, honoris eſt ſupra modum appetens. V. *Ambio, gloria, ſuperbus, arrogans.* *Uſus.* Amicitiæ ambitioſæ, in quibus aſſentationis plurimum, nihil rei. Homo minimè ambitioſus

Am-

Ambitus, us, m. Umfang, Ehrgeiz. *Syn.* [illegible], circuitus, orbis; ambitio, [illegible] crimen. *Epi.* Contractus & [illegible], & venenatus verborum, immanis, [illegible]us, par, perfectus, completusque [illegible], rotundus, totus verborum, [illegible], cumque & circumscriptus verborum. *Usus.* 1. *Ambitus domus*, der Umfang, Bezirk des Hauses. Rotundi [illegible] ambitus. 2. *Circuitus verborum*, zu lange Rede. Comprehensio, & [illegible]le verborum, quam periodum [illegible] 3. *Ambitio*, Ehrgeiz. Accusari, damnari ambitûs.

Ambulacrum, i, n. Umgang. *Syn.* Locus [illegible]us ad deambulandum accommodatus.

Ambulatio, nis, f. Spaziergang. *Epi.* Au[illegible]ra, matutina, pomeridiana, [illegible]. *Usus.* 1. *Ambulationis actio*, Gehung. Constituimus inter nos, [illegible] non ruri conficeremus. 2. [illegible]ationis, Spazier-Ort. Nostra ambulationum, quæso, invisas. Hodie [illegible]ia ambulationis convestit. Nondum absoluta est ambulatio, nondum [illegible]ecto.

Ambulatiuncula, æ, f. Spazier-Gängelein. *Epi.* Tecta. *Usus.* Cum una ambulatiuncula, & [illegible]me nostro delicias urbis omnes non permutavero.

Ambulo, as, avi, atum, are. spazieren. *Syn.* Deambulo, ambulo, obambulo, deambulationem peragro, [illegible]atior, eo, decurro, obeo, iter facio, contendo, pedibus pergo. *Adv.* Artificiose, continuo, recte. *Usus.* Ambulare ut soleo. Ambulare nunc, ut philosophi. Insula dicar plus quam nullas ambulare. Xerxes juncto ponte Hellesponto, Atque per otium, una ambulavit, terram navigavit.

Amburo, is, ussi, ustum, ere. verbrennen. *Usus.* Non tu ex amoenis fortunarum [illegible] reliquam ipsorum partem? Victima Cremata incendio amoenitatis, Manica tamen silva evasit.

Amens, tis, gen. om. unsinnig. *Syn.* Insa[illegible] mente motus, perturbatus. *Phras.* [illegible] excors, omnibus consiliis præceps [illegible], mente captus, alienatus mente, mente præceps, occæcatus; prolapsus in furorem, mente paulum emotus, animo valde vanus, mente orbatus. *Usus.* Homo amentissimus, vecors ac consilio omnibus præceps, ac demens. V. *Insanus.*

Amentatus, a, um, mit Riemen gebunden. *Syn.* Loris religatus ad acrius ferendum. *Usus.* 1. Hastæ amentatæ. 2. *Transl.* Argumenta amentata præclari oratoris lacertis virisque contorta, starker Beweisthum.

Amentia, æ, f. Unsinnigkeit. *Syn.* Insania. *Epi.* Civilis, magna, mira, præceps, singularis, summa, tanta. *Phras.* *Hic homo in amentiam incidit*, er ist zu einem Narren worden. A se, à mente discessit; adinsaniam redactus est; impulsus, prolapsus in furorem est: Mens reliquit hominem; injecta illi amentia est. Amentia incredibilis hunc hominem cepit, er ist stark im Kopf verwirret. Amentiâ flagrat, torquetur, rapitur, tenetur, excæcatur planè insolitâ, alienâ à penitus mente est. V. *Amens*, *amentia*, f. *vor.* *insania stultitia*. *Usus.* Amentia est animi affectio lumine mentis carens. Quâ amentiâ inductus hoc ejus?

Amica, æ, f. Buhlerin. *Syn.* Mulier amata. *Usus.* Alcibiades amicæ amiculo tectus. Septem currus amicarum plenos secum ducebat Verres.

Amicè, freundlich. *Syn.* Benevolè, familiariter, animo amico, & conjunctissimo. *Usus.* Vivere simpliciter, vitæ jucunditatem amicè. Quod tantum unum ubivis, locis, locisque sanè amicè.

Amicio, is, ivi, ictum, ire. bekleiden. *Syn.* Vestio, operio. *Usus.* Amictus togâ purpureâ.

Amicitia, æ, f. Freundschaft. *Syn.* Benevolentia, conjunctio, familiaritas, necessitudo; vetus & assiduus inter æquales usus, ac vitæ consuetudo; jucunda vitæ, atque officiorum omnium societas, amabilissimus amicitiæ nexus, amoris vinculum arctissimum; omnes amicitiæ necessitudines; conjunctionis, ac necessitudinis vinculum; benevolentiæ conjunctio; familiaritatis nexus, summa voluntatum consensio. *Epi.* Adjutrix virtutum, comes vitiorum, afflicta, non solum ampla, sed etiam jucunda, concors, conjunctior, consularis, desideratus, dulcior, & affinentior, firmior, bona, gratuita, insignis, intempestiva; inveterata, justa vera que, magna, uber, jucundissima molesta, naturalis, non brevis & suffragatoria, sed firma & perpetua, pulcherrima & maximè naturalis, pyladea, remissior & obsequior, & dulcior, & ad omnem comitatem facili-

facilitatèmque proclivior, sancta, summa, verus, vetusta, vulgaris, aut mediocris, vera & perfecta. *Phaf.* 1. *Amicitiam contrahere.* mit einem Freundschaft machen. Amicitiam cum aliquo appetere, expetere, potentum amicitias, gratiam & amicitiam petere; adrepere sensim, applicare se ad alterius amicitiam; insinuare se in potentum amicitiam; adjungere se, conferre, aggregare ad alterius amicitiam; amicitiam sibi parare, comparare, conciliare; in consuetudinem alterius se dare; insinuare, immergere; amicitiis multorum implicari; amicitias sibi parere, gignere, jungere, conjungere, instituere; consuetudini alterius se implicare, devincire, jungere; amicitiæ fores sibi aperire; consuetudinem jungere cum altero; amicitiam conglutinare, conjugare, constituere; colligere, contrahere consuetudinem cum altero; amicitiæ & societatis vinculo se adstringere; incipere, conflare amicitiam; coire societatem cum altero; amicitiam sequi, ad amicitiam accedere; alterius amicitiæ se dedere ac devovere, sancire, ferire, percutere fœdus amicitiæ; amicitiæ fœdere se devincire. 2. *In amicitiam venire*, in die Freundschaft kommen. In amicitiam accipi, recipi, adjungi; in familiaritatem alterius venire, pervenire; adscribi ad alterius amicitiam; inire cum altero societatem; jungi amicitiâ; incidere in improborum hominum amicitiam; familiaritatem alterius penitus intrare, consequi; amicitiam adipisci; in familiaris amicitiæ jura adduci. 3. *Amicitiam habere cum altero*, Freundschaft haben mit einem andern. Necessitudo intercedit mihi cum illo, & vetus amicitiæ usus; necessitudo mihi cum illo constituta dudum est; est mihi amicitia, consuetudo, hospitium cum illo; amicitiam gero, habeo cum illo; intimè utor homine; societatem habeo cum illo firmam ac perpetuam; intimâ illi familiaritate conjunctus sum; locum amicitiæ non infimum tenet apud me; est mihi cum homine magnus usus, vetus conjunctio; conjunctissimè & amantissimè inter nos vivitur; arcta familiaritate hominem complector; longa consuetudine devinctum teneo hominem; mutuâ benevolentiâ implicatum habeo; conjunctus sum longo familiaritatis usu; inveterata mihi cum illo est amicitiæ fides; perpetua gratia atque amicitia mihi cum illo est. 4. *Amicitiam observare*, die Freundschaft halten und beobachten. Amicitiam colere, servare, retinere; obsequio amicitiam tueri; amicitiam præstare; necessitudinem colere; conservare; uno tenore fidem colere; in amicitia & fide manere, permanere. Par voluntas ab uno quoque nostrum redditur, & accipitur. Amicitiæ nostræ fides sanctior est, quam ut malevolorum sermonibus labefactetur. Amicitiam gerimus non modo officiosam, sed veram & concordem. 5. *Amicitiam firmare & augere*, die Freundschaft vermehren. Amicitiam confirmare, firmiorem facere, reddere; in amicitia provehi; firmare obsequio gratiam; concordiam in perpetuum firmare; consuetudinem facere majorem; id agere ut amicitia non modo vigeat, sed crescat, accrescat. 6. *Amicitia minuitur* die Freundschaft nimmt ab. Claudicat amicitia nostra, labefactatur sensim malevolorum sermonibus, & elevatur. Vacillat, inclinat amicitiæ nostræ stabilitas. Satietas quædam amicitiæ subit. Multis rebus quotidie violatur amicitia nostra. Non respondet animus tuus in amicitia meo. Non eum præstas animum mihi, quem debes. Parem in me benevolentiam non commonstras. Tuus in me amor cum meo conferendus non est; longè inferior meo est; longe infra est. Non es mutuo erga me animo; non æquè, atque ego, animatus es. Conjunctio illa vetus ac jucunda multum à te imminuitur, perfringitur, ac labefactatur. 7. *Amicitiam abrumpere*, die Freundschaft zertrennen, aufheben. Disrumpere, discindere, dissociare, dissolvere, dilluere, præcidere, extinguere, tollere, evertere amicitiam, deserere jus amicitiæ, spernere, negligere; extinguere necessitudinem pristinam; amicitiam dimittere, deponere, excludere, in inimicitiam convertere; ab amico se abrumpere; ab amicitia se removere; charitatem, conjunctionem dirimere; à conjunctione animos avocare; collectam diu gratiam momento effundere; amabilissimum amicitiæ nodum tollere; renunciare alteri, societatem, hospitium, amicitiam; finem gratiæ ponere; amicitias diducere cohærentes; gratiam alterius repudiare, recusare; totum se ab amicitia alterius avertere; refugere à pristina consuetudine; ab amicitia deficere; sejungere se à veteri socio; conjunctionem solvere; amorem ex animo penitus ejicere. 8. *Amicitiam redintegrare*, die Freundschaft erneuern. Redire cum altero in gratiam; renovare, redintegrare pristinam consuetudinem; gratiam novo beneficio redimere; ad gratiam & amicitiam receptum habere. V. *Amicus, familiaritas, necessitudo, inimicitia.* *Usus* Amicitia est omnium divinarum, humanarumque rerum cum benevolentia & charitate summa contentio. Amicitia nihil magis, uberius, jucun-

jucundus. Hæc amicitia, hæc conjunctio, hæc jucundissima vitæ, atque officiorum omnium societas nctis sermonibus, satis crumenis, sæpè dumitur.

Amictus, a, um. bekleidet. *Syn.* Vestitus, indutus, tectus, opertus. *Usus.* Amictus lini, o, à purpureâ, pallio, amiculo.

Amictus, ûs, m. Kleidung. *Usus.* Unitas alicujus amictus ftatum, aut motum. V. *Vestis.*

Amicula, æ, f. Bublerin. *Syn.* Amica. *Usus.* De amicula rixari.

Amiculum, i, n. eine Gattung einer Kleidung. *Syn.* Palliolum, vestis. *Epi.* Aureum, frigidum, grave. *Usus.* Dionysius Iovem detraxit amiculum.

Amicus, i, m. Freund. *Syn.* Familiaris. *Inimicus.* D. Amator *in malam*, Amicus *in bonam partem accipitur.* *Epi.* Amans & observans, antiquissimus, benevolus, blandus, bonus, communis, carus & fidelis, certus, fortis, gravissimus, satis benevolus, indignus fortuna aliqua, infidus, insanus, lepidus, locupletior, magnus, mediocris, multò junior, officiosissimus, paratus, ac permorigerus, præceps, pravatus, prudens, recens, simplex & communis, & consentiens, sodalis, observans, suavis, verus, vetus, voluntarius. *Phras.* 1. *Amicus meus est*, er ist mein guter Freund. Multis annis illo utor familiariter; est ex domesticis meis, & intimis familiaribus, necessarius meus est, & amantissimus mei; conjunctus mihi usû est in primis; me planè suum numerat; sunt mihi cum eo omnes amicitiæ necessitudines; utor hominis amicitiâ diu, & concorditer; in meis familiarissimis est, ac plane meus; longè omnium amicorum carissimus est; in intima ejus familiaritate versor; conjunctissimus illi sum; omnia mihi cum eo intercedunt jura summæ necessitudinis; arctissimo mihi est amicitiæ vinculo copulatus, colligatus, connexus; est mihi amicitia cum eo non vulgaris; utor illo intimè; est mihi intimus; nihil illo mihi conjunctius, carius, jucundius. V. *Familiaris, adjungo, Amicitiam habere.* 2. *Amicos sibi parare plurimos*, er hat sich viele Freunde gemacht. Multos ille sibi beneficio adjunxit; multos sibi consuetudine devinxit; animos multorum sibi conciliavit; multorum voluntates sibi obsequio demeritus est; amicitiam fecit cum plurimis; ex adversâ factione suos sibi fecit quamplurimos; necessitudinem constituit, fecit, conjunxit cum multis, ad amicitiam adscripsit, aggregavit non paucos. V. *Amicitiam contrahere.* *Usus.* 1. Amici maximâ amoris conspiratione consentientes. Mihi nemo te amicior, charior, jucundior. 2. Amicum facere, deligere, eligere, acquirere; conciliare sibi alterius voluntatem, gratiam, studium. 3. Amico uti & necessario, einen zum Freund haben. 4. Amico orbari, vitam ab amicis desertam & incultam agere, keinen Freund haben.

Amissio, nis, f. Verlust. *Syn.* Jactura, detrimentum. *Epi.* Tantarerum, turpis. *Usus.* Amissio omnium rerum, desperatio recuperandi.

Amita, æ, f. Base. *Syn.* Soror patris.

Amitto, is, misi, missum, ere. hinweg schicken, verlieren. *Syn.* Dimitto, perdo, jacturam facio. *Adverb.* Funditus, penitus; plane. *Phras.* *Amisisti omnia*, du hast alles verlohren. Jacturam fecisti fortunarum omnium. In hoc portu gloriæ, dignitatis naufragium fecisti. Eversus ex rebus omnibus, captus, orbatus. Omnia tibi illo jactû perierunt, occiderunt. Gratia omnis, ac gloria tibi defluxit. Cum fortunis famâ te simul, ac fides deseruit. V. *Perdo, eripio, evanesco.* *Usus.* 1. Amittere occasionem. Prædam de manibus amittere, aus der Hand lassen. 2. Dignitatem, civitatem, jus imperii, memoriam, mentem, vitam, lucem amittere. Vires, & corpus ægritudine, vitam per dedecus amittere, verliehren. 3. *Dimitto*, frey und ledig lassen. Captivum amittere. 4. *Abjicio*, ablegen. Assiduitate malorum omnem sensum humanitatis ex animo amittere.

Amnis, is, m. ein Fluß. *Syn.* Fluvius. *Epi.* Funestus, incitatior, sedatus, magnus, nobilis, obscurus, profluens, contortus, deflexus. *Usus.* Liquores perlucidi amnium, riparum vestitus viridissimi. Alter sine salebris amnis, alter incitatior fertur. Contortus & deflexus in alium cursum amnis. V. *Flumen.*

Amo, as, avi, atum, are. lieben. *Syn.* Diligo, charum habeo, studio prosequor, benevolentiâ complector, magno studio & amore sum in aliquem; faveo, cupio alicui maximè, honestissimè. *Adv.* Admodum, æque atque, carissimè, fraternè, illustrius.

illustrius, maximè, meritò, mirabiliter, mirificè, multùm, nimium sc; plus, plurimùm, præcipuè, rectè, turpissimè, valde, vehementer, unicè, vulgò. *Phras.* 1. *Amo te plurimum*, ich liebe dich sonderbar. Sic te diligo, ut neminem magis, ne me ipsum quidem. Singulari erga te amore sum, singulari sum in te benevolentia. Ego te, ut oculos, aut si quid oculis est charius, diligo. Nemo est omnium, in quem magis, quàm in te, mea sit propensa benevolentia; qui mihi te sit charior; quem ego vehementiùs, quàm te, diligam, quem ego majore, quem te benevolentia complectar; quem ego magis ex animo, quàm te, diligam. Quo amoris vinculo adstricti sumus, eo nihil potest esse arctius; id ejusmodi est, ut laxari nullo modo possit. Summè, vehementer, valdè, magnoperè, maximopere, maximè, etiam atque etiam, mirè, mirificè, incredibiliter, unicè, singulariter, egregiè, insigniter, ex animo, ex intimo sensu, cumprimis, inprimis, apprimè, præcipuè, admodùm, oppido, majorem in modum, marum in modum, minimè vulgariter, non mediocriter te diligo. Omnibus tibi necessitudinis causis conjunctus sum maximè. Ita multæ mihi tecum sunt necessitudinis causæ, ut nihil possit esse jucundius. Omnes mihi necessitudines, necessitudinum causæ, omnia mihi necessitudinum summa jura tecum intercedunt. Mihi tecum omnia sunt communia. Amo te singulariter omnibus de causis. Omnibus ad te amandum causis adducor, moveor, impellor. Causam tui diligendi nullam non habeo. Arctissimo necessitudinis vinculo conjuncti sumus. Nihil est nostrâ necessitudine conjunctius. Pervenit ad summum amicitia nostra. Benevolentia in te mea ad summum pervenit; aucta sic est, ita jam crevit, ut nihil ad eam possit accedere. Amor in te meus is est, ita accumulatus est, ut addi nihil possit. Æquè, similiter, pariter ac me ipsum; itidem ut me ipsum; non aliter, non secus, ac me ipsum te diligo. In te amando nemini concedo. Qui te vehementius diligat, concedo nemini. Amorem in te meum cogitatione forsitan consequi, complecti possum, verbis quidem exprimere, explicare, expromere profecto non possum. Cum te multi diligant, in amore tamen omnes vinco, principatum appeto, primas partes mihi vindico, principem locum obtineo. Fero te in oculis. Mihi es in amoribus. Nihil mihi est te charius. Secundùm DEUM, post DEUM, excepto DEO, cum à DEO dissidio, nemo mihi te est charior. Primum in amore DEUM, te habeo proximum. Amor in te meus tantus est, quantus potest esse maximus. Hæres mihi in animo, in medullis, in intimis sensibus. Ut pater in filium, ita ego in te sum animatus. Habeo te fratris loco. Quid est, cur te non etiam atque etiam diligam? Quod vinculum, quod studii genus aut officii, quæ omninò res amori nostro, amicitiæ, conjunctioni, necessitudini nostræ deest, in amicitia nostra requiri, ac desiderari potest? Amorem in te meum verbis exprimere qui possum, quem cogitatione vix complector, cujus magnitudinem vix mente comprehendo? 2. *Tu si me amas communem amicum dilige*, wann du mich gern hast, liebe auch diesen unsern Freund. Tu si me charum habes; si tibi cordi sum; si animum mihi dedisti tuum; amicum omni benevolentiâ, charitate, officiò complectere. Sit tibi ille in pectore; hæreat in venis, animo, visceribus. Tu si mei amore duceris; si totus ego tuus sum; si ardes, cales, teneris studiò complectendi mei; amicum in manu, in oculis gesta; hæreat ille tibi in medullis; gradum ac charitatem filii apud te habeat. Si amore tibi conjungor; si, ut tute affirmas, ita in oculis tuis habito; in medullis inclusus sum; amicum totò animò, omni gratia, officiò, charitate complectere. Si tanta prosendes in me voluntatis inclinatione, quantum singularis in me tua benevolentia, eximia charitas, perpetua officia pollicentur; meum potiorem vitò communem amicum habe. Si quis amor mei in te residet; si amore mei capteris, incensus es; si charitate flagras; charissimum tibi amicum habe nostrum; magisque quàm oculos illum ama meos. Si quis amor penitùs hæret mei; si in medullis residco tuis; si in deliciis sum; amicum oculis, animò, complexu tene; omni amore prosequere; dignum profectò ob multas suavitates ingenii, ut animo tuo charus sit egregiè. 3. *Amat intemperanter, inhoneste*, er ist unmäßig, schändlich verliebt. Amoribus servit; turpius, quàm par est, diligit, dissertur amore; immodicò amore flagrat. Deperit hominem miserè; amore occupatus est; animum amori debitum habet; in amores effunditur; amore amens, malesanus est; perdite amat, amore languet; cæcis maceratur ignibus; totus in amore est; in castris Veneris militat; versatur in amoris rotâ; amore vadatus, ac vinctus attinetur; in hospitium divertit ad Cupidinem. *Ultro* Quidam seipsis amant sine rivali. Me aut amabis, aut, quò contentus sum, diliges. D. Amare *plus est*, Diligere *minus*. *Odio habeo.*

Amor,

Amœnitas, tis, f. Lieblichkeit. *Syn.* Suavitas horum. *Ejus.* Summa. *Usus.* Hortorum & aliorum amœnitates. *V. Jucunditas.*

Amœnus, a, um. lieblich. *Syn.* Voluptuosus, jucundus. *Usus.* Amœnus satis & urbis remotus locus. Prædiola bene ædificata amœno loco, & salubri. *V. Jucundus.*

Amor, oris, m. die Liebe. R. *ab amare*, *largus, ar oris nempe causâ.* *Syn.* Benevolentia, gratia, pietas, studium, charitas.)(*Oppos.* D. Amor *genus est ad quod pertinens, Charitas species ad bonum tantum.* *Epi.* Gloriæ nimis acer, verumtamen honestus, communis, cultus, laudis & optatus, flagitii & levitatis auctor, haud mos, domesticusque, honestus, humanus, tam improvisus ac repentinus, tam cultus, tam religiosus, tam sanctus, tam pius, inauditus, non ignotus, sed tamen gratus, & optatus, incredibilis, & bonus, insitus, jucundus, magnus, mediocris, miraculis, multiplex, mutuus, naturalis, novus, verus, patrius, perpetuus, præcipuus, primeps, prisinus, proprius, singularis, solicitus atque anxius, summus, turpissimus, verus, & fictus veterrimus, verissimus, vetustus. *Phras.* 1. *Utinam excitare amorem patriæ in te possem!* wolte GOtt! ich könnte in dir eine Liebe gegen das Vaterland erwecken. Utinam te patriæ amore inflammare, patriam in patriam incendere, excitare, figere, conciliare possem! verum effecere id possum, ut patriæ amor in te nascatur, oriatur, exoriatur! utinam ea mihi facultas sit, ut res humanæ pietas illa in patriam tuus in te exstitat, emergat; ut ex natalis soli dulcedine amor ille effluat, manet, progrediatur, proficiscatur, qui erga patriam optime de te meritam existat, maneat in animis civium debet. 2. *Amorem in te meum ubique declarabo*, ich werde dir meine Gewogenheit überall erweisen. Quam diu tecum conversabor amorem, omnibus in rebus testificabor, demonstrabo. Respondebo profecto amori tuo, & omni officiorum genere tecum certabo. Recognosces non modo ex literis, sed ex omnibus rebus, officiisque meum in te amorem. Amorem hunc meum, quem à puero hausi, omnibus officiis colam, præstabo, reddam amori tuo. Meam in te singularem benevolentiam, summam, insignemque amorem quovis officii genere testatum faciam; officiis ac studiis utrobo, approbabo. Nullum erga te meum humanis amantissimi præstantiores. Quem in me refers amorem tuum, eadem mente semper; hunc fovebo, & augebo. Non est, quod vereare; in amore egregè respondebo. Efficiam profectò, ut omnibus pateat, nemonem ut fugiat, lateat, quæ mea sit in te benevolentia. Amorem tui, qui in animo insidet meo, non verbis modò præ me feram, sed rebus factisque ostendam, patefaciam, confirmabo. 3. *Amorem in te meum semper conservabo*, die Liebe und Gewogenheit werde ich jederzeit erhalten. Amorem, quo semel tibi conjunctus fui, quo te adhuc persecutus sum, fovebo semper, augebo, colam, servabo, confirmabo. In amore tui semper provehar. Illa pietas, id studium, quo te semel complexus sum, incrementa capiet maxima. Ad eum amorem, quem adhuc præstiti, accessiones fient maximæ. Ut amandi causæ semper novæ, ita nova semper officia ad priscini amoris significationem accedent. Idem dies amorem tui mihi eripiet, qui vitam. Dum spirabo, spirabit simul in me amor tui. 4. *Amorem exuit* er hat die Liebe gänzlich aufgehoben. Amorem abjecit, excussit, deposuit omnem. Multum de vetere amore detractum, laxatum est. Amorem omnem ex animo ejecit. Nemo te, nisi tua illa inconstantia ab amore nostri avertit; illa amorem diremit, illa exhausit. *Usus.* Amor verus & fictus non facile dijudicatur, die rechte Liebe ist schwerlich von der falschen zu unterscheiden. Honestus amor à virtute nascitur. Judicio labitur, qui fortunam in amore, non virtutem spectat. Amor flagitii & levitatis auctor.

Amotio, nis, f. Hinwegnehmung. *Syn.* Remotio. *Usus.* Doloris amotio successionem efficit voluptatis.

Amoveo, es, movi, motum, ere. wegthun. *Syn.* Arceo, prohibeo, removeo. *Phras.* *Fames hostem ab urbe amovit*, der Hunger hat den Feind von der Stadt getrieben. A mœnibus hostem detraxit, depulit, dejecit. Fames hostilem impetum propulit, submovit, propulsavit; emovit hostium multitudinem; pestem illam à mœnibus urbis avertit. 2. *Amovet à se omnes*, er schreibt niemand zu sich. Abstinet procul homines; segregat à se omnes, removet, submovet; cunctos domo suorum multitudinem; hospitum ac clientum turbam suis ab ædibus amolitur. 3. *Amovet se a rebus publicis*, er scheidet sich völlig ab von den Geschäften des gemeinen Wesens. Animum procul habet à republica; animum abducit, curamti strepitu, publicæ rei curam à se in alios transfert. *Usus.* Libidinem, ocium, invidiam, metum, cupiditates omnes ab aliquo amovere,

einen abhalten von Ungebühr ꝛc. Segnitiem, crapulam, calumniam à se amovere, depellere, Molestiam, à foribus; suspicionem à domesticis amovere. V. *Repello, arceo, rejicio.*

Amphibolia, æ, f. zweiffelhaffige Rede. *Vulg. Amphibologia. Usus.* Amphibolias aucupantur Dialectici.

Amphora, æ, f. eine Mein-Kanne. R. *ab ἀμφω, quod duas habebat ansas. Usus.* In singulas vini amphoras quaternos denarios portorii nomine exigunt.

Ampliè, weit, herrlich. Amplissimè. *Syn.* Magnificè, honorificè, honestè.)(*Abjectè, humiliter. Usus.* Ampliè, elatèque dicebat Cicero; honores idem amplissimè sibi decretos, magnificentissimè, amplissime gessit.

Amplector, eris, plexus sum, ci. umfahen. *Syn.* Amplexor, amplexu stringo. Complectendo. *Adv.* Amicissimè, vehementer, ultrò & citrò, ultrò, vel officiis, Libenter, gentiatim, nequaquam satis. *Phras. Pater filium amantissime amplexus est*, der Vater hat den Sohn auf das liebreicheste umarmet. Amplexatus est; brachia in collum filii injecit; pectus pectori commisit, conjunxit, admovit; amplexu filium petiit, aggressus est, vinxit, arctè tenuit, continuit, fovit; apertis brachiis filium amplexurus, ad ejus caput advolavit: in ejus amplexus effusus est, ruit; ejus cervicibus se innexuit, & arctissimis complexibus illigavit; Pater filii cervicibus injecit manus, & toto pectore se adstrinxit. Filii collum invasit pater; ad complexum concurrit; tulit complexum filio, inque eum simul corpore, simul animo effusus est, circumfusus amplexibus filii pater, pectori, collo eundem admovit. Recepit filium sinù, complexúque pater; dextera cervicem ejus manu strinxit; amplexu filium coepetuit pater, & pectus pectore consu nxit. *Usus.* 1. Ille me amplexus, fallere prohibebat, er hat mich umfahend gewarnet, nicht zu betriegen. *Transl. Amo, colo,* lieben, sich auf etwas begeben. Autor tibi sum, ut rempublicam, bonas artes, jus civile amplectare. Cæsar me in dies amicius amplectitur. Amplector animum in me tuum. 3. *Comprehendo, stringo,* begreiffen. Non is est, qui res tantas consilio amplectitur, animo, ac mente circumspicit. Pauca plurima; artem omnem pauca præceptis amplector

Amplexor, eris, atus sum. umfahen. *Syn.* Fa.i.ciliter, ago, amplexibus excipio, foveo sinu, amplexù circumplico, circumplector. *Adv.* Familiariter, hilarè, mirificè, rectè, vehementius. *Usus.* Inimicum meum sic amplexabantur, sic in manibus habebant, sic fovebant. Amplexari authoritatem senatûs. Certam sententiam amplexari. V. *Amplector.*

Amplexus, ûs, m. Umfahung. *Usus.* Pudici amplexus.

Amplificatio, nis, f. Vermehrung. *Syn.* Accessio, incrementum, cumulus, exaggeratio.)(*Diminutio. Epi.* Magna, nimini nocens, vehemens. *Usus.* 1. Amplificatio gloriæ, honoris, pecuniæ, rei familiaris, Vermehrung der Ehre ꝛc. 2. *Amplificatio Rhetorica.* Gravior quædam affirmatio, quæ motû animorum conciliat in dicendo fidem, weitläuffige und nachdrückliche Rede.

Amplifico, as, avi, atum, are. groß machen, erweitern. *Syn.* Amplum facio, dilato; rem parvam verbis majorem facio; augeo, multiplico, locupleto.)(*Minuo, imminuo. Phras.* 1. *Amplificare imperium,* das Reich erweitern. Proferre imperium, imperii fines; ingentibus incrementis rempublicam augere; ampliare, dilatare, extendere, protendere imperium; imperii fines promovere, propagare, magnas imperio accessiones adjungere. 2. *Amplificare dicendo,* eine Sache mit Worten vergrössern. Augere rem, & tollere altius dicendo; verbis exaggerare, extollere; rem ornare tragicè & rhetoricè; omnia dicendo augustiora, majora facere; vero majora jactare; in majus celebrare; verbis in majus ferre, extollere. *Usus.* Semper studui, tuam gloriam laudibus amplificare, ich habe mich allezeit befliſſen, deine Ehre mit Lob zu vergrössern. Sermo tuus dolorem mihi meum amplificat. Urbs, fortuna urbis in dies amplificatur & augetur. 2. Amplificare atque ornare dicendo. V. *Augeo, amplus.*

Amplio, as, avi, atum, are. hinaus ziehen, aufschieben. *Syn.* Comperendino, differo, temporis plus concedo cautam dicturo. *Usus.* Hæc causa septies est ampliata. Quid hominem nefarium ampliatis?

Ampliter, herrlich, reichlich. *Syn.* Amplè. *Usus.* Ampliter in cœna apponit. Ampliter mentiri.

Amplitudo, nis, f. Weite, Ansehen, Würde. *Syn.* Gloria, dignitas, splendor, authoritas, gravitas, pondus, claritudo, præstan-

fantia, majestas, caritas. *Epi.* Rara, egregia, modica, summa. *Usus.* Amplitudo est potentiæ, aut majestatis, aut alicujus copiarum abundantia. Ipsæ inopiæ tuam amplitudinem illustrabunt. Omne meum studium ad tuam amplitudinem amplificandam, retinendam conferam, ich werde allzeit darauf seyn, daß dein Ansehen vergrössert werde. Pompejus posteris suis amplitudinem nominis, quam non acceperat, tradidit. Pertigit ad immanem amplitudinem V. *Splendor, magnitas, præstantia, magnitudo.*

Amplius, mehr, länger, über dieses noch. *Syn.* Potius, plus, magis, supra, quod excurrit. *Usus.* Amplius sunt sex menses. Amplius est triennium, *vel.* triennio. Non amplius decem cohortes pugnavere. Decem & amplius nummos, decem, & quod excurrit, nummis. Ita quidem Socrates; hoc amplius Theophrastus, quod &c und noch vielmehr. Morem tibi geram, hoc amplius, ut oraculum te audiam, um so viel lieber.

Amplus, a, um. weit.)(*Angustus, parvus.* *Usus.* 1. Ampla domus, groß und weites Haus. Theatrum magnitudine amplissimum, celebritate refertissimum. Locus præter modum amplus, ingentis laxitatis, & quæ tot rerum millium multitudinem capiat. Ædes amplæ, spatiosæ, effusæ. Forum, quantumvis amplum, laxandum videbatur. 2. Seges gloriæ ampla. Res ampla, & immensis operis. Copiæ amplissimæ, multitudo numerus, ut virium jam non pœniteat. 3. Amplissimus civis in amplissima civitate, amplissimo loco natus. Id cum luce, ut respublica opibus firma, copia locuples, gloriâ ampla, virtute honesta sit. V. *Clarus, magnificus, magnus.*

Ampulla, æ, f. eine Flasche. *Syn.* Vas vitreum ventre amplo & inflato.

Ampullor, aris, atus sum. aufgeblasen seyn. *Syn.* Turgeo, inflor. V. *Superbus, jactor.*

Amputatio, nis, f. Abschneidung. *Usus.* Sacramentorum amputatio.

Amputo, as, avi, atum, are. abhauen. *Syn.* Reseco, circumcido, rejicio. *Usus.* Amputatur quodquodam republica est pestiferum. Si aliquid in adolescentis ingenio est circumcidum, quod amputem. V. *Præcido.*

An, ob. *Syn.* Ne, anne, utrum, numquid? *Usus.* Multum refert, utrum coram multis, an paucis dicatur. Anilicebit cunctis, tibi non licebit? Patris partes suscipiam, an filii? Eloquar, an sileam.

Anagnostes, æ, m. Leser. *Syn.* Lector conductitius. *Usus.* Puer festivus anagnostes noster.

Analogia, æ, f. Gleichförmigkeit. *Syn.* Proportio. *Usus.* Analogia ejus vocabuli me decepit.

Anas, atis, f. ein Ent-Vogel. *Usus.* Anatum ova gallinis suppenimus.

Anatocismus, i, m. Wucher, Zins. *Syn.* Fœnus, quod ex fœnore capitur. *Usus.* Ille quidem ne centesimis cum anatocismo contentus est.

Anceps, cipitis, *gen. om.* zweiffelhaftig. *Syn.* Dubius, incertus, ambiguus.)(*Certus. Usus.* 1. Incertus est exitus, & belli fortuna. Cura, disputatio, causa anceps. Anceps sacrorum via. Anceps & multiplex verborum potestas. V. *Dubius, ambiguus.* 2. Anceps gladius, zweyschneidiges Schwerdt.

Anchora, æ, f. Anker. *Syn.* Ferrum aduncum ad firmandas naves. *Usus.* Ergo illo malum erigi, vel fieri, anchoras præcidi, solvi jussit.

Ancilla, æ, f. eine Dienst-Magd. *Syn.* Famula, pedisequa. *Usus.* An partus ancillæ in fructu sit habendus, disputant.

Ancillaris, e, der Dienst-Magd zugehörig. *Usus.* Ancillare ac sordidum artificium.

Ancillor, aris, atus sum. dienen. *Syn.* Servio. *Usus.* Nemini uni ancillatus sum, aut privatim addixi. V. *Servio.*

Ancillula, æ, f. Dienst-Mägdlein. *Usus.* Juris scientiam eloquentiæ tantum ancillam & pedisequam adjungebant; contra nunc est.

Andabata, æ, m. blinder Fechter. *Syn.* Gladiatorum genus velatis oculis pugnantium. *Usus.* Quem tam ab andabatam quidem defraudare poteramus.

Androgynus, i, m. halb männlich, halb weiblich. *Usus.* Androgyni ortus pro fatali monstro habebatur. *Partus hominis, qui utrumque sexum habet.*

Anfractus, us, m. Krummer Umweg. *Syn.* Circuitus, flexus, ambitus. *Epi.* Non lon-

longus, longus ad spiritum & aptus, annuus, septenus. *Usus.* Figura nihil habens inclusum angulis, nihil anfractibus. Longo anfracto circumscripta oratio. Alias tria septenos octies solis anfractus, reditusque converat, dubii sex Jahr alt.

Angelus, i, m. ein Engel. *Syn.* Genius bonus, spiritus cœlestis, cœlestis internuntius, minister DEI, & nuntius; *Phras.* 1. Angelus custos, Schutz-Engel. Genius humanæ salutis custos; cœlestis custos hominis adjunctus, addictus, addictus; præses vitæ nostræ spiritus; adjutor, defensor, patronus auxiliatrius vitæ nostræ genius; cœlestis genius, qui hominem ab ortu suo suscepit ac tuetur; qui defendit, custodit, incolumem servat tradtum, curæ suæ, custodiæ, tutelæ hominem; cui à DEO Parente optimo demandatum est hominis patrocinium, cura credita, tutela commissa, & commendata. 2. Angelorum chorus, Chor der Engel. Spiritus cœlestes; cœlestes internuntii; mentes corporibus secretæ; beatæ & ab omni concretione mortali semotæ, segregatæ mentes; cœlestes animæ atque ab omni admixtione corporum remotæ, puræ atque sinceræ. Numinis administri; DEI ad homines interpretes spiritus; spiritus discriminum & periculorum comites mortalium vitæ adjuncti; cœlestium spirituum cœtus, chorus.

Angina, æ, f. Hals-Geschwulst. * *Usus.* Sues angina moriuntur.

Angiportus, ûs, & i, m. enges Gäßlein. *Syn.* Vicus, angusta via & compendiaria inter domos. *Usus.* Effusum frumentum vias omnes & angiportus constravit.

Ango, is, anxi, ere. ängstigen. *Syn.* Constringo, solicito, vexo, torqueo, premo, crucio; discrucio. (*Necro. Adv.* Vehementer. *Phras* 1. *Filii morbus vehementer me angit*, die Kranckheit meines Sohns macht mir grosse Angst. Solicitum habet, tenet, reddit, efficit; miseris me solicitat modis; morbus sibi non mediocrem mihi affert, conficit, struit solicitudinem; morbus filii solicitudinem auxit, auget, duplicat; solicitudine afficit ingenti; anxas implet curas; metum, solicitudinem incutit. Solicitudini est non exiguæ penè infirmus. Morbus filii animum meum intempestiva solicitudine turbat, perturbat, vexat, commovet. Morbus filii graviter me afficit, multum curæ, molestiæ, ægritudinis affert; acerbam animo vulnus infligit; curis me frangit, & solicitudine.

Morbus filii molestissime me exercet: gravi mœstitia, atque animi ægritudine afficit; gravem animo solicitudinem parit recentina filii invaletudo. 2. *Amissum a filio decus graviter angit patrem*, die von dem Sohn verübte Schand-That schmertzet und ängstiget den Vater nicht wenig. Susceptum à filio dedecus urit, mordet, pungit vehementer patrem. Ea labes filii acerba admodum videtur patri; graviter eundem urget concepti facinoris probrum, macerat, concoquit, exercitum habet; ea dedecoris nota patri corpus, viresque exedit; cor, corpusque cruciat; ægritudine conficit. V. *Dolor, Tristis, Anxius, Cura, Affligo. Usus.* Ea me cura vehementer angit, & solicitat. Ea me res intimis sensibus, animi dolore præcipuè angit, & solicitum habet.

Angor, oris, m. Angst. R. ab ἄγχω, *Suffoco.* *Syn.* Ægritudo, solicitudo animum vexans, premens, discrucians. *Epi.* Utilis. *Usus.* 1. Noli angoribus te dare, dedere, ängstige dich nicht. Ecquid angoribus te tempias? ecquid te metu diurno, nocturnoque tam male conficis? Sæpe profectò eo angor capiendus est. 2. *Angorem tollere*, die Angst benehmen. Tuæ litteræ angores meos levaverunt; ab angoribus me abduxêre; vacuitatem ab angoribus præstiterunt. V. *Angor, Mœror, Tristitia, Anxius.*

Anguinus, a, um. von Schlangen. *Usus.* Anguina cervix.

Anguis, is, m. Schlange. *Syn.* Serpens. *Epi.* Immanis, mus, neuter, ingens, volucer. *Usus.* Angues alites. Anguis ab ara exuit.

Angulatus, a, um, geeckt. *Usus.* Corpuscula rotunda, alia angulata.

Angulus, i, m. ein Eck, Winckel. *Epi.* Summus, imus. *Usus.* Angulum mihi provinciæ eligas resonditum, ac sidereli cum.

Angustè, eng. *Syn.* Arctè, strictè, presse, exigue, exiliter, et nuter, jejunè.)(*Late, fusè, ample.* *Usus* Angustè urbem obsidere. Angustè, exiliter dicere, prestè, angustè, definite. Angustè, tenuiter disputare.

Angustiæ, arum, f. Enge, Beängstigung. *Epi.* Magnæ, miserabiles, summæ. *Usus.* 1. Fames, terra, marique, Land und Meer

Fest. Enge. Corinthus in angustiis, & faucibus Græciæ. *Phras.* 1. *In angustias rerum redigi*, in die Enge getrieben werden. In exiguum gyrum compelli, angustum instrumentum detrudi ac compingi; angustum locum contrahi; & adduci; in exiguum orbem contrahi; in arcto spatio; ad colligendum breviori spatio orbem adigi; in arcto esse; in angustias locorum redire; angustiis locorum claudi, premi. 2. *Paupertas.* Armuth. Incredibiles angustiæ ærarii, pecuniæ publicæ. Ex meis rei familiaris angustiis ejus subsidio tenuitatem. 3 *Difficultas.* Beschwernüß, Kürtze der Zeit. Quid me in has moestorum angustias revocas; cur me in Stoicorum diumeta, angustias tantas adduces, compellis? Angustiæ temporis breviarium me fecêre. 4. *Infirmitas*, Schwachheit. Non capiunt angustiæ pectoris tui, magnitas animi tantam personam.

Angustus, a, um. enge. *Syn.* Arctus, brevis, *de loco præcipuè. Phras. Angusta* loca sunt, ebsegnd enge Pässe. Angustæ fauces constant iter. Magnæ sunt, & admodum difficiles locorum angustiæ. Impedimento sunt magnæ locorum difficultates. Locus non capit tantam hominum multitudinem; loci angustiæ non accipiunt, non patiuntur extendi copias. Angusta loca crebrò objiciunt; difficilem ac laboriosam viam faciunt. Impeditissima ad iter faciendum loca sunt. Maximus hic labor ex locorum angustiis enascitur iter illuc habentibus. Montium illæ fauces multis locis arctissimè coëunt. Via multis locis constringitur, coangustatur. *Usus.* 1. In angustum locum concludi, in die Enge eingeschlossen werden. 2. Res angusta, gringe Haußhaltung. V. *Angustiæ.*

Anhelitus, ûs, m. der Athem. *Syn.* Spiritus, respiratio. *Usus.* 1. Vix anhelitum recipiebam, ich habe kaum Athem schöpffen können. Anhelitus latentem morbum indicat, 2. *Terræ vapores*; Erd-Dunst. Anhelitus terrarum, cùm fluere cœperant, vinum fiunt.

Anhelo, as, avi, atum, are. keichen. *Syn.* Respiro, respiro. *Usus* Catilinam furentem audacia, scelus anhelantem, ex urbe vel ejectum, vel emissum. Species crudelitatis est crudelitatem ex imo pectore anhelantis.

Anhelus, a, um. keichend. *Usus.* Equus anhelus.

Aniculæ, æ, f. ein altes Weiblein. *Syn.* Anus, mulier vetula. *Epi.* Minimè turpis, indocta. *Usus.* Aniculæ ferè medium biduo, aut triduo serunt.

Anilis, e, alten Weibern zuständig. *Syn.* Quod aniculam potius, quàm virum decet. *Adv.* Penè. *Usus.* Ineptiæ, fabulæ anules. Omnis superstitio anilescit, & imbecillis.

Aniliter, nach Alter Weiber Art. *Syn.* Aniculârum instar, more. *Usus.* Superstitiosè, atque aniliter dicere aliquid.

Anima, æ, f. die Seele. R. ab. ἄνεμος, *ventus, spiritus. Epi.* Æterna, insita, particeps consilii atque rationis, pura, tenuis, charissima. *Usus.* 1. *Anima vegetativa, vulg.* Anima altrix plantarum, cujus virtute ea vigent, crescunt, germinant, frondescunt, florent. 2. *Anima sensitiva, vulg.* Anima sensu prædita, quæ sensu aliquo utitur, quæ sentiendi vitæ beneficio fruitur. 3. *Anima rationalis, vulg.* Anima rationis particeps, compos; rationem ac mente prædita. Sempiternarum rerum, ac sub intelligentiam cadentium compos & particeps animus. Particeps consilii atque rationis anima. Immortalis mortali in corpore animus, vernünfftige Seele. 4. *Anima à corpore separata*, Seele, so von dem Leib abgesondert. Animus à corpore disjunctus; corporis vinculis solutus; qui ex vinculis laxatus, relaxatus; qui ex vinculis, carcere corporis evolavit. Anima soluta legibus corporeæ servitutis; è corpore dimissa; è corporis exsidia in libertatem allata. 5. *Animæ defunctorum.* Manes; mortuorum, vitâ functorum animæ. 6. *Animæ purgatorii, vulg.* Animæ piacularibus ignibus addictæ; piacula, in flammâ sua quemque maculas; animæ, quæ purgantibus flammis torquentur, salutarium flammarum ignibus lustrantur. 7. *Animæ in cœlo lætæ.* Animæ cœlo redditæ; æternâ jam in cœlo felicitate potitæ, donatæ sempiternæ fœlicitati; infinit ac sempiternis in cœlesti regno gaudiis perfruentes. V. *Beatus, Sanctus.* 8. *Animæ damnatæ, vulg.* Impii manes; animæ sempiternis cruciatibus addictæ, æternis cruciatibus & flammis perpetuis interorum incendiis addictæ. V. *Infer.* 9. *Pondus pro vita.* In unius cujusque anima ipsa nostras pœnas omnes habemus, alle unsere Straffen haben an dem Leben eines jeden Menschen. Agricola, dum anima, fœnus est. 10. *Pro animalia*, Athem.

Continere, comprimere animam, den Athem zurück halten. 11. *Pro aëre.* Lufft. Inter ignem ac terram aërem Deus, animámque posuit. Anima, quæ spiritum pulmones ducitur. 12. *Pro causa & principio vitæ*, Ursprung und Ursache des Lebens. Animam agere, edere, efflare, amittere, sterben. 13. *Pro mente*, Gemüth. Ea causa in anima, sensúque meò penitus insita est, & infixa.

Animabilis, e. lebendig machend. *Usus.* Aër animabili, spirabilique naturâ.

Animadversio, nis, f. Aufmerckung, Bestraffung. *Syn.* Consideratio, attentio, notatio. *Epi.* Censoria, humanissima, liberalissima, paterna, mediocris. *Usus.* 1. Notatio naturæ, & animadversio peperit artem. Nosse regiones, animadversionis est, aut consuetudinis. 2. *Pœna, castigatio, reprehensio*, Straff, Züchtigung. Animadversio omnis, ac castigatio contumeliâ vacare debet. Continere improbos metu animadversionis. Unam alicui animadversionem. Remittere, condonare animadversionem. V. *Pœna, objurgatio.*

Animadversor, ris, m. der ein Ding wohl beobachtet, mercket. *Epi.* Acris, diligens. *Usus.* Si acres & diligentes judices esse volumus, animadversoresque vitiorum, magna intelligemus sæpe ex parvis.

Animadverto, is, verti, versum, ere. mercken. *Syn* Animum adverto, noto, attendo, animum attendo, deprehendo, sentio, intelligo. *Adv* Curiosius, attentius, diligentius, facilè, graviter, maximè, plane, rectè, rectissimè, sentussimè, serius, vehementer, usque eo. *Phras.* *Animadverti, quid velim.* Er mercket wohl, was ich will. Cernit animô, videt, quid velim. Quid agam, sentit. Præsentit, præsentione quapiam capit; nonnullum sensum habet; subolet illi, quid consilii parem. Non fugit hominem, non latet, ambiguum non est, quô mea spectent consilia. V. *Noto, adverto. Usus* 1. Animadverte, quæso, pro tua prudentia, quæ fiant, ab aqua, me scribi. 2. *Punio, castigo.* Crudeliter in aliquem animadvertere.

Animal, lis, n. Thier, *Syn.* Animans. *Epi.* *animatus, animis.* Spirantem adeptum, funestum, ac nefarius stupris concretum. *Usus* Homo animal divinum, præclarum, egregium. Homo animal

pitenium, particeps pudoris ac verecundiæ. Animal funestum, ac nefariis stupris concretum. Animalium alia fugunt, alia carpunt, alia vorant, alia mandunt cibum.

Animalis, e. das ein Leben hat. *Syn.* Spirabilis, aërius. *Usus* 1. Natura animantes, vel terrena, vel ignea, vel animalis, vel humida. 2. *Vita præditus, animatus, vitalis*, lebendig. Intelligentiam animalem quidam etiam astris tribuunt.

Animans, tis, f. &. n. alles, das eine Seele hat. *Syn.* Animal. *Epi.* Aquatile, dispar, divinum atque cœleste, mortale, pernigerum & aëreum, terrestre. *Usus.* Animantes armatæ cornibus, obductæ plumis, hirsutæ spinis, tectæ coriis, vestitæ villis. Animantes aspiratione aëris sustinentur. Quidam mundum ipsum animantem, sapientemque dixerunt.

Animatio, nis, f. die Lebendigmachung. *Epi.* Divina. *Usus.* Divinæ animationis species ex igne.

Animatus, a, um. lebendig. *Usus.* 1. Animatum est, quod motû cietur interiore. 2. *Bene vel male affectus*, gut, oder übel gegen einen gesinnet seyn. Ut homines abs te affecti sunt, ita in te sunt animati. *Phras.* Ego te semper optimè animatus fui, ich bin allezeit gegen dir wohl gesinnet gewesen. Animos gessi non modo benevolos tibi, sed addictos. Egregia semper in te fuit animi propensio V. *Affectus.*

Animo, as, avi, atum, are. das Leben geben, aufmuntern. *Syn* Vitam do, animatum facio, animâ dono, *vel* excito, stimulo, excitamulo, impello. *Phras.* *Juvenes vehementer animandi sunt*, die Jugend muß immer aufgemuntert werden. Recreandi, excitandi, spei, animorumque implendi sunt juvenes. Ad spem, fiduciam erigendi sunt torpentes, demissi juvenum animi. Addenda idem tidem sunt juvenibus animi, & laude confirmandi. Augere animos juventuti oportet, & adhortatione firmare. Juventuti ut consulas, animum dare necesse est; stimulos ac spiritus subdere; fortunam inspirare; ægritudinem accendere. Incalescant animi; juventutis oportet, & alieno studio incendatur. Arrigendi juvenum animi, accendendi, inflammandi. Opera imprimis danda est, ut animus juvenum se colligat, atque confirmet; ut ardor animis injiciatur; acerbitas adhibeatur; vigor mentium revocetur. Non deest, quæ juventuti

mento esse possint ; quæ calorem sanguinem reddant animis ; quæ animos novos afferant ; mentes excitent ; studium injiciant & alacritatem. Exemplis se mentis spiritus identidem hauriat juventus ; animos renovet ; redintegret. Moderator juvenes animum habere bonum jubeat, ut animo forti sint ; ut animis vigeant ; ut spes languentes erigat, alacritas & fiducia incendat, curet. *V. impelo, excito, incito. Usus.* 1. Deus omnia animat, format, alit, auget, besseelen. 2.° Laudè animandi sunt juvenes, ausmuntern.

Animosè, beherzt. *Syn.* Magnô animô, cupidè. *Usus.* Non soluni id animosè & fortiter, sed considerate etiam sapientiæ fecerunt.

Animosus, a, um. herzhaft. *Syn.* Plenus animi, plenus roboris, intrepidus.)(*Timidus Phras.* Homo ingentis spiritûs, herzhaft. Animæ prodigus ; capax ingentis spiritûs pectus. Vid. *fortis, alacer. Usus.* Vir fortis, animosus.

Animula, æ, f. die Seel. *Usus.* In unius mulierculæ animula, quæ tandem jactura sit ?

Animus, i, m. das Gemüth. *Syn.* Mens, animi ratio ; *vel* benevolentia ; *vel* consensus, cognatio. *Epi* Abjectus, abjectior ; acer & magnus, præsens & acutus atque versatus, acrior, attentus, accuratior, acer, æquus atque fortis, patientior, ferior, æquissimus, æternus, affectus, ægrotus ac durus, alacer & erectus, amplus, altus, gloriæ cupidus, amplus, ampius & excelsus, & patiens incommodorum, non omnino integer, angustus atque demissus & jejunus, tamque parvus. *Phras Animo magno est fortique* es ist großmüthig. Animus illi magnus est, & ad omnes casus ferendos constans, atque paratus. Animo sanè est valido. Est in illo animus amplus, excelsus, incommodorum patiens, acer, præsens, robustus, omni liber cura & angore. Est in illo viro animi altitudo, simplicitas, gravitas, constantia incredibilis. Quantum in ejus viri animo roboris & nervorum, quam eximia virtus sit, quo sit animi robore, quâ virtutis indole, quâ animi & consilii magnitudine præstantii ; quâ animi excelsitate, & quâ exaggeratione, quis non videt ? Animi simplicitate, gravitate pie est singulari. Animô erecto, & minimè submisso. Animi robore incredibili ipse. Stat animo ; viget animo & celsitate quâdam indolis incredibili. Plenus animorum est. Vigore animi est acerrimus. Vir est, cujus constantiam, vigoremque mentis res nulla labefactet. Vivit in vivido pectore ingenium plusquam pro ætate vegetum. Pectus est homini animorum plenum. Excellenti est animô præditus. Vigore animi inter suos excellit maximè. Est in illo animi excellentia quædam, excelsitas singularis. Animum induit maximis rebus parem. V. *fortis, alacer. Animo est pusillo & abjecto.* er ist kleinmüthig, verzagt. Homo est animô fractô, remissô, humili, & imbecillo. Est illi animus mollis, perturbatus, irritabilis. Videas in illo homine ridiculam animi debilitatem, summam animi remissionem, dissolutionem, languorem, imbecillitatem. Minimus terror ejus animum frangit, minuit, effœminat ; illi animum adimit. Ad minimum terrorem animus hominis cadit ; animum despondet, contrahit, inflectit ; demittit ; animo deficit, consternitur, concidit. Est quædam in eo homine animi humilitas, impotentia, contractio. Sensibus mirum quàm angustus est. Ad primum fortunæ impetum animos submittit. Terroris siquid increpuit, animus mox concidit ; frangitur metu ; timore debilitatur ; exanimatur. V. *Abjectus, timidus.* 3. *Animo est erga me benevolo* ; er ist mir wohl geneigt. Animo in me est bonô, optimô. Summâ in me fide est, & animo amicissimo. Summa ejus semper in me voluntas fuit. Quæ ille confert in me officia, ab optimo animo proficiscuntur. Secunda est ejus in me voluntas. V. *affectus, a, um.* 4. *Animo est a me alieno,* er ist mir abgeneigt. Alienum à me habet, gerit animum. Animo & voluntate a me dissidet. Armatum retinet in me animum. Animo est mirum in modum abalienato ; aversissimo est à rebus meis animo. 5. *Animo est invido.* er ist neidisch. Animo pravo est, & malevolentiâ suffusô. V. *Invidus.* 6. *Animum habeo discedendi*, ich habe Lust wegzuziehen. Animus est in discessu. In animo est ; in animo habeo ; cum animo, apud animum status ; deliberatum cum animo habeo, proximè migrare. Animus est in eo, ut proximè me hinc auferam. Animum induxi, *vel* in animum ; animum hunc suscepi ; animus mihi est, abire propediem. Id ago ; in eo nunc sum ; ut quamprimum discedam. 7. *Animum non habeo.* ich habe keine Lust. Abhorret animus ab hoc consilio. Scripto toto, ac voluntate abhorreo à re. 8. *Animi causâ vidit.* er sieht zum Zeitvertreib. Delectationis & otii consequendi causa ; ad oblectandum tempus otium ; falendi

lendi otii gratia ; animi remittendi ergò ludò utitur. 9. *Animo hæc eo facta sunt*, das ist der Ursache halber geschehen. Istò animò, atque eâ opinione; eâ mente & cogitatione, eâ voluntate; eò consiliò hæc gesta sunt. 10. *Animo cado*, ich lasse den Muth sinken. Animò concido; animò contrahor; animò succumbo, spes me deserit; animus cadit, deficit, deest; animò deficere; animum submittere; frangi animò, debilitari; mente consterni soleo. 11. *Animum excitare*, das Gemüth ermuntern. Animum erigere; à molestiis revocare, animum addere, augere, dare, renovare, affere, reficere. 12. *Animum recepi*, ich habe wiederum Herz und Muth bekommen. Colligi me ex timore; recreavi me ex illo pavore, recepi me à timore; recuperavi me; redintegravi animum ac collegi ex illo tumultu. Aberrationem ab iis molestiis nonnullam habeo; animus accessit, novos animos sustuli, cœpi animò stare sursus, ac vigere. Flegit se tandem, ac defervuit æstus ille animi. V. *Remitto. Usus. Mens, anima, ratio*, Gemüth, Seele, Vernunft. Animus est, qui viget, sentit; moderatur, & movet corpus, cui præpositus est. Cernere animò, comprehendere, complecti, tenere. Animum à negotio ad seipsum revocare, secum esse cogere, à corpore abducere. Animò excubare. Animi motus, perturbatio, contentio. 2. *Ad benevolentiam refertur*. Ex animo diligo, von Herzen lieben. Quem tibi debeo animum, nunquam mutabo, die schuldige Gewogenheit niemahls verändern. 3. *Pro consilio & deliberatione*, Vorhaben, Berathschlagung, des Willens seyn. Animus mihi est. In animo est. Animo volvo, cum animo repeto. Animò peripicio. Cum animo constituo. Statuo apud animum; ex animi mei sententiâ; animo labito, incidit. Animus is nunquam excidet, discedet. Defigo animum. *Ad mentis fortitudinem vel arbitrium refertur*, starkmüthig, kleinmüthig seyn. Animò esse magno, acri, ac præsente. Animò esse solutiore, fracto, imò, angustiore. 5. *Animo bono*, gut und treuherzig. Animò amicissimo, summâ fide ac voluntate. 6. *Temeritas, ferocitas*, Kecklheit, Frechheit. Animos alicujus, ac impetus retundere.

Annales, ium, m. Chronick, Jahr-Bücher. *Syn.* Maximi. *Usus.* Lex vetuerat annalium cuiquam est nimia res habere. Lex annalis Romanis, & veteribus consuetudinis hæc peculiaris fuit.

Annalis, e. zum Jahr gehörig. *Usus.* Majores nostri leges annales non habebant, die Alten hatten dergleichen Gesetze nicht, so gewisse Jahre erforderten, zu Antretung öffentlicher Aemter. Lex annalis est, *quæ certos annos Magistratui cuivis capessendo præscribit.*

Annecto, is, nexui, nexum, ere. anknüpfen. *Syn.* Agglutino, necto. ✕ *Avello. Usus.* Stomachus ad linguam annectitur.

Annellus, i, m. Ringlein. *Syn* Annulus parvus. *Usus* Epicuri imaginem in poculis, & annellis habebant.

Anniversarius, a, um. das jährlich geschicht. *Syn.* Quod singulis annis recurrit, revertitur. *Usus.* Agere sacra anniversaria; festos dies anniversarios; anniversariæ cœli vicissitudines.

Annò Domini, von Christi Geburt an. Annò post Christum natum; Christi nati. Annò à salute humana, hominum generi restitutâ, datâ, recuperatâ. Annò à partu virginis; à partu virgineo; à puerpera virgine; à partu Matris semper virginis. Annò partûs virginei; salutis per Christum restitutæ, reparatæ, recuperatæ salutis humanæ.

Annona, æ, f. Nahrung. R. *ab anno, quasi anni proventus*. *Syn.* Res frumentaria, commeatus, cibaria. *Epi.* Cara, carior, carissima, durior. *Phras.* 1. *Annonæ penuria est*, es ist eine Theurung, Abgang der Nahrung. Annonæ summa est caritas; rei frumentariæ inopia. Annonæ difficultas ingravescit; premit urbem. Durior fit annona. Frugum est inopia; arcti commeatus. Auctiorem annonam hostis, clausum mare facit. Annona laboratur graviter. Annus in summa caritate est. Gravi conflictamur annonâ. Clausa sunt annonæ subsidia. Consumptâ re frumentariâ magnis sumus in angustiis. Frumenti inopiâ, re frumentariâ premimur. Rerum omnium ad victum spectantium tantam inopiam sentimus, ut jam non caritas, sed fames timeatur. Copia frumenti deficit. Ad summam frugum inopiam adducti sumus. Annona crescit indies, *puta pretio*. Res frumentaria in angusto est. Annonæ angustiis premimur. In difficultate nobis res est. Annonæ magnis incommodis conflictamur. Laboratur ab re frumentariâ. Angustè utimur re frumentariâ. Frumentum angustius provenit. Angustus rei frumentariæ ac cibariorum inopiâ in summas difficultates incurrimus. 2. *Annonam inter-*

intercepit hostis, der Feind hat uns das Proviant abgeschnitten. Hostis re frumentâ nos excluſit, intercluſit; frumentô, commeatuque nos prohibuit; commeatû intercluſit; annonam averſus frumentorem annonam fecit. 3. *Annonam mittere*, Proviant ſchicken. Commeatum mittere, ſubminiſtrare, portare, ſuppeditare, ſubvehere, devehere, adducere, advehere, parare. Frumentum conferre, frumento juvare; rem frumentariam comparare, expedire, explicare. 4. *Annonæ difficultas non multum minuitur*, die Theurung nimmt nicht viel ab. Annona haud multum laxaverat; nullum adeò momentum annonæ accedit meum eſt. 5. *Annona carior annuam eſt*. die Theurung hat abgenommen. Securâ tandem eſt annonæ levatus, vilitas. Conſecuta eſt ex ſumma caritate ſumma vilitas. Levavit, laxavit, præſtitit annonam magiſtratuum ſuorum. Apertis horreis frugum pretia levata ſunt. Laxaverat tandem annonæ Copia frumenti rurſum ſuppeut. Levat tandem expeditiore re frumentaria, commeatû melius inſtructus, omnium rerum copiâ completus eſt exercitus. Commeatû, omnium rerum copiâ abundamus.

Annoſus, a, um adj. *Uſus.* Annoſa arbor. V. Senex.

Annoto, as, avi, atum, are. aufzeichnen. Syn. Noto, observo. *Phæd.* Rei geſtæ ſcias annotanda eſt, dieſe Sache iſt wohl zu aufzeichnen. Monumentis mandanda, commendanda, conſecranda, celebranda, ita ea in tabulas, in album eſt referenda; prodenda, committenda literis; ſæpiô repetenda; memoriæ prodenda. Rei geſtæ memoria poſteris eſt prodenda. *Uſus.* Et meminiſſe & annotare oportet. V. *Noto, conſigno.*

Annularius, ii, m. Ringelmacher. *Syn.* Opifex annulorum.

Annulatus, a, um. der Ringe trägt. * *Syn.* Annulis ornatus. *Uſus.* Incedunt cum annulatis auribus.

Annulus, i, m. Ring. *Epi.* Aureus. *Uſus.* Annulô in cera ſigillum imprimere.

Annumero, as, avi, atum, are. darzu rechnen. *Syn.* In aliquorum numero pono, in eundem numerum refero, adſcribo, adſciſco, coopto, recipio. *Uſus.* 1. His libris annumerandi ſunt illi de Republica, zu dieſen Büchern ſind auch jene von dem geneigten Weſen zu zehlen. In horum numerum librorum & iſti venunt; de horum numero; in horum numero librorum & illi ſunt de Republ. in horum numero librorum & illi habendi, reponendi, collocandi de Republica. 2. *Numerare ſimpliciter* zehlen. Pecuniam alicui annumerare. Difficile ſit, omnes de finibus ſententias annumerare. V. *Adnumero.*

Annuncio, as, avi, atum, are. verkündigen. Syn. Nuncio, denuncio. *Uſus.* Ei ſalutem à me adnunciabis.

Annuo, is, ui, nutum, ere. verwilligen. Syn. Nutû capitis aſſentio. *Uſus.* Id illo totô capite annuit. Si annuerit, ſalvus ſum.

Annus, i, m. Jahr. *Syn.* Tempus, ſpatium anneum. *Epi.* Abſolutus perfectuſque, egregius, exiens, fatalis, funeſtus, gravissimus & peridemutilatus, integer, intoleratilis, judicialis, lenior, magnus, memorabilis, perfectiſſimus atque ornatiſſimus, peſtifer, plenus, poſterior, poſtremus, proximus, recentiſſimus, ſalubris, ſalutaris, ſimilis, ſuperior, totus, tranquillus aut cerebrumiſſimus, uberrimus quæſtuoſiſſimusque, vertens. *Phraſ.* 1. *Anni principio* zu Anfang des Jahres. Annô ineunte; ſe aperiente; anni initio, exordiô, ingreſſô. 2. *Sub finem anni*, zu Ende des Jahres. Annô exeunte, vertente, circumacto, transacto. Dum annus ſe circumagit, dum annus in exitu eſt. Cum jam anni pars major proceſſiſſet; cum extremum jam anni eſſet. Cum anni tempus circumactum eſſet. 3. *Anni duo abierunt*, es ſind zwey Jahre verfloſſen. Anni duo interceſſêre, interfluxêre. Biennium jam factum erat, poſtquam &c. Tertius eſt hic annus, ex quo &c. 4. *Annum agit tertium*, er gehet in das dritte Jahr. Tres habet annos. Quadrimô minor eſt. Major eſt annis duobus. Annorum eſt trium. Nondum tertium egreſſus eſt ætatis annum. Annum agit tertium. Annos natus eſt, complevit tres. Tullus eſt puer. Ætas univerſa ad tertium proceſſit annum. Ætas eſt illi trium annorum. Hic annus eſt illi tertius. Annum decurrit tertium. Annum tertium nondum explevit, excedit. Ad annum vitæ pervenit tertium. *Uſus.* Pueri & Virgines ætates non annos, ſed ſæculis ſunt dejungêre. Annus integer, ſolidus, qui curſu ſolis, ſolſtitiali orbe circumagitur. Annus abhinc alter abit, exit, abiit. Ab-

Annuus, a, um. jährlich. *Syn.* Quod unius anni spatio continetur. *Usus.* Cursus annuus finitur ad rationem solis. Annuum tempus propè emeritum habes.

Anquiro, is, sivi, quisitum, ere. Nachfrage halten. *Syn.* Inquiro, quæro. *Usus.* Omnes cartis locos anquirere. Judicio anquirere. Capite, rei capitis anquirere; gerichtliche Nachfrage halten. *Vulg. construitur* aliquem criminaliter procedere. V. *Inquiro.*

Ansa, æ, f. eine Handhabe. *Syn.* Manubrium. *Epi.* Plures. *Usus. Transl. pro occasione,* Gelegenheit. Dare ansam ad agendum. Capere ansam dicendi. Reperire ansam ad aliquem exagitandum. V. *Occasio.*

Ansatus, a, um. das eine Handhabe hat. *Syn.* Quod ansam habet. *Usus.* Homo ansatus qui subnixis aliis sese infert, eitler, so sich spreißt; oder beyde Hände auf die Seiten setzt.

Anser, eris, m. eine Gans. *Usus.* Anseribus in Capitolio, & canibus cibaria publicè præbentur.

Ante, præp. *Syn.* Præ, pro, à fronte, in conspectu, ob.)(*Post. Usus.* 1. *Loci ratione.* Ante tribunal, antè pedes, ante oculos, ante suum fundum Clodius Miloni insidias parat. 2. *Rationè temporis.* Ante tempus consultum finis. Idem jam quatriduo antè cogitaram. Proximè ut dicebas, antè ego consueram. *Interdum omittitur.* Quartò (*subintell.* ante) Calendas, Idus, Nonas Novembres. 3. *Magis in comparatione.* Te ante alios diligo. Virgo longe ante alias specie insignis. Numidæ ante omnes barbaros in venerem effusi. Nullo mortalium armis, aut fide ante Germanos.

Antè, adv. *Syn.* Antehac, ante hoc tempus, superioribus diebus, superioribus temporibus. *Usus.* Ad te antea, atque adeo prius scripsi. Id magis nunc opportunum, quam unquam antea.

Anteactus, a, um. vorgeschehen. *Syn.* Superior. *Usus.* Ex anteacta vita facere judicium de aliquo.

Anteceptus, a, um. vorgekommen. *Syn.* Ante conceptus, præceptus. *Usus.* Anteceptæ quædam animo totius rei informatio, opinio.

Antecedo, is, cessi, cessum, ere. vorgehen. *Syn.* Anteeo, præeo, præcurro, prægredior, antegredior, anteverto.)(*Sequor. Adv.* Efficienter. *Usus.* Biduo illum antecessi. Aliquem auctoritate, ætate, usu rerum antecedere. V. *Excello.*

Antecello, is, cellui, ere. übertreffen. *Syn.* Excello, præsto, antesto, præcedo.)(*Inferior sum. Adv.* Longè, longe & multum. *Usus.* Chaldæi astrorum scientia alias gentibus antecelluut. Eloquentiâ, ingenii gloriâ, humanitate, integritate, militari laude antecellere. V. *Potior.*

Antecessio, nis, f. Vorgang. *Syn.* Præcursio, prægressio. (*Consecutio. Usus.* Vir sapiens causas rerum videt, earumque progressus, & quasi antecessiones non ignorat.

Antecessor, oris, m. Vorgänger. *Syn.* Qui præcedit. *Usus.* Res per speculatores, & antecessores equites enunciatur. durch die Vor-Truppen der Reuter.

Antecursor, oris, m. Vorlauffer. *Usus.* Cum antecursoribus Cæsaris prælium commisit.

Antedico, is, dixi, dictum, ere. zuvor sagen. *Syn.* Prædico, ante prædico. *Usus.* Augurum est antedicere ea, quæ vitari possunt.

Anteeo, is, ivi, itum, ire. vorhergehen. *Syn.* Antecedo, præeo, præcedo. *Usus.* Præstantia animi omnibus bonis corporis antei. Si me amas, fortunam ipsam fortunis anteeo meis. Aliquem tempore, ætate, intelligentiâ, virtute anteire. V. *Supero, excello.*

Anteferо, fers, tuli, latum, ferre. vorziehen. *Syn.* Antepono, præpono, præfero. *Adv.* Longè. *Usus.* Iniquissima pax justissimo bello; bonus Imperator optimo Jurisperito anteferendus est. Catonis fortunam afflictam omnibus Cæsaris triumphis antefero. V. *Antepono.*

Antegredior, eris, gressus sum, gredi. vorhergehen. *Syn.* Antecedo, anteverto, prægredior.)(*Sequor. Adv.* Fortuitò. *Usus.* Lucifer, cum solem antegreditur; cum subsequitur, Hesperus dicitur. Omnia quæ fiunt, causis fiunt antegressis. V. *Præcedo.*

Antehac, vor diesem. *Syn.* Antea. *Usus.* Antehac sperare licebat, nunc etiam spes erepta est.

Antelucanus, a, um. vor Tag gemächt. *Syn.* Quod ante lucem est, vel fit. *Usus.*

Tempus

Tempus antelucanum. Cœnæ antelucanæ. Litteratus antelucanâ opificum indoctâ ne se vinci sinat.

Antemeridianus, a, um. das Vormittag geschicht. *Syn.* Quod fit ante meridiem.)(*Pomeridianus, Vespertinus. Usus.* Antemeridianus sermo. Antemeridianis curis tuis me recreâsti.

Antenna, æ, f. Segelstange. *Syn.* Transversum in navi lignum ad malum cui velum alligatur? *Usus.* Quid tam in navigio necessarium, quàm prora, puppis, antennæ, vela, mali?

Anteoccupatio, nis, f. Vorkommung. *Figura Rhetorica. Syn.* Impulsio.

Anteoccupo, as, avi, atum, are. vorennehmen. *Syn.* Præoccupo. *Usus.* Ut anteoccupet, quod putat opponi.

Antepilani, orum, m. Soldaten, so vor der Schlacht-Ordnung hergiengen. *Usus.* Hoc agmen antepilanos vocabant.

Antepono, is, posui, positum, ere. vorsehen. *Syn.* Præpono, præfero, antefero, præstabilius puto, primas do, primum & summum habeo. *Adv.* Longè, minimum, rectè, stulte. *Phras. Publica commoda privatis antepono*, ich sehe das gemeine Beste dem eignen weit vor. Reipublicæ commoda privatis ponenda habeo; mihi reipublicæ prima est dignitas, vitæque potior. Majorem publicæ, quàm privatæ utilitatis rationem duco. Ad publicas res, quàm privata commoda, consilia mea, studia, ac cogitata refero. Plures ego publica, quàm privata facio commoda. In quærendis commodis non tam meis, quam reipublicæ utilitatis spectò; non tam mei, quàm publici boni rationem habeo. In consiliis, ac cogitationibus ampliorem publicis, quàm privatis utilitatibus locum do, tribuo, relinquo. Reipublicæ mihi cura potior est ac antiquior, quam privata rerum mearum commoda. *Usus.* Ego hæc meum consilium, nec judicium tuo, nec laude probatis me ubi antepono.

Antepraedico, is, dixi, dictum, ere. zuvor sagen. *Syn.* Prædico. *Usus.* Itaque hæc apud vos testificor, denuncio, antepraedico.

Antequam, ehe dann. *Syn.* Prius quam, antequam. *Usus.* Scribam, antequam discedo.

Antesignanus, i, m. der vor dem Fähnlein gehet. *Syn.* Primipilus. *Usus.* Antesignanos constituêre judices. Fuerat in acie Pharsalica antesignanus.

Antesto, as, steti, statum, are. übertreffen. *Syn.* Præsto, antecello, excello. *Adv.* Multùm. *Usus.* Crotoniatæ olim corporis viribus omnibus antestetêre.

Antevenio, is, veni, ventum, ire. vorkommen. *Syn.* Prævenio, anteverto, prævorto. *Usus.* Consilia & insidias hostium antevenire. Omnibus rebus, credo, amorem prævenire. V. *Præst.*

Anteverto, is, verti, versum, ere. vorkehren. *Syn.* Prævertо, antecedo.)(*Subsequor. Usus.* 1. Itinere illum antevertit. Antequam tecum agerem, anteverti. 2. vorziehen. Rebus aliis antevertam, quæ mandas mihi, deinen Befehl werde ich vor allen andern vollziehen. V. *Prævenio.*

Anticipatio, nis, f. Vorkommung. *Usus.* Quis non habet sine doctrina anticipationem quandam Deorum? i. e. *anteceptam Deorum agnitionem*, eine vorläufige Erkänntniß der Götter.

Anticipo, as, atum, are. vorkommen. *Syn.* Anteoccupo, antevenio. *Usus.* Quid anticipas molestiæ diu post secuturas? Anticipatum est mentibus nostris, Deum humanâ formâ concipere.

Antipodes, um, m. Leute, so ihre Füsse gegen uns kehren. *Syn.* Gentes diversi orbis incolæ. *Usus.* Antipodes è regione nobis adversis stant vestigiis, adversaurgent vestigia.

Antiquè, alt. *Usus* Quædam antiquè, pleraque durè dicit.

Antiquitas, atis, f. das Alterthum. *Syn.* Vetustas. *Epi.* Incorrupta, mutata, ultima. *Usus* 1. Antiquitas proxime ad Deos. In exemplis autoritatem habet antiquitas. 2. *Majorum mores.* Cato documentum virtutis, antiquitatis, prudentiæ. Cato, ein Beyspiel der Tugend, und Alter, löblicher Sitten.

Antiquo, as, avi, atum, are. abbringen. *Syn.* Abrogo. *Usus.* Legem, rogationem antiquare. V. *Aboleo, abrogo.*

Antiquus, a, um, alt. *Syn.* Vetus, priscus.)(*Recens.* D. Senes, *quantum ad vitam privatam*; Veteres, *quantum ad publicam*

tempus. Antiqui *utrique dicuntur, sed magis* Veteres, *quam* Senes. *Phras.* 1. *Quæ tu narras, antiqua sunt*, was du erzehlest, ist schon was alters. Horum non satis explicata recordatio est, quæ propter vetustatem ei subleverunt. Hæc jam diu gesta, & à memoria nostra sunt remota. Peranti qua sta sunt, ex annalium monumentis, & Regum memoriis repetenda. Res sunt vetustate, senio, & situ obliteratæ; vetustate nimiâ obscuratæ, ut quæ ex magno intervallo non cernuntur. Exoleta vetustate annalium ista sunt exempla. Exesa sunt vetustate monumenta; profundæ vetustatis caligine obducta; ex veterrimis commentariis eruenda, conquirenda. Res sunt vetustate obrutæ, vexatæ; vetustatis nubigine obductæ. Monumenta sunt vetustatis injuriâ victa. 2. *Antiqua verba dicibus & obsoleta*, du brauchest gar alte und nicht mehr gebräuchliche Worte. Veterius afferis, quos Faunos olim, vatesque canebant. Prisca verborum vetustate uteris. Verba à dictibus ex Faunorum & Aboriginum sæculo repetita. Quasi cum Evandri matre loquereris, ita verborum quævis monstra aucuparis. Videris inter Menenios, & Appios litteras didicisse. Verba affers à Salinis usque, ac Curibus accita. Pacuvios sermone refers. Recondituæ istæ voces sunt & exoletæ, quarum tibi in sermone usus est. 3. *Antiquarum rerum investigator est diligens*, er ist ein Liebhaber dessen, was vor Alters merckwürdig war. Cognoscendæ vetustatis avidus est; vir est morum & litterarum veterum studiosissimus; maximè antiquitatis studio tenetur. Diligentissimus est antiquitatis investigator. *Usus.* 1. Hæc nimis antiqua, & obsoleta sunt, dieses seynd schon alt-väterische Sitten. Hæc memoriâ nostra antiquiora sunt. Homo est antiquus, *simplex & antiqui moris*, qui ex sua natura cæteros singat. In hoc homine vestigia antiqui oris remanent. 2. *Comparat.* Antiquior, *pro charior, melior, potior.* Nihil tibi sanctius sit, & antiquius, quàm &c. es soll dir nichts mehr anbefohlen seyn, als &c. Nihil habui antiquius, quam salutem publicam. Hæc mihi cura erit antiquissima. V. *Potior.*

Antistes, stitis, c. Vorsteher. *Syn.* Præsul. *Usus* Sacrorum antistites, religionum interpretes.

Antista, æ, f. Vorsteherin. *Usus.* Veneris Cereris antistita.

Antrum, i, n. eine Höhle. *Syn.* Caverna, specus.

Anus, i, m. ein Jungewelb des Leibes. *Usus.* Anum appellas alieno nomine, cui non scio potiusne?

Anus, ûs, f. ein altes Weib. *Epi.* Delira, excors, fatidica. *Usus.* Quæ anus ita, ut tu, delirat.

Anxiè, ängstig. *Syn.* Solicitè, curiosè, religiosè, cum anxietate. *Usus.* Anxiè rem ferre videtur. Anxiè quærit.

Anxietas, ätis, f. Angst. *Syn.* Solicitudo, dolor. D. Anxietas *ab* angore, *ut* ebrietas *ab* ebriositate. V. *Affectio.*

Anxius, a, um. ängstlich. *Syn.* Naturâ procivior ad angorem, solicitus. *Emph.* 1. *Anxius sum*, ich bin in grossen Aengsten. In angustiis sum; omnibus rebus urgeor; in summas angustias adactus, inclusus sum; valdè suspenso animo expecto, qui evadam. Angor animo; metû conficior & angore. In solicitudine sum; non mediocrem habeo, sustineo solicitudinem; hæret in me solicitudo illa; discrucior animo; solicitor plurimis modis; animo malè est, exedor, excrucior, emaceror. Nullum mihi tempus sine solicitudine intercedit; vehementer re ista commoveor. Angitur immanis sensibus, er ist voller Angst und Sorgen. Cruciatur, æstuat, timet, hæsitat; quo se vertat, nescit. Qui homini malis, quis esset, quæ tenebræ? quid ille, caput sinistrâ perfricans, secum cum murmurat? nocturno metû, & diurno vacat agit angore plenissimam. Ægri animi, trepidus rerum suarum, nec facis certus quo loco res suæ sint; assidet at te, manus supplices ad cœlum tendit; cogitationibus animum exedit; gravatum animi anxietate corpus ægrè trahit. In angustum ejus coguntur copiæ. 2. *Anxio te animo esse video*, ich merke es daß du in Aengsten bist. Sentio te ægritudine confici; multis curis urgeri; affligi mœrore & continui. Non me fugit, quantis curarum fluctibus, quantis perturbationibus animus jactetur tuus. Video, te in molestissimis esse curis, mœrore contabescere. Tristibus vexatum curis; angoribus implicatum; solicitudine æstuantem te conspicio. Magnis mihi curis agi, magnis premi, angique solicitudinibus videris. Nisi me conjectura fallit, multum acerbitatis tibi exortum est; magnum mœrorem eo ex casu cepisti, suscepisti, hausisti; ingentem ea tibi res solicitudinem incussit; multas tibi curas dedit. Angorem cupis, ut video, nimium; angori te das, dedis, impluas animo;

…, speciem mali majorem anxiè …nibi figuras; sollicitudine exanguis … in angustiis versans maximis. No… …, reor, cum perpetuis vigiliis, & …gnomini motû agis. Turbata ma… …, quantum conjecturâ consequor, … mens est; gravis tibi injecta est cu…; magnus te incessit metus. V. *Affli…, solicitus, timeo.* *Usus.* Morosi sunt, …, anxii & difficiles senes. Soli… & anxius amor. Animo esse anxiè. V. *Scrupulosus.*

Apage, & Apagite! hinweg! *Abigentis vox est, & desistentis aliquid.* *Usus.* Apage cum illo.

Aper, pri, m. Wild-Schwein. *Syn.* Sylvestris porcus. *Epi.* Ingens. *Usus.* Hercules cum Erymanthio porco confligens.

Aperio, is, ui, ertum, ire. öffnen. *Syn.* patefacio, recludo, refero. *Adv.* Aliquando, breviter, dilucidius, paullum, …us. *Phras.* 1. *Domum meam amicis aperio*, mein Haus stehet meinen Freunden offen. Domus mea patet omnibus; nemini clausa est amicorum. Aperiæ, expansæ fores sunt; angulos … mentum omnes amicis pervios facio, pando, refero. 2. *Jussit ut aperiri portam*, er hat befohlen, die Thür mit Gewalt aufzubrechen. Multi negotium erat, ut portas molirentur; seras, claustraque refringeret, revelleret; impetum in portas faceret. 3. *Aperuit literas*, er hat den Brief erbrochen. Literas resignavit; vincula epistolæ solvit, laxavit. 4. *Animum aperire.* grave est; es ist nicht leicht sein Gemüth zu entdecken. Grave est, denudare judicia sua; animum patefacere; occulta sua apud aliquem expromere. Res est perdifficilis, significationem dare animi sui, sic ut sensus, voluntates ac studia quis facile intelligat, perspiciat, cognoscat; ut pateant, exstent, perspecta sint studia nostra; ut ex signis quisque obvius de sensu nostro conjiciat. *Usus* 1. Non … claudenda est res familiaris, ut eam … nullas aperire nesciat; nec ita reservanda, ut pateat omnibus, man muß nicht zu geitzig, aber auch nicht zu verschwendrisch seyn. 2. *Declaro, indico, …co, differo aperte, facile reddo.* er… an Tag geben, entdecken, ꝛc. Studia, …a, cogitationes, sententiam meam … aperire soleo. Philosophiæ fontes … primus aperuit. Ego in senatu … rationum consiliorum fontes omnes … Virtus sibi reditum in patriam … Fores amicitiæ; occasionem ad … aperuit.

Apertè, öffentlich. *Syn.* Publicè, planè, palam, non obscurè, non dissimulanter.)(*Tectè, ex insidiis, clam.* *Phras.* *Res in aperto*, ac propatulo loco; in ore, atque oculis provinciæ; luce, palàm, inspectantibus omnibus gesta, es ist eine Sache, so öffentlich geschehen. *Usus.* Apertissimè & planissimè rem explicare. Proferre aliquid apertè falsum. Simpliciter, candidè & apertè loqui. V. *Palam.*

Apertura, æ, f. Oeffnung. *Usus.* Contra eas cellas relinquantur aperturæ.

Apertus, a, um. offen. *Syn.* Patens, manifestus, planus, ante oculos positus. *Phras.* *Homo est apertissimus*, er ist ein aufrichtiger, offenherziger Mensch. Eò ingenio natus est, ut amicitiam, & inimicitiam in fronte promptam gerat; animo simplici est & aperto, animum in vultu & lingua promptum habet. V. *Sincerus.* *Usus.* 1. Nihil tam clausum, tam reconditum, quod istius cupiditati non apertissimum, promptissimumque foret. Apertam simultatem gerere. Apertum scelus. Nihil tam apertum, tam perspicuum. 2. *Facilis, perspicuus sincerus*, leicht, klar, aufrichtig. Multus tibi apertus est ad laudem cursus. Homo apertissimus. Aperta, dilucida oratio.

Apex, icis, m. Gipfel, Spitze. *Syn.* Fastigium. *Usus.* 1. Apex senectutis est authoritas. 2. *Diadema regium*, Krone. Aquila Tarquinio apicem imposuit.

Aphractum, i, n. ringfertiges Schif. *Usus.* Morata est navigationem aphractorum imbecillitas. *Genus est navigii Rhodus usitati.*

Apis, is, f. Bienlein. *Usus.* Homines mollitiâ fluentes apis aculeum ferre non possunt. Apum examina, quibus plurimum natura ingenii atque artis tribuit.

Apologus, i, m. eine Fabel. *Syn.* Fabula, in qua bruta animalia inducuntur loquentia. *Usus.* Narrationes apologorum.

Apophthegma, tis, n. ein kurzer Denk-Spruch.

Apostata, æ, m. ein Abtrünniger vom rechten Glauben, oder geistlichen Ordens-Stand. *Syn.* Datæ Christo fidei desertor impius; desertor sacri instituti. *Phras* 1. Nuncium remisit religioni veræ, er ist vom Glauben abtrünnig worden.

Ejuravit Christi sacra; à fide Christo datâ impiâ defectione defecit; ejurato Christi nomine ad superstitiones pristinas se recepit; à vera Religione; ab recta in DEUM fide defecit; desertis Christi cultus ad sacrilegas superstitiones revertit. 2. Defecit à sacri ordinis instituo, er ist von dem geistlichen Orden abtrünnig worden. Deseruit religiosum, quod professus erat, institutum; suâ voluntate à religiosâ se militiâ segregavit; spretâ votorum religione profanus se iterum curis, rebusque reddidit; abruptis legum, religionumque vinculis in nefariam se libertatem restituit; defecit à religiosæ familiæ institutis. Obligatam sacramentô fidem nefariâ instituti desertione impius fefellit.

Apostoli, orum, m. die Apostel. *Phras.* Primi Christianæ legis Magistri, ac doctores; duodecim Christianæ doctrinæ præcones, legati à Christo missi ad omnes terrarum nationes; Christianæ reipublicæ Duodecimviri; Christianæ religionis signiferi; primorum ecclesiæ principum collegium.

Apotheca, æ, f. ein Behältniß *Syn.* Cella vinaria, penuaria &c. *Usus.* Domos omnium, & apothecas scrutari.

Apparatè, herrlich, köstlich. *Syn.* Cum apparatu, magnificè. *Usus.* Itaque edit, & bibit jucundè satis, & opiparè, & apparatè.

Apparatio, nis; f. Zubereitung. *Usus.* Magnificentia, & apparatio popularium munerum.

Apparatus, ûs, m. Rüstung. *Syn.* Apparatio. *Epi.* Epularum à magnificentia recedens, magnificus, non privatus, aut plebejus; sed patricius, & prætorius, major, maximus, minor, navalis, præclarus; regius, tantus, tam præclarus, tenuissimus. *Usus.* Delectant me magnifici apparatus, vitæque cultus cum elegantia, & copia. Dies festus argentô, veste, omni apparatu, ornatûque videndo agitur. Regio epularum apparatu accipi. Nullo apparatu pure & dilucide explicare. Hæc erat totius operis delignatio, & apparatus. Apparatû nobis opus est, & rebus exquisitis undique, & collectis, accersitis, comportatis.

Apparco, es, ui, ere. erscheinen. *Syn.* Adsum, præsto sum, videor, compareo, in conspectum me do.)(*Occulto. Adv.* Levater, clarius, facile, nusquam, prorsus, plane, serius. *Phras.* Apparuit in somno, er ist im Traum erschienen. In somnis observata hominis species; repræsentatæ sunt illi species minarum, iræque cœlestes; cœlo repente delapsa viri species se obviam dedit; in quiete visus divinâ specie juvenis; secundum quietem oblata illi species est hominis; in somno spectabilem habuit virum. Erat in oculis species hominis incogniti; per speciem se oculis obtulit; spectandum se præbuit vir ad eum diem ignotus. *Usus.* 1. Nulla uspiam navis prædonum, equi nulli, nulli equites apparuêre. Deus ille sub anguis specie Syllæ apparuit. 3. *Paret, liquet*, augenscheinlich, klar seyn, erhellen. Ut apparet ex ejus orationibus, fuit vir doctus. Quo magis opprimitur, eo magis ejus virtus eminet, & apparet. Apparebunt demum fraudes tuæ, dilucebunt, detegentur. V. *Emineo.*

Apparitio, nis, f. Obrigkeitliche Bedienung. *Syn.* Apparitoris officium. *Epi.* Longa. *Usus.* In longa ejus apparitione fidem ejus, & abstinentiam cognovi.

Apparitor, ris, m. Diener, Stadt-Knecht. *Syn.* Satelles, stipator. *Epi.* Humilis & abjectus, necessarius, recens. *Usus.* Quis unquam apparitor tam humilis, & abjectus.

Apparo, as, avi, atum, are. zubereiten. *Syn.* Comparo, paro, opipare. D. Præparare *est antea utilia parare*: apparare *pertinet ad dignitatem quandam, ac severius pompam.* *Usus.* Bellum apparavit, suscepit, confecit. Convivium, cœnam, nuptias, prandium apparare, & ornare. Crimina in insontem apparare. Ludi apparatissimi. Instructa & apparata domus rebus omnibus. V. *Paro, instruo.*

Appellatio, nis, f. Beruffung. *Syn.* Compellatio. *Epi.* Improbissima, inanis, levis, venalis. *Usus.* Regum appellationes venales erant. Ea Tribunorum appellatio intercessit auxilii causâ.

Appellator, oris, m. der appellirt. *Usus.* Vix manus ab illo appellatore abstinebantur.

Appello, as, avi, atum, are. nennen, anreden. *Adv.* Apertius, blande, blandissime, comiter, commode, communiter, durius, græce, gravissimè, honorificentissime, identidem, inutiliter, ita sane, latine, melius, minarum, rectè, nominatim, nusquam omnino, omnino non, pessimè, prudenter, rectè, rite, rectius, temere,

ente, valde, probe, vere, ultro, vul- f. *Usus.* 1. *Voco, convoco, allegvor.* Rem suo nomine appellare. Salutare aliquem, comiter, hilariter appellare aliquemque. Blando sermone milites appellare. Superbus, asperus, duriore vultu appellare quemquam, anreden. 2. *Arcesso, accio,* holen. Nunquam ita Cæsar Pompejum honorifice appellavit. Nominatim, nomine aliquem, terreo quoque verbo appellare. 3. *In jus vocare,* vor Gericht fordern. Debitum repetere, Schuld fordern. Cur me post te non prius appellas? Sponsores appellare. De pecunia quam appellare. 4. *Navem* &c. *ferre ad,* anrühren, einen Port, Land gewinnen. Quis mihi Deus appulerit, quæ hominum fides in oceano tam grandi? A Prætore ad Tribunos appellavit. *Vulg. Magnam fiduciam habeo, ja ich habe Vertrauen* zu ihm. V. *Nomino, voco.*

Appello, is, pŭli, pulsum, ere. anländen. Syn. Appico, admoveo, accedo. *Adv.* Vehementer. *Phæd. Navem ad litus appulit,* er hat angelände. Litori adhuc navis appulit; navi ad portum secessit, in terram evasit; ad terram pervenit; litus attigit; aditum ad terram navibus habuit; portum tenuit; in portum delatus, invectus est; portus hominem accepit; littore potitus est; portum occupavit, cepit, tenuit, sumsit; ad portum accessit; in portum navim subduxit; portum tetigit, allectus est, Invasit. *Cæs.* 1. Classem ad portum adjicere, appellere, anlanden. 2. *Tacit.* Animum ad literas appellere, sich auf das Studiren begeben. Animum ad exorta, ad serendum appellere. 3. *Poet.* Cæsis appulsa. Appulsi in navibus fratres. V. *Accedo.*

Appendicula, æ, f. kleiner Zusatz. *Syn.* Corollarium, accessio. *Usus.* Est hæc quasi appendicula ejus cautio.

Appendix, icis, f. ein Anhang. *Syn.* Additamentum, accessio, corollarium. *Usus.* Appendix animi corpus.

Appendo, is, di, pensum, ere. anhängen. Syn. Annecto, suspendo, pendo, D. Perpendo, expendo, *ejusdem fere significationis cum* examino, libro, dijudico: appendo, *suspendo ad lancem; vel statera ponderando. Usus.* Non admodum verba, sed appendo, ich wäge, sondern wäge die Worte. Omnia sua tibi concredit, adnumeravit, appendit. Artium appendere artifici.

Appetentia, æ, f. Begierde. *Syn.* Appetitus. *Epi.* Effrænata. *Usus.* Lætitia profusam hilaritatem, libido effrænatam appetentiam facit. Appetentiam cibi præsare; famem obsonare, einen Appetit zu essen machen.

Appetitio, onis, f. Begierde. *Syn.* Appetentia, impetus. *Epi.* Immoderata, nimia, naturalis. *Usus.* Natura bestiis dedit sensum, & motum, & cum quodam appetitu accessum ad res salutares. Appetitus rationi obediant, subjecti sint. Contrahere & sedare omnes appetitus, ut tranquilli sint, & omni perturbatione careant. V. *Desiderium.*

Appeto, is, ivi, itum, ere. begehren. *Syn.* Cupio, opto, desidero, expeto.)(*Refugio.* D. Appeto *cum affectu quodam animi expeto cum cupiditate boni.* Adv. Ardenter, cupide, studiose, magnificentius, plus, sumpsit, rapide, ultro. *Phæd. Aliena bona appetere,* er ist auf fremden Gut. Oculos ad præda illa adjicere; inhiat, immittet fundis illis. *Usus.* 1. Non solum non recuso; sed appeto, repeto, wünschen und begehren. Homo voluptatum, gloriæ appetentior, laudis appetens. 2. *Invado, impero,* mit Gewalt angreiffen. Vita ejus sæpe ferro, insidiis appetita est. Lapidibus se appetitum, ac percussum clamitat. 3. *Appropinquo,* herzu nahen. Dies appetebat septimus, der siebende Tag nahete an. V. *Peto, desidero, cupio.*

Appingo, is, pinxi, pictum, ere. zusetzen. *Usus.* Novis semper aliquid appingitur.

Applaudo, is, plausi, plausum, ere. vor Freuden die Hände zusammen schlagen. *Syn.* Manum vel pedum plausu favorem significo. *Usus.* Cui civium generi maxime applauditur. V. *Plaudo, admiratio, gratulor.*

Applausus, us, m, das Frolocken mit Händen. *Syn.* Favor popularis, secunda populi admiratio, festa acclamatio. *Epi.* Magnus. *Usus.* Assentiente populo magno applausu dixit. V. *Plaudo, plausus.*

Applicatio, nis, f. Zufügung. *Syn.* Adjunctio, adjectio. *Usus.* Amicitia potius ex applicatione quadam animi cum sensu amandi, quam à cogitatione utilitatis fœcundæ oritur.

Applico, as, cui, itum, are. zusammenfügen. *Syn.* Adjungo. *Adv.* Familiariter, maxime, studiose. *Phæd. Ad bonas artes se adjungere, et applicare,* er legt sich fleissig auf die Wissenschaften. Mente

tem, animum, consilium, studium ad literarum studia appellit; mentem in bonarum artium studiis figit, locat. Animum ad doctrinam, studia adjungit. Bonarum artium studiis se addicit, operam dât; operam & studium navat. Ad artes liberales animum applicat; operam, studium, laborem confert; se ad bonarum artium studia transfert; in iis elaborat, desudat; operam, tempus, curam, diligentiam ponit, consumit; industriam suam exercet. Animum adjicit ad bonas artes; nullam in iis consequendis industriam omittit; nulli parcit operæ; totô pectore, omni studiô, curâ, cogitatione in honestas artes incumbit; in honestissimarum artium studio ac cultura omnes curas intendit. *Usus.* 1. Applicare naves ad terram, terræ. Flumini castra; se ad arborem applicat, anfahren, anfügen, anlehnen. 2. *Adjungo*, zugesellen, sich begeben. Se ad aliquem præsidii causâ; se ad dictum alterius, ad fidem & amicitiam populi applicare, sich wenden, begeben. Alii ad jus civile; ad eloquentiam alii se applicant. Animum denique ad frugem applicuit. Ad deteriorem partem animum ægrotum applicare, das Gemüth lenken. V. *Adjungo.*

Appono, is, posui, positum, ere. zusetzen. *Syn* Addo, adjungo, admoveo, adjicio, appingo, adscribo. *Usus.* 1. Ad ignem apponere aliquid, etwas zum Feuer setzen. Notam alicui rei, ad rem aliquam, ad malum versum adscribere, apponere. Ad illa præcepta de suo aliquid apposuit. Nec dies tuæ epistolæ, nec signum appositum est. 2. *Pono*, setzen. Custodem alicui apponere. Lucro apponere aliquid. 3. *Ex composito adhibeo*, bestellen. Accusatorem alicui, calumniatorem apponere, einen Ankläger bestellen. V. *Addo, adjicio.*

Apporto, as, avi, atum, are. hinzutragen. *Syn.* Affero. *Adv.* Undique. *Usus.* 1. Multos secum morbos senectus apportat. Clitellis frumentum eò apportandum est. 2. *Nuncio*, ankünden. Quid apportas novi? Gaudium apportas, an lucrum? V. *Affero.*

Appositè, wohl, eigentlich. *Syn.* Aptè, accommodatè, convenienter. *Usus.* Appositè ad persuadendum dicere. Cætera appositè tibi mandabo.

Appositio, nis, f. Zusatz. *Syn.* Adjunctio. *Usus.* Obscuriora sunt præcepta sine appositione exemplorum.

Appositus, a, um. tauglich. *Syn.* Aptus, accommodatus. *Adv.* Bene, maximè. *Usus.* Locus minimè appositus ad pietatem. Forma ad dignitatem apposita. Tempus ad bonarum artium studia apposissimum amici eripiunt. V. *Accommodatus, aptus.*

Apprehendo, is, hendi, hensum, ere. ergreifen. *Syn* Accipio, arripio. *Usus* 1. Alicujus manum apprehendere, einen bey der Hand nehmen. *Transl.* Quod ego apprehendebam, mox accusator eripiebat è manibus.

Apprimè, überaus. *Syn.* Valdè, multùm, perquàm, plurimùm. *Usus* Homo apprimè doctus, plus, nobilis.

Approbâtio, nis, f. Gutheissung. *Syn.* Comprobatio. *Epi.* Inutilis, magna, popularis, tanta, turpis. *Usus.* Id vulgi assensione, populari approbatione, & plausibus metiendum est.

Approbator, oris, m. Bewährer. *Syn* Comprobator. *Usus.* Tu fuisti suasor, impulsor itineris ei, magis autem approbator.

Approbo, as, avi, atum, are. gut heissen. *Syn.* Comprobo, laudo, confirmo. *Improbo. Adv.* Honorificè, mirabiliter, necessariò, temerè, valdè, vehementer. *Phras. Approbavere omnes viri sententiam.* es haben alle seinen Ausspruch gut geheissen. Summâ assensione plebis, secundis admurmurationibus senatûs auditus est. Conclamavere omnes, ita fieri oportere. Viri sententiam laudaverunt omnes, & approbaverunt; ratam omnes habuere; assensu excepere. Itum est, pedibus itum est in ejus viri sententiam. In ejus sententiam discessio facta est; in ejus sententiam discessum est. Summâ assensione senatûs, secundoque populo sententia comprobata est. Una omnium, consentiensque vox erat: æquum esse, quod postularet, standum esse eâ viri sententiâ; ad ejus viri sententiam, suam adscribi volucre; album calculum adjecere. *Usus.* Milites ducis sententiam magnô clamore, unâ voce approbârunt. Quod actum est, Dii approbent! Utinam tibi consilium, officium meum approbem! wolte GOtt, ich könnte machen, daß du meinen geneigten Willen und Dienst gut hiessest. V. *Probo, assentior, adstipulor.*

Approbandi formulæ: festivè, probè, optimè! Non possum, quin exclamem, benè hercle factum est. Euge optume! o factum bene! Belle! vaes! Eugepæ nunc places! *Iron.*

Appro-

Appomitto, is, misi, missum, ere. zúrcibirgen. *Syn.* Promitto. *Usus* I'a-tum est, ut vo'ui, quod decies sester-tium appromisisti.

Appropero, as, avi, atum, are. herzu eilen. *Syn* Propero. *Usus.* Ut appropérent, adornavi. V. *Propero, festino.*

Appropinquatio, nis, f. das Hinzunahen. *Usus.* Senectus est appropinquatio mor-tis.

Appropinquo, as, avi, atum, are. hinzu-nahen. *Syn.* Accedo, advento propè, propius, proximè; propè, propius sum, adsum; vicinus sum, impendo, pedem contro, in oculis, in conspectu sum; in conspectum me do.)(*Absum. Adv.* Vide. *Usus* Ejus rei maturitas non-dum venit, etsi appropinquat. Impen-det fatum aliquod, planè instat, certè appropinquat. Alicui, ad aliquem ap-propinquare. V. *Propinquus, vicinus, prope.*

Appulsus, us, m. Zulándung. *Syn.* Ac-cessus. *Syn.* Nimius. *Usus.* 1. Tactus figura, & calorís omnes appulsus ni-mios, fu: 2. Commotio, Bewegung, Antrieb. Tribus modis deorum appulsu homines sentiunt. V. *Advenius.*

Aplicatio, nis, f. das Liegen an der Son-ne. *Usus.* Unam in tua villa aplicatio-nem omnibus istorum regnis antefero. Calefacere aplicatione, vel igni. Loci amœnitas libero solo fruentis; à tepore solis indefensi.

Apricor, aris, atus sum, ari. an der Son-ne seyn. *Usus.* Alexander Diogeni apri-canti officiebat.

Apricus, a, um am sonnichten Ort gelegen. R. q. *apricus ab aperiendo*)(Opacus. *Usus.* Hortus, locus, vinea aprica.

Aptè, geschickt. *Syn.* Appositè, accom-modatè, decorè, commodè, congruen-ter, elegantèr. *Usus.* Aptè dicere & facere. Facilè judicamus, quid aptè fiat, quid ab officio, naturâque discre-pet.

Apto, as, avi, atum, are. zusammen ord-nen. *Syn.* Accommodo, compono, paro. *Usus.* Hoc verbum ad hanc sententiam hic aptatur. Pugnæ se aptare, sich zum Streit rüsten. V. *Accommodo.*

Aptus, a, um. geschickt. R. *ab ἅπτω*, connecto. *Syn.* Accommodatus, appositus, convenions, congruens, habilis, idoneus, consentaneus.)(*Ineptus, solutus. Adv.* Benè, communiter, maximè, mira-biliter, vehementer, mediocriter, omnino. *Phras. Natur ſ aptus ad omnia,* er iſt von Natur zu allem geſchickt, und tauglich. Dederat hoc natura, quidquid aggredere-retur, ut egregiè conficeret. Natus ad omnia videbatur. Ingenium acceperat à natura ad omnes res appositum, atque accommodatum. Lô erat, eô utebatur ingenio quodvis ut exequi, præstare satis commode posset. Præcipuo quodam natu-ræ munere aptus erat, accommodatus ad omnia. Habebat hoc à natura, ut quamcunque ad rem se conferret, quam-cunque rem capesseret, eâ perfungeretur optimè, ex ea cum laude discederet. Ne-mo erat illo commodior ad res quaslibet. Factus à natura videbatur ad res omnes. In omni re, in omni judicio elegantissimus est. Nihil agit non commodè, non aptè, non elegantèr, lautè, venustè, lepidè, egre-giè. Leperes, elegantiam, venustatem habet in omni re. Quidquid agit, cum lepore agit, cum elegantia, sic ut gratiam ab omnibus ineat, ut aptior, accommo-datior videbatur esse nemo. Idoneus vi-debatur, & probè affectus ad fungendum munus suum; satis dexter: negotiis ge-rendis habilis; negotiorum haud quaquam rudis. Ingenio erat commodo & versatili, dignusque, cujus opera ad res quaslibet adhiberetur. Egregio ad res gerendas judicio perpolitus erat. Ad sus-tinendam cum dignitate quamlibet in re-publica personam omnem habebat aciem. V. *Accommodatus. Usus.* 1. Ad dicen-dum natus, aptus, geschickt. Calceus habilis & aptus ad pedem. Homo non aptissimus ad jocandum. Aptum & con-sentaneum tempori & personæ. 2. *Cohæ-rens, consentiens,* an einander hangend, überein stimmend. Partes orationis omnes inter se aptæ, & connexæ. Facilius est, apta dissolvere, quàm disjpata connecte-re. Multa dixit, parum apta inter se & cohærentia. V. *Accommodatus.*

Apud, bey. *Syn.* Propè, juxta, non procul. *Usus.* 1. *Propè,* nahe bey. Apud Cor-finium, apud Romam castra posuit. 2. *Cum,* mit, bey. Apud matrem erat. Apud Pompejum cœnavit. Apud me insi-dias sibi dixit esse factas. 3. *Coram,* vor einem. Apud Pontificem, apud populum dixit. 4. *Cum citantur authores &c.* ut apud Poetam, ut apud Terentium est, wie es bey dem Terentio zu lesen. Apud majores hoc erat in more positum. Apud priscos quæsitum est. *Dicitur quoque:* Non sum apud me, ich bin vor Zorn nicht bey mir selbsten.

Aqua, æ, f. Wasser. *Syn.* Unda. *Epi.* Alba, alumnia, bene fluens, calida, dulcis, gemina, interitus, jugis, nigra, pluvia, profluens & uber, summa, turbida & cadaveribus inquinata, uberior, marina, perennis, prærupta. *Usus.* Aqua figore concrescit. Aquam deducere in villam. Aquam ducere per fundum. Aqua illi hæret, er bleibt stecken, sen nichts reten. Aqua & igni interdicere, ins Elend jagen. Aquarum fluxiones, ductus, divortia. Aquæ perennes. Aqua imbribus aucta. Aquæ eò annò ingentes fuere, es waren heuer grosse Wasser-Güsse. Aquam frigidam sustinere, das gute Vertrauen haben.

Aqua benedicta, *Eccles.* das Weih-Wasser. *Syn.* Aqua lustralis, consecrata. *Theol.* Aqua lustrali frontem tingere, sich mit Weih-Wasser bestreichen. Corpus aqua consecrata aspergere; labeculas animæ aquæ lustralis aspersione abstergere. Aquâ consecratâ se lustrare.

Aqua intercis, tis. Wassersucht. *Syn.* Hydrops. *Usus.* Medicamentum dare ad aquam intercutem.

Aquæductus, us, m. Wasserleitung. *Usus.* de aquæductu probe fecisti.

Aquarius, a, um. zum Wasser gehörig. *Usus.* Provincia tibi obtigit aquaria, dir ist die Sorge über die Wasser-Leitung aufgetragen worden.

Aquarius, ii, m. Wasser-Mann. *Epi.* Humidus. *Usus.* Cum aquariis mihi pugnandum fuit, *sed. cum clientibus.*

Aquatilis, e, *comm.* das im Wasser lebt. *Syn.* In aquis vivens, agens, degens, aquarum incolæ. *Usus.* Bestiæ terrenæ, aquatiles, volatiles.

Aquatio, nis, f. Wasserholung. *Usus.* Hac aquatione carere non possunt. Milites aquationis causâ longius progressi.

Aquator, oris, m. Wasser-Träger. *Usus.* Aquatores nostri ab hostibus pressi.

Aquila, æ, f. ein Adler. *Epi.* Argentea, ac omnibus perniciosa, ac funesta. *Usus.* 1. Nulla avis aquila velocius volat. 2. *Signum militare*, gemeines Feld-Zeichen. Aquilam inferre in medios hostes. Inter prædam decem aquilæ relatæ.

Aquilinus, a, um. Adler-artig. *Usus.* Nasus aquilinus, aut aquilinus unguibus.

Aquilo, nis, m. Nord-Wind. *Syn.* Ventus Septentrionalis, vel Septentrionibus spirans; Septentrio; ventus Septentrionalis ventus Austro obversus; *item*: Pars cæli mundi, quæ ad Septentriones spectat. *Usus.* Domus Aquilonii obversa; Aquilonis frigori obnoxia.

Aquilonaris, e. *comm.* Nordisch. *Usus.* Regio Aquilonaris.

Aquilus, a, um. Adler-farbig, braun. *Syn.* Fuscus & subniger. *Usus.* Homo colore aquilo, corpore aquilus.

Aquor, aris, atus sum. Wasser schöpffen. *Usus.* Oppidani sine periculo aquari non poterant.

Aquosus, a, um, wässericht. *Usus.* Campus aquosus.

Aquula, æ, f. Wässerlein. *Syn.* Aqua exigua.

Ara, æ, f. ein Altar. *Syn.* Altare. *Epi.* Illustris, infima, princeps, vetus. *Usus.* Aram dedicare, consecrare. Ad aram confugere. Pro aris & focis certare, *pro religionibus.* Aram tenere.

Aratio, nis, f. das Pflügen. *Syn.* Agricultura, agri cultio; arvum. *Epi.* Desertæ, glandiferæ & fructuosæ, magnæ, paternæ, relictæ, totæ vacuæ. *Usus.* Per bellum multæ arationes, fructuosæ alioquin, desertæ jacent. Vastatæ sunt arationes, & agri vectigales.

Arator, oris, m. ein Ackermann. *Epi.* Experientissimus ac diligentissimus, fortis & experiens, invitus, nobilis, inimicus, laboriosissimus, locupletissimus, magnus & gravis, miser, optimus, summus, remotissimus à foro. *Usus.* Ex aratore oratorem fieri. Ager ille habuit aratores ducentos. V. *Rustici.*

Aratrum, i, n. der Pflug. *Usus.* Aratro terram perstringere. Circumducere aratrum. Boum vires ad extrahenda aratra.

Arbiter, ri, m. ein Schiedsmann. *Syn.* Disceptator litis; præses, testis. *Epi.* Honoratus, remotus. *Usus.* 1. Ad dijudicandas res tuas te arbitrum adopto, flagito. Ad judicandas controversias meas cuperem te arbitrum mihi dari; te arbitrum postulo, capio, sumo; te arbitro mearum rerum uter. 2. *Testis*, Zeuge. Aliquid agere arbitris remotis.

Arbitratus, us, m. Wille, Meynung. *Syn.* Sententia, opinio, judicium. *Usus.* 1. Meo arbitratu potius, quam tuo agam. 2. *Libri uni, desiderium*, Wunsch, Verlangen.

ti. Illius arbitratu de pace agam. 3. *Potestas*, Gewalt. In arbitratum, dationem alterius se dare, dedere. V. *Arbitrium, sententia.*

Arbitrium, ii, n. Meynung. *Syn.* Arbitratus, voluntas, laudo. *Epi.* Honorarium. *Usus.* 1. Ad alterius nutum & arbitrium fingere se totum & accommodare. Omnia sua ad alterius arbitrium conferre. Nam id faciendum sit, tuum esto arbitrium. 2. *Judicium arbitri, sententia*, Ausspruch, Entscheidung. Minos severa facit arbitria apud inferos. Arbitrium ad senatum repetere; judicem senatum capio, ich lasse den Ausspruch dem Rath über.

Arbitror, aris, atus sum. urtheilen. *Syn.* Judico, censeo, statuo, autumo, existimo, puto. *Adv.* Imprudenter, omnino, magis, necessario, minimum, similiter, potius non, recte, similiter, usque eo. *Usus.* 1. Patris est, arbitrari de filii rebus, der Vater hat zu urtheilen von den Sachen des Sohns. 2. *Æstimo*, schätzen. Arbitrari facultates; alterius; mores hominum, & facta arbitrari. V. *Judico, existimo, puto.*

Arbor, oris, f. Baum. *Epi.* Amœna, nobilis, vetula, infelix, senticosa. *Usus.* Arbores vivere & senescere dicimus. Dirutæ in quemcunque arbores. Ambulatio è novellis arboribus operta. Arbores fructu, quæ alteri sæculo prosint. Fructus arborum.

Arbustum, i, n. Baum-Garten. *Syn.* Arborum ordine ad fructum consitæ; solum arboribus consitum, convestitum. *Usus.* Arbusta locorum tegmine ornata.

Arca, æ, f. ein Kasten. *Syn.* Armarium, Capsa, Cista. *Epi.* Inanis, plena. *Usus.* Animus humanus dives, non arca appellari solet. Argentum in arca positum. Arcæ accepta considere.

Arcanò, heimlich. *Syn.* Secretò, clam, remotis arbitris. *Usus.* Arcano paucula cum illo colloquutus sum.

Arcanum, i, n. etwas heimliches.

Arcanus, a, um. heimlich. *Syn.* Occultus, latens. 1. *Non sunt ista arcana*, das ist nichts geheimes. Non ex occulto aliquo fonte litterarum quæsita sed sumpta de medio. Non sunt ista interiora quædam; nihil est, quod non in concione recte legi possit. Nihil hic mysteriorum; nihil, quod non committi omnibus possit. 2. *Arcana ista sunt*, das ist was geheimes. Siquid sancti est ad silentium, istud est. In secreto hæc cum amicis sunt volutanda, non foras efferenda. Tecum ista tibi habeto, quæ committi omnibus haud tuto possunt. *Usus.* Arcana occultaque omnia foras extulit, er hat alle Heimlichkeiten ausgeschwätzt.

Arceo, ui, ere. abhalten. R. *ab ἀρκέω, propulso. Syn.* Defendo, abigo, propulso, prohibeo. *Usus.* 1. Honestas, non pœna ab injuria homines arcere debet. Ferrò arcere contumeliam. 2. *Prohibeo, pello, removeo, averto*, verhindern, abtreiben, abwenden. Hostem finibus, pauperes aditu arcere. Juventus à libidinibus arcenda. Frigora, nives, solem arcere; defendere solem, hyemem, ardorem, sich wider Hitz und Kälte schützen. 2. *Coerceo*, zäumen. Servi custodiis arcendi sunt & vinculis.

Arcesso, is, ivi, itum, ere. beruffen. *Syn.* Voco, evoco. *Usus.* 1. Olim ab aratro arcessebantur consules. In senatum, in patriam arcessere aliquem. 2. *Repeto*, wiederholen. A capite rem arcessere. Longius inde arcessere. 3. *Accuso*, verklagen. Capitis, in judicium capitis, in periculum capitis arcessere quempiam. Judicio aliquem arcessere. 4. *Conscisco*, verschaffen. Orationi splendorem arcessere, der Rede eine Zierlichkeit geben, verschaffen.

Archetypus, i, m. das erste Modell eines Dings. *Syn.* Prima forma, typus, exemplar. *Usus.* Archetypus crebris locis refectus & inculcatus.

Archipirata, æ, m. Haupt der Meer-Räuber. *Syn.* Princeps piratarum. *Epi.* Subditicius, terrestris, vetus. *Usus.* Archipirata à latrone productus.

Architector, aris, atus sum. bauen, *Syn.* Fabricor, struo. *Adv.* Optime. *Usus.* Mente quidlibet novas fabricari possumus, & architectari. Voluptates invenire novas, & architectari. V. *Ædifico.*

Architectura, æ, f. Bau-Kunst. *Syn.* Ædificandi ars. *Usus.* Honestæ artes, medicina, architectura.

Architector, i, m. Baumeister. *Syn.* Machinator, princeps architectandi. *Epi.* Probus, gnarus. *Usus.* 1. Omnium artificum & machinatorum princeps Archimedes fuit. 2. *Transl. Author*, Meister. Deus, architector verbi mundi. Curtus inventor voluptatis, & quasi architector vitæ. Sceleris ar-

Arctè, eng beyſammen. *Syn.* Strictè. *Syn.* Arctè & graviter dormire. Arctè complectì aliquem.

Arcto, as, avi, atum, are. zuſammen drucken. *Syn.* Conſtringo, coangusto, coarcto, in angustum cogo. *Uſus.* Naves arctatæ. V. *Angustiæ.*

Arctus, a, um, enge. *Syn.* Adſtrictus, obſtrictus, anguſtus.)(*Laxatus, latus.* *Uſus* Arctiſſimum amicitiæ vinculum. Arctioribus laqueis tenetur, quam ut evadat. Arctiora ſomni tempora, quàm noctis. Arctus me ſomnus complexus eſt. V. *Anguſtus.*

Arcula, æ, f. ein Kiſtlein. *Syn.* Arca parva, capſa. *Uſus.* Liber meus omnes locratus arculas conſumpſit.

Arcuo, as, avi, atum, are. Gewölb machen. *Syn.* In modum arcûs curvo. *Uſus.* Curru arcuato vectus.

Arcus, ûs, m. Bogen. *Epi.* Coloratus, intentus, pulcher. *Uſus.* 1. Animum tanquam arcum intentum habere. Arcum intendere, adducere; arcum remittere, laxare. 2. *Iris* Regen-Bogen. Arcus ille è nubibus efficitur.

Ardenter, inbrünſtiglich, heſſtig. *Syn.* Vehementer, intentus, majorem in modum cupere aliquid.

Ardeo, es, arſi, ere, brennen. *Syn.* Flagro, conflagro, deflagro. *Adv.* Acerrime. *Phr. ſ.* 1. *Helena causâ Troja arſit,* wegen der Helena iſt Troja verbrannt. Conflagravit; igne periit, abſumpta, conſumpta eſt, deflagravit, incenſa eſt; in cineres abiit; in buſtum converſa eſt. 2. *Domus ardere cæpit,* das Haus hat angefangen zu brennen. In ea domo non mediocre incendium excitatum eſt; domus igne correpta, abſumpta, combuſta eſt; gravis periculi, ſummi damni flamma exorta eſt. Domus ignem, flammam concepit; exarſit pars domûs; & colluxit continenti incendiô; late fundit incendium; flammam differt; periit incendiô domus; incendio hauſta, deleta eſt. *Uſus.* 1. Domus ardebat non fortunô, ſed oblatô incendiô. 1. *Transl.* Irâ & dolore ardet, er brennet vor Zorn. Bellô ardet Gallia. Ardent oculi. Ardet illi ad ulciſcendum animus. Cupiditate, amore, invidiâ ardet. Omnium bonorum odia in te ardent. V. *Fragro, incendium, accendo.*

Ardor, oris, m. Hitze. *Syn.* Æſtus, flagratio, incendium. *Epi.* Acerrimus, & mobiliſſimus, cœleſtis, clarus, expreſſus, imperatoris oculorum, integer & purus, & liber, reſtinctus, ſanguis, nimius, temperatus, tenuis & nulla admixtione concretus, ultimus & altiſſimus atque undique circumfuſus, & extremus, omnia cingens, atque complexus. *Uſus.* 1. Soles ardore torreri. Ardore conflagrare. Ardorem à vitibus pampini defendunt, propulſant. 2. *Fulgor, ſplendor,* Glantz, Strahl. Vide in eo ardorem vultus, atque motum. 3. *Vehementia, vis ingens,* Heftigkeit. Impetus animi, cupiditas vincendi, ardor mentis ad gloriam. Ardorem, cupiditatem reſtringere, reprimere. Conſedit ille animi ardor & ſtudium. V. *Fervidus, Calor.*

Arduus, a, um. hoch. *Syn.* Aſcenſû acclivi & aſperô. *Adv.* Vehementer. *Uſus.* 1. Oppidum difficili aſcenſu, & arduô. 2. *Transl.* difficilis, ſchwer. Arduum longi temporis, magnæque cogitationis opus moliri. V. *Difficilis.*

Area, æ, f. ein Platz. *Syn.* Locus ſine ædificio in urbe; rure ager, & ubi frumenta excutiuntur. *Epi.* Præclara, pulchra *Uſus.* Æſtimatores magni æſtimant tuas areas. In areas fraudare Decumanum, Decumanam, ſo den Zehend nimmt. Nemo frumentum de area tollat.

Arena, æ, f. Sand. *Uſus.* Arenam emere aut paludem.

Arenoſus, a, um. ſandicht. *Uſus.* Terra, littus arenoſum.

Areo, es, arui, ere. dürre ſeyn. *Uſus.* Fauces arent ſiti.

Areſco, is, arui, ere. dürre werden. *Syn.* Viriditatem amitto.)(*Alaceſco.* *Uſus.* Areſcere herbæ, & interfici inciperunt. In alienis malis lachryma cito areſcit.

Argentaria, æ, f. Wechſel-Banck, Wechſel. *Syn.* Argentariorum munus, functio, *vel* taberna. *Epi.* Diſſoluta, non ignobilis, maxima. *Uſus.* Argentariam non ignobilem fecit. Diſſolvere argentariam.

Argentarius, ii, m. Wechsler. *Syn.* Trapezita, collybiſta, qui argentariam facit. *Epi.* Gratioſus apud omnes homines. *Uſus.* Auguſti avus fuit argentarius. Vide hoc in argentariorum tabulis.

Argenteus, a, um. ſilbern. *Uſus.* Aquilæ, ſigna argentea.

Argentum, i, n. Silber. *Epi.* Expoſitum, grande, optimum, plenum artis, purum, tam

us praclarum, tam nobile. *Ulus.* 1. [illegible] nisi a ne scrupulus quidem ar[illegible] inventus est. 2 *Secundo*, *numero*, Gedr. Navis erat plena argen[illegible]ch & signatis Argentum cælatum. Argento aliquem emungere. V. *Pecunia.* Argentum infectum, silberne Platten. Argentum factum, aut cælatum, Silber-Geschmeid; & Argentum signatum, Silber-Münze.

Argilla, æ, f. weicher Lett, Leim. *Syn.* Terra tenax. *Ulus.* Hic homullus, ex argilla & luto fictus.

Argumentatio, nis, f. Beweisung. *Syn.* Ratio, argumentum, argumentis inventi artificiosa expositio. *Epi.* Aptissima ad judicationem, disputata, expers artis, firma, firmior, firmissima, necessaria, probabilis, verisimilis, accommodata, contraria, longa & brevis, multa. *Ulus.* Argumentatio, argumenti explicatio. Argumentationem quærere, invenire, concludere.

Argumentor, aris, atus sum. Beweis führen, folgern. *Syn.* Argumenta ostendo, probo, argumentis vel conjecturis prosequor. *Ant.* Sedulo. *Ulus* Sed quid ego argumentor? quid plura disputo? Tu quidem sedulo argumentaris, quo ista sceleris pervenerit, quid de ea sperandum. V. *Argumentum.*

Argumentum, i, n. ein Beweis. *Syn.* Ratio. *Epi.* Accusatorium, probabile, invictum, certus, certissimum, commune, solum, firmum, grave, gravissimum & summissimum, magnum, maius, maximum, molestum, molestum & difficile, multum, parvum, pertenue, præclarum & nobile, præsidium, propositum, proprium, simile, invictum, aptum quodlam & paratum singularum causarum generibus, certum, clarum, clarus lucc, continue, expeditum, exquisitum, firmus, gravis, minimum, accidentium, leve, levissimum, medium, minimum, perfectum, probabile & necessarium, tale. *Phras.* 1. *Argumentis rem probare* die Sache mit Beweisthum darthun. Exquisitis rationibus confirmare accurate de re dicere; rationibus confirmis disputare; argumentis uti gravibus & certis; rationibus concludere; rationes sagaces & acres summas & certissimas; [illegible] rectissimis persuadere, ostendere, [illegible]ri, tueri, subducere. 2. *Argumentum* [illegible] *memoriæ non levis habeo.* dieses zu [illegible]ehalten, habe ich keine geringe Ursache. [illegible]rum earum hæc maxima argumenta [illegible]; argumentum non leve mihi nascitur, pro argumento est mihi; argumentum [illegible]ti; argumentum duco; accipio, arripio, argumento magno est. *Ulus.* 1. Argumentum est ratio rei dubiæ faciens fidem. Argumentum excogitare, proponere, asserre. Argumentum ducere ab adjunctis; ex re aliqua nancisci, arripere, accipere. Argumentum Stoicorum more breviter adstringere, premere, in pauco conferre, das Argument zusammen ziehen. Argumentum dilatare. 2. *Conjectura, signum, indicium, nota, causa, occasio.* Muthmassung, Zeichen, Ursache. Extant certissima argumenta & indicia sceleris. Id magno argumento est, hominem innocentem esse. Id ego jam ante multis argumentis judicaram. 3. *Poematis, Comœdiæ, Tragœdiæ materia,* die Materie, oder Innhalt eines Lust-Spiels. 4. *Tragici,* cum explicare argumentum nequeunt, ad Deos confugiunt. 4. *Quæcunque artes, aut quæ agendum, subjecta materia tractanda,* alle jede Sache von der man handeln kan. Docit mira argumentum ferendi. Argumentum epistolæ hoc erat. Audite concionis ejus argumentum. V. *Probo, confirmo, disputo.*

Arguo, is, ui, utum, ere. beschuldigen. *Syn.* Accuso, incuso, insimulo. *Defendo. Adv.* Suspiciosè. *Ulus.* 1. Aliquem gravis sceleris, de gravi scelere, facinoris reum arguere. 2. *Affirmo.* beyahen. Arguo, te pœnas in præmium sceleris accepisse. Tu arguis, ego nego. V. *Reprehendo, insimulo, accuso.*

Argutè, spitzfindig. *Ulus.* Acutè mihi & argutè respondit. Callidè & argutè aliquid conjicere. De difficillimis argumentis argutè disputavit.

Argutiæ, arum, f. Spitzfindigkeiten. *Syn.* Acumen, elegantia, jocus, urbanitas. *Ulus.* Ita orator multum argutiarum; acuminis, urbanitatis habuit. Argutiæ digitorum. 3. *Celeritas,* Geschwindigkeit. V. *Acumen, jocus.*

Argutor, aris, atus sum, schwätzen; klügeln. *Ulus.* Totam diem argutatur quasi cicada.

Argutulus, a, um. spitzfindig. *Ulus.* Perfecti libros satis argutulos.

Argutus, a, um. sinnreich, spitzfindig, listig. *Syn.* Qui argutias habet, callet, festivus, urbanus, concinnus, elegans, acutus. *Adv.* Nimium plane. *Phras. Nihilo argutius esse potest,* er ist sehr spitzfindig. Multum argutiarum & urbanitatis habet; inesse in eo homine argutiæ non inanes, ac involutæ; acumen esse singulare. *Ulus.* 1. Poëmatia argutum, concinnum, elegans, ut nihil supra. Quas in sententias labuntur? quas argutor, ulor? 2. *Mobilis,* beweglich. Oculi nimis arguti, ut aiunt, sinus, argutuli. Manus nimis argutæ digitos. V. *Habenæ.*

Aridus, a, um. dürre. *Syn.* Exsiccatus. *Usus.* 1. Folia arida. 2. *Transl.* res aridæ, schlechte unanmuthige. In hac arida, & horrida rusticorum vita. Genus dicendi aridum, exile, concisum, nanum, Redens-Art so nicht anmuthiges an sich hat.

Aries, etis, m. ein Widder. *Animal, signum cœleste, machina bellica. Usus.* Pelis inaurata arietis. Ariete murum verberare, quatere, percutere.

Arietinus, a, um. das vom Widder ist. *Usus.* Arietinam jecur ad morbos utile.

Arieto, as, avi, atum, are. zustossen. *Syn.* Cornibus peto, impeto. *Usus.* Nimis est cornibus in me aietare.

Ariolatio, nis, f. das Wahrsagen. *Epi.* Superstitiosa. *Usus.* Superstitiosæ ariolationes Accii.

Ariolor, aris, atus sum. wahrsagen. *Syn.* Divino, prædico. *Usus.* Sunt qui quæstûs causâ ariolentur. V. *Divino.*

Ariolus, i, m. ein Wahrsager. *Syn.* Divinationi deditus, divinus. *Epi.* Impudentes, aut inertes aut insani. *Usus.* Aruspicum, ariolorum, augurum, vatum, conjectorum furiosæ prædictiones. V. *Vates.*

Arista, æ, f. das Spitzlein an den Aehren. *Usus.* Spica munitur vallo aristarum contra aristas minorum morsûm.

Arithmetica, æ, f. Rechen-Kunst *Syn.* Ars numerôrum. *Usus.* Homo remotus à dialecticis, in arithmeticis satis versatus.

Arma, orum, n. Waffen. *Syn.* Telum, ferrum. *Epi.* Aliena, aptissima, avita, civilia, domestica, firma, impia, justa, nefanda, prava, perniciosa, salutaria, scelerata, sempiterna, servilia. *Usus.* 1. *Arma parare.* Waffen bereiten, sich zum Krieg rüsten. Arma capere, sumere, induere, armis se accingere, instruere, munire; arma raptim capere, galeam sumere, clypeô corpus protegere, hastam vibrare. *Ad arma vocare,* zum Gewehr rufen. Ad arma concitare, ciere, concelamare; arma dare imparatis. 3. *Ad arma descendere,* zu den Waffen greiffen, zum Krieg schreiten. Ad arma venire, concurrere; arma expedire; in armis esse, ire ad arma; arma tentare; rem armis committere. 4. *Armis decertare,* streiten. Armis contendere, disceptare, dimicare; arma movere, ferre, inferre, conferre; 5. *Ab armis discedere,* den Streit ein Ende machen. Arma vel conditionibus ponere, deponere, relinquere; aut de fugatione jactare, abjicere, projicere. 6. *Defensio,* Schild, Beschirmung. Prudentiæ armis se tegere. Arma senectutis exercitationes virtutum. 7. *Bellum,* Krieg. Res ad arma spectat, es schlägt in einen Krieg aus. V. *Bellum.*

Armamenta, orum, n. Rüstzeug. *Syn.* omnis generis instrumenta, ut navis, plaustri, belli. *Usus.* Caute armamenta locare oportet.

Armamentarium, ii, n. Zeughaus *Syn.* Locus, ubi armamenta armaque servantur *rem.* Navale. *Epi.* Publica. *Usus.* Ex armamentariis publicis arma populo dividuntur.

Armarium, ii, n. Behältniß. *Syn.* Locus, in quo vestes, stragula, & id genus alia servantur. *Usus.* Aurum ex armario proferre. Armarium perfringere.

Armatura, æ, f. Harnisch. *Epi.* Levis, melior, varia. *Usus.* Levis armaturæ milites. Armatura Romana Transalpina melior.

Armatus, a, um. gewaffnet. *Syn.* Armis instructus, ornatus. *Phras.* Succinctus armis est, er ist bewaffnet. Succinctus ferrô est; cum telo est; in armis est; arma fert; telo paratus ornatusque est. *Epitheta, togatus. Usus.* 1. Armatos vero appellare possumus, qui scutis telisque parati, ornatique sunt. 2. *Transl. Munitus, præditus,* versehen. Incredibili audacia armatus.

Armentum, i, n. ein Hauffe groses Viehes. D. Grex *minorum pecorum*; armentum *majorum. Usus.* Bos armenta sui generis sequitur.

Armiger, eri, m. Waffen-Träger. *Usus.* Armiger Cæsaris, Custos tui corporis, signifer seditionis.

Armillæ, arum, f. Arm-Zierde, Arm-Bänder. *Usus.* Armillæ, quæ brachialia appellantur.

Armo, as, avi, atum, are. waffnen. *Syn.* Arma dô, arma induo, armis instruo. *Adv.* Justius in aliquem. *Usus.* 1. Multitudinem hominum cogere, armare, instruere. 2. *Transl. Munio, armo, instruo, confirmo,* stärcken, rüsten ꝛc. Perditos cives religione Deorum, temeritatem plebis authoritate publica; seditiosos armare.

Aro, as, avi, atum, are. pflügen. *Syn.* Solum aratro perfindo; terram procindo, fatigo;

ſago; ſulcum imprimo; ſolum opere novo; arando terram verto, effingo, fabo. *Uſus.* Sulcum altius imprimere, ager aratus, novatus, iteratus, melioris ſeminis poſſit, & grandiores edere.

Arrepo, is, repſi, ere. herzukriechen. *Adv.* Moderate, ſenſim. *Uſus.* Senſim & modeſte arrepere ad amicitiam alicujus.

Arrha, æ, f. vel Arrhabo, onis, m. Pfand-Schilling. *Syn.* Pignus. *Uſus.* Ea res eſt arrhaboni.

Arrideo, es, riſi, riſum, ere. anlachen, gefallen. *Adv.* Facete, leniter, leviter, valde, vehementius, urbane. *Uſus.* 1. Arridere alicui, anlachen. 2. *Transl. placet*, es gefällt. Quod mihi plurimum arridet, tibi valde diſplicet.

Arrigo, is, rexi, rectum, ere. aufrecken. *Syn.* Erigo, excito. *Uſus.* Arrigere aures, animum advertere. Animos oratione ſua arrexit, ermuntert.

Arripio, is, ripui, reptum, ere. ergreiffen. *Syn.* Apprehendo, rapio, accipio, capio, ergo, adeo, aggredior.)(*Relinquo.* *Adv.* Avide, avide, celeriter, ſero, ſubito. *Uſus.* 1. Arripere facultatem lædendi, maledictum ex trivio, cauſam ad mendacia, & cætera arripere. Arripere jurisdictionem. 2. *Diſco, intelligo.* Literas tuas avidiſſime arripui. Pueri celerrime res innumerabiles arripiunt. 3. *Prehendo*, faſſen, beym Schopf. Medium arripere aliquem. Idum collo arripuit.

Arriſio, onis, f. das Anlachen. *Uſus.* Exordiuntur ab arriſione.

Arrodo, is, roſi, roſum, ere. nagen. *Syn.* Rodo, conſumo, perdo. *Uſus.* Rempublicam arrodere.

Arrogans, tis, com. gen. ſtoltz, hoffärtig. *Syn.* Inſolens, ſuperbus, temerarius. *Adv.* Stulte. *Phraſ.* *Arrogans tibi plus, quam æquum eſt*, du bildeſt dir mehr ein, als du biſt. Ardet, quam oporteat, te extollis. Nimium tibi tribuis, aſſumis. Nimium te effers, tibi places; aſſentaris tibi ipſi, & amas. Cum de te judicas, non rationem conſulis, non veritatem. Largior ipſe tibi plus, quam veritas concedit, vel plus quam veritati. Plus tibi aſſumis, quam deceat, conveniat, æquum ſit, ratio ferat, patiatur, concedat. Ita ſapis ac agis, ut ferri non poſſis. Superbia eſt prorſus non ferenda. Parem tibi neminem vis, te cunctis antefers. Omnes despicis, te unum ſuſpicis. Tibi places, atque exumas. Amas ipſe te ſine rivali. Omnia putas in te uno collocata. Fortunam ipſam minus eſſe te fortunatam putas. Perſuaſum habes, tuis te fortunis ipſam Fortunam anteire. Elati nimium animi es, & ſuperbia tumes, turgeſcis, intumeſcis, turges, inflatus es nimia. Arrogantiam tibi ſumis nimiam. Spiritus ſumis nimis arrogantes. Animos effers inſolentes. Spiritus tollis. Faſtu turges & inſolentia intolerabili. Superbe te circumſpicis. Te unum mirare; neminem præ te hominem putas. V. *Arrogo, ſuperbus, inſolens, faſtus.*

Arroganter, hoffärtig. *Syn.* Superbe, contumaciter. *Uſus.* Nihil atpere, nihil arroganter, turpiter, aut ſordide quidquam ab illo dictum. Contumaciter & arroganter ſcribere.

Arrogantia, æ, f. Hoffart. *Syn.* Superbia, inſolentia, contumacia, intoleratia.)(*Modeſtia.* *Epi.* Deſipiens, gravis atque intolerabilis, inanis, moleſtiſſima, odioſa, ſumma. *Uſus.* Sermo odioſæ arrogantiæ plenus. Ex arrogantia odium, ex odio arrogantia naſcitur. Alterius arrogantiam deprimere. V. *Ambitio, ſuperbia, inſolentia.*

Arrogo, as, avi, atum, are. ſich ſelber zumeſſen. *Syn.* Temere mihi tribuo, mihi ſumo.)(*Derogo.* *Phraſ.* *Non mihi tantum arrogo, tribuo*, ich bilde mir nicht ſo viel ein von mir, ſchreibe mir ſolches nicht zu. Non eam de me opinionem ſuſcepi. Non ſumo, aſſumo mihi tantum. Non ita mihi aſſentior. Non ita mihi placeo. Non ita me effero. Non in me tantum ſtatuo, pono, loco; non ipſe me tanti facio, æſtimo, pendo, puto, duco. Ad hunc ne ſapientiæ gradum pervenuiſſe non puto. Eam mihi ſapientiam contigiſſe non ſentio. Fateor eò me ſapientiæ non pervenuiſſe; eâ me ſapientia non eſſe, non usque adeo ſapere. Non præcerpo mihi hunc laboris tui fructum; alienam hanc laudem mihi non appeto; nihil mihi ex ea laude decerpo. Alii ad ſe trahant omnia: aſſumant ſibi in hoc præcipuam prudentiam; ego nihil iſtorum mihi vindico. Non iſtam aſciſco mihi ſapientiam; non eos tollo ſpiritus; non eam mihi ſumo arrogantiam. *Uſus.* Non hoc mihi ſumo & arrogo. *Tuto: non præſumo.* Multum tibi tribuo, illud mihi arrogo. V. *Vendico, ſumo.*

Ars, tis, f. Kunſt. *Syn.* Artificium, ratio faciendi, facultas, doctrina, ſcientia, diſciplina. *Epi.* Ampliſſima, abſoluta & perfecta, bona, difficilis, difficillima, divina, dux, certior quam natura, excellens, facilis, facilima, fidelis, humana,

in a-

inaudita, incompta, iners, intima, levis, loquax nimium, ludicra, magna & gloriosa, major & uberior, maxima, multa, mutua, nulla aut perennis, obscura & difficilis, opinabilis, optima, politissima, perfecta atque uber, plena delectationis, recondita, multiplex subtilisque; rhetorica, solers, sordida, summa, tanta, tamque fructuosa, tamque operosa, & perinde fructuosa, tanta tamque varia, tota. *Phras. Artes liberales discere* die freyen Künste erlernen. Artibus eruditi, quibus ingenia ad magnæ fortunæ cultum excitantur. Omnibus artibus liberalium studiorum excoli. Bonis ingenuis artibus; studiis bonarum artium; omnibus doctrinis eruditi; omnium doctrinarum studus, omnibus disciplinis imbui, institui. V. *Litteræ, humanus, disco, doceo. Usus.* 1. Ars est præceptio, quæ dat certam viam, rationemque discendi. Ars à natura proficiscitur. Artem efficit, pariè animadversio naturæ. Non omnia ad artem & præcepta sunt revocanda. 2. *Aliquem instituere*, in den Künsten unterweisen. Erudire, tingere, imbuere. 3. *Homo artibus præditus*, in den Künsten wohl erfahren. Qui disciplinas egregie coluit, percepit penitus, in arte multum versatus est. Ex omnibus ejus dictis ars extat. Quam quisque norit artem, in hac se exerceat. 4. *Artem abjicere*, von einer Kunst abstehen. Se ab arte abducere. 5. *Artem exercere*, eine Kunst treiben, üben. Artem facere, factitare, exercere, profiteri; operam dare arti.

Arteria, æ, f. Puls-Ader. *Epi.* Aspera, crebra, multa. *Usus.* Micat arteria, velut igneo motu palpitat, facile laeditur; abactis febribus acquiescit.

Arthriticus, a, um. der die Glieder-Gicht hat. *Syn.* Qui articulorum dolores habet.

Articulatè, deutlich. *Syn.* Clarè, apertè. *Usus.* Illam à me articulatè salutabis.

Articulatim, den Stück zu Stück. *Syn.* Separatim, sortim. *Usus.* Quæ fusè olim, ac liberè, nunc articulatim, distinctèque dicentur. Membra articulatim dividi.

Articulus, i, m. ein Glied. *Syn.* Nodus, junctura. *Epi.* Singuli. *Usus.* 1. Tertentia magnos habet articulorum dolores. 2. *Momentum, occasio, opportunitas, punctum temporis*, Augenblick, Gelegenheit. In ipso articulo temporis supervenit. Omnes commoditatis articulos novit. 3. *Membra & intervalla orationis*, Abtheilung einer Rede. Oratio sine nervis, sine articulis, flaccida, dissoluta. Articulis [illegible] distincta oratio. 4. *Articulus fidei. Vulg.* Glaubens-Artikel. Caput doctrinæ Christianæ, dogma Christianæ religionis præcipuum.

Artifex, icis, m. ein Künstler. *Syn.* Opifex; *stem*, Scions, peritus.)(*inscius. Epi.* Callidus egregius, politus, probus, summus, nitidus, scientes. *Adv.* Planè. *Usus.* 1. Artificem non fortuitò, sed quem præcepta & comprehensa tenere videmus, appellamus. *Magister, author.* Lehrer, Urheber. Græci dicendi artifices & doctores. Callidus comparandarum voluptatum artifex. Deus mundi artifex. V. *Opifex.*

Artificiosè, künstlich. *Syn.* Scitè, venustè, summâ artificiò, operè mirabili; politissimâ arte; arte exquisitâ, summâ, singulari; opera & artificiò præclaro. *Usus.* Artificiosè rem digerere.

Artificiosus, a, um. kunstreich. *Syn.* Habens artem, & vim artificii.)(*naturalis. Usus.* 1. Natura non artificiosa modo, sed plane artifex. 2. *Artificio præditus.* Artificiosum & divinum opus, künstlich verfertigtes Werck. Artificiosa divinandi genera. Præsensio artificiosa. V. *Naturalis, divinatio.*

Artificium, ii, n. Kunststück. *Syn.* Artificis industria, opus, actio, præstantia, opera; ars ipsa. *Epi.* Accusatorium, alienum, antiquum, callidissimum, commodum, dissimile aliorum, incertum, intimum, levius, maximum, mirum, proprium, singulare, sordidum ancillareque, suburbanum, summum, tenue & leve, urbanum, elegantius, magnum, necessarium, variium. *Usus.* 1. Omnia antiquo opere, & summo artificio facta. Non tam argenti illius, quam artificii cupidus fuerat. 2. *Astus, dolus*, List, Betrug. Homo artificio simulationis eruditus. Non tantum consilio, sed artificio pugnare. 3. *Ratio, disciplina, institutio, stella diligentia, studium, apparatus*, Weise, Manier, gar zu genauer Fleiß, nach der Kunst etwas zu richten. Orator in artificio acculatorio callidus. Suspicio artificii minuit dicentis authoritatem, fidem. Non ex eloquentia artificium natum est, sed contra. V. *Ars.*

Artolaganus, i, m. Brod-Küchlein. *Panis delicati genus, quaha sunt liba & placentæ. Usus.* Dedescendæ sunt tibi sportellæ tuæ, & artolagani.

Artus, us, m. Glied. R. *ab* ἄρθρον, *membrum. Syn.* Membrum. *Epi.* Mollis, tremulus. *Usus.* 1. Vehementer omnes ejus artus laborant. Omnibus artubus cruciatur. 2. *Articulus, commissura, nodus.* Gliedlein, Zusammenfügung. Omnibus artu-

rubus contremisco. Nervi atque artus [illegible] sunt, non temere credere.

Arundo, inis, f. ein Rohr. *Usus.* Arundine texta; stramentò intecta ædificia.

Aruspex, icis, m. Wahrsager. *Syn.* Extispex. *Usus* Aruspices, augures, arioli, conjectores, vates prædicunt, quæ extis significentur.

Aruspicina, æ, f. Wahrsager-Kunst. *Syn.* Ars auspicum. *Usus.* Aruspicinam facere, colere, exercere, solche Kunst treiben.

Aruspicinus, a, um. zur Wahrsager-Kunst gehörig. *Usus.* Libri rituales & aruspicini.

Arvum, i, n. Feld. *Usus.* Ager, campus, *Epi.* Frugiferum & fertile. *Usus.* Frugifera Alicæ arva.

Arx, cis, f. Schloß, Festung. *Syn.* Castellum. *Epi.* Alta, communis, tota. *Usus* 1. Amissò oppido arx munita retenta est. 2. *Perfugium, præsidium,* Zuflucht, Aufenthalt. Roma arx omnium gentium. Excisi ex illo templo arcem improbitatis, cubiculum forensis latrocinii.

As, assis, m. ein Heller. *Nummus minimus,* die kleinste Römische Münze von 2. oder 3. Pfenning. *Usus.* 1. Negat, se vel assem daturum. 2. *Totum cujus divisio est in duodecim assis partes.* Ex asse hæres, ein völliger Erbe.

Ascendo, is, di, sum, ere. aufsteigen. *Syn.* Scando. ✕ *descendo. Adv.* Alte, gradatim, omnino non, sensim, in partem. *Phras.* 1. *Ascendit in montem,* er ist auf den Berg gestiegen. Gradum fecit ad montis fastigium; in montem, in jugum montis ascendi arduò ac difficili evasit. Endus est, & loci iniquitatem exsuperavit; montis jugum petiit; per ardua saxa, horrentibus scopulis gradum intulit, in summum civi jugum leni gradu ductus est; in ardua evasit; montis fastigium cursù subiit. 2. *Ascendere in classem altiorem,* in eine höhere Schul aufsteigen. Ingredi majorum studiorum rationem; gradum studiorum altiorem conscendere; gradum facere ad superiorem studiorum classem; in scholam superiorem adsciscci; absolvi ab inferiore studiorum classe, donari altiore. 3. *Non ascendere ad classem altiorem,* nicht aufsteigen in die höhere Schul. Prohiberi ab scholæ superioris; depelli de superioribus altioris, rejici, excludi, repulsam ferre, prætemi, cum de evehendis in classem superiorem literarum alumnis sententiæ feruntur. *Usus.* Quibus veluti gradibus in cœlum me ascendisse credebam. Ascendere in oppidum. Ascendere, & in altiorem locum virtute pervenire.

Ascensio, nis, f. das Aufsteigen. *Syn.* Ascensus. *Usus.* Quæ fuerit ascensio, dicam.

Ascensio Domini, Himmelfahrt Christi. Christi reparatoris in cœlum ascensus. Triumphalis Christi in cœlum reditus. Dies ascendenti in cœlum liberatori hominum Christo sacra. Dies memoria triumphalis Christi in cœlum reditûs celeberrima.

Ascensus, us, m. Aufsteigung. *Usus.* Oppidum est arduo ascensu & difficili. Ad honoris amplioris gradum hic primus ascensus esto.

Ascia, æ, f. Beil. *Syn.* Dolabra. *Usus.* Asciâ poliri lignum.

Asciscо, is, scivi, scitum, ere. herzu ruffen, zueignen. *Syn.* Appeto, approbo. ✕ *rejudio. Adv.* Undique. *Usus.* 1. Natura ipsa voluptatem asciscit, dolorem reprobat. Hæc senatus populusque ascivit, gutheissen. 2. *Adscribo, adjungo, annumero,* darzu nehmen, zugesellen. Plurimos ad ejus sceleris fœdus, societatem ascivit. Boni bonos sibi asciscunt, & diligunt. In civitatem asciscere quempiam. 3. *Retineo, comparo, seligo,* behalten, bekommen, erwählen. Consuetudinem aliquam, leges certas sibi asciscere. Laudem sibi asciscere. Me patronum ascivit. Inest in eo ascitus quidam, ac minime nativus lepor. Non eam mihi sapientiam asciscо. V. *Adjungo.*

Ascribo, is, psi, ptum, ere. zuschreiben, *Syn.* Adjungo, asciscо, assigno. *Adv.* Vulgo. *Usus.* 1. Ad judicium tuum sententiam ascribo meam, ich halte es mit dir. Tu me tuis laudibus socium ascribis. Quæso in numerum tuorum, in tuam amicitiam me adscribe. 2. *Assigno, tribuo,* zueignen, zumessen. Bonos exitus Diis adscribimus; *Vulg. imputamus.* 3. *Immatriculo, cooptо. Vulgo;* aufnehmen, einschreiben. Homo Tarsensibus ascriptus. Smirnæ, Epheso ascriptus. 4. *Litteris aliquid inserere,* darzu schreiben. Cajus salutem tibi adscribit, Cajus schreibet einen Gruß an dich dazu. V. *Adscribo.*

Ascriptio, nis, f. Zuschreibung. *Usus.* Declarat ista adscriptio.

Asinus, i, m. ein Esel. *Epi.* Onustus auro. *Usus.* 1. Longum est, persequi multorum vitia, & asinorum. 2. *Transl. ad homi-*

hominem segnem, fauler Mensch. Quid nunc te, asine, litteras docuam? non opus est verbis, sed fustibus.

Asotus, i, m. aller Wollust ergeben. *Syn.* Prodigus, in luxum effusus. *Epi.* Acerbus, mundus & elegans, non religiosus. *Usus.* Asoti, mundi, & elegantes optimis cocis, pistoribus, aucupio, piscatu, venatione.

Aspectabilis, e. *gen. comm.* Beschauenswerth, sichtbarlich. *Syn.* Quod sub aspectum cadit. *Usus.* Corporeum & aspectabile, idemque tractabile est omne quod natum est.

Aspecto, as, avi, atum, are. stets anschauen. *Syn.* Intueor, aspicio. *Usus.* Quid me aspectas?

Aspectus, us, m. das Anschauen, Angesicht. *Syn.* Aceres. *Epi.* Acris, defixus. *Usus.* 1. Roma ad aspectum venusta. E primo tui aspectu voluptatem maximam cepi; cura omnes considere. 2. *Praesentia, conspectus*; Gegenwärtigkeit. Adhibere copias in aspectum hostium. Aspectum, praesentiam hominum vitare. Plura sub uno aspectu ponere. 3. *Acies oculorum*, Augen-Licht. So em intuens aspectum amisit. Ista sub aspectum cadunt, veniunt. Orator in contentione utatur aspectu acri.

Aspello, is, puli, pulsum, ere. hinweg treiben. *Syn.* Pello, depello. *Usus.* Longe à patria aspellor. V. *Pello.*

Asper, a, um, rauh, hart. R. ab ἄσπερος, *Incultus, non seminatus. Syn.* Scaber durus, haben aliquid asperitatis.)(*Levis, lenis. Usus.* 1. Loca aspera, & insalubria. 2. *Transl.* Homo moribus asper & durus, ein rauher und grober Mensch. Aspera, tristis, horrida oratio. V. *Agrestis, durus.*

Aspere, rauh, hart. *Syn.* Durè, severe, rigidè, acerbè.)(*Leniter. Usus.* Aspere & vehementer loqui, accusare. Asperè, ferociter, libere dicta. Asperrimè eum tractavit.

Aspergo, is, sparsi, spersum, ere. besprengen. *Syn.* Respergo. *Adv.* Leniter, temere. *Usus.* 1. Sacer carnem, aras sanguine aspergere. Asperta temerè pigmenta in tabula. 2. *Transl. Maculo*, bemackeln. Dignitati alicujus maculam, labemque aspergere. Hujus facti non modo infamiâ, sed & suspicione ego quam fui aspersus. 3. *Affico, adjungo, tribuo*, einen Zusatz geben. Comitati gravitatem aspergere, sales orationi. Aliquid in litteris aspergere. Hæreditatis particulam homini aspergere. V. *Conspergo.*

Asperitas, tis, f. Rauhe. *Syn.* Salebra. *Epi.* Judicialis, rustica. *Usus.* 1. Viarum, saxorum asperitates, rauhe Wege. 2. *Transl.* In his rerum asperitatibus, temporum angustus, morem tibi tamen gero, bey diesen schweren Zeiten &c. agrestem, inconcinnam, nativam asperitatem humanitate adicta condire. V. *Durus, inhumanus.*

Aspernatio, nis, f. Verwerfung. *Syn.* Contemptio, contemptus. *Usus.* Perturbationes animi ex aspernatione rationis evenunt. V. *Contemptus.*

Aspernor, aris, atus sum. verachten, verwerfen. *Syn.* Respuo, repudio, reculo, rejicio, fugio, abhorreo.)(*Affecto, amo, consector. Adv.* Admodum, aperte. *Usus.* Hæ eorum querimoniæ aspernandæ non sunt. Nemo est, qui te non oculis fugiat, animus respuat, recordatione ipsa perhorrescat, ac animo aspernetur. V. *Abhorreo, despicio, contemno.*

Aspersio, nis, f. Besprengung. *Syn.* Respersio. *Epi.* Fortuita, sumptuosa. *Usus.* Fortuita aspersione commaculatus.

Aspicio, is, spexi, spectum, ere. ansehen. *Syn.* Conspicio, intueor, contueor, aspecto, contemplor. *Adv.* Decore, furtim inter se, strictim. *Phil. Hominem am aspexi*, ich habe diesen Menschen lang angesehen. Conjecti in hominem oculos; obtutumque in illo defixi. Oculos de homine numquam dejeci; in ejus vultu diu hæserunt oculi mei. Os, oculosque in hominem converti. Hominem oculis probè collustravi. Aspectu ejus oculos diu pavimeos. Oculos adverti penitus. Oculos ad hominem adjeci attentè; intentâ immotaque acie contemplatus sum. Oculos à vultu hominis nunquam movi. Intendi in hominem oculos; obtutum fixi. Diu in ejus vultu moratus sum. *Aspicio loci situm*, ich beschaue die Gegend & das Orth. Perlustro oculis; oculis metior regionem omnem. Oculos collium nemorumque spectaculo, quæ locum coronant, impleo. Regionem loci omnem oculis oleo, usurpo. Ludentis eô locô (ut naturæ spectacula oculis capiam. Oram omnem felicissimi littoris oculis mantio, tradoque diligenter. 3. *Corpus tot vulneribus deformatum ab omnibus aspicitur*, der verwundete Leichnam wird von allen angeschauet. Ante omnium oculos versatur; in omnium oculos venit;

ſpectaculo eſt omnibus; omnium in ſe oculos advertit. Omnium oculi in tam [illegible] ſpectaculum ſunt converſi. 4. *Sæpe homo eum oculo aſpicere*, einen ſcheel anſehen. Torvoli vultu, luſcis oculis ſuam; torvè luſcine, acriterque inſuetum hominem obire. 5. *Non aſpicere ad ſecum ſpectare*, ſich, daß man dieſe Sache nicht anſehe. Contagionem aſpectus fugio; ne oculis quidem contagioſum ſpectaculum tam ſordidum ſpectaculum. Refugit oculus tam atrocis [illegible] ſpectum; aſpectum flagitii [illegible]. A conſpectu tam indigno [illegible] me averto; oculos removeo. *Ep.* Oratorius vim [illegible] aſpexit. V. *Intueor.*

Aſpiratio, nis, f. das Anhauchen. *Syn.* Exſpiratio. *Uſus.* 1. Plurimæ ex conſonantibus, & diſparili terrarum aſpiratione. 2. *Ut ſtus.* Romani aſpiratione in locis vocalibus utebantur. 3. *Spiratio*, Athem. Eſt ejus cum aſpiratio gravis, ſpiritalem. Actus aſpirationis animadies ſentiemus.

Aſpiro, as, avi, atum, are. anhauchen, nach einem trachten. *Uſus.* 1. *Spiro*, wehen. Aſpirant auræ in meliorem. 2. *Tendo*, ſtreben, trachten. Nemo ad alienum conſilium, niſi vocatus, aſpirare debet. Nemo ad laudem beatam Scipionis adhuc aſpiravit. In curam aſpirare. Aſpirare ad fortunam ſuperiorem; animum ad ſpem liberalioris fortunæ adhibere, adjungere. 3. *Ferre*, ſtattig ſeyn. Labori fortuna aſpiravit. In rebus difficilioribus aſpirare animi. 4. *Accedo*, herzuſommen. Impetivi omnes adhuc, ne hoſtes ad nos, ad urbem ſpirent. Aſpirare in curam. V. *Deſidero, ambio.*

Aſpis, idis, f. eine Schlange. *Uſus.* Aſpide ad corpus admota ſe ſuſtulit.

Aſportatio, nis, f. das Hinwegtragen. *Ept.* Fruſtilidia. *Uſus.* Earum ſtatuarum demolitio, & aſportatio difficilis videbatur.

Aſporto, as, avi, atum, are. hinwegtragen. *Syn.* Aufero. *Uſus.* Multa de ſuis rebus aſportarunt. V. *Tollo, removeo.*

Aſperum, i, n. ſcharfigter Ort. *Syn.* Locus aſper & abruptus. *Uſus.* Tabernacula facere in aſperis, & inæquabili ſolo.

Aſſecla, æ, m. einer, ſo ſich aller Orten einſtellt. *Syn.* Aſſectator. *Uſus.* Aſſectatores [illegible] meretricum aſſeclæ, Legatorum, Prætorum aſſeclæ.

Aſſectatio, nis, f. Nachfolgung, Begleitung. *Uſus.* Teneres homines divitum aſſectatione ſe ſuſtinent.

Aſſectator, ris, m. Geleitsmann, Nachfolger. *Syn.* Aſſecla. *Ept.* Vetus. *Uſus.* Aſſidua cum aſſectatorum & amicorum copia obſidet.

Aſſector, aris, atus ſum, ari. [illegible] nachfolgen. *Syn.* Sector. Deſcomitari in itinere; aſſectari *ferè per urbem.* *Uſus.* Aliquem aſſectari in petendo magiſtratu. V. *Comitor, ſector.*

Aſſenſio, nis, f. Bewilligung. *Syn.* Aſſenſus, approbatio, applauſus, plauſus. X *Diſſenſio.* *Ept.* Fauſa, firma & conſtans, indocilis, populares, voluntaria; creata, vera, nec ficta, nec occulta. *Uſus.* 1. Ea oratio omnium admiratione, approbatione populari, omnium attentione audita eſt, daß Alle darüber in Verwunderung und Beyfall entbrennet. 2. *Conſenſio*, Rathe. Aſſenſio fieri non poteſt, nulla re ſeria exorta. & V. *Conſenſio, concordia.*

Aſſenſor, oris, m. der bewilliget. *Uſus.* Tu ex omnibus ſolus aſſenſor non fuiſti.

Aſſenſus, us, m. Bewilligung. *Syn.* Aſſentio, approbatio. *Uſus.* Aſſenſu ſe ſuſtinere. Aſſenſum remittere, cohibere, nicht beypflichten. Aſſenſu aliquid ſuo comprobare, gutheiſſen.

Aſſentatio, nis, f. Schmeicheley. *Syn.* Adulatio, blanditiæ. *Ept.* Adjutrix vitiorum, callida, faceta, moleſta, minus non digna homine aliquo, perniciosa, turpis. *Uſus.* Aſſentationem & blanditias in Cæſaris conſuetudinem immiſit; durch Heucheln hat er ſich Cäſars Gunſt zu gewinnen. Aſſentatione ejus benevolentiam collegit; gratiam aucupatus eſt. Homo ad aſſentationem eruditus. Abjuvenda eſt vitiorum adjutrix aſſentatio.

Aſſentatiuncula, æ, f. das Liebkoſen. *Uſus.* Aſſentatiunculâ quâdam aucupari gratiam.

Aſſentator, oris, m. Schmeichler. *Uſus.* Adulator, homo ad aſſentationem eruditus, ad voluntatem dicens. *Ept.* Græculus; perniciosus. *Uſus.* Cave aſſentatoribus aurem præbeas, traue den Schmeichlern kein Gehör geben. Aſſentator græculus ad alterius non rectum & voluntatem, ſed vitium

etiam, atque nutum convertitur. Assentatores divitum levitatem voluptate quasi titillantes. V. *Adulator.*

Assentatorié, schmeichlerisch. *Usus.* Traterne te, non assentatorié admoneo.

Assentio, is, sensi, sensum, ire. beyfallen. *Syn.* Assentior, cum aliquo sentio, approbo, concedo.)(*Nego, dissentio. Usus.* Cave, ne multitudini temere assentias.

Assentior, iris, sensus sum. beyfallen, übereinstimmen. *Syn.* Assentio, cum aliquo sentio, probo, in sententiam alicujus eo, discedo, discessionem facio.)(*Dissentio. Adv.* Apertè, arroganter, certè, facilè, fallò, frequenter, imbecillius, libenter, omnino, paullum, planè, prorsus, rectè, temere, valdè, vehementer. *Phras.* 1. *Senatus universus mihi assensus est*, der ganze Rath ist mir beygefallen. Senatum assentorem habui universum. Senatus assensû suo sententiam meam approbavit; adsit patratus mihi est; in meam sententiam discessionem fecit. Universi ordinis senatorii assensionibus nec tacitis, nec occultis sententiam peregit. Favit sententiæ meæ; probavit, toto capite annuit senatus, quæ dixi. Subsensit orationi meæ, summâ voluntate acquievit; summo animo assensus est senatus. Accepta est sententia mea summâ approbatione senatûs. Senatus excepit assentiû vocem meam; mihi accessit; in sententiam meam ivit. In sententiam meam senatorii ordinis omnes curiâ vadere coperunt. Sedenè cœpit senatui mea opinio. Ad meum judicium certatim cæteri sententiam suam adscripsêre, sententiæ meæ se adscripsêre; calculum suum adjecêre. 2. *Assentior iis, qui cum republica sentiunt*, ich falle diesen bey, so es mit der Republic halten. Eorum sententiæ sum; cum iis facio; iis accedo, qui &c. Meus cum iis sensus congruit; nihil ab iis mea dissentit, discrepat opinio; eorum sequor sententiam; meum judicium cum iis conjungo; meam ad illorum sententiam aggrego; ab illorum judicio non abhorret sententia mea, qui &c. Congruit cum illorum opinione sententia mea, discrepat inter me & eos nulla est; controversia nihil est; controversia mihi cum iis nulla intercedit; convenit inter me & eos; idem mihi atque iis placet, arridet; idem est meus, ac eorum sensus, qui cum republica sentiunt. V. *Consentio, sententiam.* *Usus.* De ea re ubi assentior. Omnia ubi assentior.

Assentor, aris, atus sum. schmeicheln. *Syn.* Adulor, blandior. *Phras.* *Non deerunt, qui tibi assententur*, es werden allezeit einige seyn, die dir schmeichlen. Qui assentationibus, & blanditiis in suam se consuetudinem insinuent; gratiam aucupentur; qui multa dent auribus; auribus serviant; omnia ad voluntatem dicant; qui laudes in te conferant ad colligendam gratiam; ad gratiam inundam; qui laudes auribus largiantur, non veritati; qui id laudibus ingentis spectent, ac sequantur, ut animorem sibi tuum eo artificiô adjungant; qui spem tuam ac animum solitâ varietate illiciant; in omnem adulationem se componant; aurésque tuas blanditiis imbuant. *Usus.* Ne credas, ne tibi assentari omnia. Imperavi mihi, tibi assentari omnia. V. *Adulor.*

Assequor, eris, secutus sum, sequi. erreichen, erlangen. *Syn.* Consequor, nanciscor.)(*Amitto Adv.* Aliquis quid, celeriter, facilè, gradatim, optimè, prudentius, subtilius. *Usus.* 1. Summos honorum gradus, laudem, immortalitatem virtute assecutus est. Magistratum assequi. 2. *Ejus.* erreichen. Nemo illius prudentiam, eloquentiam, nemo ejus in rempublicam merita assequetur, es wird ihme niemand an Vernunft, Wohlredenheit &c. gleich thun. *Adv.* *Intelligo, conjicio*, errathen, verstehen. Eam rem dudum conjecturâ & suspicione assequebar. Scriptum tuum obscurum, & cogitationem nemo assequitur. V. *Obtineo.*

Asser, ris, m. ein Bret. *Syn.* Tabula. *Usus.* Asseres ferreo unco præfigere. Querni asseres.

Assero, is, ui, ertum, ere. bestättigen. *Syn.* Affirmo, vendico. *Usus.* Aliquem in servitutem asserere. In causâ liberali aliquem manu asserere, *de servitute eximere*, von der Dienstbarkeit los machen. Procurationem aliquam, nomen sapientis sibi asserere. V. *Assevero, affirmo.*

Assertio, nis, f. Bestättigung. *Usus.* Dicunt Academici, nihil oportere neque profiteri, neque affirmare quemquam, neque assertione approbare.

Assertor, oris, m. Erretter der Freyheit. *Syn.* Vindex alienæ libertatis. *Usus.* Assertorem puellæ vocat Claudium.

Asser-

Asservio, is, ivi, itum, ire. dienen. *Syn.* Servio. *Usus.* Qui volunt exclamare, ab corpore contentioni vocis asservi-unt.

Asservo, as, avi, atum, are. behalten. *Syn.* Servo. *Adv.* Diligenter. *Phras.* Fugis asservo diligenter, ich behalte das Entrinnen fleißig aus. Sepositas & reconditas habeo; intentissimâ custodiâ servo, conservo; hyemi repono, condo. *Usus.* Asservari interim hominem jussit. Scripturam tuam sub signo habeo, & fideli custodiâ asservo, ich halte deine Schrift unter Hut.

Assessio, nis, f. Beysitz. *Usus.* Oblatumne te putas, quæ tua fuerit assessio, oratio, existimatio.

Assessor, oris, m. Beysitzer. *Syn.* Qui jus dicendi causâ principi assidet. *Usus.* Lacedæmonii regibus suis augurem assessorem dederunt.

Asseverantèr, bestiglich, gewißlich. *Syn.* Affirmate. *Usus.* Asseveranter cum eo locutus sum. V. *Certe.*

Asseveratio, nis, f. Bestättigung. *Usus.* Omni asseveratione tibi affirmo.

Asseveto, as, avi, atum, are. bekräfftigen, behaupten. *Syn.* Affirmo. *Adv.* Firmiter, pulcrè. *Usus.* Ego nec asseveravi nec contendere autem. Id sese factorum firmissimè asseveravit. Vid. *Affirmo.*

Assideo, es, sedi, sessum, ere. dabeysitzen. *Syn.* Præsideo. *Usus.* Simul ac assedisti, finis omnis surrexit. Amicis in hortulo assidere.

Assido, is, sedi, sessum, ere. hinzusitzen. *Syn.* Considio, contideo, sedeo. *Usus.* Simul assidamus, si videtur.

Assidè, emsiglich. *Syn.* Continenter, totidem, quotidie, omni tempore, dies & noctes, diem & noctem, nullo temporis puncto intermisso. *Phras.* 1. *Assidere otiosis vacas*, du studierest ohne Unterlaß. Assiduitate & consuetudine quotidianâ literis das operam. Horam à lectione nullam aut vacuam. Libros de manibus nunquam deponis. Nullam ea assiduitate interpellationem laboris. Nec noctu, nec interdiu à literis conquiescis. Perseverantissimâ studiô ad libros hæres. In literis voluntaris. A literarum tractatione nunquam animum remittis, avocas; à labore studiorum ne momentum quidem temporis respiras. Operam in litterarum studia sine intermissione confers. 2. *Assidue causas agit*, er hat immerfort Gerichts-Händel abzuhandeln. Assiduus usque forum premit; per omnes dies forum calefacit; temporis omne otium forenses illi causæ eripiunt. V. *Semper.* *Usus.* Assiduissime mecum fuit.

Assiduitas, tis, f. Emsigkeit. *Syn.* Perseverantia, opera quotidiana, diligentia. *Epi.* Nimia, pergrata, præclara, quotidiana & summa. *Usus.* 1. Talis erat ejus in rempublicam assiduitas, labor, diligentia. Quotidiana amicorum assiduitas & frequentia. 3. *Frequentia*, öfftere Wiederholung. Assiduitate omnis literarum, quâm excusatione officium explere stude. Assiduitate bellorum, malorum, sensum omnem humanitatis amisimus. V. *Assidue, diligentia.*

Assiduus, a, um. emsig. *Syn.* Continuus, frequens, diligens. *Usus.* Assiduus mecum fuit est. Assidua & diligens scriptura. Ad incudem assidui. Febricula assidua.

Assignatio, nis, f. Verordnung. *Syn.* Attributio. *Epi.* Firma, nova, rata. *Usus.* Cæsar venditiones & assignationes Sullanas ratas habuit. Assignatio agrorum.

Assigno, as, avi, atum, are. zuordnen. *Syn.* Attribuo, tribuo, adscribo. *Adv.* Æqualiter, publicè, quoquo versus. *Usus.* Duo jugera colono assignavit. Meis occupationibus assignato, si rarius scribo. Id non tam prudentiæ, quam perfidiæ assignandum est. V. *Asscribo.*

Assilio, is, ivi, & ui, ultum, ire. hinzuspringen. *Syn.* Aggredior, invado. *Phras.* *Assilire in urbis mœnia*, einen Sturm, Assault, wagen. Invadere urbem; impetum, impressionem facere in mœnia; irrumpere in mœnia; in mœnia cursu subire; crebris assultibus aditum urgere; extremam oppugnationem inferre; copias omnes ad expugnandam urbem admovere. *Usus.* Non assiliendum statim est ad argutum illud genus. V. *Impeto, invado, aggredior.*

Assimilatio, nis, f. das Gleichmachen.

Assimilis, e. gen. com. gleich. *Syn.* Similis. *Usus.* Assimilis spongiæ mollitudo in pulmonibus.

Assimulo, as, avi, atum, are. vergleichen. *Syn.* Confero, compare, compono. *Usus.* Colores assimulare.

Assimulo, as, avi, atum, are. verſtellen. *Syn.* Simulo. *Usus.* Non me capies aſſimula à illâ ſpecie virtutis. Aſſimulata amicitia. V. *Simulo.*

Aſſimulatio, onis, f. Verſtellung.

Aſſis, is, m. ein Heller. V. *As.*

Aſſisto, is, ſtiti, ſtitum, ere. bey einem ſtehen. *Syn.* Adſto, aſſideo. *Phraſ. Aſſiſtere moribundo*, einem in Todes-Nöthen beyſtehen. Confirmare aliquem ſuprema vitæ tempore, quò de ſalute anima diſceptat; ſuccurrere in extremo certamine: ſtruere in ſupremis; comparare ad ſupremum certamen; adjuvare morientem illa hora, quæ de omnibus annis ſert ſententiam; morienti adeſſe, animam agenti præſto eſſe; ad ultimum usque anhelitum aſſidere; quæ ſupremo vitæ tempori tribui ſoient, pietatis & charitatis officia præſtare. *Usus.* Accede nate, aſſiſte, aſpice. Cocles contra omnes hoſtium copias unus in ponte aſſitit. Ad ſores aſſiſtite. V. *Juvo, opitulor, adjumentum.*

Aſſoleo, es, aſſolitus, ere. pflegen. *Syn.* Soleo. *Usus.* Illa, quod aſſolet, me convenit.

Aſſuefacio, is, feci, factum, ere. gewöhnen. *Syn.* Uſû docco. *Usus.* In rebus, quibus ſue & natura, & voluntas, & conſuetudo aſſuefecerat &c. Se labore quotidiano, ſe armis aſſuefacere. Legibus parere & Romanor. imperio cæteras gentes aſſuefecit. *Jungitur cum ablativo.*

Aſſuefco, is, ſuevi, ſuetum, ere. ſich gewöhnen. *Syn.* Conſuetudinem, exercitationemque capio.)(*Deſuefco. Phraſ.* 1. *Nondum laboribus aſſuevisti*, du biſt der Arbeit noch nicht gewohnt. Nondum laboribus aſſuetus, aſſuefactus es. Labores ferre nondum conſuevisti; labores nondum ſatis expertus es, ſenſiſti, tuliſti. Nondum in laboribus es plene verſatus, exercitatus. Rudis, miles es in laboribus. Nondum manus tuæ operæ concalluere; labor nondum callum induxit. In laborandi te conſuetudinem nondum adduxiſti. 2. *Jam aſſueri malis*, ich habe das Unglück ſchon gewohnt. Diuturna deſperatione obduruit animus ad novum dolorem. Obduruí jam ad iſta. Jam uſû obdurui, & percalluit patientiâ. Diuturnâ malorum conſuetudine jam callum obduxit ſtomachus meus. Aſſuetudine malorum obduratus jam eſt animus. Infantia tua, miſeriæ ſunt à puero tuo malis. Duratus jam eſt animus malis & laboribus. Conſueta habeo pericula jam omnia. 3. *Aſſueri jam his negotiis*, ich habe dieſe Geſchäfte ſchon gewohnt. In iſtarum rerum ſtudio dudum verſatus ſum, conſenui: familiaria mihi jam ſunt negotia iſta; jam in morem induxi earum rerum procurationem; jam in conſuetudinem veni eorum negotiorum. *Usus.* Aſſiduitate quotidianâ aſſueſcunt animi. Homo mendacis aſſuetus. V. *Conſuetudo.*

Aſſuetudo, inis, f. Gewohnheit. *Syn.* Conſuetudo. *Usus.* Aſſuetudine mali obfirmaverant animos. V. *Aſſuefco.*

Aſſula, æ, f. Brettlein, Schindel. *Syn.* Aſſerculus. *Usus.* Aſſulæ ſecuribus excuſſæ.

Aſſulatim, Stück-weis. **Syn.* Minutatim, in aſſulas. *Usus.* Pulſando aſſulatim ſecubus exitium aſſero.

Aſſultus, us, m. Anlauff. **Syn.* Impetus, impreſſio aſſiliendo facta. *Usus.* Varius aſſultibus aditum urgere.

Aſſumo, is, ſumpſi, ſumptum, ere. zu ſich nehmen. *Syn.* Accipio, ſumo; *item:* coopto, recipio, adſciſco. *Adv.* Aliunde, extrinſecus, foris. *Usus.* 1. Ad ſtudia noctis aliquantum aſſumo, ich verwende auch etwas von der Nacht zum Studiren. Quod alteri detrahis, tibi aſſumis. In ſenatum, conſilium, ſocietatem aſſumi, recipi, adſciſci, coptari. 2. *Tribuo, arrogo*, zueignen. Nihil mihi aſſumo, quod quenquam poſſit offendere. 3. *Argumentor, concludo.* Aſſumis, quod probare non potes, du gründeſt dich auf etwas, das du nicht beweiſen kanſt.

Aſſumptio, nis, f. Aufnehmung. *Ratio argumentandi. Epi.* Extrema, infirma, perſpicua. *Usus.* Aſſumtio eſt, per quam id, quod ex propoſitione ad oſtendendum pertinet, aſſumitur.

Aſſumptio B. M. Virginis, Mariä Himmelfahrt. Aſſumtæ in cœlum virgineæ Matris feſtus dies; Auguſtiſſimæ DEI Parentis in cœlum commigratio; aſſumtæ in cœlum magnæ Matris annua memoria; lux feſta, triumphalis dies totô orbe feſtus, ac celeberrimus evectæ in cœleſte domicilium cœli Reginæ; ſacer, ſacratus memoria | aſſumptæ in cœlum DEI genitricis dies.

Aſſumptivus, a, um. zu ſich nehmend. *Usus.* Juridiciales partes duæ ſunt; altera abſoluta, altera aſſumptiva.

Aſſus

Asso, is, ui, utum, ere. annähen. *Syn.* Sutor assuo. *Usus.* Purpureum pannum assuere.

Assurgo, is, surrexi, surrectum, ere. aufſtehen. *Syn.* Honoris causa surgo. *Usus.* 1. Nemo hodie assurrexit, decessit, nemo saluta.it, es hat niemand Ehrenhalber aufgestanden, oder gerichen; es hat dich niemand gegrüſſet. 2. *Animus sio*, hoher werden. Ædificium assurgit. V. *Surgo.*

Assus, a, um. gebraten. *Syn.* Torridus, aridus. *Usus.* Pro isto asso sole nitidum, nocturnoque repetemus.

Ast, aber. *Usus.* Crebrò scribis; ast' ego scripsi.

Astuo, is, ui, utum, ere. nebenzuſtellen. *Syn.* Juxta colloco, admoveo. *Usus.* Olla ad ignem admovere.

Asto, as, stiti, statum, are. dabey ſtehen. *Usus.* In meo conspectu intrepidus astat. V. *Assto.*

Astricte, ſtreng zuſammen. *Usus.* Oratio non astricte, sed remissius numerosa.

Astrictus, a, um. verbunden verpflichtet. *Usus.* Non hæc tam arcta sunt & astricta, ut laxari nequeant. Nulla necessitate adstrictus. Verborum adstricta comprehensio.

Astringo, is, strinxi, strictum, ere. verbinden. *Syn.* Alligo, obligo. ✕ *Relaxo, Adv.* Arcte astrictus. *Usus.* Aliquem bibi vel metu, vel spe, vel præmiis, vel armis, vel legibus, vinculo sempiterno astringere. Magno te sceleri; voluptatibus, libidinibus astringere. Astringere suam fidem alicui, oratione manum, mercede se astringere. *Jungitur cum Astat,* V. *Obligo, adjungo.*

Astrologia, æ, f. Sterndeut-Kunſt. *Syn.* Astrorum scientia, astrorum cognitio, studium siderum; studium dimetiendi cœli. *Usus.* Cave Astrologiam divinantem contemnas.

Astrologus, i, m. Sterndeuter. *Syn.* Interpres astrorum. *Epi.* Novus, summus. *Phras.* Qui sidera curius & motus numeris persequitur, studio siderum ducitur; unicus cœli siderumque spectator; qui siderum motus scite spectat; cœlestium notitia gaudet; cœli ac siderum peritus; studiosus rerum cœlestium; qui siderum motus, ac statas temporum vices ostendit; qui astrorum cognitione excellit, qui in studio dimetiendi cœli versatur. *Usus.* Astrologorum vanissimæ prædictiones.

Astrum, i, n. Gestirn. *Syn.* Sidus, stella. *Epi.* Clarum, conglobatum, cruentum, errans, rotundum. *Usus.* Astra suspicere. In aëre volvuntur astra, & se suo nixu conglobata continent.

Astus, us, m. List. *Syn.* Astutia. *Usus.* Non placuere majoribus nostris astus. V. *Astutus.*

Astute, listiglich. *Syn.* Callidè. *Usus.* Nihil temerè dicas, nihil callidè reticeas. V. *Callide.*

Astutia, æ, f. List, Betrug. *Epi.* Confidens. *Usus.* Ejus vel confidentiæ astutiæ, vel callidæ audaciæ relistes. V. *Dolus, Fraus, Malitia.*

Astutus, ă, um, listig. *Syn.* Callidus, vafer, veterator, veteratorius, malitiosus. ✕ *Ajentus simplex, Adv.* Maxime. *Phras.* 1. Est homo ingenii occulti multiplicis, & tortuosi, er ist ein listiger Mensch. Ex fraude, fallaciis, mendacio constare totus videtur. Peritissime & callidissime se obtegit. Homo est, qui cornicum oculos configat; qui plura astù, quam virtute perficiat. Colubrinò est ingenio; expromptæ memoriæ & astutiæ homo; veterator solertissimus. Versutior, quam rota figularis. *Comice.* Calliditate valet, dolos venditandi gnarus est; ingenium gerit callidum. Vir calliditatis est acerrimæ; emunctæ naris, vel purgatæ. Homo est, qui semper strophas inveniat. Vafritiè, astutiâ, calliditate vincat, anteit. reliquos. Astutiâ nemo illi conferendus, æquandus, componendus, comparandus; ad eam astutiam, qua iste utitur, aspirare nemo potest. 2: *Astutum nihil displicent,* ich kan die listigen Leute nicht vertragen. Non amo astus, artes simulandi, fraudem artificiò tectam; mores ab aperta quadam simplicitate alienos. Fucum ac fallacias odi; vafritiem, nimiam calliditatem, astuta, fabra ingenia naturali odio prosequor. V. *Fraus, malitiosus, deceptio. Usus.* Homo versutus, obscurus; astutus, fallax, malitiosus, callidus, veterator; vafer.

Asylum, i, n. Freyheits-Ort. *Syn.* Locus perfugii. *Usus.* Asylum aperit. Plebs sub tutela inviolati templi aut libertatem, aut impunitatem adipiscitur. Ea religione, & eo jure sancto, quo sunt templa, quæ Asyla Græci appellant, Aram sibi parare & Asylum.

At, aber. *Syn.* Sed, atqui, verum. *Usus.* 1. Honorifice loqueris, at aspere agis. 2: *Cæterum,* aber doch, im übrigen. At mecum quomodo egit? At enim quærit Socrates, quid sit? 3. *Saltem, tamen,* jedoch, wenigstens. Si non bonam, at aliquam rationem affero. Si minus re-

at verbis benevolus esto. Si minùs sapiens est, at amicus certe. 4. *Amplificantis*, eine Sache zu erheben. Plato dixit, at quantus vir, Plato hat es gesagt; und was für ein grosser Mann war solcher. 5. *Sibi obtendentis & respondentis.* At morbus commodus est? Quis verò illo asperior? er ist aber vielleicht doch höflich? aber wer ist rauher, und ungeschickter, als er?

At at, Abe. *Interjectio timentis.*

Ateenim, aber. *Syn.* Verùm, verum enimverò.

Ater, tra, trum, schwarz. *Syn.* Niger.)(*Albus. Usus.* Atra bilis hominem agitat. Atrum panem apposuit.

Atheus, ei, m. GOttes Verläugner. *Syn.* Homo sacrorum religionumque omnium hostis; homo sine ulla religione & fide; abjudicatis ejurati Numinis reus; omnis divini cultus, religionisque expers. *Usus.* Athei aperte naturam Deorum sustulerunt.

Athleta, æ, m. Fechtmeister, Kämpfer. *Syn.* Ad luctationem & certamen instructus. *Usus.* Sine arte athlethæ & gladiatores nec vitando faciunt cautè, nec petendo vehementer.

Athleticè, stark, kräftig, wie es sich auf einen Kämpfer schickt. *Usus.* Athleticè, pancratucè, pugilicè valere.

Atomus, i, f. ein unzertheiliges Ding, Stäublein in der Sonne. *Syn.* Individuum corpusculum. *Epi.* Errantes, innumerabiles. *Usus.* Infinita vis innumerabilium atomorum volitant, cohærescunt inter se. Atomorum corpusculorum concursio fortuita.

Atque, und. *Usus.* 1. Is à constantia, atque à se ipso discedit. 2. *Quam*, als. Contra agis, atque oportet. Alia dicis, atque agis. Aliter, atque ominabar, res evenit. 3. *Ut*, wie, gleichwie. Colunt æque, atque DEUS. Similiter nos affectos esse convenit, atque illos. 4. *Imm, cum vero adeo*, ja auch, ja so gar. Consulò, atque adeò amentiâ tuâ impulsus. Ego princeps in adjutoribus, atque adeò secundus fui. *Vulg. Immò, etiam.*

Atque etiam, und auch. *Syn.* Et verò.

Atqui, und aber. *Syn.* Sed, sed enim, verùm. *Usus.* 1. Atqui si tempus ullum est necandi hominis, 2. *ubi vero*, aber

Ita quidem aegrabam; atqui in mora erat valetudo, tentari cœpta. 3. *Tamen*, dennoch. Atqui ne ex eo quidem tempore hoc egit Sextilius.

Atramentum, i, n. Dinte. *Epi.* Sutorium, temperatum. *Usus.* Atramenti effusione sepiæ se tuentur.

Atratus, a, um. geschwärzt, der in der Trauer gehet. *Syn.* Funereo vestimento indutus, *Usus.* Quis unquam conavit atratus?

Atriensis, is, m. Thürtner. *Syn.* Servus, cui atrii cura demandatur. *Usus.* Servi atrienses.

Atriolum, i, n. Vorhöflein. *Syn.* Atrium minus. *Usus.* In portu atriolum fiat.

Atrium, ii, n. Vorhof. *Syn.* Primus intra ædes aditus. *Epi.* Auctionarium majus, *Usus.* Atriolum non fuit solet, nisi in iis ædificiis fieri, in quibus est atrium majus.

Atrocitas, tis, f. Grausamkeit. *Syn.* Diritas, immanitas, crudelitas *Epi.* Indigna rerum, invidiosa, tanta, & tam indigna. *Usus.* Locus communis, per quem facti atrocitas, aut indignitas, aut spes augeatur, vel levetur. Atrocitatem habere, *alicui* res atrox. V. *Immanitas, crudelitas.*

Atrox, cis, g. o. grausam. *Syn.* Crudelis, dirus, horrendoque aspectu.)(*mitis, lenis. Usus.* Res scelesta, atrox, nefaria. Atrox suspicio; genus orationis vehemens & atrox. V. *Crudelis. Hinc per adverbium aicimus*: Atrociter minitari, atrociter respondere.

Attactus, us, m. Berührung. *Usus.* Levi attactu demulsit.

Attamen, aber, jedoch. *Syn.* Tamen, verumtamen. *Usus.* Si non æquabis ejus merita, attamen narra. Si non pari, at gratâ tamen munere.

Attendo, is, di, tentum, ere. aufmerken. *Syn.* Animadverto, animum advertо, notò, diligenter percipio; attentâ animâ, summâque attentione audio; mentem, aures que erigo, silentium tribuo; animum & mentem adhibeo; aures admoveo; attentum animum teneo, adsum animo.)(*Remitto, negligo. Adv.* Admodum, bene, commodius, diligenter, diligentius, paulò, magnopere, negligentius, parum, paulisper, paululum, postremò, rectè, studiosè, maximè. *Phras. Attende*, gebt acht, merkt auf. Percipite quæso, quæ dicam, eaque penitus animis vestris, memoresque, mandate. Peractionis ve-

ste-

tros animos velim. Reficite vos ad ea, quæ dicturus sum. Adeste omnes animis, qui corporibus adestis. Adhibete animos non solum aures ad orationem gravissimam. Audientiam mihi fieri depoco. Causam totam, quam maxime intentis oculis, ut ajunt, acerrime contemplemini; nemo obstrepat. Hoc agite; nunc jam auscultate, operam date; mea dicta devotate. Aures vacuas adverte. Studete mihi hodie, favete; adeste æquo animo, & rem cognoscite per silentium. Attendite, intendite animos; id cuique spectatissimum sit. Ad ea mihi pro se quisque intendat animum; id animo sequatur. Attentum animum præbete, tenete. Excipite, quæ memoratus sum; intenta, & compressa voce audite. Perpurgatis auribus operam mihi hodie date. Inservite negotio præsenti, & attentos vos præbete. Dirigite in ista animum. Mentis cogitationes ad hæc convertite. Captate sermonem diligenter, & mentis aciem intendite. Ingenuis auribus, quæ dicam, accipite, & ad animum referte. Aures mihi hodie operam date. V. *Confirmo, asresto.* *Usus.* Judex animum & aures diligenter attendat ad ea, quæ dicentur. Attendere aliquem studiosè, & verba aucupari. Attendite stuporem hominis. *Vulg. attendere alicui.*

Attentè, aufmerksam. *Syn.* Attento animo, silentio, diligenter. *Usus.* Peto, ut pro me dicentem benignè, contra illum attente audiatis. Attentè, & benignitate, qua soletis, me audite.

Attentio, nis, f. Aufmerksamkeit. *Usus.* Cura, attentio, animi cogitatio, vigilantia, assiduitas, labor, uno diligentiæ verbo continentur. V. *Attendo.*

Attento, as, avi, atum, are. versuchen. *Syn.* Tento, pertento. *Usus.* Animos aliorum cognoscere, attentare. Urbem insidiis, pudicitiam virginis, fidem alicujus attentare. V. *Tento.*

Attentus, a, um. aufmerksam. *Syn.* Intentus.)(*Negligens, remissus. Phras.* 1. *Attentos reddere*, aufmerksam machen. Attentam sibi facere; arrectos suspensosque animos in se advertere; attentionem captare. 2. *Attentum esse*, aufmerksam seyn. Attentum se præbere; attentè tacito excipere dicentem; tempus dare in attentissimâ cogitatione, & animum ponere. V. *Attento.* *Usus.* Attentus est ad rem, ἔμφρων, sparsam sed. Auditorem benevolum, docilem, attentum facito, teneto. Attentus in re aliqua, ad aliquid.

Attenuatè, kurz, und satt. *Syn.* Jejune. *Usus.* Attenuate, presseque dicere.

Attenuatio, nis, f. Verminderung. *Syn.* Extenuatio, imminutio. *Usus.* Suspicionis attenuatione fidem facere.

Attenuatus, a, um. vermindert, ausgemergelt. *Syn.* Exilis, humilis, abjectus, demissus. *Usus.* Oratio nimis attenuata, ad usitatam quotidiani sermonis consuetudinem dimissa.

Attenuo, as, avi, atum, are. vermindern, verringern. *Syn.* Imminuo, extenuo.)(*Amplifico.* *Usus.* Grandia illa attenuanda sunt. Bellum attenuatum, atque imminutum. Attenuatæ præsio legiones. V. *Imminuo, elevo.*

Attero, is, trivi, tritum, ere. zerreiben, *Usus.* Postquam famam ejus, & pudorem attriverat.

Attestor, aris, atus sum. einen zum Zeugen nehmen. *Syn.* Testor, testem facio, comprobo. *Usus.* Pompejum attestatus est.

Attexo, is, texui, textum. anweben. *Syn.* Addo, adjungo. *Usus.* Immortali parti mortalem attexere.

Attineo, es, tinui, tentum, ere. halten, anhalten. *Usus.* Cultros attinet.

Attinet, ui, ere. es geht mich an. *Syn.* Pertinet. *Phras.* Ea res *ad omnes attinet*, diese Sache gehet alle an. Pertinet, spectat; id curandum ita, ut si res omnium ageretur. Ea res in rationem publicæ utilitatis cadit. Causa omnium eâ re conjungitur, admiscetur. In eo causa omnium vertitur; conjuncta ejus rei causa est cum publica salute. Res omnium nostrûm in hoc agitur. Hoc ad nostrum quemlibet. *Usus.* Quid sentiam, nihil attinet dicere. Quod ad me attinet. Quod ad abstinentiam attinet, ita me gessi. Quæ ad colendam vitam attinet. V. *Pertinet, refert.*

Attingo, is, tigi, attactum. anrühren. *Syn.* Tango, ago, accedo, adsequor. *Adv.* Breviter, cautius, diffidenter, leniter, leviter, omnino, paulo antè, perbreviter, propriè, prorsus non, sero ac leniter, sigillatim, strictim, timidè. *Usus.* 1. Extremis labris gustare, extremis digitis attingere. Insulam, portum, attingere. Nihil de bonis meis, nihil de præda attigit. 2. *Transl.* Id ne suspicione quidem, aut conjectura augi, ich habe nicht einmahl einen Argwohn gehabt. 3. Sich, zu etwas gehören. Civitates, quæ ultrò, sua

vetuſtate, cognatione populum Romanum attingunt. Aliquem neceſſitudine, cognatione, ſanguine attingere. Attingit me ea cura, ſolicitudo. Partem ejus ſceleris nullam attigi. 4. *Tracto, indico*, berühren, obenhin andeuten. Bonas artes ne attigiti quidem. Illud breviter, & ſtrictim attigi & perſtrinxi. 5. *Vicinus ſum*, zunächſt ſeyn. Cappadociæ pars Ciliciam attingit.

Attollo, is, ere. aufheben. *Syn.* Erigo. *Uſus.* Cum ſe à gravi caſu attollere & levare vellet. Attollunt ſe montes ingentes. V. *Erigo.*

Attondeo, es, attondi, attonſum. beſcheren. *Uſus.* Ulmos, virgulta attondere. Laudem alicujus attondere.

Attonitus, a, um. erſchrocken. *Phraſ.* 1. *Attonitos reddidit ea res*, dieſe Sache hat ſie in die größte Verwunderung und Schrecken geſetzt. Suſpenſos ea res tenuit omnium animos; ſtupor omnes admiratione deflexit intentos ad hoc ſpectaculum. 2. *Attoniti ſunt*, ſie ſeynd ganz erſtaunt. Miraculo ſtupentes & ſuſpenſi animo hærent. Stupent, & ſibi penè excidunt; exanimantur terrore, aſpectuque rei. Supinu cœlum aſpiciunt. *Uſus.* Novitate ac miraculo attonitus. V. *Obſtupefacio, admiratio, miror.*

Attraho, is, traxi, tractum, ere. an ſich ziehen. *Syn.* Allicio, invito, allecto, adduco. *Adv.* Commodè. *Phraſ.* 1. Tuis blanditiis me ad te pertraxiſti, traduxiſti; me tibi planè adſciviſti; me totum ad te redegiſti. Horum ſpe me ad tuam conſuetudinem vocâſti, pellexiſti. 2. *Totam adminiſtrationem ad ſe attrahere*, die ganze Verwaltung der Geſchäfte auf ſich bringen. Omnium partes corripere atque amplecti; omnia ſenatûs munia ad ſe trahere; arceſſere ſibi omnium curas, vigilias; adſciſcere ſibi totam provinciæ procurationem. *Uſus.* Cur id tibi malum ultro accerſis atque attrahis? Similitudo attrahit ad amicitiam. V. *Allicio, adjungo.*

Attrecto, as, avi, atum, are. anrühren. *Syn.* Sæpe tracto, & quaſi manibus tero. *Uſus.* Libros, quos tu contaminatis manibus attrectas. V. *Tango.*

Attribuo, is, tribui, tributum, ere. zueignen. *Syn.* Adſcribo, tribuo, aſſigno, confero, conjicio, refero, addico, vendico, adſciſco, deſtino, affingo. *Adv.* Propriè. *Uſus.* Culpam, calamitatis cavſam mihi attribuis, & adjungis. Eam curam, provinciam, procurationem, negotium tibi attribuit populus. Certum pecuniæ modum, mancipiorum numerum alteri attribuere. V. *Aſcribo, tribuo.*

Attributio, nis, f. die Ueberachung des Gelds. *Syn.* Aſſignatio. *Uſus.* Scribit ſe de attributione omnia feciſſe.

At verò, aber. *Plerumque adverſantis eſt, & in principio periodi uſurpatur.* *Uſus.* 1. Virtutem nemo unquam Deo acceptam retulit; at verò hominibus, opibus auctis Diis gratias agimus. 2. *Concludentis eſt interdum.* Qui ſocium fallit, vir bonus non eſt; at vero tu &c.

Avarè, geitzig. *Syn.* Avidè, parcè, reſtrictè. *Uſus.* Avarè crudeliterque agere.

Avaritia, æ, f. Geitz. *Syn.* Sordes, aviditas, cupiditas.)(*Liberalitas. Epi.* Ardens, cœca, fœda, hians atque imminens, importuna, incredibilis, nimia, par, ſenilis, ſumma. *Uſus.* Omnium bona ſpe atque avaritia devorare. Homo avidô ingenio, infinitâ rerum cupiditate, ardenti avaritiâ. Avaritia eſt alienorum appetitio injuriosa. Nullum officium tam ſanctum, tam ſolenne, quod non violet avaritia & comminuat. V. *Cupiditas.*

Avarus, a, um. geitzig. R. *Avens aurum.* *Syn.* Alieni appetens, ſui nimium tenax, adſtrictus, parcus, avidus, ſordidus, qui omnia in pecunia ponit.)(*Liberalis, munificus, effuſus. Phraſ.* *Craſſus Romanorum avariſſimus putatur*, den Craſſum hält man für den allergeitzigſten unter den Römern. Avaritiæ nomine male audiebat, ſuſpectus erat. Avaritiæ crimen Craſſo maximè objicitur, exprobratur. Craſſus avaritiæ infamiâ flagitabat, graviter laborabat. Craſſo avaritiæ nota inuritur. Exagitatur, ut in avaritiam pronior; ad avaritiam proclivior; divitiarum plus æquò, juſtò appetentior; immoderate ſitiens; ſupra modum cupidus; cupidior, quam ſatis eſt; in divitiarum cupiditate nimius. Auri ſitientiſſimus putatur Craſſus. Incumbere ad opes; opibus inhiare unus maxime exiſtimatur; avaritiæ labe infectus; propenſus ad avaritiam, ſiquis alter. In re quærenda; in opibus congerendis; in divitiis colligendis, comparandis, contrahendis plus operæ poſuiſſe, collocaſſe, quam æquum ſit, creditur. Craſſi avaritia ad ſummum pervenille; eò eſſe progreſſa dicitur, quò maximè potuit.

Craſſus

Crassus homo erat summâ avaritiâ, infita rerum cupiditate? avaritia erat arcenti, inhiante ac immunente; homo erat undigenti. Crasso nullus adversus impudicas cupiditates steterat terminus; nulla res Crassi avaritiam morabatur; avaras & infatuabiles manus ad omnia porrigebat; avaritia infinita aliorum bona devorabat, inexplebili auri cupiditate laborabat. Multa multa avarè facichant; in aviditatem prôni erant; avidiores aliquantô ad rem erant, sed Crassus unus omnium avaritiam, cupiditatémque superabat. Nullum erat officium tam sanctum ac solenne, quod Crassi avaritia non violârit. *Usus.* Homo avarus & furax. V. *Avidus, Sordidus.*

Auceps, cupis, m. ein Vogelfanger. *Syn.* Venator avium. *Usus.* Peritissimus volucrum auceps. Auceps syllabarum loquaces quospiam. Auceps concinnat suam, effundit cibum, aves allectat.

Auctio, nis, f. Gant. *Syn.* Publica venditio, in qua pretium augetur. *Epi.* Hæreditaria. *Usus.* Bona alicujus auctione constituta vendere. Facere auctionem, publicare bona, sub corona vendere. V. *Publicatio.*

Auctionarius, a, um. zur Gant gehörig. *Usus.* Tabulæ auctionariæ.

Auctionor, aris, atus sum. verganten. *Syn.* Auctionem facio, auctione vendo, per præconem vendo, sub hastâ vendo, præconis voci bona subjicio. *Usus.* Dejotarus Rex auctionatus est. V. *Publico.*

Aucupium, ii, n. Vogelfang. *Syn.* Avium captura & venatio. *Usus. Transl.* Delectationis aucupium, elaborata concinnitas in oratione ne appareat. Aucupia verborum, litterarum tenduculæ, putidæ sunt.

Aucupor, aris, atus sum. Vögel fangen. *Syn.* Capto, consector, quæro, venor. *Repudio. Adverb.* Nec ano. *Usus.* Audiendi plausus, & opiniones hominum aucupatur. Assentatione gratiam dominum, alienâ obtrectatione famam aucupari. Levitatis est, inanem aucupari rumorem, & umbras omnes etiam falsæ gloriæ consectari. Innatos musculos, verba aucupari. Tempus idoneum, occasionem aucupari. V. *Quæro, captо.*

Audax, cis, *gen. omn.* kühn, tapfer. *Syn.* Confidens, temerarius, impudens, petulans, projectus ad audendum.)(*timidus. Adv.* Longè, *Phras.* 1. *Homo audax & protervus*; ferrei oris homo; promptissimæ vir audaciæ, kühn, frecher Mensch. Homo confidentiâ, ac temeritate incredibili; audaciæ projectæ, præruptæ, inhumanæ, intolerandæ; homo impotens, quem propter audaciam, ac importunitatem animi, nemo tecto recipere velit; animal ex omnium scelerum importunitate concretum. Homo protervus ac petulans, cujus importunitatem oris nemo non reformidat; qui animo sibi & audacia publicam rem omnem sustinere videtur. Inflati homo animi, atque incitati; audacia ac temeritate insignis; projectus ad audendum quidlibet. Incredibili importunitate, & ad omne facinus audaciâ armatus, inflammatus. 2. *Quantum audax homo sit, qui Senatum ipsum criminetur?* was muß das für ein frecher Mensch seyn, der den Rath selbsten lästern darf? Quam ferrei oris hunc esse hominem necesse est, qui &c. cujus animus, cujus impudentiæ est, senatum ipsum criminari? Quantâ importunitate, quam eminenti audaciâ eum esse necesse est, qui &c. quâ armatum confidentiâ, quâ animi insolentia usitatum ac incitatum necesse est eum hominem, qui senatum ipsum in crimen vocare audeat? 3. *Audax est impiger*, er ist über die Massen kühn und tapfer. Audaciâ viget maximè; plenus ipse atque animi est; fiduciæ plurimum ac spiritus inest in eo homine. Animi non minus est ad mortem, quam ad cædem.

Audaciter, kühn, tapfer. *Syn.* Fidenter, confidenter; summa audaciâ, inhumane audaciâ atque intoleranda; temeritate; atque audacia incredibili; virili animo; vultu intrepido; confidentia singulari, alienatis à memoria periculi animis. *Usus.* Audaciter loqui ac liberè. Exultare audacius.

Multum animorum ineſt, & temeritatis. Nihilum non facinus, quantumvis fortuna ſua us, intrepidus adibit. *Uſus.* Audax ad omnia. V. *Animus, alacer.*

Audeo, auſus ſum, ere. dürffen, R. *ab* αὐθάδης, *arrogans.* *Syn.* Non dubito; non vereor. *Adv.* Aperte, fidenter, nimium. *Phraſ. Multum audes*, du getrauteſt dir viel. Multum ſuſcipis; multum tibi ſumis; ingenuis rem periculi aggrederis; aleam jacis periculi plenam; magnum in te facinus ſuſcipis; magnam tibi confidentiam ſumis; magnum erit, ſi rem tantam ſuſtines; audacia ferri mihi videris, & temere facere. Vereor, ne modum non inveniat felix temeritas. Quid non cadet in hunc animum, quid non recipiet hæc temeritas, quæ tantum audet? vereor, ne hunc impetum temeritas effuderit. 2. *Tantum ego non auderem*, ich getrauete mir nicht ſo viel. Religio mihi eſſet; animus deeſſet; metus me areceret; nefas haberem; tantum mihi non ſumerem: iſtos mihi ſpiritus non ſumerem; modeſtius ego mihi agendum putarem; animorum mihi ad iſta haud ſatis eſſet. *Uſus.* Tu me hoc rogare auſus es? Effecit, quod alius ne ſperare quidem auſit. V. *Arrogo, ſumo, audax.*

Audientia, æ, f. günſtiges Gehör. *Syn.* Attentio audiendi. *Epi.* Maxima. *Uſus.* Diſerta oratio ipſa ſibi audientiam facit. Rei pondus maximam audientiam mihi fecit dicendi, vulgi aures præparavit.

Audio, is, ivi, itum, ire. hören. *ab* R. αὐδή, *vox, oratio.* *Syn.* Auribus accipio, exaudio, excipio, auditione accipio, aures do, ad aures venit, pervenit; auditor ſum, auſcultо, operam do. *Adv.* Admodum, aliunde, aliquamdiu, aliquando, alicunde, amice, aſſidue, attente, attentius, attentiſſime, benè, benigne, benignius, celeriter, clementer, commodè, commodo, coram, diligenter, diligentius, diutius, gratis, malè, hilarè, intelligenter, latinè, leniter, libenter, male, ſtudioſe, libentius, libenus, liquido, melius, merito, nunc primum, omnino non, nunquam, palam, pariter, perattente, perlubenter, perſtudioſe, progrès, prorius, nihil unquam, quam celerrime, quam tardiſſimè, ſecum à principio, ſtudioſius, valdè, verè, vulgò. *Phraſ.* 1. *De tuis rebus libenter audio*, ich höre gern von deinen Sachen. Ad tuas res mihi aures ſemper patent; res tuas libenter auribus percipio. Gaudeo, quod de te ad aures meas perveniat, accidat, veniat, permeet. Sitientes geró aures ad res tuas. Propitiis auribus accipio, capto de te nuncios. 2. *Dicentem libenter audio*, ich höre dich gern reden. Gaudio, ſi vox tua ad aures advolet; nunus libenter edo ſermonem tuum. Citus mihi eſt, quod fabulare. Orationem tuam plac de perſequor. Sermo tuus haud invitó ad aures accedit. Aures tibi libenter dedo meas promis auribus admitto; in aures ac animos admitto; ſecundis auribus accipio, quæ dicis. Animo dicta recipio. Faciles tibi aures præbeo; libenter, haud inique animo accipio, quæ tu ad me. Dicenti libenter operam do; aurium operam dicare ſoleo. Si quid me vis, vacuas aures affero; aures adhibeo benevolas aures meas in ditionem dedo; aures expetunt meæ; ad advertendum animus adeſt, & opera eſt auribus; quidquid id eſt, aures commodo, accommodo non averſas; perpurgatis auribus operam do dicenti; facilem me præbeo in audiendo. 3. *Auditus ſum benevole*, ich bin gar gnädig angehört worden. Uſus ſum auribus æquiſſimis; aures nactus ſum benevolas, in aures ſuaviter inſluxi; facilem habui in audiendo Principem. 4. *Non audio libenter obtrectationes*, ich höre nicht gern fremder Verläumdungen. Aures reſpuunt, abhorrent, refugiunt, obtrectationum voces, maledicæ linguæ graves ſunt auribus meis: haud quaquam gratæ ſunt auribus criminationes iſtæ; offenduntur aures maledictis. magnam in alienis obtrectationibus audiendis moleſtiam ſuſtineo; obtrectationum ſiquid auribus objectum eſt, ingens me tædium capit. 5. *Aliquid hoc audio*, ich höre dieſes immer ſagt. Auribus iſta inculcantur quotidiè; aures mihi his vocibus calent aſſiduè; circumſonant, obtunduntur aures; frequenti auditione accipio iſta; aures his quotidiè nunciis celebrantur meæ. 6. *Audivi de morte fratris*, ich habe ſchon gehört von dem Tod deines Bruders. Auribus accepi, percepi triſtem de fratris obitu nuncium: aures meæ jam fama & auditione acceperunt mortem fratris tui. De morte fratris tui ad me jam perlatum erat. Ad aures jam venit, pervenit, acceſſit, permanavit mors fratris tui; fama, rumor jam in urbem a latus eſt de morte fratris. 7. *Cujus vocem audio?* weſſen Stimme höre ich? Quæ vox ad aures meas accedit? cujus vox aures tetigit meas? aures verberat; ad aures advolat? cujus vox objecta eſt auribus meis; cujus vocis ſonum uſurpant aures meæ? quæ vox immiſſa in aures meas eſt; cujus iſta vox eſt, quam auribus gusto, degusto? cujus ſermonem excipio? quem auditu percipio? *Nihil auris? poteſt,*

nen kan nichts hören. Nec aurium quidquam usus superest; aurium usum interceptum natus; aurium usus auferetur, cessat. *Usus.* 1. Potest fieri, ut quod nec audisse debeas, nunquam audieris. 2. *Exaudio*, erhören. Do, preces meas audivere. 3. *Assentior*, beyfallen. Nec Homerum audio qui &c. 4. *Sum discipulus*, Lehrjunger jeyn. Plato Socratem audiebat. 5. *Laudor, autvituperor*, gut oder bösen Ruhmen haben. Homo ingenuus vult bene audire, Malè audire. 6. *Obtemperio, obedio, morem gero.* Si me amicissime monentem audires, aliter res tuæ haberent. Dicto audientem esse. V. *Auris.*

Auditio, nis, f. das Hören. *Syn.* Rumor, publicus sermo. *Epi.* Ficta, tenuis, tenuissima. *Usus.* 1. Nolite fictis auditionibus, aut disseminato sparsoque rumori credere. De ea re ne tenuissimam quidem auditionem accepi. 2. *Auditus*, Anhörung. Homines tabularum auditione damnantur.

Auditor, oris, m. Zuhörer. *Syn.* Discipulus. *Epi.* Æqualis, in dicendo non mediocriter exercitatus, in jure civili non mediocriter, novus, æquus, attentus, benevolus, docilis, doctus, frequens alicujus, indoctus, intelligens, nitior, stultus & credulus, bonus, certior, infestus, tardus, vetus. *Usus.* 1. Platonis auditor Aristoteles. 2. *Auditus*, Zuhörer Facere attentum auditorem.

Auditus, us, m. das Gehör. *Syn.* Sensus audiendi, auditio. *Usus.* Hoc non perinde auditu, quam cogitatione intelligi potest.

Ave Maria recitare. Salutationem Angelicam ad DEI parentem Virginem pronunciare, iterare. Voce Gabrielis Archangeli Virginem Matrem salutare.

Avehо, is, vexi, vectum, ere. hinwegführen. *Usus.* Puerum à patria avehit.

Avello, is, vulsi, vulsum, ere. hinwegreissen. *Syn.* Abstraho, aufero, abjungo, distrahio, detraho. *Usus.* Avellere filium de matris complexu. Avulsus à matris, ab amicis summo cum dolore. V. *Divello.*

Avena, æ, f. Haber. *Usus.* Si avenam fregit ubiam videris.

Aveo, es, ere, begehren. *Syn.* Cupio; avidus rei me tenet. *Adv.* Prorsus, valde. *Usus.* Valde aveo scire, quid agas. V. *Cupio, desidero.*

Averruncо, as, avi, atum, are. abtreiben. *Syn.* Prohibeo, averto. *Usus.* Deum omen averruncent. V. *Aroto.*

Aversor, aris, atus sum. sich wegkehren. *Syn.* Refugio, abhorreo, recuso, me alio averto. *Usus.* Ad quæstionem repentinam hærere, aversari; rudere. Preces, mores, sermonem aversari, defugere aliquem, sermonem. *Alieno, Alienatio, Abhorreo, aversor.*

Aversor, oris, m. Abwender. *Usus.* Aversor pecuniæ publicæ.

Aversus, a, um. abgewendet. *Syn.* Quiter a dat. *Adversus. Usus.* Aversо corpore vulneratus, auf dem Rücken verwundt. Milites à prælio averti, ad prædam conversi. Eo nuncio nihil à proposito aversus. Aversi Dii á salute populi Romani. Homo à litteris; sermo à vero aversus, abhorrens. V. *Alienus.*

Averto, is, verti, versum, ere. abwenden. *Syn.* Arceo, removeo, abduco, prohibeo, propello. *Contrario. Adv.* Manifeste, subitò, repente. *Phras.* 1. *Avertit animum à pristinis studiis*, er hat seinen vorigen Gedanken fahren lassen. Abduxit animum, mentem, cogitationem à pristinis studiis; deduxit à consilio pristino mentem ac studium & alio traduxit, transtulit. 2. *Avertit perniciem civium*, er hat den Untergang der Bürgerschaft verhütet, Ille suo consilio hostium furorem à pernicie civium repulit; cladem à cervicibus depulit; pestem ac exitium propulsavit. *Usus.* 1. Conatus improborum à republica, hostes ab urbe, pestem à cervicibus avertere. 2. *Verto*, wenden. Omnium oculos in se averit. Aliò avertere flumen. *Aufero*, hinwegnehmen, veruntreuen. Pecuniam publicam, hæreditatem, prædam in suos usus avertere. 4. *Segrego, segrego*, absondern. Se ab amicitia alicujus avertere.

Aufero, fers, abstuli, ablatum, ferre. hinwegnehmen. *Syn.* Eripio, abripio, averto, adimo, tollo, abluco, detraho, removeo, præcido. *Do, offero. Adv.* Gratis, impudentius, longe hinc, mordicus, occultè, omnino non, publicè; rectissimè, undique. *Phras.* 1. *Omnia ei ab hostibus ablata*, detracta, erepta sunt, es ist ihm alles vom Feind hinweggenommen worden. Omnia per scelus erepta & asportata sunt. Omne instrumentum direptum, familia abducta, arbitrium pecus, convulsa suis ex sedibus omnia. Stoïcus, damnatus, rebus omni-

omnibus exutus est. Fortunæ cultus deletus omnis est, atque extinctus. Spoliata domus, denudati parietes, sanguinem adeò ipsum exorbere viri sunt hostes. 2. *Tua oratio metum mihi omnem abstulit*, deine Rede hat mir alle Furcht benommen. Metum omnem ademit, exemit, præcidit; dempsit, detersit. Tua oratione metus omnis ablatus & sepultus est; consedit, conquievit. Oratio tua metum omnem discussit, dilapavit, delevit, absterlit. V. *Abduco. Usus.* 1. Operis præstantia imitandi spem omnem abstulit. Aliquid judicio auferre; alicui jus suum; pecuniam de ærario; ab aliquo amorem auferre. 2. *Obtineo, sequor*, erhalten, übekommen. Benignum responsum ab illo, decretum amplissimum, præmia, opem à senatu abstuli. Ex eo facto laudem & gloriam maximam abstuli. 3. *Abeo*, hinweggehen. Auferre se de convivio, è conspectu.

Aufugio, is, fugi, ere. fliehen. *Syn.* Fugio, fugam me aufero, fugam capesso. *Usus.* Furtò factò aufugit, non impunè futurus. V. *Fugio.*

Augeo, es, auxi, auctum, ere. vermehren. R. *ab αὐξω*, *augeo*. *Syn.* Majus facio, amplifico, addo, accessionem facio, exaggero, cumulo, multiplico.)(*Detraho, extenuo, diminuo, minuo. Adv.* Copiosè, cumulatius, fusè, magnificentius, maximè, mirabilius, omnino, privatim, rhetoricè, summè, valdè, vehementer. *Phras.* 1. *Pompejus valde auxit Imperium*, Pompejus hat das Röm. Reich sehr erweitert. Amplificavit, multùm protendit; produxit, protulit Imperii fines. Multum addidit, adjunxit ad ditionem Romani Imperii. Magna per Pompejum ad Imperii vires accessio facta est. Res Romanæ magnum incrementum ceperunt, acceperunt; multò deinceps auctores fuêre, quam antea. Pompejus magnam terrarum partem hostibus ereptam, ademptam, detractam, Romano Imperio adjecit. Multæ provinciæ Pompejo victore Romani Imperii jura, potestatemque subiêre. Pompejus latissimè protendit imperii terminos. Pompejus magnam orbis partem in potestatem Imperii redegit, ad imperium adjunxit, 2. *Tuæ literæ mihi dolorem auxere*, dein Brief hat mir mein Leid vergrösseret. Majorem fecere commemorando, retractando antiquum vulnus; velut attractatu, & quasi dolorem amplificaverunt; gravarunt, duplicârunt conceptam animi ægritudinem, & dolorem; onerârunt dolorem meum. 3. *Ille gloriam auget*, Er vermehrt sich selbst Neid und Mißgunst. Novam flammam invidiæ adjicit; materiem criminibus suggerit; & unde gloriam inde invidiam intendit. 4. *Non mediocriter auxit opes suas*, er hat seinen Reichthum nicht wenig vermehret. Cumulavit, adauxit, exaggeravit rem familiarem, auctarium non exiguum adjecit ad pristinas opes; lucrò quotidiano suas auctavit opes; ad rem familiarem, ad domesticas copias accessiones fecit ingentes; fortunis suis & copiis magnum incrementum attulit. 5. *Augetur malum in malos*, das Uibel nimmt alle Tage zu. Quotidie ingravescit malum, corroboratur, cumulatur; longinquitate crescit malum, suis progressibus augetur. Res ab exiguis profecta initiis eo crevit, ut &c. Malum ingentibus incrementis augetur; maximis auctibus crescit; tacitis augescit incrementis; serpit quotidie malum & incrementum capit. Increbrescit malum, majusque jam est, quàm ut remedium possit afferri. In incremento malum est; robur quotidie accipit; ingravatur diuturnitate malum, & gravatur. Quantum tempori, tantum mali acerbitati accedit. Accessit in cumulum mali dolor novus. Nova quotidie fit mali accessio; malum nova quotidie incrementa accipit. 6. *Augere cupiditatem, pretium, gloriam, formam, nequitiam, fortunam*, die Begierde, den Werth, die Ehre, Gestalt, Arglist, das Glück vermehren. Accendere cupiditatem; pretium rei; intendere gloriam; formam cultu, nequitiam præceptis, fortunam comitate adjuvare. *Usus.* Honoris, dignitate, divitiis, commodis augere aliquem. Beneficium tuum magno cumulo auxilii. Auxit ea res mihi dolorem. V. *Amplifico, cresco.*

Augesco, is, ere. wachsen. *Syn.* Augeor, cresco. *Usus.* Semina temperatione caloris augescunt, aluntur, pubescunt.

Augur, uris, m. *gen. comm.* ein Weissager. *Syn.* Interpres auguriorum; peritus cœlestium prodigiorum. *Epi.* Bonus, optimus, perfectus, publicus, summus, verecundus, antiquissimus, interpres Jovis optimi maximi. *Usus.* Romulus ipse magnus augur fuit. Augurum ars, disciplina, jus, prædicta.

Auguralis, e. g. c. zum Wahrsagen gehörig. *Usus.* Vir auguralis, libri augurales.

Auguratio, nis, f. Wahrsagung aus den Vögeln. *Syn.* Auspicium, divinatio. *Usus.* Quæ tandem auguratio ex patientius? *nem*: Auguratus, us. das Amt sub.

Augu-

Augurium, ii, n. Vogel-Wahrsagerey. *Syn.* Auspicium, authoritas rei bene gerendæ. *Epi.* Addubitatum, contrarium, non tam superstitiosum, quam superstitiosum, exsecratum, sinistrum, verissimum. *Usus.* Augurium in arce agebant augures. Certò scitis augurio, V. *Divinatio.*

Augurius, a, um. zum Wahrsagen gehörig, *Syn.* Auguralis. *Usus.* Jus augurium.

Auguror, aris, atus sum. wahrsagen, muthmassen. *Syn.* Augurium ago, auspicium ago, divino, auspicor, elicio ex mentibus divinis responsa. *Adv.* Fideliter, pulcherrime, recte, vere. *Usus.* Quantum ego animò auguror & conjecturâ, non despero. Bellum auguror, ich sehe es vorher, es wird zum Krieg kommen, V. *Divino, præsago, vates.*

Auguste, heiliglich, herrlich. *Syn.* Piè, sanctè, feliciter. *Usus.* Augustè, sanctè venerari Deos, aliquem consecrare.

Augustus, a, um. heilig. *Syn.* Sanctus, plenus majestate. *Usus.* Locus augustus, templum augustum. Augustior humano visu species, Ex hoc sancto, augustôque Platonis fonte omnis nostra manabit oratio. V. *Amplus.*

Ava, æ, f. Groß-Mutter. *Syn.* Parentis mater.

Aviarium, ii, n. Vogel-Häfig, *Syn.* Locus, ubi aves domi nutriuntur.

Avidè, begierig. *Syn.* Cupidè. *Usus.* Avidè expecto tuas literas. Avidè literas Græcas arripui, quasi diuturnam sitim explere cupiens.

Aviditas, tis, f. Begierde, *Syn.* Cupiditas, desiderium. *Epi.* Infinita, inexhausta. *Usus.* 1. Infinita me gloriæ cupiditas tenet. Est in me summa aviditas; summa cupiditate, aviditate gloriæ capior. 2. *Avaritia*, Geiz. Mendicitas aviditati conjuncta in alienas fortunas imminet. V. *Avaritia, avidus.*

Avidus, a, um. begierig. *Syn.* Valdè appetens, cupidus. *Usus.* Appetentes Romæ, præter cæteras gentes, atque avidi laudis fuêre Romani. 2. *Avarus*, geitzig. Valdè avidus in pecuniis locupletum est; auri argentique studio superâ, quam dici potest tenetur; nemo minus illo à pecuniæ cupiditate abest; auri hominem cupiditas ingens tenet si est in eo summa alii aviditas; ad divitias infelix natus aviditate rapitur. V. *Avarus, cupio.*

Avis, is, f. Vogel. *Epi.* Adversa interpres & satelles Jovis, postrema, excelsa, internuncia Jovis, minor, alba. *Usus.* Aves aliæ alites; aliæ oscines. Avium quædam ad imitandum humanæ vocis sonum sunt dociles. Aves libero fruuntur cœlo. Quasi avem albam bene sentientem civem intuemur.

Avitus, a, um, das von Vor-Eltern herrühret. *Usus.* Paterna & avita possessio. Patria & avita Philosophorum secta. R. *Ab avo.*

Avium, ii, n. Abweg. *Usus.* Avium dulcedo ducit ad avium.

Avius, a, um. abwegig. *Usus.* Nocturnis & aviis itineribus profectus. Sylvæ, valles aviæ.

Aula, æ, f. ein Saal, eines Fürsten Hof. *Syn.* Atrium, regia. *Usus.* Ornamenta aulæ. Rex omni authoritate aulæ communitus.

Aulæum, i, n. Tapeten. *Syn.* Aulæ ornamenta, peripetasmata, peristromata, stragula, vestis stragula.

Aulœdus, i, m. Pfeiffer. *Syn.* Tibicen,

Avocatio, nis, f. Abführung. D. Avocatio *à molestia cogitandâ*; revocatio *ad contemplandas voluptates.*

Avoco, as, avi, atum, are. hinwegruffen. *Syn.* Abstraho, abduco, arceo, removeo, traduco. X *Voco, adduco. Adv.* Sapienter. *Usus.* Ab ea re me non commodum ullum abstrahet, non metus avocabit, non somnus retardabit. Aliquem à contentione, à discordiis, à vitiis avocare. V. *Abduco, averto.*

Avolo, as, avi, atum, are. hinwegfliegen. *Usus.* Experiar, ut hinc avolem, sich geschwind hinweg machen.

Aura, æ, f. Luft. *Epi.* Minima, parva, popularis, clarisona, infirma, subita, valida. *Usus.* 1. Aura spirat melior. 2. *Favor populares*, Gunst des Volks. Illum popularis aura justò longiùs provexit. Ferrur populari aurâ. Me honoris aura nunquam potuit à cursu dimovere. Totam opinionem parva nonnunquam rumoris aura commutat. V. *Aer.*

Auratus, a, um. vergüldet. *Syn.* Inauratus. *Usus.* Aries Colchorum auratus.

Aureolus, a, um. Gold-farbig. *Usus.* Aureolus libellus, aureola oratio.

Aureus,

Aureus, a, um. gülden. *Syn.* Ex auro. *Usus.* Stellæ aureæ, nummus aureus.

Auricula, æ, f. Ohr-läpſein. *Syn.* Quod circa foramen auris eminet. *Epi.* Infima. *Usus.* Sermo tuus adhuc mihi hæret ad auriculas. Auriculâ infimâ mollior. *Adag. de effæminato.*

Auriſer, era, um. Gold-tragend. *Usus.* Arbor auriſera.

Auriſex, icis, m. ein Goldſchmidt. *Usus.* Aurificis ſtatera.

Auriga, æ, m. ein Fuhrmann. *Syn.* Currûum rector, agitator. *Epi.* Indoctus. *Usus.* Currum, cum opus eſt, ſatis net bonus agitator; auriga indoctus è curru trahitur, diripitur, elidítur, laniatur. Frænos inhibet; qui equos agit. Eſſedarius, rhedarius, ein Kutſcher.

Auris, is, f. das Ohr. *Epi.* Æquiſſima, aperta atque integra, avida, & capax, elegans, erudita, hebetior, jejuna, inhumana & agreſtis, non obtuſa crimunatione, ſed vacua, patientiſſima, teres & religioſa, trita. *Phraſ.* 1. *Aures erigere*, die Ohren ſpitzen. Erigere aures, præbere, pateſacere, dedere, admovere, commodare, adhibere. 2. *Aures obſidere*, in Ohren liegen. Credulas aures implere, complere, imbuere; obtundere garritu; ſermonibus refercire, verberare. Neſcio quid in aures immittere, ſuſurrare; ad aures oggannire; auribus inculcare. 3. *Aurium judicio rem ponderare*, nach dem Gehör urtheilen. Aurem ſuam interrogare; conſilio & arbitrio aurium uti. *Usus.* Aures dare, anhören. Auribus aliquid dare, ſchmeichlen. In aures influere, ſanft in die Ohren einflieſſen. Calent adhuc aures ſermonibus tuis, deine Worte liegen mir noch in Ohren. Aures tuæ peregrinantur, du giebſt nicht acht, was man redet. Auribus uror æquiſſimus, ich habe ein günſtiges Gehör gefunden. Aurium ſuperbiſſimum eſt judicium, die Ohren ſind in ihrem Urtheil ſehr haitig. Aliquid dignum hominum auribus efficere, etwas Hörens-würdiges verrichten. Aures his vocibus incondilis offenduntur, es thut einem in den Ohren wehe. Aures claudere, die Ohren verſchlieſſen. V. *Audio.*

Aurora, æ, f. die Morgenröthe. *Syn.* Diluculum. *Epi.* Humida, præcurſatrix clari ſolis. *Usus.* Quumprimum aurora ſe oſtenderit. V. *Mane, aries, diluculum.*

Aurum, i, n. Gold. *Syn.* Metallum præcipuum. *Epi.* Melius, præclarum. *Usus.* Auri venæ recondítæ. Aurum cælatum, factum, ſignatum, coronarium. Paterам ab labris auro circumcludere.

Auſcultatio, nis, f. Zuhörung. *Syn.* Auditio. *Usus.* Quæ hæc auſcultatio eſt?

Auſcultor, oris, m. Zuhörer. *Usus.* Aut auſcultor eſt tantum, aut diſceptator.

Auſculto, as, avi, atum, are. zuhören. *Syn.* Aures admoveo, capto ſermonem, aures arrigo, orationem clam ſublego, ſermoni vaco. *Usus.* 1. Sermonem meum auſcultando excepit. Ad fores ſuſpenſo gradu acceſſi, animam compreſſi, aurem admovi, ita animum cœpi attendere & ſermonem captare. 2. *Obedio*, gehorchen. Auſcultémne ſeni. cum *Dat.* V. *Audio, obeo.*

Auſum, is, it. ich dörfte. *Usus.* Nec ſi ſciam, dicere auſim.

Auſpex, icis, m. ein Weiſſager. *Usus.* Labores & auſpices legis curiatæ. Auſpice Deo, *duce.*

Auſpicato, in einer guten Stunde. *Syn.* Bono auſpicio, auſpicato capto, bonis omnibus. *Usus.* Auſpicato urbem condidit Romulus. V. *Feliciter.*

Auſpicatus, a, um. glücklich. *Syn.* Auguratus. *Usus.* Auſpicato in loco conſedit. Annus auſpicatus. V. *Felix.*

Auſpicium, ii, n. Weiſſagung aus den Vögeln. *Syn.* Augurium. *Epi.* Auguſtum, coactum, conſulare, ementitum, extremum, optimum, præclarum, ſecundum, verum, ſalvum, bonum, divinum, juge, malum, nuntiare, populare, ratum, ſiniſtrum. *Usus.* Auſpicium facere, agere, habere. Obtemperare auſpiciis. Bono auſpicio aliquid agere. Ductú, imperiô, auſpicio alicujus rem gerere.

Auſpicor, aris, atus ſum. weiſſagen. *Syn.* De cœlo; terra auſpicium ago. *Usus.* 1. Oblitus eſt auſpicari. 2. *Inciſio*, anfangen. Annum, laborem, opus auſpicari. V. *Incipio, initium.*

Auſter, ri, m. Mittags-Wind. *Syn.* Ventus à meridie ſpirans. *Epi.* Adverſus, leniſſimus, ſummus, vehemens. *Usus.* Belle nobis flavit ab Epiro mitiſſimus auſter. Auſtro vehementi rejectus ſum.

Auſtere rauh. *Syn.* Dure, ſevere, duriter. *Usus.* Severe mecum agit, & ſolicè.

Auſterus, a, um. rauh. *Syn.* Severus, acerbus.)(*Dulcis, decoctus.* *Usus.* Auſtero more. Suavitas auſtera & ſolida. V. *Rigidus, asper, ſevérus.*

Auſtralis, e. *gen. comm.* das gegen Mittag liegt. *Syn.* Ad meridiem, ad auſtrum. *Usus.* Auſtrales regiones.

Aut, oder. *Syn.* Vel. *Usus.* Quid de prætorum virtutate, aut arborum ordinibus, aut vinearum ſpecie dicam? *Cave, hanc Partitulæ particulam* vel *ſubjicias.*

Autem,

Autem, aber. *Syn.* Sed, vero. *Usus.* 1. Poëta numeris astrictior, verbis autem liberior. 2. Er, und. Cùm pecunia deesset, essent autem præda, vendita jussit. 3. *An*, ob. Ea consurgitis? vultus autem horum audeam reprimere? *pro: an vultis &c.* 4. *Porrò*, ueben dem. Cùm ita esset, suspicari autem &c. 5. *In interrogatione sæpè omittitur.* Meum est, providere, quid fiat. Fiat autem? immo verò quid faciendum sit, mir ſteht es zu, zu ſehen, was man thue; aber was ſage ich, was man thue? ja wohl auch, was man thun ſollte.

Auctor, oris, m. Urſacher. *Syn.* Suasor, impulsor, hortator, machinator, architectus, opifex, adjutor, monitor. *Epi.* Amicissimus atque sapientissimus, bonus inprimis, vir bonus, tam castus, tam religiosus, tam sanctus, divinus, domesticus, egregius, gravis, constans, præstans virtute, prudentiâ, religione, æquitate, gravior, gravissimus, idoneus, levis, locuples, locupletior, locupletissimus, loculentus, ditior, melior, optimus, peritissimus, præclarus, præsens, privatus, recentior, reipublicæ salutaris, summus, certus, certissimus, eruditissimus, expers humanitatis. *Phras. Auctor malorum*, Urheber alles Uebels. Dux, architectus, machinator ac princeps sceleris; tuba belli civilis; caput, fax seditionum; impulsor, suasor, stirps ac semen malorum omnium; seditionis stimulator ac concitator; litium sator; signifer, per quem, cujus opera civile bellum natum, conflatum, susceptum est; scelerum caput, facinorum repertor, cujusdam scelus conflatum est. *Usus.* 1. Auctor tibi sum, ut navigas, ich rathe dir, daß du zu Schiffe gehſt. Magnis auctoribus inductus id feci. 2. *Magister, doctor, scriptor*, Livius rerum Romanarum auctor locupletissimus. Malus latinitatis auctor Apulejus. Utraque sententia luculentos habet auctores. 3. *Nuncius*, der eine Sache anfänglich erzehlet. Certis & idoneis auctoribus comperi. Quo auctore hæc rumor fluxit? 4. *Caput, princeps, dux.* Præbere se senatui auctorem principem, ducem; Oberhaupt. Consilii princeps & auctor sanctissimi fœderis. Deductionis Auctor, hortator. Forensis latrocinii auctor nefarius, Rädelsführer.

Auctoramentum, i, n. Verbindung, Beſtallung. *Syn.* Obligatio, & nexus. *Usus.* Ita mercenarius ipsa est merces auctoramentum servitutis.

Auctoritas, tis, f. Gewalt, Anſehen. *Syn.* Existimatio, fides, vis, opinio, judicium, momentum, pondus, testimonium. *Epi.* Æterna, apex senectutis, clara, censoria, clarissima, sabbatis, consularis, digna mansione, divina atque inaudita, domestica, equestris, excellens, gravis, gravissima, honesta, & digna verecundia, & cultu & honore, illustrior, immortalis, imminuta, interposita, legitima ante, levior, magna, & inprimis gravis, major, maxima, mediocris, minima, minor, naturalis, patria, perdita antequam, pontificialis, publica, senatoria, summa, tenuis, vetus, contraria, certa, privata. *Phras.* 1. *Authoritatem sibi facere*, ſich ein Anſehen machen. Constituere sibi, colligere authoritatem; dignitatem sibi conciliare; gratiam dignitatemque amplificare; colligere magnam apud omnes famam, gloriam, existimationem; conficere sibi nomen, famam ingentem; multum authoritatis consequi. 2. *Non cani, non rugæ authoritatem dant*, ſed morum gravitas & conspecta virtus, weder die grauen Haare, noch die Runzeln geben einem ein Anſehen, ſondern die Tugend. Non cani, non rugæ authoritatem tribuunt, afferunt, attribuunt, constituunt, faciunt, conciliant. 4. *Authoritatem habet magnam*, er hat ein groſſes Anſehen. Magnâ est ejus apud omnes authoritas. Non modo authoritatem, sed & imperium in suos tenet, obtinet. Est in eo, residet in illo magna authoritas. Floret apud omnes authoritate. Multum est ejus nomen in iis locis. Inter ornatissimos homines est summo splendore. Venerabilis vir miraculo literarum ingens haberi cœptus est. Vis est in eo viro ingens ad socios civesque. Magnam authoritatem constitutam habet apud omnes. Authoritate anteit cæteros. Magna in eo viro inest authoritas. Authoritate potest plurimum. Authoritas ejus valet plurimum; magna habetur. Vir genere est famâque clarissimus. Principem inter suos locum habet. In magna est authoritate: Excellit ejus authoritas. In æstimatione magna habetur. V. *Gravitas*, 4. *Ausus est authoritatem Magistratus violare*, er hat ſich unterſtanden, das hohe Anſehen der Obrigkeit anzugreiffen. Authoritatem frangere, abjicere, extenuare; authoritatem violare, infringere, imminuere; solvere majestatem, projicere consulum imperia; famam existimationemque lædere, atterere. 5. *Authoritatem amittit*, er hat ſein Anſehen verlohren. Eâ unâ re cœpit hebescere cœpit ejus authoritas; eâ factâ jacturam dignitatis fecit; gratiam omnem & authoritatem effudit; Victa jacet ejus authoritas facti unius indignitate elevata. *Usus.* Senatus suam interposuit authoritatem. Intercessit Senatus authoritas, der Rath hat ſich in die Sache gelegt. Senatus authoritati parere. Consulis authoritatem sequi. Rationibus, non authoritatibus pugnandum est. V. *Flare, maxillam, stigmas, humor.*

Auto-

Authoro, as, avi, atum, are. verpflichten, verbinden. *Syn.* Militiæ sacramentò obligo. *Usus.* Ne authoraretur, profugit.

Autumnalis, e, *gen. com.* herbſtig. *Usus.* Autumnale frigus.

Autumnus, i, m. der Herbſt. *Phras.* Tempus senescenti æstati adjunctum; autumnale æquinoctium instat; æstatis non multum superest; æstas in exitu est; æstas præcipitat, der Herbſt kommt ſchon herzu.

Autumo, as, avi, atum, are. vermeynen. *Syn.* Opinor, censeo, puto. *Usus.* Ecquid autumas?

Avunculus, i, m. der Mutter Bruder. *Syn.* Matris frater. *Epi.* Divinus ac singularis, magnus.

Avus, i, m. Groß-Vater. *Syn.* Patris, aut matris pater. *Epi.* Disertissimus, nobilis, sapientissimus.

Auxiliarius, a, um. hülfflich. *Phras.* *Milites auxiliarii*, Hülffe-Völker. Auxiliares copiæ; adventitiæ copiæ; auxilia; conductitiæ cohortes; subsidiarius milites; milites in societatem armorum assumti; qui socia arma junxere; qui subsidio sunt legionibus. *Usus.* Miles, cohors auxiliaria.

Auxilior, aris, atus sum. helffen. *Syn.* Juvo, adjuvo, opitulor; opem auxiliumque fero, auxilio sum, succurro; subsidio eo, *vel* venio, præsto sum, subvenio, adsum, præsidium fero; adjumento, subsidio, præsidio sum. Suffragor, subsidio proficiscor. *Usus.* Auxiliari cupiam. *V. Auxilium, faveo, opera, opitulor.*

Auxilium, ii, n. Hülffe. *Syn.* Subsidium, præsidium, adjumentum, opis, adminiculum. *Epi.* Adventitium; barbarum, bonum, certum, divinum, fidelissimum & gravissimum, & maximum, firmum, magnum, & varium, mediocre, multum, netarium, novum, novissimum; præsens, summum, verum, voluntarium. *Phras.* 2. *Tu mihi auxilium tulisti*, du haſt mir Hülffe geleiſtet. Tu primus assiteto & paterni consularem fidem dexteramque attulisti; te patronò usus sum diligente; tuo auxilio evasi. Tu semper studio mihi præsto fuisti. In te velut arcem rerum mearum habui; tu labentem, ac prope cadentem fulciebas. Te pro perfugio utebar, postquam amicorum consilia & auxilia mihi occiderent. Tu ad pericula mea propulsanda concurristi; meas ruinas tua virtute sustinuisti. Egregiam mihi operam navasti; labentem excepisti; fortunis, fide fulcivisti. Amicum perdentem corruere non es passus. Patrocinium rerum mearum suscepisti. Tui auxilii umbrâ tectus; sub umbra tua latens, auxilium reperi. Tu adjutor meus, tu monitor, confectorque negotiorum meorum. Tu studium tuum saluti meæ dicâsti unice, tu ope tua me defendisti. Te ego auctorem salutis, defensoremque habeo. In te opis mihi erat tantum, quantum vix omnium studia conferre in me poterant; adminiculò hoc unò erectus sum; eòdem innixus principe steti. Tuò patrocinio nitebar unice, tuò præsidiò sustentabar. 2. *Auxilii nihil superest*, es iſt keine Hülffe mehr übrig. Omnia mihi præsidia amicorum, omnia auxilia civium, perfugia, jura, consilia occiderunt. Emortuum est mihi ad eam rem auxilium. Nihil mihi in quoquam opis est, nihil auxilii. Omnia mihi undique auxilia detracta sunt. Nullus est auxilio locus. 2. *Auxilio venire*; zu Hülffe kommen. Subsidio ire, proficisci; subsidium parare, comparare; adesse auxilio, suppetias ferre, adferre; suppetias advenire, adjutorem se profiteri ad rem; ad subsidium venire, suppetias venire. 3. *Auxilia mittere*; Hülffe senden. Subsidiarias cohortes, subsidium mittere; submittere auxilia, subsidia, copias auxilio; subministrare auxilia. *Usus.* Auxilium ab aliquo petere, einen um Hülffe anſprechen. Implorare, essagitare. Auxilium ferre, adjungere. Auxilio esse, helffen. *V. Adjumentum, faveo, effectus, a, um.*

Axilla, æ, f. die Achſ. *Syn.* Locus subter brachium concavus.

Axioma, tis, n. ein Ausſpruch. *Syn.* Enunciatio, effatum, pronunciatum, sententia breviter enunciata. *Epi.* Falsum, verum.

Axis, is, m. eine Wagen-Achſ, Mittel-Punct des Himmels gegen Mittag oder Mitternacht. *Syn.* Linea per mundi centrum ducta, circum quam Cœlum convertitur. *Usus.* Terra, alterius nostra, majestè axe sustinetur.

B.

Baca, æ, f. Beerlein. *Fructus arborum, quales sunt cerni, oleæ. Epi.* Cernæ, pulchellæ. *Usus.* Baccæ arborum terræque fruges.

Bacchanalia, orum, n. Fastnacht. *Phras.* Liana, liberalia; quibus diebus bacchatur hominum effrenata licentia, & temulentia; dies, quibus proni esse in licentiam hominum, & diffluere in luxum ac lasciviam solent. *Usus.* Bacchanalia vivere, in Freſſen und Sauffen das Leben zubringen. Bacchanalia agere, agitare, Fastnacht halten.

Bacchatio, nis, f. Unſinnigkeit. *Syn.* Bacchantium furor, insaniendi ratio varia. *Usus.* Nocturnæ bacchationes & vigiliæ. *V. Amentia.*

Bacchor, aris, atus sum, unſinnig ſeyn. *Syn.* Furo, insanio. *Usus.* Quibus gaudiis exultabas, quanta voluptate bacchabare? *V. Furo.*

Bacillum, i, n. Stöcklein. *Syn.* Baculus, virga. *Epi.* Incurvum, in summo inflexum. *Usus.* Lituus, id est, incurvum, & à summo leniter inflexum bacillum.

Baculus, i, m. Stab. *Usus.* Inniti baculo.

Bajulo, as, avi, atum, are. tragen. *Syn.* Porto. *Usus.* Ego bajulabo, tu insanis ante me ito.

Bajulus, i, m. ein Träger. *Syn.* Operarius, qui onera corpore suo victus quærendi causâ portat. *Usus.* Operarii & bajuli.

Balbus, a, um. ſtammlend. *Syn.* Linguâ hæsitans. *Usus.* Demosthenes ira balbus erat, ut primam Rhetoricæ litteram non posset dicere.

Balbutio, is, ivi, itum, ire. ſtammlen. *Syn.* Linguâ hæsito. *Transl.* Ineptè differo, insulsè doceo, tracto, ago. *Vel:* Obscure, linguæ pronuncio; dico. *Aperta & clara voce loquor. Usus.* Vetustas de Natura DEI balbutiebat denique.

Balista, æ, f. ein Geſchütz, Pocken mit Handhaben. *Syn.* Arcus magnus cum manubrio. *Usus.* Balistæ eò venenatas ferunt, quòd sunt cornutæ & adductæ magis. *V. Catapulta.*

Balneæ, arum, f. Bad. *Duo ædificia conjuncta, in quorum altero viri, altero fœminæ lavabant. Usus.* Balneæ publicæ.

Balnearia, orum, n. Bad. *Usus.* Nihil restat præter balnearia, & ambulationem.

Balneator, tis, m. Bader. *Syn.* Balneorum præfectus. *Epi.* Temperans.

Balneum, *item:* Balineum, i, n. Bad. *Syn.* Locus, ubi domi privatim lavant. *Usus.* Balneum calefieri justit.

Balo, as, avi, atum, are. blöcken. *Usus.* Balat ovis exclusa pascuis.

Balsamum, i, n. Balſam. *Syn.* Odorata Palæstinæ arbuscula. *Usus.* Balsamum est arbor ipsa; opobalsamum est succus collectus ex arbore.

Balteus, i, m. ein breiter Gürtel mit Spangen. *Syn.* Cingulum è corio bullis ornatum. *Usus.* Auratæ vaginæ, aurata illis balteo erant.

Baptismus, i, m. die Tauffe. *Phras.* 1. *Baptismum conferre*, tauffen. Sacrosanctò Christianorum ritû abluere; aquæ vitali abluere; sacrò fonte infantes aspergere. Salutari Christianorum lavacro tingere; sacrò baptismate respergere; primis Christianorum sacris initiare. 2. *Baptismum accepit*, er hat die Heil. Tauffe empfangen. Sacro baptismate ablutus est; Sacrosanctô æternæ salutis fonte ablutus, tinctus, aspersus est. Baptismatis fonte authoratus est; Christianorum cœtui per sacrum baptisma insertus est, salutari aqua; lustrali fonte lotus est; salutaribus aquis ablutus est; sacrô Baptismatis rore tinctus est; sacro fonte lustratus, expiatus est. 3. *Ex Baptismo levare*, aus der Tauffe heben. E sacro fonte suscipere; ad sacrum fontem pro aliquo sponsorem fieri; quâ horâ pueris sacra aqua ad salutem tingendis opera impenditur, sponsionem facere. *Vulg. Patrinum agere.*

Baratrum, i, n. ein tiefer Ort. *Syn.* Locus præceps; unde emergi non potest. *Transl.* Pro homine edace, potatore; *Item:* Pro meretrice omnia abligurante. *Usus.* Ex imo barathri emergere.

Bar-

Barba, æ, f. Bart. *Syn.* Viri villus ad mentum. *Epi.* Aurea, horrida atque intonia, major, maxima. *Usus.* 1. *Barba crescit*, der Bart wächst schon. Jam lanuginem emittit. Lanugo per malas serpit; malas vestit. 2. *Barbam longam fert*, er trägt einen langen Bart. Barbam promittit; alit prolixam barbam; barbam nutrit profusam, submissam, prominentem. Benè barbatus; barba affectum instructus; spissa, promissaque barba est conspicuus. Promissa, & fluentem pectus barba est. 3. *Barbam deposuit*, er hat sich barbiret. Barbam tetondit, demsit, abrasit, posuit, rasit. 4. *Nec dum habet barbam.* Ne primam quidem barbæ lanuginem induit, ne lanugo quidem mentum obduxit, ne prima quidem barbæ mento inducta est. *Usus.* Capillatior, quam ante, & barbâ major.

Barbarè, barbarisch. *Syn.* Inquinatè. X *Pure, emendate.* *Usus.* Grammaticum te profectus, barbarè loquitur.

Barbaria, æ, f. Barbarey. *Syn.* Locus barbarus, vel fera gens. *Epi.* Agrestis, forensis, immanis, atque intoleranda, inveterata, tota, vasta. *Usus.* 1. Tam atrox nullus in ulla Barbaria tyrannus fuit. 2. *Mores barbariæ, aut feri, cruenti, feroces*, barbarische und grausame Sitten. Cæsar inveteratam quandam barbariam ex Gallorum moribus delevit. Barbaria forensis.

Barbaricus, a, um. barbarisch. *Syn.* Barbarus. *Usus.* Barbaricæ vestes, leges, mores.

Barbaries, ei, f. Barbarey. *Usus.* 1. Regiones feræ, & alienæ; Scythæ, Syri, & cuncta fere Barbaries. 2. *Vastæ, & a latinitate aliena locutio*, mangelhafte, und nicht lateinische Rede. Domestica aliqua barbaries eorum sermonem infuscavit, inquinavit. Barbara & soloeca inspergunt.

Barbarismus, i, m. eine Rede, so nicht recht nach Art der Lateiner lautet. *Syn.* Vitium in locutione, cum verbum aliquod vitiosè effertur. *Usus.* In barbarismos incurrere.

Barbarus, a, um. barbarisch. *Syn.* Immanis, inultus, agrestis, ferus, crudelis, atrox.)(*Humanus, cultus. Phæd. Homines barbari*, barbari die Leute an den Sitten. Gentes immanitate barbaræ, moribus efferatæ. Homines immani & intoleranda barbarie; inhumanisque, feri, omni clementiæ determini; vultu, moduque corporis vasti, & agrestes; moribus, ritibusque efferati; magnâ ex parte latrociniis infames; homines natura immani & importunâ, inculti, asperi, quique contra studia naturæ agrestibus institutis obduruêre; expertes omnis juris ac conditionis, & linguæ propè humanæ; naturâ & moribus immites ac feri; agrestibus institutis vivere sueti; quorum terris nihil asperius, oppidis nihil inculuus, indole ac moribus nihil immanius. V. *Agrestis, inhumanus.*

Barbatulus, a, um, der ein Bärtlein hat. *Syn.* Puer imberbis; cum rara barba, aut parva. *Usus.* Concursabant barbatuli juvenes.

Barbatus, a, um. gebärtet. *Usus.* Barbati illi veteres.

Barbula, æ, f. Bärtlein. *Usus.* Non hæc barbula, qua illi delectantur, illi sunt veteres.

Bardus, a, um. plump, ungeschickt. *Syn.* Stupidus, hebes. *Usus.* Quis stupidum Socratem dicit, aut bardum?

Baro, nis, m. dummer Mensch. *Syn.* Homo stupidus. *Usus.* 1. Hæc cum loquitis, nos barones stupemus. 2. *Vir princeps*, fürnehmer Mann. Apud reliquos Barones te in gratiam posui.

Basilica, æ, f. Königliches Haus, Rathhaus. *Usus.* Basilicam struere, ornare.

Basilicè, prächtig. *Syn.* Magnificè. *Usus.* Basilicè ornatus incedit.

Basilicus, a, um. herrlich, prächtig. *Syn.* Regalis, splendidus, magnificus. *Usus.* Basilicæ editiones. Victus basilicus.

Basio, as, avi, atum, are. küssen. *Syn.* Osculor.

Basis, is, f. Fuß, darauf etwas stehet. *Syn.* Pes, pars ima, substructio. *Epi.* Adversa, aulor, excelsa, inanis, index sui sceleris. *Usus.* Basi statuarum aliquid incidere, inscribere.

Basium, ii, n. Kuß. *Syn.* Osculum. *Usus.* Basium dare, figere. V. *Osculor.*

Beatè, seelig. *Syn.* Feliciter. *Usus.* Beatè vivere in una virtute positum est.

Beatifico, as, are. in die Zahl der Seeligen setzen. *Phæd.* Beatorum in cœlo numero addere; Beatorum in cœlo ordinibus inserere, allegere; Beatus adscribere; ad numerum, in numerum Beatorum adscribere; Beatus annumerare;

ne, in Beatorum numero locare, collocare, reponere; Beatorum numero accipere; in Beatorum numerum referre; Beatorum coetum, honoresque alicui decernere, constituere.

Beatitas, tis, f. Glückseligkeit. Syn. Beatitudo, vita beata. V. *Beatus.*

Beatitudo, inis, f. Glückseligkeit. Syn. Beatitas. *Usus.* Beatitudo, & beatitudinis verbum durum, sed usu receptum est. V. *Felicitas, Beatus.*

Beatus, a, um. glückselig. Syn. Felix, cui beatitas. Ant. Absolutè, ardenter, perfecte, summè. *Phæd.* 1. *Beatus sum*, ich bin glückselig. Benè beatéque est; in eo sum; eadem dudùm contingo: beatam vitam adeptus sum; quis me beatior fortunave est? fortunam ipsam antideo. V. *Felix.* 2. *Beatus in cœlo*, die Seligen im Himmel. Felicissimi cœlicolæ; æternitatis felicissimæ lumina; in cœlestium civium cœlestium civium consortium; cœlestes patriæ cives; cœlebs aulæ beatissimi proceres; in cœlestis Numinis concilio collocati; qui cœlestes inter cœlites gloriâ, quæ æternum apices manicendit, immò ipsos latent universos. 3. *Beatus jam beatæ, cœlo jam in cœlo fruitur*, er geniesset schon die ewige Seeligkeit. Ejus mens vitamque beata jam prædicabat, beatæ exceptæ, portum jam salutem ac locum sit consecutus; magnis jam, & perpetuis fruitur voluptatibus, nullo nec ullo nec impendente, nec impendente; ejus animus, postquam é corpore excessit, in cœlum abiit, quasi in domicilium suum pervenit; æternam, ac plane jam suam in domum migravit; ubi ævo seniorum fruitur. Æternæ salutis, beatitudinis particeps; hæres æternæ vitæ est; particeps æternæ audit in unica felicitatis cognitione dimixus est. Adsit illi cœtus bonorum complexio, secretus malis omnibus. Beatus ultimus sempiternæ patriam jam contigit; in illa perennis vitæ sede jam collocatus est. Vitâ cœlestem, quæ sola est vita nominanda; cœlestia gloriâ, & immortalitate cœlo jam potitus. Vitâ beatâ & sempiternâ, quæ cumulatâ bonorum omnium, & nunquam interruptâ fruitione gaudet, fruitur. Æternam suæ mercedem, à DEO meritus, consecutus est. In beatam eam regionem est deportatus; hæreditatem divinæ gloriæ adiit; civis jam in cœlestes orbes ivit, ubi vera & sola lucidas. Profectus jam est ad beatum illud sanctarum animarum concilium; & felicissimâ cœlestium sede est receptus. *Usus.* Beatus esse sine virtute nemo potest. Quem tu ægritudine, metû, lætitiâ gestientem, & libidine liberum, solutum, vacuum videris, num de hominibus beatum dicere? Qui beatus est, talis oportet, inexpugnabilis, munitus, sæptus, sine timore, quem nulli metus terrent, nullæ ægritudines excidunt, nullæ libidines incitant, nullæ lætitiæ fraudes languidas liquefaciant voluptatibus. V. *Felix.*

Bellaria, orum, n. Nach-Tisch, Confect. Syn. Cibi ad irritandam famem compositi. *Usus.* Mellita bellaria.

Bellator, oris, m. Kriegsmann. Syn. Miles bellicosus. *Usus.* Is minus venetus orator, quàm bellator fuit. V. *Miles.*

Bellatrix, icis, f. ein streitbares Weib. *Usus.* Bellatrix iracunda.

Belle, fein. Syn. Benè, aptè, prosperè, commode, æquo animo. *Usus.* Bellè & festivè. Belle cecidit, cum &c. dolorem illum bellè ferret. Aqua belle fluens.

Bellicose, kriegerisch. *Usus.* Bellicose Romani agrestius est.

Bellicosus, a, um. kriegerisch. Syn. Armis & bello vir valens.)(*Imbellis.* *Phæd.* 1. *Germani bellicosi sunt*, die Teutschen seynd ein kriegerisches Volk. Belli gerendi peritissimi; longè omnes bella gloria & virtute superant, bellicis laudibus abundant; operum militarium peritissimi sunt; bello invicti; multis bellicis factis, gloriâ militari illustres; in armis exercitatissimi; pugnacissimi, promptissimi bellatores; bello acres sunt, strenui, & consilio boni; rem bellicam fortiter ac strenuè tractant, gerunt, administrant. 2. *Cæsar bellicosissimus erat*, Cæsar war über die maßen kriegerisch. Vir erat in arma natus; ferox viribus, & armorum arte; invictus bellò juvenis; Mars alter; primus bellator; magnum habebat usum in re militari: summam scientiam rei militaris habebat; erat bellò nobilis; manu strenuus, promptus; clarus militiæ; acer bellò juvenis; bonus militiâ, insuper manû; gnarus, non inglorius, acer militiæ; egregiæ erat nominis famæ. Sæpe se in armis strenuum, in bello acrem, ac fortem probavit;

sortem & strenuam in bello navavit operam; erat in eo laus rei militaris maxima; prudentia rei militaris clarus erat; in re militari versatus erat egregiè; florebat militaris rei gloriâ; militare munus præclarè functus erat. *Usus.* Gentes bellicosæ. V. *Fortis*, *audax.*

Bellicum, i, n. Kriegs-Feld-Musik. *Syn.* Cantus ad arma vocans. *Usus.* Bellicum quasi canit Thucydides.

Belligero, as, avi, atum, are. kriegen. *Syn.* Bellum gero. *Usus.* Cum fortuna nobis belligerandum est.

Bello, as, avi, atum, are. kriegen. *Syn.* Belligero, bellum gero. *Usus.* Gigantum more cum Diis bellare. V. *Bellum.*

Bellua, æ, f. ein wildes Thier. *Syn.* Bestia. *Epi.* Audax & nefaria, fera & immanis, immanis & tetra, importuna, importunissima, impura, tetra & pestifera, terrima & vastifica, vasta & immanis. Belluæ fluitantes, immanes & feræ, innantes & natantes. *Usus.* Æquitudo ut tetra & immanis bellua fugienda. Sed quid ego jus hospitii in hac bellua requiro?

Bellum, i, n. Krieg. *Syn.* Duellum, Mars, belli contentio, certamen belli, tempus belli, arma.)(*Pax.* *D. Bellum* totum militiæ tempus; *pugnum* tejum armorum certamen est. *Epi.* Bella acerba ac diuturna, civilia, continua, domestica, externa, gravia, gravissima, horrida, inutilia, justa, levioria, magna, majora, maxima terrestriaque, maxima & periculosissima, pestifera, præclara, præstantia, propria, superiora, vana, vetera bellis superioribus. Bello proximo, bellum acerbum diuturnumque, interstinum, acerbissimum & calamitosissimum, commune, crudele & exitiosum, crudelissimum, dubium, fœdissimum, gravissimum, horribile ac nefarium, impium, inexpiabile, indictum, infinitum, injustum, luctuosissimum, necessarium, periculosum, vehemens, merum, miserum fatalesque, miserrimum, mortiferum, navale, naticore, naturale, navale & maritimum, occultum, oppressum, perniciosum magnitudine, turpe, pernicosissimum, paratum, privatum, proximum, prudens, regium, repentinum, sacrilegum impiumque, sævissimum prope omnium, sociatissimum, sempiternum, servile, tetrum periculosumque, sociale, superius, tetrum miserumque, tetrissimum periculosissimumque, tantum, tam crudele, tam nefarium, tam diuturnum, tam longè lateque diffusum d'ffusumque. *Phras.* 1. *Bellum immineo*, es steht uns ein Krieg bevor. Impendet nobis, imminet bellum formidolosum, anceps, difficile. Exardescet, orietur, nascetur, existet ex his sentius bellum calamitosum, exitiabile. Versamur in præsenti belli discrimine. Advenit, appropinquat, adest jam grave bellum. Res ad arma spectat. Bellum jam evitari non potest. Gliscit jam scintilla belli, quæ brevi in apertum incendium erumpet. Magna belli moles imminet. Magnum bellum in manibus est. Bellum incidet non dubium. Bellum nobis jam propè admovetur. Grave bellum in metu est. Belli magni timor impendet; versamur in magno timore belli. Adesse jam grave bellum videtur. Bellum non dubium habemus. Bellum primò quoque tempore conflatum erit; natum jam est belli initium. 3. *Bellum excitare*, einen Krieg erwecken. Concitare, suscitare, commovere; conflare, concire bellum; bellicum canere; ad arma vocare; arma inducere civibus; in arma populos agere; ad bellum omnem Europam armare, ad arma concitare, stimulare, concitare, solicitare populos; bellum toto orbe conficiscere; ad bellum inducere; quasi furiam quandam ac facem belli accendere; & impellere ad consilia tam funesta populos. Bella ex bellis serere. 3. *Bellum parare*, sich zum Krieg rüsten. Bellum adornare, apparare, comparare, instruere; bellum conquere, ostendere; ad saga ire; de bello cogitare; ad bellum animum intendere; in bellum mente & animo inflectere? ad belli cogitationem se recipere; de bello consilium inire; belli consilium quærere; in bellum incumbere. *Omnia belli apparatu strepunt*, es rüstet sich alles zum Krieg. Saga sumuntur, arma promuntur, dantur civibus; arma raptim capiuntur, induuntur. Animi cives accinguntur, instruuntur, instruuntur. 4. *Bellum indicere*, Krieg ankünden. Bellum denunciare. 5. *Bellum suscipere*, einen Krieg anfangen. Movere, commovere, facere, inferre, sumere, incipere, inchoare. Belli initium sumere; arma tentare, ad arma descendere, concurrere. Belli initium facere; bellum conscisscere, conflare; bellum moliri, inire, bellum capessere, decernere; otium bello interpellare, bello experiri; rem ad arma deducere; ad vim & arma descendere, decurrere; belli fortunam tentare, experiri; in bellum converti. 6. *Bellum aggredi aliquem*, einen mit Krieg überfallen. Arma inferre, bello lacessere, tentare, petere aliquem; armis invalere, instare; bello premere, op-

mere;

re; armis, bello persequi; bellum ciere, movere, comovere, facere alic. 7. *Bellum gerendum committere*, den Krieg anfangen, den Krieg zu führen. Bellum dare consulibus; præficere bello consules; bellum mandare consulibus; curam belli administrandi consulibus dare, permittere. 8. *Bellum gerere*, den Krieg führen. Administrare, gubernare bellum; bellum suis viribus exequi. 9. *Bellum est in Italia*, es ist Krieg in Italien. Ardet, flagrat, conflagrat omni bello Italia; miscetur belli turbis; bello distracto distracta gemit, intestino bello premitur, affligitur, vexatur. Italia perculsa bello, ac prostrata jacet; belli flamma uritur, accenditur; magnâ belli contentione, terrâ marique infestatur; igne ferroque vastatur; nefario ac durissimo bello infestatur. Italia tota in armis est. Arma tota Italia concrepuere; strepitus armorum totam Italiam concutit; in armis est omnis Italia. Nulla calamitas, nullum exitium, nihil tam durum & acerbum in bello est, quod Italia non persentiscat. Bellum diuturnum totam pascit, corrumpitque Italiam. Nullam non mali genus Italiæ infert, importat bellum. Bellum magnas calamitates ac graves creat Italiæ; multis & gravibus damnis Italiam afficit, nullo malo expers est; nulla vacat calamitate Italia bello laceratur. Bellum ex pulcherrima Italiæ parte solitudinem facit. Undique se pugna movet in Italia, ubique arma contenditur, dimicatur, luctatur. 10. *Bellum adhuc accensum*, der Krieg ist auf beyden Seiten noch warm. Bellum accensum adhuc Mars est. Communis adhuc Mars est. Varia adhuc belli fortuna, anceps Mars est. Bellum adhuc fortunæ fortuna est, quam belli casus ferunt, Marsque communis. 11. *Bellum protrahere*, den Krieg weit hinaus ziehen. Bellum ducere, trahere, alere, producere; lentum bellum per oppida circumferre. 12. Bello hostem circumducere. 13. *Bellum repellere*, den Krieg von Feind abtreiben. Propulsare bellum, defendere bellum illatum; illatas in alios propulsare, bellum depellere, propulsare, repellere; vim omnem belli in se paratamque alio convertere, avertere, bellum dividere, dispergere; in loca alia detrudere. 14. *Bellum remittit*, der Krieg hat schon etwas nachgelassen. Attenuatum, imminutum bellum est; senescit, consenescit bellum; infectum, non confectum bellum est. 15. *Bellum absolvere*, dem Krieg ein Ende machen. Restinguere, delere, conficere, componere; bellum reliquias extinguere; felici temeritate opprimere; bellum ad exitum perducere; bellum perficere, absolvere, perpetrare, victoriâ terminare; optato exitu concludere; belli extrema delere; belli reliquias auferre, conficere; nullam partem belli relinquere; finem bello imponere, facere, statuere; nullam belli scintillam relinquere; belli reliquias persequi; bellum tollere & sepelire. 16. *Bello cessare*, aufhören zu kriegen. Bellum dirimere, ponere, deponere, componere; bellum pace mutare; arma ponere, abarmis discedere; ab armis absistere; bellum sedare; ab armis conquiescere. 17. *Bellum renovatur*, der Krieg gehet auf ein neues an. Nondum satis oppressis belli reliquiis, fumantibus adhuc belli scintillis, belli consilium resumtum, instauratum, redintegratum est, ut adeo bellum ex bello seratur. Redit, renascitur de integro bellum; jam extinctum denuo suscitatur. Novo iterum bello implicamur, involvimur, novis fluctibus objicimur, in bellum denuò conjicimur. Ex præsenti tranquillitate novæ tempestates commoventur. Bellum integrum supersest novis furoribus inflammatum. Bellum non finivit, sed mutavit. Omnia rursus in bellum consilia convertenda sunt. *Usus.* Bellum inferre, im Krieg offensive gehen. Bellum defendere, im Krieg defensive gehen. Bellum accipere, non inferre, sich wider Feindes Gewalt beschützen wollen, nicht aber den Krieg selbsten wider den Feind vornehmen. Bello patrato, nach vollendetem Krieg. Bellum collarum est circa Corinthum, unweit Corinthus haben sich die streitenden Partheyen zusammen gezogen. Bellum ad Placentiam constitit, das Kriegs-Theatrum war bey Placenz.

Bellus, a, um. fein. *Syn.* Aptus, conveniens, *Adv.* Plane, valde. *Usus.* 1. Erit hic locus puer is bellissimus. 2. *lepidus*, holdseelig. Bellus puer, bellæ litteræ, 3. *urbanus*, *honestus*, höflich, ehrsam. Durus hoc accepit, quam homines belli soleant. V. *Pulcher.*

Bene, recht, wohl und gut. *Syn.* Præclare, commode, valde, ratione. *Phras.* 1. *Bene mecum agitur*, es stehet wohl um mich. Pulchre mihi est. Beatus sum. Perbene loco res sunt meæ. Præclare se res habet. Bene me habeo. Rectissime apud me sunt omnia. Optimè, commodissime mecum agitur. Belle me habeo. Expeditamini sunt omnia & explicata. Florentissimis rebus utor. Optatis meis fortuna respondet. Pulcherrime stamus. Secundos res sunt. Salva res est, integra, incolumis. Res facili cursu proceduut, prosperum cursum tenent. Prospere, & ex sententiâ

sentia res cunt meæ. Vitam vivo felicissimam. Facilem se mihi præbet fortuna & benignam. Optime meæ cum fortuna convenit. Nihil ad felicitatem deest. Vita mea omni felicitatis genere cumulata est. Omnia ad voluntatem fluunt; ex sententia procedunt. Utor rebus secundis. 2. *Bene an male*, gut oder übel. Rectè an perperam; recte an secus, probe an secus egeris, ignoro. 3. *Bene fecisti*, du hast recht gethan. Recte & ordine; bellè, rectissimè & sapientissimè; tutè, profitenterque fecisti. *Usus.* 1. Domus bene & ratione ædificata. 2. *Valde*, sehr, ziemlich. Homo benè nummatus; benè multi, benè manè, benè magnus, longus &c.

Benedico, is, dixi, dictum, ere. wohl sagen, zierlich reden. *Usus.* 1. Benedicere est sapienter, peritè, ornate dicere. 2. *Laudo*, loben, Gutes von einem reden. Cui benedixit unquam bono civi?

Benedico Deum, GOtt benedeyen. Laudo, extollo, deprædico Numinis clementiam, ac largitatem. 2. *Benedicere populo, benedictionem dare*, seegnen, Seegen geben. Benè precari; faustâ cum prece dimittere; pacem & veniam populo à superis precari. Solenni precatione; faustis ad Deum precationibus populum prosequi. 3. *Benedicere mensæ*, etwas &c. den Seegen sprechen über die Speisen. Coenam à sacris precibus auspicari; Christiano ritû, solenni precatione dapes lustrare.

Benedictum, i, n. gutes Wort. X *maledictum. Usus.* Benedicta malè interpretari.

Benefacio, is, feci, factum, ere. gutes thun. *Syn.* Beneficio afficio, benignè facio, beneficium tribuo, benè, optimè mereor, beneficus orno, bene promereor, beneficium confero, beneficio complector; beneficiis augeo, prosequor. *Usus.* Durum est, malè tractari ab iis, quibus benefeceris. V. *Beneficium confero.*

Benefactum, i, n. Gutthat. *Syn.* Benè, honestè factum, virtus. X *malefactum. Usus.* Benefactorum jucundissima est recordatio. 2. *Beneficium, meritum*, Wohlthat, Wohlthaten. Benefacta malè locata, malefacta arbitror.

Beneficentia, æ, f. Gutthätigkeit. *Syn.* Liberalitas, benignitas. *Fig.* Divina, præsentia. *Usus.* Quid præstantius bonitate & beneficentia?

Beneficiarius, ii, m. adject, so eine Wohlthat empfangend. *Syn.* Cæs. *Usus.* Is rejus cum paucis equitibus beneficiariis suis in hostem movit. *vulg.* Vasallus.

Beneficium, ii, n. Wohlthat. *Syn.* Benefactum, meritum, officium, gratia, promeritum, munus. *Epi.* Æternum, amplissimum; divinum immortaleque, excellens atque divinum, insigne & singulare, præclarum in rempublicam, publicum, recens, summum. Beneficia amplissima, clarissima, cœlestia. Divina in aliquem, fructuosa & grata alicui, immortalia, innumerabilia, jucundiora, mutua, paterna, plurima, proxima, vera, vetera, vilia. *Phr.* 2. *Beneficium peto*, ich begehre eine Gutthat. Hanc rem in beneficii loco à te deposco; tuo beneficio ut is mihi honor obveniat, peto. V. *Rogo.* 2. *Beneficium confero*, ich erweise eine Gutthat. Contuli, quæ in illum officia potui. Quantum in me fuit, quantum efficere & consequi potui, pro meo studio, meâque industriâ complexus sum hominem; auxi omnibus officiis. Nullum officii genus, aut studii; nullam omnino rem, quæ vel ad utilitatem illius, vel ad laudem spectaret, omisi, prætermisi, infectam reliqui. Omnia, quæ quidem præstare mihi licuit, profecta in illum sunt beneficia. Meam in illum voluntatem & benevolentiam, quandocumque res tulit, ubi tempus & occasio postulavit, obtendi, significavi, declaravi, patefeci, probavi. Benè meritus de illo sum, quam potui; studiosissime. *Nihil beatius est, quam beneficia multis conferre plurima*, es ist nichts bessers, als andern viele Wohlthaten erzeigen. Benigne facere plurimis; beneficiis devincire, ornare, complecti, obligare, alligare plurimos; felicitatis pars magna est, beneficiis cumulare, obruere; officiis colere, afficere; beneficiis & officiis prosequi quàm plurimos; mereri, bene promereri de plurimis; in exhibendis, tribuendis, deferendis officiis, nulluni benevolentiæ pignus, ac indicium omittere; emere sibi beneficiis plurimos; eximia esse in omnes benignitate. Quæ ista felicitas est, servire, commodare quam plurimis? collocare, ponere apud gratos animos beneficia quam plurima; & quicquid facultatis, in beneficii loco deferre. *Non magna in me beneficia contulisti*, du hast mir nicht viel Gutthaten erwiesen. Non valde de me meritus es. Beneficium à te vel nullum accepi, vel minimum. Exigua sunt, quæ pro beneficio dedisti; quæ mihi deberi, dedisti beneficia; quæ apud me beneficia collocasti, posuisti. Gra-

via

va non sunt, exigui momenti, parvi pretii ea sunt, quæ mea causa fecisti. Beneficia tibi debeo non ita magna. Colligata, obstrinxisti me mediocribus obsequiis. 3. *Beneficium accipere*, sich einer Gutthat empfangen. Plurima tibi debeo officia & beneficia; innumerabilia tua in me extant beneficia; in me profecta sunt. Immensa tua in me beneficia & promerita sustinere vix possum. Quod vivo, pro tuo beneficio habeo; in beneficii loco repono. 4. *Beneficium reddere*, Gutthaten erwidern. Quis beneficia tua pro meritis rependat? quis pretium rependat? quis benevolentiam tuam in me tuas curas, remuneretur? quis officia tua pro meis rebus dictis æquet, compensat? cujus tuis in me meritis qui faciam satis? V. *Referre*. 5. *Beneficium mereri*, sich eine Gutthat erwerben. Hujus nihi recordationem beneficii nulla dies eripiet. Immensa, meritis percepta beneficia retribuo. Hæret in me mihi æternum memoria. Hæc officium mei maxima beneficia referunt, numerato; singulare meum in te studium tuis me credam; beneficii tui memoria locum apud me obtinebit, ich werde es unter die großten Gutthaten zählen. V. *Gratus*. 6. *Beneficia gratia captare*, die erwiesenen Gutthaten vergelten. Liberalitas tua tuum pudori alienis gravem facit. Amplificare veritas tua in alterum omnia. Beneficia sua veris & sermonibus subditis deprædicare. Beneficii gratiam invidiosa prædicatione corrumpere.

Beneficium Ecclesiasticum, geistliches Amt, oder Pfründe. Sacerdotium opimum, opulentum; sacerdotium tenue, exile; sacerdotium cura animarum præditum; sacerdotium ab animarum cura immune. *Beneficium Ecclesiasticum alteri cedere*: sein geistliches Amt und Einkommen einem abtreten. Abdicare te sacerdotio aliquo, vel sacerdotii munere ac censu; amico utendum, fruendum tradere, jus, posse honorumque sacerdotii sui alium transferibere; cedere jure ac possessione sacerdotii.

Beneficus, a, um. gutthätig. *Syn.* Benigne faciens, benignus. *Usus.* Beneficus est, qui non sua, sed aliena causa, beneficæ voluntate movetur. V. *Amicus*.

Benemereor, eris, meritus sum, eri. sich wohl verdienen. *Syn.* Beneficio afficio, benefactum colloco. *Usus.* De republica, de re ipsa ac dignitate Rom. benemeritus civis. Benemereri de posteris; posteritati servire.

Benevole, gutwillig. *Syn.* Amicè. *Usus.* Præsto esse alicui benevole, & fideliter.

Benevolens, tis. *g. o.* gutwillig. *Syn.* Benevolus. *Usus.* Non sum molesta, sed benevolens. V. *Affectus, a, um.*

Benevolentia, æ, f. Gutwilligkeit. *Syn.* Gratia, studium.)(*Contem. Ej.* Æqualis ætati alicujus, bona, fidelis, firmissima, grata animi, impar, incredibilis in aliquem & maxima, perfectum in, præstans in aliquem, insignis in aliquem, intemperata, major, mediocris, mirabilis, mutua, necessaria, non obscura, par & mutua, perpetua in aliquem & maxime propensa & perpetua, sempiterna, singularis, summa erga aliquem, summa & par. *Phras.* 1. *Benevolentiam captare*, eines Gutwilligkeit gewinnen. Benevolentia beneficus capitur maximè, conciliatur, colligitur, contrahitur, movetur. Ad benevolentiam officia alliciunt. Benevolentiam tibi facere beneficiis adjunges, conjunges. Gratiam amicorum expetis, & multorum civium amicitiam; voluntates tibi multorum conciliare; benevolentiam consequi, experiri, perspicere cupis; beneficio consequeris. Gratiam acuparis; in gratiam te insinuare; gratia crescere apud cives & optimates desideras; benevolentia tibi eorum animi sunt devinciendi. Inire optimatum gratiam, benevolentiam magnam consequi exoptas; officiis & beneficiis est colligenda. 2. *Benevolentiam exhibere*, Gunst und Wohlgewogenheit erweisen. Quam in te suscepi benevolentiam, semper tibi præstabo, servabo, tuebor, augebo. Quam semel in te contuli, declaravi benevolentiam, eâ te semper complectar; hanc in te semper navabo; hanc experiere, perspicies plurimis indiciis. Qua in te semper eram benevolentia, eâ deinceps quoque ero propensissima. Favebam adhuc rebus tuis, & cupiebam optimè; neque desinam, imposterum te favore fulcire meo. Secunda in te erat voluntas mea; studiisque in te inclinabat; sed animo nihilominus in te benevolo, optimoque esse pergam. Si unquam me tibi benevolum dedi, si voluntate etiam bonâ ac propitiâ, deinceps in re tua totus ero, nullumque pignus benevolentiæ, aut gratiæ officium omittam; studio rerum tuarum agebar adhuc maximo, tuaque causa cupiebam tibi omnia; quidni addictus sim deinceps quoque, tuisque commodis studeam unice? Optime affectum me tibi fuisse adhuc, tu ipse testis eris locuples; quæ igitur res est, quæ du-

biam reddere ſummam meam in te voluntatem poſſit? V. *Amicus.* 3. *Benevolentiam tollere*, die Wohlgewogenheit aufheben. Adimere, extinguere, delere. V. *Amicitiam abrumpere*, Gratia.

Benevolus, a, um. wohlgewogen. *Syn.* Amans, amicus, propendens in aliquem inclinatione animi, ſtudioſus. *Adv.* Sanè, vere. *Phraſ.* Ardentibus ſum in aliquem ſtudiis; amiciſſimus ſum; ſumma mea eſt in illum voluntas; eximiæ benevolentiæ, ac benignitatis ſum in aliquem; voluntate in aliquem bona ſum; animo bono ſum in aliquem. V. *Benevolentiam exhibeo. Uſus.* Amiciſſimi, benevolentiſſimique hominis officio ſemper ſum functus. V. *Amicus, amicitia.*

Benignè, gütig. *Syn.* Comiter, liberaliter. *Uſus.* Salutare benigne, comiter appellare aliquem. Alicui benigne facere & liberaliter.

Benignitas, tis, f. Gütigkeit. *Syn.* Clementia, comitas, humanitas, pietas, liberalitas. *Epi.* Grata, honeſta, incredibilis in aliquem, jucunda aditu, major, nimia, privata, propenſa in calamitoſos, quæſtuoſa, ſumma in aliquem, utilis alicui. *Uſus.* Summa benignitate audire dicentem. Nunquam tibi meam benignitatem claudam. Non exhauritur mea benignitas. Benignitas naturæ, agrorum. V. *Lenitas, mitis, benevolentia.*

Benignus, a, um. gütig. *Syn.* Comis, blandus. *Adv.* *aſper. Uſus.* Benignus ad commodandum. Oratione benignâ uti. 2. *Liberalis, munificus*, freygebig. Benignus liberalisque dicitur, non qui fructum, ſed officium ſequitur. V. *Benevolentia.*

Beo, avi, atum, are. ſeelig machen. R. à βίος, *vita.* *Syn.* beatum facio. *Uſus.* Cœlo aliquem beare.

Beſtia, æ, f. ein wildes Thier. *Syn.* Bellua. *Epi.* Immanis ac perniciosa, monſtroſiſſima, præclara, valentiſſima. Beſtiæ abditæ; terraquæ tectæ, agreſtes; anciptes, in utraque ſede viventes, aquarum incolæ, aquatiles; cicures, feræ, gradientes, liberæ, mutæ & nihil intelligentes, nantes, natantes, pravæ, ſerpentes, ſolivagæ, congregatæ, terrenæ, volatiles, volutantes, volucres. *Uſus.* Aliæ beſtiæ nantes, volucres, ſerpentes.

Beſtiarius, ii, m. der in öffentlichen Schauſpielen mit wilden Thieren kämpfet. *Syn.* Qui cum beſtiis pugnat in ludis publicis. *Uſus.* Gladiatoribus, beſtiariis rempub. obſidere.

Beſtiola, æ, f. klein Thierlein. *Uſus.* Beſtiolæ diſſimillimæ communiter cibum quærunt, *vulg. animalcula.*

Beta, f. Mangold. *Herbæ genus. Uſus.* Beta & malva.

Biblia, orum, n. die H. Schrift. *Syn.* Sacræ, ſanctæ, Divinæ litteræ; Libri Divini; Divinorum librorum, ſacrorum ſcriptorum monumenta, inſtinctu afflatuque cœleſti conſcripta. Divinarum legum volumina. Divina oracula. Cœleſtis doctrinæ volumina. Scriptura ſancta. Sacri codices.

Bibliotheca, æ, f. Bücher-Saal. *Syn.* Librorum locus, multitudo. *Epi.* Nitifica. *Uſus.* De Bibliotheca tua ſupplenda, libris commutandis, velim conficias.

Bibo, is, bibi, bibitum, ere. trinken. R. à πίνω, *bibo.* *Syn.* Poto, perpoto, poculum exhaurio, potionem haurio, exhaurio, ſorbeo. *Adv.* Jucundius, plurimum. *Phraſ. Vinum intemperanter bibunt Græci*, die Griechen ſauffen unmäßig. Vinum intemperantius hauriunt; avidè ſiccant pocula; lagenas exſiccant totas. Ingens eſt in Græcis potandi libido. Cyathos ſorbendo diem producunt. Poſcunt majoribus poculis, *provocant.* Totos dies perpotant; vino ſe obruunt; furioſa vinolentia, circumpotationibus inundantur; vino ſe onerant. Merum ex cantharis ſcitiſſime exantlant; vini multum exhauriunt; largiore utuntur vino; largiter ſe invitant; diem noctemque potando continuant; multum vini abſumunt; intemperantiſſimis perpotationibus indulgent; diem mero frangunt; nimio ſe vini potû ingurgitant; merô ſopiuntur; vinô ſepeliuntur; vinô ventrem diſtendunt; in potationibus ſunt, agunt, aſſidui; compotationes celebrant aſſiduè, in potationibus aſſiduè verſantur. *Uſus.* 1. *Lex Græci convivii:* Bibat, aut abeat. 2. *Vulg. bibere ſanitatem*, Geſundheit trinken. Libare alteri, *vel* alterius ſaluti poculum; bibere ſalutaria; hibere ſoteria.

Bibulus, a, um. der gern trinkt. *Uſus.* Potores bibuli. V. *Vinolentus, ebrius.*

Biceps, itis, *g. o.* das zwey Köpfe hat. *Uſus.* Biceps puella nata eſt.

Bicorpor, oris. *g. o.* zweyleibig.

Biduum, i, n. zwey ganze Tage. *Syn.* Duorum ſpatium dierum. *Uſus.* 1. *De tempore, cum Acc. & Abl.* Biduî, *vel* biduum ibi fui, ich bin zwey Tag allderten geweſen. 2. *De loco, cum Gen. Acc. & Abl.* Caſtra bidui, biduum, *vel* biduo abſunt ab urbe, das Feld-Lager iſt zwey Tage weit von der Stadt.

Bi-

Bienium, ii, n. Zeit von zwey Jahren. *Syn.* Spatium duorum annorum. *Usus.* Biennio demo abfunt.

Bifariam, auf zweyerley Weise. *Syn.* Bipartito.

Biga, æ, f. Wagen mit zwey Pferden bespannet. *Syn.* Currus duorum equorum jugatus. *Usus.* Citatis bigis vehi.

Bilis, is, f. Galle, Zorn. *Epi.* Atra, secreta, *Cic.* 1. Mens læsus iracundiâ graviore, te dolore *vel* timore, quam atrâ bile movetur. 2. *hæ*, Zorn. Ea res mihi bilem movit, commovit, concivit.

Bimestris, e. g. c. zweymonathlich. *Syn.* Duorum mensium. *Usus.* Consulatus bimestris.

Bimus, a, um. zweyjährig. *Syn.* Duorum annorum. *Usus.* Bimus infans.

Binus, a, um. zwey und zwey. *Usus.* Bis bina quod sint, Epicurus non didicit.

Bipartior, iris, titus sum, iri. entzwey theilen. *Syn.* In duas partes seco, distribuo. *Usus.* Prædam bipartiti sunt.

Bipartito, in zwey Theile. *Syn.* Dupliciter, bifariam. *Usus.* Bipartito cuneus, acies dissecta est.

Bipedalis, e, g. c. zween Schuhe lang. *Syn.* Duorum pedum longitudine. *Usus.* Sol Epicuro bipedalis videtur.

Bipes, dis, g. o. zweyfüßig. *Usus.* Homo omnium non bipedum modo, sed & quadrupedum impurissimus.

Biremis, is, f. ein Schiff mit zweyen Ruder-Bänken. *Syn.* Navis duobus remorum ordinibus instructa. *Epi.* Præclara.

Bis, zweymahl. *Usus.* In eodem facto bis improbus fuisti.

Bivium, ii, n. Wegscheide. *Syn.* Quod duas vias habet.

Blande, liebreich, freundlich. *Syn.* Comiter, suaviter, mansuete. *Usus.* Appellare aliquem blandius è. Blande ut aliquid petere.

Blandilocquentia, æ, f. liebliche Rede. *Usus.* Tentabo blandilocquentia supplicavi.

Blandimentum, i, n. das Liebkosen, Schmeicheln. *Syn.* Blanditia. *Usus.* Multa blandimenta ipsa peperit. Blandimentis corrupta juventus. V. Blanditiæ.

Blandior, iris, itus sum, iri. liebkosen. *Syn.* Adulor, assentor. Mulce, lenivit. *Phras.*

Solet omnibus blandiri, er pflegt allen zu schmeicheln. Ubique suppliciter se insinuat, aucupatur blanditiis omnium gratiam; blando sermone omnes delinire; lenocinii omnibus; palpum obtrudere solet. Blandissimè appellat omnes, demulcet omnes fusis blanditiis; assentationis artificio omnium animos sibi adjungit. V. *Adulor.* *Usus.* Voluptas suaviter sensibus blanditur. Prosperitas vitæ hujus alludit tib. suaviter & blanditur. V. *Blanditia.*

Blanditia, æ, f. das Liebkosen. *Syn.* Blandimentum, illecebræ, assentatio. *Mimic. Epi.* Apertæ, flagitiosæ, malitiosæ officiorum. *Phras. Turpe est, blanditiam aucupari*, es ist gar schändlich, durch liebkosen sich wollen bey andern in Gnade setzen. Populari assentatione, blanditiis civium benevolentiam colligere; ad colligendam potentiorum gratiam blanditias adhibere, movere, adhibére; influere in aures populi blanditus; optimatum animos blanditiis obsidere; blandimentis corrumpere, blanditiis & illecebris irretire. *Usus.* Blanditiis nummos ab aliquo exprimere. Blanditiis in consuetudinem aliorum se immergere. Patris severitatem blanditiis & illecebris impedire.

Blandus, a, um. liebkosend. *Syn.* Benignus, comis, lenis, suavis. *Usus.* Blanda voce vocare quempiam. Blandâ & supplici oratione fallere. Homo est minime blandus. V. *Oratio blanda.*

Blasphemia, æ, f. Gotteslästerung. *Phras. Blasphemias effutire*, Gottes lästerungen heraus stossen. Atroces in DEUM voces jactare; impia verba in DEUM profundere, jacere. Verborum impietate, scelesta lingua, quæ in cœlo terrisque sunt sanctissima, violare. Scelesta lingua Deum lacessere. Impias in DEUM voces mittere. Maledicta & nefarias execrationes in DEUM & coelites evomere; nefariis maledictis, amentis vociferationibus in Deum & superos insurgere.

Blatero, as, avi, atum, are. schwätzen. *Usus.* Quid blaterat tanto cum clamore?

Bona, orum, n. äusserliche Güter. *Syn.* Fortunæ, res, possessiones, divitiæ, fundi, prædia, voluptuariæ possessiones; res patria & avita, facultates. *Epi.* Alena, angusta, breviora, diversa, diuina & egregia, diuturna, externa, fraterna, magna & diuina, quam maxima, multa, necessaria, nec opinata, paterna & avita, plana, paucora, perexigua & minuta, plena, pecora, præsentia, præterita, propria, potiora, præsentia, præterita, propria, publica, publicana, summa & propria. *Phras.* 1. *Bona parare*, sich um Güter bewerben. Multa sibi bona ad vitam perfugia et munimenta a majoribus relicta cumulavit, auxit; multis diffamatis

auxit; multas illi facultates paravit, ampliavit. 2. *Bona animi*, eines ſeine Gütter beſitzen. Immanet fortunis omnium & bonis. Id nunc agit, ut tua bona publicentur, & eripiatur tibi, acerbiſſimæ præconis voci ſubjiciantur. Agri parte multatos mortales multos, bonis exuit, ſpoliat, avitis poſſeſſionibus evertit. 3. *Bona alienare*, Güter verſchwenden. Ingenia avita bona, rem familiarem, prædia ſua brevi abligurivit, diſſipavit, diſſipavit, profudit, abſumpſit. V. *Prodigo. Ufus.* 1. *Bona fortunæ*, Glücks-Güter. Ea ſunt genera, propinquorum, amicorum, opum, valetudinis, formæ, virium, ingenii. Res moventes, fahrende Güter. Fundi, prædia, liegende Güter 2. *Bona corporis*, leibliche Güter. Valetudo, firmitas, vires, pulchritudo, ſenſus integri, velocitas, dexteritas, candor, venuſtas oculorum, corporis ſuavitas, linguæ ſolutio, vocis ſonus, latera firmia, conformatio quædam, & figura totius corporis, & oris. 3. *Animi bona*, innerliche, Gemüths-Güter. Virtutes, doctrinæ, artes, judicii, memoriæ, artes, ſcientiæ. V. *Copiæ, Opes, Divitiæ, Fama, bene.*

Bona Spiritualia, *Vulg.* geiſtliche und innerliche Güter. *Phr.* Animi bona nullis caſibus, nullis temporibus ſubjecta. Interiora hominis bona, quibus animus ſit pulchrior, ditior. Animi bona, quæ cœleſtum quodammodo ipſum conſimilem faciunt. Vera & propria hominis bona, quæ hominem charum Deo efficiunt. 2. *Bona temporalia*, *Vulg.* zeitliche Güter. Res fluxæ, fragiles, caducæ, externæ. Bona, quæ fortunæ caſibus ſunt obnoxia. Peritura hominis bona, quæ fluxis hujus vitæ divitiis, honoribus & oblectationibus continentur. Corporis & fortunæ bona, quæ unà cum corpore intereunt. Rerum fluxarum blandimenta; res fugaces, manes, perituræ, mortales. Ea, quæ apud cœcos mortales prima putantur; opum, honorum, voluptatumque illecebræ. Bona caduca & incerta, poſita non tam in noſtris conſiliis, quam in fortunæ temeritate. Res humanæ, quæque rationem habent cum terra.

Bonitas, tis, f. Gütigkeit. *Syn.* Probitas, integritas, virtus, benignitas, clementia. *Maxima. Epi.* Divina, infinita, non inhumana virtus, non ſuperba, priſtina, ſingularis, ſumma, vera. *Uſus.* Quidam bonitate naturæ, alii inſtitutione, & diſciplinâ rectam ſectantur viam, etliche ſeynd von Natur gute. Ejus fortunas tuæ bonitati commendo. Ingenii bonitate mirâ: ſingulari bonitate & modeſtiâ vir eſt. V. *Bonus.*

Bonus, a, um. gut. *Syn.* Probus, frugi, integer, juſtus, præſtabilis, ſalutaris. *Adv.* Æquo, planè, ſanè, ſat, valdè. *Phras.* 1. *Vir bonus eſt*, er iſt ein überaus guter Mann. Vir eſt inſigni bonitate; ita moderatus, ut præ ſe quandam probitatem, ingenuitatem ferat. Vir eſt & ſapiens, & legibus parens, officii non ignarus, utilitati publicæ plus, quam ſuæ conſulens, intentus. Exemplum eſt innocentiæ; quò nemo integrior in civitate, nemo ſanctior. Apertus, ſimplex, ingenuus, juſtus vir eſt, cujus fidem, bonitatémque omnes prædicant. Probus eſt & antiquorum antiquis moribus, antiqua homo virtute & fide eſt. Vir eſt mirâ ingenii bonitate: ſingulari bonitate & modeſtiâ præditus. Frugi homo eſt, & quantivis pretii. Vir notæ eſt & expertæ fidei, vitæque integerrimæ; vir cujus multa ſunt & illuſtria exempla probitatis & candoris. Viri boni officio fungi ſolitus. 2. *Bona opera*, gute Wercke. *Vulg.* Piæ ſanctæque actiones; actiones cum pietate ſuſceptæ; virtutis exercitationes; uſurpatio pionum munerum; virtutum officia; pietatis ſtudia præſtare: virtutum officiò fungi. *Ufus.* Bonum ſolum, quod honeſtum. Summum bonum in voluptate ponit Epicurus. *Bonâ fide* agere. *Bono* uti Cæſare, *benignè*. *Vulg.* *Bona nova*, læti nuncii, gute Zeitungen. *Bonam diem ſibi facere. Vulg.* ſich einen guten Tag anthun. Diem ſumere hilarem. V. *Probus.*

Boo, as, avi, atum, are. brüllen wie ein Ochs. *Syn.* Mugio.

Bos, bovis, *gen. om.* Ochs. *Epi.* Opimus, ſanctus, vivus, boves molliipedes, optimi. *Uſus.* Eorum cervices natæ ad jugum, & vires humerorum & latitudo ad aratra extrahenda.

Bracca, æ, f. Nieder-Kleid. *Genus veſtis apud Gallos Tranſalpinos.*

Braccatus, a, um. der ein Nieder-Kleid anhat. *Syn.* Braccis utens. *Uſus.* Gallia braccata.

Brachium, ii, n. ein Arm. *Epi.* Extremum, leve, molle. *Uſus.* Brachii projectio decet in contentionibus, contractio in remiſſis. Brachium combere, projicere, contrahere. Molli brachio aliquid agere, obenhin.

Bra-

Brassica, æ, f. eine dünne Blech. *Syn.* Lamina tenuissima.

Brassica, æ, f. Kohl. *Usus.* Caules & brassicam me congeris.

Brevi, n kurzer Zeit. *Syn.* Propediem, in breve, brevi tempore, exiguo tempore, paucis diebus. *Usus.* 1. Respublica brevi peribit. 2. *Brevi*, mit kurzen Worten. Alia, quæ petis, brevi respondebo.

Brevilocuens, tis, *g. o.* der kurz von einer Sache redet. *Usus.* Brevilocuentem me ipse fecit.

Brevis, e, kurz. R. Βραχὺς, *brevis.* *Syn.* Parvus, pusillus, contractus, coarctatus, exiguus, præ se temporis ferens. *Usus.* 1. Exiguum, & breve vitæ tempus. Contracta sunt vitæ spatia, ut &c. 2. *Oratione vel dictione uti brevi*, mit Reden kurz ſeyn. Ambitus orationis contractus, & brevis. Amplificatio & abscissa.

Brevitas, tis, f. Kürze. *Syn.* Amicissima alicui, certa, distincta, exigua vitæ, nudæ pertinentia, pura & illustris, summa. *Usus.* 1. Brevitas dicendi, temporis. 2. *Contrahere*, zusammenziehen. Brevitas non modo senatoris, sed & oratoris magna laus est. Multos brevitatis decepit cupiditas.

Breviter, kürzlich. *Syn.* Strictim, summatim, breve, cum brevitate, paucis verbis. *Præstat, pluribus verbis absolvi, Rem aliam breviter*, ich werde es kürzlich ſagen. Rationem tribus versiculis comprehendam; ne multa; videamus nunc strictim, rem perstringam breviter; tribus verbis; paucis percurret oratio. Brevitatem vitat, ut latitatem longæ orationis effugiam; non obtundam pluribus; ne longam orationem suscipiam, paucis ista hæc, summatim dicam. Ut in pauca rem conferam; ne longum sit; perbreviter attingam, coarctabo & perangustè referam dictionem; incidam media, ne primis sero ad extrema veniam; celeriter exigué que dicam; paucis vos absolvam; quàm potero, in verba conferam pauciora; verba quam maxime ad compendium conferam, capitarerum strictim percurram; verbo me expediam. Compendia sequar. Paucis te volo; pauculis verbis dictis compendium fieri volo. Paucis rem dabo; ad pauca ut redeam; ut plura mittam. Ut paucis rem concludam; unò verbò complectar; ne multis moror; teneam; ne longior sim, aut

concludor: ne multa multis; plura pluribus; quid multa; non vagabor longiùs; summam complectar; ad pauca redigam; plurima agere tecum non debeo: quid plura? quid plumbus?

Bruma, æ, f. der kürzeſte Tag im Jahr. *Syn.* Brumale tempus, brumalis dies; dies hyemis brevissimus. V. *Hyems.*

Brumalis, e. g. c. winterlich. *Usus.* Brumales dies.

Brutus, a, um. unvernünftig. *Usus.* Fortuna bruta; fulmen brutum.

Bubile, is, n. Rinder-Stall. *Syn.* Locus ubi boves stabulantur.

Bubo, onis, m. Stein-Eule. *Usus.* Raro in compositum bubones venant.

Bubulcus, i, m. Rinder- oder Küh-Hirt. *Syn.* Boum custos.

Bucca, æ, f. der Mund, Backen. *Syn.* Os ipsum & interior maxillarum pars concava. *Usus.* Contul prodit fluentibus buccis, rubentibus oculis. Scribe quod in buccam venerit. Buccæ fluentes, ceruſſatæ, atque dignæ Capua vetere.

Buccina, æ, f. Posaune. *Syn.* Tuba belli. *Usus.* Signum datur buccinâ.

Buccinator, oris, m. Hornblaſer. *Syn.* Præco, tubicen. *Usus.* Promittit, se fore buccinatorem existimationis meæ.

Bulla, æ, f. abhangende Hals-Zier, Bliſem-Knopf. *Bulla in toga prætexta erat ornamentum puerilis in corais figuram formatum. Epi.* Aureæ multæ & graves. *Usus.* 1. Prætexta toga ſine bulla. 2. *In valvis clavus.* Verres bullas aureas a valvis abstulit. *Bulla Pontificia. Vulg.* Litteræ Pontificiæ.

Bustuarius, ii, m. Schwerdt-Fechter bey nahmhaften Leich-Begängniſſen. *Usus.* Si mihi cum illo bustuario gladiatore certandum fuisset.

Bustum, i, n. Brandſtadt der verbrandten Leiber, Grab. *Syn.* Locus, ubi corpus humanis defuncti crematum est; monumentum, sepulchrum. *Usus.* 1. Bustum violare. 2. *Transl.* Homo impius, bustum legum omnium, bustum reipublicæ.

C.

Caballus, i, m. ſtarcker Gaul. * *Syn.* Equus.

Cachinnatio, nis. f. das Lachen. *Syn.* Riſus ſolutior. *Uſus.* Si ridere concilium, vituperatur cachinnatio.

Cachinnor, aris, atus ſum, ari. über die Maaſſe lachen. *Syn.* Soluius rideo, cachinnum tollo. V. *Rideo.*

Cachinnus, i, m. das Kittern. *Syn.* Cachinnatio. *Uſus.* Cachinnum ſuſtulit; ad cachinnos commovit omnes. V. *Riſus.*

Cacula, æ, m. Troß-Bub. * *Syn.* Calo.

Cacumen, is, n. Gipfel. * *Syn.* Vertex cujuscunque rei. *Uſus.* Cacumina arborum, montium.

Cadaver, eris, n. todter Cörper. *Syn.* Corpus exanime. *Epi.* Incruentum, informe, semiuſtulatum. *Uſus.* Ab hoc ejecto cadavere quidquam opis mihi ſpondeam?

Cadaveroſus, a, um. eingefallen. * *Uſus.* Cadaveroſa facies.

Cadit, es fällt zu. *Syn.* Evenit, accidit, *Uſus.* Belle cecidit.

Cado, is, cecidi, caſum, ere. fallen. R. à κατέω, *deorſum eo.* *Syn.* Concido, decido, labor, delabor, corruo. *Adv.* Cadere aliter rem, aptè, aptè comprehenſionem, aptè verba, aptiſſime, belle, concinnius, commodius, decore in pedes, fortiter, fortuito, graviter, jam pridem conſilia, jucunde caſuras, jucunde orationem, levius, malè, melius, melius verba in ſyllabas longiores humeroſe & quadratè, omnino, optime in pedem, pariter cum republ. percommodè, peropportune, præclare in republ. extremis, quid, venustè. *Phras.* 1. *Vulneribus exhauſtus cecidit*, er iſt von ſo vielen Wunden entkräfftet, niedergefallen. Ad terram defluxit; vulneribus ad terram datus eſt; de equo lapſus, præceps ad terram datus miſerabili caſu, fœda prolapſione præcipitatus eſt; ictu alcarum datus, ad terram delatus, detractus procubuit. 2. *Labente veſtimento cecidit*, er iſt zur Erden gefallen. In terram defluxit, procubuit, prolapſus, proſtratus eſt. 3. *Cadebat animo*, er hat das Hertz verlohren; animo concidit, defecit animô; frangebatur animô; animus hominem reliquit; relanguit animus; animo ſe demiſit admodum. V. *Concido.* 4. *Cadere in priſtina peccata*, in die vorige Laſter fallen. Relabi, revolvi in mores priſtinos & vitia; in eundem ſcopulum offendere, impingere; in idem vitiorum cœnum implicari; iisdem ſordibus involvi; in eodem luto adhærescere. *Uſus*, 1. *Evenio*, wiederfahren. Belle, opportune, commode, fortuito cecidit. Verebar, quorſum iſtud caſurum eſſet. 2. *Convenio*, angehen. Cadit in eum ſuſpicio, man kan auf ihn einen Argwohn haben. Hoc in virum bonum non cadit; in virum ſapientem dolor non cadit. 3. *Venio*, kommen. Cadit ſub aſpectum, es fällt unter die Augen. In deliberationem, in poteſtatem, ſub imperium & ditionem alicujus. Cadere in offenſionem alicujus. 4. *Deſino, remitto*, nachlaſſen, aufhören. Ira, venti cadunt. Arma de manibus cadunt. 5. *Pereo*, zu Grund gehen. Legum authoritas, civitatis fides cecidit. 6. *Mori*, ſterben. Duo millia cecidere. 7. *Vinci judicio*, Handel verliehren. Cauſa cadere. *Vulg. Litem perdere.* V. *Cauſa*, 8. kleinmüthig, verzagt werden. Cadere animô vel animis.

Caduceator, oris, m. Herold, Friedens-Both. *Syn.* Legatus pacis cauſa.

Caduceum, i, n. das Stäbleiu. Mercurii. *Syn.* Mercurii virga & ſceptrum.

Caducus, a, um. hinfällig. *Syn.* Facile cadens, brevis, fugax, fragilis, mobilis, mortalis, incertus.)(*Firmus, ſtabilis, immortalis.* *Uſus.* 1. Omnia alia falſa, incerta, caduca, mobilia, ſola virtus eſt altiſſimis defixa radicibus. Corpus fragile, & caducum. Magna imperia mortalia ſunt & caduca. 2. Bona caduca; hæreditas caduca, heimgefallene Güter, Erbſchafft. V. *Incertus, inconſtans, bona temporalia.*

Cadus, i, m. Weinfaß. * *Uſus.* Vinum de meliore cado.

Cæcitas, tis f. Blindheit. * *Syn.* Privatio ſenſus oculorum. *Epi.* Horribilis, miſera, odioſa. *Uſus.* 1. An tibi luminis cæcitas plus doleat, an libidinis? 2. *Transl.* In furore animi, cæcitate & amentia.

Cæ-

Cæco, as, avi, atum, are. blind machen. *Syn.* Excæco, cæcum facio, efficio, reddo; oculis privo, oculis orbo. *Usus.* Voluptate cæcantur hominum animi. Vinis & cupiditatibus cæcatus adolescens. V. *Excæco.*

Cæcus, a, um. blind. *Syn.* Captus oculis. *Phras.* 1. Lumina amisit; aspectum amisit; orbatus lumine; lumine cassus; caligat ad omnia; cæcutit; extincto oculorum lumine in tenebris contabescit; caret acie oculorum, usu oculorum destitutus est. *Transl.* Cæcus est furore & cupiditate, er weiß nicht, was er thut vor Zorn ꝛc. Cæca cupiditate rapitur; cæcus furore & scelere fertur; cæcus & amens furore est. Cæcitate animi rapitur incredibili; furor hominem lumen animi extinxit; eripuit consilium animo præceps amentia, furor. Exercet miserum insolita caligo mentis, & animus luminibus magnopere officit. *Usus.* 1. Cæci cæci nascuntur. 2. *Temerarius*, vermessen, verblendet. Cæca cupiditate rapi. Fortuna cæca cæcos efficit, quos complectatur. 3. *Obscurus*, abditus, dubius, finster, zweifelhaftig. Nox cæca. Res cæcæ & ab aspectus judicio remotæ. Cur hoc ita obscurum est & cæcum?

Cæcutio, is, ivi, itum, ire. übel sehen. *Syn.* Parum oculi mihi cæcutiunt. V. *Cæcus.*

Cædes, is, f. Mord, Todtschlag. *Syn.* Cæsio. *Epi.* Clara & recens, crudelissima omnium, cruenta, misera crudelisque, nefaria, nocturna, propinqua, quotidiana. *Phras.* 1. *Cædes multorum facta est*, es sind viele erschlagen worden. Multum sanguinis haustum est a omnia hostium cæde strata erant. Cædes ibi omnia obtinuit. Magna clades accepta est; fœdatus multorum cæde locus; cædibus hausti mortalium plurimi; multum sanguinis in promiscua omnium generum cæde fuit. Solitudinem facere in urbe videbantur. Edita, perpetrata multorum hominum cædes. 2. *Hic a cæde cessatum est*, da hat man aufgehört zu morden. Is finis pugnæ fuit; hic cædes constitit, consistit. *Usus.* Res ad cædem spectare videtur, die Sache zielet auf Mord und Todtschlag. Cædem senatui moliuntur, quærunt cives improbi. Cædem faciunt, perpetrant, edent atrocem. Cædem quidem reprimunt alii; at hi tanta acerbitas instaurabunt, redintegrabunt, renovabunt. V. *Mors*, *occido*, *funus.*

Cædo, cecidi, cæsum, ere. schlagen. R. à κάπτω. *Syn.* Verbero, percutio, occido, trucido, interficio. *Phras.* 1. *Servum durissime cecidit*, er hat seinen Bedienten entsetzlich geschlagen. Multavit, accepit pessimè; verberibus dirum in modum affecit, laceravit, excruciavit. V. *Verbero.* 2. *Hostem cædere*, den Feind schlagen. Hostem fundere, profligare; armis opprimere; hostium copias cædere; ferro prosternere; fundere præcidere; armis sternere; delere. V. *Cæsio.* *Usus.* Aliquem loris, vel virgis cædere. Sylvam, armenta, magnum numerum hostium cædere.

Cælebs, ibis, g. o. unverehlicht. *Syn.* Expers conjugii. *Usus.* Mulier cælebs.

Cælo, as, avi, atum, are. verbergen. *Syn.* Occulto, obscure fero. *Phras.* *Celat consilia sua*, er verbirgt seine Gedanken. Clam fert consilia; premit animi sui sensa; ab hominum conscientia solertissime removet. Ut cochlea abscondit, & retentat se tacitus. V. *Abscondo*, *taceo*, *tego.* *Usus.* 1. Si Deos omnes, hominesque cælare possemus, nihil injustè faciendum esset. Aliquem de consilio cælare. 2. Ausstechen. Cælare aliquid argento, vel in argento, etwas in Silber stechen.

Cæmentitius, a, um. von Schepp, oder Bruchstein gemacht. *Syn.* Quod cæmento constructum est. *Usus.* Cæmentitis parietibus extructæ altitudines.

Cæmentum, i, n. Bruchstein. *Syn.* Lapides rudes & fracti, quibus ædificia consurgunt. *Usus.* Materiam, cæmentum, calcem convexit.

Cæruleus, a, um. Himmelblau. *Usus.* Oculos cæruleos esse Neptuni.

Cæsaries, ei, f. langes Männer-Haar. *Syn.* Coma, quæ cædi solet. *Usus.* Vide, cæsaries quam decet!

Cæsim, hauender Weise. *Syn.* Incisim. *Usus.* Membratim primò, deinde cæsim dixerat.

Cæsius, a, um. bleichgrau, grau. *Syn.* Cæruleus, glaucus; quasi color est oculis felium. *Usus.* Cæsus oculis Minerva.

Cæstus, us, m. ein Streit-Kolben mit Leder und mit Bley gefüttert. *Syn.* Clava ex corio & plumbo. *Usus.* Pugiles cæstibus contusi ne ingemiscunt quidem.

Cætera, orum, n. das übrige. *Syn.* Reli-

liqua asia, aliud cæteroquin, itaque cæ-
tera, & quæ sequuntur; & alia hujus ge-
neris, hujusmodi & siqua similia. *Usus.*
In cætera vitâ satis splendidus. Avarus,
cætera doctus vir.

Cæteroquin, sonsten, ohne das. *Syn.* Alioquin. *Usus.* Non poëta solum, verum etiam cæteroquin doctus & sapiens.

Cæterum, im übrigen, aber doch. *Usus.* Cæterum is mihi locus non displicet.

Calamister, ri, m. Haar-Eisen. *Syn.* Acus, quâ calefacta capilli inorquentur. *Ter.* 1. Remove gemmarum ornatum, nec calamistri notam vestigus. 2. *Transl. Ornatus accersitæ orationis.* Orationem calamistris murere, seine Rede gar zu viel aufzieren.

Calamistratus, a, um. gekräuselt. *Usus.* Calamistrata coma, puella.

Calamitas, tis, f. Jammer, Noth. *Syn.* Miseria, ærumna, adversa, vel incommoda fortuna, res incommodæ, offensio.)(*Prosperitas. Ffi.* Civilis, communis, dissimilis, fatalis quædam, honestissima, improvisa, incredibilis & singularis, indignissima, injustissima, inveterata, magna, major, maxima, necessaria res aliqua, nova, par, præsens, privata, publica, summa, tanta, tota, imperatus. *Phras.* 1. *Calamitatem afferre*, in Jammer und Noth bringen. Inimici tui calamitatem tibi non exiguam machinantur; maximâ calamitate te afficient; calamitatem afferent, importabunt. Inimici tui, ni caveris, plagam facient, inficient, influent luculentam. Inimici, facto, calamitate te affligent maximâ. Vulnus tibi imponet, inuret, infliget luculentum; pestem afferet certissimam & importabit. Machinantur, nescio quam in caput tuum pestem inimici tui; ad calamitatem maximam te tuôsque depellent. Imminet rebus tuis ac fortunis ab inimicorum fraudibus & insidiis magna calamitas; inimici tui in calamitatem gravissimam te tuosque trahent: & jam nunc perniciem tibi comparent & moliuntur. V. *Affligo.* 2. *In calamitatem incurrere*, in Jammer und Noth fallen. Respublica hoc annô maximam calamitatem cepit, accepit, subiit, hausit. Calamita reipublicæ incidit, accidit maxima. Respublica in eam calamitatem venit, incidit; in ærumnis premitur; cum iis difficultatibus conflictatur, quæ ferri, tolerari vix possint. Respublica hôc annô plagam accepit luculentam; acerbô vulnere percussa est; vulnus accepit gravissimum. V. *Affligo. Calamitate liberare*, aus der Noth helfen. Cæsar nos non à calamitate modô, sed & metû calamitatis defendet, prohibebit; calamitate nos, calamitatem levabit; nobis derrahet, efficiat, ut a nobis absit calamitas; ærumnis nos istis exsolvet; istis nos periculis & ærumnis explicabit; istis nos ærumnis expediet. V. *Libero. Usus.* In calamitate tabescere. Calamitas latius serpsit.

Calamitosus, a, um. voll Jammer. *Syn.* Krumnosus, miser, calamitatibus oppressus, affectus. *Ter.* Valdè. *Ille Mitis fortunâ, quam cuspâ suâ calamitosus.* Fuga flagitiosa & calamitosa. Calamitosus ager exlô & locô. Tempestas calamitosa, Schauer-Wetter. V. *Miser, infelix.*

Calamitose, jämmerlich. *Usus.* Calamitose potius, quam turpiter vivendum.

Calamus, i, m. Schreib-Feder. *Syn.* Frutex aquaticus ad scribendum aptus. *Ffi.* Bonus. *Usus.* Calamô & atramento temperatô, chartâ etiam dentatâ res agetur.

Calantica, æ, f. Leibrock, Hauße. *Syn.* Tegmen corporis. *Usus.* Clodius calanticam capiti suo accommodavit.

Calcar, aris, n. Sporn. *Syn.* Equi stimulus ejusmodi calcibus adigitatus. *Phras.* *Calcaribus equum urgere*, mit Vorbringung der Sporn gehen. Calcaria admovere, adhibere, calcaria equo fodere. Calcaribus equum concitare, agitare. *Usus.* 1. Alius calcaria adhibenda, alius frena. 2. *Incitamentum*, Anspornung. Currenti calcar addere.

Calceamentum, i, n. Schuh. *Syn.* Calceus.

Calceo, as, avi, atum, are. Schuh anziehen. *Usus.* Nec satis commodè calceari, nec vestiri.

Calceus, i, m. Schuh. *Syn.* Calceamentum, pedum vestitus & tegimen. *Ffi.* Habiles, viriles. *Usus.* Redivi cum calceis & togâ, nullis nec caligis, nec lacernâ.

Calcitro, as, avi, atum, are. hinten ausschlagen. *Syn.* Calce ferio, percutio. *Transl.* Rendo, resisto. *Usus.* Amicum eum non habebis, calcitrat, respuit.

Calco, as, avi, atum, are. mit Füssen tretten. *Usus.* Calcare uvas; calcare clientem.

Calculus, i, m Steinlein. *Syn.* Lapillus; saxum. *Usus.* 1. Demosthenes calculos in

os

ere. dat. 2. *Rationem inire*, ad calculos vocare; ad calculum reducere; calculos reducere, Rechnung machen. Turpe est, ex gestis nimis & exiguè amicitiam ad calculos revocare, ut par sit ratio dati & accepti. 3. *Consilium omittere, resumere.* Revertamur ad calculos, quos deseruimus, kehren wir wiederum zu unserm Vorhaben.

Calefacio, is, feci, factum, ere. wärmen. *Syn.* Calfacio. *Transl.* Irrito, commoveo. *Usus.* Egregie hominem suâ oratione calefecit. Forum calfacere. Parthi vos calefacient, die Parther werden euch heiß machen.

Calendarium, ii, n. Calender-Buch. *Syn.* Fasti, ephemerides.

Calendæ, arum, f. der erste Tag eines jeden Monats. *Usus.* Hæc ipsi ad VIII. Calendas Decembris.

Caleo, ui, ere, heiß oder warm seyn. *Syn.* Calesco. *Transl.* Vigeo. *Usus.* 1. Calent jam ea uteum maxime, man hält nun sehr emsig Gericht. Calent rumores. Dum res calet, insistendum est. Cum calent omnia, ego in negotio frigebo? 2. *Fervere amicis adhuc recens est.* Calentes adhuc recenta pugna, & victoriâ fervens, von dem frischen Fechten noch erhitzte Soldaten. 3. *Æstuare, inflammari*, hitzig nach einer Sache trachten. Studio scribendi, cupidine laudis calere. V. *Calor.*

Calesco, is, ere. warm werden. *Syn.* Calefio. *Usus.* Igni vel apricatione calescere.

Calidus, a, um. warm. *Usus.* Calidior est ætherias, quam hic aër.

Caligæ, arum, f. Hosen. *Syn.* Tibiarum tegumentum.

Caliginosus, a, um. dunkel. *Syn.* Obscurus, caligine tectus. *Usus.* Obscurius, nebulosum, humidum, caliginosum cœlum.

Caligo, as, avi, atum, are. nicht beuter sehen. *Syn.* Cæcutio. *Usus.* In sole caligare.

Caligo, inis, f. Dunkelheit. *Syn.* Tenebræ. *Epi.* Cæca, obscura. *Usus. Transl.* Ex priore caligine temporum respublica in lucem aliquam respexit, das gesammte Wesen hat sich aus voriger Verwirrung etwas erhohlet. Dicuntur tunc est caligo vita temporum & terræ tenebræ. Videbam aliquid, sed quasi per caligi... V. *Tenebræ.*

Calix, icis. m. Kelch, Becher. *Epi.* Cauces maximi. Calix multi, vini.

Calleo, es, ui, ere. etwas wohl können, wissen. *Syn.* Scio, teneo. *Usus.* Juris calleri. V. *Scientia, doctus.*

Callidè, f. listiglich. *Syn.* Astutè, non incaute, cautè. *Usus.* Callidè, arguteque dicere.

Calliditas, tis, f. Arglist, Verschlagenheit. *Syn.* Malitia, astutia. *Epi.* Perversa, stulta. Malitia, astutia. *Usus.* Pœnas calliditate valentis, vetus. *Usus.* Pœnas calliditate valentis, vetus. Calliditas astutia prudentiam mentitur. V. *Astutia, fraus, dolus.*

Callidus, a, um. verschlagen, listig. *Syn.* Astutus, versutus, vafer, cautelosus, eruditus artificio simulatorius, veterator, non incallidus. *Usus.* Homo veterator, non incallidus. Astuta & callida ad fraudem callidus. Astuta & callida interpretatio. V. *Astutus, dolosus.*

Callis, is, m. Fuß-Pfad. *Syn.* Semita.

Callum, i, n. Schwillen an Händen und Füßen vom Arbeiten. *Syn.* Cutis usu densatio. *Usus. Transl.* Callosa consuetudo, stoicorum dogma callum animo obduxit rationi cæco; mala callum animis malorum usu addunt; occallui animus malorum usu.

Calones, um, m. Troß-Buben. *Syn.* Militum ministri.

Calor, oris, m. Wärme. *Syn.* Ardor, æstus. *Usus. Epi.* Æquabilis, corporeus, maximus, nimius, salutaris & vitalis, tranquillus. *Phæd.* 1. *Æquata numquid te ad cælos calor bus summis?* warum begiebst du dich auf die Reise bey solcher Hitze? *Æquid hoc æstu agere; hoc æstu flagrantissimo; ita cælestis intemperie; tam cœli caloribus; æstuante tantis caloribus æthere, solis radiis torrendum te præbes? æquid hac anni parte flagrantissima, hoc anni tempore committis?* 2. *Calor tum maximus*, es ist nunmehro die größte Hitze. Calores nunc vis est maxima; calores habemus nunc maximos. Æstus sunt immodici; æstivi cæli ardores nunc sunt maximi. Vapore solis omnia nunc torrentur & accenduntur; fervore solis exæstat annus tempus calidissimum; sol nunc omnia incendit; cœlum nunc fervet, æstuat, ardet maxime. Menses nunc medium ardore solis flagrantissimi. Æstivi calores, æstatis ardores nunc sunt maximi. Æstuosum inprimis cœlum est; ab æstu fervet; æstus intemperie flagrat; immodicis caloribus torretur pars anni hæc fervidissima. *Calor crescit*, die Hitze nimmt zu. In-

Intendit se calor; ingravescit, increscit, invalescit. Æstivi sideris calores gravore æstu exardescunt, effervescunt, invalescunt. 4. *Calor remittit*, die Hitze läßt nach. Frangit se calor, mitescit; tempus anni gravissimum deferbescit; deflagrant tandem æstivi calores; temperantur, sedantur, lenuntur, mitigantur. Incluma jam æstus nimios solis ardores arcendat; calorus incommoda propulsat; languescit jam flagrantis cœli ardor, & sensim deferbescit. *Usus.* Frigora & calorum molestiæ viro ferenda sunt. Acquiesco in horto, dum se calor frangat.

Calvitium, ii, n. Kahlheit des Haupts. *Usus.* Calvitio mœror non levatur.

Calumnia, æ. f. Verläumdung. *Syn.* Obtrectatio, maledictum, injusta criminatio, vexatio. *Epi.* Acerrima, nimis calida, frigida, jejuna; impudens, major, prætexta, ca umnice varix. *Phras. Calumniam struere in innocentem*, er hat ihn unschuldig verläumdet. Integerrimi hominis laudem calumniis obterere satagebat; criminari non destitit innocentem; infamem innocenti affere; infamiâ innocentem aspergere voluit; calumnias in innocentem instruxit; calumniis opprimere innocentem; calumniis appetere satagebat. V. *Detrabo, maledictum. Usus.* Frigidam jejunamque calumniam adversus me adhibuit. Totus est in instruendis calumniis. Calumniam æquo animo fert. Coërcenda est calumnia, & contundenda. V. *Convitium, Famamlædo, Maledicus.*

Calumniator, oris, m. Verläumder. *Syn.* Qui falsum crimen objicit; malitiosus interpres. *Epi.* Egens, improbus. *Usus.* Bono viro improbum calumniatorem apposuit.

Calumnior, aris, atus sum, ari. verläumden. *Syn.* Calumniam adhibeo, vexo. *Usus.* Is aperte ludificari & calumniari cœpit. V. *Calumnia, Detrabo.*

Calvus, a, um. kahl. *Syn.* Raro capillo, calvitio deformis.

Calx, cis, f. die Ferse. *Syn.* Pars pedis posterior. *Phras. Calcibus impetere*, mit Füssen stossen. Calcibus certare; pretium, conscindere obtrantes; calcibus caedere, ferire, contundere. *Usus.* 1. Certare pugnis & calcibus. 2. *Finis ac meta*, Ziel und Ende. Ad calcem decurrit, perventum opus. A calce ad carceres revocari; *a fine ad principium*, vom Ende bis zum Anfang. 3. *Lapis excelsus pro ædificio.* Kalck. Calx, cæmenta, materia. Calx viva, ungelöschter Kalck. Calx macerata, gelöschter Kalck.

Camelus, i, m. Kamel-Thier. *Usus.* Camelli adjuvantur procritate coilo.um.

Camera, æ, f. Gewölb. *Syn.* Testudo, fornix. *Usus.* Cameras quasdam non probavi.

Caminus, i, m. Ofen, Camin. *Usus.* In hyeme caminô luculenta utere.

Campester, ris, re. Feldichter Ort. *Usus.* Campestris exercitatio.

Campus, i, m. Feld. *Syn.* Ager, pratum, area, planities. *Epi.* Decorus atque obscurus, fornicularius, ingens immensusque, latior, magnus, sanctus, tantus. *Usus.* 1. Agros nostros cum suis uberibus campis conferri posse negant. 2. *Transl. Amplitudo, copia, ubertas*, grosse Gelegenheit. Magnus tibi campus patet in republica, apertus ad gloriam cursus. In hoc tanto, immensoque campo exultet oratio. 3. *Planities*, Ebene. Camporum patentium æquora; camporum immensitates, immensa camporum spatia.

Canalis, is, m. Canal. *Usus.* Aquæ ductus fiunt tribus generibus, vel per canales structiles, aut fistulis plumbeis, aut tubulis fictilibus.

Cancelli, orum, m. Gitter, Schrancken. *Epi.* Forenses. *Syn.* Septae ligneis modico intervallo disjunctis, quibus tribunalia & fenestræ muniuntur. *Usus.* 1. Applausum est à totis cancellis. *Transl. Terminus, finis, limes*, Ende ꝛc. Non egrediar ex iis, quos mihi ipse circumdedi, circumscripsi, cancellis. *Inde est Vulg. Cancellaria*, Canzley. Tabularium sanctius; & *Cancellarius*, Canzler. Tabularii sanctioris præses, custos; magister scriniorum.

Cancer, cri, m. ein Krebs. *Usus.* Rubentes urere foco cancros.

Candelabrum, i. n. Leuchter. *Epi.* Candelabra ærea. *Usus.* Candelabrum è gemmis clarissimis, & opere mirabili pos.ecta.

Candeo, es, ui, ere. weiß seyn. *Syn.* Candore fulgeo, *Usus.* Candens orbis, *via lactea*, die Milch-Straße am Himmel. Candente carbone tibi capillum adurere. V. *Ardus.*

Candesco, is, ere. glüend werden. *Syn.* Ignesco, candidus fio. *Usus.* Ferrum candescit. Capillus, caput candescit.

Can-

Candatorius, a, um, werbenden Perſonen gehörig. *Uſus.* Candidatorio fungi munere.

Candidatus, a, um. weiß bekleidet. *Syn.* Candida veſte indutus, *quales erant, qui magiſtratum petebant*; nomen profeſſus. *Epi.* Conſulares, gratuiti, pares, ſingulis, hirtum, ſapiens. *Uſus.* Officioſiſſima candidatorum natio.

Candide, ohne alle Bosheit, Betrug. *Syn.* Sincere, pure, benigne. *Uſus.* Innocentias ſimpliciter & candide poſſit.

Candidus, a, um. weiß. *Syn.* Albus, purus, ſincerus. *Uſus.* Purum & candidum dicendi genus. Candidum hominis ingenium. Candidæ vitæ homo, *innocentis.* V. *Sincerus, apertus.*

Candor, oris, m. Weiſſe. *Syn.* Splendor, fulgor, nix. *Epi.* Exiguus, extremus, illuſtriſſimus, minimus, candidiſſimus. *Uſus.* 1. Vide ſpeciem candoremque cœli. 2. *Albus*, Weiſſe. Mixtus candore rubor. 3. *Simplicitas*, Aufrichtigkeit. Eximio motum candore vir. V. *Apertus.*

Canesco, is, ere. grau werden, veralten. *Syn.* Senesco, inveteraſco. *Uſus.* Canescit jam ætas tua, hal ctque ſuam jam maturitatem & ſenectutem.

Cani, orum, m. graue Haare. *Syn.* Albi ſenum capilli. *Uſus.* Non cani, non rugæ authoritatem afferunt.

Canicula, æ, f. Hündlein. *Sidus cæleſte.*

Caninus, a, um. hündiſch. *Uſus.* Cœna canina.

Canis, is, m. & f. Hund. *Uſus.* Canum fida cuſtodia; mercabilis ad inveſtigandum natum ſagacitas; amans dominorum adulatio; audacia in venando. Canis ſolertum animal. Canes pejus & angue.

Caniſtrum, i, n. Korb. *Syn.* Piſcina, ciſta vimina. *Epi.* Splendidiſſima. *Uſus.* Lanceas & ſplendida canaſtris non pulcris.

Canities, ei, f. graue Haare. *Uſus.* O turpem canam & dementaque ætate canitiem!

Canna, æ, f. Rohr. *Syn.* Arundo.

Cano, is, cecini, cantum, ere. ſingen. *Syn.* Canto, cantito edo. *Adv.* Canere amœne, diligenter, flebiliter, intus, intus ſibi, modulate præclare fidibus, ſuaviter. *Phraſ.* *Pauci ſolent canere noverunt*, es kennt wenig die wohl ſingen können. Pauci recte canendi artem callent, tenent; canendo vocem ita nunc intendere, nunc remittere ſciunt; canendi modos probe callent. Paucis contigit in canendo cum tenere modum, ut in eorum modulatione nihil agnoſcas abſonum, inconditum, inconcinnum. Pauci vocem moderari; ita efferre; eâ ratione componere ſciunt, ut aures nihil offendant, ut aures nihil reſpuant, rejiciant, improbent. *Uſus.* 1. Canere voce, ſingen. Canere fulibus, tibiis. geigen, pfeiffen. *proverb.* *Ludere fiſtulas, inflare fiſtulas, ludere inſtrumentis muſicis.* Canere bellicum, Lermen blaſen. Canere claſſicum, *item.* Receptui canere, zum Abzug blaſen. *Transl.* von einer Sache abſtehen. V. *Aluſia, modulor.*

Canon, onis, m. Regel. *Syn.* Regula. *Uſus.* 1. Tu Canon es meorum ſcriptorum. 2. *Canon Miſſæ*, *vox Eccleſ.* Arcana verba Divini Sacrificii, & ſilentio enunciandæ. *Canones Sanctæ Sedis*, Sedis Pontificum.

Canonicatus, ûs, m. Chor-Herren-Stelle, oder Verſammlung. *Syn.* Sacerdotum opulentum, amplum. Collegium; ſenatus ſacratior ſacerdotum authoritate præceptorum. *vulg.* *Capitulum Canonicorum.*

Canonizo, as, are. heilig ſprechen. *Syn.* In ſanctorum numerum referre: ad ſanctorum ordinem adſcribere, aggregare. Cæleſtes honores, publicoque alicui decernere; inter cœlites referre, in album ſanctorum cœlitum ſolenni ritu referre; inter cœlites annumerare, ſolenni ritû alicujus memoriam conſecrare. In concilio cœleſtium collocare; in numero ſanctorum collocare; ſanctorum ordinibus aſſerere. In cœlitum cœtu ac numero reponere; ad immortalitatem & religione & memoria conſecrare. Cœleſtes honores dare, habere; immortalitati conſecrare; cœlitum honoribus cumulare. Superorum in cenſum refere. In *Divos* refere. Conſecratæ immortalitatis authoritatem à Pontifice maxima accipere, canoniſiret werden. Cœleſtium numerum augere.

Canorus, a, um, wohl thönend. *Syn.* Ad cantum inflexus, clarus. *Uſus.* Canora, ſuavis vox.

Canterius, ii, m. verſchnittenes Pferd. *Syn.* Equus caſtratus. *Uſus.* Mulo vehare, qui canterium comeduli.

Cantharis, idis, m. Spaniſche Mucken. *Inſecti genus.*

Canticum, i, n. Geſang. *Uſus.* Rhetorum epilogus pene canticum.

Cantilena, æ, f. Geſänglein. *Syn.* Cantus. *Uſus.* Crebro nubi cantilenam illam

illam suam insusurrat. Eandem cantilenam canere.

Cantio, nis, f. Gesang, Zauberey. *Syn.* Carmen veneficum. *Usus.* Id venenciis, & cantionibus Liciniæ factum.

Cantito, as, avi, atum, are. oft singen. *Usus.* Carmina in epulis cantitata.

Cantiuncula, æ, f. Gesänglein. *Usus.* Cantiunculis otium oblectare.

Canto, as, avi, atum, are. singen. *Syn.* Cano, cantus fundo, edo. *Usus.* Pueri hodie cantare, & psallere docentur. V. *Cano.*

Cantor, oris, m. Sänger. *Usus:* Legulejus, praco actionum, cantor formularum.

Cantus, ûs, m. Gesang. *Syn.* Symphonia, vocis inflexio. *Epi.* Dulcior, nauticus, obscurior, quotidianus vocum, lugubres, modici, tenuiores. *Usus.* Tinnulus cantus numerosque non suo, sed musicorum arbitrio moderantur. Cantibus ipsæ testæ flectuntur, & constituunt. Fidem nervorumque cantibus aedes totæ personant. Suavitate modulorum aures tenere, cantibus animos impellere, incitare.

Canus, a, um. grau. *Syn.* Albus, candidus, canitie venerabilis, *aut* præmaturâ canitie deformis.

Capacitas, tis, f. Weite, oder Grösse. *Syn.* Amplitudo, spatium capiendi. *Epi.* Tanta. *Usus.* Thesauri, vasorum capacitas. Utrum capacitatem in animo putamus esse? *ut quidam Epicurei.*

Capax, acis, g. o. fähig. *Syn.* Quod aliquid capere potest. *Usus.* Capaces de te. Ita capaces fi neatures facit, ut eas nec Demosthenes impleat.

Capedo, nis, f. Opffer-Geschirr. *Festi genus. Epi.* Capedines gratæ. *Usus.* Capedines & fictiles urnulæ.

Capella, æ, Zieglein. *Syn.* Parva capra. *Vulgus Capellam vocat* Sacellum, aedeculam sacram, Capelle.

Caper, ri, m. verschnittener Bock. *Syn.* Mas caprarum castratus.

Capesso, is, ivi, itum, ere. zu, oder an die Hand nehmen. *Syn.* Peto, capio. *Usus.* Rempublicam, magistratum capessere, Staats-Aemter antretten. Quando meliora capessis? Cibum capessere. Fugam capessere, capere. Capessere se domum, sich nach Haus begeben.

Capillatus, a, um, haaricht. *Aut.* Bene capillatus a Deo eram. *Usus.* Corpore neculto & squalido, capillatior quam ante.

Capillus, i, m. Haar. *Syn.* Capitis pilus. *Epi.* Comæ. *Usus.* Capillus compositus & delibutus. Capilli fluunt, defluunt post morbum; ausfallen. Capilli rari & cedentes, dünne & ausfallende Haar. Capillum promittere, submittere, wachsen lassen. Capillis, crinibus passis, mit fliegenden Haaren. Capillus prolixus, promissus, langes Haar. *Capillus cum caput rejectus negligenter,* ungekämmtes Haar. Cincinnorum fimbriæ, Haarlocken. Capillum pectere, comere, componere, ornare, nodo substringere, in nodum cogere, kämmen, zieren, in einen Knopf zu binden pflegen. Capillum calamistris inurere, ausstreuseln. Capillum in gradus frangere, formare, in Ringlen legen. Capilli ficti, adscii, adventitii, Perruque. *Aris* galericulus.

Capio, is, cepi, captum, ere. fassen, nehmen. *Syn.* Capere, accipere. *Ant.* Amittere. Aliquando animum patiens, commodum tempus adesse aliquem, ac non capere curam, diversa recidivo commodum, neglegere. *Epi.* Capax brevi, quod tenet, plurimum & forte quod, in modicis rebus, plerumque locum, parce nam modice, ad bene dicendum, rem, tempus facundos facit, vix gloriam cœlo. *Usus.* 1. Capere urbem, Staat einnehmen; capido potiri. Clam capere, Etwas heimlich nehmen. Manum capere, eine Hand bey der Hand nehmen. 2. *Tit. Liv. animadversionem.* Capio rem, sich verstehe etwas. Capere conjecturam ex re, de re aliqua. Consilium, rationem agendi capere. Admirationem capit, ich verwundere mich. 3. *Aliis locutionibus,* Sumere, accipere, concipere, percipere. Capere voluptatem, capio, ich habe mein Vergnügen. Capere lætitiam ex re. Animum capit *alicujus.* Lectus cadens, cura, metus, Traurigkeit capit, bekommt. Res publica magnam clavum, gubernaculum, dominatum, imperium, victoriam, triumphum, lætitiam capit, leidet. 4. Sum, nehmen, Maßnehmen, conjecturam, consilium, providentiam capere; lectum in eum capere. Initia, primordia à Deo capienda sunt, soll allen Anfang nehmen. 5. Docere, Freude haben an einer Sache. Mortalis, augmentis dolore &c. capitur. 6. Decipio, betrügen, gänzlich einnehmen. Veterum laqueis judicem; aures velut pennatis capit. 7. Comprehendo, begreiffen. Cœlum conspectus, quæ vix cœlo capi posse. Asiam ejus civitas, regna capere non poterant. 8. Capere poenas de aliquo, documentum, exemplum ex re capere. Locum cadavis capere &c. V. *Accipio, habeo capio, comprehendo, capitium.*

Ca-

Capistrum, i, n. Maul-Korb. *Usus.* Capite constringi.

Capitalis, e. o. c. des Todes werth. *Usus.* Res capitalium rei. Capitali odio diffidere. Eandem capitalem admittere. *Capitalis, Vox.* Capital. V. *Caput.*

Capitaneus, a, um. Großherrl. *Syn.* Magni capitis. *Usus.* Sibi, Placet, Proficere, Capitaneus.

Capitulum, i, n. Capitel in einem Buch. *Est.* Parvum, pulcherrimum. *Usus.* Primum capitulum optimum prodere.

Capitulum Ordinis, Ort, oder Zusammenkunfft der Ordens-Genossen, Capitel-Haus. Locus reprehendendis erratis Instituendam: Comitium sanctæ sacræ. *Capitulum Ordinis facere,* Capitel halten. Certa habere creandis magistratibus, seu collectionibus familiæ sacræ. Concilium celebrare; concilium habere instituendis novis Regulis Ordinis magistratibus. *Capitulum Cathedrale,* Collegium, senatus Ecclesiastici Ordinis Praelatorum.

Capra, æ, f. eine Geiß.

Caprificus, i, m. wilder Feigenbaum. * *Syn.* Ficus silvestris.

Caprinus, a, um. von Geissen oder Ziegen. *Usus.* Pecus caprina.

Capsa, æ, f. Kiste. *Syn.* Arca. *Usus.* Si te ad meas capias admisero.

Captatio, nis, f. das Nachstellen. *Usus.* Loquendi prudentium captatio verborum in statu.

Captator, oris, m. Nachsteller. * *Syn.* Qui venatur aliquid, aut ambit quovis modo. *Usus.* Plenicola repente, omnisque aurae popularis captator.

Captio, nis, f. Betrug. *Syn.* Argutiæ, sophismata. *Usus.* Quasi præstigiis & captionibus animos à fide & pietate in alienam indolem & Captiones revellere.

Captiosè, betrüglich. *Syn.* Vafre, argutè. *Usus.* Captiosè interrogare.

Captiosus, a, um, betrüglich. *Syn.* Quod captionem habet. *Usus.* Fallaces & captiosæ quæstiones. Societas captiosa.

Captiuncula, æ, f. betrügliche Rede. *Syn.* Captio. *Usus.* Omnes captiunculas pertimescere.

Captivitas, atis, f. Gefangenschaft. * *Usus.* Ad finem diuturnæ captivitatis, turpissimus, servitutis attulit. V. *Captivus.*

Captivus, a, um, gefangen. *Syn.* Captus & vinctus. *Phras.* 1. *Captivus tenetur,* er wird gefangen gehalten. In vincula conjicitur; custodiæ tenetur; in vinculis detinetur; in vinculis cohibetur; in custodiam vinctus datur, conjicitur; in carcerem condatur; in vincula ductus, obnoxium carnifici arbitrio ducit animam; in custodiam traditur; in carcere vel carcerem includitur; vinculis mandatur; in catenis tenetur. 2. *Captivos emittere,* die Gefangenen loßlassen. Eximere vinculis; libertate donare; exsolvere vinculis; in libertatem asserere; eripere captivis solvere. *Usus.* Ducere aliquem captivum in triumphum. Captivos durius habere. Captivos redimere; redditò pretio liberare, recuperare, loßkauffen. Captivos reddere, remittere, entlassen. V. *Custodia, Carcer, vincula, captus.*

Capto, as, avi, atum, are etwa nachstellen. *Syn.* Allicio, aucupor. *Adv.* Mediocriter adventum. *Phras.* 1. *Captare occasionem,* Gelegenheit suchen. Eximere occasiones omnes; intentum esse in occasionem; quærere locum injuriæ, insidiis; aucupari tempus: captare temporis momenta. 2. *Captare plausum,* eine eitle Ehre suchen. Plausum captare, aucupari omnes umbras falsæ gloriæ, conjectari adumbratæ quamvis gloriæ imaginem. V. *Gloria. Usus.* 1. Attentatione gratiam, aliquem objecta spe quæstus captare, einnehmen. 2. *Observo,* observiren. Tempora, occasio, momenta captanda sunt. 3. *Conjecto, jacto,* darnach trachten. Voluptatem, verba, plausum, benevolentium populi captare. 4. Captare auram, frische Luft schöpfen. 5. Captare aliquem, einen hintergehen. V. *Quæro, ambio, cupio.*

Captus, a, um, gefangen. *partic.* von capio. *Phras. Bello captus est,* er ist ein Kriegs-Gefangener worden. Jure belli captus est; in manus hostium venit, in potestatem hostium pervenit; hostium præda factus est. *Usus.* Mente, oculis, membris omnibus, auribus captus, unsinnig blind, Gehörlose, an allen Gliedern erlahmet. Amore, misericordiâ captus, eingenommen. Bello capta præda, spolia, pecunia; captiva pecunia, das im Kriege geraubte Geld.

Captus, us, m. das Ergreiffen des Verstandes. *Syn.* Ingenium, intelligentia. *Usus.* Prudentes, ut est captus illorum hominum. Non malus, neque iners, ut est captus servulorum. *Indoles,* Gemüthsbeschaffenheit.

Capularis, e. ein Greiß. *Syn.* Senex capulo mortique vicinus, proximus.

Capulus, i, m. ein Hefft, Handhabe. *Syn.* Manubrium gladii. *Usus.* Quasi verò capulo esset occisus.

Caput, itis, n. Haupt. *Usus.* 1. Caput aperire alicui, das Haupt Ehren halber entdecken. Salutare aperto capite. Caput tegere, operire, das Haupt bedecken. Caput curvicibus abscondere, das

Haupt abschlagen. Securi ferire, percutere; cervicem abscindere; secare collum; caput à cervicibus avellere; ferro caput demetere; incidere cervices, praecidere; caput ense auferre; jugulum ferro resolvere; caput à cervicibus amputare, obtruncare, köpffen. *Vulg. decapito.* 2. *Vita, salus,* das Leben, das Heyl. Causa, judicium capitis, agitur. De ordine, de civitate, de libertate, de capite contentio est. Caput tuum, & fortunas semper defendi. 3. *Crimen capitale,* Laster, so den Tod verwirket. Capitis aliquem accersere, accusare. 4. *Initium, principium, pars praecipua, origo,* der Anfang, Ursprung, Rädelsführer, der vornehmste Theil. Ad consilium danduin caput est, nosse rempublicam. Et quod caput est, novi hominem. Capita dumtaxat orationis exposuit. Duo epistolae capita. Caput factionum Timagenes fuit. Ad pontis capita castella sunt excitata, zu Anfang und Ende der Brücke. 5. *vulgo: Capitale,* Geld-Capital. De capito, de summa, de sorte aliquid detrahere, remittere, von der Haupt-Summa des angelegten Gelds etwas hinwegnehmen, oder zurück lassen. 6. *In aliis loquendi modis:* Capita conferre, offensare, die Köpffe zusammen stossen, mit einander sich heimlich unterreden. Capite sancire, unter Kopff-Strasse etwas gebieten. Nec caput, nec pedes habet, es ist eine ungereimte und ungeschickte Sache.

Carbaseus, a, um. aus reiner Leinwand gemacht. *Syn.* Ex lino optimo contextus. *Usus.* Vela carbasea.

Carbasus, i, m. *& f. in plural. neut.* subtile leinwand. *Usus.* Velum à carbaso factum, seu lino mirae tenuitatis.

Carbo, onis, m. Kohle. *Usus.* Candente carbone sibi adurebat capillum.

Carbonarius, ii, m. Köhler. * *Syn.* Qui carbones conficit. *Usus.* Carbonaria fornax.

Carbunculus, i, m. kleine Kohle. *Syn.* Parvus carbo. *Usus.* Cum testa ambulans carbunculos corrogabat.

Carcer, ris, m. Kerker. *Syn.* Custodia, vincula, locus, in quo asservantur rei. *Epi.* Totus vindex nefariorum scelerum. *Phras.* 1. *In carcerem missus est,* er ist in den Kerker geworfen worden. In carcerem ductus, compactus, conjectus, conditus, contrusus est; in custodiam datus, traditus est; obtorta gula in vincula & tenebras abreptus; in ferrum & vincula conjectus; tenebris & vinculis mandatus; in carcerem, ergastulum datus, detrusus, raptus, tractus, inclusus est; carceri addictus est. 2. *In carcere asservare,* gefangen anhalten. Detinere; in vinculis servare; custodia septum tenere; custodiis munire; in custodiis habere, tenere; in vinculis cohibere; carcere aliquem multare; vinculis ac compedibus coërcere. 3. *In vinculis obnoxiam tortorum arbitrio trahere animam,* gefangen sitzen. In vinculis esse; squalore carceris vexari; in catenis teneri. V. *Captivus, Custodia, Vinculum. Usus.* In carcerem mittere. E carcere emittere.

Cardiacus, i, m. dem am Herzen wehe ist. *Syn.* Ore ventriculi affectus.

Cardinalis, is, m. Cardinal. *Syn.* Purpuratus Ecclesiae Pater, Princeps; Vir sacrae purpurae splendore conspicuus; Romanâ, Vaticanâ, purpurâ ornatus; è senatu Pontificio; Christianae reipubl. senator. *Phras.* 1. *Cardinalem creare,* zum Cardinal machen. Aliquem in purpuratorum Patrum numerum cooptare, referre; Purpuratis Ecclesiae Principibus adscribere; Purpuratorum Patrum ordini, coetui aggregare; ad Romanam purpuram evehere; Vaticanae purpurae honore ornare, donare, decorare; Purpuratorum Patrum concilio adjungere; in Senatum Pontificium adlegere. 2. *Cardinalium Collegium.* Orbis Christiani summum Consilium, supremus Ecclesiae Senatus; illustrissimum Purpuratorum PP. collegium; Sanctissimum gravissimumque orbis terrae Consilium; Sacrum Pontificis Consilium; Pontificii Senatus Patres; amplissimus Ordo Purpuratorum Patrum. Romanae Curiae Patres.

Cardo, inis, m. Angel. *Epi.* Altisonus, duplex. *Usus.* Postes cardinibus emovere. In eo cardo rei vertitur, von diesem hanget alles andere.

Carduus, i, m. Distel. * *Usus.* Arva horrent carduis.

Care, theuer. *Syn.* Magno pretio, nimio. *Usus.* Dimidio carius emit domum.

Careo, es, ui, itum, ere. mangeln. *Syn.* Vaco, deficior, vacuus sum.)(*abundo, potior, fruor. Adv.* Aegre, aegrius, diutius sermone, dupliciter culpa, facile, in perpetuum, necessario, utilitate, nimium diu laude, omnino non voluptatibus, plane febri, sapienter rebus externis. *Usus.* Is non caret, qui non desiderat, wer nichts verlanget, dem mangelt nichts. Carere voluptatibus, culpa, dolore, febri. Pompejus foro, postea senatu caruit. Carere publico, sich nicht sehen lassen. Fide caret, quod dicis, es ist nicht glaublich, was du sagest. Illo homine carere non possumus, wir können dieses Menschen nicht entrathen. Caret prudentiae laude; abest ab illo prudentiae laus illa. V. *Pauper, privo, egenus.*

Ca-

Caries, iei, f. Holz-Fäule. *Usus. Cariem sentire, sentire; carie infestari.

Carina, æ, f. der Schif-Boden. Syn. Navis fundum, navis pars ima.

Caritas, tis, f. Theurung. Syn. Inopia frumenti, vel alterius rei.)(Vilitas, ubertas, copia. Epi. Admirabilior, diuturna, gravata, humana, maxima annonæ, naturalis, præsens. Phras. Caritas annonæ est, es ist eine Theurung. Sterilitas agrorum, inopia frugum, caritas & rerum omnium difficultas est; annonæ ex sunt angustiæ; ita caræ veneunt omnia, tanti pretii sunt, ut incommodis gravissimis premantur, vexentur; re frumentariâ admodum angustè utimur. Gravi jamdiu annonâ conflictamur. Annonæ gravitas rerum premia attendit. Caritate cibaria quotidie fiunt angustiora. V. Annona, penuria. Usus. Præsens caritas, futura fames, è fame cædes, direptio, incendia.

Carmen, inis, n. Gesang, Lied, oder Gedicht. Syn. Versus; argumentum carmine tractatum, oratio adstricta numeris. Epi. Absurdum, aptius, grande, grave, lugubre, mollissimum, necessarium, præclarum, totum, ustr. Carmina blandissima, malagnova, probrosa. Phras. Carmina fecit jam elegantia, er hat jehr zierliche Verse gemacht. Carmen condidit, scripsit, composuit omnibus numeris absolutissimum. Ejus versibus, quos extemporali quôdam calore fudit, nihil tersius, nihil venustius. Luculenta sanè versibus lusit. Carmina, quæ pexuit, texuit, venâ sanè facili profluxêre. Versus illi nascuntur pulchri sanè, ac jucundi. Versus fecit, confecit, scripsit sanè lepidissimos. V. Versus, Porta.

Carnarium, ii, n. Fleisch-Bank. *Syn. Locus, ubi carnes venduntur, vel domi reponantur. Usus. Cœnam è carnario emit.

Carnifex, icis, m. Henker. Syn. Tortor, Lictor. Epi. Crudelissimus civium, internecinus. Usus. Advolat, ut carnifex ad singulas vitæ lacerandas. Non siccarius, sed crudelissimus carnifex.

Carnificina, æ, f. Richt-Platz, Peinigung. Syn. Suppliciolocus, cruciatus, crudelitas. Usus. Carnificinam facere, subire. Ægritudo summa est carnificina.

Carnifico, as, avi, atum, are. peinigen. Carnificor, aris, atus sum, peinlich umkommen. Syn. Excarnificor.

Caro, carnis, f. Fleisch. Epi. Multa, subrancida, putida, rancida, venenata. Usus. Caro piscium delicata.

Carpentum, i, n. hangender Wagen. Genus vehiculi. Usus. Carpentum agere. Matronæ Romanæ pilento ad sacra, carpentis festo profestoque die utebantur.

Carpo, is, carpsi, ptum, ere. abbrechen, tadeln. Syn. Decerpo; item: reprehendo, lacero. Adv. Undique & colligere. Phras. Aliorum mores carpunt, sie tadeln anderer Leute Sitten. In conviviis rodunt, in circulis vellicant; maledico dente alienam magnitudinem allatrant, famam lacerant, confodiunt; alienos mores maligmis sermonibus exagitant; acerbè insectantur, criminantur; honestissimis etiam moribus notam inurunt; labem aspergunt. V. Reprehendo, vitupero, infamia. Usus. 1. Maledico dente carpere. 2. Imminuo, verschmälern. Aliquid de alienis laudibus carpere. 3. Insector, nachsetzen, verfolgen. Ultimum agmen hostis carpsit. 4. Vitupero, tadeln. Carpere aliquem, alicujus facta.

Carptim, die und dort etwas hinweg zwacken. Syn. Hinc atque illinc sine ordine decerpendo. Usus. Res gestas carptim perscribere.

Carus, a, um. theuer. Syn. Non vilis, magni pretii.)(Vilis. Usus. Annona in macello solito carior est; amplificato pretio venit. V. Caritas.

Casa, æ, f. Bauren-Häuslein. Syn. Tugurium, mapale.

Caseus, a, um. altväterisch. Usus. Prisci illi, quos caseos Ennius appellat.

Caseus, i, m. Käs.

Cassis, idis, f. Helm, Pickel-Haube. Syn. Galea.

Cassis, is, m. Jäger-Garn. Syn. Rete.

Cassus, a, um. leer. Syn. Vacuus, inanis. Usus. Sanguine, lumenibus cassus.

Castè, keusch. Syn. Integre, purè. Usus. Benè, ritè, castè Deos venerantur. In amicorum periculis castè & integrè versari. Excellentis formæ virginem castè habuit.

Castellanus, i, m. Schloß-Herr. Syn. Qui castellum habitat. Usus. Decem millia cum castellanis agrestibus in armis habuit. Multi ex Liguribus, castellani triumphi, de capto castello acti.

Castellatim, von einer Vestung zur andern. Usus. Hostes castellatim dissipati.

Castellum, i, n. Schloß. Syn. Munitio lignea, aut murò firmata ad arcendos hostes,

hostes. *Epi.* Castella multa munitissima, castellum munitum, necessarium. *Phras.* 1. Castellum munire, defendere. Castellis & aggeribus aditum hostium prohibere. 2. Castellum expugnare, capere, sub ditionis facere; dauere.

Castigatio, nis, f. Züchtigung. *Syn.* Objurgatio, reprehensio. *Epi.* Clemens. *Usus.* Omnis animadversio & castigatio contumeliâ carere debet.

Castigator, oris, m. Bestraffer. *Usus.* Castigator minorum.

Castigo, as, avi, atum, are. züchtigen. *Syn.* Objurgo, mulcto. *Usus.* 1. Matres filios verbis & verberibus castigant. 2. Ad unguem castigare carmen, wohl ausarbeiten. Castigati mores, züchtige und ehrbare Sitten. 3. Castigatus animi dolor, mäßiger Schmerz. V. *Punio, alloquor.*

Castimonia, æ, f. Reinigkeit. *Syn.* Castitas. *Usus.* Summa corporis & animi castimonia vir, virgo, adolescens.

Castitas, tis, f. Keuschheit. *Syn.* Castimonia, virginitas. *Usus.* Castitatem impensè colere. V. *Pudicitia, integer, verecundus.*

Castra, orum, n. Lager. *Syn.* Tentoria, pelles, locus, ubi exercitus in tentoris manet. *Epi.* Æstiva, civilia, florentissima, maxima, media, infirma, natalia, plena curæ, præclara, stativa. *Phras.* 1. *Castra metari*, Lager schlagen. Castra ponere, disponere, locare, constituere, habere, facere, metari, fingere; tentoria erigere; posita habere; tendere. Castra in aperto posuit. 2. *Castra movere*, mit dem Lager aufbrechen. Castra promovere; movere; conclamare vasa; vasa colligere. 3. *Castra extendere*, das Lager ausbreiten. Castra proferre. 4. *Castra antius collocare*, das Lager zuruck ziehen. Castra contrahere. 5. *Castra designare*, das Lager abstecken. Castris locum capere, locum delegere. 6. *Castra propius admovere*, mit dem Lager näher hinzu rücken. Castra castris opponere, objicere, conferre; castra cum castris jungere; castra oppido conferre. 7. *Castra mutare*, das Lager verändern. Castra convertere. 8. *In castris esse*, im Lager seyn. Sub pellibus agere, contineri, hyemare, in castris agere. 9. *Castra aggredi*, das Lager anfallen. Castra tentare, invadere, adoriri, circumvenire. 10. *Castra capere*, das Lager einnehmen. Occupare, capere; castris potiri; castris hostem excutere. 11. *Castra referre*, mit dem Lager zurück ziehen. 12. *Castra ripa & natura loci munita*, wohlbefestigtes Lager. Castra aggeribus, propugnaculis munita. *Usus.* Pro portis castrorum, vor dem Lager. Castrorum circuitus, limes extimus, Circumvallationis-linien um das Lager. Castris se tenere, sich im Lager halten. Castris hostium incidere, auf des Feindes Lager fallen.

Castratus, a, um. verschnitten. *Syn.* Exsectus. *Usus.* Nolo dicere, morte Africani castratam esse rempublicam.

Castrensis, e. das zum Lager dienet. *Syn.* Militaris. *Usus.* Disciplina castrensis.

Castrum, i, n. Schloß, Vestung. *Syn.* Locus muris munitus; Castellum majus. *Usus.* Vallo & fossâ circumdedi, sex castellis, castrisque maximis septi.

Castus, a, um. keusch. *Syn.* Purus, integer, incorruptus. *Adv.* Maximè. *Phras.* Corpore & animo integerrimus; insigni castimonia; summa castimonia & integritate; à voluptatum illecebris alienus, expers labis; immunis à fœda libidinis contagione; castimoniæ laude insignis; spectatâ integritate ac continentiâ; incorruptis castissimisque moribus; pudore septus. *Usus.* Pompejus vir integer, castus, gravis. Casta domus. Vir castus à crudele civili. V. *Purus, integer, verecundus, pudicus.*

Casus, us, m. Zufall, Fall. *Syn.* Fortuna, eventus, sors. *Epi.* Acerbissimus, cæcus, calamitosus atque funestus, multis innocentibus communis, incertus, dubius, fatalis vel gloriosus, gravis & miserabilis, gravissimus atque acerbissimus, reip. horribilis, repentinus, improvisus, incredibilis ac pene divinus, infestus, iniquissimus, mediocris, miraculus, fatalis, nec opinatus, pestimus, tristior, voluntarius, ultimus. Casus adversi, alieni, ancipites incertique dicendi, varii, barbari, bellici, conjunctiores reip. conversi, dubii, gladiatorii, graves civitatis, gravissimi, horribiles miserique, humani, innumerabiles, multi, novi, plures, rariores, similes exitu, tanti tamque præcipites, teeri, tristes. *Phras. Casu accidit*, es ist ungefehr geschehen. Forte evenit, ut &c. Repentina aliqua voluntate, ac fortuito; non consulto, sed casu in hoc iter incidi. Casus me in hoc negotium induxit. Fortè fortuna factum est. Peropportunè te mihi fortuna obtulit, qui me adjuvares. Casus hæc invexit. Fortè ita casus tulit. Temerè ac fortuitò incidi in rem. Casus gubernat consilium meum. V. *Accidit, fortuna. Usus.* 1. Casus incidit mirificus, es hat sich etwas wunderliches ereignet. Casus intervenit. Multa is casu potius & felicitate, quam virtute

rente & consilio gessit. Varii sunt rerum humanarum casus. 2. *Infortunium*, Unglück. Meum illum casum gravissimum tecta ipsa urbis lugebant. Ahorum opibus casus meos sustento. 3. *Ruina*, Untergang. Eò ictù me ad casum dedit. V. *Fortuna*.

Casus Conscientiæ, Gewissens-Sache, Zweifel. *Phras. Docere casus conscientiæ. Vale.* Explicare quæstiones de moribus ad christianam vitam conscientiamque moderandam; tradere officia hominis christiani; res ad officium christianum pertinentes exponere; doctrinam de officio christiani hominis tradere; explicare controversias, quæ ad conscientiam pertinent, quæ docentur de finibus bonorum ac malorum in re Christiana. Controversias, quæ ad forum interius pertinent, tractare.

Catachresis, is, f. Mißbrauch der Wörter. *Syn.* Abusio verbi.

Catadupa, orum, n. Oerter, wo der Abfall des N. Flusses mit grossem Getöß geschicht. *Syn.* Locus, ubi se Nilus ingenti fluctu præcipitat.

Catamitus, i, m. Weichling. *Syn.* Mollis puer.

Catapulta, æ, f. Schnell-Bank. *Syn.* Machina bellica, quâ jaculum aut saxum longe torquetur. *Usus.* Catapultas, balistas, tormentaque alia oppugnandæ urbi comparata devehunt.

Cataracta, æ, f. Schutz-Gatter. *Syn.* Foricis pendens é ligno ferróque, quæ demitti, ac attolli possunt. *Usus.* Dejecta cataracta porta clausa erat.

Cate, listig. *Syn.* Astutè.

Catechismus, i, m. Christliche Lehre. *Phras. Catechismum docere*, die Christliche Lehre erklären. Christianus præceptis pueros imbuere, expolire, excolere; christianæ disciplinæ elementa, fidei christianæ præceptiones, dogmata; initia legis christianæ pueris exponere; doctrina christiana, christianis rudimentis, lege christiana imbuere, credere rudem ætatulam; fidei nostræ rudimentis, christiana institutione populum formare; christianæ doctrinæ rudimenta infantibus pueris. Instituere puerilem ætatem præceptionibus. Prima sanctæ doctrinæ rudimenta tradere, fidei nostræ præceptionibus puerilem ætatem formare.

Catechumenus, i, m. ungetaufter Lehrjünger des Glaubens. *Syn.* Sacri lavacri candidatus; primæ christianæ disciplinæ auditor, discipulus, alumnus; qui rudimentis doctrinæ sacræ, quæ salutari lavacro præmitti solent, imbuitur.

Catena, æ, f. Kette. *Syn.* Vinculum è connexis annulis. *Usus.* Legum catenis constringere, vincire, devincire aliquem. Innocenti catenas injicere.

Catenatus, a, um. an Ketten gebunden. *Syn.* Catenis vinctus.

Caterva, æ, f. Kriegs-Schaar. *Syn.* Turba, turma. *Epi.* Imminens, magna, bene magna, nova, tota, catervæ magnæ amicorum armatæ. *Usus.* Forum armatis catervis hominum improborum obsidere. Catervæ atque conventus hominum. V. *Turba*.

Catervatim, Schaar-weise. *Syn.* Turmatim, per catervas. *Usus.* Catervatim volant.

Cathedra, æ, f. Kantzel. *Usus.* De cathedra surgere. De *vel* ex loco superiore.

Catholicus, a, um. Catholisch. *Phras.* 1. *Catholicum fieri*, Catholisch werden. Catholica sacra complecti; amplecti catholica dogmata; cum catholica religione reconciliari, se ad catholica sacra transferre, conferre. In Catholicorum communionem venire. Catholicorum castra sequi. Ad Romana sacra transire. 2. *Catholica Ecclesia*, Catholische Kirche. Christi Ecclesia sanctissimis institutis fundata, & orbis terrarum consensione mirabili nobilitata. Diffusa per omnes gentes ætatesque Christi Ecclesia. Christianus populus universus, eâdem fidei doctrinâ, iisdem sacrorum, rituumque cæremoniâ, totò orbe terrarum mirabiliter consentiens, ac unò veluti fœdere devinctus. 3. *Catholica Fides*, der Catholische Glaube. Orthodoxa religio, fides; Christiana fides, toto semper orbe mirâ credendorum consensione observata. Christiana religio toto orbe propagata. 4. *Homo Catholicus*, ein Catholischer Christ. Orthodoxæ fidei sectator; vir catholici nominis; orthodoxæ professionis; catholicis institutis ac moribus vivens; recté de Deo rebusque Divinis sentiens. Sacrorum communione cum Ecclesia Romana consentiens.

Catinus *vel* Catinum, i, m. *vel* n. tiefe Schüssel.

Catulus, i, m. Hündlein. *Epi.* Caruli cæci. *Usus.* Omnia in perfectis meliora, ut in equo, quam equulo, in cane, quam catulo.

Catus, a, um, listig. *Syn.* Acutus, callidus, prudens. *Usus.* Prudens, & ut ita dicam, catus.

Cauda, æ, f. Schweiff. *Epi.* Levis, lubrica, pinnata, spumifera, summa.

Caudex, icis, m. der Stamm an einem Baum oder Stock. *Syn.* Stirps arboris. *Usus. Transl. pro homine stupido.* Caudex, stipes, asinus.

Cavea, æ, f. Grube, Käfig. *Syn.* Septum, quò aves & bestiæ includuntur. *item:* Locus, ubi populus sedens ludos spectabat. *Epi.* Multa, tota, ultima. *Usus.* Cavea tota Plauto applausit. Qui clamores totâ cavea; emissus è cavea leo.

Caveo, es, cavi, cautum, ere. verhüten, Sorge haben. *Syn.* Vito, fugito, cautionem adhibeo, declino. *Adv.* Amplius populo, assiduè, diligenter, diligentius aliquem, diligentissime alicui, magnopere, nominatim fœdere cavere & excipere, sancire, præscribere, omnimo omnia, studiosè ne, vigilantius aliquid. *Phras. Cave, ne malis confidas,* hüte dich, daß du nicht bösen Leuten traueſt. Vide, studium adhibe; consilio utere, diligenter animadverte; attende, quam diligenter potes. Summa tua cautio sit & provisio, ut ne temere confidas. Adhibe cautionem; provide ante, & præcave, dice, cui te credas, cui committas, à quibus caveas. Cautò est opus, ne ex ista nassa unquam escam petas. Declina a personatis amicis. *Usus.* Cavere ab homine nefario, sich hüten vor bösen Leuten. Cave à veneno. Cave putes, cave existimes, mihi quemquam te chariorem. Cave facias. Omnia cavebo. 3. *Prospicio, nequid detrimenti accipiatur,* Vorsehung thun vor fremden Schaden. Tu mihi meisque multa sæpè cavisti. In jure cautum est. Hæredi testamento cavere. Agris, fœnori, ædibus cavere.

Caverna, æ, f. Höhle. *Syn.* Locus in terra cavus, antrum, spelunca. *Usus.* Terræ è cavernis ferrum eruimus.

Cavillatio, nis, f. Gespötte. *Syn.* Jocus amarior, dictum aculeatum; sermonis aculeus. *Usus.* Hæc quidem cavillatio est, illa dicacitas fuit.

Cavillor, aris, atus sum, ari. spotten. *Syn.* Jocosè ludo, dicta aculeata jacere. *Adv.* Familiariter. *Usus.* Cum aliquo vel in aliquem aliquid cavillari. In togam illius multo hominum risû cavillatus sum. Familiariter cum illo cavillari soleo.

Caula, æ, f. Schaaf-Stall. *Syn.* Stabulum.

Caulis, is, m. Kraut-Stengel. *Syn.* Brassica. *Usus.* Vites à caulibus & brassicis, ut pestiferis, refugere dicuntur.

Cavo, as, avi, atum, are. höhlen, außgraben. *Syn.* Excavo, fodio, evacuo. *Usus.* E ligno cavato navigium. Naves cavabant ex singulis arboribus.

Caupo, onis, m. ein Wirth. *Syn.* Tabernarius. *Usus.* Ad cauponem multorum hospitium divertere. Vinum à caupone petere.

Caupona, æ, f. Wirths-Haus. *Syn.* Taberna, cauponula, taberna diversoria.

Cauponor, aris, atus sum, ari. wirthen, feil haben. *Syn.* Lucri causâ aliquid facio. *Usus.* Cauponari bellum, non belligerari.

Causa, æ, f. Ursache. *Syn.* Caput, origo, fons, radix, principium, occasio, ratio, nomen. *Epi.* Absoluta & perfecta per se, absurda, adjuvans aliquid & socia quædam efficiendi, adversa, æqua, æquissima, æterna, Alexandrina, alienа, anceps & gravis, antecedens, antiquior memoria alicujus; antiquior & pulchrior, & magis à natura ipsâ profecta, antiquissima, aperta, assumptiva, bona, bona immo optima, certa, certa definitaque, certissima, civilis, clarissima, communis, communis ambitus, communis civitatis & libertatis, conjecturalis & definitiva, translativa, consimilis, consularis & senatoria, damnata, deliberativa, demonstrativa, judicialis, deterior, difficilis, manifesta, difficilior, difficillima, digna patrocinio alicujus, dirior, dissimilis, dubia, efficiens, expeditissima, externa, facilis atque explicata, facilior, falsa, firma, per se stabilis, firmissima, fœdissima, fumentaria, grata alicui, gratiosa arrogationis, gratissima, gravis, gravior, gravissima, honesta, necessaria, probabilis, honestior, honestissima, idonea quam maximè, tam illustris, tam gravis, tam impia, impudentissima, inferior, integra, infima, judiciaria, justa atque magna, justa atque maxima, justæ necessitudinis, etsi non justa, gravis tamen. *Phras.* 1. *Multas causas habebam*

te

ti reprehendendi, ich hatte viel Urſachen, dich mit Worten zu beſtraffen. *Justas magnásque rationes habui*; magna *ratione factum*: multa erant, quæ afferrem, ſi reprehenſionis ratio mihi danda eſſet. Multos titulos habebam; non longè quærenda erat materia reprehenſionis. Non unò nomine; non unò ex capite; multis nominibus ea tibi reprehenſio debebatur. Non una, nec temere oblata mihi cauſa erat te reprehendendi. Magno judicio, ac certo conſilio adiſtam reprehenſionem deſcendi. 2. *Amici mihi horum cauſa malorum fuere*, die Freunde waren ſelbſten Urſache an dieſen Uebeln. *In hanc me calamitatem induxere*; ex illo fonte & ſeminario hæc mala fluxere. Ea calamitas ab amicis conflata, confecta eſt, eorum opera factum, ut miſer ſim; in hanc miſeriam anicia me detruſit. Ab his malum erupit; Hine illæ lachrymæ: hanc ſegetem ac materiam ægritudinis meæ amici præbuere, illi viam patefecere hoſtibus meis. Horum perſuaſu ac inductù hæ mihi calamitates importantur. Ab iis eſt natum iſtud mihi incommodum; illi periculum invexere; hi quidquid malorum eſt, mihi conſcivere; horum amicitia me in hanc perditam cauſam impoſuit. Horum omnium malorum fons unus amici ſunt; hi mihi, quidquid malorum nunc ſuſtineo, conflavere, contraxere. Principium malorum ex amicorum perfidiâ, velut peſtilenti radice extitit, profectum eſt, prodiit, provenit. Hæ calamitates principia ſua amicis debent; referenda in amicos eſt tota hæc malorum acerbitas; ii anſam præbuere, ii occaſionem dedere; horum è perverſa amicitia, hoc quidquid eſt, exſtitit; manavit, emanavit, profluxit; amicorum corrupta fides iſta nobis incommoda accerſit, peperit, attulit; his malis aditum aperuit. Horum inconſtantiæ ac levitati id, quidquid malorum mihi incubuit, tribuendum eſt, adſcribendum, aſſignandum. V. *Adſcribo. Uſus.* Ut ſemina arborum, ita tu hujus belli cauſa ac autor fuiſti. Helena Trojanis cauſa exitii fuit. Rerum cauſæ quærendæ, invenendæ, exponendæ, explicandæ, aperiendæ ſunt. Quam facti cauſam affert? Quis cauſam dedit; *occaſionem*? wer hat Anlaß gegeben? cauſæ nihil eſt, quin abeas. Id faciendi nullas cauſas habui, *rationes*, keine Urſach haben. 2. *Lis, controverſia*, Rechts-Handel: 1. *Inire cauſam*, einen Rechts-Handel anfangen. In cauſam ſe demittere; in cauſam deſcendere, ingredi; cauſam recipere, ſuſcipere, accipere. 2. *Cauſam agere*, Rechts-Handel führen. Tueri, defendere, ſuſtinere. Cauſam ipſe meam informabo, orabo, declamabo; cauſam capitis dicam. Jus meum ipſe perſequar. 3.) *Cauſam perdere*, den Handel verliehren. Cauſam amittere, cauſâ cadere; cauſam adverſariis tradere. Cadere in judicio. 4. *Cauſam obtinere*, den Rechts-Handel erhalten, gewinnen. Cauſam tenere, obtinere. Cauſa illi adjudicata eſt; ſecundùm illum judicatum eſt; pro illo pronunciatum. 5.) *Cauſam negligenter tractare*, den Handel ſehr nachläßig führen. Indormire cauſæ ſuæ. 6.) *Cauſa eſt valde dubia*, es iſt ein zweiffelhaffter Handel. Fluctuat ejus cauſa. 7.) *Cauſam relinquere*, abſtehen vom Rechts-Handel. Cauſam depoſuit. 8) *Amicabilem compoſitionem cauſæ facere*, ſich des Handels halber freundlich vertragen. Cauſam cum altero componere, controverſiam ſedare, dirimere litem, tollere, tranſigere. 3. *Negotium, onus, provincia*, Geſchäfft, ꝛc. Hanc mihi cauſam dedit, *negotium demandavit*, dieſes Geſchäfft hat er mir aufgetragen. Suam cauſam, non reipublicæ curat. Exeundum tibi illa cauſa, dum adhuc integra eſt, du muſt dich dieſes Geſchäffts entſchlagen. 4. *Excuſatio*, Entſchuldigung. Accipio cauſam, ich nehme dieſe Entſchuldigung an. 5. *Propter*, mein, deinetwegen. Non meâ, ſed omnium ſalutis cauſa abfui. Tua cauſa debeo, cupiòque omnia. V. *Autor, Orego, Lis, Negotium.*

Cauſarius, a, um. *Uſus.* Cauſaria miſſio, ein aus billigen Urſachen ertheilter Abſchied.

Cauſidicus, i, m. Redner, Fürſprecher. *Syn.* Cauſæ Patronus. *Epi.* Non amplus atque grandis, ſubtilis tamen & elegans. *Uſus.* Non cauſidicum neſcio quem, nec proclamatorem aut rabulam; ſed amplum, grandem, vehementem & qui in forenſibus cauſis poſſit præclare conſiſtere, oratorem. V. *Patronus, advocatus.*

Cauſor, aris, atus ſum, ari. eine Ausrede vorwenden, ſich entſchuldigen. *Syn.* Cauſam affero. *Uſus.* An ætatem cauſabitur; an ignorantiam? an morbum? *Vulg.* pro prætextu *afferre.* V. *Excuſo.*

Caute, behutſamlich. *Syn.* Callide, prudenter. *Uſus.* Caute dic.

Cautes, is, f. rauher Felß. *Syn.* Saxum asperum & abruptum.

Cautio, nis, f. Versicherung, Behutsamkeit. *Syn.* Provisio. *Epi.* Communis, diligens, facilis, multa, summa. *Usus.* A malis naturâ declinamus, quæ declinatio, si cum ratione fit, cautio appellatur. Rebus tuis cautionem adhibe & diligentiam, daß du wohl acht auf deine Sachen. Ita bonus divinator, ut ad prædictionem cautionem adhibeat. Cautio pecuniarum, Chirographi cautio, *vulg. Securitas, quitantia.* V. *Prudentia, providentia, Caveo.*

Cautor, ris, m. Bürge. *Usus,* Cautor alieni periculi.

Cautus, a, um. behutsam. *Syn.* Providus, prudens. *Phras.* Homo multæ cautionis & providentiæ; qui nihil nisi cautè & pedetentim, nihil non ex certa animi provisione suscipit. Quis illo considerator? quis tector? quis prudentior, qui nihil nisi explorate agat. Alienis malis eruditus, aliena calamitate doctus, cautissimè omnia, omni cautione agat. V. *Providus, prudens, caveo.*

Cavus, a, um. hohl. *Syn.* Concavus. *Usus,* Vena cava.

Cedò, sage, gieb. *Syn.* Da, dic, exhibe. *Usus.* Cedò tabulas; cedò, quid affers?

Cedo, is, cessi, cessum, ere. weichen. *Syn.* Concedo, locum do, me retraho.)(*maneo, Adv.* Honestè, malè, non multum, aut nihil, omnino. Cessisse omnino a gladiatore. *Phras.* 1. *Cessit denique hostium machinationibus,* er ist endlich den feindlichen Unternehmungen untergelegen und gewichen. Ita tractus ac debilitatus est, ut succumberet fortunæ; tandem manus dedit fortunæ; victus, & abjecto scuto exanimus campo cessit. Deficit homines constantia, & labescere cœpit. *Hostes retro cessêrunt,* die Feinde sind zurück gewichen. Pedem retulere, se in castra recepêre, receptâ sequi nolo in castra retro ire, sed stare. 3. *Unicum Homero,* er weicht dem Homero allein. Uni concedit Homero, Poëtarum, præterquàm Homero, nemini secundus est. Ab Homero proximus est. Homero collatus, haud agrè in secundo se gradu continet. 4. *Cedite omnes de via,* weichet alle, macht Platz. Abscedite; date viam fugæ totæ plateæ parant; ne quis mihi obstiterit obviam. Concedite, decedite de via. Illuc esse; auferte vos hinc. Declinate paululum extra viam; viam facite. 5. *Hoc consilium bene tibi cedat,* dieser Anschlag soll dir glücklich von statten gehen. Resea tibi benè, feliciter vertat, opto; res ex sententia tibi succedat; sub manus succedat; felicitèr eveniat; procedat benè ac prosperè, exopto; optatis, votis fortuna subscribat, annuat, respondeat, faveat, aspiret; cedat feliciter, ut exopta.; ex animi sententia geratur, opto. 6. *Male cessit conatus iste,* dieser Anschlag ist übel von statten gangen. In perniciem vertit; abfuit fortuna cœpto, exitus non respondit; eventus non satisfecit; contra cecidit, aliter, secus cecidit ac optabam; exitum res fortuna à destinatione animi longe alienissimum; optatum exitum res consecuta non est; ad exitum optatum res non pervenit; pro voluntate non successit; non is quem volebam, exitus consecutus est; speratum eventum fortuna, nacta, adepta res non est. V. *Succedo, Evenio, Accidit.* 7. *Cedendum est tempori,* man muß sich nach der Zeit schicken. Consilii est, cedere tempori; temporibus servire; necessitati parere; rationem temporis habere; conformare se ad temporis rationem; consilia & actiones tempore moderari; res ad tempus accommodare; Temporibus assentiendum est; tempestati obsequendum. 8. *Cur ego cedam minori?* warum sollte ich einem weichen, so weniger ist, als ich? Quamobrem, qui inferior me est, mihi passus anteponi? cur ei cedam locò, vel locum cedam, qui nihil ad me est, qui comparandus, æquandus, conferendus, par omninò nulli non est! Quid est causæ, cur primas ei partes concedam; primas ad eum partes deferri sinam; præponi; priore eum loco statui; collocari ante me, anteire me patiar; quem nulla res mecum æquat; cujus meritis mea merita antecellunt? Quid est causæ, cur honore superior habeatur, qui virtute, ætate, reliquis omnibus inferior est? V. *Antecedo. Usus,* 1. Nihil Græcis cedunt Romani. Cesserant invidiæ, tempori, armis, factioni, reipublicæ. Cedit tandem precibus, malis, oneri. *Succumbere.* Ingenii laude nemo est, qui cuiquam cedat. 2. *Abeo, discedo,* weichen von einem Ort. Foro, urbe, Italiâ cessit. E vita cessit, sterben. 3. *Remitto,* etwas nachlassen. Nihil de jure suo cedere, concedere, remittere.

Cedrus, i, f. Ceder-Baum.

Celeber, bris, bre. berühmt. *Syn.* Præclarus, laudatus, clarus, honestus, honorificus. Quod celebratur, frequentatur & colitur,)(*Desertus, tectus. Phras.* 1. *Insula celeberrima*

celeb-

celeris erat, das war ein berühmter Sieg. Eorum sermonibus celebrata; in luce fuit, in oculis Europæ reportata; illustri laude celebrata; primum nominis erat victoria, victoria ea maximam inter cæteras tulit laudem; celebritatem habuit; clara apud omnes gentes fama erat, Victoria ea non terras solum, sed mare etiam rerum gestarum famâ implevit; omnes provinciæ omnes regionum sinus famâ ejus victoriæ complevit. 2. *Vir est celeberrimus*, dieser ist ein berühmter Mann. Summo propter egregias virtutes honore & nomine; amplissimus vir & clarissimus; summum splendorem sua virtute consecutus, vir est, cujus virtutes majoribus quasi theatris expositæ, cujus fama nominis sui non terras solum, sed omnia implet; omnium studiis celebratus; quem fama conspectissimum facit; quem rerum gestarum gloria nunquam non illustrat. Vir est, qui non modò honestis artibus, sed bellicis laudibus sum inter suos splendorem est assecutus; publicè privatimque celebratus. Non sermonibus modò, sed omnium gentium literis celebratus; clarus vita & illustri laude conspicuus; spectatus vir, & primi inter suos nominis, fama incytus, & claro inter suos nomine; vir, qui non tam rebus gestis celebritatem consecutus; qui in summâ celebritate vivit; qui celebritate floret inter suos maximus; in gloria ingenti apud suos est; cujus ingens per omnes gentes nomen & gloria; celebrare nominis insignis; ingens habere corpus. V. *Gloria, fama, egregius. Usus.* Celeberrima & frequentissima urbis pars. Area celeberrima est, totâque urbe notissima. In foro, concione celeberrima, frequentissima.

Celebratio, nis, f. Zusammenkunfft des Volcks, Leb. Syn. Laudatio. *Exx.* Quotidiana. *Usus.* 1. Nihil equidem commemoravi in celebratione mearum rerum. 2. *Frequentatio*, Zusammenkunfft. Quæ domus? quæ celebratio?

Celebritas, tis, f. Menge des Volcks. *Syn.* Hominum cœtus, concursus, frequentia & *Solitudo. Exx.* Domestica, frequentissima, magna, maxima, quinquennalis, tanta. *Usus.* 1. Odi celebritatem, fugio homines, lucem aspicere vix possum. Quam comitata tanta omnis generis hominum celebritate floruerit. Mercatus celebratur summa totus. Græcæ celebritate. Theatri, judiciorum, fori celebritas & frequentia. 2. *Fama, laus, splendor, dignitas*. Vir summa famæ celebritate. Summam celebritatem sermonibus hominum consequi. Judiciorum celebritate distineri. Summa celebritate aliquem ejicere.

Celebro, as, avi, atum, are. rühmen. *Syn.* Orno, honesto, laudo, comitor. *Adv.* Celebrari maximè, privatim, publicè, vicatim, descriptionem servorum tota urbe. *Usus.* 1. Celebrare nomen, memoriam alicujus post mortem. Celebrata hæc sunt omnium litteris. Vir publicè privatimque celebratus. Populus magnâ frequentiâ me ad Capitolium usque celebravit. 2. *Frequento*, offt besuchen. Est hoc omnium sermonibus celebratum. Viam illam suo comitatu celebrat. V. *Laudo.*

Celer, ris, e. geschwind. *Syn.* Velox, volucer, incitatus.)(*Tardus, segnis, lentus. Phras. Celeres sunt*, sie sind geschwind. Ea velocitate sunt, ut eos volare, non iter facere credares; tanta incitatione feruntur, ut celeritas, quanta sit, ne cogitari quidem possit. Utuntur festinatione, pernicitate, & velocitate præpropera, maximo vigore ac levitate corporum velocesjuvenes. Levium corporum & multa exercitatione pernicium homines; juvenes summa agilitate corporum: ad summam celeritatem nihil reliqui sibi facere soliti; celeritates suscipiunt incredibiles.

Celeritas, tis, f. Geschwindigkeit. *Syn.* Velocitas, pernicitas, festinatio.)(*Tarditas. Epp.* Admirabilis, divina ingenii, expedita & profluens quodammodo, gravior, ignea, incredibilis, ingens, major, maxima, mirabilis, præceps dicendi, prompta & parata in agendo & respondendo, summa. Celeritates dispares, & inter se dissimiles, nimiæ, pares. *Usus.* Expedita ac profluens in dicendo celeritas. Rapida & celeritate exercita oratio. Homo volubili, præcipiti dicendi celeritate. Celeritate opus est; celeritas in eo negotio adhibenda, suscipienda; celeritate utendum est. V. *Celer.*

Celeriter, geschwind. *Syn.* Citò, brevi tempore, maturè, quamprimum, propediem. *Usus.* Celeriter de ea re scribam, transigam. V. *Cito.*

Celero, as, avi, atum, are. eilen. *Syn.* Accelero, celeritate utor, celeritatem suscipio.

Cella, æ, f. Keller. *Syn.* Locus, ubi aliquid conditur & asservatur, ut granum, oleum, vinum, carnes & quidquid ad penum pertinet. *Item*: sacellum, ædicula. *Exx.* Mellaria, olearia, penuaria, vinaria, cellæ plenæ. *Usus.* Semper boni domini referta cella vinaria, olearia, penuaria erit. Sacra cella penuaria reip. Romanæ. Frumentum in cellam emat. In cella Concordiæ. In cella Jovis. *Proverb.* Cella monastica. *Vulg.* Zelle. Cubiculum, conclave.

Cellarius, ii, m. Keller, oder Speißmeister. *Syn.* Qui præest cellæ, penu promendo, vel condendo. *Usus.* Cibus & potus sine fraude à cellariis præbeatur. Promequodvis, te facto cellarium.

Celsitas, tis, f. Hoheit. *Syn.* Altitudo, excelsitas. *Usus.* Celsitas animi & magnitudo. V. *Altitudo.*

Celsus, a, um. hoch. *Syn.* Sublimis, altus, erectus, elatus. *Usus.* Vir celsus & erectus ad omnia, quæ accidere possunt. Celsa dignitatis sedes. V. *Altus, sublimis.*

Censeo, es, ui, censum, ere. achten, schätzen. *Syn.* Arbitror, puto, existimo, statuo, decerno. *Adv.* Amplius, ita, utile reipubl. magnopere, nominatim videndo. penè prorsus, ita simpliciter. *Usus.* 1. Magnopere censeo tibi abeundum. Quid senserim, quid censuerim, seu. 2. *Decerno*, verordnen. Consules censeant, quid agendum. 3. *Censum ago*, schätzen an Gütern. Quinto quoque anno Sicilia censetur, die Sicilianer werden alle 5. Jahr geschätzet. V. *Judico, puto, opino, æstimo.*

Censor, oris, m. Schatzmeister, Zuchtmeister der Sitten des Volcks. *Syn.* Qui præest censui, & moribus populi, magister morum; præfectus moribus. *Usus.* Magister veteris disciplinæ, severitatis censor.

Censorius, a, um. dem Schatzmeister zugehörig. *Syn.* Quod censoris est. Qui censor est, *vel* fuit. *Usus.* Censorium judicium, notatio, animadversio, Censoria gravitas. Censoriæ severitatis nota aliquem inurere.

Censura, æ, f. Verbesserung der Sitten. *Syn.* Censoris dignitas, munus. *Epi.* Egregia, tota. *Usus.* Censura morum severissima magistra. *Censura Ecclesiastica.* V. *Pœna Sacra.*

Census, us, m. Zins. *Syn.* Bonorum æstimatio & ipsa bona. *Usus.* In censum venire. In censu habendo potestas omnis æstimationis habendæ censori permittitur. Aliquem spectare ex censu, *æstimare*, schätzen. Homo sine censu. Censum peragere, perficere. Aliquæ civitates censu liberatæ sunt. *Census annuus ex mutuo, locatione.* V. *Fœnus, fructus.*

Centenus, a, um. hundert. *fere plur. num. Usus.* Centena sesterna.

Centesimæ, arum, f. das hunderste. *Usus.* Centesimis contentus non est. Tributum ex centesima collatum.

Centies, hundertmal.

Cento, onis, m. Kotzen. *Syn.* Stragula crassiora filis passim pendentibus. *Usus.* Centones injecerunt, ne tela concubitionem præstringerent.

Centrum, i, n. Mittel-Punct. *Syn.* Locus medius in sphæra. *Usus.* Terra in medio mundi sita centrum obtinet.

Centum, hundert.

Centuria, æ, f. eine Rotte von hundert Kriegs-Knechten. *Syn.* Centum homines. *Ita erat populus Rom. in centurias distributus. Epi.* Prærogativa, centuriæ cunctæ, paucæ. *Usus.* Omnium propè centuriarum voce consul factus, creatus.

Centuriatim, Rottweis, je hundert und hundert. Per centurias. *Usus.* Tributim, & centuriatim descripti ordines.

Centuriatus, a, um. in eine Rotte von hundert eingeschrieben. *Syn.* In centurias distributus, descriptus. *Usus.* Centuriata & curiata comitia.

Centuriatus, us, m. Hauptmannschafft über hundert. *Syn.* Munus centurionis. *Usus.* Centuriatus in castris palam vendidit.

Centurio, as, avi, atum, are. je hundert in einen Haussen abtheilen. *Syn.* In centurias distribuo, tribuo, describo, centurias conficio. *Usus.* Vidi conscribi homines & centuriari.

Centurio, onis, m. Hauptmann über hundert. *Syn.* Centuriæ præfectus, dux, ductor; qui ordines ducit. *Epi.* Nobilis fugnax. Centuriones pugnaces, lacertosi. *Usus.* Nihil sibi ex ista laude centurio, nihil præfectus decerpit.

Cera, æ, f. Wachs. *Epi.* Commutabilis, extrema, infamis & nefaria, legitima, mollissima. *Usus.* Mollem ceram ad nostrum arbitrium formamus & fingimus.

Cerarius, ii, m. der mit Wachs umgehet. *Syn.* Qui ceram tractat.

Cerat us, a, um. mit Wachs überzogen. *Syn.* Ceram inductus, illitus. *Usus.* Tabella cerata.

Cero-

Cerebrosus, a, um. Hirn-witzig. Syn. Cui ingenium & pertinax cerebrum. Usus. Sic hic cerebrosus est certo. V. Obstinatus, Pertinax.

Cerebrum, i, n. das Hirn. Usus. Alii dicunt in cerebro esse animæ sedem.

Cereus, a, um. wächsern. Syn. E cera factus. Usus. Cereæ figuræ.

Cereus, i, m. Wachs-Kerze. Syn. Fax cerea. Usus. Ad illas statuas thus & cerei adhibentur.

Cerimonia, æ, f. Gebrauch der Kirchen. Syn. Ritus sacer, cultus religiosus, religio sacrorum. Epi. incredibilis, maxima, summa. Usus. Cerimonias prodere, vorschreiben. Cerimonias polluere, entheiligen. Cerimoniis præesse. Ea sacra maximis & occultissimis cerimoniis continentur. Sacra Cereris summâ religione cerimoniaque conficiuntur. Cerimonias lætorum, sepulchrorum. Cerimonias sacras ex majorum instituto sanctè obire; factos in rebus divinis ritus diligentissime tueri, retinere. In adhibendâ ritû sacrarum cerimoniarum diligentem operam ponere, præceptas sacrorum cerimonias ritè colere.

Cerimoniale, Cerimoniarius, Vulg. Syn. Sacrorum rituum liber; liber quo Sacræ religionis cerimoniæ continentur. Rituum, officiorum in divino cultu magister; sacrarum cerimoniarum moderator, sacris cerimoniis præpositus, præfectus. Cerimoniæ politicæ. V. Officium, obsequium.

Cerno, is, ere. sehen. Syn. Video oculis sed sapius animo. Adv. Civiliter, sine armis, melius, planè, penitus, subtilius, tacite. Cerni bipertito, extrinsecus. Usus. 1. Aut superum nihil, aut obscurè admodum cernimus. Ne nunc quidem oculis cernimus. 2. Cerno animo, voraus sehen. Cerno jam animò, mente video, quæ futura sint. Verecunde tu quidem, sed tamen ut cernerem tuum animum. 3. Aëro, æstimo, anttreffen die Erbschaft ꝛc. Ex testamento hæreditatem hodie crevi. Sine me hunc alienæ gloriæ quasi hæreditatem cernere, die Erbschaft theilen. Vulg. Dividere cum aliquo hereditatem. V. Video.

Cernuus, a, um. niedergebogen. Syn. Inclinatus, quasi quod terram cernit.

Certamen, inis, n. Kampf. Syn. Contentio, pugna, certatio. Epi. Æquum, difficile, extremum, forense, gladiatorium, vitæ, grave belli, gymnicum, honestum, improbum, magnum, majus, mediocre, præsens. Usus. 1. Acre mihi tecum est pro aris & focis certamen. Descendam tecum in certamen honoris & dignitatis. Nihil me ab hoc certamine gloriæ removebit. In certamen & discrimen rerum omnium veniendum erit. 2. Prælium, Streit, Schlacht. Certamen instat, oritur, accenditur, es hebt sich die Schlacht an. Exardescunt prælii initia, pugna capessitur; ad certamen descenditur; in certamen venitur; pugna, certamen, manus conseruntur. Certamen tentat, experitur, dimicationem subit, er waget eine Schlacht. Ea res certamen præbuit, injecit, dieses hat einen Streit erwecket. Certamen serere, miscere, facere, mit einander streiten. Certamen extrahere, den Streit, die Schlacht hinausziehen. Certamen sedare, dirimere, den Streit beylegen, aufheben. Certamen abnuere, defugere, sich weigern zu schlagen. V. Pugno, contendo, prælium, pugna.

Certatim, Kampf-weis. Usus. Omnes certatim accurrent.

Certatio, nis, f. Zank, Streit. Syn. Contentio. Epi. Honesta, iniqua, magna, parva. Usus. Virtuti cum voluptate certatio est. Sit hæc inter eos honesta certatio. V. Certamen.

Certè, gewiß. Syn. Scilicet, certò, profectò, sine dubio, sine ulla controversia. Usus. 1. Si me tanti facis. 2. Concedentis, ja freylich. Epicurus parabiles dixit divitias, certè nili &c. 3. At certè, certè, i. e. saltem, aufs wenigste. Res fortasse verè, certè graves. Victi sumus at fratri certè & abjecti.

Certò, gewißlich. Usus. Id certo scio; id sanè constat; id sine ulla dubitatione affirmem.

Certo, as, avi, atum, are. streiten. Syn. Decerto, contendo, bellgero; certamen, certatio est mihi cum aliquo. Adv. Placidè de sponsione pugnaciter. Phæd. Certet necesse est, qui victoriam cupit, wer siegen will, muß streiten. Victoriam non aufert, nisi qui fortiter dimicat; nisi qui certamen nullum fugit: nisi qui cum hostibus conflictatur, depugnat, armis disceptat; ferrum & manus cum hoste conserit, primus uiter secundus; confligit, signa confert; ad manus venit; certamina facit; nisi qui in certamen venit, descendit; dimicationem subit; in dimicationem venit. V. Pugno, Prælium, pugna contendo, arma.

Cer-

Certus, a, um. gewiß. *Syn.* Non dubius, non incertus, compertus, apertus, manifestus, notus, exploratus, minimè dubius, ratus, quod nihil habet dubitationis; in quo nulla dubitatio esse potest; quod manù tenetur; in manibus habetur; quod in præsentia est, atque ante oculos. *Phras. Certum est, rem ita evenisse*, es ist gewiß, daß sich die Sache also zugetragen. Exploratum hat eo, mihi pro vero constat; pro inquisito & comperto habeo rei exitum. Certissimis indiciis comperi; ita animò video, quam quæ oculis cernimus, persuasissimum mihi est, rem ita se habere. Perspectum exploratumque habeo; perspicuum, non obscurum est; explorata res est; vocari in dubium non potest; venire in dubium, ambigi, dubitari non potest; nemini dubium esse potest, quin res ita evenerit. V. *Notus, manifestus. Usus.* 1. Nihil certi & definiti habeo, quod nunciem. Pro certo habeo, Pompeium abiturum. Certi cœlorum motus. 2. *Ratum & constitutum est*, es ist festgestellet. Certum est deliberatumque, omnia palam edicere. Certum mihi est, ad Brutum transire. 3. *Fidus, securus*, treu, sicher. Habebam certos homines quibus litteras dare poteram. *Vulg. Proprium aurium*, einen eigenen Bothen. 4. *Quidam definitus, securus, propitius*, gewiß, eigentlich. Habet certos sui studiosos. Sunt certa vitia, quæ nemo libenter fugit. Rem aliquam in certas partes dividere. 5. *Commonefactus, in Compar.* zu wissen gemacht. Utinam ejus rei certior factus essem. Fac me certiorem de consiliis tuis, mache mir zu wissen, was du im Sinn hast. Significa mihi, expone, aperi, explica, qui sit rerum tuarum status, qui tuus animus, qui sensus, quæ tua sint consilia. Fac, ut te tuis consiliis cognoscam, intelligam, certior fiam, reddar; imaginem rerum tuarum, cogitationumque litteris exhibe, ostende. V. *Indico, declaro, significo, nuncio.*

Cervicula, æ, f. Genicklein. *Usus.* Cervicalam jactare.

Cervix, icis, f. Genick. *Syn.* Aversa pars colli; auchen. *Epi.* Angusta, dextera, longa, teres, cervices cruentæ, nefariæ, tumidæ, validæ. *Usus.* Imposuistis in cervicibus nostris dominium. Tyrannum a cervicibus nostris avertit. Rempp. vestris cervicibus sustinetis. Calamitatem à cervicibus omnium avertere, repellere, depellere. Siqui sunt tantis cervicibus, ut audeant prætori obsistere, wann es wäre so frech seyn ꝛc.

Cerula, æ, f. Wachßlein.

Cerussa, æ, f. Bleyweiß. *Genus pigmenti ex ramentis plumbi compositum. Usus.* Cerussa malas oblinere.

Cerussatus, a, um. angestrichen. *Syn.* Cerussa illitus, fucatus.

Cervus, i, m. Hirsch.

Cespes, itis, m. Masen. *Usus.* Arva aut sunt cespites, aut glebæ.

Cessatio, nis, f. Müßiggang. *Syn.* Intermissio, otium. *Epi.* Libera atque otiosa. *Usus.* Epicurus nihil cessatione melius existimat. Petit sibi liberam cessationem. Cessationem alicui dare. Dare ut suam cessationem, *vel* excusare. V. *Otium.*

Cessator, oris, m. Faullenzer, träg. *Syn.* Otiosus, qui cessat, nihil agit. *Usus.* Non soleo esse cessator, præsertim in litteris. Nequam & cessator Davus. V. *Otiosus.*

Cessio, nis, f. Uebergebung eines Rechts-Handels. *Usus.* Abalienatio est rei, quæ mancipi est, aut in jure cessio, aut &c.

Cesso, as, avi, atum, are. aufhören. *Syn.* Nihil ago, vaco, cessator sum, conquiesco, languco. *Phras.* 1. *Cessemus a scriptione*, hören wir auf vom Schreiben. Manum de tabula; conquiescamus à scriptione; supersedeamus tantisper molestiô scribendi labore; intermittamus paululum cœptum scribendi laborem. A molesta scriptione respiremus. Remittamus aliquantum de scribendi contentione. Cessationem aliquam fatigatæ longâ scriptione dexteræ demus; otium concedamus. V. *Desino.* 2. *Cessavit jam ea cura*, diese Sorge hat schon aufgehört. Desiuxit jam ea cura; conquievit; habet jam animus aberrationem quandam à curarum molestiis; cura ea jam consedit, resedit; exempta jam animô est ea cura; solicitudo conquievit. V. *Quies. Usus.* 1. Pueri, etiam cum cessant, (vacant) exercitatione aliquâ delectantur. Scribo, ne tibi planè cessasse videar. *Vulg. Feriam.* 3. *Desino, finem facio, desisto*, aufhören, ablehen. Litteras scribere nec cessavi, nec cesso. In opere ac studio nihil cesso. V. *Otior, desino, desisto, figer.*

Cetarius, ii, m. Wallfisch-Fanger. *Syn.* Qui marinorum piscium mercaturam exercet. *Usus.* Cetarii, lanii, coqui, fartores, piscatores.

Cetus, i, m. Wallfisch. *Syn.* Piscis, bellua marina.

Cha-

Character, eris, n. Mahl, Zeichen. *Syn.* Forma, figura, forma, genus dicendi. *Ex.* Num te orationis mex character offert? Characterem optimi exponere difficillimum, quod aliud alus optimum videatur.

Charitas, tis, f. Liebe. *Syn.* Amor, studium propensio. *Usus.* Hominum charitas, amicitia, benevolentia gratuita esse debet. Charitas inter natos & parentes. Omnes omnium charitates una patria complectitur. Satage, ut charitatem civium tibi conciles, gignas, retineas, ut charitate jungare cum civibus, ne hanc charitatem tibi quisquam adimat, eximat. V. *Amor, benevolentia, affectus, a, um.*

Charta, æ, f. Papier. *Syn.* Chartula, membrana, macrocolum. *Usus.* Num charta tibi defuit, quod non scribas. Impensam fecit in macrocola. *Charta regia*, gros Royal Papier. Scapus chartæ, ein Buch Papier. Chartæ pagina, plagula, ein Blat Papier. Charta bibula, Fließ Papier. Charta transmittit litteras, das Papier fließet.

Charus, a, um. lieb. *Syn.* Acceptus, jucundus, antiquus, qui suavitatem tibi apud aliquem obtinet. *Phras. Commendo juvenem tibi charissimum*, ich befehle dir diesen liebsten Jüngling. Mel meum & delicias, mea desideria; nolim eum dicas è latu tuo. Commendo tibi amores nostros, juvenem, qui mihi in oculis est, quem in oculis fero; qui mihi cordi est unicè, ocellum meum, & dextellam, die rechte Hand. Delicias, ac vitam meam. Qui mihi in medullis & visceribus hæret; qui in desiderio civitatis, in ore, in sermone omnium habitat. Hoc dimisso videbar mihi partem viscerum abrumpere, qui unicus mihi, & unico magis est unicus; pro cujus charo capite meum caput libenter offeram. Commendo tibi oculum meum quo nemo charior meo animo, meo cordi. V. *Amo, capio affectio de te. Usus.* Carus, jucundus & charus. Sibi quisque charus est. Paucos æque, ac te charos habeo.

Charybdis, is, f. Wirbel. *Locus in mari Siculo periculosus, quod ibi mare sit vorticosum & placens. Ex.* Inimanis, infesta, vorax. *Usus.* Charybdin Lonolam voraginem potius dixerim; nulla charibdis tam infesta, quæ tot res tam cito absorbere posset.

Chele, es, f. Krebs-Scheer.

Chirographum, i, n. Handschrift. *Vulg. manu propria scriptum. Ex.* Chirographi fides. *Usus.* Quo me teste convinces? an chirographo? Chirographum imitaris. Mitti tibi cautionem chirographi mei. Chirographa, testificationes, judicia, quæstiones. Falsum chirographum scripsit.

Chirurgia, æ, f. Wund-Arzneykunst. *Syn.* Medicinæ pars, quæ manu medetur. *Usus.* Chirurgiæ tædet, diætâ curari malo.

Chlamydatus, a, um. der ein solches Kleid trägt. *Usus.* Sylla Imperator chlamydatus.

Chlamys, ydis, f. Rock. *Syn.* Vestis militaris & regia, paludamentum. *Usus.* Chlamys purpurea, coloribus variis intexta.

Choragium, ii, n. Rüstung zu einem Spiel. *Syn.* Scenicus apparatus & pompa. *Ponitur pro Thrasonica aliqua ostentatione. Usus.* Fragile falsæ gloriæ choragium comparat.

Choragus, i, m. Spielmeister. *Syn.* Dux chori, qui subministrat instrumentum ludicrum, & impensas. *Usus.* Ornamenta à choragio sumere.

Chorda, æ, f. Saite. *Syn.* Nervus. *Usus.* Voces ut chordæ sint intentæ, quæ ad quemvis tactum respondeant.

Chorus, i, m. Chor. *Syn.* Corona, multitudo, sodalitium, numerus. *Ex.* Totus constellationis. *Usus.* Choro juventutis stipatus, begleitet von einer Schaar Mädchen. Epicurus è Philosophorum choro tollendus est. Chorus canentium, nisi numeris, & certis modis præeuntis magistri consentiat, dissonum quid, & tumultuosum canit; at si certis numeris ac pedibus, velut facta conspiratione consensit, ac concinuit, &c. *Chorus musicus pro loco suo est: festivus dicitur* odeum. Musicanten-Chor, aut statio musicorum.

Christianus, i, m. ein Christ. *Syn.* Qui Christi nomen profitetur, Christo initiatus, addictus, authoratus, Christi disciplinam professus, Christi sectator, qui Christo nomen dedit; Christi cultor, Christianus sacris imbutus. *Phras. Christianus factus est*, er ist ein Christ worden. Christo nomen dedit: Christianam sacra suscepit; Christianam doctrinam amplexus est; Christianæ militiæ adscriptus; ad veram Religionem ab impia superstitione traductus est; rejecto simulacro-

rum

ruit cultū ad Christi Ecclesiam se aggregavit; damnatis erroribus ad Christianæ veritatis lucem respexit; ad Christum se adjunxit; Christi nomen professus est; Christo fide professioneque authoratus est; Christianis mysteriis inauguratus; initiatus est sacris Christianis; Christiana sacra suscepit; ad Christi signa transivit; Christianorum cœtum auxit; Christianæ militiæ nomen dedit; signa secutus est; Christianæ militiæ castra secutus est; Christi legem professus est; Christo duce stipendia merere constituit.

Christus, JESUS, m. GOttes und Mariä Sohn. *Phras.* 1. Redemptor generis humani, mundi liberator, vindex ac servator; sequester noster, qui extra omnem culpam vixit, & humanorum delictorum nulla contagione fœdari potuit; qui inter cœlum & terram, inter DEUM & homines placidissimam firmissimamque pacem composuit; cujus dirâ morte à sempiterna morte vindicati sumus; legatus, nuncius & sacerdos summi Patris, qui intercluſum in cœlum aditum nobis aperuit, patefecit; qui, ut nos liberaret, durissimis cruciatibus exarnificandum sese deridendumque objecit; pro salute nostra vindicanda exarnificari se ac dilaniari passus est; ut Patrem nobis propitiaret, concidi se & dilacerari, tanquam à feris immanissimis sustinuit; qui fusô pro nobis sanguine intercepta & intercluſam ad cœlum viam aperuit; servile jugum à cervicibus nostris dejecit, hominum mentes expiavit; Patris Numen humani generi intensum placavit; qui Divinæ severitatis tela in homines intenta, unus pro universis excepit, sanguineque suô omne humanum nefas extinxit. Mens Divinæ mentis, Filius DEI, Verbum Patris, speculum sine macula Majestatis DEI; fulgor sempiternus solis sempiterni; incorruptissimus judex, & flagitiorum scelerumque vindex justissimus atque acerrimus; à quo exanimes ad vitam excitati, mutorum linguæ in sermones solutæ, surdorum aures ad audiendum patefactæ, claudis libera gradiendi data facultas, ius, qui omnibus capti membris, totus corporis firmitas restituta; in quo Christiani habent omne salutis præsidium constitutum. 2. *Christus Incarnatus*, Menschwerdung Christi. Mysterium augustissimum & arcanissimum; quô rerum universarum, adeoque hominum rector ac opifex humanis se membris cooperuit, & salvis utriusque naturæ discriminibus tam conjuncta DEUM inter ac hominem est instituta consociatio, Verbumque & caro tam arctò ac indissolubili nexû in unam personam coierunt, ut quidquid ibi DEI est, non sit ab humanitate; quidquid autem hominis, non sit à Divinitate divisum. Mysterium, quô humana divinis, terrena cœlestibus, ima summis, pereuntia sempiternis nexû omnium arctissimô devincta & copulata sunt; interque nos ægros ac miseros, & beatos immortalesque spiritus, fœdus inviolabile percussum ac sanctum est; quô natura divina humanis se artubus vestivit, velavit; corpoream indutus naturam DEI Filius, humanis se artubus, humanâ se specie amicivit. 3. *Christus Natus*, Christi Geburt. Faustissimus post natos homines Christi Servatoris nostri ortus, quô idem reparationis nostræ autor, ac humanæ salutis restitutor, humanâ carne circumdatus, in has luminis auras prodiit; quô generis humani vindex, & salutis nostræ asserter, hominum parens DEUS, mortalibus artubus è virgine nasci voluit. 4. *Christus Passus*, das Leiden Christi. Funestissima Christi Servatoris cædes, qui, ut nos sempiternis apud inferos supplicus eriperet, in cruciatum ac necem se obtulit; immanissimis cruciatibus exarnificandum se objecit, & divinæ severitatis tela, nostris jugulis intenta, in se unum avertit. Christi è cruce pendentis acerba supplicia, cruciatus, tormenta; mors pro genere humano obita. Singulare divinæ charitatis, humanique fœderis certamen Christo DEO moriente editum. Asserta mortalium genen vitæ, & victoria per necem immeritam conditoris. V. *Passio Christi*. 5. *Christus Resurgens*, die Auferstehung Christi. Christi devicta morte reviviscentis triumphus, Triumphalis Christi in vitam reditus. Redivivus à morte Servator noster. Christus ab inferis existens. V. *Pascha*. 6. *Christus ascendens in cœlum*, Auffahrt Christi. Triumphi-pompa, quâ Christus se in cœlestia templa transtulit, à nobis super astra in locum altissimum emigravit; in beatissimas illas sedes stupentibus Angelis ascendit, in oras felicissimas sese intulit. V. *Ascensio Domini*.

Cibaria, orum, n. Speise. Syn. Omnia, quibus animantes vescuntur & aluntur. Epi. Menstrua uberiora. *Usus*. Cibaria coquere, conficere, petere, dare, præbere. Ex alienis cibariis liberaliter hospites tractare. V. *Annona*.

Ci-

Cibarius, a, um. das zum Unterhalt des Leibs dienet. *Usus.* Cibarius panis.

Cibus, i, m. Speise. *Syn.* Esca, pastus, epulæ. *Epi.* Animalis, gravis, divisus, modificatus, suavissimus, facillimus, terrestris. *Phras.* 1. *Cibum capere*, essen. Cibaria sumere; cibō curare corpora, liberaliore victū, obsonio corpora firmare, vires sumere. Moderatò cibō naturæ desideria explere, cibo se reficere; corpora curare, reficere. V. *Edo.* 2. *Cibō se onerare*, gar zu viel essen. Cibo immodico se ingurgitare, obruere; abdomen distendere; alvum degravare. V. *Vorax.* 3. *Cibos inferre*, die Speisen hinein tragen. Mensam cibis instruere; ornare, adornare mensas; mensas exquisitis epulis extruere. 4. *Cibi parcus.* V. *Abstineo. Usus.* Epicurus utebatur eō cibo, qui suavissimus esset, & ad concoquendum facillimus, qui eructationem nullam haberet. Cibo & potione onustum esse, sich überessen.

Cicada, æ, f. Heuschrecke.

Cicatrix, icis, f. Wundmahl. *Syn.* Signum relictum ex vulnere. *Usus.* Ne obduceam reipublicæ cicatricem refricem. Exceptæ adverso corpore cicatrices. Coit jam cicatrix.

Cicer, eris, n. Weiß-Erbsen. *Genus Leguminis.*

Ciconia, æ, f. Storch.

Cicur, ris, *g.* o. heimlich. *Syn.* Mansuetus, manuefactus.)(*Ferus, immanis. Phras.* Cicurem reddere hominem alioquin barbarum, einen wilden und barbarischen Menschen zahm machen. Inveteratam barbariem ex hominis moribus delere; ex agresti immanique vitâ ad humanitatem, mansuetudinemque traducere; ex ferinâ ad mansuetudinem transferre; ad humanitatem informare; mansuefacere hominis ingenium agreste & disciplinâ formare. *Usus.* Bestiarum immanes aliæ, aliæ cicures.

Cieo, es, civi, itum, ere. bewegen. *Syn.* Commoveo. *Usus.* Id venenum sævos cruciatus ciere solet. Animatum est, quod motū cietur interiore. 2. *Excito*, erwecken, verursachen. Bella, pugnam, motus, lachrymas ciere.

Cilicium, ii, n. härines Kleid. *Syn.* Vestis è pilis caprarum contexta. *Usus.* Cona, cilicia, fuccos imperavit.

Cincinnatus, a, um. kraushäcig. *Usus.* Cincinnatus ganeo.

Cincinnus, i, m. Haar-Locken. *Syn.* Capillus ad ornatum intortus. *Usus.* Erant illi capilli compti, & madentes cincinnorum fimbriæ.

Cingo, is, inxi, inctum, ere. umgürten. *Syn.* Cœrceo, circumdo, munio, tueor, cōtineo, sepio. *Adv.* Diligentius. *Usus.* Urbes diligentiùs religione, quam mœnibus cingendæ. Ea septa porticū cingentus. Regio mari cincta & periculis. Mare montibus cingitur, continetur. V. *Circumdo.*

Cingulus, i, m. Gürtel. *Syn.* Zona. *Epi.* Australis, medius & maximus. *Usus.* Videmus terram quasi quibusdam cingulis redimitam, è quibus duo maxime inter se diversi.

Cinis, eris, m. Asche. *Usus.* 1. Cur hunc dolorem cineri & ossibus parentis inultis videbitis miserandum patriæ cinerem. 2. *Vulg.* Cineres benedicti, geweihte Asche. Cineres sacri, lustrales, piaculares. 3. *Vulg. Dies Cinerum.* Aschere Mittwoch. Dies, cui à sacris cineribus capiti aspersis nomen est, qui à sacro cinere frontibus aspergi solito nomen traxit, reperit. Postridie Hilariorum, Dionysiorum.

Circa, bey, herum. *Ad locum refertur. Syn.* Circum. *Usus.* 1. Circa Capuam. Circa omnes portus missi exploratores. 2. *Ad personas.* Multos circa se habebat, er hatte viele um sich.

Circenses, ium, m. Ritterspiele. *Usus.* Ludi Circenses.

Circiter, ungefehr, bey, um. *Syn.* Ad, non multo secus, prope, fere. *Usus.* 1. *Refertur ad tempus.* Hora sexta circiter. Circiter noctem, meridiem. 2. *Ad numerum.* Pars tertia circiter, bey nahe der dritte Theil.

Circueo, is, ivi, itum, ire. herumgehen. V. *Circumeo.*

Circuitio, nis, f. Umgang. *Syn.* Circumscriptio, anfractus, periphrasis. *Usus.* Quid circuitione opus est & anfractu? rem palam edicito.

Circuitus, ûs, m. Umgang. *Syn.* Conversio, periodus, comprehensio & ambitus verborum, continuatio, circumscriptio, orbis. *Epi.* Brevior verborum, longior, sapientissimus atque optimus, incisior, naturalis, totus orationis. *Usus.* Circuitus tolit diem & noctem efficit; Circuitus orationis, quem Græci periodum vocant.

Cir-

Circulator, oris, m. Landſtreicher. *Syn.* Circumforaneus, vagus. *Epi.* Notiſſimus. *Uſus.* Notiſſimus quidam circulator.

Circulo, as, avi, atum, are. umgeben. *Syn.* Caput ago in circulum, & verſo. *Uſus.* Oſculans judex cum alio colloquens, nonnunquam etiam circulans.

Circulus, i, m. ein Kreiß. *Syn.* Orbis, forma plana in circuli acta, gyrus, amictus rotundus, corona hominum colloquentium. *Epi.* Exactus vitæ, immanis gloriæ, lacteus. *Uſus.* 1. Quidam circulis deſcribendis delectationem capiunt. Circulum deſcribere; orbem circumſcribere, einen Kreiß machen. 2. *Conventus*, Umkreiß. Stellæ circulos ſuos & orbes mutabili celeritate conficiunt. 3. *Cœtus, corona*, Zuſammenkunft, Verſammlung. Circulo ſe ſubduxit. Sermo in circulis & conviviis libertor.

Circum, herum. *Syn.* Circa. *Uſus. Refertur ad locum*, um einen Ort herum. Prætorem circum omnia fora ſectabantur. Circum hæc loca morabor.

Circumago, is, egi, actum, ere. herum treiben. *Uſus.* Equum frenô circumagere. Jam ſe annus circumegerat. Hoſtis ſe ad dubios tumultus circumegerat.

Circumcido, is, cidi, ciſum, ere. umſchneiden. *Syn.* Amputo, reſeco; demo, aufero. *Uſus.* Multitudinem ſententiarum circumcidere; luxuriem ſermonis ſtylo depaſci. Locus omni aditû circumciſus. *Hinc derivatur* circumcidaneus, a, um. *Muſtum circumcidaneum*, nachgekelterter Moſt. *Circumcidere Dominum*, *vulg.* Beſchneidung Chriſti. Dies circumciſi Infantis DEI memoriâ ſacer. Octavus à natali dies, quô nato ſervatori noſtro nomen impoſitum eſt.

Circumcircà, herum. *Syn.* Ab omni parte, undique. *Uſus.* Cupi regionem circumcirca proſpicere. Contra utraque omnia hoſtium plena erant.

Circumcludo, is, clauſi, cluſum, ere. allenthalben umgeben. *Uſus.* Ventus, ne duobus exercitibus circumcluderetur. Murâ diligentiâ circumclauſus, ne commovere ſe poſſet. V. *Claudo.*

Circumcolo, is, colui, cultum, ere. herumwohnen. *Uſus.* Multi populi eampaludem circumcolunt.

Circumcurſo, as, avi, atum, are. herumlaufen. *Uſus.* Orbi, circumcurſat vialas ſuas.

Circumequito, as, avi, atum, are. herumreiten. *Uſus.* Duæ turmæ arenæ circumequitabant.

Circumdo, as, dedi, datum, are. umgeben. *Syn.* Cingo, ſepio, vallo, ſtipo, circumſepio, circumfundo, veſtio, circumplico, circumplector, circumjicio, circumligo, circumdato, circumveho, circumvenio, circumfideo, circumvallo, ambio. *Phraſ. Circumdare urbem*, die Stadt umgeben. Lumina circumfundere; circumjacere multitudinem montibus; circumplecti, circumvenire locum opere; circumvallare; medium ab utroque latere concludere; ſinû quôdam, flexuque frontem aversamque oppidi partem circumire. V. *Objaceo. Uſus.* Non egrediar cancellis, quos ipſe mihi circumdedi, ich werde die mir vorgeſetzte Schranken nicht überſchreiten. Milites ignem oppido circumdederunt. Oppidum foſſa circumdatum. Foſſa oppido circumdata.

Circumduco, is, duxi, ductum, ere. herumführen. *Uſus.* Aratrum circumducere. Aliquem, ædes & conclavia circumducere.

Circumeo, is, ivi, itum, ire. herumgehen. *Syn.* Circueo, eo circum. *Uſus.* Circumit veteranos.

Circumfero, fers, tuli, latum, ferre. herumtragen. *Syn.* Circumgeſto. *Uſus.* Vinum ſanguine permiſtum pateris circumtulit. Sol circumfertur ad brumale ſignum.

Circumflecto, is, flexi, flectum, ere. herumbiegen. *Uſus.* Curſum circumflectere.

Circumflo, as, avi, atum, are. allenthalben anblaſen. *Uſus.* Ab omnibus ventus; à ventis invidiæ circumflari.

Circumfluo, is, fluxi, fluxum, ere. umherfließen. *Syn.* Abundo. *Uſus.* Circumfluit gloria, rebus omnibus, copiis abundat. Oratio circumfluens.

Circumforaneus, a, um. Marktſchreyer. *Syn.* Qui circum forum ſe tractatur, aliquid venditans. *Uſus.* Pharmacopola circumforaneus. Æs circumforaneum, non Corinthium, gemeines Erz.

Circumfundo, is, fudi, fuſum, ere. umgieſſen. *Syn.* Amicio. *Adv.* Undique. *Uſus.* Terra mari circumfunditur. Latent omnia tenebris circumfuſa.

Circumgeſto, as, avi, atum, are. umhertragen. *Syn.* Circumfero.

Cir-

Circumjaceo, es, cui, ere. herumliegen. *Usus.* Reliquæ regiones, quæ circumjacent Europæ.

Circumjectus, ûs, m. das Ringsherumwerfen. *Syn.* Qui terram vasto circumjectu amplectatur.

Circumjicio, is, jeci, jectum, ere. umherwerfen. *Usus.* Circumjecta muris ædificia, campi circumjecti.

Circumligo, as, avi, atum, are. umbinden. *Syn.* Implico, complico. *Usus.* Anguis eum circumligavit.

Circumlino, is, evi, ere. ringsherum bestreichen. *Usus.* Peninsulæ in modum pars tenet circumluitur.

Circumluvio, nis, f. das Anlaufen des Wassers zu allen Seiten. *Usus.* Jura circumluvionum & alluvionum.

Circumlustro, as, avi, atum, are. herumschauen. *Syn.* Circumspicio. *Usus.* Hostis suorum multos post montes circummittit. Circummittendi senatores delectus habuere.

Circummeo, as, avi, atum, vel ui, itum, are. umherlaufen. *Syn.* Circumplector.

Circumpotatio, nis, f. Umtrunk. *Usus.* Omnis circumpotatio, quâ pocula in circulum ferunt, est subdola.

Circumrodo, is, rosi, rosum, ere. herum abnagen. *Syn.* Arrodo. *Usus.* Dudum circumrodo, quod devorandum est.

Circumscribo, is, psi, ptum, ere. umschreiben. *Syn.* Determino, constituo, definio, concludo. *Act.* Decernere Senatum. Circumscribi brevi, & definiri numerosè verba. *Usus.* 1. Natura exigentium vitæ curriculum nos circumscripsit, æternum gloriæ. 2. Constituo potestatem, die Gewalt einschränken. Senatus prætorem circumscripsit. 3. Corripio, ausdrücken. Mihi circumscribenda est prius sententia, & verba continuo colligerent. V. *Definio.*

Circumscripte, kürzlich. *Syn.* Paucis, definite, breviter. *Usus.* Singulares definimus, & circumscripte complectimur.

Circumscriptio, nis, f. Umschreibung. *Syn.* Determino, circumdo. *Est.* Aperta *Usus.* Animadvertam meam circumscriptio tempora metiatur.

Circumscriptor, oris, m. Betrüger. *Usus.* Quis testamentorum subjector? quis circumscriptor? quis ganeo?

Circumseco, as, secui, sectum, are, umschneiden. *Syn.* Circumcædo.

Circumsedeo, es, sedi, sessum, ere. umlagern. *Syn.* Circumsideo, obsideo, circumvenio, coronâ cingo, incingo. *Usus.* Urbs ab hostibus circumsedetur. Oppidum interceptum circumsedere. V. *Obsideo, circumdo.*

Circumsepio, is, sepsi, septum, ire. umzäunen. *Syn.* Circumdo. *Usus.* Senatus armatis circumseptus.

Circumsessio, nis, f. Belagerung. *Syn.* Obsessio. *Usus.* Circumsessionis causam in alium transtulit.

Circumsideo, es, sedi, sessum, ere. *Syn.* Obsideo. V. *Obsideo, circumdo.*

Circumsisto, is, stiti, stitum, ere. herumstehen. *Usus.* Circumsistant cum lictores valentissimi.

Circumsono, as, ui, itum, are. allenthalben schallen. *Adv.* Undique vocibus talibus. *Usus.* Vocibus tuis aures meæ circumsonant.

Circumspectio, nis, f. Beobachtung. *Syn.* Accurata consideratio. *Usus.* Circumspectione utendum est. V. *Cautio, cautus.*

Circumspecto, as, avi, atum, are, allenthalben herumsehen. *Syn.* Circumspicio.

Circumspectus, ûs, m. das Wahrnehmen. *Usus* Facilis est circumspectus, quò eam &c.

Circumspicio, is, spexi, ctum, ere. umsehen. *Syn.* Adverto, perpendo, oculis circo, co lustro, accuratè considero. *Adv.* Celeriter animo, diligenter, diligentissimè, magnificè se, paulisper. *Phras.* Aciem mentis in omnes partes intendere, genau alles beobachten. Circumferre oculos; oculis aliquem requirere. Prospectum in urbem & agros capiare. *Usus.* Circumspicite paulisper mentibus vestris. Circumspicite procellas imminentes. Magnificè se circumspicere, *sibi placere*, sich selbsten einen Wohlgefallen haben.

Circumsto, as, steti, are. herumstehen. *Syn.* Circumdo, circumfitio. *Usus.* Noctes & dies omnia nos fata circumstant. Circumstant te summæ authoritates, quæ te oblivisci domesticæ laudis non sinant. Frequentes me circumstetere. V. *Circumdo.*

Circumvado, is, ere. zu allen Seiten überfallen. *Usus.* Anceps terror circumvasit barbaros, hinc arce captâ, illinc urbem scandente hoste.

Circumvallo, as, avi, atum, are. mit Bollwerken umgeben. *Syn.* Munio vallo. *Usus.* Oppidum bidui labore circumvallarunt.

Circumvectio, nis. f. Herumfahrung. *Usus.* Solis circumvectio. Portorium circumvectionis.

Circumvectus, ûs, m. das Herumfahren. *Epi.* Tener. *Usus.* Æther circumvectû suo terram complectitur.

Circumveho, is, vexi, vectum, ere. herumführen. *Usus.* Equo circumvectus Dictator. Classe circumvehi insulam.

Circumvenio, is, veni, ventum, ire. hintergehen. *Syn.* Decipio. *Adv.* Acute testes, indignè. *Usus.* Subvenire alicui, qui potentum opibus circumveniri urgerique videtur. Innocentem judicio circumvenire & opprimere. V. *Decipio.*

Circumvestio, is, ivi, itum, ire. umkleiden. *Usus.* Dictis circumvestire consilia sua, seine Anschläge vermänteln.

Circus, i, m. Schau-Turnier-Platz. *Syn.* Campus, in quo populus ludos spectans considebat. *Epi.* Candens, elucens candore, magnus, maximus. *Usus.* Ludi publici sunt cavea circoque divisi.

Cis, diesseits. *Syn.* Citra)(*trans. Usus.* Cis Euphratem.

Cisium, ii, n. Karn mit zweyen Rädern. *Genus vehiculi velocis.*

Cista, æ, f. Kosten. *Syn.* Arca, fiscina, canistrum. *Usus.* Cistas dejicit.

Citerior, oris, *n. c.* das näher diesseits lieget. *Syn.* Propinquior.)(*ulterior. Usus.* Atque ut ad citeriora & notiora veniam.

Cithara, æ, f. Laute. *Syn.* Lyra. *Usus.* Cithara canere.

Citharista, æ, m. Lautenist. *Usus.* Saltatores; citharistæ. *De eo, qui tantum pulsat citharam, non accinit.*

Citharœdus, i, m. Lautenist *Syn.* Qui citharâ canit; pulsat citharam, & canit.

Citimus, a, um. der nächste. *Syn.* Proximus.)(*ultimus. Usus.* Lunâ cœlo altima, citima terræ.

Citiùs, geschwinder. *Syn.* Ocyus, prius. *Usus.* 1. Citius repentinus morbus oculorum, quam diuturna lippitudo, sanatur. 2. *Potius, verius, magis, aptius,* vielmehr, füglicher. Eum citius veteratorem, quam oratorem dixeris.

Cito, geschwind. *Syn.* Celeriter, mature, quamprimum, sine mora, brevi tempore, mox, quammox.)(*tarde. Phras.* Citò rem conficiam, ich werde die Sache geschwind ausmachen. Quamprimum, perceleriter, citius quam æstimas; protinus, mature, momento rem confectam dabo; impigre, propere, præpropere rem festinabo. Quam ocyssime, quam maturrime; solertissime, temporis punctò conficiam; summam celeritatem adhibebo. Prius tua opinione, actutum, subito, prompte, strenue rem agam. V. *Celer, statim. Usus.* Puer citò arripit, der Knab lasset geschwind.

Cito, as, avi, atum, are. offt ruffen. *Syn.* In jus voco, adesse jubeo, diem alicui dico, laudo, nomino. *Usus.* 1. Testem citabo totam Siciliam. Aliquem capitis reum in judicium per præconem citare. Citavit testes, Zeugen ruffen. 2. Citato equo illuc contendit, er reutet & postreichs dahin. 3. *Citare autores,* Zeugnis der Scribenten anziehen, *rectius,* laudare autorem, testem, affare testimonium autorum.

Citra, diesseits. *Syn.* Cis.)(*ultro. Usus.* 1. Exercitum habuit citra flumen. 2. Citra fastidium, ohne Verdruß.

Citreus, a, um. von Citronen. *Usus.* Mensa citrea.

Citus, a, um. geschwind. *Syn.* Celer, maturus. V. *Celer, propero.*

Civicus, a, um. bürgerlich. *Usus.* Corona civica.

Civilis, e. g, c. bürgerlich. *Usus.* Bellum civile, studium; jus civile; mos, consuetudo civilis. Pro civili parte rempublicam salvam cupio.

Civiliter, höflich. *Usus.* Civiliter vivere. Cum aliquo civiliter contendere.

Civis, is, c. Burger. *Syn.* Municeps, popularis. *Vulg. Conterraneus, conterris, compatriota. Phras.* 1. *Civem facere aliquem,* einen zum Burger machen. Civitatem alicui dare, donare, largiri, impertiri, adscribere civitati, *vel* in civitatem; in civitatem suscipere, recipere; adsciscere civem; civitate donare, accipere in civitatem; ad civium numerum adscribere; referre inter cives. 2. *Civis factus est,* er ist Burger worden. Civitate donatus est; jus civitatis consecutus est; civitatem impetravit; relatus est inter cives; particeps civium numerum factus est, in civitatem receptus est; pauci illi Rom. civitas; virtutis præmium civitas Rom. fuit. 3. *Civium jure excidit,* er hat sein Burger-Recht verlohren. Civitatem amisit, perdidit; segregatus à numero civium est. Civitas ei adempta est; in exteros relatus est; ex albo civium erasus est. *Usus.* Civem aliquem designare, facere, habere. Civis reipublicæ amantissimus.

Civitas, atis, f. die Stadt. *Syn.* Civium multitudo in unum locum congregata; jus civium, libertas. *Ant.* Asylum sceleratorum.

libidinum testis, fautorum receptrix. Aliena, amica alicui, amicissima & fidelissima, ampla, illustris, clara, nobilis, amplissima, beata, honesta, libera, bella, clara, commendatior, commentitia, communis, conjunctissima, antea copiosa, cuncta, audita, fidelis, fidelior, aut copiis locupletior, auctoritate gravior, fidelissima, firma, valens, florens, florentissima, consilio & armis foederata, grata, gravis & locuples, ornata, gravissima, moderatissima, illustris, immunis, improba, incolumis, ingrata, inutilissima, lauta, liberta, libera, locuples, maledicentissima, maledicta, misera atque inanis, benè morata, bene constituta, nobilissima quondam, & jam doctissima, nova, occupatissima, opportunissima ad aliquid, opulentissima & beatissima, orba, pacata & læta, prava, perdita, perprava & tenuis, potens, barbara, princeps omnium rerum, proxima alicui loco, pulcherrima, quæ, sancta, socia factorum & flagitiorum, solluta, splendidissima, suspiciosa & maledica, tenuis, vitiosa, universa. Civitates afflictæ, alternæ, amplissimæ, egregiæ, fœderatæ, invictissimæ, maximæ, maximæ, minimæ, minores, benè ornatæ, ornatæ, pacatæ, tranquillæ, perditæ, salvæ & incolumes, amplæ atque potentes, tantæ & tam graves, totæ, universæ. *Usus.* 1. Concilia, cœtusque & conventicula hominum civitates appellantur. Cato ortu Tusculanus est, civitate Romanus. Romam urbem civitas habet, die Bürgerschaft wohnet in der Stadt. Dicavit se in civitatem Romanam. 2. *Jus civitatis alicui impetrat*, das Bürger-Recht verleihen. Civitatem dare, donare, largiri alicui; in civitatem recipere, suscipere, adscribere aliquem. 3. Civitatis *jus amittere*, das Bürger-Recht verliehren. Civitatem perdere; civitatem adimere alicui. Civitatem nemo amittit, nisi suâ culpâ. 4. *Civitate mutari*, an einem andern Ort Bürger werden. V. *Civis.*

Clades, is, f. Niederlage. *Syn.* Calamitas, damnum, cædes. *Epi.* Horribilis, importuna, ingens, luctifica, subita, tanta, vetusta. *Usus.* 1. Cladem facere, afferre, ferre, Niederlage machen, & dadurch bringen. 2. Cladem accipere, Niederlage oder Schaden leiden. 3. Cladem reddere, mit gleicher Niederlage bezahlen. V. *Cæsa, Cædo, damnum, pœna.*

Clam, heimlich. *Syn.* Furtim, occulte, ex occulto, examinus. *Phras.* 1. *Clam nescio quid parat*, machinatur; occulta cuniculis me oppugnat; secreto, arbitris remotis, clanculum, in operto, occultis sermonibus nescio quid ferit. 2. *Clam discessit*, er ist heimlich weggegangen. Silentiô ex urbe egressus; imprudentibus omnibus; insciis; inscientibus omnibus; remotâ hominum conscientiâ fuga sibi consuluit. V. *Occulto, tego, celo.*

Clamator, oris, m. Schreyer. *Usus.* Odiosi ac molesti clamatores.

Clamatorius, a, um. schreyerisch. *Usus.* Clamatorium genus.

Clamito, as, avi, atum. are. oft schreyen. *Usus.* Supercilia illa tua calliditatem clamitare videntur.

Clamo, as, avi, atum, are. schreyen. *Syn.* Vociferor; clamorem edo, facio, profundo; voce contendo, persono. *Phras. Ingentem clamorem tollunt*, sie machen ein entsetzliches Geschrey. Vociferatione utuntur maximâ, clamore profusô; circumsonat hostilis clamor; truci cantu, clamoribus inconditis, horrendô cuncta complent sonô. Ululatus, cantusque dissoni audiuntur. Clamoribus strepunt, perstrepunt; tumultu personant omnia. Terribilis inde sonus accidit, incertis clamoribus, stridore horrendo omnia personant, aures fatigantur. Nemora vallésque circumjecta terribili sonô implent. Vocem emittunt, sustollunt, efferunt, intendunt, contendunt, mittunt; indicem voluntatis virtutisque clamorem edunt; inconditum truceinque clamorem edunt; incondito clamore perturbant omnia; clamor barbarô ululatû permistus præsentes terret. *Usus.* Hoc me tuâ causâ feciisse clamo ac testor.

Clamor, oris, m. Geschren. *Syn.* Vociferatio. *Epi.* Acutissimus, cœlestis, concionalis, incredibilis, infestus atque inimicus populi, magnus, major, maximus, par, profundus. Clamores gladiatorii, magni, majores, maximi. *Usus.* 1. Clamorem movere, excitare, ein Geschrey erwecken. Clamorem edere, tollere, extollere, profundere, ein Geschrey machen. Clamorem reddere, hingegen schreyen. Clamorem proximis tradere, das Geschrey von einem zu dem andern kommen lassen. Clamorem arctare. Clamore factô, sublatô. 2. *Acclamatio, admurmuratio*, das Zurufen. Hæc sunt, quæ clamorem & admirationem in oratione efficiunt. V. *Clamo.*

Clamosus, a, um. laut,

Clanculum, heimlich. *Syn.* Clam. *Usus.* Hæc clanculum dicta sunto. V. *Clam.*

Clandestinus, a, um. heimlich. *Syn.* Occultus. *Usus.* Clandestinum scelus. Clandestina cum hoste colloquia miscere. V. *Occultus.*

Clangor, oris, m. Schall. *Syn.* Tubarum cantus, vox aquilæ, & aliarum avium. *Epi.* Tremulus, vastus.

Clare, hell. *Syn.* Clarâ voce, explicatè, planè, apertè, dilucidè, luculenter, enodatè, manifestè. *Usus.* Clarè gemunt. Ex eo per id periculum clarius apparet.

Clarico, es, ui, ere. hell seyn. *Syn.* Emico.

Clarigatio, nis, f. Absag-Brief. *Syn.* Belli denunciatio.

Clarisonus, a, um. hell lautend. *Syn.* Clarè sonans, canorus.

Claritas, tis, f. Klarheit. *Syn.* Splendor, amplitudo, splendor nominis, fortunæ, gloriæ, nobilitas. *Usus.* Claritatem nominis acquirere, assequi, admittere. Claritas vocis. V. *Splendor.*

Claritudo, inis, f. Ruhm. *Usus.* Artes quibus summa claritudo paratur. V. *Splendor, Gloria, Dignitas, Clarus.*

Clarus, a, um. hell, berühmt. *Syn.* 1. Planus, apertus, perspicuus, dilucidus, explicatus, evidens, probatus, non obscurus. *Oppositus obscurus.* 2. Insignis, notabilis, illustris, celeber. *Phras.* 1. *Vir est clarissimus,* es ist ein berühmter Mann. Clara est ejus viri virtus; inclyta religio. Magnum est ejus viri nomen & opinio; amplissima authoritas; claritate nominis insigni præditus; magna est in civibus gloria; vir est omnis ætatis ac memoriæ clarissimus; est in eo viro laus virtutis maxima; famâ fertur in primis; maximum hujus viri in his regionibus nomen est, hujus viri clarissima virtus est & integris ad posteros. V. *Celeber, aris.* 2. *Rem claram reddere,* die Sache berühmter machen. Claram spectatámque facere; nobilitatem rebus dare; rei dignitatem facere, addere, conciliare; lucem rebus dare, splendorem afferre, illustrare rem, in bono lumine collocare. V. *Illustro.* 3. *Res clara est,* es ist eine klare Sache. Res ipsa se aperit; explorata res est; præsentior jam res est, quam ut ignorari possit; liquida res est & in medio posita. In luce res est. V. *Manifestus.* *Usus.* 1. Claris & illustribus exemplis usus sum. Clara nec sunt, non memorior. Clara jam luce, bey hellem Tage.

2. *Insignis,* berühmt. Vir clarus & nobilis ex doctrina. Claram mortem oppetere. V. *Præclarus, Honoratus, Celeber.*

Classarius, a, um. zur Flotte gehörig. *Usus.* Classarius miles.

Classicum, i, n. das Lermen blasen. *Syn.* Sonus tubarum. *Usus.* Advocare ad concionem, silentium facere classico; canere, concrepare classicum.

Classis, is, f. Flotte, Schiff-Armada. *Syn.* Naves, navium multitudo. *Epi.* Bella, bene magna & ornata, præclara in speciem, sed inops & infirma propter dissimilitudinem propugnatorum atque remigum, pulcherrima. *Usus.* 1. Classem ædificare, ornare, apparare, comparare, instruere, Flotte ausrichten. Classem deprimere, frangere, demergere, eine Flotte zu Grund richten. 2. *Ornatus civium, & assimilis pro municens s,* Emtheilung der Burger. Tributim & centuriatim describere ordines, ætates, classes. V. *Navis.* Classis Præfectus. V. *Præfectus.*

Clathrum, i, n. Gitter.

Clava, æ, f. Kolbe. *Telogenus.* *Usus.* Clava & fuste repulsus.

Claudicatio, nis, f. das Hinken. *Epi.* Deformis. *Usus.* Apparet in eo claudicatio non deformis.

Claudico, as, avi, atum, are. hinken. *Syn.* Altero pede nato. *Usus.* 1. Num claudicat vir bonus? 2. *Transl.* Titube, claudico, æbrius, infirmus sum, wanken. Claudicat hæc oratio. Claudicat animi nostra, vacillat & titubat. Claudicat in officio. Etiam summa felicitas semper ex parte aliquâ claudicat.

Claudo, is, clausi, clausum, ere. schliessen. *Syn.* Obstruo, oppilo, obturo, intercludo, comprimo. *Phras.* Urbs clausa est, die Stadt ist geperret. Fores portarum objectæ sunt; claustra urbis objecta sunt; obseptum est in urbem iter; intercluſa ad urbem via est. Urbs nemini patet; non patet ad urbem aditus. V. *Aditus.* *Usus.* Alicui exitum, viam, transitum; fugam hosti claudere. Consilia sua clausa habere, Claudere aures optimo consilio. Ejus consuetudinem mihi adhuc meus pudor clausit. Mare clausum nuncios moratur. Nullus domus fuit clausa tuæ libidini. V. *Includo.*

Claudus, a, um. krumm, lahm. *Syn.* Altero pede læsus, vel captus.

Claviculus, i, m. Nägelein. *Syn.* Capreolus in vite. *Usus.* Vitis claviculis suis quasi

quasi manibus, quidquid est nacta, amplectitur.

Clavis, is, f. Schlüssel. *Usus.* Alicui claves tradere, credere. *Vulg. Claves Imperii*, Schlüssel zum Reich oder Gränzfestung. *Latine:* Claustra portaque Imperii.

Claustrum, i, n. Schloß. *Syn.* Fores, loca clausa. *Usus.* Claustra urbis, regionis hostibus committenda non sunt. Effringi fores, revelli claustra. *Vulg. Claustrum Monachorum*, Kloster. Cœnobium, pro *Vulg. Clausura*, Clausur. Claustra cœnobii.

Clausula, æ, f. Beschluß. *Syn.* Extrema cujusque rei pars, præsertim in oratione, versus. Verborum conclusio, exitus. *Epi.* Delecta, præclara. *Usus.* Clausula numerosè & jucunde cadens. Cùm argumentum scribendi non supperit; mos consuetâ clausulâ. Clausula edicti.

Clavus, i, m. Nagel, Steuer-Ruder. *Syn.* Gubernaculum navis. *Epi.* Tractabilis. *Usus.* Clavum imperii tenere; tractare gubernacula reipublicæ.

Clemens, tis, o. gnädig, gütig. *Syn.* Lenis, mitis, mansuetus, misericors, liberalis, humanus. *Phras. Princeps erat clementissimus*, er war ein sonderbar gnädiger Fürst. Princeps erat, ad cujus experiri clementiam nemini non tutus reditus erat; qui cives mirificè colebat; qui civium voluntati ac gratiæ doditissimus erat; qui oblivisci nihil solebat, nisi injurias; cujus incredibilem mansuetudinem, insitatamque inauditamque clementiam non æquare modo dicendo, sed ne admirare quidem quisquam posset; à quo nihil non benignè clementérque factum; clementia tantâ, ut nemini supplex non dextram fidemque porrigeret, spem salutis ostenderet, indulgeret; nihil isto Principe clementius; nemo cum illo Principe clementiæ laude comparandus, æquandus, conferendus. Nemo illi hac clementiæ laude par, aut secundus; Princeps proprio quodam naturæ munere ad clementiam liberalitatemque factus videtur. Præcipuâ quadam laude florebat clementiæ; Principum nemo est, in quo plus quam in isto clementiæ esset ac humanitatis; clementiæ Laude præstabat, antecellebat, anteibat, vincebat omnes. V. *Lenis. Usus.* Clemens & misericors judex; clementer castigare.

Clementer, gütig. *Syn.* Mansuetè. *Usus.* Clementer facere, audire.

Clemen ia, æ, f. Gütigkeit. *Syn.* Lenitas, benignitas, humanitas, misericordia, mansuetudo, placabilitas, bonitas, moderatio animadvertendi. *Epi.* Admirabilis, grata alicui, insidiosa, insolitata maledictaque, jucunda auditu, popularis, singularis. *Usus.* Clementia est, per quam animi temere in odium alicujus invectionis concitati, comitate retunentur. V. *Lenitas, clemens.*

Clepo, is, psi, ptum, ere. stehlen. *Syn.* Furor, rapio, surripio. *Usus.* Pueri Spartæ rapere & clepere discunt.

Clepsydra, æ, f. Wasser-Uhr. *Syn.* Vas, è quo aqua paulatim effluens horas distinguit, horologium. *Usus.* Ad clepsydram declamare.

Cliens, tis, c. Bodt-Kind. *Syn.* Qui in fidem alicujus est & clientela. *Epi.* Proprius, verus. Clientes novi, plurimi. *Usus.* Tibi nemo cliens ofie, ut nemo clientem habere volet.

Clientela, æ, f. Schirm, Schutz. *Syn.* Clientum defensio, tutela, procuratio. *Epi.* Honesta, illustris, clientelæ maximæ, provinciales. *Phras. Se in fidem ac clientelam tradere*, dare, conferre, dicare, sich unter einen Schutz begeben. Alterius fidei se committere, mandare; in fidem alterius se permittere; tutelæ subjicere & commendare. *Usus.* Esse in fide & clientela alterius. Clientelam ad se traducere.

Clitellæ, arum, f. Saum-Sattel. *Syn.* Ephippia, quæ jumentis imponuntur ad melius ferendas farcinas. *Usus.* Ea onera clitellis sunt apportata.

Clitellarius mulus, i, m. Last-Thier.

Clivosus, a, um. bergicht. *Usus.* Clivosus locus.

Clivus, i, m. Hügel. *Syn.* Collis. *Epi.* Plenus fervorum.

Cloaca, æ, f. Mist-Grube, dadurch der Unflath von einem Ort hinweg lauft. *Syn.* Locus cavus, per quem sordes eluuntur. *Usus.* Cloacam maximam, receptaculum omnium purgamentorum urbis, sub terram agi jubet.

Clypeus, i, m. Schild. *Usus.* Abjecto clypeo fugit.

Coacervatio, nis, f. Zusammen-häufung. *Syn.* Copia, cumulus, acervus. *Epi.* Universa. *Usus.* Coacervatio argumentorum, & frequentatio.

Coacervo, as, avi, atum, are. zuſammen häuffen. *Syn.* Aggrego, accumulo, cogo, congero, cumulo. *Uſus.* Pecuniam immenſam cogere & coacervare.

Coacesco, is, ere. zu Eßig, oder ſauer werden. *Syn.* Acidus fio, acesco. *Uſus.* Vinum veſtuato coacesciit.

Coactio, nis, f. ein Hauffe, oder Zuſammenrottung. *Syn.* Congregatio, conſpiratio, conventiculum. *Uſus.* Nocturnis vigiliis & hominum coactione turbata civitas.

Coactor, oris, m. Zwinger. *Syn.* Qui pecuniam cogit & recipit officii nomine. *Vulg. Præceptor particularis.* *Uſus.* Non effugies noſtros coactores.

Coactus, a, um. *pas. part.* von cogo, gezwungen. *Syn.* Expreſſus. *Uſus.* 1. Hæc non niſi coactus ſcripſi. 2. *Congregatus*, zuſammengezogen. Copiæ in unum locum coactæ. V. *Invitus, Nolo, Ægre.*

Coactus, ûs, m. Zwang. *Syn.* Impulſus. *Uſus.* Hæc tuo coactu ſcripſi.

Coadjutor Epiſcopi, Mithelfer des Biſchoffs. *Syn.* Epiſcopus deſignatus.

Coadjutor, Conſervus, Mithelfer in Haußſachen. *Syn.* Adminiſtrator rei domeſticæ, qui domeſtico opere exercetur; in re familiari adjutor; adjutor operum; ad domeſtica miniſteria adſcriptus.

Coædifico, as, avi, atum, are. zuſammenbauen. *Syn.* Conſtruo.

Coæquo, as, avi, atum, are. gleich machen. *Syn.* Æquo. *Uſus.* Coæquare gratiam omnium difficile eſt. Coæquare omnia ad ſuas injurias, libidines.

Coævus, a, um. zu einer Zeit lebend. *Syn.* Æqualis, ætate cum aliquo conjunctus.

Coagitatio, onis, f. Zuſammentreibung. *Syn.* Agitatio. *Uſus.* Coagitatio pulmonum.

Coagmentatio, nis, f. Zuſammenfügung. *Syn.* Nexus, compoſitio, conſtructio, conjunctio. *Epi.* Diſſolubilis. *Uſus.* Copulatio rerum & quaſi conſentiens ad mundi incolumitatem coagmentatio naturæ. Coagmentatio non diſſoluibilis.

Coagmento, as, avi, atum, are. zuſammenfügen. *Syn.* Compono, conjungo, conſtruo, coagmento.)(*Laxo.* *Uſus.* 1. Nihil tam aptum, tam compoſitum ac coagmentatum invenum poteſt. Sequere verba, ac veluti coagmentare. 2. *Conjungo, tradit.* Pacem coagmentare. V. *Conjungo.*

Coagulum, i, n. zuſammen geronnene Ding. *Uſus.* Lactis coagulum.

Coalco, es, & Coaleſco, is, alui, alitum, ere. zuſammenwachſen. *Syn.* Cohæreo, concreſco. *Uſ.* Concordia caluerunt animi.

Coangusto, as, avi, atum, are. eng machen. *Syn.* Coarcto.)(*Dilato.* *Uſus.* Hæc lex in cunctum ordinem dilatata coangustari poteſt.

Coarctatio, nis, f. Einſchlieſſung. *Uſus.* Coarctatio plurium in angusto tendentium.

Coarcto, as, avi, atum, are. zuſammen zwingen. *Syn.* Conſtipo, coangusto.)(*Dilato, explico.* *Uſus.* Fac, ut quæ arctavit & perangustè refersit, dilatet & explicet. Coarcta in oppido. Angustæ fauces iter coarctant.

Coarguo, is, ui, utum, ere. beſchuldigen, überweiſen. *Syn.* Arguo, redarguo, accuſo, convinco, detego, induco. *Uſus.* Coarguere aliquem, coarguere errorem, culpam, mendacium alicujus. Aliquem veritiæ coarguere. Aliquem multis ſuſpicionibus, conjecturis coarguere; vitæ turpitudine ſeſe ipſe coarguit. V. *Convinco, accuſo.*

Cochlea, æ, f. Schnecke. *Epi.* Domiporta, ſanguine caſſa. *Uſus.* Iſte tanquam cochlea abſcondit & retentat ſeſe tacitus.

Cochlear, *vel* cochleare, is, n. Löffel. *Uſus.* Cochlearis menſura, ſo viel in einen Löffel gehet.

Cocles, tis, m. einäugig. *Syn.* Luſcus, altero captus oculo.

Coctus, a, um. gekocht. *Syn. Transl.* Maturus.)(*Crudus.* *Uſus.* Poma matura & cocta. Sermo bene coctus & conditus.

Cocus, f. coquus, i, m. Koch. *Syn.* Qui cibos parat & condit. *Uſus.* Mitto cocos, piſtores, lecticarios. Cocus viliſſimum antiquis mancipium, æſtimatione & uſu in pretio eſſe cœpit. Majoris pretii nunc cocus eſt, quam villicus.

Codex, icis, m. ein Buch. *Syn.* Tabulæ accepti & expenſi; *al.* Liber, in quo acta publica ſcribebantur. *Epi.* Falſus, interitus. *Uſus.* In codicem referre; codicem obſignare; è codice delere. Non habere ſe hoc nomen in codice accepti & expenſi fatetur.

Codicilli, orum, m. Schreibtäfelein. *Syn.* Tabellæ, libelli. *Uſus.* Exarare aliquid in codicillis, referre acta in codicillos.

Cœlator, oris, m. Stegel-Gräber. *Uſus.* Artifices omnes, cœlatores, & valcularios convocat.

Cœ-

Coelebs, ibis, c. unverehlicht. *Syn.* Qui uxorem; quæ maritum non habet; expers conjugii. *Usus.* Cœlibes esse, cœlestem vitam vivere prohibentur.

Cœlestis, e, c. himmlisch. *Syn.* Divinus, immortalis.)(*Humanus. Usus* Rem gestis memorabilem, ac pene cœlestem. Cœlestes orbes. Fama Herculem in concilio cœlestium collocavit.

Cœlites, um, m. die Heiligen. *Syn.* Cœlicolæ. *Usus.* Cœlitum ira invectum est hoc malum.

Cœlum, i, der Himmel. *Syn.* Altissimum Dei domicilium; regiones immortalium; beatorum sedes, domicilium. *Phaf.* 1. *Axen gauma je veneie Sankt*, die Heiligen jetzund zu Gott himmlisch zu freuen anfangen. Sanct. corporibus laxati in cœlestia templa penetraverunt; exuti corpore ad alia ad superos migraverunt; ad bona nulla temporis longinquitate peritura; cum DEO beatissimam vitam ævo infinito vivent, in beatorum domicilium accepti undique omnibus affluunt & circumstrepunt; cœlesti civitate donati, torrente voluptatum inundantur; hinc profecti recta ad concilium cœlestium, ad domum supiternam DEI, ad regiones immortalitatis evecti sunt, ubi placidissima quiete & vita sempiterna vigent; ubi bona ea nos manent, ut neque aspectu oculorum comprehendi, neque auribus percipi, neque ulla cogitatione queant adumbrari; ubi nec vis ullius unquam mortalium, nec aurubus arrepta, nec mente unquam tractata vigent & vigebunt spatiis sæculorum innumerabilium, ubi Divinæ majestatis aspectu in omnium sæculorum perpetuitatem sese satiare perfruuntur. Sancti ab his locis æternarum plenis, in illam immensorum fluctibus redundantem affluentemque regionem denuo ruunt; in cœlestes domos, in concilium Superûm; in illam stabilem sedem ac domicilium Beatorum; in illam Regis æterni aulam; in illam cœlestem ac beatam domum felicitate æterna fruendarum animorum; in cœlestem Regiam, ubi cum Deo æternum degent, ævique beatissimo ac sempiterno fruuntur. 2. *Sede de cœlo cogitandum*, man muß öffters an den Himmel gedencken. In beatissimum cœlorum templum, in augustissimam illam Divinitatis sedem omnes cogitationes conferre nos decet. Erigenda mens est ad eandem & attollenda ad illam æternæ felicitatis portum. Oculis & eadem mente cogitationibus quæ ore illæ cœlestes ac beatæ res; in iisque mente ac animo hærendum. V. *Beatus. Usus.* 1. Omnibus idem cursus ad cœlum patet. Homo divinus de cœlo delapsus videtur, ein Mann einer auserlesensten Tugend. *De præstantis cujusque vita.* Nocturna cœli conversio. 2. *Aer, spiritus circumfusus*, die Lufft. Gravis & pestilens cœli spiratio. Cœli gravitas, natura & temperatio. 3. *Translatis. Summus locus & gradus*, der höchste Staffel oder Ort. Aliquem laudibus in cœlum ferre. In cœlo situm. Cœlum digito attingo. *Hominis vox est, facilis assensum, & laudis gestientis.*

Cœmo, is, emi, emptum, ere. zusammen kauffen. *Syn.* Emo, coëmptionem facio. V. *Emo.*

Cœmptio, nis, f. Zusammenkauffung. *Usus.* Coëmptiones facere. V. *Empt.*

Coëmptionalis, e, das zur Zusammenkauffung gehöret. *Syn.* Qui frequens est in coëmptionibus.

Cœna, æ, f. Abendmahl. *Usus.* Ad cœnam me vocavit, perduxit. Cœnam fecit, dedit lautam. Cœnâ me accepit lautissimâ. Condixi ad cœnam, promisi. Non soleo obire cœnas. Cœnæ adhibitus est.

Cœna Domini, Grün-Donnerstag; Abendmahl des HErrn. Dies sacer cœnæ Dominicæ; sacrosanctæ Christi cœnæ memoria sacratus. Epulum Divinum.

Cœnaculum, i, n. ein Saal zum essen. *Syn.* Triclinium. *Usus.* Roma cœnaculis suo-lata & suspensa.

Cœnito, as, avi, atum, are. oft zu Abend essen. *Syn.* Frequentius cœno. *Usus.* Foris apud alios cœnitare non soleo.

Cœno, as, avi, atum, are. zu Abend essen. *Adv.* Bene, frugaliter, honeste, libenter, male, melius, nequiter, prave, recte, turpiter. *Usus.* Cœnati discubuimus. Manus lava & cœna.

Cœnula, æ, f. ein kleines Abend-Essen. *Syn.* Cœna parva.

Cœnum, i, n. Koth. *Syn.* Lutum. *Usus.* 1. In cœno jacere. Cœno obrutus. 2. *Translatis. Homo pro homine sordido, ac turpiter vitiato, pro cinædo, ac turpiter gestato.* Odiosa cœni nomina. Cœnum! O portentum!

Coëo, is, ivi, itum, ire. zuſammen kommen. *Syn.* Convenio, adjungor, congredior. *Uſus.* 1. Cum hoc coire autus es? Coivere amici. 2. *Jungo, contrahо*, eingehen. Coire ſocietatem cum aliquo ſceleris, *vel* præmii. Coire de ſalute alterius. 3. *Coalesco*, zuſammen wachſen. Vulnus, arteria coit; cicatrix obducta eſt.

Cœpi, anfangen. *Syn.* Incipio, inſtituo, ſuſcipio. *Uſus.* Magis paruit cœpiſſe, quam deſiſtere libeat.

Cœpto, as, avi, atum, are. offt anfangen. *Syn.* Incipio.

Cœptum, i, n. das Anfangen. *Uſus.* Ingentia cœpta pertexere.

Cœptus, a, um. angefangen. *Uſus.* Cœpti ſumus de republica conſuli.

Cœptus, ûs, m. Anfang. *Syn.* Cœptum, inceptum. *Uſus.* Hi primi cœptus rationis fuêre.

Coëquito, as, avi, atum, are. zuſammen reiten. *Uſus.* Coëquitabant ſex nulla equitum.

Coërceo, es, cui, citum, ere. zäumen. *Syn.* Contineo, refreno, domo, reprimo, cöhibeo. *Phaſ. Coercenda eſt hominum licentia*, die Frechheit der Leute muß man zäumen. Frangendæ cupiditates, frenandæ libidines, audacia illorum & conatus reſecandi; reprimendi ſunt improbi, domandi & veluti frena geſtientibus eorum animis imponenda. Circumſcribenda, contundenda eſt exultantium prædonum audacia, ferocitas, jactatio; debilitandi, comprimendi, examinandi ſunt penates. Danda eſt opera, ut vis & impetus eorum reprimatur, cohibeatur, cupiditatibus eorum eatur obviam. Metus, neceſſe eſt, aliquis contineat exultantes illorum animos, iracundiam teneat, incenſam cupiditatem reſtinguat. Excutienda eſt importuna illa leviſſimorum hominum audacia; libertas illa nimia audendi quidlibet arctiorem in gyrum revocanda; caſtiganda petulantium hominum licentia & compeſcenda. Retardandi perverſorum impetus & coërcitione legumque vinculis reſtringendi. Revocandi ardentes animi ac incenſi, & ab impiis conſilius adque curſu retinendi reflectendi ac retrahendi. V. *Cohibeo compesco. Uſus.* 1. Mundus omnia complexu ſuo coërcet & continet, begreifen, zu ammen halten. 2. *Refreno, reprimo*, bändigen, abhalten. Improbi vinculis, ſupplicio, morte, exilio refrenandi & coërcendi. V. *Cohibeo, caſtigo.*

Coërcitio, onis, f. Strafe. *Uſus.* Pronunciaverunt coërcitionem adverſus tribuni interceſſionem.

Cœruleus, a, um. blau. *Uſus.* Cœrulei oculi Neptuno, cæſi Minervæ.

Cœtus, us, m. Verſammlung. *Syn.* Concilium, conventus. *Epi.* Populares, occulti, nefarii, ſolemnes ludorum. *Uſus.* Cœtum hominum dicendo tenere. Dimittere cœtum. Cœtus hominum jure ſociati.

Cogitate, bedachtſam. *Syn.* Meditatò, conſultò. *Uſus.* Accuratè, conſulto, cogitatè ſcribere. V. *Prudens.*

Cogitatio, onis, f. Gedanken, Betrachtung. *Syn.* Mentis ſenſus, mentis agitatio, animi motus, animi ſenſus, reconditus ſenſus, intimus ſenſus, meditatio, commentatio, cura. *Epi.* Acerrima, atque attentiſſima, deformis, diuturna, multò difficilior, multo obſcurior, dignitſima virtutis alicujus, manis, melior, multa, reliqua, ſumma, tacita. Cogitationes acerbæ, bonæ, certæ, intimæ, liberæ, malæ conſcientiæ atque animi, molliſſimæ, graves, poſteriores, ſapientiores, priſtinæ, quietæ, quotidianæ, tacitæ. *Phaſ.* 1. *Sermo tuus cogitationem mihi injecit*, dein Discurs hat mich auf dieſe Gedancken gebracht. In eam me cogitationem induxit, adduxit; ad eam me cogitationem deduxit; ex ſermone tuo ſubiit animum cogitatio; injecta eſt animo cogitatio. 2. Cogitatione noſtra quidlibet effingere nobis poſſumus, man kan ſich alles in ſeinen Gedancken vorſtellen und einbilden. 3. *Epi. imagino.* Quidlibet mens noſtra cogitatione ibi depingere poteſt; mundum totum cogitatione percurrere, amplecti poteſt. Concipere rerum imagines quaslibet animo poſſumus. Fingere animo, cogitatione depingere, adumbrare quidlibet poſſumus. Speciem rei quamlibet animo informare; cogitatione conſequi; animo comprehendere mens humana poteſt. 4. *Seriam tuam cogitationem ſuſcipe*, gedende doch der Sache recht nach. Suſcipe cogitationem & curam te dignam; impera, quæſo, huc te cogitationi; pone in hac cogitatione tempus aliquod; verſetur in animo tuo hæc cogitatio. In ea te cogitationem omnem loca, defige. Adverte tandem animum, cogitationemque hominis ſobria paulliſper ſuſcipe; intende animum; mente animoque conſidera; mentis cogitationes aliquando tandem huc converte; animadverte tandem diligentius meditare attentius;

cun-

aspicere cum animo tuo; intento animo intuere; diligenter eam rem animo tuo; in animo tracta & versa. Refer ad animum; ante oculos tibi pone, propone, statue, constitue; mentem huc intende tuam; mentis aciem in hoc contende. Ita tandem consista cum animo tuo, studioséque cogita: versare in hujus meditatione rei. Cogita etiam atque etiam, ac cum animo reputa. §. *Cogitationem eam abjeci*, ich habe diesen Gedanken fahren lassen. Cogitationem alio averti, traduxi; avocavi animum à molesta rei cogitatione; cogitationem ab his molestus, aberrat tandem animus à molesta rei cogitatione, mèque meum eripui; libero tandem ac soluto tum animo, & rei molestæ cogitatione vacuo. Nulla jam rerum molestarum cura vel solicitudo insidet animo; cum animo eam cogitationem mentisque ac sensûm avocavi. 6. *Hic erat cogitationum mearum scopus*, das war das Abziehen meiner Gedanken. Consilium meum hoc erat; hoc spectavi, hoc volui, hoc secutus sum; id tum agi, huc consilia mea, huc cogitationes tetuli; huc animum, huc mentem intendi, huc spectabat animus meus; huc mentem direxi & studia; eo consilia contuli; hoc animò agitabam; hic animo meo mèisque cunctis scopus fuit; hæc meta, quo intendebantur cogitationes meæ; hoc unum propositum erat. *Cogitationes meas explicare satis non possum.* Mentis consilia, sensûs intimos, non est, ut possim verbis consequi, sermone exprimere; exprimendis animi sensibus omnis impar oratio est; verba desunt, quibus animi mei sensa foràs efferam. Mentem oratio non assequitur, non æquat. 8. *Cogitationibus distrahor.* Perturbatis cogitationibus ab instituto itinere mens deducitur; aberrat animus à re proposita; aptæ ad rem propositam cogitationes dissipantur; animus diversa agitat; alienato à re proposita sum animo, animus evagatur longius ac peregrinatur. *Usus.* Cogitationes posteriores plerumque sunt sapientiores. Quid in re tam vili cogitationem abjicis?

Cogito, as, avi, atum, are. gedenken. D. Cogito prius est, posterius excogito. Syn. Meditor, commentor, contemplor, mente contracto, mente comprehendo, animo agito, mente agito; animo quæro, excogito; in animo habeo, habui in animo est, cogitationem rei alicujus habeo, omnem curam defigo in re aliqua, animo & cogitatione comprehendo; in aliqua re cogitationem pono, cogitationem in re defigo, memoriam meam ad rem aliquam excito; ratione animòque lustro, ante oculos meos propono, speciem alicujus rei cogitatione percipio, mente & cogitatione verior, cogitationem alicujus rei capio, suscipio. *Adv.* Cogitare acerbe, de pernicie reip. acrius, accuratius, acutissime, altius, amabiliter, amantissime, astute, attentius quid, benè aliquando, caute, crudeliter de exitio, crudelissimè, diligenter, divinè de rep. diu de aliquo, diutus, etiam atque etiam, humaniter in aliquem, incondite, libidinosè, longius, monstrosè, multum secum, multum de aliquo, malè, multùm, nefariè de vita alicujus, obscurè omninò, optimè de rep. planè parùm, plurimùm, præposterè, prudenter, sæpe, sæpenumero, salutariter, sapienter de rep. sentim, stultè, tantisper de reo, timidè de se, valdè, verè. *Phras.* 1. *Diu mecum cogitavi*, ich habe lang bey mir bedacht. In animo volutavi; reputavi ipse mecum, cum animo meo. Acie mentis dispexi omnia; omnia mente complexus sum; circumspectavi, observavi omnia; omnia mente peragravi, animo me & cogitatione in omnes partes converti, diu in cogitatione versabar, omnia volvebam animo, omnia percurrebam. Diu multumque versabam animo; mente agitabam, tractabam, revolvebam. His cogitationibus diu intentus eram; diu mentem implicatam habebam. Diu deliberavi mecum; diu cum animo perquirebam. 2. *Nescio quid facinoris cogitat*, er hat, weis nicht, was für einen gefährlichen Anschlag. Majus in animo facinus est; nescio quod facinus molitur animo; nescio quid facinoris animo habet; magnum aliquid animo agitat; facinus, nescio quod, mente concepit; grandius aliquid animo parat; ipes & ira tacitis sæpe cogitationibus volutat animum; oblata repente rei gerendæ opportunitas animum ad cogitationem facinoris à cogitatione avertit; grande aliquid periculique plenum animus agitat: ad grandius aliquod facinus omni cogitatione fertur; animum intendit. Magni aliquid animo ac mente concipit. Animo plectitur animo nescio quod majus facinus. 3. *Nihil nisi prælium cogitat*, er hat, weis nichts

nullis aliis cogitationibus impediri potest. 3. *Cogitare cœpit de incertis fortunæ vicibus*, er hat die Unbeſtändigkeit des Glücks bey ſich zu überlegen angefangen. Cogitatio incidit, injecta est de incertis fortunæ casibus; in mentem venit incertorum casuum, in eam cogitationem deductus est, venit, incidit, quam incertæ essent fortunæ vices; diem inter eam cogitationem assumpsit, quæ incertos fortunæ casus animo subjecerat. Anceps fortunæ eventus assiduè tractabat animo, & noctes & dies cogitabat. Adjecit animum ad incertos fortunæ casus memoriâ repetendos. Instituit reputare secum; his curis, cogitationibus animum agitabat; has assiduè cogitationes volvebat; reputabat cum animo suo, secumque retractabat, quas res essent incertæ mortalium vices; existimare cœpit, quam instabiles essent fortunæ vices. 5. *Hinc mihi cogito*, ich gedencke bald dar, bald dort hinaus. Nunc in hanc, nunc in illam partem mente atque animo trahor, feror, animus diversa agitat; variæ cogitationes animum commoveut; animus in diversas partes distrahitur. Non una cogitatio mentem agitat; verso me ad omnes cogitationes, aliud atque aliud, uti solet, cum prima dubitamus, suspicente animo. 6. *Cogito perpetuo de te*, ich gedencke allzeit an dich. Nunquam de te non cogito; nunquam mihi ex animo effluis, excidis, discedis. Meæ curæ omnes in te sunt. Te tempus spectat animus meus. Meæ cogitationes ad te referuntur omnes. Nullum a me tempus præmittitur de te, tuisque rebus cogitandi. In te tuisque rebus animus perpetuò est. Excubo animo tui tuarumque rerum causâ. Meæ cogitationes in te tuisque rebus consumuntur omnes. Omnis mihi de te tuisque rebus cogitatio est. 7. *De tuis commodis ejusmodi cogito*, ich bin jederzeit sorgfältig und eingedenck für dein Beſtes. Totò animo de tuis commodis ornamentisque cogito; valdè laboro de tuis commodis & ornamentis. Tuus mihi honor, res tuæ ac fortunæ vehementer mihi curæ sunt. Tuam utilitatem assidue specto. Hæret animo meo de tuis commodis assidua cogitatio. Siquid ère tua est, id maxime laboro. Tuæ rationes quid postulent, nunquam non attendo. Meas curas ad tuum commodum omnes confero. Animus meus in tua utilitate fixus & locatus est. In hoc omnem meam cogitationem figo; in eo totus sum; hoc animum spectat industria mea; versor in hoc studio totus; eam rem atque cura mens mea versatur tota, ut quæ in rem tuam, vel ère tua sunt, eorum tibi desit nihil. V. *Cogitatio, consulere, memini. Usus.* 1. Dies noctesque eam animo meo cogito. 2. In Tusculanum, Romam cogito, ich gedencke nach Rom zu reiſen. *Subintell. proficisci.*

Cognatio, nis, f. Freundſchaft. *Syn.* Conjunctio, sanguis, propinquitas. *Epi.* Amplissima, conjuncta, materna, naturalis, propinqua, propior, certeque, proxima. *Usus.* Cupio, mihi tecum cognationem esse, cognationem tecum jungi, conjungi, te attingere. Quæ cognatio propior, quam patria? V. *Affinitas.*

Cognatus, a, um. befreundt, ähnlich. *Syn.* Sanguine conjunctus, propinquus. *Epi.* Voluntarius, nobilissimus, optimè convenientes. *Phæ. ille cognatus meus est*, er iſt mir befreundt. Propinquâ me cognatione attingit, contingit; sanguine me contingit; genere mihi est proximus, arcta propinquitate mihi junctus est; sanguine mihi conjunctus est cognatione stirpi meæ adnexus est; est mihi cum illo cognatio; cognationem habeo cum illo; necessitudine me attingit; cognatione mecum conjungitur; generis propinquitate, propinquitatis vinculo conjunctus est, eâdem mecum cognatione tenetur. *Usus.* Nihil est tam cognatum menti atque humanis, quam numeri ac voces. V. *Affinis, propinquus.*

Cognitio, nis, f. Erkäntniß. *Syn.* Agnitio, intelligentia, notio, scientia. *Epi.* Divina, facilis, facilior, inita, magna, satis magna, magna atque ardua, magna ac difficilis, nanca quodammodo atque inchoata, naturæ necessaria, perfacilis, solivaga, jejuna, subtilior, summa rerum civilium, usitata, vulgaris. Cognitiones usitatæ perceptæque. *Usus.* 1. Ea res facilem habet cognitionem, in facili cognitione versatur, *facile cognosci potest*, diese Sache kan man leichtlich erkennen. 2. *Judicium*, gerichtliche Erkäntniß thun. Cum dies cognitionis adesset. Orbis terræ cognitionem, qui ultimo consilio dederat? V. *Notio.*

Cognitor, oris, m. Gerichts-Verſitzer. *Usus.* Alicui in litem suam cognitorem dare. Nemo ejus causæ cognitor esse voluit. *Vulg. Procurator, mandatarius.*

Cognitus, a, um. bekannt. *Syn.* Spectatus, perfectus, perceptus, compertus, judicatus. *Usus.* Homo virtute cognita, & spectata nde, ein Mann, ſo von der Tugend und Treu bekannt iſt. In utràque fortunâ cognitus. Nec injuria, nec benificio nobis cognitus. Cognitum id,

per-

gnitus, compertum est. V. *Manifestus*, *Nosco*.

Cognomen, inis, n. Zunahme. *Syn.* Cognomentum. *Syn.* Hæreditarium. *Usus.* Gloriosum cognomen alicui addere. Magni cognomen à facto egregio traxit, invenit, tulit, sibi sumpsit, sibi peperit, habuit, reportavit. V. *Nomen.*

Cognomentum, i, n. Zunahme. *Syn.* Cognomen.

Cognominatus, a, um. zugenannt. *Usus.* Vetus cognominata, non vulgata.

Cognosco, is, novi, nitum, ere. erkennen. *Syn.* Nosco, agnosco, percipio, attendo, video, non me latet, non me fugit, assequor, teneo, habeo, animadverto, cognitum habeo, intelligo, mihi notum est, perspectum, exploratum est, comperio, notitiam rei habeo, cognitionem rei capio. *Adv.* Cognoscere bene aliquem, bene leges, institutia, breviter rem totam, commode consuetudinem, diligenter causas, verba, vim, naturam, explorate, facilè majorum accurationem, lubentissimè ex litteris, maximè fidem, merus causam, optimè, planè, penitus, prorsus non potuisse, quam primum, quam sæpissimè, rectè bonitatem, prudentiam, sensim, separatim de agro, scio, summatim, tardè. Cognosci facile in partem optimam, modò, planè percepi. Cognitus bonè, modò, diu, diligenter, facilè, maximè, planè, penitus. *Phras. Animum tuum ex litteris tuis cognovi*, ich habe aus deinen Brief erkennet, wie du gesinnet seyst. Consilia tua planè mihi nota sunt ex litteris tuis; qui sit sensus tuus, quæ consilia probè novi, præclare, intelligo non me latet. Cognitum habeo ac perspectum animum tuum; teneo consilia tua, animum tuum, sensus tuos. Patent mihi sensus animi tui; consiliorum tuorum nihil me fugit, latet, præterit. Mentis eas partes, quæ ab oculis remotæ sunt, introspexi, perlustravi, inspexi penitus. Cerno oculis mentis tuæ consilia; intimos animi recessus detexêre litteræ tuæ, aperuêre, retexêre. Erat animus tuus illis in literis; argumenta non dubia animi, voluntatis tuæ, præbuêre litteræ tuæ; animum, voluntatem, sensus tuos ac consilia non dubios indicas illis ex litteris perspexi; litteræ tuæ non dubiam significationem dedêre, quis sit animus, qui sensus tui; litteræ tuæ consiliorum tuorum notionem in animo imprimêre; in cognitionem voluntatis tuæ adduxêre; omnia sum facile tuis ex litteris, & quid cupias & quid sentias. Comprehendi animo co[illegible]a tua, illis mihi litteris declarata; argumentis indictisque non levibus patefactus est mihi aditus, apertus tuis litteris est introitus ad omnia intima animi tui consilia sine ullo errore perveniendi. V. *Intelligo*, *scio*, *nosco*, *notus*. *Usus.* 1. Cognovi è tuis litteris. Jus civile cognovit, *callet.* 2. *Cognosco causam*, den Rechts-Handel durchsuchen. Verres causam cognovit. Designavit, qui causam cognoscerent, jus dicerent, de controversiis, *vel* controversia disceptarent, jus administrarent. V. *Judico.*

Cogo, is, coëgi, coactum, ere. zwingen, nöthigen. *Syn.* Impello, adigo, vim facio, vim adhibeo, vim affero, necessitatem affero, necessitatem impono, compello. *Adv.* Cogere celeriter in senatum, planè, & imperare quam celerrime peculiam. *Phras. Coactus id feci*, ich habe dieses gezwungen gethan. Tuâ coactâ atque effagitatâ hoc feci; impendè, meâ, vi adductus feci; necessitate impulsus; vi metuque subactus eam rem suscepi; expressa mihi necessitas est id agendi; impulsus coactusque hoc suscepi; necessitate adactus sum ad id agendum. Vis metusque me in eam necessitatem adduxit istud agendi; vis metusque subegit me ad necessitatem facinoris. *Usus.* 1. Legis est persuadere, non omnia vi & metû cogere. 2. *Congrego*, *colligo*, versammlen, zusammen ruffen. Senatum, multitudinem hominum, armatos cogere. omnem militarem ætatem excire. Pecuniam à decimis; à civitatibus stipendia cogere. Aër cogitur in nubem. 3. *Concludo*, schliessen. E tuâ argumentatione, quod volumus, efficitur & cogitur. Aliud quam cogebatur, refers. 4. *Coarto*, in die Enge bringen. In angustum cogi. In ordinem cogere, eines Gewalt einschränken. Naves in portum cogere. 5. *Appello*, anländen. Naves in portum cogere. 6. *Condenso*, dick machen. Lac cogere. V. *Volentus*, *Nolo.*

Cohærentia, æ, f. Vereinbarung. *Syn.* Compositio, Conjunctio. *Usus.* Siderum circuitus ad mundi cohærentiam pertinet.

Cohæreo, es, hæsi, hæsum, ere. an einander hangen. *Syn.* Connecto, conjungor. *Disjungo*, *Adv.* Aptè, necessariò, præcisè, quam aptissimè, cohærenter. *Phras. Virtutes omnes inter se cohærent*, alle Tugenden hangen an einander. Mirabilis est naturæ contextus, omnes inter se aptæ nexæ sunt, nexæ & junctæ. Est quædam admirabilis continuatio serieque virtutum, ut alia ex aliis nexa, omnes inter se aptæ cohæreque videantur; aptissimè inter se implicatæ sint. Vir-

Virtutum omnium societas est arctissima; virtutes omnes arctissimè copulantur. *Ulus.* Extrema cum primis aptissimè cohærent. Mundus ita cohæret, ut dissolvi nullo modo possit. Non cohæret tua ratio. V. *Hæreo, conjungo.*

Cohæres, edis, c. Mit-Erbe.

Cohæresco, is, ere. an einander hangen. *Syn.* Cohæreo. *Usus.* Atomi inter se cohæresount.

Cohibeo, es, ui, itum, ere. zäumen. *Syn.* Contineo, refreno. *Adv.* Ardentius assensionem. *Phras. Cohibuit se ab alienis appetendis*, er hat sich eingehalten, und fremden Gut nicht nachgetrachtet. Non revocavit se ipse, sed pæne refugit ab alienis appetendis; abstinuit se, tenuit, continuit, repressit, manus abstinuit ab alienis invadendis; nihil alieni usquam attigit; non manus solùm, sed oculos etiam abstinentes habuit; moderatione magnâ & modestiâ est usus; mediocritatem sectatus; cupiditati suæ modum constituit; aspirare ad alienas opes religio erat homini, cupiditati frenum continuò adhibuit, injecit. Nihil illis manibus sanctius, atque ab omni cupiditate remotius; integras purasque atque ab omni cupiditate intactas manus habuit. V. *Comprimo, coerceo, tempero, moderor.* *Usus.* Nisi Cæsar furentis impetus & conatus, furorem, importunitatem cohibuisset, actum erat de pulcherrima provincia. Iracundiam cohibere, animum vincere. Cohibere à rebus incertis assensionem, ungewissen Sachen nicht beyfallen.

Cohibitio, onis, f. Verbott. *Syn.* Interdictum.

Cohonesto, as, avi, atum, are. ehren. *Syn.* Honesto, decoro, orno. *Usus.* Exequias cohonestare. Authoritate suâ ac laude cohonestare aliquem. V. *Orno.*

Cohorreo, es, ui, ere. erschröcken. *Syn.* Horreo, percellor. *Usus.* Sudore. Cum cohorruissem, in febrim incidi. Cohorrui ad id spectaculum. V. *Horreo.*

Cohors, tis, f. ein Hauffen Kriegs-Volk. *Syn.* Militum manus. *Epi.* Auxiliaria, impura, invita, nobilis, præclara, prætoria, studiosa alicujus, tota. *Usus.* 1. Quod potuit, cohortes contraxit, conscripsit, instruxit. Completas cohortes, successori tradidit. 2. *Transl.* Caterva, *multitudo varia hominum.* Conferre hujus cohortem impuram cum illius contractu sanctissimo.

Cohorticula, æ, f. ein Häuflein Volk. *Syn.* parva cohors.

Cohortatio, nis, f. Ermahnung. *Syn.* Hortatio, hortatus. *Epi.* Gravior, inanis, mirifica. *Usus.* Incredibiliter me tua cohortatio commovit, incitavit, excitavit ad inquirendam veritatem.

Cohortor, aris, atus sum, ari. ermahnen. *Syn.* Hortor, adhortor. *Adv.* Ardentius ad virtutem. *Usus.* Te semper ad studium virtutis ac summæ laudis cohortatus sum. V. *Hortor, moneo.*

Coinquino, as, avi, atum, are. beflecken. *Syn.* Turpifico, commaculo. V. *Maculo.*

Coitio, nis. Zusammenkunft. *Syn.* Societas, sodalitas, arcana pactio & factiosa. *Epi.* Sylvestris. *Usus.* Coitionem facere, in candidatorum coitione interfui.

Colaphus, i, m. Backenstreich. *Usus.* Infligere, infringere, impingere, incutere colaphos, in os pugnos ingerere; pugnis onerare, obtundere, concidere; pugnis obserere; incursare pugnis, pugno persecutere; pugnis conscindere; pugno icere, Backenstreiche geben.

Collabefio, is, eri. verderbt werden. *Usus.* Naves perfractâ rostrâ totæ collabefactæ.

Collabor, eris, lapsus sum. zu Hauffen fallen. *Syn.* Labor, corruo. *Usus.* Ruina collabi. V. *Cado.*

Collachrymatio, nis, f. das Mitweinen. *Usus.* Signa doloris vultu, voce, collachrymatione ostendit.

Collachrymo, as, avi, atum, are. mitweinen. *Syn.* Lugeo. *Usus.* Casum meum toties collachrymavit.

Collatio, nis, f. Vergleichung. *Syn.* Comparatio, similitudo. *Usus.* Philosophia ex rationum collatione constat. Quæ est in ista collatione similitudo? V. *Confero.*

Collato, as, avi, atum, are. erweitern. *Syn.* Dilato.)(*Coangusto.* *Usus.* Oratio collatata & diffusa. V. *Amplifico.*

Collaudatio, nis, f. das Loben. *Syn.* Laudatio. V. *Celebratio.*

Collaudo, as, avi, atum, are. loben. *Syn.* Comprobo, laudo. *Adv.* Indigne. *Usus.* Cic-

Cæsaris dicere coëpit. V. Cerebro, laudo.

Collecta, æ, f. Sammlung, Steuer. *Syn.* pecunia à multis colligi solita, ut à convivis & aliis. *Usus.* Collectam à conviva exigere.

Collectio, nis, f. Zusammensammlung. *Syn.* Congregatio. *Usus.* Eorum collectio dispersa celeritatem insequendi retardavit.

Collectitius, a, um. gesammlet. *Syn.* Recens collectus, tumultuarius. *Usus.* Cum turbone & collectitio exercitu signa contulit.

Collega, æ, m. Mitarbeiter. *Syn.* Qui ejusdem cum altero officii est & potestatis. *Epi.* Custos & vindex cupiditatis, cupidus provinciæ, immanis & impurus, non indisertus, perhonorificus in aliquem & partium studiosus, & defensor bonorum, studiosus acerbus. *Usus.* Habuit collegam in prætura Sophocleam.

Collegium, ii, n. Versammlung. *Syn.* Conventus, sodalitas, cœtus, ut *Sacerdotum*, officium &c. *Epi.* Amplissimum, decemvirale, desperatum, frequens, maximum, plenissimum, totum. Collegia innumerabilia, nova, vetera. *Usus.* Pontificum, tribunorum, sacerdotum amplissimum collegium. Aliquem in collegium adoptare, cooptare. Nullum concilium, societas, consilium commune, collegium superabit.

Collibet, collibuit, collibitum est, gefallen. *Syn.* Libet. *Usus.* Simul ac mihi collibitum fuerit, adero. V. *Libet.*

Collido, is, lisi, lisum, ere, zerknirschen. *Syn.* Frango, contero. *Usus.* Humor facile comprimi ac collidi potest.

Colligatio, nis, f. Zusammenbindung. *Syn.* Vinculum, connexio. *Epi.* Arctior, naturalis. *Usus.* Colligationem omnium cautarum animo perspicere. Arctior colligatio est propinquorum. V. Nexus.

Colligo, as, avi, atum, are. zusammenbinden. *Syn.* Necto, connecto; constringo, ligo, vincio.)(*Dissolvo. Usus.* Corporis nervus unicus colligata. Colligatæ inter se & aptæ virtutes; vitia quædam inter se continentur. V. *Cohæreo*, nexus.

Colligo, is, egi, ectum, ere. sammlen. *Syn.* Cogo, congrego, in unum conjecto cumulum, in unum redigo. *Art.* Colligere acute omnia, aliquando se, alium, benevolè, breviter, commodius animo, copiose sententias, diligentius, divinitus omnia, elegantier, exquisitius, facete, memoriter, modice benevolentiam, præclare, propemodum rhetorice sententias, ridicule, singulariter ac diu, tenuiter argumenta volumus, undique, undique omnes copias, undique omnes perditos. *Phras.* 1. *Quantum potuit hominum coegit*, er hat einen grossen Hauffen Volk zusammen gebracht. Magnam ex agrestibus manum effecit; magnum hominum multitudinem coëgit, contraxit, in unum locum compulit, ad belli societatem convocavit, ex agris oppidisque congregavit; manum fecit, copias paravit non contemnendas; omnem ætatem militarem excivit; lecta armatorum manus & ad signa convocata. 2. *Collegi me tandem expavere*, ich habe mich endlich wieder zusammengeklaubt. Respiravi, recreavi me à præterito molestus; recepi me ex illo terrore; animos collegi tantæ rei cogitatione confusos; collegi me tandem, & rationi & consilio locum dedi; redii tandem ad me; animum à timore recepi; animus mihi redit; animum ex mœrore resecui; animum tandem ad me advocavi; abduxi à mœrore animum; à molestiis avocavi animum & cogitationem. V. *Recipio.* *Usus.* 1. Exercitum ex agris collegi. Argumenta multa in unum colligo. Res undique collectæ & comportatæ; lecti fructu, spolia, flores. 2. *Acquiro, acquiro, comparo*, verschaffen, erlangen. Benevolentiam civium attentatione: ex labore magno gratiam & dignitatem colligere. Eo facto invidiam sibi collegit. 3. *Animum recupero*, das Gemüth erholen. Tu te collige. Quid est autem seipsum colligere, nisi dilapsas animi partes rursus in suum locum cogere. 4. *Concludo*, schliessen. Ex eo colligere potes, quam te amem. Hinc benè colligitur; rectè concluditur &c. 5. *Vasa colligere*, einpacken, aufbrechen.

Colimeo, as, avi, atum, are. abzielen, den Zweck treffen. *Syn.* Dirigo, propositum aliquor. *Vulgo. Scopum tango, situm tango.* *Usus.* Collimes, oportet, quo propositum ast quæras. Quis tota die collimans, non aliquando collineat? collineare hastam aliquò, *vel* sagittam.

Collis, is, m. Bergkem, Hügel. *Syn.* Mons, clivus. *Epi.* Colles excelsi, nitidissimi, viridissimi, deserti. *Phras.* Editus in latus collis, aditu arduus impedito agmini, expedito haud difficilis, ein hoher, Huget. Collis in modum metæ, in acutum cacumen à fundo satis lato fastigiatus; collis leniter ab infimo acclivis; collis ex omni parte circumcisus; tumulus paulo editior; colus clementer & molliter allurgens; interscisus vallibus, collis leniter editus. V. *Mons.*

Collocatio, nis, f. Stellung. *Syn.* Dispositio. *Usus.* Collocationis est componere & sternere verba, ut ne asper eorum concursus, ne mollis, sed quasi coagmentatus sit. 2. Collocatio fiat, die Aufgrathung.

Collo-

Colloco, as, avi, atum, are, an einen Ort legen. *Syn.* Loco, dispono, pono, statuo, accommodo. *Adv.* Apud hunc inter se, benè, benè precia apud aliquem & munera, diligenter res electas, diligenter verba, longe se ab, melius pecuniam, minime, palam se in vita meretricia, penitus legiones in hyemis, propalam signa, recte, uspiam in solitudinem. *Usus.* 1. Dominum in aliquo loco; suo quidvis loco collocare. Legiones in cervicibus nostris collocavit. In tuto eum collocavi. Insidias alicui collocare. 2. *Cum fructu aliquid impendo, aut secùs.* Beneficium bene apud hunc hominem collocabis. Male apud illum beneficium collocâsti. 3. *Nuptum do filiam,* ausheyrathen. Collocare alicui filiam, in matrimonium filiam collocare. V. *Nubo.*

Collocutio, nis, f. Gespräch. *Syn.* Colloquium, sermo. *Epi.* Familarissima cum aliquo. *Usus.* In familiarem collocutionem venire cum aliquo.

Colloquium, ii, n. Gespräch. *Syn.* Collocutio, sermo, congressus, dialogus, sermonis communicatio. *Epi.* Non incommodum, clandestinum. *Usus.* Rerum levium colloquia. Hostium duces ad colloquium evocavit. Venire in congressum & colloquium. Clandestina cum hostibus colloquia habere, facere. Colloquium amicorum absentium; *literæ,* Brief. V. *Aliquot.*

Colloquor, eris, locutus sum, loqui. mit einander reden. *Syn.* Cum aliquo sermonem habeo, *vel* confero; communico, colloquium facio. *Adv.* Postremum cum aliquo, quam sæpissime per litteras, scribo. *Phras. Veram sæpissime tecum colloqui,* ich möchte oft mit dir reden. Verba agere tecum; in colloquium tecum venire persæpe cuperem; nihil malim, quam tecum frequens sine sermonem sociare, conferre, multum sermonis invicem consumere; jucundum mihi esset, verba inter nos commutare; sermones cædere, orationem tecum habere; sermones conferre. Velim tecum congredi sæpissime; colloquium habere; colloquia serere, consabulari, conferre; volupe esset horas quam plurimas suavissimo sermone consumere. In colloquionem venire tecum opto; adeum sermonis habere cuperem; nihil exoptatius evenire posset, quam si loquendi tecum, si sermonis copiam & potestatem faceres amplissimam. Velim loquendi mihi locum dares frequentissime. Utinam mihi adires esset ad te, sæpissime! sermonis commutationem, quæ tecum mihi esse solet suavissima, æquissime carco. Jungere,

utinam! miscetes sermones mecum sæpius! Vereor, ne me à congressione frequentiori prohibeas. Utinam frequentius inter nos fieret sermonis commercium! *Usus.* Velim sæpissime mecum per litteras colloquâre, schreiben. Inter nos colloquimur de eo negotio. V. *Sermo, Loquor.*

Collucco, es, luxi, ere. scheinen. *Syn.* Luceo. *Adv.* Late, longe. *Usus.* Omnia tuis luminis collucent. Fulgore auri colluceat & illustratur templum. Mare à sole collucet. V. *Luceo.*

Colludo, is, lusi, lusum, ere. kurzweilen, heimlich sich mit einem andern verlieben. *Syn.* Cum aliquo ludo; clandestina consilia cum altero confero. *Usus.* Cum hoste collusisse compertus est.

Collum, i, n. Hals *Syn.* Cervici subjecta pars, cervix, cervices. *Epi.* procerum & tenue. *Usus.* In collum alicui invadere, um den Hals fallen. Homini collum in laqueum inferenti subveni, ich bin einem zu Hülfe kommen, der sich henken wollen. Collo & cervicibus sustinere pœnam temeritatis, seine Vermessenheit mit dem Kopf bezahlen. Collum hominis secuit, er hat ihm den Kopf abgeschlagen. Collum, jugulum pro tua salute præbui, seinen Kopf für einen andern aufsetzen.

Collusio, nis, f. Schimpf-Spiel. *Syn.* Dissimulatio in rebus agendis, tacita conspiratio. *Usus.* Hominum nequissima collusio. V. *Conjuratio.*

Collusor, oris, m. Mit-Spieler. *Usus.* Compransores & collusores alicujus. Consessor & collusor.

Collustro, as, avi, atum, are. besichtigen. *Syn.* Aspicio, illumino. *Usus.* Pictura collustrata. Sol omnia clarissima luce collustrat. Cum omnia oculis collustrarem. V. *Oro.*

Colluvies, ei, f. Unflath. *Syn.* Sordes, fæces, concursus sordium. *Usus.* Nempe in illa perditorum hominum colluvie regnabis?

Colluvio, nis, f. Schand-Buben. *Syn.* Colluvies. *Usus.* Ille ex omnium scelerum colluvione natus. Discede ex hac turba & colluvione.

Collybus, i, m. Wechsel. *Syn.* Fœnus illud quod pro permutatione pecuniæ argentariis solvitur. *Usus.* Collybus esse qui potest, cum utantur uno genere nummorum?

Collyrium, ii, n. Augen-Salbe. *Syn.* Medicamentum oculorum.

Colo,

Colo, is, colui, cultum, ere. ehren. *Syn.* Observo, veneror, amo, diligo, honorem alicui habeo, aliquem præcipuè in honore habeo.)(neglig. *Adv.* Colendè atque accuratè, æquè justè, fidelitèr, cultissimè Deos, commodius inter se, maximè, unumquemque mirifice, omnino prædia, pie, privatim, religiosè, religiosissimè templum, sanctè necessitudinem, sanctissimè amicitiam, sanctissimè sacra, auspicia, cæremonias, studiosè agros, suavissimè aliquem. Coli celsissimè, frequentissimè partem urbis, vehementius studia. Colendi Dei & retinendi. *Usus.* 1. Me ille mirifice coluit & amavit. Diligentissimè, suavissimè me colit. Memoriam tui beneficii colam benevolentia sempiterna. Aliquem pari loco summâ observantia colere. V. *Honoro.* 2. *Deus colitur*, es wird, von göttlichen oder heiligen Dingen. Venerari & colere aliquem Deorum numero. DEUM augustè, sanctè, pie; templa pie sanctèque colere. Religiones Deorum sanctissimè colere. 3. *Studium in aliqua re pono.* Virtutem, literarum studia, leges colere. Amicitiam, officium, fidem, jus & judicium colere. V. *Virtutem colo, Justitiam colo.* 4. *Habito*, bewohnen. Terram, urbem, domum aliquam colere. 5. *Excolo*, anbauen. Agros præclarè, rem rusticam egregiè colit; cultum, culturam adhibet; agros exercet; glebam subigit, vel terram; terram molli & subacto gremio fœcundam reddit; terram ferro subigit. V. *Agricultura.*

Colonia, æ, f. das Leben, Pflanz-Stadt. *Syn.* Populus ex urbe, aut regione aliò adductus, & translatus. *Epi.* Florida, fortis: Atque, imprimis firma, illustris, splendidissima, florens, florentissima, nova. *Usus.* Augere in coloniam conditionem, colonos. Deducere novas colonias. Luitare, reficere veteres colonias.

Colonus, i, m. Bauers Mann. *Syn.* Agricultor, agricola. *Epi.* Frugalissimus, modestissimus, optimus, parcissimus, colonis bonissimus, novus. *Usus.* Coloni & aratores populi Rom. Colonis agros assignare. Colonos deducere.

Color, oris, m. Farbe. *Syn.* Pigmentum. *Epi.* Albus, decorus, egregius, pristinus, servilis, suavis, succosissimus, sanguine diffusus. Colores clari, dispares, pauci. *Usus.* 1. Formæ dignitas corporis bonitate tuenda est. Color defluit, die Farbe schießt ab. 2. *Transl.* Urbanioris quidam color. Oratio quasi colore & fucco quodam ornatur. Orationis ornamenta & lumina eadem velut colores sunt, quibus oratio sedistinguit. 3. *Colorem a fumo*, die Farbe annehmen. Colorem ducit, trahit, combibit.

Coloro, as, avi, atum, are. färben, abfärben. *Syn.* Tingo, colorem induco, colore imbuo, inficio. *Usus.* Arcus è nubibus coloratus, ein Regenbogen. Oratio ipsa se colorat, & roborat.

Columba, æ, f. eine Taube. *Usus.* Plumæ versicolores columbis.

Columbinus, a, um. das von Tauben ist. *Usus.* Pullus columbinus.

Columella, f. kleine Säule. *Syn.* Parva columna. *Epi.* Eminens.

Columen, inis, n. Stütze, Pfeiler. *Syn.* Fulcrum, princeps. *Usus.* Columen reipublicæ, amicorum, familiæ.

Columna, æ, f. Säule. *Epi.* Aurea, excelsa, altior, exectata, nova, solida, summa. Columnæ æneæ, antiquæ, marmoratæ, rectæ, politæ. *Usus.* Columnæ rectæ & ad perpendiculum exactæ.

Columnarium, ii, n. die Steuer, so auf die Zahl der Säulen eines Hauses geschlagen wurde. *Syn.* Tributum quod in singulas Columnas domûm sustentantes exigebatur. *Usus.* Vide, ne columnarium debeamus. *Hinc præfecti seu exactores hujus tributi dicti sunt* Columnarii.

Colus, us, vel i, f. Spinn-Rocken. *Syn.* Baculli, ex quibus pensa trahuntur. *Usus.* Cum colo & lana.

Coma, æ, f. das Haar. *Syn.* Capillus, crines. *Epi.* Calamistrata, unguentis delibuta, unguento madens.

Comatus, a, um. das Haar hat. *Usus.* Gallia comata, comosa, cæsaries.

Combibo, is, bibi, bibitum, ere. trinken. *Syn.* Bibo, haurio. *Usus.* Infici debet his artibus puer, quas si combiberit, ad majora erit paratior. Colorem combibit lana, die Wolle nimmt die Farbe an.

Combibo, onis, m. Mitsäuffer. *Syn.* Comporor.

Comburo, is, ussi, ustum, ere. verbrennen. *Syn.* Uro, cremo, inflammo, incendo, exuro. *Phæd.* Domus combusta est, das Haus ist verbrannt. Domus repentino incendio deflagravit, conflagravit; igni abstumpta, concremata est; in cineres redacta, quæ deusta est; incendio deleta, confecta est; incendio hausta, consumpta est, redacta in cineres. Domus repentino incendio exarsit & ad cineres redut; in cineres redacta est. V. *Aceo, Concremo, Incendium, Incendo, Incrementa Usus.* Vivus combustus est; cadaver inflammatus ligno sepultum.

Come-

Comedo, is, edi, esum, re. essen. Syn. Edo, cibum capio, cibum sumo. *Phras. Comese sobrie*, ty mäßig. Tantum cibi potionisque adhibeatur, ut reficiantur vires, non opprimantur. Cibi potionisque desiderio naturali, non voluptate, modus finitur. Cibo famem depelle, non ventrem distendito. Fumandæ cibo vires, non onerandæ. Accumbe, cœna, epulare, vescere apparatè & oriparè, dum cibus adversus famem sit, non ad voluptatem inflammandam. V. *Abstinentia. Usus.* 1. Muscæ te comedent. 2. *Prosugo, rapio*, verschwenden, hinwegnehmen. Rem suam familiarem omnem comedit, devoravit. Ego te jacente tua bona comedam? Quis tuos nummos comedit? V. *Edo, cibum capio.*

Comes, itis, *g. c.* Reiß-Gefehrte. *Syn.* Sectator, assectator, a secla, socius, deductor. *Epi.* Charus atque jucundus, idoneus, importunus, mercenarius, nãrificus, non molestus. Comites extremi, nequissimi, vetules. *Usus.* Turbulenti comes atque socius honoris & calamitatis. Comitem se alicui præbere, adjungere. Comes furoris. Voluptatum extrema comes est saltatio.

Comessabundus, a, um. prassend. *Usus.* Temulento cum agmine comessabundus incessit. V. *Vorax.*

Comessatio, nis, f. Schlemmerey. *Syn.* Intempestivum convivium, præsertim nocturnum. *Usus.* Totus ille Antonianæ comessationis chorus. V. *Convivium, gula, bibo.*

Comessator, oris, m. Schlemmer. *Syn.* Intempestivis conviviis indulgens, abdominatus.

Comessor, aris, atus sum, ari. prassen, schlemmen. *Syn.* Intempestivis conviviis indulgeo. *Phras.* Intempestivis conviviis diuque pariter noctesque consumo; liberalius vino ciboque corpus onero; ventrem cibo potuque distento. Omnem mihi in cibo modum, omne judicium, omnem propemodum gula eripit; mihi vivere turbulentarium est. Quotidiana agito convivia. V. *Gula.*

Comes, etis, m. Comet. *Syn.* Stella crinita; crinita siderum flamma; ardentes cælo faces. *Adv.* Cometæ tremuli, magnarum calamitatum prænuncii. *Usus.* Cometæ magnarum calamitatum prænuncii.

Comicè, Comödiantisch. *Syn.* More comicõ. *Usus.* Tragica comicè tractat.

Comicus, i, m. der ein Comödien-Spiel schreibet. *Usus.* Comicus ex artificio comico spectatur.

Cominus, in der Nähe. *Syn.* Propius, de propinquo loco.)(*Eminus. Usus.* Cum hoste comminus pugnare. Comminus accedito.

Comis, e. höflich, leutselig. *Syn.* Humanus, suavis, commodus, facilis, benignus, comitate præditus, præcellens.)(*Inhumanus. Phras. Comis una & gravis*, er ist zugleich höflich und ernsthaft. Comitatem cum gravitate conjungit; gravitatem comitate condit; gravitati comitatem aspergit. *Usus.* Lælio quis comior, modestior, simplicior? Comis erga omnes. V. *Humanus, urbanus, consimenium.*

Comitas, tis, f. Höflichkeit. *Syn.* Facilitas, benignitas.)(*Severitas, gravitas. Epi.* Jucunda, multa, singularis, summa. *Usus.* Comitas affabilitasque sermonis maxime concibat animos hominum. In illo summa gravitas cum summa comitate conjungitur. V. *Comis, humanitas, facilis.*

Comitatus, ûs, m. Gesellschaft. *Syn.* Comitum multitudo, cœtus, numerus, chorus, caterva. *Epi.* Famulatus, improbissimus flagitiosissimusque, maximus ornatissimusque, muliebris & delicatus scitissimus puerorúmque, multus magnusque, optimus beatissimusque, pulcherrimus, regius, turpissimus. *Phras. Comitatum habet amplum*, er hat eine große Gesellschaft mit sich. Ingens circumfusa turba ejus lateri est; comitatu septus, validus, stipatus, ingenti est; ingenti clientum coronâ cinctus est; septus corona militum est; multitudo eum deducunt; affectantur; multi se comites adjungunt; lateri adhærent. V. *Comitor. Usus.* Legatus cum magno comitatu ingrediebatur. Regem cum toto comitatu hospitiõ recepit.

Comiter, höflich. *Syn.* Humaniter, humane, benigne. *Usus.* Salutare benigne, comiter appellare singulos.

Comitia, orum, n. Land-Tag. *Syn.* Conventus populi, communne consilium omnium ordinum ad creandos magistratus, ferendas leges & alia cum populo agenda. *Usus.* Consul edicit comitia, habet, gerit, obit; differuntur, extrahuntur comitia; sæpe largitione inquinantur, corrumpuntur.

Comitialis, e. zu dem Land-Tag gehörig. *Syn.* Ad comitia pertinens. *Usus.* 1. Mensis, dies comitialis. 2. Morbus comitialis, hinfallende Krankheit.

Comitium, ii, n. der Ort, da man Land-Tag hält. *Syn.* Locus, in quo comitia habentur. *Usus.* Comitium armatis obsidere.

Comitor, aris, atus sum, ari. begleiten. *Syn.* Assector, sector, deduco. *Phras.* 1. *Incerta sortuna*

fortunæ te comitaber, ich werde dich in Glück und Unglück begleiten. Me tibi comitem adjungam, præbeo; in omni fortuna tua comes ero; hærebo tibi; hærebo latui tuo; tibi affixus ero; à te, à latere tuo non discedam, non divellar. Semper, nusquam non, in omni tempore ac loco adhuc tecum ero; nunquam abs te separar; non digredar; non recedam a te; nullæ me res abs te avellet, amovebit, separabit, disjunget, dejunget, abjunget. a *Hanc is causa mecum comitatus est*, er hat mich Ehren halber nach Haus begleitet. Romam deduxit; comitem se mihi dedit; comitatu suo me honestavit; meos fautores, affectatores meos fuit; comitatibus ac favore me domum prosecutus est. V. *Sequor, Sectator, comitor.*

Commaculo, as, avi, atum, are. beflecken. Syn. Macto, turpifico, fœdo. *Usus.* Amicum avaritia se commaculare. V. *Macula, Labes.*

Commeatus, ûs, m. sicher Geleit, Proviant. Syn. Cibaria ad alendam multitudinem aptum. *Epi.* Publicus & privatus. *Usus.* 1. Arcæ, loci annonam & commeatum parient, mittent, subvenient, devehent, præbebunt, suppeditabunt; commeatus copiam subministrabunt. Commeatum recipimus, commeatu abundamus, nisi hoste commeatu nos prohibeat; commeatus interceptus, interceptus; à commeatu intercludat. V. *Annona. 2. Tempestivitas eundi, redeundi, navigandi præscripta.* Commeatum dare, ihm Proviant, und freyen Paß geben, nehmen. Alicui commeatum non dare.

Commendior, aris, atus sum, ari, sleißig befehlen. Syn. Mando, verto. V. *Colligo, mando.*

Commemini, minisse. eingedenk seyn. Syn. Memini.

Commemorabilis, e, Meldens-werth. Syn. Memorabilis. *Usus.* Vir commemorabili probitate ac virtute præditus. V. *Memorabilis.*

Commemoratio, nis, f. Erzehlung. Syn. Memoria, recordatio. *Epi.* Affectus, industria, multa, necessaria, splendidior, inservacanea. *Usus.* Me commemoratio patrii ad spem immortalitatis rapit. Totus eit in commemoratione tuæ virtutis. V. *Memoria.*

Commemoro, as, avi, atum, are. erzehlen. Syn. Memoro, dico, narro, refero, recito, alicujus rei memoriam usurpo, crebris usurpo sermonibus, laudo. *Adv.* Breviter, crebrerime, libentius laudes, planius, vere. *Usus.* Commemorare breviter. Quod tota die egerim, vesperi commemoro. Omnes de virtute tua commemorant. De te omnium celebratione commemoratum est. V. *Memoro, narro.*

Commendatio, nis, f. ein Befehl, Lob. *Epi.* Accurata, communis hominum, & inter homines, naturalis, diligens, diligentissima, dulcissima, gravissima, magna hoc tempore, major, non modo humana, sed etiam divina, obscura & incerta, perpetua, singularis, non vulgaris. *Usus.* 1. Hæc, ut meam commendationem a profanis fiat sententia. 2. *Laus, celebratio, approbatio*, Lob, Gutheißung. Magna est in vulgus opinio de te, magna commendatio. Liber iste commendatione non eget. Per se cognitus est nullâ commendatione majorum. Eo factior: magnam sibi commendationem comparavit. V. *Laus, commendo.*

Commendatitius, a, um, zur Förderniß dienlich. *Usus.* Literæ commendatitiæ.

Commendatrix, icis, f. die da lobet. *Usus.* Lex est omnium virtutum commendatrix virtutum.

Commendo, as, avi, atum, are. anbefehlen. Syn. Fidei alicujus committo; in alicujus fide & religione repono; fidei alicujus trado; in fidem alicujus trado, alicujus fidei mando; perfugio in fidem alicujus; alicujus virtuti, fidei, felicitati confido; a cui in fidem & custodiam commendo, a cujus tutelæ sum eo; in tutelam trado; in alicujus fide repono, colloco. *Phras.* 1. *Commendo tibi hanc maxime*, ich will dir diesen aufs beste anbefohlen haben. Sic tibi eum commendo, ut majore curâ, studio, solicitudine animi commendare non possim. Commendo tibi eum non vulgariter, sed ita prorsus, ut quos diligentissime, valdeque ex animo solco. Eum tibi commendo curâ commendationis, quæ possit esse maxima. Sic tibi eum commendo, ut neque majore studio quenquam, neque justioribus de causis commendare possim. Maximopere, ut meâ & tuâ dignum amicum, tibi commendo. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac cujusmodicumque commendatione, quam maximas, quam plurimum; quam sapientissime gratias agat. Si me tanti facis, quanti & ipse æstimat, & ego sentio, cures, quam primum intelligam, hanc meam commendationem tantum dignitatis attulisse, quantum & ipse sperarit, nec ego dubitarim. Gratissima mihi feceris, si huic commendationi meæ tantum tribueris,

bueris, quantum cui tribuisti plurimum; si eum, quibuscunque rebus honeste, ac pro tua dignitate poteris, juveris atque ornaveris. Cura, quæso, ut is intelligat, hanc meam commendationem maximo sibi apud te adjumento fuisse. Hanc commendationem, quam his litteris consignari volui, scito, esse omnium gravissimam. Eum si tibi commendo verbis iis, quibus, cum diligentissime agimus, uti solemus, vix tamen studio meo satisfecisse mihi videor. Quanti apud te sum, tantum valere apud te commendationem meam, effice, ut intelligam. Genere commendationis nuncupato, planeque quod sit ex intimo depromptum animo, usum me putato. Si ulla mea apud te commendatio valuit, hæc ut valeat, rogo. Velim, tibi persuadeas, nihil me majori studio à te petere, nihil mihi gratius facere te posse, quam si omnibus tuis opibus, omni studio eum juveris. Velim, eum omnibus tuis officiis, atque omni liberalitate tueare. Velim, eum quam liberalissime complectare. Velim, eum quàm honorificentissime pro tuâ humanitate, & quam liberalissime tractes. Peto à te majorem in modum, vel tuæ humanitatis; vel meâ causâ, ut eum autoritate tuâ, quæ plurimum valet, conservatum velis. Ita à te peto, ut majori studio, magisque ex animo petere non possim, ut omne genus liberalitatis, quod & ab humanitate, & potestate tua proficisci poterit, non modo re, sed etiam verbis, vultu denique ipsô exprimas. Peto à te majorem in modum, ut ei omnibus in rebus, quantum tua dignitas fidesque patietur, commodes. Majorum in modum à te peto, ut cùm omnes meos, æque ac tuos observare pro nostra necessitudine debeas, hunc inprimis ita in fidem tuam recipias, ut ipse intelligat, nullam rem sibi majori usui, aut ornamento, quàm meam commendationem esse potuisse. Vehementer mihi gratum erit, si eum humanitate tuâ, quæ est singularis, complexus fueris. Eum, si me diligis, eo numero cura ut habeas, quo me ipsum; commendo eum tibi de meliore nota. 2. *Commendatus me tibi audum*, ich hab mich längst dir anbefohlen. In fidem tuam me dudum contuli; me tibi commisi, & tuæ tradidi fidei; in tutelam & patrocinium tuum me dudum contuli; me, resque meas tuæ fidei dudum permisi, mandavi; tuæ me tutelæ dudum commendavi & subjeci. Totum hominem tibi traditum de manu, ut aiunt, in manum habes, tu modo fac tuearis, ut tua fides postulabit; habes hominem mandatum fidei tuæ ac in tutelam traditum. Dudum me tuæ fidei credidi. 3. *Commendare negotium DEO in precibus*, ich werde diese Sache GOtt im Gebet anbefehlen. De ea re consulam per preces DEUM. Divinæ mentis consilium precibus explorabo. Negotii successum à DEO suppliciter exorabo. Ad explicandas ejus rei difficultates divinum præsidium implorabo. Cœleste numen in spem felicis successus deprecabor. *Usus.* 1. Filos suos dis immortalibus; tutelæ populi Romani commendavit. Salutem suam, rem familiarem fidei alicujus tradere, & commendare. Religiones, & sacra sacerdotibus commendantur. 2. *Laudo, comprobo, laudando extollo, & confirmo*, loben, anschnlich machen. Eloquentiam vocis suavitas commendat. Cura formam commendat. Nihil cum præter simulatam tristitiam commendat. 3. *Mando.* Aliquid litterarum monumentis, memoriæ; nomen suum & famam immortalitati; se fugæ commendare. V. *Committo.*

Commentariolum, i, n. klein Register oder Auszug. *Syn.* Libellus.

Commentarium, ii, n. *vel* Commentarii, orum, m. Verzeichniß-Buch. *Syn.* Liber ad subsidium memoriæ comparatus, in quo rerum & negotiorum capita notantur. *Epi.* Paullo plenius, plurima. *Usus.* Referre aliquid in commentarium suum. *Vulg. Registrare.* Cæsar scripsit, confecit commentarios rerum suarum. Rerum urbanarum, Pontificum commentarii.

Commentatio, nis, f. das Schreiben über ein Buch, Betrachtung. *Syn.* Meditatio, cogitatio. *Epi.* Domestica, multa, plurima. *Usus.* Accuratæ & meditatæ commendationes multi sudoris sunt. Tantum potest exercitatio, meditatio, consuetudo. Commentationibus quotidianis se exercet. In commentationibus multum operæ ponit. Orator locos suos multa commentatione paratos habeat, oportet, & expeditos. V. *Meditor, cogito, considero, cogitatio.*

Commentitius, a, um. erdichtet. *Syn.* Fictus.)(*verus. Usus.* Novum, commentitium, & futile crimen.

Commentor, aris, atus sum, ari. erfinden, gedenken. *Syn.* Meditor, cogito, considero, mecum conficio; *item:* commentariis illustro, explano, explico, expono locum scriptoris. *Usus.* 1. Aliquid secum de re aliqua meditatur & commentatur. Orationem commentari, *componere.* 2. *Disputo*, di putiren. Com-

men-

rendi inter se, & disputandi causa convenire. Cum literatis omnibus quotidie commentatur. V. *Meditor, Cogito, Mens.*

Commentum, i, n. Erdichtung. *Syn.* Res ficta, excogitatio, inventio. *Usus.* Opinionum commenta delet dies, erdichtete Meinungen haben keinen Bestand. Commenta sua & scripta memorabat.

Commeo, as, avi, atum, are. etwa hinreisen. *Syn.* Venio, redeo, coëo. *Adv.* Vicissim, retro, undique. *Usus.* Crebro illius literæ ad nos commeant. Tabellarius, navis ad insulas commeat. Animus per omnem rerum naturam commeat.

Commercium, ii, n. Gewerb. *Syn.* Usus, familiaritas, consuetudo. *Usus.* Voluptas nullum habet cum virtute commercium. Mihi cum illo nullius rei commercium est, ich habe mit ihm nichts zu thun. Nullus mihi cum illo est commercium, ne summa quidem societate mihi conjungitur. V. *Mereor.*

Commereo, es, ui, itum, ere. verdienen. *Syn.* Mereor. *Usus.* Quid de me commeruit? V. *Mereor.*

Commetior, iris, mensus sum, iri. messen. *Syn.* Metior. *Usus.* Oportet tempus cum negotio commetiri. V. *Metior.*

Commigro, as, avi, atum, are. etwo hinziehen zu wohnen. Migro, domicilium muto, eo, redeo. *Usus.* In alium domum commigrat. V. *Migro.*

Commilito, onis, m. Spieß-Gesell. *Syn.* In bello socius. *Usus.* Cæsar milites suos commilitones appellabat.

Commination, f. Drohung. *Syn.* Minatio. *Usus.* Ne communationibus quidem moveor. V. *Minor.*

Comminiscor, eris, mentus sum, nisci. erdenken. *Syn.* Fingo, excogito. *Usus.* Ne putes eum tantum scelus commentum. V. *Excogito, fingo, commentor.*

Comminuo, is, ui, utum, ere. vermindern, zerbrechen. *Syn.* Minuo, frango, deturbo, affligo, dissipo. *Usus.* Hostem comminuere, den Feind schwächen. Spiritus alicujus, arrogantiam, audaciam frangere & comminuere. Opes luxu; vires ingenii desidia; rem familiarem convivando communuit, pessundedit.

Commiscco, es, scui, mixtum, *vel* mistum, ere. vermischen. *Syn.* Misceo, permisceo. *Usus.* Nunquam sapientia cum temeritate commiscetur. Animum meum cum tuo commiscui, *vulg. unanimes sumus*, wir seyn ein Herz, eine Seele mit einander. Consilium meum cum tuo; res meas cum tuis commiscui. V. *Misceo.*

Commiseratio, nis, f. Mitleiden. *Syn.* Miseratio, misericordia. *Usus.* Commiserationem brevem esse oportet. V. *Miseratio, commiseror.*

Commiseror, aris, atus sum, ari. Mitleiden haben. *Syn.* Misereor, miseratione afficior, miserationem verbis, gestu exprimo. *Vulgo*, Condoleo. *Phæd.* Commiserer fortunam tuam, ich bedaure dein Unglück. Casu tuo vehementer commoveor; doleo vicem tuam; in tanto dolore tuo, propè pari modo afficior; casum tuum vehementer miseror; doloris ejus, quite excruciat, particeps sum tecum; vicem tuam propè æquè doleo, actu. Animadorem propè eundem adhibeo; societas pœnè æqualis mihi tecum est. Dolorem, quem ex tuo casu cepi, declarare verbis non possum; ad aspectum casus tui lacrymas tenere non possum; multa eorum moveri, commoveri, capi me timui; ad misericordiam fleti, adduci me timui; casus ille tuus mentem meam miseratione permovit; percussit animum meum vehementer fortunæ tuæ iniquitas. Miseret me tui; tua casu vehementer doleo; commiseratione tangor afflictæ fortunæ tuæ; dolorem ex acerbitate casus tui capio gravissimum; modestè graviterque tuo casum tuum; excruciat me; tangit mentem meam propter naturæ cognationem atque consensum ærumnæ tuæ; tuâ non minus, ac meâ calamitate angor, crucior, affligor, vexor; solicitor infelici hôc fatô, dolorem acerbissimum haurio; dolso dolore tuô, angoribus angor, infortunio tuo non tu magis, ac ego miser sum; par utriusque, communis, idem utriusque in tuo infortunio dolor est; tua me torquent infortunia; tuis uror malis; tuæ me miserum miserrimum faciunt; dolor meus ex tuo dolore pendet; est mihi acerbus inprimis tristissimus casus tuus; socius ærumnarum tuarum sum, particeps mœrorum tui. V. *Doleo, miseror.* *Usus.* Num conqueri & commiserari non licet?

Commissum, i, n. eine begangene That. *Syn.* Factum, facinus, delictum. *Epi.* Audacius, sacrum. *Usus.* Enunciare commissa, prodere conscios. Audax commissum & facinus.

Commissio, nis, f. Zweyer, oder mehrer Zusammenlassung. *Syn.* Exhibitio plurium inter se concertantium. *Usus.* Commissio ludorum.

Commissura, æ, f. Zusammenfügung. *Syn.* Junctura. *Epi.* Aptæ ad stabilitatem, & artus firmandis accommodatæ, mirabiles, molles digitorum. *Usus.* Ossium ac digitorum commissuræ.

Committo, is, misi, missum, etc. begehen, zusammen thun, übergeben. *Syn.* Admitto, patro, perpetro, pecco; *item*: jungo, concredo, conjungo. *Phras.* 1. *Committere nefas, facinus*, er hat ein grosses Laster begangen. Magnum admisit in se facinus; magnum in se scelus concepit; sequus admisit aliquid; immane scelere se strinxit, adstrinxit; summum dedecus, nefarium scelus admisit; detestabile facinus suscepit; nefandâ se culpâ devinxit; immane flagitium conscivit. V. *Pecco, peccatum.* 2. *Committo tibi hoc negotium*, ich überlasse dir die Sorge, dieses Geschäfft auszuführen. Id tibi negotii do; fidei tuæ eam rem concredo; curæ tuæ id negotii credo; legare tibi hoc negotium constituì; rerum omnium in eo negotio curam tibi demando, credo; tuæ fidei ac potestati, hoc quidquid est negotii, commendo; omnem tibi rem ac causam tuæ prudentiæ tractandam trado, relinquo, transcribo; ejus rei gerendæ provinciam tibi, vel ad te delego. 3. *Quod tibi commisi, diligenter exequere*, was ich dir anbefohlen, das verrichte fleissig. Quod tibi munus imposui, quæ mandata dedi; quod negotium dedi, quod tibi mandavi; mandatam honorificentiam velut; quod fidei tuæ, prudentiæ que permisi; quam tibi mandavi provinciam, diligenter exerce, confice. *Usus.* 1. Ingens flagitium, scelus, facinus; multam Dios, multa in leges commisit. 2. *Pecunia, prædo*, zulassen. Non committam, ut, etc. desim consiliis. Committendum non putavi, quin &c. 3. *Mando, credo, trado, do*, sich bergeben. Sententiæ, fortunæ, discrimini, fidei alterius; in aciem, in discrimen committere. Hyemi se, & fluctibus committere. Aliquid litteris, alicui negotium committere. 4. *Facio, meo*, halten, eingehen. Prælium committere cum hoste. 5. *Fisco*, als verfallen einziehen. Hereditas templo Veneris commissa. Bona commissa, *æstimata redimita*; muleta com-

missa. 6. *Jungo*, zusammen fügen. Duas inter se tabulas committere. Manus committere. 7. *Committere unum adversus alterum*, einen wider den andern aufhetzen. Unum cum altero committere; duos inter se committere.

Commode, füglich. *Syn.* Benè, rectè, commodum. *Contrarie. Phras.* Scribe, si commodè potes; quod commodo tuo fiat; ex opportunitate; ex utriusque commodo scribes; cum erit commodum; cum se dabit, offeret sui opportunitas, commoditas; cum tempus, ratioque postulabit.

Commoditas, tis, f. Gelegenheit, Gemächlichkeit. *Syn.* Opportunitas; utilitas. *Epi.* Idonea ad aliquid faciendum, imitatrix pravitatis, magna. Commoditates externæ, interæ, primæ, & maximæ, unicæ. *Usus.* Annona plurimas habet, continet commoditates. Ad vitæ commoditatem, & jucunditatem plurimum faciunt. Commoditatis omnes arcu es tendo, ich weis alle und jede Gelegenheit. V. *Opportunitas.*

Commodo, as, avi, atum, are. einem einen Dienst thun. *Syn.* Accommodo, utendum do, *item*: gratificor, prolum. *Usus.* 1. Ædes alicui, aurem, aurum commodare. Hæc a virtute donata, cætera à fortuna commodata videntur. 2. *Aliquem juvo, intervio, benignè facio, commodo sum.* Tibi ego omnibus in rebus libentissimè commodato. V. *Opitulor, gratificor, auxilium, adjumentum.*

Commodum, zu rechter Zeit. *Syn.* Opportunè, intempore. *Usus.* Commodum in urbe eram, ich war gleich dazumahl in der Stadt. Commodum ad me venit.

Commodum, i, n. Nutz. Utilitas, bonum, emolumentum. *Epi.* Commune, magnum, majus, maximum, non mediocre, privatum, singulorum. Commoda communia, domestica, externa, majora, in summa, multa, non pauca, prava, aut mediocria, plurima, provincialia, aut urbana, publica, tanta, terrena. *Phras.* 1. *Suum tantum commodum quærit*, er suchet nur seinen Nutzen. Omnia ad suum tantum utilitatem refert; utilitatem suam omnibus in rebus spectat, sequitur; rebus cunctis antefert; rerum omnium antiquissimum habet; primam ducit; omnes articulos commodorum suæ caput; nullius rei, præterquam com-

ommodi sui rationem habet, ducit; so ubique obsequitur animo; sibi tantum consulit commodis; id unum spectat, unde multa in se congruant commoda; quid è re sit; quid in rem suam faciat; quid rebus suis expediat; quid sibi emolumento sit; omnia sua causa facit; commodi sui, ac privatarum rationum impendio studiosus est; commodis suis servit unicè. 2. *Commoda sua ubique imperat*, er verhindert um sern Nutzen aller Orten. Commoda nostra oppugnat, labefactat ubique; commodis nostris obstat, officit, adversatur ubique. 3. *Ea res magna illi commoda comparavit*, Diese Sache hat ihm einen grossen Nutzen verschaft. Multas illi utilitates importavit, multa creavit commoda; multis eum commodis auxit, locupletavit; multa commoda attulit; ejus commodis egregiè servivit, consuluit; ex ea re non pauca illi commoda orta sunt; non pauca ille commoda cepit, adeptus est; ex ea re multa illi commoda fluxerunt, manaverunt; ea res multis eum commodis affecit. Ex ea re fructum tulit, messuit, cepit non contemnendum; emolumenta collegit, percepit, reportavit nec levia, nec pauca. Ea res non parva fuit emolumento. V. *Utilitas*. *Usus*. Commodis frui. Alienis servire commodis. Quod commodo reipublicæ fiat.

Commodus, a, um. nützlich. *Syn.* Opportunus, utilis.)(*incommodus*. *Usus*. 1. Commodior via; tempus commodius. Res nostræ satis sunt commodæ. 2. *Facilis*, leutseelig. Homo commodis moribus. Catone nemo commodior, comitior, moderatior fuit.

Commonefacio, is, feci, factum, ere. mahnen. *Syn.* Commoneo, admoneo. *Usus*. Aliquem etiam atque etiam de re commonefacere. V. *Moneo*.

Commoneo, es, ui, itum, ere. warnen. *Syn.* Admoneo. V. *Moneo*.

Commonitio, nis, f. Ermahnung. *Syn.* Admonitio.

Commonstro, as, avi, atum, are. zeigen. *Syn.* Indico, ostendo. *Usus*. Viam commonstrare, alicui ad fontes intendere. V. *Ostendo*.

Commoratio, nis, f. Verweilung. *Syn.* Mora. *Usus*. illa vitæ assiduas diuturnas commorationes sit, non diversoria. V. *Mora*.

Commoror, aris, atus sum, ari. sich säumen, verweilen. *Syn.* Maneo, subsisto, consisto. *Usus*. 1. Diem unum, triduum apud te commorabor. Ad oppidum commorabor diutius. Versare rem eandem, hærere & commorari in eadem sententia. 2. *Moror*, aufhalten. Commorari aliquem. V. *Moror*.

Commotio, nis, f. Bewegung. *Syn.* Motio, motus, perturbatio. *Epi.* Suaves, contrariæ, viciosæ. *Usus*. Temperantia moderatrix omnium commotionum. V. *Motio*.

Commotiuncula, æ, f. kleine Bewegung. *Syn.* Febricula. *Usus*. Tuis commotiunculis valdè afficior.

Commotus, a, um. bewegt. *Syn.* Perturbatus, affectus. *Usus*. Homo commotior paulo stomachari primum cepit. Libidine, aut irâ commotus.

Commoveo, es, vi, motum, ere. bewegen. *Syn.* Moveo, perturbo, afficio, excito, concito, commuto, invito. *Adv.* Acerrimè sensus, aliquantum, facilius conquestione, graviter, gravius rebus, incredibiliter, leviter, maximè auctoritate, maximè voce, magnopere, mediocriter, non minimè, parumper mentes, prorsus rectè ac meritò, sanè, sanè quàm, similiter atque, tantulum, temere se aliunde, valdè, valde commendatione, vehementer amorem multitudinis; vehementer animum; vehementer litteris, vehementer oratione, vehementer miseriâ. *Usus*. 1. Eâ re tumultum maximum ac tantum non bellum, odium certè, iram, invidiam, suspiciones commovit, excitavit. Miseriis alienis & querelis facilè animô commoveor. Ea res bilem aliis, aliis misericordiam commovit; certè multorum studia; expectationem magnam concitavit. 2. *Locum muto, proficiscor*, hinweg gehen. Ne te inde commoveas. V. *Moveo, causa*.

Communicatio, onis, f. Unterredung. *Epi.* Suavissima sermonis, summa cum aliquo, intermissa. *Usus*. Suavissima mihi tecum est sermonis, utilitatum, studiorum communicatio, societas & conjunctio. V. *Societas*.

Communico, as, avi, atum, are. mittheilen. *Syn.* Confero, credo, refero, participo. *Adv.* Audacter cum aliquo, benignissimè futura cum, coram; inter se, unà familiarissimè. *Phras.* 1. *Consilia tua mecum communica*, mache mir zu wissen was du gesinnet seyst. Confer mecum tua consilia; participem me consiliorum tuorum facito, consilia tua

ad me defer; me expertem consiliorum tuorum amicum habe fidissimum. Fac me certiorem de consiliis tuis; fac, ut de rebus consiliisque tuis cognoscam, intelligam; ima, mea rerum quarum, cogitat onumque tuarum ostende aliquam, quis animus, quis sensus sit, quæ tua consilia me edocet. *Præda tecum communicabo*, ich werde dir von dem Raub mittheilen. Prædæ mecum particeps eris; partem capies prædæ; communis erit inter nos præda; non mihi magis, quam tibi; non minus tibi, ac mihi; tibi pariter, ac mihi; æque utriusque nostrum hæc præda erit. Utemur communi jure, æquo jure, pari potestate hostium spoliis; juris tibi tantum, quantum ipsi mihi, erit in prædam; prædam mecum communem habebis; in partem te spoliorum vocabo; ut periculi ita prædæ nobis communio erit; in communionem prædæ venias; in commune conferam, quidquid est prædæ; promiscuus nobis erit prædæ usus. V. *Particeps*, *Participo*. *Usus*, 1. Multa familiarissimè inter se communicare. Utinam mihi homo sit, quicum omnia mea communicem. 2. *Partior*, *impertior*, *divido*, mit einem theilen. Cum amicis res adversas, commoda, gloriam, honores, laudem, pericula communices. V. *Communis*, *communio*.

Communio, nis, f. Gemeinschaft. *Syn.* Communitas, consociatio. *Usus*. Literarum, vocum, conjugiorum, legum, juris, linguarum communione junguntur homines. Ego fortunas meas in communionem temporum tuorum contuli. V. *Communitas*, *societas*.

Communio Sacra, Genieſſung des allerheiligſten Leibes Chriſti. *Phras.* 1. *Sacram communionem dare*, die Heil. Communion reichen. Cœleſte convivium populo præbere; divina dape pascere; cœlestis epulum impertire; mensæ divinæ convivam aliquem adhibere; reficere cœlesti epulo, sacrosancto Christi corpore pascere; ad mensæ divinæ communionem admittere. 2. *Sacram communionem accipere*, die Heil. Communion empfangen. Sacrosancto Christi corpore; divino epulo vesci, pasci; epulo cœlesti accumbere; cœlesti dape reficiri; cœlesti pane se pascere & communire; cœlesti mensæ accumbere; cœlestium epulis reficiri; Christi corpus sustinere; ad divina mysteria accedere; cœlestis agni epulis, divino pane recreari; cœlestis epuli, sacræ mensæ convivam esse. V. *Eucharistia*. 3. *Communio generalis*, General-Communion. Cœtus populi ad cœleſte epulum celebrandum. Divinum epulum frequenti populo divisum. Conventus populi ad participandum sacrosanctum Christi corpus. Sacrum convivium frequenti populo datum.

Communio, is, ivi, itum, ire. Befeſtigen. *Syn.* Munio. *Usus*. Jus parum communitum. Auctoritas aliæ communita. V. *Munio*.

Communitio, nis, f. Befeſtigung. *Usus*. Aditus ad causam, & communitio.

Communis, e. gemein. R. à κοινόμενος. *Syn.* Conjunctus. *Phras.* 1. *Amicorum omnia sunt communia*, gute Freunde haben alle das Ihrige ins gemein. Omnia sunt amicis cum necessariis suis consociata; sortem suam cum amicorum felicitate miscent. Honorum ac commodorum communio quædam inter amicos est; ut vitæ, ita fortunæ quædam communitas, societas, consociatio est; amici omnia communiter possident. 2. *Commune hoc vitium est*, das iſt ein gemeines Laſter. Hoc vitium omnium animos occupat ac tenet, latissime patet hoc vitium; in omnium animos irrepsit; ubique gentium viget; regnat, dominatur; nusquam non est hoc vitium; infecti sunt omnes hoc vitio, & irretiti; orbem terrarum est complexum hoc vitium, pauci sunt hoc vitio intacti, hujus viti expertes; à paucis abest hoc vitium; in plerorumque mortalium animos insedit, ac inveteravit hoc vitium; quem mihi dabit s hujus viti contagione non aspersum? 3. *Commune hoc malum erit omnibus*, dieſes Uebel wird über alle kommen. Omnibus hoc impendet malum, omnibus minatur; miserrimè cum omnibus atque infeliciter agetur; expers malorum nemo erit; vexabit omnes eadem calamitas; pari omnes calamitate prementur; omnes manet, omnibus immittet ea calamitas, communis eadem, par, consimilis erit omnium fortuna. Miseriis his nemo vacabit; urgebit omnes pertinax malum; vis ea malorum ac tempestas, communis erit omnium. Nemo non communi hoc incendio deflagrabit. 4. *Communia sunt & vulgaria, quæ affers*, was du erzehleſt, iſt ſchon was gemeines. Omnia posita sunt ante oculos; collocata in usu quotidiano; in congressione hominum, atque in foro decantata; ista posita sunt ante pedes; sita ante oculos; in medio sita; obsoleta, de medio sumpta; audita, pervulgata, percelebrata & contrita sermonibus, quæ affers; pervagata res est, in proclivo posita, quam affers. *Usus*. Erat hoc studium communi toti Græciæ.

Scelera tibi cum illo communia sunt. Dolorum & laudem tecum mihi communem esse vult. V. *Particeps*. 2. *Vulgatus, contritus, pervulgatus, semper sumptus, late patens*, gemeinsam bekannt. Communis vita, & vulgaris hominum consuetudo. Communis omnium sensus, pervulgata opinio. Præcepta communia & contrita. De communibus & pervulgatis rebus loqui. V. *Consuetudo communis, opinio communis.*

Commune, is, n. gemein Wesen. *Syn.* Respublica, civitas, universitas, collegium. *Usus.* Commune Siciliæ vexatum est acriter. Ex nostro aliquid in commune contulimus.

Communitas, tis, f. Gemeinschafft. *Syn.* Communio, societas. *Epi.* Ap a naturæ, civilis, humana, immanis, magna, naturalis. *Usus.* Quæ nobis cum isto gladiatore conditionis communitas esse potest? Homines ad societatem communitatemque humanæ vitæ nascuntur. Naturâ ad civilem communitatem conjuncti ac consociati sumus. A communitate disjuncti videbimur.

Communiter, gemeinsam. *Syn.* Promiscue. *Epi.* Propriè, separatim. *Usus.* Res cum aliis communiter gestæ; communiter alios tibi Arpinates commendavi, nunc peculiariter Cajum. Aliquid cum alio communiter possidere. Communiter inter nos consulemus, wir werden uns mit einander berath schlagen. V. *Simul. Communiter hoc fit, vulgare est*, es geschicht gemeiniglich. *Latine*: Plerumque fit, consuevit fieri. V. *Fere.*

Commurmuror, aris, atus sum, ari. zusammen brummen. *Usus.* Nescio quid secum commurmuratus est.

Commutabilis, e. wanckelbar. *Syn.* Mutabilis, inconstans. *Usus.* Assentatoris animus varius, commutabilis, multiplex. V. *Varius.*

Commutatio, nis, f. Aenderung. *Syn.* Mutatio, conversio, vicissitudo. *Epi.* Misera, varia. Commutationes annuæ, aptæ ad maturitatem frugum, & ad temperationem, civiles. *Usus.* Brevi tempore magna fit morum voluntatumque commutatio.

Commuto, as, avi, atum, are. verändern. *Syn.* Muto, converto, commutationem affero. *Usus.* Malim hoc nihil esse, si Rempublicam pecuniâ, jura omnia cum quæstu, leve compendium laude maxima commutarent? Vitam morte commutavit. Commutavit se cum eo. Fabulam, sententiam, orationem commutare. V. *Muto.*

Como, is, compsi, comptum, ere. zieren. *Syn.* Orno, compono. *Usus.* Mulieres dum comuntur, annus est. V. Orno.

Comœdia, æ, f. Schau-Spiel. *Syn.* Fabula, comicorum ars. *Epi.* Antiqua, vetus. *Usus.* Quo genere jocandi elegantè, urbanè, ingeniosè, facetè Plautus & antiqua comœdia referta est.

Comœdus, i, m. Comödiant. *Usus.* Sæpè comœdum in Tragœdus placére vidimus.

Compactio, nis, f. wohlgesetzte Ordnung, feste Zusammenfügung. *Syn.* Coagmentatio. *Usus.* Compactione membrorum valida.

Compactò, mit Fleiß, abgeredter Weise. *Syn.* Consulto, ex composito. *Usus.* Non committendum, ut compactò prodeamur.

Compactus, a, um. wohl zusammen gemacht. *Syn.* Coagmentatus, compositus, vinctus.

Compages, is, f. Hafft. *Syn.* Commissura, vincula. *Usus.* Dum sumus in compagibus corporis.

Compar, aris, g. o. gleich. *Syn.* Par.

Comparabilis, e. das zu vergleichen ist. *Syn.* Quod habet comparationem. *Affinitas. Usus.* Comparabile est, quod in diversis rebus similem aliquam rationem continet.

Comparatè, in Vergleich, mit Vergleichung. *Syn.* Cum comparatione. *Vulg. Comparative, relative, respective. Usus.* Cum quæritur, quid res sit, quæritur aut simpliciter, aut comparatè.

Comparatio, nis, f. Vergleichung. *Syn.* Collatio, contentio, similitudo, compensatio. *Epi.* Æqualis, brevis, facilis, necessaria, utilis. *Usus.* 1. Duorum inter se bonorum comparationem facere. Dupliceem lætitiam percepi in comparatione difficilem, utra major esset. Si contentio quædam & comparatio fiat. 2. *Apparatus, præparatio, cautio*, Zubereitung, Zurüstung. Totum tempus in comparatione novi belli posuit. Nihil de mea comparatione dimanat. Comparationem criminis adornare, invenire. V. *Comparo.*

Comparativus, a, um. damit man etwas vergleichet. *Usus.* Oportebit ipsam illam comparativam judicationem exponere.

Compareo, es, ui, ere. erſcheinen. *Syn.* Video, adſum, palam ſum. *Vulg. Siſto me. Phraſ. Coram Prætore comparuit*, er iſt vor dem Gericht erſchienen. Prætoris vultum audacter ſubiit & vadimonium obivit; dicta die, conſtitutam diem in judicium venit, prætori copiam ſui fecit; oſtendere atque offerre os ſuum judicibus nihil dubitavit, die dictâ in conſpectum prætoris prodiit; in conſpectum ſe dedit; in conſpectu judicum fuit; in jus abiit. *Uſus.* 1. Comparére in illa multitudine bonorum. Pompejus nuſquam comparet, iſt nirgendt zu finden. 2. *Appareo*, ſcheinen. Ita à fortuna deformata, ut tamen à natura inchoata comparent. V. *Appareo.*

Comparo, as, avi, atum, are. bereiten, verſchaffen, verſchaffen. *Syn.* Paro, præparo. *item*: acquiro; confero. *Adv.* Copiose paratum, diligenter ac cumulate argumentis, diligenter ex copiâ, diligentiſſime ducem, honeſtiſſimum ad, improbiſſimè quæſtum, prædam, in perpetuum præſidium, inique aliquem cum aliquo, inſcite, largè, paſtum, occultè milites, magnificè convivium, magnopere, ſtudioſe tabulas pictas, ſtudioſius ſupellectilem. *Phraſ. Nemo tibi comparari poteſt*, es iſt dir keiner zu vergleichen. Nemo ſe tibi ullâ arte contulerit, nemo in contentionem adduci, venire tecum poteſt; tecum conferri nemo poteſt, contendere tecum nemo poteſt. Quæ contentio, comparatio te inter & alios eſſe poteſt? quis par eſſe tibi poteſt? quis præſtantem illam tuam indolem, quis doctrinæ ſtudia moreſque adæquare poſſit? quis aſpirare ad pervulgatam virtutis tuæ laudem inſanus audeat? Quis exæquari ſe tecum cupiat? V. *Æquiparo. Uſus.* 1. Convivium inſidias comparare. Ad iterſe comparat. 2. *Acquiro*, überkommen Labore ſuo & induſtria ſupellectilem. Laudem; virtutem, amicitias, auxilia, delectationem ſibi comparare. V. *Aquiro.* 3. *Confero, compono; comparationem, contentionem facio*, vergleichen, einen Vergleich anſtellen. Quæro, hominem cum homine, tempus cum tempore compara, gegen einander halten. Aliquem ſi forum comparare. Similitudines comparare. 4. *Creo, conſtituo*, beſtellen. More majorum, legibus, natura comparatum eſt, ut &c. Ita comparati naturâ, vel à natura ſumus. Ita comparata eſt vitæ ratio neque noſtræ ratio, ut &c. Ita comparatum eſt majores noſtri, ut &c.

Compaſco, is, pavi, paſtum, ere. mit einander weiden. *Uſus.* Jus eſt compaſcere.

Compaſcuus, a, um. zur gemeinen Weide gehörig. *Uſus.* Ubi ager compaſcuus eſt, jus eſt compaſcere.

Compedes, um, ſ. Band, Fuß-feſſel. *Syn.* Soleæ ligneæ, quibus pedes captivorum conſtringi ſolent. *Uſus.* Compedes alicui imponere, indere, induere, impingere. In compedibus cuſtodire, habere, retinere aliquem. V. *Carcer, captivus.*

Compellatio, nis, ſ. Anrede. *Syn.* Appellatio. *Epi.* Crebra, vel potius quotidianæ, præclaræ in laudatione. *Uſus.* Edicto Ciceronem compellavit, cùm ipſe quotidianas compellationes non ferens urbe abiret.

Compello, as, avi, atum, are. anreden. *Syn.* Appello, nomine alloquor. *Adv.* nominatim, viciſſim aliquos. *Uſus.* 1. Amicè, honore magno, nominatim me compellavit. 2. *In jus aliquem vocare*, vor Gericht fordern. Lege, edicto aliquem apud populum compellare. V. *Voco, appello.*

Compello, is, puli, pulſum, ere. zuſammen treiben. *Syn.* Cogo, congrego, impello.)(*Diſpello. Uſus.* Aliquem ad mortem, ad graves anguſtias compellere. Diſperſos in unum locum compellere. V. *Cogo, pello.*

Compendiarius, a, um. das nächſte und kürzeſte. *Syn.* Brevis. *Uſus.* Eſt hæc brevis & compendiaria via ad gloriam. Notis compendiariis uti. *Vulgo: Abbreviare*, abbreviren.

Compendium, ii, n. kurzer Begriff, Gewinn. *Syn.* Utilitas, quæſtus, lucrum, *Jus* viæ, pecuniæ, operæ, temporis.)(*Diſpendium. Uſus.* Nihil agit compendii ſui cauſâ. Mercatores in quæſtu & compendio verſantur. Avaritia & egeſtas multos ad turpe compendium commovet. Magnum compendium facere. V. *Lucrum, quæſtus, utilis.*

Compenſatio, nis, ſ. Vergeltung. *Syn.* Comparatio, præmium, merces, remuneratio. *Uſus.* Vitæ incommoda ſapiens commodorum compenſatione lenit. Compenſatione uti.

Compenſo, as, avi, atum, are. vergelten. *Syn.* Compenſo, remuneror; repono, exæquo, aſſequor. *Phraſ.* 1. *Tua merita compenſare non potero*, ich werde deine Verdienſte nicht vergelten können. Nullam eorum meritorum partem aſſequar; nulla mihi eſt ſatis digna tot officiorum remuneratio; nunquam ſatis cumulatè officium reddam; nullis officiis tuam humanitatem exæquabo; tuam voluntatem non ſatis ex æquo remetiar; numquam tibi dignam gratiam referam; numquam pro

Luc-

meritis tuis satis dignam vicem reddam, referam; in referenda mercedem vices, par pari nunquam referetur. Nunquam ita meritis inmetuus mutuæ tantum voluntatis tribuetur, ut non plura tibi debeam. Officia tua nunquam paribus officiis æquabo, remunerabor; nunquam tuis in me meritis satisfaciam, respondebo; nunquam omnino tibi, quantum debeo, à me solvetur. Nunquam non modo referendâ, sed no cogitandâ quidem gratiâ tua in me promerita consequar. Nunquam satis dignum officii ac benevolentiæ fructum à me feres. 2. *Quod à fortuna damnum accepisti, virtus compensabit*, dem Unglück wird die Tugend ersetzen. Resarcet virtus, quod à fortuna damnum retulisti, quibus te calamitatibus implicavit fortuna, iis te virtus expediet. Medebitur malis virtus, quibus te afflixit fortuna. Tristabam fortunam sensisti, ita dulcem ac suavem virtutem experieris. Quantum detrimenti, incommodi, calamitatis, malorum fortuna retulisti, tantos à virtute, atque adeo majores fructus capies, pariesque, feres, colliges; præterita fortunæ culpam virtus cumulate redimet; quod à fortuna detractum est, virtus, industria tua exæquabit; fortunæ dispendia virtus facilè, & compensabit. V. *Reddo, remunero*. *Usus*. Maximis laboribus compensatur dicendi voluptas. Auditorum impatientiam brevitate, ingenii tarditatem velocitate, socordiam fidei compensare. Precibus compensatur peccata.

Comperendinatus, ûs, m. Anstellung einer andern Tagsatzung. *Usus*. Admittere alicui comperendinatum.

Comperendino, as, avi, atum, are. Frist geben, aufschieben. *Syn*. Amplio, prorogo, prorogo, differo, amplius pronuncio. *Usus*. Reus comperendinatus. V. *Anno*.

Comperio, is, peri, pertum, ire. erfahren. *Syn*. Deprehendo, certe aliquid reperio, compertum habeo. *Adv*. Manifesto perspicuè capitis sui, manifesto indicia mortis, maximè. *Usus*. Eandem, de eâ re certi auctores, manifestis indiciis, oculorum testimonio comperi. V. *Constat, certus*.

Compertus, a, um. erfahren. *Syn*. Certus, cognitus, exploratus. *Usus*. Facinus maximo deprehensum & compertum. Nihil compertu aut cognitu habemus. V. *Certus, manifestus, consto, patesco*.

Compesco, is, scui, ere. zurück halten, zähmen. *Syn*. Cœrceo, cohibeo, frango. *Phras*. Audaciam ejus compescuit, er hat seine Frechheit gezähmet. Præferocis animi conatus comprimit; petulantiam, furorem fregit; repressit, debilitavit ferocem impetus; ferociam contudit; exultanti licentiæ frenum injecit: vim ac impetum cohibuit. V. *Coerceo, cohibeo, contineo, reprimo. Usus*. Iram, dolorem, gemitus, lachrymas, linguam, famem compescere.

Competitor, oris, m. Mitwerber um eine Stelle. *Syn*. Qui cum alio in petitione concurrit. *Epit*. Certus, legalis, nobilis, pares suffragiis, peregrini, urbani. *Usus*. Cum competitore certamen est honoris & dignitatis. V. *Æmulus, rivalis*.

Compilatio, nis, f. Beraubung. *Syn*. Furtum, fraus.

Compilo, as, avi, atum, are. rauben. *Syn*. Diripio, spolio, furor, exhaurio. *Adv*. Atrocissime provincias, obtinuit oppidum. *Usus*. Urbem exhaurire, templa, urbem. Pro republicam compilare. V. *Furor*. Pro congero exempla &c. *barbarum est*.

Compingo, is, pegi, pactum, ere. zusammen bestehen, drucken, packen. *Syn*. Constringo, coarcto. *Usus*. Servum justissimum, carcere, vinculis compinguntur. Homo è luto & sanguine; scelere & ignorantiâ compactus.

Compita, orum, n. Oerter, wo die Wege zusammen stoßen. *Usus*. In trivis & compitis auctionari.

Complaceo, es, ui, itum, ére. belieben, wohlgefallen. *Syn*. Placeo. *Usus*. Si Deo complacitum est.

Complano, as, avi, atum, are. eben machen. *Usus*. Complanare domum, solo æquare, cui Haus niederreissen. Sp. Lelii domus, quod regnum appeteret, est complanata. V. *Planus*.

Complaudo, is, plausi, plausum, ere. frolocken. *Usus*. Stantes in re ficta complaudebant.

Complector, eris, plexus sum, plecti, begreifen, umfangen. *Syn*. Complexû teneo; intùs complexuque recipio, in gremium invado; complexum alicui fero. *Adv*. Æque benevolentia atque arctius, breviter memoriam rerum, celeriter, circumscriptè, extremicus, minimum saltem, occulte viros amplissimos ad finem ferius, quam liberalissime aliquem, scientissime, quam atque etiam officiis; liberalitate *Usus*. 1. Complecti & lachrymas in aperto gerere. 2. *Amo, excipio, tracto amice, curæ habeo, foveo, suscipio, defendo*, lieben, freundlich mit einem umgehen, aufnehmen &c. Aliquem benefacis, benevolentia, charitate, eximiâ familiaritate, comi-

comitate maximâ complecti. Complectere quæso adolescentem. 3. *Comprehendo, circumdo, ambio*, umgeben, umfangen, einschliessen. Paucis multa, unô crimine complector omnia. Summum cœlum reliquos complectitur. 4. *Assequor, apprehendo, teneo*, begreiffen. Sapiens totum mundum mente, cogitatione, memoriâ complectitur. Tuas laudes oratione ac memoriâ complecti vix possum. V. *Amplector.*

Complementum, i, n. Erfüllung. *Syn.* Supplamentum. *Usus.* Inania quædam verba, velut complementa numerorum.

Compleo, es, vi, etum, ere. erfüllen. *Syn.* Impleo. *Adv.* Bene, perfectè, undique. *Usus.* 1. Aures sonô, pectus maximarum & plurimarum rerum suavitate complere. Terrore, metû animum complere. 2. *Absolvo, perficio, conficio*, vollenden, ausmachen. Promissum complére, das Versprechen halten. Complent hæc & absolvunt beatissimam vitam. Annos sedecim complevit.

Complexio, nis, f. Begriff. *Syn.* Comprehensio verborum, periodus. *Epi.* Brevis negotii, longissima verborum, mira verborum, perspicua, vera vel falsa. *Usus.* 1. Longissima verborum complexio, quæ unô spiritu volvi vix potest. 2. *Argumenti conclusio & summatio*, Beschluß, Inhalt beygebrachter Beweißthümer. Per complexionem id, quod ex omni argumentatione conficitur, breviter exponimus. *Complexio pro* corporis constitutione, habitu, habitudine, seu humorum temperamentô *barbarum est.*

Complexus, ûs, m. Umfassung. *Syn.* Amplexus. *Epi.* Altissimas à domesticis, extremus, omnia cingens, venereus, ultimus, indices falsi, summæ benevolentiæ. *Usus.* 1. Illam respublica sinû, complexuque recipiet. Abstrahere filium de complexu matris. Ferre obviæ matri complexum, umarmen. 2. *Ambitus*, Begriff, Einschliessung. Mundus omnia complexu suo coërcet & continet. V. *Amplexus.*

Complico, as, plicavi, & plicui, plicatum & plicitum, are. zusammen legen. *Syn.* Involvo, claudo. *Usus.* Epistolam complicare.

Complorabilis, e, Beklagenswürdig. *Syn.* Lamentabilis. *Usus.* Complorabilis eorum fortuna.

Complorabilitas, atis, f. Beklagenswürdigkeit. *Usus.* Complorabilitas fortunæ.

Comploratio, nis, f. das Weinen. *Syn.* Lamentatio. *Usus.* Comploratio eorum lamentabilis, flebilesque voces. V. *Gemo, fletus.*

Comploro, as, avi, atum, are. beklauren. *Usus.* Complorare mortem, fortunam amicorum. Complorati mortem totam urbem lamentationibus implevit. V. *Lamentor, fletus.*

Compono, is, posui, positum, ere. zusammen setzen. *Syn.* Conjungo, coagmento, construo, conglutino, congrego, confio, misceo, tempero. *Adv.* Cautè, diligenter, generatim, communiter. Græcè, scitè, jam diu composita & comparata, lepidè. *Usus.* 1. Componere & struere verba, & syllabas propemodùm dinumerare & dimetiri. Vestem, et nes componere. Os ori, manum manui componere. 2. *Dispono*, anordnen, anstellen. Aciem, cautam, fallaciam in aliquem, orationem componere. 3. *Fingo*, sich stellen. Ad modestiam, ad senatûs reverentiam se composuit. Se ad exemplum, vultum, mores alterius componere. 4. *Facio, conficio*, machen, vollenden. Carmen, poëma, librum, testamentum, historiam componere. 5. *Compositionem facio, concilio*, beylegen, vergleichen. Bellum, iras, aversos animos, lenitate composuit. 6. *Comparo, confero*, in Vergleich ziehen. Sophoclem cum Euripide componere & conferre.

Comporto, as, avi, atum, are. zusammen tragen. *Syn.* In locum unum confero, congero, porto, conveho. *Adv.* Palam arma. *Usus.* Res undique accersitæ, collatæ, exquisitæ, comportatæ. Arma, frumentum comportare. V. *Colligo.*

Compos, tis, g. o. theilhafftig. *Syn.* Particeps) *Inops. Usus.* Homines rationis, consilii, virtutis compotes, beati sunt. Aliquem urbis compotem facere. V. *Fruor, Acquiro, Particeps.*

Compositè, ordentlich. *Syn.* Dispositè. *Usus.* Compositè & aptè dicere.

Compositio, nis, f. Zusammensetzung. *Syn.* Structura, constructio, dispositio, ordo, concordia, compages, coagmentatio, confectio. *Usus.* 1. Compositiones unguentorum, ciborum conditiones. Compositio membrorum, confirmatio lineamentorum. 2. *Concordia*, Vergleich. Spes compositionis me fefellit. Autor compositionis & pacis fuisti. V. *Pax.*

Compositor, oris, m. Setzer. *Usus.* Inventor & compositor.

Compositus, a, um. zusammen gemacht. *Syn.* Confictus, concretus, conglutinatus, factus, instructus. *Usus.* Oratio composita & ornata, & artificiô quôdam distincta. Certi homines compositi me monuerunt. Quomodo compositis sideribus homo oriatur. Nempe parator, compositor unquam in judicium venit. V. *Machinatus.*

Compotatio, nis, f. Zeche. *Usus.* Græci convivium tum compotationem, tum

concorationem vocant. V. *Vinclentius, bibo.*

Comporor, oris, m. Zech-Bruder. *Syn.* Combibo.

Compransor, oris, m. der mit einem zu Mittag iſſet. *Syn.* Qui simul prandet. *Usus.* Cum compransoribus, collusoribus, compotoribus agrum suum devorat.

Comprecatio, nis, f. Gebeth. *Usus.* Necessaria fuit solennis hæc Deorum comprecatio.

Comprecor, aris, atus sum, ari. bitten. *Usus.* Deos comprecari.

Comprehendo, is, di, sum, ere. ertappen. *Syn.* Capio, deprehendo.)(*amitto. Adv.* Apte sententiam verbis, brevi, breviter, clarè, firmo animo, graviter, manifestè, penitus, solutè & facilè. *Usus.* 1. Liquid comprehensum hostem emisistis? 2. *Assequor, prosequor, expico, exprimo,* ahpacken, begreiffen, erklären. Verbis propriis rem comprehendere. Memoria aliquid comprehendere. 3. *Concipio, percipio, teneo, intelligo,* verstehen, fassen. Animô aliquid, ratione aliquem opinionem comprehendere. Habere aliquid cognitum & comprehensum. Vestris animis & cogitatione rem totam comprehendite. Comprehendo animô, mente intelligentiam rei; consequor rem omnem animô: animô, mente, cogitatione complector, ich begreiffe diese Sache. 4. *Amplector, amore teneo,* das Gemüth gewinnen. Multos annos à, beneficus comprehendere; humanitate, officio aliquem comprehendere.

Comprehensibilis, e. begreiflich. *Usus.* Visum comprehensibile.

Comprehensio, nis, f. Begreiffung. *Epi.* Apte cadens, firma, longa, numerosa, perfecta, plena, stabilis atque immutabilis, vera ac fidelis, universa. *Usus.* 1. Comprehensio reorum, animadversio senatûs. 2. *Apprehensio,* Ergreiffung. Ingressus, cursus, accubatio, inclinatio, sessio, comprehensio. 3. *Ambitus orationis,* Umzang der Rede. Comprehensio & ambitus verborum, quem Græci periodum vocant. 4. *Assensio,* Erkänntniß der Sachen. Cognitiones comprehensionesque rerum appetitiones movent.

Compresse, eng zusammen. *Usus.* Rhetores latius loquuntur, Dialectici compressius.

Compressio, nis, f. Zusammendruckung. *Usus.* Oratores erectus sententias, compressione rerum breves.

Comprimo, is, pressi, pressum, ere. zusammen drucken. *Syn.* Premo, sedo, coërceo, cohibeo, frango, reprimo, retardo. *Adv.* Arctè pugnum, vehementer, planè in perpetuum. *Phæ. Magistratus hominum audaciam comprimat,* die Obrigkeit soll die Kühnheit böser Leute brechen und dämmen. Obviam ear improborum hominum audaciæ; impiorum conatus frangat; furentium impetus reprimat; effrenatos licentiâ animos in officio teneat, contineat. V. *Coërceo, cohibeo, compesco.* *Usus.* 1. Conatus furentium, furores, motus, turbas, iram, exultantem lætitiam comprimere. Comprimere ac restinguere cupiditatem hominis. Voluptates comprimere & constringere. 2. *Abscondo, occulto, tego, abdo,* verbergen. Multa tua delicta compressi. Frumentum comprimere. *Vulgo, apud se tenere, dum carius venatur,* Getraid und anderes dergleichen verschlossen halten, solches zu seiner Zeit theurer zu verkauffen. 3. *Constringo, stringo, claudo, adduco.* Digitos in pugnum comprimere, die Finger zusammen ziehen, schliessen.

Comprobatio, nis, f. Bewährung. *Syn.* Approbatio. *Usus.* Quis non movetur, & offensione turpitudinis, & comprobatione honestatis?

Comprobator, oris, m. Rühmer. *Syn.* Approbator. *Usus.* Autoritatis ejus comprobatores.

Comprobo, as, avi, atum, are. billigen, wahr machen, bekräfftigen. *Syn.* Approbo, laudo, collaudo, affirmo. *Adv.* Firmus acta, omninò, studiosè benevolèque, vehementissime sententiam. *Usus.* Si tu honorem meum sententiâ tuâ comprobâris. Sententiam, decretum aliquod vehementer comprobare. Rem testimonio suo & judicio comprobare. Eam fidem eventus affirmavit, comprobavit, der Ausgang hat es bezeiget, daß man nicht übel von der Sache gedichtet habe. V. *Assentior, approbo, probo.*

Compromissum, i, n. einhellige Bewilligung auf einen Schieds-Mann. *Syn.* Lex partibus à litigantibus arbitrio data, de causa & sententiam ferendi. *Usus.* Arbitrum sumere, compromissum facere, interponere.

Compromitto, is, misi, missum, ere. einen Schieds-Mann nehmen. *Syn.* Compromissum facio. *Usus.* Tribuni com-

promiserunt, pecuniâ apud Catonem depositâ, petere ejus arbitratû, ut, qui contra fecisset, ab eo condemnaretur.

Comptus, a, um. geziert. *Syn.* Ornatus, compositus. *Usus.* Compti capilli, compta oratio.

Compungo, is, punxi, punctum, ere. stechen, stopfen. *Syn.* Pungo, figo. *Usus.* Dialectici ipsi se suis acuminibus compungunt. Barbarus Thracius nudatô ense astabat. *Constanti animo, compunctus corde. Vulg. sunt pro:* angi, discruciari animo ex recordatione scelerum; dolore confusus.

Computo, as, avi, atum, are. überschlagen, ausrechnen, erwegen. *Syn.* Subduco rationes, calculos revoco, rationes confero. *Phras. Computemus nunc summam totam*, laßt uns nun die ganze Summe zusammen rechnen. Putemus nunc rationes; summam ad calculos revocemus; subducamus nunc rationem; numerum ineamus; rationes conferamus; calculos, summam subducamus; supputemus nunc rationes, subductis rationibus summam faciamus, colligamus, conficiamus; rationes ineamus totius summæ; expediamus nunc rationes & colligamus. *Usus.* Compellat hospitem, computat, pecuniam numerat. V. *Puto.*

Conatus, us, m. Unternehmung. *Syn.* Vis, impetus, studium, labor, opera. *Epi.* Gratus, magnus, crudelissimi; impii, nefarii, occulti, optimi & præclarissimi, perditi. *Usus.* Id conatu omni studioque agit, ut &c. Omnem conatum suum in perniciem meam parat. Conatum refutare, prohibere, comprimere, frangere; conatibus obviam ire; à conatu aliquem repellere, eines Unternehmungen verhindern. V. *Studium, labor.* Conatû summô adniti, sich äusserst befleissen. Manibus pedibusque; summâ ope; omni ope, ac operâ; pro virili parte adniti. V. *Conor, adhibeo.*

Concalefacio, is, feci, factum, ere, mit erwärmen. *Usus.* Eum nos sermonibus concalefecimus.

Concalesco, is, ui, ere. erhitzt werden. *Syn.* Concalefio, concaleo.

Concallesco, is, ui, ere. erharten. *Syn.* Concallco. *Usus.* Quorum manus opere, animus usu concallut.

Concavus, a, um. hohl. *Syn.* Cavus. *Usus.* Speculum concavum attollit.

Concedo, is, cessi, cessum, ere. *Syn.* Annuo, copiam facio, potestatem facio, permitto. *Adv.* Commodius facere adversario, facilè, honestè, libenter, multum perturbationi, necessario, manus honeste, prorsus beneficia, rectè. *Usus.* 1. Sepulturæ locum alicui concedere. Primum illi locum concessit. Toto capite annuit, & postulata concessit. 2. *Do, tribuo,* zugeben. *Lagier, facile patior, potestatem do, affero; summa voluntate & animi æquitate fero, causæ nihil dico, quia &c.* Date hoc, ac concedite pudori meo. Date hoc precibus, *vel* dolori concedite. 3. *Ignosco, condono,* schenken, verzeihen. Sæpe liberorum peccata parentum virtuti & misericordiæ concedunter. Capio mihi hunc reum concedi. 4. *Abeo, eo,* hinweg gehen, gehen. Ab eorum oculis aliquo concessit. Apes in alveariis concessere; concessum est in conditiones, man ist zu einem Vergleich geschritten. 5. *Cedo,* weichen. Magistro suo de arte nihil concedit. Nemini concedo in tuenda patriæ salute. 6. *Morior,* sterben. Fato, *vel* naturæ concedere. V. *Permitto, do.*

Concelebro, as, avi, atum, are. begehen, halten. *Syn.* Celebro, frequento. *Adv.* Passim, tributim convivia. *Usus.* Convivia concelebrantur. V. *Celebro.*

Concentio, nis, f. das Zusammensingen. *Syn.* Concentus.

Concenturio, as, avi, atum, are. sammlen. *Usus.* Fraudes in corde concenturiare.

Concentus, ûs, m. Gesang. *Syn.* Concentio. *Epi.* Major & melior, tantus, varii. *Usus.* 1. Concentus avium. 2. *Transl.* Concentus virtutum, doctrinarum. Concentum efficere. V. *Musica, cano.*

Conceptio, nis, f. Empfängniß. *Syn.* Conceptus. *Usus.* Mulæ conceptio contra naturam est. Conceptio judicorum.

Conceptio immaculata B. V. M. die unbefleckte Empfängniß der Mutter Gottes. Singularis purissimæ Virginis conceptus, & ab originis labe illibatus. Divinæ Matris conceptus illibatus. Illibatæ Virginis conceptus purissimus, & ab originis labe remotissimus. Expers communis culpæ ab ortu nobis congenitæ purissimæ Virginis conceptus. Ortus Virginis beatissimæ sine labe conceptæ.

Conceptus, ûs, m. Empfängniß. *Syn.* Conceptio. *Usus.* Ex hominum con-

ceptu

ceptu & fixu edili gigantes. *Conceptus*, Empfangen, *vulg. est*; *Latine*: Sentia mentis cogitatio informata.

Concerno, is, ere, ſehen. *Syn.* Cerno, video. *Ex.* Parata illic omnia, concerno. *Phras.* Animo concerno, *vulg. est.*

Concerpo, is, pſi, ptum, ere. zerreiſſen. *Syn.* Discerpo, confundo, lacero. *Adv.* Ferventiſſime. *Usus.* Calet homo, nam ferventissime concerpitur. V. *Carpo.*

Concertatio, nis, f. Mort-Zanck. *Syn.* Certamen, contentio. *Epi.* Jejunæ, indignæ, philosophiæ dignæ. Verborum concertationes jejunæ. Concertationum plenæ disputationes. Concertationis studiô, æstû ampl. V. *Disputatio, Controversia, Certo.*

Concertatorius, a, um. mit einem ſtreitend. *Syn.* Contentiosus, vehemens. *Usus.* Concertatoria dicendi genus, *judiciale.*

Concerto, as, avi, atum, are. mit einander kriegen. *Syn.* Pugno, certo, disceptо. *Exs.* Hercules cum Appolline de tripode concertavit. Sextius cum hoste conflixit, quam quisquam cum inimico concertavit. V. *Certo.*

Concessio, nis, f. Erlaubniß. *Usus.* Concessiones prædiorum. Nostra concessione hoc assecutus es.

Concessor, oris, m. der erlaubet. *Usus.* Modo te concessore ſpectare licuit.

Concessus, us, m. Erlaubniß. *Syn.* Permissio, permissus, potestas, concessio. *Usus.* Deorum concessu & munere Philosophia nobis data est. Omnium concessû aliquid juventuti dandum est. V. *Venia.*

Concha, æ, f. Muſchel-Fiſch. *Genus piscis testâ contectum. Epi.* Parilis, grandis. *Usus.* Conchas ad littus legere.

Conchyliatus, a, um. mit Purpur gefärbt. *Syn.* Murice tinctus. *Usus.* Peristromata conchyliata.

Conchylium, ii, n. Meer-Schnecke. *Syn.* Murex. Concha genus, purpura. *Usus.* Ostrea, conchylia omnia cum luna crescunt & decrescunt.

Concido, is, cidi, ere. niederfallen, einfallen. *Syn.* Cado, ruo, corruo, procido. *Adv.* Fundus, indignissime, repentè, subito, inde natum. *Phras.* Animo concidit, er iſt verzagt worden. Fractus animo, metu debilitatus est, defecit animo; animum contraxit, demisit, despondit; inflexit; animus submisit; defecit hominem animus, spesque destruit. V. *Cado, Animus. Usus.* Animus concidit. Animo concidere. Senatus autoritas, fides, spes, si concidit; artes omnes concidunt, zu Grund gehen. Venti concidunt, die Winde legen ſich. Pompejus in optima causa concidit, den gerechteſten Handel verlieren.

Concido, is, cidi, cisum, ere. zerhauen. *Syn.* Cædo, trucido; seco. *Usus.* Concidere nervos, cohortes, equites concidere. Virgis aliquem concidere. Concidere sententias, ac delumbare. Infringere, ac incidere numeros. 2. *Transl.* Senatûs authoritatem, dictis aliquem, decretis, maledictis, ignominiis, judiciis concidere, das Anſehen der Obrigkeit zernichten; mit Schmäh-Worten ꝛc. übel hernehmen. V. *Cædo, cædes.*

Concieo, es, ivi, citum, ere. bewegen. *Syn.* Convoco, concito. *Usus.* Multitudinem ad se conciere. Lites alicui, turbas, seditionem, hostes conciere. V. *Excito, voco, accerso.*

Conciliabulum, i, n. heimliche Verſammlung *Usus.* Conciliabula obire.

Conciliatio, nis, f. Verſöhnung. *Syn.* Communio, communitas, consociatio. *Epi.* Civilis, communis. *Usus.* 1. Communionem humani generis, consociationem & conciliationem tuem, colere debemus. Dii quasi civili conciliatione sunt conjuncti. 2. *Captatio, comparatio*, Herſtellung, Bewerbung. Dicere, facere aliquid ad conciliationem gratiæ, ſich um Gunſt bewerben.

Conciliator, oris, m. Verſöhner. *Usus.* Interpres conciliatoris.

Conciliatricula, æ, f. Vermittlerin. *Usus.* Notabilis, blanda conciliatricula.

Conciliatrix, icis, f. Vermittlerin. *Usus.* Virtutis opinio conciliatrix amicitiæ. Forma conciliatrix gratiæ, & quasi lena.

Concilio, as, avi, atum, are. verſöhnen, erwerben. *Syn.* Devincio, devincio, benevolentiam pario, charitatem inter aliquos jungo, aliquem ad amicitiam adjungo, amicitiam cum aliquo constituo.)(*Dirimo, disjungo, sejungo, distrahо. Phras.* 1. *Illum mihi conciliavi*, ich habe mir dieſen zum Freund gemacht. Eum omnibus vinculis devinctum & obstrictum teneo: beneficio mihi obligavi; benevolentiam officiis allexi, donis obstrinxi; in ejus animum suaviter influxi, eum devinxi; delinimentum beneficii objeci; meum plane reddidi; obnoxium mihi feci; adduxi hominem ad amicitiam; adjunxi hominem mihi beneficio. 2. *Dissentes inter se fratres conciliavit*, er hat die uneinigen Brüder verglichen. Charitatem inter

inter fratres junxit; fratres in concordiam addixit, reduxit; ab odio ad gratiam reduxit; infensos fratrum inter se junxit animos; ut coalescerent dissensu sublatæ animi, effecit; concordiam inter dissidentium animos redintegravit, reconciliavit, dissidentes odio fratres concordiâ conjunxit; redegit in gratiam & concordiam alienatós longâ simultate fratum animos, perfectum ab illo est, ut in gratiam redirent infensi dudum fratres. V. *Reconcilio, amicus, amicitia, jungo, adjungo, gratia.* *Usus.* 1. Conciliare sibi voluntatem alicujus, amorem, benevolentiam, gratiam, charitatem, animos, & ad usus suos adjungere, sich einen zum Freund machen. 2. *Paro, comparo, procuro, acquiro*, zuwege bringen. Pacem inter cives conciliare. 3. *Adjungo*, vereinigen, verknüpffen. Oratio conciliat inter se homines conjungitque naturali quâdam societate. Parentibus & patriæ nos natura; feras inter se conciliat. Largitione sibi potentiam & legiones conciliavit, adjunxit Cæsar. 4. Conciliare, arcessere splendorem. V. *Concordia.*

Concilium, ii, n. Versammlung. *Syn.* Cœtus, congregatio, conventus, consilium, numerus. *Epi.* Amplissimum, laudabile, atque populare, privatum, publicum orbis terræ, summum. *Usus.* Concilia, cœtusque hominum jure sociati, qui civitates dicuntur. Concilium vocare, convocare. Concilium plebis habere. Aliquem in concilium adducere, adhibere, mittere. E concilio aliquem secludere, dimittere. Concilium, conventum solvere.

Concilium Sacrum Oecumenicum, ein allgemeines Concilium. Concilium ex universa Republica Christiana convocatum; coactum ex toto terrarum orbe. *Concilium Nationale.* Concilium ex universa gentis, nationis Episcopis, Antistitibus, Præsulibus coactum, constatum, habitum. Conventus Ecclesiæ Præsulum ex tota gente actus. *Concilium Provinciale.* Concilium; conventus colentibus ex tota Provincia Episcopis celebratus, collectus.

Concinne, hübsch. *Syn.* Pulchrè, facete. *Usus.* Concinne, ut multa, Tullius. Concinne, sed non perite, dicere & scribere.

Concinnitas, tis, f. Zierlichkeit. *Syn.* Compositio lenis & numerosa; concinnitudo, condecentia. *Usus.* Forma ipsa, & ornata verborum concinnitas.

Concinnitudo, inis, f. Zierlichkeit. *Syn.* Concinnitas.

Concinno, as, avi, atum, are. zieren, zurichten. *Syn.* Adorno, apte compono. *Usus.* Concinnare munusculum, vestem, epulas. V. *Orno, Como.*

Concinnus, a, um. zierlich. *Syn.* Ornatus, numerosus, elegans, politus, facetus, aptus. *Usus.* Concinna, ut nera, festiva, elegans oratio. Concinnæ acutæque sententiæ. Homo ad persuadendum concinnus. Concinnus neluo. V. *Elegans, aptus.*

Concino, is, cinui, centum, ere. zusammen singen. *Syn.* Simul cano. *Usus.* 1. Pratis & flebilibus modis concinere. 2. *Consono, consentio, quadro*, sich schicken, reimen, zusammen treffen. Omnia inter se mire concinunt; respondent extrema primis. V. *Cano.*

Concio, nis, f. Versammlung des Volks. *Syn.* Conventus, cœtus, multitudo populi, corona, concilium. *Epi.* Concionesaccuratæ, severissimæ, celeberrimæ & gratissimæ, crebræ, furiosissimæ, graves, improbæ, lentæ, malæ, miseræ, molestæ, multæ magnæque, necessariæ, pravæ, quotidianæ, sceleratæ, secundæ, seditiosæ, temerariæ, timidissimæ, tumultuosæ, turbulentæ, vehementes. *Usus.* 1. In concionem prodire, procedere, zum Volk herausgehen. Concionem convocare, das Volk zusammen rufen. Concionem submovere, semovere, dimittere, solvere, das Volk entlassen. 2. *Suggestum*, Canzel. In concionem ascendere. 3. *Oratio ad populum*, Rede an das Volk. Concionem habuit luculentas & gravissimas. Legi concionem tuam. V. *Oratio.*

Concionalis, e. was zur öffentlichen Versammlung oder Rede gehört. *Usus.* Clamor concionalis.

Concionarius, a, um. *idem.* *Usus.* Populus concionarius.

Concionator, oris. m. Redner vor dem Volk. *Syn.* Orator. *Usus.* 1. Multum interest inter levitatem concionatorum, & animum fere popularem. 2. Prediger. Concionator, orator sacer; interpres, ac præco verbi divini.

Concionor, aris, atus sum, ari. zum Volk reden, predigen. *Syn.* Concionem habeo. *Adv.* Impune de aliquo, sordide. *Phras.* *De rebus arcanis ad populum aiunt*, er hat gepredigt. De rebus divinis verba fecit; sermonem habuit; de religionibus nostris concionem habuit; in concionem ascendit; factis concionibus populum exhortatus est; animos populi inflammavit, accendit; verbi divini sementem sparsit, fecit. Ex suggestu verba fecit, ex altiore loco ad populum dixit. *Usus.* Cato de religionibus concionatus est. V. *Dico, Oratio.*

Con-

Concipio, is, cepi, ceptum, ere. fassen, empfangen. *Syn.* Comprehendo, colligo, accipio, imbibo. *Adv.* Firme animo, caute. *Usus.* 1. Terra concipit semina. Mater concepit. 2. *Suscipio*, annehmen. Ipsa tenebricosus dedecus concipit. Materia facile ignem concipit. Odium, iram, in aliquem concipere. 3. *Colligo, statuo, scripto, nosco, assequor.* Concipere animo aliquid, mente fatas; opinionem concipere ac imbibere. Fuloren ex malefactis, maculam concipere. Voluptas animo concepta ac comprehensa. V. *Accipio.*

Concisio, nis, f. Zertheilung. *Usus.* Concisio verborum.

Concitatio, nis, f. Anstiftung, Bewegung. *Syn.* Motus, commotio. *Epi.* Populares, graves, vehementiores. *Usus.* 1. Vehementes animi concitationes, & perturbationes. Concitatio mentis. 2. *Tumultus.* Aufruhr des Volks. Plebis concitatio & seditio.

Concitator, ris, m. Anstifter. *Usus.* Seditionis concitator & tumultuator.

Concito, as, avi, atum, are. antreiben. *Syn.* Excito, incito, moveo, facio, conflo, solicito, inflammo, agito, ago.)(Sedo. *Adv.* Concitatæ conciones populariter, seditiose, concitatus tumultus publicè, concitati animi temerè in odium. *Usus.* 1. Concitare misericordiam, risum, invidiam in aliquem, gravem offensionem, magnam odium in aliquem, Erbarmnis, Gelächter, Neid, Haß erwecken. Bellum expectationem sui concitare, große Hoffnung machen. 2. Concitari in aliquem, sich erzürnen über einen. Aliquos inter se, alios cum alis committere, & concitare, aufwiegeln. V. *Moveo, Author sum, impello.*

Concitus, a, um, bewegt. *Syn.* Commotus, compulsus. *Usus.* Ad rixam concitus.

Concionecula, æ, f. *Diminut.* kurze Anrede an das Volk.

Conclamo, as, avi, atum, are, zusammen schreyen. *Usus.* 1. Conclamant omnes, & approbant. 2. Conclamare ad arma, Lärmen machen. 3. Conclamare vasa, signa convellere, vom Lager aufbrechen. 4. Conclamatum est de salute tuâ, mit dir ist es geschehen. V. *Actum est, clamo.*

Conclave, is, n. Gemach, Wohn-Zimmer. *Syn.* Cubiculum. *Usus.* Cubitum ivit in conclave. Conclave proxima nocte corruit, concidit. Conclave optime instructum. Pio *Conclave Pontificum.* Päbstliches Wahl-Zimmer. Sacrum Comitium Vaticani Palatii. Locus purpuratis Ecclesiæ Patribus novum d mortuo Pontifici successurus apparatus, adornatus.

Concludo, dis, clusi, clusum, ere. einschliessen. *Syn.* Claudo, cogo, constringo. *Item:* infero; finio, absolvo. *Adv.* Acuter, acutè, ad extremum, aliquando, angustus, aperte, numerosè, breviter, commodus, contortus, inconsiderate, probabiliter, rectissime, vitiosè, similiter, subtiliter. *Phras:* 1. *Ex eo argumento nihil concluditur*, aus diesem Beweißthum läßt sich nichts schliessen. Nihil ex hoc conficitur; nihil ex ea argumentatione efficitur; nihil eorum infertur, colligitur, quæ tu volebas; nihil eorum sequitur, quæ tu inferebas. 2. *Concludam epistolam*, ich werde dem Brief ein Ende machen. Finem scribendi faciam; epistolæ hæc erit clausula; finem epistolæ faciam, imponam; absolvam epistolam, perficiam; instituæ narrationis exitum expediam. V. *Finio. Usus.* 1. Ne bestiæ quidem concludi se, constringique patiuntur, einsperren. 2. *Peroro, efficio, conficio, infero, complector, colligo*, beschliessen, daraus schliessen. Argumentum concludere more Dialecticorum. Ratione concludere. Concludebas deinde, & colligebas, dolorem esse summum malum. 3. *Finio, termino, circumscribo, claudo, absolvo*, vollenden. Totum civile jus in pauca capita concludi potest. In hoc singulare judicium omnis causa concluditur, einschliessen, einschränken. Ut aliquando totam actionem concludam, vollenden. V. *Finis, absolvo.*

Conclusè, eingeschränkt. *Syn.* Definite, circumscripte. *Usus.* Aptè & conclusè dicitur.

Conclusio, nis, f. Beschluß. *Syn.* Complexio, clausula, peroratio, epilogus; argumentatio ipsa. *Epi.* Acuta, artificiosa verborum, necessaria, postrema, simplex, tota, non solum vera, sed perspicua, vetus & brevis. Breves & acutæ, innumerabiles, raræ. *Usus.* Conclusio est exitus & terminatio totius orationis. Hæc conclusio, *argumentatio*, quam habet vim consydera.

Conclusus, a, um, eingeschwerret. *Syn.* Clausus, cinctus. *Usus.* Urbs portû conclusa. Continenti agmine armatorum septi & conclusi. Sententia apte verbis concluſa.

Con-

Concœna io, nis, f. Abend-Mahlzeit. *Syn.* Sympoſion. *Uſus.* Græci convivium tum compotationem, tum concœnationem vocant.

Concoquo, coxi, coctum, ere. dauen. *Syn.* Digero. *Uſus.* 1. Cibum concoquere. 2. *Transl.* Perfero, fero, übertragen. Concoquere hominem nequeo. Odium illud, injuria, ira, non ſubmovenda modò ſunt, ſed & concoquenda. 3. *Expendo*, erwegen. Diu deliberandum & concoquendum eſt, utrum &c.

Concordia, æ, f. Einhelligkeit. *Syn.* Conſenſus, conſpiratio.)(*diſcordia. Epi.* Communis, gratiſſima, incredibilis, magna, priſtina, indubitata. *Phraſ.* 1. *Animos ad concordiam reconciliamus*, wir haben mit einander uns wieder vereiniget. Unâ voce ac mente; conſentientibus animis ac ſenſibus; communi ſententia; ſine ſtudio diſſentionis; unô ore, animô communi, verſari ſumus in adminiſtratione rerum. Summo inter nos, pulcherrime convenichat; communiter, quaſi unô animô, unâ mente viveremus, rem geſſimus. Numquam cum illo, nec ille mecum in gratiam redüit; concordibus animis; fraternâ unanimitate, ingenio plane concordi in provincia viximus. V. *Conſenſus.* 2. *Animos in concordiam reducere*, et hat die Gemüther wiederum vereiniget. Societate & fœdere averſos ſtudiis animos junxit; copulavit priſtinam inter ſocios concordiam; infenſos plebis animos patribus junxit; ejus operâ cœpere cum patribus plebis animi; ſeveros animos ad pacem & concordiam adduxit; veterem inter partes concordiam confirmavit, congruavit. V. *Concilio, reconcilio. Uſus.* 1. Partes ſenatui concordia conjuncti. 2. *Concordiam facio.* Id concordiam & pacem gignet gentibus; ad concordiam adducet gentes; concordiâ conjunget gentes. 3. *Concordiam aſſero.* Vox una concordiam diremit. 4. *Concordiam renovo.* Concordiam reconciliare. In concordiam reducere. In concordiam redire cum dictis mirum quam cohærent; à verbis facta nonnihil horrent, abludunt. Facta verbis ſunt conſentanea; à dictis facta non aliena ſunt; verbis facta egregiè congruunt; verbis cum factis ſe luſtinne conſtat. V. *Conjungo, conſentio, conformo. Uſus.* Opiniones ac judicia concordant.

Concorditer, einhellig. *Uſus.* Cum illo concordiſſime vixi. Congruere concorditer inter ſe. V. *Concordia.*

Concordo, as, avi, atum, are. übereinſtimmen. *Syn.* Congruo, conſentio, idem ſentio, cum aliquo ſentio, concino.)(*diſſentio. Phraſ. Dicta factaque eius nunc conſentiunt ac concordant*, Wort und Werke ſtimmen wohl überein. Dicta factaque bene inter ſe conſentiunt ac concinunt; dictis facta pulchrè reſpondent; facta

Concorr, cordis, *gen. omn.* einhellig. *Syn.* Conſentiens, conjunctus,)(*diſcors. Uſus.* Concordes ſunt, quorum ſenſus in aliquâ re congruunt. Senatus Principi concors. Moderatus & concors civitatis ſtatus. Mundus ipſe ſe concordi quadam amicitiâ & charitate complectitur.

Concredo, is, credidi, creditum, ere. vertrauen. *Syn.* Credo, commendo, committo. *Uſus.* Alicui rem ſuam; aliquem in cuſtodiam alterius concredere. V. *Committo, credo, commendo.*

Concremo, as, avi, atum, are. verbrennen. *Syn.* Uro, comburo. *Uſus.* Igni concremare. V. *Comburo.*

Concrepo, as, pui, pitum, are. krachen. *Syn.* Perſtrepo. *Uſus.* Scabella concrepant, aulæum tollitur. Digitis concrepare.

Concreſco, is, crevi, cretum, ere. zuſammen wachſen. *Uſus.* Aqua nivibus, fruinaque concreſcit.

Concretio, nis, f. Zuſammenwachſung. *Syn.* Compoſitio. *Uſus.* Deus mens liberas atque ab omni concretione mortali ſegregata. Concretionis & liquoris, cauſas invelligare.

Concretus, a, um. zuſammen gewachſen. *Syn.* Mixtum, conflatum, compoſitum, quaſi conglutinatum, conglutinatum, copulatum, factum. *Uſus.* Corpus ex elementis concretum, zuſammen gefügt. Cœlum grave & concretum, rauhe und ſchwere Luft. In animis nihil mixtum eſt, nihil concretum. Animal ex naturis ſtupris; ex civili cruore, ex flagitiorum impuritate concretum, ein grauſamer blutdürſtiger Menſch.

Concubina, æ, f. Beyſchläfferin, Kebsweib. *Syn.* Amica, pellex. *Uſus.* In concubinæ locum uxorem ducere.

Concubinatus, ûs, m. Beyſchlaff. *Uſus.* Illam in concubinatu ſibi cum.

Concubitus, us, m. unehliches Beylager. *Syn.* Conjunctio, complexus Venereus. *Uſus.* Concubitus Deorum cum humano genere.

Con-

Concubius, a, um. nächtlich, da alle ruhen. *Syn.* Nocte concubia domo egreditur.

Concubo, as, avi, atum, are. beyſchlaffen. *Syn.* Protero. *Uſus.* 1. Proſternere & concubare aliquem. 2. *Transl.* vertuſten. Conculcam miſeram Italiam proximâ æſtate vobis. V. *Haſto.*

Concumbo, is, cubui, cubitum, ere. beyſchlaffen. *Syn.* Concubo. *Uſus.* Si peperit, cum viro concubuit.

Concupisco, is, cupivi, cupitum, ere. begeren. *Syn.* Cupio.)(*Deſpuo. Adv.* Inſinute, ſumme, vehementer. *Phæd.* *Vehementer rem concupiit*, er hatte eine groſſe Begierde nach der Sache. Cupidus is oculos ad rem adjecit; rei deſiderio vehementer æſtuabat; flagrabat, exardebat cupiditate rei. V. *Cupiditas, cupio, deſidero.*

Concurro, is, curri, cursum, ere. zuſammen lauffen. *Syn.* Convenio, confluo, concurſationo. *Adv.* Apte verba, conſtanter, obſcenius lituras, ſtatim, temere, undique. *Uſus.* 1. Undique ad eum ſummâ expectatione concurritur. Tota ad eum Italia concurrit. Multorum ſententiæ concurrere. 2. *Conſtringuo*, das Treffen anfangen. Adverſis lignis, maximo clamore concurrere. 3. *Evenio*, ſich ereignen. Multa ſæpe fortuito concurrunt, *vulg. coincidunt.* Res concurrêre plane contrariæ. Sæpe concurrit, ut eodem tempore mihi multa agenda ſint. V. *Congredior.*

Concurſatio, onis, f. das Zuſammen- oder hin und her lauffen. *Uſus.* Quid illa concurſatio nocturna? Non eſt obſcura hominis concurſatio & contentio.

Concurſator, oris, m. der allenthalben umher lauffe. *Uſus.* Concurſator & levis hoſtis.

Concurſio, nis, f. das Zuſammenlauffen. *Syn.* Concurſus. *Epi.* Crebra verborum, fortuita, ſi rabiis, id eſt, animabilis, turbulenta, vitioſa. *Uſus.* Concurſio rerum fortuitarum. Crebror vocalium concurſio. Corpuſculorum concurſio fortuita.

Concurſo, as, avi, atum, are. zuſammen lauffen, umher lauffen. *Uſus.* Templa, domos omnes, fora concurſare. Armati, noctes diesque concurſant. V. *Curro.*

Concurſus, ûs, m. das Zuſammenlauffen. *Syn.* Effuſio hominum, concurſio, confluxus. *Epi.* Admirabilis, felix, fortuitus, gravis, incredibilis, magnificentiſſimus, magnus, maximus omnium, quotidianus. *Phæd.* *Concurſus fiebant majori ad illum*, es wär zu ihm ein groſſer Zulauff. Confluxere in ejus domum omnium generum ordinumque homines; celebrabatur domus ejus maxima hominum frequentia; effuſiones hominum ex agris & oppidis ſane erant ingentes; domus ejus frequentiſſimo hominum conventu celebratur; ſalutantium turba aditus omnes viasque impedibat; ædium vestibulum continenti agmine erat ſeptum. Complebatur domus ejus maxima hominum frequentia. V. *Celebro. Uſu.* 1. Fiebant ad eum audiendum concurſus maximi. Quid dicam effuſiones hominum ex agris, concurſus ad me? Constantia calamitatum concurſu laudatur. Studiorum honeſtiſſimus concurſus. 2. *Conflictus.* Concurſus aſper litterarum, unliebliches Aufeinanderſtoſſen der Buchſtaben.

Concutio, is, cuſſi, cuſſum, ere. bewegen, ſchütten. *Syn.* Vehementer commoveo, perturbo. *Uſus.* Reipublicæ in factionibus, urbem motu concutere. Concuſſa licentia, fractis cupiditatibus.

Condecentia, æ, f. Wohlanſtändigkeit, Zierlichkeit. *Syn.* Ornatus, decorum, concinnitas. *Epi.* Apta. *Uſus.* Verba ad compoſitionem & condecentiam apta.

Condecet, decuit. es ziemet, gebühret ſich. *Syn.* Decet.

Condecoro, as, avi, atum, are. ausputzen, zieren. *Uſus.* Ludos condecorare.

Condemno, as, avi, atum, are. verurtheilen. *Syn.* Damno; *item* arguo, coarguo.)(*abſolvo, libero. Adv.* Gratis, honeſtiſſimum. *Phæd.* *Sapius condemnatus eſt*, er iſt ſchon öffter verurtheilt worden. Malas judicis conſortes; ſua, ac ſociorum damnatione ambitus; jugulatus a judicibus; atrocibus ſententiis percuſſus eſt. *Uſus.* 1. Aliquem in crimine aliquo condemnare. De vi, de re condemnare. Capitis, injuriarum, pecuniæ publicæ, turpiſſimo judicio condemnari. Inſign. nota & ignominia condemnare. 2. *Arguo*, beſchuldigen. Aliquem ſceleris, inertiæ, impudentiæ condemnare. V. *Damno, Innocentem condemno.*

Condenſo, as, avi, atum, are. dick machen. *Syn.* Cogo. *Uſus.* Oves ſe in unum locum condenſant.

Condenſus, a, um. dick. *Uſus.* Condenſa turma, acies.

Condico, is, dixi, dictum, ere. zuſagen, teſtimoniren. *Syn.* Dicto convenio, lignifico. *Uſus.* Condicere ad cenam, *vel* condicere. *Vulgo:* Promittere ſed ad cenam. Alicui operam condicere.

Condigné, würdiglich. *Syn.* Digne.

Condignus, a, um würdig, werth. *Syn.* Dignus.

Condimentum, i, n. Gewürz. *Syn.* Conditio; ſapor, quicibos commendat. *Epi.* Medicere, aptum. *Uſus.* Optimum cibi condimentum fames. Sermonum ſuavitas amicitiæ condimentum. Humanitatis condimento temperare gravitatem.

Condio, is, ivi, itum, ire. würzen, geſchmack machen. *Syn.* Tempero, præparo. *Uſus.* Gravitatem comitate, orationem ſalibus, triſtitiam hilaritate condire. Nemo unquam urbanitate, lepore, ſuavitate conditior.

Condiſcipulus, i, m. Mitſchüler. *Uſus.* Multos condiſcipulos habet.

Condiſco, is, didici, diſcere. erlernen. *Syn.* Diſco. *Uſus.* Condiſcas, queſo, paulò diligentius ſupplicare. V. *Diſco.*

Conditio, nis, f. Würzung, von *Condio.* *Syn.* Condimentum. *Uſus.* Compoſitiones unguentorum, conditiones ciborum.

Conditio, onis, f. Zuſtand, Bedingung. *Syn.* Status, fortuna, modus, ratio, lex, pactum, pactio, conventio. *Epi.* Æqua, aſſectior, valde bona, certa juris, commodior, quam commodiſſima, communis, deterior, difficilior, durior, gravis, incerta, infima fortunæ, iniqua pacta, vitæ miſerrima, invidioſa, piſtor, melior & honeſtior, miſera & indigna, mortalis vitæ optima, perdita, præclara, regia, ſuperior, tolerabilis, tota, tuta, valentior. Conditiones bellicæ & hoſtiles, æquæ ac verecundæ, duræ, legum, malæ, bonæ. *Phaſ.* 1. *Hanc conditionem majores noſtri ſtatuere*, dieſe Bedingung haben unſere Voreltern geſetzt. Conſtituere, inſtituere; hanc victis conditionem impoſuere, obtulere, tulere, dedere, propoſuere; his conditionibus onerârunt victos, & aſtrinxerunt; has pacis leges dixere. 2. *Hanc conditionem facile accipiet*, dieſeſe Bedingung wird er leicht annehmen. Ad has conditiones facile accedet; libenter deſcendet; conditionem hanc non invitus ſubibit, ſequetur, accipiet; hac conditione, his legibus libenter utetur, ad has conditiones facile adducetur, veniet; in has leges facile tranſiget, paciſcetur; his pactionibus, ac conditionibus libenter ſtabit; in hac conditione ac pacto manebit. 3. *Conditionem non accepit*, er nimmt die Bedingung nicht an. Reſpuit, repudiat, recuſat conditionem; his conditionibus, in has leges aſtringi ſe non patitur. V. *Abhorreo, reſpuo.* 4. *Singularis eſt rerum mearum conditio*, der Zuſtand meiner Sachen hat was beſonders. Ea eſt rerum mearum facies, ut conferri cum iis nihil poſſit; ea eſt fortuna, ut exemplum ſimile plane nullum extet; præcipua, propria, minimè communis fortuna mea eſt; ſingulari ſum fatò; aliâ longe conditione ſum ac cæteri. *Uſus.* 1. Nullâ conditione permoveri potuêre; ſie haben auf keine Weiſe können bewegt werden. 2. *Pactum, Conventio*, Vertrag, Bedingung. Conditiones offerre honeſtiſſimas; ad pactiones, conditionesque accedere; deſcendere. Conditiones repudiare. A ſuis conditionibus ipſe fugit; In conditione manere. Stare conditionibus, den Vertrag halten. 3. *Status, fortuna*, & ſonſt, Beſchaffenheit. Ea eſt temporum conditio. Meliore conditione es, ac ego, du haſt ein beſſeres Glück als ich. Hæc imperii conditio, & ſtatus. Conditio & fortuna ſervorum infima. Naſcendi conditio. V. *Lex, pactum, fortuna.*

Conditor, oris, m. Würzer. *Syn.* Cocus, qui cibos condit. *Uſus.* Conditor & inſtructor convivii.

Conditor, oris, m. der etwas ſetzt, ordnet. *Syn.* Autor. *Uſus.* Legum conditor.

Condo, is, didi, ditum, ere. verbergen, behalten. *Syn.* Abſcondo, repono, recondo; *item:* inſtituo, conſtituo, conſtruo. *Uſus.* 1. Frumentum, pecuniam condere. Aliquid in viſceribus medullisque; aliquid animo condere. 2. *Conſtituo, inſtituo, conſtruo*, eine Sache einſetzen, anbringen, aufbauen. Urbem condere. Rempublicam condere, & conſtituere. 3. *Compono*, machen, verfertigen. Carmen, orationem, leges condere.

Condoceſacio, is, feci, factum, ere. abrichten, lehren. *Syn.* Doceo, commoneo. V. *Doceo.*

Condoleo, es, ui, ere. heftig krank ſeyn. *Syn.* Doleo. *Uſus.* Si pes, ſi dens, ſi corpus totum condoleat, ſo der Fuß, ein Zahn ꝛc. wehe thut.

Condoleſco, is, dolui, ere. *idem.* *Syn.* Condoleo.

Condonatio, nis, f. Verehrung. *Uſus.* Poſſeſſionum condonatio, & addictio.

Condono, as, avi, atum, are. ſchenken. *Syn.* Dono, concedo, do, largior. *Uſus.* 1. Bona aliena alteri condonare. Hunc tu mihi hominem condones, velim. Totum me vobis condono. 2. *Indulgeo, ignoſco, remitto.* nachlaſſen, verzeihen.

Crimen suum alicui condonare. Supplicium, quo usurus eram in eum, remitto tibi & condono. V. *Parco, Clemens, benignus.*

Conducibilis, e. ersprießlich. *Syn.* Utilis. *Usus.* Amicum castigare utile est, & conducibile facimus. V. *Utilis.*

Conducit, es ist nuß. *Syn.* Utile est, prodest. *Usus.* Istud vero rationibus quidem suis, non tamen reipublicæ conducit. Ea maxime conducunt, quæ sunt rectissima. Vide, num conducant ista ad commoditatem, ad facultates rerum. V. *Prosum.*

Conduco, is, duxi, ductum, ere. zusammen ziehen. *Syn.* Congrego, cogo. *Act.* Brevi tempore, in unum locum, manè domum; maximè rationibus. *Phras.* Conduxit exercitum ex Hispanis militibus, er hat ein Kriegsheer angeworben aus Spaniern. Conscripsit milites, exercitum; delectum militum, quam acerrimum tota Hispaniâ habuit; conquisitionem militum habuit per Hispaniam, copias conscripsit in Hispania. *Usus.* 1. Capivos unum in locum conduxit. *Ad tempus redimo; operam alicujus emo*, auf eine Zeit etwas bestellen; auf sich jemand zur Arbeit. Domum, fundos conducere. Mercede conductus. Aliquod opus, statuam, pontem faciendum, operas conducere. V. *Conscribo.*

Conductio, nis, f. Dingung. *Syn.* Redemptio, collectio.

Conductitius, a, um. was zu dingen ist. *Usus.* Operæ conductitiæ.

Conductor, oris, m. Verdinger. *Syn.* Redemptor. *Usus.* Ejus operis trecentis nummis conductor fuit.

Conduplicatio, onis, f. *Figura Rhetorica.*

Conduplico, as, avi, atum, are. zweyfach legen. *Usus.* Tenebræ conduplicatæ

Confabulor, aris, atus sum, ari. Geschwätzen reden. *Syn.* Colloquor.

Confectio, nis, f. Vollendung. *Syn.* Absolutio, perfectio, compositio. *Usus.* 1. Libri, belli confectio mihi jucunda fuit. 2. Collectio, Zusammensammlung. Confectio arcuum. 3. Zermahlung Ciborum confectio à dentibus simul, ac lingua adjuvatur.

Confector, oris, m. Vollender. *Syn.* Qui conficit & absolvit. *Usus.* Belli hujus confector eras, qui &c. Confector negotiorum.

Confero, fers, contuli, collatum, ferre. zusammentragen, gegen einander halten. *Syn.* Comparo, collationem facio. *Adv.* Expeditissime se ex loco, facillime cautiam cum caussa, maturè se in societatem. Necessario se in fluctus, novissime se aliquo, plurimum benignitatis, potissimum se ad hoc studium, rectissime parva magnis. Falso quid in aliquem conferre, falso caussam criminis, falso verbum in aliquem, nunc primum suspicionem, propria crimina in aliquem. Collatum divinitus, conferenda maximè extrema. *Usus.* 1. Nostra cum externis, bellum cum pace, inter se aliqua conferre. Rationes conferre accepti & expensi, die Ausgabe mit der Einnahme gegen einander halten. 2. *Sign. Motum.* In fugam se conferre. Iter aliquo conferre, sich irgendwohin verfügen. Ad amicitiam Pompeji me contuli. 3. *Transfero, rejicio*, etwas auf einen schieben. Crimen, invidiam, culpam in aliquem conferre. Vitia tua falso in senectutem confers. In filium caussam confert. 4. *Adhibeo, adjicio, colloco, pono studium & operam*, Fleiß auf eine Sache wenden, sich auf etwas begeben. Consilium, diligentiam, operam, officia, cogitationes, curas, studium ad alicujus dignitatem & amplitudinem conferre. Conferre, quæro, adeam curam. Omne ingenium, cogitationes omnes ad Philosophiam contulit. Vocem suam in quæstum contulit, er hat einen Ausrufer abgegeben, *praeconem egit.* Se ad autoritatem, societatem, amicitiam alicujus conferre. 5. *Miscco, admisceo.* Manus, signa cum hoste conferre, mit dem Feind schlagen. Castra castris conferre, anrücken. 6. *Communico*, sich unterreden, die Köpfe zusammen stecken. Capita conferre; sermones inter se, solicitudines conferre. 7. *Contribuo*, beytragen. Ex censu quotannis aliquid in commune conferre.

Confert, contulit, es nützet, hilfft. *Syn.* Conducit. *Phras.* *Confert multum ad doctrinam*, es hilfft viel zur Gelehrsamkeit. Momentum magnum affert; momentum magnum habet; ad doctrinam multum adjuvat; plurimum refert ad doctrinam; multum commodi, emolumenti, utilitatis affert, præstat ad doctrinæ ulteriorem fructum. V. *Utilis, Usus.* Ea res, ad bene vivendum nihil confert.

Confertim, Hauffenweis. *Usus.* Acriter & conferum pugnabamus.

Confertus, a, um. voll, gehäufft. *Syn.* Refertus, plenus. *Usus.* Vita omnium voluptatum varietate conferta. V. *Plenus.*

Confessarius, ii, m. Beicht-Vater. *Phras.* A confessionibus sacris; conscientiæ judex, arbiter, qui delicta confitentibus aures dat, præbet, commodat; quò ad sacras confessiones utimur; qui pro sacro tribunali assidet; confitentes reos suorum sordibus scelerum expiat; constrictos peccatorum vinculis animos divinâ quâdam potestate relaxat; quò moderatore conscientiæ utimur; qui solet operam dare peccata confitentibus; sacræ pœnitentiæ administer.

Confessio, onis, f. Bekänntniß. *Usus.* Sit erranti medicina confessio. Taciturnitas imitatur confessionem. Tuâ confessione convinceris, urgeris, teneris. Suâ se confessione in laqueos induit, jugulavit.

Confessio Sacra, Beicht. Scelerum suorum pro sacro tribunali expiatio; noxarum conscientiæ expiatio; exomologesis sacra; animi per noxarum confessionem factâ cum DEO reconciliatio. *Phras.* 1. *Confessionem facere,* die Heil. Beicht ablegen. Eluere animum peccatorum sordibus; sacra confessione perpurgare animum; patefacere sacerdoti conscientiæ labes, vulnera; superioris vitæ commissa in sacro animi judicio detegere; noxarum conscientiam deonerare; scelerum quasi sarcinam apud sacerdotem deponere; turpitudinis suæ virus apud sacerdotem evomere; expiare peccatorum sordes; purgare se salutari noxarum confessione; vitæ noxas sacrâ confessione delere; obire confessionis mysterium sacrum; crimina sua apud sacerdotem exponere; suorum se criminum apud arcanum judicem accusare, reum agere, peragere. Conscientiæ suæ maculas pœnitentiæ lavacrò eluere; sacerdoti se ritâ Christianò aperire; peccata confessione deponere; confessione peccatorum sordes abstergere; maculas abolere; peccatorum confessione animum cum DEO reconciliare; pœnitentiæ sacramentò animum suo nitori restituere; susceptas in vita maculas confessione abluere; expurgare; exomologesi animum purgare; conscientiam emaculare; perpurgandi animi causâ pro sacro tribunali se sistere, animi vulnera medico sacro detegere. 2. *Confessionem generalem facere,* eine General-Beicht ablegen. Totius anteactæ vitæ noxas, ab ultimâ pueritiâ inducto initio in memoriam redigere, sacerdoti exponere, qui arctissimis us vinculis, in quæ nos nostra sponte induximus, levatos dimittat, expiatæ superioris vitæ noxas omnes; omnis anteactæ vitæ, omnium annorum confessione expiari; aperiri omnia peccata, quæ vel à pueritia theminimus; totius vitæ flagitia sacra confessione repetere; confiteri de peccatis tota vita admissis; animi labes, quas in omni vita contraximus, expiare; totius vitæ maculas confessione eluere; non reticere quidquam eorum, quæ per omnem vitam deliquerimus; ut alterius quasi ordiamur vitæ initium, veteris vitæ omnia crimina sacerdoti aperiendo repetere; annorum omnium culpas exponere; de criminibus vel ab ipsa pueritia admissis absolvi; noxis, quas à prima ætate contraximus, confessione se exonerare; commissas jam inde à puero culpas confessione delere; noxas ab incunte ætate contractas, quoad repetere mens potest, in sacro judicio aperire; collectas longâ ætate animi sordes pœnitentiæ lachrymas apud sacerdotem eluere. 3. *Confessiones audire,* Beicht hören. Confitentibus de se reis pro sacro tribunali aures dare, præbere; confitentibus operam dare; judicem sedere in confitentes de se reos; de peccatis ad sacrum animi judicium allatis cognoscere; jus potestatemque à DEO traditam cognoscendi & remittendi peccata in arcano judicio exercere; confitentibus peccata sua aures commodare, admovere; confitentes de criminibus suis reos audire; esse à sacris confessionibus; confitentes reos suorum vinculis criminum exsolvere; relaxare; animorum sordes eluere, expiare.

Confestim, geschwind. *Syn.* Sine ulla mora, illico, statim, actutum. *Usus.* Confestim huc advolavit. V. *Statim, brevi.*

Conficio, is, feci, fectum, ere. endigen, machen. *Syn.* Facio, elicio, curo, præsto, exequor, compleo, expedio, transigo, absolvo. *Adv.* Accuratè; amanter, benè cultum, benè dialogos, brevi, constantissimè, diligenter tabulas, gloriosissimè, jucundè, magnificentissime aliquid, nihilominus legationem, pene absolutum, planè animum, quam commodissimè negotia, rectè curriculum vivendi, strenuè rem suam. *Usus.* 1. Manû suâ vestem, pallium sibi confecit, machen. Exercitum, bibliothecam, pecuniam conficere. Ea res famam tibi, & opes maximas conficiet. Reditum in patriam, negotium alicui conficere. Nuptias, sacra, rem divinam conficere. 2. *Perficio, ad finem deduco,* zu Ende bringen. Negotium per alterum, rem è sententia confecit; bellum affectum confecit. Vitæ curriculum in litteris; diem otiò confecit. Longam viam conficere. In senatu nihil confectum est. Perpetuæ orationem & conficere.

ficere. 3. *Transigo*, mit einem etwas abhandeln. Confice cum eo de hortis. Velim id diligenter ut de libris confic as. 4. *Concludo*, *efficio*, darous schliessen. Ex hac argumentatione illud conficitur, falsa te &c. *Vulgo: Consequentia deducitur.* *Affligo*, *perdo*, *absumo*, *absquirro*, *consumo*, *vexo*, bekümmern, verzehren, verschwenden. Maror, curæ, solicitudines, me conficiunt. Conficit se curis &c. Fame, fatigare, fatigatum, morbo confici. Familiarem rem luxu confecit. Maror animos exedit & conficit. Pudore conficior.

Confectio, nis, f. Erdichtung. *Syn.* Machinatio. *Usus.* Crimen is confectionem Cajæ fascepit.

Confidenter, kühn. *Syn.* Animosè, audacter. *Usus.* Aliquid confidenter, malitiosè, flagitiosè gestum.

Confidentia, æ, f. Kühnheit. *Syn.* Impudentia, temeritas, audacia. *Arrogantia est. Usus.* Hæc quidem signa confidentiæ sunt, non innocentiæ. Mala nam si bi sumat, magnam habet confidentiam. V. *Audacia.*

Confido, is, fidi, (fisus sum) fisum, ere. vertrauen, sich verlassen. *Syn.* Audeo, non timeo; fido, spero, innitor.)(*despero*, *diffido*. *Adv.* Confidere ferocius suæ causæ, magnopere & nimis invidiæ, magnopere causæ, legionibus, plane, plurimum sibi, valde meis, malitiæ suæ, vehementer. *Phras.* 1. *Arcana mihi sua confidit*, er vertrauet mir seine Geheimnisse. Arcana, animum suum, consilia sua mihi credit omnia; animum suum in me dat; summam rerum omnium fidem mihi habet; de fide mea sibi omnia pollicetur; mecum se fert, suaque omnia committit; in mea unius fide omnia statuit, ponit, collocat; nihil mihi consiliorum ejus clausum est; omnia in aperto sunt, omnia mecum communicata. V. *Aperto*, *abscondo*, *palam*. 2. *In opibus suis confidit plurimum*, er vertläßt sich auf seinen Reichthum. In opibus posuam spem habet omnem; fretus opulentiâ suâ; spem omnem in fortunis suis constitutam habet; spes suas fortunarum præsidiis delegat; omnia sibi de fortunis suis ac copiis pollicetur. V. *Spero*, *innitor*, *spero*. *Usus.* Nimium sibi, causæ suæ confidit. Virtuti constantiæque tuæ plurimum confido. De re aliqua, de alterius voluntate confidere. V. *Credo*, *spero*.

Configo, is, fixi, fixum, ere. durchstechen, anheften. *Syn.* Figo, vulnero. *Usus.* 1. Hercules ut Eurysthei filios, ita suos configebat sagittis. Cornicum oculos configere, mehr wollen wissen, als andere. 2. *Figo*, *pono*, setzen, heften. Configere omnes curas & cogitationes in salutate reipublicæ.

Confingo, is, finxi, fictum, ere. erdichten, bilden, gestalten. *Syn.* Fingo. *Adv.* Credibiliter, suspiciosè, falsò. *Usus.* Confingere, communi sui rumoris. Confingere, consulis crimen, aliquid criminis, accusationem. V. *Fingo*.

Confinis, e. angränzend. *Syn.* Vicinus, finitimus. *Usus.* Ut huic confinis genus dicendi. V. *Vicinus.*

Confinium, ii, n. Mark-Stein. *Syn.* Finis, limes; provinciæ extremum. *Usus.* Convenit in vicinitatibus & confiniis, æquum & facilem esse, multa de suo jure concedentem. V. *Limes.*

Confio, fis, fieri. geschehen. *Syn.* Conficior. *Adv.* Facilius. *Usus.* Commodius cadere nihil poterat, quam si res sine sanguine confieret.

Confirmatio, nis, f. Bestättigung. *Syn.* Firmides. *Epi.* Gravior. *Usus.* 1. Confirmatio est, per quam causæ fidem, autoritatem & firmamentum adjungit oratio. 2. *Consolatio*, Trost, Stärkung. Non eget confirmatione virtus tua. 3. H. Firmung: *Lex Eccles.* V. *Confirmo.*

Confirmator, oris, m. Bürge. *Usus.* Confirmator & sequester pecuniæ desideratur.

Confirmo, as, avi, atum, are. bekräftigen, befestigen. *Syn.* Affirmo, assevero, promitto: Stabilio, corroboro. *Adv.* Benè se, fidenter, liquido, magnopere, molestus, plane, præclarè, temerè. Confirmare impudentissimè caput legis, mediocriter, necessario, vehementer, multum confirmatus animus. *Phras.* 1. *Eventus rumorem confirmavit*, der Ausgang hat der Sache den gemeinen Ruff bestättiget. Fidem rei eventus affirmavit; rumori fidem eventus addidit; accrevit rumori fides rei eventû consecutâ; ad suspicionem & rumorem certissimæ res accesserunt; opinionem adjuvit consentiens rumori eventus; rumorem ambiguum eventus rei ad certum tetegit. 2. *Imperium sibi confirmavit*, er hat sein Reich befestiget. Imperium diuturnâ pace munivit; autoritate & consiliô roboravit; stabilivit rempublicam; confirmationem reddidit, effecit; temporum iniquitate, fortuna, collapsam affirmavit, constabilivit; præclara regni initia, ratum Regis nomen, imperiumque ei effecere. 3. *Confirmavit decem hominum millia*, *vulg.* er hat bis zehen tau-

tauſend geſirmet. Chriſtianæ palæſtræ oleo ad ineundum animorum certamen decem capitum millia imbuit, perunxit; ſacro Chriſmate, conſecrato oleo Chriſtianorum, decem millibus haud paucíorum, animos ad interiora certamina præparavit; corroboravit. Decem capitum millia ſacro oleo delibuta, ad Chriſtianæ palæſtræ certamina ab illo ſunt initiata; Chriſtianæ militiæ authorata; uncta Chriſtiano ritu ad ſacra certamina ſunt decem hominum millia; Chriſmatis ſacramento confirmata; miniſtrata decem millibus hominum unctio illa ſacra, qua animi vires ad arcana certamina munitantur. *Uſus.* 1. Exemplis, rationibus, argumentis rem confirmare. Hoc ſine ulla dubitatione confirmaverim. De hoc tibi planè confirmo. 2. *Conſolor*, tröſten. Erigere, confirmare afflictos bonorum animos. 3. *Corroboro, ſtabilio, firmum reddo, probo, comprobo, ſuffragor*, verſtärken, feſt machen, bekräfftigen. Animum, ſe ad omnia confirmare. E morbo confirmari, wiederum zu Kräften kommen. V. *Probo, conſolor.*

Confiteor, eris, feſſus ſum, eri. geſtehen, bekennen, beichten. *Syn.* Fateor, præ me fero, agnoſco. (*infitior, celo.*) *Adv.* Apertè, ingenuè, impunè, liberè, neceſſariò, palam adulterium, planè, tandem, aliquando, umidè, verè. *Uſus.* Apertè & ingenuè confiteri de crimine; crimen alicui confiteri. V. *Fateor, Confeſſio.*

Conflagro, as, avi, atum, are. verbrennen. *Syn.* Ardeo, exuror, comburor, concremor. *Phraſ. Prædia omnia conflagrarunt*, alle Land-Güter ſeynd verbrannt. Incendio hauſta, conſumpta, deleta ſunt; incendio fumabant; igne corrupta, abſumpta ſunt; in cineres abierunt. V. *Concremo, comburo. Uſus.* 1. Arbore flammæ conflagrare. 2. *Transl.* Invidiæ incendio; irâ, odio conflagrare, vor Zorn brennen; oder fremdem Neid und Haß unterliegen. V. *Ardeo.*

Conflictio, nis, f. Zuſammenſchlagung. *Syn.* Conflictus, contentio, quaſi concurſus cauſarum. *Uſus.* Rerum inter ſe pugnantium conflictio.

Conflictor, aris, atus ſum, ari. in einem ſtreiten. *Uſus.* Multis & magnis incommodis, duriore fortunâ, morbis, annonæ difficultate conflictamur. Cum his conflictari, & pro reipubl. ſalute dimicare oportet. V. *Affligo.*

Conflictus, us, m. Streit, Scharmützel. *Syn.* Confligo. *Uſus.* Lapidum conflictu & uitû ignis elicitur. Nubium conflictus. Conflictû corporum magnæ acies pelluntur. V. *Certamen.*

Confligo, is, flixi, flictum, ere. mit einander kämpfen, ſtreiten. *Syn.* Contendo, concurro, dimico, prælior, prælio decerto, prælium facio, prælium committo, ſigna confero, manus confero; certamen miſceo. *Adv.* Temere cum aliquo. *Uſus.* Manu cum hoſte confligere. Armis cum hoſte confligere, decertare. V. *Certo, pugno.*

Conflo, as, avi, atum, are. zuſammen blaſen, gieſſen, ſchmelzen. *Syn.* Cogo, conficio, paro, comparo, acquiro. *Uſus.* Bellum tua opera natum, conflatum, ſuſceptum eſt. Unde hoc ductum & conflatum mendacium eſt? Ea res magnam invidiam atque infamiam; plurimum ſuſpicionis, negotii, ac periculi conflavit. Venus totam illam ſcenam; accuſationemque conflavit.

Confluens, tis, m. Zuſammenfluß. *Uſus.* A confluente Rhodani copias movit.

Confluo, is, fluxi, ere. zuſammen flieſſen. *Syn.* Concurro, convenio, pervenio, fluo. *Uſus.* Laus, honor, dignitas in domum tuam confluxit. Omnis reipublicæ ſentina in ea caſtra confluxit. Multi ex omni orbe Romam confluunt.

Confodio, is, fodi, foſſum, ere. durchſtechen. *Uſus.* Confodere aliquem multis vulneribus; tot judiciis confoſſus.

Conformatio, nis, f. Geſtalt, Form. *Syn.* Forma, compoſitio, exornatio. *Epi.* Inſignita, impreſſa. *Uſus.* Conformatio lineamentorum, compoſitio membrorum. Animantis figura & conformatio totius oris ac corporis. Conformatio & moderatio continentiæ & temperantiæ. Vocis, ſententiarum, verborum varietas & conformatio.

Conformo, as, avi, atum, are. Geſtalt geben, ſich nach eines Willen ſchicken. *Syn.* Compono, fingo, effingo, figuro, formo, informo. *Phraſ.* 1. *Conformare ſe ad ejus voluntatem ſtudet*, er befleiſſet ſich in ſeinen Willen zu ſchicken. Ad nutum, voluntatem fingere; ſuas voluntates ad alienum nutum componere; ejus voluntatibus, ſtudiis obſequi; ſuam ad alienam voluntatem adjungere, accommodare. Se ad nutum ejus flectere; ejus voluntatem ſuam ducere; ſe ſua-

que fingere, & dirigere ex aliena voluntate; totum se ad ejus voluntatem convertere; ejus voluntati morem gerere, obtemperare; cum ejus voluntate congruere, consentire; suam ad ejus voluntatem aggregare: pendere ex ejus consilio ac voluntate; sua consilia ac rationes omnes ex ejus præscripto moderari. V. *Accommodo.* 3. *Totum se animi voluntati conformant*, er hat sich völlig in den Willen GOttes ergeben. Suam ad Divini Numinis voluntatem aggregavit; in DEI voluntate placidissime acquievit; totum se ad exequendam numinis voluntatem contulit; arbitrii sui jus omne, in jus arbitriumque numinis transtulit, a divina voluntate ne latum quidem unguem discessit; ad omnia Divinæ de se mentis consilia promptus descendit; Divinæ de se voluntatis rationem duxit unicè; Divinæ se voluntati totum permisit. 3. *Ad Magistri se mores iconismata*, er richtet sich ganz nach dem Exempel seines Lehr-Meisters. Ad magistri se mores fingit, componit; speciem quandam ac imaginem magistri sui morbus exprimit; de magistri sui moribus mores informat suos; magistri mores imitatione exprimit; in magistri mores abit. V. *Imitor*, & *exemplum. Usus.* Ad majora nos genuit natura & conformavit. Animum cogitatione excellentium virorum conformare. Conformare se ad voluntatem alterius. Ad illustre exemplum quoddam mores, vocem, animum conformare. V. *Accommodo.*

Confragosus, a, um, rauh, uneben. *Usus.* Loca aspera & confragosa.

Confringo, is, fregi, fractum, ere. zerbrechen. *Syn.* Frango, infringo. *Usus.* Rem, jura, consilia confringere, dissipare, confundere. V. *Frango.*

Confugio, is, fugi, fugitum, ere. fliehen, die Flucht nehmen. *Syn.* Perfugio, perfugium, præsidium & auxilium quæro, confugio. *Adv.* Levissime, privatim ad judices. *Prov. Alii sero omnes ad te confugiunt*, alle Hülfe suchen Sie bey dir. In Scamandrum & chrameam se conferunt, recipiunt; in æquitate tua paratissimum habent perfugium, confugium, receptum; non dubitant portus est, in quem malent invehi infesti, te uno amicorum tectum ac beatis; apud te velut arx, portus, ara miserorum, to infelicium columen, receptaculum; administrum certissimum habere. V. *DEI opem implora. Usus.* Tot difficultatibus affectus, afflictus, in tuam fidem, veritatem, misericordiam confugio.) Rebus meis diffidens, ad autoritatis tuæ aram confugio.

Confundo, is, fudi, fusum, ere. zusammen schütten. *Syn.* Misceo, conturbo, perturbo. *Antinomo. Usus.* Verum cum falsis confundere. Græcos cum Romanis confundere & conferre. Vis divina toto mundo confusa. Confusa & perturbata oratio. Animus dolore confusus. *Confundere aliquem.* einen schamroth, oder zu schanden machen. *Vulg. est. Latine efferri hoc modo:* aliquem in ruborem dare; rubore incutere; verecundiam afferre; pudore suffundere. V. *Misceo, Turbatus.*

Confusè, vermischt, verwirret. *Syn.* Permistè; per tumultum, ac sine ordinem. *Antinomo, dissolutè, ordinate. Usus.* Loquipræcipitanter & confuse. V. *Turbidus.*

Confusio, nis, f. Vermischung. *Syn.* Perturbatio, permistio. *Usus.* Perturbatio vitæ, & magna confusio temporum; religionum, rerum omnium confusio. Conjunctio, confusioque virtutum à Philosophis distinguitur.

Confutatio, nis, f. Widerlegung. *Syn.* Dissolutio, reprehensio.

Confuto, as, avi, atum, are. widerlegen. *Syn.* Refello, refuto, reprehendo, diluo, coarguo, infirmo, dissolvo, redarguo, excoarguo, infringo, dissolvo, redarguo, explodo, convinco, frango, ejicio, abjicio, adversaria everto, falsa esse doceo, tollo. *Usus.* Argumenta alicujus confutare. Audaciam hominis confutavit, contregit. V. *Refello.*

Congelo, as, avi, atum, are. gefrieren. *Syn.* Congiacio, duresco in glaciem. *Phras.* Amnis congelat, der Fluß gefrieret. Amnem vis frigoris concreto gelu astringit; amnis nive & pruina concrescit; duratus glacie amnis. *Usus.* Gaudebam illum quòd congelasset. V. *Glacies.*

Congeminatio, nis, f. Verdoppelung. *Usus.* Quid hoc congeminationis?

Congemino, as, avi, atum, are. verdoppeln. *Syn.* Gemino. *Usus.* Omnes congeminavimus.

Congemo, is, gemui, gemitum, ere. zuſammen ſeufzen. *Syn.* Gemo tum. *Uſus.* Congemuit ſenatus frequens. V. *Gemo.*

Congero, is, geſſi, geſtum, ere. zuſammen tragen. *Syn.* Congrego, accumulo, comporto.)(*adjpo. Uſus.* 1. Pecuniam alicui, res direptas in regnum congerere. 2. *Transl. confero.* Maledicta, crimina in aliquem congerere, einen mit Schimpf-Worten und falſchen Anklagen überhäuffen. *Congrego, colligo.*

Congerro, onis, m. Schmaß-Bruder. *Syn.* Cum quo familiariter & facetè confabulamur.

Congeſtuus, a, um. gehäuffet. *Uſus.* Locus congeſtuus, ad jacienda fundamenta ineptus.

Congeſtus, ûs, m. Hauffe. *Syn.* Comportatio. *Uſus.* Avium congeſtû, non humanis manibus.

Congiarium, ii, n. Ehren-Geſchenck, aus Wein, oder anderen Getränckе beſtehend. *Syn.* Imperatoris donum à congio, menſuræ genere vini & ſimilium ſic dictum. *Uſus.* Cæſar muneribus, monumentis, congiariis, epulis multitudinem unperitam lenierat.

Conglacio, as, avi, atum, are. gefrieren. *Syn.* Congelo, durefco. *Uſus.* 1. Aqua frigoribus conglaciat, nive & pruinâ concreſcit. 2. *Transl.* Ejus conſuratus conſilia conglaciant, ſeine Anſchläge bleiben ſtecken. V. *Glacies.*

Conglobatim, haufſenweiſe. *Uſus.* Conglobatum ac confertim pugnabant.

Conglobo, as, avi, atum, are. zuſammen rollen. *Syn.* Congero, colligo. *Uſus.* Mare undique conglobatur æqualiter. Milites ſe in unum conglobarunt.

Conglutinatio, nis, f. Zuſammenfügung. *Syn.* Conjunctio. *Epi.* Recens, inveterata. *Uſus.* Conglutinatio recens ægrè divelitur. 2. *Transl.* Conglutinatio verborum.

Conglutino, as, avi, atum, are. zuſammen fügen. *Syn.* Conjungo, copulo, conflo, compingo. *Uſus.* Voluntates noſtras conſuetudo conglutinavit. Amicitias morum ſimilitudo conglutinat. V. *Jungo, conjungo.*

Congratulatio, nis, f. Glückwünſchung. *Uſus.* Omnium ordinum conſenſus, gratiarum actio, congratulatio me commovet. V. *Gratulatio.*

Congratulor, aris, atus ſum, ari. Glück wünſchen. *Syn.* Signis lætitiam oſtendo, gaudeo cum aliquo. V. *Gratulor.*

Congredior, eris, greſſus ſum, gredi. zuſammen tretten. *Syn.* Convenio; infeſtis armis concurro. *Asp.* Coram. *Phaſ. Cum hoſte congreſſus eſt*, er iſt mit dem Feind Hand-gemein worden. Gradum, pedem, manum cum hoſte contulit; infeſtis armis, animisque cum hoſte concurrit; in hoſtem ivit, ruit, invectus eſt; manum cum hoſte conſeruit; ſigna contulit; ut arma increpuere, micantéſque fulſere gladii, concurſus, impetus in hoſtem factus eſt. V. *Arma, pugno, prælium. Uſus.* 1. Luna cum ſole congredions. 2. *Conferendæ cauſa convenio.* Unterredung halber zu einem gehen. Congredi cum aliquo, conferre gradum, pedem. Cum congreſſi eſſemus, tum ſi quid res feret, inter nos conferemus. 3. *Pugno*, ſich mit dem Feinde ſchlagen. Contra Cæſarem armatus congreſſus eſt. Non is ſum, qui tecum congrediar & luctor. Congredere mecum criminibus ipſis, remove calumnias.

Congregabilis, e. geſellig. *Syn.* Quod facile congregatur, amans ſocietatis. *Uſus.* Apum exanima naturâ congregabilia ſunt.

Congregatio, onis, f. Verſammlung. *Uſus.* Nos ad conjunctionem congregationémque hominum, & ad naturalem communitatem nati ſumus.

Congregatio Mariana, Marianiſche Verſammlung Sodalitas, ſodalitium, cœtus, conventus Mariæ honoribus inſtitutus; cœtus ex literaria juventute collectus, conflatus ad Divinæ Matris honorem; ſodalitium ſcholaſticæ juventutis Virgineæ Matris nomine congregatum. *Congregationi inſcribi ſe curavit. Virg.* In numerum ſodalium adſcribi, adlegi, referri, cooptari voluit; ſodalium cœtui, albo inſcribi, inſeri exoptavit; ſodalitati nomen dedit; inter candidatos Mariani ſodalitii nomen eſt profeſſus.

Congregatio Romana Cardinalium, Cardinal-Verſammlung zu Rom. *Congregatio rituum.* Concilium *vel* Conſilium Patrum Purpuratorum ſacris ritibus ſanciendis conſtitutum. *Congregatio de propaganda.* Sacer Vaticani Senatûs Conventus, de conſervanda, *vel* propaganda per terrarum orbem Fide, agitatus.

Con-

Congrego, as, avi, atum, are. versammeln. *Syn.* Colligo, concilio, convoco, contrivo, aggrego, cogo, conjungo, in unum locum compello.)(*Dissipo, dissipo.* *Usus.* Homines libenter ad cum aequalibus congregant. Paulum in eundem hunc numerum congregabimus. Temere & voluntas congregavit, & fortuna conjunxit. In unum locum congregata plebs. V. *Convenio, colligo, conjuro.*

Congressio, nis, f. Zusammenkunft. *Syn.* Congressus, colloquium, sermo. *Epi.* Acerba & misera, bellicosa, severa. *Usus.* Nemo illum aditu, congressione, sermone dignum putabat. Erat non modo familiaritate, sed congressione prohibendus. In congressionibus hominum. Facilis congressio.

Congressus, ûs, m. Zusammenkunft. *Syn.* Colloquium, conjunctus. *Epi.* Mediocris, quotidianus. *Usus:* 1. Venire in alicujus congressum. Sylla cum illis ne mediocri quidem sermone & congressu conjungebatur. Credebam, pacem fore non modo sermone & disputatione, sed conspectu ipso & congressu. V. *Conventus.* 2. *Pugna*, erster Angriff im Streit. Multa ante congressum fiunt. Nulli in eo congressu pepercre.

Congruenter, gemäß. *Syn.* Convenienter. *Usus.* Congruenter naturæ convenienterque vivere.

Congruo, is, grui, ere. übereinkommen. *Syn.* Convenio, consentio. *Adv.* Mirifice; vade, vehementer. *Phras. Color isse cum luctu congruit*, diese Farbe kommt mit dem gegenwärtigen Leid-Wesen wohl überein. Non abhorret, non abludit luctu color; bellè sibi respondent luctus & color hic obscurus. Consentit, convenit hoc colori luctui. *Usus.* Cum suis moribus ac natura parum congruere. Sententia mea congruit cum judicio senatûs. Dicta factis congruunt. Oratio sententiâ discrepans, verbis congruens. V. *Consentio, concino, convenio, similis.*)(*Discrepo, repugno, dissentio, assideo.*

Conjectio, nis, f. Wurff, Muthmassung. *Syn.* Conjectura; conjectus. *Usus.* 1. Conjectione telorum hostis fusus est. 2. *Transl.* Conjectionem somniorum ita desinit. V. *Divinatio.*

Conjecto, as, avi, atum, are, muthmassen; errathen. *Usus.* Eventu aliquid conjectare. Quid dicam, aut quid conjectem, nescio. V. *Conjicio.*

Conjector, oris, m. Ausleger, Weissager. *Syn.* Interpres somniorum, portentorum; vates. *Usus.* Conjector somniorum, Traum-Ausdeuter. Vaticinationes & responsiones auspicum, conjectorum.

Conjectura, æ, f. Muthmassung, Anzeigung. *Syn.* Opinio, suspicio, divinatio, auguratio, provisio. *Epi.* Bona, crudelis, difficilis, domestica, facilis, infinita, levis, multa, perspicua, probabilis, vera, verior, certa. *Phras. Conjectura capi vix potest*, man kan hier kaum eine Muthmassung haben. Ea res conjectura judicari, sciri vix potest, conjectura de ea re capi, fieri vix potest; ad conjecturam ejus rei evadere vix humana mens potest; ad conjecturam propius accedere; conjecturâ assequi, augurari non licet; nullus hic conjecturæ locus; nihil hinc conjicias, conjectes V. *Conjicio.* *Usus.* Conjecturâ, quæ in varias partes duci potest, nihil incertius. Conjecturâ ducor ad suspicandum. Quantum conjecturâ assequi, consequi possim. Scis, quo me conjectura ducat, quid odorer, quid conjecturâ augurer. Ex vultu conjecturam facio, capio. Vultus mihi conjecturam animi affert. Quantum conjecturâ percipio, coarguere possum; quoties conjecturis nostris aberramus, fallimur.

Conjecturalis, e. das man muthmasset. *Usus.* Causa, genus orationis conjecturale.

Conjectus, ûs, m. Wurff. *Syn.* Conjectio. *Usus.* Conjectus oculorum.

Conjicio, is, jeci, jectum, ere. werffen, schliessen, muthmassen. *Syn.* Conjecturâ assequor, *vel* consequor, conjecturam facio, conjecturâ prospicio, *vel* perspicio, agnosco, interpretor, divino, existimo. *Adv.* Acutè, benè, bellè, malè, præclarè. *Phras.* 1. *Multa è facie conjici de homine possunt*, man kan viel von einem Menschen aus dem Gesicht abnehmen. Multa ex fronte videri, colligi, deprehendi, percipi, conjectari possunt; multa conjecturis assequi, consequi licet; multa ex vultu conjectando augurari possumus. Frons multa ostendit, significat, indicat, coarguit, patefacit, frons ipsa persæpe exprimit, demonstrat latentes animi morbos; è vultu, qui est index & imago animi, nequaquam incerta con-

jectio, dubia aut obscura divinatio sumitur; Frons ad animi faciem proxime accedit; haud aberrat conjectura, qui ex vultus indicio de animo suspicatur; ex vultu conjectura haud temere duci, capi, fieri potest; ex vultus indiciis haud aegre ad conjecturam de animi sensu evadimus; non fallit conjectura, quae ex vultu de animorum habitu judicat; ex vultu, oculis, fronte conjectura ducimur, propius accedimus ad animi sensum explorandum. 2. *Res sunt ejusmodi, de quibus ne conjicere quidem quidquam possumus*, dies sey seynd Sachen, von denen man nicht einmal muthmassen kan. Quae posita non sunt in conjectura; quae extra conjecturam sunt; quae à conjectura procul absunt; quae á conjectura minime pendent; ad quas conjecturâ accedere; de quibus conjecturam facere, capere; certus vates, conjector esse nemo possit; de quibus difficilis admodum conjectura sit, incerta divinatio, obscurum augurium est; in quibus, quid futurum sit, quid eventurum, quid afferre, parere dies, casus, fortuna possit, suspicari, divinare, providere, assequi nihil licet. V. *Conjectura. Usus.* 1. So in fugam, in pedes, latebras, castra conjicere, sich begeben. Tela in aliquem conjicere, werffen. 2. *Conjicere*, zuwerffen, auf einen legen. Maledicta in aliquem; caulam turbarum, crimen in aliquem conjicere. Flammam illorum temporum in me conjecit. 3. *Distribuo*, austheilen. Caulam totam in certos locos; multa in unum librum, epistolam conjeci. 4. *Intendo, converto*, wenden. Oculos in eum conjecit. 5. *Affero, redigo*, bringen, stürtzen. Hemp in magnas difficultates conjecit. Ne me, quaeso, in hanc tristitiam, hoc malum, has tricas conjicito. Coeli gravitas in morbum me conjecit. Conjecit se in nuptias. 6. *Divino, auguror, conjecto*, errathen, muthmassen. Argute, acute, haec longe ante conjecerat. V. *Divino.*

Conjugatio, onis, f. Zusammenfügung, Bindung. *Syn.* Colligatio. *Usus.* Capitum conjugatio & relegatio, & propagatio virium.

Conjugium, ii, n. Ne Ehe, Ehestand. *Syn.* Connubium, matrimonium. *Phr. In conjugio degit*, sie lebet in dem Ehestande. Est illi connubium cum viro cumprimis nobili; sanguinem genusque miscuit cum Patritii generis viro; domesticum sedis junxit cum viro clarissimis maioribus orto; locata est in matrimonio; in matrimonium convenit viro honestissimo; in matrimonium data, collocata est viro claro; nec. V. *Matrimonium, nubo. Usus.* Cum socera sit in ipso conjugio.

Conjugo, as, atum. are. zusammen fügen. *Syn.* Conjungo, copulo, socio. *Usus.* Jucundissima est amicitia, quam morum similitudo conjugavit. V. *Jungo.*

Conjunctè, zusammen. *Syn.* Simul, conjunctim. *)(Separatim. Usus.* Conjunctissimè & amicissimè vivere cum aliquo.

Conjunctim, beysammen. *Syn.* Simul, conjunctè. *Usus.* Conjunctim de ea re poterit referri.

Conjunctio, nis, f. Verbindnis, Freundschaft. *Syn.* Copulatio, necessitudo, societas, consociatio, cognatio, affinitas, consensio. *)(Disjunctio, alienatio. Epi.* Aeterna, humana, incolumis, invidiosa, jucundissima, magna, maxima, mediocris, nova, paterna, perdiuturna, perpetua, proxima necessitudini liberorum, repentina affinitatis, sempiterna. Suavis inter aliquos, suavissima, summa, tanta, vera, vetus, infinita. *Usus.* Affinitatis, vicinitatis, benevolentiae, naturae, amicitiae conjunctio. Conjunctionis mutuae vinculum. Conciliare sibi conjunctionem multorum, sich viel Freunde machen. Veterem conjunctionem nostram labefactârunt, ac prope diremerunt malevolorum artes; à conjunctione nos propè avocarunt; de vetere conjunctione multum diminuêre, unsere Bencider haben unsere Freundschafft fast zertrennt. V. *Amicitia.*

Conjunctus, a, um. vereiniget. *Syn.* Junctus, copulatus, adjunctus, continens, conexus, consentiens, sociatus, communis, connexus, habens societatem, conjunctionem gratiae, quasi devinctus, necessarius. *)(alienus, assumtitius, fictitius. Usus.* Habere aliquem usu, affinitate, consuetudine, officiis conjunctum; cognatione, amicitiâ inter se conjuncti. Familiaris & omnibus rebus conjunctus alicui, vel cum aliquo. Mea causa cum tua est conjuncta. Virtuti tuae fortuna conjuncta est. Vitam agit cum honestate conjunctam. Vita flagitiis & probris conjuncta. Summa miseria cum summo dedecore conjuncta. Discessus tuus cum gloria potius erat conjunctus, quàm cum probro. V. *Amicus, concors.*

Conjungo, is, junxi, junctum, ere. zusammen fügen, setzen, stellen. *Syn.* Copulo, conjungo, conglutino, consocio, congrego, colligamento, concilio, connecto. *)(Disjungo. Art.* Conjungi maxime vetustate, lingua, societate, nuptiis cum, quam maxime. *Usus.* Cum aliquo arctius conjungere, mit einem Freundschafft machen. Conjungere cum gravitate; comitatem. Non ab insuetis rebus usus, consuetudo, studio

studiorum societas & similitudo conjunxit. Cum aliquo necessitudinem conjungere. Sententiarum pondus cum elegantia verborum conjungere. V. *Jungo*, *adhæreo*.

Conjux, jugis, g. c. Ehegatte, Ehemann oder Eheweib. *Syn.* Particeps connubii, thori consors. *Epi.* Minimè avara, fidissima, fidelis, fidelissima, integra a pernitantia alicujus, misera.

Conjuratio, nis, f. Zusammenschwörung. *Syn.* Conspiratio, consentio. *Epi.* Civilis, consuncta, exitiosa, impia, occulta, recens, sceserata, superior, vetus. *Usus.* Conjurationem facere, deprehendere, patefacere, aperire.

Conjuro, as, avi, atum, are. zusammen schwören. *Syn.* Conspiro, consentio. *Phras.* *Multi nobiles conjurarunt*, es haben viel Adeliche zusammen geschworen. Conjurationem, conspirationem fecerunt; multi ex nobilibus conspirationem conflarunt; conjurationem fecerunt; facinoris societatem inierunt; conspiratum à non paucis nobilibus; coivere in nefandi consilii societatem nobilium non pauci; conflata ex nobilibus nefarii fœderis societas, impiis religionibus devincta. *Usus.* Cognitum est eos conjurâsse. Illi quibuscum conjurâsti, ubi sunt? Scito mihi aliis aliunde esse tantum, conjurare ut cupiam.

Connecto, is, nexui, nexum, ere. zusammen binden. *Syn.* Conjungo, necto, colligo, nexu vincio, copulo.)(*Separo.* *Adv.* Leviter. *Usus.* Amicitia cum voluptate connectitur. V. *Jungo.*

Connexio, nis, f. Zusammenfügung.

Conniror, eris, nixus & nisus sum, niti. sich befleissen, bemühen, unterstehen. *Syn.* Nitor, operam do, conor, contendo, enitor, elaboro. *Usus.* Quantis potes conniti animo potes; quantum licebit contendere; tantum fac, ut efficias. V. *Conor*, *nitor*, *contendo.*

Connivco, es, nivi, (nixi) ere. durch die Finger sehen. *Syn.* Dissimulo. *Usus.* 1. Dii sæpe in hominum scelera connivent. Quibusdam in rebus connivco. V. *Indulgeo* 2. *Oculos nunc claudo, nunc aperio*, blinzlen. Oculi somno conniventes.

Connubium, ii, n. Ehestand. *Syn.* Conjugium. V. *Matrimonium.*

Conor, aris, atus sum, ari. sich befleissen, bemühen, unterstehen. R. à κόνις, *opera*. *Syn.* Enitor, connitor, molior, indago, experior, incumbo in, *vel* ad rem. *Phras.* 1. *Conandum tibi erit magnopere*, du wirst dich sehr bemühen müssen. Magnò studiò conitendum, contendendum, elaborandum tibi erit; omni conatù id agendum, id moliendum; intentus tibi animus habendus, qui nulli unquam labori succumbat; in hoc tibi omni ope ac operâ incumbendum; ad id omnes cogitationes intendendæ; totô pectore tibi ad hoc incumbendum erit; totô pectore, omni ope huc annitendum; summâ ope in hoc elaborandum, desudandum erit; omni cogitatione ad id feraris, eo nervis omnibus contendas, necesse erit. 2. *Conare, quæso, ut solidam laudem consequare*, befleißige dich, ein rechtschaffenes Lob zu verdienen. Accinge te, quæso, ad eam cogitationem; da operam, id age, id molire, id unum machinare; contende nervis omnibus & facultatibus; omni ope annitere, totis viribus accingere; age pro virili parte, pro tua parte, totis viribus; omnibus nervis; omni studiô, quantum est in te positum; quantum in te situm est; quoad potes; quoad vales; quantum quidem præstare poteris; quantum viribus licebit consequi. Confer ad eam rem omnes vires, omnia studia, quidquid est in te industriæ, operæ, curæ, diligentiæ. Ne viribus peperceris; nequid studii prætermiseris; da operam pro eo, quod in te erit; ita contende, ut nihil magis. V. *Studeo*, *satago*, *contendo.* *Usus.* Multa efficere, plura conari. Scelus conari.

Conquassatio, nis, f. Erschütterung, Bewegung. *Syn.* Agitatio, commotio. *Usus.* Morbus è corporis conquassatione & perturbatione ortus.

Conquasso, as, avi, atum, are. erschüttern, bewegen, zerknirschen. *Syn.* Commoveo, concutio. *Usus.* Omnes provinciæ bellis conquassatæ.

Conqueror, eris, questus sum, queri. klagen. *Syn.* Queror, deploro. *Adv.* Graviter, gravissimè, mediocriter; publicè de factis, verissime. *Usus.* Nihil tecum de injuria fratris conqueror. Conqueri fortunam adversam, non lamentari decet. V. *Queror*, *querela.*

Conquestio, nis, f. eine Klage. *Syn.* Querela.

Conquiesco, is, quievi, ere. ruhen. *Syn.* Quiesco, conlido, desino. *Adv.* Libentissimè, paulum adventu alicujus. *Usus.* Bella hyeme, literæ belio conquiescunt, dernie-

nieder liegen. Nunquam à bellis conquiescemus? Ut vetas nostra gravior in charitate, atque adolescentia tua ex omnibus molestiis, & laboribus conquiescat. Animus à forensi strepitu conquiescat tantisper. Aspectu unò omnis cura consedit, ac conquievit, in libris conquiesco, ich habe meinen ganzen Trost in Büchern. V. *Quiesco*, *Relaxo*.

Conquiro, is, quisivi, quisitum, ere. mit Fleiß zusammen suchen. *Syn.* Investigo, ex zna diligentiâ quæro. *Adv.* Curiosius, diligentissime, studiosè, undique poenitam, undique suavitates. *Usus.* Aliorum facta & evenia conquirere. Suavitates undique & delicias conquirit. V. *Quæro*, *colligo*.

Conquisitè, mit Fleiß zusammen gesucht. *Syn.* Exquisitè, diligenter, doctè. *Usus.* Aliquid conquisitè scribere.

Conquisitio, nis, f. Zusammensuchung. *Usus.* Exercitus durissimâ conquisitione collectus. In conquisitione orationis durissimum est exordium. Conquisitionem habere, facere militum, Soldaten werben. V. *Delectus*.

Conquisitor, oris, m. Werber. *Syn.* Cui aliquid conquirendum mandatur. *Usus.* Nullus delectus, neque enim conquisitores comparare audent.

Conquisitus, a, um. ausgesucht. *Syn.* Exquisitus, insignis. *Usus.* Conquisitissimi cibi, odores. Fides, conquisitæque vires deformare hominem.

Consaluratio, nis, f. einhellige Begrüssung. *Epi.* Forensis, perhonorifica. *Usus.* Forensis salutatio.

Consaluto, as, avi, atum, are. begrüssen. *Syn.* Saluto. *Adv.* Amicissime inter se. *Usus.* Qui inter se amicissime consalutarunt. V. *Saluto*.

Consanesco, is, sanui, ere. gesund werden. *Syn.* Sanus fio, sanor. *Usus.* Cum consanuisse videretur, recrudit vulnus. V. *Sano*.

Consanguineus, a, um. Blut-Freund. *Syn.* Sanguine conjunctus, sanguinis communione, conjunctione proximus; consanguinitate propinquus. V. *Cognatus*, *propinquus*, *assumtas*. *Usus.* Nec intelligunt, esse se consanguineos.

Consanguinitas, tis, f. Blut-Freundschaft. *Syn.* Sanguinis conjunctio, communio. *Usus.* Alteri consanguinitate propinquus. V. *Cognatio*.

Consaucio, as, avi, atum, are. verwunden, verletzen. *Syn.* Saucio, vulnero. V. *Vulnero*.

Conscelleratus, a, um. lasterhaftig. *Syn.* Scelleratus. V. *Scelleratus*.

Conscelero, as, avi, atum, are. besleckt machen, beflecken. *Usus.* Conscelerare aures paternas, *aures scelere implere*.

Conscendo, is, scendi, scensum, ere. besteigen, in ein Schiff steigen. *Syn.* Ascendo. *Usus.* Conscende, quæso, & ad nos trajice, *subintell. navem*. V. *Ascendo*.

Conscensio, nis, f. das Steigen in ein Schiff. *Usus.* Conscensio in naves.

Conscientia, æ, f. Gewissen. *Syn.* Recordatio, animi quædam ratio, vis, & lex; à qua & de rectè factis, & secùs admonemur. *Epi.* Comes, consultus, jucundissima benè actæ vitæ, præclara, recta, sceleràta, stabilis, digna supplicio. *Phal* 1. *Conscientia bona*, *vulg.* ein gutes Gewissen. Conscientia benè actæ vitæ; conscientia rectè factorum; mens benè sibi conscia; optimæ mentis conscientia; conscientia rectæ voluntatis; conscientia recta & præclara, 1) *Est homo bonæ conscientiæ*, *vulg.* er ist ein gewissenhafter Mensch. Vir est integerrimæ mentis; justus, integer, æqui ac recti amans; integer & bonus; cui religio sit, quidquam præter fas & æquum agere; quidquam aggredi, quod cum rectè honestèque legibus non consentiat; vir est optimæ mentis conscientiâ tutus; qui, quæ agere parat, omnia ad leges divinas, ad rectæ rationis præscripta exigit; qui nulla in re ab æqui & recti legibus discedit; qui à rectâ conscientia ne transversum quidem unguem discedat; cui religiosum sit, præter æqui rectique leges quidquam agere. 2) *Consolatur me bona conscientia*, *vulg.* mich tröstet mein gutes Gewissen. Optimæ mentis conscientiâ me consolor; præclarâ conscientiâ sustentor; conscientiâ rectæ mentis recreor; nitor conscientiâ meâ; non pertimesco conscientiam meam; fruor vitæ benè actæ conscientiâ; nixus rectâ mentis conscientiâ quid pertimescam? quæ me res perturbet, conscium probe sibi, à culpa me omni longissimè abfuisse? V. *Probus*. 3) *Hæc bona conscientia fieri*

nenſcheit, vulg. des kan mit gutem Gewiſſen nicht geſchehen. Salvâ officiâ, ſanctis legibus, ſalvâ fide fieri non poteſt; hoc ne ſcelere fieri nullâ pactâ poteſt; ita facere religio ſit, religioſum ſit, religione impedimur. 2. *Vulg. Conſcientia mala*, ein böſes Gewiſſen. Conſcientia ſceleris; facinorum conſcientia; mens mala ſibi conſcia; impedita & oppreſſa mens ſceleratum conſcientiâ. 1. *Malam habet conſcientiam, vulg.* er hat ein übles Gewiſſen. Hominem ſcelus agitat; ſceleris pœnis agitatur, & à mente conſilioque deducitur; facinorum recordatione nunquam timore eſt vacuus; urit anxiam mentem facinorum memoria; agitatur & perterretur tædis ardentibus furiarum; conſcientia facinorum urgetur; flagitiorum ſuorum conſcientia cruciat, ſtimulatur, vexatur, contringitur; peccatorum conſcientia oppreſſo pœna ſemper ante oculos verſatur; exortus e peccatorum conſcientia timor ſolicitudine exedit; angore conſcientiæ, & ſcelerum recordatione cruciatur; inſectantur hominem non furiæ, non ardentes, ut eſt in fabulis, tædæ, ſed impedita malefactorum conſcientiâ mens; ſed conſcia pœnarum metû ſceleruin conſcientia, quæ hominem æternis ſolicitudinibus dies & noctes exedit; conſcientiæ ſtimulis agitatur; ſcelerum obſtrepente conſcientiâ quieſcere non poteſt; tacito conſcientiæ convicio verberatur; angore conſcientiæ torquetur; flagitiorum memoriâ angitur, diſcruciatur. 2. *Remorſus conſcientiæ, vulg.* Gewiſſens-Wurm, das Nagen des Gewiſſens. Inſunt in ſcelere aculei, quibus animi dies atque noctes confodiuntur & cruentantur; ſtimuli, quibus mens diu noctuque compungitur, exeditur, dilaceratur; mentis angores, ſolicitudines, metus, cruciatus, dicta conſcientiæ convicia, quæ animum verberant, opprimunt, exedunt, excruciant. 3. *Eſt homo nullius conſcientiæ, vulg.* der Menſch hat gar kein Gewiſſen. Homo impius, impiorum, nefarius, ſceleratus, conſcientiæ expers, qui ſibi religioni nihil habet, ducit; qui religione non impeditur, quo minus &c. cui ſanctum religioſumque nihil eſt; in quo nullum nec recti, nec æqui ſtudium, aut veri cernitur; homo ſine ulla religione & fide. 4. *Faciem mihi conſcientiam, vulg.* ich machte mir ein Gewiſſen. Religio mihi fuit; religioſum eſſet; religioni mihi ducerem; religioni haberem; religione impediri me putarem. 5. *Rationem conſcientiæ reddere*, Gewiſſens-Rechenſchaft geben. Omnes animi latebras ac receſſus aperire, arcana pectoris omnia alteri credere; vitæ ſuæ, rerumque omnium rationem reddere; reconditos, & penitus abſtruſos animi ſenſus patefacere; intimos animi receſſus pandere; arcana pectoris exponere. 6. *Conſcientiam examinare, vulg.* das Gewiſſen erforſchen. Suæ vitæ rationem ab ſe repetere, repoſcere; in ſemetipſum deſcendere. V. *Examen conſcientiæ. Uſus.* 1. Magna vis eſt conſcientiæ, ut pœnam ſemper ante oculos verſari putent, qui peccarunt. 2. In conſcientia recte factorum ſat magnus laboris fructus eſt. 3. *Notitia*, Wiſſenſchaft, Erkänntniß. Conſcientia tenetur conjuratio tua. Remota hominum conſcientiâ quidlibet facturus videris, wann es die Leute nicht wüſten, würdeſt du dich zu alles einlaſſen. *In conſcientia obligatum eſſe, vulg.* eſt, im Gewiſſen verbunden ſeyn. *Lat.* Religione obſtrictum eſſe; quæ vox: *Religio*, plerumque ponitur in his pro *conſcientia*. Religionem alicui offerre, einem ein Gewiſſen machen. Religioni habeo, mihi duco, ich mache mir ein Gewiſſen; religione impedior, ich kan mit gutem Gewiſſen nicht ꝛc.

Conſcindo, is, ſcidi, ſciſſum, ere. in Stücken zerhauen, zerreiſſen. *Syn.* Diſcindo, ſcindo, diſcerpo. *Uſus.* 1. Epiſtolam tuam conſcidi innocentem. 2. *Transl.* Aliquem ſibilis, maledictis, pugnis, calcibus conſcindere, einen mit Schmäh-Worten ꝛc. übel zurichten.

Conſciſco, is, ſcivi, ſcitum, ere. begehen. *Syn.* Infero: admitto. *Uſus.* Mortem ſibi veneno; necem ſibi conſciſcere. Facinus conſciſcere.

Conſcius, a, um. mitwiſſend, bewuſt. *Syn.* Particeps, ſocius, teſtis. ✕ *Inſcius, ignarus. Adv.* Maximè ſtudiorum, officiorum. *Uſus.* Nullius mihi culpæ conſcius ſum, ich bin mir keiner Schuld bewuſt. Conſcius illi facinori eſſe putabar.

Conſcribo, is, ſcripſi, ſcriptum, ere. beſchreiben. *Syn.* Scribo, compono. *Phr.* Celeriter veteranos, communiter edictum, diligentius, nominatim, perſpicue, perquiſitius & diligenter, publice, ſeparatim, ſubtilius, vicatim homines. Conſcribi palam, & centuriari. *Phaſ.* Miles conſcripſit, er hat Soldaten angeworben. Novis delectibus militem contraxit; milites ſacramento rogavit; copias comparavit, paravit, colligit, contraxit maximas; conquiſitionem fecit, habuit acerrimam. V. *Conduco. Uſus.* Exercitum, militem conſcribere, werben. Librum, epiſtolam conſcribere, ſchreiben. V. *Scribo.*

Conſcriptio, nis, f. das Aufſchreiben. *Syn.* Scriptio. *Uſus.* Conſcriptiones quarumcunque

Con-

Consecratio, nis, f. Weihung. *Syn.* Dedicatio. *Usus.* In consecrationibus statuebantur aræ, quæ religionem afferrent.

Conscro, as, avi, atum, are. weihen, zueignen. *Syn.* Dico, dedico, sacro, religiosum facio.) *Profano, profanum facio. Ant.* Augusto, nefarie aram, sancte, publice, recte. *Usus.* 1. *Dare, donare, dicare*, aufopfern. Consecrare aliquid Jovi. Aurum, argentum, agrum, ædem Deo consecrare. Se patriæ dedere, ac velut consecrare. 2. *Religiosum facio*, einweihen. Delubra sanctissimis religionibus consecrata. 3. *Immortalitate dono*, verewigen, unsterblich machen. Urbes, in quibus tuas virtutes consecratas vides, & in Deorum numero collocatas. Virorum fortium memoria Deorum immortalium honore consecrata. V. *Sacro, Dedico.*

Consecro SS. Hostiam, in der Heil. Mes aufwandeln. Prolatis, enunciatis Christi verbis sanctissimis, panem ac vinum, in ejus corpus, ac sanguinem converto; pronunciatâ divinæ consecrationis formulâ, arcanâ vi, ac obstupescendâ, carnem Christi ac sanguinem efficio; arcanis ac traditis à Christo verbis, eundem in panis ac vini speciem transformo.

Consectarius, a, um. das aus einem Ding folget. *Usus.* Consectaria ne Stoicorum brevia & acuta delectant.

Consectatio, nis, f. Nachstellung. *Syn.* Captatio. *Usus.* In hujus conciliatis consectatione princeps fuit Gorgias.

Consectatrix, icis, f. die da nachstellet. *Syn.* Auceps. *Usus.* Libidines sunt consectatrices voluptatis.

Consectio, nis, f. Zerhauung. *Syn.* Sectio. *Usus.* Consectio arborum.

Consector, aris, atus, sum, ari. nachstellen. *Syn.* Quæro, sequor, aucupo, capto, imitor, *Adv.* Puerliter, studiosè, studiosiùmè, vere, verba f. rem. *Usus.* 1. Inanem rumorem, omnes fusæ gloriæ umbras; opes & potentiam consectatur. Alicujus benevolentiam largitione, assentatione consectari. Vitiosa, rivulos præ fontibus consectari. Multi verba præ rebus consectantur. Consectari genus dicendi abruptum. 2. *Insequor, urgeo, vexo, premo*, anfallen. Aliquem e amoribus, convicio, sibilo, linguâ petulanti consectari. V. *Insector, Sequor.*

Consecutio, nis, f. Folge, Erfolgung. *Syn.* Consequentia, connexum. *Epi.* Necessaria. *Usus.* Consecutiones, & causas rerum perspicere. Ipsa detractio me estitit, consecutionem affert voluptatis. Consecutio verborum in conjunctione servanda.

Consenesco, is, senui, ere. alt werden. *Syn.* Senex fio, annis & ætate ingravesco, inveterasco. *Usus.* 1. In mœrore & lacrymis consenuit. 2. *Transl. Defecto, imminuor*, abnehmen. Consenuit jam rumor Ille. Consenuit ejus gloria, potentia. Partis illius autores nullo adversario consenuere. *Senectus, ætas præceps, senium.*

Consensio, nis, f. Einstimmung. *Syn.* Consensus, conjuratio. *Epi.* Major, major & aptior, maxima, mira, mirifica senatus, incredibilis totius provinciæ, singularis bonorum omnium, scelerata, summa. *Usus.* Vis amicitiæ, voluntatum, studiorum, sententiarum summa consensio. Quorum societas, & scelerata consentionis, *conjurationis*, fides erupit. Bonorum omnium consensio. Nec ille consensionis globus unius dissensione dejici potuit. V. *Consensus.*

Consensus, ûs, m. Einhelligkeit. *Syn.* Consensio, conspiratio, concentus, convenientia, cognatio. *Epi.* Gravissimus, incredibilis, magnus, major, optimus, præclarus judicum, privatus, publicus, singularis, summus, unus, omnium, mirus. *Phras. Cum hæc omnium ætas res est*, die Sache ist gegangen mit Genehmhaltung aller andern. Consensione omnium, omnium judicio; omnium approbatione, omnium sententiâ, consentientibus, approbantibus cunctis; nemine prorsus dissentiente; nullâ cujusquam discrepante sententia res gesta est. Consensus omnium in regerenda fuit idem; omnes omnium sententiæ, voluntates, opiniones, judicia consentiunt. Nemo dissensit, sententiarum varietas nulla fuit. In eandem omnes sententiam convenerunt; una fuit, eademque consentiens vox omnium; in eandem sententiam tum ab omnibus suffragantibus omnibus; refragante nemine; nemine reclamante, adversante, obsistente, intercedente; jubentibus omnibus; concordibus animis, studiis, suffragiis. V. *Concordia. Usus.* Omnium consentius naturæ vox est. *Vulg. Vox populi vox DEI.* Rerum natura unô consensû juncta est atque continens. Omnium quasi consentius doctrinarum, consentiique. Ordinum consensus divulsus est.

Con-

Consentaneus, a, um. gleichförmig, gemäß, einstimmig. *Syn.* Conveniens, consentiens, aptus.)(*Dissentaneus, repugnans.* *Usus.* Observa, quid tempori consentaneum, & personæ. Mous vitæ consentanea; quæ audivi tuis literis sunt consentanea. Triste, & his temporibus consentaneum dicendi genus. V. *Conveniens.*

Consentio, is, sensi, sensum, ire. übereinstimmen. *Syn.* Idem sentio, cum aliquo facio, sto judicio & opinione alicujus, in eadem sententia sum cum aliquo, conspiro, conjuro.)(*Dissentio.* *Adv.* Rectè, valde vehementer, undique, incredibiliter, consentiens voluntas. *Phæd.* 1. *Consensit senatus*, der Rath ist beygetreten. Ad consulis sententiam suam senatus adscripsit; in hanc sententiam discessionem fecit conjunctis prope sententiis, in eandem sententiam itum ab omnibus; pedibus in sententiam itum est; uno ore, unâ voce senatus rem approbavit; secutus sententiam consulis senatus; sententiæ consulis subscripsit; senatus à consule stetit; ad consilium consulis senatus accessit; consilio huic suffragatus est; senatus ad omnia, quæ consules voluere, descendit; consilio senatus acquievit; vocem consulis senatus assensu excepit. V. *Concors.* 2. *Consensit tentationi, cedo.* er hat in die Versuchung eingewilliget. Cessit præsentium voluptatum illecebris; succubuit fraudi libidinis blanditiis; importunis voluptatum illecebris in præceps actus est, corruptelarum illecebris irretitus, implicatus, depravatus; ab amore virtutis, à continentia deductus est; ab imbelli voluptate se vinci se passus est. *Usus.* 1. Ad rempublicam conservandam Dii omnes consentiunt. Contendunt, se urbem inflammaturos. 2. *Concurro, convenio, respondeo*, übereinkommen, zusammentreffen. Patres omnes inter se non sine lepore consentiunt. Mens mea cum tua voluntate & sententia semper consentit. Omnibus moribus, extrema primis mire consentiunt. Unum si cognoris, omnes nosti, ita inter se congruunt concorditer, ac consentiunt. V. *Sentio eadem, sententia, congruo, convenio, concordo.*

Consepio, is, sepsi, septum, ire. einzäunen. *Syn.* Sepio, claudo, munio. *Usus.* Ager consitus, ac diligenter munitus.

Consequens, tis, g. o. Folge, folgend. *Syn.* Quod consequitur, futurus, sequens. *Usus.* Philosophi imprimis acuti, consequentia & repugnantia videntes. Perspicere, quid, in quoque consentaneum, quid consequens, quid repugnans.

Consequentia, æ, f. Folge. *Syn.* Consecutio, consectarium, connexum. *Epi.* Præclara, contraria. *Usus.* Cursum rerum, eventorumque consequentiam notarunt.

Consequor, eris, secutus sum, sequi. folgen, erhalten. *Syn.* Adipiscor, assequor, obtineo, acquiro, sequor. *Adv.* Amplissime, brevi, commodius, continuo. Difficillime sacerdotium, diligenter aliquid, facile omnia, honestè, injuste, similiter, confestim, studiosè, repente, præclare. *Usus.* 1. Victoriam, potentiam, dignitatem, gloriam, magistratum, honorem consequi. 2. *Assequor*, erreichen. Si properaveris, itinere nos prægressos consequeris. 3. *Sequor.* Cornelium primo consecutus est Cato, auf einen folgen. Consequitur, ut videamus. In eam fabulam magni ejus sunt consecuti. 4. *Comprehendo*, begreiffen. Non possum omnia ejus facta memoriâ consequi, aut verbis complecti. Nullis id verbis consequor. V. *Acquiro, obtineo.*

Consero, is, serui, sertum, ere. zusammen richten, vermischen. *Syn.* Confero, conjungo, confligo. *Adv.* Leniter manus, quiete manus. *Usus.* Signa contulit, manum cum hoste conserut. Manus inter se conserunt sanguine ac genere proximi.

Consero, is, sevi, situm, ere. ansäen. *Syn.* Sero, semino. *Usus.* Agros conserere.

Conserte, dicht aneinander. *Usus.* Si omnia antecedentibus causis fiunt, omnia, naturali colligatione, conserte, contexteque fiunt.

Conservatio, nis, f. Erhaltung. *Syn.* Custodia. *Epi.* Tuta atque integra salutis. *Usus.* Fructuum perceptio, & conservatio. Æquitatis, juris conservatio.

Conservator, oris, m. Erhalter. *Syn.* Servator, custos. *Usus.* Custos, & conservator urbis & patriæ. V. *Custos.*

Conservatrix, icis, Erhalterin. *Usus.* Omnis natura est conservatrix sui.

Conservo, as, avi, atum, are. erhalten. *Syn.* Custodio, tueor, servo, tutor, retineo, foveo, teneo. *Adv.* Benignè, comiter majestatem, constanter, facilius antiquitatem, proinde, diligenter studiosè, sanctissimè, saltem incolumes cives, studiosissimè aliquem, usque quaque religionem, maximè genus & nomen conservandum. *Phæd.* 2. *Rem mihi a parente traditam conservasse satis est*, mir ist genug, daß

ich das väterliche Erbtheil erhalte. Incolumem tuen; non imminuere satis est; nullam patrimonii partem amittere satis habeo? nihil de patrimonio detrahere, id verò satis est. De augendo patrimonio nihil laboro, nihil cogito, curo; curam nullam suscipio; nulla me cura tenet; nulla sollicitat, exercet cura; patrimonio contentus sum. 2. *Aliud est, conservare authoritatem*, es ist nicht leicht, sein Ansehen wissen zu erhalten. Tuen ac sustinere autoritatem; expectationem de se concitatam alere ac fovere; continere honorifica de se hominum judicia; aequabili rerum gestarum gloriâ, virtutis existimatione, authoritate florere; cavere, nequid detrimenti accipiat; nequid jacturæ faciat, ne quam jacturam subeat; ne quod discrimen incurrat; subeat collecta diu hominum opinio & existimatio; ne collecta apud homines gratia momento effundatur. *Usus.* Ego hoc imperii domicilium sartum tectum conservavi. Velim, tuam pristinam in me voluntatem, morem tuum conserves. Tuorum meritorum memoriam conservabo. Novissimos hos arborum fœtus conserva, conde; ac in hyemem repone. V. *Servo.*

Conservus, i, m. Mit-Knecht. *Syn.* Eidem domino cum alio serviens.

Consessor, oris, m. Beysitzer. *Syn.* Assessor, qui alteri assidet. *Usus.* Consessores convivæ. Consessores judicis. Consessor & collusor.

Consessus, ûs, m. Versammlung. *Syn.* Homines in eodem loco considentes. *Epi.* Frequens theatri, magnus, maximus, turpior. *Usus.* In conspectu consessûque senatorum frequentissimo.

Considéo, es, sedi, sessum, ere. niedersitzen. *Syn.* Assideo. *Usus.* 1. Judices vix consederant. 2. *Manco, moror, sum*, verbleiben. Quædam religiones ex ultima India accersitæ apud nos considere. In cujus mente justitia consederit. In Platonis libellis examen apum consedit. Considimus ad Capuam, sich aufhalten. 3. *Minuor, sedor, conquiesco*, abnehmen. Consedit tandem animi ille ardor, furor. Omnis de republica cura consedit.

Considerantia, æ, f. Bedachtsamkeit. *Syn.* Circumspectio. *Usus.* Tuam hac in re considerantiam laudo. V. *Providentia.*

Considerâte, bedächtlich. *Syn.* Cogitate, consulto, meditate, prudentér, judiciò. *Usus.* Cum ira nihil fieri recte, nihil considerate potest. Considerantius consuluisses,

Consideratio, nis, f. Bedachtsamkeit. *Syn.* Circumspectio, animadversio. *Epi.* Accurata. *Usus.* Est enim animorum ingeniorumque naturale quasi pabulum, consideratio & contemplatio naturæ. Ex circumspectione & accurata consideratione. V. *Prudentia, meditatio.*

Considero, as, âvi, atum, are. betrachten. *Syn.* Reputo, cogito, commentor, circumspicio, specto, existimo, contemplor, intueor, attendo, expendo, pondero, ante oculos pono; propono, ratione animoque lustro; animo & cogitatione comprehendo; animum ad rem refero; mente circumspicio; animo intueor, animo contemplor, rationem habeo. *Adv.* Breviter, communiter, coram, diu, diutius, etiam atque etiam, diligenter, expeditius, facilius rationem ac viam, magnopere, mediocriter, otiosè, optime, valde, vehementer, verè, benè. *Phras.* 1. *Considerare rem studiosius*, die Sache besser betrachten, überlegen. Acie mentis despicere; in omnem partem considerationem intendere; omni ingenii vi contemplari, inquirere; animo lustrare; omni cogitatione pertractare; percontari seipsum; circumspicere res omnes, rationesque subducere; totam causam quam maxime intentis oculis contemplari; omnia amplecti consiliô; animô ac mente circumspicere; in animo secum versare, agitare; rem secum reputare; rationes omnes secum deputare. 2. *Considera, quaso, tantisper periculi magnitudinem*, betrachte nur ein wenig die Grösse der Gefahr. Reser, obsecro, tantisper ad animum; mentem intende tuam; mentis aciem, animum intende ad periculi magnitudinem; considera cum animo tuo; ante oculos statue, constitue; etiam atque etiam cogita, quæ sit periculi magnitudo; dehinc, quæso, in hoc mentem ac cogitationem, ut, quantum discriminis subeundum sit, cognoscas; spectet hoc animus tuus, neque ulla hac cogitatione defixus sit; subeat animum; succurrat animo periculi magnitudo; perpende, quæso, periculi magnitudinem, & justâ æstimatione metire; animum, quæso, & mentem adhibe; animum adverte; cogitationem homines sobrii paulisper suscipe, quoque in periculo sis, etiam atque etiam vide. 3. *Considera sedulo mentis æternæ vitæ gaudia*, betrachte öfters die ewigen Freuden. Illa animum frequenter cogitatione occupet; illa mentem subeat cogitatio; animo obversetur; tibi proposita sit cogitatio, quæ beata immortalitatis sint gaudia. Veniat in mentem sæpe; animo altissime infigatur, inscribatur, inhæreat cœlestium gaudiorum

& filiabus, pa[illegible] ... varum, p[illegible] ... sapiens, [illegible] ... dum, [illegible] ... ac [illegible]penunum, cæte, vacuum periculo, verus, u[illegible]. C[illegible] ... tima, cona, cl[illegible], cunctatus, c[illegible] riora luce, digna laude, perdita, dotoſa, [illegible] ... ad [illegible] ... tima, pia, [illegible] ... modocta, nova, [illegible] ... turbulenta, occulta, occultiora, optima, [illegible] ... la, [illegible] ... ta, [illegible] ... perfecta; [illegible] ... ria, reipublicæ ſceleratiſſima, ſalutaria, [illegible] ... ta, [illegible] ... beze [illegible] ... adhibere; alicujus conſilio uti; conſilii causâ adire; deliberationem habere, inſtituere cum aliquo. V. *Conſulo.* 2. *Conſilium dare*, einen Rath geben. Conſilii alicujus autorem, ducem, principem, [illegible] ... aliquem juvare, conſilio adeſſe; conſilium promere; conſilio non deeſſe; conſilium dare, affere. V. *Conſulo* 3. *Conſilium capere*, ſich zu etwas ent[illegible]ſchlieſſen. C[illegible] ... capere; conſilium inire; ad conſilium [illegible] ... dere, [illegible] ... cere, [illegible]. 4. [illegible] ... dem Rath nachkommen. [illegible] ... alicui ad [illegible] ... conſiliis; morem gerere ſuadenti; ad conſilium deſcendere; conſilius [illegible] ... conſiliis uti; à conſilio nusquam [illegible] ... dere; conſilium non repudiare; [illegible] ... dacem & [illegible] ...; [illegible] ... tis & [illegible]. V. *Auſcultare*, [illegible] ... 5. *Alicui conſilio & fidem facere*, ſich durch fremden Rath verführen. In præcipitia agi conſilia, auferre ſe aliorum conſiliis; ducendum, regendum ſe alienis conſiliis permittit. 6. *Conſilia clandeſtina habere*, [illegible] ... heimlich [illegible]. C[illegible] ... coxit conſilia; conſilia ſecretò ab aliis coxit; conſilia in privato, & ſeducta à plurium conſentia habuit; ad conſilia præter præſentes adhibuit neminem, conſilia ſecretiora habet, operam quæ [illegible] ... conſiliorum expertem velit, [illegible]; paucorum habet conſiliorum

paucissimos; paucos in consilium advocabat; cum paucis consilia conferebat; paucos consilii sui conscios esse volut; sedulò caveat, ne quid consilii foras, in multorum conscientiam efferretur. 7. *Consilium mutare*, seinen Entschluß verändern. Abjecere consilium; desistere à consilio; depelli à consilio; decedere de sententia, consilio; desistere de sententia; discedere à sententia; deduci de sententia, dejici, detrudi, moveri, deterreri. 8. *Consilii incertum esse, vel inopem*, nicht wissen, was Rathe man sich zu erholen habe. Subitis trepidare consiliis; perturbari temeritate consiliorum; consilia torpent, labant, hærent; confusum esse, & consilii egentem. 9. *Consilium senile optimum*, die alten rathen am besten. Sapienter ferè consulunt senes; non facile peccant, errant, labuntur, offendunt in consilio; optimis & firmissimis rationibus fere semper nititur senilis opinio, sententia; quorum grandior est ætas, qui ætate longius processerunt, eorum is esse solet sensus, qui à ratione non discedat, recedat, non procul absit, qui cum ratione congruat, quem ratio confirmet, à quo ratio non discedat. 10. *Alienò potius consiliò, quam judicio tuò uteris*, du willst lieber anderer, als deiner Meynung folgen. Video, te auferri aliorum consiliis; non tam tuò duci, quam alienò abduci consiliò; non ipse te audis; non ipse tibi pares; morem geris; non ipse tibi obtemperas, obsequeris, assentiris, sed alienò uteris consiliò; sed aliena te consilia regunt; sed ab alienis consiliis voluntas tua pendet; non ipse tibi dux es, non princeps consilii, sed minister. *Usus.* 1. Consilii copiam facere, Rath ertheilen. Consiliò instruere. 2. Consilium petere, Rath fragen. 3. Consilium capere, suscipere; rationem salutaris consilii accipere, einen Rath annehmen. Consiliò uti. 4. Consilium expendere, sein Gutachten erklären. Consilium promere, enunciare; consilii fontes aperire; consiliorum rationem repetere. 5. Consiliis interesse, den Raths-Versammlungen beywohnen. 6. Consilia causa habere, den Rath verborgen halten. 7. Consilium explicare, sein Vorhaben ausführen. 8. Consilio falli, in seiner Meynung betrogen werden. 9. Contra hostium occurrere, consilia adversario extorquere, das feindliche Vorhaben verhindern. Consilia impedire, frangere. 10. Consilia cum hostibus jungere, mit dem Feind sich heimlich verstehen. 11. Consilium abjicere, sein Vorhaben fahren lassen. 12. Consilium est, da mußt du zusehen, was zu thun sey. 13. Consilia hæc sunt, das stehet einem frey nach seinem Gutachten. 14. De consilii sententia decretum est, dieses ist nach dem Schluß des gesammten Raths also verordnet worden. 15. Consilium sanctius, geheimer Rath. 16. Consilio vires adjuvare, consilium viribus addere, sich zu der Kriegs-Macht noch eines Vortheils gebrauchen. 17. Fortunam in consilio habuit, das Glück hat gerathen. 18. Consilii magni res est, das ist eine wichtige Sache, die wohl Vernunft braucht. V. *Incertus consilii.*

Consimilis, e, ganz gleich. *Syn.* Similis.)(*Dissimilis. Usus.* Res gestæ meis consimiles. V. *Similis.*

Consisto, is, stiti, ere. bestehen, still stehen. *Syn.* Sto. *Adv.* Rectius in hoc, aliquandiu, nusquam, perniciter, plane, præcisè in causis, recte & in loco, nusquam. *Usus.* 1. In loco consistere. Si semel cōtenderis, nunquam cades. Hodie primo ex gravi morbo consistere cœpi. 2. *Alicubi, commorari*, sich aufhalten, verweilen. In Italia consistere & commorari. 3. *Desino*, aufhören. Labor ætatis flexū consistit. Atque hic bellum consistit. Tibicem tacuit, ludus constitit. 4. *Consto, firmus sum*, fest, beständig seyn. Ille non mente, non linguâ, non voce constitit. Impii animò tranquillò, mente quietâ consistere non possunt. 5. *Versari, positum esse in aliquo*, bestehen. Salus reipublicæ in unius hominis anima consistit, posita est. Omne bonum in honestate consistit. Causa ejus belli in te consistit. Catildeus in foro præclare consistit. Illo judice vix consistes.

Consitio, onis, f. Besäung. *Syn.* Satio. *Usus.* Non consitiones modo delectant, sed & insitiones.

Consitura, æ, f. Besäung. *Syn.* Consitio. *Usus.* Agri consitura.

Consobrinus, i, m. Schwester-Sohn. *Syn.* Ex fratre, vel sorore natus consanguineus.

Consociatio, nis, f. Vereinbahrung, Vergesellung. *Syn.* Societas, communio. *Epith.* Communis, humana. *Usus.* Communis hominum generis consociatio. Consociatio hominum, atque communitas.

Consocio, as, avi, atum, are. zugesellen. *Syn.* Jungo, conjungo.)(*Disjungo. Usus.* Consociare consilia cum hostibus civium. Naturâ ad civilem communitatem consociati sumus. Nunquam populus cum senatu tam vehementer consociatus fuit. V. *Socio, jungo.*

Con-

Conſolabilis, e. daß man tröſten kan. *Syn.* Ad conſolationem admittens.

Conſolatio, nis, f. Troſt, Tröſtung. *Syn.* Solamen, levamen, levatio, medicina, remedium. *Epith.* Firma, ſumma & ultima, gravis, levis, longa, omnia, magna, minora, nulla, nudica, inania, nonnulla, opima, parvulæ, vana, tenuis, vera, vulgatæ, propria. *Phraſ.* Hæc tibi cogitato conſolationi erit, dieſer Gedanke wird dir zu einem Troſt dienen. Hæc te cogitato non mediocriter confirmabit. Hæc ſi tibi propones, ſi animo agitabis, animo ſpectabis, lætum tuum; luctu, ægritudine te levabis; curam levabis; tenues doloris tui ipſe deprimes. *V. Cogitatio, ſolatium.*

Conſolator, ris, m. Tröſter. *Uſus.* Conſolatores ægri ſe miſeros confitentur.

Conſolatus, a, um. getröſtet. *Uſus.* A Conſolatore accep. Literas conſolatorias.

Conſolido, as, avi, atum, are. befeſtigen. *Syn.* Firmo, corroboro, ſtabilio.

Conſolor, atus ſum, ari. tröſten. *Syn.* Solor, levo, dolorem levo, mœrorem minuo, dolorem lenio, conſolationem adhibeo, alcui perfugium & ſolatium præbeo, animam conſolatione permulceo, conſolatione fulcio, dolorem, luctum, fletum tollo, ſuſtento. *Adv.* Ammodum, commodum, vehementer. *Phraſ.* 1. Conſolari afflictum, den Betrübten tröſten. Conſolatione in mœrore affecto; excitare, ſuſtentare caſus numerorum; levare, mœrore; levationi eſſe miſeris; perculſos ægritudine levare; allevare jacentes; animum reddere; fomenta, oblectamenta dolorum præbere; diffidentes ſuis rebus confirmare; ſolere ruentes; afflictos erigere; perditos recreare; miſerorum animum dictis allevare. 2. Nihil eſt, quod conſolationi me poſſit, es iſt nichts, was mich tröſten könte. Nihil eſt, quod ſolatium afferre, parere mihi poſſit. Nihil eſt, quod ſolatio, conſolationi mihi eſſe poſſit. Nulla eſt res, quæ animum meum poſſit recreare, relevare; mœrore levare; levationi eſſe miſeris; perculſos ægritudine levare; allevare jacentes; animum reddere; fomenta, oblectamenta dolorum præbere; diffidentes ſuis rebus confirmare; ſolere ruentes; afflictos erigere; perditos recreare; miſerorum animum dictis allevare. 2. Nihil eſt, *quod conſolationi mihi poſſit*

Confopio, is, ivi, itum, ire. einſchlaffern Syn. Sopio obruo, opprimo. *Uſus.* Sopio confopio. V. Sopio.

Conſors, tis, g. o. Miterbe. Syn. Participeps, ſocius. *Uſus.* Accepit & conſortem te liberis, & nos tibi. Conſors alcui in lucris & damnis. V. *Particeps, ſocius, commilito.*

Conſortio, nis, f. Gemeinſchafft. *Syn.* Conſociatio. *Epi.* Humana. *Uſus.* Diſſolvatur, neceſſe eſt, omnis humana conſortio. V. *Communio.*

Conſpectus, ûs, m. das Anſchauen. *Syn.* Aſpectus, præſentia. *Epi.* Ducer jacturæ, frequens, jucundiſſimus. *Phraſ.* 1. *Dare ſe in conſpectum alicui*, ſich dem Augen kommen. In conſpectum venire; vultum alcujus ferre; populo ſe dare, & coronæ; in populi conſpectum ſe committere; in oculis multitudinis, in ore omnium verſari; oſtendere, & efferre os ſuum; os præbere; in conſpectum prodire. 2. *E conſpectu abire*, aus den Augen gehn. Ab oculis hominum concedere; vitare oculos hominum; hominum aſpectum, luceſque vitare; ab oculis hominum aliquo concedere; hominum aſpectum prorſus fugere; è conſpectu diſcedere, evolare; hominum aſpectum, luceſque defugere, fugere. *Uſus.* 1. Dare ſe in conſpectum, ſich ſehen laſſen. 2. In conſpectu eſſe, vor Augen ſtehen. Locò excelſo ſita eſt laus tua, in conſpectu urbis poſita. 3. In conſpectu ponere, vor Augen ſtellen. 4. Animus non cadit in conſpectum, iſt die Augen fallen. 5. Conſpectum fugere, aus den Augen gehn. 6. E conſpectu amittere, fahling etwas aus den Augen verliehren. 7. Conſpectû privare, jemand Geſichts berauben.

Conſpergo, is, ſperſi, ſperſum, ere. beſprengen. *Syn.* Aſpergo, reſpergo. *Uſus.* 1. Lachrymis me conſperſit. 2. Scripta quadam hilaritate conſpergere. Oratio quaſi quibusdam verborum floribus conſperſa.

Conſpicio, is, ſpexi, ſpectum, ere. anſehen, in Acht nehmen. *Syn.* Aſpicio, video. *Adv.* Procul, propè. *Uſus.* 1. Infeſtis omnium oculis conſpici. 2. *Transl. Attendo, conſulere*, anſehen. Conſpicite eam mentibus veſtris, quam oculis non poteſtis. V. *Video, tueor.*

Conſpicor, aris, atus ſum, ari. anſchauen. *Syn.* Video. *Uſus.* Oculum ut conſpicandi.

Conſpicuus, a, um, adverbor. *Syn.* Inſpectabilis. *Tranſl.* Illuſtris, clarus. *Phraſ.* *Ea facilis Cauſa eſt conſpicuæ tranſitionis*, Die Sache hat das viel Anſehen. Locus in conſpectu, conſpicuus; ad luctum obſcurus, ad ſpectaculum conſpicuus. *Uſus.* Mons late conſpicuus.

Conſpiratio, nis, f. Zuſammenrettung. *Syn.* Conjuratio, coitio. *Epi.* Incredibilis, conſtans, teſtimonia, magna, ſceleratiſſima, tanta. *Uſus.* 1. Conſpirationem conſtare, facere. Conſpirationem refringere, diſſolvere. 2. Conſpiratus, Eidhaft. Summa civitatis conſpiratum conſervatio. Summa eſt conſpiratio conſervatique valorem. V. *Conjuratio, coitio.*

Conſpiro, as, avi, atum, are. ſich zuſammen verbinden. *Syn.* Conjuro, coeo. *Uſus.* 1. Manibus omnium ordinum conjuratis ad liberandam reipublicæ conſpiravit. Omnes ad dignitatem tuam defendendam conſpirâſſe videntur. 2. *Concino*, ſich verſchwören. Mentes, animi ſenum in unum ad dum conſpiravere. V. *Conſentio, concino.*

Conſponſor, oris, m. Mitbürge. *Syn.* Qui conſulto ſpondet. *Uſus.* Communi cum conſponſore tuo.

Conſputo, is, ui, utum, ere. beſpeyen. *Uſus.* Ab omnibus denſus, atque conſputus.

Conſputo, as, avi, atum, are. beſpeyen. *Syn.* Sputo aliquem ordo. *Uſus.* Clodium noſtros conſputarunt.

Conſtabilio, is, ivi, itum, ire. beſtättigen. *Syn.* Stabilio & firmum reddo. *Uſus.* Romanam conſtabilire.

Conſtans, antis, g. o. beſtändig. *Syn.* Firmus, ratus, gravis, perſeverabilis, moderatus, conſtantia præditus. *Loco ſyn.* *Non eſt gravis eſus ſtomachi*, er iſt beſtändig in ſeinem Vorhaben, ſtandhaft. Animo eſt firmo, valido, immutabili, non levi, non fluxo, non variabili; animo immane fluctuat, vacillat, claudicat, labitur; nihil in illo levitatis inest, aut inconſtantiæ; nonquam illo diſcidit conſilio. Nullam in illo animi inconſtantiam, nullam conſilii mentisque mutabilitatem deprehendas; certam ſibi conſtantiam clarum in ſententia; ſolidum ab omni perturbationis vacuum judicii; animi ſtabilitatem, placidam tran-

quil-

que præ se ferre; constantia, animi firmitudo egregia; propositum tenax constantiam in instituto retinet, servat; stabilitas, constantiam affert, adhæret singularem; absque constantia animi est; nihil ex pristina voluntate mutat; eadem constantia & florente & adverso rerum statu est; constans ad existimationem, animo præsenti est. V. *Constantia. Usus.* Fortis animus est & constans, non perturbari rebus adversis. Constans & perpetua vitæ ratio. Rumores affirmare, ipse sibi constantissimus, stabilis, constans amicus. Constans animi motus. V. *Fortis.*

Constanter, beständig. *Syn.* Fortiter, constanter, perpetuo.)(*Inconstanter.* L. Constanter & libenter me gessi. Constanter & perpetuo placebit hoc consilium.

Constantia, æ, f. Beständigkeit. *Syn.* Firmitas, stabilitas, gravitas, æquabilitas, perseverantia, firmitas animi, firmum consilium, constans & perpetua vitæ ratio.)(*Inconstantia.* *Epi.* Admirabilis, incredibilis, conveniens & conjuncta, divina animi, humana, magna, perpetua, placida & quieta, singularis, summa. *Phras.* 1. *Novi tuam constantiam*, ich kenne deine Standhaftigkeit. Noscо animi tui firmitatem, constantiam; scio, te in sententia constare, perstare semper solitum; nec de sententia depelli posse; scio, te in eadem consiliorum tenore obstinatum, perstare statuisse; nihil de pristina sententia mutaturum; quam æquus semper sis, novi; scio, quam non vanus sis in causa; quam firmatam animum obtineas; quam constanter firmam permanens; quam nulla vi labefactam constantia tua possit. 2. *Ea res constantiæ mihi esse videtur*, es scheint mir ein standhafter Mann zu ſeyn. Is mihi semper visus est, qui sibi constet optimè; qui à sententia aegrè deducat; aegrè mutet consilium; susceptam opinionem non temerè abjiciat, sententiam deponat, de suo statu demigret; quem res facilè abducat, avellat a sententia; cujus mentem aegrè in diversam partem trahas; huc illuc, in hanc vel illam partem non facilè flectas, ea virum gravitate, eo animi robore ac constantia superet existimavi; ut non magis solum à suo cursu, quam eum animum ab accepta studio deflectas; idem mihi visus in omni re, cordatus, sapiens in omni fortuna videtur; is mihi videtur, cujus animum nec prospera fortuna efferat, nec adversa infringat; qui eodem vultu & res secundas & adversas excipiat; qui pulcherrimè secundam & adversam fortunam ferre, subire noverit; in quem fortunæ nihil juris sit; qui nec prosperis rebus insolescat, nec adversis frangatur; quem nec in secundis rebus lætiorem quisquam viderit; nec in sinistris tristiorem; qui eundem vultum in omni fortuna retineat. V. *Animus fortis; Fortis. Usus.* Cato gravitatem suam perpetuâ constantiâ roboravit. Fortis animus sine æquabilitate & constantiâ nullus esse potest. Retinenda igitur est animi constantia, firmitas, perseverantia, gravitas.

Consternatio, nis, f. Bestürzung. *Usus.* Pavore & consternatione territa cohors. V. *Perturbatio.* Ingens sollicitudo, ac pæne jam luctus est. V. *Terror.*

Consterno, is, stravi, stratum, ere. bedecken, bestreuen. *Syn.* Sterno, tego, spargo, effundo. *Usus.* Infestum frumentum vias omnes consternebat.

Constipo, as, avi, atum, are. zuſammen ſcharren. *Syn.* Coarto, stringo, cohæreo, coarcto, contrudo. *Usus.* Septuaginta hominum numerus hominum in eum agrum constipabatur. *Constipatus*, vulg. est, an Berſtopfung leiden. *Latine:* Ex alvi duritie cubare, laborare. V. *Angustus, Stipo.*

Constituo, is, ui, utum, ere. beſtellen, ſich vornehmen. *Syn.* Decerno, statuo, delibero, cogito, sancio, præscribo, designo. *Usus.* [illegible] *Phras.* Aliquando antè, benè de rebus domesticis, breviter, communiter, coram, diligenter jura, graviter de aliquo, impunè supplicium, inique, in posterum legem, lentè, libenter conditionem, maturius ex re & tempore, obscurè legem, omnino cautam in verbo, optimè, publicè patronum, sanctissimè, sapientissimè, verissimè. Constitutum benè, divinitus, moderatissimè, providentissimè, publicè, præclarissimè, prudenter. *Phras. Constituisse*, ich habe mir vorgenommen abzureiſen. Animus erat in eo, ut hinc migrarem; in animo erat; cum animo statui; apud animum statui; deliberatum cum animo habebam; stabat jam sententia, ut statim vellerem; animus in discessu erat; jam terras alas cogitabam; fixum & statutum erat animo, parâ discedere, abeundi, discessus consilium capi; in animo habui; animum abduxi, decrevi hinc ex urbe; rerum jam tuarum consilium. *Usus.* [illegible] *Phras.* Constitui cum animo de profectione mea. Constitutum, ut

Constituendum denique tibi est, quod vitæ genus eligas. 3. *Præfinio, præscribo, præfigo: determino*, bestimmen, bestellen, setzen, &c. Diem tempusque colloquio constituere. Partem & constitutam diem habere. Ad diem dictam, præstitutam, præfinitam, constitutam adero. Provinciam alicui constituere. 3. *Decerno, statuo, ordino, præscribo*, verordnen. Accusatorem, testes, quæstionem, de re aliqua rationem, vadimonium, actionem constituere. Judicium capitis in aliquem; malefico supplicium, pœnam constituere. 4. *Firmo, confirmo*, machen, befestigen. A Dis omnia constituta sunt. Nec ullum genus vitæ aptius, & amicitiam constituere. Constituere autem, pacem, rem familiarem sibi. 5. *Pono, propono*, setzen, vorstellen. Monumentum in aliquo loco; tibi aliquid ante oculos constituere. Aliquem in locum Prætoris constituere. V. *Decerno, statuo*.

Constitutio, nis, f. Bestellung. *Syn.* Comparatio, institutio. *Epi.* Firma corporis, simplex, tota, quam plurima. *Usus.* Quid sentis de hujus belli constitutione? Constitutio reipublicæ nostræ debetur. 2. *Habitudo & Compositio*, Beschaffenheit. Corporis summa constitutio.

Constitutò, mit Fleiß. *Syn.* Consultò, compositò, compacto. *Usus.* Constituto experiri cum aliquo, mit Fleiß eines wagen mit einem.

Constitutum, i, n. Setzung. *Syn.* Propositum. *Usus.* Ajunt, constitutum factum esse cum servis.

Constitutus, a, um. bestellt. *Syn.* Institutus, confirmatus, compositus, decretus. *Usus.* Ad constitutam diem adesse. Constituta res est, & definita. Propositum & constitutum iter. Corpus, animus benè constitutus.

Consto, as, stiti, stitum, are. begehen. *Syn.* Componor, fio, constituor. *Anz.* Contrare certatum, mutuo studia ediei, gratis navim, melius sibi, multum, parum sibi, planè è numeris, planè, non satis, præcarè sibi, summè. *Usus.* 1. Judiciorum ratio ex accusatione & defensione constat. Hic ex fallaciis constat totus. Concio ex imperitissimis constat. Prudentia constat ex scientia rerum bonarum & malarum. 2. *Sum, fio.* Virtus sine ratio constare non potest. Quæ in toto mundo moventur è constant. 3. *Pari, es stil stehen, es ist am Tag.* Res, ex qua constat. Quæ res eum constet; legibus fit, pro; in-

quisita & comperta sit &c. V. *Pateo.* Constant inter omnes. Constant mihi beneficia. 4. *Convenio, congruo, cohæreo*, übereinstimmen, zusammen treffen. Ista sententia cum priore non constat. Oratio ista nec cum re, nec secum ipsa constat. Constare sibi in vitæ perpetuitate; non constare sibi. Mentz vix constat. 5. *Pereo, jacere, jacuisse, pendeo*, verhanget. Laudo, quod in sententia constiteris. Constabit tibi fructus otii tui. 6. *Pretii rationem, stare*, kosten. Dimidio minoris tibi constabit. Magno stetit cunctatio homini. Tarquinio cum sanguine stetit. V. *Pretium, Manifestus, Pateo.*

Constringo, is, strinxi, strictum, ere. zusammen binden. *Syn.* Stringo, nexo, arcto, concludo. *Opp. laxo, solvo. Usus.* Rempublicam legibus constrinxit. Aliquem scelus supplicio constringere. Dare se libidinibus constringendum. V. *Stringo.*

Constructio, nis, f. ein Bau, Zusammenfügung. *Syn.* Compositio, quasi structura quædam, confectio. *Epi.* Apta & quasi rotunda verborum, magna & ornata, minuta, tota. *Usus.* Quantò artificiò natura constructionem hominis fabricata est!

Construo, is, struxi, structum, ere. aufbauen. *Syn.* Conficio, ædifico, fabricor, congero. *Opp. destruo. Usus.* Aves sibi nidos construunt. Acervos nummorum construere. V. *Struo.*

Constupro, as, avi, atum, are. eine schänden. *Syn.* Stupro contamino. V. *Stupro.*

Consuasor, oris, m. Rathgeber. *Syn.* Suasor. *Opp. dissuasor. Usus.* Autore & consuasore Nævio.

Consuesco, is, suevi, suetum, ere. gewohnen. *Syn.* Soleo, meæ consuetudinis est, consuetudinem habeo, multum cum aliquo sum; una sum, diem cum aliquo pono, cum aliquo conjunctissime & amicissimè vivo; in consuetudinem me do; in consuetudinem alicujus rei venio. *Opp. desuesco. Usus.* Equo, quo consuevi, libentius sedeo. V. *Assuesco, consuetudo.*

Consuetudo, inis, f. Gewohnheit. *Syn.* Mos, institutum, usus. *Epi.* Altera natura, artifex suavitatis, non suus avida, bona, civilis, communis, consuetudo, ingenii, diuturna, domestica, elegans, familiaris, inhumanis, barbara, indigna, jucunda, summa, judicialis, sua, jucundissima cum aliquo, lasciva, libera peccandi, magistra non contemnenda, deorum ferendi, magna, mala & impia,

cia ac moleſta, militaris, mirifica, nova, nova judicorum, perpetua, poſtea à foreniis dicendi, pruinna, quotidiana, regia, vetus, vitioſa & corrupta. *Phaſ.* 1. *A conſuetudine longiſſimè abeſſe*, von der alten Gewohnheit weit entfernt ſeyn. 2. *Conſuetudinem deponere*, die Gewohnheit ablegen. 3. *Conſuetudinem immutare*, die Gewohnheit verändern. A vetere conſuetudine recedere. 3.) *Conſuetudinem ſervare*, Gewohnheit halten. Romanis mos conſuetudine retinetur. Conſuetudo eſt Romanis. Veterem conſuetudinem tenere, retinere, ſervare, præſtare. Manet ea in præſens conſuetudo, ſerpit, inveteraſcit. 4.) *Alio ſuetudinem revocare*, auf den alten Brauch bringen. Omnia ad veterem conſuetudinem non diu revocata ſunt, reverterunt. 2. *Vita communis*, *amicitia*, *familiaritas*, *contactus*, Gemeinſchafft, Vertraulichkeit. 1) In conſuetudinem præſentium virorum ſe dare, ſe immergere. Cum iis conſuetudinem jungere, facere, conjungere, conſuetudine jungi, uniri, devinciri. Vetus mihi cum illo amicitia & conſuetudo intercedit, Gemeinſchafft machen, haben. 2.) Conſuetudinem intermittere; à conſuetudine refugere; eum à conſuetudine privare, der Gemeinſchafft entziehen. 3.) Ad conſuetudinem redire; ita, vel ad conſuetudinem revocare; wiederum die Freundſchafft pflegen. 4.) In conſuetudine permanere, in guter Verſtändniß bleiben. V. *Mos.*

Conſul, is, m. Bürgermeiſter. *Syn.* Reſpublicæ, publici conſilii princeps. *Uſus.* Senatu à conſule factus, effectus, declaratus, renunciatus.

Conſularis, e. bürgermeiſterlich. *Syn.* Qui conſulatû perfunctus erat, qui conſulatû abiit, æquans conſuli fuit. *Epi.* Diſertus, maximus. Conſulares clariſſimi, conſtantes & virtutes, meliores & fortiores & conſtantiores, timidi, turpiſſimi. *Uſus.* Conſulare officium. Provincia conſularis. Conſulares & prætorii viri.

Conſu'atus, ûs, m. das Burgermeiſter-Amt. *Syn.* Ampliſſima poteſtas in republica. *Uſus.* 1, Conſulatum ſperare, cogitare, hoffen, verlangen. 2. Conſulatum petere, begehren. 3. Conſulatum demandare, auftragen. 4. Conſulatum inire, antretten. 5. Conſulatum gerere, verwalten. 6. Conſu'atu aliquem dejicere, von dem Burgermeiſter-Amt ausſchlieſſen, abſetzen. V. *Magiſtratus.*

Conſulo, is, ui, ſultum, ere. rathen, oder um Rath fragen. *Syn.* Conſi'ium peto, delibero, conſulo; item: Conſilium do; proſpicio, provideo. *Adv.* Bene reip. benè de rebus, commodè, conſideratius, diligenter agere, diligentiſſime valetudini, gravius de ſe, gravius de ſalute, liberè reipubl. male ſuis rebus, melius ſibi, famæ, pudicitiæ, multum & diu, optimè alicui, ſibi plurimùm, ſanus, maximè. *Phaſ.* 1. *Conſulere de rebus ſuis rerum amicos ſapientis eſt*, einem weiſen Mann ſtehet es zu, in zweifelhafftigen Dingen ſeine Freunde um Rath zu fragen. Sapientis eſt in anceps rerum ſtatu, incertis in rebus, ambiguis, obſcuris, aliquâ in difficultate conſtitutis, in controverſia poſitis amicos in conſilium adhibere; ad amicos, ad amicorum arbitrium referre; amicorum judiciis ſtare; ad conſilium amicorum confugere; amicorum conſilio uti; amicorum ſententiam exquirere; adire ad amicos conſilii cauſa; velle cognoſcere, quid amicis videatur, quid amici ſentiant, quid opinionis habeant, quod probent conſilium; quid cenſeant, judicent, faciendum exiſtiment; velle cognoſcere, quis ſit amicorum ſenſus, quæ mens, quæ ſententia; referre ad conſilium amicorum; dare ſe in conſilium amicis; ab amicis conſilium capere; amicos auctores, duces, principes conſiliorum ſuorum habere; rogare, interrogare ſententiam amicorum; ex amicis; quid ſibi autores ſint, exquirere; nihil conſtituere, ſuſcipere, niſi

[illegible] bus persuasum, permotum, ad luctum; [illegible], nisi de consilio: [illegible] consilio nixum animi: [illegible] consultus. V. [illegible] 2. I. Mit Jemand Gebeth berathschlagen. Divinis [illegible]; [illegible] DEUM [illegible]; [illegible] DEO [illegible]; [illegible] DEO quotidie. 3. [illegible], zu Rath ziehen. Medicum consulo; [illegible]; consilium hoc meum est; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]. V. [illegible], [illegible], [illegible]. V. [illegible], [illegible], rathen, [illegible]. Si mea tibi sententia probatur; si me putas aliquid videre; si meum consilium apud te [illegible]; si [illegible]; si meum consilium; si ad meum accedere vis consilium, hoc age; me autore hoc tibi agendum [illegible]. V. [illegible]. 5. [illegible], sich berathschlagen. Non [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]; [illegible]. V. [illegible], [illegible], [illegible]. 6. [illegible], [illegible]. V. [illegible], [illegible], [illegible]. Consulite vobis, pro [illegible]; [illegible] humanis malis [illegible]. 7. [illegible]. 8. Consulere [illegible]. 9. Consulere [illegible].

si, vel alium consulere, wo der sich oder einen andern etwas schädliches vernehmen. 6. Bene consulere, etwas gut aufnehmen. V. *Prospicio, succurro, medeor.*

Consultatio, nis, f. Berathschlagung. *Syn.* Deliberatio. *Usus.* Earum rerum deliberationem & consultationem. Expecto, quid respondeas consultationi meæ.

Consultè, mit Bedacht. *Syn.* Cogitatò, considerato, considerate, cogitatè, deliberatè, de industriâ, de industria. *Usus.* Si id consultò fecit, quod vel insciâ, vel perturbatione animi factum. Id consilio factum. V. *Prudens.*

Consulto, as, avi, atum, are. berathschlagen. *Syn.* Delibero, in medium, in commune, in publicum consulo, consilium in eo. *Usus.* In pugnare & consultare de officio. Deliberationes consultandæ sunt. V. *Cogitatum.*

Consultor, oris, m. ein Rathgeber. *Syn.* Consilium. *Usus.* Consultoribus, quorum domus plena, respondere.

Consultrix, icis, f. Rathgeberin. *Usus.* Natura consultrix, & provida utilitatum opportunitatumque omnium.

Consultum, i, n. Satzung. *Syn.* Decretum, ut senatus consultum. *Usus.* Facta & consulta sapientum monumentis prodere.

Consummo, as, avi, atum, are. vollenden. *Syn.* Perficio. *Usus.* Cœpta & consummata bella. V. *Perficio, absolvo.*

Consumo, is, sumpsi, sumptum, ere. verbrauchen. *Syn.* Absumo, exhaurio, conficio, tero, contero, impendo, profundo, dissipo, comedo. *Adv.* Tranquillè tempus. *Phras.* 1. *Consumere patrimonium suum*, sein Vätererbtheil verschwenden. Adesâ prædâ, devoratâ, prædia, patrimonium suum, fortunas suas abligurivit; res eum & fides deficere cœperunt; dissipavit cognatus patrimonium; rem confregit. Res ejus per luxum dissipatæ sunt; in dies eas omnia sua dispendit; per luxuriam edidit; amavit opes; patrimonii censum meruit; luxâ hausit

[illegible] V. *Affus.* [illegible] Aqua, [illegible] 2. [illegible] [illegible] [illegible]

2. *Majores nostri divitias contemnebant*, unsere Vorfahren verachteten den Reichthum. Apud majores nostros inania erat divitiarum ratio; divitiæ apud majores nostros nullo loco, nullo numero erant; majores nostri opes parvipendebant, nihili faciebant, ducebant, reputabant, æstimabant; postremas omnium rerum divitiæ nostris erant majoribus; postremum locum obtinebant. 3. *Contemno omnia*, mit Fleiß an keiner Sache etwas. Omnia fastidio, respuo; trahantur per me pedibus, non laboro, nihil me tangit; nihil me afficit, nullâ re moveor, nulla res in pretio est; nihili facio omnia; inania ac levia, nullius momenti, nullius ponderis apud me sunt, omnia despicatui, ludibrio habeo; nihil dependo; pro nihilo puto; pro nihilo duco; in minimis pono; risui sunt. 4. *Pygmæi contemnuntur*, die Zwerge verachtet man. Contemptui est pygmæorum brevitas; in contemptum, in contemptionem venit; brevitas sua pygmæis contemptum affert; pygmæi opportuni injuriæ ducuntur; pygmæis brevitas contemptionem affert; despectui est pygmæorum brevitas; despicatui, ludibrio habetur; contempta & abjecta res est pygmæus; staturæ brevitas inertissimis etiam in pygmæos licentiam facit; pygmæos brevitas sua in contemptionem adducit; pygmæi contemptui fuerant apud mortales cæteros; pygmæorum brevitas pessimis habetur despicata modis; pygmæus obterere quisque audet; ludibrio, risui sunt omnibus pygmæi; contemptissimum pygmæi nomen est; pygmæi in magno contemptu vivunt; præbere ad contumeliam os coguntur; fabula sunt populo; nullo in honore sunt. 5. *Bonæ artes contemnuntur*, die freyen Künste werden verachtet. Jacent litterarum studia, ac nullo prope loco sunt; squalent bonarum artium studia, ac in postremis habentur; litterarum illa gloria in silentio & oblivione jacet; exolevit illud in omnium animis pulcherrimarum artium studium; non obtinent eum quem merentur liberales disciplinæ, honoris, dignitatis locum; nullum jam bonis artibus est pretium, nulla existimatio; artes honestissimæ nullo jam in numero ponuntur, habentur, ducuntur. *Usus.* Contemnere aliquem, ac pro nihilo putare. Irridere ac contemnere alios præ se. Contemnere, despicere, non curare, infra se ducere, pro nihilo habere. V. *Aspernor*, *sperno*.

Contemplatio, onis, f. Betrachtung, Besichtigung. *Syn.* Considerato, cogitatio, animadversio. *Epi.* Diligens, magnaæ diligens, manca naturæ atque inchoata. *Usus.* Res magnâ contemplatione digna. Contemplatio naturæ est animi pabulum. V. *Meditatio*, *considero*.

Contemplator, oris, m. Beschauer. *Usus.* Homo cœli contemplator.

Contemplor, aris, atus sum, ari. betrachten, besichtigen. *Syn.* Meditor, considero, perspicio, intuor, animo intueor. *Adv.* Acerrimè, otiosè, studiosè. *Phras. Contemplari res cœlestes*, himmlische Dinge betrachten. In rerum divinarum contemplatione aliquantum temporis ponere; aliquid temporis cœlestium rerum contemplationi tribuere; ad rerum divinarum contemplationem exsurgere, mentem erigere; vitam agere cœlestium rerum contemplatione suavissimam, animo esse in cœlestium rerum meditatione suspenso *Usus.* Rem quamvis otiosè & considerate, summo studio contemplatur. Ingentis oculis rem contemplari. Cœli pulchritudinem oculis contemplari. V. *Considero*, *Meditor*.

Contemptio, onis, f. Verachtung. *Syn.* Contemptus, despicientia, despectio. *Epi.* Firma, stabilis, doloris, magnalius. Fortitudo est malorum dolorumque contemptio. Mortis, pecuniæ, rerum humanarum contemptio. Adversarios in contemptionem adduxit.

Contemptus, us, m Verachtung. *Syn.* Contemptio, despectio. *Usus.* Contemptui laborabat apud socios. V. *Contemno*.

Contendo, is, tendi, tentum, ere. spannen, zanken. *Syn.* Nitor, curo, conor, labore, enitor. *item*: Altercor, rixor, litigo. *Repugno. Adv.* Civiliter, contra, copiosissimè, cupidissimè, diligentissimè, honestè, infestissimè, inimicissimè, magnoperè, muniticè ab aliquo, planè, prorsus, summè, valdè, vehementer ab aliquo, de salute verecundius. *Phras. Cum vicinis contendere solet*, er pflegt mit seinen Nachbarn zu zanken. Contra vicinos identidem velitatur, depugnat, vociferatur; jurgia, disceptationes, altercationes suscipit; in altercando multus est; controversias à mane in noctem sæpè ducit; novas identidem turbas & rixas homo concitus, & ad jurgandum longiùs comovet; cum omnibus certationem suscipit; cum vicinis bel-

…um gent, dgkoitur, jurvis con-
…tent; …ntio contrahit e natum;
…ceptum non desinit; contumax ferit;
…tia omnia in altercationem vertit;
…nes in disceptationes perpetuas tra-
…it; …rantes ira sæpe ad manus perve-
…ni; …rgia, discordias, iras cum vici-
…o …ret, manus simul intendit, simul
…bra vicinis ingerit; sæpe brevis alter-
…o inde ex iracundia molliebri in ani-
…orum contentionem exardescit; res sæ-
…e parva studiis in diversa trahentibus,
…n magnum certamen excedit; frequens
…i cum vicinis contentio; rixæ com-
…mittendæ causa altercatio illi quotidia-
…a; sæpè parva res est, quæ in altercа-
…tionem verat; contentiones frequenter
…cerat; movet, cet rixas; altercationes,
…e concitat; serit certamina & rixas
…e vicinis. 2. *Juvenes magna studia*
…ni & bella ad gloriam suam contem-
…, jünglinge ließen nach Ehre ſtre-
…n. Dei ut gratiam ad gloriam virtu-
…is via; inri, tendere ad gloriam, ne-
…ve omnes nostræ contendere, & omni
…ope curam; elaborare, ac animo com-
…, ut nihil à se prætermissum, quo verè
…ens laudem sibi compararent, videatur;
…ic juventuti summa ope, pertinaciter
…ndum, ut veræ virtutis gloriam
…ri queat. *Usus.* 1. Contendere cla-
…a, animo connitere, ſich befleiſſen. 2.
Luctor, pugno, certo, litigo, confligo, di-
…cor, contentionem facio, contentionis
aliquid cum aliquo habeo, ſtreiten, zan-
ken, ſtreitig ſeyn. Cum aliquo, contra
…liquem armis, vi, impetu, jure, verbis
…cerrime, inimicissime contendere. Sa-
…ientio contendis, mea non elle. Pa-
…ere, quæso, favorem meam cum tua
…ntendere. *Transl. Intendo, adduco*,
ſpannen, ſtrecken. Nervos omnes
…ntendere. Nihil usquam remittam,
…am actus industriæque meæ nervos
…mnes contendam, ut &c. 3. *Comparo,*
confero, gegen einander halten. Con-
…ende inter se leges & confer. Accu-
…ationem nostram cum tua contendito.
4. *Eo, Festino*, eilen, ſchleunig reiſen.
…oma Brundusium contendit. 6. *Peto*,
…anto, *peto*, *efflagito*, begehren, eifrig
…m etwas anhalten. Summe, omnia
…ud, paulo impudentius contendo, ut
…ecum in gratiam redeas. Nihil ab
…imio contendam. V. *Conor, laboro*,
…go, litigo.

Contentè, ſtreng. *Syn.* Vehementer, magnâ contentione, acriter. *Usus.* Contentius ambulare. Alias contentius, alias subtilius dicere.

Contentio, nis, f. Mühe, Fleiß. *Syn.* Certamen, controversia, luctatio, certamen, dimicatio, pugna: vis animi, labor corporis.)(*Relaxatio, remissio.* *Epith.* Accurata, acerrima, atrox, clarissima, commodior alicui, dispar, difficilis, effusa, forensis, gravis, gravis meritorum in reip. meritis, habilis, impotita, legitima, magna laterum, animi, parva voces, major voces, media, mediocris, minima verborum, nimia, nimia vocis, par, parva, prima adversariorum, sapiens, similis, animi, summa corporis, tanta, turpis, vehementissima, vera. Contentiones agrariæ, crebræ, gravissimæ, honestissimæ, nimiæ, inimicissimæ, magnæ, multæ & magnæ, periculosæ. *Usus.* 1. Accuratam & inimicitiis inconditam contentionem suscipere. Multæ & magnæ contentiones mihi tecum, *vel* inter nos erunt; contentionem tecum habebo, faciam, Zank anſtellen. 2. *Contentio rei*, Streitigkeit. Illud vero in contentione ponitur; in contentionem venit, incidit, an &c. 3. *Labor*, Mühe und Arbeit. Omnem vitæ curam in labore ac contentione consicere. A contentione quotidiana animum laxare. In id negotium magna animi contentio adhibenda erit. In arduam contentionem vocamur. Magna nobis de vita ac salute contentio impendet. 4. *Comparatio, collatio*, Vergleichung, & dergleichen. Hominum, fortunarum, bonorum contentionem facere. V. *Certamen, certo, pugna.*

Contentus, a, um, vergnügt. *Syn.* Quem non pœnitet; qui satis esse putat, qui facile patitur.)(*Cupidus. Adv.* Facile ac liberaliter vivendum. *Phras.* 1. *Contentus sum mea sorte*, ich bin mit meinem Stand zufrieden. Acquiesco in rebus meis; ma ora non aspecto; plus à fortuna non posulo; satis, abunde est, sufficit, quod habeo. Continet se intra hos fines, non excurrit, non prolabitur animus meus; non se longius effert, non se altius tollit animus meus; non me pœnitet conditionis meæ; summâ voluntate, summâ animi æquitate fero hanc fortunam meam; mihi unicè satisfacio; his me abunde expleo; eo res meas loco esse lætus sum, satis habeo. 2. *Hac mutatione plebs non contenta fuit*, mit dieſer Veränderung war das Volk nicht zufrieden. Minimè læta erat; mutationem eam aspernata plebs est; ea rerum conversio haud satis placebat plebi; haud probabatur plebi; huic rerum mutationi haud æqua satis multitudo fremere inter se occultè, obiecta fortunæ conqueri, Deos denique hominesque pœnam accusare cœpit. V. *Disjuncto.* 3. *Quamlibet pœna contentus sum*, ich bin mit aller Strafe zufrieden.

Nul am deprecor pœnam; sententiam in me [illegible] æquo; æqui bonique facio, quidquid de me statuitur; stabo judicum decretis, paratamque in omne supplicii genus voluntatem affero; acquiesco judicum sententiis; pœnam quamlibet in me consciunt judices, placet, non repugno, haud refugio, admitto; condicionem quamlibet accipio; in potestate senatûs, judicum ero. *Usus.* 1. Cui tû parvò contentâ es[illegible]. Minimò contentus. 2. *Intentus*, angespannt. X *Remissus.* Contentò studiô, labore, operâ; cursû contentô; tormenta contenta & vehementius adducta. Vox contenta. Fides contentæ.

Contero, is, trivi, tritum, ere. zerreiben. *Syn.* Tero, consumo. *Adv.* Frustra tempus, melius dicam. *Usus.* 1. In studiis literarum, in litibus, in re quærenda totam ætatem, otium, tempus omne conterere, vere dicit. Iidem omnes vel maximâ diligentiâ contendunt, ich habe alles übrecht verstehen. 2. *Vinco*, übermunden. Cæsar exercitus nostros contrivit, domuit, pervicit. V. *Consumo.*

Conterreo, es, ui, itum, ere. erschrecken. *Syn.* Terreo. *Usus.* Vultû ipsô aspectûque me conterruit. V. *Terreo.*

Contestatio, nis, f. Zeugniß. *Syn.* Obtestatio. *Usus.* Maximâ contestatione à me petivit, ut &c.

Contestor, aris, atus sum, ari. zum Zeugen nehmen. *Syn.* Obtestor, juramento confirmato confirmoque. *Usus.* Procuratores literam non contestabantur. Cum eo latam contestatam habeo. Perennis & contestata virtus. Deos, homines que contestari. V. *Testor.*

Contexo, is, texui, textum, ere. zusammen flechten. *Syn.* Texo, conjungo, compono. *Adv.* Conjunctè cum reliquis, facilè, festivè primen, longius carmen. *Usus.* Carmen contexere. Extrema cum primis contexere. Crimen contexere.

Contextè, ohne Absonderung. *Syn.* Conjunctè. *Usus.* Omnia naturali colligatione conserte contextèque fiunt.

Contextus, us, m. Zusammenheftung. *Syn.* Complexio. *Epi.* Mirabilis, totus. *Usus.* In toto contextu orationis hæc sunt servanda. Pennarum contextû corporis tegumenta faciunt. Mirabilis contextus rerum.

Conticeo, es, ui, ere. schweigen. *Syn.* Taceo, sileo, obmutesco. X *Loquor. Usus.* Conscientiâ victus conticuit. 3. *Transl. Desino*, aufhören. Studium nostrum subito conticuit & obmutuit. Senatus obmutuit; judicia conticuêre.

Conticesco, is, ticui, ere. schweigen. *Syn.* Tacio, obmutesco. *Adv.* Illico, paulò per, repentè, subitò. *Phras. Omnes repente conticuerunt*, es haben alle sähling still geschwiegen. Motum aliquamdiu silentium obtinuit; silentium repente consecutum est; tenuit silentium aliquot horas; suppressâ vocem adstantes; vocem mittebat nemo; altum erat ab omnibus silentium. Mutæ cæcum omnia & elinguia videbantur. *Usus.* In bello artes nostræ conticescunt. Quando lamentatio urbis & gemitus conticescent? V. *Taceo, silentium.*

Continens, tis, c. o. anstossend. *Syn.* Junctus, adjunctus, affixus, connexus, proximus, non ullo interjecto. *Usus.* 1. Terræ continentes. Mantua; Cappadocia Cilicæ continens est. Natura rerum suâ continuâ continens est & juncta. Uno pene & continenti agmine. 2. *Terra mari vicina*, Land, so nahe am Meer ist. Nive dissimile est proximo ei continenti. 3. *Temperans*, mäßig, eingezogen. Vir continens & temperatus. V. *Pudicus, castus.*

Continenter, sine. *Syn.* Semper. X *Interrupte. Usus.* 1. Continenter laborantis & studentis animus. 2. *Temperanter*, mäßig. Parce, sobriè, continenter vivere. *Continuate*, conjunctè, zusammen, nach einander. Uno spiritu continuate multa dicere. V. *Semper, assidue.*

Continentia, æ, f. Enthaltung, Eingezogenheit. *Syn.* Temperantia. D. Continentia *Voluptati*, Abstinentia *Avaritiæ resistit.* *Usus.* Valetudo sustentatur continentia in victu omni & cultu. Nihil cum ab summa integritate ac continentia deducere potuit. Nullâ re conciliatur facilius benevolentia populi, quam continentiâ & abstinentiâ. V. *Verecundia, Pudicus.*

Continco, es, ui, entum, ere. innhalten. *Syn.* Comprehendo, complector, includo, concludo, colligo: *vel* retineo, cohibeo, coërceo; *vel* conservo. *Phras.* Attentè, arctius, consulto se dare, diligentissimè cavere, molestè moleste ferre, patientius & expectatius quæstionem, simplicem quæstionem, vecordiam, vix, sine ratione agere, facere. Continuatè, dies, noctesque. *Phras.* 1. Continua nive se continet, die Cälte hat

in der Runde zehen Schuh. Denos [illegible], complectitur; columnæ [illegible] circuli pedem cit. 2. *Ennius Tarentinos mollius contexere non potuit*, das Ennius hat nicht das Feine fassen können. Malos capere non potuit: paucorum erat capax; [illegible], complecti, colligere non multos potuit; habere, detinere, teneri, continere eos. Iste mihi non multi potuit; vetus est, [illegible] d., contenti, retinere non multi potuerunt. 3. *Continere iram non potuit*, er hat seinen Zorn nicht zurück halten können. Sustinere iram non potuit, quam compescere; temperare sibi non potuit, quin iracundiæ frenos auferret; ira eadem modum imponere, facere, statuere; freno imperare; iracundiam [illegible], cohibere, coercere, moderari potuerat. *Usus.* 1. Mora animo continere. Quæ vitam omnem continent. Continere aliquid animo incolumi. Hæc cognitatio virtutes virtutes & doctrinæ fontes continet. Hæc una virtute cæteras omnes, hoc fundamento cæteras firmas continetur. Una tenetur omnes contineantur. Vita corpore continetur & spiritu. Omnes homines quatuor virtutibus continentur. 2. *Coercere, arcere, cohibere, withhalten, zurückhalten.* Continere cupiditates. Ire continuo, ut alios contineam. Incendium, conceptum olim, vocem, gemitum continere. A primis exemplis, à repentino, ab arcendo se continere. 3. *Cingere, umgeben.* Fides reipublicæ continet. Continere aliquem complexu. 4. *Custodire, bewahren.* Arcas continent quondam inter se continentes.

Continuatio, onis, f. Fortsetzung. *Syn.* Perpetuitas. *Opp.* Admirabilis, facilis quæ & continuabilis, non multis longa videtur, multis, solida, apta, atque facilia videntur, vide verborum.

Usus. Mirabilis quædam continuatio seriesque rerum, ut alia ex aliis nexa, & omnes inter se aptæ colligatæque videantur. 2. *Synechia*, natürliche Ueberein[illegible], oder Folge der Dinge. Immutabilis continuatio ordinis Jupiterni. Continuatio eadem rem. 3. *Periodus.* Continuatio est diu & contentus frequentatio verborum cum absolutione sententiarum.

Continuo, alsobald, von Stund an. *Syn.* Statim, illico. *Usus.* Non continuò, si quis prodeat, jam malè est. Continuò omnes furere. Continuo te meæ voluptatis [illegible] rem locum. V. *Statim.*

Continuo, as, avi, atum, are, beharren. *Syn.* Perpetuo. *Opp.* Hiemps huc usque continuata permansit. Natura cohærentis continuatus partibus. Ager latissime continuatus. Aves inter se nexâ continuantur. V. *Continuus.*

Continuus, a, um, stets. *Syn.* Continens, perpetuus, perennis. *Prov.* Continuus labor, & tractus perpetuus. Non continuus labor, ut navem navis perfrangatur; non continuum navale opus; intermissum fuit in perfrangendo labore: non navis fuit; non labor est in opere; pausam fecerunt in navali opere; non ibi à labore corpora otium; quies nulla; à corpore labore non potest quod in tempore non reparat; otium non est; id non laborem præcedit. V. *Assiduus.* *Usus.* Tot dies continuos quid egisti? Continuis itineribus Romam veni.

Contorqueo, es, torsi, tortum, ere. krümmen. *Syn.* Contendo, torqueo, jaculor, defleeto. *Usus.* Ut argumenta valde contorquet! aliquem alàs ad lætitiam, alàs ad tristitiam contorquere. Omnes in alium cursum contorquere. Contorta oratio. Contorta & aculeata loquendi genera.

Contorte, verwirret. *Syn.* Oblique. *Usus.* Perturbare & contortè dicere, concludere aliquid.

Contortio, nis, f. Verwirrung. *Syn.* Flexio. *Opp.* Major est, ut crebris contortionibus, quam siderum flexus perdiscere.

Con-

Contortus, a, um. gekrümmet, gebogen. *Usus.* Stoici contortis quibusdam, & minutis conclusiunculis utuntur.

Contra, wider, entgegen. *Syn.* Adversum, adversus, in. *Usus.* 1. Facere contra aliquem, contra populi studium stare, wider einen senn. 2. *E contrario, immo, potius,* hergegen, im Gegentheil, vielmehr. Quae bona sunt, mala putant; contra quae mala, bona. Non tua culpa est; contrà summa laus. 3. *Aliter, secus,* anders. Contrà faciam, ac in reliquis causis. Contrà, ac licet, factum est. Contrà faciunt, quam pollicentur. 4. *Ex alia parte, quam ex posita parte,* auf der andern Seite gegen über. Insulae latus unum contra Galliam est. Agrum habes contra eum locum, qui &c.

Contractio, nis, f. Verkürzung, Zusammenziehung. *Syn.* Brevitas. *Epi.* Facilis. *Usus.* Meam patrimoniam contractio naturae significat. Idem vitium est effusio animi in laetitia, ac contractio in dolore. Frontis, brachii, digitorum, supercilii contractio.)(*Remissio, porrectio.* Contractio & brevitas gravitatem non habet.

Contractiuncula, ae, f. ein kleines Trauren und Aengstigkeit. *Usus.* Morsus quidam, & contractiuncula animi relinquatur.

Contractus, a, um. eng, kurz, zusammen gezogen. *Syn.* Brevis, adstrictus. *Usus.* 1. Res nostrae contractae, & adductae in angustum. Opus lucubratum contractioribus his noctibus. Studia in senectute contractiora esse debent. *Remissior.* 2. *Admissus, patratus,* verübt, begangen. Molestè ferimus, quae nostra culpa contracta sunt. Consuetudines cum multis contractae, gemachte Vertraulichkeiten. V. *Brevis, angustus.*

Contradico, is, dixi, dictum, ere. widersprechen. *Syn.* Reclamo, refragor, adversor. *Phaed.* Tibi ipsi contradicis, du widersprichst dir selber. Tecum ipse pugnas; non modo non cohaerentia loqueris, sed maxime disjuncta, contraria; dissentanea; contra te loqueris, contraria simul procedentia; & inter se pugnantia dicis; non constas tibi; a te ipso dissides, discedis, tecum ipse dissentis, discrepas, discordes. *Usus.* Magna libertate palam contradixit. V. *Contrarius, adversor.*

Contraduco, is, duxi, ductum, ere. entgegen führen. *Usus.* Exercitum contraduxit.

Contraho, is, traxi, tractum, ere. sammlen, zusammen bringen, Vertrag machen. *Syn.* Congrego, colligo, cogo, conicio, coangusto, paciscor. *Adv.* Vocem inultatus, male. *Phaed.* 1. *Cum navarcho contraxit,* er hat mit dem Schiff-Herrn einen Vertrag gemacht. Pactionem constituit; pactionem fecit, cum eo, ad pactionem venit cum navarcho; de pretio cum navarcho transegit; pactione se obstrinxit, obligavit; ad pactiones descendit. V. *Pango. 2. Ex alio contraxit, postea resilit,* er hat jenen Vertrag nicht gehalten. Non mansit in pactione; pactionem perturbavit; à pactione recessit; conventis non stetit; contra pactiones fecit; pacta conventa rescidit, infregit, violavit, labefactavit, à pactione abiit. *Virg. Contractum non servavit.* V. *Paciscor, spondeo.* *Usus.* 1. Copias, cohortes in unum locum contrahere. Vela, orationem contrahere. Appetitus contrahere & sedare. Amicitia omnia contrahit, discordia dissipat, zusammen ziehen, verjagen. 2. *Coarto, coangusto, in artum, in breve cogo, constringo,* in die Enge bringen,)(*expando, dilato, diffundo.* Animum in dolore contrahere. Varius canendi modus, alias contrahit animos, alias remittit. Collum, frontem, digitos contrahere. 3. *Consto.* Aes alienum, nomina contrahere, Schulden machen. 4. *Concito, comparo, acquiro,* überkommen, verursachen. Suâ liberalitate multorum benevolentiam, amicitiam contraxit. Molestias sibi, odium, invidiam, negotium, offensionem, multam damni contraxit. Suâ temeritate bellum, certamen contraxit. 5. *Paciscor,* mit einem Vertrag machen. Cum aliquo rem, *aut* rationem contrahere. Nemo, qui nihil cum aliquo contraxit. Cum aliquo contrahere. V. *Brevis, breviter, angustus.*

Contrarie, dagegen. *Syn.* Repugnanter. *Usus.* Contrarie scriptum, aut ambigue.

Contrarius, a, um. widrig. *Syn.* Adversus, adversarius, pugnans, diversus. *Adv.* Maxime, valde. *Phaed.* Senatus contrarium sensit, der Rath war einer andern Meynung. Contra omnes sensit; sententias in omnem partem tulit, contra putavit; è transverso; non idem omnes tribui de re sensus; diversae sententiae, senatui adversa sententia placuit; sententias

judicia discrepabant, cum nostrâ sententiâ non consentiebant; locus vitium est senatui. V. *Dissentio. Usus.* Omnis voluptas honestati est contraria. Nihil tam contrarium rationi & constantiæ, quam fortuna. Monstrum ex contrariis, diversis, ac inter se pugnantibus naturæ fœdus constatum. In contrariam partem dicere, differere, contendere. V. *Adversor.*

Contrascriptum, i, n. Gegen-Schrifft. *Usus.* Antonii edictum legi, & horum contrascriptum.

Contravenio, is, veni, ventum, ire. darwider thun. *Syn.* Adversor. *Usus.* Ita leve tuæ sententiæ, ut ne in montem quidem aliquid contravenerit. Quem contravenis, causâ cadet.

Contrectatio, nis, f. Berührung. *Syn.* Tractatio. *Usus.* Taurus equæ contrectatione gestit.

Contrecto, as, avi, atum, are. betasten, berühren. *Syn.* Tracto, attrecto. *Usus.* 1. Librum contrectare. 2. *Transl.* Mente vanas voluptates contrectare.

Contremo, is, ui, ere. erzittern. *Syn.* Tremo. *Usus.* Cœlum tonuru contremit. V. *Tremo.*

Contribuo, is, ui, utum, ere. mittheilen. *Syn.* Confero, tribuo. *Usus.* Ad eam rem pecuniam contribuere. V. *Tribuo.*

Contristo, as, avi, atum, are. betrüben. *Syn.* Mœrore afficio, ægritudinem affero, ægritudine afficio; mœstitiam infero; tristitiam alicui conficio, affero; angore impleo. *Usus.* Contristavit hæc sententia Balbum. V. *Tristitia.*

Contritus, a, um. zerstossen. *Syn.* Pervulgatus, vulgaris, communis, pervagatus. *Usus.* 1. Communia & contrita præcepta. 2. *Corruptus*, verkehrt. Tota ætas in studiis contrita. *Contritus*, & *Contrito* barbara sunt, cum ad dolorem animi de peccatis referuntur. *Latine* rea ad *possunt*: Excruciatus dolore admissorum criminum, reumüthig, zerknirscht. Dolor animi ex criminum recordatione susceptus, dolor animi de admisso crimine, Reu und Leid.

Controversia, æ, f. Strittigkeit. *Syn.* Disceptatio, contentio, dubium, lis. *Epi.* Brevis, civilis, coniecturalis, hereditaria, judiciaris, magna, parva, plena dissensionis, privata ac singularis, rectus, simulo, summa, tota. Controversiæ civiles remotissimæque forenses, graves, legitimæ, & civiles, plurimæ. *Phras.* 1. *Controversia Fidei, vulg.* Glaubens-Streitigkeiten. Fidei capita controversa; controversæ de fide quæstiones; Fidei capita, quæ in controversiam vocantur, veniunt, adducuntur, deducuntur; quæ in controversia & contentione sunt, versantur; in quibus dissensionis aliquid inest; quæ in disceptationem veniunt, cadunt, vocantur; quæ in disceptatione versantur; quæ in dubium vocari, revocari ab errorum magistris solent; quæ dubitationis aliquid habere videntur novitiæ religionis autoribus, ac sectatoribus. 2. *Controversiam de jure prædii movit*, er hat mir das Land-Gut wollen streitig machen. Controversiam mihi intendit, fecit de jure prædii; in controversiam vocavit, adduxit, deduxit jura prædii nostri; contentionem excitavit, fecit de jure prædii; jus prædii in contentionem vocavit; controversia mihi orta *vel* nata est de jure prædii. Litem intulit, intendit de jure prædii; controversiam habeo; causa mihi nata est de jure prædii; implicor litibus de jure prædiorum. 3. *Controversia decisa est*, die Streitigkeit ist endlich entschieden worden. Transacta, composita, sedata, dirempta, sublata, dijudicata est. *Usus.* 1. Alet ea res nostras controversias. Controversia mihi cum illo est. Certamen, causa, controversia mihi nascitur. Controversiam constituere, dirimere, componere. 2. Sine controversia optime scripsit. Fundus sine controversia meus est, dieser Grund ist unstreitig mein. V. *Lis, contendo, certamen.*

Controversus, a, um. streitig. *Syn.* Litigiosus, dubius. *Usus.* Homo natu & controversus. Jus, res, causa controversa, plena dissensionis. V. *Dubius, Anceps.*

Contrucido, as, avi, atum, are. greulich tödten. *Usus.* Rempublicam impius armis contrucidârunt. V. *Cædo.*

Contrudo, is, trusi, trusum, ere. zusammen stossen. *Syn.* Constipo, coarcto, compingo. *Usus.* Multos homines in navim contrudi imperat. In carcerem contrusus est.

Contubernalis, is, m. Camerad, Stubengesell. *Syn.* Domesticus, familiaris: domesticus convictor. *Usus.* In militia, in consulatu contubernalis. Vicinus est meus, imo prope contubernalis. V. *Socius, Familiaris.*

Con-

Contubernium, ii, n. Gesellsch. t. Syn. Convictus, sodalitas. *Ulus.* Contubernio de continendâ nos adeo conjunxit. V. *Convictus.*

Contueor, eris, tuitus sum, eri. steif ansehen. Syn. Aspicio. *Ulus.* Contuemini nos Romani. V. *Intueor.*

Contuitus, ûs, m. Anschauung. *Ulus.* Vester ille in me animorum oculorumque contuitus. V. *Aspectus.*

Contumacia, æ, f. Halsstarrigkeit. Syn. Pertinacia, pervicacia, obstinatio, superbia. *Epit.* Libera, magna, par, singularis. *Ulus.* Ita tua singularis insolentia, superbia, contumacia. Admisit liberam contumaciam à magnitudine animi ductam, non à superbia. Non fero hominis contumaciam. Furit responsi contumaciâ. Fastidio & contumaciâ efferri. V. *Pertinacia, obstinatus, contumax.*

Contumaciter, halsstarrig. Syn. Superbè, præfractè, pertinaciter. *Ulus.* Contumaciter & arroganter solet scribere.

Contumax, cis, *gen. omn.* halsstarrig. Syn. Superbus, pertinax, obstinatus. *Phæd. In moderatores contumax est,* er ist trotzig und widerspenstig wider seine Oberen. In ſt contemptor animus; contumaciâ effertur; impune eludit moderatorum imperia; est illi animus arrogantiâ subnixus; nescio, quibus opinionibus inflatus est: Supercilium, oculique & oculorum contumacia intolerabilis; est insolidum; spiritus alit elatos, ac superbiâ tumidos; nullis satis æquus est imperiis; nullâ satis autoritate movetur; indomitum ingenium ac jugi impatiens; præferocis animi juvenis est, neque nisi [illegible]. V. *Ferox, asper. Ulus.* In superiores contumax, in æquos & pares fastidiosus, in inferiores crudelis. V. *Pervicax, obstinatus.*

Contumelia, æ, f. Schmach-Rede. Syn. Convicium, ignominia, injuria. Epit. Extrema, ac nefaria, atrocia & nova, maxima, quam maxima, tetra. Contumeliæ gravissimæ, crudelissimæ, maximæ, nefariæ, perniciosæ, pessimæ, funestæ. *Phæd.* Contumeliam tuam, er hat mich Schmach-Reden [illegible]. Maledicta & contumelias meorum dolorum dixit; contumelias meorum omnium; multa orationis asperitas & contumelia fuit; superiores omnes contumelias accepit; aperissimas nulli vivus accepit. Multo clamore, & convicio illum jactavit, conscidit; omnibus probris oneravit; infandis contumeliis in illum edidit; probrosis sermonibus absentem lacessavit; quas non ad contumelias descendit homo improbe facetus? Quid non dictum ab illo cum contumelia? Quas non contumelias in illum fecit? Contumeliosissime illi maledixit; voces ab illo emulæ sane contumeliosæ; omnibus probris illum oneravit, lacessavit; convicio, [illegible] illum verberavit; contumeliis [illegible]; [illegible]; [illegible];

lus. Id me maxime conturbat, quod. frequentia hominum conturbat & infirmat ratiocinium notas. 2. *Decoquo, ad finem perducam, rationes perturbo, confundo*, das Geld ſeines Herrn verſchwenden, die Rechnungen verwirren. Num id conturbare oportebat? Servus, poſtquam conturbaſſet, profugit.

Contus, i, m. eine Stange, mit welcher die Schiffleute das Waſſer ergründen. *Syn.* Sudes, *seu* hasta longior tuno ferro.

Convalesco, is, valui, ere. wieder geſund werden. *Syn.* Consanesco, valetudinem recipio, e gravi morbo recreor, sanor, ex morbo evado, ex morbo defungor, valetud nem nanciscor, morbo relevor. *Adv.* Commodissime, utile, imprime ad perniciem, tardius. *Usus.* 1. Non omnes, qui curantur, convalescunt. Si fatum est convalescere è morbo, sine medico convalesces. 2. *Transl. Cresco, augeor, zunehmen.* Ut convalescere a quando civitas & sanari possit. V. *Confirmo, valetudo, morbus.*

Convallis, is, f. ein rundes Thal mit Bergen umgeben. *Syn.* Planities ex omni parte a montibus. *Usus.* Roma in montibus & convallibus posita.

Convasso, as, avi, atum, are. einpacken. *Syn.* Vasa colligo.

Convecto, is, vexi, vectum, ere. zuſammen führen. *Syn.* Comporto. *Usus.* Materiem, ligna undique convexit.

Convello, is, velli, vulsum, ere. zerſtöhren, ausziehen. *Syn.* Revello. *Usus.* 1. Simulacrum, gradus convellere. 2. *Transl.* Videbantur convulsum statum reipublicæ. Vires, potentiam, acta, gratiam alicujus convellere. Aliquem é suis hortis, de principatu convellere. Opinionem inolitam, mentibus dudum insitam convellere.

Convenæ, arum, m. zuſammen gelaufene Leute. *Syn.* Quos diversis locis in unam civitatem convenarunt. *Usus.* Romulus pastores & convenas consilio congregavit & sapientia.

Convenientia, æ, f. Gleichförmigkeit. *Syn.* Conjunctio, cognatio, quasi concentus. *Ejus.* Tanta. *Usus.* In amicitia est convenientia rerum, in ea stabilitas, in ea constantia. Pulchritudo, venustas, convenientia partium. V. *Amicitia.*

Convenio, is, veni, ventum, ire. zuſammen kommen. *Syn.* Concurro, coeo, congregor.)(*aspernor.* *Adv.* Apte, etiam inter se, maxime officio, munifice, optime cum aliquo paulisper, præcare. *Phras.* Multi ad eum convenere, es ſind viel bey ihm zuſammen kommen. Sibi eo convento opus ducebam; cuncta nobilitas accurrit; unum in locum congregata est. Contio hominum facta est; in ejus conspectum & colloquium veneræ plurimi, convolârunt concurrerunt, affluxere. Concursus ad illum factus est maximus. Multi se ad eum salutandum contulerunt. Ex tota urbe ad illum concursus fuit. *Usus.* 1. Copiæ omnes in unum locum convenêre. Romam tota Italia convenit. Multæ causæ in unum locum convenisse, & inter se congruere videntur. 2. *Congruo, non abhorreo ab, aptus, conveniens sum*, ſich ſchicken, überein kommen. Puto tam conventuram. Aliquid, *vel* nihil inter eos convenit. Hi mores nostræ ætati non conveniunt, dieſe Sitten reimen ſich nicht auf unſer Alter. Vide quid conveniat, quid decuat. Sunt in te aliqua, quæ in nullum convenire possunt. Mihi tecum convenit, wir kommen wohl überein. Inter omnes convenit, ita esse, es kommen alle überein, daß die Sache ſich alſo verhalte. Neminem adhuc convenisse tecum puto. 3. *Adeo, ad aliquem eo, venio*, zu einem gehen. Convenio quotidie plurimos. Nemo me convenit. 4. *Nubo*, verehlichet werden. Uxores, quæ in manum viri convenerunt, matris familias sunt. V. *Conventio, societas.*

Convenit, es gesiemet ſich. *Syn.* Decet, æquum est. *Usus.* 1. Non convenit, ad referendam gratiam esse tardiores. 2. *Par est*, es ſteht einem zu. Vos his malis mederi convenit. 3. *Constat*, gewiß, bekannt ist. Non is quæstio est, cum de facto convenit. Convenit id mihi cum adversario, ich bin mit ihm einig, ich bin mit ihm überein. V. *Decet, oportet.*

Conventiculum, i, n. Zuſammenkunft. *Usus.* Conventicula hominum, & quasi concilia quædam. Comones & conventicula.

Conventum, i, n. Vertrag. *Syn.* Pactum. *Usus.* State conventis. Dierum conventorumque constantia. Promissum & conventum. V. *Pactum.*

Conventus, ûs, m. Vertrag. *Syn.* Pactum, conventum. *Usus.* Pacta aliqua sine legibus servantur ex conventu.

Conventus, ûs, m. Zusammenkunft. *Syn.* Turba, concio, coetus, multitudo hominum in unum locum congregata. *Epi.* Celeberrimus virorum mulierumque, magnificus republicâ, elegans, honestus, honestissimus maximusque, magnus, meretricius, nocturnus, tantus. *Verb.* Conventus celebrare, facere, agere, peragere, habere. Conventum dimittere; in quibus oppidis Prætores conventum agere solent. Conventus illic Capuæ me patronum adoptavit.

Conversio, nis, f. Verkehrung. *Syn.* Circumvectio. *Epi.* Annua, certa definitaque, conveniens constansque, incitatissima, longa, maxima, quotidiana, rotunda. Conversiones absolutæ, cœlestes, continuæ, naturales rerump. *Usus.* 1. Cœli conversio incitatior. Anni conversiones & commutationes. Perpetui certius conversionesque cœlestes. 2. *Mutatio, vicissitudo,* Veränderung, Abwechslung. Naturales sunt conversiones rerumpubl. Conversio status, & inclinatio communium temporum.

Conversio à peccatis, Bekehrung von den Sünden. *Phras.* 1. Correctio, emendatio morum; resipiscentis animi propositum; vitæ correctioris studium. 2. *Convertere se à peccatis, vulg.* sich von den Sünden bekehren. Redire in viam; abstinere a sceleribus; resipiscere; ab improba peccandi consuetudine se revocare; ad frugem redire; ex corruptis moribus ad emendatiorem vitam redire, sese traducere; ad bonam frugem se recipere; è flagitiorum cœno emergere; emergere è vitus, & ad curam sempiternæ salutis se revocare; redire ad officium hominis Christiani; animum suum ab omni alia cogitatione ad curandam tuendamque salutem traducere; animum ad melioris vitæ consilia appellere; ad frugem animum applicare; à malitia abstinere; animum à vitæ pravitate abducere; ad sanam mentem redire; suos mores ad recti honestique leges conformare; se à pravis moribus ad virtutis studium convertere. 3. *Convertere alium à peccatis, vulg.* einen andern von Sünden bekehren. È peccatorum, scelerum gurgite extrahere aliquem; errantem in viam reducere; à vitus, à pravitate vitæ, à sceleribus avertere; ad bonam frugem adducere, reducere; ad melioris vitæ rationem à pravis moribus traducere; de vitæ pravitate deducere. Errantem ad bonam frugem, bonam mentem reducere, revocare. V. *Corrigo, melius.*

Conversio idolatræ, Bekehrung eines Abgötters. *Phras.* *Tota barbarorum natio ad Christi fidem conversa est,* dieses barbarische Volk ist gänzlich zum wahren Glauben bekehret worden. Rejectis tenebris vanarum superstitionum, luce divinitus immissâ ad Christianam religionem se applicuit; simulacrorum cultu abjecto, unius Christi cultui se consecravit; Christianis se sacris addixit; ad Christi cultum animum adjecit; Christo adjuncta est; ad fidem adjuncta est; ad sanam religionem ac fidem traducta; à dæmonum stipendiis ad Christi signa, ad Christi castra traducta; a superstitiosis ritibus; ab erroribus ritibusque sacrilegis; à dæmonum servitute, ad unius veri DEI notitiam cultumque est traducta; à dæmonum servitute in Christianam libertatem vindicata, asserta; ad Christum adducta, adjuncta; ad Christiani cœtus communionem aggregata; Christo sacri fontis aspersione autorata est. V. *Baptismus.*

Conversio hæretici, Bekehrung eines Ketzers. *Phras.* 1. *Multi hæretici sunt conversi,* es seyno viele Ketzer bekehret worden. E summa caligine ac tenebris in lucem Catholicæ veritatis traducti, restituti; reddiri Catholicæ religioni; ad Ecclesiam Catholicam reducti; qui postea contumaci à suavissimo Ecclesiæ jugo cervices suas subtrahere; ad sinum Catholicæ Ecclesiæ, ad Ecclesiæ autoritatem redierunt; Religionem Catholicam respexerunt; Ecclesiæ reconciliati sunt; de pravis opinionibus deducti; hæresim abjecerunt, ejurârunt; orthodoxam doctrinam hauserunt; Ecclesiæ se reddiderunt; perversarum opinionum venenum, virus ejecerunt; ejurata hæresi se cum Ecclesia Catholica conunxerunt; se à pravis de religione opinionibus ejecerunt; è seductionis sectis se extulerunt; ad cœtum recte sentientium redierunt; ad imperium Romanæ Ecclesiæ se revocarunt; falsarum commenta opinionum reputârunt; Romanæ Ecclesiæ manus dedere; pravas opiniones excussérunt; pectori, quam in animo habebant, ejecerunt; ab errorum caligine ad sincere fidei lucem pervenêre; suavissimo Ecclesiæ jugo cervices subdidere, submisêre; cum Ecclesia Romana in gratiam redêre. 2. *Ab hæresi aliquem convertere,* von der Ketzerey bekehren. In gratiam cum Romana Ecclesia reducere, restituere:

Eccle-

Ecclesiæ Romanæ reconciliare; hominem pravis opinionibus addictum, Catholicæ Religioni restituere; hæresium erroribus abductum ad Catholicam Religionem revocare; ex hæresium tenebris ad lucem veritatis evocare; ad Catholica castra, signa traducere; cum Romana Ecclesia in gratiam constituere; depravato ab errorum doctoribus animo veritatis lucem accendere; errorem eripere, eximere, extorquere.

Conversio, as, avi, atum, are. hin und wiederkehren. *Syn.* Sæpè converto. *Usus.* Animus seipsè conversans.

Converto, is, verti, versum, ere. wenden, kehren. *Syn.* Commuto, traduco, refero. *Adv.* Aliquando se ad sanitatem, rectè, repentè se, rectè, retrò, serùnè. *Ux.* 1. Arma sua in perniciem patriæ; calamitatem aliquam ad salutem convertere. Animos ad crudelitatem, vim, religiones, risum & facetias convertere. Animam rem in suam; omnia ad suum commodum convertere. Animos impiorum à pravitate ad Deorum cultum convertit. In eundem se habitum colorumque convertit. Aliquò se animò & cogitatione convertere. Se totum ad pacem, ad literas convertere. 2. *Volvo*, *circumago*, wälzen, herum treiben. Terra circa axem se convertit ac torquet. 3. *Interpretor*, übersetzen. Græca in Latinum convertere. Græca Latinè reddere. Demosthenis quædam in Latinum conversi, non ut verbum verbo redderem, sed vim verborum servavi, nec ea annumeranda lectori putavi, sed velut appendenda. V. *Muto.*

Convestio, is, ivi, itum, ire. bekleiden. *Syn.* Vestio, tego, orno. *Usus.* Hederâ omnia convestivit. *Usus.* V. *Vestio.*

Convexus, a, um. allenthalben gewölbet. *Usus.* Cœlum convexum.

Convictio, onis, f. Gemeinschaft. *Syn.* Convictus. *Usus.* Jucundissima convictio.

Convictor, oris, m. Tischgänger, Tischgenoß. *Ep.* Familiaris, quotidianus. *Usus.* Domestici convictores, *vulg.* Commensales.

Convictus, ûs, m. Beywohnung, ordentliche Nahrung. *Syn.* Victus. *Usus.* Quo redis ad convictum nostrum. Is colit convictum humanum & societatem.

Convinco, is, vici, victum, ere. überzeugen, überweisen. *Syn.* Arguo, coarguo, redarguo, cogo, revinco. *Usus.* Flagitii aliquem testibus, testimoniis manifestis, indiciis convincere. Convictus, fractus deprehensusque discessit. Etsi causa tua non manifestissimis indiciis teneretur, mores tamen & vita te convincerent. Convincam facilè & elinguem faciam, reddam; tuâ te confessione inducti & jugulasti, du kanst nur deiner eigenen Bekänntniß überwiesen werden. V. *Arguo, Revinco.*

Convitiator, oris, m. Schmäher. *Syn.* Maledicus. *Usus.* Huic convitiatori ego de mea vita respondeam?

Convicium, ii, n. Schmähung. *Syn.* Maledictum, probrum, contumelia, crimen, opprobrium, maledicto. *Epi.* Ferreum, grande, grave, justissimum honestissimumque, magnum, turpe, maximum, quotidianum, tacitum. *Phras.* 1. Convitium facere, schmähen. Probra ingerere; contumelia agitare animos; maledicta in aliquem conferre, conjicere, maledictis opprimere, lacessere, appetere, vexare, contumeliis operire, opprimere; verbis violare, lacessere; maledictis figere, obruere; probrum objicere, objectare; maledicta in aliquem congerere; omnibus probris oneraire; verbis obterere res cum laude gestas; nullius parcere verborum contumeliis; labem magistratui imponere; maledictorum notis inurere; probrum inferre; probris vexare. V. *Maledictum, probrum, contumelia.* 2. Convitium pati, Schmach-Rede ausstehen müssen. Convitiò jactari; convitiis urgeri; convitium sustinere, contumeliam accipere, pati; convitiò verberari. *Usus.* Consectari aliquem convitiis. Convitiò aliquid flagitare. Urgeor omnium vestrûm convitio. Respondebo hominis furiosi, convitio. V. *Dedecus, Ignominia.*

Convivа, æ, m. Gast. *Syn.* Socius ad epulas, convictor. *Epi.* Consilarii, consilii alicujus, hilare & benè accepti, singuli. *Usus.* Collectam exigere à convivis. Convivas benè hilaritérque accipere.

Convivalis, e. zum Gastmahl gehörig. *Usus.* Convivalia ludionum oblectamenta addicta epulis.

Convivator, oris, m. der Gast-Geber. *Syn.* Qui convivium facit, parat.

Convivium, ii, n. Gastmahl. *Syn.* Epulæ, accubitio epularis amicorum. *Epi.* Delicatum, flagitiosissimum, gladiatorium, gratum, jucundum & gratum, maximum, mirificum, moderatum & honestum, præclarum, publicum, pudicum & sobrium, tempestivum, turpe. Convivia honesta, impura, intempestiva, moderata, modica, mulebria, nocturna. *Phras.* 1. *Convivium splendidum*, ein herrliches Gastmahl. Convivium opipare adornatum, omnibus rebus instructum & paratum; ornatum magnifice & splendide; opulum regiá magnificentiá dignum, lautum, exquisitum; mensa exquisitissimis dapibus exstructa. 2. *Convivium apparare*, ein Gast-Mahl zurichten. Parare, ornare, instruere; opulum dare, mensam exquisitissimis dapibus exstruere; convivæ aliquem accipere; convivium magnificè, splendidè, apparatissimè adornare. *Convivio adesse*, zu Gast seyn. Convivium inire, celebrare, concelebrare; convivio accipi; ad convivium adhiberi; accubare in convivio; in convivio esse; convivio interesse; in convivio accumbere. *Usus.* Celebratur omnium sermone lætitiaque convivium. Agitare convivia, Gastereyen halten. Condicere, *intell. ad convivium*, versprechen, bey dem Gastmahl zu erscheinen. Convivium ad multam noctem variis sermone producere.

Convivor, aris, atus sum, ari. Gastmahl halten. *Syn.* Convivandi gratia, ago, epulum do. *Usus.* Quotidie in publico, & de publico convivatur. V. *Convivium.*

Convocatio, nis, f. Zusammenberuffung. *Syn.* Conventus, congregatio. *Usus.* Nulla ad defendendam rempublicam populi convocatio.

Convoco, as, avi, atum, are. zusammen ruffen. *Syn.* Voco, concieo, advoco, congrego. *Adv.* Aliquando, omnino, seriùs, fusè *Phras. Populum convocavit*, er hat das Volk zusammen beruffen. Concionem advocavit; concilium duxit; concilium plebi habuit; ad concionem vocavit plebem; conventum fecit, egit, celebravit; concivit multitudinem, juvenum manum collegit, comparavit, agmen coëgit; exercitum locavit; multitudinem coëgit, congregavit. V. *Colligo. Usus.* Convocare & congregare dilapsos. In domos concilium senatum convocare, conventum habere. Concientur miraculo novæ res homines, servitia edicto concientur, arcessuntur.

Convolo, as, avi, atum, are. eilends zusammen kommen, zusammen fliegen. *Syn.* Concurro. *Adv.* Statim. *Usus.* Convolant tota ex Italia numen. Vexillo elatò ocyus convolabunt. V. *Concurro.*

Convolvo, is, vi, volutum, ere. zusammen wälzen. *Syn.* Involvo. *Usus.* Sol se convolvens elabitur, ut obeat.

Conus, i, m. die oberste Spitze auf einem Helm. *Figura metæ, vel pyramidis, aut turbinis similis est. Usus.* Conum, ais, & cyanidem, & pyramidem pulchriorem, quam sphæram videri.

Conisco, as, are. mit den Köpffen stossen, wie die Widder. *Syn.* Arieto, fronte concurro. *Usus.* Caput opponis, cum eo conisceris.

Cooperio, is, ui, pertum, ire. bedecken. *Syn.* Tego. *Usus.* Te is cooperiam corpus. Homo sceleribus, nefariis cooperius. V. *Tego.*

Cooptatio, nis, f. Erwählung. *Syn.* Constitutio. *Epi.* Centoria. *Usus.* Cooptatio collegiorum ad populi beneficium transferebatur.

Coopto, as, avi, atum, are. erwählen. *Syn.* Eligo, adscribo, recipio. *Usus.* Aliquem in amplissimum collegium, in senatum sibi non nisi ratione cooptare.

Coorior, eris, ortus sum, iri. sich erheben. *Syn.* Orior. *Usus.* Tum subito coortæ tempestates sunt maximæ. Coorti ex insidiis hostes. V. *Orior.*

Copia, æ, f. Menge, Ueberfluß, Erlaubniß. *Syn.* Abundantia, ubertas, vis, facultas. *Epi.* Accurata orationis, admirabilis, assidua, bona, digna gloriâ imperii, exilis. Copiæ adventitiæ, affluentes, amplissimæ patrimonii, domesticæ, desperatæ, equestres ac pares, exiguæ amicorum, extemporales, firmæ, innumerabiles, magnæ, bellicosæ, omnibus rebus ornatæ, nimiæ, pares, parvæ, pedestres, præsentes, prætentes, veteranæ, veteres. *Phras.* 1. *Magna frumenti copia venit*, man hat eine grosse Menge Getrand zugeführet. Magna vis, immensa vis frumenti numerata, immensus frugum modus comportatus est; urbs communis copia ad satietatem instructa est. 2. *Tellus magnam copiam præbet frugum*, die Erde trägt eine Menge Früchte. Abundantiam gignit, suppeditat abundans frugum; affluit frugum copia, magna soli est bonitas, maximi grandes fruges; frugum copia locum abundè implet; tellus copiosum fructum accumulat; tellus abundat frugibus; copiâ frugum & uberiate antecellere

que

que imperii provincias; lætissimo ubique fragum ubertas est; nihil uberius alicujus soło, ubertas frugum quanta potuit esse maxima; ager est frugum ipsarum fertilis. 3. *Locuples copiosus multiplex, locupletes*, et ist *ein* reicher Mann. Omnibus copiis floret, abundat, affluit, circumfluit; omnium rerum affluentibus copiis ditatus, prædivus; in summa rerum abundantia vivit. V. *Dives*. 4. *Copias contrahere*, seine Soldaten zusammen ziehen. Copias cogere, contrahere; vires suas in unum conferre; colligere ex dissipato cursu; castra castris conjungere. V. *Exercitus parare. Usus*. 1. Dicendi, verborum, ornamentorum copia, varietas, ubertas. Frugum ubertas & copia. 2. *Facultas, facultates, opes, divitiæ*, Reichthum. Majori cum copia & facultate rem gerere. Omnibus civibus pro censu copiæ. Hortensio summam copiam ad dicendum natura largita est. 3. *Opes, fortunæ*, Reichthum. Moderator reipublicæ faciat opibus firmam, ornatu lucupletem, gloria amplam. Omnium rerum affluentibus copiis ditati. 4. *Exercitus, manus, cohors militum*, Kriegsheer, Haufen Soldaten. Copias conducere, comparare, parare, cogere, Volker werben, zusammen ziehen. Copias habet, copiis abundat, auf den Beinen haben. Copias producere, educere in aciem, exponere, zur Schlacht führen. Copias armare, instruere, bewaffnen. Copias profligare, in die Flucht treiben. V. *Exercitus*.

Copiose, häufig. *Syn.* Uberrimè, largè, largiter, profusè, abundanter. *Usus*. Plerumque animantibus copiose & abundanter natura comparavit. Copiose de aliqua re dicere, disserere, disputare.

Copiosus, a, um. überflüßig, reich, häufig. *Syn.* Abundans, uber, dives. *Adv.* Admodum, plane & locuples. *Phras.* Est oratio tum copiosa, es ist eine beredsame Beredtsamkeit. Fusè, copiosè, ornatè & omni omnia; fusè latèque disputat; tractat, pertractat uberrime omnia; est in eo flumen orationis; est oratio profusa, largè; copiosè pene redundantia tractare: vetera enarrationes & fabulæ nimis redundantes sinat. Sermonis fœcundi est, de parvis causis verbose & copiosè; ornatè pulchrèque disputare & amplificare; vitat in immenso campo latè vagetur. *Usus*. Homo valde locuples, sehr reich. Omnibus rebus ornatus & copiosus. Instrumentum & copiosum; abundans. Homo ad dicendum copiosus. V. *Dives, Oratio, Eloquentia*.

Copula, æ, f. ein Band. *Syn.* Nexus, vinculum. *Usus*. Quæritant me, copulas gestant secum.

Copulatio, onis, f. Vereinbarung. *Syn.* Compunctio. *Usus*. Copulatio rerum cognitionisque naturæ. Congressus copulationesque consuetudinum. Complexiones, adnationes, copulationes atomorum. V. *Conjunctio*.

Copulo, as, avi, atum, are. vereinbaren, *Syn.* jungo, adjungo, compono.)(*Disjungo, avello, distrahe. Usus*. Disjuncta conjungere, futura cum præsentibus copulare. Anima cum corporibus copulati: Equester ordo cum senatu copulatus. Ista copulatione differunt, re copulantur. Nihil amabilius, nihil copulatius morum similitudine bonorum. V. *Jungo, adjungo*.

Coquo, is, & xi, coctum, ere. kochen. *Adv.* Bene. *Usus*. 1. Is, qui coquat, condimenta addidit. 2. *Transl.* Vir bonus malè coquitur à cunctis. Sermone utitur bene cocto & condito.

Cor, cordis, n. Herz. ℞. è χῆρ. *Syn.* Pars in animante princeps, vitæ fons. *Phras*. 1. *Ex corde*, *vulg.* von Herzen. Ex animo; ex intimo animi sensu; libenti animo; propenso studio; propensissima voluntate; egregia animi alacritate; impensè, sincerè, optimo animo. 2. *Nihil sibi cordi fumit*, *vulg.* er nimmt nichts zu Herzen. Eorum nihil illi cordi est; nihil in animum descendat; eorum nihil in animum admittit; parum, nihil his movetur, commovetur; nihil illi eorum curæ est; omisso ac soluto animo hæc est animo; de his rebus nimium laborat. V. *Cura, Animus*. *Usus*. Nec cor habet, nec palatum. Animus mihi ardet, cor cumulatur ira. Res tua valdè mihi cordi est. *Vulgus pro animo personam fere usurpat cor; ut; non habet cor. Dico, talis est corde*, er hat kein Herz ꝛc.

Coram, zugegen. *Syn.* Ad, apud, ante, in conspectu, ante oculos, ante pedes, in oculis.)(*Absens. Usus*. Coram, & absente mihi promissa. Sed hæc plurimis & commodius coram. V. *Conspectus, Præsens*.

Corbis, is, f. & m. ein Korb. *Syn.* Canistrum, sporta è vimine contexta. *Usus*. Mercem corbe fert. contexit.

Coraria, æ, f. ein Last-Schiff. *Syn.* Navis oneraria.

Corculum, i, n. ein Herzlein. *Syn.* Cor parvum. *Vox amatoria. Usus.* Sapho corculum appellare fuit.

Cordate, weißlich. *Syn.* Sapienter, prudenter.

Cordatus, a, um. weise. *Syn.* Prudens, sapiens. *Usus.* Scaurus homo egregiè cordatus. *Vulgus* cordatus, cordatè habet pro forti, generoso, fortiter. V. *Prudens.*

Cordolium, ii, n. Herzwehe. *Syn.* Dolor cordis. *Usus.* Rides ab cordolio. Ah mihi cordolium est.

Corrigia, æ, f. lederner Band. *Syn.* Lorum, seu corrigulus è corio factus. *Usus.* Pedis offensio & corrigiæ abruptio erit cavenda.

Corium, ii, n. Leder. *Usus.* Obvolutus, vestitus, tectus corio.

Corneolus, a, um. hart, wie ein Horn. *Syn.* Corneus. *Usus.* Aures duros, & quasi corneolos habeant instructus.

Corneus, a, um. hörnen. *Usus.* Corneum rostrum.

Cornix, icis, f. Krähe. *Epi.* Cursans, fusca. *Usus.* Corneum oculos contigere.

Cornu, u, n. ein Horn. *Epi.* Dextemus, firmius, finisterius. Hebetiora, acutiora. *Usus.* Lunæ nascentis cornua. Animantia cornibus armata.

Corolla, æ, f. Kränzlein. *Syn.* Corona.

Corollarium, ii, n. Zusatz. *Syn.* Appendix, accessio. *Usus.* Ad solitos fructus orationum aliquod numerorum corollarium adjecere. V. *Auct.*

Corona, æ, f. Kranz, Crone. *Syn.* Insigne regni, insigne regium, diadema, sertum. *Epi.* Aurea, civica, illuminata, laurea, longa, maxima, multiplex, publica, subita. *Usus.* 1. Corona aurea fulgentibus gemmis illuminata, eine güldene Crone mit schimmernden Perlen besetzet. Habere, ferre, coronam auream in capite. Coronam civicam imponere. Ponere, deponere coronam. 2. *Corona ad aram, cætus.* ein Kreis, oder Versammlung der Zuhörer. Frequentissima corona ergo ex templi. Causa erat a maximam coronam dicenda. In corona hominum & confessu. 3. *Corona clericalis, vulg.* Crone deren Geistlichen. Sacri Ordinis insigne, attonsâ in coronæ modum vertice, *vulgo: Tonsura.* 4. *Coronam Mariannam recitare, vulg.* den Rosen-Kranz beten. Statas ad DEI Matrem preces ad precarios globulos persolvere. Preces coronarias ad Divinæ Matris honorem persolvere. Corollam precariam pie sanctèque volvere. Statis precibus Dei Parenti Virgini corollam texere. Piaculares facere corollæ globulos pie sanctèque precando volvere. Preces coronariæ, corolla precaria, globuli precarii, piaculares, Rosen-Kranz.

Coronarius, a, um. darzu man Cronen oder Kränzlein macht. *Syn.* Quod ad coronas pertinet. *Usus.* Aurum coronarium dabatur consulibus ex provincia decedentibus ad decorandum triumphum.

Corono, as, avi, atum, are. crönen. *Syn.* Coronam impono, corona dono, venerabilem insignibus imperii facio, insignibus regni augustiorem reddo. *Usus.* Equites coronati ineunt.

Corporatus, a, um. das einen Leib hat. *Usus.* Mundus cernitur & tangitur, & undique est corporatus.

Corporeus, a, um. leibhaftig. *Syn.* Corporatus, concretus. *Usus.* Corporeum & aspectabile omne necesse est ens, quod natum est.

Corporis Christi Festum, Fest des Fronleichnams Christi. Diem, quem anniversario augustissimoque ritu, sanctissimo Christi corpori sacrum voluit Ecclesia; qui sanctissimi Christi corporis honoribus à majoribus dicatus est; quo omni apparatus genere, triumphalem planè in modum, augustissimum mysterium celebrat Christianus orbis.

Corpulentus, a, um. wohl beleibt. *Syn.* Obesi corporis homo. V. *Pinguis, Abdomen.*

Corpus, oris, n. Leib. R. *à Corrumpo. Epi.* Integrum, bene constitutum, callum & infirmum, casum, cæcum, debile, externum, extremum, figuratum, firmum, fragile, grave, illustre, immane, languorale, imperfectum, imputrescibile, inane, infirmum, inclusum, horridum, ingens, integrum, insipiens, inviolatum, mortuum, mortale, mutabile, obliquum, æqua-

æquabile, sanctissimum, sanum, temiserum, vitiosum. Corpora aspera, hamata uncinatique, solida ac individua, terrena concretaque, viva. *Usus.* 1. Corpus, quali vis animal & quodlibet rectè placitum. Corpus exercendum & ita afficiendum est, ut obedire rationi possit in exequendis negotiis, & in labore tolerando. Corpora infirmitas & imbecillitas. Corpora recalescunt, confirmantur, alevantur, revocantur agitatione & exercitatione. E morbo vires & corpus assumi. Dandum est tempus corpori. Servendum est corpori. Voluptates ad corpus pertinentes. Corpus vulgare, *meretricum.* 2. *Transl. Corpus reipublicæ.* Non modo partes, sed corpus reipublicæ curasse, die ganze Gemeinde. 3 *Opus*, *volumen*, ein Werk, ein Buch. Ex his modis cum corpus confici posset. Corpus defensionis.

Corpuscula, orum, n. Leiblein. *Epi.* Levia, rotunda, angulata & curvata, & adunca. *Usus.* Democriti corpuscula quædam levia, alia aspera, rotunda alia, partim angulata, curvaque quædam, & quasi aduncea ex his &c.

Corrado, is, rasi, rasum, ere. zusammen schaben. *Usus.* Illi, credo, hæc pecunia corradi-tur.

Correctio, onis, f. Verbesserung. *Syn.* Temperatio, emendatio. *Usus.* Correctionem alicui adhibere. Hæc est veteris Philosophiæ correctio & emendatio. V. *Emendatio, reprehensio, correctio.*

Corrector, oris, m. Verbesserer. *Syn.* Castigator, emendator. *Usus.* Corrector & emendator civitatis.

Correpo, is, repsi, ere. schleichen. *Syn.* Irrepo.

Corrigo, is, rexi, rectum, ere, verbessern. *Syn.* Emendo, correctionem adhibeo, aliquem ab errore averro, compesco. *Reprehendo.* *Ant.* Animadverto. *Phæd.* 1. *Ne sinas te, ut se corrigat, ich lasse, er verbessere sich nicht.* Ut se flectat, & majores suos respectet, ut sanetur; ut ne exemplum in pernicem civitatis vertat; ut frugi evadat; ut virtute culpam corrigat, nova gloria flagitia memoriam abolent; ut se restituat; ut ad frugem corrigat, ad frugem animam applicet, ut in viam redeat; ab errore revocetur; objurgando melior fiat; ut correctionem sibi, suscipiat, admittat; ut corrector ei paretur; monitoribus & qui errantem admonitrem, obtemperet, dicto audiens sit, morem gerat. 2. *Vix jam corrigi potest*, er kan fast nicht mehr gebessert werden. Nullum pene correctioni locum relinquit. religuum facit; nullam prope melioris frugis spem facit; vix est, ut ad sanitatem flectatur; conclamatum videtur de ejus emendatione; insanabile pene malum est; is ut ad meliorem se frugem recipiat, sperari vix potest; deplorandum in perpetuum videtur ejus emendatio; vix supersit medicinæ locus; reliquit jam inveterata vis mali, quasi desperata salute medicinam; frustra jam in emendandis ejus moribus opera ponitur; altius jam animo insedit vitium, quam ut evelli ulla ratione possit. V. *Melius.* 3. *Correxit orationem*, er hat die Rede verbessert. Ad ineptos locos notam apposuit; orationem limavit; multis lituris elimavit, perpolivit; menda non pauca lituris sustulit; demendo, mutando, interpolando multis locis sensum restituit. *Usus.* Aliquem, mores aliorum, orationem, mendas corrigere. Errorem pœnitendo correxit. Corrigere se & reprehendere.

Corripio, is, ripui, reptum, ere. bestrafen, ergreiffen. *Syn.* Comprehendo, reprehendo. *Adv.* Acerrimè, occultè, severè. *Usus.* 1. Hominem corripi & suspendi jussit. Dolore, amentiâ, irâ corripi: morbo subito corripi. 2. *Reprehendo, arguo, increpo, accuso*, mit Worten strafen, Verweiß geben. Clamoribus maximis aliquem corripere. V. *Reprehendo, Objurgo, impetus.*

Corroboro, as, avi, atum, are. stärcken. *Syn.* Firmo, confirmo, roboro, sancio. *Infirmo, frango.* *Usus.* Spem alicujus lenitatis; factionem indulgentiâ corroborare. Cum se vox tua corroborârit. Corroborata jam vetustate audacia. Res corroboratæ, rerum cognitioni aptæ. V. *Firmo, confirmo.*

Corrodo, is, rosi, rosum, ere. zernagen. *Syn.* Rodo. *Usus.* Mures, scuta corrosérant.

Corrogo, as, avi, atum, are. zusammen lesen, zusammen raspeln. *Syn.* Rogo, peto, precibus quæro. *Usus.* 1. Necessarios suos corrogat, ut sibi adsint. 2. Congrego, versammlen. Vestimenta, vasa, auxilia corrogare.

Corrugo, as, avi, atum, are. runßlicht machen. *Usus.* Frontem corrugare. Caperare, contrahere, adducere frontem. V. *Rugo.*

Corrumpo, is, pi, ptum, ere. verderben, zerrütten. *Syn.* Depravo, vitio, in vitium impello, destruo. *Phaf.* 1. *Corruptores juventutem corrumpunt*, übie Verderben verderben die Jugend. Deteriorem faciunt; à recto cursu & ratione detorquent: nervos omnes virtutis elidunt; corruptelarum illecebris irretiunt; facilè in omnia vitia præcipitant. 2. *Juventus facilè corrumpitur, vulg. seducitur*, die Jugend wird leicht verführt. Contagione malorum juventus facilè evertitur, in errorem facilè inducitur, facilè transversum agitur; malis moribus depravatur; ad mala consilia deducitur ad nequitiam facilè inducitur; in fraudem illicitur; solicitando & pollicitando juvenum animi tentantur, labefactantur. Juventus veluti contactu facilè recipit vitia, animi virus; morbi illi animorum facilè pervadunt juventutem; facilè serpunt contagiones malorum; morbi illi animorum veluti corporum contactû vulgantur; ætas illa flexibilis, pravis capta corruptelarum illecebris à continentia facilè deducitur; vitiis imbuitur; ad inertiam & voluptates corporis postumdatur. 3. *Hoc in se facinus nunquam admisisset, nisi à pravis sociis corruptus esset*, er hätte es niemahlen gethan, wann er nicht von andern wäre verführet worden. Mali exempli contagio juvenilem animum veluti pestilenti quodam sidere afflasset; mali sociorum exempla transversum egissent; nisi pravitate sociorum ad hæc consilia traheretur; hæc cum ageret, contagione quadam pestifera infecit, sociorum pravitate auferri se passus; corruptelarum illecebris irretitus; contractus ne corruptelarum illecebris, quæ pravis à sociis sunt profecta. 4. *Bellicam laudem avaritia corrupit*, er hat das Lob, so er im Krieg verdienet, durch seinen Geitz verderbet. Partam bellò gloriam avaritiâ expunxit; avaritiæ sordes belli gloriam conspergere; offecit bellicis laudibus, partoque armis decori, avaritia importuna; armorum gloriæ avaritia labem impressit, aspersit; illustrem belli gloriam avaritiæ sordibus inquinavit. V. *Macula*. 5. *Corruptus est pecuniâ judex*, der Richter ist mit Geld bestochen worden. Judex magnâ vi pecuniæ a sententiæ æquitate deductus est; ob rem judicandam pecuniam accepit; pretio oblectatam fidem habuit nummarius juris interpres; jus pecuniâ est adulterare, fœdare & mercari depravatum; judex bellus pretio lacessitus cecidit; lucrativa infecta largitione judex, pecuniæ magnitudine facilè ab instituto deductus est; mercenarius judex; cujus mens oppressa præmiô, lingua adjecta mercede, vero pretium ac gratiam facilè antetulit; judex venalem linguam fidemque habuit; judex mercede conductus; largitione cæcatus; pretiô delinitus; aurô corruptus est adversarii mei, infinita largitione adversum me usi sunt; judicem pretiô mercati sunt; judicum voluntates largitione redemerunt; corruptelam judici magna vi pecuniæ moliti sunt; tantum donis muneribusque perfecerunt, ut à sententia facilè abiret, abduceretur; venalem pretiô hominem & largitione devinctum, magnitudine pecuniæ facilè à bonô honestoque abstraxere. Judicem, à cupiditate aurî haud intactum, qui adversus divitias haud quaquam invictum gerebat animum, facilè donis ad suam causam perduxerunt. *Ulus.* Aliquem pecuniâ, judicem largitione, pretiô tribus corrumpere. Vitiosa & corrupta consuetudo. Corrupti ac depravati mores. Tabulæ publicæ fluxis corruptæ. Oculi fletû, vis luto, vestes usu, ædes situ corrumpuntur. V. *Deterius*, *Destruo*.

Corruo, is, ui, uum, ere. zu Hauffen fallen. *Syn.* Ruo, cado.)(*Sto. Phæd.* 1. *Vulneratus corruit*, er fiel vor Wunden zusammen gesunken. Præceps in vulnus abiit; inter manus suorum collapsus est, deficiens, ac jam vix spiritum ducens, moribundus labentibus super corpus armis ad terram defluxit; ruente equô saucius ipse, præceps ad terram datus est. 2. *Domus corruit*, das Haus fiel zusammen gefallen. Domus convulsa sedibus suis cum fragore ingenti procubuit, ruit, procubuit; diu quassata ac labefactata ruinâ tandem oppressa est. V. *Cado*. *Usus*. Ædes exosæ corruêre. Uno meo fato tu, & omnes mei corruistis. Corruere urbis opes. Ille timore, ego fessû pedè corrui.

Corrupte, verderbter Weise. *Syn.* Malè, pravè, nequiter. *Usus*. Depravate & corrupte de re aliqua judicare.

Corruptela, æ, f. Verderbung. *Syn.* Quod ad corrumpendum valet, *illecebræ* etc. *Phæd.* Corruptelam *judicis mutat*, den Richter bestechen wollen. Solertare judicem pecuniâ ad perniciem alterius; spe de præmiis prolectare; mercari pretiô judicem; pretio ac largitione delinire, pernicies tentare. V. *Corrumpere judex*. *Usus*. Mores hâc de re-

dun-

d ne corruptelâque depravati. Corrupte'a ... x consuetud nis. Aliquem corruptelarum illecebris irretire.

Corruptio, nis, f. Verderbung. *Usus.* Morbum appellant totius corporis corruptionem.

Corruptor, oris, m. Verderber. *Syn.* Largitor. *Usus.* Quis corruptor juventutis? Quantu hujus tribus corruptorem ac venditorem clamitas.

Corruptrix, icis. f. Verderberin. *Usus.* Corruptrix provincia.

Cors, tis, f. ein Hof in einem Haus. *Syn.* Area villæ, ij autem intra maceriem. *Usus.* Varr. Latescum corte.

Cortex, icis, m. & f. Rinde. *P. q.* Corticem ... *Usus.* Truncis obducuntur libro aut, ut cæ, quæ sint a frigoribus & ... tutelæ causa.

Cortina, æ, f. Vorhang. *Usus.* Cortina tr...ri.

Corusco, as, avi, atum, are. blitzen. *Syn.* Fulmino, emico. *Usus.* Flamma inter nubes coruscat.

Coruscus, a, um. glänzend. *Syn.* Fulgens.

Corvus, i, m. Rabe. *Usus.* Malo est bellum natura cum corvo.

Corybæus, i, m. der Urheber. *Syn.* Dux, princeps. *Usus.* Zenonem Philo corybæum Epicureorum appellat. V. *Autor.*

Cos, tis, f. Wetzstein. *Syn.* Lapis, quo cultri acuuntur. *Usus.* Iracundia cos est fortunæ. Novacu â cotem præcidere.

Costa, æ, f. Rippe. *Usus.* Animalium, natura costæ.

Cotes, tum, f. Felsen. *Syn.* Aspera saxa. *Epi.* Scopuli. *Usus.* A quibus tanquam à scopulosis cotibus enavigavit oratio.

Cothurnus, i, m. Halb-Stiefel. Calceamentum genus, tragœdis & virginibus familiare.

Crapula, æ, f. Trunkenheit. *Syn.* Hallucinatio mentis, dissoluta vietus ratio. *Phæd.* 1. *Crapulam exhalet*, erhat den Rausch. Nervosa est; sensus nervos cluserit; gravata crapula mens; vino gravis est; turbo mentis; vino epulisque distentus est; apoplexis proles; invasit in pituitam ... bris poculis; tenulentus est; vino rubores obtrat; vino mentem mersit; vinô sepultus est; vinô onustus, languidus, oppressus est; vinô madet; crapulâ ac captus errore titubat; nec mens, nec lingua homini consistat; meró victus; vini flore se complevit; vinô se ingurgitavit; crapula gravis & impos sui est. V. *Ebrius.* 2. *Crapulam exhalavit*, er hat den Rausch ausgeschlafen. Crapulam exhalavit; somnô concoxit; quies mentem reddidit; ebrietatem discussit. *Usus.* Dormi & exhala crapulam. V. *Bibo.*

Cras, morgen. *Syn.* Secundum hanc diem, crastina die.

Crasse, grob, dick. *Usus.* Crasse compositum aliquid.

Crassitudo, inis, f. Dicke. *Usus.* Crassitudo ... nimia nocita.

Crassus, a, um. dick, grob. *Syn.* Densus, ... ensor, pinguis, concretus.)(*tenuis.* *Usus.* Crassus & concretus aër. Omnia crassis circumfusa tenebris. Cœlum crassum.

Crastinus, a, um. morgend. *Usus* Nisi me in crastinum differre vetis.

Crater, eris, m: Trink-Schaale. *Syn.* Poculum, cratera.

Crater, eris, m. Trink Schaale. *Syn.* Crater, ... ad hauriendam aquam. *Usus.* Fulgens, pulcherrima. *Usus.* Crateræ ex ære pulcherrimæ.

Crates, is, f. Gitter. *Syn.* Tabula viminibus contexta. *Usus.* Locus consertus cratibus.

Creatio, onis, f. Erschaffung. *Usus.* Creatio magistratuum.

Creator, oris, m. Erschaffer. *Syn.* Procreator, genitor, effector. *Phil.* *Creator universi Deus*, GOtt der Erschaffer der Welt. Effector & molitor mundi Deus; rerum, quæ in tota naturâ constant, omnium opifex, universi conditor ac parens Deus, hujus immensi operis conditor, effector; mundi hujus architectus ac fabricator; temporum ac omnium rerum artifex. V. *Deus. Usus.* Creator urbis Romulus,

Creatura, æ, *f.* Geschöpf. *Syn.* Res creata; ex nihilo producta; res condita ab opifice & ædificatore mundi, DEO; res a summo conditore DEO ... ducta; fetum conditoris, creatu-

ris, procreatoris opus; res mortalis. Creata omnia.

Creber, bra, brum. oftmalig. *Syn.* Frequens, densus. *Usus.* Thucydides creber est rerum frequentiâ. Crebræ venæ toto corpore intextæ. Per hos dies crebrius mihi sermo de te. V. *Sæpe, frequento.*

Crebritas, tis, f. Offtheit. *Syn.* Frequentia. *Epi.* Pristina, tanta litterarum. Crebritate officiorum priora errata sarciam.

Crebro, adv. *Syn.* Frequenter. *Usus.* Crebrò litteras dare. V. *Sæpe.*

Credibilis, e. glaublich. *Syn.* Probabilis, verisimilis. (*Incredibilis. Phæd.* 1. *Credibile est*, es ist glaublich. Fidem est propius; ad fidem proximus est; verisimilimum est; a ratione haud alienum est, par est credere. V. *Verisimile.* 2. *Rem credibilem reddunt*, er hat die Sache glaublich gemacht. Fidem ejus rei fecit allatus ab eo nuncius; suspicionem affirmavit rumor publicus; fidem rei addidit una consentiensque vox populi; ad suspicionem res certissimæ accesserunt; opinionem adjuvit constans rei fama. *Usus.* Narratio credibilis esse debet. Credibile est, quod sine ullo teste auditoris opinione formatur. V. *Incredibilis.*

Credibiliter, glaublich. *Syn.* Verisimiliter, probabiliter. *Usus.* Quam non modo non credibiliter, sed ne suspiciosè quidem.

Creditor, oris, m. ein Glaubiger. *Syn.* Is, cui ubicunque causâ aliquid debetur. (*Debitor. Epi.* Cetera, fanmatres, universi. *Usus.* Fraudare creditores. Cum omnibus creditoribus suis male agit.

Credo, is, didi, ditum, ere. glauben. R. *q. cor do, id est, esse fam. Syn.* Fidem habeo, tribuo; autoritatem tribuo, autoritatem & fidem adjungo, mihi persuadeo. *Adv.* Credo de aliquo facilè, firmiùs, prorsus, rectè de aliquo, stulte, temerè præmaturè, valdè, demenrer. *Phæd.* 1. *Ne temere cuivis credas*, glaube nicht gleich einem jeden. Ne cujusvis testimonio fidem adjungas, ne omnibus credulum te præbeas; ne omnibus credulitatem tuam addixeris; segnior ad credendum esto; caveas, ne fidem tibi quisque faciat, tibi aliquid persuadeat. 2. *Non cuivis est credendum*, es ist nicht allen zu glauben. Quosdam fidem & autoritatem justa sapientia od rogavit; quosdam leviores aut res ridiculas fecit; sunt, quibus incerta, dubia, fluxa fides sit; quorum fidei plerumque haud possit; non cuivis adhibenda est fides. 3. *Credo mihi, rem ita se habere*, glaube mir, daß sich die Sache also befinde. Persuasum tibi habe; induc animum; induc in animum, ita esse; pro certo habe; pro certo existima; nihil dubita; exploratum atque omninò certum habe; pro comperto habeas, velim; sit hoc apud te minimè dubium; sit exploratum; pro inquisito & comperto sit, rem hoc loco esse; velim, sic habeas; tibi persuadeas; cum animo tuo constituas, in hoc statu rem esse. 4. *Est vir, cui meritò credi possit*, es ist ein Mann, dem man billig zu glauben hat. Cujus conspecta fides & gravitas, est fide dignissimus; vir est suspectæ minimè fidei; cujus ingens apud omnes autoritas ac fides; cujus autoritas magni apud omnes est ponderis; qui autoritate valeat, floreat maxima; cujus ingens inter testes nomen; cui velinjurato credas. V. *Autoritas. Usus.* 5. Ajunt, nervos atque artus esse sapientiæ, non temere credere. Adduci non possum, ut somnios credam. Non credo de numero nihilum. 2. *Credo, commendo*, anvertrauen verlassen. Se alicui, sua consilia; res omnes alienæ fidei; arcana libris; nocti se credere. V. *Fides, Juro, Firmus, Certus.*

Credulitas, tis, f. Leichtglaubigkeit. *Syn.* Credendi facilitas, animus simplex, credulus. *Usus.* Credulitas error potius est, quam culpa, & in optimi cujusque animum facillimè irrepit.

Credulus, a, um. leichtglaubig. *Syn.* Simplex, antiqui moris homo, qui facilè credit.)(*Prudens, sapiens. Usus.* Verba mihi dari facile patior, neque libenter præbeo credulum. Credulis & improvidis juvenes. V. *Incautus.*

Cremo, as, avi, atum, are. verbrennen. *Syn.* Incendo, exuro, deuro, in ignem aliquid infero, flammis torreo.

Creo, as, avi, atum, are. erschaffen, machen. R. *à κραίνω, perago. Syn.* Procreo, gigno, facio. *Adv.* De integro censores, injustè periculum, rite creati. *Phæd. Deus hunc mundum creavit*, GOtt hat diese Welt erschaffen. Ex nihilo procreavit; rerum omnium potentissimus ac sapientissimus opifex hoc pulcherrimum naturæ regnum ex nihilo condidit, etiècit; commune hoc DEI ac hominum donatelum DEI consilio justuque repente ex nihilo exstitit; rerum hanc universitatem, quâ omnia continentur, nullis ex elementis, nullis ex principiis molitus est DEUS; nunci

hanus moles immensa non manibus hominum, sed DEI imperio surrexit; quidquid hic videmus, de nihilo natum est, Deo imperante; Deus est, qui coelum & omnia, quae coeli ambitu continentur, qui supera, media, infima, condidit, architectatus est, ex nihilo excitavit, formavit, finxit. 3. *Regem creant*, sie machen ihn zum König. Regem appellant, regem jubent, regnum ei deferunt; regem renunciant; diadema ei imponunt; regem faciunt, dicunt; summam imperii ad eum deferunt. *Usus.* Artis proprium est creare & gignere. Pecuniam dicuntur creare. Luxuries in urbe creatur. Consules & praetores creantur. Errorem saepè creat similitudo. V. *Facio.*

Crepa, æ, f. Pantoffel. *Calceamenti genus. Usus.* Statua Scipionis cum chlamyde & crepidis.

Crepatus, a, um. der Pantoffel anhat. *Syn.* Soleatus.

Crepido, inis, f. Port am Gestatt. *Syn.* Ora terræ, quæ alluitur aquâ, vel ripa paulo eminentior. *Usus.* Pisa ad omnes urbis crepidines accessit.

Crepitus, us, m. Knall. *Syn.* Sonus collisione excitatus, *aut* percussione. *Epi.* Horribilis, liber. *Usus.* Pallor & tremor & dentium crepitus consequitur. Inter plagarum crepitum doloremque. Stoici aiunt, crepitus æque ac ructus liberos esse oportere.

Crepo, as, pui, pitum, are. krachen. *Syn.* Percrepo.

Crepundia, orum, n. Kinder-Spielwerk. *Syn.* Quæ pueris dantur oblectandi causâ.

Crepusculum, i, n. Abends-Zeit. *Usus.* Primo crepusculo. V. *Vesper.*

Cresco, is, crevi, ere. wachsen. *Syn.* Augesco, accresco, adolesco, ingravesco, serpo, propagor, augeor, aetate procedo, surgo, ascendo.)(*Decresco. Adv.* Incredibiliter, plurimum, pariter cum aetate studia. *Phal.* 1. *Herbæ e terra crescunt*, die Kräuter wachsen aus der Erde hervor. E terra nascuntur; è terra maturatæ proficiscunt & maturitatem assequuntur. Diffundat terra & efficat herbescentem viriditatem; è terra germina omnia effundantur; terra herbas gignit, creat, progenerat; herbæ proveniant, prodeant, prorepunt, emicant, enascuntur, exeunt. 2. *Malum indies crescit*, das Uebel nimmt täglich zu. Malum indies longius manat: serpit latius; magis vulgatur; augescit, ingravescit; longius progreditur, procedit; majora in dies incrementa capit. V. *Augesco, auxeo.* 3. *Postquam crevit puer*, nachdem der Knab erwachsen ist. Ubi adolevit ætate; ubi ætate processit; sumptò jam corpore, animique robore; ubi ad justum corporis modum adolevit; ubi ad justam corporis proceritatem; corporis habitum processit. 4. *Ira dolorque crevit*, der Schmerz und Zorn hat zugenommen. Exarsit ira, vehementius efferbuit. V. *Auxeo. Usus.* Respublica privatis inimicitiis crescit. Expectatio rumore creverat. Eos elige, è quibus crescere possis. Locus præter modum crevit. V. *Augeo, Amplifico.*

Creta, æ, f. Kreide. *Syn.* Terra alba. *Usus.* Laudatio Asiatica illa creta obsignata.

Cretatus, a, um. bekreidet. *Syn.* Creta infectus. *Usus.* Cretatæ fasciæ.

Cretio, onis, f. Antrettung des Erbtheils. *Syn.* Hereditatis capta possessio. *Epi.* Libera, simplex. *Usus.* Puto, cretionem simplicem fuisse.

Cribrum, i, n. Sieb. *Syn.* Vas pistorum ad grana farinamque purgandam. *Usus.* Mures cribra arrosere.

Crimen, inis, n. Laster. R. à κρίσις, judicium. *Syn.* Criminatio, infamia; *item*: facinus, peccatum, noxa, culpa, scelus, delictum, maleficium. *Epi.* Atrocissimum, certum, commenticium, commune, decumanum, domesticum ac vernaculum, fictum, falsum, fœdissimum, grave & vehemens, immane, incredibile, ingens, iniquum, integrum, invidiosum, levius, nefarium, novum, inauditum, obscurum, perspectum, probrosum, suspiciosum, manifestum, vinarium, verum, vetus. Crimina certa propriaque, dissoluta, falsa, infinita, absoluta, parricida, quotidiana, reliqua. *Phal. Magnum crimen commisisti*, du hast ein grosses Laster begangen. Magnum crimen admisisti; in

sce-

scelerataṁ ac nefariam fraudem decidisti; fraudem capitalem admisisti; in hoc facinore omnes insunt culpæ maximæ; id, quod in te concepisti scelus, in maximo, nefario crimine & capitali fraude ponitur; magnô te adstrinxisti scelere; grave piaculum admisisti; nullum scelus abest ab eo scelere; in illo scelere omnia insunt scelera, quod in te admisisti. V. *Committo, culpa, sceus. Usus.* 2. *Criminatio*, Beschuldigung. Crimen effugere, è crimine elabi, der Beschuldigung entgehen. Crimen dissolvere, die Beschuldigung widerlegen. 2. *Facinus, peccatum, fraus, noxa*, üble That, Sünde, Betrug, Verbrechen. Crimen in me quærit. Cædes ea illi crimini dabitur, vertitur. Proditionis crimen in te conjecit, contulit; tibi intulit, attulit, obtulit. Ista aut suspicionem afferunt, aut crimen. Ishoc tibi crimen adscribunt; hoc tibi in crimine ponunt. Crimine aliquem accersere; condemnare crimine. Imprudens in crimen incidit, in crimen venit. Staret hoc in crimen, nisi refelleret, dilueret, dissolveret. In alium derivare crimen; ex crimine animum & elevare. Facilè effugies crimen. Non abes ab omni crimine, non cares omni crimine. Videtur condonandum illud crimen. V. *Scelus, criminatio, criminor.*

Criminatio, nis, f. Beschuldigung, Beschuldigung. Syn. Crimen, accusatio. Epit. Accusatio, accusatiuncula, invidia, contumelia, etc. *Phaf. Criminationem retulit*, er hat die Beschuldigung widerleget. Oblatas ab adversariis criminationes depulit; crimen accusationi dissolvit; meditata oratione diluit, refellit; inexpectatô responsô crimen effugit; è crimine elapsus est, è crimine se eripuit; oblatas criminationes aut extenuavit, aut elevavit. *Usus.* Nihil adhuc in Cajum criminationis est. Oblatas criminationes depellere. V. *Accusatio, convicium.*

Criminor, ari, atus sum, ari. beschuldigen, schmähen, schänden, tadeln. Syn. Criminationem, *vel* crimen effero, infero; culpæ, vitio do; crimini do, verto; criminatione utor, crimen loco pono, in crimen voco, revoco.)(*Crimen assolvo. Phaf. Nescio quid fraudis a me susceptum criminantur*, sie beschuldigen mich weiß nicht was für eines Betrugs halber. Nescio quid fraudis a me conceptæ in crimen vocatur; capitalis, nescio, cujus, fraudis crimen in me conjiciunt, conferunt; nescio quod fraudis crimen in me inferunt, afferunt, fraudis, incesti cujus, crimen in me ferunt; cum ira, tum fraudis, nescio cujus, crimina in me ferunt; mihi adscribunt; fraus, nescio quæ, mihi in culpa ponitur, in crimine ponitur; crimini datur, fraudis nescio quid à me admissum; novum crimen afferunt, fraudem capitalem à me factam esse; fraudis crimine me accersunt, condemnant; fraudis conceptæ crimen in me derivant; in fraudis crimen, certè suspicionem, ad populum incurro, venio. V. *Accuso, insimulo, culpa. Usus.* Invidiosè meam potentiam ad populum criminantur. Non omnia libet criminari. De quibus illum criminatus es. V. *Detrabo.*

Criminose, lästerlich. Syn. Suspicioè, accusatoriè, acerbè. *Usus.* Qui tu pericolosius ac criminosius diceret, audivi neminem.

Criminosus, a, um. lästerlich. Syn. Suspiciosus, quod crimini suspicionem affert, quod in crimine est, quod in crimine ponitur. *Usus.* Non credebam, hoc tibi criminosum fore. Orator acer, acerbus, criminosus. Offensionem criminosô nomine inquinas.

Crines, ium, m. das Haar. Syn. Capilli.

Crinitus, a, um. haaricht. Syn. Capillatus, comatus. *Usus.* Gorgonis os anguibus crinitum. Stellæ crinitæ, *Cometæ.*

Crispus, a, um. kraus.

Crista, æ, f. Kamm oder Strauß, auf dem Kopf. *Usus.* Crista galeæ.

Cristatus, a, um. der einen Kamm oder Strauß auf dem Kopf hat. *Usus.* Galea cristata.

Criticus, i, m. Richter, der, so sein Urtheil in gelehrten Sachen fället. Syn. Poëmatum, aut simul omnium operum judex, Antistes. *Usus.* Longo tempore certus unusquisque, ut Aristarchus quidam judicaturus sum.

Crocata, æ, f. ein gelbes Frauen-Kleid bey den Alten. Vestimenti muliebris genus croceum.

Croceus, a, um. gelb, Saffran-färbig. *Usus.* Chlamys crocea.

Crocodilus, i, m. Crocodill. Syn. Lacerta Ægyptiaca [illegible] immanis.

Crocus, i, m. Saffran. *Usus.* Mihi sunt unguenta, quæ te juvant, quam quæ crocum olent.

Cro-

Crotalum, i, n. Zimbel. *Syn.* Instrumentum muſicum e laminis quibuſdam æreis. *Ufus.* Nec collegæ tui crotala & cymbala fugi.

Cruciamentum, i, n. Peinigung. *Syn.* Cruciatus. *Epi.* Gravia morborum. *Ufus.* Cruciamenta morborum interdum ſunt graviora, quam tormenta carnificum.

Cruciatus, us, m. Peinigung. *Syn.* Cruciamentum, tormentum, pœna, ſupplicium. *Epi.* Acerbiſſimus, morbus, malus, ſummus, miſeri, tetri. *Ufus.* Magnò animi cruciatû vitam agere, in großer Betrübniß leben. Ille ſe vel in cruciatum dari cupit. Cruciatû afficere aliquem. Confectus cruciatû ſummorum dolorum. Cui morbus tetros cruciatus ex. Summô cruciatû ſupplicioque peto. V. *Dolor, Affligo.*

Cruco, as, avi, atum, are. peinigen. *Syn.* Cruciato afficio, conficio, affligo, torqueo, premo, examino, exercio, vexo; angustus, ſupplicus, majori malo macto. *Ufus.* Diu, impune. *Phraſ.* 1. *Omnes ubique cruciavit, er hat den ungeſtümen Menſchen grauſam gepeiniget.* Horum barbara ferocitate tormenta admovit; omnia exempla cruciatûs in infontem cædis fuit; crudelitate naturæ aſperius ſecit, quod intenti; in ſummum cruciatum dedit hominem infontem; omnibus cruciatibus affecit, per ultimos cruciatus hominem infontem laceravit, excarnificavit. 2. *Ea res me vehementer cruciat, dieſe Sache angſtiget mich ſehr.* Res me unus vehementer & ſolicitat; animum discruciat, exercet; angor animo, curis ſenilibus; eam ob rem gravis mihi ſolicitudo incumbit; acerba me ſollicitudo meſtit; maximam ſollicitudinem ſuſtineo; ſummam acerbitatem, ægritudinem, moleſtiam capio, ſuſtineo; in acerba ſollicitudine, in magno animo ſum; magnâ premor, oppriimor ſollicitudine; magna cura ac ſollicitudo animo inſidet, animum occupat, torquet, excruciat; gravi conturbor, æſtuo ſollicitudine; ſuſpenſô & ſollicitô ſum animo; ægritudine prope contabeſco; cura pene conficior ac conſumor. V. *Ango, Affligo, Cura, Solicitus.* *Ufus.* Fame & vigiliis cruciatur. Tui te ærumnæ premunt ac cruciant. Dies noctesque tui te ſollicitudines torquent ac cruciant. Dies noctesque cruciaris & conſumeris. V. *Premo, torqueo.*

Crudelis, e, grauſam, grauſam. R. à *crudus*, q. *crudorem ſpirans.* *Syn.* Durus, inclemens, ferreus, ferus, ferox, immanis, inportunus, omnis humanitatis expers, naturâ aſper, ſingulari immanitate & crudelitate barbarus; barbarus atque immanis, inexorabilis, omni diritate atque immanitate deterrimus, immemor humanitatis, immanſuetus, qui maximâ aſperitate & immanitate natura eſt. X *Clemens, miſericors.* *Phraſ.* 1. *Homo crudelis eſt,* es iſt ein grauſamer Menſch. Ingenio ſanè eſt crudeli, quali nulla in barbaria quisquam tyrannus fuit; ejus immani & fœdâ crudelitate omnis barbaria ſuperata eſt; homo omni diritate deterrimus; cui volupe ſit fœdum in modum lacerare miſeros; omnia exempla cruciatus edere; omni fœvitia, atrocitate plebem opprimere; optimum quemque per cruciatum necare; cum cruciatu interficere; omnibus tormentis excruciatos, omnibus cruciatibus affectos, laceratos interficere, necare; crudelitate utitur maximâ; multa ſuperbè, multa crudeliter facit; credas, furæ rabiem occupâſſe hominis animum, ita in quovis ſævus eſt & inmanis; immanitate & crudelitate præſtat eſt; crudelitatem vultu aſpectuque horribili præ ſe fert; immanitate barbarus, ſanguinarius, atrox, truculentus eſt; omnem humanitatem exuit; cum immanibus feris crudelitate comparandus eſt; ab omni humanitate remotus, derelictos. Homo atrocis ingenii, animi trucis ac implacabilis; omnes mortales crudelitate vincit; cujus immanitas brutorum animantium ferocitatem non modo adæquat, verum etiam (horreo verba tam horrida) ſuperat; eſt barbarie omni crudelior, expers omnis pietatis ac humanitatis; eâ eſt morum, non aſperitate, (levi enim illi vitium istud eſt) ſed feritate, quam ne immanissimæ quidem ferarum omnium feræ poſſint attingere; anhelat imo è pectore crudelitatem; ea eſt importunitate naturæ, ut ejus crudelitas nulla miſerorum calamitate expleri, ſatiari, ſaturari poſſit; ut crudelitatem in omnes promiſcue exprimat; exerceat, adhibeat; ut necatis infontes crudelitate excogitata gaudeat. 2. *Decet, non crudeles in liberos eſſe debent parentes,* die Eltern müſſen zwar ſcharf, nicht aber grauſam gegen ihre Kinder ſeyn. Bonum eſt, imo neceſſe, pueros in culpam lapſos à parentibus caſtigari, ſed cavendum, ne crudelitati aditum patefaciant. Sicut parentum eſt, juvenilos refrenare liberorum impetus: ita debent illi quoque manus, imo ipſum animum ab omni ſævitiæ genere vindicare; ſævitiam adverſus liberos exercere, crudeliter agere cum filiis nunquam debent. Tanti eſſe nihil debet, ut crudeles in liberos ſimus; ut crudeles nos liberi experiantur. Siquid agitur cum filiis,

cru-

crudelitas absit; nunquam crudelitati locus sit; dedecet parentes, poenam de liberis sumere exempli parum memoris justæ severitatis; adhibere sævitiam in liberos; acerbè crudeliterque in liberos sævire. *Usus.* Animus ferus, crudelis, inhumanus. Bellum crudele. Pater in liberos crudelis.

Crudelitas, tis, f. Grauſamkeit. *Syn.* Sævitia, inhumanitas, feritas, acerbitas, atrocitas animi, importunitas, immanitas naturæ, morum acerbitas. *Alimenta.* *Epi.* Arrogans, domestica, gravior, crudelior, immanis & fera, importuna in aliquem, inaudita, incredibilis, inimica, insatiabilis, nefaria, regia, singularis, summa, tanta, teterrima. *Usus.* Misericordiâ in speciem crudelitatis labi; crudelitatis odio in crudelitatem ruere, unter dem Vorwand der Sanftmuth in Grauſamkeit verfallen. Iste spumans ex ore scelus, anhelans ex imo pectore crudelitatem, contorquet brachium. Ejus crudelitas nulla miserorum calamitate expleri, saturari, satiari potest. Crudelitatem in omnes promiscue expromit, adhibet, exercet. Crudelitate excogitatâ necare insontes gaudet, nec tam gustare civilem sanguinem, quam exsorbere optat.

Crudeliter, grauſamlich. *Syn.* Durè, acerbe; per cruciatum, cum cruciatu, omni cruciatu. *Absolute.* *Usus.* Crudeliter animadvertere in aliquem. Crudelissime pœnit.

Cruditas, tis, f. Unverdäulichkeit. *Syn.* Stomachi affectio, cum male concoxit, stomachi redundantia ex ægra consectione ciborum. *Usus.* Cruditas morbi causa est.

Crudus, a, um. roh, ungekocht. *Syn.* Immaturus. *Usus.* 1. Poma ex arboribus cruda avelluntur, matura & cocta decidunt. 2. *Cruditate affectus*, der die Speiſen nicht verkochen kan. Crudior ad prandium venit. Roscius, quia crudior, agere noluit. V. *Stomachus.*

Cruento, as, avi, atum, are. blutig machen. *Syn.* Sanguine imbuo, sanguinem elicio. *Adv.* Impie. *Usus.* Nolebam propter me cæde civium cruentari rempublicam. Scelere cruentare secures suas. Cæde nefaria se cruentare.

Cruentus, a, um. blutig, grauſam. *Usus.* Cruentus civium sanguine.

Crumena, æ, f. Taſche. *Syn.* Loculus.

Cruor, oris, m. Blut. *Syn.* Sanguis è vulnere. *Epi.* Jucundus, civilis, quam recentissimus inimici. *Usus.* Cruorem inimici recentissimum ostendere. V. *Sanguis.*

Crus, ris, n. Schienbein. *Syn.* Tibia, pars pedis, quæ à coxendice ad extremos pedis digitos pertinet. *Usus.* Crura alicui frangere, suffringere.

Crusta, æ, f. Rauhe Rinde. *Usus.* Vasa crustæ detrahebantur.

Crux, cis, f. Creuß. *Syn.* Patibulum. *Phras.* In crucem agere, rapere, tollere; cruci suffigere, affigere; crucem alicui figere, defigere, constituere; patibulo affigere; in cruce figere; cruce afficere; cruci alquem dare; infelici arbori suspendere. *Vulg.* Crucifigere, creutzigen. *Usus* Verres civibus Romanis crucem minatus est. Crucem indemnatis fixit, constituit. Cruci hominem insontem dedit. Multos in crucem egit, sustulit. Multos cruciatu, cruce, morte affecit. *Crux pro* molestia, rebus adversis, calamitatibus, *vulg. est*, Creutz und Leiden.

Crux SS. das Heil. Creutz. *Phras.* 1. Lignum, in quo salus nostra, ingeniscente rerum naturâ, pependit; in quo tribus clavis mundi salus affixa pependit. 2. *Crucifixi imago*, *vulg.* Crucifix-Bild. Imago Christi cruci affixi; simulacrum Christi è cruce pendentis; signum pendentis in cruce Servatoris nostri; simulacrum Christi in cruce morientis, in cruce exspirantis; effigies Christi in cruce suffixi. 3. *Crucem facere*, *vulg.* das Creutz machen. Crucis signum in fronte pingere, formare; cruce se signare; signum crucis in fronte effingere, expnmere; salutari se crucis signo munire; signum crucis fronti, pectori imprimere. Signum crucis Christianò more, Christiano ritu ducere.

Cubicularis, e. der Kammer zugehörig. *Syn.* Quod ad cubiculum pertinet. *Usus.* Lectus cubicularis.

Cubicularius, ii, m. Kammerdiener. *Syn.* Cubiculi minister. *Usus.* Nihil per cubicularium, omnia per janitores.

Cubiculum, i, n. Kammer. *Syn.* Conclave. *Epi.* Alicuum, altum, amplum, hybernum, subgrande. *Usus.* Grande cubiculum, altum, hybernum valde probavi. In cubiculum introducere.

Cubile,

Cubile, is, n. Schlaff-Kammer. *Syn.* Lectus. *Epi.* Duplex. *Usus.* Cubilia ferarum. Jure alienum cubile, ehebrechen. Nemo tam miser, qui non cubile suum, aut lectum salvum velit. Omnes mortales non solum vestigia, sed ipsa avaritiæ tuæ cubilia videre possunt.

Cubitalis, e. einer Ellen hoch. *Syn.* Cubitum altus.

Cubito, as, avi, atum, are. offt liegen. *Syn.* Sapè cubo.

Cubitus, i, m. Ellenbogen. *Syn.* Mensura quantum è cubito brachii ad extremam manum est. *Usus.* Levato in cubitum corpore, fulcrâ mento columnâ, nachdem er sich aufgelehnet. Triennio mihi tres cubitos non processit. Columna tribus cubitis alta.

Cubo, as, cubui, cubitum, are. liegen. R. à κύπτω, *cubo.* *Syn.* Recumbo, accumbo. *Phras.* Cubitum ivi, ich bin schlafen gangen. Ad quietem ivi; quieti me tradidi; in lectum me recepi; cubitum discessi; conferre se cubitum parabat; fesso se committere; lecto se commendant; fessum diurno labore corpus quieti mandabat; lectum petit; ad quietem se componit. *Usus.* Donec cubitum discessimus. Ægrotus in lecto cubans.

Cudo, is, di, cusum, ere. schlagen, schmieden. *Syn.* Ferio, percutio. *Usus.* Cudere nummos, *vel argentum.*

Cujas, atis, *g. o.* wes Landes. *Syn.* Unde, qua ex gente? *Usus.* Socrates rogatus, cujas esset? mundanum se respondit, totius mundi incolam, ac civem.

Cujus, a, um. welches. *Usus.* Cuja res, cujum periculum. Cædes ei crimini detur, cuja interfuit.

Cujusdammodi, etlichermassen. *Usus.* Animas non esse solum; sed cujusdammodi debet esse.

Cujusmodi, was oder wie, welcherley. *Usus.* Legem, cujusmodi sit, conservare.

Cujusquemodi, allerley Art. *Usus.* Homines cujusquemodi.

Culcita, æ, f. *rectius, quam* Culcitra, æ, ein Bett. *Syn.* Pulvinus, lectulus, stragulum. *Usus.* Culcita plumea.

Culeus, i, m. lederner Sack. *Syn.* Saccus è corio, *vel* linò factus. *Usus.* Parricidæ in culeum cusuti in profluentem dejiciuntur.

Culina, æ, f. Küche. *Epi.* Ingentes. *Usus.* Tua quidem Philosophia in culina est.

Culmen, inis, n. Gipffel. *Syn.* Fastigium. *Epi.* Parvum, transversum.

Culmus, i, m. ein Halm, als von Korn. *Syn.* Frumenti calamus à radice ad spicam. *Epi.* Geniculatus. *Usus.* Herbescens viriditas sensim adolescit, culmoque nixa geniculato, vaginis jam quasi pubescens includitur.

Culpa, æ, f. Schuld, Mißhandlung. R. à χαλεπὸς, *noxius.* *Syn.* Causa, meritum, crimen, reprehensio. *Epi.* Aliena, magna, minor, paterna, perpetua, præterita, propria, suis, summa, turpis, varia. *Phras.* 1. *Tu culpa hæc acciderunt,* du bist schuld daran, daß dieses geschehen. Tu unus ejus rei culpam sustines; tu ipse in culpa es, in te uno culpa ejus rei est. In te rei culpa in te redidit, hæret, consistit; tu ejus rei culpâ teneris, tuo vitio primus; omnes tibi culpam ejus rei attribuunt, adjungunt; tot malorum causas in te omnes conferunt, transferunt, deferunt, inclinant, congerunt; penes te unum ejus rei culpam effugiunt; te ejus culpæ coarguunt; te culpæ omnis reum faciunt; tuum hoc vitium est, de quo plectaris, in vitio tu es; in te injicitur ejus rei culpa; tibi vitio & culpæ datur; te unum in culpa & suspicione ponunt; in te unum culpam conjiciunt; referunt; merito tuo te accusant, ejus te mali fontem esse ac principium; tu unus in noxâ es; te ipso jure primò incusses licet autorem omnium malorum; hujus rei culpam omnes in te rejiciunt, tibi adscribunt, te hujus mali fontem, originem, causam esse prædicant, hanc in te culpam omnes impingunt; hujus culpæ notam tibi uni inurunt; hujus rei culpâ te condemnant. V. *Causa, adscribo, criminor.* 2. *Gravem culpam admisit,* er hat eine groſſe Mißhandlung begangen. Gravem culpam commisit, contraxit, suscepit; magnâ se crimine adstrinxit; gravi culpâ se contaminavit; non levem culpam commeruit, in se suscepit; sequius admisit aliquid; graviter offendit, deliquit; in gravem culpam incidit; gravi se scelere commaculavit, inquinavit; gravi culpâ se obstrinxit. V. *Committo, Peccatum, Peccо, Crimen.* 3. *Culpæ non est,* es ist nicht schuldig daran. Abest ab ea culpa longissime; extra culpam est; extra cautam culpam positus est; nihil in eo culpæ hæret, reficet; culpâ eâ non tenetur; hujus rei

rei culpa penes illum non est; noxæ ejus reus non est; ejus vitium non est; ejus culpâ, vitiò id factum non est. 4. *Expers omnis culpæ est*, er ist unschuldig. Culpâ caret, vacat; ab omni culpa abest; ab omni culpa remotus est; culpa omnis procul abest ab eo; abhorret ab ejus integerrimis moribus, quidquid culpæ in eum confertur; purus ab omni culpa est. V. *Innocens*. 5. *Culpam à se facile removet*, er wird diese Schuld leicht von sich ablehnen. Culpam haud segre à se amovebit, amolietur, dimovebit; eâ se culpa facile liberabit; eâ se ex culpâ facile eximet; eam se extra cautam culpamque facile ponet; facile effugiet hoc crimen; ex eo crimine facile elabetur. V. *Criminatio*. 6. *Culpam in alium rejicio*, die Schuld auf einen andern schieben. Culpam in alterum confero, transfero, derivo, injicio, conjicio, in alium amolior, averto, inclino. 7. *Culpam fateri*, seine Schuld bekennen. Culpam agnoscere; culpæ se reum agere, profiteor; de se ultro confiteri; non detrectare noxæ confessionem. 8. *Damna omnia, quæ culpâ meâ acciderunt, resarciam*, ich werde gut stehen, für den Schaden, so dir durch meine Schuld zugewachsen. Præstabo culpam; culpam redimam; quidquid detrimenti mea culpa acceptum est, sarciam, compensabo. *Usus*. Nulla culpa subest. Senatus in culpa est. Ejus peccati culpam unus sustines. Omnes se culpæ insontes clamant. Tibi præstanda est ea culpa. V. *Crimen, Reprehendo*.

Culpo, as, avi, atum, are. schelten, tadeln. *Syn.* Culpæ do, culpæ ejus tribuo, in culpa pono, reprehendo. *Usus*. Sæpe patientiam ejus culpavi. V. *Reprehendo*.

Culter, tri, m. Messer. *Usus*. Cultros mecum tonsorios, cultro succinctus, culturum stringere.

Cultio, onis, f. Bau. *Syn.* Cultura. *Usus*. Cultio agri.

Cultor, oris, m. Ackersmann, der sich einer Sache befleisset. *Usus*. Agrorum cultores. Veritatis, justitiæ cultor, fraudis inimicus.

Cultrix, icis, f. emsige Arbeiterin.

Cultura, æ, f. ein Bau. *Syn.* Cultio, cultus. *Epi.* Nulla, salutaris agrorum. *Usus*. Ager desertus à cultura hominum. Ager sapiente cornus, diligentiâ & culturâ meliori. Ager nihil ferens, nisi magnô labore ac culturâ quæsitum.

Cultus, us, m. Lebens-Art, Tracht. *Syn.* Victus. *Epi.* Communis atque usitatus vivendi ratio, humanus civilisque, optimus, Deorum castissimus atque sanctissimus, plenissimusque pietatis, malus, necessarius, parvus, pius, quotidianus, saluber, moderatus, senior, tenuis, magnus, magnificus. *Usus*. Idem nobis cultus, idem victus. Homines à fera agrestique vita ad humanum cultum civilemque traducere. Delicatus magnifici apparatus, vitæque cultus cum elegantia & copia. Cultus, & curatio corporis nobis adhibenda est. 2. *Cultura, cultio*, Bau. Ager ex se fructum nullum edit sine cultura hominum. 3. *Cura*. Sorge, Verehrung. Tribuere alicui officium & diligentem cultum. V. *Colo, Religio*.

Cum, int. *Præpositio*. *Vim habet conjunctionis, societatis, interdum instrumenti*. *Usus*. Cum magno labore, cum magna fide agit. Cum gladio cruento comprehendit. Cum ferro invadere in aliquem. Cum magno fletu, cum voluptate auditur. Considerate cum animis vestris. Habeo statutum cum animo meo. V. *Simul*.

Cum, Nebenw. *Adv. significans Causam, occasionem, tempus*. *Antinas* quum. *Usus*. Nox una intercessit, cum ille transmutatus est. Aliquot sunt dies, cum te amo. Fuit id quondam tempus, cum &c.

Cum, tum. *Præcedit illud, hoc consequitur*. *Syn.* Et, &; non solum, sed etiam. Cum minus, tum: tum vero gravius & magis significat. *Usus*. Hoc communi illud longe honestissimum est, quod. Cum doctrina, tum imprimis pietate excellens. Id feci cum sæpè alias, tum vero hoc tempore frequentissime. Cum cætera, tum hoc dictum vitupero.

Cumprimum, sobald. *Syn.* Ut primum, ubi primum, simul atque. *Usus*. Cum primum posse incipiendi copit, non recusabat &c.

Cumprimis, sonders, sehr. *Syn.* Inprimis. *Usus*. Homo cumprimis locuples & honestus.

Cumulatè, häufig. *Syn.* Plane, abundanter, majori mensurâ. *Usus*. Cumulate mihi gratias egit, fecit etc. Non modo honoravit, sed ornavit etiam cumulatequæ tractatus sum. Cumulatius augere munus magnificum.

Cumulo, as, avi, atum, are. aufhäuffen. *Syn.* Augeo, adaugeo, explo, com-

plo,

plco, perficio.)(*detrabo, immunio. Uſus.* ſæpe bellicam laudem eloquentia cumulavit. Alio ſcelere id ſcelus cumulaſti. Maximo gaudio, ira, voluptate cumulor. Mirabar, locum augendi in eo fuiſſe, quod dictum cumularum videbatur. Homo omni laude cumulatus. V. *Augeo, ornio.*

Cumulus, i, m. ein Hauffe. R. ab ὅμιλος, cœtus. Syn. Acervus, acceſſio, ſumma. *Uſus.* Ad ſummam ex illius reditu lætitiæ cumulus gaudii acceſſit ex adventu tuo. Beneficium tuum magno cumulo auxiſti. Etſi aliquin illum amo, acceſſit tamen cumulus commendationis tuæ. Alia plurima de me merita maximus hoc facto cumulus acceſſit. De laudibus Fabiæ cumulum detraam. Tua commendatione ad meam voluntatem cumulum accepit. Cumulos exſtruere.

Cunabularum, n. Wiege, Bügel-Reif. Syn. Cunæ. *Transl.* Rudimenta. *Uſus.* Annalia Fabii cunabula erunt?

Cunabulum, ſ. Wiege. Syn. Incunabula, cunæ. *Uſus.* Vagire in cunis.

Cunctabundus, a, um. langſam, träg. Syn. Segnis, reſtitans.

Cunctanter, langſam. Syn. Lentè.

Cunctatio, nis, ſ. Verzug, Verweilung. Syn. Mora, tarditas. *Uſus.* Studium ſuperavit, cunctationem abſit. Sæpe cunctationis & tarditate, cum otium volant ſine diſcrimine retinere, utrumque amittunt. V. *Mora.*

Cunctator, oris, m. langſamer Menſch. *Uſus.* Non, quam maturitate parum efficax ſit, quam tarditas, quàm cunctator.

Cunctor, aris, atus ſum, ari. verziehen. Syn. Remoror, tardo, differo.)(*propero. Uſus.* In curſu honeſtæ rei, rerum cunctandum non eſt ac longiverſandum. An etiam tum cunctabimini, quieſcetis, timebitis? V. *Remoror, differo, mora, tardus.*

Cunctus, a, um. allerant. R. q. *Conjunctus.* Syn. Omnis, totus, univerſus. *Uſus.* Cunctabundi, cunctus populus, cuncta Ægyptus, cuncta terra.

Cuneatim, teil einem Hinſtein zu dem andern. Syn. Per cuneos. *Uſus.* Cuneatim hoſtem oppugnabant.

Cuneolus, i, m. *Dimin.* ein kleiner Keil. Syn. Parvus cuneus.

Cuneus, i, m. ein Keil. *Syn.* Quod inſeritur in ligno findendo. *Uſus.* Hoſtium cuneus interiores perrupit artus.

Cuniculus, i, m. ein Gang unter der Erde. Q. 7. Foſſa ſubterranea. *Phraſ.* Cuniculum fecerunt, *vulg.* man hat unter der Erde einen Weg gemacht. Cuniculum egerunt; cuniculis ſubtraxêre aggerem. *Uſus.* 1. Quatuor homines cuniculus oppreſſit. Cuniculum agere. Cuniculis oppugnare. *Transl. Dolus, Betrug.* Prius vi, nunc cuniculis me oppugnat.

Cupa, æ, ſ. Wein-Küfe. Syn. Vas vinarium, ubi mustum coquitur, & ſefecatur. *Uſus.* Vinum à propula, & de cupa.

Cupedia, orum, & n. Cupedie, arum, ſ. Leckerbiſſen. Syn. Suaveolens epulæ, vel earum cupeduæ; delicæ eborum; gulæ illecebræ. *Uſus.* Ægrotanti ſuſpecta ſunt avaritia, ligurio, violentia, cupedia, mulieroſitas.

Cupedinarius, ii, m. Paſtetenmacher. *Syn.* Eſculentarum rerum venditor.

Cupidè, begierig. Syn. Studioſè, avidè, calidè. *Series inverſum.* *Uſus.* Agriculturam ſtudioſè colit, non alienos cupidè appetit. Monita, ne cupidè quid agerent. Multa à ſenatu cupidè, multa temerè fiebant.

Cupiditas, tis, ſ. Begierde, Begierlichkeit. Syn. Aviditas, ador, amor, animi impetus, cupiditatis ſitis, libido, ſtudium, cupidineus, deſiderium. Epi. Acerrima, fortiſſima, acrior, inſanior, apertior, cæca atque temeraria, dominatrix animi, effrenata & furiosa, excellens inter omnibus rebus, flagrans, honeſta, impia improbiſſima, inconſiderata, incredibilis, inexpiabilis, infinita, inhonеſta, injuria domanus, inſatiabilis, levis, liberalior, non mediocris, obſcura, occulta atque tecta, lubrica, demandi, projecta, ſacra; ſumma, ſingularis, ſolicita, turpior, vacua, tum vana, tum nova. Cupiditates contrariæ, diverſæ & inter ſe pugnantes, extraordinariæ, facilis, intolerabiles, immenſæ & innatæ, inanes adoleſcentiæ, indomitæ animi, inexplebiles, innumerabiles, multæ, quam varie, quam infinitæ, naturales & inanes, naturales & neceſſariæ. *Phraſ.* 1. *Cupiditatem alicui facere,* einem eine Begierde machen. Cupiditatem alicui injicere; cupiditate incitare, incendere, inflammare, afficere; in cupiditatem rei aliquem pellere; cupiditatem erigere. 2. *Cupiditatem habere,* eine Begierde haben. Magnâ cupiditate teneri; inflammari, rapi, ferri, efferri cupiditate; cupiditate flagrare, cupiditatem præ ſe ferre; manû ſuâ in rem ferri; eſſe in aliquo cupiditatem & incenſam, eſſe deſiderio; ſtudio noſtrum natum; manû rei ſe illi remittere, movere, æſtuare, flagrare, exardeſcere. V. *Deſidero, Deſiderium.* 3. *Cupiditatem comprimere,* die Begierde

zurück halten, unterdrücken. Dicuntur domitas habere cupiditates; libidines cœrcere, frangere, cohibere; restinguere cupiditates; imminuere certè & debilitare; modum ponere cupiditati; imperare sibi; nec parere libidini, nec morem gerere cupiditati; regere consilii gubernatione cupiditatem; cupiditatem comprimere. 4. *cupiditatem explere*, seine unzeitliche Begierde erfüllen. Cupiditatibus suis servire, obsequi, parere, morem gerere; rapi cupiditatibus suis; inflammatâ ferri libidine; cupiditati frena laxare; cupiditate longius procedere; efferri libidinis impetu; cupiditati suæ satisfacere; obtemperare. *Usus.* Suffragari alterius cupiditati, einer Begierde willfahren. Cupiditate se devincere, sich in eine Begierde einlassen. V. *Avaritia, Desiderium, Libido.*

Cupido, inis, f. Begierde. *Syn.* Cupiditas. *Usus.* Bona pars hominum decipitur cupidine.

Cupidus, a, um. begierig. *Syn.* Studiosus, appetens, avidus, amans, observans. ✕ *moderatus.* *Adv.* Nimium decedendi, valde spectandi, vehementer. *Phras.* Minime sum cupidus, ich bin gar nicht begierig. Remotus ab omni cupiditate sum; careo omni cupiditate, cupiditatem omnem abjeci; nulla me tenet cupiditas; nulla in me est cupiditas; procul absum à cupiditate. V. *Cupiditas.* *Usus.* Est ille perstudiosus tui, & cupidus in perspicienda veritate. Græci contentionis quam veritatis cupidiores. V. *Avarus, Avidus.*

Cupio, is, ivi, itum, ere. begehren, wünschen. *Syn.* Opto, exopto, aveo, desidero, expeto, appeto, concupisco, cupidus sum, studio & cupiditate ardeo, cupiditatem habeo, cupiditas me tenet, cupiditate flagro, inflammatus sum, cupiditate in aliquam rem immineo, desiderio teneo, studio efferor, alacer animo sum, aviditas me tenet, gestio, stuo, cupiditas alicujus rei est, studio trahor, intendor. *Adv.* Diu, mirabiliter, nefarie, plane, summe, valde, vehementer, vehementius. *Usus.* 1. Hoc nos vitare cupimus. Ardenter aliquid cupere. 2. *aveo, studeo, benevolus sum*, günstig seyn. Dolabellæ causâ cupio omnia, & debeo. Vehementer alicujus causâ cupere. Tibi unis maxime cupio. Faveo Curioni, Cæsari honestissime cupio, pro Pompejo emori volo. V. *Desiderio, Cupiditas.*

Cur? warum. *Syn.* Quare, Quamobrem? quid est, quod? qua ratione? cecur? quid est causæ? quid est, quamobrem? *Usus.* Quid est causæ, cur repudietur? Causa, cur cupiens, non erat.

Cura, æ, f. Sorge. R. q. *Curo, vel ab* ὤρα, *solicitudo.* *Syn.* Diligentia, studium, cogitatio, meditatio, angor, metus, molestia, solicitudo, acerbitas. *Epith.* Acris, anceps, antiquissima, assidua & perpetua salutis, difficilis alicujus rei, dignissima virtutis alicujus, divina, domestica, fixa, gratissima, gravis, incredibilis, magna, majuscula, non mediocris, minor, parva, reliqua, sagax, sempiterna, simplex, summa, vetus animi. Curæ anxiferæ, honestæ, incredibiles, magnæ, miserrimæ, optimæ, plurimæ. *Phras.* 1. *Ea res tibi magnam curam affert*, diese wird dir eine grosse Sorge machen. Magnam curam injiciet, dabit; ex ea re magnæ tibi curæ nascentur; ea res magnis te curis afficiet, conficiet, implicabit; ea res multis franget te curis; multis curis te macerabit, excruciabit; curâ ac solicitudine animum occupabit. 2. *Curam quæso, reipublicæ, suscipe*, nimm doch die Sorge für das gemeine Wesen auf dich. Complectere, quæso, remp. tuis curis; curam omnem ad remp. confer, ad reip. curam te animumque confer; in maximis negotiis tuis etiam huic cogitationi tempus impertire, quam reipublicæ cura injecerit; ut his studiis omne studium tibi & cura ponatur, adhibeatur, consumatur; in ea re curas tuas omnes pone, fige, defige, infide, ut resp. salva sit; in eam curam toto pectore incumbe; in eo cura tua versetur omnis; perpetua illa cura apud te excubet, ut remp. salvam præstes; sustine, quæso, tantisper reip. curam; animum ad publicæ rei curam converte; nullam aliam priorem, quam reip. curam age; in eadem, quæso, curâ remp. habe, quâ privatam; curationem reip. hoc maxime tempore age; publicis, quæso, negotiis inservi; nil tibi potius, nihil antiquius sit reip. curâ; omnium rerum prima tibi sit, & antiquissima reip. cura. V. *Cure.* 3. *Si tibi salus mea curæ est*, wann dir an meinem Heil etwas gelegen ist. Si tibi salus mea cordi est; si qua salutis meæ cura te tangit, attingit, tenet; si tibi cura est de salute mea; si curæ habes salutem meam; si salutis meæ rationem ducis aliquam. 4. *Curam mihi exemit*, er hat mich einer Sorge entholten. Magna me curâ levavit; curam meam levavit; multâ me curâ solvit, liberavit, laxavit; magnam curarum partem mihi ademit. 5. *Curam hanc dudum deposui*, ich habe diese Sorge längst abgelegt. Abjeci, dimisi, animum ab ea cura abduxi, traduxi; cura illa dudum concidit; curâ eâ me dudum expedivi. 6. *Cura mihi augetur*, die Sorge wird gröſſer. Cura acuitur, cura in solicitu-

dinem

dinem venitur. 7. *Curis consumi*, von Sorgen ganz abnehmen. Curis macerari, confici, absumi, exedi, frangi, discruciari. 8. *Alia ex alia me cura invadit*, ich kömmt mir eine Sorge über die andere. Alia ex alia me cura excipit: mihi incumbit; nubi nascitur; me urget, premit; animo insidet; animum obsidet, occupat, aggreditur, exagitat, discruciat, oppugnat, exercet; curarum agmine obsideor, oppugnor; curarum fluctibus occupor, obruor, crucior; alia ex alia cura me gravius angit, fatigat. 9. *Curas illas excute*, entschlage dich dieser Sorgen. Abjice inanes has curas ac solicitudines; mitte curas inanes; exute te his curis; animum avoca ab hac molestia; curas has infestus ex animo tuo; abstergе & excute illam ex animo solicitudinem; exspue hanc animo molestiam, & te tibi vindica. 10. *Jam sine cura jam*, ich bin anjetzo ohne Sorge. Curâ omni vacuus sum; cura omnis jam consedit; animo curoso sum ac soluto; jam mihi in vado res est, timore expeditus, solutus à curis, expers curæ sum; nulla me cura coquit; nulla solicitudo mordet; nulla trubina exedit. V. *Solicitudo*. *Usus*. Sit tibi mea dignitas curæ. Sit tibi cura de dignitate mea. Habeto curæ dignitatem meam. Fugere omnem de republica curam.

Curantia, æ, f. Sorge *Syn.* Cura. X *non-curantia*. *Usus*. Quod me admones de non-curantia recte facis.

Curatio, onis, f. Verrichtung, Sorge, Heilung. *Syn.* Procuratio, administratio. *Epi.* Agraria, regia, integra, periculosæ, anceps, variæ. *Usus*. Cultus & curatio corporis est adhibenda. An Dii ab omni curatione & administratione vacent? Res annonaria est curationis meæ. Hæc curatio ad me delata est. Ejus provinciæ curationem suscepi, egi. Inter primam curationem expiravit. Gravibus morbis anceps & periculosæ curationes adhibentur, præscribuntur. Omni curatione vacare. V. *Administratio*.

Curator, oris, m. Verwalter, Schaffner. *Syn.* Procurator, præfectus. *Usus*. Curatores urbis, annonæ. Ludorum curatorem constituere; præficere.

Curia, æ, f. Rathhaus. *Syn.* Sedes ac templum concilii publici; tribus, privatæ domus pars. *Epi.* Crudelis, elinguis, major, minor, multa, nova. *Ins.* Curia vindex & ultrix, moderatrix officii. Curia, templum sanctitatis, amplitudinis, mensis, consilii, caput urbis, ara sociorum, portus omnium gentium.

Curialis, is, m. Zunfft-Genoß. *Syn.* Tribulis, municeps. *Usus*. Curiones suos curiales hospitales.

Curiatus, a, um. zur Zunfft gehörig. *Usus*. Lex curiata. Curiatæ centuriatæ comitia.

Curio, onis, Zunfftmeister. *Usus*. Curio maximus.

Curiosè, sorgsamlich. *Syn.* Diligenter. *Usus*. Quærere, conquirere aliquem, aliquid curiosius.

Curiositas, tis, f. vergebliche Sorge. *Syn.* Nimia diligentia, cura humani ingenii. *Usus*. Sum in ejus curiositate.

Curiosus, a, um. sorgfältig. *Syn.* Nimium in quærendo diligens. *Adv.* Belle. *Epis.* Nihil de aliis inquirere, minimèque mirari curiosum esse. Homo curiosus & plenus negotii. Servulus percurioſus. Non sum in exquirendis juribus curiosus. Non ita latet, quin curiosis oculis perspici possit. V. *Cura*.

Curo, as, avi, atum, are. sorgen, heilen. *Syn.* Do operam, laboro, elaboro, studeo; curam, diligentiam adhibeo; curam in aliqua re pono; curâ ac diligentiâ complector, diligentiam in aliquam rem confero; mihi curæ est, procuro, tracto, administro: *item*: medeor, curationem adhibeo. *Adv.* Diligenter aliquem, de aliquo, mandatum, valetudinem, perferendas literas, diligentissimè, etiam atque etiam, fideliter mercedes prædiorum, honorificentissimè decernendum de rebus gestis, laxius, leviter ægrotantem; magnopere, mediocriter, omnino nihil, propè, prorsus, nihil aliud, studiosè omnia, maxime. *Phras.* 1. *Curabo res tuas diligenter*, ich werde fleißige Sorge für dich tragen. Habebo rationem dignitatis tuæ; inserviam honori tuo; summa contentione pro te decertabo; suscipiam propugnationem, ac defensionem dignitatis tuæ; rerum tuarum rationem ducam; in negotiis tuis omni cogitatione, toto pectore curâque incumbam; rerum tuarum mihi semper antiquissima cura erit; de rebus tuis securus esto, curabo pulcrè omnia; curam de te geram diligentem, tua negotia, quidquid ut te pertinebit; ut decet, diligenter agam; res tuas, negotia; rationes pro viribus parte tractabo, administrabo, procurabo. 2. *Literæ curabo ad aliquem meas*, er hat die Verwaltung meiner Sachen.

Procurator is rerum mearum eſt, curator & adminiſter; ille ſuſtinet rerum mearum curam; curationem agit, curam habet rerum mearum; is es, cui res meas tractandas, adminiſtran las, procuran las commiſi, credidi, commendavi; cujus fidei poteſtatique res meas commiſi, mandavi; in cujus fidem tutelámque res meas tradidi, permiſi. V. *Cura, committo, commendo.* 3. *Cura, queſo, res meas diligenter*, trage Sorge für meine Sachen. Fac, ut meæ tibi rationes curæ ſint; proſpice, conſule, provide rationibus meis; ſuſpice me, reſpice fortunas meas. Tuere me fove ac complectere. V. *Curam ſuſcipere.* 4. *Res alienas diligenter, tuas negligenter curas*, du ſorgeſt fl ßig für andere, für dich ſelber aber wenig. De aliis plurimum, de teipſo rebúsque tuis minimè laboras; aliena tibi curæ ſunt, tua negligis; aliorum rationes plurisapud te ſunt; quam tuæ, propenſior ad alios quàm ad te ipſum tua voluntas eſt; alienæ voluntati ut morem geras, obſequaris, te ipſum deſeris, relinquis, deſbitus; ut aliis ſatisfacias, aliorum causâ te ipſum deſbitus; quid aliis placeat, quid aliorum è re ſit, attendis: at rerum tuarum ratio quid poſtulet, minimè cogitas; alienæ cauſæ patronus, tuæ penè prævaricator es; alienis commodis omni ſtudio, curâ, labore inſervis, invigilas, operam das, dicas, navas, præſtas, tribuis; de tuis commodis nihil agis, tua commoda minimè tibi cordi ſunt; aliorum commoda dum captas, dum aliorum cauſam foves, juvas, agis, ſuſcipis, tuam jacere, frigere, neglectam jacere pateris, tuam abjicis, nihil facis; de aliena cauſa ſollicitus, tuæ oblitus es; alienæ cauſæ faves, tuâm contemnis; quod tuæ cauſæ ſtudium dicere deberes, id alienæ dicas, in alienâ collocas. 5. *Nihil ille curat*, er fragt nichts darnach. Haud in magno ponit diſcrimine; nec quidquam illi penti eſt; nihil penſi habet; nihil moratur; nullo loco id numerat; ab rerum ſuarum ſenſu jamdudum abalienavit animum; ſe, libertatem, ſalutem dudum projecit, nihili hæc facit omnia; in minimis ponit, deputat. 6. *Curavit hominem*, er hat den Menſchen geheilet. Curationem illi adhibuit, admovit, attulit; morbum depulit, ſuſtulit, profligavit; ſanitati hominem reſtituit; ejus operâ recreatus à morbo eſt; valetudinem, vires recepit. V. *Sano, convaleſco.* *Uſus.* 1. Funus ei faciendum curavit. Deos non curat. Signa, quæ mihi curâtu, reddita ſunt. Corpora curare milites juſſit, ſie zu beſtatten. 2. *Valetudinis reſtitutio*, Heilen, geſund machen. Vicinus medicamentis curare eum, qui gravius ægrotat. Provinciam curavit, ſanguinem mist.

Curriculum, i, n. Lauff, Ziel, Wäcelein. *Syn.* Spatium, quo curritur; ſtadium, curſus: curſus. *Epit.* Æternum, exiguum vitæ, æternum gloriæ, tam exiguum, tam breve vitæ, vetus. *Uſus.* Deflexit de curriculo mos majorum. Animum de curriculo literarum negotii alicujus causâ deflectere. Vivendi curriculum honeſtè confiere. Exiguum vitæ curriculum nobis natura circumſcripſit, æternum gloriæ. Hæ exercitationes ingenii, hæc curricula mentis. Curricula ſermonum. Omne curriculum induſtriæ meæ in amicorum periculis elaboratum eſt. De propoſito nihil curriculo nihil diſcedam.

Curro, is, cucurri, curſum, ere. lauffen. *Syn.* Curſum conficio, curſum teneo, curſum curro. *Adv.* Aperte eodem curſus, certatim ad opus, furtim, longius, prochivius, raptim in ſententiam. *Phraſ.* Ad aliquem currere, zu einem laufen. Curſú tendere, contendere ad aliquem; curſú effuſó aliquò ferri, provolare; curſim ad aliquem pergere; curſú ad aliquem ire. *Uſus.* Qui ſtadium currit, enixi debet, ut vincat.

Currus, ûs, m. ein Wagen. *Syn.* Vehiculum, ciſium, carpentum, pilentum. *Uſus.* Viſus eſt ſibi in ſomnis curru quadrigarum vehi. Curru albis equis junctó invehitur. Ciſio regionem pervolat. In rheda vehi. Aliquem de curru detrahere. De foro in Capitolium currum flexit. Vehiculò eripuit ſe ex oppido. Curru ſublimis ibat in regiam. Auratò enumeris curru vehebatur.

Curſim, im Lauff. *Syn.* Curſu, effuſò curſù, effuſiſſimis habenis, laxatis habenis. *Uſus.* Curſim impetum facere; curſim aliquo pergere. Quæ ego huc & curſim, & ſuccidivis, ut ajunt, operis arripui. Curſim dicere.

Curſo, as, avi, atum, are. hin und wider lauffen. *Syn.* Frequenter curro. *Adv.* Temerè, uſuo. *Uſus.* Curſare uſuo atque uſque; huc illuc.

Curſor, oris, m. Lauffer. *Uſus.* Curſores in ſtadio. Curſor ad Olympia profecturus.

Curſus, ûs, m. Lauff. *Syn.* Curriculum, iter, navigatio, lapſus. *Epit.* Animadverſis orationis, æquus, æternus gloriæ, apertus ad laudem, aſſiduus, brevis, cumpiternus, celerior ætatis; certus, contentior, contentus, decorus, factus ad gloriam, forenſis, incertus, incredibilis, inuſitatus verborum, regius, lunaris atque ultimus, tranquillus,

tur-

ritimus, maximus, olympiacus, otiosus vitæ, rectus, secundus, tutissimus totius vitæ, sanctus, suspectus honorum, tantus vereorum. Cursus æquabiles, æterni, ætherei, annui, celeres, certi & constantes, contrarii, dispares astrorum, immodorati; immutabiles, maritimi, ordinati, pæne sæc perpetui, rati & immutabiles, vagantes, vari. *Usus.* 1. Contentô cursu ductis Italiam petebat. Brevi tempore magnos cursus confecere. Secundô ventô cursum tenere. Vivendi cursus. Solis, stellarum cursus. 2. *Transl. Cursus annorum & vitæ*, das Ende des Lebens betreffend. Vide, in quo cursu simus. Vita brevis est, cursus vitæ semper ternus. Non omnibus idem cursum cœlum patet. Per rectum cursum ad honores non pervenit. A genere cursûque vivendi nunquam deflectam.

Curtus, a, um. kurtz, klein. *Syn.* Decurtatus, mutilus. *Usus.* Nihil inconditum, nihil curtum, nihil claudicans. Meæ aures completô verborum ambitû gaudent, & sana sentiunt, nec amant redundantia.

Curulis, e. zum Wagen gehörig. *Usus.* Sella curulis; achaicas curulis.

Curvo, as, avi, atum, are. krümmen. *Usus.* Ingenium curvare.

Curvus, a, um. krumm. *Syn.* Flexus, contortus.

Cusor, oris, m. Schmeltzer. *Usus.* Monetæ cusores.

Cuspis, idis, f. die Spitze. *Syn.* Acuta pars & acuta.

Custodia, æ, f. Wacht, das Aufsehen. *Syn.* Carcer, præsidium, vigilia, excubiæ, conservatio. *Epi.* Fida, infelix captus, libera & non sobria, liberalis, optima tutissimaque, privata, publica, regia, turrium, nutrica. *Phras.* 1. *In custodiam dare*, ins Gefängniß werffen. In custodiam tradere; in custodia includere; custodiâ septum tenere. V. *Carcer.* 2. *Excussoria amittere*, aus dem Gefängniß entlassen. E custodia emittere, amittere, educere, eripere; vinculis levare, exsolvere. V. *Carcer, Vinculum.* 3. *In custodia esse*, im Gefängniß seyn. In custodiis haberi, teneri, retineri. *Usus.* Ex reatus, præsidium populi Rom. custodia provinciæ. Urbis custodiam agere. In urbis custodia [illegible] fortuna posuit, du bist Burgermeister worden. In hac custodia, velut in specula collocati sumus, ut populum metû vacuum nostrâ vigiliâ & providentiâ servemus. Illam coloniam ego meis vigiliis & custodiis munivi. Advigilare ad custodiam ignis. Illo tabulæ privatâ custodiâ continentur.

Custodio, is, ivi, itum, ire. bewahren. *Syn.* Asservo, tueor, septum custodiâ teneo, in vigilia rei alicujus maneo, privatâ custodiâ contineo, incolumem servo, observo, præsidio sum, custodiâ teneo, præsidiis firmo, custodiis munio, præsidium impono, diligenti custodiâ asservo, specolor, conservo. *Adv.* Diligentissimè librum, rectè, sanctissimè signa & ornamenta urbis. *Usus.* Me non solùm amicorum fides, sed oculi universæ civitatis custodiunt. Posse percipere animô, & custodire memoriâ. Delecta juventus ejus corpus custodit. Custodire litteris magnorum virorum dicta.

Custos, odis, m. ein Hüter, Wächter. *Syn.* Conservator, vindex, defensor. *Epi.* Romanus, defensorque provinciæ, diligentissimus pacis & otii, præclarus ovium, malus, primus. Custodes certi, multi, fuere. *Usus.* Custos, præses, conservator urbis & libertatis. Malus custos diuturnitatis metus. Fani, urbis custodes. Sapientia custos & procuratrix hominis. Præficere custodes alicui rei. In aliqua re custodes ponere.

Cutis, tis, f. die Haut, Fell. *Syn.* Pellis, corium. *Usus.* Aliquid intra cutem mihi vulnera.

Cygneus, a, um, eines Schwanen. *Usus.* Cygnea vox & oratio.

Cygnus, i, m. ein Schwan. *Syn.* Olor. *Epi.* Providentissimus. *Usus.* Cygni non sine causa Apollini dicati sunt, sed quod ab eo divinitatem habere videantur, quia providentes, quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriuntur.

Cylindrus, i, m. langer, runder Wälz-Stein. *Syn.* Quod volubile est, ut columna teres. *Usus.* Cylindrum volvere, versare.

Cymba, æ, f. ein kleines Schifflein. *Syn.* Scapha, parva navis. *Usus.* Cymbarum multitudo.

Cymbalum, i, n. Cymbel oder Schelle. *Usus.* Dominus cantû & cymbalis personat.

D.

Dactylus, i, m. ein Vers-Fuß. *Syn.* Pes carminis heroici.

Dactylicus, a, um. zum Dactylo gehörig. *Usus.* Numerus dactylicus.

Dæmon, onis, m. eine fälschlich vermeynte Gottheit. *Syn.* Lar, genius. V. *Diabolus.*

Dæmonium, ii, n. *idem. Syn.* Genius. *Usus.* Socrates ait, esse divinum quiddam, quod dæmonium appellat, cui semper ipse paruerit, nunquam impellenti, sæpe revocanti.

Dama, æ, f. Dämlein, oder Dam-Hirsch.

Damnatio, onis, f. Verurtheilung, Verdammniß. *Syn.* Condemnatio. *Epi.* Aliena, misera, invidosa. Damnationes acerbissimæ, reorum quotidianæ. *Usus.* Omnes damnatione ignominiaque digni. Reorum damnationes acerbissimæ.

Damnatorius, a, um. das verdammet. *Usus.* Judicium damnatorium.

Damnificus, a, um. das Schaden machet. *Usus.* Bestia damnifica.

Damno, as, avi, atum, are. verdammen. *Syn.* Condemno, improbo, supplicio addico, damnatione afficio, vitam alicujus, aut sanguinem addico. *Adv.* Damnari honestè, inique à civibus, palam, voce omnium. *Usus.* Aliquem sceleris, injuriarum, stultitiæ damnare. Mulier unius peccati damnata unô judicio, multorum maleficiorum convicta putatur. Turpi judicio damnatus. Nomine conjurationis, de vi, de majestate damnatus. Capite damnatus. Causa judicata, convicta, damnata. V. *Condemno, Animæ damnatæ.*

Damnosè, schädlich. *Usus.* Damnosè bibere.

Damnum, i, n. ein Schaden. R. à *demo. Syn.* Jactura, detrimentum, incommodum, malum, fraus, dispendium. *Epi.* Magnum, majus, minus, novum, quæstuosum, tantum, damna aleatoria, maxima. *Phras.* 1. *Ea res non parva tibi damna inferet*, diese Sache wird dir nicht geringen Schaden bringen. Damna non levia dabit, afferet; multis gravibusque damnis te afficiet; damno ent ac calamitati; gravia detrimenta inferet, importabit; detrimenta non pauca injunget, invehet; plagam rebus tuis gravissimam injiciet; imponet vulnus fanè gravissimum; ea res ad tuam perniciem pertinet; res tuas magnoperè labefactabit; pestem tibi & exitum afferet; tibi noxæ erit; gravibus damnis te multabit; plus damni ac mali datura est, quam credi possit; ea res fraudi aliquando tibi futura est; malo tibi ent ac calamitati; calamitatem inferet certissimam; exitium struet; damna non levia pariet, creabit. 2. *Magnum damnum passus sum*, ich habe einen grossen Schaden gelitten. Ob eam rem in maximam fraudem incurri, incidi; magna inde rei familiaris naufragia feci; plagam inde odiosam accepi; magnum meæ res vulnus acceperunt & moruferum; magnum mihi vulnus inflictum, impositum est; plaga mihi injecta est maxima; multa detrimenta mihi sunt allata, importata; magnam inde jacturam feci, accepi; carpi me gravibus quotidianisque damnis comperi; magna clades familiaris rei accepta est; accisæ admodum ea clade res meæ sunt; non parva clades rebus meis incidit; magnâ rerum mearum imminutione id accidit; existimatio mea gravius læsa, offensa est; magnum incommodum accepi; calamitatis aliquid acceptum est; fractâ eô casû res nostræ sunt; allisæ graviter; gravi vulnere afflictæ; damnum feci, contraxi maximum; detrimentum cepi, accepi, feci fanè gravissimum; damnis non levibus affectus, multatus sum; res meæ grave damnum subiêre; gravi ictû perculsæ sunt, ac penè prostratæ; grave vulnus rebus meis inflictum est. 3. *Damnum mihi minatur*, er drohet mir einen Schaden anzurichten. Machinam in caput meum comparat, intendit; caput meum impugnat; exitium mihi parat; ad perniciem capitis mei incumbit; omnia ad perniciem meam instructa sunt; pestem mihi & exitium denunciat. 4. *Damnum compensare*, den Schaden ersetzen. Damnum præstare, illata damna sarcire, detrimenta resarcire. V. *Compensa. Usus.* 1. Damnis nullis me affecit; multum damni dedit, Schaden zufügen. Institor magnum damnum fecit, contraxit, Schaden leiden. 2. Damno illata

Dare ubi præſtanda, ſarcienda ſunt, du muſt gut ſtehen für den zugefügten Schaden. V. *Detrimentum, commodum, damnum.*

Dapes, um, ſ. herrliche Speiſen. *Syn.* Epulæ in ſacrificiis Deorum largiores & opiparæ apparatus. *Uſus.* Lautæ, opimæ, feſtæ dapes. *Convivium.*

Daps, pis, ſ. Speiſe. *Uſus.* Sacerdotes ad miniſterium & dapem adhibiti.

Dapſilis, e. herrlich. *Syn.* Abundans, largus, lautus. *Uſus.* Sumptus dapſilis.

Dapſiliter, herrlich. *Syn.* Opipare, largè, magnificè, ſplendidè, abundanter, lautè, liberaliter.

De, *præp. ſ.* von, aus. *Uſus.* 1. *Ex, ad perſonam relatum.* Audivi hoc de parente. Emit agrum de ſocero. Ich habe es von meinem Vater gehört ꝛc. 2. *Ex, ad locum refertur.* De via me inclamat, er ſchreyet mich von dem Weg her an; De ſchola venit. De Sicilia provincia decedit. 3. *Ad tempus refertur.* Vigilat de nocte, er wachet bey der Nacht. Navigat de menſe Decembri. 4. *Ad gentem, multitudinem, conditionem accommodatur.* Accenſetur de plebe. Unus de multis. Is orator ſanè habeatur, ſed de minoribus. er ſoll für einen Mohlredner gehalten werden, aber für einen aus den geringern. 5. *Alias ad materiam.* Miſit de argento, quantum viſum eſt, er hat von Geld geſchickt, ſo viel er für gut befunden. Multa de ſuis rebus aſportant. 6. *Super*, um, von Regulus de captivis egit, Regulus hat von wegen der Gefangenen gehandelt. Legati de pace, de captivis redimendis. 7. *Propter*, von wegen, um. Irascitur de nihilo, er zürnet um nichts. Plebes de ſupplicio ſumpto; maximis, gravibus de cauſis. 8. *Quod attinet ad*, was anbetrifft. De religione facile concedam, was anbetrifft die Gottesfurcht, will ichs gern zugeben, daß ꝛc. De pace aperta eſt ſimulatio. 9. *De Conſilio, de ſententia alicujus*, nach Rath und Meynung. De communi ſententia. De tuo conſilio hæc agam. 10. De induſtria, mit Fleiß. 11. De integro, vom neuen, vom Anfang. 12. De ſcripto, ſchriftlich. 13. *De meo, de tuo, de ſuo*, von dem Meinigen ꝛc. auf meine Unkoſten. Potat de meo; ſumptum faciam de meo. 14. *Ab*, von. Jugera aliquot de filio emi. Agri de hoſtibus capti, Aecker ſo man den Feinden weggenommen. De manu hoc accepi.

Dea, æ, ſ. Göttin. *Uſus.* Di Deæque immortales. Deæ vindices facinorum ac ſcelerum.

Dealbo, as, avi, atum, are. weiß machen. *Syn.* Tectorium induco. *Uſus.* Duos parietes de eadem fidelia dealbare.

Deambulatio, onis, ſ. Spatier-Gang. *Uſus.* Vel hæc me deambulatio, quamvis non laboriosa, ad languorem dedit.

Deambulo, as, avi, atum, are. ſpatieren gehen. *Syn.* Ambulo, inambulo, obambulo, ſpatior. *Uſus.* Eamus deambulatum.

Deamo, as, avi, atum, are. ſehr lieben. *Syn.* Valdè amo. V. *Amo.*

Dearmo, as, avi, atum, are. entwaffnen. *Syn.* Armis exuo. *Uſus.* Dearmatum hoſtem, exercitum ſub jugum miſit.

Dearticulo, as, avi, atum, are. zergliedern. *Syn.* Quaſi per artus concido. *Uſus. Tanſil.* Dearticulare opes.

Debacchor, aris, atus ſum, ari. wüthen. *Syn.* Præ ebrietate valdè furo. V. *Furo.*

Debello, as, avi, atum, are. überwältigen, dem Krieg ein Ende machen. *Syn.* Expugno, victoriâ bellum finio. *Debellare eſt bellò expugnare, pugnando vincere.* *Uſus.* Cum Antiocho uno prælio debellatum eſt. V. *Bellum ſanio, vinco.*

Debeo, es, ui, itum, ere. ſollen, müſſen, ſchuldig ſeyn. *Syn.* Oportet, convenit, opus eſt, faciendum eſt, ut &c. *Uſus.* 1. Juvare vos & maximè debebat, & poterat. 2. *Refertur ad es alienum*, Geld ſchuldig ſeyn. Multos mihi nummos debet. Talenta ducenta debet. 3. *Ad res alias*, etw. anders ſchuldig ſeyn. Hoc tibi beneficium debeo. Debeo hoc neceſſitudini noſtræ. Reipublicæ ſtudia omnia, meipſum debeo. Summam tibi gratiam debeo. V. *Æs alienum, debitum.*

Debilis, e. ſchwach. *Syn.* Infirmus, imbecillus, fractus, debilitatus, levis, mancus.)(*Firmus. Phæd.* 1. *Intemperantia debilem te fecit*, dein Lüder-Leben hat

dich schwach gemacht. Vires corporis tibi adimit vitæ ratio minimè moderata; vires corporis tibi minuit, diminuit, demunit, comminuit, infirmavit, debilitavit, effecit tua incontinentia, nequitia, luxus, libido; vita intemperanter, immoderatè, incontinenter acta, vita dissolutè, neglecter, sine modo, luxuriosè traducta ad infirmitatem, ad imbecillitatem, ad tenuitatem corporis redegit, adduxit; minuet te firmum, validum, valentem, robustum, infirmiorem, imbecilliorem reddidit; longa intemperantia palatum vires tibi carpsit, exhaustit, corporis vires labefecit, labefactavit; robur enervavit. 2. *Debui est stomacho*, er hat einen schwachen Magen. Stomachus illi languet; stomachi vis debilitata est, jacet; stomachô est languente; stomachô laborat; stomachus parum concoquit; ventriculô est languenti, infirmô, imbecillo, stomachus parùm valet; marcescit cibi nondum concocti onere. V. *Stomachus*. 3. *Debui est valetudine*, er ist von einer schwachen Gesundheit. Valetudine utitur infirmâ, imbecillâ; viribus est parum firmus; corpore utitur non satis firmô; valetudine utitur incommodâ, tenui, afflictâ; valetudine est valde imbecillâ; magna in eo est virium imbecillitas; fractæ sunt admodùm ac enervatæ vires. *Usus*. Homo animô debilis, & corpore. Debilem præturam gessit. Manceus, membris omnibus captus, ac debilis. V. *Valetudo, infirmus*.

Debilitas, tis, f. Schwachheit, Mattigkeit. *Syn.* Infirmitas.)(*firmitas, integritas*. *Usus*. Fauces tremunt, stupor debilitasque linguæ. Hæc agunt, ut à se morbos, debilitates, dolores repellant. Bonum integritas corporis, miseria, debilitas. V. *Infirmitas*.

Debilitatio, onis, f. Schwächung. *Usus*. Debilitatio atque abjectio animi.

Debilito, as, avi, atum, are. schwächen. *Syn.* Infirmo, frango, infringo, debilem facio, minuo, comminuo, exhaurio, nervos incido, corrumpo, enervo, affligo.)(*Confirmo*. *Plaut*. *Debilitantur vires magis*, wir werden allweil schwächer. Carpuntur vires, exhauriuntur; fractæ sationtopes vitæque; vis senescit, & propè ad finem venit; incisis, exsectis, solutis nervis vires paulatim deficiunt. *Usus*. Tribunitios furores debilitare & reprimere. Ea mentio vocem mihi debilitavit, mentem dolore impedivit. Nomine, non virtute, spem facti demoliri. Debilitatâ virtute, fractoque animo. Afflictus, debilitatus, mœrens, dolore exanimatus. Urbs ipsa nervis omnibus exsectis, debilitata, & soluta, abjecta metu, muta, fracta malis relinquitur. V. *Affligo, effringo, debilis*.

Debitio, onis, f. Schuld. *Syn.* Debitum. *Usus*. Nihil de emendo cogitat, debitione dotis satisfacturus. Dissimilis est pecuniæ debitio, & gratiæ.

Debitor, oris, m. ein Schuldner. *Syn.* Is, à quo invito exigi pecunia potest.)(*Creator*. *Usus*. Pecunias creditas debitoribus condonare. Levior plaga est ab amico, quam debitore.

Debitum, i, n. Schuld. *Syn.* Debitio, res alienum, pecunia debita, nomen. *Adv.* Jam diu. *Plaut*. 1. *Debita magna fecit*, er hat grosse Schulden gemacht. Æs alienum fecit, conflavit, contraxit; in æs alienum incidit; nomina fecit; nomina conficit plurima; æs alienum collegit; ære alieno se obstrinxit; æris alieni vim magnam contraxit. 2. *Magna habet debita*, er steckt tief in Schulden. Laborat vehementer ex ære alieno; ære alieno graviter premitur; urgentibus semper sortem usuris, gravi fœnore; ære alieno oppressus est; in nominibus est plurimis; in ære alieno est; multum debet; æris alieni magnitudine demersus gemit; animam debet; magno ære obstrictus est; est in nominibus ex pecunia satis multa; æris alieni habet plurimum; ære alieno gravatus, obligatus est; oberatus plurimum. 3. *Debita repetere*, die Schulden fordern. Nomina exigere; convenire, appellare de credito debitorem; nomina urgere; appellare de pecunia; debitorem admonere de pecunia. 4. *Debita solvimus*, wir werden die Schulden bezahlen. Nomina dissolvimus, expedimus, exsolvimus; æs alienum exsolvimus, solvimus, ex ære alieno eximimus, liberamur & ære alieno liberamur; ære alieno penitus nos levamus, liberabimus; contracta nomina expedimus, explicabimus, solvimus. 5. *Debitum antiquum novo exsolvere*, die alte Schuld zahlen und eine neue machen. Versuram facere; nomina transferre; versurâ solvere. 6. *Debita exsolventur*, die Schulden werden kaum bezahlet werden. In ære alieno vacillant debitores; nomina impedita sunt ut plurimum; vix solvendo sunt debitores; vacillant nomina; inveteravit æs alienum. V. *Æs alienum*. *Usus*. Fidei conducit in loco debitum solvere, rembuere. Turpe, debito fraudare creditorem.

Debitus, a, um. schuldig. *Syn.* Meritus, justus. *Usus.* Debitam tibi justámque gratiam refero. Reddere officium alicui debitum. Mortem natura debitam patriæ impendit. Solvere justos debitásque pœnas. Debiti nulli honores sunt habiti. Non injusta, merita, debita iracundia fuit.

Deblatero, as, avi, atum, are. herplaudern. *Syn.* Stulte loquor. *Usus.* Rem totam vicinis omnibus deblateráti.

Decanto, as, avi, atum, are. absingen, offt niederholen. *Syn.* Canto, celebro, iperviago. *Usus.* Decantata est fabula. Græci doctor pervulgata præcepta decantat. V. *Cano.*

Decas, dis, f. eine Zahl von zehen.

Decedo, is, cessi, cessum, ere. abweichen. *Syn.* Cedo, discedo.)(*accedo. Adv.* Aliquandò, aliquando, de sententia planè. *Phras. Aucun de via decedere*, einem Platz machen, ausweichen. De via concedere; de via; decumare se paulùm extra viam; declinare a via; cedere, divertere, decumbere de via; iter dare, præbere. *Usus.* 1. Metellus de civitate, quàm de sententia, decedere maluit. Inimicorum amentiæ, tribunitio furori, ac violentiæ decessit Cicero. Ex, *vel* de provincia decedere. De possessione, de jure suo decedere coactus. 2. *Morior*, sterben. Tum omnes decesserunt. De vita, de statione vitæ cùm decessero. V. *Cedo*, *Morior.*

Decem, zehen.

December, ris, m. Christ-Monath.

Decempeda, æ, f. Meß-Ruthe. *Syn.* Instrumentum, quô terram metiuntur metatores. *Usus.* Solis magnitudinem tanquam decempedâ metiuntur mathematici. Cum architectis & decempedis villas multorum peragravit.

Decempedator, oris, m. Feld-Meſſer. *Syn.* Agri metator. *Usus.* Æquissimus agri publici & privati decempedator Antonius.

Decemviri, orum, m. zehen Männern zu Rom, ſo die zwölf Geſetz-Tafeln geſchrieben. Quid Lodecim tabulas periclitare.

Decemviratus, us, m. das Amt und Würde dieſer zehen Männer. *Syn.* Decemvirûm magistratus & munus.

Decenter, gebührlich. *Syn.* Decore. *Usus.* Jura à majoribus decentissime scripta.

Decentia, æ, f. Gebühr, Wohlanſtändigkeit. *Syn.* Convenientia, condecentia, venustas, decorum, ordo. *Usus.* Venustatem, ordinem, & ut ita dicam, decentiam oculi videant, judicent.

Decerno, is, crevi, cretum, ere. verordnen, beſchlieſſen. *Syn.* Statuo, constituo, in animum induco, destino; mihi certum, fixum, ratum, destinatum est, consilium est, consilium capio, judico, censeo, sancio, decretum facio, decretum interpono, sententiam dico, *vel* fero. *Adv.* Atrocius, amplissimè de salute, cautè, communiter, diligenter, fortiter de rep. gratias, honores, gravius, gravissimè, honorificentissimè, injuriosè, justè, liberè, maturè, nominatim de aliquo, ornatissimè, planè, retrò, sapienter, severè de religione, verè. *Phras. Decreta, me Philosophiæ dare*, ich habe mich entſchloſſen, mich auf die Welt-Weisheit zu begeben. Certum mihi est; definitum est; decretum mihi est; animus est; stat sententia; stabile est, ita est sententia; animum obfirmavi; in animo mihi est; id mihi consilii est; animô propositum; Philosophiam mihi persequi certa res est. V. *Constituo, sententia, consilium. Usus.* 1. Honores alicui, triumphum, provinciam decernere. Contra, *vel* secundùm aliquem decernere, reden, oder für einen den Ausſpruch machen. De eâdem re alius alia decernit. 2. *Pugno, decerto*, ſtreiten. Uno judicio de fortunis omnibus decernere. Fac, ne ferro, ne armis decernatur. In ea pugna de salute reipublicæ decernitur. V. *Constituo, volo, statuo, pugno.*

Decerpo, is, cerpsi, cerptum, ere. abbrechen. *Syn.* Carpo, delibo, excerpo, ausero. *Usus.* Nihil sibi de ista laude miles decerpsit. Cave, ne quid jocus de gravitate decerpat. Humanus animus decerptus è mente divina. V. *Mimo, Detracto.*

Decertatio, onis, f. Streit. *Syn.* Dimicatio, concertatio. *Usus.* Harum rerum decertatio Consulibus permissa est. V. *Certamen.*

Decerto, as, avi, atum, are. kämpfen. *Syn.* Certo, depugno, dimico, concerto, *Adv.*

Adv. Acerrimè, cominus, ferro inter se, contestim, felicissimè præliis. *Usus.* Jure & legibus disceptando, vi & armis contra vim decertare. Summâ contentione cum æmulis decertat, inter se acerrimè decertant. V. *Certo.*

Decessio, onis, f. Abreise, Abtrettung. *Syn.* Abitus, discessus. *Epi.* Matura, molesta, tarda. *Usus.* 1. Sæpe de tua mansione & decessione communicat. Decessionis dies appropinquat. 2. *Detrimentum, deminutio,* Schmälerung. Nescio, an accessionem de summa mihi attulerit. Nulla fieri accessio, vel decessio poterat.

Decessus, ûs, m. Abzug, Tod. *Syn.* Decessio, mors. *Usus.* Amicorum decessû valde me angor. Decessus è provincia.

Decet, uit. es gebühret sich. R. à δίκη, fas. *Syn.* Convenit, decorum est, æquum est, par est, postulat jus, dignum est, aptum est.)(*Dedecet. Phras.* 1. *Quod decet, facere*, thue, was billig ist. Quod decorum, quod te dignum; quod è dignitate tua est, quod dignitati consonum; quod tuum est quod jus fasque est; quod tuarum partium est; quod ingenium, genus, ætatem tuam addecet, sectare. Quod nec inhonestum, nec tibi indecorum est, age; quod jus fasque concedit, nec præter decentiam est, id sequere. 2. *Sapientem decet, non temere credere*, einem weisen Mann stehet es zu, daß er nicht leichtgläubig sey. Sapientis est; sapientiæ istud est, non temere credere; sapientis hæ partes sunt; semper sapientis est habitum; sapientis officium est; pars magnæ prudentiæ est; ad sapientem pertinet, fidem non temere quibusvis rumusculis habere. V. *Honestum est, refert, convenit. Usus.* Nihil decet, invitâ, ut ajunt, Minervâ. Quid deceat, quid aptum personæ sit, videat orator. Quem muliebris ornatus parùm decet. Caput artis est decere.

Decido, is, cidi, ere. herabfallen. *Syn.* Cado. *Phras. Ex equo decidit*, er ist vom Pferd herab gefallen. Ad terram defluxit; ad terram delatus est; ex equo dejectus est; equô excussus est; ruente equô ad terram datus est; ex equo lapsus est, decidit; stomacis equi successû ad casum datus est; equus hominem super caput effudit. *Usus.* De omnibus rebus decidimus. In miserrimam conditionem decidit respublica. V. *Lator, cado.*

Decido, is, cidi, cisum, ere. abhandlen. *Syn.* Decisionem facio; transigo, pactionem facio; decerno. *Phras. Nihil decidit*, er hat nichts beschlossen. Rem indecisam reliquit; sententiam dicere; ferre, pronunciare non est ausus; nondum illi stabilem sententia; nondum explicatam habemus causæ nostræ rationem; hæret, pendet, sententia etiamnum est causæ nostræ ratio. *Usus.* Transigere & decidere cum aliquo. De summa aliquid decidere. Talentis decem decidisti.

Decies, zehenmal. *Usus.* Decies dixi.

Decimo, as, avi, atum, are. den zehenden Theil nehmen. *Syn.* Decimam partem accipio. *Phras. Decimare legiones*, den zehenden Mann aus dem Regiment hinrichten. Decimum quemque è legione supplicio afficere.

Decimus, a, um. der zehende. *Usus.* Hora diei decima.

Decipio, is, cepi, ceptum, ere. betrügen. *Syn.* Capio, circumvenio, fraudo, circumscribo, alicui impono, fallo, supplanto, fucum facio, in fraudem impello, in errorem induco, verbado, errorem objicio, errorem incutio, in fraudem deduco, aucupor, induco, eludo. *Phras.* 1. *Non erat quod me decipere es*, du hättest mich nicht betrügen sollen. Spem fallere; per dolum atque insidias agere; meam imbecillitatem aucupareris; in fraudem impelleres; me ludificares, destitueres, adversarius traderes; omni fraude & perfidiâ fallere, improbissimè fraudare. 2. *Sentio me à te deceptum*, ich merke es, daß ich von dir betrogen worden. Sentio, me tuis reubus captum, circumscriptum, illusum, destitutum, inductum, circumventum; captionibus tuis deceptum; tuis laqueis irretitum; fallacis, abductum, in fraudem inductum; fraude irretitum, circumventum, captum. 3. *Artes decipiendi omnes tenes*, du bist ein betrogener Mensch, steckest voller Betrug. Totus ex fraude & mendacio factus videris; ex fraude, fallaciis, mendaciis totus constare, consutus esse videris; ad omnem fraudem callidus; fallax; & omni artificiô simulationis eruditus; ingeniô ad fallendum paratô; qui nihil nisi dolos, fallacias, machinas, præstigias animo disponas; non nisi dolos nectas, intendas; non tam virtute, quam dolô contendas; insidias nitans. 4. *Facile est, fuerum decipere*, es ist leicht, einen Knaben zu betrügen.

§:11. Facilè est, puerum in fraudem conjicere, deducere; puero errorem offundere: fucum facere, caliginem offundere puerorum mentibus; insidiis captare; dolis ludere; dolis ductare; fallaciis irretire; fallaciis eludere; in fraudem illicere; lactare verbis fallacibus; verba dare puero; falsâ spe producere puerum; in errorem ducere; dolis incessere; circumducere puerum; facile est obrepere imprudenti; verba ex insidiis imprudenti dare; puerum dolô capere; in fraudem implicare. §. *Graviter accepit*, er hat gräulich betrogen. Fraudem concepit, suscepit maximam; fraudem fecit, admisit sanè turpissimam; dolos consuit non paucos; dolum commentus est, admodùm nefarium; fallaciam intendit dictu fœdatuque fœdam; fraude ac dolo aggressus est nefariô; fraudem struxit, commentus est sanè atrocem. 6. *Deceptus sum vehementer*, ich bin sehr betrogen worden. Opinio me fefellit; falsa me opinio tenuit; ductus sum falsâ spe; spes me frustrata est; in fraudem incidi; in fraudem delatus, deductus, inductus, conductus, conjectus sum; pro re vera falsam spem domum retuli; per imprudentiam, alienâ perfidâ deceptus sum; circumscriptus ac circumventus sum; error est mihi objectus; dolô captus sum; mendaciis onustus sum; ludificatus & emunctus sum probè; fucus mihi factus est; in fraudem illectus; in errorem implicatus; in fraudem impulsus sum; in fraudem delapsus sum. *Usus.* Spem meam admodum decepit. V. *Fallo, Fraus.*

Decisio, onis, f. Bescheid. *Syn.* Transactio. *Usus.* Decisionis arbiter Cæcilius.

Declamatio, onis, f. Uebung im Reden. *Syn.* Domestica & umbratilis exercitatio, quâ tirones eloquentiæ à magistro exercentur. *Epi.* Quotidiana, senilis, vulgaris, pervulgata. *Usus.* Vulgaris, pervulgata declamatio.

Declamator, oris, m. ein Redner. *Usus.* Quis cum declamator ad clepsydram latrare docuit? Videor mihi cum aliquo declamatore disputare. Declamator de ludo.

Declamatorius, a, um. zur Redens-Uebung gehörig. *Usus.* Pueri declamatoriô illô genere delectantur.

Declamito, as, avi, atum, are. öfters eine Rede halten. *Usus.* Graeci annos plures sedentes declamitant.

Declamo, as, avi, atum, are. eine Uebung-Rede halten. *Syn.* In declamationibus exerceor, exercitatione quasi ludicrâ prædisco & meditor. *Adv.* Impunè in quemvis, vehementissimè. *Usus.* Insanus ille contra me vehementer declamavit; causam declamare.

Declaratio, onis, f. Erklärung. *Epi.* Jucundissima. *Usus.* Liber ille quantam habet declarationem amoris erga me tui!

Declaro, as, avi, atum, are. erklären, kundbar machen. *Syn.* Significo, planum facio, demonstro, ostendo, indico; pronuncio. *Frequentius ad facta pertinet, quam ad dicta.* *Adv.* Apertè, apertius litteris, facilius benevolentiam, obscurè, parum, planè, maximè. *Usus.* Populus universus me consulem declaravit. Declaravit eô factô, quanti me faceret. Declarant ista acumen ingenii tui. Abundantia & satietas rerum copiam declarat. Mentem tuam illis litteris non satis declarasti. V. *Aperio, significo, explico.*

Declinatio, onis, f. Abweichung. *Syn.* Flexio. *Epi.* Honesta periculi, naturalis, parva. *Usus.* Nullum animal est, cui non sua appetitio naturalis est & declinatio. Declinatio brevis à proposito.

Declino, as, avi, atum, are. niederbiegen, abweichen. *Syn.* Deflecto, decedo, vito, de via deduco.)(*appeto, assequor.* *Adv.* Aliquantulum à proposito, diligentius à vitus, naturaliter, paululum, rectè, impetum declino. *Phras. Declinare ictum*, dem Streich ausweichen. Parva declinatione corporis ictum effugere; exire, excedere tela, intentos gladios. *Usus.* 1. Declinat à proposito, deflectitque sententiam. De via declinavi paulum. 2. *Fugio, devito*, entgehen, vermeiden. Laqueos judicii, vitia, periculum declinare. Declinare de statu suo. V. *Vito, decedo.*

Declivis, e. abwärts. *Syn.* Inclinatus, incurvus. *Usus.* Collis à summo æqualiter declivis; præceps & declivis locus.

Declivitas, tis, f. abhängige Lage. *Syn.* Inclinatio. *Usus.* Exiguum loci ad declivitatem fastigium magnum habet momentum.

Decoctor, oris, m. Verschwender. *Syn.* Qui suam rem confecit, dilapidavit, inficiator, fraudator. *Usus.* Exercitus è senibus, mendicis, decoctoribus collectus.

Deco-

Decolor, oris, g. o. abfärbig. *Syn.* Sine colore, quod colorem amisit. *Usus.* Sanguis decolor. V. *Deformis.*

Decoloratio, nis, f. Entfärbung. *Syn.* Livor, pallor.

Decoloro, as, avi, atum, are. entfärben. *Usus.* Mortuum deformatum, tumore perdutum, corpore decolorato constat fuisse.

Decoquo, is, coxi coctum, ere. verschwenden, einkochen. *Syn.* Male rem gero, conturbo. *Usus.* Fortunæ vitio, non suo decoxit. Agrum suum intra annum decoxit. Alea, potatione, scortatione decoxit. V. *Nepos, consumo, obligurio, prodigo.*

Decor, oris, m. Zierde, Schönheit. *Syn.* Species, formæ gratia, quod decet. *Usus.* Metaphrastus virtutem decore suo spoliavit.

Decore, zierlich. *Syn.* Decenter. *Usus.* Loqui ad rerum dignitatem aptè & decorè.

Decoro, avi, atum, are. zieren, Lob geben. *Syn.* Celebro, orno, honesto. X *dedecoro. Usus.* Hos majores nostri omni laude, triumphis, honoribus decorârunt, auxerunt, honestârunt. V. *Orno, honesto, colo.*

Decorum, i, n. Ehrbarkeit, Zierde. *Syn.* Decus. *Usus.* Ut in vita, sic in oratione nihil est difficilius, quam quod deceat; πρέπον *appellant Graeci, nos* decorum *dicamus.* Scio, quid gravitas vestra, quid hæc advocatio, quid ille conventus, quid dignitas populi Romani, quid periculi magnitudo, ætas mea, honor, decorum denique postulet. V. *Indecorum, Decet.*

Decorus, a, um. zierlich. *Syn.* Decens, conveniens, πρέπον, consonus. *Usus.* Mihi colre decorum visum non est. Aurum & ad usum aptum est, & ad ornatum decorum. Nihil magis decorum, quàm æquabilitas universæ vitæ. Quod non decorum est, nec Dis dignum.

Decrepitus, a, um. gar alt. *Syn.* Senectute confectus, invalidus, qui summa senectute est. *Usus.* Tristis ac decrepitus senex.

Decresco, is, crevi, ere. abnehmen. *Syn.* Subsido, decedo. *Usus.* Conchylia omnia cum luna crescunt & decrescunt, *seu exhauriuntur.*

Decretum, i, n. Rathschluß. *Syn.* Consultum, scitum, interdictum. *Epi.* Egregium, justum, interpositum, severum, liberalissimum, obsignatum, præclarum, stabile, fixum, ratum, vetus. Decreta amplissima atque ornatissima, divina atque immortalia, falsa, firma, gravissima, honestiora, honorificentissima, magnificentissima, multa, nova, ornatissima, superiora. *Usus.* Decretum facere, interponere. Decreti tabulas figere. Quis consulum illorum decretum comprobabit; honestissimum à senatu decretum abstuli, obtinui. V. *Consilium, sententia.*

Decuma, æ, f. der zehende Theil. *Syn.* Decima pars, quam arator decumano dat. *Epi.* Certæ, magnæ, reliquæ. *Usus.* Decumas conducere, exigere acriter. Dare decumas, & accipere. Decumis rempublicam defraudare.

Decumanus, i, m. Zehend-Einnehmer. *Syn.* Publicanus, qui decumas exigit. *Epi.* Ministri ac satellites cupiditatum suarum, principes & quasi senatores publicanorum. *Usus.* Omnia contumus cum decumano.

Decumbo, is, cubui, cubitum, ere, niederliegen. *Syn.* Cubo, jaceo. X *sto. Usus.* Honestè, turpiter decumbere. V. *Cubo.*

Decuplus, a, um. zehenfältig. *Syn.* Decies tantum.

Decuria, æ, f. Rotte von zehen Mann. *Syn.* Classis, ordo judicum Romæ, à decemcentenis judicibus appellatus, qui in singulis curiis sedebant. *Usus.* Non fuit decuriæ munere, neque ex lege sedit. Lex promulgata est de tertia decuria judicum.

Decuriatio, onis, f. Abtheilung in gewisse Rotten. *Syn.* In curias distinctio & descriptio. *Usus.* Decuriatio tribuum, descriptio populi.

Decurio, as, avi, atum, are. in Rotten abtheilen. *Syn.* In curiam adscribo. *Usus.* Cum vicatim decuriarentur servi & conscriberentur. Decuriatos habere exercitus peditum.

Decurio, onis, m. Rottmeister. *Syn.* Quasi senator in municipio, *vel* conventu. *Usus.* Factus est Neapoli decurio.

Decurro, is, curri, cursum, ere. hinablaufen, vollenden. *Syn.* Conficio, transigo. *Ant.* Bellissimè, cupidè ad jura, brevi. *Usus.* Jam ad calcem decursum est, nec velim decurso spatio ad carceres revocare. Probe acta & decursa. Quæ à tebren. viter decursa sunt, audire cupio, was kürzlich durchgangen, das möchte ich noch einmahl hören.

Decur-

Decurſio, onis, f. Lauff, Turnier. *Syn.* Excurſio. *Uſus.* Decurſionibus equitum ea loca vaſtavit.

Decurſus, us, m. Ablauf. *Syn.* Spatium, ſpectio. *Uſus.* Decurſus unci temporis. Honorum decurſus. V. *Curſus.*

Decurto, as, avi, atum, are. kürzer machen. *Uſus.* Decurtata oratio.

Decus, oris, n. Ehre, Lob, Zierde. *Syn.* Honor, laus, dignitas, honeſtas, ornamentum.)(*dedecus.* ‖ *Uſus.* Decus & ornamentum ſenatus Cicero. Populi decus & lumen Pompejus. Verum decus in virtute poſitum eſt. Nati ſumus ad laudem & decus. V. Decet.

Decuſſo, as, avi, atum, are. Creußweis ſtellen. *Syn.* In formam literæ X dedoco, divido, conſtituo, per medium ſecu.

Decutio, is, cuſſi, cuſſum, ere. abſchlagen, abſchütteln. *Syn.* Dejicio. *Uſus.* Summa papaverum capita decuſſit.

Dedecet, cuit. es gezieret ſich nicht. *Syn.* Indecorum eſt.)(*decet, decorum eſt. Phraſ.* *Aliis moribus nefas habetur*, bey uns gezieret es ſich nicht. A decore alienum eſt, turpiter decorum eſt; abhorret à noſtris moribus, moribus noſtris non eſt conſentaneum; haudquaquam decorum eſt; præter decorum eſt; nefas eſt. *Uſus.* Oratorem iraſci dedecet, ſimulare decet. V. *Indecus, indecorum, inhoneſtum.*

Dedecoro, as, avi, atum, are. ſchänden. *Syn.* Turpifico. *Uſus.* Urbs & magiſtri autoritatem dedecorâſti.

Dedecus, oris, n. Schande, Unehre. *Syn.* Turpitudo, nota turpitudinis, infamia, probrum, labes, macula, ignominia, labes turpitudinis, opprobrium, flagitium. *Ejus.* Acerbum, commune, deteſtabile, domeſticum, maximum, ſempiternum, ſummum, tantum. *Phraſ.* 1. *Vide, ne majoribus ſis majoribus*, ſiehe, daß du deinen Vorfahren nicht zum Spott ſeyeſt. Ne vita tua inſigni turpitudine notata atque depreſſa, dedecore & infamiâ illis probro vertat; ne ignominiâ afficias; ne maculâ turpiſſimâ genus tuum notes; nomen tuo ignominiam inuras; ne hanc labem tot ſcelerum in familia relinquas; ne ſempiternam turpitudinis notam inuras; dedecus tuis imprimas; injuriam famam probris flagitiisque tuis violes; nomen famæ tuæ ne maculis obſcures, quæ nulla temporum longinquitas ab-ſtergi poſſint. 2. *Æternum dedecus incurriſti*, du haſt dir eine ewige Schande gemacht. Æternam ignominiæ labem ſubiſti; ſempiternam tibi ignominiam imprecaſti; æterna tibi eſt inuſta infamiæ nota; aſperſiſti atque inquinaſti te maculis infamiæ ſempiternis; ſpem tibi omnem futuræ dignitatis ademiſti; nullam tibi in poſterum dignitatis partem reliquiſti; infamia eris ſæculi tui; turpitudinis hanc labem, quâ te infeciſti, dedecus conſequetur ſempiternum; contractam turpitudinis notam nulla temporum diuturnitas delebit; hærebit ea labes nomini tuo; inſidebit macula ac inveteraſcet, nec ulla temporis diuturnitate abolebitur. 3. *Dedecori ſibi ducit*, er rechnet ſichs für einen Spott. Probro, dedecori, vitio ſibi vertit, dat; pudori eſſe ſibi reputat; turpe putat; haud à vitio abeſſe cenſet; maculam inferri, labem aſpergi, notam inuri eâ re ſibi autumat; crimini, vitio ſibi dandum; vertendum dedecori; fraudi fore exiſtimat; dedecus, turpitudinem in ea te conſtitutam cenſet; nequa inde in ſe redundet infamia, nequod dedecus emergat, veretur. *Uſus.* Vide, nequid dedecoris admittas, concipias, ſuſcipias; ne in dedecus incurras; in dedecore volueris. V. *Contumelia, infamia, labes, macula, nota.*

Dedicatio, onis, f. Weyhung, Zueignung, Zuſchrifft. *Syn.* Conſecratio. *Ejus.* Religioſa, ſuperſtitioſa. *Uſus.* Poſſem teneri in dedicationibus templorum oportet. Memoria conſecrari ſolenni religione templi, Kirchweyh.

Dedico, as, avi, atum, are. weyhen. *Syn.* Sacro, conſacro, religioſum facio, religionem in aliquem locum infero, aliquem locum religione devincio. *Phraſ.* 1. *Templum aedificavit*; er hat die Kirche geweyhet. Sempiterna religione obligavit; religione devinxit; religioſè ritû confecravit; DEO ſanxit; divino cultui addixit; dedicationem celebravit. 2. *Multis de cauſis hunc librum tibi dedicare volui*, um vieler Urſachen halber habe ich dir dieſes Buch zuſchreiben wollen. Librum hunc nuncupare, inſcribere, offerre volui; multæ me impellunt cauſæ, multæ ſunt cauſæ, quæ me moveant, ut has meas vigilias ſub tui nominis clypeo, autoritate, fulgore, ſplendore edam, emittam; ut has lucubrationes meas prodire, exire, in lucem prodere, in publicum edere, ſub nomine tuo apparere velim. V. *Conſecro.* *Uſus.* Smyrnæ delubrum Homero dedicatum eſt. Ædes Caſtori & Polluci dedicata, dicata, conſecrata. V. *Conſecro, Dico.*

Dedi-

Dedignor, aris, atus sum, ari. unwürdig achten. *Syn.* Indignum habeo, contemno. *Usus.* Amicum dedignari. V. *Contemno.*

Dedisco, is, dedidici, ere. verlernen; vergessen. *Syn.* Quæ didici, obliviscor. *Usus.* Juventus nostra dedidicit pene docendo.

Deditio, onis, f. Uebergabe. *Syn.* Subjectio, cùm quis se in hostium potestatem tradit. *Phras.* 1. *Ad deditionem obsessos mittere*, die Belagerten zur Uebergabe bereden, antreiben. Spe honestarum pactionum, honestorum pactorum ad deditionem impellere, inducere; deditionem spe pactorum maturare. 2. *Ad deditionem cogere*, zur Uebergabe zwingen. In deditionem redigere; ad deditionem subigere; ad deditionem trahere. 3. *Deditionem facere*, übergeben. Deditionem subire; in deditionem venire, concedere; in jus ditionemque victoris dare obsessam urbem; potestatis alienæ facere; in hostium ditionem urbem, agros, divina humanaque omnia; in hostium ditionem dare; urbem, aquam, agros, terminos, divina humanaque omnia in hostium ditionem dedere; libertatem suam fidei ditionique victoris permittere; se victori hosti permittere; in potestatem victoris fidemque permittere; ad conditiones descendere. V. *Conditio.* 4. *Per deditionem urbem capere*, eine Stadt durch Uebergabe bekommen. In deditionem accipere, recipere; urbem in deditionem accipere. 5. *Deditionem omittere*, die Uebergabe unterlassen. Deditionem abrumpere, deserere; à paciscendi consilio abire, recedere. *Usus.* Ad deditionem invitare. Deditionem facere. Deditionem spectant, sie gedenken schon an die Uebergabe. V. *Conatio, Dedo.*

Deditîcius, a, um. die sich freywillig übergeben. *Usus.* Id decretum ad deditîcios pertinet.

Deditus, a, um. ergeben. *Adv.* Mirificè. *Phras.* Homo litteris deditus, einer, so dem Studiren sehr ergeben ist. Litterarum studiô flagrans, unicus litterarum sectator. *Usus.* Puer his studiis maximè deditus. Autoritati senatus, gratiæ alicujus & voluntati deditus. Adstrictum me tibi semper, magnopere deditum, addictum penitus habebis. V. *Obnoxius.*

Dedo, is, dedidi, deditum, ere. ergeben. *Syn.* Addico, do, trado, mancipo, quasi consecro. *Phras.* *Dedere se victori*, sich dem Feind ergeben. Armis positis ad victoris fidem confugere; ditioni victoris se permittere; se suaque omnia victoris arbitrio potestatique permittere; in victoris ditionem voluntaria deditione concedere; rempublicam sine dimicatione in manum victoris tradere. V. *Deditio.* *Usus.* Patriæ nos totos dedere, in eam nostra omnia ponere, & quasi consecrare debemus. Alicui arti se totum dedere. Toto animo libidini, desidiæ, segritudini, luctui dedere. Mancinum hostibus dedidêre Romani. V. *Trado, deditio.*

Dedoceo, es, ui, doctum, ere. entlernen. *Syn.* Abeo, quod quis doctus est, abduco, secus, doceo. *Usus.* Dedocendus ille potius fuerat, quam docendus.

Deduco, is, duxi, ductum, ere. abführen. *Syn.* Abduco, revoco, removeo, detraho, deductionem facio. *Adv.* Necessaria, gradatim, de publico, auspicatò, omnino, sensim. *Usus.* 1. In campum aliquem, domum, ad judicium, ex provincia, de via deducere. Præsidia deducere oppidis. 2. *Aliquem in locum aliquem & statum*, eine Sache in Ort und Stand bringen. Eum in locum res deducta est; huc rem deduxit, ut &c. 3. *Transfertur ad animi motus*, abwenden, abwendig machen. Ab voluntate, mente, consilio bonô; sententiâ, cœptô aliquem deducere, dimovere. Nunquam me divitiæ de fide; ab animi lenitate deducent. Oratione ab tristitia; de pravitate animi illum deduxit. 4. *Detrahere*, abziehen. Centum nummos ei deduxi. Addendo deducendoque vide, quæ summa fiat reliqua.

Deductio, onis, f. Abführung. *Syn.* Derivatio. *Epi.* Admirabilis, crudelis, misera militum. *Usus.* 1. Mirabilis illa aquæ Albanæ deductio. Rivorum è fonte deductio. 2. *Detractio*, Abziehung. Certis nominibus deductiones fieri solent.

Deductor, oris, m. Begleiter. *Syn.* Qui honoris causâ aliquem deducit. *Usus.* Deductorum officium majus est, quam salutatorum.

Deerro, as, avi, atum, are. sich verirren. *Syn.* Erro, aberro. *Usus.* Ne deerret orator ab eo, quod cœpit exponere. In tenebris deerravimus. V. *Erro, aberro.*

Defen-

Defæco, as, avi, atum, are. ſäubern. *Syn.* Animus purgo. *Uſus.* 1. Vinum defæcatum. 2. *Tranſl.* Animus defæcatus, omni anxietatum & dolorum ſorde vacuus.

Defatigatio, onis, f. Abmattung. *Syn.* Laſſitudo. *Uſus.* Nequa poſſit defatigatio animum tuum retardare. Corpora defatigatione & exercitatione ingraveſcunt, animi levantur.

Defatigo, as, avi, atum, are. müde machen. *Syn.* Defatigationem, laborem, laſſitudinem, languorem affero. *Uſus.* Aliquem negotiô aliquô defatigare. Noli conſervandâ republicâ defatigari. Non conquieſcam nec defatigabor, donec &c. V. *Fatigo.*

Defectio, onis, f. Abfall. *Syn.* Defectus. *Phraſ.* 2. *Defectionem ſuaſore*, zum Abfall rathen. Ad defectionem ſermonibus ſeductoſis trahere, invitare, ſolicitare. 2. *Defectionem parare*, dem Abfall gedenken. Defectionem moliri, attentare; ad defectionem ſpectare; defectionis tempus circumſpectare. 3. *Defectionem facere*, abfallen. Aperiè ad hoſtem deſciſcere; deſciſcere ad fortunam hoſtis; defectionem facere; defectionem inire; ad hoſtes deſicere. *Uſus.* 1. Solis ac lunæ defectiones, Finſterniſſe. Defectio virium adoleſcentiæ vitiis tribuenda eſt potiùs, quàm ſenectuti. Defectio animi, Ohnmacht. Intemperantia eſt à recta mente defectio, à virtute defectio. 2. *Animi ſtuamque abalienatio*, Abſtehung des Gemüths. Neſcio, à quibus defectionis initium ſit exortum. V. *Defuto, deſciſco, ſeditio, rebellio.*

Defectus, ûs, m. Abnehmung. *Syn.* Defectio. *Uſus.* Luna à defectu ſuo in integra recurrit. *Defectus pro* animi vitio, *vel* labe. Mangel. *vulg. eſt.*

Defectum, i, n. Laſter, Uebelthat. *Syn.* Malum. *Uſus.* Ille quotidie defecti aliquid efferebat ad eos, à quibus audiebatur.

Defendo, is, di, ſum, ere. ſchützen, ſchirmen. *Syn.* Tego, protego, propugno, adſum, ſtudeo, foveo; pro aliquo dico, verba facio, cauſam alicujus ſuſcipio, vel ago tueor, injuriam prohibeo, calamitate *vel* periculo prohibeo, complector, ſuſtineo. *Oppugno Ant.* Acerbè, acerrimè, animoſè, audacter, benigne, conſtantiſſimè, copioſiſſimè, diligentiſſimè, diu multumque, facilimè, facilitèr, fortiter, graviſſimè & veriſſimè, honeſtiſſimè; uberius, liberè, magnoperè, negligenter, ornatiſſimè, diligenter, præclarè, precariò, prudentiſſimè, publicè, pugnaciſſimè, religioſè, ſanè, animoſè, ſegnius, ſimpliciter, timidè, vehementius, verè, verſutius, vix ſatis honeſtè, usque ad extremum cauſæ, vulgò in judiciis, ſtudioſè. *Phraſ.* 1. *Semper te defendam*, ich werde dich allzeit ſchützen. Pro tuis fortunis loquar; propugnationem & defenſionem tuæ dignitatis ſuſcipiam; in meis caſtris prædiisque verſaberis; inimicorum impetus propulſabo; meô patrocinio te ſuſtentabo; tuam cauſam quàm accuratiſſimè tutabor; tela à cervicibus tuis depellam; tui patrocinium ſuſcipiam; defenſor periculi tui & propugnator, ultor hoſtium tuorum, reſtitutor ſalutis tuæ ero; ſub umbra meâ tutò deliteſces; ſub tutelâ mea acquieſces; innocentiam tuam protegam, fulciam; vim arceho; propulſabo injuriam; ab injuria prohibebo; ſemper à te ſtabo; tuas partes ſequar, tuebor; adero cauſæ tuæ; ab injuria vindicabo; vel capitis periculô tuebor; pro ſalute tua vel in capitis diſcrimen me offeram; vel corporis oppoſitô intenta jugulo tela prohibebo. 2. *Urbem ſtrenuè defendi*, er hat die Stadt tapfer vor dem Feind beſchützt. Oppugnationem urbis fortiter ſuſtinuit; urbem oppoſitô corporum ſuſtentavit; vim hoſtium feliciter prohibuit; urbem ab injuriâ hoſtium prohibuit, vindicavit; bellum illatum mœnibus fortiter ſuſtinuit, propulſavit; nullum locum nocendi oppido dedit; pro nudata mœnibus patriâ corpora oppoſuit fortiſſimorum civium, urbemque è periculo eripuit; nihil ab illo prætermiſſum, quô vim hoſtium arceret juſtitium indictum; cuſtodiæ in portis, vigiliæ vicatim exactæ, arma, tela in muros congeſta, juvenes ſacramento adacti; vires omnes ad ſalutem patriæ collatæ; patriæ acerrimus propugnator ac defenſor fuit; urbem ab exitio, interitu ſervavit; liberavit; urbem fortiter tutatus eſt; pro patriæ ſalute corpus ſuum hoſtibus ſtrenuè oppoſuit; objecit; tela, faces à civitatis jugulo depulit, averſit; pro ſalute patriæ defendenda nervos omnes contendit; propugnator ac cuſtos urbis extitit; terror hoſtium, ſpes ſubſidiumque patriæ. 3. *Defendam me pro viribus*, ich werde mich wehren, ſo gut ich kan. Jus meum armis exequar; partes has ſuſcipiam ſtrenuè; cauſam meam tuebor ſortiter; nullum nocendi mihi locum

locum adversario dabo; impetum adversarii sustinebo fortiter, vimque armis repellam; injuriam vel capitis periculo propulsabo; honoris, dignitatis, fortunarum mearum defensionem strenuè suscipiam. V. *Tueor, foveo, complector, arceo, prohibeo.* *Usus.* Pericula civium, injuriam prohibere, defendere. Uva vestita pampinis solis ardores defendit. Nunquam quid defendit Carneades, quod non probarit. Defendere aliquem de ambitu. V. *Tueor, studeo, faveo.*

Defensio, onis, f. Schutz, Schirm. *Syn.* Propugnatio, patrocinium, tutela. *Usus.* Defensionem tui libenter suscepi, in suscepta perseverabo. V. *Defendo.*

Defensito, as, avi, atum, are. oft vertheidigen. *Syn.* Defendo. *Adv.* Studiosè. *Usus.* Causas defensitare.

Defensor, oris, m. Beschirmer. *Syn.* Propugnator, patronus, tutor, advocatus, adstipulator, custos, qui aliquem in fidem suam suscepit, quem quis patronum adoptat, qui aliquem habet sux fidei commendatum.)(*Oppugnator, adversarius.* *Epi.* Acerrimus, assiduus, constantissimus, diligentissimus, fidelis, idoneus, nimium litigiosus, consuetus ad rixas, ineptus ac stultus inter viros, inter mulieres, peritus juris ac callidus, magnus. Defensores studiosissimi, multi, perpetui. *Usus.* Defensor custósque libertatis. Propugnator senatûs, patronus publici consilii, defensor vestræ voluntatis. Defensorem sibi aliquem constituere, adoptare, repudiare. V. *Patronus, Advocatus.*

Defero, fers, tuli, latum, ferre. tragen, bringen. *Syn.* Nuncio, affero, significo. *Usus.* 1. Ille ad senatum detulit. Res ad senatum delata est. Te vastare, omnes ad nos deferunt. Acerbum mihi nuncium defert. 2. *Tribuo, trado, credo, concedo, refero,* übergeben, anvertrauen, Ehren beylegen, antragen. Universum studium meum & benevolentiam ad te defero. Regnum illi detulit. Voluntatem ei meam ac studium per literas detulit. Plura, quàm velim, mihi detulit senatus. Omnia illi defert. 3. *Adduco,* hinbringen. Manus ad aliquem deferre. Bona fortuna me ad hunc magistrum detulit. 4. *Accuso,* angeben. Meum nomen ad judices detulit. De ambitu, de parricidio me detulit. V. *Prodo.*

Defervesco, is, ferbui, ere. erkalten, abkühlen. *Syn.* Refrigero. *Usus.* *Transl. ad animum.* Dum adolescentiæ cupiditates, dum ira defervescat. V. *Refrigero, remitto.*

Defessus, a, um. abgemattet. *Syn.* Fatigatus, lassus, languens, fractus labore, in lassitudinem datus. *Usus.* Languentem & defessam ad pristinam virtutem revocavi. Animi negotiis defessi; aures convicio defessæ; defessus labore & itinere, nihil disputationis. V. *Fatigo.*

Deficio, is, feci, fectum, ere. mangeln, abnehmen. *Syn.* Desum.)(*Abundo. Adv.* Planè ab aliquo. *Phras.* *Vires me deficiunt,* die Kräfte nehmen ab. Vires mihi desunt; ætate obsurdescere; nimiùm & celeriter defloresciunt anni; defessus, refrigeratus membrorum vigor decidit; defluit ætas, ac velut longo intervallo viriditatem amittit; flaccescit, claudicat valetudo; labitur, consenescit ad extremam tabem corpus venit; defluunt latitudine vires; exhaurit latera ætate, decidunt, dilabuntur; vires mihi deserunt; vires senescunt; hebetat virtus; per ætatem vires & ingenium defluxêre; vix spiritum duco, & inter mortalium rum collabor; exaresci vigor e lacertis; hebescit ingenii acies; corporis dignitas, ac oris gratia obsolevit. V. *Desino, Debilis.* 2. *Mutuo aufert à seipso,* er weicht viel ab von seinem Selbst. Multum discessit à seipso, à fide, officio, mente, constantia; decrevit à morum candore, à virtute; ab laudato vitæ cursu multum declinavit; in alios sensus mores abivit; multum remisit de laudato virtutis studio; vix eundem hominem dices, ita à se dissidet; multum pristini. V. *Dissimilis, mutor.* 3. *Defecerunt à Romanis multi populi,* es sind viele Völker von den Römern abgefallen. Defecêre, detractarunt imperium; desciscere se ab Rom. imperio, animus defectio facta est; solicitatis ad defectionem animis rebellionis crimen latè vagatum est. Provinciæ ingenti fœdere in libertatem aperte defecêre; jugum excutere, dictum populi Rom. se subducere. V. *Defectio, infidelis.* 4. *Deficere à fide,* vom Glauben abfallen, abtrünnig werden. Abrumpere se à recte credentium coetu; Ecclesiæ Christi jugum excutere; ejurare avitam Religionem; nunciam remittere factis avitis; à data Christo fide desciscere; Christi sacra detrectare; ad impiorum castra transfugere. V. *Apostata.* *Usus.* 1. Vires, vox, solatia mihi deficiunt. Spes me, non voluntas deficit. Tempus me citius & dies, quàm oratio deficiet. *Desint mihi dicendi vires.* 2. *Minuor, defectum patior,* vermindert werden, einen Abgang leiden. Sol, luna deficiunt. Animo non deficiam. Cæli

nativus

nativus me deficit. Animo & consilio non deficiam. 3. *Decisco, alienus fiam,* abfallen. Multi ab imperio & nomine populi Romani defecere. Difficile est amicitiam manere, si à virtute defeceris. Quantum a te, à tua dignitate & constantia defecisti. V. *Minuo, Defectio, Lassatus.*

Defigo, is, fixi, fixum, ere. anheften. *Syn.* Colloco, pono, figo, intendo, immitto. *Usus.* 1. Sicam in consulis corpore defigere, dem Burgermeister den Stillet in den Leib stossen. Virtutes altissimis radicibus defixæ. 2. *Transl.* Omnes curas in salute reipublicæ defigere. Sententiam suam in aliorum mentibus defigere, seine Meynung wohl in das Gemüth der andern eindrücken. In omnium fortunas oculos imprudentes spe ac cupiditate defigere.

Definio, is, ivi, itum, ire. ein Ziel setzen. *Syn.* Determino explico; quid aliquid sit, constituo; definio. *Adv.* Accommodatus ad intelligentiam popularem, bene, breviter, explanatus, generaliter, ubertus, presse & anguste, pressius, probè, similiter, squalidius. *Usus.* 1. Aliquid breviter illustrare, verbisque definire presse & anguste. Philosophorum moretem definire. 2. *Metior, terminis circumscribo, committor, termino,* messen, ein Ziel, Gränken, begreiffen, endigen. Mala dolore, bona voluptate definiunt Epicurei. Potestatem alii desinat in quinquennium. Quam vitæ rationem in terram, nubi, quæso, definas. Optimas sibi sedes, horasque definunt. Illi orbes cœlestes, qui aspectum nostrum desinunt. V. *Termino, Finio.*

Definitè, ausdrücklich. *Syn.* Apertè, finitè, *Usus.* Lex una definitè Pompejo potestatem fecerat, civitatem donandi.

Definitio, onis, f. eine kurze Beschreibung, was eine Sache eigentlich ist. *Syn.* Descriptio. *Epi.* Aperta & apta, explicata, nonulla, mala, subtilis, vera, utilis, definitiones conglobatæ, plures. *Usus.* Definitio est rerum operatarum patefactio, evolutio involutarum.

Definitivus, a, um. umschrieben. *Usus.* Definitiva constituuo.

Definitus, a, um. bestimmet, beschlossen. *Syn.* Certus, decretus, constitutus. *Adv.* Paulum, similiter, propemodum. *Usus.* Nondum certum & definitum est de iuenere consilium. Definita animi moderatio.

Defit, es mangelt. *Syn.* Deest. *Usus.* Mihi nunc animus potiùs defit, quam facultas. V. *Careo.*

Deflagratio, onis, f. Brunst. *Syn.* Exustio, flamma, incendium. *Usus.* Deflagratio olim futura est cœli atque terrarum. Domus mea ardore suo deflagrationem urbi minabatur. V. *Incendium.*

Deflagro, as, avi, atum, are. verbrennen. *Syn.* Conflagro, comburor, ardeo. *Usus.* Quot templa tua manu deflagrarunt? Tuis facibus incensa domus mea deflagravit. V. *Comburo.*

Deflecto, is, flexi, flexum, ere. abwenden. *Syn.* Declino, detorqueo, averto. *Adv.* Aliquantulum de spatio, tantulum. *Usus.* 1. De via deflectere, abweichen. Contortum animis & deflexum. 2. *Transl.* De virtute, de curriculo & consuetudine majorum deflectimus, von der Tugend, von der Gewohnheit der Alten abweichen. De amicitiis sapientum ad leves amicitias deflectis. De proposito actionum mearum cursu tuâ causâ deflexi. A veritate, à religione deflectere. Axas à laboribus ad otium deflexa. V. *Inclino, Averto, Desisco.*

Deflco, es, evi, etum, ere. beweinen. *Syn.* Deploro, comploro. *Adv.* Diu multumque. *Usus.* Civilis belli inutia deflevi. V. *Lugeo.*

Defloresco, is, florui, ere. verblühen. *Syn.* Flaccesco; florem venustatémque amitto, deficio. *Usus.* Formæ venustas, gratia principis, ingenium, opes, vires, maturè ac celeriter defloreseunt. V. *Desicio.*

Defloro, as, avi, atum, are. Blumen abbrechen. *Syn.* Rei decus, diminuo, corrumpo. *Usus.* Victoriæ gloria defloratæ est. V. *Stuprum.*

Defluo, is, fluxi, ere. abfliessen. *Syn.* Labor, delabor. *Usus.* 1. Ipsæ coronæ defluebant. 2. Cesso, cunctor, ut. Ubi salutatio amicorum defluxit, litteris me involvo. 3. *Accedo, Delabor,* von einer Sache weiter kommen. Nempe à vetere facundia ad elegantiora defluximus. 4. *Alienor,* abwendig werden. E multis amicis plerique defluxêre. 5. *Transeo,* übergehen. E sophistarum fontibus id dicendi genus ad forum defluxit. V. *Delabor.*

Defodio, is, fodi, fossum, ire. vergraben. *Usus.* Thesaurum defossum commonstrare.

Deformatio, onis, f. Schmach, Verunstaltung. *Usus.* Deformatio corporis & coloris.

Deformatus, a, um. häßlich gemacht. *Syn.* Turpis, forma atque ornamentis omnibus spoliatus, turpificatus. *Usus.* Deformatus corpore, tractus animo. Ludi deformati, inquinati, perversi, conturbati. Vitiis deformatus. Parietes nudos & deformatos reliquit. V. *Deformis.*

Deformis, e. ungestalt. *Syn.* Turpis.)(*formosus. Phras. Valde deformis es*, du bist sehr ungestalt. Inhonesta facie, turpi facie & invenusta es. Corporis pravitates in te sunt insignes. Forma tua vacat omni decore. Non parum offensionis habet illa tua deformitas corporis. Non pauca insunt in te, quæ formam extinguant, color exsanguis, latentes sub fronte oculi, vultus distortus, ater, maculosus. Hominis in te præter vocem vix quidquam agnoscitur. Non vulgari deformitate es insignitus. *Usus.* Me nunquam pœnitet, deformem esse natum. Motus statusque deformis. Deforme est de seipso prædicare. V. *Forma.*

Deformitas, atis. f. Unform. *Syn.* Pravitas, turpitudo.)(*ornatus. Ext.* Summa. *Usus.* Cave, ne mala consuetudo ad aliquam te pravitatem deformitatemque perducat. Nullum majus malum turpitudine; quæ si in deformitate corporis habeat aliquid offensionis, quanta illa depravatio & foeditas animi debet videri? V. *Turpitudo.*

Deformo, as, avi, atum, are. ungestalt machen. *Syn.* Fœdo, turpo, maculo, turpifico, formam extinguo, ornamentis omnibus spolio.)(*Orno, exorno. Usus.* 1. Fortunam honestam vitiis; pleraque licentia deformare. Deformare aliquem, & omnibus ornamentis spoliare. Pœni Italiam deformarunt. 2. *Delineo, primas lineas duco*, abmahlen, Abriß machen. Tabulam, imaginem deformare. Suis aliquem coloribus deformare. V. *Macula.*

Defraudo, as, avi, atum, are. betrügen. *Syn.* Decipio. *Usus.* Ne brevitas aures defraudet, ne longitudo obtundat. V. *Fraudo, Decipio.*

Defrico, as, fricui, frictum, are. abreiben. *Usus.* Cœpit in balneo defricari.

Defringo, is, fregi, fractum, ere. abbrechen. *Syn.* Decerpo, frango. *Usus.* Ramum arboris defringere.

Defugio, is, fugi, fugitum, ere. meiden. *Syn.* Refugio, recuso. *Usus.* Munus aliquod, disputationem defugere. V. *Vito, declino.*

Defungor, eris, functus sum, fungi. ausrichten, vollenden. *Syn.* Exantlo, fungor. *Usus.* Bello, certamine, cura, periculis defunctus, nachdem er von Kriegs-Sorgen ꝛc. los worden. Morbo, imperio defungi. V. *Fungor.*

Degener, eris. g. o. übel gerathen. *Syn.* Qui majorum moribus non respondet; patrii moris expers; quod ex progenie parum prosperum est. *Usus.* Degener animus. V. *Degenero.*

Degenero, as, avi, atum, are. abfallen, aus der Art schlagen. *Syn.* Deflecto, desisco, defugio, desero. Majoribus, non respondere genere. *Phras. Filius a paternis moribus degeneravit*, der Sohn hat recht aus der Art geschlagen. Filius virtutem patriam projecit, abjecit; non insistit paternis vestigiis; à paterna virtute abest longissimè; a parentis moribus discedit longissimè; à patris institutis morisque abit, desciscit, alienus est; nullum paternæ virtutis in eo est vestigium; veteres majorum laudes ingenii asperitate obterit; paternæ indoles nihil refert; ingenio est patris moribus admodum dissimili; agendi ratio à ratione parentis distat longius; præter vultûs speciem, patris nihil habet, nihil refert; credas hominem alio parente satum, ita moribus dissimilis est; ita mores à parentis optimi moribus abludunt, abhorrent, abeunt, dissident, dissentiunt; nemo parentem in filio cognoscat, ita longe à paterna consuetudine recedit; patris moribus haud respondet filius; haud sane in mores parentis abit, & formatur; mores parentis persequi, vitam exprimere, confectari vestigia odiosa filio, nec jam pronum ingenio vitium depravato. V. *Dissimilis, abludo, degener.* Minor. *Usus.* Cunam ejus filium degenerasse; à virtute paterna; ab illa perenni & conciliata majorum prosapie deciviisse! V. *Desisco, Deterius fieri.*

Dego, is, ere. zubringen. *Syn.* Ago, transigo, traduco, vivo. *Usus.* Vitam ægre atem in exilio, egestate degere. Vitam cum virtute, sine molestia, in tranquillitate degere. V. *Vivo.*

Degravo, as, avi, atum, are. beschwehren. *Syn.* Premo, gravem & ponderosum reddo. *Usus.* Etiam peritos nandi latitudo & vultus degravat.

De-

Degred ior, eris, gressus sum, gredi, abstei-gen. Ujus. Eques ad pedes degressus.

Delibo, as, avi, atum, are. verſuchen. Syn. Delibo, gusto, tactingo, agnosco, experior. Ujus. Vellem, aliquid de his exercitationibus degustasses. Odorare hominem, degusta convivam unum. Vis degustare vitam & fortunam tuam? V. Gusto.

Deinc, binfuhro. Syn. Deinde: postea. Ujus. Primum diverit, deinde coenavit. V. Deinde.

Dehisco, is, ere. ſich ſpalten. Syn. Discedo. Phras. Dehiscit tellus, die Erde ſpaltet ſich. Colla labitur in immensum abyssum; in ingentem hiatum delabitur. V. Hiatus. Ujus. Tellus, mare dehiscit.

Dehonor, aris, atus sum, ari. abmahnen. Syn. Dissuadeo, deterreo, avoco, revoco, abstraho, abduco, abstineo. Ujus. Res ipsa me invitabit, aut dehortabitur. V. Deterreo, avoco.

Dejectio, onis, f. Wegwerfung. Syn. Depulsio. Ujus. Qui illam vim, dejectionemque fecerit.

Dejectus, us, m. Abwurf. Ujus. Vim arborum dejectu impedire.

Dejero, as, avi, atum, are. ſchwören. Syn. Juro. Ujus. Oneratus auro dejerat & clamat. V. Perjurus.

Dejicio, is, jeci, jectum, ere. niederwerfen. Syn. Deturbo, demolior, depello, disturbo, exturbo, praecipito, dimoveo, dejectionem facio. Phras. 1. *Deo. tate suo hominem dejecit*, er hat den Menſchen von ſeiner Ehren-Stelle herab geſtürzt. De culo detraxit hominem honoris intolerantiâ elatum; magistratû hominem motvit superbiâ inflatum; a fastigio magistratû hominem in ordinem redegit. 2. *Statuas Deorum dejecit*, er hat die Bilder-Säulen der Göttin zerſtöret. Simulacra Deorum dejecit, everit; Deorum statuas deturbavit, affixit, comminuit, dissipavit; in terram praecipitavit; ad terram dedit; ad terram affixit. Deorum simulacra demolitus est, dejecta, disturbata fuerunt, everta. Ujus. 1. Aliquem consilatu, de gradu, de statu vitae, de possessionibus dejicere, einen vom Regierungs-Amt ꝛc. verſtoſſen. Magistratu a gubernaculis reipublicae; jugum servitutis dejicere. Spe, amicisque dejectus. 2. *Animo*, entmuthigen, berauben. Metum hunc Siculae dejici. Vide, quantum Philosophia de doloris terrore dejecerit. 3. *Averso*, abwenden. Nusquam à republica oculos dejeci.

Dein, hernach. Syn. Deinde. V. *Deinde*.

Deinceps, hinfuhro. Syn. Deinde, postea, posthac, rursus. Ujus. Cavendum, ne quod semel dixerimus, deinceps dicamus. Primum est, se conservare, deinceps &c.

Deinde, hernach, darnach. Syn. Dein, exinde, exin, dehinc, post, postmodo, postmodum, tum, tubinde, posthac, deinceps, secundo loco, secundum ea, posterius, post hæc, inde, post id locorum. Ujus. Naturam primùm videre, deinde inventionem, denique constantiam.

De integro, vom neuen. Syn. Denuò. Ujus. In alveum de integro incidi. Eas leges de integro ferri placet. V. *Iterum*.

Dejungo, is, junxi, junctum, ere. von einander trennen. Ujus. Quae dejuncta fuêre, sociantur.

Delabor, eris, lapsus sum, labi, hinabfallen. Syn. Defluo, devenio, deflecto. Ujus. 1. Aqua à rectis delabitur. Homo à coelo delapsus. 2. Transl. Delabi in vitium, in turpitudinem, in morbum, in magnas difficultates. Ad alia semper delabitur. Quae delapsa fluxerunt, severus legatus vindicanda sunt. Reminiscarem delabi fuere, flagitiosum est. V. *Labor*.

Delatio, onis, f. Anklage. Syn. Accusatio. Epi. Saturaris & diligens. Ujus. Delatio nominis ad judicem. Delationem dare alicui. V. *Accusatio, criminatio*.

Delectamentum, i, n. Luſt. Syn. Oblectamentum. Epi. Inane, permulta delectamenta. Ujus. Inania sunt haec, & puerorum delectamenta. V. *Delectatio*.

Delectatio, onis, f. Ergötzung. Syn. Oblectatio, jucunditas, voluptas. Epi. Aliena ab aliqua re, diuina, diuturna, ingenua, digna, levissima, mira, puerilis, summa, delectationes inutiles, plurimae, veteres. Phras. *Multa est in litteris delectatio*, in den Wiſſenſchaften iſt eine grosse Ergötzlichkeit. Mirâ me voluptate afficiunt litterae; una senectutis meae requies & oblectamentum sunt litterae; cum splendore fructum quoque jucunditatis pariunt litterae. Mirâ suavitate animum delinunt litterae. Habent aliquod tanquam pabulum bonarum artium

artium ſtudia ac doctrinæ, ſuaviſſimam voluptatem. Delectationem aucuparis, in literis invenies & vitæ oblectamenta, & voluptates maximas. Mori videri poſſim in ſtudio doctrinæ, adeò quæ uſquam ſunt renidſionum ſuavitates litterato in otio abundè conſequor. Habent, mihi credite, bonarum artium doctrinæ magnam ſuavitatem & delectationem; titillant animum ſuaviſſimè, delectationemque honeſtiſſimam afferunt. V. *Delecto. Uſus.* Delectatio eſt voluptas ſuavitate ſenſûs animum delinens. Quæ populatem admirationem habent, mihi delectationem nullam afferunt. Negotiis ab omni delectatione impedior. V. *Jucundus, Jucunditas.*

Delecto, as, avi, atum, are. beluſtigen. *Syn.* Oblecto, delectationem habeo, delectationem affero. *Adv.* Admodùm incredibiliter, mire, mediocriter, minùs, diù, mirificè, plane, prorſus, plus, ſuniliter, unicè. *Phraſ. Horti me delectant,* die Gärten ergötzen mich. Hortorum aſpectus me delectat unicè; dolores meos levat; à moleſtiis animum avocat, abducit; in hortis acquieſco ſuaviſſimè; his oculos animumque paſco, hi animum voluptate maxima perfunduut, hortorum ſpecie exſaturari oculi animusque nunquam poſſunt; habent hortorum amœnitates oblectationem ſuaviſſimam; voluptate afficiunt; oculis blandiuntur; oblectat me verna hortorum ſpecies, plurimumque voluptatis affert; eſt mihi in deliciis hortorum verna ſpecies; jucundus mihi eſt hortorum aſpectus, animumque mirificè reficit, recreat me ſuaviſſimè hortorum aſpectus ac voluptatem parit ſinceriſſimam; animus mihi in hortis eſt, ii ſolum placent, arrident, in iis acquieſco unicè. V. *Delectatio, delector, placeo, gratus. Uſus.* Pulchritudo movet oculos, & delectat. V. *Delectatio, Delector.*

Delector, aris, atus ſum, ari. ſich erfreuen, ergötzen. *Syn.* Oblector, ducor, capior, teneor, delectationem capio, ſuaviſſimum jucunditatis fructum ex re capio, voluptate afficior, morior in ſtudio faciendi aliquid, paſcor, perfruor, gaudeo, lætor. *Phraſ. Libris delector magnopere,* ich habe eine beſondere Freude an den Büchern. In libris, quaſi in aliquo opportuno diverſorio requieſco; libri mihi voluptati ſunt; legendi ſtudio tenear incredibili; è lectione librorum humaniſſima voluptate animus completur, ac veluti ſaginatur; genus hoc eſt voluptatis ſuaviſſimum; multa quotidie legere; voluptatem capio è lectione ſuaviſſimam; ſiquid uſquam eſt ſinceræ voluptatis, id abunde in libris reperio; expleri animus non poteſt lectione librorum; jucundiſſimo voluptatis ſenſû perfundor in antiquorum monumentorum lectione; legendi ſtudiô incredibili ducor ac teneor; his ego rebus paſcor; his delector, his perfruor, quæ ex doctorum hominum monumentis ad noſtram ætatem perveniunt. V. *Lætor, Delectio, Delectatio, Frequento, Rus, Ludus. Uſus.* Delectatur multitudo, & oratione ducitur. Muſis delectamur & ſapientiæ famâ. V. *Jucunditas.*

Delectus, us, m. Wahl. *Syn.* Diſcrimen, ratio, electio. *Epi.* Elegans, percautus, diligens, provincialis. *Uſus.* 1. Verborum delectus origo eſt eloquentiæ. Populus non delectû aliquô & ſapientiâ judicat, ſed impetû & temeritate. Beneficiorum delectus eſt habendus. 2. *Delectus militaris,* Soldaten-Werbung, Ausſchuß. Delectum mandare, decernere, edicere. Militum ſuperbiſſimum delectum inſtituere, conficere, habere. Delectum impedire, intermittere.

Delegatio, onis, f. gegebene Gewalt. *Syn.* Mandatum, provincia.

Delego, as, avi, atum, are. übergeben. *Syn.* Mando, mitto. *Uſus.* Hanc curam, provinciam, laborem alteri delegavi. Quæ ad me delegâsti, admodum placuere.

Deleo, es, evi, etum, ere. vertilgen. R. à δηλέω, *noceo. Syn.* Tollo, extinguo, aduno, obruo, abſtergo, induco *nomina, pacta, verba. Adv.* Funditus, omninò. *Uſus.* 1. Delere epiſtolam lachrymis 2. *Transl.* Delevit mihi omnem moleſtiam epiſtola tua. Oblivione beneficia, injurias delere. Is eſt, qui nummulis acceptis fas omne & æquum, leges, religionem, patriam deleat & extinguat. Hujus infamiam à judicibus, hanc maculam nunquam ex hominum animis delebis. Bella præſentia, & futura conſilio delevit. Urbem, exercitum, ædificium delere. V. *Tollo, aduno.*

Deletrix, icis, f. das, ſo etwas vertilgen kan. *Uſus.* Illa deletrix hujus in perſica.

Deliberabundus, a, um. der in Gedanken darum gehet. *Uſus.* Conſules deliberabun-

rabundi capita conferunt, diu colloquuntur.

Deliberatio, nis, f. Berathſchlagung. *Syn.* Conſultatio, conſilium. *Epi.* Difficilis; difficilior, difficillima, magna, turpis; plenare. *Uſus.* Etſi tibi aſſentior, habet res deliberationem, ob ich dir ſchon gern beypflichte, ſo braucht es doch eine Berathſchlagung. Non oportebat eam deliberationem introducere, ſuſcipere. Deliberationes de republica habere. V. *Conſilium.*

Deliberativus, a, um. davon man Rath hält. *Uſus.* Cauſæ genus deliberativum.

Deliberator, oris, m. der ſich berathſchlaget. *Syn.* Qui de re deliberat.

Deliberatus, a, um. vorbedacht. *Uſus.* Mihi certum eſt & deliberatum. Nihil mihi deliberatius, quam &c.

Deliбero, as, avi, atum, are. rathſchlagen. *Syn.* Conſulto, conſulo, conſilior, deliberationem habeo, conſilium exquiro, conſilium capio, conſidero, video, inquiro. *Phaſ. Deliberandum eſt diu de vitæ genere deligendo*, man muß ſich lange beſinnen, was man vor eine Lebens-Art erwählen ſoll. Diu deliberandum & concoquendum eſt, cui te vitæ genere addicas; conſilii res eſt, & tanè ardua, deligere vitæ genus optatum; jure in conſultationem ac deliberationem venit vitæ genus, ad quod aggreſſus; diu multumque conſilia agitanda, conferendum ſeduló cum viris ſapientibus de vitæ genere deligendo; comparanda diu multumque vitæ inſtituta, quorum ex numero aliquod amplectaris. Merito in deliberationem cadit vitæ in poſterum exigendi modus; multos dies ea conſultatio tenet, neceſſe eſt, quæ de toto vitæ genere ſententiam ferat, in deligendo vitæ inituto aſſumendi in ſocietatem conſilia viri ſapientiſſimi; adhibendum virorum ſapientum conſilium; conſilia conferenda ſunt cum viris virtutis ac ſapientiæ laude clariſſimis; in deligendo tam arduo vitæ univerſæ inſtituto nihil ſine conſilio ſapientum ſuſcipiendum eſt; deliberationem non facilem habet vitæ genus eligendum; eundum in conſilium; capita conferenda in tam arduo vitæ rectè ordinandæ negotio; deliberatio capienda, habenda, diligens; ineundum conſilium; ineunda via, ratio vitæ in poſterum inituendæ. V. *Conſulo, Conſilium, Conſultio, Conſultatio, Cogito, Conſidero.*

Uſus. Etiam cum hoſtibus deliberat? Tecum de capite & fortunis meis deliberabo & ſtatuam.

Delibo, as, avi, atum, are. verſuchen. *Syn.* Quaſi libando minuo, decerpo, degusto, libris primoribus gusto, attingo. *Uſus.* Vix delibaverat honorem novum. Nihil de laude tua ac gloria delibabo, ich werde dir an deinem Lob und Ehre nichts benehmen.

Deliburus, a, um. geſalbet. *Syn.* Unctus, oblitus. *Uſus.* Multis medicamentis deliburus. Compoſitus & deliburus capillus.

Delicatè, zärtlich. *Syn.* Molliter. *Uſus.* Molliter & delicate vivere, accubare.

Delicatus, a, um. zart. *Syn.* Mollis. *Uſus.* Libidinoſa ac delicata juventus. Delicatæ, obſcœnæ voluptates. Delicatum ſermonem inferre convivio. Convivium delicatum. Muliebri, lepidò, delicatò comitatû ſtipatus.

Deliciæ, arum, f. Ergötlichkeit, Wolluſt. *Syn.* Delectamentum, ſuavitas, voluptas, amores, mel; lenocinia, illecebræ, irritamenta, lautitiæ. *Epi.* Magnæ, molles, mollitæ, pueriles. *Uſus.* Sinamus illi pueriles voluptates & deliciis. Epularum exquiſitæ deliciæ. Publicanos habeo in delicis. Terentia mel meum & deliciæ. Delicias me facit, *ludibrio me habet*, er ſcherzet, und ſpottet nur meiner. V. *Delectatio, voluptas, charus.*

Deliciolæ, arum, f. kleine Ergötlichkeit.

Delictum, i, n. Uebertrettung, Miſſhandlung. *Syn.* Peccatum, error. *Uſus.* Quo delictum maius, eo gravior pœna. Homines ſapientes delicto ſuo, non aliorum injuriâ commoventur. V. *Error, Peccatum, Crimen, Scelus.*

Deligo, as, avi, atum, are. binden. *Syn.* Ligo. *Uſus.* Deligare ad palum. V. *Ligo.*

Deligo, is, legi, lectum, ere. erwählen. *Syn.* Lego, eligo, delectum habeo, delectum adhibeo.)(*Rejicio.* *Uſus.* Bona deligere, rejicere contraria. Magiſtratus deligere. Caſtris locum; aliquem ad conſilium deligere. V. *Lego.*

Delinimentum, i, n. Linderung. *Syn.* De-

linitio. *Usus.* Delinimentis aliquem capere.

Delinio, is, ivi, itum, ire. beſänftigen. *Syn.* Lenio, placo, mulgo, demulceo, allicio.)(*Irrito. Usus.* Blando terrore milites, bandituſ, ipe prædæ delinivit. Voluptatum illecebris delinitus. V. *Demulceo, placo.*

Delinitio, onis, f. Erweichung. *Syn.* Mulgatio. *Usus.* Delinitio tuberculorum.

Delinitor, oris, m. Erweicher. *Usus.* Judicis delinitor eſt orator.

Delinquo, is, liqui, lictum, ere. fehlen. *Syn.* pecco, errorem committo. *Usus.* Delinquere in vita, in re aliqua. V. *Pecco, Erro.*

Deliquesco, is, ere. zerſchmelzen, zerachen. *Syn.* Diſſolvor, liquefio, diffluo. *Usus.* Ne alcumque tuis fatili, gelidumque deliquescat.

Deliquium, ii, n. Abgang. *Syn.* Defectus, diminutio. *Phras. Deliquium passus est, vulg.* er hat eine Ohnmacht gelitten. Animus eum defecit, deſtruit, reliquit; animo concidit; animo defecit; ita captus animi sensu est, ut vitâ decessisse videretur; examini fimbrias corruit; inter suorum manus pro mortuo collapsus est; subitâ animi defectione in genua subsedit; exanguis & mortuo similis concidit; linqui animo, submitti genu coepit; deficiens repentè vix spiritum ducebat; oculis caligine confusis collapsus est, ne mentis quidem compos; caligine oculis effusa veluti moribundus extendebatur; animo malè esse occepit; repentina vis malo sensum animi expulit. *Usus.* Vereor, ne id mihi hoc tanto deliquio fit. V. *Comitas, amentia.*

Deliramentum, i, n. Thorheit. *Syn.* Deliratio. *Usus.* Deliramenta loquuntur. V. *Delirio.*

Deliratio, nis, f. Thorheit. *Syn.* Stultitia, error, insania. *Epi.* Incredibilis, sordida. *Usus.* O delirationem incredibilem!

Deliro, as, avi, atum, are. irren, von Sinnen kommen. *Syn.* Desipio.)(*Sano. Phras. Delirat,* er kommt von Sinnen. Mens officium suum non facit; mens & ratio hominem reliquit; à mente discedit; desertus, destitutus à mente est; mente captus est; mentem amisit; mente motus est; mente summe obcecatus est; mentis compos non est; mentis impos, inops, expers est; inops à mente est; à mente aversus; ratione caret, deliramenta loquitur; mentis vertigine agitur; mentis errore affectus est; nihil pro sano agit; vigilans somniat. V. *Insanio, Insanus fio, Mens.* Usus. Falli, errore labi, decipi tam dedecet, quam delirare, deliriare in re aliqua. V. *Stolidus, Stultus.*

Delirus, a, um. Thor. *Syn.* Stolidus, insanus, mente captus, demens, mentis homo. *Phras. Delirum vis morbi reddidit,* die Krankheit hat ihm den Verſtand benommen. De potestate mentis dejecit; mentis impotem fecit; deliramentum attulit homini; de mentis statu deduxit hominem; erroris & dementiæ compulit. V. *Stultus. Usus.* Quæ amens tam delira, ut ista timeat? V. *Demens.*

Delitesco, is, litui, ere. verborgen liegen. *Syn.* Lateo, abscondor. *Usus.* In alicujus autoritate delitescere. Delitescit, dein repente prosilit. V. *Lateo, Abdo, Absconso.*

Delubrum, i, n. Götzen-Tempel. *Syn.* Templum, fanum. *Epi.* Communia, consecrata, patria, religiosissima. *Usus.* Delubra sanctissimis religionibus consecrata. V. *Templum.*

Deludo, is, si, lusum, ere. betrügen. *Syn.* Ludo, eludo, illudo, derideo. *Usus.* Num deludi ac contemni majestatem senatus patiemini? V. *Illudo, Decipio, Derideo, Ludifico.*

Delumbo, as, avi, atum, are. lähmen. *Syn.* Debilito, enervo. *Usus.* Ne manuum nervus delumbet sententias.

Demando, as, avi, atum, are. befehlen. *Syn.* Committo. *Usus.* Demandare curam legato; demandare curæ alicujus aliquid. V. *Mando, committo.*

Demens, tis. *g. o.* unſinnig. *Syn.* De mente ac sanitate deturbatus, dejectus, emotâ mente, insanus, amens.)(Sanus. *Usus.* Scelere tuo demens. Tragicè illo Oestro demens. V. *Insanus, Amentia.*

Dementum, i, n. Maul der Thiere ꝛc. *vulg. Pecto. Usus.* De dementi suo dedit, defraudans genium suum.

Dementer, unſinnig. *Syn.* Stulte.

Dementia, æ, f. Unſinnigkeit. *Syn.* Amentia, insania, stultitia. *Epi.* Populi, tabulenta, summa, utilis. *Usus.* Dementiâ aliquâ ex civibus hostes facit. V. *Amentia, Stultitia.*

Demereor, eris, itus sum, eri. sich um einen verdient machen. *Syn.* Merito aliquo mihi quempiam adstringo. *Usus.* Beneficio civitatem demereri. V. *Concilio, Mereor.*

Demergo, is, mersi, mersum, ere. versenken. *Syn.* Mergo, immergo, obruo. *Phras. In mari demersus est*, er ist in dem Meer ersoffen. Gurgitibus hausius periit; rapido gurgite ablatus nunquam deinceps apparuit; fluctibus maris absorptus est; aquarum fluctibus obrutus est; aquis suffocatus, exunctus est. V. *Mergo. Usus.* Ære alieno demergi. Opibus leges demergere, *opprimere*, unterdrücken. Patriam demersam exuli. V. *Mergo.*

Demetior, iris, mensus sum, iri. ausmessen. *Syn.* Metior, dumetior, describo. *Usus.* Sua cursum demetuit. Ut verba verbis damnia & paria respondeant. V. *Metior.*

Demeto, is, messui, messum, ere. abschneiden. *Syn.* Meto. *Adv.* Tempestivè. *Usus.* Tempestivè demetere & percipere fructus. V. *Meto.*

Demetor, aris, atus sum, ari. abmessen, ausbezeichnen. *Syn.* Distinguo, describo. *Usus.* Ita demetata signa sunt, ut in tantis colorum descriptionibus divina solertia appareat.

Demigro, as, avi, atum, are. wegziehen. *Syn.* Ad alias ædes, ad habitandum eò discedo. *Usus.* Nunquam de statu meo demigrabo. Demigrare & focos relinquere. V. *Migro.*

Deminuo, is, ui, utum, ere. ringern, mindern. *Syn.* Imminuo.

Demiror, aris, atus sum, ari. sich verwundern. *Syn.* Valde miror. *Usus.* Hæc te exspectata demiror. V. *Miror.*

Demiss, demüthig, niederträchtig. *Syn.* Humiliter. *Usus.* Supplices & demissè agere gratias. Demisse & humiliter loqui.

Demissio, onis, Demuthigkeit, Sanftheit, Erniedrigung. *Syn.* Animi abjectio, infractio, debilitatio; *item:* Modestia animi. V. *Humilitas, Modestia.*

Demissus, a, um. niedergelassen, demüthig. *Syn.* Humilis, fractus, jacebundus, *item:* modestus; animo arrogans, superbus. *Phras. Animo demisso*, mit einem demüthigen Muthe. Modestia animi est insigni; animo est modestissimo, præfert ubique insignem animi modestiam, superciliique fastuque abest longissimè; non altus, non arrogans, non contumax est; non multum sibi defert, tribuit, arrogat; omni insolentia vacat; magna moderatione, modestia in omni officii parte utitur; submissè, modestè de se existimat; despicientiâ sui insignis est; nihil homine modestius, nihil ab omni fastu & arrogantia alienius. *Usus.* 1. Demisso capite perculsus domum abiit. 2. *Abjectus*, zaghaft, kleinmüthig. Sylla mœrens, demissus, afflictus. Fractò animo & demissò, non acer, non pertinax, non litigiosus, non acerbus. V. *Humilis, Modestus.*

Demitigo, as, avi, atum, are. besänftigen. *Syn.* Mitigo, lenio. V. *Lenio.*

Demitto, is, misi, missum, ere. hinablassen. *Syn.* Inclino, deprimo. *X effero. Adv.* Se penitus, *Phras.* 1. *Nimium te demittis*, du demüthigest dich gar zu viel. Æquò submissius agis; nullâ decori ratione habitâ, plus quam par est, præter decorum te deprimis, abjicis, submittis; non sine summo dedecore animi tui magnitudinem plus æquò inflectis; dignitati tuæ parum consulis, dummodò infra omnium te pedes abjicere possis. Vix modum tenet animi illa tui demissio & abjectio. 2. *Demitte te, quantum potes*, demüthige dich, so viel du kanst. Dejice, submitte, deprime arrogantes spiritus tuos, animi vel magnitudinem, vel tumorem inflecte; nulli te antepone; tibi ipse displice; nolì te prædicare quidquam; noli ad honores aspirare; delatos etiam invitus suscipe; elatos spiritus inflatùmque sui admiratione animum comprime, & quasi equum exultantem & lascivientem frenis ac vinculis compesce; modestiam ubique, fac, præ te feras; nihil in te elatum, nihil inflatum ac tumidum resideat; animos illos sese impotentius efferentes comprime, edoma, ac sub jugum mitte; pone arrogantes illos spiritus, ac quidquid tumoris superest, ex animo ejice. V. *Modestus. Usus.* Eam rem altè in pectus demisit. Metu vultum dejicere, demittere. Victores efferunt se lætitiâ, victi demittuntur, animoque demittunt. V. *Abjicio, Deprimo, Humilis.*

Demo, is, dempsi, demptum, ere. hinwegnehmen. *Syn.* Adimo, detraho, *X aufero. Usus.* Sollicitudinem alicui & metum demere. Fidem fabulis demere. Alicui dejectionem animi demere. V. *Adimo, Aufero.*

Demolior, iris, itus sum, iri zerstören. *Syn.* Deturbo, dejicio, disturbo, everto, diruo, destruo. *Usus.* Demoliri muros, parietem, ædes. V. *Destruo.*

Demolitio, onis, f. das Niederreissen. *Syn.* Eversio.

Demonstratio, onis, f. Beweiß. *Syn.* Ratio validior & apertior. *Epi.* Necessaria, falsa, universa. *Usus.* Argumenti conclusio, *seu* demonstratio.

Demonstrativus, a, um. zur Lob-Rede gehörig. *Syn.* Epidicticus. *Usus.* Genus orationis demonstrativum.

Demonstrator, oris, m. Beweiser.

Demonstro, as, avi, atum, are. erweisen. *Syn.* Commonstro, significo, declaro, præmonstro, non dissimulo, profiteor, digitum in rem intendo, testificor, indice digitô monstro, digitô ostendo, planum facio. *Adv.* Breviter, cautè, commodiùs, diligentissimè, lucidè, necessariô, propriè. *Usus.* Demonstrare amorem in aliquem. Demonstravi hoc senatui, sunul id ostendi. V. *Ostendo.*

Demorior, eris, mortuus, sum, mori. absterben. *Syn.* Morior. *Usus.* Romæ demortuus est. V. *Morior.*

Demoror, aris, atus sum, ari. aufhalten. *Syn.* Detineo, remoror. *Adv.* Diutius. *Usus.* Ne diutius te demoret. V. *Morior.*

Demoveo, es, movi, motum, ere. wegthun. *Syn.* Removeo, dimoveo. *Usus.* Nunquam me de sententia, de cura, de recto demovebit. Alteros demovit, constituit alteros. V. *Moveo.*

Demulceo, es, mulsi, mulsum, ere. schmeichlen. *Syn.* Leniter mulceo, delinio, permulceo. *Usus.* Equi tergum demulcere. V. *Blandior.*

Demum, endlich. *Syn.* Tandem, denique, postremo, ad extremum, ad ultimum. *Usus.* Exilium quantùm demum à perpetua peregrinatione differt? V. *Denique.*

Demuto, as, avi, atum, are. verändern. *Usus.* Mores ingenium demutant. V. *Muto.*

Denarius, ii, m. eine Römische Müntze, 10 zehen, nachmahls aber 16. Asses galt, oder 14 Teutsche Kreutzer. *Syn.* Decima pars aurei numum, *seu* coronati, & pondere drachmæ ferè respondens. *Usus.* Emere denario, quod sit mille denariorum; sperabam me ad denarios deventurum.

Denego, as, avi, atum, are. versagen. *Syn.* Inficior: nego, recuso. X *annuo. Usus.* Etiam jucunda naturæ denego. Jure denegare posset occupatio tua, quod peto. V. *Nego.*

Denique, endlich. *Syn.* Ad extremum, post omnia. *Phras.* *Nunc denique redit in patriam*, anjetzo ist er endlich in sein Vaterland zurück kommen. Tandem aliquando, diuturna mora interpolita; aliquando tandem; denique ad extremum, demum postremo; post diuturnum tempus; longo temporis intervallô; cum tempus jam multum abusset; transactô jam multorum annorum spatiô; longô post tempore; interjectô longô temporis curriculo revertit in patriam; ad sua se cunabula recepit. *Usus.* Urbes omnes ac oppida, agri denique ipsi.

Denominatio, onis, f. Benennung. *Figura Rhetorica.*

Denomino, as, avi, atum, are. nennen.

Denoto, as, avi, atum, are. zeichnen. *Syn.* Designo, significo. *Usus.* Unâ epistolâ Mithridates Romanos in Asia omnes trucidandos denotavit. V. *Noto.*

Dens, tis, m. Zahn. *Usus.* Dente extenuare, mandere, molere cibum, die Speise zerkauen. Dentes evellere, exuere, Zähne ausbrechen. Dentes emittit, es wachsen ihm die Zähne. Dentes mobiles confirmare; vacillantes dentes confirmare; dentium mobilitates firmare, die wacklenden Zähne befestigen. Dente maledico aliquem carpere, übel nachreden. Terrorem dentium crepitus insequitur.

Densus, a, um. dick. *Syn.* Creber, crassus, confertus, spissus, stipatus, concretus. X *rarus. Usus.* Sylva densa atque aspera. Loca sylvestribus sepibus densa.

Dentatus, a, um. mas Zähne hat. *Syn.* Mordax. *Usus.* Cum â dentatâ res agetur.

Denudo, as, avi, atum, are. entblössen. *Syn.* Nudo, spolio. *Adv.* Crudelissimè. *Usus.* Spoliare & denudare aliquem suô ornatu. V. *Nudo.*

Denunciatio, onis, f. Verkündigung. *Syn.* Indicium, significatio. *Epi.* Periculosa, præmatura. *Usus.* Denunciatio bèlli. Terrére aliquem denunciatione periculi. Quæ est illa à Dis profecta denunciatio calamitatum?

De-

Denuncio, as, avi, atum, are. ankünden. Syn. Indico, palam dico, testor, ostendo, significo, prænuncio. *Adv.* Antè, apertè, apertus, singillatim, multò antè, palàm. *Usus.* Inimicitias ille mihi denunciavit. Clodius metum, vim, terrores jacit & denunciat. Judici, *vel* in judicium, *vel* judicium alicui denunciare. Expectanti literas denunciavit, ne scriberem.

Denuo, aufs neue. *Syn.* De integro. V. *Iterum.*

Denus, orum, m. je zehen. *Syn.* Decem. *Usus.* Puer denûm annorum

Deonero, as, avi, atum, are, entladen. Syn. Exonero, depono. *Usus.* Suæ invidiæ aliquid in me deonerare & trajicere voluit, er hat die Schuld einiger massen auf mich schieben wollen. *Onus.*

Deorsum, herab.)(*sursum. Usus.* Directè deorsum feror.

Depaciscor, eris, pactus sum, paciscî. Vertrag machen. *Syn.* Paciscor, spondeo. *Usus.* Tria prædia sibi depactus est. Ad conditiones alicujus; cum aliquo depacisci. V. *Pactum.*

Depasco, is, pascere, *vel* Depascor, eris, pastus sum, pasci, abfressen. *Syn.* Absumo, resco. *Usus.* Pecora agrum depascunt; oratio luxuriem stylo depascere. Febris hominem miserè depascitur.

Depeculator, oris, m. der das gemeine Gut bestohlen. *Usus.* Depeculator, vexator provinciarum. V. *Fur.*

Depecu'or, aris, atus sum, ari. ausrauben. Syn. Furor, compilo. *Usus.* Civitates, regna, domos depeculatus est. Honorem alicujus & famam depeculari. Eum omni argento depeculatus est.

Depello, is, puli, pulsum, ere. abtreiben. Syn. Pello, repello, propulso, expello, arceo. *Adv.* Facilè, ægrius. *Usus.* Virgines voluntariâ morte nefariam turpitudinem à se depulêre. Tribuni furor eam ad calamitatem, dolorem, suspicionem, mortem depulit. Cædem à vobis, vastitatem, incendia, furorem malorum, jugum à cervicibus meis laboribus depuli. Aliquem de loco, consilio, sententiâ depellere. V. *Pello, arceo, ejicio.*

Dependeo, es, pendi, pensum, ere. hinab hangen. *Syn.* Deorsum pendeo. *Usus.* Lychni e laquearibus pendent.

Dependo, is, pendi, pensum, ere. bezahlen. Syn. Pendo, solvo. *Usus.* Abjurare malo quam dependere pœnas criminibus. Mercedem operis dependere. Quod spopondisti pro alio, dependendum est. V. *Pendo.*

Deperdo, is, perdidi, perditum, ere. verlieren. *Syn.* Amitto, perdo. *Usus.* Nihil de laude deperdidisti, aut honestate. V. *Perdo, amitto.*

Deperco, is, perivi, ire. verderben. *Syn.* Pereo. *Usus.* 1. Cave, ne servus depereat. 2. Deperire aliquem amore, einen unmäßig lieben.

Depingo, is, pinxi, pictum, ere. abmahlen. Syn. Pingo, describo. *Adv.* Commodè, finè. *Usus.* Mente & cogitatione sibi aliquid depingere, sich etwas im Gemüthe vorstellen. V. *Pingo.*

Deploro, as, avi, atum, are. beweinen. *Syn.* Lamentor, conqueror, defleo. *Adv.* Copiosè, dolentius, divinitus. *Usus.* Si ad saxa de injuriis tuis conqueri & deplorare velim. Querelas deplorare. Quis pro rerum atrocitate tantas calamitates deploret. V. *Lugeo, gemo.*

Depono, is, posui, positum, ere. abthun, ablegen. *Syn.* Repono, colloco, abjicio, exuo, pono. *Adv.* Honestius inimicitias, honestissimè; humanitùs, facilitèr, planè. *Phras.* 1. *Depone metum*, lege die Furcht ab. Mitte timores istos; missas fac solicitudines; omitte anxias de te curas; expedi mentem iis angoribus; respira ab his timoribus; abduc ab iis molestiis tantisper animum; ejice hos animò timores; animum confirma; facessant istæ nunc curæ, quæ animum exedunt; aufer intempestivas solicitudines. Animum curis depressum erige, excita. V. *Cura, metus, timor.* 2. *Depositus est à suo magistratu, vulgo* er ist von seinem Amt abgesetzet worden. Abactus magistratû est; magistratû abire, decedere jussus; spoliatus omni dignitate & honoris gradû dejectus, exauctoratus est; detractum, abrogatum est illi imperium; in ordinem est redactus; adempta sunt illi magistratûs insignia & morus est magistratû. V. *Abdico, Dejicio.* *Usus.* 1. In tuo sermone & suavitate curas omnes depono. Studium pristinum, amorem, amicitiam deponere: timores, curas, spem, metum, offensionem,

nem, memoriam doloris deponere. Fabas contumelias ex animo deponere. Omnes molestias deposui & oscr. 2. Imperium, provinciam deponere, die Regierung ablegen. V. *Abdico.* 3. Ægrum deponere, *desperare*, ein Kranken verzweifeln. Deposita & conclamata est respublica. 4. Apud aliquem, in alterius fide, causam suam, pecuniam deponere, einem seinen Handel oder Geld zu verwahren. V. *Abjicio.*

Depopulatio, onis, f. Verheerung. *Syn.* Vastatio, direptio, eversio. *Usus.* Quis excidionem, inflammationem, eversionem, depopulationem, vastitatem agris intulit: Non me honorum direptio, non rectorum excisio, non aedium sacrarum, publicorum operum depopulatio movet.

Depopulator, oris, m. Verheerer. *Syn.* Praedator, direptor. *Usus.* Depopulator soli absentis patriæ.

Depopulor, aris, atus sum, ari. verheeren. *Syn.* Vasto, dirripio, depopulationem infero, excindo, everto, inflammo, hostilem in modum praedas ago *Usus.* Agros depopulari. V. *Direpto, Vasto.*

Deporto, as, avi, atum, are. hintragen. *Syn.* Exporto, porto, reporto, aufero; duco, deduco. *Adv.* Frugaliter, tutò; undique, *Usus.* Non opes modò, sed & humanitatem ex Italia deportâsti. Bellum in Africam & exercitum deportavit Pompejus. Triumphum ex provincia deportare. Romam valetudinis causâ se deportare. Deportare aliquem in exilium, wo Einen hinschicken. V. *Porto.*

Deposco, is, popposci, ere. begehren. *Syn.* Omninò posco, appeto, flagito, expeto.)(*Recuso. Usus.* Hoc non modo non recuso, sed deposco. Has sibi partes deposcit. Hunc imperatorem sibi ad bellum omnes deposcebant. V. *Peto, Posco.*

Depositum, i, n. Hinterlage. *Syn.* Commendatum alicui, *vel* concreditum. *Usus.* Depositum non reddere, injustitiæ est.

Depravatè, verkehrt *Syn.* Corruptè. *Usus.* Depravatè de re aliquâ judicare.

Depravatio, onis, f. Verkehrung. *Syn.* Corruptio, distortio. *Usus.* Quis depravatio malis indigna. Non ita, sed depravatione verba me urgebat. Depravatio & foeditas [illegible] vitandi animi videri potest. Depravatio consuetudinum, opinionum vanitas, animorum imbecillitas multos abripuit. V. *Corrumpo.*

Depravo, as, avi, atum, are. verderben. *Syn.* Corrumpo. pravis moribus imbuo, a officio abduco, averto, avoco. *Usus.* Mores juvenum nostrâ indulgentiâ corrumpi quique depravantur. V. *Corrumpo.*

Deprecatio, onis, f. Bitte, Abbitte. *Syn.* Precatio, postulatio. *Usus.* Deprecatio est, in qua non defensio facti, sed ignoscendi postulatio continetur. Deprecatione uti. Afferet illi deprecationem periculosam illa, in qua tum fui.

Deprecator, oris, m. Fürbitter. *Syn.* Qui reo veniam & impunitatem depiscit, & eximit periculo. *Usus.* 1. Sperabam, me potius adjutorem tibi futurum, quam infernarum deprecatorem. 2. *Defensor*, Beschützer. Deprecator fortunarum & salutis meæ fuit. V. *Defensor, Patronus.*

Deprecor, aris, atus sum, ari. erbitten. *Syn.* Deprecatione impetro, supplico; removeo, recuso. *Adv.* Paulatim. *Phras.* 1. *Deprecare pro me*, bitte für mich, sprich für mich. *Vulg. intercede pro me.* Iratos, quæso, animos deprecare; deprecatorem te in meo periculo præbeto; deprecatoris munus suscipe; deprecatoris partes age; pro capite, pro salute mea deprecare; in deprecanda principis ira studium tuum adhibe; operam, studium, auctoritatem pro me interpone; precibus periculum averte. 2. *Iram divinam deprecari*, bitten um Abwendung des göttlichen Zorns. Pacem Superûm precibus exposcere; finem irarum cœlestium exposcere. 3. *Culpam suam deprecatus est, vulg.* er hat seines Fehlers halben Abbitte gethan. *Latiné*: Erroris veniam petivit, rogavit; culpam precibus elusit; ut ejus delicti sibi venia daretur; ut delictu grata fieret; ut culpa ea sibi condonaretur, ut noxa remitteretur, orávit. V. *Venia. Usus.* Maluerim vitam à tyranno deprecatus est, er hat vielen das Leben ausgebetten. Pro reditu Ciceronis amici deprecati sunt, fürsprechen. Calamitatem à se, mortem, supplicium deprecari, die Strafe durch Bitten abwenden. Nullum periculum pro republica; nullam poenam, si faciamus, deprecor, *aut recuso*, ich fliehe, entschütte mich keiner Gefahr; ich weigere mich nicht, alle Strafen auszustehen, wann ich mein Wort nur halte.

De-

Deprehendo, is, di, sum, ere. ertappen. *Syn.* Comprehendo, animadverto, agnosco, comperio, teneo. *Adv.* Iudem, manifesto. *Usus.* Aliquem in maleficio, in manifesto scelere, ipsis oculis sceleris deprehendere. V. *Manifestus.*

Deprehensio, onis, f. Ergreiffung, Ertappung. *Epi.* Manifesta. *Usus.* Manifesta veneni deprehensio.

Depressus, a, um. niedergedruckt. *Syn.* Demissus, abjectus, humilis. *Usus.* 1. Depressa domus. Voce sedata & depressa usus sum. 2. *Demersus*, versenkt. Apud hostium classem aut profligatam, aut depressam. V. *Abjectus, Humilis.*

Deprimo, is, pressi, pressum, ere. unterdrucken. *Syn.* Affligo, protero, conculco, demitto.)(*Extollo*, erigo, effero. *Phras.* 1. *Suis hominem deprimit*, er hat den Menschen ziemlich gedemüthiget. Audaciam hominis egregiè contudit; vim ac spiritus fregit; tumorem compressit; arrogantes hominis spiritus infregit, coercuit, debilitavit. V. *Frango, Coarceo.* 2. *Quid ita te deprimis?* wo= von verachtest du dich selbsten dermassen? Quid ad ista descendis? quid in humiles has ac sordidas cogitationes te abjicis, cur nihil altum, nihil te dignum sumis? cur ita aversus es ab omnis honestæ gloriæ studio; cur nihil spectas in laude positum; cur animum ita dejicis, demittis, cur animi magnitudinem ad infima hæc inflectis? Nimium mihi humilis, abjectus, depressus videtur animus tuus; humi serpere, humi jacere animum tam subinem erectumque patiere? Cur ab animi præstantiâ adeò desciviſti? V. *Humilis, Abjectus. Usus.* Vos etiam meam fortunam deprimitis, vestram attollitis? Me vituperando affligitis, existimationem me vi atque impressione capitis; V. *Affligo.*

Depromo, is, prompsi, promptum, ere. hervornehmen. *Syn.* Expromo, proferv, expono, eruo. *Usus.* Pecunia ex ærario deprompta. Argumentum ex intimo arcano depromptum. V. *Promo.*

Depugno, as, avi, atum, are. streiten. *Syn.* Decerto, dimico *Adv.* Gratis, fortiter, valde. *Usus.* Cum facinorosis depugnandum, aut fugiendum est. V. *Pugno.*

Depulsio, onis, f. Vertreibung. *Syn.* Expulsio, infectatio. *Usus.* Adeptio rerum, depulsa mala, sollicitis, debitis.

Depulsor, oris, m. Vertheidiger. *Syn.* Expultor. *Usus.* Depulsor dominatûs, quàm particeps crit malui.

Depurgo, as, avi, atum, are. säubern. *Syn.* Purgo. *Usus.* Crimen depurgare, iram deprecari.

Deputo, as, avi, atum, are. achten, halten. *Syn.* Puto, censeo, existimo. *Usus.* Vide, ne te hebetem esse deputes. Deputabo mecum rationes, atque excutiam. Se indignum re aliquâ; alterius operam parvi deputare. Eam rem in lucro deputavit. *Pro* destind, zu etwas widmen, zueignen, *barbarum est.*

Derelictio, onis, f. Verlassung. *Syn.* Contemptio. *Epi.* Injusta. *Usus.* Communis utilitatis derelictio contra naturam est. V. *Solitudo.*

Derelinquo, is, liqui, lictum, ere. verlassen. *Syn.* Desero, destituo. *Usus* Causam communem derelinquere. Perditus nec à fortunâ tantum, sed & spe derelictus. Inultus & derelictus ager. V. *Relinquo, Desero.*

Derepentè, unversehens. *Usus.* Derepentè corruit.

Derideo, es, risi, risum, ere. auslachen. *Syn.* Ludo, irrideo. *Phras. Thrasones ubique derident*, die Prahler lacht man überall aus. Thrasones fabulæ sunt vulgi; ubique ludibrio sunt; ludibrio habentur; risum movent omnibus; risum cient, excutiunt; dericulo sunt omnibus. V. *Irrideo, Ludibrium. Usus.* Contemnite illos & deridete. V. *Contemno.*

Deridiculum, i, n. Verspottung. *Syn.* Irrisio. *Usus.* Verba alicui per deridiculum dare.

Derivatio, onis, f. Ableitung. *Syn.* Deductio. *Usus.* Ductus aquarum, derivationes fluminum.

Derivo, as, avi, atum, are. leiten. *Syn.* Duco, deduco, traho, accerso. *Phras. Lauais partem in se derivare*, sich einiges Ruhms das Lob zuschreiben. Transmovere in se alienam laudem; in societatem gloriæ alterius se offerre; de alienâ laude sibi aliquid decerpere. V. *Arrogo. Usus. Transl.* Crimen culpamque in alium derivare, die Schuld auf

auf einen andern legen. Partem curarum in aliud ſtudii genus; rem aliquam in ſuam uſum derivare, convertere. V. *Adjungo, confero.*

Derodo, is, roſi, roſum, ere. abnagen. *Uſus.* Clypei à muribus derofi.

Derogo, as, avi, atum, are. benehmen, abthun. *Syn.* Detraho, demo, minuo, *Ant.* *Arrogo. Adv.* Maximè. *Uſus.* Fidem ſomniis merito derogant ſapientes. Lares multum de dignitate populi, de virtutis exiſtimatione derogavit. Suſpicio inimicitiarum autoritatem & fidem ejus dictis derogavit. Legi, *aut* de lege aliquid derogare. Nimium tibi derogas, dum omnia arrogas. V. *Demo, adimo.*

Deruo, rui, rutum, ere. hinabſtürzen. *Uſus.* De laudibus Dolabellæ cumulum deruam.

Deſævio, ſævii, vitum, ire. austoben. *Syn.* Sævire deſino. V. *Grudelis.*

Deſcendo, is, di, ſum, ere. hinabſteigen. *Syn.* Delabor, è loco ſuperiore venio, devolo, me demitto. *Ant. aſcendo. Adv.* Obviam, omnino, pedetentim, propere, timidè. *Phæd.* 1. *Deſcendat ex equo*, er iſt vom Pferd herab abſteigen. Ad pedes ſe dedit; in pedes deſiliit; ad pedes degreſſus eſt. 2. *Ad certamen deſcendere*, ſich in einen Streit einlaſſen. Certamini ſe offerre; dimicationem ſubire; in aciem & certamen rem committere; rem in caſum certaminis dare. V. *Certamen, pugna. Uſus.* 1. Deſcendit de roſtris in campum; in loca æquiora ſe demiſit hoſtis. 2. *Accedo*, hinzugehen. Ad conditiones oblatas, *vel* in prælium tibi deſcendendum erit. Ad extrema conſilia, ad dimicationem capitis deſcendi. Ad accuſandum, cauſam agendam, ad animi remiſſionem deſcendere. Alterutram ad conditionem deſcendere vult Cæſar.

Deſciſco, is, ſcivi, ſcitum, ere. abfallen. *Syn.* Deficio. *Adv.* Flagitioſe. *Uſus.* A ſenatu, à republicâ deſciſcere. A virtute, ſuis moribus, à ſeipſo planè deſcivit. V. *Deficio.*

Deſcribo, is, ſcripſi, ſcriptum, ere. beſchreiben. *Syn.* Exſcribo, tranſcribo, in ſcripta mea tranſfero. *Adv.* Commodius, decentiſſimè, fuse, generatim, munificè, pauliſper, ſummatim, variè. *Phæd. Statum reipublicæ egregie mihi deſcripſit*, er hat mir die Beſchaffenheit des gemeinen Weſens treflich beſchrieben. Formam reipubl. expreſſam miſit, expoſuit, depinxit, adumbravit, deformavit, expinxit, oculis ſubjecit. *Uſus.* 1. Librum deſcribere. 2. *Exprimo*, vorſtellen, entwerfen, abzeichnen. Crateſum egregiè *deſcripſit.* Aliquem ſuis coloribus deſcribere. Figuras in pulvere deſcribere. 3. *Indico, deſigno*, andeuten, anzeigen, erklären. Rem definire breviter & verbis deſcribere. Tu mihi deſcribe, quam viam ineam. Illi me latronem nimirum deſcribebant. Neminem conſciorum ſceleris deſcribam. 4. *Decerno, deſtino, aſſcribo, conſtituo, deſigno*, verſchreiben, verordnen, abtheilen. Singulis urbibus frumenti rationes, vectigalia, leges deſcripſit. Suum cuique jus, ſuis manibus deſcribere. Deſcripſiſti aliis partes ad incendium. Deſcripſit pecuniam in bellum. V. *Explico.*

Deſcriptio, onis, f. Beſchreibung. *Syn.* Delineatio, figura, forma, diſtributio, definitio, diſpoſitio. *Epi.* Æqua, æquabilis, brevis, cœleſtis, ſana, ſimilis, ſolers, ſubtilis, vetus, apta, tanta. *Uſus.* Deſcriptio civitatis à majoribus ſapienter conſtituta. Magiſtratuum deſcriptione omnis reipubl. forma continetur. Regionum, rerum, ordinum deſcriptio. Urbis ſalubritas, deſcriptio, pulchritudo. Juris æqua deſcriptio, certaque vivendi diſciplina.

Deſeco, as, ſecui, ſectum, are. ausbauen. *Syn.* Seco.

Deſero, is, ſerui, ſertum, ere. verlaſſen. *Syn.* Deſtituo, relinquo, derelinquo, non adſum, deſertum eſſe patior, prodo, negligo, prætermitto; à cauſa alicujus recedo. *Phæd. Alienam curam geris; te ipſum deſeris*, du trägſt Sorge für andere, dich aber ſelbſten läſſeſt du auſſer Acht. De aliis plurimum; de te ipſo tuisque rebus minimè laboras. Aliena tibi curæ ſunt; tua negligis. Aliorum rationes pluris apud te ſunt, quam tuæ. Propenſior ad alios, quam ad teipſum tua voluntas eſt. Alienam voluntatem ut ſequaris, tuam deſeris. Alienæ ut voluntati morem geras, te ipſum negligis, derelinquis. Ut aliis ſatisfacias, aliorum causâ te ipſum deſtituis. Quid aliis placeat, quid aliorum è re ſit, attendis; ratio rerum tuarum quid poſtulet; minimè cogitas. Ut ſequaris alios, diſcedis à te; deficis à te, deſciſcis à te ipſo; alienis commodis omni ſtudio, cura, labore inſervis, invigilas; operam das, dicas, navas, præſtas; tribuis; è tuis commodis nihil agis; tua commoda minimè tibi cordi ſunt. Aliorum com-

nodandum captas, tua negligis. Dum alienam causam foves, privas, agis, suscipis; tuam jacere, frigere, neglectam jacere pateris, tuam abjicis, nihil facis, parvi pendis. De aliena causa solicitus es, tuam nihil curas; tuæ causæ oblitus es. Alienæ causæ faves multo magis, ac tuæ. Causam tuam, ut alienam, alienam ut tuam tractas. Quod tuæ causæ deerandum erat studium, dicas alienæ; id ponis, collocas in aliena. V. *Relinquo*, *affecto*, *Apostata*. *Usus*. Causam suam, valumonium, virtutis viam deserere. Turpe, auxilium implorantes deserere. A voluptatibus, á malitia deseruntur. A mente, consilio, spe deseritur, er weiß nicht mehr, was er anfangen soll. A re familiari desertus, arm. V. *Destituo*, *relinquo*.

Desertor, oris, m. Abtrünniger.)(*Conservator*. *Usus*. An proditores salutis meæ eris, an desertores, quos propugnatores speraveram. V. *Apostata*.

Desertio, onis, f. Verlassung, Abfall. *Usus*. Ista quidem velut deserto generis humani est.

Desertus, a, um. verlassen. *Syn.* Relictus, incultus, vastus, vastatus, nudus.)(*Celebris*, *frequens*. *Phras. Locus desertus erat*, es war ein öder Ort. Locus erat humanô cultû vacuus; solitudine & inopiâ vastus; locus inanis ac vastus à natura & humanô cultû; vasta erat in his locis solitudo. *Vulgo Desertum*. V. *Solitudo*. *Usus*. Ager ab hominum cultura desertus. Desertissima solitudo. Via deserta, inculta, frondibus inclusa. Desertus ab officiis amicorum & abjectus. V. *Usus*.

Deservio, is, ivi, itum, ire. dienen. *Syn.* Servio. *Usus*. Officia mea, operæ, vigiliæ amicis deserviunt. V. *Servio*, *curo*.

Deses, idis, *gen. omn.* faul, träg. *Syn.* Otiosus, nil agens. *Phras. Desides sumus*, wir sepnd müßig. Marcescimus otio sine; senescimus otio; elanguescimus ignaviâ; socordius à nobis ne agitur, geritur; luxuriantur animi otiô; malorum nihil sedemus desides & cessamus; cessatores ignavi sumus, V. *Piger*. *Usus*. Sedemus desides domi, malorum nihil inter nos altercantes.

Desideo, es, sedi, ere. müßig sitzen. *Syn.* Sedeo. *Usus*. Terra ad ultimam altitudinem desidet.

Desiderabilis, e. c. daß man verlangen soll. *Syn.* Expetendus. *Usus*. Nihil desiderabile concupiscunt.

Desideratio, onis, f. das Verlangen. *Syn.* Desiderium, cupiditas. *Usus*. In senibus nec tanta titillatio voluptatis est; nec desideratio. V. *Desiderium*.

Desiderium, ii, n. Verlangen. *Syn.* Cupiditas, studium, ardor, amor, ignis, ignis, ignis

desideratio urbis maceratur. 4. *Desiderium absentis amici lemnis litteris possumus*, das Verlangen unseres Freundes können wir doch durch Briefe in etwas besänftigen. Minuere desiderium litteræ possunt; efficere, perficere tamen non possunt, ut omninò ponatur; litterarum subsidio consolari orbitatem nostram possumus; litteræ præstare possint, ut intra modum amici desiderium se contineat; remittere, ac residere tantisper solet dolor ex amici absentia conceptus, ad conspectum litterarum. *Usus.* 1. Desiderium commovere, injicere, ein Verlangen erwecken. Desiderium sui relinquere, ein Verlangen hinterlassen. 2. Desiderium hominis non ferò, ich kan ohne diesen Menschen nicht seyn. 3. Absentis desiderium lenire litteris, sich die Abwesenheit seines Freundes erträglicher machen. 4. Desiderium renovare, instaurare, augere, inflammare, das Verlangen erneuern, vergrössern. V. *Studium.*

Desidero, as, avi, atum, are. verlangen. *Syn.* Desiderio rei flagro, in desiderio rei sum, desiderium me tenet, teneor studiô rei, omnibus votis expeto, requiro, postulo; sitio, quæro, cupio, concupisco, aveo, opto, exopto, cupidus sum, avidus sum, inhio, aspiro, anhelo; in votis habeo, efferor studio; cupiditate ducor, rapior, inflammatus sum; studio incensus sum, æstuo, flagro, ardeo, exardesco. *Adv.* Diutius, in posterum, magnoperè, manifestiùs, maximè, mediocriter, paullisper, planè, prorsus, valdè, vehementer, graviter. *Phras.* 1. *Nihil aliud, quam cœlum desidero*, ich verlange nichts anders, als den Himmel. Animus meus in cœlo est, in desiderio cœlum est; æstuat animus, flagratque incredibili patriæ cœlestis cupiditate; cœlum spectat animus, nec præterea quidquam; tenet me beatarum in cœlo sedium ardor ingens ac desiderium; efferor studio rapiorque cœlestis patriæ; ad cœlum acri animô tendo, incensus studio sum; animus exardescit cœlestis illius civitatis desiderio; ad cœlum studiô inflammatô rapior; duci non potest, quam flagrem desideriô patriæ cœlestis; quantô studiô tenear beatorum sedibus quamprimùm perfruendi; præter cœlum nihil aliud in desiderium venit. V. *Desiderium.* 2. *Amicum ut nosti, tuam famam desidero*, ich habe ein grosses Verlangen, dich gelobt und geehrt zu sehen. Mirè, mirificè, mirabiliter, mirandum in modum, admirabili quôdam studio tuam laudem, tuum decus specto, cupio, aveo, exopto. Percupio tuam laudem; sum in desiderio tuæ laudis. Tuæ laudis cupiditate incredibili teneor, ardeo, flagro, sum incensus, sum inflammatus, ducor, trahor, rapior. Amore flagro tuæ laudis; studiô sum incensus laudis tuæ. Acris animô sum, ut honestissimum te videam; ut te videam honoratum, laude florentem. Tua mihi laus carissima est, cordi est, curæ est, prima est, inter primas ducitur, antiquissima est, in maximis est, inter ea, quæ apud me summa. V. *Aveo, cupio.* *Usus.* 1. Desiderant te oculi mei. 2. *Desum*, mangeln. Eo in negotio finem tuam & diligentiam desideravi. Nihil in Carone ad summam diligentiam desideres. Desiderata dicuntur, tria militum millia. Tuam operam & diligentiam desidero.

Desidia, æ, f. Trägheit. *Syn.* Inertia, ignavia, languor, socordia, segnities. V. *Virtus.* *Usus.* Desidiæ se dedere. Plenum erat desidiæ. Non in umbris, delicis, otio, languore, desidia animum affecimus. V. *Piger, inertia.*

Desidiosus, a, um. müßig. *Syn.* Ignavus, socors, iners, desides, otiosus. *Usus.* Desidiosam artem discimus. Inertissimum otium & desidiosissimum. V. *Deses.*

Desido, is, sedi, ere. sich setzen. *Usus.* Terra hiatû vastô desedit.

Designatio, onis, f. Verzeichnung. *Syn.* Descriptio. *Usus.* Requiro totius urbis designationem & apparatum. Infinita quæstio sine designatione personarum & temporum.

Designator, oris, m. der etwas ordnet. *Syn.* Qui ludis funebribus præest, quique locum, tempus personis designat ad agendum.

Designo, as, avi, atum, are. bezeichnen. *Syn.* Describo, noto, significo, constituo, destino, definio, animo concipio, animo metior *locum, regionem.* *Usus.* Notat & designat oculis nos ad cædem. Facinus, consilium atrox designat. Castra, pontem, fabricam, operis totius formam designare. Designata sunt à DEO cuncta. Designatus, declaratus, decretus consul in annum sequentem.

Desi-

Dasilio, is, ii, vel ui, sultum, ire. hinabspringen. Syn. Celeriter & quasi saltû descendo, dévolo, dejicio me per ? &c. *Usus.* Rejectâ penultâ desinendo desiluit.

Desino, is, sivi, vel ii, situm, ere. abstehen. Syn. Desisto, cesso, finem facio, conquiesco, prætermitto, intermitto; omitto, evado.)(*incipio. Phras. Cur litterarum studia desinis?* warum stehest du ab vom Studieren? Ecquid in litterarum studio, ve ut perfectâ re, conquiescis? Cur litteris desistis? rationes literarias deponis? Cur refrixit, defluxit, consenuit tam citò illud animi propositum ardens? Cur exaruit tam cito illa vetus discendi cupiditas? Ecquid erat, cur à mente tuâ tam citò recederes? Ecquid literarum studia tibi tam obsoleta? quâ vetustate, aut negligentiâ emortuum est, evanuit, obsolevit, intercidit tuum literarum studium? Ecquid tibi vanus finitus labor contulit? Cur doctrinarum studia abjicis turpi cessatione? Cur carpis abstinis? Cur evanescit, remisit tuus discendi ardor? V. *Desisto, cesso, finio. Usus.* Disputari desitum est. Libenter artem istam desinerem. Desine communibus locis. V. *Desisto.*

Desipio, is, pui, ere. aberwitzig seyn. Syn. Demens sum, deliro. *Usus.* Nimiò gaudiò prope desipiebam. Populus Atheniensis propè jam desipiens vetustate. V. *Deliro, Insanio.*

Desisto, is, stiti, stitum, ere. abstehen. Syn. Intermitto, cesso, denuntio, discedo. *Phras.* 1. *Desiste lachrymas*, höre auf vom Weinen. Missas fac istas lachrymas; mitte istas tandem querelas; autem lachrymas; amove hanc pectore tristitiam; lachrymas cohibe, modo; cave, tempera tandem à lacrymis; sit modus lachrymis; impera tandem dolori tuo, & lacrymas reprime. V. *Lachryma.* 2. *Dudum à litterarum studiis desistit*, er hat das Studiren längst fahren lassen. Dudum literis & scholæ renuntiavit; à musis, ut si bellum ipsis indixisset, se disjunxit; divortium fecit cum musis; literarum studia abjecit; operam à studiis abduxit, transtulit; literarum studia mutavit; libros deposuit; à studio bonarum artium discessit, se abjunxit. V. *Desino.* 3. *Desistet, spero, à petitione consulatûs*, er wird abstehen, von Begehrung des Burgermeister-Amts.

Abibit, opinor, à petitione consulatûs; ambitiosa hæc consilia abjecit; abduxit: animum ab ambitioso hoc consilio; incepto abstitit; deponet, nisi me fallit conjectura, voluntatem petendi consulatûs, damnabit periculosa hæc consilia: voluntatem abjiciet. *Usus.* Cautas tandem agere desiit. Auctionem facere destitit. Orare Pompejum non desisto. De sua sententia desistere, discedere. V. *Cesso, Desino, Abrumpo.*

Despectio, nis, f. Verachtung. Syn. Contemptio. *Usus.* Consolabitur eum magnitudo animi, & humanarum opinionum aliquandam despectio. V. *Contemno.*

Despectus, ûs, m. Verachtung. *Usus.* Despectui & ludibrio esse omnibus.

Despectus, a, um. verachtet. Syn. Contemptus, abjectus. V. *Contemptus, Vilis.*

Desperanter, verzagt. *Usus.* Desperanter mecum locutus est.

Desperatio, onis, f. Verzweiflung. Fol. Diuturna, falsa, magna. *Usus.* Desperatio est ægritudo sine ulla rerum expectatione meliorum. A desperatione ad spem me vocarunt. Tanta est rerum omnium amissio, & recuperandæ desperatio.

Despero, as, avi, atum, are. verzweiffeln. Syn. Diffido, spem perdo, in perditis ac desperatis habeo, animo cedo, hastam abjicio, à spe absum.)(*Spero, confido, spem habeo. Phras.* 1. *Desperatis meorum malis medendi non est.* Den verzweifelten Leuten ist alle Artzney verachtet. Perdus jam, & in laqueum colum inserentibus; qui animo plane concidere; magna desperatione affectus; desperatione torpentibus, deploratis ac propè depositis; conclamatis; animo labantibus; qui malis obruti animos despondere; ægrè me licinam afferas. 2. *Tametsi pauperrimus sim, non tamen desperabo*, ob ich schon arm bin, will ich doch nicht verzweiffeln. Etsi me fortuna iis orbavit rebus omnibus, quæ carissimæ sunt in vita, non faciam tamen, ut omnem spem abjiciam. Etsi fortuna mihi carissima quæque abstulit, eripuit, ademit, non tamen committam, ut ipse me plane deseram atque desperem; ut

ut ab omni spe animum abducam; ut ad desperationem abducar, redigar. Ut cætera eripuerit fortuna, spe tamen salutis orbare me non potent. Fortunâ equidem adversâ premor, nec tamen nihil spero. Licet exclusa spes omnis videatur, meliorum tamen rerum spe aliquâ nitor etiamnum, sustentor, fulcior. 3. *Desperarunt de magnis illis consiliis*, sie haben an ihren grossen Unternehmungen verzweiffelt. Ex alia spe deciderunt; ex magna spe deturbati, dejecti, detrusi, depulsi jacent; spem illam, quam susceperant ingentem, abjecerunt, deposuerunt; non, ut antea, spe tenentur; non eos, quæ antea, spes alit, fovet, pascit; spes omnis jam abiit, discessit, evanuit. Nulla prorsus jam spes est, quæ illos sustentet; firmâ se niti spe putabant, ea quàm sit imbecillis, nunc intelligunt. 4. *In tanta rerum iniquitate desperaret alter*, ein anderer würde bey so gestalten Sachen verzweiffeln. Spe excideret; ad desperationem perveniret, adduceretur; animos aliorum desperatio incesseret, desperatione torqueret alter; spem salutis damnaret; nullius salubris consilii patiens esset; spem amitteret; spem sibi ademptam, spei nihil superesse, reliquum esse lamentaretur. In tam perdita re spes alium tota desereret, destitueret; à spe decideret alius, spem in perpetuum amitteret; præcisam sibi spem omnem, abscissum omnium rerum respectum clamitaret; in tam perturbata temporum calamitate in exigua spe esset alius; in exigua spe traheret animam. 5. *Desperatum est*, es ist alles verzweiffelt. V. *Actum est*. *Usus*. Nec temere desperandum est propter ignaviam, nec nimis confidendum propter cupiditatem. Homo desperatus, vitam, salutem desperare. Desperatus morbus. Homo à seipso desperatus, à cæteris relictus. V. *Spes*.

Despicatio, onis, f. Verachtung. *Syn.* Contemptus, despicatus, despicientia. *Usus*. Odia, despicationes adversantur voluptatibus. V. *Contemptus*.

Despicatus, us, m. Verachtung. *Syn.* Despicatio. *Usus*. Siquis despicatui habetur, Mysorum ultimus dicitur.

Despicientia, æ, f. Verachtung. *Syn.* Contemptio. *Usus*. Totam vim benè vivendi in despicientia rerum externarum collocemus.

Despicio, is, spexi, spectum, ere. verachten. *Syn.* Contemno, neglego, despicatui habeo. *Usus*. 1. Omnes despicit, hominem præ se neminem putat. Omnia despicere & pro nihilo putare. 2. *Video, cerno, animadverto*, voraus sehen, wahrnehmen. Res tot, tam varias in illa reipublicæ tempestate spoute despexi. Despexit, quid illi molirentur. V. *Contemno*.

Despolio, as, avi, atum, are. ausrauben. *Syn.* Spolio. *Usus*. Templa despoliare. V. *Spolio*.

Despondeo, es, spondi, sponsum, ere. versloben. *Syn.* Pacisco, promitto, destino, spondeo. *Usus*. Filiam suam alicui despondere. Lentulus Hortensii sibi domum despondet, gewiß verhoffen. Despondam mihi laudem præripuit, & do nunciam provinciam. Spes mihi nulla despondetur, es ist keine Hoffnung übrig. Animos despondere, verzagen.

Destino, as, avi, atum, are. verordnen. *Syn.* Designo, decerno, constituo, statuo, despondeo. *Usus*. Animo, animis, in animo aliquid destinare & designare. Necem alteri destinare. Destinatâ horâ adero. V. *Propono, Statuo*.

Destituo, is, ui, utum, ere. verlassen. *Syn.* Desero. *Usus*. Roscius miseros socios induxit, decepit, destituit. Res suas, fortunas destituere. Viri boni sæpè illusi & destituti. V. *Relinquo, desero*.

Destitutio, onis, f. Verlassung. *Syn.* Derelictio, desertio. *Usus*. Destitutione illâ perculsus hæsit.

Destruo, is, xi, ctum, ere. zerstören, zerbrechen. *Syn.* Tollo, deleo, diruo, everto, dirupo, excido, exscindo, convello, vasto, opprimo, extinguo, dissolvo, disturbo, demolior, nullum vestigium relinquo, ruinam edo, extinguo & sanditus deleo.)(*Construo, exstruo, ædifico*. *Phras.* 1. *Hostis urbem destruxit*, der Feind hat die Stadt zerstöret. Diruit, afflixit, inflammavit, funestavit; saxis, ignibus, ferro vastitatem ubi attulit, intulit; muros ab imo subruit; ad solum diruit; sedes tectáque convellit; urbem tectorum excisione dissipavit; dejecta murorum fundamenta, ne quod urbis vestigium extaret, parietes cuniculis subrui jussit; templa ruinis & ignibus deleta, adytis demolitione sublatis, disturbatis

bara tecta, excisse & complanatæ domus; vici deusti; labefactata vectibus & convulsa publica monumenta; urbs tota ab hoste exesa ac eversa, sic, ut præter famam nihil urbis in urbe duraret, permaneret. V. *Vasto, exscindo.* 2. *Pons destructus est*, die Brücke ist zerstöret worden. Pontis compages crebris fluctibus verberatæ se laxabant; nulla tam firma moles erat, quam non exederent undæ per operum nexus manantes, interruptus aquarum incursu pons tandem oppressus est; impacti in latus pontis remi pendebant; pontium capita à fundamentis proruta jacebant; convulsis pontium monumentis tabulata ac trabes in fluctus sparsæ sunt. Pontis facta demolitio est. 3. *Hannibal totam fere destruxit*, Hannibal hat fast ganz Italien verheeret. Hannibal Italiam, effusis ac dilapsis pulcherrimæ regionis fructibus, ad exitum & vastitatem vocavit. Italiæ terror, vexator, perditor, afflictor, eversor, exterminator, Hannibal Romanam rem graviter labefactavit; magnis editis ruinis, magnis plagis impositis ac inflictis, Romanas opes vastatione fregit ac prostravit; cæde ac incendio omnia complevit; rempublicam multis cladibus attrivit, debilitavit, præcipitem dedit. Hujus crudelitate jacuit Italia prostrata, perculsa & abjecta, summis calamitatibus fracta & afflicta; hujus rapacitate lacerata, exhausta, exinanita; delera fecisse & exterminata; direpta ab Hannibale Italia, ac barbaris condonata; bello impetu perculsa ac prostrata; omnibus partibus quassata ac labefactata. V. *Vasto, Bellum, Damnum, Populor.* *Usus.* Navem, ædificium destruit facillimè, qui construxit.

Desubitò, gählings. *Syn.* Subitò.

Desudo, as, avi, atum, are. sich stark bearbeiten. *Syn.* Sudo, nitor, laboro. *Usus.* Desudare atque elaborare in re aliqua. V. *Labore, contendo.*

Desuefacio, is, ere. entwöhnen. *Syn.* Consuetudinem tollo. *Phras.* A dicendo prope desuefactus sum, ich bin schon ganz entwöhnet vom öffentlichen Reden. Propè oblivio me cepit dicendi, ea orandi consuetudo propè mihi detracta est; is dicendi usus propè exolevit. *Usus.* Multitudinem jam à conciombus desuefactam ad veterem consuetudinem revocavit.

Desuesco, is, suevi, suetum, ere. entwöhnen. *Usus.* Res dudum desueta.

Desuetudo, inis, f. Entwöhnung. *Usus.* Populus desuetudine armorum mollior.

Desultorius, a, um. unbeständig. *Syn.* Qui ex equo in equum facilè desilit; *item Transl.* Inconstans, ingenii mobilis, levis. *Usus.* E prætorio candidato consularis quasi desultorius &c. V. *Levis.*

Desum, es, defui, esse. mangeln. *Syn.* Absum, deficio, non adsum.)(*adsum.* *Phras.* Deest, quod aliis largiar, es ist nichts da, was ich andern geben könte. Omnia me deficiunt; omnium inopi, quod largiar, non est; in summa penuria ac egestate dego; nihil præsto est, nihil superest, nihil suppetit, quo aliorum inopiam sustentem. V. *Careo.* *Usus.* Doctrina mihi non defuit, nec ingenium. Tibi nullum à me pietatis officium defuit. Nunquam occasioni, officio, causæ defui.

Desumo, is, sumpsi, sumptum, ere. nehmen. *Usus.* Hostem sibi certum desumere. V. *Eligo.*

Detego, is, texi, tectum, ere. entdecken. *Syn.* Denudo, aperio. *Usus.* Insidias detegere. V. *Aperio, Manifestus.*

Detendo, is, tendi, tensum, ere. ablassen. *Usus.* Tabernacula detendere.

Detergo, is, tersi, tersum, ere. abwischen. *Syn.* Abstergo. *Usus.* Jucundò sermone fastidia, dolorem, molestias detergere.

Deterior, oris, *gen. comm.* böse, ärger. *Syn.* Pejor, nequissimus. *Phras.* 1. *Rem omnem su importunitate deteriorem effecit*, er hat die Sache mit seiner Ungestümmigkeit nur schlechter gemacht. Diis hominibusque invitis negotium planè everrit; corrupit omnia & profligavit. Omnia nunc deteriora sunt; in statu, loco deteriora sunt. Versa & mutata in pejorem partem sunt omnia, sic ut nihil offensioni huic mederi jam queat. 3. *Deterior factus est*, er ist noch ärger worden. Nimium quantum à pristina virtute deflexit; & se ipso degeneravit, discessit. Nimium defecit; nec gradu, sed præcipiti cursu in vitia transcurrit. V. *Corrumpo, Depravo, Disciplina solutior.*

Deterius, *adverb.* ärger.

Determinatio, onis, f. Endigung. *Syn.* Terminus, conclusio, finis. *Usus.* Cœli com-

complexus, extima ora & determinatio mundi. Conclusio est exitus & determinatio totius orationis.

Determino, as, avi, atum, are. Zu beſtimmen. *Syn.* Termino, concludo. *Cinus.* Quod dicit, ſpiritû, non arte determinat.

Detero, is, trivi, tritum, ere. zerbrechen, zerreiben. *Syn.* Deſtruo, corrumpo. *Ufus.* Calceos deterere. Laudes alicujus deterere, *imminuere*, das Lob ſchmälern.

Deterreo, es, ui, itum, ere. abſchrecken. *Syn.* Dehorror, abterreo, revoco, avoco, deduco, repello, removeo, arceo; ſtudium alicujus retardo, *vel* reſtringo.)(*impello. Ufus.* Adimendæ alicujus, à turbando deterrere. A quæra ab officio, injuria, precatio deterrere. V. *Abſterreo, arceo, amoveo.*

Deteſtabilis, e, abſcheulich. *Syn.* Execrandus. *Ufus.* Scelera ſunt deteſtabilia. Respuenda, deteſtabilis, execranda.

Deteſtatio, onis, f. Verfluchung. *Ufus.* Propter deteſtationem tot ſcelerum unam aram conſtituit.

Deteſtor, aris, atus ſum, ari. Abſcheu tragen. *Syn.* Execror, abominor. *Ant.* Deamo. *Ufus.* Omnes te oderint, & exoptent malum, memoriam tui, terram ipſam tuam ac nomen deteſtentur. Bell. exitum deteſtor. O Patriam & deteſtamini hoc omen! V. *Abominor.*

Detexo, is, texui, textum, ere. abweben, endigen. *Ufus.* Rem à ſummo exordio deſiderat. Detexta retexere.

Detineo, es, ui, tentum, ere. enthalten. *Syn.* Teneo, moror, demoror. *Ant.* Datus, propc. *Ufus.* Diu ſuſpensum me detinet. In alienis ferè negotiis detineor. Non te diutius detinebo datus. V. *Abſtineo, abeo, Retineo.*

Detorqueo, es, torſi, tortum, ere. krümmen. *Syn.* Deflecto, averto. *Ufus.* Voluptas animum à virtute detorquet. Voluntas teſtium facilè flecti & detorqueri poteſt. Pars corporis imminuta & detorta. V. *Flecto.*

Detractio, onis, f. Abwendung. *Syn.* Diminutio. *Ufus.* Detractio, & appetitio alieni. Detractio conſecti & contumpti ebi.

Detraho, is, traxi, tractum, ere. abziehen. *Syn.* Minuo, deſtruo, deroco, defero, aufero, decerpo, diminutionem facio.)(*Augeo. Ant.* Facit. *Phæd.* 1. *Detrahere de famma nihil poteſt*, es läßt ſich an (Ruhm) nichts abbrechen. Deduci, decedi de famma nihil poteſt; a celle à famma ne retundi quidem poteſt; nulla hic decoctio, nulla deductio famæ præſentis reperiatur. 2. *Detrahere de humore meo*, ihm Feuchtigkeit entziehen, ihn austrocknen. Famam meam detrahere, detrimento afficere, infamem reddere; famæ meæ detrimentum afferre, famam lædere; famæ meæ obſtare, nocere, obſtrepere, obloqui. Detrahere de nobis, ſermones de nobis habere magnus. Id agis, ut æternas mihi infamiæ notas inuras. In id unum incumbit, ut ius meum nomen fordibus maculent; ut iis maculis nomen meum aſpergat, inſpergat, quæ nulla dies, nulla deinde ætas poſſit eluere, abſtergere, delere. Id unum eſt, id eſt, id conſilium, id ſpectat unice, ut me in perpetuum infamem reddat; ut me perpetuâ noxet infamiâ, ut æternum me infamiæ traat; ut perpetuo lædat; ut perpetuam mihi faciat decus; æternâ ut infamiâ afficiat, premat; ut in ſordidas infamiæ latebras non jaceam; ut perpetuâ verſet in infamiâ. 3. *Ille famam meam detrahit*, er thut mir nicht zu viel übel nachredt. Infamiam non levem mihi conflavit, intulit, non levem nomini meo maculam aſperſit; laudem, ſi qua fuit, non parvam obſcuravit; diminuit; de meis laudibus non parum delibavit; laudem non mediocrem obſcuravit; non ita non parum officit meo; in famam meam violentus incurrit; malevolentia obtrectationibus cumulum facit de meis bonis dicit; nihil non agit, quo virtutem meam obtereret; premendo, obtrectando, crimina fingendo non parum mihi facit; famam non unam afperſit notam meo, ſplendori nominis mei tenebras non parvas non parva me notavit ignominiâ; nomini famam non parvam tulit. 4. *Timeo ne de fama mea detrahatur*, ich fürchte, ich möchte in ein übles (Gerücht) darüber gerathen. Ne fama mea à malevolis arceretur; ne famæ rumoribus per urbem differat; ne per ora hominum fœdam in modum trahatur; ne ſinistra vulgi fiant; ne in ora vulgi perveniat, ne ſinistra de me fama ſpargatur; ne exiſtimatio mea ſinistris hominum ſermonibus deformetur; infamiæ notis inhoneſtetur, aſpergatur, inquinetur; ne pudeat pudoris, nominis mei lineamenta deformentur, dilacerentur, pateantur. V. Ca-

Iacere, Fama, Ohtrecto, Comitor. Usus. 1. Mutum venustatis imagine dignitatem detraxit. De suis commodis aliquem detrahere. Bona à fortuna data hominum perfidia tibi detraxit. Calumniatores alicui, famæ, confuetudinem detrahere. 3. *Obtrecto*, pétulanter. Detrahere de aliquo, & in invidiam vocare. De honore, fama, honestate alicujus detrahere.

Devenio, is, veni, ventum, ire. ankommen. *Syn. Venio*, pervenio. *Adj.* Necessario. *Usus.* In qualem fortunam deveni? Nolebam has litteras in alienas manus devenire. V. *Venio.*

Devexus, a, um. niedergebogen. *Syn.* Declivis, inclinatus. *Usus.* Insula devexa ad ortum. Sol paulum à meridie devexus.

Dedicatio, onis, f. Weigerung. *Usus.* Imperes Romani ad exactum sine detrectatione convenere. Detrectatio nihil.

Detractor, oris, m. Verweigerer. *Syn.* Qui renuit, recusat. *Usus.* Cato haud detractor laudum suarum.

Detrecto, as, avi, atum, are. sich weigern. *Syn.* Refugio, averfor, vito, renuo. *Usus.* Pugnam detrectare. V. *Nolo, renuo, Vito, Averfor.*

Detrimentum, i, n. Schaden. *Syn.* Damnum. *Contrarium. Emolumentum. Epith.* Magnum, ingens, maximum, damnosum, gravissimum. Ea sedatio reipublicæ gravi detrimento affecit; diese Ruhe hat dem gemeinen Wesen zu großem Schaden gereichet. Nulla domi respubl. inault, detrimenti, injuriæ, impoluit, invexit, haud exiguum detrimentum respubl. ex ea sedatione accepit, fecit. V. *Damnum, jactura. Usus.* 1. Detrimentum inferre, Schaden bringen. 2. Detrimentum accipere, facere, Schaden leiden. 3. Detrimentum sarcire, reparare, recuperare, den Schaden ersetzen, ersetzen.

Detrudo, is, trusi, trusum, ere. hinabstossen. *Syn.* Deturbo, expello, depello. *Usus.* Necessitas me ad illa tentanda detrusit. Aliquem regno; in mendicitatem detrudere. De fortunis hominem dejicere. In postremum aliquem detrudere. In maximum mœrorem sum detrusus. V. *Pello.*

Devincio, is, vinxi, vinctum, ire. verbinden. *Syn.* Obstringo, obligo, demereor, conciliо, contringo, alligo, comprehendo. *Phrases.* Ejus animum mihi devinxi, ich habe mir ihn durch eine Gefälligkeit verbunden gemacht. Voluntatem ejus beneficiis meis concilиavi; beneficiô hominem mihi adjunxi; beneficiô gratiam ejus emi; obligo & beneficio hominem compellendi; liberalitate & officio devinciam terro; beneficio hominem ligo. V. *Obligo, demereor, adjungo, amicitia. Usus.* Eum mihi vendere, eximiæ operæ & exercitatione devinxi. Beneficio aliquem, fortunis, commodis, voluntate sibi devincere. Hercules ab ea se fecisse; devinxit. Fidem tuam cum hoste fides devincit. Voluntatem ejus beneficiis meis devinciri. Longinqua amicitia, vinculis, hereditate, officio devinctum tenere. V. *Obligo, obnexus, obsequor.*

Devinco, is, vici, victum, ere. überwinden. *Syn.* Vinco, fupero. *Usus.* Duilius Pœnos classe devicit. V. *Vinco.*

Devitatio, onis, f. Vermeidung. *Syn.* Fuga, vitatio. *Opp.* Petitor & exoptator.

Devito, as, avi, atum, are. vermeiden. *Syn.* Vito. *Usus.* Procellam temporis devitavit. Putat se à me devitari. Dolorem devitare. V. *Vito.*

Devius, a, um. abweg. *Syn.* Qui de recta via deflexit, à via remotus, alienus, aversus. *Usus.* Itineribus deviis profectus. Homo amentissimus, omnibus consiliis præceps & devius. Oppidum devium.

Delinx, uncis, m. ein Unzen. *Syn.* Undecim unciæ, *quasi una ex asse demta.*

Devoco, as, avi, atum, are. zurückberufen. *Syn.* Voco, revoco. *Usus.* Ad triumphum, ad patrium te devocare.

Socrates primus Philosophiam è cœlo devocavit. In suspicionem devocari. V. *Arco.*

Devolo, as, avi, atum, are. herab fliegen. *Syn.* Avolo, diffugio. *Usus.* Ab una amicitia ad aliam devolas. Simul ut fortuna defluxit, amici devolant. De tribunali in forum devolat prætor.

Devolvo, is, volvi, volutum, ere. wälzen. *Syn.* Præcipitem ago, impello. *Usus.* Omnes ad inanem spem pacis devoluti sunt.

Devoro, as, avi, atum, are. verschlingen, aufressen. *Syn.* Ligurio, abligurio. *Usus.* 1. Verbum ipsum voluptatis devorabat, vor Liebe fressen. 2. *Inhio*, nachjagen. Spe & opinione eam hereditatem jam devorârat. 3. *Consumo, dissipo*, verschlemmen, verzehren. Patrimonium omne, prædia, rem familiarem juvenis perditus devoravit. 4. *Fero, perfero*, vertragen, ausstehen. Erit ea molestia devoranda. Hominum ineptias & stultitiam sæpe devorare oportet. V. *Consumo, comedo.*

Devotio, onis, f. Verlöbniß, Verwünschung, Verfluchung. *Syn.* Dedicatio, consecratio, addictio. *Usus.* Deorum devotione placati sunt Dii. Devotione capitis mei servandam rempublicam putavi, ich habe mit Aufsetzung meines Lebens das gemeine Wesen erhalten wollen. *Cum ad pietatis stadia referuntur, rectius dicetur:* Religio, pietas in DEUM & Superos, Andacht.

Devotus, a, um. bestimmt, verlobt, verflucht. *Syn.* Destinatus, constitutus. *Usus.* Mironi ea hostia devota videbatur. Devotus orco, ein verfluchter Mensch.

Devotus, a, um. andächtig, gottesförchtig. *Phæd.* t. *Levatus est, vulg.* er ist gar andächtig und gottesförchtig. Religiosus, pius, DEUM colens; pietatem & religionem colens; piè & religiosè vivens, ducem DEUM in omnibus sequens; animum ac cogitationes ad DEUM referens. Qui humana respuens ad divina solum incumbit; dedit us soli contemplationi rerum æternarum: nihil non postponens Christianæ pietati; qui exemplo vitæ & sanctissimâ doctrinâ animos ad exitum ruentes retrahit, & ad salutem dirigit; præstanti religione in DEUM; cœlestis numinis amore magnopere devinctus; cujus mens omnium fluxorum immemor, ad sola immortalia & cœlestia fertur; qui rationis imperio affectiones humanas subigit; cujus ratio cupiditati dominatur; qui lascivientes corporis motus ad rationes divinarumque legum præcepta coërcet atque comprimit; magnâ & antiquâ religione; maximâ cum religione, ardore in DEUM, pietatem colit; exemplar est religionis; vitam sanctè pieque exigit; in quem tanquam in speculum intuentur, qui pietatem, qui religionem colunt; insigni pietate est erga DEUM; religiosus imprimis pietatis cultor est; mitis pietatis; suavis in DEUM religionis est; ad omnem Christianæ pietatis & officii decus mirè factus, compositus, incensus, animatus. *Singulari erga devotus est B. Mariæ Virgini*, er ist sonderbar andächtig gegen die Gebenedeyte Mutter GOttes. Præ cæteris quodam studio cultuque fertur in DEI Matrem; præcipuâ pietate ac religione DEI Matrem colit, veneratur; singulari cultu Matrem Virginem profitetur; præcipua illi in Virginem DEI Matrem religio est & pietas; omnes Matris præcipuâ quadam religione tenetur; ejus honoribus impensè studet, deditus, addictus, devotus est; ardentiorem cultum erga DEI parentem Virginem hausit; suaviss.mo quodam pietatis studio in Virginem DEI Matrem exardescit; præcipuam pietatis operam in colenda ritè sanctèque Virgine DEI Matre ponit, collocat. V. *Religiosus. Usus.* Devota DEO mens, ein Gemüth, so sich GOtt ganz gewidmet.

Devoveo, es, vovi, votum, ere. verloben, widmen, verwünschen, verfluchen. *Syn.* Voveo, destino, dedico, consecro. *Usus.* Devovere se pro ære alieno. Caput suum pro republica Dus devovere. Te tuumque caput hoc sanguine consecro devoveoque. Dirs omnibus aliquem devovere. Devovit Agamemnon Danæ so &c.

Deuro, is, ussi, ustum, ere. abbrennen. *Syn.* Uro, exuro.

DEUS, I, m. GOTT. *Syn.* Numen præpotens, æternaque Natura. Procreator mundi, mens æterna; ille, qui cœlum atque terras tuetur & regit. Optimus, Maximus. Summi Rectoris & Domini Numen. Opifex ædificatorque mundi. Dominator rerum, ac omnia nutu regens. Præsens ac præpotens DEUS. Antiquissima & rerum omnium princeps Natura. Parens rerum, mundi fabricator; universi-

machinator ac rector. Effector mundi atque molitor. Rerum summus arbiter. Universi auctor rectorque. Regnator omnium DEUS. Præpotens & omnium hujus operis effector, princeps ac parens. Præses mundi, & rector universi. Bonorum fons ac Oceanus omnium. *Epl.* Æternus, beatus, certissimus, effector mundi atque molitor. Fortis, immortalis, mens soluta quædam & libera, præditus summâ mente, opifex ædificatorque mundi, omnia providens & cogitans. Præpotens, princeps ac præsens, pulcherrimus, sanctissimus, sapiens, sempiternus, summus, supremus, tantus, altissimus, atque undique circumfusus. *Phal.* 1. *DEUS est creator omnium*, GOtt ist ein Erschaffer aller Dinge. Est omnium rerum auctor, conditor, opifex, effector. Nihil est in universo terrarum orbe, nihil amplissimis cœlestium omnium cancellis circumscribitur; nulla res, nulla virtus in cœlo ipso eminet, cujus auctorem DEUM fateri non debeamus. Ecquis spiritus, qui altissimum illum cœlestis regionis verticem incolit, quem non DEUS infinitâ vi sua ex nihilo condiderit? Omnes omnium rerum protectiones uni divinæ potentiæ referendæ sunt; divino Numini in accepta referendæ. DEI unius à voluntate potestateque sunt omnia; ejus à nutu, imperio pendent omnia; is cuncta ex nihilo creavit, formavit, finxit, condidit, architectatus est. Auctor idem rectorque. 2. *DEUS est gubernator omnium*, GOtt ist der höchste Beherrscher aller Dinge. Summus est rerum omnium arbiter ac moderator; qui omnia regit, temperat, gubernat; cui, ut auctori ac rectori rerum patet servitque universitas; cujus potentissimo imperio natura tota obtemperat; in cujus potestate & arbitratu versantur omnia; qui rebus omnibus præest, dominatur, imperat; à quo uno, cujus unius à voluntate, nutu, imperio pendent omnia; cujus potestas omnia complectitur; quem verentur omnia, cui parent omnia; cujus cœlesti providentiâ, divino nutu, numine, voluntate gubernantur universa; qui rerum universitati præsidet; qui cœlum & omnia, quæ cœli ambitu continentur, æterno regit imperio, imperio sempiterno moderatur; cujus ex, consilio, voluntate moventur omnia & gubernantur; qui nutu terram concutit; ad cujus aspectum natura universa contremiscit; cujus immensa potestate omnia continentur; cujus nutu & ditione sola terrarum gubernantur; qui omnia superiora, media, infima sempiterno imperio regit ac tuetur. V. *Possum*, *potestas*. 3. *DEUS est benignissimus*, GOtt ist der allergütigste HERR. Amplissima est divina liberalitas. Patet omnibus latissimè, amplissimè patet divina benignitas. Cui non benefecit DEUS? Quis est, in quem DEI benignitas non extet? Quis est, qui divinam benignitatem non senserit, non expertus sit, non re ipsa cognoverit, non perspicuè viderit, non clarissimè perspexerit? Subvenit DEUS invocantibus se; præsto est, opem fert, opitulatur implorantibus se, confugientibus ad se. DEUS miseros sublevat; desperatione debilitatos confirmat, fulcit, sustinet; aberrantibus subsidio est. Nemo divinam opem frustra imploravit. Est DEUS tranquillitas in nostris calamitatibus, naufragium timentibus portus est. Afflictos tacte divina pietas excitat. Perfugium, receptum habemus ad DEUM in nostris calamitatibus. 2. *DEUS in omni genere perfectissimus est*, GOtt ist in allen unendlich vollkommen. Bonitas in DEO tanta est, quanta potest esse maxima. Fons est bonorum omnium perennis & inexhaustus. DEI benignitas nullis finibus circumscribi, nullis spatiis includi potest. Clementia nulla temporum, nulla locorum immensitate terminatur, unendliche Gütigkeit. DEUS nullo initio temporis circumscribitur, nullo sæculorum fine concluditur. DEO æternitatem nulla temporis circumscriptio metitur. DEI imperium in res omnes immutabile æternitate continetur. Immortalem ejus dominatum ipsa æternitas immutabilitur, GOTT ist ewig. DEI potentiæ nihil non subjectum est; quæ amplissimo cœli ambitu continentur, quæ totò terrarum orbe sunt imperia, ejus nutibus serviunt, ejus voluntatibus famulantur. Evertit imperia & instaurat; Reges de solio detrudit, & ad summum fastigium evehit; cumque infinitum in res omnes jus sit ac imperium, una voluntas pro lege est, GOttes Macht und Herrlichkeit. Illa summa rerum potestas ac vis suprema semper & ubique præsens est, eumque nullis locorum spatiis constringi possit, per omnia cominèat, eaque etiam, quæ densissimis occulta sunt tenebris, intuetur. Ille eventura novit omnia, ac velut præsentia contemplatur; ille intimos animorum recessus ac latebras contuetur; ille arcana mentis omnia inspicit ac servatur; ille cogitationes nostras omnes explo-

natal hujus, GOTT ist allenthalben gegenwärtig, und allwissend. Ejus perfectissima judicia mentes imbuunt; ejus voluntas omnium legum lex est, & norma æquitatis. GOTT ist unendlich gerecht. Cujus idem & veritatis parens, & judicium custos sit; cum summus totius mundi, decoris ac virtutis princeps & architectus; dignissimus est, cujus augustissimum nomen omni sanctitate colatur, sempiternisque laudibus efferatur. GOttes Wahrheit, Gerechtigkeit, Heiligkeit.

DEI opem implorare, GOtt um Hülfe anflehen. In molestiis ac calamitatibus oportet ad DEUM confugere, perfugere, præsidium in DEO statuere; receptum ad divinam opem habere. Cum ærumnis premimur, ad DEUM nos vertamus; convertamus, necesse est. V. *Auxilium*, *Perfugium*.

DEI Consilio, aus Schickung GOttes. Divino consilio; non sine divino numine; DEI ductu ac numine; DEI (*Deorum immortalium*) nutu atque consilio gesta hæc & provisa videntur.

DEO favente, wenn es GOtt also haben will. DEO bene opitulante; DEO juvante, approbante; si ita DEO cordi est; si ita visum superis; si ita cælitum voluntas tulerit; si DEUS annuerit; si DEUS nos respexerit; immortalis DEI benignitate, ductu ac numine; DEO præsentiam suam declarante; DEO auspice. *Olim in usu hæc erant*: Diis bene juvantibus; si Dii approbant; Deum pace impetrata; Deorum immortalium benignitate; Dis adjuvantibus; Divis præsentiam suam declarantibus.

DEUM advocare, invocare, GOTT anbitten, anruffen. Numen divinum precibus placare; DEUM (*Deos*) venerari; DEO supplicare, vota facere; à DEO Optimo Maximo opem auxiliumque petere. DEUM ad auxilium devocare; DEO, quantum maximum possumus, honorem habere. *Olim in usu hæc erant*: A Diis immortalibus facem ac ventum petere; mentes Deorum immortalium precibus placare; pacem Deum expetere; Deos olea omnia pulvinaria obsecrare. V. *Amore*.

In DEUM peccare, wider GOTT sündigen. DEUM scelere violare; verbis sceleribus DEUM increpare, lacessere;

ultionem religionum DEUM provocare; nefarium cum DEO bellum gerere; aliena ferre in divinum Numen. V. *Blasphemia*.

DEUS avertat, GOtt verhüte es. V. *Absit*.

DEUS benedicat, GOTT gebe seinen Segen darzu. DEUS eum ubique tueatur; tuis rebus consulat; DEUS sibi præsens numine atque auxilio te defendat.

DEUS res humanas curat, GOtt waltet in der Welt. Humanis rebus præsens interest DEUS? interest rebus humanis cœleste Numen; nihil rerum humanarum sine divino numine agitur, geritur.

Dextella, æ, f. das rechte Händlein. Syn. Parva dextera.

Dexter, a, um. recht.)(*sinister*. *Usus*. Dextra manus. Dextrum cornu.

Dextera, æ, f. die rechte Hand. Syn. Dextra.)(*læva*. Epi. Consularis, fida, firmior, hostilis, impia, violatæ fidei testis. *Usus*. Sicemi & supplici dexteram porrigere. Græci dexteram tendit Italiæ, atque præsidium petiturus.

Dextere, recht, geschicklich. Syn. Apte. *Usus*. Dextere ubique officia, ut fortuna.

Dexteritas, tis, f. Geschicklichkeit. *Usus*. Naturalis ingenii dexteritas. Syn. ea in eo, & dexteritas & humanitas viri.

Dextrorsum, rechterhandwärts. Syn. Ad dextram.

Diabolus, i, m. Teufel. *Phras*. 1. Astutus, versutus dolis instructissimus; ut arcum tendens ille artifex, qui omnes è pectore mortem petentes, & per illos omnium sæculorum mortales in immensam calamitatum voraginem è celsissimo fastigio præcipitavit; impurus, immundus, impurissimus spiritus, malorum, quæ gerunturi, auctor; perditor hominum, spiritus contaminatus & perditus; negotiorum inimicus ac vexator humanorum; hostis perennis ac jurasissimus humani generis; machinator, fomentator omnium malorum; omnis honesti odor, veritatis & humanæ salutis semper hostis & inimicissimus inimicus; qui, Indiam ut

quam rationem hominibus insidiandi inten-tatum reliquit; veterator ille magnus, qui exactissimo cœli domicilio dejectus, qui parentes primos primus corrupit, ac mentes eorum in transversum egit; ejus vena ille-madiatus quos pene momento apostima-tus. 2. *Diabolum ejicere*, den Teufel austreiben. Malum dæmonem ex corpo-re ejicere, exigere, profligare; extur-bare ex obsidis, corripere: occupatas ho-minum corporibus inquilinos, immundos spiritus; malos genios humanis è corpori-bus depellere, cinovére; internos inqui-nos dæmones pestilentione deducere, de-turbare, movere, dimovére. 2. *Correptus est a Dæmone*, er ist vom Teufel besessen. In-fectus est ab Orci genio; oppressus, occu-patus a veterrimo humani generis hoste ac vexatore; correptus a Tartareo hoste; à totis bus Orci spiritibus agitatus; vexa-tus; inquinato malo dæmoni ad pœnam da-tus.

Diadema, atis, n. Krone. *Syn.* Corona, regni insigne. *Usus.* Antonius Collegæ diadema imposuit.

Dieta, æ, f. Mäßigkeit. *Syn.* Medicinæ, ars, quæ victu morbos curat. *Phras.* Dieta non jejunium obtinet, die Mäßigkeit wird hier wohl schaden. Dietam uti; vivendi rationem & modum servare; in victu modo & lege quadam uti; certam quandam in victu ra-tionem tenere, servare; in cibi delectu ra-tionem valetudinis ducere, spectare, habére, haud inutile fuerit. *Usus.* Dietâ curam capio, chirurgiam tædet. V. *Abstinentia cibo.*

Dialectica, æ, f. Disputir-Kunst. *Syn.* Dis-serendi modus & forma; Dialecticorum sententia prudentia disputandi; veri ac falsi disceptatrix sententia & judex. *Phr.* Dialec-ta, disceptatrix, judex veri & falsi, muta, loquax, sermocinans. *Usus.* Zeno Rheto-ricam pugno, dialecticam palmæ comparavit. Dialectica contra tua sti tradogmata. In Dialectica exercitati. Dialectica ca-villatione, ne cuiquam subdola sit, ne-quaquam captiosa probabilitate fallamur.

Dialectice, nach der Disputir-Kunst. *Syn.* Ex Dialectorum more, subtiliter, tenuiter. *Usus.* Multa dialectice dicta.

Dialecticus, a, um, zur Disputir-Kunst gehö-rig. *Syn.* Versutus. *Usus.* Dialectice cæcutien-tes numen Dialecticorum; perversa & ingestralis ejus communia præcepta. Ambi-gua dialectica interrogata sunt.

Disputatio, onis, f. ein Beweis. *Syn.* Disputatio, ratiocinatio, disceptatio. *Phr.* Mar-cus. *Usus.* In iis locutionibus, qui amoge-

apellantur. Nolunt personas viventes dia-logis illigari.

Diarium, ii, n. tägliches Essen. *Syn.* Super-dium, munus, stipendium dies singulos præ-bens. *Usus.* Cæsar celeritatem itineris diurnario incitato Lucanius, Tag-Buch, vulgo.

Diarrhœa, æ, f. Bauch-Fluß. Durchlauff. *Syn.* Ventris fluxio, solutio. Diarrhœa ef-fœtum, ut vixdum cœptum corrigere.

Diaspha, æ, m. zvermahl gefärbet. *Usus.* Di-aspham colligat, eadem infector, morabur.

Dica, æ, f. Rechts-Handel. *Syn.* Judicium, actio. *Usus.* Dicam alicui inferre. Dicas forum. V. *Causa.*

Dicacitas, tis, f. Spöttery. *Usus.* Sales, quorum duo genera: alterum facetiarum, quæ oratori in omni oratione futuræ, magnæ-que liberales; alterum licentiæ scurri-lis, quæ oratori fugienda. V. *Facetiæ.*

Dictatio, onis, Zueignung, Ergebung. Ci-vitatis aliquis in civitatem aliquam se dicat ac tra-dat. *Usus.* Non solum dictione, sed alia a positaminiâ potest fieri civitatis mutatio.

Dicax, cis, *p. a.* geschwätzig. *Syn.* Pro-tervior, procacior, promptus, paratus ad quemlibet temere lædendum. *Phr.* Impudens. *Usus.* Dicax, quam facetus, multo hominem tamen dicax, quam facetus, mul-tos & facetos dicaces esse: est habére homi-nem, & eum, cum saltissimè dicaculum, tenere. V. *Facetus.*

Dicis causa, Schein halber. *Fortasse re-linus formatur*: dicis causâ, *quasi: ficta causa.* *Syn.* In speciem, per simulatio-nem; sic, ut factum esse, dici possit.

Dico, as, avi, atum, are. weyhen, wid-men. R. a δικάω, *judico*, *consecro*, *Syn.* Nuncupo, consecro, dedico, ad-scribo. *Usus.* Dicare se in aliquam ci-vitatem. Totum ego me Cæsari; totum me, tua commoda & tuam

dicavi. Dicare se in clientelam, in servitutem alicui. V. *Addico.*

Dico, is, dixi, dictum, ere, sagen, sprechen, reden. R. à δείκνυω, *ostendo.* *Syn.* Loquor, ajo, narro, verbum, *vel* verba facio; verba, sermonem, orationem habeo, commemoro, memoro, profero, expromo, in oratione mea pono. *Phras.* 1. *Ajunt, te hoc dixisse*, man sagt, du habest dieses geredt. Te in sermonibus ista dictitare solitum; te illam conjecisse, tuam hanc fuisse vocem; te hæc commemorâsse; de hoc sermone usum; ista effudisse te temerè ac evomuisse; te autorem hujus sermonis faciunt; in te illa oratio confertur; jactatæ, emissæ, conjectæ à te eæ voces feruntur; te ista effutuisse temerè, ista te voces protulisse, exprompsisse, usurpasse; his te vocibus personuisse palàm affirmant. V. *Possum procerto dicere*, ich kan dir für gewis sagen. Narro tibi; istud tibi procerto, comperto, explorato affirmo; pro vero & certo asseveto; illud asseveratione omni confirmare audeo; omni asseveratione hoc tibi affirmo; affirmatè proferre non vereor. 3. *Dic, quæso*, mein, sage mir. Cedo; ne isthoc celaveris; quin expromas, quid rei sit; edisere, eloquere; memora mihi; istud expedi; illud jam exequere. 4. *Sensum meum jam dixi*, ich habe meine Meynung schon gesagt. Quid de re tota sentiam, aperui; sententiam meam de re exposui, explicui, aperui; animi mei sensum expressi alias; deprompsi alias, quæ mea sit de re tota sententia; ex his, quæ à me disputata sunt, extabit animi mei consilium. V. *Aperio.* 5. *Clam in aurem dicere*, einem etwas in die Ohren sagen. In aures immurmurare, insusurrare; voce depressa & submissa in aurem loqui, in fide ac silentio alicujus arcana quædam deponere. 6. *Quæ dicis, non possum credere*, mein, was sagst du? Monstra narras; monstro, portento similia sunt; quæ tu memoras; quæ tu hic prædicas, fidem superant. V. *Incredibilis.* 7. *Est verum, quod dixisti?* ist es wahr, was du gesagt hast? 8. *Dicitur*, man sagt. Ajunt, ferunt, perhibent; fertur, fama est, fama perhibet; exiit in vulgus rumor; fama percrebuit; vulgatur rumor, fama, opinio exit; manat tota urbe rumor; fama fert; multus est sermo; in omnium ore ac sermone est, fama ea in vulgus emanavit; sermo totâ urbe dissipatur; rumor, nescio quis, ad nos affluxit; nescio quid rumoris affluverat, te &c. fama in urbem pervasit, penetravit; fama ea provinciam peragravit. V. *Fama, Rumor.* 9. *Omnes aiunt te hostem patriæ*, alle sagen du seyst ein Feind des Vaterlands. Una omnium consentiensque vox est; omnes fremunt, te hostem patriæ extitisse; omnes palàm jam in foro personant, non jam, ut antè, clam mussitantes proditorem te esse patriæ. Apertè id jam præ te ferunt cives omnes; te unum repertum esse, qui civitatis jugulo ficam admoveas. Nulla vox auditur civium frequentiùs, ac quæ te hostem & proditorem patriæ proclamat; nulla jam dudum vox ex reipublicæ ore missa crebrius; nihil frequentioribus jactatum sermonibus; ac, proditorem te esse patriæ & reipublicæ hostem. 10. *De hoc multa dici possent*; man könnte viel davon sagen. De hoc imminentia sit oratio; de hoc verborum nunquam satis sit, dies me deficiat, omnia exequi si velim; nimium longus sim; otio abutar; finem non reperiat oratio; modum excedat oratio; fines, cancellos egrediatur oratio, omnia si persequar; istis exhauriendis quæ potest par oratio inveniri? *Ellips.* causam, sententiam dicere; salutem dicere. Diem alicui, *vel* mulctam dicere. Dicere ex superiore loco, predigen. Aliud est oratio, quam disputatio; nec idem dicere & loqui.

Dicrotum, i, n. zweyruderichtes Schiff. *Syn.* Navigium duplici serie remorum instructum. *Epi.* Bona. *Usus.* Bonâ dicrota navigabam.

Dictator, oris, m. gebietender Herr, obriter Gewaltshaber. *Syn.* Summa Romanæ reipublicæ potestas, magister populi. *Epi.* Perpetuus, perspicuus, invidiosus, proximus. *Usus.* Dictatorem facere, efficere, dicere.

Dictatorius, a, um. zur Würde eines Dictators gehörig. *Usus.* Gladius dictatorius.

Dictata, orum, n. was man einem zu schreiben angiebt. *Syn.* Quæ magistri pueris dictant. *Usus.* Ipsa quasi dictata à te reddumtur. Eadem dictata recantare.

Dictatura, æ, f. die höchste Gewalt zu Rom vor Zeiten der Kayser. *Syn.* Dictatorium munus. *Epi.* Perpetua. *Usus.* Dictaturam exercere, abdicare.

Dicterium, ii, n. Stichel-Wort. *Syn.* Salsè dictum. *Usus.* Quæ salsè, breviter, acutè dicimus, dicteria vocantur. V. *Jocus, Facetiæ.*

Dicti

Dictio, onis, f. eine Rede. *Syn.* Oratio, dicendi genus; actio. *Epit.* Attica, forensis, perpetua, popularis, aliqua, tota, subtilis, oratoria. *Usus.* Se in dictionibus exercere. In forensibus causis mea dictio versatur. Dictionem totam in partes dividere oportet. Pro vocabulo uno, verbo uno, ein Wort, *minus latinum est.*

Dicto, as, avi, atum, are. oft ſagen. *Syn.* Sæpe dico. *Usus.* Causas dictitare.

Dicto, as, avi, atum, are. angeben. *Syn.* Dico, quæ alius excipiat. *Usus.* Orationem, epistolam dictare ad verbum.

Dictum, i, n. Spruch. *Usus.* Nullum pene sine dictum in vita proferatur. In me ac meos dicta multa dixit. Commode, breviter, facetè, acutè dictum. Dictum Ennii. Ob dictum capite & fortunis accusari. Quam vocem, quod dictum ad Caronem detulit. Dictum unum de meo labore.

Diduco, is, duxi, ductum, ere. zertheilen. *Syn.* Dispergo; aperio. *Usus.* 1. Pugnam diduxi. Aciem in cornua diducere, aquam in vias. 2. *Transl.* In varias curas diductus animus. V. *Dilato, Separo.*

Dies, ei, m. & f. *Syn.* Lux, diecula, temporis diurni cursus, spatium, tempus. *Epit.* Acerbior, acerbissimus, æstivus, beatus, brevior, brumalis, calamitosus, certus, clarissimus, compitalitius, constitutus, dirus, extremus, faustus, festus, fœdus & flagitiosus, funestus, gloriosissimus, gravissimus, gratissimus, gravis, honestissimus, horribilis, ineunatus, lætificus, lætior, lætissimus, legitimus, liberior, medius, natalis, notus, perendinus, optatissimus, posterus, præclarus, propinquus, religiosus, tristis, notus, pulcher, solstitialis, summus, supremus, totus, tristis, turbulentissimus, turpis, vacuus, utilis & gratus. Dies festus, Feyertag, sanctissimus & celeberrimus. Dies æterna, annua, antiquior, certa, exigua, hesterna, hodierna, infera & infelix, satis laxa, perexigua, tota, utilis. Dies acerbi, festivi, apti, breviores, lætissimi, comitales, compitalitii, continui, συχαρέσιμοι, anniversarii, non honesti, jucundi, illustres, justi, lætiores, longiores, odiosi, pauci, plurimi, lautissimi, præteriti, proximi, quieti, relaxati, superiores, toti, vacui. *Phras.* 1. *Vix dies erat*, es war kaum Tag. Vix lucescebat; appetente vix die; die vix albescente; aperiente se die; sub primum lucis exortum; sub primam auroram; albescente primum cœlo; vixdum prima se luce infundente; emergente vix sole. V. *Mane.* 2. *Adultâ die*, es war ſchon heller Tag. Multa jam dies erat; procedente jam die, multum jam diei processerat, multâ jam luce; res ad multum diei; in multum diem processerat, extracta erat. 3. *Vergente jam die*, der Tag gieng ſchon unter. Inclinante in vesperum die; præcipitante jam die; abeunte jam in noctem die; cum haud multum diei jam superesset; inclinato in vesperam die; extabescente jam die; senescente jam die. V. *Vesper.* 4. *Ad certam diem*, an beſtimmten Tag. Ad constitutam, præstitutam, præfixam, præscriptam, certam, statutam, destinatam, præfinitam diem; ad diem *solvere.* 5. *Ubi constituta dies adfuit*, wie der beſtimmte Tag ankommen. Dies ubi appetiit, illuxit, venit prælio constitutus; dies ubi adventavit; cùm jam in proximo esset destinata dies. 6. *Diem afferre*, den Tag verſchieben. Diem proferre, prorogare, prolatare, ampliare, producere. 7. *Diem mihi totam confabulando subtraxit*, er hat mir einen ganzen Tag mit ſeinem Schwätzen hinweggenommen. Diem mihi solidum confabulando exemit; dies mihi totus confabulando sublatus est; diem totum confabulando duxit, extraxit. 8. *Diem tribuere in negotiis*, den ganzen Tag in Geſchäften zubringen. Diem in negotiis ponere, degere, consumere; diem negotiosis concursationibus terere, conterere, conficere necesse est. Dies & noctes laboriosa mihi opera exeduntur. Dierum ac noctium vicissitudines laborantem me invenient. Dies noctesque laborandum mihi est. Die noctuque; noctu ac interdiu, instandum operi est; nullum tempus mihi vacuum à laboribus fluit. Nullum tempus, neque diurnum neque nocturnum dimitto, quin laborem. V. *Tempus, Consumo. Usus.* 1. Sacri dies, & negotiosi, geyer- und Werktäge. Dies sanctissimus ac celeberrimus, ein großer Feyertag. Dies ab exortu caniculæ proximi, die Hunds-Tage. Dies, qui à rerum omnium Domino nomen traxit, Sonntag. Dies jejunio sacratus, Faſttag. Dies omnium Sanctorum festa commemoratione sacer, Aller Heiligen Tag. 2. Diem sibi sumere ad deliberandum, ſich einen Tag nehmen, zu Berathſchlagung. Dare diem ad deliberandum, einen Tag

geben, die Sache zu überlegen. Dem alicui dicere, scribere, einen Tag benennen. 3. Dies intercessit unz, altera, tertia, es ist ein, zwey, drey Tage vorbeygegangen. Dies in unum diem coincidant, incurrunt, treffen Tag zusammen. 4. Diem agere, celebrare, otare, begehen. Diem anum intermittere, einen Tag aussetzen. 5. Tempus, die Zeit. Nullus dolor est, quem dies, quem longinquitas temporis non lenint. Dies quoque multis mederi solet. Imperatoria, quod dies imperatura est. Invidiam dies purgat, die Zeit mindert den Neid. V. *Feriæ, Festus.*

Differentia, æ, f. Unterschied. *Syn.* Dissimilitudo, discrimen, varietas, distinctio, intervallum. *Usus.* Magna est differentia inter prime naturalia. V. *Dissimilitudo, Discrimen.*

Differo, fers, distuli, dilatum; ferre; aufschieben, hinausschieben. 1. Reicio, prorogo, reservo, protraho, differo, dilato, moror, impedio, trano, procrastino, motor, celebrandem d. causa detrano, cunctor, extrano. 2. Distinguo, distio; duas tum, ultimus fuit. Nondum jam. *Adv.* Minimum, non fere multum, [illegible] Res [illegible] differt, non differt quicquam, [illegible] per deum metum, [illegible] rogari non potest; [illegible] pendi non potest; [illegible] dispendio non potest; [illegible] nationem [illegible] tionem non patitur; [illegible] stinationem non fert. 2. *Non [illegible] ter sua jura [illegible]*, [illegible] del wird ihnen gar zu lang hinaus gezogen. Jacet jam biennium causa nostra; protractis comitiis tota jam elanguescat. Quis non damnet judicum lentitudinem, lites jam biennio trahentium; me toties ampliantium; in aliud aliudque tempus protrudentium; rei exitum morantium; diem ex die ducentium; diem tempusque proferentium, extrahentium, producentium; munium quantum ampliatur causa; tempus duentur; dies prorantur. 3) *Vide ne meus e provincia discessus differatur*, schaue, daß meine Abreise nicht verschoben werde. Vide, nequid ad annuam in provincia commorationem temporis accedat; nequa fiat accessio temporis; ne res longius ducatur, *daß in* aliud tempus reiaveretur, nequid mihi temporis prorogetur, prorrahatur, extrahatur; nec disturbet, longior mihi fiat in provincia commoratio. 4. *Differt rem in [illegible]* [illegible] die Sache auf bis auf den Som-

mer. Confer rem in longiorem diem; conjice in æstivos menses, mensem unum alterumque interjice; morâ mensis unius illata, interposita, in æstatem extrahe, rejice. V. *Mora, Expedio.* 5) *Differt Janare*, er jaget sie Treppe noch auf. In sumendo supplicio temporis gratiam facit; loci spatium, & consilio tempus dat; supplicii de reo sumendi diem laxius profert; inter culpam & pœnam moræ interjectum est aliquid. 6) *Quantum aetate differt ab imaste!* Wie weit ist ein Gelehrter und Ungelehrter von einander! Quantum inter hos dissimilis est! quantum inter hunc & illum interjectum intervallum est! quanta inter hunc & illum morum studiorumque est distantia! tanta certè, quanta maxima esse potest; quantum hunc inter & illum interest! 7) *Res nil vitæ ejus multum afferunt*, es ist ein grosser Unterschied zwischen meinen und seinen Sachen. Ad eadem differunt, dissentiunt, discrepant; diversa ingressus rerum notarum ratio est; non eadem est mentium ac rerum rerum ratio; mens res aliter, dissimiliter, diverse, prorsus alio modo, ac res se habent. Alio res mihi loco sunt, ac tibi; non eodem loco, non ejusdem loco sunt. Alia, diversa, non eadem rerum mearum ratio est. Nihil simile habet res mea cum tua; nihil habet [illegible] quod simile; quid non dissimile res nostræ? nulla in re ratio, dissimilitudo magna, dissimilis prorsus omnia, alia prorsus [illegible] *Differre a patre.* V. *Discedo.* [illegible] 1. Differre a tempus. Differre variandum. Alia tempus differendum, alii dicendi. 2. Differre, unterscheiden sich. Quantum inter se homines studiis, moribus, vitæ tota vitæ ratione differunt! Hæc cogitatione quidem inter se differunt, re verò copulata sunt. 3. *Spargo*, ausstreuen. Ignem differunt in omnem locum.

Difficilè, schwerlich. *Syn.* Difficulter.

Difficilis, e, schwer. *Syn.* Laboriosus, operosus, habens multum difficultatis, arduus, habens difficultatem: in quo nedum est negotii, aut operis; in labore multo et positus, magnus. *Usus.* *Primi non difficilem locum*, du unterfängst dich gar schweres Ding. Mirum est, quod me mis; item magnum et multis difficultatibus impedi-

tum

tam aggrederis; perarduum est, quod suscipis, negotium. Elaborandum tibi erit in ea re. Multo tuo labore id erit in ea re. Incidisti in difficilem nodum, quem vix expedies. In rem difficilem & inexplicabilem te conjecisti. Spissum sine opus, lentum & fastidiosum molitis. In quantas tu dimicationes isto tuo consilio immisisti! Viam sane arduam, asperam, confragosam, lubricam, plenam periculorum & laborum ingredieris. Subeundæ tibi erunt magnæ tempestates; res est multis obstructa difficultatibus. In tenebras incidisti sane asperas & confragosas. Arduum factu est; res in dubio est; multis difficultatibus conflictaberis. Multæ tibi difficultates, asperitates superandæ, vincendæ, superandæ erunt. Satis in ea re habebis. Res hæc laboris, negotii, difficultatis habebit plurimum; non ea res est, quæ facili ac parvo negotio, levi opere, non magno studio potiaris. Res est magnæ difficultatis, ardui laboris, non parvi negotii, rem operis exigit. Res tibi ea res stabit; in periculum vocabit tuæ difficultatem; res est, in qua sustinendi labores, in qua multum operæ ponendum; in qua sit vigilandum; multo exercitandum; in qua non leviter sit laborandum, in qua sudandum, in qua plurimum sit adhibendum. Res hæc multæ erit operæ ac laboris. Res te quamvis tibi valde cara, ob re infausta quantas in difficultates mergeres, dabaris; quam ægre eam nodum expedies, solves, explicabis; quotus ea te res in difficultatem daret; quantum oneris in humeros sustollis tuos? quam plenam periculi aream tentas? quantum negotii tibi ipse facessis? V. *Arduus*, *Difficilis*, *Difficulter*. *Usus*. 1. Intelligo, quam loco difficili & scopuloso versari. Commotas res & difficiles discere. Difficillimis temporibus. 2. *Asper*, rauh. Difficilis & morosus senex. Puer difficilis, & in suos difficilis.

Difficultas, tis, f. Schwierigkeit. *Syn.* Labor, angustia, asperitas. *Epi.* Difficultas, incredibilis, magna, summa, odiosa, pecuniaria, publica, famina, tanta. Majores, multæ, summæ, tot tantæque. *Phras.* 1. *Sie hat Schwierigkeiten genug*, *multum antem tantis laboris*, *multum* du *dieses Geschäfte* um *sich nehmen wirst*, *wenn du große Schwierigkeit haben*. Multum laboris habebis; in magnas difficultates incurres; tales labores sumamus; magnus labor in re labor, grave in te onus incumbet; multum oneris, laboris, molestiæ sustinebis; si hoc aggrederis. Rem difficilem, gravem, laboriosam; rem operosam, molestam imprimis ac duram senties, experieris, cognosces rem haud facile facilem, multis difficultatibus implicatam, obseptam & quasi circumvallatam comperies. V. *Vide*, *quid difficultatis res ista habeat*, bedenke es nur, wie schwer diese Sache sey. Etiam atque etiam vide, quantum facinus conere; quid suscipias, quidve sustinere possis; quantum tibi oneris imponas: animadverte, cujus operæ, cujus difficultatis ea res sit; quas vires, quos nervos, quantam facultatem, quantum roboris poscatur, id, quod molitis. V. *Difficilis*. *Usus*. Difficultas vectandi, navigandi. Res habet multum difficultatis & laboris. Incurrit in multas difficultates. Multis difficultatibus affectus & afflictus.

Difficulter, schwerlich. *Syn.* Difficile, ægre, vix, tandem, demum. *Phras.* *Difficulter impetrabis*, du wirst es schwerlich erhalten. Haud parvo negotio, haud levi brachio agendum erit, hoc ut consequare. Magnum fortunæ debebis gratiam, ista si impetres; magno tibi stabit ejus rei gratia. Non sine difficultate ea re potieris. Perdifficile & lubrica est ejus rei consequendæ ratio. Hæret ea res adhuc in lubrico; res in dubio erit, dum voti compos fias; haud ita promptum erat, ista consequi; haud ex facili ista impetrabis; vix, aut ne vix quidem id consequare.

Diffidenter, mißtrauisch. *Syn.* Timidè.

Diffidentia, æ, f. Mißtrauen.)(*fidentia*. *Usus*. Metus est diffidentia expectandi mali. V. *Metus*.

Diffido, is, fisus sum, ere. mißtrauen. *Syn.* Quasi despero.)(*Confido*. *Adv.* Penitus, valde, summe. *Phras.* *Diffidere civibus suis*, es traut seinen eigenen Mitbürgern nicht. In caritate civium mihil spei reponit; in exigua spe est etiam inter cives suos; ne civibus quidem se credit suis; ne civium quidem fidei se permittit, committit. Nasquam tutam sibi esse fidem querunt; neque in civium fide cuiquam acquiescit. V. *Spero*, *despero*. *Usus*. Is nequeger est, ut malevolus diffidat. Ne desperes, ne diffidas. In eum spe mea fidoque. De Oratore diffidit. Jacet, diffidit, desperat malum.

Diffin-

Diffindo, is, fidi, fissum, ere. zerſpalten. *Syn.* Findo, dividó. *Usus.* Saxum diffindere novaculâ.

Difficeor, eris, eri. läugnen. *Syn.* Nego, inficior. *Usus.* Non difficeor, erraſſe me. V. *Nego.*

Diffilo, as, avi, atum, are. zerblaſen. *Usus.* Tuo legiones ſpiritû diffiaſti, ut ventus folia.

Diffluo, is, fluxi, ere. zerrinnen. *Syn.* Liquefco, fluo. *Usus.* Ouò, luxû, voluptatibus, ſudore, risû diffluere.

Diffugio, is, fugi, ere. hin und her flieben. *Syn.* Fugio, dilabor. *Usus.* Metû perterriti diffugiunt. V. *Fugio.*

Diffundo, is, fudi, fusum, ere. ausgieſſen. *Syn.* Dispergo, diſſipo, ſpargo, effundo, differo. *Adv.* Latè, longe. *Usus.* 1. Terra ſemen ſuô complexû diffundit. 2. *Transl.* Animum, vultum diffundere. Laudes alicujus; rumorem latè diffundere. Flendo dolorem, *vel* iram diffundere. V. *Spargo.*

Diffusè, weitläuftig. *Syn.* Dispersè. *Usus.* Res diffusè dicta.

Diffusus, a, um. ausgegoſſen, ausgebreitet. *Usus.* Plantanus ramis diffusa. Jus civile diffusum. Laus Pompeji latè diffusa. Color ſanguine diffusus.

Digero, is, gessi, gestum, ere. verdauen. *Syn.* Concoquo. *Adv.* Diserè. *Usus.* 1. Stomachus cruda digerens. 2. *Transl.* animo, assimulo, disputo, divido, abtheilen, in die Ordnung ſetzen. Tabulæ, acta, leges, argumenta in certa capita digesta. Crines digerere.

Digestio, onis, f. Verdauung. *Syn.* Concoctio, distributio. *Usus.* Digestio, quæ exordinatio est, ea est partitio.

Digitus, i, m. Finger. *Syn.* Pars manus pedisque extrema. *Epi.* Extremi, transversus. *Usus.* Extremis digitis aliquid contingere. Non discedam digitum à ſententia. Digitum in aliquid intendere & commonstrare.

Digladior, atis, atus ſum, ari. fechten, hadern. *Syn.* Decerto, contendo. *Usus.* Digladientur per me Philoſophi inter ſe. V. *Certo.*

Dignatio, onis, f. Würdigung. *Syn.* Dignitas. *Usus.* Nihil nisi de dignatione labora.

Dignè, würdig. *Syn.* Pro dignitate. *Usus.* Philoſophia nunquam ſatis dignè laudari poteſt.

Dignitas, tatis, f. Würde. *Syn.* Honor, gradus, gradus dignitatis, gradus honoris, honoris amplitudo, ſplendor, autoritas, gloria, majeſtas, honeſtas, decentia, decor.)(*ingnitas. Epi.* Admirabilis, admiranda, ampliſſima, chara, chariſſima, communis, conjuncta cum utilitate communi, conſularis, excellens, eximia, familiaris, imperatoria, jucundior, liberalis, magna, major, maxima, minor, neſaria, nova, odioſa, par, parva, præſtabilior, præſtans, præſtantiſſimâ, præſens, imperata, priſtina, publica, ſingularis, ſumma, tota, vera, vetus, virilis, ſalva. *Phraſ.* 1. *Hoc ante omnia te moneo, ut præ cæteris dignitatis rationem habeas*, dieſes rathe ich dir vor allen, daß du ſonderbar auf die Ehre acht habeſt. Ut referas ad dignitatem omnia; ut propoſitum decus tibi ſit; ut ante omnia dignitati ſervias; dignitatem ſpectes, dignitatem ſequaris; ut nihil cogites à dignitate ſejunctum; ut nihil alienum à dignitate cogites; ut nihil non cum dignitate conjunctum cogites; ut conſiliorum tuorum finis omnium honor ſit; ut tuarum actionum terminus, ſcopus, honor ſit; ut prima tibi ſit, præcipua, antiquiſſima dignitatis cura. 2. *Omnia ex dignitate feciſti*, du haſt alles nach Maaß deiner Ehre und Würde gethan. Nihil feciſti, niſi plenissimum ampliſſimæ dignitatis; omnia tua facta cum dignitate vehementer conſentiunt. In omnibus tuis factis propoſita tibi dignitas fuit. Omnia tua facta ad dignitatem retuliſti. Quæcunque egeſti, ad dignitatem omnia ſpectarunt. Scopus tibi ac finis in omni re dignitas fuit. Tuarum actionum norma quædam ac regula dignitas fuit. Tua ſunt ejusmodi facta, ut eximiis ornanda præconiis; ut divinis decoranda laudibus; ut tollenda ad aſtra; ut ad cœlum efferenda videantur. Tuis omnibus factis æterna gloria, immortalitatisque præmia debentur. Gloriæ & dignitatis ratio ſemper in actionibus tuis primum apud te locum obtinuit; ſummô apud te locô fuit; maximi tibi ſemper fuit. 3. *Rationem dignitatis tuæ habebo*, ich werde für deine Ehre jederzeit Sorge tragen. Magnam omnibus in rebus dignitatis tuæ rationem ducam. Semper mihi dignitas tua ante oculos erit; antiquiſſima erit; ſemper meæ cogitationes dignitatem tuam ſpectabunt. Animus meus in honore tuo fixus erit & locatus. In

omni

omni re, quid honor tuus poſtulet, requiret, ferat, attendam. 4. *Modo conſervem dignitatem meam, cætera jactum animo curo*, wann ich nur meine Ehre und Würde erhalte, um Geld und Gut frage ich nichts. Divitias, divitiarumque jacturam nihil facio, liceat modo tueri dignitatem meam. Admi, detrahi de fortuna, fortunas comminui, fortunarum jacturam fieri, fortunæ detrimenta fieri non recuſo, nihili duco, in minimis pono, ſit modo dignitas incolumis; liceat modo incolumem ſervare dignitatem; modo permaneat dignitas in eo ſtatu; modò ne cogar de ſtatu dignitatis meæ demigrare; modò ſit eadem dignitas; modo ne mutetur, ne diminuatur, ne lædatur dignitas mea; modo nequâ injuriâ, nequo damnò, nequo detrimentò afficiatur dignitas mea; modo nequid damni faciat; nequid jacturæ faciat dignitas mea; modo nequam jacturam ſubeat, ſuſtineat, ferat, patiatur dignitas mea; modo nequid de dignitate detrahatur, adimatur, imminuatur. 5. *Dabo operam, ut is dignitatem tuam defendat*, ich werde Sorge tragen, daß er deine Ehre und Würde beſchütze und handhabe. Dabo operam, ut ejus animum ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducam, convertam; ut is omnia ſtudia ad dignitatem tuam referat; conferat; ſuam ut operam in dignitate tua ſiget, locet, ſtatuat, ponat; ut induſtriam omnem ſuam dignitati tuæ dicatam velit, dedat, dicet; ut tueatur dignitatem tuam; ut honorem tuum defendendum tuendumque ſuſcipiat; ut honoris tui defenſionem, certamen, contentionem ſuſcipiat, ut pro honore ac dignitate tua pugnet, contendat, certet. 6. *Violari dignitatem tuam, moleſte fero*, mir fällt es gar ſchwer, daß deine Ehre und Würde verletzet werde. Dignitatem tuam offendi, lædi, minui, oppugnari, vehementer doleo; detrahi de tua dignitate; jacturam fieri dignitatis tuæ, dignitatem tuam labefactari, deformari, damno affici, ſero moleſtiſſime; dolorem capio ingentem animo, cum deeſſe alios dignitati tuæ, alios invidere intelligo; cum impugnari, minui, detrahi tibi dignitatem tuam; cum dignitatem tuam contumeliâ attingi; ſpoliari te dignitate tua; cum de dignitatis gradu dimoveri te accipio. 7. *Quærere dignitatem*, nach Ehre und Würde trachten. Honoribus operam dare; honores petere; venari, aucupari, captare, expetere, ambire honores; affectare ad honores iter. V. *Ambio, Ambitioſus*. 8. *Conferre dignitatem*, eine Ehren-Stelle einem verleihen. Summum dignitatis gradum tribuere, concedere alicui; in dignitate aliquem locare; in dignitatis ſede aliquem ponere, collocare; honores alicui mandare, deferre; ad honores evehere, evocare; ad honorum faſtigia perducere; provehere ad ſummam dignitatem; efferre ad ſummos honores; collocare in amplißimo dignitatis gradu. V. *Honor, Magiſtratus*. 9. *Pervenire ad dignitatem*, zu einer Ehren-Stelle gelangen. Ad ampliſſimos dignitatum gradus aſcendere; emergere, evehi, effeni, extolli, provehi ad honores; augeri honoribus; dignitate creſcere, augeri, amplificari, ornari, cumulari; collocari in ampliſſimo honoris gradu; in reipubl. cuſtodiâ, velut in ſpecula collocari; in anni cuſtodia à fortuna poſitum eſſe; honoris gradum conicendere; attingere, aſſequi, adipiſci; gradum facere ad honores; ad honores obrepere. 10. *Eſſe in Dignitate*, in hohen Ehren ſtehen. Dignitate florere; honoribus fungi; honoribus uti; dignitate præditum eſſe; in fortunæ gradu poſitum eſſe; honoris gradum tenere, obtinere; in magno honore eſſe; honeſtum in republica locum obtinere; cum imperio & poteſtate eſſe; magiſtratum gerere; honores adminiſtrare. 11. *Dignitatem amittere*, ſeine Ehren-Stelle verlieren. A ſummo dignitatis gradu dejici, detrahi, præcipitari, deturbari, depelli, dimoveri; de faſtigio detrahi; capite diminui; gradû & ſtatu dejici. 12. *Dignitate ſe abdicare*, ſeine Ehren-Stelle niederlegen. Dignitatem deponere; à dignitate diſcedere. V. *Abdico, Magiſtratus, Honor*. 13. *Dignitatis aditu impedire*, von weiterm Ehren-Stellen verhindert werden. V. *Honoris aditu impedire*. 14. *Dignitatem amiſſam recuperare*, die verlohrne Würde wiederum überkommen. Recipere priſtinæ dignitatis ſpeciem; ad priſtinæ dignitatis gradum revocari; reſtitui in priſtinæ dignitatis gradum; dignitatem alicui reddere, reſtituere. 15. *Dignitas tua augebitur*, deine Ehre und Anſehen wird dir noch vermehrt werden. Dignitatis tuæ acceſſiones fient in dies; multum ad dignitatem tuam accedet, adderur; creſcet, augeſcet, amplificabitur non parvis incrementis dignitas tua; dignitas tua illuſtrior evadet; honore magis, quam unquam anteâ, florebis & abundabis; illuſtrabit amplitudinem tuam ea ipſa res, quæ obſcuratura atque exonerura videbatur; plus in dies ſplendoris ad dignitatem tuam accedet; clarior fiet dignitas tua atque illuſtrior; clarius elucebit; illuſtrius patebit. V. *Augeo*.

Uſus. 1. Dignitas eſt alicujus honeſta autoritas, quæ & cultû & honore, & verecundia digna eſt. Ea res tibi dignitati erit. Dignitatem ea res tibi afferet, adjunget. Ea res dignitatem tuam

das ist eine ausdrückliche Sache. Civitas dignata nomen, Cäsares, die Städte bey ihren Namen benennen. Dignata civitas quæ Cæsares tuetur, eine Stadt, welche Cäsares schützet, will Ehre haben. Dignata fortuna, favor, ein Glück, Gunst, das dem Menschen gut ist. Ingenium dignatum, ein Mensch, der Ehre und Ansehen hat. Dignatus, mit einem Ehrenamt von den vornehmsten Rathen versehen. 2. *Dignus, ornamentum, decus, forma, species*, Ehre, Zierde, Gestalt, angenehme Gestalt. Ut fama alis dignitas inest, in aus venustas. Liberalis species, & forma digna. Forma dignitas eo ejus tempore defendit. Tranquillitas animi alere dignitatem, Zierde und Ansehen. V. *Honor, Magistratus.*

Dignor, aris, atus sum, ari. würdig achten, oder geachtet werden. Syn. Dignum habeo, *vel* dignus habeor. *Usus.* Qui apud nos tua laude, observantiâ, cultu, honore, virtute ego dignemur. Vir probus summa existimatione dignandus.

Dignosco, is, novi, ere. unterscheiden. Syn. Discerno. *Usus.* Hostem à cive dignoscere. V. *Dijudico.*

Dignus, a, um. würdig. Syn. Honestus, qui meretur, meritus, dignitate præditus, plenus dignitatis, habens dignitatem, idoneus, par, egregius.)(*indignus.* Ant. Omnino, maxime, prorsum. *Usus.* Quod non decorum, nec Dis dignum est. Major est vis dignus. Oblocutores. Illicet vigil expectatione publicâ, viribus suis dignum. Hoc te non est dignum.

Digredior, eris, gressus sum, gredi. neben abweichen. Syn. Decedo, discedo, declino, aberro à via, propositio, divertio. Ant. Longus, perpetuus, prolixus. *Usus.* Sed ad id, unde digressi sumus, redeamus. Longus, quam voluntas tua, a proposito digressa est omnis. V. *Recedo.*

Digressio, onis, f. Abweichung. Syn. Declinatio. *Syn.* Accidentia & naturæ, non omnia, perpetua, proprietas. *Phras.* Cum a re digressionem facio, mein Rede verbeuten, daß der Vorschlag der Sache ist gar zu lang sey. Dum ut operis, ut viæ asperitate cogor, revocata oratio; ne plus satio de rerum ordine declinet: ne dictorum gravis excedat, offendatur; ne diu longius aberrem: ne series longior prohibeat. *Usus.* Meliori fini consulito, quam digressio nostra. Digressio à propositi ratione.

Dijudico, as, avi, atum, are. entscheiden. Syn. Discerno, discrimino, decerno. *Adv.* Certo, distincte, tere. *Usus.* Verbis convertas, res ingenia dijudicas. Nostræ cujusque virtutes, & vitia. V. *Discerno.*

Dijungo, is, junxi, junctum, ere. absondern. Syn. Disjungo. *Ant.* Conjungo. *Loc.* Sæpe. *Usus.* Dijungere me à te volo, V. *Separo.*

Dilabor, eris, lapsus sum, labi. entfallen, verfließen. Syn. Labor, elabor. *Adv.* Male, rapide. *Usus.* Res rapide ut lapsæ. Vide, ne ea res memoriâ dilabatur. Dilapsa à forensi amici devotio; veteres, fides, vires reipubl. ex dilabuntur. V. *Abeo, labor.*

Dilacero, as, avi, atum, are. zerreissen. *Syn.* Lacero. *Usus.* Dilaceratione humorum animorum discerpi & dilacerari demum.

Dilanio, as, avi, atum, are. zerhacken, zerreissen. Syn. Lanio. *Usus.* Cadaver civibus dilaniandum objicere.

Dilapido, as, avi, atum, are. verschwenden. Syn. Decoquo, dilapido, confundo. *Usus.* Dilapidare pecuniam, exhaurire æra, manibus vectigalia, consumere. V. *Consumo, Negos, Luxus.*

Dilargior, iris, largitus sum, iri. verschenken. Syn. Dono, *Usus.* Omnia dilargari. V. *Largior.*

Dilatio, onis, f. Verzug. Syn. Mora, prolatio, remedium. *Usus.* Nimia. *Loc.* Dilatio & expectatio commodorum. V. *Differo.*

Dilato, as, avi, atum, are. ausbreiten. Syn. Differo, amplifico, propago.)(*Coarto.* Cautio, *Phras.* Ita dilatari imperium, ut tot gentes protulit; tot gentes dilatare, ut humanum pro varietate; ut publicas regiones augeat hostis ejecta. V. *Augeo.* (*Loc.* Augmento, ornamento ac dilatatio nominis vestri. V. *Augeo.*

Dilauro, as, avi, atum, are. loben. Syn. Laudo. *Usus.* Labrum, quem dilaurare. V. *Laudo.*

Dil-

Diligens, tis, c. o. fleißig. Syn. Attentus, sedulus, assiduus, sluid ossis, diligentiam adhibens. *Plaut. Homo erat industrius atque diligens*, er war ein fleißiger und emsiger Mann. Homo erat prudens & rerum suarum attentus; homo summi laboris & industriæ; prorsus intentus in omnia, qui advigilaret sedulò, ac omnia accuraret; erat in omni officii genere navus ac diligens; anteibat omnes diligentiâ; nihil in eo diligentiæ requires, nihil industriæ. V. *Diligentia, attentio, assiduè, opera. Usus.* Lentulus salutis meæ diligentissimus.

Diligenter, fleißig. *Syn.* Accuratè, exquisitè, studiosè, magna cum cura ac diligentia.)(*negligenter. Phaed.* 1. *Diligenter litteris adjecerant*, er hatte deine Geschichte fleißig aufgezeichnet. Accuratissimâ diligentiâ, nimâ accuratione, non indiligenter; sedulò, quam diligentissimè; summâ curâ studioque; toto animo, atque omni curâ; studiosè, intentissimâ curâ; enixò studio; summâ curâ; totò pectore; impensè admodum; impensâ operâ; contentè industriéque; contentione maximâ [illegible]que. 2. *Neque tam temere, neque tam leviter*, er hat keine Sache flüchtig und leichtsinnig betrieben. Sedulo cura; cum cura; sedulâ curâ; sedulitate; negotia & acta in studiis diligenter tractant. Nullum in causa tua studium, nullam diligentiam, nullum [illegible] in curandis rebus tuis illò [illegible], nemo in gerendis negotiis tuis studium industriamque; in gerendis negotiis tuis studium adhibuit maximum; in tractando negotio tuo, quo maxime potuit, studio incubuit; enixus est; in procurandis negotiis tuis nihil ab eo loci aut segnitiæ, aut secordiæ datum est; intentiore, quâ potuit, cura res tuas agebat; summo studio, maximoque opere; omnibus nervis viribusque; omni ope ac operâ; summâ ope; omni conatu; totô pectore, tota mente in res tuas ac commoda incubuit. V. *Diligentia. Usus.* Diligenter etiam atque etiam sacne aliquid.

Diligentia, æ, f. Fleiß. *Syn.* Assiduitas, sedulitas.)(*neglegentia. Syn.* Accuratissima, accuratissima, accuratissima, exquisita, crudelis, egregia, singularis, excellens, grata, insana, mendosa, impia, magna, major, non audacia, minuta, misera, miserabilis, molesta, nova, peregrina, plena, privata, summa, tanta. *Hebr.* 1. *Summa diligentia rem tuam curato*, lo, werde für deine Sache mit großem Fleiß Sorge tragen. Omni mea cura, opera, vigilia, omni sedulitate, omni non modo contentione, sed etiam dimicatione in rebus tuis elaborabo. Res tuas summâ curâ complectar. Pugnabo, enitar, contendam, efficiam, operam omnem ac diligentiam adhibeam, ut res tuæ ritè curentur. Incumbam in tuam causam totâ industria. Operæ sudoresque plurimum in tuis rebus ponam, consumam. Vigilabo dies atque noctes, & utrum oculis despiciam, utres tuæ salvæ sint; curam rerum tuarum suscipiam; operam summam, nervos omnes & industriam afferam. Ardore quodam ac studio incredibili tua procurabo. Summa ope nitar; animum intendam, adjungam, ut tibi bene sit. Non obscura erit contentio mea in rebus tuis; industria erit, quam a potero, maxima. V. *Curo.* 2 *Majorem in scribendo adhibere diligentiam*, mehr Fleiß im Schreiben. Velim, te plus diligentiæ in scribendo ponere; velim, te plus operæ, curæ, industriæ, studii in scribendo locare, collocare, consumere. Plus diligentiæ ad scribendum conferas a te velim. Operam navari studio majori in scribendo expeterem. Tuis in scriptis diligentiam majorem desidero, requiro. Adhiberes velim, ad sedulitatem aliquid; plusculum, velim, sedulitatis in scribendo tuæ ponas. 3. *In parandis optimis optimus nullus labor est*, Wo es um das Beste zu thun ist, da darf keine Mühe gespart werden. Optimis parandis nullum laborem parcimus; exiguum ducimus, quidquid in parandis optimis industriæ adhibemus; in constituendis optimis nullus labor est nimius notis, nulla contentio difficilis; ad rem augendam nullum non lapidem movemus; nullam laboris partem prætermittimus, in re quærenda omni studio, curâ & operâ laboramus; omnibus nervis ac viribus, omni ope ac industriâ eniti nimus; ad parandas opes omnes vires, omnia studia, quidquid est industriæ, conferimus; omnes curas cogitationesque referimus; opes ut conquantur, elaboratur pro viribus; quantum consequi viribus possumus, enitimur; opibus accumulandis operam damus, navamus, ponimus non indiligentem; laborem, curam ac diligentiam adhibemus, impendimus maximam. In quærenda re omnes sedulitatis nervos contendimus; multum operæ perdimus, multum laboramus ac defatigamur. V. *Cura. Curo, Navo. Usus.* Diligentiam ad aliquam rem. Diligentiam in rebus tuis adhibui maximam. Diligentiâ cum curâ ac diligentia scripsi &c.

Dili-

Diligo, is, lexi, lectum, ere. lieben. *Syn.* Amo, charum habeo. *Adv.* Actûs, admodum, egregiè, eximiè, constantissimè, facile, gratis, libenter, magnificè, maximè, mirificè, multum, mutuò, planè, plus, plusquam in cæs, præcipuè, plurimum, quam maximè, quodammodo, separatim, singulariter, valde, herclè, vehementer, vehementius, vehementissimè, vicissim, usquè eò, generatim, verè, unicè. *Usus.* Hunc amo, quem ante diligebam. Me aut amabis, aut diliges saltem. Eum non amore tantum; sed perpetuò quôdam judiciò diligebam. V. *Amo.*

Dilorico, as, avi, atum, are. zerreissen. *Syn.* Discindo, aperio. *Usus.* Diloricare tunicam.

Diluceo, es, luxi, ere. erscheinen. *Usus.* Res senatui plane dilucere visa est.

Diluceſcit, ebat, Tag werden. *Syn.* Lucescit, lucere incipit. *Usus.* Discussa est illa caligo, diluxit. V. *Lucescit, Dies, Mane, Diluculum.*

Dilucidè, klärlich. *Syn.* Lucidè, perspicuè, claiè, apertè, plane. *Usus.* Dilucidè planèque loqui.

Dilucido, as, avi, atum, are. erklären. *Syn.* Declaro. *Usus.* Rei dilucidandæ causâ. V. *Explico, declaro.*

Dilucidus, a, um. klar. *Syn.* Apertus, evidens. *Usus.* Quò brevior, eò dilucidior erit narratio. Dilucida & perspicua expositio.

Diluculum, i, n. Morgen-Röthe, anbrechender Tag. *Syn.* Summum mane, prima lux. *Phras. Sub diluculum,* vor anbrechendem Tag. Sub galli cantum; albescente cœlo; appetente die, summo mane, benè manè, dubia adhuc luce, incertâ adhuc luce; cum lucescere, illucescere, lucere inciperet. V. *Mane, Dies.*

Diluo, is, ui, utum, ere. spülen, widerlegen. *Syn.* Confuto, abstergo. *Adv.* Dilucidè, facilius. *Usus.* Diluere objecta crimina; diluere & infirmare argumenta. Curas, molestias jucundò alloquiò diluere. V. *Refello, defendo.*

Dimano, as, avi, atum, are. zerfliessen. *Syn.* Profluo. *Usus.* Meus is labor dimanavit ad æstimationem hominum latissime.

Dimensio, onis, f. Messung. *Usus.* Dimensio quadrati.

Dimetior, iris, mensus sum, iri. messen. *Syn.* Metior. *Usus.* Abillo dimensa sunt omnia & descripta.

Dimetor, aris, atus sum, ari. abmessen. *Usus.* Siderum cursus dimetari.

Dimicatio, onis, f. Streit. *Syn.* Contentio, concertatio, discrimen. *Epi.* Extrema, infinita, parva, periculosa, plena laudis, tanta, maxima, tot ac tanta. *Usus.* Dimicationem quærere. In dimicationem & aciem venire. Mihi fortunarum omnium dimicatio subeunda erit. Dimicationem mihi pro te nullam defugiendam putavi. Nemo me ab ea dimicatione continebit, deterrebit. V. *Certamen.*

Dimico, as, avi, atum, are. streiten. *Syn.* Confligo, certo. *Adv.* Paratus. *Usus.* Prælio dimicare cum hostibus. De omnibus fortunis, de potentia dimicare. V. *Certo, confligo.*

Dimidiatus, a, um. halbgetheilet. *Syn.* Medius.

Dimidius, a, um. halb.)(*totus. Usus.* Hæres ex parte dimidia. Discipulus suos dimidio reddebat stultiores, quam acceperat. Dimidio carius erant domum, quam æstimata fuerat.

Diminuo, is, ui, utum, ere. vermindern. *Syn.* Minuo, imminuo, attenuo, detraho, decerpo, ad pauciora redigo; diminutionem facio.)(*Augeo Usus.* Vide, nequid de bonis tuis diminuas. Sententia diminuta & infirmata. V. *Minuo.*

Diminutio, onis, f. Verminderung *Syn.* Imminutio.)(*Accretio. Usus.* Imperio magna diminutio facta est. Diminutio vectigalium.

Dimissio, onis, f. Entlassung. *Usus.* Dimissio propugnatorum, relegatio amicorum.

Dimitto, is, misi, missum, ere. entlassen. *Syn.* Amitto, missum facio; remitto, depono, omitto. *Adv.* Amantissimè, continuò, contumeliosè, libenter, multum, prorsùs, nunquam. *Phras. Dimittere milites,* die Soldaten abdanken. Legiones missas facere; missionem dare militibus; exercitum purgare seditiosorum hominum missionibus; exauctorare milites; milites sacramentò solvere; milites exauctoratos dimittere. *Usus.* Dimittere senatum, concionem, sich entlassen. Dimittere exercitum, legiones, remiges, abdanken. Facultatem rei

rei gerendæ dimisit, aus der Hand lassen. Utinam de sua gravitate aliquid Pompejus; de cupiditate Cæsar dimisisset, lassen.

Dimoveo, es, movi, motum, ere. vertucken. Syn. Depello, moveo, removeo, dejicio. Usus. Suspicionem à se in alium dimovere. Aliquem de suo cursu, sententia, instituto, more dimovere. De dignitate gradu & loco suo aliquem dimovere. V. *Amoveo, abstrabo; abstinere.*

Dimensio, onis, f. Abschung. *Exornatio quædam verborum.*

Dimero, as, avi, atum; are. abschen. Vi. Numero. *Adv.* Prope modum. *Usus:* Dimeriate peccatum meum.

Directio, cos, f. Verwaltung. *Syn.* Procuratio, vel gubernatio. *Usus.* Mandica expeditio nostrarum diœcesium.

Director, oris, m. Verwalter. *Syn.* Qui procurationem, & quasi dispensationem rei gerendæ recepit.

Diploma; atis; n. Gefreits-Brief; Freyheits Brief. *Syn.* Principem; & aliorum magistratuum codicilli, literæque publicæ signo regio munitæ & sanctæ.

Diræ, arum, f. Verfluchung. *Syn.* Furiæ, imprecationes, preces, execrationes, imprecationes. *Usus:* Diras obnunciare. Dirâ & ut cætera auspicia, omina sunt, non causæ malorum. Homo diris devotus, execratur atque maximo infortunio V. *Furiæ.*

Directè, gerade zu. *Syn.* Directè: *Usus.* Directo dictum sensu: Hæc ad fidem directe pertinent.

Directus, a, um rechte, gerad: *Syn.* Rectus. *Usus.* Arbores directo ordine consitæ. Directa via. Quid opus est circuitione & anfractû portûs, quam directo; Directissimi mei. Fames directus.

Direptio, onis, f. Plünderung. *Syn.* Acerba, rapida, impunita, libera, tanta. *Usus:* Vexatio & direptio urbis, sociorum. Imperabant fames, incendia; cædes, direptio.

Direptor, oris, m. Plünderer. *Usus.* Direptor urbis & vexator.

Dirimo, is, i, itum, ere. ausscheilen. *Syn.* Dirimo, dinumero, discerno, separo: *Usus.* Dum tabellæ diribentur:

Diribitio, onis, f. Zertheilung. *Syn.* Distributio. *Usus.* Populi diribitio jam non expectatur.

Diribitor, oris, m. Zertheiler. *Syn.* Distributor, qui populum in suas classes ad ferenda suffragia distribuit. *Usus.* Vocatores, diribitores; custodes tabularum sanctis.

Dirigo, is, rexi, rectum, ere. richten. *Syn.* Rectio, constituo, ordino, dispono. *Phras.* Omnia ad utilitatem suam dirigit, er richtet alles nach seinem Nutzen. Cursum vitæ suæ omnem ad seipsum refert. Utilitas illi vitæ regula est; studia suâ utilitatis regulâ metitur; vitam suam ita gubernat, ut moderatur, ut ab utilitate nunquam discedat. Nihil ille spectat; nisi utilitatem suam; eam ille longissime ante cætera omnibus; eam ille rerum omnium primam ducit, antiquissimam habet; omnem suum conatum ad opes parat atque meditatur; actiones omnes ad eam utilitatis rationem exigit. *Usus.* 1. Omnia ad rationem & ordinem dirigere. Animalitatis appetitum naturaque dirigit. Ad illam cynosuram vitæ tuæ cursum dirige. 2. *Alloquor, destino, describo, æstimo, circumscribo,* impendo. Turpe est officium utilitate dirigere, non honestate. Omnia voluptate dirigunt Epicurei: V. *Moderor; Colluvio.*

Dirimo, emi, emptum, ere. zertrennen. *Syn.* Divido; dirimo.)(Conjungo. *Adv.* Acerbe, impudenter. *Phras.* Dirimere amicitiam, er hat die Freundschaft getrennet. Dirupit mediam vitæ conjunctionem; suavissimam vitæ societatem disturbavit: V. *Amicitia.* *Usus.* Hanc nostram societatem; hanc suavissimam vitæ conjunctionem falsis criminibus dirimere malevoli: Nox prælium; iras; rixas diremit.

Diripio, is; ripui, reptum; ere. plündern. *Syn.* Prædor, aufero, rapio. *Phras.* Urbs diripitur. Die Stadt ist geplündert worden. Direptioni & incendiis relicta; omnibus partibus disturbata; aut incendia; excisio; inflammatio; everlio; depopulatio, vastitas, agris tectisque illata est; diripitur auri argenti que pondus ingens; detractis corporibus ornamenta; nihil in ædibus omnî luxû atque opulentiæ instructis intactum est relictum; expilata urbs; nudata, exhausta, depopulata; expolianda rapina, domus spoliatæ & exinanitæ. Discurrit ad prædam nullo, sit auri argentique fœda direptio, victoria rapiunt, agunt que, quidquid à flamma relictum, prædas unaquæ

ex-

exforbent. Depopulata urbs vexataque, compilatæ domus, præda improbissimæ egestæ. Oppidum prædæ datum, fortunis illatæ manus, quibus rapto vivere assuetus, & in præda de sanguine diu versatus, ferro ignique, quidquid ignis reliquum fecisset, cepit, prædamque avertere. V. *Depopulor, depeculor, destruo, vasto, prædo.* *Usus.* Expilare, vexare, diripere socios, patrimonium alterius.

Diritas, tis, f. Grausamkeit. *Syn.* Crudelitas. *Usus.* Homo omni diritate & immanitate teterrimus. V. *Crudelitas.*

Dirumpo, is, rupi, ruptum, ere. zerstrennen. *Syn.* Dirimo, rumpo. *Adv.* Repente. *Usus.* Societatem, amicitiam dirumpere. Dolore prope se dirupit. Homo diruptus, diruptusque, *infelix.* V. *Rumpo.*

Diruo, is, ui, utum, ere. niederbrechen. *Syn.* Excido, exscindo, everto. *Usus.* Diruere, ædificia. V. *Destruo.*

Dirus, a, um. grausam. *Syn.* Ferus, crudelis, immanis, infestus; infaustus. *Usus.* Quæ augur injusta, nefasta, vitiosa diravo edixerat, irrita iniectaque sunto. V. *Crudelis.*

Dis, tis, *g. c.* reich. *Syn.* Dives. *Usus.* Midas ditissimus.

Discedo, is, cessi, cessum, ere. hinwegehen. *Syn.* Abeo, proficiscor, cedo, solvo, migro, demigro.)(*accedo.* *Adv.* Aliquantum, commodum, ferè, nonnunquam, flagitiosissimè, honestè, impunè, longè, longius, nec vero, non libenter, nusquam omnino, parumper, proxime, temerè, nunquam, tardissime. *Phras. Discedere cœpio,* ich gedenke bald abzureisen. Animus est, in discessu; in animo est mutare locum; de discessu, *vel* discessum cogito; in animo habeo longius me auferre; discessum specto, meditor: migrandi mihi consilium est; jam dudum profectionis volvo consilia. V. *Abeo, proficiscor.* *Usus.* 1. Româ, provinciâ, à loco discedere. 2. *Transl.* Desino, *deficio, muto,* aufhören, abweichen. A sententia sua, ab officio, à consuetudine sua discedere. Febris quartana discessit. 3. *Alio me verto,* sich anderswo hinwenden. Discessit in alia omnia senatus. In aliam opinionem, partes, sectam discedere. 4. Cœlum benè Musicâ discedit. Tellus discedit, sich spaltet, eröffnet. 5. Vitâ discedere, sterben.

Disceptatio, onis, f. strittiger Handel. *Syn.* Causa, controversia, lis, judicium. *Ejs.* Exercita, forensis, simplex. Forenses, infinitæ, legitimæ, liberæ. *Usus.* Disceptatio & cognitio veritatis. Rem in disceptationem vocare, die Sache streitig machen. Venit hoc, cadit in disceptationem. Hoc quidem in disceptatione versatur. V. *Controversia, Disputatio.*

Disceptator, oris, m. Schiedsmann. *Syn.* Judex, arbiter. *Ejs.* Domesticus, severissimus. *Usus.* Populum Romanum disceptatorem non tantum non recuso, non defugio, sed deposco. Hoc disceptatore ac sententiæ moderatore uti statui.

Disceptatrix, icis, f. Entscheiderin. *Usus.* Dialectica veri & falsi disceptatrix & judex.

Discepto, as, avi, atum, are. disputiren, streiten. *Syn.* Contendo, decerno, disputo, dijudico, cognosco. *Adv.* Justè, latius, sapienter. *Phras. De hoc disceptari potest,* das läßt sich noch disputiren. Hoc in disceptationem vocari potest; hoc cadit, venit in disceptationem; hoc in disceptatione versatur; hoc in controversiam venire, vocari, adduci, deduci potest; hoc in controversia est, versatur; hoc in contentione est. Disceptationi hic locus est; nonnulla de hoc disceptatio relicta est. V. *Controversia, Disputatio.* *Usus.* Illi quæstioni præponites, qui æquo jure disceptet. Inter se cum aliquo disceptare de controversiis. Armis disceptant. V. *Disputo, Contendo.*

Discerno, is, crevi, cretum, ere. unterscheiden. *Syn.* Dijudico, distinguo, discerno, discrimen facio, intermosco, divido. *Usus.* Animus discernit verum à falso. Aër & aura vix discernit. V. *Dijudico.*

Discerpo, is, cerpsi, cerptum, ere. zerreissen. *Syn.* Dilacero. *Usus.* Unguibus aliquem Baccharum more discerpere. Animus nec distrahi, nec discerpi potest. Divulsum & discerptum genus dicendi. V. *Lacero.*

Discessio, onis, f. Abweichung. *Syn.* Abitus, abitio, abscessus, recessus, digressus, secessio, remotio. *Ejs.* Matura. *Usus.* Si in meam sententiam consules discessionem facerent. Sententia illa valuit, cui discessio facta non est.

Discessus, us, m. Abreise.)(*Accessus.* *Ejs.* Acerbus, calamitosus, miser cordi dignios, diuturnus, fœdus ac perniciosus, fœdissimus, fluctuosus, fluctuosissimus, in-

longinquus, longus, perhonorificus, præclarus, subitus, summus, voluntarius. *Usus.* Longinquus inter nos discessus. Solis accessus & discessus. O præclarum discessum è vita! Subitus discessus, *præceps præfatio.*

Discindo, is, scidi, scissum, ere. zerschneiden. *Syn.* Dilacero, dilanio. *Usus.* Vestem discindere.

Discingo, is, cinxi, cinctum, ere. aufgürten. *Usus.* Periculum propè est, ne discingare.

Disciplina, æ, f. Zucht, Unterweisung. *Syn.* Institutum, ratio, institutio, ars, mos, consuetudo. *Epi.* Acerrima & equestris, antiqua, bellica, bona, certa, dialectica, disciplina liberis ingenuarum artium, domestica, barbara, fortior, gravis, constans, inhonesta, inops, expedita, magna, mala, melior, meretricia, mollis, navalis, nobilis, nota, nova, optima, perfacilis, perfectissima præclara, præsens, publica, sanctissima, severa, severissima, tota, vetus, vetusta, voluptuaria, delicata, vulgaris. Clarissimæ, constantissimæ, domesticæ, gravissimæ, ingenuæ, optimæ, puerilis, variæ. *Phras.* 1. *Serva bonam disciplinam*, erhalte gute Zucht. Arte contemptuque fugabant; disciplinam acerrimè exigit; disciplinam severissimè regit; disciplinam ad antiquam severitatem redigit, revocat. 2. *Disciplina senuit*, die gute Zucht hat abgenommen. Prolapsa, dissoluta severior illa disciplina est; delapsa paulatim disciplina placuit; desiexit jam aliquantum de pristino curriculo pueri consuetudo disciplinæ veteris; labatam disciplina vetus & paulatim defluit; disciplina custodum ignavia labefactari cœpta est; de statu suo decimavit; non gradu, sed præcipitio a veteri illa severitate discessum est; consecutæ sunt multo post ingens disciplinæ depravatio, disciplina vetus inertiâ prætidum quasi consenuit; disciplinâ sensim fluere ac labi cœpit. 3. *Disciplinam instaurare*, die gute Zucht wieder einführen. Omnia, quæ delapsa jam defluxerunt, severis legibus vincire; fluentem procumbentemque disciplinam restituere, labentem ac fluentem disciplinam erigere; depravatam corruptelis consuetudinum ad priscam severitatem revocare. *Usus.* Senatores Rom. filios suos Herculis in disciplinam tradebant. Pleraque disciplinæ à Græcis traditas accepimus. Nullo bonus imperator, qui non ante Philosophiæ disciplinam percepérit, coluerit. Ratio vetustæ disciplinæ, quam à majoribus accepimus. Homo disciplina juris civilis eruditissimus. Quidam parentum disciplinâ meliores fiunt. Bonâ disciplina exercitatus. Bellica disciplina soluta, prolapsa, restituenda est. Et horum nos hominum institutionem, disciplinam, sectam persequamur?

Disciplinam facio, Disciplin machen, sich geisseln. *Phras.* Pœne nonnne se acerrimè verberare; voluntariam de se pœnam verberibus sumere; voluntariâ verberatione corpus coërcere, flagellis se cædere; voluntariò cruciatû se concidere; flagris verberibusque in suum corpus advertere; flagris se multare, supplicium de se voluntariâ diverberatione sumere; acerbissimis flagris castigare corpus; voluntariâ afflictatione tui divinæ justitiæ severitatem prævertere; flagris se cruciare, tergum lacerare, in se sævire; corpusculum flagris ad sanguinem, ad languorem cædere.

Discipulus, i, m. Schüler. *Syn.* Auditor, qui accedit aliquem disciplinæ causâ, qui se alicui in disciplinam tradit. *Epi.* Rudis & integer. Docilis, probabilis. *Phras.* *Demosthenes fuit Platonis discipulus*, Demosthenes ist ein Lehrjünger des Plato gewesen. Sub disciplina Platonis fuit; Platonis usus est magistro; Platonem habuit præceptorem; è Platonis disciplinâ, schola prodiit; à Platone ad disciplinam eruditus est; à Platone eruditus fuit; excultus doctrinâ fuit; didicit; doctrinam hausit; liberaliter excultus fuit; Platonis inter discipulos fuit; Platonis academiam frequentavit, trivit; Platonis præceptis imbutus, instructus fuit; Platonem audivit; Platonis auditor fuit; apud Platonem literis operam dedit; disciplinæ Platonicæ alumnus fuit. *Usus.* Rudem me discipulum atque integrum accipe. V. *Doceo*, *Erudio*.

Disco, is, didici, ere. lernen. *Syn.* Percipio, disciplinam accipio, cognosco, perdisco, condisco, doctrinam accipio, exemplum ex aliquo capio; comprehendo, cognitionem accipio. *Adv.* Aliundè, diutius, facile, fortius, melius, multùm, præclarè, studiosè, breviter, minimum, perinde ut. *Phras.* 1. *Græcas literas ab illo didici*, ich habe die griechische Sprache von ihm erlernet. Illo magistro Græcas literas arte & cognitione comprehendi; literas Græcas illo præceptore attigi, celeriterque arripui; annum unum in ejusd scipina permansi Græcas literas excolendus;

erudiendus, imbuendus; in ejus me disciplinam trādidi, ut ejus institutione Græcis in litteris doctor evaderem; ut ab eo Græcas litteras haurirem. V. *Discipulus.* 2. *Experientiâ multùm discimus*, nun lernet viel aus der Erfahrung. Ad scientiam multarum rerum experientiâ duce pervenimus. Erudimur valdè, instruimur, expolimur, ex ignorantiæ tenebris educimur usû atque experientiæ beneficiô. Multarum rerum scientiam consequimur, experientiam secuti, experientiâ docti. Experientiâ magistrâ multa cognoscuntur; multarum rerum scientia, cognitio, intelligentia, doctrina capitur, sumitur, hauritur ab experientia & usu. Multarum rerum magister usus est. Multa docet, ostendit, patefacit experientia. Viam aperit usus ad multarum rerum scientiam. V. *Experientia.* 3. *Pauca admodum didicit*, er hat noch wenig gelernet. Parùm attigit doctrinæ; cursim arripuit eas artes, nec omninò perdidicit; perfusus potiùs, quam tinctus est iis litteris; artes eas vix à limine salutavit; litteras degustâsse satis habuit; in litteris progressus fecit perexiguos; non ita longè profectus est à primo littore. Longè abest à perfecta litterarum cognitione; ex abditis litterarum fontibus nihil hausit, delibavit; tiro etiamnum est in ea arte. V. *Rudis, imperitus.* 4. *Memoriter discere*, aus wendig lernen. Edisceres, memoriter complecti; memoriæ mandare; memoriâ comprehendere, complecti. *Usus.* 1. Antiqui fidibus discebant. Discere apud aliquem Græcas litteras. 2. *Intelligo, percipio, accipio*, verſtehen. E tuis literis, è tabellario dideci, te &c.

Discolor, oris, *g. o.* vielfärbig. *Syn.* Diversus, dispar, dissimilis, varius. *Usus.* Discoloribus signis sententias notare.

Disconvenio, is, veni, ventum, ire. mißhellig ſeyn. *Syn.* Dissideo, discordo. *Usus.* Disconvenit inter nos & te. V. *Discordia.*

Discordia, æ, f. Uneinigkeit. *Syn.* Dissidium, dissensio, sedi-o, odium.)(*Concordia, amicitia.* *Epi.* Civilis, major; magnæ, maximæ, inultæ, perniciosæ, stultæ, tacitæ discordiæ. *Phras.* 1. *Discordias concitare*, Uneinigkeit ſtiften. Excitare, in civitatem inducere; discordiam movere; discordias serere; lites creare; amicitias diducere cohærentes; conjunctionem animorum dirimere, solvere, à conjunctione amicos avocare; in discordiam agere; discordiam conflare. Animorum consensionem dissolvere; labefactare; concordes animos disjungere, dissociare. V. *Animositas, Seditio.* 2. *Discordiam tollere*, die Uneinigkeit aufheben. Discordiam dissipare, sedare; placare; dissensiones frangere & extinguere; discordiam in tranquillum conferre; pacem conciliare, coagmentare, reconciliare; pacis, concordiæ, compositionis autorem esse; aversos animos, iras, longa dissidia componere. V. *Pax. Usus.* E cupiditatibus seditiones ac discordiæ oriuntur, impendent. Nullus discordiarum finis, nisi aut interitus, aut victoris dominatus. Urbs discordiis consumpta perit. V. *Dissensio, Discordo.*

Discordo, as, avi, atum, are. uneinig ſeyn. *Syn.* Dissideo, discrepo, dissentio, non consentio. *Phras.* *Discordant inter se cives*, die Bürger ſind unter einander uneinig. Opinionum dissensione inter se discrepant; contentione & ambitione discordes dissident; magnas inimicitias agitant; intestinò flagrant odiò; nunquam à jurgiis conquiescunt; in alia omnia discedunt; urbs secum ipsa discors intestinis odiis laborat; inter cives magna discordiarum moles exorta est; dissensiones seruntur; intestinæ discordiæ fervent; consensus ordinum est divulsus; civitas secum ipsa discors intestino flagrat odio; civitas studiis divisa est & distracta; dissidia fiunt plura in dies, & graviora; discordia cives in unum cives non sinit. V. *Dissentio, alienus, abhorreo.* *Usus.* Animus à seipso dissidens & discordans. V. *Discrepo.*

Discors, dis, *g. omn.* uneinig. *Syn.* Dissentiens, discordans.)(*Concors. Usus.* Ambitione discordes. V. *Discordo.*

Discrepantia, æ, f. Unterſchied. *Syn.* Dissensio, discordia. *Usus.* Scripti & voluntatis; rerum & verborum discrepantia.

Discrepo, as, are. mißhellig ſeyn. *Syn.* Discrepans sum, abhorreo, alludo.)(*Convenio, congruo.* *Adv.* Multùm ab humanitate, paulùm, valdè. *Phras.* *Græcorum mores Romanâ gravitate multùm discrepant*, longè absunt; Pugnant cum Romana gravitate. Abhorret à Græcorum levitate Romana constantia; alienissima à Græcorum moribus; ingens dissensio est inter Græcorum levitatem, & Romanam constantiam. V. *Adhorreo, Usus.* Ego à tuis consilus minimè discrepo. Hæc verba inter se dissentiunt, non con-

cohærent. Hæc multum ab humanitate discrepant. Cum aliquo, ab aliquo, in re aliqua, inter se discrepare. V. *Differo, dissideo.*

Discrete, unterschiedentlich. *Syn.* Distincte. ✕ *Conjunctè, confuse.*

Discretio, onis, f. Unterscheidung. *Syn.* Distinctio, sejuncto. *Usus. Barbar. pro* prudentia in discrimine faciendo, *pro* decœtu & judicio, *pro* moderatione & temperatione, *pro* arbitrio victoris. *Phras.* 1. *Ad discretionem urbs se dedit, vulg.* die Stadt hat sich auf Discretion an den Feind ergeben. Se suaque omnia victoris potestati reliquit; deditionis conditionem quamvis subiit, accepit; armis positis ad victoris fidem confugit; victoris ditioni se permisit; nihil neque de vita, neque de libertate pacti cives in victoris fidem se permittere, tradidere. V. *Deditio.* 2. *Nullam plane habet discretionem, vulg.* er hat gar keine Discretion. In puniendis delictis nullam adhibet moderationem; moderatione & temperatione subtractâ, promiscue in omnes advertit; sine cura discriminis pœnas sumit; nullum adhibet in plectendo judicium; nemini ulla in re temperat. V. *Imprudens.* 3. *Ad bene regendam rempublicam magna opus est discretione, vulg.* zu Verwaltung des gemeinen Wesens gehört eine grosse Discretion. Ad tractandam rempublicam opus est prudentia in delectu bonorum; delectu atque judicio; prudentiâ atque scientiâ opportunitatis, idoneorum ad agendum temporum; moderatione ac temperatione; rerum omnium hominumque delectû ac discrimine. In gubernanda republica caput est uti auctoritate præsidis moderatè ac scienter. V. *Prudentia.* 4. *Ludere pro discretione*, um eine Discretion spielen. Ludere in spem lucri arbitrarii, ludere spe lucri alterius arbitrio permissa, dicebant.

Discrimen, inis, n. Unterscheid, Gefahr. *Syn.* Differentia, delectus, judicium, moderatio. *Epi.* Certissimum, externum, infimum, magnum, majus, maximum, medium, pertenuè, propinquum, summum, totum, extremum. *Phras.* 1. *Respublica est in discrimine*, das gemeine Wesen stehet in Gefahr. Versatur in discrimine; in summum discrimen addicta est, venit, incidit, vocatur, devenit. 2. *Discrimini se exposuit*, er hat sich der Gefahr ausgesezt. Sponte se in discrimen objecit, obtulit, contulit, incidit; discrimini caput obtulit, objecit. V. *Periculum. Usus.* 1. Discrimen omne, & delectum tollere. Ex hoc discrimen inter gratiosos cives, & fortes. Non est consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. Discrimine rectè, an perperam facto confusô, da man Recht und Unrecht nicht mehr unterscheiden konnte. 2. *Periculum*, Gefahr. Discrimen totius belli in unius capite positum est. V. *Discretio.*

Discrimino, as, avi, atum, are. entscheiden. *Syn.* Distinguo. *Usus.* Hetruriam via Cassia discriminat.

Discrucio, as, avi, atum, are. übel plagen. *Syn.* Excarnifico. *Usus.* 1. Discruciatum aliquem necare. 2. *Transl.* Discrucior, talem fundum ab homine tam improbo possideri. V. *Cucio, ango.*

Discumbo, is, cubitum, ere. zu Tische sitzen. *Syn.* Accumbo, cubo ad mensam. *Usus.* Cœnati discubuerunt.

Discupio, cupivi, itum, ere. wünschen. *Usus.* Te videre & omnia conferre discupio. V. *Cupio.*

Discurro, is, curri, cursum, ere. hin und wieder lauffen. *Usus.* Signo dato juventus Romana ad rapiendas virgines discurrit. *Pro* Differo, von einer Sache reden. *vulg. est.*

Discursus, us, m. Gelauff. *Usus.* Præcipiti discursu passim se fugæ mandant. *Pro* Sermone, *aut colloquio*, Unterredung. *vulg. est.*

Discus, i, m. eine Platte. *Syn.* Patina.

Discutio, is, cussi, cussum, ere. vertreiben, untersuchen. *Syn.* Dispello, removeo, tollo, perturbo, disjicio. *Usus.* 1. Periculum consilio, factionem armis discutere & comprimere. 2. Captiones alicujus & fraudes discutere, untersuchen.

Disertè, beredtsam. *Syn.* Doctè, peritè. *Usus.* Disertè & copiosè dicitur. V. *Eloquenter.*

Disertus, a, um. wohlberedt. *Syn.* Doctus, peritus. *Usus.* Disertos novi multos, eloquentem neminem, disertissima oratio. V. *Eloquens.*

Disjicio, is, jeci, jectum, ere. hin und wieder werfen. *Syn.* Dispergo. *Usus.* Res disjectas & dispersas colligere. V. *Dissipo.*

Disjunctio, onis, f. Absonderung. *Syn.* Separatio. *Epi.* Falsa, molestissima, vera. *Usus.* Animorum disjunctio dissentionem facit. V. *Discordia.*

Disjunctus, a, um. abgesondert. *Syn.* Procul remotus, discrepans, distans. *Usus.* Vita à cupiditatibus maximè disjuncta, cum officio conjuncta. Mores eius longè a tali scelere disjuncti; populus à senatu disjunctus. V. *Alienus, aversus.*

Disjungo, is, junxi, junctum, ere. absondern. *Syn.* Separo, alienno, distraho; dissidium, dissonem, abalienationem, disjunctionem facio.)(*Conjungo. Adv.* Longè, longissimè, maximè à cupiditate, procul. *Usus.* Hominem, amicum à me, à mea familiaritate, amicitia disjunxisti. Disjungere jumenta. Ab oratoria me disjungo. V. *Averto, Divello, Amicitia.*

Dispar, ars. g. o. ungleich. *Syn.* Disparilis, dissimilis, diversus, varius, impar. *Adv.* Multum, longe. *Usus.* Varia & dispar condito; dispares mores, disparia studia sequuntur. Par dignitas, dispar fortuna. Disparibus rebus alia placent. V. *Dissimilis.*

Disparatum, i, n. entgegen gesetzt. *Vulgo.* Contradictorium. *Usus.* Disparatum est, quod ab aliqua re per oppositionem negationis separatur; ut: sapere, non sapere.

Disparilis, e. ungleich. *Syn.* Dispar.

Dispartio, is, ivi, itum, & Dispartior, iris, iri, zertheilen. *Syn.* Divido. *Usus.* Aliquid dispartire in minima. Jurisconsulti simplicia in infinita dispartiuntur. V. *Divido.*

Dispello, is, puli, pulsum, ere. wegtreiben. *Syn.* Discutio. *Usus.* Caliginem ab oculis dispellere. V. *Pello.*

Dispendium, ii, n. Verlust. *Syn.* Quod immoderatè & inconsultè expenditur. *Usus.* Rem confeci sine sumptu, sine dispendio. V. *Detrimentum, Damnum.*

Dispensatio, onis, f. Austheilung. *Syn.* Procuratio, administratio. *Usus.* Aerarii dispensationem suscipere, curare alicui & committere. Senatus ei hanc dispensationem eripuit. *Pro* Solutione a legatis, Dispensationes *vulg. est.*

Dispensator, oris, m. Austheiler. *Syn.* Distributor. *Usus.* Rationem à dispensatore accipere. V. *Promus condus.*

Dispenso, as, avi, atum, are. austheilen. *Syn.* Dispono, procuro. *Usus.* Res domesticas dispensare. Javen a crebro dispensare & dispensare. *Dispensare cum aliquo, vulg. est,* mit einem dispensiren; *Latine dicendum:* Legibus aliquem solvere; legis gratiam facere; sacramenti religione solvere, in einem Gelübd dispensiren.

Dispendio, onis, f. Verderbniß. *Syn.* Ruina. *Usus.* Antonius ad dispendionem urbis venire conatur. V. *Damnum.*

Dispendo, is, perdidi, perditum, ere. verwüsten. *Syn.* Dissipo. *Usus.* Possessiones à majoribus acceptas dispendere. V. *Perdo, consumo.*

Dispereo, is, perivi & perii, ire. zu Grund gehen. *Syn.* Pereo. *Usus.* An pecuniam dispeire patieris? V. *Pereo.*

Dispergo, is, sparsi, sparsum, ere. zerstreuen. *Syn.* Divicio, dilipo: inspergo, respergo. *Adv.* Confusè, membra im, late, longè lateque. *Usus.* Cur Deus tot monstra terra marique disperserit &c. Bellum longè lateque dispersum. Disperta cogere. V. *Dispo.*

Dispersè, zerstreuet. *Syn.* Diffusè. *Usus.* Res dispersè & diffusè dictæ.

Dispersio, onis, f. Zerstreuung. *Syn.* Dispatio. *Usus.* Dispersione civium in urbe infirmatur.

Dispertio, is, ivi, itum, ire. & Dispertior, iris, iri. zertheilen. *Syn.* Dispartio, divido, distribuo, distinguo. *Adv.* Aequaliter, valdè. *Usus.* Dispertire orationem in membra. Tempora laboris & otii dispertiri. Bona, pecunias dispertiri. Leges & exempla civitatibus dispertiri. V. *Divido, partior.*

Dispicio, is, spexi, spectum, ere. entscheiden. *Syn.* Video, noico, intelligo. *Usus.* Imbecillus animus verum dispicere non potest. Acie mentis futura dispicere. Si quid dispicere corpero, scribam ad te. V. *Aspicio.*

Displiceo, es, ui, itum, ere. mißfallen. *Syn.* Odiosus sum, injucundus sum.)(*placeo, arrideo. Adv.* Vehementer, vehementius, vehementissimè. *Phrases:* Displicuit illi, es hat ihm mißfallen. Malè id habebat hominem; concoquere id non poterat; ea re offendebatur animus; vehementer ab eo reclamatum est; non delectabat hominem is sermo; haud probabatur, orgè, graviter molestèque ferebat id; molestiam haud parvam capiebat animo. *Usus.* Displicet mihi consilium tuum. V. *Odiosus, molestus.*

Displodo, is, plosi, plosum, ere. aufsprengen. *Usus.* Res scuta disploda ac diruptæ.

Dis-

Dispolio, as, avi, atum, are. beraubẽ. *Syn.* Spolio, dispolio, privo. *Usus.* Honore aliquem dispoliare. V. *Spolio.*

Dispono, is, posui, positum, ere. ordnen. *Syn.* Dispesso, distribuo, colloco, ordino.)(*confundo. Usus.* Aciem, classem, signa, tormenta suo quæque loco disponere. Præsidia undique disposuit. Verba disponunt oratores, ut pictores colorum varietatem. V. *Ordino.*

Dispositè, ordentlich. *Syn.* Distinctè. *Usus.* Non possum dispositè illum accusare.

Dispositio, onis, f. Ordnung. *Syn.* Distributio, ordo, collocatio, œconomia. *Usus.* Nihil pulchrius omni ratione vitæ, dispositione atque ordine. Dispositio est ordo atque distributio rerum. Dispositio locorum velut quædam est militum instructio.

Disputatio, onis, f. Streit-Rede. *Syn.* Disceptatio. *Epi.* Copiosa, communis, docta, paulo abstrusior, exigua, magis facilis, quam necessaria, pene inepta, joculatoria, longa, bene longa & satis lugiosa, perpetua, meditata, puerilis, nova, perjucunda, probabilis, propensior, propria, similis, simplex, splendida, subtilis, tota, verior, ad similitudinem veritatis propensior, universa. Disputationes ancipites, angustæ & concisæ, eruditissimæ, infinitæ, latæ eruditæque, multæ & variæ, plenæ, diversæ, voluptuariæ. *Usus.* Concertationum plenæ & lugiosæ disputationes. Nolo ambigua, quæ disputationibus huc illuc trahuntur. Disputationi interesse. V. *Disputo, Disceptatio, Disceptо.*

Disputator, oris, m. Streit-Redner. *Syn.* Dialecticus. *Usus.* Disputator subtilis, Orator parum vehemens.

Disputo, as, avi, atum, are. einen Wortstreit führen. *Syn.* Differo jure & legibus, disceptando decerto, dico. *Adv.* Acerrimè, accuratè, acutè, amanter, argutissimè, audacius, breviter, commodius contra, copiosè, coram, dialecticè, diligenter, eleganter, enucleatè, exiliter, exquisitè, facetius, fortissimè, fusè, fusius, graviter, uberius, grave, insectè, insolenter, lentius, libenter, liberè, liberius, necessario, omnino, optime, prudenter, rhetoricè, separatim, severe, subtiliter, subtilius, variè, latè, supra satis, multum. *Phras.* 1. *Multum de ea re disputavi*, ich habe lange über dieser Sache viel disputiret. Acriter eam disputationem ingressus sum; multum cum adversariis conflixi, contendi. Magna mihi fuit de ea re altercatio, certatio, contentio. Habui bene longam disputationem. Accuratè & omnibus undique conquisitis; subtiliter, copiosè disserui. Multa in eam rem probabiliter argumentatus sum. Contentione dicendi, quantâ potui, maxima decertavi. Res ea non mediocri contentione est agitata. 2. *Quæ de re disputatur?* was ist es, worüber man so hitzig hat disputiret? Quæ tandem res illa est, de qua quæritur, ambigitur, dubitatur, contenditur, differitur, disceptatur; de qua lis est; quæ in dubium vocatur; quæ in controversiam adducitur; de qua est contentio; de qua enata, exorta est controversia; quæ in medio; de qua argumentis disputatur? V. *Disceptatio, Controversia, Disceptо.* 3. *Disputabit ex universa Philosophia*, er wird die gantze Philosophie durchstudiren. Philosophiæ universæ capita disceptanda proponet; de controversis Philosophiæ universæ quæstionibus respondebit; Philosophiam universam eruditè in certamine tuendam, propugnandam suscipit. Doctrinæ specimen periculum facturis ex universa Philosophia dabit, præbebit. Philosophiæ scita academico in concessu propugnabit. *Usus.* Disputare de omni re in contrarias partes. Multa in eam sententiam disputavi. Dum de singulis sententiis breviter disputo, quæso, attendite. Rationem cum aliquo expediendæ rei disputare, inquirere. V. *Disceptо, controversia.*

Disquisitio, onis, f. Untersuchung. *Syn.* Inquisitio, investigatio, *Epi.* Magna. *Usus.* Pro argumento sumere, quod est in disquisitione, vitiosum est. Ad criminis disquisitionem par est adesse quam plurimos.

Disrumpo, is, rupi, ruptum, ere. zerbrechen. *Syn.* Dirimo, rumpo. *Usus.* Disrumpuntur, qui invident. Disrumpor dolore. Disrumpitur eô pacto humani generis societas. V. *Rumpo.*

Dissemino, as, avi, atum, are. ausbreiten. *Syn.* Dispergo, spargo, dilapo. *Adv.* Latius. *Usus.* Disseminato sparsoque rumori ne fidem habeas. Latius opinione malum hoc disseminatur, manavit non solùm &c. V. *Sero.*

Dissensio, onis, f. Uneinigkeit. *Syn.* Dissidium, contentio. *Epi.* Brevis, civilis, domestica. *Phras.* 1. *Dissensionem excitare*, Uneinigkeit erwecken. Commovere dissensionem; facere, constituere dissidium; discordiam inducere, concitare; dissensionem facere. 2. *Dissensionem sedare*, die Uneinigkeit beylegen. Extinguere tumultum, seditionem, dissensionem civium; tumultum comprimere; discordiam placare, dissipare, tollere. V. *Discordia.* 3. *Dissensiones civiles multas res publicas perâterunt*, die bürgerlichen Uneinigkeiten haben viele Städte zu Grund gerichtet.

multas respublicas ejus exaduodum fiorentes affixerunt, exedérunt, diruérunt, everterunt, solo aequárunt, sustulérunt domesticæ seditiones, intestina bella, variæ civium voluntates, controversiæ inter cives, civium discordiæ, partium contentiones. Exortus discordiis, contentionibus malarum rerum publicarum pernicies fluxit, manavit, orta est. Multis urbibus perniciem, exitium, pestem, excidium, ruinam, interitum attulerunt; multis urbibus exitio fuere civiles seditiones. V. *Discordia, alienus. Usus.* Fuit inter illos sine acerbitate dissentio. Philosophi in magna varietate ac dissensione constitutu. Commovere, facere, extinguere dissensionem.

Dissentaneus, a, um. nicht übereinstimmend.)(*Consentaneus. Usus.* Vel similia, vel dissimilia; consentanea, aut dissentanea.

Dissentio, is, sensi, sensum, ire. widrig gesinnet seyn. *Syn.* Dissideo, inter nos dissentio est, in alia opinione, res voluntate sum, in alia omnia eo, *res* discedo. *Adv.* Honeste, longe, magnopere, occultè, tantopere, valdè; vehementer, vehementissime, maxime, gravissimè. *Phras.* 1. *Dissentiunt autores*, die Scribenten kommen nicht überein. Diserepant, discordant, dissident inter se autores; pugnant secum scriptores; tendunt in diversum autores; variant autores; autores in diversum trahunt, dissentiunt inter se autorum sententiæ, magna est inter autores opinionum dissimilitudo. 2. *Opinione dissentimus, non voluntate*, wir sind einer widrigen Meynung, nicht aber eines widrigen Willens. Non idem sensus est, eadem tamen voluntas; diversa sentimus, eadem tamen volumus; opinionum est inter nos dissimilitudo, non est animorum. Animorum consentius est inter nos, opinionum tamen dissensio. Nostræ sententiæ non congruunt; cùm tamen animi nostri in amore consentiant. Discrepant sententiæ nostræ, cum tamen æquè inter nos amemus; cum mutuus inter nos amor sit. Non idem judicium inter nos est, eadem tamen benevolentia. 3. *Consulum alter dissensit*, der andere Burgermeister war einer widrigen Meynung. Non idem vitium est, non idem placuit, non idem probabatur consulum alteri; opinionum sententiæ discrepabant consulæ; non idem sibi alter, diversè, varie sentiebat; in alia omnia ibat consilium alter; consilius obstat interdissit. V. *Contrario, consentio, assentio, assentior, sententia. Usus.* Galli à cæteris Gentium more dissentiunt. Verba facio, vita oratione dissentio.

Differo, is, distuli, dilatum, ire. verschieben. *Syn.* Differo, differo, dilato. *Adv.* Abscondite, acerbè, accuratè, accuratius, acutè, acutiùs, acutissimè, anguste, argutè, benè, brevius, commodius, copiosè, dialecticè, diutiùs, ductè, duplicitèr, durius; Græcè, ubertiùs; ineptè, latiùs, latinè, nervosiùs, præclarè, plurimùm, prudenter, rectè, remissiùs, splendidius, subtiliter, subtilius, tenuiter, verissimè. *Usus.* Multa subtiliter de immortalitate animarum Socrates. Inter eos differitur. V. *Disputo, Confero.*

Diffideo, es, fisi, ere. uneinig seyn. *Syn.* Dissentio, discordo.)(*Congruo. Adv.* Leviter, paululum, plurimum. *Usus.* Non cum homine, sed cum causa diffideo. Animus & voluntate, moribus & studiis inter se dissidentes & discordant. Armis etiam & castris diffidebamus. V. *Dissentio, Discordia, Alienus.*

Dissidium, ii, n. Uneinigkeit. *Syn.* Dissensio, discordium. *Epith.* justum, magnum, crudelissimum. *Usus.* Odia, dissidia, discordiæ inde natæ sunt. Doce, quâ causâ dissidium factum sit. V. *Discordia.*

Dissilio, is, lui, lii, & livi, ire. zerspringen. *Syn.* Crepo, frangor, diffrumpor. *Usus.* Nimiô dissiluere frigore corpora.

Dissimilis, e. g. c. ungleich. *Syn.* Dispar, cum aliquo dissimilitud nem habens. *Adv.* Longe. *Phras.* 1. *Fratres sæpe inter se dissimiles sunt*, Brüder sind einander offt ungleich. Quasi naturâ ac genere disjuncti sint, ita animi & voluntate dissident; moribus, ingenio dissentiunt, discrepant; moribus inter se longissimè remoti; magnâ naturarum differentiâ, diversis inter se voluntatibus, distractisque sententiis, disparâ conditione, sermone, moribus distant; quibus non mos, non victus, non cultus communis; alter ab altero abhorret. V. *Differo.* 2. *Non multùm ab illo moribus est parens*, er ist dem Vater nicht viel ungleich. Non multùm aberrat à moribus parentis; non longè hunc à paternis moribus genus abstulit, non magna est morum dissensio ac discrepantia; non longè à parentis moribus disjunctus est; non longe abest à parentis moribus; non multum abest à paternis moribus; parentem non vultû magis, quàm moribus reddit, repræsentat. V. *Degenero.* 3. *Usus.* Aliquis mei dissimilis. Honore vitæ & vitæ actibus longè dissimilis.

Dissimiliter, ungleich. *Syn.* Dissimili ratione. *Usus.* Res dissimiliter radicatæ.

Dis-

Dissimilitudo, inis, f. Ungleichheit. *Syn.* Varietas, distantia, discrepantia, differentia. *Epi.* Incredibilis, tanta. *Usus.* Genus imitatorum dissimilitudinem habet cum illius vivendi ratione. Locorum, morum civium, legum dissimilitudo. V. *Varietas, Distantia.*

Dissimulanter, verstellter Weise. *Syn.* Obscure. *Usus.* Non dissimulanter usus.

Dissimulantia, æ, f. Verstellung. *Syn.* Dissimulatio.

Dissimulatio, onis, f. Verstellung. *Epi.* Perpetua, urbana. *Usus.* Dissimulatio est, cum adhibentur, assentias. Dissimulationis ornati. Aliquando evolutus es ex illis involucris tuæ dissimulationis tuæ. Ex omni vitæ simulatio atque dissimulatio tollenda est. V. *Dissimulo.*

Dissimulator, oris, m. Verhehler. *Usus.* Dissimulatores studiorum.

Dissimulo, as, avi, atum, are. verhehlen. *Syn.* Occulto, connivco. *Phæ.* 2. *Cupiebam dissimulare dolorem animi mei*, ich habe gewünschet, daß ich meinen innerlichen Schmerzen verhehlen könnte. Animi vulnus vultu tegere, & taciturnitate celare; dissimulatione obtegere; plagam illam tacitus concoquere; fronte occultare, & quasi per dissimulationem premere cupiebam, obscure & dissimulanter ferre; conceptum animo dolorem premere satagebam; cavebam, nequo scintilla latens animi dolor proderet, nequa frontis nubecula acceptæ in animo plagæ indicium faceret; omnem hanc molestiam animi tacitus apud me devorare cupiebam. 2. *Dissimulavit ille injuriæ sensum*, er hat seinen Unwillen über die erlittene Beleidigung nicht zu erkennen geben. Animo magis, quam vultu eam accepit injuriam, criminationem constituit gravis & serenus; infracto ad criminationem animo, vultus constantia non respondit. Vultum, quo morbus animi imbecillitati responderet, obsequeretur, in potestate habuit; vultum finxit homines ab injuriæ sensu alieni. Injuriæ sensum ingenti compressit animo, taciturnitate sepelivit; sepelivit intumescentis oris speciem ab injuriæ sensu intacta & serena; injuriam tacitè habuit, passusque est. *Usus.* Fingere, dissimulare, obtegere. Non id obscurè ferebat, nec dissimulare poterat. Aliquid si omnino dissimulare. Occultant ac dissimulant appetitum voluptatis Epicurei.

Dissipabilis, e, zerstörlich. *Usus.* Aer natura maximè instabilis & dissipabilis.

Dispatio, onis, f. Zerstreuung. *Syn.* Dissolutio. *Usus.* Dissipatio pecuniæ publicæ.

Dissipo, as, avi, atum, are. zerstreuen. *Syn.* Dispergo, dispergo, dissolvo, diffundo, consumo, conficio, distraho.)(*Contraho, connecto. Phæ. Rem tuam dissipas*, du verschwendest dein Haab und Gut. Rem tuam perdis, dispergis, consumis; in luxum erogas. Rem partam, quæsitam, comparatam, congestam summis laboribus majorum tuorum; quam majorum tuorum summa collegit industria, inaniter conficis. V. *Consumo, dilapido, prodigo, obligurio, negotio.*

Dissocio, as, avi, atum, are. absondern. *Syn.* Disjungo. *Usus.* Morum dissimilitudo dissociat amicitias. V. *Separo.*

Dissolubilis, e, auflöslich. *Syn.* Dissipabilis.)(*Insolubilis. Usus.* Coagmentatio dissolubilis.

Dissolvo, is, solvi, solutum, ere. auflösen. *Syn.* Solvo, ære alieno me libero, dirimo, disjungo, resolvo.) *connecto. Adv.* Festivè, separatim, omnino, melius, prorsus. *Phæ. Amicitia recens facile dissolvitur*, eine neue Freundschaft wird leicht zertrennet. Perfringitur, divellitur, labefactatur, præciditur facile contemnatio recens animorum. V. *Amicitia, Dirimo. Usus.* 1. Pecuniam creditori dissolvere, abzahlen. 2. *Dirimo, disjungo*, auflösen, zertrennen. Amicitiam, societatem dissolvere. Facilius est apta dissolvere, quam dissipata connectere. 3. *Resolvo*, auflösen. Dialectici multa inveniunt, quæ nec ipsi possunt dissolvere. 4. *Tollo, infringo*, aufheben. Dissolvere potestatem, die Obrigkeitliche Gewalt aufheben.

Dissolute, liederlich. *Syn.* Remissè, indulgenter, negligenter, ignavè. *Usus.* Non quidem severe, sed nec dissolutè res confecta est. Nec crudeliter punire, nec dissolutè remittere.

Dissolutio, onis, f. Auflösung. *Syn.* Resolutio, infirmatio, confutatio, rejectio.)(*Constructio. Usus.* Mors est dissolutio naturæ. An hæc lex, an legum omnium dissolutio? An humanitas appellanda est in-

acerbissima injuria, remissio animi & dissolutio?

Dissolutus, a, um. aufgelöst. *Syn.* Nimium remissus, negligens, effœminatus.)(*fortis, animosus, intentus, diligens. Usus.* 1. Dissolutus, perditus, profusus. Dissoluto animo, imprudenti licentia, Dissolutus in re familiari & negligens. 2. *Insanus, fractus, dissipatus, affluxus,* geschwächtiges brechen, zerstreuet. Ars quæ rem dissolutam coagmentaret. Leges dissolutæ. V. *Negligens, mollis.*

Dissonus, a, um. mißhellend. *Usus.* Dissonum quid & tumultuosum canere videntur.

Dissuadeo, is, suasi, suasum, ere. widerrathen. *Syn.* Deterreo, à sententia avoco, dissuasor sum.)(*autor sum. Usus.* Dissuadere legem; de sententia, de proposito abducere. V. *Abstorreo, abduco, avoco, deduco, dehortor, deterreo.*

Dissuasio, onis, f. Widerrathung.)(*suasio. Usus.* Dissuatio legis.

Dissuasor, oris, m. Widerrather,)(*autor. Usus.* Dissuasor consilii mei.

Dissuavior, aris, atus sum, ari. mit Freuden küssen. *Syn.* Cum voluptate osculor. *Usus.* Te vel in medio foro dissuaviabor. V. *Osculor.*

Dissuo, is, ui, utum, ere. auftrennen. *Syn.* Sensim, paulatim dissolvo. *Usus.* Dissuendæ sunt amicitiæ, non discindendæ. V. *Dissolvo, separo.*

Distantia, æ, f. Unterschied. *Syn.* Differentia, discrimen. *Usus.* Magna est inter eos morum & studiorum distantia. Distantia locorum. V. *Longè.*

Distentus, a, um. von distendo, ere. beladen, verhindert. *Syn.* Occupatus, impeditus. *Usus.* Tot negotiis distentus sum, ut respirare vix possim; sum distentissimus. Operâ distentus sum, animo longè magis. V. *Occupo, distrahor.*

Distermino, as, avi, atum, are. unterm[illegible]den. *Syn.* Separo, disjungo.

Distillo, as, avi, atum, are. abtropffen. *Syn.* Paulatim fluo.

Distincte, ordentlich, in gewisser Abtheilung. *Syn.* Dispositè, distributè. *Usus.* Distinctè, dispositè, explicatè, articulatim dicere.

Distinctio, onis, f. Unterschied. *Syn.* Discrimen, distributio, interpunctio, dissimilitudo. *Usus.* Facilis est distinctio ingenui & liberalis joci. Distinctio veri & falsi. Distinctio omnium siderum. Eam tuam distinctionem non probo.

Distinctus, a, um, unterschieden. *Usus.* Distincta alios intervalla, moræ, interpunctiones, respirationes delectant. Littora urbibus, poculа gemmis, cœlum sideribus, oratio membris & articulis distincta.

Distinguo, stinxi, stinctum, ere. unterscheiden. *Syn.* Separo, segrego, disjungo, secerno, discerno, interrumpo, vario. *Adv.* Acutè, dilucide, melius, severè. *Usus.* Vera à falsis; quid inter naturam, & rationem interfit, distinguere. Orationem variare & distinguere verborum sententiarumque insignibus. Rem ambiguam distinguere. Voluntatem à simulatione distinguere. Distinguere & segregare causam publicam à privata.

Distineo, es, ui, tentum, ere. aufhalten. *Syn.* Impedio, impeditum teneo.)(*Otiosus sum, vacuus. Adv.* Valde, vehementer. *Usus.* Ex hoc colligas, quantâ occupatione distineat. Distineor jandem & divellor dolore. V. *Impedio, Occupo.*

Disto, as, are. entlegen seyn. *Syn.* Absum; differo, diversus sum, interest. *Usus.* Contraria sunt, quæ plurimum distant, ut mores; calor, frigus. Mores hominis ab oratione, vultus ab animo distat. V. *Discrepo, Discordo, Dissimilis, Longè.*

Distorqueo, es, torsi, tortum, ere. hinumbiegen. *Usus.* Oculos distorquere.

Distortio, onis, f. Verruckung. *Usus* Distortio & depravatio membrorum.

Distortus, a, um. verkrümmt. *Syn.* Contortus. *Usus.* Sapientes, si vel distortissimi sint, formosi sunt. Genus dicendi distortum. V. *Pravus.*

Distractio, onis, f. Zertrennung. *Syn.* Disjunctio. *Epi.* Summa. *Usus.* Non est nobis societas cum tyranno, sed potius summa distractio. Per divagationem animi; aberrationem mentis à proposito; animi tumultu, Ausschweiffung, Zerstreuung des Gemüths. *vulg. est.* V. *Distractus.*

Distra-

Distractus, a, um. zerrissen. *Syn.* Disjunctus, divulsus, alienatus. *Usus.* Vita à re familiaris curâ, ambitionis labore distracta. Cæsar & Pompejus malorum perfidâ distracti, de imperio dimicant. *Sum distractus in oratione, vulgo est*, ich bin zerstreuet im Gebet; *Latine efferas*: parum attentus, animo vagus sum; à proposito aversus; inter precandum animus aberrat longius; evagatur liberius; cum ad contemplandas res divinas me confero, animus peregrinatur longius; à suo proposito perturbatis cogitationibus abducitur. V. *Distraho, cogitationibus distrahor.*

Distraho, is, traxi, tractum, ere. von einander ziehen. *Syn.* Avello, disjungo, dissipo, diduco.)(*Connecto. Usus.* 1. Natura cohærentia distrahere. Lacerare & distrahere reliquias vitæ. Pugnam segregare ac distrahere. 2. *Abstraho*, abziehen, abfordern. A complexu matris filium distrahere. Non possum à te distrahi sine dolore. 3. *Transl. Animo anceps, & variis rebus occupato tribuitur*, von einem zweifelh stigen oder beschäftigtem gemüth. Industriam alicujus in plura studia distrahere. In deliberando animus in plures partes distrahitur. *Distrahere se*, sich distrahiren, eine angenehme Unterhaltung suchen, *vulgo est*; *Latine dicas*: Animum à curis abducere; abstrahere à sollicitudine animum, aberrationem à molestia quærere; à molestiis, curis aberrare; à seriis curis avocare animum; lenire curas aberrationem animi; sibi se vindicare; respirare à negotiis.

Distribuo, is, ui, utum, ere. austheilen. *Syn.* Divido, partior, tribuo, dispenso, describo. *Adv.* Æqualiter, Lipartito, breviter, centuriatim, commode, commodissime, tributim, tripartito. *Usus.* Pecuniæ maximæ distribuuntur. Industriæ distributa est sapientia. Regnum in provincias tribuere, describere, distribuere. V. *Divido, tribuo.*

Distributè, abgetheilt. *Syn.* Distinctè. *Usus.* Nec distributè, nec ornatè scribit.

Distributio, onis, f. Austheilung. *Syn.* Divisio, partitio, descriptio. *Usus.* Temporum distributionem facere. Coeli distributio.

Distributor, oris, m. Austheiler. *Usus.* Distributores tabellarum.

Districtus, a, um. verstrickt. *Syn.* Strictus; occupatus, distentus. *Usus.* 1. Nunquam à laboribus districtus fui. Ejus vita ambitionis labore districta. 2. *Districtus ensis*, aus der Scheide gezogen. Districti in rempublicam gladii.

Distringo, is, strinxi, strictum, ere. verstricken. *Syn.* Constringo. *Adv.* Contextim. *Usus.* 1. Fraus distringit, non dissolvit perjurium. 2. Gladium distringere, den Degen ausziehen.

Disturbatio, onis, f. Zerstörung. *Syn.* Eversio. *Usus.* Disturbatio urbis.

Disturbo, as, avi, atum, are. zerstören. *Syn.* Dejicio, disjicio, demolior, dilapido, perverto.)(*Constituo, compono, dispono. Usus.* Rem totam disturbavi. Judicium vi & armis disturbare voluit. Vitæ societatem disturbat, qui fidem lædit. V. *Impedio, turbo.*

Ditesco, is, ere. reich werden. *Syn.* Ditescio. V. *Dives.*

Dithyrambus, i, m. *Genus carminis, in honorem Bacchi, quo Pindarus utitur.*

Ditio, onis, f. Gebiet. *Syn.* Imperium, potestas, jurisdictio. *Phras.* 1. *Urbs ea est sub ditione Cæsaris*, diese Stadt stehet unter Kayserlichem Gebiet. Urbs hæc sub tutela Romanæ magnitudinis acquievit: in ditione & potestate Cæsaris tenetur; Romano paret Imperio; jura legesque à Rom. Imperatore accipit. 2. *Provinciam sub ditionem subjicere*, ein Land unter seine Bothmäßigkeit bringen. Provinciam in ditionem suam redigere, sub ditionem subjungere; provincia potiri ditione complecti; dominatum provinciæ occupare; armis sibi asserere, vindicare; subigere provinciam; ditionis suæ facere; ditioni suæ adjicere. V. *Imperium, Occupo. Usus.* DEI nutu ac ditione omnia gubernantur. In ditionem redigere. Sub ditionem subjungere. In sua ditione ac potestate tenere. *Provincia*, provincia, Land, *vulgo est.*

Dito, as, avi, atum, are. reich machen. *Syn.* Locupleto. *Phras. Rex ditavit hominem*, der König hat ihn bereichet. Divitiis auxit; fortunis cumulavit; amplificavit fortunas hominis; facultates auxit; fortunis locupletavit. V. *Dives. Usus.* Urbs spoliis ditata ac triumphis. V. *Locupleto.*

Diu, lang. *Syn.* Perdiu, multos annos, multos dies, magnam partem diei, per multas ætates, longo intervallo. *Phras.* 1. *Diu ante*, lang zuvor. Multo ante; permultum ante; jam pridem; dudum; multis ante temporibus. 2. *Diu post*, lang darnach.

Lon-

Longo ex intervallo; magno ex intervallo; post longam intercapedinem; post longum tempus; longo post tempore; cum temporis multum abiisset; transactô multorum annorum spatio. *Usus.* Quid est in vita hominis diu? V. *Duro.*

Divaricor, aris, atus sum, ari. von einander spannen. *Pass. Syn.* Cruribus distrahor. *Usus.* Divaricari hominem ac deligari jubet.

Divello, is, velli, vulsum, ere. hinweg reissen. *Syn.* Distraho, separo. X *conjungo. Adv.* Ægrè. *Usus.* Nemo eum à me divellet ac distrahet. Magno dolore à te divellor. V. *Separo.*

Divendo, is, vendidi, venditum, ere. verkauffen. *Usus.* Bona sua divendere. V. *Vendo.*

Diversè, unterschiedlich. *Syn.* Variè, non uno modô, alio atque alio modô.

Diversor, aris, atus sum, ari. zur Herberge seyn. *Syn.* Apud hospitem sum, versor, utor hospitio. *Usus.* Tua in domo diversabor. Vedius Romæ apud Pompejum diversatus est admodum laute.

Diversor, oris, m. Gast. *Syn.* Hospes, qui recipitur, qui divertit. *Usus.* Caupo cum cum quibusdam diversoribus assequitur.

Diversoriolum, i, n. kleine Herberge.

Diversorium, ii, n. Herberge. *Syn.* Hospitium. *Epi.* Aptum, peropportunum. *Usus.* Varro villam illam studiorum voluit, non libidinum diversorium. Requiescam in tuo sermone, ut quodam opportuno diversorio. Ex vita discedo, tanquam ex diversorio.

Diversus, a, um. unterschiedlich. *Syn.* Varius, dispar, non idem, distans, impar, dissimilis, disjunctus, contrarius fere, totus alter, alius, disparilis. X *Idem. Adv.* Longè, longissimè, maximè. *Usus.* Hoc est diversum à reliquis. Varia & diversa institutа multum inter se distantia. V. *Dissimilis, alius, dispar.*

Diverticulum, i, n. Weg-Scheide. *Syn.* Flexio viæ, anfractus. *Usus.* Quæ diverticula, quas flexiones quæris? Fraudis diverticulum mox reperit. Ne diverticula peccatis darentur.

Diverto, is, verti, versum, ere. einkehren, abweichen. *Syn.* Deverto, diversor: de via decedo. *Usus.* Apud hospitem amicum divertere. Redeamus unde divertimus. V. *Digredior, digressio.*

Dives, itis, g. o. reich. *Syn.* Locuples, copiosus, opulentus, pecuniosus, fortunatus, beatus, opibus affluens, omnibus copiis circumfluens, copiis præditus. Omni copiarum genere abundans, divitiis affluens, benè nummatus, à re paratus, à re firmus, à divitiis instructus, omnibus rebus ornatus, copiis amplissimus, benè peculiatus; homo re amplâ & prolixâ; pecuniâ princeps; cui amplissimæ fortunæ sunt; cui effusè affluunt opes; divitiis potens, præpollens; qui copia argenti aurique abundat; divitis florens; opibus elatus; homo re fortunisque auctior; cui fortunæ auctæ & exaggeratæ; qui rem, qui copias, qui facultates habet; qui à fortuna instructissimus; à re familiari paratissimus; qui opibus valet; divitiis refertus, munitus; qui rem possidet amplissimam; opibus auctus est amplissimus; cui facultates, opes, copiæ sunt maximæ; cui magnam bonorum copiam fortuna largita est; qui fortunæ muneribus egregiè ornatus est; cui res domestica, familiaris ampla & copiosa. X *Pauper. Usus.* Dives animus est, non arcâ. Soli sapientes divites. V. *Divitiæ, copiæ, pecunia.*

Divexo, as, avi, atum, are. plagen. *Syn.* Vasto. *Adv.* Fœdè. *Usus.* Omnia divexare & diripere. V. *Vexo.*

Divido, is, visi, visum, ere. zertheilen. *Syn.* Distribuo, partior, dispartior, dispertior, in partes tribuo, seco, digero, distinguo, discrimino, distraho, segrego, excludo. X *Conjungo, confundo, commisceo. Adv.* Acutè, æqualiter, articulatim, ineleganter, infinitè, subtiliter, passim, ultro citroque, latè. *Phras. Dividere exercitum,* das Kriegs-Heer abtheilen. Bipertito ducere; militem partiri; in multas parvasque partes carpere; in diversas regiones distrahere, diducere, latius distribuere, in duas partes abscindere exercitum; dimittere plures manus; diducere militem; vues dispartiri.

Dividuus, a, um, getheilt. *Syn.* Quod recipit divisionem. *Usus.* Dissolubile & dividuum est omne animal mortale. Materia dividua gignitur.

Divinatio, onis, f. Weissagung. *Syn.* Vaticinatio, augurium, prædictio, præsensio, scientia rerum futurarum, augu-

ratio,

ratio, ariolatio, oraculum, conjectura. *Epi.* Artificiosa, naturalis, opinabilis, vana. *Usus.* 1. Nesco quâ animi divinatione hoc præsensi. Eo rem adducam, ut divinatione non sit opus. 2. *Genus causæ, quo ex accusatore constituatur quantus.* Divinatio in Verrem. V. *Conjectura.*

Divinè, göttlich. *Syn.* Divinitus. *Usus.* Multa divinè præsensa & prædicta reperiuntur.

Divinitas, atis, f. Gottheit. *Syn.* Numen; summa præstantia. *Usus.* Aristoteles menti tribuit omnem divinitatem, altris nil. Ex divinitate sua animum genuisse Deus credebatur. V. *DEUS.*

Divinus, von GOtt, aus göttlicher Eingebung. *Syn.* Divinè, divinô numine. *Phæ.* *Divinitus id nobis auxilium oblatum est*, dieſe Hülfe iſt uns von GOtt zukommen. Divinô munere, non humanô consiliô; donô deum, velut cœlô demissa illa auxilia venire; velut divinâ virgâ illa nobis bona suppeditata sint. V. *Deo juvante.*

Divino, as, avi, atum, are. rathen; weiſſagen. *Syn.* Vaticinor, auguror, conjicio; futura significo, in posterum præsentio, præsagio, ariolor, oraculum edo, conjectura prospicio. *Adv.* Mirabiliter; naturaliter, prorsus. *Phæ.* *Eam tempestatem nemo ante divinabat*, dieſes ungewitter haben viele vorgeſagt. Multis vates rationibus, non sine instinctu aliquo afflatuque divino, non sine mentis incitatione divinâ, ea prænuntiata sunt. Non tam aruspices & augures, nec tam interpretes ostentorum, augures, aut vates furiosi; sed vim sapientes ac providam cam tempestatem augurabantur. Non somniorum conjectione, non vanâ augurandi scientiâ, non prognosticis; non è fatidicorum & vatum effatis incognitis; sed ex iis, quæ contra morem ac leges fierent, imminentem reipublicæ calamitatem, velut divinâ præsagitione præmonstrârunt, præmuerunt, præsenserunt, præsignificarunt. *Usus.* Futura divinare. V. *Conjicio.*

Divinus, a, um. göttlich. *Syn.* Cœlestis. *Usus.* 1. Homo divinum ac cœleste animal à Philosophis quondam appellatus. Divina religio. Natura divina. 2. *Divinator, Magus,* Wahrſager. Falluntur sæpe divini & Chaldæi. Melancholicos habere aliquid in animo divinum & præsentiens, existimat Aristo-

tel s. 2. *Excellens, ille suis, minime vulgaris, præstans,* trefflich; ingenium. Divinâ vir memoriâ, consilio, eloquentiâ, ingenio. Divinis me laudibus extulêre illæ cœlestes divinæque legiones. Divini hominis autoritas.

Divisio, onis, f. Theilung. *Syn.* Distributio, partitio, divortium, dissidium; sectio. *Usus.* Causarum, orationis divisio in suas partes. Trium regnorum divisio; cœli, maris, inferorum.

Divisor, oris, m. Theiler. *Usus.* 1. Italiæ divisores. 2. *Qui tribubus candidatorum nomine pecunias dividit, ad suffragia corrumpenda.* Per quem sequestrem, quem divisorem tribus corrupta est? Pœna in divisores constituta.

Divitiæ, arum, f. Reichthum. *Syn.* Opulentia, ampla fortuna, magnæ fortunæ atque copiæ; summa copia; opes & copiæ, omnium rerum abundantia.)(*Summa inopia, paupertas.* *Epi.* Ducis ad voluptatem & valetudinem bonam; magnæ, ingentes, splendidæ, maximæ, certissimæ, naturales, optabiles, parabiles, veteres illibataque. *Phæ.* 1. *Divitias quæris,* du willſt reich werden. In re familiari augenda totus es. Præter divitias nihil spectas. Totus in divitias incumbis. Tuum omne studium in quærendis opibus consumis, locas, constituis: Id unum agis; ut divitias tibi pares, compares, colligas; congeras. Eo tantum spectas; ut opes possideas; eo tuum studium dirigis; ut opibus abundes; affluas; eo studium tuum confers, ut divitiæ tibi abundent. Tuum consilium illud est, ut divitiæ tibi adsint maximæ; ut divitiæ tuum in domum omnes confluant; ut dives, ut copiosus, ut locuples, ut benè nummatus sis. Nihil tibi potius est, quàm ut sis multarum possessionum præsidio munitus; ut à re familiari sis instructus, paratus, minimè inops; ut divitiis, copiis, opibus, fortunis abundes, ut cumulata possideas, & uberrima sint omnia; ut omnium rerum ubertate floreas; ut fortunæ tibi sint amplissimæ. Opes aucuparis; opibus inhias; rem facere; facultates augere; amplificare fortunas, ea tibi cura est unica. Animus est opes parare, congerere, cumulare; accumulare, coacervare, corradere, conficere; rem familiarem magnis accessionibus augere; pervenire ad opes, colligere amplas facultates; omnibus vis ornamentis, omnibus præsidiis redundare, rem augere cupis; opes expetis fundatas optimè ac constitutas. 2. *Divitias hæc amplissimas,* er hat ſehr groſſen

Reich-

Reichthum. Divitiis auctus, ornatus est amplissimis; opibus ac fortunis viget, pollet, præstat, excellit; re utitur amplâ admodum ac prolixa; rem habet, tenet, possidet, nactus, indeptus est copiosam, uberrimam, benè magnam. Opes habet fundatas atque optimè constitutas; pauci hominem excellunt opibus; opibus valet, præpollet. V. *Divers. Usus.* 1. Divitias expetere, quærere, parare. 2. Divitiis circumfluere; ad divitias pervenire; divitiis augeri, ornari. V. *Bona, copiâ; abundo.*

Divortium, ii, n. Scheidung. *Syn.* Dissidium inter conjuges; discidium. *Epi.* Subitum. *Usus.* Quid audio, Lentulum fecisse divortium cum uxore? Multa doctrinarum divortia. Syria à Cilicia aquarum divortiis dividitur.

Diurnus, a, um. täglich. *Syn.* Quod ad diem pertinet, aut fit de die. *Usus.* Nullam partem neque diurnæ, neque nocturnæ quietis cepi. Annuum, mensiruum, diurnum spatium. Diurni & nocturni metus & dolores.

Diutinus, a, um. langwierig. *Syn.* Diuturnus, longinquus. *Usus.* Errore, morbo diutino tenebatur. V. *Diuturnus.*

Diuturnitas, tis, f. Langwierigkeit. *Syn.* Longinquitas temporis, *vel* temporum; magnus numerus dierum. *Usus.* Diuturnitas pacis rempublicam firmavit. Diuturnitas maximos luctus vetustate tollit. Diuturnitas gloriæ, memoriæ.

Diuturnus, a, um. langwierig. *Syn.* Diutinus, longus, longinqui temporis, longinquus. *Phras. Diuturno morbo laboravit,* er iſt lang krank gelegen. Longinquo morbo implicatus jacuit; diutino morbo tenebatur; dolor morbi diuturnitate productus est; magnam anni partem ægrotabat. *Usus.* Nihil simulatum diuturnum. Diuturna sitis.

Divulgo, as, avi, atum, are. verkündigen, unter die Leute bringen. *Syn.* Foras effero, vulgo, pervulgo, in medium profero, edo, patefacio. *Phras. Res fama ubique divulgatur,* die Sache wird aller Orten ausgebreitet. Fama rei tota urbe discurrit; edocet vulgus. Fama rei omnium sermonibus teritur; celebratur; in vulgus effertur; vulgi rumoribus differtur, dissipatur; res in omnium ore, ac sermone est, versatur. Manat per urbem rumor; non jam tacitè serpit per urbem rumor; percrebrescit rei fama; crebris jactatur sermonibus. V. *Fama. Usus.* Librum divulgare. Inimici eam rem sermonibus divulgarunt. V. *Edo, fama, rumor.*

Divus, a, um. göttlich. *Syn.* Deus; homo divinus. *Usus.* Ad Divos castè adeundum. *Pro* Sancto, einen Heiligen, *minus proprie adhibetur.*

Do, as, dedi, datum, dare. geben. R. à δῶ, *vel* δίδωμι. *Syn.* Impertio, largior, defero, præbeo, exhibeo, trado, tribuo, dono.)(*accipio. Phras. Dat libenter,* er giebt gerne. In dando est admodum mundicus; omnia dilargitur; promit de suo; facile erogat, concedit, annumerat, annuit, ministrat, præbet promiscuè & benignè; cumulatè dat omnia. V. *Largus, dono, fautor. Usus.* 1. Dare potestatem alicui, autoritatem. 2. *Verso,* gutschreiben. Dare aliquid laudi, honori, ignominiæ. 3. *Trado, dedo,* übergeben. Aliquem in carcerem, pistrinum, custodiam, carcerem, mortem, laqueum, cruciatus dare. 4. *Committo,* ergeben, begeben. Se fugæ, labori, itineri, otio, deliciis, foro, somno dare. 5. *Confero,* sich begeben. Se in partes Cæsaris, in factionem, in consuetudinem, familiaritatem, amicitiam alicujus dare. Dare se ad lenitatem, ad dicendum, ad causas agendas. 6. Dare aliquid auribus; dare gratiæ alterius, *assentari,* heuchlen. 7. Dare pœnas, supplicium, de se, Strafe bezahlen. 8. Impressionem, impetum, dare, anfallen. Malum alicui & incommodum dare, Uebel zufügen. 9. Dare verba, *decipere,* betrügen. 10. Pignori, fœnori aliquid dare, zu Pfand, auf Wucher geben. 11. Senatum alicui; actionem dare, erlauben bey dem Rath zu erscheinen; einen Handel austragen. Fabulam dare, eine Comödie spielen. 12. Operam dare libris, litteris, magistro. Cœnam, solatium, negotium dare alicui.

Doceo, es, ui, doctum, ere. lehren. R. à δοκέω, *sentio.* *Syn.* Instruo, erudio, edoceo, præcepta do; vias trado, disciplinam trado, informo. *Adv.* Diligenter, dilucidè, fideliter, ineptè, incunctanter, laboriosius, lautè potissimum, sero. *Phras. Docere adolescentes,* die Jugend unterweisen. Informare ad omnem humanitatem; rebus optimis imbuere, imperitos condoctefacere; scientiâ augere; optimis institutis imbuere; salubria monita tradere; disciplinæ assuefacere; artibus adolescentes instituere, erudire, fingere; ludum aperire juventuti literarum; doctrinis adolescentes imbuere; præceptis erudire; artes usu tradere, honeste

neſtis artibus juventutem ad omnem humanitatem formare; doctrinis ingenia expolire; doctrinam, eruditionem ſuam in alios diſpertire, transfundere; doctrinæ hæredes inſtituere ac relinquere plurimos; ad bonas artes iisdem ſtimulis, quibus ipſe ad ſummam eruditionis laudem pervenerit, deducere. V. *Diſciplina, Erudio, Inſtituo; Doctrina. Uſus.* Quid te, aſine, litteras doceam? Juventutem mercede docere. Docere, tradere, inculcare. Docere jubeam de iniuriis ſuis. Senectus adoleſcentes docet, & ad omne officii munus inſtruit.

Docilis, e, gelehrſam. *Syn.* Qui facile, libenter, quæ docetur, arripit, intelligit, aptus ad diſciplinas.)(*indoctus. Phraſ. Eſt doctus*, er iſt gelehrt. Ingenium docile eſt facile; cerea eſt indole, quam facile in quasvis figuras formes, fingas; quam nullo labore, nullo negotio in omnem partem verſes, flectas, inflectas; docilitatem habet, diſciplinas omnes facile arripit. *Uſus.* Præbere ſe docilem ad aliquam artem, ſententiam, diſciplinam. Docilem facere auditorem.

Docilitas, tis, f. Gelehrſamkeit. *Syn.* Diſcendi facilitas. *Epit.* Humana. *Uſus.* Qui docilitatem memoriamque habent, ingenioſi vocantur. V. *Ingenium, ingenioſus.*

Docte, gelehrt. *Syn.* Peritè, litteratè. *Uſus.* Satis docte ac peritè.

Doctor, oris, m. Lehrer. *Syn.* Magiſter, præceptor, interpres. *Epi.* Intelligens, natalis, ſummus, ſingularis, disjuncti, Rhetorica, ſummi, veteres. *Uſus.* Græci domeſtici artifices & doctores. Sapientiæ doctores, & vivendi præceptores. *Doctor Eccleſiæ*, ein Kirchenlehrer. Religionis interpres, divinorum oraculorum interpres ſanctiſſimus æque ac doctiſſimus, Chriſtianæ ſapientiæ princeps ac magiſter. *Doctorem creare*, einen zum Doctor machen. Doctoris nomine ac inſignibus ornare, decorare; Juris, Theologiæ inſignia tribuere; laureâ cæteriſque doctrinæ inſignibus donare, cohoneſtare; Doctoris appellatione inſignire; inter Juris Doctores; *vel* Doctoribus adſcribere; in Doctorum Juris Ordinem referre, reponere, collocare; doctrinæ gradum, honores conferre eos, quos habet Philoſophia amplitſimos. *Doctorem fieri*, Doctor werden. Inter Juris Doctores cooptari; doctrinæ lauream, *vel* inſignia capere, accipere; doctrinæ laureâ donari, doctrinæ inſignibus decorari, cohonestari, potiri. Inter Sapientiæ Senatores admitti, adſciſci; in Senatum Sapientum cooptari; in Juris Doctorum Ordinem adlegi; Juris inſignibus nobilitari; Juris Doctorum gradu, dignitate potiri; eorum inſignibus exornari.

Doctrina, æ, f. Lehre. *Syn.* Eruditio, litteræ. *Epi.* Abundans, elegans, eximia, exquiſita, facilis, fidelis, liberalis, magiſtra, vetus, mediocris, non moderata, nulla, optima, perridicula, politiſſima, puerilis, reliqua, ſingularis, ſolitior, ſumma, transmarina, uberior, vulgaris, ingenua, mala. *Phraſ.* Doctrinam ſibi egregiam comparavit, er hat ſich in der Gelahrheit ſehr weit gebracht. Animum diſciplinis omnibus egregie excoluit; amplam rerum humanarum divinarumque cognitionem aſſecutus eſt; progreſſus in doctrinarum ſtudiis facit eximios; proceſſus ejus in artium cognitione fecit, nihil ut fugere ejus ſcientiam videatur poſſe, magnam rerum cognitionem mente complexus eſt; animo comprehendit, nullum doctrinæ genus eſt, quo ille pectus ſuum non confoverit; in doctrinarum ſtudio multum ſane promovit; proceſſus in artium ſtudio habuit ſane maximos. V. *Doctus, Uſus.* In maximis occupationibus nunquam intermittit ſtudia doctrinæ. Relaxare, recolere animum doctrinâ, & ad ſapientiam præparare. Doctrinarum omnium ſtudioſus. Homo omni virtute & doctrinâ ornatiſſimus. V. *Litteræ, Diſciplina.*

Doctus, a, um. gelehrt. *Syn.* Litteratus, eruditus, litterarum intelligens. *Phraſ.* i. *Eſt doctus*, er iſt gelehrt. Vir. Vir eſt doctrinâ egregiè excultus; litteris perpolitus; abundanti doctrinâ, artibus optimarum artium ſtudiis eruditus. Vir præclarâ ac reconditâ eruditione ornatus. Omnis antiquitatis peritus, Græcis & Latinis litteris inſtitutus, à Philoſophia inſtructior; omnibus artibus, quæ ſunt liberò homine dignæ, omnibus ingenuis diſciplinis, incredibili quâdam varietate rerum ac copiâ præſtans, doctrinâ nobilis & clarus; litteris impenſe deditus, in bonarum artium ſtudio præcellens; elegantiori litteraturâ, à quo nemo niſi doctior redeat; doctrina liberaliter inſtructus; acerrimo vir ingenio, exquiſitaque doctrina; qui cum humanitate, & cum doctrina frequens habet commercium; vir omni liberali doctrina politiſſimus; vir cui multæ & reconditæ ſunt litteræ; in quo litteræ ſunt politiſſimæ; litteris Græcis, Latinis atque Hebraicis doctiſ-

doctissime eruditus. Illustris liberalibus studiis; egregius vir ingenio, bonisque omnibus disciplinis ornatus; vir excellentis doctrinæ; in studiis doctrinarum egregius; litteris multis præditus, rerumque variâ ac plurimâ scientiâ; ingenio vir eleganti, & haud quaquam rerum literarumque veterum indoctus; homo in omnium bonarum artium disciplinis impense doctus; in studiis doctrinæ multi atque celebrati nominis; vir in artium studiis liberalissimis doctrinaque versatus; qui unus optime novit, non nostra solum, sed etiam Græcæ monumenta omnia; vir multiarum litterarum; vir reconditæ; interioris, exquisitæ; singularis, non vulgaris doctrinæ; insignitè doctus. Venerabilis vir miraculo litterarum. 2: *Homo non admodum doctus*; ein Mensch von geringer Wissenschaft. Litteris parce aspersus; leviter tinctus; qui Musas vix à limine salutarit; qui litteras vix primis; ut ajunt; labris degustavit; qui in eruditorum statione nondum proficeri nomen audeat. 3. *Alicuâ scientiâ doctus est*, er ist in der Arzney-Kunst erfahren: Eruditus est medendi arte; sciens, peritus; intelligens est medicinæ; longe processit in medicinæ scientia. Medicinæ scientiam tenet; possidet; callet, ita est assecutus, ut paucos in ea arte pares reperias. Medicinæ scientiâ valet; floret, præstat, excellit. Medicinæ doctrinâ; cognitione; intelligentiâ cum paucis conferendus est; nemini est inferior. Nota ei præclarè medicina est; patent ei; quæ multos latent ex medicinæ scientiâ, ex medendi arte: Multum hausit ex iis libris, unde manat ejus scientiæ cognitio. Medicinæ scientiam plane complexus est; mente atque animo comprehendit; ingenio sibi aperuit; peperit; comparavit. V: *Peritus, ingenium:*

Documentum, i; n. Beyspiel; Lehrstück. *Syn.* Admonitio; præceptum, exemplum, monumentum. *Epi.* Maximum: *Usus:* Cato documentum antiquæ virtutis; integritatis; prudentiæ: Hinc documentum cape, quid possit fortunâ; documentum statuere; naquis in posterum &c. Jam ab adolescentia documenta dedi tibi maxima, qui vir futurus esses: V: *Exemplum:*

Dodrans, antis, m. neun Unzen. *Syn.* Novem unciæ, seu tol integræ partes tres: *Usus.* Ejus fundi dodrantem emi.

Dogma, ätis; n. Lehre; Meynung; Gebot. *Syn:* Decretum; scitum; præceptum, placitum. *Epi.* Commune, verum.

Dolabra, æ, f. Hobel. *Syn.* Instrumentum, quo dolantur ligna.

Dolenter, mit Schmerzen. *Usus.* Dolenter hoc magis dico, quam contumeliose.

Doleo, es; dolui; ere. schmerzen; traurig seyn. *Syn.* Dolorem capio, vel accipio, condoleo, indoleo; mœreo, angor animô, dolore ardeo, ingemisco, acerbe fero, dolorem animô capio, molestiam capio; in dolore & mœstitia sum, dolor mihi accidit; in dolore sum, vel maximô mœrore potius. *Adv.* Graviter, impune; intoleranter, levius, maximè, mediocriter, mirificè, pariter, postmodum, plus, proinde; valde, præcipuè. *Phras.* 1. *Ea res valde mihi doluit*, die Sache hat mich sehr geschmerzet. Ea res gravem mihi dolorem inussit; angebar animô mœrore necessariô & acerbo; sine acerbissimô animi sensu rem gerere non potui; habui dolorem acerbissimum, ferumque gravius, si novæ ægrimoniæ locus esset; dolor vocem mihi debilitat atque intercludit; rei memoria animum mœrore opprimit; rei memoria meum pectus effodit; fixus animo hæret dolor; pungit; perfodit; pervellit animum dolor; sensi doloris vehementiam eam, ut vix consolabilis videretur ægritudo; quasi faces quædam doloris animum inovebant. Tabescere; conficî; macerari, disrumpi animi dolore videbar. V: *Doleo*, Cic. 2: *Doleo de tuis miseriis*; vulg. *Condoleo, compatior tibi*, ich habe ein Mitleiden mit dir. Doleo vicem tuam; commoveor miserationis; gravissimè afficior casû tuô; miseriam tuam meam puto; miseror fortunam tuam; doloris tecum sum particeps; misericordiâ tui capior; moveor, commoveor; calamitas tua in magnam me solicitudinem adducit; commiseror fortunam tuam; acerbe me angit; vexat, solicitat miseria tua. V: *Doleo*, ang. solicitus. *Usus.* De febricula filiæ tuæ valde doleo. Tuum casum luctumque omnes doluimus.

Dolium, ii; n. Faß. *Syn.* Vas vinarium. *Usus.* De dolio haurire.

Dolo, as, avi, atum; are; hobeln; *Syn.* Dedolo. *Usus.* Homô è robore dolatus: Dolare orationem.

Dolor, oris; m. Schmerz. R: à δάλέω; *lædo*: *Syn.* Mœror, acerbitas, acerbitudo animi vel corporis sensus, animi cruciatus. *Epi.* Acerbus, acerbissimus, acutus, atrocus, apertus, asper, molestus, odiosus, difficilis, brevis, communis, continuus, vix consolabilis, diuturnus, durus, fictus, gravis, longus, gravior, gravissimus, humanus, instabilis, incredibilis, magnæ profectionis fuit, ingentus, intolerabilis, inolerabilis, tolerabilis, universi;

flo-

justus, justissimus, lenis, levis, longinquus, longior, longissimus, longus, magnus, malus, major, maximus, mediocris, medius, minor, minimus, mirus, miserrimus, mœstus, mitior, molestus, muliebris, municipalis, naturalis, necessarius, nimius, novus, officiosus, perpetuus, pius, plebejus, præcipuus, præsens, præteritus, privatus, productior, sempiternus, stabilis, summus, tantus, verus, vilis, universus, asper, gravis, parvus, propior. *Phras.* 1. *Ea res mihi magnum dolorem attulit*, dieſe Sache hat mir einen groſſen Schmerzen verurſachet. Magnum mihi dolorem dedit, fecit, inussit, incussit; ea res dolore me incendit; dolori mihi fuit maximo; magnô me dolore affecit, oppressit, magnum mihi dolorem peperit; perturbavit ea me res vehementer, afflixit, commovit; graviter ea res me pupugit, momordit, affecit. 2. *Gravis me invasit dolor*, es hat mich ein groſſer Schmerz überfallen. Dolor me incredibilis incessit, incursavit; accepi ex ea te acerbissimum dolorem; mœrorem ex ea te hausi, suscepi, concepi gravissimum; dolor me arripuit, afflixit, vexavit molestissimus. 3. *Dolorem sustineo gravem*, ich leide einen groſſen Schmerzen. Dolorem acerbum ferre. Dolorem ejusmodi fero, qui ferri vix potest. Dolorem incredibilem capio, sustineo, suscipio, traho, hausio; gravissimo dolore angor, conficior, exercor, torqueor, affligor, vexor, perturbor, frangor; acerbissimo dolore discrucior, divellor, distrumpor, perimor, intereor, exanimor, contabesco, opprimor, premor. Omnes mentis meæ partes dolor exagitat, divexat, perturbat, afficit. Concidit animus meus ictû doloris, vi curarum ac solicitudinis, concursû molestiarum labefactatus atque convulsus. Iracescit animus meus dolore perculsus, ut nulla res eum ad æquitatem possit revocare. Jaceo in mœrore ac sordibus. Curis maceror; ægritudine contabesco. Vehementissime solicitor; acerbissime doleo; ægritudine animi ita laboro; ut ferri vix possim, *vel potius* plane non possim; ut spem salutis omnem amiserim; ut spes salutis omnino supersit nulla. Versor in summo dolore ac mœrore; versor in mœrore & sordibus. Mœrori me totum dedi; tristitiæ me totum tradidi, jacet animus mœrore oppressus, nihil me tristius; mœrore urgeor, laceror; dolore conficior; mœror meus non is est, quem una ratio mitigare, nedum evellere possit. Dolore intolerabili uropeller, ardeo, tactus sum; dolori pene succumbo; æstuat animus dolore, dolore estuo, ardeo; doleo, ut nemo magis; incendor dolore. 4. *Mihi dolores sunt intenti simi*, die Schmerzen der Krankheit ſind ſehr heftig. Artus dolore ardent; artus vehementer laborant; morbi dolor me gravissimus arripit, excruciat, premit, opprimit; acer est doloris morsus; torqueor mere libilem in modum morbi doloribus; tanta est morbi acerbitas, tantusque dolorum æstus, ut animam me posturum credam; exedit, dilaniat viscera dolor intolerabilis; morbi summam sentio acerbitatem; in dolores incidi gravissimos; in summis doloribus jaceo, dolore correptus sum gravissimo. 5. *Ingenti mihi dolori est discessus tuus*, deine Abreiſe gereichet mir zu groſſen Leidwesen. A te cum divellor, videor mihi partem viscerum abrumpere; desiderio amittendi sodalis tam amabilis immensum excrucior, affligor, gravor. At omni supplicio tuus mihi discessus; efferor dolore ex discessu tuo. 6. *Dolorem de peccatis habeo*, ich habe Reu und Leid über meine Sünden. Præcipuo quodam dolore angor; lachrymas pœnitentis animi indices profundo; dolorem ex peccatorum memoria conceptum gemitû patefacio, dolore ad nimium excrucior; ex recordatione criminum dolor animi nunc ingens nascitur; cum recordatione scelerum dolor quoque animum subit. 7. *Dolorem ferre jam non possum*, ich kan den Schmerzen nicht mehr ertragen. Ferendo dolori jam non par sum, major dolori sum. Tantum doloris, acerbitatis sustineo, quantum ferri vix potest; dolori succumbo; impares dolori vires meæ sunt; vires meæ dolore franguntur; vim doloris minime sustinent; ad dolorem infirmæ sunt. Roboris in me tantum non est, ut acerbitatem tam gravem quam perpeti. 8. *Non decet virum dolori se totum tradere*, es ſtehet einem Mann nicht wohl, wann er ſich von dem Schmerzen gar zu viel einnehmen läßt. Indulgere, parere, servire dolori; dolore auferri viro gravi indignum est; non decet virum, dolori ita fræna laxare; dolori ita cedere, ita se permittere; ita se totum dare, ut modum non reperiat. 9. *Quid dolorem tibi ipse renovas?* was erneuerst du dir ſelbſten den Schmerzen. Quid dolorem tibi ipse refricas? sopitum excitas? quid dolorem, quem dies jam pæne sanaverat, renovas? quid dolorem, qui jam temporis longinquitate propemodum evanuerat, extinctus erat, redintegras? quid obductam pene cicatricem refricas? quid plagam, quæ in cicatricem jam prope coiverat, ipse renovas? quid ipse tibi ungues in ulcere es? 10. *Dolorem lenire*, den Schmerzen lindern. Dolorem exhaurire, mitigare, minuere, frangere, levare; dolorem detrahere; sermonis suavitate magnam ali-

cui doloris partem abstergere, eripere, auferre. V. *Consolor*. II. *Dolorem aegro-* me, den Schmerzen ablegen. Dolorem abicere, depellere; à dolore tantisper aberrare; doloris oblivisci. *Usus*. Dolor me incessit, anfallen. Dolorem alicui dare, verursachen. Dolorem capere, empfangen. Dolori parere, nachgeben. Dolorem fovere, amplificare, vergrössern. Dolore aliquem liberare, befreyen. V. *Maeror, angor, anxius, afflictus, tristis, consolor, doleo, contristor, solicitudo, cruciatus.*

Dolose, betrüglich. *Syn.* Malitiose, ex insidiis, ex occulto. *Usus.* Dolose, malò dolò agere.

Dolosus, a, um. betrüglich. *Syn.* Malitiosus. *Usus.* Dolosis consiliis regnò pulsus. V. *Vultus, astutus.*

Dolus, is, m. Betrug. *Syn.* Fraus, fallacia, machina, insidiæ, dolus malus.)(*bona fides. Phras. Dolum facere*, einen betrügen. Dolos commoliri, fuere, confuere; adhibere dolos malos & fallacias. Dolis aliquem ludere, duêtare; circumvenire fallaciis & præstigiis. V. *Decipio, fraus, fallacia, astutia.*

Domabilis, e. leicht zu zähmen. *Syn.* Qui domari potest.

Domesticus, a, um. Haußgenoß. *Syn.* Familiaris, intestinus, vernaculus, privatus, intimus.)(*externus, alienus. Usus.* Res familiaris, & domestica. Disciplina domestica. Domesticum, intestinum malum. Domestica exempla. V. *Familiaris.*

Domicilium, ii, n. Behausung. *Syn.* Domus, habitatio, sedes, tectum. *Epi.* Amplissimum, aptum, divinum, honestissimum, pristinum, proprium, sacrum, stabile & certum, terrestre, universum. *Usus.* 1. Humana figura domicilium mentis. Domicilium Romæ collocavit, ante non habuit. 2. *Transl.* In hoc domicilio imperii & gloriæ. Urbs hæc domicilium superbiæ & luxuriæ. Domicilium in alterius auribus, vel humanitate collocare. V. *Domus.*

Domina, æ, f. Frau. *Syn.* Princeps, regina. *Epi.* Dura, improvisa, vehemens, imperiosa, blandissima, gravis. *Usus.* Fortuna campi domina, & rerum humanarum. Prudentia domina & regina virtutum. Voluptates blandissimæ dominæ. Eine Frau im Hause, *reliqua aetate* Hera.

Dominatio, onis, f. Herrschung. *Syn.* Dominatus, tyrannis, regnum. *Epi.* Accommodatissima, aliena; non modo crudelis, sed ignominiosa etiam & flagitiosa, firma & moderata, jucunda & nonetta, misera, nova, regia. *Ulus.* Vita sub dominatione misera est. Quærere, sibi comparare, habere dominationem.

Dominator, oris, m. Herrscher. *Usus.* Rerum dominator Deus.

Dominatrix, icis, f. Herrscherin. *Syn.* Domina. *Epi.* Cæca ac temeraria. *Usus.* Dominatrix animi cupiditas.

Dominatus, us, m. Beherrschung. *Syn.* Dominatio, principatus. *Epi.* Crudelis, impotens, novus, perpetuus, regius, superbus, deterrimus. *Usus.* Dignus dominatu omnium rerum. Dominatum Cæsar occupavit. Unius dominatu omnia tenebantur. Fortuna eum in summo dominatu locavit.

Dominor, aris, atus sum, ari. herrschen. *Syn.* Rerum potior, regno, dominatum teneo, populos dominatu premo, teneo, imperium in populos teneo, in dicione habeo, provinciam cum imperio obtineo; præsum eo jure, quod amplissimum esse potest; præsum ea potestate, quæ potest esse maxima; impero populis; imperio urbem rego. *Usus.* Dominari in judicus. Eloquentia in liberis urbibus dominatur, & floret. Dominari in suos. Ubi ludo dominatur, modestia exulat. V. *Regno, Impero, Imperium, Ditio, Rego.*

Dominus, i, m. Herr. *Syn.* Imperator, Rex, Princeps, tyrannus.)(*servus. Epi.* Agrestis & funestus, amicus, amicissimus, bonus & assiduus, clarissimus, dispar, humanus, ignarus, impudicus, invitus, molestus, novus, crudelis, sanguinarius, sanctus, vetus, clemens, incolumis, improbus, justus. *Phras. Dominus est*, er ist gebietender Herr. Is est, penes quem summa potestas; qui omnia tenet; ad quem unum delata sunt omnia, qui tenet rempublicam; in cujus potestate bona fortunæque omnium; terrarum omnium rector. V. *Dominor, rego, imperium. Usus.* Senatus est Dominus publici consilii; Populus Rom. Dominus Regum. Victor, ac Imperator omnium gentium. Deus animum, ut dominum & imperatorem præsit obedienti corpori.

Domitor, oris, m. Bezähmer. *Epi.* Facilis. *Usus.* Equorum domitores non vestitum solum admirent, sed & pabulum fabricant.

Domo, as, ui, itum, are. dämmen, zähmen. R. à δαμάω. *Syn.* Edomo, coërceo,

cebco. *Phras. Cupiditates domande* [illegible]et, die Begierden muß man zähmen. *Vitia nimia compescenda est*; Laster müssen eingedämmet, gehemmet, gedämpfet, zu rechter Mittmäßigkeit gebracht werden; *effrenatæ libidines sub jugum sunt mittendæ*; ungezähmte Lüste müssen unter das Joch gebracht werden; *ad agendum à quovis, ut effrenatos cupiditates non frenos modo, sed & jugum accipiant.* V. *Compesco, coerceo, cohibeo.* *Usus.* Domuiti gentes immanitate barbaras Equos domare verberibus. Domitas habere libidines. Animal ad mansuetudinem domitum. V. *Exomo.*

Domus, ûs, f. Haus. *Syn.* Ædes, domicilium, tectum, penates, lares, sedes, focus, pater. *Epith.* Aliena, amplissima, amplissima, antiqua, apertissima, & conspicuæ, cæca, cœlestis, ac divina, celebris, communis perfugium, communis, diligens, egregia, exornata; atque ornatissima. X Nuda, neque lauta. Famosissima, felix, fidelis, gratiosissima, hospitalissima, infamis, crudelis, sacra & libidinosa, plena infortunii, officii & religionis, munda, mundissima, hospitalissima, magnifica, pulcherrima, regia, religiosa, rustica, alienissima, plena ebriorum, stabilis, splendidissima, sumptuosissimaque talium, superbissima, tenebrosa, tota, vacua atque nuda, vacua famosæ, pura, venalis. Domus inanis, locupletissima, magna & nobilis. *Phras. Domum habebat Ciceronis lautam & magnificam*, Cicero hatte eine schöne Behausung. Ornatur domus columnis, & porticibus; habitabat lautissime; in ædibus Ciceronis neque lautitiam, neque elegantiam desiderabamus; erat in ea magnificentia, & elegantia. Domus Ciceronis erat omnibus in rebus instructa, & exornata; domus ea non domino suo ornamento erat, quam civitati. *Usus.* 1. *Domum ædificare* (etiam figere, facere, convertere, reficere, reparare. 2. *Domo exire*, aus dem Hause gehen. Exire, emigrare; exulare; abire. 3. *Domum ire*, nach Hause gehen. Domos inde discedunt; in tua tecta dilabi; domum se recipere; convertere se domum. 4. *Domum tenere*; zu Hause bleiben. Domo se tenere; non se movere de domo; expectare aliquem domum.

5. *Luxû domum exinanire*, exhaurire. Amico domum comparare. 6. *Familiæ*, Hausgenossenschaft. Offensum sibi domum reconciliavit.

Donario, onis, f. ein Geschenk. *Syn.* Annuæ, spontéque facta tributio. *Epith.* Singulari impudentia prædita, nova, incredibilis, falsa. *Usus.* Donationem facere.

Donec, bis. *Syn.* Dum, quoad, usque. *Usus.* Expectabo, donec ad locum venias.

Dono, as, avi, atum, are. schenken. *Syn.* Largior, munere afficio, munus do, affero; donum affero, muneribus ornio; stipendio adficio; condono. *Adv.* Infuse, large, liberaliter, publicè, consulto. *Phras. Amicos suum, effuse, largiique adjuvit*, er hat ihm reichlich beygestanden. Magna ei munera misit; amplissimis donis decoravit; opiparè hominem munerarus est; magnis muneribus eum sibi obligavit; magna præmia rei pecuniariæ ei tribuit; locupletem ex egeno effecit; dono dedit ampla munera; munera illi amplissima condonavit; talenta aliquot illi muneri misit; donata dedit non exigua; honorario, congratulatione illum imperavit, prosecutus est. Muneri amplum congiarium dedit; magnas largitiones fecit; amplas donationes contulit; magna fuit, magna ulus est in illum liberalitate, magnis hominem muneribus sibi devinxit; quamplurimos homines cupiditatem muneribus expetit. V. *Do, largior, munus. Usus.* Immortalitas sua reipublicæ donare. Cicero ni populus Romanus immortalitatem donavit.

Donum, i, n. eine Gabe. *Syn.* Munus. *Epith.* Eximium, regium, dignum, divinum, eximium; pulcherrimum, regale. *Phras.* s. *Dona naturæ nullius est egregia*, es hat schöne Natur-Gaben. Egregia ei dona à natura, studio, fortuna data sunt; nihil non ei à doctrina, à fortuna delatum videtur; ita rebus habilis, ita liberalitate naturæ muneribus ornatus est, ut non natus, sed ab aliquo Deo factus esse videatur; mentis dotibus ingenii, judicii, doctrinæ instructus est; quæ in eam naturæ ornamenta congessit, ea illa non aput omnes in magna laude, & gratia ponunt; magnis naturæ dotibus cumulatus; naturæ ornamentis ampliter instructus; egregiis, singularibus animi corporisque dotibus præditus, ornatus. 2. *Dona naturæ perexigua tenuisse*, er hat an Gaben Natur wenig Gaben. A naturæ sub-

sidus prè imparatus; naturæ donis præparate instructus; malè paratus à natura; nullis ornatus naturæ muneribus. V. *Natura. Usus.* Multa donis naturæ ribusquè conficiuntur. Donis Deorum ira placantur. Philosopha donum Deorum.

Dormio, is, ivi, itum, ire. ſchlaffen. *Syn.* Somnum capio, sopitus sum, quieti me trado, cubo. *Phras.* 1. *Dormitum se confert*, er gehet ſchlaffen. Quieti corpus dat; quieti se tradit; somno operam dat; confert se cubitum; cubitum it; ad quietem se confert; lecto se commendat, corpus diurnis laboribus fatigatum quieti mandat; strato se committit. V. *Cubo.* 2. *Totam noctem dormivi*, ich habe die ganze Nacht geſchlaffen. Altè & gravitèr dormivi, nec nisi cum sole experrectus sum; arctissimus me somnus complexus est; sopor gravitèr me oppressit; in lucem quievi; altè condormivi; sterteham in altum dedi; artus languidos longo sopore placavi; gravatum animi anxietate corpus diuturnò somnò refeci; gravi altoque somno oppressus fui; somno liberalissimè acquievi; somno eam noctem indulsi liberalius; somno victus, quietem corpori haud parcè dedi. Nihilo arctiora erant somni tempora, quàm noctis; nox ea, quàm longa fuit, somni mihi copiam faciebat; corpus somno solutum sine cura totâ nocte quievit; nox ea quieti data; altè quies erat somni; somno continenti eam noctem egi, duxi, traduxi, transegi; somnum in lucem extraxi; totam noctem somno transmisi, somno sopitos artus pavi, irrigavi in multam diem. 3. *Hac nocte nihil somni*, ich habe dieſe Nacht nichts geſchlaffen. Nihil erat somni; noctem hanc sine somno, vigilem, insomnem, somno vacuam, somnò expertem egi, peregi, duxi, traduxi. Nox ea mihi insomnis, inter insomnia abiit, effluxit; perpetua vigilia sum vexatus; insomnio laboravi; somni carpere nihil poteram; somnus nullus hac nocte ad oculos meos accessit, somnus hac nocte effugit oculos meos; fugit ab oculis meis; nunquam se obtulit oculis meis; quietis nullam partem cepi; somnum hac nocte non vidi; hac nocte numquam quievi; noctem totam pervigilavi; noctis partes mihi omnes expertes somni fluxere. Nox ea tota vigilem me habuit; somnum oculi non viderunt mei; somnum oculis non vidi meis, hac nocte oculi mei somno gravari, comprimi, claudi minimè potuerunt. V. *Somnus, obdormio, lectus, cubo. Usus.* Ex latitudine dormire cœpi. Altè & gravitèr dormire.

Dormito, as, avi, atum, are. ſchlafern. *Syn.* Oscito, somnus me solicitat, somnus accedit, somnus invitat, & desert, in sopor me identidem cador. *Usus.* Dormitantem illam & oscitantem sapientiam æstimo.

Dorsum, i, n. der Rücken. *Syn.* Aversa pars corporis.

Dos, dotis, f. Heimſteuer. *Usus.* 1. Multum torquetur debitione dotis. Dotem filiæ nubili conficere. Dotem dicere alicui. 2. *Ornamentum*, Zierde. Artem undecunque verborum dote ornavit & locupletavit. V. *Donum.*

Dotalis, e. zur Heimſteuer dienend. *Usus.* Dotale matrimonium. Prædia dotalia.

Doto, as, avi, atum, are. begaben. *Syn.* Orno, dotem do. *Usus.* Vulgo bene dotata.

Drachma, æ, f. 8. nach anderer Meinung 13½ Kreutzer. *Syn.* Denarius, unciæ pars octava. *Usus.* Drachmas dare, petere.

Draco, onis, m. Drach. *Epi.* Jubatus, lapideus, terribilis, tortus, torvus, totus. *Usus.* Patrimonium complexus, quasi thesauros draco.

Dubiè, zweifelhaftig. *Usus.* Dubiè datum pro certo accipere.

Dubitanter, mit Zweifel. *Syn.* Timidè, difficulter. *Usus.* Verecunde dubitanterque facere aliquid. Spe victoriæ sublata non dubitanter occidam.

Dubitatio, onis, f. Zweifel. *Syn.* Hæsitatio, dubium, scrupulus. *Epi.* Ignava, infinita, digna, minor, tenuissima. *Usus.* 1. *Dubitationem injicere & scrupulum*, einen Zweifel machen. Iter meum in dubitationem te adduxit; dubitationem tibi attulit, dedit, reliquit. 2. *Dubitatione astringere, jactare*, in Zweifel ſtehen. Id quidem dubitationem nullam habet. In illa re magna dubitatio est. 3. *Dubitationem tollere*, den Zweifel benehmen. Dubitationem adimere, eripere; expellere omnem rei dubitationem; dubitationis nihil relinquere. Homo sine dubitatione decernimus. Eum judices sine dubitatione absolvere. V. *Dubie, Dubium.*

Dubito, as, avi, atum, are. zweifeln. *Syn.* Ad dubito, hæreo, ambigo, mihi in dubium venit, dubium mihi est, dubium habeo, animi pendeo, ambiguum habeo.

in dubium venio; in dubium voco, trahor. X *Certo scio, confido, persuasus sum. Adv.* Diu, multum, sanè, planè, rectè, valdè, *Phaed. 1. Omnibus propè de rebus dubitat,* er zweiffelt fast an allen Sachen. Nutat plerumque animô; in contrarias sententias illi distrahitur: in deliberando animus, affertque ancipitem cogitandi curam, implicatus ferè tenetur, nec firmum consilium capessit; suspensus suspicionibus & dubitationibus tenetur. Aqua possim illi hæret; quid agat, dicat, respondeat, ipse nescit; titubantem, hæsitantem, labantem animô & fluctuantem fere videas. Confusus animi & incertus, variis voluntatibus impellitur & repellitur; sententiæ incertus perplexe fere de rebus judicat, omnia in incerto relinquit; non satis in promptu habet, quo se vertat, quid probet, quid rejiciat; non satis constat sibi; in dubio ponit omnia; animum in diversa versat. 2. *Quid agam dubito,* ich zweifle, was ich thun soll. Ancipiti curâ distrahor, jactor, versor; animi pendeo, incertus animi sum; pendet animus; huc illuc inclinat animus, fluctuat jactura. Animus incertus est. Quid consilii capiam, utram in partem me dem, ignoro. Explicare consilium; expedire me ex hac deliberatione; exitum mex cogitationis invenire non possum. Distrahunt me diversa consilia. In utramque partem ita multa succurrunt, ut sit difficilis adscensum, minimè expedita, minimè explicata, minimè explorata, minimè certa, perobscura, haud satis aperta deliberatio. Anceps valdè sum; dubius sum; teneor implicatus: dubitatio me tenet; difficilis mihi deliberatio est; variè distrahor; dubiâ cogitatione distrahor, in ancipiti curâ versor; nihil explico; explicare nihil queo; expedire me nequeo; valdè hæreo; exitum non reperio. Consilium capere nescio; consilium deest. Inops consilii sum; in consilio inops sum. Consilium diu frustra quæro; non despicio; dijudicare nequeo, utram in partem me dem, utrum sit rectius, utrum conducibilius, utrum sit eligendum consilium; exploratum, apertum, certum non habeo, utri parti assentiam; lubricus mihi est ad deliberandum locus; in utramque partem animus inclinat, animus in consilio labat, nutat, non constitit; nihil habet explorati; explicata, explorata mihi non est consilii ratio; impedita mihi est consilii ratio; ancipitem gero animum; animô fluctuor; suspensus & incertus exspectatione pendeo; animo sum suspenso; ancipiti deliberatione distrahor; quid consilii capiam, in incerto est; in dubio est animus; in hac causa mihi aqua hæret; incertus sententiæ sum; animi dubius sum; mihi in incerto relictum est; non satis constat animo; in incerto habeo: in dubio pono; huc æque illuc diversus, fluctuans agitor; inter fugæ pugnæque consilium trepido; sententia nondum stare mihi potuit. *Usus.* Ille nihil tam veritus quam ne dubitare videretur. In senatum venire non dubitavit. Illud, cave, dubites. Non dubito, quin &c.

Dubius, a, um. zweifelhaft. *Syn.* Incertus, anceps, controversus, lubricus, ancipiti cogitatione distractus. Habens dubitationem. X *Certus. Phaed. 1. Dubium est, quis sit belli eventus futurus,* es ist zweifelhaft, wie der Krieg ausschlagen wird. In dubio est; est, cur dubitetur; dubitationem res habet; ambiguum est; in dubio versatur; in ambiguo, in ancipiti positum est; parùm non constat, non patet, non liquet; apertum, perspicuum, dilucidum non est; dilucidè non patet; divinare non licet; certè conjicere, augurari, affirmare non licet; certa conjectura non est; exploratum non est, quis sit belli exitus futurus. Belli exitus suspensum adhuc habet animum; animum exspectatione suspendit; suspensum me tenet, detinet. De belli eventu potest ambigi. In dubium vocari potest eventus belli; in dubium venire potest exitus belli. Exitus belli in dubitationem adduci potest. In utramque partem judicari de belli exitu potest. Anceps, dubia, ambigua, incerta, difficilis, admodum obscura, quæ obscuritas & erroris habet plurimum, de belli eventu divinatio est; de belli eventu conjectura est non aperta, non simplex, non perspicua; de belli eventu parum certa opinio est. Conjecturam de belli exitu facere cui licet? quo res belli casura sit; utram in partem inclinatura victoria, nemo dispicit, intelligit, novit. Exitum belli certa ratio non ostendit, non promittit. V. *Incertus, Dubito.* 2. *Dubius est amicus,* ein Freund, an dessen Treue nicht gnugsam kan. Dubius, suspensæque ex fortuna fidei amicus; cujus incerta, ambigua, nec explorata satis fides; cui amicitia ex fortuna pendet; cujus fide niti haud tuto possis; cujus amicitia in casu posita est; fortunæ amicus, non hominis. *Usus.* In ea re minimè dubia tractatur. Eorum, quæ dubia sint, rationes; quæ certa, exempla referentur. Dubium non habeo.

Dubium, ii, n. Zweifel. *Syn.* Dubitatio, difficultas, controversia. *Phaed. 1. Dubium:*

hum mori de re et bäß über die Sache in Zweifel gerathen. *Dubium facere*; rem in dubium vocavit, revocavit, rem in dubitationem adduxit; dubitationem injecit, attulit; scrupulum injecit; incertam rem effecit; rem in controversiam vocavit, adduxit, deduxit. 2. *Dubium de re exortum est*, es ist über diese Sache ein Zweifel entstanden. In dubium adducta res est; res in dubium venit; in controversiam, in contentionem venit; res in discrimen venit; orta est de re controversia; de ea re controversia exstitit; dubitari coeptum de re; res in dubium, in contentionem vocata, revocata est. 3. *Dubium esse desinit*, man kann an der Sache nicht zweifeln. Res dubitationem habet; in contentione posita est; in controversia versatur; in disceptationem cadit; res in conjectura posita est; in dubium, contentionem vocari potest; in discrimen venire potest. res in diceptatione versatur. 4. *Rem in dubio relinquo*, ich lasse die Sache im Zweifel Rem in medio relinquo; in opinione relinquo; rem ut incompertam, & in opinione positam in medio relinquo; rem ut in incerto positam, & parum exploratam assimare nihil religio est. 5. *Sine dubio*, ohne Zweifel Sine dubitatione; dubitatione sublatâ; nullâ interpositâ dubitatione. 6. *Est in re magnum dubium*, es ist in dieser Sache ein grosser Zweifel. Nihil vidi, quod mihi non explicari possit; residet ea de re non tenuis scrupulus; o rem odiosam, & inexplicabilem, in qua summa obscuritas! Ea res, cùm in consultationem venit, mihi tenebræ sunt, explicare non possum; ea res in diversum me trahit, suspensum me tenet, detinet; incertus sententiæ sum: animus mihi pendet, dubitationi adhæret. V. *Dubito. Usus.* Rem in dubium vocare. Dubium facere. Dubium non habere. Res in dubium venit; in dubio est; sine dubio tibi accedam. V. *Dubitatio, Dubius.*

Dubitantis formula, Manier, seinen Zweifel vorzutragen. Quid ergo erit? nondum satis constat, nec scio quid agam, an &c. Agam an, nolesne potius desistere, an &c. Quid faciam, aut quo me pacto geram? Nunquam in majori dubitatione fui. Tria sunt autem; Arpinum eam, an Romam, an Tusculum? Quid igitur est? Romæ manebo, an Arpinum abeam? Utrum molestiæ plus, an periculi subiero? Molestiæ plus, an discrimini me dabo? incertum habeo, hæreo, res mihi implicatior est.

Ducenti, æ, a, orum. zweyhundert.

Duc ventus, zweyhundertmahl. *Usus.* Factum, amplius ducenties retuli.

Duco, is, duxi, ductum, ere. führen. *Syn.* Deduco, sumo. *Adv.* Extrinsecus, omnino, publicè, rectè, tiperitò, maximè, minimum, diu. *Phras.* Duxit uxorem, er hat geheyrathet. Uxorem sibi adjunxit; matrimonio sibi junxit virginem, domesticum fœdus junxit cum virgine. V. *Matrimonium. Usus.* 1. Viri boni; qui ordines, exercitum duxere. 2. *Adduco, induco*, einbringen. Ita me tua oratio ut credendum ducit. 3. *Judico, censeo, existimo*, dafür halten. Ducere aliquem in hostium numero. Parvi, nihili aliquem ducere; neminem pluris hominem ducere. Humana omnia infra se ducit. 4. *Porrigo, protraho, prolato, differo*, verlängern. Ducere tempus, ducere bellum. 4. *Derivo*, leiten. Ducere aquam per fundum alterius. 6. *Concipio*, ideiren, fassen. Ducere, capere, sumere opinionem, suspicionem in aliqua re. 7. *Colligo*, nehmen, bekommen. Similitudinem ex aliquo ducere. Conjecturam de re ducere. 8. *Abeo latitatum*, sich heimlich hinweg machen. A grammatico, a domo se ducit. 9. *Ratio ad finem ducitur*, zur Endschaft gehen. Homo in dubio est. 10. *Negotium augeri non habet*, eine Sache nehmen. Ducit Terentia. 11. sich einnehmen lassen. De opinione, errore, laude, gloria. 12. *Primique*, in verschiedener Bedeutung. Nomen à re ipsa duxit. Spiritum & vitam ducere. Gloriæ, dolori sibi aliquid ducere.

Ductito, as, avi, atum, are. betrügen. *Usus.* Ductare aliquem dolis. V. *Decipio.*

Ductor, oris, m. Führer. *Syn.* Dux, qui ordinem ducit. *Usus.* Quibus ductores nostri ad mortem non dubiam cucurrerunt.

Ductus, ûs, m. Leitung. *Usus.* Ductus aquarum. Ductus oris. Alienus ductu aliquid facere.

Dudum, vor längst. *Syn.* Jam pridem, multo ante tempestatibus. *Usus.* Dudum circumodo, quod devorandum est.

Duellum, i, n. Krieg. *Syn* Bellum. *Epith.* Luctuosum, grave. *Usus.* Antiqui non ita contrahebant, ut duellum, bellum. *Phras.* Cruente singulariter duos, ein Duell kämpfen.

Du-

Dulcedo, inis, f. Süßigkeit. *Syn.* Dulcitudo. *Epi.* Concepta, maxima. *Usus.* Dulcedine quadam gloriæ moti, commoti, capti, depravati juvenes. Voluptas maximâ dulcedine sensum movet. Fecundæ dulcedine non capior. Ingenti dulcedine, summâ suavitate me tua oratio perfundit.

Dulcesco, is, ere. süß werden. *Usus.* Uva maturâ dulcescit.

Dulcis, e. *gen. com.* süß. R. ἀγλυκὺς. *Syn.* Suavis, charus, jucundus,) *amarus.* *Nov.* Valdè. *Phras.* *Dulcem mihi est audire*, es ist mir sehr angenehm zu hören. Cujus sinitu suaviter blandiuntur; sensus dulcedine jucundè movet; dulcedine quâdam capior, perfundor, ista cum avidè. *Usus.* Epistola dulcissima. Ingenium ejus dulce est, quàm acetum Ægyptium. V. *Suavis, jucundus, charus.*

Dulciter, süßiglich. *Syn.* Jucundè, suaviter.

Dulcitudo, inis, f. Süßigkeit. *Syn.* Dulcedo. *Usus.* Dulcitudo orationis. Gustatus præter cæteros sensus dulcitudine commovetur.

Dum, bis daß, da, so lang. *Usus.* 1. Hæc dum Romæ geruntur. 2. *Donec*, bis daß. Manebo tantisper, dum redeam. Nihil ei longius videbatur, quàm dum nuncius rediret. 3. *Adhuc, nondum*, noch, noch nicht. Nihil dum audieram. Neque dum is locus sanctus. 4. *Dummodo*, wann nur. Age, quod libet, dum Romæ nesis. Nihil mea curo, dum rempublicam conservem. 5. *Quamdiu*, so lang. Utere rebus meis, dum velis.

Dumetum, i, n. ein Dorn-Wald. *Syn.* Locus dumetis consitus, spinis abundans. *Usus.* Septum undique, & vestitum vepribus & dumetis locum quæsivi.

Dummodo, wann nur. *Syn.* Dum, dum tamen, si modo, dum ut, modo ut. *Usus.* Omnia negligunt, dummodò potentes evadant.

Dumosus, a, um. Dornicht. *Syn.* Spinosus, vepribus plenus. *Usus.* Locus, rupes dumosa.

Dumus, i, m. eine Dorn-Hecke. *Syn.* Spina.

Duntaxat, allein. *Syn.* Tantùm, solùm. *Usus.* Animo duntaxat vigeo.

Duo, æ, o, orum. zwey.

Duodecies, zwölfmahl.

Duodecim, zwölf.

Duodeni, æ, a. zwölf. *Usus.* Duodena jugera.

Duodeviginti, achtzehen. *Syn.* Decem & octo.

Duplex, icis, g. o. zweyfach. *Syn.* Geminus. *Usus.* Duplices pupillas habet. Duplex est hominum genus.

Dupliciter, zweyfach. *Syn.* Bipertitò. *Usus.* Dupliciter me tuæ litteræ delectarunt. Ista dupliciter accipi possunt.

Duplico, as, avi, atum, are. doppeln. *Syn.* Gemino, itero. *Usus.* Duplicantur mihi curæ. Duplicatâ ex eo facto gloriâ discessi. Duplicata verba, & iterata.

Duplus, a, um. doppelt, noch so viel. *Syn.* Alterum tantum. *Usus.* Supplicia pœnam dupli. Duplò major, & alterò tantò major. Duplum & triplum intervallum. Macht in duplum klar, du wirst noch einmahl so viel zur Strafe geben.

Dupondius, ii, m. eine Münze von ungefehr 4. Pfennig; nach anderer Meynung bis 6. Pfennig. *Syn.* Asses duo, libræ æris duæ.

Durescо, is, ere. hart werden. Durus fio. *Usus.* Humor aquilonibus durescit.

Duritas, tis, f. Härte. *Syn.* Severitas, duritia, acerbitas.) *Lenitas, Comitas.* *Usus.* Duritas, severitas, mœstitia orationis. Quanta in hoc duritas, in illo comitas!

Duriter, härtiglich. *Usus.* Verba duriter translata. Durius accipere videris. Nihil dixi duriùs.

Duritia, æ, & Duities, ei, f. Härtigkeit. *Syn.* Firmitas, asperitas. *Epi.* Immanis, virilis. *Usus.* Arma duritia, sicut corporis stupor. Durità & patientia virilis. In summa parsimoniâ & durità vivere. V. *Severitas, asperitas.*

Duro, as, avi, atum, are. verhärten. *Syn.* Maneo, diuturnus sum, stabilis, permaneo, persevero. *Phras.* 1. *Tua hæc gloria non diu durabit*, diese deine Glorie wird nicht lange dauren. Perpetua non erit, non stabit, non consistet; vetustatem, ætatem non feret; æterna non erit;

ad longinquum tempus non permanebit; non erit diuturna; fluxa omnium est & caduca. 2. *Hæc si bella audiunt, actum est de salute patriæ*, wenn diese Kriege anhalten sollten, so ist es mit unserm Vaterlande geschehen. Hæc si bella perpetua, diuturna, fixa erunt; si, quò cœpere cursû, bella procedent; si longius producentur bella; nisi bello finis imponatur; nisi bella ad exitum perducantur, desperata omnis patriæ salus est. 3. *Tempestas totâ nocte duravit*, das Wetter hat die ganze Nacht gedauret. Tempestas noctem totam tenuit, obtinuit; tempestas non nisi inclinatâ jam nocte posuit, remisit. tempestas non nisi aperiente se die conquievit, appetente die se fregit; à tempestate quies tota nocte non erat. *Usus.* Sensus moriendi ad exiguum tempus durat. V. *Persto, persisto, persevero, diuturnus.*

Durus, a, um, hart. R. ἀ δόρυς, *ligneus.* *Syn. Transl.* Crudelis, asper, inhumanus, incultus, ferreus, horridus, agrestis, vehemens, inexorabilis, implacabilis, importunus, naturâ asper, inclemens, immitis, animo agresti & durò. X *mollis.* *Phras.* 1. *Homines duris assueti sunt*, es sind Leute, so eines rauhen Lebens gewohnet sind. Durati usu armorum, invictò ad laborem corpore; in patientia laboris & periculi ferrei propè corporis & animi; a parvulis duritiei & labori studeni; vitæ cultû sunt asperò; fatigatis humûs cubile est; cibus eos, quem occupant, satiat; tempora somni arctiora, quam noctis sunt; multùm ab omni luxu abhorrent. 2. *Est homo durus*, es ist ein rauher Mensch. Mollitiem dudum animò ejecit omnem, benignitas in eo clausa est; duritiæ se à puero dedit; ut vita, sic oratione durus est & horidus; animò est inexpugnabili; asperi procul dubio animi est, ingeniò durò est & inexorabili, quod nulla res frangat, nulla commoveat; durus est & ferreus; duriter omnia inclementérque agit. V. *Agrestis, asper. Usus.* Durum se & agrestem præbere. Durissima reipublicæ tempora. Verbum durum, insolens. Moribus asper & durus. Dura servitus. V. *Inhumanus.*

Duumviri, orum, m. Obrigkeit aus zweyen Männern bestehend. *Usus.* Duumvirum judicium.

Duumviratus, ûs, m. das Amt solcher zwey Männer. *Usus.* Duumviratum gerere.

Dux, ducis, m. Führer. *Syn.* Qui ducit exercitum, ductor, imperator; signifer, præfectus, qui ducit ordines; autor. *Epi.* Clementissimus, certior, diligentissimus, idoneus, illustris, major, memor aliorum, oblitus sui, novus, paratior, præstantissimus, summus, togatus, verus. Duces acerrimi, adversarii, audaces, boni, clarissimi, desperati, experti, firmi, fortes, improbi, improvidi, innumerabiles, nefarii, negligentes, nobilissimi, notissimi, parati atque armati, præstantissimi, publici, summi, non solum veteres, sed etiam recentes, vivi & incolumes. Dux certissima, noctuma, optima, molesta, mirifica. *Phras.* 1. *Universa civitas eum ducem sequebatur*, die ganze Stadt hat ihm, als ihrem Anführer, gefolget. Universa civitas ei regendam se dederat; ad ejus ductum se applicaverat; ad ejus ductum se cives omnes contulerant, adjunxerant. *Cæsar dux erat præstantissimus*, Cäsar war ein vortreflicher Feld-Herr. Cæsar præfuit exercitibus summâ cum laude; imperator, rector exercituum, ductor copiarum fuit Cæsar nemini secundus. Copias duxit Cæsar admirabili rerum bellicarum scientiâ. Cæsar gessit bella suò ductû ea virtute ac vigilantia, non modò, ut non superiorem, sed nec omninò parem habuerit; nemo ut præstantior illô haberi posset. Cæsar erat, in quo tum summa rei bellicæ ponebatur. Cæsar erat belli artibus clarissimus; bellica laude, bellica virtute, altitudine animi, felicitate ante alios conspicuus. V. *Imperator. Usus.* Natura optima vivendi dux. Ducem se præbere faciendi. Dux & magister ad faciendum aliquid. Rationem ducem sequor.

Dysuria, æ, f. Harn-Grenge. *Syn.* Urinæ difficultas.

E.

E, rel Ex. vom, aus. *Usus.* 1. Origines, Herkommen. Eunuchi è Syria. Quidquid habuit, è disciplina habuit. 2. *Commodi, usus, utilitatis,* Nutzen. Erit id ex usu, erit è republica. Decretum è republica factum.

Ex regione, gerade gegen über. *Syn.* In conspectu, ex adverso. *Usus.* Luna cum est è regione solis, deficit. Occurrunt sibi velut è regione contraria.

Exre, deßwegen. *Syn.* Propterea, ideò, ob eam rem. *Usus.* Is metuit, & eâ re fugit. Id quia turpe; eâ re non est faciendum.

Exenus, in so weit. *Syn.* Hactenùs, usque dum, usque ad eum finem, usque eo, quoad; usque eò, ne. *Usus.* Ferre aliquem exenus, quoad ipse negligat. Jus exenus exercuêre, quoad valuêre.

Exbibo, is, bibi, bibitum, ere. austrinken. *Syn* Exhaurio. *Usus.* Ebibere sanguinem alicui.

Exblandior, iris, itus sum, iri. abschmeicheln, herauslocken. *Syn.* Blanditiis extorqueo. *Usus.* Effice, eblandire, ut &c.

Exbrietas, tis, f. Trunkenheit. *Usus.* Inter ebrietatem & ebriositatem multùm interest.

Exbriositas, tis, f. Vertrunkenheit. *Syn.* Habitus ebrietatis, *vel* affectio ebrietatis.

Exbriosus, a, um. vertrunken. *Syn.* Facilis ad ebrietatem. *Phras. Ebriosus est,* er ist ein versoffener Mensch. Gurges atque helluo est; qui vinò se ingurgitare, replere, obruere, devincire soleat; vini pernicies, vini nimius; vini immodicus; ebrietati deditus; in potationibus assiduus; natus ad vina perdenda; cui tempus nullum sobrio relinquatur; temulentiæ nota infamis. *Usus.* Subponem ferunt & ebriosum fuisse. V. *Violentus, ebrius.*

Exbrius, a, um. trunken. R. ab ὄμβριος, humidus. *Syn.* Temulentus, vinolentus, vinò languidus, vinò obrutus, vinò madens, languens, confectus.) *sobrius, siccus.*

Phras. Vino mersus jacet: er ist betrunken. Nondum hesterni convivii crapulam exhalavit; crapulâ gravis & impos est; vini adhuc plenus est, vinò obrutus, vinò sopitus, vinò gravatus est; sensus modò adhuc victi jacent; gravata ebrietate mens est; meròincaluit; appotus probè est; invitavit se in cœna largiùs; Bacchus hominem irritavit, vino rationem obruit; vino mentem mersit, sepelivit; vino se oneravit intemperantius; crapulâ ac capitis errore titubat; vino oppressus; sepultus est; vino gravis est; vino madet; plenus crapulæ est. V. *Vinolentus, bibo. Usus.* Apud se ebrium factum esse dixit.

Ebullio, is, ivi, ire. aufwallen. *Syn.* Effervesco. *Transl.* Jacto, ostendo. *Usus.* Solent illud ebullire Stoici; virtutes ebulliunt & sapientiam.

Ebur, oris, n. Helfenbein. *Syn.* Dens elephantis. *Epi.* Castum, donum Deo gratum, non inutile, crebrum. *Usus.* Tecta ebore & auro fulgentia.

Eburneus, a, um. helfenbeinern. *Syn.* Ex ebore. *Usus.* Signum æneum, eburneum, marmoreum.

Ecce, siehe. *Syn.* En. *Usus.* Ecce litteræ de Varrone. Ecce autem nova turba & nexa! Ecce miserum hominem!

Ecclesia, æ, f. die Kirche GOttes. Res. credentium cœtus, congregatio; respublica Christiana; *Ecclesia Romana,* die Römische Kirche. *Phras.* Ecclesia orbis terrarum princeps & magistra. Arx reipublicæ Christianæ. Religionis Christianæ arx ac sedes. Ecclesiarum omnium princeps ac mater. Veritatis magistra, ac morum custos Ecclesia; princeps religionis, ac divinæ mentis interpres Ecclesia; Pontificum sedes. *Ecclesia nascens,* die erste Kirche. Primordia Christianæ reipublicæ. Nascentis Ecclesiæ incunabula; aureum nascentis post Christum pietatis sæculum; Ecclesiæ orientis, lactentis sæculum. *Vulg. Primitiva Ecclesia. Ab initio Ecclesiæ,* von Anfang der Kirche. Ab exortu nascentis Ecclesiæ; ab ipsis Ecclesiæ incunabulis; ab institutis Christianis sacris; à Christianæ religionis exordio. *Ecclesia Cathedralis,* Dom-Kirche. Ædes sacra primaria; Episco

Episcopi sedes; templum summum. *Ecclesias visitare*, die Kirchen besuchen. Religionis ergò ædes sacras obire; pietatis causâ ad loca sanctimoniâ nobiliora contendere; urbis templa veteri religione sacra obire. Sacra loca venerari, veneratione prosequi. V. *Templum.*

Echo, ûs, *f.* Widerhall, Echo. *Syn.* Saxa & solitudines voci respondentia; vox aut sonus repercussus; valles clamoribus repercussæ. *Phras.* *Hic est Echo*, da giebt es ein Echo. Redditur clamor jugis montium, vastusque fatibus repercussis; circumjecta nemora, petræque, quam accepêre, vocem multiplicatô sonô referunt; vocibus juga montis collésque resonant; montis anfractû repercussæ redduntur voces; montium flexus, & concavi vallium sinus voces reciprocant; saxa rupésque voci respondent.

Eclipsis, is, *f.* Finsterniß. *Syn.* Obscuratio, defectio solis, aut lunæ; defectus, deliquium solis; labor lunæ. *Phras.* 1. *Eclipsis lunæ est*, Mond-Finsterniß. Luna incidit in umbram terræ; luna, è regione solis interpositu interjectuque terræ deficit; luna laborat; deficitur lumine; sole premitur: nitorem sidéris condit; lumen omne fœdat; luna languescit; hebetat. 2. *Eclipsis solis erat*, es war eine Sonnen-Finsterniß. Solis orbis manui visus est; nox interdiu videretur; nox interdiu cœlo obtenta.

Ecquando, wann. *Syn.* Quando.

Ecquis, æ, od? wer? *Usus.* Ecquo de homine hoc ais? ecquid narras? ecquid animadvertis horum silentium?

Ecquisnam, ænam, odnam, und wer?

Ecstasis, is, *f.* Verzückung. *Syn.* Mentis, animi à corpore secessus, alienatio; mentis à sensibus evocatio. *Phras.* A se, à sensibus secedere, discedere; abstrahi à sensu mentis; in contemplationem cœlestium tota mente rapi; a sensibus avocari; verzückt werden. V. *Abstractus, Raptus.*

Eculeus, i, *m.* Folter. *Usus.* Ponite vobis ante oculos vincula, verbera, eculeum, carnificem, tortorem.

Edacitas, tis, *f.* Fräßigkeit. *Syn.* Vitium ventris, & gutturis. *Usus.* Morbus edacitatis.

Edax, acis, *gen. com.* fräßig. *Syn.* Vorax. *Usus.* Edacem hospitem accipis. V. *Vorax, Gula.*

Edera, æ, *f.* Epheu. *Usus.* Omnia convestivit edera.

Edico, is, dixi, dictum, ere ausſagen, entbieten. *Syn.* Indico. *Usus.* Consul senatum, comitia, conventum socils. Justitium edixit Prætor.

Edictum, i, *n.* Befehl. *Syn.* Decretum, interdictum. *Epi.* Æquum, atrox, improbum & inhumanum, inimicum, novum, peculiare, præclarum, provinciale, recens, repentinum, severum, totum, translativum, uberrimum & quæstuosissimum, urbanum. Edicta acerba, dumora, jucunda, molesta, nova & inaudita, præclara, prætoria, superiora. *Usus.* Qui Romæ edictum totum, omnia decreta evertit. Ex edicto in possessionem veni. Edictum edicere, scribere, componere, proponere. Edictô aliquid sancire. Edictum, nequis eum telo servus sit, pronunciat pœnam in armatos servos, & ne cum armis incedant, vinculorum minis, mortisque edicit. V. *Decretum.*

Edisco, is, didici, ere. auswendig lernen. *Syn.* Memoriæ mando. *Usus.* Homerum edisset, habeat in ore puer suavissimus. V. *Disco, memoriter.*

Edisserо, is, serui, ere. ausſlegen, herausſagen. *Syn.* Expono. *Usus.* Non edisseram, quis rei finis fuerit. V. *Disserо.*

Editio, onis, *f.* Ausgabe. *Usus.* Ista editio summam habet acerbitatem.

Editicius, a, um. durch Stimmen erwählt. *Us.* Editicios tantum judices secutus sum.

Editus, a, um. hervorgeben. *Phras.* 1. In vulgus editus. 2. *Altus*, hoch. Locus editus, atque præcelsus.

Edo, is, edidi, editum, ere. herausgeben. *Syn.* Facio, profero, divulgo. *Adv.* Magnificè, libenter. *Phras.* *Librum edam*, ich werde ein Buch ausgeben laſſen. Librum emittam; faciam, ut id opus tandem appareat; foras dabo; faciam, ut exeat liber meus; in publicum dabo Librum; pervulgabo, divulgabo; in vulgus edam; in lucem prodam; exire, prodire lucubrationes meas patiar; in lucem dabo, edam, committam luci; juris publici faciam, vulgabo. *Usus.* 1. Edere clamores, magnam ruinam, facinus atrox. Edere exemplum severitatis. 2. *Divulgo*, kundbar machen. Libros edere. Apollo oraculô edidit. Volui, ut ipsi tuum nomen ederem; ut facti socium ederem. 3. Animam edere, ſterben. Partum edere, gebähren. Ager modicos fœtus edit, hervorbringen.

Edo,

Edo, is, edi, esum, ere. essen. R. ab ἔδω, ἔσθω. Syn. Comedo, ebuccino, ejuro, ebibo; sanem depeto, expleo, fido; coeno. *Usus.* Jucunde, opipare, apparate edere, & bibere. V. *Comedo, Cibus, Vorax, Dapes.*

Edoceo, es, ui, doctum, ere. lehren. *Syn.* Doceo, praefacio, certiorem facio. *Usus.* Ut magis verisimiliter, quod usus reapse experiendo edocet. V. *Doceo.*

Edolo, as, avi, atum, are. ausbohlen. *Syn.* Dolo. *Usus.* Orationem edolavi.

Edomo, as, ui, itum, are. meistern. *Syn.* Domo. *Phras. Carnem edomare*, das Fleisch dämpfen. Corpus vigiliis, vel labore fatigare; corpus atterere; corpus pernis frequentibus afligere, divexare, macerare, subigere; corpus aspere, contemptoque habere; duriter accipere; inclemenier tractare. V. *Domo, Disciplinam ferre, Mortifico. Usus.* Vitiosam naturam optimam & edomitam habere.

Edormio, is, ivi, itum, ire. ausschlaffen. *Syn.* Ope somni conficio. *Phras. Edormire crapulam*, er hat den Rausch ausgeschlafen. Ejecit crapulam; somnum una & crapulam sepelivit; mentem gravatam sitientque cymas illi reddidit; crapulam exhausit; ebrietatem somno discussit. *Usus.* Edormi crapulam, & exhala.

Educatio, onis, f. Auferziehung. *Syn.* Institutio, disciplina. *Epi.* Non dissimilis animantium, puerilis. *Usus.* Initiatus liberali educatione, puerilique doctrina. V. *Educo.*

Educator, oris, m. Ernährer. *Syn.* Alitor, nutritor. *Usus.* Omnium rerum fator, altor, educator DEUS.

Educatrix, icis, f. Ernährerin. *Syn.* Nutrix. *Usus.* Harum rerum educatrix, & nutrix est sapientia.

Educo, as, avi, atum, are. auferziehen. *Syn.* Alo, nutrio, instituo. *Adv.* Ingenue, liberaliter. *Phras. Ame educatus est*, er ist von mir erzogen worden. Me educatorem habuit; mea in familia educatus ingenue, & institutus est. Omni industria alui, non humili cultu, in gremio voluti meo, & sinu educavi. Amavi pro meo, ingenium ejus enutrivi, praeceptis utilissimis & salubernimis finxi; caram ei ad omnem virtutem lampadem accendi. Puerum à parvo eductum habui pro meo. Eductus in manibus meis est; educationi ejus ipso praesti, optime que moribus imbui. Ex mea institutione, disciplina hic probit. V. *Ago.* (Cic.) Non est boni patris, quos procreârit & educârit, non vitae & victui.

Educo, is, duxi, ductum, ere. ausführen. *Syn.* Extraho, duco, libero. *Usus.* 1. Educere in aciem copias. Granitum molendum educere. Educere aliquem in jus. 2. *Extrahere*, auferziehen. Qui puerum me tibi eduxerunt. V. *Extraho.*

Effari, effatus sum, sagen. *Syn.* Loquor, enuntio. *Usus.* Nullum verbum effari potuit.

Effatum, i, n. Spruch. *Syn.* Pronunciatum. *Epi.* Verum, aut falsum, incogitatum. *Usus.* Effata Philosophorum.

Effectio, onis, f. das Werk. *Syn.* Effectus, efficientia.

Effector, oris, m. Ursacher. *Syn.* Perfector, adjutator, molitor, creator, autor. *Epi.* Optimus, praestantissimus. *Usus.* Stylus optimus dicendi effector, parens, magister. DEUS mundi molitor, omnium rerum effector.

Effectrix, icis, f. Ursacherin. *Syn.* Fecunda est effectrix multarum voluptatum.

Effectus, us, m. Würkung. *Syn.* Quod effectum est. *Usus.* Effectus eloquentiae est audientium approbatio. Radicum vim & effectum ignoramus.

Effero, fers, extuli, elatum, ferre. hinaustragen. *Syn.* Edo. *Adv.* Aliquando se, altius se, insolenter, insolentius, amplissimè, supremo die, foras, longissime, membratim, conjuncte. *Usus.* 1. Ager uberiores fructus effert. 2. *Profero, educo*, hinaustragen, hinausführen. Pedem domo extulit. Filius patrem extulit *ad sepulchrum.* Demortuum patriam efferre, begraben, zu Grabe tragen. 3. *Extollo, celebro*, erheben, loben. Laudibus aliquem in coelum efferre. Ad summum imperium, ad summam gloriam aliquem efferre & extollere. Quos fortuna evexit ad gloriam, virtus extulit ad laudem, ne insolenter se efferant. 4. *Afficio*, sich einnehmen lassen. Dolore, ira, gaudio, laetitiâ efferri, extra se ferri. Cupiditatibus efferri. 5. *Promo, pronuncio*, vorbringen. Efferre sententiam gravem vobis inconditus. 6. *Vulgo, divulgo*, kundbar machen. Cave, haec foras efferas, ut ad vulgi aures perveniant. Ne has meas ineptias efferatis.

Effero, as, avi, atum, are. wild machen. *Syn.* In iram accendo, rabiem accendo. *Usus.* Hominès non patiuntur, terram immanitate belluarum efferari. Gentes immanitate efferatæ. In hominis figurâ animô efferatô. Barba promissa speciem oris efferârat.

Effervesco, ferbui, ere. aufwallen, aufbrennen. *Syn.* Ebullio, erumpo. *Adv.* Vehementius. *Usus.* Nimium efferbuit hujus ferocitas, & in gerendis inimicitiis pertinacia. Undæ comitiorum, ut mare profundum effervescunt. Effervescere in aliquem & erumpere. V. *Præceps, impetus, ira.*

Efficacitas, tis, f. Kraft, Nachdruck. *Syn.* Virtus, efficientia, efficiendi facultas, facultas. *Usus.* Tantum habet in libidine artis & efficacitatis. V. *Facultas.*

Efficax, cis, g. o. kräftig. *Syn.* Qui multum habet efficacitatis. *Usus.* Nostri, quam tardus, quàm parum efficax, quam cunctator sit.

Efficienter, würklich. *Usus.* Quod cuique efficienter antecedat.

Efficientia, æ, f. Würkungs-Kraft. *Syn.* Vis efficiendi. *Usus.* Causæ in se continentes efficientiam naturalem. Cum solis pulchritudinem & efficientiam mutaretur.

Efficio, is, feci, fectum, ere, auswürken. *Syn.* Facio, re ipsa efficiens sum, effector fiam, effectum do, aliquid præsto, persequor, concludo, conflo, effero. *Adv.* Æqualiter, artificiosius, cautius, difficilius, facilius, funditus, libidinosè, mirabiliter, necessariò, perturbatè, plurimum, planè, politè, propenodum, quampluriumum, subtiliter, latenter, maximè; melius, omnino. *Phras. Utinam in tua causa aliquid efficiam!* wolte GOtt! ich könnte in deinem Hand'l etwas ausrichten! Utinam in causa tua quoquò modò aliquid confician; rem è tua sententia confician; negotium tuum benè geram; in rebus tuis aliquid profician; operæ pretium faciam; exitum aliquem reperiam; enitu aliquid & navare liceat; aliquid momenti faciam; irritô inceptô ne cogar abscedere; rem ad effectum adducam; in causâ tuâ aliquid promoveam; rem tibi explicatam dem; efficacitatis aliquid habeam; rem tibi effectam reddam, tradam; de negotio utinam aliquid extricem! *Usus.* 1. Nihil hominum auribus, nihil posterorum memoriæ dignum effecit. Admirationes & clamores efficere. Emere, labora, effice, ut &c. Mandata efficere. Mirabilia facinora effecit. *Usu.* Progrediens familiaritatem effecit. Magnos progressus efficiebat. 2. *Concludo.* Paratis chur ein, berichtessen. Efficere & concludere orationem. Minutis interrogatiunculis, quod proposuit, effecit. Argumentis & ratione assensum effecit. V. *Autor.*

Effictio, onis, f. Abbildung. *Usus.* Effictio corporis cujusdam figuram verbis exprimit.

Effigies, ei, f. Bild. *Syn.* Species, imago, simulacrum. *Epi.* Eximens virtutis, expressa, polita summis ingeniis, solida, germana. *Usus.* Filius effigies moris, sermonis, animi mei, humanitatis & probitatis tuæ. Eximens virtutis effigies. Virtutum effigiem posteris reinquere, summis ingeniis expressam & expolitam. V. *Imago.*

Effingo, finxi, fictum, ere. abmahlen. *Syn.* Exprimo. *Usus.* Formam alicujus & mores effingere. Oris lineamenta in tabula effingere. Effingere animô, quæ memoriâ tenere velis. V. *Fingo.*

Efflagratio, onis, f. Begehren. *Syn.* Petitio, postulatio. *Epi.* Insulsa. *Usus.* Omnium efflagratio una fuit. V. *Flagito.*

Efflagitatus, us, m. Begehren. *Syn.* Efflagitatio.

Efflagito, as, avi, atum, are. heftig begehren. *Syn.* Vehementer, magnoperè flagito. *Usus.* Auxilium efflagitare & misericordiam. Cum epistolam à me convitiô efflagites. V. *Peto.*

Efflictim, heftig. *Syn.* Valdè, vehementer. *Usus.* Efflictim deperire aliquem.

Effo, as, avi, atum, are. hinausblasen. *Syn.* Emitto, flo. *Adv.* Graviter. *Usus.* Agere animam & effare. V. *Flo.*

Efforesco, is, florui, ere. ausblühen. *Syn.* Splendesco, elucco, enitco, existo, mano. *Tribuitur iis, quæ cum copia quadam & velocitate ex alio, ut flores ex caulibus, se exerunt & erumpunt.* *Adv.* Passus. *Usus.* E mutatâ rerum cogitatione oratio efloruit: è familiaritate amor, ex asperitate vitæ castimonia efloruit. Efflorescere laudibus ingenii. V. *Floreo.*

Effluo, is, fluxi, ere. ausfliessen. *Syn.* Fluo, exeido, abeo. *Usum.* *Adv.* Planè. *Phras.* Rhenus in mare effluit, der Rhein fliesset in das Meer. In mare effluit; in mare se evolvit; mari miscetur

tur; in mare se exonerat; in mare præcipitat; mare Rhenо flumine augetur; in mare lapsu suо profluit & infertur Rhenus: in mare devolvitur. V. *Flumen. Usus.* Animo, memoriâ dudum illa effluxere, quæ tu arcana putabas. Vita, ætas, tempus, voluptates effluunt, & momento diminuuntur. Cum sanguine vita effluxit. Nihil mihi deest, nec abundat, aut effluit. V. *Fluo, elabor, tempus.*

Effodio, is, fodi, fossum, ere. außhöhlen, außgraben. *Syn.* Eruo, terram a nus moliar, è cavernis terræ metalla effodio. *Usus.* Marcelli memoria meum pectus effodit. Aurum effodere. V. *Fodio.*

Effœminatè, verzagt. *Syn.* Muliebriter.)(*fortiter. Usus.* Cave, ne quid effœminatè facias.

Effœminatus, a, um. verzagt, weibisch. *Syn.* Qui animum gerit muliebrem.)(*fortis, virilis, durus. Usus.* Homo effœminatus, impudicus, mollis, fractus, abjectus, humilis, submissus. V. *Mollis, Voluptas.*

Effœmino, as, avi, atum, are. weibisch machen.)(*corroboro. Phras. Si effœminantur homines*, so werden die Leute weibisch gemacht. His rebus animi elanguescunt, & virtus remittitur; animi emolliuntur; vigor animi omni dulcedine, & variis voluptatum deliciis extinguitur; sic recta animi elanguescit: muliebres animi induuntur. *Usus.* Effœminarunt ærem, quæ fallunt imbuerunt Poetæ.

Effœtus, a, um. außgemergelt. *Syn.* Exhaustus, confectus, debilis. *Usus.* Intempestivus adolescentia senectuti corpus effœtum tradit.

Effœtè, kreventlich. *Syn.* Temere. *Usus.* Effrænatæ in hostem irrupit legio.

Effrenatio, onis, f. Unbändigkeit. *Syn.* Impotentia, insolentia. *Usus.* Quæ effrenatio impotentis animi. V. *Licentia.*

Effrenatus, a, um. ungezähmt. *Syn.* Profusus, præceps, indomitus, furiosus, impotens.)(*Domitus. Usus.* O libidinem! o cupiditatem effrenatam! Homines secundis rebus effrenatos, sibi præsidentes, in gyrum ratione ducere oportet.

Effrenus, a, um. ungezäumt. *Usus.* Effrenо equo in medios ignes insilire.

Effringo, is, fregi, fractum, ere. zerbrechen. *Syn.* Frango, perfringo, revello, convello. *Usus.* Fores effringere. Convulsis repagulis, effractis valvis, revulsis claustris domum compilant.

Effugio, is, fugi, fugitum, ere. entfliehen. *Syn.* Evito, elabor, evado.)(*incido, occurro. Phras. Periculum effugere*, der Gefahr entgehen. Eripuit se instanti periculo; ex communi exitio unus evasit; periculum fugâ declinavit; idem qui tot casus assixit casus, hunc unum transiit. V. *Periculum, Fugio, Vito, Evado.* *Fugio.* Vox omnia offensionem, crimen, maledictum, suspicionem effugies. Mori, & tanquam ex incendio effugere fortunæ. Nihil te effugiet, resecta omnia. V. *Vito.*

Effugium, ii, n. Außflucht. *Syn.* Refugium, profugium. *Usus.* Effugium quærere, consequi, habere. Patet tibi effugium.

Effulgeo, es, fulsi, ere. glänzen. *Usus.* Sol inter graves umbras nubes effulgens. V. *Fulgeo.*

Effundo, is, fudi, fusum, ere. außgießen. *Syn.* Profundo, emitto.)(*firmo. Phras. Dant suam in me effuvat omnem*, er hat seinen Zorn recht über mich ausgegossen. Odium omne & furorem in me effudit; evomuit in me virus acerbissimum; stomachum erupit in me. *Usus.* Segetes effundunt humus fœtus nimios. Ætas hinc copiam effundit. 2. *Mare hominum multitudinem effudit.* Tota civitas se effundebat. Ecce se reges omnes effundere. Tota ad me effusa Italia. 3. *Pecunia, censum*, verschwenden. Patrimonium, fortunas omnes, ærarium per luxuriam effundere. Malos in aliquem honores effundere. 4. *Animi motus profundere*, seine Gemüthsbewegungen an Tag geben. Se in lachrymas, questus, vota effundere. Se in aliquâ re ad ne effundere. Odium & furorem in me effudit. 5. *Effuto*, heraussprudeln. Effudi, quæ habui, omnia. V. *Amitto*, verlieren. Collectam gratiam momento effundere, die Gnade verscherzen. V. *Gratia.*

Effuse, weitläuftig. *Syn.* Large, prolixe. *Usus.* Homo effuse peritus. Effuse donare, laudare. Inanter & effuse exultat.

Effusio, onis, f. Außgießung, Verschwendung. *Syn.* Largitio. *Opp.* Parcitas, honestas. *Usus.* 1. Liberalitatem effusio imitatur. Quas pecuniarum effusiones fatetis putatis? 2. *Concursus populi*, die Zusammenlaufen des Volks. Quis concursus ex agris, quæ effusiones populi? 3. Animi effusio in lætitia, contracto dolore, Ergießung des Gemüths. V. *Liberalis.*

Effu-

Effuto, is, ivi, itum, ire. ausplaudern. Syn. Temerè effundo. *Ulus.* Quidam temere hausta effutiunt. V. *Garrio.*

Egenus, a, um. dürftig. Syn. Pauper, egens. *Ulus.* Egenas conditi. V. *Pauper.*

Egeo, es, ui, ere. Mangel haben. Syn. Indigeo; mihi opus est, quæsitò opus est. *Adverbia.* Indignè, misereprimè, vehementer. *Phras.* *Non egeo tuis consiliis*, ich brauche sie nicht Rathes nicht. Non indigeo tuis admonitionibus; consiliis; tuis mihi monitis nequaquam opus est. Tuis carere monitis facile possum. Supervacanea, parum utilia, nimius ornamenti; minimè necessaria sunt mihi præcepta tua. Tua monita apud mè locum non habent. Non requiruntur, non exiguntur, non expectantur à me præcepta tua. *Ulus.* Intrepidè, quam egeam tempore. Consiliò, auxiliò; consolatione egere. Nihil illo loco egentius, nihil spoliatius. Servi & egentes concurrunt. V. *Inopia, pauper.*

Egero, is, gessi, estum, ere. ausleeren. *Ulus.* Egerere prædam ex hostium tectis.

Egestas, atis, f. Armuth. *Syn.* Inopia, indigentia, mendicitas, domestica difficultas.)(*Affluentia, Copia. Epi.* Indignissima, summa. *Ulus.* Ista paupertas, vel potius egestas. Egestatem, & luxuriem domestico latrocinio sustentavit. Non capiunt angustiæ pectoris tui, non egestas mentis tantam personam. Egestatem affert luxus. In egestate esse. V. *Paupertas, inopia.*

Ego, ich. *Syn.* ipse. *Ulus.* Ego sum ille Consul.

Egredior, eris, gressus sum, gredi, hinaus gehen. *Syn.* Exeo, prodeo. *Adv.* Tardius. *Ulus.* 1. Certos mihi fines, terminos; cancellos describam, extra quos egredi non possim: Ex provincia; urbe, navi egredi. 2. *Exerro*, abweichen. Suo officio; à propositio egredi. V. *Exeo.*

Egregiè, fürtrefflich. *Syn.* Benè; valdè; præclarè, bellè. *Phras.* *Egregiè causam dicit*, er hat sehr schön Händel führet. Divinitus, luculenter, gloriosissimè, magnificentissimè, festivè, aptè, compositè, excellenter, cumulatissimè, summâ facundiâ dixit. V. *Valde.*

Egregius, a, um; ausbündig. *Syn.* Excellens, præstans, præclarus. *Adv.* Maximus, summus, omnium. *Phras.* *Est vir egregius*, er ist ein fürtrefflicher Mann. Est vir egregii, mirifici, inter dibali, singularis virtutis; acutissimus vir & undiquaque; summa in eo gravitas, & animi altitudo. Magnus, clarus, amplissimus, insignis ad laudem, magni animi, summam integritatis laudem consecutus, omnibus rebus vir ornatus; in quo summa probitas, innocentia; genere, honore, copiâ, existimatione facile princeps; in quo summa probitas, dignitas & splendor; flos, totius, summa reipublicæ, & nobilitatis. Homo penè divinus, ornamentum & arx amicorum, decus urbis; in quo omnia & præclara omnia; ab omni laude felix; excellenti animo & virtute; divinus quibusdam bonis instructus & ornatus; sacerdotus hanc; qui nihil nobilius, splendidius; cumprimis honestus; summo honore & pudore, summâ officiâ; spectatissimus ordinis sui, probatissimus, prudentissimus, sagacissimus, integerrimus, vitæ de cæteris dignus; justitia & religione mollitus, vir exempli recti, ingentis spiritus; longe ante alios eminens; sanctus & innocens, virtute conspicuus; communem, ac totius reipublicæ; inclyta justitia, religioque vir est; vir exempli recti, domi, militiæque; vir ingentis spiritus; multa morum elegantia, & ingenio illustri; vir quamcunque fortunæ capax est imperium; vir, quem videamur à vita optimum; flos nobilitatis; lumen reipublicæ. V. *Præclarus. Ulus.* Egregia indoles. Egregius civis. In procuratione sua egregius. V. *Perfectus.*

Egressus, us, m. Ausgehrt. *Ulus.* Magna frequentia meum egressum celebravit.

Eheu! ach! *Doloris nota.*

Eho! o ho! *Vox admonentis. Ulus.* Eho! tu me non noscis?

Ejectio, onis, f. Vertreibung. *Ulus.* Mortem timemus, & ejectionem.

Ejero, as, avi, atum, are. verschwören. *Syn.* Ejuro.

Ejicio, is, jeci, jectum, ere. vertreiben. *Syn.* Expello, exturbo, exturbo, detrudo, dejicio, exterminio, effundo, profundo, amoveo. *Adv.* Non facilè, tandem, aliquandò, tandetus. *Ulus.* 1. E domo illum ejicere. Ex numero hominum ejici debus, ex familia pessima e natura exterminandus. 2. *Transl.* Ejicere ex animo amorem infamem, dolorem, memoriam alicujus. 3. Ejicere patrum: V. *Pello.*

Ejul

Ejulatio, onis, f. das Heulen. *Epi.* Lugubris. *Usus.* Lollius quasi lugubris ejulatio.

Ejulatus, us, m. das Heulen. *Syn.* Ejulatio. *Epi.* Acerbus, miser. *Usus.* Ejulatus ne mulieri quidem est concessus.

Ejulo, as, avi, atum, are, heulen. *Syn.* Ploro, lamentor, ploratus edo, effundere planctus indecoros. *Usus.* Magnitudine doloris ejulans. Gemere, ejulare, lamentari, hangi, debilitari dolore. V. *Gemo, Ploro.*

Ejuro, as, avi, atum, are. verschwören. *Syn.* Ejero, detestor. *Usus.* 1. De me querebantur, me ejurabant. 2. *Abnego*, absagen, ablegen. Magistratum ejurare.

Ejusdemmodi, eben dergleichen. *Syn.* Ejusdem generis. *Usus.* Ejusdemmodi furias Orestes est expertus.

Ejusmodi, dergleichen. *Syn.* Ejus generis, talis. *Usus.* 1. Genus belli est ejusmodi, ut &c. Reliqua sunt ejusmodi, quæ &c. 2. *Adeò tam*, so. Ejusmodi cupidus est. V. *Tantus.*

Elabor, eris, lapsus sum, labi. entgehen. *Syn.* Excido, evado.)(*tento, comprehendor.* *Phras.* 1. *Mensis elapsus est*, ein Monath ist verflossen. Mensis abiit, fluxit, mensis actus, exactus est, præteriit, mensis annus se circumegit. 2. *Elapsus est e carcere*, er ist aus dem Kerker entronnen. Vinculis elapsus est; elusit excubitorum vigilantiam; clam se custodibus subduxit; ex custodum manibus se eripuit; effugit, fefellit intentam excubitorum in se aciem; è carcere clam se proripuit. V. *Evado.* *Usus.* Crepusculis, suspicione elapsus. Sol elabitur, & abit. Elapsus est è prælio. V. *Dilabor.*

Elaboratio, onis, f. Verfertigung. *Syn.* Cura, labor. *Usus.* Id non sine elaboratione, & operæ consumptione.

Laboro, as, avi, atum; are. ausarbeiten. *Syn.* Laboro, curo, operam do, contendo, enitor, elucubro, excudo.)(*neglego.* *Usus.* Qui in una tantum re elaborant. Contende, quæso, & elabora. Nullum tam asperum taxetum, in quo rusticolæ non elaborent. Diligenter elaborata, summâ industriâ, cura & vigiliis ornata, elucubrataque oratio. Omni non modo contentione, sed dimicatione elaborabo. V. *Laboro, Perficio, Curo.*

Elanguesco, is, langui, ere. kraftlos werden. *Syn.* Languere confficior, contabesco, infirmor. *Usus.* Elanguit cura hominum. Differendo res elanguit. Alterâ invidiâ elanguescendum erit. V. *Langueo.*

Elargior, iris, itus sum, iri. ausschenken. *Syn.* Largior. *Usus.* Multa ubi sorte nata elargita est. V. *Largior.*

Elatè, hochmüthig. *Usus.* Elatè & amplè loqui, & dicere.)(*submisse, humiliter, demisse.*

Elatio, nis, f. Hochmuth. *Syn.* Præstantia.)(*Submissio.* *Epi.* Voluptuaria. *Usus.* Ex hac elatione, & magnitudine animi facile pertinacia nascitur. Lætitia quasi gestiens, is animi elatio voluptuaria. V. *Superbia, arrogantia, ambitio.*

Elatus, a, um. hochmüthig. *Usus.* Hoc animo elatè & amplo factum est. Vi naturæ, & ingenii elatus. Cupiditate elatus, & gaudio. V. *Superbus; arrogans, altus.*

Electè, auserlesen. *Syn.* Distinctè, discretè. *Usus.* Electe genere.)(*permisce.*

Electio, onis, f. die Wahl. *Syn.* Lectio, selectio, delectus.)(*neglectio, contemptus, rejectio.* *Usus.* Judicium, & electio verborum.

Elector, oris, m. Erwehler. *Usus.* Boni electores existimari volunt. V. *Eligo.*

Eleemosyna, æ, f. Allmosen. *Phras.* 1. *Libenter ad eleemosynam*, ich gebe gerne Allmosen. Liberaliter panem præbeo mendiculis; invitus ista hominum mendicabula à me inania dimitto; in egentes benigne stipem contero; tenuiorum fortunis succurro; impendè misereor egentium, eorumque rationibus paternè succurro, *vel* provideo; egentes miseratione prosequor; iis pro facultatibus benigne facio; aliena liberalitate victitantibus penum gratuito suppedito. Adolescentes idoneos, erogata grandi in sumptum pecunia, ad mercatum honestatis, optimarumque artium transmitto; pauperum inopiæ liberaliter consulo; vitæ subsidia prolixe, religioseque tribuo; eorum egestatem libentissimè stipe consolor, sustento. 2. *Eleemosynam petere*; Allmosen jammlen. Stipem corrogare, petere; vitæ subsidia precario efflagitare; victum, panem ostiatim quærere; vitæ alimenta ostiatim rogare; flagitare, colligere.

Ele-

Elegans, tis, *gen. omn.* zierlich. *Syn.* Luculentus, concinnus. politus.)(*inelegans, contemptus, abjectus. Phras. Est orator admodum elegans*, er iſt ein ſehr zierlicher Wohlredner. Scitus, quo nihil potest esse pictius; in singulis verbis florentissimus; venustissimus & politissimus; limatulo sane & politulo judicio; quo nil venustius, limatius, lepidius, concinnius, nitidius. *Usus.* In omni judicio, in dicendo elegans. In epulis parandis elegans. Epistola elegantissima.

Elegantèr, zierlich. *Syn.* Scitè, ornate, polite.)(*inelegantèr. Phras. Elegantèr* sprach, er hat zierlich geredet. Doctè & delicatè; blande & concinne; cum multa venustate & omni sale; apte & rotunde; cum dignitate & venustate; festivè, cum multa munditia & luce verborum, facete, jucundè, lepidè, mundè, subtiliter verba fecit. *Usus.* Cæsar omnium fere oratorum Latine loquitur elegantissime.

Elegantia, æ, f. Zierlichkeit. *Syn.* Munditia, lautitia, venustas, lepor, festivitas, concinnitas. *Epi.* Accurata & sine molestia, diligens latinè loquendi, inanis, sermonis necessaria, politior, summa. *Usus.* Eloquentia ab elegantia doctrinæ segregari non potest; Politior elegantia, & munditia scribendi. Scriptorum tuorum subtilitas & elegantia.

Elementum, i, n. Element. *Syn.* Initium; principia rerum, è quibus omnia constant, omnia oriuntur. *Epi.* Prima naturæ. *Usus.* Dialectica tradit elementa loquendi. Puerorum elementa. Quatuor principiorum genera, seu elementa, ex quibus terra infimum tenet locum; hanc inundat aqua; superior aëri; ignibus altissima ora redditur.

Elephantus, i, & Elephas, antis, m. Elephant. *Usus.* Elephanto belluarum nulla est prudentior. Manus est data elephanto.

Elevatio Sacræ Hostiæ, Aufwandlung in der Heil. Mes. *Phras.* Acolo, qui sacerdos Cœlestem Hostiam supra verticem attollit; qui sublimem tollit Sacrosanctam Hostiam; qui Divinam Hostiam populo adorandam proponit, ostendit.

Elevo, as, avi, atum, are. vermindern. *Syn.* Minuo, levo, sublevo.)(*augeo. Usus. Minuo*, vermindern. Fidem aversarii, autoritatem, famam victoriæ, gloriam elevare & minuere.

Elicio, is, licui, licitum, ere. herauslocken. *Adv.* Curiosius. *Syn.* Educo, extraho, allicio, adduco. *Usus.* Ignem confictu lapidum elicere. Elicere aliquem præmiis, ut agat aliquid. Lachrymas, arcana, alicujus sententiam elicere, exprimere. Elicere, invitare ad certamen. Elicere & evocare meretrices solemnes; blanditiis ad disputandum elicere. V. *Adduco, allicio.*

Elido, is, lisi, lisum, ere. anſchlagen. *Syn.* Frango, incido. *Usus.* Poëtæ nervos omnes virtutis elidunt. Ipsæ stirpes segritudinis elidendæ sunt. Alicujus consilia elidere, funditus evertere. V. *Everto.*

Eligo, is, legi, lectum, ere. erwählen. *Syn.* Lego, diligo, carpo, excerpo, opto, adopto.)(*neglego, contemno. Adv.* Diligenter, patum diligenter. *Phras.* 1. *Quem tandem consulem eligent?* wen werden ſie endlich zum Bürgermeiſter erwählen. Adoptabunt, consulem esse volent, jubebunt? quem consulem legent, dicent, declarent? cui imperium suffragiis mandabunt? quem præcipuè consulem designabunt, nominabunt, optabunt? in quem tandem cæterorum suffragia inclinabunt? conspirabunt? ad quem summa reipublicæ deferetur? cui summa rerum demandabitur? 2. *Optimam partem elegisti*, du haſt den beſten Theil erwählet, wie du dich wohl entſchieden. Sapienter vitam instituisti; rectum cursum cepisti; optimo judicio usus es; sapienter delegisti; exordium vitæ præclarum fecisti; optimum cepisti cursum; optimam rationem inisti; egregio vitam principio auspicatus es, cum tua omnia, seque ipsum Deo consecrasti. 3. *Diem sibi & locum quilibet eligat*, ſuche ihm ein jeder Zeit und Ort aus. Locum sibi quisque capiat, diemque sumat; locum tempusque circumspiciat quisque, tempus, locumque petat, statuat, deligat, carpat sibi quisque ex multis optimum. *Usus.* Eligere è malis minimum oportet. Elige de duobus, quem velis.

Elimino, as, avi, atum, are. ausrotten. *Syn.* Ejicio, extra limen trado. *Usus.* Extra ædes eliminatur. V. *Ejicio.*

Elimo, as, avi, atum, are. ausfeilen. *Syn.* Perpolio, limo. *Usus.* Velim aliquid eximes ad me. Limata oratio. V. *Polio.*

Lim-

E[illegible]is, e. Gen. tert. Gutgemüth. Syn. Mens, ingenium. *Ulus.* Convertit hominem, emigrantem ad se. V. *Mens, Ingenium.*

Elatus, a, um, gesinnet. *Syn.* Quod qualem est. *Usus.* Elatus animo, quod sit animo.

Elec[illegible], avi, atum, are, ausdrücken. *Syn.* Lucr. *Usus.* Eum locum eloco.

E[illegible]o, ere, f. Ausgang. *Syn.* Explicatio & declaratio. *Usus.* Commodus & perfectus, magis & apte ad [illegible]. *Ulus.* [illegible] ad invenienda accommodatio.

E[illegible]n, ii, itum, [illegible]. *Syn.* Dicere, [illegible]. *Usus.* Quod [illegible] eloquentia [illegible]; quod [illegible] ad [illegible]; quod [illegible] ad [illegible]; quod [illegible] ad

ipso joco aliquid probi ingenii elucet. Amicitia magis elucet inter æquales. Tenuitas tua minus occultatur, magis elucet. Nemo eloquentiæ studet, nisi in foro elucebat. V. *Appareo, emineo.*

Eluctor, aris, atus sum, ari. sich los machen. *Usus.* E tot tamque validis manibus, è quibus eluctandum erat, sese eripuit. V. *Evado.*

Elucubror, aris, atus sum, ari. beym Licht machen. *Syn.* Laboro, excudo. *Usus.* Epistolam elucubratus sum. Elucubrata oratio.

Eludo, is, lusi, lusum, ere. verlachen. *Syn.* Irrideo, fallo, fraudem facio. *Ant.* Facetus, impune. *Usus.* Quamdiu nos furor ille tuus eludet? Nos ab illo nebulone facete eludimur. Ille legi fraudem fecit, consulemque elusit. V. *Irrideo, decipio.*

Elugeo, es, luxi, ere. ausstrauren. *Syn.* Lugeo, defleo. *Usus.* Patriam eluxi gravius, quam ulla mater filium.

Eluo, is, ui, utum, ere. auswaschen. *Syn.* Diluo, deleo, abstergeo. *Usus.* Maculam hanc nemo eluet. V. *Lavo.*

Eluvies, ei, f. Wasserauß, Ausguß. *Syn.* Macula, labes, contagio. *Usus.* Labes & eluvies civitatis.

Eluvio, onis, f. Wasserauß *Syn.* Terræ hiatus, vorago aquarum vi facta, aquarum intemperies. *Usus.* Eluviones pestilentiæ. V. *Inundo.*

Emacio, as, avi, atum, are. abmergeln. *Syn.* Macie conficio. V. *Macies.*

Emancipo, as, avi, atum, are. frey lassen. *Syn.* Patriâ potestate libero, quasi manu mitto. *Usus.* Liberos proprie emancipari, servos manumitti dicimus.

Emano, as, avi, atum, are. ausfliessen. *Syn.* Exeo, effluo. *Usus.* Metuo, ne ea fama, ne mala nostra emanent. Ex Philosophia eloquentia emanat. Vereor, ne is fumo emanet. V. *Effluo.*

Emax, acis, g. o. der gerne kauft. *Syn.* Qui libenter emit. *Usus.* Non esse emacem, vectigal est.

Emblemâ, atis, n. Zierde an Trunkgeschirren, eingelegte Arbeit. *Syn.* Signa & ornamenta vasorum &c. quæ detrahi possunt. *Usus.* Vasis crustas & emblemata avellenda curavit. Illigare & occludere emblemata in auris poculis. Emblema vernaculorum, *de Lamento*, ein Boden von eingelegter Arbeit.

Emendate, ohne Fehler. *Syn.* Castigate. *Usus.* Pure & emendate loqui.

Emendatio, onis, f. Verbesserung. *Effect.* Lector. *Usus.* Correctio Philosophiæ veteris & emendatio. V. *Correctio.*

Emendator, oris, m. Verbesserer. *Syn.* Corrector. *Usus.* Sisenna quasi emendator sermonis usitati esse volebat.

Emendatrix, icis, f. Verbesserin. *Usus.* Lex est emendatrix vitiorum.

Emendo, as, avi, atum, are. verbessern. *Syn.* Corrigo. *Ant.* Lædere. *Effect.* 1. *Emendavit se*, er hat sich gebessert. Ingenium rexit; ad frugem applicuit animum; in rectum redivit semitam; ad frugem bonam se recepit; de pravitate deductus est; à sectore, cupiditate revocavit semetipse; emersit è corruptelarum; salutem dixit suppetiis cupiditatibus suis; ad mores vitamque continentem se dedit; à primæva vitia semita sese ipse coercuit, sibique frena injecit; animum ad meliora consilia applicuit, applicat; à malitia abstinet; animum à vitæ pravitate ad meliora convertit; vitia posuit; initit meliorem vitæ rationem; emersit è vitiis; è corruptâ adolescentia in bonam frugem emersit, ad sanctiorem mentis rediit; vitiosas animi partes sanavit; vitiosam consuetudinem & corruptam prudentiâ & incorruptâ emendavit. V. *Corrigo, Correctio.* 2. *Orationem emendavit*, er hat seine Rede in bessere Form gebracht. Limavit, non satis expurgavit; correctionem adhibuit; ad limam revocavit; ad castigatam normam exacta vocavit; detersis maculis ad meliora donavit. V. *Corrigo, Abstergo.* *Usus.* Vitium cutis, dolorem capitis pharmaco emendare. Principum continentiâ emendantur mores civium.

Ementior, iris, itus sum, iri. lügen. *Syn.* Mentior. *Usus.* Alcibiades legatos emendacius est. Gentis suam emendacissimæ. V. *Mentior.*

Emereor, eris, meritus sum, eri. verdienen. *Syn.* Mereo, stipendia facio. *Usus.* Annos plus quinquaginta emeritus. Emeritis stipendiis ambitionis quidam.

Emer-

Emergo, is, mersi, mersum, ere. aufdammen. Syn. Exeo, evado, exsilio. *Ant.* Aquando, are, commovi. *Ulpian.* Invado, mudcinxi, vitandi finitra, ne alimo emergam, reparo. Scelestus tempestatis emersum. Vinum e cubebus emersum. Lenocinari ad luxuriam in bonam frugem emergere. Homo emersus e cano vitiorum. V. *Exeo*, *Ulpian.*

Emicio, uis, micui, ere. aufmachen. Syn. Micro, *Ulpian.* Ego volumen emicui, ich mache das ein Geräusch.

Emico, as, cui, are. hervorſchimmern. Syn. Micro, resplendeo. *Ulpian.* Ex genis emicuit ignis. Pectus emicat, *Jansen*, durchdringen.

Emico, as, avi, atum, are. wegreiſen. Syn. Decido, migro, excedo. *Ulpian.* Ex Italia ad domos emigrare. V. *Migro.*

Eminor, aris, minatus sum, iri. aufmachen. Syn. Minor. *Ulpian.* Ego volumen eminor, ich mache das ein Geräuſ

Emptor, oris, m. Käufer. *Epi.* Malus, multi. *Usus.* Venalem urbem dicebat, si emptorem haberet. Bonorum emptores. V. *Mercator.*

Emungo, is, munxi, munctum, ere. schneuzen. *Syn.* Abstergo. *Usus.* 1. Tuus pater cubito emungere se solebat. 2. *Furari, pecuniam fraude extorquere, vel blanditiis,* einen betrüglich um das Geld bringen. Argentô aliquem naviter emungere. V. *Furor, erripio.*

Emunio, is, ivi, itum, ire. fest machen. *Syn.* Munio. *Usus.* Emunitus in modum arcis. V. *Munio.*

En, siehe da. *Adv. demonstr. Usus.* En crimen, en causa!

Enarro, as, avi, atum, are. erzehlen. *Syn.* Explano, narro, propero expromo. *Usus.* Somnium suum enarravit. V. *Narro.*

Enascor, eris, natus sum, nasci. heraus wachsen. *Syn.* Nascor. *Usus.* E manibus curis una enata est. V. *Nascor.*

Enato, as, avi, atum, are. ausschwimmen. *Syn.* Eno, evado, emergo. *Usus.* Ex aere alieno tandem enatavit. V. *Nato.*

Enavigo, as, avi, atum, are. entrinnen. *Syn.* Evado. *Usus.* E logicis, velut scopulosis cotibus tandem enavigavit oratio.

Enecco, as, cui, nectum, are. tödten. *Syn.* Interficio. *Usus.* Enecta fame sitique provincia; frigore, squalore, illuvie enecti. V. *Interficio.*

Enervo, as, avi, atum, are. schwächen. *Syn.* Debilito, frango, effoemino. *Usus.* Non te enervat, non debilitat senectus. Homo fractus, enervatus, muliebris, infirmus, afflictus. V. *Debilito.*

Enim, dann. *Syn.* Nam, namque, etenim. *Usus.* Vos enim &c. *Ponitur fere in principio orationis.* Enim volô te adesse. Enim mihi morem geri æquum est.

Enimvero, hingegen. *Syn.* At enim, profecto & vero. *Usus.* Enimvero ferendum non est. Ille enimvero negat.

Eniteo, es, ui, ere. scheinen. *Syn.* Clareo, emineo, elucco, enico.)(*obscuratus sum, jaceo. Usus.* In bello ejus virtus enituit. Nemo in omnibus eloquentiæ partibus enitere potest.

Enitesco, is, ui, ere. hervorscheinen. *Usus.* Ventitare super ma is enitescit,

Enitor, eris, nisus, vel nixus sum, niti, sich unterstehen. *Syn.* Laboro, conator contendo, nitor. *Variant. Usus.* 1. Tu enitere, labora viribus omnibus. Consilium ea re pugna & enitere. Omni opera & ope enitere, ut quam plurimis prosis. 2. Liuti ad consolatum, honores, munus opes, gelangen. 3. Enitu partum, factum, filiam, gebähren. V. *Conor.*

Enixe, nach Vermögen. *Syn.* Cupide, conatû maximô. *Phras. Enixe rogavit me,* er bat mich aufs höchste gebeten. Blandis & supplicibus verbis; precibus omnibus; in[illegible] precibus; [illegible]ram in modum; etiam atque etiam, obnixe, magnopere, maximoperè, impensè, summoperè; summâ curâ; quam studiosè, quam supplicciter potuit; singulari studio; ex animo, valde hoc oravit, à me petit; precibus m[illegible]t, [illegible]. *Usus.* Meam causam omnes enixe fecerunt. V. *Valde, vehementer.*

Eno, as, avi, atum, are. herausschwimmen. *Syn.* Enato.

Enodate, hell und klar.

Enodo, as, avi, atum, are. auswickeln. *Syn.* Explico. *Usus.* Verba, volumina negotiis enodare.

Ensis, is, m. Schwerdt. *Syn.* Gladius.

Enthymema, atis, n. Schlußrede. *Syn.* Contentio, conclusio ex repugnantibus sententiis.

Enubo, is, nupsi, nuptum, ere. aus dem Geschlecht treten. *Syn.* Nubo. *Usus.* Qui à patriciis enupsisset nobilis, reprehenditur.

Enucleate, klar. *Usus.* Presse & enucleate de re aliqua dicere.

Enucleo, as, avi, atum, are. auslesen. *Syn.* Explico, enuncio, aperio. *Usus.* Genus docendi enucleatum. V. *Explico.*

Enumeratio, onis, f. Zehlung. *Epi.* Falsa, iniqua, necessaria, crudelis, inæqua, noxia, vitiosa, utilis. *Usus.* Enumeratio res fusas & disperse dictas in unum cogit.

Enumero, as, avi, atum, are. zehlen. *Syn.* Numero, recenseo, percenseo, oratione percurro, persequor, consequor. *Adv.* Copose, memoriter. *Usus.* Quis tua beneficia enumerare & consequi potest?

Enuntiatio, onis, f. Ausspruch. *Syn.* Effatum, pronunciatum, axioma, [illegible]tum, pronunciatio. *Epi.* Vera ac falsa. *Usus.* Explicanda est vis ratioque enuntiationum.

Enuntiatum, i, n. Ausspruch. *Syn.* Effatum,

Enuncio, as, avi, atum, are. anfündigen. Syn. Denuncio, propono, effero, dico. Ant. Reticeo. Uſus. 1. Si quærit, quid ſentiam, prius enunciabo. Enunciare mentem ſuam. 2. *Profaro*, Signum dato, *quæro*, oſtenderen, anzeigen. Sententiam ſuam conſilia alius enunciavit. V. *Aſſero*.

Eo, is, ivi, itum, ire. gehen. *Syn.* Vado, iter facio, iter habeo, iter mihi eſt, aggredior, pergo, concedo, iter perficio, iter confero. *Phæd.* 1. *Pauers homo mutua passuum millia ibat*, er iſt in wenig Zeit viel tauſend Schritte gegangen. Mutua passuum millia decurrit, pervolavit; progreſſus eſt mirabili alacritate ad mutua passuum millia; omen ſustinere eſt mutua passuum millia; multorum mutuum iter confecit. 2. *Quo is*, wo gehſt du hin? Quo te agis? quo te ipse? quo te capeſſis? quo te nunc corripis? quo te pedes? quo tendis? quo quo cursu concedis, pergis, ambulas? quo te nunc ducis? quo contendis? quem locum petis? quo tam celeri passu te conferes? quo greſſum dirigis? 3. *Iter per poſtam*, er iſt auf der Poſt gegangen. Per dispositos equos incredibili celeritate in urbem evolavit; cursu in urbem advolavit; meritorius equus citato cursu ad urbem contendit. Citatis equis; equis publicis contendo cursu ad urbem festinavit. 4. *Pedetentim ire*, Schritt vor Schritt gehen. Pleno gradu incedere; sedato gradu; tardius, segnius incedere; progredi. 5. *Tacite ire*, ſtill dahin gehen. Suſpenso gradu; ſuſpenſo veſtigio; tacite ad ripas; placide, libratis ita veſtigiis incedere, aures ut fallat. Lanceo pede obrepere. Gradu clementi & ſilentio incedere. Furtivo pede irrepere. V. *Abeo*, *accedo*. *Uſus*. 1. In exitium ire, in das Elend gehen. Iſtic asire, läugnen. In poſſeſſionem ire, Beſitz nehmen. Ire in hominem, einen anfallen, *invado*. 2. *Procedere*, fortgehen, von ſtatten gehen. Incepta res melius ire. Prorſus res ibat. *Eo celeriter*. V. *Celer*, *Feſtino*.

Eo, darum, ſoweit. *Syn.* Idcirco: usque eo. *Phædr.* *Eo res venit, ut prope deſperandum ſit*, die Sache iſt ſo weit kommen, daß ſchier zu verzweifeln iſt. Eo rem produxere; ad id loci ventum eſt; in eum locum res adducta, reducta, deducta eſt, eo progreſſi ſumus. Res eo loci eſt. In illorum hominum malitia effectum eſt; huc recidere illa; in eum caſum venimus; ea tela texitur; eo devoluta res eſt; eo decurſum eſt; in eo ſumus; huc proceſſum eſt, in id loci redacti ſumus; eo res recidit; huc res noſtræ evaſere, ut pro deſperatis habendæ ſint. *Uſus*. 1. Eo ſcio, non quo id te egere putarim, ſed quod &c. Eo hæc dicta tantum in eam partem diſputata, ut &c. 2. *Tanto*, deſto, *eum Comparativis Nominum & Adverbiorum*. Ille confidebat, & eo magis, quod &c. 3. *Ad illum terminum*, bis dahin. Si non ad extremum, ſed usque eo, quo opus erit.

Ephebus, i, m. Jüngling. *Syn.* Adoleſcens: Puer nobilis ex regia cohorte. *Uſus*. Poſtquam ex ephebis exceſſit, nachdem er über 14. Jahr alt worden. E gregibus epheborum vix ſingulis pulcher.

Ephemeris, idis, f. Tag-Buch. *Syn.* Liber, commentarius, in quem quotidiana acta referuntur. *Uſus*. In ephemeridem referre.

Ephippia, orum, n. Sattel. *Syn.* Stragula, quibus inſternuntur equorum ornamenta, præſertura ſella. *Uſus*. Puto, concedi nobis oportere, ut Græco verbo utamur, ſiquando minus occurreret Latinum, ne hoc ſolis ephippiis concedatur.

Epicus, i, m. ein Poet, der Helden-Thaten beſchreibet. *Syn.* Heroicus. *Uſus*. Ennius, poëta epicus.

Epigramma, atis, n. Ueberſchrift. *Uſus*. Epigrammata in aliquem facere.

Epilogus, i, m. Beſchluß-Rede. *Syn.* Peroratio, concluſio, orationis exitus, pars operis extrema. *Epith.* Lenior, mitior, ſanè diſertus. *Uſus*. Extat ejus peroratio, quæ epilogus dicitur. Concluſio eſt exitus & determinatio totius orationis, quæ a Græcis epilogus nominatur.

Epiphora, æ, f. Haupt- oder Augen-Fluß. *Syn.* Humoris deſtillatio. *Epith.* Tanta. *Uſus*. Tanta epiphora oppreſſus, ut loqui non poſſet.

Epiſcopus, i, m. Aufſeher. *Syn.* Cuſtos, ſpeculator. *Uſus*. Pompejus me Campanæ oræ Epiſcopum voluit.

Epiſcopus, i, m. Biſchof. *Syn.* Antiſtes Sacrorum, Præſul. *Phæd.* 1. *Epiſcopus creatus eſt*, er iſt Biſchof worden. Ad Epiſcopi gradum, ordinem, honorem evectus eſt; in Antiſtitum ſacrorum ordinem adſcriptus, adlectus, cooptatus eſt. 2. *Epiſcopatum Albanenſem accepit*, er hat das Albaneſiſche Biſthum überkommen. Ad inſulas Albanenſes evocatus eſt; Albanenſis Eccleſiæ cura illi demandata eſt. Rerum ſacrarum princeps

apud Albanenſes; Albanenſium Antiſtes renunciatus eſt. Jus ſummum ſacrorum apud Albanenſes obtinuit; ſummo apud Albanenſes ſacerdotio auctus, ornatus eſt. Albanenſium Eccleſiæ præfectus, præpoſitus eſt; Prætol datus eſt. Mitrâ pedo- [illegible] in Albanenſium Antiſtitem eſt inaugu[illegible]. 3. [illegible] eſt Verbo Dicto. Inſano, i vecamus; [illegible] Eccleſiæ præſidium, ad ſummam adminiſtrationem habet; Epiſcopi partes [illegible]; Thomas ſtatuet, præſit, exequatur, præſtet. 4. *Epiſcopatum* [illegible] Urbem Epiſcopi ſedem ornare; Epiſcopi ſedem in urbe collocare.

Epiſtola, æ, f. Brief. *Syn.* Literæ. *Epi.* [illegible], valde bella; brevis, brevior, breviſſima, diſertiſſima, dulciſſima, elegantiſſima, exurgua, faſta, grandis, [illegible], gravis, [illegible], hodierna, impreſſa, inſcripta patri ſuo, paulo gravior, [illegible], lacrymoſa, lamentabilis, [illegible], jucundior, latior, laureata, longa, longiuſcula, [illegible], magiſtralis, modeſta, nitida, optima, [illegible], pervetus, pervulgata, plena [illegible] quæ bene longa, & [illegible] & pulvere, plena jucunditatis, plena ſtomachi & querelarum, plenior, πολιτικὴ, ponderoſa, plena omnium non modo [illegible], ſed bonæ opinionis, præclara, propior, proxima, publica, [illegible], [illegible], [illegible] & [illegible], ſuperior, tarda, verecunda, verna, ſplendidiſſima, lectu dignæ, primum [illegible], [illegible] commendatitiæ, perferendæ in alicujus contumelioſæ, jucundæ, moleſtæ, [illegible], [illegible], plenæ omnium promotionis, ſuccinctæ, ſuccinctæ, ſuaves, cum ſparſa ſale humanitatis, tum amoris notis inſignes, ſuaviſſimæ, ſubtiles. *Uſus.* I. Epiſtolam ſcribere elegans feſtivitatis & [illegible]; [illegible], [illegible]. Dictare, texere epiſtolam plenam ſtomachi & querelarum; epiſtolam bene longam, ſparſam ſale humanitatis & amoris notis inſignem [illegible], [illegible] Græcam. 2. [illegible], [illegible] 3. Literas epiſtolâ, [illegible], [illegible] Græcâ ſubtiliter. 4. Affore, reddere epiſtolam, [illegible], [illegible] Græcam. 6. Epiſtolam accipere, [illegible] Brief bekommen. 7. Epiſtolam complicare, obſignare, [illegible] Brief zuſammen [illegible]. 8. Epiſtolam obſignare & ſubſcribere, [illegible], ſubſcribere, [illegible] ſubſcribere, [illegible], [illegible], [illegible],

equestris. Cicero e pulcri loco natus. Equestris pugna. Equestris procella, ein gäher Einfall der Reuter.

Equidem, zwar. *Syn.* ego quidem, ego vero, & quidem, quidem. *Usus.* Equidem deo, quod malè habeas. Vestræ equidem cum jucundæ sunt.

Equinus, a, um. was von einem Pferd ist. *Usus.* Seta equina.

Equitatus, ûs, m. die Reuterey. *Syn.* Equitum turmæ; equitum manus, agmen equestre; ala, equestris copiæ. *Usus.* Ita paratus ab equitatu & pedestribus, &c.

Equito, as, avi, atum, are. reiten. *Syn.* Equito vel vector, equo vector facio, in equo sedeo, vehor. *Usus.* Equitabat cum suis delectis equitibus. V. *Equus.*

Equuleus, ei, m. Füllen. *Syn.* Equulus. *Usus.* 1. Equuleorum vis effrenata fame debilitatur. 2. Folter. Ex equuleo suspendi, an der Folter hangen. Equuleô torqueri.

Equulus, i, m. Rößlein. *Syn.* Junior equus, equuleus. *Epi.* Nobilis, argenteus.

Equus, i, m. Pferd. *Epi.* Æneus, alacer, ferocitate exultans, fortis, victor, mannis, intactus & novus, melior, nobilis, pretiosus, publicus. *Phras.* 1. *In equum ascendere*, auf das Pferd steigen. In equum insilire; conscendere, inscendere equum. 2. *Equo imponi*, auf das Pferd gehoben werden. In equum sublatus, illatus, impositus, subjectus est. 3. *Equo vehi*, zu Pferd sitzen. Equo vehi, vectari, in equo sedere, vehi, equo sublimem ire. 4. *Equo provolare*, zu Pferd reiten. Equo expeditum provolare, durch etwas mittere; equo se conferre aliquo; advehi equo; citato equo ferri. 5. *Equum calcare*, dem Pferd die Sporen geben. Admittere equum in hostem, equo calcar adhibere, admovere. Citare equum; equum calcaribus incendere; incitare; equum in hostem agere; jumentum calcitrare; currum equi incitare; equum calcaribus concitare. 6. *Equo celerrime provehi*, Sporn-Streichs fortreiten. Citato equo; equo calcaribus incenso; subditis calcaribus effuso cursu ire, ruere, proruere, provolare; laxatis habenis invehi; effusis habenis evehi; detractis frænis equum concitatum calcaribus permittere; effrenatum equum, equum effrenum in hostem immittere. 7. *Ex equo descendere*, vom Pferd herabsteigen. Desilire ex pedibus; desilire, descendere ex equo. 8. *Equites justi ex equis desilire*, er hat die Reuter absteigen heissen. Equitem ad pedes deduxit. 9. *Ex equo decidit*, er ist vom Pferd herabgefallen. Jam dudum ægrè hærens in equo, ad terram defluxit; ex equo cecidit; decidit; de equo lapsus est. 10. *Ex equo præcipitatus est*, er ist von dem Pferd herabgestürzt. Effusus in præceps ex equo dejectus est. V. *Cano, Decido.* 11. Circumagere frænis equum, das Pferd mit dem Zaum umwenden. 12. Frenos inhibere, das Pferd einhalten. 13. Circumire, circumvehi equo, herumreiten. 14. Prævectus equo, vorumreiten. 15. Prætervehi equo, vorbeyreiten. 16. *Equo advolare*, abspringen equo, advolare, hinzureiten. 17. Equos jungere currum tracturos, Pferde einspannen. 18. Equos adjungere, aufspannen.

Eradico, as, avi, atum, are. ausreuten. *Syn.* Evello. V. *Destruo.*

Erado, is, rasi, rasum, ere. ausstraßen. *Syn.* Ex animo cupidinem eradere.

Erectus, a, um. aufrecht. *Syn.* Stans, celsus. *Usus.* Is vagatur lætus & erectus toto foro. Alacri animo, & erecto. Erectior hac oratione senatus. V. *Alacris.*

Ereptio, onis, f. Raubung.

Ereptor, oris, m. Rauber. *Syn.* Direptor. *Usus.* Iste bonorum possessor, ereptor, expultor. Civitatis, libertatis ereptor.

Erga, gegen. *Syn.* Adversum, adversus. *Usus.* Tua voluntas erga me, meâque erga te par & mutua. Habere benevolentiam erga aliquem. Summa Pompeji merita erga me meámque salutem. Tuum erga meam dignitatem studium.

Ergastulum, i, n. Gefängniß. *Syn.* Mancipiorum carcer. *Usus.* Compingere aliquem in ergastulum. Ergastula solvere, *captivos liberare.*

Ergò, darum. *Syn.* Igitur, causâ. *Usus.* Ergò nemo non miser est. Virtutis ergò præmiô donare, Tugend halber belohnen. Funeris ergone plangant mulieres.

Erigo, is, rexi, rectum, ere. aufrichten. *Syn.* Tollo, extollo, excito.)(*Imimo, abjicio. Adv.* Alte, paululùm s. *Usus.* 1. Natura cùm cæteras animantes abjecit ad pastum, solum hominem erexit, & ad cœli conspectum excitavit. 2. *Excito, consumo, consolor, invito,*

aufmuntern, Herz oder Hoffnung machen. Erigere animum demissum & depressum, & respirare à metu. Erigere & recreare afflictum. Ad audiendum aures erigere, & animum attendere. Quem fortuna erexit ad gloriam, virtus extulit ad laudem. Erigere rectum, constituere, levare, attollere. Erigere se, & in pedes excipere. Erigere se, & corpus in cubitum levare. V. *Confirmo, consolor.*

Eripio, is, ui, reptum, ere. aus den Händen reissen. *Syn.* Aufero, adimo, extorqueo.)(*do, confero. Adv.* Ad extremum è manibus, crudeliter, impunè, planè, alacritatem animi, privatim, publicè, indignissimè civitati, nominatim, penitus, subitò, undique. *Phras.* *Vide, ne tantum tibi bonum eripiatur*, sihe zu, daß dir ein so großes Gut nicht aus den Händen gerissen werde. E manibus extorqueatur; è manibus elabatur; tibi excutiatur; ne tam ò bonò fraudaris; ne alius id bonum occupet, præcipiat. V. *Aufero, furor, perdo. Usus.* 1. Eripere sibi tempus aliquod ex summis occupationibus. Facultatem simul ac voluntatem gerendæ rei mihi eripuit. Lucem alicui, vitam, conspectum rei optatissimæ eripere. 2. *Libero.* Aliquem è miseriis; alicui timorem eripere. E. morte tuus te pudor eripuit. V. *Libero, furo, furor.*

Erodo, is, rosi, rosum, ere. zernagen. *Syn.* Arrodo, corrodo.

Erogatio, onis, f. Austheilung. *Syn.* Distributio. *Usus.* Erogatio pecuniæ.

Erogo, as, avi, atum, are. austheilen. *Syn.* Distribuo. *Adv.* Privatim, publice. *Usus.* Erogatis pecuniis ex ærario. Pecunia in classem erogata. V. *Largior.*

Errabundus, a, um, umschweiffend. *Usus.* Errabundi domos pervagantur.

Erraticus, a, um, irrend. *Usus.* Vitis erraticó & multiplici lapsu serpens.

Error, oris, m. Irrung. *Syn.* Error. *Usus.* In cœlo nec fortuna, nec error, nec ventus est.

Erratum, i, n. Fehler. *Syn.* Mendum, error. *Epi.* Commune, fabrile, intolerabile, nunquam. *Usus.* Agnoscere erratum; erratum [illegible]. Non hoc unum erratum est, sed [illegible]. V. *Error.*

Fallo, as, avi, atum, are. fehlen, irren. *Syn.* Labor, fraudo, offendo, prolabor, peccatum admitto, erro, decipior, in errore versor, errorem mentis esse ait, confido labor, errore plenus, inscitia plenus, inscitiæ plenus, imperitus; vagor, evagor. *Adv.* Dubitanter, haud, incertior, haud multum, parùm, propemodum, valdè, vehementer. *Phras.* 1. *Errare cujusvis hominis est*, es ist jeder Mensch unterworfen. Impingere à labi; titubare aliquando & hallucinari, vulgi opinione in errorem rapi, omnium est. Nemo est qui non offendat interdum, & aliquò incurrat; qui nihil peccati admittat; qui semper constet; qui ab officii religione interdum non declinet; qui nihil peccet; cujus nullum sit dictum, lapsus, turbatio; cui nullus usquam error obiiciatur, offundatur; qui de via, de recto non aberret; quem nullus error implicet. V. *Labor, peccо.* 2. *Aliò mentis*, du fehlst weit. Totâ erras viâ; toto cœlo aberras; januâ aberras; à viâ degrederis, deflectis, declinas, divertis. 3. *In limine offendis*, du fehlst gleich anfänglich. In limine offendis. *Usus.* Cujusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis, in errore perseverare. Errare malo cum Platone, quam cum his sapere. V. *Error, aberro.*

Error, oris, m. Fehler. *Syn.* Peccatum, erratum, erratio, lapsus, prolapsio, falsa opinio; culpa, [illegible]. *Epi.* Communis, diuturnus, humanus, longus, magnus, maximus, medicus, obscurus, pernicio[illegible], similis, summus, tantus, turpis, vagus, maximus, multus, privatus, turbulentus, varius. *Phras.* 1. *Inducere aliquem in errorem*, einen in Irrthum bringen. In errorem inducere; errorem alicui objicere, errorem gignere, creare; errorem alicui offundere; errorem comprimere alicui; errore implere. 3. *In errore esse*, in Irrthum verfallen. Errore capi; falsâ opinione duci, imbui, allici; errorem cum lacte sugere; in errore versari; error me tenet & vetus ignoratio; error & caligo in animo est alicui; errores me implicant; erroribus cæcari; in errorem labi, inscitiâ labi. 3. *Errorem deprehendere*, den Fehler erkennen. Errorem agnoscere; caliginem discutere; è tenebris in lucem emergere. 4. *Errorem alicui adimere*, einem den Irrthum benehmen. Errorem eripere, deripere, tollere, eximere, extorquere. Deducere aliquem ab errore, avertere. Errore alterum exsolvere, levare. Errorem corrigere. 5. *Errore emergere*, den Fehler ablegen. Redire ad sanam mentem; veram in viam redire. 6. *Errore carere*, keinen Fehler haben. 7. *Error animus alium ad cupiditatem adjungere*, ein Fehler, der jemand zur Begierde V. *Peccatum, scelus.*

Erubesco, is, rubui, ere. sich schämen. *Syn.* Rubeo, pudet. *Phras.* *Lacrimas [illegible]*

cuscitabat, et ill ganß schaumroth more bi. Subalbus illi rubor est; rubore suffusa fit; rubor consectatus est; capite demisso terræ infixus est; in ruborem dat est. V. *Pudet, verecundus.* Non erubuit illa ora vestra. Pudici etiam de pudicitia loquaciores sunt. Dignare est, in quâ omnes erubescunt.

Eructo, aq, avi, atum, are. rülpsen. *Syn.* Ructo, jacto, crepo, erumpo. *Adv.* Turpissime. *Usus.* In convivio eructant ædem bacchum.

Erudio, is, ivi, itum, ire. unterweisen. *Syn.* Doceo, instituo, imbuo, instruo; ad humanitatem informo, expolio, optimam initiatrado. *Adv.* Egregiè. *Usus.* Erudire juventutem laboribus; aliquem in jure civili. Erudire liberos ad pietatem, ad magnanimitatem institutis. V. *Docco.*

Eruditio, onis, f. Geschicklichkeit. *Syn.* Doctrina, institutio. *Epi.* Digna, liberalis, perfecta, præclara, summa. *Usus.* Vir præclaris ingenio, præclarâ eruditione, doctrinâ perfectâ. V. *Litteræ, eruditus.*

Eruditè, gelehrt. *Usus.* Eruditius disputare.

Eruditus, a, um. gelehrt. *Syn.* Doctus, perpolitus, Philologus. *Adv.* Leviter, mediocriter, maximè, perfectè, plane. *Usus.* Eruditus, plurimis bonis artibus politus est. Doctrinâ & optimarum artium studiis eruditus. Socratis disciplinis & institutionibus eruditus. Homo de schola & à magistro, & Græcis litteris eruditus; animus eruditus, qui semper aliquid ex se promat quod sciscitetur. Græci diuturnâ servitute ad omnem mathematicam eruditi. Eruditus in Philosophia. V. *Doctus, peritus, disciplinatus, ingeniosus.*

Erumpo, is, rupi, ruptum, ere. ausbrechen. *Syn.* Exeo, evado, eruptionem facio; exardeo, effervesco. *Adv.* Aliquando, undique, fortiter. *Phæd.* 1. *Erumpit et audem lex malum ad perniciem civitatis*, es wird endlich dieses Uebel zum Schaden der Stadt ausbrechen. Emergit, ebullit, prorumpit latens malum; vincula claustraque omnia perfringet tecta eatenus & dissimulata perfidia; consilium aperiam, compressa ad nunc diem & contracta, subito se profundent & ejicient. Erat quædam velut virorum eruptio, stupidæ ad urbis perniciem impellens: manum. 2. *Erumpunt ex urbe*, sie dringen; aufgemacht, aus der Stadt hinaus. Erumpunt se portis; ejiciunt se ex urbe; evolant ex urbe; projiciunt se ex urbe; erumpunt se portis, foras; profundunt se foras; prorumpunt se portis foras; erumpunt ex urbe ejiciunt, reiciunt se portarum claustris ex urbe provolant, effunduntur. V. *Irrumpo. Ulus.* Erupit tandem è latebris conceptas diutius furor. Vitia prolorum diu collecta & inveterata comprimi diu non potuerunt, quin aliquando in fortunas civium erumperent. Venas, rubis erupit; vitia erumpunt.

Eruo, is, ui, rutum, ere. herausreissen. *Syn.* Effigo, eripio, extraho, protraho. *Usus.* Aliquid indagare, invenire e tenebris, ex abdito eruere. Eruere obruta. Hoc nunquam mihi erues, das wirst du mir niemahlen aus dem Kopf bringen. V. *Extraho.*

Eruptio, onis, f. Ausfall. *Epi.* Præclara, salutaris. *Usus.* Facere alicui eruptionem obviam, einen Ausfall thun. Fortius obsidentes eruptionem sustinuêre, repulere, repressêre.

Esca, æ, f. Speise. *Syn.* Cibus. *Epi.* Contemptissima, temperata. *Usus.* Voluptas ciborum, quâ capiuntur, ut hamô pisces. Tenui illuvie victa, contemptissimis escis & potionibus vivere. Escam cuidam objicere, spargere.

Escalenta, orum, n. Eß-Waaren. *Syn.* Esca, cibus. *Usus.* Ea pars cibus, quâ esculentus & poculentus natura nos pascit.

Esculentus, a, um. eßbar. *Syn.* Escas redolens. *Usus.* Frusta esculenta. Legere, quæ sunt esculenta.

Essedarius, ii, m. Kutscher. *Syn.* Auriga essedi.

Essedum, i, n. Wagen. *Usus.* Vehebatur essedo britannus. Celticum genus.

Esto, es imp. sayn. Per concedentis. *Usus.* Esto hoc impunè. Esto, concedatur hæc quoque acerbitas.

Esurio, ei, f. Hunger. *Syn.* Fames. *Usus.* Misericordia ejus cluniet. V. *Fames.*

Esurio, is, ivi, ire. hungerig seyn. *Syn.* Famelaboro, conficior, famem tolero. *Usus.* Nostri militer esurire & algere consueverunt. V. *Fames.*

Et, und. *Syn.* Que, etiam, jam verò etiam, item, itemque. *Usus.* Et tamen & alacer venit. Agium ei dedisti, & immunem.

Etenim, denn. *Syn.* Nam, enim, sed enim, quippe etiam. Etenim rem totam breviter recognoscite.

Eteſiæ, arum, f. Etſichen in den Hund-Tägen. *Syn.* Ventilatio, qui [illegible] poſt Canicularem exoriuntur. *Phras.* Ventos etesias expectare, & navitare [illegible] quorum flatu nimii temperamenti calores & nimium cursus celeres & concitati fiunt.

Ethnicus, i, m. ein Heyd. *Phraſ.* Qui nullam Christianæ Religionis disciplinam acceperunt; quos DEUS vera sui cognitione non afflavit; quorum animi densissimis errorum tenebris involuti, quæ nobis divinitùs affulsit, veritatis luce carent; homines à verâ DEI cognitione alieni; expertes doctrinæ divinioris; falsorum numinum cultores; antiquæ superstitionis sectatores; oppressi superstitionum tenebris, veriquecultûs divini expertes.

Etiam, auch. *Syn.* Et, item, vel. *Usus.* Nobis etiam illa cognitio; nihil hoc proderit, etiam nocebit gravissime. Voce, motû, formâ etiam magnificâ.

Etiamnunc, noch. *Syn.* Nunc etiam, etiamnum, adhuc, etiamtum. *Usus.* Sed tota res etiamnunc fluctuat.

Etiamſi, obwohl. *Syn.* Etiamut, quamvis, licet, quantumvis, tametsi, ut, utut, etsi. *Usus.* Etiamsi periculum foret nullum. Etiam, ut periculi nullum sit. Ut res sit minimè periculosa, tamen &c.

Etiam atque etiam, sehr, nochmahl. *Syn.* Magnopere; magis ac magis; magis magisque, majorem in modum.

Etſi, obwohlen. *Syn.* Etiamsi, tametsi. *Usus.* Etsi non dubitabam, quin &c.

Etymologia, æ, f. Ursprung eines Worts. *Syn.* Notatio, etymon vocabuli. *Usus.* Verborum interpretationem & etymologiam inquirere.

Etymon, i, n. Ursprung eines Worts. *Syn.* Etymologia.

Evado, is, evasi, evasum, ere. entgehen. *Syn.* Effugio, elabor, emergo, exeo. *Phraſ.* Quantamem ex hoc periculo evadam? wie werde ich endlich dieser Gefahr entgehen? Qua tandem ratione è discrimine emergam? ex isto flamma; ex hoc labyrintho elabar, evolabo? ex hoc judice ô me eripiam? O quæ me salus hoc à periculo servabit? O dî vi, quâ ope ex his laqueis me exuam? his vinculis me explicabo? ben nisibus, hæc tela effugiam? ex his angustiis emabo? ex locupletis hos enavigabo? Nullum exitum reperio, adeò rei to a vacillat & claudicat. Ex hac nassa non exibo, nisi occultè furripiam me. Dextricatum nullum reperio. Non modo non effugiam, sed ne moram quidem mihi assequar. Non gustavi, non elabar. V. *Effugio.* *Uſus.* 1. Summus vir, oratorum lyctus, ex humili evasit. In dies asperior evasit. 2. *Evenio, cado*, ausschlagen, widerfahren. Video, quò hæc evasura sint; quorsum hæc evadant. Aliquando id quod somniamus, evadit. Id, sicut prædictum fuerat, evasit. 3. *Exempto, exeo, assurgo, exeso*, durchkommen, ausbrechen. Ægrotus evasit ex morbo, navis è periculo, exercitus ex insidiis. Cùm animus hic è corpore evaserit. V. *Elabor.*

Evagor, aris, atus sum, ari. ausschweiffen. *Syn.* Vagor, decedo viâ. *Ant.* Longius. *Syn.* Appetitus longiùs evagantur, finemque & modum transeunt. V. *Vagor.*

Evanesco, is, vanui, ere. vergehen. *Syn.* Vanesco, ad nihilum recido, in nihilum occido; exaresco, obsolesco, è conspectu me adimo, oculis subducor. *Phraſ.* Evanuit vigor tuus pristinus, deine vorige Kraft ist vergangen. Consenuit tuus ille ardor; vix, ac ne vix quidem de veteri vigore tuo apparet, superest, reliquum est; diminuere, vetustate vigor ille tuus contabuit, obscuratus est, exolevit; aut vis tota corporis, & defluxit; diminuit animi vigor, ut jam vix eundem agnoscamus. *Uſus.* Spes nostra extenuatur, evanescit. Jam prope evanuerat Hortensius, des Hortensii Ruhm hatte schon abgenommen. Omnis gloria ejus, & memoria evanuit.

Evangelia, orum, n. Bothen-Brod. *Syn.* Præmia ob jucundum nuntium dari solita. *Uſus.* Epistolia tuis evangelia quæ reddam, nescio. *Evangelium prædicare, rex Eccleſ.* das Evangelium predigen. Evangelium promulgare; Evangelia per terras barbaris inferre; legem JESU Christi promulgare; monumenta Christi, DEI res gestas institutionesque complexa, populo exponere, explicare. Christianæ disciplinæ fontes ex Evangelii libris ostendere, detegere, aperire.

Evasto, as, avi, atum, are. verwüsten. *Syn.* Vasto. V. *Vasto.*

Euchariſtia, æ, f. das Heiligste Sacrament des Altars. *Phraſ.* 1. Sacrosanctum Christi corpus; cœleste convivium; Epulum divinum; Hostia divina; augustissimum Christi corporis mysterium; corpus ac sanguinis Christi divina mysteria;

xcantum latenis sub pars fecere Claud. Pl. I. xystemata V. Comitem, S. Cæsa I. um, Cæsarem S. Hi. r. 2. I. ch. ifraelitesse, d. H. Commu. o m. r. ch. Ad manfan. dem am accedere; ex fu excipi convivio, d. am e. n. vivendi celebrare; præpara. lectos ad xystum; ad hæc am. xan accedere; in re divinum convenire; à cæleſti. convivio re consilium & mandata accipi; divino pare seſe reficere. V. *Comitatus. Cæsar. Patricium Jarcha.*

Evho, is, vexi, vectum, ere. erb ben. Syn. Veho, effero. *Usus.* Signa inimicis evecta & portata.

Evello, is, velli, *vel* vulſi, vulſum, ere. ausreiſſen. *Syn.* Extirpo, convello. *Ant.* Defigo, plantio, radico, fundo. *Usus.* Novas opiniones evellere. Hanc mihi ex animo scrupulum; has species è memoria non evelles. Quæ res è republica funditus evellit. V. *Amovo, tollo.*

Evello, is, velli, vulſum, ere. ausreiſſen. *Usus.* Omnes domos evellit.

Evello, is, velli, vulſum, ere. ausziehen. *Usus.* Evellere ossa è corpore

ne decrevit & impressione everteret. Aliquem fortunis ejus totis everterit. Virtutis lumen extinxit; virtutem penitus everit. V. *Destruo, vasto, ruina, populor.*

E vestigio, von Stund an. *Syn.* Mox, repente. *Usus.* E vestigio eo ipsum profectus. V. *Statim, continuo.*

Euge! wohlan! *Interject. laudantis, gratulantis.*

Evinco, is, vici, victum, ere. überwinden. *Syn.* Vinco, pervinco, multâ importunitate impetro. *Usus.* Verres tot testibus evictus.

Evidens, tis, *p. o.* deutlich, klar. *Syn.* Clarus, certus, perspicuus.)(*obscurus, occultus, dubius. Usus.* Evidens est, de quo inter omnes convenitur. Narratio evidens. Res evidentes & perspicuæ. Argumenta agam evidentibus, & signis omni luce clarioribus. V. *Perspicuus.*

Evidenter, klärlich. *Usus.* Harum rerum tam evidenter pœnituit.

Evidentia, æ, f. Gewißheit. *Syn.* Perspicuitas. *Usus.* Græci energiam, nos evidentiam appellamus. Nulla oratio illustrior est evidentia.

Evigilo, as, avi, atum, are. erwachen. *Syn.* Vigilo, elaboro, incumbo.)(*indormio. Phras.* Hoc mane matutius evigilavi, heute bin ich früher erwacht. Temporius experrectus; ex somno excitatus; somnô excitus; somnô solutus sum; maturius me somnus reliquit. *Usus.* In tuo negotio curæ meæ omnes & cogitationes evigilant. V. *Vigilo, dormio, somnus.*

Evincio, is, vinxi, vinctum, ire. umbinden. *Syn.* Vincio. *Usus.* Coronâ tempora evincire.

Eviscero, as, avi, atum, are. ertweiden. *Syn.* Viscera eximo, confodio, discerpo. *Usus.* Ut tu unquam saxis fixus aspera evisceratus latere penderes.

Evitatio, onis, f. Vermeidung. *Syn.* Declinatio. *Usus.* Evitatio incommodorum.

Evito, as, avi, atum, are. vermeiden. *Syn.* Vito, effugio.)(*expeto. Usus.* 1. Dolores omnes evitari non possunt. 2. *Vitam evito*, *ultro eripio*, das Leben benehmen. V. *Vito.*

Eumenides, um, f. die Furien, Rach-Göttinnen. *Syn.* Furiæ. *Usus.* Speculatrices & ultrices facinorum & sceleris Eumenides.

Eunuchus, i, m. ein Verschnittener. *Syn.* Exsectus, castratus.

Evocatio, onis, f. das Hinausruffen. *Usus.* Evocationes hominum.

Evocator, oris, m. Herausruffer. *Usus.* Evocator servorum & civium perditorum, Aufrührer.

Evocatus, a, um. ausgeruffen. *Syn.* Miles auxiliarius & externus, ex diversis locis coactus. *Usus.* 1. Evocatorum firma manus. 2. E patria evocatus; non expulsus, *accitus*, beruffen.

Evoco, as, avi, atum, are. hinausruffen. *Syn.* Elicio, invito, excito, exsuscito. *Adv.* Magnoperè. *Usus.* Misericordiam ratione evocare. Mercede probitas evocatur. Nulla turpitudo, nullum damnum est, quod non eliciatur & evocetur voluptate. V. *Voco, Provoco, Cieo.*

Evolo, as, avi, atum, are. abfliegen, entrinnen. *Syn.* Avolo, aufugio. *Adv.* Altius, impunè. *Usus.* 1. E vinculis corporis tanquam ex carcere evolare. Evolavit jam è conspectu nostro; evolavit è judicum severitate, ex illa judicii flamma. Tanus cursus verborum fuit, & adeo evolavit oratio. 2. *Ascendo*, aufsteigen. Consultum non est, ut ille altius evolet. 3. *Vito, effugio*, entgehen. Pœnam vix evolabit.

Evolvo, is, volvi, volutum, ere. auswickeln. *Syn.* Explico, expono.)(*Comprimo. Adv.* Accuratius. *Usus.* 1. Hujus rei nec principium reperire, nec exitum evolvere possum. Involutam animi sui notionem evolvere; incutientes alienis thesaurus expilanda clandestinâ evolvere. 2. *Expendo animo*, bey sich erwegen. Evolvere naturam omnium rerum. V. *Expono.*

Evolutio, onis, f. Auswickelung. *Syn.* Explicatio. *Usus.* Poetarum, librorum evolutio.

Evomo, is, ui, itum, ere. sich erbrechen. *Syn.* Foras projicio, vomitû egero. *Adv.* Verius. *Usus.* Odium, virus acerbitatis suæ in me evomuit. Evomet hanc pestem patria. Quas devorarat pecunias, luxu evomet. V. *Vomo.*

Euripus, i, m. Meer-Strudel. *Usus.* Quod fretum, quem Euripum tot motus, tantas ac tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quot ille &c.

Evulgo, as, avi, atum, are. offenbar machen. *Syn.* Vulgo. *Phras. famam alicui rei facere*, ein Gerücht von der Sache machen. Differo famam, rumorem; dilapsa sermonis, rumo-

[illegible] alterius ineptias. V. *Litem, Lucro, Lucrifacio. Usus.* Civis ius evulgavit, et hat den bürgerl. Recht bracht gegeben. V. *Edo, Lucrifacio.*

Evulsio, onis, f. Ausreissung. *Usus.* Piscis lapius primus dentium evulsionem invenit.

Ex, aus. *Usus.* 1. *Notat causam efficientem & occasionem, ex qua, a quo, quocirca, unde.* Peperit è Pamphilo. Gaudeam tibi ex me pretubo. Nunquam ex me doluisti. Ex te duplex mihi solicitudo affixa est. Ex lege, ex decreto, è formula, è testamento. 2. *Materiam designat,* von oder aus wo? für einer Materie. Poculum ex auro; è gemma. Simulacrum ex ære. 3. *Partis junctura,* in einem. Theile bestehen. Laborare è renibus, ex oculis, capite. 4. *Assumendum, seu mediantem rem,* unter vielen. Ex intimis unus. Unus ex plebe. Homo ex desertis. 5. *Ab,* von. Ex isto scivi; ex te totum negotium pendet. 6. *Post,* nach. Diem ex die expectare. Ex intervallo reguslare litteras. Ex qua ætate, qui exercent solent, laudantur. 7. *Propter,* wegen. Ex (inf)iteris te in amicitiam recipio. Ex doctrina clarus. 8. *Secundum,* nach ꝛc. Letalis mors ex me est è naturâ. Vita è Philosophiæ præceptis acta. E sua natura alios fingere. E communi hominum opinione hoc duxit. 9. *Modum significat,* auf eine Weise. Ex insidiis; ex improviso; ex inopinato hoc mihi gaudium oblatum est; ex occulto. 10. Ex animo, ex animi sententia, nach Wunsch. 11. Ex tempore, impere consilium; effutire aliquid, gähling ꝛc.

Exacerbo, as, avi, atum, are. verbittern. *Syn.* Irrito, ad iracundiam provoco. *Usus.* Exacerbata superbia. V. *Ira, irrito.*

Exactio, onis, f. Anforderung. *Syn.* Vectigal, tributum, pensio, stipendium. *Epi.* Acerbissima, extrema, perfecta, superior, publica. *Phras. Exactionem facere,* (Gelt) anlag n machen. Pecunias deferre; pecunias exigere, comparare. *Usus.* 1. Exactio capitum & ostiorum acerbissima, Kopf- und Thür-Anlag. Exactio pecuniarum, nomium. 2. *Expulsio,* Austreibung. V. *Vectigal.*

Exacuo, is, ui, acutum, ere. wetzen, anspornen. *Syn.* Acuo, cohortor.)(*deterreo. Usus.* 1. Mucronem exacuere in jugulum reipublicæ. 2. *Incito,* anspornen. Indolentiam alicujus, mentem hortatibus, stimulis exacuere. V. *Stimulo.*

Exadversus, gerad über. *Syn.* E regione, ex adverso.

Exædificatio, onis, f. ausgemachter Bau. *Syn.* Constructio, compositio.

Exædifico, as, avi, atum, are. ausbauen. *Syn.* Ædifico. *Usus.* Opus institutum [illegible]. Templum, navim exædificare.

Exæquatio, onis, f. Vergleichung. *Usus.* Hanc exæquationem dignitatis non ferebat ille.

Exæquo, as, avi, atum, are. schlichten. *Syn.* Æquo, æqualem vel parem reddo, facio. *Usus.* Amici superiores se cum inferioribus exæquare debent. Pecunia omnem dignitatem exæquat. Pauci pluribus exæquari non possunt. V. *Æquo, Æquiparo.*

Exæstuo, as, avi, atum, are. aufwallen, aufbrennen. *Usus.* Mare exæstuat. V. *Ira.*

Exaggeratio, onis, f. Aufhäufung. *Syn.* Elatio. *Epi.* Altissima, maxima animi. *Usus.* Animi quam altissima exaggeratio.

Exaggeratus, a, um. aufgehäuft. *Syn.* Erectus, cumulatus, amplus. *Usus.* Animus excelsius, auctus virtutibus, exaggeratus. Exaggerata oratio. V. *Amplus.*

Exaggero, as, avi, atum, are. groß machen. *Syn.* Amplifico, augeo; verbis rem extollo, magnum facio.)(*extenuo. Usus.* Beneficium tuum complector, exorno, exaggero. Rem familiarem omni ratione exaggerare, augere, amplificare. Exaggerare & amplificare orationem. V. *Amplifico.*

Exagitator, oris, m. Hin- und Hertreiber. *Syn.* Vexator. *Usus.* Plato exagitator omnium Rhetorum.

Exagito, as, avi, atum, are. vexiren. *Syn.* Vexo, divexo, infector, jacto, excreco. *Adv.* Sæpe, palam. *Usus.* 1. Exagitare aliquem. Exulceratus primum plebis famonibus, dein palam à consulibus exagitatus. 2. *Tracto, commoveo, assectando excutio,* abhandeln, scherffmässig untersuchen. Ea causa, ea dissensio diu fuit exagitata. Fraudes alicujus & failacias exagitare. Errorem suum exagitare, commovendo augere. V. *Vexo, agito.*

Exalbesco, is, ere. erbleichen. *Syn.* Expallesco, extimesco. *Usus.* Timore & exalbescere. Exalbesco in

fum-

principio accepit, objecta re horribili.

Examen, inis, n. Zünglein an der Wage, Wagenzünglein. Syn. Apex, examinatio. *Ulp.* Examen apud in forum venit.

Examen confcientiæ, Erforschung des Gewissens. Syn. Recognitio sui ac erratorum suorum; accurata disquisitio factorum dictorumque & quotidiana peractæ vitæ investigatio in omnia scrutinia. *Plaut.* Examen conscientiæ facere, Gewissen erforschen. Ita recognoscam; in totum diem de me inquirere; omne actum a me quodammodo rationem de vita mea, meisque delictis fibi; reminiscere erratum suum non tam ut veri deteras animo; dictorum factorumque, bonorum & malorum sub; sedulo sibi ac diligenter recognoscere; sapium excutere; explorare quotidie sua & cum animo, & diurna facta, ad Cardinalem, & præcepta, quæ tenenda & exprimere; quotidianam vitæ rationem sibi ipsi reddere; totum diem secum scrutari & excutere; facta dictaque omnia cum remetari; cognoscere de moribus suis, quid dixerim, quid egerim, examinare vitam; excutere se, & accurate pondera pectoris sui, & de judicis; in somnis sibi de vitæ, sinceque vitæ rationem à se repetere; dicta; facta, cogitata curam Deo quam diligentissime; sibi ad cubiculum vocare; quotidianum actionum cognitionem exercere.

Examino, as, avi, atum, are. etwiegen. Syn. Perpendo, pondero, ponderare, exquiro. *Cic. fam.* 2. Examinare & librare, Wiegen und Gewicht halten. Nummos ponderanda; exigua lance accurate; cum nummis ac ponderibus ponderanda; revocanda ad rationis ac rationis leges; lente & fastidiose probanda; ad hujus definitionem diligentissime necesse est; omnia ad rationis legem dirigenda, & ad solidæ disciplinæ regulam sunt æstimanda. 2. Examinare, *Jemand examiniren*, die Wahrheit von Jemand erforschen. Quæsitor testis progressum fecerat; explorare, perscrutari; periclitari doctrinam; principem doctrina facere; quam to hoc diligenter, injicere, excutere. *Ulp.* Reus suis pondus examinare. Rem non popularem, dum tacita, sed arcanis literis examinare. V. *Examino, trino.*

Examinatio, Examinirung, Wägung. *Usus.* Hæc amussim rem narrat.

Examinis, e. Zünglein an der Wage. Syn. Pallidus, decolor. *Ulp.* Animum & exanimis ut sanus decernit. Aliquis supremo spiritu exanimis, enervatus, confectus.

Examinis, e. *vel* Examinus, a, um. recht halb recht. *Ulp.* Ictu examinem æquo percipiat.

Examinatio, onis, f. Furcht. *Eff.* Fracta. *Ulp.* Examinatio sanctos & sapientes, & cæteros mortales. In pectoribus nostris examinationem incidere.

Examinatus, a, um. er dreifach. Syn. Tergeminus, tergeminatus. *Ulp.* Examinatus dum ut mortis. In mortis tenui, ambiguo, periculosus, anceps, variis fluctuosus.

Examinus, is, avi, atum, are. *Syn.* Perpendo, ponderare. *Ulp.* Ne eadem examinum & mensuram ac vos. *Tull.* Ita mihi dii immortales bene vertant, ut non examinatum habeam. V. *Terent.*

Examino, as, avi, atum, are. abwägen. Syn. Expendo, ponderare, examinare. *Ulp.* Ut ne quis plus examinet, & vendat, ut levius sit.

Exanclo, as, avi, atum, are. ausschöpfen. Syn. Exhaurio, exhaurire. *Ulp.* Acria, fluida, exanclata. 2. *Tacit. hist.* 2. Mature, ut dicitur, exanclatum, libertum sanguinem, exanclatum. Nihil in illo populo exanclatum, nisi lenta exarsit. Ingenia multorum cœna Sotices exarserit.

Exarefco, is, arui, ere. austrocknen. Syn. Exsicco, exsuccum. *Varr. rust.* 1. Exarescere, exsuccum fieri. Exarescunt in mari pelagi cæruleum. Vestis ita lecta exsiccatos plane examinat, & vertat, ut levius sit.

Exaro, as, avi, atum, are. ausdrücken. Syn. Aro. *Ulp.* Aratri coulter, quem exarare. 2. Exarare, schreiben. Hoc epistolium in tenuia exaravi.

Exaspero, as, avi, atum, are. rauh machen. Syn. Aspero, asperato: exacerbo, exacerbo, irrito, accendo, concito. *Ulp.* Animi exasperati. Compressis ac diu exasperatis.

Excan-

Exactoro, as, avi, atum, are. abdanken. *Ulus.* Milites quosdam exactoravit. V. *Dimitto.*

Exaudio, is, ivi, itum, ire. hören. *Syn.* Audio. *Phraſ.* Deus preces nostras exaudiat, *vulg.* GOtt erhöre unſer Gebet. *Latine:* Deus ne aversetur; ne respuat; ne contemnat; ne deſpiciat; Deus animat; æquis auribus accipiat, ſuſcipiat, perficiat; ne aversis auribus audiat preces noſtras. Deus noſtris precibus factatur, moveatur. Ames ne claudat Deus; pateant aures Dei obſecrationibus noſtris. Deus noſtris precibus aures det, præſtet, præbeat; Deus votis noſtris precibuſque annuat; preces noſtras ratas habeat; precibus cedat noſtris, relinquat locum; Deus exoratus ſe precibus noſtris patiatur. *Uſus.* Dicam voce clariori, ut omnes exaudiant. Progreſſus aliquantulum, ſuavo exaudit lenium. *Exaudio igitur,* erhören, *vulg. eſt.* V. *Audio.*

Excæco, as, avi, atum, are. verblenden. *Syn.* Senſu videndi orbo, privo; oculis orbo, privo; oculos alicui eripio, exuo, exſtudio, excludo, exſtudio, extudo. *Phraſ. Paulus cæcitate exoratus eſt,* er iſt von ſeiner Blindheit erlöſet worden. Oculorum ſenſu deſtitutus eſt; orbus captus eſt; aſpectum amiſit; oculorum aciem amiſit; cæcitatem contraxit, conſcivit; cæcitate affectus, viſu luminibus orbatus eſt; exemta eſt illi oculorum acies; adempta, erepta videndi facultas; uſu oculorum privatus eſt. V. *Cæcus.*

Excandeſcentia, æ, f. hitziger Zorn. *Syn.* Ira nascens, repentina.

Excandeſco, is, candui, ere. zornig werden. *Syn.* Exardeſco. *Uſus.* Excanduit, & nè minimarum causam quæreret clamavit. V. *Impetus, erumpo.*

Excarnifico, as, avi, atum, are. zerfleiſchen. *Syn.* Diſcrucio, lacero omnibus, quæ fas corpus ullum potest, ſupplicus. *Uſus.* Democritus à Cypro tyranno diè excarnificatus. V. *Crucio, Torqueo, Crudelis.*

Excavo, as, avi, atum, are. aushöhlen. *Uſus.* Tulia excavata cum manubrio aureo.

Excedo, is, eſſi, eſſum, ere. austreten. *Syn.* Emineo, præſto; abeo, emigro. *Adv.* Celerius. *Uſus.* 1. Ejus virtus modum virtutis humanæ excedit. Partium nulla extra excedit. 2. *Abeo,* hinweggehen. Cum animus e corpore excedit. Cum primum e portis, ex epulis excedit. Qui è vitâ excedere. Id mihi nondum è memoriâ, nondum cura è pectore excedit. V. *Abeo.*

Excellens, tis, *gen. com.* vortreflich. *Syn.* Præſtans, præſtabilis, præcellens, eximius, egregius, excellenti animo, & virtute.)(*Vulgaris. Uſus.* Vir excellens omni genere laudis. Excellenti animo & virtute vir. Puella tulit excellentem formæ magnitudinem. Inanis illa excellens. V. *Egregius, Præſtans.*

Excellenter, vortreflich. *Syn.* Magnifice, excellentia quadam ratione. *Uſus.* Quæ magno animo, & fortiter, & excellenter facta ſunt.

Excellentia, æ, f. Vortrefflichkeit. *Syn.* Præſtantia. *Epi.* Magnitudo. *Uſus.* Animi excellentia & magnitudo. Perſonarum nobis natura adjecit magnam cum excellentiâ & præſtantiâ reliquorum animalium. V. *Præſtantia, Virtus.*

Excello, is, lui, ere. übertreffen. *Syn.* Præſto, antecello, emineo, præſtans ſum, præcello, antesto.)(*Deficio, ſum. Adv.* Late, longè, magnè, maximè, quantumvis. *Phraſ.* Ingenium excellit & præſtat, et ſuperat reliquorum ingenia; multum et longum præſtat, multum et longum antecellit; longè & excellit, antevertit, antecedit, præit; omnes præſtat, omnibus præſtat, omnes præmia habent. Nemo inter æquales fuit, cui non excellendi, quam cuiquam poſſent, ſpem longe ingenio præſtantior natura tulit; qui omnibus præſtantiam intercipiebat, plerosque antevertebat. Haud dubie ingenii palmam poſſidet. *Uſus.* In arte picturia Zeuxis omnibus excellit. Excellere ingenio, doctrinâ; in aliquo genere virtutis.

Excelſe, hoch. *Syn.* Magnificè. *Uſus.* Excelſe dicere.

Excelſitas, tis, f. Hoheit. *Syn.* Celſitas, altitudo. *Uſus.* Excelſitas animi, & magnitudo.

Excel-

Excelsus, a, um. hoch. *Syn.* Altus, sublimis.)(*humilis. Ulus.* Excelsi colles. Vir magnus & excelsus, & humana despiciens. Animi excelsi invictum robur. Excelso & illustri loco sita est laus tua. V. *Altus, egregius.*

Exceptio, onis, f. Ausnahme *Epi.* Absurda, quæstuosa, vetus atque usitata, prætoria, recta. *Ulus.* Est interno rerum sine exceptione communitas. Quid attinet, hominibus luxuriosis exceptionem, privilegium dare? Non patiar, tecum exceptione ludari. Præcipe, & tu ne exceptione id mihi, quod petebam, negavit. Quædam tacitis exceptionibus cavenur.

Excepto, as, avi, atum, are. herausnehmen. *Syn.* Excipio, extraho.

Excerpo, is, cerpsi, cerptum, ere. ausziehen. *Syn.* Decerpo, deligo. *Ulus.* Non solùm ex malis minima eligenda, sed ex his etiam excerpendum est, siquid boni inest. V. *Colligo.*

Excessus, us, m. Abschied. *Syn.* Abitus. *Ulus.* Romulus post excessum suum, nisi tenuem Tod. *Excessum facere ex vino, vulg. est.* die Trinkgelage überschreiten; *Latine:* intemperantius bibere, se ingurgitare vinô, largius se invitare. *Pro* Excessu, Unmäßigkeit, immoderatio, immoderatus usus in re, aberrato à modo, *à Latinis admbetur.*

Excetra, æ, f. Brand-Schlange. *Ulus.* Malctare excetram.

Excidium, ii, n. Zerstörung. *Syn.* Eversio. *Ulus.* Excidio urbis magnum cæteris terrorem injecit. V. *Destruo.*

Excido, is, excidi, ere. ausfallen. *Syn.* Elabor, fluo, defluo. *Adv.* Forsitò, omnino, repente. *Ulus.* 1. Gladius excidit, delapsus est de manibus. Nullum probum verbum ex ore hujus unquam excidit. Victoria excidit de manibus. 2. *Obliviscor*, vergessen. Ita mihi studium exciderant. Ex animo, è meinem mihi ita excideram. V. *Obrepo.* 3. Spe planè omni excidi. Mens illi & oratio excidit, effluxit; non constat sibi, er weiß nicht, wie ihm ist. V. *Amitto, perdo.*

Excido, is, cidi, cisum, ere. aushauen, zerstören. *Syn.* Caedo, exscindo, excisionem, excidium intero. *Adv.* Penitus. *Ulus.* Lucum, urbem, tectum excidere. Urbes excidit, expugnavit, incendit. V. *Everto, vasto.*

Excindo, vel Exscindo, is, scidi, scissum, ere. ausreißen, zerstören. *Ulus.* Scipio Numantiam excidit. V. *Everto.*

Excio, is, civi, citum, ire. heraus rufen. *Syn.* Evoco. *Ulus.* Juventutem ad arma excire.

Excipio, is, cepi, ceptum, ere. ausnehmen; aufnehmen. *Syn.* Excludo, secerno; accipio; suscipio, recipio. *Adv.* Extrinsecus, fortiter, humane, mirabiliter, nusquam, simillimè, plane. *Phras.* *Ille quoscunque benigne excipit*, er siehet alle gar gütig aufzunehmen. Summa lætitiâ, benignâ vultu, incredibili honore ac amore; ingenti favore, hospitaliter, perhumaniter accipit, complectitur, quicunque illum honoris causa adeunt, accedunt; omn. genere humanitatis, quod vultu ac verbis exprimi potest, quam fieri potest, maximè, incredibili comitate, cum, ut facile gratiam ineat; ut animum concilet; hominum animos demereatur; hominum animos ad studium alliciat, excipit, recipit; dexteram porrigit; lauté indulgenter vitæ habet; laute prolixeque; liberaliter indulgenterque colit. V. *Traho, Ito, Accessus, Adtus.* 2. *Excipio Lælium alloquio, ou er dem dieses sind die Ehre zugegen gewesen.* Si Lælium excipis; si à Lælio discesseris; excepto Lælio; præter unum Lælium; Lælium si demas; excipias, omnes affuere; nemo nisi Lælius; præter Lælium alios; omnes præsto erant, excepto, quod Lælium morbus impediret. 3. *Aliquem excipere, einen empfangen.* Asperius hominem appellavit; acerbiore verbo appellavit; asperiùs invectus est; contumeliosius, vehementius invectus est in hominem; duris modis hominem accepit. *Ulus.* 1. Ille ita edixit, ut me & Lælium primum excipere & secernere. Præ Xenophontem excipio neminem. 2. Aliquem excipere, unterstützen. Labentem aliquem excipere. Se à lapsu in populares; in labentes populibus excipere. 3. Aliquem excipere, sich nehmen. Amicorum causa labores, molestias, luctus excipit. 4. Negotium, *succurro*, darauf folget. Una calamitas aliam excipit. 5. *Intercipio*, auffangen. Litteras hostium; aliquem in fuga excipere. 6. *Recipio*, empfangen. Hunc locum immortalitas excepit. Dictum omnia magnâ gratiâ excepit. Omnia magnis vocibus excipere & laudare. Barum partum, quæ non virum excepit! Lamentores, ululatus suos ipsum excipere, allitteratione

Excise

Omnia tela, omnem vim improborum meo corpore excepi. Aliquem é fuga excipere & continere.

Excisio, onis, f. Zerſtörung. *Syn.* Excisio, eversio. *V. Excidium.*

Excito, as, avi, atum, are. aufmuntern. *Syn.* Adhortor, animo, impello, invito, incito, adhibeo, commoveo, concito, stimulo, stimulos admoveo: superat disserto. *Adv.* Coram, omnino, sentim, vade, vehementius, alacriter, exuns est, maxime, facilius, improviso, iterum, crebrius, propalam. *Phras.* 1. *Epistola tua me admodum vehementer excitavit.* Dein Brief hat mich sehr aufgemuntert. Ingenium hominum excitavit, adhortatus est; ardorem in me literarum cupiditatem inflammavit. Celeberrimum nostrae literas; facem adhibere; studia in me vehementer commovent; ad discendum accendere; literarum cupiditatem mihi movere, incitare; ingens mihi stimulos ad laborem laudabilium brantis superandos, addere in eam industriam; discendi ardorem, qui fervebat, intovârunt; literarum cupiditatem magno mihi incremento fuere; animos meos afrexere; intendere ad literarum studia ardentius, frequentia; omnem mihi segnitiem & socordiam excutere; industriam mirificè auxere; excitavit plurimum me, ut studiosissimum me, ut studiosissimum se in laborem ferêre. 2. *Praefectorum rapacitas ignem excitavit.* Der Geiz der Vorsteher hat dieses Feuer erregt. Excitavit hanc flammam praefectorum rapacitas, rapacitas ignem ac materiam subdidit; haec illa fax erat, quae tempore nostro invenitur; quae, corruptis judiciis, furentis illa potestate civitatem ventilata; quae armatas manus ardentes que animos inflammavit. Incitatio animorum prima praefectorum rapacitas fuit; hanc tanquam famam facemque hujus tumultus praeparavit; his incitamentis devocata est plebs audacia; haec animos ad eandem tempestatem faces subdidere. 3. *Excitare mortuos*, die Todten auferwecken. Excitare ab inferis mortuos; à morte vitam revocare; vitae reddere, restituere mortuos; mortuis vitam reddere, restituere; revocare ab inferis; vitam dare mortuis; mortuos ad vitam revocare. *Ulus.* 1. Dormientem excitare. Certamen & laudem laude, amicitia, praemiis ad virtutem excitare. Memoriam alicujus ad recordationem posteritatis excitare. 2. *Calamitas, error, labores, consilia, excitant.* Verursachen, hervorbringen. Excitare animos; animos, audaces, ferocies excitare, & ad pugnam dignitatem revocare. 3. *Casus* occasionem praebet, vel dilapsum impedit. Risum ea res, clamorem, admirationem excitavit. Incendium excitare. Sapientia si videretur, magnos sui amores excitaret. Bellum, tempestatem, tragoedias excitare. Fletum, dolorem, iram excitare alicui. *V. Hortor, impello.*

Exclamatio, onis, f. Geſchrey. *Syn.* Acclamatio, clamor. *Usus.* Exclamatio vel admirationis est, vel conquestionis.

Exclamo, as, avi, atum, are. ausſchreyen. *Adv.* Majus, nominatim, tentare. *Usus.* Non possum, quin exclamem.

Excludo, is, si, sum, ere. ausſchlieſſen. *Syn.* Arceo, prohibeo, vetando, portas obsepiendo. *Opp.* Admitto, recipio, admitto. *Adv.* Aperte, nominatim, undique. *Phras.* 1. *Excussi eum manibus*, er hat den Stab aus den Händen gerissen. Alios praecipuit, aliquem praeclusit horti, submovit hostem, eliminavit, foras exegit. *V. Arceo, prohibeo.* 2. *Excludi e scholis*, er hat ihn aus den Schulen ausgeschlossen. Ex eorum, qui ludum frequentant, numero ejecit, sustulit, sejunxit, numero scholasticae juventutis exemit; è scholis exegit; ex albo literariae juventutis erasit, delevit; è scholis extrubavit. 3. *Solicitus eram, ne excluderer consilio*, ich hatte sorgfältig gewacht, daß du nicht von dem Gutachten ihres Rath ausgeschlossen würdest. Ne civitatis gubernaculis excluderis; ne honoris dignitate; ne consultus à te abeas; ne honoris tibi praecludantur. *Usus.* 1. Aliquem à negotio, à republica excludere. Supplicem à re petitâ excludere. Ratio, vitia culpamque excludat. Aliquem praemiis, honoribus, hereditate excludere. 2. *Excipio*, ausnehmen. Legati recepti, nec Pompejus exclusus. 3. Tempore excludor, quin &c. keine Zeit haben.

Excogitatio, onis, f. Erfindung. *Syn.* Difficilis, diligens & considerata. *Usus.* Ea res non habet excogitationem difficilem.

Excogito, as, avi, atum, are. ausdenken. *Syn.* Cogitando invenio, machinor, fingo, meditor, meo viam, rationem: consilia. *Adv.* Callide, caute, diligenter, improbe, nequiter, omnino, vere. *Phras.* *Multa praelata excogitare*, du hast viele verdrießliche Dinge anzugreifen. Praeclara sunt inventa tua; ea audacia pertinacitate animi; nisi vanos repperit; commentus es. *V. Machinor, inventio.* *Usus.* Excogitare mira, grandia, genera. Igitur cogita, vel possis excogitare.

Excolo, is, lui, cultum, ere. anbauen. *Syn.* Colo, exorno, expolio. *Adv.* vehementer. *Usus.* 1. Animum doctrina excolere. 2. *Diligo*, lieben. A propensis vehementer excolimur & amamur.

Excommunico, as, avi, atum, are, in die geiſtliche Acht thun. *Phraſ.* Proſcribere, ac Romanis ſacris, ſocietate, commercio, conſuetudine, uſu, communione, convictu piorum alicui interdicere; à piorum ſocietate ſecludere, excludere, removere, arcere, ab Eccleſiæ communione repellere; extra Eccleſiæ ſepta ejicere, ſacro fulmine percellere, jugulare, communione ſacrorum depellere, ſecernere, ſemovere, ſpoliare, dejicere; ſacrorum communionem alicui interdicere; anathemate ſacro perſequi; anathema dicere; abdicare aliquem; à corpore Eccleſiæ ſegregare; dirum, grave anathema in aliquem contorquere; à ſacris amovere, ſubmovere; execratione devincire; ſacrificiis alicui interdicere; in numero impiorum, ac ſceleratorum habere, quibus pii omnes diſcedant, quorum aditum, ſermonemque defugiant, cœtu, communione recte credentium aliquem movere, arcere, ejicere; uſu ſacrorum prohibere; ex cœtu piorum & communitate exterminare, exturbare; ſacro fulmine ferire; ſacrum fulmen in aliquem vibrare; ſacrorum uſu, ſacro civiliſque congreſſu alicui interdicere; à piorum cœtu communioneque ſejungere, disjungere, arcere.

Excommunicatus, a, um. mit dem Kirchen-Bann belegt. *Phraſ.* Diro carmine nominatim in ejus caput compoſito inferis devotus; communione piorum ejectus; ſacri, ſacra deteſtatione piaculatus; piorum communione exterminatus; diris devotus, Eccleſiæ caſtris horrendo execrationis carmine expulſus.

Excommunicatio, onis, ſ. geiſtlicher Bann. *Syn.* Sacrum Eccleſiæ fulmen, piorum cœtu aliquem moventis. *Phraſ. Ab excommunicatione abſolvit*, er hat ihn von dem Kirchen-Bann losgeſprochen. Piorum communioni reſtituit; Eccleſiæ reconciliavit; pacem illi Eccleſiaſticam reddidit; diris & execrationibus ſolvit, exſolvit.

Excoquo, is, coxi, coctum, ere. auskochen. *Uſus.* Excoquere malum alicui.

Excors, cordis, g. o. unbeſonnen. *Syn.* Amens, vecors. *Adv.* admodum. *Uſus.* Quae anus eſt tam excors? Qui hoc non videt, ſentit, excors eſt. V. *Amens.*

Excreo, as, avi, atum, are. ausſpeyen. *Syn.* Viquidam, ac cum teſti exſpuo.

Exercucio, as, avi, atum, are. peinigen. *Syn.* Crucio, conficio, exanimo, interimo. *Adv.* mirabiliter. *Uſus.* Non me mea miſeriæ magis excruciant, quam tuæ. V. Crucio.

Excubiæ, arum, ſ. Wacht. *Syn.* Diurnæ nocturnæque vigiliæ. *Epi.* militares. *Uſus.* Excubias & cuſtodias capitis mei cognovi. Excubias agere.

Excubitor, oris, m. Wächter. *Uſus.* Caſtra excubitoribus & firmis præſidiis tuebantur.

Excubo, as, ui, itum, are, Wacht halten. *Syn.* Vigilo, vigilans ſum, excubias ago. *Uſus.* Animo hic ſemper excubandum eſt, ut nihil improviſum poſſit accidere. Ego excubo pro ſalute veſtra, nec patiem ullam quietis capio. V. *Vigilo.*

Excudo, is, di, ſum, ere. ſchmieden. *Syn.* Compono, elucubro. *Uſus.* Excudam ubi aliquid commentarii de gloria.

Excultus, a, um. geziert. *Syn.* Ornatus, decoratus, præditus, inſtructus. *Uſus.* Ingenia diſciplinis exculta. Græcorum litteris & inventis, legibus & inſtitutis omnem vitam excultam conſtitutamque habemus.

Excurro, is, curri, curſum, ere. ausfallen. *Adv.* Longius, pariter, immoderatius. *Uſus.* Excurrere ex Africa. Campus in quo excurrere virtus & cognoſci poſſit. Oratio producta & excurrens.

Excurſio, onis, ſ. Ausfall. *Syn.* Decurſio, incurſio. *Epi.* moderata, nocturna. *Uſus.* Tueri fines ſuos ab excurſionibus hoſtium, & latrociniis. Nocturnam excurſionem facere, populabundi magis, quam juſti belli more. Latrocinii modo procurſare.

Excurſor, oris, m. Vorhergänger. *Syn.* Emiſſarius.

Excuſatio, onis, ſ. Entſchuldigung. *Syn.* Purgatio, ſatisfactio, cauſa. *Adv.* ratio. *Epi.* facilis, juſta, juſta & idonea, legitima, magna, miſera quidem, tamen juſta, ſapiens, & pietatis ſimilis, turpis. *Phraſ.* 1. *Excuſationem afferre*, Entſchuldigung vorbringen. Excuſatione juſta & idonea uti; probabili excuſatione rem defendere; excuſationem afferre legitimam. V. Excuſo 2. Ex-

2. *Excusationem tuam accipio*, ich nehme deine Entschuldigung an. Probo excusationem tuam. admitto excusationem tuam: honesta oratio est; excusationem suo loco relinquo. V. *Causa, causor. Usus.* Excusationem quærere, parare. Excusationem audio, non accipio. Excusationem ut parum probabilem rejicere, rejicere. Ignosco illi, qui vel pietatis, vel æratis, vel necessitatis excusationem affert. Pravorum consensio amicitiæ excusatione tegenda non est. Officii prætermissi, vel cessationis culpa, imprudentiæ vel negligentiæ excusatione defenditur. Stultitiæ peccatum excusationem non habet.

Excuso, as, avi, atum, are. entschuldigen. *Syn.* Purgo, excusatione utor, excusationem affero, satisfacio, crimen removeo, culpâ libero, à culpâ eximo, excusatione rei tego. H. *Accuso. Phæd.* 1. *Excusat absentiam suam se infirmitatem*, er entschuldiget sich wegen einer Unpäßlichkeit, daß er nicht erscheinen könne. *Excusat valetudinem, quin unà veniat*; excusat in valetudinem confert; morbi excusatione absentiæ crimen depellit; purgat ille se, & summismo propugnaculo utitur, quod vix evelli queat; morbum suæ absentiæ prætendit, prætexit, in morbum noxam suam avertit; etiam morbi suæ desidiæ præfert, prætexit; ex sexcentis causas congerere potest, morbi excusatione se purgare cupit; quominus præsto sit, morbum causatur; morbi excusatione absentiæ crimen amoliri, diluere cupit; culpam de se demoliri satagit; absentiæ culpam morbi excusatione defendit; absentiæ suæ excusationem hanc dat, affert, quod morbo esset impeditus. Absentiæ culpam ut levet, absentiæ noxam ut purget, morbi excusatione utitur; absentiam culpæ ut eximat; ut eam à se culpam removeat, ut ea se culpa liberet, morbi specious titulus præferatur. 2. *Res non facile excusari potest*, es läßt sich so leicht nicht entschuldigen. Res excusationem non habet faciem; non est facile id expurgatu, atrocem facti non facile verbis lenias; purgare factum, facinus ut levare; colore quodam diluere; non sibi aliquâ specie tegere, non tam prônum est, aut expeditum; haud in promptu est, quo rem tantam a culpa eximas, de ea re haud facile satisfacias; in re tam ancipiti non video, quid excusationi tibi esse possit; quo excusationem tuam judici probare modo possis; culpam eam non facile præstes; noxam difficulter elues. 3. *Non est, cur te excuses*, es ist nicht nöth, daß du dich entschuldigest. Excusatione, satisfactione, expurgatione, purgatione minime opus est. Non opus est, ut excusatione apud me utaris, ut mihi te purges, ut excusationem proponas; expurgationem afferas: satisfactionem pares. Supervacanea est apud me tua excusatio; excusandi officium sine causa suscipis. Causam excusandi nullam habes; minime necessaria est excusatio tua; tuam excusationem non desidero, non requiro, non exigo, non expecto. *Usus.* Ac ita me excusses, ut omnem culpam in te transferas. Quod te excusat, tuas causas noseo. Excusare tarditatem litterarum. Propinquitatem excusavit, antequam sententiam diceret.

Excutio, is, cussi, cussum, ere. ausschlagen, ausklopfen. *Syn.* Agito, exploro, examino, depello, rejicio. *Amo ratio nem. Usus.* 1. Scrutari & excutere singulatim omnes. 2. *Examino*, allegationes. Decemviri nostros magistratus excutiant. Non moveo, non excutio te. Explicare & excutere aliquod verbum, zwegen. V. *Dijudico.* 3. *Rejicio*, verwerffen. Excutiamus omnes eorum delicias, & ineptias. 4. *Exuo*, ausmustern. Explica & excute mihi gentiam tuam, ut videas. 5. *Aufero, eripio, adimo, depello*, benehmen, abwenden. Excutiam tibi hanc opinionem, jactationem. Omnem tibi mœrorem ex animo; studia e manibus excutiam. V. *Eripio.*

Execo, vel Exsecо, as, cui, sectum, are. ausschneiden. *Syn.* Seco, resecо. *Usus.* Qui execant partem aliquam tanquam scirrhum civitatis. Medicina vitiosas partes execat.

Execratio, onis, f. Verfluchung. *Syn.* Dira, imprecatio. *Usus.* Pompejus omni cautione, fœdere, execratione mè devinxerat. Existunt malis omnibus & execrationibus duo vultures. V. *Exsecror.*

Execror, aris, atus sum, ari. verfluchen. *Syn.* Imprecor, male precor, abominor, detestor. *Phæd. Omnes illum execrati sunt*, sie haben ihn alle verflucht. Omnes illi pestem optarunt, omnibus precibus detestati sunt; diris omnibus devoverunt; diras exitium ei imprecati sunt; infaustis vocibus illium prosecuti sunt; infaustas voces in illum jactarunt. V. *Abominor, Odium. Usus.* 1. Omnes te oderunt, ubi pestem optant, te execrantur, ubi male precantur. 2. *Execro, Execratio*, ein wenig heidnisch, verwechslungsweise: *Latine*: Exauguro; exauguratio. Exauguratione facella statuit.

Exectio, onis, f. Ausschneidung. *Syn.* Excisio. *Usus.* Exectio linguæ.

Executio, onis, f. Verrichtung. *Syn.* Persecutio. *Usus.* Quæritur, an actionem, petitionem ejus rei, & executionem habeat. V. *Effectio.*

Exedo, is, edi, esum, ere. zernagen, zerfressen. *Syn.* Contumo, conficio, corrodo. *Usus.* Ægritudo lacerat, exedit animum, planeque conficit. Mœrores animum exedunt, conficiuntque curis.

Exedra, æ, f. ein Ort voller Stühle. *Syn.* Locus, ubi sedes multæ paratæ. *Usus.* Offendi eum sedentem in exedra. Tamen illa moveor exedra.

Exemplar, is, n. eine Form, Vorbild. *Syn.* Exemplum, imago, species ad imitandum proposita. *Usus.* Homo exemplar antiquæ religionis. Fabricator magni operis perfectissimum sibi exemplar proponat, in illud intueatur, ne ab illo deficiat; ut illud sequatur, exprimat, curet, si præclarum opus efficere velit. V. *Exemplum.*

Exemplum, i, n. Beyspiel. *Syn.* Exemplar, imago, factum, documentum, specimen, clarissimus monumentis tradita consignataque antiquitas. *Epith.* Acerbum, brevissimum, domesticum, facile ac pervulgatum, generatum, æternum, illustre, insigne, laudabile, præstans, novum, maximum, pessimum, perditum, pernicio-sum, perspicuum, præclarissimum, rarum, recens, superius, vetus. Alienæ, antiquæ, gloriosa, grandiora, gravissima, honesta, innumerabilia, majora, maxima, mirabilia, notiora, oratoria, optima, perpauca, perspicua, grandi vitio prædita, plena dignitatis & antiquitatis, plurima, præsentia atque viva, tot, tanta ac tam nova, vetera. *Phras.* 1. *Cato exemplum innocentiæ, virtutis &c.* Cato war ein Beyspiel eines unsträflichen Wandels. Specimen, documentum fuit virtutis; quem sibi omnes documento sumant; imitatione exprimant, in cujus viam, ut in speculum, omnes intueantur. Cato vir præstantis simulacrum; specimen honestatis; documentum virtutis posteris. 2. *Exemplum tollere, seu auferre alios, &c.* ein gutes Beyspiel geben, erbauen. Documentum, in documentum, documento esse alios; exemplum præbere, relinquere alis antiquæ virtutis; exempla edere virtutum, in quæ posteritas omnis respiciat; exemplo esse ad virtutem; virtutis exempla non vulgaria pandere; exemplo ad virtutem præluceere aliis; præclari exempli facem præferre; disciplinæ esse aliis; documenta dare virtutis singularis. Exemplum esse salubre juventuti; exemplo ad virtutem præire cæteris; exempli esse rectissimi; honestum esse, in quo multa adhuc antiquæ pietatis vestigia remanserint. V. *Exemplo, adject.* 3. *Multa exempla extant incertæ fortunæ, &c.* sind noch viele Beyspiele übrig von dem neuntausendjährigen Staate. Documenta humanorum casuum proferri multa possunt; nobis maxime sortis mortalium exempla spectantur plurima; nova identidem, inopinataque rebus humanis aperiuntur exempla; humanorum casuum exemplis abundamus; multi sunt, qui exemplo suo, ac exitio humanum genus docent sortis inconstantiam. 4. *Exemplum sumere*, sich ein Beyspiel nehmen. Exemplum capere, sumere; documentum capere; documento sibi habere, exempla sibi ab aliis petere; imitatione alienus se studire; inspicere, tanquam in speculum, in mores aliorum; studio sibi habere, ad aliorum exemplum sese componere; mores ex moribus fingere, ante oculos sibi constituere aliquem, ejusque exemplum ad imitandum sibi proponere; imitatione exprimere. 5. *Alicui exemplo esse*, einem Beyspiel geben. Animi maxime lubricæ & incertæ exempla nequitiæ præbere; offensionem præbere; periculosam exempli imitationem reliquis prodere; pessimo exemplo alios corrumpere; perniciem exemplo suo; exemplum perniciosum prodere; vitia sua in civitatem infundere; exemplo alios nocere. V. *Scandalum.* 6. *Exemplum statuere in improbos*, ein Exempel an Schlechten vorstellen. In posterum documentum statuere, ne quis &c. insigne documentum mortalibus dare vindex scelerum justitiæ; exemplum edere; prodere, constituere in improbos; *Usus.* 1. *Referetur ad Septimium exemplum*, gehört zur Strafe. Servandis exemplum edere, prodere, servare. 2. *Ad literas*, zu Briefen. Exemplum dare scholas scribere, dare, præscribere. Se in gleich-lautenden Worten schreiben, *eadem forma, verbo.* Epistolæ exemplum mittere, eine Copie von dem Brief übersenden, *verbo.* *Copiam describere.* 3. *Justificandi significatione.* Exemplum ornamentorum reddit. Exempla clara & illustria à summis viris petita, ut ea filiis meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum. Vinci si principes, quod non solum vitia concipiant ipsi, sed ea etiam infundant in civitatem, plus exemplo, quam peccato nocent. Exemplum capere, expetere ab antiquitate. Exemplum prodire. Exemplo non proficere factum est. Quod exemplo fit, jure fieri videtur. Res in exemplum ibit, es werden ein Beyspiel seyn. V. *Imitari.*

Exem-

Exentero, as, avi, atum, are. ausweiden, ausjechen. *Ufus.* Seni marsupium exenteravit.

Exeo, is, ivi, itum, ire. ausgehen. *Syn.* Egredior, prodeo, progredior, pedem effero, foras me do, procedo, excedo, emergo, erumpo, emano, manо, evolo, evado, orior, nascor. *Adv.* Commodius, furtim, tuto. *Phras.* *Repente domo exiit*, er ist schnell aus dem Haus gegangen. Sa domo propitus; pedem limine extulit; domo se ejecit; in publicum processit; à domesticis tenebris emersit; ex latebris erupit, portis egressus est; extra ædes vel ex ædibus se dedit, movit; duxit se foras; foras se prorsit; ex ædibus se penetravit. V. *Procedo. Ufus.* Exire legatum in provinciam. Consideratum nihil ex tuo ore exit. Exire urbe, patriâ, de navi, ex patria. Exit de potestate mentis, er ist ganz unsinnig worden.

Exeo, habet. *Syn.* Inde, ideo, idcirco, eâ re, quia. *Ufus.* Siquid in me est, ex eo est, quia. Exeo, quod multa committeret, sæpenumerò judicium vocabatur.

Exequiæ, arum, f. Leichbegängniß. R. *exta sequi. Syn.* Funus, pompa, justa, justa funeris, supremi diei celebritas, parentatio. *Phras.* *Exequias facere*, ein Leichbegängniß halte 1. Funus facere; funeris exequias celebrare, celebrare exequias; exequias dicere, prosequi; parentare, justa funebria solvere; funus ducere. V. *Funus. Ufus.* 1. Funeris exequias celebrare. 2. *Exequias privare*, des Leichbegängnißes berauben. Exequiarum honore, laudatione, pompâ spoliare, orbare aliquem. 3. Exequiarum honore carere, kein Leichbegängniß haben.

Exequor, eris, ecutus sum, equi. verrichten. *Syn.* Sequor, observo, præsto, perficio. *Adv.* Usque ad extremum. *Phras.* *Executus est imperium*, er hat den Befehl verrichtet. Defunctus est imperio, injunctum negotium transegit, perfecit, expedivit, effectum reddidit, confecit, absolvit; mandatum exhausit; mandatum nec moræ, nec molestiæ sibi habuit, dum exhauriret. V. *Perficio, efficax, facio, effecto. Ufus.* 1. Exequi officia aut mandata. 2. *Imitor*, nachfolgen. Gar nicht facht mir illius executi sumus? 3. *Perficio*, vollenden. Quod semel cœpisti, quod ingressus es, exequere. Vix jam exequi non omnes potuere. 4. *Explico, expono, affingo*, erklären, Meldung thun. Multa sunt præterea, quæ verbis exequi non possim. Non exequar peccata juventutis tuæ. 5. Jus suum exequi, sein Recht ausführen. 6. Egestatem exequi, die Armuth übertragen.

Exerceo, es, cui, itum, ere. üben. *Syn.* Colo, excolo, exercitatione utor, versor in aliqua arte, consuetudinem atque exercitationem capio, artem facio. *Adv.* Acerrimè, familiariter, nimium, scienter, vehementer, vehementissimè, latinè, studiosè, studiosissimè. *Phras* 1. *Demosthenes se exercendo clarus orator evasit*, Demosthenes ist durch stete Uebung ein vortreflicher Redner worden. Meditando, quam ludicra exercitatione prædiscendo inclaruit; dum industrius est ac diligens in exercitationibus, dum in quotidianis commentationibus multum operæ ponit, ad summam laudem pervenit; exercitatione usuque dicendi, consuetudine, agitatione mentis, litterarum tractatione assiduâ tantus orator evasit. 2. *Munus fungendi exercet*, er verrichtet sein Amt stattlich. Munus præclarè gerit; munere suo magnâ cum laude fungitur; personam suam, partes suas, regie sustinet; cum munere pro dignitate elaborat. V. *Munus, fungor. Ufus.* 1. Exercere memoriam, vocem, vires, corpus. Quotidianis se commentationibus exercere. Armis exerceri. In arte se studiosè exercere, sich üben. 2. *Affligo*, plagen. Fortuna varias illum casibus exercet. Me litteræ tuæ; me fatum reipublicæ valdè exercent. 3. *Affectibus malis tribuitur*, von üblen Neigungen des Gemüths. Iracundiam in victos, in inimicitias cum civibus, cruciatum suam cum aliquo exercere. 4. *Agere, facere, tractare, tibum, machen, üben.* Exercere jus civile. Vectigalia exercere & colligere. Judicium, quæstionem exercere. Exercere, facere piscinam, argentariam, medicinam.

Exercitatio, onis, f. Uebung. *Syn.* Usus, tractatio, actio, meditatio, commentatio, consuetudo, industria, agitatio, curriculum, studium. *Epi.* Acerbior, bona, campestris, communis, domestica, egregia, elegans, facilis, forensis, honesta, laboriosa, ludicra, magna, major, maxima, multa, non inutilis, parva, magna, perfecta, primaria, popularis, propria, pœne puerilis, quotidiana. Accuratæ, crebræ atque magnæ, laboriosæ, maximæ, modicæ, oratoriæ, rhetoricæ, subitæ. *Ufus.* Ingenii, corporis exercitatio. Consuetudo, exercitatio & intelligendi acuit prudentiam, & eloquendi incitat celeritatem. Nec medici, nec imperatores, nec oratores, quamvis artis præcepta perceperint, quidem sine usu & exercitatione, magnâ laude dignum consequi possunt. Exercitatione scelerum affectum.

Exercitatus, a, um adj. S. Exercitus, exercitatione praeditus. *Hier.* Homo in Dialecticis, Architectonicis, in rebus maximis gerendis probè exercitatus. In maximis rebus exercitatissimus.

Exercitium, ii, n. Uebung. *Phras.* 1. *Exercitia spiritualia agere*, einen die geistlichen Exercitia geb n. Sacris exercitationibus aliquem excolere, perpolire; sacris commentationibus instituere, munire; adversus pravas animi affectiones & vitia pia exercitationibus munire; piis commentationibus animi tradere; sacris commentationibus aliquem exercere. 2. *Exercitia spiritualia facere*; die geistlichen Exercitia machen. Sacras commentationes obire; à negotiis avocare sese, & ad divinarum rerum commentationem mentem traducere; rerum divinarum commentationi operam dare; sacris commentationibus excoli, perpoliri; in divinarum rerum contemplatione sese exercere, tempora aliquantulum ponere.

Exercitus, us, m. Krieg-Heer, Armee. *Syn.* Copiæ, manus. *Epit.* Amplissimus, certus, clarus, conflatus, cunctus, exiguus numerus, nobilissimus & constantissimus, firmissimus, florentissimus, magnus, unbecilis, incolumis, insuetus, invictus, magnus & amplus, maximus & fortissimus, melior, novus, verus, optimus, ornatissimus, parvus, periculosus, pessimus, pulcherrimus, robustus & victor, tiro & collectaneus, veteranus, universus. Bonus, sed rudes, elati & magni, contrahi, optimi, parati, paratiores, & fortiores, permagni, proprii, regi, valentes, veterani. *Phras. Exercitum parare*, eine Armee zusammen bringen. Scribere, conscribere, colligere, cogere, parare, comparare, conflare, facere, conficere exercitum. Contrahere copias, cogere, comparare, militarem manum facere, cogere; milites facere, scribere, conquirere; magnes peditum equitumque copias contrahere. 2. *Exercitum complere*, recrutiren. Exercitum reficere, recreare, confirmare, supplere, augere, munire; exercitui supplementum scribere, milites e plebe; legiones supplementis integrare, reficere. 3. *Exercitum habemus egregium*, wir haben ein treffliches Krieg-Heer. Probe armorum auxiliis; copias habemus & genera, & numero & fidelitate præstantissima: exercitum censemus superandum delendumque conquisitum collectum, recreatum, robustum, valentem, victorem, magnam manum peditum, & equestrium copiarum. 4. *Cæsar exercitum habebat recreatum priùs quam numero firmum*, Cäsar hatte ein Krieg-Heer, so mehr tapfer als zahlreich war. Insequentes adeò cum Cæsaris copiæ non erant, sed fortitudine præstabant. Erat in castris Cæsaris virtus, multitudo non erat; numero exiguus Cæsaris exercitus, firmus & amplissimus erat. Non multitudine copiâ, frequentiâ, numero, sed eorum virtute, robore, fortitudine, animi præstantia, corporis viribus valebat Cæsar. 5. *Invenitem quidem habet exercitum, sed temere collectum*, er hat zwar ein starkes Krieg-Heer, aber aus zusammen gelaufenen Leuten. Pedestrem equestremque nubes jactat, & conflatum magnis copiis, sed exercitus est tiro, & collectaneus; numerosam quidem manum, sed naufragorum ejectam ac debilem tam manum. Alium quidem in nos omnem effundit, sed rarus in tanto exercitu miles, pauci, quibus arma, quibus bell. disciplina, nulla. *Usus.* 1. Exercitum scribere, werben. 2. Exercitum lustrare, recensere, mustern. 3. Exercitum ducere, ducere, führen. 4. Exercitum adducere, herzuführen. 5. Exercitum deducere, abducere, deportare de provincia, hinwegführen. 6. Exercitum castris continere, im Lager halten. 7. Exercitum distribuere in hiberna, einquartieren. 8. Exercitum collocare, exponere, munire, alles heißen, erklären. 9. Exercitum traducere, über einen Fluß führen, übersetzen. 10. Exercitum permutare, deponere, dimittere, beym Abzug, abdanken. 11. Exercitum dissipare, dilabi, aus einander gehen. 12. Exercitum reficere, recreare, supplere, supplementa exercitui scribere, verstärken. V. *Bellum.*

Exero, is, erui, ertum, ere. hinaus führen. *Syn.* Extraho. *Usus.* Humeros exerere.

Exhæredo, as, avi, atum, are. enterben. *Syn.* Hæreditate privo, aliquem, submoveo ab hæreditate, jure hæreditatis privo; hæreditate excludo. *Usus.* Pater filium exhæredare cogitabat.

Exhæres, edis, c. c. enterbt. *Syn.* Hæreditate excluſus, in nullam sortem bonorum natus. *Usus.* Ego lege in hæreditatem paternam testamento exhæres filius.

Exhalatio, onis, f. Dunst. *Syn.* Vapor, anhelitus terræ, afflatus ex terrâ, exspiratio,

tio, aspiratio. *Usus.* Coelum humidum, & caliginosum propter exhalationes terræ, ejusexspirationibus aëri additur. Vapores, qui a sole exasperatis depressus, & ex aquis excitantur.

Exhalo, as, avi, atum, are. dämpfen. *Syn.* Spiro, exspiro, emitto. *Usus.* Crapulam exhalare, den Rauch ausdämpfen. Flores exhalant odorem; afflantur è floribus odores.

Exhaurio, is, hausi, haustum, ire. ausschöpfen, erschöpfen. *Syn.* Aufero, minuo, exhaurio, perforo, absumo. *Ant.* Repleo. *Adv.* Facile. *Phras. Provinciam totam exhausit*, er hat das ganze Land erschöpft. Quantum potuit, sanguinis detraxit, & nudem, continuam, exactam successori tradit provinciam; quantas prædas exsorbuit? quot fana spoliavit, domos exinanivit, quot tributis civium vires attenuavit, opes egessit? V. *Vasto, spolio. Usus.* 1. Exhaurire aquas opes, quas ex ærario exhausit. 2. *Minuo*, vermindern. Malim meas laudes omnes ad te transferre, quam te tuas minimum exhaurire. 3. *Exequor*, verfolgen. Blandita mea exhaurias. 4. *Exinanio, spolio*, ausleeren. Diripiendat pecuniam, ærarium exhaurit, minuit vectigalia. Sentinam exhaurire. Civitates omnibus rebus exhaustæ. 5. *Perfero, sustineo*, übertragen. Labores omnes, ærumnas, molestias; tædia, sumtus suâ causâ exhausi. 6. *Voro, ingurgito*, sich anfüllen. Tantum vini exhausit, ut necesse esset vomere.

Exhibeo, es, ui, itum, ere. darthun, erweisen. *Syn.* Profero, ostendo, gero, præbeo. *Consulto. Phras. Semper me tibi exhibui amicissimum*, ich habe mich allezeit gegen dich aufs freundlichste aufgeführet. Omnibus te rebus ita tractavi, ut intelligeres me tibi amicissimum; æquissimum me tibi semper præbui; eum me tibi præstiti, & ante animo fui, quo solent amicissimi; talem me exhibui tuis in rebus, ut mihi pro intimo esses. Ita me tractavi, ita gessi, ne quis, quin amicissimus tibi essem, dubitaret. Optimè semper ostendi me, ich habe mich allezeit gegen dich gut erzeiget. V. *Præsto. Usus.* 1. Exhibe, cedo tabulas, aufweisen. 2. *Facesso*, verursachen. Exhibere molestiam, curam alteri. 3. *Gero me, ago, præbeo*, sich erweisen, erzeigen. Autorem salutis; supplicem se alicui exhibere. Meritem senatorem egit, se gessit, se exhibuit. Affectum patris alicui exhibere. 4. 4. *Ostendo*, zeigen. Artis specimen exhibere, artes edere.

Exhilaro, as, avi, atum, are. erfreuen. *Syn.* Hilaro. *Phras. Exhilarat me aspectus vester*, eure Gegenwart erfreuet mich. Recreat me, refocillat aspectus vester; mirâ me lætitia, suavitate, voluptate perfundit; in lætitiam me conjicit incredibilem; lætitiam objicit mihi nullis verbis exæquandam; lætitiâ me onerat aspectus vester; ad hilaritatem traducit; lætitia, hilaritate animum complet, lætissima & honestissima voluptate cumulat; voluptati mihi est; voluptatem affert. V. *Gaudium, lætitia, recreo.*

Exhorresco, is, horrui, ere. sich entsetzen. *Syn.* Horrore perfundor. *Phras. Exhorruit ad hoc spectaculum*, an diesem Schauspiel hat sich ganz erschrocken. Animo perculsus sum; horruit, cohorruit animus ad id spectaculum; pavore concussus sum; sensus mihi erepti sunt, vultus expalluit, lingua obtorpuit, corpus contremuit; subito pavore pectus mihi percussum est; commotus, exterritus, perterritus, consternatus sum. V. *Terreo. Usus.* Exhorrescere metu.

Exhortatio, onis, f. Ermahnung. *Usus.* Tua exhortatione impulsus feci.

Exhortor, aris, atus sum, ari. ermahnen. *Syn.* Hortor, adhortor, cohortor, autor sum alicui, incito, impello, inflammo, solicito, cohortatione utor. *Usus.* Exhortari aliquem ad virtutis studium. V. *Hortor, Excito, Moneo.*

Exigo, is, egi, actum, ere. fordern. *Syn.* Ad dilutionem cogo, posco, flagito, exigo, de pecunia appello. *Adv.* Acerbè, acerbius, amplius, facilius, plane, præclare. *Usus.* 1. Non urgeo, neque exigo, quæ polliceris. Tributa, vectigalia, pensionem, mercedem, beneficia, nomina acerbius exigere. 2. *Propulso, pello, ejicio*, austreiben, vertreiben. Reges civitate, uxorem thoro exigere. *Transl.* Mœrorem ex animo, lassitudinem ex membris exigere. 3. *Aspicio, perspicio*, wahrnehmen. Opus, ærumnam exigere. 4. *Tria signo*, durch und durch stechen. Ferrum per medium corpus exegit. 5. *Transigo*, zubringen. Ævum, ætatem, annos, dies per delicias exigere. 6. *Dispono, ordino*, richten. Actiones suas ad normam rationis; columnas ad perpendiculum exigere.

Exiguè, wenig. *Syn.* Tenuiter, exiliter. *Usus.* Epistola, oratio exiguè scripta. Exiguè & exiliter ad calcados revocare a mendam. Exiguè tibi à Principe tributum est.

Exactus, is, f. Genauigkeit. *Syn.* Exactitas. *Usus.* Exactus, cujus genium reclamantem, quam fugiamus, sentit.

Exiguus, a, um. wenig. *Syn.* Exilis. *Virgil. Axt.* Vado, tanc. *Usus.* Exiguus in locis provincia. Tenui & exiguo termine dispertire. Exiguo & angusto tempore aliquid absolvere. Tenues opes, facultates exiguæ, nullæ amicorum copiæ. V. *Parvus, Jejunus.*

Exilio, is, silui, & silivi, sultum, ire. aufspringen. *Syn.* Prosilio, evolo, me projicio, me pro pulo. *Usus.* Per fenestras aus litteris gaudio exsilit. Exsilit conscientiâ sceleris excitatus. Repentè exsilit & in publicum se proripit; in forum se projicit.

Exilis, e. gering. *Syn.* Tenuis. *Plenus, nitidus. Axt.* Sanè. *Usus.* Solum exile & macrum. Genus orationis exile, aridum, cruciatum, minutum. Spinosa & exilis oratio. V. *Parvus.*

Exilitas, tis, f. Wenigkeit. *Syn.* Tenuitas, jejunitas. *Usus.* Qui discernes horum copiam & uberitatem abilliorum exilitate & penuriâ?

Exiliter, gering. *Syn.* Tenuiter, jejune. *Usus.* Exiliter & jejune disputare.

Exilium, ii, n. Elend. *Syn.* Patriæ, vel civitatis privatio, exterminatio, pœna exulis, proscriptio. *Phæd.* 1. In exilium mittere, in das Elend schicken. In exilium ejicere, projicere, pellere, mittere; in exilium agere; patriâ atque domo ejicere; exilio mulctare; in exilium expellere; exilio afficere; projicere in exilium; arcendarc aliquem in ultimas terras, aquâ & igni alicui interdicere; ex urbe ejicere; exterminare; urbe fugatum depellere; pellere, exigere. Relegare aliquem 2. *In exilium profectus,* im Elend gehen. Ire, abire, proficisci in exilium; exulatum abire; in exilium deportari, exportari; in ultimas maris terræque partes devehi; urbe cedere, excedere. Loco, sedi, migrare; solum vertere, mutare; patriam relinquere exilii causâ. Exilium sibi consciscere, exire voluntarium, in voluntarium exilium secedere, freiwillig ins Elend gehen. 3. *De exilio redire,* aus dem Elend zurückkommen. De exilio reduci; exilium patriâ sede mutare; in patriam revocari. 4. *Cicero in exilium missus est,* Cicero ist in das Elend geschickt worden. Ex urbe solum vertere jussit eum; Patribus reipublicæ expulsus, in terras alias exportatus exulavit. Extorris patriâ, expulsus, ejectus, finium interdictione mulctatus est; urbe, domo, penatibus, foro, luce, conspectu arcendus, relegandus; e finibus omnibus concessit. V. *Exul, exulo. Hor. 1 Ep.* 1 In exilium mittere, pellere, ejicere. Exilio mulctare, ins Elend schicken. 2. In exilium ire, proficisci, exportari, in das Elend ziehen. 3. In exilio esse, im Elend seyn. 4. De exilio redire, aus dem Elend zurückkommen.

Eximiè, vortreflich. *Syn.* Egregiè. *Usus.* Eximiè me dilexit. *Valde.*

Eximius, a, um. vortreflich. *Syn.* Egregius, præstans. *Usus.* 1. Ea, quæ eximia sunt, ac præclara videntur, parvi ducere. Eximia singularis ac eximia virtus. Eximium ingenium. Eximia pulchritudo. 2. *Exceptus,* ausgenommen. Quibus eximium facient neminem, *nemo exemptus est, nemanem excipient,* was wird niemand ausnehmen. V. *Egregius, Summus, Clarus.*

Eximo, is, ere. herausnehmen. *Syn.* Excludo, excipio, tollo, abstrahere. *Phæd.* 1. *Homines, qui exemit,* er hat diesen Menschen von solcher Schuldigkeit befreyet. Immunitatem hominum dedit eximitque muneribus; vacationem à muneribus dedit; legibus eum solvit; legum vinculis exsolvit; gratiam legis hominis fecit; exemptum eo onere fecit; eo onere levavit. 2. *Exemptus est a muneribus publicis;* er war von öffentlichen Verrichtungen befreyet. Immunis erat muneribus; munera vacabat, immunitatem habebat; vacationem habebat; muneribus exemptus erat; a publicarum rerum curatione & alium functione; solutus erat & liber a muneribus. V. *Immunis, privilegium. Usus.* 1. Eximere è rebus humanis aliquem, aus dem Leben bringen. 2. *Libero,* befreyen. Aliquem è vinculis, è culpa, noxâ, injuriâ eximere. Nomen à reujus detrahere, ex reis, ex reorum tabulis eximere. Curas alicui, suspicionem, opinionem, scrupulum, latitudinem eximere. Rem miraculo exsolvit, er hat es dem Wunder benommen. *Corpus, locum, transire,* verschreiten, durchgehen. Domum, hortum, templum de industria eximere, ne ad negotium perveniri possit. V. *Libero.*

Exin, darnach. *Syn.* Exinde.

Eximinio, is, ivi, itum, ire. zunichte machen. *Syn.* Exhumano. *Ant. Impio, vel co. Usus.*

Agere, domi versare & exercere. V. Exercito, exercuo.

Exinde, darnach. Syn. Exin, deinde.

Existimatio, onis, f. Meinung, Achtung. Syn. Autoritas, fama, honestas, opinio, commendatio. *Epi.* Bona, mala, cara, communis, facilior, gravis, honesta, incerta, integra, magna, optima, perpetua, propensa, praclara, sanctissima, summa, tacita, tarda. *Usus.* 1. Existimationem colligere, sich einen Nahmen und Ansehen machen. Bonis artibus in magnam existimationem venire, in ein Ansehen kommen. In existimatione esse, in Ansehen stehen. Mei labores ad hominum existimationem dimanant, in ein Ansehen gerathen. Existimationi consulere & dignitati, auf sein Ansehen acht haben. Omnem existimationi satisfacere, davon sich gnugsam Meinung ein Genügen thun. Aliquem existimatio angit; es geht um die Ehre. Nachtheiliges Urtheil. In periculum existimationis venire, in Gefahr seiner Ehre gerathen. 2. Alterius existimationem oppugnare, immunuere; venire, facere contra existimationem alterius, wider die Ehre und Ansehen eines andern handeln. Existimationem omnem amittere, perdere, alles Ansehen verlieren. 3. Existimationem reconciliare, die Ehre wiederum herein bringen. Existimationem conservare, die Ehre erhalten. Suam existimationem alienam committere, seine Ehre und Ansehen einem anderen anvertrauen. Existimationi hominum se venditare, eitle Ehre suchen, sich vor andern selbst herausstreichen. V. *Fama, Opinio, Honor.*

Existimator, oris, m. Richter, Schätzer. Syn. Judex, arbiter, opinator. *Epi.* Acutissimus, doctus & intelligens. *Usus.* Existimator alicujus artificii; acutissimus, non stultus existimator.

Existimo, as, avi, atum, are. vermeinen. Syn. Puto, reputo, censeo, arbitro, opinor, dico, judico, persuasum habeo animo. *Ant.* Bene, contra, falso, longe aliter, longe secus, male, tanto, multo, comparatè, pejus, prius, recte, secus, vanè, vere, usquequaque, invidiosè, privatim, vulgo, publice. *Prov.* Facilius opes hostium, quam consilia judico, ich meine es ist viel eher zu errathen, als aus Bücher zu schreiben. Magis ad hoc, ut errorem credam quàm culpam fuisse; in opinionem venio; in eam opinionem adducor; in opinionem casum, ut factum enim magis, quàm culpa tribuendum sit. V. *Opinor, reor, puto. Usus.* Recte; de aliquo mihi existimare, nicht viel auf einen halten. Quid ex istis malim, non facilè existimare possum. Alios suis moribus existimare, urtheilen. Ex eventu de consilio existimare. In existimando prudens.

Existo, is, stiti, ere. entstehen, seyn. Syn. Sum, appareo, prodeo, emergo. Ant. Extemper, repente, subitò. *Usus.* 1. Tua in me summa beneficia extiterunt. Metuo, ne in hiatum existat crudelior. Ex luxuria existit avaritia. E vultu animi magnitudo existit, *elucet*, hervorscheinen. 2. *Prodeo, exeo, emergo*, hervorgehen, hervorkommen. Unam ille ab inferis existat! E virtutibus beata vita solet existere. Angulus repentè ex aqua extitit. E silice ignis existit. Lignum ex aqua extitit.

Existiabilis, e. schädlich. *Usus.* Bellum existiabile. V. *Noxius.*

Existialis, e, schädlich. Syn. Mortifer, calamitosus. *Usus.* Exitus existiales.

Existiosus, a, um. schädlich. Syn. Perniciosus. *Usus.* Existiosum consilium.

Exitium, ii, n. Untergang. Syn. Pernicies. *Epi.* Crudelissimum, publicum, commune, summum, luctuosissimum. *Phras.* Ille multis exitio fuit, er hat vielen den Untergang verursachet. Multos in casum traxit; ejus ruina multi corruêre; multorum ille fortunam afflixit, perdidit, multos ejus ruina involvit, oppressit. in hanc omnia una detestandam miseramque conditionem adduxit; multis exitium peperit; perniciem attulit; calamitatem ac pestem importavit. V. *Ruina, affligo, arsi uo. Usus.* Qui de hujus urbis exitio, de nostro interitu, de reipublicæ pernicie cogitant. Exitium alicui comparare, dare; exitio esse.

Exitus, us, m. Ausgang, Endschaft. Syn. Eventus, casus finis, terminus.) *initium. Epi.* Calamitosus, difficilis, dignus vita actus, dubius rerum, facilis, felix, perniciosus, pulcher, fortunatus, glorioſus, incertus, iracundus, lautus, maritimus, molestus, notabilis, optabilis, perspicuus, prudens, similis, similimus principio. Adversi, secundi, boni, contrarii, difficiles, diversi, exitiales, extremi, exitiosi, fatales, gravissimi, improvisi, incerti, inimicabiles, maritimi, meliores, miserabiles, plurimi, prosperi, recentes, similes, spissi, & producti, tristes, necessarii, utiles. *Usus.* 1. Contigit rebus nostris exitus, quem optabamus; bonum exitum & felicem habuit hæc æstas. Fugam quærebamus, quæ tamen exitum non habebat. Bonis exitus semper incerti. Consulamus tuus in

exitu est. Exitum expectare debemus. 3. *Finis*, Ende. Vitam turpem honesto exitu emendat. Quæ pulcra sunt, exitu probata. V. *Eventus*, *Finis*.

Exlex, legis, *g. o.* ohne Gesetz. *Syn.* Qui lege aliqua non tenetur. *Usus.* Non quod Syllam exlegem putarent. V. *Dissolutus.*

Exolesco, is, evi, etum, ere. verschwinden. *Syn.* Quasi inveterasco. *Usus.* Ætas tua jam exolevit.

Exolvo, is, vi, utum, ere. auflösen. *Syn.* Solvo, dissolvo, libero, absolvo. *Adv.* Plane. *Usus.* Nomina mea exsolvi, expedivi, abgethan. Aliquem religione, religionum nodis, metu, pœnâ, befreyen. Se suspicione, pudore aliquem liberare & exsolvere; fidem votáque exsolvere, sein Versprechen erfüllen. V. *Solvo.*

Exonero, as, avi, atum, are. erleichtern, entlasten. *Syn.* Allevo, onus detraho. *Usus.* Exonerare aliquem. V. *Levo.*

Exopto, as, avi, atum, are. wünschen. *Syn.* Opto. *Usus.* Ut ea res tibi laudi sit exopto. V. *Opto.*

Exorabilis, e, erbittlich. *Syn.* Placabilis.)(*inexorabilis. Usus.* Exorabilis iracundia.

Exorbeo, es, ui, orptum, ere. aussaugen, ausschlürfen. *Syn.* Haurio, helluor. *Usus.* Civilem sanguinem exorbueras. Quæ unquam Charybdis tantos gurgites haurire potuit, quantas ille prædas exorbuit? Multas difficultates exorbere.

Exorcismus, i, *m.* Teufels-Beschwörung, Austreibung. *Phras. Dæmones exorcismis e corporibus pellere*, Teufel austreiben. Malos dæmones ex corporibus exturbare, exigere, profligare: correptos, vexatos à malo dæmone liberare; ex obsessis corporibus malum genium depellere; sacris carminibus malos genios ex miserorum corporibus ejicere, fugare. V. *Diabolus.*

Exordior, iris, orsus sum, iri. anfangen. *Syn.* Ordior, exordium capio, principium capio, duco.)(*Perficio. Adv.* Bene cautum, gloriosè, potissimum. *Usus.* ab alio principio exorsus sum dicere. Exordiri à re ipsâ. Pertexe, quod exorsus es. V. *Initium*, *inchoo.*

Exordium, ii, n. Anfang, Eingang. *Syn.* Principium, exorsus, proœmium, deductio ad causam, vestibulum & aditus ad causam. *Epi.* Commune, commutabile, difficillimum, exile, negatorium, vulgare, facillimum, separatum, longum, translatum, vehemens, pugnans. *Phras. Exordium longius petam*, ich will den Eingang zur Sache etwas weiter herholen. Altius repetam rationem consiliorum meorum; longinqua repetam, ut apertiùs exponam consilia mea; longè repetam mei sermonis initium, quò pateant illustrandis consiliis mea. Longinquum exordium capiet hic sermo, quem de meis consiliis habiturus sum. *Usus.* Difficillimum est in omni conquisitione exordium. Exordium ab aliqua re capere, ducere. Longum & altè petitum proœmium.

Exorior, eris, ortus sum, oriri. entstehen, entspringen, aufgehen. *Syn.* Orior, existo, erumpo.)(*occido. Adv.* Longius, paulùm, repentè, planè, perrarò. *Usus.* 1. Ante extinctum sidus, quàm planè exortum, natùmque esset. Repente exorta est Catilinæ nefaria libido. 2. *Sumo animum*, *recreor*, *levo*, sich erholen. Ego nunc paulò exprior à litteris Romæ allatis. Quâ gloriâ commotus Epicurus exoritur.

Exornatio, onis, f. Auszierung. *Syn.* Ornamentum, ornatus, conformatio, lepor, concinnitas, festivitas. *Epi.* Egregia. *Usus.* Sine exornatione aliquid simpliciter exponere.

Exornator, oris, m. Auszierer, Ausschmücker. *Usus.* Cæteri non exornatores, sed tantummodo narratores fuere.

Exorno, as, avi, atum, are. auszieren. *Syn.* Expolio, illumino, illustro.)(*deformo. Adv.* Ampliè, dilucidè, magnificè, planè, privatim, publicè. *Usus.* Exornare orationem. Pythagoras Italiam artibus exornavit. Exornare triclinium magnificè. Aliquem magistratu; urbem monumentis exornare. V. *Orno.*

Exoro, as, avi, atum, are. erbitten. *Syn.* Impetro. *Adv.* Semel. *Usus.* Ajunt Stoici, viri non esse exorari, aut placari. Exoravit me frater, ut huc venirem. V. *Preces*, *deprecor.*

Exors, ortis, *g. o.* nicht theilhaftig. *Syn.* Non particeps. *Usus.* Amicitiæ, culpæ exsors.

Exorsus, us, m. Anfang. *Syn.* Exordium.

Exosus, a, um. gehässig, verhaßt. *Syn.* Odio

odio habet, aut habetur. *Usus.* Jupiter Trojanos exosus. Omnibus exosum esse. V. *Odium.*

Exoticus, a, um. ausländisch. *Syn.* Peregrinus, peregrini moris homo, advenarius. V. *Peregrinus.*

Expallesco, is, ui, ere. erbleichen. *Syn.* Exalbesco, pallore suffundor. *Usus.* Expallui-se, erubuisse, ut ubi valle. V. *Pallesco.*

Expavesco, is, pavi, ere. erschrecken. *Usus.* Enim expavescit mulier. V. *Metuo, Timor, Paveo.*

Expectatio, onis, f. Hoffnung, das Warten. *Syn.* Spes. *Opp.* Acerba, adversaria, brevis, caca, diuturna supplicia, firma, gravis, incredibilis, indigna homine libero, longa, magna, major, maxima, mirabilis, nulla, non parva, quotidiana, solicita, summa, suspensa, tacita, ultima, credita. *Phras.* 1. *Vereor, ne, quam tua expectatio de te concepit, hanc sustinere ac tueri non possis*, ich fürchte, daß du die habe Hoffnung, so du bey andern von dir erwecket hast, nicht genugsam erhalten könnest. Vereor, ut studia tua expectationi hominum respondeant. Timeo, ne studiorum tuorum eventus ab expectatione hominum dissentiat. Timeo, ne tuis studiis non is, qui expectatur, sit exitus. Magna me dubitatio tenet, an eum, quem homines expectant, studia tua fructum latura sint. Timeo, ne studia tua cum hominum opinione non conveniant; alium, atque expectatur, exitum habeant; qui expectatur, fructum non pariant; in labia hominum spes de te concepta. Timeo, ne studiorum tuorum eventus alius, atque expectatur, exeat. 2. *Expectationem de te egregiam sustinuisti*, du hast eine große Hoffnung von dir erwecket. Expectationem apud omnes, omnibus de te magnam commovisti, concitasti, fecisti, dedisti, attulisti; magnam in expectationem omnes adduxisti. 3. *Magna de te expectatio est*, man erwartet von dir nicht geringes. Scito, te in summa expectatione esse; summam esse tui expectationem; omnes expectant à te, quæ à summa virtute, summoque ingenio expectanda erant; nihil humile, nihil vulgare, nihil angustum à te expectetur; magnum quiddam, & excelsum; excelsa omnia, magna, divina sibi de te polliceantur; civitas omnis expectatione suspensa, in expectatione erecta est. 4. *Expectationem de te concepit tam egregiam sustinuisti*, du hast eine so herrliche Meynung von dir gemacht. Expectationem de te factam tuus es præstare; explevisti, quin vicissim, superasti desiderii nostri expectationem; concepta de te optima egregie resipondisti. 5. *Expectationem non fallis*, du hast unserer guten Meynung kein Genügen geleistet. Defecisti, decepisti expectationem nostram; id quod a te præstitum, longe infra expectationem est; non æquasti ejus de te conceptam; longe absunt à præclara expectatione studiorum tuorum fructus. V. *Opinio, Spes.*

Expecto, as, avi, atum, are. erwarten. *Syn.* Præstolor, spero. *Adv.* Acriter, acerrimè, admodum, amanter, amplius, avidè, avidissimè, commodissimè, jam diù, maximè, melius, mirificè, omnino, privatim, prorsus, publicè, quotidie, summè, valde, vehementer, rectà, foris. *Phras.* 1. *Diu te jam expecto*, ich erwarte dich schon lange. Diu te opperior; in diuturna expectatione est adventus tuus; acerrimè, valde suspenso animo te præstolor; magna tui est expectatio; vix sero jam desiderium tui; animus jam præstolantem desicit, æger languidus horarum expectatione. 2. *Omnes expectabant exitum rei*, sie erwarteten alle den Ausgang der Sache. Omnes erecti expectatione stabant; in expectatione civitas erat universa; civitas in rei expectationem erecta erat; tot mortalium animi spe, metuque pendebant; expectatione ea res non exigua commovebat; angebantur, cruciabantur, torquebantur omnes expectatione rei. Civitas omnis erecta expectatione suspensa tenebatur; in eventum sortis intenta erat; multiplici expectatione commota erat. 3. *Cum omnes expectarent*, da alle warteten. In tanta expectatione rerum; tot mortalium animis spe, metuque pendentibus; intentis in rei eventum omnium animis oculisque. *Ubi.* Reditum tuum spe expecto, absentem memoriâ colo. Omnia voto à me postules & expectes. Diem ex die expectare. Charus omnibus & expectatus venies. Expectatus ad summam dignitatem. V. *Expectatio.*

Expectoro, as, avi, atum, are. das Herz ausgießen, aus dem Herzen treiben. *Syn.* Pectore ejicio, expello. *Usus.* Pavor mihi omnem ex animo sapientiam expectoravit. V. *Apertus.*

Expedio, is, ivi, itum, ire. entledigen, auflösen. *Syn.* Libero; explico, extrico.)(*Impedio, inducio meum laqueo.* *Adv.* Brevi, breviter, elegantissimè, facilè, perspicuè, planè, vehementer, celeriter. *Phras.* *Expedienda tibi sunt consultatione ad negotium est*, du must deines Geschäfte geschwind verrichten. Cunctandum non est in eo negotio; producenda, differenda, proferenda, prorogandum

proro ganda, protrahènda; long à differenda res non eſt; interrandum non eſt; faciendamora non eſt; omnis in ea re abjiciendamora eſt; languor omnis abjiciendus eſt; ſine mora tentanda res eſt, ſine cunctatione, ullo temporis intervallo, aggredienda res eſt; immorari, cunctari, lange agere, indormire huic negotio non oportet. *Uſus.* 1. Se omni molestiâ, occupatione, cura, ſuſpicione expedire. Animum metû, mœrore expedire, ſich frey machen. 2. *Absolvo*, vollenden, aufhören. Negotia, rei inſtitutæ exitum expedire. Nodum implicatum expedire. 3. *Promptam facio, impedimenta abjicio*, beſchleunigen, alle Hinderniſſe wegräumen. Peto a te, ut eam rem expedias. Me aliud ex alio impedit, ſed ſi me expedivero &c. Expedire ſe & evolvere negotiis. V. *Explico.*

Expedit, es nutzet, es iſt vortrâglich. *Syn.* Utile eſt, conducit. *Uſus.* Cæſaris ad conſilium ad diuturnitatem dominationis non expedit. Dubitat, quid ſibi expediat. V. *Emolumentum, commodum, utilis.*

Expeditè, leichtlich, fertig. *Syn.* Planè, promptè. *Uſus.* Expeditè explicat quæſtionem.

Expeditio, onis, f. Vollziehung, zu Werkſtellung. *Syn.* Abſolutio. *Uſus.* 1. Habet hic breviter comprehenſam multarum rerum expeditionem. 2. Kriegs Unternehmung. Educere exercitum in expeditionem.

Expeditus, a, um. fertig, rüſtig. *Syn.* Promtus, paratus, factus, nullâ re implicatus. *Uſus.* Aditus ad eorum bonis expeditiſſimus eſt. Expeditò & promtò homine nobis opus eſt. A natura ſatis aptus & expeditus ad dicendum. Credebat ille viam ſibi expeditiorem ad honorem. Expedita oratio. Clodius obviam fit expeditus in equò. Provinciam quam expeditiſſimam tradere, die Verwaltung alſo übergeben, daß nichts mehr von denen vorigen Streit-Sachen zu ſchlichten übrig iſt. V. *Paratus, Promtus.*

Expello, is, puli, pulſum, ere. austreiben. *Syn.* Ejicio, exigo, detrudo, exturbo, amoveo, ſubmoveo, locò moveo. *Phraſ.* *Parentem nefarium cum liberis improbis expuit*; er hat den gottloſen Vater ſamt ſeinen Kindern ausgetrieben. Parentem nefarium cum ſceleratâ ſtirpe omni executus eſt; evomuit peſtilentem eam ſarcinam è foro; ſceleratam eam ſtirpem foro ſubmovit; foro exeſſi juſſit. V. *Pello. Ujus.* Ejici; exterminari; expelli ab urbe, prædus.

Expendo, is, pendi, penſum, ere. überlegen. *Syn.* Perpendo, exquiro, examino. *Adv.* Diligenter. *Phraſ.* *Expendendum eſt negotium*, die Sache muß wohl überleget werden. Verſanda res in animis; ſermonibus agitanda; ad calculos vocanda, reducenda; cum animo, in corde agitanda eſt; calculus ponendus; ſubducendi ſunt calculi; ejus rei conſilia animò probè circumſpicienda ſunt; penſanda ſunt ita, ac mente agitanda crebrius; res eſt animo volvenda, volutanda diligenter; res ejuſmodi eſt, in qua animus ſe ad omnes cogitationes verſet; quam animus ſecreta æſtimatione penſet. V. *Examino, cogito. Uſus.* 1. Omnia diligenter expendere, ſeligere, æſtimare. 2. *Do, penſo.* Pœnas alicui expendere, die Straſe bezahlen. 3. *Pondero, metior*, wägen. Aurum expendere.

Expenſus, a, um. ausgeſeht, überlegt. *Syn.* Datus.)(*Acceptus. Uſus.* Expenſum ferre; *ſcribere, ſe alicui pecuniam dare ſſe.* Quis tibi mille nummum ferat expenſum? Curtius, quibus credebas, expenſum non ferebas?

Expergefacio, is, feci, factum, ere. aufmecken. *Syn.* Sonitû excito. *Uſus.* Hic ſalam tumultus terrore ſubitò expergefacit. V. *Excito, Evigilo.*

Expergiſcor, eris, perrectus ſum, gi, erwachen. *Syn.* A ſomno, de ſomno exeitor, ſomnò ſolvor.)(*dormio. Phraſ.* *Ad galloram cantum expergiſceris*, du erwachſt, wann der Hahn kräht. Gallorum cantus te ſuſcitat; tibi ſopor ſomnum diſcutit; ſomnò te excire ſolet; ſomnò te ſolvit. V. *Evigilo.*

Experiens, entis, g. o. erfahren. *Syn.* Expertus. *Uſus.* Homo navus, experientiſſimus ac diligentiſſimus.

Experientia, æ, f. Erfahrung. *Syn.* Peritia, tatio, uſus, exemplum. *Phraſ.* *Eſt homo magnæ experientiæ, rudis*, er hat eine groſſe Erfahrung. Vir quem longa vita uſusque rerum maximarum plurimum docuit; quem uſus in plurimis rebus erudivit; magnâ prudentiâ, magno uſu atque experientiâ prædutus; quem uſus reapſe experiendò docuit, multum imbutus eſt; ætate & uſu doctus. Non promptus ingenio tantùm, ſed uſu etiam exercitatus; magnæ ſoler-

solertiæ & usus; in rebus admodum versatus & experiens; magnum habet usum in rebus; longo usu edoctus; qui multa usu ac tractatione cognovit; magno rerum usu in rebus agendis exercitatus. V. *Dilen. Usus.* Experientia patrimonii amplificandi. V. *Usus, Peritus, Discipulus.*

Experimentum, i, n. eine Probe, Versuch. *Syn.* Argumentum. *Usus.* Sed hoc experimentum est maximum, quod &c. V. *Experior.*

Experior, iris, pertus sum, iri. erfahren. *Syn.* Periclator, periculum facio, usu, tractando cognosco, tento. *Adv.* Maximè, pauldper. *Phras. Omnia experiar*, ich werde alles probiren. Omnes vias persequar, quibus putabo ad id, quod volo, perveniri posse. Usu, tractando cognoscam; quærabo omnia; nihil non tentabo; nihil inexpertum & intentatum relinquam. Periclabor omnia; periculum faciam; experimentum capiam rerum omnium, quibus optata consequi possim; omnia experiar; nullum non movebo lapidem. V. *Tento. Usus.* Experiri noli, quod assequi te posse diffidas. Vim venenis in canis experiri. Par est eum multa experiri, qui res magnas animo volvit. Omnia experiri malo, quam &c. V. *Experimentum.*

Expers, tis, *g. o.* der keinen Theil hat an etwas. *Syn.* Non particeps, vacuus, immunis.)(*Particeps. Usus.* Consilii, ingenii, eruditionis expers. Nulla pars vitæ flagitii turpitudinis expers.

Expertus, a, um. erfahren. *Syn.* Qui habet usum multarum rerum, multarum rerum peritus, experiens.)(*Inexpertus. Usus.* Hoc experimentum. Ne hoc committeres, fui expertus deo. In aliqua re expertus; Varius prudens, experta perspectaque.

Expeto, is, ivi, itum, ere. wünschen, verlangen. *Syn.* Opto, cupio, peto, affecto.)(*Fugio. Usus.* Expetere pœnas ab aliquo, rächen zur Strafe fordern. Vitam alicujus expetere, appetere. Probat Epicurus, voluptatem in natura expeti. V. *Peto, Cupio, Desidero.*

Expiabilis, e. was abzubüssen ist.

Expiatio, onis, f. Versöhnung. *Syn.* Procuratio. *Usus.* Dus violatus expiatio debetur. Scelerum & impietatis quæ tandem erit expiatio?

Expilatio, onis, f. Plünderung. *Syn.* Direptio. *Epi.* Tanta. *Usus.* Expilationes & direptiones sociorum. V. *Furtum.*

Expido, as, avi, atum, are. [illegible] berauben. *Syn.* Diripio, exhaurio, exhaurio; ago feroque res. *Usus.* Expilare socios, diripere provincias. V. *Fur.*

Expingo, is, pinxi, pictum, ere. abmalen, beschreiben. *Syn.* Pingo. *Usus.* Mores hominum & ferarum expingere. V. *Describo.*

Expio, as, avi, atum, are. ausbüßen, abbüßen. *Syn.* Procuro. *Phras. Scelera expiare*, seine Sünden abbüßen. Dubitam Deo expiationem facere; placamina cœlestis iræ, & piacula conquirere; ipsum se cruciatibus offerre, piaculoque dare; abolere superiores vitæ maculas; piaculo diluere contractas in vita labes. V. *Pœnitentia. Usus.* Expiare [illegible]; sorum à vestigiis fœderis. Hoc scelus expiari, nisi supplicio tuo nequit. Tua scelera Deum in nobis experiuntur. Expiare Deum, *s. placare*, versöhnen.

Expiratio, onis, f. Aushauchung. *Syn.* Exhalatio. *Usus.* Terræ expirationibus alitur.

Expiro, as, avi, atum, are. aushauchen, ausdünsten. *Syn.* Spiritum emitto. *Usus.* Animam expirare. Inter primam curationem expiravit, sterben, den Geist aufgeben. V. *Morior.*

Expiscor, aris, atus sum, ari. ausforschen, ausforschen. *Syn.* Indago, inquiro. *Usus.* Omnia ab illo expiscatus sum.

Explanate, deutlich. *Usus.* Definire aliquid explanatius & uberius.

Explanatio, onis, f. Auslegung, Erläuterung, Erklärung. *Syn.* Explicatio, emendatio, interpretatio. *Epi.* Illustris. *Usus.* Di nobis ejiciunt, quorum nec ratiam, nec explanationem habemus. Explanatio, quæ reddit apertam planamque orationem. Ad obscura & ambigua explanatio adhibetur.

Explanator, oris, m. Ausleger. *Syn.* Interpres, explicator. *Usus.* Grammatici Poëtarum explanatores.

Explano, as, avi, atum, are. auslegen, erläutern, erklären. *Syn.* Interpretor, interpretationem, seu explanationem facio; interpretatione explico, enodo, aut expono, planum & perspicuum facio, explico, aperio, patefacio. *Usus.* Dilucidus, apertus aliquid explanatio. V. *Explico.*

Ex-

Explebilis, e, leicht zu erfüllen. *Usus.* Libido non explebilis.

Expleo, es, evi, etum, ere. erfüllen, erfättigen. *Syn.* Impleo, compleo, saturo, satio, adsolvo,)(*exhaurio, exinanio.* *Adv.* Aptius nihilo, cumulate, insatiabiliter. *Usus.* Avaritiam suam pecunia, libidinem voluptatibus explere. Inimicitias, odium, diuturnam sitim sedare & explere. Mortalitatem, supremum diem explere. Legiones supplementis explere. Sic explevit, quod utrique defuit. Res perfecta expletaque omnibus numeris suis & partibus. Vita virtutibus expleta.

Explicabilis, e, leichtlich zu erklären, aufzulösen. *Usus.* Difficilis res est, & vix explicabilis.

Explicate, deutlich. *Syn.* Enodate, explanate:)(*implicate, abstruse.* *Usus.* Explicate & distincte dicere.

Explicatio, onis, f. Erklärung, Auslegung. *Epit.* Brevis quædam & circumscripta, facilis, facilior, illustris perpolitaque, mira, suspiciosa. *Usus.* Explicatio illustris ac perpolita. Explicatio fabularum. V. *Explico.*

Explicator, oris, m. Ausleger, Dollmetscher. *Epit.* Gravior, commodior. *Usus.* Prudens, severus, gravis explicator.

Explicatrix, icis, f. Auslegerin. *Usus.* Oratoria, explicatrix perpetuæ orationis.

Explicatus, a, um, ausgelegt, erkläret, deutlich gemachet. *Syn.* Apertus, definitus. *Usus.* Veterum rerum non satis explicata recordatio. Litteræ tuæ, quibus nihil explicatius, illustrius. Explicata salutis ratio.

Explicatus, ûs, m. Erklärung. *Usus.* Natura Deorum obscura est, & difficiles explicatus habet.

Explico, as, avi, & cui, atum, are. ausmachen, ausmessen, erklären. *Syn.* Expono, explano, in medio pono, enodo, evolvo, aperio, extrico, interpretor, verius rem complector, exactum reperio. *Adv.* Accurate, accuratius, acute, apertissime, breviter, breviter, commodius, copiose, diligenter, diligentissime, dilucide, eleganter, enodatius, expedite, facete, facile, facilius, gravatim, uberius, plane, planius, planissime, præclare, ridicule, similiter, sigillatim, tabulas, valde, varie, vere, facile, omnino, prope, fere, nonnihil. *Phras.* 1. *Hic locus explicatur,* diese Stelle wird nicht leicht erläutert. Difficilis explicationis locus est; res est obscura, & difficile explicatus habet; locus est immodatulis, vix explicabilis; verba desunt, quibus loci hujus explicatam notionem exspectat, evolvam; vix satis enucleate, aperte, ac plane exponi, exprimi potest; explanatione opus est subtili. Loci hujus non est satis explicata ratio. V. *Obscurus.* 2. *Nondum me explicare & expedire ex his negotiis potui,* ich habe mich von diesen Geschäften noch nicht loswickeln können. Nondum mihi explicata & expedita est ejus negotii ratio; nondum evolvere me his ex negotiis potui; nondum explicare id negotium. Hæret adhuc, pendet negotii imperfecti moles; affectum, non confectum id negotium est. V. *Expedio.* *Usus.* 1. Explicare se dicendo; mentem suam & cogitationem litteris, factum, sententiam suam explicare. 2. *Aliquem liberare, explicare,* losmachen. Urbem hostibus eripere explicavit. Negotia, quæ, me explicante. Explicate, ut ad nos quamprimum venias. Se laqueis, nubibus, periculis explicare. Provinciam alicui explicatam tradere. 3. *Excudio, e arce,* tuppfrinnen. Viam alteri totam explicare, & sub conspectum ponere. 4. *Pando,* ausbreiten. Ædificium ad aliquem locum usque explicare. Aciem, ordines explicare.

Explodo, is, plosi, plosum, ere. höhnisch verlachen, pöbelhaft abpfeifen. *Syn.* Deludo, exsibilo. *Adv.* Jam pridem. *Phras.* *Explosum hominem meritis clamoribus ac manuum concussione,* mit verdienten Händen gelachet. Convicliis, sibilis, strepitu, fremitu conscelantur; sibilis exceptus, conscindunt; haud ingratus à stipatoribus, explodebatur non modo sibilis, sed etiam convicio; testigeratus sibilis, conviciis exanimatus, communi explosione ejectus, expulsus, extrusus, exturbatus est. *Usus.* Crates comœdus non modo sibilis, sed etiam convicio è scena explodebatur. Jam explosam & ejectam sententiam sequeris.

Explorate, ungezweifelt, kundig. *Syn.* Certe, plane. *Usus.* Explorata perfecta res est & cognita. Explorate navigare.

Explorator, oris, m. Kundschafter. *Usus.* Missi exploratores, qui observarent.

Exploratus, a, um. erkundiget, gewiß, ausgemacht. *Syn.* Certus, explicatus.)(*Dubius.* *Usus.* Exploratum, certum, confectum, explicatum habere aliquid. Cui explorata est, is ad exspectandum victoriam? Explorata notis est vetera. Magnifice, & pro explorato. Cum mihi sit explorata fortuna. Explorate illi, & vere dum conducus videbantur consulas.

Ex-

Exploro, as, avi, atum, are. erkundigen, erforſchen, kundſchaften. *Syn.* Indago, exquiro, observo, omni cura investigo. *Adv.* Diligenter, maxime, plane. *Usus.* Explora rem totam. Africam explorare. V. *Observo, indago.*

Explosio, onis, f. Auslachung, Verſpottung. *Usus.* Ludorum explosiones.

Expolio, is, ivi, itum, ire, polieren, glätten. *Syn.* Excolo, exorno, perpolio. *Usus.* Doctrinis omnibus vir expolitus. Nihil omni ex parte perfectum natura expolivit. Expolire partitiones, carmen, & calligare.

Expolitio, onis, f. Polierung, Glätzung, Schmückung. *Syn.* Exornatio, explicatio. *Epi.* Artificiosa alicujus inventi, urbana. *Usus.* Argumentatio, & inventi artificiosa expolitio.

Expono, is, posui, positum, ere, ausſetzen. *Syn.* Edisſero, exprimo. *Adv.* Absolute, aperte, breviter, apte, brevissime, diligenter, diligentissime, dilucide, humanissime, indiligenter, memoriter, ornate, perbreviter, planius, planissime, probabiliter, prudenter, simpliciter, summatim, vere. *Phraſ. Omnibus periculis se exposuit*, er hat ſich allen Gefahren ausgeſetzt. Ad omnes casus subitorum periculorum se objecit; invidiæ malevolorum se dedidit; pro republica se in plurimas dimicationes, ac profligatorum hominum quot dianos impetus objecit; vitam suam hostium telis objecit; periculis se omnibus opposuit, exposuit; nudus ac expositus ad omnes ictus stetit; caput imperitorum discrimini obtulit; in omnem casum se demisit; in omne discrimen se dedit. V. *Periculum, fortis. Usus.* 1. Rem, ut gesta est, exponam. Artem Rhetoricam exponere. Eam sententiam Cato in suis originibus exponit. 2. *Narro*, erzehlen. Summam cognitionum suarum; mandata alicujus alicui exponere. Quod ut planius exponam, paulo altius repetam. Rediere & exponere rationem facti. 3. *Propono, exhibeo, palam pono, in conspectu pono*, ausſtellen. Frumentum, merces, vasa Samia exponere, in conspectu ponere, numerare, vendere. Copias in terram exponere. Infantem exponere, ausſetzen. V. *Expono, Exprimo.*

Exporrigo, is, rexi, rectum, ere. ausſtrecken, hervorrecken. Extendo. *Usus.* Membrorum exporrigere, extendere. Frondem exporrigere, das Laub ſproßt ausheraus, ſproßt hervor.

Exportatio, onis, f. Austragung, Ausführung.)(*importatio. Usus.* Latum regnum, quibus abundamus, exportatio, & quibus egemus, invectio.

Exporto, as, avi, atum, are. austragen, ausführen.)(*invehо. Usus.* Frumentum in fame exportare ausus est.

Exposco, is, poposci, ere. fordern. *Syn.* Posco, flagito. V. *Peto.*

Expositio, onis, f. Auslegung. *Usus.* Perspicua & dilucida expositio sententiæ.

Expositus, a, um. ausgelegt, ausgeſetzt. *Syn.* Explicatus, declaratus. *Usus.* 1. Capita multa exposita, nec explicata. 2. Obnoxius, objectus, ausgeſetzt. Domus patens, & adeo cupiditatibus exposita.

Expostulatio, onis, f. Zank. *Syn.* Criminatio, quædam accusatio, *Purgatio. Usus.* Flagitatur bonorum expostulatione. Cum esset expostulatio facta. V. *Accusatio.*

Expostulo, as, avi, atum, are. forderu. *Syn.* Expostulationem facio, queror; expoſco. *Adv.* Iracundius, vehementius. *Usus.* De injuriis expostulare iracunde & vehementer. Expostulare cum aliquo injuriam. Auxilium expostulare. V. *Queror.*

Expresse, ausdrücklich. *Syn.* Plane, aperte, diserte, dilucide, sine circuitione. *Usus.* Expresse conscripta ponere licebat exempla.

Expressus, a, um, ausgedruckt. *Syn.* Firmus, confirmatus, apertus. *Usus.* Expressa fœderis verba extant. Expressa signa virtutis. Imago nostræ vitæ in alienis moribus expressa. Bellum Mithridaticum totum ab Archia expressum est.

Exprimo, is, pressi, pressum, ere. ausdrücken. *Syn.* Expono, eloquor, oratione complector, declaro, imitor, effingo.)(*obscuro. Adv.* Ample, breviter, diligenter, late, necessario, subtiliter, plenius, præcise, putidius, facilius. *Phraſ. Exprimere non possum, quæ sentio*, ich kan es nicht genugſam erklären. Mentis cogitata, animi sensa, sensus animi explicare; sermone depromere; oratione concipere; exequi, effari non possum. Exprimendis animi sensibus omnis impar est oratio; oratio non sufficit, verba desunt; non suppetunt; evolvere mentis cogitata non satis possum. Oratione mentem assequi, æquare, exprimere nequeo. Verbo tuto dicere, ut velim maxime, appellari res non

non pôtest. *Ulus.* 1. Exprimere simultudinem, mores, vultum alicujus dicendo. Aliquem rotando effingere & exprimere. Expressa & polita effigies. Expressum & illustre exemplum. Sonus ne expressus, hæc opprimit. 2. *Aufero*, extorqueo, cum labore obtinere, extrahere, herausbringen. Numerosos aliquot, vide, utrosvis exprimas. Rationem dicendi, vel genium exprimere. Vinum exprimere tormentis. V. *Extorqueo, aufero.*

Exprobratio, onis, f. das Verwerfen. *Ulus.* Hæc commemoratio quasi exprobratio est immemoris beneficii.

Exprobro, as, avi, atum, are. verwerfen. Syn. Objicio; probro, vitio, culpæ do, vertо. *Phæ. Nihil tibi exprobrare ejus debeat*, ich habe dir niemals etwas verwerfen, oder vorwerfen. Nullum tibi probrum objecerim, objeci; non in calamitate insultavi, nec adversam fortunam objeci. Nullum tibi probrum imputo, impegi, multi. Nunquam recordabor tuam culpam; vitio & culpæ do tibi. Nullam in te exprobrationis causam ejicio; nihil in te criminis conjicio. Non recordabor probris meis. Nullum in te crimen, nec mea in te merita commemoravi; nullum in te probrum pono. V. *Objicio, culpa, libro.* Exprobrare linguæ dicax; odiosum hominum genus officia exprobrandi.

Expromo, is, prompsi, promptum, ere. hervorziehen. Syn. Profero, expromo)(Occulto. *Aur.* Audacius. *Ulus.* Ostendi, crudelitatem suam expromere. Leges, sententiam suam expromere. Causa hæc est, in qua omnis vis eloquentiæ possit expromi. V. *Profero.*

Expugnator, oris, m. Eroberer. *Ulus.* Urbis expugnator. Pudicitiæ expugnator.

Expugnatio, onis, f. Eroberung. Syn. Inexpugnabilis sanctæ cujus & acerba, cruenta apud omnes, hostilis. *Ulus.* Nocturnæ expugnationes.

Expugno, as, avi, atum, are. erobern. Syn. Vinco, pugno)(Cedo. *Ulus.* Sperabat, se ejus adolescentiam & fortunas expugnare posse. Sapientis animus nunquam vincitur, aut expugnatur. V. *Urbem capio.*

Expulsio, onis, f. Austreibung. *Ulus.* Expulsiones vicinorum.

Expulsor, oris, m. Austreiber. *Ulus.* Iste bonorum possessor, expulsor, direptor.

Expultrix, icis, f. Austreiberin. *Ulus.* Paulopæa expultrix sodalium.

Expungo, is, punxi, punctum, ere. auslöschen. *Ulus.* Expungere nomen debitoris. V. *Debitum.*

Expuo, is, ui, putum, ere. ausspeyen. Syn. Cum[illegible]to rejicio, expello.

Expurgo, as, avi, atum, are. säubern. Syn. Expio, quæ purgo. *Ulus.* Expurgare ipse ongin, quæ novare crimen Verres, *Excuso, Causor.*

Exputo, as, avi, atum, are. erwägen. Syn. Excogito, reputo. *Ulus.* Quæ tum venerit, exputare non potuit. Vide.

Exquiro, is, quisivi, quisitum, ere. aufsuchen. Syn. Quæro, inquiro, requiro, perquiro, investigo, perscrutor. *Aur.* Accurate diligenter, diligenter, magnopere, quærendo, studiose, sedulo. *Ulus.* Omnes augures artem hanc exquisite vetustate. Exquirere de aliquo caussam facti. V. *Inquiro.*

Exquisite, auserlesen. Syn. Accurate diligenter. *Ulus.* Accurate & exquisite quid facere. Rationes exquisitas colligere.

Exquisitus, a, um. auserlesen. Syn. Accuratus, lectus, exactus. *Ulus.* Tua exquisita & singularis doctrina. Vitæ exquisitæ. Domus genus exquisitum. Nihil ad hunc locum, nihil magis exquisitum. Recondite & exquisite. Mundus cultus & exquisitus. Exquisita supplicia. V. *Diligens, accuratus.*

Exsatio, as, avi, atum, are. ersättigen. Syn. Satio, explico. *Ulus.* Ne naturæ quidem Se primis exsaturantur. V. *Satio.*

Exsaturo, as, avi, atum, are. ersättigen. Syn. Exsatio. *Ulus.* Patere oculi, quæ exsaturare animum crudelitate aliena possint.

Exscendo, is, di, sum, ere. ausfteigen. Syn. Exscensionem facio. *Ulus.* Navibus egressum exscendo.

Exscindo, is, scidi, scissum, ere. zerstören. Syn. Adimo, eripio)(Condo. *Ulus.* Urbes exscindi se potius passuros, quam &c. V. *Everto, Vasto, Deleo.*

Exscribo, is, psi, ptum, ere. heraus schreiben. *Ulus.* Tabulas exscribi. V. *Describo.*

Exsibilo, as, avi, atum, are. ausspfeifen. Syn. Explodo. *Ulus.* Theatra exsibilari, explodi, explosum iri, ejectum. V. *Explodo, ejicio.*

Ex-

Exſicco, as, avi, atum, are. austrocknen. *Aav.* Forum. *Uſus.* Lagenas furtim exſiccare. Exſiccatum genus dicendi.

Exſpolio, as, avi, atum, are. ausrauben. *Syn.* Exhaurio. *Phaſ.* Exſpoliavit provinciam, er hat das ganze Land geplündert. Provinciam eam frumento, &c. exinanivit; prædas ex omnibus locis egit; prædæ loco eam provinciam habuit quidquid ferri agique potuit, avertit. V. *Spolio, direpio.* *Uſus.* Exſpoliare Pompejum exercitu & provincia.

Exſuſcito, as, avi, atum, are. aufwecken. *Syn.* Expergefacio. *Uſus.* Hæc cura animos exſuſcitat. Memoriam, ſe exſuſcitat.

Exſuſcitatio, onis, f. Erweckung. *Syn.* Commotio.

Exta, orum, n. Därme, Eingewelde. *Syn.* Præcordia. *Epi.* Argutiſſima, bona, prima, ſecunda, triſtiſſima. *Uſus.* Præſcriſio per exta. Exta pecudum interpretari.

Extabeſco, is, tabui, ere. mager werden, ausdörren. *Syn.* Contabeſco, lenta tabe conficior. *Uſus.* Corpus macie, ſenectute illa diuturnitate extabuit. V. *Tabes.*

Extemplo, alſobald. *Syn.* Illico. V. *Statim.*

Extemporalis, e. eilfertig.

Extendo, is, tendi, tenſum, ere. ausſtrecken. *Syn.* Projicio. *Phaſ.* 1. *Late ſe extendit tua induſtria ad alienas utilitates*, dein Fleiß erſtrecket ſich weit zum Nutzen der andern. Late ſe porrigit & explicat; late patet, fluit, manat; urbem totam complectitur tua induſtria; ad exteros etiam porrigis, proters tuam induſtriam; non conſtringi, contineri ſe patitur tua induſtria; certis finibus includi, circumſcribi ſe nonſinit, egreditur extra fines, quos muneris tui ratio conſtitutos habet. 2. *Peninſula late extenditur in mare*, die Halb-Inſel erſtrecket ſich weit in die See. Excurrit late in mare; porrecta eſt in mare multis paſſuum milibus, peninſula late in mare projecta. 3. *Arbor ramos late extendit*, der Baum breitet ſeine Aeſte weit aus. Diffunditur vaſtis ramis arbor; in omnes partes fundituf; late ramos promittit, paſſis latè ramis, projectis brachiis procera arbor. *Uſus.* Extenſis brachiis aliquid de geſtu addidit. V. *Dilato, Explico.*

Extenuatio, onis, f. Verringerung. *Epi.* Concila. *Uſus.* Diſtinctæ concæ brevitas extenuatioque.

Extenuo, as, avi, atum, are. verringern. *Syn.* Minuo, attenuo, diprimo, elevo.)(*Augeo, exaggero, amplifico.* *Adv.* Sigillatim voluptates. *Uſus.* Amor omnes molleſtias extenuat. Munus ſuum & beneficium verbis extenuare. Extenuata eſt ſpes noſtra & evaneſcit. Extenuare atque elevare facti, levare, elevare. Extenuabant angustiæ gradientium agmen. Extenuare ſuſpicionem, offenſionem, ignominiam & elevare. V. *Minuo.*

Exterebro, as, avi, atum, are. durchbohren. *Syn.* Perterebro; exterebrando extudo. *Uſus.* Nummulos, aurum exterebrare ex aliquo.

Extergeo, es, *vel* Extergo, ſi, terſi, terſum, ere. reinigen. *Syn.* Tergendo purgo, ac mundum facio. V. *Tergo.*

Exterminator, oris, m. Vertreiber. *Syn.* Expulſor.

Extermino, as, avi, atum, are. vertreiben. *Syn.* Expello, ejicio. *Adv.* Contra *Uſus.* Exterminare ab urbe. Reipublicæ ornatum, Rempublicam exterminare. Peregrinos urbibus exterminare. V. *Pello, ejicio.*

Externus, a, um. auſſerlich. *Syn.* Extrarius, exuraneus, exterus, alienigena, extraneus accedens, advenſitius, peregrinus, advena.)(*Domeſticus.* *Uſus.* Externa commoda, & ad corpus pertinentia. Canum amor in dominos, odium in externos. Animos externa & adventitia visione pulſare. Adjumenta externa & advenditia.

Extero, is, trivi, tritum, ere. ausreiben. *Syn.* Comminuo, digero, conficio. *Uſus.* Calor ſtomachi ad exterendum cibum.

Exterreo, es, ui, itum, ere. erſchr ecken. *Syn.* Perterreo. *Adv.* Præter modum. *Uſus.* Admotis dolorum facibus exterrentur plerique. V. *Terreo.*

Exterus, a, um. auswendig. *Syn.* Externus.)(*Domeſticus.* *Uſus.* Exteræ nationes. V. *Peregrinus.*

Extimeſco, is, ui, ere. fürchten. *Syn.* Pertimeſco. *Uſus.* Unum extimeſcendum eſt, nequid corpiter faciamus. V. *Timeo.*

Extimus, a, um. äuſſerſt. *Syn.* Extremus. *Uſus.* Orbis coelo extimus.

Extinctio, onis, f. Auslöſchung. *Syn.* Interitus. *Uſus.* Supremus ille dies non extinctionem, ſed loci commutationem affert.

Extinctor, oris, m. Auslöscher. *Usus.* Non extinctor, sed autor incendi, belli, seditionis. Extinctor patriæ & proditor.

Extinguo, is, tinxi, tinctum, ere. auslöschen. *Syn.* Restinguo, oprimo.)(*incendo. Adv.* Omnino, animum plane, maturius, simul, funditus, jam pridem. *Usus.* 1. Vir egregius maturè extinctus. Belli reliquias extinguere. Memoria tanti scelerisnon exsincta quidem, sed repressa vetustate. 2. *Deleo, interimo, aufero*, aufheben, vertilgen. Extinguere senatum, leges, rempublicam, imperium, judicia. Alicujus salutem extinguere, gloriam infringere. Furorem alicujus & audiciam opprimere, extinguere. V. *Deleo.*

Extirpo, as, avi, atum, are. ausrotten. *Syn.* Extraho, evello; stirpem tollo, interfico, funditùs delo. *Usus. Transl.* Nisi omnem humanitatem ex ejus animo extirpatam credimus. Vitia funditùs extirpari non possunt.

Extispex, icis m. Wahrsager aus dem Eingeweide der Opfer. *Syn.* Aruspex. *Usus.* Ars extispicum.

Exto, as, titi, titum, are. hervorgehen. *Syn.* Apparco, consto, sum. *Adv.* Aliundè, nusquam, repentè, subitò divinitus. *Usus.* 1. Extant multa fortitudinis exempla. Multa tua in me merita extant. 2. *Emineo*, hervorstehen. Navis ab aquis extat. Quod est illuminatum magis, extare & eminere videtur. V. *Existo.*

Extollo, is, tuli, elatum, ere. erheben. *Syn.* Effero, erigo, animos tollo, insolentem facio.)(*deprimo. Usus.* Aliquem laudibus in cœlum; rem verbis in majus extollere. Extollere jacentem & erigere. Libertas pressa tandem caput extollere, erigere, se recreare incipit. Opes illum admodum extollunt. Oculos, manus, caput extollere. *Cave addas:* suos oculos &c. V. *Lauso illustro.*

Extorqueo, es, torsi, tortum, ere. abdringen. *Syn.* Exprimo, aufero, eripio. *Adv.* Ingratiis, fero. *Phæ. Nummos aliquot extorsit*, er hat ihm etwas Geld abgezwungen, abgeschmäkt. Vi pecuniam ex me expressit; invito, atque ingratiis nummos aliquot extorsit; pecuin sibi aliquid expugnavit; nummorum aliquid à me exterebravit, exsculpsit; argento me emunxit. *Usus.* Vi ferrum, arma de manibus alicui extorquere. Sententiam alicui extorquere. Hic mihi error, dum vivo, non extorquebitur. V. *Extorio.*

Extorris, is, Vertriebener. *Syn.* Exul. V. *Exul, Exilium.*

Extra, auswärts, ausser. *Syn.* Extrinsecus, foris. *Vim exprimit remotionis loci.*)(*intra. Usus.* 1. Extra urbem, ostium amittere foras. Ea, quæ extra sunt, contemplari. In corpore, & extra, quædam bona sunt. 2. *Præter*, über. Extra tumultum Gallicum multis armorum vacatio est. Sunt hæc extra modum absona. Extra culpam se ponere. Extra hanc causam, nemo arma ferat.

Extraho, is, traxi, tractum, ere. herausziehen. *Syn.* Extirpo, evello: produco, differo. *Adv.* Penitus, radicitus, stirpitus. *Phæ. Res variis modis extrahitur*, die Sache wird auf verschiedene Weise hinausgezogen, verlängert. Res trahitur; dies producitur; res protrahitur, ducitur, differtur; mora rebus alia & alia injicitur, intercedit: dies unus, alter, tertius negotio rei eximitur. V. *Differo. Usus.* 1. Epicurus ex hominum animis radicitùs extrahit religionem. Extrahere ex animo sententiam alteri. 2. *Libero, expedio*, losmachen: Extrahere se è negotio. Rempublicam periculis extrahere. 3. *Prorogo, differo*, aufschieben. Res variis calumniis extracta est. Diem, senatum, judicium extrahere. Certamen in noctem extrahere, verlängern, in die Nacht hinausziehen.

Extraneus, a, um. äusserlich. *Usus.* Extrarius. *Usus.* Res, bona extranea. V. *Externus, peregrinus.*

Extraordinarius, a, um. ungewöhnlich. *Syn.* Extra ordinem.)(*Legitimus. Usus.* Extraordinarios honores accipere. Pecunia extraordinaria. Cupiditatibus extraordinariis adeo non indulgeo, ut vix quotidianis satisfaciam.

Extrarius, a, um. äusserlich. *Syn.* Externus.)(*Interior. Usus.* Extraria diaeta.

Extremitas, atis, f. das äusserste. *Syn.* Ora. *Usus* Cœli nulla ora, nulla extremitas. Omnem intimitatem peragrabat, in nulla extremitate consistens.

Extremo, letztlich. *Syn.* Ad extremum, postremo.

Extremum, zum letzten. *Syn.* Ultimum, finis. *Usus.* 1. Quod non habet extremum, infinitum est. 2. *Adv.* Tandem, usque ad, bis zuletzt. *Usus.* Non illi animus, non fides ad extremum defuit.

Ex-

Extremus, a, um. letzter. *Syn.* Postremus, ultimus, novissimus.)(*primus, primus. Phal. Res ad extremum venit*, es ist auf das äusserste kommen. Ad ultimum dimicationis ventum est. Ad ultimum laboris ac periculi ventum est. Res est in extremum deducta casum. Ad ultima properamus; omnia extrema, ultima tentanda nunc sunt, & audenda. *V. Finis penultimus, ultimo. Ulus.* Cœlum extremum atque ultimum mundi. Extremum discrimen; in extremo libro. Extrema in oratione. In extremis litteris erat.

Extrico, as, avi, atum, are. auswickeln. *Syn.* Explico, expedio, evolvo. *Ulus.* De negotio tuo nihil adhuc extrico. *V. Explico; explico.*

Extrinsecus, auswendig. *Syn.* Extra, foris. *Ulus.* Pulmones adducunt spiritum extrinsecus. Extrinsecus insanabile vulnus. Rex extrinsecus terrorem objecit. *V. Extra.*

Exstructio, onis, f. Aufbauung. *Ulus.* Exstructiones tectorum.

Extrudo, is, trusi, trusum, ere. heraus stossen. *Syn.* Ejicio, exturbo.)(*retineo.* Aliquem quamprimum. *Ulus.* Domo aliquem quam maxime extrudere. *V. Expello.*

Exstruo, is, xi, ctum, ere. aufbauen. *Syn.* Ædifico. *Adv.* Accurate, vehem. *Phras.* Immortale monumentum exstruere. Ad eum exstruxit villam. Age, exstrue animo altitudinem & excellentiam virtutis. *Ovid.* Exstruxisse. Mensam exquisitis epulis exstruere. *V. Ædifico.*

Extrudo, is, trusi, trusum, ere. ausdrücken. *Ulus.* Labor extundit artes; extunditur factum. *V. Expromo.*

Exturbo, as, avi, atum, are. vertreiben. *Syn.* Pervum ejicio, expello; dejico, evicto. *Adv.* Nonnullos. *Ulus.* Exturbatus domo, fortunis, numero vivorum. *Phras.* Agritudinem ex animo, tristitiam ex animis exturbare. *V. Pello, ejicio.*

Exuberantia, æ, f. vollkommene Ueberfluß, Ueberfluß: grosse Zucht.

Exubero, as, avi, atum, are. Ueberfluß haben. *Syn.* Abundo. *Ulus.* Annus pomis exuberat. *V. Copia.*

Exsudo, as, avi, atum, are. ausschwitzen. *Ulus.* Lacrymam exsudare.

Exsugo, is, xi, ctum, ere. aussaugen. *Ulus.* Sanguinem, fortunasque omnium exsugere.

Exul, is, m. Verwiesener, Verbannter. *Syn.* Extorris, ejectus, relegatus. *Phras. Multi exules facti sunt*, viele sind zu Verbannten worden, Compatres vix intigne in quo relegati; e patria amandati, expulsi, ejecti, relegati sunt; exulaverunt; exilio mulctati, damnati sunt; patriam solum vertere compulsi, coacti sunt; patriam exules relinquerunt; hinc, domo, penatibus; foro, congressu civium extorres fuerunt; patria cedere coacti sunt; in exilium projecti sunt; patriæ finibus prohibiti; in ultimas terras deportati; in ultimum pene terræ humanarum terrarum relegati, amandati sunt. *Ulus.* Vapus, exul erravit un long. Reducere, restituere exules. *V. Exilium; exulo.*

Exulcero, as, avi, atum, are. wund machen. *Syn.* Ulcus facio, corrumpo.)(*Curo. Adv.* Cum. *Ulus.* Animus suspicionibus exulceratus. Non modo non exulceravit ejus gratiam concussit.

Exulo, as, avi, atum, are. im Elend seyn. *Syn.* Exulsum, extra patriam solum vertò, vel muto; in exilio sum. *Phras.* 1. *Sponte sua exulat*, er ist freiwillig in das Elend gegangen. Voluntarium consilii exilium; sponte urbe cessit, migravit excessit; exulatum it, abiit; in exilium profectus est; patriam relinquit; solum vertit, mutavit; exilio patriam suam mutavit. 2. *Tarquinii merito Româ exulant*, die Tarquinier sind billig in das Elend geschicket worden. Merito Tros pulsi, Româ exacti, extrusi, ejecti exulandi sunt. Româ abire, egredi, cedere, migrare, recedere, exire; in exilium ire; exulatum a me jussi sunt; Romam rebusque cessi sunt. *V. Exul, patrium.*

Exultatio, onis, f. Frolocken. *Ulus.* Illa exultatio Academicorum.

Exulto, as, avi, atum, are. frolocken. *Syn.* Efferor gaudio; gaudio triumpho; voluptate, vel animâ gesto. (*Lamentor. Adv.* Audacius, ipsâ, immoderate, inaniter; palam lætus, palam luctu, juvenaliter. *Ulus.* A fortis exultat improbitas in victoriâ. Ovid; rebus secundis, gaudio exultare, & triumphare. Exultaret & triumpharet oratio. Locus exultat, animi lætitia exultans. Tenere gestus, furens, & exultans. Furor exultans. *V. Gaudium; lætor.*

Exuperantia, æ, f. Ueberfluß. *Ulus.* Populus Romanus exuperantiam virtutis obtinet.

Exſupero, as, avi, atum, are. überwinden. *Syn.* Supero. *Uſus.* Dum anima exſuperabo mea. V. *Supero, excello.*

Exſurgo, is, ſurrexi, ſurrectum, ere. aufſtehen. *Syn.* Surgo, erigor. *Adv.* Honeſtiſſimè, paulìſper. *Uſus.* Exſurge & erige te. Recreatus morbo, ut exſurgere & erigere ſe poſſet. V. *Surgo.*

Exuo, is, ui, utum, ere. ausziehen. *Syn.* Spolio corpus, corpus nudo, veſtem detrabo, ornatù denudo.)(*induo. Uſus.* 1. Omnem humanitatem, fidem, obſequium, jus fasque exuere, den Hochmuth, alle menſchliche Sitten ablegen. 2. *Extrico,* herauswicklen. Laqueis ſe exuere. 3. *Veſtem pono, depono,* Kleider ablegen. Veſtem, le veſte exuere.

Exuro, is, uſſi, uſtum, ere. ausbrennen. *Uſus.* Mihi ex animo exuri non poteſt, alſo Deum. V. *Camburo, concremo, ignis.*

Exuſtio, onis, f. Verbrennung. *Uſus.* Exuſtiones, eluviones terrarum.

Exuviæ, arum, f. Kleider, Beute vom Feinde. *Syn.* Spolia. *Uſus.* Locus exuviis nauticis, & claſſium ſpoliis ornatus, exuviæ. Exuvias defuncti terræ demandare, den todten Leichnam beerdigen.

F.

Faba, æ, f. eine Bohne. *Syn.* Legumen maximum. *Uſus.* Faba abſtinuere Pythagorici, quaſi corpus cibo mens, non venter inflctur. Faba inflationem magnam habet.

Fabella, æ, f. Mährlein, Fabel. *Syn.* Fabula. *Epi.* Tota, vetus, anilis, commentitia, latina. *Uſ.* Vetus fabella narratur. V. *Fabula.*

Faber, i, m. Handwerksmann. *Syn.* Opifex, artifex. *Epi.* Lignarius & optimus. *Phra.* *Faber eſt aamcdum peritus,* er iſt ein wohlerfahrner Handwerksmann. Inventor & machinator bellicorum operum; qui miri artificii machinationes ſumma celeritate promoveat; fabrilium operum magiſter excellens eſt. *Uſus.* Adhibere non modo ut architectos, ſed ut fabros ad ædificandam rempublicam.

Fabrè, künſtlich. *Syn.* Affabrè, artificioſè, ſcitè, mira opere, ſummô artificiô. *Uſus.* Argentum fabrè factum.

Fabrefacio, is, feci, factum, ere. künſtlich ausarbeiten. *Syn.* Artificioſe compono, ædificeo. *Uſus.* Aſtutiam fabrefacere. Vaſa fabrefacta.

Fabrica, æ, f. Werkſtatt, Gewerk, Arbeit, *Syn.* Fabricatio, ars fabrilis. *Epi.* Admirabilis, crudelis, diligens, divina, incredibilis. *Uſus.* Incredibile eſt a naturæ fabrica. Quam ſolers ſubtilisque deſcriptio, ea. Quam ſolers ſubtilisque deſcriptio, quamque admirabilis fabrica membrorum. Vulcanus Lemni fabricæ præeſt.

Fabricatio, onis, f. Gewerkſchaft, das Zimmern. *Syn.* Fabrica. *Uſus.* Si erit tota hominis fabricatio perfecta.

Fabricator, oris, m. ein Künſtler. *Syn.* Architectus, artifex, ædificator. *Uſus.* Minutorum opuſculorum fabricator. Ille fabricator tanti operis Deus.

Fabrico, as, avi, atum, are. ſchmieden, zimmern, bauen. *Syn.* Fabricor, architector. *Adv.* Incredibiliter. *Uſus.* Fabricemus verba. Vim eſſe aliquam cum prudentia & conſilio, quæ finxerit, & fabricata ſit hominem. V. *Ædifico.*

Fabrilis, e. zur Hand-Arbeit eines Zimmermanns gehörig. *Uſus.* Lignum fabrile.

Fabula, æ, f. Fabel, Mährlein. *Syn.* Res commentitia, apologus, ſcenæ argumentum. *Epi.* Decantata, falſa, ficta, commentitia, incredibilis, nova, obſcœna ſima. *Uſus.* 1. Lupus in fabula. Decantata fabula. Num fabulis credam? 2. *Comedia, Tragedia,* Schau-Spiel. Feſtive fabulam egiſti. Fabulam actus peregit. Fabulam dare, exigere, conficere. 3. *Derideculo ſum,* ich bin zum Gespötte der Leute worden. Fabula ſto. Vulgi fabulam fieri.

Fabuloſus, a, um. fabelhaft. *Syn.* Fabulis poeticis decorus; de quo multa fingunter. *Uſus.* Fabuloſa antiquitas.

Faceſſo, is, ivi, itum, ere. ſich hinweg packen. *Syn.* Abeo. *Adv.* Paulìper. *Uſus.* 1. Facessant homines importuni. 2. *Creo, exhibeo,* verur achen. Periculum ancillæ, moleſtiam, negotium facereſſere, in Gefahr ſetzen, viel zu thun geben. V. *Fero.*

Facetè, artig, höflich. *Syn.* Concinnè, venuſtè, ridiculè, ſalsè. *Uſus.* Facetè, venuſtè, breviter, acutè dicere.

Facetiæ, arum, f. Scherz-Worte. *Syn.* Jocus, ludes, lepor, argutiæ, ſuavitates.

urbanitas, festivitas; cavillatio, dicacitas. *Epi.* Asperior, multæ, perpetuæ, politissimæ. *Phras. Facetus suis multos obiciat*, er ist seiner Ed.erz-Reden halber bey vielen gar wohl daran. Ita bellè, scitè, venustè; ita argutè, ingeniosè, festivè, lepidè jocatus, ut audientes mira voluptate perfundat; facetus ita valet, ut singulis penè verbis risum commoveat, excitet; ejus facetiis & jocationibus mirè capiuntur multorum animi; multæ politissimæque sunt in eo facetiæ. Nihil illo est festivius, lepidius; lepore, festivitate, elegantiâ morum conferendus cum illo nemo est. Lepores tot habet, ac loquendi suavitates, multorum ut amorem sibi conciliet. V. *Jocus. Usus.* Laudandus est ex omni genere urbanitatis facetiarum quidam lepor. Sale conditus & facetus Cæsar. Sale tuo & lepore & politissimis facetiis multos erexisti.

Facetosus, a, um. scherzhaft. *Syn.* Jucundus.

Facetus, a, um. kurzweilig. *Syn.* Festivus, argutus, concinnus, scitus, urbanus, venustus, elegans, salsus, acutus, dicax.)(*insulsus. Phras. Homo est mire facetus*, er ist ein überaus kurzweiliger Mensch. Quô nemo lepore & festivitate conditior; qui nusquam non urbanum & venustum sermonem inducat; qui perfalsè una & perhumaniter jocatur; longe à scurrili dicacitate remotus; cujus joci nihil de gravitate decerpant. Homo est, jocosa dicta scitè admodum in quoslibet jactare gnarus; ingenio nec rustico, nec absurdo: minimè omnium severo & tetrico; qui jocum movere, sermone uti vel mollî, vel pervicaci queat; cui leporis plurimum inest; cujus facetiæ prorsus venustæ; qui ridiculus omnino ac festivus, vultu adjuvante & voce, & ipso genere sermonis; homo sale conditus & facetus. Homo dulcis, festivique sermonis, ac perfacetus; in quo multus lepos, multæque facetiæ; qui dicendi sale, & acute facetèque dictis plurimum valet; ex quo rusticum nihil exeat, sed venusta multa, & perfacete; natura dicax & festivitate conditus, ac ne inter sena quidem risû satis temperans. V. *Jocor. Usus.* Ante facete dictum emittam hærere debet, quam cogitari potuisse videatur. Facetî narratores quidam, vultû adjuvante, & voce, & ipso genere sermonis. Cavillator facetus & ridiculus.

Facies, ei, f. das Angesicht. R. à φάσις,

Syn. Species oris, vultus. *Epi.* Clara, crebra, egregia, eximia, illustris, nova, pulchrior, formidolosa. *Usus.* 1. Quæ nobis fingere non possumus, facies, vultus, sonus. 2. *Forma, Status, Species, Conditio*, Gestalt und Beschaffenheit. Formam & tanquam faciem honesti videt. Faciem præsentis reipublicæ describere. V. *Vultus.*

Facilè, leichtlich. *Syn.* Libenter, nullô negotiô, nullô labore, citò.)(*ægre, tristius, difficulter, vix. Phras. Sapiens facile fortunæ resistit*, ein Weiser widersteht dem Glück oder Unglück gar leicht. Non difficulter; haud gravatim; non laboriosè; parvo negotiô; nullô negotiô fortunæ resistit. Sapienti difficile non est; laboriosum non est; nihil negotii est, impetum fortunæ sustinere. Difficultatis non est; laboris non est, si quis sapientiâ valet, tueri se ab injuriis fortunæ. Difficilis operæ non est, si quis monte ac consiliô præstet, secundam æque, ac adversam fortunam ferre. *Usus.* Homo facile deterrimus; ordinis hujus facilè princeps. Qui sperant, facilius ad laudem nobilitatis perveniunt. V. *Facilis.*

Facilis, e. leicht, gutmüthig. *Syn.* Proclivis, expeditus, explicatus, promptus.)(*difficilis. Phras.* 1. *Facilis est causa & explicata*, das ist ein leichter Handel. Quid negotii est hic vincere? Facillimè, nullô negotiô. nutu impelles judices; ludus erit judices flectere. Facilis est & pervulgata causa, non laboris admodum; perlevi momentô rem efficies; nutû, quod velis, consequêre; omnia ludibundus, dormiens etiam, per ludum perficies; si vel digitis concrepueris, rem perficies; non posset esse facilior & solutior causæ ratio. Omnia tibi in hac causa æqua erunt & plana, proclivia, prona, in proclivi erunt omnia; omnia in expedito: non ægerrimè, non maximâ contentione rem perficies, ad exitum perduces. Causæ exitus in facili erit; in promptu erit; dormienti id beneficium deferetur, ut à te stent judices; ex facili victoria tibi continget. 2. *Facile tibi erit, res meas curare*, es wird dir nicht hart fallen, meine Sachen zu versorgen. Negotium tibi res meæ aut nullum, aut minimum exhibebunt, facessent; labori aut molestiæ haud quaquam erunt; res meas optimè constitutas, satis aptas, explicatas, expeditas, nullis difficultatibus implicatas offendes; haud ægrè res meas curabis; facilem & solutam deprehendes rerum mearum rationem. V. *Facile. Usus.* 1. Mihi in causa facili & explicata perdifficilis & lubrica defensionis ratio est. Facilis & expeditus ad dicendum.

dum. 2. *Levis, cui facile indulgens, exorabilis, facilis, mitis, quies.*)(*Asperitas.* Facilis mensæ quantus *Asperitas.* Comes, benignus, faciles homines. Facilis Parens & indulgens.

Facilitas, tis, f. Leutseligkeit, Gutwilligkeit. *Syn.* Lenitas, humanitas, comitas, indulgentia.)(*Asperitas.* *Epi.* Admirabilis, minima. *Usus.* Qui dignitate principibus antecellit, facilitate par infimis videtur. Excrcenda est facilitas & altitudo animi. Quis congressum ejus, quis facilitatem sermonis & humanitatis desideravit?

Facinorosus, a, um. lasterhaft. *Syn.* Scelestus, flagitiosus. *Usus.* Cum facinorosis, audacibus, injuriosis hominibus versari. V. *Malus, scelestus.*

Facinus, oris, n. eine gute oder böse That. *Syn.* Factum, scelus, flagitium, nefas. *Epi.* Civile, commune, crudelissimum, deterrimum, dignum, ferum ac immane, improbum, inauditum, indignissimum, indignum, magnum, malum, manifestum, maximum, miserum, nefarium, nobile, multis sæpe locis commemoratum, teterrimum, turpissimum, voluntarium. *Phras. Facinus atrocissimum admisit*, er hat eine greuliche Uebelthat begangen. Indignum, nefarium facinus fecit, commisit; tetrum ac turpissimum facinus patravit; facinus in suos fœdum ac immane consciscit. Facinus flagitii plenum ac dedecoris ab illo admissum est. V. *Scelus, flagitium.* *Usus.* 1. Ad scelestum ac nefarium facinus aliquem adducere, impellere, incendere, anreizen zur Laster-That. 2. *Egregium factum.* Ein tugendhaftes That. Facinus laudandum, memorabile, recte factum, præclarum, illustre, rectissimum suscipere, obire, conficere, efficere. V. *Factum.*

Facio, is, feci, factum, ere. thun, machen. *Syn.* Ago, efficio, conficio, perficio, præsto, creo, transigo, confio. *Adv.* Abjecte, abstrahe, accurate, ambitiose, anxie mentionem alicujus, amplius, anxie, aperte, arroganter, aspere, astute, atrociter, audacter, belle, bene, benigne, breviter, cabale, caute, celeriter, clementer, commode, communiter, considerate, constanter, consulto, copiose, coram, crebrius, cumulate, cupide, curiose, decore, de medio, difficiles, diligenter, dissimulanter, diu quid, dolenter, effœminate, egregie, egregie, cruciate, etiam atque etiam, facilius, fallacius, familiariter, feliciter, fortiter, fraterne, funeste, serium, grate, graviter, hostiliter, honeste, honorifice, humane, jam dudum, ignave, immoderate, impensius, impie, improbe, improbius, imprudenter, impune, incontinenter, incaute, indecore, indocte, inepte, indulgenter, inhumane, iniuice, inique, iniquite, inscienter, insidiose, intemperanter, iracunde, justissime, libenter, proline, celeriter, liberaliter, libere, libidinose, liquidius, longe, magnifice, magnopere, male, malitiose, maturus, maxime, melius, modice, moderate, moleste, muliebriter, mutuo, necessario, omnino, optime, ornate, palam, parce, perbelle, perite, perperam, perpetuo, petulanter, plane, libenter, potissimo, præclare, presse, pridem, probe, prolixe, prudenter, publice, puerilitet, pulcherrime, quam diligentissime, rabiose, recte, ridicule, rustice, sapienter, scelerate, serie, sedulo, servilitet, similiter, simulate, sortito, splendide, statim, studiose, stulte, subarroganter, tarde, temere, teterrime, timide, turbulenter, turpiter, vafre, vehementer, vere, vaiose, vulgo, sero. *Phras.* 1. *Fac diligenter, quod tibi injunctum est*, thue fleißig, was dir befohlen ist. Rem age, pro virili parte confice; quas tibi impositi partes sustina; mandata nostra exsequi; noli committere, ut honoris nostri causa non libenter, & celeriter cilicias; quod suscepisti onus effice, sustinendum est; postquam subisti hanc conditionem, promissa tibi implenda sunt; standum pactis ac promissis. 2. *Hanc rem optime facies*, du wirst diese Sache am besten verrichten. Rem optime tuo ductu gestes; in negotii tractatione, gestione solertiam tuam adhibebis maximam; prolixe, reor, cumulateque facies; rem pro dignitate administrabis, curabis, efficiam dabis. A te res ista optime proficiscetur, & ad exitum perducetur. 3. *Omnia, quæ vis, faciam*, ich werde alles thun, was du verlangest. Omnia cupio, quæ tu imperas; obsequar voluntati tuæ; omnibus in rebus fore me in potestate tua scito; vincam meis officiis cogitationes tuas; *mandata exhauriam*; quæ vis, quæque imperas, prolixe, cumulateque faciam, perficiam; exequar; postulata præstabo; quod mandas, factum & curatum dabo. 4. *Rerum gestarum gloria omnium me fecit*, die Herrlichkeit meiner Thaten hat mich bey vielen verhaßt gemacht. Invidiam mihi fecit, conflavit, peperit, concitavit, attulit; in invidiam me adduxit. V. *Ortus, Oriri.* 5. *Quis hoc fecit?* wer hat das gethan? Ad quem id maleficium pertinet? Quis auctor fuit? Quis factum id consilium, jussit? Quæ dux, princeps, caput scelesti consilii? Quæ fax tanti hujus incendii, belli, seditionis? Quo fonte profluxit, profectum

Eum est immane hoc facinus? V. *Causa.* 6. *Ille est tibi totum, vult.* er iſt und vermag bey ihm alles. Omnium rerum actor & administer est; idem omnia est, per quem, quæ volumus, omnia auferemus; princeps est in amicitia & gratia Regis; heri sui dextel'a est. 7. *Omnia fabit arbitratu suo,* er macht alles nach Belieben. Suo utitur consilio; sibi uni obtemperat; præter se audit neminem; se unum adhibet in consilium; ad arbitrium libidinemque agit omnia; ut libido fert: ita quæque in mentem, aut ibidem venerint, ita exequitur. *Usus.* 1. Facere aliquid humaniter, turpiter, stultosè, honestè, contra leges. Sumtus, cœnam, impetum, sui copiam, injuriam, poena, versus facere. 2. *Æstimo, judico,* dafür halten, schätzen. Parvi, magni aliquem facere. 3. *Fingo, induco,* einführen. Plato facit Socratem disputantem. 4. *Colligo, cogo,* verſammlen, zuſammen bringen. Pecuniam facere; magnum facere, copias facere. 5. *Affero, infero,* anthun, erweiſen. Convicium, plagam, caedem, favorem, honorem, timorem, vim facere. 6. *Exerceo,* treiben. Piraticam, argentariam, mercaturam, praeconium, quaestum facere, Meer Räuberey, Wechſel ꝛc treiben. 7. *Sacrifico,* opffern. Junoni consules facere debent. Rem divinam ad aras facere. 8. *Patior,* leiden. Detrimentum, naufragium, jacturam gloriæ, rei facere. 9. *Procuro,* verſchaffen. Facere judicium, sunus, justa. 10. *Finxo, simulo,* ſich auf den Schein verſtellen. Facio me dormire. 11. *Committo, partes alicujus sequor,* ſich mit einem halten. Mecum facit; à me facit. 12. *Proprietates,* zu verſchiedenen Bedeutungen. Compendium; conjecturam, conjurationem, contumeliam, convicium, discessionem, executionem, fallaciam, fidem, fœdus, frugem, fugam, gratiam, indicium, metum, medicinam, operæ pretium, obnoxium sibi aliquem, pactionem, pacem, periculum, verba, vim facere.

Factio, onis, f. Zuſammenrottung. *Syn.* Partes, secta. *Epi.* Contraria. *Phras.* 1. *Civitas divisa est in duas factiones,* die ganze Stadt iſt in 2. Factionen oder widrige Partheyen abgetheilet. In duas partes discessit, scissa est; dissociati civium animi sunt, alius has alius illas partes foventibus. 2. *Factioni se adjunxit,* er hat ſich zu dieſer Partey geſchlagen. Illarum partium est; partibus infectus est; partibus illis studet, favet; sectam illorum secutus est; illorum partes fovet; illorum partibus addictus, deditus est. *Usus.* Provinciam per vim & factionem obtinuisti. Respublica contionibus factionibusque oppressa est. Adversariæ factionis duces. V. *Pars.*

Factiosus, as, um. aufrühriſch. *Syn.* Seditiosus. *Usus.* Siquis potens & factiosus. V. *Seditiosus.*

Factito, a, avi, atum, are. thun, treiben. *Syn.* Exerceo, usurpo. *Adj.* Vafrè omnia. *Usus.* Accusationem, versus factitare.

Factum, i, n. eine That. *Syn.* Facinus. *Epi.* Ambitiosum, avarum, audacius, commune, crudele, turbulentum, tranquillum, clementissimum, egregium, extremum, gloriosissimum, gratum, honestum, illustre, improbissimum, laudabile, luculentum, obscurum, plenum flagitii atque dedecoris, præclarum, nefarium, protervum, rectum, simile, singulare, tetrum, crudele, nefarium & tyrannicum, tantum, tamque præclarum, turpe, utile, honestum, versutum & callidum. *Phras.* 1. *Factum fuit egregium edidisti,* du haſt eine herrliche That gethan. Gloriæ plenum & fortitudinis facinus patrâsti; facinus nobile & commemorandum consciviſti; facinus edidisti, fecisti luculentum plane ac divinum. 2. *Multa extant Graeciæ hominis facta,* es ſeynd noch viel herrliche Thaten von ihm vorhanden. Vigent etiamnum multa strenuè fortiterque facta; ex immortalibus tot editis operibus; ex clarissimis & amplissimis rebus; ex maximis rebus gestis; ex ingentium rerum monumentis, quibus magnam sortis partem complevit, multa adhuc in memoria hærent hominum. Ex tantis rebus gestis, quantas audere vix hominis, perficere penè nullius sit, non paucæ etiamnum in ore ac sermone hominum sunt. Extant hominis non pauca fortitudinis exempla; monumenta virtutis; partarum, gestarum rerum; maximorum in republicam meritorum; editorum bello pacéque operum æquatus cœlo cumulus. *Usus.* Factum illud per se præclarum est & divinum. Illud pulcherrimum factum, quod ex autoritate senatûs gessi V. *Facinus.*

Facultas, tis, f. Vermögen, Gewalt, Kunſt. *Syn.* Commoditas, facilitas, occasio, copia. *Epi.* Absoluta & perfecta, agraria, aliena, bona, communis, grata & ornata, gravis dicendi & plena dignitatis; jejuna atque nuda, incredibilis, levior, magna, major ac matrimor

dicendi, maxima, obvia, optabilis, oratoria, perpetua, politica, popularis, propria, non communis, quantulacunque, sine, vario dicendi. *Ulus.* 1. Facultatem indidere, dare, exponere, comparare, largiri, suppeditare. Opes superbiæ materiam dant & facultatem. 2. *Facultatem augere*, Gelegenheit, Vermögen überkommen. Magnam in re difficili facultatem consecutus, assecutus. Erit tibi, non deest facultas benefaciendi. Habes facultatem maximam. Est mihi facultas maxima ad rem perficiendam. 3. Facultatem dicendi adimere, eripere, alicui de Wort benehmen. 4. Prætermittere scribendi facultatem, Gelegenheit unterlassen. 5. *Ars, scientia*, Kunst, Wissenschaft. Facultas differendi; excellens in arte aliqua & facultate. 6. *Divitiæ*, Reichthum. Facultates magnas conadere, habere, augere. Tantæ facultates, ingenii, gratiæ, consilii.

Facundè, beredt. *Syn.* Diserè. *Usus.* Hostem sibi facundè eloquendo conciliare.

Facundia, æ, f. Beredsamkeit; Wohlredenheit. *Syn.* Facultas differendi cum gratia. V. *Eloquentia.*

Facundus, a, um. beredsam. *Syn.* Disertus, qui ea, quæ mente concepere, facile atque ornatè profert. V. *Eloquens.*

Falcarius, ii, m. Mäher, Schneider, Soldaten mit Sicheln bewaffnet. *Syn.* Milites falcibus armati.

Fallacia, æ, f. Betrug, Falschheit. *Syn.* Astus, præstigiæ, dolus, simulatio, machinatio, verbi laqueus. *Usus.* Ex fraude, fallacia, mendacio to us constare videtur. Fallaciam intendere in aliquem. Fallaciis circumvenire. V. *Decipio, Fallo, Dolus.*

Fallaciter, betrüglich. *Syn.* Dolosè, malitiosè, hèterè, insidiosè, simulatè. *Usus.* Fallacissimè se alicui vendicare.

Fallax, acis, g. o. falsch, betrüglich. *Syn.* Dolosus, fraudulentus, simulator.)(*Verax. Usus.* Viennam cupio non fucatam, non fallacem, non eruditam artificio simulationis. Diversa & versuta & fallax nocendi ratio. Astrologi vani, fallaces. Spes fallax & fallax. V. *Astutus, Deceptio, Fraus.*

Fallo, is, fefelli, falsum, ere. betrügen. *Syn.* Decipio, illudo, fraudo. *Anc.* Dulcitat homines, longè opinione, multum opinionem, occultè, omnino, planè, venenatè. *Phras.* 1. *Ubi fallere sensit, manus sibi afferre conatus est*, wie er verspürt, daß er betrogen sey, hat er sich selbst umbringen wollen. Ubi se fraudatum, in fraudem inductum, fraude irretitum; circumventum, captum, deceptum; ficto verbis inductum; fallaciis à veritate abductum sensit, vidit, cognovit, intellexit, vo un ariam sibi mortem afferre conatus est; ubi fraus illi patuit; ubi manifesta fallaciæ fuerunt; ubi dolus *illi* patefactus est, voluntariam mortem sibi consciscere, voluntaria morte vitam abrumpere conatus est. 2. *Fallere non soleo*, ich pflege nicht zu betrügen. Nihil in me odiosum aut falsa lax; absum ab omni dolo animique fraude; nectendis fraudibus, parandis dolis, struendis insidiis astutus non sum; alienus sum ab arte simulandi; non sum is, qui fraudulenter agam; in fraudem impellam; fucum faciam; in fraudes illiciam; verbis dem; dolis circumveniam. V. *Decipio, fraus, captio. Ulus.* Tempus, curas, litteris, lusu fallere. Spem de te meam, fidem fefellisti. Opinione falleris. Nisi me fallunt omnia. Roscius socios induxit, decepit, destituit, adversariis tradidit, omni fraude & fallacia fefellit. Fallit me amor susceptæ operis. Fallunt me oculi ac frustrantur.

Falsè, fälschlich. *Syn.* Falsò. *Usus.* Falsè alicui assentiri.

Falsitas, tis, f. Falschheit. *Syn.* Vanitas.)(*Veritas. Usus.* Falsitas nihil verum habet.

Falsò, verlegen, unrecht, falsch. *Syn.* Falsè, fallaciter. *Usus.* Hoc falso memoriæ proditum est.

Falsus, a, um. betrüglich, falsch. *Syn.* Adulterinus, vanus, inanis, mendax.)(*Verus. Adv.* Apertè, perspicuè. *Phras.* *Vana, falsa, fallentia natur æ sunt*, was eitel, falsch und betrüglich ist, das hat mir von Natur. Falsam, fucatam, adulterinam virtutem, quis amet? Vana, suppositæ virtutis species, quem caperet? Quod procul à vero, quod à veritate remotum, quis æstimet? V. *Vanus, mendax. Usus.* In quo nihil est, nisi falsum & imitatione simulatum, betrüglich, und auf den Schein gestellet. Complexus falsæ boni volentes exstiterunt in amore simulato. Falsus rumor. Spes falsa. Falsis & mendaciis visis homines consolare. Quæ ratione vacant, & mendacia & falsa & errorum plena sunt.

Fax, cis, f. Fackel, Eichel. *Usus.* Ille arma mutat, cornua, tubas, faces.

Fama

Fama, æ, f. gemeine Rede, Gerücht. R. ϕήμη. Syn. Opinio, existimatio, nomen, sermo, prædicatio, commemoratio, nominis celebritas, sermonis celebritas, rumor, ventus quidam popularis. Epi. Admirabilis, antiquior, bona, calamitosa, communis, constans, falsa, forensis, frequens, grata, gravis, illustris, incolumis, integra, perennis, popularis, temeraria atque inconsiderata, præclara, summa, tristis. *Phras.* 1) *Fama est*, es geht die Rede, es kommet ein Geschrey aus. Emanat fama; in vulgus exit; emanat rumor; in omnium ore ac sermone est; rumoris aliquid ad nos affluit; serpit latiùs etsi perobscura fama; dissertur, dissipatur, convalescit rumor; audimus, sed adhuc sine capite; sine auctore, rumore nuncio; multus est sermo. Res sermonibus celebratur. 2 *Fama de re vulgata est*, man hat viel Reden von der Sache ausgestreuet. Constante fama, omniumque sermione celebratum est; multa pervasit ad nos rumor; fama ea, nescio, unde nata, mox totum imperium pervasit, peragravit; fama de re percrebuit; communi fama atque sermone accepimus; fama erat; rumoris nescio quid nos afflavit; calent etiamnum fervéntque crebri de re rumores, qui ad nos emanárunt; dissipatus latè sermo, disseminatus, dispersus eâ de re est; ea fama ante aliquando in urbem penetraverat; ad nos pervenerat, venerat, manaverat; incerta, multa vulgò jactabantur; nunciivarii sermones excitarunt; res ea diutùm est agitata sermonibus; dissipatus tota urbe rumor est; discurrit totâ urbe rumor; fama ea diu tenuit; vulgatus latè rumor est. V. *Rumor*. 3) *Famam eam futo non fore diuturnam*, ich glaube, daß das Gerücht wird bald aufhören. Refrigescet, opinor, brevi ea fama; evanescet; famam eam spero propediem reprimendam, sedandam, restinguendam; non duram brevi eam famam existimo, nec ævum ferunt; exstinguetur, spero, rumor ille brevi: cerè raucus est. 2. Fama pro Existimatione, Ansehen, Nahmen. 1 *Famam captare*, nach Ruhm und Ehre trachten. Famam aucupari; inanem aucupari rumorem, & umbras omnes, etiam falsæ gloriæ consectari; nomen captare; famam expetere; colligere ventos omnes rumorum; avidum esse præter modum gloriæ, ferri inexplebili cupiditate gloriæ. V. *Ambio, ambitio, capto*. 2) *Famæ suæ curam gerere*, seines guten Nahmens beste Sorge tragen. Famæ ac dignitati servire; famæ suæ parcere, consulere, famam non abjicere; famam tueri, conservare, tenere, famæ rationem antiquissimam ducere. V. *Curo*. 3. *Famam consecutus est nonnullam*, er hat sich einigen Nahmen gemacht. Paucorum dierum studiò consecutus est, ut aliquò apud homines loco esset; ut memoriæ ac nomini ejus honos haberetur; ut famam nomènque colligeret, sibi conficeret; ut aliquò numerò esset; ut aliquid existimationis haberet apud homines; ut aliquem inter homines locum obtineret; ut aliquam sibi adsciscerat existimationem; ne prorsus jaceret; ne prorsus ignobilis, vilis, abjectus, nullius honoris ac nominis esset; ne ullò planè loco esset; ne ejus esset inter homines obscura aut infima conditio. Parumper illum honestavit; aliquo in numero constituit; aliquem illi locum tribuit, comparavit, peperit paucorum dierum studium. 4) *Fama honesta cuivis exoptanda est*, es ist einem jeden ein guter Nahme zu wünschen. Id est cuique optandum, ut benè audiat; ut honestam famam, ut egregium nomen, ut bonam apud homines opinionem consequatur; ut ejus nomen fama divulget, circumferat, circumgestet, per orbem terrarum dissipet; ad ultimas terras provehat; ut nominis ejus fama celebretur; sit in ore omnium; ad exteras terras perveniat, pervadat. 5) *Dux erat fama melytus*, er war ein weit und breit berühmter Feld-Herr. Terras ac mare famâ nominis sui implebat; vagabatur nomen ejus longe latéque per omnes gentes; illustris erat & pervagata nominis ejus fama; in ore atque sermone omnium præclara ejus virtus versabatur; per omnes gentes fama virtutis ejus volitabat, in ingenti gloria apud omnes gentes erat. V. *Celebris*. 6) *Si tuis scriptis ultimam manum impones, famam immortalem habebis*, wann du deine Schriften zu Ende wirst gebracht haben, wirst du ein unsterbliches Lob überkommen. Si tua scripta ad exitum perduces, immortalis erit fama tua; perpetua, æterna erit; nunquam deficiet; nunquam consenescet, nunquam peribit; nunquam obscurabitur; nullo tempore extinguetur; nullâ temporis diuturnitate obscurabitur; nulla dies famam tuam terminabit; nullum temporis spatium circumscribet; nulla temporis vetustas corrumpet. Vigebit in omnium temporum memoria nominis tui fama; omnis te posteritas agnoscet; tuas laudes excipiet ac tuebitur

omnis posteritas; de te posteritas omnis audiet & loquetur; immortalitatem tuam consequeris; non simul cum corpore nomen tuum mors extinguet, delebit, auferet; nomen tuum immortalitati commendabis; immortalitati donabis; ab interitu vindicabis, in hominum memoriâ retinebis; aeterna laude celebrabis; nomen tuum nulla delebit oblivio; nulla aetas, nulla posteritas de tuis laudibus conticesceret. V. *Gloria*. 7) *Multum de bonâ tuâ famâ amisit*, er hat viel von seinem guten Nahmen verlohren. Haeret ad macetas fama boni viri; non parum de famâ illi est detractum; non defuêre, qui famam ejus detererent, attererent, depeculari tur; laederent; qui famâ eum spoliarent; qui inconstantiae famam ei notamque inurerent; qui nomini ejus officerent; labem inferrent, aspergerent; dedecus inurerent; existimationem ejus deformarent. V. *Detraho*, *Calumnia*. 8) *Famam restituere*, den guten Nahmen ersetzen. Inustam famae maculam detergere; insontis famam vindicare; violatae existimationi satisfacere; violatae famae injuriam sarcire, reparare. *Usus*. Conficienda est fama bonorum, quae verè sola gloria nominari potest. Hominis inconstantis famam subire. Fama illius agitur, es geht um seine Ehre. Omnis ingenii fama mihi abjicienda est, ich muß den Ruhm eines sinnreichen Mannes fahren lassen. V. *Opinio*, *existimatio*.

Famelicus, i, m. hungerleydig. *Syn.* Qui edendi cupiditate agitur.

Fames, is, f. Hunger, Hungers-Noth. *Syn.* Appetitus cibi, esuries; *item*: annonae caritas. *Epi.* Integra, vetus. *Phras.* 1. *Fame pereo*, der Hunger plagt mich. Fame premor, conficior, suffocor; fessus inedâ sum; inedam vix jamfero; fames me urget; fame macero; vacuus mihi venter crepitat; medullam ventris arripuit fames; stomachus exinanitus turbidat; praefama vix spiritum traho; exinanitum ventrem, sed famem integerrimam affero, apporto; demensum suum venter fugitat; extremam sustento famem. 2. *Fame moriuntur*, sie sterben vor Hunger. Vita per inedam discessit; confecti fame necatique sunt; enecti fame sunt, jugulati, suffocati; fame absumpti, consumpti periêre; fame exanimati sunt, extabuere. 3. *Famem sedabimus*, wir werden uns den Hunger stillen. Famem laêtè tolerabimus, devincemus; famem laêtè propulsabimus, famem cibô explebimus, saturabimus, de-

de diurna naturae explebimus. 4. *Longa siccitas famem intulit*, die lange Dürre hat die Hungers-Noth verursachet. Aëtherem cerebro insanientem; coelestium aquarum inopiâ laboratum est annonâ. Per longam siccitatem frumenti erat cum summa caritate inopia. Longa siccitate factum est, ut laxior annona needum rediret; ut annonâ premente in urbe trepidatum sit. V. *Annona*. *Usus*. 1. Cibi condimentum fames. Obsonatis famem, fuit jam Cibi condimentum. 2. *Caritas annonae*, Hungers-Noth. Qui in fame frumentum exportare ausus est.

Familia, ae, f. Haus-Gesind, Haus-Wesen, Stamm-Haus. *Syn.* Agnatio, cognatio, stirps, domus. *Epi.* abjecta & obscura, acerrima, equestris, severissima ad judicandum, aegra, amplissima, clarissima, consularis, diversa, florentissima, funesta, gladiatoria, specioia, nobilis, gloriosa, honesta, magna, maxima, nobilissima, patricia, praetoria, pura, summa, tanta, tota, vera, vetus, universa, urbana. *Usus*. 1. Unus homo familia non est. Familia constans & gravis disciplina. In Laelios, *seu* Laeliorum familiam insitus. Vetus, illustris, ampla familia. In familiam alicujus se conjicere; in familiam venire, adoptari, recipi, inseri, einem andern Geschlecht und Stamm einverleibt werden. Nasci familiâ antiquissima. 2. *Secta*, Secte, Parthey. Dispatescuci in plures quasi familias dicti sunt. 3. *Servorum numerus*, Haus-Gesind. Homines conjugum, liberorum & familiarum suarum causâ frumentum condunt. Arbiter familiae. Familiam ducere, vorangehen. Pater, mater, suus familias, Haus-Vater, &c.

Familiaris, e. vertraut. *Syn.* Familiaritate conjunctus, necessarius, intimus, domesticus, qui in intima alicujus familiaritate versatur, usu conjunctus. *Epi.* familiares, domestici, intimi. *Adv.* Maximè, valdè, omninò. *Phras.* *Familiaris mihi est*, mir send sehr vertraut unter einander. Multos annos utor eô familiariter, isque me vicissim. Valdè familiariter eô utor, ut nec familiarius illô, nec libentius. Nihil est nostrâ familiaritate conjunctius. Quotidianus mihi cum eo conjunctio est & consuetudo, arctissima necessitudine, vinculis arctissimae familiaritatis conjuncti sumus; alter alteri familiares admodum simus; mutua est inter nos, atque summa familiaritas. Multos annos magna mihi cum eo familiaritas, intima mihi cum eo usus, summa mihi

cum

cum eo familiaritatis consuetudo intercessit; multis abhinc annis amicitia nostra summam ad familiaritatem pervenit. V. *Amicus, Amicitia, Consuetudo, Usus, Intimus, Necessitudo. Usus.* Homo fami liarissimus, & mihi omnibus rebus conjunctus. Familiares cum altero conferre sermones. Res familiaris & domestica bene tuta. Fieri familiarem alicui.

Familiaritas, tis, f. Vertraulichkeit. *Syn.* Usus, consuetudo, necessitudo, conjunctio. *Epi.* Egregia, eximia, intima, magna alicujus cum aliquo, maxima; memorabilis, nimia, notissima, pervetus, summa, tanta. *Phras.* 1. *Familiaritatem cum illo feci, vulg.* ich habe eine vertraute Freundschaft mit ihm gemacht. Familiaritatem cum illo contraxi, conflavi; magna familiaritate me cum illo conjunxi. V. *Amicitiam contrahere.* 2. *In familiaritatem alicujus venire*, in vertraute Freundschaft kommen. In familiaritatem penitus intrare; ad alicujus familiaritatem se applicare; se dare, se insinuare; se immergere in consuetudinem. V. *In amicitiam venire.* 3. *In familiaritate alicujus versari*, mit einem in Vertraulichkeit leben. Est mihi intima cum eo familiaritas; familiaritatem cum illo habeo; familiaritas mihi cum illo, cum officiis ejus multis, tum consuetudine quotidiana sic aucta, ut nihil sit hac nostra familiaritate conjunctius. Recepi hominem in familiaritatem; familiaritate devinxi. Familiaritate conjunctus sum illi; cum eo familiariter vivo; familiaritate implicitus sum tantâ, ut revocare me non possim; intimè illo utor, nec ab illo unquam recedam; nemo mihi charior; nemini magis studeo; cum omnibus in familiaritate antepono; dudum ab eo in amicitiæ familiaris jura adductus sum; dudum familiaris haben, & in arcanos sermones trahi cœptus sum. V. *Amicitiam habere cum altero. Usus.* Consuetudo familiaritatem intricit, conflat, affert. V. *Necessitudo, Usus, Conjunctio.*

Familiariter, vertraut: *Syn.* Liberè, amicè. *Usus.* Cum aliquo licentius, liberius, familiarius, amicissimè, solutiore animo vivere.

Famosus, a, um. verschrept. *Syn.* Infamis. *Usus.* Mulier famosa; libelli famosi. Sparsa epigrammata, in aliquem vulgata, famosa, probrosa, contumeliosa. V. *Infamis. Ad laudem perperam adhibetur.*

Famula, æ, f. Magd, Aufwärterin. *Syn.* Ancilla. *Usus.* Virtus famula fortunæ.

Famularis, e, zum Dienst gehörig. *Syn.* Servilis. *Usus.* Famularis vestis.

Famulatus, us, m. Dienstbarkeit. *Syn.* Servitus. *Usus.* In famulatu alicujus esse. Miser virtutis famulatus, servientis voluptati.

Famulor, aris, atus sum, ari. dienen. *Syn.* Servio. *Usus.* Qui præesse deberent, famulantur. V. *Servio.*

Famulus, i, m. Diener, Bedienter, Aufwärter. *Syn.* Pedisequus. *Usus.* Adhibeant hi crudelitatem in famulos, si aliter teneri non possunt. V. *Servus.*

Fanaticus, a, um. unsinnig. *Syn.* Delirus, furens. *Usus.* Homo superstitiosus & fanaticus. V. *Insanus.*

Fanum, i, n. Tempel. *Syn.* Templum, locus religiosus. *Epi.* Antiquum, antiquissimumque; religiosum. *Usus.* Profanus & delubris pugnare. Athenienses fanum contumeliæ & impudentiæ fecere. V. *Templum.*

Far, farris, n. Korn, Dinckel. *Syn.* Quidquid frugum terra fert. *Usus.* Farris seges.

Farcio, is, farsi, fartum, ire. füllen. *Syn.* Impleo. *Usus.* Pulvillus rosis fartus. V. *Impleo.*

Faris, fatur, fatus sum, fari. reden, sprechen. *Syn.* Loquor. *Add.* Probè. *Usus.* Ajunt ex oraculo ita fatam Pythiam. Tum ad Deos ita fatur.

Fartor, oris, m. Wurstmacher, Füller. *Syn.* Qui lucanicas facit & farcit, *sive* qui aves farcit & saginat. *Usus.* Cellarii, lanii, cyqui, fartores. Fartor scelerum.

Fas, Recht, Billigkeit. *Syn.* Jus, quod licet. *Usus.* Jus & fas omne delere. Si hoc dictu fas est. Clodium nihil delectat, quod aut per naturam fas sit, aut per leges liceat. Quoad fas est, quoad licet. Per fas & nefas, seu jurè seu injuria; per æquum, per iniquum. V. *Nefastum.*

Fasciolæ, arum, f. kleine Binden. *Syn.* Fasciæ, crurum integumenta. *Epi.* Purpuratæ. *Usus.* Purpureæ fasciolæ, mulichres soleæ.

Fa-

Fascia, æ, f. eine Binde. *Syn.* Fasciæ. *Usus.* Pedes vinciæ fasciis.

Fasciculus, i, m. Büschlein. *Usus.* Fasciculus literarum. Aliquid in fasciculum addere.

Fascino, as, avi, atum, are. bezaubern. *Us.* Oculis, linguâ fascinare aliquem.

Fascis, is, m. Bürde, Büschel, Bündel. *Epi.* Fasces cruenti, ordinarii, formidolosi, laureati. *Usus.* Fasces prætoribus præferebantur.

Fasti, orum, m. Calender, Tag-Buch. *Syn.* Libri, in quibus dici cujusque & anni res gestæ continentur. *Vulg. Calendaria, Diaria.* *Usus.* In fastis Bruti nomen adscribendum curavi. Gratissimæ victoriæ memoria in fastis ut esset nota, feci. Consules non modo ex memoria, sed & fastis examinandi.

Fastidio, is, ivi, itum, ire. Verdruß haben, verschmähen. *Syn.* Fastidio afficior, fastidium ad rem habeo.)(*Dicton. Phrasis Fastidio assentatorum officior*, ich kan die verstellte Höflichkeit der Heuchler nicht ertragen. Molestiam capio; molestiâ afficior ex assentatorum officiis; molestiam mihi exhibent; satietatem pariunt, dant, faciunt, afferunt repetita assentatorum officia; onerosi sunt ac tædio; fastidium, tædium pariunt, afferunt; stomachum, fastidium movent inania verborum officia; molestiam aspergunt, creant, facessunt tot assentatorum officia; tædium me capit tot inanium officiorum. V. *Tædium, ostentus.* *Usus.* Non solum improbitati irasci, sed & in recte factis fastidire. V. *Satietas.*

Fastidiosè, mit Verdruß. *Syn.* Ambitiosè, lentè.)(*supinè, libenter.* *Usus.* Prudentius, vel invitus, vel etiam fastidiosius facere aliquid. Tum ego stomachans fastidiosè. Diligenter, ac propè fastidiosè judicare aliquid.

Fastidiosus, a, um. verdrüßlich, feindselig. *Syn.* Difficilis.)(*appetens, cupidus.* *Adv.* Sanè. *Usus.* 1. Crassus in incipiendis causis fastidiosior. 2. *Arborescens*, der einen Abscheu hat. Homo literarum fastidiosus. 3. *Insolens*, stolz und übermüthig. In æquos & pares fastidiosus. V. *Arrogans.*

Fastidium, ii, n. Verdruß, Unwillen. R. ex Faustus, & Tædium. *Syn.* Offensio, tædium.)(*appetentia, cupiditas.* *Epi.* Delicatissimum, ingenuum, liberum-que, insolens, minimum. *Usus.* Magna insolentia hominis, magnum fastidium. Magnum horum, si arrogantes essent, non possem ferre fastidium. Ab aliquo celeriter & satietate, & fastidio abalienari. Cibi satietas & fastidium. Depellere, *seu* levare fastidium. V. *Fastidio, tædium, satietas.*

Fastigio, as, avi, atum, are. oben zuspitzen. *Syn.* In fastigium erigo. *Usus.* Colus in modum metæ in acutum cacumen fastigiatus.

Fastigium, ii, n. Gipfel, Spitze. *Syn.* Conus, culmen. *Phras. Ad fastigium domus evasit*, er ist zu höchst auf das Haus hinaufgestiegen. Fugâ se abripuit ad summas ædes; abdidit se in summas ædes; Fugâ se contulit in summas ædes; fugâ evasit ad superiores ædium partes. *Usus.* 1. Capitolii fastigium. Tectum multorum fastigiorum. 2. *Finis*, Ende. Imponere fastigium operi inchoato.

Fatalis, e. unumgänglich. *Syn.* Ex omni æternitate definitus & constitutus.)(*voluntarius.* *Usus.* Causæ fatales, fatalis necessitas, vis, casus, eventus. Hic annus fatalis videtur ad interitum reipublicæ. Clodius fatale portentum reipublicæ. V. *Necessitas.*

Fataliter, unumgänglich. *Syn.* Necessario. *Usus.* Omnia, quæ sunt, ea ab omni æternitate definita fataliter existunant.

Fateor, eris, fassus sum, eri. bekennen, gestehen. *Syn.* Confiteor.)(*nego, infitior.* *Adv.* Aeutè, satis, apertè, planè. *Phras. Tandem fassus est se reum*, endlich hat er seine Missethat bekennet. Expressa tandem ex eo sceleris confessio; adductus est ad facti confessionem; fassus est de suo crimine, patefactum indiciis, ipsiusque confessione crimen est; tandem sese ipse indicavit; patefactus est indiciis & confessionibus suis; illud jam non obscure præ se tulit, adductum à se factum. *Usus.* Non solum fateri, sed profiteri aliquid, & præ se ferre.

Fatidicus, a, um. Weissager. *Usus.* Anus fatidica. Fatidicorum & vatum effata incognita.

Fatigo, as, avi, atum, are. müd machen. *Syn.* Defatigo. *Phras. Fatigatus equus miles est*, der Soldat ist sehr abgemattet worden. Vires militem lassitudine defecerunt; fessum cursû corpus trahit miles; de via fessus procubuit; effluxere jam lassitudine vires; cursû exanimatus

manus & lassitudine confectus; longa via lassum reddidit nabitem; longa defatigatione mihi genua succidere; lassitudo militem tenet; nimiâ longâ lassitudine membra fluunt, arma labant; itineris longitudo militem in angustum dedit; miles in opere longinquo, & itinere sese navit; miles viribus exhaustus est; quidquid virium erat militi, in longitudine itineris prostratum est; defatigatione continuati itineris miles graviter affectus est; itineris labore factus est miles. *Usus.* Igne fatigatus.

Fatisco, is, ere. erliegen. *Syn.* Deficio, vitium facio, labem facio. *Usus.* Natura ætate fatiscit. Murus fatiscit, labem facit, vitium facit. V. *Fatigo.*

Fatuitas, tis, f. Narrheit, Thorheit. *Syn.* Stultitia. *Usus.* Ostendit, non hanc imprudentiam, aut casum, sed insciliam, negligentiam, fatuitatem nominari debere.

Fatum, i, n. Verhängniß, Schickſal. *Syn.* Vis fatalis, fortuna, fatalis necessitas; series causarum sempiterna; causæ æternæ rerum futurarum; causæ immutabiles & æternæ; causæ inclusæ in rerum natura. Fati vis inexsuperabilis, cujus lege immobilis rerum ordo seritur. Æterna constitutio.)(*Consilium.* *Epi.* Extremum reip., grave, infelix, funestum, perniciosum, publicum, singulare, supremum, totum. *Usus.* 1. Fati necessitas, quod à Deo designatum & constitutum est, ut eveniat. Fato ajunt fieri omnia. Fati vis inexsuperabilis. Fuit hoc fatum meum. Hôc sum fatô natus; in bittschon in einem solchen Himmels-Zeichen gebohren. Istud fati est, hoc consilii. Fatum illius fuit demergi. Dii omni ratione fata flexissent, mutassent. 2. *Infortunium*, Unglück. Jam fatum reipublicæ extremum impendet. Modô fatô omnes corruistis. 3. *Vaticinium*, Weiſſagung. Fata Sibyllina. V. *Necessitas.*

Fatuus, a, um. närriſch. *Syn.* Stultus. *Adv.* Diutius, cum periculo, plane. *Usus.* Non modo nequam & improbus, sed fatuus & amens. Puer fatuus, & non gravis, nec continens. V. *Stultus.*

Fauces, ium, f. Schlund. *Syn.* Angustiæ faucium. *Epi.* Inportunæ. *Usus.* 1. Prædam lupo ex faucibus eripere. 2. *Locus angustus*, enger Ort. Corinthus posita in angustiis atque in faucibus Græciæ. 3. *Periculum*, Gefahr. Urbem ex hostium impetu, ac totius belli ore ac faucibus ereptam restituit. 4. *Amnis*, Zufluß. Sedens in faucibus macelli. Patefactus ore, tuæ faucibus. V. *Angustiæ.*

Faveo, es, favi, fautum, ere. günnen, gewogen oder geneigt ſeyn. *Syn.* Studeo, amo, complector; æquum me præbeo.)(*invideo*, ogl. *Adv.* Aperte, mirabiliter dignitati, nutui, valdissime alicui, vere. *Phras.* 1. *Favet tibi tota civitas*, Die ganze Stadt iſt ihr ſehr geneigt. Mirabilis te bonorum virorum benevolentia comitatur; ardent omnes studio tui & amore; tuâ causâ volunt cupiuntque omnes; uteris populô plane tuô, existimationis tuæ cupidissimum studiosissimumque habes populum totum; honori tuo omnes vehementur; divino omnes studiô, constanti benevolentia existunt; tui honoris fautores habes plurimos; honestissime tibi cupiunt; tuorum studia ardent a habes; gratiosus es omnibus; animo in te sunt singulari; benevolentiâ te summa complectuntur; inclinatione voluntatis in te propendent, omnium animi ad dignitatem tuam sunt propensi; plebs omni te favore complectitur; tui cupiunt omnes, tibi gratificari cupiunt; in te civitas versa est tota; ita effusi sunt in te omnes, tanta & tam secundâ in te voluntate, ut studia omnium in te unum inclinent, respiciant; firmissimâ hominum benevolentia munitus es; cives omnes unice ubi sunt defixi. 2. *Plebs tibi favebit*, das gemeine Volk wird dir günſtig ſeyn. Plebis gratiam unus maxime fores; civitas omnis in tua dignitate, studia sua figet omnia; ejus studium honori tuo nullo loco deerit; omnem illa industriam, curam, operam, diligentiam ad honorem ac dignitatem tuam conferet; nullum in te ornando, honestando, colendo locum, aut tempus; nullum studii, officii, observantiæ genus prætermittet; præsens tibi ubique auctoritate, studio, gratiâ aderit. V. *Gratiosus*, *favor*, *gratia*, *acceptus.* *Usus.* Saluti, dignitati, honori, laudi, industriæ & gloriæ tuæ mirabiliter faveo. Favere linguis. Favere alicujus voluntati, & adjutorem esse.

Favilla, æ, f. Funke. *Usus.* Coutechus ignis à se favillam discutit.

Favonius, ii, m. Weſt Wind. *Syn.* Zephyrus, ventus ab occasu flans.

Favor, oris, m. Gunſt, Gewogenheit. *Syn.* Gratia, studium, aura cursusque popularis, prosper flatus fortunæ, benevolentia.)(*Invidia.* *Phras.* 1. *Est in maximo favore apud Principem*, er iſt ein Favorit bey Hofe, er hat alles bey ſeinem Fürſten. Summa apud Principem gratia valet; floret præ aliis gratia Principis; in amore & deliciis est Principi; primum in gratia Principis locum obtinet; in magna

magna apud Principem charitate est. V. *Gratiosus.* 2. *Ille hoc pro favore habet, vulg.* er hält dieß für eine besondere Gunst und Gnade. In summi beneficii loco ponit; inter maxima beneficia refert, numerat; ea res apud illum non vulgaris gratiæ locum obtinet. 3. *Populi favorem captat*, er suchet die Gunst des Volks. Aucupatur gratiam populi, ventum popularem quærit, ubique colligit; captat auram popularem; in gratiam populi se ponit; vulg. gratiam ingere, quærere; benevolentiam colligere studet; V. *Gratia, faveo; benevolentia.* *Usus.* Eum amborem, & ut hoc verbo utar, favorem ad consilia advocabo.

Favorabilis, e günstig. *Usus.* Acram favorabilis populi ex Dictatoris invidia petit.

Fauste, glücklich. *Syn.* Fortunate. *Usus.* Fauste, feliciter, prospere.

Faustus, a, um. glücklich, beglückt. *Syn.* Fortunatus. *Usus.* O nox fausta orbi! Quod bonum, felix, faustum, fortunatumque sit, votetes præfabantur. V. *Felix, fortuna prospera.*

Fautor, oris, m. Gönner, geneigter Patron. *Syn.* Studiosus, patronus. *Opp.* Improbissimus. *Usus.* Multi sunt cupidi tui, multi fautores laudis tuæ. Ut semper fautor & adjutor extiti. Ego constantium tuorum autor, dignitatis fautor; & amplificator. V. *Patronus, benevolus.*

Fautrix, icis, f. Gönnerin, Patronin. *Usus.* Amicitiæ fautrices fidelissimæ voluptatum.

Favus, i, m. Bienenkorb, Bienen-Gewirk. *Usus.* Apes favos fingunt.

Faux, cis, f. Rachen, Schlund. V. *Fauces.*

Fax, cis, f. Fackel. *Syn.* Taeda; funale. *Usus.* Ardentes faces ad reipublicæ incendium suius Clodianus ministrabat; in vicinorum tecta jactabat. Malleolos ad incendendam urbem, facesque conjurabat. Non sunt faces in reos adhibendæ hæ dicendi faces. Doctorum faces admovere. Ad invidiam facem præferre. Antonius domicilium Clodii incendiorum fax.

Febricito, as, avi, atum, are. das Fieber haben. *Syn.* Febri corripior, vel tentor. *Usus.* Febricitavit aliquis, vel mortuus. V. *Febrio.*

Febricula, æ, f. Fieberlein. *Syn.* Commotiuncula. *Epi.* Assidua & satis molesta. *Usus.* In febriculam incidi satis molestam.

Febris, is, f. Fieber. *Syn.* Febricula, tertiana, quartana. *Phrases.* Febri laborat, er hat das Fieber. Febri jactatur, afflictatur; in febriculam incidit, lentis febribus detinetur; febribus conficitur; tentatur, febrim habet; febrim nactus est, quartana patitur. *Usus.* Incommoda valetudine emersit febris; in quartanam conversa est vis morbi, es ist ein 4. tägiges Fieber daraus worden. Cum febri domum redit. In tertium diem febris incurrit, alle dritte Täg. kommt das Fieber zurück. Febris accidit, desinit, pares accessiones habet, levatur, continuat, per accessiones increscit, per discessiones mollitur, circuitum habere fingitur. Febris assidue inhæret; se ingenuat, & jam sine horrore est, das Fieber nimmt ab. Febris decessit, das Fieber hat aufgehöret. Febri caruit. A febri relictus, liberatus est.

Februarius, ii, m. der Hornung. *Syn.* Mensis intercalaris. *Epi.* Sterilis. *Usus.* Februarius mensis extremus anni olim apud Romanos.

Fecialis, is, m. Herold, Schliesser der Bündnisse. *Usus.* Fœderum, pacis, belli, induciarum fecialis judices sunto.

Fecialis, e. das dem Herold zustehet. *Syn.* A fecialibus factum constitutumque. *Usus.* Belli æquitas jure fecialis sanctissime prescripta est.

Fel, lis; n. Galle. *Syn.* Flavedo bilis.

Felis, is, f. eine Katze. *Syn.* Domestica bestia muribus infesta. *Usus.* Qui canem & felem ut Deos colunt. Felis quo modo, quam levibus vestigiis avibus obrepat?

Felicitas, tis, f. Glückseligkeit. *Syn.* Beatitudo, prosperitas, res secundæ (plural *fortunæ*). *Epi.* Incredibilis, par, perpetua, summa. *Phras.* 1. Nemo fortunæ hujus felicitatem habet, niemand hat eine solche glückseelige Glückseligkeit. Nemo fortuna utitur perpetuo bona; nemo est, cui prospere omnia succedant, cui ad voluntatem fluant omnia; cui nihil contra voluntatem eveniat; cui nihil mali accidat infortunium; cui secunda tantum omnia, cui optata omnia contingant. Quis est, qui nihil unquam sinistri videat? qui nihil sibi meminerit incommodi? Sed nullam fere calamitatem in hac felicitate perpetua, & nullas inter-

rupta malis ? V. *Fortunâ, 2. Felicitate omnibus es superior*, du gehest an Glückseligkeit allen vor. Tuas fortunas nemo superat ; ea ueeris fortunâ, quæ potest esse maxima ; tam beatus es, quam qui maxime ; ita beatus es, ut nemô magis ; ls vel ornamentis, vel præsidiis redundas, quibus majora nulla esse possunt. Nihil ad felicitatem tibi deest ; nemo te potior iis rebus, in quibus sua est felicitas ; ita prospere tecum agitur, ut invidere possis tantum ; felicitate tecum conferri possunt aliqui, præferri, anteferri, præponi, antepont tibi certe nemo potest. Æquas omnium fortunas ; rebus omnibus affluis ; non est, quod quidquam detideres ; nihil non optatò te consecutus es ; ea possides, quæ qui possideat, fortunam accusare nullô pacto possit, nullius fortunam sibi exoptare debeat ; ea possides ac tenes, quæ vitam beatam efficiant ; quæ sunt in vita expetenda. Optimus est rerum tuarum status ; animi & fortunæ bona sic in te sunt ; ut in nullo magis ; tibi satis est vel ingenii, vel fortunæ ad bene beatéque vivendum. V. *Fortuna prospera, Eventus, Successus bonus, Felix.*

Feliciter, glücklich. *Syn.* Prospere, fortunate, faustè, bonis avibus, secundis avibus, secundô omine ; non in vitâ Minervâ ; secundâ fortunâ ; dextrô Marte. *Phras. Res feliciter successit*, die Sache ist glücklich von statten gegangen. Res secundissime processit ; res plane ex sententia gesta est ; res supra votum fluxit, rerum meæ satis prospera fuêre ; non anceps fortunâ res gesta est ; secunda omnia cadebant ; secunda admodum fortuna rerum fuit. V. *Ceno, Succedo, Evenio, Bene, Fortuna. Usus.* Respublica bene & feliciter gesta.

Felix, icis, *g. o.* glückseelig. *Syn.* Beatus, fortunatus, florens, cui bene est. *Phras.* 1. *Te amico felix sum & beatus*, ich bin glückselig, indem ich dich zum Freunde habe. Digito cœlum attingo ; in cœlo sum ; secundum mihi vitæ finem alia offensione cursum polliceor ; tranquilla & placata habeo omnia ; fortunam ipsam antebo fortunis meis ; rebus utar secundissimis, rebus omnibus florebo ; nemo hominum me vivet fortunatior. 2. *Felix ad id tempus erat*, bis dahin war er glückselig. Ad eam diem fortuna et natal non tribuit ; fortuna indulgendo illi nunquam fatigata erat ; fortunam in potestate habuit ; secundâ fortunâ ; magnâ felicitate usus erat ; fortunâ illi usque pracno erat ; nusquam illi aberat ; perpetuâ felicitate florebat ; ad eum diem felicitatis natal illi defuit, prospera fungebatur fortunâ ; secundæ illi res erant ; vitam vivebat omni felicitatis genere cumulatam ; ab omni molestia remotam, sejunctam ; mersus erat felicitate ; mersus secundis rebus ; luxuriam felicitate atque indulgentiâ fortunæ videbatur ; Divorum vitam adeptus videbatur. V. *Beatus. Usus.* Felix ad casum fortunamque.

Femen, inis, n. die Hüfte, die Weiche. *Syn.* Coxendicis pars interior. *Usus.* Redundas pectibus, femunibus, cruribus.

Femur, oris, n. die äussere Dicke am Schenkel, Hüfte. *Syn.* Coxendicis pars exterior.

Fenestra, æ, f. Fenster. *Syn.* Locus apertus ad lumen accipiendum ; ad admittendum solem, diem. *Usus.* Fenestrarum angustas reprehendis. Latis luminibus fenestræ. Oculi quasi fenestræ animi.

Fera, æ, f. ein Wild. R. *ab Æol.* φήρ. *Syn.* Bestia. *Usus.* Feræ rationis & orationis experies.

Feralia, orum, n. Aller Seelen-Tag. *Dies erant Dis manibus eo sacrati, quod animos ejulas ferrent, itaque cunas a natalibus removerent.* *Usus.* Feralibus præcepta etc.

Ferax, acis, *g. o.* fruchtbar. *Syn.* Uber, secundus, fertilis, frugifer. *Usus.* Nihil feracius ingeniis. V. *Fertilis.*

Ferculum, i, n. Tracht, Speis-Trachten. *Usus.* Pompam ferculis ditis, ita lento gressu ingreditur.

Fere, schier, fast. *Syn.* Fermè, propemodum, prope. *Phras.* 1. *Similitudo fere me fefellit*, die Gleichheit hat mich fast betrogen. Propius factum est nihil, ac ut alterum pro altero compellarem. Prope erat ; non multum aberat ; parum aberat, ut me similitudo vestra falleret ; haud procul ; minimum abfuit, quin similitudine vestrâ falleret ; pene proxime me similitudo vestra fefellisset. 2. *Bellum fere ortum esset*, es wäre schier ein Aufruhr entstanden. Prope seditionem res erat ; quid propius fuit, quam ut omnia discordiis miscerentur ? Res ad seditionem spectabat. Jam in eo res erat, ut seditionibus omnia arderent. 3. *Quingenti quatuor ferro saucii fuere*, es sind bey 500. verwundet worden. Ad quatuor & quingenti saucii fuere.

Usus

Usus. 1. Probabile est, quod fere fieri solet. Nihil ætate, aut fere nihil differunt. 2. *Tantum*, allein. Hæc ferè dicenda habui. 3. *Profecto*, fürwahr. E victoria non fere, quam invidia eum secuta est. 4. *Potissimum*, *maxime*, sonderbar. Ad hunc fere modum; ad hunc maxime modum locutus est. V. *Quasi.*

Ferie, arum, f. F ierta g. *Syn.* Dies festi cœlestium, dies quietus. *Epi.* Forenses, novendiales, publicæ. *Usus.* Ferarum festorumque dierum ratio in liberis requietem habet litium & jurgiorum, in servis operum & laborum. Imperare ferias forenses. Feriæ quantum mihi temporis indulserint.

Feriatus, a, um. müßig. *Syn.* Otiosus, vacans. *Usus.* Epicurei Deum feriatum volunt otiô, torpore. Non putes me feriatum à studiis futurum. V. *Otiosus.*

Ferinus, a, um. wilder Art. *Syn.* Feris communis. *Usus.* Ferinus victus.

Ferio, is, ire. schlagen. *Syn.* Percutio. *Phras. Securi feritur*, er wird enthauptet. Securi percutitur; securis in caput dejicitur; ferro caput demetitur; caput cervicibus abscinditur; jugulum ferrô resolvitur; cervix abscinditur; præciditur, inciditur; caput à cervicibus avellitur, amputatur; caput ense auferrtur; collum secatur; obtruncatur. *Usus.* 1. Ferunt hæc aures hominum. Oculi spectris feriuntur. Hostem ferire, niederhauen. 2. Ferire fœdus cum aliquo, ein Bündniß machen.

Feritas, atis, f. wilde Art, Grausamkeit, Unbeständigkeit. *Syn.* Immanitas.)(*mansuetudo animi. Epi.* Humana. *Usus.* Pars animi, in qua feritas sit, & agrestis immanitas. Ex feritate aliquem ad humanitatem & mansuetudinem transferre. V. *Crudelitas.*

Ferme, fast. *Syn.* Fere *Usus.* Mihi ferme acta est ætas. V. *Fere.*

Fermentum, i, n. Sauerteig. *Syn.* Portio farinæ subactæ acida. *Usus.* Uxor tota in fermento jacet, *vehementer irata est*, ist voller Zorn.

Fero, is, tuli, latum, ferre. tragen. R. à Φέρω *Syn.* Porto, gero. *Adv.* Abjecte, acerbe, acerbissime dissidium, ægre, æque adversam fortunam, aperte, apte, atrociter, cam, caute, constanter, continenter, de integro difficilius, diutius, egregie, facile, familiariter, fortiter, graviter, humane, humaniter, jam dudum, immoderate, indigne, insolenter, laste, lente, levius, leviter, libenter, mediocriter, mirabiliter, moderatè, modicè, molestè, mollier, negligenter, nonnunquam, obscure, obviam ferè, omnino, pariter, patienter, placate, placide, plane, pulcherrime, quam humanissime, quam lenissime, quietè, rectè, remissius, sanè, sapienter, sedate, stulte, submolestè, tacitè, toleranter, tranquillè, valde, graviter, vere, vitiosè. *Phras. Ferre non possum hanc injuriam*, ich kan die e Beleidigung nicht ertragen. Concipere hanc injuriam non possum; gravè est, hominis tot ineptias ac injurias devorare; acerbe me accipere hanc injuriam quid mirum? cujus indignitatem nullus nec oculi, nec aures ferebant. V. *Patior Sustineo. Usus.* 1. Terra fert fructus. 2. *Opinor*, *conjicio*, *spero*, vermuthen. Ut mea fert opinio; ut conjectura fert. 3. *Constituo*, *nuncio*, *decerno*, ankündigen. Ferre ad populum de re aliqua. Ferre legem. 4. *Patior*, *tolero*, *perfero*, ertragen. Æquo, vel æquo animô; modeste, vel parum modeste; leviter, graviter; molliter, indigne, fortiter, sapienter, quietô animô; immoderate adversos casus ferre. 5. *Requiro*, *postulo*, *volo*, *jubeo*, erfordern. Ut natura, consuetudo tulerit. Si tibi commodum ita fert. Ita ferebant, reipublicæ tempora ferre. Ut amor tuus fert, perscribe. 6. *Reporto*, *percipio*, davon tragen, überkommen. Primas, prædæ partem tulit, responsum tulit; fructum ex ea re maximum tulit. 7. *Affero*, *do*, beybringen, geben. Opem, auxilia, præsidium, suffragium ferre. Hæc ætas primum oratorem tulit. 8. *Obtineo*, *consequor*, erhalten. Quo suffragia tulisti? 9. *Amo*, lieben. In oculis aliquem fero. 10 *Celebro*, *laudo*, erheben. In cœlum te omnes laudibus ferunt. 11. *Dico*, *prædico*, sagen, ausgeben. Homo, ut ferunt, ut ferebat, acerrimus. 12. *Attribuo*, *adscribo*, zuschreiben. Ferre alicui expensum.

Ferocia, æ, f. Frechheit, Ungestümmigkeit. *Syn.* Ferocitas. *Epi.* Insolentia, intoleranda, tanta. *Usus.* Quos mortem annos, quos impetus, quam ferociam, quam intolerandam arrogantiam fudit patria? V. *Insolentia.*

Ferocitas, atis, f. Hochmuth, Frechheit. *Syn.* Ferocia. *Usus.* Ferocitatem minis & audaciam infringere, reprimere.

Ferociter, frech, übermüthig. *Usus.* Male dicta in aliquem aspere, ferociter & libere dicta.

Fe-

Ferox, ocis, g. o. frech, keck. *Syn.* Vehemens.)(*humanus. Phras. Homo virtutibus ferox, & efferatis longa militia animis,* ein frecher Mensch. Acrox ingenium, & accendi facile; homo truci ingenio; præferocis animi; irarum & animorum plenus, indomitus & implacabilis; homo ingenio asper; vultu truci, voce accusatoriâ, stolidâ audacia ferox; homo vehemens feroxque naturâ; ferox & indomitum ingenium; ingeniô violentus & inexorabilis; torvus & minax, voce, vultu, oculis ardescens. V. *Audax, insolens, agrestis. Usus.* Victoria reddidit hominem ferociorem ac impotentem.

Ferramenta, orum, n. Eisen-Werk. *Syn.* Ferrea instrumenta. *Epi.* bona. *Usus.* Dicebat se bonorum ferramentorum studiosum. Quæ ferramenta, qui vectes?

Ferraria, æ, f. Eisen-Grube. *Syn.* Montis caverna, ex qua ferrum extrahitur. *Usus.* Apud eos magnæ sunt ferrariæ.

Ferratus, a, um. mit Eisen beschlagen. *Syn.* Ferrô devinctus. *Usus.* Hastæ ferratæ.

Ferreus, a, um. eisern. *Syn.* Durus. *Usus.* 1. O durum te, ferreum ac inhumanum, qui ejus periculis non moveris! 2. *Impudens*, unverschämt. Os tuum ferreum.

Ferrum, i, n. Eisen. *Metalli genus durissimum. Epi.* civile, impium. *Usus.* 1. E terræ cavernis ferrum elicimus, rem ad colendos agros necessariam. 2. *Arma, gladius*, Waffen, Schwerdt. Patriæ igni ferroque minatur. Homines certis locis cum ferro collocati.

Fertilis, e. fruchtbar. *Syn.* Ferax, fœcundus, uber, frugifer, fructuosus, opimus. *Adv.* maximè. *Phras. Terra fertilis*, eine fruchtbare Erde. Tam ubet & pingue solum est, ut repelli à pastu pecora dicantur, ne fœtetas pertimat; solum pinguissimum, & pabuli fertile, idemque crebris fontibus rigatum. Uberrimum gignendis uvis solum; copiosus ager & opimus, quique & ubertate & varietate frugum facile omnibus terris antecellat; ager frugum fertilis, quam cum obsitum videas, annonæ caritatem non vereâre; ager nobilissimæ fertilitatis; abundans omnium copiâ regio. *Usus.* Agri opimi, maximeque fertiles. Asia tam fertilis est, ut ubertate agrorum, varietate fructuum, magnitudine pastionis, multitudine earum rerum, quæ exportantur, facilè omnibus terris antecellat.

Fertilitas, atis, f. Fruchtbarkeit. *Syn.* Ubertas agrorum, rerumque abundantia omnium; bonitas agrorum & fœcunditas.)(*sterilitas agrorum. Epi.* barbara. *Usus.* Quæ sit vel sterilitas agrorum, vel fertilitas. V. *Ager.*

Ferventer, eiferig. *Syn.* Vehementer. *Usus.* De damnatione ferventer agi cœptum.

Ferveo, es, bui, ere. sieden, braten. R. à φέρβω, *pasco; nutrio. Syn.* Ebullio, calco.)(*Frigeo. Usus.* Fervet æstu pelagus. Usque eo fervet, & fertur, & exæstuat avaritiâ. Lites fervent, calent judicia.

Fervide, eiferig. *Syn.* Ferventer.

Fervidus, a, um, eiferig, hitzig. *Syn.* Ardens.)(*frigidus. Phras. Juvenis est natur fervidus*, er ist ein hitziger Jüngling. Magnum ardorem vultu præ se ferens; animô ferventior; fervore quodam ætatis incitatior; effervescens sæpius; in verba effervescentia facilis; animo ardenti; ardore quodam & impetu ferox; præproperum & fervidum est ingenium. V. *Præceps, vehemens, ferox. Usus.* Oratio fervida, fervida. Fervida ingenia prudenti & moderatô viro adjuncto temperanda sunt.

Fervor, oris, m. Hitze, Eifer. *Syn.* Ardor, calor.)(*frigus. Epi.* purior, perlucidior nobiliorque, multo ob eas causas aptior ad sensus commovendos. *Usus.* Iracundia est fervor mentis. Fervor ætatis, maris, pelagi. V. *Impetus, Zelus.*

Ferus, a, um. wild, grausam, unbändig. *Syn.* Barbarus; immansuetus, unmanis.)(*mitis, mansuetus, cicur. Usus.* Homo ferus & agrestis; ferus ac ferreus. Gentes feræ, & omni dirnitate atque immanitate teterrimæ. Mores feri, immanis natura Scytharum. V. *Crudelis, Barbarus.*

Fessus, a, um. müd, matt. *Syn.* Defessus, languens, de via lassus, defatigatus. *Usus.* Fessus plorando; de via fessus media. V. *Fatigo.*

Festinanter, geschwind, eilends. *Syn.* Omni festinatione; equis velisque; equis

equis & quadrigis. *Usus.* Nimium festinanter facere aliquid, proficisci, abire. V. *Celeriter.*

Festinatio, onis, f. das Eilen. *Syn.* Properatio. *Usus.* In festinatione ne suscipiamus nimias celeritates. Habes epistolam plenam festinationis & pulveris.

Festino, as, avi, atum, are. eilen. *Syn.* Propero, maturo.)(*moror, commoror, Adv.* Valde. *Phras. Festinandum est,* man muß eilen. Maturato opus est; res non recipit cunctationem; abjicienda omnis cunctatio est; summa celeritas adhibenda, suscipienda est; acriter instandum & urgendum; mora nulla interponenda est. V. *Accelero, celeritas, propero. Usus.* Jam ad reliqua festinat animus, oratio. Plura scripsissem, ni festinarent nuncii.

Festinus, a, um. behend, eilend, hurtig. *Syn.* Properans. *Usus.* Festino similimus decurro.

Festivè, zierlich, fein. *Syn.* Belle, aptè. *Usus.* 1. At quam festive crimen contexitur! 2. *Accurate*, genau. Belle & festive dicere. Dialectica festive tradit elementa loquendi.

Festivitas, atis, f. Holdseligkeit, Zierlichkeit. *Syn.* Lepor, jucunditas. *Usus.* Festivitas, splendor, concinnitudo, lepos hominis, orationis. Habet ea res festivitatem. V. *jucunditas, lepor. Pro* Die festo, Feiertag. *vulg. est.*

Festivus, a, um. zierlich, holdselig. *Syn.* Lepidus, facetus, venustus, omni lepore & venustate affluens; omni urbanitate, lepore, suavitate conditus. *Usus.* 1. Festivus matercula suæ filius. Puer festivus. 2. *Egregius, eximius, magnus,* herrlich, ansehnlich. Habeo festivam librorum copiam. Festivum acroama. V. *Facetus, lepidus. Festivus concionator, vulg.* ein Feiertags-Prediger, qui festis diebus pro concione dicit.

Festus, a, um. feierlich. *Syn.* Sacer, religiosus; dies festus, feriæ. *Phras.* 1. *Festum est, vulg.* es ist ein Feiertag. Festus dies est; dies religiosus, & à laboribus feriatus. Dies festa, quæque summa religione ac cerimonia celebratur; dies Sancti N. aut Sanctæ N. memoriâ sacer; dies Sanctorum N. N. honoribus consecratus, dicatus. Feriæ Natalis Servatoris nostri JEsu Christi, Weihnacht-Feiertage. Feriæ redivivi a morte Servatoris nostri memoriâ solennes, Oster-Feiertage. Feriæ divini Spiritus adventû nobis celebres, Pfingst-Feiertage. Dies Virginæ Matris ortu; in ea cum transitu nobis religiosus, Geburts- Himmelfahrts-Tag der jeel. allen Mutter GOttes. 2. *Festum instituere*, ein Fest einsetzen. Ferias impetrare; diem festum instituere, constituere; solemne instituere; diem festum indicere; solemnem esse velle; festâ religione ac cerimonia observandum præcipere; ferias indicere. 3. *Festum celebrare*, den Feiertag halten. Feriatum ab opere, dies festos agere, peragere, celebrare; ferias agere; per otium, sacro in otio agitare; vacuum ab opere diem religioni consecrare; rebus divinis tribuere; sacra religione, & solemni ab opere vacatione diem festum celebrare. 5. *Festum violare*, den Feiertag nicht halten. Festi diei sanctitatem violare; diem festum. Christianum religiosum ac sanctum non habere; diei religione non impedire, quo minus servili in opere tempus omne exigatur; indictam ab opere vacationem penitus nihil habere. Manus ab opere solenni die non abstinere; diem servili opere ex sacro profanum facere; diem festum profestumque promiscuum habere.

Fex, ecis, f. Hefen. *Syn.* Subsidens purgamentum. *Transl.* Sentina, sordes, eluvies, labes. *Usus.* Fæcissima, infima fex populi. Sordes urbis & fex. Fex vulgi ac urbium purgamenta. V. *Vas.*

Fiber, ri, m. Biber. *Syn.* Castor. *Usus.* Fibri redimunt se cà corporis parte, propter quam maxime appetuntur.

Fibra, æ, f. Härlein, Fäserlein an Thieren. *Fibræ sunt* teneri capilli in carnibus animalium, particulæ pingues, & rebus. *Usus.* Non ramos tantum decerpere, sed & radicem fibras evellere.

Fibula, æ, f. Spange. *Ornamentum ad vestium fimbrias additum. Usus.* Fibulis aureis donari solitus.

Fictè, fälschlich, erdichtet. *Syn.* Simulate)(vere. *Usus.* Fictè, falsaque culpata gratia.

Fictilis, e. auß Erde, irden. *Syn.* Quod ex terra, aut alia materia fictum est. *Usus.* Vasa fictilia. Urna fictilis.

Fimus

Figor, oris, m. Hafner, Töpfer. Syn. Qui signa ex ære, vel alia materia fabricat. *Usus.* Fictores, fictores ex cera.

Fictrix, icis, f. Erfinderin. *Usus.* Divina providentia, fictrix & moderatrix rerum.

Fictus, a, um. erdichtet, falsch, unwahr. Syn. Commentitius, simulatus, adumbratus. *Phras. Ficti homines non diu placent*, Leute, so sich verstellen, gefallen nicht lang. Homines ficte & fallaciter virtutem profiteri; fictæ & adumbratæ virtutes hominem non diu in pretio sunt; ficta illa virtutis species ut floriculus decidit; virtutis ille color facilè delinit; virtutis illa simulacra, vana utique, & ostentationi prava, ætatem non ferunt perfectam & veram virtutis speciem desiderat; quorum in vera illa fictam, compositam, coloratam, eorum fama & gratia facile exolescitur. *Usus.* Ficta & commentitia Dei. Hæc causa à te per summam impudentiam & fraudem ficta est. Res fictæ, & fictis artibus commenta. V. *Finxi, finxisse.*

Ficulneus, ea, um. vom Feigenbaum. *Usus.* Ficulneum lignum.

Ficus, i, f. Feige. Syn. Pomum fici.

Ficus, us, f. Feigenbaum. Syn. Arbor fici. *Lege.* Suspendit se de ficu.

Fidela, æ, f. Hafen, Krug. Syn. Vas. Satium ad plurimos usus. *Usus.* Duos fuisse de eadem fidelia dearbare.

Fidelis, e. treu. Syn. Fidus, qui fidem suam præstat, fide præditus. *Ant.* egregius, maximè. *Phras. Famulus fidelis est* der Knecht dienet treu. Fidelem linguam esse debet; oportet, ut famulus non sit ambiguæ fidei, non fluxæ, non levis, sed notæ & explorata: fidei optimæ & præstantissimæ; ut nihil in volat; ut is sit, cui omnia credi possint. In famulo probo ac frugi fides potissimum requiritur; in famulo fidelitas præ cæteris spectatur; is sit famulus, in quo fidelitatem nemo desideret. Famulo cautè fidelis, cui pecuniæ vel rem familiarem tuam possis; item colere vel cum periculo capitis famulum decet; famuli cavere debent ne fluxam fidem gerant. Famulus frugi, modo ac fide egregio, nemini cedat nemini, oportet. Famulus in fide sit, oportet; fidem ad ultimum conservet; inviolatam fidem præstet; fide ad ultimum invictâ sit; ultro pro fide experiatur. Famulus magnâ, exactâ, præ cæteris bonam fidem sit, oportet; famulus ea mente sit, in qua si esset ipse rogetur. V. *Fidem servare. Usus.* 1. Fidus & fidelis amicus. 2. *Transl.* Ager, domus, doctrina, ars fidelis. *Pro* Christi legem ac disciplinam profesto, Glaubiger, *fidelis, vulg. est.*

Fidelitas, atis, f. Treue, Glaube. Syn. Fidei sanctior observatio.)(*perfidia, infidelitas. Epi.* perutilis, summa. *Usus.* Amicorum in me fidelitas & benevolentia custodita. Nunquam iis fidelitas erga me defecit. Quantum studio ac fidelitate consequi possunt, huic præsto sunt. Nunquam eorum operam & fidelitatem requisivi, desideravi. V. *Fides, fidelis.*

Fideliter, treulich. Syn. Summâ, constanti, integrâ, integerrimâ fide. *Usus.* Prædia tua fideliter curabuntur.

Fidens, tis, g. o. keck, kühn. Syn. Audens.)(*dubius, timens. Usus.* Animus prudentiâ & consilio fidens. Fidenti animo ad mortem gradi. Dubitans magis de suis rebus, quàm ne fidens.

Fidenter, sicherlich, beherzt. Syn. Audacter.)(*timide, dubitanter. Usus.* Fidenter respondere; fidenter agere, aggredi, colloqui.

Fidentia, æ, f. Zuversicht. Syn. Securitas, fiducia, confisio.)(*diffidentia. Usus.* Fidentia est firma animi consilio. Fidentia est sententia quædam & opinio gravis non temerè assentiens, per quam magnis in rebus multum ipse animus in se fiducia certâ cum spe reponit. V. *Securitas.*

Fidissimè, aufs treulichste. *Usus.* Fidissimè & amantissimè te horum admonitum volui.

Fides, ei, f. Treue, Glaube. Syn. Constantia, promissum.)(*perfidia, fraudatio. Epi.* alma, apta, bona, clara, commendatis, consulatis, egregia, singularis, incredibilis, infirmior, insignis, jucunda auditu, magna, mala, melior, nuda, optima & spectatissima, præstans ac singularis, prompta, publica, sancta. *Phras.* 1. *Fidem dedi nemini*, ich habe mich keinem verbunden; meine Treue und Glauben zugesagt. Fidem nemini obstrinxi, obligavi; in eam pactionem fidem meam non interposui; nemini fidem dedi; vadem me nemo habuit. 2. *Fidem, quam dedi, servabo*, ich werde die versprochene Treue halten. Fidem, quam dedi, præstabo; meam fidem, ani; fides, præstabo in fide; tenebo, retinebo fidem; fidem meam liberabo, solvam; fidem,

quem dedi, colam integerrimè; salvam præstabo; fides, quam dedi, constabit mihi; fidem integrè exsolvam, exonerabo; promissis stabo. 3. *Qui fidem publicam violat, humanam societatem convellit*, der, so die öffentliche Treue und Glauben bricht, der zerstöret alle menschliche Gemeinschaft. Qui fidem publicam frangit, prodit, violat, mutat, per scelus abrumpit; is, per quem stat, ut fides civitatis concidat, labefactetur; fluxa ac vana sit; ut fides publica labet, fluctuet, fluitet, infirmetur, concutiatur, angustior sit; commercium generis humani tollit, omnium commune præsidium oppugnat. 4. *Fidem alicujus minuere*, eines Credit vermindern. Fidem infirmare, elevare; vanam facere alicujus fidem; fidem alicui abrogare; imminuere, labefactare, derogare, concutere. 5. *Fidem non habet*, man glaubt ihm nicht. Fundata leviter ejus fides est; fidem non facit; fides illi non habetur; fluxa fide est; tetus est haud sanè locuples, haud fide dignus; non is est, quo satis certo autore stetur; fluxa & vana hominis fides est; angustos illi fides est; subtesta fide est. 6. *In fidem alicujus se dare*, sich unter eines Schutz begeben. In alicujus se fidem conferre, tradere, permittere; alicujus se fidei mandare; in tutelam se tradere; tutelæ se commendare, se subjicere. V. *Commendo*, *Cliens*. 7. *Fidem Christianam negare*, den Christlichen Glauben verläugnen. A Christo desciscere; Religionem omnem ejurare; Christo fidem cultumque renuntiare. V. *Apostata*. *Usus*. 1. Fides, dictorum conventorumque constantia & veritas. Fidem dare, Versicherung geben. Fidem servare, præstare, die Treue halten. Fidem violare, frangere, Treue und Glauben brechen. 2. *Auctoritas*, *fama opinio*, *persuasio*, *confirmatio*, Ansehen, feste Meynung, Bestättigung. Fidem facere, bestättigen. Fidem alicui habere, Glauben beymessen. Fidem & autoritatem astruere; fidem affirmare, etwas bekräftigen. Fidem infirmare, abrogare, den Glauben und Credit schmälern, benehmen. 3. *Tutela*, *patrocinium*, *clientela*, *defensio*, Schutz, Schirm. In alicujus fidem se tradere, sich unter eines Schutz begeben. In fidem accipere, recipere, unter seinen Schutz annehmen. In fide & clientela alicujus esse, unter eines Schutz stehen. V. *Fido*, *fidelis*.

Fides, ium, f. Saiten-Spiel. *Syn.* Lyra. *Epi.* contente, plurimæ. *Usus*. Dicere, canere fidibus; fidibus scire; fides pulsare.

Fidicen, inis, m. Geiger, Lautenist. *Syn.* Qui fidibus, lyra canit, lyricus. *Epi.* nobilissimus. *Usus*. Nobilissimus fidicen.

Fidicula, æ, f. klein Saiten-Spiel. *Syn.* Lyta parva. *Usus*. Fidiculæ numerosè sonantes, & tibiæ modulatè canentes.

Fiducia, æ, f. Vertrauen, Zuversicht. *Syn.* Spes certa. *Epi.* stabilis. *Phras. In te fiduciam habeo*, auf dich setze ich all mein Vertrauen. Quidquid est fiduciæ, in te uno certâ cum spe repono; spes mea, quantacunque est, in te recumbit, in te sita est; fiduciam omnem in te locatam habeo; spem omnem in te collocatam habeo, præcipuam spem, ac propemodum unicam in te habeo. V. *Spes*. *Usus*. 1. Artis suæ fiduciâ insolescit. Hominis præpotentis fiduciâ; tuâ fiduciâ ita se effert. 2. *Pactum cum conditione redimendi vel habendique*, *quod venditum est*, *vulgò obligatio*, ein Vertrag mit der Bedingung, das Verkaufte wiederum auszulösen. Qui fiduciam accepit, debet præstare fidem. Committam fiduciam tenere & possidere.

Fido, is, fisus sum, ere. trauen, glauben. *Syn.* Credo, confido. *Phras. Fortunæ ne nimium fidas*, traue dem Glücke nicht zuviel. Spem certam in fortuna ne reponas; fortunæ ne nimium credas, confidas; fidem ne habeas; ne te fortunæ credas, committas; ne multum in fortuna ponas; à fortuna expectes; ut caute agas cum fortuna; minimum tibi de fortuna polliceare; spem nullam in fortuna constituas, ne fidam, stabilem, firmam, constantem, certam fortunam ducas; auctor tibi sum, ut fortunæ instabilitatem, levitatem, inconstantiam, varietatem, mutationem, varios casus, vicissitudinem pertimescas, extimescas; fortunæ fidem ne habeas; salutem rosque tuas non credas. V. *Credo*. *Confido*. *Usus*. Sonnas, amicorum præsidio fidere. ✕ *Diffido*, *dubito*.

Fidus, a, um. aufrichtig, treu. *Syn.* Fidelis. *Phras. Fidissimus amicorum est*, er ist ein besonders guter Freund. Rara inter paucissimos est fidelitate; is est, quem secundæ adversæque res mecum copulârunt, cujus fidelitas nunquam erga me defecit; qui dignum fidem & colere nôrit, & tueri; cujus fidei subnixus tutus mihi esse videar. V. *Fidelis*. *Usus*. Fidæ familiaritates amantium.

Figo, is, fixi, fixum, ere. fest machen, annageln. *Syn.* Affigo. *Adv.* omnino. *Usus*. Beneficium trabali clavo fixum

2. Fi-

2) *Pono*, verlegen, ſetzen. Mentem totam, cogitationem omnem, operam, induſtriam, ſtudia in conſulatu tuo fixi & locavi. Garrulitati, cupiditati modum figere. 3. *Configo*, verwunden. Maledictis aliquem figere, vulnerare, perfodere.

Figura, æ, f. Figur, Geſtalt, Form. *Syn.* Forma, ſpecies. *Epi.* apta, conglobata, diſſimilis, divina, habilis, humana, mirabilis, mira, optima, pulchra, reliqua, tacita, tota, vaſtior. *Uſus.* Delectabant illum figura & lineamenta hoſpitæ. Tacita corporis figura conjecturam affert. Conformatio quædam & figura totius oris ac corporis. Corporis partes, forma, ſtatura, figura. In hominis figura belluæ ferinas. Formæ figura.

Figuro, as, avi, atum, are. geſtalten, formiren. *Syn.* Formo, effingo. *Uſus.* Terga boum non ſunt ad onus ferendum figurata. Ita figuratum eſt hoc corpus, ut aliis excellat. Deus mundum hac formâ figuravit. V. *Fingo.*

Filia, æ, f. Tochter. *Epi.* Chariſſima, grandis, nubilis, major, optima, ſingularis, vetula, multarum nuptiarum, unica. *Uſus.* Filiam ſuſcipere, erzeugen. Filiam habere. Filiam ſpondere alicui, paciſci, collocare; viro dare, mandare, commendare, verſprechen, verehlichen.

Filicatus, a, um. dem Farn-Kraut ähnlich. *Syn.* Quod filicis, herbæ, ſpeciem refert. *Uſus.* Pateræ filicatæ.

Filiola, æ, f. Töchterlein. *Epi.* Amabilis, chariſſima, dulcior noſtra vita, parva, jucunda, trifticula.

Filiolus, i, m. Söhnlein.

Filius, ii, m. Sohn. *Syn.* Stirps virilis, natus, gnatus: liberi, ſoboles virilis. *Epi.* Aſſiduus, bellulus, blandus & gratioſus, charus, conſularis, delicatior, dignus tanto patre, diſertus, diſſolutus, feſtivus, gnavus, prudens, probus, grandis, honeſtiſſimus, imago animi & corporis paterni, imbecillus, immanis, impurus, innocens, avarus, non amans ſuorum, præditus patriâ virtute, probus, pupillus, ruſticus, ſimillimus patris, ſtudioſus, eruditus, modeſtus, ſuavilimus, venuſtiſſimus, unicus. *Uſus.* Filius effigies probitatis paternæ, imago animi & corporis. Eſt is in me pietate filius, conſilius parens, amore frater. Filium gignere, ſuſcipere, procreare, erzeugen. Filium adoptare, an Kindesſtatt annehmen. Filium ſupponere, ein fremdes Kind unterſchieben. Filium exponere, heimlich auf die Gaſſen legen. Filium efferre, zur Grabſtatt bringen. Filii charitate aliquem diligere, lieben wie ſein Kind.

Filum, i, n. ein Faden. *Syn.* Linum. *Transl.* Orationis contextus. *Uſus.* Munuſculum levidenſe craſſo filo. Argumentandi tenue filum; filum orationis.

Fimbriæ, arum, f. Gebräme. *Syn.* Veſtium, aut aliarum rerum extremitas. *Epi.* Madentes. *Uſus.* Cucinnorum fimbriæ.

Findo, is, fidi, fiſſum, ere. zerſpalten. *Syn.* Diffindo, aperio, divido. *Uſus.* Hoc quaſi roſtro finditur flumen. Paries finditur, & rimas agit.

Fingo, is, finxi, fictum, ere. geſtalten, erdichten. *Syn.* Formo, informo, creo. *Adv.* Omnimodo, commode, extemplo, præclare. *Phraſ.* 1. *Alium ſe fingit*, er verſtellet ſich, und giebt ſich für einen andern aus. Alium ſe, quam ſit, mentitur, venditat, alium ſe gerit, alius eſt, novum ſibi ingenium induit; nobilem ſe fert clarô loco natum. V. *Simulo.* 2. *Multa finxerunt*, ſie haben vieles erdichtet. Rem multis mendaciunculis adſperſere; multa veris falſa affinxerunt; res magnam partem commentitiæ ſunt; multa in his, fabulis ſimilia & compoſita videntur; fabulam dedere, qui iſta commenti ſunt. V. *Fictus*, *Affingo.* *Uſus.* 1. E cera, è materia, è marmore ſuos avos fingere. Natura te ad honeſtatem finxit. Se totum ad nutum, arbitrium, voluntatem alicujus fingere. 2. *Simulo*, *imitor*, verſtellen. Fingere ſibi vultum & inceſſum. Fingere, diſſimulare, obtegere. 3. *Commentior*, erdichten. Fingere crimen. 4. *Æſtimo*, ſchätzen. Alios ex ſua natura fingere. 5. *Concipio animo*, ſich etwas vorbilden. Fingere animo ac cogitatione aliquid.

Finio, is, ivi, itum, ire. zum Ende bringen. *Syn.* Perficio, conficio, abſolvo, finem facio, claudo, concludo, termino, modum ſtatuo, finem affero, compleo, faſtigium impono, perfungor, extrema perſequor, modum facio, modum *vel* finem conſtituo, ad exitum perduco.)(*Exordior*, *fundamentum jacio.* *Phraſ.* 1. *Bellum pace finit*, er hat den Krieg geendet. Ad belli exitum pervenit; bello defunctus eſt; bellum delevit; exitum bello impoſuit; bellum reſtinxit; victoria ac pace terminavit; belli reliquias confecit, ſuſtulit, delevit; belli ne ſcintillam quidem reliquit; bellum pace concluſit; belli reliquias perſecutus eſt ac confecit; à diurnis belli contentionibus conquievit. V. *Abſolvo*, *Bellum.* 2. *Negotium brevi finiam*, ich werde dieſes Geſchäfte bald enden. Negotio propediem ſupremam manum imponam; negotium propediem ad finem deducam; operi finem ſtatuam; ras propediem

diem confecta erit; , ad exitum perveniet, provehetur; negotio brevi finem afferam; negotium optato exitu concludam, terminabo. 3. *Finite jam erant inducie*, der Waffen-Stillstand war schon zu Ende gegangen. Exirent, abierant jam inducie. V. *Absolvo*, *Perficio*, *Finis*. *Usus*. Omnia utilitate finire, *definire*, abmessen.

Finis, is, m. Ende, Schluß. *Syn.* Modus, terminus, exitus, ultimum, extremum.)(*Initium*, *principium*. *Epi.* Similis, optimus, simplex, tetterrimus, vetus. *Phras.* 1. *Non multum abest ad finem*, *vulg.* es gehet nicht viel ab bis zum Ende. Parum abest à fine; parum abest, quin ad exitum res perveniat; res ab exitu non longè abest, in exitu res est; summam manum expectat; affecta, nondum perfecta, confecta, absoluta res est. V. *Absolvo*. 2. *Sub autumni finem*, zu Ende des Herbsts. Exeunte jam autumno; autumno vergente, præcipitante, exeunte; propè exacto, circumacto. Cum in exitu jam autumnus esset; in extrema parte, ac conclusione autumni; autumno jam senescente, desinente in hyemem autumno; inclinante jam autumno. 3. *A principio usque ad finem*, von Anfang bis zu Ende. A capite ad calcem; à carceribus ad metam. 4. *A fine ad principium redire*, von dem Ende bis zu dem Anfang zurück gehen. A calce ad carceres revocari; à meta ad carceres revocari; redire ad fontem; iterum remetiri ad caput rei. 5. *Finis principio non respondet*, das Ende ist nicht gleich mit dem Anfang. Extrema primis non respondent; extrema primis non congruunt; res exitum habet principio dissimilem; aliud ludit à principio exitus. *Usus*. 1. Non faciam finem rogandi. Illa victoria finem bello attulit, præscripsit. Finem statuere, constituere, ponere, habere. 2. *Causa*, *cujus gratia*, Ziel und Absehen. Cui? quem ad finem? Finis causâ aliquid facimus. Finis bonorum, quo referuntur & referenda sunt omnia. 3. *Locorum*, *prioribus extrema*, unde *finitimi*, die Gränzen. Longa Latina nimbus sane exiguis continentur. Imperii fines proferre, die Gränzen erweitern. Fines tueri, defendere ab incursionibus. V. *Extremus*.

Finitè, mit Maaß. *Syn.* Definitè. *Usus*. Avarus erit, sed finitè; adulter, sed habebit modum.

Finitimus, a, um. nahe gelegen. *Syn.* Vicinus, propinquus, confinis, proximus. *Usus*. Finitimus oratori poëta est. Falla veris, ægritudini finitimus est metus. Vina propinquantem se & finitima. Regnum, gens finitima. V. *Vicinus*.

Finitor, oris, m. Feld-Messer. *Syn.* Decempedator, metator, qui agrorum terminos constituit. *Usus*. Delecta finitorum juventus.

Fio, fis, factus sum, fieri. werden. *Syn.* Evenio, accido; evalo, consto, consisto. *Adv.* Acriter, acrius, acerrimè, animosè, aptè, arrogantius, atrociter, bellissimè, benignè, benevolè, cæsè, cautè, clarius, cogitato, commodè, considerate, constanter, consulto, crebro, cumulatius, cupidè, difficile, diligenter, diuturnè, cautius, dupliciter, facilitèr, ferè, fortuitò, frequentius, honorificè, honestè, humanè, improbè, improviso, impiè, injustè, insulsè, iracundè, lepidè, limatus, longius, maturè, melius, modestissimè, necessario, obscurè, occultius, omnino, petulantissimè, piè, privatim, publicè, ritè, sedulo, severius, simulatè, suaviter, tardius, temerè, turpiter, vanè, vehementer, vere, viriliter, vitiosè, utiliter. *Phras.* 1. *Vide*, *ne inde seditio fiat*, sehne, das darauß kein Aufruhr entstehe. Ne seditio existat; consilium; ne tumultus aliquis enascatur; contentiones gignantur, consequantur; ne in seditionem res vertatur; ne tumultus hic in seditionem evadat, degeneret, delabatur. V. *Fors*. 2. *Si fors potest*, wann es seyn kan. Si fortuna daret; si res & locus permittat; si cui res potest; si integrum tibi est; si facultatem causa det, præbet; si res facultatem habitumque tibi videtur; si videas, id, quod peto, posse consequi; si rem confici, effici, ad exitum deduci posse putas; si eventum speras cum animo meo congruentem; non alienum, non abhorrentem à voluntate mea. 3. *Tribunus factus est*, er ist ein Obrister worden. Creatus, renunciatus est tribunus; ordines ducere jussus est; tribunitia dignitate auctus; tribunus adscriptus; in tribunorum ordinem adjectus est. *Usus*. Sæpe fit, ut, &c. Fato fiunt omnia. Si ita factum esset, ut senatus haberetur, nobis magno usui fuisset. V. *Facio*.

Firmamentum, i, n. Stärke, Veste. *Syn.* Robur, vires. *Epi.* Contrarium, gravamen. *Usus*. Hic ordo est firmamentum cæterorum. Flos laudis, firmamentum imperii, ornamentum existimo. Est hoc firmamentum disciplinæ. Fundamentum & robur accusationis.

Firmè, fräftig. *Syn.* Firmiter. *Usus*. Habere aliquid bene cognitum, & firmè conceptum animo. Graviter, firmiterè aliquid affirmare.

Firmitas, tis, f. Beständigkeit.)(infirmitas. *Usus*. Constantia & firmitas animi.

Fum-

Firmiter, steiff, starck. *Syn.* Firme.

Firmitudo, inis, f. Stärcke, Standhafftigkeit. *Syn.* Firmitas. *Epi.* Gradatoria. *Usus.* Firmitudo gravitasque animi. V. *Constantia.*

Firmo, as, avi, atum, are. befestigen. *Syn.* Stabilio, firmum facio. *Usus.* Firmare imperium & augere. Nondum pro firmato jus fuit, dieses Recht war noch nicht fest genug. Aliquid rationibus firmare. Corpora juvenum labore firmantur. V. *Confirmo.*

Firmus, a, um. fest, beständig. *Syn.* Stabilis, ratus, fixus, constans, immortalis, quod multum firmamenti & virium habet; quod nulla vi abolitari, nunquam dimoveri loco potest. *Auct.* Bene. *Ego sententiam firmam teneo*, ich glaube es festiglich. Mihi confirmatissimum est; hoc penitus mihi persuasum, ut adeo animo intimo inhaerere videatur, nec convelli possit. At si opinionem nullis unquam conditione discedam; nemo me deducere, amovere potest. Firmo concepta est animo opinio, quam nulla dies evellet, convertet, extrahet, exuet. *Usus.* Firma, stabilis, perpetua amicitia. Senatus tua auctoritate firmior. Tenere aliquid firmum. Firmus ab equitatu. Civitas firma & valens. Ita sum paulo firmior. Firmiore corpore esse. V. *Certus, fixus.*

Fiscina, æ, f. Korb. *Syn.* Canistrum.

Fiscus, i, m. Geld-Sack. *Syn.* Sacculus ad recipiendas pecuniæ summam capiendam, & pecuniam publicam. *Phras. Bona fisco addicuntur, fisco subjecta, redacta.* die Güter sind verfallen, und eingezogen worden. Bona in publicam redacta sunt, publicata sunt; hasta, præconis voci subjecta sunt, pecunia in ærarium relata. *Usus.* Reperti fuerunt complures cum pecunia Siculenti.

Fissio, onis, f. Zerspaltung. *Usus.* Terræ subiguntur fissione glebarum.

Fissum, i. n. Spalt, Riß. *Syn.* Fissio. *Epi.* Faciliare & vitare. *Usus.* Fissum jecoris; quid fissum in extis, quid fibra valeat.

Fistuca, æ, f. Stempfel. *Syn.* Machina, qua trabes in terram, *vel* flumnis alvea pangantur.

Fistula, æ, f. eine Flöte. *Musicum instrumentum: inversum a tibia; item: Tubus. Epi.* Eburnea, pastoritia. *Usus.* Fistula canere, modulari, *Phras.* ptiepen.

Fistulator, oris, m. Pfeiffer. *Usus.* Fistulatorem domi relinque.

Fixus, a, um. beschlossen. *Syn.* Decretus, statutus, stabilis, firmus, ratus. *Usus.* Illud maneat ac fixum sit. Fixum in animo suo tenere. V. *Firmus, Decretum.*

Flabellum, i, n. Fliegen-Wedel. *Instrumentum, quo a state ventum excitamus refrigerandi causâ. Usus.* Cujus lingua quasi flabello seditionis est concio ventilata.

Flabilis, e. lüfftig. *Syn.* Spirabilis, aërius. *Usus.* Nimi est in annis flabile, humidum, ignotum.

Flaccesco, is, ere. welck, schlaff werden. *Syn.* Languidus fio. *Usus.* Cum eum motus omnis animi, tanquam ventus deficeret, flaccescebat oratio. V. *Langueo.*

Flacci, orum, m. die hangende Ohren haben. *Syn.* Qui aures habent magnas & languidas. *Usus.* Sili, flacci, frontones, capitones.

Flagellum, i, n. Geissel, Peitsche. *Syn.* Lorum, flagrum. *Phras.* 1. *Flagellis hominem atrociter cædi jubet*, er hat den Menschen grausam geissen lassen. Flagellis conscindi, lacerari hominem jussit; depromi ad flagra hominem; lora in alterum expedire; flagris hominem excipi, mulctari, violari jussit. V. *Disciplina.* 2. *Si falsa dixeris, flagella senties*, wann du die Wahrheit nicht gestehen wilst, so wirst du gepeutschet werden. Si me celaveris, ferventem te flagris facium; loris te flagrisque depexum dabo; loris excruciabere; dorsum liberaliter flagrorum vibicibus conscribetur, exaratur; pro commerita noxa flagris castigabere; loris vapulabis; verberatio te manet. *Usus.* Flagellis, loris aliquem cædere.

Flagitator, oris, m. der da fordert. *Syn.* Qui assidue flagitat. *Usus.* Video flagitatorem fore, non quidem molestum, sed assiduum & acrem.

Flagitiosè, lästerlich. *Usus.* Flagitiosè ac turpiter.

Flagitiosus, a, um. schändlich. *Syn.* Flagitiis contaminatus, fœdus ac turpis. *Usus.* Homo flagitiosissimus, ibid nostrimus. nequissimus. V. *Turpis, Scelestus, Sceleratus, Flagitium.*

Flagitium, ii, n. Schandthat. *Syn.* Crimen cum dedecore ac turpitudine conjunctum. *Etym.* Inceptum, turpe, alienum, domesticum, fraternum, nauditum, manifestum, occultum. *Phras.* *Multa flagitia commisit*, er hat viele Schandthaten begangen. Flagitia multa fecit, admisit, commisit, suscepit; diu multumque in flagitiis versatus, volutatus est; pluribus flagitiis contaminatus, inquinatus, coopertus est; flagitius tantum nobilitatus est; multa in flagitia se ingurgitavit, nulla propè pars vitæ turpitudinis expers est. Quæ primo ab oculis, quod facinus à membris ejus, quod flagitium à toto corpore abiunt? V. *Crimen, Scelus, facinus, scelestatus.* *Usus.* Flagitium facere, suscipere, admittere, committere.

Flagito, as, avi, atum, are. heiß bitten. *Syn.* Ardenter peto. *Adv.* Admodum, pervicam. *Usus.* Vide, quid acta vita, quid studia tua à te flagitent? Postulatur à te dudum, vel potius flagitatur historia. Postulo, non flagito. V. *Peto.*

Flagrantia, æ, f. Brunst Brand. *Syn.* Ardor. *Usus.* Flagrantia oculorum.

Flagro, as, avi, atum, are. brennen. *Syn.* Conflagro; ardeo. *Usus.* Flagrare odiò, amentiâ; infamiâ & odiò publicò, verbaßt ſeyn. Flagrare studiò discendi, desiderio. Convivium stupris flagrans. Flagrant in illo libidines. V. *Ardeo.*

Flagrum, i, n. Peitſche. Flagellum. *Usus.* Vestalis flagrò cæsa. V. *Flagellum.*

Flamen, inis, m. Götzen-Prieſter. *Neutr.* Wind. *Syn.* Flatus, spiritus. *Usus.* Flamen Quirinalis. Flaminem prodere, creare, einen Götzen-Diener ernähren. Ad flamen austri inclinatior.

Flamma, æ, f. Flamme. *Syn.* Mobilior & splendentior pars ignis. *Epi.* Funestissima, pernitiosissima, pestifera, nefaria, recens, tanta, invetera, tremula, vehemens, flammæ innumerabiles. *Usus.* *Transl.* Sulphuratus in eadem vitæ flamma. V. *Ignis.*

Flammeus, a, um. feurig, röthlich. *Usus.* Stellæ naturâ flammeæ.

Flammula, æ, f. Flämmlein. *Usus.* Duæ è lucerna flammulæ visæ sunt.

Flatus, ûs, m. Wind, das Blaſen. *Syn.* Spiritus, tamen. *Epi.* Prosper. *Usus.* Eô venit, unde aliquis flatus ostenditur. Cum prosperò flatû fortunæ utimur.

Flaveo, es, ere. gelb ſeyn. *Syn.* Auri colorem refero, fulgeo.

Flavus, a, um. gelb. *Syn.* Color fulvò clarior & albior. *Usus.* Flavi capilli.

Flebilis, e. der zu beweinen iſt. *Usus.* O flebilem speciem & miseram!

Flebiliter, kläglich. *Syn.* Miserabiliter. *Usus.* Flebiliter lamentatur. *Lachryma.*

Flecto, is, xi, xum, ere. biegen, bewegen. *Syn.* Inflecto, torqueo, detorqueo, intorqueo. *Usus.* 1. Membra, quo vult, flectit, contorquet, porrigit, contrahit. Genu, caput leviter flectere, inflectere. Versare suam naturam, & ad tempus regere, atque huc illuc torquere & flectere. Flectere aliquem oratione, precibus. Flectere animum à virtute ad vitium, in ambitionem; mentem suam ad alicujus dignitatem. Flectebar animo, & frangebar. 2. *Vito, caveo, muto*, verändern. Iter, consilium sententiam flectere. V. *Inclino, moveo, genu.*

Fleo, es, vi, tum, ere. weinen. *Syn.* Lachrymor, lachrymas effundo, profundo; lachrymis me dedo, trado; in muliebres me fletus projicio. *Adv.* Uberiùs, miserè. *Usus.* Omnes de morte filii flebant, lamentabantur. V. *Lachrymor, Lugeo, Fletus.*

Fletus, us, m. das Weinen. *Syn.* Ejulatus, ploratus, planctus, lachrymæ, lamentatio. *Phras.* 1. *Ea res me ad fletum impulit*, dieſe Sache hat mich weinend gemacht. Fletum movit; lachrymas commovit; lachrymas mihi expressit, vultum lachrymis implevit. 2. *Hæc inter fletus dixit*, dieſes hat er mit weinenden Augen geſagt. Maximis lachrymis; obortis, profusis lachrymis hæc profatus est. Hæc inter gemitus & ploratus dixit; loquenti ista os lachrymæ sinumque implevêre; hæc dicenti gemitus & lachrymæ vocem incluſere. V. *Luctus, lachryma. Usus.* Fletus totâ urbe gemitusque sit. Non possum præ fletu scribere, loqui.

Flexanimus, a, um. Herz-bewegend. *Syn.* Suadens. *Usus.* Flexanima, atque omnium regina oratio.

Flexibilis, e. leicht zu biegen. *Syn.* Tener, mobilis. *Usus.* Materia omnium rerum flexibilis, commûtabilis. Tenerum, flexibile, quod facile sequatur, quocunque ducas, quod tuo arbitrio fingas. Mollis, tenera, flexibilis oratio.

Flexiloquus, a, um. zweyfelhaftig im Reden. *Usus.* Oracula flexiloqua, & ambigua.

Flo-

Flexio, onis, f. Biegung. *Syn.* Flexus, anfractus, conversio. *Epi.* Varius. *Usus.* Flexio vocis, lusorum. Quos tu meandros, dum omnes solitudines persequeris, quæ diverticula, flexiones que quæsisti?

Flexuosus, a, um. gekrümmt. *Syn.* Tortuosus)(*rectus. Usus.* Flexuosus introitus animi.

Flexus, ûs, m. Krümme. *Syn.* Anfractus. *Epi.* Multus. *Usus.* In hoc quasi flexu ætatis. Flexus viæ, fluminis.

Flo, as, avi, atum, are. blasen, wehen. *Adv.* Bene. *Usus.* Suavissimus auster nobis ab Epiro flavit.

Floccifacio, is, feci, factum, ere. verachten. *Syn.* Contemno, nihil facio.)(*Magnifacio. Usus.* Neque tamen floccifacio.

Floreo, es, ui, ere. blühen. *Syn.* Vigeo, floresco, enitco, emineo, excellens sum. *Adv.* Honestissimè. *Phras. Arbores florent,* die Bäume blühen. Arbores frondent, frondes induunt; in florem se induunt; folia, gemmas agunt; gemmant, fruticantur, luxuriant. *Usus.* 1. Hæc arbor floret. 2. *Transl.* Florere omni genere virtutis. Ingenii laude, acumine ingenii, lepore, honoribus, rerum gestarum gloriâ, existimatione innocentiæ, laudibus, amicitiis, gratiâ, auctoritate. Tu beatum te, & florentem, & potentem existimas. Fortunâ utor florentissima. V. *Egregius, vigor, fama.*

Floresco, is, ui, ere. anfangen zu blühen. *Syn.* Floreo. *Adv.* Quotidie magis, nunc primum. *Usus.* Sulpitius ad summam gloriam eloquentiæ florescens moritur. V. *Floreo.*

Floreus, a, um. von Blumen. *Usus.* Corona florea.

Floridus, a, um. blühend. *Usus.* Floridior Cicerone, at minus gravis.

Flos, oris, m. Blume, Blüthe. *Syn. Transl.* Lux, decus, honor, ornamentum. *Epi.* Flores lecti juvenum. *Usus.* 1. Flores carpere, abbrechen. Legere, decerpere. Florum omnium varietas, Suavitates odorum, quæ afflantur è floribus. 2. *Transl.* Gratia non virtutis specie, sed ætatis flore conciliata. Flos nobilitatis & juventutis. Flos equitum, senatus, Italiæ.

Floseulus, i, m. Blümlein. *Usus.* Ficta omnia celeriter ut flosculi decidunt. Floseulos in oratione aucupari.

Fluctuatio, onis, f. Schwinkung. *Usus.* Fluctuatio animorum.

Fluctuo, as, avi, atum, are. Wellen machen, hin und her wanken. *Syn.* Fluctuor jactor, vacillo, fluo. *Usus.* Totam rem animum fluctuat, im Zweifel stehen. In decreto non decet fluctuare. Oratio fluctuans ac dissoluta, eò quod sine nervis & articulis fluctuet huc illuc.

Fluctus, ûs, m. Welle, Fluth. *Syn.* Unda, procella. *Epi.* Fluctus cani, magni, maximi, præsentes, sedati. *Usus.* Jactari, alluí fluctibus. Fortunam tanquam fluctus, à saxo frangi oportet. Sedatis reipublicæ fluctibus, & tempestate commutatâ. Omnes tempestates & procellas in illo concionum fluctu subire. Motus, agitatio, fremitus fluctuum, & undarum sævientium fragor.

Fluito, as, avi, atum, are. hin und her schwimmen. *Syn.* Fluctuo. *Adv.* Immoderatè. *Usus.* Reipublicæ navis ereptis senatui gubernaculis fluitans in alto tempestatibusque seditionum.

Flumen, inis, n. ein Fluß. *Syn.* Fluvius, amnis, profluens. *Epi.* Aureum, frigidus, illustre, magnum, maximum, publicum, universum. *Phras.* 1. *Flumen profundum est,* es ist ein tiefer Fluß. Fluvius est profundo alveo; agit undas magnas vi ac mole; prærato alveo defluit; vastâ altitudine fluvius, ac navium patiens. 2. *Flumen non profundum,* ein seichter Fluß. Vadosum. Flumen tenui fluens aqua; fluvius, qui vado nonnullis locis transitur; qui pedibus transiri, transmitti potest; haud difficili transitu flumen. Tenue flumen, nedum navium capax, aut ad comportanda, quæ necessaria sunt opportunum. 3. *Flumen rapax est,* ein reissender Fluß. Citatum fertur flumen; violentius devehitur fluvius, & magnâ celeritate defluit. Undas agit magnâ vi & mole; rapidè fluit, delabitur; cursu in mare profluit; vires suas concitat; rapidò impetu decurrit. 4. *Flumen in monte oritur,* dieser Fluß entspringet auf dem nächsten Berg. Ex ipsis montis radicibus effunditur; ex monte decurrit, editur, devolvitur; prærato è monte defluit; fluvius oritur fonte ad radices montis conspicuo; visendis ad montis pedem fontibus profluit, erumpit; originem in monte habet; excurrit ex summo montis; fontes vastissimi fluminis in montis jugo sunt; mons ille flumen non unò ore emittit; flumini duobus fontibus iter aperit. 5. *Flumen in mare fluit,* der Fluß fliesset ins Meer. In mare præcipitat; mari miscetur; lapsû suò & cursu in mare profluit; infertur; multis captibus in Oceanum influit; se exonerat; se evolvit; aquas

in mare defert; mare pregens subit; in mare decidit; in mare decidua; mari exeptur, accipitur, mergitur; Oceano exoneretur; non unâ oliviâ mare duo vincit. 6. *Flumen agros praeterfluit*, der Fluß fließet vor den Aeckern vorben. Praefluit agros fluit; agros secat, adiit agros praefluit, sublmit; agros dispescit; agros pervadatur, praelabitur, interfluit; circumfluit agros rigat; agros dividit, dirimit, distinguit, obtinet. 7. *Flumen ripas habet propias*, der Fluß hat ein hohes Gestad. Flumen praealtae coërcent ripae; praeruptis undique ripis clauditur, cingitur fluvius; inter praealtas utrinque ripas decurrit. 8. *Flumen inundat*, der Fluß ist hoch ange chwollen. Magnis commotus temporibus fluvius, ita magnus & vehemens factus est, nullis ut ripis coërceri posit; fluvius fugit ripas effusus, sinus ulis coelestibus aquis in altitudinem insolitam crevit; fluvius agros inundavit cum magna strage tectorum, pecorumque & hominum pernicie; amnis late restagnavit; amnis continuis auctus imbribus, extra ripas diffluxit, excurrit, alveum excessit; ripis se superfudit; superfusus ripis torrens aggeres subruit; arborta, tecta, arborum truncos impulit, & desuper ruinas evexit atque extulit. 9. *Flumen transire*, über den Fluß setzen. Superare, traicere, transire flumen; in adversam ripam transmittere; flumen transgredi; milites fluvium traducere. *Usus.* 1. Flumine secundo, den Fluß hinunter. Flumine adverso, den Fluß hinauf. Flumen gravissimas naves perferens. Propter latitudinem, rapiditatem, altitudinem fluminis haustu penè aquis. Pertortuosi fluminis sinus flexusque devolvebantur. Urbem à castris flumen dirimit, der Fluß fließet zwischen der Stadt und dem Lager. Flumen urbem medium interfluit, fließet mitten durch die Stadt. 2. *Transl.* Flumen ingenii; flumen orationis.

Fluo, is, fluxi, ere. rinnen. *Syn.* Labor, mano, excurro, defluo. *Adv.* Incitatius, liberè, longè latèque, longius orationem, tardius numerum, æqualiter. *Usus.* 1. Quæ natura fluunt atque manant, ut aqua. 2. *Diffluo, dilabor*, vergehen, zerfließen. Fluit voluptas corporis. Fluunt omnia, nec diutiùs unâ eodemque statû perdurant. Mollitia fluere. Quæ delapta fluxerunt, severis legibus sunt vindicanda. 3. *Orior*, herkommen. Inde malum omne defluxit. Haec ex eodem fonte fluunt. 4. Fractus & fluens oratio. V. *Flumen.*

Fluviatilis, e, vom Fluß. *Usus.* Bestiæ fluviatiles; ut fluviatiles testudines.

Fluvius, ii, m. ein Fluß. *Syn.* Flumen, amnis, profluens. *Epi.* Atratus, magnus, jocundus. *Usus.* Fluvius sanguine fluxisse dicitur.

Fluxio, onis, f. das Fließen. *Syn.* Cursus, *Usus.* Fluxiones aquarum.

Fluxus, a, um. unbeständig. *Syn.* Incertus, inconstans. *Usus.* Res postræ ut in secundis fluxæ, ita in adversis bonæ.

Focu'us, i, m. Camin. *Usus.* Positô in rostris foculô.

Focus, i, m. Heerd. *Syn.* Locus. ubi ignis fovetur. *Epi.* Foci adyti penetrales, sacri, privati, publici. *Usus.* Pro aris & focis pugnare. Ejicere aliquem domô nudum, ac focis patriis, Diisque penatibus, sedibus, aris exturbare. V. *Ignis.*

Fodico, as, avi, atum, are. graben. *Usus.* Rés fodicantes, quas malas arbitramur.

Fodio, is, fodi, fossum, ere. graben. *Syn.* Effodio, perfodio. *Phras. Fodere terram*, die Erde umgraben. Humum modii: humum alte egerere; vertere terram. *Usus.* Fodit, invenit auri aliquantum. Pungit dolor, imò fodit. Vin, te stimulis fodiam? Altiùs fodienti silex ferro impenetrabilis occurrit. V. *Cuniculus.*

Fœcunditas, tis, f. Fruchtbarkeit. *Syn.* Ubertas, fertilitas.)(*Sterilitas.* Syn. Calamitosa. *Usus.* Cœli temperatio; fœcunditas terrarum, agri uberrimi maximeque fertiles, in quibus multa propter fœcunditatem fiant segnique possunt. O miseram mulieris fœcunditatem! V. *Fertilis.*

Fœcundo, as, avi, atum, are. fruchtbar machen. *Syn.* Fructiferum facio, fœcunditatem do. *Usus.* Nilus Egyptum fœcundat.

Fœderatus, a, um. verbunden. *Syn.* Fœdere & amicitia conjunctus; armorum socii, fœdere alligati. *Usus.* Fœderati populi, civitates. V. *Socius, Foedus.*

Fœdissimè, häßlich. *Syn.* Turpissimè.

Fœdifragus, a, um. Bund-brüchig. *Syn.* Qui fœdus frangit. *Usus.* Pœnus fœdifragus.

Fœditas, atis, f. Unflätigkeit. *Syn.* Turpitudo, macula. *Epi.* Flagitium, intolera-

leralis. *Ulus.* Depravato & fœditas turpificati animi. V. *Turpis.*

Fœdo, as, avi, atum, are. beflecken. *Syn.* Maculo. *Ulus.* Romam fœdavit adventus tuus. Terpa omni turpitudine; aliquem nefario scelere fœdare. V. *Maculo, contamino.*

Fœdus, a, um. garſtig, ſchändlich. *Syn.* Turpis, flagitosus.)(*Purus. Ulus.* Luxuria omni ætati turpis, tum senectuti fœdissima est. V. *Turpis.*

Fœdus, eris, n. Bündniß. *Syn.* Pactio, fides, sanctio regum & populorum lege & religione sancita. *Phras. 1. Fœdus cum aliquo facere*, ein Bündniß machen. Fœdus ferire, fœcre, percutere, pangere; societate ac fœdere se illigare; aliquem sibi adjungere; fœdus cum aliquo jungere; fœdus sancire, pacisci cum aliquo; fœderibus cum hoste devincire sidem; fœdus agere; fœdus conflare armorumque societatem cum altero; fœdus ac societatem inire; armorum societatem data atque accepta fide confirmare; fœdere conjungi. 2. *Ad fœdus accedere*, dem Bündniß beytreten. Societatem cum aliquo coire; in fœdus transire; in amicitiam & societatem venire; societatem facere; fœdus pangere cum aliquo; accipi in jus æquum; inter socios amicosque pacto fœderis adscribi. 3. *Fœdus servare*, das Bündniß halten. Fœdere stare, in side perstare; ultima pro side experiri. V. *Fides, Fidem servo.* 4. *Fœdus frangere*, das Bündniß brechen. Fœdus infirmare, negligere, violare, sanctum, rumpere; contra fœdus facere; fidem prodere; conventiones pactionesque perturbare; pacta ac conventa convellere, rescindere, irrita ac vana facere; pactis, conventis non stare. 5. *Fœdus renovare*, confirmare; publicas fœderatam religiones instaurare, das Bündniß erneuern. V. *Amicitiam renovare. Ulus.* Adversus fœdus stare. Fœdus scribere, tabulis incidere. V. *Societas.*

Fœmina, æ, f. Weibsbild. *Syn.* Mulier.)(*Mas. Epi.* Bona & locuples, sanctissima, optima, præstantissima; primaria, præstantissima & summo loco nata. *Ulus.* Prudentissima, diligentissima, eximia forma, & summo loco nata fœmina. V. *Mulier.*

Fœmineus, a, um. weiblich. *Ulus.* Fœmineus plangor.

Fœnebris, e. wucheriſch. *Syn.* Ad fœnus pertinens.

Fœneratio, onis, f. Wucher. *Syn.* Fœnoris exercitatio, pecuniæ nundinatio. *Ulus.* Non hoc beneficium habendum est, sed fœneratio. Fœneratio pecuniæ publicæ.

Fœnerato, wucherlich. *Ulus.* Pallam fœnerato abstulit.

Fœnerator, oris, m. Wucherer. *Syn.* Qui fœnus exercet. *Ulus.* Fœneratorum quæstus oda hominum inquirit.

Fœneror, aris, atus sum, ari. wuchern. *Syn.* Fœnori do, fœnori loco. *Ulus.* Non fœneramur beneficium. Pecuniam contesimis fœneram.

Fœneus, a, um. aus Heu gemacht. *Ulus.* Fœnea hominum simulacra.

Fœnum, i, n. Heu. *Ulus.* Fœnum secare, demetere; furcillis versare, colligere, conjicere, in struem coarctare, in manipulos colligere, in metas exstruere, sub tectum congerere, in tabulata componere.

Fœnus, eris, n. Wucher. *Syn.* Usura. *Epi.* Grave, grande, iniquissimum, perpetuum, renovatum, tolerabile. *Ulus.* Fœnori dare, locare argentum, auf Wucher anlegen. Pecuniam gravissimo fœnore sumere, fœnori accipere, Geld auf Interesse nehmen. Fœnore iniquissimo trucidare cives, groſſen Wucher treiben. V. *Usura.*

Fœteo, es, ui, ere. ſtinken. *Syn.* Male oleo. *Ulus.* Anima illi fœtet, er ſtinket aus dem Mund. V. *Fœtor.*

Fœtidus, a, um. ſtinkend. *Ulus.* Os fœtidum.

Fœtor, oris, m. Geſtank. *Syn.* Putidus & malus odor. *Phras. Fœtet ex ore, vulg.* er ſtinket aus dem Mund. Anima illi fœtet; fœtente est spiritu; ne quidem animam conservare puram potuit; ore fœtido teterrimam nobis pestem inhalat; homo contaminato spiritu, qui omnes ab se odoris gravitate ac fœditate depellat; qui aliorum naribus maximam exhibeat molestiam; animi fœtidâ senex. *Ulus.* Jacebat in suo fœtore & limo.

Fœtus, a, um. trächtig. *Syn.* Gravidus. Terra fœta frugibus.

Fœtus, us, m. Frucht, Leibes-Frucht. *Syn.* Partus, proles, soboles, fructus. *Epi.* Majores, multiplices, uberiores & grandiores. *Ulus.* Fœtum procreare. fundere, edere, erzeugen, gebähren.

Nulla

Nulla ætate Puerarum uberior fœtus est. Edit meliores fœtus ager aratus, innovatus.

Fœtura, æ, f. das Tragen des Viehes. *Usus.* Ubertas lactis & fœturæ.

Folium, ii, n. ein Blatt. *Epi.* Aridum. *Phras. Folia decidunt,* die Blätter fallen ab. Folia defluunt; arbor folia dimittit; foliis exuuntur, nudantur arbores. *Usus.* In arboribus truncus, rami, folia.

Folliculus, i, m. ein ledernes Säcklein. *Saccus, quo parricidarum caput involvebatur.* *Epi.* Lupinus. *Usus.* Os folliculo obvolutum.

Follis, is, m. Blasbalg. Instrumentum ad ignem excitandum. *Usus.* Id sine follibus & incudibus effici non potest. Admotis follibus, flatu ignem accendere.

Fomentum, i, n. warmer Ueberschlag. *Syn.* Delinitio. *Usus,* Hæc sunt solatia, hæc fomenta humanorum malorum. Fortitudinis fomento mitigatur dolor. V. *Remedium.*

Fons, tis, m. Brunn. *Epi.* Dulcis atque plenissimus puteum, perennis, sanctus augustusque, fontes recentes, reconditi. *Usus.* 1. Fons ex summo montis exeunt, & magno aquarum strepitu cadit, exsprungen. Lucum fons perenni rigabat aqua, befeuchten. Fontis venas interscidere; venas avertere, abgraben. Fontem exhaurire, erschöpfen. Fons aquæ dulcis. Fontium gelidæ perennitates. Summa loci salubritas & copia, pluribus circumjectis fontibus perennium aquarum. 2. *Principium, Origo, Caput,* Ursprung, Haupt-Ursache. E fontibus potius hauriant, quam rivulos doctrinæ consectentur. Philosophiæ fontes aperire. Consiliorum, calamitatum omnium fontes.

Foramen, inis, n. Loch. *Phras. Foramen in muro facere,* ein Loch in die Mauer machen. Parietem perfodere, perforare, perrumpere; murum terebrare, transverberare, perrundere. *Usus.* Foramina illa, quæ patent ad animum à corpore. *Sensus.*

Foras, hinaus. *Syn.* Extra. *Usus.* Foras projicere, extrudere. Scripta foras dare. Accessio ædium foras projecta, foras eminens.

Forensis, e. gerichtlich. *Syn.* Judicialis, publicus. *Usus.* Oratio judicialis, forensis, concionatoria. Negotia forensia, & exsangua.

Fores, ium, f. eine Thür. *Syn.* Janua, ostium aditus. *Usus.* 1. Fores aperire, claudere, effringere, pulsare. 2. *Ingressus, initium,* Eingang, Anfang. Amicitiæ & familiaritatis fores alicui aperire, patefacere.

Fori, orum, m. Gang im Schif. *Syn.* Tabulata navium à puppi ad proram per medium navim. *Usus.* Alii malum scandunt, alii per foros currunt.

Foris, draussen. *Syn.* Extra, extrinsecus, in luce atque oculis civium.)(*Domi, intus.* *Usus.* Consilium domi, arma foris. Foris delatæ moræ.

Forma, æ, f. äusserliche Gestalt. *Syn.* Figura, species. *Epi.* Certa, magna, maximè sibi cognata, duplex, egregia, eximia, formosior, generosa, magnifica, globosa, humana, ignea, impolita, rudis, insita in membris nostris, muliebris, mirabilis, nova, perfecta, rotunda, similis, tota virilis, ultima, una & consentiens Philosophiæ. *Phras.* 1. *Forma est non admodum venusta,* er ist nicht gar schön von Gestalt. Figura & lineamentis non est admodum pulchris; habitu formaque corporis non optimâ; corporis & lineamentorum conformatio, membrorum compositio in eo non est venustissima; aspectu ac specie paulum horridiore est; multum abest ab elegantia formæque dignitate; nihil in illo est ad aspectum venustiac præclari; honesta magis, quam liberali atque egregiâ formâ est; nulla in eo oris dignitas, ac ne honestas quidem. V. *Deformis.* 2. *Forma est plena dignitatis ac majestatis,* er ist von einer ansehnlichen Gestalt. Habitus formaque viri aliquantulum amplior augustiorque humanâ. Habitudo corporis ea est, quæ facile indicaret, quantus animus lateret; mira in eo oris dignitas, ac forma planè regia. Vir est specie ac pulchritudine insignis; eximia homini corporis species est. V. *Pulcher.* *Usus.* 1. Omnium animantium formam vincit figura hominum. Imago, forma, nota, simulacrum, liberali forma adolescens. 2. *Character, notio,* Beschaffenheit. Exprimere formam reipublicæ horum temporum. Forma ædificii, Forma & figura dicendi; officii, honesti forma.

Formica, æ, f. eine Ameise. *Usus.* In formica non modo sensus, sed etiam mens, ratio, memoria videri possit.

Formido, inis, f. Furcht. *Syn.* Timor, pavor. *Epi.* Horribilis, subita, improvisa, summa, tanta. *Usus.* Minas jactare, formidines, fugas, terrores. Formidinem injicere, imponere. V. *Metus.*

For-

Formido, as, avi, atum, are. fürchten. *Syn.* Metuo, paveo. *Usus.* Formidare omnia. Unus ausus est, quod omnium fugisset formidassetque audacia. V. *Timeo.*

Formidolose, furchtsam. *Syn.* Timide. V. *Timide.*

Formidolosus, a, um. erschröcklich. *Syn.* Horribilis. *Usus.* Dubium & formidolosissimum bellum. V. *Terribilis.*

Formo, as, avi, atum, are. gestalten. *Syn.* Figuro, fingo, effingo.)(*deformo. Adv.* Decore. *Usus.* Formare orationem, eamque variare ac distinguere. Nos verba, ut ceram fingimus & formamus. Ut temperatus est aër, ita pueri animantur & formantur. Juventutem praceptis; consuetudinem, mores formare, conformare. Se ad alterius mores fingere, formare. V. *Fingo.*

Formositas, atis, f. Schönheit. *Syn.* Pulchritudo, forma. *Usus.* Decorum positum est in tribus rebus, formositate, ordine, ornatu ad actionem apto. V. *Pulchritudo, Forma.*

Formosus, a, um. schön, hübsch. *Syn.* Pulcher, qui eximiâ facie est, ad aspectum venustus.)(*deformis. Usus.* Formosissimæ virgines. V. *Pulcher.*

Formula, æ, f. Vorschrift. *Syn.* præscriptum, norma. *Epi.* Augustissima, antiquissima, certa, plena, consentanea rationi. *Usus.* 1. Testamentorum, sponsionum, postulationum, judiciorum, Jurisconsultorum formulæ. 2. *Norma, regula,* Weise, Regel. Formula quædam constituenda, quam sequentes, ab officio nunquam aberremus. Erit hæc formula Stoicorum disciplinæ maxime consentanea.

Fornax, acis, f. ein Ofen. *Usus.* Ardentes fornaces.

Fornicatus, a, um. gewölbt. *Syn.* Qui formicem habet. *Usus.* Paries fornicatus. *Fornicor, Fornicatio,* Unzucht treiben. *Vulg. fund.* V. *Scortor.*

Fornix, icis, m. Schwibbogen. *Syn.* Testudo, camera, arcus. *Usus.* Fornix vitium fecit, das Gewölbe hat Schaden gelitten.

Fors, f. Glück. *Syn.* Fortuna. *Usus.* Fors domina campi. Ut fors tulerit, wie es sich schicken wird.

Forsan, vielleicht. *Syn.* Fortassis, fortasse, *Usus.* Forsan quæratis, quid sit?

Fortasse, vielleicht. *Syn.* Forsan. *Usus.* Puer fortasse fatuus.

Fortassis, vielleicht. *Syn.* Fortasse.

Forte, ungefehr. *Syn.* Casu, fortunâ; fortasse, forsan. *Usus.* Forte venit, ut Puteolos venirem. V. *Casus.*

Fortifico, as, avi, atum, are. stark machen. *Usus.* Animum fortificare.

Fortis, e. stark, tapfer. *Syn.* Magnanimus, acer, strenuus, constans, potens, robustus, valens, invictus, animosus, multum roboris habens, in quo multum est roboris & virtutis, maximi animi, qui omnia in se esse posita ducit, & humanos casus virtute inferiores putat.)(*Ignavus. Adv.* Egregie, maxime, sane, vere. *Phras.* 1. *Est vir fortis,* er ist ein tapferer Mann. Vir est singulari animi magnitudine, qui humana omnia premat; casus contemnat humanos; omnia, quæ in hominem cadere possunt, subter se habeat & despiciat. Est celsus & erectus, quique ea, quæ homini accidere possunt, omnia parva ducat; est stabili, firmo & magno animo, animo præditus firmo ac constanti. Vir altus & excellens, vere fortis, infra se omnia humana ducens; robustô animô & invictî constantiâ; cui suppetunt animi ad invidiam sustinendam; quem nullus terror unquam dejiciat; cui magnitudo animi, ne fortunâ quidem infracta; cui tantum roboris animô; tanta animi præsentia, nihil ut eum frangere, debilitare nihil possit. 2. *Fortis animo viribusque,* er war zugleich stark und großmüthig. Ingens animi viriumque; prævalidus, pari viribus animô; viribus ingens, bellatorque primus; vigebat animô corporeque, vix ut robur ejus viresque sustinere vis ulla posset. V. *Animus, Robustus, Expositus. Usus.* Viri fortes, quorum opera eximia in rebus gerendis extitit. Vir fortis, acris animi magnique. Animi impetu fortissimô. V. *Fortitudo, assurgo malis.*

Fortiter, männlich. *Syn.* Animose, virili-ter, constanter, nervose, acriter, strenue, magnô animô fortique; magno præsentique animô. *Phras.* Fortiter tulit injuriam, er hat die Beleidigung großmüthig vertragen. In atroci calumnia virtus ejus nihil contremuit; magno elatoque animo; nullo trepidationis signo; animo strenuo ac impavido casum acerbissimum excepit. V. *Animus.*

Fortitudo, inis, f. Tapferkeit, Stärke. *Syn.* Magnitudo animi, & robur; animi excelsi, atque invicti magnitudo; animi excellentia; elatio magnitudoque animi; animi excellentis præstantia; animi præsentia, robur; vis, excellitas & magnitudo; acer animus & præsens, singulà

V.

vi & incredibili, animus.)(*Ignavia inertia, timiditas. Syn.* Custos dignitatis, incredibilis, jucunda auditu, praeceps, praeceps, propria viri, robusta & stabilis. *Phras. Ad omnes casus, quibus humana vita exposita est, animo fortitudine me defendo*, ich bin starkmüthig zu allen widrigen Begebenheiten. Ad humana omnia, quibus vita humana subjecta est, fortis sum; contra fortunam firmus, paratus, armatus, validus, firmissimis animi praesidiis munitus sum; nihil unquam laboro de humanis casibus; fusve deque res humanas facio; contemno, neglego, dejicio, aspernor; humanis casibus animi praestantia, virtute, fortitudine resisto. Fortunae conatibus obviam eo, occurro; objicio me, oppono me fortiter atque acriter. Spreno fortunam fretus conscientiâ. Adversa, infesta, infensa, iniqua mihi est fortuna, valet tamen, seipso nititur, sua in se ipso praesidia ponit; à se ipso praesidium omne petit animus meus adversus fortunae vim, impetum, conatus, injuriam, tela omnia. Mea me contrà fortunam conscientia fortem facit, confirmat, auget viribus, validiorem reddit; mihi animos, virtutem, vires, fortitudinem, firmitatem addit. Acerbe me exagitat fortuna, tamen minimum res me humanae movent, afficiunt, perturbant. *Usus.* Fortitudo est considerata periculorum susceptio, laborum perpessio, dolorum laborumque contemptio. Fortitudinis proprium est nihil exumescere; omnia humana despicere; nihil, quod homini accidere potest, intolerandum putare. Fortitudo praecipue in mortis ac doloris contemptione spectatur. Fortitudo est scientia perferendarum rerum; vel affectio animi in patiendo, humanae legi parens sine timore. Ejus comites magnitudo animi, gravitas, patientia, rerum humanarum despectus. Venientibus malis obvia. Fortitudo est rerum magnarum appetitio, rerum humilium contemtio, laboris cum utilitatis ratione perpessio.

Fortuito, ohngefehr. *Syn.* Fortuito, casu, temere, forte.)(*Consult.* *Usus.* Casu & fortuito factum est. Repentina aliqua voluntate, & fortuito incidere in aliquid agendum. *V. Casus.*

Fortuitu, ohngefehr. *Syn.* Fortuito. *Usus.* Id ubi non excidit fortuitu tibi, serpsum, meditatum, cogitatum attulisti. Temere ac fortuito, inconsiderate, negligenter aliquid facere. Casu & fortuitu navis in portum delata est.

Fortuitus, a, um. unversehen. *Syn.* In fortuna positus, non provisus. *Usus.* Fortuita bona. Fortuita atomorum concursio; fortuita & subita oratio.

Fortuna, æ, f. Glück, Fall. *Syn.* Sors, fors, casus, temeritas, eventus, mota, conditio.)(*Consilium, ratio. Usus.* Adversa, aversa, afflicta, perdita, aliena, amplissima, anceps, caeca, communis, dispar, dissimilis, diuturna, domus bonarum humanarum, dubia, dura, crudelis, egregia, excellens, exigua, eximia, externa, extrema, falsa & volucris, fatalis, florentissima, fluxa, fortunatior, gravis, gravis acerbaque, inclinata, & prope jacens, inconstans, incredibilis, inferior, infesta, infirma, iniqua, integra, levis, magna, mala, mortalis, multa, optatissima, optima, particeps, prava, popularis, praecipua, praestans florensque, pristina, propria, prospera, aequabilis, perpetuaque, singularis, sinistra, stabilis, summa, tanta, tuta tranquillaque, turpis, vana volucrisque, vetus, vocatus. *Phras.* 1. *Fortunam suam sibi quisque ipse parat*, jeder schmiedet sich sein Glück selbst. Fortunae quisque suae faber est; mores cuique sua fortunam fingunt, conciliant; fortunam sibi quisque facit; ibi quisque, non fortunae, incrementa sua debet. 2. *Periclitari fortunam fiverit*, ich werde es wagen, wie es immer ausschlage. Fortunae periculum faciam; fortunam tentabo; fortunae me committam; fortunam experiar; in aliquam quamvis dubiam ibo; rem in casum eventus, quamvis ancipitis, committam; fortunam, quaecunque oblata mihi fuerit, complectar, quemcunque casum fortuna dederit; utcunque res cadet; quodcunque fors obtulerit; quemcunque fors casum tulerit; quocunque fortuna rem dederit, quacunque res negotium gubernarit. 3. *In hoc bello partes sequar, quibus fortuna favebit*, in diesem Kriege werde ich mich zu denen schlagen, die das beste Glück haben werden. Ad fortunam inclinabo; fortunae mea consilia applicabo. Quo fortuna rem dederit, inclinabit; quibus partibus se fors dederit, quibus affulserit fortuna; quibus arriserit; cum quibus ratio ac fortuna steterit, ad eos me applicabo. 4. *Fortuna in bello maxime potest*, das Glück vermag viel im Kriege. Fortuna rerum quidem bonarum, sed maxime omnia domina. Magna est vis fortunae in utramque partem, seu ad res secundas, seu adversas. Bella rebus saepe fortuna gestis, quam ratio potuit. 5. *Fortunae*

mea

modo prospera, modò adversâ utimur, wir haben bald Glück, bald Unglück. Fere conjunctio est secundæ, dubiæque fortunæ. Ab excitata fortuna ad inclinatam fere desciscimus; jam florentissima utimur, jam duriore conflictamur. Varietate fortunæ jactamur, prosperis nunc rebus, nunc ambiguis. 6. *Fortuna prospera moderate utitur*, er gebraucht sich seines Glücks sehr mäßig; er übernimmt sich nicht in seinem Glück. In rebus secundis, & ad voluntatem fluentibus nimime elatus est; in secundissimis rebus; etiam res maximas fortunâ suffragante, consecutus, minime insolescit; modum etiam secundis rebus novit imponere, nec nimis credere serenitati præsentis fortunæ. Prudens homo, & meritò felix, qui cum præsto habeat ubique fortunam, eandem tamen vertitur, qua aspirante res maximas gessit. Quanquam omnia illi à fortuna data, tributa sint, nunquam tamen superbum se præbet in tanta fortunâ; fortunam etiam secundam pulcherrime ferre novit; ejus animum non magis prospera effert fortuna, quam adversa dejecit. Virtute fortunam adæquat, nec secundâ insolens, nec adversâ dejectus. 7. *Fortuna mihi adversâ*, ich habe kein Glück. Fortuna mihi undique adversatur; nihil usquam secundi est; tempestates procellæque aliæ ex aliis mihi subeundæ sunt. Fortunæ fulminibus unus petor; undique me infestat, oppugnat, exagitat, vexat, premit; consilia mea evertit, dissecuit, profligat adversa fortuna. Pertinax me fortuna urgere; sic mihi objicere non desinit. Inimicam ubique experior fortunam; male mihi cum fortuna convenit; percussus fortunæ vi jaceo; jacent res meæ ac fortunæ; alius ex alio casus rerum mearum tranquillitatem perturbat; fortunâ utor infestâ, infensâ, iniqua, durâ, acerba, asperâ, difficili; novis semper fortunæ telis ac ictibus expositus, subjectus sum; alius ex alio casus me affligit, perturbat; novum identidem vulnus à fortuna accipio; fortunâ afflictâ opprimor; in novas semper difficultates, calamitates incurro; novis calamitatibus involvor, implicor; in maximas me difficultates fortuna conjicit; sempiterna nox fortunis meis offunditur; omnium, qui vivunt usquam, gentium, sum miserrimus. Quis me homo est miserior? Omnes fortunæ adversantur; ærumnæ omnes omnium supero ærumnis meis. V. *Miser*. 8. *Vita humana multis est exposita fortunæ injuriis*, das menschliche Leben ist vielen Unglücks-Fällen unterworfen. Innumeris fortunæ telis patet humanum vita; innumera fortunæ tela impendent, immunent vitæ nostræ; casus plurimi, eventus rerum vara singulis prope horis extimescendi. Quisquis viam ingreditur, quisquis in hanc lucem prodit, quisquis spiritum è cœlo ducit, quibus hujus lucis usurâ fruitur, eum casus innumerabiles manent; sei & quæ velit, & quæ nolit, expectanda multa sunt; ejus animus ex vario rerum eventu perpetuo fluctuet, necesse est. Omnium rerum humanarum vicissitudo est, nulla nobis non timendâ, non exeitanda. Dum in terris sumus, degimus, ætatem exigimus; dum inter vivos agimus, est vicissitudo; est fortunæ inclementia, est fortunæ vis in utramque partem. Quam vaga volubilisque fortuna, tam varia commutabilisque vitæ nostræ ratio est, in casu atque fortuna bona corporis, & quæ extra corpus, sita sunt & collocata. 9. *Fortuna est inconstans*, das Glück ist veränderlich. Varietas est propria fortunæ; volubilis ejus tota versatur semper; varii sunt incertique casus; usque variat fortuna; momento temporis vertitur; lubrica est & versatilis, nec invita teneri potest. Crebra fortunæ est, vicissitas; jactamur invicem per ludibria fortunæ; nihil tam contrarium constantiæ, quam fortuna; fortuna amica varietati constantiam respuit; fortuna ab inconstantia sejungi non potest; vaga est volubilisque fortuna; nunquam eodem diu vestigio stat fortuna. 10. *Fortuna se vertit*, das Glück wendet sich. Fortuna retro volvitur; hic casus vertentis nos præbet fortunæ; fortuna se inclinat; consiliis obstat & adversatur, à fortuna derelicti sumus; fortuna vertitur; variat nunc, delabitur fortuna, fortuna nos destituit. *Usus*. 1. Fortuna prospera, æquabilis perpetuaque, beständiges Glück. Fortuna inclinata, & prope jacens, schlechtes Glück. Fortuna aversa, adversa, afflicta, perdita, acerba, Unglück. Fortuna varia, commutabilis, vaga, volubilis, fluxa, anceps, dubia, ein unbeständiges, zweifelhaftes Glück. Fortunæ usque, Glück und Unglück. Fortunam belli tentare, periclitari, das Glück wagen. Ferre, subire pulcherrime secundam & adversam fortunam, sich in Glück und Unglück schicken. Fortunæ obsequi, cedere, dem Glücke weichen, nachgeben. Omnis spes, ratio & cogitatio ejus ex fortuna pendet, er verläßt sich einig und allein auf das Glück. Fortunæ consilia sua applicare, sich nach dem Glücke richten. Cum virtute fortunam adæquare, [illegible] ger glücklich, als tugendhaft seyn. V. *Conditio*, Stand, Beschaffenheit. Fo-

mines infimâ fortunâ, schlechte, gemeine Leute. Num versor tecum in eadem fortuna? V. *Felix*, *Felicitas*, *Calamitas*, *Miser*, *Miseria*.

Fortunæ, arum, f. Reichthum. *Syn.* Bona, copiæ, opes, divitiæ; dona fortunæ; res, quas fortuna tribuit; bona, quæ alicui à fortuna data sunt, res familiaris. *Phras. Fortunis aliquem privare*, einen seiner Güter berauben. Fortunas alicujus prodere; in fortunas invadere; fortunis aliquem exuere, orbare, spoliare, evertere; deturbare aliquem de fortunis. *Usus.* Aliquem fortunis augere, cumulare, bereichern. Alicujus fortunis imminere, nach eines Reichthümern trachten. Fortunas dissipare, verschwenden. Fortunas amittere, verlieren. Fortunas cum morte dimittere, verlassen müssen. Fortunas suas ac dignitatem obtinere. Fortunis frui. Per fortunas! *formula obtestantis*. V. *Divitiæ*, *Opes*, *Bona*.

Fortunate, glücklich. *Syn.* Feliciter. *Usus.* Fortunate beateque vivere. V. *Feliciter*.

Fortunatus, a, um, beglückt. *Syn.* Felix, cui venti valde secundi; cui fortuna ubique præsto est; incredibili fortuna cumulatus; cui ad felicitatem nihil deest; cui recte res omnes sub manus succedunt. ✗ *infelix*, *miser*. *Adv.* Vere. *Usus.* Nobilis, fortunatus homo. V. *Felix*.

Fortuno, as, avi, atum, are, segnen. *Syn.* Servo, augeo. *Phras. Deus te fortunet*, GOtt gebe dir Glück und Segen. Tu quod agis, id velim Deus approbet; Deus inceptis tuis successus det prosperos; Deus tibi optata ferat omnia; Deus faxit, ut felicia faustaque sint, quæ suscipis; faveat aspiretque consilio tuo; felix adsit inceptis tuis; bene vertat Deus, quod agis; Deus votis tuis optatisque cumulata respondeat; faveant Superi tuis conatibus; fortunet Deus, quod tibi in manibus est; Divi te omnes adjuvent, ut bonis avibus cœpta res melioribus exeat; ut, quod Superis fortunantibus instituisti, id propitio Numine absolvas; ut, quod aggressus, quod auspicatus es, id succedat optime, id faustè ac feliciter eveniat, cadat; prosperum eventum fortiatur; ad felicem exitum perducatur; Deum tibi hæc consilia fortunate cupio. V. *Precandi formula*. *Usus.* Tibi patrimonium Du fortunent! Honorem tibi Deus fortunare velit.

Forum, i, n. Markt. *Epi.* Celeberrimum, commune, iniquum, maximum, medium, molestum, mutum, plenum, refertum militibus, totum, transversum, non modo vacuum à bonis, sed etiam à iberis inane. *Usus.* 1. Forum boarium, olitorium, piscatium. 2. *Judicia publica*, öffentliche Gerichte. Forum egit in provincia. Postquam forum attigisti, nihil fecisti, nisi plenum dignitatis. Forum colere. Forum refrixit.

Fossa, æ, f. ein Graben. *Epi.* Abundans gurgitibus, lata. *Phras.* 1. *Fossam facere*, einen Graben machen. Fossam deprimere; fossam obducere, ducere. 2. *Fossa munire oppidum*, mit einem Graben umfangen. Oppidum fossa ac vallo circumdare, munire, circummunire, sepire. *Usus.* Fossæ plurimis locis ingentes abruperant. Rheni fossa gurgitibus abundans.

Fossio, onis, f. das Graben. *Epi.* Recens. *Usus.* Agri fossiones & repastinationes. Terra recenti fossione fumans.

Fossor, oris, m. Gräber. *Syn.* Qui fodit.

Fovea, æ, f. eine Grube. *Syn.* Fossa, scrobs. *Usus.* In foveam incidit.

Foveo, es, vi, fotum, ere, warm halten. *Syn.* Tego, alo, tueor, reforeo. *Usus.* Inimicum meum ita fovebant, ita in manibus habebant, ita oculabantur. Fove amorem, & auge, quo in me ferebaris. Semper te fovebo, & quibuscunque rebus potero, augebo. Omnibus me rebus semper fovit & ornavit. Hoc enim vero est alere vitium & fovere. V. *Alo*, *Tueor*, *Faveo*.

Fractus, a, um, zerbrochen. *Syn.* Infractus, debilitatus, afflictus. *Usus.* Qui meo animo nimis fracto esse atque afflicto, loquebantur.

Fragilis, e, gebrechlich. *Syn.* Caducus ✗ *Infirmus*, *flabilis*. *Usus.* Corpus fragile, caducum, animus semper infirmus. Quis stabile futurum & firmum confidat, quod fragile & caduceum sit? V. *Infirmus*, *humanus*, *debilis*.

Fragilitas, tis, f. Gebrechlichkeit. *Usus.* Fragilitatem naturæ communis & imbecillitatem, & casus humanos & incertos eventus valetudinis pertimesco.

Fragmentum, i, n. ein abgebrochenes Stück. *Syn.* Rei fractæ pars, frustum. *Usus.* Fragmenta lapidum, lignorum.

Fragor, oris, m. das Krachen, Knall. *Syn.* Rei fractæ sonitus, fragitus.

Fra-

Fragro, as, avi, atum, are. ſtark riechen. *Syn.* Odorem reddo, odorem affo.

Frango, is, fregi, fractum, ere. zerbrechen. R. à φραγνυμι. *Syn.* Infringo, confringo, perrumpo, comminuo, infirmo, contundo. *Adv.* Facile, vehementius. *Phraſ. Frangere munimenta oppidi*, alles, was zur Beſeſtigung des Orts dienlich iſt, zerbrechen und zernichten. Convellere, laxare, comminuere muros; compages operum interſcindere; mœnia lacerare, pannas detergere; repagula, valvas demoliri; valla quaſſare, vellere; claustra infringere; decutere portas, exſcindere. *Uſus.* 1. Fores frangere. Remos frangere & detergere. 2. *Cohibeo, coerceo*, einhalten, zähmen. Animos alicujus, ſpiritus, impetum, audaciam, furorem, cupiditates, libidines frangere & conterere. Pertinaciam frangere & expugnare. 3. *Debilito, infirmo*, ſchwächen. Metu, dolore, morbo, animo frangi; malorum diuturnitate frangi, & dolori ſuccumbere. 4. *Violo*, brechen, nicht halten. Fidem, fœdus frangere. 5. *Remitto*, nachlaſſen. Frangit ſeſe alor. V. *Deſtruo.*

Frater, tris, m. Bruder. *Syn.* Germanus. *Epi.* Amantiſſimus, chariſſimus, impius, levis, major, minimus, miſer, optatiſſimus, optimus, ornatiſſimus, prædutus pari pietate & induſtriâ, ſuaviſſimus, fratres amantiſſimi & conjunctiſſimi. *Uſus.* Volo, mi frater, fraterculo tuo credas. Concordiſſimi fratres.

Fraterculus, i, m. Brüderlein. *Syn.* Frater.

Fraternè, brüderlich. *Syn.* Germane. *Uſus.* Epiſtolæ non fraterne ſcriptæ. Fraterne debes ignoſcere.

Fraternus, a, um. brüderlich. *Uſus.* Fraterna neceſſitudo. Fraternum amorem demonſtrare in aliquem.

Fratricida, æ, m. Bruder-Mörder. *Uſus.* Parricida, fratricida.

Fraudatio, onis, f. Betrug, Untreu.)(*Fides. Uſus.* Inter bonos bene agier oportet, & ſine fraudatione.

Fraudator, oris, m. Betrüger. *Syn.* Inficiator. *Uſus.* Fraudator creditorum.

Fraudo, as, avi, atum, are. betrügen. *Syn.* Fraudem facio, fallo, defraudo, ludifico. *Adv.* Improbiſſimè, palam. *Uſus.* Fraudare creditores. Qui ſociúm pecunia fraudaverit. V. *Decipio.*

Fraudulentus, a, um. voll Betrugs. *Syn.* Fallax, doloſus, mendax; malitioſus. *Phraſ. Fraudulentus homo eſt*, er ſteckt voller Betrugs. Ad fraudem acutus; fallaciis totus conſtat; fallaciis totus ac fraudibus conſutus eſt. V. *Aſtutus, fallax, fallo.*

Fraus, dis, f. Betrug, Liſt. *Syn.* Dolus, malitia, fallacia, machina, inſidiæ, error, præſtigiæ, circumſcriptio. *Epi.* Capitalis, familiaris, impia, minima, præſens, ſcelerata & nefaria, ſumma, valentior. *Phraſ.* 1. *In fraudem homines impellere*, betrügen, hinter das Licht führen. In fraudem deducere, agere, conjicere; ſucum, fallaciam facere; ludificare homines; tenebras iis offundere; dolis eos circumvenire, circumducere. V. *Decipio, fallo.* 2. *In fraudem inductus eſt*, er iſt betrogen worden. In fraudem delatus, delapſus eſt; in fraudem incidit; fraude irretitus, captus, circumventus eſt. V. *Fallo. Uſus.* 1. Filio pietas erga patrem fraudi eſſe non debet. Hoc mihi ne fraudi ſit, aut noxiæ, zum Nachtheil emt. 2. *Fraudem admitto*, einen Betrug begehen. Fraudem ſuſcipere, concipere, facere. Fraudem capitalem auſus. Fraudem creare alicui. V. *Decipio.*

Fremebundus, a, um. zornig. *Syn.* Furens, indignatione plenus.

Fremitus, us, m. Getöſe. *Syn.* Strepitus horribilis. *Uſus.* Fremitus armorum.

Fremo, is, ui, itum, ere. brummen, murren. *Syn.* Perſtrepo. *Uſus.* Fremuit ereptum ſibi conſulatum. Fremunt gaudio erecti. Fremant omnes, dicam, quod ſentio. V. *Rabies.*

Frendeo, es, ui, ere, mit den Zähnen knirſchen. *Syn.* Fremo, ſævio. *Uſus.* Leo frendens.

Freno, as, avi, atum, are. zäumen. *Syn.* Reprimo, domo, cohibeo. *Uſus.* Furores alicujus frenare; voluptates frenare. V. *Cohibeo, coerceo, comprimo, domo.*

Frenum, i, n. Zaum. *Syn.* Inſtrumentum, quo equum moderamur. *Epi.* Novum. *Uſus.* Alteri calcaria adhibenda, alteri freni; frenos furenti injicere. Frenum recipere, mordere, ſich in Dienſtbarkeit laſſen. Frena ubi equus recepent.

Frequens, tis, *g. o.* emſig; viel. *Syn.* Multus.)(*infrequens, arus. Uſus.* 1. Frequentes fuimus ad ducentos. 2. *Numeroſus*, zahlreich. Frequens regio, municipium. Frequens ſenatus. Frequentiſſimum theatrum. 3. *Creber*, & *crebro*, oft. Frequens in ſenatum venio. V. *Copia, ſæpe.*

Frequentatio, onis, f. Häufſung. Syn. Creberitas, multitudo, congeries, coacervatio. Epi. Denſa & continens, univerſa. *Uſus.* Denſa & continens verborum frequentatio.

Frequenter, oft, ſtets. Syn. Frequens, crebro. *Uſus.* Frequenter & aſſiduo. V. *Sæpe.*

Frequentia, æ, f. Menge. Syn. Crebritas, multitudo.)(*Paucitas, ſolitudo.* Epi. Gravis & plena rerum, incredibilis, magna, ſimilis, ſolida, tanta, ufitata. *Uſus.* Maximâ frequentiâ domum deducebar. Summa hominum, aſſidua amicorum frequentia me celebrat & ornat. V. *Celebritas, Multi.*

Frequento, as, avi, atum, are. oft beſuchen. Syn. Celebro, frequento.)(*Deſero.* Adv. Acervatim, ſumme. *Phraſ.* 1. *Maritima loca libenter frequento*, ich halte mich gerne nahe an der See auf. Utor frequenter, nec ſine voluptate maritimâ regione; maritimæ regionis aſpectu libenter ac frequenter pascor; frequens ad maritimas regiones venio, accedo, quod eorum locorum aſpectus mirifice me capiat, teneat, oblectet; frequenter & jucunde verſor in locis maritimis; ut nihil jucundius eſt oculis meis maritimæ regionis aſpectu, ita nusquam frequentior ſum quam in locis maritimis. Frequens ſum in ora maritima, quod ex ejus aſpectu miram hauriam voluptatem. V. *Aveo.* 2. *Jam in tertium annum frequentat ſcholam*, er gehet ſchon in das dritte Jahr in die Schule. Jam in tertium annum magistro operam dat; in ſcholam it at; ſchodam tenet; ea in ſchola verſatur; in ludum commeat; ſcholam obit; magistrum audit. *Uſus.* Maritima loca cum voluptate frequento, oft beſuchen. Vocem aliquam frequentare, wiederholen, im Munde führen, *in ore habere.* Regionem aliquam colonis, populis frequentare, bevölkern.

Fretum, i, n. Meer-Enge. Syn. Locus angustus in mari, maris æſtus. Epi. Horriſonum, medium. *Uſus.* Freto ad Meſſanam tranſit. Quid de fretis, aut maximis æſtibus plura dicam?

Fretus, a, um. ſich verlaſſend. Syn. Corriſus, nixus, fultus. *Uſus.* Partim innocentia fretus, partim gratiâ potentum nixus, partim amicitiis fultus.

Frico, as, cui, ctum, are. fraßen. *Uſus.* Dentes fricant.

Frigeo, es, frixi, ere. Froſt leiden. Syn. Algeo, congelaco.)(*Calet.* Adv. Prägn. *Uſus.* Trans. Sine Baccho & Cerere Venus frigit. Studia populi, judicia frigent. V. *Frigus.*

Frigeſco, is, ere. kalt werden. *Uſus.* Nos hic ſigore frigeſcimus.

Frigidus, a, um. kalt. Syn. Gelidus, algidus. *Uſus.* Acumen frigidum; jejuna & frigida calumnia; lentus in dicendo ac prope frigidus orator. V. *Languidus.*

Frigus, oris, n. Froſt, Kälte. R. à φρίγος, vel φρίκη, rigor. Syn. Vis frigorum.)(*Calor.* Epi. Gelidum, intolerabile, maximum, tantum, tremulum. *Phraſ.* *Ingens æſtivationis ejus frigus.* Dieſen ſo ſehr kalten Sund. Regio eſt perpetuitate Alpium præcelſa; incolarum corpora rigoribus Alpes; incolarum corpora ingentia gelu torpent; torpentibus frigore artubus vix artus poſſunt flectere. Nunquam non humus illic gelu riget. Frigoris vis imbres concrebat & gelu adſtringit; acrior ubique vis frigoris inflat e montibus; acrior ibi vis eſt frigoris; magnitudo frigorum tanta, ut corpora incolarum, quamvis patientia algoris, obrigeſcant; artus ſæpe vi frigoris amburantur. *Uſus.* Frigus impendebat intolerabile. Vix in tectis ignis frigus declinatur. Frigore obriguimus. Vis frigoris depellitur, pellitur. Frigus ſe renutrit.

Frivolus, a, um. unnütz. Syn. Nugatorius, *Uſus.* Frivolus Sermo, & illiberalis. V. *Ineptus.*

Frondes, ium, f. grüne Zweige. Syn. Arborum folia. *Uſus.* Vitis oſſeta, & frondibus & virgultis mœrebat.

Frondeſco, is, ere. grün werden. Syn. Frondeſcimo. *Uſus.* Arbores vino tempore reparabile hiemem deducunt.

Frondoſus, a, um. laubicht. Syn. Frondibus abundans. *Uſus.* Nemus frondoſi.

Frons, tis, f. Stirn. Syn. Pars illa vultus ſuperior ad capillos. Epi. Bella, ſeria, lata, pudens, verecunda. *Uſus.* Frontis contractio ejus vultus indicium. Tune audes es, ea fronte te oſtendere? Fronte & oculis magis, quam ipſo beneficio exprimitur hominem. Frontem contrahere, ſich finſter machen, erzeigen. Frontem contrahere, ſich finſter machen, corrugare. Frontem tendere, ſich die Stirn ſpannen. Frontem explicare, perangere, expergiſcere, die Stirn aufheitern, ſich freundlich erweiſen. V. *Vultus.*

Fru-

Fronto, onis, m. der eine groſſe Stirn hat. *Syn.* Tumida magnaque fronte præditus.

Fructuarius, a, um. zur Frucht oder Nutzen gehörig. *Uſus.* Agri fructuarii, vectigales, Zins-Aecker.

Fructuoſus, a, um. fruchtbar. *Syn.* Frugifer, utilis. *Uſus.* Ager terrulis naturâ, cultu fructuoſus. Res ruſtica bene culta & fructuoſa. Beneficia ius, à quibus proficiuntur, fructuoſa. V. *Fertilis, utilis.*

Fructus, us, m. Obſt, Frucht. *Syn.* Fruges, fœtus, partus; utilitas, commodum; voluptas, delecta io. *Epit.* Amplissimus, amplus, deſperati, extremi, integri, læti, uberes, nullus, novi, præsentes. *Phraſ. Magnum mihi fructum attulit*, ich habe daraus eine groſſe Frucht gezogen. Fœtus & uberes conatus, mores, & virtutum mearum fructa cepi, percepi, decerpsi, fructus maximos illi consilium tribuit, reddidit, genuit. Hoc consilium maximo mihi fructui fuit: consilii fructus nec unus, nec vulgaris erat. Consilii ac laboris hoc præmium, hunc fructum abstuli, qui longè omnium pulcherrimus. Ejus ex consilio nullo minor, quam ex labore capiebatur. V. *Utilitas. Uſus.* Liberorum præmium fructus est pulcherrimus. Arbor fructus reddit annuos. Magnum gloriæ fructum è rebus gestis percepi. Honestissimæ voluptatis fructus in virtute inest.

Frugalis, e. fromm, mäßig. *Syn.* Frugi.)(*negligens. Phraſ. Frugalis sum*, ich bin mit wenig und gemeiner Speise mir ersten. Venatum affero parabile victui commodum; exquisitas delicias non appeto, non; immicus sum luxuriosis epulis; vili cibo parcimus; singulari sum frugalitate; cibo utor, victuque honesto magis, quam splendido. *Uſus.* Optimus cœnabo, parcimus, frugalissimus. Frugalis homo & moderatus. V. *Parcus, abſtinens.*

Frugalitas, tis, f. Mäßigkeit.)(*negligentia, intemperantia. Epit.* Singularis & admiranda. *Uſus.* Singularis vir, & admirandæ frugalitatis. Frugalitas, ut opinor, à fruge. V. *Abſtinentia.*

Frugaliter, mäßiglich. *Syn.* Modestè, moderatè.)(*negligenter.*

Fruges, um, f. Erd-Früchte. *Syn.* Fructus terræ. *Epit.* Cariæ, immensæ, minutæ, uberes. *Phraſ. Annona fert fruges*, es wächst eine groſſe Menge an Erd-Früchten. Expectata fruges frumentaria; egregia frumenti copia fuit. Ingentes frumenti acervos fustulerunt coloni. Demessis segetibus summa annonæ vilitas exstitit. V. *Annona. Uſus.* 1. Terra fœta frugibus. Frugum ubertas, copia, perceptio, conservatio. Fruges & alimenta custodienda sunt claustris. Terra fruges fundit; natura fruges ad spicam producit. 2. *Meliorum rerum*, beſſerer Lebens-Wandel. Ad bonam frugem se recipere. V. *Fructus.*

Frugi, gut, nützlich, ſparſam. *Syn.* Moderatus, modestus, temperans, abstinens, innocens.)(*Nequam. Uſus.* Frugi homo. Vita frugi, honesta, sobria, serena. V. *Probus, bonus.*

Frugifer, a, um. fruchtbar. *Uſus.* Tota Philosophia frugifera & fructuosa est. V. *Fertilis.*

Frumentarius, ii, m. Korn-Händler. *Uſus.* Mercatores frumentarii.

Frumentarius, a, um. zum Korn gehörig. *Uſus.* Lex frumentaria. Lucrum frumentarium. Res frumentaria.

Frumentatio, onis, f. Korn-Sammlung. *Syn.* Frumenti collectio. *Uſus.* Omnes nostras pabulationes frumentationesque observabat.

Frumentator, oris, m. Fouragierer, Proviant-Meiſter. *Uſus.* Improviso impetu cum frumentatoribus est circumventus.

Frumentor, aris, atus sum, ari. Getraid ſammlen. *Syn.* Frumentum colligo. *Uſus.* Milites frumentatum missi.

Frumentum, i, n. allerley Korn. *Syn.* Triticum. *Epit.* Copiosum, decumanum, multum, privatum & publicum, unum & idem. *Uſus.* 1. Frumentum serere, metere. Frumentum pulcherrime provenit, maturat. Frumentum supportare, importare, in loca tuta comportare, convehere, Getreyd einbringen, eine Vorſehung von Getreyd machen. Frumentum imperare dedititiis, auferiegen, gewiſſes Getreyd zu liefern. Frumentum condere, comprimere, das Getreyd verkaufen. Frumentum corrumpere, hosti intercludere.

Fruor, eris, ius sum, frui. genieſſen. *Syn.* Potior; fructum voluptatemque percipio. *Phraſ. Frui rebus meis*, belieben sich meiner Sachen. Uere rebus meis; quos ex re capere potes fructus, tibi patent, mea omnia utenda tibi & possidenda dedi. Rebus meis ut tuis uti, frui & perfrui. Qui fructus, quæque utilitates e rebus meis percipiantur, tuas

existima. Quem ex rebus meis usum habere potes, fidenter decerpe. Patent tibi fontes mei, unde hauries pro arbitratu. *Usus.* Tuo beneficio incredibili fruor lætitiæ voluptate. Summo bono, pace, gratia, opibus, libertate frui. Utatur suis bonis & fruatur oportet, qui beatus est. V. *Utor, possideo.*

Frustra, vergebens. *Syn.* Sine causa, nec quidquam. *Phras.* 1. *Frustra tantos labores suscepi*, ich habe so grosse Arbeit umsonst auf mich genommen. Tantam operam profudi plane ac perdidi; omnia agendo, nihil demum egi, nihil profeci; oleum & opera perdita est; quam navavi operam, planè perit; actum ego; nec quidquam, incassum tantum tempus contrivi. Irritus vanusque est omnis labor meus; frustra operam contrivi; nugas egi; operam lusi; omnis labor incassum cecidit; opera abusus sum. Frustra operam insumpsi; inanem sumpsi operam; operam male posui, locavi; tanta cura ac labore monendi nequidquam factum est; tanto labore nullum operæ pretium factum est; actum & laboratum strenue, sed destituta expectatio est. 2. *Frustra rogavi*, ich habe ihn umsonst gebeten, bin nicht erhöret worden. Incassum missæ preces; surdas aures pulsavi; mortuo verba facta sunt; surdo fabulam cecini. In dolium pertusum dicta ingessimus; è pumice aquam postulavimus. 3. *Vide, ne frustra tantum gestias*, siehe zu, daß deine Freude nicht umsonst sey. Vide ne lætitia hæc luxuriet tibi, ac vana evadat; ne spem tuam fractam abjectamque fero lugeas; ne fortuna spes tam lætas destituat. V. *Labor inanis, irritus.* *Usus.* Frustra & sine causa Deus nihil agit.

Frustratio, onis, f. Betrug. *Syn.* Vanus conatus, labor inanis, error. *Usus.* Frustratio mihi majorem dolorem intulit.

Frustror, aris, atus sum, ari. betrügen. *Usus.* Provinciæ & honoris spes eum frustrata est. Amicus, vide, ne frustretur. V. *Labor inanis, irritus, frustra.*

Frustum, i, n. ein Stück. *Syn.* Fragmentum. *Usus.* Frusta ciculenta.

Fruticor, aris, atus sum, ari. ausſprossen. *Syn.* Surculos emitto, revirescc. *Usus.* Excisa est arbor, non evulsa, quam fruticari vides.

Fucatus, a, um. geschminkt, falsch. *Syn.* Fallax, fucosus, eruditus artificio simulationis.)(*Naturalis. Usus.* Naturalis nitor inerat, non fucatus. V. *fictus.*

Fuco, as, avi, atum, are. färben, anstreichen. *Syn.* Coloro. *Usus.* Formare, fucare, colorare, animare non possunt.

Fucosus, a, um. gefärbt. *Syn.* Fucatus. *Usus.* Amicitiæ ambitiosæ & fucosæ. Mores fallaces, fucosi.

Fucus, i, m. Betrug, Anstrich. R. à φῦκος. *Syn.* Pigmentum, ornatus peregrinus & accersitus; fallacia, fraus, simulatio. *Epi.* Puerilis. *Usus.* In his inest quidam fucus veritatis color. Fucum facere alicui, fraudemque comparare. Sine pigmentis fucoque puerili. Color sanguine diffusus, non fucò illitus. Vitia corporis fucò occultare. V. *Fallacia, simulatio.*

Fuga, æ, f. Flucht. R. à φυγή. *Syn.* Aversio, omissio. *Epi.* Acerbissima, communis, desperata, flagitiosa, calamitosa, malus gloriosa, patriæ calamitosa, incerta & periculosa, misera, mœsta, nefasta, miserabilis, miserrima, molesta, nefasta, remotissima, repentina, scelerata, tota, turpissima. *Usus.* 1. Fuga literarum, laboris, doloris. 2. *Fugam parare*, sich in die Flucht begeben wollen. Fugam adornare, ornare, quærere, consecrare, moliri, comparare. *In fugam se conferre*, die Flucht nehmen. In fugam se dare, se conjicere; fugæ se mandare, dare, committere; fugam petere, capessere. *Hostem in fugam dare*, in die Flucht treiben. In fugam vertere, fugam facere hostium. *Fugam reprimere*, die Flucht einstellen. Suos à fuga revocare, reducere. Ex fuga aliquo se recipere, sich etwohin flüchten. *Ex fuga ad certam rem se recipere*, von der Flucht abstehen. Fugam in impressionem adversam mutare; e fuga pugnam redintegrare, instaurare. *Hostibus fugam intercludere*, interpetere, excipere ex fuga hostium, die Flucht abschneiden. V. *Fugio, fugo.*

Fugax, acis, g. o. flüchtig. *Syn.* Fluxus, ignavus, timidus, quilibet fugit. *Usus.* Pedes fugaces. Bona brevia, fugaca, caduca. V. *Timidus, caducus.*

Fugio, is, fugi, itum, ere. fliehen, meiden. *Syn.* Vito, declino, abhorreo, aspernor.)(*Sequor. Adv.* Confuso multitudinem, libentissimè, magnopere conspectum, superbiam, detestatem, perverse, valde urbem, maximè, vehementer. *Phras.* 1. *Mala natura fugimus*, wir fliehen das Natur, was übel ist. Temporum & fortunæ procellas famâ cautione devitamus, declinamus. Naturalis nobis est declinatio & vitatio malorum. Natura fugimus res adversas. 2. *Alicui se dare fugæ*, in hero Soldaten pro

lich geflohen. Miles noster terga vertit, effuse loca tuta petiit; fugam capessivit, quæ sisti non poterat; militem fuga abstulit; qua cuique proximum fuit, in fugam effundebantur milites nostri, velut apium agmina ad primum mistrium crepitum avolavere. Effuse ac sine respectu fugæ se dedere; fugâ salutem petere; in fuga sibi præsidium posuere. Metu præcipites, qua cuique via patebat, erupere; in pedes se conjecere; in fugam conversi sunt; in fugam se dederunt, conjecerunt; fugam arripuere; fugâ salutem petere, fuga sibi consulere; fugæ se mandarunt, commiserunt. Fuga distracti, dispersi, dejecti, dissipati sunt; in fugam dilabuntur, se convulerunt; fuga se eripuere; terga hostibus dedere; clam se subduxere ex acie; à signis discedere; præsidium sibi fugâ capere; in fuga sibi subsidium posuere; in fugâ spem salutis collocavere; fugæ se commendavere; terga hostibus præbuere; fugam effusis habenis capessivere; ne conspectum quidem hostis sustinuere. 3. *Hostes quaquaversus fugerunt*, die Feinde sind auf allen Seiten geflohen. Distraxit hostis fuga, dissipavit, dejecit; diversi dissipatique in omnes partes fugerunt; pertrum hunc illuc feruntur; dissecti ac dissipati diversi ferunt; spatium ingens fuga emensi sunt; dilapsi, quocunque aut error, aut fortuitus animi impetus tulit; per vias inviaque, qua quacunque aut consilium, aut terror tulit; quacunque via ad fugam patebat, dissipato cursu erupere, se effudere; fuga se ad portas; ubi fugâ, aut turba fugientium acti ac ablati sunt; retrocedere in montes; petere rupes saltusque montium occultos, proxima quæque persugia occupare consilium fuit. 4. *Fugientes hostes*, die Flüchtigen zwingen Stand zu halten, die Flucht einstellen. Fugam reprimere, receptum fugientibus non dare, cedentibus circumfundi; spem omnem fugæ tollere; fugam impedire, intercludere. 5. *Fugientibus institit*, er hat den Flüchtigen nachgesetzt. Aversos protrivit; fugientes concidit; in tergis fugientium hæsit; imminebat fugientium tergis; fugientes persecutus est; aversis insistit; terga cecidit; quantum vires ad persequendum, dexteræque ad cædendum valuere, tantum cædis fuit; fusis fugatisque nulla à victore requies fuit; fugientes periculum mutarunt, non evitarunt, victore vestigia premente. Fuga explicari sine magna cæde non potuit. 6. *Fugit clam ex urbe*, er ist heimlich aus der Stadt geflohen. Dilapsus per intermissa munimenta neglectasque custodias ex urbe est: fugam ex urbe consicivit, comparavit; foras se ejecit; fugam ex urbe molitus est; clam se ex urbe ejecit, subduxit; ex urbe clam se proripuit; fuga ex urbe elapsus est. *Usus.* 1. Vitium longa animi provisione fugiendum est. Incrta vituperationem fugere. 2. *Lateo*, verborgen ſeyn. Nulla res est, quæ hujus viri scientiam fugiat. Non fugit Catonem. Nisi forte illa me fugiunt. 3. Vitium fugiens, Mittel, so abstehet. V. *Vito*, *declino*, *fuga*.

Fugitivus, a, um. flüchtig. *Syn.* Servus, qui à domino fugit. *Usus.* Athenio princeps fugitivorum.

Fugito, as, avi, atum, are. sehr fliehen. *Usus.* Qui quasi bonum fugitant.

Fugo, as, avi, atum, are. verjagen, in die Flucht jagen. *Syn.* Fugam facio, pello, repello. *Phras. Fugare hostes*, er hat den Feind in die Flucht getrieben. Hostium fugam fecit; hostes in fugam vertit; hostibus fugam ac terrorem injecit; in fugam hostes conjecit, dedit, avertit; in fugam compulit; terrorem fugamque fecit hostium; in fugam hostes impulit; in fugam egit; fudit hostes, profligavit, in fugam dedit. *Usus.* Armis, sapidibus & ferro fugare hostem. Fusi fugatique hostes, die Feinde sind geschlagen, und in die Flucht getrieben worden.

Fulcio, is, fulsi, fultum, ire. unterstützen. *Syn.* Subnico, sustento. *Adv.* Undique. *Usus.* Rempublicam consilius; amicos literis fulcire. Labentem & cadentem corruere non sinit, fulcit, sustinere, fortuna, fide. Labefactam rempublicam, consulum summas humeris fulcio. V. *Tueor*, *sustineo*, *faveo*.

Fulcrum, i, n. eine Stütze. *Usus.* Lecti fulcrum aureum.

Fulgeo, es, fulsi, ere. schimmern. *Syn.* Splendeo, fulguro. *Adv.* Late. *Usus.* Si fulserit, si tonuerit, si tactum fuerit de cœlo. Jupiter tonans & fulgens. Vasta auro & ebore fulgentia.

Fulgor, oris, m. Schein, Glanz. *Syn.* Splendor. *Epi.* Eximius, micans, prosper & salutaris generi hominum, ratibus horribilisque, dexter. *Usus.* Auri fulgore facilè oculi perstringuntur.

Fulgur, uris, n. Blitz. *Syn.* Fulgor. *Usus.* Fulgura interpretari.

Fulgurator, oris, m. der aus dem Blitz weissaget. *Syn.* Fulgurum interpres.

Fulguritus, a, um. vom Blitz getroffen. *Syn.* Fulmine, aut pestifero sidere ictus.

Fulguro, as, avi, atum, are. blitzen. *Syn.* Coruſco. *Phraſ.* *Fulgurat*, es blitzt. Cœlum diſcedit; fulgura ab omni parte emicant. *Uſus.* Jove tonante & fulgurante.

Fulguralis, e. der vom Blitz handelt. *Uſus.* Hetruſcorum fulgurales libri.

Fuligo, inis, f. Ruß am Dien. *Syn.* Fumi nigra materies. *Uſus.* Fuligine os alicui ſublinere.

Fulix, icis, f. Taucherlein, Waſſer-Huhn. *Avis aquatilis.*

Fulmen, inis, n. Donner-Strahl. *Syn.* Aeris ardor, fulgur. *Epi.* Igneum, ſiniſtrum, terribile, criſpiſulcans. *Phraſ.* 1. *Fulmine perit*, er iſt vom Donner erſchlagen worden. Fulmine ictus concidit; tactus de cœlo eſt; afflatus fulmine eſt, nubium conflictu expreſſus ardor hominem exanimavit; cœleſti igne exanimatus eſt, de cœlo percuſſus, ex cœlo ictus eſt; ictû fulminis deflagravit. 2. *Fulmina aliquot cecidêre*, es hat etliche mahl eingeſchlagen. Domos aliquot fulmen nubis tempeſtas deformavit; ædes aliquot de cœlo tactæ ſunt; fulmine ictæ, diſcutiæ ſunt; cœleſti igne deflagrarunt; fulmine ictæ conflagrarunt. *Uſus.* Ictû fulminis deflagrare. Jupiter fulmen jacit, emittit; fulmine icit, percutit. Scipiones belli fulmina. Dolores & fortunæ fulmina contemnere.

Fulmino, as, avi, atum, are. donnern, einſchlagen. *Syn.* Fulmen emitto, fulmine percutio, fulmine affio.

Fulvus, a, um. dunkel-roth. *Syn.* Aureus.

Fumo, as, avi, atum, are. rauchen. *Syn.* Fumum emitto, ardeo. *Uſus.* Ita domus fumabat, ut multa ejus ſermonis indicia redolerent.

Fumoſus, a, um. rauchig. *Uſus.* Fumoſæ imagines.

Fumus, i, m. Rauch. R. *à τύφομαι*, *fumo*. *Uſus.* Fumo aliquem excruciare. Indo gregarum nidore & fumo. Fumus ingens volat quadam nube cœlum abſconderat, es war ein groſſer Rauch.

Funale, is, n. Fackel, Wind-Licht. *Syn.* Fax.

Functio, onis, f. Amt. *Syn.* Actio. *Epi.* Jucundior. *Uſus.* Labor eſt functio quædam vel animi, vel corporis. Gravioris operis & muneris functio.

Funda, æ, f. Schleuder. *Uſus.* Balearica funda.

Fundamentum, i, n. Grund-Veſte. *Syn.* Solum, ſedes, gradus, ædium. *Xeniæ* 2. *Uſus.* Tantum abes à perficiendorum operum, ut fundamenta quidem jacere. Sunt hæc fundamenta firmæ pacis & libertatis, quibus nititur reſpublica. Fundamenta & rotur quæſtionis, defenſionis. Aream occupare fundamento.

Funditor, oris, m. Schleuderer. *Uſus.* Expedita funditorum & ſagittariorum manus.

Funditus, ganz und gar. *Syn.* Prorſus. *Uſus.* Funditus everſere, perdere, tollere fidem, amicitiam, religionem. V. *Penitus.*

Fundo, as, avi, atum, are. befeſtigen. *Syn.* Stabilio, conſtituo; fundamentum jacio, pono, ago. *Adv.* Accuratè, vere, præclare. *Uſus.* Magnis laboribus fundatum imperium, multâ virtute ſtabilita libertas. Illud maximè veſtrum fundavit imperium. Status reipublicæ fixus & fundatus. Fundatæ opes, atque optimè conſtitutæ. *Fundare Ordinem, Formulam in eſſe*, einen Orden ſtiften, ꝛc. *Latine*: Condere familiam factam; autorem, parentem, conditorem eſſe facti alicujus inſtituti. V. *Sero, conſero.*

Fundo, is, fudi, fuſum, ere. gieſſen. *Syn.* Emitto, edo. *Adv.* Equaliter, late, inconditè, latius, latiſſimè, numeroſe, volubiliter orationem. *Uſus.* 1. Quæ te bellua, non hominem ex utero fudit? 2. *Parco, cano, enuncio*, vorbringen, ſingen, äußerlichen. Fundere verba, versus, voces. 3. *Gigno*, hervorbringen. Terra flores, fruges, baccas fundit. 4. *Diffundo*, ausgießen, zerſtreuen. Magnas hoſtium copias fugatum fundere. 5. *Diffundo*, ſich ausbreiten. Funditur malum latiſſimè. Vis funditur in omnes partes.

Fundus, i, m. Grund, Boden. R. *Βόθυνος.* *Syn.* Poſſeſſio, Prædium. *Epi.* Antiquus, communis, exercitatiſſimus, frugaliſſimus, incertus, maximus, melior, ornatiſſimus, paternus avitusque, privatus, proximus, publicus, pulcherrimus, ſuburbanus, venalis. Fundi alieni, nobiliſſimi, privati, optimi, fructuoſiſſimi. *Uſus.* Fundos ſuos, aut rem ruſticam obire, vel fructus cauſa, vel delectationis. His fere rebus fundi fructus, & cultura continetur. V. *Bona.*

Fu-

Funebris, e. trauria. *Syn.* Lugubris. *Ulpe.* Laudatio ad funebrem concionem. Epulum, voluntatem funebres. V. *Funus.*

Funero, as, avi, atum, are. begraben. *Syn.* Sepelio. *Ulus.* Ictu arboris funeratus. V. *Sepelio.*

Funesto, as, avi, atum, are. verunreinigen. *Syn.* Qui funere inquino, fœdo. *Ulus.* Humanis hostiis Deorum aras funestare. Curiam inflammari, incendi, funestari.

Funestus, a, um. tödtlich. *Syn.* Inquinatus, profanus. *Ulus.* Pestifer & funestus magistratus. Funesta & pestifera pestis. Dies non fastus.

Fungor, eris, functus sum, fungi. ein Amt verwalten. *Syn.* Præsto, exerceo, facio, officio, colo. *Ulus.* Fungar officio, quò tu functus es in meo luctu. Munere, omni fortunâ prospeçé fungi. V. *Facio.*

Fungus, i, m. Erd-Schwamm.

Funiculus, i, m. ein kleines Seil. *Ulus.* Funiculus è puppi religatus.

Funis, is, m. ein Strick. *Ulus.* Convellere, rescindere, incidere funes.

Funus, eris, n. Begräbniß. R. à Φόνος, *Jon.* Φῶνος, *cædes. Syn.* Exequiæ, supremæ dies celebritas, exequiæ funeris. *Syn.* Accuratissimum, amplum, apertum, funestum, justum & indictum, non sine magnâ pecuniâ parentum, parentum, plurimorum, lugubre, magna, sumptuosa & lamentabilia. *Phæd.* 1. *Funus ei lautum faciendum curavi*, ich habe ihm ein ansehnliches Begräbniß halten lassen. Funere ut honestissimo efferretur, curavi; acta illi facta, persoluta sunt pompa maxima; parentatum est illi honestissime; supremo die quam amplissime ut efferretur, operam dedi. 2. *Funus comitati sunt plurimi*, die Leiche haben sehr viele begleitet. Exequias funeris prosecuti sunt plurimi exequias ejus plurimi honestarunt; funus ejus ducebant, deducebant plurimi, funeri ejus operam dedere plurimi; supremum mortuo honorem persolvere; ad ejus funus ferendum, efferendum; ad ejus exequias celebrandas; ad justa ei solvenda; ad eum ferendum, peragenda convenere plurimi; in funus ejus venere plurimi, accessere, exequias funeris, pompam duxêre, ad tumulum prosecuti sunt plurimi. V. *Effero, Exequiæ, Sepelio. Ulus.* Funus curare, ducere, efferre; funus facere; funeri operam dare, in funus venire, accedere. Funere celebri. Funeris pompa privata, orbare, spoliare, unbegraben hinwerffen.

Fur, ris, m. ein Dieb. R. à Dor. Φώς, à Φέρω, *fero. Syn.* Homo furax. *Epi.* Nocturnus. *Phæd. Fur est*, er ist ein Dieb. Rapinis, furtis vivit; furari, rapere, compilare aliena solet; trium litterarum homo est, quem si semel ad capsas admiseris, multis custodibus opus sit; cui non plus auri, quàm monetulæ committas qui omnium domos furacissimè scrutetur. Nullum hujusmodi tota provincia est everriculum. *Ulus.* Fures earum rerum, quas ceperunt, signa commutant.

Furacissimè, diebischer Weise. *Ulus.* Domos scrutatur furacissime.

Furax, acis, g. o. diebisch. *Syn.* Qui facilè furatur; qui furtis faciendis animum applicat. V. *Fur.*

Furca, æ, f. Gabel, Galgen. *Ulus.* Hunc sub furca vinctum inter verbera & cruciatus videre poteris? Furcam ferens.

Furcifer, ri, m. ein Schelm. *Syn.* Scelestus. *Ulus.* Id tu furcifer tibi sumes?

Furens, tis, p. a. wüthend, tobend. *Syn.* Furibundus, maximo furore inflammatus, præceps, mente lapsus, violentus, qui mens compos non est; cui mens e sede sua & statione demotâ est; præcipiti amentiâ homo, qui de potestate, de mente, de consilio exiit. *Ulus.* Furentis & violenti impetus. Furens audacia, scelus anhelans. Furentem & exsultantem comprimere. V. *Lassus, mente motus.*

Furenter, unsinnig. *Syn.* Furiosè. *Ulus.* Furenter irasci.

Furia, æ, f. Plag-Teufel, Furie. *Epi.* Terrima, assiduæ domesticæque. *Ulus.* Illa furia & pestis patriæ. Furiæ speculatrices, & vindices facinorum. Furiæ agitant & insectantur impios, non ardentibus tædis, sed angore conscientiæ, & fraudis cruciatu. V. *Conscientia mala.*

Furialis, e, toll, unsinnig. *Syn.* Furens. *Ulus.* Furialis illa vox.

Furibundus, a, um. wüthig, rasend. *Syn.* Mens alicujus furibunda. Crudeles & furibundos impetus latronis retardavit. V. *Furiosus.*

Furiosè, unsinnig. *Syn.* Furenter.

Furiosus, a, um. wüt g, rasend. *Syn.* Furens, furibundus, vesanus, mente incitatus. *Phras. Homo furiosus*, ein rasender Mensch. Furore captus, repentinò ictus furore; amens agitantibus furiis; cui furoris nescio quid objectum; qui furiis agitatur, perterretur, vexatur, torquetur, rapitur, præceps fertur, incitatur. *Usus.* Furiosa vis cupiditatis quò te rapuit? Mulier non jam morbo, sed scelere furiosa. Fervidum, pertinans, furiosum dictum. V. *Insanus, Furens, Furo.*

Furo, is, ere. rasen, wüten, toben. *Syn.* Insanio, bacchor, furore inflammor; alienor à sensu mentis; à me ipso discedo. *Adv.* Acerrimè. *Phras.* 1. *Quid ita furis*, was wütest und tobest du also? Quæ te tanta pravitas mentis tenet, quis furor? Homo amentissime, & in omnibus consiliis præceps, & devie, quæ tibi res, quæ causa istam rabiem, nec enim audaciam appellare velim, accendit? Quis te furor, quæ mentis ad omnia cæcitas exagitat? Quò inflamma ò istò furore præceps raperis? Quò effrenatus ac propè amens furore ruis? Cujus feræ rabies occupavit animum tuum! Nullumne furori & effrenatæ violentiæ modum impones? 2. *En! ut furit*, sehet nur, wie er wütet und tobt. En! ut, velut lymphatus, aut Bacchi sacris commotus, ardentibus oculis rabiem ostendat; ut incitata & vecordi mente, ùt insitata rabie in omnes invadat promiscuè! ùt agitantibus furiis velut lymphatus & attonitus; ira in rabiem versa, rabie accensus, fanaticò furore percitus, in rabiem efferatus omnia conturbet! En! ut acrius exardescit! ut furore ardet & scelere! ùt eum agitant furiæ, neque consistere usquam patiuntur! En! ùt nefariò furore instinctus rabidè omnia appetat, nec ruere demens, nec furere desina! En! ut in rabiem furoremque conversus, nec jam mente potens discurrat improbus! V. *Furiosus, furor. Usus.* Qui valetudinis vitiò furunt, melancholici dicuntur. Lucû furere & dolore ejulare.

Furor, oris, m. Raserey. *Syn.* Insania, rabies. *Vanitas. Ipse.* Consciorum & audaciæ, conscelerati, consuetus, credibilis, divinus, effrenatus, exultans, incredibilis, inflammatus, infractus, insidiosus, magnus, maximus, nimius, nefarius, notissimus, perniciosus, præceps, similis, summus, tantus, totus, tribunicius, vetus, violentus. *Phras. Quia luem perdidit, furere cæpit*, weil der seinen Haussen verlohren, ist er ganz rasend worden. Quia causa cecidit, ad insaniam, dementiam, amentiam, furorem redactus est; mente captus est; mentem amisit; mens eum deseruit, destituit; incidit in insaniæ morbum, in furorem prolapsus est: è mente, à seipso discessit; de potestate mentis exiit. V. *Furens. Usus.* Furorem esse ajunt mentis ad omnia cæcitatem. Furore occæcari. Furor hominem invadit. Furorem improborum comprimere, sedare, mitigare, stillen. Furor consedit, remisit, detonuit, consenuit, sich legen, aufhören.

Furor, aris, atus sum, ari. stehlen. *Syn.* Furtum facio, compilo, expilo, surripio, averto, interverto, bonis alienis manus affero, aliena in rem meam converto, clam eripio. *Phras.* 1. *Nisi attenderis, furabitur*, wann du nicht acht giebst, wird er stehlen. Nisi attentus ad rem eris, furtum faciet; pecuniam avertet; domum compilabit; prædam faciet; quidlibet, nunc hoc, nunc illud subducet; furtis se adstringet; furtis se aligabit; viscatis manibus quidquid obvium fuerit, leget; manus ærario afferet; à rebus tuis manum haud abstinebit; qui manus steriles ad te attulerit, gravidas furtis reportabit; pecuniam fraude subtrahet. 2. *Ex illo libro multa furatus est*, er hat aus diesem Buch viel heraus gestohlen. Ab eo autore multa furatus est, ex illo libro multa sumpsit; quos non ille rivos ex aliorum fluminibus, ex illo fonte in suum agellum deduxit, duxit, derivavit? Hostile ingenium partus in suam rem convertit. *Usus.* Furatur aliquid, aut clam eripit, emsig stiehlt. Si ego tuum ante legissem, furatum me abstulisse diceres.

Furtim, heimlich, verstohlner Weise. *Syn.* Clam. *Palam, libere. Usus.* Furtim facere aliquid.

Furtive, heimlich, diebisch. *Syn.* Furtim.

Furtivus, a, um. heimlich. *Syn.* Occultus. *Usus.* Furtivum nter facere.

Furtum, i, n. Diebstahl. *Syn.* Compilatio, rapina, res furtivæ fraudulenta tractatio. *Ipse.* Apertum, improbissimum, impudens, impudentissimum; manifestum, maximum. Furta minora, magis occulta, illustriora, mira, multò plura & majora, nostrisima, sordidissima, tanta, tam aperta. *Usus.* Furtum facere. Furta se alligare; furti damnari. V. *Furor.*

Furunculus, i, m. kleiner Dieb. *Usus.* Olim furunculus, nunc vero etiam rapax.

Fuscina, æ, f. Fischer-Gabel. *Syn.* Tridens.

Fut

Fuscus, a, um. braun. *Ussus.* Purpura plebeja, & penè fusca.

Fusè, mit Lust ig. *Syn.* Diffusè, dispersè.)(*articulate, astutè.* *Usus.* Fusè inter-que disputare & dicere.

Fusio, onis, f. Guß. *Epi.* Universa. *Usus.* Fusiones autem Deorum.

Fustis, is, m. ein Prügel. *Phras. Fustibus vapulabit*, er ißt geprügelt worden. Fuste malè mutatus, malè acceptus, percussus est. impactus non levi manu ac repetitus ictibus illi fustis est; fustis vim pondu-que sustinere, ferre, pati cogebatur; fustibus malè acceptus, multatus est; fustibus malè contusus est ac dedolatus; onustus fustibus penè exanimis concidit. *Usus.* Fustem alicui impingere; fustibus implere caput; fuste aliquem coërcere.

Fustuarium, ii, n. das Prügeln. *Syn.* Fustium castigatio, verberatio. *Usus.* Fustuarium meritus.

Fusus, a, um. gegossen. *Syn.* Dispersus. *Usus.* Genus sermonis fusum ac profluens. Aër fusus & extenuatus.

Futilis, e. liederlich. *Syn.* Vanus, levis.)(*gravis.* *Usus.* Quis non odit vanos, futiles, sordidos, levesq; Futilis lætitia. V. *Vanus, levis, ineptus.*

Futilitas, atis, f. Leichtfertigkeit. *Syn.* Vanitas. *Usus.* Hæc sunt plena futilitatis & summæ levitatis. V. *Vanus, levis, ineptia.*

Futurus, a, um. künftig. *Syn.* Consequens, posterior, reliquus, impendens, eventurus, venturus. *Phras. Quid futurum sit, nemo scit*, was ins künftige geschehen wird, weiß niemand. Futura quis divinet? Reliqui temporis eventus in incerto; consequentis, posterioris temporis ratio incerta est; quid diesferat, planè latet; quid vesper ferat, incertum est. *Usus.* Prospicere, providere, quod futurum sit.

G.

Galea, æ, f. Helm. *Syn.* Capitis armatura. *Epi.* Ænea. *Usus.* Loricæ galeæque æneæ. Alii galeas, buccùlasque tergere.

Galeatus, a, um. der einen Helm hat. *Usus.* Minerva galeata.

Gallina, æ, f. eine Henne, Huhn. *Usus.* Anatum ova gallinis supponimus.

Gallinaceus, a, um. von Hünern. *Usus.* Galli gallinacei.

Gallinarius, ii, m. Hünerwärter. *Syn.* Qui gallinas curat.

Gallus, i, m. ein Hahn. *Epi.* Gallinaceus. *Usus.* 1. Galli victi silere solent, canere victores. Te gallorum, illum buccinarum cantus exsuscitat. 2. *Omnibus e Gallia*, ein Franzos. Galli robore, Pœni calliditate, Græci artibus valent.

Ganeæ, arum, f. ein Sauf- und Hurenhaus. *Syn.* Loca libidini & helluationibus apta, lustra. *Usus.* Ganearum fumus & nidor.

Ganeo, onis, m. Huren-Wirth. *Syn.* Helluo. *Epi.* Facinorosissimus, egentissimus, emeritus. *Usus.* Quis ganeo, quis nepos? V. *Nepos.*

Gannio, is, ivi, & ii, ire. bellen, wie ein Fuchs. *Usus.* Quid ille gannit, quem vult?

Garrio, is, ivi, itum, ire. schwätzen. R. à γηρύω. *Syn.* Loquor sine delectu, garrulus, loquax sum. *Phras.* 1. *Libenter garrit*, er schwätzt gern. Homo loquax est & odiosus; garrit, quidquid in buccam venit; totis diebus tinnit, linguæ immodicæ est & garrulus; futili & importunâ loquacitate omnibus obstrepit; linguam gerit impensè liberam & expeditam. 2. *Ineptè garrit*, er redet alles heraus ohne Maaß und Vernunft. Quidquid in buccam venit, deblaterat, effutit; garrit, quæ neque pes, neque caput comparent; rimarum plenus est, hac, illac perfluit. V. *Loquor. Usus.* Garrimus, quidquid in buccam venerit.

Garrulus, a, um. schwätzig. *Syn.* Loquax. *Usus.* Garrulus, ventosæ & immodicæ loquacitatis. V. *Gannio.*

Gaudeo, es, gavisus sum, ere. sich freuen. *Syn.* Lætor, exulto, triumpho; lætitiâ, gaudeo exulto; gaudeo triumpho; lætitiâ afficior. *Phras.* 1. *De prosperis rerum tuarum successu immortaliter gaudeo*, über den glücklichen Fortgang deiner Sachen habe ich eine unsterbliche

sche Freude. Lætus exulto; gaudio efferor & exilio. Res tuæ secundæ mihi summæ jucundati sunt; ea, quæ [illegible] voluptatem non mediocrem: [illegible] esse loco cum intueor, summo [illegible] fundor; omnibus lætitiæ [illegible] gaudio penè desipio. Vix capio eam voluptatem, quæ ex rerum tuarum prospero successu mihi orta est. Ex florentissimorum tuorum statu lætitiam capio, voluptatem haud mediocrem libibem. Res tuas tam florentes cum aspicio, cumulor gaudio ingenti; lætitia efferor & triumpho. 2. *Alias gavisus sum*, ich habe mich über die maßen erfreuet. Tanta lætitia auctus sum, penè ut non constarem mihi; incredibili gaudio sum elatus; manus sublatas ego & amici, tuum pie gaudium gratulamur. Etsi turpis est effusio animi, & lætitia exultans, gestiens, immodesta, comprimere tamen vim gaudii non potui; vix præ gaudio mei compos fui; superfundenti se lætitiæ non temperavi; lachrymæ subito gaudio manarunt; tanta animi lætitia orta est, ut in vultum erumperet; ut voce manifestus lætitiam animi significarem. V. *Lætus, lætor, jucundus, gaudium.*

Gaudium, ii, n. Freude. *Syn.* Lætitia, voluptas. *Epi.* Commune, facile, falsum, incredibile, insperatum, maximum, nimium, tutissimum. Gaudia perpetua, plena, vera. *Phras. Novus is honor magnum mihi gaudium attulit*, dieſe neue Würde hat mir eine große Freude gebracht. Ingenti me gaudio complevit, implevit; lætitia me exsultat; animum gaudio explevit; in lætitiam insolitam me conjecit; deliburum gaudio me reddidit; lætitiam incredibilem mihi objecit; voluptate lepidissima me perfudit; lætitiam mihi præbuit; liberalissime me voluptate cumulavit, suavissime mihi voluptati fuit. V. *Delectio. Usus.* Gaudio affici, compleri, perfundi, cumulari, sich erfreuen. Gaudio efferri, exilire, exultare, triumphare, sich unmäßig freuen. Gaudium erumpit. Insano nuncio publica gaudia contaminare. V. *Lætitia.*

Gaza, æ, f. Schatz, Reichthum. *Vox Persica. Syn.* Erarium, pecunia, thesaurus, regiæ opes, bona fortunæque. *Epi.* Maxima, regia. Gazæ pacatissimæ atque opulentissimæ. *Usus.* Ab auro gazáque regiâ manus abstinent. Omnium locupletum fortunæ, omnium provinciarum fructus; omnium regum bona, vectigalia, divitiæ, Persicam gazam non adæquant. V. *Divitiæ, Copia.*

Gelidè, kalt. *Usus.* Res omnes gelidè timideque inquirere.

Gelidus, a, um. Eiß-kalt. *Syn.* Frigidus. *Usus.* Gelidæ fontium perennitates.

Gelu, Eiß. *Syn.* Glacies. *Usus.* Hyemis rura gelu clausit. Perpetuo gelu locus riget. V. *Frigus, Hyems.*

Geminatio, onis, f. Verdopplung. *Figura*, seu *Exornatio verborum.*

Geminо, as, avi, atum, are. verdoppeln. *Syn.* Duplico.

Geminus, a, um. zweyfach. *Syn.* Similis. *Usus.* 1. Par est avaritia, similis improbitas, eadem impudentia, gemina audacia. 2. *Duplex*, zwey. Vox geminæ voluptatis reipublicæ. Gemini fratres, Zwillinge.

Gemitus, ûs, m. das Seufzen. *Syn.* Suspirium, vox dolore expressa. *Epi.* Lamentabilis, miserabilis, adjectus, flebilis, luctuosus, maximus, tantus. Gemitus acerbi, miseri. *Usus.* Tota urbe gemitus factus & fletus; lamentatio, ejulatio totô fôrô.

Gemma, æ, f. Edelgestein. *Syn.* Lapillus pretiosus. *Epi.* Pretiosa, gemmæ claræ, durabiles, fulgentes, magnæ, mutæ, plumæ. *Phras. Vestis ornata gemmis*, ein mit Edelgesteinen besetzte Kleid. Vestes inclusæ gemmis; fulgentia gemmis ornamenta; quam in ornamentis gemmæ distinguunt; vestis inclusis auro gemmis ornata. *Usus.* 1. Poculum ex auro gemmis distinctum clarissimis. 2. *Oculi gemmati*, Ochs. Auge. Gemmæ in vitibus mentiuntur.

Gemmo, as, avi, atum, are. außschlagen. *Usus.* Gemmare vites rustici dicunt, tum lætos, lætas esse fructus, luxuriem esse in herbis.

Gemo, is, ui, itum, ere. seufzen. *Syn.* Gemitum facio, ingemo, ingemisco. *Phras. Turpe est viro forti gemere*, es stehet nicht wohl auf einen Mann, daß er über sein Elend seufze. Malis suis ingemere; ejulatus, comploraciones, voces miserabiles edere; miserum se & infelicem lamentari, appellare. Turpe est miseros crebros edere gemitus; lamentis & suspiriis se conficere. V. *Lugeo, luctus. Usus.* Gemere tuam fortunam non desinam & lugere.

Genæ, arum, f. Wangen. *Syn.* Malæ. *Epi.* Exsangues, subjectæ, levitergue emanentes, pilosæ. *Usus.* Pilosæ genæ. Mulcbres lacerationes genarum.

Genealogi, orum, m. Geschlechts-Beschreiber. *Syn.* Qui de originibus scribunt. Huc pertinet: 1. *Arbor Genealogica*, Stamm-Baum. Genus in stirpes & ca-

pita

pita descriptio, tabula. Cognationum singularum ab uno capite deductarum descriptio. Cognationis universæ in tabula ratione capita facta partitio. 2. *Generis transfactæ*, eitles Geschlechts machen. Generis seriem describere, explicare; generis seriem à capite accersere ac percurrere. Generis stirpes & capita à primo stipite deducere, recensere, percurrere. Ab ultimis majoribus generis gradus singulos, ducere, deducere, evolvere, explicare.

Gener, eri, m. Tochtermann. *Syn.* Maritus suus.

Generalis, e. allgemein. *Syn.* Communis, universus, confusus, late manans, admixta promiscue, late patens. *Phras.* 1) *Generalis princeps*, vulg. der oberste Feld-Herr. *Exercitus imperator supremus.* Cui summa belli administrandi permissa est; penes quem in gerendo bello summa imperii est, bello gerendo cum summa potestate præfectus. Princeps ducum & militum; dux delectus ad bellum gerendum; cui summa imperii bellici delata, mandata est; ad quem summa imperii belli redit, translata est. 2) *Generalis Marschalcus*, vulg. Feldmarschall. Supremus castrorum præfectus. 3) *Generalis armorum præfectus*, Feld-Zeugmeister. Rei tormentariæ cum imperio præfectus. 4) *Generalis vigilum magister*, vulg. Generals-Wachtmeister. Supremus vigilarum præfectus; vigilis cum summa potestate præfectus, aciei structor. 5) *Generalis Auditor*, vulg. General-Auditeur. Prætor, judex causarum militarium supremus. 6) *Generalatus*, vulg. das Generalat. Imperium armorum. Imperii summa belliqua ad unum strandi; *aut*; Præfectura suprema legionis. 7) *Generalitas*, vulg. die Generalität. Delecti ordinum militarium præfectura. Ordinum militarium duces, principes. 8) *Generalis ordinis*, vulg. ein Ordens-General. Summus religiosæ familiæ præfectus, moderator. Religiosæ familiæ summo cum imperio præfectus. Penes quem religiosi imperii summa est. *Ulpius.* Generale quoddam decorum est, quod in omni honestate versatur.

Generaliter, insgemein. *Syn.* Communiter, una comprehensione. *Ulpius.* Generaliter aliquid definire, *vulg.* Universaliter.

Generatim, überhaupt. *Syn.* Generaliter, universe. *Ulpius.* Non nominatim, sed generatim institutæ proscriptio. Quid singillatim potius quam generatim loquar? sed generatim quæritur, an?

Generator, oris, m. Erzeuger. *Syn.* Genitor.

Genero, as, avi, atum, are. zeugen, gebähren. *Differentia.* *Generare*, quod de maribus solet usurpari; *gignere* de fœminis. *Var.* Gigno, genui, genitum. *Ulpius.* Hominem generavit & ornavit DEUS. An mundus nullo sit generatus ortu. Unde sit generatus, ortus, concretus. Liberos generare, procreare; gignere.

Generosus, a, um. edel, tapfer, großmüthig. *Syn.* Qui altiore animo est; magnanimus, præstans, magnificus, clarus. *Phras.* *Qui recte sapit generosus est, is magnis bonis actibus ac virtuti studere debet*, der ist adelich gesinnet, der ist adelich gebohren ist. Quicunque loco honestiore natus, et major, quam cæteris colendi præclara studia necessitas imponit. Quicunque claro, non obscuro, summo loco natus est; quicunque claris parentibus natus est, qui ex nobili familia est, cujus stirpe ortus est; qui præcipuæ virtutis conditionis est; qui egregii, insignis, clarissimi domo natus est, majori, quam cuivis alius, urgetur virtutis exercitatione necessitate. Ad honestissimos quosque, ad honoratos, primarios inprimis pertinent bonarum artium ac virtutis studia. Quem familiæ nobilitas, natalium splendor commendat, cum ad liberalium disciplinarum studia, ad studium summæ laudis, ad omnem laudem & decus eo studiosius incumbere; ad excellentem omnium rerum cupiditatem eo vehementius incitari oportet. Habet hoc nobilitas, familiæ splendor, ut virtute laudabiliter & cum virtute traducenda, non modo occasionem, verum etiam causam, neque causam tantum, sed etiam necessitatem afferat. V. *Nobilis. Ulpius.* Cœli & generosi stirpe profectus. Forma magnifica & generosa. Generosus animus à quo jure virgo petitur, ignavus nec calcari quidem concitatur. V. *Animus magnus, excelsus, fortis.*

Genialis, e. der Wollust ergeben. *Syn.* Voluptuarius, nuptialis. *Ulpius.* Lectus genialis.

Geniculatus, a, um. voller Knoten. *Syn.* Geniculis distinctus. *Ulpius.* Culmus geniculatus.

Genitalis, e. zum Gebähren dienlich. *Syn.* Genitilitius.

Genitor, oris, m. Vater, Urheber. *Syn.* Generator. *Epi.* Optimus & præstantissimus. *Ulpius.* Imitari genitorem & effectorem suum.

Genitrix, icis, f. Mutter. *Syn.* Mater, procreatrix.

Ge-

Genus, ii, m. angebohrne Neigung. *Usus.* Curare genium, indulgere genio, ſich wohl ſeyn laſſen. Defraudare genium, ſich an Eſſen und Trinken abbrechen.

Gens, tis, f. ein Volk. *Syn.* Natio. *Epi.* Acuta & controversa, barbara aut immanis, barbarissima, vera, fortis, humana, docta, mansueta, fera, sæva. Gentes antiquæ, multitudine innumerabiles, locis infinitæ, omni copiarum genere abundantes, bellicosæ, efferatæ, extremæ atque ultimæ, armatæ, finitimæ, immanissimæ, inimicæ, infidæ, incognitæ, integræ, integerrimæ, pacatissimæ, majores, maximæ, minores, multæ, plurimæ, tantæ, ultimæ, universæ. *Usus.* 1. Gentes immanitate barbaræ, multitudine innumerabiles, locis infinitæ. Cæteræ nationes & gentes. Propior est ejusdem gentis, nationis, linguæ. Ubi gentium sumus? 2. *Genus, familia,* Geſchlecht, Stamm. Gens Valeria, Cornelia. Majorum, vel minorum gentium Patricii. Duo minorum gentium.

Gentilis, e. aus eben dem Geſchlecht oder Volkerſchaft gebohren. *Usus.* Gentiles sunt, qui inter se eodem sunt nomine ab ingenuis oriundi. Homines Deorum quasi gentiles sunt. Degere in gentilium & agnatorum potestate.

Gentilitas, tis, f. Freundſchaft, oder Verwandtſchaft. *Syn.* Gentilium jus, conditio, ratio, habitudo, nexus. *Usus.* De toto gentilitatis jure disputandum fuit.

Gentilitius, a, um. das zu einem Stamme gehöret. *Syn.* Genti & generi communis. *Usus.* Gentilitia sacra.

Genu, u, n. Knie. *Syn.* Nodus, in quo femora desinunt, cujus pars posterior poples. *Epi.* Dextrum, flexum, inflexum, sinistrum. *Phras.* 1 *Ad genua advolvi,* einem zu Füſſen fallen. Se ad pedes alicujus projicere, ad pedes accidere; genibus alicujus advolvi; ad genua alicujus jacere, volutari, ad pedes alterius se provolvere, prosternere, abjicere; ad alicujus pedes procumbere; ad genua se submittere. 2. *Genua flectere,* die Knie beugen. In genua subsidere, procumbere, genua ponere, submittere; in genua provolvi. V. *Flecto. Usus.* A genibus supplicem repellere. Genu flexo, positis in terra genibus, mit gebogenen Knien. Genu innixus.

Genuinus, a, um. eigentlich. *Syn.* Proprius. *Usus.* Bona es genuini dicti.

Genus, eris, n. Art, Geſchlecht. *Syn.* Familia, stirps. *Phras.* 1. *Utrique illustre genus est,* ſie ſeynd beyde von gutem Adel. Ambo summo loco nati; prosapia sunt illustri; genere inter suos clarissimo orti; ad illustrissimos majores genus suum & originem referunt; familiam suam à prima stirpe ad hanc ætatem ordine enumerare possunt; ambo sunt veustæ prosapiæ & multarum imaginum; summo honoratissimoque genere nati; claritudine generis præcellunt; claritate natalium sunt insigni. V. *Nobilis, Generosus.* 2. *Genere humili & obscuro natus est,* er iſt von geringem Herkommen. Ipse sui generis est inventum; videtur ex se natus; est unus de multis; terræ filius. V. *Ignobilis. Usus.* 1. Genus est notio ad plures differentias pertinens. Genus humanum. 2. *Ratio, modus, discrimen, res, ordo,* Manier, Weiſe, Unterſcheid, Sache, Ordnung. Tuum consilium de toto genere belli. Prudentia tua in omni genere singularis. Varia tractandi genera. In omni genere & varietate artium excellere. 3. *Familia, stirps,* Geſchlecht, Stamm. Genus ab aliquo ducere, emanari. Nobili genere ortus, natus.

Geographia, æ, f. Erd-Beſchreibung.

Geometra, vel Geometres, æ, m. Erd-Meſſer. *Usus.* Geometræ, Musici, Grammatici.

Geometria, æ, f. Erd-Meſſerey. *Usus.* In Geometria lineamenta, formæ, intervalla, magnitudines. Geometriam discere, tractare, in summo honore habere.

Geometricus, a, um. zur Erd-Meſſerey gehörig. *Usus.* Geometricum quid explicare.

Germanè, brüderlich. *Syn.* Fraternè.

Germanitas, tis, f. Brüderſchaft. *Syn.* Communio sanguinis, *vulg. Fraternitas. Usus.* Moveat te horum pietas, moveat germanitas.

Germanus, a, um. eines Stammes. *Syn.* Ex eadem stirpe & genere orti, præsertim fratres & sorores. *Usus.* 1. Hic cum mecum nescio quid locutus est, germanum te Thucydidem arbitrabatur. Frater germanus, soror germana. 2. *Verus, sincerus,* aufrichtig, wahrhaft. Num hoc germanum esset? Veteres illi & germani Latini. Veræ & germanæ justitiæ effigies. 3. *Simillimus,* ganz ähnlich. Homo Stoicis germanissimus.

Germen, inis, n. der Saamen. *Usus.* Alimento ex sanguine germen.

Gero, is, gessi, gestum, thun, verrichten. *Syn.* Facio, administro, servo. *Adv.* Abstinenter se, acerbè bellum, aptè, auspicato, bene negotium, constanter se, excellentius, felicius, fe-

cissime; fortiter, fortuito, graviter consulatum, honeste, juste bellum, libenter negotium, libere se, magnificentissime consulatum, male negotium, malitiosius rem mandatam, modeste se, negligentius, omnino nihil jure. Optime rempublicam, otiose negotium suum, palam rem, perdite se, pie bellum, præclare negotium, privatim, publice, sanctissime se, severe consulatum, submissius se, teterrime se in provincia, truculentius se, turpissime se, tuto magistratum, valde bene, valde honeste. Geri bene, obscure quid, pulcherrime. *Phras.* 1. *Bene se gerit.* er hält sich wohl. Eximia ejus in rebus gerendis opera existit. Ejus labor in reipublicæ negotiis caste integreque versatur. Egregia ejus in tota vitæ ratione virtus enitet, excellenter, sanctissime & prudenter se gerit. In rebus tractandis præcipua est ejus gloria, virtus eximia; operam dat, nequis civium virtute præstet. Exemplo ac spectaculo est omnibus. In eo munere ita se tractat, ut venire in contentionem cum laudatissimis possit. 2. *Male se gerit,* er hält sich nicht wohl. Turpissime, flagitiosissime se gerit; res libidine gerit; non ratione; admodum degenerat; veteres suas laudes imminuit; nihil fortiter, nihil moderate gerit; ejus opera non sat caste in eo munere versatur; multa superbe, multa libidinose facit. 3. *Munus suum bene gerit,* er verrichtet sein Amt recht und wohl. Munus suum, provinciam cum laude sustinet; partes officii omnes egregie tuetur, colit; muneri suo satisfacit; nihil in eo officio ad exequendum munus suum desideres, expetas; nihil in muneris functione curæ aut diligentiæ prætermittit; muneris sui partes non languide aut indiligenter præstat. 4. *Pro rege se gerit,* er regieret als ein König, als wann er König wäre. Partes hujus regis sumit; personam regis in republica tuetur. *Usus.* 1. Susceptum negotium pro tua fide & diligentia ex voluntate Cæsaris gerito. Bene sapienterque rempublicam gerere. Inimicitias, bellum, personam, rem alicujus gerere. Ingenium muliebre, animum laude dignum gerere. 2. *Ipse, me exhibeo,* cum vocibus; *me, te,* sich verhalten. Turpissime, male; prudenter se gerere. Gerere se pro cive, sich aufführen, als wie ein Bürger. 3. *Alterum gerere, obtemperare,* gehorsamen.

Gestio, is, ivi, & ii, ire. frohlocken. *Syn.* Gestu corporis desiderium rei ostendo; exgestio; studio, lætitia efferor; tanta lætitia affectus sum, ut mihi vix constem. *Alacer, affectus sum. Adv.* Temere. *Phras.* Nimia voluptate gestio, ich weiß vor Freuden nicht, was ich thue. Exulto gaudio; omnium lætitia pectus apporto; vix apud me sum, ita gaudio animus collapsus est, gaudio pene delirio. V. *Gaudeo. Usus.* Gestio scire omnia. Lætitia gestire.

Gestio, onis, f. Verrichtung. *Syn.* Actio, tractatio. *Usus.* Gestio negotii.

Gesto, as, avi, atum, are, tragen. *Syn.* Fero, porto, sustineo. *Usus.* Male sustinentia arma, scutum quoque, quod gestabat, excidit.

Gestus, us, m. Geberden. *Syn.* Actio, motus corporis. *Epi.* Immanis, ferocissimus, venustus. *Usus.* Gestum agere; gestu decenti moveri; gestum elegantem habere. In gestu nimium esse. Nimio gestu uti. Histrionum aliqui gestus ineptus non vacant.

Gigas, antis, m. ein Riese. *Usus.* Gigantum more pugnare cum Dis. V. *Mauers.*

Gigno, is, genui, genitum, ere. R. à γίγνομαι. *Syn.* Genero, creo, procreo, suscipio. *Transl.* Pario. *Adv.* Abunde. *Usus.* Ad majora quædam nos natura genuit. Inde pax extraneis gignetur. Liberos genuit, sustulit.

Glacies, ei, f. & ß. *Epi.* Liquefacta, dilapsa. *Phras.* 1. *Glacies fit,* es wird Eiß. Aquæ gelu durantur; constringuntur; aquilonibus durescit humor. Aquæ gelu claudantur, adstringantur. Aqua frigoribus & pruinæ fit. 2. *Per glaciem ingredi,* auf dem Eiß daher gehen. Per nudam glaciem flammemque labi, liquescentis nivis ingredi. 3. *Ludum exercere per glaciem per glaciem decurrere, lusu agere, se exercere,* auf dem Eiß schleiffen. Per glaciem labi; fluente vestigio ferri, deferri; glaciem fluente vestigio decurrere, emetiri. 4. *In glacie prolabi,* labi, prolabi in lubrico; fallente vestigio cadere; fallente pede prolabi, auf dem Eiß fallen. 5. *In glacie pedem figere non possum,* ich kan auf dem Eiß keinen Fuß sicher setzen. Gradientis planta nusquam consistit, constat; fugiente, fluxo, instabili gressu incedetur; pedes ministere nusquam possunt; via lubrica pedes fluunt. *Usus.* Glacies calore liquefacta & dilapsa diffunditur. Glacies rep fracta tabescit. Indurata glacies. V. *Hyems, frigus, gelu.*

Gladiator, oris, m. Fechter. *Syn.* Lanista, murmillo. *Epi.* Amens, bonus, rudis, bustuarius, cerussimus, confectus, saucius, crudelissimus, dictatorius, furiosus, importunissimus, mediocris, nefarius, nequissimus, nobilis, sceleratus, sceleratissimus, timidus, vetus, vetulus. Gladiatores nobiles, nobilissimi, theatrales. *Usus.* Ex murmillone dux, è gladiatore imperator. Plurimarum palmarum vetus & nobilis gladiator.

Gladiatorius, a, um. fechterisch. *Usus.* Certamen gladiatorium. Gladiatoria corporis firmitas.

Gladius, ii, m. Schwerdt, Degen. *Syn.* Ensis, pugio, culter. *Epi.* Crudelis, fulgens, plumbeus, reconditus in vagina, strictus, vacuus vagina. *Phras.* 1. *Gladium extrahere*, das Schwerdt ausziehen. Gladium nudare, stringere, distringere, è vagina educere; gladium educere. 2. *Gladium in vaginam reponere*, den Degen einstecken. Vaginæ reddere; gladium condere. *Usus.* Gladio plumbeo jugulare aliquem, *levi, futilique argumento oppugnare*, mit schlechten Beweisthümern wider einen ausziehen. Suo gladio se jugulare, er schlägt sich selbsten. *Suo ictu se capturum jactat.* Gladio rem gerere, die Sache mit dem Degen ausmachen. In gladium incumbere, sich selbst erstechen. Gladio confici, erstochen werden.

Glandifer, a, um, das Eicheln trägt. *Usus.* Glandifera quercus.

Glans, dis, f. eine Eichel. *Syn.* Nux è quercu. *Usus.* Sues glande pascuntur.

Glarea, æ, f. grober Sand. *Syn.* Arena, *vel* lapides minutissimi cum arena.

Gleba, æ, f. Erden-Kloß. *Usus.* Injecta gleba tumulis.

Glisco, is, ere. wachsen, überhand nehmen. *Syn.* Cresco. *Usus.* Ad juvenilem libidinem copia voluptatum glisceret, ut ignis oleo.

Globosus, a, um. rund, kugelicht. *Syn.* Rotundus. *Usus.* Stellæ globosæ. Globosus mundus.

Globus, i, m. runde Kugel. *Epi.* Cœlestis, eminens, extimus, habitabilis, celsus, medius. *Usus.* Terræ globus, stellarum globi.

Glomero, as, avi, atum, are. über einander wickeln. *Usus.* Glomerare cladem. Venæ inter se glomerantur.

Gloria, æ, f. Lob, Ehre. *Syn.* Claritas, splendor, lux, amplitudo. (*turpitudo, probrum.*) *Epi.* Abjecta, admirabilis facti, æterna, non æterna sed ne diuturna quidem, alienа, ambitiosa, antiqua, antiquior, bellica, pura, comes mortis, comes recte factorum, commune cum aliquo, continuata, divina, dulcis, eximia atque immortalis, falsa, ficta, fugiens de aliquo, inanis & privata, illustrior, immensa, inconsperata, non insolita adolescentibus, justa, merita, magna, major, maxima, militaris, minor, nubecula, navalis, necessaria, salutaris alicui, nota, nova, par, paterna, avita, popularis, præstantior omni patrimonio, virtutis præstantissima, prisca, propria ingenii, sempiterna, singularis, solida veraque, stabilis, summa, perfecta, tanta bonorum, sibi nec tuta & salutaris, gravis, solida, veritatis, universa. *Phras.* 1. *Gloriæ appetens est aliquem*, er strebet gar sehr nach Lob und Ehre. Fertur ille vir gloria; flagrat, volitat, ardet cupiditate laudis; fumnus ardor mentis ad gloriam eum rapit; in concupiscenda gloria modum non novit; gloriæ stimulis agitatur. Meum in modum auctoris gloriæ tangitur, capitur, excitatur. 2. *Gloriam etiam inanem venatur*, er trachtet auch so gar nach einer Ehre. Inanem etiam venatur, aucupatur, captat; popularis auræ captator est; umbras etiam falsæ gloriæ consectatur; umbratam etiam gloriæ imaginem consectatur; laborem nullum refugit, quo falsæ ehrbegierig. Jemand nach gloriæ studio atque amore flagrare; inflammatus ad gloriam à puero fuit. Spectatæ gloriam ante omnes res à primis annis; ab incunte ætate gloria in animo erat; tibi gloria in oculis erat; in amoribus erat; in deliciis erat. A puero laudis cupiditate, studio gloriæ ferebare; gloriâ ducebare; laudis studio trahebaris; ad gloriam ferebaris; laudis amore tenebaris, capiebaris; ex laude pendebas; aestu gloriæ percitus eras; gloriæ stimulis agitabaris. 3. *Ex laboribus tuis gloriam immortalem consequeris*, deiner Unternehmung halber wirst du ein unsterbliches Lob erhalten. Quos nunc facis labores, ut te apud posteros æterna gloriâ donabunt, afficient, illustrabunt, ornabunt, decorabunt; tuum nomen immortalitati commendabunt; ab hominum oblivione, & interitu vindicabunt; tua nomina furam in omnes temporum ætates dilapabunt; tuum nomen potentati tradent omnem sermonum & linguæ exornandum, ex-

to-

tolendam, celebrandam, honestandam, vendam. Editis tot insignibus operibus id conficeres, ne qua dies tui nominis famam delere posset, ut omnis de te posteritas loquatur, ut omnes laudes literæ ac monumenta loquantur; nullæ ut literæ de tuis laudibus conticescant; nulla erit tam surda potentia, nulla tam ingrata fama, quæ non di cœlum tuos labores tuos debitis laudibus ferat. 7. *Nihil aliud, quam divinam g'oriam spectato*, ich habe kein anderes Absehen, als die Ehre GOttes. Ad Dei g'oriam omnia refero; divinam hinc gloriam in omnibus spectо; nihil ago, quod non sit cum divina g'oria conjunctum. Prima mihi, præcipua, atque ultima est divinæ gloriæ propagandæ cura. Morum consiliorum, actionum meorum finis est major DEI g'oria. Omnibus rebus divinis mihi honor propositus est. Arte omnia mihi divinus honor est, summo apud me loco divinus honor est; is primum apud me locum obtinet; actionum mearum norma quædam, & regula est; semper est ante oculos. Huc mentem intendo; huc animum refero; huc spectо; ad hunc finem consilia, conatus, meos actus intendo. V. *Fama. Usus.* Gloria est frequens de aliquo fama cum laude; illustris & perspecta multorum & magnorum in suo, patrium, humanum genus, fama meritorum; consentiens laus bonorum, incorrupta vox bene judicantium de excellente virtute, cujus gradibus videtur homines in cœlum ascendere. Ex omnibus virtutis præmiis amplissimum est gloria. 1. *Gloriam apperere*, nach Ehre trachten. Quærere, accupari, vehi, capere, consectari: gloriæ servire; ad gloriam virtutis viâ gradi. 2. *Gloriam* [illegible], Ehre einlegen. Parere, [illegible] gloriam, capere, colligere, acquirere, in gloriam venire, gloriam sibi comparare. 3. *Gloriam augere*, die Ehre vermehren. Alere, multiplicare, duplicare, amplificare. 4. *Gloriam minuere*, die Ehre vermindern. Imminuere, infringere. 5. *Alienam gloriam obscurare*, verdunkeln, einen von der Ehre nicht abhalten. 6. Gloriam abjicere, die Ehre fahrenlassen. 7. Gloriam [illegible], verschmähen, in Ehre stehen. 8. Gloriam in se transmovere, die Ehre sich zuschreiben. V. *Fama, Honor, Laus, Gratulatio, Existimatio, Arrogans, Ambitiosus, Superbus.*

Gloriatio, onis, f. Rühmung. *Usus.* Gloriatione digna est bona vita.

Gloriola, æ, f. kleiner Ruhm. *Usus.* Etiam falsæ cum gloriolæ mihi gratæ omnino.

Glorior, atus sum, ari. sich rühmen. *Syn.* Prædico, gloriæ me & præconio tono effero. *Adv.* Honeste, bene, insolenter, intolerantissime de divitiis, quodammodo, recte. *Phras. De sua nobilitate valde gloriatur*, er rühmet sich sehr seines Adels halber. De majoribus se jactat insolentius; venditat genus suum; sublatius de se, deque natalium splendore ad famæ laudis causa prædicat, dicit, loquitur; est in hoc homine famam venditandi genuris ambitiosa cupido. Mortem ipsum sui generis condecorem fert immodicus sui æstimator, præ se omnibus omnes & plebejos prædicat; laudat vendicatque genus suum homo aspernatione gloriosus; in hoc genere ac vendicatio cupidita in hoc homine vana sunt. V. *Jactatio, ostentatio. Usus.* De dictis, de rebus gestis arrogantia gloriatur.

Gloriosè, prächtig. *Syn.* Magnificè, Nitidè. *Usus.* De re gloriosius prædicare.

Gloriosus, a, um. ruhmredig. *Syn.* Ostentator; clarus, amplissimi nominis. *Phras. Gloriosum id dicebat*, er hielt sichs für eine Ehre. In gloriosa ponere [illegible] & ad memoriam integre ad [illegible] pertinentem ut sibi fore tutius; decus id fore arbitratus est. *Usus.* 1. Mens gloriosa mutans. 2. *Præconium*, cui [illegible] gloriosum fuit, & [illegible] dictu. Mens exilium ad reumbere [illegible] gloriosum fuit. Facta illustria & gloriosa. Magnifica & gloriosa est ratio civitatis. V. *Clarus, Gloria, Ostentator, Fama.*

Gladiator, oris, m. Leimer, Buckbinder. *Usus.* Romanorum gladiatores.

Gnarus, a, um. erfahren. R. γνάφω κόω. *Syn.* Peritus, sciens. *Usus.* Gnarus reipublicæ. Gnarus malorum impendentium. Gnarus prudentiæ locorum. V. *Peritus.*

Gnatus, i, m. Sohn. *Syn.* Filius.

Gnaviter, fleißiglich. *Syn.* Diligenter. *Usus.* Gnaviter pugnare, agere.

Gnavus, a, um. fleißig. *Syn.* Strenuus, celer. V. *Diligens.*

Grabatus, i, m. Faulbett. *Syn.* Lectulus.

Gracilis, e. mager, zahn. *Syn.* Tenuis corpore, macilentus. *Usus.* Virgo gracilis.

Gracilitas, tis, f. die Dünne des Leibs. *Syn.* Corporis habitudo tenuior, subtilitas.)(Crassitudo. *Syn.* Summa. *Usus.* Est in illo summa gracilitas & infirmitas corporis

Gradatim, Staffel-weiſe. *Syn.* Gradibus, per gradus. *Uſus.* Ab humilibus ad ſpectiora, ad honores gradatim aſcendere. Minutatim & gradatim interrogare.

Gradatio, onis, f. das Aufſteigen. *Figura Rhetorica.*

Gradior, eris, greſſus ſum, gradi. gehen. *Syn.* Ambulo, eo, ingredior.)(*Serpo. Uſus.* Fulenti animo gradi ad mortem. V. *Eo.*

Gradus, ûs, m. Staffel, Stiege. *Syn. Transl.* Locus, dignitas, momentum, progreſſus, ordo, adytus. *Epi.* Altus dignitatis, altior, altiſſimus ampliſſimusque dignitatis, facilis, inferior, facilior, infimus, plenus, primus, ſenatorius, ſtabilis, non expers dignitatis. Gradus beati, malè hærentes, multi, novi, pares honorum, diſpares gloriæ, plures, reliqui. *Phraſ.* 1. *Ad eum, quem volebas, gradum aſcendiſti*, du biſt ſo hoch geſtiegen, als du verlanget haſt. Ad eum, quem volebas, gradum aſcendiſti, evolâſti, pervenîſti, pervaſiſti, elatus fuiſti; eum gradum, ad quem aſpirabas, attigiſti, adeptus, aſſecutus es; in eo, ad quem tendebas, gradu poſitus, locatus, collocatus es. gradum eum obtines, quem optabas. *Uſus.* 1. Sunt certi gradus officiorum, ut prima charitas Diis, ſecunda parentibus, tertia patriæ debeatur. 2. Aſſequi gradum altiſſimum civitatis, die höchſte Ehren-Staffel erhalten. Conſequi, aſcendere, obtinere; pervenire ad ſummum honoris gradum; poni, locari, collocari in altiſſimo gradu. 3. De gradu dejici, dimoveri, von jetziger Ehren-Staffel abgeſetzet werden. V. *Promoveo.*

Græcè, Griechiſch. *Uſus.* M. Cicero ſenex dicebat, ut quisque optimè Græcè ſciret, ita eſſe nequiſſimum.

Græcia, æ, f. Griechenland. *Epi.* Magna, princeps eloquentiæ, vera, integra, vetus. *Uſus.* Interdum verborum inopia Græcia.

Græculus, i, m. Griechlein. *Uſus.* Græculus aſſeclator; Græculi contentiones cupidiores, quàm veritatis. Quid mihi tanquàm Græculo otioſo & loquaci quæſtiunculam ponis?

Græcus, a, um. Griechiſch. *Epi.* Græci leves, immanes atque barbari, ſacrilegi, & jam pridem improbi. *Uſus.* Homo levi ac Græcus, crudelitate barbarus. Eruditiſſima Græcorum natio. Græcæ litteræ. Latina lingua tam copioſa eſt, quàm Græca. Libri Græco ſermone conſcripti.

Gramen, inis, n. Gras. *Syn.* Herba.

Gramineus, a, um. graſicht. *Uſus.* Etiamne gramineas haſtas?

Grammatica, æ, f. Sprach-Kunſt. *Syn.* Grammaticorum inſtituta.

Grammaticus, a, um. zur Sprach-Kunſt gehörig. *Uſus.* Ars Grammatica.

Grammaticus, i, m. der die Grammatic lehret. *Uſus.* Grammatici eſt Poëtarum tractatio, verborum interpretatio, pronunciandi quidam ſonus.

Granarium, ii, n. Korn-Haus. *Uſus.* Adſtringere, & laxare granaria.

Grandævus, a, um. wohlbetaget. *Uſus.* Grandis ævi, profectioris ætatis. V. *Senex.*

Grandeſco, is, ere. groß werden. *Syn.* Creſco. V. *Creſco.*

Grandiloquus, a, um. prahleriſch. *Syn.* In oratione grandis, gravis, plenus, copioſus, amplus. *Uſus.* Nam & grandiloqui ſeruerunt ampla ſententiarum gravitate, & majeſtate verborum. V. *Thraſo.*

Grandis, e. groß, wichtig. *Syn.* Magnus, ingens, immanis. *Uſus.* Jam grandis puer. Grandis & tragicus orator. Perpetui & grandes vitium. Ætate profectus, non tamen grandis natu.

Grandîtas, tis, f. die Gröſſe. *Uſus.* Id apparet ex genere & grandîtate verborum.

Grando, inis, f. Hagel, Schloſſen. R. à *grando*. pluvia congelata in granum formâ decidens. *Epi.* Minuta, lenis, præcipitans. *Phraſ.* Grandinem cadere, es iſt ein Hagel gefallen. Concreta in nubibus aqua, magnam vim nivoſæ grandinis dejecit; grandinem venti glomeratam in terras egerunt; procella cœli fragore ingenti effuſa eſt; imber grandinem incutiens torrentis modò effuſus eſt. Excuſſa è nubibus grandinis procella. *Uſus.* Grando inſita imbri cadit.

Granum, i, n. ein Körnlein. *Uſus.* Tritici grana.

Graphicè, meiſterlich, zierlich. *Syn.* Eleganter, ſcitè. *Uſus.* Graphicè ornatus, graphicè facetus.

Graſſator, oris, m. Straſſen-Räuber. *Syn.* Latro. V. *Latro.*

Graſſor, aris, atus ſum, ari. ſchwärmen. *Syn.* Sævio. *Uſus.* Graſſari in poſſeſſionem agri publici. Jure graſſor, non vi. Graſſari ad gloriam virtutis viâ.

Gratè, dankbarlich. *Syn.* Animô gratô. *Uſus.* Quid piè, quid gratè, quid humaniter ab illo factum unquam?

Grates, um, f. Dankſagung. *Syn.* Gratiæ. *Uſus.* Grates habeo. V. *Gratia.*

Gra-

Gratia, æ, f. Dank, Gunſt, Gnade. Syn. Grates; favor popularis: beneficium. Epi. Æquabilis, bona; excellens, fidelissima, illustris, non invidiosa, justa & debita, magna, major, maxima, nulla Dis immortalibus, mutua, nunia, par, permagna, popularis, præclara, præsens, reconciliata, subita, summa, tanta, vetus, equestris. Gratiæ bonæ, multæ, excellentes, immortales, inviolabiles, justissimæ, magnæ, majores, maximæ, meritæ, miræ, nuptiæ, plurimæ, reliquæ, singulares. *Phras.* 1. *Gratias tibi ago*, ich ſage dir Dank. Si non parem tuis meritis, at pro nostro tamen studio meritam debitamque gratiam refero, reddo, habeo, persolvo, tribuo; cui tanta, quantam debeo, referri gratia non potest: habeo tamen, quantam maximam capere animus meus potest; pro tuo isto in me studio gratiam & habeo & habiturus sum immortalem; gratias tibi ago maximas, quandoquidem pares referre non potium. 2. *Gratiam alicujus quærere*, eines Gunſt ſuchen. Gratiam alicujus aucupari; locum gratiæ quærere apud aliquem; gratiam tibi conciliare; benevolentiam alicujus captare; in gratiam & amicitiam ſeſe insinuare; inire gratiam ab aliquo velle; admitti in gratiam alicujus cupere. 3. *Est in gratia apud illum*, er ſtehet bey ihm in Gnaden. Principem apud illum gratiæ locum tenet, obtinet; amplissimam ſibi apud illum colligit, parit; gratiam, magna apud illum potius eſt in gratia; floret principis ſui gratia; excellit; magnum illi apud illum, adhuc gratiam. V. *Favor*. 4. *Non tua, ſed alterius in culpa exemſti e ſplendore*, du haſt durch jemands andern Schuld den Glanz verloren. Non tua, ſed aliorum culpa, vitio, injuria ſtatum populi amisti, populi gratiam & benevolentiam perdidisti; eſtimatio & benevolentia excidit; aliena culpa factum eſt, non tua, ut populus non amplius tibi faveat, ſed negetur; ut populus nec tam bene in te animatus ſit, nec tam tui honoris ſtudiosus; ut, qua florebas hominum gratia, eam amitteres; ut ea gratia homines, qua fruebaris antea, prorſus excideres; ut animi erga homines ſtudia; ut ex animis atque favore hominum excideres; ut gratioſus apud populum minime eſſes, ut chariſſimo non amplius eſſes; ut nullam populi ſtudium tenuisses, neque ut populi gratiam obtinuisses; ut populum tui ſtudioſum, bene in te animatum, tibi amicum non habeas; ut favente, benigno, tibi æquo, amico populo non utaris; ut ex animis populi ejiciaris; ut patuit, quod ma-

bebas gratiæ. Studium populi, gratiam populi non tua, ſed aliorum culpa extinxit, perdidit, afflixit; non tua, ſed aliorum culpa veterem gratiam exulceravit; benevolentiam populi non tua, ſed aliorum culpa delevit, tibi eripuit, abſtulit, ademit. Non tuum aliquod factum gratiam apud populum extinxit, effudit, ſed aliorum invidia. 5. *Ut gratiam cum adverſario redi*, ich bin mit meinem Widerſacher wieder gut Freund worden. Ego & adverſarius meus voluntates rurſum copulavimus; reconciliata inter nos ex inimicitiis gratia eſt; ſimultatem humaniſſimè depoſuimus; placatæ inter nos ſunt iræ diſcordiæque noſtræ; oblivione præteritorum diſcordias ſinivimus; ad amicitiam conſuetudinemque priſtinam nos traduximus. Gravi odio & ſimultate, qua diu conflictati ſumus, depoſitâ complexi ſumus inter nos, conjunctisque jam voluntatibus amicissimè vivimus. V. *Reconcilio*. *Uſus*. 1. Gratia, in qua amicitiarum & officiorum alterius memoria, alterius remunerandi voluntas continetur. Maximam tibi gratiam debeo. Maximam tibi gratiam habere & agere debeo. Gratiam memori mente perſolvere, gratiæ aliquid apponere, für eine Gnad: bitten. Gratiam reperire, eine Dankbarkeit erfordern. 2. *Favor, amicitia, amor*, Gunſt, Freundſchaft, Liebe. Gratiam alicujus ſequi, aucupari, aſſequi, conſequi. Aliquem in magna gratia apud alterum ponere. Gratiam inire ab aliquo, cum aliquo, apud aliquem. Aliquo facto veterem gratiam exulcerare; effundere collectam gratiam, die Gunſt und Gnade verliehren. In gratiam redire. In gratiam admittere, recipere aliquem. Aliquem in gratiam reducere, reſtituere; gratiam componere inter aliquos & reconciliare. 3. *Autoritas, plauſus, favor popularis*, Anſehen, Gunſt bey dem gemeinen Mann. Gratiam aucupari, quærere; gratiam colligere, acquirere, conſequi; gratiâ florere. Gratiam debilitare, extenuare. 4. *Cauſa*, Urſach. Prolis, quæſtus, oblectationis gratiâ aliquid facere.

Gratificatio, onis, f. Dienſt, Erweiſung. Syn. Gratia, beneficium. *Phædrus*. Imprudens. *Uſus*. Gratificationem & benevolentiam ponere. V. *Favor*.

Gratificor, aris, atus ſum, ari, willfahren. Syn. Beneficium, gratiam facio. *Adv.* Honesto. *Phæd.* 1. *Gratificare mihi in eadem*, thue mir hierinn zu Gefallen. Obſequere voluntati meæ; ſtudiis noſtris ſervias velim; da hoc mihi, da mihi gratiæ noſtræ; non eſt, cur non velis

nobis; obsequere amico; in justam hanc meam cupiditatem incumbe, quæso; da hoc gratiæ, da nomini nostro; pro tuo in me officio, pro meo in te studio, largire hoc voluntati meæ. 2. *Favor, amicorum cultus, adjumentum*, ich will dir und deinen Freund zu Gefallen thun. Volo non solum tuâ, verum etiam tuorum amicorum causâ vestris commodis servire, cupio, studeo agere, quod tibi amicisque tuis gratum sit; quod tibi tuisque gratum ac jucundum accidat; quod tibi tuisque placeat, lætitiam ac voluptatem afferat; inire gratiam officiis meis non à te modo, verùm etiam ab amicis tuis velim. Opto rem gratam tibi tuisque facere. Opto aliquid præstare, navare tuâ tuorumque causâ. Ad id unum mea studia converto, ut aliquid efficiam, ex quo tu & amici tui voluptatem capiant. Servire non solùm tibi, sed etiam amicis tuis cupio. Servire voluptati & commodo non solum tuo, verum etiam amicorum tuorum volo; tuam amicorumque tuorum gratiam officiis meis quærere studeo. V. *Facio. Usus.* Gratificari cuiquam aliquid, quod ei obsit. Cur tibi de ea re non gratificer; nescio.

Gratiosus, a, um. angenehm. *Syn.* Qui gratiâ multum potest apud alios. *Phras.* 1. *Illi gratiosissimi solum sunt, qui apibus volent*, an so sind nur die Leichen angenehm. Qui magis ab optimis fiunt, parati sunt, qui magis instructi sunt copiis, illi gratiâ excellunt; gratiâ florent; gratiam ineunt apud populum; in eos sua studia liberalius homines conferunt; ii favent, suffragantur, student, præstolantur. V. *Gratus.* 2. *Assentatores gratiosi sunt apud eum*, die Schmeichler gelten viel bey ihm. Qui ad voluntatem ejus loquuntur, hi gratiâ valent, potiuntque plurimum; hi famulos quosque gratiâ adæquant apud illum; hi pollent præmiis, hi largiter possunt apud illum; horum nomina apud illum est in gratia; in his omnia apud illum sunt ad gratiam. *Ubi.* Homo potens, gratiosus, diuturnus. Homines in civitatibus suis apud omnes civiles gratiosi. V. *Charus, acceptus.*

Gratis, umsonst. *Syn.* Gratuitò, sine mercede, sine præmio, pecunia. *Phras.* *Gratis omnibus servit*, er dienet allen umsonst. Sine ullo munere opem ac operam præstat omnibus; ejus officia nullâ mercede sunt mercenaria; gratuita est ejus comitas, nec præmiorum mercedibus evocata; gratis, non pretio officiosus est; gratuito servit; non exigit gratiam, nec beneficium fœnerator. *Usus.* Habitare gratis in alieno. Gratis multa res constat.

Gratuito, ohne Gewinn. *Syn.* Gratis.

Gratuitus, a, um. freywillig. *Syn.* Sine præmio & mercede.)(*Mercenarius, conductus.* *Usus.* Innata est homini probitas gratuita, non præmiorum mercedibus evocata; liberalitas gratuita, non mercenaria.

Gratulatio, onis, f. Glückwünschung. *Syn.* Communis gaudii demonstratio, lætitia publica.)(*Lamentatio.* *Epi.* Celeberrima, exigua, exoptatissima, jucunda, maxima, multa civium, nova, præpostera, probatissima, recens, sera, summa. Gratulationes gratæ, maximæ, innumerabiles, tantæ. *Usus.* 1. Nos in hominum cœtibus gratis agendis & gratulationibus habendis & omni sermone celebramur. Maxima illi gratulatio facta est. Diana summâ civium lætitiâ & gratulatione reducta. 2. *Supplicatio ad fana*, eine Procession zu allen Götzen-Tempeln. Decernere, facere alicui servatæ reipublicæ gratulationem.

Gratulator, oris, m. Glückwünscher. *Usus.* Sæpe gratulator lætior est, quàm is, cui gratulatur.

Gratulor, aris, atus sum, ari. Glück wünschen. *Syn.* Congratulor, gratulationem facio, gratulationi utor. *Adv.* Festivus, tardus, valde, vehementer, verecundè, nimis. *Phras.* *Omnes gratulabantur*, dem Cæsar hatten alle, wegen seiner Zurückkunft Glück gewünschet. Ejus adventum omnes incolæ maximâ hominum multitudine & gratulatione florebat; omnes ejus reditum eundem omnes prosequebantur; Cicero non sine ingenti gratulantium clamoribus Romam repetit; Cæsarem Romani ovantes ac gratulantes accepere; festis vocibus excepere. Non fuit quisquam fere, qui non complecteretur, exoptaret, laudibus ejus redditum celebraret; Ciceronem in urbem redisse audiit omnes unâ ore omnia bona dicere, & laudare fortunam reipublicæ, quæ talem virum sit postea. Ubi. Quod mihi de filia gratularis, amicitiam tuam. Gratior reipublicæ recuperatam libertatem, & gratulor. Adversus & inter se gratulantur.

Gratus, a, um. dankbar, angenehm. R. χαρις. *Syn.* Officii memor, qui ingratus, qui meritam alicui gratiam minimè mente persolvit, qui benefi-

accepti memor: *rem.* accepta, jucunda, charus. *Phras.* 1. *Gratum te esse accepto patrono*, es gegenwärtig thun, daß du dich gegen deinen Gönner dankbar erweisest. Memorem te animum præstare decet; decet, ut spectata tua sit in referenda gratiâ pietas; ut perpetua tibi sit referendæ gratiæ voluntas; ut viro optimè de te merito referas, quod debes, ut memoriam gratiam memori mente persolvas; ut gratus in te sit animus, & beneficii memor; ut gratiam filiis bono a patrum apud te virtus, ut [illegible] tuorum 2. *Tuis beneficiis facies gratum me ex hebes*, ich werde mich als dankbar erweisen für die mir erwiesene Wohlthaten. Tua in me beneficia memoriæ [illegible], tui erga me meritorum [illegible], memorem [illegible] animo; [illegible] apud me, [illegible] Memoriæ mei in animo, tui in [illegible], tua beneficia. Tuæ per [illegible] impressa in animo ac in [illegible] tuarum beneficiorum. Vitæ jam [illegible] recordatio mihi [illegible]. Per non [illegible], qui vitam mihi [illegible], tuæ officiorum memoriam [illegible]; vitæ mihi ac tuorum & vitæ & memoriæ [illegible] in me tuæ [illegible], futurus [illegible]. Semper te mihi [illegible], tuæ [illegible] animo; non [illegible], non [illegible] apud me [illegible], [illegible], tui erga me [illegible]; [illegible] quæcunque [illegible], [illegible], [illegible]. Gratum me [illegible]; ut [illegible]; [illegible] officiis [illegible]; [illegible] mihi [illegible] & vitæ & memori

dankbar seyn für deine Wohlthaten. Quibus verbis tibi gratias agam, non reperio. Qui respondebo tuæ tam liberali in me voluntati? Unam tua in me merita referendi gratia consequi aliquo modo possim! Vellem, officium istud officiis meis exæquare liceret, sed quis tandem est, qui non intelligat, tuis me meritis in omne conjectum quantus ævi spatium tenet obstrictum? Arctiore me tibi vinculo obstrinxisti, quàm ut exsolvere beneficiorum tuorum partem ullam possim; vivendum mihi ac moriendum erit ingrato. Studium tibi quidem meum vel agnoscendo, vel prædicando beneficio lubens declarabo, sed eo me nomine plus tibi debere sentio, quàm ut solvendo unquam esse possim. Mea quidem in te omnia vel studii, vel observantiæ officia constabunt integra, sed tuorum in me promeritorum partem in referenda gratia tua nullam assequar. Incredibile tuum in me studium studio quidem colam sempiterno, sed tuorum in me meritorum tanta est magnitudo, exæquari ut nullâ grati animi significatione possit. *Usus.* 1. Benè de me meritis gratum me præbeo re ipsa atque animo gratissimum. Nomen alicujus & beneficia gratâ memoriâ prosequi. Erga salutis suæ autores gratus. Gratus est, qui in referenda gratia non commodum, sed eum ipsum, cui refert gratiam, cernit. 2. *Acceptus, jucundus, optatus*, angenehm. Officium, munus, judicium, mihi pergratum fuit. Rebus grata, gratiora verbis facere. Officium mirè gratum. V. *Jucundus, charus.*

Gravatè, ungern. *Syn.* Difficulter, ægrè.)(*Benignè, comiter. Usus.* Benignè, non gravatè.

Gravedinosus, a, um. schnupficht. *Syn.* Ad gravedinem prochivis. *Usus.* Gravedinosos quosdam dicimus, quosdam hernioſos, non quia jam sint, sed quia sapè sint.

Gravedo, inis, f. Schnupfen, Hauptfluß. *Syn.* Destillatio capitis nares claudens, vocem obtundens, ficcam tussim movens. *Epi.* Molesta. *Usus.* Gravedine tentari, laborare. Gravedini subvenire, occurrere, obsistere. Gravedinem removere, abigere, repellere.

Graviditas, atis, f. Schwangerschaft. *Usus.* Graviditates & partus affert luna à sole illuminata.

Gravido, as, avi, atum, are. schwängern. *Syn.* Gravidam facio. *Usus.* Terra seminibus gravidata.

Gravidus, a, um. schwanger, voll. *Syn.* Prægnans, fœtus, fœcundus. *Phras.* Gravida est, sic ut dicimur. Fert uterum; gestat uterum; fert ventrem, partum; gestat utero. *Usus.* Ubera gravida vitali lacte.

Gravis, e. schwer, wichtig. *Syn.* Ponderosus.)(*Levis. Usus.* 1. Gravia omnia suo pondere in terram feruntur. 2. *Arduus, difficilis, molestus*, hart, schwer. Vereor, ne tibi gravis sim. Eum ne graviore quidem verbulo compellavi, ich habe ihm kein schlimmers Wort gegeben. Tempus reipublicæ, annum gravissimum. 3. *Magnæ autoritatis, ponderis, dignitatis*, ansehnlich, wichtig. Vir prudens & autoritate gravis. Nomen vestrum mihi grave & sanctum est. 4. *Severus*, ernsthaft. Gravis sine arrogantia. Cato omnium gravissimus & severissimus. 5. *Depressus*, tief. Vox gravis. X *Acuta.*

Gravitas, atis, f. die Schwere, Ernsthaftigkeit. *Syn.* Pondus: autoritas.)(*Levitas. Epi.* Acrior verborum, admirabilis, ampla sententiarum, centoria, digna exspectatione, divina orationis, plena antiquitatis, incredibilis & inaudita, mores, naturalis ac necessaria, paterna, perpetua orationis, singularis ac pene divina, summa, tanta, verus perfectum. *Phras.* Cato tanta erat auctoritate, tanta gravitate, tanta severitate, Cato war ein ansehnlicher und ernsthafter Mann. Vir erat divina quadam gravitate morum majestate incredibili; nihil unquam nisi severissimè & gravissimè fecit. Erat illo gravitas condita comitate; non sententia solùm, sed nutus retinebat autoritas; erat in eo viro summa autoritas & amplitudo; Cato prisci moris vir, & sanctus, in quo nihil solutum, leve, incompositum. Catoni inerat habitus naturæ tribuit gravitatem; Cato admirabili gravitate præstabat; in Catonis vultu inerat prisca severitas, in verbis fides. V. *Autoritas. Usus.* 1. In omnibus rebus adhibere, tenere, servare, tueri gravitatem. 2. Cœli gravitas tanta est, quantam vix sustinebo. *Vulg. Non est bonus der es ist keine gute Luft.*

Gra-

Graviter, beſchwerlich, hart. *Syn.* Ægrè, molestè. *Usus.* 1. Graviter aliquid ferre, accipere. Graviter queri, ægrotare. 2. Severè, ernſthaft. Graviter narrare, dicere, ſe gerere.

Gravor, aris, atus ſum, ari. ſich weigern. *Syn.* Gravatè aliquid facio, grave mihi duco, pigror. *Usus.* Non gravatur dicere, quod ſentio. Non ſum tam inhumanus, ut eo graver, quod vobis expedit.

Gregalis, e. zur Heerde gehörig. *Syn.* Socius, ex eodem grege. *Usus.* Gregales Catilinæ & conſiliarii.

Gregarius, a, um. gemein. *Syn.* Collectitius, vulgaris. *Usus.* Gregarii milites.

Gregatim, Haufen-weiſe. *Syn.* Per greges. *Usus.* Gregatim in ſupplicium rapti cives.

Gremium, ii, n. die Schooß. *Syn.* Sinus, complexus. *Usus.* E ſinu gremioque patriæ abſtractus Cicero. Filius in gremio matris educatus.

Greſſus, us, m. Gang, Schritt. *Syn.* Incessus, ingreſſus.

Grex, gregis, m. Schaar, Heerde. R. *ab* ἀγείρω, *congrego.* *Syn.* Congregatio, cœtus, turba. *Epi.* Impuriſſimus prædonum, medius, totus, vetus. Greges ſtagitiosorum hominum, magni amicorum, mercenarii, ſordidiſſimi. *Usus.* Greges armentorum, equorum, amicorum, Philoſophorum. Unus è grege. In grege patronorum annumerer?

Grunnio, is, m. das Grunzen der Schweine. *Syn.* Vox porcorum.

Grus, uis, f. Kranich. *Usus.* Grues in tergo prævolantium capita reponunt.

Gubernaculum, i, n. das Steuer-Ruder im Schiffe. *Syn.* Clavus. *Transl.* Adminiſtratio, procuratio, gubernatio. *Usus.* 1. Reipublicæ, imperii gubernacula prendere, tractare; ad gubernacula admoveri, ſedere. 2. A gubernaculis aliquem repellere, dejicere. Recedere à reipublicæ gubernaculis.

Gubernatio, onis, f. Regiment. *Syn.* Administratio, procuratio. *Epi.* Facilis, lenis. *Usus.* Cupidus conſilii gubernationem regendi. Gubernationi præficitur. A gubernatione removere quempiam. V. *Potestas, administratio.*

Gubernator, oris, m. Regierer. *Syn.* Rector. *Epi.* Bonus, ſcientiſſimus. *Phraſ.* *Eſt gubernator provinciæ*, er iſt Landes-Pfleger über dieſe Provinz. Provinciæ præeſt; provinciæ procurationem gerit; ad provinciæ clavum, gubernaculum ſedet; provinciæ procuratio, adminiſtratio penes illum eſt; provinciam obtinet cum imperio. V. *Gubernatrix. Usus.* Cuſtos & gubernator reipublicæ. Probo navigio, gubernatore perito, ſummâ tranquillitate navigare.

Gubernatrix, icis, f. Regentin. *Epi.* Præclara. *Usus.* Eloquentia gubernatrix civitatum.

Guberno, as, avi, atum, are. regieren, ſteuren. R. *a* κυβερνάω, *navim rego.* *Syn.* Administro, procuro, rego, gero, moderor, clavum teneo, gubernaculum teneo, ad clavum, ad gubernacula ſedeo.)(*Everto.* *Adv.* Benè, directius, pulcherrimè. *Phraſ.* 1. *Ad gubernandam rempublicam admotus eſt*, er hat die Regierung des gemeinen Weſens auf ſich nehmen müſſen. Ad gubernacula reipublicæ admotus eſt, reipublicæ gubernacula prendere, tractare juſſus eſt; delata ad illum rerum ſumma eſt; ejus fidei, poteſtati reipublicæ procuratio commiſſa, commendata, demandata eſt; ad lucem reipublicæ evocatus eſt; præeſſe reipublicæ cum imperio, cum poteſtate juſſus eſt; ad capeſſendam rempublicam evocatus eſt; reipublicæ operam dare; reipublicæ gubernaculis manum admovere; rempublicam attingere, ſuſcipere; ad rempublicam attingere, ſe conferre juſſus eſt. 2. *Rempublicam ottime gubernavit*, er hat das gemeine Weſen rathlich verwaltet. Rempublicam cum laude geſſit; præclarè rexit; vigilanter ac ſapienter adminiſtravit; magnâ virtute & innocentiæ famâ reipublicæ præfuit; in adminiſtratione reipublicæ ſumma virtus enituit; in gerenda provincia laudes eorum æquavit, quorum nomina vivunt vigentque rerum geſtarum famâ in animis hominum; quorum memoria viget multis teſtata expreſſaque recte factorum monumentis; quorum memoriam æternitas alit ac intuetur. V. *Imperium.* 3. *Gubernandi tempus annuum abſolvit*, er hat ſeine Obrigkeitliche Gewalt vollendet. Annuum munus decurrit, confecit, abſolvit; annuo munere perfunctus eſt; annui imperii tempus explevit; annui imperii finem attigit; ad finem annuæ adminiſtrationis pervenit; annuum munus in exitu eſt; emeritæ ſunt illi

annuæ operæ. Annum ipsum in re-
publica versatus est. V. Annus, Mensis, Magistratus, Imperium. Hos. Ode 1. Deus arguis gubernabit. Lucret. Rectum, dolorem ratione gubernare. Rem tocam ita gubernes, ut nemo queri possit. V. Rego, Moderor.

Gula, æ, f. der Schlund. Ἡ γύαλον, cavum. Syn. Cortam, guttur; fauces: edacitas. Virum ventris & gulæ. Hyg. Immodica, nimia, cibo-rum. Plaut. 1. Non fauce ornatæ, quæ cæ-ci vulgent, die dem Frag ergeben sind; die den Bauch lieben. Quæ nec quid comedant, nec quantum comedant, curæ est; qui, quod comedam, neque quantum, neque quale sit, animadvertunt; quibus omnem in cibis modum, ordinem, tempus eripuit; quos neque modus edendi, neque tempus a edendi cibi remo est; qui & plus appetunt immodice, quam satis sit, & ex eo genere, quod obest. 2. Alicui gulam ecclam, bas Maul über jemand stopfen. Gulæ & ventri immodicæ victus natos: Malos cenfici; immatura morte affici crudelitas, cupidi-tas, dissoluta victus ratio; multis gulæ dedita immaturæ mortis etiam affert, quod longe, ut crede eo utamur, quam ut vivere conducat; eodem ut Stoicus dixerit, fure, plurimæ possit. V. Venter. Ulcus. 1. Gulam alicui eludere, frangere, frangere, emuligen. Ostorio gulam aliquem in vincula tra-here, mit Ostorio wolle derselbige. 2. Gulam irritare, einen Appetit zum Essen machen. Gulæ indulgere, dedituin esse, gefräßig seyn.

Gusto, as, avi, atum, are. kosten, versuchen, R. a γευστὸς, gustabilis. Syn. Degusto, gustatu exploro, libo, cibos attingo, delibo. Usus. Partem, perpaululum, summam cujus & genus. Ulc. Primoribus labris vix gustavit Philippum. Aliquam partem voluptatis gustare.

Gustus, us, m. der Geschmack. Syn. Gustatus. Ulc. Uva gustu jucunda, Laudandi vinæ gustum laudis non habent.

Gutta, æ, f. ein Tropf. Hyp. Guttæ cadentes, cruentæ, liquatæ. Ulc. Guttæ imbrium quasi cruentæ.

Guttur, uris, n. Gurgel, Kehle. Syn. Gula. Hyp. Tremulum. Usus. Virum ventris & gutturis.

Gymnasiarchus, i, m. Vorsteher der Schule. Syn. Gymnasio præfectus.

Gymnasium, ii, n. Schule. Syn. Locus ad exercendum, ut palæstra, schola. Hyp. Amplissimum, nobilissimum, salubre, amœnum, superbum, totum. Usus. Seculis multis ante gymnasia inventa sunt, quam in his Philosophi garrire cœperunt, qui nunc omnia gymnasia tenent. V. Schola.

Gymnicus, a, um. zu denen Schauspielen gehörig. Usus. Ludi gymnici.

Gurges, itis, m. Wasser-Wirbel. R. quasi in gyrum agens. Syn. Vorago. Hyp. Helluatus, immensus, profundissimus, rapidus. Usus. Gurges & vorago, o patrimonii & libidinum, ein Schlemmer. Immania virorum vorago, voluptatum omnium gurges. Gurges est natus abdomini suo. V. Gula.

Gurgustium, ii, n. Saus-Herberge. Syn. Locus sordidus & foetidus angustus. Usus. Nescio, è quo gurgustio prodiit.

Gustatus, us, m. der Geschmack, Kostung. Syn. Gustus. Hyp. Jucundus. Usus. Gustatus est sensus ex omnibus maxime voluptarius, qui dulcedine pueros cibos illicere consuevit. Puerorum judicium non gustatus solum, sed oculos & conjectus.

Gyrus, i, m. ein Ring, Kreys. Syn. Circulus, orbis. Hyp. Exiguus. Phras. Angustum gyrum agere, im Kreys herum laufen. In gyrum ducere, in orbem agere, vertere, circumagere, flectere. Usus. Homines secundis rebus effrenatos in gyrum rationis duci oportet.

H. He-

H.

Habenæ, arum, f. Zügel, Zaum. *Syn.* Lora, quæ freno utrique alligantur ad equum regendum. *Epi.* laxissimæ. *Usus.* Commodissimum est, quàm laxissimas habenas habere amicitiæ, quas vel adducas, cùm velis, vel remittas. Modestandi sui habenas ac potestatem alicui tradere.

Habeo, es, ui, itum, ere. haben, besitzen. *Syn.* Possideo, uteor, est mihi, in manu est, penes me est. *Ant.* Careo. *Adag.* Accusatorem habemus, accusatorem habemus, amplius centum cives, annos, libros, habere, bene, commodius se, rem, spem, & diligenter constituere ad id plenum, dictum scholasticos, dictum est, dubium erroneum, crimen ut præclamatum, dictum, desperatissimæ salutis, res ipsas suspectas videri, gratum esse, gratificari, gratificationem, gratificationis, in promptu, bonam mentem, mihi est, memoriæ ornamentum, usui, mihi est, ero, eam rationem locum, optatissimo, pacem decretum alquem, planè amicum, plane nihil, quidvis rebus, præsidio, ad hoc juris, præmitto, publicè notos, quam plurimam sectari, quidpiam de, desquamque, recti, sanè, specie, rétinaculum, vere quod nemo, vitio, ultro citroque vitia. Habeo commodum, dum, ero, propicitem, quam bene, illum vero, prudentia, sapientiamque. *Phras.* Amicos habet, er hat viele Freunde und dreifen Reichthum. Bene habeas (ut ab optibus; numerorum plurimum possidet; copiosis est ab opibus; famosi rem commodam habetur; amicis & fortunis floret, præstat est; amicis utitur potentibus; pretiosorum amicitias tenet, obtinet; & opibus ornatus est & amicis; facultatum non egens dicitur, suppetit, necamet opibus ores. V. *Dives. Amicus.* 2. *Habemus totam Italiam*, wir haben ganz Italien. Tota Italia in potestate nostra est; Italia nostra est, omnes Italiæ fines, ore atque Italiæ claustris unpetrumnotri continentur; Italiam tenemus totam; Italia potemur, Italiam totam obtinemus; Italia imperio nostro paret. 3. *Habeo manus chirographum*, ich habe seine eigene Handschrift. Ad manum est, in manibus est homines chirographum. 4. *Habebatur pro fatuo*, *vulg.* man hat ihn für einen faulen Menschen gehalten. Ingenium nemini habitum sanctis atque invenustum pro gravi macula; in deridiculum habitum; pigritiæ nota illi inurebatur dictum; laudi tactus erat à pigritiæ vitio; pigritia ejus nomini labem nonnullam asperserat. V. *Infamia. Usus.* 1. Habere alquem amicum magnum; habere aliquem in re alicujus quid in potestate sua; habere cum aliquo communicatum, inimicum. 2. *Nihil habeo*, können, wissen. Nihil habeo scribere; tantum habeo pulveri; sic habeto, quod. 3. *Tradere, facere*, halten. Habere verba, sermonem n. 4. *Judico*, dafür halten, urtheilen. Aliquid in bono, in perditis, in desperatis habere. Aliquem beneficio, pro servis habere. Aliquem loco aliquo & numero habere. 5. *Tradere, dicere*, schelten. Patrem alquem, arête contenteque habere. Habere aliquem in debitis. 6. *Notat possessionem*, anzeigen, wie es stehet. Præclare res habet. Ego me bellè habeo, *vulg.* es besteht, es stehet gut um mich. 7. *Cum participiis passivis.* Ita persuasum, perspectum, exploratum habeo, für gewiß halten. *Phrases.* Ad usum habere, zu verschiedenem Gebrauch. Habere in votis, etwas wünschen. Rationem habere, sich ein Gewissen machen. Honorem alicui, gratias habere, Ehre oder Dank erweisen. Rationem absentis habere, auf den Abwesenden denken.

Habilis, e, geschickt. *Syn.* Aptus, accommodatus. *Epi.* Apte. *Usus.* Res habiles, accommodatæ ad naturam. Habilis ad pedes calceus. V. *Aptus.*

Habilitas, tis, f. Geschicklichkeit. *Syn.* Agilitas. *Usus.* Omitto habilitates opportunitatesque reliqui corporis.

Habitabilis, e, wohnbar. *Usus.* Regio habitabilis.

Habitatio, onis, f. Wohnung. *Syn.* Usus domicilii. *Usus.* De habitatione alicui accommodare. V. *Domus.*

Habitator, oris, m. Einwohner. *Syn.* Incola.

Habito, as, avi, atum, are. wohnen. *Syn.* Colo, domicilium habeo, incolo, habeo, fam. *Adv.* Frequentissime. *Phras.* *Roma habitare constituit*, er will hinfüro zu Rom wohnen. Domum Romæ conduxit, comparavit; sedem Romæ & domicilium comparavit, collocavit; sedem omnium rerum ac fortunarum suarum Romæ collocavit; Romanam incolere, colere statuit; Romæ sedem

dem perpetuam statuere, fixe decrevit. *Ulus.* 1. Lavè & magnificè habitare. 2. *Mo or, affectus sum*, sich wohl an einem Orte befinden. Habitare in foro, in libris. In vultu illius mei oculi habitant.

Habitudo, onis, f. des Leibes Beschaffenheit. *Syn.* Habitus. *Epi.* Bona, ejus. Corporis habitudo.

Habitus, ûs, m. Beschaffenheit, Gestalt. *Syn.* Affectio animi, constitutio, exercitatio, confirmatio. *Epi.* Confirmatus naturæ, moderatus, æquabilisque corporis, præcordiis, solidus. *Ulus.* 1. Habitus est animi, aut corporis constans & absoluta in re, alique perfecto, tuenda, vel usu, vel animi quædam mediocris affectio. Quod nisi diuturna, non tam habitus quam divinor ratio existit. 2. *Forma, figura, habitudo, ratio corporis*, Beschaffenheit, Gestalt. Metellus integerrima ætate, optimo habitu, maximis viribus corporis. Ora & vultus habebat. Orationis ejus habitus non erat mollis. *Pro habitu pueri*, üble Gewohnheit der Sitten, *vitium*: Corroborata jam studio & consuetudine, *vel* usu ac vetustate malitia.

Hactenus, bisher. *Syn.* Hucusque, ad hunc locum. *Ne tum loco rectius, quam tempore. Phr. f. Hactenus mihi satis actum est*, so viel habe ich bisher gethan. Ante hoc tempus, ad hunc diem, usque ad hoc tempus, adhuc loco tum; adhuc locorum inaudita hæc sum & portenta; adhuc stupos fugiant. *Ulus.* Hæc hactenus, redeo ad urbana. Hæc tenus dumtaxat hactenus reperiuntur, quæ ad condiendum luminibus ornentur. V. *Extenus.*

Hædus, i, m. Bock. *Syn.* Capræ fœtus.

Hædinus, a, um. von Böcken, oder Geissen. *Ulus.* Hædinæ pelliculæ.

Hereditarius, a, um. erblich. *Ulus.* Controversiæ hereditariæ. Jus hereditarium.

Heredipeta, æ, f. Erbschleicherin, Brosseneich. *Syn.* Bona hereditaria, patrimonium. *Epi.* Commentus, falsa, fraterna, nuncupata, captata, paterna, prædatoria, monstra, reliqua, vana, hæreditates devoratæ, non suæ, privatæ. *Phæd.* 1. *Insanientis heredipetæ*, eine Erbschleicherin. Heredipeta matre, socru, patre, nepte; vel dem Mündel, das Erbe eines andern zu bekommen suchet. Heredipetam vitare; hereditatem ab aliquo avertere; detorquere; hereditatem emere alicui; hereditate aliquem excludere; abhereditare submovere; patrimonio ex hereditate obvenientibus aliquem arcere, si obtigat, evertere. 3. *Hæreditatem meam sedulo custodiam*, ich werde Sorge tragen, daß ich von meinem Erb dessen nichts vergebe. Rem a parentibus relictam custodire, servare, auctiorem reddere, augere, negligere, conservem, ea ut constet, neglecta non deperdam, minuatur, prædebo sedulo. Hereditatem manu apertam relictam servare, tueri & conservabo. V. *Hæres, Fabianus Ulus.* Hereditas est eadem, quæ bona, quæ omnes, quæcunque alicui ad quemcunque jure deferuntur. In patria a creditis vocare aliquem, einen zum Erben einsetzen. Hereditatem patris tam bonorum malorum. Hereditatem paternam bonam malam sibi sciit, er hat ihm gar nichts von der Erbschaft gegeben.

Hæreo, es, hæsi, hæsum, hærere. haften, kleben, anhangen. Gr. ἀφάπτω. *Syn.* Adhæreo, adhæresco, affixus sum, hæbito. *Art.* Communiter, manet. *Phæd.* Hæret animi error, ich lasse mir diese Meinung nicht nehmen. In animis omnium insedit; institutum est in natura & ingenio, ut ita sentiamus; ingenerata est omnibus ea sententia; in ipsa natura posita est & infixa; omnibus innata est, & in animis quasi inscu præsa opinio. V. *Adhæreo. Ulus.* 1. In medullis, in visceribus, in extremis unguibus hæret beneficia tua. Memoria tua vix unquam hæret in omnium generum terminibus ac mentibus. 2. *Dubito*, zweifeln. Hærere in aqua re. Aqua hæret, hæret in faucibus, er weiß nicht, ob er gehen oder stehen soll. Cavendum est, ne implicatus hæream. V. *Dubito.*

Hæres, edis, c. ein Erbe. *Syn.* Bonorum dominus ab antecessore. *Epi.* Extraordinarius, proximus, reputatus, secundus, verus. *Phæd.* 1. *Hæredem scit reliquit*, er hat den Esel zum Erben eingesetzt. Hæredem instituit, scripsit, reliquit, potest. Hæredi testamento nepotem tradidit; nepotem ad hæreditatem vocavit; bonis suis hæredem secit; in bona avita ne jubet. 2. *Cicero fuit plurimum amicorum hæres*, Cicero war ein Erbe vieler verstorbenen Freunde. Malorum factus, relictus est hæres; multorum bonorum successor ex testamento fuit; multorum bona

ex

ex hæreditate adeptus est. Ciceroni contigerunt, venerunt, obvenerunt, obtigerunt multorum bona; Ciceron. testamento relictæ sunt fortunæ multorum. Multorum hæreditatem adiit, cepit, emit, meruit Cicero; multorum bona ad Ciceronem hæreditate venerunt, pervenerunt; multis ab eis hæres successit Cicero; multorum hæreditate auctus est Cicero. V. *Hæreditas. Usus.* Aliquem hæredem facere, scribere, instituere, zum Erben machen. Hæredem alicui esse, succedere, erben. Hæres ex asse, ex parte dimidia.

Hæresis, is, f. eine Secte, Ketzerey. *Syn.* Secta, opinio à vera doctrina aberrans, prava de religionibus opinio; impium dogma. *Phras.* 1. *Hæresis suas sparsit*, er hat allen Orten Ketzereyen ausgestreuet. Latè in populos pravæ doctrinæ suæ virus dilemmavit; Christianæ reipublicæ partes præcipuas pravis religionibus turbavit; hæresis venenum ad populorum perniciem evomuit; dissidentium opinionum procellis Ecclesiæ navem jactavit; hæresium pestem variam ac luem in populos diffundere; perniciosis erroribus animos hominum implicare cœpit. 2. *Hæresis in dies latius propagatur*, die Ketzerey nimmt täglich mehr zu. Serpit in dies latius hæreticæ pravitatis lues; quotidiè magis novis errorum maculis veræ religionis doctrina pollitur; novæ sectæ scelere quotidiè magis vera religio premitur & affligitur; impii errores latius in dies dominantur, diffunduntur; erroris contagiones pestiferæ in dies latius serpunt, & jam sinceras etiam Ecclesiæ partes inficiunt. 3. *Mens animi hæresi infestatur*, ersetzet sich mit der Ketzerey. Ita, ut sternendæ, ut quæ pestifera hæresis magistri edocuêre, dedocendi populi, ut hæreticorum errores examinis examinandi; ut, quem populo hæreticum contagione contraxerant, summâ ope amputetur; ut errores impios religionum, radium populorum è mentibus exturbentur; ut extirpandæ falsæ religiones atque sectæ; ut ab erroribus restituatur, à quibus regno universo pestem & exitium comparatum videmus. Egregiè est animo ad propulsandos religionis errores, ad exscindendas pravas de religionibus opiniones, ad expurgandas noxiis erroribus provincias; ad præcavendas errorum omnium fores; ad insidias errorum propagines amputandas, resecandas. 4. *Hæresis pro-apparatus est*, er hat alle Ketzereyen gefallen. Ad pravas in fide opiniones declinat, deflexit; sinceræ religionis castra deserit; à veteri avitâque majorum religione ad sectam novitiam infelix transfuga descivit; pestiferum pravarum opinionum virus hausit. 5. *Hæresim penitus ejuravit*, er hat die Ketzerey öffentlich abgeschworen. In aede sacra, maximâque hominum frequentia hæresim abjuravit; impios religionum errores execratus, detestatus, cum Ecclesiam gratiam redit; hæresûm erroribus valedixit, nuncium remisit; ejuratis hæresibus erroribus priorum communionem se reddidit. V. *Convertere hæretici. Usus.* Cato est in ea hæresi, Cato ist in der sonderbaren Meynung.

Hæreticus, i, m. Ketzer. *Phras.* 1. Homo pestiferis opinionibus corruptus, contaminatus, infectus, pollutus; alienus à sincera religionis doctrina, depravatæ religionis erroribus imbutus. 2. *Hæreticorum antesignanus, hæresiarcha*, Erz-Ketzer. Impiæ dogmatis architectus. Novæ fabricator hæresis; falsæ impiæque opinionis autor ac propagator. Erroris impii procreator.

Hæsitantia, æ, f. Zweifel, Stammlung. *Syn.* Hæsitatio, titubatio. *Usus.* Hæsitantia linguæ.

Hæsitatio, onis, f. Zweifel, Anstoß. *Syn.* Dubitatio. *Usus.* Quæ hæsitatio, quæ dubitatio tractusque verborum? Vid. *Dubitatio.*

Hæsito, as, avi, atum, are zweifeln, hangen. *Syn.* Dubito, titubo; cunctor. *Phras.* *Astes conspectum hæsitavit*, als er den Zeugen ansehen, wußte er nicht, was er sagen sollte. Astes conspectum consilia torquere; titubatum est aliquantulum; titubanter & inconstanter locutus est; subita titubatione ac offensione impedita vis erit. *Usus.* Dubitant, hæsitant, revocant se interdum. Cùm hæsitaret, cùm teneretur, quæsivi, an? V. *Dubito, stupeo.*

Halitus, ûs, m. der Athem. *Syn.* Spiritus, anima. *Epi-* Extremus. *Usus.* Extremum halitum efflare.

Hallucinor, aris, atus sum, ari. fehlen, irren. *Syn.* Aberro. *Usus.* Epistola hallucinatur. V. *Aberro.*

Hamatus, a, um, krumm, wie ein Angel. Syn. Aduncus.

Hamus, i, m. ein Angel. *Usus.* Plato escam malorum voluptatem appellat, quòd eâ capiantur homines, ut hamo pisces.

Hara, æ, f. Sau-Stall. *Syn.* Stabulum porcorum. *Usus.* Epicurus ex hara productus, non schola.

Harmonia, æ, f. Zusammenstimmung. *Syn.* Concentus. *Usus.* Harmoniam ex intervallis sonorum noscere.

Hasta, æ, f. Spieß. *Syn.* Jaculum, hastile. *Usus.* 1. Hastam torquere, jactare; hastis ora hostium fodere. Hastam abjicere, verzweifeln. 2. *Venditio, publicatio,* Versteigerung. Hastam venditionis in foro poni, fixit. Hastæ subjicere.

Hastatus, a, um. Piquenierer. *Syn.* Hastâ armatus.

Hastile, is, n. Wurf-Spieß. *Usus.* Hastilia nati.

Haud, nicht. *Syn.* Non. *Usus.* Quem haud scio, an rectè compellarim.

Haudquaquam, ganz und gar nicht. *Syn.* Nequaquam. *Usus.* Haudquaquam il est difficile.

Haurio, is, hausi, haustum, ire. schöpfen. *Syn.* Traho. *Usus.* Ire ad aquæ magnam voluptatem, dolorem, calamitatem haurire. Fontibus Sophorum abditis & recenditis, quo quo modo videbitur, haurientes, quam collectaris rivulos. Animas & sensus ab Græcis ducimus. Animi sitim divinitate hausti, accepti, libati. V. *Traho.*

Haustus, us, m. das schöpfen. *Usus.* Purioris cœli haustus, eine frische Luft.

Hebdomas, adis, f. eine Woche. *Syn.* Septem dies. *Phras. Hebdomas sancta, seu major,* die heilige Char-Woche. Hebdomas Christi patientis cruciatibus refulendas sacra; solemnes feriæ, quibus cœlestes iras in omne genus humanum olim intentas Christus suo potissimum capite excepit; senectior anni hebdomas. *Usus.* Vide, ne in quartam hebdomadem incidas.

Hebes, etis. a. o. stumpf, grob, tölpisch. *Syn.* Tardus, languis, obtusus, retusus, naturâ tardior. ✝ *Artus, acer.* *Usus.* Hebes aspectus, sopitus. Sensus hebetes, tardi & pigues. Erat aliqua dolor, sed hebes. Ingenio est hebetiore. V. *Stupor, Stupidus, indoctus.*

Hebesco, is, ere. stumpf werden. *Syn.* Obtundor, retundor, hebetor. *Usus.* Hebescere & languescere otio. An patiemur hebescere aciem autoritatis nostræ?

Hebeto, as, avi, atum, are. stumpf machen. *Syn.* Obtundo, retundo. *Phras. Nimia hæc hebetantur oculi,* das einfallende Licht schwächet die Augen. Præstringit oculorum aciem lux nimia; aciem oculorum obtundit lux velo non castigata. *Usus.* Gradu hebetari. Hebetare & obtundere fortitudinem.

Helluatio, onis, f. das Schlemmen. *Usus.* In lustris & helluationibus vitam degere. V. *Commessatio, Vorax, Libo, Comessor.*

Helluo, onis, m. ein Schlemmer. *Syn.* Gurges, comessator, natus abdomini suo, vento deditus, decoctor. *Phr.* Continuus naufragus, immanis, impetus, neptunius, spurcitiarius. *Usus.* Helluo patriæ, patrimonii. Helluo librorum Cato. V. *Nepos, Vorax, Comessor.*

Helluor, aris, atus sum, ari. fressen, prassen. *Syn.* Comessor, pergraccor, epulis & potionibus inservio, crapulæ, gulæ, comessationibus indulgeo; rem intemperantiis convivis congrego, decoquo, absorbeo, abligurio. *Usus.* Helluatus est simul tecum reipublicæ sanguinem. V. *Congrumo, Procago, Comessor.*

Hem! En! ach, siehe da! *Vox indignantis.* *Usus.* Hem! nos homines indignamur!

Hera, æ, f. Frau im Hause. *Syn.* Domina, mater familias.

Herba, æ, f. Gras, Kraut. *Usus.* Quarundam herbarum utilitates longinqui temporis usu & periclitatione percipimus. Herbas arescere & interfici videmus.

Herbesco, is, ere. grün werden. *Usus.* Herbescens viriditas.

Herbeus, a, um. Gras-grün. *Usus.* Color herbeus.

Hereiscor, eris, sci. theilen. *Syn.* Partior, divido. *Usus.* Nescit, quibus verbis hereiscere oporteat. Arbiter familiæ hereiscundæ.

Her-

Hercle, beym Hercules. *Ulus.* Bene hercle fecerat. Mehercle.

Herculè, beym Hercules. *Syn.* Hercle. *Ulus.* Nam herculè, inquit. *Vox juranti per Herculem.*

Hesi, gestern. *Syn.* Hesterno die.

Heros, ois, m. ein Held. *Syn.* Princeps. *Ulus.* Ignari, quantum in illo heroe esset animi. Herouin veteres casus fictique.

Herous, a, um. ritterlich. *Syn.* Heroicus.

Herus, i, m. Haußherr. *Syn.* Dominus, paterfamilias.

Hesternus, a, um. gestrig. *Ulus.* Hesterna dies.

Heu! Ey! ach! *Syn.* Eheu! *Ulus.* Heu me!

Heus! Holla, hör! *Vox vocantis, & attentionem postulantis. Ulus.* Heus tu!

Hiatus, us, m. Spalt, Kluft. *Syn.* Rimes, chasma. *Phaj.* 1. *Terra hiatus exsiccata fatiscit*, die Erde ist von vielem Regen eingesogen. Terra imbribus discessit; in ingentem sinum, hiatum desedit; in immensam altitudinem collapsa est; in ingentem hiatum concidit; labes facta est multis locis, terraque ad infinitam altitudinem desedit. 2. *Murus hiatum habet*, die Mauer ist zerfallen. Parietes fulmen aut vitio terræ labem duxit; rimas egit. V. *Labes. Ulus.* Reperiam terram hiatu. Cœlum findi visum velut magno hiatu. Patentes miserorum hiatus, qui explere non possent. V. *Debisco.*

Hi, hæ, hoc, der, die, das. *Ulus.* Hunc pacis hostem.

Hic, *Adv.* da, hie. *Ulus.* Hic tu miraris?

Hilarè, fröhlich, lustig. *Syn.* Hilariter.

Hilaris, e. fröhlich, munter. *Syn.* Hilarus, præcipitus.)(*Tristis, mœstus. Phaj.* Hilaris est, er ist fröhlich. Hilaritas in corpore est; pectus est hilaris; frontem hilarat, explicat, porrigit, explorat; fronte exhilarat, hilat, exporrigit; vultus ostendit gaudium animi; animo est exercito, bono statu & sereno; omnem mœrorem ac tristitiam abjecisse, confirmatam ac sui potiri; mirificè temperatæ hilaritatis redundat. V. *Jucundus, lætus, festus. Ulus.* Vultu, animo hilari ad jocandum.

Hilaritas, tis, f. Fröhlichkeit. *Syn.* Lætitia, jocunditas.)(*Mœstitia, tristitia. Epi.* Multa, perpetua, profusa, summa. *Ulus.* Hilaritate condiamus temporum tristitiam. Erepta est mihi omnis hilaritas & suavitas, quæ te adeo oblectabat. Est in illo multa hilaritas, lepor, gratia. V. *Jucunditas, festivitas.*

Hilariter, frepdig. *Syn.* Hilarè.

Hilaro, as, avi, atum, are. erfreuen. *Syn.* Exhilaro. *Ulus.* Accessus solis lætificat terram, ut cum cœlo hilarata videatur. V. *Recreo.*

Hilarus, a, um. fröhlich. *Syn.* Hilaris. *Ulus.* Vita hilara.

Hilum, i, n. ein nichtswürdiges Ding. *Syn.* Res minimi pretii.

Hinc, von hinnen. *Syn.* Ex hoc loco. *Ulus.* 1. Via, quæ hinc est in Indiam. Hinc in cœlum profectus. 2. *Transl.* Hinc odium, hinc offensio, hinc sicæ, hinc venena nascuntur. 3. Hinc & illinc exsibent mihi negotium, bald da, bald dort. *Hinc inde vulg.*

Hinnio, is, ivi, itum, ire. wiehern, wie ein Pferd.

Hinnitus, us, m. das Schreyen der Pferde. *Syn.* Vox equi.

Hio, as, avi, atum, are. klaffen. *Syn.* Apertum esse, disjunctum esse, male hærere laxatis operum compagibus. *Ulus.* Verborum hiantes. Aperto vocalium concursu hians oratio.

Hircus, i, m. ein Bock. *Syn.* Caper. *Ulus.* Hircum olet.

Hirsutus, a, um. haaricht. *Syn.* Asper, horridus.)(*Glaber. Ulus.* Animalia spinis hirsuta.

Hirudo, inis, f. ein Egel. *Ulus.* Hirudo arvum, *vulg. sanguisuga.*

Hirundo, inis, f. eine Schwalbe. *Ulus.* Hirundines æstivo tempore præsto sunt, frigore pulsæ recedunt.

Hisco, is, ere. das Maul aufthun. *Ulus.* Respondebisne ad hæc, aut hiscere audebis?

Hispidus, a, um. rauch, bartig. *Syn.* Setosus, horridus. *Ulus.* Facies hispida.

Historia, æ, f. Geschicht-Erzählung. R. *ab ἱστορέω.* *Syn.* Rerum gestarum expositio, annales, memoria publica, memoria rerum veterum; monumenta temporum

porum, locorum, hominum, rerum gestarum; omnium saeculorum memoria; immemorabilium gestarum & vetustatis exempla; res veterum gestae, & antiquitatis insignia. Publica fama monumentis litteris tradita, prodita; monumenta rerum, quae in litteris extant; antiquitatis memoria. *Epi.* Finitima, mendacior, multa, plena exemplorum, testis temporis, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuncia veritatis, perpetua, pura & illustris. *Phaf.* 1. *Historia diligenter legenda est*, man muß fleißig die Geschichte lesen. Veterum monumenta volutanda sunt identidem; annales rerum gestarum versandi sunt continenti opera; adeunda sunt frequenter antiquitatis monumenta; evolvenda identidem sunt publicae famae monumenta; tenenda est omnis antiquitas, & exemplorum vis. Res gestae superiorum temporum legendae identidem, & in memoriam revocandae; animus crebro ad vetera est referendus; excitanda, renovanda est identidem ex annalium fide antiquitatis memoria; antiquitatis species ex priscis monumentis animo est repraesentanda. V. *Memoria.* 2. *Historiam scripsit*, er hat eine Geschichts-Verfassung gemacht. Res gestas ad memoriam perscripsit; monumentis consignavit; litteris complexus est; memoriae ac litteris mandavit; litteris prosecutus est; historiam condidit; annalium monumentis res gestas commendavit; res gestas litteris prodidit; memoriae prodidit. 3. *In historia legitur*, man lieſet in den Geſchichten. Annales memorant, perhibent, loquuntur; memoriae proditum est; annalium monumentis celebratur; litteris consignatum novimus; ex annalium fide constat. *Usus.* Historiam scribere, tenere, legere; aliquid historiae mandare. Historia testis temporum, vita memoriae.

Historicus, i, m. Geſchichtſchreiber. *Syn.* Rerum gestarum & memorabilium scriptor. Rerum Rom. florentissimus auctor.

Histrio, onis, m. Schauſpieler. *Syn.* Actor scenicus, comoedus, tragoedus. *Epi.* Exterior, pessimus, facetus, histriones exercitati, novissimi. *Usus.* Histrionum levis ars. Roscius & Aesopus histriones clari. Histrio motu corporis amorem sibi ab omnibus conciliat, qui omnem personam in scena tractat.

Hiulcè, geborſten. *Syn.* Asperè, vastè, hiulcè, rusticè loqui.

Hiulcus, a, um. aufgeſpalten. *Syn.* Hians.)(*Continuus.* *Usus.* Hiulcus & asper verborum concursus.

Hoc, deſto. *Syn.* Eo. *Usus.* Consilio tuo utar hoc libentius, quod. Hoc scribo parcius, quo.

Hodie, heute. *Syn.* Hoc die, hodierno die, nunc, hoc tempore.

Hodiernus, a, um. heutig. *Usus.* Disputatio hodierni & hesterni diei.

Homicida, ae, m. Todtſchläger. *Syn.* Sicarius.

Homicidium, ii, n. Todtſchlag. *Syn.* Caedes. *Usus.* Homicida reus.

Homo, inis, m. Menſch. *Syn.* Mortalis; vir; caput. *Phaf.* 1. *Homines fugit*, er flieht die Leute. Odit celebritatem, fugit homines, lucem aspicere vix potest; celebritas illi odio est, qui lucem ipsam, si possit, fugiat; nunquam ille inter homines est, nunquam cum homine colloquitur, nunquam in oppido consistit, se solitudinis captat & secessus. 2. *Homo est vana & injusta natura*, er iſt eine Natur von ungereimter Tugend. Divina hominis virtus est & authoritas, tanquam de coelo lapsus, delapsus homo est. 3. *Homo vilissimus*, ein gar verächtlicher Menſch. Ignotum ac vile caput; terrae filius; emptus de lapide; unus de multis; homulus ex argilla & luto factus. *Usus.* Homo animal providum, sagax, multiplex, acutum, memor, plenum rationis & consilii; ad coeli, quasi domicilii sui conspectum excitatum. Homo ortus ad mundum contemplandum, ad imitandum DEum. Homo Deorum immortalium quasi gentilis, omnium animantium principatum tenens, ad intelligendum & agendum ortus.

Homulus, i, m. Menſchlein. *Syn.* Homuncio.

Homuncio, onis, m. Menſchlein. *Syn.* Homulus.

Homunculus, i, m. kleiner Menſch. *Syn.* Homuncio.

Honestas, atis, f. Zucht, Ehrbarkeit. *Syn.* Honestum, dignitas, decus, laus.)(*Turpitudo.* *Usus.* In officio colendo pulchrum atque decorum, atque adeo tota honestas vitae sita est. Ubi dignitas, nisi ubi honestas? Virtus, honestas, pudor nomen pompae partes traxere. Una honestate contenta vita beata. Honestatem cum voluptate, ut hominem cum bellua copulare. Honestus dictorum & factorum. Homo honestate omni privatus, ipse spoliatus. V. *Virtus, pudor.*

Honestè, ehrlicher Weiſe. *Syn.* Decorè, laudatè, rectè; laudabiliter, graviter. *Phaf.*

Phras. Honeste vixit, er hat gar ehrlich gelebet. Vitam egit cum summa integritate & elegantia morum; vitam vixit integerrimam; vitam illi cum laude acta est; vitam degebat cum virtute honestissimam; vitæ curriculum famâ integerrimâ decurrit; nihil ejus vitæ, nihil moribus labis adhæsit. V. *Probus*. *Usus*. Honestè se gerere. Honestè acta vita.

Honesto, avi, atum, are. zieren, Ehre erweisen. *Syn.* Orno, decoro, honoro.)(*Contnimo*. *Usus*. Laude, decretis honorificis aliquem honestare. Beneficium honestare, augere. Commendat faciem pudor, & honestat. V. *Orno*, *honoro*.

Honestus, a, um. ehrlich, zierlich *Syn.* Decorus, honoratus.)(*Inhonestus*, *turpis*. *Usus*. 1. Cæsarem honestum, honoratum cupio. Ampla, honesta civitas. Is mihi dies honestissimus fuit. Nihil, nisi quod honestum decorumque sit, expetere. Homo honestus, ingenuus, liberalitérque educatus. 2. *Modestus*, *moderatus*, mátiq. Convivium honestum ac moderatum. V. *Honoratus*, *probus*, *moderatus*.

Honestum, i, n. Ehrbarkeit. *Syn.* Decens, fas, æquum, rectum, decorum. *Adv.* Maxifice, verè. *Usus*. Nihil utile, nisi quod rectum honestumque est. Tanta vis est honesti, ut utilitatis speciem obscuret. Honestum etiam detracta ab omni utilitate, sine ullis præmii fructibus, per se potest laudari. Illud honestum, quod ex animo celso magnificoque quærimus.

Honor, oris, m. Ehre, Ruhm. *Syn.* Ornamentum, laus, gloria, decus, amplitudo, dignitas, honestas.)(*Ignominia*. *Epi.* Ambitiosus, amplior, communis, contumeliosus, debitus, extraordinarius, falsus, honestissimus, incredibilis, jucundus, aleui, justus, magnus, paternus, popularis, pristinus, senatorius, singularis, summus, tantus utilior, ultimus, perveldignisque. Honores amplissimi, divini immortalésque, eximii, leves, meriti & debiti, necessarii, tanti, vilcs, vulgares. *Phras.* 1. *Majoribus honorem tribuere decet*, man muß denen, so mehr als wir sind, Ehre erweisen. Decet majores colere; honore, observantiâ, studió prosequi; convenit, ut majores honore afficias; observantiâ colas; ut iis honorem habeas, præstes, exhibeas; ut observantiam adhibeas ac studium præstes. Majorum reverentia, observatio, honoratio necesse est; oportet unumquemque erga majores esse reverentem; se gerere erga majoribus reverenter; reverenter cum iis agere. Debet quisque majoribus pro reverentiam, quam mereantur, observantiam præstare, exhibere, præstare. Majoribus debetur honos, observantia, reverentia, veneratio; majores honore sint, necesse est; æquum est; ut majores omni officii genere prosequamur; decet nos, majoribus reverenter assurgere; majorum rationem summam ducere; eos in parentum loco habere; præcipuo in honore habere: omni genere honoris pro merito prosequi, producere; multum deferendum est majoribus: summa erga majores observantiâ esse te velim; majores summâ observantiâ complecti convenit; honorificos nos esse in majores decet. 2. *Honorem amplissimum consequeris*, du wirst zu hohen Ehren gelangen. Si curriculum institutum tenebis, omnia, quæ sunt in republica amplissima, consequeris præmium feres tuæ virtutis, eximios honores; ad summos honores viam tibi apperies, patefacies, strues, munies; honorem in republica nullum frustrà petes, multi etiam non petenti deferentur; optima consequetur fama, hominum existimatio; ad ea, quæ summa sunt in republica, tua te virtus efferet; meritorum erit amplissima dignitas; in magno apud omnes honore eris; summum dignitatis gradum tenebis, obtinebis; gloriâ circumflues; ad summum gloriæ fastigium evehêris; amplâ honorum accessione augebêre; locabêris, collocaberis in amplissimo dignitatis gradu; amplissimi honores in te conferentur, effundentur; honoribus procedes in dies amplioribus; honores omnes in te confluent; plus in dies honoris ad dignitatem tuam accedet; ad dignitatem tuam amplificationemque intuebere; cum honoris gloria, & ad altissimos honoris gradus provehêre; omnes honorum gradus assequêre; ad amplissimum honoris gradum ascendes, evolabis; summum honoris & amplitudinis culmen conscendes. V. *Dignitas*, *altus*. 3. *Honorem tuo favebo*, ich werde deine Ehre auf alle Weise befördern. Omnia in te ornamenta à me proficiscentur; nullum in te ornando, honestando, colendo locum, aut tempus prætermittam; favebo tuæ dignitati; existimationi, honori nullô non loco, nullo non tempore, quibuscumque rebus potero; conferam, referam, intendam ad honorem ac dignitatem tuam omnia

ra studia, officia; omnem meam industriam, curam, operam, diligentiam conferam in amplificanda dignitate tua; omnia mea studia in tua dignitate ponam & locabo; augebitur meo studio dignitas tua, tuæ dignitatis accessiones meo studio consequeris; meum studium tuo honori nullo loco deerit; serviam, ubicunque res feret, dignitati & existimationi tuæ; rationibus tuis, nominisque amplitudini pro virili parte consulam, omnia in te ornamenta congeram; amplificabo honorem, amplificabo autoritatem tuam; quibuscunque rebus potero; siquid gratia, vel autoritate possum, ut ad summam dignitatem pervenias, perducaris, sutagam; nervos omnes ac vires contendam, dabo operam diligenter, enitar omni studio ac industriâ, nequis in republ. honoris gradus sit, ad quem aditus tibi non pateat. 4. *Hæc lædunt honorem tuum*, dieses schadet deiner Ehre. Hæc honori tuo adversantur; dignitati tuæ adversa sunt, hæc tuis laudibus nocent, officiunt; labem inferunt; maculam aspergunt; hæc splendori nominis tui tenebras offundunt; damno sunt; jacturam afferunt; notam inurunt; hæc lædunt, imminuunt, turpi labe inficiunt, obscurant honorem tuum; tua dignitas hæc non patitur. 5. *Nihil potest nocere honori tuo*, es kan deiner Ehre nichts schaden. Nihil potest nominis splendori officere; nihil potest nominis tui splendorem perstringere; tui nominis lumini officere; nomen tuum obscurum reddere; tui nominis splendori tenebras obducere, offundere; tuo nomini lucem eripere; tuo nomini obscuritatem afferre. 6. *Hoc tuum curæ, ne honori tuo ipse officias*, sieh wohl acht daß du deiner Ehre nicht selbst schadest. Incumbe toto pectore, tuisque huc vires omnes confer, nequid adversi tua dignitas patiatur; ne de tua dignitate detrahatur; nequod in tua dignitate damnum facias; nequid in honore tuo feras detrimenti; ne quâ labe aspergatur, inficiatur; ne quam labem suscipiat, contrahat honor tuus; ne splendor dignitatis tuæ obscuretur; nequid agas unquam, quod contra tuam existimationem esse queat. 7. *Aggreditur honorem meum*, es greifet hiermit meine Ehre an. Existimationem oppugnat meam; impugnat dignitatem meam; venit contra existimationem meam; existimationem meam violat, imminuit. V. *Detrah.* 8. *Hæc mea periclitatur*, meine Ehre stehet in Gefahr. In aleam existimationis venio; agitur existimatio mea; in eo fama atque existimatio mea vertitur; ad famam nominis mei hoc pertinet, ne &c. V. *Periclitor.* 9. *Paupertas ad honores aditum præcludit*, die Armuth verhindert manchen von Ehren-Bedienungen. Inopia sæpe in causa est, ut honoribus procedere non liceat; ut curam teneat in honorum via, ut honores consequi, ut contingere atque ad splendorem honoris eundem progredi, ascendere non possint. Prohibet, removet, arcet ab honoribus rei familiaris inopia. Impedimento est, quo minus ad ea, quæ fiant in republ. accedamus, licet pervenire; ad eam ad honores præcludit ea domestica difficultas. Inopia ad honores magnas difficultates objicit, magna impedimenta opponit, viam obstruit inopia. Imparatis à re domestica honores obtinere non facile est, multi negotii, magni operis est. Repulsam ut plurimùm pauperes ferunt, accipiunt in petitione honorum; non patent honores inopiæ. 10. *Honoribus fortunas est*, er ist von seinen Ehren-Stellen entsetzet worden. Honoribus dejectus; honoribus, insignibus, ornamentis, titulis spoliatus est; sublata eidem sunt omnia honoris ornamenta, vel certè maxima, honoribus privatus est, & in ordinem redactus. V. *Dimitto, Depono, Abrogo, Usus.* 1. Honoris mei causa id facit. Honoris causa illum nomino. 2. *Honores sustinere*, eine Ehren-Stelle bedienen. Ut quisque honoribus honores decernitur, delegatur, ut quisque in vires fortunasque suas maximè sustinendi sunt, ad honores possit, ut honoratior, ehren-reicher werde. 3. Honores petere, affectare, nach Ehren trachten. 4. *Honores consequi*, zu einer Ehren-Stelle gelangen. Ad honores accedere; ad honores obrepere, durch unzulässige Wege zu Ehren gelangen. Honorem consequi, recipere. 5. *Honores adire, suscipere*, eine Ehren-Stelle verwalten. Honoribus fungi, uti, florere. 6. Honoribus augeri, ornare; succedere, zu höhern Ehren-stellen gelangen. 7. Honores multos fecere, so viel Ehren-Stellen bekleidet. 8. Honore dejicere, absetzen. 9. Honorem alicujus imminuere, depravare, honore privare, einen um seine Ehre bringen. 10. Honor alicujus, cum aliqua obscura & turpi causa conjunctus est. V. *Dignitas, Splendor, Ornamentum, Existimatio, Fama.*

Honorabilis, e. ehrwürdig. *Usus.* Hæc ipsa sunt honorabilia.

Honorarium, ii, n. Ehren-Geschenck. *Syn.* Munus honoris causa datum. *Usus.* Vi extortum non potest dici honorarium.

Ho-

Honorarius, a, um. was einem zu Ehren geschicht. *Usus.* Honorarius arbiter. Honorariam operam alicui accommodare.

Honorate, ehrlich. *Syn.* Honorificè. *Usus.* Honoratè de aliquo loqui.

Honoratus, a, um. geehrt, in Ansehen. *Syn.* Qui in honore & pretio est.)(*Inglorius. Adv.* Valdè. *Phras. Vir honoratus*, ein ansehnlicher Mann. Vir honestus & honoratus amplissimâ omnitate, semper in laude versatus, insolens infamiæ; circumfluens gloriâ; omnibus præclaris ornatus, florens in urbe, cui omnes exhibeant levia quidem illa, sed honorabilia; salutare, appetere, assurgere, deducere, reducere, consulere; de quo omnes mirabiliter loquuntur & sentiunt. Vir communi omnium laude, magnificentissimis sæpè decretis honoratus. Vir in maximis muneribus spectatus, cui præcipuus honor habetur; qui magna cum dignitate vivit; qui splendori vitæ, ac dignitate plerosque superat; summis functus honoribus; cui nullus honor defuit; quem pauci honore antecedunt. *Usus.* Clarus & honoratus vir. V. *Clarus.*

Honorificè, mit Ehren. *Syn.* Honoratè. *Phras. Honorificè de te sum locutus*, ich habe gar lobwürdig von dir geredet. Mea in te honorifica fuit oratio; verbum nullum ex ore meo exiit, nisi tua cum laude conjunctum; laudavi, extuli, ornavi te; laudes haud parcè in te contuli; ita verbis usus sum, quæ ad te honestandum valerent plurimum; honorificis te verbis prosecutus sum absentem. V. *Laudo. Usus.* Liberaliter aliquem & honorificè tractare. Ornatè & honorificè de aliquo prædicare.

Honorificus, a, um. ehrsam. *Syn.* Decorus, dignus. *Usus.* Honorificus in aliquem. Verba honorifica.

Honoro, as, avi, atum, are. ehren, Ehre erweisen. *Syn.* Honorem habeo, adhibeo, honesto, honorificis verbis prosequor, honorem debitum præsto, honore augeo, orno. *Usus.* Nunquam non virtus honoratur. V. *Honor.*

Hora, æ, f. Stunde. *Epi.* Antecedens, consequens, calamitosior, vacua periculis. *Usus.* Horam consumere, terere. Horâ alt. In horam vivere. Horæ amplius ludere. Sua horis uti. Horæ successivæ, & quod à negotiis necessariis subtrahitur, tempus, Nebenstunden. Horæ dimidium, eine halbe Stunde. Horæ dodrans, drey Viertelstunden.

Horæ Canonicæ, das Brevier. *Syn.* Preces horariæ, horarium sacerdotis pensum, divini officii pensum certas in horas distributum; statæ certis horarum intervallis precationes ex Ecclesiæ ritu præscriptæ. *Phras.* Orare ex Breviario horas Canonicas, das Brevier beten. Ex libro precum horarium sacerdotale pensum persolvere; imperatum sacerdotibus precum dierum pensum conficere, absolvere; preces, quæ statô horarum intervallô distinguuntur, fundere, peragere, divinî officii pensum exsolvere. V. *Oro.*

Horizon, ontis, m. Gesichts-Crayß. *Syn.* Finitor. *Usus.* Hi orbes, qui cælum quasi medium dividunt, & ad sectum nostrum definunt, quos Græci ὁρίζοντας nominant, a nobis finientes rectè nominari possunt.

Hornotinus, a, um. heurig, jährig. *Syn.* Hesternus, hodiernus. *Usus.* Frumentum, vinum hornotinum.

Hornus, a, um. heurig. *Syn.* Hornotinus, hujus anni. *Usus.* Vinum hornum.

Horologium, ii, n. Sonnen-Uhr. *Syn.* Solarium.

Horrendus, a, um. greulich. *Syn.* Horrificus, horribilis, formidolosus, metuendus, pertimescendus, res. multæ trepidationis. V. *Horribilis.*

Horreo, es, ui, ere. sich fürchten, erschrecken. *Syn.* Abhorreo, exhorreo, formido, timeo. *Phras. Innocentius. Phras.* Natura horrens & pertimescens dolorem, wir deren Natur sich natürlicher Weise vor dem Schmertzen. Horrendus dolor perhibetur; horrenda species doloris horroni est; abhorrent omnes, & in immanem quandam ac pertimescendum belluam pertinaque refugiunt dolorem; metuunt fugere dolorem; ut ab immani hoste refugiunt plerique a dolore. 2. *Horrescunt oculi ad majestatem loquentis conspectum*, es haben sich alle augen vor ihm entsetzet. Horror omnes perhibuit oculos; pavorque discedere ab eo, & tremor ac formidinem ejus diligere, neque ex eis

contagione inficiantur accipiunt, vitio vitio laborant. 3. *Horreo ad tam atrox facinus*; ich erschrücke ganz an solcher Sache. Horresco totus; tremo totus; totis artubus contremisco: capilli horrent; horror me perstringit; refugit animus ac reformidat. V. *Timeo, Terreo. Usus.* Horrere minas alicujus. Horreo, quorsum id evadat. Horret corpus frigore.

Horresco, is, ere. erschrücken. *Syn.* Perhorresco. *Usus.* Injecto terrore mortis horrescunt. V. *Horreo.*

Horreum, i, n. Scheure. *Syn.* Cella. *Usus.* Neque in segetibus, neque in areis, neque in horreis.

Horribilis, e. erschröcklich. *Syn.* Horrendus, horrificus, formidabilis. *Usus.* Hanc tam teterram, tam horribilem, tam infestam ac pernitiosam reipublicæ pestem effugimus. Horribiles & miseri casus aliorum. V. *Horreo.*

Horridè, unlieblich. *Syn.* Asperè, duriter. *Usus.* Inculte, horridè dicere, vivere.

Horridulus, a, um. etwas unlieblich. *Usus.* Orationes horridulæ.

Horridus, a, um. garstig, rauh. *Syn.* Incultus, asper, durus.)(*Nitens, nitidus. Adv.* Omnino, semper, planè. *Phras. Quam teter incedebat, quam truculentus, quam terribilis aspectu!* wie greulich hat er ausgesehen! Quam agrestis homo & inurbanus! Natura asper & iniquus omnibus, doctrina asperior & durior. V. *Efferare, agrestis. Usus.* Cum eum incultum, horridum moestumque vidissem. Horridioribus verbis uti.

Horrifer, a, um. das zittern macht. *Syn.* Horrificus. *Usus.* Horriferum portentum.

Horrificus, a, um. erschröcklich. *Usus.* Horrificum bellum. V. *Horridus.*

Horrisonus, a, um. das ein greuliches Getöse machet. *Usus.* Horrisonum fretum.

Horror, oris, m. Erzitterung. R. ὀρθύω, *Excito. Usus.* Qui me horror perfudit? V. *Metus, timor, terror.*

Hortatio, onis, f. Ermahnung. *Syn.* Cohortatio. *Epi.* Grata, maxima, necessaria. *Usus.* Non hortatione, neque præceptis, sed precibus tecum fraterna ago. V. *Monitio.*

Hortator, oris, m. Anreitzer. *Syn.* Suasor, consuasor, autor. *Epi.* Assiduus. *Usus.* Autor, adjutor, hortator ad agendum aliquid. Hortatore non egos, sponte enim exardescis ad litterarum studia. V. *Autor.*

Hortatus, ûs, m. Ermahnung. *Syn.* Hortatio. *Usus.* Id feci aliorum consilio, autoritate, hortatu. V. *Monitum.*

Hortor, aris, atus sum, ari. ermahnen. *Syn.* Adhortor, suadeo, autor sum, cohortor, excito, impello, acuo.)(*Dehortor, deterreo. Adv.* Aliquando, amicè, etiam atque etiam, jam dudum, magopere, separatim, vehementer. *Phras. Non opus est, te hortari*, es ist nicht vonnöthen, daß ich dich ermahne. Hortatuque mea non indiges; currentem quid incitem? Hoc non eò dico, ùt te oratio mea dormientem excitet, sed potius currentem incitet, atque ad majorum eorum imitationem cohortetur; cùm ad omnem laudem tua sponte properes, non impulsu meo, non est, quod te exhorter ad virtutis studium; quod adhortatione animum firmem, quod ad virtutem arrigam; frustrà sim, si longa cohortatione utar, si cohortationem susceptam, si acri cohortatione ad virtutis studium incitare te velim; si justis rationibus ad virtutis studium te impellam; hortatore non eget virtus tua. 2. *Parentes filios hortari debent ad artes discendas.* Die Eltern müssen ihre Kinder zu Erlernung guter Künste antreiben. Impellere filios parentes debent ad eas artes, quarum est æterna possessio; debent incitare, consilio, rationibus, argumentis adducere ad eas artes, ostendere filiis parentes debent bonarum artium fructum; debent hortatores esse filiis, laudare eas artes; id continuò facere, ita consulere, ut eas artes complectantur; autores filiis parentes esse debent, ut ad eas artes, ut ad earum artium studia sese conferant, applicent, animum adjungant, toto animo incumbant, quarum possessio vitam æquet, quarum nobis fructum una mors adimat. Ea demum est ad filios egregia parentum cohortatio, quâ impelluntur ad eas disciplinas, quarum usus intentù tantùm vitæ, nulla re præterea terminetur. Decet parentes illos, qui liberis consultum volunt, non eos ad rem cohortari, quam facilè, nullo negotio, arbitratu suo tum largiatur, tum ei[illegible]

fur

fortuna, verum ad eas artes, quarum vitæ par usus & possessio est. V. *Excito, moneo, stimulo. Formulæ hortantis*, Weise und Manier, einen anzumahnen. Age, age vero, agedum; studia amabo, prosequere. Macte virtute; persequere cœpta, si vir es; sodes, *si audes*, age, siquid agis.

Hortulus, i, m. Gärtlein. *Epi.* Jucundior, hortuli propinqui. *Usus.* Democriti fontibus Demetrius hortulos suos irrigavit.

Hortus, i, m. ein Garten. *Epi.* Apricus, horti paterni, pretiosi, venales. *Usus.* Deliciarum causâ & voluptatis quosdam in hortis suburbanis suis cum Mitrella sæpè vidimus.

Hospes, itis, *g. c.* Gast, oder der einen Gast aufnimmt. *Syn.* Qui divertit, *aut* apud quem aliquis divertit. D. Hospes, Wirth, *qui gratis & amicitiæ causâ alium domò recipit*; Caupo, *qui pretiò, aut lucri causâ.* *Epi.* Antiquus, edax, minimè edax, tam inimicus cœnæ, & sumtuosus, gravis, nobilis, nobilissimus, sanctissimus, splendidissimus, ornatissimus, vetus & amicus. *Phras.* 1. *Hospitem me in ædibus suis habuit*, er hat mich als einen Gast in sein Haus aufgenommen. Hospitii jus, & amicitiæ officium præstitit; commodò hospitiò, hospitali mensa blandè & benignè me accepit; domus ejus mihi sociisque hospitibus patuit; hospitem me admisit; suis me ædibus hospitem excepit; hospitiò mè humanissimè excepit; hospitium lautissimum mihi præbuit; hospite usus sum perhumanò. 2. *Hospes meus, cum Viennæ essem, affinis tuus fuit*, so lange ich zu Wien war, habe ich bey deinem Schwager eingekehret. Hospite usus sum affini tuò; ad affinem tuum summa illius voluntate diverti; apud affinem tuum lautè admodum diversatus sum; deductus sum ad affinem hospitem; apud affinem tuum collocatus sum; cum affine tuo hospitium jungebam, faciebam. V. *Excipio. Usus.* 1. Ad hospitem diverterе. 2. Hospites admittere, accipere, recipere. 3. Orator nulla in re rudis aut tiro, nec hospes, aut peregrinus esse debet. Adeone tu hospes hac in urbe?

Hospita, æ, f. Wirthin. *Epi.* Vetus. *Usus.* Ego ipsa sum, inquit, hospita.

Hospitalis, e. gastfrey. *Syn.* Qui libenter recipit. *Usus.* Domus omnibus apertissima, & hospitalis. *Hospitale*, Spital, *vulg. est; rectius dicetur*: Diversorium publicum peregrinorum, *aut Græcovocabulo* Xenodochium; *aut si agrotis is locus destinatus sit*, Valetudinarium publicum, *Græce* Nosocomium, *aut* Nosodochium, Kranken-Spital.

Hospitalitas, atis, f. Gastfreyheit. *Usus.* Valdè à Theophrasto laudatur hospitalitas. V. *Excipio.*

Hospitaliter, gastfrey. *Usus.* Invitari hospitaliter per domos.

Hospitium, ii, n. Gasthaus. *Syn.* Diversorium, domus, quæ gratis amicis patet, sedes hospitalis; *item*: familiaritas, amicitia. *Epi.* Agreste, avitum, liberale, magnificentissimum, publicum, vetus, vetustum. *Usus.* Hospitium facere cum aliquo. Hospitiò jungi. Hospitiò accipere, recipere quempiam. Est mihi vetus cum illo hospitium. Hospitio renunciare. V. *Hospes.*

Hostia, æ, f. Schlachtopfer. *Syn.* Victima. *Epi.* Maxima, proxima, hostiæ balantes, decoræ gratæque, humanæ, majores. *Usus.* Dis hostias immolare; humanis hostiis DEum placare. Præbere hostias ad sacrificandum; hostias adducere, ducere, cædere. V. *Conficio, Eucharistia.*

Hosticus, a, um. feindselig. *Syn.* Hostilis. *Usus.* Vagi milites in hostico errabant. Ensis hosticus.

Hostilis, e. feindlich. *Syn.* Inimicus, infestus, hosticus. *Usus.* Hostilem in modum vexare quampiam. Hostili in rempublicam animo.

Hostiliter, feindseliger Weise. *Syn.* Inimicè, hostilem in modum, infestè, iniquò animò. *Phras.* Hostiliter agere, Feindseligkeit verüben. Hostiliter facere; hostilem in modum vexare; hostilas spiritus gerere, & nullum non genus calamitatis contumeliæque in aliquos edere.

Hostis, is, c. ein Feind. R. *ab ὄσις, quicunque peregrinus est, cujus nomen ignoratur. Syn.* Inimicus, perduellis, qui contra rempubl. arma fert, qui patriæ bellum indicit, qui adversus, qui contra arma fert. *Epi.* Acerrimus, acerrimus atque infestissimus, amentissimus, profligatissimus, antiquus, antiquissimus, armatus, capitalis, certus, crudelis, domesticus, externus, ferus & immanis, scelestissimus, importunissimus, impurus, impius, justus & legitimus, nefarius, perditus, perpetuus, potens, præsens, sceleratus, teter, tetericus, togatus. *Usus.* 1. *Ad hostes deficere*, zum Feinde überg hen. Transire, se conferre, confugere, transfugere. 2. *Hostem arcere*, den Feind ab-

abtreiben. Hostem submovere, prohibere vim hostium, bellumque defendere, hostes rejicere. 3. *Hostes alicubi*, zerstreuen. Fundere, obterere, prosternere, occidere, delere, schlagen. V. *Invictus, adversarius, infestus.*

Huc, hieher. *Syn.* Ad hoc, ad hanc rem. *Usus.* 1. Huc te para, *hæc cogites.* 2. *Hucsumi*, dahin. Huc hominem & illuc rapere. Rem huc adduxi.

Hui, hui, ey! *Admirantis & optantis vox.* *Usus.* Hui, quam hoc velim scire!

Hujusmodi, dergleichen. *Syn.* Id genus, hujus exempli.

Humanè, freundlich. *Syn.* Humaniter, benigne. *Usus.* Fecisti humanè, quòd &c.

Humanitas, tis, f. Höflichkeit. *Syn.* Lenitas, facilitas, comitas, urbanitas, suavitas morum, morum atque sermonum lepos, bonitas, placabilitas, mansuetudo, item: studium, doctrina; item: ingenium humanum, indoles, ingenium humanum bonum. *Epith.* Communis, digna societate, major, excellentior, mira, multa, in aliquem excellentior, infra, imbecillitas, propria, singularis, summa, tanta. *Phras.* Caesar *est humanissimus homo*, Cäsar war von einer sonderlichen Höflichkeit. Caesar præter multas virtutes, quibus floruit, eâ fuit humanitate, ut nihil supra posset; ejus humanitatis ut nemo cum eo conferendus, cemulus, æquandus esset; eâ præditus fuit humanitate, ut nemo par illi fuisse videatur. Humanitate Cæsar excellit; omnibus antecellit, præstitit; omnes omnibus superavit. Nihil Cæsare humanius. Humanitatem Cæsar ita coluit, ut nemo magis. Cæsare nemo fuit ad humanitatem propensior. Cæsar propriâ quadam naturæ munere factus ad benignitatem videbatur. Singularem in cognitatem morum, ac præcipuâ quâdam laudem dignum jure Cæsarem duxeris. Laudem suavitatis comitatis præter cæteros Cæsar tulit. Laus humanitatis & comitatis uni maximè Cæsari debetur. Qui sit Cæsari humanitate præferendus; qui plus habeat, ostendat humanitatis; in quo plus, quàm in Cæsare humanitatis sit, resideat; Cæsare qui magis ad humanitatem propendeat; qui humanitatis laude sit Cæsare præstantior; qui præstaret, antecelleret humanitati Cæsaris, neminem reperiri posse puto, neminem adhuc novimus. Nemo Cæsarem humanitate vincere potuit. Nemo unquam Cæsare humanior magis abundavit. Cæsare humaniore fando. V. *Humanus.* *Usus.* 1. Nemo Catone

comiorem, comior, moderatior fuit ad omnem rationem humanitatis & morum suavitatem. Humanitatem alicui tribuere, habere. Humana est illa societas gravitati cum humanitate. 2. *Natura humana, ingenium, indoles humana*, menschliche Art, angebohrne Art menschlicher Sitten. Humanitatem omnem exuere, abjicere, extirpare. Petere veniam errato ex humanitatis communis jure & misericordia. Omnem humanitatis sensum amittere. 3. *Exercitia, disciplina, artes politiores*, die freyen Künste. Artes, quibus ætas puerilis ad humanitatem erudiri solet. Homo humanitate politus, neque communium litterarum & politioris doctrinæ expers. V. *Humaniores litteræ.* *Phr.*: Humanitatem assumere, die Menschheit annehmen, *veste usus dives*: Humanam induere naturam; hominem se naturâ formâque induere. V. *Humanus.*

Humaniter, höflich. *Syn.* Humanè, benignè, vultu benigno, omni genere humanitatis, quod vultu ac verbis exprimi potest, quàm licet humanissimè; eo vultu, qui facilè gratiam ineat, benevolentiam conciliet; hominum animos amore devinciat, ad amandum alliciat. *Usus.* 1. Humaniter fecit, quod ad me venit. 2. *Ut hominem comitio decet*, wie es sich auf einen Menschen gebühret. Si in aliter acciderit, humaniter feremus.

Humanitùs, menschlich. *Syn.* Humanò more, ut solet, ut fere fit. *Usus.* Si quid humanitùs acciderit.

Humanus, a, um. menschlich, höflich, leutselig. *Syn.* Ad hominem pertinens. X *inhumanus.* Affabilis, benignus, comis, blandus, facilis, commodus, urbanus. *Phras.* 1. *Humana res omnes fragiles caducæque sunt*, die menschlichen Dinge sind alle gebrechlich und vergänglich. Humanarum rerum imbecillitatem fragilitatémque quis non extimescat? Summa est humanarum rerum infirmitas, incerta omnia & mobilia & caduca. Casus humanos & eventus incertos valetudo, & natura communis fragilitatem quis non extimescat? Incerta sunt omnia, posita non tam in nostris consiliis, quam in fortunæ temeritate. Nihil humanis in rebus certi est. Vice fortunarum humanarum quis non commoveatur? Humanæ sorti quis non illachrymatur? Humana res omnes fluxæ sunt ac mobiles; mortalia omnia fortuita sunt & peritura. 2. *Humanissimè facere*, recht von der höflichen Seite. Nihil illo amantius, suavius, comius, jucundius; in omni sermone affabilis, benigno alloquio, comitate suavitatis, beneficiis, quos posset, con-

concilando, vultu ac sermone in omnes placato, omnium sibi amores colligit; summâ omnes comitate complectitur; facillimum se præbet omnibus, eosque familiariter ac hilariter amplexatur; mira in eo suavitas, mira comitas, affabilitasque sermonis. Mores ejus suavissimis, cultissimusque. Morum elegantia, ac suavitate est mirabili; mirâ facilitate, ac venustate morum est prædictus, conspicuus. V. *Humanitas.* 3. *Hoc ex humanitate feci*, das hab ich höflichkeit halber gethan. Ego hoc humanitate adductus, impulsus, incitatus; debiti hoc humanitati tuæ; debet hoc humanitati tuæ referri; ad hoc te incitavit naturæ tuæ ad humanitatem propensio; agnosco in hoc humanitatem tuam: fructus hic est humanitatis tuæ. Musica in hoc eluceseit urbanitas tua. 4. *Humanioribus litteris apprime eruditus es*, du bist von Kindheit auf in freyen Künsten unterwiesen worden. A teneris annis humaniores disciplinas studiosè amplexus es; à puero florentissimis artibus iis, quæ ab humanitate nomen acceperunt; jam inde ab incunte ætate disciplinas eas coluisti, quæ humaniores nuncupantur; ab ætatis initio humanitatis studia complexus es. A teneris ad eas artes animum adjunxisti, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet; quæ repertæ sunt, ut puerorum mentes ad humanitatem fingerentur; quæ ad humanitatem pertinent; à puero in doctrinarum ac humanitatis studio versatus; humanitate perpolitus es; communium litterarum, & politioris doctrinæ studiis excultus es. V. *Litteræ. Usus.* 1. Aliquem à fera & agresti vita ad humanum cultum, civilemque traducere. 2. *Excolens moribus, comis, urbanus*, höflich. Vir humanissimus, & facillimus. V. *Officium.*

Humatio, onis, f. Begräbniß. *Syn.* Sepultura.

Humecto, as, avi, atum, are. befeuchten. *Syn.* Humidum facio, humore aspergo. *Usus.* Vultum lachrymis humectare.

Humerus, i, m. Schulter, Achsel. *Syn.* Septima pars brachii. *Ety.* Lævus, levis, finitur. *Usus.* Ita a Ciceronem suis humeris reportavit. Totum negotium unus ille gubernat, & humeris suis sustinet; in humeros aliquem efferre.

Humesco, is, ere. feucht werden. *Syn.* Madeo, madidus, humidus fio. *Nov.* Modicè. *Usus.* Terra humescens.

Humidus, a, um. feucht, naß. *Syn.* Humorem habens. *Usus.* Ligna valde humida.

Humilis, e. niedrig. *Syn.* Demissus, jacens, abjectus. *Ant.* Altus, elatus, clarus, præstans. *Phras.* Homo est animo humili & abjecto, er ist ein kleinmüthiger verzagter und niederträchtigergemüthsart. Satisne in eo homine animi humilitatem; summam animi abjectionem, imbecillitatem, tenuitatem deprehendis; tantas animi angustias in eo expertus sum. Hominem esse video exigui admodum animi, nihil spectantem in laude positum, nullius laudis cupiditate flagrantem, aversum ab omni gloriæ studio; eum humiles, ac prope sordidas curas tenuis deprimat, tanquam humi serpentem. V. *Abjectus, Vilis. Ulus.* 1. *Ratione loci*, niedrig gelegen. Vasa, & quæ humiliora sunt, è terra non possunt. 2. *Transl. Conatus, status, sententia animus, mentis, affectus*, niedrig gesinnt, verächtlich &c. Humilis, imbecillus animus, nimiùm generosus animus. Qui altiore animo sunt, nihil humile, nihil abjectum capiunt, cogitant. 3. *Judicio, voluntate, artificio, consilio abjectus*, gering am Verstande, Kunst &c. Fracto atque humili animo supplicare. Mens angusta & humilis. *Humilis*, der niedrig, vulg. est; *Latine*: modestus homo, animi submissi. V. *Demissus.* 2. *Humilis*, qui est modicæ, sibi parùm fidens, *Latine*: submittere se, submisse se gerere, submotere animos. V. *Demitto.*

Humilitas, atis, f. Niedrigkeit. *Syn. Transl.* Abjectio, ignobilitas, obscuritas, vilitas. *Phras. Humilitas ist eine niedrige Gedancken*, dieses ist eine verächtliche Aufführung. Animos nimium submittis; infractos animos gens; fractos esse video spiritus tuos; ea humilitate dignitati tuæ haud consulis; præter modum te humilem præbes, & abjectum reddis. V. *Demissus, abjectus, vilis, animus abjectus Timocratis. Usus.* 1. *Ratione loci*, Orts halber. Sidera inter se altitudine & humilitate distantia. 2. *Abjectio, ignobilitas*, Verächtlichkeit, Niedrigkeit. Despicere humilitatem alicujus. Propter humilitatem & obscuritatem generis in ignoratione hominum versatur. *Humilitas*, Christliche Demuth. *vulg. Latine*: Modestia animi, submissio animi, demissio animi, sui despicientia, sui contemptio; moderatio animi modestè de se existimantis. V. *Modestia.*

Humiliter, niederträchtig. *Syn.* Submissè, demissè, animo humili & imbecillo. *Cum de virtute termo est*, so man aber von der Tugend der Demuth redet: magnâ animi modestia, submissione, demissione.

Humo, as, avi, atum, are. begraben. *Syn.* Sepelio. *Usus.* Humare corpora. V. *Sepelio, Funus, Effero.*

Humor, oris, m. Feuchtigkeit. *Syn.* Aqua, liquor. *Epi.* Non inutilis ad aliquid defendendum, mollis. *Usus.* Frigoris dura resolvit humor. Humor infidus in corpore.

Humus, i, f. Erdboden. *Syn.* Tellus, gleba, terra. *Usus.* Humus subacta.

Hyberna, orum, n. Winter-Lager. *Syn.* Loca, in quibus milites hyemant. *Usus.* In hyberna ducere, dimittere; ex hybernis educere exercitum. In hyberna deducere; in hybernis collocare milites.

Hybernaculum, i, n. Winter-Quartier. *Usus.* Communia hybernacula.

Hyberno, as, avi, atum, are. übermintern. *Syn.* Hyemo.

Hybernus, a, um. winterisch. *Syn.* Hyemalis.)(*Æstivus. Usus.* Hybernum mensis.

Hydra, æ, f. Waſſer-Schlange. *Syn.* Excetra, anguis.

Hydria, æ, f. Waſſer-Krug. *Syn.* Urna.

Hydrops, opis, m. Waſſerſucht. *Syn.* Aqua intercus.

Hyemalis, e. winterlich. *Syn.* Hybernus. *Usus.* Nudi hyemalem vim perferunt.

Hyemo, as, avi, atum, are. übermintern. *Syn.* Hyberno, *Adv.* Jucundè. *Usus.* Ubi hyemabis?

Hyems, is, f. Winter. R. *ab ὕω, pluo.* *Syn.* Hybernum tempus, hyemale tempus, durum anni tempus.)(*Æstas. Epi.* Extrema, maxima, summa, teterrima. *Phras.* *Iste a hoc anno hyems fuit,* es iſt dieß Jahr ein rauher Winter geweſen. Hyems hoc anno nive sæva, & omni tempestatum genere fuit; insignis erat hic annus hyeme gelida & nivosâ, adeò, ut viæ causæ, flumina innavigabilia ficrent; tempus pruinæ erat asperrimum, prægelidum, nivale, hyems erat teterrima & fœdissima. Hyeme usi sumus injucunda, tristi & odiosâ; hyeme hujus anni nihil fœdius erat, nihil horribilius; arbores, quæ frigoribus obnoxiæ erant, defuit omnes; nivis altitudo inexsuperabiles montes fecit, vixque frigorum vix urbes tectis satis firmis, defendere potuimus. V. *Frigus. Usus.* Hyems præcipuè, senescit, conficitur, abit, geht zu Ende. Hyemem tolerare. Hanc vim frigorum hyemalemque vix ullus hujus tectis sublimis. Propter hyemis magnitudinem navigare non potui.

I.

Jaceo, es, ui, ere. liegen. R. *ab ἴαχέω, ut jacitus sum.* *Syn.* Prostratus sum, procumbo.)(*Vigeo, floreo. Adv.* In perpetuum, longè, obscurè, sepe & diu stratum ad pedes, sigillatim, tam diu, turpiter, valde. *Phras.* *Vix erat, ubi jacerent,* es war kaum ein Ort, wo ſie liegen konnten. Vix erat, ubi sternerent corpora; quo se conjicerent; cui incubarent, ubi acquiescerent; vix erat, ut fuli in herba recubarent. *Usus.* 1. Mater diu ad pedes miserè strata jacuit; mœrens jacebat in loco. 2. Neglegor, verlaſſen, verachtet ſeyn. Jacent litteræ, ingenia, religiones, leges, studia. Abiens in tenebris, in oblivione diu jacuit, dum in lucem reipublicæ extraheretur. In sordibus & luctu jacere.

Jacio, is, jeci, jactum, ere. werfen, legen. R. *ab ἰάσσω, vi quatio.* *Syn.* Jaculor, objicio, conjicio. *Phras.* *Tela jacere,* Pfeile werfen. Emittere, conjicere in hostem; tela effundere, intorquere, ingerere in subeuntes; missilibus incessere hostem; quidquid fors in manus dedit, jaculari, mittere in hostem. *Usus.* Saxa, tela jacere; jacere contumeliam, probrum, injurias; terrores, minas, pericula in aliquem jacere, *denunciare,* androhen. Is casus me in mediam contentionem jecit. Jacere fundamenta, suspicionem, gradum, aditum ad gloriam. V. *Conjicio.*

Jactatio, onis, f. Ruhmredigkeit. *Syn.* Favor, aura popularis; ostentatio; concitatio. *Epi.* Magna, inanis, modica, multa. *Usus.* 1. Non jactatione popularem, sed dignitate & innocentiâ se tuetur. 2. *Ostentatio,* Prahlerey oder Bedrohung. Jactatione verborum & periculorum terrere aliquem. 3. *Concitatio,* Bewegung. Jactatione manus fervida. Jactatio corporis exigua. V. *Gestus, ostentatio.*

Ja-

Jacto, as, avi, atum, are. rühmen, prahlen. *Syn.* Magnifice loquor; glorior, verbis me magnum facio, gloria me & prædicatione effero, me ostendo, de me prædico. *Adv.* Duplicitèr se, gravissimè, inconstanter, insolentius, intolerantius, leniter primas hastas, magnificentissimè, non ita diu, sumtuosius, turbidè, valdè, vehementius, vehementissimè. Jactari facetius, gravius, immoderatè, petulantius, vulgo inique. *Phras. Sibi se insolenter jactare*, er pflegt sich recht unverschämt zu preisen. Insolenter gloriari de rebus suis; res suas inflatius commemorare; de suis laudibus verbosius prædicare; plenas ostentationis voces mittere; facta sua prædicando extollere; sese verbis insolenter efferre; magnificis verbis de se suisque rebus loqui; agere suarum rerum ambitiosum ostentatorem; laudis suæ buccinatorem; sui suarumque rerum odiosum prædicatorem; agere ubique militem gloriosum, & insolentius de se prædicare; ostentare ac venditare res suas putidè; nullum sui ostentandi finem facere; omnia naturæ ingeniique instrumenta ad laudis jactationem convertere; gloriæ ac existimationi suæ falsâ etiam laudis commendatione servire. V. *Glorior, superbus.* *Usus.* 1. Magnificè se & insolenter de re aliqua jactare. 2. *Jacio, agito, commoveo*, bewegen, schütteln. Oculos, caput, cervicula jactare. 3. *Injicio, infero*, androhen. Terrorem, ruinas, pericula jactare. *Exercitu*, einen stark zusetzen. Conviciis, clamore aliquem; æquitatem multis modis jactare. Æstu, febribus, labore fortasse, tempestate populi jactati. 4. *Huc illuc impelli*, hin und her geworfen werden. Turbato mari jactatur navis, ventoque rapitur.

Jactura, æ, f. allerley Verlust. *Syn.* Damnum. *Epi.* Immanis, magna, mediocris, minima, tanta, tolerabilis, turpis. *Usus.* Rei familiaris jacturam facere. Magna jactura pecuniæ, *vel* in pecunia est facta. V. *Damnum, Detrimentum.*

Jactus, us, m. Wurf, Streich. *Syn.* Conjectus. *Usus.* Fulminum jactus.

Jaculator, oris, m. ein Schütze. *Syn.* Qui jaculum emittit, telum mittit. *Usus.* Sæpe optimi jaculatores errant.

Jacu'or, aris, atus sum, ari. schiessen, werfen. *Syn.* Torqueo, conjicio, jacio. *Phras. Jaculari*, ich essen. Jaculo petere, ferire; jacula in hostem ingerere; telorum ingentem vim effundere; hostibus injicere. *Usus.* Jaculari ad metum. V. *Jacio.*

Jacu'um, i, n. Wurf-Pfeil. *Syn.* Telum. *Usus.* Murum jaculo trajicere.

Jam, itzund, schon. *Usus.* Jam illo tempore, cum; jam à principio belli; jam inde ab adolescentia; jam à Socrate; jam usque ab heroicis temporibus; jam, jamque pluit; jam delector. Jam vero.

Jam diu, schon längst. *Syn.* Jam pridem, jam dudum, aliquot jam per annos, multorum jam dierum intervallo. *Usus.* Res jam diu gestæ.

Jam pridem, schon längst. *Syn.* Jam diu. *Usus.* Jam sum pridem tuus.

Jambus, i, m. Vers-Glied. *Pes carminis.* *Epi.* Duplex, extremus, frequentissimus. *Usus.* Jambus in oratione vitiosus, si extremus ponatur.

Jambicus, a, um. zu einer gewissen Vers-Gattung gehörig. *Usus.* Jambicus versus orationi simillimus.

Janitor, oris, m. Thor-Hüter. *Syn.* Janua custos, *seu* præfectus.

Janua, æ, f. die Thür. *Syn.* Ostium, aditus. *Epi.* Consularis, effracta & evulsa. *Phras.* 1. *Januam claudere*, die Thüre zusperren. Fores adducere, obserare, occludere; foribus pessulum obdere; fores firmare pessulis. 2. *Januam effringere*, die Thüre aufbrechen. Fores arietare; postes, limina securibus comminuere; moliri fores; foribus protervè injuriam facere; exitium ferre; impetum facere in januam; januam refringere. 3. *Ad januam multi expectant.* Multi assistunt ad fores; observantur vestibulo; ejus janua & vestibulum magna hominum frequentia celebratur.

Januarius, a, um. zum Jenner gehörig. *Usus.* Calendæ Januariæ.

Januarius, ii, m. der Jenner. *Usus.* Mensis primus Januarius.

Ibi, daselbst. *Syn.* In eo loco, eo loci, inibi, in illisce ædibus. *Usus.* 1. Nemo est, qui non ubivis, quam ibi, ubi est, esse malit. 2. *Ea occasione*, bey dieser Gelegenheit. Ibi Cecinna postulare cœpit.

Ibidem, eben da. *Syn.* In eodem loco. *Usus.* Ibidem, in quo læsi, solabar. Ibidem te operiar.

Iccirco, darum. *Syn.* Idcirco, idcò, ob eam rem, ea re.

Ico, is, ici, ictum, ere. ſchlagen. *Syn.* Ferio, ictum do. *Uſus.* In pactione fœdus icere.

Ictus, us, m. Streich; Wurf. *Syn.* Percuſſio, petitio. *Epi.* Contrarius, flammatus, levis, non tribunitius ſed conſularis, validus. *Phraſ. Multus & gravibus ictibus conciait*, er iſt nach vielen Streichen zu Boden gefallen. Pugnis calcibusque fœdè conſciſſus, multis plagis confectus interit; inter dolorem crepitumque plagarum; multis ictibus acceptis datisque corruit; acceptis gravibus plagis, corpore recentibus verborum veſtigiis livido, ſemianimis procubuit. *Uſus.* Ictu fulminis deflagravit. Ictu & conjectione telorum cominus magnæ ſæpe copiæ pulſæ ſunt. Eodem tecum ictu concidi.

Id, das, dieſes. *Syn.* Hoc, iſtud. *Uſus.* Venit ad me, & quidem id temporis. Id actatis vir.

Idcirco, darohalben. *Syn.* Ideò.

Idea, æ, f. Geſtalt, Muſter. *Syn.* Forma, ſpecies, ſpecies rerum, prima & inclica a intelligentia. *Phraſ. Concepit animo eloquentiæ quandam ideam*, er hat ſich in ſeinen Gedanken ein Muſter der Wohlredenheit vorgebildet. Inſidebat in ejus mente ſpecies eloquentiæ; habuit comprehenſam animo quandam formam eloquentiæ; ſimulacrum quoddam & exemplar eloquentiæ apud ſe informarat. V. *Imago. Uſus.* Has rerum formas Plato appellat ideas.

Idem, eadem, idem. eben daſſelbige. *Syn.* Hic ipſe, is ipſe, unus, par, perpetuus, geminus.)(*Anus. Phraſ.* 1. *Idem ferè aiebat, quod alter*, er ſagte faſt eben das, was der andere. Rebus congruentes, nominibus differebant; nulla in re diſcrepabant; non adhorret, non abludit ab ejus dictis hujus ſententia. V. *Congruo, convenio.* 2. *Eadem utriusque eſt cauſa*, es iſt eines Handel, wie des andern. Hujus cauſa & illius ſejungi non poteſt; eodem revolvitur; eandem cum illo incudem tundit. Vid. *Similis. Uſus.* Amicus, inquam alter idem. Hoc unum & idem videtur eſſe. Facere, qui idem ornate, idem graviter dicere. Caſte inter ſe ſanctiſſimæ, vel potius eædem. Vir bonus, idemque eruditus.

Identidem, immerfort. *Syn.* Frequenter *Uſus.* Hoc identidem dicatis.

Ideò, derohalben. *Syn.* Idcirco; eò quod, ea re, quod; digna cauſa, cur; ob haſce res; eâ gratiâ, quod; ei rei; id quod; hoc, quod; ea de cauſa; ejus rei gratia; ob id; eam ob cauſam. *Uſus.* Hæc ideo diligentius pertracto. V. *Ex eo.*

Idiota, æ, m. ein Ungelehrter. *Syn.* Rudis, imperitus, illiteratus. *Uſus.* Ill. idotæ, ut tu appellas. V. *Rudis.*

Idolum, i, n. Bild, Götz. *Syn.* Simulacrum, imago. *Uſus.* Imagines, quæ idola nuncupantur, Götzen-Bild. *Reſtus* ſimulacrum ficti ac commentitii numinis *appellatur.*

Idololatra, æ, m. ein Götzendiener. Cultor falſorum numinum; inanium deorum cultor; qui inanibus & commentitiis diis divinum cultum tribuit; divinos honores adhibet, impertit; qui cultum uni debitum DEO ſimulacris impiorum hominum, lapidibusque exhibet; inanes & commentitios deos adorat; religioſo cultu veneratur; qui deorum inanium ſimulacra impio & ſacrilego cultu veneratur; qui ſuperſtitionum teterrimâ caligine merſus; qui ſuperſtitionum tenebris altiſſimis obſeſſus & ſepultus cultum uni DEO debitum, in plures impia & ſacrilega partitione diſtribuit. Huc ſpectat *Idololatria, æ, f.* Götzendienſt. Cultus falſorum numinum.

Idoneè, bequemlich. *Syn.* Aptè, commodè. *Uſus.* Exordio idonee comparatur auditor ad reliquam orationem.

Idoneus, a, um. taugſich. *Syn.* Aptus, commodus, tempeſtivus, dignus. *Uſus.* Non eſt idoneus autor. In deligendis idoneis hominibus, judicium & delectum adhibere. Idoneum tempus, locus opportunus. Idonea verba. Imagines ad monendum idoneæ. V. *Accommodatus, aptus.*

Idus, uum, f. der dreyzehende oder ſunfzehende Tag eines Monaths. *Syn.* Dies, qui ſingulis menſibus nonas ſequuntur. *Uſus.* Idibus Martius, den 15. Merz.

Jecur, oris, n. die Leber. *Syn.* Hepar. *Epi.* Nudum, plenum, horridum & exile, opimum. *Uſus.* Cerebrum, cor, pulmones, jecur.

Jecuſculum, i, n. ein Leberlein.

Je-

Jejunè, ſchlecht. *Syn.* Tenuiter, exiliter. *Uſus.* Jejune dicere, agere.

Jejunitas, atis, f. Mangel, Abgang. *Syn.* Tenuitas.)(*Uberitas, copia. Uſus.* Cavenda oratori jejunitas, ſiccitas, inopia. Verborum jejunitatem ac famem, quam ubertatem rerum malo.

Jejunium, ii, n. Faſten. *Syn.* Inedia; indicta, ſtata à certo ciborum uſu abſtinentia. *Phraſ.* 1. *Jejunium Quadrageſimale, vulg.* die vierzig gtägige Faſten. Ferиæ eſuriales; verni jejunii quadraginta dies; jejunium quadragenûm dierum; hebdomades, quæ anniverſarium Chriſti morientis reviviſcentisque memoriam præcurrunt; ſolemnis jejunii quadragintadies; jejunium maximum, quadragenarium. 2. *Jejunium ſervare*, faſten, die Faſten halten. Abſtinere ſe certò ciborum uſu, parciùsque ac frugaliùs vivere; eſuriales ferias agere; quadraginta continenter dies veſcendi voluptatem reprimere, coërcere, cibis contentum inanimare; interpolatò quadraginta dierum jejunio corpus exhaurire; jejunium ſervare; inediâ vo unaria ſe macerare; inediâ, jejunio corpus affligere; gulæ ventrique bellum indicere; jejunium ſanctè colere; adhibere inediam; certo ciborum uſu ſe continere; parcè inopique victu corpus domare, frangere; avidum ventrem jejunio domare, corpori citos labores ſubtrahere; voluptatem medium in plures dies tolerare, ſuſtinere, proferre; corpus arctius contentiusque ciborum obſtinentia habere. V. *Aeſtimeo.*

Jejunus, a, um. nüchtern. *Syn.* Qui nihil edit; aridus, ſiccus, tenuis. *Phraſ.* Biduo *jejunus ſum*, ich habe ſchon 2. Tage nichts gegeſſen. Biduò nihil cibi cepi; jejunum ſeſtumque mihi corpus eſt biduum; inediâ; biduum ſine alimento traho; biduo abſtinentiâ ſiccus & languens: biduo impranſus, incœnatus perſto; eſuriales ferias ago biduum. V. *Jejunium, Tenuis.*

Jentaculum, i, n. Frühſtück. *Syn.* Cibus, qui ante prandium ſumitur.

Igitur, nun, demnach. *Syn.* Ergo. *Uſus.* Jejunus igitur aures aſſero.

Ignarus, a, um unwiſſend. *Syn.* Imprudens, indoctus, rudis, imperitus, indoctus, nec eruditus, in re peregrinus & hoſpes; in re aliqua tiro. *Uſus.* Quid agatur, ignarus ſum. Ignarus rerum mearum. Facundiæ ignarus. V. *Rudis*, ignorans.

Ignavia, æ, f. Faulheit. *Syn.* Inertia.)(*Fortitudo. Etc.* Moderata, ſumma. *Phraſ. Cæſarem hujuſce rei ignaviæ condemnant*, dieſes hat man ſeiner Faulheit zugeſchrieben. Ad ignaviam, inertiam, deſidiam, languorem referebant; hoc ignaviæ eſſe hominis ajebant; in hoc omnibus negligentiæ nomine ſuſpectus erat; hoc ignaviæ adſcribebant, aſſignabant; hic veteris ejus diligentia deſiderabatur. V. *Animus imbecillus*, *Negligentia. Uſus.* Fortitudini contraria eſt ignavia. Viam ſuam, inertiam, deſidiam patrocinium cuſtodis tegere. Ignaviæ ſe dedere. Ignaviâ oblanguere. V. *Ignavus.*

Ignavè, faul, träg. *Syn.* Per ſummam inertiam, deſidiam.)(*Cohoneſte. Uſus.* Vide, ne quid ignavè, malè, abjectè, ſervilitèr facias. V. *Negligenter.*

Ignaviter, faul, träg. *Syn.* Ignavè.

Ignavus, a, um. verzagt. *Syn.* Iners.)(*Fortis, audax. Phraſ. Hic omnes ignavi ſunt*, da ſeynd alle träg. Hic omnes pigritiæ morbo laborant, omnes languent, omnes torpent, omnes frigent; hic omnia jacent; hic veternus omnes occupat, hic ignaviâ oblanguent omnes; hic nemo eſt, in quo diligentiam non reprehendas; cui ſatis ſit animorum. V. *Piger, Negligens. Uſus.* Ignava, iners, ſomniculoſa ſenectus.

Ignesco, is, ere. feurig werden. *Syn.* Ardeo, candeo, comburo. *Uſus.* Ad extremum omnis mundus igneſcet.

Igneus, a, um. feurig. *Uſus.* Ignea dixit ſidera Cleanthes. Igneâ motâ arteriæ micant.

Igniculus, i, m. kleines Feuer. *Syn.* Parvus ignis. *Transl.* Facultas ingenii. *Uſus.* Mutuum ignículi, parvuli, virile. *Uſus.* Virtutum ignículi & ſemina. Ignículos virtutes jacere.

Ignis, is, m. Feuer. *Syn.* Flamma, incendium. *Epit.* Æthereus, æternus, attenuatus, clarus, confector & conſumptor omnium, exiguus, hybernus, novus, perpetuus & ſempiternus, vitalis, ſalutaris. *Phraſ.* 1. *Ignem excitare*, Feuer anſchlagen. Ignem lapideum conflictû atque tritu elicere; ignem conflictu lapidum excutere, elidere; ignem ſuſcitare, ſuſcitare; ignem è ſilice elicere. 2. *Ignes injicere tectis*, Feuer einwerfen. Ignis jacere, ignes tectis injectos admovere. *Uſ.* Ignem extinguere; aeriora ma-

teria ignem concipere facilè so'et. Ignis omnibus rebus vitalem impertit calorem. Hic noster ignis, quem usus vitæ requirit, confector est, & consumptor omnium. Vicina domus nihil ab igne passa est.

Ignitus, a, um. feurig. *Usus.* Inflammatus atque ignitus furor.

Ignobilis, e. schlecht, unedel. *Syn.* Humilis, ignobili loco natus; infimo loco natus, obscuris ortus parentibus, unus de multis, unus è populo, humili & obscuro loco natus, inferiore genere ortus, ex infimo genere, & fortunæ gradu; homo tenuis, cujus vis, & fortunæ conditio infima est; cujus stirps & genus ignoratur, qui natus, parentibus est humilibus; homo ignotus & sordidus, obscurus, abjecta & obscura familia; nulla commendatione majorum; homo per se cognitus; humilis sanè & minimè generosus; terræ filius, minorum gentium; homo tenui loco, obscuris majoribus ortus; nulla sanguinis claritate commendatus, honestatus, nobilitatus. *Phras. Virtus multos etiam ignobiles erexit altius*, die Tugend hat viele, auch Unedle, zu Ehren gebracht. Multos infimæ conditionis extulit atque illustravit virtus; multos humillimæ sortis, obscuri loci, nulla parentum, aut majorum laude commendatos, obscuro loco natos; ignobili, obscurò, infimo genere editos nobilitavit; multos generis humilitate jacentes virtus erexit; multi genere ignobiles & obscuri virtute honestantur ac nobilitantur. V. *Vilis, humilis, abjectus.*)(*Nobilis, clarus.*

Ignobilitas, atis, f. unedle Geburt. *Syn.* Humilitas generis, obscuritas, conditio atque fortuna hominum infimi generis.)(*Nobilitas.* *Usus.* Aderit paupertas, ignobilitas, humilitas. V. *Humilitas.*

Ignominia, æ, f. Schande, Schmach. *Syn.* Infamia, dedecus, contumelia, macula, nota, probrum, labes. *Phras. Ignominia me affecit*, er hat mir eine Schmach angethan. Ignominia me appetit, notavit, deformavit; ignominiam mihi inussit, imposuit; ignominiam ab eo gravem accepi. V. *Decus, Contumelia, Probrum.* *Usus.* Ignominiâ aliquem afficere, anthun. Ignominiam accipere, leiden. Ignominiam graviter ferre, stark empfinden. Ignominiam alicui & flagitium demere, von einer Schande befreyen.

Ignominiosus, a, um. schimpflich. *Usus.* Dominatio ignominiosa.

Ignorabilis, e. unbekannt. *Syn.* Quod ignorari potest. *Usus.* Quod non ignorabile, non fortuitum.

Ignorans, tis, g. o. unwissend. *Syn.* Ignarus. *Phras. Turpe est, in patriæ rebus esse ignorantem*, es ist schändlich, dieses nicht wissen, was sein Vaterland betrifft. Turpe imprimis hospitem esse in iis rebus, quæ ad patriam pertinent; in patria peregrinari; dedecus est, ea non tenere, ea scientiâ non comprehendere, ea usu doctrinâque non percipere, in quibus res patriæ agitur, turpe imprimis est, in ea re rudem ac tironem; hospitem ac peregrinum esse; in ejus rei ignoratione versari, ejus rei inscitiâ laborare, quæ cum patriæ rebus est conjunctissima. V. *Rudis, imperitus.* *Usus.* Ignorantem superbire, flagitiosum est. V. *Ignorantia.*

Ignorantia, æ, f. Unwissenheit. *Syn.* Ignoratio, inscitia, inscientia. *Phras. Non est mirum, erraße eum, cujus tanta est ignorantia*, was Wunder ist es, daß der so oft fehlet, dessen Unwissenheit so groß ist? Non est, cur miramur, si sæpe labitur is, qui est omnium imperitissimus; cujus ignorantia, inscitia summa est; qui omnes inscitia vincit; cui neminem inscitia parem invenias; quem omnia latent; qui nihil prorsus novit, qui nullam partem doctrinæ tenet; qui doctrinæ expers, in maxima rerum omnium ignoratione versatur. V. *Ignorans.* *Usus.* Ignorantia litterarum.

Ignoratio, onis, f. Unwissenheit. *Syn.* Ignorantia.)(*Scientia.* *Usus.* Versari summa rerum ignoratione. Nescio, quis nos teneat error, & misera veri ignoratio.

Ignoro, as, avi, atum, are. nicht wissen. *Syn.* Sum ignarus, sum nescius, nec usu, nec ratione cognitum habeo. *Adv.* Diutius, impunè, omnino, ne quid, turpiter, aliquid, vehementer causam. *Phras. Quid eventurum sit, ignoro*, was geschehen wird, das weiß ich nicht. Quo res casura sit, quid consequi possit, nescio; non despicio, quid allatura sit dies; explorata non habeo, latent me, quæ inde nasci possunt, incommoda; quid futurum sit, me fugit; non assequor, conjecturâ assequi non possum; divinare non possum, quæ dies ipsa ferat, patefaciet; mente percipere non possum, quo res, quem in locum res evasura sit; futuri casus mihi non patent, non aperti sunt. V. *Nescio.* *Usus.* Ignoro planè de filio.

Ignoscо, is, novi, noscere. verzeihen. *Syn.* Parco, veniam do, remitto. *Phras. Ignosco tibi*, ich verzeihe dir's. Omnium, quæ alia super alia ausus es, veniam facio; voluntariâ oblivione injurias contero; gratiam injuriarum omnium facio; con-

do-

dono præterita ; condono amici precibus vitam tuam ; dolorem meum amici voluntati ac precibus condono ; iracundiam meam amicorum charitati dimitto, impunitatem injuriæ do, concedo; remitto culpam, ejusque memoriam abjicio. V. *Parco, Venia, Condono. Usus.* Sceleris pœnam præterm ittere, ignoscere vocatur. Præteritis ignoscere. Hoc mihi, quæso, ignosce.

Ignotus, a, um. unbekannt. *Syn.* Obscurus, qui in hominum ignoratione versatur. *Phras. Homo est ignotus*, es ist ein unbekannter Mensch. Omnibus incognitus ; quem nemo viderit unquam ; nemo, qui mortalis esset, audiverit. Albus, aterve homo sit, ignoramus ; cujus omnis ætas propter humilitatem in hominum ignoratione versatur ; cujus nomen famaque in obscuro est ; quem genens humilitas arbitrantium judicus subduxit. V. *Nescio. Usus.* Homo ignotus. Res in vulgus ignota.

Ilia, orum, n. das Gedärm. *Syn.* Molles & cavæ ad latera partes, & ad lumbos. *Usus.* Inflata dolore ilia rumpere.

Illabor, eris, lapsus sum, labi. hineinfliessen, oder fallen. *Syn.* Influo. *Usus.* Sensim per cæcas lapsa in civium animos, sensim avaritia inmigravit. Voluptas ad sensus affluit, & illabitur.

Illachrymor, aris, atus sum, ari. beweinen. *Usus.* Socratis morti semper illachrymor. V. *Lachrymor.*

Illaqueo, as, avi, atum, are. verstricken. *Syn.* Irretio, implico, capio. *Usus.* Illaqueatus legum periculis. V. *Implico.*

Ille, a, ud. der, die, das. *Usus.* Ipsum quidem illud. Ego ille ipse sum. Illa ista virtus. Homines minimè mali illi quidem.

Illecebra, æ, f. Anreitzung. *Syn.* Incitamentum, invitamentum, lenocinium, stimulus, blandimentum, blanditia, illicium. *Epi.* Maxima, tanta. *Usus.* Vitiorum, corruptelarum & libidinum illecebris juvenum animos invitare, delinire, irretire, capere, excitare, trahere. Illecebris se dedere. V. *Blanditiæ, Voluptas.*

Illepidè, unfreundlich. *Syn.* Injucundè, infacetè. *Usus.* Crassè & illepidè conquisitum aliquid.

Illepidus, a, um. unholdselig. *Syn.* Infacetus, putidus.)(*Lepidus. Usus.* Parens avarus, illepidus, in liberos difficilis. V. *Inceptus.*

Illæsus, a, um. unverletzt. *Syn.* Integer, incolumis, salvus. *Usus.* Illæsa pudicitia. Illæsa fides.

Illapsus, a, um. hineingefallen. *Syn.* Influxus. *Usus.* Illapsa in civium animos, sensim avaritia inmigravit.

Illatus, a, um. zugefügt. *Syn.* Inlatus. *Usus.* Illatæ injuriæ. Illatum bellum.

Illaudatus, a, um. ungelobt. *Syn.* Indignus laude. *Usus.* Illaudatus abire. Illaudatum relinquere.

Illautus, a, um. ungewaschen. *Syn.* Immundus, sordidus. *Usus.* Illautus ad cœnam accumbere.

Illecebrosè, reizend. *Syn.* Blandè, suaviter. *Usus.* Illecebrosè vivere.

Illecebrosus, a, um. reizend. *Syn.* Blandus, suavis. *Usus.* Illecebrosa oratio.

Illectus, a, um. angelockt. *Syn.* Allectus, inductus. *Usus.* Illectus ad amicitiam.

Illegitimus, a, um. unrechtmässig. *Syn.* Spurius. *Usus.* Illegitimi filii.

Illepidè, unfreundlich. *Syn.* Injucundè, infacetè. *Usus.* Crassè & illepidè conquisitum aliquid.

Illepidus, a, um. unholdselig. *Syn.* Infacetus, putidus.)(*Lepidus. Usus.* Parens avarus, illepidus, in liberos difficilis. V. *Inceptus.*

Illæsus, a, um. unverletzt. *Syn.* Integer, incolumis, salvus. *Usus.* Illæsa pudicitia. Illæsa fides.

Illapsus, a, um. hineingefallen. *Syn.* Influxus. *Usus.* Illapsa in civium animos, sensim avaritia inmigravit.

Illatus, a, um. zugefügt. *Syn.* Inlatus. *Usus.* Illatæ injuriæ. Illatum bellum.

Illaudatus, a, um. ungelobt. *Syn.* Indignus laude. *Usus.* Illaudatus abire. Illaudatum relinquere.

Illautus, a, um. ungewaschen. *Syn.* Immundus, sordidus. *Usus.* Illautus ad cœnam accumbere.

Illibatus, a, um. unberührt. *Syn.* Intactus, purus, integer, intaminatus, intemeratus, inviolatus, incorruptus. *Usus.* Flos illibatus populi. Veteres & illibatas majorum divitias profundere. V. *Purus.*

Illiberalis, e. unhöflich. *Syn.* Ignobilis, sordidus, avarus.)(*Liberalis. Usus.* Genus jocandi illiberale; quæstus illiberalis. V. *Parcus, Jocandus, Illiberalitas.*

Illiberalitas, tis, f. Kargheit, Unhöflichkeit. *Syn.* Sordes, avaritia.)(*Liberalitas, humanitas. Phras. Illiberalitatem hoc homine vidi nemmem*, ich habe keinen so unhöflichen Menschen nicht gesehen. Nemmem, qui tam esset alienus ab humanitate ; qui ita expers esset humanitatis, vidi unquam. Humanitatem liberalitatemque ignorare videtur ; ita nihil agit liberaliter, ut illiberalitatem esse virtutem existimare videatur. Ille, si quisquam alius, inofficiosus est maximè ; de humanitate minimè laborat ; officii tam negligens est, ut nemo magis. V. *Agrestis, inhumanus.*

Illiberaliter, hart, unhöflich. *Syn.* Sordidè, avarè, ingratè. *Usus.* Neque indulgenter, neque illiberaliter.

Illic, dort. *Usus.* Illic sum.

Illicet, vel **Ilicet,** alsobald, von Stund an.

Illicio, is, exi, ectum, ere. anreitzen. *Syn.* Allicio, induco, allecto. *Usus.* Simulitudo illicit ad amicitiam. V. *Allicio.*

Illicitum, verbothen, unziemend. *Syn.* Nefas, non licitum.

Illicium, ii, n. Anreitzung. *Syn.* Invitamentum, incitamentum. *Usus.* Professionis meæ frater illicium fuit. V. *Illecebra.*

Illicò, alsobald. *Syn.* Continuò. *Usus.* Simul atque bellum cœpit, artes nostræ illico conticescunt. V. *Statim.*

Illido, is, lsi, lisum, ere. anstossen. *Syn.* Contundo, confringo. *Usus.* Serpens illisus & compressus morietur.

Illigo, as, avi, atum, are. mit hinein binden. *Syn.* Implico, irretio. *Adv.* Scitè, bene. *Syn.* Implico. irretio. *Adv.* Scitè, bene. *Usus.* In oratione aliqua commodissimè. *Usus.* In oratione aliqua commodissimè. Bello omnes illigare dicendi lepores. Bello aliquem, sermoni illigare.

Illinc, von dannen. *Syn.* Inde, *loci & personæ relatione.*)(*Hinc. Usus.* Omnem amorem ejecit illinc, atque in hanc transfudit.

Illino, is, levi, litum, ere. anſtreichen. *Syn.* Induco, inungo, inficio. *Uſus.* Color fucó illitus. Sordes illinere.

Illiteratus, a, um. ungelehrt. *Syn.* Idiota, litterarum ac doctrinæ expers.)(*Litteratus. Uſus.* Inciduntur interdum varia, nec illiterata, nec inſulſa. V. *Nitidus, raperitas.*

Illò, dorthin. *Uſus.* Illò facile venies.

Illotus, a, um. ungewaſchen. *Syn.* Sordidus. *Uſus.* Sermone illoto uti & inhoneſto.

Illuc, dorthin. *Uſus.* Huc atque illuc intueri, *vulg.* hin und her.

Illucco, luxi, ere. Tag werden. *Syn.* Lucco, appareo.

Illucesco, is, luxi, ere. der Tag bricht an. *Syn.* Lucco, exoror, appareo. *Adv.* Aliquando, repente. *Uſus* Helenus tibi dicit illuxerit. Tarquinii ubi primùm repentè vox & autoritas conſulum illuxit. Ut dies illuxit.

Illudo, is, luſi, luſum, ere. verſpotten. *Syn.* Ludo, ludificor. *Adv.* Dictitare, vicißim, merito, planè, ultro. *Uſus.* Carneades Rhetorum præcepta & minutum acumen illudere ſolebat. Meretricis corpus, autoritatem ſenatûs illudere. Domum totam illudere. In aliquem illudere. V. *Irrideo.*

Illuminatè, klärlich, hell. *Syn.* Ornatè.

Illumino, as, avi, atum, are. erleuchten, erklären. *Syn.* Lucem, *vel* lumen aſſero, lumen præfero, colluſtro, illuſtro, orno, colorum varietate diſtinguo)(*Obſcuro. Uſus.* Quod tanquam ſtellis quibuſdam notat & illuminat orationem. V. *Orno, Illuſtro.*

Illuſio, onis, f. Verſpottung. *Syn.* Irriſio.

Illuſtratio, onis, f. Erleuchtung. *Syn.* Fulgor, ſplendor. *Uſus.* Solis illuſtratio.

Illuſtris, e. edel, berühmt. *Syn.* Nobilis, clarus.)(*Obſcurus. Uſus.* Homo illuſtris honore & nomine. Illuſtrissimæ nobilis domus. Teſtatum & glorioſum & illuſtre factum. Hoc erit tibi ad laudem illuſtre. Illustrissimæ hæc tantò expreſſiora & illuſtriora. V. *Clarus, Nobilis, Summus.*

Illuſtro, as, avi, atum, are. erläuten. *Syn.* Illumino, colluſtro, orno.)(*Obſcuro. Adv.* Breviter, maximè, valdè. *Phraſ.* Illuſtrabo, emphaſin dicendi attribuam. Illuſtrissimè dicere. Deutlich Dinge ſagen werden dein

Anſehen ſcheinbar machen. Quo magis obſcurare atque extinguere veram dignitatem inimici conabuntur, eo plus ſed cum ſplendoris accedet; eo clarius elucebit, eo apparebit illuſtrius, eo fiet clarior & illuſtrior. 2. *Orationis eſt obſcura illuſtrare*, ein Wohlredner muß das, was dunkel iſt, zu erklären wiſſen. Obſcuris dare lucem; lumen aſſerre; ſplendorem afferre; in bono lumine collocare obſcura. *Uſus.* Patefacere & illuſtrare veritatem, obſcura. Illuſtrare laudibus aliquem.

Illuvies, ei, f. Unflath. *Syn.* Sordes. *Uſus.* Pectus illuvie teterrum. V. *Scabies.*

Imago, inis, f. Bildniß. *Syn.* Simulacrum, ſpecies, exemplar. *Epi.* Larvata, expreſſa, picta. *Phraſ. Juvat, præſtantium virorum imagines intueri*, es nützet nicht wenig, wenn man die Bildniſſe groſſer Männer anſiehet. Simulacra magnorum virorum; monumenta formæ ac nominis; effigiem clarorum hominum identidem intueri; picturæ, tabulæ, imagines ex ære, *vel* marmore præclarè factæ ad virtutem adhortantur. V. *Idea.*

Imaginari, *vulg.*, einbilden. *Phraſ.* 1. Vos ante oculos animosque vestros proponite, vultum ejus & inceſſum animo intuemini; ut magno conatu opus, quod oculis non poteſtis; cogitatione vobis hominis mores depingite, conſtituite; cogitatione, animo fingite, exſtruite animo virtutum præſtantiam atque virtutum quamlibet, ſumatur vobis vir præſtans, & ante oculos ponatur; concipite, comprehendite animo quantamlibet virtutis magnitudinem, reputate apud vos, atque animo præſentite; obverſetur ante oculos animoque divina virtutis; ſpecies tanta virtutis animo informate, adumbrate; virtutis tantæ imaginem, ſi poteſtis, animo fingite, comprehendite, deſcribite; nam omne pro. 2. *Imaginor multa fieri*, ich bilde mirs nur ein. Perfectum hoc animo mihi repræſento; hoc animo mihi induco, in animum induco; in eam opinionem facilè adducor; in ea opinione ſum; facilè mentem commovio. V. *Opinio, Cogito.*

Imbecillis, e, *vel* Imbecillus, a, um. ſchwach. *Syn.* Infirmus, debilis, enervatus, exanguis; parum firmamenti, ac virium habens, fractus & tenui valetudine.)(*Validus. Uſus.* Homo valetudine & natura infirmus. Orationis fœtus infantium membris & ſimilis. Imbecillo animo pugnandum ne fuit. V. *Infirmus, Debilis.*

Im-

Imbecillitas, tis, f. Schwachheit. *Syn.* Infirmitas, debilitas, defatigatio, languitas. *Epi.* Humana, maxima. *Usus.* Noſti imbecillitatem hominis, luxuriæ, mollitiem. Suſceptum onus propter animi imbecillitatem deponere. Ætatis & virium imbecillitas illum moratur. V. *Debilitas, infirmitas.*

Imbecilliter, kraftlos. *Syn.* Languidè.

Imbellis, e. furchtſam. *Syn.* Ignavus. *Usus.* Nunquam periculi fugâ faciendum eſt, ut imbelles & ignavi videamur. V. *Timidus.*

Imber, bris, m. Platzregen. R. *ab* ἔμβρεχω, *imber.* *Epi.* Lapideus, ſanguineus, maximus, aſſiduus, magnus. *Usus.* Magnos & aſſiduos imbres habuimus. Maximo imbri ad locum pervenimus. Ingentibus procellis fuſus imber. V. *Tempeſtas, pluvia.*

Imberbis, e. ohne Bart. *Usus* Imberbis adoleſcentulus.

Imbibo, is, bibi, itum, ere. hinein trinken. *Syn.* Haurio, concipio. *Usus.* Malam animo opinionem de aliquo imbibere.

Imbrex, icis, m. Hohl-Ziegel. *Syn.* Tegula curta & obtorta, quæ tectis applicari ſolet.

Imbuo, is, ui, utum, ere, eintunken, imprægniren. *Syn.* Inficio, tingo, inſtituo. *Usus.* Tela veneno, lanam colore imbuere. Pueri animum bonis opinionibus, ingenium artibus, pectus pietate imbuere. Bellum odio, gladium ſcelere imbuere. Errorum pravitate imbui. V. *Doceo.*

Imitabilis, e. leicht nachzumachen. *Syn.* Quod imitatione aliquis aſſequi poteſt. *Usus.* Imitabilis orationis ſublimitas.

Imitatio, onis, f. Nachfolgung. *Syn.* Æmulatio. *Epi.* Depravata, fallax, nimia, periculoſa. *Usus.* Excellentium hominum virtus eſt imitatione digna. Periculoſam exempli imitationem poſteris prodere. Imitatione conſequi virtutem alicujus. Concordia eſt imitatio vitæ.

Imitator, oris, m. Nachfolger, Nachahmer. *Syn.* Æmulator, æmulus. *Epi.* Imitatores ficti, multi, permulti. *Usus.* Æmulus & imitator ſtudiorum meorum. Majorum ſuorum, veterum ſcriptorum imitator.

Imitatrix, icis, f. Nachfolgerin. *Epi.* Prava, temeraria & inconſiderata. *Usus.* Gloriæ imitatrix fama popularis.

Imitor, aris, atus ſum, ari. nachthun. R. μίμησις. *Syn.* Adumbro, exprimo, imitatione exprimo; exemplum ab alio quo transfero, ſequor, exequor: Simulo, fingo. *Phæd.* 1. *Decet te, majores imitari*, es gebühret ſich, daß du deinen Voreltern nachahmeſt. Majorum laudem cupid ſimè perſequi; vitam avorum & conſuetudinem exprimere; imitando conſequi; è majoribus ſimilitudinem ducere; majorum veſtigia perſequi, ad majorum facta te exercere; in majorum, velut unici exempli, mores & inſtituta abire; pedem in majorum veſtigiis ponere; per calcatam à majoribus ſemitam incedere; rationes tuas ad majorum rationes adjungere, ad æmulandam partam decus accendi te convenit; majorum imitare, ingredi veſtigia; facta eorum & conſulta ſectari, adumbrare. 2. *Non deeſt ex majoribus tuis quem imitere*, du haſt noch wohl aus deinen Voreltern einen, dem du nachfolgen kanſt. Non deeſt ex majoribus, unde tibi quod imitere, capias; quem ſequare; cujus teras veſtigia; cujus veſtigiis injus veſtigia ſequaris; cujus veſtigiis inhæreas, inſiſtas; à quo tibi exemplum capias, ſumas, habeas, quem tibi exemplar propones; cujus exemplo vivas; cujus exemplum ſequare; qui tibi exemplo ſis; cujus ad imitationem vivas; cujus is imitator, diſcipulus; quem auctorem habeas; cujus exempla intucare; à quo vivendi normam & exempla petas; in cujus veſtigia incurras; cujus imaginem rerum vitæque imitatione referas. *Usus.* V. *Exemplum, conformo, ſequor.* Horum veteres caſus imitari & exprimere.

Immanis, e. grauſam. *Syn.* Ferus, importunus.)(*Mitis, manſuetus.* *Phraſ. Homo immanis*, ein Unmenſch. Homo, in quo nec hominis quidquam eſt, præter figuram & ſpeciem; neque Romani, præter habitum & ſonum linguæ; peſtis ac bellua immanis; homo omni diritate & agreſti immanitate teterrimus. V. *Barbarus.* *Usus.* Immanis & fera natura; audacia; immane facinus. V. *Crudelis.*

Immanitas, tis, f. Grauſamkeit. *Syn.* Feritas, diritas. *Epi.* Sylveſtris, barbara, dedalea, nefaria, nova, ſingularis, deteſtabilis, verus. *Usus.* Omni diritate & immanitate teterrimus, efferatus. Vid. *Barbaries.*

Im-

Immanſuetus, a, um. unbändig. *Syn.* Ferus, barbarus.)(*Manſuetus. V. Atrox.*

Immaturitas, tis, f. Unzeitigkeit. *Syn.* Nimia celeritas, acerbitas, importunitas. *Ex.* Tanta. *Uſus.* Quid hæc feſtinatio, hæc tanta immaturitas?

Immaturus, a, um. unzeitig. *Syn.* Crudus, acerbus, acerbitate permiſtus, intempeſtivus, præpoſterus, qui à maturitate longè abeſt.)(*Maturus. Uſus.* Mors immatura, & alieniſſimo tempore nunciata.

Immedicabilis, e. unheilbar. *Uſus.* Malum immedicabile. V. *Deſpero.*

Immemor, oris, g. o. vergeßlich. *Syn.* Oblitus. *Uſus.* Mandati immemor. V. *Obliviſcor.*

Immenſitas, atis, f. Unermeßlichkeit. *Syn.* Infinitas. *Uſus.* Immenſitates camporum.

Immenſus, a, um, ſehr groß. *Syn.* Infinitus, profundus.)(*Finitus, dimenſus. Uſus.* Ingens, immoderata, infinita, immenſa cupiditas, vitiorum vorago.

Immerens, tis. g. o. unverdient. *Uſus.* Innocentem, inmerentem premis.

Immergo, is, merſi, merſum, ere. eintunken. *Syn.* Ingurgito. *Adv.* Penitus. *Uſus.* In alicujus ſe conſuetudinem immergere. V. *Mergo.*

Immeritò, unbillig. *Syn.* Injuriâ, de nihilo. *Uſus.* Immeritò & de nihilo iraſcens. V. *Injuria.*

Immigro, as, avi, atum, are. einziehen. *Syn.* Migro, commigro, ſolum colonus occupo. *Uſus.* Immigrare in aliam domum; in mores alienos. Avaritia & luxuria pedetentim in rempublicam immigrat. V. *Migro.*

Immineo, es, ui, ere. nahe ſeyn. *Syn.* impendeo. *Phraſ.* 1. *Hoſtis nobis immanet*, der Feind iſt ſchon nahe. Bellum non in animis modo, ſed propè in oculis eſt; bellum nos, vel nobis manet, & jam impendet, hoſtes in capite ac cervicibus noſtris hærent; in tergis noſtris hærent hoſtes; ſupra caput eſt hoſtis. 2. *Infortunium nobis immanet*, mir hat ſ'ch ein Unglück zu fürchten. Fatum nobis aliquod impendet, aut inſtat jam ſanè, aut certè appropinquat; eadem in nos fortuna ingruit, quæ alios affixit; in propinquo eſt malum. Faba aliqua in nos tuditur; haud longè aberit infortunium. *Uſus.* Carthago diu Romæ imminebat. Cupiditate imminere in alienam hæreditatem, nachſtellen. Animis in ſpem propinquam, in occaſionem hoſtis evertendi imminere. V. *Inſidie, Prope.*

Imminuo, is, ui, utum, ere. mindern. *Syn.* Diminuo, attenuo. *Uſus.* Imminuere de voluntate alicujus; opes acciſæ & imminutæ. V. *Minuo, detraho.*

Imminutio, onis, f. Verminderung. *Syn.* Diminutio. *Uſus.* Sine imminutione dignitatis tuæ id fiet.

Immiſericors, cordis, g. o. unbarmherzig. *Syn.* Immanſuetus, ſuperbus, infeſtus. V. *Durus, ſuperbus.*

Immiſſio, onis, f. Einpflanzung. *Uſus.* Sarmentorum aliorum amputatio, aliorum immiſſio.

Immitis, e. unbarmherzig. *Syn.* Aſper, ſævus, crudelis, immanſuetus. *Uſus.* Princeps immitis ac ſævus. Uva immitis, cruda ac immatura. V. *Aſper, crudelis.*

Immitto, is, miſi, miſſum, ere. hinein ſchicken. *Syn.* Mitto, facio, impello.)(*Emitto. Uſus.* Jacere & immittere injuriam in aliquem. Immittere ſe in armatos hoſtes, in voluptates.

Immò, ja, ja auch. *Syn.* Etiam atque etiam, jam verò etiam, citius dixerim; quin etiam; haud ſcio, an non etiam. *Uſus.* Cauſa igitur non bona eſt? immo optima.

Immobilis, e. unbeweglich. *Syn.* Torpens. *Uſus.* Terra immobilis, manens, immota, de ſemper hærens.

Immoderatè, unmäßig. *Syn.* Immodicè, immodeſtè, extra modum, non moderatè.)(*Moderate. Uſus.* Advertis res ut ſecundas immoderatè ferre, levitatis eſt.

Immoderatio, onis, f. Unmäßigkeit. *Syn.* Procacitas, petulantia. *Uſus.* Efferri immoderatione verborum.

Immoderatus, a, um. unmäßig. *Syn.* Immodeſtus, intemperans, nimius, modum egreſſus. *Uſus.* Alexander ſuperbus, immoderatus, crudelis. Immenſa, infinita, immoderata cupiditas; lætitia immoderata & nimis luxuriosa. V. *Immodeſtus.*

Im-

Immodestè, unbesd,edell. *Syn.* Immoderatè.

Immodestia, æ, f. Unmäßigkeit. *Syn.* Immoderatio, intemperantia. *Usus.* Incogitantia excors, immodestia summa.

Immodestus, a, um. unmäßig. *Syn.* Immoderatus.)(*Modestus. Usus. Immodestus est.* Parum modestus est; non satis modestè vivit; ratione non utitur; modestiam ignorat; longè abest à modestia, parum modestus est moribus; de modestia nihil laborat; nullum illi modestiæ studium est; expers est modestiæ, judicii, prudentiæ, rationis; temerè, imprudenter, sine ratione, sine modo agit; immoderatè, immodicè, inconsideratè, inconsultè agit; inconsultus est, imprudens, temerarius, inconsideratus, immoderatus.

Immodicè, über die massen. *Syn.* Immoderatè.

Immodicus, a, um. unmäßig. *Syn.* Immoderatus. V. *Immodestus.*

Immolator, oris, m. der opfert.

Immolo, as, avi, atum, are. opfern. *Syn.* Sacrifico. *Adv.* Studiosius, crebrius. *Usus.* Hostias immolare. V. *Sacrum, sacra.*

Immorior, eris, mortuus sum, mori. über einem Dinge sterben. *Usus.* Conjurationi immortuus est.

Immortalis, e. unsterblich. *Syn.* Indissolubilis, sempiternus.)(*Mortalis. Usus.* Quorum vivit immortalis gloria & fama. Immortalem fructum ex re aliqua capere.

Immortalitas, tis, f. Unsterblichkeit. *Syn.* Immortalis memoria nominis; sempiterna, immortalis gloria; perpetuitas, immortalis vitæ conditio, memoria hominum sempiterna, æternitatis memoria.)(*Mortalitas. Phras. & Usus.* 1. *Fatta alicujus & famam immortalitati tradere*, einen Nahmen verewigen. Nominis memoriam sempiternæ gloriæ ac immortalitati commendare; facta nomenque immortalitati mandare, donare; ad immortalitatem consecrare; immortalitatem alicui donare. 2. *Ea res immortalitatem nomini tibi pariet*, diese Sache wird dir einen unsterblichen Nahmen machen. Te ad posteros sempiternâ gloriâ donabit, afficiet, illustrabit; laudem nominis ad sempiternam memoriam temporis propagabit; nomen tuum posteritati tradet, omnium scriptis & sermonibus exornandum, extollendum, celebrandum; nominis tui gloriam cum omni posteritate adæquabit; ab hominum oblivione, ab interitu vindicabit; memoriam tui reddet immortalem; eâ re id consequeris, nequa res tui nominis famam delere potest; ut omnis de te posteritas loquatur; ut fama tua nunquam conticescat; nunquam obscuretur nullo unquam tempore extinguatur; nulla temporis diuturnitate deleatur; ut nomen tuum vigeat memoriâ sæculorum omnium; ut de te posteritas omnis audiat & loquatur; ut memoriam tui excipiat, alat & tueatur æternitas. V. *Fama, Posteritas.*

Immortaliter, unsterblich, treflich. *Syn.* Incredibiliter, maximoperè. *Usus.* Immortaliter gaudere.

Immotus, a, um. standhaft, steif. *Usus.* Firmum immotumque animo sedet.

Immundus, a, um. unsauber. *Syn.* Impurus, illotus, sordidus, contaminatus. *Usus.* Humus immunda.

Immunis, e. Dienstfrey. *Syn.* Vacuus à munere, qui munere vacat. *Phras. Immunis est a tributis & publicis oneribus*, er ist frey von Steuer und Auflagen. Virtute id consecutus est, nihil ut publicè penderet; ut vectigalis non esset; ut ex eorum numero, qui publicè aliquid pendunt, eximeretur; ut esset expers eorum onerum, quæ publicè imponuntur; ut nullam pecuniam in commune conferret; ut publicis oneribus vacaret; tributarius ne esset; tributum ut nullum conferret. *Usus.* Agri, civitates immunes. V. *Privilegium.*

Immunitas, atis, f. Freyheit, *Syn.* Vacatio, libertas. *Epi.* Infinita. *Usus.* Dare alicui immunitatem munerum.

Immunitus, a, um. unbewahrt. *Syn.* Apertus, nôn septus.)(*Munitus, septus.*

Immutabilis, e. unveränderlich. *Syn.* Immobilis, perennis.)(*Mutabilis. Usus.* Res stabilis & immutabilis. Æternum & immutabile fatum.

Immutabilitas, tis, f. Unveränderlichkeit. *Syn.* Necessitas.)(*Mutabilitas.*

Immutatio, onis, f. Abwechselung. *Epi.* Crebra, parva.

Im-

Immuto, as, avi, atum, are. wechſeln. *Syn.* Muto. *Uſus.* Nequid move, & immuta. Quibusdam in rebus me immutavi. Ille te mihi immutavit. Cave, nequid de præceptis inſtitutis immutes. V. *Aluto, vario.*

Impar, aris, *g. o.* ungleich. *Syn.* Diſpar.)(*Par. Uſus.* Ab hoc impari certamine, atque injuſtâ contentione avocabat. Numerus par, impar.

Imparatus, a, um. unbereitet. *Syn.* Non paratus, incautus, imparatus. *Uſus.* A nobilibus, & pecuniâ imparatus. Imparatus in paratos incederat. Inermem, & imparatum aggredi, adiri.

Impartio, is, ivi, itum, ire. mittheilen. *Syn.* Impertio, impertior, do, tribuo. *Uſus.* Sua impartire civibus, communicare cum proximis. V. *Largior, partior.*

Impatibilis, e. unleidlich. *Syn.* Quod ferri non poteſt.)(*Patibilis, tolerabilis.* *Uſus.* Dolor impatibilis malo, bonis tolerabilis.

Impavidè, unerſchrocken, herzhaft. *Syn.* Audacter. *Uſus.* Nullo tergiverſationis ſigno dato impavidè poculum hauſit. V. *Intrepidè.*

Impavidus, a, um. unerſchrocken. *Syn.* Qui nihil timet, audax, intrepidus. V. *Audax.*

Impedimentum, i, n. Hinderniß. *Syn.* Impedimentum, mora. *Phaſ.* 1. *Timeo, ne tibi impedimento fuerim ad res tuas,* ich fürchte, ich möchte dir in deinen Geſchäften eine Hinderniß verurſacht haben. Timeo, ne tua negotia diſturbaverim, interruperim, impedîverim, interturbaverim; ne tuis rebus aliquid moræ, aliquid impedimenti attulerim; ne tibi rebusque tuis molestus fuerim; ne tibi molestiam exhibuerim; ne me tibi intempeſtivè obtulerim. 2. *Nolo tibi impedimento eſſe,* ich will dich nicht verhindern. Nolo tuas occupationes interpellare; nolo jam tibi occupato molestus eſſe; molestiam adhibere; nolo obstrepere; nolo tuorum negotiorum curſum impedire; nolo avocare te à tuis negotiis, curis, occupationibus. V. *Impedio.* *Uſus.* 1. Inferre moram alicui & impedimentum. 2. *In re bellica,* Bagage. Impedimenta abdere, in tuto collocare. Impedimenta dimittere. Impedimentis hostem exuere; hostium impedimentis potiri.

Impedio, is, ivi, itum, ire. verhindern. *Syn.* Impedimento ſum, impedimentum affero, infero; interpello, intercedo, obſto, excludo, me interpono.)(*Permitto.* *Adv.* Foris, præclare. *Phaſ.* 1. *Ego nolui hominem impedire,* ich habe ihn nicht verhindern wollen. Rem propè explicatam perturbare, disturbare nolui; ego reprimendum hominem; cœpta ejus perimenda non putavi; ego cœpta pertexendi facultatem illi eripere; à cœptis eum prohibere, obstare illi & officere; rationes ejus conturbare; ejus cœpta præcedere, dejicere nolui; ejus commoda labefactanda, aut jura oppugnanda non censui; ejus consilia discutere, comprimere, retardare; ejus rebus obstrepere, intercedere nolui. 2. *Crebræ amicorum ſalutationes me à ſtudiis impediunt,* die öftern Beſuche meiner Freunde verhindern mich sehr in meinem Studiren. Crebræ amicorum ſalutationes ita me interpellant, ut prorſus me à ſtudiis avocent, abstrahant, abripiant, avellant, amoveant; omnem prorſus colendi ſtudii facultatem eripiunt; nullam mihi ſtudiorum copiam; nullam ad colenda ſtudia, ad tractandas litteras horam vacuam; nullum ad colendas artes noſtras liberum tempus relinquunt. Fit ſalutationibus amicorum à leuntium ad me; ad me venientium; fit amicorum officio, ut ſpatii nihil habeam ad animum litteris excolendum, ad ingenium ſtudiis exercendum. Ita ſum occupatus, occupationis habeo tantum in excipiendis iis, qui ad me officii causâ adeunt; ut otii nihil ſuperſit ad ſtudia litterarum tractanda; ut nullam diei partem arbitratu meo in ſtudiis ponere, ad ſtudia conferre liceat. 3. *Ego progreſſus tuos non impedio,* ich verhindere dich in deinem Glücke nicht. Ego luminibus tuis non obſtruo, non officio; viam tibi ad honorem non præcludo; non remoror commoda tua, & progreſſus; ego honorum curſus non moror; aditum tibi ad honores non includo; per me non ſtat, quo minus expeditus tibi honorum curſus ſit; quo minus curſum tuum teneas, non intercedo; ad honores viam tibi non obſtruo; nec tibi ad honores per me interſeptum non erit; non eſt, quod viam tibi ad honores per me obſtructam queraris. 4. *Caſu impeditus eſt,* die Sache iſt unvorſehens verhindert worden. Cœptus caſus interverit; turbatum eſt rei initium, neſcio, quo caſu; ejus rei perſequendæ facultatem caſus eripuit; caſus rem interpellavit, disturbavit; res improviſa tempora rei gerendæ exemit; moram cœpto attulit; rei conſilium caſus conturbavit, diremit, compreſſit; caſus, qui fortè tum medi-

rebus moram invexit. §. *Pravi homines consilia amicus impedivit*, einer ſeiner böſen Freunde hat ſeine böſe Unternehmungen verhindert. Pravis ejus consiliis amicus intercessit, ſi interposuit; ejus cupiditatibus amicus se objecit, opposuit; improba consilia & conatus amicus infregit; pravis consiliis amicus obviam iit, & facultatem unà voluntatémque homini ereptuit; intercessor rei malæ amicus fuit; materiem furori amicus subtraxit; prava hominis consilia amicus dissuasit, depulit, repressit; ne iniquè cogitata perficeret; ne improba consilia ad exitum perduceret, ne pravo cupiditatum impetu longiùs auferretur, amicus præpedivit. *Usus.* Ea mentio animum dolore impedivit. Curis se & negotiis impedire. Me quotidiè aliud ex alio impedit. Impedire se in plagas. V. *Implicare.*

Impedio, onis, f. Verhinderung. *Syn.* Occupatio. *Usus.* Animus ab omni impedimone curarum liber.

Impello, is, puli, pulsum, ere. antreiben. *Syn.* Urgeo, adduco, induco, incito. *Ant.* revoco, retardo. *Adv.* Gravissimè, leviter, minimè. *Phras.* 1. *Ad gloriæ studium te intelligere non desinam*, ich werde nicht nachlaſſen, dich zur Begierde der Ehre anzutreiben. Incitare, incendere animum; ad gloriam sectandam solicitare, instigare te non desistam; animum tuum gloriæ stimulis concitare atque admonere non desinam. 2. *Muliebres blanditiæ virum ad id facinus impulerunt*, das Liebkoſen ſeiner Ehefrau hat ihn zu dieſer That verleitet. Maxima illecebra ad audendum facinus in uxorio homine conjugis erant lachrymæ ac blanditiæ; simulatrix improbi facinoris uxor erat; conjugis lachrymæ ingens ad audendum incitamentum, non mediocre telum, haud parvum irritamentum ad rem tentandam muliebres lachrymæ erant ac preces; quod suscepit facinus, muliebribus imbutus illecebris, an furiis suscepit; muliebres illecebræ hominem ad id facinus egerunt, perpulerunt; uxor hominem ad id audendum suis illecebris compulit & perpulit; uxor virum implevit temerariis suis. V. *Excito. Usus.* In scelus, ipsum, maleficium, metum, fraudem impellere aliquem. Ratio me & autoritas impulit, ut crederem. Impellere præcipitantem, pedibus prosternere. V. *Adigo, stimulo, incito.*

Impendo, es, di, sum, ere. verbenden kyn. *Syn.* Immineo, jamjam adsum, appropinquo, insto, minco. *Usus.* Magnæ reipublicæ tempestates, procellæ, calamitates, terrores ab improbis civibus impendent. V. *Immineo, Propr.*

Impendiò, ſehr. *Syn.* Multò. *Usus.* Nunc impendia magis odit senatum.

Impendium, ii, n. Unkoſten. *Syn.* Impensa. *Usus.* 1. Quæstum sibi instituit sine impendio. 2. *Usura.* Wucher. Fœnus & impendium recusare.

Impendo, is, di, sum, ere. an ein Ding wenden. *Syn.* Insumo, impensum ago, facio; pecuniam in rem aliquam conjicio, consumo. *Phras.* 1. *Totum se eloquentiæ impendit*, er wendet allen Fleiß an, zu Erlernung der Wohlredenheit. Totum se dat eloquentiæ; tempus dat omne eloquentiæ; plurimum studii in eloquentia comparanda consumit; nihil non temporis eloquentiæ studiis tribuit; animum, mentem, cogitationem, curas omnes in eloquentiæ fodus defigit; operam, industriam, mentémque denique omnem in parandâ eloquentiâ figit, locat, collocat, ad eloquentiam curas omnes ac cogitationes refert; eloquentiæ tempus omne ac studium impertitur; huic uni operam, studiumque navat; in hoc uno curam omnem ac operam conterit & consumit. 2. *Beneficium bene impensum est*, dieſe Wohlthat iſt wohl angelegt geweſen. Benè utilitérque locata est opera; benè collocatum bènefícium est; operam hic locâsse, fœnerari beneficium fuit. *Usus.* Postquam in aliquid impendit, mediocri quæstu contentus non erat. Laborem & sumptum impendere in rem aliquam. V. *Sumptus.*

Impenetrabilis, e. unzugänglich, wo man nicht durchdringen kan. *Usus.* Stagnum impenetrabile.

Impensa, æ, f. Unkoſten. *Syn.* Sumptus. *Usus.* Ne molestiam tibi cum impensa exhibeam. Impensas facere, agere in rem aliquam. V. *Sumptus.*

Impensè, ſehr, überaus. *Syn.* Vehementer, valdè. *Usus.* Impensè rogare. Id eo facio impensius. Eo impensius accendor. V. *Valdè.*

Imperator, oris, m. oberſter Feldherr. *Syn.* Dux, qui exercitui præpositus est; quem penes summa imperii est; princeps ducum; bello præfectus; omnibus copiis præfectus. *Epi.* Acutus, astu-

to-

tiosus, invidus, bonus, fortis, certus, clarissimus, dignus aliquo nomine, egregiè fortis & bonus, gravis, ignavior, infelicissimus, invictissimus, liberalissimus, magnus, melior, nobilis, novus, optimus, præclarus, præposterus, rudis, severus, singularis, summus atque perfectus, vetus. *Usus.* Imperatorem exercitui præficere ducem veteranum, bello fortissimum. In summo Imperatore quatuor has res inesse oportet: scientiam rei militaris, virtutem, autoritatem, felicitatem. Imperatorem ac belli gerendi administratorem eum esse oportebat, qui patriæ consuleret, vitæ non parceret. Universi exercitus acclamatione imperator salutatur. Omnem cogitationem, omnia consilia, mentem prorsus à bellis abduxit, avocavit imperator. V. *Imperium, Generalis.*

Imperatorius, a, um. Generalsmäßig. *Usus.* Imperatorius ardor oculorum. Laus imperatoria.

Imperatrix, icis, f. Regentin, Herrscherin.

Imperfectus, a, um. unvollkommen. *Syn.* Inchoatus, pendens, non absolutus, præcisus, impolitus, adumbratus, affectus. *Phras.* *Opus est imperfectum*, das Werk ist noch nicht in vollkommenem Stand. Multum abest ab operis perfectione; operis fundamenta facta sunt, sed à fastigio longè abest; rem institutam quidem, sed necdum perpolitam habemus. V. *Absolvo.* *Usus.* Imperfectum, & rude, nec absolutum.

Imperiosus, a, um. der immer meistert. *Syn.* Superbus, imperii nimius. *Usus.* Cupiditas honoris, quàm dura, quàm imperiosa! Imperiosi populi & illustres. V. *Superbus, insolens.*

Imperitè, ungeschickt. *Syn.* Insciter, indoctè, imprudenter.

Imperitus, a, um. unerfahren. *Syn.* Inscius, rudis, ignarus, indoctus.)(*Peritus. Phras.* *Homo omnium rerum imperitus rempublicam audet attingere?* ein Mensch, so in allen Sachen unerfahren ist, darf sich der unterfangen, das Stadt-Regiment zu führen? Homo non ætate modo, sed & usu rerum tiro ad rempublicam veniat nudus & inermis; nullâ cognitione rerum, nulla scientiâ ornatus? Rerum indoctus & ignarus; qui insciter faciat omnia, dicatque; omnis eruditionis expers, hebes, inexercitatus, impolitus; litterarum & humanitatis expers; tabula indoctus, insurbanus; dicendi arte rudis, moribus agrestis; in quo litterarum nihil; homo remotus à dialecticis, sine ulla bona arte, sine humanitate, sine ingenio, sine litteris ad rempublicam se conferre audet? V. *Rudis.* *Usus.* Homo dicendi, juris, rerum omnium imperitus & rudis.

Imperium, ii, n. Gewalt, Herrschaft. *Syn.* Potestas, ditio; dignitas, magistratus, provincia, dominatio, mandatum. *Epi.* Annuum, clarissimum, commune, consulare, cruentum atque funestum, diligens, moderatum, divinum, domesticum, extraordinarium, honorificum, illustre, infinitum, justum, legitimum, magnum, majus, maritimum, maximum, militare, molestum, necessarium, novum, populare, præclarum, prætorium, regium, severum, summum, vetus. *Phras.* 1. *Imperium alicui deferre*, einem die höchste Gewalt übergeben. Imperium alicui deferre; imperii summam tradere alicui & committere; imperium mandare; imperio præficere; summam imperii ad aliquem transferre, deferre; summam rerum alicui dare; summam potestatem alicui permittere; imperatorem ac rectorem generis humani salutare aliquem. 2. *Imperium capere*; accipere, obtinere, die oberste Gewalt auf sich nehmen. 3. *Imperium administrare*, die oberste Gewalt haben. Imperii summam in suos tenere, gerere, habere; cum imperio esse. 4. *Pompejus imperium amplificavit*, Pompejus hat das Römische Reich sehr erweitert. Romanum imperium victoriis fundavit, dilatavit, propagavit; multa regna ad imperium adjunxit; fines imperii latissimè protulit; Pompejò duce multi populi sub imperium & ditionem Romanæ gentis venêre. V. *Amplifico.* 5. *Optabile est, imperium in multos habere*, es ist doch eine erwünschte Sache, mehreren zu befehlen haben. Habere multos, qui pareant imperanti; quorum operâ jure tuò, pro tuo jure, pro potestate, tuò arbitratu uti possis; multis dominari, multis præesse; paratos ad voluntatem, ad imperium, ad nutum habere multos. 6. *Gessi maxima imperia*, ich habe öfters die höchste Gewalt geführet. Summis rebus cum potestate præfui: summa mihi commissa, credita, mandata, tradita sunt imperia; mea cura ac vigilantia maximus sæpè in rebus imperii est spectata. *Usus.* 1. Imperium alicui mandare. Imperium gerere. Ab imperio removere; imperium alicui abrogare, adimere. 2. *Mandatum, jussum*, Befehl. Imperium observare, revereri, exequi, persequi; Imperio parere.

Im-

Impróbo, as, avi, atum, are, befehlen, befehlen. Syn. Impono alicui, impono, præfcribo.)(*Patco. Thaf. Aufero, præcipio te tui, erado, ab hoc, ut hoc, ut à hoc abstineas quinq. Lud.* Audio, provinciæ mihi te somno cum imperio obtinere; tuam esse summam in omnem provinciæ rebus potestatem; provinciæ jus jure, quod amplissimum esse potest; præsidia provinciæ esse posse, quæ jubeat me, exercitui præesse provinciæ, bellumque administrare. V. *Præficio, Præsideo, Dominor. Ulp.* Copiis suis imperare. Imperare frumentum, it. pendium.

Impetitus, a, um, unerschrocken. Syn. Quadratus, tentatus. V. *Audax.*

Impetus, is, ivi, itum, ire, the Hefen machen. Syn. Impetum, impetor, dare, facere. *Ulp.* Cæsarem sum hominem periculum impetire; aperta fuga hostem impetere; aperta dolum, malum, latrocinium, insidias & similia perpetrare. V. *Ito, Latro, Conjuro, Parricido, Dico.*

Impetor, ris, tus sum, ari, anfallen. Syn. Impeto.

Impeto, is, ivi, itum, ere, anfallen. Syn. Invado. V. *Impetio, Invado.*

Impetrabilis, e, leicht zu erlangen. Syn. Quod facile impetrari & obtineri potest. *Ulp.* Veniam impetrabilem. Omnia impetrabilia, & cetera.

Impetratio, onis, f. Erwerbung. *Ulp.* Impetrationis nostræ nihil valent.

Impetro, as, avi, atum, are, erbitten, erbetten. Syn. Exoro, exigo, facio, induco, ut fiat, impetrat; navium, fidei, subsidii causa, &c. Omnia ut hæc gerantur impetrat. Aut. Liberum. *Ulp.* Impetrare veniam, salutem alicui. Omnia ut hæc gerantur impetrant. Nec ita citò, ut quidam impetrare. V. *Exoro.*

Impetus, us, m. Anfall, Anfall. Syn. Impetio, tio, tionis, incursio, tio, lus, lionis, cursus. *Ulp.* Acerbissimus, celerrimus, crudelissimus, fortissimus, fortissimus, hostilissimus, impetuosissimus, justissimus, magnus, nocturnus, par, pernicissimus, rectissimus, regius, primus, secundus, simulatus, similis, singularis, subitus, tantus, totus, vehementissimus. *Phæd. 1. Inter vos ut ejus furiosi impetus in se fierent, sanne Gegner werden sich dieser anfallen.* Multum abest ut se oppugnandum curarent, ut ne se quidem communia tecta tuerentur, arcerent, impetibus facerent; injurias in se exercerent; inferias sine ullo pudore petant. V. *Aggressio, Appetitus.* 4. *Impetus hostis a se arcere, ab se removere, sich für dem Feind schützen, oder sich entsetzen.* Impetus hostium sustinere, comprimere, cohibere, propulsare, arcere, depellere, excipere, ferre, perferre, tardare, sustinere, prohibere, reprimere, retundere, vitare, effugere, declinare. *Ulp.* Impetus quidam & communis omnium. Mart. mala sæpe unum terruere quidam, tantum subito, vel modo, impetus quidam animi & voluntatis. Impetus fieri in aliquem. Impetum dare, facere in hostes. Impetum perferre; sustinere. Impetum frangere, comprimere. Impetum capere. Impetum excipere.

Impexus, a, um, ungekämmt. *Ulp.* Barba impexa.

Impie, gottlos. Syn. Barbare, nefarie, sceleste.

Impietas, tis, f. Gottlosigkeit. Syn. Impia facinora. *Ulp.* Nihil tam miseros facit, quam impios & reos.

Impiger, ra, rum, fleißig, eifrig. Syn. Diligens.)(*Piger. Ulp.* Impiger ad omnes res bene. Parentem & impigrum se præbere. V. *Diligens.*

Impigrè, hurtig. Syn. Alacriter, diligenter.

Impigritas, tis, f. Emſigkeit. *Syn.* Diligentia.

Impingo, is, pegi, pactum, ere. wider etwas werfen. *Syn.* Jacio, impello, objicio, allido, obtrudo. *Phraſ. Improvidi in multos ſcopulos impingunt*, die Unvorſichtigen kommen oft ſehr übel an. In multis periculis offendunt; in multa pericula incurrunt, inferuntur. Quis eſt ex imprudentum horum genere hominum, qui nihil offendat, nusquam incurrat? V. *Labor, eris. Uſus.* Fultem alicui, culpam in aliquem impingere.

Impius, a, um. gottlos. *Syn.* A pietate remotus, alienus; conſceleratus.)(*Pius. Adv.* Admodum. *Phraſ. Eſt homo impius*, es iſt ein gottloſer, GOttes-vergeſſener Menſch. Impurus homo eſt, religionumque omnium ac ſacrorum hoſtis, in hoc homine perfidia eſt plus quam Punica, nihil veri, nihil ſancti, nullus Deûm metus, nullum jusjurandum, nulla religio; homo eſt, qui unus omnium impuriſſimè teterrimèque religionem violet. V. *Sceleratus, malus, nequam, mores mali. Uſus.* Sunt ſuæ impiis aſſiduæ furiæ. In conſceleratos & impios certæ à Diis Immortalibus pœnæ ſunt conſtitutæ.

Implacabilis, e. unverſöhnlich. *Syn.* Inexorabilis. *Uſus.* Durum ſe & implacabilem alicui præbere. V. *Durus.*

Impleo, es, evi, etum, ere. erfüllen. *Syn.* Compleo, expleo, augeo.)(*Exhaurio. Uſus.* Demoſthenes non ſemper implet aures meas. Profiteri, quod non poſſis implere, imprudentiæ eſt. Numeros omnes boni Principis; officia & munia conſulatus implere. Aliquem ſpei; formidinis implere. V. *Plenus.*

Implicatio, onis, f. Einwicklung. *Uſus.* Nervorum implicatio in toto corpore.

Implicitè, heimlich, verborgener Weiſe. *Syn.* Abſconditè.)(*Explicite.*

Implico, as, avi *vel* ui, atum *vel* itum, are, verwickeln. *Syn.* Irretio, illaqueo.)(*Explico. Adv.* Penitus. *Phraſ. Multis periculis implicatus tenetur*, er ſteckt in groſſen Gefahren. In multos ſe laqueos induit, quorum ex nullo ſe expedire poſſit; imprudens eo, quo minimè vellet, revolvitur; nihil expedit; ita res contractas habet & inexplicabiles, tot controverſiis implicatus, ut exitum non videat: irretitus eſt multis periculis & litibus. *Uſus.* Homo multis familiaritatibus, officiis, occupationibus implicatus. Aliquem reſponſis incertis, moleſtius, religionibus implicare. Reipublicæ procuratione implicari & addictum gi. Maleficiò aliquò, ſeveritate judiciorum, morbo implicari.

Imploratio, onis, f. klägliche Bitte. *Uſus.* Si te illius acerba imploratio & vox miſerabilis non inhibeat, ne civium quidem fletû commoveberis?

Imploro, as, avi, atum, are. kläglich anruffen. *Syn.* Invoco, expoſco, flagito, poſco, appello, obteſtor, voce miſerabili opem peto, ad aliquem confugio, ad alicujus opem confugio. *Am.* Etiam atque etiam. *Uſus.* Deûm hominumque fidem, auxilium, jura civitatis implorare. V. *Peto, Preces, Auxilium.*

Implumis, e. ohne Federn. *Uſus.* Implumes pulli.

Impluvium, ii, n. Regen-Sarg. *Syn.* Locus ſine tecto in ædibus, quo deſcendere imber poſſit.

Impolitè, gröblich. *Syn.* Inornatè, inculte.

Impolitus, a, um. unausgeputzt. *Syn.* Rudis. *Adv.* Admodum. *Uſus.* Genus hominum rude ac impolitum; forma deorum impolita. V. *Rudis, agreſtis.*

Impono, is, poſui, poſitum, ere. aufliegen. *Syn.* Pono ſuper aliquid. *Uſus.* 1. Diadema alicui; victori coronam imponere. Leges alicui per vim imponere. 2. *Injungo*, aufliegen. Magnum onus alicui, multos labores, negotia imponere, injungere. Has mihi partes, hanc perſonam, hanc neceſſitatem Cæſar impoſuit. 3. *Mando, impero*, auferlegen. Etiam tum, pecuniam in reliquos imponere. 4. *Præſto*, verſchen. Vitium pecori, agro imponere. 5. *Infero*, anthun. Vulneră alicui, plagas mortalium reipublicæ, injurias & contumelias imponere. 6. *Decipio*, betrügen. Imponere alicui.

Importo, as, avi, atum, are. hinein tragen, verurſachen. *Syn.* Infero, affero, præbeo, exhibeo.)(*Exporto. Uſus.* Ea res magnam nobis calamitatem, multa odia, ſuſpiciones, pericula importavit. Vid. *Affero.*

Importunè, ungelegen. *Syn.* Moleſtè, minùs idoneo tempore.

Importunitas, tis, f. Ungeſtümmigkeit. *Syn.* Immanitas, violentia. *Eſt.* Incredibilis moleſtia, tanta. *Uſus.* Quem pro tua audacia & importunitate animi non

testâ vellet recipere. Animal ex omni scelerum importunitate conceretum.

Importunus, a, um. unruhig. *Syn.* Immanis, infestus.)(*Opportunus. Usus.* Immanis & importuna natura. Incommoda & importuna clades civitatis. V. *Odiosus, Molestus.*

Impos, tis, *g. o.* unvermögend. *Ulp.* Adolescens animi impos, *animi par insani.*

Impotens, tis, *gen. omn.* übermüthig. *Syn.* Effrenatus, qui in sua potestate non est, qui dolori, *vel* iracundiæ paret, obsequitur, qui iracundiâ &c. efferitur. *Usus.* 1. Victoria feroces reddit & impotentes. Effrenatio impotentis animi. Iratus fecit, & impotenti animo. Lætitiâ impotenti efferri. 2. *Invalidus, infirmus,* schwach, kraftlos. Valeant hæc ad salutem impotentium. V. *Ferocia, Præceps, Immoderatus.*

Impotenter, tyrannisch. *Usus.* Impotenter se gerere. Impotentius regi.

Impotentia, æ, f. Unvermöglichkeit, Hochmuth. *Syn.* Animi effrenatio. *Usus.* Dictorum atque factorum impotentia. V. *Insolentia.*

Imprecor, aris, atus sum, ari. übel wünschen. *Syn.* Precor. *In malam sere partem accipitur.* V. *Maledicum.*

Impressio, onis, f. Nachdruck. *Syn.* Efficientia, effectio, vis, violentia, incursio, impetus. *Expl.* Expugnata. *Usus.* Impressionem in hostes facere, dare; impressione aciem hostilem fundere, everterc. V. *Impetus.*

Imprimo, is, pressi, pressum; ere. eindrücken. *Syn.* Signo, inscribo, quasi informo in animo, *vel* in animum alte defigo. *Adv.* Similiter, subtiliter. *Usus.* In omnium animis Deorum notitiam imprefit natura. Aliquid alte in mente & animo imprimere. Dedecus reipublicæ, vestigia flagitiorum omnibus proximis imprimere. Hæc cum viderem tot vestigia impressa.

Improbabilis, e. verwerflich unwahrscheinlich. *Syn.* Non probabilis. *Usus.* Nos dicta improbabilia, dicta probabilia dicimus.

Improbatio, onis, f. Verwerfung.)(*Approbatio. Usus.* Hæc ad improbationem testium pertinent.

Improbè, unrecht, übel, verkehrter Weise. *Syn.* Iniquè, inique, perverse, nequiter. *Usus.* Facta improbe patta.

Improbitas, tis, f. Bosheit, Gottlosigkeit. *Syn.* Perversitas. *Epi.* Alacris, aperta, insignis, mirifica, perspicua, robustior, similis, singularis, summa, varia. V. *Malitia.*

Improbo, as, avi, atum, are. verachten, nicht gutheissen. *Syn.* Vitupero, rejicio, damno.)(*Approbo. Usus.* Ego ista studia non improbo. V. *Dissentio.*

Improbus, a, um. boshaftig. *Syn.* Impius, sceleratus.)(*Probus. Phras.* 1. *Est homo improbus,* er ist ein bosshafter Mensch. Homo est perditis, profligatis, impuris, turpissimis moribus; scelere corruptus, & omni impuritatis genere contaminatissimus; homo est ingeniô malô pravôque; omnibus vitiis & flagitiis cooperatus. V. *Malus, Nequam, sceleratus. Usus.* Homo post natos homines improbissimus. V. *Impius.* Genere se male, Conscientia mala.

Improbro, as, avi, atum, are. vorwerfen. *Syn.* Crimen objicio.

Improvidè, unvorsichtig. *Syn.* Incautè. *Usus.* Non pro veteri prudentia se & reipubl. improvidè in præceps dederat.

Improvidus, a, um. unvorsichtig. *Syn.* Incautus.)(*Providus, Prudens. Usus.* Improvidus & credulus senex. Ætas improvida. V. *Imprudens.*

Improvisò, unversehens. *Syn.* Ex improviso, ex inopinato, de improviso, derepentè, subito, repentè, repentinò, insperatò. *Phras. Improviso hoc mihi accidit,* Dieses ist mir unversehens widerfahren. Præter opinionem, insperanti mihi accidit; fuit hæc vis sanè inexpectata, inopinata; insscio, ignaro nec opinanti oblata. Imprudens, ex insperato id mihi evenit.

Improvisus, a, um. unversehen. *Syn.* Inopinatus, novus, repentinus, nec opinatus, fortuitus, subitò & improvisò natus.)(*Provisus. Usus.* Malum improvisum gravius. Fortuna efficit multa improvisa nobis.

Imprudens, tis, *g. o.* unwissend, unbehutsam. *Syn.* Insciens, inscius, ignarus, errore lapsus, lapsus per imprudentiam.)(*Sciens. Adv.* Benè, insignitèr, naviter. *Phras. Nimium te imprudentem cognovi,* ich merke es, daß du gar zu unbehutsam bist. Nimium te inconsideratum, expertem consilii, rationis; inopem consilii, rationis; à ratione aversum; præcipitis consilii; nimis in agendo præcipitem cognovi;

scio, quam facile à ratione discedas, decedas, dedoceas; quam multa temere, imprudenter, incertus, sine ratione, sine consilio agas; scio, tibi deesse rationem ac consilium; consilium, ac prudentiam dudum in te desidero; scio, quam longe absis a prudentiæ limitibus te; quoties per imprudentiam aberres aliquo ac offendas; quam parum videas, dispicias ac intelligas. V. *Temere. Ulus.* 1. Id imprudenti mihi ac invito excidit. Imprudens feci, quod maximè nolebam. 2. *Innatus*, unwissend. Imprudentes legis vitulum immolârunt nautæ.

Imprudenter, unweißlich. *Syn.* Perimprudentiam, per ignorantiam, inscienter.)(*Scienter, prudenter.* V. *Temere.*

Imprudentia, æ, f. Unvorſichtigkeit. *Syn.* Inscitia, insciencia.)(*Scientia prudentia. Ulus.* 1. Id non imprudentiæ, sed perfidiæ assignandum. *Error*, Fehler. Imprudentia in purgationem cenſetur, cujus partes ſunt inscitia, casus, necessitas. Simili ſenſu imprudentia. V. *Error*, Temerè, *Absque.*

Impuber, eris, m. unmannbar. *Syn.* Adolescentulus.

Impudens, tis, g. o. unverſchämt. *Syn.* Invereundus.)(*Pudens. Phæd.* 1. *Homo est plane impudens*, er iſt ein unverſchämter Menſch. Homo eſt, qui audacter, imprudenter dicat factique omnia; duduin os perfricuit; pudorem dimiſit; homo eſt prænortui jam pudoris; præfracta frons, digno invereundo, incredibili impudentiæ & audacia; ingenium impudens; qui vereundiæ fines omnes transiliert; o nomina ingenuæ impudentiæ quis ignorat? Os eſt durum, ac plane ferreo; homo eſt, qui vereundiam dudum a recto; pudorem exuit; frontem perfricuit; **exhauſti pudoris homo eſt; homo eſt pudoris expers ac modeſtiæ; qui vereundiæ repagula refregerit omnia; qui omnem à ſe vereundiam removit, longe ſummoque procul; qui pudorem omnem abjecit; qui pudorem omnem dedidicit, proſcripſit; qui vereundiæ ſepta finesque tranſiliit.** 2. *Ingens es in petendo*, du biſt recht unverſchämt in begehren. Quæ, malum! pluma eſt in petendo confidentia? quæ tam crassa eſt in alium impudentia? Nihil ex pudet, non erubeſcis, non tabescis? Pertones tuæ omnia rubere cutem; eris impudentis es, si vereri

à pudore animi impetrato; tanta eſt petas, pudore nullo retundis. *Ulus.* Qui vereundiæ finis ſemel tranſiit, eam nevit opertet eſſe impudentem.

Impudenter, unverſchämter Weiſe. *Syn.* Confidenter, audacter.

Impudentia, æ, f. Unverſchämtheit. *Syn.* Confidentia, os impudens, durum, ferreum.)(*Vereundia. Ulus.* Admirabilis, impudica, inexcusabilis, nefanda, nefaria, mira, perfricua, singularis, impudens, summa, tanta, tam vana. *Ulus.* Omnium nunc nefandissimæque impudentiam arguite. Audacia freius & impudentia in omnem licentiam effunditur. V. *Imprudens.*

Impudicitia, æ, f. Unkeuſchheit. *Ulus.* Impudicitiæ ſe dedere. V. *Luxuria.*

Impudicus, a, um. unzüchtig. *Syn.* Lascivus, libidinosus, luxuriosus.)(*Pudicus. Phæd. Homo impudicus*, ein unzüchtiger Menſch. Homo petulans ac protervus, qui eo ſemper trahitur, quo libido rapit; plenus ſtupri, ſceleris, flagitii; qui non modo nequitiæ, ſed vel ipſum nequitiæ nomen oblectet. Quæ nota dedecoris turpitudinis non multa vitæ eſt? Quod privatarum rerum dedecus non haeret infamiæ? Quæ libido oculos, quod facinus animos, quod ſtuprum totum à toto corpore abſtinet? Homo omnis turpitudinis exemplum, probrum juventutis, ſenectutis ludibrium. Homo petulans, libidinosus, incomptus; quem nec pudor ab infamia, nec ullius macula a turpitudine avocare poſſit; qui omnia pudoris ſepta confregerit. V. *Impudicitia. Ulus.* Impudicarum [illegible]

Impugnatio, onis, f. Bekriegung. *Syn.* Oppugnatio.

Impugno, as, avi, atum, are. bekriegen. *Syn.* Oppugno. V. *Oppugno.*

Impulsio, onis, f. Antrieb. *Syn.* Impetus, commotio. *Ety.* Vehementius est, quæ sine cogitatione quadam affectionem aliud facere adhibet hortatur, ut amor, iracundia.

Impulsor, oris, m. Anhetzer. *Syn.* Suasor, autor.)(*Dehortator.*

Impulsus, ûs, m. Antrieb. *Syn.* Impetus, inductus. *Ety.* Acrius, vehementius, promtus, limis, tumultus. *Ulus.* Ad alterius impulsu, ad tua ſponte non. 2. *Impetus.* Sonus impulsi & reflexi aëris.

Im-

Impunè, ungeſtraft. *Syn.* Sine pœna, ſecurè, tuto, tranquille. *Phraſ. Hoc tu impune non feres*, dieſe Unthat wird nicht ungeſtraft bleiben. Impunè tibi non abibit; non dimittam tuam impunitamque hanc injuriam; non tibi impunè dilabetur atrox hæc injuria; nondum aſſecutus es ſceleris hujus impunitatem. V. *Impunitas, impunitus.*

Impunitas, tis, f. Verzeihung, Gnade. *Syn.* Licentia, venia. *Epi.* Diuturna, juvenilis, ſempiterna, longa, tanta. *Phraſ. Impunitatem ea lecta eſt*, er iſt ungeſtraft davon kommen. Pœnam effugit, capitis eſt; impunè fecit; evaſit ex judicio; abſolutus eſt, impunitas ſceleri data eſt. V. *Impunè, impunitus. Uſus.* Locum ſuum dedit pœnis venia & impunitatem dandam ex ſimo. Juvenilis impunitas, & licentia dicendi. Impunitas ſempiterna eſt libidini pœna. Gaudendi tanta eſt impunitas.

Impunitus, a, um. ungeſtraft. *Syn.* Inultus.)(*Punitus, mulctatus. Phraſ. Nocentes ſæpe impunitos manent*, die, ſo am meiſten ſündigt ſind, bleiben oft unbeſtraft. Sæpè cum de nocentibus ſæpè nullum ſupplicium ſumitur; ſæpe non animadvertitur in homines nocentes; ſæpe homines improbi judicio liberantur judicum ſententias; pœna eximuntur; pœnas vitant; evadunt ex judicio; merita pœnâ non coërcentur; pœnas non dant; pœnas non luunt; pœnas non pendunt; debitas pœnas non perſolvunt; debitò ſupplicio non afficiuntur; debitâ pœnâ non adficiuntur; a ſupplicio vindicantur; pœnam effugiunt; debitâ improbitati pœnâ non plectuntur; pœnas ſceleris nocentes que dignæ non ferunt, non ſuſtinent, non patiuntur, non ſentiunt. V. *Impune, impunitas. Uſus.* Poſſumusne hanc injuriam impunitam permittere? Num hæc tanta injuria impunita diſcedet? Num impunitam ferimus tantam audaciam?

Impurè, ſchändlich. *Syn.* Spurcè, fœdè, obſcenè, turpiter. *Uſus.* Impurè, flagitiosè, intemperanter multa facere.

Impuritas, atis, f. Unreinigkeit. *Syn.* Labes, turpitudines. *Uſus.* Cum omnes impuritates tua in domo ſuſciperes. V. *Luxuria.*

Impurus, a, um. unrein, wüſt. *Syn.* Contaminatus, lutulentus, ſpurcus, improbus, ſceleratus.)(*Purus. Uſus.* Omnium non modo lepidum, ſed quid lepidum impuritatis. V. *Luxuria, impudicus.*

Imus, a, um. der unterſte. *Syn.* Intimus)(*Summus. Phraſ.* A primo, à medio, ab imo. Ab imo ſegnitus ad ſummum verticem.

In, an, in, auf. *Præpoſitio. Uſus.* 1. Actio conſtituta in diem poſterum; in annos multos ſolis defectiones prædicuntur. 2. *In dies*, von Tag zu Tag. In ſingulos dies vitium creſcit. In dies opinio magis invaleſcit. 3. *In diem* vivere barbari ſolent, für heute allein. 4. *In poſterum, in perpetuum*, ins künftige, auf ewig. Aliquem à ſe in perpetuum alienare. 5. *Diſtributioni ſervit*, in Austheilung der Dinge. Pretium in capita ſtatuere; ſingulas in militem tunicas imperare. 6. *Ad pretium rei ſtatuendum*, den Werth der Sache anzuzeigen. Quaternos denarios in ſingulas vini amphoras exegit. 7. *In morem*, auf die Art, Weiſe, Manier. Ornatus peregrinum in modum; ſervilem in modum; miſerandum in modum; mirandum, mirabilem in modum. 8. *In hanc ſententiam*; in eandem ſententiam cum multa dixiſſent. 9. *In ſpeciem*, dem Scheine nach. In ſpeciem validus, exercitus, re vera infirmus & inops. 10. *In manibus eſſe*, gewiß ſeyn, in Händen ſtehen. Victoria eſt in manibus. 11. *In manibus habere*, vor Handen haben. Omiſi ea, quæ in manibus habebam. 12. *In orbem*, Wechſelsweiſe. Senæ horæ in orbem operi attributa; pro *per vices*. 13. *Contra*, wider. In aliquem peccare. 14. *Secundum*, nach. In hanc formulam omnia judicia conceſſa ſunt. 15. *Supra*, über. In humeros puerum extulit. 16. *Ante*, vor. Cædes facta in oculis hominum. 17. *Inter*, unter. In magnis viris non ſit hoc mirum. 18. *Pro*, für. Pecunia decreta in rem frumentariam. 19. *Per*, durch. Sanguis à corde in totum corpus diffunditur. 20. *Erga*, gegen. Amor in patriam, religio in Deum. 21. *In ante* diem XV. Calendas *vel* Calendarum diſtuli, auf den 18. des Monaths, c. g. Sonnt.

Inacceſſus, a, um. unzugänglich. *Syn.* Ex omni parte clauſus, obſtructus, præcluſus, qui adiri non poteſt, qui aditus habet difficiles. *Uſus.* Aditus inacceſſi. V. *Anguſtus.*

Inædificeo, as, avi, atum, are. auf etwas bauen. *Uſus.* In domo tua eſt inædificatum ſacellum.

Inæquabilis, e. uneben, ungleich. *Uſus.* Inæquabilis varietas.

Inæqualis, e. ungleich. *Usus.* Annus inæqualis.

Inæqualiter, ungleich, uneben, bald so, bald anders. *Usus.* Inæqualiter eminentes rupes scandere.

Inæquo, as, avi, atum, are. eben machen. *Syn.* Complano.

Inæstimabilis, e. unschätzbar. ℵ *Æstimabilis.* V. *Pretium.*

Inambulatio, onis, f. das Hin- und Hergehen. *Syn.* Ambulatio.

Inambulo, as, avi, atum, are. spatzieren. *Syn.* Deambulo. V. *Ambulo.*

Inanimatus, a, um. leblos. *Syn.* Inanimis, expers vitæ.

Inanimus, a, um. leblos. *Syn.* Inanimatus. *Usus.* Inanimum est omne, quod pulsû agitatur exteriore.

Inanis, e. leer, vergeblich. *Syn.* Vacuus, supervacuus, levis, cassus, vanus, sine causâ. ℵ *Plenus. Phras. Inania sectaris,* du legst dich nur auf eitle Sachen. Levioribus rebus tuum studium dicas; amas, colis, sequeris ea, quæ non consistunt; quæ nihil habent firmitatis, nihil gravitatis, nihil ponderis; quæ levia, nullius ponderis, infirma, minimè solida sunt. V. *Levis, vanus. Usus.* Inanissimarum cupiditatum nullus modus. Consilium prudentiæ inanissimum. Inanis elocutio & puerilis.

Inanitas, tis, f. Leere, Eitelkeit. *Syn.* Vanitas, inane. *Epi.* Summa. *Usus.* In summa inanitate versamur. V. *Levitas.*

Inaniter, ohne Ursache. *Syn.* Falso, frustra, sine causa. *Usus.* Inaniter sæpe animus exultat.

Inapparatio, onis, f. Unfleiß. *Syn.* Nullus apparatus.

Inaudibilis, e. nicht zu hören. *Syn.* Qui non est audiendus, qui audiri non meretur. *Usus.* Fidem infirmare alicui inaudibili.

Inaudio, is, ivi, itum, ire. genau hören. *Syn.* Audio, exaudio, *de rebus fere occultis. Usus.* Erupit tandem vox illa, de qua ego aliquid inaudieram. Vid. *Audio.*

Inauditus, a, um. unerhört. *Syn.* Inusitatus. *Adv.* Omnino, ante hoc tempus. *Usus.* Nihil dicam inauditum, novum, insolens. Res in omni memoria inaudita. V. *Novus, rarus.*

Inauguro, as, avi, atum, are. einweyhen, einsegnen. *Syn.* Initior, consecro, dedico. *Usus.* Templum inaugurare. V. *Dedico.*

Inauris, is, f. Ohren-Ringlein. *Syn.* Ornamentum aurium, quo mulieres utuntur.

Inauro, as, avi, atum, are. vergulden. *Syn.* Auro tego, illino, obduco; aurum rei induco. *Ant.* Exterminatus. *Usus.* Pallâ inauratâ indutus. Malo consuli à Cæsare inurari.

Inauspicato, unglücklich. *Syn.* Vitiô, auspiciô non captô, malis omnibus.

Incalesco, is, calui, ere. erwarmen. *Usus.* Vinô incalescere.

Incallidè, einfältig. *Syn.* Incautè. *Usus.* Non incallidè tergiversari.

Incallidus, a, um. einfältig. *Syn.* Simplex, incautus, antiquus, credulus. *Usus.* Servus non incallidus, sed frugi & integer. V. *Simplex, apertus.*

Incandesco, is, dui, ere. glüend werden. *Usus.* Æstû, irâ, furore incandescere.

Incanesco, is, nui, ere. grau werden. *Syn.* Canus fio.

Incanto, as, avi, atum, are. verzaubern. *Syn.* Carmine magicô venenum affero. Animum magicis illecebris pellicio, fascino, magicis sacris utor, nefaria mysteria nuncupo.

Incassùm, vergeblich. *Syn.* Frustrà. *Usus.* Incassum tela jactantur. V. *Frustra.*

Incautè, unvorsichtiglich. *Syn.* Incallidè, imprudenter, temere. V. *Temere.*

Incautus, a, um. unbehutsam. *Syn.* Improvidus. V. *Improvidus, simplex.*

Incedo, is, cessi, cessum, ere. gehen, daher treten. *Syn.* Ingredior, ambulo. *Adv.* Sensim. *Phras. Incedit incarnatum,* man muß züchtig daher gehen. Non utamur aut tarditatibus ingressu mollioribus, ne pomparum fercula similes videamur; nec in festinationibus nimias suscipiamus celeritates. Pleno modestoque gradu ingrediamur; alacriter, sed modeste se inferat, oportet, qui decorum amat. *Usus.* Quam teter incedebat! Incessu repente omnibus lætus.

In-

Incendium, ii, n. Feuer Brunſt. *Syn.* Ardor, flamma. *Epi.* Acerrimum, commune, domeſticum, fortiſſimum; impium, malum, præſens, tantum, univerſum. *Phraſ. Ortum eſt ingens incendium*, es iſt eine groſſe Brunſt entſtanden. Incendium deflagrationem toti urbi minatur; exuruntur tecta, templa incendiô fumant; latiùs usque ſunditur incendium; propè abeſt, ut urbs tota incendiô hauriatur, deleatur. Non fortuitô ſed oblatô incendiô tecta conflagrant; urbs tota conjectis ignibus inflammata ardet; concepto igne urbs tota communi incendiô colluceat. Urbs tota ignibus ac ruinis miſcetur. V. *Ardeo, comburo, Flamma. Uſus.* Incendium facere, excitare, erwecken. Incendiô conflagrare, verbrennen. Incendium ruinis extinguere, auslöſchen. Ex incendio effugere, entfliehen. Ab incendio eripere, liberare, befreyen.

Incendo, is, di, ſum, ere. anzünden. *Syn.* Inflammo, incendium facio; ignem vel faces infero, admoveo, ſubjicio; concremo, uro, exuro, ignem injicio, conjicio. V. *Accendo, Comburo. Adv.* Vehementiùs. *Uſus.* 1. Naves incendi juſſit. 2. *Transl. Hortor, incito, excito,* antreiben, erwecken. Aliorum in ſe odia; cupiditatem, dolores alicujus incendere. Gloriæ ſtudiô incendi. V. *Excito, impello.*

Incenſio, onis, f. Anſteckung. *Syn.* Incendium. *Uſus.* Incenſione urbem, internecione cives, vaſtitate Italiam liberavi.

Incenſus, a, um. angeflammet.. *Uſus.* Mulier incenſa odio. Imperator incenſus ad reipublicam benè gerendam. Vid. *Fervidus.*

Incertus, a, um. ungewiß. *Syn.* Obſcurus, fallax, dubius; in dubia opinione; in caſu poſitus, non conſtans. *Phraſ.* 1. *Incertum eſt*, es iſt eine ungewiſſe Sache. Res eſt in incerto poſita; in incerto relicta, in caſu res eſt; res etiamnum fluctuat; quid nox diésque ferat, incertum eſt; ejus rei ratio explicata, explorata, expedita nondum eſt. 2. *Quid mi futurum ſit, incertum eſt*, was ſich mit mir ereignen wird, iſt noch ungewiß. Suſpenſus habeo vivendi rationes; ſuſpenſo animo ſum; meâ exſpectatione ſuſpenſus hæreo; fluctuat animus, pendet, jactatur; anceps cura diſtrahor. V. *Dubito, Dubius.* 4. *Quod vitæ genus amplectar, incertus ſum*, ich weiß nicht, was ich für eine Lebens-Art ergreifen ſoll. Nulli fortunæ adhæret animus per omnia vitæ genera errans; jam dudum in puro, ſiqua ad portum via fluctuantem ferat; nondum ſtat ſententia, quam in partem ſuſpenſæ vitæ rationes inclinaturæ ſint, contulus diſtrahor magis, quam feror. *Uſus.* Incerti animi hominum, exitus præliorum. Ætas puerilis maximè lubrica & incerta. Suſpenſus & incertus obſcura ſpe pendo; omnia in dubium incertumque revoco. V. *Dubius, Dubito, Inconſtans.*

Inceſſo, is, ceſſi, ceſſum, ere. anfallen. *Syn.* Invado, adorior. *Uſus.* Jaculis hoſtes inceſſere. Inceſſit omnes admiratio, cura, cupido, religio. Vid. *Invado, impetus.*

Inceſſus, us, m. der Gang, Tritt. *Syn.* Ingreſſus, greſſus. *Epi.* Equeſtris, gravis, acutus, rarus, necta longus. *Uſus.* Fingere ſibi vultum & inceſſum. Muliebris ornatus & inceſſus.

Inceſtè, Blut-ſchänderiſch. *Syn* Fœdè, neſariè, turpiter.

Inceſtum, i, n. & Inceſtus, us, m. Blut-Schande. *Uſus.* Facere inceſtum; inceſto aliquem liberare.

Inchoo, as, avi, atum, are. anfangen. *Syn.* Incipio, exordior, attingo, informo.)(*Pertexo, finio, perficio. Phraſ. Inchoatum potius, quam perfectum opus*, das Werk iſt vielmehr erſt angefangen, als zu Ende gebracht. Tantum abeſt, ut opus ad finem perduxeris, ut minimum ultra principium proceſſeris; ut in ipſis pæne principiis conſiſtat, hæreat. Tantum abes à perfectione operis, ut principia vix appareant; vix opus inſtituiſti; vix operis initium feciſti; rem tu quidem habes inſtitutam, informatam, ſed perfectam perpolitamque non habes. Operis tu quidem fundamenta jeciſti, faſtigium adhuc nullum videmus. V. *Incipio. Uſus.* Si idem extrema perſequitur, qui inchoavit, jam perfecta omnia videbimus. Inchoare & informare oratorem perfectum. Natura hominem inchoat, ſapientia perficit.

Incido, dis, cidi, ere. hinein fallen. *Syn.* Accido, contingo, evenio, incurro. *Phraſ.* 1. *Incidit in hoſtes*, er iſt unter die Feinde gerathen. In hoſtem imprudens præcipitavit; in manus hoſtium delatus eſt; in hoſtes incurrit; medios in hoſtes delapſus eſt. 2. *Incidit mihi ea cogitatio*, mir iſt eingefallē. Subit animum ea cogitatio; occurrit animo; incidit in mentem illud; ſuccurrit mihi, in mentem venit. *Uſus.* 1. Si caſus inciderit, neomori recuſabo. Tales caſus ſæpè fortiſſimis viris incidunt. Incidit ætas mea

cadis sæpè formas vias incidunt. Incidere aspectum alterius. Nec mala incidit civitati. Quocunque mens & oculi incidere. 2. *Loco*, in die scribere &c. stellæ. In tabulas, in tabulam, in annales, in fastos, forum, vecta incidere. In manus hostium, in scopulos vitæ incidere. 3. *Verbo*, kommen, gerathen. In æs alienum, in angores, contentiones, in mentionem incidere, infortunium incidere, in vetitum progressio venire. Homini sæpe præter opinionem incidit. V. *Accido*.

Incido, is, cidi, cisum, ere. abhauen. *Syn.* Cædo, resecо, præcido, amputo, terminо. *Adv.* Acriter, comminuo, crudelissimè, de improviso, de integro, divinius, fœdissimè, fortuito, improvisò, latè, varè. *Ufus.* Alicui nervos, pennas incidere. De operatione omnem actum incidere. Vid. *Amputo*.

Incipio, is, cepi, ceptum, ere. Anfang machen. *Syn.* Capio, initio, ingredior; inchoo, facio, duco, sumo, do, effero, introduco, principium do, capio, duco, habeo; prætexo, exordior, incæpto; exordior, incæpio, initium, fundamenta jacio, rudimentum pono, tirocinium pono. *Phæd.* 1. *Nunc demum spe ædificia incipio*, itzunder fange ich erst an zu bauen. Nunc demum in spem, in spem inducor; nunc demum spes adquæ nascitur, assurgit; nunc demum in spem venio. 2. *Unde incrementum?* wo wächst ihm Anfang und Mehrung zu? Unde nova nascitur exordia eris? Unde initia ordiaris? Unde proficiscitur actio? Unde exordium ducam, capiam? Unde initium ducetur? 3. *Respublica bellum incipit*, der Staat wird Krieg anfangen. Initium belli a republica dabitur; quod consilium respublica habuit parari, propediem arcebit; spatio cabellum tuscipietur, nec cellas belli principia respuit. capientur; bellum grande propediem exsurget à republica commovendum. 4. *Necessitas bellum brevis jupiter*, der angefangene Krieg will bald ein Ende haben. Nunciemus, orationes, exhortationes belli nostri ad decus adjuvant & comprimunt. Quamquam quæ nolumus jamdiu fieri sumus rebelles, tamen aliquem exitum reperiemus. V. *Bellum. Ubi* Bellum gerere nostri duces incipiunt. V. *Inchoo*.

Incisè, Etlich weise. *Ufus.* Incisè membratimque dicere.

Incisim, Etlich weise *Syn.* Cæsim, incisè.

Incisio, onis, f. Zerschneidung. *Ufus.* De membris & incisis, vel incisionibus.

Incisum, i, n. Einschnitt. *Syn.* Incisio.

Incita, æ, f. Böse Armuth. *Syn.* Paupertas, indigentia. *Ufus.* Adinopia redactus. V. *Paupertas*.

Incitamentum, i, n. Anreitzung. *Syn.* Invitamentum, illecebra. *Ufus.* Summum hoc hominibus maximorum laborum & periculorum incitamentum est. V. *Excitamen*.

Incitatè, schnell, eilend. *Syn.* Incitatius ferri.

Incitatio, onis, f. Antreibung, Beschleunigkeit. *Ufus.* Acies, vehemens, divina. *Ufus.* Acta & verba cum incitatione inflammate animum. Incitatio languentis, moderatio effrenatæ pepuli.

Incitatus, a, um. angetrieben, schnell. *Adv.* Late, vehementius. *Ufus.* Totus mundus incitatus convertitur.

Incito, as, avi, atum, are. anreitzen. *Syn.* Impello, exacuo, excito, incito, incendo, irrito, flammas adhibeo, concito. *Adv.* Intimus. *Phæd.* Ad præclarum facinus incitare, zu einer tapfern That anreitzen. Ad audendum animos addere, augere, accendere, addere, adjicere; animos dare, facere, excitare, affere; spe ac fiducia implere, incitamento esse; desiderium alicui decoris admovere. V. *Excito, invito, hortor, animo. Ufus.* Incitare de quæstu, de laudis adipiscendæ. Mentem actus incitare. Incitare oda, ira; studium adjuvit gandium incitatum. Incitat se vis aquæ. Naves incitantur.

Inclamo, as, avi, atum, are. anschreyen. *Syn.* Voco, alicui voce clamo *Ufus.* Expedatus, facio, ut is, ut, cum inclamavero, advoles. V. *Voco*.

Inclemens, tis, g. o. unbarmherzig. *Syn.* Asper. V. *Durus*.

Inclementer, unbarmherziglich. *Ufus.* Inclementer in aliquem dicere.

Inclementia, f. Unmildigkeit. *Syn.* Duritas. V. *Inhumanitas*.

In-

Inclinatio, onis, f. Neigung. Syn. Conversio fluxus, motus, cursus, flexio, inflexio. Ejus. Divina, magna, insolita, tanta, maxima, parva. Usus. Mentes maxime inclinationes temporum fiunt. Inclinatio gradum ad meliorem spem vitæ fit. Inclinatione voluntatis propendere in aliquem. Conversio status, inclinatio reipublicæ.

Inclino, as, avi, atum, are. hängen, neigen. Syn. Verto, propendeo.) *Sto, erectus sum. Adv.* 1. *Inclina ad lenitatem*, erst zu Sanftmuth neigt. Ad lenitatem fertur; proclivior est ad lenitatem; ad lenitatem sua sponte propendet; summâ propensione in leniora fertur; inclinatissimo est ad mitem animo. 2. *Inclinat ex natura ad lenitatem*, erst von Natur zum Guten geneigt. Natura propensus est ad excusandi vitium avaritiæ; ad avaritiam naturâ propendet; ad avaritiam natura illum facit, naturâ hortante, naturali quodam studio ad avaritiam fertur, rapitur; naturali quadam inflatione animi avaritiam sequitur; scopio ingenio, impetu quodam naturæ, naturali quadam voluntatis inclinatione ad avaritiam incitatur. *Ulus.* Sententia sua natura inclinata ad pietatem. Invitum, in fugam inclinare. 2. *Defero*, abnehmen. Excepta, opes, forma reipublicæ inclinat. Inclina acies, animum, lucem. 3 *Flecto*, sich wohin neigen. Inclinare ad Stoicos. Inclinare omnia ad suum commodum.

Includo, is, si, sum, ere. einſperren. *Syn.* Claudo, comprehendo.)(*Excludo. Adv.* Apte, intra, ara, ad, circumcirca, circus. *Phæd. Certis finibus circumscribam animum includam*, ich will den Muth mit Gränzen einſperren. Certis finibus circumscribam; certos, quibus me ipsum circumscripsi, non egredi. Certos mihi fines terminosque constituam, extra quos egredi non possim, si maximè velim. *V. Terminus. Ulus.* Imaginem alicujus in clypeo aureo includere. Orationem in epistolam includere. Dolor mihi & admiratio vocem includit. *V. Carcer, Claudo.*

Inclusio, onis, f. das Einſchlieſſen. *Ulus.* Inclusione contentus non eras, interficere voluisti.

Inclytus, a, um. berühmt. *Syn.* Clarus, notabilis, insignis. *V. Clarus, Nobilis.*

Inceptio, *vitiose* Ineptio, onis, f. Anfang. *Syn.* Initium, principium.

Incognitus, a, um. unbekannt. *Syn.* Ignotus.) *Notus. Ulus.* Condemnare aliquem causâ incognitâ. *V. Ignotus.*

Incogitans, tis, *c. c.* unbedacht. *Ulus.* Incogitantem, imprudentem oppressit.

Incogitantia, æ, f. Unbedachtſamkeit. *Syn.* Imprudentia. *V. Imprudentia.*

Incola, æ, m. Einwohner. *Syn.* Habitator. *Ulus.* Socrates totius mundi civis & incola.

Incolo, is, ui, cultum, ere. einwohnen. *Syn.* Habito, incola sum. *Ulus.* Qui earum civitatum fines incolunt. *V. Habito, Domus.*

Incolumis, e. geſund, friſch. *Syn.* Salvus, integer. *Adv.* Aliquandiu. *Phæd. Incolumes tibi fortunas esse*, dein Haus-Weſen all noch unverändert. Salva sunt apud te omnia; nihildum perditi; status idem est, qui antea rerum tuarum. Eodem loco sunt, quo antea, fortunæ tuæ; nihil detractum est de fortunis tuis; nullam res *aut* fortunæ tuæ jacturam fecêre; nullum res tuæ damnum tulêre, detrimentum cepêre, acceptêre, passæ sunt. Nihil adversi res tuæ fuerunt; nihil tibi eripuit abstulit, ademit, detraxit, averit fortuna; incolumitatem obtinuere, rationes, fortunæ tuæ; nihil secùs, nihil contra, quàm velles, res tuis factum est. Nulla rerum tuarum facta est immutatio; sarta tectæque tua sunt omnia, & ab omni incommodo sincera integraque sunt conservata. *V. Salvus, Sanus. Ulus.* Domum suam incolumem à calamitate servare non potuit. Cives integros & incolumes servavi.

Incolumitas, tis, f. Wohlſtand. *Syn.* Salus. *Ejus.* Explorata. *Phæd. Quamdiu reipublicæ fortunæ constabat incolumitas*, ſo lange des gemeine Weſen aufrecht ſtund. Dum respublica salus erat integra; salvis rebus; rebus nondum perditis; ante reipublicæ inclinationem; stante, vigente, incolumi republica; cum respubl. suum jus obtineret; cum suo jure uteretur; cum salvus esset respubl. status; ante casum respubl., antequam respubl. concideret, occideret, periret. *V. Salus, Status bonus. Ulus.* Incolumitas est salutis tuta atque integra conservatio. Alicujus salutem & incolumitatem deserere.

Incomitatus, a, um. unbegleitet. *Syn.* Sine comite, solus. *Usus.* Ars indotata, incompta, inconditata. V. *Solus.*

Incommodatio, onis, f. Ungelegenheit. *Syn.* Incommodum.

Incommodè, ungelegen. *Syn.* Molestè. *Usus.* Consilio actum optimè, mecum autem incommodè.

Incommoditas, tis, f. Unbequemlichkeit. *Syn.* incommodum. *Usus.* In hac incommoditate illud inest commodi. V. *Incommodum.*

Incommodo, as, avi, atum, are. hinderlich ſeyn. *Syn.* Officio, incommodum affero. *Phraſ. Incommodare tibi nolo*, ich will dir keine Ungelegenheit machen. Nolo incommodè tibi esse, incommodo te afficere; incommodum tibi afferre, parere, præbere; nolo tibi molestiam exhibere, nolo commodis tuis officere; commoda tua oppugnare, labefactare; nolo tibi negotium lacessere; nolo tibi gravis, molestus esse; nolo tibi importunè obstrepere; nolo tibi per me incommodi quidquam accidat. Vid. *Noceo, Molestia, Molestus. Usus.* Qui alteri nihil scientes incommodant, nihil ipsis jure incommodi accidere potest.

Incommodum, i, n. Schade, Nachtheil. *Syn.* Damnum, detrimentum.)(*Commodum. Usus.* Alienum, commune, domesticum, insperatum, magnum, parvum, præcipuum. *Phraſ.* 1. *Ideo concedam, modo sine tuo incommodo fiat*, ich will es gern geſchehen laſſen, wann es nur ohne deinen Nachtheil geſchehen kan. Facile id patiar, modo ne tibi incommodes; modo ne contra tuum commodum sit; modo ne tuis commodis adversetur; modo ne commodis tuis officiat. Dabo id perlibenter, quod sine incommodo tuo facere potis; quod commodè, quod sine molestia tua fiat. 2. *Multa patior incommoda*, ich muß viel Ungemach ausſtehen. Multa me incommoda circumveniunt; undique oppugnantur, labefactantur commoda mea; incommoda non pauca capio, accipio; multis incommodis & difficultatibus angor, premor; quotidie novis incommodis afficior; quotidie nova mihi incommoda dantur, invehuntur, importantur; alia ex aliis accedunt incommoda; nova quotidie incommoda mihi nascuntur. V. *Damnum, Molestia. Usus.* 1. Incommodum invehere, ferre, dare, afficere incommodis, Schaden bringen. 2. Incommodum capere, accipere, Schaden leiden. 3. Incommodum propulsare, repellere; refutare, den Schaden abwenden. 4. Incommodum levare, diminuere, incommodis mederi, dem Schaden abhelfen. 5. Incommodum sarcire, erſetzen. 6. Incommodum devitare, entgehen. 7. Incommodi expers; ab incommodo integer, sincerus, ſchadlos. Illud etiam in incommodis est; illud quoque accessit incommodum, unter andern iſt auch dieſer Schaden. V. *Detrimentum.*

Incommodus, a, um. ungelegen, ſchädlich. *Syn.* Adversus, alienus, molestus, iniquus. *Usus.* Valetudine uti incommoda. Pater alioquin facilis, sed filio incommodus. In rebus incommodis subvenire alicui. V. *Alienus.*

Incompertus, a, um. unbekannt. *Usus.* Res vetustate incomperta. Quid rei sit, incompertum est. V. *Ignotus.*

Incompositè, unordentlich. *Usus.* In hostem negligenter & incompositè occurrunt.

Incompositus, a, um. unordentlich. *Usus.* Agmen incompositum. V. *Dissolutus.*

Incomprehensus, a, um. unergriffen. *Syn.* Non perceptus, incognitus.)(*Comprehensus.*

Incomptus, a, um. ungeziert. *Syn.* Inornatus, incultus. (*Concinnus. Usus.* Oratio incompta & horridula.

Inconcinnus, a, um. ungereimt. *Syn.* Molestus, inurbanus, præposterus, absurdus, ineptus. V. *Ineptus.*

Inconditè, ungeſchicklich. *Syn.* Insulsè. *Usus.* Nihil tam inconditè, tàm præposterè, tam monstrosè dici potest, quod non postimus somniare.

Inconditus, a, um. unordentlich. *Usus.* Inconcinnus, insulsus, non compositus. *Usus.* Inconditum jus, orator, oratio. V. *Ordinatus.*

Inconsiderans, tis, *g. a.* unbedachtſam. *Syn.* Inconsideratus.

Inconsiderantia, æ, f. Unbeſonnenheit. *Syn.* Inconsulta ratio, temeritas. V. *Temeritas.*

Inconsideratè, unbedächtlich. *Syn.* Inconsultè, temerè, leviter, negligenter, dicere *aut* facere aliquid.

Inconsideratus, a, um, unbedachtſam. *Syn.* Inconsiderans, inconsultus, amentissimus, te-

temerarius.)(*Consideratus.* *Usus.* Inconsideratissima & demens.ssima temeritas. V. *Incautus, imprudens.*

Inconstans, tis, *gen.omn.* wankelbar. *Syn.* Mobilis, levis, volaticus, qui à seipso desciscit, levissimus transfuga, qui sibi non constat, neque in hac, neque illa parte fidem habet.)(*Constans.* *Phaf.* *Inconstantes sunt hominum voluntates,* der Mensch ist wankelbar. Homines mobili sunt in omnem partem animo & fluctuante; inobilia sunt hominum ingenia; plumâ *aut* foliô facilius moventur; vagâ & mutabili ratione, summâ levitate & inconstantiâ huc illuc feruntur; parum constanter in corpto permanent. Nihil tam flexibile, lubricum, devium, quam hominum consilia. V. *Levis, Mutabilis.* *Usus.* Ridiculè mihi visus es inconstans.

Inconstanter, unbeständiglich. *Syn.* Leviter. *Usus.* Inconstanter & turbidè jactari.

Inconstantia, æ, f. Wankelmüthigkeit. *Syn.* Levitas, mutabilitas, mobilitas, varietas.)(*Constantia.* *Epi.* Maxima, tanta. *Phaf.* 1. *Non puto, meam inconstantiam reprehendendam,* ich verhoffe, es werde mich niemand einer Wankelmuth halber beschuldigen. Non puto, mihi famam inconstantiæ pertimescendam; non vereor, nequis inconstantiæ, levitati tribuat, adscribat, assignet, si &c.; nequis in me inconstantis, levis, mobilis, instabilis, parum firmi in officio animi vitium conferat; nequis mihi notam inconstantiæ inuret; inconstantiæ maculam aspergat nomini meo; ne inconstantiæ nomine male audiam, suspectus sim; nequis me accuset, quasi discesserim à pristina consuetudine, à me ipso. 2. *Tantam in te inconstantiam non expectassem,* ich hätte nicht geglaubt, daß du so wankelmüthig seyn solltest. Tam mobili in me animo te esse non putabam; tantâ levitate & inconstantiâ, tantâ mutabilitate mentis te esse non putabam. Tam fluxâ fide; tam mobili ingenio te esse quis putâsset? *Usus.* Fortuna ab inconstantia & temeritate sejungi non potest. Nemo doctus unquam mutationem consilii inconstantiam dixit.

Inconsultè, unbedachtsam. *Syn.* Inconsiderate, impudenter ac imprudenter, temere dicere aliquid, *aut* facere.

Inconsultus, a, um. unvorsichtig. *Syn.* Inconsideratus, temerarius. V. *Imprudens.*

Incontaminatus, a, um. unbefleckt. *Usus.* Nequid fiscus, nequid incontaminatum sit. V. *Integer, purus.*

Incontentus, a, um. ungespannet. *Syn.* Remissus.)(*Contentus.* *Usus.* Fides omnes æque incontentæ.

Incontinens, tis, *g. o.* unkeusch, geil. *Syn.* Libidinosus.

Incontinenter, unmäßiglich. *Syn.* Intemperanter, dissolutè, libidinosè.

Incontinentia, æ, f. Unmäßigkeit. *Syn.* Intemperantia.)(*Continentia.* V. *Luxuria.*

Inconveniens, tis, *g. o.* ungereimt.)(*Conveniens.* *Phrai.* *Nihil inconveniens egit,* er hat nichts ungereimtes gethan. Nihil odiosum, aut à moribus suis alienum; quod à moribus ejus abhorreret; quod non reliquæ ætati ejus responderet; quod absonum, quod indecorum suo generi, admisit. V *Absurdus.* *Usus.* Hæc nostra facta sunt nec subita, nec inconvenientia.

Incoquo, is, coxi, coctum, ere. einkochen. *Usus.* Radices vino incoquere.

Incorporeus, a, um. leiblos. *Syn,* Quod corpore caret. *Usus.* Rerum incorporearum æstimatio.

Incorruptè, unverfälscht. *Syn.* Castè.

Incorruptus, a, um. unversehrt. *Syn.* Integer, purus, inviolatus, sanus, sincerus, castus, naturalis, non fucatus, religiosus.)(*Vitiosus, corruptus, fucatus.* *Usus.* Sanitas, latinitas, vestis incorrupta. Vid. pia. Sanguis, testis incorrupta. Vid. *Integer, sanctus.*

Increbesco, is, bui, ere. zunehmen. *Syn.* Percrebesco, pervagor. *Usus.* Hæc consuetudo dudum jam increbuit. Numerus oratorum; sermo, fama, rumor increbescit.

Incredibilis, e. unglaublich. *Syn.* Inauditus, monstro *vel* portento similis, singularis, humanam fidem excedens, ultra fidem.)(*Credibilis.* *Adv.* Prorsus. *Phraf.* *Incredibile est,* es ist unglaublich. Non est, ut credi possit; non est, ut habeatur fides; fidem superat; abhorret à fide; verisimile non est; ejusmodi est, ut fides careat, ut adjungi fides nulla possit; mendacii speciem habet; mendacium præfert; veritatis imaginem nullam ostendit; fidem excedit; alienum est à ratione; vero, rationi consentaneum non est; su-

fupra, quam credi possit. *Usus.* Singularis & incredibilis virtus, audacia; agere alicui gratias incredibiles.

Incredibiliter, unglaublicher Weise. *Syn.* Immortaliter.)(*Credibiliter.* *Usus.* Incredibiliter gavisus sum.

Incredulus, a, um. unglaubig, mißtrauisch.

Incrementum, i, n. Zunehmung. *Syn.* Accessio. *Usus.* Incrementum afferre. Maximis incrementis augetur hostium potentia. V. *Accessio, augeo.*

Increpo, as, ui, itum, are. bescheiten. *Syn.* Redarguo, accuso. *Usus.* Alicujus ignorantiam increpare. Quidquid increpuerit, jam ille perimescit. V. *Reprehendo.*

Increscо, is, crevi, ere. wachsen. *Usus.* Increscit audacia; increscente certamine. V. *Crescо.*

Incruentus, a, um. unblutig. *Usus.* Victoriam incruentam referre.

Incrusto, as, avi, atum, are. übertünchen, vertäfeln. *Syn.* Crustam duco, crustâ obduco, applico crustam.

Incubo, as, ui, itum, are. auf etwas liegen. *Syn. Transl.* Inhio. *Usus.* Spe atque animis thesauro incubare. Litteris incubare.

Inculco, as, avi, atum, are. eintreten. *Syn.* Ingero, intercedo. *Usus.* Animis aliquid, auribus inculcare. Versus leviores inculcat identidem.

Incultè, ohne Zierde. *Syn.* Inornatè.)(*Comptè, ornatè.* *Usus.* Inornate, horridè, incultè dicere.

Incultus, a, um. ungeziert. *Syn.* Horridus, incomptus, squalidus, inornatus.)(*Cultus.* *Usus.* Inhabitabilis terræ regio, & incultâ, & derelictа; inculta & sylvestris vita; homo durus, horridus, incultus.

Incumbo, is, cubui, itum, ere. sich auf etwas legen. *Syn.* Innitor, operam do, applico animum ad rem, curam, studium confero, studia, curas in re figo, loco, condimo; animum adjicio, adjungo ad aliquid; operam dico, navo; confero operam ad rem; operam in re pono. figo, consumo; mente & animo, totus in rem insilio. *Adv.* Acrius, eo maximè, ravius. *Usus.* 1. Murus in lævam incumbit. 2. *Transl.* in perniciem alicujus; in salutem reipubl. incumbere. Toto pectore, omni studio, omni cogitatione curaque, totâ animâ ad litteras incumbere. Voluntatum inclinatio in illum incubuit. V. *Inclino, impendo.*

Incunabula, orum, n. Kinds-Wiege. *Syn.* Cunabula, cunæ; rudimenta. *Usus.* Ab incunabilis nostræ veteris doctrinæ.

Incuria, æ, f. Liederlichkeit. *Syn.* Negligentia. *Epi.* Tanta.)(*Cura.* V. *Negligentia.*

Incurro, is, curri, cursum, ere. in etwas gerathen. *Syn.* Incido. *Adv.* Necessario. *Usus.* In eadem vestigia incurrere. In hastas incurrere, hastis se inducre, selbst in die Lanze hinein laufen. Incurrere in apertam perniciem, in oda hominum, morbos, difficultates, varias reprehensiones. Quis est, qui nihil offendat, nusquam incurrat? in oculos aliorum & invidiam incurrere. V. *Impingo.*

Incursio, onis, f. feindliches Einfallen. *Syn.* Excursio, incursus. *Epi.* Septentrionalis. *Phras. Incursiones facere,* einen Einfall thun. Incursare agros; vexare incursionibus; in agros hostiles impetum dare. V. *Impetus.* *Usus.* Incursio atque impetus armorum; incursio tempestatis, vis multitudinis. In hostes incursionem facere; hostium incursionem sustinere.

Incurso, as, avi, atum, are. anfallen. *Syn.* Incurro, excurro, infesto, invado. *Usus.* Incursare in fortunas omnium. Incursabit in te dolor meus. Agros incursare. V. *Impetus.*

Incursus, us, m. Einfall. *Syn.* Incursio.

Incurvesco, is, ere. krumm werden. *Usus.* Rami solent incurvescere.

Incurvo, as, avi, atum, are. biegen. *Usus.* Bacchis de industria incurvatus.

Incurvus, a, um. gebogen. *Syn.* Incurvatus.

Incus, udis, f. Amboß. *Usus.* Eandem incudem noctu diuque tundere.

Incuso, as, avi, atum, are. anklagen. *Syn.* Accuso, reprehendo, crimino do aliquem, aliquem in crimen voco; crimen in aliquem confero, conjicio; crimine accerso; crimen alicui infero. V. *Accuso.*

Incusatio, onis, f. Anklage. *Usus.* Loci communes incusationem habent, aut quærelam.

In-

Incuto, is, cussi, cussum, ere. hinein schlagen. *Syn.* Defigo, infigo. *Usus.* Errorem, terrorem, metum, dolorem incutere alicui.

Indagatio, onis, f. Nachforschung. *Syn.* Investigatio, inquisitio.

Indagatrix, icis, f. Nachsucherin. *Usus.* Philosophia virtutis indagatrix, expultrix vitiorum.

Indago, as, avi, atum, are. nachforschen. *Syn.* Vestigo, investigo, inquiro. *Adv.* Acutissimè. *Phras.* 1. *Philosophia, veritatem indagat*, die Weltweisheit forschet nach der Wahrheit. Omnibus vestigiis, diligentissimis disquisitionibus verum persecutatur; perscrutat, velut, ut omnia, ut verum perspiciat; omni contentione verum invenire, summâ curâ studioque veritatem exquirere, protrahere in lucem adlaborat; rimatur omnia; velut odore verum, aut aliquo leviter presso vestigio persequitur; scrutatur omnia & excutit, odoratur omnia, & è tenebris eruere nitetur. 2. *Hostem indagare*, den Feind aufsuchen. E tuto noctem speculatum discurrere circa vias, & occulte perlustrare omnia; conquisitores emittere. *Usus.* Lustra exitu indagavi. Agitata occultis comparationibus consilia necdum vulgata indagavi, patefeci. Acutissimè indagare, odorari omnia, è tenebris eruere. V. *Inquiro, quæro.*

Indago, inis, f. Gespühr. *Syn.* Investigatio, inquisitio. *Usus.* Saltum indagine cingere.

Inde, von dannen. *Syn.* Illinc. *Usus.* Jam inde à principio, ab ortu hujus imperii. Inde has literas dedi.

Indecenter, ungebührlich. *Usus.* Indecenter obstrepunt.

Indecore, häßlich. *Syn.* Præter decorum. *Usus.* Cave, nequid indecorè, aut deformiter facias.

Indecorus, a, um. übel anständig. *Syn.* Turpis, inhonestus, pravus, quod non decet. *Usus.* Indecorum de rebus parvis amplissimè dicere. V. *Turpis.*

Indefensus, a, um. unbeschirmt. *Usus.* Indefensi, inulti periistis!

Indemnatus, a, um. unverurtheilet. *Syn.* Non damnatus, judicio elapsus.)(*Condemnatus.* *Usus.* Indemnatum, innocentem civem occidere.

Index, icis, m. Anzeiger. *Syn.* Qui aliquid indicat. *Epi.* Neque obscurus, neque incertus, falsus, verax. *Usus.* Vox index salutaris. Animi indices oculi. Indices detulerunt, rei confessi sunt.

Indicium, ii, n. Anzeigung. *Syn.* Signum, argumentum, declaratio, vestigium, nota, specimen, imago. *Usus.* Certa indicia & argumenta sceleris offerre, deferre; patefacere, Anzeigung geben. Indicium sceleris habere, accipere, Anzeigung haben. V. *Signum, facio.*

Indico, as, avi, atum, are. anzeigen. *Syn.* Indicium facio, do, affero, ostendo, detego: indico sum, edendo, monstro, coarguo, innuo, signa per facio, loquor. *Adv.* Ridiculè, apertè, manifestè, aperte. *Phras.* *Puer ea, quæ ab amica audierat*, der Knabe hat die gantze von der Freundin angezeigte. Rem omnem ab domina rerum, perdita; hæc expromsit, prodidit; quid facere cogitaret, denotavit; rei indicium fecit, ut de tota conjuratione certum fieret, rem omnem dominæ aperuit, patefecit; ut omnes rei tortis patefacti; rem omnem ad consulem detulit, prodidit. 2. *Cæsa virgine indicia certa sunt*, man hat drauf die Anzeigungen von der verübten Mordthat. Locus ipse, impressa loco cruenta vestigia cædem loquuntur; peractæ cædis manifesta sunt vestigia cruenta facto impressa; cædem factam hæc testantur, ostendunt, coarguunt, cædis peractæ fidem faciunt, index cædis ipse locus est, & impressa solo cruenta vestigia. V. *Prodo, monstro, dego.* *Usus.* Vultus indicat mores. Et apertissimus est, indicavit, quæ alia cælata volebant.

Indico, is, dixi, dictum, ere. ankünden. *Syn.* Denuncio, promulgo. *Adv.* Omninò. *Usus.* Bellum voluptatibus, justitium foro, funus reipublicæ indicere. Cœnam, tributum, legem, mortem indicere.

Indictus, a, um. ohne daß man es angesetzet. *Syn.* Non indictus. *Usus.* Indicta causâ civem condemnare, nefas.

Indidem, von dannen. *Syn.* Inde, ex eodem loco.

Indifferens, tis, *g. o.* gleichgültig. *Phras.* *Prorsùs indifferens sum*, mir gilt es gleich. Neutram in partem moveor, inclino; suspensam teneo sententiam; neutris me partibus addico; neutram in partem propendeo, nec in bonum, nec in malorum partem pono; in utrumque paratus sum. *Usus.* Quod Græci ad ephoron dicunt, id mihi accidit, ut indifferens decerem. V. *Neuter.*

Indigena, æ, m. Landes-Kind. *Ufus.* Majores eorum non indigenæ, sed advenæ fuerunt.

Indigentia, æ, f. Mangel, Abgang. *Syn.* Egestas. *Ufus.* Indigentia est libido inexplebilis. V. *Paupertas.*

Indigeo, es, ui, ere. bedörfen. *Syn.* Egeo, indigus sum.)(*Habeo, abundo. Adv.* Separatim. *Ufus.* Tu mei ad illud negotium non indiges. Consolatione mea indiget. V. *Egeo, opus est.*

Indignabundus, a, um. unwillig. *Syn.* Indignans, oburatus.

Indignatio, onis, f. Zorn, Unwille. *Syn.* Stomachus, ira. *Epi.* Mala. *Phæd. Indignationem ex ea re concepi,* ich habe einen Unwillen gefaßt. Stomachum movit ea res; stomachum mihi fecit; majori, quam credi potest, res ipsa mihi stomacho fuit; bilem mihi ea res concivit, commovit. V. *Ira. Ufus.* In aliquem gravem offensionem & indignationem concitare, concipere.

Indignè, unbillig. *Syn.* Miserabiliter, iniquè, molestè. *Ufus.* 1. Indignissime necari. 2. *Ægrè, Molestè,* beschwehrlich. Indignè pati.

Indignitas, tis, f. Unbilligkeit. *Syn.* Turpitudo, atrocitas. *Epi.* Summa. *Ufus.* Nequeo verbis consequi indignitatem rei. Non satis severè pro indignitate rei decretum est.

Indignor, aris, atus sum, ari. sich erzürnen. *Syn.* Graviter fero, stomachor, mihi indignum videtur, pro indignissimo habeo. *Ufus.* Eum perisse sanè indignor. V. *Irascor.*

Indignus, a, um, unbillig, unwürdig. *Syn.* Iniquus, iniquus; non dignus, alienus.)(*Dignus. Adv.* Valdè. *Phæd.* 1. *Res est prædè indigna,* dieses ist fürwahr eine unbillige Sache. Quæ, malum! ista est indignitas? Quod portentum? Quid hoc acerbius, quid iniquius proferri potest? Res enimvero ista indigna planè est & intolerabilis; res est ejusmodi, quæ indigna atque nefaria; quæ indigna atque intoleranda videatur omnibus; ut nihil indignius ferendum videatur; res est acerba, indigna, luctuosa; pro indignissimo haberi id potest; quis indignatus hæc diutius ferat? Facti atrocitate impensius, rei indignitas crescit. 2. *Indignus est amore ac benevolentia: filius tuus,* dein Sohn ist nicht werth, daß man ihn liebe. Indignus est, qui ametur; non est, qui ametur; nullâ re præditus est, qua animum bonorum & ornamentorum in filio tuo desideratur, quæ ad colligendam, comparandam benevolentiam faciunt, valent, spectant; idonea sint & appolita; nihil est in filio tuo, quod homines ad se amandum alliciat; quod aliorum benevolentiam invitet; nullâ re commendatus filius tuus, quæ inire gratiam ab hominibus queat; non ita natus, ita ductus est filius tuus, ut adjungere sibi homines aliquâ benevolentiâ possit. 3. *Indignus es eo beneficio,* du bist dieser Gabe nicht werth. Non is es, in quem tanta gratia conferatur; non ita meritus, non ea merita sunt tua, ut hoc affici beneficio debeas; ut ferre tam ingens beneficium debeas. Non is est animus tuus, qui tantam gratiam capiat. Beneficii magnitudo tua meritâ vincit; impar es tanto beneficio. *Ufus.* Hoc te indignum est. Indignum est à pari vinci, indignum ab inferiore.

Indigus, a, um. bedürftig. *Ufus.* Opis indigus. V. *Egeo, pauper.*

Indiligens, tis, *gen. om.* liederlich. *Ufus.* Homo nimium indiligens. V. *Piger.*

Indiligenter, unfleißiglich. *Syn.* Negligenter. *Ufus.* Rem non indiligenter expedivi.

Indiligentia, æ, f. Unfleißigkeit. *Syn.* Negligentia.)(*Diligentia.*

Indisertè, unberedt. *Syn.* Inornatè.

Indisertus, a, um. unberedt. *Syn.* Inornatus, parum eloquens, infans.)(*Disertus.*

Indissolubilis, e. unauflöslich. *Syn.* Qui dissolvi non potest.)(*Dissolubilis.*

Indissolutus, a, um. verknüpft. *Syn.* Non dissolutus.

Individuus, a, um. unzertheilig. *Syn.* Simplex.)(*Dividuus. Ufus.* 1. Atomi, corpuscula scilicet individua. 2. *Quæ animi dissidio non potest,* was nicht kann abgeändert werden. Individua comes corporis umbra.

Individuum, i, n. ein unzertheilig Ding. *Syn.* Species ex individuis innumerabilibus existens.

Indo, is, didi, ditum, ere. hineinsegen. *Syn.* Impono. *Ufus.* Nomen, cognomen alicui indere. V. *Impono.*

Indociliis, e. ungelehrsam. *Syn.* Tardus, hebes; crassi, stolidi, planèbei ingenii.

In-

Indocte, ungelehrt. *Syn.* Imperitè.

Indoctus, a, um. ungelehrt. *Syn.* Rudis, ineruditus, imperitus.)(*Doctus. Adv.* Planè. *Phras. Valde indoctus est*, er verſtehet gar wenig. Expers eruditionis est; nullis bonis litteris excultus est; longè abest à doctrina; litteras vix attigit; vix primoribus labris degustavit; litteris aspersus potius, quàm tinctus est; litteras vix à limine salutavit. V. *Doctus, Imperitus, Rudis. Usus.* Indoctus homo & agrestis; rudis & indocta oratio.

Indolentia, æ, f. Unempfindlichkeit. *Syn.* Vacuitas doloris. *Epi.* Major, maxima.)(*Dolor. Usus.* Num voluptas idem est, quod Indolentia?

Indoleo, is, ui, ere. trauren. *Syn.* Doleo. *Usus.* Quis non indoluit te tam serò cognitum? V. *Doleo.*

Indoles, is, Natur, Gemüthe-Art. *Syn.* Indicium animi, species futuræ virtutis, spes summæ virtutis. *Epi.* Bona, egregia, magna, mirifica, præclara, summa. *Phras. Præclaræ indolis puer*, ein Knabe von einer trefflichen Gemüthe-Art. Puer ad decus natus; altâ mente præditus; puer præcipuâ quodam munere naturæ ad summa quæque natus; ad laudem & decus à natura factus; optima indole præditus puer. Vid. *Ingenium. Usus.* Bona spes, magna indoles in adolescente. Summa ingenii indoles summique virtus. V. *Natura bona.*

Indomabilis, e. der ſich nicht bändigen läßt.

Indomitus, a, um. unbändig. *Syn.* Qui imperium recusat, effrenatus, intractatus, novus, ferocitate exultans, insociabilis.)(*Domitus.* V. *Ferox.*

Indormio, is, ivi, itum, ire. einſchlummern. *Usus.* Multis suis, negotio, legationi, caussæ indormire, *rem segniter tractare*, ſich die Sache wenig angelegen ſeyn laſſen. V. *Negligo, Dormio.*

Indotatus, a, um. unausgeſteuert. *Syn.* Sine dote, sine ornatu.)(*Dotatus.*

Induciæ, arum, f. Stillſtand der Waffen. *Syn.* Belli ad tempus cessatio. *Phras. Hostis inducias mist*, der Feind iſt den Stillſtand der Waffen eingangen. Hostis inducias fecit, pepigit, pactus est; quibus aliquantum ab armis fuit; aliquantum in inducis res erat; induciæ petitæ dierum aliquot, datæque hosti sunt; pari consilio in certas leges ad tempus ab armis discessum est; agitari de aliquot induciæ sunt cœptæ; adhuc per eos dies cautenses quædam feriæ, & à belli injuriis temperatum. *Usus.* Inducias petere, dare, facere, pacisci.

Induco, is, xi, ctum, ere. bewegen, anreizen, einführen. *Syn.* Adigo, impello, adduco; introduco. *Adv.* Diligentius, paullisper animum, porrò, rectè, sabtiliter. *Usus.* 1. Jacentem amicum in spem meliorem inducere. Aliquem promissis, spe dotis, hæreditatis ad aliquid inducere. 2. *Affero, introduco*, einführen. Novum morem, consuetudinem, novas religiones, leges inducere. 3. *Obduco*, überziehen. Parietes marmore; scuta pellibus inducere. 4. *Deleo*, auslöſchen. Inducere nomina, tabulam, scripturam. 5. *Applico, adjungo*, ſich entſchlieſſen. Animum inducere non potui. Induxi animum, divitias contemnere. Nunquam in animum inducam. V. *Persuadeo.*

Inductio, onis, f. Einſetzung. *Syn.* Derivatio. *Epi.* Ficta. *Usus.* 1. Agrorum inductionibus terris fœcunditatem dabus. 2. *Introductio*, Einführung. Personarum ficta inductio. 3. *Applicatio*, Gemüthe-Entſchluß. Tantum suma animi inductio valet.

Inductus, ûs, m. das Ueberreden. *Usus.* Alieno inductû feci.

Indulgenter, zärtlicher Weiſe. *Syn.* Leniter, molliter, familiariter. *Usus.* Ne nimis indulgenter, sed potiùs cum gravitate aliqua loquâre.

Indulgentia, æ, f. Nachlaſſung. *Syn.* Obsequium, patientia, lenitas præsertim erga suos. *Epi.* Maxima, naturalis, summa, patria, similis. *Usus.* Homines naturâ quâdam inter se indulgentiâ & benevolentiâ continentur. Animâ à corporis obsequio indulgentiâque discedendum est. Multi filii patrum indulgentiâ depravantur. *Indulgentia plenaria*, vollkommener Ablaß. *Reatus* appellatur plena noxarum pœnarumque condonatio; noxarum venia, expiatio.

Indulgeo, es, dulsi, dultum, ere. nachſehen. *Syn.* Obsequor, facilis sum in aliquem. *Phras.* 1. *Nimium indulget filio*, er geſtattet dem Sohne allzu viel. Pecatus indulgens præceptorem filium sem sinit; nimia ejus in filium indulgentia ad perspicienda pericula eum minùs segnem facit; malè consulit filio, qui solutè & negligenter eum habet; qui habere propterea habet; qui solum lenitate utitur; omnibus in rebus connivet; illum ita nimiâ omnia maleficia condonat; ejus nimia

ribus obsequitur; delicta cujusvis gratiam facit; animum explere sinit; inepta lenitate, pravè facilitate ad vitia invitat. 2. *Indulget genio suo*, er läßt sich's wohl seyn. Obsequitur animo suo; animo suo morem gerit; voluptatibus obsequitur; quodcunque animo libitum est, facit; animum explet suum; genium suum curat; genio indulget; nulla in re defraudat genium suum; molliter se & indulgenter habet. *Syn.* Genio, animo, luxui, amori, dolori, irae indulgere. Indulgere se alicui, ejusque voluntati & genio dedi tum esse. Indulgens in aliquem. Vid. *Facilis, Lenis, Venia.*

Indumentum, i, n. Kleid. *Syn.* Vestimentum. V. *Vestis.*

Induo, is, ui, utum, ere. anlegen, anziehen. R. *ab in & duo.* *Syn.* Vestio, induco.)(*Exuo. Phras.* 1. *Hispanicissimè indutus erat*, er war ganz Spanisch Art gekleidet. Speciem Hispanicam vestitus referebat, præferebat; Hispanicâ naturâ vestitus erat; habitu corporis externi, ornatu, quo Hispani uti solent, Hispanicè vestitus erat & comptus. 2. *Patrium induere*, er nimmt den Platz ein. Patrium humeris injicit, humerum pallio contegit; pallio se tegit, amicit. 3. *Calceos induere*, er legt die Schuhe an. Calceos pedibus induit; calceat sese. *Usus.* 1. Tabaria induuntur. 2. *Animo*, animum. Induere animo pugnam, hostiles spiritus induere. 3. *Impia*, vim adhibere. Se in labores, magnas difficultates, fraudes, negotia induere. Sub se confessione indut & jugulavit.

Indupedator, oris, m. Kriegsobrister. *Syn.* Imperator.

Induro, as, avi, atum, are. verhärten. *Usus.* Indurata genua.

Industria, æ, f. Fleiß. *Syn.* Solertia, diligentia, sedulitas, labor. *Ant.* Ars, ars, artificium, ars, ars, fraudulentia, inertia, desidia, mora, pax, probabilitas, negligentia, socordia, tarditas. *Phras.* 1. *De industria facere*, er thut es mit Fleiß und Bedacht. Consulto rem gerere; consilio, cogitato & deliberato facere. *Usus.* Ingenium mihi industriam fecit. Industria mea in re aliqua ponere. Res industriâ acta. Industriæ fructus. Vid. *Diligentia, Cura, Labor.*

Industrie, sedulò, fleißig. *Syn.* Diligenter, anxiè.

Industrius, a, um. emsig, wikig. *Syn.* Ingeniosus, laboriosus, sedulus, navus, vigilans, in re sua gerenda acer, diligentissimus, experientissimus. V. *Prudens, Sedulus.*

Indu, æ, Hunger, das Fasten. *Syn.* Fames, esuries. *Usus.* Inedia per medium diem accedere; inediâ necari, consumi. V. *Fames.*

Inelegans, tis, z. e. unzierlich. *Syn.* Inconcinnus, inconcinnus.)(*Elegans.*

Inelegantèr, häßlich, wüst. *Syn.* Inconcinnè, inconcinnè.)(*Elegantèr.*

Inenodabilis, ein ganz verwirrt. *Syn.* Inexplicabilis.

Ineo, is, ivi, itum, ire. hinein gehen. *Syn.* Adeo, ingredio.)(*Exeo. Usus.* 1. Conveniamus. 2. *Ineo* in aliquem, magistratum inire. 3. *Ineo* limen gradum ab aliquo, unde pulsum. 4. *Ineo* societatem, amicitiam cum aliquo, contrahere, matrimonium, affinitatem, societatem, conjuncta manu fœdera ferire & ictu.

Ineptè, unschicklich. *Syn.* Insulsè.)(*Eleganter, aptè. Usus.* Inepte, absurde, parum decore.

Ineptiæ, arum, f. Narrenwerk. *Syn.* Nugæ, ineptiæ. *Phras.* Quæ ista ineptiarum! Was ist das für Narrenwerk? Ad quas ineptias descendis? Quas tu hic nugas agis? Quæ ineptiæ, fabulæ, nugæ istæ sunt, quæ recitabantur? Quæ istæ absurditates sunt, quas profers, & affingis? Quæ tam joculariæ! Quæ sunt portenta, quæ sunt sannæque ludibria, quæ à te dicuntur scurrilia? 2. Quis mortalium ferre potest, hört solche alberne Possen vertragen? Homines à ineptiis, fastidium, insulsitatem quis ferat? Quas adhuc ineptias fecit tam multas? Portenta & miracula non dicimus, sed somnia? Quæ verba audiamus, optemus? Quæ nugæ, quæ puerilitates istæ sunt? Nugæ! Ineptiæ! Ineptias de quibus agitis, quocum in loco arguendum disputare.

Ineptio, is, ivi, ire. närrisch thun. *Usus.* Non debemus ineptire? V. *Nugor.*

Ineptus, a, um. ungeschickt. *Syn.* Stolidus, inconcinnus, insulsus; qui aut ineptus

qui

quid poſtulet, non videt, aut plura loquitur, ut ſe oſtendat, aut coram, quibuscum eſt, vel dignitatis, vel commodi rationem non habet, aut denique in aliquo genere vel incontinens, vel multus eſt. *Plaut.* 1. *Quem tu hominem hunc tetigiſti!* haſt du mich einen ſolchen Menſchen geheißen? Quem fatorem, intolerabiliorem, ſubitorem vidiſti unquam, qui ita pueriliter facit; tantas turbas, cum tam nihil eſset, commoverit? Da quam ineptus, quam ſui amans eſt ſine invidia! Quem mihi dabis fatuum, ridiculum, inconditum, inſolentem, unum omnium loquacissimum, quem magis hic Rhodius ac inſcitus ſuis ineptiis non ſuperet? 2. *Oratio inepta*, eine ungereimte Rede. Oratione caput, nec pedes habet; nullo diffluens, diffluta, neque pedibus, neque conclusa; ad crimina inconsentanea, & incendia; impenetrabilis. V. *Oratio.* *Uſus.* Impetus ad ſummam impudentiam. Interdum ineptissimus. V. *Impudens, Stultus.*

Ineptus, a, um. unberwaſſnet.)(*Armatus. Uſus.* Fortes, fortes, fortes, fortes, duces exutos duces perſecuti non ſunt.

Inexpus, a, um. Wehrlos. *Syn.* Inermis.

Iners, tis. g. c. faul. *Syn.* Ignavus, piger, desidiosus, semiculosus, vecors, languidus.)(*Strenuus, semper aliquid agitans, & moliens. Uſus.* Artes, quas ſervi exercebant, inertes à majoribus dicebantur. Iners otium. V. *Piger.*

Inertia, æ, f. Faulheit. *Syn.* Ignavia, desidia, ignavitas, desidiosa, pigritia, segnitia. *Epi.* Singularis, curpis inertia. Condemnare aliquem inertiæ. V. *Pigritia.*

Inexercitatus, a, um. ungeübt. *Syn.* Indoctus, rudis.)(*Exercitus.* V. *Rudis, ingenitus.*

Inexo, as, avi, atum, are. betrüglich locken. *Syn.* Inescare, illicere, allicere, invitare, trahere; deducere. *Uſus.* Lô Pompeii inexata eſt conſulis cupiditas. V. *Allicio.*

Inexorabilis, e. unerbittlich. *Syn.* Implacabilis, inexpugnabilis, inexplebilis.)(*Exorabilis, placabilis. Uſus.* Vehementius, inexorabilis in alios. V. *Durus.*

Inexpectatus, a, um. unerwartet. *Syn.* Improvisus, repentinus. V. *Improviſo.*

Inexpertus, a, um. unerfahren. *Uſus.* Nihil inexpertum relinquere. Miles inexpertus.

Inexpiabilis, e. unverſöhnlich. *Syn.* Quod expiari purgarique non potest. *Uſus.* Fraus, scelus, bellum inexpiabile.

Inexplebilis, e. unerſättlich. *Syn.* Insatiabilis, insaturabilis. *Uſus.* Inexplebilis cupiditas.

Inexplicabilis, e. unauflöslich. *Syn.* Inextricabilis, difficilis.

Inexpugnabilis, e. das nicht zu erobern iſt. *Syn.* Firmus, munitus, invictus.

Inexſuperabilis, e. unüberwindlich. *Uſus.* Vis fati, alpes inexſuperabiles.

Inextricabilis, e. gar verwirrt. *Syn.* Inexplicabilis.

Infacetus, a, um. unhöflich. *Syn.* Inurbanus, inconcinnus. *Uſus.* Mendacium infacetum.

Infacundus, a, um. unberedt. *Uſus.* Vir acer, nec infacundus.

Infamia, æ, f. Schmach, Unehre, übler Nahme. *Syn.* Dedecus, nota, macula, probrum, labes, ignominia, nota turpitudinis. *Epi.* Communis, gravis, falsa, ingens, magna, temeraria, summa, tanta, vera, vetus. *Phraſ.* 1. *Infamiam alicui creare*, einen übel Nahmen machen, einen guten Nahmen angreifen. Conflare infamiam alicui; infamiâ aliquem aſpergere; notam infamiæ alicui inurere; labem inferre nomini; labem aſpergere; maculam inurere; maculâ afficere, aſpergere aliquem; turpitudinis nomen alicui fadare; ignominiæ labem inurere; notam inurere ad ignominiam ſempiternam; infamiæ nomen ſubjicere. V. *Labes, Macula, Fama, Detractio, Infamo.* 2. *Infamiam purgare*, den üblen Nahmen wiederum auslöſchen. Eluere, levare, farcire infamiam; labem eluere; turpitudinem delere. 3. *Infamiam habere*, einen üblen Nahmen haben. Laborare, laborare infamia; in infamia eſſe; infamem fieri; venire in ſermonem & vituperationem hominum; notam ſubire ac turpitudinem; in turpitudinem venire; turpitudine notari; traduci per ora ho-

hominum; infamiâ aſpergi. V. *Infamis, Infamo, Dedecus.* *Uſus.* Infamiam conflare. Infamiâ aſpergere, inurere. Infamiam magnam concipere.

Infamis, e. verſchrevt, Ehr-loß. *Syn.* Turpis; omnium ſcelerum libidinúmque maculis notiſſimus; ſceleribus notatus, omni dedecore coopertus, triſti notâ inſignis; ignominiâ notatus; inſignis omnibus notis turpitudinis; oppreſſus dedecore & infamiâ; infamiâ flagrans; omni dedecore infamis. *Uſus.* Turpis adoleſcentia, vita infamis, omni dedecore cooperta. Vid. *Dedecus.*

Infamo, as, avi, atum, are. verläumden. *Syn.* Noto; ignominiam, notam, maculam inuro; ignominiâ noto; exiſtimationem offendo, deformo; famæ detraho; infamiam affero; maledictorum notis inuro. *Phraſ.* 1. *Non leve crimen eſt, alios infamare*, es iſt kein geringes Laſter, andere verläumden. Infamiam inferre; crimen in alicujus vitam moresque jacere, conjicere; ſempiternam alicui ignominiam imponere; in alienam famam involare; exiſtimationem offendere; alicujus honori labem inferre. V. *Infamiam creare; Detraho.* 2. *Infamatus eſt graviter*, er iſt ſehr verläumdet worden. Infamiam magnam ſubiit; inuſta illi nota eſt ad ignominiam ſempiternam; dedecore & infamia preſſus, oppreſſus eſt; infamiâ gravi aſperſus; gravi ignominiâ notatus. V. *Infamiam habere, Detraho, Labes, Macula.* 3. *Illi magis, quam tu, infamabuntur*, ſie werden mehr an ihrer Ehre leiden, als du. Plus illi ſubibunt dedecoris, quàm tu: plus illis afferet ea res infamiæ, quam tibi; majori illi infamiâ, quàm tu, flagrabunt; gravior ad eos redundabit infamia, quàm in te; hoc illis potius fraudi erit, quàm tibi; plus illi fient ignominiæ, quàm tu. Vid. *Infamia.* *Uſus.* Tua moderatio aliorum infamat injuriam.

Infandus, a, um. unſäglich, abſcheulich. *Syn.* Neſandus, execrandus.

Infans, tis, m. Kind, unmündig. *Syn.* Vagiens puer. *Uſus.* Nutrices omnia manſa pueris infantibus in os inſerunt. Infantum incunabula.

Infans, tior, tiſſimus, unberedt. *Syn.* Indiſertus.)(*Eloquens, diſertus.* *Uſus.* Dialectici infantiſſimi. Nihil illo accuſatore infantius. Oratio neque numis infans neque perfectè diſerta.

Infantia, æ, f. Unberedtſamkeit. *Syn.* Infantitas orationis, orationis inopia.)(*Eloquentia.* *Uſus.* Incredibilis, naturalis. *Uſus.* Infantia ejus & inſcitia cauſam perdidit.

Infatuo, as, avi, atum, are. bethören. *Syn.* Fatuum, ſtultúmque reddo. *Adv.* Magis. *Uſus.* Aliquem mercede infatuare.

Infector, oris, m. Färber. *Uſus.* Infector me moratur.

Infectus, a, um. ungemacht; *item:* gefärbt. *Uſus.* 1. Habere aliquid factum pro infecto. Re infectâ abire, irritâ re abire, unverrichteter Sachen. Irrita ſunt infectáque, quæ augur neſaſta dixerit & odioſa. 2. *Tinctus*, gefärbt. Infectus purpurâ. 3. *Vitiatus*, verderbt, angeſteckt. Animi hominum infecti partibus.

Infelicitas, tis, f. Unglück. *Syn.* Adverſa *vel* incommoda fortuna; res ſiniſtræ, res incommodæ, calamitas. *Uſus.* Infelicitatem omnem in dolore ponunt. Sic hoc infelicitatis tuæ. V. *Miſeria, Adverſus, Fortuna, Infortunium.*

Infelix, infelicis, g. o. unglückſelig. *Syn.* Miſer, calamitoſus, dejectus ad calamitatem, duræ & crudeli fortunâ uſus, infortunatus, funeſtus, maledictus. *Phraſ.* *Infelix ſum*, ich bin unglückſelig. Omnes felicitates nimi adverſæ ſunt; Homo ſum duro fatô, & in pœnam generis omnium, qui vivunt usquam gentium, ſum inſtitutus; a quas in procellas fortuna me conjecit! Semper tua nox meis fortunis obſtita eſt; aut ex alio vultus à fortuna accipio; omnibus fortunæ telis ſum expoſitus; quicquid usquam malorum eſt, in me incidit; nihil ad voluntatem fluit; nihil ex ſententia ſuccedit; fortunâ utor privatâ. V. *Miſer.* *Uſus.* Siquis reipublicæ eſt infelix, is felix eſſe non poteſt. V. *Fortuna adverſa.*

Infenſè, feindſelig. *Uſus.* Nemo mihi infenſius eſt adverſatus.

Infenſus, a, um. erzürnt, ungünſtig. *Syn.* Inimicus. *Adv.* Vehementer. *Uſus.* Iratè concitati infenſique ſunt. Libri infenſum fortunis alicujus. Civibus infenſus, gravitérque intenſus. V. *Inimicus, Alienus.*

In-

Infarcio, is, irc. einſtoſſen, ſtopfen, füllen. *Syn.* Infarcio, inculco. *Uſus.* Ne infercens verba, quaſi rimas expleat.

Inferi, orum, m. die Hölle. *Syn.* Inferorum carcer; impiorum à morte ſedes, locus pœnarum & cruciatuum æternorum, ubi impii ſceleſti à concilio cœleſtium in perpetuis miſeriis verſabuntur: Damnati. *Phaſ.* 1. *Ad inferos actus eſt*, er iſt in die Hölle kommen. Eum infernæ excepere æternis exercendum pœnis; ad cruciatus nullo ævo finiendos, ad ſempiternos ignes deturbatus eſt; ad inferos migravit, deſcendit, expenſurus ſupplicia ſempiternis ſæculorum ætatibus luenda; ad inferos præceps actus, ſceleratorum ſedem ac regionem. 2. *Ad inferos pœnas dat ſceleratum*, er leidet in der Hölle. Pœnas dat apud inferos; ſupplicia luit in omne ævum duraturâ; nullius ævi longinquitate finienda; æternis apud inferos ſupplicis mactatur. V. *Anima damnata.* *Uſus.* Ab inferis revocare, excitare, eloquio reſtem vertere. Apud inferos impiorum ſupplicia perferre. Ad inferos pœnas parricidii luere.

Inferiæ, arum, f. Seelen-Amt. R. *Ab inferis*; *quæ mortuis apud gentiles deſcendere credebantur.* *Syn.* Juſta, feralia, mortuorum ſacra. *Uſus.* Inferias alicui dare, afferre.

Inferior, oris, g. o. niedriger.)(*Superior.* *Uſus.* Prudentia & uſu me non eſt inferior. Inferiores ordinis amici. In inferiores crudelis, in ſuperiores contumax, in æquos & pares faſtidioſus. Superior ordine, inferior fortuna.

Infernus, a, um. das unten iſt. *Syn.* uiferna ſedes.

Infero, fers, tuli, illatum, ferre. hinein bringen. *Syn.* Invecho, importo, induco, introduco.)(*Effero.* *Adv.* Matûre, poſtridie, ultro. *Uſus.* Terrorem, metum, cladem, calamitatem alicui inferre, Schröcken beybringen. Inferre ſermonem de re aliqua, die Rede einbringen. Vim alicui, lites, periculum capitis inferre, Hand anlegen, ein gefährliches Spiel zurichten. Pedem inferre; inferre ſe in ſenatum, hinein gehen. Inferre ſacinus in famam & fortunas alterius, einen ſchwerlich anklagen, oder verläumden.

Infeſtus, a, um. feindlich, gefährlich. *Syn.* Infeſtus, inimicus, adverſus, moleſtus.)(*Propitius.* *Adv.* Maximè. *Uſus.* 1. Fortuna mihi olim propitia, nunc infeſta eſt. Omnia mihi ſummam per injuriam ſunt infeſta. Infeſtus omnium oculis conſpicior. Ferur infeſtus in omnes. Inquo infeſtoque animo intueri aliquem. 2. *Pleraque diſcrimina*, voll Gefahr, unſicher. Vias excurſionibus infeſtas. Saltus latrociniis infeſtus. Agrum Rom. hoſtes infeſtum reddidere. V. *Amicus, inimicus, hoſtis.*

Infeſtatio, onis, f. Verneinung. *Syn.* Negatio, depulſio. *Uſus.* Crimina plerumque infeſtatione defendimus.

Infeſtator, oris, m. Läugner. *Uſus.* Una eademque eſt fraudatoribus & infeſtatoribus impudentia.

Infeſtè, feindſelig. *Syn.* Inimicè, hoſtiliter, hoſtilem in modum.

Infeſto, as, avi, atum, are. beunruhigen. *Syn.* Vexo, infeſto, turbo. *Uſus.* Infeſtare aliquem, ſuis rebus, ſuis commodis, ſuis ſtudiis, ſuis negotiis, ſuis rationibus, ſuis ſenſibus, ſuis cogitationibus, ſuis ſcriptis, ſuis libris, ſuis ſcholis, ſuis auditoribus, ſuis diſcipulis, ſuis ſectatoribus, ſuis ſectatricibus, ſuis amicis, ſuis familiaribus, ſuis clientibus, ſuis ſubditis, ſuis ſervis, ſuis ancillis, ſuis liberis, ſuis filiis, ſuis filiabus, ſuis nepotibus, ſuis neptibus, ſuis parentibus, ſuis patribus, ſuis matribus, ſuis avis, ſuis proavis, ſuis abavis, ſuis atavis, ſuis tritavis, ſuis majoribus, ſuis majoribus natu, ſuis majoribus natu natis, ſuis majoribus natu natarum, ſuis majoribus natu natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natis, ſuis majoribus natu natarum, ſuis majoribus natu natarum natis, ſuis majoribus natu natarum, ſuis majoribus natu natarum natis, ſuis majoribus natu natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum natarum

Infidus, a, um. treulos. *Syn.* Infidelis.)(*Fidus. Usus.* Nosti enim Tullie, quod infidum est. V. *Infidelis.*

Infigo, is, fixi, fixum, ere. hinein ſtoſſen. *Syn.* Impingo.)(*Figo. Adv.* Videnter. *Usus.* Hæc cura semper mihi erit animoque meo infixa. Infixus animo hæret dolor. Infixum in patriæ charitate animum gerit. V. *Impingo.*

Infimus, a, um. der Unterſte, Geringſte.)(*Summus. Usus.* Ex infimo genere & fortunæ gradu. Infima fex populi. Infimo cuique gratissima animadversio. Infima condutio servorum.

Infinitas, atis, f. Unendlichkeit. *Syn.* Immensitas, infinitio, innumerabilitas. *Usus.* Infinitas locorum, rerum atque naturæ. Infinitatem omnem mente peragrare.

Infinite, unendlich, ohne Maas und Ziel. *Syn.* Sine modo & fine. *Usus.* Divitias infinitè concupiscit. Materia infinitè dividi & secari potest.

Infinitio, onis, f. Unendlichkeit. *Syn.* Infinitas.

Infinitus, a, um. unendlich, unbeſchränkt. *Syn.* Immensus, innumerabilis, inexhaustus, indeterminatus, cujus nulla est ora, nulla extremitas.)(*Definitus. Usus.* Immensa, infinita, immoderata cupiditas. Infinitam potestatem alicui permittere. Infinita posteritas.

Infirmatio, onis, f. Schwächung. *Syn.* Debilitatio, confutatio, refutatio. *Epi.* Conjecturalis, comparativa. *Usus.* Infirmatio rerum judicatarum.

Infirmè, ſehr blöd. *Syn.* Parum. *Usus.* Videbam infirmè animatos.

Infirmitas, tis, f. Schwachheit. *Syn.* Imbecillitas, debilitas. *Usus.* Me confecit solicitudo, ex qua etiam infirmitas corporis. Infirmitatem corporis animi, virtute superare. Infirmitas laterum, virium, animi, ætatis, valetudinis. V. *Debilitas.*

Infirmo, as, avi, atum, are. kraftlos machen. *Syn.* Infirmum facio, debilito, frango.)(*Confirmo. Usus.* Infirmare latera & lacertos, & convellere. Pacta infirmare. Legem, senatum, veritatem infirmare. Infirmare objecta & diluere. V. *Debilito, frango.*

Infirmus, a, um. ſchwach, kraftlos. *Syn.* Imbecillis, debilis, enervatus, fractus, carens viribus.)(*Firmus. Adv.* Omnino. *Phras.* I. *Corpore est tam exili, tam infirmo, ut sit vix dignus de quo fratres.* Corpore est exiguo, fracto & debilitato; parum firmamenti, parum in eo vitæ est; quæ in hoc fides, quæ nacta? Summâ gracilitate atque infirmitate corporis. V. *Debilis. Phrases.* 2. *Animo aegro est. Phras.* Animo est nondum constanti ac ratione firmato; pectoris ejus angustiæ nondum capiunt tantam consilii firmitatem; non recipit levitas ista, non ea vas animi; non infirmitas ingenii sustinet personam tam gravem, tam severam. V. *Animus. Usus.* Homo ætate affecta, infirmis viribus, afflictus, caducus.

Inflammatio, onis, f. Entzündung. *Syn.* Ardor. *Usus.* Inflammatio animi, & quidam quasi afflatus furoris.

Inflammo, as, avi, atum, are. anzünden. *Syn.* Incendo, ignem infero, faces admoveo.)(*Restinguo, extinguo. Adv.* Necessario. *Usus.* 1. Tempestas inflammare. 2. *Hortor, incito, impello*, antreiben, entflammen. Animos inflammare. Inflammare populum; inflammare motus animorum, vel extinguere. Inflammatus irâ. V. *Impello, excito.* Inflammatur & exardescit in dicendo. V. *Hortor, excito, impello*; item: *Ignis, incendo, accendo, flamma.*

Inflatio, onis, f. Aufblähung, Geſchwulſt. *Syn.* Tumor. *Epi.* Magna. *Usus.* Habet magnam inflationem habent.

Inflatus, a, um. aufgeblaſen. *Syn.* Tumidus. *Adv.* Vehementius, graviter. *Usus.* 1. Serpens inflato collo. 2. *Superbus, elatus*, hepârgâ. Hâc ipsâ animisque inflati. Lætitiâ inflatus & insolens. Errore opinionibus inflati. V. *Superbus, arrogans.*

Inflatus, us, m. das Einblaſen. *Syn.* Afflatus. *Epi.* Divinus, primus. *Usus.* Primo tibicinis inflatu. Instinctu afflatuque divino.

Inflecto, is, flexi, flexum, ere. beugen. *Adv.* Leviter, obliquè. *Usus.* Jacere non gratia inflectitur, non jocorum illecebris pervertitur. Ne injuria animi tui gravitatem inflectat. Inflexa, mollis & tenera oratio.

Inflexio, onis, f. Biegung. *Syn.* Flexio. *Epi.* Torta ac varia. *Usus.* Inflexio laterum.

In-

Infligo, is, flixi, flictum, ere. einen Streich geben. Syn. Infero. *Ulpian.* Monstrum filium reipublicæ infligere. Illi tibi dedecus, turpitudinem, ignominiam infligit. V. *Inferre.*

Inflor, aris, atus sum, ari. aufgeblasen werden. Syn. Efferor, intumesco. *Phaf.* 1. *Ex re tantilla inflari?* Wirst du so aufgeblasen einer geringen Sache wegen? Res tantilla tibi animos facit? Res tam exigua tibi animos facit? Res tantilla tibi cor affert spiritus? Ex re tantilla tibi tantus accessit spiritus? Ex re tantilla adeo efferor animo? Ex re tantilla adeo te extolis? V. *Superbus. Ulp.* Inflorari, timore, ira, lætitia inflari.

Influo, is, xi, xum, ere. einfliessen. Syn. Illabor.)(*Effluo. Phaf.* 1. Sanguis in Deum influit, das Geblüt fließt in die Adern. Sanguis Deorum influit; in Deum transit præcipua; se evehit; in Deum evolvitur; Istro flumine exceptus; Istri aquarum tractu Istro se miscuit; Danubium auget. V. *Fluere. Ulp.* In animos, in aures eorum Hadrianas orationes influere. Ex illa Latine ad hanc vim addit aliquid, oportet. Influunt in urbem homines.

Infodio, is, fodi, fossum, ere. eingraben. *Ulp.* Corpus terræ infodere.

Infœcundus, a, um. unfruchtbar. Syn. Sterilis.

Informatio, onis, f. Unterricht. Syn. Notio. *Epi.* Antecepta, notæ in animo. *Ulpian.* Antecepta quæ cum adhuc in fœdo infantiæ. Hæc enim in animo meo informationem quandam DEI, In unius verbi imagine sæpè totius sententiæ informatio est.

Informis, e, ungestalt, häßlich. *Ulp.* Corpus informe & informis in exoptatis & formosis.

Informo, as, avi, atum, are. einformen, unterrichten. Syn. Alumno, formo, instituo. *Ulpian.* 1. Consuetudo quædam, cognitionem, judicium informare, non modo ad *mores*. 2. *Informare*, unterrichten. Juventutem artibus informare. V. *Doceo.*

Infortunatus, a, um. unglücklich. Syn. Calamitosus, serumnosus. V. *Miser, infelix.*

Infortunium, ii, n. Unglück, Unfall. Syn. Calamitas, ærumna, adversi casus. *Phaf.* 1. *Infortunium me cepit*, fremder Neid hat mich in diese Unglück gestürzt. In eam me casum demisit; hoc me malo, hanc miseriam in tanta; [illegible] me calamitatem traxit; hoc mihi vulnus infixit; hanc [illegible] impulit; hoc me tantâ invexit; tantum mihi malorum importavit; me in ruinam impulit. 2. *Deo i fortuna mihi accrescere*, gros Unglück bringt mich zurücke. Duo calamitosa per hos dies me perculere, [illegible] tum, [illegible] infestavit; multâ crudelius aggravavit fortunâ; cum vix primus turbo immani fragore desonuisset, secundi mox [illegible] me detulit; vix ex ea [illegible] emersi, in novam calamitatem recidi; dedecoris accubitare [illegible] quod pudeo memorare. V. *Calamitas, Miseria, Adversitas. Ulp.* Nullum hoc infortunium invenit.

Infra, præp. unten. Syn. Sub.)(*Supra. Ulp.* Non modo extrema ac viliora, sed infra dignitatem accedendas. Humanas res infra se ducere.

Infrâctio, onis, f. Zaghaftigkeit, Kleinmuth. Syn. Abjectio. *Ulp.* Infractio quædam animi & demissio.

Infrâctus, a, um. verzagt, kleinmüthig. Syn. Demissus, dejectus. *Ulp.* Non modo non infracto, sed etiam confirmato erat animo. V. *Animus abjectus.*

Infrendo, is, frendi, frensum, ere. zähneknirschend, mit Zähnen. Syn. Fremo. *Epi.* Infrendens, wenn nicht recht erscheint. In Roma, ac in præsidia fam infrequens. V. *Raus.*

Infrequentia, æ, f. schwache Versammlung. Syn. Paucitas, solitudo.

Infringo, is, fregi, fractum, ere. zerbrechen. Syn. Frango, concido, debilito. *Ulp.* Animos alicujus, spem, audaciam, vires, dignitatem, auctoritatem infringere. Idem, retia, debilitatur, infringitur tua industria. Palmam in manibus infringere, den Sieg wiederum aus der Hand lassen. V. *Frango.*

Infucatus, a, um. geſchminkt. *Syn.* Fucatus, coloratus. V. *Sincerus.*

Infugio, is, fugi, itum, ere. Zuflucht nehmen. *Syn.* Confugio. *Uſus.* Ne in tribunatus portum infugeret.

Inſula, æ, f. Inſul. *Syn.* Mitra, diadema. *Uſus.* Sacerdotes cum inſulis & verbenis. Vendidis imperii inſulis.

Infumo, as, avi, atum, are. räuchern. *Uſus.* Carnes infumatæ.

Infundo, is, fudi, fuſum, ere. eingieſſen. *Syn.* Fundo, inſtillo.)(*Effundo. Uſus.* Luxum, vitia in civitatem infundere; te in ſtirpem, genus alienum infundere; in memoriam, ut in vas, ea, quæ diſcimus, infunduntur. Infuſa in urbem barbaries, peregrinitas.

Infuſco, as, avi, atum, are ſchwärzen. *Syn.* Inficio. *Uſus.* Quos aliquâ barbaries domeſtica infuſcat. Vicinitas non infuſcata malevolentiâ. V. *Inficio.*

Ingemino, as, avi, atum, are. mehren, verdoppeln. *Syn.* Gemino.

Ingemiſco, is, gemui, ere. ſeufzen. *Syn.* Gemo. *Uſus.* Pueri Spartani non ingemiſcunt verberum dolore laniati. V. *Gemo.*

Ingenero, as, avi, atum, are. einpflanzen. *Syn.* Ingigno. *Uſus.* Natura amorem in ſilios parentibus ingenerat; ei familiæ ingenerata frugalitas videtur.

Ingeniosè, künſtlich, ſinnreich, geſchicklich. *Syn.* Solerter, acutè, ſubtiliter.

Ingèniosus, a, um. ſinnreich. *Syn.* Multum habens ingenii, acutus, ſolers, eximiò, acerrimò ingenio.)(*Hebes, tardus. Phæd.* *Vir ingenioſus eſt & peracutus*, er iſt ein ſcharfſinniger Mann. Acer inveſtigator rerum eſt, quæ à natura involutæ videntur; mira quædam, & nova excogitare ſolitus; vir eſt, quo nihil ſolertius; qui ſolertiſſimè perſpiciat omnia, ſagax, providus ad futura proſpicienda; mente acri & perſpicaci prudentia præditus; egregiâ eſt ingenii acie; in quo multa doctrinus & memoria, quæ ferè ingenii nomine appellantur; animi motibus celebribus, ad inveniendum acutis; ad memoriam firmis, ad explicandum ornandumque expeditis, quam ſummum excellensque ingenium armavit ad omnia; vir ſummâ indole, abundantiâ quadam ingenii præditus; incredibili ingenii magnitudine; ſingulari ac propè divinâ quâdam vi ingenii; indoles in illo magna ingeniumque verſatile ſic paratur ad omnia, ut natum ad id unum dicares, quodcunque ageret; floret ingenii acumine; acri & perſpicaci pollet ingenio; ea eſt hominis ingenii acies, ea intelligendi acrimonia, is vigor, id acumen, ea mirifica vis ingenii, nihil ut non videat, nihil non ſcientiâ comprehendat; eſt in eo, non quale multis contingit, ingenium, ſed egregium, exquiſitum, ſingulare, ac propè divinum; dotibus ingenii inſtructus eſt eximiis. V. *Ingenium. Uſus.* Ariſtoteles docet, omnes ingeniosos melancholicos eſſe.

Ingenium, ii, n. natürlicher Verſtand. *Syn.* Vis ingenii, ingenii acies, acumen, perſpicacitas mentis, ſolertia, ingenii celeritas; indoles. *Exx.* Acre, acutum, bonum, dignum immortalitate, divinum, elegans, excellens, exiguum, eximium, fatum, hebes, humanum, illustre, immemor, inverecundum, lene, magnum, mediocre, mirum, miſerum, mulebre, multiplex, optimum, oratorium, par, parvum; peracre, præſtans, ſanè probabile, probum, ſingulare, ſplendidiſſimum, ſummum, tantum, tardum. *Phæd.* 1. *In eum ſenſum in te eſſe ſummum*, ich halte davor, du habeſt einen trefflichen Verſtand und Fähigkeit. Ingenium in te meo elegans eximium, non mediocre, non vulgare; non quale multis contigit, ſed exquiſitum, rarum, ſingulare, præſtans, acutiſſimum & pene divinum; acutiſſimum eſſe aciem ingenii tui; egregio te a natura inſtructum eſſe ingenio, minimè te eſſe hebetem ad id, quod melius ſit intelligendum judico. Eum eſſe ingenii talentem judico, nihil ut non videas, aſſequaris, facile intelligas, mente comprehendas. Ingenii tantum in te eſſe duco, quantum poteſt eſſe plurimum; de ingenii tui præſtantia, vi, acie ita ſtatuo, neminem anteferri tibi, paucos admodum conferri poſſe; præſtare, excellere, valere, florere te ingenio; ingenio te vel omnibus antecellere, vel certe nemini concedere judico; ingenii tui præſtantiæ tantum tribuo, ut paucos comparem, neminem tibi anteponam; omnibus te ingenii laudibus efflorescere; extra omnem ingenii aleam eſſe poſitum judico; mentem ſagacem, ingentium acrimoniam in te eſſe ſentio. 2. *Hoc ingenium meum ſuperat*, das iſt mir zu hoch. Non hoc ingenii eſt mei; non capiunt tam tantum ingenii mei angustiæ; vires ingenii hoc ſuperat; hoc ingenii facultatem excedit; hæc illi diſputent, quibus vires ingenii pares; actiones ingenii mei fines ſunt; modus ingenii contractior; haud adeò patent ingenii mei fines, ut

ista comprehendant. 3. *Totum ingenium ad causam cognoscendam intendere*, seinen ganzen Verstand auf Erkänntniß eines Handels verwenden. Nervos omnes ingenii contendere; ingenium excacuere; omnes ingenii vires ad causæ cognitionem conferre; toto pectore in causæ cognitionem incumbere; nihil ingenii, nihil industriæ prætermittere in causis cognoscendis. 4. *Præstat ridere aliquem in ore*, er ist von einer trefflichen Gemüths-Art. Rara hominis, summáque indoles; alta animi indoles, rectum ingenium, vis naturæ pulcherrima. Vid. *Indoles. Ulus.* 1. Indolem alit, suppeditat, acuit ingenium. Ascendat, valet, floret ingenio. Excolgat, elucet in rebus omnibus ejus ingenium. Ingenii opinio. 2. *Natura, Indoles*, Gemüths-Art. Inverecundum animi ingenium; unius in bono constans, quam navum in malitia ingenium; ferox, mutabile, servile ingenium. Suo vivere ingenio. Ad ingenium redire, se recipere, wiederum in die alte Gewohnheit fallen. V. *Ingeniosus, Natura.*

Ingens, tis, g. o. sehr groß. *Syn.* Immanis, grandis, immensus. *Usus.* Ingens, immanis præda, pecunia. V. *Magnus.*

Ingenuè, aufrichtig. *Syn.* Candidè, liberè, sincerè. *Usus.* Cupere me laudari, apertè & ingenuè fatcor.

Ingenuitas, tis, f. Aufrichtigkeit, Ehrbarkeit. *Syn.* Liberalitas, honestas, probitas. *Usus.* Præf. ferre probitatem quandam & ingenuitatem. Vrandi verborum turpitudine ingenuitatem suam & rubotem præstare. V. *Honestas, decet.*

Ingenuus, a, um. aufrichtig, ehrbar. *Syn.* Liberalis, libet, honestus. *Ant.* Inprimis, maximè. *Usus.* Nihil, meo quidem arbitrio, moderatius, pudens, pudicum, ingenuum. Homo ingenuus, liberaliter educatus. Vera, animus, artes ingenuæ & liberales. V. *Honestus.*

Ingero, is, gessi, gestum, ere. hinein thun. *Syn.* Infero, immitto. *Usus.* Sed quid ego ingero præterita?

Ingigno, is, genui, genitum, ere. einpflanzen. *Syn.* Ingenero. *Usus.* Ingenita naturæ virtus. Veri inveniendi cupiditatem nobis natura ingenuit.

Inglorius, a, um. unberühmt. *Syn.* Inhonoratus.)(*Honoratus. Usus.* Vita inhonorata, ignobilis, ingloria. V. *Contemptus.*

Ingluvies, ei, f. Frß. *Syn.* Voracitas. V. *Gula, Vorax.*

Ingratè, undankbarlich. *Syn.* Animo ingrato, illiberaliter. *Usus.* Ingrate nostra facilitate abutuntur.

Ingratis, wider eines Willen, ohne Dank. *Usus.* Tuis ingratus abibo. *Te mihi ac repugnante.* V. *Invitus.*

Ingratis, ungern. *Syn.* Invitò, cum mala gratia.)(*Cum bona gratia. Usus.* Extorquendum est invitò & ingratis, quod debet.

Ingratus, a, um. undankbar. *Syn.* Immemor beneficii, gratiæ.)(*Gratus. Adv.* Crudeliter, impiè. *Phras.* 1. *Ingratus es*, du bist undankbar. Ingratum te præbes; ingratè agis; gratiam non refers; gratiam non reddis; gratiam à te non fero; officium in te requiro, desidero; officium non præstas; meis in te meritis non respondes; mea in te officia non rependis; officia officiis non compensas; memorem beneficii animum non præstas; in vitium animi ingrati incidis; turpem ingrati animi culpam fugis; de referenda gratia parum es solicitus, parum laboras, parum cogitas; referendæ gratiæ haud quaquam studiosus es. 2. *Nihil pejus odi, quam animi ingrati vitium, vulg. ingratitudinem*, ich hasse nichts mehr, als die Undankbarkeit. Nullum odiosius mihi crimen est ingrati animi culpâ; nullum hominum genus acerbius odi, aceroiore insector odio, quàm qui gratiam benè meritis non referunt; qui de gratia referenda minimum cogitant, parùm laborant? cùm omne crimen, tum vero prætermissæ gratiæ, negiecti officii culpa gravis admodùm, molesta & odiosa mihi est; odi immemorem beneficii animum, & ingrati animi crimen detestor. *Usus.* 1. Nihil cognovi ingratius, in quo vitio, nihil non mali inest. Ingrati animi crimen horreo. Ingratus animus. 2. *Molestus, odiosus*, unangenehm. Si ingrata tibi sunt officia mea, non committam, ut tibi insanire videar. V. *Otiosus, Molestus.*

Ingravesco, is, ere. schwerer werden. *Syn.* Gisco, cresco, gravior fio. *Adv.* Vehementius. *Usus.* Ingravescit in dies malum. Annona ingravescit. Corpora defatigatione ingravescunt. V. *Augeo.*

Ingredior, eris, gressus sum, gredi, eintre-ben, hinein gehen. Syn. I[illegible], accedo, me infero, ineo, pedem infero, pedem pono, adeo, accedo. *Adv.* A[illegible], aequaliter, paullo secius, p[illegible], similiter, tardè, [illegible]. *Ulus.* i. Iter, cursum, - vitam honestam ingredi. Ubi de primum in spem [illegible] tatis, ad discendum ingressus fuit. V[illegible] majorum, [illegible]. *Abstr.*, [illegible], sanguinem, [illegible]. Dies die ingressus tum. Consilium, accessum, [illegible], [illegible], ego, [illegible]. Liberorum, [illegible]. Mare via ex fini[illegible] progressus prolapsione, mendi, [illegible]. V. *Incedo, Adeo.*

Ingressio, onis, f. Eingang. Syn. Introitus, [illegible]. *Ulus.* Oratoris, antequam [illegible] dicendi ingressionem, interdum ingressio [illegible].

Ingressus, sus, m. Gang, Eingang. Syn. Incessus. *Ulus.* Vestigiis odoram ingressus cujusquam. Orationis vestigia ingressumque non vidi.

Ingruo, is, ui, ere. einfallen. Syn. Impendeo. *Ulus.* Periculum, metus, morbus ingruit. V. *Immineo.*

Ingurgito, as, avi, atum, are. in sich schlingen. Syn. Infero, immitto. *Ulus.* Se in copiosa alicujus; in multa flagitia ingurgitare. V. *Immergo.*

Inhabilis, e. ungeschickt, unbequem. Syn. Ineptus.

Inhabitabilis, e. unbewohnt. Syn. Vastus, incultus, desertus.) *Habitabilis.*

Inhabito, as, avi, atum, are. wohnen, bewohnen. Syn. Habito.

Inhæreo, es, hæsi, sum, ere. anhangen. Syn. Hæreo, insideo. *Adv.* penitus. *Ulus.* Animi corporibus inhærentes. Inhæret visceribus dolor. Inhæret id in mentibus omnium. V. *Hæreo, Adhæreo.*

Inhalo, as, avi, atum, are. anblasen. Syn. Exhalo, afflo. *Ulus.* Tetrum man nobis popanum inhalabas.

Inhibeo, es, ui, itum, ere. verhindern. Syn. Cohibeo, arceo. *Ulus.* Inhibere currus, rempges. An te non inhibet vox miserorum? Vid. *Cohibeo, Comprimo, Coerceo.*

Inhibitio, onis, f. Verbot, Aufhaltung. *Ulus.* Inhibitio regia.

Inhio, as, avi, atum, are, heftig nach etwas trachten. *Ulus.* Operibus puer inhians. V. *Desidero, aspiro, capto, aucupor.*

Inhonestè, schändlich. Syn. Spurcè.

Inhonestus, a, um. unehrbar. Syn. Turpis.)(*Honestus.* V. *Pudet, Piget.* Non honestum est, patriam fame coactum deserere, aut nefarium, [illegible]. Unschändlich, den erlebten Vater verlassen. Non decet, non convenit, haud æquum est; nefas est, iniquum est, flagitium est; minimè honestum; minimè rationi consentaneum est. V. *Decet, Turpis. Ulus.* Quæ honestè nominari non possunt, inhonestissima sunt.

Inhonoratus, a, um. verehret. Syn. Inglorius. (*Honoratus.* V. *Vilis.*

Inhorresco, is, rui, ere. schaudern, mäuben. *Ulus.* Inhorrescit mare, tenebræ condensantur. V. *Horreo.*

Inhospitalis, e, wild, wo nicht zu wohnen ist, ungastlich. Syn. Durus, immitis, asper.

Inhospitalitas, tis, f. Unfreundlichkeit. Syn. Durities, [illegible], immanitas, crudelitas, inclemens. *Ulus.* Inhospitalitas [illegible], nec vehemens, fugiendum esse hospitem.

Inhumanè, unmenschlich, gröblich. Syn. Inhumaniter.

Inhumanitas, tis, f. unmenschliche Art. Syn. Immanitas, crudelitas. *Ulus.* Mansuetudinem in inhumanitatem convertere. V. *Crudelitas.*

Inhumaniter, unmenschlich, gröblich. Syn. Inhumanè.

Inhumanus, a, um. unmenschlich, unfreundlich. Syn. Crudelis, communium [illegible] sensu carens, asper, ferus, durus, dulcedinis, agrestis, morum insuavium, verecundiæ ignarus; humanitatis expers, immemor, nunquam particeps; inops humanitatis & inurbanus; ab humanitate [illegible]. *Ulus.* [illegible]. *Hom. fera tam inhumanus est*, er ist von einer so grausamen Natur und Gemüthsart. Nihil tam ferum ac inhumanum, quam hominis hujus indoles a [illegible]; tam immanitatem exuere videtur, tam [illegible] tus, gravis vultus, [illegible] [illegible]; summa non [illegible] & [illegible] naturæ omnem [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible], hic [illegible] [illegible], & [illegible] ac humanitate longè [illegible]. Vid.

Bi-

Barbarus, Durus, Crudelis. 5. *Populus* [illegible] in Braſilien ſind gar unmenſchlich. Braſilienſes gentes humanitatis immemores ſunt; [illegible] omnem humanitatis ſenſum abjecerunt; ab humanitate ſunt alienati, ejectaverunt; omnem humanitatis ſenſum exuerunt; ab humanitate ſunt ejecti; humanitate carent & ſe omnem exuiſſe videntur. *Uſus.* In hoc animo nihil inhumanum, nihil atrox eſt. V. *Atrox.*

Inhumatus, a, um. unbegraben. *Syn.* Inſepultus. *Uſus.* Diogenes ſe inhumatum projici juſſit.

Inibi, eben daſelbſt. *Syn.* Ibidem.

Injicio, is, jeci, jectum, ere. hinein werfen. *Syn.* Objicio, immitto. *Uſus.* Dubitationem animo & [illegible] cogitationem, ſuſpicionem, ſuſpicionem, ſuſpicion

nec ferenda. Homo naturâ asper, & omnibus iniquus; iniquâ infestoque animo in unum aliquem; iniquo loco ad hostes subire, durch üble, ungleiche Wege auf den Feind losgehen. V. *Iniquus*, *inhonestus*.

Initia, orum, n. Fest der Göttin der Früchte. *Syn.* Sacra Cereris.

Initior, aris, atus sum, ari. eingeweyhet werden. *Syn.* Inauguror, consecror, devoveor, sacris imbuor. *Usus.* Initiari sacris. Sacra initiata & devota.

Initium, ii, n. Anfang, *Syn.* Principium, fundamentum, elementum. *Epi.* Accommodatum naturæ, saltum. *Phras.* 1. *Hæc erant initia nostræ doctrinæ*, das waren der Anfang unserer Lehre. Hæc erant incunabula doctrinæ nostræ; hæ primæ origines & elementa studiorum nostrorum, ab his profecta initiis est doctrina nostra; hæc principia erant, & quædam quasi semina doctrinæ nostræ; hæc doctrinæ erant primordia, hæc rudimenta, hæc prima velut vestigia ac lineamenta erant doctrinæ nostræ. Hoc à fonte omnis nostra doctrina emanavit. 2. *Adhuc inter initia hærenus operum*, wir sind noch nicht weit gekommen. Adhuc in operum primordio stamus; non in exitu, sed in limine operum nostrorum stamus; vestibulum magni operis ingressi sumus; longè absumus à metis, vixdè carceribus digressi, ipsi stadium habemus operis totius molem, non perfectam. 3. *Ab initio mundi*, vom Anfange der Welt her. Ab orbe condito; ab ultima mundi origine; post hominum memoriam; post natos homines. 4. *Belli initium satis fortunatum fuit*, der Anfang des Krieges hat sich sehr wohl angelassen. Latissima erant armorum principia; initia belli se dabant optimè; primo belli progressu satis felices fuimus; belli primordium satis lætum erat; in limine, e ordio, ingressu belli res nostræ habebant satis bellè; principio belli res ex sententia gesta; sub belli primordia optatis fortuna respondit. V. *Successus. Usus.* Belli initium ducere, capere, sumere à levibus præliis. Belli initium inde profectum est, quòd; levi ex principio magnum bellum conflatum est, sed ut initia inchoavimus, ita persequenda sunt cœpta. Bonis initiis orsus male finit. Ut malè posuimus initia, sic cætera sequentur. Ut se dant initia, wie sich die Sache anläßt. Vid. *Incipio*, *inchoo*, *Exordium*.

Injucunditas, atis, f. Unlieblichkeit. *Syn.* Asperitas.

Injucundè, unangenehm.)(*Jucundè*.

Injucundus, a, um. unlieblich, unlustig. *Syn.* Insuavis, acerbus. *Usus.* Labor mihi minimè injucundus. Vid. *Odiosus*, *Molestus*.

Injungo, is, xi, ctum, ere. auflegen. *Syn.* Impono, affero, importo. *Usus.* Aliquid damni reipublicæ; servitutem alicui; onus, necessitatem injungere.

Injuratus, a, um. unbeschworen, unbeeidet. *Syn.* Qui non juravit, sine jurejurando. *Usus.* Tibi vel injurato credendum. Linguâ juravi, mentem injuratam gero.

Injuria, æ, f. Unrecht, Beleidigung. *Syn.* Iniquitas.)(*Jus*, *Beneficium*. *Phras.* 1. *Injuriam alicui facere*, einem Unrecht zufügen. Injuriam alicui inferre, afferre, imponere, conflare; injuriâ afficere aliquem, onerare, lacerare, lacessere, vexare, exagitare, infectari; injuriam jacere, mittere in aliquem; injuriosius tractare aliquem; patientiam alicujus tentare; ejus patientiâ abuti; injuriam alicui contexere; injuriis aliquem & maledictis proscindere, lædere, contundere; injuriis ac maledictis appetere aliquem, incessere, jactare, violare, provocare. 2. *Gravemàte passus sum injuriam*, ich habe de grosses Unrecht von dir erlitten. Injuriam à te accepi gravissimam; à te ortæ, nata est mihi illa injuria; gravi injuriâ à te affectus sum; hæc mihi à te oblata, imposita est injuria; iniquius à te mecum est actum; injuriosius sanè in me fuisti & iniquior; injuriosè me tractâsti; injuriosum, injustum, iniquum, gravem te sensi, expertus sum; gravem ab te pertulimus animi; graviter lacessus, offensus sum; gravem à te molestiam accepit animus meus; gravi à te injuriâ affectus, lacessitus, provocatus sum; appetitus injuriâ sum nullo meo merito, nullâ meâ culpâ, nihil tale meritus; injuriosè, acerbè, inique, contra jus omne, contrà, quàm meritus sum, immerentem, innocentem, nullius affinem culpæ, omnis culpæ expertum, ab omni vacuum culpa nec tractasti. 3. *Injuriam ulciscar*, ich werde mich dessen Unrechts halber rächen. Persequar tot tuas in me injurias; parem brevi pro injuria gratiam referam; par pro pari referam; merita meritis compensabo; ent propediem, cum idem ubi reponam;

cum

cum pari te numere remunerabor; is sum, qui injuriam facile referre possim; feres à me, quod intulisti; impunè tibi non erit, non abibit sic, quod injuriâ me afficeris, impunitâ non erit; inulta non relinquetur injuria tua. Memorem me injuriæ senties, experieris. V. *Ulciscor, impune.* 4. *Animosus injuriam se defendit*, er hat sich wider seines Unrecht tapfer gewehrt. *Injuriam animo* animo propulsavit; ab injuria hominem deterruit; injurias restitat animo præsenti; ea injuria ut se levaret, nihil non egit; eam ut à se injuriam prohiberet, depelleret; ab injuria hominem ut detraheret; ut illa is injuriâ abstineret, præsentiâ animi effecit. 5. *Injuriam æquo animo pertulit*, er hat dieses Unrecht standhaftig ertragen. Plagam illam eò animo accepit, par ut injuriæ videretur; injuriam eò animo tulit, passus, perpessus est, tanquam ad se nihil ea pertineret. V. *Patior, fero.* 6. *Injuriarum omnium obliviscor*, ich vergesse aller Beleidigungen. Injurias omnes oblivione contero; omnem acceptæ injuriæ memoriam ex animo deleo; animus ultionem non spectat; ultionis consilium omne libenter abjicio, emitto, depono; ab ulciscendi consilio animum abduco; non persequar injurias meas; injuriæ eæ omnes in amicitiæ gremio sunt sepultæ. V. *Obliviscor.* *Usus.* 1. Injuria est, quæ aut pulsatione corpus, aut convicio aures, aut aliqua turpitudine vitam alicujus violat. Injuria duobus modis fit; vi & fraude. 2. *Immerito*, unbillig. Non injuriâ suspectus es. Vid. *Contumeliam, contumelia, ignominia.*

Injuriosè, schimpflich. *Syn.* Per contumeliam; contumeliosè.)(*Jure.* *Usus.* Temerè atque injuriosè de alio suspicari.

Injuriosus, a, um. unbillig. *Syn.* Injurius. *Usus.* Injuriosa & facinorosa vita. V. *Injuria.*

Injurius, a, um. unrecht, unbillig. *Syn.* Iniquus.

Injussus, us, m. ungeheissen, ohne Befehl. *Syn.* Sine jussu, autoritate, consensu.)(*Jussus.* *Usus.* Injussu populi hoc factum.

Injustè, wider Recht, unbillig. *Syn.* Iniquè, injuriosè, contra fas. *Usus.* Injustè in quemquam impetum facere.

Injustitia, æ, f. Ungerechtigkeit. *Syn.* Iniquitas. *Spr.* Capitalior; moderata.)(*Justitia.* *Usus.* Injustitiæ duo sunt genera, alterum eorum, qui inferunt; alterum eorum, qui ab iis, quibus infertur, non propulsant injuriam.

Injustus, a, um. ungerecht. *Syn.* Iniquus, injurius, injuriosus, immeritus, non debitus.)(*Justus.* *Adv.* Dupliciter. *Usus.* Qui pernicios & injusta populis jussa deferibunt. Vir maleficus natura, & injustus. Ira non injusta, sed merita & debita. Injustum onus alicui imponere. V. *Injuria.*

Innascor, eris, natus sum, nasci. eingepflanzt werden. *Syn.* Ingignor. *Usus.* Quibus recta ratio constansque innascitur.

Innato, as, avi, atum, are. schwimmen in etwas. *Usus.* Pisciculi in concham innatant. V. *Nato.*

Innatus, a, um. angebohren. *Syn.* Insitus, ingenitus, innatus.)(*Assumptus, adventitius.* *Usus.* Innata sit hominibus probitas, vel potius insita.

Innavigabilis, e. unschiffbar.

Innecto, is, nexui, nexum, ere. anknüpfen. *Syn.* Necto.

Innitor, eris, nisus *vel* nixus sum, niti, sich anlehnen. *Syn.* Inclinor, reclinor. *Phras.* In te uno respublica innititur, das gemeine Wesen steifet sich allein auf dich. Tuum est solum, in te unum respublica innititur; in te uno, atque in spe consilii tui requiescit; fortunæ omnium nostrum tuæ fidei innituntur; respublica omnis in tuis humeris innititur. *Usus.* Fortuna hostium uni viro innititur. Respublica in tuis humeris innititur.

Inno, as, avi, atum, are. schwimmen in etwas. *Syn.* Innato.

Innocens, tis, g. o. unschuldig. *Syn.* Qui nihil nocet, qui nihil injuriam facit, integer, culpa vacans, ad quem ne suspicio quidem criminis perveniat, ab omni culpæ suspicione remotissimus, nullius probri compertus, à culpa vacuus, crimine innoxius. *Phras.* 1. *Innocens sum in ea causa*, ich bin unschuldig in dieser Sache. Longè remotus à culpa sum; procul absum ab ejus rei culpa; culpa careo; culpa vaco; culpam ejus rei non sustineo; expers culpæ sum; affinis culpæ non sum; purus à culpa sum; tam absum à culpa, quam

qui

qui maximè; culpæ ejus mihi non sum conscius; extra culpam sum, in culpa non sum; in me conferri culpa non potest; culpa ea in me conferenda; mihi adsignanda, adscribenda, attribuenda non est; ejus rei culpa hærere in me non potest; abest à me ea culpa omnis mè; abhorret ab ea culpa vitæ meæ institutique ratio; procul à me hæc culpa est; extra noxam sum; is sum, quem nulla ejus culpæ suspicio violarit. 2. *Innocentem accusas*, du klagest mich unschuldiger Weise an. Insontem, immerentem, nullo meò meritò, injuria, injustè, iniquè, contra jus & æquum in crimen vocas, nihil peccavi, nihil admisi, nullo me scelere adstrinxi, abs te tamen accusor; expertem criminis, innoxium me exagitas; vacuum à culpa in judicium vocas, reum facis, persequeris; tu me sine causa, immerito in culpam vocas, in infamiam adducis. V. *Accuso*. 3. *Multi innocentes condemnantur*, viele werden unschuldig bey Gerichte verdammt. Sæpè, qui culpam non admiserunt, judicio, judicum sententiis damnantur; multi falso scelere damnantur; multi oblatò falsò crimine insontes opprimuntur; multi nullius probri comperti, in quibus nullius inest peccati infamia, innoxii damnantur; multi immerita damnatione afficiuntur; iniquis judiciis circumveniuntur, opprimuntur; expertes culpæ criminis pœnas luunt. *Usus*. Innocens dicitur, non qui leviter nocet, sed qui nihil nocet. Vir innocens, integer, religiosus. V. *Integer*.

Innócenter, unschuldig. *Usus*. Vita innocenter acta.

Innocentia, æ, f. Unschuld. *Syn*. Integritas vitæ & morum. *Epi*. Par, singularis, vetus, summa. *Usus*. Innocentia est talis affectio animi, quæ noceat nemini. Vir summâ integritate & innocentiâ. V. *Integer*.

Innocuus, a, um. unschädlich. *Syn*. Innocens.

Innovo, as, avi, atum, are. erneuern. *Syn*. Renovo, novum facio.

Innoxius, a, um. unschuldig. *Syn*. Innocens. V. *Innocens*.

Innumerabilis, e. unzählbar. *Syn*. Innumerus, infinitus numero, quod omnem excedit numerum. *Usus*. Infinitas innumerabilium memoriæ. V. *Multi*.

Innumerabilitas, tis, f. Unzählbarkeit. *Usus*. Infinitas innumerabilium memoriæ.

Innumeri, æ, a. unzählbare, unzählige. *Syn*. Innumerabiles.

Innuo, is, ui, ere. winken. *Syn*. Nutû aliquid significo, nutû capitis loquor. *Usus*. Huic aditum modo patefacio & innuo.

Innuptus, a, um. unvereblichet. *Syn*. Non nuptus.)(*Nuptus*. *Usus*. Paris Helenam innuptis junxit nuptiis.

Inobscuro, as, avi, atum, are. verfinstern. *Syn*. Infusco.)(*Declaro, illustro*.

Inoffensus, a, um. unverletzt. *Usus*. Pedem inoffensum referre.

Inofficiosus, a, um. unhöflich. *Usus*. Inhumanus, illiberalis. V. *Liberalis*.

Inopia, æ, f. Armuth, Mangel. *Syn*. Egestas, indigentia.)(*Copia*. *Epi*. Magna, summa, tanta. *Usus*. 1. Cæsar Hispaniensi bello Pompeji copias ad summam inopiam redegit, Cäsar hat im spanischen Kriege das Kriegs-Heer des Pompejus in die grösste Noth gebracht. In summas angustias compulit; in maximas omnium rerum difficultates conjecit; copias eo redegit, ut omnium rerum penuriâ laborarent; ut inopiâ premerentur & conficerentur extremâ; ut rerum omnium inopiâ pessimè acciperentur; ut in maximis angustiis ac difficultatibus versarentur; ut nullis non incommodis afficerentur; ut plurima incommoda sustinerent; ut summis cum incommodis conflictari cogerentur. Cæsar Pompeji copias ad rerum omnium egestatem adduxit; non solum ad summam rerum bellicarum indigentiam, sed ad extremas quotidiani victus angustias redegit. Cæsar Hispaniensi bello id egit, ut maximè, ut Pompeji copiis arctiora in dies fierent omnia. V. *Annona*. 2. *Inopiam sublevare*, dem Mangel aller Sachen abhelfen. Modum inopiæ; modus maturè occurrere; tutari inopiam; incommodum non is commodis famæ; inopiâ levare. *Usus*. Aliquem ad inopiam redigere. Inopia consilii laborare. Inopiam æquo animo ferre ac tolerare. Inopia oratoris & jejunitas. V. *Egeo, Pauper*.

Inopinatis, tis. g. o. nicht vermuthend. *Usus*. Multos in agris inopinantes deprehendit.

Inopinatè, unversehens. *Usus*. Inopinatè, præter spem accidit. V. *Casu*.

Inopinatus, a, um. unvermuthet. *Syn*. Necopinatus, improvisus. *Usus*. Omnes re-

pen-

pentina & inopinata, graviora. Deus inopinatum atque mirabile. Ex inopinato observare aliquem. V. *Improvisio.*

Inopportunus, a, um, unbequem, ungelegen, ungercimt. *Syn.* Alienus, incommodus.)(*Opportunus.* *Syn.* Sedes eo in loco non inopportuna sermoni nostro.

Inops, is. g. o. arm, bedürftig. *Syn.* Pauper, nudus, impotens.)(*Abundans.* *Usus.* Inops rei alicujus, *vel* à re aliqua. Inops ærarium & exhaustum. Humanitatis inops & inurbanus homo. V. *Pauper, inopia.*

Inordinatus, a, um. unordentlich. *Syn.* Perturbatus, confusus.)(*Ordinatus.* *Usus.* Ex inordinato in ordinem reducere.

Inornatè, unzierlich. *Syn.* Incultè, inelegantèr.

Inornatus, a, um. ungeziert. *Syn.* Incompositus, incorruptus, agrestis, rudis, horridus, sine nitore & paratu.)(*Ornatus.* *Usus.* Inornata mulier, oratio. Nuda & inornata inventio. V. *Incultus.*

In præsentia, anitzo. *Syn.* In præsenti, in præsens tempus, in hoc tempore præsentu.)(*In posterum.* *Usus.* Feliciter in præsentia atque ante oculos positum est. *Imprasentia*, in Gegenwart, *vox est merito suspecta.*

Inprimis, vornehmlich. *Syn.* Cumprimis. *Usus.* Inprimis te amo. Argumentum inprimis firmum.

Inquam, ich sage. *Syn.* Dico, ut dixi, ut instituì dicere. *Usus.* Hoc, inquam, dico.

Inquietus, a, s. g. o. unruhig. *Syn.* Inquietus. *Usus.* Humanum genus inquietis & indomitum. V. *Inquietus.*

Inquietatio, onis, f. Beunruhigung.

Inquieto, as, avi, atum, are. beunruhigen. *Syn.* Turbo. V. *Inquietus.*

Inquietus, a, um. unruhig. *Syn.* Turbulentus. *Phras.* 1. *Homo est inquieto plane ingenio*, er iſt ein unruhiger Kopf. Sine furore ac amentia conditore ejus animus non potest; nec vigilans, nec in somnis mente constitit; acer; ad vim promptus, ad seditionem paratus; turbulenter & turbide facit omnia; vir moribus turbidis, & ingenio minimè otium patiente; homo impiger, factiosus, & novarum rerum avidus; cui sò omne nihil; cujus ea una agendi ratio, nihil neque intactum, neque quietum pati, omnia agitare; qui moveri omnia, quæ mi teneatur manu. 2. *Cura hominem inquietum reddunt*, die Sorgen laſſen ihm keine Ruhe. Inopia rerum, & scelerum conscientia in dies magis ejus animus agitatur; agitant hominem imminentium rerum tristes imagines; nec somnum capere, nec pati quietem potest. V. *Curo.* *Usus.* Ingeniò inquietò, & ad novas res avido.

Inquilinus, i, m. Einwohner. *Syn.* Qui in ædibus alienis habitat, præter conductis. *Usus.* Non inquilini solum, sed & mures ex ædibus migrant. Philosophia inquilina.

Inquinatè, unflätbig. *Syn.* Barbarè, incomptè, pravè.

Inquino, as, avi, atum, are. beſudeln, beſlecken. *Syn.* Contamino, fœdo. *Usus.* Vitus in, ingenium, animus sordibus, libidinibus inquinat. Iam omnibus cupiditatibus inquinatis; humanum civitatis sevitia inquinare. Voluptatibus inquinari. V. *Maculo.*

Inquiro, is, quisivi, quisitum, ere. nachſuchen, nachforſchen, ausfindig machen. *Syn.* Perquiro, indago. *Usus.* In se, in civium mores, in reum inquirere. Inquirere in ea, quæ memoriæ sunt prodita. V. *Indago.*

Inquisitio, onis, f. Nachfrage, Nachforſchung. *Syn.* Requisitio, investigatio veri. *Epi.* Prænuntia, propria. *Usus.* Reus absens contra inquisitionem accusationis est defensus.

Inquisitor, oris, m. Ausforſcher. *Syn.* Quæsitor. *Usus.* Rerum inquisitorem sapientem esse decet.

Insanabilis, e. unheilbar. *Syn.* Desperatus; quod curationem, medicinam non admittit. *Usus.* Morbus, plaga, contumelia insanabilis. V. *Desperatus.*

Insanè, gar ſehr, heftig. *Syn.* Vehementer, cum impetu.

Insania, æ, f. Unſinnigkeit, Tollheit. *Syn.* Furor. *Epi.* Non mediocris, molesta, naturalis, præstans, ridicula, voluptuosa, utilis. *Phras.* 1. *Vi doloris in eam insaniam incidit, ut mentem inde nunquam receperit*, er iſt für Schmerzen ſo unſinnig worden, daß er hiervon nicht mehr zu ſich ſelbſt kommen. Vi doloris ita à mente discessit; ita mentem perdidit; ita sibi excidit, insaniæ furor ei adhæsit; ita de potestate mentis exiit;

ita

ita mente motus est; ita de mente deturbatus est; ita à mente desertus est, ut rationem in perpetuum amiserit; ut ad sanitatem inde nunquam rediebit; ut furorem deinceps nunquam deposuerit; ut ad bonam mentem revocari nunquam potuerit; ut a furore & dementia nunquam se ad sanitatem retulerit; ut illum postea nemo ratione præditum viderit; ut nunquam pote convaluerit. 2. *Lis amissa eum ad insaniam adegit*, der verlohrne Handel hat ihn unsinnig gemacht. Mentem illi exturbavit; de sanitate illum ac mente deturbávit; in rabiem hominem egit; ad insaniam impulit, adegit, redegit; mentem illi emovit omnem. *Usus.* Insania est mentis ægrotatio & morbus. In insaniam incidere. Aliquem ad insaniam adigere. Insaniâ & dementiâ deflagrare. V. *Furo, deliro, delirus, amens.*

Insanio, is, ivi, itum, ire. unsinnig seyn. *Syn.* Desipio, furo, mentem amitto, mente captus sum, sanus non sum, deliro. *Adv.* Apertissimè. *Usus.* Inter omnes; qui insaniunt, insanissimus. In alienos insanus insaniisti. V. *Furo, deliro.*

Insanus, a, um. unsinnig, thöricht. *Syn.* Non sanus, amens, furens, fanaticus, vesanus, alienus à mente; à sanitate, à se ipso discedens; remotæ mentis; mentis impos. *Phras. Insanus est*, er ist unsinnig. Præceps amentia fertur; mente captus est; tragicó Oreste & Athamante dementior, & vinculis constringendus; à mente desertus; lymphato similis; à ratione aversus; mens eum reliquit; mens à sua illi sede locoque recessit est; in potestate mentis non est; de potestate mentis, de consilio, de ratione, de mente exut; de sanitate, de sensu mentis deturbatus est; a mente discessit; mens illi sua a sede demota est. V. *Insanus, delirus, demens, amens.* *Usus.* Homo insanus sanguinis, totius stupris insanus.

Insatiabilis, e. unersättlich, unvergnüglich. *Syn.* Insaturabilis. *Usus.* Insatiabilis gaudio completur. Insatiabilis voluptas, cupiditas.

Insaturabilis, e. unersättlich. *Syn.* Insatiabilis. Insaturabile abdomen.

Insaturabiliter, unersättlich. *Syn.* Sine satietate.

Inscendo, is, di, sum, ere. aufsteigen, einsteigen. *Usus.* Inscendere in arborem.

Inscius, tis. g. o. unwissend. *Syn.* Imprudens.)(*Scius.* *Usus.* Inscius scisti, an scius? V. *Imprudens.*

Inscienter. unwissentlich. *Syn.* Imprudenter.

Inscientia, æ, f. Unwissenheit, Unverstand. *Syn.* Inscientia, ignorantia.)(*Scientia.* *Epi.* Multa. *Usus.* In maximis mihi erroris & inscientiæ tenebris lumen prætulit. Inscientia multa versatur in vita. V. *Ignorantia.*

Inscitè, ungeschicklich. *Syn.* Imperitè)(Scitè. *Usus.* Inscitè nugari.

Inscitia, æ, f. Unwissenheit. *Syn.* Inscientia, imprudentia, ruditas. *Epi.* Multis, stulta. *Usus.* Incuntis ætatis inscitia senum prudentia est regenda. Magna est in illo inscitia.

Inscitus, a, um. ungeschickt. *Syn.* Inelegans, male compositus, absurdus. V. *Ineptus.*

Inscius, a, um. unwissend. *Syn.* Insciens, rudis, imperitus, imprudens. *Usus.* Tu me ignaro, inscio, nec opinante hoc ausus es? Non sum inscius, magnam esse historiæ utilitatem. V. *Ignarus.*

Inscribo, is, psi, ptum, ere. einschreiben, zuschreiben. *Syn.* Incido, in primo, mando litteris, in codicem refero. *Usus.* Vestris monimentis, in vestris monumentis nomen suum inscripsit. Ciceronem meum Oratorem inscripsit. Epistola patri inscripta. Sibi aliquid in animo inscribere. V. *Scribo.*

Inscriptio, onis, f. Ueberschrift, Inschrift. *Syn.* Titulus. *Epi.* Plenior, præclara, falsa. *Usus.* Decernere alicui statuam cum inscriptione præclara.

Inscülpo, is, psi, ptum, ere. eingraben. *Syn.* Incido, in primo, inscribo. *Usus.* Res animo insculptas habere. Omnibus nata est & insculpta Deorum notitia. Natura insculpsit in mentibus nostris. V. *Scalpo.*

Insecо, as, cui, ctum, are. einschneiden. *Syn.* Incido, seco. *Usus.* Aliquem dentibus insecare.

Insectatio, onis, f. Verfolgung. *Usus.* Abstinere aliorum insectatione.

Insector, aris, atus sum; ari. nachsetzen, nachfolgen. *Syn.* Consector, insequor, peto, agito, exagito. *Adv.* Immaniter, intolerabiliter, pestilentissimè, vehementer. *Usus.* Clamore aliquem, contumeliis, probris, maledictis insectari. Insector ultro & in ipso accusatore & urgeo. Miserorum fortunam insectari. V. *Agito, vexo, lanio.*

Insedatus, a, um. unbesiillet. *Syn.* Commotus.)(*Sedatus.* *Usus.* Grave, turbulentum, insedatum genus hominum.

Inse-

Insepultus, a, um. unbegraben. *Syn.* Inhumatus.)(*Sepultus. Usus.* Miseri & insepulti acervi civium.

Insequor, eris, secutus sum, sequi. nachfolgen, nacheilen. *Syn.* Insector, sequor, persequor, subsequor, excipio. *Adv.* Acriter, longius, undique, necessario. *Usus.* Insequor fugientem. Insequi aliquem stricto gladio. Quæ non insequens hora antecedente populo Romano illuxit? Vid. *Sequor.*

Insero, is, serui, sertum, ere. hinein thun, einmischen. *Syn.* Impono, immitto. *Usus.* 1. Pueris cibum in os inserere. Collum in laqueum; manum in peram inserere. 2. *Immisceo*, einmischen. Deos minimis rebus; falsa veris; se negotiis inserere.

Insero, is, sevi, situm, ere. einsäen, einpflanzen. *Usus.* Inserere oleam vitibus.

Inservio, is, ivi, itum, ire. dienen, zu etwas nutz seyn. *Syn.* Servio, operam do, *vel* navo. *Adv.* Fideliter, studiosè. *Usus.* Ayuo plurimum speraut, huic plurimum inserviunt. Inservire suis commodis, reipublicæ commodo, alterius honori, voluptati, auribus. Vid. *Servio.*

Insideo, es, sedi, sessum, ere. auf etwas sitzen. *Syn.* Hæreo, inhæreo. *Adv.* Penitus. *Usus.* Macula in republica insedit penitus & inveteravit. Ita tibi insidet suspicio, ut penitus evelli non possit. Insidet in animo dictum, opinio, dolor.

Insidiæ, arum, f. Hinterlist, Nachstellung. *Syn.* Fraus. *Epi.* Abstrusæ, clariores luce, crudeles, domesticæ, fictæ, manifestæ, mediæ, multæ, nefariæ, occultæ, prætentes, quotidianæ, tamæ ac tam abiconditæ, urbanæ. *Phras.* 1. *Insidias illi struxit*, er hat ihm heimlich nachgestellet. Insidias fortunis ejus tetendit, meditus, machinatus est; laqueos ejus fortunis non paucos tetendit; dolum ejus capiti alium ex alio nexuit; insidias in ejus caput ac fortunas non semel comparavit; caput ejus non semel clandestinis consilius petit, appetit; aditum nefariis ad ejus direptionem consiliis præparavit; capiti ejus & fortunis immanum. V. *Insidior, Observo.* 2. *Ejus insidias vix effugit*, er ist seinen Nachstellungen kaum entkommen. Propè aderat, quin in ejus insidias præcipitaret; aegre ejus tot petitiones ac laqueos declinavit; vix tot ejus ex insidiis elapsus est; vix periculum, quod capiti un-pendebat, depulit; vix occultas, quibus petebatur, insidias vitavit. *Usus.* 1. Insidias *fingere*, Nachstellungen bereiten. Insidias alicui tendere, ponere, instruere, parare, collocare. 2. In insidias incidere, venire, intrare, in den Hinterhalt verfallen. 3. In insidiis considere, subsidere, auf einen heimlich lauren. 4. In insidiis ponere, locare, collocare milites, einen heimlichen Hinterhalt zurücke lassen. 5. Ex insidiis consurgere, aus dem Hinterhalte zahlings hervor kommen. 6. Insidias cavere, den Nachstellungen entgehen. Insidias antevenire, vitare, patefacere, detegere.

Insidiator, oris, m. Nachsteller. *Usus.* Insidiator bonorum.

Insidior, aris, atus sum, ari. heimlich nachstellen. *Syn.* Insidias facio, pono, tendo; periculum intendo; insidias adhibeo; molior, paro, comparo, instruo, machinor, loco, colloco, oppono, obsero, vim *vel* aram parando. *Phras.* Quamvis [illegible] *fidebam*; *ii mihi insidiati sunt*, denen ich am meisten getrauet habe, die haben mir nachgestellet. Quibum ego fide nitebar plurimum, eorum ego animum dubium & infirmam fidem existimabam, quorum in fide ponebam plurimum, ii mihi insidias fecerunt; ii me insidiosè tractârunt, insidiis me petiverunt, obsederunt, oppugnârunt, prodidêrunt; ii mihi insidias collocârunt, comparârunt; ex insidiis caput meum petiverunt; insidiis jugulum meum petiverunt; ii mihi insidiis, periculum, pestem, perniciem moliti sunt; ii in perniciem meam machinâtæ; ii vitam ferro atque insidiis appetivêre; illi nefarios in caput meum homines subornârunt; multis me insidiis captavêre; fraude ac insidiis de vita nefariè cogitârunt. Vid. *Injuria. Usus.* Catilina insidiatus est.

Insidiosè, hinterlistig. *Syn.* Fraudulenter, e contextu. *Usus.* Insidiosissimè & perfidissimè tractare aliquem; insidiosè redire in gratiam.

Insidiosus, a, um. hinterlistig. *Syn.* Fraudulentus, dolosus, perfidiosus, simulator, fallax. *Usus.* Apertis inimicis resistere, insidiosis amicis non credere. V. *Insidior.*

Insigne, is, n. Zeichen, Kennzeichen. *Syn.* Signum, indicium, nota, monumentum, ornamentum. *Epi.* Clarissimum, obscurum, opprimum, regium, singulare. *Usus.* Fasces & secures dignitatis insignia. Bulla ornamentum puerilis, insigne fortunæ. Omnia honestis, imperii insignia & ornamenta cædere. Mihi insignia virtutis sine virtute consequuntur. Longa

pa-

pacis insigne & ora. Insigna & lumina ecclesiæ.

Insigno, is, ivi, itum, ire. zeichnen. Syn. signo, noto, distinguo. *Usus.* Insignitus nobile veritatis.

Insignis, e. gezeichnet, vortrefflich, berühmt. Syn. Memorabilis, clarus, apertus; nobilis, nobilitatus, conspiciendus, egregius, praestans; notatus. *Usus.* Virgo nec insignis. Res ad laudem & gloriam insignes. Vir nobis turpitudine insignis. Insignem inde eum mei in te amoris habes. V. *Egregius.*

Insignite, überaus, aufbündig. Syn. Insigniter, apte. *Usus.* Homo insignite improbus.

Insigniter, überaus. Syn. Insignite. *Usus.* Insigniter impudens. Insigniter aliquem diligere. V. *Egregie.*

Insilio, is, lui & lii, sultum, ire. auf etwas springen. *Usus.* Insilire in equum.

Insimulatio, onis, f. Beschuldigung. Syn. Accusatio.

Insimulo, as, avi, atum, are. beschuldigen, zeihen. Syn. Accuso, criminor, arguo. *Usus.* Criminari, dicere. Insimulare aliquem. V. *Culpa, crimen.*

Insinuatio, onis, f. Einschleichung. Syn. Circuitio. *Usus.* Insinuatio ejusmodi esse debet, ut occulte per cuniculationem benevolam faciat auditorem.

Insinuo, as, avi, atum, are. sich einschleichen. Syn. Insuo, irrepo. *Adv.* Familiariter, penitus. *Usus.* Insinuare se & immergere in familiaritatem, consuetudinem alterius. In sermonem, in curiam se insinuare. Ut se insinuet in animos. Deorum numen infundare. Sol altum per tecta jubar.

Insipiens, tis, *g. o.* thöricht, unweise. Syn. Stultus, excors, vecors, sine corde & palato. *Usus.* Animus insipiens. Nihil insipiente fortunato intolerabilius. V. *Stultus.*

Insipienter, thöricht. Syn. Stulte.

Insipientia, æ, f. Thorheit. Syn. Stultitia. *Usus.* Nullum insipientia majus malum est. V. *Stultitia, inepte.*

Insisto, is, stiti, stitum, ere. auf etwas stehen. Syn. Consisto. *Adv.* Imprimis. *Usus.* 1. Donec ad finem perveniat oratio, & insistat. Exercitus non videret pedem insistere. Insistere singulis, addere. 2. *Urgere*, fortiter ad rem tendere. Cura, rebus magnis, vehementi studio insistere. Magnis rebus, magnam operam insistere. 3. *Hærere*, sistere, in re hærere. Via labens, in qua insistere vix possis.

Insitio, onis, f. Einimpfung, Einpfropfung. Syn. Conitio.

Insitivus, a, um. eingesetzt, eingepfropft. Syn. Insitus, non naturalis.

Insitus, a, um. eingepflanzt. Syn. Innatus, ingenitus, innatus, ingenitus, insitivus, malus. *Usus.* 1. Quod alicui penitus insitum est. Quod in animo penitus insitum est, & innatum. Hæc populorum est natura. Insita & cognata hominibus notio. 2. *Inferius*, einpfropft. Insitus ramus in truncum. V. *Hæret.*

Insociabilis, e. ungesellig. *Usus.* Homo omnibus insociabilis.

Insolens, tis, *g. o.* stolz, frech, seltsam, ungewöhnlich. Syn. Superbus, elatus; impudens. *Usus.* 1. *Homo est ex honoribus admodum insolens*, der Mensch ist seiner Ehren halber recht stolz und frech. Homines ei malam vetere insolentiam exuisse; molestus dominatus animos ei exuit; nemo hominem ex tantum honoribus, tam prudentem, insolentem in omnes, insolenter se efferentem satis coercet, aut regulæ ipsæ cohibuit. Quam immodesta hominis, quam fatua insolentia! Qui ejus animi, quæ mens, quæ recta, quæ intemperies? Non privat insolentia sed regis mos multi decies millies animos ac spiritus vix ullis opes; adeo jam diu per tantum licentiam legis studens magistratus insidet. Ne tot tam honores faciunt, quo quis insolentior, eo effrenatior est. Nimis animus omnes spernit; ingenio lætus, & nimis lætus, secundis rebus immodestus & intolerabilis tantum sibi arrogat animos, tantos spiritus sumit, ut se ei non videat aut. Incedit per ora vultu magnifice, se jactat circumspicit. Animos nimium quantum tot ex prosperitate honorum insolentes; mihi mira sit incredibili, immodesta efferatur tanta, hominem ut pudeat hominem nasci; non pati ex meritis suis opibus ac commodis nos fortunatos latere; eo insolentius se proferat, quam diutius impunitate nimia, mare ut lenum habeatur, primo cuncta pervium; ut alter ne usque per medium eorum volet; quanta nomen ex tot modis rebus insolentia cepit; *Usus.* 1. Ho-

Honores insolentem te faciunt. 2. *Insolitus*, ungewöhnlich. Nullum verbum insolens ponere audebat. 3. *Inexercitus, inuetus*, unerfahren. Harum rerum plane sum insolens & ignarus. 4. *Cupidus*, begierig. Insolens in pecunia. 5. *Abstersus*, überläßig. In re pervulgata multus sum & insolens.

Insolenter, vermessen, hoffärtig. *Syn.* Immoderatè, arroganter, superbè. *Usus.* Efferre se, gloriari insolenter.

Insolentia, æ, f. Uebermuth, Hoffart, Ungewöhnlichkeit. *Syn.* Intolerantia. *Epi.* Singularis. *Usus.* 1. Illa tua singularis insolentia, superbia, contumacia. Tanta insolentia, ut neminem liberum ducat. 2. Moveor loci insolentiâ; ich erschröcke wegen der Ungewöhnlichkeit des Orts. V. *Arrogantia, superbia.*

Insolitus, a, um. ungewöhnlich, unerhört. *Syn.* Insolens, insuetus, novus, inusitatus, inconsuetus, inexpertus. *Phras. Insolito more*, auf eine ungewöhnliche Weise. Præter morem; non ex more; non ad exemplum aliorum; non ut nos erat; non ut nos fert. *Usus.* Insolitam lucem aspicere. Insolita gloriandi via advenit. V. *Novus.*

Insomnium, ii, n. Traum, Traum-Gesicht. *Syn.* Somnium. *Usus.* Hæc metuo, ne insomnia sint.

Inspectio, onis, f. Besichtigung. *Usus.* Nos renunciationem solum habemus, consules eam inspectionem.

Inspecto, as, avi, atum, are. besichtigen. *Usus.* Me inspectando hoc facili.

Insperans, tis. *g. o.* der nicht hoffet. *Usus.* Salutem insperantibus reddidisti.

Insperatus, a, um. unverhofft. *Usus.* Insperatum gaudium. Occasio insperata, nec opinata. V. *Improvisus.*

Inspergo, is, si, sum, ere. besprengen. *Syn.* Aspergo, respergo. *Usus.* Inspergere aliquem lymphâ. Molam ac vinum extis inspergere.

Inspicio, is, spexi, spectum, ere. ansehen, betrachten. *Syn.* Aspicio, contemplo, intueor. *Usus.* Hostes, vados, tabulam, agros inspicere. Quid ducat puer, inspicam sæpiùs. V. *Lustro.*

Inspiro, as, avi, atum, are. einblasen. *Usus.* Venenum inspirare. V. *Ingenuus.*

Instabilis, e. unbeständig. *Syn.* Mutabilis. V. *Inconstans.*

Instans, tis, *g. o.* gegenwärtig, vorhanden. *Syn.* Præsens tempus, punctum temporis, momentum temporis. *Usus.* 1. Ad punctum temporis, quod dicunt, in instanti. 2. *Imminens*, dräuend. Instans periculum.

Instar, gleichwie. *Syn.* Quasi. *Phras.* 1. *Instar supplicis ad pedes accidit*, er fiel ihm zu Füssen gefallen, gleichsam als wollte er ihn bitten. Formâ & specie supplicis; supplicis more ejus se pedibus advolvit, salutatio prima proximè formam supplicantis venerat. 2. *Patruus illi instar Parentis fuit*, er hat den Vetter gleichwie seinen Vater gehalten. Patruus illi in gradu, numero, loco, existimatione parentis fuit; pro parente fuit. *Usus.* Navis instar urbis. Tu mihi es instar omnium. Latere est mortis instar. V. *Quasi.*

Instauratio, onis, f. Erneuerung, Wiedereinrichtung. *Syn.* Renovatio.

Instaurativus, a, um. wiederum erneuert. *Usus.* Laudi instaurativi.

Instauro, as, avi, atum, are. erneuern. *Syn.* Renovo, redintegro, itero. *Phras. Ut animum instauravit*, wie er sich wiederum zusammen gefaßt. Ut animum refecit, redintegravit; ut se collegit paullulum; ut animum paulisper revocavit. *Usus.* Instaurare animum collapsum. Aciem, bellum, cædem instaurare.

Instigatio, onis, f. Anhetzung, Anreitzung. *Syn.* Permotio, impulsio.

Instigo, as, avi, atum, are. anreitzen, anhetzen. *Syn.* Solicito, impello, incito, stimulo; stimulos animis subdo; stimulis concito; calcaria addo, admoveo; incendo; tanquam quibusdam verborum tædis ac facibus inflammo; lacesso. V. *Impello, excito, concito, excita.*

Instinctus, a, um. angereizt, angehetzt. *Syn.* Instigatus, plenus adhortantium vocibus. *Usus.* Homo nefario furore, ira, audaciâ instinctus.

Instinctus, ûs, m. Reiz, Anreitzung. *Syn.* Instigatio, impetus, impulsus. *Phras. Id non sine caelesti afflatu atque instinctu factum est*, dieses ist nicht ohne göttliche Eingebung geschehen. Non sine caelesti admonitu, non sine arcana coelestique mentis inclinatione; non sine Numinis certo afflatu factum est. Divinò tactus spiritû; divino instinctus Numine; divinò afflatus spiritu id consilium arripuit. DEus illi eam mentem objecit; DEus eum in eam mentem impulit; divini afflatus is spiritus fuit, qui ei hanc

mentem dedit, qui ad id agendum hominem permovit. *Usus.* Instinctu divino affiatúque.

Institor, oris, m. Krämer. *Syn.* Negotiator. *Usus.* Institorum & opificum multitudo. V. *Mercator.*

Instituo, is, ui, utum, ere. vornehmen, einen Anſchlag machen, unterweiſen. *Syn.* Decerno, constituo; incipio; erudio. *Adv.* Occultè, sapienter, malè, benè, liberaliter, non ita, optimè, parum. *Usus.* 1. Portorium, pœnam instituere. Institueram ad te scribere. Iniquam legem & conditionem instituit. 2. *Incipio*, anfangen. Picturam, sermonem instituere. Perge, ut instituisti. Adhibe diligentiam, quam instituisti. 3. *Compono, ordino, disposo*, anſtellen, anordnen, aufrichten. Actionem, rationem rei peragendæ, litem instituere; civitates, collegia opificum conflare & instituere. Officinam instituere. 4. *Facio*, machen, einſetzen. Instituere heredem, tutorem, testes, accusatores. 5. *Erudio*, unterweiſen. Instituere filios ad majorum instituta. Virlitteris, omnibus disciplinis institutus. Vita instituta præceptis Philosophorum. V. *Incipio, Ordino, Doceo, Erudio, Propono.*

Institutio, onis, f. Vorhaben, Anordnung, Unterrichtung. *Syn.* Institutum, disciplina, educatio. *Epi.* Antiqua, firma, præclara, puerilis. *Usus.* Institutio doctoris ad cujuscunque naturam accommodanda est. Iisdem præceptis, eâdem institutione formatur. Ratio & institutio gubernandæ reipublicæ. Stoicorum sectam & institutionem persequi. V. *Disciplina.*

Institutum, i, n. Geſetze, Anſtalt, Vorhaben. *Syn.* Instituta ratio, mos, consuetudo. *Epi.* Meretricium, nefandum atque inauditum, novum, nefarium, patrium, vetus. *Usus.* Civitatis leges, juris publici instituta, mores, consuetudinem nôsse. Tenere idem institutum & servare. Non naturâ, sed institutô moderatus. Suô institutô uti. Ab instituto aliquem abducere. Ad institutum redire, reverti. V. *Consuetudo, mos.*

Insto, as, stiti, stitum, are. antreiben, anhalten. *Syn.* Urgeo, pertinaciter tendo. *Adv.* Cupidius, planè, remissius, vehementius. *Usus.* 1. Victis ferociter instare. Operi, vestigiis majorum instare. Cupidè instare alicui de re quapiam. 2. *Immineo, impendo*, annahen. Fatum aliquod impendet, aut instat jam planè. Iter, bellum instat. V. *Immineo, insisto, urgeo.*

Instrenuus, a, um. ſaumſelig, träge. *Syn.* Indiligens ad res gerendas, minimè promptus. *Usus.* Est hoc signum animi prudentis & non imbecilli. V. *Timidus.*

Instrepo, is, ui, itum, ere. rauſchen. *Usus.* Siquid terroris instrepat.

Instructio, onis, f. Ausrüſtung. *Syn.* Apparatio, dispositio. *Usus.* Instructio militum, rei bellicæ. *Institutio*, Lehre, Unterweiſung, *vulg.* eſt.

Instructor, oris, m. Zurüſter, Zubereiter. *Syn.* Structor, qui convivii & mensæ instruendæ curam habet. *Usus.* Instructores & conditores convivii. Instructores legionum.

Instructus, us, m. Zurüſtung. *Syn.* Apparatus. *Usus.* Eodem instructu ornatuque comitatus.

Instrumentum, i, n. Werkzeug. *Syn.* Supellex, apparatus, subsidium ad aliquid agendum. *Epi.* Forense, litigiosum, acre, fractum ex vulgi opinione, exiguum sanè atque modicum, magnum, præclarum, tantum, vulgare. *Usus.* Homo multa instrumenta habet ad discendum. Æs & ferrum belli instrumenta. Actiones magnâ impensâ magnoque instrumento tueri. Eloquentiam graviorum disciplinarum instrumento locupletare.

Instruo, is, uxi, uctum, ere. zubereiten, anordnen, unterrichten. *Syn.* Paro, apparo, melior, orno, adorno; comparo, armo, instituo, ordino, compono. *Adv.* Diligenter, magnificè, scitè, angustius, benè, mediocriter, separatim. *Usus.* Domum, hortos, convivium instruere & ornare. Naves, classem instruere, armare, adornare. Actionem, calumniam alicui, bellum, consilia instruere & apparare. Aliquem ad omne officii munus, consilius ad negotium idoneis, cultioribus ad eloquentiam acuendam doctrinis instruere & comparare. Accusator instructus & sufornatus. Homo ab historia instructus. Provincia copiis & exercitu instructa. Exercitu ita ornatò atque instructo. V. *Loco.*

Insuavis, e, unlieblich. *Syn.* Insuavis, insulsus.)(*Suavis.* *Usus.* Insuavis sine litteris vita. V. *Odiosus.*

Insuefacio, is, feci, factum, ere. gewöhnen. *Syn.* Assuefacio. V. *Assuefacio.*

Insuesco, is, suevi, suetum, ere. gewohnen. *Syn.* Assuesco. V. *Assuesco.*

Insuetus, a, um. ungewohnt. *Syn.* Insolens, imperitus.)(*Assuetus.* *Usus.* Insuetus belli, insolens armorum. V. *Imperitus.*

In-

Insula, æ, f. eine Insel, Eyland. *Syn.* Terra ubique aquis cincta. *Epi.* Extrema, inculta, magna, medii, parva & referta divitus, plena, atque ornata, sacra, tenera, tota, venalis. Insulæ fructuosissimæ, multæ. *Usus.* Fabulæ ferunt, in beatorum insulis eos, qui castè ætatem egerint, suum immortale ævum degere.

Insulsè, ungeschickt. *Usus.* Ineptè, frigidè, insulsè loqui.

Insulsitas, atis, f. Ungeschicklichkeit. *Syn.* Stultitia, ineptiæ. *Usus.* Quis ejus insulsitatem ferat? V. *Ineptiæ.*

Insulsus, a, um. ungereimt, ungeschickt. *Syn.* Ineptus, frigidus, absurdus. *Usus.* Adolescens non insulsus. O gujara insulsam! V. *Ineptus.*

Insulto, as, avi, atum, are. ungestümm über etwas herspringen, anschnarchen, spotten. *Syn.* Illudo, illudo, irrito. *Adv.* Vehementius. *Usus.* In miserias alicujus, in omnes, in reipublicæ mala insultare. In casum alterius insultare. V. *Insolens.*

Insum, ines, inesse. darinnen seyn. *Syn.* Sum, insideo. *Usus.* Nullum dedecus reperiri potest, quod in hoc non insit. Inest in oratore perfecto omnium scientiarum absolutio. In hac vita nihil inest, nisi miseria.

Insumo, sumpsi, sumptum, ere. verbrauchen, verthun. *Syn.* Consumo, impendo. *Usus.* Insumere laborem, aut sumptum in rem aliquam. V. *Consumo, Impendo, Sumptus.*

Insuo, insui, sutum, suere. einnähen. *Syn.* Includo. *Usus.* Insui in culeum.

Insuper, überdieß, ferner. *Syn.* Præterea.

Insuperabilis, e. unersteiglich, unüberwindlich. *Usus.* Insuperabilis Alpium transitus.

Insurgo, surrexi, surrectum, ere. aufstehen, empor kommen. *Phras. vulg. Insurgere in aliquem consulem*, aufstehen, sich wieder einen zusammen rotten. Contra autorem actæ consilii auli consistere; coorti in autorem consilii; in autorem consilii eorum subito ingenia exarsere; in eum hominem consurgere universi cœpere. V. *Adverser, resisto.* *Usus.* Insurgere altius, die Stimme mehr und mehr erheben.

Insusurro, as, avi, atum, are. in's Ohr blasen. *Syn.* In aurem loquor. *Adv.* Familiariter, familiè. *Phras.* Insurrare, *si quod verbum memoriæ non occurrerit*, ich werde dir schon einsagen, wann dir ein Wort nicht einfallen soll. Dissimulanter susurrare. In aurem dicam, submissa & depressâ & sub missâ voce, ubi memoria fugerit, ubi memoria vacillat et fugerendo hærentem in sacris explicare. *Usus.* In aurem ejus quædam insusurravit. Insusurrare eandem cantilenam.

Intabesco, is, bui, bescere. verdorren. *Syn.* Extabesco. *Usus.* Diuturno morbo intabescere.

Intactus, a, um. unberührt. *Syn.* Integer, inviolatus. *Usus.* Intactus à nihilo Hortensius pervenerat ad senectutem. Provinciæ bello intactæ. V. *Integer.*

Intaminatus, a, um. unbefleckt. *Syn.* Incontaminatus, intactus, integer.

Integer, a, um. unversehrt, ganz. *Syn.* Incorruptus, inviolatus, intactus, castus; solidus, plenus, incolumis. (*Contaminatus, vitiatus.* *Adv.* Diligentè, planè. *Phras.* *Tibi summæ belli mandatum integrum*, dir wird in diesem Kriege alles schadlos und unversehrt bleiben. Salva ac integra tibi erunt omnia; sincera omnia sanctâque; integra inviolataque servabuntur; in vastatione omnium possessiones tuas sacrosanctas futuras tibi promitto; tuta tibi omnia sanctâque fore polliceor; incolumes manebunt fortunæ tuæ & illibatæ; intacta à bello & quod ajunt, sarta tecta restabit fortuna domûs tuæ. Integræ florentesque, nusquam libatis opibus, erunt fortunæ tuæ. *Usus.* 1. Quò nemo integrior, nemo sanctior. Exemplum innocentiæ, vitæque integerrimæ. Integerrimas gentes belloque intactas aggressus est. Dum valetudo, dum existimatio est integra. 2. *Liber*, frey, völlig, ganz. Omnem causam alicui integram reservare. Rem ad meum reditum integram esse jussit. Rem ad senatum integrum referre. Recipe me rudem & integrum discipulum. 3. *Quod licet*, erlaubt. Si mihi liberum esset omnia ac integra. Mihi integrum est facere, vel non facere. Viderint, quibus integrum est. 4. In integro res est, die Sache ist noch gut. 5. De integro homini gratulare, wünsche ihm nochmahls Glück. 6. In integrum restituere, wiederum in den vorigen Stand setzen. V. *Innocens, totus.*

Integrè, rein, keusch, unversehrt. *Usus.* Vita integerrimè acta. In amicorum periculis castè ac integrè versari.

Integritas, tatis, f. Unſchuld, unſträfliches Wandel. *Syn.* Innocentia. *Epi.* Cautior, & diligentior, gratiſſima, incorrupta, par, provincialis, ſingularis, ſpectata, ſumma, tanta. *Uſus.* 1. Integritas corporis, valetudinis, Geſundheit und Wohlſtand. 2. Singularis integritas & continentia, ſidéſque magnis in rebus ſpectata. Integritas incorrupta Latini ſermonis. V. *Innocentia, Virtus, Honeſtus, Probus.*

Integro, as, avi, atum, are. erneuern, ergänzen. *Syn.* Reficio, recreo. *Uſus.* Animus defeſſus audiendo, riſu vel admiratione integratur.

Integumentum, i, n. Decke, Kleid. *Syn.* Involucrum. *Uſus.* Frontis integumento uti ad occultanda vitia. Aliquando evolutus es integumentis diſſimulationis tuæ. Per quædam involucra & integumenta perſpicere aliquid.

Intellectio, onis, f. Verſtand. *Uſus.* Intellectio eſt, cum totum de parte, vel contra intelligitur.

Intelligens, tis, *g. o.* verſtändig, gelehrt. *Uſus.* Teretes aures habet, & intelligens judicium. Exiſtimatur doctus, & cujusvis generis intelligens.

Intelligenter, verſtändlich. *Vulgo: Intelligibiliter. Uſus.* Intelligenter auditur.

Intelligentia, æ, f. Verſtand, Erkänntniß. *Syn.* Prudentia, ſcientia, notio, cognitio. *Epi.* Annualis, communis, difficilis, magna, mediocris, popularis, præſtans, propria, vitioſa, vulgaris. *Uſus.* Homines principio rerum omnium adumbratas intelligentias animo ac mente concipiunt. Rationem aliquid ac intelligentiâ comprehendere. Honeſtum in noſtram intelligentiam cadit. Intelligentiam ſuam intendere, infigere in aliquid. Intelligentiâ præſtare, & aliis antecæ. Pars animæ, intelligentiæ & rationis particeps. Commune judicium & popularis intelligentia.

Intelligo, is, lexi, lectum, ere. verſtehen. *Syn.* Cognoſco, ſentio, capio, teneo, percipio; mente complector, perſpicio; cogitatione comprehendo, complector; animadverto, intelligentiam rei habeo; accipio, diſco, animo percipio; intelligentiâ & ratione comprehendo. *Adv.* Acriter, diligenter, haud, ſanè, male, melius; non fere; ſi non tam, optimè, penitùs, planè, præclarè, profuſus, prudenter, pulchrè, quamprimum, rectè. *Phæd.* 1. *Omnia ſe rationi ex arbitrio tuo, et mentem, et verſichet alio.* Percipiuntur ſe intelligentiâ eſſe; ſolertiſſimè ſe perſpicere omnia; nihil ſine intelligentiæ vim & notionem fugere; omnia ſe videre, intelligere & ſapere plus, quam cæteros, arbitratur, omnia ſe comprehendere animo, omnia intelligentiâ complecti; unum ſe erudítos habere oculos, ſuperbè exiit mat. 2. *Quantum e litteris intelligere potui*, ſo viel ich aus dem Briefe verſtehen habe können. Quantum conjecturâ conſequi; quantum aſſequi, conjicere, ſentire; quantum ex litteris percipere, colligere, animadvertere potui; ut animo, mente, cogitatione comprehendere potui; quantum qui è litteris interpretari potui. 3. *Dialecticam præclarè intelligit*, die Diſputirkunſt verſtehet er wohl. Dialecticam animo mentéque comprehenſam habet; diſcipiandi artem tenet, callet penitiſſimè; acri mente cogitatione que complectitur; in dialecticis, etiam quæ à vulgari intelligentiâ remotiora ſunt, ſolertiſſimè perſpicit. V. *Calleo. Uſus.* Cernere & intelligere aliquid animo. Intellexi ex epiſtolis tuis.

Intemperans, tis, *g. o.* unmäßig. *Syn.* Immoderatus, libidinoſus, impurus, cupidus, in libidinem effuſus. *Ant. Temperans. Adv.* Valdè. *Uſus.* Intemperans in rei alicujus cupiditate. Libidinoſa, intemperans adoleſcentia. V. *Immoderatus.*

Intemperanter, unmäßiglich. *Syn.* Intemperatè, inſolenter, immoderatè.

Intemperantia, æ, f. Unmäßigkeit. *Syn.* Intemperies, incontinentia; inſolentia. *Ant. Temperantia. Epi.* Immoderata, impudentior, impura, inimica, moderata, modeſta, tanta, turpior. *Phæd. Quæ eſt ſtulti hominis eſt intemperantia?* was iſt das für eine Unmäßigkeit? Quæ eſt iſta immoderatæ vitæ ratio? Quæ iſta eſt vita, quam immoderatè, intemperanter, luxuriosè traducta! Quis iſte luxus eſt, quæ profuſæ libidines, quàm intemperatæ perpotationes? Iſta hominis vita ſit, fortunis, opibus, flore ætatis tam intemperanter uti, abuti? modum cupiditatibus nullum ponere, nihil non libidinosè, nihil non intemperanter audere? V. *Luxuria. Uſus.* Intemperantia eſt à tota mente & recta ratione defectio, omnium eadem perturbationum mater. Expiare alicujus intemperantiam.

Intemperatè, unmäßiglich. *Syn.* Intemperanter.

Intemperatus, a, um. unmäßig. *Syn.* Intemperans, immoderatus. *Uſus.* Intemperatiſſimæ perpotationes. V. *Immoderatus, immoderatus.*

In-

Intemperiæ, arum, f. höllische Plag-Geister. *Usus.* Quæ te intemperiæ agitant! V. *Furiæ.*

Intemperies, ei, f. Unmäßigkeit. *Syn.* Immoderatio, procacitas. *Usus.* Intemperiem hominis ferre non possum. V. *Immoderatus.*

Intempestivè, ungelegen. *Syn.* Præposterè.

Intempestivus, a, um. unbequem, ungelegen. *Syn.* Præposterus, perversus. *Usus.* Intempestivum convivium. Intempestiva loquacitas, ejusmodi.

Intempestus, a, um. zu aller Nacht-Zeit eingen. *Syn.* Concubius. *Usus.* Nocte intempestâ adfuit.

Intendo, is, di, tentum, & tensum, ere. ausspannen, anspannen. *Syn.* Porrigo, extendo, intendo.)(*Remitto.* *Adv.* Longe, magnoperè, quam maximè. *Usus.* 1. Intendere oculos, mentem, cogitationem ad rem aliquam, ad negotia. 2. *Contendo*, anspannen. Intendere arcum. Intendere & remittere vocem. 3. *Cogito, cogitor*, denken, im Sinn haben, verwenden. Quid intendit, quid cogitat? Aliquo suam cupiditatem intendere. Curam rei alicui intendere. Animos intendere aliquo ac defigere. 4. *Infero, paro, molior*, ankünden, sich hervor thun. Litem, crimen, actionem in aliquem intendere; se adversarium in magistratum alicujus intendere. 5. *Constipo*, sich zusammen ziehen. Intendunt se cœlo nubes. V. *Cogito, conor.*

Intentè, ernstlich. *Syn.* Ardenter, vehementer, acriter, magnâ studiô, magna cupiditate. *Usus.* Illud longè intentius concupiscimus, quod &c.

Intentio, onis, f. das Anspannen, Absicht, Meynung. *Syn.* Contentio, consilium, finis, scopus, animus. *Phras. Hoc ea intentione feci, vulg.* das habe ich in der Meynung gethan. Id eâ mente, cogitatione, eo consilio à me factum est; id tum contendebam, id volebam, spectabam, destinabam; eo consilia nostra spectabant; id animô designabam; huc ferebat cogitatione; propositum mihi id unum erat. Ea mens erat, id consilium ob in facto. V. *Scopus, finis, propositum.* *Usus.* 1. Mentem a cogitationum intentione ad tranquillitatem revocare. Animi intentio, seu contentio. 2. *Mens, consilium, scopus, animus*, Absicht, Ziel, Meynung. Facti vel intentionis adversariorum cum scripto contentio.

Intento, as, avi, atum, are. drohen. *Syn.* Minor. *Usus.* Arma, crimen, vim, faces, periculum capitis, intentare alicui. V. *Minor.*

Intentus, us, m. das Anspannen. *Syn.* Porrectio, projectio.

Intentus, a, um. aufmerksam. *Syn.* Attentus. *Phras.* 1. *Intenti erant omnes ad id spectaculum*, es waren aller Augen auf dieses Schauspiel gewendet. Mentem omnes oculosque intentos defixosque habebant in id spectaculum; erecti suspensique in spectaculum animô intendebantur; deditæ eo mentes cum oculis erant; intenti in id unum toti se avertebant; intentis oculis acerrimè rem omnem contemplabantur; ea res omnium oculos mentesque in se avertebat. V. *Attentus.* *Usus.* 1. Animus intentus ad faciendum. Dux intentus recipiendo exercitu. 2. *Vehemens*, heftig. Sermo paulo intentior. 3. *Intentatus*, angedrohet. Tela jugulis civium; in patriam intenta.

Inter, unter. *Phras.* 1. *Inter doctos numerari potest*, er kan unter die Gelehrten gezählet werden. In numerum doctorum hominum referri, conferri; in doctis censeri; in doctorum hominum numero reponi; ad doctos aggregari potest. V. *Adnumero. Usus.* 1. Gallia inter tot æquales unus excellens. Inter me & te multa sæpè disceptatio. 2. *Vicissim*, unter einander. Homines inter se amant; loquuntur inter se. Mirum, quod vos inter vos risum tenere possitis.

Intercalaris, e. einzuschalten, einzurück n. *Usus.* Annus intercalaris, Schalt-Jahr. Mensis intercalaris, Schalt-Monath, Februarius. Dies intercalaris, Schalt-Tag.

Intercalarius, a, um. darzwischen kommend. *Syn.* Intercalaris.

Intercalo, as, avi, atum, are. zwischen einsetzen, einrücken, einschalten. *Syn.* Interpono, adjungo, prorogo. *Usus.* Num Romæ intercalatum sit, ad me perferæ. Cura, ut simus annui, ne intercaletur.

Intercapedo, inis, f. geraume Zeit. *Syn.* Intervallum, intermissio. *Usus.* Non patitur me, intercapedinem scribendi facere denique feciſe.

Intercedo, is, cessi, cessum, ere. darzwischen seyn, darzwischen kommen. Intervenio. *Phras.* Inter urbem collis aliquot intercedebant, zwischen der Stadt waren etliche Hügel. Intercurrebant colles; ubi nunc erant colliculi; inter urbem sinus

culi intererant, interjacebant. *Ter. Ad.* Gaudiis ferè ægritudo, lætæ tristitiæ succrescunt. Inter nos vetustas, consuetudo, amicitia, magna officia, & parta recreant. Inimicitiæ mihi cum illo intercedunt. Nox una intercesserat. *Cæs. Bell. Gall.* Intercedo, *Cic. pro Sest.* intercessor, *Cic. Phil.* resisto, sich widersetzen, darzwischen kommen. Sententiæ, legi, auctoritati alicujus intercedere, Meæ rogationi tribunorum plebis intercessit. 3. *Reg.* 20. Intercedo, aut, *Hieron. in Jon.* intercedere, sich etwas für einen andern erhalten; dafür stehen, Bürgschaft leisten. Intercessi pro eo magnam pecuniam. *Intercedo*, für jemand, *Vulg. est*, *Pro quo dicendum*: supplico, deprecor pro &c.

Intercepti, onis, f. Auffahung. *Usus.* Interceptio poculi, prædæ, mancipiorum.

Interceptor, oris, m. Auffänger. *Usus.* Prædæ interceptor & fraudator.

Intercessio, onis, f. Widerstand. *Epi.* Postig. 2. *Usus.* Intercessio fidutiam intercessoris [illegible]. *Interpellatio.* Fürbitte. *Vulg. est*, *Pro quo dicendum*: Deprecatio.

Intercessor, oris, m. Verhinderer. *Epi.* Gravissimus, iniquissimus. *Usus.* Nullo intercessore legem pertuli. Intercessorem habere. *Interpellator*, Fürbitter. *Vulg. est*, *Pro quo dicendum*: Deprecator.

Intercido, is, cidi, cisum, ere. zerschneiden. *Syn.* Interscindo. *Usus.* Meæ ædes interciderunt. *V. Cædo.*

Intercido, is, cidi, ere. verfallen. *Syn.* Cado. *Usus.* Pereant amici, dum una intercidunt inimici. *V. Cado.*

Intercipio, is, cepi, ceptum, ere. auffangen. *Syn.* In itinere capio, aufero. *Usus.* Literas intercipere & aperire.

Intercisè, zerschnittener Weise. *Usus.* Intercisè dicere.

Intercludo, is, clusi, clusum, ere. verhindern, hintertreiben. *Syn.* Prohibeo, nego. *Usus.* Iter, fugam, commeatum, adventui fortunæ perfugium, libertatem alicui intercludere. Aditus ad aliquem omnes intercludere. Locum præsidio interclusum tenere. Legio à reliquo exercitu intercluſa. Locus undique clausus interclusus. Animam alicui intercludere. *V. Insedio.*

Intercl sio, onis, f. Verhinderung. *Syn.* Impedimentum, occupatio. *Usus.* Animæ interclusio, atque spiritus angustiæ.

Intercolumnium, ii, n. Weite zwischen zweyen Säulen. *Syn.* Columnarum intervallum. *Usus.* Signa omnibus intercolumniis disposita.

Intercurro, is, curri, cursum, ere. darzwischen laufen. *Syn.* Intercedo, intervenio. *Usus.* Pugnantibus intercurrere civitatis principes. *V. Intervenio.*

Intercursus, us, m. Dazwischenkunft. *Syn.* Interventus, intercessio, *Usus.* Consulum intercursu rixa sedata est.

Intercus, curis, g. o. das zwischen Haut und Fleisch ist. *Cels.* Aqua intercus est morbus, quem Græci hydropem vocant, Wasser sucht. Medicamentum dare ad aquam intercutem.

Interdico, is, dixi, dictum, ere. verbieten, untersagen. *Syn.* Prohibeo, veto, decretum interpono. *Usus.* Aquâ & igni interdictus. Prætor de fossis aliisque rebus interdicit. Huic fundo vox interdicatur. *V. Prohibeo, interdictum, veto.*

Interdictio, onis, f. Verbott, Untersagung. *Syn.* Interdictum.

Interdictum, i, n. Verbott. *Syn.* Prætoris edictum, vetandi formula. *Usus.* Tyrannicum, quotidianum. *Phæd.* Tota urbs sub *interdicto est*, der ganzen Stadt ist durch ein Päbstliches Verbott der Gebrauch der gewöhnlichen Kirchen-Verrichtungen untersagt worden. Urbs tota divinis interdicta est; cives omnes sacrorum arcentur, prohibentur. Interdictum est Pontificiâ auctoritate, neque divina fierent in templis ejus urbis. pontificum interdictum. Pontificia interdicto cives omnes ab officiis divinis arcet, civitas omnis Pontificio interdictô affecta, percussa, mutata est; Pontificiâ auctoritate divinorum usu privata, sacris interdicta est. Pontificio edictô triste silentium aris, templisque indictum est; sacris, sacrorum usu, templorum aditu cives omnes Pontificio edicto excluduntur. *Usus.* Cum aliquo interdicto contendere. Interdicta respuere.

Interdiu, des Tags über. *Usus.* Noctu, an interdiu?

Interductus, us, m. Durchzug. *Syn.* Distractio, *vel* nota. *Usus.* Oratio non spiritu pronunciantis, nec interductu librarii, sed numerô coacta debet existere.

Interdum, bisweilen. *Syn.* Est, cum; nonnunquam. *Usus.* Generatio verborum interdum vim habet, alias leporem.

In-

Interea, unterdessen. *Syn.* Interim, tantisper, mediis diebus, hoc interim spatio, inter hæc. *Phras.* *Usus.* Hæc dum Romæ geruntur, Quintius interea &c. Tu interea cessabis.

Intereo, is, ivi, itum, ire. sterben, untergehen. *Syn.* Morior, pereo. *Adv.* Funditus. *Phras.* 1. *Multi cives peste interiere*, viel Bürger sind in der Pest umkommen. Magna civium interitio facta est; peste civium plurimi sunt confecti, deleti, peste velut incendiô civitas deflagravit; res civitatis virosque pestilentiâ admodùm sunt accisæ; peste, perindè ac si internecinô bellô certatum esset, exhausta est civitas. 2. *Omnia interitura videntur*, es scheinet, es werde alles zu Grunde gehen. Ad occasum, exitium; interitum civitatis vergunt omnia; ad interitum ruunt omnia; patsum ire videntur omnia; propè absunt ab exitio res urbis; omnia nobiscum moritura videntur; omnia labi, fluere, occidere videntur. V. *Pereo*, *Usus.* Sine dolore interire. Tabulæ illæ incendio interiêre.

Interquito, as, avi, are. darzwischen reuten. *Usus.* Dux interequitans suos adloquebatur.

Interest, es liegt daran. *Syn.* Refert. *Phras.* 1. *Hoc tua minimè interest*, das geht dich wenig an. Hoc tua nullam in partem interest; hoc ad te nihil; tua res in hoc nulla agitur; hoc ad res tuas parùm pertinet; hoc tua nihil refert; hoc ad res tuas momenti nihil habet; vim nullam habet. 2. *Mea hoc multùm interest*, mir liegt viel daran. Mea hoc multum refert; res in hoc agitur meæ; hoc ad me valdè pertinet; hoc ad res meas valet in omnem partem, in omnes partes plurimum; ad res meas multum interest, refert; permagni ponderis, maximi momenti ad res meas est; momenti, ponderis habet plurimum. Inest in ea re momenti plurimum ad causam meam. *Usus.* 1. Tuarum rerum multum interest. Omnium interest. Plus, multum, parùm, nihil interest, quibus modis res fiant. 2. *Differt*, *differentia est*, *discrimen est*, es ist ein Unterschied Inter doctum & rudem multum interest. Inter Zenonem & Aristotelem præter verborum novitatem nihil interest. Hoc inter dignitatis fortunæque gradus interest, interlucet.

Intersari, in die Rede fallen. *Usus.* Tum Appius intersatur.

Interfector, oris, m. Mörder, Todtschläger. *Syn.* Percussor. *Usus.* Hostes & interfectores reipublicæ.

Interficio, is, feci, fectum, ere. tödten. *Syn.* Neco, enaco, occido, ferrô vitam eripio, morte mulcto, interimo, mortem affero. *Adv.* Impunè, nefariè, apertissimè, publicè. *Phras.* 1. *Multi sane interfecti sunt*, es seynd viele ums Leben gekommen. Cædes maxima est facta; internecio civium est consecuta; cives occisione deleti; mors allata, oblata multis; acerbissimâ morte affecti; numerô viventium exturbati, jugulati, trucidati, de medio sublati; interempti, perempti, luce privati plurimi; multi cervices, jugulum ferro præbuêre; ferrum corpore recepêre; lux erepta multis; multi vitâ expulsi ferrô concidêre; obtruncati multi; magna cædes perpetrata; multi mortiferis vulneribus ictû occidêre; multi spiculis perfossi, gladiis per adversum pectus transfixi; securi percussi procubuêre; magna strages, magna cædes est edita; ingenti cæde postrati sunt plurimi; internecioni dati; morti; peccatis modò consciti. 2. *Ipse se interfecit*, er hat sich selbst umgebracht. Mortem sibi ipse conscivit; vim, manus sibi attulit; suâ sibi manû vitam exhausit; ipse sibi ferro pectus trajecit; suô sanguine manus ipse suas imbuit; liberum mortis arbitrium occupavit; voluntariam mortem occupavit, sibi conscivit, occupavit fati diem ipse adactô in pectus gladiô, infelici dextrâ, suoque ictû, mortem invenit; ferrum ipse sibi in pectus demisit; in ferrum pectore incubuit; suâ manû cecidit; hausto venenô; intercisis venis; arruptis venis, missô per venas sanguine longæ ætatis cruciatus antevertit, effugit; infamem vitam turpissimo exitu fœdavit; sibi mortis diem adnovit; vitam sibi abrupit, extorsit; vitæ finem fecit; vim, manus sibi intulit. *Usus.* Per insidias eum interfecisti. V. *Cædes*, *interimo*, *occido*.

Interjaceo, es, cui, ere. darzwischen liegen. *Usus.* Interjacebat campus, colles imminebant.

Interjectio, onis, f. Einwurf. *Syn.* Interpositio. *Usus.* Interjectio verborum.

Interjectus, ûs, m. Zwischenlegung. *Syn.* Interjectio. *Usus.* Luna terræ interpositû interjectûque deficit.

Interjicio, is, jeci, jectum, ere. dazwischen werfen. *Syn.* Interpono. *Usus.* Nefas quasi murus oculis interjicitur. Inter illorum ætates interjectus Cato. In voluptatibus nullo intervallo interjecto dies noctesque versari. Alia alias interjecit.

Interim, unterdessen. *Syn.* Interea, tantisper, inter hæc. *Usus.* Interim Varus Uticam venit.

Interimo, is, emi, emptum, ere. umbringen. *Syn.* Interficio, interim affero. *Phras.* *A furioso homine interemptus est*, er ist von einem unsinnigen Menschen getödtet worden. Furiosi hominis manu percussus interiit, sub atus est; lux, vitali, erepta est; furiosi hominis manu ictus occubuit, mortem oppetit; cum homo furiosus ab jugulo, ita ut per costas ferrum emineret, terræ affixit; stricto gladio pectus transegit; cultrum alium corde defixit; gladium supernè jugulo defixit; mortiferâ vulnere furiosi manu ictus præceps in vulnus obiit, prolapsus in vulnus eccidit exanimis; ejus latus homo furiosus gladio hausit; ejus pectus stricto gladio homo furiosus sine intermissione percussit. V. *Interficio.* *Usus.* Lucretia se ipsam interemit.

Interior, oris, *g.c.* innerer.)(*Exterior.* *Usus* Nihil mente interius. Interior æduum pars. Interiores litteræ, & reconditæ.

Interitus, ûs, m. Untergang, Verderben. *Syn.* Occasus, obitus. *Epi.* Acerbus, crudelis, immaturus, justus, optatissimus, paternus, perculer, repentinus, luctus, universus, voluntarius. *Usus.* Natura omnium rerum interitus atque obitus conficit. Nihil non aliquando ad interitum redigetur. Lares interitum reipublicæ asserat. Interitus & dissipatio. V. *Ruina, excidium.*

Interloquor, eris, locutus sum, loqui. dazwischen reden. *Usus.* Siccine mihi interloqueris?

Interlucco, es, luxi, lucere. dazwischen scheinen. *Syn.* Elucco, emineo. Inter dignitates fortunæque gradus hoc interlucet, *hoc ait, interest*, ist dieser Unterschied.

Intermedius, a, um. mittelster. *Syn.* Medius, interpositus, intermixtus. *Usus.* Planitie intermixta collibus, urbemque inter & flumen intermedia. Est quidam interjectus, intermedius, & quasi temperatus, in neutro excedens, utriusque particeps, vel utriusque potius expers. V. *Medius.*

Interminatus, a, um. ohne Ende. *Syn.* Infinitus, immensus, æternus.)(*Terminatus.*

Interminor, aris, atus sum, ari. sehr drohen. *Syn.* Minor. V. *Minari.*

Intermissio, onis, f. Unterbrechung, Stillstand. *Syn.* Intervallum, intercapedo, relaxio. *Usus.* Nunc propter intermissionem forensis operæ sine ulla intermissione temporis dies noctesque litteris vaco.

Intermitto, is, misi, missum, ere. unterlassen. *Syn.* Interdum conquiesco, intermissionem facio.)(*Retineo.* *Aug.* Jam diu. *Usus.* 1. In maximis occupationibus non numquam intermitto studia doctrinæ, consuetudinem pristinam. 2. Plantæ intermissa collibus. Paucis diebus intermissis, dazwischen lassen.

Intermorior, eris, mortuus sum, mori. ersterben. *Syn.* Pereo, morior. *Usus.* Nullum apud te otium intermoritur.

Intermundia, orum, n. die Welte, so zwischen einer und anderer Welt liegen sollte. *Syn.* Spatium inter mundos Epicuri interjectum. *Usus.* Tanquam modo ex Epicuri intermundus decidisset.

Internecinus, a, um. verderblich, höchstschädlich. *Syn.* Crudelis, inexpiabilis, ch. necalis, omnes necari. *Usus.* Bellum internecinum.

Internecio, onis, f. Tödtung, gänzliches Verderben und Untergang. *Syn.* Exitium, interitus, exstinctio. *Epi.* Magna. *Usus.* Internecionem facere. Internecione cives liberare. V. *Cædes.*

Internecо, as, cui, nectum, are. alles niederhauen, ermorden. *Usus.* Hostibus internectus. V. *Interficio.*

Internosco, is, novi, ere. unterscheiden. *Syn.* Secerno, discerno. *Adv.* Difficulter, perdifficulter. *Usus.* Verum à falso dignumque, an indignum sit, internoscas. V. *Discerno.*

Intermuncius, ii, m. Unterhändler. *Syn.* Interpres. *Epi.* Assiduus. *Usus.* Assiduus cum illo intermuncius ego.

Intero, is, trivi, tritum, ere. einbrechen. *Usus.* Tu intrivisti, tibi excedendum est.

Interpellatio, onis, f. Verhinderung durch Widerspruch. *Syn.* Interventus. *Usus.* Interpellatione mei familiaris interrupta est mea epistola.

Interpellator, oris, m. Verhinderer, Widerspruch. *Syn.* Interventor. *Epi.* Mo-

mo-

molestus. *Ulys.* In litteris dire interpellantur molestis verbis.

Interpello, as, avi, atum, are. verhindern, darein reden. Syn. Interrumpo, impedimento sum. *Act.* Oblocutor huic. *Ulys.* Tu verbis me interpellas, & appellas, ut obloquar & colloquare, velim. Ab aliquo interpellari. V. *Impedio.*

Interpolo, as, avi, atum, are. verbessern, ausputzen, hineinflicken. R. πολέω, verto. Syn. Renovo. *Ulys.* Tegmen praetextum quotannis interpolare. Aliter interpolare. Demendo, mutando, curando, ne littera appareat, interpolando.

Interpono, is, posui, positum, ere. zwischen setzen n. Syn. Interpono, immisceo, colloco. *Act.* Lacer. *Phaedr.* 1. Hanc orationem tetricis argumentis inter jocum, die geringen Beweisgründe in die Mitte der Rede. Interpono argumenta medio orationi interimus, immisceamus, inserimus, interjicimus; in medium orationem conjicimus, colligimus; levioribus argumentis in medio oratione locum damus. 2. *His me curis non interponam*, ich werde mich in diese Händel nicht legen. In res tam anceps & tumultuosas me non immittam; non inferam, non intrudam, non offeram, non implicabo, non miscebo; curando aliena non me coficiens prudensque demittam, unde exitum videam nullum. V. *Impedio. Ulp.* Saepe etiam verba interponitur. So, sua sibi magis quam reipublicae ponere. Auctoritatem famae operam, studium, laborem prodigo interponere. Nomen interpono meum judicium. Audaciae alicujus fidem, rationem interponere.

Interpositio, onis, f. Unterhandlung. *Fpt.* Dilectior. *Ulys.* Cum pactionum certarum interpositione.

Interpositus, ûs, m. Zwischensetzung. *Syn.* Interjectio. *Ulys.* Interpositus terrae.

Interpres, etis, m. Dollmetscher, Ausleger. *Fpt.* Explanator, interpunctor, conjector. Interpretes exercitatissimi, sagaces, indisertus, molles, prudentissimi, publici, veteres. *Usus.* Interpretes Poetarum Grammatici. Astrologus coeli interpres. Per interpretem agere, loqui. Per amicos, sequestres & interpretes judicium corrumpere.

Interpretatio, onis, f. Auslegung, Dollmetschung. *Syn.* Notatio, Etymologia. *Epi.* Satis acuta, nimis callida, indigna, magna, molesta, prudens, non molesta. *Ulys.* Jus, verbi, scripti vis & interpretatio. Sententiae interpretatione explicare.

Interpretor, aris, atus sum, ari. verdollmetschen, auslegen. *Syn.* Interpretor non sensu; explano: interpretatione explico, expono; rem obscuram declaro. *Plaut.* 1. *Interpretari Graecos Platonis libros.* Die Griechischen Bücher des Plato verdollmetschen. Platonem de Graecis eloquentiae; Graeca propè iisdem verbis Latinè verti dicas. Quae Plato Graecè sermone tractavit, Latinis litteris mandare, Graeca latinè reddere; in Latinum convertere; de Graeco Latinè dicere; in Latinum transferre; Latino sermoni, Latinae consuetudini dare. 2. *Eam rem varii interpretabantur*, die Sache hat man unterschiedlich aufgenommen, und ausgelegt. Eam rem alii alio trahebant; alii eventui accommodabant, qui in adulationem trahebant; alii rem non tam modo ab omnibus accepta est; alii superbiam verentibus, aeperam; in bonam partem meliores; alii benigni in interpretantibus; res accepta aspere, alii, quae omnia prave assumentibus; in deterius referentibus; in deterius facta detorquentibus; mollia omnia ab aliis, ex malevolo mutata facta assumentibus. V. *Accipio, non tam mihi animum partem. Ulys.* Latine, verborum vim interpretari. Interpretari voluntatem alicujus ex facto. Pertinaciae, animositatem in partem meliorem, bonam.

Interpunctio, onis, f. Unterscheidung. *Syn.* Interpunctum, interdictus. *Ulys.* Res parvae propè in singulis litteris, atque interpunctionibus verborum occupatae.

Interpunctum, i, n. Unterscheid. *Syn.* Interpunctio, distinctio. *Ulys.* Interpuncta verborum.

Interpunctus, a, um. unterzeichnet, unterschieden. *Syn.* Distinctus. *Ulys.* Interpuncta alias & distincta intervalla orationis delectant.

Interquiesco, is, quievi, etum, ere. darzwischen ruhen. *Syn.* Requiesco. *Act.* Paullum.

Interregnum, i, n. Zwischen-Regiment bey verledigtem Throne. *Syn.* Tempus, quo regnum vacat regnum, dum novus creetur. *Ulys.* Res ad interregnum spectat, venit, deducta est.

Interrex, regis, m. Interims-Verweser bey verledigtem Throne. *Syn.* Qui demortui regis locum tenet. *Usus.* Interregem, facere, creare, prodere.

Interrogatio, onis, f. eine Frage. *Epi.* Interrogationes captiosæ, falaces, faciles, aptæ, paucissimæ, stultissimæ.

Interrogatiuncula, æ, f. eine kleine Frage. *Epi.* Interrogatiunculæ angustæ, minutæ. *Usus.* Cato minutis interrogatiunculis, quasi punctis, quod proposuit, effecit.

Interrogo, as, avi, atum, are. fragen, forschen. *Syn.* Quæro, percunctor, rogo, requiro, scisciter, rogito. *Phras. Multis eum interrogavi*, ich habe ihn öfters gefragt. Interrogando ursi, quæsivi de eo, quid egisset; requirebam ex eo, scisciabar; captiosè etiam interrogationis genere utebar, percontabar solicitè, rogitabam, nihil tamen percontationibus ex eo exsculpere poteram. *Usus.* Interrogari ab aliquo de aliqua re.

Interrumpo, is, rupi, ruptum, ere. unterbrechen. *Syn.* Interpello, dirimo. *Usus.* Pontem interrumpere. Amicitiam interruptam instaurare. Interruptis ac morientibus vocibus.

Interruptè, zertheilet.)(*Continenter.* *Syn.* Interciscè, medium.

Interscindo, is, scidi, scissum, ere. zerschneiden. *Usus.* Pontem ei à tergo interscindi jussit.

Interscribo, is, psi, ptum, ere. darzwischen schreiben. *Usus.* In literis tuis aliquid interscripti.

Interseco, as, cui, ctum, are. zerspalten. *Syn.* Seco.

Intersepio, is, psi, ptum, ire. unterzäunen. *Usus.* Urbem vallo intersepire.

Interseptus, a, um. verzäunet, verlegt, vermacht. *Syn.* Intercisus, obstructus, vallatus, munitus. *Usus.* Iter ad gloriam nemini est interseptum.

Interspiratio, onis, f. Athemholung. *Syn.* Respiratio. *Usus.* Æqualibus interspirationibus uti.

Intersum, es, esse. dabey seyn. *Syn.* Adsum.)(*Absum. Usus.* 1. Consilius, in consilius aliorum interesse. Ipse interfui, præsens vidi. 2. *Intercedo*, darzwischen seyn. Inter eos Tiberis & pons interest. V. *Præsens, coram.*

Interstrimentum, i. n. Verlust, Schade. *Syn.* Detrimentum.

Interturbatio, onis, f. Beunruhigung. *Usus.* Animi interturbatio.

Interturbo, as, avi, atum, are. irre machen, beunruhigen. *Syn.* Valdè turbo.

Intervallum, i, n. Weite, Zwischen-Raum. *Syn.* Spatium, discrimen. *Syn.* Infinitum, longum, majus, minimum, perlongum, latum, tantum. Intervalla æquabia, certa, distincta, interpuncta, dupla & tripla, imparia, modica, multa, reliqua, sesquialtera. *Usus.* 1. Temporum locorumque intervallo longe dijuncti sumus. Dolor si longus est levior; dat enim intervalla, & relaxat. Intervalla vocis, sonorum in loquendo. *Tempus spatium*, Zeit. Tanto intervallo ad te revili. Longo intervallo te non vidi. Atticissimus mihi ex intervallo requirendus est. V. *Spatium.*

Intervenio, is, veni, ventum, ire. darzwischen kommen. *Syn.* De improviso venio, incurro, intercedo, interfum. *Usus.* Vereor, ne molesti quidam loquentibus nobis interveniant. Casu interventum est.

Interventor, oris, m. Verhinderer. *Usus.* Vacuè ac ab interventoribus liberioris die.

Interventus, ûs, m. Darzwischenkunft. *Syn.* Inopinatus adventus. *Usus.* Interventû ejus & interpellatione jurgium discussum est.

Interverto, is, verti, versum, ere. verwerthen, wegstehlen. *Syn.* Præripio, intercipio. *Usus.* Dona, pecunias, ædilitatem interverterealicui, atque ad se transferre.

Interviso, is, si, sum, ere. heimsuchen. *Syn.* Inviso. *Adv.* Crebro. V. *Viso.*

Intestabilis, e. untüchtig zum Zeugen. *Syn.* Qui nec testem agere, nec testimonium facere potest. *Usus.* Homo sacer, scelestus & intestabilis.

Intestatò, ohne Testament. *Syn.* Nullo facto testamento. *Usus.* Intestato mortuus est.

Intestatus, a, um. der kein Testament gemacht hat. *Syn.* Intestato mortuus.

Intestinum, i, n. ein Darm. *Syn.* Ilia, viscera. *Epi.* Medium. *Usus.* Graviter ex intestinis laborabam. Tum adstringentibus se intestinis, tum relaxantibus.

Intestinus, a, um. einheimisch. *Syn.* Domesticus, interior.)(*Extraneus. Usus.* Occultum, intestinum bellum. Intestinum, occultum malum. Intestinus tumor, dolor.

Intexo, texui, textum, ere. mischen. *Syn.* Con-

Contexo, interpono, implico. *Adv.* Prüdenter. *Usus.* Aliquid in causâ prudenter intexere. Vestis coloribus variis intexta.

Intimè, innigliche. *Syn.* Enixè, ex animo. *Usus.* Intimè aliquem commendare.

Intimus, a, um. der innerste. *Syn.* Reconditus, arcanus, familiaris. *Phras. Intima sua mihi committit*, er vertraut mir alle Heimlichkeiten. Ad intima ejus consilia perveni; arcana omnia, abditosque sensus speculor; arcana omnia vel ipso prodente cognosco; arcana ejus omnia elicio. Intimus sum ejus consiliis; nihil consiliorum ejus me latet. V. *Arcanus.* *Usus.* 1. Intimi sensus animi, consilia intima. Ex intima arte & Philosophia multa disputavi. 2. *Domesticus, familiaris,* Vertrauter. Antonius Clodio intimus. Est in meis intimis. Tectissimus ad alienos, intimus apertior sum.

Intingo, is, tinxi, tinctum, ere. naß machen. *Syn.* Madefacio, humecto.

Intolerabilis, e. unerträglich. *Syn.* Non ferendus, intolerandus.)(*Tolerabilis. Adv.* Admodum. *Phras. Intolerabilis est ejus arrogantia*, sein Hochmuth ist unerträglich. Res est indigna, acerba, & omnibus intoleranda; immensa est ejus, nec ferenda insolentia. Quis hominem cum ea superbia & insolentia ferat? *Usus.* Dolor, fœditas intolerabilis.

Intolerandus, a, um. unerträglich. *Syn.* Intolerabilis. *Usus.* Intolerandâ licentiâ.

Intolerans, tis. g. a. der etwas nicht ertragen kan. *Syn.* Impatiens, impotens. *Usus.* Corpora laboris intolerantissima. V. *Impatiens.*

Intoleranter, unleidlich. *Syn.* Insolenter. *Usus.* Intoleranter dolere, se jactare.

Intolerantia, æ, f. Unerträglichkeit. *Syn.* Insolentia. *Usus.* Hæc non privati insana sed regis intolerantia est.

Intono, as, ui, are. donnern. *Syn.* Tono, sono. *Usus.* Hesterna concione vox ejus intonuit.

Intonsus, a, um. unbeschoren.)(*Tonsus.* Coma intonsa.

Intorqueo, es, torsi, tortum, ere. umdrehen. *Syn.* Immitto, jacio, jaculor. *Usus.* Telum, calumniam intorquere in aliquem.

Intra, innerhalb. *Syn.* Inter, in interiore parte. *Usus.* 1. Intra muros. Haec intra decem annos sunt gesta. 2. *Minus quam necesse sit*, weniger, als vonnöthen wäre. Intra modum loqui. Putamur non modo non contra legem, sed etiam intra legem.

Intractatus, a, um. unabgerichtet. *Usus.* Equus intractatus, indomitus.

Intremo, is, ui, ere. erzittern. *Syn.* Tremo.

Intrepidè, unerschrocken. *Syn.* Sine pavore, audacter, posito metu.

Intrepidus, a, um. unerschrocken. *Syn.* Impavidus, timore solutus. V. *Audax.*

Intricor, aris, atus sum, ari. verwirren.)(*Extrico.* V. *Implico.*

Intrò, hinein. *Usus.* Ire, ferre intrò.

Intro, as, avi, atum, are. hinein gehen. *Syn.* Introeo, ineo, subeo, ingredior, accedo.)(*Exeo. Adv.* Penitus. *Phras. Tu meam domum intrare ausus es?* du hast dörfen in mein Haus hinein gehen? Tu meas ædes penetrare; tuum ædes accedere; tu vestigium in ædes facere; tu intro te conjicere ausus es? Tu eo pedem inferre; tu vestigium ibi ponere; eo te inferre; pedem ibi ponere ausus es? V. *Ingredior. Usus.* Intrare limen, domum, regnum. In alicujus familiaritatem intrare. V. *Inco.*

Introduco, is, xi, ctum, ere. hinein führen. *Syn.* Induco, facio, adduco, fingo. *Usus.* Consuetudinem, ambitionem in urbem introducere. Illum reprehende, qui initium introduxit. Introducere aliquem loquentem.

Introductio, onis, f. Einführung. *Usus.* Adolescentium nobilium introductiones judiciibus pro præmio fuere.

Introëo, is, ivi, itum, ire. hinein gehen. *Syn.* Intro.)(*Exeo. Adv.* Honestè. *Usus.* In urbem, in vitam introire. V. *Intro, ingredior.*

Introferor, ferris, ferri, hinein getragen werden. *Usus.* Noctu introferri solitus est ad mulierem.

Introitus, us, m. Eingang. *Syn.* Aditus. *Epi.* Apertus, clandestinus, desertus, nocturnus, primus. *Usus.* 1. Ad omnes portas & introitus armatos homines opponit. 2. *Ingressio, initium,* Anfang. Hic fit introitus defensionis.

Intromitto, is, misi, missum, ere. einlassen.)(*Emitto. Usus.* Limen patefactum est, ut intromissus me in lecto truciderct.

In-

Introrſum, *vel* Introrſus, einwärts. *Uſus.* Introrſum turpis.

Introſpicio, is, ſpexi, ſpectum, ere. einſehen. *Syn.* Inſpicio. *Adv.* Penitus. *Uſus.* Agite, inferte oculos in curiam, introſpicite omnes reipublicæ partes, perſpicite omnium mentes. V. *Conſpicio.*

Introvoco, as, avi, atum, are. hinein ruffen. *Syn.* Accerſo, advoco.)(*Evoco.*

Intrudo, is, truſi, truſum, ere. eindringen. *Uſus.* Ipſe ſe miſcebat, intrudebat. V. *Implico, interpono.*

Intueor, eris, tuitus ſum, eri. anſehen. *Syn.* Video, conſpicor, contemplor, aſpicio. *Adv.* Acriter, benè, pauliſper, ſtudioſè. *Phraſ.* *Hic mos eſt hominum, ut prudentiſſimi ad ſenſuſque exiſtus cæli intueantur*, die Leute pflegen in gäheh widerwärtigen Zufällen nach dem Himmel zu ſchauen. Ut ſiquid præter opinionem & contra voluntatem accidit, cœlum ſuſpiciant, aſpectent; ad cœlum ſpectent, oculos tollant, aciem oculorum intendant. 2. *Immotis oculis me intuetur*, er ſiehet mich beſtändig an. Aciem in me intendit, exacuit, exercet; oculos in me defigit; hæret in vultu meo; oculos à vultu non movet. V. *Aſpicio. Uſus.* Intuebamur, nec intuendi ſatietas nos capere poterat. Intueri aliquid oculis, animo complecti. Animo aliquem infeſto, iniquo, infenſo intueri. Aliquid acriter intueri. V. *Video.*

Intumeo, *vel* Intumeſco, is, tumui, ere. ſchwellen. *Syn.* Inflor, in tumorem convertor. V. *Tumeo.*

Intùs, darinnen.)(*Foris. Uſus.* Intus incluſum periculum, intus equus Trojanus.

Invado, is, vaſi, vaſum, ere. angreiffen. anfallen. *Syn.* Adorior, impetum facio, involo, irruo, irrumpo, peto, vim facio, incumbo in aliquem, incurſo, invehor. *Phraſ.* *Invaſit hominem terror*, dem Menſchen iſt ein Schrecken ankommen. Incidit terror animo hominis; inceſſit hominem terror; repentino terrore perculſus eſt. V. *Terror. Uſus.* Invadere aliquem, in alicujus nomen; in prædam. Morus hominem furor, dolor, terror invaſit. In arcem cauſæ invaſi. V. *Aggredior, impetus, adorior.*

Invaleſco, is, valui, ere. ſtark werden. *Syn.* Novas vires ſumo, corroboror, confirmor, firmior fio. *Uſus.* Invalui, potentius jam malum eſt, quam ut ſedari poſſit. Invaluit adeo ejus audacia, & vetuſtate corroborata eſt. V. *Creſco.*

Invaletudo, inis, f. Unpäßlichkeit. *Syn.* Valetudo infirma. *Uſus.* Invaletudine tuâ valdè commoveor & conturbor.

Invalidus, a, um. ſchwach, blöd. *Syn.* Infirmus. *Uſus.* Invalidi milites. V. *Debilis, infirmus.*

Invectio, onis, f. Einführung.)(*Exportatio. Uſus.* Rerum, quibus abundamus, exportatio; quibus egemus, invectio.

Invecho, is, xi, ctum, ere. hinein führen. *Syn.* Importo. *Adv.* Acerbius, aperè, aſperius, contumeliosius, convitiosè, graviter, liberius, paſſus, petulanter, rhetoricè, vehementius. *Uſus.* 1. Pecuniæ in ærarium invectæ. Quemcunque caſum fortuna invexerit, feram. 2. *Inſurgo in aliquem, objurgo*, einen anfahren mit Worten. Acerbè in aliquem invehi, maledicere, inſectari. Vehementius in illum negatorem invehebar. Invehens in Catonem Cæſar. V. *Objurgo.*

Invenio, is, veni, ventum, ire. erfinden. *Syn.* Reperio, deprehendo, præverſigo, nanciſcor, excogito. *Adv.* Acutè, prudenter, ſapientius, ſubdolè, verſutè. *Phraſ.* *Plerasque artes Græci invenere*, die meiſten Künſte ſind von den Griechen erfunden worden. Græcia inventrix doctrinarum, primi artes paperere, protulere Græci; artium plerarumque cognitionem Græcia aperuit; artium incunabula plurimarum in Græcia ſunt. V. *Excogito. Uſus.* Facinus, aſtutum crimen, remedium, rationem invenire & comminiſci. Invenio, te in culpa eſſe.

Inventio, onis, f. Erfindung. *Uſus.* Mavis, quæ inveſtigat occulta, inventio & excogitatio dicitur.

Inventor, oris, m. Urheber, Erfinder. *Syn.* Autor. *Uſus.* Cicero princeps & auctor copiæ verborum, inventor, compoſitor, architectus.

Inventrix, icis, f. Urheberin, Erfinderin. *Uſus.* Inventrix & magiſtra fuit Philoſophia.

Inventum, i, n. ein erdachtes Ding, Erfindung. *Epi.* Probabile, neceſſarium, antiquis divinum. *Uſus.* Tot artes, tot ſcientiæ, tot inventa. Eorum inventis & legibus omnem reipublicam conſtitutam habemus.

Inverecundus, a, um. unholdſelig. *Uſus.* Quod

Quod proposuit, explicat expedité non invenustus auctor.

Invercundus, a, um. unverſchämt. *Syn.* Impudens, non verecundus.)(*Verecundus. Usus.* Invercundum animi ingenium possidet. V. *Impudens.*

Inversio, onis, f. Verkehrung. *Syn.* Ironia. *Usus.* Inversio verborum.

Inverto, is, verti, versum, ere. verkehren. *Syn.* Immuto, verto, perverto. *Usus.* Pompejus totum nobis negotium inverit. Quàm cito se invertit! V. *Verto.*

Investigatio, onis, f. Nachſpührung, Erkundigung. *Syn.* Inquisitio, indagatio, conquisitio veri. *Epi.* Facilior, propria.

Investigator, oris, m. Erforſcher. *Epi.* Acer & diligens. *Usus.* Varro diligentissimus investigator antiquitatis.

Investigo, as, avi, atum, are. nachgrübeln. *Syn.* Exquiro, indago, scrutor, pericrutor, perquiro, persequor, vestigiis odoror. *Adv.* Diligentius. *Usus.* Perquirere, patefacere; investigare conjurationem. V. *Indago, Quæro.*

Inveteraſco, is, veteràvi, atum, ere. veralten. *Syn.* Consenesco. *Usus.* Nihil inveteratcere, nihil extingui, nihil cadere debet eorum, in quibus beata vita consistit. Inveteravit jam ea opinio. Macula hæc insedit, & inveteravit in nomine populi Romani. Inveterata nostra amicitia.

Inveteratio, onis, f. Veralterung. *Usus.* Ut in corporibus inveteratio ægrè pellitur, sic in animis perturbatio.

Invicem, den einander, von einander. *Syn.* Mutuò, vicissim. *Usus.* Totos dies eramus simul invicem.

Invictus, a, um. unüberwindlich. *Syn.* Qui vinci non potest, inexpugnabilis, insuperabilis.)(*Devictus. Usus.* Quibus vestra respublica invicta stat? Nomen invictissimi imperatoris consecutus. Animi excelsi atque invicti magnitudo. V. *Fortis, Bella egregia.*

Invidentia, æ, f. Neid. V. *Misericordia. Usus.* Invidentia est ægritudo suscepta propter alterius res secundas, quæ nihil noceant invidenti. V. *Invidus.*

Invideo, es, di, ere. neiden. *Syn.* Alienis bonis moreo.)(*Fareo. Adv.* Aperè, max. mè; obscurè, occultè, paululum, vehementer, valdè, sanè. *Plural. Multi mihi invident*, viele ſind mir neidiq. Sunt, quos meus in hac republ. splendor offendat, lædat, pungat, angat, sollicitet, afficiat, uret, torqueat, excruciet, gravius afficiat. Non desunt, quos mea dignitas, mea amplitudo male habeat; quod as dolori ut meus honor, florere me dignitate, existimatione, honore; tantum honoris mihi habere non nulli molestè, graviter, acerbè, ægrè iniquò animo, non satis æquò animo ferunt. Angit animos quorundam hic splendor meus; sollicitos habet quosdam hæc dignitas mea. Valdè me multorum invidia exercet; multum est mihi cum invidis negotii; novi multorum animos in me malevolentia suffultos; invident multi mihi, mordent clanculùm. V. *Invidus. Usus.* Alterius honori & virtuti, fortunis præstantibus & florentibus invidere.

Invidia, æ, f. Mißgunſt, Abgunſt, Neid. *Syn.* Malevolentia, offensio. *Epi.* Aliena, communis, detestanda, falsa, imbecilla, inquilina, inveterata, justissima, magna, per, popularis, recens, singularis, turpis, tribunitia, vehemens. *Plural. Invidiam alicui conflare*, einen in Mißgunſt bringen, verhaßt machen. Invidiam alicui concitare, commovere, facere, parare; in invidiam rapere, vocare, adducere; invidiam facti conferre in alterum; invidiâ gravare existimationem alterius; invidiæ maculam quemque; invidiæ notare. 2. *Invidiam*, ſo viel als in Mißgunſt ſtehen. In invidiam veni; invidiam subii; in invidiam adductus sum; invidiam contraxi. 3. *Invidiæ sum alicui*, ich bin bey jemand verhaßt. Invidiam omnem omnium habeo, sustineo; in invidiam; ex invidia laboro; invidiâ premor, fatigor, conficior, ardeo alicui. Invidiâ sum præcipuè inter omnes. V. *Crimen, Invisus, Odium.* 4. *Modestia invidiam sanat*, die Demuth und Einzezogenheit pflegt Neid und Mißgunſt zu lindern. Invidiam modestia sedat, comprimit, restinguit, extinguit; modesta vivendi ratio multum detrahit invidiæ; quam maxima; invidiâ levat, liberat; efficit, ut invidia ponatur, deponatur, desedat; ut invidiæ quasi sanguis mutatur. *Usus.* Invidiam alicui conflare; Invidiam augere, inflammare, die Mißgunſt vermehren. Invidiam à se transferre, das, was einen verhaßt machen kan, von ſich auf einen andern ſchieben. Alienâ splendere invidiâ, durch Verkleinerung der andern ſich bey andern in Gunſt und Anſehen ſetzen. Discumpi, æstuare invidiâ, vor Neid berſten.

In-

Invidiola, æ, f. kleine Mißgunst, Neid. *Usus.* Nescio, quid inter eos invidiolæ exortum sit.

Invidiosè, mißgünstig. *Syn.* Odiosè. *Usus.* Invidiosè aliquem criminari.

Invidiosus, a, um. verhaßt. *Syn.* Odiosus, invisus, invidiam habens. *Phras.* 1. *Invidiosa est ea dignitas*, diese Würde ist sehr verhaßt. Magna habet ea dignitas invidiam; multorum luminibus officit; multorum luminibus obstruit ea fortunæ meæ amplitudo; invidiæ est; in invidia est ea dignitatis amplitudo; urit animos multorum dignitatis ista species. V. *Invideo.* 2. *Invidiosus est, multisque invisus*, er ist bey vielen verhaßt. In summam pluritorum invidiam incidit; nullâ fruitur hominum benevolentiâ, premitur odiô multorum; in odio, in invidia est apud multos; pauci sunt, qui illi faveant; qui benè sint in illum animati; qui benè de illo existiment. V. *Odiosus, invisus. Usus.* Invidiosæ possessiones. Erit hoc tibi invidiosum. Aliquis invidiosus, ac multis offensus.

Invidus, a, um. neidisch. *Syn.* Obtrectator, niger, malevolus, lividus, iniquus, maledicus, inimicus, alienis bonis mœrens. *Phras.* 1. *Multi sunt tibi invidi*, es sind dir viele neidig. Multi sunt tuæ laudis inimici; multos habes obtrectatores malevolentissimos; multorum de te minus commodi sermones à malevolentia protecti volitant; lacerant te, famámque tuam invidi non pauci; magna invidiæ pestis tibi imminet, in te conflata est. 2. *Nunquam desunt invidi*, es fehlet niemahlen an Neidern. Nunquam desunt pestes quædam hominum alienâ laude dolentium, alienis bonis mœrentium; ubique incurras in homines malevolos, lividos, & ad criminationem expeditos. Quis est, quem nulla unquam attigit invidia? qui invidiam non expériatur? quem non mordeat aliorum invidentia? V. *Invideo, invisus.*

Invigilo, as, avi, atum, are. fleißig wachen. *Syn.* Cum cura & solicitudine vigilo. *Phras.* Scito, *me quieti publicæ invigilare*, du mußt wissen, daß ich auf die allgemeine Ruhe Acht habe. Scito, me in speculis esse; in specula collocatum, constitutum; scito, mihi quietem publicam curæ esse; meæ curæ ac vigilantiæ esse demandatam; excubare me animô; curas meas omnes, consilia, cogitationes in tuenda quiete publica evigilare. V. *Solicitus.*

Inviolatè, unverletzt. *Syn.* Integrè, incorruptè.

Inviolatus, a, um. unverletzt. *Syn.* Integer, incorruptus. ✗ *Violatus. Usus.* Inviolata stabit vestra amicitia.

Inviso, is, visi, visum, visere. heimsuchen. *Syn.* Viso, visito. *Usus.* Sæpius domum nostram invisit, rogo. V. *Viso.*

Invisus, a, um. verhaßt. *Syn.* Odiosus, quem æquô animô videre, ferre, meam non possumus; qui in odio est apud aliquem. *Usus.* Quo quis callidior & versutior, hoc invisior & suspectior est. V. *Odiosus.*

Invitamentum, i, n. Einladung, Lockung. *Syn.* Invitatio, incitamentum. *Epi.* Multum. *Usus.* Multa habet invitamenta ludus & fori. Invitamentum afferre. V. *Illecebra.*

Invitatio, onis, f. Einladung. *Epi.* Crebra, liberalis. *Usus.* Invitationes, adventusque nostrorum hominum.

Invitatus, ûs, m. das Einladen. *Syn.* Invitatio. *Usus.* Primò meâ sponte, deinde invitatu tuô hoc egi.

Invitè, ungern. *Syn.* Repugnanter, invitô.

Invitô, ungern. *Syn.* Invitè.

Invito, as, avi, atum, are. einladen. *Syn.* Voco, allicio. ✗ *Deterreo, dehortor. Adv.* Aliquoties, benignè, honorificentissimè, liberaliter, imprimis, passim, publicè, studiosè, valde, vulgo. *Phras. Ad cœnam me invitavit*, er hat mich zur Tafel geladen. Ad cœnam me devocavit; adhibuit ad convivium; convivam sibi eligere me voluit; vocatô ejus cœnandum mihi erat apud illum; ad cœnam me vocavit; cœnam dedit; cœna me accepit. *Usus.* Tu invita mulieres, ego viros accivero. Quis est, qui eum tecto domoque non invitet? Invitare aliquem & alicere præmiis ad agendum aliquid. Gloria invitat ad magna audenda. V. *Voco.*

Invitus, a, um. unlustig. *Syn.* Non libenter, rogatus, recusans; tergiversatus, contra voluntatem, repugnans, repugnanter, coactus, dolens, pernitus. *Phras.* 1. *Invitus illum adii*, wider meinen Willen bin ich endlich zu ihm gangen. Cum magna mea molestia illum compellavi; adversante & repugnante naturâ, contra voluntatem meam; cunctabundus, duque retinens

trans ac tergiversatus; propè resistens ad eum pertractus fui; ingratus & coactus ad illum attrahendus fui. 2. *Quanquam invitus, munus tamen in republica suscepi*, ich habe endlich dieses Amt, wiewol ungerne, angenommen. Quamquam gravatus, accessi tamen ad rempublicam; quanquam abhorrerem reipublicæ tractationem; quanquam mihi nihil inimicius, nihil molestius forensi illo strepitu, tamen; ingratus licet meis, in has quotidianas dimicationes me obtuli; non sine aliqua molestia & resistenti similis dignitatem eam admisi; commovebar equidem oblato cô honore, onusque impositum frementi marensque accepi; extorquendum erat invito, atque ingratis, ut honorem eum admitterem; propè resistanti munus id injunctum est; ad honoris ejus insignia frontem cum adducerem, vultum averterem, jugum tamen ad extremum, quanquam invitus, recepi. V. *Nolo. Ubi o. to. Nolo. Usus.* Invitus, per vim & imperium fec. Sapiens nihil facit invitus; dolens, coactus. Hæ molestiæ, dudum enim circumrodo, invito devorandæ sunt.

Invius, a, um. unwegsam.)(*Pervius. Usus.* Invii saltus.

Inultus, a, um. ungerochen. *Syn.* Impunitus. *Usus.* Inultum aliquid pati, relinquere. V. *Impunitus.*

Inundo, as, avi, atum, are. überschwemmen. *Syn.* Alluo, obruo. *Phæd.* 1. *Aqua inundat late omnia*, das Wasser überschwemmet alles. Effert aqua se alveo, alveum exit; extra alveum effunditur; littora superat, transgreditur; diffunditur unda, camposque circumjectos rigat; fluctibus terram occupat; effusus super ripas amnis campos segetesque operit. *Usus.* Terram inundat aqua.

Invoco, as, avi, atum, are. anruffen. *Syn.* Imploro. *Usus.* Lucinam in pariendo invocant. Sociorum subsidium invocare. V. *Imploro.*

Involatus, ûs, m. das Fliegen. *Syn.* Volatus avium.

Involo, as, avi, atum, are. anfallen. *Syn.* Invado. *Usus.* Involare in aliena. V. *Impetus.*

Involucrum, i, n. Decke. *Syn.* Integumentum. *Esp.* Involucra multa. *Usus.* Multis simulationum involucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur hominis natura. Clypei involucrum.

Involvo, is, volvi, volutum, ere. einwickeln. *Syn.* Circumplico.)(*Evolvo. Usus.* Literis me involvo. Virtute sua se involvere. Occulta, involuta, latentia aperire. Videbam pacis nomine involutum fore bellum.

Inurbanè, bäurisch. *Syn.* Insulsè, inconcinnè.

Inurbanus, a, um. unhöflich. *Syn.* Insulsus, insacetus, inhumanus, inops humanitatis, ineptus, odiosus, putidus.)(*Urbanus.* V. *Ineptus.*

Inuro, is, ussi, ustum, ere. einbrennen. *Syn.* Infligo, imprimo. *Usus.* Alicujus nomini maculas, famam superbiæ alicui, dolorem ossibus & cinerem alicujus inurere. Odium inustum penitus hominum mentibus.

Inusitatè, ungewöhnlich. *Syn.* Insolenter.

Inusitatus, a, um. ungebräuchlich. *Syn.* Insolens, inauditus, præter consuetudinem, novus.)(*Usitatus. Usus.* Inusitata sunt, prisca fere & vetusta, ac ab usu quotidiani sermonis intermissa. Ecquid in rebus inusitatis Græcorum more verbis etiam utamur inauditis. V. *Insolitus, Novus.*

Inutilis, e. unnütze. *Syn.* Ad nullam rem utilis, ad nullam partem utilis, qui nulli usui est.)(*Utilis. Adv.* Summè. *Usus.* Pernicioses & inutilis civis.

Inutilitas, tis, f. Schade. *Syn.* Damnum.

Inutiliter, unnützlich. *Syn.* Frustrà. *Usus.* Frustrà aliquid proferre, & inutiliter. V. *Frustrà.*

Invulneratus, a, um. unverletzt. *Syn.* Integer, inviolatus.)(*Vulneratus.*

Jocatio, onis, f. Scherzhaftigkeit. *Syn.* Jocus, urbanitas, cavillatio. V. *Facetiæ, jocus.*

Jocor, aris, atus sum, ari. scherzen. *Syn.* Cavillor, ludo, jocô aliquid dico, rem facio. *Adv.* Familiarius, humanissimè, liberè. *Phæd. Jocatur interdum*, er scherzet bisweilen. Ludit interdum ac familiariter per risum & jocum facetè cavillatur; jocos interdum cum familiaribus miscet; jocosè satis ludit interdum; joculatia interdum fundit; multa ridicula dicit; salibus utitur interdum; facetiarum & urbanitatis lepo-

r-

nibus, vicos exhilarat; fides non nunquam ei nomi aspergit. V. *Asper. Usus.* Familiariter cum ipso cavillor & jocor. Homo in jocando suavis.

Jocosè, schertzhaft. *Syn.* Facetè, urbanè. *Usus.* Hominem lusi jocosè satis.

Jocosus, a, um. schertzhaft. *Syn.* Facetus, urbanus)(*Serius.* V. *Facetus, Jocus.*

Jocularis, e. lächerlich. *Syn.* Ridiculus, ludicras. *Usus.* O licentiam jocularem! V. *Ineptus.*

Joculator, oris, m. Possenreisser. *Syn.* Nugator, narrator facetus, ad jocandum aptus. V. *Facetus.*

Joculatorius, a, um. schertzhaft. *Syn.* Jocosus, festivus. *Usus.* Joculatoria disputatio.

Jocus, i, m. Scherz. *Syn.* Ludus, risus, facetiæ, lepor, ludus, hilaritas, festivitas, cavillatio. *Epi.* Comis, dignus, familiaris, jocosus, oratorius, scurrilis; simulis. *Phras.* 1. *Per jocum facere*, er hat es Scherzweise gethan. Per jocum, per ludum & jocum; per risum ac jocum; animi causâ: joci causâ, joci gratiâ; joco. Ad eum causa hæc facta sunt. 2. *Sine joco*, ohne Scherz. Extra jocum; remoto joco; sublatis nugis, & tum seio clamare. 3. *Jocum ex re facere*, *vulg.* aus der Sache einen Scherz machen. In jocum vertere, trahere, convertere; rem joco accipere; in risum vertere. 4. *Non ad risum facetum id est agendum*, es ist hierinnen nicht mit Scherzen zu thun, als er. Quæ hominum hæc sententia, lepore Attico condiunt, nescio. Ad tempus & extemporalia dicta, ideo promptus & ac extemporalis jocus mihi videtur; à Gratio videtur vocatus, à quo hæc est in eo lepos, adeo venuste se movet facetiæ; tale facetiarum omnium magister; oratio omnibus festivis tersa quasi rotundat; nihil est illo hominis festivius, facetius; sermonis festivitate in risum, e fibris nemo cum illo est contendus; cujus festivæ dictis ac facetiis mire capiuntur omnes; ita ac facetus mire capiuntur omnes; ita sane, ita venuste, lepide, atque facete omnem condit, ut audientes mira voluptate perfundat; ita facetus valet, ut verba propè singula audientium risus consequatur; comis in eo verborum urbanitas, jocique facetiarum plena. 5. *Jucunditas, gratia absurdi ridiculi joci*, man muß sich von schändlichen Scherzreden enthalten. Omnis verborum obscenitas vitanda; abstinendum præexpatis veritis: joca ne insita sociam libera sint ac soluta; genus jocandi liberale ac petulans, Atticæ facetiæ, versusque Fescennini nostro in sermone locum ne habeant. Omnis verborum lascivia procul à congressu nostro arcetur. *Usus.* Dicere aliquid per jocum, extra jocum. Non hilaritate, non lascivia, nec risu, nec joco, qui levitatis comes, beati sumus; nec enim ad ludum & jocum facti sumus.

Ipse, a, um. er selbst.)(*Alter. Usus.* Illo ipso tempore. Ille ipse Cæsar. Deum ipse dies abi fui. Illud ipsum materiam puto. Hoc quid sit, per scipsum non video; sed ex sequentibus.

Ira, æ, f. Zorn. *Syn.* Iracundia, indignatio, stomachus; excandescentia. *Epi.* Acerbior; inveterata, naturalis, recens. *Phras.* 1. *Mihi ex calumnia iram animo concepit*, diese Schmähreve hat mich in Harnisch gebracht, hat mich zum Zorn bewegt. Bilem mihi movit, concivit, concivit; iram concivit; ad iracundiam me adduxit; stomachum mihi movit; stomachum mihi fecit; ad iram me impulit, induxit, incitavit; calumniæ indignitas movit animum; iram mihi movit; animum vehementer stimulavit, accendit; animum exasperavit, odium excitavit; irritavit; iram provocavit; animum indignatione accendit; ex calumniæ injuria, ut me impleret; iram exciant, stomacho fiat atroces calumniæ indignitas. 2. *Gravem iram concepi*, ich habe einen grossen Zorn gefasst. Iram morbi vehementem & acerbam; ira animum cepit; ingentem molem irarum alio ex animo cumuli; exalt gravior iracundia, excandescentia, stomachabar, commoverat, vehementius, ex ipsa iracundia & stomacho; inter se jam dudum iras in pectore volvebam; ira repentina effervescentia. V. *Ira*. 3. *Iram suam in aliquem effundere*, seinen Zorn an jemand auslassen, *vertere iram in aliquem*, *facere simul* aliquem indulgere; iracundiam exercere; iracundiæ servire, obsequi, parere; iram ad unguem profundere in aliquem; omne virus acerbatis in aliquem evomere, effundere; stomachum in aliquem erumpere; fremere, sævire, furere, ire modum reperire. 4. *Ira jam ab ipsa*, der Zorn nimmt schon ab. Defervescit ira, remittit, decedit, abscedit; mollitur ira; deflagrat paulatim; animorum

ille ardor residet; ira cadit. 5. *Iram deposuit*, er hat seinen Zorn abgelegt. Iracundiam omisit, dimisit; iram repressit, compressit, sedavit, coërcuit, continuit; iram expedivit; missam fecit, ex animo ejecit. 6. *Iram sedavit*, er hat den Zorn gestillet. Lenter permulsit iram; iras lenivit; iracundiæ faces extinxit; impetum animi delinivit; ardorem animi compressit. *Ulus.* Ira est libido puniendi ejus, qui videtur lædere injuriâ, cum qua nihil rectè, aut considerate fieri potest. Facere aliquid per iram. Iram gerere, concire, evomere. Irâ incendi, ardere. Orta est inter illos ira. Ira decessit.

Iracundè, zornig. *Syn.* Per iram, cum iracundia, cum stomacho.)(*Lenter, quiete. Ulus.* Vehementer ago, non iracundè. Iracundè & intemperanter facere.

Iracundia, æ, f. Zornmüthigkeit. *Syn.* Ira, acerbitas quædam naturæ & rabies.)(*Lenitas. Epi.* Bellatrix, effervescens, gladiatoria, gravior, inimica, injusta, juncta, præsens, vehemens, utilis. *Ulus.* Aliquem ad iracundiam adducere, zornig machen. Iracundiâ & stomachô effervescere, estuare, inflammari, ardere, furere, zornig werden. Iracundiam exercere; iracundiæ servire, obsequi, indulgere, den Zorn auslassen. Iracundiæ resistere, dem Zorn widerstehen. Iracundiam continere, den Zorn zurück halten. Iracundiam omittere, dimittere, den Zorn fahren lassen, ablegen. Iracundiam sedare, den Zorn stillen.

Iracundus, a, um. Zorn-müthig, zum Zorn geneigt. *Syn.* Qui facile & cito irascitur, promptus ad iram, irritabilis. *Phæd.* 1. *Natura haud iracundus est*, er ist gar leicht zu erzürnen. Animi quôdam impetû dolori fere & iracundiæ paret; summâ est naturæ acerbitate; nullum animo spatium dat, nec indignationem intra se premit, aut continet, sed irâ ac cupiditate, pessimis consultoribus, grassatur; ingenio præceps in iram est; ægrotudinem animi non facile dissimulat; præceps in iram animi est; iræ potens non est; iram nec premere novit, nec tenere; iracundia ibi perfervida; naturâ præceps in iram; iram in promptu gerit; natura stomachosior est, & facile excandescit. V. *Ira.* 2. *Natura haud adeo iracundus sum*, ich bin nicht gar zu viel zum Zorn geneigt. Non adeo pronus, propensus ad iram sum; iræ non admodum deditus sum; jure in me parum habet ira; non admodum inclino, propendeo ad iram; ira mihi minimè dominatur; alienus, remotus, intactus ab ira sum; animus is est meus, in quo nulla pars iracundiæ locum habeat, reperiat. *Ulus.* Morosi, anxii, iracundi & difficiles senes sunt. Iracundus est factus.

Irascor, eris, iratus sum, irasci. zornig seyn. *Syn.* incendor; irâ incendor, iratus fio; succenseo; animo incitor, excandesco; stomacho & iracundiâ excandesco, vel effervesco. *Adv.* Admodum, facilè, furenter, justius, occultè, omnino, temerè. *Phæd.* 1. *Non facile irascor amicis*, ich zürne mich nicht leicht über meine Freunde. Non temerè excandesco, commoveor, animo incitor, tametsi læsus ab amicis. Non facilè indignatio oboritur; indignatione non facilè accendor; non facilè stomachô effervesco, iram g.to in amicos; etiam in stomacho ridere soleo. 2. *Irascor etiamnum*, ich bin noch voller Zorn. Iracundias adhuc recentes habeo; ira etiamnum, & tacita indignatio animum stimulant; necdum ira recedit; nondum ira mihi cecidit; nondum dissagrarunt conceptæ in hominem iræ; frustrà in gratiam premo; frustrà animi ægritudinem dissimulo; clarè etiamnum anres sunt obstrepente irâ; nondum rabies consedit; sus adhuc ardet ignibus concepta indignatio. Ardet adhuc irâ & dolore animus; erumpere adhuc irâ gestit, & in nefarium hominis caput effundi; non modo ceu etiamnum incedo iratus iracundâ; adhuc totus in fermento sum. 3. *En, ut irascitur homo improbus!* schaue nur, wie sich dieser Mensch erzürnet! En, ût ira implacabilis implicat animum; en, ût in rabiem ira degenerat; ut exardescit homo improbus iracundia! quàm commotus, quàm incensus est! ût irâ inflammatus est, ut excandescat, ut fumet, ut stomachetur! En, quas furor hominem invasit! quâ irâ, quô furore percitus, quàm irato animô, quàm percitô agit omnia! En, quæ hominem intempestivæ agunt! Ecce, ût stomachô effervescat; ut iracundiâ efferatur, inflammetur, ardeat, excandescat! ût vultum abducat; supercilia contrahat, ut scintillet oculis, spumet ore, rabiem furoremque toto pectore anhelet! En, quas animo iras ingentes concipiat! ût irâ ac dolore confatus, præceps amentiâ feratur! ut tale turgeat ac intumescat! ut nam animô capere vix possit! *Ulus.* Perpauci virum negant ei, qui nesciat irasci.

latus, a, um. zornig. *Syn.* Incensus, irâ incensus; iracundiâ peractus, incitatuis, inflammatus; in aliquem infestus, infensus, qui animo alienô & aversô est ab aliquo.)(*Propitius. Adv.* Dissimulanter, meruô. *Phras. Illud iratus dixit*, das hat er im Zorn geredet. Irâ incensus; animô iratô & percitô; incensus ô; iracundiæ permittens dominatum animi; irâ flagrans, occæcatus, tumens: impotens iræ in eas contumelias erupit; irarum plenus; irâ infensus; efferatus odo; irâ motus, victus, percitus; ardens irâ; furens, inflammatus irâ; accensus irâ tam inclementer locutus est; elatus iracundiâ sic stomachum erupit. *Uter.* Irati proprium est cupere, à quo læsus videatur, ei quàm maximum dolorem inurere. Iratum propriè dicimus, extitisse de potestate. V. *Ira, Irascor.*

Ironia, æ, f. Spott-Rede, verstellte Redé-Art; da man anders verstehet, als man redet. *Syn.* Irrisio, dissimulatio, dissimulantia. *Usus.* Leniter ludens est dissimulatione, quam Ironiam Græci vocant.

Irrauceo, es, cui, ere. heisher werden. *Syn.* Raucus fio. *Usus.* Æsopus, si paulum irraucuerit, ridetur.

Irreparabilis, e. unersetzlich. *Usus.* Tempus irreparabile.

Irrepo, is, psi, ptum, ere. einschleichen. *Syn.* Adrepo, obrepo, influo, illabor. *Usus.* In gratiam, familiaritatem, in sensus alterius, in testamenta irrepere. Crebulitas in optimi cujusque mentem facilè irrepit.

Irretio, is, ivi, itum, ire. verstricken, ins Netz bringen. *Syn.* Implico, illaqueo, impedio laqueis. *Usus.* His se erratis irretit æs e improvida. Disputationum laqueis aliquem irretire. Irretiri solô lenocinio omnium. Adolescentulos illecebris corruptelarum irretire. V. *Implico.*

Irretortus, a, um, unvermendt. *Syn.* Rectus. *Usus.* Oculô ir. etortô aliquem spectare.

Irrevocabilis, e. unwiederruflich, unwiederbringlich. *Usus.* Ætas irrevocabilis.

Irrideo, es, si, sum, ere. verlachen, auslachen. *Syn.* Derideo, rideo. *Adv.* Lacrymabile, turpiter, maximè. *Phras.* 1. *Homines irridebit omnes*, ob vet. ten ihn alle. Est ejusmodi, quem omnes pro ludum ac jocum contemnunt; cujus levitatem ac impudentiæ illudant omnes; quem pueri sectentur & deridcant; qui irrisionibus omnium sit subjectus; qui ludibrium sit cæterorum; qui ludibrio sit omnibus; quem omnes eludant, ludificentur; qui in ora hominum pro ludibrio abeat; quem omnes ludibrio habeant; qui risui sit omnibus; qui omnibus civibus spectaculo sit; per ora hominum trahatur; cui convicium facere, quem ludibrio lacerare, in quem ea dicere, quibus totus explodatur, impunè qui quæ audeat; qui offendi, derideo sit omnibus; quem pro ridiculo ac detestamento habeant cæteri; omnes illum idoneum arbitrentur, quem ludos faciant; quem albis dentibus deridant; quem deridendum propinent; quem de ridiculi gratiâ indignis modis ludificent. 2. *Ille ipse præbet ansam irridendi sui*, er giebt selbst Gelegenheit zu seiner Verlachung. Sese ipse deridendum propinat; risui, ludibrio tibi que aliorum os præbet, sese offert, objicit. *Ilus.* Irridens insontes, olim vicissim irridebitur. V. *Explodo.*

Irrigatio, onis, f. Wässerung, Anfeuchtung. *Usus.* Agrorum irrigationes.

Irrigo, as, avi, atum, are. wässern, befeuchten. *Syn.* Rigo. *Usus.* Ægyptium Nilus irrigat.

Irriguus, a, um, was allezeit frisches Wasser hat. *Syn.* Quod facilè irrigari potest. *Usus.* Hortus irriguus.

Irrisio, onis, f. Verlachung. *Syn.* Ludibrium. *Usus.* Cum irrisione audaciam imitari militem gloriosum.

Irrisor, oris, m. Spötter. *Usus.* Irrisores orationis.

Irritabilis, e. Zorn-müthig, leicht zu reitzen. *Syn.* Iracundus, qui facilè irritatur, accenditur.

Irritamentum, i, n. Reitzung. *Usus.* Certaminum irritamentum.

Irritatio, onis, f. Reitzung. *Usus.* Animorum irritatio.

Irrito, as, avi, atum, are. aufreitzen. *Syn.* Irritare & lacessere aliquem. V. *Excito.*

Irritus, a, um. nichtig, unkräftig, vergeblich. *Syn.* Vanus, inanis.)(*Ratus. Phras.* 1. *Irritus fructum labor meus*, alle meine Mühe war vergeblich. Quæ gratia, cum

concidêre omnia; ad nihilum recidêre; ad irritum cecidêre; vana atque irrita evasêre. Labor meus omnis in irritum redactus est. 2. *Spes irrita fuit*, die Hoffnung war umsonst. Incisa spes erat; spes erat in irritum redacta, ad irritum spes ceciderat; spes ea luxuriaverat, & vana evaserat; vana atque irrita ea spes fuit. 3. *Acta mea irrita declaravit senatus*, meine gerichtlichen Abhandlungen hat der Rath für ungültig erkläret. Acta mea senatus rescidit, irrita fecit; irrita esse jussit; sustulit; radicitus evellit; dissolvit, instauravit, labefactavit, everti, subvertit. V. *Frustra, labor inanis. Usus.* Irritum & infectum facere aliquid. Testamentum irritum.

Irrogatio, onis, f. Auferlegung. *Usus.* Irrogatio mulctæ.

Irrogo, as, avi, atum, are. auferlegen. *Syn.* Legem fero, constituo. *Usus.* Irrogare leges, pœnas, mulctam.

Irrumpo, is, rupi, ruptum, ere. einbrechen. *Syn.* Irruo, invado.)(*Irrumpo. Adv.* Aliquatenus, temerè, cursim; derepentè, effrenatus, extrinsecùs, improviso. *Phras. Irrumpere latus hostium*, dem Feinde in die Flancke fallen. In cornua impressionem facere, irruptionem facere; impetum, vim facere; irrumpere cornua; permittere se in medios hostium cuneos; incursu petere; impetu oppugnare nuda peditatu cornua, incursionem in dextrum latus facere. V. *Impetus. Usus.* Hostis in castra irrupit. In sedem meas fortunas irrupêre. V. *Impressio.*

Irruo, is, ui, ere. anfallen, einbrechen. *Syn.* Impetum in aliquem facio, invado, in aliquem me permitto, irrumpo. *Usus.* In alienas possessiones irruit. V. *Impetus, Aggredior, Invado.*

Irruptio, onis, f. Einfall. *Syn.* Incursio.)(*Eruptio. Usus.* Irruptionem facere. V. *Irrumpo.*

Is, ea, id. derselbe. *Syn.* Ille, talis. *Usus.* Istuc vereris; neque enim is eras, qui &c.

Iste, a, ud. derselbe, dieser. *Usus.* Atque ego ex illis sæpè audivi.

Istic, ea, id. daselbst. *Usus.* Ubi malis esse, quam hîc?

Isthinc, dorther. *Usus.* Quid isthinc veniunt.

Istiusmodi, dergleichen. *Usus.* Delectantur disputationibus istiusmodi.

Isthuc, daselbe, dahin. *Syn.* Istud. *Usus.* Idem isthuc dicunt, quod dictum à te est.

Ita, also. *Syn.* Sic, ita enimverò, præsertè, certè, sicut dicis, dici aliter non potest, vero quidem, admodum, at maximè, nè profecto. *Usus.* 1. Ita est, ita certè. 2. *Valde*, sehr. Simulacra quidem præclara, sed non ita antiqua. 3. *Adeò*, so gar, so sehr. O Dave, nunc contemnor adeò!

Itaque, derohalben. *Syn.* Ideircò, quam ob rem. *Usus.* Itaque ex me quæsivit.

Item, ingleichen. *Syn.* Similiter, etiam, quoque, non minus. *Usus.* 1. Solis defectiones, lunæque item. 2. *Ita, sic, also.* Vocibi item, ut prædones solem. Dæmone capite natus fisi em, ut ajunt Marsyam. 3. *Iterum*, hinwiederum. Tu meas epistolas concerpito, ego item tuas.

Iter, itineris, n. Weg, Reise. *Epi.* Alienum, devium, difficillimum, festivum, flexuosum, gloriosum, ineptum, longum, medium, molestum, necessarium, nefarium, reliquum, simplex, solenne, sinistrum, tortum, tritum, tutum, verum. *Phras.* 1. *Iter aliqu. suscipere*, eine Reise vor sich nehmẽ. Iter alicui apparare, suscipere, parare, tuêri, ingredi, facere, dirigere, convertere, maturare; itineri se committere; committere se viæ; in viam se dare. iter aggredi. V. *Proficisci.* 2. *Iter prosequi*, eine Reise fortsetzen. Pergere iter cœptum; iter insistere; cursum persevarare, seu exequi; iter conficere. 3. *Iter suum sustendere*, seine Reise wiederum einstellen. Iter supprimere; profectionis consilium abjicere, omittere, dimittere; itinere desistere. 4. *Iter molestum habui*, ich habe eine schwere Reise gehabt. Iter confecimus asperum & pulverulentum; profectio ea fuit, in qua & luctandum mihi cum tenacissimo sabulo & vestigia cedente, & cum via inepta, quâ ægrè moliuntur pedes. Iter parum commodè explicui, inæquitate locorum viæ errores ubique implicante. 5. *Romam iter mihi faciendum est*, ich muß gar nach Rom reisen. Roma mihi terrestri itinere petenda sit; longum iter gravèque instat, Italia percurrenda, emetienda, peragranda. Romam terrestri itinere contendendum est. Romam iter suscipiendum, pedibusque conficiendum. V. *Proficisci. Usus.* Iter gubernare, ordnen. Iter equo, pedibus conficere, zu Pferde, zu Fusse reisen. Iter alicui flectere, die Reise anderwohin wenden. Iter impedire, interrudere, verbi. ere. Iter bellè procedit, von statten gehen.

Iteratio, onis, f. Wiederholung. Syn. Geminatio, repetitio, redintegratio.

Itero, as, avi, atum, are. wiederholen. Syn. Gemino, repeto, duplico. *Ulpian.* Verbum iterare.

Iterum, wiederum. Syn. Rursum. *Phaf.* *Dicta iterum dicenda fuer*, ich habe es wiederholen müssen, was ich gesagt hatte. Locus ille de integro retractandus fuit; ad prius dicta redeundum mihi erat; eodem devolvi oratio debebat; ad priora reverti; priora recolere debebat; decursō jam spatio, tanquam à meta ad carceres revocanda erat oratio; novus mihi renascebatur labor; novus erat de integro exsudandus labor, & quæ dixeram, repetenda. V. *Repeto.* *Ulpian.* Iterum atque iterum te rogo. Iterum ac tertium consul.

Itidem, gleichfalls. Syn. Similiter, pariter, item. *Ulpian.* Vincetas iudege à Saturnino. V. *Item.*

Itio, onis, f. Gang, Reise. Syn. Iter, itus, incessus. *Ulpian.* De convallatione facram, ut fundes. Illi demum ito concepta est ac data.

Ito, as, avi, atum, are. oft gehen. Syn. frequenter eo. *Ulpian.* Ad comitia ire.

Itus, ûs, m. Gang, das Gehen. Syn. Ito. *Ulpian.* Quis noterit us, incessus, vultus?

Juba, æ, f. die Mähnen, oder lange Haare am Halse der Pferde und Löwen. Syn. Crines leonum aut equorum collo fluentes. *Ulpian.* Cujus jubam quatiens.

Jubatus, a, um. was Mähnen am Halse hat. Syn. Juba ornatus. *Ulpian.* Jubatus draco.

Jubeo, es, jussi, jussum, ere. heissen, befehlen. Syn. Impero, mando, præcipio, edico, intimo, denuntio, mandato, negotium do. Ant. *Ant.* Lex jubet, publicè, valde, aperte. *Phaf.* Hem imperas aliquem, du befiehlst mir eine schwere Sache. Mandata dare alicui, negotium dare difficile; negotia, prastare à me vis, quæ vires meas exsuperent; magni negotii est, summæ difficultatis, operæ non exiguæ est, quod mandas; rem in mandatis dare, quam exequi, efficere, præstare, fieri mere vix possunt; jubes, ut mandata tua diligentem, exequar, prosequar, conficiam, ad exitum perducam, sed ea ejusmodi sunt, quæ vires meas exhauriant; quæ in mandatis à te hanc, non item tuam fidem. V. *Impero, Mando, Præcipio.* *Ulpian.* Jubeo te bene sperare, salvere. Populus hanc legem jussit. Senatus decrevit, populus jussit.

Jucundè, freundlich, lieblich, lustig. Syn. Suaviter, dulciter. *Ulpian.* In convivio comiter & jucundè fuimus.

Jucunditas, atis, f. Belustigung, Annehmlichkeit. Syn. Festivitas, lepor, hilaritas. Fructus suavitatis jucunditatis. *Ulpian.* Prima, major, multa, summa, lætitia. *Phaf.* Prima, major, multa, summa, tanta. *Ulpian.* Relaxare animum, & dare se jucunditati. Ex re aliqua jucunditatem fructumque percipere. Delectatio, voluptas, jucunditasque animi. Hoc conducit ad vitæ commoditatem jucunditatemque. Urbani agri jucunditas. V. *Jucundus.*

Jucundus, a, um. lustig, lieblich. Syn. Amœnus, dulcis, suavis, gratus. Adv. Magnopere, maximè, summè, vehementer. *Phaf.* *Jucundus* erat mihi reditus tuus; deine Zurückkunft wird mich sehr erfreuen. Dulcissimus erit mihi reditus tuus; omnes amœnitates in te uno habeo; gratiæ omnes tecum remigrabunt; pulcherrima suavia secum habebit reditus tuus; optatissimus erit reditus tuus. Hi anni mihi tecum erunt amœnissimi; adventus tuus mihi erit optatissimus. *Tempestivus* est, wann es zuträglich ist, wird das Gestirne noch so lustig sein. *Ille* præsente non magis epulis corpus, quam animus jucundissimæ conjunctionis tuæ voluptate explebitur; tu si convivia accesseris, epulæ ipsæ plus suavitatis accipient, habebunt; quædam tu es cœna, in qua si ipse eris, omnia. Ita convivia, in quo tantum operæ sit, lucullente huic dominus dem. *Ulpian.* Est mihi jucundissima voluntas tua. Comis, hilaris & jucundus. Ager, compositus, cui elegans & jucundus. Ager, compositus, odor jucundus, V. *Hilaris.*

Judex, icis, m. Richter. R. à Jus dico. Syn. Arbiter, disceptator, animadversor, recuperator, cognitor, examinator, æstimator, censor, quæsitor. *Ulpian.* Æquus, attentus, benevolus, bonus, cupidus, durus, erectus, fortis, gratissimus, sanus idoneus, immanis, iniquus, integer, iratus, juratus, mitissimus, nequam, obscurus, sapiens, severus, ultus, verissimus. *Ulpian.* Judicem sumere, legere, accipere, sibi sumere, sich einen Richter ernählen. Judicem alicui dare, ire, dare, constituere, ponere, emendare, ter bestellen. Is mihi obvenit judex. V. *Judico, Judicium.*

Ju

Judicatio, onis, f. Urtheilung. *Syn.* Disceptatio, quæstio. *Fpi.* Comparativa, dubia, simplex. *Usus.* Quæstio in conjecturali eadem, quæ judicatio.

Judicatum, i, n. Urtheil. *Syn.* Res judicata. *Epi.* Dilucidus, majus, solitarium, rarius. *Usus.* Judicatum est, de quo jam ante sententia constituta est. Judicatum facere, das End-Urtheil erfüllen. Judicato stare, mit dem Urtheile zufrieden seyn. Judicatum solvere, rescindere; infirmare, irritum facere, negare, das End-Urtheil aufheben, oder entkräften.

Judicialis, e. gerichtlich. *Syn.* Forensis, pertinens ad judicium. *Usus.* Judiciali jure, & consuetudine. Judiciale dicendi genus.

Judiciarius, a, um. gerichtlich. *Syn.* Judicialis. *Usus.* Lex, quæstio, controversia judicata.

Judicium, ii, n. Gericht, Urtheil. *Syn.* Judicum deliberatio legitima, cognitio, controversia cujusdam; *item:* Sententia, opinio; existimatio. *Epi.* Acerbum, acre, admirabile, æquum, alienum, amplum, certum, civile, commune, corruptum, damnatorium, divinum, domesticum, exquisitum, gratum, grave, honestum, incertum, incognitum, infinitum, iniquum, insolitum, integrum, invidiosum, leve, liberum, singulare, sociale, stabile, usitatum. *Phras.* 1. *In judicium vocare*, vor Gericht fordern. In judicium accersere, adducere, deducere; periculum judicii alicui intendere; in jus adducere; diem alicui dicere; causæ dictionem denuntiare; in jus rapere; obtortô collô ad prætorem rapere; in jus adducere; legibus experiri; lege cum aliquo agere; jure experiri, ex jure agere cum aliquo. 2. *In judicium venire*, vor Gericht erscheinen. Judicio confligere; judicio certare; jure, legibus experiri; in jus adire; vadimonium obire; descendere in ambiguam litem. 3. *Judicia magis vexata*, bey Gericht mehr und mehr herum gezogen werden. Judicia conflictari; judicii laqueis strangi, irretiri; teneri; in majores descendere plagas incidere. 4. *Judicio unguo opprimi*, bey Gericht durch einen ungerechten Ausspruch den Mittel verlieren. Judicio iniquo jugulari, circumveniri; injudicem proceria everti, judicis iniquissimis exsorbere sanguinem; turpi judicio vinci, condemnari; rem amittere; causam perdere; causa cadere; in prius judicium interire. 5. *Judicium cum opere*, die Richter mit Geld bestechen. Judicium contaminare, constuprare. 6. *In judicio abesse*, dem Gerichte entgehen. Judicio liberari, evadere, elabi. 7. *Judicia non exercentur*, bey Gerichte geht es gar faltsinnig her. Judicia figunt, fingunt, conglaciant, concrescunt. 8. *Jus in ea exercebat*, das Recht sprechen. In ea causa judex sedebat; judicium exercebat; sellâ positâ jus dicebat; cognitionem causæ per se solus exercebat, summâ æquitate res constituebat; jus petenti reddebat; arbitria de summa rei agebat; de ea controversia constituebat; judicia reddebat; jura in quoslibet distribuebat; judicium de reo legibus faciebat; sententiam ferebat. V. *Judex*. 9. *Judicio ut acerrimo*, er ist ein Mann von reifem Verstand und Urtheil. Judicio valet, utitur optimo; judicio præstat, excellit, abundat inter omnes unus maximo. Est in eo viro mira quædam judicii præstantia, excellentia, vis, subtilitas. Multum vigét vir ille judicio, si quisquam alius, gravissimo; inest in eo homine mira ingenii perspicacia. V. *Ingenium*. *Usus.* 1. Judicia dimittere, solvere, disturbare, das Gerichte aufheben. Judicia extrahere, comperendinare, das Gerichte auf die lange Bank schieben. Judicia sistere. Judicia rescindere. 2. *Opinio, Sententia*, Gutachten, Meynung. Tui judicii est, quid faciendum censeas. Alterius judicium exquirere. Suum judicium interponere, dicere, edere. Ferre judicium. Mutare, flectere judicium suum; alieno jussu, flectere judicium suum; alieno judicio, quam suo stare præstat. Judicio meô, meiner Meynung nach. Quantum quidem judicio adjui meô possum. V. *Opinio, Sententia*.

Judicii extremi dies, letztes Gerichte, Jüngster Tag. *Phras.* Extremus seculorum dies; dies ille formidolosus, quô universi mortales in judicium vocabuntur, totius vitæ rationem reddituri; dies ille, quo hominum corpora è somno mortis ad lucem alterius vitæ excitabuntur; dies, quô ad Christi severum judicium omnes sistemur; quando ad vitam revocatis, quotquot unquam nati sunt, DEI Filius è cœlo ad judicium exercendum, sententiamque pronunciandam descendet. Dies ab omni æternitate præfinitus, quo in veram genus humanum revocabitur, & ea se quisque apud divinum tribunal causam dicet. Dies ille novissimus, quo omnium seculorum mortui revivificent; dies ille de omnibus annis nostris, & transacta vita sententiam laturus. Ex-

trimus volventium saeculorum dies, cum animæ vitâ sanctæ rursum corpora induerint; cum DEUS ipse judex in celeberrimo superum infernique conventu sententiam feret; cum supremus dies volventibus annis advenerit.

Judico, as, avi, atum, are. urtheilen, richten. *Syn.* Judicium facio, cognosco, dicepto; litem decerno, statuo, constituo; sententiam dico, fero; jus dico, dijudico. *Art.* Aperte, acriter, acutus, bene, corrupte, diligenter, dilucide, explorate, fortiter, gratis, honeste, incorrupte, liberè, longè, malè, optime, perperam, publicè, rectè, religiosè, ridiculè, severè, temerè, verè. *Phras.* 1. *Hoc est, de hac controversia judicare*, euch stehet es zu, von diesem Handel zu urtheilen. Vestrum est, qui in hac controversia judices constituatis, de hac causa judicium pronunciare; Jus dicere; causam cognoscere; controversiam dijudicare; de controversia constituere; judicio decernere; jus administrare; forum agere; judicium exercere. V. *Judicium.* 2. *Ex æquitate causa judicandum est*, man muß das Urtheil nach Billigkeit der Sache sprechen. Rectum animi ipsum in judicio sequi nos oportet; illud demum rectum judicium est, quod ratio dirigit ac moderatur; quod ratio præscribit ac probat. Judicium cum ratione & æquitate congruat, necesse est; qui sententiam fert de causa, in consilio habeat necesse est, legem, æquitatem, fidem; qui judicia exerceat, libidinem, odium, invidiam, metum & quidquid ejusmodi rectè judicandi facultatem potest, procul habeat. In sententia dicenda summa habenda est æquitatis ratio; una spectanda est causæ æquitas; de unâ justitia laborandum est. In causis forensibus dijudicandis omnia, actionesque ad justitiam referenda sunt. Justitiæ serviendum; ne tantillum, ne latum quidem unguem ab æquitate deflectendum est. 3. *Rem totam tibi judicandam relinquo*, ich lasse dir das Urtheil von dieser Sache ganz und gar über. Id omne arbitrium ad te justum æstimatorem defero; rem omnem ad arbitrium tuum confero; rem tuo ingenio, & conjecturæ committo, tu, velim, de re tota existimes; tua erit de re tota æstimatio; ejus rei arbitrium ad te rejicio; ejus causæ cognitio penes te erit; tua æstimatione res metienda est; tu, velim, causam hanc omnem arbitrare; propter injustitiam rei condemnationi tuæ judicio flebo; malo tuæ prudentiæ confidere, quam malo tuæ prudentiæ confidere, quam malo tuæ; e judicio tua judicium pendebit meum; ad judicium tuum sententiam meam aggregabo meam. *Usus.* Judicare de re inter aliquos ex vero & bono. Serviendum est iis judicibus, qui multis post seculis de nobis judicabunt. Judica & perpende. Tu de re à certo sensu judicas.

Jugatus, a, um. zusammen gespannt, an einander hangend. *Syn.* Junctus. *Usus.* Omnes virtutes inter se jugatæ nexæque sunt.

Jugerum, i, n. ein Juchart, Acker von einem Tagwerk. *Syn.* Agri modus, quantum uno boum jugo uno die exarari potest. *Usus.* Ut auctores jugera suorum suarum profiterentur.

Jugis, e. stets, immerwährend. *Syn.* Perennis. *Usus.* Juges putei; aqua jugis.

Jugiter, stets, ohne Unterlaß. *Syn.* Semper, continenter.

Juglans, tis, f. die Nuß, Nuß-Baum. *Syn.* Nux arbor & fructus.

Jugo, as, avi, atum, are. ins Joch spannen. *Usus.* Virtutes inter se jugatæ.

Jugulatio, onis, f. Erwürgung.

Jugulo, as, avi, atum, are. erwürgen. *Syn.* Jugulum fero, neco. *Usus.* Se, suam causam, suo gladio, suo argumento & confessione jugulare. V. *Interficio.*

Jugulum, i, n. die Gurgel. *Pars colli anterior.* *Usus.* Dare, ostentare jugulum hosti. A jugulo civitatis crudelitatem hostis avertere. Jugulum alicujus petere.

Jugum, i, n. das Joch. R. a jungo, vel ζυγὸς. *Epi.* Crudelissimum servitutis, commune, grave, nefarium, servile. *Usus.* 1. Boum cervices natæ ad jugum. Multis jugis arare. 2. *Dominatus*, Bothmäßigkeit. Hostes sub jugum mittere, eis jugum imponere. Jugum excutere, dejicere. 3. *Montis vertex*, Gipfel des Bergs. Constitit in summis jugis.

Jumentum, i, n. Zug-Vieh, Last-Thier. *Syn.* Equus, mulus, bos. *Usus.* Age jumentum, quo velis. Jumenta dorso onera portantia.

Junctio, onis, f. Zusammenfügung. *Syn.* Conjunctio. *Usus.* Partes junctione aliqua tenentur.

Jungo, is, xi, ctum, ere. zusammen fügen. *Syn.* Conjungo, copulo; colli-

nitto, coagmento.)(*Dis ungo. Phras.* 1, *Omnia membra apte inter se jungun-tur*, alle Glieder ſind wohl zuſammen gefügt. Inter ſe implicata & connexa ſunt; inter ſe cohærent, coalescunt; aptas commiſſuras habent; ipſa ſecum, & inter ſe ex commiſſuris junguntur; alia ex aliis nectuntur, arctéque inter ſe continentur. 2. *Libenter me tibi jungam*, ich werde mich gerne zu dir geſellen. Libenter ad tuas rationes me adjungam; accinabo me libenter ad tuas partes; tuis tuorumque neceſſitudinibus miſceri me libenter ſeram; tecum me & voluntas congregat, & fortuna conjungit; res meas cum tuis libenter conſociabo; ad te unum omnia mea conferam; ſocietatem tecum & fœdus ineo; ſummâ conjunctione tecum agam. V. *Amicus*, *Conjungo*. *Uſus*. Prudentiam jungere cum eloquentia. Conſuetudinem cum aliquo & amicitiam jungere. Puellam matrimonio jungere. Dies noctéſque fletibus jungere, Tag und Nacht weinen.

Junior, oris, *g. o.* jünger. *Syn.* Adoleſcentior, natu minor, ætate poſterior, aliquot annis minor.

Jure, mit Fug und Recht. *Syn.* Rectè, non injuriâ, meritò; ſuperis hominibusque approbantibus; jure optimo; merito & optimo jure; haud ſecus, ac par eſt; jure meritóque; jure ac merito, merituſimo.)(*Immerito. Uſus.* Jure optimo ridemus. Jure occidi potuit. Jure, an injuriâ; rectè, an perperam.

Jurgium, ii, n. Zank, Hadder. *Syn.* Contentio, rixa. *Uſus*. Exiſtet ex ea re ingens jurgium. Jurgio contendo. Jurgiis & litibus abſtinere ſe. V. *Lis*, *Contentio*.

Jurgo, as, avi, atum, are. zanken, hadern. *Syn.* Jurgio contendo, rixor. *Uſus*. Viri inter ſe jurgant, non litigant. V. *Contentio*.

Judicialis, e. zum Recht gehörig. *Uſus*. Judicalis conſtitutio vocetur, quamvis non eſcum hoc nomen ſit.

Jurisconſultus, i, m. ein Rechtsgelehrter. *Syn.* Juris conſultus, interpres juris, interpres legum, juris ſtatus, legum peritus. *Phraſ. Juriſconſultus paſſus erat*, er war ein berühmter Rechtsgelehrter. Conſultiſſimus ea ætate omnis divini atque humani juris erat; vir erat juris ſcientiſſimus; divini humanique juris auctor celeberrimus; legum juriſque Romani appriné doctus; in diſciplina juris atque legibus interpretandis auctoritate illuſtri fuit; vir erat, qui ſimul ac toga forúmque placere cœpit, oraculum civitatis habebatur. *Uſus*. Juriſconſulti domus eſt oraculum civitatis. Juriſconſultorum ingeniis pleraque corrupta ſunt.

Jurisdictio, onis, f. Gebiethe, Herrſchaft. *Syn.* Facultas & poteſtas juris dicendi. *Uſus*. Jurisdictionem abſolvere. Subigere gentem ſub jus, jurisdictionem ac poteſtatem ſuam. Venalem jurisdictionem habere. V. *Ditio*, *poteſtas*.

Jurisperitus, i, m. Rechtsgelehrter. *Syn.* Juriſconſultus, cautidicus. *Uſus*. Juriſperitorum eloquentiſſimus, eloquentium juriſperitiſſimus.

Juro, as, avi, atum, are. ſchwören, einen Eid thun. *Syn.* Jurejurando me devincio, juratus teſtor, adjuro, jusjurandum do. *Phraſ.* 1. *Juravi, rem eſſe meam*, ich habe geſchworen, die Sache ſey mein. Sacramentò contendi, rem eſſe meam; juratus teſtabar; jusjurandum interpoſui; DEum teſtem feci; DEum obteſtatus ſum, *i. e.* teſtatus ſum; conceptis verbis juravi; DEum teſtem laudavi, rem, uti dixeram, eſſe meam. 3. *Juravit, ſe in fide manſurum*, er hat geſchworen, treu zu verbleiben. Jurejurando ſe ſuimque fidem obſtrinxit; jurejurando fidem firmavit; ſacramentum dixit de perpetua ſua in rempublicam fide. Per genium, per nomen Cæſaris dejeravit, perſtiturum ſe in fide. DEum teſtem eſſe voluit perpetuæ ſuæ in rempublicam voluntatis. Teſtem DEum advocavit, appellavit integerrimæ ſuæ in rempublicam fidei; execratione ſe, caput ſuum devinxit, ſi diram unquam violaret fidem. De conſtanti in rempublicam fide jusjurandum dedit; fidem in rempublicam ſacramento ſanxit; ſacramenti religione ſe adſtrinxit ad præſtandam reipublicæ fidem; jurejurando ſe alligavit, ad ſervandam reipublicæ fidem. V. *Jusjurandum*. *Uſus*. Incerta verba, ex animi ſententia, non lingua tantùm jurare. Jurare conceptis verbis eodem more. Jurare Jovem lapidem eodem more. Magnâ voce pulcherrimum jusjurandum juravi.

Juranda Formula: Ita me Deus amet: ita mihi propitius sit Deus! ita mihi benefaciat, faveat, adsit Deus! ita me Deus adjuvet! ita propitium mihi Deum velim! ita me Deus respiciat, juvet, tueatur! ita mihi à Deo prospera contingant omnia! ita mihi optata contingant omnia! ita, quæ opto, feliciter eveniant! ita mihi bene sit! ita rebus meis feliciter eveniat! ita vivam! ita diu felicéque vivam! ita ad voluntatem cuncta fluant! ita diuturnâ lucis usurâ fruar! ita mihi cum diuturnus vitæ cursus, tum facilis conjugium! ita meis optatis fortuna respondeat! ita sim incolumis, felix, beatus, malorum expers, ignarus adversæ fortunæ! ita nihil adversi videam in vita! ita nunquam adversam fortunam experiar! ita fortunâ utar perpetuò prospera! *Contra*: Ita malè mihi faciat Deus! ita perdat me Deus! moriar, si; peream, si; ne vivam! ne sim salvus! disperem! sentiam iratum Deum! malè mihi sit! nihil mihi ex animi sententia succedat! adversa mihi sint omnia! cadat infeliciter, quidquid ago! infensa, iniqua, adversa omnia experiar, si sciens fallo!

Jus, ris, n. das Recht. *Syn. Æquum*, æquitas, justitia,)(*Injuria. Epi.* Accusatorium, æquum, bellicum, callidum, civile, consulare, equestre, feciale, firmum, hæreditarium, imperatorium, iniquum, patrium, pontificium, prætorium, regium, tribunicium. *Usus.* Jus postulare, begehren, daß einem das Recht gesprochen werde Jus dare, tribuere, das Recht wiederfahren lassen. Jus dicere, das Recht sprechen. In jus vocare, adducere, vor Gericht fordern. In jus adire, vor Gericht erscheinen. Jus suum persequi, sein gerichtliches Begehren fortsetzen, weiter treiben. Jus suum obtinere, adipisci, tenere, retinere, das Recht erhalten. Jure agere, decertare cum aliquo, jure experiri, was vor Gericht abhandeln. De suo jure aliquid concedere, detrahi sinere, decedere, etwas von seinen gerechten Ansprüchen fahren lassen. A jure abire, den Rechts-Handel fahren lassen. In jus ratum jus est. Meo jure hoc dico faciogue. Jus & æquitas vanum sonant civitatis. V. *Æquum, Jure.*

Jusjurandum, juris jurandi, n. Eydschwur. *Syn.* Sacramenti fides, sacramenti religio, jurisjurandi religio, fides. *Phras. Jusjurandum a militibus exigit*, er hat sich die Treue schwören lassen. Milites ad jusjurandum adegit; milites sacramento rogavit; in sua verba adegit; jurejurando adstrinxit, sacramentum sibi dicendum militibus jussit; sacramento teneri, religione constringuntur milites volunt. V. *Juro. Usus.* Adjusjurandum a legere, sich schwören lassen. Jusjurandum dare, schwören. Jusjurandu negligere, violare, den Eyd brechen. Religio jurisjurandi est metus Deorum immortalium in testimonio dicendo. Jurejurando divincta autoritas. Aliquid jurejurando firmare, affirmare Dis interpositis. Jurejurando nullum vinculum ad stringendam fidem arctius esse, voluerunt majores.

Jussum, i, n. Befehl. Mandatum.)(*Vetitum. Epi.* Ratum atque firmum. *Usus.* Injussa jussa populis describere. Jussa nostra comprobat populus.

Jussus, ûs, m. Befehl. *Syn.* Imperium. *Usus.* Meô jussu. V. *Imperium.*

Justa, orum, n. Leich-Begängniß. *Syn.* Inferiæ, exequiæ. *Usus.* Patremo funeri justa solvere, peragere, facere.

Justè, bilig, mit Fug und Recht. *Syn.* Jure, rectè, legitimè.)(*Injuste. Usus.* Justè & legitimè imperare.

Justitia, æ, f. Gerechtigkeit. *Syn.* Æquitas, jus, fas, justum. *Epi.* Germana, jucunda, magna, necessaria, optabilis, summa, vera, utilis. *Phras. Justitia virtutes omnes complectitur*, die Gerechtigkeit begreift alle andere Tugenden in sich. Virtutes omnes continet, comprehendit. Omnes unum una justitia virtutes; omnes virtutes ab una justitia pendent; in una justitia nituntur. Nulla virtus abesse justitia potest; connectæ sunt, colligatæ sunt cum justitia virtutes omnes. *Usus.* Justitia, quæ suum cuique tribuit, societatem humanæ conjunctionis magnificè tuetur. Fundamenta justitiæ est fides. In laude justitiæ sunt fides & æqualitas.

Justitium, ii, n. Gerichts-Anstand, oder Ferer. *Syn.* Jurisdictionis intercapedo. *Usus.* Justitium edici, jurisdictionem intermitti, claudi ærarium, justitia tolli oportet.

Justus, a, um. gerecht, billig. *Syn.* Æquus, verus, merito, debitus, legitimus.)(*Injustus. Adv.* Vere. *Phras. Justus est*, es ist ein gerechter Mann. Justus dolus; virtus, quæ justitiæ comes est; ratio, quæ justitiæ non prorsus dissentit; non nimis pertinax, in jurando severus; vir bonus, qui mortalem hostilem a patria, civem a civium defensione cunctatur; qui bene sibi

suum

nihil punt, nisi quod cum æquitate conjunctum; qui in ferenda tenentur lege, æquitatem, fidem unicè in continenti habe.; apud quem unum maximè justitiæ locus est. V. *Fraudo ex æquitate. Usus.* Justum id est debitumque. Jastum & Jus ante.

Juvenilis, e. jung, der Jugend gemein. *Usus.* Juvenilis libido; redundantia, licentia. V. *Levis.*

Juvenili'iter, nach Art junger Leute. Syn. More juvenum. *Usus.* Juveniliter exultare.

Juvenis, is, o. c. Jüngling. Syn. Adolescens. Epi. Mobilis. *Usus.* Infirmitas puerorum est ferocia juvenum.

Juventus, tis, f. Jugend. Syn. Ætas florens, medium juventæ robur, ætas injuriæ opportuna; flos ætatis. Epi. Delicata, formosa, libidinosa. *Phæd. Adhuc intra juventutis annos tua versatur ætas*, du bist noch jung. In ea es ætate, quæ valet viribus quidem, sed à prudentia infirma est; ea es ætate, quæ viribus floret, sed à prudentiæ maturitate procul abest; juventutem nondum egressus es, quæ, cum ætatis quoddam velut ver sit, caret usû rerum & experientiâ; à prudentia distat, vacua est consiliô, inopiâ judicii laborat, expers est prudentiæ & gravitatis; ætatem agis, in qua prudentiæ illa maturitas locum nondum habet. V. *Adolescentia. Usus.* Omnem sobolem juventutis ad arma vocat.

Juvo, as, avi, are. helfen. Syn. Adjuvo, opem fero. *Phæd.* 1. *Pauperes libenter juvat*, er hilft den Armen gar gern. Afflictis fidem manumque libenter porrigit, inopiam eorum facultatibus sublevat; egestatem eorum facultatibus sublevat; egestatem eorum subsidiis & liberalitate sustentat & recreat; egentibus libenter subsidio venit; opem porrigit, affert; præsidio est. V. *Auxilium.* 2. *Alter alterum juvat*, es hilft einer dem andern. Alter alteri operam commodat; mutua so opera juvant; mutuam sibi operam præstant; alter alteri præsidium est, ac dubiis in rebus lumen. 3. *Philosophia eloquentiam juvat*, die Welt-Weisheit dienet sehr zur Wohlredenheit. Philosophia Eloquentiæ adumento est; ad gravem illam moratamque Eloquentiam adjumenta habet, affert, impetrat non pauca rerum naturalium cognitio. V. *Adjuvo, conduco, faveo. Usus.* 1. juvare, omare quempiam, quibuscunque rebus possis. 2. *Delectat*, es ergötzet, man hat Lust. Juvat, in parte operis præsari.

Juxta, neben. Syn. Propè, propter. *Usus.* 1. Sepultus juxta viam Appiam. 2. *Non secus, tanquam, similiter*, nicht anderst. Juvit me, juxta ac si meus frater esset. 3. *Partim unà*, zugleich. Juxta boni malique, armati ac imbelles obtruncati sunt.

L.

Labefacio, is, feci, factum, facere. schwächen, entkräften, fällen Syn. Labefacto, corrumpo, perdo, frango, dissolvo, conquasso, concutio, solvo, enervo, frango, debilito, infirmo. Ant. *Sustento, restituo. Usus.* Virum fortem nulla unquam vis, nullæ minæ, nullæ invidiæ labefecerunt. Is pugnis mihi omnes dentes labefecit. V. *Labefacto.*

Labefacto, as, avi, atum, are. schwächen, entkräften. *Adv.* Medioeriter, vehementer. *Usus.* 1. Homo improbus rempublicam, jura, leges, vitam hominum, probe ab aris constituta, societatem & conspirationem bonorum, dissipatam, convulsam vehementer labefactavit. Equid commoda nita, equid statores labefactas & oppugnas? *Commovco, à proflagitatio*, abwendig machen. Famus sum, nomine labefactabis. Ne crede, te fidem meam pecuniâ; cogitationem, sententiam, amicitiam insidiis labefactare posse.

Labes, is, f. Fall, Fleck, Makel, Gebrechen, Schande, Syn. Ruina, pernicies; macula, dedecus, ignominia, infamia, vitium, naevus. Epi. Domestica, nefaria & perniciosa. *Usus.* 1. Multis locis labes agrorum facta, terræque desederunt, die Erde ist an vielen Orten eingesanken. 2. *Macula*, Schand-fleck. Labem ejus dignitati aspersit, inussit, Vide, ne qua labes magis, priorum culpa, nova bonis inferatur. 3. *Ver-*

tium, Laster. Num tu hanc conscientiæ, animique labem, & vulnera perferre diutius potes? 4. *Pernities*, *Pestis*, *Lues*, Verderben. Hunc hominem reipublicæ, provinciæ labem fore prævideo. V. *Macula*, *Dedecus*.

Labium, ii, n. Lefze, Lippe. *Syn.* Labellum.

Labo, are. *caret Pret. & Supinis*, niederſinken, wanken. *Syn.* Ruo, repentè concido, vacillo, nuto, in casum vergo; casum, ruinam minor; corruo, cado, ruinæ proximus sum. *Usus.* 1. Reficio ædes labantes. 2. *Transl.* Vides consilium tuum, animos militum labare atque deficere. Sana, confirma rempublicam, fortunam civitatis labantem magnopere & inclinantem.

Labor, eris, lapsus sum, labi fallen, fehlen. *Syn.* Prolabor, cado, ruo; *item*: dilabor, deficio; *item*: erro, fallor, decipior. *Adv.* Commenter, longiùs, prolivius, cupidissimè, tutò. *Phras. Quis in tam lubrica, tam difficili rerum humanarum via non labitur?* wer fehlt nicht zuweilen? wer thut nicht zuweilen einen Fehltritt? Quis non offendit? Quis vitat, effugit omnem offensionem? quis est, qui nusquam incurrat imprudens? quis de se præstare offensionem omnem possit? *Usus.* 1. Labuntur omnia, fluunt, occidunt. Res cùm semel labi cœperit, prolivis est in perniciem. 2. *Deficio*, fallen. Mores civitatis in perniciem lapsi. Cave, ne ad illorum opiniones delabaris. 3. *Erro*, *fallor*, irren, fehlen. Imprudentiâ, consiliò, opinione mea lapsus sum. Ambitione labi. Si me audies, nunquam laberis.

Labor, oris, m. Arbeit, Mühe. *Syn.* Opera, opus, sudor, vigiliæ, assiduitas, contentio animi, studium, industria. *Epi.* Alienus à nostra ætate & dignitate, assiduus & quotidianus, continuatus, carus, clarus & nobilitatus, gravior, medius, vitæ tolerabilis, domesticus, gloriosus, incredibilis, major; extremus, facilis, jucundus, maximus, forensis, summus, liberalis, gravis, oratorius, tum infinitus, tum puerilis, injucundus, levis, magnus, parvus, superior industriâ, tenuis, durus, justus, honestus, militaris, minor, multus, minimè necessarius, primus, pristinus, utilis, solicitus, insomnis. Labores nocturni, odiosi, lætibiles, quotidiani, reliqui, tanti, vetere. *Phras.* 1. *Nimis hero labores* ich habe [zuviele Arbeit. Multi o. e-

ribus susceptarum rerum premor, assiduis laboribus & vigiliis conficior; multum mihi oneris imposui, injunxi; deprimit me laborum moles; quæ res operam exercet meam, immensi est operis, multique certaminis; opera, quam sumpsi, suscepi, multi sudoris est, ac contentionis non mediocris; onus, quod in me recepi, suscepi; onus, quod sustuli, quod sustineo, grave sanè est, ac multiplex; multis magnisque perfungor laboribus; magnæ mihi quotidie in his, quæ subeo, laboribus molestiæ sunt exorbendæ. V. *Labore*. 2. *Frustrà laboravi*, ich habe mich vergebens bemühet. Laborem inanem sumpsi, suscepi; spes mea infirmis & labantibus fundamentis nitebantur; spem secutus sum cæcam & incertam; arido solo, campo infructuoso, arenæ semina mandavi, commisi; oleum ac operam perdidi; operam inutiliter consumpsi; inani studio ductus operam lusi; tanto labore nihil egi, nihil profeci; imò genio in rem ingressus sum; nullus mei laboris fructus exstat; studium omne ac operam inutiliter locavi. *Usus.* Suscipere, ferre, sustinere, finire laborem. Multum laboris ac operæ in Latinitatem, in his studiis insumpsi, impendi, consumpsi, exantlavi.

Laboriosè, mühsam. *Syn.* Diligenter.

Laboro, as, avi, atum, are. arbeiten, sich bemühen. *Syn.* Elaboro, contendo, laborem suscipio, opus facio, labore me exerceo, laboribus me fiango, operam do. *Adv.* Æquè ut, graviter, magnoperè, mediocriter, non ita, valdè, præcipuè, vehementer, vehementiùs. *Phras.* 1. *Improbè laborat*, er arbeitet gar zu viel. Infinitum laborem suscipit; naturam pænè studiò vincit; semper operis aliquid facit, ac improbo labore pænè se conficit; laborem unum ex alio capit; noctes adeò totas operi dat; quotidianâ operâ pænè se frangit. 2. *Nunquam desit, quod labores*, es mird an der Arbeit kein Abgang seyn. Non desit, in quo operam quotidianam edas; in quo operam præbeas alus; in quo nervos omnes ætatis industriæque contendis; in quo omne vitæ tuæ curriculum conficias; in quo studium atque opera elaboret tua; in quo operam utiliter ponas, consumas; in quo industriam, ac vigilandi laborem exprimas tuam; in quo novus de integro exsudetur labor. 3. *Vides, quantum laborem?* siehst du, wie ich mich bearbeite? Videsne, ut sudem? ut diligentiâ omni enitar? quantum certamen mihi exsudandum sit; quantum laboris fundam, fabricem, ex-

exhauriam, quantum operæ his rebus tribuam, quot curis angar ac vigiliis, quantum laborem capiam, quantum molestiæ assumam? ut in iis studiis me conteram, ut laboribus frangam? 4. *Diu jam in hoc labore*, ich bemühe mich schon lange. Satis diu hoc saxum volvo; diu jam in hoc pistrino haereo; diu jam in his desudo atque elaboro; diu multumque jam labor is me exercet; magnos jam in hoc opere exantlavi labores & diuturnos. V. *Labor*. *Usus*. 1. Quid enim laboravi? quid egi? 2. *Cura, solicitus sum*, sorgfältig seyn. De republica magis, quam de tuis rebus laborat. Nihil de me, de fama mea laboro. Nunc in minimis habeo, de quibus antea maximè laborabam. 3. *Affligor, vexor, afficior: relatum ad morbos corporis*, an Leib Krankheit leiden. Ex intestinis, renibus, pedibus, stomacho laborare. 4. *Vexor; relatum ad morbos animi*, übel behaftet seyn an dem Gemüthe. Invidiâ, ambitione, animo, ex desiderio alicujus laborare. Ex invidia laborat, er wird beneidet. 5. *Affligor: relatum ad mala alumnae provenientia*, betrübt werden. Alienâ injuriâ laboro, *commoveor, afficior*. Domestica crudelitate, intestinis hostibus laborat. 6. *Inopia premor*, einen Abgang leiden. Re frumentaria laboramus. V. *Cupio*.

Laboriosus, a, um. arbeitsam, geschäftig. Syn. Industrius, sedulus, solicitus, assiduus, operosus, studiosus; item: molestus, difficilis. *Phaf.* 1. *Laboriosus homo est*, er ist ein arbeitsamer Mensch. Quid eo homine solicitum magis ac exercitum fingi potest? Homo est multæ industriæ, & magni laboris. Operosus, & semper aliquid agens, aliquid moliens; homo, cui ne communi quidem otiô, otiosum esse liceat. 2. *Laboriosa res est*, das ist ein mühsames Ding. Res est multi sudoris; non mediocris contentionis; magni certaminis; magni laboris; multæ operæ; res est immensi operis. *Ulus*. 1. Quid nobis laboriosius, quid magis solicitum, magis exercitum fingi potest? 2. Laboriosa exercitatio, deambulatio. V. *Diligens, assiduus*.

Labrum, i, n. Lefze, Lippe. Syn. Labium, labellum. *Epi*. Tremens. *Usus*. 1. Oris humani extrema labra sunt. Summis primoribus labris gustavit Philosophiam, *leviter attigit*. Versatur mihi in primoribus labris, es liegt mir auf der Zunge. 2. *Extrema oris fluentis, lacus*. 3. *Vas genus ad lavandum aptum*. Labrum in balneo non est, sac, ut sit.

Lac, ctis, n. Milch. *Epi*. Lactum, dulce, pingue, primum. *Usus*. Lacte factum depellere.

Lacer, era, um. zerrissen. *Usus*. Artus laceri.

Laceratio, onis, f. Zerreissung. *Syn*. Lanatio. *Usus*. Muliebres lacerationes genarum. Tui corporis laceratio mihi dolori fuit.

Lacerna, æ, f. Kleid. Vestis virilis ac ferè militum.

Lacero, as, avi, atum, are. zerreissen, zerfleischen. *Syn*. Concerpo, conscindo, discindo, dilacero, dilanio, carpo, dirumpo. *Usus*. 1. Laceratum fœdè corpus abjicere. Virgis tergum lacerare. 2. *Transl. Gravius lædo*, schwer verletzen. Mous me mortor, animum ægritudo, patriam improbi cives omni scelere ac injuria lacerant, exedunt, conficiunt. Verborum contumeliis, oratione virulentâ laceravit illum & cruentavit. Num & vitæ, quæ superest, reliquias lacerabis & distrahes?

Lacertosus, a, um. stark von Gliedern. *Syn*. Robustus, nervosus. *Usus*. Pugnaces & lacertosi centuriones. V. *Robustus*.

Lacertus, i, m. der Obertheil des Arms. *Syn*. Vires, nervi, robur; torus. *Epi*. Obesior, carnosus. *Usus*. Oratoris lacertis viribusque argumenta torquere.

Lacesso, is, ivi, itum, ere. anreitzen, verbittern. *Syn*. Provoco, irrito, tento.)(*Respondeo*. *Adv*. Ultro, mediocriter. *Usus*. Neque te ferro, nec maledictis, nec injuriâ, ne verbo quidem unquam lacessivi. Non sum ad lacessendum procax.

Lachryma, æ, f. Zähre, Thräne. R. à δάκρυον. *Syn*. Fletus. *Epi*. Durissimæ, gratæ, invidiosæ, multæ & adultæ, plures, plurimæ, populares, pueriles, quotidianæ. *Phaf*. 1. *Ad lachrymas me movit*, es hat mir die Zähren aus den Augen getrieben. Lachrymas mihi commovit, excivit; lachrymas nolenti excutere ea commemoratio; fletum movit ea commemoratio; lachrymas expressit, extorsit; in lachrymas me solvit. 2. *Ecur tot lachrymas fundis?* was vergiessest du so viel Zähren? Ecquid te lachrymus taedet, tædas? Lamentis te tormentis? Ecquid tot lachrymas effundis, profundis? Quid tibi tot eduxit lachrymas? Quid est, quod totus la-

lachrymis diffluas? Quid ita vim tantam profundis lachrymarum? Quid ita totus abis in lachrymas? 3. *Viri est, comprimere lachrymas*, ein Mann muß die Zähren einhalten wissen. Viri est, tenere lachrymas, cohibere, reprimere; imperare dolori, temperare lachrymis. 4. *Præ lachrymis scribere vix possum*, ich kan für Weinen kaum schreiben. Fletû impedior, quò minus plenicres dem ad te literas; epistolam lachrymis propè deleo; defluentes ex oculis lachrymæ scribendi facultatem eripiunt; perfusus fletû vix pauculos hos versus exarare sine litura possum. Fletû reprimor, ne scribam reliqua; non queo reliqua scribere, tan a vis lachrymarum est. V. *Fleo, fletus. Usus.* Lachrymis nihil citius aresci. Contumitur lachryma in alienis malis.

Lachrymo, as, are, & **Lachrymor**, aris, atus sum, ari. weinen. *Syn.* Lachrymor, ploro, fleo, lugeo. *Phras.* 1. *Cœpit lachrymari*, er hat angefangen zu weinen. Oberat repente lachrymæ, manare ab oculis lachrymæ; effluere oculis lachrymæ os totum oppleve; fluere ex oculis lachrymæ; decurrentes ex oculis lachrymæ vultum omnem humectare cœpere. 2. *Nemo erat lachrymans*, es hat nicht auf zu weinen. Modum lugendi nullum facit; in lachrymis jacet; totus in luctu versatur; luctû consumitur & eon al scit; lachrymis usquè indulget; lachrymis oculos terit, corrumpit; lachrymis debilitatur & conficitur; lachrymæ illi vocem penè & spiritum intercludunt; lachrymis totus diffluit. 2. *Ad hoc spectaculum omnes lachrymabantur*, bey diesem Schau-Spiel weineten alle. Omnium in ore erant lachrymæ; ingens comploratio ab omni turba exorta erat; eum casum lamentabilis omnium comploratio excepit; rei atrocissimæ species omnia mysto puerorum ac mulierum ploratû complebat; hæc cum aspicerent, omnium ex oculis lachrymæ se subito profuderunt; omnibus lachrymæ ceciderc, prosiliere, prorupere. *Usus.* Lachrymasse te in discessu meo, molestè ferebam. Ecquis erat omnium, quin lachrymaretur? V. *Gemo, fleo, tristitia, luctus.*

Lachrymabilis, e. das zu beweinen ist. *Usus.* Lachrymabile bellum.

Lachrymabundus, a, um. weinend.

Lachrymosus, a, um. kläglich. *Usus.* Forum lachrymosa.

Lactens, tis, g. o. Säugling, Säugend. *Syn.* Lac sugens. *Usus.* Lactens puer.

Lactesco, is, ere. zur Milch werden, Milch bekommen. *Syn.* In lac convertor; lacte impleor. *Usus.* In iis animantibus, quæ lacte utuntur, omnis fere cibus lactescere incipit.

Lacteus, a, um. milchhaft, milchähnlich. *Usus.* Orbis lacteus, circulus lacteus.

Lacto, as, avi, atum, are. säugen. *Syn.* Lac præbeo, mammam subeundam præbeo. (*Latte accipio*, entwohnen. *Usus.* 1. Lactare fœtum. 2. *Transl. Per blanditias circumvenio, decipio*, einen durch allerhand Schmeicheley betrügen. Lactasti nempe me, & falsâ spe produxisti.

Lacuna, æ, f. Pfütze, Graben. *Syn.* Fossa; *item:* Vacuitas, hiatus. *Opp.* Area. *Usus.* Vide, ut illam rei familiaris lacunam explas, *damnum sarcias.*

Lacunar, aris, n. Vertäfelung eines Gemachs. *Syn.* Laqueare. *Usus.* Gladius à lacunari equina setâ pendens.

Lacus, us, m. See, Sumpf. R. à λάκκος.

Lædo, is, læsi, læsum, ere. verletzen, beleidigen. *Syn.* Offendo, violo, injuriam facio, mali aliquid infero. *Adv.* Acerbè, contumeliosè, gravissimè, impudenter, injustè. *Phras.* 1. *Tu te ipsum lædis*, du hast dir selbst geschadet. Tu te dicitur, gladio te jugulâsti; in tuum ipse mucronem incurristi; siquid offensionis, incommodi oblatum est, à te ipso illatum est. 2. *Eo casu se læsit*, er hat sich durch den Fall verletzet. Ex illo lapsu crus vehementer percussum, afflictum est; à vexatione non intactum fuit; crus fœde multatum, laceratumque laceratum est, lacerum, cruentatum. 3. *Verba illa me graviter læserunt*, diese Rede hat mir sehr wehe gethan. Hæc me oratio, siqua superest pars sensûs, nunquid laceret, & cruentet; vox ea me graviter violavit; verborum eâ asperitate graviter vulneratus sum; confectus mihi ac trucidatus videbar eâ verborum contumelia. 4. *Ejus maledicta famam lædere non possunt*, seine Schmach-Reden werden seine Ehre wenig verletzen. Ejus maledicta nomini tuo non officient; labem inferent, maculam injicient & aspergent; maledicta ea nominis existimationem jacturam non afferent; detrimento non

non erunt; non obscurabunt honorem tuum; splendorem nominis non perstringent: nomini tuo obscuritatem non afferent; tenebras non conducent; lucem non eripient; eius exitu ad eius nihil avertit patietur tua dignitas; nihil de tua dignitate detrahetur, dignitatis damnum non facies; dignitas tua damnabilis fiet; nullam maculam tuus honor contrahet. V. *Offenso*, *Detrabo*. *Usus*. Perjurio, dictis aut factis, ludibrius aliquem ladere.

Læna, æ, f. Opfer-Rock, Necken-Mantel. *Syn.* Amictum.

Læsio, onis, f. Beleidigung, Verletzung. V. *Offensa*.

Lætabilis, e. erfreulich. *Syn.* Lætitiâ dignus. *Usus*. Ut ea res lætabilis tibi & gloriosa, opto. V. *Lætus*.

Lætè, lustig, freudig. *Syn.* Jucundè, hilariter.

Lætifico, as, avi, atum, are. Freude bringen. *Syn.* Lætitiam affero, lætitiâ afficio, hilaro, exhilaro, oblecto, recreo. *Usus*. Solis accessus terram, agros lætificat. V. *Lætus*.

Lætitia, æ, f. Freude. *Syn.* Voluptas, hilaritas, gaudium. *Epi.* Ingens, insolens, inusitata. *Phras.* *Is nuntius magnam mihi fecit lætitiam*, dieſer Bot hat mir eine groſſe Freude erwecket. Magnum mihi lætitiam attulit, dedit, objecit; inusitatam in lætitiam me conjecit; magnâ lætitiâ me affecit; magnæ voluptati fuit; an mum mira voluptate perfudit. V. *Gratus*, *jucundus*. 2. *Lætitiam mihi peperit magnam*, ich habe hier us eine groſſe Freude geſchöpfet. Lætitiam cepi non mediocrem; tactus sum inde lætitiâ non mediocri & voluptate; omnibus lætus incedo, accepto hoc nuntio; efferebar lætitia; exilui, exultavi lætitiâ ad eum nuntium. V. *Lætor*, *gaudeo*. 3. *Homines amentes lætitiam omnem adimit*, ſeine Ankunft hat mir alle Freude zerſtöhret. Omnem lætitiam mihi detraxit, adeſt, labefactavit. V. *Gaudium*.

Lætor, aris, atus sum, ari. ſich erfreuen. *Syn.* Exulto, triumpho, lætitiâ efferor, omnibus lætitiis incedo. *Adv.* Magnoperè, summoperè, valdè, vehementer, vehementissime. *Phras.* *Tuis rebus valdè lætor*, ich erfreue mich über den Fortgang deiner Sachen Lætitiam sumo, hauriо; suscipio ex rebus tuis; gaudium mihi res tuæ parant, præbent; gaudio me afficiunt res tuæ; magna mihi è rebus tuis voluptas, jucunditas, delectatio oritur; lætitiâ me res tuæ secundæ complent, cumulant, perfundunt, magnam hilaritatem colligo ex secundis rebus tuis. V. *Gaudeo*. *Usus*. De tua fortuna lætor. Tuis præclaris operibus, in tuis progressionibus magnopere mihi lætandum est. Lætantu animo decretо fortunam subiit.

Lætus, a, um. freudig, luſtig. *Syn.* Alacer, hilaris, jucundus. *Usus*. Vultus lætus; lætitiæ fructus. V. *Hilaris*, *jucundus*, *gaudeo*.

Lævigo, as, avi, atum, are. glatt machen, poliren. *Usus*. Parietes tectorio lævigantur.

Lævis, e. glatt. R. à λεῖος. *Syn.* Quod tactû asperum non est, lubricus, glaber.

Lævus, a, um, link. R. à λαιὸς. *Syn.* Sinister. *Usus*. Læva manus, auris. Lævus homo, vitiosus. Lævum contra, falsò omnis.

Lagena, æ, f. Flaſche. *Genus vasis*.

Lambo, is, bi, ere. lecken. *Usus*. Bos lingua se lambit. Mel mihi lambere videor.

Lamentatio, onis, f. Wehklage. *Syn.* Querimonia, questus; fletus, plangor, gemitus, querela. *Epi.* Mœrens, lugubris. *Usus*. Lamentatione forum complevêre. Fletus mulierum & lamentationes heri solitæ. V. *Gemitus*, *luctus*, *querela*.

Lamentor, aris, atus sum, ari. wehklagen. *Syn.* Deploro, lamentationem facio. *Adv.* Flebiliter, modicè, temerè. *Phras.* *Miserè lamentatus est*, er hat wehemüthig geklaget. Clamore ac fletu omnia complevit; lamentis, querelis se totum dedit; lamentis omnia, lamentis cœlum complevit; in questus effunderatur totus. *Usus*. Lapides ipsi cæcutiem tuam flevissent & lamentati essent. V. *Gemo*, *queror*, *luctus*.

Lamentum, i. n. Wehklage. *Syn.* Lamentatio. *Usus*. In acerrimus, sordibus jacuisti. Num lamentis querelisque te dedes? V. *Luctus*, *querela*, *gemitus*.

Lamina, æ, f. Blech, oder dünn geſchlagene Platte von Metall. *Usus*. Titulus laminæ aureæ inscriptus.

Lampas, adis, f. Ampel, Lampe. *Syn.* Lucerna, lychnus. *Usus*. Templum multis lampadibus illustratum. Cœli lampades stellæ.

La-

Lana, æ, f. Wolle. *Epi.* Candidior, albâ, tenera. *Usus.* Lanam carpere; lanam facere; lanæ manus admovere; lanæ deditum esse, mit Woll-Arbeit umgehen. Lana colorem ducit, die Farbe annehmen.

Laneus, a, um. wöllen, von Wolle. *Usus.* Pallium laneum injecit.

Languefacio, is, feci, factum, ere. matt, oder kraftlos machen. *Syn.* Languorem affero.)(*Incito. Usus.* Incitare languentes, & languefacere excitatos.

Languo, es, gui, ere, vel Languesco, is, ere. matt seyn, erstegen. *Syn.* Flaccesco, languidus sio, torpeo, torpesco, marcesco. *Adv.* Plane. *Phras. Langet et juventus nostra*, der Fleiß unserer Jugend liegt ganz darnieder. Ut pulcherrimè calebat, ita languidè nunc facit omnia; indormit juventus nostra remissè studiorum ardore; ita frigidè agit, ut nolle existimetur; juventute utimur frigidissima; ardor omnis refrixit penitus, & quasi rigent; elanguescit factis jam dudum animis, & nox accessit oneratorpet; veternus quidam invasit, occupavit juventutem nostram, tam leviter, tam solutè; tam oscitanter agit omnia; nisi faces admovemus, nisi calefacimus, frigore conglaciant eorum studia; otio senescere, hebescere videmus juventutem nostram; juventus non gloriâ movetur, non utilitate; non jam eadem est juventus nostra, ita tardè commovetur, ita rarò incalescit; socordiùs aguntur omnia, sic ut incisos industriæ nervos esse nemo non intelligat; industria elanguit, ardor animi restinctus est; dormit juventus nostra, aut nescio, quæ torpedo animos oppressit. Frigore frigescunt plurimi, dici non potest, quàm jaceant omnia & torpescant; paucis ad studia litterarum animus, segniores plerique, & qui ab honestis consiliis plurimùm refugiant. *Usus.* Otio, senectute, corpore languescit. Ne patere, industriam languere tuam. Languet tua oratio, & jacet.

Languidè, langsam, träg, saumseelig. *Syn.* Cunctanter, negligenter.

Languidus, a, um. matt, kraftlos. *Syn.* Languens, tardus, debilitatus, mollis, enervatus, remissus, solutus, frigidus.)(*Operosus, strenuus. Usus.* Senectus, oratio, studia languida. Languidiore studio in causa fuitis. Nos etiam languidiores facti sumus, & penè frigidi. V. *Langueo, debilis.*

Languor, oris, m. Mattigkeit, Trägheit. *Syn.* Torpor, desidia. *Epi.* Gravis, segnis, lentus. *Usus.* Expectatio diurna, otium & valetudo magnum affert languorem. Languorem sedare, permittere, dedere.

Laniatio, onis, f. Zerreissung. *Syn.* Laniatus.

Laniatus, ûs, m. Zerreissung. *Usus.* Quid mihi ferarum laniatus obest nihil sentienti?

Lania, æ, f. Fleisch-Bank, Schlacht-Bank.

Lanio, as, avi, atum, are. zerreissen, zerfleischen. *Syn.* Dilanio, lacero.

Lanista, æ, m. Fechtmeister. *Syn.* Gladiatorum magister.

Lanius, ii, m. ein Metzger. *Syn.* Carnarius.

Lanugo, inis, f. Milch-Haar. *Prima pilorum et mollissima: ita aptè lanæ similitudine, qualis in delicatis infantibus, & pomis quibusdam. Epi.* Prima.

Lanx, cis, f. Schüssel, Wag-Schale. *Syn.* Patina; statera, libra. *Usus.* Lancibus & canistris epulenta inferre. Virtutis amplitudo, lance imposita, terram, multitudo, & maria deprimat.

Lapicidina, æ, f. Steinbruch. *Syn.* Latomia. *Ad.* Lapicidinas perhibent, seu perfodiam.

Lapidatio, onis, f. das Steinwerfen. *Syn.* Lapidum jactus. *Usus.* Inde fit saxis magna lapidatio. Lapidatione & homanam contusâ profligatus est à nostris.

Lapidator, oris, m. Steiniger. *Syn.* Percussor. *De homine impudico & scelesto.*

Lapideus, a, um. steinern. *Usus.* Murus lapideus.

Lapido, as, avi, atum, are. steinigen. *Syn.* Lapidibus obruo, cooperio, operio. V. *Lapis.*

Lapidosus, a, um. steinigt. *Usus.* Terra, ager, loca lapidosa.

Lapis, idis, m. Stein. *Phras. Lapides in eum jacti sunt*, man hat nach ihm Steinen auf ihn geworfen. Lapides in eum missi; saxa conjecta sunt; lapidibus appetitus, ictus, percussus est; vis magnis lapidum grandinis modo in eum effusa est; non defuere, qui lapidibus eum incesserent; qui saxa in eum jacerent; lapidum conjectu arcerent; lapidum saxorumque nimbo operirent. *Usus.* Fractæ domûs conjectâ lapidum. Homo de lapide emptus, *e quo præsagitiendi naturam præcabat, de cujus quoque ubilissimo arcano.* Aderitum, quartum lapidem? drey oder vier Meilen von der Stadt. *Nam lapidibus spes mihi tua defixa millia multa duo vetus.*

Lapsus, ûs, m. Fall. *Syn.* Prolapsio, lapsio; casus. *Epi.* Certus, multiplex, præceps, versutus. Multi, propinqui, varii, ac. *Usus.* Lapsus fluminis, & curlus. Continere tenentem in lapsu, arduum est. V. *Error.*

Laquear, aris, n. Gewölb. *Syn.* Lacunar. *Usus.* Tecta laquearia.

La-

Laqueus, i, m. Strick, Strang. *Syn.* Vinculum, retia, funis; *item:* dolus, *Vies quæcunque, quas vitare, aut capi possumus. Usus.* Disputationum, legum, verborum laqueis irretire, tenere, constringere. Laqueo alteri tendere. In laqueum colum inserui. Laqueo vitam finivit. Judicii laqueos solertiâ declinare, evitare.

Laqueatus, a, um. getäfelt. *Usus.* Laqueatum auro templum.

Lar, is, m. Haus-Gött. *Syn.* Penates: focus, ædes. *Epi.* Familiaris. *Usus.* Relinquere, redire ad larem suum.

Largè, reichlich, überflüßig. *Syn.* Largiter, liberaliter, copiosè, munificè, effusè. *Usus.* Largè dare, largè promittere; largè parare convivium.

Largior, iris, itus sum, iri. schenken, vergünstigen. *Syn.* Dono, gratificor, largitionem facio. *Adv.* Apertissimè, inconsultò, liberalissimè. *Usus.* Natura tua facultatem insignem, & copiam dicendi largitur. Largire hoc amori nostro. V. *Do, Dono.*

Largitas, tis, f. Freygebigkeit. *Syn.* Liberalitas. *Usus.* Terra fruges maximâ largitate fundit. V. *Liberalitas.*

Largitor, reichlich. *Syn.* Largè.

Largitio, onis, f. reichliche Beschenkung. *Syn.* Effusio, corruptela. *Epi.* Agraria, frumentaria, infima, maxima, modica, intolerabilis, necessaria, perniciosa, populatis, regia, salutaris, singularis, turpis, maxima. *Usus.* 1. Largitione quendam corrumpere, emere, animos conciliare. 2. *Comitia.* In largitione civitatis haud dubiè fuere Romani, die Römer haben gerne das Burger-Recht ertheilet. V. *Corruptela.*

Largitor, oris, m. Geber, der gern schenket. *Syn.* Corruptor. *Epi.* Factiosus, prodigus.

Largus, a, um. freygebig, reichlich. *Syn.* Liberalis. *Usus.* Duo genera sunt largorum, quorum alteri prodigi, alii liberales. Larga compotatio. V. *Beneficus, Liberalis.*

Larva, æ, f. Gespenst. *Usus.* 1. Num hunc hominem larvæ, intemperiæ, furiæ agitant? 2. *Persona*, Maske, Larve. Non est larva ejus est. Larvam deponere, aufhören, sich zu verstellen.

Larvatus, a, um. verlarvet, vermummet. *Syn.* A larvis exterritus; fatuosus; *item:* Personatus.

Lascivia, æ, f. Frechheit, Geilheit. *Syn.* Petulantia, procacitas. V. *Luxuria.*

Lascivio, is, ire. Muthwillig, frech, ausgelassen, geil seyn. *Usus.* Petulanter agere, lascivire. Longo otio plebs lascivire cœpit.

Lascivus, a, um. geil, Muthwillig, frech, ausgelassen. *Syn.* Petulans, procax. V. *Petulans, luxuriosus, impudicus.*

Lassitudo, inis, f. Müdigkeit. *Syn.* Defatigatio. *Usus.* Vino, interpositâ quiete lassitudinem abstergere, abigere, membris eximere.

Lassus, a, um. müde, matt. *Syn.* Labore tum animi, tum corporis fatigatus. *Phras. Lassus sum*, ich bin müde. A viribus deficior; vires lassitudine me deficiunt; labori succumbo; labore fractus sum. V. *Fatigo, Fessus.*

Latè, breit. *Syn.* Laxè. *Phras. Malum late se extendit*, das Uebel hat sich weit ausgebreitet. Longè latèque dispersum est; latiùs opinione disseminatum; latè diffusum est malum; latiùs serpit, quàm creditur; ad plures pertinet; latissimè fluxit, manavit. *Usus.* Vagantur nomen tuum longè latèque. Fusè latèque dicere.

Latebra, æ, f. Schlupfwinkel. *Syn.* Recessus, locus, in quo latère quis potest. *Epi.* Malefica, parva, tanta. *Usus.* 1. Multæ sunt animorum latebræ, multi recessus. Erupit è latebris tenebrisque conspiratio. 2. *Transl. Excusatio, declinatio reprehensæ*, Entschuldigung. Quære latebram tuo perjurio. Suspicionum, obscuritatis latebræ.

Latebrosus, a, um. voll Schlupfwinkel. *Usus.* Via latebrosa.

Latens, tis, *g. o.* verborgen. *Syn.* Obscurus, involutus.

Latenter, heimlich. *Syn.* Clam, occultè.

Lateo, es, ui, ere. verborgen liegen. *Syn.* Delitesco, latesco, clam sum. *Adv.* Abditè, occulto, utiliter. *Phras.* 1. *Latet homo improbus*, der gottlose Mensch ist verborgen blieben. Fefellit quæsitorum indutiæ am; occultorum locorum latibulis delitui; latitavit in tenebris abditus & retrusus; nequitiam suam tenebras ac parietum custodiis texit, condidit, occuluit, occultavit. 2. *Scelera latere sibi non possunt*, die Laster können nicht lange verborgen bleiben. Nullum crimen diu esse potest, quin indicio se prodat aliquo; quin in lucem prodeat; quin erumpat; nullum scelus tegi, premi, tenebris involvi perpetuò potest. 3. *Latere se*,

er will verborgen und unbekannt seyn. Abditum patico; latebris se involvit; latebras se commendat studiosè, id agit studiosè, ut ex hominum se conspectu subducat. V. *Abdo, abscondo. Usus.* Non latebat me tuum flagitium. Sub nomine pacis bellum latet. Non id abditum latebat in tenebris, sed in oculis erat positum. V. *Lateo.*

Laterna, æ, f. Laterne.

Latibulum, i, n. Schlupfwinkel, Höle. *Usus.* Latibula quærere. Latibulis se tegere. V. *Latebra.*

Latinè, Lateinisch. *Usus.* Planè ac Latinè loqui. Græca Latinè reddere. Latinè scire, non pessimè Latinè loqui.

Latinitas, tis, f. Latinität. *Syn.* Sermonis Latini puritas. *Phras. Latinitate utitur optimâ,* er hat ein zierliches Latein. Incorruptâ utitur Latini sermonis integritate; caste pènè que utitur Latinâ linguâ; elucet in ejus sermone mira Latinæ linguæ elegantia; in ejus dictione in est mirus Latini sermonis candor; subò dicendique genus tersò & castigatò; quod in Latina lingua cultissimum ac ornatissimum, id totum in ejus sermone ita deprehendas, ut pene manus tradita, ac veluti testamentò legata da Latinitas videatur; casti incorruptique sermonis laude floret; nemo illò purius ac emendatius Latinò sermone utitur; inest in ejus sermone nativa & omnibus numeris absoluta Latinitas; hunc tu cùm audies, Musas ipsas Latinè loqui putabis. *Usus.* Latinitas est, quæ sermonem purum conservat, & ab omni vitio remotum. Cicero non nonus autor Latinitatis. Epistolam Græcam Latinitate donare.

Latinus, a, um. Lateinisch. *Usus.* Probè Latinus es; Latinas litteras præclarè calles, tenes, exhausisti.

Latio, onis, f. Tragung, Bringung. *Usus.* Expecto legis lationem.

Latito, as, avi, atum, are. verborgen seyn. R. à Dor. λάθω. *Usus.* Non latitabis diutiùs.

Latitudo, inis, f. Breite.)(*Angustia. Usus.* Tuarum latitudinem possessionum tueri non poteris.

Lator, oris, m. Ueberbringer, Träger. *Usus.* Quis talis latorem legis perferret?

Latratus, ûs, m. das Bellen.

Latro, as, avi, atum, are. bellen. *Usus.* Latrant hi oratores, non loquuntur. *Transl.* Obserabant.

Latro, onis, m. Mörder, Straſſenräuber. *Syn.* Grassator, prædo, sicarius, siccarius. *Epi.* Funestus, demens, paratissimus ad omnia, expeditus, perditus audacissimusque, fortis, impurus, maleficus, sceleratus, egens, sceleratissimus, deterrimus, impius latrocinans, turpissimus. Latrones armati, conscelerati, fœdissimi, furentes, importunissimi, noti ac insignes, nefarii, perditissimi. *Phras. Latronem aurum* (er gibt einen Straſſenräuber ab. In cavis atque ex exede vivit; maleficio & scelere pascitur; per latrocinia & rapinas vitam tolerat; latrocinio se alit; in latrocinium versus vias infestat & itinera, prædásque agit. V. *Prædo.*

Latrocinium, ii, n. Mörderey, Straſſenräuberey. *Syn.* Excursio. *Epi.* Apertum, castrense, civile, domesticum, forense, honestum, impium, inexorabile, inusitatum, nefarium, nocturnum, novum ac singulare, sceleratissimum ac deterrimum. *Cic.* Hoc equidem latrocinium est, non judicium. Tuentur me ab excursionibus & latrociniis. Per latrocinium hunc hominem despoliasti; latrociniò oppressisti innocentem.

Latrocinor, aris, atus sum, ari. rauben, morden. *Syn.* Prædor, excurro, grassor. *Usus.* Duo millia latrocinari dicuntur.

Latumiæ, arum, vel Latomiæ, arum, f. Steinbruch; *item:* Carcer Syracusanus.

Latus, a, um. breit, weit. *Syn.* Amplus, laxus.)(*Angustus. Usus.* 1. Sanè lato à Sicilia mari. 2. *Participio à fero.* Nulla rogatio, nulla lex est lata.

Latus, eris, n. Seite. R. à πλατύς. *Syn.* Pars dextra, vel sinistra corporis, vel regionis. *Epi.* Bonum, valens. *Usus.* 1. Latus ei condoluit. Lateris dolore consumptus est. Ad Cæsaris latus assedit. Per alicujus latus petere, ferre aliquid. Latera cingebant fossæ. 2. Provincia altero latere mari alluitur.

Lavatio, onis, f. Bad. *Syn.* Balneum. *Usus.* Cura, ut, cùm venero, lavatio parata sit.

Laudabilis, e. löblich, rühmlich. *Syn.* Laudandus, probabilis, prædicabilis, prædicandus, laude dignus. *Usus.* Hermathena, etsi à nullo laudetur, laudabile est natura & prædicabile.

Laudabiliter, lobwürdig, rühmlich. *Syn.* Rectè, laudatè, honestè, cum laude.

Laudatio, onis, f. Preſung, Lob, Anrühmung. *Syn.* Præconium, commendatio)(*Vituperatio. Epi.* Gravis & honesta. *Usus.* Laudatio alicui data.

Lau-

Laudator, oris, m. Lobſprecher. *Syn.* Præco virtutis, teſtis innocentiæ. *Uſus.* Te mihi laudatorem mearum rerum, teſtem, autorem cupio. Habebis in me tuæ virtutis præconem, laudatorem ac probatorem rerum tuarum.

Laudatrix, icis, f. Lobſprecherin. *Uſus.* Virtutum laudatrix fama popularis.

Laudatus, a, um. belobt, berühmt. *Syn.* Spectatus, probatus.)(*Obſcurus. Phraſ. Laudatiſſimum te omnes ſcivêre*, es wiſſen alle, wie belobt du ſeyſt. Cumulatum te omni laude; omnibus laudibus abundantem; illuſtri laude florentem, celebratum omnes norunt; nemmem fugit, quàm excelsô illuſtrique loco ſita ſit laus tua, quanta in te ſit commendatio virtutis; quanta in laude ſis apud omnes. V. *Laudo. Uſ.* Homo omnium conſentione laudatus.

Laudo, as, avi, atum, are. loben, rühmen, preiſen. *Syn.* Commendo, celebro, laudem tribuo, impertio, *vel* impertior; eximiâ laude orno, nomen orno; verbis amplißimis, maximis laudibus orno; laudibus effero, aſficio; in cœlum laudibus tollo, extollo, fero; nobilito; laudem alicujus celebro; in majus celebro; laudibus onero; gloriâ & prædicatione effero; in aliquem laudes confero; aliquid verbis probo, approbo. *Adv.* Apertè, commodè, copioſè, copioſißimè, egregiè, graviter, honorificentißimè, merito, munificè, nimis, valdè, nominatim, ornatus, planè, præcipuè, publicè, rectè, valdè, vehementer, verè, verißimè, unicè. *Phraſ.* I. *Virtutes eſſigiat ab omnibus laudetur*, er iſt wurdig, daß er von allen gelobt werde. Quo omnium vocibus ſerpusque decoretur, qui omnium laudibus ornetur, cumuletur, cujus fama æternis laudibus floreat; quem ſemper omnes in ore animisque habeant. Vir eſt, cujus laudes nemo conſequatur; cujus virtus ſatis extolli nequit; quem omnes laudibus ad cœlum ferant; laudibus æternis proſequantur; qui famâ & literis celebretur; cujus memoriam cum honore iterant omnes poſteri; de quo ſermonem nemo, niſi cum admiratione laudum inſtituat; cujus nomen cum æternitate conjungatur; cujus virtutes & res geſtas poſteritas omnis æternis laudibus exornet, proſequatur; cujus virtutem omnium ſermones monumentaque illuſtrent. 2. *Laudatus in commendatione omnes charitas*, man lobet an ihm ſeine übrige tugendliebe gegen alle. Præcipuâ laude fertur; magnis in laudibus eſt. magnis in cœlum laudibus effertur; in ſumma apud omnes laude ejus charitas; egregiâ adeptus eſt gloriam; laudem præcipuam habet ejus charitas; præcipua in laude ponitur ejus charitas; præcipua laus ejus charitati tributur; præcipua in eo eſt charitatis commendatio; æterna in laude verſatur; charitas ejus ad ſummam laudem pervenit; fertur inprimis ejus charitas, omnium que ſermonibus celebratur; plenô ore laudatur. V. *Laus, Laudſt. o. Uſus.* Hunc prodigmatis laudare nemo ſatis poteſt.

Lavo, as, lavi, lotum, are. waſchen, baden. *Syn.* Abluo; *item*: perfundor vivô flumine, perluor flumine. *Uſus.* Ubi nos laverimus, tu, lavabis, lavato.

Laurea, æ, f. Lorbeer-Kranz. *Syn.* Corona laurea, laureola. *Uſus.* Quemcumque, quam lauream cum laudatione tua conjungam?

Laureatus, a, um. mit Lorbeer gekrönet. *Uſus.* Lictores, faſces laureati; literæ laureatæ.

Laureola, æ, f. Lorbeer-Kränzlein.

Laurus, i, f. Lorbeer-Baum. *Uſus.* Sed incurrit hæc laurus noſtra in oculos malevolorum. Lauri baccæ.

Laus, dis, f. Lob, Ruhm, Preiß. *Syn.* Præconium, commendatio, gloria, ſplendor, decus. *Epi.* Summa, divina, honeſta, publica, admirabilis, æqua, alma, aperior, antiquior, bellica, communis, communis, immortalis, egregia, eximia, exigua, forenſis, gratißima, honeſta, ſatis idonea, illuſtris, imperatoria, inanis, infinita, jucunda, magna, digna, media, non me locutis, militaris, nuda, modica, nova, oratoria, par, perennis, perfecta, popularis, præcipua, præclara, propria, ſempiterna, singularis, ſolida, ſumma, tenuis, vera, ſalſa, una, regia.)(*Decor, virtus. Phraſ.* I. *Laudi meæ te omnes ſcivêre*, es wiſſen alle, wie belobt du ſeyſt. Laudem petere; totô pectore, totis animis meminerunt in laudem; duc. laude, gloriâ; gloriæ ſtudio atque amore flagrare, ſperare laudem unam; nihil antiquius laude & gloriâ. Servire laudi atque gloriæ; nihil in vita magnopere exoptare, niſi laudem ac honeſtatem, & in ea perſequenda omnia poſita parvi ducere; laudis ſtudiô effervi; inflammatô rapi ad laudem ſtudio. 2. *Laudi vitio dare*, gut als ein Lob zurechnen. Laudes venari; aucupari opinionem; auram popularem in capiare; ambitu gloriæ eſſe præditum; gloriæ ſtudiis agi etc. V. *Gloria.* 3. *Laudem ſibi arrogare*, ſich ein Lob zuſchreiben. Laudem ſibi comparare, colligere, parere; laudi ſibi dare, tribuere, conſequi ex ſtimationem colligere; in ex ſtimationem venire. V. *Gloria.* 4. *Laudem habere*, et Lob haben. In laudem ire, laudibus floreſcere, accedere, procedere, ca-

mulari; præcipuâ laude ferri. V. *Laudo.* 3. *Laudem alteri tribuere*, einem andern das Lob geben. Laudes suas in alterum transfundere, transmovere; servire, subservire, suffragari, favere alterius laudibus; laudes cum altero communicare; in alterum omnia laudum ornamenta congerere, conferre, transferre. 6. *Laudem alterius sibi vendicare*, frembdes Lob sich zueignen. De alterius laudibus delibare; alienas laudes in se transmovere; offerre se in societatem, communionem alienæ laudis, laudem alteri præripere; ex alienis laboribus suo nomini libare laudem. 7. *De laude detrahere*, eines Lob schmälern. Laudes alterius obterere, minuere, imminuere, obscurare. V. *Detraho.*

Lautè, herrlich. *Usus.* Lautè vivere, & curare se molliter.

Lautia, orum, n. Ehren-Geschenke. *Syn.* Munera, quæ legatis exteris per quæstores præbebantur à Romanis. V. *Donum.*

Lautitia, æ, f. Pracht, Herrlichkeit. *Syn.* Munditia, elegantia. *Epi.* Nova.

Lautus, a, um. prächtig. *Syn.* Elegans, splendidus, dives, mollis, delicatus. *Usus.* Lautus victus & elegans. Villa lautissimis ædificata, in qua nihil non lautum, exquisitum, magnopere sumptuosum. Patrimonium sanè lautum, copiosum, splendidum luxu dissipavit. Lautus homo, & urbanus.

Laxamentum, i, n. Erweiterung. *Syn.* Dilatatio. *Transl.* Remissio, relaxatio. *Usus.* A curis paulum laxamenti nactus sum. Causæ tunc nihil laxamenti datum est.

Laxitas, tis, f. Weite. *Syn.* Amplitudo, dilatatio. *Usus.* In ædibus adhibenda cura laxitatis.

Laxo, as, avi, atum, are. erweitern, erquicken. *Syn.* Dilato, solvo, remitto. *Phras. Disciplina laxatur*, die Hauszucht nimmt ab. Diffluit, dilabitur, remittit disciplinæ severitas, discedituı à pristina consuetudine, & legum severitas; disciplinæ frena laxantur, remittuntur. *Usus.* 1. Quam te à libidinum vinculis laxatum vellem! Animi corpore laxati in cœlum evolant. 2. *Remitto*, nachlassen. Curis & molestiis; animum à contentione laxa; *Laxamenti aliquid indulge.* R. *Relaxo.*

Laxus, a, um. weit. *Syn.* Amplus.)(*Arctus, angustus.* *Usus.* 1. Laxæ ædes. Amœnitæ sicna laxissima sint, oportet, quæ ex usu adducas, & retentes. 2. *Latus*, lang. Diu at bi fatto satis laxum; tempus fat longum. V. *Amplus.*

Lectica, æ, f. Sänfte, Trag-Sessel. *Syn.* Lecticula, hexaphorus, octophorus. *Epi.* Aperta, operta. *Usus.* Lecticulâ in curiam illatus, delatus est.

Lecticarius, ii, m. Sessel-Träger. *Syn.* Qui lecticam fert.

Lectio, onis, f. Lesung. *Syn.* Legendi actus; item: electio. *Usus.* Hac tali judicum lectione grande reipublicæ inustum est dedecus.

Lector, oris, m. Leser. *Syn.* Recitator, anagnostes.

Lectus, i, m. Bette. *Syn.* Lectulus, cubile, torus, stratum, grabatus. *Epi.* Lugneus, ceratus, genialis, cubicularis. *Usus.* In lecto collocare, lecto se commendare, zu Bette geben. In lecto est: in lecto pellibus constrato jacet, im Bette liegen. Dolor cum in lectulo astitit. Lectum sternere, ornare, componere, aufbetten.

Lectus, a, um. auserwählt. *Usus.* Adolescens lectissimus. Fœmina lectissima, & ornatissimis moribus.

Legatio, onis, f. Gesandtschaft. *Epi.* Libera, quæ honoris causâ, titulo emolumenti deferebatur alioqui, sua negotia agendi in provincia. Votiva, voti prætextu suscepta. *Usus.* Legationem accipere, suscipere, gerere, habere, obire, perficere, Gesandtschaft verrichten. In legatione esse. Legationem renuntiare, *referre ad legationem.* Legatio benignè audita.

Legatus, i, m. Abgesandter. *Syn.* Orator, nuntius pacis & belli. *Epi.* Consulatu, dignus imperatoribus, clarissimis exercitibus, ornatissimis provinciis, imperatissimus, quæstorius, regius, temperatissimus. *Phras. Et si legatus ad Turcas*, ein Kayserlicher Gesandter an die Porte. Est orator Cæsareus apud Turcas; in legatione Turcica est; legati apud Turcas locum obtinet; legatione fungitur; legationem obit, gerit apud Turcas. *Usus.* Legatos adhibuit, & deprecatores.

Legio, onis, f. Regiment Soldaten. R. *à legendo militibus dicta. Divisa in cohortes; cohors in 60 manipulos; manipulus in 10 milites: quibus additus equites 600, Centuriones 66. Epi.* Acris, audax, avida, celsa & divina, digna imperatore, hiberna, luculentissima, marta, veterana, universa, alienа, firma, fortis. Legiones frequentes immanissimæ, idoneæ, movere, bonestæ, paratissimæ adhibendi pariter. *Usus.* 1. Legiones scribere, conscribere, legere, conficere, milit-

2. Le-

2. *Complere legiones*, recrutiren. Supplementa legionibus scribere, legiones implere. 3. Legionibus præesse, legiones accipere, habere, Regimenter unter sich haben. V. *Exercitus.*

Legionarius, a, um. zum Regiment gehörig. Miles, *aut* res ad legionem pertinens.

Legislator, oris, m. Gesetzgeber. *Syn.* Lator legis, *legis* scriptor, autor, conditor; qui legem dat, leges fert, jura statuit, præscribit.

Legitimè, rechtmäßig. *Syn.* Justè, jure, more majorum. *Usus.* Nihil legitimè, nihil jure, nihil legibus actum.

Legitimus, a, um. rechtmäßig. *Syn.* Justus, verus, æquus, secundum legem. *Usus.* Justa & legitima potestas, concio, quæstio. Dies habendis comitiis legitimus. Jus legitimum.

Lego, as, avi, atum, are. Gesandschaft schicken. *Syn.* Legatum mitto. *Usus.* 1. Siculi Andronem ad senatum legarunt. 2. Testamento *aut* codicillo aliquid alteri relinquo, vermachen. Usumfructum omnium bonorum uxori legavit.

Lego, is, gi, ctum; ere. lesen. *Syn.* Recito, volvo, volumen, evolvo, verso. *Adv.* Attentè, diligenter, diligentiùs, libentiùs, nitidè, studiosè, curiosè atque contentè, carsim, suavissime & peritissime, clarè & intentè, de plano. *Phras. Ciceronem unum lego*, ich lese nur allein den Cicero. Ciceronis libros unice legendo contero; in his acquiesco unice; hos inexhausta aviditate volvo; in his volutandis tempus omne pono, consumo; hos assidua lectione evolvo; Cicero mihi assidue in manibus est; est *mihi* voluptas plurima in ejus commentationibus identidem regustandis, accurate lectitandis, assidue tractandis; Ciceronis libros semper in sinu circumfero, circumgesto. Unus Ciceronis lectio animum meum pascit; unus Cicero mihi placet, me delectat, me tenet, in uno Cicerone studium omne colloco; uni Ciceroni studium meum omne dicavi; ad unum Ciceronem operam omnem confero, meas uni Ciceroni vigilias do, dico, trado, addico; ab hoc avelli non potium, Ciceronis lectioni ita affixus sum totis animis, ut &c. Unus sibi horas meas omnes vendicat, rapit Cicero. *Usus.* 1. Omnium bonarum artium autores legendi sunt, & pervolutandi. 2. *Colligo*, sammeln. Flores, nuces, poma legere. 3. *Deligo*, erwählen. Senatum, nitides legere. Aliquem in demortui locum legere.

Legulejus, i, m. Gesetz Verständiger. *Syn.* Formularum cantor, praco actionum. *Formularum cantor ad forensium Caballarum.*

Legumen, inis, n. Hülsen-Frucht. *Quod legitur e terra: ut pisa, faba, cicer, lentes, phaseoli, milium, panicum, sesamum, lupinum, linum &c.*

Lembus, i, m. Schifflein. *Syn.* Navicula brevis & velox.

Lemma, tis, n. ein unwidersprechlicher Spruch oder Satz. *Syn.* Assumptum.

Lena, æ, f. Kupplerin, Huren-Wirthin. *Syn. Transl.* Conciliatrix. *Usus.* Vide, ut blanda conciliatrix & veluti lena natura sit.

Lenio, is, ivi, itum, ire, lindern, mildern, besänftigen. *Syn.* Placo, mitigo, sedo, sedo. (*Inflammo. Phras.* 1. *Furor populi appositâ oratione lenitur*, die Aufruhr des Volks wird durch eine wohlangebrachte Rede besänftiget und gestillet. Placatur, sedatur, componitur; plebs permulcendo, sensimque aliò trahendo mansuescit; ad mansuetudinem traducitur; seditio ac furentis populi tumultus appositâ oratione comprimitur. 2. *Iratum Principem tandem lenivit*, er hat den erzürnten Fürsten endlich besänftiget. Permulsit tandem blanda oratione efferatum Principis animum & quas daturus erat tempestates; placabilem Principis animum: placatum effecit; permulcendo tractandoque mansuefecit; iram sedavit, permulsit; animum mollivit; animi intemperiem omnem in tranquillum contulit; faces omnes iratum restinxit. 3. *Lenita tandem est hominis ira*, es ist endlich der Zorn dieses Menschen besänftiget worden. Dedit se tandem ad lenitatem homo iracundiâ præceps; remisit indomitos spiritus; compressit animum; ira relanguit; ætas, dies intemperiem illam mitigavit; vehementes illi impetus consenuere, omnisque ira impetus, quasi ventus hominem defecit; sedata est ac restincta diuturna illa perturbato animi; resedit, defervuit; refrixit æstus ille animi; impetus ille animi ardorque tandem remisit. 4. *Temporis diuturnitas dolorem lenit*, die Zeit wird den Schmertzen lindern. Dies dolorem minuet, *vel* exhauriet; temporis longinquitas multum de dolore detrahet; medicinam dolori dies afferet; longa dies mala rum memoriam ex animo delebit; dolori medebitur tempus; dolorem animo infixum tempus evellet atque ejicier; vetusta e illicta à fortuna vulnera sanabuntur. *Usus.* Catin irritatos mentibus lenivit. Incommoda commodorum compensatione lenienda sunt. Desiderium tui literis accipiendis lenam. V. *Levo, flecto.*

Lenis, e. gelind, mild, ſanft, geſchlacht. *Syn.* Facilis, mitis, indulgens, clemens, placidus, manſuetus, comis, humanus, minime auſterus.)(*Aſper, ſeverus, amarus. Phraſ. Leni homo eſt animo*, er iſt gar ſanftmüthig. Leni eſt animo natus; naturâ lenissimus; nonnullis ad lenitatem propensior; nonnullis ejus lenitas solutior eſt vitæ; eſt in eo ſumma lenitas, mollisque ad accipiendam & deponendam offensionem animus; omnibus ſe placabilem exorabilemque præbet; ſummâ placabilitate, ſumma animi facilitate eſt; nihil illo lenius, aut mitius. V. *Altus, mansuetus. Ager.* Romani in hoſtes lenissimi. Tractus orationis lenis & æquabilis.

Lenitas, atis, f. Sanftmuth, Milde. *Syn.* Leritudo. *Epi.* Æquabilis, grata, nova, perpetua, priſtina, ſoluta. *Usus.* Lenitatem mollitia quædam animi imitatur. Noſtrum eſt, mentes ad lenitatem & miſericordiam revocare, traducere. Aſperitate tua hominem de lenitate ſua deduxiſti. Profluens oratio æquabili lenitate. V. *Mansuetudo.*

Leniter, gelind, mild, ſanft. *Syn.* Molliter, ſuaviter, molli manu, molli brachio.)(*Aſpere. Usus.* Leniter ſentire & dicere. Leniter arridere alicui. Sensim ac leniter accedere annos. Remiſſè ac leniter decedere, procedere, *nimmer feſtinanter.*

Lenitudo, inis, f. Milde, Gelindigkeit. *Syn.* Clementia, ſuavitas. *Epi.* Nimia. *Usus.* Lenitudo orationis, mollitudo corporis.

Leno, onis, m. Kuppler, Hurer-Wirth. *Syn.* Minister libidinis, minister improbissimæ cupiditatis. *Epi.* Impudentissimus, impiissimus, perjurissimus, turpissimus, nefandissimus.

Lenocinium, ii, n. Kupplerey, Schmeicheley, Lockung. *Syn.* Delinimentum, allectamentum. *Epi.* Domesticum. *Usus.* Nempe lenocinio ſe ſuſtentat. Lenocinium facit; cupiditatum lenocinus ſe dediderunt.

Lenocinor, aris, atus ſum, ari. kuppeln, ſchmeicheln, liebkoſen, locken. *Syn.* Blandior, allicio. *Usus.* Tibi ſervit, tibi lenocinabitur. V. *Assentor, Allicio.*

Lentè, träg, langſam, gemach. *Syn.* Remiſſè. *Usus.* Lente aliquid ferre, lentè reſpondere.

Lentitudo, inis, f. Langſamkeit, Träbheit. *Syn.* Tarditas. *Epi.* Semper vitiis. *Usus.* Quod nos lenitatem dicimus, illi vitiosa lentitudinis vocabulo appellant. Hæc alias gravitatis eſt, alias lentitudinis.

Lentus, a, um. träg, langſam, bleaſam. *Syn.* Tardus, frigidus, remiſſus, lentulus, flexibilis. *Usus.* Lentior fuit pugna; lentum negotium, lentus homo, ac propè frigidus. Lenta ſalix; lentiora vincula. V. *Tardus.*

Leo, onis, m. Löw. *Epi.* Magnus. *Usus.* Fraus, quasi vulpeculæ, vis leonis videtur.

Lepidè, holdſelig, fein. *Syn.* Venuſtè, elegantèr, feſtivè. *Usus.* Lepidè hoc tibi effectum dabo.

Lepidus, a, um. holdſelig, fein, zierlich. *Syn.* Venuſtus, feſtivus, elegans. *Phraſ. Nihil illo lepidius*, es könnte nichts holdſeliger ſeyn, als er. Nemo illo eſt urbanitate, lepore, ſuavitate condition; agnoſcas in eo hominem imaginem geniæ feſtivitatis; Atticis & urbanis ſalibus, omni venuſtate & lepore nitè affluit; ſumma eſt in ejus moribus feſtivitas, lepor, comitudo. V. *Facetus.*

Lepor, oris, m. Holdſeligkeit, Lieblichkeit. *Syn.* Feſtivitas, jucunditas, venuſtas, hilaritas, humanitas, urbanitas. *Epi.* Admirabilis, eximius, inusitatus, magnus, major, inultus, oratorius, tantus, vetus. *Usus.* Sunt in oratione tua omnes verborum, omnes ſententiarum lepores. Elucet in ea ſpecies humanitatis, ſuavitatis, leporis. Facetiarum oratorius non ſcurrilis lepor.

Lepra, æ, f. Aus,atz. *Syn.* Morbus elephantiacus.

Lepus, oris, m. der Haaſe. *Usus.* Lepus turè es, & lepores quæris.

Lessus, i, m. Trauer-Lied. *Syn.* Lugubris cantus. *Usus.* Mulier genas ne carpito, ne lessum funeris ergo habeto.

Letalis, e. tödtlich. *Syn.* Mortifer. *Usus.* Vulnus letale.

Lethargus, i, m. Schlafſucht. *Syn.* Veternus, torpor. *Usus.* Gravi lethargo oppressus.

Letum, i, n. Tod. *Syn.* Mors. *Usus.* Vide, quam turpi leto pereamus.

Levamen, inis, n. Hülfe, Erleichterung. *Usus.* Siquod eſſet levamen, eſſem leuno.

Levamentum, i, n. Erquickung, Erhebung. *Syn.* Allevamentum, levamen, allevatio, levatio, fomentum. *Usus.* Ut ea res tibi levamento. V. *Foveo, auxilium.*

Levatio, onis, f. Erleichterung. *Syn.* Levamentum, levamen. *Epi.* Magna, summa. *Usus.* Id majorem, quam expectas, tibi levationem afferet. Reperies inde ſub dolori, ægritudini levationem maximam. V. *Auxilium.*

Le-

Levis, e. glatt. V. *Levis.*

Levis, e. leicht. *Syn.* Minimè gravis, ponderosus; *st.* Vanus, inanis, futilis, parvi momenti. *Phras. Homo est levis, levis*, es ist ein leichtfertiger, nichtswerther Mensch. Homo est ventosissimus; ventosi est ingenii; summa est mobilitate, vanitate, animi levitate; de grege nugatorum est; minè est leviculus; vanus homo, & mobili ingenio; nihil in eo gravitatis; homo est, qui neque dicere neque facere quidquam pensi habeat; qui nunquam sibi constet; quo vaniorem, inaniorem vidi neminem. V. *Inanis, vanus. Usus.* 1. Democriti corpuscula levia alia, alia rotunda. 2. *Minime ponderosus, gravis*, geringe, nicht schwer. Levis armaturæ milites. 3. *Vanus, futilis*, leichtfertig. Hoc minimè grave us videtur, qui ipsi leves sunt.

Levitas, tis, f. Geringheit, Leichtfertigkeit. *Syn. Transl.* Inconstantia, mobilitas, vanitas, futilitas. *Epi.* Aliena, nimia, perpetua, popularis, propria, sublimis, summa, amatoria, comica. *Usus.* 1. In ipso tactu est modus & mollitudinis & levitatis. 2. *Vanitas*, Leichtfertigkeit. Amatoriis levitatibus deditus. Levitate Græcus, erudelitate Barbarus. Quid levitate & inconstantia turpius? V. *Inanis, vanus.*

Leviter, leicht, gering. *Syn.* Tenuiter, leniter, molliter, levi manu, & brachio. *Gr. Avitès. Usus.* Leviter ægrotare. Leviter eruditus, saucius. Mala meâ levissimè fero. Leviter pauca tangam. Leviter succensere. Ut levissimè dicam. V. *Obiter.*

Levo, as, avi, atum, are. verringern, erleichtern. *Syn.* Allevo, relevo, adlevo, minuo; *Imo.* levationem facio *vel* affero, laborem detraho, levationi sum. *Gr. Αἴρω, ἀγχάνω. Adv.* Magnopere, minus, multum, valdè, tantùm, paulum. *Usus.* 1. Curas animi & angores, laborem, dolorem, calamitatem, sumptum mihi sermo tuus, tuæ literæ; tua liberalitas levarunt. Ægritudine me sæpè levâsti. Ut levavit me adventus tuus, ita affixit discessus. Is sum, qui levari non possum, *consolationem non admitto.* Carius tatem annonæ, annonam suppeditato frumento levare. Animi levantur exercendo. 2. *Elevo, minuo*, vermindern. Studuit levare suspicionem, atrocitatem rei. Aetatem ejus inconstantia levat, *levitatem facit.* V. *Alleviam, tueor, minuo.*

Lex, gis, f. Gesetz. *Syn.* Juris & æqui regula, quæ vel est *innata*, & *continetur* Fatis, conditionibus, jure; vel est *Publica*, *quæ scriptis constituitur*, rogatio, scito, senatûs consulto, prætoris, gio, decreto, judicis sententiâ. *Epi.* Acerbissima, acerrima, commodissima alicui, accusatoria, æqua, agraria, alimentaria, annalis, apta, bona, mala, censoria, certa, civilis, publica, contraria, communis, curiata, consularis, sancta, diligentissima, divina, fecialis, frumentaria, grata populo, gravis, improba, inalto impudentior, iniqua, invidiosa, justa, nefaria, naturalis, perfecta, popularis, princeps & ultima, recens, sancta, salva, non scripta, sed nata, sempiterna, tribunitia, viaria, utilis. Annales, antiquæ, censoriæ, fatales, necessariæ, honestæ, militares, perniciosæ, præclaræ, proximæ, rariores, sacratæ, salutares, tyrannicæ, usitatæ. *Phras.* 1. *Legem dare*, Gesetz geben. Legem perferre, sancire, rogare, scisscere, condere, facere, scribere, edere; legis autorem fieri; legem civitati dare, imponere, injungere, ponere, constituere, instituere, promulgare, aliquid sub legis superbissimæ vincula conjicere; tabulas figere; jura dare, legem in æs incidere; legibus munire urbem; decernere justa populo; legibus contingere, adstringere, devincire populum. 2. *Legem accipere*, Gesetz annehmen. Jurare in legem; lege se obstringere; legi se subjicere; legibus se devincire. 3. *Lex est de ea re*, wir haben ein Gesetz. Lege teneamur; lege sanctum habemus; lege cautum est. 4. *Legem servare*, Gesetz halten. Legi obtemperare, parere, obtemperare legi; legem observare, servare, sequi; legi satisfacere; implere officii partes, quas lex jubet, poscit, imperat. 5. *Legem violare*, Gesetz brechen, fraudem legi facere; contra legem facere, jus, legem violare; leges perfringere, perrumpere; à legibus discedere; legem conculcare; in *vel* contra leges committere; legi non parere. 6. *Legem abrogare*, Gesetz abschaffen. Legem infirmare, irritam facere, dissolvere, antiquare, convellere, tollere, delere, rescindere. 7. *Dispensare in lege, vulg.* im Gesetze dispensiren, vom Gesetze entbinden. Gratum legis facere; lege aliquem solvere. V. *Dispenso. Usus.* Lege agere, *jure constituto certare*, vel *judicis sententiam exquirere*, nach den Gesetzen verfahren. Legem promulgare.

Libatio, onis, f. Opferung, Kostung. *Syn.* Libamentum. *Usus.* Libationes epulæque ludorum. Sacrificiorum libamenta.

Libella, æ, f. kleine Waage, eine Art Gewicht. *Syn.* As. *Usus.* 1. Quis illi vel libellam unam dedisset? 2. *Norma, perpendiculum*, Bley-Waage.

Libellus, i, m. ein Büchlein, kleine Schrift.

Syn. Commentarius, codex, parvus liber, Commentariolus, codicillus, chirographum. Epi. Parvus, exilis, non magnus, pusilli contemptique, Rhetorici. *Usus.* Libellum componere; in libellum memoriæ causa referre. Libellum tradere supplicem, eine Bittſchrift eingeben.

Libens, tis, *g. o.* willig. *Syn.* Lubens. *Uſ.* Libenti animo hæc tolerabo. Libentiſſimis omnibus hoc munus consequére. V. *Libenter.*

Libenter, willig, gern. *Syn.* Libenti animo, magna voluntate, studiosè, non repugnanter, non gravatè; non modo non recusans, sed ultrò etiam, & sponte offerens; non repugnans; sine excusatione, summo studio, summâ voluntate, egregiâ animi alacritate.)(*Invitus. Phaſ.* 1. *Libenter tibi gratificor*, ich werde dir gern dienen. Animo libenti prolixoque, non gravatè, benignè, studiosè, perlibenter, animo lubenti, æquo, imo vero gaudenti; propensè; promis animis; effuso studio, utraque manu, alacritate summa; animo libentissimo; animo non invito dabo omnia. 2. *Reducem te libenter videbo*, ich werde gern ſehen, wenn du zurück kommeſt. Delectabit me tuus reditus; cupidè expecto reditum tuum; lætabor, acquiescam tuo reditu; est in optatis, te coram amplecti; lætus te videbo; lætè ac hilarè te accipiam.

Liber, era, um. frey, ledig. *Syn.* Non impeditus, expeditus, solutus, nulla re implicatus; nullius dominationi parens; ingenuus; qui sui juris est & mancipii; qui in sua potestate est; suo jure libertateque utitur; jus suum retinet; nemini mancipatus, addictus; vacuus, purus, integer.)(*Servus, impeditus, implicatus. Phaſ.* 1. *Liber sum*, ich bin frey. Nullius imperio contineor; libertate utor integerrima; omnia mihi integra sunt ac libera; in potestate mea sum; nullis neque imperii, neque juris inclusus sum angustiis; quo minus meo arbitratu vivam, in nullius jure aut ditione sum; non ea conditione natus sum, ut legibus quidquam debeam. 2. *Liber est a Publicis oneribus*, er iſt frey von allen Dienſten und Gaben. Rerum omnium vacatione commodissimâ utor, operum immunis agito; immunitatem rerum omnium habeo. V. *Immunis, vacatio.* 3. *Liberum legibus esse voluit*, er hat gewollt, daß er unbeſchränkt ſeyn ſoll. Nullis legibus alligatum, constrictum, impeditum esse voluit; legibus solutum; liberum exsolutumque legum vinculis; nullis adstrictum legibus; extra legem esse voluit; nullis legibus teneri; nullis legum angustiis inclusum esse voluit. *Usus.* Integrò, solutò expeditò ac liberò animò vivere, agere. Homo à cupiditatibus animi, ac perturbationibus liber ac solutus.

Liber, ri, m. Buch. *Syn.* Opus, volumen, commentarius, monumentum, lucubratio, codex, libellus. *Epi.* Auguralis, extremus, gravissimus, improbus, magnus, notior, optimus, plenus, refertus sententiis, suavissimus, superior. *Phaſ. Multos libros scripsit*, er hat viele Bücher geſchrieben. Composuit, contexuit, scriptos reliquit; grandia variarum commentationum, eademque utilissima monumenta reliquit; chartis ad posteros transmisit; copiosos in omni genere libros emisit, edidit, foras dedit; in lucem emisit; cogitationes suas litteris monumentisque explicuit, consignavit, mandavit, commendavit, vulgavit, evulgavit; publici juris fecit; eo autore multi libri exivere. *Usus.* 1. Librum evolvere, percurrere, pervolutare, durchleſen. 2. Librum scribere, facere, absolvere, perpolire, verfertigen. 3. Liber imprudenti excidit, in lucem prodit, ausgehen. Liber vetustate corruptus, situ exesus, blattas passus & tineas, à tineis corrosus, & fugientibus litteris male deformatus, ein gites von Schaben zerfreſſenes Buch.

Liberalis, e. freygebig. *Syn.* Largus, munificus, beneficus, prolixus.)(*Avarus, parcus, sordidus. Phaſ.* Ego omnes æque liberalis es, du biſt gegen alle freygebig. Totum te in alios effundis, profundis; benignè facis omnibus; est in te benignitas incredibilis; prolixior ferè voluntas est, quam res patitur; nemo non à te liberalissimè tractatur; naturâ ad beneficentiam propensus es, nihil ut supra. Fructus liberalitatis tuæ uberrimi ad omnes pertinent, perveniunt. Nulli fides tua, nulli opera, nulli res familiaris deest; liberalitate uteris in omnes effusissima; liberalitate tibi omnes devincis; intactus es ab avaritiæ sordibus, nemo est, qui non beneficiis ornetur tuis. V. *Beneficum. Usus.* 1. Liberalis dicitur, qui officium, non fructum sequitur. 2. *Ingenuus, honestus*, ehrbar. Artes, quæstus, artificia liberalia & ingenua. V. *Littera, ars.*

Liberalitas, atis, f. Freygebigkeit. *Syn.* Benignitas, beneficentia, largitas, beneficus voluntas, voluntas benè merendi de aliquo. *Epi.* Cautior, dissolutior, moderata, divina, præstans, commendanda.)(*Avaritia. Usus.* Liberalitate uti, liberalitate tibi alios devincire. Liberali-

ta-

tatem exercere, maximus est divitiarum fructus. V. *Beneficentia, largus, dono.*

Liberaliter, freygebig, ehrbar. *Syn.* Largè, munificè, benignè; ingenuè. *Usus.* 1. Benignè liberalitérque dedit. 2. Homo liberaliter educatus.

Liberatio, onis, f. Erledigung, Befreyung, Errettung. *Syn.* Absolutio. *Usus.* Liberationem culpæ simul & errati veniam impetravi. Liberatio & vacuitas omnis molestiæ.

Liberator, oris, m. Erretter, Erlöser. *Syn.* Vindex libertatis. *Usus.* Patriæ liberatores urbe carebunt, qui à cervicibus ejus jugum servile dejeceram?

Liberè, frey, ledig. *Syn.* Solutè. *Phras.* *Liberè locutus sum*, ich habe frey heraus geredt. Libertate animoque maximò erupit exime vox, & sine cunctatione dixi, quod sentiebam; tum primùm memorem libertatis vocem misi; incerta enimvero magna libertate verborum, fidentérque locutus liberióre, & pro causa fidenter locutus sum. *Usus.* Licenter peccat, & liberè. Constanter egerit, & liberè.

Liberi, orum, m. Kinder. *Syn.* Filii; proles, soboles, nati. *Epi.* Suavissimi, charissimi. *Phras.* 1. *Liberos gignere*, Kinder erzeugen. Liberos suscipere, tollere ex uxore; liberis operam dare; sobolem sibi parare; liberos procreare; augeri liberis; liberos gignere. *Usus.* Liberos mater, genens præsidia, fortunarumque omnium locios peperit compatres. Oro te, per quæcunque jura liberos parentibus jungunt, ich bitte dich durch die kindliche Treue. V. *Parco.*

Libero, as, avi, atum, are. erlösen, erretten, befreyen. *Syn.* Vindico, libertatem do; in libertatem vindico, restituo; in integram restituo; expedio, salvo, laxo, relaxo, levo. *Phras.* 1. *Liberabo vos hostili terrore & metu*, ich werde euch von aller feindlicher Gefahr erretten. Ex cuole & vinculis eripiam; jugum à vestris cervicibus depellam, removebo; ex improborum faucibus ac manibus eripiam; ab hostili terrore vindicabo; metum vobis omnem dejiciam; laqueos servitutis abrumpam; am; metum animo abstergam; faciam, ut ex illo metu revivatur; ut custodum relevetur, ut emergat, ut metu defungatur respublica; exsolvam urbem periculo, & ex animis exurabam. 2. *Illo metu sensim liberor*, ich werde endlich von der Furcht und nach befreyet. Metus mihi adimitur; metu me sensim exonero; metu me exsolvo; à longa formidine respiro; metum sensim amoveo; expedio me tandem curâ & metu; curis solvitur animus. 3. *Libera me, quæso, hoc metu*, befreye mich doch diese Furcht. Metu me longè eximè; metum hunc mihi eximè, deme, absterge; expedi hac me solicitudine; exsolve me istâ solicitudine; leva animum hac molestiâ; scrupulum mihi istum eximè; istâ me molestiâ relaxa; exonera animum hoc metu. V. *Libertas. Usus.* Aliquem metu, solicitudine, crimine, suspicione cupiditatis; molestiis animum liberare. Aliquem ære alieno liberare.

Libertas, atis, f. Freyheit. *Syn.* Immunitas, licentia.)(*Servitus. Epi.* Carissima, dulcissima, non infesta, acerbitate supplicio rum jucundior, licita, præclara, sancta, summa, otiosa, tacita, tranquilla, equestris. *Phras.* 1. *In libertatem se vindicarunt*, sie haben sich in die Freyheit gesetzt. In libertatem se asserere; expedire se è servitute; jugum excutere, excussere se; servitutem exuere; in libertatem se restituere. *Usus.* 1. Libertatem dare, die Freyheit schenken. Largiri, concedere libertatem; libertatem, *vel* libertate donare. 2. Libertatem habere, accipere, recipere, tenere, die Freyheit haben, bekommen. 3. Libertatem adimere, præcidere, occludere, die Freyheit benehmen. 4. Libertatem amittere, se libertate abdicare, sich der Freyheit entschlagen. 5. Libertatem recuperare, vindicare; se in libertatem restituere, die Freyheit wieder herstellen. 6. *Licentia*, Frechheit, Ausgelassenheit. Libertate immoderata & concionum licentiâ Romana res concidit.

Libertinus, i, m. der von einem Freygelassenen herist. *Syn.* Liberti filius.)(*Ingenuus. Usus.* Pater libertino natus.

Libertus, i, m. ein Freygelassener. *Syn.* Justâ servitute manumissus, manû assertus; ad pileum vocatus. *Epi.* Gratiosus, patronis & probatissimus, nequam, improbus.

Libet, buit. es beliebet, oder gefällt. *Syn.* Placet, delectat, non displicet, volo, juvat. *Phras.* *Si ita libet*, wenn es also beliebet. Si constitutum est, si ita

ita commodum tibi est ſi cordi est, ſi ita fert modo. V. *Placeo. Virg. pro libitu*, nach Belieben. V. *Libuo.*

Libidinose, acti, ſupio, muthwillig. *Syn.* Intemperanter, luxuriosè. *Usus.* Cave, ne quid per libidinem, Libidinosè, nefariè dicas, aut cogites.

Libidinosus, a, um. geil, muthwillig. *Syn.* Intemperans, mulierosus, lascivus, impudicus, procax, salax, voluptuarius. *Ant. Temperans, Cast. Phras. Est homo libidinosus*, er iſt ein geiler Menſch. Homo turpissimâ libidine incensus; qui parum honestè pudicitiam habeat; qui vitam intemperanter, dissolutè, nequiter, luxuriosè traducat: voluptatibus deditus; mollitia & luxu diffluens; qui omnia ad libidinem & voluptatem referat; in voluptate omnia ponat; in quo flagrant libidinum vitia, qui cupiditate, libidine impedatus, luxu perditus, una libidine capiatur; luxuria & libidinè diffluat; homo intemperantissimæ libidinis; in Venerem effusus. V. *Luxuriosus, impudicus.*

Libido, inis, f. Geilheit Begierde, *Syn.* Furor, impetus non tectus, effrenata cupiditas. *Epi.* Effusa, nefaria, non mediocris, profana, indomita. *Phras.* 1. *Turpe est, libet eum facere*, es iſt ſchändlich, wenn ſich einer ſo die Geilheit treibt. Turpe est, parcere libidini & indulgere; aut pi cupiditate; libidinem voluptatibus expiere, voluptari in voluptatibus & cœno libidinum; servire, inservire libidini; in Venere nimis effundere: libidinum mendis ita exæstuare, ut non libido ab oculis, non facinus a manibus, non flagitium à toto corpore abesse videatur; turpe est, ferarum ritû vulgare concubitûs; pecorum ritû promiscuè in concubitûs ruere. 2. *Casti etiam animi libidine tentari possunt*, auch keuſche Gemüther können zur Geilheit angereitzet werden. Castæ etiam mentes libidine concitari, stimulis libidinum compungi, fervore libidinis inflammari possunt; casibus etiam mentibus cum formis animo se per oculos insinuantibus continens sæpè bellum gerendum est; flammæ libidinis per castas etiam mentes serpere, eâque depasci possunt; castas etiam mentes afflare pestilens is spiritus potest. 3. *Libidinem comprimere nascentem*, die aufſteigenden Begierden unterdrücken. Coercere cupiditatem; gliscentem in animo cupiditatem restinguere; impuros igniculos, ante quam mentem depascant, ex animo amovere. 4. *Pro libitu agit omnia, vulg. pro libitu*, er thut alles nach ſeinem Belieben, wie es ihm eben kommt. Ad arbitrium [illegible] omnia; arbitratû suo agit omnia; quæ in mentem, aut libidinem venerint, exequitur; ut animo libet, collibitum est; ex libidine sua agit omnia; una illi agendi lex est sua cujusque rei Libido. V. *Impudicus, voluptas.*

Libo, as, avi, atum, are. verkoſten, verſuchen. *Syn.* Delibo, degusto: Carpo, decerpo. *Adv.* Publicè. *Usus.* 1. Libanda sunt ex omnibus, quæ veritatis speciem maximè moveant. Libavimus ex maximis ingeniis excellentissima quæque, & excerpsimus opima. 2. *Sacrificia*, opferu. Sacerdotes fruges libant. V. *Gusto.*

Libra, æ, f. eine Waage. *Syn.* Stater, trutina, lanx. *Epi.* Anceps. *Usus.* In altera libræ lance ponere.

Libramentum, i, n. das inſtehende Gewicht. *Usus.* Libramenta plumbi.

Librania, æ, f. Bücherey, Buchladen. *Syn.* Taberna libraria, bibliotheca.

Librarius, ii, m. Abſchreiber der Bücher. *Epi.* Librarii plurimi, accurati. *Syn.* Scriba, qui exscribit, describit libros. *Usus.* Legem illam per plures librarios scribi fecit.

Libro, as, avi, atum, are. wägen. *Syn.* Pondero, staterâ examino. *Usus.* Tonsis librata ponderibus.

Licenter, frech, verwegen. *Syn.* Immoderatè, nimis liberè, audacter, fidenter, confidenter. V. *Libere.*

Licentia, æ, f. Frechheit, Freyheit. *Syn.* Libertas immoderata, impunitas: intemperantia, protervitas, improbitas; item: venia. *Epi.* Infinita, intoleranda. *Usus.* 2. *Licentiam dare*, einem etwas zuſtehen, zulaſſen. Magistratus improbus his sceleribus licentiam dat, permittit, largitur, concedit. 2. *Licentiam habere*, gar zu groſſe Freyheit haben. Summam licentiam nancisci, adipisci; suppetere alicui licentiam omnem, quam sibi arrogat, quidvis audendi. V. *Audeo.* 3. Licentiam morum compescere, der Ausgelaſſenheit der Sitten ſteuren. Severis edictis tollere, præcidere, comprimere; populum a licentia arcere. V. *Impunitas, Audeo.*

Li-

Liceo, es, cui, itum, ere. feil ſeyn. *Syn.* Æſtimor. *Uſus.* Quanti licet is hortus? wie theuer wird der Garten feil gebothen?

Liceor, eris, itus ſum, eri. darauf biethen, ein Geboth darauf legen. *Syn.* Licitationem facio, pretium defero. *Uſus.* Liceri contra aliquem. Hæredes liceri cogitant.

Licet, uit, itum, ere. es iſt erlaubt. *Syn.* Licitum eſt, jus eſt, integrum eſt, jus habeo, fas eſt, datur hæc venia: datur; legibus conceditur; copia eſt. *Uſus.* Hoc tibi per leges non licet. Nefas eſt violare hoſpitem, neque Romano homini licet.

Licet, wiewol. *Syn.* Quanquam, quamvis, etſi, quantumvis.

Licitatio, onis, f. ein Geboth auf ein Ding, Feilſchung. *Syn.* Auctio. *Uſus.* Licitationem facere.

Licitator, oris, m. Steigerer, der auf ein Ding mehr biethet. *Syn.* Qui rei ſub haſta poſitæ pretium auget.

Lictor, oris, m. Scherg, Büttel, Stadt-Knecht. *Syn.* Apparitor. *Lictores auctoritatem magiſtratibus præferebant Conſuli. Uſus.* 1. Lictor, colliga manus. *Vetus formula.*

Lien, nis, m. das Milz. *Syn.* Splen.

Lignatio, onis, f. das Holzmachen. *Syn.* Lignorum ſectio, deportatio. *Uſus.* Lignationis cauſa Cæſaris milites egreſſi caſtris ſunt.

Lignator, oris, m. ein Holzhacker. *Uſus.* Oppreſſis ſubito lignatoribus.

Ligneus, a, um. hölzern. *Syn.* Quod eſt ex ligno. *Uſus.* Signum ligneum.

Lignor, aris, atus ſum, ari. Holz machen, Holz hauen. *Syn.* Cædendæ materiæ cauſa ſilvas peto, ad ferenda ligna eo; lignationis cauſa exeo; ligna colligo; ligna, materiam cædo. *Uſus.* Pars cohortium lignatum ac pabulatum miſſa eſt.

Lignum, i, n. Holz. *Syn.* Materia, ligneæ materia. *Epi.* Infeliciſſima, humida, viridia. *Uſus.* Struem lignorum ingentem ſtruunt.

Ligo, as, avi, atum, are. binden, zuſammen binden. *Syn.* Vincio, conſtringo. *Diſſon.* *Uſus.* Canis ligo. *V. Vincio, Vinculum.*

Ligo, onis, m. Haue, Hacke, Karſt. *Inſtrumentum ruſticum ad culturam hortorum, agrorum, vinearum.*

Ligurio, is, ivi, ire. praſſen, ſchlemmen, durch die Gurgel jagen. *Syn.* Helluor. *Uſus.* Non liguriunt pecuniam, ſed devorant. *V. Nepos, Abligurio.*

Liguritio, onis, f. das Schlemmen, Praſſen. *Syn.* Helluatio.

Limatus, a, um. abgefeilt. *Syn.* Perpolitus, elimatus, limatulus. *Uſus. Transl.* Judicium limatum. Vir urbanitate multâ limatus. Limata oratio.

Limbus, i, m. Saum am Rock. *Syn.* Pars veſtis extrema; veſtis ora.

Limen, inis, n. Thür-Schwelle. R. à λειμὼν, *Aditus. Syn.* Introitus, janua, oſtium, *Epi.* Sanctiſſimum. *Uſus.* Limine aliquem, aditu & veſtibulo prohibere. Pedem limine, extra limen efferre; pro limine aditare.

Limes, itis, m. Schranken, Gränz-Stein. *Syn.* Finis, terminus. *Phraſ.* 1. *Limites provinciæ conſtituere*, die Mark-Steine ſetzen in Abtheilung der Länder. Definire regiones limitibus; ponere limites, circumſcribere; provinciam ſuis finibus deſcribere, circumſcribere; fines provinciæ deſignare; certis ſpatiis, terminis finire, terminare, circumſcribere. 2. *Limites ſibi figere*, gewiſſe Schrancken ſetzen. Cancellos ſibi circumdare; cancellis certis rem omnem circumſcribere; fines ſibi præſcribere, ſtatuere, conſtituere, adhibere. 3. *Limites tranſgredi*, die Schrancken überſchreiten. Modum tranſire; finem prætergredi; lineas tranſire; egredi præſcriptum limitem, cancellos. *Uſus.* Limes agro poſitus.

Limo, as, avi, atum, are. ausfeilen. *Syn.* Elimo, polio, expolio. *Uſus.* Animi acumen arte limandum eſt. Limare ſtud caulas dicendas. Stilus omnia politat ac limat.

Limoſus, a, um. leimicht, ſchlammicht, kothig. *Syn.* Limoſus, cænoſus.

Limus, a, um. ſchief, überzwerch. *Syn.* Transverſus, obliquus. *Uſus.* Limo oculis aliquem intueri. *V. Torve, oblique.*

Limus, i, m. Leim, Lette, Schleim, Koth. *Syn.* Lutum.

Linea, æ, f. eine Linie, Strich, Richtſchnur.

Filum, quo fabri materiam mensurantur ad figuandam materiam. Epi. Recta. *Usus. Transl.* In dicendo, agendo lineam tenere, *ne exorbitato.* Peccare, est tanquam lineas transire. *Vix lineam scribere potui, vulg.* ich habe kaum eine Zeile schreiben können. *Latine dicendum:* Vix versum unum exarare potui.

Lineamentum, i, n. Strich, Zeichnung, Zug, Gestalt. *Syn.* Linea, figura, ductus linearum. *Epi.* Extremum, pulchrum. *Usus.* Compositio membrorum, conformatio lineamentorum. Oris lineamenta. Numerus orationi velut extrema lineamenta affert.

Lingo, is, ere, lecken. R. ἀπὸ λείχω. *Usus.* Mel mihi lingere videbar.

Lino, is, livi, litum, ere. salben, überstreichen. *Usus.* Sagittas venenô linere. *Alias etiam* Linio, is, ire, *reperitur.*

Lingua, æ, f. Zunge, Sprache. R. *à Lingendo. Syn.* Sermo. *Epi.* Hæsitans, titubans, volubilis, celer, impigra, exercitata. *Usus.* 2. Linguam coercere, adstringere, compescere, die Zunge im Zaum halten. Lingua adhuc dum illi constitit, er kan noch reden. Lingua soluta est, er hat angefangen zu reden. Linguâ hæsitavit, titubavit, er hat mit der Sprache nicht fortkommen können. Favere linguis, *fiele.* 2. *Sermo*, Sprache. Lingua Latina inops est, uberior Græca. Cura, ut Latinam linguam prope notis, luculenter callèas, teneas, scias. Hujus commercio lingua ad discendi aviditatem excitatus. V. *Latinitas.*

Linter, tris, c. Fischer-Kahn, Nache. *Syn.* Navicula ex arboris cavata.

Linteatus, a, um. mit Leinwand angethan. *Syn.* Linteô indutus. *Usus.* In legio linteata dicta est.

Linteum, ei, n. leinen Tuch, Leinwand. *Epi.* Purum, tenuissimum. *Usus.* Linteus inductus.

Linteus, a, um. leinen. *Usus.* Vestis linteæ.

Lippio, is, ire. triefende Augen haben. *Usus.* Cum everter lippirem, has literas dedi.

Lippitudo, inis, f. triefende Augen. *Epi.* Diuturna, molesta, odiosa, perodiosa. *Usus.* Non occupatione, sed parvulâ lippitudine adductus sum, ut dictarem hanc epistolam.

Liquefacio, is, feci, factum, ere. zerlassen. *Syn.* Mollio. *Usus.* Cave, ne voluptates liquefaciant animum.

Liquesio, fis, factus sum, fieri. zerrinnen, zerfliessen, weich werden. *Syn.* Liquesco, fluo. *Usus.* Glacies liquefacta.

Liquesco, is, ere. zerfliessen. *Usus.* Liquescere voluptate.

Liquet, es ist offenbar. *Syn.* Constat. *Usus.* Dicebant judices, non liquere.

Liquidè *vel* Liquidò, klärlich, offenbar. *Syn.* Certo, manifesto. *Usus.* Confirmare hæc possum liquido.

Liquidus, a, um. weich, fliessend.)(*Siccus, arnus. Usus.* Liquida voluptas. Genus orationis liquidum; profluens, profusum.

Liquo, as, avi, atum, are. schmelzen, zerlassen. *Syn.* Liquefacio, liquidum facio. *Usus.* Gallæ soris ardore liquatæ.

Liquor, oris, m. ein flüssigs Ding, Saft. *Syn.* Humor.)(*Concretio. Epi.* Vacuus, amœnus, jucundus, purus. *Usus.* Liquores animum. Cauſæ concretiones & liquores.

Lis, tis, f. Zanck, Streit-Handel. *Syn.* Controversia, concertatio, causa, disceptatio. *Epi.* Infesta, insolita, nova, privata, tota, lites privatæ, reliquæ. *Phras.* 1. *Litem intendit homo improbus*, er kündet mir einen Streit-Handel an. Litem mihi infert; causa mihi nascitur cum homine improbo; jure experiri vult bonus improbus; controversiam infert; dicam impingere audet; in contentionem, disceptationem vocat; in controversiam vocat, adducit, deducit, controversiam mihi facit, intendit; controversia mihi oritur, existit cum illo; litibus implicor, negotior, &c, legibus experiri pudet bonum improbus. V. *Causa, Controversia.* 2. *Litem perdit*, er verliehrt den Handel. Litem amittit, causa cadit; causam amittit; causam adversario tradit. 3. *Lites semper novas excitare*, immer neue Händel erwecken. Lites ex litibus serere, movere novas litibus, idem identidem lacessere; lites & contentiones excitare. 4. *In litem se immittere*, sich in einen Handel einlassen. In causam descendere, ingredi, demittere se; in disceptationem descendere; dimicationem subire. 5. *Lites componere*, den Streit-Handel beylegen. Litem transigere; tollere, componere, dirimere, sedare controversiam. 6. *Litem contestari*, einen Streit-Handel vor Gericht bringen, gerichtlich vornehmen. Litem dirimere cum bonis tabulis, den Streit durch Ausspruch gütlich nach denen

ten machen. Litem æstimare, litis æstimationem facere. *Expensarum in litem factarum totiusque damni æstimationem inire*, die Unkosten eines Processes taxiren. Litem suam facere, *tanquam suam suscipere*, den Handel führen, gleichsam, als ob er sein eigen wäre. Litem in rem suam vertere, den fremden Handel sich selbst zum Gewinn machen. V. *Judex, judicium.*

Litaniæ, arum, f. Litaney. Supplicationes religiosæ, quibus Sanctorum suffragationes expoſcimus.

Litatio, onis, f. Opferung. *Usus.* Hostiæ sine litatione cæsæ.

Litato, mit GOtt versöhnt. *Syn.* Auspicato.

Litigator, oris, m. Zänker, der gern rechtet. *Usus.* Rusticus, illiteratusque litigator.

Litigiosus, a, um. zänkisch. *Syn.* Litium cupidus. *Usus.* Litigiosus homo. Litigiosum prædium.

Litigium, ii, n. Gezänk, Streit-Handel. *Syn.* Lis. *Usus.* Numquid ego litigii inter vos contrahere cupio? V. *Lis.*

Litigo, as, avi, atum, are. zanken, hadern. *Syn.* Disceptо, contendo, altercor. *Usus.* Litigare cum aliquo & judicio conflictari. V. *Contendo.*

Lito, as, avi, atum, are. opfern. *Syn.* Sacrificio Deum, placo. *Usus.* Mosi falsa litant, qui thura non habent.

Litor, aris, atus sum, ari. durch Opfer eine gute Vertröstung erhalten. *Usus.* Qui fit, ut litetur uni, alteri non litetur.

Litoreus, a, um. zum Gestad oder Ufer gehörig. *Usus.* Arbores, aves litoreæ.

Littera, æ, f. Buchstab. *Syn.* Nota, scriptura, elementa litterarum. *Epi.* Brevis, longa, forensis, insuavissima, nulla, prima, salutaris, vastior, tristior. *Usus.* Una & viginti sunt formæ litterarum. Epistola vacillantibus litteris exarata. Litteras venustè pingere, formare. Figuras litterarum fœdè & insciтè effingere. Nomen grandibus litteris in marmore incisum. Litteræ compositilinæ.

Litteræ, arum, f. Wissenschaft. *Syn.* 1. Eruditio, doctrina, bonæ artes & ingenuæ. 2. Monita, monumenta. 3. Epistola. *Epi.* Non vulgares, recondituæ, intimores, exquisitæ, disertæ. *Phras.* 1. *Litteris humanioribus me impendam*, ich werde mich auf die freyen Künste legen. Ingenuas artes colam; in studiis humanitatis, tanquam in mercatura bonarum artium, diligenter versabor; cum musis me delectabo; cum omnibus Musis rationem habere cogito; totum me ad studia doctrinæ conferam; ad studium doctrinæ atque humanitatis, quo teneor, me applicabo; in humanioribus studiis omne curriculum meæ industriæ elaborabitur; manſuetiores artes, Musas totis animis persequar; in his bonarum artium studiis ætatem omnem ponam, agam, exigam; in has politiores artes totо pectore incumbam. V. *Humanus.* 2. *Litteras mittis amoris plenas*, deine Briefe sind voller Liebs-Bezeugungen. Litteras mittis multò officiò refertas, litteræ tuæ insignes multis amoris notis; amor tuus ex omnibus sese partibus ostendit in tuis litteris. V. *Epistola.* *Usus.* 1. *Bonæ artes*, Wissenschaft. Totum se ille ad litteras abdit, litteris involvit. Sunt in eo multæ litteræ; litteris est egregiè politus, eruditus. 2. *Monumenta*, schriftliche Urkunden. Mandare litteris, ac memoriæ posterorum cogitationes suas. Litteris artes omnes contineantur. 3. *Epistola*, Brief. 1. *Litteras scribere*, einen Brief schreiben. Exarare, conficere; appellare aliquem; obstrepere alicui litteris; per litteras eo loqui. 2. *Litteras mittere*, einen Brief schicken. Dare alicui, *latori*; ad aliquem, *cui scribimus*, Committere fido homini litteras. 3. *Litteras perferre*, einen Brief überbringen, einhändigen. Afferre ad aliquem; dare alicui, reddere litteras. 4. *Litteras accipere*, einen Brief empfangen. Commearunt ad me celeriter; volarunt tuæ; crebræ mihi ab amicis veniunt litteræ. 5. *Litteras intermittere*, das Briefschreiben unterlassen. Equid oblanguit, conquievit tuus ardor scribendi? 6. *Litteras expectare*, einen Brief erwarten. Diu tuas litteras requiro, desidero; multum jam temporis ab his litteris mutum esse doloo. 7. *Litteras intercipere*, Briefe auffangen. In alienas manus incidere litteræ. 8. *Litteris respondere*, auf den Brief antworten. Respondere; litteras persolvere; litterarum officium reddere. 9. *Litteras signare*, den Brief erönnen. Resignare litteras; solvere epistolam; vincula epistolæ laxare. 10. *Litteras claudere*, den Brief versiegeln. Litteras obsignare, signare. 11. *Postscriptum litteratum, vale.* In extremis litteratum; in extrema parte epistolæ adjungi aliquid. V. *Epistola.*

Lit-

Litteratè, gelehrt. *Syn.* Scitè, doctè, elegantèr. *Usus.* Litteratius cæteris loquitur.

Litteratura, æ, f. Schrift, Gelehrsamkeit. *Usus.* 1. Memoria litteraturæ velut germana soror est. 2. *Varia eruditio*, Gelehrtheit. Erat in Cæsare ingenium, ratio, litteratura, cogitatio.

Litteratus, a, um. gelehrt. *Syn.* Liberaliter eruditus, doctus & sciens, omnibus artibus liberalium studiorum excultus; litteris instructus; in omni bonarum litterarum artiumque genere versatus; doctrinâ atque optimarum artium studiis perpolitus; ornatus iis artibus, quibus ingenia ad doctrinam excoluntur. *Usus.* Litteratum otium. Senectus litterata. V. *Doctus*, *applico.*

Litura, æ, f. Auslöschung, Durchstrich, Durchstreichung. *Syn.* Linea inducta ad aliquid delendum. *Epi.* Flagitiosa. *Usus.* Mendæ liturâ corriguntur. Hoc nomen in litura est.

Litus, toris, n. Gestad, Ufer. *Syn.* Ora, ripa. *Epi.* Deliciosum, desertum. *Usus.* Delectat me oram ac litorum amœnitas.

Lituus, i, m. Bischofs-Stab, Feld- und Heer-Horn, Trompete, Schalmey. *Syn.* Bacillum leniter incurvum, a litando dictum. *Epi.* Augurale, antiquus, clarissimus. *Usus.* Lituus augurius ab ejus leni sono, quo canitur, similitudine nomen accepit. Lituus augurale insigne.

Liveo, es, *vel* Livesco, is, ere. schwarzblau werden. *Usus.* 1. Digiti livescunt. 2. *Invidiâ fio*, neidig werden. Livescere fas non est.

Lividus, a, um. blaugelb, neidig. *Syn.* Invidus, malevolus.

Lixa, æ, m. Sudel-Koch, Feld-Koch. *Usus.* Impedimenta subsequi jubet, & calones lixasque, & invalidos senes.

Locatio, onis, f. Setzung, Miethung, Verdingung. *Epi.* Scelerata, falsa, mala. *Usus.* Porticus, quæ ex locatione retinebatur. Postularunt, ut inducerétur locatio.

Loco, as, avi, atum, are. setzen, an einen Ort stellen. *Act.* Publicè. *Syn.* Repono, colloco. *Usus.* 1. Locare aliquem in amplissimo dignitatis gradu. Civitatem in fine alicujus locare. Membra suo locata loco. 2. *Eloco*; *exanimo*, *conjungo*, *constituo*, *collocatio*, *qui-*

setzen, einen etwas um Lohn zu machen übergeben. Fundum locavi. Statuam, opus, viam sternendam alicui locare. 2. *In matrimonium colloco.* Filiam suam alicui locare, ausheyrathen.

Locuples, etis, *g. o.* reich, begütert. *Syn.* Dives, copiosus, abundans. *Ex. Egens. Adv.* Maximè, parum, quidem, certè, sanè. *Us.* Locuples domus, oratio locuples, Cicero locuples testis & autor. V. *Dives.*

Locupleto, as, avi, atum, are. bereichern. *Syn.* Dito, divitis augeo, orno, fortunis augeo, cumulo; fortunis amplifico. *Usus.* Orationem locupletasti gravium artium instrumento. Villam picturis, civitatem fortunis locupletasti. V. *Dito*, *dives*, *divitiæ.*

Locus, i, m. ein Ort, Stelle. *Syn.* Status, conditio, pretium, æstimatio, amor, gratia, occasio, tempus, genus. *Epi.* Opacus, frigidus, amœnus, remotus ab arbitris, opportunus, commodus, saluber. *Usus.* 1. 1) *Locus sacer*, ein heiliger Ort. Locus vetusta religione inclytus, celeberrimus. 2) *Locus solitarius*, ein einsamer Ort. Locus ab omni turba interpellantium vacuus, abditus certè, & ab arbitris liber ac remotus. Locus secessus à strepitu, clamore, turba vacuus. 3) *Locus amœnus*, ein annehmlicher Ort. Locus æditicus frequens, uberrimo agro, mitissimo cœlo, clementibus accolarum ingeniis. 4) *Locus munitus*, ein fester Ort. Locus natura & arte munitus; natura & opere munitus; arcis in modum eminens. 5) *Locus horridus*, ein wilder Ort. Locus asper & incultus; latronum occultator & receptator locus; furum quoddam castrum; locus septus densis sentibus, vulgatis obsitus; arduus; iniquus, in una parte præceps. Asper communibus locis; difficilis aditu; loca confragosa, implicata variis flexibus, & difficilis exitus; terra culta, formidolosa. Asperitas, squalor locorum. 6) *Locus apertus*, ein weiter Ort. Locus in amplam campestem planitiem explicatus; locus, ubi laxant montium latus, & immensam planitiem aperiunt; loci aperti tanta, ut subjecti campos oculis haud facile jungas. Ex loco: loco dicere, *ex tempore.* 2. *Status*, *conditio*, Stand, Beschaffenheit. In eum locum res venit, venit, adducta, recidit est, die Sache ist so weit gekommen. Quo loco res tua tum erat? wie stand es damals? Pessimo loco res nostræ sunt. Optimo loco sind meine Sachen. Gehet mir, es gehet gut. 3. *Locus*,

tum, gratia, Werth, Gunſt, Anſehen. Eſt magno loco; ſummum tenet, primum, principem apud Cæſarem locum, er ſtehet ſehr wohl in Gnaden bey dem Kayſer. 4. *Dignitas*, Ehren-Stelle. Aſcendit in ſummum civitatis locum. Summum locum tenet, obtinet. Loco motus, detrusatus, dejectus eſt. 5. *Occaſio, tempus*; Gelegenheit, Zeit. Lenitati locus non eſt; nihil loci eſt dubitationi. Locus gratificandi nullus eſt. Priore loco dicere; poſteriore loco cauſam dicere. 6. *Genus*, Geſchlecht, Adel. Homo honeſto, equeſtri, ſummo, clariſſimo; *aut contra*: ignobili, obſcuro, infimo loco natus. 7. *Loci Rhetorici* proprii, communes, ſedes ac domicilia argumentorum. 8. *Locus autoris*, vel *libri*, Schrifft-Stelle. Platonis hunc locum tangendum non putavi; integrum reliqui. Eum locum fusè perſequitur in ſuis libris Carneades.

Locò, an ſtatt. *Syn.* Vice. *Phraſ.* 1. *Loco parentis te colo*, ich ehre dich gleich als meinen Vater. Parentis mihi numero es; duco, numero, habeo te in parentis loco; locum parentis, charitatémque tenes, obtines, pietatem filii tibi præſto. 2. *Tuo loco negotium agam*, ich werde die Sache an ſtatt deiner verrichten. Tuis vicibus fungar; vicariam tibi operam præſtabo. Tuis curis, tuo muneri quaſi vicarius ſuccedam; ſolicitudinem tuam in negotio præſtabo; tuam vicem ſupplebo; tuas partes ſumam, ſuſcipiam, agam; tuam vicem hoc in negotio præſtabo; vicem implebo; operæ ego tuæ vicariam ſupponam fidem. 3. *Loco parentis filius ſucceſſit in conſulatu*, an ſtatt des Vaters iſt der Sohn Burgermeiſter worden. Filius in parentis locum ſubſtitutus eſt; parentis a filio ſucceſſum eſt; in demortui parentis locum ſuffectus, ſubrogatus, ſurrogatus eſt filius; parentis fortuna in filium tranſiit. V. *Succedo*.

Locutio, onis, f. die Rede. *Syn.* Sermo. *Epi.* Emendata & Latina. *Uſus.* Sermo eſt oratio rerum, & ſimilima quotidianæ locutioni.

Logi, orum, m. Poſſen, eitle, lächerliche Reden. *Syn.* Dictum ridiculum, nugæ, fabulæ.

Logica, æ, f. Vernunftlehre, Diſputir-Kunſt. *Syn.* Dialectica. *Uſus.* Logica, quam rationem diſſerendi voco.

Logodædalus, i, m. der nichts dann zierliche Worte brauchet in ſeiner Rede. *Syn.* Verborum artifex & auceps. *Ex.* t. Excitantes.

Lolium, ii, n. Unkraut, Lülch. *Herba genus ſegetibus immicum.*

Longè, ferne, weit. *Syn.* Procul.)(*Propè.* *Phraſ.* 1. *Longè diſtamus*, wir ſind weit von einander. Magno locorum intervallo diſjuncti ſumus; locorum longinquitate nimia diſjungimur; in iis locis ſum, quo propter longinquitatem tardè omnia perferuntur; regiones amplæ, & maria inter nos interſunt, interjacent, interjecta ſunt. 2. *Longè remotus es*, du biſt weit von uns entfernet. Devectus es in ultimas marium terrarumque oras; delegatus eò, unde ad nos nec nomen, nec fama de te accedere poſſit; iis locis agis, eas regiones colis, quas natura longè ſubmovit. *Uſus.* 1. Longè, *Loci.* Longè nunc Romam eſt. Longè à nobis, à domo abes. 2. *Temporis: Diu*, lang. Tempus muneris dandi longè abeſt. 3. *Multum*, ſehr weit. Longè falleris opinione. Longè omnes ſuperas. Longè proſpicis; à vitio abes longiſſimè. *Cum Superlativo.* Longè optimus. 4. Longè tempore; *Reſpectum ab ultimis principiis repetere.* V. *Procul.*

Longinquitas, atis, f. Entfernung, Weite. *Syn.* Diuturnitas; locorum intervallum, diſtantia.)(*Propinquitas.* *Phraſ.* *Longinquitas temporis dolorem minuit*, die Länge der Zeit mindert den Schmerz. Dolorem mollit, minuit dies; diuturnitas dolorem animi vetuſtate tollit; mora ob'angueſcit animi dolor. *Uſus.* 1. Dolor corporis longinquitate productus vehementiùs torquet. Nihil eſt, quod longinquitas temporis non efficiat. 2. *Loci.* Nil audio de te ob locorum longinquitatem.

Longinquus, a, um. weit entfernet. *Syn.* Longè remotus: longus, diuturnus.)(*Propinquus.* *Uſus.* 1. Longinquus locus & reconditus. 2. Longinqui temporis uſu multa diſcuntur. Rem deferre in longinquum.

Longitudo, inis, f. Länge. *Syn.* Diuturnitas, longinquitas, procerias. *Uſus.* Longitudo orationis. Longitudo muneris me retardavit.

Longus, a, um. lang. *Syn.* Procerus, longinquus, diuturnus, temporis longinquitate productus.)(*Brevis.* *Phraſ.* *Longus homo*, ein langer Menſch. Eſt in eo procerias corporis ingens; eſt proceritatis eximiæ; corpore excelſo eſt, ut ejus humeri alio um vertices æquare facilè poſſint; eſt ſtaturæ præcipuæ; corporis magnitudine eximia; ſtatura ita longior & productior, ut ad domus

k-

limen caput ei demittere necesse sit. *Usus.* Breve tempus ætatis satis est longum ad bene honesteque vivendum. Nihil mihi longius fuit, ac te videre. Nihil illi longius, ac argento illo potiri, die Zeit ist ihm allzu lang, so lange er das Geld nicht haben kan.

Loquacitas, atis; f. Geschwätzigkeit. *Epi.* Insolita, perennis & profluens, quotidiana, rudis & indisserta. *Usus.* Facit non loquacitas mea, sed benevolentia epistolas longiores.

Loquaciter, geschwätzig. *Usus.* Homo loquaciter litigiosus.

Loquax, acis, *g. o.* geschwätzig. *Syn.* Multus in loquendo, garrulus. *Usus.* Malo indisertam prudentiam, quam stultitiam loquacem. V. *Loquor.*

Loquor, eris, cutus sum, loqui. reden. R. à λέγος, *Sermo. Syn.* Sermonem habeo, commemoro, dico, ajo, verbum facio, vocem mitto, sermonem confero; mihi oratio est cum aliquo. *Adv.* Abundanter, accuratius, accusatorie, acute, amicissime, amplè, asperè, asseveranter, bellè, commodè, confusè, copiosè, desperanter, dilucidè, gloriosè, græcè, graviter, hiulcè, honorificè, humanè, improbè, indulgenter, inquinatè, imprudenter, Latinè, eleganter, liberè, liberalissimè, magnificè, obscurè, ornatè, placidè, planè; populariter, propediem, pulchrè, splendidè, sincerè, suaviter, vere, verecundè, usitatè, vulgo. *Phras.* 1. *De te frequenter loquimur*, wir reden oft von dir. De te frequenter sermocinamur; frequens nobis est de te sermocinatio; multum nobis sermonis dant res tuæ; sæpe in sermonem venimus; de rebus tuis nunquam nos oratio deficit; in rebus tuis nec infacundi sumus nec impromptu. Res tuæ nobis in ore sunt frequenter; res tuas frequenter in sermone habemus; res tuas laudesque crebris sermonibus usurpamus, agitamus; nullus nobis crebrior infertur sermo, ac de te; res tuæ crebris sermonibus feruntur; sæpe inter nos de tuis rebus verba facimus. Sermones, qui inter nos feruntur, fere de rebus tuis sunt. 2. *Vix loqui poterat præ stupore*, er hat für Erstaunung fast nicht reden können. Lingua non suppetebat animo; vocem propè admiratio includerat; vocem adeo suppresserat stupor, hærebat homini lingua, vox, oratio; effari verbum nullum potuit; infantissimus erat; diu vocem mittere non poterat, vix hiscere poterat, et audebat; vix mutire ausus; intercepta homini vox est; vocem emittere nullam potuit. 3. *Nihil insolitum locutus est*, es ist ihm kein ungereimtes Wort entfallen. Nihil neque insolens, nec proterve um ex ore ejus exiit; verbum nullum durius imprudenti excidit *vel* elapsum est; nihil durius dixerit; nihil linguæ intemperantius temerè jactum; nihil temerè; nihil inconsideratè, nihil contra, ac fas erat, dicere auditus est. 4. *Ut insolenter locutus est!* wie frech hat er geredet! Ut temere effutiit multa! ut incondita multa ebulliit! ut nihil pro sano homine locutus est! quanta efferebatur verborum immoderatione! quoties vox ejus stolida, ac propè vecors audita est! quam insolenter vox ejus intonuit! quoties emissæ voces sunt stultitiæ indices, ac insolentissimæ temeritatis! 5. *Loquere cum illis*, rede mit ihnen. Da te in sermonem; infer tè in circulos; aptos tempori sermones fere; socia sermonem; veni in sermonem illorum. V. *Colloquor.* 6. *Omnes de tuis laudibus loquentur.* De te semper omnes gentes loquentur; nulla unquam vetustas obmutescet; nunquam de tuis rebus gravi posteritatis sermo conticescet. Versaberis in ore hominum & sermonibus, tuæque ilice laudes per omnes temporum ætates cantabuntur. V. *Laudo.* 7. *Tandem post longum silentium loqui cœpit*, endlich hat er angefangen zu reden. Obstinatum tandem silentium rupit; constrictam diu mœrore linguam resolvit, liberique hominis ore sermonem executus est. 8. *Frustrà loquimur de hac re*, wir reden umsonst von der Sache. Frustrà de re verba contimimus; frustrà sermones cædimus; verba commutamus; sermones conferimus; sermonem miscemus. *Usus.* Inter nos locuti sumus. Tu quidem hæc ex ore alterius, tuo tamen sensu loqueris. Mulsa loqui, süsse Worte geben.

Lorica, æ, f. Brust-Harnisch. *Syn.* Ferreum pectoris adversus tela munimentum. *Epi.* Firmissima, ferrea, insignis, ænea. *Usus.* Cum lorica descendit in campum.

Loricatus, a, um. geharnischt. *Usus.* Loricati milites, quos cataphractos vocant.

Loripes, dis; *g. o.* krumm-füßig. *Usus:* Distortis pedibus in modum loripedis.

Lorum, i, n. Rieme. *Usus:* Loris aliquem cædere.

Lubens, entis, *g. o.* willig. *Syn.* Libens. *Usus.* Non me lubente hoc facies. V. *Libenter.*

Lubenter, gern. *Syn.* Libenter.

Lu-

Lubet, uit. es beliebet. *Syn.* Libet. V. *Libet.*

Lubido, inis, f. Begierde. *Syn.* Libido. V. *Libido.*

Lubricus, a, um. ſchlüpferig. *Syn.* Præceps, periculoſus, in procive labens.)(*Stabilis, ſtamus. Phraſ. Solum lubricum*, ein ſchlüpferiger Boden. Solum non recipiens veſtigium; ſolum, quod veſtigia fallat facile; cui inſiſti ſine prolapſione haud facilè poteſt; ubi fallente veſtigio proclivis in lapſum gradus; ubi gradum figere nemo poſſit. *Uſus.* Ætas puerilis maximè lubrica eſt, & incerta. Natura oculos fecit lubricos & mobiles. Vitæ adoleſcentiæ lubricæ, quibus illa inſiſtere aut ingredi ſine caſu aliquo, *aut* prolapſione vix poteſt.

Lucellum, i, n. kleiner Gewinn. *Syn.* Lucrum exiguum.

Luceo, es, luxi, ere. leuchten. *Syn.* Splendeo. *Adv.* Ferè, jam, nihilominus. *Uſus.* Imperii noſtri ſplendor illis gentibus lucet. Æquitas, virtus per ſe ipſa lucet. Ornamenta in virtute & induſtria poſita lucent.

Lucerna, æ, f. Leuchte. *Syn.* Lumen, lychnus. *Uſus.* In ſole lucernam adhibere.

Luceſcit, Tag werden. *Syn.* Dilucеſcit, lucere incipit. V. *Dies, Aurora.*

Lucet, es taget. *Uſus.* Nondum ſatis lucebat; exivi, antequam lueret.

Lucidè, licht, klar. *Uſus.* Dilucidè & breviter dicere.

Lucifer, eri, m. Morgen-Stern. *Syn.* Stella Veneris.

Lucifugus, a, um. Lichtſcheu. *Uſus.* Ecce autem alii minuti & anguſti & omnia ſemper deſperantes, alii malevoli, invidi, difficiles, lucifugi, maledici.

Lucifacio, is, feci, factum, ere. Gewinn machen, Vortheil bekommen. *Syn.* Lucror. V. *Lucrum, quæſtus.*

Lucror, aris, atus ſum, ari. gewinnen. *Syn.* Lucrifacio, lucrum facio, quæſtum facio, compendium facio. *Adv.* Impunè.)(*Perdo. Phraſ. Cauſidici multi fiunt, ut plurimum lucrentur*, viele werden Rechts-Gelehrte, damit ſie einen Gewinn haben. In forum ſe multi conferunt, ut lucri plurimum faciant; ut quæſtus faciant maximos; lucri ſpe & cupiditate adducti; lucelli dulcedine illecti; lucrum dum ſpectant, dum ſequuntur, in forum veniunt. Multos ad agendas cauſas lucri cupiditas impellit. Licet augendæ rei cupiditas; ſpes ditеſcendi, ut multi vocem in quæſtum conferant; multis agendis cauſis ſe dant, ut compendia ex iis faciant aliquid. Multi induſtriam ſuam in agendis cauſis exercent, ut lucri inde aliquid colligant; ut pecuniæ aliquid inde redigant. *Uſus.* Auri pondo decem lucrari.

Lucrum, i, n. Gewinn. *Syn.* Quæſtus, compendium; fœneratio. *Epit.* Immenſum atque infinitum, invitum, non magnum, præclarum, præſens. *Phraſ.* 1. *Homo eſt cui lucro intento*, er iſt bey einig und allein auf den Gewinn. Omnia ad quæſtum & emolumentum traducit; ut lacunam rei familiaris expleat, audet agitque omnia; rem quærit omnibus modis, dum quæſtum ex re faciat, omnia honeſta atque inhoneſta perinde habet; quovis lucellò capitur, ducitur. Id unum ſpectat & ſequitur, ut quæſtus faciat maximos; nihil turpe putat, modo cum quæſtu conjunctum ſit; rem ut faciat, lucrum ut conſequatur; nullas artes, quantumvis ſordidiſſimas, aſpernatur. Tanti lucrum putat, ut expetendum ſibi vel cum dedecore exiſtimet; ad cupiditate ad lucrum incumbit, ut quærendum ſibi vel cum infamia ducat. 2. *Ex ea re nihil lucri habeo*, davon habe ich keinen Gewinn. Nihil ad me redit ex his; illhic mihi neque ſcribitur, neque mercatur; nihil inde pecuniæ redigitur; nihil inde lucri ad me derivatur; nihil lucri in me redundat. *Uſus.* Plerique quæſtû ducuntur, & lucrò. De lucro vivere. Omnia ad lucrum revocare. Hoc in lucro, in lucris ponendum. V. *Quæſtus.*

Luctatio, onis, f. Streit. *Syn.* Concertatio. *Epit.* Incerta, magna. *Uſus.* Sine adverſario nulla eſt luctatio. V. *Certatio.*

Luctator, oris, m. Kämpfer.

Luctificus, a, um. traurig, trübſelig. *Uſus.* Clades luctificæ.

Luctor, aris, atus ſum, ari. ringen. *Syn.* Concerto, contendo. *Adv.* Anxiè. *Uſus.* Luctari cum aliquo. V. *Contendo.*

Luctuoſus, a, um. traurig. *Syn.* Lamentoſus, luctû plenus, quod habet luctum. *Uſus.* Athleta & protracta virtus maximè luctuoſa eſt. Deus populo acerbus & luctuoſus. V. *Triſtis.*

Lu-

Luctus, ûs, m. Trauer. *Syn.* Mœstitia, mœror, squalor, sordes, lachrymæ, fletus. *Epi.* Acerbissimus, contaminatus, domesticus, gravissimus, impudens, magnus, publicus, summus, tantus, tristis. *Phras.* *Civitas tristitiæ injecta erat*, die ganze Stadt war in Trauer. In squalore erat civitas; in sordibus, lamentis luctûque jacebant omnes; luctû occupati erant omnium animi; luctu conficiebantur; squalebat urbs tota; in luctu erat, versabatur, luctus non continebatur parietibus unius domûs, sed totam urbem pervadebat; quem luctum hauserint, perceperint cives omnes, sordidâ scitâque veste alii, alii lachrymis ac querelis testabantur; concessum in omnem formam luctûs est; jacebant alii in squalore & sordibus, alii lachrymis prope ac genitus consumebant. V. *Lugeo, lachrymor, gemo, mœror, tristitia.* *Usus.* Luctus est ægritudo ex ejus, qui charus fuerat, acerbo interitu. Habet ea res luctum. Nolo te in eundem luctum vocare. Incidere in maximos luctus. Luctum levare, sedare, tollere. Luctum deponere.

Lucubratio, onis, f. Arbeit, oder Studieren bey dem Lichte. *Syn.* Vigiliæ nocturnæ, commentatio.

Lucúbro, as, avi, atum, are. zu Nacht studiren. *Syn.* Elaboro, enucubro. *Usus.* Accipe opusculum his contractionibus noctibus lucubratum. V. *Compono.*

Luculenté, hell, deutlich. *Syn.* Copiosè, splendidè. *Usus.* Luculente scribere, dicere.

Luculenter, hell. *Syn.* Luculentè, egregiè.

Luculentus, a, um. ansehnlich. *Syn.* Elegans, præstans, insignis, grandis. *Usus.* Luculentus scriptor. Luculentam plagam mihi influxit. Homo luculentus.

Lucus, i, m. Wald. *Syn.* Nemus sacrum. *Epi.* Sanctus.

Ludibrium, ii, n. Verspottung. *Syn.* Irrisio. *Phras.* *Ludibrio alios esse nolo*, ich will andern nicht zum Gelächter werden. Ludibrio, uiui, despectui esse nolo; nolo ad contumeliam os præbere alios; nolo spectaculo esse alios, & traduci per ora hominum, ludibrio haberi nolo; nolo vulgi ludibria experiri. *Usus.* Ludibria fortunæ expertus. V. *Contemptus, irrideo.*

Ludibundus, a, um. spielend, munter. *Syn.* Acer, per jocum & ludum. *Usus.* Omnia ludibundus perfecit.

Ludicrus, a, um. kurzweilig. *Syn.* Jocularis. *Usus.* Sermo ludicrus. Armorum exercitatio ludicra.

Ludificatio, onis, f. Betrug. *Usus.* Omni ludificatione senatum remoratur. Ludificatio in usum venerat.

Ludifico, as, avi, atum, are. betrügen, betrachen. *Syn.* Illudo, decipio. *Usus.* Si quis latere & ludificare cupius velit. V. *Decipio.*

Ludius, ii, m. Gaukler. *Syn.* Histrio.

Ludo, is, lusi, lusum, ere. spielen. *Syn.* Ludô utor, animi causâ exerceor. *Adv.* Jocosè, laus, familiariter, lautissimè, lepidè, studiosè, multum ac diu. *Phras.* 1. *Non libenter ludo*, ich spiele nicht gern. Ludô non delector, non capior; non soleo libenter ludo indulgere; ludis operam dare; non libenter me ludendo exerceo; non multum reperio in ludendo voluptatis; exiguam ex ludo voluptatem capio; magnam ex ludo non hausi voluptatem. *Usus.* 1. Pilâ ludere. 2. *Deludo*, auslachen. Ludit in me, ut solet. 3. *Jocor*, scherzen. Ludens id dixeram. 4. Operam in re ludere, vergeblich sich bemühen.

Ludus, i, m. Spiel. *Syn.* Munus, spectaculum, ludicrum *item*. Schola, locus. *Epi.* Campestris, compitalitius, gladiatorius, jucundus, novus, talarius. *Adj.* Antiquissimi, apparatissimi, magnificentissimi, cari, solennes, carissimi, decores, magni, grati, maximi, insolentes, plebeji, primi, publici, Romani, sanctissimi, scenici, summi, sumptuosi, vovui. *Phras.* 1. *Ludi magnificè sunt curati*, es sind herrliche Schauspiele gehalten worden. Ludi instituti sunt magnificentissimi; ludi more instituto que habiti, edicti, commissi sunt apparatissimi. Maxima fuit ludorum celebritas, apparatus, splendor; maxima munerum sunt magnificentia; spectacula præbita sunt luculenta; ludi opulentius instruêtique, quam antehac, sunt celebrati. *Usus.* 1. Ludos publicos apparare, curare, edere, committere, Schau spiele halten. Ludos instaurare, intermittere. Ludos spectare. 2. *Exercitatio manus*, Spiele. Detur ei quis ludus illi ætati; exercitatione ludoque campestri uti. 3. *Jocus*, Scherz. Per jocum & ludum aliquid avertere, illa perdiscere ludus est. 4. *Schola*, Schule. Ludum aperire. Ex eo ludo ac puerili disciplina multi clari viri profecti sunt. Ludus & officina dicendi.

Lues, is, f. Seuche. *Syn.* Pestis. *Epi.* Impura. *Transl.* Morum contagio. V. *Pestis, Contagio.*

Lu-

Lugeo, es, luxi, ere. bedauern, trauern. R. à λυγὸς, *pernicies.* Syn. In luctu sum, squaleo, mereo. X *Latin. Phaed. Mortuum meritò omnes lugebant,* seinen Tod haben alle billig bedauert. Plebant de morte tanti viri; mortuum lugubri lamentatione & fletu prosequebantur; maerebat senatus, tota civitas confecta senio, squalebant municipia, afflictabantur coloniae, agri denique tam manifestum, tam beneficum civem desiderabant. Propter unum hic totus civium squalor, hic luctus, hic sordes susceptae sunt. Luxere eum gravius & diutius, quam ulla mater unicum filium. Tanti luctus genitusque fiebant, ut acerbissimus totâ urbe luctus versus videretur. Complorata moris virtus tam urbem lamentis implevit. Nemo unquam dolentius deploratus est; maerebant boni omnes, & in luctu vivebant; accepto ejus mortis nuncio nemo erat, qui lachrymas teneret; qui lamenta non se daret; qui in questus se flebiles non profunderet; lachrymis passimque complorata mortuum non prosequeretur: undique ejus morte lamentis, ploratu, ululatu tota personabat; undique complorationes & flebiles voces exaudiebantur; coortae undique lachrymae & voces doloris indices; nec deerant, qui muliebres in fletus se proriperent; qui lachrymas, querelas, sordida scitisque veste totam urbem planctu lamentisque implorarent; conversam in omnem formam luctus, nec lamentis parcebatur. V. *Luctus, Maereo. Usus.* Lugere mortem filii, fortunam reipublicae.

Lugubris, e. traurig. Syn. Funebris. *Usus.* Fratris mei lacrymae sordes que lugubres. V. *Tristis.*

Lumbus, i, m. Hüfte. *Usus.* Lumborum tenus.

Lumen, inis, n. Licht. Syn. Lux)(*Tenebrae.* Aeternum, aurum, autumnale, bonum, clarum, diluculum, breve, probabile, illustre, suave, divinum, gravissimum, honestum, laetum, magnum, mediocre, obscurum, perpetuum, plenum, rutilum, luminum, luculentum, tenue, tenuissimum, varium, vernum, certum, fervidum, vitale, voltans. *Usus.* 1. Lumen alicui in tenebris praeferre. Tabulae pictae in bono lumine collocatae. Animi, consilii, ingenii lumen potuere extenuare. Lumina domus claudere, das Licht, die Fenster verbauen. Luminibus claudere, idem. 2. *Fenestra.* Fenster. Coeli lumen adeptum vendidere mutata lumina. 3. *Oculus,* Auge. Amittis luminibus.

Luminare, is, n. Licht. Syn. Lumen. *Usus.* Inconditi senatus, nondum et luminaribus reipublicae extinctis.

Luminosus, a, um. hell, licht. *Usus.* Partes maximè luminosae & qualitatione.

Luna, ae, f. Mond. *Epi.* Major, nova. *Phaes.* 1. *Luna nova,* der Neumond. Luna nascens; luna cùm se curvat in cornua; cùm cornua lunae eminent. 2. *Luna plena,* Vollmond. Luna cum totum orbem sidere impleret; cum orbem sidus impleverit; cum recta, digressa longissimè à sole lumen ace pit plenissimum. 3. *Luna crescens,* zunehmender Mond. Luna adolescens; luna se reficiens; luna cum flexù modico lumen facit. 4. *Luna decrescens,* abnehmender Mond. Luna senescens; cum exiguo jam cornù fulget luna. Luna deficiens. 5. *Eclipsis lunae,* Mondsfinsterniß. Lunâ laborante; luna deficiens, cum primum majorem sideris sui conferet; cum sanguinis colore suffusò lumen omne foedaret. Lunae defectio. V. *Eclipsis. Usus.* Luna summa humilitate fertur, propè conjungens terram. Accessu & recessu solis tamen accipit. Sensim annuam latitudinem mensuò spatiò consequitur. Ortus & obitus lunae. Luna crescens & decrescens. Luna ortus nascentium moderatur; mutationum motuum accessus & recessibus suis gubernat; accretione & diminutione luminis tastorum dies notat & significat.

Lunaris, e. dem Monde eigen. *Usus.* Lunaris & intimus cursus.

Luo, is, lui, ere. büssen. R. à λύω, *solvo.* Syn. Persolvo poenas, poenis do; *item:* expio, aufergo. *Phaed.* 1. *Unus me luet corpore pro omnibus,* er wird diese Schuld an statt aller büssen. Ille pro omnibus poenas pendet, persolvet; de unius tergo satisfiet populo, pro omnium peccato unus ille supplicium sufferet; omnes omnium poenas in eum expetunt; unius poenâ desungendum erit senatui; unus ille piaculum fiet pro caeteris. 2. *Sutor luit temeritatem suam,* er hat seine Vermessenheit bald gebüsset. Non celerius, quàm tamen poterat, fortuna deprehendit ejus temeritatem. Non effugit poenam temeritas; erroris sui nox poenas dedit, dependit, solvit. V. *Poena, punio.*

Lupa, ae, f. Erz-Hure. Syn. Meretrix, scortum.

Lupinus, a, um. was vom Wolf ist. *Usus.* Folliculus lupinus.

Lupus, i, m. Wolf. R. à λύκος. *Usus.* Lupus in fabula.

Lurco, onis, m. Prasser. *Usus.* Lurco tribunus plebis.

Luridus, a, um. Bley-färbig. Syn. Supra modum pallidus. *Usus.* Corpus luridi maculis deforme.

Luscus, a, um. halb blind. *Syn.* Unô captus oculo, cocles.

Lusio, onis. f. Kurzweil. *Epi.* Laboriosæ, multæ. *Usus.* Puer lusionibus laboriosis delectatur, senibus ex iis lusionibus tali denum relinquuntur.

Lusor, oris, m. Spieler, Betrüger. *Syn.* Qui ludit, aut decipit. *Usus.* Lusorem suum deludere.

Lustralis, e. zur Reinigung gehörig. *Usus.* Sacrificium lustrale.

Lustratio, onis, f. Durchzug. *Syn.* Peragratio. *Usus.* Peragratio numerum, lustratio municipiorum.

Lustro, as, avi, atum, are. besichtigen. *Syn.* Inspicio; peragro. *Phras. Exercitum lustrare*, die Armee mustern. Copias recognoscere; legiones recensere; numerum copiarum inire; de eum agere, habere militum. *Loca.* Lustrare oculis, animo totam terram. Lustrare exercitum, populum.

Lustrum, i, n. Zeit von fünf Jahren. *Syn.* Quinquennale spatium, Olympias. *Epi.* Infelix, superbum. *Usus.* 1. Lustrum condere. Superioris lustri nomina extinguere. 2. *Locus, foetus*, liederliches Haus. Emeritus e lenebris lustrorum. In lustris ac popinis tempus ætatis omne consumpsit.

Luteus, a, um. kothig. *Syn.* Nullius pretii, *aut* ponderis, levis, ineptus, homullus ex luto & argillâ factus. *Usus.* Luteum negotium est, nec dignum, in quo &c. Homo luteus.

Lutulentus, a, um. kothig. *Syn.* Impurus, luto coenoque oblitus, luto plenus. *Usus.* Lutulenta via. Humus lutulenta. Ut sus lutulenta in cœno volutatur.

Lutum, i, n. Koth. *Syn.* Terra humore solutâ putris. *Usus.* Olimne o fordes! Homullus ex luto & argilla factus.

Lux, cis, Licht. R. ? λύξ. *Syn.* Lumen. *Loca.* *Epi.* Alena, centesima, clara, communis, dulcis, forensis, illustris, insolita, larga, suavissima, supera, tanus, vana, verissima. *Phras. Lux iterum redit serenior*, es ist wiederum lichter worden. Lucem caligantî mundo reddit Aurora, & spissas cœlo tenebras serenitas dejecit; liquidior lux apparuit. Reddita lux dies est. *Usus.* Comparem lucem accipere. In lucem proferre. Lucem privari. 2. *Perspicuitas*, Deutlichkeit, Klarheit. Auctoris sententiæ lucem desiderant. *Dignitas, honor*, Ansehen. Lucem reipublicæ afferre. In clarissima luce versari. In Asiæ luce degit. Lucem fugere. 4. *Dies*, Tag. Luce palàm in forum ferre. Ad eum ante lucem veni. 5. *Vita*, Leben. Lucis usuram alicui eripere.

Luxuria, æ, f. *item*: Luxuries, ei, f. Verpichtheit, Unmäßigkeit. *Syn.* Luxus, libido. *Epi.* Agrestis, nova & inaudita, prava, profusa, singularis, vitiosa. *Phras. Turpe est luxuriæ se dedere*, es ist schändlich, sich ganz dem wollüstigen Leben ergeben. Turpe est, luxuriâ diffluere, luxuriâ solvi; vitio ventris & corporis indulgere; molliter, luxuriosè vivere; vitam molem & confertam voluptatibus vivere; per luxum & lasciviam in Venerem effundi; fortunæ indulgentia ad lasciviam abuti; pudicæ luxuriâ, vino scortisque lubricque confectam. V. *Libido, immanitas. Loca.* 1. In urbe luxuries creatur, è luxuriâ avaritia, ex avaritia erumpat audacia, necesse est. Per luxuriam sua bona profundere, consumere, effundere. Luxuria cùm omni ætati turpis, tum senectuti fœdissima est. 2. *Inutilis sine fructu redundantia.* Ueberfluß. Herbarum, frondium, styli luxuries.

Luxurio, as, avi, atum, are. wollüstig leben. *Syn.* Lascivio, abundo. *Usus.* Depositô periculorum metû luxuriaverant animi. Mersus secundis rebus luxuriaverat animus.

Luxuriosè, unmäßig, üppig.

Luxuriosus, a, um. unmäßig. *Syn.* Intemperans. *Phras.* Est luxuriosus, er ist in Speis und Trank ganz ersoffen. Effusissimus non, & quæ ebrietatem sequuntur; molliâ & ad sciviâ diffluit; pudoris profundâ nullâ illiciti verecundiâ; in castris Veneris vaganus miles. V. *Libidinosus, impudicus.*

Luxus, ûs, m. Pracht, Verschwendung. R. & λύσις, *solutio*. *Syn.* Intemperantia profusâque in victu & cultu corporis; cultus, opulentia. V. *Copia. Nitor. Loca.* Luxu fluentem, & inveratus libidinem gentem reperiè calamitas oppressit.

Lyceum, i, n. die Schule des Aristoteles.

Lychnuchus, i, m. Lichtleck. *Syn.* Quod lucernam sustinet. *Usus.* Ad lychnuchum ligneolum scripsit.

Lychnus, i, m. Lampe. *Syn.* Lucerna. *Usus.* Alia solis lux, & lychni.

Lyr-

Lymphaticus, a, um. unſinnig. *Syn.* Furioſus. *Uſus.* Pavor lymphaticus.

Lymphatus, a, um. unſinnig. *Syn.* Furens, inſanus. *Uſus.* Velut lymphati & attoniti muniimentis ſe continebant. V. *Furens.*

Lynceus, a, um. ſcharfſichtig. *Syn.* Perſpicax. *Uſus.* Quis eſt tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat?

Lyra, æ, f. Geige, Leyer. *Syn.* Fides. *Uſus.* Lyrâ canere.

Lyricus, a, um. zur Leyer dienlich. *Uſus.* Poëta lyricus.

M

Macellum, i, n. Speiſe-Markt. *Syn.* Locus, in quo venduntur omnia, quæ in urbem veſcendi causâ afferuntur.

Macer, a, um. mager.)(*Pinguis. Phraſ. Valde macer eſt*, er iſt ſehr mager. Macie extenuatus, ac propè confectus eſt; macie exeſus eſt; macie deformatus; umbra hominis videtur, fame ac illuvie enectus; facie luridâ, refugientibus introrſum oculis habitum refert corporis pallore & macie perempti. V. *Macies. Uſus.* Solum exile & macrum.

Macheria, æ, f. Mauer aus Stein und Erde. *Syn.* Murus in agro *aut* vinea.

Macero, as, avi, atum, are. aushungern. R. à μακρὸς. *Syn.* Attenuo, contero. *Uſus.* Aliquem ſolicitudine, fame macerare. Curis, invidiâ confici & macerari.

Machina, æ, f. Gebäude, Gerüſte. *Syn.* Machinatio. *Uſus.* 1. Hæc tota lex ad te evertendum quaſi machina comparatur. 2. *Aſtutia, actus, us*, Betrug, Liſt. Adhibere, comparare, commoliri dolum, machinam, fallaciam, præſtigias.

Machinamentum, i, n. Gerüſte. *Syn.* Machina. *Uſus.* Varia quatiendis muris machinamenta.

Machinatio, onis, f. Gerüſte, Liſt, Erfindung. *Syn.* Artificium. *Uſus.* Judex vela machinatione quadam & ſolertia in res partes eſt flectendus.

Machinator, oris, m. Erfinder. *Syn.* Architectus, fabricator.

Machinor, aris, atus ſum, ari. erſinnen. *Syn. Tranſl.* Struo, molior, excogito. *Phraſ. Machinatur dolum*, er gehet auf einen Betrug um. Dolorem comparat; fraudem molitur; monſtri aliquid alit; flagitii aliquid conficit; fallaciam portat homini. V. *Fraus, dolus, artifex. Uſus.* Sibi ipſi peſtem, alis necem, *vel* calamitatem machinari. *Adv.* Jamdiu, ſceleribus.

Macilentus, a, um. mager. *Syn.* Macer, macie extenuatus. V. *Macer.*

Macies, ei, f. Magerheit. *Syn.* Corporis ſiccitas, gracilitas, tenuitas. *Hyp.* Grandis. *Uſus.* Equi macie corrupti. Homo macie torridus. Corpus macie contabuit, exhaurit, conſenuit. Macie tabeſcere & conſenescere.

Macrocolum, i, n. eine Art von Papier. *Syn.* Charta, membranula.

Macte, wohlan! friſch auf! *Vox hortantis. Uſus.* Macte virtute & hâc pietate in patrem patriamque! Macte virtute milites eſtote! Macte animô.

Macto, as, avi, atum, are. ſchlachten. *Syn.* Neco, interficio. *Uſus.* Externis ſupplicus mactabuntur improbi. Quem tantulo vitulam gratiorem mactabis? Mactare aliquem malo mactare, *affligere.* V. *Hoſtia.*

Macula, æ, f. Mackel. R. à μίασμος, *macula.* *Syn.* Labes, probrum, dedecus, vitium.)(*Splendor. Hyp.* Inſignis, magna, minuta, tricalix aeneae. *Phraſ.* 1. *Maculâ aſperſum eſſe*, einen Schandfleck anhängen. Maculam alicui & notam inurere; maculâ aliquem, *vel* maculam alicui aſpergere; labem inferre, aſpergere; labe afficere, fœdare. 2. *Maculam abſtergere*, den Schandfleck auswiſchen. Maculam claræ & dilectæ; *abſtergere* novâ gloriâ flagitii memoriam; turpitudinem delere;

fercire infamem; flagitium, incommodum expiare; maculam abstergere. 3. *Maculam contrahere*, & dasür oder Unehre empfahen. Maculam ex re aliqua concipere, suscipere; labem contrahere. V. *Delictus, dedecus.*

Maculo, as, avi, atum, are. bemacken. Syn. Maculâ afficio, contamino, commaculo, inquino, polluo, fœdo, labem infero, maculis aspergo. *Usus.* Omni de bene macula splendorem alicujus. V. *Maculo, commaculo.*

Maculosus, a, um. befleckt. Syn. Maculis aspersus, respersus. *Usus.* Macula vestis. Maculosi senatores.

Madefio, fis, factus sum, fieri. naß werden. Syn. Perfundor, respergor.

Madeo, es, ui, ere. naß ſeyn. Syn. Madefio.

Madidus, a, um. naß. Syn. Perfusus. *Usus.* Fasciculus ille totus aquâ madidus redditus est.

Magicus, a, um. zauberiſch. *Usus.* Carmen magicum.

Magis, mehr. Syn. Plus plusquam, magis quam suspicor.)(*Minus. Usus.* Semper longe magis, atque suspicor. Annus natus magis quadragesimus. Magis est, quod lugeas, quam quod &c.

Magister, tri, m. Lehrmeiſter. Syn. Præceptor, doctor, autor.)(*Discipulus. Epi.* Bonus & eruditus, familiaris, gratissimus, imbecillis, magnus & sapiens, molestus, novus, præstantissimus, præceptor, senior, summus, exquisitus, germanus, ineptus, Rhetoricus. *Usus.* Magistrum habere; aliquo magistro uti. Apud magistrum pueri exercentur. Dux & magister ad faciendum aliquid. Plato autor & magister intelligendi, virtutis, animi. Scylus perfector dicendi & magister. Timor non diuturni magister officii. Sub haud pœnitendo magistro literas didici. V. *Doctor.*

Magisterium, ii, n. Meiſterſchaft. Syn. Magistri munus, officium, cura, dignitas. *Epi.* Novum, nequissimum. *Usus.* Magisterium morum. Magisteria à majoribus instituta me delectant.

Magistra, æ, f. Lehrmeiſterin. *Usus.* Legis scientia vos, quam dux & magistra vitæ & officiorum.

Magistratus, us, m. Obrigkeit. Syn. Dignitas, honor, potestas, latus, procuratio rerum publicarum; qui cum potestate est; qui potestatem gerit.)(*Privatus. Epi.* Æquus, amplus, annuus, certus, formidandus, hostilissimus & durissimus, mutus, loquens, patricius, provincialis, sanctissimus, summus. Amentes, annui, avarissimi, egregii, improbi & rapaces, ineptissimi, maximi, nullius, minores. *Phrases.* Magistratum adire, capere, gerere, mandare, obire, petere, Die Obrigkeitlichen Aemter verwalten. Magistratui se accommodare. Magistratus ex tempore gestus. Magistratus ex usu civitatis. Magistratus ex voluntate populi. Magistratus ex voluntate senatus. Magistratus ex voluntate tribunorum. Magistratus in annum creati. Magistratus in annum designati. Magistratus in annum prorogati. Magistratus in annum renunciati. Magistratus in annum suffecti. Magistratus in annum subrogati. Magistratus in annum successores. Magistratus in annum substituti. Magistratus in annum surrogati. Magistratus in annum vicarii. Magistratus in annum vicissim. Magistratus in annum vicissim creati. Magistratus in annum vicissim designati. Magistratus in annum vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim successores. Magistratus in annum vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicarii. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim creati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim designati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim prorogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim renunciati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim suffecti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim subrogati. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim successores. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim substituti. Magistratus in annum vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim vicissim surrogati. Magistratus in annum vicissim

Magnanimitas, tis, f. Großmüthigkeit. *Syn.* Magnitudo animi, animi celsitas, amplitudo, præstantia, altitudo; magnus animus & excelsus. *Phras.* *Novi magnanimitatem tuam*, ich kenne deine Großmüthigkeit. Novi animi tui firmitatem, constantiam, vim, fortitudinem, excellentiam, sublimitatem; novi, quam non humili & fracto sis animo; quam ad omnem eventum, ad omnes casus ferendos, ad omnem fortunam, omnes temporum motus ac vis dictaturas fortis ac parato sis animo; quæ in te sit indoles virtutis; quæ amplitudo animi ac consilii. Novi, quod animi tibi robur sit; nihil esse tam arduum, aut periculi plenum, quod aut non alto quodam aggrediaris animo, aut consilii præsentia non perfringas. V. *Animus, fortis.*

Magnanimus, a, um. großmüthig. *Syn.* Magni animi vir & excellentis. *Ulpian.* Vir fortis & magnanimus. V. *Animosus, altus.*

Magnes, etis, m. Magnet-Stein. *Syn.* Lapis ferrum ad se alliciens.

Magnificio, is, feci, factum, ere. hoch schätzen. *Syn.* Magni æstimo. *Phras.* *Tui libri apud omnes magnifiunt*, dein Buch wird hoch geschätzet. Tui libri apud omnes in pretio & honore sunt; egregia de tuis libris opinio, existimatio est; præclarè de tuis libris omnes existimant, sentiunt, judicant; tui libri omnium judicio probantur; omnibus laudibus ornantur; omnium in manibus versantur, omnibus manibus teruntur, omnium sinu foventur, circumferuntur, circumgestantur; studiosè tractantur & revolvuntur. V. *Æstimo.*

Magnificè, herrlich. *Syn.* Splendidè. *Ulpian.* Magnificè ac splendidè convivia ornare; laudari ab aliquo. Amplè, laxè, magnificè habitare. Magnificè loqui, se jactare.

Magnificentia, æ, f. Herrlichkeit. *Syn.* Splendor. *Epit.* Laudanda, publica. *Ulpian.* Magnificentia, apparatio & sumptus epularum. In omnibus rebus magnificentiam adhibere. V. *Splendor.*

Magnifico, as, avi, atum, are. erheben, groß machen. *Syn.* Te unum ex omnibus magnificare voluit. V. *Laudo.*

Magnificus, a, um. stattlich. *Syn.* Lautus, splendidus, amplus, gloriosus, summo splendore prædius. *Ulpian.* Magnificum, ornatus, munera, cena, oratio, animus. V. *Splendidus.*

Magniloquentia, æ, f. Wort-Pracht. *Ulpian.* Honori magniloquentia.

Magnitudo, inis, f. Größe. *Syn.* Amplitudo, granditas, moles. *Epit.* Admirabilis, singularis, immensa, excelsus, exima, incredibilis, interminabilis, insignis, inusitata, mirabilis, multa, nova, par, paterna, præsens, subita, summa, tanta, ternas, vera & sapiens. *Ulpian.* Magnitudinem animi tui intellectu tuas. Amoris, odii, fraudium magnitudo. Vid. *Magnus.*

Magni esse, facere, habere &c. hochschätzbar seyn, hoch schätzen. *Ulpian.* Magni erunt mihi tuæ literæ.

Magno, theuer. *Syn.* Magnò pretio.)(*Parvo.* *Ulpian.* Agros illos magnò emit.

Magnoperè, sehr. *Syn.* Majorem in modum, vehementer, nimio opere. *Phras.* *Magnoperè*, sehr, über die massen. Summe, etiam atque etiam, vehementer, maximè, mirè, valde, mirificè, incredibiliter, singulariter, insigniter, præcipuè, unicè, egregiè, apprimè, admodùm, oppidò, eximè, cumprimis, inprimis, majorem in modum, mirum in modum, mirandum in modum, supra modum, extra modum, non vulgariter, non mediocriter, non parum, non ad aliorum exemplum, non ex more exemploque aliorum; non, ut solet; non, ut mos est; sic, ut nihil magis; sic, ut nihil suprà; sic, ut conferri nihil possit; sic, ut par, æquale nihil. V. *Valde.*

Magnus, a, um. groß. R. à μέγας. *Syn.* Amplus, grandis, non mediocris, non parvus, longè latèque patens, immanis, vastus. *Adv.* Egregiè, plenè, plane, hercle, ita, imprimis, tam, valde. *Phras.* 1. *Res magnas aggreditur*, er unternimmt große Sachen. Res magnitudine præstabiles, novitate primas, genere singulares suscipit; nihil medium, nec spem, nec curam, sed immensa omnia volvit animo; res immensæ molis animo non minoro suscipit; ad ea se servat, ea spectat, quæ magnitudinem ejus capiant; in molendis rebus vires animo metitur. 2. *Magnus est corpore*, er ist groß vom Leibe. Corporis magnitudine est insignis; eximia illi corporis species & magnitudo; ingens illi corpus; species corporis ampla & magnifica; egregia est corporis amplitudine & specie; vastâ corporis mole, & humanæ magnitudinis formam propemodum excedente; multum inter omnes corporis specie emicat. V. *Longus.* 3. *Magnus auctoritate inter homines*, groß

von Macht und Ansehen. Vir summus, potentissimus, florentissimus; ornamentum ac lumen reipublicæ. Vir amplissimus & clarissimus. Omnium gentium, omnium sæculorum, omnis memoriæ facile princeps.

Magus, i, m. ein Weiser, Zauberer. *Phras. Magus est*, er ist ein Zauberer. Est magicæ artis professione celebris; magicis carminibus, veneficiis & incantationibus utitur; inaudita & nefaria sacra exercet; diris carminibus inferorum umbras manesque elicere, puerorum extis Deos manes placare solitus. *Usus.* In Persis Magi augurantur & divinant. Magi genus sapientum & doctorum habebantur in Persis.

Maialis, is, m. Berg, verschnitten Schwein. *Syn.* Vepres castratus.

Majestas, atis, f. Majestät, Herrlichkeit, Hoheit. *Syn.* Summa amplitudo, dignitas, summa gravitas. *Usus.* Majestas est amplitudo & dignitas civitatis, quam qui solvit, *aut* imminuit, capitis pœnâ afficiendus est. Magnum nomen, magna dignitas, magna majestas consulis. Majestatem conservare. V. *Dignitas, amplitudo, magistratus.*

Major, oris, *g. o.* grösser. *Usus.* Majora omnia eo, quam fama videbantur.

Majores, um, m. Vorfahren, Vordern. *Syn.* Patres, avi.)(*Posteri. Epi.* Nostri, obscuri. *Usus.* Patres majoresque nostri optimi & probatissimi.

Majus, i, m. May-Monath. *Usus.* Mensis Majus. Idus Majæ.

Mala, æ, f. Wange. *Syn.* Genæ, Maxilla.

Malacia, æ, f. Meer-Stille. *Syn.* Maris tranquillitas. *Usus.* Tanta repentè malacia extitit, ut se movere loco non possent.

Malè, übel. *Syn.* Flagitiosè, prave, nequiter, turpiter, improbè, incommodè, durè, asperè; perperam, perverse. *Phras.* 1. *Male res nostræ habent*, es stehet übel mit unsern Sachen. Malè, pessime agitur mecum; et udicant res nostræ; res nostræ pessimo loco sunt; incommodè mecum agitur; parum restè res nostræ ab hostibus succedunt. 2. *Male secas*, du mürdest nicht recht thun. Pessimo publico factum esse; nequiter, non pro bono factum; male de nobisque consuleres. 3. *Male alicui habere*,

es ha; sie verdrossen. Acerbum magnumque vitium id est omnibus; incommodè id accidit omnibus; ea res offensionem attulit; molestiam illi ea res cepere non exiguam; res accepta est non æquis animis; graviter id illi, molesteque tulere. 4. *Male me tractant*, es hat mich gar übel gehalten. Graviter in me consuluit; asperè admodum ac duriter me accepit; arctè contenteque habuit; indignis modis me accepit, 5. *Male res cedunt*, die Sache ist übel von statten gangen. Res in malum malum evasit; minus prosperè res processit, consiliis obstitit fortuna, res in perniciem vertit, die Sache hat übel ausgeschlagen. 6. Malè precandi formulæ: Di te eradicent! Magnus te perdat Jupiter! Superi inferique malis te exemplis perdant, interficiant! Quod tuo capiti malè sit! Ea res tibi malè vertat! In perniciem vertat! Abi in malam crucem! Abi in malam rem! *Usus.* O factum malè! malè agere, audire, loqui.

Maledicè, schmählich. *Usus.* De absentibus maledicè contumelioseque loqui.

Maledico, is, dixi, dictum; ere. übel reden, fluchen. *Syn.* Maledictis figo, carpo, rodo, vellico, petulanti linguâ incesso; maledictis onero; maledicto in aliquem confero; probris & maledictis vexo, lacero, lacesso, maledictorum nubes jacio; convitium facio; convicia conferuntur; maledicta in aliquem confero; maledicter, injuste dico in aliquem; maledictis, convicis aliquem persequor, consector; probro, concido, maledicta in aliquem evomo, conficio. *Adv.* Contumeliosissimè, petulanter, turpissime. *Usus.* Siquis alteri maledicit, petulans videtur. V. *Maledictum, blasphemia.*

Maledictio, onis, f. Schmähung. *Syn.* Maledictum.

Maledictum, i, n. Schmähwort. *Syn.* Convicium, probrum, contumelia. *Epi.* Parvulgatum, commune, volucre. *Phras.* 1. *Maledicta se mutuo impetunt*, sie schmähen einander. Certum maledicta eos; gravissimè tibi obstrepunt; maledicta se mutuis appetunt, dilacerant, proscindunt, lacerant, vellicant; convicia accubantes in se mutuo evomunt, effundunt; hesternæ natus in te convicia invehuntur. V. *Maledictum, blasphemia.* 2. *Maledicta experiri*, versuchen. Dira precari; dira devovere; aliquid de precationibus deligere; dira exsecrari

nibus prosequi, devovére. *Usus.* Maledictum arripere de trivio. In maledicta loco objicere. Maledictis appetere, obtuere, opprimere. Maledicta in aliquem conjicere, conferre. Omne maledictum effugere, extinguere. V. *Contumelia.*

Maledicus, i, m. Läſterer, der gern ſchmähet. *Syn.* Obtrectator, mordax, petulans. *Usus.* Conviciator maledicus. Quis in maledicentiam civitate crimen omne effugiat? V. *Maledictum.*

Malefacio, is, feci, factum, ere. übel thun. *Syn.* Male mereor de aliquo.)(*Benefacio. Phras.* 1. *Nulli malefeci*, ich habe niemand ein Leid zugefügt. Neminem oppugnavi; cum nullo hominum improbitate certavi; nulli unquam aut dicto protervo, aut facto nocui; ab omni semper injuria & maleficio manus abstinui, temperavi; nullum meum extitit quemquam maleficium; nulli molestiam attuli; nulli segrè feci. V. *Malefica, Injuria.* 2. *Quid malefeci unquam?* was habe ich jemals Uebels gethan? Quod in me conceptum tantum scelus? Quod in me facinus admissum? Quid unquam petulanter, superbè, flagitiosè à me factum? Quid unquam turpiter, aut nequiter à me factum? Quod tantum dedecus admissum est? Quid ego peccavi unquam, aut scelerate feci? Quid tantum facinus malo exemplo à me commissum? Quid factum improbè, aut nefariè? V. *Delictum, facio. Usus.* Dii homini malefaciant!

Malefactum, i, n. Uebelthat. V. *Benefactum. Usus.* Benefacta malè locata, malefacta arbitror.

Maleficè, boshaftig. *Syn.* Malitiosè, nefariè.

Maleficium, ii, n. Uebelthat, Beleidigung. *Syn.* Malefactum, damnum. *Epi.* Cogitatum, levius, majus, manifestum, nonnum, praesens, recens, simile, tantum, tamatrox, tantingulare, vehementissimum, voluntarium, vulgare. *Usus.* Sine ullo maleficio iter per provinciam facere. Committere, admittere, suscipere, facere maleficium. Cavere, narrare maleficia. A maleficio temperare. Prohibere maleficium.

Maleficus, a, um. Uebelthäter, ſchädlich. *Syn.* Reus. *Usus.* In maleficorum scelerato coetu quis hominem innocentem inclusum audeat? Homo naturâ maleficus & ingratus.

Malemateriatus, a, um. übel zugerichtet, und gebauet. *Usus.* Ædes malè materiatæ.

Malevolentia, æ, f. Unguſt. *Syn.* Livor. *Epi.* Abscondita, non infuscata, non affucata mendacia, non facata, non fallax, non erudita artificiô simulationis. *Usus.* Malevolentia, voluptas ex malo alterius sine emolumento suo. Novi animum tuum malevolentiâ suffusum, infuscatum. V. *Invidia.*

Malevolus, a, um. misgünſtig. *Syn.* Malevolentia) suffusus, infuscatus.)(*Benevolus. Adv.* Turpiter. *Usus.* Sermones malevoli. Homo malevolus, & cujus voluntas in me offensa est. V. *Invidus, æmulus.*

Malignè, boshaftig, kärglich. *Syn.* Perversè. *Usus.* Ager malignè divisus.

Malignitas, tis, f. Bosheit, Kargheit im Geben. *Syn.* Perversum & depravatum ingenium, tegens patrimonia, dandi difficultas. V. *Malitia.*

Malignus, a, um. boshaft, karg. *Syn.* Invidus: difficilis, avarus, parcus. *Usus.* Mente malignâ aliquid facere.

Malitia, æ, f. Bosheit. Fraus, calliditas, nequitia. *Epi.* Summa, vetus, usitata. *Usus.* Malitia est versuta & fallax nocendi ratio. Discedere à malitia.

Malitiosè, boshaftig. *Syn.* Callidè, subdolè, versutè, vafrè, dolosè, nequiter.

Malitiosus, a, um. boshaftig. *Syn.* Versutus, callidus, astutus, fallax, vecors, obscurus, veterator, dolosus, vafer. *Usus.* Numis callida & malitiosa pars interpretatio Num malitiosum te negas, & tumultuolentum? V. *Nequam, malus improbus.*

Malleus, i, m. Hammer. *Instrumentum fabrile.*

Malleolus, i, m. ein Rebſchoß. *Surculus utrinque capitatus, præsertim vitis.* Ut 1. Malleoli plantæ. 2. *Malleolus* ſer ſpace antiquus, Pechkranz. Malleolorum plena omnia ad urbem ineundam.

Malo, mavis, malle. lieber wollen. *Syn.* Nolo, volo. *Adv.* Omnino, potius. *Phras. Malo ſervire quam, quam* ... ich will lieber in der Gefangenſchaft bleiben, als unter den Schutz mehr quas ... que te ... optatior, potius; ...

nem fori frequentiæ libenter antepono; animus inclinat potius in solitudinem quam fori strepitum, solitudinem præ omni frequentia & celebritate; rectè; latere mihi latius est, quàm in urbe versari. Forum hoens cum solitudine commutavero; non mihi tantæ voluptati est forum, quantæ solitudo; citiùs, æquiùs foro, quàm solitudine careo; nullo pretio solitudinem redimero. *Ufus.* Malus partibus id malo, quàm &c. Malo cum Pompejo vinci, quàm vincere cum Cæsare.

Malum, i, n. Apfel. Syn. Pomum.

Malum, i, n. das Uebel. *Syn.* Damnum, incommodum, pestis, detrimentum. *Phras.* 1. *Mala nostra malum nobis*, er drohet uns neue Uebel. Magnum malum nobis minitatur; ad veteres nostras ruinas, quas oppressi sumus, multum acerbitatis addet; malum ab homine improbo nobis imminet; insanabilis pernicies ab hoc homine impendet; nulla facies mali certior, quàm ab hujus pertinacitate hominis metuit pertimescenda; malos nos malis exercebit; nulla nobis malis afferet; mali nobis multum dabit hominis improbitas; mali nobis plurimum hoc autore subeundum, exhauriendum erit; erumpet ex hujus importunitate furiæ malum ingens, & in dies ingravescet. 2. *Quis malum hoc a nobis avertet?* wer wird dieses Uebel abwenden? Quis pestem hanc avertet? Quis pestem hanc & perniciem a cervicibus nostris depellet; Quis pestem hanc comprimet, reprimet, excudet, extinguet? Quis malo subibitur huic malo? Quis malis nos eripiet? *Libera. Ufus.* Malum *imminet*, impendet, bevorsteht. Erumpet malum, ela tempestas nabit, über uns kommen. Surgit, erigit, ingravescit malum in dies, zunehmen. Malum afferre, dare, malis aliquem onerare & urgere, zufügen. Malum contrahere; auf sich laden. Malum sustinere, subire, exhaurire, erdulden. Esse, jacere in maximis malis, zu leiden haben. Malum cavere, depellere, tollere, abhelfen. E malis emergere, liberari, los werden.

Malum pfuy! *Vox indignantis Ufus.* Quæ, malum! ista est dementia?

Malus, a, um. böse, übel. *Syn.* Improbus, perditus, pervicax, facinorosus; *item*; incommodus, noxius. *Phras. Homo est sæpe malus malo*, ein Bösewicht taugt dem andern. Iste, mea sententia, perditus; perditum hominem perdere; bonos a se fama reprehendi; bonos ab improbissimo, stimulos; bonos honorum ab improbissimo aculeum

& exitium præceps. Homo est omnibus flagitiis coopertus, contaminatus; sine ullo pudore, audax, sceleris, cui nihil divini, nihil humani sanctum; homo post hominum memoriam turpissimus; unus pestis omnes deterrimus; impurus nefario, vitæ turpis, existimatione damnatus; homo sceleris amentissimus; homo ex omnium scelerum importunitate concretus; pravæ mentis portentum; nihil illo levius, nihil ingenuum; latus sinus, & incommodum; caput post natos homines detestandum ac spectandum; funesta tax reipublicæ. *V. Nequam, improbus, sceleratus. Ufus.* Philosophi ne illi mali quidem, sed parum acuti. Malo dolo agere.

Malus, i, m. Mast-Baum. *Syn.* Celsi, alti. *Ufus.* Malum erigere, scandere, ascendere. Malus vento quassatur. 2. Pomus, arbor pomifera, Apfel-Baum.

Mamma, æ, f. Brust, Dutte. *Syn.* Uber. *Ufus.* Puer lactans, mammam appetens. Lupa sebum illas infantibus adeò malè præbuit mammas.

Manceps, cipis, m. Pachter, der einen Zoll, Gebenden ꝛc. an sich erkaufet. *R.* Manu capere, *quia pabulum manu auferunt.* *Syn.* Qui conducit, aut emit publicum a quid. *Ufus.* Mancipes a civitatibus pecunias pro frumento exegere.

Mancipi, ein eigenthümliches Guth. *Ufus.* Alienatio est res, quæ mancipi est, aut traditio alteri facta, aut in jure cessio.

Mancipium, ii, n. Leibeigener, Eigenthum. *Syn.* Res mancipi: Servus. *Epi.* Alma, honestissima, pauca, plurima, pretiosissima, fœdissima, frequentia. *Ufus.* 1. Agri illi mancipii & nexi, usu & usucapti. Species juris, & mancipii est res pretiosa. Mancipio aliquid accipere. Mancipio accepere 2. Servus, ein Leibeigener. Mancipium pro concubina. *V.* Servitium.

Mancipo, as, avi, atum, are. jemanden leibeigen machen. *Syn.* Servo, in aliena potestatem trado. *Ufus.* Servitus hominis est, si nemini mancipata

Ven-

Venditum de manciparum tribunatum plebi addixit.

Mancus, a, um. mangelhaft, ſchadhaft. *Syn.* Curtus, mutilus, truncus, mancus. *Ulp.* Cui manu natura sine actione manca est. Mancus, & membris omnibus captus.

Mandatum, i, n. Gebott, Befehl. *Syn.* Res mandata, imperium, voluntas, jussum. *Plaut.* 1. *Mandatum hoc ei centurioni, ut malefactos plecteret*, er hat dem Hauptmanne befohlen, die Strafe vorzunehmen. Pœnæ capiendæ ministerium centurioni imposuit: centurioni in mandatis dedit, ut pœnam de militibus reposceret; mandatis oneravit centurionem; mandata dedit; mandata edidit; tradendi imperium de supplicio militum à centurione fieri dedit. *V. Impero, jubeo.* 2. *Mandatum facere*, er hat gethan, was ihm befohlen war. Mandata fecit, explevit, complevit, exsecutus est, mandatis satisfecit; negotium confecit. *V. Pareo, obedio. Usus.* Cum mandatis mittere, mandata dare, Befehl geben. Mandata accipere, recipere, habere. Befehl bekommen, haben. Mandata alicujus perferre ad aliquem, deferre, afferre, exponere, Befehl überbringen. Mandata exequi, persequi, digerere, den Befehl vollziehen.

Mando, as, avi, atum, are. befehlen. *Syn.* Jubeo, impero, ordino, præscribo, mandatum do, in mandatis do, præcipio. *Adv.* Accuratissime, strictè, diligenter, nominatim, penitus, plenè, prudenter, prolixè, pulchrè. *Usus.* 1. *Mandavi filio, ut ita faceret.* 2. *Commendo, commendo, trado, committo*, anvertrauen. Honores alicui, ira; stratum, sacerdotium mandare. Vitam suam solitudini & tenebris; fugæ; mortui cadaver humo mandare. Res gestas scripturis, litteris, monumentis, historiæ scriptis mandare. Rem posteris, annalibus mandare, in Büchern aufzeichnen. *V. Impero, Jubeo, Mandatum.*

Mando, is, di, sum, ere. kauen. *Syn.* Dentibus conficio. *Usus.* Dentibus mandatur, extenuatur molitur cibus.

Mane, frühe. *Syn.* Diluculo, primo diluculo; prima luce; cum prima luce; antelucano tempore; matutino tempore; cum lucesceret; simul atque lucesceret; cum nondum diceret; ad primam auroram: sub noctis extremum; luce appetente; ante ortum solis; sole oriente; ortâ luce; sub lucem; albente cœlo; sub dici ortum; ubi dies cœpit; cum ortu solis, dubia adhuc luce; dubio adhuc die; lucis principio; ubi illuxit; circa lucis ortum; sub lucis ortum; aperiente se die; albescente cœlo; primò manè, illucente die; multò manè; lenè manè; cum ipsa luce; vergente ad lucem nocte; simulac dies illuxerit. *V. Aurora, diluculum.*

Maneo, es; mansi, sum, ere. bleiben. *Rad.* μένω. *Syn.* Remaneo, commoror, resto, sto, hæreo. *Ab.* Abeo, discedo. *Adv.* Constanter, diutius, in perpetuum, perpetuo, propemodum, rectè, benè. *Plaut.* 1. *Domi libenter maneo*, ich bleibe gern zu Hauß. Domi me it primum teneo; tectis & tenebris me contineo; domi latebræ hæreo; parietum umbris me occulto; domo pedem non foràs effero; parietum præsidio à fori strepitu me tueor; publico ut plurimum abstineo. 2. *Manebo apud te*, ich werde bey dir bleiben. Semper præsto tibi ero; adero ubique, assiduamque comitem me tibi præbeo, adjungam; hærebo lateri tuo; à latere nusquam discedam; nulla me res à te avellet, divellet, abjunget; nusquam abs te recedam, digrediar; adhæreo ero lateri tuo; nulla me dies à te disjunget. 3. *Manet in sententia sua*, er bleibt feſt auf ſeiner Meynung. Stat in eadem sententia; persistat in sententia; propositum tenet; antiquam obtinet; deduci de sententia non potest; à sententia non decedit; flecti, depelli, dimoveri à sententia non potest; animum obfirmat in sententia; in dicenda sententia egregiè sibi constat. *V. Sententia.* 4. *Mansit idem color*, es iſt die Farbe geblieben, wie zuvor. Ori color suus constitit, nihil mutavit oris color; perstitit idem in vultu color. 5. *Mansit incolume patrimonium mihi*, das Erbtheil iſt mir ganz verblieben. Stetit mihi tutorum præsidio patrimonium integrum; nihil de paterna hæreditate libatum, imminutum est; paterna hæreditas nihil detrimenti accepit. *Usus.* In vita, in voluntate, in officio, in conditione, in sententia manere. Id animo fixum manet. Manet mihi vetus cum illo contractus; illud mancat, fixum pactum sit, bey dem ſoll es bleiben. Idem te fatum manet, du haſt eben dieſes Ungluͤck zu erwarten.

Manes, ium, m. Abgeſtorbene. *Syn.* Animæ vitâ defunctorum. *Uſus.* Mortuorum manes te aliqua expiare. D. manes.

Manica, æ, f. Ermel. *Uſus.* Antonius ſolet accipere manicas.

Manicatus, a, um. Dob Ermel hat. *Uſus.* Manicatæ & talares tunicæ.

Manifeſtè, augenſcheinlich. *Syn.* Manifeſto; palàm, apertè, perſpicuè, clarè, non obſcurè. *Uſus.* Nil quid manifeſtè deprehenſum.

Manifeſtò, offenbar. *Syn.* Manifeſtè: ex conſulto.

Manifeſtus, a, um. offenbar. *Syn.* Clarus, perſpicuus, non obſcurus, apertus, illatus, conſpicuus, de quo liquet, quod nec clarum, quod patet, quod notum eſt omnibus. *Phraſ.* Res manifeſta eſt, die Sache iſt offenbar. Res eſt ante oculos; ante oculos poſita; in medio poſita; res non conjecturâ, ſed oculis tenetur; res ipſa coram & majoribus quaſi theatris propoſita; in clara res luce eſt; comperta ſunt omnia; omnis res palam eſt. in meliorem eſt, manifeſtum; hoc quaſi manu tenere; quid perſpicuum eſt, ut oculis judicare poſſis; tam ei apparet, quàm, quæ oculis cernuntur; in oculis eſt, res poſita, ſe ipſa commendat; in aperto, in propatulo, in ſpectatum & notum, manifeſta, omnibus eſt; omnis vobis hæc oculis cernenda, vid. manu tractari videtur & palpari; proferre in lucem & in forum ac bonam partam ſt; è tenebris in lucem extrahere eſſe. Scelus manifeſtum & deprehenſum.

Manipularis, e. zur Rotte gehörig. *Syn.* Qui de manipulo, ſeu pars in ſum manipuli. *Uſus.* Dolo, ut Pompejum, tanquam manipularem quendam, ſecutum.

Manipulatim, von Rotte zu Rotte. *Syn.* Per manipulos. *Uſ.* Acies manipulatim ſtructa.

Manipulus, i, m. Garbe, kleiner Kriegshaufe. *Syn.* Faſciculus, quem in fenore manu comprehendunt; exigua manus militum, pars cohortis. *Uſus.* Armatos manipulos ad ſigna convocat.

Mano, as, avi, atum, are. fließen, ſich ausbreiten. *Syn.* Fluo, redundo; fundor, diffundor, diſpergor, latius diffundor, ſerpo, pererebeſco, *Adv.* Latè, communiter, longè. *Uſus.* Sept malum, rumor, ſermo, & manat latius. Non patiar, eam rem ad urbis perniciem manare. Omnis honeſtas è quatuor fontibus manat. Hæc conſilium è tuo capite manat. Rem à capite arceſſere, & videre, unde cætera manent. Manat in omnes partes virus; & per ponge corpus ſanditur; manavit ea peſtis latius, nec jam occulte ſerpens totas provincias occupat. V. *Fluo.*

Manſio, onis, f. Herberge.)(*Deceſſio.* Epi. Cæſar. *Uſus.* Manſio in vita.

Manſuefactus, a, um. zahm gemacht. *Syn.* Domitus. *Uſus.* Manſuefacti & excultiad elegantiora defleximus. V. *Manſuetus.*

Manſuefacio, is, feci, factum, ere. zahm und mild machen. *Syn.* Manſuetum reddere. *Uſus.* Plebs manſuefacta & exculta. V. *Manſuetus.*

Manſuetè, ſonſt. *Uſus.* Manſuetè facere aliquid.

Manſuetudo, inis, f. Sanftmuth. *Syn.* Lenitas, facilitas.)(*Atrocitas. Epi.* Incredibilis. *Uſus.* Omnia plena clementiæ, manſuetudinis, liberalitatis.

Manſuetus, a, um. ſanftmüthig, zahm. R. *Manuefactus. Syn.* Mitis, lenis, facilis, humanus, mitigatus.)(*Ferus, immanis, atrox. Phraſ.* 1. *Eum manſuetum*, ein zahmes Thier. Animal ad manſuetudinem ductum, manuefactum, condoctefactum, mitigatum; à ferocitate ad manſuetudinem traductum. 2. *Jam manſuetus eſſe*, *incipiunt*, die wilde Völker ſind nun etwas zahmer worden. A ferocitate paulatim ad mansuetudinem deducere; ad humanitatem traducere; ferocitatem exuerunt; recedit jam à feritate illa ferocitas in illorum animis; exuunt jam, & mores humanes induere incipiunt, mitescunt. *Uſus.* Manſuetudo hominem recognoscit naturæ, conſuetudines, diſciplinam hominum & mores humanum. Omnia præceps, ſubmiſſa, lenis, manſueta. V. *Lenis.*

Mantica, æ, f. Felleiſen, Ranzen. *Syn.* Pera viatoria. *Uſus.* Non videt, manticæ quid à tergo ſit. *Phæd.*

Manubiæ, arum, f. Raub. *Syn.* Præda, ſpolia ex hoſtibus capta. *Epi.* Impunitæ, tutæ. *Uſus.* Manubias bello conficere. Manubias noſtra cinere.

Manubrium, ii, n. Handhabe. *Syn.* Capulus. *Epi.* Aureum.

Manufactus, a, um. mit der Hand gemacht. *Uſus.* Opera manufacta.

Manumiſſio, onis, f. Freylaſſung.

Manu-

Mannitto, is, misi, missum, etc. frey lassen. *Syn.* Libertatem do.

Manus, us, f. Hand. *Syn.* Dextra. *Epi.* Adversa. antiqua, apta, arguta, contracta, contaminata & cruenta, dextra, sacrosanctissima, firma, hostilis, impia, importuna, sancta, sinistra, tremebunda, victrix. *Usus.* 1. Sumere in manus aliquid; in manu tenere; de manibus extorquere; è manibus rem non dimittere, deponere. Disciplina per manus tradita, *vulg. de mani in manum.* Per manus dimitti. Certe manum, gieb die Hand her. Delegatis, vincti post tergum manibus. Manu scripsit. Literæ tuâ, meâ manu scriptæ, *vulg. propria manu.* Manus porrigo. 2. *Facultas, potestas,* Macht, Gewalt. Id hoc in manu tua. Manibus victoria excidit. 3. *Impedita est res,* die Sache läßt sich leicht thun. Res est in manu. In manu tenemus, habemus victoriam. Præ manibus habere aliquid, vor der Hand haben. Sub manu, sub manus, unter die Hand. 4. *Vis, arma, ferrum,* Gewalt, Waffen. Manus abstinere alicui; manum abstinere, continere. Ad manus ventum est; manus conserre, conferre. 5. *Copiæ,* Kriegs-Heuffen. Militarem manum cogere, facere, habere. 6. *Cedere,* weichen, einen gewinnen geben. Manus do.

Mapale, is, n. Häußlein, Hüttlein. *Syn.* Casa agrestis.

Mappa, æ, f. Tischtuch.

Mare, is, n. Meer. R. *ab Hebr.* Mara, *amarum.* *Syn.* Æquor, altum, pontus; pelagus, salum. *Epi.* Portuosum, scopulosum, infestum, inflatum, murmurans, purpureum, refertum, præclarum, tempestivum, tranquillum, tutum, vastissimum, universum. *Phras.* Mare est turbatum, das Meer war ungestümm. Horrescebat mare, crebrosque fluctus in ictus evolvebat; exæstuabat mare, quoque arctius intra faucium angustias clauderetur, eo acrius furebat; exterrebat nos fremitus murmurantis maris, vix, ut in altum evehi auderemus; levabatur minorescens mare, ventoque acriori concitatum fluctus cubat, navigantique minus terribilis fit. *Usus.* Tranquillum, agitatum mare. Mare cœlo miscere. Terrâ marique conquirere aliquid.

Macero, es, vel Marcesco, is, marcui, etc. verweichen. *Syn.* Torpesco, putresco. *Usus.* Luxuriâ vinoque marcere. Desidia & otio marcescere.

Margarita, æ, f. Perle. *Syn.* Unio. *Usus.* Nego ullam margaritam fuisse, quæ abluerent.

MARIA, die Mutter GOttes, die hochgebenedeyete Jungfrau Maria. *Phras.* Mater DEI; Virgo Mater; Cœlitum Regina; mundi Domina; generis humani decus ac præsidium; Parens Autoris sui, æterni Regis mater; Templum augustissimum Divinitatis; mortalium immortalium que Regina.

Marinus, a, um. was vom Meer ist. *Syn.* Maritimus. *Usus.* Æstus marini.

Maritimus, a, um. was am Meer ist. *Usus.* In maritimis sum.

Maritus, i, m. Ehemann. *Syn.* Vir. *Epi.* Caper. *Usus.* Ut maritus quam optimæ sis mulieris, & hæc quam optimo viro nupta sit.

Marmor, oris, n. Marmorstein. *Syn.* Simulacrum, signum è marmore.

Marmoreus, a, um. marmorsteinern. *Usus.* Columnæ, signa marmorea.

Mars, tis, m. Kriegs-Gott bey den Poeten. *Usus.* Mars belli communis & mortalis cultus. Soror Martis gens. V. *Bellum.*

Martyr, tis, g. c. Christlicher Blut-Zeuge. *Phras.* 1. Purpuratus suo sanguine Fidei testis; invictus Christi athleta; laureatus Fidei pugil, qui sanguinis sui pignore Christum testatus; proventate Fidei supplicium mortis subiit; propter Christum carnifici collum præbuit; mortem pro Christi nomine fortiter obiit; qui inter ultimos cruciatus ad extremum usque spiritum in veræ Fidei confessione permanlit; qui pro Christo per summos cruciatus vitam cum sanguine profudit. 2. *Sancti Martyres,* heilige Märtyrer. Qui pro Christi confessione strenuè dimicarunt, & summa acerbitate varió leti genere animas liquérunt; qui vita & sanguine Fidei nostræ sanctitatem commendárunt, confirmárunt; qui planctam suis sudoribus fidem, suo etiam sanguine, rigarunt; qui per vulnera & mortes Regi suo Christo præclarum testimonium dedérunt; qui Dei causa quæcunque cruciamenta, ipsamque mortem, cujus imaginem oculis fugimus, mentionem auribus respuimus, quam animis adversamur, & ad recordatione perhorrescimus, constantissimè oppetiverè; qui tormentis maximis excarnificati; qui dirissimos Christi causâ cruciatus exhauserunt, lingue in mortem acerbissimam obtruncatæ; quos nulla tormentorum vis ad mutandam in proposito sententiam vincere potuit; qui raptis facultatibus in exilium ejecti, fustibus ad mortem contusi, fagitis confixi, ... pref-

pressis laqueo faucibus elisi, gaudio defectis corvorum in mortem data, deturpus superstitionibus, de barbara immanitate moriendo triumpharunt.

Mas, maris, m. Mannbild. *Usus.* Deos mares, & fœminas esse dicitis.

Masculus, a, um. männlich, stark. *Syn.* Virilis, fortis. *Phras. Prolem masculam habent*, sie hat einen männlichen Erben. Virilis stirps è matrimonio fuit; virilem sexum reliquit.

Masla, æ, f. Teig. *Usus.* Auri, ferri, picis, farinæ masla.

Mater, tris, f. Mutter. R. à μήτηρ. *Syn.* Parens, genitrix. *Epi.* Cæca, conscelerata, egregia, gravida, præclara, misera, libera, magna, misera, lamentansque & abjecta, plena pietatis, victrix, optima. *Usus.* Sapientia mater omnium bonarum artium. Matris terræ sinus & gremium.

Matercula, æ, f. Mütterlein. *Usus.* Matriculæ suæ fastidiosus hæres

Materfamilias, matrisfamilias, f. Haus-Mutter. *Usus.* Materfamilias sacus, quam matronarum honestas postulat, nominamus.

Materia, æ, f. Materie, Zeug. *Syn.* Res, ex qua fit aliquid: apparatus, argumentum. *Phras.* 1. *Materia scribendi mihi deest*, es mangelt nicht an dem, was ich schreiben könnte. Semper est aliquod epistolæ argumentum; copia rerum, quas scribam, se magna mihi offert. Volumas deesse, non res, ad scribendum potest; silva se mihi rerum ad scribendum objicit; materiam scribendi amplam dat, præbet dies quælibet. *Usus.* 1. Plato ex materia in forma recipiente esse mundum factum censet. 2. *Lignea materia*, unterschied dicker Bau-Zeug. Materiam comportare milites jubet. Exinsula materiam, calcem advexere. 3. *Id, de quo agunt actes, leges &c.* dasjenige, von dem man handelt. Materia artis est, in qua ars versatur. Quid illum oderat, segetem & materiam gloriæ suæ? Scribendi materies. Deformitas corporum apta ad jocandum materies. 4. *Facultas*, Gelegenheit. Opes libidini materiam dant, præbent. Moderatio subtrahit, admittit materiam furori. V. *Occasio.*

Materiarius, ii, m. Zimmermann, Werkmeister. *Syn.* Faber.

Materiatus, a, um. von Holzwerk ist. *Phras.* Quod ex materia constat. *Usus.* Domus male materiata.

Materior, aris, atus sum, ari. Holz zuführen. *Syn.* Lignor. *Usus.* Eodem tempore & materiari & frumentari necesse erat.

Maternus, a, um. mütterlich. *Usus.* Nomen maternum amantius & indulgentius.

Matertera, æ, f. der Mutter Schwester, Muhme. *Syn.* Matris soror.

Mathematicus, a, um. zur Mathesi gehörig, darinnen erfahren. *Epi.* Magnus, ingenius, sempiternus. *Usus.* Mathematicæ artes, scientiæ. Fulvius Mathematicorum eruditus. Mathematici magna in obscuritate rerum, & recondita in arte, in arte multiplici subtilique versantur.

Matricida, æ, f. Mutter-Mörder. *Syn.* Qui matrem occidit, particida. *Epi.* Certissimus, crudelissimus, impius.

Matricidium, ii, n. Mutter-Mord. *Usus.* Matricidii accusatur Orestes.

Matrimonium, ii, n. Ehestand. *Syn.* Conjugium, connubium. *Epi.* Datale, stabile & certum. *Phras.* Matrimonium inire, in den Ehestand treten. Contrahere, inire matrimonium; nuptias facere; nuptos jungi; inire societatem vitæ perpetuam nec nisi morte dirimendam, dissolvendam; ad rem uxoriam animum adjungere; consortem accipere; uxorem ducere; in sanctum connubii fœdus, & indissolubilem vitæ torique societatem convenire; in matrimonium ducere; matrimonio, conjugio se alicui devincire; matrimonio aliquam sibi conjungere; matrimonium facere, vinculis conjungere. 2. *In matrimonio habere conjugem*, zum Ehestand haben. Habere conjugem, matrimonio junctam; vinculis socialibus sibi junctam; vivere cum aliqua in matrimonio, conjugio; nuptiis junctam, consortem habere; consortem & consortem. 3. *Ad matrimonium transire*, zur Ehe schreiten. Ad alteras nuptias procedere; ad secundos thalamos procedere. Conjugio secundo se devincire. 4. *Celebrare matrimonium*, die Eheleute zusammen geben. Nuptias solenni pompa concelebrare; matrimonio sponsos conjungere, copulare; indissolubili fœdere sponsos copulare; nuptiarum pompam ceremoniis augustiorem reddere. *Usus.* Collocare aliquam in matrimonium. Aliquam in matrimonio habere. V. *Love, nubo.*

Matrimus, a, um. der die Mutter noch im Leben hat. *Usus.* Puer matrimus.

Matrona, æ, f. ehrbare Frau. *Syn.* Matrimonias, mulier, uxor. *Epi.* Op-

tima

lentæ, optimates. *Usus.* Matronarum dignitas & sanctitas.

Matronalis, e. ehrbaren Frauen zuſtändig. *Usus.* Matronalis gravitas, pudor, decus.

Maturatio, onis, f. Beſchleunigung, Eile. *Syn.* Festinatio, properatio.

Maturè, frühzeitig, ungeſäumt. *Syn.* Citò, celeriter, tempori, sine mora, tempestivè. *Usus.* Eo, quo intendit, maturè perveniet.

Matureſco, is, ere. zeitig werden. *Syn.* Perficior, absolvor. *Phras. Fruges maturescunt*, die Früchte werden zeitig. Maturitatem assequuntur; arborum fructus jam miteſcunt; maturitatem ſuam propediem habebunt; propè maturitatem ſunt; ad maturitatem perveniunt.

Maturitas, tis, f. Zeitigung. *Syn.* Tempestivitas, tempus maturum. *Epi.* Prima dicendi, tanta. *Usus.* Hæc ſtudia in adoleſcentia tanquam in herba ſignificant; quæ virtutis maturitas, & quantæ fruges induſtriæ ſunt futuræ. Caneſcit jam tua eloquentia, & quandam maturitatem eſt adeuta. Ejus rei maturitas nondum venit. Videtur id jam perfectum & maturitatem habere ſuam. Usus maturitatem dat, affert.

Maturo, as, avi, atum, are. eilen, befördern. *Syn.* Maturitatem affero, accelero, propero. *Usus.* Maturare mortem alicui. Quæſo, matures venire.

Maturus, a, um. reif, zeitig. *Syn.* Coctus, tempestivus, natis.)(*Phras. immaturus.* *Usus.* Poma matura & cocta decidunt. Ætas matura. Maturus orator. Vitæ ſanctas maturum affert mortis tempus.

Matutinus, a, um. morgentlich.)(*Vespertinus.* *Usus.* Matutina tempora lectione conſumo.

Maxilla, æ, f. Wange. *Syn.* Mala.

Maximè, meiſtens. *Syn.* Summè, potiſſimum, magnoperè. *Usus.* 1. Ut quisque maximè indigus, ita opè dignissimus Tam ſum amicus reipublicæ, quam qui maximè. Domus celebratur, ut cum maximè. 2. *Præsertim, imprimis;* ſonderlich. Eos amo maximè, qui &c. Eo maximè te amo, quod &c.

Maximoperè, über die Maaß. *Syn.* Summoperè, maximè, potiſſimum. *Usus.* A te maximoperè peto.

Maximus, a, um. der gröſte. *Syn.* Amplissimus, summus, singularis, ingens, incredibilis; divinus, immortalis. *Phras.* *Maximum luxus instar*, er iſt über die maaſſen verſchwenderiſch. Luxus in eo eſt tantus, ut nihil supra possit esse; nihil ut addi ad tantas opum effusiones posse videatur; ut eum ne tota quidem patrimonia capere, ſuſtinere; aut explere possint.

Meatus, us, m. Gang, Lauf. *Usus.* Solis cursus & meatus.

Mecum, mit mir. *Usus.* Mecum sum; mecum vivo.

Medeor, eris, eri. heilen. *Syn.* Sano, curationem adhibeo, medicinam affero, facio, adhibeo; remedium affero, adhibeo. *Adject.* *Phras.* Tempus id remedium malis medetur, die Zeit heilet allen Schaden und Uebel. Quæ nobis à fortuna infliguntur vulnera; levantur, sanantur vetuſtate; vis doloris temporis morâ languescit; detrahit de dolore dies, aut etiam penitus tollit & extinguit. Quovis malo adhibetur, bonorum metus, medicinam dies affert. Habet hoc tempus; ut dolorem quemvis, tametſi altè in animo inſitum, evellat. Eſt hoc temporis, ut omnem malorum ſenſum ac memoriam, omnem adverſæ fortunæ recordationem ex animo doleat, auferat, eripiat, expellat, amoveat, præſcribat. 2. *Medendum eſt huic malo*, man muß dieſem Uebel abhelfen. Occurrendum eſt huic malo; remedium dandum eſt huic malo; præſidia comparanda ſunt ad illos caſus; comparanda, quærenda ſunt remedia huic malo; facienda medicina malo eſt; capiti, oculis medendum. *Usus.* Afflictæ reipublicæ, capiti, oculis mederi; medicinæ agros.

Medicaſter, tri, m. Hauéknecht. *Syn.* Mancipium vilitiorum.

Medicamen, inis, n. Arzney. *Syn.* Medicamentum. *Epi.* Violentum.

Medicamentum, i, n. Arzney. *Syn.* Medicamen, medicina, remedium. *Epi.* Multa; ſalutaria, violenta. *Usus.* Medicamentis delinimus. Medicamentis partum abigere. Fucata candoris medicamenta. Medicamentum dare ad aquam intercutem. V. *Remedium.*

Medicina, æ, f. Arzney. *Syn.* Medicamentum, remedium, ars medendi. *Epi.* Consularis, animi grata, & multis probata, plurimis ſuſpecta & invisa, imbecillior,

fra-

major, perpetua; tarda, ſed magna, tempeſtiva. *Phaſ. Medicina operatur*, lat. die Arzney hat ihre Würkung: Medicina venis concipitur; in venas diffundit ſe medicamentum, hic, ut ſenſim toto corpore ejus ſalubritas percipiatur. *Uſus.* 1. Facere, afferre medicinam alicui. Accipere, ſumere medicinam. Nulla tot incommodis medicina reperietur. 2. *Ars medicandi*, Arzney-Kunſt. Medicinam exercere, facere. V. *Remedium.*

Medicor, aris, atus ſum, ari. heilen. *Syn.* Medeor.

Medicus, i, m. Arzt. *Syn.* Medicinæ peritus, medicinæ cognitione clarus; medicinam profeſſus. *Epi.* Candidus, jam incognitus, & ſæpe victor, diligens, ignobilis, index, notabilimus, optimus, ſtudioſor, ſuavis, ſummus. *Uſus.* Ad morbos difficillimos nobiliſſimus medicus quæritur. Medicum adhibere. Medico uti. Medico honos habendus. Medico non ſolum morbus; ſed conſuetudo valentis & natura corporis cognoſcenda. Medici ex quibusdam ſignis & advenientes, & creſcentes morbos intelligunt.

Medietas, tis, f. Hälfte, halber Theil. *Syn.* Media pars; medium. *Uſus.* Bina media, vix enim audeo dicere medietates.

Medimnum, i, n. eine Maaß. *Genus menſuræ ſeptem modiorum.*

Mediocris, e. mittelmäßig. *Syn.* Nonnullus, modicus. *Uſus.* Ingenio, prudentia eſt mediocri. Mediocris eſt in dicendo

Mediocritas, tis, f. Mittelmäßigkeit. *Syn.* Modus, nec parum, nec nimium. *Epi.* Inamabilis. *Uſus.* Virtutes omnes mediocritate quadam eſſe moderatas conſtat. Mediocritas dicendi. Certus eſt villarum modus, & ad mediocritatem revocandus.

Mediocriter, mäßig. *Syn.* Modicè. *Uſus.* Injurias mediocriter ferre. Pollium mediocriter lacteſcit leviter repungere. Mediocriter à natura inſtructus; angultus etiam à labore & diſciplina.

Mediterraneus, a, um. mitten im feſten Lande gelegen. *Uſus.* Mediterranei mare eſſe non credunt. Roma mediterranea eſt maximè.

Meditatè, bedächtlich. *Uſus.* Rem perquam meditate tenes.

Meditatio, onis, f. Betrachtung. *Syn.* Commentatio, exercitatio. *Epi.* Multa, aſſidua, quotidiana, pia. *Uſus.* Multi naturæ virium meditatione atque exercitatione ſuſtulerunt.

Meditor, aris, atus ſum, ari. betrachten, bedenken. *Syn.* Attentè cogito, commentor, contemplor. *Adv.* Maximè, natu to antè. *Phaſ. Semper cœleſtia meditatur*, er betrachtet allezeit himliſche Dinge. In perpetua rerum cœleſtium meditatione verſatur; animum in rerum cœleſtium contemplatione defixum habet; ſemper aliquid de rebus cœleſtibus cogitat, recunvovat; in res cœleſtes ſuas ſemper animum intendit; tempus omne in acerrima atque attentiſſima rerum cœleſtium meditatione ponit; cœleſtium rerum ſpectator & contemplator eſt aſſiduus; conſideratione ac contemplatione rerum cœleſtium animum paſcit; oblectat; mentem cogitationemque per omnes cœleſtium rerum ſpecies circumducit. V. *Cogito. Uſus.* Accuſationem meditatur. Quæ in foro agenda ſunt, exercitatione quaſi ludicrâ perdiſco & meditor. Nihil fecit non diu ante meditatum. Meditatus ad dicendum acceſſeram. Accurata & meditata commentatio. Meditatum ſcelus. V. *Cogito, cogitatio.*

Medius, a, um. der Mittlere. R: *μέσος.* *Syn.* Interjectus inter duos; dimidius, intermedius. *Syn. Aliam viam aperta in se quamvis*, in einer & der die Mittelſtraße erwählen. Medium conſequi conſilii viam; medâ viâ conſilium capere; medius conſiliis ſtare; conſiliô neutri parti acerbô rem expedire. *Uſus.* Oratio vel omnis, vel media, vel cadens. In medio jure erravi eram. (Qui ſe medium eſſe vult, (*neutrum* ſit.) in parva manet; qui profectò tur, aliquid de alterutra parte vendeat. In mediam turbam ſe injecit. Interjectus inter duas ætates, medius que. In re bellum & pacem nihil eſt medium. In mediam dimicationem ſe offerre. De medio tollere, removere, recedere. Res eſt in medio poſita. Res de medio ſumptæ, vom nächſten beſten Ort her.

Mediuſfidius, bey meiner Treu. *Juranti formula apud veteres.*

Medulla, æ, f. das Mark. *Syn.* Tenuis. Intimus animus. *Uſus.* Venis & medullis inſidet malum. In medullis ruit & vaſceribus hæret.

Mel,

Mel, mellis, n. Honig. Gr. μέλι. *Usus.* Villa abundat lacte, caseo, melle. Suavior melle dulcior.

Melancholia, æ, f. Melancholey, Traurigkeit. *Syn.* Atrabilis. *Usus.* Quem nos furorem, Græci melancholiam vocant, quasi atra solum bile mens moveatur.

Melancholicus, a, um. melancholisch, traurig. *Syn.* Natura tristis & recondita; ingenita affectus tristitia; indole, ingenio subtristi. *Usus.* Aristoteles ait, omnes ingeniosos melancholicos esse, ut ego, me tardiorem esse, molestè non feram.

Melior, oris, g. o. besser. *Syn.* Potior, commodior, præstabilior.)(*Deterior. Phras. Nemo eruditus quenquam se meliorem putat*, kein Gelehrter hält jemand für besser, als sich selbsten. Neminem se potiorem ducit; aliis se præfert omnibus; superiorem se cæteris; nemini inferiorem se existimat doctus. Doctus præcipuam putat suam esse doctrinam, nec communem illi; doctrina se omnibus præcellere, præstare, antecellere, certissimum habet; doctrinam suam longe anteponit cæterorum scientiis. V. *Potior.* *Usus.* Res meliori in loco est. Incipit res melius ire, quam putaram.

Melius, besser. *Syn.* Commodius, satius, potius, præstabilius. *Phras. Melius habet civitas rius opera*, durch jene Verrichte stehet es nun besser mit der Stadt. Species est adeo revivescentis reipublicæ; surrexit ejus opera ex intolerabili statu respublica; fieri quædam ad meliorem spem inclinatio videtur; ad sanitatem revertitur civitas; autoritate ejus & operâ emergit tandem civitas, & in tolerabili statu consistit; lux quædam affulgere videtur civitatis rebus; melius jam res civitatis ire incipit; correxit urbem ejus industria, & affectis partibus medicinam attulit; rempublicam vetera sedes ac statum suum revocavit; in antiquum statum restituit; urbem consilio recreavit, perditámque ac afflictam erexit; reperta demum ejus opera est medicina tot incommodis civitatis; rem pro ipsam [illegible] temporum negligentia retrivit, inque veterem dignitatem respublicam vindicavit ejus industria; convalescere ac sanari, revivescere ac reverti postliminio civitas ejus operâ videtur. V. *Sanus, Corrigo.* *Usus.* Philosophia & ad melius vivendum, & ad commodius disserendum vim habet maximam.

Melliusculè, etwas besser. *Syn.* Aliquanto melius. *Usus.* Cum melliusculè tui erit, fac ad nos quamprimum redeas.

Mellarius, a, um. zum Honig gehörig. *Usus.* Mellaria cella.

Mellitus, a, um. süß, Honig-süß. *Syn.* Suavis, jucundus. *Usus.* Mellitus puer.

Melos, n. *indecl.* Gesang. *Syn.* Cantus. *Usus.* Dulce melos.

Membrana, æ, f. Pergament. *Epi.* Tenuissima, pellucida. *Usus.* Natura oculos membranis tenuissimis sepsit.

Membrum, i, n. Glied. *Pars corporis, Transl. aliarum quoque rerum.* *Syn.* Artus. *Epi.* Proximum, turbidum, turgidum, tumidum. Membra commutabilia, humana, imbecilla, minutiora, reliqua, tenuissima. *Usus.* Membrorum alia videntur à natura donata ad usum, alia ad ornatum. Partes & membra Philosophiæ.

Memini, gedenken. *Syn.* Memoriâ teneo, memoriâ repeto, commemini, recordor, reminiscor, commemoro.)(*Obliviscor.* *Adv.* Diligentissimè, grate, jucundè, melius, omnino, } rectè, recte, suaviter. *Phras.* 1. *Semper tui meminero*, ich werde jederzeit auf dich gedenken. Nunquam ex animo meo discedet tui memoria. Anni consequentes excipient tui memoriam. In memoria mea penitùs insedisti; semper in memoria hærebis; erit infixa menti meæ tua imago; complectar absentem te cogitatione. Virtutes tuas gratâ semper memoriâ persequar; memoriam tui in me officii colam benevolentiâ sempiternâ. V. *Obtundo, memoria.* 2. *Memini eorum, quæ dixeras*, ich gedenke noch wohl daran, wie du gesaget hast. In memoria habeo; in memoria sunt; memoriâ teneo; memoriæ infixa sunt; hærent, insident in memoria; memoriâ repeto, complector ea, quæ dixeras. *Usus.* Memini, nec obliviscar noctis illius. Memini mandata tua.

Memor, oris, g. o. eingedenk. *Syn.* Qui non obliviscitur. *Usus.* Memorem in benè merendos animum præstare. V. *Memoria.*

Memorabilis, e. merkwürdig. *Syn.* Memorandus, memoria dignus, commemorabilis, dignus memoratu, ad memoriam insignis. *Adv.* Maximè. *Phras.* *Memorabilis res*, eine merkwürdige Sache. Facinus, cujus memoriam posteritas aeternaque

quod vivet in omnium pectoribus; cujus memoriam nulla dies obscurabit; cujus memoria apud posteros nunquam morietur; facinus ad memoriam posteritatis insigne; commendandum hominum memoriae sempiternae; celebrandum memoriae saeculorum omnium; praedicandum posteris; omnis posteritatis memoriâ dignissimum; facinus, quo annalium memoriâ nullum conspectius. *Ulus.* Memorabilis & divina virtus. Res à te gesta memorabilis, & penè coelestis. V. *Clarus.*

Memoria, ae, f. Gedächtniß. R. à μιμνήσκομαι, *recordor.* *Syn.* Facultas animae, rerum perceptarum custos; recordatio; monumentum. *Epi.* Acris, acerba; aequalis, aeterna, altior; bona, brevis; clara; custos rerum, digna; divina, diuturna, excellens, fidelis, grata, germana, hebes, immortalis, infinita, non ingrata, insignis, mira, jucunda, naturalis, nimia, praesens, publica, recens, singularis, suavis, superior, tanta, thesaurus omnium, vetus, viva, ingratissima, ultima pueritiae. *Phras.* 1. *Ab hominum memoria nemo illi similis erat*, von Menns Gedenken war ihm keiner gleich. Vir post homines memoratos; post natos homines; post genus hominum natum rerum gestarum gloriâ maximus. 2. *Memoriam sibi immortalem comparavit*, er hat sich ein unsterbliches Gedächtniß gemacht. Eo factò immortalitatem sibi donavit; nomen suum ad immortalitatem consecravit; ab oblivionis injuria nomen suum vindicavit; memoriam nominis sui cum omni posteritate adeptus est; memoriam sui reliquit immortalem. V. *Fama, gloria.* 3. *Memoriam tanti viri litteris consignavit*, er hat dieses großen Mannes Gedächtniß in seine Bücher eingetragen. Res tanti viri posteritatis memoriae tradidit, prodidit, consecravit; res tanti viri ad memoriam posteritatis propagavit; litteris summavit; immortalitati, scriptis ac monumentis mandavit, commendavit. 4. *Est adhuc in memoria factum hominis improbum*, seine schändliche That ist noch in frischem Gedächtniß. Memoriam facti improbissimi etiamnum servo, conservo, colligo, teneo; haeret etiamnum in memoria factum improbum; memoriâ teneo, retineo facti improbitatem; memoriam improbissimi facti nondum deposui, abjeci; nondum abolevit; excidit facti improbissimi memoria; non dilapsum est è memoria factum improbum. V. *Obliviosus.* 5. *Facultas interdum temporis à fugere memoriam revocare*, es will zuweilen, wenn man auf die vorigen Zeiten zurück siehet. Juvat, superarum temporum memoriam commemorando renovare; superiorum temporum res gestas recognoscere; memoria repetere; excitare antiquitatis memoriam; mentem ad antiqua revocare; animum ad vetera referre; antiquitatis speciem repraesentare animis; superiorum temporum memoriam refricare, redintegrare; in memoriam reducere. 6. *In memoriam saepe venit aetatis primae petulantia*, mir fällt oft das freye Leben meiner Jugend ein. In mentem venit mihi petulantia adolescentia mea; in memoriam redeo aetatis primae petulantiam exactae; in memoriam mihi egredior adolescentiae petulantiam exactae. Versatur animo mihi cum acerba recordatione aetatis primae petulantia; subit memoria aetatis primae memoria in juventa & petulantiam effusae. 7. *Memoria es*, du hast ein gutes Gedächtniß. Memoria es memoriâ, praesenti, singulari, incredibili, tenaci, mirum quantum vales; memoria praestas, excellis; eximia in te est vis memoriae; memoriâ tenes, quaecunque videris; nihil è memoria effluit, memoriâ est mirificâ, et bast ein Gedächtniß. Fallit memoria; memoria vacillat; memoria haud satis constat; memoria hebes admodùm est, & debilis; labascit saepiùs; fluxa homini memoria est, & infida; memoria labat, memoria facilè è memoria, quae didicerit, homini excidunt, effluunt, labuntur. V. *Obliviosus.* 8. *Est memoria & patrum memoriâ studere*; die Gedächtniß-Kraft zu vermehren. Memoriam juvare, das Gedächtniß vermachen. Memoriâ aliquid comprehendere, & continere. In memoria habere; aliquid in memoria res est, haeret, inhaeret. Memoriae quid repetere. In memoriam revocare. Memoriam beneficii alicujus, alicui rei dare, debere. Memoriâ aliquid dignum. In memoriam redire; revocare alicui. Virorum memoriam celebrare, amplissimis monumentis consecrare.

Memoriter, auswendig. *Syn.* Memoria, sine scripto. *Phras.* 1. *Memoriter audivit*, er hat es auswendig gelernet. Memoriae mandavit; edidicit; memoriâ complexus est; memoriâ comprehendit; memoriter complexus est. 2. *Memoriter dicere*, auswendig sagen. Memoria recitare, proferre, exponere, reddere, pronunciare. *Usus.* Memoriter pronunciavit.

Me-

Memoro, as, avi, atum, are. melden, gedenken. *Syn.* Commemoro, narro, refero. *Adv.* Nimis, obscurè. *Usus.* Clarorum virorum laudes memorare. V. *Loquor, mentio, narro.*

Mendacium, ii, n. Lüge, Unwahrheit. *Syn.* Falsitas, orationis vani as. *Epi.* Magnum atque impudens, modestum & non infacetum, honestum ac misericors, crassum, perniciosum, officiosum, jocosum, turpissimum, infestum, splendidum, triumphale. *Usus.* Improbi hominis est mendacio fallere, mendacium dicere. Sermonem mendaciis aspergere. V. *Mentior.*

Mendax, cis, g. o. Lügner. *Syn.* Vanus, fraudulentus.)(*Verax. Phras. Homo mendax est*, er ist ein Lügner. Ex fraude & mendacio conflare totus videtur; ex fraude & mendacio compositus; qui omnia mendaciunculis aspergit; qui veritatem mendaciis contaminare nihil veretur; qui insignem orationis vanitatem adhibet; qui compositis ad fraudem mendaciis semper est instructus; qui mendacia struit alia ex aliis; qui mera fundit mendacia. *Usus.* Mendaci homini ne verum quidem credere solemus.

Mendicitas, tis, f. höchste Armuth. *Syn.* Paupertas, inopia. *Epi.* Avaritiæ conjuncta, summa. *Usus.* Ad mendicitatem redigi. In summa mendicitate esse, vivere. Mendicitatem perpeti. E mendicitate emergere. V. *Paupertas, inopia.*

Mendico, as, avi, atum, are. betteln. *Syn.* Vitæ alimenta otiosam quæro; stipem peto, colligo; precario victum conquiro, conrogo.

Mendiculus, i, m. ein geringer Bettler. *Usus.* Exercitus è mendiculis rusticis collectus.

Mendicus, i, m. Bettler. *Usus.* Pauper, qui pedem in suo ponere non potest. Cui res ad manticam redit, qui manum ad stipem porrigit; qui in summa mendicitate est, vivit. *Epi.* Beatus, dives, sapiens. *Usus.* 1. Si paupertas malum est, nemo mendicus beatus. 2. *Adhibe.* Hoc genus forense exiguum est, & mendicum. V. *Pauper.*

Mendosè, voller Fehler. *Usus.* Libri mendosè & vitiosè scripti.

Mendosus, a, um. voller Fehler. *Syn.* Vitiosus. *Usus.* Historia mendosa, in qua pars aliqua deest.

Mendum, i, n. Fehler. *Syn.* Vitium, erratum libri &c. *Epi.* Magnum. *Usus.* Mendum litura corrigere. Menda tollere.

Mens, tis, f. Gemüth. *Syn.* Ratio, principes animi pars, intelligentia. *Epi.* Acrior, humilis, consentanea, constans, divina, domestica, civilis, ornata, præceps, firma, fons sensuum humana, impia, imbecilla, incredibilis, infinita, integra, intenta, liberalis, provida, fugax, præstans, tranquilla, vegeta, demens, improvida, nefaria, singularis, sancta, tarda. *Phras.* 1. *Mente motus:* er ist verrückt, im Hirn. Mentis errore affectus est; à mente discessit; mente captus est; emota mente est, de mente dejectus, de statu mentis deturbatus, à mente desertus est; mentis impos est, mente non constitit. V. *Insania.* 2. *Deus tibi hanc mentem inmisit*, GOtt hat dir dieses in den Sinn gegeben. DEUS tibi hanc mentem dedit, injecit, in eam mentem te impulit; à DEO factum est, eam ut mentem susciperes, eo ut mentem appelleres; consilii hujus dux autorque DEus fuit. 3. *Ab hoc consilio mentem nemo avertet*, von diesem Entschluß wird mein Gemüth niemand mehr abwendig machen. Nemo me ab hac mente deducet, avocabit; nemo mentem meam flectet, mutabit; ab hac mente nullius suasu aut consilio deflectam, desistam. V. *Consilium. Usus.* 1. Mente totâ, omnique animi impetu in rem incumbere. 2. *Consilium, sententia, propositum*, Rathschluß, Vorhaben. Dii tibi illam mentem injecêre. Ab hac mente nihil me deducet. 3. *Memoria*, Gedächtniß. Venit mihi in mentem illius temporis.

Mensa, æ, f. Tisch. *Epi.* Argentea, exstructa, hospitalis, maxima, publica, sancta, sana, secunda, extrema, solemnis. *Usus.* Mensam exquisitissimis epulis exstruere, ornare, constituere, Speisen auf den Tisch tragen, den Tisch mit Speisen besetzen. Mensæ accumbere, accubare, zu Tisch sitzen. Mensam tollere, removere. Secundam mensam apponere. Cibos mensæ inferre. Manum in mensam porrigere. De mensa aliquid alteri mittere. Mensarum atlecta, Schmarotzer. Quæ ad mensam quotidianam atque epulationem pertinent. V. *Convivium.*

Mensarius, ii, m. Wechsler. *Syn.* Argentarius, trapezita, qui argentariam facit. *Usus.* Mensarii à dispensatione pecuniæ appellantur, q. *Res nummariæ publicæ curatores.*

Mensio, onis, f. Messung. *Syn.* Dimensio.

Mensis, is, m. Monath. R. à μὴν, μηνὸς. *Usus.* Mensis, quando luna solem lustrato suo curru consecuta est. Lunæ cursus, qui mensis spatia conficiunt, menses nominantur.

Menſtruus, a, um. monathlich. *Syn.* Quod menſem unum durat, & ſingulis menſibus fit. *Uſus.* Menſtrua cibaria. Menſtruum ſpatium. Solis annuam luſtrationem luna menſtruo ſpatio conficit.

Menſura, æ, f. Maaß. *Syn.* Modus. *Epi.* Cumulatior, evidens, major. *Uſus.* Quæ acceperis utenda, majore, ſi poſſis, menſurâ reddito. Cumulatiore menſurâ uti.

Mentha, æ, f. Garten-Münze. *Herba.*

Mentio, onis, f. Meldung. *Syn.* Sermo, commemoratio. *Epi.* Fatua, honorifica, indigna. *Phraſ. Mentio de illa re nulla fuit*, man hat keine Meldung von dieſer Sache gemacht. Intermiſſa rei mentio; mentio ejus rei in perpetuum ſinita videbatur; nemo mentionem ea de re fecit; altum ab omnibus ea de re ſilentium fuit; nemo verbum injecit ea de re; mentionem ejus rei nemo intulit; nec memoria ejus rei cuiquam præſentium fuit; in oblivione jacuit ea res; nec quisquam ea de re meminit; nulla de re ferebatur mentio; nulla tum agitata eſt ejus rei mentio. *Uſus.* Mentionem facere Cæſaris, de Cæſare. Mentio illata eſt; intermiſſa eſt. Caſû incidi in eam mentionem.

Mentior, iris, itus ſum, iri. lügen. *Syn.* Enientior, mendacium dico, orationis vanitatem adhibeo; temporis causâ fingo; vera falſis involvo, rumoribus aſſingo, mendacia ſtruo; mendacii religione me obſtringo. *Phraſ. Mentiris, quidquid loqueris*, was du ſagſt, iſt erlogen. Quidquid loqueris, à vero abeſt longiſſime; alienum à veritate eſt; abhorret à veritate. Quidquid loqueris, mendaciis aſpergis. Mera fundis mendacia; falſa eſt omnis oratio tua. Quidquid loqueris, falsò loqueris. Ne ſpeciem quidem veritatis habent, quæ tu deblateras. Nullum non modo verum, ſed ne verisimile quidem dictum extat in longiſſima oratione tua; omnia veritati adverſantur. V. *Mendax. Uſus.* Mentiri in aliqua re, de re aliqua.

Mentum, i, n. das Kinn. *Pars ſubjecta oris*, *Epi.* Paulò attritius. *Uſus.* Mentum in dicendo intorquere. Sinistrà mentum ſublevare.

Meracus, a, um. lauter, wenig. *Syn.* Merus. *Uſus.* Vinum meracius ſumere.

Mercator, oris, m. Handelsmann, Kaufmann. *Syn.* Negotiator, qui mercaturam facit. *Epi.* Callidus, peritus. *Uſus.* Sordidi putandi ſunt, qui mercantur à mercatoribus, ut ſtatim vendant.

Mercatura, æ, f. Handelſchaft. *Syn.* Negotiatio, commercium. *Epi.* Æqua, certa, iniqua, magna, parva, pauca, publica, fucoſa, fallax. *Phraſ. Mercaturam exercet*, er treibet die Handelſchaft. Mercaturam facit; mercaturis faciendis rem quærit; mercaturæ operam dat. *Uſus.* Ad Gymnaſium tanquam ad mercaturam bonarum artium profectus.

Mercatus, ûs, m. Kauf. *Syn.* Nundinæ, emporium. *Epi.* Domeſticus, tantus, turpiſſimus. *Uſus.* Domi ſuæ turpiſſimo mercatû omnia habet venalia. Mercatum inſtituere, edicere.

Mercenarius, a, um. taglöhneriſch. *Subſt.* Taglöhner. *Syn.* Conductus cum mercede, operarius, qui manuum mercede inopiam tolerat.)(Gratuitus. *Uſus.* Liberalitas mercenaria non eſt. Illiberales & ſordidi quæſtus mercenariorum, quorum opera, non artes emuntur. V. *Merces.*

Merces, edis, f. Lohn. R. à merendo ære. *Syn.* Penſio, præmium, pretium, fructus. *Epi.* Æqua, iniqua, magna, parva, pauca, publica. *Phraſ.* 1. *Nihil agit ſine mercede*, er thut nichts umſonſt. Non niſi mercedulâ adductus, evocatus, quidquam officii præſtat; venalis illius opera eſt, non liberalis; mercede agit, quidquid agit; ceſſat opera ejus ſine manupretio. 2. *Magnam mercedem petit*, er begehret einen groſſen Lohn. Magna ſuæ arti pretium ſtatuit; magnum operæ ſuæ pretium petit, exigit; lato is præmium non exiguum petit. 3. *Mercedem tuam accipies*, du wirſt deinen Lohn bekommen. Laboris præmia feres, capies largè, cumulatéque; extabit operæ tuæ merces ſanè cumulata; dabitur merces operæ, perſolvetur; pretium feres operæ tuæ; operæ pretium habebis; mercede donaberis promiſſa. *Uſus.* Mercedem laborum conſtituere, promittere, proponere. Mercedem exigere. Mercedem dare, tribuere, ſolvere, perſolvere. Mercedem accipere, recipere. In locum mercedis numerare. Mercede docere.

Mercimonium, ii, n. Gewerb. *Syn.* Merx.

Mercor, aris, atus ſum, ari. kaufen. *Syn.* Mercor, nundinor, emo. *Uſus.* Præpo aliquid mercari de aliquo. V. *Emo.*

Mereor, eris, meritus ſum, eri, verd: Mereo, es, ui, ere. verdienen. *Syn.* Commereo, promereor. *Anv.* Melius. *Phraſ.* 1. *Non mereor tanti*, ich verdiene nicht ſo viel. Non id eſt meritum meum, ut &c. Nullum extat in te officii tanti meritum, ut &c. Quid mereri tantum de te potui? Majus d

est meritis in te meis. 2. *Quid male de te merui?* was habe ich verschuldet bey dir? Quid feci, quid commerui, quid peccavi? Quam in me culpam commerui? Quod crimen in te meum est? V. *Delinquo*, *pecco*. *Usus.* 1. Diurnâ operâ decem nummos meretur. Benè de aliquo, malè, perniciosè mereri. Pro eo, ac quisque meretur, gratiam referre. 3. *Milito*, im Krieg dienen. *Equo*, *pedibus merere.* Bina stipendia in bello meruit. V. *Meritum*, *obligatus.*

Meretricius, a, um. hurisch. *Usus.* Meretricia vita, quæstus, mores.

Meretrix, icis, f. Hure. *Syn.* Scortum, lupa vulgato corpore; prostibulum, quæ corpore quæstum facit, quæ pudicitiam in propatulo habet; quæ venalem habet cum forma pudicitiam; quæ copiam sui corporis facit omnibus; mulier prostituit pudoris; præmortui pudoris; prostitut corporis. *Epi.* Publica. *Phras. Meretrices conversæ sunt*, viele öffentliche Huren haben sich bekehret. A meretricio quæstu sunt abductæ; è cœno libidinis extractæ; è como turpitudinis emerserunt; ad vitæ honestatem sunt traductæ; ad amorem pudicitiæ sunt revocatæ; à flagitiosa consuetudine sunt abstractæ; vitam turpem cum honesta mutarunt. Multæ, quæ corpus vulgarant antea, ad frugem redierunt; ad bonam mentem sunt reductæ; è vago concubitu se ejecerunt; à turpi quæstu defectâ nequitiâ ad bonam frugem se receperunt. V. *Commercio.*

Mergo, is, mersi, mersum, ere. versenken. *Syn.* Demergo, submergo, haurio.)(*Emergo. Phras. Mersus est aquâ*, er ist im Wasser ersoffen. Voraginibus submersus periit, in præruptum gurgitem haustus est; haustus est fluctibus; in profluentem mersus statim ad ima ferebatur, ima petit, ad ima delatus est; in aquam mersum, in mare excussum, præceps gurgites hauserunt; infesto gurgite procella circumegit, atque hausit. *Usus.* Quæ se in mari mergunt & emergunt. Mergere in aquam. Mersa navis, & depressa omnes deduxit.

Meridianus, a, um. mittäglich. *Syn.* Temporis meridianum.

Meridiatio, onis, f. Mittags-Schlaf. *Syn.* Somnus meridianus. *Usus.* Nunc valetudinis causâ, quod non solebam, & lecubrationes detraxi, & meridiationes addidi.

Meridies, ei, m. Mittag. *Syn.* Tempus meridianum, dies tempus fervidissimum. *Phas. Meridies erat*, es war Mittags-Zeit. Medium ferè diei erat; prius sol meridie se inclinaverat; appetente jam meridie; pronò, devexò jam in meridiem sole. Dies jam ad umbilicum erat. *Plaut. Usus.* 1. Ante meridiem, post meridiem. Ambulatio antemeridiana, sessio pomeridiana. 2. *Australis mundi regio*, Süden. Sol ad meridiem devexus.

Meritò, billig. *Syn.* Jure, optimò jure, non injuriâ, perindè, ac debuit; haud secus, quam par erat; haud injuria; pro eo, ac merebatur.)(*Immerito.* V. *Jure.*

Meritorius, a, um. eintrüglich, was man miethet. *Usus.* Meritoria taberna, Bar-Ruche. Meritorium vehiculum, ein Miethe-Wagen. Meritorius puer, Schandbube.

Meritum, i, n. Verdienst. *Syn.* Promeritum, beneficium. *Epi.* Amplissimum, divinum, egregium, immortale, innumerabile, magnum, perpetuum, præcipuum, singulare, summum, præstantissimum. *Usus.* Nullam tuorum meritorum partem non modò referenda, sed ne cogitanda quidem gratia consequi possum. Tot tua extant, constant in me merita. Id si feceris, omnia tua priora merita ad nihilum venient. Nullis suffragantibus meritis consulatum est consecutus. Hoc meâ meritò peto. Ejus meritò Pisonem amo.

Meritus, a, um. billig, verdient. *Syn.* Justus, debitus. *Adv.* Omnino, populariter, rectè. *Usus.* Merita iracundia.

Merula, æ, f. Amsel. *Usus.* Merula fusca.

Merus, a, um. lauter. *Syn.* Purus, liquidus. *Usus.* Mera monstra nunciat. Merum bellum loquitur. Meræ nugæ. Merus veterator, purus putus sycophanta est.

Merx, mercis, f. Ware. *Syn.* Res venalis. *Usus.* In eam insulam omnes cum mercibus & oneribus commeant. Proba merx facile emptorem reperit.

Messis, is, f. Erndte. *Usus.* Messis eô annô nulla fuit. Messem facere.

Messor, oris, m. Schnitter. *Usus.* Messores videris imitari.

Messorius, a, um. zur Erndte gehörig. *Usus.* Corbis, falx messoria.

Meta, æ, f. Ziel. *Syn.* Conus, terminus. *Usus.* Umbra terræ, quæ est meta noctis, Fama ejus paulùm ad metas hæsit.

Metallum, i, n. * Etz. *R.* à μετταλλάω, *fervor.* Epi. Perfectum. *Usus.* Metallum ignitur, torretur, uritur.

Metator, oris, m. Fourier, der das Lager abſteckt. *Usus.* Castrorum antè metator, nunc urbis, quam decempedâ divisit.

Metior, iris, mensus sum, iri. messen. *R.* à μετρέω. *Syn.* Dimetior, permetior, dimetio, normâ, seu regulâ describo; pondero. *Phras.* *Metiebatur hominem ex se*, er hat ihn nach seinem Schuh abgemessen. Animum hominis ex suo spectabat; suo illum metiebatur pede, exquirebat hominis indolem non ad antiquæ probitatis rationem, sed ad mores suos; è suis moribus, non ejus vita hominem spectabat, metiebatur. *Usus.* Sua omnia voluptate metiri. Pecuniæ fructum utilitate metiri; non brevitate orationis, sed rerum magnitudine orator metiendus est. E sua natura cæteros metiri.

Methodus, i, f. Weiſe, Lehr-Art. *Syn.* Via, ars, ratio.

Meto, is, messui, messum, ere. erndten. *R.* à ἀμητὸς, *messis, tempus.* *Syn.* Demeto, frumentum succido, desecо segetem, messem facio. *Usus.* Ut sementem feceris, ita metes. Serito beneficium, ut metere possis fructum.

Metor, aris, atus sum, ari. außmessen. *Usus.* Castra metari, Lager ſchlagen. Unò locò metari.

Metuo, is, ui, ere. fürchten. *Syn.* Timeo, vereor, in metu sum, metum habeo.)(*Spec. Adv.* Diligentius, magis pere, plane, valdè. *Usus.* Non tam de vita tua, quàm reipublicæ metuit. V. *Metus, Timeo.*

Metus, ûs, m. Furcht. *Syn.* Timor, formido, suspicio, pavor, exanimatio. *Epi.* Amplior, communis, cæcus, diurnus ac nocturnus, subitus, repentinus, finitimus, inflatus, latus, longus, non mediocris, novus, parvus, permanens, præcipuus, præsens, quotidianus, reliquus, subsequens, summus, tantus, tremebundus, vanus. *Phras.* 1. *Illa res mihi metum incussit*, diese Sache hat mir eine groſſe Furcht eingejaget. Metum attulit, obtulit, injecit, objecit, incussit, intulit, me in metum adduxit; metû me affecit ingenti; non parvum formidinem injecit; me exanimavit; percussit animum gravissimæ res, & præsens. V. *Terreo.* 2. *In metu esse*, ſich in Furcht geſetzen. Ingens me incessebat metus; metû suspensus eram; metû frangi, debilitari, exanimari me sentiebam; cecidere animi vultu ipso timorem ex conscientia facinoris significante. 3. *Sermo tuus mihi metum omnem fecit*, deine Rede hat mir alle Furcht benommen. Metum levavit; metu animum exoneravit; metum removit; metum dempsit; metû me solvit, liberavit; metum mihi levavit, ademit, depulit, abstersit; ex metu me exemit; metum amovit. 4. *Metum omnem posui*, ich habe alle Furcht beyſeit geſetzet. Metum omnem deposui; formidinem posui; metum abjeci; à metu respiravi. *Usus.* Metus est mali expectatio. Metum habere, fürchten. Metu vacuum esse, ſich nicht fürchten. In metu esse, in Furcht ſeyn. Unum in metu est, etwas ist noch zu fürchten. In metu aliquid ponere, etwas für ſchröckbar halten. In metu habeo Quintilem, ich fürchte den Heu-Monath. V. *Timeo, Terror.*

Meus, a, um. mein. *Usus.* Nihil addo de meo.

Mico, as, cui, are. ſcheinen, leuchten. *Syn.* Vibro. *Usus.* 1. Venæ & arteriæ micant. 2. *Digitis pallas ludo*, gerade oder ungerade ſpielen. Dignus est, qui in tenebris micet. Est, cui tuto possis fidere, ein aufrichtiger Menſch.

Migratio, onis, f. Wanderung. *Syn.* Loci mutatio, discessus. *Epi.* Multæ in alienum solum. *Usus.* Mors est quasi migratio, commutatioque vitæ.

Migro, as, avi, atum, are. wandern. *Syn.* Abeo ad habitandum eo, solum muto, verto.)(*Maneo.* *Phras.* *Exulbe migrat*, er wandert. In alia loca demigrat, abeo emigrat; aliud domicilium, alias sedes petit; hujus civitatis solum multum vertit; domicilium, solum mutat, alia sedes quærit; alio se confert, recipit; rem omnium rerum & fortunarum statum alibi collocat. *Usus.* 1. Migrare. 2. In cœlum migrare. Hospitium denuntiare, & alio migrare. 3. Aggere, *transgredior*, verum dispiciendum. Qui jus commutat, justo; qui migrat, injustus est. V. *Abeo, Exeo.*

Miles, itis, m. Soldat. *Syn.* Bellator. *Epi.* Ignavus, timidus, inexercitatus, imprudens, veteranus, non ignobilis, pro auxiliarius quidam, formidatus, gloriosus, horridus, necessarius. Miles acer, bonus, crudelissimus, immanissimus, firmi ad tuendum aliquid, optimi, paratissimi, fame & egestate pressi, egentes, formidi, veteres. *Phras.* 1. *Milites conscribere*, Soldaten werben. Milites scribere, facere, conficere, &c.

legere; copias cogere; legiones scribere, conscribere, conficere; exercitum scribere, conscribere, cogere, colligere, parare, comparare, conflare, facere, conficere. Legiones expedire, locum suppletamenta scribere. Delectum instituere, conficere; habere; delecta acerbo juventutem agere; conquisitionem per agros habere. 2. *Milites fieri*, Soldaten werden. Nomina dare in militiam; inter milites nomina dare, edere, profiteri; ad nomina danda præsto esse. 3. *Milites dimittere*, die Soldaten abdanken. Milites sacramento solvere, exauctorare; exercitum dimittere. 4. *Milites pascere*, tapfere Soldaten. Durum in armis genus, longa militia effecti; omni disciplina militari eruditi; usu belli præstantes; magnorum exercituum animos gerentes; bello armisque inclyti; militari indole feroces; egregia bello manus, cujus virtuti committi haud non potest, flos roburque exercitus. 5. *Miles egregius*, ein erfahrner Soldate. Incredibili virtute atque exercitatione in armis est; magnum in re militari usum habet; summam scientiam rei militaris habet; vir præstanti animi magnitudine, & rei militaris scientia; vir bello spectatissimus; disciplina militari debilitatus; qui in re militari floret; in armis multum studii consumpsit; vetus miles; manu strenuus & per tot annos omnes militiæ artes edoctus. *Usus.* Miles tiro, veteranus, auxiliarius, legionarius. Milites conscribere. Milites à signis dimittere. Milites delabuntur.

Militariter, kriegerisch. *Syn.* More militari. *Usus.* Oratio militariter gravis.

Militaris, e. kriegerisch, zum Krieg gehörig. *Syn.* Bellicus, castrensis. *Usus.* Militaris labor, ratio. Res militaris. Militaris ætas eorum, *qui arma ferre possunt.*

Militia, æ, f. Kriegs-Wesen. *Syn.* Res militaris, bellum. *Epi.* Communis, muliebris, plena sol cendinis, prima, vetus, urbana. *Phras. Militiam sequi*, im Krieg gehen. Militiæ nomen dare; profiteri nomen in disciplinam; rei militari se dare; ad militiam animum adjungere. *Usus.* Obligare aliquem militiæ sacramento. Militiam subterfugere, detrectare, im Kriege nicht dienen wollen.

Milito, as, avi, atum, are. kriegen, im Kriege dienen. *Syn.* Milito, stipendia facio, stipendia mereo. *Usus.* In Catonis exercitu juvenis militavit.

Mille, tausend. *Usus.* Quot illa fortissimorum virorum millia.

Millesimus, a, um. der tausende. *Usus.* Millesima pars.

Milliare, is, *vel* Milliarium, ii, n. Meile. *Syn.* Millepassus, milium. *Usus.* Ad quintum milliare tibi occurram. A tertio milliario.

Millies, tausendmal. *Usus.* Mori millies præstat, quam hæc pati.

Millium, ii, n. Meile. *Syn.* Milliare. *Usus.* Quot millia tuus fundus abest ab urbe? *Regna millia expedivi sæpe per lapides, ut:* ad tertium lapidem, drey Meilen.

Milvinus, a, um. dem Weyhen eigen. *Usus.* Pullus milvinus.

Milvus, i, m. Weyhe, Geyer. Avis rapax & gallinis infesta.

Mima, æ, f. Gauklerin, Comödiantin. *Epi.* Comus. *Usus.* Omnia mimæ condonavit.

Mimicus, a, um. gaucklerisch. *Usus.* Scurriles jocus & imicus.

Mimus, i, m. Gaukler, Comödiant, Possenreisser. *Syn.* Quidvis factaque aliorum gestu quodam, cum lascivia & obscœnitate imitatur. *Epi.* Communes, Ethologi. *Usus.* Alter mimos commentatur, tragœdias agit alter.

Mina, æ, f. eine Gattung Griechischer Münze bey 20. und mehr Gulden. *Usus.* Aquæ sextarium minâ emere.

Minaciter, bedrohlich. *Syn.* Minis, asperè.

Minæ, arum, f. Bedrohung. *Syn.* Minatio, comminatio, terror, terror verborum.)(*Blandiæ. Epi.* Fractæ, inanes, magnæ. *Usus.* Minæ, quæ jactantur, parum me tangunt. Alicujus minis & terroribus commoveri. Clamore & minis infestum aliquem. Non ultra minas processum est. V. *Minor.*

Minatio, onis, f. Drohung. *Syn.* Comminatio.

Minax, acis, *g. o.* drohericht, trotzig. *Syn.* Horridus. *Usus.* Minaces & acerbæ literæ. Homo minax & arrogans.

Miniatus, a, um. mit Mennig bestrichen. *Syn.* Ruber, rubricatus.

Minime, am wenigsten, mit nichten. *Syn.* Haudquaquam, minimè omnium, nequaquam, nullo pacto, nullis conditionibus, nulla ex parte.

Minimum, wenigſtens. *Syn.* Perparum. *Phras. Minimum res meas curas*, du kümmerſt dich gar nichts um meine Sachen. In minimis res meas ponis; in extremis habes; nullo apud te numero res meæ ſunt; nec digito quidem res meas attingis. *Uſus.* Præmia apud me minimum valent.

Minimus, a, um. der kleinſte, geringſte. *Syn.* Tenuiſſimus, tantulus. *Uſus.* Omnia, minima maxima ad me ſcribas, velim.

Miniſter, ri, m. Diener, Aufwärter. *Syn.* Adminiſter, adminiſtrator, qui à latere eſt. *Ep.* Impuriſſimus, publicus. *Uſus.* Miniſter ac ſatelles cupiditatum. Manus multarum artium miniſtræ. Magiſtratus legum miniſtri. Miniſtrum ſe præbere ad aliquid.

Miniſtrator, oris, m. Diener, Aufwärter. *Syn.* Miniſter.

Miniſtratrix, icis, f. Dienerin. *Syn.* Miniſtra.

Miniſtro, as, avi, atum, are. dienen, aufwarten. *Syn.* Servio. *Adv.* Diligenter, commodius. *Uſus.* Miniſtrare alicui pocula. Formoſi pueri miniſtrabant.

Minitabundus, a, um. bedrohend. *Syn.* Minax, minitans.

Minitor, aris, atus ſum, ari. dräuen, drohen. *Syn.* Minor. *Adv.* Atrociter. *Uſus.* Horribilia nobis omnia ferro igneque minitatur.

Minor, aris, atus ſum, ari. drohen. *Syn.* Minitor, terreo, vim, periculum intendo; periculum, judicium denuntio.)(*Promitto benigne. Adv.* Acerrimè, crudeliter, gravius, mediocriter, vehementer, quotidie. *Phraſ. Minari atrociter cœpit*, er hat auf das ſchärfeſte zu drohen angefangen. Cœpit jam non per ambages minas jacere; minas jactare; terrores, & pericula denunciare; clamore, & minis inſequi; denunciatione periculi terrere; periculum capitis oſtendere; vim denunciare; periculi metum inferre; terrorem injicere; terrores jactare & opponere; terrorem inferre; minas admovere; minas, periculum intendere; minacibus verbis perſtringere; periculum capitis oſtentare; minaciter frendere; minis territare; formidines opponere; clamore & minis inſectari. *Uſus.* Hoſtis teterrimus omnibus bonis tormenta & cruces minatur.

Minuo, is, ui, utum, ere. mindern, verringern. *Syn.* Diminuo, detraho, derogo, delibo, exhaurio, extenuo, levo, exvo, debilito, frango. *Phraſ.* 1. *Honorem improbus gloriam meam, opesque minuit*, der boshafte Menſch hat mir Ehre und Guth ſehr geſchmälert. Pennas mihi, facultatesque meas incidit; de laudibus æque, ac fortunis cumulum detrait; de opibus, ac amplitudine multum detraxit; de fortunis, & honorum præſidiis multum deripuit. 2. *Minuere dignitatem meam ſatagit*, er trachtet, mir mein Anſehen zu benehmen. Deformandi mei causâ, detrahendæ, ſpoliandæque dignitatis gratiâ mala molitur. Non modo ad ſalutem meam extinguendam, ſed & gloriam infringendam contendit; invidia laudem virtutis meæ obterit, gloriam eludit; id ſpectat unicè, ut meam elevet autoritatem, gloriam dignitatemque infringat. 3. *Res tua indies minuitur*, deine Habſchaften werden immer weniger. Res tua indies deterior fit, deficitur; conſumitur; minor evadit; in deterius ruit; corroditur, dilabitur; non ſolum non augetur, verum etiam aliquid deperdit; fortunæ tuæ indies aliquid detrimenti capiunt, comminuuntur, diminuuntur; fortunarum indies aliqua fit diminutio. 4. *Oratio tua mirifice mihi dolorem minuit*, dein Zureden lindert meinen Schmerzen. Dolorem lenit; levationem doloris affert; magna de dolore diminutio facta eſt; ex ſermone tuo decrevit dolor, ac propè evanuit; ſublata ac ſepulta eſt omnis triſtitia. Tuæ orationis fomentis mitigatus dolor eſt, attenuatus, imminutus, doloris ille æſtus deferbuit, ſubſedit, conſenuit, infractus eſt & debilitatus; levare dolorem luctum oratio tua ſic viâ eſt, ut penè exhauriret. 5. *Res meas, & merita quantum poteſt, minuit*, er verkleinert meine Verdienſte, ſo viel er kan und mag. Laudem meritorum meorum verbis elevat, verbis extenuat; eludit; de meritorum meorum laudibus cumulum detrait; de meritorum meorum amplitudine multum detrahit, decerpit. V. *Detraho. Uſus.* Minuere vectigalia ſumptus.

Minus, weniger.)(*Plus. Uſus.* Præſtitimus patriæ non minus, quam debuimus. Quatuor menſibus, ſex duobus minus navigavimus. Sæpè, quæ prædicta ſunt, minus eveniunt.

Minutatim, Stückweiſe. *Syn.* Gradatim, tenuiter, parcè, exiliter, jejune. *Uſus.* Minutatim interrogare.

Minutè, faſt klein. *Syn.* Exiliter, jejunè, angustè, tenuiter. *Uſus.* Grandia minutè dicere.

Minutus, a, um. klein. *Syn.* Angustus, parvus.)(*Grandis. Adv.* Sanè. *Uſus.* Ge-

Genus orationis minutum, exile, aridum, concisum, fractum. Animus minutus & angustus. Orator præstat minutis imperatoribus. Minuta diligentia utitur, & anxia.

Mirabilis, e. wunderbarlich. *Syn.* Admirabilis, mirus, mirificus, mirandus. *Usus.* Hæc non modo mirabilia sunt, sed prodigiis similluma. Re & dicta inopinatum & mirabile. Mirabili copia dicendi. V. *Mirandus.*

Mirabilitas, atis, f. Wunderbarlichkeit. *Syn.* Admiratio. *Usus.* Hæc tanta rerum despicientia mirabilitatem magnam facit.

Mirabiliter, wunderlich. *Syn.* Admirabiliter, mirandum in modum, mirè, mirificè. *Usus.* Omnes mirabiliter de te loquuntur, & sentiunt.

Miraculum, i, n. Wunder. *Syn.* Prodigium, portentum. *Phras.* 1. *Miracula patrat*, er würket Wunderwerke. Res supra naturæ vim & ordinem multas efficit, miranda quædam opera, & humanis viribus majora efficit; miracula edit; majora naturæ viribus exequitur; multa ejus extant opera, non humana, sed divina virtute perpetrata. 2. *Vir miraculis clarus, vulg. miraculosus*, ein wunderthätiger Mann. Vir, per quem divina virtus admiranda multa patravit; operibus supra vim, ordinemque naturæ patratis; miraculorum glorià, multis supra naturæ vim editis operibus clarus. *Usus.* Miracula edere. Miraculo illud mihi erat.

Mirandus, a, um. verwunderlich, wunderwürdig. *Syn.* Mirabilis, admirabilis, quod multum habet admirabilitatis. *Phras. Miranda res visa est omnibus*, es ist allen verwunderlich vorkommen. Miraculo erat omnibus; nulli non admirationem movit rei insolentia; omnium in se oculos convertit; admirabilitatem magnam ea res habuit; res humana major visa est omnibus; res ea omnes stupore ac silentio defixit. V. *Admiratio.* *Usus.* Opus mirandum in altitudinem exstructum.

Miratio, onis, f. Verwunderung. *Syn.* Admiratio.

Mirè, wundersam. *Syn.* Mirabiliter. *Usus.* Omnes tibi mirè favent.

Mirificè, wunderlich. *Syn.* Mire, admirabiliter. *Usus.* Mirificè me delectat hoc.

Mirificus, a, um. wunderlich. *Syn.* Mirus, admirandus, admirabilis. *Usus.* Mirificam cepi voluptatem.

Mirmillo, onis, m. Kämpfer. *Syn.* Gladiator.

Miror, aris, atus sum, ari. sich wundern. *Syn.* Admiror, demiror, obstupesco; mirum, mirandum, mirabile mihi videtur. *Adv.* Admodum, magnoperè, vehementer, maximè. *Phras. Miror de ea re vehementer*, ich verwundere mich sehr über diese Sache. Magna me tenet admiratio hujus rei; magna hujus rei capior admiratione; magna me incessit de negotio admiratio; admirationi mihi ea res est; admiratione afficior, cum intelligo &c. movet admirationem ea res. V. *Admiror, obstupesco, stupor.* *Usus.* Non dubito, quin mireris & stomacheris etiam. Miror, quid causæ sit, ea de re. Id vehementer miror. V. *Mirandus.*

Mirus, a, um. wunderbar. *Syn.* Mirabilis, mirificus. *Phras. Mira fama, quæ narras*, du erzählest Wunder. Portento similia narras; mera monstra narras. Quid tam novum, tam præter consuetudinem, quid verò tam inauditum, tam insolitatum, tam singulare, tam incredibile, ac illud, quod memoras? Non hæc mirabilia modo, sed prodigiis similia sunt, quæ commemoras. *Usus.* Mirum, ne videas. Mirum me desiderium tenet. Sales in dicendo mirum quantum valent. Nec mirum, si &c. V. *Mirandus.*

Misceo, es, ui, mistum, *vel* mixtum, ere. mischen, mengen. *Syn.* Permisceo, turbo, confundo, perturbo. *Phras. Miscere se negotiis*, sich in fremde Händel einmischen. Immiscere se, se ingerere, se inserere negotiis; offerre se negotiorum tumultui; implicare se alienis negotiis. 2. *Miscebuntur omnia, & turbabuntur*, es wird alles unter und über sich gehen. Ingens inde perturbatio rerum omnium, & confusio consequetur; confusè omnia agentur; omnia in motu, conversione rerum, confusione & perturbatione versabuntur. V. *Turbo.* *Usus.* Miscere venenum, potionem. Rempublicam turbare & miscere.

Misellus, a, um. elend, Erbarmungswürdig. *Syn.* Miser.

Miser, era, erum. elend, Erbarmungswürdig. *Syn.* Calamitosus, ærumnosus, infelix, afflictus, prostratus, jacens.)(*Beatus. Phras. Miser sum*, ich bin elend un Erbarmungswurdig. In magna cala-

calamitate versor; premor, circumventus sum, conflicter, afficior maximis calamitatibus; jaceo in calamitate; vitam vivo, ago, duco, exigo calamitosam, miserrima cum conditione; ea videor conditione natus, nihil ut boni videam in vita, nihil ut mali non sustineam. Nemo omnium, qui vivunt, infelicior me est & infortunatior. Meas miserias nulla æquat infelicitas. Mea est miserrima conditio. Omnibus vexor, perturbor, exagitor, infortunii casibus, calamitatibus, miseriis, malis. Omnes me premunt miseriæ. Infesta, infensa, adversa, iniqua mihi sunt omnia. Nulla est tam misera fortuna, quam mea fortuna non superet; quæ sit cum mea fortuna conferenda; quæ non infra meam fortunam sit. Miserrimo fato natus; nemo, qui in terris degunt, mortalium, deteriore fato est, ac ego. Fatum hoc meum est, ut miserrima quæque subeam, sustineam. Hæc mihi nascendi dicta lex est, ut amarissimam fortunam in omni vita degustarem; nunquam ut secundâ fortunâ uterer; nunquam ut miser non essem; perpetuis ut vexarer miseriis; perpetuis ut angerer, cruciarer, torquerer, afficerer malis. Infausto ominum, adversoque sidere natus sum. Mecum infeliciter agitur. Prorsus infeliciter ago. Suas in me vires fortuna nunquam non exercet. Nihil fingi potest mali, quo non urgeat. Omnibus me fortuna machinis, omni me telorum genere, suis me fortuna, quantascunque habet, opibus ac viribus oppugnat. Non adversa tantum, sed eversa penitus est mea fortuna. Sortem meam fortuna crudelius aggravat; eò redactus sum, ut melioris spei nullus mihi relictus locus sit; morte graviorem vitam exigo. V. *Actum est*, *affligo*. *Usus*. Nihil tam miserabile, quam è beato miser.

Miserabilis, e. erbärmlich, Erbarmens-würdig. *Syn.* Miserandus. *Adv.* Miserè. *Plural. Miserabilis est*, er ist Erbarmens-würdig. Homo fractus, ac propè dissipatus; gravissimo fortunæ vulnere percussus; circumventus morbo, & inopia; afflictus, debilitatus, & omni spe salutis orbatus; afflictus atque eversus; mœrore ac miseriis perditus; fractus malis, debilitatus & abjectus metu; malis confectus; deformatus ærumnis; coopertus miseriis; ad summam infelicitatem redactus. *Usus*. Casus fortunæ miserabilis. V. *Miser*, *miserè*.

Miserabiliter, elend, erbärmlich. *Syn.* Miserandum in modum. *Usus*. Miserabiliter emori. Epistola miserabiliter scripta.

Miserandus, a, um. zu erbarmen, Erbarmens-würdig. *Syn.* Miserabilis. *Usus*. Oratio tua omnibus misranda est visa. V. *Miser*, *miserè*.

Miseratio, onis, f. Erbarmniß, Mitleiden. *Syn.* Commiseratio, misericordia. *Epi.* Multa, flebilis. *Usus*. Miseratio nascitur, odia concitantur. Ad miserationem permovere judices. V. *Misericordia*.

Miserè, elendiglich, erbärmlich. *Usus*. An pace turpiter, an bello miserè vivendum esset, nondum sciebamus.

Misereor, eris, misertus sum, eri. sich erbarmen. *Syn.* Me miseret, misereor, misericordia me tenet, alicujus; misericordiâ commoveor. *Phras. Misereor egentium*, ich erbarme mich der Nothleidenden. Frangor sæpè misericordia egentium; egentium misericordia me cepit; misereor illorum fortunam; egentium subit me sæpè miseratio; moveor egestate hominum; eorum inopia & egestate ad misericordiam adducor; misericordiam in egentes verto. V. *Commiseror*. *Usus*. Supplicium tandem misereret.

Miseret, es erbarmet. *Usus*. Miseret me tui. V. *Misericordia*.

Miseria, æ, f. Elend, Armseligkeit. *Syn.* Calamitas, ærumna.)(*Felicitas*. *Epi.* Diuturna, infigus, perennis, præsens, sempiterna, summa, summo dedecore conjuncta, voluntaria, afflicta, plena, communis, maxima, tanta. *Phras. In summis miseriis versatus sempiternis*, das gemeine Wesen sticket in größten Elend. Res ubique asperæ sunt & turbidæ; durissima sint reipublicæ tempora; in discrimen extremum venimus. Nihil est, unde nos reficiamus, aut ubi lapsi resistamus. In fortuna miserrima & luctuosissima destituti sumus. Quanta hæc caligo temporum! quæ flammæ quassatæ reipublicæ! quæ pestes, quæ bonorum omnium naufragia! quot incommodis conflictamur? in quas miserias projecti sumus & præcipitati? quibus difficultatibus premimur; quibus undique miseriis obsidemur? Ita sunt deplorata omnia & propè extincta; tanta malorum impendet Ilias; adeò nihil consilio, nihil ordine, nihil ratione agitur, ut nihil possit esse miserius, perditius

fœdius. §. 2. *In tantis miseriis quæ potest esse consolatio reliqua?* was kan unter ſo groſſem Elend für ein Troſt übrig ſeyn? In tantis tenebris; tam turbidis in rebus; in hac flamma rerum, & perturbatione temporum; in his asperitatibus rerum, acerbitatibus temporum; in hac orbis terrarum perturbatione; in tanta rerum omnium animatione, & desperatione recuperandi; in fortuna adeo afflicta; in hac iniquissima vitæ conditione; in his, quibus jactamur, fluctibus; in hac injustissima temporum calamitate; In tanta vi ac acerbitate; in hac temporum iniquitate; in ista caligine ac tenebris, quæ totam rempublicam occuparunt; in tanta difficultate, summisque angustiis rerum necessariarum; tam dubiis in rebus, quibus æternam mihi impositam ærumnam arbitraret; in tanto reipublicæ vulnere; in tam ægra, & propè depositâ reipublicæ fortuna; in hac vexatione, in hoc squalore & lachrymis reipublicæ; cum patriæ eversiones, exilia civium, liberorum orbitates propè in oculis sint, quid miserius, quid acerbius, quid luctuosius esse potest? cum tam multiplici clade fœdetur annus; cum amissio meorum, interitus patriæ, exilium, servitus impendeant, jaceo sine sermone, sine cogitatione, inque lachrymis & sordibus obsecundum mihi video. *Usus.* In maximam miseriam *incidere*, in das gröſte Elend gerathen. *In miseris esse*, verſari. Miseriis premi, cooperiri, im Elend ſtecken. Miseriam levare, lenire, lindern. E miseriis eripere, a miseria vindicare, erretten. Tantisper à miseria aberrare, die traurige Gedanken aus dem Sinn ſchlagen.

Misericordia, æ, f. Erbarmniß, Barmherzigkeit. *Syn.* Miseratio, clementia. *Epi.* Aliena, grata, jucunda, magna, maxima, mira, pristina, similis, singularis. *Phaſ.* 1. *Est misericordia dignus*, er iſt wohl werth, daß man ihm Barmherzigkeit erweiſe. Dignus est, cui perfugium in vestra misericordia habeat; cui misericordia impertiatur, tribuatur, adhibeatur; is est, qui misericordiam moveat merito suo; qui facilè alleret ad misericordiam quemlibet; dignus est, cujus misericordia teneat; cujus calamitas perspecta misericordiam concitet, commoveat; ad misericordiam quoslibet adducat; qui receptum ad vestram misericordiam habeat. 2. *Misericordiam tuam implorat*, er bittet dich um Barmherzigkeit, er ſucht Mitleiden, er bittet um Erbarmniß, er ruffet dich um Barmherzigkeit an. *Misericordiam tuam expetit, requirit, capessat, implorat; ut ignoscas, ut misereas sui, orat; ut ex ista se ærumna extrahas, rogat atque obsecrat; orat, obsecrat, ut misericordia sua te capiat; ut vicem ejus miseretus misericordiam tribuas, impertiris.* *Usus.* Misericordiam alicujus implorare, anflehen. Misericordiam movere, commovere, concitare, erwecken. Ad misericordiam allicere, vocare, revocare, adducere, zur Barmherzigkeit bewegen. Misericordia capi, teneri, moveri, commoveri, bewegt werden. Misericordiam tribuere, impertiri, adhibere, Barmherzigkeit erweiſen.

Misericors, cordis, *g. c.* barmherzig. *Syn.* Clemens, propensus ad misericordiam, cujus animus alieno incommodo facilè commovetur.)(*Severus, crudelis.* *Usus.* Misericordem se vir bonus nitentemque præbuit. V. *Misericordia.*

Miseror, aris, atus sum, ari. ſich erbarmen. *Syn.* Commiseror. *Usus.* Non queo satis hujus eventum fortunamque miserari. V. *Misereor.*

Missa, æ, f. Meß-Opfer. *Syn.* Sacrificium divinum, res divina, res sacra. *Usus.* Sacrosancta, celebrata pro defunctis. *Phraſ.* 1. *Missam facere*, Meſſe leſen. Sacrificare; sacrificium, sacrum, rem divinam facere, conficere, peragere; sacris operari; rem sacram perpetrare; cœlestem hostiam immolare; cœlesti victima litare. 2. *Missam solemnem celebrare, vulg.* das Amt der Heil. Meſſe halten. Apparatissimâ pompâ rem divinam facere; augustiori ritu, pompâ; cæremonia Sacris operari; divinam hostiam offerre; maximis cæremoniis inter symphoniacos *vel* musicos concentus rem divinam conficere. 3. *Ad Missam ministrare*, zur Heil. Meſſe dienen. Sacerdoti Sacris operanti ministrare; sacrificanti, rem sacram peragenti inservire. 4. *Missam audire*, Meſſe hören. Interesse divinis, sacris, divino sacrificio. Rem divinam operari; divinis assistere; sacrificio adesse. 5. *Parare se ad sacrum Missæ officium*, ſich zur Meſſe zubereiten. Ad rem divinam se comparare; sacrificulis ornatû sacerdotalibus induere. 6. *Missam pro defunctis legere*, Meſſe für die Verſtorbenen leſen. Sacrum pro defunctis facere; funebre sacrum facere; rem divinam in subsidium piorum manium facere; offerre cœlestem hostiam in subsidium vita functorum. 7.

Inter Missam, unter der Meſſe. Inter ſacrificandum; inter rem divinam; ſub ſacrificio divino. 8. *Post Missam*, nach der Meſſe. Re divina peracta; perpetratis rebus divinis; ſecundum rem divinam; perpetratis ſacris; peracto ſacrificio; ab re ſacra; à ſacris.

Missilis, e. zum Wurf dienlich. *Usus.* Saxa, tela miſſilia.

Missio, onis, f. Sendung, Schickung. *Usus.* 1. De litterarum ratione miſſione fruſtra accuſor. 2. *Dimissio*, Entlaſſung. Miſſionem militem dare. *Sacra Missio*, eine Apoſtol. *Missam, vulg. Latine:* Expeditio ſacra.

Missus, us, m. Schickung, ein Wurf. *Syn.* Missio. *Usus.* Barbus ad me venit, miſſu Cæſaris. Miſſus telorum, lapidum.

Mitesco, is, ere. mild werden. *Syn.* Mitior fio. *Usus.* Uvæ à ſole miteſcunt.

Mitigatio, onis, f. Milderung. *Syn.* Delinitio, excuſatio. *Usus.* Licentia, ſi nimium acrimoniæ habuerit, multis mitigationibus lenietur.

Mitigo, as, avi, atum, are. beſänftigen, mildern. *Syn.* Mitiorem facio, lenio, placo, ſedo, flecto. *Adv.* Facilè. *Usus.* Eum ordinem tibi reconciliet, multaque humanitatis condimentis mitiget. Dolor vetuſtate mitigatur. Ætas omnia, & dies mitigabit Ex agreſti vita ad humanitatem mitigatus. V. *Lenio.*

Mitis, e. mild. *Syn.* Moderatus, placatus, lenis, manſuetus.)(*Aſper, durus, ferus, immanis.* *Usus.* Homo mitiſſimus & lenissimus. Eſt illi mite ac tractabile ingenium. V. *Lenis, manſuetus.*

Mitra, æ, f. Haupt-Zierde. *Syn.* Redimiculum, muliebre capitis ornamentum in coronæ modum.

Mitto, is, isi, missum, ere. ſchicken, ſenden. *Syn.* Ablego.)(*Accipio. Phraſ. Hominem ſtatim mitte*, ſchicke den Menſchen alſobald. Hominem, ſi nondum profectus eſt, quamprimum fac extrudas; dimittas, ſubmittas, amandes in Græciam; ad illum alleges. *Usus.* 1. Mitto tibi, ad te litteras. Nullam pro republica vocem miſit, er hat kein Wort geſaget, kein Wort verlohren. 2. *Omitto*, beyſeit legen, auslaſſen. Certamen, iram, lachrymas mitte. 3. *Invado*, anfallen. Mittere ſe in hoſtem. 4. *Educo*, herausblaſſen. Mittere ſanguinem, zur Ader laſſen.

Mixtus, a, um. vermiſcht. *Syn.* Confuſus, concretus. *Usus.* Voluptate & moleſtiâ mixtus amor.

Mobilis, e. beweglich. *Syn.* Volaticus, volubilis, inſtabilis, inconſtans, fluxus, quod modo huc, modo illuc transfertur.)(*Conſtans, ſtabilis. Usus.* 1. Oculus mobilis, & lubricus. 2. *Levis, caducus, mutabilis, fluxus*, veränderlich. Te tam mobili in me animo fore non putabam. V. *Inconſtans, varius. Mobilia, vulg.* unterſchiedlicher Hausrath. *Latine:* Res moventes, ſuppellex, inſtrumentum domeſticum, quæ moveri poſſunt. Prædia, quæ rerum moventium ſit.

Mobilitas, tis, f. Beweglichkeit. *Syn.* Inconſtantia.)(*Conſtantia. Epi.* Celeberrima. *Usus.* Quid inconſtantia, mobilitate, levitate turpius? V. *Inconſtantia.*

Mobiliter, beweglich. *Usus.* Animus mobiliter agitatus.

Moderatè, mäßig, beſcheidentlich. *Syn.* Modeſtè, modicè, temperatè, temperanter, parce, reſtrictè, abſtinenter. *Phraſ. Utpotuit moderate uſus eſt.* er hat ſich ſeiner Würde mäßig bedienet. Modicè & ſcienter uſus eſt; modicè & modeſtè; modeſtè & abſtinenter ſe in prætura geſſit; parcè & molliter poteſtate uſus eſt; in jubendo parcus erat, & verecundus; temperatè magiſtratu ſuo uſus eſt; parcè ac reſtrictè poteſtate ſua uſus eſt.

Moderatio, onis, f. Mäßigung, Beſcheidenheit. *Syn.* Modeſtia, modus, temperantia, mediocritas, temperatio, mansuetudo.)(*Superbia, libido, immanitas. Epi.* Certa, continens, divina, facilis, magna, ſingularis, ſumma. *Usus.* Etiam in jocando adhibenda, tenenda, ſervanda eſt moderatio. Ad uſum noſtrum definita moderatio rei familiaris. V. *Moderatus.*

Moderator, oris, m. Verwalter, Aufſeher. *Syn.* Rector, gubernator. *Deus* Universi moderator omnium conſiliorum meorum. Divina providentia fictrix & moderatrix materiæ.

Moderatus, a, um. beſcheiden, mäßig. *Syn.* Temperatus, æquabilis.)(*Aſper, durus. Phraſ. Vir eſt moderatiſſimus*, er iſt ein gar beſcheidener und eingezogener Mann. Vir eſt ſummæ æquitatis, temperantiæ, & bonitate naturæ; qui rebus in omnibus mediocritatem ſectatur; in quo ſumma verecundia & quidam quaſi ornatus vitæ temperantia & modeſtia; quo juſtiorem, temperantioremque habemus neminem; vir eſt moderationis expertis, medii & mo-

pari-

derati consilii; qui & temperare suos impetus, & severitatem comitate miscere pulchrè nôrit. Vir est, qui & iram tenere, & in ordinem sese ipse nórit cogere; qui in rebus omnibus consilium & modum adhibeat; in quo nihil materiæ neque ad cupiditatem, neque ad audaciam esse videtur; qui acerbiore in neminem imperiô, præterquam in se utatur. V. *Modestus. Usus.* Vir castus, moderatus, sanctus. Nihil in eo, nisi ingenium moderatum, prudens, pudicum. Convivium moderatum & modestum.

Moderor, aris, atus sum, ari. meistern, Aufsicht auf etwas haben. *Syn.* Modum adhibeo, rego, tempero, guberno, moderationem adhibeo, metior. *Adv.* Diligenter, vehementer, magnoperè. *Phras.* 1. *Moderari sibi novit*, er weiß sich einzuhalten. Novit imperare animo, sibi, cupiditatibus; continere linguam, manus à præcipiti impetu; dare spatium iræ; continere dolorem, odium &c. cohibere iram, libidinem; modum figere effrenatæ cupiditati; effrenatos animi impetus tanquam in gyrum rationis ducere. V. *Cohibeo, coerceo, frenum, domo.* 2. *Vix moderari mihi possum, quin &c.* ich kan mich kaum enthalten, daß ich nicht ꝛc. Vix me teneo; vix teneri possum, quin &c. vix tempero manibus; vix me retineo; temperatum ægrè est. *Usus.* Te hortor, ut omnia gubernes, & moderéris prudentiâ tuâ. Sententiam suam non sua, sed reip. utilitate moderari. Auditorum aures moderantur oratori.

Modestè, bescheiden, ehrbar. *Syn.* Moderatè. *Usus.* Modestè, temperanter, & graviter se gessit. V. *Moderate.*

Modestia, æ, f. Eingezogenheit. *Syn.* Modus, moderatio, pudor. *Epi.* Singularis, summa, virginalis. *Usus.* Modestia est in animo continens móderatio cupiditatum omnium, per quam pudor honestus claram & stabilem comparat autoritatem. V. *Modestus.*

Modestus, a, um. bescheiden, eingezogen. *Syn.* Pudens, minimè ambitiosus; commodus. *Phras.* 1. *Homo est perquam modestus*, er ist gar eingezogen. Modestissimis est moribus; summô pudore ac temperantiâ; ad omnem modestiam compositus; ita compositus est moribus, ut nec manum, nec oculum sine causâ moveat, & decorum in statu ac incessu teneat; motû omni, ac statu pudorem, ingenuitatemque præstat; modestiæ speciem præ se fert pulcherrimam, commendat hominem verecundus pudor, index probitatis, virtutumque custos. 2. *Homo est animo perquam modesto*, er ist gar nicht stolz, oder aufgeblasen in seinem Gemüthe. Minimè ambitiosus est; animo egregiè imperare novit; is est, qui & fortunæ magnitudinem possit capere, nec insolentius se efferre, qui fortunam utramque modestè ferat, qui à cupiditate remotissimus; cujus ex ore nunquam neque insolens, neque gloriosum quidquam exire soleat; qui à fastu omni, ac supercilio absit quam longissimè. *Usus.* Modestus, & frugi vir. V. *Moderatus.*

Modicè, mäßiglich. *Syn.* Moderatè, mediocriter, modestè. *Usus.* Modicè & scienter honore usus est. Modicè illum laudabo, aut etiam intra modum.

Modicus, a, um. mäßig, wenig. *Syn.* Mediocris, paucus. *Adv.* Valdè. *Usus.* 1. Pecunia mea est ad vulgi opinionem mediocris, ad meam modica. 2. *Mediocris, temperatus*, mittelmäßig. Genus dicendi modicum. Esca modica uti. V. *Paucus.*

Modificatus, a, um. auf gewisse Art und Weise eingerichtet. *Syn.* Ad certum modum traductus. *Usus.* Verba ab oratore modificata & inflexa quodammodo, Gesang-weise eingerichtet.

Modius, ii, m. Korn-Maaß. *Syn.* Sexta pars medimni. *Epi.* Multi, plani.

Modò, bald, nur. *Syn.* Paulò antè, memoriâ nostra; nunc: solum. *Usus.* 1. Modo uno tempore tot viri clari interiere. 2. *Saltem*, aufs wenigste. Quis hæc mediocriter modo considerarit. 3. *Nunc*, anjetzo. A studiis ante solatium, modo salutem petimus. 4. *Tantummodo*, nur allein. Hæc omnibus, si ea mediocriter modò considerentur, pertractata esse possunt.

Modulatè, nach dem Tacte eingerichtet. *Syn.* Concinnè, numerosè, compositè. *Usus.* Fidibus modulatè canere.

Modulor, aris, atus sum, ari. nach dem Tacte singen. *Syn.* Metior, moderor. *Usus.* Aves hominum vocem naturâ modulantur ipsâ. Ipsa natura quasi modulatur hominum orationem. V. *Cano.*

Mo-

Modulus, i, m. Maaß, Leiſt. *Syn.* Parvus modus. *Uſus.* Metiri ſe quemque ſuo modulo ac pede verum eſt.

Modus, i, m. Weiſe, Art. *Syn.* Menſura. *Epi.* Amabiliſſimus, antiquus, aptus, auſterus, bonus, certiſſimus, florentior, gravis, humanus, magnus, bonus, naturalis, novus, ſimplex, varius. Hoſtilis, incredibilis, major, mirandus, miſerandus, ſalutaris, ſervilis, multi, preſſi, flebiles, tardiores, toti. *Phras.* 1. *Pergere, quo cœpiſti, modo*, fahre fort, auf die Weiſe, wie du angefangen. Quam eatenus viam, quam rationem rerum gerendarum ſecutus es, perſequere; quam viam, quam rationem rerum tuarum iniviſti, inſtituiſti, ingreſſus es, tene; quo tenore res tuæ fluere cœpére, eodem ut decurrant, vide. Quæ tibi ratio viaque principio tentata eſt in rebus tuis, eadem procedant reliqua. Perge tenere viam, quam inſtituiſti. 2. *Nunc primum intelligo, quo modo ad honores ſit contendendum*, itzt verſtehe ich erſt recht, auf was Weiſe man zu Ehren gelangen könne. Quâ ratione via munienda ſit ad honores; quâ viâ graſſandum ad honores; quo artificio, quibus artibus aditus ad honores reeludendus. Nunc tandem vias teneo, noſco, quibus ad honores pervenitur. 3. *Modus omnibus in rebus ſervandus eſt*, man muß in allen Dingen Ziel und Maaß beobachten. Omnibus in rebus tuendus, ſervandus modus eſt; modum unicuique rei ſtatuere, conſtituere, finire, definire, terminare neceſſe eſt; ordo in rebus omnibus adhibendus eſt, & modus. Omnibus in rebus modum retinias; In am teneas, neceſſe eſt. 4. *Cave, modum excedas*, ſchaue, daß du nicht über die Schnur haueſt. Cave, lineam transeas; fines tranſeas, modum transgrediaris; modum tranſeas, excedas; extra modum prodeas. V. *Tranſeo. Uſus.* 1. Id more, & modo fiet. Tibicinæ modum res ipſæ terminabunt. Magnum agri modum poſſidet. Extra, præter, ſupra modum ſumptû prodire. Homo mirum in modum, mirandum, admirabilem in modum, ſervilem in modum patiens. Modum finire. Modum tranſire. 2. *Finis*, Ende. Modum tandem orationis faciamus. Quare faciam modum lugendi. 3. *Conatus*, Stand. Homines cujusquemodi. Ejusdemmodi labor. Jus prætorum uniusmodi & ſimplex. 4. *In Muſicis*, Manier in der Muſic. In Muſicis numeri, & voces, & modi.

Mœchus, i, m. Ehebrecher. *Syn.* Adulter. V. *Adulterium.*

Mœnia, ium, n. Stadt-Mauer. *Syn.* Muri urbis. *Epi.* Extrema. *Uſus.* Urbes mœnibus ſepire, circumdare, cingere, vallare. Mœnia quatere.

Mœreo, es, ere. trauren. *Syn.* Doleo, lugeo, gemo, in mœſtitia ſum; in mœrore jaceo; voce & querelis dolorem indico, ſignifico. *Uſus.* Filii mortem, de filii morte graviter mœrebat. V. *Lugeo, maereo, triſtis, gemo.*

Mœror, oris, m. Traurigkeit, Betrübniß. *Syn.* Mœſtitia, triſtitia, luctus, ſqualor, ægritudo. *Epi.* Aſſiduus, communis, cognatus, domeſticus, incredibilis, infinitus, luctuoſus, magnus, novus, major, patrius, quotidianus, ſummus, tantus. *Phraſ.* In *maximo mœrore ſum*, ich bin in groſſer Betrübniß. In maximo mœrore jaceo, cerſor: mœrori me dedi; mœrore macerori, urgeor, conficior, affligor, angſtus ſum; in ſqualore & luctu ſum; ſordes & ſqualore obſitus ſum. V. *Lugeo, ægritudo, triſtitia. Uſus.* Mœrorem lugere, in Traurigkeit ſeyn. Mœrorem levare, diminuere, deponere, die Traurigkeit ablegen. A mœrore recreari, ſich von ſeiner Betrübniß erholen.

Mœſtè, traurig. *Syn.* Cum mœrore.

Mœſtitia, æ, f. Traurigkeit. *Syn.* Mœror, triſtitia.)(*Hilaritas. Epi.* Pravus, tantus. *Uſ.* Severitas & quotidiana fatia eratione. Gravis modeſtia ſtam inſtruit. In mœſtitia eſſe. Mœſtitiæ reſiſtere. V. *Mœror.*

Mœſtus, a, um. traurig, betrübt. *Syn.* Triſtis, mœrens, ſordidatus, incultus, horridus, capillatus, ſqualidus.)(*Hilaris. Uſ.* Vultu mœſto, conturbato. Mœſtum ſenem excitavi, in ſpem erexi. V. *Triſtis.*

Mola, æ, f. Mühle, Mehl. *Syn.* Fartum & ſale repertum, locatio. *Uſus.* 1. Lixus molam limo & vinum infergunt. 2. *Lapis, quo frumentum frangitur*, Mühl-Stein. Rhodanus molis potius, quam Miloni operam dedit.

Moles, is, f. Laſt. R. à μῶλος. *Penſus. Epi.* Tanta, major, infinita, mirifica. *Uſus.* Molem oppetere fluctibus. Ad utrumque primus corpus moles jecimus. Molem impune vix ſuſtineo. Molem militi à ceruicibus tempeſtas depellere. Quas arasille cretæ luci, fabricatorum ille ſenis molas opponebat. Moles ingens, magnifica.

Molèſtè, beſchwerlich, mit Verdruß. *Syn.* Cum taedio. *Phraſ.* Molèſtè ferre non te-

lorum stultitiam, ich kan etlicher Thorheit nicht leicht vertragen. *Ægrè* sustineo; haud facis æquò animò fero; adduci non possum, impetrare à me non possum, demonstrationem nonnullorum ut animò non iniquò feram. V. *Ægrè. Usus.* Rem molestè tulit.

Molestia, æ, f. Verdruß, Beschwerlichkeit. *Syn.* Cura, sollicitudo, angor, ægritudo, negotium. *Epi.* Consequens, nonsultus, incredibilis, ingens, judicialis, magna, minor, par, propria, provincialis, vetus. Undique confuse, diuturniores, maximæ, multæ, magnæ, variæ, tantæ. *Phras. 1. Nolo te molestiâ afficere*, ich will dir keinen Verdruß machen. Nolo molestiam tibi afferre, exhibere, aspergere; molestiæ causam dare; molestiâ afficere; pluribus molestiis implicare; nolo tibi negotium facessere, exhibere; nolo tibi ægrè facere; litteris aut querelis aures tuas obtundere; nolo importunis his querelis sepsis tibi obstrepere. 2. *Magnam molestiam capio ex perfidia amicorum*, ich habe einen großen Verdruß wegen der Treulosigkeit meiner Freunde. Magnam molestiam traho, contraho, suscipio, habeo ex perfidia amicorum; in magna molestia sum; magnis molestiis conflictor; vehementer angor, discrucior ex tanta amicorum perfidia. V. *Ango.* 3. *Epistola tua omnem mihi ademit molestiam*, dein Brief hat mir allen Verdruß und Unlust benommen. Omnem mihi devolvit molestiam; omni me molestiâ expedivit, liberavit; omnem molestiam laxavit, dilatit, dimovit, depulit, dempsit, levavit; omni à molestia me vindicavit; animum ab omni molestia adduxit; eam in aculeum, qui me adhuc pupugit, evellit. V. *Levo, animo.* 4. *Molestiâ istâ me tandem liberavi*, ich habe mich endlich dieser Verdrüßlichkeit entschüttet. Expui tandem hanc animo molestiam; molestiam omnem deposui; à molestiis tandem aberrare cœpi; aberravi tandem à molestiis tandem reperi. *Usus.* Hoc molestiæ ea res attulit. Molestias omnes devoravit; à molestiis absum; vacuum molestiis. Ea res mihi renovat, efficat, auget molestiam. Molestiis maximis perfunctus sum. V. *Molestus.*

Molestus, a, um. überlästig, beschwerlich. *Syn.* Gravis, intempestivus, odiosus, laboriosus, negotiosus. *Adv.* Omnino, valdè, magnopere, sanè, diuturnè. *Phras. 1. Molestum mihi illud est*, jenes ist mir beschwerlich. Illud me pungit; mordet me illud; illud grave mihi est; onerosum mihi illud est; odiosum mihi illud est, & fastidio; negotium illud facessit, contristat, exhibet; vexat me illud gravissimè. 2. *Non ero tibi molestus litterarum crebritate*, ich werde dir mit mehreren Briefen nicht überlästig seyn. Non obtundam tam sæpiùs aures tuas crebritate litterarum; non erunt tam frequentes epistolæ, ut pertinescas; litterarum frequentiâ multum molestiæ tibi non adspergam; non obstrepam multis epistolis; non obtundam te pluribus epistolis. 3. *Non ero molestus pluribus querelis*, ich werde dir mit Beybringung mehrerer Klagen nicht beschwerlich seyn. Non obturbabo, neque aures crebritate querelarum violabo; non offendam aures; non gravis ero auribus tuis; non onerabo aures tuas pluribus querelis, non pergam aures fundere querelis odiosis; non obtundam eadem re sæpius; non committam, ut importunitatem meam accusare possis. V. *Importunus. Usus.* Nihil negotiosius, aut molestius hâc provinciâ. Amicitia nunquam molesta est. V. *Odiosus.*

Molimen, inis, n. Unternehmung, Beginnen. *Syn.* Molitio. *Usus.* Res suscepta molimine gravis.

Molior, iris, itus sum, iri. etwas unternehmen. *Syn.* Ago, struo, conor, machinor, paro, comparo. *Adv.* Aliquandò, amplius, maximè, nefariè, occultè, obscurè, palàm. *Phras. Molitur magnum aliquid*, er hat etwas groses vor. Nihil medium, sed immensa omnia volvit animò; rem suscipit, aggreditur, sibi sumit plenam periculi & laboris. V. *Magnus. Usus.* Moliri alicui calamitatem, bellum, periculum, insidias, pestem, corruptelam judicii. Moliri semper aliquid, & agere. Moliri è terra naves. V. *Conor, contendo.*

Molitio, onis, f. Unterwindung, Vornehmen. *Syn.* Machinatio, fabricatio. *Epi.* Nova, tanta. *Usus.* Quanta molitio, qui vectes, ferramenta.

Molitor, oris, m. Urheber, Werkmeister, Schöpfer. *Syn.* Machinator, fabricator, architectus. *Usus.* Effector mundi, & molitor DEUS.

Mollio, is, ivi, itum, ire. weich und lind machen. *Syn.* Mitigo, mulceo.)(*Durum facio. Usus.* Poetæ molliunt animos, & effœminant.

Mollis, e. weich, gelind, gediegen. *Syn.* Tener; tractabilis, flexibilis; effœminatus.)(*Durus. Adv.* Nimis. *Phras. Homo est nimium mollis & effœminatus*, er ist ein Zärtling und weichlicher Mensch.

Mensch. Homo est mollitia liquescens & fluens; unguentis oblitus; vinò, luxúque languidus; coma calamistrata, quique omnia ad voluptatem corporis referat; qui unguentis niteat; cui capilli compti, madentes cincinnorum fimbriæ, fluentes, cerussatæque buccæ; cujus domus cantu & cymbalis semper personat; homo cogitationibus mollissimis effœminatus; enervatò animò, ac muliebri; mollis natura, cultu mollissimò; cujus animus umbris, delicus, otiò, languore, desidia dudum infectus. V. *Voluptas. Usus.* Philosophus mollis, enervatus, languidus. Infima auricula mollior. Oratio mollior. Modestior & ad præcepta capienda mollior adolescens.

Molliter, weich, zart, gelind. *Syn.* Cum luxu.)(*Duriter. Usus.* 1. Molliter ac delicatè vivere. Molliter recubare. 2. *Leniter*, sanft, geduldig. Id sapienti ferendum est molliter.

Mollitia, æ, *vel* mollities, ei, f. Weichlichkeit. *Syn.* Mollitudo, teneritas.)(*Duritia. Usus.* Civitatis mores lapsi ad mollitiem. Quæ ista animi est mollities? Ejicienda enimvero hæc mollities animi. Liquescimus, fluimusque mollitia. V. *Mollis.*

Mollitudo, inis, f. Zärtlichkeit, Lindigkeit. *Epi.* Spongiæ similis. *Usus.* Mollitudo corporis, vocis, pulmonum.

Momentum, i, n. Augenblick, Zeit-Punkt, Wichtigkeit. *Epi.* Magnum, parvum, par, perlevе. *Syn.* Punctum temporis: pondus, vis. *Phras.* 1. *Momento evanuit*, es ist im Augenblick vergangen. Ad punctum temporis; momento temporis, punctò temporis; à vestigio temporis evanuit. 2. *Res est magni momenti*, es ist eine wichtige Sache. Res est, in qua existimatio agitur; multum in ea re momenti est; magnum habet ea res momentum; agitur salus multorum, aguntur vectigalia &c. ea in re; agitur, geritur negotium anceps & periculosæ plenum aleæ. V. *Gravis, magnus. Usus.* 1. Minimis momentis maximæ fiunt temporis inclinationes. Observare omnia temporis momenta. 2. *Pondus*, Gewicht. Res æstimare, suisque momentis ponderare. Siquid habet momenti commendatio nea. Magno momento est ad beatè vivendum. Nihil in his est momenti. Rei alicui momentum facere, einem Nachdruck geben. Id certum, punctò temporis maximarum rerum momenta verti.

Monachus, i, m. Mönch. *Phras. Monachus factus est*, er ist ein Ordens Geistlicher worden. Rebus humanis & caducis; vitæ hujus commodis ac voluptatibus nuncium remisit; omnia vitæ hujus blandimenta abjecit, deseruit, despexit, conculcavit; rebus mortalibus valere jussis, DEO se in sacra familia devovit; in sacram, ac religiosam se familiam dicavit; sactæ familiæ instituta professus est; ad religiosorum virorum ordinem animum appulit; Christianæ militiæ sub vexillo ac nomine Sancti N. nomen dedit; religiosa castra secutus est; in ordinem, sacram familiam S. N. adscitus, adscriptus; cooptatus est. Religiosæ familiæ se addixit, sacramento se obligavit, auctoratus est. In familiam sacram, in cœnobium se contulit Religionis causâ; in Religiosorum domicilium se inclusit; in cœnobium se conclusit; ad Christi vexilla confugit, convolavit; religiosæ militiæ sacramento se obligavit, Christo duce stipendia meritus. In familiam se sacram abdidit; inter sacri ordinis homines nomen professus est; in familiam DEO dicatam aggregatus est.

Monedula, æ, f. Dole. *Avis monetæ cupida, & sic dicta, quod aurum furatur. Usus.* Non plus aurum tibi, quam monedulæ committebant.

Monoo, es, ui, itum, ere. warnen, ermahnen, erinnern. R. à μνάω. *Syn.* Admoneo, suadeò, hortor, præcipio, prædico, autor sum *vel* fio. *Epi.* Accuratissimè, amicè, diligenter, idemdem, magnoperè, prudenter, recte, sapienter, sero, temerè, varè. *Phras.* 1. *Monere non desistam*, ich werde nicht aufhören, dich zu ermahnen. Monitis, consiliis perrugebo; officia commonere, commonefacere non desistam; autor hortatorque tibi ubique adero; instabo monitis, consiliis, hortatibus; non desino, monebo, prædicabo, denunciabo, testabor DEUM ac homines. 2. *Monuit me amicus de patruo*, mein Freund hat mich gemahnet, meinen Vetter heimzusuchen. Amicus in eam mentem me impulit, eam mentem dedit; mentem injecit, ut patruum inviserem; amicus auctor mihi fuit, ut patruum salutarem. Amici admonitù & invitatù patruum accessi. *Usus.* Accuratissimè me de re monuit. V. *Hortor, impello, incito, excito.*

Moneta, æ, f. Münze. *Usus.* Juno moneta

Mo-

Monetalis, e. zur Münze gehörig. *Syn.* Qui monetam cudit.

Monialis, is, f. Nonne, Kloster-Jungfrau. *Phras.* Virgo Christo consecrata; virgo DEO sacra, *vel* dicata; quæ virginitatis sponsione DEO sese obligavit; virginitatem suam in perpetuum DEO consecravit; quæ se in sacrarum virginum Collegium addidit; quæ se à profanarum rerum strepitu, amore, abstractam uni DEO sacras inter virgines devovit; quæ virginitatem suam uni DEO consecratam religiosos inter parietes conclusit. V. *Monachus.*

Monile, is, n. Halsband. *Usus.* Monile ex auro & gemmis.

Monimentum, i, n. Merkmaal, Denkzeichen. *Syn.* Memoria, litteræ, commentarii: moles, opus publicum, trophæum. *Usus.* Cupio, res meas monimentis litterarum commendari, mandari. Amplissimis monimentis consecrare memoriam nominis. Monumentis proditum testatumque reperimus. Publicis monumentis rerum gestarum; annalium monumentis celebrare. Monumentum statuere, relinquere. Testimonium & monimentum virtutis.

Monitio, onis, f. Ermahnung, Erinnerung. *Syn.* Admonitio, monitum. *Usus.* Monitio acerbitate, objurgatio contumelia vacare debet.

Monitor, oris, m. Vermahner. *Syn.* Admonitor. *Epi.* Fatuus. *Usus.* Cæsar autor & monitor hujus sententiæ.

Monitum, i, n. Warnung, Mahnung. *Syn.* Præceptum, monitio. *Phras. Monitis tuis parui*, ich habe deinen Ermahnungen gefolget. Meæ aures tuis monitis semper patuere; præcepta nequaquam surdis auribus accepisti; tuis monitis ac præceptis ducendum me præbui; tuis monitis auscultavi. V. *Obedio. Usus.* Tuis monitis & consiliis nitar. V. *Consilium.*

Monitus, ûs, m. Warnung, Vermahnung. *Syn.* Monitio. *Usus.* Divino monitu.

Mons, tis, m. Berg. *Syn.* Alpes. *Epi.* Communis, altus, asperus, sacer, altissimi, impendentes, parui, sylvestres, vestiti. *Phras.* 1. *Regio tota undique montes habet*, die ganze Gegend ist um und um mit Bergen umgeben. Perpetuis montibus continetur; perpetuo jugo montis asperi & præruptu includitur; regio cincta, circumvallata montibus; regio circumjectis montibus tanquam vallo septa. 2. *Mons altus*, ein hoher Berg. Mons editus in altitudinem ingentem cacuminis; jugum montis cœlo junctum; mons in ingentem altitudinem exsurgens, surgens. 3. *Mons in acutum cacumen desinens*, ein spitziger Berg. Mons in angustum dorsum cuneatus; mons, cujus jugum in acutum cacumen exsurgit. 4. *Mons ruptus horridus*, ein felsichter Berg. Mons præruptus, saxisque & cotibus impeditus; mons vastus à natura & humano cultu. *Usus.* Infimæ radices montis, der Fuß des Bergs. Jugum montium cepit, quorum perpetuum jugum in Persidem excurrit. Edita montium occupat. Quà se montium jugum paulatim demittit. Dorsum ejus montis æquum satis, sed angustum. Danubius molli & clementer edito montis jugo effusus.

Mons Calvariæ, Calvariberg. *Phras.* Mons morientis in cruce Servatoris nostri memoriæ consecratus. Mons obita acerbissimâ Christi morte ad memoriam insignis.

Monstro, as, avi, atum, are. zeigen. *Syn.* Demonstro, commonstro, ostendo, doceo, patefacio, digitum ad rem, in aliquem intendo. *Adv.* Benignè, comiter, non gravatè. *Usus.* Viam erranti comiter monstrare. Monstrabis, quæ non intelligo. V. *Ostendo.*

Monstrosus, a, um. abentheuerlich, wunderlich. *Syn.* Portentosus. *Usus.* Monstrosus partus. Vita, scriptisque monstrosus.

Monstrosè, seltsam, abentheuerlich. *Usus.* Nihil tam inconditè, tam præpostere, tam monstrosè cogitari potest.

Monstrum, i, n. Mißgeburt, Abentheuer. *Syn.* Portentum, ostentum, prodigium, errantis in alienos fœtus naturæ partus. *Usus.* Fœdissimum monstrum, naturæque ludibrium.

Montanus, a, um. von Bergen herstammend. *Usus.* Ligures montani, duri & agrestes.

Montosus, *vel* Montuosus, a, um. bergicht.)(*Planus. Phras. Montosa regio*, ein bergicht: asid. Regio præaltis montibus intersecta; distincta, interjecta; impendentibus ubique montium jugis; interjectis montibus coarctata. *Usus.* Aspera & montuosa regio.

Monumentum, i, n. Ehren-Gedächtniß, Grabmaal, Denkmaal. *Syn.* Monumentum. *Epi.* Adversum, æternum, amplissimum, celeberrimum, clarum, gloriosum, gratum, illustrissimum, immortale, marmoreum, antiquissimum, Atticum,

cum, certum, gravissimum. Pauca, plena, praclara, publica, pulcherrima, regna, sacra, religiosa, sempiterna, summa, tecta, vetera. *Usus.* Honoris, virtutis, gloriæ, rerum gestarum monumenta.

Mora, æ, f. Weile, Verzug. *Syn.* Cunctatio, dilatio, prolatio, procrastinatio, tergiversatio, retardatio, tarditas.)(*Celeritas. Epi.* Justa, longa, minima, multa, parva, utilior, probabilis. *Phras.* 1. *Moram non faciam*, ich werde niemals verweilen. Neminem morabor, remorabor; moram non injiciam; moram non interponam; non retardabo, non extrahm vestra consilia; cunctationem non injiciam; tempus longius non ducam; moram non producam; non distinebo longius; moram non afferam; non demorabor vos diutius. 2. *Res moram non patitur*, die Sache leidet keinen Verzug. Res dilationem non recipit; cunctationem non recipit; dilationem non patitur. 3. *Mora annexa est*, die Sache brauchet Zeit und Zeit. Res ipsa locum, tempusque dari sibi aptum postulat; res ipsa quodammodo manum injicit, & paulisper consistere cogit; res ipsa moram, cunctationem injicit; res ipsa, ut aliquid citra moræ, interpellat; intervalli aliquid sibi dari postulat; mora rationis consilius creat. 4. *Ego ipse non eo ullam moram*, ich werde nicht verweilen. Mora in me nulla erit; moras non trahan; nihil erit in me moræ; sine mora, abjecta omni cunctatione adero; non cunctabor. *Usus.* Ista legatio moram bello affert. Non modo non effugium, sed ne moram quidem mortis assequi potuit.

Moralis, e. sittlich. *Usus.* Decet augentem Latinam linguam, Philosophiam moralem appellare, quæ de virtutibus & vitiis, omnimoque de bonis & malis quærit.

Morator, oris, m. *Zauderer, Verhinderer. *Usus.* Adversus unum moratorem publici commodi &c.

Moratus, a, um. gesittet, ehrbar. *Syn.* Moribus præditus, perpolitus, constitutus, institutus. *Adv.* Benè, mirabiliter. *Usus.* Benè morata civitas. Institutus, ac benè moratus adolescens. V. *Mores bom.*

Morbidus, a, um. * ungesund, kränklich. *Syn.* Morbosus. *Usus.* Morbidum corpus, pectus. V. *Debilis, morbosus.*

Morbosus, a, um. ungesund. *Syn.* Morbis obnoxius. *Usus.* Majores nostri vacuandos solos morbosos nominârunt.

Morbus, i, m. Krankheit. *Syn.* Invalitudo, malum corporis, ægrotatio. *Epi.* Difficillimus, gravis, perniciosus, diuturnus, ingravescens, miser, mortifer, novus, perpetuus, relevatus, senescens, tantus, vetus. Alieni, insanabiles, odiosi, opinabiles, voluntarii. *Phras.* 1. *In morbum incidit*, er ist in eine Krankheit gefallen. In morbum cecidit, delapsus est; morbo oppressus, correptus, implicitus est; valetudinis quodam genere tentatus est; in morbum injectus est; cum ingens vis morbis adorta est; in morbum implicitus est; morbum nactus est; morbo infestari cœpit. 2. *Ex morbo decumbo*, ich liege krank. Morbo urgeor, impedior, implicor, teneor, afficior, affligor, opprimor; morbo inhæsco; in morbo cubo; ex gravi diuturnoque morbo infirmus sum; graviter æger sum; morbo exerceor; incommoda mihi valetudo est; morbo conflictor. 3. *Morbus augetur*, die Krankheit nimmt zu. Crescit morbus & ingravescit indies; ad morbi vehementiam nova indies fit accessio. 4. *Morbus decrescit*, die Krankheit nimmt ab. Laxatur vis morbi; senescit vis morbi, & remittit; morbi fit remissio ad sanitatem. 5. *Ex morbo nondum plene convalui*, ich bin noch nicht von meiner Krankheit hergestellet. Etsi contra vim gravitatemque morbi contendam, redeunt tamen commotiuncuæ aliquæ, ut malo me liberatum, aut omnino confirmatum dicere non possim; levari morbo me sentio, nondum ex illa virium debilitate recreari. 6. *Ex morbo convalui*, ich bin gänzlich wiederum hergestellet von meiner Krankheit. Morbo defunctus sum; morbum medicamentis depuli, removi; è morbo evasi; recreor ex gravium morbi longinquitate. 7. *Morbi latius serpunt*, die Krankheiten greifen weiter um sich. Vulgantur contacta in homines morbi; contactus in alios morbis populatur; morbi in agrestes immanescunt; ingruunt morbi, & vastali latissimè vagantur. *Usus.* Senescentis morbi remissio profuit. Vi morbi consumptus est, morbo extinctus est, an der Krankheit gestorben.

Mordax, acis, g. o. bissig. *Syn.* Aculeatus, dentatus. *Usus.* Mordax fœmina; homo mordax.

Mordeo, es, momordi, morsum, ere. beissen. *Syn.* Morsû, dente peto, appeto, perstringo, carpo. *Usus. Trad.* Vade me momordit epistola tua. Si tympanum pupugit, par pari referam, nec dissimulabit, quod te mordeat.

Mor-

Mordeo, mit Beiſſen, feſt. *Syn.* Arcte, teneriter. *Uſus.* Auriculam mordicus abſtulit. Perſpicuitas, quam mordicus tenere debemus.

Moribundus, a, um. ſterbend, dem Tode nahe. *Syn.* In exigua ſpe trahens animam, moriens. *Uſus.* Moribundum vidiſtis illum. V. *Aſſiſto.*

Morigeror, aris, atus ſum, ari. folgen, gehorſamen. *Syn.* Morem gero, obſequor, ſatisfacio, obſecundo. *Uſus.* Voluptati animum morigerari docet oratio. V. *Obeato.*

Morior, eris, mortuus ſum, mori, ſterben. *Syn.* Emorior, occido, intereo, decedo, animam ago, mortem obeo, mortem oppeto, de vita decedo; de vita diſcedo, recedo, migro, emigro, demigro, excedo; vitam cum morte commuto; vitam amitto; extremum vitæ ſpiritum edo, vitam detero; ab hominibus demigro; ago ſupremum vitæ diem; extremum vitæ diem morte conficio; mortem occumbo; diem obeo; de vita exeo; naturæ concedo, ſatisfacio; è corpore excedo, emigro, morte occumbo; finem vitæ facio; animam effio; vitæ curſum, vitæ curriculum conficio; morte defungor; animam, vitam edo; vitâ fungor; fatô, morte fungor; naturæ cedo; e vita cedo; fato concedo; mortalitatem, ſupremum diem expleo; fatô perfungor; ex conſpectu hominum morte decedo; rebus humanis eripior; ad DEUM excedo; de facto excedo; vitam pono; mortem cum vita commuto; vitam reddo; ſpiritum reddo; è vita tanquam ex theatro exeo; è vita, è medio abeo; ex his tenebris ad tempiternam lucem excedo; morti occumbo; occido & extinguor; iſtis corporis cuſtodiis liberor; animus corporis ſe vinculis relaxat; vita me deſerit; anima me reliquit; lethum oppeto, morte defungor, naturæ debitum reddo; mors me occupat, mors me abſtulit. *Phraſ.* Is *hodie mortuus eſt*, er iſt heute geſtorben. Mortalitatem explevit; vitam finivit. Naturæ modum explevit; naturæ ceſſit, conceſſit; naturæ ſatisfecit; naturæ debitum reddidit; natura ipſa hominem conſumſit; corpus ſenectus ſolverat; naturæ diſſolutione extinctus eſt. *Diem ſuum* non immaturâ morte obiit; mortalitatem explevit; vitæ curriculum a natura conceſſum confecit. 4. *Pie, ſanctèque mortuus eſt*, er iſt gottſelig geſtorben. Plenus rectè factorum gloria ad DEUM exceſſit; ex vitæ hujus tenebris ad ſempiternam lucem exceſſit; de vitæ ſtatione diſceſſit; in cœlum migravit; in vivis, inter vivos eſſe deſiit; ad beatam immortalitatem demigravit; è cuſtodia corporis evolavit; ereptus, exemptus rebus humanis in cœlum abiit; amorem hujus lucis immortalium ſpe bonorum lætus projecit, & ad divinum illud animorum concilium plenus meritis migravit; diem ſupremum, omnibus morientium præſidiis comparatus ad vitæ exitum, ſacris myſteriis rité procuratus & expiatus, rité munitus & confirmatus, pié religioſéque confecit. 5. *Repente mortuus eſt*, er iſt gählings geſtorben. Mors hominem repentè occupavit, abſtulit; ſubitâ morte correptus eſt; ſupremus eum dies non occupavit, quem minime credebat; mortis repentinâ oppreſſus, ereptus eſt; nihil cogitantem vita deſeruit, animam reliquit; vis repentinæ mortis fuit. 6. *Nisi mors ante contigeret*, wenn ich vielleicht eher nicht ſterben ſollte. Si quid me fieret, ſi quid humanitus accideret; ſi me fatum præriperet. Si quid mihi accideret; ſi mors antè obreperet. 7. *Libenter pro patria mortior*, ich will gerne für's Vaterland ſterben. Libenter pro patria vitam profundam; vitam reddam; ſpiritum, quem naturæ debeo, patriæ reddam; pro patriâ morti occumbam; libenter pro patria fatum excipiam; patriæ ſe gaudens animum largiar; impendam lubenter meum patriæ ſpiritum; pro patriâ lætâ animo lethum oppetam. 8. *Defunctus*, ich verſcheide, ich ſterbe. Cupio e vinculis corporis elabi, evolare, cupio relictis rebus mortalibus ad exoptatam immortalitatem discedere, cupio ad vitæ beatæ præmia pervenire, ex hoc carcere emitti, è vitæ hujus ærumnis ac calamitatibus morte abscedere; de vita exire; hanc cupio ufquam tandem finire; ab hoc exilio ad meam bonis omnibus affa-

affluentem regionem transire. 9. *Omnibus morientum est*, alle müſſen ſterben. Mors omnibus impendet; omnia hàc lege creata ſunt, ut morte deleantur, extinguantur; mortem nemo effugiet; omnibus ad mortem irrevocabili decretô decurrendum eſt; ſuprema neceſſitas omnibus eſt ſubeunda. *Uſus.* Sapientiſſimus quisque æquiſſimô animô moritur.

Moror, aris, atus ſum, ari. ſich verweilen, aufhalten, verziehen. *Syn.* Cunctor, immoror ſum: maneo, commoror. *Adv.* Diutius, parùm, valdè. *Phraſ.* 1. *Neſcio, quamdiu Venetiis moraturus ſim*, ich weiß nicht, wie lange ich mich zu Venedig werde aufhalten. Neſcio, quantum temporis poſiturus ſim; quot menſium mea Venetiis commoratio futura ſit; quantam moram Venetus facturus ſim; quanto tempore Venetiis detinendus ſim. 2. *Alia ex alia me morantur*, es verweilet mich eines nach dem andern. Moram injiciunt; detinent me alia ex aliis: alia ex aliis metuunt, remorantur. V. *Mora.* *Uſus.* 1. Brutus valdè moratur, non terſpondens, ſed expectans. 2. *Impedio, retardo, non moror*, aufhalten, verhindern. Non morabor te, quin mox condeſcendas. V. *Differo.*

Morosè, unfreundlich. *Syn.* Faſtidioſè, importunè. *Uſus.* Piſo facundius reſpuebat ineptias hominum, ſivè morosè, ſivè ingenuo liberoque faſtidio.

Moroſitas, tis, f. Unfreundlichkeit. *Syn.* Difficultas.)(*Comitas, humanitas.* *Epi.* Inutilis, odioſa. *Uſus.* Ne iraſcamur importunè petentibus, ne in moroſitatem inutilem, & odioſam incidamus.

Moroſus, a, um. unfreundlich. *Syn.* Difficilis, inhumanus, importunus.)(*Facilis, comis.* *Epi.* Senes anxii ſint, moroſi, iracundi, difficiles. Mulier ſtomachoſa, & ſi bi moroſa. V. *Durus, Aſper, Inhumanus.*

Mors, tis, f. Tod. *R.* à μόρος. *Syn.* Interitus, occaſus, fatum, lethum, exitus, diſceſſus, ſupremus alicujus dies, excеſſus è vita, diſſolutio naturæ. *Epi.* Acerba, atrocior, beata, bellica, peregrina, bona, certa, communis, conſentanea vitæ, crudelis, miſerabilis, divinior, dubia, extrema, fatalis, fœda, gloriоſa, fortunata, fraterna, matura, honeſta, indigna, immatura, levior, media, melior, noſtra, nefaria, paterna, perniciоſa, propinqua, repentina, terribilis, ſtabilis, ſubita, turpis, voluntaria, vulgaris. *Uſus.* Mortem alicui minari, drohen. Mortem alicui afferre, offerre; morte afficere, multare, umbringen. Ad mortem nutrire, dare aliquem, zum Tod übergeben. Mortem ſibi accelerare, mortem ſibi conſcifcere, ſich ſelbſt umbringen. Mortem oppetere, obire, cum vita commutare, morte deleri, ſterben. V. *Morior.*

Morſus, ûs, m. Biß. *Epi.* Acer, immanis, viperinus, ulceratus. *Uſus.* Acer morſus doloris.

Mortale peccatum, *vulg.* Tod-Sünde. Crimen mortiferum, lethiferum, capitale, lethalis noxa, lethalis noxæ piaculum, peſtifera animi macula. V. *Peccо.*

Mortalis, e. ſterblich. *Syn.* Morti obnoxius, dilabilis.)(*Immortalis.* *Uſus.* Mens ſoluta & libera, ſegregata ab omni concretione mortali. Pro mortali conditione vitæ immortalitatem eſſe conſecutus. Sciebam, me genuiſſe mortalem. V. *Homo.*

Mortalitas, atis, f. Sterblichkeit. *Syn.* Mortalis vitæ conditio, naturæ communis fragilitas. *Uſus.* Omne, quod ortum eſt, mortalitas conſequitur. Multa illi tuetur, mortalitatem ſunt attributa.

Mortarium, ii, n. * Mörſer. *Uſus.* Contundere in mortario.

Mortifer, a, um. tödtlich. *Syn.* Peſtifer, perniciоſus, lethalis, mortem afferens.)(*Salutaris.* *Uſus.* Morbus, plaga, vulnus mortiferum.

Mortificatio, onis, f. Abtödtung ſeiner ſelbſten. Corporis afflictatio, aſperitas vitæ voluntaria.

Mortifico, as, are. abtödten. Corpori regè facio, acriter mihi impero; arctè & contentè me habeo; cupiditates compeſco; nubi vim infero, noxias frango cupiditates; duriter ac inclementer me tracto; genium defraudo. V. *Domo, Examo, Diſciplina.*

Mortuus, a, um. todt, geſtorben. *Syn.* Morte deletus, conſumptus; ſine ſenſu, ſine ſenſu ac vitâ carens. *Adv.* Brevi, mediocriter, omnino, proximè, repentino, acerbè. *Uſus.* A mortuis excitare. Inferre mortuos amandare.

Mores, um. m. Sitten. *Phraſ.* 1. *Eſſe ſummis moribus Adoleſcens*, ein ſtrenge Jüngling von beſten Sitten. Moribus ornatiſſimis & humaniſſimis; naturâ ſuavis & religioſis; modeſtis, & ad capienda præcepta mollioribus; ſuavi facilitate, & comitate; mirâ facilitate, & conditate naturæ. Mens ingenua Juvenis eſt, moribus placidis, [illegible] ſuavitate temperatis vel co[illegible] tis; ingenii placidi, & [illegible] Is multa documenta ſunt; ſingulari mo-

morum elegantiâ; cultissimis est moribus, & omni humanitate perpolitus. 2. *Moribus est malis*, er ist von übeln Sitten. Pravis est moribus & protervis; barbaris & immanibus; corruptis & perditis: violentâ est ingenio, & rabonitâ; summâ est ingenii pervicaciâ; homo est effusè petulans, nequam & improbus; protervus, petulans, ignavus; homo semissis, nichtswerther Mensch. 3. *Ad mores suos cito redit*, er hat geschwind wiederum umgesattelt zu seinen übeln Sitten. Cito redit ad ingenium; recepit se ad ingenium suum; in eandem vitam revolutus est; ad pristinam vitæ consuetudinem revertit, se retulit, revocavit. 4. *Mores desciunt*, die Sitten nehmen ab. Desident mores, labuntur; ire cœperunt præcipites, disciplinâ morum paulatim fluere, ac inclinari cœpit. V. *Disciplinâ. Usus.* Aliquem in suos mores formare, einen auf seinen Schlag abrichten.

Mos, ris, m. Brauch, Weise, Gewohnheit, Sitten. *Syn.* Consuetudo, institutum, ritus; disciplina, usus, modus. *Epi.* Acusatorius, antiquus; austerus; civilis; communis; conscius, perversus, usitatus, verus; novus; patrius; domesticus, regius, Rhetoricus. *Amabiles*, boni; modesti, commodi, corrupti; dispares; extremi; faciles; feri, grati, immanes, improbi; imperiti; barbari; justi; integri, religiosi, timidi; mali; molesti, perditi, tristes; suaves; severi; temperati; feri. *Phras.* 1. *Moris est*, es ist der Brauch. In more est; ut more positum est; more comparatum, confirmatum est; consuetudo fert; consuetudinis hoc est; consuetudo est; mos est; mos obtinuit; mos fert; more receptum est; jam inde à majoribus consuetudo tenet, obtinet; ita fert; vetus hoc est, ut &c. 2. *Morem suum servat*, es bleibt bey dem Alten. Instituto suo utitur; institutum suum tenet, servat; solennem suum servat; morem suum obtinet, tenet; retinet; propositum suum tenet; institutum suum sequitur; antiquum obtinet. *Usus.* Hoc servum est more & modo. In more majorum id non fuit. Meo more agam. More barbarorum fungi, barbarisch hausen. Abhorret à more nostro, das ist bey uns nicht der Brauch. Decedere de more & instituto, abweichen von seiner Gewohnheit. Revocare veterem morem, den alten Brauch wiederum einführen. Morem inducere, in morem aliquid inducere, transferre; pervadere, eine Gewohnheit einführen. Mores composuerunt, einen Brauch aufbringen. Tenues reliquiæ, priscæ mores, ancestrorum

es ist noch etwas weniges übrig von dem vorigen Brauche. Mos male ac consuetudo inveteravit, der Brauch ist nicht abzukommen. Non recedam à more & consuetudine, ich werde es bey dem alten lassen. V. *Consuetudo.*

Motio, onis, f. Bewegung. *Syn.* Motus, commotio. *Epi.* Continua, perennis, transversa, dispar, suavis. *Usus.* 1. Orbium cœlestium motio. 2. *Affectus*, Neigung. Motiones animi.

Motus, ûs, m. Bewegung. *Syn.* Motio, agitatio, impulsus. *Stat.* *Epi.* Acerruus, alienus, asper, celer, certus, necessarius, constans, deformis, divinus, dulcis, externus, ignavus, inanis, incertus, incredibilis, interior, jucundus, magnificus, manuus, naturalis, novus, optabilis, oratorius, pronus, obliquus, supinus, repentinus, sempiternus, solutus, temerarius, turbidus, venustus, voluntarius. Accommodati, admirabiles; aversi, uberes, acuti, constantes & rati; dispares, dissimiles, finiti, æquabiles; inimici, non temperantes, liberi, magni, odiosi, pacifici, mediocres, soluti; vagi, turbulenti, volucres. *Usus.* 1. DEUS motum dedit cœlo. Animi tali motu ciuntur interiori. In maximis motibus, & mutationibus cœli. 2. *Affectus, perturbatio, commotio*, Gemüths-Bewegung, Verwirrung. Magnos animorum motus efficere. Motus animi rationi obtemperantes. Motus cogitationis celeriter agitatus. Nunquam animus agitatione motuque vacuus est. 3. *Concursus, tuba, tumultus*, Zusammenlauf, Tumult. In quo motu temporum, quantâ conversione rerum versamur! Catilinæ insanos motus combibit, comprehit. Motum concitare, movere. Motus Reipublicæ afferre. Magno res in motu est. Motâ propriâ, adj. von freyen Stücken. *Latine*: suâ sponte.

Moveo, es, movi, motum, ére. beweegen. *Syn.* Cieo, agito, impello, pello, verso; ago: ciclico, excito: allicio, pellicio, induco. *Art.* Conjunctè, celeriter, longius, magnoperè, miraculosè, necessariò, pernoctum, valdè, vehementiùs, acutè, constanter, dulcitèr, facilè, fortuito, immoderatè, immanitèr, jucundè, lucrè, mediocriter, non ut placeat, solutè, peracutè, turbulentè, velocitèr, velociter, vesaniè. *Phras.* 1. *Movet animum aliquem humanum amor*, er hat die Liebe bewaget. Animo flexit; animos incendit, accendit; motus animi ad aliquid; animos hominum ad aliquid; animos ad aliquid impellere, quò velobat. Vehementer movet [illegible] & [illegible]

dos. Motus animorum ita miscuit; sensus, mentesque hominum ita pertractavit, nemo ut resisteret; flexit mentes hominum fregitque ejus oratio; unò sermone animos omnium, quo vellet, perduxit. Perculit animos ejus oratio, & in audientium animis aculeum defixit, reliquit. Ad stimulandos hominum animos aculeum habuit ejus oratio; ita permulsit, ac quatefecit hominum animos, tanquam in ejus manu omnium voluntates essent; ad sententiam suam populi animos deduxit; in suam sententiam omnium mentes oratione convertit. 2. *Motus sum ejus precibus*, ich bin durch sein Bitten beweget worden. Adductus precibus, impulsus lachrymis, invitatus, inductus precibus cessi. *Usus.* 1. Urgere illi, ut nos loco moverent. 2. *Adimo*, abwenden, abtreiben. Movere aliquem de sententia. Sensu movere. 3. *Muto*, verändern. Tot annorum positiones movere intutum. 4. *Discedo*, sich von einem Orte wegziehen. Nec te Roma inovenis. 5. *Sollicito, ango*, ängstigen. Multa me movent in discessu. 6. *Adhuc, mitto, jacto*, anreitzen. Ista me causa movet. 7. *Efficio, excito*, verursachen, erwecken. Clamores, risus, lachrymas, hominum studia, suspicionem movere. Vid. *Persuadeo.*

Mox, bald. *Syn.* Quàm mox, ocyùs, statim. *Usus.* Mox revertor. V. *Statim.*

Mucro, onis, m. Spitze an einer Klinge, Degen. *Fig.* Cruentus, tribunitius. *Usus.* Hic est mucro defensionis meæ. Censorii styli mucro. Mucrones jam in civium jugulis fixos rejecimus.

Mugnor, aris, atus sum, ari. zaudern, verziehen. *Syn.* Cunctor, moror, dissimulo. *verb. simil.*

Mugio, is, ii, itum, ire. brüllen, wie ein Ochs. *Syn.* Boo.

Mugitus, ûs, m. das Brüllen. *Syn.* Terræ mugitus & fremitus. Mugitus ciere, edere. Mugitibus implere vicinam.

Mula, æ, f. Maul-Eselin. *Usus.* Mulæ partus mirabilis, quia rarus.

Mulceo, es, mulsi, sum, ere. sanft machen, streicheln, & gütigen. *Syn.* Permulceo, lenio. *Usus.* Carmina mulcent mentes. Cervix mulcetur dextera. Canis cervi mulcentur.

Mulcta, vel **Multa**, æ, f. Geld-Strasse. *Syn.* Pœna. *Usus.* Mulctam alicui dicere, irrogare, ab aliquo petere, auferiegen. Mulctam remittere, condonare, mulctæ gratiam facere, nachlassen. V. *Pœna.*

Mulctatio, onis, f. Auferlegung einer Geld-Strasse, Entziehung der Gelder. *Syn.* Direptio. *Usus.* Misera mulctatio bonorum, exilium civium.

Mulctarius, a, um. * zur Geld-Busse gehörig. *Usus.* Mulctaria pecunia.

Mulcto, as, avi, atum, are. straffen. *Syn.* Mulctâ afficio, punio, mulctam irrogo. *Adv.* Crudelissimè, malè. *Usus.* 1. *Male mulctare reos*, exilio. 2. *Male mulctatio, male tractio*, einen übel verfahren, übel verfahren, mit einem übel verfahren. Discessit ab oppugnatione malè mulctatus. Mulctatus virgis, fustibus. V. *Punio.*

Mulgeo, es, mulsi, mulsum, ere. * melken. *Syn.* Lac à mammis exprimo. *Usus.* Mulgere oves. Mulgere hircos; *de re valde absurda.*

Muliebris, e. weibisch. *Syn.* Fœmineus, mollis, effœminatus. *Usus.* Mundus muliebris. Forma muliebris. Sententia muliebris & enervata.

Muliebriter, weibisch. *Syn.* Effœminatè. *Usus.* Lamentis se, & lachrymis muliebriter dedere. Nequid muliebriter & serviliter faciamus.

Mulier, eris, f. Weib. *Syn.* Fœmina. *Epi.* Ægra, ærumnosa, aliena, anus, avara, audax, beata, nobilis, centularis, copiosa, locuples, crudelis, importuna, determina, digna, dives, felix, funesta, gravida, ignota, immodesta, imperita, ingenuosa, insana, libera, libidinosa, misella, misera, molesta, nefasta, nobilis, nota, optima, pecuniosa, propinqua, proterva, seditiosa, suavis, temeraria, procax, nata, timida. Beaufimæ, catholicæ, misericordiæ, formosæ, insignatæ. *Phal.* 1. *Mulier impudica est*, sie ist ein böses Weib. Mulier audacia, confidio & dat audaciâ, confidio & ratione defectur; mulier est proterva, seditiosa, parvis rebus sæpè mobilis; mulier est ex earum numero, quæ impotenti naturæ frænos dant, nullumque licentiæ modum faciunt, quæ indomitæ & animi impotes feruntur. 2. *Mulier est pudica*, sie ist eine sittliche Frau. Insignium præstantissima, spectatissima, primaria, lectissima; virilis animi femina; matrona gravis & spectata. *Usus.* Mulierum famam ut mulierum oculis lux clara custodiat, diligenter sanciendum est. Mulieres omnes propter infirmitatem consilii, majores in tutorum potestate esse voluêre.

Mulierarius, a, um. feig, weibisch. *Usus.* Manus mulierata.

Mulierecula, æ, f. Weiblein. *Fig.* Impura, deterrima, publica. *Usus.* Bellum cum mulierculis gerere. Ista quidem puerulis, & mulierculis grata sunt.

Mulierositas, atis, f. Weiberstucht. *Syn.* Amor mulierum, seu in mulieres.

Mulierosus, a, um. weiberisch. *Syn.* Mulierum appetens. *Usus.* Homo & elatosus, & mulierosus.

Mulio, onis, m. Eselstreiber. *Syn.* Gu-

mulos agit, agaso. *Usus.* Mulionem agere.

Mulionius, a, um. Eſeltreiberiſch. *Usus.* Penula mulionia.

Mullus, i, m. Barben, Barinen, *genus piscis. Usus.* Mulli barbati in primis sunt.

Mulsum, i, n. Wein-Meth. *Syn.* Potio è melle, vinoque confecta. *Usus.* Calicem mulsi ei impingamus, ut plorare desinat.

Multifariam, vielfältig. *Syn.* Multis locis. *Usus.* Aurum multifariam defossum.

Multiformis, e. mancherley Geſtalt. *Syn.* Varius, diversus. *Usus.* Principis qualitates sunt variæ, & quasi multiformes.

Multijugis, e, *vel* Multijugus, a, um. mancherley, vielerley. *Syn.* Multus & varius, multiplex. *Usus.* Multijugas epistolas simul accepi.

Multimodis, mancherley. *Syn.* Multis modis. *Usus.* Multimodis sum circumventus.

Multimodus, a, um. * vielerley. *Usus.* Multimoda ars.

Multiplex, icis, *g. o.* vielfältig. *Syn.* Multus, varius, copiosus. *Usus.* Varia, multiplexque natura. Genus orationis varium & multiplex. Anceps & multiplex verbi potestas. Multiplex & tortuosum ingenium.

Multiplicabilis, e. das zu vermehren tüchtig. *Syn.* Multiplex.

Multiplico, as, avi, atum, are. vermehren. *Syn.* Augeo. *Usus.* Aucto exercitu, multiplicatis auxiliis, multiplicata cum gloria redii.

Multitudo, inis, f. Menge, Vielheit. *Syn.* Frequentia, celebritas, turba, cœtus, cuteiva, populus, vulgus, corona, manus, chorus, colluvies. *Epi.* Armata, concitata, congregata, domestica, egens, imperita, incredibilis, indocta, infima, infinita, innumerabilis, magna, miranda, repentina, splendidior, tanta, turpis, urbana, universa. *Usus.* Hominum multitudinem congregare, cogere. Quanta multitudo, quanta vis hominum! Multitudo beneficiorum. V. *Copia, numerus.*

Multo, viel. *Syn.* Longe, multis *vel* omnibus partibus, non paulò, haud paulo impendio, longo intervallo. *Usus.* Multo doctior. Meo judicio multo itare malo, quam aliorum.

Multum, viel. *Syn.* Valdè, sanè, non parum, sanè quam; nescio, quid.)(*Parum. Usus.* Res diu, multumque agitata. Multum ad salutem alicujus conferre.

Multus, a, um. viel. *Syn.* Multiplex, frequens, non pauci. *Ant.* Ita, ut, non ita, non partim, quam minime, nimis, fortasse, valde, minus. *Phras.* 1. *Multi affuere*, es sind viele zugegen gewesen. Frequentes, concursu aderant: magnus numerus erat eorum, qui præsentes interfuêre; multitudo hominum forum inundaverat, impleverat. 2. *Multa & varia erant consilia*, es waren vielerley Räthe und Meynungen. Mille indies nova consilia; sexcenta erant de re consilia. Longum sit explicare, quot in sententias abierint Senatores; plura, quam pro numero Senatorum erant consilia; quot capita, tot erant sententiæ; plura pene consilia, quam capita numerabantur. *Usus.* 1. Multæ & magnæ res. 2. *Præclarus*, berühmt. Tuum nomen multum est in his locis. 3. *Prolixus, longus, nimius*, langwührig, weitläuftig. Multus est in laudando. Multus sermo, ad multum diem extractus. Ne in re tenui multus, ac insolens sim.

Mulus, i, m. Maul-Thier, Maul-Eſel. *Usus.* Mulus clitellarius. Mulum muli scabunt. *Prov.*

Mundanus, a, um. der in der Welt wohnet. *Syn.* Mundi civis & incola. *Phras.* 1. *Res mundanæ, vulg.* weltliche Dinge. Res caducæ, perituræ, fugaces, profanæ, inanes, infimæ, mortales, humanæ; fluxæ res, & fragiles. 2. *Homo mundanus, vulg.* eitles Welt-Kind. Homo rerum fluxarum blandimentis implicitus; humanæ vitæ deliciis, ac commodis impensè deditus; illecebris vanarum oblectationum captus, & irretitus; qui res fugaces, & caducas ardenti studiò persequitur; omnibus humanæ vitæ voluptatibus obsequitur. *Usus.* Socrates rogatus, cujus esset? mundanum se dixit, nempe mundi civem & incolam. V. *Mundus.*

Munditia, æ, f. Reinigkeit, Sauberkeit. *Syn.* Elegantia, lautitia. *Epi.* Non odiosa. *Usus.* Adhibenda est munditia, non odiosa, nec exquisita nimis.

Mundus, a, um. rein, sauber. *Syn.* Elegans, lautus.)(*Sordidus. Usus.* Vir mundus, & elegans.

Mundus, i, m. die Welt. *Syn.* Orbis terrarum, orbis universus, rerum universitas; pulcherrimum naturæ regnum; Orbis theatrum; universitas rerum, quâ omnia continentur; natura universa; mundi moles; civitas communis mortalium, atque immortalium. *Epi.* Æternus, amens, sapiens, aptus, beatus, bonus, pulcher, salutaris, ornatus aspectu, constans, communis, disertus quidem, & mathematicus & musicus, omnium doctrinarum eruditus, postremo Philosophus, expers consilii, globosus, immensus, immundus, parum mundus, levis undique, æquabilis & a medio ad summum par, perfectus & absolutus, litteratus, melior, mortalis, semper-

ternus, prædutus animo & sensibus, rotundus, ardens, pulcher, quietus, simplex, singularis, unigenus, omnium rerum, quæ natura administrantur, seminator & parens & educator atque auctor, universus, stabilis, voluibilis. *Plaut.* 1. *Sic agitur in mundo*, vulgò. also gehet es auf der Welt. Sic est vitâ hominum; sic vivitur; sic natura comparatum est; ita fert hominum consuetudo; sic sunt homines. 2. *Quamdiu mundus stetit*, so lange die Welt gestanden. Post natos homines; post hominum memoriam; post natum hominum genus. 3. *Quamdiu mundus stabit*, so lange die Welt wird stehen. Dum genus hominum erit. 4. *Quicquid in mundo est*, alles, was in der Welt ist. Quidquid cœlum suo ambitu complectitur; quidquid in se continet Orbis terrarum; quidquid in Orbe terrarum est. 5. *Egregiè se accommodat omnibus mundo*, vulg. er schicket sich wohl in die Welt. Mores ex hominum moribus feliciter effingit; vitæ rationem ad communem vivendi modum bellè exigit; ex communi lege instituit, ad communem vivendi morem, mores exigit, singulique suos. V. *Sæculum*. *Usus*. Naturam mundi, & pulchritudinem contemplari. Democritus ait, innumerabiles esse mundos. Mundi ætates, partes.

Munero, as, are, vel Muneror, aris, atus sum, ari. beschenken. *Syn.* Largior. *Adv.* Opiparè. *Usus*. Opiparè me muneratus est. V. *Remuneror*.

Munia, orum, n. Amt, Verwaltung. *Syn.* Munera, onera. *Usus*. Suis civibus munia publica munia sustinere. Obire munia. V. *Officium*, *Munus*, *Magistratus*.

Municeps, cipis, m. Landgenes. *Syn.* Civis, popularis, qui à municipio est. *Epi.* Honestissimus, ornatissimus. *Usus*. Municipes sunt cives Romani suo jure & legibus suis utentes, muneris tantum cum populo Rom. honorarii participes, à quo munere capessendo appellati videntur.

Municipalis, e. burgerlich. *Syn.* Ex municipio. *Usus*. Homines municipales, & rusticani.

Municipium, ii, n. Mitgenossenschaft, Stadt, Flecken. *Syn.* Conventus, colonia. *Epi.* Antiquissimum, clarissimum, florentissimum, frequentissimum, frequens maximumque, gratum, grave, firmum, honestum, illustre, immune, integerrimum, rusticanum, totum. Reliqua, rustica, vetera. *Usus*. Scis, cujus municipii sim

Munificè, frengebig. *Syn.* Liberaliter, largè, prolixè. *Usus*. Munificè & largè dare aliquid.

Munificus, a, um. frengebig. *Syn.* Liberalis, largus. V. *Liberalis*.

Munimen, inis, vel Munumentum, i, n. Schanze, Befestigung, Bollwerk. *Usus*. Illa quoque fossa haud parvum urbis munimentum.

Munio, is, ivi, itum, ire. befestigen, umschanzen. *Syn.* Firmo, communio, obvallo, sepio, obsepio; paro, adorno. *Adv.* Præclarè. *Phras.* 1. *Urbem munire*, die Stadt befestigen. Firmis præsidiis, munimentisque firmare; vallo, fossaque cingere; quasi sepimentô aliquô vallare; fossam & alia munimenta urbi circumjicere; aditus omnes fossis aggeribusque præsepire, novo munimenti genere impedire, sepire. 2. *Castra egregiè munita habemus*, wir haben ein wohl befestigtes Lager. Castra ita firmavimus, ut nihil tam clausum ad exitus, tam septum undique, tam tutum ad custodiam nec fieri, aut cogitari possit; castra ex omni parte præmunita, præsidiis multum tecta; probè obvallata; munitionibus valida habemus; castra vallo, vallum congestis aboribus septum habemus, neque intrare in munimenta hostis potest. Vid. *Munitus*. *Usus*. 1. Munire communem arcem bonorum, obtinere perfugia improborum. 2. *Sterno*, *facio*, machen zubereiten. Munire viam sibi ad honores. 3. *Reparo*, *reficio*, erneuern, ausbessern. Munire alveum, ejus, adeum. 4. *Transl.* Viam & aditum ad aliquem sibi munire. Tueri & munire se adversus incumbentia discrimina; benevolentiâ multorum se munire.

Munitio, onis, f. Schanze, Bollwerk, Befestigung. *Usus*. Operibus, & munitionibus sepire urbem. Operis munitione, & concursu militum, & telorum repulsû submotus hostis.

Munitor, oris, m. Schanzgräber.

Munitus, a, um. befestiget, umschanzet. *Syn.* Septus, vallatus; armatus, stipatus. *Phras.* 1. *Locus natura munitus*, ein von Natur befestigter Ort. Oppidum positu munitum; locus ipsa loci natura munitus; oppidum loci natura tutum à periculo; defendit se ipse locus; ipsa loci natura facile repellit periculum; in ipso loco satis est ad firmitatem præsidii; oppidum ingenio situs, locique natura firmum. 2. *Locus arte munitus*, ein durch Kunst befestigter Ort. Munitum manu oppidum. Munitus opere locus. Locus munitionibus cinctus; objecta munitionibus a periculo tutus. Vid. *Tutus*.

Usus. 1. Munitus firmissimâ hominum benevolentiâ. Urbs naturâ, ac locò munita, succincta portubus, armata muris. Regulus virtutum præsidio munitus. Munitus ad vitæ custodiam. 2. *Transl.* Sapientiâ munitum pectus gerere.

Munus, eris, n. Geschenk, Gabe, Amt, Pflicht. *Syn.* Donum, beneficium, largitio: Officium, Provincia. *Epi.* Æditium, amplum, gratum, annuum, candidatorium, consulare, dignum, expletum, divinum, exiguum, extraordinarium, latum, magnificum, mediocre, perfectum, præclarum, provinciale, proprium, publicum, servile, sordidum, pristinum, senatorium, certum. *Phras.* 1. *Muneribus corrumpi se sinit*, er läßt sich mit Geld bestechen. Muneribus facilè delinitur; pretio sollicitari, atque etiam labefactari fides ejus solet; pretio addictam fidem gerit; est, quam pecuniâ non oppugnes modo, sed expugnes; venalem habet pretiò fidem; quæstui omnia in illo sunt venalia, fides, jusjurandum, æquitas. 2. *Munus alicui imponere*, einem ein Amt auftragen. Muneri aliquem præficere, præponere; munus alicui assignare; partes Judicis, Quæstoris &c. dare, imponere; imponere alicui personam Judicis &c. provinciam alicui decernere, dare, tradere; provinciæ, procurationi præficere; procurationem committere. 3. *Munus aliquod gerere*, eine Amts-Verwaltung führen. Munus sustinere, obire, exequi; muneri præesse; muneri fungi; provinciam habere, sustinere, obire, administrare; liberaliter, dexteréque munia obire; procurationem habere; personam Judicis &c. sustinere, gerere, tenere, tueri; partes Judicis agere. 4. *Munus mihi obtigit*, ich habe ein Amt bekommen. Munus mihi obvenit; mihi mandatum est; ad procurationem ejus muneris vocatus sum; Provincia mihi obvenit, obtigit; Provinciam cepi, accepi. 5. *Muneris hoc ablatus est*, es ist ihm das Amt weggenommen worden. Munus illi ereptum est; à procuratione amotus; procuratione privatus; muneris exutus est; ea Provincia illi abrogata est; ejus muneris partes illi ereptæ sunt. 6. *Muneri suo defuit*, er hat sein Amt wohl verrichtet. Muneri egregiè perfunctus est; munus pro suâ & reipublicæ dignitate gessit; partes eas egregiè sustinuit, egit, tuitus est; nihil in eo muneris gerendo officii, nihil diligentiæ desiderari passus est; summum ex eo muneris laudem colle-

git, tulit, retulit; sibi peperit, comparavit; officium integrè, cumulatèque præstitit. 7. *Hoc tui muneris est*, das steht dir zu. Hæ partes tuæ sunt; id tuum est; tui officii est; tuum id munus est; tuarum id partium est; ad te, ad tuum officium pertinet; tuæ curationis res ista est; tua ista curatio est. *Usus.* Munera dare, largiri, mittere, afferre. Munera sua apud aliquem benè collocare. Munus concinnare. Munus verbis ornare. Muneribus populum delinire. 2. Officium, Provincia, Amt, Pflicht. Ad munus aliquem instruere. Muneri præficere aliquem. Munus, partes, personam Consulis suscipere. Muneri succedere. Munus defugere. Munerum immunitatem alicui dare. *V. Donum, Officium, Magistratus.*

Munusculum, i, n. ein kleines Geschenk. *Syn.* Donum exiguum, tenue munus. *Epi.* Tenue. *Usus.* Munuscula non ingrata misit.

Muralis, e. zur Mauer gehörig. *Usus.* Tormentum murale; muralis corona.

Muria, æ, f. Salz-Lacke, oder Wasser. *Syn.* Aqua multo sale condita. *Usus.* Caro murâ condita. Piscis muriæ incoctus.

Murmur, uris, n. Geräusch, Gemurmel. *Syn.* Fremitus, mugitus, strepitus. *Usus.* Murmur ortum aliorum cum assensu, aliorum assentientes increpantium.

Murmuro, as, avi, atum, are. rauschen, murmeln. *Usus.* Fremitus murmurantis maris.

Murus, i, m. Mauer. *Syn.* Mœnia, paries. *Epi.* Firmissimus. *Phras.* 1. *Muri pars tormentis dejecta est*, es ist ein Theil von der Stadt-Mauer durch Brech-Schiessen zusammen gefallen. Pars muri tormentis labefactata est; murorum pinnæ frequentibus tormentorum ictibus deterie iunt; pars mœnium tormentis prostrata, diruta, deturbata aditum hosti patefecit; verberata crebris tormentorum ictibus mœnia ruinam traxêre; disjecta tormentis mœnia; pars una muri tormentis diruta contiguis ruinis urbem nudavit; muras cum ingenti fragore procidit; oppidum ruinis mœnium est patefactum; tormentorum tot ictus secuta murorum strages; murorum hiatus; mœnium ruina; quassati muri labes; imposita muris plaga ruinam impulit. Quassura pars muri ruinam dedit, ruinâ cohibita

est, ruinam fecit; crebri tormentorum ictus muri ruinam, stragem edidere. Convulsa tormentorum ictibus moenia & disjecta sunt. 2. *Muros tormentis ferire*, Breche schießen. Muros tormentorum ruinas quærere, abolefactare; munimenta quærere, abolefactare; munimentorum ruinâ aditum in urbem moliri; crebris tormentorum ictibus moenia verberare; in muros impressionem facere. 3. *Muri hiatum reparare*, die Breche repariren, ausbessern. Quassatam muri partem objectis fixis reficere; moenium ruinam instaurare; muri labem obductâ raptim loricâ defendere; pinnas, loricasque ex crate bus attexere; plutcos valido addere; defidentem murorum labem puteis, cratibusque reficere, sarcire. 4. *Hostes ex munimentorum ruina depellere*, den Feind von der Breche abtreiben. Ad prostrati muri ruinas; ad ruinosam muri labem; ad quassatum muri hiatum; ad labefactam muri partem hostes irruptionem molientes arcere; hostem impressionem in munimentorum ruinas facientem depellere; ex ipsis murorum ruinis hostem submovere. *Usus.* Leges propugnacula & muri sunt tranquillitatis & otii. Muro urbem sepire, cingere, circumdare. Murum ingentis altitudinis duximus. Facilè subruuntur ex imo muros, quod extrema non calce durata sint, sed interlita lutô, structuræ antiquæ genere. Murus humilior, & scalis facile superabilis.

Mus, muris, m. eine Maus. *Usus.* Platonis Politiam nuper mures apud me corroserunt. Clypei à muribus derosi.

Musa, æ, f. Gesang, Kunst. Musæ, arum, f. Göttinnen der freyen Künste. *Epi.* Agrestiores, mansuetiores, proximæ, pulchellæ, superiores. *Usus.* Cum omnibus Musis rationem habere cogito. Quis tam aversus a Musis? wer ist dem Studieren so abhold? Quis cum Musis, id est, cum humanitate ac doctrina non habet commercium? Cum Musis commercium habet unicè. Mansuetiores Musæ. Cum Musis se delectare. V. *Litteræ.*

Musca, æ, f. eine Fliege, Mucke. *Usus.* Puer, abige muscas. Depellere muscas. Ne musca quidem.

Muscosus, a, um. moosigt, wo viel Moos ist. *Usus.* Nihil altius, nihil muscosius.

Muscus, i, m. Moos, Mies. *Usus.* Saxum saxis volutum non obducitur musco.

Musica, æ, f. Music, Singe-Kunst. *Syn.* Cantus, Symphonia. *Phras.* 1. *Musica valde delector*, die Music ergötzet mich sehr. Musicæ studio teneor; studiô sonorum capior; nervorum, vocumque cantibus delector; fidibus, tibus modulatè canentibus; fidicinis numerosè sonantibus, varietate sonorum, mollissimis & delicatissimis in cantu flexionibus mirificè delector; pulsis fidibus nervis, vocum gravitate, ac varietate concitari animum vehementer sentio. 2. *Ille Textum fecit, ego Musicam, vulg.* er hat den Text, ich die Music darzu gemacht. Ille narrationi subjecit, ego modulatè illam descripsi; ille verba, modos ego, ac numeros adinveni; voces ille subjecit, ego modis musicis illigavi. 3. *Interea Musica instrumentalis fuit, vulg.* unterdessen hat man mit musicalischen Instrumenten eine Music gemacht. Interea tibus, fidibusque modulate canitur; sub hæc cantus nervorum & tibiarum personabat; cantatum interea tibus, fidibusque; interea Symphonia, pulsis dibusque; interea Symphonia, pulsis scienter fidium nervis, canebat. *Usus.* Leges Musicæ. Musicam Damon & Aristoxenus tractaverunt. V. *Cano.*

Musicus, i, m. Singer. *Syn.* Musicis eruditus, Symphoniacus, qui voce, fidibus &c. canit. *Usus.* Musici, qui erant quondam iidem Poetæ.

Mustacium, i, n. Kuche, Flade. *Cibi genus.* *Usus.* Laureolam in mustacio quærere, mit geringen Sachen groß Lob erlangen wollen.

Mustela, æ, f. Wiesel. *Usus.* Mustelæ catulos suos quotidie transferunt.

Mustum, i, n. Mein-Most. *Epi.* Novum, dulce. *Usus.* Nova ista quædam mustô, & lacu fervida oratio.

Mutabilis, e. veränderlich. *Syn.* Quod habet mutationem. *Phras.* *Varie mutabilis homo est, vulg.* er ist ein veränderlicher Mensch. Animum ex levibus fortunæ momentis suspensum gerit; parum sibi constat. V. *Varius, incostans.* *Usus.* Omne corpus mutabile. Mutabile vulgus. Polypo mutabiles. Sidera mutationi ratione labuntur. Vid. *Varius, inconstans.*

Mutabilitas, atis, f. Veränderlichkeit. *Usus.* Inconstantia & mutabilitas mentis.

Mutatio, onis, f. Veränderung, Abwechselung. *Syn.* Permutatio, motus, con-

conversio, inclinatio. *Epi.* Crebra, magna, manifesta, mitera, sufficiosa, imbecillis, minuta, varia. *Usus.* Optimus est portus pœnitenti mutatio consilii. Coloris, morum, officiorum mutatio. Mutationes quatuor temporum. Mutationem moliri, facere, subire. Magnam voluntatis mutationem afferre.

Mutilo, as, avi, atum, are. stümmeln. *Syn.* Diminuo. *Usus.* Mutilatum exercitum in Galliam duxit. Nato, auribus, membrorum parte mutilati.

Mutilus, a, um. gestümmelt. *Syn.* Diminutus, mutilatus.)(*Integer.* *Usus.* Mutila quædam & hiantia loqui. Cornibus mutilus.

Muto, as, avi, atum, are, verändern. *Syn.* Mutationem facio, permuto, inverto, converto, immuto, comminuto, vario. *Adv.* Turpissimè, leviter, paulatim, repentè, valdè. *Phras.* 1. *Locum mutavit, non ingenium*, er hat den Ort verändert, nicht aber seine Lebens-Art. Nihil de suis institutis immutavit; mores antiquos non exuit, non correxit; novum ingenium non induit; nec in diversum, animum mutavit; nihil de actionum suarum cursu deflexit; loci mutatione nihil aversus à prioribus institutis; nec ad alia se conatus contulit; in alios mores non abivit; commutatio loci quidem facta est, sed ab ingenio suo nihil variavit. 2. *Fortuna mutata est*, das Glück hat sich verändert. Fortuna jam verterat; fortuna jam variaverat; fortunæ inclinatio quædam facta erat; eam rem conversio rerum, & inclinatio temporum secuta est; fortunæ mutatio in contrarium facta est; paucis diebus magna erat rerum facta commutatio, ac se fortuna inclinaverat. Res in contrarium verterat. 3. *Mutare consilium*, seinen Entschluß verändern. Calculum reducere; decedere de sententia; discedere à sententia. 4. *Mutare ferociam*, die Steifheit fahren lassen. De asperitate nullam remittere, atque submittere; in mores à veteri asperitate alienos verti; superbium remittere, ponere. 5. *Tempus concedere ad mutandam sententiam*, einem Zeit geben, seine Gedanken zu verändern. Tempus dare ad receptum pertinacis sententiæ. *Usus.* Partes, consilium, genus dicendi, mores, vestem, sententiam mutare. Civitatem, solum mutare, wandern. Nihil mutavit odor, *nihil mutatus est.*

Mutuatio, onis, f. Entlehnung. *Usus.* Multos minutis mutuationibus defraudavit.

Mutuè, gegen einander, Wechsels-weise, hinwiederum. *Syn.* Vicissim, mutuo. *Usus.* Officius mutuè respondere, Dienst mit Gegen-Dienst vergelten.

Mutuò, Wechsels-weise, hinwieder. *Syn.* Mutuè. *Usus.* Pax valeas, meque mutuo diligas.

Mutuor, aris, atus sum, ari. entlehnen, auf Borg nehmen. *Usus.* Mutuam sumo pecuniam, utendum aliquid accipio. *Adv.* Abundè. *Usus.* Orator subtilitatem è Philosophia mutuatur, & vicissim reddit uberitatem orationis, & ornamenta dicendi.

Mutus, a, um. stumm. *Syn.* Elinguis, tacitus.)(*Loquens, eloquens.* *Usus.* Civitas facta malis, muta, debilitata metu. Curia elinguis, mutum forum. Tempus mutum à litteris. V. *Obmutesco.*

Mutuum, Wechsels-weise, hinwiederum. *Usus.* Pecuniam sumere mutuum.

Muxus, a, um. geborgt, geliehen, eins ums andere. *Syn.* Par, æqualiter respondens. *Usus.* Pecuniam dare mutuam, sumere mutuam. Mutuas operas tradere, so einer dem andern einen Dienst erweiset. Beneficentiâ mutua esse debet. Voluntas mutua. Mutua inter nos officia. In mutua benevolentia amici conquiescunt.

Myoparo, onis, m. Raub-Schiff. *Syn.* Navis pyratica, lembus pyraticus. *Epi.* Perennes, inopes, relicti. Egregius, pulcherrimus.

Mysterium, ii, n. Geheimniß. *Syn.* Sacra, res occulta. *Epi.* Augustum, tantum. *Usus.* Hoc tacitum tanquam mysterium teneas. Mysteria aperire, enunciare, nefas. Epistolæ nostræ multum habent mysteriorum.

Mystagogus, i, m. oberster Priester. *Syn.* Rex Sacrorum.

N.

Næ, fürwahr, allerdings. *Syn.* Profecto, valde. *Uſus.* Næ illi vehementer errant.

Nænia, æ, f. Trauer-Geſang, Klag-Lied. *Uſus.* Næniæ nomine Græci, lugubres cantus appellant.

Nævus, i, m. Mahl, Gebrechen, Mackel. *Syn.* Corporis macula. *Uſus.* Farina decocta in aceto nævos tollit.

Nam, dann, denn. *Syn.* Enim, namque, etenim, ſiquidem, quippe, nimirum, videlicet, ſane.

Namque, ſintemahlen. *Syn.* Siquidem.

Nanciſcor, eris, nactus ſum, nanciſci. erlangen, habhaft werden, überkommen. *Syn.* Invenio, adipiſcor, conſequor, aſſequor, mihi obvenit, offertur mihi. *Uſus.* Siquid ſi mutatis, virium, laxamenti nactus fuero. V. *Acquiro.*

Naris, is; Nares, ium, f. Naſen-Loch. *Syn.* Foramen naſi geminum. *Uſus.* Nares ſemper patent. Fasciculum ad nares adnovet.

Narratio, onis, f. Erzählung. *Syn.* Rerum geſtarum expoſitio. *Epi.* Aperta, facta, brevis, probabilis, dilucida, jucunda, longa, obſcura, perſpicua, ſuavis, veriſimilis, breves, incredibiles, indoctæ, moleſtæ. *Uſus.* Narrationes non hiſtorico modo, ſed propè quotidiano ſermone exponere, explicare.

Narrator, oris, m. Erzähler. *Uſus.* Imitator, & narrator facetus.

Narro, as, avi, atum, are. erzählen. *R.* à gnarus, *aut a* γνωρίζω, *notum facio*, *Syn.* Rem geſtam narratione expono, demonſtro, dico. *Adv.* Bene hariolè, breviter, diligenter, dilucidè, emendatè, graviter, ſanè & probè, jucundè, malè, memoriter, multum, noviſſimè, probabiliter, venuſtè, interrupté, ornatè, palam, pervare. *Phraſ.* 1. *Narratur*, es wird erzählet. Traditum memoriæ eſt; tenet fama; incorruptis rerum geſtarum monumentis traditur; fama eſt; vatorum carminibus celebratur; fama naſcitur, turgit, inualeſcit, percrebreſcit, diſſipatur, peragrat, pervadit urbem, venit, pervenit ad aures; fama exit de re; memoriæ proditum eſt. 2. *Res auditori narratur*, man erzählet es auf zweyerley Weiſe. Duplex inde fama eſt; duplex inde de re prodita eſt memoria; variat fama. 3. *Rem omnem ex ordine narrabo*, ich werde die Sache nach der Ordnung der erzählen. Dicam, eloquar, ſignificabo, exponam, explicabo rem omnem ut geſta eſt. Scies, cognoſces, audies ex me, quæ facta ſunt. 4. *Memoriam ſæpiſſimè narrat*, er erzählet die Sache gar oft. Rei geſtæ narratione aures complet, implet, obtundit; rem eandem ſæpè auribus inculcat. *Uſus.* Plurima de iuis narrantem nulla voluptate audivi.

Narthecium, ii, n. Arzney-Büchſe, Würz-Lade. *Syn.* Myrothecium. *Uſ.* Medicamenta illa tanquam de narthecio promebat.

Naſcor, eris, natus ſum, naſci. gebohren werden. *Syn.* Orior, in vitam venio, introeo, ingredior; ortum habeo, in lucem edor, ſuſcipior; primam lucem aſpicio, lucem accipio; alicujus fatû edor, procedo; vita emanadeo; in lucem prodeo.)(*Morior. Adv.* De integro, improviſo, ſimuliter. *Uſus.* Suapte ſponte naſci. Feſtis hominu ab homine naſcitur. V. *Orior.*

Naſſa, æ, f. Fiſcher-Reuſſe. *Syn.* Vas vimineum ad capiendos pisces. *Uſus.* Ex hac naſſa exire cupio, non ad fugam, ſed in ſpem mortis melioris.

Naſturtium, ii, n. Garten-Kreßig, Kreſſen. *R.* à naſi tormento ex *acri ejus odore*. *Uſus. transl.* Naſturtium ſermonis.

Naſus, i, m. die Naſe. *Uſus.* Naſus ita locatus, ut quaſi murus oculis interjectus videatur. Naſo ſuſpendere aliquem, einen eine Naſe drehen, *irridere aliquem.*

Naſutulus, a, um. Naſe-weiß. *Uſus.* Uxor delicata, & naſutula.

Naſutus, a, um. Naſe-weiß, groß-näſig. *Uſus.* Homo naſutus, ein verſchlagener Kerl.

Natalis, is, m. Gebuhrts-Tag. *Uſus.* Agere diem natalem. Scripſi hæc natalitio.

Natalis, e. zur Gebuhrt gehörig. *Uſus.* Natale ſolum. *Phraſ.* Natalis dies.

Natalitia, orum, n. Gebuhrts-Feſt. *Uſus.* Natalitia dare, celebrare.

Natalitius, a, um. zur Gebuhrt gehörig. *Syn.* Ad natalem diem pertinens. *Uſus.* Natalia ſidera, omina. Natalitia in horas dedi.

Natatio, onis, f. das Schwimmen.

Natio, onis, f. Geſchlecht, Nation. *Syn.* Gens. *Epi.* Trucidatiſſima, leviſſima, nefanda, officioſiſſima, religioſa, tota, accerrima, bellicoſiſſima, ceteræ, communes, deditæ ſcelerum, exteræ, exterarum conjuratæ, inimicæ, mirabiles,

miſeræ, multæ, ſociæ, ultimæ. *Uſus.* 1. Cæſar natione Romanus. Erudita Græcorum natio. 2. *Ordo.* Schaar, Geſchlecht. Tota natio Candidatorum. Natio Optimatum.

Natívitas Domini, Gebuhrts-Tag Chriſti. *Phraſ.* Auguſtiſſimus, & omnium, qui poſt homines natos illuxerunt orbi, fauſtiſſimus dies, quò rerum univerſarum Opifex DEUS, humanis indutus artubus, ex Matre Virgine natus eſt. Ortus natalis Chriſti Servatoris noſtri.

Nativus, a, um. natürlich. *Uſus.* Hujus generis domeſticus, & nativus ſenſus eſt. Malum nativum. Verba nativa & ſimplicia, *quaſi ſponte nata.*

Nato, as, avi, atum, are. ſchwimmen. *Syn.* Trano. *Phraſ.* 1. *Trans flumen natavit*, er iſt über den Fluß geſchwommen. Flumen natando trajecit; flumen tranavit; incubans cortici nando in littus evaſit; ſecundo primum flumine delatus, brevi poſt trajectu, utribus innatans in tutum pervenit; inflati utres eum transvexere; ſubivit aquam, & fluctus diverberando in littus enatavit; utribus incubans in adverſum littus deferebatur. 2. *Sub aqua natavit ad urbem*, er iſt unter dem Waſſer bis zur Stadt geſchwommen. Aquam ſubivit, & occulto lapſu ad urbem usque penetravit. *Uſus.* Natabant pavimenta vino.

Natrix, icis, f. Waſſer-Schlange. *Serpentis genus.*

Natu, der Geburt nach. *Syn.* Ætate. *Uſus.* Grandis natu matrona. Natu major, minor. Natu maximus, minimus, *ſtirpis maximus &c.*

Natura, æ, f. Natur. *Syn.* Communis hominum parens, DEUS ipſe; provida, ſolersque mater rerum omnium; vis ingenita, cauſa intima in rebus univerſis; mundi moles, rerum univerſitas; *item:* Ingenium, indoles; conditio, ſtatus. *Epi.* Paulo acrior, admirabilis, angusta, animalis, antiqua, apta, aſpera, beata, mortalis, ſempiterna, blanda, cœleſtis, communis, commutabilis, conſervatrix, congrua, continuata, depravata, deterrima, exuna, expers rationis, fera, immanis, ſervata, ſenerata, humida, idonea, ignara, ignota, imbecilla, importuna, impurissima, inanima, infenſa, intelligens, ſapiens, invicta, locupletior, quaſi lena ſui, mira, minus, clemens, mortalis, multiplex, firmior, obſcura, prædives, parens, pabulis, perfecta, perpetua, prona, præpotens, prolixa, benefica, propria, provida, ſolers, pulcherrima, recta, ſimplex, ſingularis, ſocors, ſpirabilis, ſuperior, tacita, terrena, triſtis, recondita, vana, varia, vitioſa, univerſa. Diſſimiles, divinæ, multæ, optimæ. *Phraſ.* 1. *Natura parum in te benigna fuit*, die Natur iſt gegen dir nicht allerdings freygebig geweſen. Naturam expertus es parum liberalem; ſatis anguſtè natura te ſuis copiis inſtruxit; ſuis te bonis abundare natura noluit; natura ſic tecum egit, ut noverca potius, quam mater fuiſſe videatur; non optimè de te merita eſt natura; non multum naturæ debes. Non eſt, cur naturæ gratias agas. Poſſum in te quidvis potius, quam naturæ ſubſidia laudare. Naturæ bona, quibus abundant alii, in te deſiderantur, requiruntur, non agnoſcuntur. Inops es à naturæ bonis; deſunt ea, quæ natura alioquin imperit, largitur præſidia. 2. *Neſcio, quam nunc naturam ſibi aſſumat*, ꝛc. ich weiß nicht, was er ihme jetzt für eine Art und Natur annimmt. Neſcio, quod novum induat nunc ingenium; in quos mores abeat; in quos mores ſe formet; quæ inſtituta ſequatur. V. *Degenero.* 3. *Naturam nactus eſt bonam*, er hat ein gutes Naturell. Naturæ bonitas in eo eximia, præclara indoles, humanitas ſingularis; naturam nactus eſt eximiam atque illuſtrem; naturam facilem habuit in tribuendis animi virtutibus; naturæ habitus in eo ſingularis, ac propè divinus; animus illi à natura benè informatus; animi ingenium magnarum rerum capax & appetens; iis bonis, quæ naturâ data ſunt, naturæ donis, naturæ muneribus, animi dotibus ita ornatus, quidvis ut conſequi naturâ duce poſſe videatur. 4. *Natura tetricis eſt*, er iſt von Natur unfreundlich. Ea eſt aſperitate naturæ, tam acerba indole ac intractata, nihil ut fingi difficilius ac moroſius poſſit; tristi eſt ingenio, ac illepido; aſper moribus ac natura, quæ conſuetudinem reddit difficilem. 5. *Natura mea talis eſt*, ꝛc. es iſt meine Natur alſo. Ita natura fert mea; in hos mores me natura finxit; ingenio hoc ſum, ac indole; ita natura factus ſum; ſic homo ſum. *Uſus.* 1. Ad majora nos genuit natura. Natura eſt, quæ mundum omnem continet, ac tuetur. 2. *Vis ingenia, & poteſtas rerum*, die angebohrne Kraft der Dinge. Natura ipſa nos admonet. Ita naturâ comparatum. Naturæ ſpeculator. 3. *Rerum tota natura mundus*, die ganze Welt. Naturæ ſecreta incredibilia. In rerum natura quærenda ſunt, quæ mirantur, quæ fama. 4. *Ejurare*, ſalv. Wegſchwören. Cujus rei ea vis eſt, ea natu-

ra. Vis & natura juſtitiæ. 5. *Ingenium, mores*, Art, Sitten. Victoria naturâ inſolens. Natura in pueris, ut in ſpectaculis, exmitur. Homo optimâ, tectiſſi, recondità naturâ. Naturæ aſperitas. Ad naturam exima quoque ars accedit. 6. *Juſticium, ratio naturalis*, natürliches Vernunfft-Licht. Naturâ duce errari non poteſt. 7. *Temperatio, habitudo*, Beſchaffenheit. Corporis natura in ægroto cognoſcenda eſt. 8. Ortus, origo, principium.)(*Artificium*, Kunſt. Non naturâ, ſed inſtituto quodam id fit. Naturâ ita erat factus, ut &c. Hæc vitia à natura habes. 9. *Status, conditio, curſus*, Stand, Beſchaffenheit. Ea erat natura temporum illorum, is curſus &c.

Naturalis, e. natürlich. *Syn.* Nativus, innatus; inſitus, à natura profectus, *vel* ortus; ſecundum naturam, naturæ congruens, quod à natura eſt, quod homini naturaliter inſitum eſt.)(*Fucatus, artificioſus. Adv.* Maxime. *Uſus.* Naturalis, non fucatus nitor. Milvo naturale bellum eſt cum corvo. Quæſtiones, res naturales; *phyſice.*

Naturaliter, natürlich, von Natur. *Syn.* A natura, ſecundum naturam, naturâ, ipſius naturæ habitû. *Uſus.* Quod homini naturaliter inſitum eſt, eo uti decet.

Natus, i, m. Sohn, Kind. *Syn.* Filius.)(*Parens, procreator. Uſus.* Naturaliter à procreatoribus nati diliguntur. *Vox alioquin poëtis frequentior in uſu, quam Oratoribus.*

Natus, a, um. gebohren, erzeugt. *Syn.* Ortus, editus, procreatus, proganitus, prognatus, alicujus fatû, *vel* partû, editus, in lucem editus. *Adv.* Fortuito, neceſſario, optimè, ex improviſo. *Uſus.* Honeſtò, amplò, obſcurò locò natus; patricio ſanguine natus. Scipio ad excidium Carthaginis natus. Aptus, factus; aptus, natus ad omnem eloquentiam. Quidam ita habiles, ut non nati, ſed ab aliquo Deo ficti videantur. Natus ſervituti, abdomini.

Navale, is, n. Arſenal, Schiff-Zeughaus. *Syn.* Armamentarium; locus, in quo naves, ac opera navalia fiunt, & ſervantur. *Uſus.* Muri, portus, navalia.

Navalis, e. zum Schiffe gehörig. *Uſus.* Pugna, diſciplina navalis, bellum navale.

Navarchus, i, m. Schiff-Herr. *Syn.* Gubernator & magiſter navis, naviculatus.

Nauci, nichts werth. *Syn.* Juglandis putamen, res nihili. *Uſus.* Nauci facio, nauci habeo.

Naufragium, ii, n. Schiffbruch. *Syn.* Jactura, quæ fit navi fracta. *Eſt.* Naturna, maxima, miſſa, extrema. *Phraſ.* *Naufragium paſſus eſt*, er hat Schiffbruch gelitten. Navem fregit, naufragium fecit; naufragiò interiit; fractæ navis, & fortunarum jacturam fecit; naufragiò periit; navis onere ſuò plane capta, atque depreſſa eſt. Navis expulſa atque ejecta fluctû, fracta eſt, elisa eſt; navis hauſta marì eſt; confracta illi navis eſt, navis procellis diu quaſſata, poſtremo demerſa eſt; navis jactata ventis, tempeſtatibus vexata, poſtremo fluctibus ceſſit. *Uſus.* 1. Naufragium facere. Naufragium reficere, colligere. Naufragiò projici, expelli. 2. *Transl. Calamitas*, Mißgelegenheit. In naufragio reipublicæ, fortunarum, rerum, rei familiaris, patrimonii. Hæc una è naufragio tabula mihi ſupereſt. Tot clariſſimorum Regum, Ducumque naufragia conſidera. V. *Navis.*

Naufragus, a, um. ſchiffbrüchig. *Syn.* Naufragiò ejectus, mari hauſtus, qui naufragium facit. *Eſt.* Natans, ipſe pens. *Uſus.* Corpora, ſaxa naufraga.

Navicula, æ, f. Schifflein. *Syn.* Parva navis, lembus, navigiolum.

Navicularia, æ, f. Schiff-Kunſt. *Syn.* Ars nautica. *Uſus.* Navicularium facere.

Naviculatius, ii, m. Schiffmann. *Syn.* Naviculator, navarchus, navis gubernator.

Naviculator, oris, m. Schiffmann. *Syn.* Naviculatius.

Navigabilis, e. Schiffreich. *Uſus.* Flumen navigabile.

Navigatio, onis, f. Schiff-Fahrt. *Syn.* Navigationis curſus, curſus navalis. *Epi.* Bona, hiberna, otioſa, longa, hyemalis, portuoſa, periculoſa, vehementer. *Uſus.* Tandem è diuturna navigatione in portum veni.

Navigium, ii, n. Schiff. *Syn.* Navis. *Uſus.* Proficiſci probo navigio, bono gubernatore, ac tranquillitate. *Vid.* Navis.

Navigo, as, avi, atum, are. ſchiffen. *Syn.* Navi, in navi vehor; navem ago. *Adv.* Beliſſimè, benè, caute, commodè, conſideratè, diligenter, expeditus, exploratè, feliciter, incommode, omnino, periculosè, proſperè, quam cautiſſimè, rectè, ſtrenuè, tardè, tardius, tutiore, tuto, ultro, utroque. *Phraſ.* *Tempus eſt navigandi*, es iſt Zeit zu Schiff zu gehen. Non ſo tam nauta laborabat, ſed etiam favonius ipſe invitat, navigandi tempus eſſe. Annus tempus navigabile jam præbet mare; nacti idoneum tempus & ventum, e portu excurrus. 2. *Navigamus ex*

Jo-

portu, kaum ſeynd wir von dem Geſtade abgeſchiffet. Vix navim ſolvimus; vix oras reſolvimus, anchoras præcidimus, vellimus; vix conſcendimus; vix anchoras præcidimus; vix è portu eximus; vix è conſpectu terræ abiiſſumus; vix malum ereximus, vela pandimus; vix navi profecti ſumus; vix in altum vela dedimus; vix in altum provecta navis; vix anchoras ſuſtuliſſet; à terra ſolvimus; vento nos dedimus. 3. *In Græciam navigat*, er ſchiffet nach Griechenland. In Græciam transmittit; in Græciam flectit; in Græciam curſum dirigit; in Græciam tranſportatur, curſum tenet, navibus proficiſcitur, trajicit; in Græciam transvehitur, vela dat, vela facit. 4. *Ex Auſtria in Ungariam navigavit*, er iſt aus Oeſterreich in Ungarn geſchiffet. Secundo Danubio deſcendit, deſluxit in Ungariam; ſecundò flumine in Ungariam delatus eſt; ſecundò flumine bellissimè in Ungariam devenit. 5. *Cum prope Africæ littora navigarem*, da ich nehen dem Geſtade von Afrika vorbey ſchiffete. Cum oram Africæ legerem; navi prætervehere; Africæ littus raderem; cum præter Africæ littus velis ferrer; cum Africæ littus prætervehere. 6. *Genuam navigavi*, ich bin nach Genua geſeegelt. Ad Genuam navibus accelli; in portum Genuenſem deſcendentem feci; exſcenſionem feci; navim adverti Genuenſem in portum; navim appuli; navi appulſus ſum Genuenſem ad portum. Vid. *Appello.*

Navis, is, f. Schiff. *R. à ναῦς. Syn.* Navigium. *Epi.* Bona, conſtrata, magna, idonea, inanis, inſtructa, ornata, longa, maxima, oneraria, onuſta, optima, parva, plena, poſtrema, pulcherrima, referta, refta, roſtrata, ſalva, tuta ac fidelis. *Uſus.* Navim ædificare, comparare, inſtruere, fabricare, ornare, zurüſten. Navim conſcendere; in navem aſcendere, ſe collocare, zu Schiffe gehen. Navem ex portu educere, abſegelt. Navem ſubducere, an das Geſtad bringen. Navim ad littus appellere, anländen. E navi egredi, deſilire, ſe proſicere, aus dem Schiffe ſpringen. Navem frangere, in ipſo portu evertere, ex maximis turbinibus ereptam in portu amittere, ſcheitern, Schiffbruch leiden. Navis commentis hoſtibus deprædæ interit, zu Grund geſchoſſen werden. Navis in vadum illiſa eſt, iſt geſtrandet. Naves in vadis affligantur, endommagiren, werden beſchädiget. Navem reficere lacerataam, colligere de integro, & ornare, ausbeſſern, Schiffbruch leiden. Naves firmare, & anchoris infrenare, ankern. Naves in anchoris expectant, commorantur, vor Anker liegen.

Navitas, atis, f. Fleiß. Emſigkeit. *Syn.* Induſtria, opera.)(*Ignavia. Uſus.* Navitas tua, & animus in Rempublicam eſt admirationi. V. *Diligentia.*

Naviter, fleißig, emſig. *Syn.* Strenuè. *Uſus.* Naviter dicere, pugnare. V. *Diligenter.*

Navo, as, avi, atum, are. befleißigen. *Syn.* Præſto, exhibeo. *Uſus.* Operam alicui, & ſtudium navare. Suffragia alicui, & ſtudium navare. Suffragia alicui, benevolentiamque navare. Navare atque venditare ſuam operam alicui.

Nauſea, æ, f. Ekel. *Syn.* Stomachi faſtidium. *Uſus.* Navigavimus ſine timore & nauſea. Ne nauſeæ moleſtam ſuſciperes æger.

Nauſeo, as, avi, atum, are. einen Ekel oder Grauſen haben. *Syn.* Stomachi faſtidio laboro, abhorreo. *Phraſ. Nauſeo piſces*, ich habe einen Ekel an Fiſchen. Faſtidiente ſtomacho piſces reſpuo; faſtidio ſunt piſces; faſtidium ſtomacho movent, generant piſces; nauſeam movent, afferunt, generant piſces. *Uſus.* Sudat, pallet quidlibet, modo ne nauſeet, faciat.

Nauta, æ, *vel* Nativa, æ, m. Schiffmann. *Syn.* Naviculator, navicularius, remex. *Epi.* Inviti, timidi. *Uſus.* Nautarum alii malos ſcandunt, alii ſentinam exhauriunt, gubernator clavum tenens ad puppim ſedet quietus.

Nauticus, a, um. zum Schiffe gehörig. *Uſus.* Nauticarum rerum ſcientia. Nautica impedire miniſteria.

Navus, a, um. emſig, fleißig. *Syn.* Strenuus, impiger, induſtrius.)(*Ignavus.* V. *Diligens, aſſiduus.*

Ne, damit nicht. *Syn.* Ut ne, quo ne, neque. *Uſus.* 1. Quidvis age, dumne abieris. 2. *Non*, nicht. Illud ne quis admiretur. 3. *Neque*, weder. Ne iſtius quidem laudis ſum cupidus. Nullas à te literas habeo, ne famam quidem. 4. *An, utrum*, ob. Hunine, an ſublimè putrefcat, nihil intereſt.

Nebula, æ, f. * Nebel. *Uſus.* Quaſi per nebulam aliquid videre. Depulſa nebula diem aperuit.

Nebulo, onis, m. Lotterbube, Böſewicht. *Syn.* Nugator, nequam, qui inanibus & dolis nebulas cifundit, & tenebras. *Epi.* Cautor, magnus. *Uſus.* Herebat nebulo, quo ſe verteret, non noverat. V. *Nequam, malus.*

Nebuloſus, a, um. nebicht. *Syn.* Caliginoſus. *Phraſ. Nebuloſum erat*, es war nebelicht. Humidi montes nu-

di-

debant caliginem; quæ universam rei faciem, quæ prospectum oculorum auferebat, quæ liberum oculorum prospectum prohibebat. Nebulosum erat cœlum, & caliginosum; nebula erat ad multum diei densa adeò, ut lucis usum eriperet, non prospectû modo extra vallum adempto, sed propinquo etiam congrediendi inter se conspectû; ortâ ex lacu nebula campo, quàm montibus densior sederat; primâ luce densa nebula saltum omnem, camposque circa intexuit. *Ulus.* Caliginosum, nebulosum cœlum.

Nec, nicht, weder, noch. *Syn.* Non, neque. *Ulus.* Nec bona, nec mala.

Necdum, noch nicht. *Syn.* Nondum.

Necessariè, *vel* Necessariò, nothwendig. *Syn.* Necessitate, ex necessitate, necessariis & maximis de causis.

Necessarius, ii, m. Befreundter. *Syn.* Conjunctus, intimus, familiaris, necessitudine attingens. *Epi.* Cari, honesti, paremi, communis, conjunctus, inferior. *Ulus.* Inter necessarios mihi conjunctissimus. Eos necessarios habere oportet, quos ineunte ætate dileximus. Necessarius, & propinquus meus. V. *Familiaris.*

Necessarius, a, um. nothwendig. *Syn.* Opus: fatalis.)(*Voluntarius. Adv.* Æquè, maximè, eo magis, vehementissimè, summè. *Ulus.* Necessarium est, quod imperatur; voluntarium, quod permittitur. Leges fatales & necessariæ. Necessaria consecutio. V. *Necessitas.*

Necesse, nothwendig. *Syn.* Necessum, necessarium, opus. *Adv.* Planè, quodammodo, valdè. *Phraj. Necesse erat ita facere,* dieses zu thun ware nothwendig. Casus erat fatalis & necessarius, impotita mihi fuit necessitas id agendi; parendum erat necessitati; serviendum erat necessitati; necessitas me ad ea detrusit; ista experiri necessitas subigebat; coactus rerum necessitudine id suscepi; necessitudo, quæ timidos etiam fortes reddit; eo me adegit; necessitate adductus, compulsus id egi. Necessitas ultimum ac maximum telum huc me adegit; ultima necessitas, id ut facerem, admonuit, expressit; invitus hoc feci, & necessitate pressus, adfectus, coactus. Id factum, quod sic tempus & necessitas flagitaret, quod sic usus poscebat, quod sic ratio postularet; consilium necessitas subjecit. Id facere necesse habui. *Ulus.* Comitas omnibus necessaria est. Necesse non habeo fateri. Necesse puto: V. *Opus, Decet, Necessitas.*

Necessitas, tis, f. Nothwendigkeit. *Syn.* Necessitudo, fatum, vis. *Epi.* Crudelis, divina, fatalis, honesta, magna, multa, nimia, nova, probabilis, summa, tanta. *Ulus.* 1. Necessitate pressus. Ea mihi necessitas obvenit. Necessitati parere, servire. Necessitatem effugere. In malam non versâ necessitas, man hat aus der Noth eine Tugend gemacht. 2. *Vinculum, conjunctioque amoris,* Liebs-Verbindung. Necessitatem, amicitiamque violare. V. *Necesse.*

Necessitudo, inis, f. freundschaftliche Verbindung, Nothwendigkeit. *Syn.* Familiaritas, amicitia intima, consuetudo, conjunctio: necessitas. *Epi.* Absoluta, certissima, communis, conjuncta, fraterna, justa, levissima, magna, paterna, privata, recens, sanctior, singularis, summa, tanta, vetus, magna, nova, simplices, & absolutæ. *Phras. Necessitudinem alicujus facere,* vertraulliche Freundschaft mit einem machen. Conjungere necessitudinem cum aliquo; ad suam necessitudinem adjungere aliquem; cum aliquo necessitudinem constituere; aliquem in necessitudinem recipere. V. *Amicus. Ulus.* 1. Quos natura, *aut* benevolentia conjunxit. Vetus mihi cum illo necessitudo intercessit. Necessitudinem cum aliquo habere; colere, conservare necessitudinem. Necessitudine me attingit, er ist mir verwandt. 2. *Necessitas,* Nothwendigkeit. Necessitudo est, cui vi nulla obsisti potest. Id necessitudinem causam conferre, sich mit der Nothwendigkeit entschuldigen.

Nec ne, oder nicht. *Syn.* An non. *Ulus.* Sit mihi sum, nec ne, nescio.

Neco, as, avi, atum, are. umbringen. *Syn.* Necem affero: occido, interficio. *Adv.* Manifestò; rectè; acerbè; crudelissimè. *Ulus.* Fama, verberibus aliquem necare. V. *Interficio, occido.*

Nectar, aris, n. Götter Trank. *Syn.* Deorum immortalium potus.

Necto, is, nexui, nexum, ere. flechten; knüpfen. *Syn.* Connecto, colligo. *Ulus.* Videris, quanta sit rerum series, ut alia ex aliis nectantur.

Nedum, zu geschweigen nicht allein noch viel weniger. *Syn.* Non modo, ne dicam, ut ne addam. *Ulus.* Quæ tantis viribus non potuere; nedum istis mediis.

Nefandus, a, um. schändlich zu sagen. *Syn.* Nefarius, detestabilis.

Nefariè, lästerlich, schändlich. *Syn.* Turpiter, scelerate. *Ulus.* Nefariè, horrificè, crudeliter egit.

Nefarius, a, um. lasterhaft. *Syn.* Scele-

ratus, conſceleratus, ſceleſtus, impius. *Adv.* Maximè. *Uſus.* Scelus nefarium facere. V. *Sceleratus.*

Nefas, Schande, Ungebühr. *Syn.* Scelus deteſtandum: non fas.)(*Licet. Uſus.* Nefas dictu. Ajebat, id ſibi nefas eſſe. Tu nihil mihi nefas cenſes.

Nefaſtus, a, um, unziemlich. *Syn.* Nefarius, impius, infelix. *Uſus.* Quæ augur injuſta, nefaſta, dura, vitioſa dixerit, irrita, infectáque ſunto.

Negantia, æ, f. Laugnung. *Vox technica. Uſus.* Deinde addunt conjunctionum negantiam ſic: Non, ſi hoc eſt, & illud; hoc autem non, igitur illud.

Negatio, onis, f. Verneinung, Abſchlagung. *Syn.* Inficiatio. *Uſus.* Negatio, & inficiatio facti.

Neglectio, onis, f. Verſäumung, Vernachläßigung. *Syn.* Neglectus.)(*Curatio.*

Neglectus, ûs, m. Verachtung, Hintanſetzung, Vernachläßigung. *Syn.* Neglectio. *Uſus.* Rem neglectui habére. V. *Neglego.*

Negligens, tis, g. o. nachläßig. *Syn.* Socors, indormiens, diſſolutus.)(*Sedulus, diligens. Phraſ. Negligens eſt in rebus ſuis*, er iſt gar nachläßig in ſeinen Verrichtungen. Rebus ſuis planè indormit; ſegnis eſt ad imperata; dormitat in rebus ſuis; ſolutè, indiligenter, oſcitanter agit omnia; cum maxima illum negotia circumſtent, ſedet & oſcitatur; ſegniter; otiosè; negligenter agit omnia. Negligentiâ, inertiâ, pigritiâ eſt incredibili. V. *Neglego. Uſus.* Eum ſocors & negligens natura tardavit.

Negligenter, liederlich, nachläßig. *Syn.* Indiligenter, oſcitanter, pro cætera ſocordia.

Negligentia, æ, f. Nachläßigkeit. *Syn.* Indiligentia, pigritia, ſocordia, inertia, mentia.)(*Diligentia. Epi.* Agreſtis & inhumana, diligens, diſerta, non inurata, mira, plena, ſumma, turpis. *Uſus.* Negligentia corrumpit animum. Fugere agreſtem, & inhumanam negligentiam. Negligentiæ ſe dedere. Negligentiâ langueſcere, obtorpeſcere. V. *Pigritia.*

Neglego, is, glexi, lectum, ere. verſäumen, vernachläßigen, hintanſetzen. *Syn.* Mitto, non curo, curare omitto; leviter fero, diſſimulandum puto, contemno.)(*Curo. Adv.* Omnino, maximè, neceſſe, plane, crudeliter. *Phraſ.* 1. *Litterarum diligenter cultus nunc plane negligit*, er ſetzet nunmehr das Studiren gänz hinten an. Litteras jam ad ſe nihil pertinere arbitratur; non laborat jam de parandâ doctrinæ fama; nec progreſſus ſui in litteris rationem ullam ducit; nullam illum de litteris cura jam tangit; obduruit planè ad litteras. Famam ingenii planè abjecit; ſolutè & quietè in tantis æmulantium ſtudiis agit animo; animo ad litterarum ſtudia eſt omiſſo; nihil de ſtudiis litterarum ſolicitus eſt. Litteras nil penſi habet. Jacet, refrixit illi diſcendi labor. Oblivio litterarum eum cepit; ſumma apud eum res maximè neceſſariæ incuria. Notam jamdudum remiſit induſtriam. 2. *Neglicit officium ſuum*, er kommet ſeinem Amte nicht nach. Ceſſat in officio; claudicat in officio; deeſt officio, occaſioni, ſibi; cauſam ſuam ipſe prodit; cauſam ipſe ſuam damnat; abeſt illi cura, diligentia; remiſſè ac languidè eſt animo in rebus ſuis; languidus verſatur in opere. 3. *Hæc omnia ſunt ab iis neglecta.* Das iſt alles verſaumet, da get worden. Nihil obedienter curatum; id totum pro cæterâ ſocordiâ actum; dimiſſa maximarum rerum opportunitas; res tanta ex omnium cura eſt omiſſa. 4. *Negligant, per me licet, iſta omnia de publicâ*, meinetwegen laſſen dieſe alles fahren, was zum gemeinen Beſten dienet. Neglectui, per me licet, ſint ibi commoda publica; pedibus, per me licet, iſta trahuntur; fiat jactura iſtorum omnium, & ſalutis communis oblivio capiat leviſſimorum hominum pectora. Diſſolvantur inſtituta omnia, quibus ſaluti publicæ cavetur; obterantur, & concidentur. Jaceant leges, inſtituta majorum obſoleſcant, fugeant bonorum civium ſtudia, langueant, ſeneſcant; ego iſta nec moveo, nec curo. Vilia habeantur, ſuſque deque habeantur publica commoda, ego ne manum quidem verterim. 5. *Aſcone neglexiſti famam?* ſo achteſt du dann ſo wenig, was man Uebels von dir redet? adeone parùm abhorres ſiniſtram de te famam? adeone parvi facis? adeone parum penti tibi eſt; nihil igitur penſi habes, nihil laboras; nihil ad te pertinere arbitraris, quis hominum de te ſermo ſit? adeone famam abjeciſti? adeo nec bonæ, nec ſiniſtræ famæ cura, cognatoque te tangit ulla? *Uſus.* Exempla majorum, leges, auctoritatem ſenatus, religiones, jura publica neglexiſti. V. *Piget.*

Nego, as, avi, atum, are. läugnen, abſprechen, verneinen. *Syn.* Inficior, abnuo, denego, recuſo.)(*Affirmo, fateor, fatemur. Adv.* Ad extremum, tandem, judicandè, ſeqvalo, omnino, nedum, palam, planè, præcisè, prorſus, rectè, valdè, veras, usquam, vulgo. *Phraſ.* 1. Ne-

Negat, se a te quidquam accepisse, er verneinet es, daß er etwas von dir bekommen habe. Pernegat, se quidquam à te accepisse, inficiatur, præcise negat; planè sine ulla excusatione præcidit; pari animi, vultusque constantiâ abnuit, tibi à te quidquam deberi. 2. *Negat se tibi omnes aditus*, er verſaget ihm ſelber alle Ergößlichkeit. Genium ubique defraudat; debens se fraudat omnibus; ab innocentibus etiam deliciis manum abstinet. 3. *Negat opem*, er verſaget ihm ſeine Hulfe. Spe auxilii rogantem frustratur. V. *Nego.*

Negotialis, e. zum Geſchäfte gehörig. *Ulus.* Pars negotialis eâ constitutione contenta.

Negotiatio, onis, f. Handlung, Gewerbſchaft. *Syn.* Mercatura. *Epi.* Vetus.

Negotiator, oris, m. Handelsmann. *Syn.* Mercator. *Epi.* Germanus, obscurus, improbus. V. *Mercator.*

Negotiolum, i, n. Geſchäftlein. *Ulus.* Erit aliquod negotiolum.

Negotior, aris, atus sum, ari. Handeln, Gewerb treiben. *Syn.* Negotium gero: mercaturam facio, exerceo. V. *Mercator.*

Negotiosus, a, um. geſchäftig. *Syn.* Plenus negotiorum. *Ulus.* Provincia est molesta & negotiosa.

Negotium, ii, n. Geſchäft, Gewerb, Beſchwerniß. *Syn.* Res, munus, cura, labor, provincia, molestia. *Epi.* Audax, certum, jucundum, dignum, facetissimum, impudens, ineptum & græcum, fortunatum, lautum, lentum, luteum, odiosum, salubre & honestum, suspiciosissimum, turbulentum, vulgare & notum, molestum, & operosum, invidiosum, plenum laboris & periculorum, assiduitate molestum, dignitate alienum, expeditum, forense. *Phras.* 1. *Multa habeo negotia*, mir liegen viele Geſchäfte auf dem Halſe. Multa me circumstant negotia; res mihi multæ tractandæ sunt, & curandæ; maxima onera in Republica sustineo. Multis distineor laboribus; negotiorum mole obruor; procuratio quædam multis officiis implicatum me tenet, & constrictum; pluribus nunc curis sum adstrictus; res suscepi plurimas & maximas; multis negotiis implicor; tument, ut cum maximè, negotia; occupatissimus sum; multæ ad me quotidie maximarum rerum procurationes deferuntur; multis quotidiè urgeor, impedior negotiis. 2. *An tibi negotium facesso?* bin ich dir dann überläſtig? an molestum tibi exhibeo? an me etiâ te assiduo? an tibi mecum res est; an tibi negotium præbeo, exhibeo? an gravis aut ribus tuis, an fastidio sum? num quæ tibi ægritudo à me objecta est? an negotii tibi aliquid à me fiunt, confiatur? an alieno tempore incommodus obversor? num sermonis insolens à auribus tuæ offenduntur? V. *Molestus. Ulus.* 1. Nullo negotio rem efficiam. Id non magni negotii est, das iſt leicht. Negotium alicui mandare, imponere, dare, deferre; in negotium mittere; negotio aliquem præficere, præponere, ein Geſchäft auftragen. Negotium suscipere, negotium agere, contrahere, auf ſich nehmen. Negotium administrare, curare, tractare, agere, obire, gerere, sustinere, führen. Negotium expedire, explicare, conficere, transigere cum aliquo, ausführen, zu Ende bringen. Multis negotiis implicari, impediri, detineri, obrui, distineri, übertaden ſeyn. E negotiis emergere, heraus kommen. Negotio præesse, vorſtehen. In negotio versari, in Geſchäften ſeyn. Negotia tuæ, beſorgen. Negotia fugere, se a negotiis removere, negotia deponere, ſtehen, aufgeben. Negotium invenire, unterfangen. Est mihi tecum aliquod negotium, ich habe mit dir etwas abzuhandeln. 2. *Molestia*, Beſchwerniß. Negotium alicui facessere, præbere, exhibere, überläſtig ſeyn. V. *Res, occupo.*

Nemo, inis, m. niemand. *Syn.* Nullus, nemo omnium, quis omnium? *Anus. Aug.* omnino. *Ulus.* 1. Nemo de Senatoribus affuit. Te amo, ut neminem. Magis te idoneum scio neminem. 2. *Unus*, jemand. Contigit tibi, quod haud scio, an cuiquam.

Nempe, nehmlich. *Syn.* Scilicet, videlicet, nimirum, quippe, certè. *Ulus.* Quibus autem notabus? nempe, quæ. Nempe igitur ea restant.

Nemus, oris, n. Luſt-Wald. *Ulus.* Agros & nemora peragrare.

Nemorosus, a, um. waldig. *Ulus.* Insula nemorosa.

Neo, es, evi, etum, ere. nähen, ſpinnen. *Syn.* Fila duco, deduco, torqueo, pensum carpo, manus lanæ admoveo, lanam in fila attenuo.

Nepos, otis, m. Enkel. *Syn.* Qui ex filio vel filia natus; *item:* Prodigus. *Prov.* Est in patrimonio nepos, er iſt ein rechter Verſchwender ſeiner Eltern. Corpus est atque heluo, natis adeo magnis est atque heluo, natis adeo magnis. Patrimonium ejus profundæ libidines devorant. In vino, ac Venere, suo sudore ac vino jacet; patria bona lacerat, abligurit; totos dies bibit,

lucht, voort. Totos dies in caupona dissipat, ad vesperum perpotat, pergraecatur, voluptati obsequitur. V. *Consumo, luxuria.*

Neptis, is, f. Enkelin. *Syn.* Ex filio vel filia nata.

Neptunus, i, m. Meer-Gott. *Syn.* Maris Deus.

Nequam, o. o. Schalk, Lotterbube, Bösewicht. *Syn.* Homo nihili, improbus, impurus.)(*Frugi. Phras. Homo nequam & improbus*, ein bößhafter Mensch. Bipedum nequissimus, quo merior nemo, nemo ignavior proferri potest. Nemo est unquam inventus tam profligatus, tam perditus, tam ab omni non modo honestate, sed etiam simulatione honestatis remotus, rejectus. Quæ nota dedecoris turpitudinis non inusta est vitæ ejus? Nequissimus omnium, qui sunt, qui que unquam fuêre, mortalium. Officina nequitiæ, diversorium omnium flagitiorum. V. *Mimus, Nequitia, Improbus.*

Nequaquam, keinesweges, gar nicht, mit nichten. *Syn.* Nullo pacto, nulla ex parte, minimè, haudquaquam, neutiquam: minimè gentium, minimè vero: fabulæ. *Usus.* Illud nequaquam præterire possum, quod &c.

Neque, weder, noch. *Syn.* Nec. *Usus.* Neque tunc peccavi, neque modo.

Nequeo, is, ivi, ire. nicht können. *Syn.* Non queo, non possum, non habeo, quemadmodum & integrum mihi non est. *Usus.* Illud præterire nequeo. V. *Possum.*

Nequidquam, vergeblich, umsonst. *Syn.* Frustra. *Usus.* Ea res mihi nequidquam angorem attulit.

Nequiter, bößhafter Weise. *Usus.* Ille praave, turpiter, nequiter egit.

Nequitia, æ, f. Schalkheit, Muthwillen, Bosheit. *Syn.* Flagitium, malitia, inertia.)(*Frugalitas. Epi.* Inquinatus, pessimus, summa, victrix. *Usus.* Homo singulari nequitia præditus. Summa nequitiâ & impudentiâ imbutus. Officina nequitiæ. V. *Mimus, Nequam, Improbus.*

Nervosè, kräftig, nachdrücklich. *Syn.* Enixè, fortiter, valdè, summa. *Usus.* Nervose dicere.

Nervosus, a, um. kräftig. *Syn.* Fortis, robustus.)(*Dejectus. Usus.* Quis Aristotele nervosior?

Nervus, i, m. Spann-Ader, Nerve. *Syn.* Vena, vis, vires, robur. *Epi.* Forensis, honesti. *Usus.* 1. Nervi in omne corpus ducuntur. Nervorum implicatio toto corpore pertinens. 2. *Nervi Musici*, Saiten. Nervi fidium ita sonant, ut à digitis sunt pulsi. 3. *Vitus, vis, robur, Transl.* Mobile. Quantum in tuo animo roboris est, & nervorum! Contendere, invendere, adhibere nervos omnes in re aliqua, alle Kräfte anspannen. Incidere nervos virtutis Reipublicæ, alle Kräfte benehmen. Pecunia belli nervus. Pecunia nervus rerum, die Seele vom Handel und Wandel.

Nescio, is, ivi, itum, ire. nicht wissen. *Syn.* Ignoro, sum ignarus, inscius sum & rudis, id scientiam meam fugit, id latet me, juxta cum ignarissimis ignoro. *Phras.* 1. *Quis vero id nescit?* wer weiß es nicht? quis in ea re adeò hospes? cujus aures ita peregrinantur? quis omnium tam est ignarus, tam rudis in Republ. tam nihil de se cogitans? quem præterit, fugit? quem id fallere potest? Quis in sua patria tam peregrinus est, & advena, ut rem adeò vulgatam ignoret? Quis in tanta ignoratione rerum omnium versatur? Quis tanâ laborat inscientiâ, cui id incompertum esse potuit? 2. *Quid agam, nescio*, ich weiß nicht, was ich thun soll. Hæret quæstio, nondum ... beo explicatam, *aut* explicatam rationem consilii mei; res necdum est ad liquidum ratione perducta; sententia mihi necdum stare potuit; incertum mihi est, quod fieri conveniat. 3. *Nescio me factum est*, dieses ist geschehen, ich unbewußt. Nec volo, nec opinans; me inscio; imprudente me; inscente me, meinconsulto factum est. V. *Jono c. Usus.* Nemo in eo, quod nescit, doctus esse potest. Homo nescio quis. Nescio quid timere videtur.

Nescius, a, um. unwissend. *Syn.* Inscius, *Usus.* Non eram nescius, quantùm is &c. ich wußte es wohl. V. *Ignarus.*

Neuter, ra, um. keiner aus beyden, keinem Theile zugehörig. *Syn.* Inter medium partium, qui in neutram partem movetur, medius, neutrius factionis, partis; qui medium quendam cursum tenet, qui ancipitem se & medium gerit; qui nihil magnoperè ad ullam partem inclinatur, qui ex ancipiti temporum mutatione pendet, à studio partium alienus. Neutralis, ulg.)(*Alterutrique. Usus.* In neutram partem commovere. Neuter vestrum mihi carior est. Neutri amicus, nec unus, nec alienus.

Neutiquam, mit nichten, gar nicht. *Syn.* Nequaquam.

Neutrò, auf keinen Theil, oder Seiten. *Syn.* In neutram partem. *Usus.* Tempus teritur neutrò inclinatâ spe.

Nex, necis, f. gewaltthätiger Tod. *Syn.* Mors violenta. *Usus.* Necem sibi consciscere, sich selbst ermorden. Necem alteri afferre. V. *Mors, Interficio, Occido.*

Nexum, n. vel Nexus, us, m. Band, Verbindlichkeit. *Syn.* Obligatio quædam civilis. *Usus.* Nexorum & mancipiorum multa sunt jura. Nexû obligari alicui. Nexum inire, *se & corpore, & bonis de-vincherentatori*, sich mit allem, was man ist, und hat, verbindlich machen. Nexû solutus, *postquam solutum æs alienum*, nachdem die Schuld bezahlet worden.

Ni, wo nicht, wann nicht. *Syn.* Nisi. *Usus.* Mirum, ni domi est.

Nidor, oris, m. Geruch von etwas. *Syn.* Odor rerum præsertim assarum. *Usus.* In illo nidore ganearum suarum.

Nidus, i, m. Nest. *Usus.* Aves cubilia, nidosque fingunt, construunt, eosque, quam possunt, mollissime substernunt. Nidos ponere, texere.

Niger, ra, um. schwarz. *Syn.* Ater, atratus, fuscus.)(*Albus.* Quæ alba sunt, nigra dicere.

Nigror, oris, m. Schwärze. *Nigredo, vulg.* *Usus.* Noctis excæcat nigror.

Nihil, nichts. *Syn.* Nihilum, nequidquam, non quidquam, nihil quidquam, nulla pars, ne pilus quidem. *Phras.* 1. *Nihil penitus reliquit*; er hat nichts übergelassen. Ne vestigium quidem rei est reliquum; tegulam in urbe nullam reliquit; ne minimam quidem rem fecit reliquam; nec argenti scrupulum, nec umbram quidem; non modò granum nullum, sed ne paleam quidem, non glebam ulli reliquit; ne imago quidem veteris opulentiæ nobis relicta est; nihilò minus habemus ex tantis opibus. 2. *Nihil de virtute habet*, er hat gar nichts tugendliches an sich. Virtutem ne de facie quidem noscit; ne pilum quidem viri boni habet; ne umbram quidem honesti unquam vidit, prudentiæ virtutis ne vestigium quidem usum supereſt. *Usus.* Nihil potest fieri nec commodiùs, nec melius. Nihil tibi obligor. Illâ nocte nihil aliud, præterquam vigilatum est. Nihil ad Portium Lælius, er ist mit dem andern nicht zu vergleichen. Hostes nihil aliud, quàm abeunt. Hominem nihil amplius, quàm urbe submovit. Tene ego defraudem, cui ipsi nihil est in manu, selbst nichts haben.

Nihildum, noch nicht. *Syn.* Nihil adhuc, non adhuc, nondum quidquam.

Nihili, nichts, nichtswürdig. *Usus.* Homo nihili. Nihili facere.

Nihilominùs, Nihilò minùs. nichts destoweniger. *Syn.* Nihilo secius.

Nihilum, i, n. nichts. R. ex nie & hilum. *Phas.* Omnia in nihilum abeunt, es wird alles zu Grunde gehen, gänzlich vernichtet werden. Omnia in nihilum occidunt, recidunt: ad nihilum venient; in nihilum redigentur. *Usus.* Ex nihilo orta sunt omnia: nihilo majori in discrimine es, ac ego. Nihilò magis, quàm tu, certus sum. Pro nihilo ducere hominem, pro se hominem non putare, verachten.

Nil, nichts. *Syn.* Nihil.

Nimbosus, a, um. regnerisch. *Usus.* Ventus, sidus nimbosum.

Nimbus, i, m. Platz-Regen. *Syn.* Imber, pluvia. *Usus.* Nimbi, nives, grandines. V. *Imber.*

Nimiò, alò zu viel. *Usus.* Nimiò plus te diligo.

Nimioperè, gar sehr. *Syn.* Maximoperè. *Usus.* Nimioperè ædificia me delectant.

Nimirùm, nehmlich. *Syn.* Nempe, scilicet, videlicet. *Usus.* Hoc nimirùm est illud &c.

Nimis, *vel* Nimiùm, gar zu viel. *Syn.* Immoderatè, extra modum, præter modum, ultrà quàm satis est, ultra justum, plus æquò, nimioperè, nimiò plus.)(*Parum. Phras.* 1. *Nimis in dicendo lusus es*, du bist gar zu weitläuftig im Reden. Nimius es in dicendo; præter modum profusus es in dicendo; nimis progrederis in dicendo; satietate eneras audientes; est quædam in te dicendi exuberantia; immoderatione verborum efferris; immoderata, immensa, infinita est tua oratio; modum excedis, egrederis in dicendo; profusum dicendi genus sequeris; abuteris patientiâ auditorum; stili luxuriem depascas, nimia rejecta oportet. 2. *Potentia nimis magna*, eine gar zu grosse Macht. Magnitudo ne jam laborat sua; vires præpotentis populi sese ipsæ conficiunt. *Usus.* Magis offendit nimium, quàm parum. Sed hæc nimis requiro. Ne quid nimis. *Prov.* Nimis insidiarum. Nimis valdè.

Nimius, a, um. gar zu viel, übermäßig. *Syn.* Immoderatus, immodicus, im-

perans, plus æquô, nimiô plus, nimis magnus &c.)(*Modicus. Usus.* Nullam ego in re tanta diligentiam nimiam puto. Nimius animi, imperii. Nimiô plus mobilia ingenia. Nimius in decernendis præmiis, & tanquam prodigus. V. *Nimis.*

Ningo, is, ninxi, ere. *vel Ningit*, es schneyet. *Usus.* Toto ningit æthere. V. Nix.

Nisi, wo nicht, wann nicht. *Syn.* Ni, si non, nisi si, quod nisi; præter, præterquam. *Usus.* Veniam, nisi impeditus fuero. Nisi si se forte jactat. Quem civem senatus, nisi me commendavit? Cur id respuis, nisi quod turpe est? Si nihil aliud fecerunt, nisi rem retulerunt, nonne satis fuit, illis gratias agi?

Nisus, ûs, m. Bemühung, Verhaben, Unterwindung. *Syn.* Conatus, gressus. *Usus.* Pedetentim ire, & fessato nisû. V. *Conor, labor.*

Nitedula, æ, f. Feld-Maus. *Muris genus agreste.*

Niteo, es, ui, ére. glänzen, schimmern. *Syn.* Splendeo, nitesco, floreo.)(*Squaleo, obsolesco. Adv.* Valde. *Usus.* Nitet oratio. Unguentis nitet. V. *Splendeo.*

Nitesco, is, ere. glänzen. *Syn.* Niteo. *Usus.* Cœlum nitescit.

Nitidè, schön. *Syn.* Splendidè, eleganter.

Nitidus, a, um. schön, sauber, glänzend. *Syn.* Nitens, cultus.)(*Incultus, horridus, agrestis. Usus.* Verba, oratio nitida. Pexo capillo nitidus. Nitidi colles, campi. V. *Cultus.*

Nitor, oris, m. Zierde, Glanz. *Syn.* Cultus, munditia.)(*Squalor. Epi.* Naturalis, non fucatus, nimius, pueilis. *Usus.* Inest in eo naturalis nitor, non fucatus. Ejus nitor urbis Italiam illustrat. Intuens ejus purpuram, & nitorem corporis.

Nitor, eris, nixus, *vel* nisus sum, niti. sich bemühen, unterfangen, an etwas sich halten. *Syn.* Enitor, connitor, adnitor: fulcior, confido, pendeo, innitor. *Phras. Salus nostra in illo nititur*, unser Heil gründet sich auf ihn. Salus publica unius hominis incolumitate conservatur; ex unius vita vita pendet omnium; unius consilio ac præsidio Respublica nititur. Ex unius viri consilio, autoritate, grana suspensæ sunt omnium nostrum rationes. V. *Innitor. Usus.* 1. Ad immortalitatem nominis niti. Consilio, studio, labore omni nitebar. 2. *Innitor, sustentor*, sich an etwas halten. Egone hujus pecudis consilio, aut præsidio niterer? Divinatio conjecturâ nititur. Sustentabimus nos, ac omni spe nitemur. V. *Conor, labore.*

Nivalis, e. schnevicht. *Syn.* Nive plenus. *Usus.* Tumuli nivales, dies nivalis.

Niveus, a, um. Schnee-weiß. *Usus.* Candor niveus.

Nivosus, a, um. * schnevicht. *Usus.* Nivosa grando.

Nix, nivis, f. Schnee. *Phras. Omnia erant plena nivibus*, es war alles voller Schnee. Densam procella nivem effuderat; nives omnia oppleverant; iter perpetuis oblitum erat nivibus, quas frigoris vis gelû adstrinxerat; prata erant altâ nive obtecta; cumulati nive tecta laborabant. *Usus.* Risi nivem atram. Nix ventô cumulata ingredientes fatigabat.

Nixus, ûs; m. Bemühung. *Syn.* Nisus. *Usus.* 1. Magno nixû aggredi aliquem. 2. *Partus*, die Gebrt, Kinds-Nöthen. Fœtum acerbo nixû edere.

No, as, are. schwimmen. *Syn.* Nato. *Usus.* Natura beluas nantes aquarum incolas esse voluit. V. *Nato.*

Nobilis, e. edel. *Syn.* Clarus, insignis; genere nobili natus, honestô, summô locô natus, bonô locô natus, clarissimo patre satus, *vel* natus; non ignobili, equestri locô, nobilissimâ familiâ, inclytus avis, *seu* majoribus natus; stirpe antiquissimâ, in summa familia ortus; natus in antiquissima, amplissimâque familia; bonis parentibus, amplâ & honestâ familiâ editus; generosâ stirpe profectus; honestissimi, & nobilissimi generis; generosus, non ignobilis, non obscurus; in veteri dignitate, fortunâque natus; genere insignis; virorum illustrissimarum imaginis, veteris prosapiæ, multarum imaginum; de summo loco; prognatus genere summo, & summis divitiis; clarus genere; inclytus nobilitate; nobilitate florens, præcellens; regali sanguine creatus; regio semine ortus; vir honoratissimæ imaginis.)(*Obscurus, ignobilis. Phras.* 1. *Nobilis est*, er ist von gutem Adel. Domestico summô genere est; inter populares nobilitas alit, & opes eminent; nobilitatem generis summam habet; antiquô genere in spem magnæ fortunæ genitus est; antiquissimo gene-

ris, & gloriâ majorum fioret; multas, insignesque familias paternâ nobilitate complexus est; multâ claritudine generis, illustri sanguine est; majorum commendatione plurima est. 2. *Materna ne-pe non est nobis*, er ist von mütterlicher Seite nicht von Adel. Materno genere impar est; paterno summo genere, materno humili atque obscuro. 3. *Nobilis novus*, ein neuer Edelmann. Homo novus; unâ imagine nobilis; per se cognitus, nullâ majorum commendatione; nullis majorum decorus; qui sibi omnia fortunæ incrementa, vel ornamenta debet; qui nobilitatis insignia primus in familiam invexit; splendorem generi suo accersit; natales suos novo dignitatis splendore illustravit. 4. *Nobilitatus est*, er ist in den Adel erhoben worden. In nobilium ordinem adscriptus, adsciscus, adlectus, cooptatus est; inter nobiles lectus est; nobilitatis jura, ac prærogativas donatus, ornatus est; collata est illi dignitas equestris. *Usus.* Vir inter suos nostris, ac nobilis. Nequaquam tam genere insignes, quam vitiis nobiles. Ex patriâ nobilis & clarus. V. *Familia, Genus, Generosus.*

Nobilitas, tis, f. der Adel. *Syn.* Claritas, antiquitas, dignitas generis; vetustas familiæ; splendor, claritudo generis.)(*Ignobilitas. Epi.* Excellens, clarissima, gloriosa, inimica, integra, innocens, major, notior, par, præclara, præstans, summa, tanta, vera, insignis, princeps, illustris, antiqua, nulli secunda, ingenua, obscurior. *Usus.* Nobilitate florere, præcellere. Ad memoriam laudum domesticarum, & illustrandam nobilitatem tuam. V. *Genus, Nobilis.*

Nobilito, as, avi, atum, are. berühmt machen. *Syn.* Illustro, orno, celebro. *Usus.* Poëtæ, & opifices post mortem nobilitari volunt. Nobilitatus multitudine rerum gestarum. Spectata & nobilitata viri virtus. V. *Illustro, Nobilis.*

Noceus, tis, *g. o.* schädlich, schuldig. *Syn.* Noxius.)(*Innocens. Usus.* Reus nocens. Libido hominum pessimorum, & nocentissimorum. V. *Reus.*

Noceo, es, ui, itum, ere. schaden, schädlich seyn. *Syn.* Officio, obsto, fraudi sum, damnum affero, infero, detrimento sum, detrimentum affero, incommodo afficio, calamitatem importo, mali aliquid invehito. *Adv.* Inepte, leviter, male criter, nequiter. *Usus.* Non licet, siti commodare nam. Nihil nocuit, nocere alicui. Nihil nocuit, nocuit Pompeio fuisse clarus. V. Detrimentum, incommodum, malum.

Noctua, æ, f. Nacht-Eule. *Syn.* Noctuam Athenas mittere. *Prov.*

Nocte, nächtlicher Weile. *Syn.* Nocturno tempore, in tenebris, nocte. *Usus.* Nocte, an interdiu. V. *Nox.*

Noctuabundus, a, um. zu Nacht herum wandernd. *Syn.* De nocte ambulans.

Nocturnus, a, um. nächtlich.)(*Diurnus. Usus.* Nocturni, diurnique labores. Fur nocturnus.

Nodosus, a, um. * knoticht, knorricht. *Syn.* Quod multos habet nodos.

Nodus, i, m. Knote, Knopf. *Syn.* Colligatio, vinculum. *Epi.* Arctus, difficilis, inextricabilis, cœlestis. *Usus.* 1. Amabilissimus nodus amicitiæ. Adstrictum plurimus nodis in semetipsos implicatis, & celantibus nexus. Solvere, explicare nodum, cujus nexus, unde inciperet, quove se conderet, nec ratione, nec visu percipi poterat. 2. Difficilis ad explicandum locus, res, quæstio, eine Frage, oder Sache, aus welcher hart zu kommen ist. Laudamus in nodum difficilem. Dum hic nodus expeditur. Ingens reipublicæ nodus.

Nolo, non vis, nolui, nolle nicht wollen. *Syn.* Non volo, non libet, nego. *Adv.* Minimè, omninò, planè, prorsus, vade. *Phras.* 1. *Nolo in hoc negotio ultra progredi*, ich will in dieser Sache nicht weiter fortfahren. Totum simul continem abjeci; non committam, ut magis eo negotio implicer; studeo effugere, quod malè cœptum est, negotium; patiar longiori labori; animum posthac tabulis curis vacuum, & integrum servabo; ejusmodi negotiis ultrà me non dabo; aversatur planè animus, abnuit, detrectat illam procurationem. Nego me progressurum, atque in hoc pertinace, neque restitantem sequar, ac tergiversantem ad aliud commodum traduxerit. Tædet me illorum laborum, ac pœnitet. 2. *Pactiones tam inhonestas nolo*, ich will einen so schändlichen Vertrag nicht machen. Non recipit pactiones tam abjectas honestas mea, aspernatur repellit; ab his pactionibus infamia me rejicit; ibi habent, quos istæ probantur, pactiones, eo animum non inducam, ut ad eas conditiones descendam. Absum à tam turpi factione, plane, nequeo me unquam ad pactionem descendere dabo. *Usus.* Nolo parare, credere vel exulare, glaube es nur nicht. V. *Invitus.*

No-

Nomen, inis, n. Nahme, Ruhm, Urſache, Vorwendung, Schuld. *Syn.* Vocabulum, appellatio; cauſa, titulus; debitum, fama, exiſtimatio. *Epi.* Æternum, alienum, ambiguum, amantius, ampliſſimum, aureum, carum, certum, clarum, bonum, commune, conſulare, contrarium, divinum, divulgatum, dulce, durius, falſum, fatale, finitimum, frumentarium, geminum, gratiſſimum, gravans, grave, honeſtum, hoſtile, illuſtre, inane, inauditum, incolume, infimum, inimicum, invidioſum, inviſum, leve, magnum; miſerum, molle, moleſtum, nobile, notum, novum, obſcurum, paternum, patrium, perditum, plenum, populare, pulchrum, recens, regale, regium, ſanctum, ſplendidum, triſte, tutum, vitioſum, uſitatum, vulgare. Aptiora, læta. *Phraſ.* 1. *Nomen habet Africa habet Africanus*, Africanus Scipio hat ſeinen Nahmen von dem überwundenen Africa bekommen. Africanus à ſua victoria nomen traxit, invenit, reperit, adeptus eſt; cognomen ex victoria invenit, cepit; appellationem à victa Africa traxit; Africano nomen à victoria inditum eſt; è victa Africa ſumpſit, confecutus eſt; cognomen Africani cum victoriæ inſignibus ex Africæ ſpoliis indut; cognomen Africani ex Africa devicta adſcitum eſt; Africani nomen à victa Africa obtinuit, meruit. Africa devicta Scipioni nomen dedit; cognomen fecit; titulum Africani adſcripſit, adjecit. 2. *Hoc nomen habet*, alſo heiſſet er. Hoc nomine eſt; hoc illi nomen eſt; hoc illi nomen inditum; hoc illi cognomentum eſt; hoc nomine ſalutatur, nuncupatur, appellatur. Vid. *Nomino.* 3. *Saluta illum meo nomine*, grüſſe ihn in meinem Nahmen. Verbis meis dic ſalutem homini; ex me saluta hominem; ſalvere illum verbis meis jube. 4. *Nomen ſine re habent*, ſie haben den Titul ſolcher Würden, nicht aber die Sache ſelber. Honorum vocabula habent, non dignitatis inſignia; in ampliſſimis honorum nominibus non modo dignitas nulla eſt, ſed & ſumma deformitas. Honoris inane nomen gerunt. Non tam ſolidō, quam ſpecioſo nomine Conſules appellantur. *Liv.* 2. Nomina nova rebus novis ponenda, imponenda, danda. Res novæ nomine etiam novo appellandæ, ſignandæ, notandæ. Hoc, puto, nomine eſt. Ideo illum nomine rogas velim. 2. *Cauſa, titulus*, Urſache, Titul, Vorwendung. Graves nullis nominibus reprehendendi. Nomine Reipubl. nullum laborem defugere. Voluptatis nomine omnia facere. Lo nomine non di fortuna queſtum. Juſtæ ſervitutis nomen ba-

ris tuis moribus prætendis. 3. *Debitum*, Schuld. Nomina facere. Nomina exigere. Nomen ſolvere, expedire, explicare, expungere, de tabula tollere, Schulden zahlen. Decem millia in nominibus habeo, in numerato nihil, ich habe 10000. Gulden in Schuld-Briefen, in baarem Gelde nichts. 4. *Fama, exiſtimatio, auctoritas*, Anſehen, Ruhm, groſſer Nahme. Clarum nomen captare, conſequi, adipiſci, obtinere, habere. Viget, floret invictum ejus nomen. Ejus nomen nulla vetuſtas delebit, extinguet, obſcurabit. 5. *Ad rem bellicam*, in Kriegs-Sachen. In militiam nomen dare. Nomina profiteri. Ad nomen reſpondere. Nomen alicujus accipere, ſich unterhalten laſſen. V. *Debitum, æs, fama, detraho, gloria.*

Nomenclatio, onis, ſ. Benahmſung. *Syn.* Appellatio, nominatio.

Nomenclator, oris, m. Benenner. *Syn.* Servus, monitor, qui civium nomina tenebat, ſeu noverat.

Nominatim, mit Nahmen, nahmentlich.)(*Generatim.* *Uſus.* Nominatim honore aliquo excludi. Nominatim appellare.

Nominatio, onis, ſ. Benahmſung. *Uſus.* Facere nominationem alicujus, einen zu einem Amte benennen.

Nomino, as, avi, atum, are. nennen, benahmen. *Syn.* Appello, nuncupo, voco, nomen pono, impono; nomine appello, compello; verbo noto, certo nomine noto. *Adv.* Acerrimè, benè, brevi, imperitè; iterum, melius; præclarè, verè. *Phraſ.* 1. *Filium ſuum Aſcanium nominari voluit*, er hat wollen, ſein Sohn ſolle Aſcanius heiſſen. Paens Aſcanio filio nomen dixit, edidit; Aſcanio nomen dedit; indidit; Aſcanii nomine filium prædicari & nominari voluit; Aſcanium nuncupari voluit; Aſcanio ut nomen eſſet hoc, *vel* Aſcanius ut illi nomen eſſet; Aſcanium ſalutari voluit; Aſcanium filio nomen dixit, edidit. 2. *Virgilius opus de agrorum cultu Georgica nominavit*, Virgilius hat ſein Buch von dem Ackerbau Georgica genennet. Georgica inſcripſit, nuncupari voluit; Georgicorum titulum ferre, habere voluit; Georgicorum appellationem dedit, inſtdit Georgicis; Georgicorum nomine indidit; Georgicorum nomine protulit; Georgicorum nomine protulit, circumferri, legi voluit. *Ulp.* Rem ſuo certo, ac proprio nomine nominare. Lanius, quem ego lenonis causâ nomino. V. *Nomen.*

Non, nicht/ nit. *Syn.* Haud, neutiquam, haud quaquam, minus.)(*Etiam. Phras. Non est opus tibi monitore*, du haſt keines Mahnens vonnöthen. Nihil admonendus es; nihil est, quod te admoneam; nefas est, te monere; facies, etiam nullus moneam; quis est tam demens, quin sentiat, monitore tibi haud opus esse. *Usus.* Non enim, si mundus non erat, DEUS non erat. Non ita valdè capio.

Nonæ, arum, f. der fünfte, oder ſiebende Tag im Monath.

Nonagesimus, a, um. der neuntzigſte.

Nonagies, neunzigmal.

Nonaginta, Neunzig.

Nondum, noch nicht. *Syn.* Necdum, neque dum, neque etiam dum, nihildum, etiam nunc non; non adhuc. *Usus.* Nondum scit rem pater.

Nongenti, æ, a. ſo neunhundert.

Nonne? ob nicht? *Syn.* An non? *Usus.* Nonne ita est? nonne oportuit præscisse me?

Nonnihil, in etwas, etlicher maſſen, zum Theil. *Syn.* Aliquantum. *Usus.* Nonnihil commoveor.

Nonnullus, a, um. einiger, etlicher. *Usus.* Nonnullus honor. Nonnulli dicunt.

Nonnunquam, bisweilen. *Syn.* Aliquando, interdum; est, sum &c.

Nonus, a, um. der neunde.

Norma, æ, f. Richtſchnur, Regel, Winkelmaaß. R. à γνώρισμα. *Syn.* Lex, regula; præscriptum. *Epi.* Acerrima, certa, naturalis. *Usus.* Non hæc sunt Philosophorum acerrimâ regulâ ac normâ dirigenda. Natura est norma legis. Non est Epicurus ad istam normam sapiens. Plura homines judicant odio, aut amore, quam veritate, aut præscriptò, aut rationis normâ aliquâ. V. *Regula.*

Nosco, is, novi, notum, ere. kennen, erkennen. R. à γινώσκω. *Syn.* Cognosco, cognitum, notum, perspectum habeo, notitiam rei habeo, perspicio, comprehendo. *Adv.* Benè, funditus, omnino, paululum, modo, planè, penitus, probè, pulchrè, rectè, satis. *Phras.* *Nosco perbene adolescentem illum*, ich kenne ihn gar gut. Ita mihi notus est, ut sensum ejus, & naturam planè perspexerim; pertractatas penitus, perceptasque res illius habeo; percalleo res ejus omnes ac rationes; pulchrè novi hominem; nihil ignoro rerum ejus; sensus ejus omnes cognitos habeo, & perspectos; ingenium hominis, & mores probè, optimè teneo; animi ejus ignarus non sum. V. *Notus, intelligo. Usus.* Jubet nos Pythius Apollo noscere nos

ipsos. Non leges civitatis, non jura novit. Si Cæsarem benè novi, is est, qui &c.

Noster, a, um. unſer. *Usus.* Noster est. Noster socer, video, venit.

Nostras, atis, g. o. unſerig. *Syn.* Noster, nostræ gentis; consuetudinis, artis, sectæ. *Usus.* Capior facetiis maximè nostratibus. Nostratia verba.

Nota, æ, f. Zeichen, Anmerkung. *Syn.* Signum, insigne, vestigium; infamia, dedecus, ignominia. *Epi.* Certa, falsa, insignis, justa, melior, qualis naturalis, propria, sempiterna, turpis, certæ, inscriptæ, insignitæ, optimæ, tenuis, obscuræ, verisimiles, veritatis. *Phras.* 1. *Notam incurrit*, er iſt übel ankommen. In dedecus incurrit; notâ inustus est; in reprehensiones hominum incurrit; reprehensionem non effugit. V. *Reprehensio.* *Usus.* 1. Nomina sunt tanquam rerum notæ. Ego idem de meliori nota commendavi. Optimæ notæ homo. 2. *Infamia, ignominia, dedecus*, Schand-Fleck, übler Nahme. Quæ nota domesticæ turpitudinis non est insita, vitæ tuæ? quod dedecus hæret infamiæ? Notam inurere alicui. Censoriæ severitatis notâ inustus. 3. *Signum, cifra, virg.* Zeichen, Ziffer. Notam apponere ad malum versum. Epistolas notam apponam, quæ mihi tecum convenit. V. *Signum.*

Notabilis, e. merkwürdig. *Syn.* Insignis, conspicuus, conspiciendus. *Usus.* Si exitu notabili concludantur.

Notatio, onis, f. Bezeichniß, Gemerk. *Syn.* Etymologia, interpretatio nominis, observatio. *Usus.* 1. Notatio naturæ peperit artem. Diligens notatio imaginum. 2. *Castigatio*, Beſtrafung. Notatio censoria.

Notitia, æ, f. Kundſchaft, Wiſſenſchaft. *Syn.* Notio, cognitio, prudentia. *Epi.* Dura, nova. *Usus.* Nullum animal præter hominem DEI notitiam habet. Natura ingenuit nobis notitias rerum plurimarum. Notitia rerum dehinc ndo aperienda est.

Notio, onis, f. Kundſchaft, Bedeutung. *Syn.* Cognitio, intelligentia, notitia, significatio. *Epi.* Certa, complicata, naturalis, atque insita. Communes, informatæ, consignatæ. *Usus.* Notiones rerum animis imprimuntur; è quibus non principia solum, sed latiores quædam ad rationem inveniendam viæ aperiuntur. Notionem rei capere, ac intelligentiam. Infixæ, & quasi consignatæ in animis notiones. Informata, impressa est in animo DEI notio. Rerum omnium quasi admiratas intelligentias, seu notiones mente con-

cipimus. Huic verbo *Beatus* subjecta est notio gravissima, dieses Wort Heilig hat eine sehr wichtige Bedeutung.

Noto, as, avi, atum, are. merken, bezeichnen. *Syn.* Observo, animadverto: signo. *Adv.* Asperè, insigniter, maximè, scienter, turpiter, sero, separatim. *Phras. Notanda sunt, quæ ut Autoribus legantur*, man muß es aufschreiben, was man in Büchern lieset. In adversaria referenda sunt; notatis autorum locis memoriæ consulendum est; exscribenda quædam ex autoribus sunt, & in adversaria transferenda; excerpenda quædam & in chartis consignanda. *Usus.* 1. *Hæc vulgus ipse notat*, dieses merkt der Pöbel selbst. Notare locum, tempus. Multa diutius usus notavit. 2. *Signo*, *indico*, andeuten, bezeichnen. Notare res novis nominibus. Id præcipuè notavi, & descriptum tibi mihi. 3. *Ignominiæ afficere, reprehendere*, zu Schanden machen. Aliquem dedecore, maculâ, ignominiâ notare. Eum Censores furti nomine notârunt.

Notus, a, um. bekannt. *Syn.* Cognitus, pervulgatus, exploratus, manifestus, testatus, quod omnibus patet, quod tenetur, omnium sermone celebratur.)(*Ignotus.* *Adv.* Maturius, penitus, planè. *Phras.* 1. *Nihil nisi notum afferam*, ich werde nichts beybringen, als was ohnedem bekannt ist. Quæ minimè sunt obscura, quæ pervulgata, ac toti populo celebrata, quæ planè perspecta, cognita, explorata habemus, affram. Ea, quæ jam decantata, quæ in medio posita, de quibus inter omnes conitat, commemorabo. Res, quæ in omnium sermone versantur, hoc loco afferam. 2. *Res est nota*, die Sache ist Welt-bekannt. Res est tam illustris, & ante oculos posita, ut ne recensenda quidem videatur. Res in confesso est; pro explorato habetur; res est omnium sermone celebrata, & quasi majoribus theatris propolita; res est constante fama notissima; res est confecta & manifesta; decantata fabula est, & tota urbe celeberrima. In re versamur celebratissima sermone omnium. *Usus.* Cara res est, & tota Sicilia notissima. Notus est tractatusque locus. Res nota est, atque apud omnes pervulgata. V. Ajo.

Novacula, æ, f. Scheermesser. *Syn.* Culter tonsorius. *Usus.* Versari in acie noctes novaculæ, *in periculosissimo discrimine*, in augenscheinlicher Gefahr seyn.

Novè, neu. *Usus.* Nequid ambiguè, nequid novè dicamus.

Novellus, a, um. neu.)(*Vetulus.* *Usus.* Arbores novellæ.

Novem, neune.

Novendialis, e. neun-tägig. *Usus.* Sacrum novendiale. Feriæ novendiales.

Noverca, æ, f. Stief-Mutter. *Usus.* Noverca filii.

Novissimè, unlängst, jüngsthin. *Syn.* Nuperrimè, postremo. *Usus.* Primum deinde, novissimè. V. *Nuper.*

Novissimus, a, um. der letzte, neulichste. *Syn.* Postremus.)(*Primus.* *Usus.* Novissimus ego in castra veni.

Novitas, atis, f. Neuigkeit. *Syn.* Novæ rei ratio, conditio.)(*Vetustas.* *Phras.* *Novitatem amas*, du hast gern eine Neuigkeit. Novitatis amans, studiosus es; rerum novarum cupidus es; novitati studes; novis rebus studes; delectat te status hic novus. *Usus.* Magnam cupiditatem hominibus injicit novitas. Novitate ad causas inquirendas excitamur. Commovit me ea novitas.

Novitius, ii, m. Neuling, Anfänger. *Syn.* Novus. *Phras.* *Novitius Sacri Ordinis*, ein Ordens-Novitz. *vulg.* Tyro religiosus; in tyrocinium nuper cooptatus; qui nuper nomen dedit in religiosam militiam, in sacram Familiam; nuper inter S. Ordinis tyrones adscriptus, adlectus. V. *Tyro*, *Tyrocinium.* *Usus.* Syrus, nescio quis, de genere novitiorum factus Comici.

Novo, as, avi, atum, are. erneuern. *Syn.* Innovo. *Usus.* Verba novamus ipsi. Multa novare volebant. V. *Renovo.*

Novus, nova, novum. neu. *R.* à νέος, *Syn.* Recens, inauditus, insuetus, per se cognitus, à se ortus, monstri similis, peregrinus, inopinatus, præter consuetudinem, nuperus.)(*Vetus.* *Adv.* Planè, omnino. *Phras.* 1. *Bona nova affero*, ich bringe dir gute Zeitung. *vulg.* Læta apporto omnia; exoptatum nuncium affero; læta narro, ac prospera. 2. *Tristia nova affers*, du bringst üble Zeitung. Tristes affers nuncios; malum apportas; narrando enecas. 3. *Sint nova secreta*, *vulg.* es seynd ungewisse Zeitungen. Rumores sint incerti; rumor sine ullo auctore; rumores veneni sine

ullis auctoribus oriri; nunci non optatis auctoribus; rumores temere, nec certis auctoribus vulgati. 4. *Nova afferre*, *narrare*, das etwas unglaubliches vorbringen; so du erzählest. Monstra narras: ficti sermones, confecti rumusculi sunt, quos tu nuncias; res narras fidem non habituras; monstri simile est, quod narras; portenta narras. V. *Novicius*. *Usus*. Novum id, & admirabile. Hoc mihi planè novum accidit, ac præter opinionem. Numquid processit ad forum hodie novi. Rebus novis studere. *Nova*, *vulg*. Zeitung, geschriebene Zeitung. Commentarii rerum novarum, commentarii rerum urbanarum, *vel* publicarum; Ephemerides rerum novarum.

Nox, noctis, f. Matt. R. à νύξ νυκτὸς. *Syn.* Tenebræ. *Epi.* Acerbissima, cæca, propè extrema, hyberna, obscura, atra, serena, sancta, funesta, hæc tuta, intempesta, præceps, longa, proxima, nuda, nuda, sempiterna, sola, stellans, noctis contractiones, kurze Nächte. *Phras.* 1. *De nocte ad me venit*, er ist bey der Nacht zu mir gekommen. Multâ nocte, intempesta nocte, concubia nocte, media nocte, medio noctis silentio, provecta jam nocte, adulta jam nocte ad me venit; cùm jam multùm noctis processisset; noctis silentio, quod tempus mortales altissimo somno premit, ad me accessit, intempestæ noctis silentio, profunda jam nocte ad me venit. 2. *Nocte ingruente*, bey einbrechender Nacht. Nocte appetente, nocte prima; sub primam facem; intendentibus se primis tenebris; primoribus noctis tenebris; cùm jam tenebris nox opacasset; primæ noctis silentio. 3. *Studere in seram noctem*, in die späte Nacht hinein studieren. Producere ad multam noctem literarum studia; in serum noctis lucubrare aliquid operis; lucubrationes in multam noctem extrahere; bonam partem noctis ad elucubrandos commentarios assumere; bonam noctis partem in literarum studiis ponere, collocare. 4. *Nox me obruit proficiscentem*, die Nacht hat mich auf der Reise überfallen. Proficiscentem nox oppressit; itineris pars magna in noctem conjecta est. 5. *Tota nocte profectus est*; er ist die ganze Nacht gereiset. Nullam partem noctis iter intermisit; ea nocte continenter profectus est; iter totam eam noctem tenuit. *Usus*. 1. Ipsa terra umbra soli officiens noctem efficit. Serpo in serum noctis extrahes. Noctes atque dies Nocte ad me venit. 2. *Transit.* Noctem rebus etiam claris offundere, das, was klar ist, verdunkeln.

Noxa, æ, f. Schuld, Sünde. *Syn.* Culpa, noxia. *Epi.* Minima. *Loci.* Innoxia esse; extra noxam esse. Insimulare noxæ aliquem. Noxæ dare aliquem, einen zur Strafe ziehen. Sine noxa esse. V. *Culpa*, *crimen*.

Noxia, æ, f. Mißhandlung, Unthat. *Syn.* Noxa, culpa, crimen. *Usus*. Cæsar aliquem ob meritam noxiam. Noxiæ pœna par esto.

Noxius, a, um, schädlich. *Syn.* Malus, perniciosus. *Usus*. Noxius civi coërcetur.

Nucecula, æ, f. Wälschlein. *Usus*. Frontis tuæ nucecula mihi permanesca!

Nubes, is, f. Wolke. R. à νεφὸς, νεφέλη, Nubes. *Syn.* Concretus in aere vapor. *Epi.* Opacæ, atræ, aeres, cæcæ, densæ, cæruleæ. *Phras.* Cœlum nubibus obducitur, der Himmel überzieht sich mit Wolken. Interdum se ipsæ in cœlo nubes; concreti in aere vapores se in nubes intendunt; cœlum nubibus obscuratur; obductæ cœlo nubes solem condunt, lucem eripiunt; aër in nubes cogitur. *Usus*. Aër concretus in nubem, humoremque colligens terram auget imbribus. Consurgit nubium ardor exprimitur. Cum in anhelitus se in nubem induerunt. In nube Reipublicæ tenebræ, nubibus, ac procellis. Objicere nubem fraudibus, den Schalk verdecken.

Nubilis, e. mannbar, erwachsen. *Syn.* Apta viro, matura viro. *Usus*. Gnatus & nubilis filia.

Nubo, is, nupsi, *vel* nupta sum, nuptum, nubere, einen Mann nehmen, heurathen. *Famulus propium*. *Syn.* Locare, collocare in matrimonium. *Phras.* Ista nupsit uno nobis, die Tochter ist an einen adelichen Mann verheurathet worden. Collocata est in matrimonium; junêta matrimonio est viro nobili, cum viro nobili conjuncta est; in nobilem familiam nupsit; in manum concessit viro nobili; in matrimonium data, locata, mandata est viro nobili; filia domi sordas junxit cum viro nobili; nuptum data, collocata, locata ist vno nobili. V. *Matrimonium*. *Usus*. Venerem Adonide nuptam tradunt. Naiade in amplam familiam. V. *Nuptiæ*.

Nudius tertius, vorgestern. q. d. *Nox est dies tertius*.

Nudo,

Nudo, as, avi, atum, are. bloßen, entblößen. *Syn.* Spolio.) *Vestio, tego. Usus.* Aliquem omnibus præsidiis nudare, & exuere. Flagitii principium est, nudare inter cives corpora. V. *Privo.*

Nudus, a, um. nackend, bloß. *Syn.* Nudatus, spoliatus, vacuus. *Ant. Vestitus. Usus.* Urbs nuda præsidio, ab omnibus rebus vacua. Decore nuda mulier. Nudus ab amicis.

Nugax, acis. *o. o.* schwätzhaftig, der voll Possen steckt. *Syn.* Nugator.

Nugæ, arum, f. Possen, Mährlein. *Syn.* In pueræ. (*Res graves, seriæ. Epi.* Meræ, tantæ. *Phras. Omitte nugas*, lasse diese Possen bleiben. Nugas tandem aliquando; mitte has ineptias; nugas auser. Quid ad has ineptias abis? *Usus.* Nugas agit, næ illa magnas nugas dixerat. Delectari nugis. V. *Facetiæ, ineptiæ.*

Nugator, oris, m. Schwätzer. *Syn.* Nugax. V. *ineptus.*

Nugatoriè, unnütz. *Syn.* Inaniter, ineptè.

Nugatorius, a, um, geschwätzig. *Syn.* Ineptus, levis, inutilis. *Usus.* Nugatoria argumentatio.

Nugor, aris, atus sum, ari. schwätzen, Possen treiben. *Syn.* Jocor, ludo, nugas ago, nugas garrio, nugas dico, nugax sum, ab ineptias abeo, aus ineptiis deludo. *Adv.* Insciè, omnino. *Usus.* Democritus non insciè nugatur. V. *Ineptus.*

Nullus, a, um. keiner. *Syn.* Non ullus, nemo, nec quisquam unus, ne ullus quidem; nemo unus, nemo quisquam.)(*Omnis, aliquis. Adv.* Omninò. *Usus.* 1. Res, quæ nulli usui sit. Nulli fides ejus, nulli opera, nulli res familiaris defuit. Nulla re una magis Orator commendatur. 2. *Levis, inanis*, geringschätig & nichtig. Homò nullâ memoriâ. Argumentum hoc nullum est. 3. *Non*, nicht. Nullus debito. Exinde vir ille summus nullus est.

Num? ob? *Syn.* An, ecquid, numquid, utrum. *Usus.* Num quod vestigium, num quæ trepidatio?

Numen, inis, n. göttliche Macht und Herrlichkeit. *R.* Nuo, *vel Græc.* νευμα, *motus, quo DEUS omnia peragit. Syn.* Divina vis, potestas, providentia. *Epi.* Divinum, grave, sanctum, ingens, sætum, magnum, summum, vetustum. *Usus.* Omnes naturæ divino Numini parent. Vos, qui apud me vun, & Numen Deorum tenetis. Numen honore, precibus placare. Accidit id non sine Numine. Numen Senatûs, *Auctoritas & Potestas.* Vis cœlestis, Numénque divinum. V. *Deus.*

Numero, as, avi, atum, are. zählen. *Syn.* Dinumero, adnumero, numero, ineo, numerando percenseo, numerò commetior. *Adv.* Rectè, adstrictè, numerosiùs. *Usus.* 1. Numerare pecuniam de suo. 2. *Censeo, judico, existimo*, dafür halten, schätzen. Voluptatem nullo loco numerant. Numerare aliquid in bonis, in loco mercedis, beneficii. Propè alter Cicero numeratur. Hostem te numero, non amicum. Prodigii id simile numeratur. V. *Computo.*

Numeratò, baar bezahlt. *Usus.* Placet conditio, sed numeratò malim, quàm æstimatione, ich bin zufrieden, aber ich will lieber mit baarem Gelde, als Geldes-Werth bezahlet werden.

Numerosè, nach dem Tact, Zahlreich. *Usus.* Fundere orationem numerosè, volubiliter, aptè, circumscriptè. Numerosè cadit sententia.

Numerosus, a, um. Zahlen-weise, Zahlreich. *Syn.* Aptus numeris, copiosus. *Usus.* Numerosum est in omnibus sonus, ac vocibus, quod metiri possumus, intervallis æqualibus. Oratio numerosa. Quæstus numerosior; exercitus numerosus.

Numerus, i, m. die Zahl. *R.* ἀ μερίω, *Divido. Syn.* Multitudo, vis summa, copia. *Epi.* Absolutus, perfectus, accommodatior, magniloquentior, adstrictus, solutus, æquus, aptus, certus, difficilis, exiguus, frequens, grandior, jambicus & dactylicus, impar, incolumis, ingens, innumerabilis, integer, legitimus, longior, levis, malficus, oratorius, par, plenus, poëticus, procerior, proprius, repentinus, tardior, verus, vitiosus, tantus, magnus, novus, invidiosus. *Usus.* 1. Frumenti, mellis, vini maximus numerus, eine Menge Wein ꝛc. Classis mille numerò navium. Aliquem in amicorum numerum adscribere, referre; in amicorum numero ponere, existimare, putare, habere, colere, unter seine Freunde zählen. Is a quo numerò erit; nullo numerò est; a quem numerum obtinebit, in einer oder keiner Hochachtung seyn. Opus omnibus numeris absolutum; omnibus partibus & numeris expletum, quod omnes numeros habet, vollkommen Werk. Ex numero amicorum sejungere, tollere, exuere, ejicere aliquem. 2. *Musicæ ac Oratoriæ modus ac mensura*, Maaß und Manier in der Musik und Redner-Kunst. Numerus

ros in cantu, in soluta oratione. Attici maximè numero serviunt. Oratio adstricta certa quadam numerorum ratione, & pedum.

Nummarius, a, um. zum Geld gehörig. *Syn.* Quod ad nummos pertinet. *Ulus.* Esse in summa difficultate nummaria. Rem nummariam benè constituere.

Nummatus, a, um. reich an Geld, bemittelt. *Usus.* Homo benè nummatus.

Nummus, vel Numus, i, m. Geld-Münze, Pfenning. *Syn.* Pecunia. *Usus.* Adventus noster de nummo quidem sumptu fuit. Nummos cudere, Geld prägen, münzen. Ad nummos pervenire. Quid in nummis habeam, ipse ignoro. Subducere ad nummum. Nummos adulterinos pro veris dare. Nummos corrogare. V. *Pecunia.*

Nunc, jetzt. *Syn.* Hoc tempore, in præsentia, hodiè, per hæc tempora. X *Tunc.* *Usus.* Erat tunc excusatio, nunc nulla est. Nunc autem; nunc vero ea vis est in homine, ut &c.

Nuncio, as, avi, atum, are. verkündigen, Bothschaft bringen. *Syn.* Affero, ab aliquo alicui nuncium perfero. *Adv.* Pertumultuosè, quàm primùm, verè, longè, non diutè, obscurè, vesperi. *Phras.* *Nunciatum est nobis*, man hat uns Bothschaft gebracht. Perlatum, allatum est ad nos; renunciatum nobis est; nuncius citatis equis ad nos a latus, perlatus est; certis auctoribus accepimus; certos nuncios accepimus; nunci ad nos venêre, qui paulo certius aliquid in rebus attulêre; fama ad nos, ad aures nostras pervenit; fama perlata est ad nos. *Usus.* Pompejo in horas nunciavit. V. *Nuncius, nuntius.*

Nuncius, ii, m. Bothe, Bothschafter. *Syn.* Tabellarius, curior, internuncius: rumor. *Epi.* Acerbus, certior, domesticus, exoptatus, verus, fallax, gravis, jucundus, malus, optatissimus, superior, volucer. Adversi, boni, fallaces, proximi, quotidiani, tristes, varii, universi. *Phras.* *Tristem nuncium accepi*, ich habe eine traurige Post bekommen. Adversi, tristes, parùm commodi, minimè læti, parum secundi venerunt mihi nunci; allatus est gravis ad me nuncius; gravior ad me fama pervenerat; dunores de re rumores erant, qui fundum nuncium incussêre: graves nunci ad nos delati, perlati sunt. V. *Nuncio, Novus, Fama.* *Usus.* 1. Per nuncium me certiorem fecit. Nuncios in omnem partem dimittere. Epistolam hanc tanti nunciî, & summa ipsâ celeritate superabunt. 2. Rumor, res allata, narrata, Gerücht, Zeitung. Nuncios accepimus lætissimos. Nuncium apporto tibi lætum sanè, & exoptatum. 3. *Divortii & repudii relatione*, abdanken, fahren lassen. Nuncium uxori, nuncium virtuti, litteris remittere.

Nuncupo, as, avi, atum, are. nennen. *Syn.* Appello, nomino. *Adv.* Plenius. *Usus.* Nuncupare aliquem suo nomine. Nuncupare vota pro imperio, ein Gelübde thun.

Nundinæ, arum, f. Jahrmarkt. *Syn.* Mercatus. *Epi.* Domesticæ, flagitiosissimæ, mutæ. *Usus.* In hujus ædibus totis Reipublicæ nundinæ.

Nundinatio, onis, f. Krämerey. *Epi.* Plena, referta, nova. *Usus.* Nundinatio juris.

Nundinor, aris, atus sum, ari. kramen, handeln, Kauf schlagen. *Syn.* Mercor, emo, cauponor. *Usus.* Senatorium Ordinem pretio nundinari.

Nunquam, niemahlen. *Syn.* Nullo tempore, nulla ætate; non post hominum memoriam, non ex omnium sæculorum memoria; post natos homines, ex omni memoria nihil unquam. *Usus.* Frigidum, ut nunquam antea. Nunquam pertinacius dimicatum, sic ut contra omnia vetustatis exempla nemo victor ex arena discesserit.

Nunquis, quæ, quod? ist einer? Nunquis fundus venalis est?

Nunquid? ob denn? *Syn.* Anne, num, ecquid? *Usus.* Nunquid deus hebeus puer?

Nuper, neulich, jüngst. *Syn.* Paucis ante diebus, horis; paucis abhinc annis; nostrâ, patrum memoriâ; novissimè. *Usus.* Nuper, quid dico nuper? imo verò modò.

Nuptiæ, arum, f. Hochzeit, Heyrath. *Syn.* Matrimonium, nuptiarum dies. *Epi.* Diuturnæ, innuptæ, legitimæ, maturæ, multæ, nefariæ, terrenæ. *Usus.* Nuptias apparare, adornare, conficere, facere, parare, Hochzeit anstellen. Nuptias componere; nuptias jungi, heyrathen. Nuptias conciliare, nuptiarum conciliatorem esse, Heyrath stiften. Nuptias differre, die Heyrath umstossen. Nuptias fugere, effugere; entgehen. Nuptiæ plenæ dignitatis & concordiæ, gute Heyrath. Nuptiæ non matrimonii dignitate, sed sceleris societate conjunctæ, eine verfluchte Heyrath. V. *Matrimonium, nubo.*

Nu[illegible], e. hochzeitlich. *Usus.* Faces nuptiales; dona nuptialia.

Nu-

Nurus, us, f. Schnur. *Syn.* Filij uxor.

Nunquam, nirgend. *Syn.* Nullo in loco.)(*Usquam. Usus.* 1. Sive scripta est uspiam lex illa, sive nusquam. 2. *Nulla ui re*, in keiner Sach. Sumptus nusquam melius potest poni.

Nuto, as, avi, atum, are. winken, mit dem Haupte nicken, wanken. *Syn.* Vacillo. *Usus.* Democritus nutare videtur in natura Deorum. Statua nutabat. V. *Dubito.*

Nutricius, ii, m. * Ernährer. *Syn.* Nutricius ejus pueri.

Nutricor, aris, atus sum, ari. nähren, pflegen. *Syn.* Nutrio. *Usus.* Mundus omnia nutricatur, & continet. V. *Alo.*

Nutricula, æ, f. Ernährerin. *Usus.* Nutricula seditiosorum.

Nutrimentum, i, n. Nahrung. *Syn.* Cibus, alimentum. *Usus.* Educata scis nutrimentis Eloquentia.

Nutrio, is, ivi, itum, ire. nähren, ernähren. *Syn.* Alo, educo. V. *Alo.*

Nutrix, icis, f. Säug-Amme. *Syn.* Alumna. *Usus.* Cum lacte nutricis errorem fuxisse videtur.

Nutus, us, m. das Winken. *Syn.* Vis, nisus; gravior significatio, voluntas. *Epi.* Regius. *Phras. Ad nutum paret*, auf einen Wink gehorchen. Ad illius nutum se fingit, & accommodat; ad ejus nutum ac voluntatem se converut totum; ejus nutus observat, intuetur omnes. *Usus.* 1. Gravia suo nutu ac pondere deorsum feruntur. 2. *Voluntas*, Wille, Augenwink. Ejus nutu, ac arbitrio omnia fiunt, reguntur, gubernantur. Nutu aliquid ab aliquo consequi.

Nux, nucis, f. eine Nuß. *Usus.* Nuces frangere. Nuces legere.

O.

O! O! *Interj. dolentis, gaudentis, vocantis. Usus.* O post hominum memoriam fortissimi Consules! O rem odiosam! O gratum adventum!

Ob, wegen, um willen. *Syn.* Propter, antè. *Usus.* 1. Ob eam causam. Ob delictum pœnas à te repetam. 2. *Ante*, vor. Mors mihi semper ob oculos versatur. V. *Propter.*

Obæratus, a, um. * mit Schulden beladen. *Syn.* Ære alieno obligatus, obstrictus, ære alieno demersus, debitor. *Usus.* Ex omni colluvie exules obærati. V. *Æs.*

Obambulatio, onis, f. das Spatzieren auf und ab. *Syn.* Inambulatio. V. *Ambulatio.*

Obcæco, as, avi, atum, are. verblenden. *Syn.* Occæco, excæco, obscuro. *Usus.* Stultitiâ obcæcatus.

Obdo, is, didi, ditum, ere. vorlegen, vorschieben. *Usus.* Obdere pessulum ostio.

Obdormio, is, ivi, itum, ire. entschlaffen, einschlaffen. *Syn.* Dormio, obdormisco; somno consopior; sopore opprimor. *Usus.* Endymion in Latmo obdormivit. Quid melius, ac in medias vitæ laboribus obdormiscere, & ita conniventem somno consopiri sempiterno. V. *Dormio.*

Obduco, is, xi, ductum, ere. vorziehen, zudecken. *Syn.* Obnubo, obtego, obstruo, oppono.)(*Detego. Usus.* Rebus clarissimis tenebras obducere. Labor callum obduxit dolori, manibus. Consuendo obduxit callum stomacho. Obducta jam Reipublicæ cicatrix. Aliquem alicui obducere, *competitorem alicui opponere*, einen Mit-Werber an die Seite setzen. V. *Tego.*

Obductio, onis, f. Ueberzug. *Usus.* Obductio capitis absit à cive Romano.

Obduro, as, avi, atum, are. überstehen. *Syn.* Constanter, æquo animo fero, tolero, fero. *Adv.* Vehementer. *Usus.* Obduretur hoc triduum. V. *Fero.*

Obdurésco, is, durui, ere. hart werden, erhärten. *Syn.* Callum obduco. *Usus.* Jam ad illa obduruimus, & humanitatem omnem exuimus. Usu ac consuetudine obdurunt, ac percallunt incredibilis nostra patientia. Desperatione animus ad dolorem, contra dolorem obduruit. V. *Durus, occalesco.*

Obedienter, * gehorsamlich. *Usus.* Spondent se sub imperio obedienter, fideliterque futuros. Id obedienter est curatum.

Obe-

Obedientia, æ, f. Gehorſam, Folge. *Syn.* Obtemperatio. *Uſus.* Abjiciunt obedientiam, nec rationi parent, cui ſunt ſubjecti lege naturæ. Servitus & obedientia animi ſunt arbitrio carentis ſuo.

Obedio, is, ivi, itum, ire. gehorſamen, folgen. Rex ob & audio. *Syn.* Pareo, audio, obtempero, ob ſecundo, aſſentio, dicto pareo, imperium non recuſo, mens ſequor, dicto audiens ſum; mandata facio, exequor; imperata facio; alienæ voluntati morem gero; ſequor; meam voluntatem ad alienam aggrego; cum aliena voluntate meam conjungo. *Phraſ.* 1. *Obedire DEO*, man muß GOtt gehorſamen. Intenti ad DEO parendum ſumus oportet; DEO nos obedientiſſimos eſſe decet; DEI imperia animo non invito exequamur; morigeros nos DEO eſſe decet; aggreganda eſt voluntas noſtra ad divinam voluntatem; DEum auctorem ſequamur, perſequamur, neceſſe eſt. 2. *Negat ſe obeaturum ſenatui*, er ſagt, er wolle dem Statt-Rath nicht gehorchen. Negat ſe in authoritate, in poteſtate ſenatus futurum; ſenatus imperio morem geſturum; imperata facturum; imperio pariturum; minatur ſe ab officio diſceſſurum; obedientiam abjecturum; jugum excuſſurum; negat ſe porro legitima imperia pati poſſe; negat ſe ſenatus decretis ſtaturum; imperium ſenatus abnuit. *Uſus.* Ad verbum obedire alteri. Obedire tempori. V. *Pareo.*

Obeo, is, ivi, itum, ire. herum gehen, verrichten. *Syn.* Peragro, luſtro; Perago, tracto. *Adv.* Audacius, diligenter, flagitioſè. *Uſus.* 1. Urbem, regionem, provinciam pedibus obire. 2. *Perago*, ago, *tracto*, verrichten. Munus ſuum obire; *Sacanus*, rem privatam & publicam, ſacra obire. Diem edicti; vadimonium obire neglexit. 3. *Morior*, ſterben. Diem, mortem obire. V. *Fungor*, *adminiſtro*, *facio*.

Obequito, as, avi, atum, are. herumreiten. *Uſus.* Caſtris, *vel* caſtra obequitare.

Obex, icis, m. Riegel. *Uſus.* Moliri obices. V. *Impedimentum.*

Obfirmo, as, avi, atum, are. beſtändig verharren. *Uſus.* Obfirmare animum.

Obfirmatus, a, um. beſtändig. *Uſus.* Pertinax & obfirmatus in iracundia. Vid. *Pertinax.*

Objaceo, es, ui, ere. davor liegen. *Uſus.* Cumulus ſarcinarum objacet.

Objectatio, onis, f. Vorwurf. *Uſus.* Exprobratio.

Objecto, as, avi, atum, are. vorwerfen. *Syn.* Objicio. *Uſus.* Objectare probrum, falſum crimen alicui. V. *Objicio.*

Objectus, us, m. Vorwurf. *Uſus.* Objectu lateris aliquem defendere.

Objectus, a, um. vorgeworfen. *Syn.* Oppoſitus. *Uſus.* Objecta ſpecies voluntatis. Objectus fortunæ. Ad omnes casus ſubitorum periculorum objectus, & oppoſitus.

Objicio, is, jeci, jectum, ere. vorwerfen. *Syn.* Oppono, objecto, exprobro, crimini do, jacio, conjicio, culpam impingo. *Adv.* Falſo, verè, male. *Uſus.* Objeci caput meum in tot & tantas dimicationes, atque in tot impetus perditorum civium. Alicui rationem objicere, einen (Vorwurf) machen. Objicere ignem, metum, ſolicitudinem, moram, laborem, moleſtiam. Aliquid alteri in crimenis loco objicere. Feris corpus objicere. Objici inimicis. Objiciantur ſæpè formæ, verſicolori. Ego omnium objectum, mich wollen alle durchlaſſen. Materia ſum omnium jocorum; idoneus videor, quem omnes merito ludos faciant, in quo omnes illudant.

Obiter, obenhin. *Syn.* Leviter, tenuiter, mediocriter. *Perfecte. Phraſ.* 1. *Artes obiter ducit*, er hat die Wiſſenſchaften nur obenhin gelernet. Litteras primoribus duntaxat labris guſtavit; extremis, ut ajunt, digitis attigit; litteras leviter attigit; litteras quaſi præteriens, quaſi per nebulam, quaſi per tranſennam præteriens ſtrictim aſpexit, litteras vix primoribus labris attigit; de litteris vix curſim aliquid arripuit. 2. *Hæc tantum obiter tractavi*, dieſes habe ich nur obenhin abgehandelt. Leviter hæc tantum egi; levi brachio, molli brachio hæc acta ſunt; indulgenter hæc egi. Leviter hæc tranſi, attigi: hæc quaſi præteriens ſatisfeci? ſtrictim hæc tractavi & tanquam in tranſcurſu. Curſim hæc tranſmiſi.

Obitus, us, m. der Tod, Untergang. *Syn.* Occaſus, mors. *Uſus.* Statum ortus & obitus. Obitus Conſulum vulgatus, das Hinſcheiden. V. *Mors.*

Objurgatio, onis, f. Außſcheltung. *Syn.* Castigatio. *Epi.* Longior, lenis, inclemens, plena, modeſta, *Uſus.*

Usus. Objurgatio ne multum acerbitatis habeat. Objurgatio contumeliâ vacare debet. In objurgationibus interdum vocis contentione majori utendum. V. *Reprehendo.*

Objurgator, oris, m. Ausſchelter. *Syn.* Severus admonitor. *Epi.* Benevolus. *Usus.* Non eſt ferendus objurgator, qui, quod in altero vitium reprehendit, in eo ipſe deprehenditur.

Objurgo, as, avi, atum, are. Verweiß geben, ausſchelten. *Syn.* Caſtigo, asperius appello, asperius admoneo. *Adv.* Vehementer, mediocriter. *Usus.* Cæſar meam in rogando verecundiam; de mea me verecunda objurgavit. V. *Alloquor, perſtringo, reprehendo.*

Oblanguesco, is, langui, ere. müde werden. *Usus.* Litteræ meæ tui deſiderio oblanguerunt. V. *Langueo.*

Oblectamentum, i, n. Ergötzlichkeit. *Syn.* Oblectatio, delectatio. *Epi.* Lenimen. *Usus.* Oblectamenta, & ſolatia ſenectutis. V. *Delectatio.*

Oblectatio, onis, f. Ergötzlichkeit. *Syn.* Oblectamentum. *Epi.* Honeſta, libera, ingenua. *Usus* Interdum oblectatio quæritur animi, requiéſque curarum. V. *Delectatio.*

Oblecto, as, avi, atum, are. ergötzen. *Syn.* Delecto. *Usus.* In libris, in hortulis ſe oblectare. V. *Delecto.*

Oblector, aris, atus ſum, ari. ſich ergötzen. *Syn.* Delector, ducor, capior. *Adv.* Commodè. *Usus.* Ludis oblectamur, & ducimur. V. *Delector.*

Obligatio, onis, f. Verpflichtung, Verbindung. *Syn.* Authoramentum. *Epi.* Gravis & difficilis. *Usus.* Difficilior eſt animi, ac ſententiæ, quàm pecuniæ obligatio. Eſt mea obligatio, *vulg.* es iſt meine Schuldigkeit. Eſt id officium mei; meæ hæc ſunt partes. Obligationem ſcriptam accepi, habeo, *vulg.* ich habe eine ſchriftliche Obligation, eine Verſchreibung empfangen. Fiduciam accepi; fiduciam teneo. Obligationem de ſe dare, eine Verſchreibung von ſich geben. Nomina facere.

Obligatus, a, um. verbunden, verpflichtet. *Syn.* Obſtrictus, devinctus. *Phraſ.* Magnopere tibi obligatus ſum, ich bin dir doch verbunden. Tantum tibi debeo, quantum perſolvere difficile eſt; incredibilem tibi amorem quendam, & omnia in te ſumma, ac ſingularia ſtudia debeo. Vix, aut ne vix quidem ſolvendo ſum, tanta ſunt tua in me officia, ac merita. Verbis non patitur res ſatisfieri, ideò me in perpetuum devinxiſti. Maximis me beneficiis obſtrictum tenes. Mancipiò & nexù tuum me feciſti. Multis me beneficiis ac pignoribus velut authoratum habes. Agere mecum potes tanquam ex ſyngrapha; ita me tibi devinctum tenes. Maximis me beneficiorum vinculis obſtrinxiſti. V. *Obnoxius, Beneficium, Officium. Usus.* Tenere aliquem beneficiis obligatum.

Obligo, as, avi, atum, are. verbinden, verpflichten. *Syn.* Obſtringo, in perpetuum obligo, devincio, adſtringo: religo, alligo. *Adv.* In perpetuum, nusquam, valdè. *Phraſ.* 1. *Magnopere me tibi obligabis*, du wirſt mich dir ſehr verbinden. Magnam à me initas gratiam; hoc ego in ſummis beneficiis loco ponam, numerabo; me tibi in perpetuum devincies, obſtringes. V. *Obligatus.* 2. *Obligo me*, ich verbinde, verpflichte mich hoch und theuer. Omni me execratione devincio; fidem meam do, interpono; obligo fidem meam & obſtringo. 3. *Obligetur ex promiſſo, legibus*, er iſt nach ſeinem Verſprechen, nach den Geſetzen ſchuldig. Tenetur promiſſo, legibus; legum, promiſſorum vinculis obſtringitur. *Usus.* Obligare aliquem mutuæ ſacramentô, pactionibus. Sibi aliquem beneficiô obligare. Domum alicujus religione, populum ſcelere obligare. Legum & judiciorum pœnis obligatur. Obligare vultum.

Obligurio, is, ivi, ire. verpraſſen, durch die Gurgel jagen. *Syn.* Ligurio, devoro. *Usus.* Fortunas ſuas obligurire, patrimonia profundere. V. *Conſumo.*

Oblimatus, a, um. mit Leimen überzogen. *Syn.* Limô pinguis. *Usus.* Nilus oblimatos agros relinquit.

Oblino, is, levi, litum, ere, anſtreichen, überſtreichen. *Usus.* Vita honunis libidine oblita. Unguentis, cœno oblitus. Eloquentia Aſiæ moribus oblita.

Obliquè, krumm, überzwerch. X *Rectè. Usus.* Rectè, obliquè ferri.

Obliquus, a, um. krumm, zwerch. *Syn.* Transverſus. *Usus.* Motu corporis obliquo. In obliqua, & transverſa hoſtium latera invectus.

Obliteſco, is, litui, ere. verborgen liegen. *Syn.* Delitеſco. *Usus.* Stellæ à noſtro aſpectu interdum obliteſcunt.

Ob-

Oblittero, as, avi, atum, arz. auslöschen, durchstreichen, in Vergessenheit bringen. *Usus.* Beneficii memoriam oblitterare. V. *Obtrusco, obtrvio.*

Oblivio, onis, f. Vergessenheit. *Syn.* Memoriæ lapsus. *Epi.* Exigua, perpetua, sempiterna, voluntaria. *Phras.* 1. *Clades ea jam in oblivionem venit*, diese Niederlage ist schon in Vergessenheit kommen. Clades ea jam oblivioni data est; oblitterata in animo est; memoria intercidit; in oblivionem venit; ejecta ex animo memoria ejus cladis est; recens dolor proximæ cladis transiit; cladis ejus memoria cessit; clades è memoria excessit; animo excidit; ex animo deleta est; clades ea jam ex memoria deposita est; è memoria dilapsa, elapsa est; in oblivionem adducta est; clades ea jam animo effluxit; excidit memoria ejus cladis; clades ea jam oblivione contrita, obruta, tecta est; cladis ejus acerbitatem oblivio jam delevit. 2. *Tot summorum virorum nomina in oblivione sint*, so vieler vornehmer Männer Nahmen und Thaten seynd in Vergessenheit. Tot summorum virorum memoria cessit; abiit vetustate memoria; nomen vetustate abolevit, memoria abolevit; tot viri summa in oblivione jacent. 3. *Lationes indies nuncii oblivionem tandem inducunt tot malorum*, diese gute Zeitungen machen, daß man des vorigen Elends vergesse. Lætiores nuncii expellunt memoriam tot malorum; oblivionem afferunt tot malorum; tristes superiorum temporum imagines ex memoria detergunt, evellunt; oblitterant in animo superiorum temporum clades; animum à conspectu tot malorum avertunt; tot malorum memoriam ex animo delent. *Usus.* Omnem memoriam injuriarum sempiternâ oblivione delere, obruere, extinguere, contegere. Tuas laudes nulla unquam obscurabit oblivio. Erunt semper, qui tuas laudes ab oblivione, & silentio hominum vindicent. V. *Obliviscor, memoria imbecilla.*

Oblivioſus, a, um. vergessen. *Syn.* Immemor.)(*Memoria.*

Obliviſcor, viſceris, oblitus sum, viſci. vergessen, aus der Acht lassen. *Syn.* Mihi excidit, ex animo meo excidit, effluit; oblivio me capit; ex memoria depono; alcujus rei memoriam depono, oblivione perpetuâ deleo; aliquid è memoria elabitur, delabitur; rei memoria ex animo discedit. *Phras.* 1. *Nunquam tui obliviſcar*, ich werde deiner niemals vergessen. Ita mihi imago tam chari capitis insedit, ut excidere, effluere ex animo nunquam possit; memoria tui nullâ temporis longinquitate abibit; nulla ætas tui memoriam ex animo oblitterabit meo. V. *Memor; Oblivio.* 2. *Obliviscere tandem calamitatum tuarum*, vergesse doch einmal auf dein Unglück. Casus tuos tandem ex animo tuo, mente tua, memoria tua dele; evelle; omitte temporum tuorum memoriam; depone & abjice calamitatum tuarum memoriam; malorum tuorum tristes imagines voluntariâ oblivione dispone, contege; deleat tandem, auferat calamitatis sensum sempiterna oblivio. *Usus.* Depone memoriam doloris tui, & injurias, *vel* injuriarum oblivisceré.

Oblongus, a, um. länglicht. *Usus.* Figura oblonga.

Obloquor, eris, locutus sum, loqui. widersprechen. *Syn.* Obstrepo. *Phras.* *Totus ei senatus obloquitus est*, der ganze Rath hat ihm widersprochen. Reclamatum à toto senatu, nec sine convicio; fremitus universi senatus obortus est; obstrepebat senatus universus, carpebatque sententiam. *Usus.* Tu me appelles licet, & interpelles, & obloquaris.

Oblvctor, aris, atus sum, ari. widerstehen. *Syn.* Obnitor, repugno. *Usus.* Huic obluctari. V. *Repugno.*

Obmolior, iris, molitus sum, iri. aus dem Wege räumen. *Usus.* Omnes ad obmoliendа, quæ ruinis strata erant, concurreiunt.

Obmutesco, is, mutui, ere. erstummen. *Syn.* Conticesco. *Adv.* Plane. *Phras.* *Præ stupore obmutuit*, er ist für Verwunderung ganz erstummet. Admiratio ad novæ rei, ac subitæ hominis intulerat vocem; rei insolentia animum pariter & silentium defixit; mutum & elinguem reddidit; insolitum rei spectaculum hominem ita defixit, ut neque animo, neque lingua constaret; rei spectaculo defixus & attonitus silentium tenuit, stupori lingua contulit. *Usus.* Nulla unquam vetustas de te obmutescet. Homo disertus & loquacissimus repentè obmutuit.

Obnitor, eris, nisus sum, niti. widerstehen. *Syn.* Obsisto, occurro; adversum eam, contra tendo V. *Repugno.*

Obno-

Obnoxius, a, um. unterworfen. *Syn.* Subjectus. *Usus.* Vivat, qui obnoxius & subjectus vivere cupit. Supplex & obnoxius.

Obnubo, is, psi, ptum, ere. verhüllen. *Syn.* Obtego.

Obnunciatio, onis, f. Ankündigung eines Uebels. *Syn.* Augurii significatio de periculo imminente. *Usus.* Divarum obnunciatio neglecta.

Obnuncio, as, avi, atum, are. böse Zeitung bringen. *Syn.* Nuntio, prænuntio. *Usus.* Legem tulit, ne obnunciare comitiis liceret.

Oborior, eris, ortus sum, iri. entstehen. *Syn.* Exorior. *Usus.* Quanta mihi lux oboritur. V. *Orior.*

Obrepo, is, repsi, reptum, ere. herbey schleichen. *Syn.* Irrepo. *Adv.* Extremegus. *Usus.* Sensim tibi obrepit senectus. Obrepere ad honores, in animos hominum. In animos dormientium multæ imagines obrepunt.

Obrigeo, es, ui, ere. erstarren. *Usus.* Nive & pruinâ obrigescere. V. *Frigus.*

Obrogo, as, avi, atum, are. ein neues und nichtiges Gesetz aufbringen. *Syn.* Aliam legem rogo, qua prior ab alio lata infirmetur.

Obruo, is, ui, utum, ere. überschütten, bedecken. *Syn.* Operio, sepelio.)(*Erno.* *Usus.* Magnitud. negotii tanquam fluctu obruor. Homo ære alieno obrutus. Cinnubus & testibus aliquem obruere.

Obscœnè, schändlich, unflätbig. *Syn.* Turpiter.

Obscœnitas, atis, f. Wust, Unflath. *Syn.* Turpitudo. *Usus.* Verborum, rerumque obscœnitas vitanda.

Obscœnus, a, um. unflätbig. Ex ob & cœnum. *Syn.* Turpis. *Usus.* Genus jocandi illiberale, petulans, flagitiosum, obscœnum. V. *Turpis, Petulans, Libido, Impudicus.*

Obscuratio, onis, f. Verfinsterung. *Syn.* Obscuritas. *Epi.* Magna, tanta. *Usus.* Obscuratio solis. Inde mentis obscuratio consequitur.

Obscurè, dunkel, düster. *Syn.* Per nebulam, per caliginem.)(*Aperte.* *Usus.* Non agam obscurè. Malum serpit non obscurè.

Obscuritas, atis, f. Dunkelheit, Finsterniß. *Syn.* Obscuratio, tenebræ, caligo, enigma.)(*Lux.* *Epi.* Diuturna, maxima, involuta. *Usus.* Causa latet obscuritate naturæ involuta. Habet causes magnam obscuritatem. Oratio, quæ lumen adhibere rebus debet, sæpè obscuritatem & tenebras affert.

Obscuro, as, avi, atum, are. verdunkeln, finster machen. *Syn.* Lucem eripio, noctem rebus, vel tenebras offundo, obscuritatem affero, tenebras obduco, obcœco, luminibus officio, inobscuro, caliginem offundo, luminibus obtuo, tenebris involvo, tenebris circumfundo. *Adv.* Negligenter, sensim, plenè. *Phras.* 1. *Cœlum obscuratur*, der Himmel verfinstert sich. Spissæ intendunt se cœlo nubes, ut lucem condant; cœlum unâ & continenti nube involvitur; aër totus in nubes cogitur; obductæ cœlo nubes solem, diemque eripiunt, tenebris omnia involvunt, circumfundunt. *Usus.* Lumen lucernæ obscuratur, & offunditur luce solis. Obscurata & evanescens memoria.

Obscurus, a, um. dunkel, finster. *Syn.* Habens obscuritatem, tenebricosus, spissus, cœcus: tortuosus, involutus; latens, opertus, a natura involutus.)(*Apertus, lucidus.* *Phras.* 1. *Homo obscurus & ignotus*, ein verächtlicher schlechter Mensch. Homo re nullâ nobilis; cujus fama in obscuro; ex cano, nescio quo, & tenebris extractus. V. *Humilis, ignobilis.* 2. *Liber est mihi obscurus*, dieses Buch ist nicht leicht zu verstehen. Multa sunt in hoc libro tenebris circumfusa; abstrusa multa, & crassis occultata tenebris; longissimè ab imperitorum intelligentia, sensuque disjuncta; materia, argumentum libri non satis pueruli ingenio æqua; nihil ibi in medio positum, nihil non abstrusum & reconditum. 3. *Obscurus orator est*, ein Wortklauber, so aber kaum zu verstehen ist. Orator, qui ita loquitur, ut non intelligatur; cujus millesimam partem vix intelligas; qui in tenebris, quam luce cautam suam versari malit; qui compretione rerum totam obcœcat orationem; cujus sermo Oraculis similior, quam orationi; qui ænigmata loquitur; cujus orationi Œdipo conjectore opus sit. *Usus.* Multa erant obscura, ambigua, involuta, ut explanationes interpretum essent adhibendæ. Homo obscuris natalibus.

Obsecratio, onis, f. Bitte. *Syn.* Preces, deprecatio, obtestatio. *Epi.* Gravis, humilis, supertua. *Usus.* Obsecrationes uti. Obsecrationem repudiare.

Obsecro, as, avi, atum, are. bitten. *Syn.* Ro-

Rogo, oro, obtestor. *Adv.* Amantissimè, magnoperè, verè. *Usus.* Ille pro salute mea populum obsecravit. Obsecro te per fratris mortui cinerem, per nomen propinquitatis. V. *Rogo.*

Obsecundo, as, avi, atum, are. folgen, gehorsamen. *Usus.* Cui cives assenserint, hostes obedierint, venti obsecundârunt. V. *Obedio, pareo.*

Obsepio, is, psi, ptum, ire. verzäunen. *Syn.* Sepio, intercludo. *Usus.* Vias ad honores alicui obsepire. V. *Alumo.*

Obsequiosus, a, um. * folgsam. *Syn.* Qui facilè obsequitur. V. *Officiosus.*

Obsequium, ii, n. Willfahrung. *Syn.* Indulgentia: Officium. *Epi.* Molestum. *Usus.* Obsequiô suô mitigare hominem. Multa in homines obsequia. Animus ab indulgentia, & obsequio corporis discedat. Obsequium amicos, veritas odium parit. V. *Officium.*

Obsequor, eris, secutus sum, sequi. willfahren, folgen, gehorsamen. *Syn.* Morem gero, morigeror, gratificor, indulgeo.)(*Repugno. Phras.* 1. *Obsequi genio suo*, seiner Lust nachkommen. Morem gerere animo suo; servire cupiditatibus; curare genium; indulgere genio. 2. *Homini improbo per omnia obsequitur*, er folget diesem gottlosen Menschen in allem. Totum se dat homini; nutus ejus omnes observat, intuetur; ad nutum hominis improbissimi se convertit; nutû ejus regitur; ex ejus nutu & arbitrio suspensus habet omnes vitæ suæ rationes. *Usus.* Tempestati navigantes obsequuntur. De ea re tibi obsequor. Consuetudini libenter obsequor. V. *Indulgeo, gratificor.*

Obsero, as, avi, atum, are. * verriegeln, zuschliessen. *Syn.* Seràimpositâ occludo. *Usus.* Ædes, aures obseratæ. V. *Claudo.*

Obsero, is, sevi, situm, ere. besäen. *Syn.* Sero, consero. *Usus.* Terra frugibus obserebatur. Loca virgultis, tenebris obsita.

Observans, tis, g. o. ehrerbiethig. *Syn.* Studiosus, cupidus. *Usus.* Homo mei observantissimus. V. *Studiosus.*

Observantia, æ, f. Ehrerbiethung. *Syn.* Veneratio, cultus, reverentia. *Epi.* Diligens, perpetua, præsens, summa. *Usus.* Observantia est, per quam aut ætate, aut dignitate antecedentes colimus & veneramur. Mea tibi observantia nunquam defuit. Amicos observantiâ retinére. V. *Officium, Reverer.*

Observatio, onis, f. Beobachtung, Anmerkung. *Syn.* Animadversio. *Epi.* Diurna, constans, longinqua, summa, supina. *Usus.* Observatio diuturna peperit artem.

Observo, as, avi, atum, are. beobachten, anmerken, in Ehren halten. *Syn.* Animadverto, noto: speculor, aucupor, ex insidiis capio, in speculâ sum: legibus obtempero, pareo: colo, veneror, amo. *Adv.* Æquè, assiduè, diligenter, permanenter, perofficiosè, sanctissimè, strictè, valdè, vehementer. *Phras. Ubique observat me*, er siehet überall auf mich. Ejus oculi assiduè in me intenti sunt; in me unum oculos conjicit ex insidiis, clanculum sermones meos captat; velut è specula observat mores meos; aures & oculi ejus assiduè speculantur me, & custodiunt; omnia odoratur; subauscultat, aucupatur ex insidiis sermones omnes, néque omni in loco insensus servat. *Usus.* 1. Motus stellarum observare. Observa, quæso, homines consilia. 2. *Colo, veneror*, verehren. Peramanter me observat. Observare, & colere aliquem, ût alterum parentem. V. *Colo, veneror.*

Obses, idis, m. Geissel. *Epi.* Præcipuus, incolumes, multi. *Usus.* Obsides vitæ imperare. Obsides dare, habere, mittere, accipere.

Obsessio, onis, f. Belagerung. *Syn.* Obsidio. *Usus.* Obsessio fori, occupatio templorum, oppressio curiæ.

Obsideo, es, sedi, sessum, ére. umgeben, belagern. *Syn.* Circumsideo, obsessum teneo, fossâ & vallo septum teneo; oppugno. *Adv.* Omnino. *Phras* 1. *Romani Numantiam obsedere*, die Römer haben Numantiam belagert. Obsidione, munitionibúsque premere; circà circumdedere, cinxere; vallo, aggere, operibus oppugnavere. Romani obsidionem intulere Numantiæ; Numantiæ mœnia ab omni parte aggressi sunt; Romani exercitum ad urbem Numantiam admovere; coronâ urbem cinxere; circumplexi sunt urbem ac munitione; in obsidione tenuere. 2. *Obsessa urbs est, & vehementer oppugnata*, die Stadt ist sehr belagert worden. Circumsessa urbs est, & circumvallata; arx opere circumventa, circumjecta mœnibus peditum multitudo, peditatui circumdatæ equestres turmæ, cuncta mœnia tormentis mœnia, & [illegible]

ope oppugnare. Totus belli instrumentis, & apparatú actum, ac ne punctum quidem temporis oppugnario respiravit. Urbs aggeribus oppugnata, tormentis verberata, nudata pars magna moenium, pars muralibus machinis decussa: ibi externa vis irrupit, castra ad urbem posita sunt; urbs obsidione clausa est: viae omnes, adeusque intus, & admotó totius bellici apparatus nitramento quatti, fere, arcebus jercti urbis coepta ea. V. *Oppugno. Ute.* Obsidere urbem. Armis fenestram obsidere.

Obsidio, onis, f. Belagerung. *Syn.* Obsessio. *Plaut.* 1. *Urbem obsidione liberare.* er hat die belagerte Stadt entsetzet. Ab obsidione vindicavit; obsidione exemit; ex obsidione eripuit; urbem hostilibus armis obseptam, hostium copus septam, ctam, oppressam in libertatem restituit, libertate donavit, incolumitate donavit, incolumitate donavit. Hostes urbem obsidione prementes, castris potitis ad urbem sedentes, urbis libertati imminentes expulit, ejecit, in fugam convertit, submovit, fugavit. 2. *Obsidio sustinenda erit*, man wird eine Belagerung ausstehen müssen. De rectis, moenibusque dimicandum erit. *Usus.* In obsidione esse; in obsidione tenere: obsidionem continuare. Obsidionem solvere, omittere. Obsidione urbem liberare.

Obsidionalis, e. zur Belagerung gehörig. *Usus.* Corona obsidionalis.

Obsignator, oris, m. Versiegeler. *Usus.* Litterarum obsignatores & testes.

Obsigno, as, avi, atum, are. versiegeln, unterzeichnen. *Syn.* Signo, consigno, signum appono, signum imprimo. *Usus.* Epistolam, decretum, tabulas obsignare. Judicum signis testamentum obsignatum est.

Obsisto, is, stiti, stitum, ere. widerstehen. *Syn.* Reluctor, repugno, occurro, conatum refuto, prohibeo, conatibus obviam eo; conatum comprimo, frango: à conatu repello. *Adv.* Audacter, malitiosè, pernicioso, vehementer. *Usus.* Audacter alicui, dolori, viris obsistere. Multorum ibus nullae opes obsistere possunt. V. *Resisto.*

Obsolesco, is, solevi, ere. veralten, in Abgang kommen. *Syn.* Inveteraseo, tenebris veritatis opprimor.)(*Splendeo. Usus.* Vestimenta, *vel* propter vetustatem jam obsolevérunt.

Obsoletè, *altväterisch.* *Usus.* Homo obsoletissimè vestitus.

Obsoletus, a, um. altväterisch, abgangen. *Syn.* Antiquus, mutitatus, inusitatus, sordidus. *Usus.* Obsoletus vestitus. Haec vulgaria sunt, abjecta & obsoleta. Obsoletus Nummus.

Obsonium, ii, n. Kost, Zugemüs. R. ὀψάριον. *Syn.* Quodcunque ad panem, vinumque adjicitur. V. *Cibus.*

Obsono, as, avi, atum, are. Speise einkaufen. *Syn.* Obsonio comparo. *Usus.* Famem avertendo obsonabat Socrates, *ad patientiam* eos exercebat.

Obstaculum, i, n. Widerstand, Hinderniß. *Syn.* Impedimentum. *Usus.* Oppositu obstacula perrumpere. V. *Impedimentum.*

Obstetrix, icis, f. Hebamme. *Epi.* Fida, peritissima, felix. *Syn.* Quae opem fert parienti.

Obstinatè, hartnäckig, halsstarrig. *Usus.* Obstinatè negavit omnia.

Obstinatio, onis, f. Halsstarrigkeit. *Usus.* Ille omnia obstinatione quadam sententiae repudiavit. V. *Pertinacia.*

Obstinatus, a, um. hartnäckig, halsstarrig. *Syn.* Pertinax, pugnax, durus. *Phras.* *Nimis obstinatus*, du bist allzu halsstarrig. Quod temerè fecit, ita pertinaciter tenet; nimium tenax es sententiae tuae. Non animi judicio, sed pertinaciae studio in sententia perstitit. Ubi animum semel obstinavérit, depellere de susceptâ voluntate non vis, non ratio ulla potest. V. *Pertinax. Usus.* Hujus voluntas obstinatior est.

Obsto, as, stiti, stitum, are. entgegen stehen, wehren. *Syn.* Obsisto, officio, impedio. *Adv.* Vehementer. *Usus.* Quid obstat, quin facias? officere & obstare commodis alterius. V. *Resisto, impedio.*

Obstrepo, is, ui, ere. widerstreben. *Syn.* Obloquor. *Usus.* Litteris tibi obstrepere cupias non sum.

Obstringo, is, strinxi, strictum, ere. verbinden. *Syn.* Devincio, obligo.)(*Solvo. Adv.* In perpetuum. *Phras.* *Obstrinxere se invicem*, sie haben sich unter einander verbunden. In haec data & accepta inducta est; eadem obligavérunt manu; pro allocutione vim foederis habere voluêre; haec fide sanxerunt; datâ ultro citroque inde

promissa confirmarunt; fide interposita sanxerunt. *Usus.* Ære alieno obstrictus. Obstrictus voluptatibus tenetur. Maximis beneficiorum vinculis obstrictus. Religione civitatem obstrinxit. Vid. *Obligo.*

Obstructio, onis, f. Verstopfung. *Syn.* Intercluſio. *Epi.* Diuturna. *Usus.* Obstructionibus ventris obnoxius.

Obstruo, is, uxi, uctum, ere. verstopfen, vermachen. *Syn.* Obsero, obsepio, occludo, oppilo. *Phaed. Aditus omnes telis obstruximus,* wir haben den Feinden allen Zugang abgeschnitten. Vias omnes dejectu arborum, saxorumque ingentium claudas, septasque habemus; arborum truncos, saxaque, qua via ruinis patefacta est, admoliti sumus. *Usus.* Lumenibus alicujus obstruere, einem das Licht verbauen. Vias omnes, & perfugia obstruere.

Obstupefacio, is, feci, factum, ere. erschröcken, erstaunend machen. *Syn.* Stupefacio. *Phaed. Res inopinata obstupefecit omnes,* die Sache hat alle in Erstaunung gebracht. Nulla non admirationem movit; omnibus pro miraculo fuit; stupor omnes admiratione rei tam insolitæ defixit; stupor ac silentium defixit omnes; ad conspectum rei silentio defixi stamus. 2. *Malorum assuetudo sensus obstupefecit,* wann die Unglücke gar zu oft über einen kommen, so benehmen sie ihm endlich alle Empfindlichkeit. Sensus adimit; sentiendi vim aufert; stuporem inducit, affert, injicit. Quorum animus malorum assuetudine occalluit; quorum animus callum obduxit malorum consuetudo; quorum animi malorum usu ac consuetudine obduruerunt, percalluerunt, callum contraxerunt, non ita recentes sunt; qui secundis rebus raro usi, res adversas minime sentiunt; malorum tandem sensum amittunt. V. *Miror, Stupor. Usus.* Obstupefactus, ac perterritus meâ diligentiâ.

Obstupesco, is, stupui, ere. erstaunen. *Syn.* Stupeo, stupesco. *Usus.* Sic obstupuerant, sic terram intuebantur. Obstupescent posteri rerum gestarum magnitudine. V. *Obstupefacio, Stupor, admiratio.*

Obsum, es, esse. schaden, schädlich seyn. *Syn.* Officio, noceo.)(*Prosum. Phaed. Ob se sibi,* er schadet ihm selber. Salutem affligit, deserit; suæ ipse saluti deest. *Usus.* Non modò non oberat, sed suâ commendatione plurimùm proderat. V. *Adversor.*

Obsurdesco, is, ere. Gehörlos werden. *Syn.* Sensum audiendi amitto. *Usus.* Hoc sensu completæ aures obsurdescunt. Obsurdescimus, nec ea, quæ monemur, audimus. V. *Surdus.*

Obtego, is, xi, ctum, ere. verdecken, zudecken. *Syn.* Contego, obduco.)(*Detego. Syn.* Fingere, dissimulare, obtegere. Vita multis postea virtutibus obtecta. Adolescentiæ turpitudo, obscuritate & sordibus tuis obtegatur. V. *Tego.*

Obtemperatio, onis, f. Folgung, Gehorsamung. *Usus.* Justitia est obtemperatio legibus.

Obtempero, as, avi, atum, are. folgen, gehorchen. *Syn.* Obedio, pareo, obsequor. *Adv.* Diligenter, multùm. *Usus.* Cupiditati alicujus obtemperare. V. *Obedio, Pareo.*

Obtendo, is, tendi, tentum, vel tensum, ere. vorziehen, vorspannen. *Syn.* Obduco, prætendo. *Usus.* Ut unicujusque natura tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur. V. *Prætendo, Prætexo.*

Obtero, is, trivi, tritum, ere. zertretten, zerreiben. *Syn.* Contundo, contero. *Adv.* Apertè. *Usus.* Veteres magnam laudes opterere. Senectutem populi majestatem obtrivit, ac contudit. Hostem terere, & obterere obtrectationes malevolorum.

Obtestatio, onis, f. angelegentliche Bitte. *Syn.* Imploratio, obsecratio, deprecatio.

Obtestor, aris, atus sum, ari. ernstlich bitten, beschwören. *Syn.* Testor, appello, imploro. *Usus.* Deos omnes imploro, & obtestor. Obtestor vos Judices, ut misericordiam huic tribuatis. Flentem te obtestor, & salutem viri tibi commendo. Quæso, oro, obtestor, ne me perditum omnino velitis. V. *Rogo.*

Obticeo, es, ui, ere. schweigen. *Syn.* Conticeo. *Usus.* Turpitudo obticuit clotus. V. *Taceo.*

Obtineo, es, ui, tentum, ere. erlangen, erhalten. *Syn.* Impetro, consequor, adipiscor: teneo, vinco. *Adv.* Diutius, in perpetuum. *Phaed.* 1. *Cum tantum, quæ volebam,* ich habe endlich erhalten, was ich verlangte. Con-

Consecutus sum tandem, teneo, quæ cupiebam. Extudi tandem, quæ volebam; optata teneo; optati compos factus sum; instando perfudi, evici, quæ volebam. V. *Acquiro, assequor. Ulpian.* 1. Obtinere provinciam cum imperio. Honoris gradum, jus suum, causam obtinere. 2. *Retineo, conservo, custodio*, behalten, bewahren. Morem suum, veterum consuetudinem obtinere. 3. *Habeo*, haben. Parentis locum apud me obtinet. Quem apud me locum obtinuisti?

Obtingo, is, tigi, ere. begegnen, widerfahren, zukommen. *Syn.* Obvenio. *Ulpian.* Provincia mihi sorte obtigit. Quidquid obtigerit, æquo animo feram. V. *Evenio.*

Obtorpesco, is, torpui, ere. erstarren. *Syn.* Torpeo, obstupesco. *Ulpian.* Muti, si non & linguam obmutuisse, & manum obtorpuisse.

Obtortus, a, um. umgedrehet. *Ulpian.* Obtortâ gulâ in carcerem abripere quempiam.

Obtrectatio, onis, f. Verläumdung. *Syn.* Calumnia, reprehensio, vituperatio. *Fig.* Domestica, occulta, communis. *Ulpian.* Obtrectatio invidiæ sorte laetatur plerosque. Hæc res habet obtrectationem. V. *Calumnia.*

Obtrectator, oris, m. Verläumder. *Syn.* Calumniator, maledicus, invidus, iniquus. *Ulpian.* Adversarius, & obtrectator laudum mearum. Quid spectem potentissimo inimico, infidelibus amicis, plurimis invidis, nullo socio & comite laboris, omnibus obtrectatoribus. V. *Malevolus.*

Obtrecto, as, avi, atum, are. schmähen, verläumden. *Syn.* Maledico, vitupero, calumnior, dente maledico carpo. *Ulpian.* Obtrectare vitiosa emendatum, quæ nevalitatis similis est. Obtrectans augur de re bono, quod idem etiam alia labe. V. *Detrahe, Maledico, Invideo, Calumnior.*

Obtrunco, as, avi, atum, are. enthaupten, in Stücke zerhauen. *Phæd.* Hostium *obtruncat* pedes, er hat ihm seinen einen Fuß abgehauen. Dextram percutit ferit hominem, putat; caput hominis abscindit; collum secat, abscindit; caput abscidit; caput gladio dimittit. V. *Apud. Ulpian.* Pectorem obtruncat membra, articulatim dividit.

Obtrudo, is, trusi, sum, ere. aufdringen. *Phæd.* Antonium Dominum obtrusit, er hat uns den Antonium, als unsern Herrn, aufgedrungen. Antonium in cervicibus collocavit; cervicibus Antonium Dominum imposuit. *Ulpian.* Ei, quia nemini obtrudi potest, itur ad me.

Obtundo, is, tudi, tusum, ere. stumpf machen. *Syn.* Refundo, perstringo, onero.)(*Acuo, exacuo. Ulpian.* Multa, quæ mentem obtundant. Non obtundam aures tuas sermonibus, non epistolis longioribus. Homo ad omnia hebes, & obtusus. Aures obtusæ. V. *Molestus.*

Obturbo, as, avi, atum, are. Unruhe stiften, Verwirrung machen. *Ulpian.* Obturbare solitudinem alicujus. V. *Impedio, turbo.*

Obtutus, ûs, m. das Anschauen. *Syn.* Aspectus, conjectus oculorum. *Ulpian.* Figere obtutum oculorum aliquo. V. *Aspectus.*

Obvallo, as, avi, atum, are. umschanzen. *Syn.* Circumvallo, munio, firmo. V. *Munio.*

Obvenio, is, veni, ventum, ire. begegnen, zu Theil werden, zufallen. *Syn.* Obtingo. *Ulpian.* Hæreditas ei opulenta obvenit. V. *Evenio.*

Obversatio, onis, f. das Hin- und Hergehen. *Syn.* Obambulatio.

Obversor, aris, atus sum, ari. vor Augen schweben. *Syn.* Versor, occurro. *Ulpian.* Obversantur mihi ante oculos Reipublicæ dignitas. V. *Versor.*

Obverto, is, verti, versum, ere. entgegen kehren, kehren. *Ulpian.* Os alicui, navem aliquo obvertere. V. *Verto.*

Obviam, entgegen. *Phæd.* 1. *Obviam it parenti*, er ist seinem Vater entgegen gegangen. Obviam se tulit, obviam processit, prodiit, venit; obviam profectus est; obviam properavit; in complexum parentis venit. 2. *Latro obviam factus est profugienti*, da ich reisete, trug sichs zu, daß mir ein Mörder. Obviam se dedit latro proficiscenti; obtulit se proficiscenti latro; obviam se tradit; adversus me it; occurrit mihi se obtulit; obviam fuit proficiscenti; proficiscenti latronem casus obtulit; in

consp[illegible]tum dedit; incidit in latronem: latro in conspectum incurrit, occurrat mihi latro. *Usus.* 1. Obviam mittere, egredi; obviam effundi. 2. *Contra.* Wieder. Obviam ire conatibus improborum.

Obvius, a, um. begegnend, entgegen, auf stossend. *Syn.* Occurrens. *Usus.* Fac, ut literæ tuæ veniant obviæ; obviæ mihi fiant. Civibus hostibus in obvio est.

Obumbro, as, avi, atum, are. * überschatten, beschatten. *Usus.* Arbor vestibulum obumbrat.

Obvolvo, is, volvi, volutum, ere. verwickeln, verhüllen. *Syn.* Involvo, obduco. *Usus.* Obvolutus & obligatus corio.

Occæco, as, avi, atum, are. verblenden. *Syn.* Obcæco. *Usus.* Cupiditate occæcatus. *V.* Cæcus.

Occalleſco, is, callui, ere. erharten. *Syn.* Percalleſco, obdureſco. *Adv.* Prorſus, non dubitanter, planè. *Ulp.* Jam prorſus ad omnem dolorem occalui.

Occaſio, onis, f. Gelegenheit. *Syn.* Locus, tempus, opportunitas, facultas, anſa, campus, cauſa, tempus oblatum. *Epith.* Tanta, ampla, amplia, bona, mirifica, oblata, quantæ, præclaræ. *Phraſ.* 1. *Occaſionem egregiam habes ſe bene gerendi,* du haſt eine treffliche Gelegenheit, dich zu zeigen. Magnum theatrum tibi gloriæ panditur. Locus tibi aperitur rei ſtrenuè agendæ. Munita tibi via eſt ad ingentem laudem; patefactus curſus virtutis; materia creſcendi per ſummam gloriam tibi ſuppeditatur. Non deeſt tibi materia creſcendi. Anſa hoc loco tibi datur; materia præbetur; facultas offertur, præbetur, datur magnorum in Rempubl. meritorum. Nactus es egregiam opportunitatem; nactus es hac re aditum ad præclara in omnes merita. Locus hic eſt de Republ. optimè merendi. 2. *Occaſionem ne negligas,* vernachläßige dieſe Gelegenheit nicht. Quem ad maxima quæque nactus es aditum, quam rei benè gerendæ facultatem habes, ne amitte. Loco ne deſis, & tempori. Quid dubitas, uti hâc temporis opportunitate? Tempus rei benè gerendæ ne prætermittas. Offerentibus ſe rebus è manibus ne omittas, dimittas, quæ mox repeti non poſſunt. Ne pereat tibi hæc occaſio; ne è manibus elapſa effluat, abeat, prætereat, fugiat, evolet, vide. 3. *Utere occaſione oblata,* brauche der Gelegenheit. Oblata opportunitate, facultate, occaſione utere. Occaſionem, quæ ſe offert, arripe, non amitte. Complectere, quam nactus es, occaſionem: arripe, quam obtulit tempus, tempeſtas oportunitatem; tene hanc horam, utere opportunitate. Quo tuteres illam occaſionem & facultatem? Noli, quod uno offertur, falſidice. Hæc adeſto, jamque parefacta noli tempus amittere; occaſionem, quam ea tibi aperuit, è manibus dimittere; facultates, quæ tibi non ſæpe dantur, temporisque oportunitates corrumpere. Oblata facultate ne tui ipſe diſis. 4. *Nullam occaſionem omittam tibi gratificandi,* ich werde keine Gelegenheit aus der Hand laſſen, wo ich dir dienen werde können. Nullum locum prætermittam, ubi tua commoda ſervanda; nullo loco tibi deero; mihi tuas res curæ, etiam de te cogitandi locus erit. 5. *Si occaſio erit,* wenn ich ſich wird thun laſſen. Ubi res & tempus poſtulabit; ubi res feret; ſi occaſio offeret; ubi commodum erit; ſi occaſio tulerit. 6. *Tu quod occaſio tulit,* mit deiner guten Gelegenheit. Ut facultate; quod commodo tuo fiat, utere. 7. *Ea occaſione uti,* aus Gelegenheit der Sachen. Pro re nata; è re nata. *Ulp.* Teneo, quam captavi, occaſionem. Ea res illi occaſionem maximæ laudis dedit, peperit, obtulit. Habeo, non amitto occaſionem ad agendum aliquid. Occaſionem omittere, amittere. Occaſione privari. In occaſionem munificæ. Occaſio tulerit. *V. Opportunus, nactus, facultas.*

Occaſus, us, m. Abgang Niedergang, Untergang. *Syn.* Obitus, interitus. *Usus.* Sol ab ortu ad occaſum cursum dirigit. Nactus eſt quaſi occaſus vitæ. Regis exitus & occaſus miranda.

Occatio, onis, f. das Eggen.

Occo, as, avi, atum, are. eggen. *Syn.* Crate occulto & deprimo jacta in agros ſemina.

Occidens, tis, m. Niedergang, Untergang. *Syn.* Occaſus. *Ant.* Oriens. *Usus.* Hominis occidentis ſors pro alicujus occidenti opem ferre.

Occido, is, di, ſum, ere. tödten, umbringen, ſchlagen, meucheln. *Syn.* Interficio, interimo, exſtinguo, neco, trucido, perimo, vita aliquem privo & tollo, luce communi privo, tam. tro, necum affligo, lethum

fero, vitâ privo; morte mulcto, ne-cio; vitam adimo, vitâ expello, vitam vivo, exhaurio; victimam per mè ad inferos mitto; alienô me sanguine re-spergo. V. *Interficio.* *Adv.* Vulgo, ne-fario, palam. *Phaſ.* 1. *Multi occi-ſuit*, es ſeynd viele erſchlagen worden. Multi homines morte deleâ; è numero vivorum exturbati ſunt; atrox facta, commiſſa, edita, perpetrata mortalium multorum cædes eſt; multorum civium ſanguine cruentatæ manus; multo-rum ſanguine aſperſæ ſunt; arma multorum cæde imbuta ſunt; multi gladiô ictu, obtruncati cecidêre; barbara militum crudelitas vix multorum ſanguine ſatiata. Multi fertô conſumpti ſunt; multum civilis ſanguinis fuſum eſt. Militum manus multorum ſanguine ru-buere. Multis obſtata, illa a mors eſt; multi ad mortem miſſi, deducti ſunt. 2. *Occidendum ſe præbuit*, er hat ſich ſelbſt laſſen umbringen. Fatum hoſti, inimico dedit; hauriendum ſanguinem præbuit; ſæro jugulum præbuit; ferro gladio ſubjecit; in ſuam ipſe per-niciem incurrit. 3. *Vitæ ſe ipſe abrupit*, er hat ſich ſelbſt umgebracht. *Reflex:* Mortem ſibi conſcivit; mortem ſibi in-tulit; manus ſibi attulit, intulit; vitæ ſuæ ſibi ereptor; ſibi diem manu ſuâ ipſe ſuâ occupavit; liberum mortis arbi-trium occupavit; vitam ſibi ipſe volun-tariâ morte abripuit; letho gladio hausit, mortisque diem antevertit. *Uſus.* Ho-ſtium copias occiſione occidit.

Occido, is, di, caſum, ere. untergehen. *Uſus.* Vitæ occidenti ferram ferre. In nihilum occidere. Nondum omnium dierum ſol occidit. Memoria occidit. V. *Pereo.*

Occidio, onis, f. * Niedermetzelung. *Uſus.* Occidione occidere, *ad internecionem delere*, occidione occumbere.

Occino, is, ui, centum, ere. * anſingen, zuſagen. *Uſus.* Si avis occinuerit.

Occipio, is, cepi, ceptum, ere. * anfangen. *Syn.* Incipio. V. *Incipio.*

Occiſio, onis, f. Mord. *Syn.* Cædes, occi-dio. *Uſus.* Tu vim negabis eſſe factam, cum cædes & occiſio facta ſit? V. *Cædes.*

Occludo, is, ſi, ſum, ere. zuſchlieſſen. *Syn.* Claudo. V. *Claudo.*

Occulo, is, lui, cultum, ere. verber-gen, verſtecken. R. *ab* ἐγκυλίω, *involvo.* *Syn.* Occulto, abſcondo. *Uſus.* Parietum ſe umbris occulere. V. *Occulto, tego.*

Occultatio, onis, f. Verbergung, Verſte-ckung. *Uſus.* Alice feræ fugâ, alice mor-ſuque, alice occultatione ſe tuentur. Turpis occultatio rei.

Occultator, oris, m. Verberger. *Syn.* Re-ceptor. *Uſus.* Occultator & exceptor latronum locus.

Occulte, heimlich, verborgener Weiſe. *Syn.* Abdite, tecte, ex occulto, ex inſidiis; per ambages, circuitione.)(*Aperte.* *Uſus.* Quæ res aperte petebatur, ea nunc occultè cuniculis oppugnatur. V. *Clam.*

Occulto, as, avi, atum, are. verſtecken, hin-terhalten. *Syn.* Tego, obtego, contego, celo, recondo, ſupprimo, involvo, tene-bris obſcuro, ab oculis removeo, dolis mulo. *Uſus.* Occultare ſententiam ſuam; animi ſenſus. Quæ natura occultavit, eadem omnes ab oculis removent. V. *Abdo, abſcondo.*

Occultus, a, um. heimlich, verborgen. *Syn.* Latens, abditus, abſconditus, reconditus, involutus, abſtrufus, tectus, obſcurus, ta-citus, clandeſtinus, furtivus, penetralis.)(*Apertus, manifeſtus.* *Adv.* Conſulto, miraculiter. *Uſus.* Occultum & inteſti-num malum. V. *Lateo.*

Occumbo, is, cubui, itum, ere. erliegen, umkommen. *Syn.* Obeo, oppeto fatô, cado, viam pono, acquiſco, naturæ concedo, vitâ excedo; è vita diſcedo. V. *Morior.* *Adv.* Honeſtè. *Uſus.* Pro patria mortem non dubitavit occumbe-re. Ictus clavâ, fidem patrum nequid-quam invocans morte occubuit.

Occupatio, onis, f. Geſchäfte, Beſchäfti-gung. *Syn.* Impedimentum, negotium, *Epi.* Aſſidua, magna, ſumma, tanta, vetus, recondita, exquiſita, mole-ſta. *Phæd.* *Occupationes quædam mo-rabantur iter meum*, es haben mich ei-nige Verrichtungen von der Reiſe aufe-gehalten. Occupationes quædam, qui-bus aſſiduè impedior, implicor, diſti-neor, quibus vix me relaxare, minus evolvere, expedire, explicare pote-ram, iter morabantur. Quo minus in viam me darem, in cauſa erant negotia, quibus aſſiduè implicor, impedior, one-ror; graviſſima rerum ſuſceptarum onera, quibus premor aſſiduè & ob-ruor; occupationes, quibus urgeor aſ-ſiduè, & opprimor. V. *Occupatus, nego-tium.* *Uſus.* Vix mihi tempus erat, ad

hanc epistolam scribendam, idque summis occupationibus ereptum. Occupationibus impediri, implicari, distineri. Occupationibus relaxare se, & expedire.

Occupatus, a, um. beschäftiget. *Syn.* Distentus, distractus, impeditus, distractus, implicatus. *Ant.* Æque, honeste. *Phaſ.* 1. *Occupatus ſum*, ich bin ſehr beſchäftiget. Multis, gravibus occupationibus ſum implicatus; gravissimis rerum curis animus premitur; multarum rerum cura animus distenditur; noctes & dies in uno in opere vigeo; animum habeo non uno in opere occupatum; occupatissimus ſum; nunquam à laboribus distinctior fui; privatas, publicasque curas tum implicor; multis occupationibus distineor, distringor. V. *Negotium, occupatio.* 2. *Occupatus jam non ſum*, ich bin nun ſo nicht beſchäftiget. Otium habeo periculum; vacui temporis aliquid habeo; vacuus nunc à laboribus ſum; otium nunc aliquid mihi datum; expedivi me molestis occupationibus, aut eas è re laxavi; confecta ut negotia, reſpiro nunc aliquantulum, & acquiesco. V. *Otium. Uſus.* Id me occupatum habet. Habere animum occupatum in opere. Animus occupatus. Quid dicam de occupatis meis temporibus? Tot occupati rebus, in munimenta ſua diſcurſu trepidant.

Occupo, as, avi, atum, are. erobern, einnehmen, in die Gewalt bringen, beſitzen. *Syn.* Obſideo, præſidio interclusum teneo, præſidio devincio; teneo, uſurpo, poſſideo. *Phaſ.* 1. *Provinciam totam occupavit*, er hat die ganze Provinz eingenommen. Provinciam totam ſuæ ditionis fecit; in ditionem ſuam redegit; ſub ditionem ſubjunxit; ad imperium adjunxit; in poteſtatem redegit; ſub imperium redegit; provinciam confecit; ad ſingula oppida arma circumtulit, & *Latium* nomen omne domuit. 2. *Aliena bona occupavit*, er hat fremde Güther in die Gewalt eingenommen. In rem ſuam vertit; in bona & poſſeſſiones alienas invaſit; aliquem de ſuis fortunis deturbavit; bonis, fundoque patriis exturbavit; de ſua poſſeſſione dejecit; ſe in alicujus copias ingurgitavit; in eorum fundos armatos irrumpit; armatos in poſſeſſionem fundi mittit; patrimonia illorum circumplexus quaſi thesaurum draco, poſſeſſiones inſedit; in fundis illorum violentus conſedit. *Uſus.* Cæſar præſidiis Italiam omnem obſidet, atque occupat. Regnum, tyrannidem occupare. Tanta Belgio certum mentes occupaverat.

Occurro, is, curri, cursum, ere. entgegen gehen, begegnen, aufloſſen. *Syn.* Obviam eo, obviam fio; obſiſto, repugno, reſiſto; in mentem venit. *Ant.* Abundantius, angustius. *Phaſ.* 1. *Nihil mihi tum occurrit*, mir iſt damals nichts eingefallen. Dum cogitanti nihil ſuccurrit; nihil in mentem venit; domi conſilii nihil ſuppetebat; nihil in mentem inciderat. 2. *Id unum occurrit mihi*, dieſes iſt mir allein eingefallen. Ea ſubit animum cogitatio unica; illud unum in animo verſari antur; animo obverſabatur; id unum ſuccurrebat. Illud unum in buccam venerat; illud unum ſe obtulit, oſtendit. *Uſus.* 1. Malevolentiæ hominum, conatus improborum occurrere, & obſiſtere. 2. *In mentem venit*, zu Gemüthe kommen. Nihil te effugiet, atque omne, quod cernere, occurret, & incidet. Inquirenubus nobis, omnique acie ingenii contemplantibus oſtendent ſe, atque occurrent. Occurrunt mihi aliqua, ſed ea coram. 3. *Obviam fio*, entgegen kommen. Sæpiſſime fit, ut mihi occurrat. Misericordia tua ſupplicibus occurrit, nullis precibus evocata. V. *Obviam, invitus.*

Occurſatio, onis, f. Bezeigung, Entgegenarbung. *Syn.* Studium ſalutandi & proſandi eos, a quibus honorum ſuffragia expectantur. *Exp.* Facilis. *Uſus.* Veſtras occurſationes, ſtudia, blanditias populares ſecum ablata eſſe ait.

Oceanus, i, m. das groſſe Welt-Meer. Gr. ὠκεανὸς. *Syn.* Mare magnum. *Uſus.* Oceanus Atlanticus. Oceani fretum. Terra circumfuſa alto mari, quod magnum, quod Oceanum appellatis. Oceani fervor conſtantiſſimus. Oceano fines terrarum nemus, qui orbem terrarum amplexu finit. V. *Mare.*

Ocellus, i, m. Aeugiein, kleines Aug. *Syn.* Parvus oculus. *Uſus.* 1. Ocelli radices. 2. *Trauſl.* Ocelle mi.

Ocrea, æ, f. * Stiefel. *Uſus.* Cruſtrum crus ocreâ tectum.

Ocreatus, a, um * geſtiefelt.

Octo, achte. Octavus, a, um. der achte. Octies, achtmal. Octingenti, æ, a. achthundert. Octingentesimus, a, um. der achthundertſte. Octodecim, *Lat.* Duodeviginti, achtzehen. Octogesimus, der achtzigſte. Octogies, achtmal. Octoginta, achtzig. Octum, æ, a je acht. Octuplus, a, um. achtfach.

Octophorus, i, m. Sänfte, Trag-Seſſel. *Syn.* Lectica, quæ ab octo ſervis [illegible]

Oculatus, a, um. * ſcharfſichtig. *Uſus.* Teſtis oculatus, der etwas mit Augen geſehen.

Oculus, i, m. Auge. *Syn.* Lumen, acies, quâ cernimus. *Epi.* Abſtinentes, perſpicaces, acres, acuti, aperti, integri, nimis arguti, cæci, cærulei, parverſi, non ſolum curioſi, ſed etiam errantes, licentiores, eminentes, lubrici, mobiles, venuſti, tenebricoſi, in cernendo ſubtiles, emiſſitii, in aſpectu micantes, variantes, teſtes & indices animi, humanitatis & benevolentiæ pleniſſimi, ampli, protuberantes, tumidi, blandientes, lucidi, albicantes, læti & quaſi gaudio toti, dolis circumſepti, parvi, concavi, ſubnigri, maculoſi, ſanguinei, truces, ignei, flaveſcentes. *Uſus.* Oculorum eſt in nobis ſenſus acerrimus, quorum tum intentione, tum remiſſione, tum conjectû, tum hilaritate motus animorum ſignificamus. Oculos attollere, die Augen aufheben. Oculos dejicere, niederſchlagen. Oculos in aliquem conjicere, die Augen auf einen werfen. Oculos in ſe omnium avertere, aller Augen an ſich ziehen. Cupiditatis oculos ad aliquid adjicere; rei, vel ad rem oculos adjicere, die Augen auf etwas werfen, und ſelbiges verlangen. Scelus alicujus ante oculos ponere, ſtatuere, vor Augen legen. In oculis atque auribus omnium gentium aliquid proponere, conſtituere, vor aller Welt Augen legen. Ea res oberrat oculis; verſatur ante oculos, vor Augen liegen. Ad rem inveſtigandam oculos habere advocatos, die Augen zu Zeugen nehmen. Oculos ab aliquo nunquam dejicere, aciem nunquam abducere, abwenden. Res palàm eſt omnium oculis, das iſt eine offenbare augenſcheinliche Sache. Oculorum acies hebeſcit, præſtringitur, perſtringitur, ſplendore obruitur, geblendet werden. Oculos effodere, excidere, eludere, ausgraben, ausſtechen. Oculis capi, blind werden. In oculis aliquem gerere, ferre, lieben. In oculis habitare, geliebt werden. Oculos rei conſpectu paſcere, die Augen weiden. Oculi perſpicaces, acres, acuti, arguti, exploratores, ſcharfe Augen. Oculi humanitatis ac benevolentiæ pleniſſimi, blandientes, læti, & quaſi gaudio toti circumſepti, teſtes & indices animi propenſi, liebreiche Augen.

Ocyus, geſchwind. *Syn.* Citius.)(*Tardius.*

Odeum, i, n. Sing-Ort. *Syn.* Locus muſicis cantibus deſtinatus.

Odi, oſi, iſſe. haſſen. *Syn.* Odio habeo, odium rei habeo, odio in aliquem feror, animum habeo alienum. *Adv.* Acerbè apertè, clàm, impendiò, magis, libenter, malè, palàm, pejùs, penitùs. *Uſus.* Quem metuunt, oderunt. V. *Odium.*

Odioſus, a, um. gehäßig. *Syn.* Moleſtus, odio dignus, inviſus, invidioſus. *Phraſ.* *Odioſa eſt conſuetudo tua*, deine Aufführung iſt gar zu unangenehm, und verhaßt. Nimium difficilis, durus, aſper, acerbus es. Abeſt conſuetudo tua ab omni ſuavitate. Non ea eſt conſuetudo tua, quæ propter ſuavitatem expetatur; minimè jucunda eſt conſuetudo tua. Aſperitatis tantum habent mores tui, quantum in conſuetudine ferri vix poteſt. Uſus tibi nullo cum homine diuturnus intercedat, ita difficilis, ac morоſus es; ii iis moribus, eo ingenio prædituſ es. His tuis moribus, hâc agendi ratione fit, ut nemo tibi valdè cupiat, nemo te ferat. Quis iſtam ingenii tui moroſitatem in conſuetudine ferat? Quis te uti velit homine omnium difficiliimo, & aſperrimo; Quis tuam conſuetudinem expetat carentem omni ſuaviteto, omni ſuavitate, nullâ re jucundam. V. *Moleſtus*, *Moroſus.* *Uſus.* Omnis arrogantia odioſa. In fragili corpore odioſa eſt omnis offenſio. V. *Odium*, *Invidioſus*, *Invidia.*

Odium, ii, n. Haß, Feindſchaft, Groll. *R. ab* ὀδύσσω, *Iraſcor.* *Syn.* Invidia, offenſa, offenſio. *Epi.* Acerbum, acre, apertum, capitale, diuturnum, inveteratum, civile, grave, hoſtile, immane, incredibile, infectum, infinitum, inultum, inſigne, penitùs inſitum, intimum, juſtum, leve, magnum, majus, mediocre, mirificum, nefarium, obſcurum, popularе, priſtinum, privatum, proprium, publicum, ſingulare. Venénum amicitiæ, totum, univerſum, vetus, utile. *Phraſ.* 1. *Arrogantia tibi odium parit*, dein Hochmuth macht dich verhaßt. Tibi invidiæ eſt; offendit animos hominum; inviſum te plerisque facit; mentorum mentes, ſenſusque vulnerat; odium tibi creat, gignit. Arrogantiæ debes, quòd odio atque acerbitati ſis plurimis; quòd odium publicum ſis populi; quod omnes oderint, nemo videre velit. Arrogantia eſt, quæ gratiam omnem convellit; omnium voluntates à te abigit. 2. *Sic in te odium in te excitat, odioſum reddere ſtatuit*, er ſucht, dich überall verhaßt zu machen. Odium in te concitat, ſtruit, excitat; odium ac invidiam tibi conflat; conciliat ubique grave tibi odium; in odium ac invidiam te vocat; quærit

ubique in te invidiam; invidiam in te commovet, concitat; in invidiam adducere ac odium laborat. In invidiam trahere, rapere nititur; magna tibi invidiæ tempestas ex illo imminet. 3. *Magnum odium incurri*, ich bin ſehr verhaßt. Magnum fabii, habui, ſuſtineo invidiam; magna fuit apud omnes invidia; malorum premor omnes; odio laboro; multorum meum odia ac reprehensiones hominum; odio flagro publico; ardeo invidiâ conflagro; invidiâ premor, flagro, ardeo; in odium veni, perveni multorum; odia ſubii multorum; in multorum odia, offensionesque irrui, & incurri; multorum odia in me converti; invidiâ opprimor; magnam mihi ex re collegi invidiam; in multorum odia ac invidiam perveni; multorum invidiæ eâ me re obtuli. 4. *Odia hominum ſenſim reſtinxi*, ich habe endlich den Haß, ſo man wider mich getragen, in vielen geſtillet. Invidiam lenivi; invidiæ ſanguinem miſi; de invidia multùm detraxi; invidiam magna ex parte reſonxi, extinxi; compreſſi & levavi; mitigavi odia hominum, ſedavi, placavi, reſtinxi; odia vetuſtate jam exoleta depuli, propulſavi. 5. *Odium grave in me concepit*, er hat einen groſſen Haß wider mich getaſſet. Grave in me odium capit, ſuſcepit; gravi eſt in me odio; gravi odiô à me diſtidet; grave in me odium habet, profitetur, exprimit; gravi in me odiô fertur; odiô tenetur; gravis in me flagrat, & ardet odium; gravis eum tenet hominum malevolum; cit illi in eum odium grave & diuturnum; odio ſum illi; in odio ſum apud illum. 6. *Omnes te oderunt*, alle rechtſchaffene Leute haſſen dich. Omnes te boni oderunt; te inexpiabili odiô deteſtantur & execrantur; quis te adeat, quis ullo honore, quis communi luce dignum putat? omnes conſpectum, facta, nomen deteſtantur; omnes adeunt, frontem, aſpectum fugiunt ac horrent; publicæ te propter odium; nomen tuum bonis communis odio eſt, & execrandum; omnes bonum capitali à te odio diſtinent, te exſecrantur, tui piſtem, a. perniciem precantur. 7. *Odium removere*, den Haß ſinken laſſen. Odium concoquere, ſorbere, deponere; odium mittere, & finire; offenſionem deponere, obliterare. 8. Odium renovare, incendere; augere, inflammare, cumulare invidiam, den Haß und Neid vermehren. 9. *Odium exercere*, den Haß ausüben. Odium in alios, meum in bonos ſenſibus in aliquem promulgare; explere odium, ac ratum

rare. V. *Ira, animus, malevolentia*. Uſus. Odium eſt ira inveterata. Odium in aliquem creare. Ad odium revocare judices. Odia ſublevare. Odia ſublare. Odio eſſe. Odium precibus ſublevare.

Odor, oris, m. Geruch. Syn. Affata ſuavis odoratui percepta. Byn. Suavitudo, teterrimus, nonnullus. Uſus. Suavitates odorum affluuntur à floribus. Odores incendere. Odoribus capi. Odorem non ferre.

Odoratus, ſus, m. Geruch, das Riechen. Syn. Odoratio.

Odoratus, a, um, mit Geruch angefüllt. *Uſus*. Lauri ramus odoratus.

Odoror, aris, atus ſum, ari. riechen. Syn. Olfacio. *Art*. Coram, diligenter, ſtatè, ſagaciter. *Uſus*. 1. Canes naſuti odorantur omnia, & perſagant. 2. *Transl*. Animadverto, quæro, investigo, conjecturâ aliquid aſſequor, brauſch nachforſchen. Diligenter, ſagaciter odorabor, quid ſentiant judices. V. *Conjectura, Adverto*.

Oeconomia, æ, f. Haushaltung, Hausweſen.

Oeconomicus, a, um, zur Haushaltung gehörig. *Uſus*. Liber, qui oeconomicus inſcribitur, de tuenda re familiari.

Oeconomus, i, m. Schaffner, Haushalter. Syn. Adminiſter rei familiaris, curator rei familiaris, qui rei familiari præeſt, qui rei familiaris curam gerit, qui rem familiarem, domeſticam adminiſtrat.

Oenophorum, i, n. Wein-Gefäß, ſo man tragen kan. Syn. Vas vinarium.

Offa, æ, f. offerley dick Gemüs, Brey, Biſſen. *Uſus*. Offam ſtomachi & faucium tollere. Offam pultis vadere.

Offendo, is, di, ſum, ere. beleidigen, anſtoſſen, verletzen, fehlen. Syn. Offendo rem affero, injuriam facio, offendiculum ſum: incurro in eam: pecco: laedo. Art. Graviter, vehementer, peſſimum, turpe. *Phraſ*. 1. Non *offendere*, ich habe ihn nicht wollen beleidigen. Nihil in illam graviùs cogitavi; commovere hominem leviter, & calcitrare volui, non acerbius laedere. Nihil hominem inimicius lacerare, tractare; non volui hominem aſperius accipere. 2. Non *offendar apud illum*, ich habe ihn nicht

re-

weniq vor den Kopf geſtoſſen. Non parvam in offenſionem incurri apud hominem; non parvam offenſam ſubii; offenſioni non medicen fui, non parvam cecidi in offenſionem; non levem offenſionem mihi concitavi. *Uſus.* 1. Neminem unquam non re, non verbô, non vultú denique offendi. Graviter mihi videris offenſus. Offendit autes inſolentia ſermonis. 2. *Incurro*, anſtoſſen, ſich verſtoſſen. Quis tam lynceus, ut in tam ſe ten bris nihil offendat, nusquam incurrat. *Vitr. Impingo.* In arrôgantiam incurrit. 3. *Pecco, delinquo*, fehlen, mißhandeln. In quo ipſe offendis, ne alium reprehenderis. 4. *Invenio*, finden. Non offendes eundem, qui olim fuit. Offendes vaſtatas urbes, laceratam Italiam. 5. *Lædo*, verletzen. Lapſus brachium offendit. Excitata tonem meam id dictum graviſſimè offendit. V. *Lædo.*

Offenſa, æ, f. Beleidigung, Verletzung, Ungnade. *Epi.* Magna. *Uſus.* Magnam offenſa ſum; magnam offenſam ſubii apud Pompejum, in Ungnade ſeyn, kommen.

Offenſio, onis, f. Beleidigung, Verletzung, Schaden. *Syn.* Incommodum, detrimentum, damnum, moleſtia, calamitas: odium, ſimultas, diſſidium, inimicitia. *Epi.* Acerba, non diſſimulis, gravis, magna, odioſa, periculoſa, popularis, privata, vitioſa, contraria. *Uſus.* 1. Graves ſolent eſſe offenſiones è gravibus morbis. Corporum offenſiones ſine culpa accidere poſſunt, animorum non item. Præſtabo, nihil ex eo te offenſionis habiturum. Non offenſionibus tuis, ſed victoriis ad ſententiam meliorem erectus. 2. *Odium, ſimultas, inimicitia.* Ungnade, Haß. Fames ſibi magnam offenſionem concivit, fecit, attulit; offenſioni fuit. Juſta in te offenſio nata eſt, & exorta. In offenſionem populi incurrit, cecidit. Offenſionem ſublevare, leuare, emendare, deponere, ac obliterare priſtinas offenſiones omnes, alle Feindſeligkeiten aufheben und vergeſſen. V. *Odium, offendo.*

Offenſiuncula, æ, f. kleine Beleidigung, Verletzung. *Syn.* Offenſa.

Offenſum, i, n. Anſtoß. *Uſ.* Offenſum eſt, quod eorum, qui audiunt, voluntatem lædit.

Offero, fers, obtuli, oblatum, ferre. anbringen, anbiethen. *Syn.* Polliceor, profiteor, defero.)(*Recuſo. Uſus.* 1. Ille fecundus pollicitus, & quod carius, ſe ipſum obtulit. Offerre ſe in diſcrimen pro ſalute patriæ. Quod fors obtuleris, hoc agam. Morti ſe, ad mortem pro patria offerre. Os importunum non offendere modo, ſed offerre. Ultrò ſe offerre, ſe projicere, & poteſtatem ſui facere hoſtibus, ſich dem Feind überlaſſen. 2. *Præbeo, affero*, geben, überreichen. Alicui ſpem, metum, luctum, mœrorem, gaudium, religionem, mendacium, incendium, injuriam offerre. 2. *Expono*, ſich ausſetzen. Periculis caput ſuum offerre; invidiæ ſe offerre. 4. *Reſiſto, me oppono*, ſich widerſetzen. Sceleri Antonii & dementiæ me obtuli.

Officina, æ, f. Werkſtatt. *Syn.* Locus operis, & quæſtûs quotidiani. *Uſus.* Officinas artium inſtituere, inſtruere. Hæc domus officina nequitiæ. Philoſophi quaſi ludum quendam, atque officinam ſapientiæ inſtituere. Ludus & officina dicendi. Officina chirographorum, Schreibe-Stube. Officina ferraria, ein Eiſen-Hammer. Officina mercatorum, Kram-Laden; *Feſtus*: Taberna mercatorum. Officina libraria, Ort, wo man Bücher einbindet. *Aſcon.*: Taberna libraria, Buchladen.

Officio, is, feci, ere. ſchaden, ſchädlich ſeyn. *Syn.* Noceo, obſum, obſto, obſiſto, obſcuro. *Uſus.* Cur meis commodis officis? Nec meis lumnibus obſtat altitudo fortunæ. Umbra terræ ſoli non officit. Alii laude ſua famæ noſtræ obſtant, & nomini officiunt. V. *Objum, lædo.*

Officioſè, dienſtwillig. *Syn.* Amanter, amicè.

Officioſus, a, um. bereitwillig, dienſtfertig, dienſtgefliſſen, höflich. *Syn.* Plenus officii, in quo inſit liberalis gratificandi voluntas, humaniſſimus, in officio diligens, qui caput omnium obſervare ſtudius. *Adv.* Summè. *Uſus.* Homo ſummè in omnes officioſus.

Officia ſua deferentis Formulæ. Weiſe und Manier, ſeine Dienſte anzutragen. Nihil non agam tuâ causâ, ich will dir zu Lieb alles thun. Tuâ causâ ſubito omnia, nullum pro te laborem, nullum onus, aut officium recuſo. Tuis in rebus totô pectore, cunctis viribus contendam. Nervos omnes, ubi res tuæ poſtulabunt, intendam. Omnia mihi pro te ſuſcepta nec difficilia, nec injucunda erunt. Ubique mea tibi ſtudia, atque officia præſto erunt. Omnem operam, curam, ſtudium in tuis rebus ponam, conſumam. Omne meum tempus tuis temporibus transmittam. Officium meum nunquam, nusquam requires. Mea ſtudia nusquam deſiderabis. Quibuscunque in rebus tibi commodare potero,

nunquam decro. Res tuas omnes omni cura ac diligentiâ complectar. Quæ tibi intelligam esse commoda, omni studio persequar, diligenter præstabo. Quæ te velle, quæque ad te pertinere arbitrabor, studiosè, diligenterque curabo. Meum in te studium iis maximè rebus declarabo, quas te velle cognovero. Tuam mihi dignitatem esse clarissimam; studium meum dignitatis tuæ vel tuendæ, vel etiam augendæ & amplificandæ, summum esse, omnes intelligent. Nihil tibi erit tam promptum, aut paratum, quam in omnibus, quæ ad commodum, vel amplitudinem tuam pertinent, operâ, curâ, diligentiâ uti meâ. Profiteor, atque polliceor eximium & singulare meum studium in omni genere officii, quod ad honestatem, ad decus, ad gloriam, ad rem tuam & commodum pertinet. Nulla tibi in re, neque studium, neque benevolentia mea deerit, præsto non erit. Qui antea fui, idem semper futurus sum in te amando & amplificando. Quocunque mihi tui honestandi potestas dabitur, nihil prætermittam, quod potium sit, aut in ipsa re, aut in honoris verborum. Non juam mihi tui aut colendi, aut ornandi voluntas deerit. Polliceor tibi studium meum, ac operam sine exceptione ulla aut temporis, aut occupationis. Universum studium ac benevolentiam ad te defero. Vindicam meis officiis cogitationes tuas. Dabo operam, ut intelligas, me neminem esse officiorum studiosiorem, in officio diligentiorem.

Officium, ii, n. Dienst, Höflichkeit, Amt. *Syn.* Humanitas, Studium, benevolentiæ significatio; munus, partes, muneris officium. *Epi.* Antiquum, civile, commune, consulare, debitum, diuturnum, domesticum, egregium, festum, gratum, humanum, laboriosum, integrum, interruptum, justum, pium, liberale, necessarium, magnum, maximum, mediocre, medium, melius, mirificum, multum, novum, obscurum, perpetuum, perfectum, præstitum, privatum, proprium, publicum, quæstorium, quotidianum, recens, rectum, salvum, sanctum, simplex, singulare, summum. *Phras.* Omnia tibi humanitatis officia deero, ich will es an aller Dienste und Höflichkeit nicht erwinden lassen. Præstare tua causa debeo, quidquid potius. Quantum vires patiuntur, tuum commodum curabo. Tuum mihi studium ac benevolentiam, omnis officii, omnes à me curas, omnia indulgentiæ mea non solum, sed etiam, si exigas, a me non flagitia, quod ei, quod tua causa non debeam? Tuis inserviam studiis, tuæ voluntati morem, tuæ omnibus in rebus deseruiam. Par est, ut omnia à me studia ac officia in te proficiscantur. 2. *Omnia amicis officia illi exhibui*, ich habe ihm alle Freund-Dienste erwiesen. Omnibus cum officiis prosecutus, amplexus, complexus sum; omnibus cum officiis mihi devinxi; omnia illi officia præstiti, tribui, in eum contuli; omnia à me officia in illum collata sunt, profecta sunt; nihil officium integrè explevi; egregiè tuitus sum. Multa extant, constant mea in illum officia. 3. *Officium officiis reddidi*, ich habe ihm seine gute Dienste wohl ersetzet. Officium cumulatè solvi, persolvi, reddidi; officiis cumulatè respondi; vici studiis meis amici officia. 4. *Officium nullum reliqui*, ich habe keinen Liebes-Dienst unterlassen. Illi nullum a me amoris, studii, justi officium defuit; nullum officium prætermisi, intermisi. Officio amici nunquam deesse; nunquam cessatum in officio est. *Usus.* 1. Non cupiditatum, sed officium desideres. Multa non tam officia intercedunt. Officia sua alii præcedunt. 2. *Partes*, Pflicht, Schuldigkeit. Officiô fungi boni viri. In officio esse, manere, in guter Zucht bleiben. Ab officio boni viri discedere, recedere, abducci, einer Pflichte thun. 3. *Munus*, Amt, Amts-Verrichtung. Officio præesse; officium suscipere, exequi. Aliquid ab officio, dignitate adjungere. V. *Munus*, *Magistratus*, *Honor*, *Dignitas*.

Offundo, is, fudi, fusum, etc. aufgießen, entgegen gießen. *Syn.* Obtendo, offundo. *Usus.* Tu majoribus tuis nubes offudisti tenebras. Errorem alicui offundere & nocteam.

Olea, æ, f. Oelbaum. *Epi.* Segnis. *Usus.* Agricola, cum florem olex videt, baccam quoque ei videre putat.

Oleagius, a, um. zum Oel gehörig. *Usus.* Cella oleária.

Oleaster, ri, m. wilder Oelbaum.

Oleo, es, olui, olitum, ere. riechen, Geruch geben. Gr. Ὀλέζω, Fundo. *Syn.* Redoleo, odorem spiro, fundo, alo. *Adv.* Benè, male. *Usus.* Bene olent, qui nihil olent. Oratio fragrantem aliquid olet.

Oleum, ei, n. Oel. *Usus.* Ignis gliscit oleo. Aristæus inventor olei. Oleum & operam perdere, Oel und Mühe verlieren.

Oli-

Olfacio, is, feci, factum, are. riechen, den Geruch empfinden. *Syn.* Odoror, odorem percipio. *Usus.* Olfacere aliquid.

Olim, vor Zeiten, weyland. *Syn.* Quondam, patrum memoriâ, aliquando; jam dudum.)(*Nunc.* *Usus.* Sic olim loquebantur.

Olitor, oris, m. Gärtner. *Usus.* Olitorem pro horto conducere.

Olitorius, a, um. zum Kraut gehörig. *Usus.* Forum olitorium, Kraut-Markt.

Oliva, æ, f. Oelbaum, Oelbeer, Oliven. *Syn.* Olea.

Olivetum, i, n. Oelgarten. *Syn.* Collis olivis consitus.

Olla, æ, f. Hafen, Topf. *Syn.* Denariorum implere ollam.

Olusculum, i, n. Kräutlein, Salat. *Syn.* Olus ramulum.

Olus, eris, n. * Kraut, Küchel- und Garten-Kräutergewächs. *Syn.* Herba sativa, quæ est in usu cibario. *Usus.* Olera fastidire.

Omen, inis, n. Vorzeichen, Anzeichen. *Dictum aut factum casu exceptum, quo res ejusdem eventus portendi posse videatur.* *Epi.* Clarum, detestabile, prærogativum, paganum, bonum, funestum, triste, malum. *Usus.* Bonis te auribus omnibus abeuntem prosequi. Omen capio. Accipio omen. Quod dii omen avertant, obruant, prohibeant! Nullis auspiciis, funestis omnibus omnium, & execrationibus rem aggressus est. Terrus omnibus, velut fœdo omine incipiendæ rei. Id à plerisque in magni terroris omen acceptum est. In omen vertere.

Ominator, oris, m. * Zeichendeuter, Wahrsager. *Syn.* Qui capit omina.

Ominor, aris, atus sum, ari. weissagen, muthmassen. *Syn.* Auguror. V. *Augurium.*

Omitto, is, misi, missum, ere. unterlassen. *Syn.* Mitto, missum facio, prætermitto, relinquo, præterco. *Adv.* Omnino, planè. *Phras.* 1. *Negotium hoc melius omittes*, du wirst besser daran seyn, so du dieses Geschäfte unterlassen wirst. Negotium id melius prætermittes; consultus erit, supersedere toto huic negotio; negotium hoc, si sapis, repudiabis; latus coptam negotium abrumpes, mittam hoc, de manibus dimittes. 2. *Omitte contumelias*, lasse die Schimpf-Reden bleiben. Auter contumelias & probra; mitte cavillationes; multas fac contumelias. 3. *Ut omittam cætera*, daß ich von mehreren schweige. Ut præteream, ut prætermittam, relinquam; ut mittam; ut missa faciam cetera; ut supersedeam pluribus. *Usus.* Omitte timorem, iram, solicitudinem, spem mentem. Nihil omisi pietatis & humanitatis. V. *Relinquo, negligo, prætermitto.*

Omnino, gänzlich, allerdings. *Syn.* Planè, prorsus, funditus, usquequaque. *Phras.* 1. *Malum illud vix omnino tolletur*, dieses Uebel wird kaum gänzlich gehoben werden. Vix radicitus, ab ipsa stirpe extraherur; vix funditus extirpabitur; rami fortasse amputabuntur, radicum fibræ non item evellentur. Malum illud vix auferetur, removebitur ex integro. 2. *Res est omnino necessaria*, die Sache ist gänzlich nothwendig. Res est in omnes partes necessaria. Res est planè atque omnino necessaria; per omnia, sine dubio, omnibus modis, omnium rerum causâ necessaria. *Usus.* Vix aut omnino non potest fieri.

Omnipotens, tis, *g. o.* allmächtig. *Verb. Poet.* V. *Penitus.*

Omnis, e. alle. *Syn.* Cunctus, universus, quisque, quivis, quis non? suprami, intimi, ad unum omnes; totus,)(*Nullus.* *Adv.* Omnino. *Phras.* *Omnes de victoria sibi gratulantur*, alle erfreuen sich über diesen Sieg. Omnium generum, ætatum, ordinum homines, omnis fortunæ ac loci homines; omnes populi, cunctæque gentes; quantum est hominum in orbe, singuli & universi de inaudita hac post hominum memoriam victoria lætantur. Omnes sibi viri, mulieres, cives ac peregrini, servi ac liberi de tam illustri victoria gratulantur. Cum à summis, medis, infimis, tum denique ab universis victoria hæc gentis lætitiâ celebratur. Omnes certatim, alius luculentius aliò hanc sibi victoriam gratulantur. *Usus.* Omnia minima, maxima, per se agit. Nemo omnium. Ubi hæc omnia prima, postrema recta sunt.

Omnivagus, a, um. hin und her schweifend. *Usus.* Diana omnivaga dicitur.

Onager, ri, m. Wald-Esel. *Syn.* Asinus silvestris.

Onerarius, a, um. mit Last beladen. *Usus.* Navis oneraria, Last-Schiff.

Onero, as, avi, atum, are. beladen, beschweren. *Usus.* Aures hospitis oneravi laudibus. *Syn.* Gravo, onus addo. V. *Onus.*

Onerosus, a, um. beladen, schwer. *Syn.* Gravis, ponderosus. V. *Gravis.*

Onus, eris, n. Last, Bürde, Beschwerde. R. *ab ovos*, *Asinus.* *Epi.* Commune, grave, leve, magnum, tantum. *Phras.* 1.

Onus habeo gravissimum, ich habe eine schwere Last auf mir. Onus mihi impositum est gravissimum; onus laboris maximum in me recepi, sustinui; onus lustri, fastidio sane grave; onus pudoris, ac pene opprimor gravissimo; onus mihi incumbit; onus cervicibus meis impositum est immensum; *plura simul* in me onera inclinata sunt. Non unum mihi injunctum est onus; non leve onus subivi. 2. *Sub onere succumbere*, unter der Last erliegen. Oneri succumbere; onere opprimi, sub onere concidere. *Usus.* Onus alicui addere. Onere levare, onus allevare. Onus deponere, abjicere, propter infirmitatem animi detrectare. Onus ferre, perferre.

Onustus, a, um. beladen. *Usus.* Asellus auro onustus.

Opaco, as, avi, atum, are. dunkel machen, schatticht machen. *Syn.* Obscuro. *Usus.* Terras nox opacat. Platanus patulis diffusa ramis ad opacandum locum aliquem. V. *Obscuro.*

Opacus, a, um. dunkel, schatticht. *Syn.* Obscurus, umbrosus.)(*Apricus. Usus.* Opaca nubes. Locus opacus & fugubris in silvis.

Opera, æ, f. Fleiß, Mühe, Arbeit. *Syn.* Studium, labor, cura, industria. *Epi.* Egregia, fortunis, fortis, fidelis, gratiæ, insignis, non mediocris, pulcher, militaris, mirifica, multa, magis opportuna, pia, patria, publica, singularis, summa, tenuis. Annuæ, gratuitissimæ, mercenariæ, pulcherrimæ, succetivæ, urbanæ. *Phras.* 1. *Græcis litteris multum operæ impendi*; ich habe auf die Griechische Sprache einen grossen Fleiß verwendet. Græcis litteris multum operæ dedi; multam curam, operamque ad Græcas litteras contuli, *vel* in Græcas litteras; multam laboris & operæ in Græcis litteris posui, consumpsi; multum operæ tribui Græcarum artium magistris. V. *Diligentia.* 2. *Omnis opera mea si vestra fuit*, mein Fleiß ist alles umsonst gewesen. In ea re operâ abusus sum! operam omnem lusi, perdidi. Opera mihi omnis perit; oleum ac operam perdidi; operæ pretium nullum feci; spes & opera me frustrata est; nequidquam omni operâ, ac diligentiâ, summâ vi, ac cura enitus sum. Nihil tam à contentione profectum est. V. *Frustra. Usus.* Operam suam profiteri. Majorem operæ sumsi, quam res poscebat; operam dare, navare rei. Operam amicis locare, dicare. Operâ illi meâ diligendum est. Operam dare rebus divinis, sapientiæ. Operæ non peperci, ich habe keine Mühe gespahrt. De priore opera multum detraxi, viel nachlassen von vorigem Fleiß. Operam à Græcis litteris removi, ich habe die Griechische Sprache stehen lassen. Data, dedita operâ id fecit, er hat es mit Fleiß gethan. Vix est operæ pretium, es wird der Mühe nicht werth seyn, es zahlet sich nicht aus.

Operæ, arum, f. Taglöhner, Handlanger. *Syn.* Operarii, qui in fabrorum ministeriis, & servili in opera habentur; homines ad operas conducti. *Usus.* Mercenariæ operæ. Venditat se operis.

Operarius, a, um. was zur Arbeit gehörig. *Usus.* Operarius homo, Handwerker.

Operarius, ii, m. Taglöhner, Arbeiter. *Syn.* Operæ, bajulus. *Usus.* Operarii, qui in tabernis sunt, amantissimi sunt otii. V. *Merces, mercenarius.*

Operatio, onis, f. Werk, Würkung. *Syn.* Opera.

Operculum, i, n. Deckel. *Usus.* Arcæ tegitur quodam quasi operculo. Dignum patellâ operculum. *Prov.* auf einen solchen Topf gehöret eine solche Stürze.

Operimentum, i, n. Decke, Ueberzug, Futteral. *Syn.* Integumentum, operculum.

Operio, is, rui, ertum, ire. bedecken, überstehen. *Syn.* Tego, obvolvo. *Usus.* Capite est fere operto.)(*Aperio capite.* Operire etiam.

Operosè, mühsam. *Syn.* Laboriosè, multâ curâ, & operâ. *Usus.* Nectat operosè.

Operor, aris, atus sum, ari. arbeiten. *Syn.* In opere faciendo labore. *Usus.* Operam rei divinæ, opfern. Medicatum, *Latine*, die Arzney hat seine Würkung. *Latine*: Venas concepit; In venas se diffundit in hæc verba. V. *Laboro.*

Operosus, a, um. arbeitsam, mühsam. *Syn.* Laboriosus, actuosus. *Ant.* Iners, *Latinitatis.* *Phras.* Res est operosa, es ist eine mühsame Sache. Res est ejusmodi, quæ curam, ac diligentiam non mediocrem postulet; res est non nisi tracto tractanda; in qua sudandum & multum operæ ponendum. Id est operosus hic non levis labor est. V. *Laboriosus, assiduus, labor. Usus.* Opus laboriosum & operosum. Senectus non modo languida & iners non est, verum operosa, semperque aliquid agens. Molestus ac operosus labor.

Opes, um, f. Reichthum, Vermögen. *Syn.*

Syn. Divitiæ, facultates, copiæ; *item:* Potentia. *Epi.* Alienæ, divinæ, exiguæ, firmiores, incredibiles, invidiosæ, magnæ, mediocres, nimiæ, novæ, præstantes, priscæ, regiæ, tantæ, tenues, violentæ, urbanæ, utiles. *Usus.* Opibus affluere, abundare, præditum esse, reich ſeyn. Opes consectari, augere item, pecuniam facere, ſich Geld machen. Opes evertere, frangere, das Vermögen ſchmälern. Omnibus opibus ac viribus repugnare, mit aller Gewalt ſich widerſetzen. Tenuibus ac levi constitutæ opes, reicht be Haabſchaft. Affluenti re familiari, accisique opibus, ac domesticis copiis, nachdem ſeine Reichthümer zerronnen. Pro hujus opum, pecuniarum, nachdem einer vermöglich iſt. V. *Divitiæ, copiæ, fortunæ, pecunia.*

Opifex, icis, m. Handwerksmann. *Syn.* Artifex. *Usus.* Opifex, & ædificator mundi DEUS. Opifices ac tabernarios, ac fecem omnem civitatis conciare. Omne opificum instrumentum, omnis opera, ac quæstus frequentia sustinetur, alitur otio.

Opimus, a, um. feiſt, maſtig, fett. *Syn.* Pinguis, amplus.)(*Tenuis, macilentus, ſterilis. Usus.* Spolia opima. Præda opima. Terra opima & fertilis. Opimum & adipale dicendi genus.

Opinabilis, e. glaublich, muthmaßlich. *Syn.* Quod in opinione positum est. *Usus.* Artes, quæ conjecturâ cognoscuntur, sunt opinabiles.

Opinatio, onis, f. Meynung, Muthmaſſung. *Syn.* Opinio.

Opinato, vermeyntlich, vermuthlich.)(*Præter opinionem, improvise. Usus.* Nec opinato eum offendi.

Opinator, oris, m. Muthmaſſer, Wähner. *Usus.* Magnus opinator fuit, non tamen fuit sapiens.

Opinio, onis, f. Meynung, Muthmaſſung. *R. a* Πείθω. *Intelligo. Syn.* Sententia, sensus, existimatio, conjectura. *Epi.* Adversa, æterna, bona, contorta, certa, communis, conciliatrix, amentia, dubia, effrenata, erronea, omnia, falsa, firma, gravis, stabilis, honesta, imbecilla, improba, incommoda, incorrupta, penitus insita, jucunda, longior, mala, nata, necessaria, obscura, perniciosa, popularis, publica, recens, recta, tanta, varia, vehemens, vera, vetus, vulgaris, vitiosa, brevis, depravata, gloriosa, humana, laudabilis. *Phras.* 1. *Una est omnium opinio*, es iſt aller Meynung. Eodem concurrunt omnes sententiæ; idem omnes spectant, probant, sequuntur. Una est, consentiensque vox omnium; opinionum nulla est varietas; una eademque omnium est sententia; opiniones nihil variant; omnium firmata consensu opinio est; eadem est omnium sine varietate opinio. Eadem est omnium, nullo prorsus dissentiente, opinio. 2. *Plerique sunt in ea opinione*, die mehreſten ſind der Meynung. Plurimorum hæc est opinio, sert omnes; in eam opinionem adducti, eâ opinione imbuti sunt plerique; ea opinio pervasit, pervadit; ea opinio pervasit, pervadit; ea opinio tenet; pervadit; ea opinione imbuti sunt, in plerosque manavit opinio. Vulgatissima opinio. 3. *Nemo ab hac opinione abstrahi potest*, es will niemand davon abgehen. Ab hac opinione deterreri; ab ea opinione excuti; ab hac opinione abhorrere; nemo ab opinione in qua versatur, excutitur; deterritus ab opinione, depellitur, adducit. *Usus.* 1. Ea opinio urbem implevit. Ea opinio obtinuit vulgus. In eam opinionem plerique descendere. In eam opinionem venire. In ea opinione sunt cives. Eam de re opinionem accepere. Multa erant, quæ eam opinionem confirmarent. Opinionem ponere, deponet. Sed hæc sint in opinione, davon mag ein jeder urtheilen, wie er will. 2. *Sententia*, Ausſpruch, Lehrſatz. Opiniones antiquas convellere, exscindere; novas inferre, tradere. 3. *Existimatio tanta*, gute Meynung, Hochachtung. Conceptæ de se opinionis respondere; opinionem de se præstare, superare, vincere; opinione meliorem se ostendere. V. *Sententia, Existimatio.*

Opimulus, a, um. voll Fettigkeit, einbildiſch. *Syn.* Magnus, major. *Usus.* Homo omnium opinionum tenuissimus.

Opinor, aris, atus sum, ari. muthmaſſen, vermeinen, dafür halten. *Syn.* Opinionem habeo, in opinione sum; opinatus, existimo, arbitror, censeo, judico, statuo. *Usus.* Homines multa in vita falso opinantur. V. *Puto, arbitro, existimo.*

Opiparè, herrlich, ſtattlich. *Syn.* Lautè, apparatè, splendidè.

Opiparus, a, um. * herrlich, ſtattlich. *Syn.* Magnarum opum.

Opis, is, f. Hülfe, Vorſchub, Beyſtand. *Syn.* Auxilium. *Usus.* 1. Opis indigere. Opem petere, implorare, exspectare. Salutem ab amicis, & opem ferre, afferre, porrigere, tendere. Quicunque ope potero, te juvabo. 2. *Omnibus opibus*, mit aller Gewalt. Summâ ope connixi. V. *Auxilium, Juvo, Opitulor.*

Opitulor, aris, atus sum, ari. helfen, beyſpringen, beyſtehen. *Syn.* Opitulo; in auxilio. *Phras.* 1. *Libenter amicis opitulari*, denen nothleidenden gern

Freunden beyſpringen. Amicis præſtò eſſe; auxilium, opem ferre; auxilio eſſe; ſubſidio eſſe; adeſſe; miſeros oppreſſos levare, erigere jacentes; eorum miſeriis occurrere, ſubvenire. V. *Auxilium* 2. *Patriæ miſeriis tribulare*, hilf doch deinem Gefahr-leidenden Vaterlande. Ferre opem occidenti patriæ; cadentem patriam excipere; eripere ex his miſeris laborantem gravibuſque patriam; patriæ tuæ deeſſe noli; noli committere, ut auxilium tuum patria in tam adverſa fortuna, in tantis malis ac calamitatibus deſideret. *Uſus.* Homini oppreſſo jam, & deſperato opitulari ſuli. Ut quiſque opis maximè indiget, ita opitulare decet. V. *Adjuvo*, *auxilium*, *juvamen*.

Oportet, uit, ere. es iſt vonnöthen. *Syn.* Convenit, decet, neceſſe eſt. *Adv.* Omnino, certè, jam pridem. *Uſus.* Certa, ac oportet, cognita. Ex rerum cognitione efflorescat oratio, oportet. V. *Neceſſe*.

Opperior, iris, iri. warten. *Syn.* Expecto. *Uſus.* Dum oppetiar. V. *Expecto*.

Oppeſſulo, as, are. * verriegeln. *Uſus.* Fores oppeſſulatæ. V. *Janua*.

Oppeto, is, ivi, itum, ere. ſterben. *Syn.* Morior, decumbo, obeo. *Adv.* Mille. *Uſus.* Mille modis pro Republica oppetere.

Oppidanus, a, um. was zu kleinen Städten gehörig. *Uſus.* Oppidanum dicendi genus

Oppido, ſehr, überaus maſſen. *Syn.* Sanè, valde. *Uſus.* Homo oppido ridiculus.

Oppidum, i, n. Stadt, Marktflecken. *Syn.* Municipium, urbs modica. *Epi.* Antiquum, celebre, clarum, frequens, nobile, ornatum, desertum, lautiſſimum, locuples, honeſtum, munitum, non maximum, vetus, ſanum, tenue, vacuum à bello, florentiſſimum, miſerrimum, proſtratum ac diruium. *Uſus.* Conſtituere oppidum, anrichten.

Oppignoro, as, avi, atum, are. verſetzen, verpfänden. *Syn.* Do pignori, relinquo pignori, pignori oppono

Oppilo, as, avi, atum, are. verſtopfen. *Syn.* Obſtruo, claudo. V. *Obſtruo*.

Oppleo, es, evi, etum, ere. anfüllen, zufüllen. *Syn.* Impleo.

 Opploro, as, avi, atum, are. in eines Angeſicht weinen, vorheulen. *Syn.* Ploro. *Uſus.* Non deſines opplorare auribus meis?

Oppono, is, poſui, poſitum, ere. wider ſetzen. *Syn.* Objicio, contra ſtatuo. *Adv.* Facto, formidoloſe. *Uſus.* Sed quid oppones tandem? Autoritatem ſuam invidiæ opponere. V. *Reſiſto*.

Opportunè, zurechter Zeit. *Syn.* In loco; in tempore; non incommode, loco, tempore.)(Aliend loco, tempore. *Uſus.* Opportunè eſt.

Opportunitas, atis, f. Gelegenheit, Bequemlichkeit. *Epi.* Divina, idonea, major, maritima, melior, magna, maxima, plurima. *Uſus.* 1. Opportunitas idoneorum ad agendum temporum. Tenendam hanc horam puto, urgendam opportunitatem. Loci opportunitatem credo, ſecutus eſt. 2. *Uſus. Utilitas*, Nutz, Bequemlichkeit. Magnæ ſunt fluminum opportunitates. Natura provida utilitatum, opportunitatumque omnium. V. *Occaſio*.

Opportunus, a, um. bequem, wohl gelegen. *Syn.* Commodus.)(Importunus. *Adv.* Maximè. *Phraſ.* *Opportunus fuit adventus tuus*, deine Ankunft iſt gar zu gelegener Zeit geſchehen. Commodum advenisti; tempeſtivis ſanè temporibus nos advenisti. Ades planè in tempore; peropportunè venisti; planè per tempus advenisti; optima opportunitate venisti. *Uſus.* Opportunum actionis tempus. Non poſt hominum memoriam opportunius accidere vidi. Opportunum adventum. V. *Commodus*, *apius*.

Oppoſitio, onis, f. Gegen-Satz, Gegen-Stand. *Uſus.* Oppoſitio negationis.

Oppoſitus, ûs, m. Gegen-Satz. *Uſus.* Non modo excubias, ſed oppoſitus noſtrorum corporum tibi pollicemur.

Oppoſitus, a, um. entgegen geſetzt. *Syn.* Diverſus, adverſus, averſus, contrarius, è regione ſitus. *Uſus.* Propugnaculum loſtibus oppoſitum & objectum. Moles oppoſitæ fluctibus. In oppoſita, averſa urbis parte. V. *Contrarius*.

Oppreſſio, onis, f. Unterdruckung. *Syn.* Obſeſſio, oppugnatio. *Epi.* Tetra, deteſtabilis. *Uſus.* Oppreſſio curiæ, legum, libertatis.

Oppreſſor, oris, m. Unterdrucker. *Uſus.* Vindex & oppreſſor conjurationis.

Opprimo, is, preſſi, preſſum, ere. unterdrucken. *Syn.* Obtruo, pondere premo, ſuffoco, ſervitute oppreſſum teneo. *Adv.* Maximè, nuperè, in proviſo, ſtudioſè, fortunatus, indignissimè, panè, non ſentiendo. *Uſus.* Onere, dolore opprimi. Crudelitate dicis, & opprimi. Hoſtes ſuperatos opprimere. Sopitos luxus premit. Profitentem nox oppreſſit. Conſilio opertus, & oppreſſus. Captus, obtutus, oppreſſus malis. V. *Affligo*.

Opprobrium, ii, n. Schmach, Nede, Unehrbarkeit. *Syn.* Dedecus, ignominia. V. *Ignominia*.

Oppugnatio, onis, f. Beſtürmung.)(Defenſio. *Epi.* Facilis. *Uſus.* Oppugnationem inferre, intendere.

Oppu-

Oppugnator, oris, m. Bestürmer, Bestreiter. *Syn.* Qui fert arma contra.)(*Defensor. Usus.* Patriæ, salutis meæ oppugnator. V. *Adversarius.*

Oppugno, as, avi, atum, are. bekriegen, bestürmen. *Syn.* Impugno, arma contra fero: oppugnationem infero. *Phras. Ubem oppugnavit*, er hat die Stadt mit aller Gewalt belagert und bestürmet. Admovit tibi exercitum, castra ad urbem posuit; urbem exercitû circumdedit; circa muros hæsit; vineas & aggeres muro injunxit; muros tormentis quassatos, omni instrumenti bellici apparatu labefactavit; cuniculis, aliisque operibus oppugnavit. V. *Obsideo. Usus.* Oppugnare urbem & labefactare. Clandestinis invidiis, cuniculis caput alicujus oppugnare. V. *Adversarius, inimicus, hostis, murus.*

Optabilis, e. Wünschens-werth. *Syn.* Optandus, expetendus. *Usus.* Quæ vulgo optabilia & expetenda videntur.

Optabiliter, nach Wunsch. *Syn.* Optatò.

Optatio, onis, f. Wunsch, Wahl. *Syn.* Optatum: optio. *Usus.* Cum ei tres optationes dedisset, optavit primum.

Optato, nach Wunsch. *Syn.* Optabiliter. *Usus.* Optato veneris.

Optatum, i, n. Wunsch. *Syn.* Desiderium, votum. *Usus.* Fortuna optatis respondet. Illud præter optatum accidit. Est mihi in optatis proficere.

Optimas, atis, m. einer aus dem Vornehmsten. *Syn.* Vir primarius, princeps, nobilis, homo optimarum partium, unus ex Viris summis & principibus civitatis. *Epi.* Gravissimi, nocentes. *Usus.* Contra voluntatem omnium optimatum. Optimates matronæ. V. *Primores.*

Optimè, sehr gut. *Syn.* Præclarè.

Optimus, a, um. der beste. *Syn.* Lectissimus, præstantissimus. *Phras. Is est omnium optimus*, er ist der beste und vortrefflichste Mann. Ille Reipublicæ, Princeps senatus; ornamentum, ac firmamentum Reipublicæ; in quo omnia sunma; columen rerum nostrarum; omnis ætatis, omnis memoriæ princeps; vir, quantum terra tegit hominum, omnium. *Usus.* In omnibus rebus difficilis est optimi perfectio & absolutio. *Est optimus in schola, vulg.* er ist der beste in der Schule; *Latine:* Unus inter omnes eminet; primus inter condiscipulos, & literarum laude præcipuus. V. *Perfectus.*

Optio, onis, f. Wahl. *Syn.* Potestas eligendi, electio. *Epi.* Missa. *Usus.* Tua sit optio. Optionem eligendi alicui dare, deferre, facere.

Opto, as, avi, atum, are. wünschen. *R. ab* ἐπτομαι, *Desidero. Syn.* Cupio, desidero, exopto, expeto, votô expeto, vota facio; ispetto: cupio. *Adv.* Valdè, falsò, amicè, maximè, suavissimè. *Phras. Opto tibi bonum successum*, ich wünsche dir, daß die Sache wohl ausschlage. Hunc rem feliciter evenire cupio; velim ubi prospere evenire, quæ facta sunt; tu quod egeris, id velim DEus approbet; id tibi DEum fortunare velim. *Usus.* Quod ut tibi proprium sit, ac perpetuum, velle, & optare debemus. V. *Desidero, cupio.*

Opulentia, æ, f. Reichthum, Vermögen. *Syn.* Opes.)(*Inopia. Usus.* Opulentiam parâsti ex sanguine civium.

Opulentus, a, um. reich, bemittelt. *Syn.* Dives.)(*Inops.* Opulentissima & beatissima civitas. Cuncta opulenta, ac omnium rerum plena. V. *Dives, fecundus, locuples, bonus.*

Opus, eris, n. ein Werk. R. *ab* ἐπω, *Facio. Syn.* Opera, artificium. *Epi.* Antiquum, artificiosum, bonum, censorium, declamatorium, egregium, grave, inchoatum, ingens, magnificum, arduum, difficile, mentitum, mirabile, multum, nimium, operosum, optimum, oratorium, perfectum, elegans, elaboratum, singulare, spatium, summum, supervacaneum, totum, vitiosum, urbanum. Annua, divina, florentissima, grata, humana, inepta, rustica, sacra, tanta. *Usus.* 1. Magnum opus est, & fortè de humanis maximum. Opus vel in hac urbe magnificentia conspiciendum. Opus magnum & arduum perfecisti, confecisti, concinnâsti, absolvisti. 2. *Munitio*, Befestigung. Arcem magnis operibus sepsit. 3. *Artificium*, künstliche Arbeit. Vas antiquo, præclarô opere, summô artificio. Galeæ opere Corinthiô celatæ. Opera manufacta. Bona Opera, *vulg.* gute Werke. Actiones sanctæ, virtutum officia, pietatis studia.

Opusculum, i, n. Werklein. *Epi.* Lucubratum, parvum, minutum. *Usus.* Minutorum opusculorum fabricator. Opusculum his contractionibus noctibus lucubratum.

Opus est, es ist vonnöthen. *Syn.* Necesse est, convenit. *Adv.* Multum, planè, valdè, vehementer. *Phras. Si ita opus est*, wann es also vonnöthen ist. Si ita facto opus; si ita res ferret; si quid cautè fuerit; si ita rationes tuæ postulabunt; si ita res coget. Si rerum ordo postulabit; si res desiderat; si ita cogit necessitas; si res tuæ ita tulerint;

si res, rationesque tuæ se ferunt ac postulant; si ita necesse fuit; si satis causæ putaveris; si tempus est; si qua res necessitatem imponit; si quid fuerit, cur &c. Si opera fuerit, refere &c. *Usus.* Opus quidem est, minus tamen necessario. Facto, properato, maturato opus est. Omnia nisi pollicitus est, quæ tibi opus forent. Acuto & expedito homine opus est. V. *Oportet, necesse.*

Ora, æ, f. Bart, Gränze, Markung. *Syn.* Regio, pars terræ, extremitas. *Epi.* Alta, ima; dextralis, extrema, latior, maritima, prima. *Usus.* Aliter extrema ora, & determinato modo. Ora maritima.

Oraculum, i, n. Weissagung, Göttliche Antwort, Ausspruch. *Syn.* Dei responsio, vaticinium. *Epi.* Celebre, gratum, propitium, verax, verum. *Usus.* Ab Apolline Oraculum petebant. Oracula funduntur, dantur, eduntur. Discordia refert, refert ex ancipiti Oraculo dubitatur. Oraculi sortem vel cudit vel implevit. Oracula instinctu divino; afflatuque funduntur.

Oratio, onis, f. eine Rede. *Syn.* Sermo, concio. *Phras. Oratio laudata*, eine wohlgestellte Rede., Oratio scripta eleganti mente sententiis, & verbis; copiosissima & ornatissima; bonis artibus imbuta, cura, & vigiliis elaborata; diu & multis lucubrationibus commentata, pura & electis verbis compolita; sapientissima sententiis, & gravibus verbis ornata, atque perpolita; compolita, ornata, & antiquo quodam, ac expolita ac ornata; levis, lenis, placida, lucida; plena, teres, docta, erudita, admirabilis; conserta verborum & sententiarum lumbis; luminibus verborum, & sententiarum conserta; sententiis arguta, verbis lenibus; incisa, vehens, accurata; plena litteratæ severitatis; acris & contorta; cohærens, æquabiliter fluens; pugnax & incitata; ardens, in qua omnes verborum, omnes sententiarum illigantur lepores; quæ multa verborum ac rerum copia efflorescat; quam multa verborum & sententiarum lumina distinguant. 2. *Oratiuncula*, eine unansehnliche Rede. Diffluens, dimissa; turgens & inflata; jejuna, arida, spinosa, exilis, exanguis, pracis, aut durius duris verbis compolita; inhorrens ab auribus vulgi; trabis, horrida, aspera, incultis; rapida, & ob celeritatem cæcata; angusta, neque perfecta, neque concisa. 3. *Non ejus est longa oratione*, es ist nicht vermöthen, viel davon zu reden. Longiorem orationem res non expectat, non patitur humanitas. Respuit, recusat, renuit, refert, reformidat tua humanitas longiorem orationem. Pluribus tecum agere non debeo, ne importunus videar, aut tuam meticulosam humanitatem. V. *Beatus. Ubi.* Orationis flos, copia, lumen, facultas. Orationem habere, dicere, imbuere. Oratio hac delabitur. Hic tandem conflat oratio. *Oratio, vid.* Gebeth. *Latine*: precatio. *Oratiuncula*, ein unerhebliches Gebeth; *Latine*: Tacita, vel mente concepta precatio.

Oratiuncula, æ, f. kurze Rede. *Syn.* Oratio. *Epi.* Aureola.

Orator, oris, m. Mohlredner. *Syn.* Orator: Legatus. *Epi.* Accommodatus ad probandum, mediocris, bonus, gravis, acer, acutus, canorus, acutus, ornatus, copiosus, argutus, verbis dulcis, vehemens, perfectus, mollis, dulcis, compositus, mollis, dulcis, magnificus, suavis, exercitatus, peritus, sapiens, incruentus, gratiosus, rarus, magnus, mirabilis, uber, facundus, aptus ad erudiendum, fortis, sanctus, tragicus, ardens, subtilis, mirabilis, calidus, jejunus, doctus, modestus, pressus, levis, tenuis, singularis, fermonis plenus, tardus, manus, elegans, audax, infacundus, verecundus in transferendis verbis, locus, demissus, tardus, immanis, tenuis, non vulgaris, diserte, optimus perfectus, inhians, inopportunus, loquax, locupletes orationes, dignus, otiosus, lacrabilis, vitiosus, concinnus, gravis quus. *Phras. Orator est femina*, er ist ein trefflicher Wohlredner. Orator est, cui summam copiam, facultatemque dicendi natura largita, in dicendo copiosus; hominum doctissimus; si causa oranda est, eloquentissimus; qui eloquentia in maximum populi, post in honorem pervenit, Orator, in quo plus curæ, quam naturæ fit ad omnem eloquentiam, non facile dixerim; in quo tanta ingenii ubertas, tanta in dicendo jucunditas, ut illa, quæ extorquet, impetrare posse credas; ut auditorem dimittere possit, ut illectus tam à tuo latere abdator non rapi videatur, sed sequi. Unus fuit ætatis regnante in Latio dicitur. Nitidus & candidus Orator, & quodammodo præ se ferens in dicendo nobilitatem suam. Orator, quem in numero veterum locare non timeas. quo non alios comparare Oratores dignos memoria arbitrer. Orator plenus, atque perfectus

qui de omnibus rebus possit variè, copiosèque dicere.

Oratoriè, wohlredneriſch. *Syn.* Ornatè, copiosè, splendidè.

Oratorius, a, um. was zur Wohlredners-Kunſt gehörig. *Usus.* Oratoriars, vis, ornamenta.

Oratus, ûs, m. Bitte. *Usus.* Oratû tuô scripsi.

Orbiculatus, a, um. rund, wie ein Teller, Kugel-rund. *Usus.* Mala orbiculata.

Orbis, is, m. Creyß, Cirkel, Ring, Welt. *Syn.* Circulus, ambitus, mundus. *Epi.* Angustus, brevis, brumalis, cœlestis, certus, conversus, expers, exterior, immobilis & constans, immutatus, rectus, inferior, insitus, latus, magnus, parvus, perpetuus, proximus, saltatorius, signifer, solsticialis, summus, tardior, superus, totus, dispares, finientes. *Usus.* Circuitus, & quasi orbis verborum. Citiùs quàm putâram, conversus est orbis hic Reipublicæ. Orbis Terræ. Ab orbe condito. Orbem facere, in orbem consistere, in orbem se recipere, einen Cirkel machen.

Orbita, æ, f. Wagen-Geleis. *Syn.* Rotæ currentis vestigium.

Orbitas, atis, f. Wayſen-Stand, Mangel. *Epi.* Maxima, misera. *Usus.* Filiorum orbitati egregium tutorem substituit.

Orbo, as, avi, atum, are. berauben, (absonderlich der Aeltern.) *Syn.* Privo, spolio, nudo. *Usus.* Omni ope, auxilio orbata Respublica. Hæc Philosophia spoliat nos judicio, orbat sensibus. V. *Privo.*

Orbus, a, um. beraubet, verwayſet. *Syn.* Privatus, desertus. *Usus:* Orba ab optimatibus civitas. Orbus rebus omnibus.

Orchestra, æ, f. Sitz im Schau-Platze. *Syn.* Locus in theatro *vel* scena Senatoribus destinatus.

Orcus, i, m. Hölle, Höllen-Gott. *Syn.* Dis pater, Pluto. *Epi.* Niger, formidabilis. *Us.* Verres, ut alter Orcus, venit Ennam.

Ordinatè, ordentlich. *Syn.* Ordinatim, ordine, ex ordine, compositè, distinctè, distributè. *Usus.* Ille passim, ego ordinatè.

Ordinarius, a, um. ordentlich. *Usus.* Ordinaria consilia.

Ordinatim, ordentlicher Weiſe. *Syn.* Ordinatè.

Ordino, as, avi, atum, are. ordnen. *Syn.* Compono, constituo, in ordinem adduco, *vel* redigo, digero, ratione dispono. *Phras.* 1. *Aciem ordinare*, *vulg.* eine Schlacht-Ordnung richten. Aciem constituere, dirigere, componere; struere, agmen componere; in ordinem redigere; in certum ordinem milites cogere; in certas partes distribuere; in certos numeros distribuere, ac suo quemque loco statuere; ordines instruere. 2. *Rempublicam habemus optimè ordinatam*, wir haben einen wohl eingerichteten Staat. Omnia suis ordinibus moderata; ex inordinata, in ordinem adductam, pulcherrimè digestam, suis momentis, atque summo judicio dispensatam, ac dispositam habemus. 3. *Ordinatus est Sacerdos*, vulg. er ist zum Priester geweyhet worden. Sacris, *vel* sacerdotio initiatus, inauguratus est; sacerdos creatus est. *Usus.* Cum omnia ordinarentur, instruerentur, pararentur.

Ordior, iris, orsus sum, iri. anfangen. *Syn.* Incipio.)(*Finio. Usus.* Undeorsa est, inde terminetur oratio. Ordiri à facillimis. V. *Inchoo*, *Incipio.*

Ordo, inis, m. Ordnung. R. *à ἕρδος, sedus.* *Syn.* Ratio, dispositio, collocatio: classis hominum, natio. *Epi.* Accommodatus, admirabilis, alienus, amplus, magnus, pergratus, singularis, florentes, directi. *Phras.* 1. *Nihil ordine actum est*, es ist nichts in Ordnung ergangen. Confusius acta res est; perturbata & confusa erant omnia; gesta sunt omnia præpostaris temporibus, confusis partionis, perturbatò ordine; perturbatè, confuse agebantur omnia. 2. *Milites sine ordine in hostem mittere*, die Soldaten sind zerstreuet, und ohne Ordnung wider den Feind gegangen. Sparti & inconditi, dispersi & inordinati, sine ducibus certis, sine imperio hostem invadunt; incompositò agmine hostem aggrediuntur; effusi & contemptim; negligenter, & incompositè; acriori impetu, quàm compositiori ordine pugnam inuêre; dispersi & palantes in hostes incurrunt. *Usus.* 1. Ordo est compositio rerum aptis & accommodatis locis. Præcepta suum habent ordinem. Domestica ordine administrantur. In omnibus rebus ordinem adhibére, tenére, sequi, servare, conservare. Ad ordinem se referre. In ordinem adducere, redigere. Ordinem immutare, perturbare. Hoc rectè atque ordine & è Republ. factum. Ex ordine rogare sententiam. Extra ordinem; præter ordinem. 2. *Hominum classis, cœtus, gradus, natio*, Stand, Gattung. Ordo senatorius, equestris. Ordo pecuariorum, publicanorum. Omnium ordinum consensus. Ordines ducere, Præfectorum militarium est, Ober-Officiers-Stelle vertreten. Altiorem Ordinem assignare, adipisci. In ordinem cogere, redigere. V. *Religio.*

Orichalcum, i, n. Meßing. *Æris genus auri colore.*

Oriens, tis, m. Aufgang, Orient. *Syn.* Ortus.)(*Occasus. Usus.* Qui terras ab Oriente ad Occidentem cõlunt.

Origo, inis, f. Urſprung, Beginn. *Syn.* Principium, initium, cauſa, ortus, ſtirps, ſemen, fons, caput, autor. *Phraſ. Hæc origo est ut omnia in malorum*, das war der Urſprung alles Uebels. Stirps, fons omnium calamitatum; hæc erant malorum fibræ; hoc caput mali; inde natum omnium malorum principium; inde malum omne profluit, dimanat; oritur, se diffundit; inde ducta est illa malorum series & catena; inde ortum, exortum, enatum est, quidquid est mali; ab illa scintilla tam triste incendium exarsit. Is casus tot mala nobis peperit, progenuit; inde tot mala nobis creata sunt, in nos redundarunt, in nos profecta sunt; inde tot mala extitere, manavere. V. *Causa. Usus.* Originem rei quærere, persequi, repetere. Verborum delectus est origo eloquentiæ. His vestigiis ad mali caput & originem pervenimus.

Orior; iris, ortus sum, oriri. entſtehen, entſpringen, aufgehen. *R. ab ὄρομαι*, exciter, *surgo. Syn.* Nascor; exorior, proficiscor, mãno.)(*Occido. Phraſ. Ex asperitate vitæ ornatus castimonia, necesse est*, aus dem rauhen Leben muß die Keuſchheit entſpringen. Ex asperitate vitæ efficacitas, exultat, provenit, manet, enascatur, necesse est. *Usus.* A se oritur illa herba, *sua sponte nascitur.* Hoc solum; in quo tu ortus & procreatus es. Statu nobili ortus. V. *Origo.*

Oriundus, a, um. gebürtig, abſtammend. *Syn.* Ortus, ortum habens, originem trahens, ducens, deducens; autorem genetis ciens. *Usus.* Ab ingenuis oriundus.

Ornamentum, i, n. Zierde, Schmuck. *Syn.* Decus, insigne, honor, dignitas, lumen. *Usus.* In animus vestris ego omnes triumphos meos, ornamenta omnia honoris, monumenta gloriæ condi volo. Cato decus & ornamentum civitatis. Plurima in aliquem ornamenta conferre, congerere. Ornamentis aliquem afficere. Multa à me in illum ornamenta profecta sunt. Aliquem ornamentis spoliare. Tollere alicui vetera ornamenta & munera. Recuperare dignitatis ornamenta. V. *Honor, dignitas.*

Ornatè, zierlich, geſchmückt, anſtändig. *Syn.* Elegantèr, politè, ſplendidè, compolitè, non inornatè, non inculte.

Ornatus, ûs, m. Zierde, Schmuck. *Syn.* Ornamentum: lux verborum; hos ornatus. *Epit.* Accitus & luctuosus, admirabilis, amplus, aptus, non dignus, elegans, insignis, magnificus, magnus, militaris, mirabilis, muliebris, novus, oratorius, perpetuus. *Usus.* 1. Ornatus orationis tanquam vestis. Removere, negligere omnem ornatum. Hæc quasi lumina magnum afferunt ornatum orationi. 2. *Vestitus*; Kleidung. Statua ornatû militari. Ornatus regalis.

Orno, as, avi; atum, are. zieren, puzen, ſchmücken. *Syn.* Exorno, illustro, decoro, honesto, ornatum affero, ornamenta congero, ornamentis afficio, ornamento sum: paro, adorno, instruo. *Adv.* Magnificè, mirabilis, rhetoricè, tragicè, ſplendidè; vehementer, judicimè, meritò, copiosè, lautiter, probe, maximè, amplissimè. *Phraſ.* 1. *Inter se nanciscuntur omnes conspirant*, es ſuchen ſich alle anſehnlich zu machen. Omnia in te ornamenta honoris certatim conferunt, congerunt. In amplificanda dignitate tua, in cumulandis honorum insignibus certatim omnes elaborant. Nemo est, à quo non ornamenta quædam honoris in te profecta sint; qui tibi non munificè cupiat; qui, quæ sunt in Republica amplissima, tibi deberi non fateatur. 2. *Litteræ maxime hominem ornant*, die Wiſſenſchaften zieren einen Menſchen. Maximum hominis accedit ex litteris ornamentum; litteræ hominem maximum afferunt; conferunt ornamenta; maximo ornamento sunt; hominem exornant, illustrant; honestant; honestum & ornatum reddunt, efficiunt. 3 *Usus.* Cænam, convivium ornare, & apparare, zurüſten, zurichten: Beneficiis, laudibus, honorum insignibus ornare. Locus ad dicendum ornatus. Domicilium suum tabulis, rebus omnibus necessariis ornatum. Autoritate, præsidiis & studiis aliquem ornare.

Oro; as, avi, atum, are. bitten, eine Rede halten. *Syn.* Rogo, obsecro, obtestor. *Adv.* Etiam, melius, planè, vehementer. *Phraſ.* 1. *Orare*, sein Gebeth verrichten; Latinè. Precari, preces fundere; precibus supplicare, votis supplicibus fatigare DEUM; DEUM precibus, quam religiosissimè colere, venerari. DEUM per preces supplicem consulere; ad preces, precibus se dare; in vota & preces, in ardentissimam precationem se effundere; ad DEUM confugere; divinam præsidium, auxilium, divinam opem implorare; DEO adhærenter supplicare; dies, noctesque in precando ponere. 2. *Deum orare*, anbächtig beten. Junctis manibus ad cœlum attollere, & animum ad DEUM transferre; conjunctis manibus, supinaque in cœlum oculis statas preces ad-

diſtinctè, citra feſtinationem, cum ardentiſſima cogitatione, & pietate pronunciare. *Uſus.* 1. Peto igitur à te, vel, ſi pateris, oro. Multis & ſuppliciis verois orat. DEUM orare, & precibus placare, GOTT bitten und verſöhnen. 2. *Orationem habeo*, eine Rede halten. Nemo capitis cauſam melius oravit. Oro, bethen, ſine caſu verbi, *vulg.* eſt.

Ortus, ûs, m. Urſprung, Anfang. *Syn.* Exortus: oriens.)(*Occaſus. Epi.* Gravior, verior, moderatus & conſtans, præclarus, ſimplis & minimè generoſus, clari, nitidi. *Uſus.* Multæ ſectæ à Socrate ortum habent. Siderum ortus, & obitus. Cato orte Tuſculanus, dem Herkommen nach. Ortus omnium artium rudis fuit & exilis. V. *Origo.*

Os, oris, n. der Mund, das Maul. *Epi.* Alacre & promptum, apuſſimum, ardens, coruſcum, duriſſimum, ferreum, ferum, fœtidum, importuniſſimum, impuriſſimum, incolume, infame, infeſtum, intimum, plenius, pulcherrimum, ſupinum, tacitum, priſtinum. *Uſus.* 1. Cibum alicui in os ingerere. 2. *Conſpectus, vultus, præſentia*, Angeſicht, Gegenwart. Tu cujus os mihi ante oculos verſari ſolet. In ore vulgi verſabatur. Frequens in foro, in ore, in oculis. 3. *Sermo*, Rede. Id ubi frequens in ore eſt. Brutus in ore, & deſiderio omnium eſt, oft von einem reden. 4. *Introitus, aditus*, Eingang. In ore portus. 5. *Impudentia*, Unverſchämtheit. Noſtis os hominis & audaciam. Os tuum ferreum ſenatum convitio verberavit. Oſtium os perfricuiſti. Ore pleno, in os laudare aliquem.

Os, oſſis, n. Bein. *Uſus.* Quid dicam de oſſibus, quæ ſubjecta corpori mirabiles commiſſuras habent, & ad ſtabilitatem aptas, & ad omnem corporis actionem. Cinere & oſſibus mortui illudere, maculam inurere.

Oſcen, inis, m. Sing-Vogel. *Syn.* Avis ore *vel* cantu auſpicium faciens. *Uſus.* Aves & alites, & oſcines.

Oſcitans, tis, *g. o.* gähnend, gähnend. *Syn.* Negligens, ignavus, ſegnis. *Uſus.* Illa oſcitans & dormitans ſapientia. V. *Piger.*

Oſcitanter, hinläßig, ſaumſelig. *Syn.* Negligenter, indiligenter. *Uſus.* Tam ſolute, tam lenter, tam oſcitanter.

Oſcitatio, onis, f. * das Gähnen, Gähnen.

Oſcitor, aris, atus ſum, ari. gähnen, gähnen. *Syn.* Dormito, otior. *Uſus.* In tanta calamitate oſcitaris adhuc dum? V. *Ceſſo, otior.*

Oſculatio, onis, f. das Küſſen.

Oſculor, aris, atus ſum, ari. küſſen. *Syn.* Suavium do, diſſuavior, oſculum do, oſculum fero. *Phæd. Terram religione inclytam oſculatus eſt*, er hat die geheiligte Erde daſelbſt andächtig geküſſet. Pio oſculo terram contigit; terram pio oſculo appetivit; terræ oſculum tulit; dedit; terram diſſuaviatus eſt. V. *Baſium. Uſus.* Complexus filium, oſculatuſque dimiſit.

Oſculum, i, n. Kuß. *Syn.* Suavium. *Uſus.* Oſculum dare, *vel* ferre matri.

Oſtendo, is, di, ſum, ere. zeigen, weiſen. *Syn.* Demonſtro, indico, planum facio; declaro, propono, doceo. *Adv.* Apertè, contra, inſidiosè, neque, opinatò, optimè, palàm, paulùm, probabiliter, quàm brevitſimè, ulcrò, vulgò. *Phæd. Rem clarè oſtendi*, ich habe die Sache klar gezeiget. Digitum in rem intendi; expoſui, planum feci; rationes, demonſtrationes, quæ vim afferrent, quæ ad id cogerent, congeſſi; ut ſe res haberet, clarè exhibui, explicui, demonſtravi. *Uſus.* Os tuum non modo oſtendis, ſed offers. Bellum oſtendere potius, quam inferre. V. *Perſpicuus.*

Oſtentatio, onis, f. Prahlerey. *Syn.* Venditatio, jactatio, ſimulatio, vanitas. *Epi.* Gloroſa, inanis, inſolens, magnifica, popularis, puerilis. *Uſus.* Vitanda eſt ingenii, oſtentationisque ſuſpicio. Qui ſimulatione, & inani oſtentatione ſtabilem ſe gloriam conſequi poſſe arbitrantur, vehementer errant. V. *Jacto, Glorior.*

Oſtentator, oris, m. Prahler, Aufgeblaſener. *Syn.* Glorioſus. *Epi.* Pecuniosus. V. *Superbus.*

Oſtento, as, avi, atum, are. ſich prahlen. *Syn.* Vendito. *Adv.* Apertè. *Uſus.* 1. Venditare ingenium, prudentiam oſtentare. 2. *Præmoſtro, expono*, vorgeben, zeigen. Bellum ex altera parte oſtentat, ex altera cædem. Aliud moliri, aliud ſpecie ſimulationis oſtentare. V. *Glorior.*

Oſtentum, i, n. Abentheuer, Merzeichen. *Syn.* Portentum. *Epi.* Grave, triſte. *Uſus.* Magnorum periculorum metus ex oſtentis portenditur. Appius oſtenta facit de ſignis, & tabulis. V. *Omen.*

Ostentus, us, m. * Verspottung. *Usus.* Egone Jugurthæ ostentui essem?

Ostiatim, von Haus zu Haus. *Usus.* Ostiatim panem quærere.

Ostiarium, ii, n. * ein gewisser Tribut von denen Häusern. *Syn.* Tributum in singula domorum ostia imperatum. *Usus.* Frumentum, ostiaria, arma, vecturæ imperabantur.

Ostium, ii, n. Hausthür. *Syn.* Janua. *Usus.* Portus, fluminis ostium & aditus.

Ostrea, orum, n. Meer-Schnecke. *Usus,* Ostreis & conchylibus abstinère.

Otior, aris, atus sum, ari. müßig gehen, faullenzen. *Syn.* Nihil ago, cesso, vaco, otiabutor.)(*Negotior. Phras.* 1. *Non otiabor*; ich werde nicht müßig seyn. Non cessabo; non ero feriatus à nostris litteris; non ita complectar, sequar otium, ut desidiæ me dedam; non committam, ut otiô diffluam, tabescam, langueam, hebescam; non committam, ut, quod soleo, animus otiô luxuriet, lascivíat, aut senescat; etsi nihil est, quod agam, non tamen indormiam. 2. *Turpe est otiari*, es ist schändlich, allewen müßig gehen. Turpe est, compressis, quod aiunt, manibus sedere; otiô, situ, desidiâ marcescere, otio se tradere; otiô, segnitie demittere animos; otium ac tempus conterere, terere; cessatione torpescere. *Usus.* Otiandi, non negotiandi causâ Siracusas abeat. V. *Pigritia.*

Otiosè, müßig, faul. *Syn.* Per otium, vacuô animô & solutô.

Otiosus, a, um. müßig, nachläßig, faul. *Syn.* Cessans, nihil agens, feriatus, vacuus, laxatus curis; qui animo vacuo, ac soluto; qui curâ vacat, & negotio; iners, languidus, vacuus ab opere, solutus ab opere; qui in otio est; in otio delitet.)(*Operosus, semper aliquid agens. Adv.* Nimium, nunquam. *Usus.* Cessatio libera, & otiosa. Nihil otiosâ vitâ jucundius, si quoddam doctrinæ atque studiorum pabulum habeat. Absens calamitatis otiosus spectator. V. *Piger.*

Otium, ii, n. Arbeits-freye Zeit, Faulheit. *Syn.* Tempus, spatium, vacuum tempus, laxamentum, cessatio libera atque otiosa, remissio, vacatio à labore, quies, vacatio ætatis, tranquillitas vitæ, facultas vacui & liberi temporis. *Epi.* Commune, domesticum, forense, honestum, inertissimum & desidiosissimum, jucundum, litteratum, luxuriosum, majus, moderatum, multum, nimium, nimis otiosum, præparatum, primum & summum, tantum, urbanum. *Phras. Scribam tibi rectus fuero, litteras ad te dabo*, wann ich eine freye Zeit haben werde, werde ich dir schreiben. Si otium erit; si vacabit; si per occupationes licebit; si quid habebo vacui temporis; si è negotiis emersero, respiravero; si occupationibus, vacui temporis aliquid eripere licebit; si liber a negotiis fuero; si ab his rebus, quibus nunc implicatus teneor, explicavero; si ab occupationibus me expedivero; siquid otii dabitur, præstabitur, tribuetur à negotiis; si occupationibus relaxatus fuero; si vinculum illud occupationum, quo & assiduo adstringor, & arctissimè, non dicam exsolvetur, sed paululum modo, paulisper, aliquantulum, aliquantisper; nonnihil, aliqua ex parte laxabitur, litteras à me quamprimum accipies. *Usus.* Raro otium nancisci, & id, quod datur, ferè in Philosophia consumo. Otiô affluere, abundare, Zeit genug haben. Per otium aliquid facere, mit gemächer Zeit etwas thun. Si otium fuerit, ad scribendum me conferam. Referre se in, vel ad otium & quietem. Otium & solitudo languorem afferunt hominibus. Inertissimâ & desidiosissimâ otiô frui, perfrui. Otium pertrahere, die Zeit verführen. In otii portum confugere, in otio considere.

Ovans, tis, *g. o.* sich erfreuend, gleichsam in einem Triumph prangend. *Syn.* Propè triumphans. *Usus.* Ovantes urbem introibant. Ovantî urbem ingressi consilium est.

Ovis, is, f. ein Schaaf. *R. ab ὄϊς. Syn.* Pecus. *Usus.* Ovium villis contexta homines vestiuntur. O præclarum custodem ovium, ut ajunt, lupum! Ovium usus nullus, ubi pastor deest. Ovem lupo committere, *Prov.* den Bock zum Gärtner machen.

Ovum, i, n. ein Ey. *R. ab ὠόν. Syn.* Recens, hypenemium, Zephyricum, seu irritum, durum, molle, turbinatum, sorbile, germinum, fœtum. *Usus.* Agitatum ova gallinis supponimus. Fricta ova, cum genuerint, &c. Ova parere. Ever legen. Ovis incubare, brüten. Ex ovis pullos excludere, ausbrüten. Integram famem ad ovum affere. Ovum ovo tam simile, *vel* similius non est. *Prov.* De rebus frivolis.

P. Pa-

P.

Pabulum, i, n. Futter, Weide. *Syn.* Pastio. *Epi.* Naturale, pingue. *Usus.* Consideratio pabulum animi. Pabuli à terra proereati ubertas, *vel* tenuitas. Magna est hôc annô pabuli copia. Frumenta in pabulum missa.

Pabulatio, onis, f. Sammlung des Futters. *Usus.* Hostes pabulatione prohibere.

Pabulator, oris, m. Futter-Sammler. *Usus.* Missi pabulatores.

Pabulor, aris, atus sum, ari, auf die Futter-Sammlung ausgehen. *Syn.* Pabulum quæro. *Usus.* Pabulandi causâ; pabulatum missa cohors.

Pacatus, a, um. ruhig, gestillet. *Syn.* Quietus, tranquillus.

Pacificatio, onis, f. Friedenmachung. *Usus.* Ne te in hanc pacificationem interposueris. V. *Conatio.*

Pacificator, oris, m. Friedens-Stifter. *Syn.* Qui pacem facit.

Pacificatorius, a, um. zur Friedenmachung gehörig. *Usus.* Legatio pacificatoria.

Pacificus, a, um. friedsam. *Syn.* Quietus.

Paciscor, eris, pactus sum, cisci. einen Vertrag machen. *Syn.* Pango, depaciscor, pactum, *vel* pactionem facio, pactionem cum aliquo confio, pactionem *vel* fœdus facio, fœdus cum aliquo ferio. *Adv.* Iniquè. *Usus.* Pacisci sibi præmium, mercedem ab aliquo. Vid. *Pactum, pactio.*

Paco, as, avi, atum, are. befriedigen, in Ruhe setzen. *Syn.* In tranquillum redigo, sedo, pacatum reddo. *Phras. Nonnum penitus pacati erant hi populi*, diese Völker waren noch nicht völlig ruhig. Populorum istorum animi nimisque à superiore bello nondum resederant; nondum quiescebant, acquiescebant, conquiescebant populorum istorum feroces animi; nondum penitus illorum turbæ, ac seditiones compressæ erant, ac cohibitæ. V. *Tranquillus. Usus.* Civitates pacatæ. V. *Concilio, conjungo, amicitiam reintegrare.*

Pactio, onis, f. Vertrag, Vergleich. *Syn.* Pactum, conventum, conditio, fœdus. *Epi.* Nefariæ, bellicæ, hostiles, iniquæ, non modo publicæ, verum etiam privatæ orationum. *Usus.* Ad pactionem venire, accedere, einen Vertrag eingehen. Pactionem conflare cum aliquo, facere, conficere, Vertrag machen. Pactione aliquem sibi obstringere, obligare, durch Versprechen ihme einen verbinden. In pactione manere, bey dem Vertrage bleiben. A pactione recedere, den Vertrag umstossen, nicht halten.

Pastor, oris, m. der einen Vertrag stiftet, Unterhändler, Schiedsmann. *Usus.* Societatis pactores.

Pactum, i, n. Vertrag, Vergleich. *Syn.* Pactio, conventum, conventio, decisio, conditio. *Phras. Quæ e pacto tibi debeo, fideliter præstabo*, was ich dir durch Vertrag schuldig bin, werde ich dir treulich bezahlen. De quibus inter nos convenit; quâ pactione obstrictus teneor, quâ conditione tecum pepigi, decidi, integrè & summâ fide à me servabitur. Stabo conventis, pactis; à pacto & constituto pretio non recedam; quod inter nos pactum, transactum, decisum est, præstabo. V. *Pactio. Usus.* Pacta, conventa, stipulationes. Pacta, & promissa nec vi, nec malô dolô facta, præstanda & servanda sunt. Pacto stare. In conditione atque pacto manere. Nescio, quô pactô sit.

Pædagogus, i, m. Zuchtmeister, Lehr-Meister. R. *a* παῖς, & ἀγωγὸς, *puer dux. Syn.* Pueri cultos. *Phras. Est Pædagogus illius*, er ist sein Lehr- oder Zuchtmeister. Ejus moribus regendis, aut formandis præfectus est; puerilem ejus formam, hunc moderatorem pueritiæ suæ habet.

Paganus, a, um. der auf einem Dorfe ist. *Usus.* Nullum est hac in urbe collegium, nulli pagani, nulli montani. Paganus, ein Heyde. *vulg. Latine:* priscæ superstitionis sectator, falsorum Numinum cultor.

Pagella, æ, f. ein Blättlein im Buche. *Usus.* Extrema pagella pupugit me.

Pagina, æ, f. ein Blatt im Buche. *Epi.* Extrema, postrema, prior. *Usus.* Quasi in extrema pagina. Manum parsimoniam hujus paginæ contractio significat. Pagina tua me perturbavit, magnæ molestiæ fuit.

Pagus, i, m. ein Dorf. R. à Pago *obsol. seu* pango, & conjungo; *aut à* πηγὴ, *fons; quod ad fontes ædificabantur, ad*

aquanda pecora. Syn. Villa. *Usus.* Pagorum & vicinitatum omnium collegium.

Pala, æ, f. das Blättlein an einem Ringe. Syn. Annuli pars latior, cui gemma inseritur, aut signum insculpitur.

Palæstra, æ, f. Fecht-Schule, Kampf-Platz. R. à παλη, *luctatio.* Syn. Gymnasium. *Usus.* Palæstræ dare operam. Istuc palæstræ multum habet, & olei. V. *Schola.*

Palæstricè, fechterisch. Syn. Palæstritarum more.

Palæstrita, æ, m. Fechter, Ringer.

Palam, öffentlich. Syn. Manifestè, apertè, in conspectu omnium; in oculis omnium; in ore atque oculis omnium; sub oculis; inspectantibus omnibus; luce & palam.)(*Clam, ex occulto, & insidiis.* *Usus.* Luce & palam, in foro. Nondum palam factum erat scelus. V. *Conspectus, præsens.*

Palatium, ii, n. Pallast, Fürstliches Haus. R. à Φαλὸς, *splendidus.* *Usus.* Descendit de palatio.

Palatus, i, m. Gaume. Syn. Pars oris interior, in qua sensus est gustatûs. Epi. Extremus, infimus, varius. *Usus.* Voluptas, quæ palato percipitur. Non sequitur, ut cui cor sapit, et non sapiat palatus.

Palea, æ, f. Spreu. *Usus.* Paleam, aurumve portet navis, ad benè gubernandum nihil interest.

Palimpsestum, i, n. Schreib-Täfelein. *Usus.* Laudo, quod in palimpsesto scripseris, in chartula mallem.

Palinodia, æ, f. Widerruf. Syn. Retractatio. *Phras. Palinodiam cecinit*, er hat alles widerruffen. Retexuit orationem suam; juravit, nolle esse dicta, quæ in me protulisset; non difficulter permotus est ad receptum pertinacis sententiæ, ea, quæ in me jecerat, ut indicta esse voluit; revocavit omnia, quæ intemperanti linguâ in me effuderat. *Usus.* Palinodia turpicula mihi esse videbatur.

Palla, æ, f. Frauen-Mantel. *Vestis muliebris genus.*

Palladium, ii, n. Bildnis der Pallas. Syn. Pallados. *Usus.* Libros ex medio [illegible] Palladium fistula.

Palleo, es, ui, ere. erbleichen, bleich werden. Syn. Expallesco, exalbesco. *Phras. Pallet ad conspectum militis*, er ist ganz erblasset, da er den Soldaten gesehen. Pallor homini suffusus est, & totum corpus vitalis color reliquit; exspuanti similis fuit; oris exanguis notas pallor exsuderat; exanguis, ac pallore deformis constitit ad conspectum militis. *Usus.* Sudat, pallet, erubescit, tirubat.

Palliatus, a, um. mit einem Mantel angethan. *Usus.* Græcus judex modo palliatus, modo togatus.

Pallidus, a, um. * bleich, blaß. *Usus.* Pallido cortice arbor.

Palliolum, i, n. ein Mäntelein. Epi. Sordidum. *Usus.* Sæpè est sub palliolo sordido magna sapientia.

Pallium, ii, n. ein Mantel. Syn. Amiculum vestibus ipsi solitum, *quod Græcorum proprium fuit, ut toga Romanorum.* Epi. Aptum ad omne tempus, laneum, purpureum. *Usus.* Pallium in collum conjicere; collo injicere; onerare humerum pallio, den Mantel umhängen. Pallium alicui detrahere. Pallio tegere. Ite cum pallio purpureo. Colletto quidem est pallio, den Mantel aufheben.

Pallor, oris, m. bleiche Farbe. *Usus.* Tenerem pallor, & demum crepitus consequitur. Magno cum tremore & pallore aliquid dicere; pallorem traho, contraho, in pallorem verto; pallore infici. V. *Palleo.*

Palma, æ, f. die flache Hand, Palm, Palm-Baum. R. à παλαμη, *vola explicata.* Syn. Manus pars interior; victoria, principatus. *Phras. Ille se omnibus palmam tulit*, er hat alle übertroffen, übermunden. Palmam retulit; omnibus palmam eripuit. V. *Supero, vinco.* *Usus.* 1. Dialectica pugno, Rhetorica palmæ similis est. 2. *Arbor palma*, Palm-Baum. Epi. Lemniscata, procera & tenera, urbana. Palmæ agrestes, multæ, plurimæ. Palma nobilissima ista arbor, nulli cedit pondere, sed contra assurgit, & reluctatur. 3. Transl. *Victoria*, Sieg, Palm-Zweig. Eloquentiæ palmam alicui dare, deferre. Palmam alicui dubiam facere.

Palmaris, e. zur Gedächtnis des Siegs gehörig, hauptsächlich. *Usus.* Statua palmaris. Palmaris illa Phidiæ donata sententia.

Palmarius, a, um. hauptsächlich, vor-[illegible]

nehmlich. *Usus.* Id est, quod palmarium puto me reperisse.

Palmus, i, m, * einer Hand breit. *Mensuræ genus.*

Palor, aris, atus sum, ari, * umher schweifen und streiffen. *Syn.* Vagor, dispergor. *Usus.* Vagi per agros palantur milites. Exercitus per silvas fuga palatus. V. *Vagor, erro.*

Palpo, as, are; Palpor, aris, atus sum, ari, tätscheln, heucheln. *Syn.* Adulor, blandior, assentor. *Adv.* Planè. *Usus.* Palpari aliquem.

Palpebræ, arum, f. Augbraun. *Syn.* Tegumenta oculorum mollissima. *Epi.* Resectæ.

Palpito, as, avi, atum, are. zittern und klopfen. *Syn.* Tremore concutior. *Usus.* Cor animantis evulsum ita mobiliter palpitabit. V. *Trepido.*

Palpum, i, n. * das Schmeicheln, Streicheln. *Syn.* Blanditiæ. *Usus.* Palpum alicui quærulere. Aliquem palpo percutere. V. *Adulor.*

Paludamentum, i, n. * Leib-Rock der Feld-Fürsten. *Syn.* Insigne & ornamentum militare, præcipuè Imperatorum.

Paludatus, a, um. der einen Leib-Rock eines Feld-Fürsten trägt. *Syn.* Paludamento ornatus.

Palus, i, m. ein Pfahl. *Syn.* Lignum in terra infixum, depactum. *Usus.* Damnati producuntur, ad palum alligantur.

Palus, udis, f. eine Pfütze, Sumpf, Morast. *R.* à πηλὸς, *lutum.* *Usus.* Paludes siccare. E paludibus emersit.

Palustris, e. * sumpfig, mößicht. *Usus.* Locus palustris.

Pampinus, i, m. Reb-Blat. *Syn.* Folium vitis. *Usus.* Uva vestita pampinis nimios solis defendit ardores.

Panchrestus, a, um. zu allen Krankheiten heilsam. *Usus.* Panchrestum medicamentum.

Pandiculor, aris, atus sum, ari. * sich recken, strecken. *Usus.* Oscitans pandiculatur.

Pando, is, pandi, passum, ere. aufthun, ausbretten. *Syn.* Aperio. *Adv.* Longè se, latè se. *Usus.* Orationis vela pandere. Passis velis provehi. V. *Aperio.*

Panegyricus, i, m. Ehren- und Lob-Rede. *R.* à πᾶν & ἀγείρω. *Syn.* Laudatio, *sive* oratio & concio in conventu habita.

Panegyris, is, f. eine feyerliche Zusammenkunft. *Syn.* Solennis, & publicus conventus, seu celebritas. *Usus.* Erat illo ipso die nundinarum Panegyris.

Pango, is, pepigi, pactum, ere. einschlagen, einstecken. *Syn.* Figo, defigo: compono, condo, scribo. *Usus.* Carmen: societatem, pacem pangere. V. *Paciscor, pactum.*

Panis, is, m. Brod. *R.* à πάω, *vescor;* vel à πᾶν, *omne, quod cum omni cibo apponitur:* vel à pascendo. *Usus.* Pistor domi nullus, panis cibarius nullus, nulla cella.

Pannosus, a, um. übel gekleidet, zerlumpt. *Syn.* Pannis obsitus, malè vestitus, sordidatus.

Pannus, i, m. ein Tuch. *Usus.* Pannis annisque obsitus.

Panthera, æ, f. Panther-Thier, Leopard. *Bestia maculosa.*

Papaver, eris, n. * Magsamen.

Par, aris, *g. o.* gleich. *item neutr.* ein Paar. *Syn.* Paris, æqualis, similis: socius alicujus rei.)(*Dispar, impar.* *Adv.* Planè, omninò, nequaquam, propè, pares absolutè, æquè inter se, perfectè. *Phras.* 1. *Omnibus fere rebus pares sumus*, wir seynd fast in allem gleich. In eadem æquatione gratiæ ac dignitatis sumus; ejusdem fortunæ consortes; in communi fortuna sumus; maxima est inter nos æqualitas, & similitudo; institutis, animisque nihil inter nos dissidemus; maxima est inter nos rerum omnium exæquatio. Omnia propè mihi paria sunt tecum; institutis, animisque summè congruimus; æquas habemus partes; æquâ fortunâ utimur. 2. *Par pari referam*, ich werde gleiches mit gleichem vergelten. Scito, paratam tibi pestem, ut participes, parem; ut metueris, habebis; par pari reddam. *Usus.* 1. Par nobile gladiatorum. Par est, quod inter omnes æquale est. Nominem in dicendo habuit parem. Tot hostibus pares non sumus. Hoc mihi par tecum est. 2. *Decet, æquum est,* sollen, sich gezimen. Dubito, quid me facere par sit. V. *Similis, æqualis.*

Parabilis, e. das leicht zu bekommen ist. *Syn.* Facilis inventu & paratu. *Usus.* Parabilis victus, convivium, divitiæ.

Paradoxa, ôrum, n. seltsame Ding. *Usus.* Paradoxa Græci, nos admirabilia dicimus, & contra opinionem.

Paralysis, is, f. der halbe Schlag. *Syn.* Resolutio nervorum.

Parasceve, es, f. Char-Freytag. Dies, quo se pro nobis Christus in cruce victimam obtulit. Dies redempti orbis a morte sacer; dies, quo cœlestes

stas in omne genus hominum intentas suô olim capite excepit. Consecrata, dicata, sacra Christo morienti dies. Funestissimus post natos homines dies, qui salutis nostræ parenti, autori, vindici sanguinis pretio stetit.

Parasitus, i, m. Schmarotzer, Tellerlecker. *Syn.* Mensarum assecla.

Paratè, b. reit, geflissen. *Usus.* Sumptô spatiô ad cogitandum paratè, ornateque dicere.

Paratus, a, um. fertig, bereit, willig. *Syn.* Promptus, expeditus, instructus, qui præsto est. (*Imparatus. Adv.* Benè, benè ad fortitudinem, jam pridem ad cædem, omninò est armatus contra fortunam, præclarè. *Phras.* 1. *Probe paratus, & instructus adero*, ich werde wohl bereit mich einfinden. Nemo me paratior, expeditior erit; exercitatus, erectus, armatus animis adero; ita dimicationi instructus intentusque; ita paratis, compositisque rebus, ita alacri animô adero, ut nihil in me moræ sit, ut per me non stet, quin res tota extemplo conficiatur. Non est, ut curreniem incites, ita ad omnia præsto sum. 2. *Paratæ erunt omnia, quæ usum sunt necessaria*, es wird alles in Bereitschaft stehen, was dazu vonnöthen ist. Rerum omnium paratam, expositamque copiam invenies; in promptu, ad manum erunt omnia. *Usus.* Paratus ab exercitu, è rebus necessariis. Ad omne facinus paratissimus. Paratus, ac benè meditatus in forum venit. Omnibus naturæ, & artis præsidiis ad dicendum paratus. V. *Expeditus.*

Parcè, sparsam, genau. *Syn.* Restrictè, sobriè, parùm, continenter.

Parco, is, peperci, parcitum, ere. verschonen. *Syn.* Ignosco, remitto, condono, veniam do, impunitatem do, impunitum scelus fero: tempero.)(*Perdo, spolio. Adv.* Gratis alicui, omnino alicui, omnino non, parum valetudini. *Phras.* 1. *Dignus es, ut tibi parcatur*, du bist wurdig, daß man deiner verschone. Veniam, impunitatem mereris; dignus es veniâ, impunitate; dignus es, ut tibi condonetur, remittatur, ignoscatur, venia detur; delicti gratia fiat; ut ad hanc culpam conniveatur; ut impunè feras; ut id factum impunè abeat. 2. *Templa tamen parcebat hostis*, der Feind hat doch derer Kirchen verschonet. Templis tamen temperatum; ira belli à templis abstinuit; à templis tamen manum hostis abstinuit. 3. *Nobis plane non parcitur*, man verschonet unser ganz und gar nicht. Nihil aut laxamenti, aut veniæ habemus; nihil laxamenti datur nobis; nulla nobis à labore vacatio datur, conceditur; otii nobis à labore nihil datur. *Usus.* Non parcam operæ. Mihi, quæso, parce, ac dignitatemque. Hic nec fuit unquam, nec alienæ parcit pepercit. V. *Venia, Impunitus, Indulgeo.*

Parcus, a, um. sparsam. *Syn.* Parvô contentus, frugalis, attentus ad rem.)(*Prodigus, luxuriosus. Phras. Parcus es nimium*, du bist gar zu sparsam. Nimium attentus ad res: durus, difficilis, tenax es; restrictior ad largiendum, ac propè sordidâ quadam parsimoniâ es: attentior ad res, quàm sat est; maximum vectigal in parsimonia reponis; parce nimium sumptum facis; parsimonia ista tua non longè abest à sordibus, & malignitate; in faciendo sumptu parcus es, & restrictus; sumptui parcis, sed rationem nimiam, ac pænè sordidè. V. *Avarus, Sordidus. Usus.* Parcus pater & tenax.

Parens, tis, *g. c.* Vater oder Mutter. *Syn.* Pater aut mater, procreatores. *Epi.* Antiquior, antiquissima, sanctissima, bonus & liberalis, communis omnium, grandis natu, iners, impurus atque improbus, iustus, optimè meritus, miserrimus, optimus, mitissimus. Parentes chari, charissimi, humiles, miseri, multi, perpetui. *Phras.* Parentes non alere, nefarium est. Parentes, propter quos suavissimum hanc lucem aspeximus, charissimos habere debemus. Me sicut alterum parentem diligit, & observat. Horum ego operum parens, & effector sum.

Parentalia, orum, n. Todten-Mahl. *Syn.* Justa, & convivia funebria.

Parento, as, avi, atum, are. der Eltern Leichen-Begängniß halten. *Syn.* Justa solvo, facio, perago, funus facio. *Usus.* Alicui parentare.

Pareo, es, ui, ere. gehorchen. R. à πάρεω, vel πάρειμι, esum. *Syn.* Obedio, obtempero, dicto audiens sum, morem gero.)(*Impero. Adv.* diligentissimè, molestè, occultissimè, proximè. *Phras. Parere tandem cogebatur est*, er ist endlich genöthiget worden zu gehorchen. Jugum tandem accepit; frenum recepit, frenum accepit; in potestate, in autoritate senatûs futurum se recepit; imperata facturum; in officio futurum se recepit. V. *Obedio. Usus.* Dolori, iracundiæ parere. Necessitati, tempori parere & servire. Alicujus consilio, cupiditati suæ parere.

Paries, etis, m. Wand, Mauer. *Syn.* Mu-

ra-

macula. *Ulus.* Parietem ducere, vestire, dealbare. Parietem persodere, disturbare. Nihil mihi intra parietes meos tutum, nihil intimis vacuum a vidco. Parietum præsidio à furore hominis me tutatus sum. Duos linire parietes, *Prov.* auf beyden Achseln tragen.

Parietinæ, arum, f. beu'dllige Mauꝛd. *Syn.* Parietum rudera, reliquiæ. V. *Ruina.*

Parilis, e. gleichwürmig. *Syn.* Par, similis. *Usus.* Parilis ætas, vox, honor.

Pario, is, peperi, partum, ere. gebähren. *Syn.* Partum edo, partum enitor, partum facio, partu levor: *Transl.* Gigno, profero, procreo. *Adv.* Aliquando. *Usus.* Factis sibi maximam gloriam peperit. Voluptatem, ægritudinem ea res mihi maximam peperit. Fruges, quas terra parit & procreat. V. *Causa.*

Pariter, gleichfalls, ebenmäßig. *Syn.* Similiter, æqualiter, æquè, simul, vicissim. *Usus.* Crescunt pariter & decrescunt cum luna conchylia. Pariter cum vita sensus abit. Pariter, æqualitérque inter se amare. Illi meum pariter molestè fert.

Parma, æ, f. *runder und kleiner Schild. *Syn.* Breve scutum, peditum.

Paro, as, avi, atum, are. bereiten, zurüsten, zuwege bringen, erwerben. *Syn.* Comparo, apparo, orno, adorno, instruo, instituo, molior, viam munio. *Adv.* Repentè, sensim omnia, turpissimè eloquentiam, utrobique hospitium. Acerrimè bellum, diligenter, melius, publicè convivia. *Phæd.* *Parat se ad iter*, er richtet sich auf die Reise. Ad iter accingitur, ad iter se accingit; itineris apparatu distinetur; ad iter se comparat; iter adornat; in procinctu stat. V. *Instituo, instruo, compano. Usus.* Instruere & parare convivium. Huc te para.

Parochus, i, m. Wirth, so Frey-Tafel hält für Fremde. *Syn.* Publicus minister, curaturque, qui peregrinis publicò nomine necessaria procurat. *Epi.* Publicus. *Parochus*, ein Pfarr-Herr. Curio sacer. *Parochia. vulg. scilicet:* Paroecia, Pfarre.

Parricida, æ, m. Vater- oder Mutter-Mörder, Verräther des Vaterlands. *Syn.* Parentis interfector. *Epi.* Certissimus patriæ, importunus, impius, impurissimus, teterrimus, audacissimus. *Usus.* Parricidas insui voluerunt in culeum, atque in flumen dejici.

Parricidium, ii, n. Vater- oder Mutter-Mord, Verrath des Vaterlands. *Epi.* Fœdissimum, fraternum, manifestum, nefarium, famulare. *Usus.* Nefariò se patriæ parricidiò obstrinxit.

Pars, tis, f. Theil, Stück. *Syn.* Portio, membrum: species, forma: factio, secta. *Epi.* Absoluta & assumptiva, negotialis, alicujus viæ adversa, æqua, æqualis, aut altero tanto major, dimidia, diversa & dissimilis, exigua, extrema, gravior, honestior, inchoata, inferior, interior, interna, vehemens, intima urbis, læva.)(*Dextra.* Laudabilis orationis, lenissima animi, levissima, libera, logica philosophiæ, magna bonorum, urbis, noctis, maximè ægra & propè deposita Reip. maritima, provinciæ necessaria, optima, princeps rationis & intelligentiæ, turpis calamitosaque, vitæ tenuissima, contraria. Partes certæ, cæteræ, communes, generales constitutionis, honestiores corporis, præcipuæ, primæ, posteriores, priores, similes principio, sui similes, singulæ, sinistræ, superæ, superiores, ultimæ, utiles. *Phæd.* 1. *Pompeji partes contra Cæsarem secutus est*, er hat des Pompeji Partie angenommen. Pompeji partes fovit; in Pompeji partibus stetit; Pompeji partibus studebat, favebat; Pompejanarum partium erat; à Pompejo stetit; cum Pompejo stetit ac sentit; ad causam Pompeji se acclinabat; ad Pompeji rationes se adjunxit; suas cum Pompeji rationibus conjunctas habuit; Pompeji partibus infectus est. 2. *Nulli partium est addictus*, er hält sich neutral. Integrum se servat; nullis partium studiis infectus est; nullarum partium est; inter utramque partem medius manet. V. *Neuter. Usus.* 1. Genus est, quod plures amplectitur partes. 2. *Membrum, portio*, Antheil, Portion. In partem prædæ vocare, venire. Patrimonii partem legare, dare; partem prædæ exigere, condonare; remittere. 3. *Regio, locus*, Ort, Gegend. Ab orientis partibus advenit. Multas in his partibus copias censemus. 4. *Officium, munus*, Amt, Schuldigkeit. Videntur etiam hic aliquæ meæ partes. Personam aliquam, & partes sibi deposcere. Alicui imponere, dare partes gerendæ rei. Has ego partes volens suscepi, sumpsi; volens sustineo, ago, habeo, obtineo. 5. *Factio, secta*, Parthey. Cæsaris partes defendere, oppugnare. Partes senatûs sequi. Nullius partis esse. 6. *Magnam partem*, die meiste Zeit über. Magnum partem tui consulatûs abfui. Majorem diei partem dormio. Magnam partem tuis rebus occupor. Noctis magnam partem vigilavi. 7. *Primas, secundas, tertias partes alicui dare, id est, primum, secundum, tertium locum*, das erste, andere, dritte Ort einräumen geben. Primas alicui dare, cedere, tribuere, concedere (*sc.* partes) Hortensius

sius facilè primas tenebat, ferebat (*scil.* partes.) 9. *In utramque, in optimam partem* &c. Multa mihi in utramque partem occurrunt. Magna vis est fortunæ in utramqu. partem, auf beyden Seiten. Hæc accipias in optimam partem, aufs beste auffnehmen. In eam partem decretum factum est. In eam partem potius peccant, quæ cautior est, lieber. Pro vili parte, so gut als ich kan. Pro illa tenui, infirmáque parte Rempubl. defendi. Ex magna parte, ex aliqua parte assentior, grossen Theils, eines Theils. In omnes partes intentus, allenthalben. Ab omni parte beatus, allerseits. Ex omnibus partibus, von allen Seiten her.

Parsimonia, æ, f. Sparsamkeit. *Syn.* Frugalitas, moderatió, mediocritas sumptuum. *Epi.* Rustica atque inculta, summa, apta. *Usus.* Parsimoniâ rem tueri. Parsimonia summa, summa est diligentia, quâ res familiaris conservatur, & augetur. V. *Pinces.*

Particeps, ipis, *g. o.* theilhafftig. *Syn.* Consors, socius, non expers. (*Exper, carens.* *Adv.* Maximè. *Phras.* 1. *Fac me participem tuarum laudum*, mache mich auch theilhafftig deines Lobs. In societatem me tuarum laudum admitte, adscribe, venire patere; ne me expertem tuarum laudum sinas; partem aliquam tuæ gloriæ in me deriva, transmove; in partem me tuorum decorum voca; consocia, participa mecum tuas laudes; socium me tuarum laudum adjunge; adscribe; patere, ut aliquid ex ista laude mihi decerpam; in societatem laudum tuarum me quoque accipe. 2. *Participes sceleris, pœnæ quoque participes sint*, die sich theilhafftig gemacht der Schuld, müssen auch theilhafftig werden der Straffe. Eôdem scelere contacti, in parte quoque pœnæ sint; sceleris contagione violati, in partem etiam pœnæ vocentur; qui se sceleris contagione contaminaverunt, iis æqua etiam societas pœnæ sit; socii culpæ, socii etiam pœnæ sint. *Usus.* Homo mentis & rationis particeps. Hujus consilii ego & particeps & adjutor fui. V. *Socius.*

Participo, as, avi, atum, are. theilhafftig machen, mittheilen. *Syn.* Impertior, communico, participem facio; *item:* particeps fio, partem capio, fructum capio, aliquid decerpo. *Phras.* *Præsanmecum participa*, mache mich auch theilhafftig deiner Beute. Partem prædæ mecum communica; effice, ut in parte prædæ sim; ut de tua præda, *vel* prædam participem; ut prædæ partem capiam; ut in partem [illegible] veniam. V. *Particeps, Communio, Usus.* Pacem pet[illegible] participabit

Particula, æ, f. kleiner Theil, Stücklein, Particul. *Syn.* Articulus, appendicula. *Epi.* Parva urbis, breviores, longiores, imminutæ, impares, æquales, minimæ, similes inter se, tenuissimæ. *Usus.* Omne animal quasi mundi particula est. Particulam tuarum literarum legi. Hæc particula tantum est scelerum tuorum.

Particulatim, Stuck-weise, von Stuck zu Stuck. *Syn.* Articulatim, membratim, singillatim. *Usus.* Multum refert, summatim, an particulatim hæc narrentur.

Partim, theils. *Syn.* Ex parte quadam. *Usus.* Eorum partim in pompa, partim in acie illustres fuêre. Ex quibus partim tecum sentiebant, partim adversabantur.

Partior, iris, itus sum, iri. theilen, zertheilen. *Syn.* Divido, partitionem facio, communicô. *Adv.* Æqualiter, æquiter, commodè, paulo secus. *Usus.* Bona sua cum sociis partiri. V. *Divido.*

Partitè, getheilt, ausgetheilt. *Syn.* Distributè, distinctè, ordinatè.

Partitio, onis, f. Theilung, Zertheilung, Eintheilung. *Syn.* Divisio. *Epi.* Æquabilis, commodior, generalis, æqua, usus, utilior & aptior, ad benè beateque vivendum. *Usus.* Partitio bonorum, urbis, Italiæ, ærarii. Mihi pecunia à participatione debetur.

Partitor, oris, m. Theiler, Zertheiler. *Usus.* Non te custodem ad continendas, sed partitorem ad partiendas mercedes mihi petito.

Parturio, is, ivi, ire. in Kinds-Nöthen liegen, gebähren wollen. *Syn.* E dolore partus laboro, enitor. *Adv.* Jamdiu. *Usus.* Utinam aliquando dolor populi Romani pariat, quod jam diu parturit.

Partus, ûs, m. Gebuhrt. *Usus.* 1. Luna sole illuminata graviditates & partus affert. Jam appropinquat, instat partus. Partu levari. 2. *Fœtus*, Leibs-Frucht. Partum herbis & medicamentis abigere. Arcus matris suæ partus.

Parvitas, tis, f. Kleinigkeit, Kleinheit. *Usus.* Cerni non possunt propter parvitatem.

Parum, wenig. *Syn.* Perparum, minimum, parcè, malignè, modicè, levem, reticè. *Phras.* *Parum diligens est*, er thut gar wenig fleissig. Parcè, timidè, & minus laborem aggreditur; tenui diligentiâ est & propè nullâ; si punctum temporis laboret, emori se autumat. V. *Piger. Usus.* Sunt hæc parùm firma. Parùm abest, quin &c. Violare parum habuit, atrocissimis supplicis affecit.

Parumper, auf eine kleine Zeit. *Syn.* Paulisper, tantisper, aliquantum, ad breve tempus, ad punctum tempus, ad exiguam brevitatem temporis, paulum, tantulum, perpaulum. *Usus.* Abduco parumper animum à molestiis.

Re-

Parvulus, a, um. sehr klein. *Syn.* Pusillus, perparvulus.

Parvus, a, um. klein. R. à παῦρος, *paucus*. *Syn.* Pusillus, exiguus, modicus; brevis, angustus, tenuis, minutus, modicâ magnitudine.)(*Almus. Adv.* Admodum. *Phras. Parvum est beneficium*, es ist klein meine Gutthat. Exile, tenue, leve & contemptum munus est; perexiguum, pertenue, minutum munus est; propter suam exiguitatem, & parvitatem vix memoratu dignum. *Usus.* Parvo exigui temporis usura. Parvo contentus esse possum.

Pascha, tis, n. Oster-Fest, Ostern. *Phras.* Dies, qui Christo post devictam mortem gloriosissimus illuxit; quo memoria redemtas in vitam Christi Servatoris nostri recolitur, ac celebratur; princeps anni dies, quo victor ab inferis Christus ad vitam immortalem rediit. Augustissimum anni tempus, sanctisque gaudiis refertissimum, quo Christi de morte, inferisque triumphantis memoria per orbem terrarum celebratur.

Pasco, is, pavi, pastum, ere. weyden. R. à βόσκω, *pasco*. *Adv.* Benè, satis. *Usus.* Pascere equos, greges suos. Oculos cruciatû pascere; animum picturis pasci, delectari, pertrui pacis fructibus.

Pascua, orum, n. Weyde. *Epi.* Læta, herbosa. *Usus.* Utrum tandem hanc sylvam in reipecis possessionibus, an in censorum pascuis invenisti?

Passer, eris, m. Spatz, Sperling. Ex passeribus augurari.

Passim, hin und her, hin und wieder. *Syn.* Undique, ubique, dispersè, sine ordine. *Usus.* Passim per forum volitare. Aves huc illuc passim vagantes.

Passio Domini, die Passion unsers HErrn. Historia Servatoris nostri causâ cruciatus ac mortem passi. Das Leiden Christi betrachten. Acerbissimos Christi Servatoris nostri cruciatus, mortemque pro genere humano obitam; funestissimam dolorum, ac cruciatuum, quos Christus nostrâ causâ pertulit, perpessionem gratâ recordatione recolere; in Christi acerbissimis tormentis, cruciatibus, ac morte cogitationem defigere. De Christi acerbis cruciatibus, & excessu; de funestissima Servatoris nostri cæde ad populum verba facere, eine Passions-Predigt halten. Creaturæ etiam rationis expertes Passionem Domini luxerunt, *Matth.* die unvernünftig und leblose Geschöpfe haben das Leiden des HErrn bedauert. Muta quoque res, & sensibus orbatæ mortem Christi luxerunt. Deus in noctem concessit, elementa intima tum, luxa, quasi doloris vim non ferentia, crepuere, tumulis apertis cadavera redeuntibus animis jam olim efflatis prodiere. Rectore suo ac Domino sic agitato, concusso, raptato, tota tellus cohorruit, atque contremuit, petræ dissiluerunt, tenebræ terris incubuerunt, sol caligine obtectus, velum Templi disruptum est.

Passus, us, m. Schritt. *Syn.* Gradus, gressus. *Epi.* Perpauculi. *Usus.* Disjunctissimas terras passibus peragrare. Urbs aberat mille passus.

Pastio, onis, f. Weydung des Viehs. *Syn.* Pastus, pabulum. *Usus.* Alia regio fertilior est magnitudine pastionis.

Pastor, oris, m. Hirte, Vieh-Hirte. *Syn.* Pecoris magister, ut bubulcus, subulcus, opilio. *Epi.* Cupidi litterarum.

Pastoralis, e. einem Hirten zustehend. *Syn.* Pastoritius.

Pastoritius, a, um. einem Hirten zuständig. *Usus.* Pastoritius cantus.

Pastus, us, m. Weyde. *Syn.* Pastio, locus pascuus: cibus. *Epi.* Aptus, fetus, immoderatus, præsens, suavissimus; Diversi, novi oratorum, tetri, vani, abundantes, veteres oratorum. *Usus.* Pastum natura largè animantibus comparavit. Animalia inquirunt pastum & habitacula. Partes corporis ad pastum capessendum & conficiendum. Oblectatio industriæ, suavissimus animorum pastus.

Patefacio, is, feci, factum, ere. eröffnen, entdecken, offenbaren. *Syn.* In lucem profero, divulgo, aperio. *Usus.* Hostibus portam patefacere. Is & scelerum indicia ostendit, & periculorum signa indagavit, patefecit, protulit. Lætes fenestram ad omnem nequitiam; latam avaritiæ viam patefecit. Patefacere, & illustrare veritatem, iter hostium interclusione patefacere. V. *Proclamo, manifesto, aperio.*

Patefactio, onis, f. Offenbarung. *Syn.* Evolutio & explicatio rerum apertarum.

Patella, æ, f. Schüssel, Pfanne, Topf. *Syn.* Vas fictile, sacrificiis faciendis aptum. *Epi.* Argentea, grandis.

Patenter, öffentlich. *Syn.* Apertè.)(*Abscondite.*

Pateo, ui, ere. offen stehen, kund seyn. *Syn.* Apertus sum.)(*Claustra sum.* *Usus.* 1. Patet janua. Huc tibi aditus patere non potest. Patent hæc, & in promptu sunt omnibus. Non omnibus idem cœlus in cœlum patet. 2. *Non negor*, nicht versagt werden, erlaubt seyn. Velim, ut mihi licet tui; reditus in gratiam; omnia mihi tua patent. 3. *Patuere*, mit externo, sich weit erstrecken. Hæc ea latitudo patet,

tet, & ad plurimos pertinet. Ejus beneficia latè patent. V. *Aperio.*

Patet, uit, ere. es ist am Tage, es ist klar. *Syn.* Constat. *Phal. Patet manifesto ejus odium,* ein Haß ist offenbar. Cui non apparet ejus odium? Odium hominis tenetur; odium ejus pro inquisito & compertо est; satis exquisitum est mihi hominis odium. V. *Constat, manifestus. Usus.* Discussa est caligo, diluxit, patet, videmus omnia.

Pater, tris, m. Vater. R. à πατὴρ. *Syn.* Parens, genitor, procreator, generator, fator, educator, altor. *Epi.* Æquanimus, alumnans, (Deus) amans, amicissimus, beator, quam &c. blandus, certus, clarissimus, consularis, doctus, dulcis, durus, vehemensque, facilis, & liberalis, felix, ferox & arrogans, infestus, fortissimus, grandis natu, honestus, humanissimus, charissimus, humilis, crudelis, importunus, improbus, innocentissimus, levis; mendax, avarus, amans suorum, miser, naturalis, negligens, dissolutus, nobilissimus, parcus ac tenax, paratus, severus, parum splendidus, turpissimus, fidelissimus. *Usus.* 1. Patre natus est sapiente, sanctò, severò. Vehemens pater, durus, ferreus, qui sine causâ oderit, quem procreârat. 2. *Senator, majores, conservator,* Rathsherr, Vorelterii, Erhalter. Patres conscripti. Patrum nostrorum ætate, memoriâ. Patriæ Pater.

Paterfamilias, Patrisfamillas, m. Haus-Vater, Haus-Herr. *Usus.* Rei familiari tantum operæ dabat, quantum attentus, & non indiligens paterfamilias.

Patera, æ, f. eine Tasse, Trink-Schaale, Becher. *Poculi genus latum ac patens. Epi.* Aurea, gravis, molesta. *Usus.* Excipere sanguinem paterâ.

Paternus, a, um. väterlich. *Syn.* Patrius. *Usus.* Paterna necessitudo.

Patesco, is, ere. weit werden, sich aufthun. *Syn.* Pateo.

Patheticus, a, um. beweglich. *Syn.* Genus dicendi, quò perturbantur animi, & commovantur.

Patibilis, e. leidentlich, leidlich. *Usus.* Omne animal patibilem habet naturam. Dolor non patibilis me invasit.

Patibulum, i, n. Galgen. *Syn.* Crux. *Usus.* Patibulo affigi.

Patiens, tis, *gen. omn.* leidend, geduldig. *Phys. Patiens est animantium,* er ist leidend. Omnes perferi injurias, & acerbitates; ultima omnia animò, non solum æquo, sed magno fortique animo

net, fert; singularia sæpè edidit patientiæ exempla; qui hilari animò dura omnia devorat, concoquit; cujus in doloribus patientiam, in injuriis tranquillitatem, in contumeliis moderationem omnes demirantur. *Usus.* Nimium patiens, lenis, lentusque sum.

Patienter, geduldiglich, mit Geduld. *Syn.* Placidè, sedatè, moderatè, tranquillè, æquò animò, lenitèr ac leviter, constanter. *Usus.* Placidè, patienterque dolorem ferre.

Patientia, æ, f. Geduld. *Syn.* Tolerantia. *Epi.* Expetenda, incredibilis, mira ac singularis, præclara fames ac frigus. *Usus.* Patientia est honestatis causâ rerum arduarum ac difficilium voluntaria, ac diuturna perpessio. Ostendere suam patientiam famis, frigoris, inopiæ, rerum omnium. Patientiâ & obsequiò mitigare aliquem. Nescio, quomodo usu obduruerit, & percalluerit tua patientia. Tentare alicujus patientiam, eaque abuti. Brutus usus est incredibili patientia.

Patina, æ, f. eine Schüssel. *Syn.* Lanx, qua dapes in mensam inferuntur. *Usus.* Animus in patina est. *Prov.*

Patior, tieris, passus sum, pati. leiden, dulden, übertragen. R. ex πάθος, verbi πάσχω. *Syn.* Fero, perfero, sufero, tolero, perpetior, sustineo, subeo, haurio, capio; permitto, sino, concedo. *Adv.* Ægrè, demissè, difficillimè, diutius, graviter, iniquò animò, indigne, molestè, tolerabilius dolores, toleranter dolorem, turbulentè humana. *Prosl.* *Quis porro ista patiatur!* wer soll das leiden können? Quis ultra perpetiatur, & sufferre possit? quis non stomachetur, acerbè ferat? quis in tanta perpessione dolorum tot plagas æquò ferat? tot molestias tacitus, ac lætus devoret, concoquat? quis animus ista æquus toleret? quis ad ista sedeat? quis dissimulet? quis patientiam in tanta insolentia non abrumpat? quis animò sit tam obfirmatò, ut ista fortiter, fronte & vultu nihil variatò perferat? quis est animò aut tam remisso, aut tam ferreò, ut tam atroci calumniâ non moveatur? 2. *Non est calamitas, quam pati non esset,* es ist keine Drangsal, so er nicht ausgestanden hätte. Terrata omnibus modis est ejus patientia; nulla est calamitas, in qua ejus patientiam, vel illam fortuna non exerçuisset; non est calamitas, quæ ejus aut corpori, aut fortunis non esset importuna; perfunditur unâ calamitate, ana rursus ac alia ex-

ci-

ecpit. V. *Fero*. *Usus*. Non ferame non patiar, non sinam. Non modò facilè patior, sed etiam gaudeo te abire. Quantùm meus pudor, & dignitas patiebatur. Non patitur, se illigari negotio.

Patria, æ, f. Vaterland. *Syn.* Sedes natales, natale solum, terra parens, altrix; patriæ solum, patrium solum. *Epi.* Affecta, chara, multo charior, communis, deformis, germana, ingrata. *Phras. Patriam igitur relinquis?* so wirst du dann das Vaterland verlassen? Domestì ea igitur hac sede, quà nihil jucundius, migrabis? Terram hanc deseres, quæ te genuit & aluit, quam matrem appellas? Cœlum hoc, sub quo natus es, & educatus, patrium hoc solum relinques? Nihil adeo te tenet solum patriæ; & hæc terra, in qua genitus es, ut migrandum tibi inde putes? Ergò tatum, fixumque tibi est, hoc commune patriæ solum cum omnibus creatum, tum verò tibi dulcissimum, nescio quibus exteris regionibus posthabere? *Usus*. Hæc germana mea patria est.

Patrii, väterlich. *Syn.* Paternò jure, amore. *Usus*. Non imiuccè corripere, sed patriè monere.

Patritius, a, um. Geschlechter, aus einem edeln Geschlechte derer Römer. *Syn.* Ex Patrum Ordine.)(*Plebejus*. *Usus*. Tu aix, nisi qui patritius sit, neminem bono genere esse natum. Patritii nunorum gentium.

Patrimonium, ii, n. väterliches Erbe. *Syn.* Hæreditas. *Epi.* Satis amplum, lautum, copiosum, luculentum, magnum, ornatissimum, publicum, tantum. *Usus*. Patrimonium constituere, relinquere, Erbe hinterlassen. Patrimonium per scelus & luxum comedere, devorare, conficere; consumere; effundere, dissipare, dilapidare, verschwenden. Alicui patrimonium eripere; patrimonio dejicere, entziehen, entwenden. Filio meo satis amplum patrimonium relinquam, memoriam nominis mei. Patrimonium obtinere. V. *Hereditas*.

Patrimus, i, m. der noch den Vater im Leben hat. *Syn.* Cujus pater adhuc in vivis est.

Patrius, a, um. väterlich. *Syn.* Paternus. *Usus*. 1. Patrius animus in liberos. Res patriæ & avitæ. 2. *Patria proprius aut communis*, was dem Vaterlande eigen oder gemein ist. Est hic mos patrius.

Patro, as, avi, atum, are. begehen, verüben. *Syn.* Committo, perficio. *Usus*. Quæ non Verres in Asia patravit? Bello patrato, nach vollendetem Kriege.

Patrocinium, ii, n. Schutz und Vorsprechung. *Syn.* Defensio, advocatio. *Epi.* Nec opinatum, repentinum. *Usus*. Deserti alicujus patrocinium suscipere, arripere. Patrocinium repudiare, recusare. Itaque illud patrocinium criminis verius, quàm hominis videri poterat. V. *Defensio, Tueor*.

Patrocinor, ari, atus sum, ari. * vertheidigen, vorsprechen. *Syn.* Protego, tueor. V. *Defendo, Tueor*.

Patrona, æ, f. Beschützerin.

Patronus, i, m. Vorsprecher, Vertheidiger, Schirmer, Förderer. *Syn.* Defensor, custos, tutor, propugnator, in cujus fide & clientela aliquis est.)(*Cliens*. *Epi.* Deterrimus, obscurissimusque, dignus, indignus consulatu, minimè diligens in causis cognoscendis exponendisque, diligentissimus, disertissimus, fervidior paullò toto genere atque commotior, diligentia tamen, virtute animi atque vitæ bonis auctior in senatu. Maximè incautus, luculentus, asper, maledicus, malus, mercenarius, optimus, quidam perillustris, tolerabilis, nec rudis in jure civili. Patroni æquales, consulares, amplissimi, antiquissimi, certissimi, iidemque acerrimi, ingeniosi, multi, novi, pertinaces, principes, veteres. *Phras. Cicero causarum patronus optimus fuit*, Cicero war der beste Vorsprecher in bürgerlichen Händeln. Patronus Ciceroni conferri nemo potuit neque eloquentiâ, neque studiô, neque fide. Ad causas, ad tribunalia tantum eloquentiæ, studii, fidei nemo attulit; in judiciis, in foro, in forensibus causis, in forensi munere, in tractandis causis, in causarum patrociniis nemo par Ciceroni fuit. V. *Advocatus*. *Usus*. Aliquem suæ causæ patronum adoptare, adsciscere, adhibere. Patronum alicui dare, & constituere.

Patruelis, is, m. der Sohn von des Vaters Bruder. Patrueles, Söhne von zweyen Brüdern. *Syn.* Fratrum duorum filii. *Usus*. Cognatione patruelis, amore germanus.

Patruus, i, m. des Vaters Bruder, Vetter. *Syn.* Mei patris frater. *Epi.* Amplissimus, clarissimus, pertristis.

Patulus, a, um. offen, ausgebreitet. *Syn.* Patens. *Usus*. Patulis ramis diffusa platanus.

Paucitas, atis, f. Wenigkeit, Mangel. *Syn.* Exigua quantitas, parvus numerus, inopia. *Epi.* Mira, summa, magna. *Usus*. Magna semper fuit præstantiorum Oratorum paucitas.

Paucus, a, um. wenig, nicht viel, in

gerin-

geringer Anzahl. R. à παῦρος. Syn. Rarus, modicus, exiguus; perpauci, minùs multi.)(*Multus. Adv.* Admodùm, oppidò, valdè, quàm. *Phras. Paucos nunc vix eos egregios numerat Respublica*, das gemeine Wesen zählet nunmehro sehr wenig vortreffliche Männer. Magna est penuria, maxima orbitas virorum in Republica præstantium; minimè multi; parùm multi, perpauci, nequaquam satis multi præstantes viri sunt; paucis, atque admodum paucis egregiis civibus instructa est civitas; quotusquisque est, qui emineat? summa est infrequentia, mira paucitas; exiguus numerus præstantium virorum, infrequentes, rari sunt, & perpauculi viri egregii. Virorum præstantium minima copia est; haud quisquam ferè est excellentium in Republ. virorum; ad paucos redactus est virorum præstantium numerus; virorum præstantium virorum arctior est, quàm pro tanta multitudine civium, numerus. *Usus.* Paucis te volo. Paucis absolvo; ad pauca redigo; in pauca confero.

Paveo, es, pavi, ere. zittern und beben, erschrocken seyn. *Syn.* Timeo. *Phras. Pavebant omnes*, da zitterten alle für Schröcken. Pavor occupaverat animos; pavor omnes invaserat; pavore concussi, subitò pavore perterriti, voce per metum suppressâ exangues, attonitisque similes stabant; altiùs animis pavor intraverat, quàm ut consilio locus esset. V. *Timeo. Usus.* Pavet animus ad memoriam rei. V. *Timor.*

Pavidè, * furchtsämlich. *Syn.* Timidè.

Pavidus, ă, um. * erschrocken, furchtsam, schüchtern. *Usus.* Urbs formidine pavida. V. *Timatus.*

Pavimentatus, a, um. gepflastert. *Usus.* Porticus pavimentata.

Pavimentum, i, n. Boden, Estrich, Pflaster. *Syn.* Solum arte factum, stratum aliquâ materiâ. *Epi.* Marmoreum. *Usus.* Natabant pavimenta vinô. Facere pavimentum, ein Estrich schlagen.

Pavio, is, ire. eben machen, gleich schlagen. *Syn.* Ferio, tundo. *Usus.* Pulli terram paviunt.

Paulatim, allgemach, langsam. *Syn.* Sensim, leniter; pedetentum, gradatim.

Pauliſper, eine wenige Zeit lang. *Syn.* Aliquantum; paulum, ad breve tempus, ad punctum temporis.)(*In perpetuum. Usus.* Abesse à domo pauliſper. Expecta pauliſper.

Paulò, wenig, ein klein wenig. *Syn.* Haud multo. *Phras. Paulo post*, ein wenig darnach. Post paulo: interjectò haud magnò spatiò; intermissò brevi tempore; haud multum interim temporis fuit; haud inultum processit horæ, cum &c. *Usus. Paulo liberius*, etwas freyer. Paulò plus; paulò ampliùs. Paulò antè, kurz vorher. Paulò post, bald darnach. Paulò minùs, paulò nimiùm, paulo secus. Si paulò rideas, extra decorum.

Paululùm, in etwas, ein wenig. *Syn.* Paulum. *Usus.* Nihil ferè, aut admodum paululùm. Sol paululùm à meridie devexus.

Paulùm, ein wenig, in etwas. *Usus.* Respice paulùm. Ista me paulùm recreant.

Pavo, onis, m. ein Pfau. *Usus.* Cauda pavoni à natura ad ornatum addita.

Pavor, oris, m. grosser Schröcken, oder Furcht. *Usus.* Pavor metus est mentem loco movens. Pavor me cepit. V. *Timor.*

Pauper, eris, *g. o.* arm, dürftig. *Syn.* Inops, egens, parvis copiis, ac facultatibus prædutus, cui parva est res familiaris, qui in paupertate est. *Phras. Pauperrimus est*, er ist sehr arm. Summâ egestate est; tenuissimis, ac ferè nullis opibus est; nihil habet præter miseram animam. Summâ constringitur inopiâ; omnia eum deficiunt; summâ premitur inopia; circumventus est inopia; rerum omnium inopiâ laborat; in maximis rei domesticæ difficultatibus versatur; ab omnibus rebus inops; à fortunæ bonis imparatus; in summis rei familiaris angustiis versatur; inopia conficitur; nihil illo spoliatus, nihil egentius; gravi inopia vexatur; in mendicitate est. V. *Pauperies, Egestas. Usus.* Hic non modò non copiosus, & dives, sed etiam inops, & pauper est censendus.

Pauperculus, a, um. * arm. *Syn.* Pauper, tenuis.

Pauperies, ei, f. * Armuth. *Syn.* Paupertas.

Paupertas, tis, f. Armuth. *Syn.* Tenuitas, angustia rei familiaris; inopia, penuria, egestas, mendicitas, domestica difficultas. *Epi.* Summa, to erating. *Phras. In summam paupertatem est redactus*, er ist in die gröste Armuth gerathen.

In

In eum locum adductus est; in eas redactus est angustias; eò redactæ sunt fortunæ ejus; eo est à fortuna dejectus, detrusus, deturbatus, ut unde viveret, non haberet; ut ei ad victum necessaria deessent, non suppeterent; ut inopiâ premeretur earum rerum, sine quibus vix, ac ne vix quidem hominum vita sustentatur. Eo redactus est inopiæ, ut iis rebus destitueretur, careret, ut earum rerum esset inops, ut ab iis rebus esset imparatus, sine quibus ægrè vivitur, vel potius nullo modo vivitur. Ita in angustum res ejus sunt coactæ, ut ad inopiam redigi videatur. Tanta est hominis tenuitas, tanta implicatio rei familiaris; copiis familiaribus adeo est exiguus; domesticis malis ita est impeditus; tanta inopiâ vexatur, ut inter miserrimos, & desertissimos numerari possit; ut ad castros, quod ajunt, illi res rediisse videatur. V. *Inopia. Ulis.* Paupertas, cujus onus dispuandio levamus, docentes, quàm pauca sint, quæ natura desiderat. Si paupertas momordit, cogita, multos fortunæ injuriâ lapsos sustentari tamen, & rursus eligi. V. *Pauper.*

Pauxillùm, * gar wenig. *Syn.* Parùm admodum.

Pax, acis, f. Friede, Einigkeit, Ruhe. *Syn.* Concordia, otium, tranquillitas, compositio.)(*Bellum. Epi.* Certa, civilis, communis, diuturna, explorata, externa, fraterna, nondum satis firma, honesta, iniqua, injusta, magna, maritima, opinabilis, optatissima, periculosa, perpetua, pestifera, pia & æterna, placidissima, præsens, sempiterna, stabilis, summa, turpis, tuta, tranquillaque, vera, utilis. *Phras.* 1. *Pacem petere*, Friede begehren. Pacem orare, exposcere, tentare; de pace agere; Legatos de pace mittere; deprecatores, disceptatores de pace mittere. 2. *Pacem facere*, einen Frieden machen, stiften. Conciliare, reconciliare pacem; pacem conficere, constituere; pacem jungere cum alio; fœdus icere; datâ dexterâ fidem amicitiæ sancire; fœdus facere; ab armis discedere; bellum pace componere. 3. *Pacis conditiones non sint acceptæ*, man hat die Friedens-Vorschläge nicht angenommen. Pacis conditionem nullam accepere; ad pacis conditiones adduci non potuêre; ad has conditiones ut descenderent, perpelli non potuêre; pacis conditiones, quascunque hostis tulerat, damnêre, respuêre; in has leges pax coalescere non poterat; in has conditiones pax non convenerat; non convenere pacis conditiones; pax in has leges coagmentari non potuit. 4. *Pacem conciliare inter dissidentes fratres*, unter denen uneinigen Brüdern einen Frieden stiften. In gratiam reducere; ad pacem, concordiamque revocare; pacem & concordiam inter dissidentes constituere; discordiam dirimere, sedare. V. *Concordia.* 5. *In pacem & concordiam cum altero venire*, in Fried und Einigkeit mit einem kommen. Redire cum aliquo in gratiam; simultates, inimicitias, odia deponere, abjicere, dimittere; voluntariâ oblivione conterere; omnem injuriarum memoriam ex animo delére; depositis odiis in pristinam concordiam & gratiam redire. 6. *Id pace mea facere potes*, meines Theils kannst du dieses thun. Id quidem facere integrâ gratiâ meâ potes; id tu si feceris, in bonam partem acceptum iri existima; non ingratus meis feceris; me non invitò id egeris. 7. *Cum externis nobis pax sit*, wir haben mit äusserlichen Staaten Friede gehabt. Ab externis armis otium fuit; foris nihil turbatum est; diuturna ab armis quies fuit; summâ satis pace adhuc usi sumus; ab externis bellis silentium erat. *Usus.* Pacem dare; pacem jactatâ aliquâ redimere. Pacem impetrare. Pace terrâ marique partâ. Ad conditiones pacis adducere. Pacem accipere, servare, firmare, confirmare, habere. Pacem turbare, eripere, excludere; pacem irritam, infectam facere, den Frieden stöhren. Pace Magistri dictum sit.

Paxillus, i, m. Pfahl, Pflock.

Peccatum, i, n. Sünde, Uebelthat, Verbrechen, Fehler. *Syn.* Delictum, crimen, culpa, noxa, noxia, maleficium, animi labes; erratum; error.)(*Recte factum. Epi.* Commune, levius, majus, manifestum, non mediocre, par. *Phras.* 1. *Peccatum mortale committis*, *vulg.* du begehest eine Tod-Sünde. Lethali noxâ te obstringis; maximò te scelere abstringis; nefarium scelus suscipis; mortiferum facinus in te admittis; grave piaculum contrahis, committis; nefas contrahis; scelerate agis; immane scelus perpetras; capitali te crimine obstringis; grave delictum in te admittis; noxam lethiferam incurris. 2. *Venalia peccata festivitatem persæpe committunt*, *vulg.* sündliche Sünden begehen auch die Gerechten oft. Minora piacula; leviores noxas ne justi quidem penitùs effugiant; errata leviora, quæ pauciores quasi numeros officii præterennt, crebra magis sint, nec justis infrequentia; noxarum mi-

nimo-

nimarum sordes aliquas vel justi etiam contrahunt; justorum pauci, atque admodum pauci sunt, qui in vita nihil offendant, incurrant nusquam; qui se quotidianæ vitæ maculis non interdum coinquument, contaminent; levioris culpæ labe polluant; qui piæ etiam vitæ labem nullam aspergant; nævos nullos contrahant; levi offensione non semel ac iterum ab officio discedant. 3. *Peccatum Originale.* Lat. Erb-Sünde. Nativa animorum labes; insitum naturæ crimen; peccati inhærentis contagio; hereditarium hominis malum; primi hominis crimen in posteros omnes lethali contagione transfusum. 4. *Nullum peccatum est, quod non commiserit,* es ist keine Sünde, deren er sich nicht schuldig gemacht hätte. In omni scelerum, flagitiorumque genere volutatus est; in omnem improbitatem incurrit; nullum culpæ genus est, quò non prolapsus esset; omnia ille flagitia, omnes impuritates suscepit; in omnia se flagitia ingurgitavit; nullum facinus tam scelestum est, tam cum dedecore, ac turpitudine conjunctum, quò se ille non contaminasset. V. *Improbus, flagitium, scelestus.* 5. *Hoc peccatum non admisi,* diese Sünde habe ich nicht gethan. Integrum me ab hac culpa præstiti; abest à me hoc maleficium longissimè; ab hujus criminis labe intactus persliti; hac sceleris labe nunquam infectus fui; hac culpâ vaco. V. *Innocens, integer.* 6. *Hoc peccatum in me sumo, recip.* diese Sünde nehme ich auf mich. Hanc culpam ego præstabo; hanc labem in me recipio; hanc ego noxam in me transmoveo. Meum id esse volo, quodcunque id crimen est. *Usus.* Præter culpam & peccatum nihil homini accidere potest pertimescendum. Multis nostris peccatis in has ærumnas incidimus. Peccatô carere. Peccatum corrigere. V. *Error, Crimen, Scelus, Vitium.*

Peccatus, ûs, m. *das Sündigen. *Usus.* In manifesto peccatu tenebatur.

Pecco, as, avi, atum, are. sündigen, freveln, mißhandlen. *Syn.* Delinquo, aliquid admitto, committo, scelus admitto, scelere me adstringo, obstringo, devincio, rem nefariam committo; scelestum facinus edo; flagitium committo; scelera facio; culpam suscipio, contracto, committo; vitium, scelus concipio.)(*Rectefacio. Adv.* Consultò, impunè, vehementius. *Phras.* 1. *Quid peccavi?* was habe ich Uebels gethan? Quod ego concepi scelus? quod nefas contraxi? quod in me admisi scelus? quod in me crimen hæret? quam ego suscepi culpam? quam concepi maculam, quam culpam? quam noxam, quod maleficium admisi? quod in me delictum admisi? quod ego facinus inexpiabile admisi? quid adversus leges, Rempublicam, magistratus factum? quâ ego parte officio discessi? quid factum impiè, aut scelerate? 2. *Si quid peccabis, perpetuus dedecus consequetur,* wann du was Uebels thun wirst, wird dir solches ein ewiges Spott seyn. Si quid offendes, errabis; si quam in culpam incideris; si lapsus fueris; si quâ prolapsione offenderis, si quid culpæ susceperis; si quod nefas contraxeris, insectum id fieri nunquam potest; animi illa labes nec diuturnitate vanescere, nec ullis annibus abdui potest; luendam tibi semper eam scias offensionem quamdiu. V. *Committo, peccatum, erro. Usus.* Semper est turpe peccare. Si quid in te peccem, ignosce. In hoc eodem, in eam in partem tu quoque peccabis. Multa peccare solemus indies. Peccare est tanquam transilire lineas.

Pecten, inis, m. *Weber-Blatt, Kamm, Hechel. R. à πεκτέω, pecto.

Pecto, is, xui, xum, ere. kämmen. *Usus.* Pexô capillô nitidus.

Pectus, oris, n. Brust. *Syn.* Anterior pars corporis à gula usque ad ventrem; item: animus, nervi, vires. *Epi.* Apertum, avidum, clarum, jucundum, latum, lucrabrum, sordidum, validum. *Usus.* Toto pectore amare; totô pectore in aliquem pectore amare; totô pectore in laudem incumbere; totô pectore de re aliqua cogitare. Onerare, complere pectus rerum plurimarum copiâ.

Pecuaria, orum, n. Heerde Vieh. *Syn.* Pecorum greges & armenta. *Usus.* Cui præsidio pecuaria nostra credemus.

Pecuarius, a, um. zu der Heerde und Viehzucht gehörig. *Syn.* Quod ad pecora pertinet. *Usus.* Pecuria res ampla, ut rustica satis culta.

Pecuius, ii, m. ein Vieh-Hirte. *Syn.* Magister pecoris. *Usus.* Auctores, pecuarii, coloni.

Peculator, oris, m. ein Dieb des gemeinen Guths. *Syn.* Depeculator, erarii violator, fur pecuniæ publicæ.

Peculatus, ûs, m. Diebstahl des gemeinen Guths.

Guthß. *Syn.* Crimen ejus, qui publicam pecuniam avertit; pecuniæ publicæ furtum. *Epi.* Cerussimus. *Usus.* Peculatûs (*scilicet* crimine) accusari, damnari.

Peculiaris, e. eigenthümlich, sonderlich. *Syn.* Singularis, præcipuus. *Usus.* Hoc illis peculiare est. Edictum peculiare.

Peculiatus, a, um. reich an Gelde. *Syn.* Numniatus, pecuniosus. *Adv.* Plane, benè. *Usus.* Egibus planè benè peculiatus.

Peculium, ii, n. Eigenthum am Viehe, eigen erworbenes Gut. *Syn.* Lucrum proprium, præferum servorum. *Usus.* Confidunt peculii nullam servitutem recusant.

Pecunia, æ, f. Geld. *R.* à Pecus; *olim enim signabantur ovis & armentis, & apud aliquos omnes impensæ ita æstimabantur.* *Syn.* Numini, argentum: opes, divitiæ, fortunæ, copiæ. *Epi.* Abundans, adventitia, aliena, ampliatura, antiquior, suavior aliqua re, cara, cruenta, dux ad rem aliquam, effectrix multarum & magnarum voluptatum, expedita, fœna; extraordinaria, grandis, ingrandis, & satis imperata, hæreditaria, humana, patula, honesta, sordida, munda, acerba, propria in causa & in usu-eo collocata, inanis, ingrata, infausta, ingens, innumerabilis, invidiosa, jucunda, acerba; levissima, magna, modicus ad opinionem vulgi, tenuis, minor, modica ad opinionem alicujus, necessaria, parva, patria, pergrandis, permagna, tam plena, tam præclara, præsens, publica, prava, putida, sanctissima, sacra, universa. Pecuniæ amicæ, desperatæ, fanaticæ, ingentes, innumerabiles, inopinatæ, repentinæque, publicæ, resiluæ, unæ, unanimæ. *Phras.* 1. *Pecunia multum proficere.* er machet ihm viel Geld zu nehmen. Multum pecuniæ ex commercio facit; multum lucri ex mercibus redit, nunc hac, nunc illa mercimonia pecuniosè augetur, quamquam sit amplas opes fortunæ ex dote conjugis ad eum translatæ. Multum ille pecuniarum ex quæstu quotidiano conficit; ingentem pecuniam conflat, colligit, congerit, comparat, conservat. Pecuniam pecuniæ vim ex quotidiano reditu rapit, capit, concipit, parit, fœnerat, domum avehit. 2. *Illa pecunia est pecunia*, er hat viel Geld. Argenti fons ei signatus est; ad magnam pecuniam venit; affluit, abundat pecuniâ; bene rationes pecuniæ habet, & exploratas; vias omnes emungendi a genio hominum probè tenet; corticeadæ pecuniæ articulos novit omnes. 4. *Pecunia publica valde exhausta est*, die gemeinen Gelder liegen sehr wenig. Inexhaustæ angustiæ sunt pecuniæ publicæ; summa est difficultas ærarii; vix ullum in numerato argentum habemus. In arcto res est propter ærarii angustias. 5. *Qui suas pecunias jam dissipavit, mox alienas adorsus est*, der sein eigen Gut schon durchgebracht, greift bald das fremde an. Qui pecuniam suam per luxum effudit, dissipavit; devoravit; comedit, arsit, exhausit, profudit, mox alienam pecuniam arripit, corripit, depeculatur; mox in fortunas alienas invadit. 6. *Ex arce sua pecuniam, ex ærario accipit, exigit*, er gibt alles aus dem Seckel, da Capitan greift er noch nicht an. De lucro, de forte dat, nihil detrahit de vivo; nihil de vivo sentit; de capite nihil detrahit. *Usus.* Pecunia signata, prola, usus hujusce, qui Geld. Pecunia, numerata, solutum, baares Geld. Pecunia præsens, numerata, baares Geld. Pecunia, quam omnes amant, all vergöttertes Geld. Pecuniam fœnori dare; occupare, auf Zins Geld ausleihen. Pecuniam fœnori locare, accipere, Geld auf Zins ausgeben. Pecuniam mobilem habeo, & quæ cohæret cum aliarum pecuniis, viel Geld lasse ich um Zinsen herum laufen. Pecuniam repræsentare, das Geld baar ausgahlen. Pecuniam permutationi repræsentare, Geld durch Wechsel übermachen. Pecuniæ rationem conficere habe, das Geld gut einzutheilen haben, oder wissen. Pecuniam supputare, das Geld für sich behalten. Pecuniam civitatibus imperare, à civitatibus exigere, Gelder auffagen, einfordern. Pecuniam solvere, dissolvere, zahlen. Pecuniam cogere, zusammen. Pecuniam credere [illegible]. Pecuniam mutuam dare, das Geld durch einen andern geben. Pecuniam ex re magna redactam, Geld das zusammen gebracht. Ludio & delicato pecuniæ, Geld Verschwender. Pecuniam numeratam in præsentia non habeo; argentum in numerato non habeo, ich habe das baare Geld nicht. V. *Divitiæ.*

Pecuniarius, a, um. zum Gelde gehörig. *Usus.* Ingenia rei pecuniariæ.

Pecuniosus, a, um. reich an Geld. *Syn.* Benè nummatus, peculiatus, qui multùm habet in arca, qui in numerato multum habet. *Usus.* Vir copiis rei familiaris locuples, & pecuniosus. V. *Dives.*

Pecus, oris, n. & Pecus, udis, f. Vieh. R. *à* Τέκος, *fetus.* *Syn.* Armentum. *Epi.* Apta hominibus ad vescendum, impurissima & intemperantissima, languida & tarda. Pecora aequalia, aliena, magis crebra, propè quotidiana; innumerabilia, leviora, magna, minora, multa, parva, propria, reliqua, tolerabilia. Pecudes expertes rationis, mutæ, mulcæ, reliquæ. *Usus.* Multitudo pecorum, partim ad vescendum, partim ad corpora vestienda. Agri depascuntur à pecoribus. Haec impuritissima, & intemperantissima pecus, *de homine improbo.*

Pedalis, e. eines Schuh breit, oder lang. *Syn.* Pedis unius mensuram habens. *Usus.* Sol pedalis videtur.

Pedarius, a, um. Ja-Herren, so nur anderer Stimmen beyfallen. *Syn.* Qui sententiam in senatu ipsi non dicunt, sed in aliorum sententiam pedibus eunt. *Usus.* Pedarii in eam sententiam summâ voluntate iverunt; cucurrerunt.

Pedes, dtis, m. Fußgänger. *Phras. Peditem agere*, Musquetier-Dienste thun. Peditibus stipendia facere; pedestria stipendia facere; pedibus merere. *Usus.* Peditum, equitúmque turmæ.

Pedestris, e. zu Fuß dienend. *Usus.* Pedestres copiæ, Fuß-Volk. Pugna, statua pedestris.

Pedetentim, Schritt vor Schritt, allgemach, nach und nach. *Syn.* Sensim, gradatim, sensim, sine sensu, lentò gradu. *Usus.* Sensim erit, & pedetentim mutatio facienda.

Pedissequa, æ, f. Nachtreterin. *Syn.* Famula, ancilla. *Usus.* Divitiæ virtutis pedissequæ.

Pedissequus, i, m. Nachtreter, Laquay. *Syn.* Famulus.

Peditatus, ûs, m. Fuß-Volk. *Syn.* Pedestres copiæ. *Usus.* Equitatû, peditatû, & pecuniâ instructus.

Pedor, oris, m. übler Gestank an Menschen, Bauch-Wind. *Syn.* Fœtor. *Usus.* Capillus, barba, vultus pedore ac illuvei horridus.

Pegma, atis, n. hölzernes Gerüste, so leichte fortzurucken. *Syn.* Machinæ ligneæ.

Pejero, as, avi, arum, are. falsch schwören. *Syn.* Fidem, & jurisjurandi religionem violo, negligo, relinquo; fidem jurejurando datam fallo; mendacii religione me obstringo. *Usus.* Conceptis verbis pejerare. Qui pejerat, ei credi postea, vel per plures Deos juranti, non oportet. V. *Juro.*

Pejor, oris, g. c. ärger; böser, schlimmer. *Syn.* Deterior. *Usus.* Turpitudo pejor est, quàm dolor.

Pelagus, i, n. das Meer. *Syn.* Mare.

Pellex, icis, f. Kebs, oder Neben-Weib, Beyschläferin. *Syn.* Concubina, quæ cum alieno marito corpus miscet.

Pellicatus, ûs, m. Schand-Leben eines Neben-Weibs. *Syn.* Pellicis fœtulum. *Epi.* Nefarius matri. *Usus.* Uxor pellicatûs dolore concitata, pellicatum non ferens.

Pellicio, is, lexi, lectum; ere. betrügen, anlocken. *Syn.* Allicio, induco, traho, capio, dolum. *Usus.* Adolescentes annum pellexit omnibus iis irritamentis, quibus ætas illa capi ac dolum solet. V. *Allicio, traho.*

Pellis, is, f. Haut, Fell. *Epi.* Caprina. *Usus.* Pellis arietis inaurata. Sub pellibus hyemare.

Pellitus, a, um. mit Bely bekleidet. *Usus.* Pelliti patres.

Pello, is, pepuli, pulsum, ere. treiben, verjagen, verstossen. *Syn.* Depello, arceo, fugo, moveo, submoveo. *Adv.* Acriter, vehementius, privatim. *Phras.* I. *Aperitur, urbe pelli*, er verdient daß man ihn aus der Stadt treibe. Dignus est, quem urbe pellamus, exterminemus, ejiciamus; quem tanquam pestem civitas evomat, ac foras projiciat; qui è civium numero tollatur; urbe vi expellatur, extrudatur; aras ac focos relinquere cogatur; de sanctione demoveatur. V. *Exturbo.* 2. *Hostem pellimus*, wir haben den Feind vertrieben. Hostes loco pulsi; statione dejecti; periculum adeundi discussum est, ferrò dejecti hostes, & præcipites campò exacti. Vim oblatam vi fregimus & repulimus; impetum ruentium retudimus, detrusimus; hostes ex præsidiis deturbavimus; pe-

primum in ruinam muri expulimus, dein impeditum, & trepidantem deturbavimus, postremo fugam, fugatumque in castra, redegimus. *Ulus.* Mortem ex animo pellere. Species ultima ejus animum pepulit. Id aures hominum, animosque pepulit. Nulla me ingnis injuria pepulit.

Pellucens, tis, *g. o.* durchsichtig, durchscheinend. *Syn.* Pellucidus.

Penarius, *vel* Penuarius, a, um, zu Küche und Keller gehörig. *Ulus.* Cella penaria, Speise-Kammer, Vorrath-Speicher.

Penates, ium, m. Haus-Götter. *Syn.* Dii patrii, lares, foci. *Epi.* Patrii familiaresque, penetrales, sicurvi. *Ulus.* Penates patrii, ac familiares mei. Exterminare aliquem á Dis suis penatibus.

Pendeo, es, pependi, pensum, ere. hangen. *Syn.* Suspensus sum: hæreo. *Adv.* Aliunde, dictis, vehementer, valdè. *Phæd.* 1. *Ex hoc pendent omnia*, hiervon hanget alles ab, hierauf beruhet die ganze Sache. Cardo rei in hoc volvitur, vertitur; hoc caput rei est; ex hoc suspendenda sunt totius consilii rationes. *Ulus.* 1. Qui ex imperatorum sermone pendet, in magnis viris non est habendus. Salus nostra spe exiguâ pendet. Ex unius vitâ vita pendet omnium. E Bruto pendet Respublica. Ex alieno consilio, nutu, levitate, ex fortuna pendere. Suspensum incertumque obscurâ spe, & cæcâ expectatione pendere. Aptas habere a DEO, suspensasque vitæ rationes, neque ex incertis hominum sententiis pendere; auf GOTT allein acht haben, nicht aber auf die irrige Meynungen der Menschen. 2. *Hæreo, dubito*, stark zweifeln. Vehementer animi pendeo de te. Expectando & deliberando vehementer animus pendemus, cruciamur, angimur.

Pendo, is, pendi, pensum, ere. wägen, zahlen. *Syn.* Æstimo; solvo. *Ulus.* 1. Rem vobis proponam, vos eam suis ponderibus pendite. 2. *Solvo*, ao, zahlen, geben. Pendere alicui pecuniam, vectigal, usuram. 3. *Luo*, büssen. Maximas pœnas meæ temeritatis pendo.

Pendulus, a, um. * abhangend. *Syn.* Pensilis.

Penè, schier, fast. *Syn.* Propè; nihil propius est factum, quam ut &c. Factum acerat, quam &c. *Ulus.* In hoc Oratori Poëta penè par.

Penes, bey. *Syn.* In manu, in potestate. *Phæd. Penes te est*, es stehet bey dir. In tua positum est diligentia & auctoritate; tui est arbitrii; per te stat; in tua manu, ac potestate est. *Ulus.* Rerum omnium potestas penes Cæsarem est. Penes illum est laus summa Eloquentiæ.

Penetrabilis, e, * durchdringend. *Syn.* Quod facilè penetrat. *Ulus.* Penetrabile boreæ frigus, eine schneidende, grimmige Kälte.

Penetrales, ium, *g. c.* alles, was inwendig im Hause ist. *Syn.* Loca interiora domûs, *vel* templi. *Ulus.* Abdita & penetrales foci.

Penetro, as, avi, atum, are. hinein dringen, durchdringen. *Syn.* Pervado, perrigo, permano, irrepo. *Phæd.* 1. *Rerum fama per omnes gentes penetravit*, der Ruf seiner herrlichen Thaten hat sich bis zu denen weit entlegensten Völkern erstrecket. Oras omnes pervasit; ad gentes orbis terrarum ultimas permanavit. Nulla est remotissimarum gentium, quæ rerum tuarum gloriam suam non acceperit. V. *Fama, Gloria.* 2. *Error ille se in animum penetravit*, dieser Irrthum ist tief zu Herzen gegangen. Ea res altum in animum descendit; penetrat graviter animum ea cogitatio; effodit animum ea cogitatio. *Cæs.* Ad montes, ad lacus, ad barbarorum penetravimus. Nulla est tanta ingenii acies, quæ in cœlum penetret. Nulla res magis penetrat in animos. Per angustias fauces penetravit.

Penicillus, i, m. Pinsel. *Ulus.* Pingam rem coloribus, & penicillo meo.

Peninsula, æ, f. Halb-Insul, oder Eyland.

Penitus, gänzlich, gar und gar. *Syn.* Prorsus, omnino, planè, ex omni parte, perfectè, usque quaque, funditus, ab imis usque ad summa, usque ad verticem summum. *Ulus.* 1. Me tibi totum penitus commendo; & tradi. Penitus rem intelligo. 2. *Intus*, zu innerst. Aurum penitus abditum. Ea penitus animis vestris mandate. Periculum inclusum penitus in medullis & visceribus Reipublicæ. Penitus recondituum, deduxum, desossum. V. *Omnino.*

Pennâ, æ, f. Feder. *Syn.* Pinna. *Epi.* Levissima, gravibus, tremendæ. *Ulus.* Aves pullos pennis fovent.

Pennatus, a, um. gefidgeltj gefiedert.

Penſilis, e. * abhangend. *Syn.* Pendulus.

Penſio, onis, f. gangbare Münze. *Syn.* Merces, vectigal. *Ufus.* Exigua penſio pecunia tribus penſionibus ſolvenda. Penſio prima eſt Kalendis Januarii. Penſio extrema eſt ante diem. Penſionem debere, exigere.

Penſito, as, avi, atum, are. oft und fleißig erwägen, zahlen. *Syn.* Pendo. *Ufus.* Peccata nobis penſitant.

Penſo, as, avi, atum, are. vergelten, erwiedern. *Ufus.* Penſare oblata, & operi ſuo quid vicissitudinis ſit. V. *Compenſo.*

Penſum, i, n. Tagwerk, tägliche Arbeit. *Ufus.* 1. Penſum dare, contexere, abſolvere. 2. Penſi nihil habere, *nihil curare*, nichts achten.

Pentecoſte, es, f. Pfingſten. Feſt. Dies Divini Spiritûs adventui ac feſtus. Dies à Chriſto in vitam redituro promiſſi. Dies Divini Spiritus in terras delapſi memoria venerabilis. Dies, quam Divini Spiritus, in linguarum ſpecie delapſi, adventus dedicavit, totoque orbe celebriorem reddidit.

Penula, æ, f. Reiſe-Mantel. *Syn.* Pallium pro itinere.

Penulatus, a, um. mit einem Reiſe-Mantel bedeckt. *Syn.* Penula indutus, amictus.

Penuria, æ, f. Mangel, Manael.)(*Copia.* *Ufus.* Penuria magna eſt doctorum virorum. V. *Pauper, Paupertas.*

Penus, us, vel i, f. & m. allerley Vorrath, Proviant. *Ufus.* Penates à penu ducto nomine. Eſt enim omne, quo veſcuntur homines, penus.

Per, durch. *Ufus.* 1. Ratione modi, auxilii. Perſcelus, vim, metum, amicitiam, ſimulationem aliquid agere. Per malitiam, fraudem, impudentiam: per ludum & negligentiam: per uſum & jocum. Per te, per amicos aliquid efficere. Per literas colloqui, ſupplicare. 2. Ratione loci & ſpatii. Quam per caliginem ea videbam. Per tutum latus me petebant. 3. Rationem cauſæ. Hoc neque per leges, neque per naturam fas eſt, per me quidem licebit. 4. Culpæ relata. Si per valetudinem potes, naviga. Per auſpicia non licebit. Gratiam per hanc cauſam mihi conciliavi: per gratiam contendere aliquid ab aliquo. Per beneficium aliquid concedere alicui. 5. Fraudis. Per ſimulationem amicitiæ prodere aliquem. 6. Jurandi modis. Per omnes DEOS; per fortunam populi Roman. jurare. 7. Rationem temporis. Per idem tempus. Per hyemem iter facere. Per ætatem nondum licuit. Per ſomnum cum ſolitus animus.

Per ſe, durch ſich, vor ſich ſelbſt. *Syn.* Ex ſe, ſuo nomine, ſuis viribus, in ſponte, ſuâ natura, à natura, propter ſe, ſuo merito. *Ufus.* Per ſe, nullo adjuvante rem confecit. Amicitia per ſe, & propter ſe eſt expetenda.

Perfectio, onis, f. Vollendung. *Syn.* Finis, extremum. *Ufus.* Senectus peracto ætatis eſt, tanquam fabulæ.

Perago, is, egi, actum, ere. vollenden, vollbringen. *Syn.* Perficio, perpeto. *Ufus.* Conſulatum, fabulam peragere. Peractâ ac perpetratâ ſacrificio, profiliò, conjugio. V. *Perficio.*

Peragratio, onis, f. Durchreiſung. *Syn.* Percurſatio. *Ufus.* Peragratio locorum.

Peragro, as, avi, atum, are. durchwandern. *Syn.* Pedibus obeo, luſtro, circuito. *Ufus.* Infimas regiones, quarum nulla eſſet ora, nulla exuperantias, mente peragrare. Peragrare orbem terrarum. V. *Iter, profuſio.*

Perambulo, as, avi, atum, are. durchwandern, durchgehen. *Ufus.* Rus perambulare.

Peramo, as, avi, atum, are. ſehr lieben. *Ufus.* Homo noſtri peramans.

Perbacchor, aris, atus ſum, ari. toll und voll ſich ſaufen, im Luder leben. *Syn.* Bacchor.

Perealleo, es, ui, ere. *item:* Peralleſco, ere. ſehr erharten, hart werden. *Syn.* Obduresco.

Perecelebro, as, avi, atum, are. allenthalben ausbreiten, kund machen, ſehr rühmen. *Syn.* Maximè divulgo. *Ufus.* Ars, divulgata, & percelebrata famæ res eſt. V. *Celebro.*

Percello, is, culi, culſum, ere. zu Boden ſchlagen, und ſtoßen, betäuben, erſchrecken. *Phraſ.* Is mendacio percellit, dicit, ſeinung hat mich betrogen.

ſolvendo

schröcket. Ejus rei mentio vocem mihi debilitavit, mentem dolore impedivit; acceptò eo nuntiò frangi animum, affligi, debilitari sentiebam; nec linguâ, nec mente consistere poteram; exanimatus dolore; alienatus metû, luctuque; mutus, fractusque malis ingentibus. V. *Terreo*. *Usus*. Hæc te vox non perculit, non perturbavit? Quos repentina aliqua vis, ac tempestas percussit, afflixit, averrit exultantes. Perculsis imitare. Percussa jam diu, & afflicta Græcia.

Percenseo, es, ui, sum, ere. zählen, erzählen. *Syn.* Recenseo, percurro. *Usus*. Quis tua merita numerando percenseat?

Perceptio, onis, f. Empfahung, Genuß, Einsammlung. *Syn.* Collectio, comprehensio. *Usus*. Firma animi ad aliquid, inchoata. *Usus*. Fructuum percepti.o.

Percipio, is, cepi, ceptum, ere. genau fassen und begreiffen. *Syn.* Capio. *Adv.* Bene, celeriter, diligenter, expedite, extrinsecus, planè, rectè, summâ cum, tutò, penitus, assidue, noctu.no. *Usus*. 1. Lectum percipere. Omnia nomina percipere. Percipere & conferre fructus. Disciplinas omnes percipere. 2. *Adjecto*, *intelligo*, erreichen, verstehen. Aliquid animo percipere, i. animo cuttodire. Artis præcepta, consilium cognoscere atque percipere. V. *Intelligo*, *capio*.

Percitus, a, um. sehr bewegt und aufgebracht. *Syn.* Concitatus, incitatus. *Usus*. Animô iratô, ac percitô aliquid facere.

Percommodè, sehr gelegen. *Syn.* Valdè accommodè, opportunè. *Usus*. Sive casu accidit, sive consilio, percommode factum est.

Percrebresco, is, crebui, ere. überall kund werden. *Syn.* Increbresco, divulgor, in ora & sermones omnium celebrior incipio. *Adv.* Quamvis. *Usus*. In quibus sermone omnium percrebuit. Fama de tua egregia in Rempublicam voluntate percrebuit. V. *Rumor*, *fama*.

Percontatio, onis, f. Nachfrage, Ausfrage, Ausforschung. *Syn.* Interrogatio. *Epi.* Familiaris alicui, levis. *Usus*. Aliquid non percontatione quæsitum, sed dolore expressum.

Percontor, aris, atus sum, ari. nachfragen, erforschen. *Syn.* Quæro, scrutor. *Usus*. Deinde alia ex his de Republica percontatus est. *Adv.* Diligenter, studiosè percontor. V. *Quæro*.

Percupio, is, ivi, itum, ere. sehr begehren. *Syn.* Valdè cupio. V. *Cupio*.

Percurro, is, curri, cursum, ere. durchlaufen. *Syn.* Percenseo, obeo, strictim attingo, breviter decurro. *Adv.* Brevi, valdè, breviter. *Usus*. Oratione aliquid percurrere. Mente animô, plura legendo percurrere.

Percursatio, onis, f. Durchwanderung. *Syn.* Peregrinatio. *Epi.* Præclara.

Percursio, onis, f. Durchzug, Durchmarsch. *Usus*. Propter animi multarum rerum brevi tempore percursionem.

Percurso, as, avi, atum, are. * oft durchlaufen. *Usus*. Latronum modo percursant totis finibus nostris.

Percussio, onis, f. Zerschlagung. *Usus*. Diuturnum percussiones hostes fieri possunt. Apte numerorum percussiones.

Percussor, oris, m. Mörder, Bandit, Todtschläger. *Syn.* Interfector. *Usus*. Percussorem immittere in aliquem.

Percutio, is, cussi, cussum, ere. schlagen. *Syn.* Ferio, cædo. *Usus*. 1. Aliquem lapide, gladio, fronti percutere. Fulmine percussus interiit. 2. *Transl.* Percussit animum ea cogitatio. Percutere fœdus cum aliquo, einen Bund machen. V. *Ferio*, *icio*, *fustis*.

Perdiscо, is, didici, ere. auswendig lernen. *Adv.* Diligenter, meditatè, sæpè, convertas, endemo noctuque. *Usus*. Hic locus totus ediscendus. V. *Disco*.

Perditè, verderblich. *Syn.* Flagitiosè, nequiter. *Usus*. Perditè se gerere.

Perditor, oris, m. Verderber, Verwüster, Zerstörer. *Usus*. Inductor, & vexator Reipublicæ, qui servator & custos esse debuerat.

Perditus, a, um. verderben, verlohren. *Syn.* Profligatus. *Adv.* Nihil potest fieri miserius, perditius, fœdius. Homo profligatissimus, perditissimus, dissolutissimus. Omnibus, adversis, amissis & perditis rebus omnibus. Sedare & ejurare perditos. V. *Sceleratus*, *nefarius*.

Pe[illegible], sehr lange. *Syn.* Valdè diu. *Usus*. [illegible] Lysimachum, perdiu nihil eum audivimus. V. *Diuturnus*.

Perdo, is, d. h. dit. ere. verderben, verlieren. Syn. Amitto, deperdo, jacturam rei facio, damnum facio, detrimentum facio, re. accipio, damna aliquid contraho. *X Lucror, sustineo, recipio, recupero.* *Phas.* 1. *Omnia perdidi*, ich habe alles verloren. Nullam rem familiarem; mihi est reliqui; fortunæ omnes meæ afflictæ, everſæ; profligatæ sunt; bonæ & industriæ, & fortunæ fructus contempti sunt; nihil ex omnibus commodis & ornamentis reliqui; nihil jam fortuna opum mihi reliquum fecit; everit me bonis omnibus fortuna; oppressæ jacent fortunæ nostræ; quæsitæ opes meæ omnes; libertas rempublicæ, pristinæ fortunæ statum concidit; omnia ad perniciem profligata sunt, atque perdita. 2. *Patriam ipse suam perdere ac evertere molitur*, er trachtet nur, wie er sein Vaterland könne ins Verderben stürzen. *Labes est, ac pernicies civitatis, pestisque importunissima; ad excisionem, inflammationem, eversionem patriæ sua consilia dirigit omnia; exitium patriæ comparat; ad dispertitionem urbis se accingit: vastitati ista omnia jam dudum addixit; depopulationem, ac vastitatem tectis nostris omnibus, agrisque illaturus videtur. Hunc, tam tetram, tam horribilem, tamque infestam Reipublicæ pestem urbs hæc præclarissima vix effugiet. Hunc tam infestum patriæ suæ civem per omnes Reipubl. partes, tanquam aliquam calamitosam tempestatem, pestemque pervasurum videt, qui statum civitatis funditus evertat, Rempublicam profligет, bona, fortunasque omnium nostrum dissipet, ac dilapidet.* V. *Amitto, everto, evanesco, amitto.* *Usus.* 1. *Operam perdere*, umsonst sich bemühen. Filium, oculos, causam, tempus perdere. 2. *Everto, dispergo, profligo*, zu Grunde richten. Jupiter urbes delevit, fruges perdidit. Patriam, cives suos perdere.

Perdoceo, es, ui, doctum, ere. gründlich lehren. *Syn.* Edoceo. V. *Doceo.*

Perduco, is, duxi, ductum, ere. durchführen. *Usus.* Vallum, murum in certam altitudinem perducere. Aliquem ad suam sententiam, ad conditionem ætatis perducere. Vitam ad centesimum annum perduxit. Hæc vitæ ratio fecit ad honores perduxit. Ajacem contemptus ad furorem, & mortem perduxit. V. *Duco.*

Perductor, oris, m. Durchführer. *Syn.* Qui vel invitum ducit. *Usus.* Lenones perductores.

Perduellio, onis, f. eine Verletzung oder Beleidigung der Obrigkeit. *Syn.* Crimen imminutæ Majestatis. *Usus.* Actionem, judicium perduellionis alicui intentare. V. *Rebellis, Seditiosus.*

Perduellis, is, m. Verletzer oder Beleidiger der Obrigkeit. *Syn.* Hostis patriæ, qui Majestatem minuit. V. *Hostis.*

Perduro, as, avi, atum, are. ausdauren. *Syn.* Usque ad finem duro. V. *Duro.*

Peredo, is, edi, esum, ere. durchfressen, durchbeissen. *Usus.* Lacrymæ genas peredunt.

Peregrè, über Land, in der Fremde. *Syn.* In peregrinatione, foris.

Peregrinabundus, a, um. herum wanderend. *Usus.* Nec peregrinabundum, ne jue circa amœnas oras vagantem decet.

Peregrinatio, onis, f. Wanderschaft, das Reisen. *Usus.* Omne tempus in peregrinatione consumsit.

Peregrinator, oris, m. Wandersmann. *Syn.* Peregrinabundus.

Peregrinitas, atis, f. Fremdlingschaft, fremde Art und Weise. *Usus.* Inde in urbem, morum, linguæ, vestium, verborum peregrinitas. V. *Novitas.*

Peregrinor, aris, atus sum, ari. wandern, in die Fremde reisen, umherschweifen. *Syn.* Peregrinus sum, peregre agor. *Adv.* Delicatè, inepte, late, longè. *Phas.* 1. *Libenter peregrinatur*, er ist gerne in der Fremde herum. Videtur ei esse homini, terras incognitas adire, obire; terras alias, atque alias lustrare; terrâ marique vagari; terras ultimas peregrare; cœlum crebris migrationibus mutare; orbem omnem crebris itineribus peregrinare. 2. *Lanista peregrinatur*, er hat eine Zeitlang sein Becher Martis foreto verdienet. Religionis causa Lacretius profectus est; sacrum peregrinationem obit; eadem DEI Parentis Virginis, quæ Lauretana summâ religione colitur, voti faciendi causâ adit. V. *Ineo.* *Usus.* Tu diu hospes in hac urbe versaris? an tu tuæ, & oculi peregrinantur in hac tua pervagato civitatis sermone? Longè lateque Asiâ totâ peregrinari. V. *Proficiscor.*

Per-

Peregrinus, a, um. fremd. *Syn.* Advena, hospes, externus, alienus.)(*Civis, incola. Phras. Peregrinos benigne excipere convenit*, die Fremden soll man höflich empfangen. Advenas, exteros, hospites; eos, qui absunt a patria, domo, qui procul ab amicis, & alinibus; qui non sunt populares, cives nostri; qui non sunt ejusdem linguæ, gentis, nationis, comiter accipere, & amplecti decet. *Usus.* Homo peregrinus ex ultimis terris deductus. Orator in nulla facultate rudis, tiro, peregrinus, & hospes esse debet. Verba ista peregrinum aliquid olent, redolent, sonant.

Perendiè, übermorgen. *Syn.* Perendinò die. *Usus.* Hodie, cras, perendiè.

Perendinus, a, um. übermorgentlich. *Usus.* Statuere non possumus, utrum diem tertium, an perendinum dici oporteat.

Perennis, e. stetig, immerwährend, fortdaurend. *Syn.* Perpetuus, continuus, jugis, continuatus. *Usus.* Idem pulsanus, ac perennis meus erga te est animus. Perennis ac profluens loquacitas. Sermo nullus unquam de ullo perennis fuit. Fons perennis. V. *Æternus.*

Perennitas, atis, f. Langwierigkeit, Stetigkeit. *Syn.* Perpetuitas. *Usus.* Fontium gelidæ perennitates. V. *Æternitas.*

Pereo, is, ivi, ire. zu Grunde gehen, verderben. *Syn.* Intereo. *Adv.* Certè, crudelissimè, fœdè, funditus, necessario, planè, præclarè, prorsus, tacitè, occultèque, turpiter. *Phras.* 1. *Perimus omnes*, wir seynd alle hin. Capti ac deleti sumus; absumpti sumus; occidimus; conclamata salus est; conclamatum est de nobis. V. *Actum est.* 2. *Pereant, necesse est, omnia, nisi succurras*, wann du nicht hilfest, so muß alles zu Grunde gehen. Omnia ad exitium præcipitia sunt; omnia ad interitum ruant, necesse est, nisi succurras. Tabescendum nobis in ista calamitate est; ruere, ac deflagrare omnia, necesse est, nisi opem feras. 3. *Res mortales omnes cita pereunt*, alles Zeitliche geht bald zu Grunde. Fides, artesque concidunt; voluptates corporis fluunt; forma corporis fluxa est, atque fragilis; mores ipsi eunt præcipites, defluunt, declinant. 4. *Pereant opes, animus tuus salvus sit*, mag hingehen das Geld zu Grunde, wann nur die Tugend übrig bleibt. Res ita pedibus trahantur, concidat autoritas, cætera fortunæ præcipita fluant, occidant, dilabantur, dum virtus salva sit. 5. *Res serenæ opportunitas perit*, die gute Gelegenheit ist uns aus der Hand gegangen. E manibus emissa est, dilapsa est; rei gerendæ occasio amissa, dimissa est. *Usus.* Tuò vitio peribis. Tanta pecunia; oleum ac opera nobis perit. V. *Intereo, Perdo.*

Perorro, as, avi, atum, are. umher schweifen, in der Irre herum gehen. *Usus.* Omnem locum perorrat.

Perfectè, vollkommentlich, völlig. *Syn.* Absolutè, plenè, cumulatè, ex toto. *Usus.* Oratio perfectè erudita & diserta. Nihil nisi perfectè, nisi cum summa venustate agebat Roscius.

Perfectio, onis, f. Vollkommenheit einer Sache. *Syn.* Absolutio.)(*Inchoatio, adumbratio, susceptio. Usus.* Tantum abest a perfectione magnorum operum, ut fundamenta nondum jeceris. Hanc ego absolutionem, perfectionemque in oratore desidero. Virtus à susceptione prima, non à perfectione est judicanda.

Perfector, oris, m. Vollender, Vollbringer. *Usus.* Stylus perfector dicendi & magister.

Perfectus, a, um. vollkommen. *Syn.* Absolutus, plenus, completus, explctus, cumulatus, elaboratus, expolitus, perpolitus, maturus, expletus omnibus partibus, quod habet omnes numeros, cui nihil deest, cui addi nihil possit; quod omnes numeros obtinet, continet; omnibus numeris absolutus; perfectus; expletaque omnibus numeris. *Phras. Est vir perfectus*, vulg. er ist ein vollkommener Mann, ein Mann von vollkommener Tugend. Vita est perfectæ; cumulataque virtutis; cujus vita omnibus virtutibus expleta; vir est, in quo summa sunt omnia, in quo videas expletam formam virtutis ac honestatis; exemplum Fidei, Religionis, pietatis, cujus virtus omnibus numeris, partibusque perfecta & expleta est. *Usus.* Perfectus Orator, cui nihil deest. Præclare inchoata multa, nondum perfecta, & maturitatem adepta. Illud, cui addi nihil possit, summum & perfectum quum judico.

Perfero, fers, tuli, latum, ferre. überbringen, übertragen, ausüben. *Syn.* Perpetior, tolero. *Adv.* Diligentiùs, attentiùs, placidissimè omnia. *Usus.* 1. Impe-

petum & crudelitatem hostium, audacias | an eorum perferre. 2. Legem aliquam perferre. Literas, jussa, nuncium, mandata alicujus ad aliquem perferre. V. *Patior*, *Tolero*.

Perficio, is, feci, fectum, ere. vollbringen, vollenden, aus führen. *Syn.* Absolvo, confficio, transigo, elicio, peragro, extrema persequor, adhibitamenta rei ad ejus perfectionem apponere. Manus fastigium exponere. *Atting.* *inchoo.* *Adv.* Callidè, castè, nihil, perfectè, omninò nihil, nihil nihil, aliunde commodius rem, parè. *Phras.* 1. *Librum nondum perfeci*, ich habe das Buch noch nicht gar vollendet. Nondum operi ultima manus accessit; affectum habeo librum, nondum perfectum. Nondum perpolivi, elaboravi, elimavi, rudem adhuc, & informem partum. 2. *Nondum perfeci, quæ cogitaveram*, ich habe meine Gedanken noch nicht ausgeführet. Nondum ad exitum deduxi cogitata mea; nondum exedificavi, proclinatui non-dum perduxi, sed exortus sum. V. *Absolvo*, *finio*. *Usus.* Cogitata, instituta, inchoata, poëma perficere.

Perfidia, æ, f. Untreue, Meinend, Betrug. *Syn.* Fraus, dolus, dolus. *Epi.* Singulis, summa, tanta. *Usus.* Illius perfidia deceptus, ere mutatus sum. Perfidiæ suspicionem fugere. Illud non ejus imprudentiæ, sed perfidiæ assignandum est. V. *Infidelitas*.

Perfidiosè, treuloser Weise. *Syn.* Fallaciter.

Perfidiosus, a, um. treulos, meineydig, Eydbrüchig. *Syn.* Perfidus, infidelis, fallax, improbus. *Adv.* Æquè & nefarius.

Perfidus, a, um. treulos. *Syn.* Perfidiosus, qui fidem & officium prodit. *Usus.* Si fide societas colitur, perfidus est, qui socium prodit. Aliud agentes, aliud simulantes, perfidi, improbi, malitiosi sunt. V. *Decipio*, *infidelis*.

Perflabilis, e. lüftig. *Usus.* Locus ventò perflabilis.

Perflo, as, avi, atum, are. durchwehen. *Usus.* Venti terras perflant.

Perfluo, is, fluxi, ere. durchfliessen, durchrinnen. *Illus.* Charta perfluit, schlägt durch, das Papier fliesst. Plenus est rimarum, hac illac perfluit, er kan nichts verschweigen.

Perfodio, is, di, fossum, ere. durchbohren, durchgraben, ausböhlen. *Syn.* Perforo, pertundo, perfringo. *Adv.* Impune. *Usus.* Parietes perfodere.

Perforo, as, avi, atum, are. durchbohren, durchlöchern. *Syn.* Perfodio, pertundo. *Illus.* Navem, latum perforare.

Perfrico, as, cui, frictum, are. sehr reiben, zerreiben. *Usus.* Pronam perfricare, pudorem ponere, unver schämt werden. Perfrictæ frontis homo. V. *Impudens*.

Perfringo, is, fregi, fractum, ere. zerbrechen, zertrümmern, zerbrechen. *Syn.* Infringo, effringo, labefacto. *Phras.* Portas perfringere, die Porten zerbrechen. Moliri obices portarum; portarum claustra effringere, refrangere. Non portas; foribus exitium afferre. V. *Impetus*. *Usus.* Leges devincere, ac perfringere. Quem os hostium cunctos vi, ac virtute perfregit. Perfringere ac labefactare bonorum conspirationem. V. *Frango*.

Perfruor, eris, fructus sum, frui. gänzlich und wohl geniessen. *Syn.* Fruor, utor, potior. *Adv.* Maximè. *Usus.* Otio, lætitiâ, sapientiæ laude perfrui, fide, delectari. V. *Fruor*, *delector*.

Perfuga, æ, f. Ueberläuffer. *Syn.* Transfuga. V. *Desertor*.

Perfugio, is, fugi, ere. überlauffen, irgends wohin fliehen, sich aus dem Staub machen. *Syn.* Transfugio ad hostes, confugio.

Perfugium, ii, n. Zuflucht in der Noth. *Syn.* Portus, præsidium, arx, asylum, receptus. *Epi.* Commune, desperatissimum, tutissimum, unicum, unum. *Usus.* Fortunæ alicujus perfugium præbere. Hoc unum nobis perfugium, hac spes, hoc solatium omnium laborum ac fortunarum nobis superest. Perfugio portus omnia pericula obstruere. Omnes perfugio malos excludere. V. *Præsidium*, *Confugio*.

Perfunctio, onis, f. Verwaltung, Verrichtung. *Usus.* Laborum, honorum perfunctio.

Perfundo, is, fudi, fusum, ere. benetzen. *Syn.* Respergo. *Usus.* Hæc res animum meum summa suavitate, voluptate, horrore, religione perfudit. Quis me horror perfudit?

Perfungor, eris, functus sum, fungi. vollenden, vollbringen, vollenden. *Syn.* Exanclo, fungor, utor, defungor. *Epi.* Laboribus, bello, magistratu, periculis perfungi. V. *Fungor*, *fun.*

Pergo, is, perrexi, ere. fortfahren. *Syn.* Eo, iter facio, tendo, peto, contendo, sequor, continuo, indico, cursum tendo.

neo. *Adv.* Cursim, longius, porro, protinus, rectà. *Usus.* Perge, confice, quod supereſt viæ. Pergam, & inſequar longius. Perge porro. Perge ad reliqua. Perrexit illi obviam.

Pergræcor, aris, atus ſum, ari. * praſſen, ſchlemmen, im Sauß und Schmauß leben. *Syn.* Epulis, & potationibus vivo.

Perhibeo, es, ui, itum, ére. vorgeben, vorwenden. *Syn.* Dico, ajo, fero. *Adv.* Vulgo. *Usus.* Summa, ut vos quidem perhibetis, injuria affecti eſtis. Plato Socratis auditor fuiſſe perhibetur.

Perhorreſco, is, horrui, ere. erſchrecken, in Schröcken gerathen. *Syn.* Exhorreſco, pertimeſco. *Adv.* Valdè *Usus.* Nemo eſt, qui hoc non oculis fugiat, auribus reſpuat, animo aſpernetur, recordatione ipſa perhorreſcat. Non ſolùm animo commoveor, ſed perhorreſco. V. *Horreo.*

Periclitatio, onis, f. Verſuch, Probe. *Syn.* Experientia. *Uſus.* Multarum herbarum utilitates longinqui temporis uſu, ac periclitatione percepimus. V. *Experior.*

Periclitor, aris, atus ſum, ari; in Noth und Gefahr ſeyn, einen Verſuch thun, wagen. *Syn.* In diſcrimine, in periculo ſum, periculum adeo, in diſcrimine verſor: periculum facio, experior, tento. *Phæſ.* 1. *Periclitaris gravitèr*, du ſtehest in groſſer Gefahr. Grave tibi impendet, imminet periculum; res tua, ſalus tua hic agitur; fortunæ tuæ periclitantur; res tua periculum ſubit; in periculum adducitur, venit gravissimum; in diſcrimen venit ſalus tua; in diſcrimen adducitur. 2. *Res tuæ non minùs, quam meæ periclitantur*, deine Sache ſtehet ſowohl in Gefahr, als die meinige. Eodem loco res tuæ ſunt, ac meæ; in eadem fortuna verſantur res utriusque noſtrum; in eadem mecum navi es; partem periculi ſuſtines; eadem tua, quæ meis fortuna imminet, impendet; eadem utrumque noſtrùm fortuna manet, urget. Pari ſumus conditione; par, ſimilis, eadem, non diſſimilis, non diſpar, utriusque noſtrum eſt conditio; non minus de tua re agitur: haud melius tecum agitur; haud meliore tua fortunæque loco ſunt, ac meæ. *Uſus.* 1. Non eſt in uno homine periclitanda ſalus Reipublicæ. Periclitantur pera, & vitaovum. 2. *Experior*, einen Verſuch thun. Bella fortunæ periclitari. Omnia circumſpicere, vires ſuas experiri. V. *Periculum.*

Periculoſè, gefährlich. *Syn.* Cum periculo. *Uſus.* Periculosè ægrotare, navigare.

Periculoſus, a, um. gefährlich. *Syn.* Lubricus, anceps, non procul à periculo, formidoloſus. *Uſus.* Periculoſa, turbulenta, ac temeraria conſilia. Periculoſa res, plena aleæ, anceps, ac cum præſentiſſimo diſcrimine conjuncta. V. *Periculum.*

Periculum, i, n. Gefahr. *Syn.* Diſcrimen, dimicatio: experimentum. *Epi.* Alienum, certum, commune, incertum, domeſticum, extremum, gravius, honeſtiſſimum, non legitimum, magnum, minimum, perſpicuum, præſens, proprium, publicum, perpetuum, ſimile, ſordidiſſimum, ſummum, tantum. Pericula aſperrima, dubia, vitæ graviſſima, intèrnecinâ & maxima, levia, magna & imprudentia, minora, multa, plura, præcipua, propria, quotidiana, recentia, repentina, ſubita, ſumma, tanta, tamque improviſa. *Phæſ.* 1. *In ſummum periculum me conjecit*, er hat mich in die gröſte Gefahr geſetzt. In caſum periculum me vocavit, adduxit, creaſſit; periculum mihi comparavit, creavit, ſtruxit, conflavit, molitus eſt maximum; periculum ea res mihi ingens faceſſivit, procreavit, injecit, attuſit, intulit, intendit; ingens me in diſcrimen vocavit; ad caſum extremum res meas adduxit; in ſummum periculum rem deduxit. 2. *In ſummo periculo res noſtræ ſunt*, unſere Sache ſteht in gröſter Gefahr. Rebus noſtris periculum eſt; res in diſcrimine eſt; propè extium res venit; propius metum res noſtra eſt; ad ultimam dimicationem res venit; omne diſcrimen adeſt; ultima vis paratur. Res in ſummum diſcrimen adducta eſt; in ſummo diſcrimine verſatur; res noſtræ in præcipiti ſtant, & lubrico; in periculo hærent. 3. *Undique pericula impendent nobis*, es haben von allen Seiten neue Gefahren herzu. Periculis undique cingimur, premimur, includimur; inſtant ab omni parte, impendent, imminent nova pericula; non unum certamen, non una dimicatio adeſt; periculi plus ſatis contractum eſt, ut in ſingulas horas capite dimicandum ſit noſtro; inter tantas fortunæ minas quotidie de vita dimicandum eſt. 4. *Quid times, objicere te periculo?* was fürchten du dich, in die Gefahr zu gehen? Equid non ſemel rem fortunæ inclinandam das? quid dubitas in incertam ire aleam? ruere in quemcunque caſum? rem in caſum ancipitis eventûs committere? aleam facere? ad caſum res tuas fortunaſque objicere? in caſum dimittere? in diſcrimen te offerre? periculum ſummæ rerum facere? tem-

pestatem hanc, hanc dimicationem fortì animo subire? periculo corpus offerre? caput periculis objicere? in periculum te conjicere; periculum adire? in media te pericula immittere, interrà? periculum fortunæ facere? casui subire? res fortunásque in casum dare? 5. *Non est sapientis Ducis, copias temere periculo exponere*, ein weiser Feldherr muß seine Kriegs-Macht umsonst nicht der Gefahr aussetzen. Discrimini bellorum universas vires offerre; sub unum fortunæ ictum omnia cadere, non patitur sapiens Imperator; non est sapientis Ducis, sese, fortunásque suas in dubium devocare; ruere cæcum in certamen periculo ingenii, fructu nullo. Sapiens Imperator non debet temerè copias in tam præceps locum committere, ut de vita, salutéque tot Regnorum decernendum sit, & summa rerum in periculum veniat. Sapientis Imperatoris non est, committere in aleam incerti casûs universum exercitum. Non committendum sapienti Duci, ut in aleam casûs anceps se, Regnúmque det. 6. *In magnum periculum incidi*, ich bin in grosse Gefahr gerathen. Ingens periculum, discrimen adii; incidi in magnam difficultatem; in ipsam flammam veni; in periculum veni, deveni, incidi; oblata mihi est tempestas tormentissimi temporis. 7. *Nondum es extra periculum*, du bist noch nicht ausser der Gefahr. Periculo nondum es detonetus; nondum abes à periculo; summum discrimen nondum effugisti; periculum nondum à capite propulsásti, depulisti; nondum vacuus es à periculo; nondum expers es periculi; nondum in vado navis est; nondum in portu navigas; non desunt scopuli, ad quos offendas. 8. *In periculis est mihi cautus*, er ist unerschrocken in den Gefahren. Pericula adit non dubitanter, in extremo discrimine, & dimicatione fortunæ, in quotidianis capitis insidiis, in maximis difficultatibus sui perinde simulis, in locum quemvis præcipitem non dubitat se committere. De vita & ornamentis suis fortunæ decernit; in quemcunque casum tendit alacer, omnem periculi procellam in se unum avertit. Non equidem cæcus ruit in certamina, nec rerum summam in periculum fructu nullo revocat, aut in dicerti casus aleam committit; quidquid tamen urget periculi, minimè exhorrescit. V. *Pericliter, Discrimen. Usus.* 1. Maximum ab universo naufragio periculum est. Periculum dudum dissimulatum. Neglegere suum periculum. Periculum declinare, defugere, subter-

fugere. A periculo prohibere, è periculo eripere, extrahere, periculis liberare. Partem periculi sustinere. Meo tuo, tuo periculo, sanctumque rem exequi. Meo periculo Respubl. vivit. 2. *Experimentum*, Versuch, Probe. Facere periculum innocentiæ alicujus.

Peridoneus, a, um. * sehr bequem. *Syn.* Valdè commodus, opportunus. *Usus.* Locus castris perdoneus.

Perimo, is, emi, emptum, ere. tödten, zu Grunde richten. *Syn.* Interimo, demo. *Usus.* Si quæ vis meum reditum, honorem peremisset. Alicujus consilium, cœtus perimere. V. *Inter sicas.*

Perinde, also, gleich viel, eben also. *Syn.* Similiter, juxta, eò loco. *Usus.* Perinde est, ut putas. Perinde, ac si jam cesserint, triumphant. Quod ego perinde ferebar, ac si, vel quasi jam peractum. V. *Similiter.*

Periocha, æ, f. kurzer Begriff. *Syn.* Argumentum, brevis totius rei summa, ac complexio.

Periodus, i, f. eine vollkommene Redelimgang. *Syn.* Ambitus, circuitus. *Usus.* Circuitus orationis, quem Græci periodum, nos ambitum, comprehensionem, circumcisionem dicimus.

Peripateticus, a, um. der Peripatetischen Secte zugethan. *Syn.* Lyceus, Academicus.

Peripetasma, atis, n. Umhang, Vorhang. *Syn.* Peristroma, stragulum, aulæum.

Peristroma, atis, n. Vorhang. *Usus.* Peristromata conchylyata.

Peristylium, ii, n. mit Säulen umgebener Ort. *Syn.* Locus columnis undique circumsessus & ornatus. *Usus.* Ante aulæum.

Peritè, verständiglich, recht, künstlich, meisterlich. *Syn.* Scienter, callidè.

Peritus, a, um. erfahren, verständig, gelehrt. *Syn.* Sciens, gnarus, exercitatus, intelligens, in aliqua re callidus. *Usus.* Peritus. *Adv.* Jure jurando, antiquitatum, temporum veterum, facti, juris, dicti, literæ. *Phras.* Est mihi peritus, er ist in der Kriegs-Kunst wohl erfahren. In bellicis rebus ratione & scientiâ, & intelligentiâ, & usu alios præstat & vincit; in bellicis prudentiam;

fu-

scient ſſimus; cui in bello nihil novum, peregrinum, improvi um accidere poſſit; nihil, quod non usû diu, ac multâ pericli a one di liciſſet; rei militaris prudentiſſimus. Quis hoc homine militaris rei ſcientior, qui è ludo, atque puerilis diſcip ina b.llo maximo, atque acerrimis hoſtibus in militiæ diſciplinam profectus eſt; qui ab ineunte adoleſcentia miles fuit ſummi Imperatoris, cujus adoleſcentia ad ſcientiam rei militaris non alienis præceptis, ſed ſuis imperiis; non offenſionibus belli, ſed victoriis eſt traducta? Nulla res eſt in uſu militari poſita, quæ hujus viri ſcientiam fugere poſſit, quando genus nullum belli eſt, in quo illum non exercuerit fortuna. *Uſus.* Peritus ad uſum, & diſciplinam belli, juris, legum, an iquitatis, be li gerendi peritiſſimus. Doctus & u û peritus. V. *Doctus, ſcio, intelligo.*

Perjurium, ii, n. Meineid, Eydbruch. *Syn.* Perfidia. *Ety.* Illuſtre atque inſigne, manifeſtum, nimium. *Uſus.* Perjurii pœna divina extrema, humana dedecus. In perjurio fides, & jusjurandum negligitur. V. *Jus.*

Perjurus, a, um. meinerdig, eydbrüchig. *Syn.* Qui fidem & jusjurandum violat, neglgit; perfidus, qui ſacramenti religionem neglgit. *Uſus.* Quid intereſt inter perjurum, & mendacem. Vid. *Infidelis.*

Perlabor, eris, lapſus ſum, labi, durchfallen, durchfahren. *Uſus.* Perlapſus eſt ad nos Hercules.

Perlego, is, legi, lectum, ere. durchleſen. *Uſus.* Perlegi tuum librum. V. *Lego.*

Perlucco, es, luxi, ere. durchſcheinen, durchſtrahlen. *Syn.* Elucco.

Perlucidus, a, um. durchſichtig, durchſcheinend, helle. *Syn.* Pellucidus, illuſtris. *Adv.* Maxime. *Uſus.* Membranæ oculorum perlucidæ.

Perluſtro, as, avi, atum, are. durchſehen, durchſuchen. *Syn.* Diligenter, & attente luſtro. *Uſus.* Oculo, animo perluſtrare omnia. V. *Luſtro.*

Permaneo, es, manſi, ere. beharren, verbleiben. *Syn.* Conſto, maneo. *Adv.* Conſtanter, parum in cauſa. *Uſus.* In mea erga te voluntate, in mea ſententia priſtina ſtabilis & firmus permaneo. Opto, ut tua fortuna ſemper floreniſſima permaneat. V. *Maneo.*

Permano, as, avi, atum, are. durchfließen. *Syn.* Mano, pervenio, penetro, permeo. *Adv.* Latentius in venam, usque eo, in animum. *Uſus.* Permanârunt hi ſermones ad aures noſtras. Dicta tua ad animos, ad permovendas mentes non permanant. Venenum potum permanat in venas. V. *Mano, penetro.*

Permanſio, onis, f. Beharrung, Verbleibung. *Ety.* Perpetua, ſtabilis. *Uſus.* Permanſio perpetua in eadem ſententia.

Permeo, as, avi, atum, are. durchgehen, durchwandern. *Syn.* Permano, penetro. *Uſus.* Intelligentia per omnia permeat & tranſit.

Permetior, iris, menſus ſum, iri. meſſen, abmeſſen. *Syn.* Dimetior. *Uſus.* Solis magnitudinem quaſi decempeda permenſus eſt. V. *Metior.*

Permiſceo, es, ui, mixtum, *vel* miſtum, ere. vermiſchen, durch einander mengen. *Syn.* Commiſceo, confundo aliud alio, in unum confundo. *Uſus.* Ne tuas ſordes cum clariſſimorum virorum laudibus permiſceas. Non modo illa permiſcuit, ſed in his etiam turbavit. Implicata, & miſta oratio. Permiſti tot populi in unum corpus coalescere. V. *Miſceo.*

Permiſſio, onis, f. Bewilligung, Erlaubniß, Zulaſſung. *Syn.* Permiſſus, conceſſus. *Ety.* Grata. *Uſus.* Quod tibi mea permiſſio tuæ manſionis grata ſit, gaudeo. V. *Venia.*

Permiſſus, us, m. Geſtattung, Verwilligung, Erlaubniß. *Syn.* Permiſſio. *Uſus.* Meo permiſſu abiit.

Permiſtè, vermiſcht, durch einander vermengt. *Syn.* Confuſè.)(*Separatim.*

Permiſtio, onis, f. Vermiſchung, Vermengung. *Syn.* Admiſtio, coalitio. *Ety.* Superior.

Permitto, is, miſi, miſſum, ere. zulaſſen, verwilligen, geſtatten, erlauben. *Syn.* Concedo, ſino, patior, poteſtatem facio, ad concedo, do.)(*Veto. Adv.* In potiorem poteſtatem. *Phraſ. Permiſſum homini, ut in patriam rediret,* man hat ihm laſſen in ſein Vaterland zurück gehen. Facultas oblata, conceſſa, data eſt homini, in patriam redeundi; repetendæ patriæ facultas fuit; facultatem adeptus, conſecutus, aſſecutus eſt, habuit, patriæ repetendæ. Datum id homini, tributum, conceſſum, remiſſum, ut patriam repeteret etiam. Id quoque homini largitus eſt Princeps; hanc illi facultatem largitus eſt, ut ſuos in patria inviſeret. Facta homini copia, poteſtas, ſuos reviſendi. Principis permiſſu, conceſſu repetendæ patriæ copia fuit.

V. Con-

V. Concedo, patior. *Ulys.* Totum ei negotium permisi, neque in eius potestate fuit, dixi. Judex permittam rem permisi. Permitto aliquid iracundiæ tuæ, do adolescentiæ, cedo amicitiæ, tribuo parenti. Inimicitias tecum suscepta Reipublicæ permitto, in Arcesii des Vaterlands etwas seine Feindschaft beyseite setzen. Hostibus se, vitam vel quid cum sententiis permittere. V. *Concedo.*

Permotio, onis, f. Bewegung. *Syn.* Motus, perturbatio. *Syn.* Divus, intima. *Ulys.* Permotio animi. Quæ permotiones animis maximè sanctus. V. *Perturbatio.*

Permoveo, es, movi, motum, ere. bewegen. *Syn.* Commoveo, perturbo, perpello. *Adv.* Quam maximè mentes, vehementer. *Plaut. Ad hoc me humanitas tua permovit*, deine Höflichkeit hat mich dahin bewegt. Ad hoc me non utilitatis spes aliqua, sed tua humanitas adduxit; adductus sum multis officiis tuis, nulla spe commodorum; hos mihi stimulos tua humanitas admovit; his me stimulis multa tua in me officia concitârunt; ago hoc non [illegible] sed tua meritis humanitate; debes hoc, quidquid est, humanitati tuæ; debes hoc, quantulumcunque est, [illegible] tuæ. *Ulys.* Siquem hæc calamitates permovent. V. *Moveo, persuadeo.*

Permulceo, es, mulsi, ere. liebkosen, streicheln, schmeicheln. *Syn.* Mulceo, demulceo, mitigo. *Ulys.* Animum voluptate, aures leni sono, senectutis tædia consolatione aliquâ permulcere.

Permulti, æ, a. sehr viele. *Ulys.* Permulti imitatores Principum. V. *Multus.*

Permunio, is, ivi, itum, ire. * wohl bewahren, befestigen. *Syn.* Munio.

Permutatio, onis, f. Aenderung, Wechsel, Tausch, Vertauschung. *Syn.* Mutatio. *Ulys.* Magna, publica, quadrantaria. *Ulys.* Virtus nec temporum, nec tempestatum permutatione permutatur. V. *Mutatio.*

Permuto, as, avi, atum, are. ändern, verwechseln, vertauschen. *Syn.* Muto. *Ulys.* Sententiam permutare. Permutatum solvere cum quæstu. Permutare pecuniam. Vasor, ne id, quod tecum permutavi, versuri solvendum mihi sit. V. *Muto.*

Perna, æ, f. * Schinke, Hamme. *Lat.* Fumosa.

Pernecto, as, avi, atum, are. durchaus, ertödten, umbringen. *Syn.* Enecto, neco. V. *Neco.*

Pernicies, ei, f. Verderben, Schade, Untergang. *Syn.* Exitium, labes, pestis, calamitas.)(*Salus. Epi.* Aperta, communis, conjuncta cum magna calamitate Reipubl. insana, major. *Ulys.* Reipubl. perniciem moliri, comparare, den Untergang des gemeinen Wesens suchen. In perniciem alicujus membrum, einen wollen ins Verderben stürzen. In perniciem ipse suam incurrit, er lauft seinem Unglücke selbsten zu. Communi perniciei oppressus est, er ist mit allen andern ins Verderben gerathen. Perniciem à capitibus omnium depellere, alle von dem Untergang erretten. V. *Exitus, calamitas, casus.*

Perniciosè, schädlich, höchst nachtheilig. *Syn.* Pestifere. *Ulys.* Quam dissolutè, quam turpiter, & perniciosè.

Pernicio[illegible]sus, a, um, schädlich, verderblich, höchst nachtheilig. *Syn.* Exitiosus, pestifer, noxius. *Plaut. Pernicios[illegible] filia ei[illegible]*, dieser Tochter ist seinen Vaterlande höchst schädlich. Qui tumultus fiat adversus patriæ commoda; perpetua est civitas; nihil non confert ad perniciem civitatis; qui perniciem patriæ non obscurè comparat, molitur; qui in patriæ perniciem ubique incumbit, qui pestem patriæ nefariè parat. V. *Noxius, nocco. Ulys.* Consilium non modo inutile, sed etiam pernicio[illegible] Reip.

Pernicitas, atis, f. Geschwindigkeit, Behendigkeit. *Syn.* Magna celeritas, velocitas.

Pernix, icis, g. o. * schnell, behend. *Ulys.* Canis pernix. V. *Celer.*

Pernocto, as, avi, atum, are. übernachten. *Syn.* Noctem ago, tradico. *Ulys.* Pernoctant venatores in nive. Assiduis studia pernoctant nobiscum, & rusticantur.

Pernosco, is, novi, ere. gründlich erkennen. *Ulys.* Mores hominum penitus pernoscere. V. *Nosco.*

Pernox, ctis, g. o. * die ganze Nacht wachend, oder während. *Syn.* Noctem totam vigilans. *Ulys.* Pernox luna erat.

Peruro, ris, avi, ustum, ere. anbrennen, die Nase zu Eide brennen. *Syn.* Percutio, vehementius, graviter, omnes. *Ulys.* Odio & studio ita tenatus exactus est, ut pergendo pereat. Perurere caudam. Terram hæc cauda decutiendo perurit.

Perustus, a, um. * sehr heftig, anfeuernd. *Ulys.* Ptolæi Consilium nondum perustum. V. *Ustus.*

Per-

Perpello, is, puli, pulsum, ere. antreiben, anstrengen, zu etwas vermögen. *Syn.* Impello, permoveo. *Usus.* Vultus ejus, oculique te perpulerunt. V. *Impello.*

Perpendiculum, i, n. Blei-Wage, Blei-Schnur, Senkel, Richtschnur. *Usus.* Si id crederemus, non egeremus perpendiculis, non regulis, non normis. Columnas exigere ad perpendiculum. Ferrum suo pondere deorsum ad lineam.

Perpendo, is, pendi, pensum, ere. betrachten, erwägen, wol überlegen. *Syn.* Expendo, dirigo, cogito, examino. *Ter.* Diligentissime. *Plin.* Perpende, quæso, quam vana sint ista, & inania, erwäge es nur fleissig, wie eitel dieses alles sey. Attende, quæso, animoque animadverte; mente, animoque considera; animum tantisper advoca; animo, cogitatione que percurre ista, ac vide, quam vana sint ista, & inania. Curas tuas, ac cogitationes, punctum temporis in hoc dirige, ut, quam vana sint ista, ac inania, dispicias. Ad animum, quæso, paulisper refer; animo, cogitationique dispice illarum rerum vanitatem; expende, quæso, secumque pondera hanc omnium rerum omnium. Te quæso, paulisper animum attende illarum rerum cogitatione pone, justasque rationum humanarum expende, quam vana hæc sint, & inania. Sedulo paulisper cogitationem dirige, & quam inania hæc sint, cum animo ipse. V. *Considero. Usus.* Hæc si ad rationem dirigas, recta sunt; si ad hominem perpendas, pravissima. Amicitia veritate perpendatur.

Perperàm, unrecht, fälschlich. *Syn.* Malè, pravè, perversè, præpostèrè, nequiter, vitio. *Usus.* Seu rectè, seu perperàm agas. Perperàm Consules dicuntur, qui vitio creati sunt.

Perpessio, onis, f. das Erleiden, Ausstehen, Erduldung, Uebertragung. *Syn.* Perpetratio. *Epi.* Considerata laborum, facilior, indigna homini libero, voluntaria, diuturna. *Usus.* Dolorum, laborum perpessio. Dolor dubiæ perpessi.

Perpetior, eris, pessus sum, peti. erleiden, erdulten, ausstehen, ertragen. *Syn.* Suffero, patior, fero, tolero. *Usus.* Dolorem fortiter perpeti. V. *Patior.*

Perpetro, as, avi, atum, are. * vollbringen, verüben, begehen. *Syn.* Patro, perficio. *Usus.* Perpetrare celerem. Bello, pugna, facinore perpetrato. V. *Perficio.*

Perpetuitas, tis, f. Ewigkeit, Immerwährigkeit. *Syn.* Perennitas, continuatio, diuturnitas. *Usus.* Animus ad perpetuitatem fidei est, & constans. Sui ipsi in vitæ perpetuitate constare. Perpetuitas sermonis, orationis.

Perpetuò, stets, immerdar, unaufhörlich, sine Unterlaß. *Syn.* In perpetuum. V. *Semper.*

Perpetuo, as, avi, atum, are. ohne Unterlaß beharren, immer anhalten. *Syn.* Continuo. *Usus.* Magistratuum potestas perpetuanda videtur.

Perpetuus, a, um. stetig, immerwährend, beharrlich. *Syn.* Perennis, constans, æternus, sempiternus, universus, continuus. *Usus.* Habuerem etiam in perpetuum amici. Perpetuus, & contextis voluptatibus fruitur. Oratio, historia, disputatio perpetua. Agmen perpetuum, navium infinitarum.

Perplaceo, es, ui, ere. sehr wohl gefallen. *Usus.* Lex mihi perplacet. V. *Placeo.*

Perplexè, * undeutlich, verwirrt, zweifelhaft. *Usus.* Perplexè agere, respondere.

Perplexus, a, um. * verwirrt, zweideutig, undeutlich. *Syn.* Implicatus, impliciatus, tortuosus. *Usus.* Responsum perplexum. Dubii, ambigui, perplexi sermones. V. *Ambiguus.*

Perpluo, is, ui, ere. durchregnen. *Usus.* Amor in pectus perpluit meum.

Perpolio, is, ivi, itum, ire. wohl ausspoliren, glätten, ausputzen. *Syn.* Expolio. *Usus.* Opus imperfectum perpolire & absolvere. Extremum perpoliendi operis laborem adhibere.

Perpolitio, onis, f. Ausspolirung, Ausschmückung. *Syn.* Expolitio.

Perpotatio, onis, f. stetiges Saufen und lüderliches Leben. *Epi.* Intemperantissima. *Usus.* Intemperantissimæ perpotationes. V. *Bibo.*

Perpoto, as, avi, atum, are. allezeit saufen. *Adv.* Semiputer. *Usus.* Totos dies perpotare. V. *Bibo.*

Perpurgo, as, avi, atum, are. säubern, ausfegen, wol reinigen. *Usus.* Nunc illud crimen nullo purgandum est. V. *Purgo.*

Perquàm, sehr, fast, gar, über die maßen. *Syn.* Valde. *Usus.* Illud, rem perquàm ridiculam, injectum. V. *Valde.*

Per-

Perquiro, is, quisivi, situm, ere. fleißig suchen, genau erkundigen, nachforschen. *Syn.* Exquiro, inquiro. *Usus.* Res occultas perquirere ab aliquo. V. *Quæro, inquiro.*

Perquisite, genau untersuchet, mit besonderm Fleiß. *Syn.* Exquisitè, diligenter.

Perquisitor, oris, m. * Durchsucher, Nachforscher. *Usus.* Malevoli actionum perquisitores.

Perrumpo, is, rupi, ruptum, ere. durchbrechen. *Syn.* Disrumpo, perfringo, vi aperio, persilio. *Phras.* 1. *Ipsas Alpes perrupit Hannibal*, Hannibal hat die Alpen selbst durchbrochen. Cupiditate ac furore invadendæ Italiæ perfregit omnia claustra alpium refregit objectas montium altitudines vi ac virtute perfregit; cum tot, tamque difficiles vias eluctandæ essent, per invias alpes audacissimè penetravit. Hannibale duce, corporibus, armisque nixi Persi cuneo viam rupêre. 2. *Romanus mates hostium aciem perrupit*, die Romer sequd durch das feindliche Heer durchgebrochen. Ferro atque audaciâ per confertos hostes sibi viam fecit; so inter tela volantia intulit, infestisque aciem diremit; perfregit hostium cuneos; & disjecit; per medios hostes audacissime perrupit; objectos hostium cuneos vi ac virtute perfregit. *Usus.* Insidias, legum pœnam perrumpere. V. *Perfringo.*

Persæpè, gar oft. *Usus.* De hoc genere persæpe Senatus-Consulta fiunt. V. *Sæpe.*

Persalutatio, onis, f. fleißige Begrüssung. *Syn.* Salutatio.

Persaluto, as, avi, atum, are. fleißig grüssen. *Syn.* Saluto. V. *Salūto.*

Perscindo, is, scidi, scissum, ere. * durchschneiden. *Usus.* Omnia perscindente ventô.

Perscribo, is, psi, ptum, ere. überschreiben. *Syn.* Scribo; in tabulas refero. *Adv.* Accuratè omnia, apertè, cautè, diligentissimè, enucleatè, insuè, nominatim, parcius, planè, spurcissimè, summatim, varie, copiose, verò, separatim, divinitùs, litteratè, sciè, sanctissimè, honorificentiùs triumphum. *Usus.* Tu ad me explorata omnia perscribas. Falsum nomen perscribere, die Schuld falsch aufschreiben. Pecuniam ad ædem sacram reficiendam perscripsi, Geld zu Ausbesserung der Kirchen einem verschreiben. V. *Scribo.*

Perscriptio, onis, f. das Aufschreiben. *Usus.* Suarum perscriptionum adversaria proferre. Controversia de tabulis & perscriptionibus.

Perscriptor, oris, m. Schreiber. *Usus.* Perscriptor fœnerationis.

Perscrutor, aris, atus sum, ari. erforschen, nachgrübeln, ergründen. *Syn.* Exquiro, inquiro, indago, exploro. *Adv.* Penitus, *Usus.* Speculari, investigare, perscrutari omnia. V. *Indago, inquiro, quæro.*

Persecò, as, secui, sectum, are. zerschneiden, zerspalten. *Usus.* Naturas rerum ecquid persecare, aperire, dividere possumus.

Persecutio, onis, f. Nachsuchung, Nachsetzung. *Syn.* Extraordinaria juris actio. *Usus.* Persecutionum, cautionumque præceptio in Jure Civili. Persecutio, Persecutor, Verfolgung, Verfolger der Christen, *vulgò sunt Latin rectiùs:* Vexatio, vexator & hostis nominis Christiani.

Persentiscò, is, ere. empfinden, merken. *Usus.* Nisi essem lapis, hæc persentiscere debui. V. *Sentio.*

Persequor, eris, secutus sum, sequi. nachstellen, nachsetzen, verfolgen, nachjagen. *Syn.* Sequor, insequor, insector: colo, imitor: prosequor, exequor. *Adv.* Acriter, commodissimè res aliquas, crudelissimè, cupidissimè, deinceps reliqua, dignè injuriam, diligenter mandata; diligentissimè, gravissimè versibus, nominatim, publicè bellò, sapienter extrema; severe, studiosissimè, subtiliter, subtilissimè, vehementissimè injurias, usque eo dueere. *Phras.* 1. *Hostem fugientem persequi*, dem flüchtigen Feinde nachsetzen. Insectari, in tergis fugientium hærere; fusos agere hostes; extremos agminis carpere, & morari; novissimos carpere & premere, velut accedentium insistere; hostibus instare, nec sui colligendi spatium dare; acerrimò impetû in fugientes hostes invehi. V. *Fugo.* 2. *Non cessat me persequi*, er läßet nicht nach, mich zu verfolgen. Vexandi, oppugnandi, exagitandi, omnique me injuriâ lacessendi finem nullum facit. Infensum, gravem, infestum mihi adversarium etiamnum experior; nusquam desinit mihi adversari, perniciem moliri, machinari exitium, ad perniciem nostram incumbere; nusquam mihi consistere patitur; insectandi mei ac premendi; in me grassandi finem non faciet, donec odium suum meo sanguine satiârit, explevêrit. V. *Adversor, odium, inimicus.* *Usus.* 1. Sectam Academicam, mores patris persequitur. Eò perveni, quò ego persequi cupidè potero. Diverticula, flexiones persequi. 2. *Tuas*, deine Fußstapfen, vestigia tua. Persequi jus suum bona fide & judicio persequi, repetere. 3. *Exequor*, vollziehen. Mandata persequi diligenter. 4. *Ulcisci*, rächen. Inimicitias suas, injurias persequi & ulcisci. Aliquem bello persequi. 5. *Comprehendo*, verfolgen. Rem rei jam publicæ jam luctus est persequi.

Per-

secutus. Pharsaliam versibus est persecutus Lucanus. Nec reliquorum ætates scrupulosius persequantur. V. *Sequor.*

Perseveranter, beständig, unablässig, fort und fort. *Syn.* Constanter.

Perseverantia, æ, f. Beständigkeit, Beharrung. *Syn.* Assiduitas, constantia. *Epi.* Grata alicui & jucunda, nimia, stabilis & perpetua. *Usus.* Retinenda igitur vobis est constantia, gravitas, perseverantia. V. *Constantia.*

Persevero, as, avi, atum, are. verharren, standhaft bleiben. *Syn.* Persto, persisto, permaneo; obstirmo animum in aliquare. *Adv.* fortissimè, stabilè & diu in parum cognito. *Usus*, 1. In sententia, in vitiis perseverare. Cujusvis est errare; nonnisi insipientis perseverare in errore. 2. *Absolvo, exequor*, fortsetzen. Quod turpiter suscepeias, perseverare, & transigere non debuisti. V. *Munio.*

Persisto, is, stiti, ere. stehen bleiben. *Syn.* Persto, perseveto, in eodem vestigio hæreo. *Usus.* In eo persististi.

Persolvo, is, vi, utum, ere. bezahlen, abstatten. *Syn.* Solvo. *Ant.* Cumulate. *Usus.* 1. Persolvi, quod debui. Promissa cumulatè persolvere. 2. *Præsto*, erweisen. Persolvere officium, gratiam, rationem officii &c. Persolvere pœnas judicio. V. *Solvo.*

Persona, æ, f. Beschaffenheit, da ein Mensch Amts, Leibs oder Gemüths wegen von dem andern unterschieden wird. *Syn.* Partes, munus, officium, larva. *Epi.* Aliena, apta, aptior, certa, communis, extrema, fœda, gravis, magnifica, præstans, tam gravis, tam severa, gravissima, idonea, improba, impurissima, levis, luculenta, muta, pacifica, quæstoria, stultissima, turpissima, vehemens & acuta. Personæ antiquæ, difficillimæ, difficillimæ, fictæ, heroicæ, graves, innumerabiles, obscuræ, propriæ. *Usus.* 1. *Personam Principis egregiè sustinuit, gessit, tenuit, tutus est*, die Rolle eines Fürsten wohl vertreten. Magistratus gerit personam civitatis. Personam magistratûs alicui imponere, *vel* detrahere. Non capiunt angustiæ pectoris tui personam Consulis tam gravem, tam severam. 2. *Hominis conditio*, die Person eines Menschen. Cæsar Pompejum nunquam nisi honorificentissimè appellat; at in ejus personam multa sæpe aspera. Mutica à Principis persona absit. Ea age, quæ digna sunt persona tua. 3. *In Comœdiis & Tragœdiis*, Person auf einer Comödie. Medea & Atreus heroicæ personæ. 4. *Larva, facies ficta, histrionica*, Larve, Vermummung. Ex persona mihi ardere oculi histrionis videbantur. Personam tragicam, fortè vulpes viderat. *Vulg. tamen est: Quinque personæ in navi fuere &c.* fünf Personen waren in dem Schiffe &c. *Latine rectius dixeris*: Homines quinque in navi erant. *In Divinis Mysteriis sanctitas, & necessitas hanc vocem approbavit.*

Personatus, a, um. vermaskirt, vermummet, verstellet. *Syn.* Quigestum, vultúmque alium capit. *Usus.* Ne Roscium quidem personatum laudant senes nostri. Personatus cur ambulem? parúmne fœda persona est ipsius senectutis?

Personо, as, ui, itum, are. erschallen, lauten; Schall oder Klang von sich geben. *Adv.* Acerbissimè. *Usus.* Tota vicina cantibus personabat. Aures nostræ vocibus adhuc dum illis personant.

Perspectus, a, um. wohl bekannt. *Syn.* Cognitus, exploratus, pertractatus, cantus. *Usus.* Quorum vita perspecta est in magnis rebus. Homo perspectæ virtutis. Tua in me perspecta benevolentia. V. *Notus.*

Perspergo, is, si, sum, ere. bespritzen. *Syn.* Respergo, aspergo.

Perspicacia, æ, f. Scharfsinnigkeit. *Syn.* Acumen, acies mentis. V. *Ingenium.*

Perspicacitas, tis, f. Scharfsinnigkeit. *Syn.* Acumen, solertia. *Usus.* Quâ es perspicacitate, facilè hæc intelliges. V. *Acies, Ingenium, Acumen.*

Perspicax, acis. *g. o.* verständig, scharfsinnig. *Syn.* Solers, acutus, ingeniosus. *Usus.* Homo naturâ perspicax, & acutus. V. *Ingeniosus, Sagax.*

Perspicientia, æ, f. genaue Betrachtung und Nachsinnen. *Syn.* Considerano, contemplatio, cognitio, intelligentia. *Usus.* Quod honestum est, in perspicientia & solertia veri versatur.

Perspicio, is, spexi, spectum, ere. eigentlich ersehen, wohl betrachten. *Syn.* Animadverto, animò comprehendo, mente comprehendo; mente consequor; cogitatione complector. *Adv.* Acutissimè, altiùs, dilucidè, etiam atque etiam, optimè, planè, penitus, præclarè, solertissimè, studiosè, maximè, facilè, planè. *Usus.* Rem cum consilio & cura perspicere non potui. Perspicere, quid in quaque re verum sit; perspicere totam naturam. V. *Aspecto, intelligo, cognosco.*

Perspicuè, klar, verständlich, deutlich. *Syn.* Manifestè, apertè, dilucidè. *Usus.* Res perspicuè fabulæ, turpis.

Perspicuitas, atis, f. Klarheit, Deutlichkeit. *Syn.* Evidentia.

Perspicuus, a, um. durchsichtig, klar, hell

Syn.

Syn. Claris, evidens, ajertus, manifestus, nimme dubius. *Plaut. Ita res hæc non satis est perspecta*, die Sache ist nicht genug. Res ista non ita sunt in medio posita, sed à vulgi sensu, intelligentiâque disjuncta. Doctrina paulo magis est recondita, & puerili ingenio non satis capta; abhorrent ista ab adolescentum intelligentia, neque satis sunt obvia. V. *Obscurus. Ulpius.* Hoc perspectum est, constatque inter omnes. Rem suspectam perspectam facere, hat zu vermuthen Ursach gegeben. V. *Evidens.*

Perflo, as, flavi, flatum, are. beständig blasen, beharren. *Syn.* Perflo, persevero. *Ulpius.* Perflat in sententia, in consilio. V. *Dico.*

Perfrequento, as, avi, atum, are. * ein groſſes Gedränge machen.

Perfringo, is, fregi, fractum, ere. hart oder fest binden, mit wenigen anmerken, obenhin etwas berühren. *Syn.* Vincio: percurro, leviter tango, tractim atque breviter, tractimque dico, dicto, non longius persequor. *Adv.* Breviter, celeriter, leviter, impunè, perquam breviter. *Ulpius.* 1. Hoc modo est, tractim celeriter, breviter perstringere rem unamquamque. 2. *Carpo, stringo, reprehendo*, anmachen, tadeln, bestrafen. Summâ licentiâ, verbis asperioribus, nec sine contumelia aliquem perstringere. 3. *Obcæco*, verblenden. Volumus rationi inimica mentis oculos perstringi. Dignitas mea, & splendor perstringat aciem oculorum tuorum. 4. *Tango*, ädern. Veram artem perstringere. V. *Reprehendo.*

Persuadeo, es, si, sum, ère. überreden, bereden. *Syn.* Fidem facio; probo, ad credendum duco. *Adv.* Penitus, prorsus, plane, temere quidquam. *Plaut.* 1. *Philosophia tuasum mihi persuasisti*, du hast mich beredet, daß ich die Philosophie höre. Tuô suasû & instinctu; te autore, duce, & consuasore adductus ad Philosophiam me contuli; tuis consiliis ac hortatibus animum ad Philosophiæ studium adjunxi; adjeci, applicui; tuæ vis orationis animum meum ab omni alia cogitatione ad Philosophiæ studium traduxit; illa ex intimis animis illum Philosophiæ horrorem evellit. In Academiam me totum compulit. 2. *Non possum mihi persuadere, ut hominem alloquar*, ich kan mich nicht darzu bewegen, daß ich den Menschen anredete. Inducere animum non possum; adduci non possum; in animum inducere non possum; imperare mihi non possum; imperare à me non possum; inferre vim animo cam non possum, ut cum illo sermonem jungam; ut vultum ejus subeam, sermonemque conferam, neque adduci meâ sponte, neque ullâ impelli, perpelli ratione possum. 3. *Quamje tandem nunquam mihi persuadebit*, er wird mich nicht mehr bereden können, daß ich seiner Meynung beyfalle. In suam sententiam nunquam me adducet, perducet; sibi ut assentiar, nunquam me adducet; hujus sermonem, & inducta ad eum sententia nunquam me deducet; in suam sententiam nunquam me trahet, flectet; de mea sententia nunquam me dejiciet. V. *Persuasio, persuasus. Ulpius.* Hoc persuasum habemus. Persuasus est animus audiorum. De paupertate nunquam persuadebis.

Persuasio, onis, f. gefaßte Meynung, Ueberredung. *Syn.* Persuasus. *Ulpius.* Dicere apposité ad persuasionem.

Persuasus, a, um, m. gefaßte Einbildung. *Syn.* Persuasio.

Persulto, as, avi, atum, are. * durchspringen. *Ulpius.* Mancipes, quoties hostis prorum agrum persultârit.

Pertædet, pertæsum est, es verdreußt. *Ulpius.* Pertæsum est levitatis Græcorum.

Pertæsus, a, um. * überdrüßig. *Ulpius.* Pertæsus sum sermonis, *vel* sermonem.

Pertendo, is, tendi, tentum, *vel* tensum, ere. ausstrecken, ausdehnen. *Syn.* Contendo. V. *Contendo.*

Pertento, as, avi, atum, are. untersuchen. *Syn.* Tento, exploro, attento. V. *Tento, periculor.*

Perterebro, as, avi, atum, are. durchbohren. *Syn.* Exterebro, perforo.

Perterrefacio, is, feci, factum, ere. in Schrecken setzen. *Syn.* Perterreo. V. *Terreo.*

Perterreo, es, ui, itum, ère. erschrecken, in Schrecken ausjagen. *Syn.* Terreo, conterreo, exterreo, perterrefacio, exanimo, metum affero, objicio. *Adv.* Vehementius, fabrè. *Ulpius.* Valde à me ejus perterrita. V. *Terreo.*

Pertexo, is, xui, extum, ere. in Gewebe ausmachen. *Syn.* Pertineo. *Adv.* Graviter, valdè, gravatè. *Ulpius.* Pertexitur ab, quos accusatis.

Pertica, æ, f. Stange, langer Stock.

Pertimesco, is, timui, ere. sich sehr fürchten. *Syn.* Pertimeo. *Adv.* Graviter, magnopere, non mediocriter, vehementius, immodicè, intercedentes invidiam, intercedentes. *Ulpius.* Pertimescere de honore, & fama. V. *Timeo.*

Pertinacia, æ, f. Hartnäckigkeit, Halsstarrigkeit

rigkeit. *Syn.* Pervicacia, obstinatio. *Epi.* Nefaria, perseverantiæ finitima. *Usus.* Nec pertinacia, nec cum iracundiâ disputari rectè potest. Libertas non in pertinacia, sed moderatione sita est. V. *Obstinatio.*

Pertinaciter, halsstarriger Weise. *Syn.* Cum pertinacia, prava animi contentione. *Usus.* Pertinaciter illi insensus est.

Pertinax, acis, *g. o.* hartnäckig, halsstarrig. *Syn.* Obstinatus, obfirmatus, pervicax. *Adv.* Valdè. *Phras. Pertinax est in sententia,* er bleibet hartnäckig auf seiner Meynung. Ille, præceps fortitus ingenium, pertinaciter adversus ista tendit; pravâ animi contentione provectus, negat sibi Integrum de sententia decedere; obstinato unus animo restitit; contumax ille, & ad repugnandum obstinatus perstat in sententia; pervicacis ad omnia, quæ agitat, animi, nimiúmque sui juris, ac sententiæ est; obstinatione quadam sententiæ cum aliis pugnaciter certat; à sententia deduci nullius persuasu; ac inductu potest. V. *Obstinatus. Usus.* Sermo lenis, non pertinax.

Pertineo, es, ui, ere. an etwas reichen, sich ausstrecken, erstrecken. *Syn.* Permano, permeo, penetro. *Adv.* Eò orationem; magnopere ad dicendum, omninò nihil ad se; nunc certè, publicè ad civitatem; valdè ad rem; vehementer. *Usus.* Vis cœlestium corporum ad plantas pertinet. Vis per totum corpus pertinens. Nervi toto corpore pertinentes. DEUs pertinens per omnes naturas, per terras, per mare. Romani imperii ditio ad Rhenum pertinet. Silva pertinet à flumine ad summas Alpes. Ad montes usque ea planities pertinet, sich erstrecken. *Vulgo: Pertingit.*

Pertinet, uit, ere. es gehöret zu etwas. *Syn.* Attinet, spectat, attingit; partes meæ sunt, officium hoc præcipuè meum est. *Phras. Hoc adme non pertinet,* dieses gehet mich nicht an. Meâ causâ nihil eo facto contingitur; ejus rei culpa aut infamia me non attingit. Nihil istud ad me; mea res hic non agitur; mihi isthic nequa scritur, neque metuur. *Usus.* Intelligere, quo quodvis pertineat. Summa illuc pertinet, ut sciatis. Ea opinio eodem pertinet, recidit, revolvitur, diese Meynung gehöret eben dahin. Pertinet hoc non modo ad dignitatem, sed ad salutem, da lieget nicht allein meine Ehre, sondern auch das Leben daran. Hoc ad me pertinet, das gehet mich an. V. *Attinet, munus, officium.*

Pertractatio, onis, f. Abhandlung, Durchlesen. *Syn.* Usus, evolutio. *Epi.* Multe rerum publicarum. *Usus.* Multarum rerum pertractatione multa discimus. Diligens Poëtarum pertractatio.

Pertracto, as, avi, atum, are. unter den Händen haben, abhandeln, berühren. *Syn.* Tracto, verso, pervolvo. *Adv.* Diligenter narrationem, molliùs, penitùs. *Usus.* Orator sensus mentésque hominum pertractare debet. Gesti negotii rationem diligenter & sæpè pertractare. V. *Tracto.*

Pertundo, is, tudi, tusum, ere. durchstossen. *Usus.* Cave, nequis crumenam pertundat.

Perturbatè, unordentlich. *Syn.* Confusè.

Perturbatio, onis, f. Verwirrung, Bestürzung. *Syn.* Motus animi turbidus, affectio animi, confusio; fluctuatio animorum.)(*Sententias, consilium, judicium. Epi.* Brevis animi, diuturna, fœda, gravis ægritudinis, magna animi, opinabilis, tanta, vehementior, vitiosa, universa, voluntaria. Perturbationes cœlestes, & maritimæ & terrenæ, hilariores, magnæ animi, moderatæ, naturales, ratione expertes, novæ, pestiferæ, tabificæ mentis, vitiosæ, voluntariæ. *Phras.* 1. *Perturbationes animi compescendæ sunt,* die unordentlichen Gemüthe-Regungen, oder Verwirrungen muß man bezähmen. Opera danda, ut mens turbidò animi motû semper vacet; ne condolescat, concupiscat, extimescat, efferatur lætitia, ne voluptate, libidine, merû, aut quavis alii animi ægrotatione jactetur; absint tabificæ mentis perturbationes, motûs turbulenti, actionésque animorum incitatæ, & impetû inconsideratò elatæ, rationem omnem repellentes. Sit animus vacuus, liber, solutus à gravibus illis concitationibus, tam inter se dissentientibus, atque distractis. Frangendi sunt, ac comprimendi motus illi turbidi iræ, cupiditatis &c. contrarii inimicique rationis. Ferior ille, concitatióque animi, ac commodo, motus denique omnes rationi non obtemperantes coërcendi ac reprimendi. V. *Motus.* 2. *Magna est perturbatio temporum, rerumque,* es ist eine grosse Verwirrung aller Sachen. Impeditissima sunt Reipublicæ tempora; omnia sunt tumultûs, timoris, fugæ plena; omnia divina, humanique jurâ permiscentur; magno in motu temporum, magnâ conversione rerum, magnâ confusione & perturbatione versantur. Quis est, qui non misceat in Republica aliquid? qui has temporum inclinationes suis consiliis opportunas non ad patriæ perniciem convertat. *Usus.* 1. Perturbatio-

bationes sunt turbidi animorum motus, averti à ratione, inimici mentis, vitæque tranquillæ. Nulli perturbationi animi, aut fortunæ succumbere. Cavendum, ne in perturbationes exclamationésque incidamus. In maxima perturbatione sum, versor, jacco. Magnâ perturbatione commotus sum. Imperû quôdam animi, & perturbatione potiùs, quàm consilio regi, incitari. Sapiens omni perturbatione vacat. 2. *Confusio*, Verwirrung. Quid est tumultus, nisi perturbatio Reipublicæ. V. *Turbatus.*

Perturbatrix, icis, f. Verstöhrerin.

Perturbo, as, avi, atum, are. verwirren, verstöhren, unruhig machen. *Syn.* Turbo, perturbationem affero, concito, misceo, permisceo, confundo. *Adv.* Valdè, vehementius. *Phras. Perturbatus est animo*, er ist ganz verwirrt in seinem Gemüthe. Confutus ex recenti morsu animi, nec lingua, nec mente constitit. Metu luctúque alienatus animus perturbationi succumbit; in maxima perturbatione est, versatur, jacet. V. *Turbidus. Usus.* Non me clamor tuus iste commovet, aut perturbat. Civitas seditionibus perturbata. Perturbato ordine actum, *seu* confuso. V. *Turbo.*

Pervado, is, vasi, ere. durchgehen. *Syn.* Pervenio, permano. *Usus.* Nequid in aures, quod noceat, possit pervadere. Rumor, fama, clamor urbem, *vel* per urbem pervasit. Incendium per sata, tempestas per vineta pervasit. La opinio, is pavor omnium animos pervadit. Quæquà ver faceret, calanditas quædam pervadere videbatur.

Pervagatus, a, um. aller Orten ausgebreitet, und bekannt. *Syn.* Divulgatus, pervulgatus, vulgatus. *Usus.* In re tam clara, tam testata, tam illustri & pervagata. Vulgare, quotidianum, pervagatum. Res est notissima, & pervagata. V. *Notus, Famosus.*

Pervagor, aris, atus sum, ari. durchwandern. *Syn.* Erro. *Adv.* Similiter, longè & latè. *Usus.* Lætitiæ, timores animos hominum pervagantur. V. *Vagor.*

Perveho, is, vexi, vectum, ere. fortführen. *Syn.* Perduco, eveho. V. *Veho.*

Pervello, is, ere. rupfen. *Syn.* Vello, vellico.

Pervenio, is, ni, ventum, ire. an einen Ort kommen, gelangen. *Syn.* Devenio, permeo, mano, permano, perducor, accedo. *Adv.* Commodus ad exitum, gradatim, naturè, occultè ad, ocyus ad finem, penitus in disputationem, prochivius in laudem, spitè, tuto, tutius ad finem laborum, volubiliter ad extremum. *Usus.* Non potui, quo contendebam, pervenire. Jacta in me convicia ad animum meum non pervenerunt. Sensus rei ad omnes non perveniunt, pervenit. Ad paucos licentia, culpa, infamia, pœna, pecunia pervenit. Virtus sine fortunæ præsidiis, labore & constantia, quò vult, pervenit. In laudem, ad exitum, ad finem laborum pervenit. V. *Venio.*

Perversè, verkehrt, boßhaftig. *Syn.* Pravè, perperam. *Usus.* Perversè beneficio, re aliquâ abuti.

Perversitas, atis, f. Bosheit. *Syn.* Pravitas, improbitas. *Epi.* Incredibilis hominum magna, summa opinionum, tanta. *Usus.* Est incredibilis hominum perversitas, improbitas, amentia. Summa opinionum perversitas. V. *Malitia.*

Perversus, a, um. verkehrt, boßhaftig. *Syn.* Pravus, improbus, præposterus, *Usus.* Strabonum perversi oculi. Perversa sapientia. Ludi contaminati, perversi, deformati. V. *Malus, improbus, pravus.*

Perverto, is, ti, sum, ere. verkehren, umkehren. *Syn.* Inverto, subverto. *Usus.* Jura omnia divina & humana labefactare & pervertere. Omnia rapinis, incendiis; Sacra inexpiabili scelere pervertere. Nunquam illo me opprimet consilio, nunquam artificio pervertet.

Pervestigatio, onis, f. Nachfrage, Nachforschung. *Syn.* Inquisitio. *Epi.* Diligentissima.

Pervestigo, as, avi, atum, are. nachfragen, nachforschen, durchsuchen. *Syn.* Invenio, reperio. V. *Quæro.*

Pervicacia, æ, f. Hartnäckigkeit, Halßstarrigkeit. *Syn.* Pertinacia.

Pervicax, acis. g. o. hartnäckig, halßstarrig. *Syn.* Durus, contumacior, insidens, contumax. V. *Pertinax, obstinatus.*

Pervideo, es, di, sum, ere. durchsehen. *Syn.* Video. *Adv.* Penitus.

Pervigilatio, onis, f. das lange Wachen. *Syn.* Vigilia. *Epi.* Nocturna.

Pervigilo, as, avi, atum, are. immer wachen. *Syn.* Pernocto. V. *Vigilo.*

Pervinco, is, vici, victum, ere. behaupten, überwinden. *Syn.* Vinco.

Pervius, a, um. durchgängig. *Syn.* Apertus.

Perungo, is, unxi, unctum, ere. beschmieren, übersalben. *Syn.* Ungo.

Pervolo, as, avi, atum, are. durchfliegen. *Adv.* Velocius. *Usus.* Unâ horâ ea passuum millia pervolavit.

Pervolvo, is, volvi, volutum, ere. durchblättern, durchlesen, wälzen. *Syn.* Volvo. V. *Lego.*

Pervoluto, as, avi, atum, are. wälzen, durchblättern. *Syn.* Pervolvo, evolvo, volito. V. *Lego.*

Per-

Peruro, is, ussi, ustum, ere. durchbrennen. *Usus.* Hominem perustum gloriâ magis magisque incendere, einem noch mehr Sporn machen.

Pervulgatus, a, um. sehr gemein. *Syn.* Jactatus, pervagatus, vulgaris. *Usus.* Clarum, notum apud omnes, testatum, pervulgatum est. V. *Notus.*

Pervulgo, às, avi, atum, are. gemein, ruchbar, oder bekannt machen. *Syn.* Divulgo. *Usus.* Librum pervulgare, edere. Mulier, quæ se omnibus pervulgat.

Pes, pedis, m. Fuß. *K. à πες, ποδὸς.* *Epi.* Dexter, sinister, extremus. Pedes contaminati, duriſſimi, extremi, heroi, liberiores, medii, minuti, rudes, posteriores, primi & postremi. *Usus.* Pedibus iter facere, conficere, ingredi, ire, reverti, venire, zu Fuß reisen. Pedibus mereri, stipendia facere, zu Fuß im Kriege dienen. Ad pedes desilire, se dare, vom Pferde herab springen. Ad pedes alicujus supplicem accidere, jacere, volutari, se abjicere, projicere, sternere, zu Füssen fallen. Pedibus flumen transmittere, durchwaden. Pedem conferre, ac propius accedere, näher hinzu treten. Pedem referre, zurücke weichen. Pedem in alieno solo ponere, eine fremde Erde betreten. Trahantur per me pedibus ista, schleppen. Pede terram percutere, supplodere, mit den Füssen stampfen. Ex pedibus laborare, Fuß-Schmerzen haben. Pedum officio carere, lahm seyn. Pedem in Italia nullum video, qui non sit illius in potestate, es ist keine Spannbreit Erde im ganzen Lande, so nicht sein wäre. Pedem a te discessi nunquam, ich bin keinen Tritt von dir gewichen. Hoc negotium, hæc oratio nec caput, nec pedes habet, diese Sache hat weder Hände noch Füsse.

Pessulus, i, m. Riegel. *Usus.* Foribus obdere pessulum.

Pessundo, as, dedi, datum, are. mit Füssen treten. *Syn.* Protero, conculco. V. *Perdo, Destruo, Everto.*

Pestifer, ra, um. tödtlich, schädlich. *Syn.* Perniciosus.)(*Salutaris. Usus.* A pestiferis, nocentibus, funestis rebus refugere.

Pestiferè, schädlich, tödtlich. *Syn.* Perniciosè.

Pestilens, tis, *g. o.* höchst-schädlich, tödtlich. *Syn.* Pestifer.)(*Salubris. Usus.* Locus pestilens, cœloque calamitosus. Annus pestilentissimus.

Pestilentia, æ, f. Pestilenz, giftige Seuche.)(*Salubritas. Phr.* *Pestilentia tum gravissime sæviebat*, es war dazumal eine grausame Pest. Grave tempus, annusque pestilens erat urbi, agrisque; pestilentia gravissime laborabat erat; annus erat gravissimus, ac pestilentissimus; annus erat fœdus intemperie cœli, maximéque pestifer; sæviebat tum pestilentiæ vis maximè; gravis eô annô inciderat pestilentia; multiplici clade fœdatus erat annus, urbem, agrosque tirente pestilentiâ; exorta pestilentia fœda homini, fœda pecori; contagio vulgabat morbos, urbs assiduis exhausta funeribus, multæ & claræ lugubres domus; urbs tota gravi pestilentiâ conflictabatur; flagrabat pestilentia urbs tota; annum illum pestilentiâ infamem mors multorum fecerat; vis pestilentiæ ingens cœlum depasta, & populata erat; multos eô annô mortales pestilentia absumsit, consumsit. *Usus.* Abüt de loco pestilentia, sed me non attigit: Ager propter pestilentiam vastus, atque desertus.

Pestis, is, f. ein allgemeines Verderben, Pest, Seuche. *Syn.* Pernicies. *Epi.* Adulta, calamitosa, capitalis, communis, detestabilis, funesta Reip. insanus, importuna, magna, mala, miserrima, nefaria, perniciosa, præsens, terra, horribilis & infesta. Pestes anxiæ, naturales, nefariæ, publicæ sociorum, reliquæ. *Usus.* Nulla tam detestabilis pestis est, quæ non homini ab homine nascatur. Pestem alicui ac pernicicm machinari, afferre, importare, einen ins Verderben setzen wollen. Pestem à Republica depellere, avertere, das Unheil von der Gemeinde abwenden. Pestem eam civitatis comprimere, reprimere, exsecare, extinguere, dieses allgemeine Unheil bey Zeiten dämpfen. Pestis ac pernicies civitatis; funesta Reipublicæ pestis; illa furia, ac pestis patriæ, lasterhafte Bürger. Pestis hominum laude alienâ dolentium, heimliche Leute, so nur andere beneiden. V. *Pernicies.*

Petasatus, a, um. mit einem breiten Hute bedeckt. *Syn.* Petasô tectus.

Petasus, i, m. * breiter Schaubhut. *Syn.* Latus pileus, capitis tegmen.

Petitio, onis, f. Bitte, Anwerbung. *Syn.* Rogatio, rogatus, preces, *Epi.* Aliena, angusta, apta, extraordinaria, integra, plena pompæ, illustris, splendida, popularis, tota. *Usus.* 1. Petitionem consulatûs adornare. Petitionem alicujus oppugnare. 2. *Percussio, ictus, conjectus*, Angriff. Has petitiones ita conjecerat, ut vitari non posse viderentur, parva corporis declinatione effugi, eluſi.

Petitor, oris, m. der Ansprecher vor Gerichte. *Syn.* Actor, agitans. *Epi.* Bonus

Usus. Personam petitoris suscipere, accusatoris deponere.

Peto, is, ivi, itum, ere. begehren, bitten, ersuchen, erlangen. *R. à* πεθέω, *desidero*. *Syn.* Posco; postulo, comendo, exposco, flagito, imploro. *Adv.* Æquè, aliundè copiam dicendi, altè procemium, altius initium rei, amantissimè, apertè exercitum, assiduè, diligenter, audacter, blandiùs, breviter, contrà, deinceps magistratum, diligentiùs quid, etiam atque etiam, majorem in modum peto & contendo. Jam pridem, imprudenter, magnoperè, maximo opere, necessario, negligenter se habentem, nominatim tribunatum, ordinatim honores, paullo quidem post, perspicue pacem, proximè consilium, prudentissimè, similiter quid, summoperè sapientiam, tamdiù nihil, valdè, vehementer. *Usus.* 1. Singulari studio, majorem in modum à me petebat. A philosophia consolationem peto. Veniam, honorem petere. 2. *Affeto, invado*, angreiffen, anfallen. Cum imbribus, lapidibus, fraude, insidiis petere. Jugulum, sanguinem, vitam alicujus petere. 3. *Quæro*, suchen. Fugam petere. Fugæ salutem petere 4. *Loco moveor*, eilends hin reisen. Romam petere. Loca calidiora petere. V. *Rogo.*

Petra, æ, f. * Felsen. *R. à* πέτρα. *Syn.* Rupes.

Petulans, tis, *g. o.* muthwillig, frech, ausgelassen. *Syn.* Protervus, audax. *Adv.* Effusè. *Phæd. Nihil illo juvene petulantius*, nichts frecher, dann dieser Jüngling. Nihil immodestius, aut minus ingenuum; temerarii ac procacis adolescentis furor & protervitas frangi satis non potest. Effrenata juvenis licentia in gyrum rationis duci non potest; non minus, non blanditiis ad officium redigi se patitur. *Usus.* Petulans & furiosum dicendi genus. Jocus illiberalis, petulans, obscœnus. Homo petulans, & plane insanus. V. *Audax.*

Petulanter, muthwillig, frech. *Syn.* Licenter. *Usus.* Petulanter in aliquem invehi.

Petulantia, æ, f. Muthwillen, Frechheit, Ausgelassenheit. *Syn.* Procacitas, protervitas.)(*Modestia, pudor.* *Epi.* Aperta, tolerabilis, inimicissima. *Usus.* Hanc pudor pugnat, inde petulantia, & furor. In petulantiam incidere. Petulantiam alicujus frangere.

Petulcus, a, um. muthwillig, geil, stößig. *Syn.* Lascivus.

Phalanx, gis, f. * ein Kriegs-Heer von 8000. Fuß-Knechten. *Syn.* Agmen militare Macedonicum.

Phaleræ, arum, f. Pferds-Aufputz. *Syn.* Equorum ornamenta. *Epi.* Nobiles.

Phaleratus, a, um. geschmückt. *Syn.* Phaleris ornatus.

Phantasia, æ, f. Einbildung. *Usus.* Ex impulsione extrinsecus oblatâ, quam phantasiam vocamus.

Pharetra, æ, f. * Köcher, Pfeil-Gestöcke.

Pharmacopola, æ, m. Apotheker. *Syn.* Unguentarius. *Epi.* Circumforaneus.

Phaselus, i, m. kleines Schifflein. *Syn.* Myoparo.

Philologia, æ, f. Liebe der freyen Künste, sonderlich der Sprachen. *Syn.* Studium, *vel* amor sermonis.

Philologus, i, m. Liebhaber der Künste und Sprachen. *Usus.* Homines nobiles, seu nullo modo Philologi.

Philosophia, æ, f. Welt-Weisheit, Liebe zur Weisheit. *Syn.* Studium, *vel* amor sapientiæ. *Epi.* Acutior, antiqua, antiquissima, nobilissimaque ars vitæ, commentatio mortis, cultura animi, frugifera & fructuosa, intima, magna, media, medicina animi, molesta, orba, patria & avita, referta, quadam procreatrix & quasi parens laudatarum artium, præpotens & gloriosa, similis alicujus, tota, vera, vera & antiqua, veritima, elegans, vetus, universa. *Phæd.* 1. *Velim, Philosophiæ studeas*, ich wollte gerne, daß du dich auf die Philosophie begebeten. Velim, ad Philosophiam animum adjungas; studium tuum applices; te conferas; Philosophiæ operam des; studium dices. Velim, rerum humanarum, atque etiam divinarum cognitionem studiose colas; totô pectore complectaris. Velim, te ad ejus studium scientiæ adjungas, unde nascitur, atque altur moderatio vitæ; unde omnis ordo, ac tota rectè vivendi ratio manat. Tu velim turis, ac honestatis omnis parentem Philosophiam, quantô poteris studio, complectare. Tu velim omnes animi vires ad Sapientiæ studium conferas. 2. *Philosophia ultima ad res humanas scientia*, die Welt-Weisheit ist eine Wissenschaft, so dem menschlichen Geschlechte über die massen ersprießlich. Philosophia omnium mater artium, donum & inventum Deorum; laudandarum omnium artium parens & procreatrix; ars vitæ, mater omnium benè factorûm ac dictorum; medicina animi, cultura animi, quæ vitia extrahit radicitus; officii & benè vivendi disciplina; commendatio mortis, miseriarum portus, quo bonô nullum optabilius, neque præstantius datum est hominibus Deorum munere & consilio. *Usus.* Triplex Philosophia Platonis: Moralis, Physica, Dialectica. Studium Sapientiæ, quæ Philosophia dicitur

Phi-

Philosophicus, a, um. zur Welt-Weisheit gehörig.

Philosophor, aris, atus sum, ari. der Welt-Weisheit sich ergeben. *Syn.* Philosophiam colo. *Adv.* Ad extremum, omnino. *Usus.* Admirabili quodam ad philosophandum studio concitatus.

Philosophus, i, m. Welt-Weiser. *Syn.* Naturæ interpres, Philosophiæ sectator, Sapientiæ studium professus. *Epi.* Elegantissimus omnium & eruditissimus, gravissimus, non ignobilis, imperator, magnus, mollis, & languidus, enervatus, nobilissimus, & clarissimus, prudentissimus, optimus, politissimus & acutissimus omnium, rectissimus, severus, gravis, summus. Philosophi absoluti & perfecti, ant qui, auctores rerum, non fabularum, non contemptissimi, sed clari & acuti, minimè contemnendi, discrepantes, vulgo imperati & similes imperatorum, non inepti, minimè mali, innumerabiles, satis acuti, minuti, nobilissimi longè, atque principes, perfecti, plebeji, prudentissimi, superstitiosi & penè fanatici, veteres, voluptuarii. *Usus.* Inventa Philosophorum. Philosophus is est, qui omnium rerum divinarum & humanarum causam, naturamque novit; omnem benè vivendi rationem tenet, ac persequitur.

Physica, æ, f. Natur-Kündigung. *Syn.* Explicatio naturæ; investigatio naturæ.

Physica, orum, n. Bücher, so von denen natürlichen Dingen handeln. *Syn.* Res naturales.

Physicè, natürlicher Weise. *Syn.* Acutè, Physicorum more.

Physicus, i, m. Natur-Kündiger. *Syn.* Speculator, venatorque naturæ, qui se ad investigationem naturæ totum contulit. *Epi.* Politior, obscurus.

Physiognomus, i, m. Natur-Deuter. *Usus.* Physiognomus profitetur, se hominum mores, naturasque ex corpore, oculis, fronte, vultû pernoscere.

Physiologia, æ, f. Kunst von der Natur-Beschaffenheit. *Syn.* Naturæ ratio. *Epi.* Tota.

Piacularis, e. zum Versöhnen dienlich. *Syn.* Quod ad expiandum peccatum pertinet. *Usus.* Sacrificia piacularia. Egone ob tuam stultitiam piacularis fiam?

Piaculum, i, n. Sühn-Opfer, Buß, Sünd. *Usus.* Porco piaculum pati. Piaculum committere. Aliquos alienæ iræ piacula dedere, dem Zorn aufopfern.

Pictor, oris, m. Mahler. *Epi.* Summus, malus. *Usus.* Protogenes perfectus pictor. V. *Pingo.*

Pictura, æ, f. Gemählde. *Syn.* Tabula. *Epi.* Antiquissima, non egregia, vetustate evanescens, nobilis, placidissima, textilis, vetus. Picturæ egregiæ, novæ, veteres. *Usus.* In picturis alios horrida, inculta, abdita, opaca, alios nitida, læta, collustrata delectant.

Piè, fromm, gottesfürchtig. *Syn.* Religiosè. sanctè.)(Scelerate. *Usus.* Memoriam mei pie, inviolateque servato.

Pietas, atis, f. Gottesfurcht, Frömmigkeit. *Epi.* Clara & in omnibus grata, commemorabilis, divina, eximia, munus, incredibilis, insignis, jucunda, magna, minima, par, præsens, singularis, summa, tacita. *Usus.* Pietas est justitia erga Deum & parentes. Pietas est, per quam sanguine contenctis officium, & diligens tribuitur cultus. Pietas, Sanctitas, Religio. Vir summâ pietate. Pietatem imbuit. Vultû sæpè læditur pietas. Pietas fundamentum omnium virtutum, Deum placatum efficit. Gravissimum, ac sanctissimum pietatis nomen.

Piger, ra, rum. faul, träg, nachlässig. *Syn.* Segnis ad aliquid agendum. *Phras.* Piger *animis est*, er ist über die massen faul. Nihil illo homine pigrius, nihil remissius; in ultimæ ignaviæ homo. Somni plenus, cessator, naturâ socors & negligens; vencti dedituş & somno; bonum otium sortiri cordiâ, atque desidiâ conterit; mollitiâ diffluit, ac ineriiâ; otiô hebescit, & languet; cessator ignavissimus, & qui metu laboris obtorpescat; languori deditus, & desidiæ; in socordiam effusus; is est, in cujus vultu pigritia, desperatioque meliorum crassetur, atque adeô anima ipsa esse onus videatur; desidiosus est, ac ignavus, & qui operi, ac negotio indormire facilè soleat; desidem otio dimittit animum; ignaviæ se dedit; languori se totum dat, dedit; fugiens laboris, in otio consenescit; otio ac ignaviâ marcescit; pigritiâ tabescit. V. *Otium.* *Usus.* Ad litteras scribendas pigerrimus.

Piget, uit, es verdreußt. *Syn.* Tædet, pœnitet. *Usus.* Me non solum piget stultitiæ tuæ, sed etiam pudet. Inductus ad pigendum. V. *Tædet, pœnitet.*

Pigmentarius, ii, m. Farben-Bereiter, oder Verkauffer.

Pigmentum, i, n. Anstrich, Schminke. *Syn.* Fucus, color, ornatus. *Usus.* Sententiæ fino fuco, & pigmento puerili. Pigmentum aspergere. V. *Fucus.*

Pignerator, oris, m. der Pfand nimmt.

Pigneror, aris, atus sum, ari. pfänden.

Syn. Pignus auſtro, fiducem accipio. *Uſus.* Mars fortiſſimum quemque ex acie pignerari ſolet.

Pignus, eris, n. Pfand. R. à πηγνυμι, confirmo. *Syn.* Fiducia, hypotheca; obſes. *Epi.* Magna & grata. *Phraſ.* 1. *Librum pro pignore do*, ich gebe das Buch zum Pfande. Pignus do librum hunc; pro pignore tradо; pignori do, pono, oppigno, oppignero. 2. *Pignus accipio*, ein Pfand nehmen. Pignus capio librum; pignus auſcro, accipio; fiduciam capio; vadem, prædemque habeo virtutem rerum, quas geſſiſtis; pignori librum &c. *Uſus.* Pignora cedere. Pignoribus cogere. Multis magnoque pignoribus me tibi obligatum tenet.

Pigritia, æ, f. Faulheit, Trägheit. *Syn.* Ignavia, inertia, negligentia. *Uſus.* Pigritia mentis eſt contagiosus labor. Pigritiæ ſe dedere. Pigritia tabescere. V. *Ignavia, Otium, Piger, Negligentia.*

Pigror, aris, atus ſum, ari. faul und verdroſſen ſeyn. *Syn.* Gravor. *Uſus.* Scribere ne pigreris.

Pila, æ, f. Ball. *Uſus.* Pila, tali, taſſeræ. Pila ludere, pilam retorquere.

Pilentum, i, n. * Kutſche. *Veh. di genus.*

Pileus, i, m. * Filz-Hut. R. à πιλος. *Syn.* Tegmen capitis. *Uſus.* Servi ad pileum, *ſeu* libertatem, vocati.

Piloſus, a, um. rauh, haaricht.

Pilum, i, n. * Wurf-Spießlein. *Genus teli. Uſus.* Spartorum, pilorumque multitudo.

Pilus, i, m. Haar. *Uſus.* Valla pilorum munitæ palpebræ.

Pingo, is, xi, pictum, ere. mahlen. *Syn.* Picturâ exprimo. *Adv.* Benè, egregiè, variè iocum, præclarè, pulcherrimè. *Phraſ.* 1. *Apelles Veneris caput elaborateſſima pinxit*, Apelles hat das Haupt der Göttin Venus überaus ſchön gemahlet. Singulari expreſſit, atque exornavit artificio; politiſſimâ arte perfecit; coloribus illuſtravit, effinxit, adumbravit. 2. *Pingunt artifices tabellas*, er mahlet eine Tafel. Pictor erat egregius; pingendi arte præſtantiſſimus; penicillo nihil non imitari ſolebat; naturam ipſam non modo adæquare, ſed etiam ſuperare pingendi artificio videbatur. In adumbranda cujuscunque rei ſpecie & forma nemini ſecundus erat. 3. *Hominem ad vi-*

vum depingit, er hat dieſen Menſchen recht lebhaft abgemahlet. Veram ſpectantis rei ſpeciem effinxit, expreſſit; ex vero vultum hominis reddidit; imaginem ad naturalem nativi oris formam in tabulâ expreſſit; effigiem ad germanam oris ſpeciem in tabulâ expreſſit. *Uſ.* Britanniam pingam variis coloribus, meo penicillo.

Pinguis, e. fett, feiſt. *Syn.* Opimus, craſſus, rudis. *Phraſ. Pinguis eſt*, er iſt fett. Habitus corporis illi opimus eſt; is eſt, cui ſagina ſuperet ceſſarit; valta hominis corporis otioſi moles, parque abdominis inexpleti. *Uſus.* Thebis craſſum cælum, itaque Thebani pingues & valentes. Pingui Minerva.

Penna, æ, f. Flügel, Feder. *Syn.* Penna. *Epi.* Pinnula.

Pinnatus, a, um. geflügelt, was Federn hat. *Syn.* Pennatus, penniger.

Pinſo, is, ui, pitum, ere. * ſchroten, mahlen, backen.

Pio, as, avi, atum, are. verſühnen. *Syn.* Expio. *Uſus.* Oſtenta pia. V. *Facio.*

Pirata, æ, m. See-Rauber. *Syn.* Prædo; latrocinia maritima infamis; qui piraticam facit; prædas maritimas agit; maritimos excursionibus littora populatur; piraticam exercet; gens navigiorum ſi cibus quæſtuoſa, *piratæ. Epi.* Barbarus, conſceleratus, nefarius, nobiliſſimus. *Uſus.* Pirata non eſt ex perduellium numero delinitus, ſed communis hoſtis omnium.

Piratica, æ, f. See-Rauberey. *Uſus.* Neceſſitate coactus piraticam fecit.

Piraticus, a, um. See-räuberiſch.

Piſcator, oris, m. Fiſcher.

Piſcatorius, a, um. * zum Fiſchen gehörig. *Uſus.* Navis piſcatoria.

Piſcatus, ûs, m. Fiſch-Fang. *Uſus.* Hic piſcatus mihi lepide evenit.

Piſcina, æ, f. Fiſch-Teich. *Uſus.* Piſcina publica.

Piſcinarius, a, um. der viele Fiſch-Teiche hat. *Syn.* Qui piſcinas delectatur.

Piſcis, is, m. Fiſch. *Epi.* Squammoſi. *Uſus.* Pisces hamo capiuntur. Quot genera quam diſparia piſcium, partim ſquamarum, partim ſquamarum, partim ad ſaxa nativis teſtis inhærentium!

Piſcor, aris, atus ſum, ari. fiſchen. *Syn.* Piſcatu me oblecto.

Piſculentus, a, um. * Fiſch-reich.

Piſtor, oris, m. Beck, Piſter. *Syn.* Qui panes conficit.

Piſtrinum, i, n. Stampf-Mühle. *Syn.* Locus, ubi frumentum tunditur molâ verſatili. *Uſus.* Alcitem in piſtrinum conferre, compingere, dare, dedere, tundere

Pi-

Pitu'a, æ, f. das ſchleimige Waſſer im Gehirne, Rotz. *Ulus.* Cum pituita, aut lues redundat in corpore.

Pituitosus, a, um. rotzig, voll wäſſeriger und ſchleimiger Feuchtigkeit. *Syn.* [illegible] *Ulus.* In [illegible] ſunt homines pituitosi, & qui in lumbis, in alvo, atque exiſtenti.

Pius, a, um. gottſelig. *Syn.* Optimus, religioſus. *Phæd.* Sunt, qui pertimuere deſiderii ſui naporem; non eam placatam, ut [illegible] num, quæ DEO debetur, pietatis; animis religioſè, quam conveniat, ſacris operandis; alcki a te pietatis ille ardor, quem divinæ [illegible] poſtulat; parum piis verbis, quæ ad [illegible] Numen adhibentur. V. *Pacatus, Religioſus, Purus. Ulus.* Ne pius quidem ſine ſcelere ille potuit Orbem.

Pix, icis, f. Pech. *Syn.* Liquida.

Placabilis, e, verſöhnlich. *Syn.* Exorabilis. *Ulus.* Placabilem ſe præbere, & æquum.

Placabilitas, atis, f. Verſöhnlichkeit. *Syn.* Clementia, lenitas, mansuetudo. *Ulus.* Nil magnô viro dignius placabilitate.

Placare, ſänftigen, gütig. *Syn.* Solari, placare, patienter, humaniter, remisse. *Ulus.* Omnia placare, & moderate ferendo.

Placatio, onis, f. Beſänftigung, Verſöhnung. *Syn.* Pax, tranquillitas. *Ety.* Lenita Deorum. *Ulus.* Perturbato animorum placatione adhibetur. Placatione Deorum pœna averteuda eſt.

Placatus, a, um. verſöhnt, gefällig, befriedigt. *Syn.* Placatus, tranquillus, quietus & lenis, tranquillus. *Ulus.* Homo in aliquem animo & placatus.

Placeo, es, ui, itum, ere. gefallen, gefällig ſeyn. *Syn.* Non displiceo, ſatisfacio, arrideo; jucundum, mihi eſt, videtur, placitum, conditum. *Ant.* Displiceo. *Ant.* Admodum, comiter, egregiè, perpetuo, plane, prorſus, rectè, valdè, vehementer. *Phæd.* *Placuere mihi multum, quas ad me dedit, litteræ*, dein Brief hat mir ſehr gefallen. Mihi perjucunde fuere; maximoperè me oblectarunt; maximè jucundæ acciderunt mihi; vehementer mihi probabantur; maximam ex litteris tuis voluptatem cepi; planè mei ſtomachi fuere; ut perfectæ epiſtolæ ſpeciem adamavi tuas litteras; devotam epiſtolam tuam, ita arrisit; tam grata fuit, quam quæ gratissima; multùm te amo, quod ita ſcripſeris; non parùm voluptatis præbuêre tuæ mihi literæ. V. *Gratus. Ulus.* Scribe, quid tibi de ea re placeat. Senatui placuit. Cæſarem proficiſci. Nunquam mihi minus, ac hesi placui.

Placet, cuit, citum eſt. es gefället, iſt gefällig. *Syn.* Sententia eſt. *Ulus.* Non placet Stoicis. De Provinciis ita placitum eſt, ut Pompejus maneatur.

Placidè, ſanft. *Syn.* Leniter, pacatè. *Ulus.* Placidè ac ſedatè dolorem ferre.

Placidus, a, um. ſanft. *Syn.* Pacatus, tranquillus. *Ulus.* Semper in animo ſapientis placidiſſimam eſſe pacem &c. Oratione placidâ, ſubmiſſâ, lenî. Ex irato placidum & mollem aliquem reddere. V. *Tranquillus.*

Placo, as, avi, atum, are. ſtillen, beſänftigen, beruhigen. *Syn.* Lenio, mitigo, pacificum facio, reconcilio, expio, propitium facio. *Ant.* Irritare. *Ant.* aliquando. *Phæd.* 1. *Placare hominem facile*, ich habe ihn bald beſänftiget. Iram hominis mollire, an tam nominis permulcere periculo ſint. Nullo negotio effici poſſe, ut ira homini caderet; ira ſecum eſt, ut ira homini caderet; iram hominis facilè reſervefceret; iram hominis facilè reprehendere; nihil laboris erat, mollire hominis animum. V. *Reconcilio.* 2. *Primus conatus, placare Deos*, die erſte Sorge war, den man die Götter beſänftigte. Placare Deum eſt hostia adorare; et, quæ ad placem Deum pertinent, cælitus expiationis, ſacris perpetrandis, rite peragere; Divinum Numen, ritè peragere; Divinum Numen violatum precibus placare. V. *Lenio, Gratus. Ulus.* Animos concordiâ placare. Odia improborum, iras judicium placare.

Plaga, æ, f. Jäger-Garn, Netz, Munden-Strumen. *Syn.* Rete, Laqueus: Vulnus, periculum. *Ety.* Gravissimæ, majores. *Ulus.* 1. Si ex his laqueis te explicueris, in illas plagas incides. Tendere, texere plagas. Conjicere aliquem in ſuas plagas. 2. *Vulnus*, Munden. Plagam alicui imponere, injicere, infligere, ſalicui inponere, injicere, infligere, ſalicui imponere, injicere, infligere, ſalicui imponere, injicere, infligere, ſalicui im

ditus. Res penitus perſpectæ, planiſſimè cognitæ. V. *Omnino.*

Planeta, æ, m. Planet, Irrſtern. *R.* à πλάνη, *error.* *Syn.* Stellæ errantes.

Plango, is, xi, ctum, ere. * ſchlagen, beklauren. *Syn.* Tundo, percutio: ploro, defleo. *Uſus.* Littora, procellæ plangunt. V. *Lachryma.*

Plangor, oris, m. Klag, Schlag. *Syn.* Ejulatus, ploratus. *Uſus.* Plangore, & lamentatione opplevêre forum. V. *Lamentatio.*

Planities, ei, f. Ebene, ein eben Feld. *Syn.* Campus, æquor. *Phraſ. Planities ampla*, ein weites Feld, in der Ebene. Campeſtris regio, in qua ne ſtirpes quidem operiant ſolum, & liber proſpectus oculorum ad ea etiam, quæ procul receſſêre, permittitur; intermiſſa collibus planities; ſub radicibus montium ſpatioſa planities procumbit; laxant ſe montium ſinus, & majus ſpatium aperiunt. In æqua ubi deſcenditur, velut vaſti maris, ſic immenſa panditur planities, ut ſubjectos campos terminare oculis haud facilè queas. Montes inter vaſta porrigitur planities. *Uſus.* In ſummo eſt æquata agri planities.

Planta, æ, f. Pflanze, Zweig. *Syn.* Surculus, ſtirps. *Uſus.* Malleoli, plantæ, ſarmenta, vites, traduces, propagines.

Planus, a, um. eben, gleich, flach. *Syn.* Æquus, æquabilis.)(*Mons, ſaxum, præceps.* *Uſus.* 1. Capua planiſſimo in loco explicata. Quid tam planum, quam mare? 2. *Apertus*, klar, offenbar. Id objicis, quod planum facere non poſſis. Oratio plana, & evidens.

Platanus, i, f. Maßholder-Baum. *Arboris genus umbrifera, & patulis ramis diffuſa.*

Platea, æ, f. Gaſſe. *Epi.* Ampla, frequens. *Uſus.* In hac platea habitat.

Plaudo, is, ſi, ſum, ere. klatſchen mit Händen, für Freuden die Hände zuſammen ſchlagen. *Syn.* Approbo, aſſentior, plauſum alicui do, rei tribuo. *Adv.* Valdè, effusè. *Uſus.* Omnes ei effusè plauſere.

Plauſtrum, i, n. Laſt-Wagen. *Syn.* Currus.

Plauſus, us, m. Frohlocken, das Klatſchen mit Händen. *Syn.* Applauſus, admurmuratio; vox, clamor index lætitiæ; ſuffragium, teſtimonium, ſtudium populi, aut ſpectatorum.)(*Plangor.* *Epi.* Æquabilis, facetus, incredibilis, infinitus, magnus, multiplex, perpetuus, popularis, ſingulus. *Phraſ. Cum plauſu audiri*, er hat ſeine Rede mit allgemeinem Frohlocken gehalten. Magnô plausû accepta eſt ejus oratio; dicentem conſecutus eſt ſtrepitus; & grata concionis admurmuratio; omnes orationem ejus plausû proſecuti ſint. *Uſus.* Plauſum quærere, captare. Plauſum alicui dare, tribuere, impertiri. Emoriens, reſtrigerit prilinus ille plauſus.

Plebecula, æ, f. Völklein, *Syn.* Plebs, vulgus.

Plebejus, a, um. einer aus dem gemeinen Volke, ſchlecht, gemein.)(*Patricius.* *Epi.* Importunus. *Phraſ. Plebeji maxime ex peſtilentia ſunt mortui*, es ſeynd die meiſten nur aus dem gemeinen Volke an der Peſt geſtorben. Per ignota capita evagata vis morbi eſt; ſordidiſſimus quisque opportunior cladi fuit, quam peſtilentia civibus intulit. Infimum genus hominum, turba, obſcuris certius à peſtilentia periculum adit. V. *Ignobilis.* *Uſus.* Plebejo ſermone uti. De plebeja fæce ſcitulamentum. V. *Plebs, Vilis.*

Plebicola, æ, m. dem gemeinen Volke günſtig. *Syn.* Qui plebem colit, qui plebi ſervit. *Uſus.* Pro truci inſectatore plebis, repentè plebicola, atque omnis auræ popularis captator evaſit.

Plebiſcitum, i, n. Satzung, die vom gemeinen Volke gemacht wird. *Syn.* Populi ſcitum, tribunitia rogatio. *Uſus.* Plebiſcitô vetare fieri aliquid. Hoc plebiſcitum eſt? hæc lex? hæc rogatio?

Plebs, plebis, f. das gemeine Volk, Pöbel. *R.* ex πλῆθος, *multitudo.* *Syn.* Plebes, vulgus, turba, infima multitudo, infima fæx populi, infima plebecula.)(*Optimates.* *Epi.* Aliena, infima, optima atque modeſtiſſima, orta tribunis, ſuſpenſâ, & incerta, urbana & perdita. *Uſus.* Plebs ſuſpenſa & incerta, orba Tribunis. V. *Plebejus.*

Plecto, is, xui, xum, ere. ſtrafen. *Syn.* Punio, in aliquem animadverto, pœnas peto. *Uſus.* In ſuo quisque vitio plectatur, vis capite, avaritia muleta, honoris cupiditas ignominia ſanciatur. Culpa plectatur ſine invidia. V. *Puno.*

Plectrum, i, n. ein Fiedelbogen, Harpfen-Eiſen, oder Hämmerlein. *Syn.* Inſtrumen-

mentum, quo citharœdi chordas lyræ feriunt.

Plenè, völliglich. *Syn.* Planè, perfectè, cumulatè. *Usus.* Homo non plene sapiens, & perfectè.

Plenitudo, inis, f. Völle.

Plenus, a, um. voll. *R. à πλέος, refertus. Syn.* Refertus, confertus, completus, repletus, oppletus, cumulatus, redundans, affluens? frequens, frequentatus; integer, perfectus.)(*Jejunus, imminutus, exilis. Phras. Multum plena sunt omnia*, es ist alles voll von Soldaten. Urbes militibus complentur, onerantur; referta militibus omnia & inundata; nulla regionis pars à militibus vacua: nullum in provincia oppidum, nulla in oppidis domus militaribus præsidiis non obsessa; omni in loco præsidia sunt posita; dispositæ sunt per omnia urbis loca firma militum præsidia; unposita ubique oppidis præsidia; præsidia in urbes collocata; oppida omnia præsidiis militaribus sunt occupata, firmata; præsidiis loca urbis omnia tenentur. *Usus.* Homo vini, stupriq; plenus. Plenum & confertum ornamentis dicendi genus. Ratio belli gerendi plena fidei & pietatis. Pleno ore laudare aliquem.

Plerique, æque, aque. die meisten. *Syn.* Major pars, plerique omnes.

Plerumque, mehrentheils. *Syn.* Magna, *vel* majori ex parte; majore parte; majorem partem, maximam *vel* magnam partem; perfæpè, ferè: multò maxima ex parte; ex parte magna, ex majori parte.)(*Nonnunquam, raro. Usus.* Fortuita sunt, quæ plerumque, non semper eveniunt. V. *Fere.*

Ploratus, ûs, m. Bewainung. *Syn.* Planctus, ejulatus. *Epi.* Virginalis, turpissimus. *Usus.* Ploratum edere. V. *Gemo.*

Ploro, as, avi, atum, are. weinen, flennen. *Syn.* Ploratum edo. *Usus.* Senatum ploratæ, & supplicare prohibuerunt. V. *Gemo, Lachrymor.*

Pluit, es regnet. *R. à πλύνω, Antiq. πλύω, lavo. Syn.* Imber effluit, funditur. *Adv.* Sanè. *Phras. Vehementer pluit*, es hat stark geregnet. Procellæ largum imbrem excussêre; imber torrentis modò effusus est maximus; denso operuit campum nimbo fœda tempestas; nubes solicitata procellâ imbrem dedit, effudit; solicitata procellâ nubibus densus imber in terram demittitur. V. *Pluvia. Usus.* Sanguinem pluisse senatui renunciatum est.

Pluma, æ, f. Pflaum-Feder. *Syn.* Rutilæ, versicolor. *Usus.* Plumâ, *aut* folio facilius movetur.

Plumatus, a, um. befedert. *Syn.* Pinnatus.

Plumbeus, a, um. bleyern. *Usus.* Homo in physicis planè plumbeus. Illum plumbeo gladio jugulavit.

Plumbum, i, n. * Bley. *Metalli genus.*

Plumeus, a, um. von oder aus Federn. *Syn.* Plumis refertus. *Usus.* Conocemus in culcitra plumea.

Plurimùm, sehr viel, am meisten. *Syn.* Multùm.)(*Minimum. Usus.* Plurimùm ingenio tribuo, longéque plurimùm industriæ.

Plus, ris, n. mehr. *Syn.* Magis, ampliùs, ulterà, præter. *Phras.* 1. *Nolo tibi pluribus molestus esse*, ich will dich nicht mit mehrern plagen. Non progrediar longiùs; non plus negotii facessam. Non exequar rem uberiùs; non excedam modum; non fatigabo te suprà, quàm velis. Nimiò jam, multò plus te detineo, aliàs de tota re agam abundantiùs. V. *Breviter.* 2. *Plus etiam faciam, quàm expectes*, ich werde dir mehr thun, als du verhoffest. Expectationem tuam mea diligentia vincet. Plus quàm pro virili parte, oneris ac muneris suscipiam. Paulò etiam longiùs, quàm officii fines postulent, progrediar. Plus quàm pro virili parte annitar. Amplius etiam, quàm officii ratio postulat, à me expecta. Plus etiam, quam pars virilis postulat, oneris subibo; supra vires se extendet mea industria. *Usus.* Plus, plusque te indies amo. Nunquam Romæ plus triduò fui. Tantundem, & plus etiam nunc vales gratiâ. Quæso ne plus sit annua provincia. Annos sexaginta natus, aut plus eò. Plus hostium fuga, quàm prælium absumpsit.

Plusquàm, mehr, als. *Syn.* Suprà quàm; ultrà quàm; ampliùs.

Pluteus, i, m. * ein Sturm-Dach. *Machinæ bellicæ genus.*

Pluvia, æ, f. der Regen. *Syn.* Imber, cœlestes aquæ. *Phras.* 1. *Pluvia erat maxima*, es war ein grosser Regen. Repentè ingentibus procellis effusus est imber; ingenti fragore cœli procella effusa est; nimbus cum fragore cœli decidens repentè obstrepebat; imber ingens grandine mistus omnia turbârat. Procella ingens imbrem vix sub tectis tolerabilem effudit. Imber violentiùs, quàm aliàs fusus campos lubricos fecit. Tanta vis aquæ dejecta fuerat; tanta repentè cœlo missa vis aquæ, ut itinera abrumperet. 2. *Assiduæ erant pluviæ*, es war ein steter Regen. Magnos & assiduos imbres habebamus. Imbres continui, campis omnibus inundantes,

iter propè intercluserant. Aër conretus in nubes cogebatur, huicorumque colligens terram augebat imbribus. Tanta erat continuatio imbrium, ut campi nimbo obruti, cœlestibus aquis restagnarent. V. *Plut.*

Pluvialis, e. * vom Regen. *Usus.* Venti pluviales.

Pluvius, a, um. vom Regen. *Usus.* Aqua pluvia arcetatur.

Poculentus, a, um. was gut zu trinken ist. *Syn.* Quod in potum sana potest. *Usus.* Ea pars oris, quâ esculentis & poculentis iter natura patefecit.

Poculum, i, n. Trink-Geschirr, Becher. *Syn.* Scyphus. *Epi.* Exhaustum, mortiferum, aureum, frequens, immane, magnum, minutum, rotans, non pauca. *Usus.* Poculorum magnitudine, bibendoque cunctos Graeci superant. Possunt majoribus poculis, *seu jocentur.*

Podagra, æ, f. das Podagra, Zipperlein an Füssen. *Syn.* Dolor artuum, dolores pedum. *Phras. Podagra laborat*, er leidet am Podagra. Podagræ doloribus ardet maximis; ex pedibus laborat; articulorum dolores habet maximos; podagræ doloribus cruciatur maximis; pedum dolor lus afficitur maximis, qui nihil omninò remittunt. *Usus.* Cùm podagræ doloribus arderet.

Poëma, atis, n. Reimen-Gedicht. *Epi.* Electum, recens. *Usus.* Poëma facere, componere, condere.

Pœna, æ, f. Strafe. R. *à ποινὴ*, *Varroni à* puniendo. *Syn.* Supplicium, animadversio, mulcta: damnum, incommodum.)(*Præmium, beneficium, commodum. Epi.* Acerbissima, certa edicti, communis, crudelis, digna sceleris alicujus, divina, humana, dulcior, gravis, iniqua, injusta, iniquis, justa, legitima, maxima, levior, nimis magna, minor, nova, par, præsens, recens, sempiterna, singularis, tanta, tardior, tristis. Pœnæ certissimæ, dispares, justæ & graves patriæ, præpetes, seræ, sed justæ tamen ac debitæ. *Phras.* 1. *Dells graves pœnas de perjuris sumet*, GOtt wird die Eydbrüchige sehr scharf abstrafen. Graves de perjuris pœnas exigetet, petet, repetet; perjuris graves pœnas irrogabit; gravibus pœnis perjuros afficiet, perjuros gravibus supplitiis addicet; perjurium gravi supplicio vindicabit; de perjuris grave supplicium sumet; perjuros gravi pœna mulctabit. V. *Punio, supplicium.* 2. *Perjuri graves pœnas subeunt*, die Eydbrüchige werden scharfe Straffe müssen ausstehen. Pœnas dabunt, luent, solvent, subtinebunt gravissimas; pœnas piâ solvent, pendent, dependent gravissimas; gravissimas ad pœnas & supplicia trahentur, rapientur; pœnas dedent, capient, suscipiant gravissimas. 3. *In transfugas gravis pœna constituta est*, wider die Ueberläufer ist eine schwere Straffe aufgesetzt. Pœna statuta, comparata est; supplicium grave constitutum, inventum, excogitatum, exquisitum est. 4. *Non eris liber à pœna*, du wirst von der Straffe nicht frey seyn. In pœna eris; in pœnis hæsebis; pœnam non effugies; è pœna non eluberis; pœnâ non liberaberis; pœnam persolves integram; supplicium non condonabitur, non remittetur. V. *Impunitus. Usus.* Pœnas persequi judiciò ab aliquo. Pœnâ teneri. Judiciorum pœnis obligari. Pœnas alicui expendere. Judicio & legibus dare pœnas.

Pœnitens, tis, g. o. den etwas gereuet. *Usus.* Optimus est portus pœnitenti mutatio consilii. V. *Pœnitentia.*

Pœnitentia, æ, f. * Reue, Busse. *Syn.* Dolor ob admissa peccata. *Phras.* 1. *Pœnitentiam agit*, er hat Reue hierüber, er thut Busse. Serio de admissis à se criminibus dolet; ex flagitiorum suorum recordatione dolore afficitur gravissimò; seria illum erratorum pœnitentia subit; pœnitens consilii impii, factisque seriò resipiscit; pœnitet nunc hominem impii consilii, stultitiæ piget, pudetque; ingemet nunc ille, gemet, dolentérque incusat; magnum ex flagitiorum suorum recordatione dolorem capit; suscipit; ex scelerum suorum memoria dolorem haurit acerbissimum. 2. *Pœnitentiam facit de peccatis suis, vulg.* er thut nun scharfe Busse über seine Sünden. Voluntariâ castigatione corporis propitiando Numini dat operam; præteritæ vitæ labem piaculò aliquò diluit; præteritæ vitæ peccata quàm acerrimè vindicat; vitæ licentiùs actæ supplicia à semetipso exigit; voluntariis supplicus scelera sua expiat. Pœnas nunc à semetipso repetit vitæ liberiùs actæ; dignas nunc peccatis suis pœnas suscipit; voluntariis corporis afflictationibus, susceptisque sponte è cruciatibus DEO, quas debet, pœnas dependit; corpus crebris & voluntariis afflictarum supplicus, & nocturnis ægrum pervigilationibus pœnas nunc sustinet vitæ liberè, intemperantérque actæ; durissimò vitæ genere, inedâ, nuditate, frigoris, æstusque tolerantiâ semetipsum discruciat omnia vitæ incommoda, famem, sitim, æstum, frigus, vigilias, laborésque adamabili patientiâ tolerat, & ab omni

se corporis voluptate abstinet. V. *Mortifico.* 3. *Panitentiam in aliquem de re injustam ferre*, verb. ich habe die in der Beichte mir aufgelegte Buße verrichtet. Illô, quod a Sacerdote mihi impositum est, piaculo peccata dilui; pœnas a conscientiæ arbitro factas persolvi; pœnas in sacro tribunali mihi rogatas dependi; id quod in mulctæ irrogatione præscriptum est, exegi; preces pœnæ nomine, locô, causâ indictas, vel mulctæ, piaculi nomine mihi dictas persolvi. *Ulpian.* Sera pœnitentia Regem subat.

Pœnitet, uit. es gereuet. *Syn.* Taedet, piget me, dolore afficior. *Adv.* Vehementer intemperantiæ, vitæ valdè. *Ulus.* Suæ quemque fortunæ pœnitet. Sapientis est proprium, nihil, quod pœnitere possit, facere. Si liceret, ut is, qui in itinere deerrârunt, sic vitam devian sectos, corrigere errorem pœnitendo, felicior esset emendatio temeritatis. Non me consilii mei pœnitet. V. *Pœnitentia.*

Poësis, is, f. Dichtung, Dicht- oder Reimen-Kunst. *Syn.* Poëtica; poëma. *Epi.* Amatoria, tanta. *Usus.* Clara colonibus picta vel poësis est, vel oratio.

Poëta, æ, m. ein Poet, Dichter. *Syn.* Poëticæ peritus; autor, conditor carminum; fabularum conditor. *Epi.* Astrictior versu orator, bonus, non inutilis, clarissimus, diserissimus, divinus, durissimus, egregius. Epicus, famosus, facetissimus, familiaris, gravis & ingeniosus, ineptus, liber, magnus, malus, optimus, rudis, prudens, sapiens, suavis, tragicus. Poëtæ veterrimi, æquales, comici, frequentiores, liberiores in re aliqua, nobiles, novi, senes, veteres, veri. Eximius orator, numeris astrictior paulo, verborum tam in licentia liberior. Multis generibus ornandi focus, ac pene par. *Ulus.* Poëtam aiunt nemmem bonum esse posse, sine inflammatione animorum, & tac quodam afflatu velut furoris. Poëta virtutes Oratoris persequitur, cum sit numeris adstrictior, verborum autem licentia uberior. Poëta natura ipsa valet, & mentes viribus excitatur, & quasi divino quodam spiritu afflatur; quare sancti appellantur Ennio, quasi Deorum aliquo dono, & munere commendati nobis esse videantur. Plurimarum fabularum Poëta, esse Poëtin.

Poëtica, æ, f. Reimen-Kunst, Dicht-Kunst, *Syn.* Ars & ratio faciendorum carminum. *Ulus.* O præclaram emendatricem vitæ Poëticam!

Poëticè, nach Art der Poeten. *Syn.* Poëtarum more, *vel* modo.

Poëticus, a, um. Poetisch, Reimen-mäßig. *Ulus.* Numerus, verbum poëticum.

Pol, fürwahr. *Vox juranti.*

Polio, is, ivi, itum, ire. glatt machen, polieren, ausfeilungen. *Ulus.* Polire, expolire orationem. Absolvere & perpolire aliquid imperfectum. Polire, lævigare gemmas.

Politè, zierlich, glatt, polirt. *Syn.* Ornate, eleganter, splendidè.

Politia, æ, f. Policey, gemein Wesen, oder gemein Regiment. Institutum civile. *Ulus.* In Platonis politia.

Politicus, a, um. burgerlich, politisch. *Ulus.* Philosophi, libri politici.

Politus, a, um. schön ausgeputzt, glatt gemacht, aufschlossen, polirt.)(*Impolitus.* *Ulus.* Vir omni liberali doctrina politissimus. Homo ad persuadendum concinnus, perfectus, tersus, politus è sæculo. Politus, urbanus, elegans. V. *Elegans.*

Polleo, es, ui, ere. vermögen, gelten. *Syn.* Possum, valeo. *Ulus.* Unus plus pollet, potiorque est patre. Pollere scientiâ & virtute. Ejus judicium, & voluntas plurimum apud eum pollet. V. *Valeo.*

Pollex, icis, m. Daume.

Polliceor, eris, citus sum, ri. verheissen, zusagen, versprechen. *Syn.* Promitto, profiteor, defero, affero. *Adv.* Cumulatissimè omnia, benignè, celeriter, gratis, liberaliter, liberalissimè, prolixè, studiosè, ultro. *Phras. Polliceor tibi pro certo*, ich verspreche dir dieses für gewiß. Hoc promitto ac spondeo, nec constantia, fidesque deerit promissis. Pro certo hoc tibi polliceor, ac confirmo, me eam rem perfecturum. Promisso hoc teneri volo, & summam promissi mei complebo. Non frustra te spe, ac promissis tenebo. Stabo promissis. Promissa faciam. Promisso fides existet. Qua me obstrinxi sponsione; quo me vinculo sponsionis obligavi, teneri me volo. Videri

tibi do, me tuâ causâ omnia facturum. Non te pluribus promissis, ac pollicitationibus onerabo, quam quæ solvere sit animus. V. *Promitto*. *Usus*. Ego tibi profiteor, ac polliceor singulare studium meum. Polliceor tibi hoc bona fide. Quæ polliceris, expectabo ego, nec exigam, sed grata erunt, si solveris. Ultrò, benignè, liberaliter pollicetur, imò recipit. Græcia dextram tendit Italiæ, eique suum præsidium pollicetur.

Pollicitatio, onis, f. Verheissung, Zusage, Versprechung. *Syn.* Promissio. *Epi.* Finitæ. V. *Promissum*.

Pollicitor, aris, atus sum, ari. * oft verheissen, theuer versprechen, heilig zusagen. *Usus*. Solicitando, & pollicitando eorum animos lactas.

Pollinctor, oris, m. * Todten-Salber. *Syn.* Unctor cadaverum, funerum curator.

Pollinctura, æ, f. * Salbung der Todten. *Syn.* Curatio funeris.

Polluo, is, ui, utum, ere. beflecken, besudeln, verunreinigen. *Syn.* Maculâ afficio, inquino, contamino, maculo, fœdo; violo, perverto, conturbo. *Usus*. Divina & humana jura inexpiabili scelere, omni flagitio polluit labes illa impura.

Polus, i, m. der Angel, oder Spitze und Gipfel des Himmels. R. à πολέω, *verto*. *Circa polos enim cœlum vertitur*. *Syn.* Vertex.

Pomarium, ii, n. Baum-Garten. *Syn.* Hortus arboribus consitus.

Pomeridianus, a, um. nachmittägig. *Syn.* Postmeridianus. *Usus*. Tempus, somnus, deambulatio pomeridiana.

Pomœrium, ii, n. Zwinger, eine Weite inn- und ausser den Stadt-Mauern herum. R. *quasi* ponè mœnia. *Syn.* Locus circum mœnia vacuus. *Usus*. Jura pomœriorum.

Pompa, æ, f. Pracht, Gepränge, Pomp. *Syn.* Spectaculum, apparatusque solemnis cum ostentatione & magnificentia quadam, qualis fieri solet in publicis supplicationibus, & triumphis. *Epi*. Acerba, molesta, tota. *Usus*. In dicendo speciem, & pompam adhibere. Cadaver exequiis, pompâ, laudatione spoliatum. Tota pentio illustris, splendida, pompæ plena, summam speciem, ac dignitatem habuit.

Pomum, i, n. Baum-Frucht, als Apfel, &c. R à πῶμα, seu πόμα, potio: antiquitus enim ex pomis fiebat potio. *Epi*. Crudum, maturum & coctum. *Usus*. Pomorum jucundus non gustatus solum, sed odoratus etiam & aspectus.

Pondero, as, avi, atum, are. wägen, erwägen. *Syn.* Pendo, appendo; expendo, examino, æstimo. *Usus*. Causæ rationes non vocibus ponderari debent. Quo animo fecerit, imprimis ponderandum est. Judicio certò aliquid ponderare. Fides ex fortuna non est ponderanda. Rem non suis ponderibus, sed populari quadam trutinâ examinare, non convenit judici, cujus est, causas quaslibet suis momentis ponderare. V. *Examinò*, *expendo*.

Ponderosus, a, um. wichtig. *Usus*. Ponderosam aliquam epistolam, plenam omnium non modo actionum, sed etiam opinionum.

Pondo, n. *plur. indeclin.* Pfund. R. à Pendo. *Syn.* Libra. *Usus*. Auri pondo centum.

Pondus, eris, n. Gewicht, Schwere. *Syn.* Gravitas, momentum. *Epi*. Contrarium, dignum æstimatione, inæstimabile, grande, grave, infinitum, innumerabile, argenti, naturale, par. *Usus*. 1. In terram omnia feruntur suo pondere. Magnum auri, majus argenti pondus. Suis rem ponderibus examinare. 2. *Vis, autoritas, gravitas, momentum*, Macht, Ansehen, Werth. Tuæ litteræ maximi sunt apud me ponderis. Verborum pondera. Singula verba, singula pondera.

Ponè, nahend, nahe dabey. *Syn.* Post. *Usus*. Antè, ponè, ad dextram, ad lævam, sursum, deorsum.

Pono, is, posui, positum, ere. setzen, legen, stellen. R. à πονέω, *tolero*, *sustineo*. *Syn.* Propono. *Usus*. 1. Rem in medio conspectu ponere. Ponere alicui quæstionem. 2. *Depono*, ablegen. Tuncam, arma, bellum, inimicitias ponere. 3. *Adhibeo*, *adjicio*, anwenden. In aliqua re multum operæ, curæ; totum animum, curam, diligentiam ponere. 4. *Consumo*, verzehren. Diem, multum temporis in aliquo negotio ponere. Ponere longam orationem in re aliqua. 5. *Fingo*, *statuo*, *repono*, *censeo*, *reputo*, *colloco*, *judico*, *puto*, dafür halten, darauf halten. Ponere mortem in malis; aliquid in laude, vitio ponere; in beneficii loco, in minimis, in lucro ponere. Multum in alicujus fide, ac prudentia ponere. Beatam vitam multi in voluptate ponunt. In una celeritate posita salus est. Salutem pa-

patriæ in hoc vestigio temporis positam esse arbitror. Ponere beneficium apud ingratum. Se extra culpam ponere, alle Schuld völlig von sich ableinen. 6. *Rem in medio ponere. ponere ante oculos*, vor Augen stellen. Ponere in loco testimonii aliquid; locò sceleris aliquid ponere. In te positum est, es stehet bey dir. Ponamus, satis in eo fuisse orationis & ingenii, gesetzt, es sey, ꝛc. Finge, rem ita habere; fac, ita esse; puta, statim interrogari te.

Pons, tis, m. Brücke, Steg. *Epi.* Angustus, aureus. *Phras.* 1. *Ex Insula pontem ad urbem fecit, vulg.* er hat von der Insul über den Fluß zu der Stadt eine Brücke geschlagen. Insulam ponte factò conjunxit urbi; pons lapideus flumini impositus jungit urbem. Urbs angustò ponte adjungitur & continetur. 2. *Pontem facere*, eine Brücke schlagen. Fluvium ponte jungere; ripas committere; pontem sternere; pontem inducere; pontem consternere; flumen ponte consternere; pontem in flumine facere; fluvio pontem imponere; fluminis aut fossæ transitum ponte conjungere. 3. *Pontem rescindere*, die Brücke abtragen, abwerfen. Pontem à tergo interscindere; rescindere, dissolvere, rumpere, interrumpere, disturbare, interdudere. *Usus.* Pontem facere, efficere. Pontem reficere, instaurare. Pontem demittere, dejicere, die Brücke herab lassen.

Pontifex, icis, m. Obrister Priester. *Syn.* Antistes Sacrorum, Religionis; qui sacris præest & publicis sacerdotiis. *Epi.* Magnus, maximus, pertissimus, veteres, majores. *Phras.* 1. *Pontifex Romanus*, Römischer Pabst. Summus DEI in terris Vicarius; Christianæ Religionis summus Antistes, vel Interpres; Christianæ Reipublicæ Moderator & Rector; supremus Christianæ rei Arbiter; summus Ecclesiæ pastor; Christianæ Reipublicæ Caput ac Princeps. 2. *Pontificem creare*, einen Pabst erwählen. Summum alicui Pontificatum deferre; summum, augustissimúmque sacerdotium alicui conferre; ad summi Pontificatus fastigium aliquem evehere; vicariam Christi in terris potestatem alicui permittere; Reipublicæ Christianæ gubernacula alicui conferre; ad Pontificii imperii principatum aliquem evocare; aliquem eligere, qui DEI vice in terris fungatur. 3. *Pontifex nunc est Clemens XII.* der Zeit ist Römischer Pabst Clemens der zwölfte. Christianæ Reipublicæ clavum tenet; gubernacula moderatur; vicariam Christi in terris potestatem obtinet; Christianæ Reipublicæ præest, præsidet; Christianæ Reipublicæ Principatum tenet; Christi vices, personámque in terris gerit, sustinet; Pontificatum gerit Clemens XII. *Usus.* Metellus Pontifex diù ei sacerdotio præfuit. Pontificis partes, munia gerere, agere, sustinere.

Pontificalis, e. das zum Ämte eines obristen Priesters gehörig. *Usus.* Ornatus, jus Pontificale.

Pontificatus, ûs, m. das Amt eines obristen Priesters. *Phras.* Summi Pontificis dignitas; supremi pontificatus honores; Pontificia potestas nullis terrarum finibus circumscripta; sacerdotalis Imperii Majestas; Ecclesiæ universæ, Christianæ Reipublicæ Principatus. Vicaria Christi in terris potestas; summum augustissimúmque sacerdotium. *Usus.* Statæ Cæremoniæ Pontificatu continentur.

Pontificius, a, um. zum Ämte eines obristen Priesters gehörig. *Syn.* Pontificalis. *Usus.* Jus Pontificium.

Pontus, i, m. das Meer. *Usus.* Pontus Euxinus.

Popina, æ, f. eine Gar-Küche, Zehr-Haus. *Syn.* Caupona, culina. *Epi.* Tetterima, tenebricosa. *Usus.* In lustris, popinis, alea, vino tempus ætatis omne consumere.

Poples, itis, m. Knie-Scheibe. *Syn.* Pars genu posterior.

Populabundus, a, um. * alles raubend und verwüstend. *Usus.* Populabundi magis in fines excurrerunt, quàm justi belli more.

Popularis, e. gemein, des gemeinen Volks eigen. *Syn.* Vulgaris. *Adv.* Maximè, verè, falsaciter, fictè, sapienter, vehementer. *Usus.* 1. Verba populatia; ad popularem modum, sensúmque accommodata. 2. *Populi studiosus*, dem gemeinen Volke zugethan. A gravitate Patrum deterrere, & popularem fieri. Qui ea faciunt, dicuntque, quæ multitudini jucunda, populares dicuntur. Causa plausibilis & popularis. Remuscules populares aucupari. Auræ popularis captator evasit. 3. *Civis communeus, vulg.* Landsmann. Socrates non popularis alicujus loci, sed civis mundi. Solon popularis meus.

Popùlariter, nach des gemeinen Volks Weise. *Usus.* Populariter vivere, loqui

Populatio, onis, f. Plünderung, Verheerung. *Usus.* Illa gens populationibus, incursionibúsque melior est, quàm

justâ pugnâ. Late populationem facere. Hostem populatione prohibere.

Populor, aris, atus sum, ari. verwüsten, öde machen, verheeren. *Syn.* Vasto, vastitatem infero. *Phras. Hostis late populatus est omnia*, der Feind hat alles weit und breit geplündert. Incursiones fecit in agrum Romanum; prædas egit, agrum depopulationibus & incendiis deformavit; populatione fines eos peragravit; cum agris vicisque urendo, populandoque bella gessit; cum ferro ignique excursiones fecit in agrum Romanum; agrum excursionibus depopulatus est; omnia ira belli ad populationem agri vertit; fœdati agri, terror injectus oppido; per expeditiones latas, nocturnis incursionibus vastitatem agris intulit; prædas ex villis, vicisque egit ingentes, nulla incolumi relictâ re, cui ferro, aut igni nocere posset; vicos expugnavit, inflammavit tecta, hominum, pecudumque prædas egit; vicos per devastationem deussit; incursavit in fines Rom. populationem fecit; vastari agri, usique, nec solum modo vastum Romanis relictum, sed vicis quoque illatus ignis est; populabundus in agrum Rom. incidit, cumque ferret passim omnia, atque ageret cædes ac incendia faceret, nihil intactum bello reliquit; infesto exercitu populabundus ivit, multiplicemque prædam cepit; agrum populabundus intrat, neque latius unquam ullæ prædæ sunt. V. *Vasto*. *Usus.* Noctu agros populabatur.

Populus, i, m. das Volk. *Syn.* Multitudo, civium multitudo, plebs, vulgus, plebecula urbana. *Epi.* Acerbus, amentissimus, appetens omnium bonorum, desipiens, diversus, execrabilis, fidelis & illustris, fluctuosus, fœdus, frequens, gratus, ingens, invictus, invitus, languens, clarissimus, liber, levissimus, orbus, pecunious, sollicitus, terribilis, virtute, justâ clarior, vacuus metuum, vanus, urbanus, universus, omnium gentium dominus atque rector. Populi præcerissimi, boni, firmique, externi, florentes atque integri, immensi, immunes, imperiosi, parati, opulenti, potentes, privati, non solum contemtibiles sed etiam injusti. *Usus.* Populus Romanus victor omnium gentium. Populus ex incertissimo sumit animos.

Porcus, i, m. ein Schwein, eine Sau. *Syn.* Sus. *Epi.* Femina. *Usus.* Villa abundat porcô, hædô, agnô. Porco aruma pro tale data est, ne putresceret.

Porrectio, onis, f. das Ausstrecken. *Epi.* Facilis. *Usus.* Brachiorum, digitorum porrectio, vel contractio.

Porrigo, is, exi, ectum, ere. ausstrecken, darreichen. *Syn.* Tendo, intendo, extendo, admoveo.)(*Contraho. Adv.* Aliquando. *Usus.* Porrigere suam fidem, dextram supplici, jacenti, afflicto. Manus in mensam porrigere. Urbs in longum porrecta.

Porrigo, inis, f. * Erbs, Grind. *Genus mali inter pilos. Usus.* Impexi porrigine fœdum caput.

Porrò, gewiß, ich, weiter, ferner, forthin. *Syn.* Sed, igitur. *Usus.* 1. Vide porrò cætera. 2. *Sane*, fürwahr. Restant plura, sed exigua porrò, & minima.

Porta, æ, f. Thor, Pforte. *Syn.* Janua. *Epi.* Triumphalis. *Phras. Portas festi gressi die* Thüre aufreißen. Moliri obices portarum; portarum claustra effringere; fores, claustraque refringere; portas excindere; portas vim afferre. *Usus.* Brutus pedem porta non extulit. Porta cataracta dejecta clausa erat, cam putem vectibus levant, partim funibus subducunt in tantum altitudinis, ut recti subire possent.

Portendo, is, di, tum, ere. vorbedeuten, Anzeichen geben. *Syn.* Præmuncio, prædico, præmonstro. *Usus.* Significationes rerum futurarum, quæ tum vigilantibus, tum dormientibus portenduntur. Magnorum periculorum metus ex ostentis portenditur. Quod ostendunt, portendunt, monstrant, prædicunt, ostenta, portenta, monstra, prodigia dicuntur. V. *Omen.*

Portentosus, a, um. seltsam, wunderlich. *Syn.* Monstrosus, prodigiosus.

Portentum, i, n. ein Anzeichen, Vorbedeutung, Wunderzeichen; Zeichen, so etwas vorbedeutet. *Syn.* Monstrum, prodigium. *Epi.* Certissimum, maximum, fatale. *Usus.* Clodius fatale portentum Reipublicæ. V. *Prodigium.*

Porticus, ûs, f. Schwibbogen, ein verdeckter Gang. *Syn.* Ambulatio, xystus. *Epi.* Excelsa, inferior, minus onerosa, & multò quidem facilior. *Usus.* Fornicata porticus, in qua inambulavimus. Porticû ædes cingere.

Portio, onis, f. Antheil, Portion. *Syn.* Pars. *Usus.* Omnes Asiæ civitates pro portione in provincias descripsit. Frumentum Mamertinis pro portione imperatum.

Portitor, oris, m. ein Mauthner, Zollner, der die Leute überführet. *Syn.* Publicanus, exigendis portoriis præfectus. *Usus.*

Por-

Portiorum quæstus in omnium odium incurrit.

Porto, as, avi, atum, are. tragen. R. à Φορτος, *Onus, quod fero.* Φέρω, *fero.* Syn. Fero, comporto, defero, deporto, conveho. *Aen.* Undique furta. *Illus.* Ad Antonium frumentum omne portatur. Omnia mea mecum porto.

Portorium, ii, n. allerley Zoll, Fahrgeld, Fuhrlohn, Schiffslohn. *Syn.* Vectigal, quod in portu exigitur pro meicibus &c. *Epi.* Certum. *Usus.* Portorium imponere, portorii nomine aliquid exigere; portorium dare; portorium locare alteri, vel conducere. Omnia Italiæ portoria sublata sunt. V. *Vectigal.*

Portuosus, a, um. voll Schiffhauden, Anfuhren. *Usus.* Mare minimè portuosum.

Portus, ûs, m. ein Port, See-Haven, Schiffslände. *Syn.* Locus in litore tutus appellendis navibus, portus claudus. *Epi.* Celeberrimus, plenissimus navium, optimus, propior, tranquillus & tutus, clausus, ultimus. Munitissimi, munitissimi. *Phras. Portum cogere propter ventum non sinere,* wir haben den Port, widrigen Winds halber, nicht erreichen können. Portum reflante vento tenere non potuimus; rejecti sumus à portu reflante vento; portum ventus eripuit; summovit nos à portu ventus; ne portum obtinere, ingredi, subire liceret, ventus effecit; portum reflante vento intrare, assequi non licuit; venti vis adversi portu nos arcuit, prohibuit, amovit, excludit; portum subire cupientes vis adversa venti repulit, rejecit. *Usus.* Ex portu prodire, progredi, vom Lande abgehen. In portum invehi, deferri, venire, se recipere; portum capere, portum tenere, an Port gelangen. Naves in portum cogere, compellere, die Schiffe an einen Port anländen. In portu esse, in portu navigare, *in tuto esse, extra periculum esse,* in guter Sicherheit stehen. Unus portus erat in tuis castris, & fidissima salutis. Portus ac refugium, eine sichere Zuflucht.

Poscō, is, popoſci, ere. fordern, ernſtlich begehren. *Syn.* Peto, flagito, requiro. *Usus.* Non desinit a me litteras poscere. V. *Peto.*

Positio, onis, f. Lage und Gegend des Orts. *Usus.* Urbis positio pulcherrima.

Possessio, onis, f. Beſitzung, Innhabung. *Syn.* Jus possidendi: bona, prædia, fundi. *Epi.* Caduca, vacua, certa, stabilis, flagitiosa, incerta, infinita, libera & immunis, major, perpetua, privata, propria, pulcherrima, tota, vetus. Possessiones alienæ, damnatæ, ineptæ, incassa positæ, innumerabiles, invidiosæ, paternæ atque avitæ, reliquæ, relictæ, sacrosanctæ, variæ & malæ, venales proscriptæ, voluptuariæ, urbanæ, tuta. *Usus.* Dare possessionem secundum tabulas; a possessionem ex edicto mittere, einen in Beſitz geben. In possessionem impetum irruere; in possessionem proficisci, venire, re; in possessionem quasi vacuam & caducam involare; possessionem ponere; possessionem occupare, fremde Güther in Beſitz nehmen. Possessionem habere, tenere; in possessione aliquid retinere; in possessione esse, consistere, manere, den Beſitz haben und behalten. Possessione aliquem pellere, deturbare, exturbare, movere, dimovere, ejicere, einen aus dem Beſitz vertreiben. Possessione cedere, decedere, den Beſitz abtreten. Possessionem recuperare, wiederum zum Beſitz kommen. Possessionem restituere, den ruhigen Beſitz wiederum einräumen.

Possessor, oris, m. ein Beſitzer, Innhaber. *Epi.* Acerrimus, turpissimus. *Usus.* Possessores suis addictos pellunt. Virtutem possessores non pauperes nemini dant.

Possideo, es, sedi, sessum, ere. beſitzen, innehaben. *Syn.* Teneo. *Adv.* Non diu, communiter, longè aliter, præcipuè, propriè, vere, imprudentissimè, publicè, recte. *Usus.* Possidet, quem arcis impotentia tenet. Magnam vim, & religionem possidet patrimonii sanctus. Forum armatus possidet.

Possum, potes, potui, posse. können, mögen, vermögen. R. *Potis sum.* *Syn.* Licet, queo, valeo, polleo, potestas est, potestatem habeo, potestate valeo, facultas est, facultatem habeo, potis sum; facultas, potestas datur; mihi libertum est, opto est & potestas; facultas est. *Adv.* Amplius nihil, amplius quid, commodissime, forsan, cum plurimo, facilius, melius, multum auctoritate, multum negotio, nusquam, omnino nihil, parum usu, periculose, plane, plenè non, nullo modo, plurimum apud aliquem, plurimum in dicendo, multum mari, opibus, pecunia, verbis, pulcherè, non curare, recte, quam maxime, quoquo modo, supra nihil, totum tam. *Phras.* t. *Possem, libenter omnis hoc fabricem,* wann ich könnte, wolte ich gern die Mühe auf mich nehmen. Si aliam rem efficiendi facultatem haberem; si res mihi integra foret, & libera, si liceret; si copia esset & facultas; si faculta em res tempusque concederet; si soluta mihi essent omnia; si in manu esset; si meorum esset nervorum; si ferendo essem, libenter hoc onus subirem. 2. *Hoc tibi possum promittere,* dieses kan ich dir versichern. Fidem possum certi habeo; affirmare aliud pro certo habeo, mihi nec animum, nec indu-

do-

desuturam; istud, quin promittam, nihil prohibet. 3. *Non potest me ulti a defendere*, ich habe nicht länger kommen Widerstand thun. Non reperiebam, quemadmodum me defenderiem, nihil erat, quò me tuerer; jam me omnis defensio defecerat; erepta mihi jam erat, & adempta omnis potestas me tuend; nec quidquam mihi porrò consulere; rerum mearum jam plane eram impotens; nec fugæ, nec pugnæ sum jam potens eram deprehensus in medio; eo processeram, ut receptum ad tutiora consilia non haberem; ad ulteriorem defensionem, luti & vinum infirmitas me impediebat; copia jam non erat, nec facultas ultrà hosti obsidendi; non jam erat defendendi mei locus; præsta mihi erat omnis porro defensio; effugere jam hostis manus non poteram. 4. *Ego prodesse tuæ causæ non multum possum*, ich kan dir zu deinem Handel nicht viel helfen. Minimum tibi in me momentum est ad causæ tuæ patrocinium; parum in me præsidii est ad causam tuam defendendam. 5. *Le qui præ lachrymis non potuit*, er hat für Weinen nicht reden können. Dicendi lachrymæ simul spiritum, simul vocem includere; nec jam natura sinebat, ut cœptum sermonem pertexeret lachrymis impeditus. 6. *Defendam te, quantum possum, vel prodesse tibi defendam*, *vulg.* ich werde dich nach äusserstem Vermögen beschützen. Defendam te pro viribus parte; quoad fieri potest; quoad ejus fieri potest; quoad ejus facere potero; si quo pacto potero, strenuè tuas partes agam. *Usus.* Ego ut parum, nec ingenio satis possum. Quod fieri potest, non negligam. Quantum valeo, quantumque possum. Non possum, quin exclamem. V. *Valeo*, *Potestas*.

Post, nach, hinterwärts. *Syn.* Posteà, postmodo, post id tempus, sub, secundum.)(*Ante*, *à fronte*, *initio*, *primo*. *Phras.* Paucis post illud prælium annis, wenig Jahre nach jener Schlacht. Paucis annis, quam pugnatum erat; secundum atrocissimum illud prælium; paucis interjectis annis; paucis ab illo prælio annis. *Usus.* Aliquot post menses. Consul post urbem conditam felicissimus. Paucis post diebus. Paucos post annos.

Posteà, darnach, hernach, nach diesem. *Syn.* Post, posthac, posterus, præterea, deinceps, tum, inde, secundum ea, reliquo tempore. *Usus.* Cedo, quid posteà?

Posteaquàm, nachdem. *Syn.* Postquàm. *Usus.* Posteaquàm ego veni. Posteà verò, quàm ego veni.

Posteri, orum, m. Nachkömmlinge. *Syn.* Posteritas, qui inferioris sunt ætatis. *Usus.* Horum posteri degenerârunt. Ut esset ad posteros miraculi ejus monimentum. Maxima pars ejus gloriæ in posterorum memoriam propinqua.

Posterior, ius, g. c. folgende, nachkommende.)(*Superior*. *Usus.* 1. Posteriores cogitationes ut ajunt, sapientiores esse solent. Posterius ita videamus. 2. *Res posteriores*, weniger werth und angenehm. Suam salutem utilitati Reipublicæ posteriorem ducere. Omnia libertate posteriora ducere.

Posteritas, atis, f. Nachwelt, Nachkommenschaft. *Syn.* Posteri. *Ep.* Immemor, inimica. *Phras.* 1. *Gloria tua ad posteritatem perveniet*, deine Ehre wird sich bis auf deine Nachkömmlinge erstrecken. Ad seros nepotes usque propagabitur; ad eos, qui ex te nascentur, durabit; ad tuos successores; ad eos, qui ab te originem, genus ducent; qui ab te descendent, dimanabit: posteritas tuæ gloriæ participabit. 2. *Posteritas omnis de te loquetur*, es wird die Nachwelt von dir reden. Nulla de te posteritas conticescet; ejus laudem tuam posteritas alet; commemoratio nominis tui non cum vitæ tempore dimittetur, sed cum omni posteritate adæquabitur. Iris in memoria tacuerunt omnium, nec posteritas quidem tacebit de tuis laudibus obmutescet. V. *Fama*, *gloria*. *Usus.* Optimus quisque posteritati maximè servit.

Posterus, a, um. nachgehend, folgend. *Syn.* Consequens.)(*Primus*. *Usus.* Die posterô. Illud verò posterum est, & consequens. Ita præsentit in posterum, ut nihil non in sempiternum spectare videatur. Longè in posterum prospicere, providere.

Posthabeo, es, ui, itum, ere. nachsetzen, minder achten. *Syn.* Postpono, nis, sui, posteriorem duco. *Usus.* Omnes res posthabitas se Philosophiæ dat totum. Privatum dolorem post communem cladem habere.

Posthac, hernach, nach diesem. *Syn.* Deinde, deinceps.)(*Antehac*, *hoc tempore*. *Usus.* Nihil posthac mihi tecum erit.

Posthæc, hernach, nach diesem. *Syn.* Deinde.

Posthumus, i, m. nach des Vaters Tode geboren. *Syn.* Natus posthumus patre.

Postica, æ, f. die hintere Thüre. *Usus.* Postica recedere dicitur, qui furtivâ, & insensu se subducens.

Po-

Postis, is, m. Pfoste, Hinter-Pfoste der Thür. *Syn.* Januæ tabula, latus portæ. *Usus.* Postem teneri in consecratione templi oportet, ibi enim postis est, ubi templi aditus, & valvæ ambulationis.

Postliminium, ii, n. Recht der Wiederkunft. *Usus.* Postliminio redire.

Postmeridianus, a, um. nachmittägig. *Syn.* Pomeridianus.

Postmitto, is, misi, missum, ere. unterlassen, nicht achten. *Syn.* Postpono, omitto. *Usus.* Quod in nominis agrestis periculo non postmitteret, id in viri doctissimi insidiis dissimulandum putavit.

Postmodò, & postmodùm. *Hernach, darnach. *Usus.* Postmodo gaudebis, te iræmo lenatum fuisse.

Postpono, is, posui, positum, ere. nachsetzen, minder achten. *Syn.* Posthabeo, post aliquid habeo, posterius duco. *Usus.* Omnia postposui dum pari obedirem.

Postquam, nachdem, demnach. *Syn.* Ubi, simul, simul ac, simul ut, simul atque. *Usus.* Postquam mihi proposui.

Postremo, postremò, zuletzt. *Syn.* Postremum, novissimè, ad ultimum. *Usus.* Quæro igitur primùm, deinde &c. postremo.

Postremus, a, um. der letzte. *Syn.* Ultimus, extremus, novissimus, qui agmen claudit, *vel* cogit.)(*Primus.* *Usus.* 1. Alia prima ponet, alia postrema. 2. *Pessimus*, ubi est. Homines postremi. Servitus est postremum malorum omnium.

Postridè, einen Tag darnach. *Syn.* Postero die. *Usus.* Postridiè ejus diei; postridiè Bacchanalium.

Postulatio, onis, f. das ernstliche Begehren, Anforderung. *Syn.* Postulatum. *Epi.* Æqua & honesta, brevis, injudens, turpis, valentior opinione. *Usus.* Concessit senatus postulationi meæ. Si vobis æqua & justa postulatio videtur.

Postulatum, i, n. Forderung, ernstliches Begehren. *Syn.* Postulatio. *Epi.* Commune, gravissimum in aliquem, intolerabile, novum, ridiculum. *Usus.* Reliquum est, ut remittantur postulata per literas. Postulata interponere, edere, ad aliquem deferre, accipere. Postulata Geometrarum.

Postulatus, us, m. *Forderung, ernstliches Begehren. *Usus.* Matris Postulatu.

Postulo, as, avi, atum, are. fordern, ernstlich begehren. *Syn.* Peto, posco, desidero, requiro.)(*Recuso.* *Adv.* Acrius, amplius, arrogantèr, impudenter, nominatim, plane, præcisè, vehementius, numerum, tollè. *Usus.* 1. Omnia à me postulas, & expectas. Ut temporis ratio, ut tua fides postulavit. Postularunt me de fœdere. Postulare fidem publicam. 2. *Accuso*, anklagen. Ego Appium eadem lege de majestate postulavi. V. *Peto*, *Desidero*.

Potatio, onis, f. das Zechen und Saufen. *Syn.* Perpotatio. *Epi.* Modica. *Usus.* Hesterna potatione oscitans.

Potator, oris, m. *Säuffer. *Syn.* Pótor. *Phras. Potator est magnus*, *vulg.* er ist ein grosser Säuffer. Intemperantissimis perpotationibus deditus; diem mero frangere, obruere se vino, vino sepeliri solitus; temulentiæ notâ infamis est; vini pernicies, gurges & helluo vini est; qui se vino intemperantiùs ingurgitat; patrimonium suum, facultates suas potationibus intemperantissimis lacerat; potationibus insanum in modum indulget; natus ad pocula exsiccanda; qui, si vino incaluerit, poscere majoribus poculis, & Græco more libere solet; largiore vino uti solitus; non modò invitare se plusculum, sed in multum semper vini procedere consuevit. V. *Bibo*, *Ebrius*.

Potens, tis, *g. o.* vermögend, mächtig. *Syn.* Qui in magna potentia est, qui magnas vires, magnas opes habet; summa potestate præditus, magnis copiis & opibus affluens; firmus opibus; armis opibusque præpotens. *Usus.* Ampla & potens civitas. Is potens, ac florens per medium forum volitabat. V. *Magnus*, *Potestas*, *Possum*.

Potentia, æ, f. Macht, Gewalt. *Syn.* Opes, vis, potestas, nervi, vires. *Epi.* Aliena, gratiosa, intolerabilis, invidiosa, inutilis, levis, inops, magna, nimia, nova, perniciosa, senatoria, singularis, summa, periculosissima. *Usus.* Potentia est ad sua conservanda, & alterius obtinenda, idoneorum rerum facultas. Magnam potentiam consequi. Intolerabilis est eius potentia. V. *Potestas*.

Potestas, atis, f. Macht, Gewalt, Vermögligkeit. *Syn.* Facultas, copia, opes, ditio, imperium, magistratus, jus, jurisdictio, vis potestatis, manus. *Epi.* Incredibilis, infinita, integra, justa, legitima, libera, magna, nimia, par, patria, pestifera, prætoria, privata, regalis, regia, sempiterna, summa, tenuis, tota, tribunicia, amplissima, extraordinaria. *Phras.* 1. *Virtutis maxima est potestas*, die Tugend hat eine überaus grosse Gewalt. Omnia sunt in potestate, ac ditione virtutis. Planè rerum omnium domina virtus est. Virtus latè dominatur. Virtus una regnat ubique locorum; summum jus, summum imperium habet in res omnes; vim habet infinitam; omnes superat difficultates; diutissima quæque perrumpit; nubes formidat impetus, nullos fortunæ casus extimescit; omnia

jure, ac potestate complectitur; præest cunctis rebus humanis; imperium habet in omnia; virtuti cuncta parent, cedunt; virtuti subjecta sunt humana omnia. Quid est, quod assequi virtus non possit? 2. *Cæsar habuit summam potestatem*, der Cæsar hat die höchste Gewalt und Macht gehabt. Cæsaris infinita erat Romæ potestas, nec ullis legibus circumscripta: Cæsar sub jus suum, ac potestatem terrarum orbem subjunxit; omnia suis armis obtinebat; orbem terrarum in sua potestate, ac ditione tenuit; fortuna summam rerum ad Cæsarem detulit; penes Cæsarem potestas & dominatus erat rerum omnium; omnia in unius Cæsaris potestate vertebantur; Cæsar unus omnia Romæ poterat; Cæsar unus omnium maximè opibus, armis, potentia valebat. 3. *Hoc in tua potestate est*, das stehet in deiner Macht. Per te stat, quo minus &c. in tua voluntate id totum vertitur; tua in manu est; integrum tibi est; ejus rei arbitrium penes te est. Est hoc in tua potestate situm; ejus rei penes te potestas est; in tua potestate positum est; potestas ejus rei tota tua est. 4. *Potestatem alicujus restringere*, einen seine Gewalt und Macht einer ein schliessen. Habenas adducere; in ordinem cogere; alicujus potestatem arctioribus cancellis concludere, circumscribere, constringere. 5. *Potestatem ampliare*, einem eine grössere Gewalt zulassen. Habenas remittere; amplorem potestatem facere, dare, concedere, permittere, deferre. 6. *Est sub potestate mea*, er stehet unter meiner Gewalt. In mea illum potestate habeo, teneo, contineo; in mea potestate ac ditione hominem teneo; meo imperio obnoxius est, ac subjectus. *Usus.* Magistratuum potestatem obsidere; redigere aliquem in suam potestatem ac ditionem; sub alterius se potestatem subjicere. Iram in potestate habere, wissen, den Zorn zu mäßigen. Judices cum sui potestatem non facerent, sich nicht sehen lassen, niemand vor sich lassen. Se in potestate tenatus futurum dixit, gehorsamen, sich dem Rathe unterwerfen. De potestate exire, unsinnig werden. Pro potestate aliquid imperare. Loquendi potestatem facere. Liberum spiritum ducendi nullam habeo potestatem. E sua potestate dimittere aliquem. Est mihi ejus rei amplissima potestas, ich habe alle Gewalt. Potestatem nocendi adimere, præcidere, eripere; potestate nocendi exuere, privare, alle Gewalt zu schaden benehmen. V. *Potior.*

Poto, as, avi, atum, are. Trank. *Syn.* Potus. *Epi.* Diuturna, media, prima, modica, continentissima. *Ulpi.* Medicus prima potione mulierem sanavit.

Potior, oris, g. c. der besser, lieber, fürträglicher ist. *Syn.* Antiquior, charior, melior, prior. *Phæd.* *Cives potiores esse debent peregrinis*, die Bürger gehen den Fremdlingen vor. Civium in urbe partes sunt præcipuæ; cives antecedendi sunt exteris; potior habenda ratio civium, quam advenarum. Primum officium civibus, alterum exteris ac peregrinis debetur. *Usus.* Mors mihi servitute semper erit potior. Nihil mihi meâ famâ potius. V. *Præfero.*

Potior, iris, itus sum, iri, erlangen, bemächtigen. *Syn.* Impetro, teneo, possideo, fruor.)(Careo. *Adv.* Aptunde rerum. *Usus.* Rerum, civitatis, regni potiri. Pace potimur. V. *Fruor, habeo, possideo.*

Potissimum, hauptsächlich, vornehmlich. *Syn.* Maxime, quammaxime, præcipue. *Usus.* Quærenti mihi, quid adire potissimum scriberem.

Potius, ehender. *Syn.* Citius, prius, magis. *Usus.* Magnus homo, vel potius summus.

Poto, as, avi, atum, are. trinken. R. à πότος. *Syn.* Bibo, perpoto. V. *Bibo, Potator.*

Potor, oris, m. Trinker, Säuffer. *Usus.* Aquæ potores. V. *Potatus.*

Potus, ûs, m. Trank. *Syn.* Potio. *Epi.* Immoderato potu, passuque obstupefactus animus.

Præ, vor, gegen, vorher. *Syn.* Prope. *Usus.* 1. Non possum præ lachrymis cernere. 2. *Comparando*, da man einen Vergleich machet. Hominem præ se nemnem putat. Præ nobis senex & beatus.

Præbeo, es, ui, itum, ere. darreichen, übergeben. *Syn.* Impertio, do, præbeo, exhibeo. *Adv.* Libenter se exhibere, minuatim, perexiguè, publicè vicissim, vicissim se auditorem præbere. *Usus.* Lenissimum se, durissimum cui, se judicem præbere. Os suum ad contumeliam præbere.

Præbitor, oris, m. Außgeber, Austheiler, Austheiler. *Usus.* Macedones non se Regem, sed munitorum suum, & præbitorem putant.

Præcaveo, es, cavi, cautum, ere. verhüten, verbiegen. *Syn.* Declino, vito, devito. Diligentissimè peccata, difficillimè. 1. Peccata, dolos, nullius præcavere. V. *Cavere.*

Præcedo, is, cessi, ere. vorher gehen, übertreffen. *Syn.* Præeo, præcurro, præsto,

dior, antecedo. *Usus.* Agmen præcedere. Præcedere aliquem autoritate. V. *Præeo, Antecedo, Excello.*

Præcellens, tis, *g. o.* vortrefflich. *Syn.* Excellens, præstans. *Usus.* Vir animo, virtute, rebus omnibus præcellentissimus. V. *Egregius.*

Præcentio, onis, f. das Vorſingen. *Syn.* Cantus, qui aliquid præcedit. *Ety.* Firma animi, simulis, propria, diversa, tribunitia.

Præceps, cipitis, *g. o.* ſchnell, unbeſonnen, übereilt. *Syn.* Inconsideratus, periculosus. *Adv.* Jam pridem a præceps. *Phras.* 1. *Locus præceps,* ein jäher Ort. Rupes abscissa undique & abrupta; collis ascensu, altitudine mollis, ac clementi. 2. *Homo præceps,* ein unbeſonnener jäher Menſch. Valde ingenii vehemens, & impotens; in omnibus consiliis præceps & devius; ferox, rapidusque in consiliis, ac linguâ immodicus; impotens iræ, animi; a mente cæcus & præceps; qui nullo consilio fertur; qui auferri se finit impotentis animi vitio. V. *Inconsideratus. Usus.* Dignus, qui præceps ex urbe exturbetur. In præceps locum, ac lubricum commutare. Homines conscientiæ suæ præcipitem agunt. V. *Inquietus.*

Præceptio, onis, f. Lehre, Lehr-Satz. *Syn.* Præceptorum explicatio, doctrina. *Usus.* Propria ea est Stoicorum præceptio.

Præceptor, oris, m. Lehrmeiſter. *Syn.* Doctor, magister. *Ety.* Portus. *Usus.* Præceptorem aliquem habere; præceptore uti aliquo. Vivendi præceptores, atque docendi.

Præceptum, i, n. Lehre, Gebeth. *Syn.* Monita, admonitio, mandatum, jussum, via, ratio, præcepto. *Ety.* Acutum, breve, commune, dilimle, extremum, majus, necessarium, verus. Præcepta certa, contraria, communia, firma, stabilia, conjuncta naturæ, historica, magna, monifera, salutaria, multa, oratoria, peracuta, pervulgata, plurima, præclara, propria, reliqua, summa, superiora, vetera. *Usus.* Præcepta de re melius alicui dare, tradere; præceptis aliquem erudire. Hoc præceptum diligenter noscendum, discendum, tenendum, servandum. His præceptis te obtemperare oportebit.

Præcerpo, is, psi, ptum, ere. von einem andern nehmen, zuvor abreiſſen. *Syn.* Præripio. *Usus.* Non præcerpo fructus alieni tui.

Præcertatio, onis, f. Vorſpiel zum Streit.

Præcido, is, cidi, cisum, ere. abhauen. *Syn.* Incido, seco, amputo, præcido. *Adv.* Plane aliquid, plane sine ulla exceptione. *Usus.* Amicitiam magis sensim dissuere decet, quam repente præcidere. Spem alicui omnem, sibi ipsi licentiam, libertatemque præcidere. Sermonem præcidere, & abscindere. Præcide semel, & statue, quid velis.

Præcingo, is, xi, ctum, ere. umgürten. *Syn.* Cingo.

Præcino, is, cinui, centum, ere. vorſingen. *Syn.* Præcanto, prædico, anticipo. *Usus.* Dii mihi magnam aliquid Dii præmonstrant, & præcinunt.

Præcipio, is, cepi, ceptum, ere. vorher nehmen, vorher ergreifen, vorher verſtehen. *Syn.* Præsentio, præsentio. *Adv.* Necessario, anticipatè, lente, commodissime, dimisse, leviter, pro dignitate sua, male, recte, sapienter, commodiùs, præclare multa, separatim. *Usus.* 1. *Cognitione præcipere, quæ futura sunt,* eine Sache voraus erkennen, was geſchehen wird. Spem victoriæ tenuis pauxillum certe ne præcipere. Præcipere gratiam publici beneficii. Gaudia animis præcipere. Pecuniam præcipere, *id est,* pro capere. 2. *Mando,* befehlen. Idem ille hortatur & præcipit. V. *Jubeo, mando, impero.*

Præcipito, as, avi, atum, are. hinab ſtürzen. *Syn.* Præcipitem ago, deicio, ex urbe, deturbo; *item:* ruo, decurro.)(*Sisto, pico. Phras.* 1. *E ponte se in flumen præcipitavit,* er hat ſich von der Brücke in das Waſſer geſtürzet. Præcipiti saltu se in profluentem immisit; præcipitem se jactavit e ponte; e ponte in præceps se dedit; præcipitem se dedit. 2. *E mœnibus præcipitatus est,* er iſt von der Ringmauer hinab geſtürzet worden. Ex præcipiti mœnium loco devolutus est; decursus in præceps; de muro deturbatus, devolutus: in præceps datus est; è muro præceps actus est; in præceps datus est. *Usus.* Hoc quidem præceps est, non descendere. Sol, hyems præcipitat. Præcipitantem Rempubl. sustinere, retinere. Incidentem non erigere, inofficiosum est; præcipitantem impellere inhumanum. Cor Nilus in mare præcipitat.

Præcipuè, vornehmlich, insonderheit. *Syn.* Potissimum, maximè.)(*Communiter. Usus.* Omnes Brutum præcipuè observant.

Præcipuus, a, um. der, die, das vornehmste. *Syn.* Peculiaris, proprius.)(*Commune. Item.* Primarius, singularis. *Phras.* 1. *Præcipuus in aula est*, er ist der Vornehmste bey Hofe. Princeps est nobilitatis, aulicæ juventutis; flos est aulicæ juventutis, nobilitatis; primas partes habet apud Regem. Secundus à Rege est. 2. *Præcipuus erat inter Latinos*, er ware unter den Lateinern der Vornehmste. Longè tum Princeps erat Latini nominis. Qui jam dudum venerat in dignationem principum, tum etiam inter omnes in omni genere laudis eminebat. Primus longè Latinæ juventutis habitus erat. Principem locum inter Latini nominis populos tenebat; Latinos omnes autoritate ac potentiâ anteit. 3. *Præcipuum illud est inter omnia*, das Vornehmste aus allem ist jenes. Caput est; illud in maximis rebus, & maximè necessariis, velim, habeas. Illud primum, ac summum est; labor in hoc præcipuè vester sit; nihil priùs, quàm de illo agendum; id caput, & arx est totius controversiæ; opera vobis princeps, ac propè omnis in hoc collocanda erit; antiquissimum illud est habendum. V. *Excellens. Usus.* 1. Quod mihi præter cæteros præcipuum fuit, nunc cum cæteris est commune. 2. *Insignis*, absonderlich. Præcipuô quôdam dolore angi; amore in eum fertur singulari, ac studiô præcipuô.

Præcisè, kürzlich, ohne Ausnahme. *Syn.* Breviter.)(*Plene, perfecte. Usus.* Præcisè alicui negare aliquid, ac sine exceptione ulla præcidere.

Præcisio, onis, f. Abschnitt. *Figura Rhetorica.*

Præclarè, stattlich, vortrefflich. *Syn.* Rectè, probè, optimè. *Usus.* Præclarè cum iis agitur, si habeant vel simulacrum virtutis. Præclarè aliquid dicere, facere.

Præclarus, a, um. stattlich, vortrefflich. *Syn.* Eximius, egregius, commendandus, rarus, præcipuus, insignis.)(*Vulgaris. Phras. Vir præclarissimus*, ein sehr vortrefflicher Mann. Omnis ætatis, omnis memoriæ claribus. Insignis ad laudem vir; omnibus rebus ornatus; in quo summa probitas, summa virtus, summa doctrina; genere, honore, copus, existimatione facilè princeps; Reipublicæ columen, ac sidus; seculi sui decus egregium; vir exempli rectissimi domi, militiæque; longè ante alios eminens; sanctus, innocens, ac divinâ quadam virtute prædituς; vir cumprimis honestus, summô honore & pudore, & summô officiô spectatissimus Ordinis sui. V. *Egregius. Usus.* Multi in Philosophia præclari, ac nobiles. Egregia & præclara indoles. V. *Præcipuus, excello.*

Præcludo, is, si, sum, ere. die Thüre vor einem zumachen. *Syn.* Claudo, intercludo; præcido.)(*Aperio. Adv.* In perpetuum sibi curiam, curiæ aditus præclusit. *Phras. Spem veniæ suæ sibi pertinacia præclusit*, er hat sich alle Hoffnung zur Verzeihung durch seine Halsstarrigkeit selbst benommen. Miserat omnem omnem sua pertinaciâ exemit; de spe veniæ sua illum, pertinacia deputat; spem omnem veniæ sua sibi pertinaciâ præcidit, incidit ipse; ut spes veniæ extenuaretur indies; ut evanesceret; ut spes jam reliqua esset nulla, sua ipse pertinaciâ effecit. *Usus.* Omnem tibi spem defensionis, omnem exitum ipse præclusisti. Animus mihi præcluditur ad exponendam rei indignitatem. V. *Tollo.*

Præco, onis, m. Ausruffer, Herold, Verkündiger. *Syn.* Prædicator, buccinator, qui præconium facit. *Epi.* Humanus, publicus, verecundus. *Usus.* Alexander egregium laudum suarum præconem invenit Curtium. Præconis voci bona alicujus subjicere. Per præconem sibi audientiam facere.

Præcognosco, is, novi, gnitum, ere. zuvor erkennen. *Syn.* Præsentio.

Præconium, ii, n. Ausruffung, Verkündigung. *Syn.* Præconis actio. *Epi.* Actibum, laudum tuorum labores, domesticum, miserum. *Usus.* 1. Præconium facere, alicui deferre. 2. *Laus. Teb.* Non præconium mihi soliam tribuam, sed grave etiam clari hominis testimonium imperitum.

Præcordia, orum, n. Hutlein um das Herz: Gemüth. *Syn.* Pectus, mens: animus. *Usus.* 1. Cum in pectore, cupiditatem super præcordia levavit. Annulus in præcordiis pectoris inventus est. 2. *Animus*, Gemüth. Cum ira in præcordiis conceptam moram contineret.

Præcox, ocis, g. o. frühzeitig. *Syn.* Præmaturus.

Præ-

Præcurro, is, curri, curſum, ere. vorlauffen. *Syn.* Anteco: ſupero, excedo. *Uſus.* Appetitus rationem præcurrere, ac prævertere non debet. Lingua præcurrit mentem. Socratis ætatem præcurrit. Aliquem ætate, virtute, moribus præcurrere. V. *Excello.*

Præcurſio, onis, f. das Vorlauffen. *Syn.* Antecellio, prægreſſio. *Uſus.* Non fieri aſſenſiones ſine præcurſione viſorum.

Præcurſor, oris, m. Vorlauffer. *Syn.* Prodromus, emiſſarius, excurſor.

Præda, æ, f. Raub, Beute. *Syn.* Rapina, ſpolium, manubiæ. *Epi.* Certiſſima, communis, frumentaria, ingens, immanis, integra, magna, mediocris, opima, optima, præclara, parta, popularis, prælens, prætoria, tanta, univerſa. Prædæ judiciales, novæ. *Phraſ. Prædas maximas fecere milites noſtri*, unſere Soldaten haben ſehr groſſe Beute gemacht. Prædas egere ingentes ex agris; omni clade belli pervaſtarunt agrum, & diripuerunt; quidquid ferri, agique potuit, id totum prædæ fuit militibus noſtris; præda inganti potiti, locupletati ſunt ex hoſtium agro; prædæ tantum fuit, ut prædantium tot manus iis ſpoliis vix ſufficerent; auri, argentique pondus ingens diripuere milites noſtri; præ lætæ captum eſt plus, quam credi poſſit. V. *Populor, auferio. Uſus.* Prædas facere, agere, agitare, Beute machen. Prædæ fuere hoſtium caſtra. Prædam captam inter ſe dividere, condonare. Militem à præda cohibere, repellere. Prædæ pars major ira corrupta. V. *Prædor.*

Prædamno, as, avi, atum, are. * voraus verdammen. *Uſ.* Præ damnata ſpe dumcant.

Prædator, oris, m. Rauber, Plünderer. *Syn.* Prædo, direptor.

Prædatorius, a, um. raubertſch. *Uſus.* Navis prædatoria.

Prædiator, oris, m. der ſich auf liegende Güther wohl verſtehet. *Syn.* Juris prædiatorii peritus.

Prædiatorius, a, um. zu den liegenden Güthern gehörig. *Syn.* Quod ad prædia, poſſeſſionesque pertinet. *Uſus.* Jus prædiatorium.

Prædicabilis, e. ruhmwürdig, preißwürdig. *Syn.* Prædicandus. *Uſus.* In miſera vita nihil eſt prædicabile, aut glorianduin.

Prædicatio, onis, f. Preiſung, Austruffung. *Syn.* Celebratio, commemoratio, laudatio. *Epi.* Acerba & luctuoſa, grata, non grata potius, quam arrogans beneficiorum, veteres, furibundæ. *Uſus.* Grata hæc beneficiorum prædicatio. Prædicatio de laude alicujus. Philoſophorum eſt, prædicationem fugere. V. *Laus.*

Prædicator, oris, m. der öffentlich etwas rühmet, austruffet. *Syn.* Laudator, præco, buccinator. *Uſus.* Te ipſo prædicatore & teſte, & autore facti.

Prædico, as, avi, atum, are. preiſen, rühmen, austruffen. *Syn.* Celebro, commemoro, glorior, canto, decanto. *Adv.* Falſo de aliquo, honorificè, gloriolius, graviter, ornatè, optimè. *Phraſ. Ille ex hoc facto mire ubique prædicabatur*, er iſt dieſer That halber ſehr aller Orten gerühmet worden. Ille ex eo facto magnam gloriam apud omnes gentes conſecutus eſt; ejus facti memoria in omnium ore, ſermoneque verſata eſt; res ea famâ celebratiſſima erat; ejus facti prædicatione aures omnium tum perſonabant. V. *Laudo, jacto. Uſus.* Mihi licet iſta de me cum vera gloria prædicare. Multa de aliquo graviter & honorificè prædicare. Omnes de ſe prædicari volunt.

Prædico, is, xi, ctum, ere. vorſagen, weiſſagen, vorher verkündigen. *Syn.* Antedico, cano, præcino, prænuncio, denuncio, prætignifico, præmonſtro, oraculum edo; moneo, teſtificor. *Adv.* Multo ante defectiones ſolis & lunæ, non obſcurè, temerè, divinè. *Uſus.* Prædicere futura. Prædicere ſolis defectionem. V. *Divino, vates.*

Prædictio, onis, f. Weiſſagung, Vorſagung. *Syn.* Prædictum, divinatio, vaticinatio, præſentio, ſignificatio. *Epi.* Divina. *Uſus.* Prædictiones, & præſentiones rerum futurarum debent habere fidem.

Prædictum, i, n. Weiſſagung, Vorſagung. *Epi.* Prædictio. *Epi.* Divinum, natalitium. *Uſus.* Aliqui Chaldæorum, Aſtrologorum prædicta defendunt.

Prædiolum, i, n. Land-Güthlein. *Uſus.* Prædiola noſtra belle ædificata ſunt.

Prædiſco, is, didici, ere. zuvor lernen. *Uſus.* Prædiſcere & meditari dicenda.

Prædituſ, a, um. der mit etwas begabet iſt. *Syn.* Ornatus, decoratus, inſtructus. *Adv.* Maximè virtute. *Uſus.* 1. *In laude.* Adoleſcens optimis artibus, ſumma ſpe ingenii, autoritate, virtute præditus. 2. *In vitio.* Homo ſingulari audacia, amentia &c. præditus.

Prædium, ii, n. liegend Guth, Land-Guth. *Epi.* Dotale, fat, parvum, præclarum, propinquum. Prædia aliena, comparata, comparanda, dotalia, immensa, lissa, mediocria, noctiliora, paterna, plurima & pulcherrima, prætoria, propria, propinqua, pulchra, fructuosa, rustica, urbana, vacua. *Usus.* Prædia colere.

Prædo, onis, m. Rauber. *Syn.* Prædator; pirata, grassator. *Epi.* Amanuensis, barbarus, immanis, communis, felix, frumentarius, improbissimus, maritimus, navarius, domesticus, multi. *Usus.* Omnium templorum, tectorum, totius urbis prædo.

Prædor, aris, atus sum, ari. rauben. *Syn.* Prædam facio, prædas ago, rapto vivo, diripio, vasto, infesto regionem, regionem damnis afficio. *Adv.* Aperte, palamque, improbè, imprudentissimè, vaxè. *Usus.* Species rapiendi, & in omnibus rebus prædandi illorum animos excæcat. V. *Præda.*

Præco, is, ivi, ire. vorantworten. *Syn.* Antæo. *Usus.* Huc natura præcunte ducimur. Præire sacramenti verba, den Eid vorsagen.

Præfari, fatus sum, vorreden. *Usus.* Veteres omnibus rebus agendis, *quæ boni ominis essent*, præfabantur. Honorem præfari, *cum gratulatione efferendum.*

Præfatio, onis, f. Vorrede. *Syn.* Exordium.

Præfectura, æ, f. Vogtey, Pflege. *Usus.* Dare, deferre præfecturam alicui, petere præfecturam. V. *Magistratus.*

Præfectus, i, m. Amtmann, Amts-Verweser. *Syn.* Præpositus negotio alicui; rei alicui præfectus. *Phras. Classis Præfectus est creatus*, er ist zum Admiral über die Schiff-Flotte gemacht worden. Romanum Prætor renunciatus est; cum impensio classi est præpositus; rei maritimæ præfectura illi demandata, ad illum delata est; classi præfectus est; classi præsicitur est; oræ maritimæ summum imperium illi datum est; imperium classis obtinet. *Usus.* Classis, urbis Præfectus. Præfectus moribus.

Præfero, fers, tuli, latum, ferre. vortragen. *Syn.* Antefero; præ me fero. *Adv.* Aperte & insus. *Usus.* Cui non ad libidinem facem prætulit; Præferre salutem Reip. omnibus commodis suis. Eum sensum præfert. V. *Antepono, potior, excello, præpono.*

Præferratus, a, um. vorne mit Eisen beschlagen. *Syn.* Ferro præfixus.

Præficio, is, feci, fectum, ere. vorsetzen. *Syn.* Præpono. *Adv.* Nominatim ita natum est. *Usus.* Huic procurationi certum magistratum præfecerat. Aliquem curatorem, custodem exercitui, negotio, regioni præficere. V. *Præfectus, præsum.*

Præfido, is, di, sum, ere. zu viel trauen. *Syn.* Confido. *Usus.* Homines secundis rebus elatos, sibique præfidentes, legum latarum contemnere. V. *Audax.*

Præfigo, is, xi, xum, ere. vorstecken, vorbezeichnen. *Usus.* Lineas ruinæ præfigere. Jacula sitio præfixa.

Præfinio, is, ivi, itum, ire. vorschreiben, vorbestimmen. *Syn.* Præfinio, præscribo. *Adv.* Recte etc. *Usus.* Præfinire certum [illegible]. Cætera ego non tam strictè præfinio.

Præfractè, zuhart, trotzlich. *Syn.* Pertinaciter, pugnacissimè.

Præfractus, a, um. vorne abgebrochen. *Syn.* Pertinax, pugnax, ferreus. *Usus.* Inuleydides præfractior, nec satis tractabilis. V. *Pertinax, obstinatus.*

Præfulcio, is, fulsi, fultum, ire. vor dem stolle unterstützen. *Syn.* Præmunio, stabilio. V. *Fulcio.*

Præfulgeo, es, fulsi, ere. vorleuchten, vorglänzen. *Syn.* Præter modum fulgeo.

Prægestio, is, ivi, ire. sehr wünschen, und einer Freude bedeuten. *Syn.* Vehementer cupio, gestio. *Usus.* Prægestit animus videre quamprimum.

Prægnans, tis, g. o. schwanger seyn. *Syn.* Gravida sum, ventrem fero, plena, gravidata sum. *Usus.* Cum illum prægnans mater alvo contineret.

Prægravo, as, avi, atum, are. überladen. *Usus.* Usus multitudine urbem prægravante.

Prægredior, eris, gressus sum, gredi. vorgehen. *Syn.* Præeo, antecedo.

Prægressio, onis, f. Vorgang. *Syn.* Præcursio.

Prægustor, oris, m. ein Vorkoster, der vorher verkostet. *Syn.* Qui cibos Principi prægustat. *Usus.* Clodius prægustator cibi tui.

Prægusto, as, avi, atum, are. vorher versuchen. *Usus.* Cibos prægustare.

Præiudicatus, a, um. vorher geurtheilet. *Res semel, iterumque præiudicata.* Ita tum opinio præjudicata potest, ut etiam

tas

sine ratione valeat auctoritas. Pro præjudicato aliquid ferre, für eine ausgemachte Sache halten.

Præjudicium, ii, n. Vorurtheil. *Syn.* Exemplum judicii facti in simili causa, judicii conceptum specimen. *Epit.* Proximum, grave in aliquem ordinem. *Ulpian.* Cur non ejus damnatione aliquid ad hoc judicium præjudicii comparatis. Duobus jugulatus præjudiciis. Eos tot præjudiciis confodios, prædamnatosque venire ad populi judicium?

Præjudico, as, avi, atum, are. ein Vorurtheil ergehen lassen. *Syn.* Præjudicium facio. *Adv.* Arroganter, semel atque iterum. *Usus.* Quod senatus nondum censuit, id arroganter non præjudico, neque revoco ad arbitrium meum.

Prælabor, eris, lapsus sum, labi. vorher fallen.

Præligo, as, avi, atum, are. vornen anbinden.

Prælior, aris, atus sum, ari. eine Schlacht thun. *Syn.* Prælio, dimico, pugno, certo; prælium facio, committo, cieo; acie certo; dimicationem facio; manus confero; ad certamen descendo; prælium ineo. *Adv.* Acriter, vehementer. V. *Certo, pugna, prælium.*

Prælium, ii, n. eine Feld- oder See-Schlacht. *Syn.* Pugna, dimicatio, certamen. *Epit.* Calamitosum, difficile, magnum, funestum, humillimum, maximum, rectum, secundum. *Phras.* Prælia acerrima, multa, plurima, præclara. *Phras. Prælium committere*, eine Schlacht halten. Totis copiis cum hoste concendere; instructa acie confligere; arma conferre; acie *vel* armis contendere; manus conserere; signa, manus, pedem conferre; armis concurrere; armis, ferro, acie decernere; prælium conferere; prælium facere; prælio decertare, contendere, confligere. V. *Pugna, certamen, pugno Usus.* Prælium in certum diem pronunciare, den Tag benennen zur Schlacht. Prælio hostem lacessere; ad prælium cicere hostem; prælium cière, zur Schlacht den Feind heraus locken. Prælium inire, incipere, conferre; prælium inferre; in prælium ruere, die Schlacht anfangen. Prælium facere, edere, committere, pugnare; contendere, confligere, decertare prælio, Schlacht thun. Prælium confecere; prælio defungi, die Schlacht endigen. Prælium sustinere, die Schlacht aushalten. Prælium dirimere, die Schlacht unterbrechen. Prælium intermittere; prælio abstinere, supersedere, die Schlacht vermeiden. Prælio excedere, aus der Schlacht hinweg gehen. Elabi e prælio, aus der Schlacht entrinnen. Prælium renovare, redintegrare, restituere, & rem proclinatam adjuvare, die Schlacht wieder auf das neue anheben, und dem verliehrenden Theile aufhelfen.

Præloquor, eris, locutus sum, loqui. zum ersten reden.

Præluceo, es, luxi, ere. vorleuchten. *Syn.* Lucem *vel* lumen præfero. *Adv.* Imposterum. *Usus.* Majoribus meis virtute præluxi.

Præludium, ii, n. Vorspiel. *Syn.* Præcentio.

Præmando, as, avi, atum, are. vorher befehlen.

Præmaturus, a, um. unzeitig. *Syn.* Præproperus, immaturus, intempestivus.

Præmeditatio, onis, f. Vorherbetrachtung. *Syn.* Meditatio; prævisio. *Epit.* Diuturna. V. *Meditatio.*

Præmeditor, aris, atus sum, ari. zuvor betrachten. *Syn.* Meditor, cogito, domo affero, paro, præparo. *Adv.* Optimè, jam. *Usus.* Ex qua forma me fingere possim & præmeditari, quò animo accedam ad urbem. Sapientis est, quidquid homini accidere possit, præmeditari. V. *Aleator.*

Præmefero, tefers, tefert, teferre. vorgeben, von sich blicken lassen. *Syn.* Profiteor, confiteor, indico, vultu promptum habeo & lingua. *Usus.* Sapientiæ speciem; probitatem quandam præseferre. Id me consecutum non profiteor, secutum esse præmefero. V. *Species.*

Præmitto, is, misi, missum, ere. voraus schicken. *Usus.* Præmittere in locum aliquem.

Præmium, ii, n. Belohnung, Verehrung. *Syn.* Merces, fructus, beneficium.)(*Pœna, Supplicium. Epit.* Alienum, amplissimum, eximium scelus, invidiosum, satis magnum, mercenarium, meritum, novum, par, pervulgatum, erectum, summum. Præmia humana, juncta; & casta virtutis & officii, moderata, infinita, permagna, tanta. *Phras. Bene merentibus præmia danda sunt*, man muß den Wohlverdienten ihre Belohnung geben. Oportet, ut bene de quoquam meriti laborum suorum præmia ferant, capiant; ut præmiis donentur; extare omnibus debent laborum suorum præmia; præmio afficiendi, honestandi sunt, qui laborem alterius gratia sustinuerunt; bene merentibus pretium, præmiumque debetur; susceptus alterius causa labor præmio decorandus est; præmia tribuenda, defarenda, persolvenda sunt recte de alio merentibus. 2. *Recte merentibus magna præmia constituta sunt*, denen, so da gut leben, ist eine grosse Belohnung

lohnung beſtellet. Summa rectè agentes manent præmia; fructum certum, uberrimum, præſtantiſſimumque ferent, capient, percipient, qui vitam cum virtute agunt; vitæ laudabiliter actæ præmium eſt earum rerum copia, quas qui poſſidet, optimè cum illo agi exiſtimatur. Præmiorum ſpe magna, admodumque firma niti poſſunt ii, quorum vita cum virtute traducitur. Egregia præmia pro certo expectare; ſine dubio ſibi polliceri; prænè ipſe tare licet iis, qui virtutem colunt, qui vitam vivunt, ducunt, peragunt cum virtute. Mercedem actionum ſuarum, virtutis ſuæ, ſuæ probitatis, officii ſui, optimorum conſiliorum, atque factorum expectare certiſſimam poſſunt, qui virtutem in vita non vulgari ſtudio colunt, quibus in vita virtus erat in pretio. Præclaram, honeſtámque vitam magna præmia manent, conſequuntur. V. *Remunerator*, *Merces*. *Uſus*. Duabus rebus continetur Reſpubl. præmio, & pœna. Præmiis invitare virtutem. Militibus præmia ſolvere, perſolvere. Legibus & virtuti propoſita ſunt præmia, & peccatis ſupplicia. Nullum ego à vobis præmium virtutis, nullum inſigne honoris, nullum monumentum laudis poſtulo, præterquam hujus diei memoriam ſempiternam.

Præmoneo, es, ui, itum, ere, vorerinnern, vorher warnen. *Uſus*. Me magnoperè, ut caverem, præmonebat.

Præmonſtrator, oris, m. Vorzeiger. *Uſus*. Hic adjutor meus, & monitor, & præmonſtrator.

Præmonſtro, as, avi, atum, are. vorher weiſen. *Syn*. Præmuncio, monſtro.

Præmorior, eris, mortuus ſum, mori. * ehe ſterben. Ante tempus morior.

Præmunio, is, ivi, itum, ire. vorbewahren. *Syn*. Præfulcio, præparo.

Præmunitio, onis, f. Vorbewahrung. *Syn*. Præparatio. *Uſus*. Sine præmunitione acerbè in aliquem invehi.

Prænomen, inis, n. Vor-Nahme. *Fri*. Vetus. *Uſ*. Aliquis, cui prænomen ſit Decio

Prænoſco, is, novi, ere. zuvor wiſſen.

Prænotio, onis, f. das Vorwiſſen. *Syn*. Præmanotio, antecapta animo rei informatio. *Uſus*. Hanc habemus ſeu anticipationem, ſeu prænotionem Deorum.

Prænuncio, as, avi, atum, are. zuvor verkündigen. *Syn*. Præmonſtro, prædico. V. *Nuntio*.

Præmuncio, as, avi, atum, are. vorher verkündigend. *Uſ*. Stellæ magnarum calamitatum præmuncæ.

Præoccupo, as, avi, atum, are vorhernehmen. *Syn*. Occupo, anteoccupo, anteverto, anticipo. *Uſus*. Quas partes mihi ſumpſeram, præoccupaſti.

Præopto, as, avi, atum, are. * ſieber wünſchen. *Uſus*. Mortem in certamine, quam vinci, præoptantes.

Præparatio, onis, f. Vorbereitung. *Syn*. Præmunitio, præmeditatio. *Epi*. Diligens. *Uſ*. In omnibus negotiis, priusquam aggrediare, adhibenda eſt præparatio diligens. Proviſio animi, & præparatio multum prodeſt ad minuendum dolorem.

Præparo, as, avi, atum, are. vorbereiten. *Syn*. Præparationem adhibeo, præmunio, paro, comparo. *Adv*. Diligenter. *Uſus*. Ad vitam agendam præparare tas neceſſarias. Præparato animo, animis præparatis, ad concionem accedere. Literis ante excoli animos & ad concipiendam ſapientiam imbui, ac præparari decet. V. *Paro*, *paratus*.

Præpedio, ire, ivi, itum, ire. verhindern. *Syn*. Impedio, irretio. *Uſus*. Morbo præpeditus. V. *Impedio*.

Præpes, pitis, g. o. ſchnell. *Syn*. Celer, citus. *Uſus*. Avis præpes. V. *Celer*.

Præpondero, as, avi, atum, are. das Übergewicht haben. *Syn*. Ponderis plus habeo. *Uſus*. Qui omnia metiuntur utilitate, neque eam honeſtate præponderari volunt.

Præpono, is, poſui, poſitum, ere. vorſetzen. *Syn*. Antepono, præfero, anteferо; antigitor, potior mihi eſt. *Adv*. Recte, longe. *Phraſ*. *Latina lingua ceteris omnibus alia præponenda*, die Lateiniſche Sprache iſt allen andern vorzuziehen. Latina Lingua prope per inter alias locum tenet; primas tenet; principatum tenet, obtinet; in tanta linguarum varietate princeps eſt; primas fert; principatum ſcit. Latinæ linguæ principatus dandus, deferendus, tribuendus eſt; nemo tam in jure caute judex eſt, quin primas Latinæ linguæ deferat, det, concedat. Prima in tot linguis habenda eſt Latina; cum Latina nulla aliarum linguarum vena in contentionem poteſt. Latina Lingua una inter omnes viguit; longo intervallo reliquas poſt ſe reliquit. V. *Potio*. *Uſus*. Præponere auctam fa-

tum.

mæ. 2. *Præficio*, für eine Obrigkeit vorſtellen. Aliquem legioni præponere.

Præpoſitio, onis, f. Vorſatz. *Pars Orationis.*

Præpoſitus, a, um. vorgeſetzt. *Syn.* Præfectus. *Epi.* Turpiſſimus. *Uſus.* Negotio, navibus præpoſitus.

Præpoſterè, umgekehrt, das hinderſt zu vorderſt. *Syn.* Perverſe, perperàm.)(*Ordine. Uſus.* Præpoſterè tecum agam, mox ad oculum me referam.

Præpoſterus, a, um. verkehrt, das hinderſt zu vorderſt gekehrt. *Syn.* Perverſus. *Uſus.* Ut erat ſemper perverſus & præpoſterus. Præpoſteris conſiliis utimur.

Præpotens, tis, *g. o.* ſehr mächtig. *Syn.* Valdè potens. *Uſus.* Clarus vir, ac præpotens. Præpotentium virorum amicitiæ inſidiæ. V. *Potens.*

Præproperus, a, um. übereilt. *Syn.* Præmaturus, nimis celer. *Uſus.* Præpropera feſtinatio. V. *Præceps.*

Præripio, is, ui, reptum, ere. vor dem Maule wegnehmen. *Syn.* Præcerpo, occupo, anteoccupo, præoccupo. *Uſus.* Cui deſponſam jam, & deſtinatam laudem præripere iniquum eſt. Non præcerpam fructum conſilii tui, nec præreptam victoriam. V. *Eripio, præcerpo, præoccupo.*

Prærogativa, æ, f. Vorzug, Rang. *Syn.* Dictum aut factum liberaliter ab eo, qui nobis benefacturus eſt, ante præſtitum beneficium: ſpecimen, & præjudicium benevolentiæ. *Uſus.* Suæ voluntatis prærogativam dare.

Prærogativus, a, um. das einen Vorzug hat. *Uſus.* Centuria prærogativa, quæ primâ fert ſuffragium. Omen prærogativum.

Prærogatus, a, um. erſtens gefragt. *Syn.* Primum rogatus.

Præruptus, a, um. jäh, übel zu erſteigen. *Uſus.* Prærupti montes, ſaxa.

Præs, prædis, m. Bürge. *R. ex* Præſum: *Feſtio ex* Præſto. *Syn.* Sponſor, qui pro altero ſe obligat, in cauſa præſertim pecuniaria. *Epi.* Bonus. *Uſus.* Prædem dare, accipere; prædem pro aliquo eſſe. Prædibus & prædiis cavere.

Præſagio, is, ivi, ire. weiſſagen, vorher bemerken. *Syn.* Præſentio. *Phraſ.* Dudum id futurum præſagiebam, ich habe es längſt vorgeſagt. Divina quadam præſagitione id præſenſerim; neſcio quî permotus animi divinatione futurum prævidebam; animus meus, maximus ad hoc tempus vates, id mihi præſagiebat; præſagientis animi divinatione, id ita eventurum prævideram. V. *Prævideo, animo, conjicio. Uſus.* Præſagiebat mihi animus.

Præſagitio, onis, f. Weiſſagung, Vorherſagung. *Epi.* Divina. *Uſus.* Inſit in animis præſagitio extrinſecus injecta, & incluſa divinitùs.

Præſagus, a, um. *vormerkend, vorſagend. *Uſus.* Mens malorum, futuri præſaga.

Præſcio, is, ivi, itum, ire. vorwiſſen. *Syn.* Antè ſcio. *Uſus.* Nonne hoc præſciſſe oportuit. V. *Præſagio.*

Præſcius, a, um. *vorwiſſend. *Syn.* Præſagiente animo. *Uſus.* Vates futuri præſcius.

Præſcribo, is, pſi, ptum, ere. vorſchreiben. *Syn.* Definio, præfinio, præſtituo, voce præeo. *Adv.* Commodè, diligenter, antè, nominatim alicui. *Phraſ. Nihil tibi præſcribo*, ich ſchreibe dir hierinnfalls nichts vor. Leges tibi nullas impono; agendarum rerum modum tibi non præſcribo; tuô arbitratû ages, nihil tibi certum præfinio; nihil præſtituo, quid te agere velim; non ad meum præſcriptum, ſed tuum arbitrium vives; nihil imperabo, ages, ut voles. *Uſus.* Natura homini præſcripſit. Ita majorum mores, legéſque, ratio ac doctrina præſcribunt. Jura civibus præſcribere. V. *Jubeo.*

Præſcriptio, onis, f. Vorſchreibung, Maaßgebung. *Syn.* Præſcriptum. *Uſus.* Hæc norma, hæc regula, hæc præſcriptio eſt naturæ. Præſcriptio vitæ, moderationis tenenda. Intemperantia a præſcriptione rationis averſa.

Præſcriptum, i, n. vorgeſchriebene Ordnung. *Syn.* Præſcriptio, formula, norma, regula, certa quædam, & definita lex. *Epi.* Commune, certum. *Uſus.* Ex communi præſcripto civitatis rem adminiſtrare. Plura homines affectu judicant, quam veritate, aut præſcripto & juris norma.

Præſens, tis, *g. o.* gegenwärtig. *Syn.* Teſtis, arbiter; inſtans.)(*Abſens. Adv.* Impoſterum. *Phraſ.* 1. *Ipſe præſens fuit*, er iſt ſelbſt gegenwärtig geweſen. Adfuit ipſe, interfuit, præſto fuit; præſentem habuimus; illic in re præſentis fuit; coram fuit, adfuit. 2. *Ea, quæ præſentia ſunt, non curamus*, wir achten jenes nicht, was uns doch gegenwärtig iſt. Quod ante oculos eſt; quod ante pe-

dus est; quod in manibus est; quod prae manibus habemus; quod in oculis nostris haeret; quod sub oculis habemus; quod in oculis est omnium; quod in oculis habemus; quae instant in praesentia; quod praesens, tanquam in manus datur; quae in oculis sita sunt; quae ad manum sunt, ad ea animum advertit nemo; ea, quae nostra tot per annos vidit aetas, ne nunc quidem attentos nos habent. 3. *Me praesente haec facta sunt*, in meiner Gegenwart ist dieses geschehen. Praesente me & inspectante; sub oculis meis; ante oculos, ante pedes meos; me teste ac arbitro; in meo multorumque civium conspectu; cum ab oculis meis abfuisset, nunquam; cum in oculis esset omnium nostrum; cum in ore omnium versaretur, haec ab eo gesta sunt. 4. *Praesentem videre cupio*, ich will ihn gegenwärtig sehen. Praesentem habere; cum praesente agere cupio; mentem ejus, sensus, os intueri libet, in aspectum adducatur, proferatur, velim; in conspectum veniat, os suum ferreum ac importunum ostendat nobis; audaciam suam in oculis nostris, mentibusque defigat; in conspectum se nostrum det, committat, velim. V. *Conspectus*. 5. *Pre dolore vix mihi praesens sum*, ich bin mir für Leid kaum gegenwärtig. Dolor me ipsum mihi adimit; vix mentis compos sum; dolor animi sensus propè omnes obstupefacit; vix animus mihi constat; mens pene excidit dolore aliena. 6. *Importuni homines usque nobis praesentes sunt*, diese unruhige Köpfe liegen einem immer über den Hals. Homines sordidi ac levissimi in capite, ac cervicibus nostris; in oculis, atque si liceat, in faucibus haerent; consiliis omnibus, *vel* in consilio interfunt: imminent rebus nostris omnibus, ac consiliis. *Usus*. 1. Ipse interfuit, & praesens vidit. Si facultas mihi tui praesentis esset. Haec ad te in praesens, in praesenti scribenda habui. 2. *Magnus, alacer*, munter, beherzt. Animus acer, & praesens. Praesentes ad nocendum vires habere. Praesente DEO ac propitio. 3. *In rem praesentem venire, nempe in locum vel fundum, de quo lis est*, den Augenschein des Orts einnehmen. Placuit de amicorum sententia constituere; quo die in rem praesentem veniretur. V. *Coram*.

Praesensio, onis, f. Vermerkung, Ahndung. *Syn.* Praesagitio. *Epith.* Anticipata, divina, non soluta, innumerabilis. *Usus*. Praesensiones, & praedictiones rerum futurarum.

Praesentia, ae, f. Gegenwart. *Syn.* Conspectus, aspectus. *Usus*. 1. Alicujus praesentiam & aspectum vitare. Praesentiae tuae desiderium meo labore minuam. 2. *Vis, Virtus*, Starkmüthigkeit. Praesentia animi & fortitudo.

Praesentio, is, sensi, sensum, ire. voraus empfinden. *Syn.* Praesagio, praenosco, praecognosco. *Phras. Praesentio rei eventum*, ich merke es schon voraus, was geschehen wird. Rei eventum cogitatione praecipio; omen aliquod futurorum insidet animo; praecipio animo rei exitum, ac provideo; quanquam divinandi disciplinam haud tenear, exploratum mihi tamen est, pro explorato habeo, quid futurum sit. V. *Praesagio*. *Usus*. Furore divino incitatus animus ea tura praesentit. V. *Praevideo*.

Praesepia, orum. Viehstall, Krippe.

Praesepio, is, sepsi, septum, ire. umzäunen. *Usus*. Maximis defixis trabibus aditus omnes praesepit.

Praesertim, sonderlich, insonderheit. *Syn.* Cumprimis, maxime, praecipue. *Usus*. Admiror, & te praesertim.

Praeses, idis, m. Land-Vogt, Statthalter, Vorsteher. *Syn.* Custos, vindex, antistes. *Usus*. Custos, praeses, propugnator libertatis.

Praesideo, es, sedi, ere. vorstehen, verwalten. *Syn.* Custos, praeses sum, praesum, in custodia urbis, provinciae, tanquam in specula collocatus sum; ad gubernacula sedeo. *Usus*. Dii huic loco, complique praesident.

Praesidium, ii, n. Besatzung in der Vestung, Hülfe, Zuflucht. *Syn.* Statio: numerus militum: auxilium, perfugium. *Epith.* Bonum, certissimum, tutissimum, civile, commune, extraordinarium, firmum, formidatissimum, gravissimum, honestum, improvisum, insperatum, & sapientium, leve, maximum, necessarium & voluntarium, nocturnum, populare, publicum, statutum, summum, tenue, terrestre. Praesidia terrena, contraria, firmissima, gratora alicui, multae firma, necessaria, parva, publica, regia, salutaria, tanta, urbana, utilia alicui. *Usus*. 1. Arma in praesidia collocantur. 2. *Custodia, numerus militum, comitatus armatorum*, Menge Soldaten. Magna & firma praesidia parare, comparare; praesidia ponere, disponere, collocare. Praesidium urbis ponere; militem in praesidium mittere, praesidiis collocare; urbem praesidiis obsidere, intercludere, interludere. Praesidiis firmare; regionem sibi praesidere, confirmare. Praesidia dimittere, re-

nudare provinciam. De provincia decedere, abire; præsidium relinquere. 3. Auxilium, spes, securitas, perfugium, Hülfe, Zuflucht. Alicui laboranti præsidium afferre, ferre; præsidio esse. Ego amicorum, virtutis bellicæ præsidio tectus, hostem repressi. Is mihi, num sibi præsidium & adjumentum ad beatè vivendum comparat, qui &c.

Præsignifico, as, avi, atum, are. vorher anzeigen, und bedeuten. *Syn.* Prænuncio, enuncio, præcano, prænuntio, portendo.

Præstabilis, e, vortreflich. *Usus.* Nihil virtute homini præstabilius, nihil pulchrius.

Præstans, tis, *g. c.* vortreflich. *Syn.* Excellens, præstabilis, egregius, eximius, præclarus. *Usus.* Vir ingenio, virtute præstans. In Poetica præstans. V. *Egregius, præclarus, optimus.*

Præstantia, æ, f. Vortreflichkeit. *Syn.* Excellentia. *Epi.* Cœlestis & divina, excellens, major & diventor, minima, singularis. *Usus.* Dii omnium rerum præstantiâ excellentes. Præstantiam aliquam doctrinæ & virtutis consequi.

Præstat, es ist besser. *Syn.* Melius est. *Usus.* Emori præstat, quam servire. V. *Expedit.*

Præstigiæ, arum, f. Bezauberung, Verhexerung, Verblendung. *Syn.* Incantamenta. *Usus.* Doli, machinæ, præstigiæ, fallaciæ, deceptiones, verborum præstigiæ. V. *Decipio.*

Præstigiator, oris, m. ein Leut-Verblender, Zauberer, Hexenmeister.

Præstino, as, avi, atum, are. * kauffen. *Usus.* Pisces in macello præstinare.

Præstituo, is, ui, utum, ere. vorher bestimmen verordnen. *Syn.* Præfinio, præscribo, dico. *Usus.* Tempus alicui præstituere.

Præsto, as, stiti, stitum, are. übertreffen, geben, leisten. *Syn.* Excello, antecello, supero, præcurro. *Adv.* Longè, multumque, longe inter æquales suos, longè lepore, humanitate multum, glorâ ceteris hominibus, nimirum omnibus ingeniô, fortunâ, plurimum æqualibus virtute. *Usus.* 1. Longe inter æquales humanitate præstat. Contemplatio rerum longè omnibus studiis præstat. Multum ingenio, plurimum virtute præstat æqualibus. V. *Excello.* 2. Exequor, perficio, officio, præsto, exhibeo, facio, fero, erweisen, leisten. Fidem, officium, benevolentiam, meliorem animum alicui præstare. Promissa præstare & persolvere. Præstare suum munus. Civem se, sapientem, gravem præstare. 3. *Interdum*, tribuo. für etwas gut stehen. Vitium vendito rei, ni scit venditor, præstare debet. Communes illos casus præstare nemo potest. Quis præstare poterit, nullos fore prædones. Culpam ejus rei præstare quis velit? Horum dicta omnia, ac facta nobis præstanda sunt, wir müssen alles auf uns nehmen.

Præsto, gegenwärtig, bereit. *Syn.* Paratus, in promptu. *Usus.* De mea autem voluntate sic judices, me opera & consilio, studio quidem certè, rei, famæ, saluti tuæ præsto futurum. Amicis ad præsidium præsto esse.

Præstolor, aris, atus sum, arl warten. *Syn.* Expecto. *Usus.* Ego, tibi, spem habui, & expectanti diu præstolabor. V. *Expecto.*

Præstringo, is, strinxi, strictum, ere. fest zusammen binden. *Syn.* Hebeto, fallo. *Usus.* Horum utrumque præstringere aciem mentis solet.

Præstruo, is, xi, ctum, ere. vorhin bauen. *Usus.* Sibi fidem præstruxit; fraudibus aliorum præstruere.

Præsulto, as, avi, atum, are. * vortanzen. *Usus.* Ferox hostium signis præsultans Gallus.

Præsultor, oris, m. Vortänzer. *Syn.* Princeps Saltorum.

Præsum, es, fui, esse. vorstehen. *Syn.* Præsideo, præpositus, præfectus sum. *Am.* Crudelissimè consiliis, omnino Reip. gerendæ navi, negotio, facris. *Usus.* Quæstioni, negotio, provinciæ præesse. V. *Præsideo, Administro, Administro.*

Præsumptio, onis, f. Vornehmung. *Usus.* Præsumptio, quam Græci Prolepsin vocant. *Pro* Arrogantia, Uebermuth, *e. g.* est.

Prætendo, is, di, tum *vel* sum, ere. vorwenden, vorspannen. *Syn.* Prætexto. *Usus.* Hominis integerrimi speciem, turpissimis suis moribus prætendere. V. *Contendo.*

Prætento, as, avi, atum, are. vorhin versuchen. *Usus.* Tota causa prætentata, & perspecta.

Præter, neben, ausgenommen. *Syn.* Supra, extra. *Phras. Præter minas etiam vim intulere*, neben den Drohungen haben sie auch Gewalt gebrauchet. Præterquam quod minarentur, etiam violenti erant; supra minas etiam facta

ſta addidêre. Super quam, quod minas primò jactârunt, etiam manus attulêre; ſuper cæteras minas etiam vis accêſſit. V. *Excipio. Uſus.* 1. Hoc nemini præter me videtur. Id videris præter ætatem facere. Id præter modum, præter ſpem accidit. 2. *Supra*, über. Quæ me res præter cæteras impulit. 3. *Ante*, vor. Præter domini oculos hæc omnia ferebant levi.

Præterea, über dieſes, noch darzu. *Syn.* Tum etiam, ad hoc, insuper. *Phraſ. Præterea addendum*, man muß beyneben auch dieſes hinzu ſetzen. Accedit etiam, quod &c. huc accedit, quod &c. quin & illud accedit, quod &c. Adde eodem & illud; adde ad hoc; adde quod &c. illud insuper adde. Nam quid ego de illo dicam? Quod? quod etiam; quid multa? aliud quid etiam? quid eſt præterea? quid aliud? nihil ne illud? quod reliquum eſt; videte jam porrò cætera; cæterum, deinceps & illud dicendum; quid jam de illo? exinde & illud non tacendum. Quid eſt præterea? nihil ſanè, niſi illud. De reliquo. Accedit ad cumulum. Jam vero nec illud committendum. *Uſus.* Addebant præterea, Remp. ſalvam fore.

Prætereo, is, ivi, itum, ire. vorbey gehen. *Syn.* Omitto, miſſum facio, prætermitto, reticeo. *Adv.* Conſulto multa, omnino neminem, tacitè, temerè, turpiter, penè autoritatem. *Phraſ. Ide, ut nihil præteream*, laſſe nichts aus. Ne quid tranſiliat oratio tua; nequid in præteritis relinquatur; nequid nos fugiat, aut prætervolet, nequid prætermittas; vide, nequid præterfluat, prælabatur. *Uſ.* 1. Ut reliqua tua ſcelera præteream, & miſſa faciam, illud præterire non poſſum. 2. *Negligo*, vernachläſſigen. Populus ſæpè dignos præterire ſolet. 3. *Fugit*, nicht wiſſen. Non me fugit, non præterit, quam ſit difficile. V. *Prætermitto.*

Præterequito, as, avi, atum, are. vorbey reiten. *Syn.* Equo prætervehor, equo prætervolo, equo præterlatus ſum.

Præteritus, a, um. vergangen. *Syn.* Tranſactus, antè actus. *Phraſ. Juvat præteritorum meminiſſe*, hier wollen wir über das verfloſſene erinnern. Juvat hic, quoad longiſſimè mens poteſt reſpicere, ſpatium præteriti temporis repetere; vetera illa & jam penè obliterata commeminiſſe placet; juvat hic ſuperioris ætatis memoriam, vetuſtatis imaginem & reliquias repetere. *Uſus.* Præterita mutare non poſſumus. Præteritorum memoria, providentia futurorum.

Præterfluo, is, fluxi, ere. vorbey fließen. *Syn.* Præterlabor, elabor, prætergredior. *Uſus.* Animus præſentem voluptatem percipit, venientem proſpicit, nec præteritam præterfluere ſinit.

Prætergredior, eris, greſſus ſum, gredi. vorüber gehen. *Syn.* Præterlabor.

Præterlabor, eris, lapſus ſum, labi. vorbey ſchleichen. *Syn.* Præterfluo, prætervolo.

Prætermiſſio, onis, f. Auslaſſung. *Uſus.* Formæ, in quas genus dividitur ſine ullius prætermiſſione.

Prætermitto, is miſi, miſſum, ere. unterwegen laſſen, bleiben laſſen. *Syn.* Præteréo, relinquo, omitto, negligo. *Adv.* Neceſſario, omnino. *Phraſ. Ut ista prætermittam*, von dieſen zu geſchweigen. Ut ſilentiò id præteream; ut miſſum faciam; ut ſilentiò involvam; ut ſilentiò præmam illud; ut verbum de hoc non faciam; ut ſilentiò partem hanc totam prætervehar; ut ſilentio percurram cætera; ut de re tota taceam, ſileam; ut rem omnem tacitam relinquam; ut de hoc nihil. V. *Prætereo. Uſus.* Nihil prætermiſi. Quantùm enim potui, nullum hominis amantiſſimi officium prætermiſi. Diem nullum, quin de te cogitarem, prætermiſi. V. *Omitto.*

Præterquam, ausgenommen. *Syn.* Præter, extra, extraquam. *Uſus.* Hæc, præterquam tibi, omnibus fuêre jucunda. Voleris id mihi facere, præterquam res tua poſtulat. Campanos omnes liberos eſſe juſſit, extraquam *ſeu* præterquam, qui hoſtes eſſent. Extra unam mulierem, præterque ejus prolem, nulli, præterquam tibi, hoſtis pepercit. Præterquam, quod fieri non potuit, ne fingi quidem valebat.

Prætervectio, onis, f. Vorüberfahrt. *Syn.* Vectio.

Prætervehor, is, xi, ctum, ere. vorüber fahren. *Uſus.* Sirenes inorabantur eos, qui prætervehebantur. Inſulam totam eſt prætervectus. Non eſt prætervecta aures veſtras oratio, ſed animus tous tulit.

Prætervolo, as, avi, atum, are. vorüberfliegen. *Syn.* Prætereo, præterfluo. *Uſus.* Prætervolat oratio. Id me fugit & prætervolavit. Non prætervolabo illa, ſed dilatabo.

Prætexo, is, xui, textum, ere. vorwenden; vorſchützen. *Syn.* Prætendo. *Phraſ. Valetudinis causam mihi præterendam, aut prætexendi vor, et ſepe frank, da er dir*

nun

nur zu faul iſt. Per cauſam curandæ valetudinis inertiæ ſuæ patrocinatur; valetudinem obtendit, prætendit, cauſatur, ſed inertiam eſſe, nemo non intelligit; per ſimulationem, ſpeciem, cauſam valetudinis curandæ, inertiæ ſe dat: cauſam interponit, interſeit, valetudinem tentari; obtentu, ſimulatione, ſpecie, nomine valetudinis inertiæ ſuæ ſervat. *Uſus.* 1. Nemo exercitum petit, niſi triumphi cupiditatem prætexat. 2. Omnia, quæ fiunt, naturæ legibus principiis prætexuit. V. *Cauſor, excuſo.*

Prætexta, æ, f. ein Rock mit Purpur unterſcheidet verbrämt, Ehren-Kleid. *Syn.* Toga prætexta. *Uſus.* Puer togam ſumentes prætextam abjiciunt.

Prætextatus, a, um. der einen ſolchen trägt. *Syn.* Adoleſcens, qui nondum virilem togam ſumpſit. *Epi.* Grandis, magnus. *Uſus.* Scin', te prætextatum decoxiſſe? Prætextatus pupillus.

Prætor, oris, m. Feld-Herr, Schultheiß, Land-Pfleger. *K. q.* Prætor a præeundo. *Syn.* Qui cum imperio prætorio eſt. *Epi.* Æquus & ſapiens, cupidus laudis exiſtimationis, graviſſimus, improbus, infeſtus alicui, integerrimus, honeſtiſſimus, fortiſſimus, laboriosus ac diligens, mediocris, mercenarius, nequiſſimus, inertiſſimus, paleſtricus, proximus, pulcher ac beatus, ſapiens, ſeverus, turpiſſimus, improbiſſimus, urbanus. Prætores amiciſſimi, innocentes, juſtiſſimi, jurati. *Uſus.* Prætores jus dicunt, exercent judicia, cauſas cognoſcunt. Poſtulare aliquem apud Prætorem.

Prætoriánus, a, um. das dem Prætori eigen iſt, oder gebühret. *Uſus.* Comitia prætoriana.

Prætorium, ii, n. Haus des Land-Pflegers, Richt-Haus, Haupt-Quartier. *Syn.* Domus Prætoria. *Epi.* Certum.

Prætorius, a, um. das dem Prætori zuſtehet. *Uſus.* Cohors, Provincia, claſſis prætoria.

Prætura, æ, f. Land-Pflege, Schultheiſſen-Amt. *Syn.* Prætoris munus, dignitas. *Epi.* Acerba, multis indigna, mœra, innocentiſſima, diligentiſſimáque.

Prævaricatio, onis, f. das Tragen auf beyden Achſeln; untreue Handlung bey Gericht. *Uſus.* Prævaricatio eſt accuſatoris corruptela ab eo. V. *Falſus.*

Prævaricator, oris, m. ein untreuer Ankläger. *Syn.* Accuſator pecuniâ cor-

ptus; *item:* Reus, corrumpens pecuniâ judicum. *Uſus.* 1. Prævaricatoris nomen ſignificat eum, qui in contrariis cauſis utili variè poſitus. Prævaricator cauſæ publicæ. 2. *Corruptor,* Verführer. Piſo prævaricator Catilinæ.

Prævaricor, aris, atus ſum, ari, vor Gericht untreu handeln. *Syn.* Colludo. *Adv.* Turpiſſimè. *Uſus.* Non defendere, ſed prævaricari accuſatione videbatur.

Prævecho, is, xi, ctum, ere. vorüber führen. *Uſus.* Equites per obliqua campi prævecti fugientibus ſe obtulêre.

Prævenio, is, veni, ventum, ire. vorkommen. *Syn.* Prævertо, anteverto; præcipio. *Phaſ. Malum præveniſſe oportet,* man muß demſelben vorkommen. Occurrendum malo eſt; malum *vel* malo prævertere convenit: præoccupanda eſt vis mali; occupanda malorum remedia; præmoliendum eſt aliquid, quò malum avertatur; præcipere continò, prudentiáque debemus, quæ arcendo malo opportuna erunt. *Uſus.* Feciſſet, ni caſus aliquis, aut occupatio conſilium prævenuſſet.

Prævertо, is, ti, verſum, ere. vorkommen, vorbiegen. *Syn.* Anteverto, prævenio. *Uſus.* Fugâ ſupplicium prævertere. Pietatem omnibus rebus præverti decet. V. *Præveniо.*

Prævideo, es, di, ſum, ere. vorher ſehen. *Syn.* Proſpicio: animò proſpicio, cogitatione præcipio; præſentio, præcavео. *Adv.* Malo antè, maximè. *Phaſ.* 1. *Dudum hæc prævideram,* ich hatte es längſt vorge ſehen. Conjecturâ, mente, cogitatione proſpexeram; res tota mihi præviſa, & præcauta fuerat; dudum ita præſenſeram; dudum cogitatione præceperam; animus mihi divinatione quâdam ita ſuggeſſerat; horum præmeditatione malorum dudum adverſus dolorem me præmunîveram; odorabar ego iſta dudum, & mente augurabar. V. *Præſagio. Uſus.* Qui ſemper animô excubat, multa prævideat, neceſſe eſt.

Prævius, a, um. vorgehend. *Uſus.* Stella auroræ prævia.

Prævolo, as, avi, atum, are. vorfliegen. *Uſus.* Grues in tergo prævolantium colla reponunt.

Præuro, is, uſſi, uſtum, ere. vornen anbrennen. *Uſus.* Haſtæ, ſudes præuſtæ.

Pragmaticus, a, um. des Handels erfahren, geübt. *Syn.* Vir in agendis rebus verſatus, expertus. *Uſus.* Pragmatici homines cavêre jubent. Tu ſiquid pragmaticum habes, ſcribe. V. *Actuoſus.*

Præ

Prandeo, es, di, pransum, ere. zu Mittag eſſen. *Uſus.* Campo Conſule nemo unquam ajunt prandiſſe. V. *Cano.*

Prandium, ii, n. das Mittag-Eſſen. *R.* à πρὸ, *ante*, & ἔδιον, *meridianum vel ex Dei.* πρὸ pro πρωΐ, *mane* & ἔδω, edo. *Uſus.* Aliquem ad prandium vocare, invitare, einladen. Alicui ad prandium condicere, die Einladung zum Mittageſſen annehmen. Prandium parare, præbere, dare, apparare, anteponere, auiſchen. Prandio aliquem accipere lauto & magnifico, zu Gaſt haben.

Pranſor, oris, m. * der zu Mittage iſſet. *Uſus.* Prandium anteponere pranſoribus.

Pratum, i, n. eine Matte, Wieſe. *R.* à *Dor.* πρᾶτος, *planus. Uſus.* Pratorum viriditas. Prata herbis convellita.

Pravè, ungerathen, krumm, böslich. *Uſus.* Ille vero, pravè, male, nequiter.

Pravitas, atis, f. Krümme, Ungeſtaltigkeit, Bosheit. *Syn.* Vitium, deformitas, perverſitas. *Epi.* Tanta, pernſignis. *Uſus.* Ne malâ conſuetudine ad aliquam deformitatem, pravitatemque veniamus. Alieni oris pravitatem, & diſtortionem imitari. Quæ te tanta pravitas mentis tenet? Quô pravitatis errore imbutus es? Quis hominem de hac pravitate deducet? V. *Malitia, pravitas.*

Pravus, a, um. ungleich, krumm, ungeſtalt, böſe. *Syn.* Perverſus, diſtortus.)(*Rectus. Uſus.* Si quæ in membris prava, debilitata, imminuta ſunt. Recti, pravique partes. Ut inter rectum ac pravum; ſic inter verum & falſum intereſt. V. *Malus, nequam.*

Precario, Bitt-weiſe, bittlich. *Syn.* Prece, *vel* precibus. *Uſus.* Precariò aliquid poſſidere.

Precarius, a, um. was man erbittet. *Uſus.* Petere ſalutem precariam ab aliquo. Facere quæſtum precarium.

Precatio, onis, f. Bitte. *Epi.* Externa, ſimilis, ſolennis, ſuiuma. *Uſus.* Illa ſolennis contionum precatio. Simili precatione Agamemnon uſus eſt. Precationem peragere. V. *Preces, precor.*

Precator, oris, m. * Vorſprecher, Vorbitter. *Uſus.* Ne tibi precatorem, aut gram parere.

Preces, *vel* Prex, cum, f. Gebeth. *Syn.* Precatio, obſecratio, obteſtatio, rogatus, rogatio. *Epi.* Diuturnæ, ſacræ, ſolennes, juſtæ, longæ, miſeræ atque lamentoſæ, quotidianæ, ſceleratæ. *Uſus.* Nec prece, nec gratâ. Sceleratæ preces, & nefaria vota. Precibus agere cum populo. Precibus aliquid petere. Preces audire; precibus vocare. Preces ſuperbè repudiare.

Precor, aris, atus ſum, ari. bitten, bittlich erſuchen, wünſchen. *Syn.* Precibus peto, preces adhibeo, peto, imploro, deprecor, ſupplico, quæſo; precibus veneror, imploro. *Adv.* Male dicens. *Phaſ.* 1. DEUM *precemur, ut Natalitia in hac perturbatione temporum ſit proſperus,* laßt uns GOtt bitten, daß uns bey ſo verwirrten Zeiten beſſre. Vota pro communi ſalute nuncupemus; vota facramus ad DEUM; ad vota convertamus; ſupplicatum eamus, precemque Superum expoſcamus; precibus à DEO petamus; obſecrationibus implis faciamus; manus ad cœlum tolentes precemur; ſtrati ante aras veniam iratum cœleſtium, ſtrenque malorum expoſcamus; ad preces, obſecrationéſque convertamur; ſupplicationibus, votisque DEUM ſanctiores; ut exitium ab urbis tectis, ac mœnibus avertat. V. *Oro.* 2. *Non ſine cauſa DEUM precatus eſt,* er hat nicht umſonſt zu GOtt gebethet. Non inanium rerum ad DEUM preces; non fruſtra vota pro ſalute ſuſcepta ſunt; non fruſtrà ad DEUM vota vertit; non fruſtrà rem tantam DEO precibus commendavit; annuit precationi DEUS; votique rata habet. 3. *Iter tibi bene vertat, precor,* ich wünſche, daß dir die Reiſe wohl beſchehe. Iſtud tibi iter feliciter eveniat, precor; iter tibi DEUM ſecundare velle; feliciſcere optimis omnibus; quod bonum, faſtumque ſit; iter ingredere! Superique probent; quod agis, quodque aggreſſus es, benè ac feliciter evenire, quod nunc ingrederis iter! proficiſcere bonis auſpiciis, Superique omnes omnia tibi optata adferant. 4. *DEUS ſtudia tua ſenem conſervet, precor,* GOtt erhalte dir ein langes Leben. DEUS te longo ſenectutis ſpatio ſervet, precor. 5. *Precor cœleſte Numen,* ut te quam diutiſſime ſuperſtitem ac ſoſpitem alloquium beat; ut ætatem quàm longiſſimam extendat; DEUM ego vehementer precor, ut incolumem te clementiſſimo cœlo ſervet; DEUM quæſo, ut vitæ tuæ ſuperſtes ſis; ut te ſoſpitem ad ultimum usque ſenectutem, ſervet tibi DEUS; DEUM oro, ut incolumem te, ſuperſtitemque diu hæc ætas habeat. 6. *Dii te perdant, ſanam mentem.* Wir müſſen GOtt anrufen, zu wünſchen. Quod te Dii omen! Dii te perdant! Dii tibi iram ſint! Jupiter te, quæſo, optimo lætoque aſſenſu; pedem cum

interficiant! Abi in malam rem! Quin abis in malam crucem, pestem, cruciatum! Iratis Dis omnibus abeas! Abi malis omnibus, & execrationibus omnium! 6. *Omnes tibi male precantur*, es wünschen dir alle alles Uebel über den Hals. Tibi pestem omnes exoptant, te execrantur; diris omnibus omnes te prosequuntur; perire te malis modis omnes volunt; caput tuum diris devovent. *Usus.* Quid precamur Deos? Utinam eveniant, quæ precamur. Omnes tibi cives salutem, atque incolumitatem precantur. A DEO bona precari. Si unquam vobis mala precatus sum &c. V. *Augo.*

Prehendo, is, di, sum, ere. ergreifen, erhaschen. *Syn.* Capio, prehendo. *Usus.* Cæsarem manu prehendit.

Prehenso, as, avi, atum, are. ruffen, ſtark anwerben. *Syn.* Prenso.

Premo, is, pressi, pressum, ere. drucken, pressen. *Syn.* Urgeo. *Adv.* Mordicus caput, valde cautum, vehementius, probè aliquem, leniter. *Usus.* 1. Quæ necessitas te premebat? Bello, inopiâ, ære alieno premi. Odiô communi, & invidiâ premi. 2. *Occulto*, verbergen. Odium, dolorem, iram premere.

Prendo, is, di, sum, ere. greifen, faſſen. *Syn.* Prehendo, prenso.

Prensatio, onis, f. das Anwerben, angelegentliches Erſuchen. *Syn.* Ambitio. *Ejus.* Aliena, præpropera.

Prenso, as, avi, atum, are. werben, um etwas ſtark anſuchen. *Syn.* Ambio. *Phæd. Nullum in prensando studium prætermitto*, ich ſpare nicht mit, ſich um dieſes Amt zu bewerben. Tam prehendat diligenter, quam qui maximè; diligentissima ejus est prensatio; in prensandis hominibus nemo est te diligentior; immanet tanta spei adeo, ut nullum in prensando officium intermittat; in prensandis, rogandis, appellandis civibus studium ac diligentiam adhibet, quam licet, maximam; agit de ea re cum civibus diligenter & assidue. V. *Ambio. Usus.* Prensat sine fallaciis, sine fuco; more majorum.

Presse, kurz, ohne Umſchweiff. *Usus.* Presse, angustè, breviter dicere, denique. V. *Breviter.*

Pressus, ûs, m. das Drucken, Preſſen. *Syn.* Compressio. *Usus.* Ipso pressûs oris, & sono.

Pretiose, köſtlich, theuer. *Syn.* Magnificè, pretiô, elegantèr, ornatè, operosè. *Usus.* Vasa magnificè, pretiosè ornata.

Pretiosus, a, um. köſtlich, theuer. *Syn.* Magni pretii, multorum sumptuum. *Phæd.* 1. *Pretiosam Bibliothecam habeo*, ich habe eine koſtbare Bücherey. Magni pretii libros referam, multo pretiosiorem habeo; cato confutat, qui bibliothecam meam efficiunt, libri; bibliotheca mihi est à rari operis libris, & multô pretio commendata; cato erit, qui bibliothecam meam emant, libros. 2. *Pretioso ornatu mulier erat*, ſie war köſtlich gekleidet. Auro & purpurâ insignes, gemmis adornata incedebat; vestis illi erat auro, gemmisque distincta; aureas armillas magni ponderis, gemmatosque magna specie annulos habuit; nihil ei, dicunt eorum, quæ hominibus sancta, cultaque, ac magni pretii esse solent, & prima ducuntur. *Usus.* Pretiosa vestis, horti, vasa.

Pretium, ii, n. Werth. *Syn.* Merces, præmium. *Epi.* Certum, incertum, magnum, pactum, parvum, summum, tantum. *Usus.* Certum laborem, seu merci pretium statuere, constituere. Certum pretium pacisci. Hæc ea res maximum pretium. Maximi est pretii. Mercari aliquid magno pretio. Pretio & mercede duci ad faciendum aliquid. Constitutum pretium solvere, dare, persolvere, enumerare, pendere. Sacerdotum pretia, tanta est annonæ vilitas. Nullo pretiô me induci sinam. Operæ pretium facere. V. *Æstimo.*

Pridem, längſt. *Syn.* Dudum.

Pridie, am vorigen Tage, einen Tag zuvor. *Syn.* Ante eum diem.)(*Postridie. Usus.* Pridie, quam has literas dedi, usque ad pridie calendas Septembres. Ad pridie idus Maji. Pridie ejus diei venit.

Principatus, à, um. einer aus den Vornehmſten. *Syn.* Principum aliquis.)(*Posterior. Phæd. Primarius civis Romanus*, einer aus den vornehmſten Römern. Romani nominis longe princeps; inter primores, optimates, & capita civium, autoritate atque opibus longe princeps; lumen & ornamentum

tum suæ civitatis; princeps senatus Romani; qui excellentem apud suos dignitatis gradum tenet; qui inter capita rerum erat Romæ. V. *Princeps, primus.* *Usus.* Vir, Senator, locus primarius.

Primigenitus, a, um. Erstling.

Primipulus, i, m. ein Hauptmann der ersten Rotte. *Syn.* Primæ cohortis Centurio.

Primò, erstlich. *Syn.* Primùm, initio, principio.)(*Post.* *Usus.* A primo visum est.

Primordium, ii, n. Anfang, Ursprung. *Syn.* Principium, causa præcurrens. *Opp.* Majus, princeps. *Usus.* A Diis capienda sunt agendi primordia.

Primores, um, g. c. die Vornehmsten, Vördersten. *Syn.* Summæ *vel* extremæ quæque res. *Usus.* Primoribus labris aliquid degustare. V. *Optimates.*

Primùm, erstlich. *Syn.* Primò, à primo. *Usus.* Ut primùm attigi forum. Cum primum veni. Ut modò, primúmque nascentia.

Primus, a, um. der erste. *Syn.* Primarius, princeps.)(*Postremus.* *Asp.* Facilè municipii, longè civitatis. *Phras.* 1. *Primus filiorum, vulg. primogenitus*, der Erstgebohrne. Maximus natu filius; maximus natu filius; liberorum natu maximus. 2. *Primus ille fit, qui reliquis senior est*, der, so älter ist, soll auch der erste seyn. Priores partes, primas partes, primum locum habeat, teneat, obtineat; primas partes agat; agmen ducat, qui ætate potior; princeps ac signifer ille sit, qui natu major inter cæteros. *Usus.* Genere, nobilitate, opibus fuit municipii facilè primus. Primus in suam familiam consulatum intulit. Vir magnus in primis, cum primis locuples. Primas tibi sapientiæ defero. Primo quoque tempore te expecto.

Princeps, cipis, g. c. Fürst, Vornehmster, R. q. Primum caput. *Syn.* Primus, primarius, dux, caput, autor; inventor, qui principatum tenet; obtinet; qui primos ordines ducit, qui honestissimum dignitatis locum tenet. *Phras.* 1. *Est Princeps hæreditarius*, er ist Erst-Printz. In spem imperii genitus; Regni hæres; regiæ juventutis princeps. 2. *Creatus est S. R. Imperii Princeps*, er ist zum Reichs-Fürsten gemacht worden. 3. Principum dignationem pervenit; in amplissimum S. R. Imperii Principum Ordinem cooptatus, adscriptus, relatus est; ad amplissimum Imperii Principum Ordinem aggregatus est; Principatus titulos in familiam suam intulit. auctus est honore S. R. I. Principum. *Usus.* 1. Rerum caput, & orbis princeps Roma. Princeps Philosophiæ. Cicero in Eloquentia princeps. Principem locum tenere. Profiteri se principem & autorem senatui. 2. *Primus ordine, tempore que*, der Erste, der Zeit und Ordnung nach. Sicilia princeps se ad Romanos applicuit. Qualitatum aliæ sunt principes, aliæ ex iis ortæ. Herodotus princeps hoc genus ornavit.

Principalis, e. fürstlich, vornehmlich. *Syn.* Princeps. *Usus.* Causæ principales aliæ, aliæ adjuvantes.

Principatus, ûs, m. Ober-Herrschaft. *Syn.* Dominatus, primæ. *Opp.* Divinus, præstans, regius. *Usus.* Principatum petere, concupiscere, appetere. Principatum Eloquentiæ alicui *deferre*, dare, tribuere. Principatum *tenere*, obtinere, ferre. Delere principatum, & auferre. V. *Potestas, gubernio, ditio.*

Principiò, anfänglich, erstlich. *Syn.* Primo, initio, primum omnium. *Usus.* Principio omnibus animantibus est institutum, ut &c.

Principium, ii, n. der Anfang. *Syn.* Initium, primordium, origo.)(*Exitus, finis.* *Epp.* Accuratum, immotum, naturale, ultimum, acutum, breve & longum, optimum, parvum, non bene revisum, & diligenter exploratum, solidum & exploratum, suspicionum, tardum, verecundum, non elatis mentibus sed acutum sententias. *Usus.* 1. Omnium rerum magnarum principia à Diis sunt petenda, docenda. Hujus rei ego nec principium invenire, nec evolvere exitum possum. Omnium rerum principia parva sunt; sed paulatim crescendo augentur. A principio inchoare aliquid, idque persicere. Principium natum dicimus. 2. *Origo, causa*, Ursache, Urheber. Principium malorum ego. Omnium causarum una est naturale principium. 3. *Rudimentum, elementum, fundamentum*, erste Grund-Regul, Anfang, Pflantz-Schule. Nunc juris principia videamus. Naturæ principia, quibus parendum. Tum hoc principium, & velut seminarium urbis. V. *Initium, exordium, ortus, origo.*

Prior, oris, g. c. der Erstere.)(*Posterior.* *Syn.* Primus. *Usus.* 1. Posteritas priorum non convenit. Priore loco eadem dicere. 2. *Superior, major natu*, g. e. vorher. Priore ætate, anno.

Pri-

Priscè, auf alte Manier. Syn. Antiquè, horridè, aspere, prisco more. *Ulus.* Severè graviter, prisce agere cum aliquo.

Priscus, a, um. alt, aus der alten Zeit. *Syn.* Antiquus. *Ulus.* Verba prisca & obsoleta. Veteres & prisci viri. V. *Antiquus.*

Pristinus, a, um. der zuvor gewesen. *Syn.* Vetus, antiquus, prior. *Ulus.* Ut pristinam tuam gloriam consequare.

Privatim, für sich selbst, in Besonderheit. *Syn.* Propriè, clam; seorsim a reliquis.)(*Publice. Phras. Privatim de re agemus*, wir werden die Sache unter uns in Beheim abhandeln. Inter parietes domesticos disceptator adero; privato consilio de re statuemus; privata secum ipse à conscientia plurimum contra nitebimus; in secreto, inter parietes nos continebimus; nihil ut in publicum effluat. V. *Clam. Ulus.* Beneficia singulis privatim dare. Privatim se tenuit. V. *Privatus.*

Privatio, onis, f. Beraubung. *Ulus.* Dolori non voluptas contraria est, sed doloris privatio.

Privatus, a, um. für sich eigen und besonder. *Syn.* Domesticus, suus, proprius.)(*Publicus, is qui cum potestate & imperio est. Syn.* Furiosus, opulentus, potens, primus. *Phras. Is. privatus erat*, er ist ein gemeiner Burger: er lebet für sich selbst. Aequo cum cæteris jure in civitate vivit; suarumrerum est; est unus multorum, *vel* de multis: in magistratu non est: omni curatione publicæ rei vacat. *Ulus.* Res privata, & publica. Bellum in privatam curam, privata arma verum est.

Privigna, æ, f. Stief-Tochter.

Privignus, i, m. Stief Sohn. *Ulus.* Mulier in privignorum tunus nupsit.

Privilegium, ii, n. besonderes Gesetz; Begnadigung, Befreyung von den Gesetzen. *vulg. hist.* privum legis. *Syn.* Tyrannicum, injustum, nefarium. *Phras. Privilegium habet à communibus fabulis*, vulg. er hat eine sondere Frey heit und Gnad von burgerlichen Anlagen. Omnium rerum onerumque publicorum immunitatem habet; immunis est à publicis vectigalibus; immunitate nominatim effectus, donatus est; exsolutus legum earum vinculis, quæ vectigalia imponunt; data est ei immunitas à publicis vectigalibus; legum earum omnium facta est illi venia, quæ de vectigalibus latæ sunt. V. *Eximo, affero. Ulus.* Leges privatas hominibus irrogare; in privatos leges ferre; *is est enim privilegium.* Privilegia irrogare. Privilegium tulit, ut si Sacra Bonæ Deæ accensitos, exulares. Tyrannica privilegia. *Inde* Privilegium, *pro* gratia legis facta, Gesetz-Befreyung. *vulg. est. Pro Privilegiatus, vulg.* privilegirt. *La mè dices*: exsolutus legum vinculis; solutus legum verecundia.

Privo, as, avi, atum, are, berauben. *R. à πρίω, divido. Syn.* Orbo, spolio, exuo, excludo, exspolio expertem facio.)(*Augeo, orno. Adv.* Indignissimè, in perpetuum, crudelissimè, paulò amplius. *Phras.* 1. *Bonis omnibus privatus est*, er ist aller seiner Güter beraubt worden. Ornamentis omnibus nudatus; præsidiis omnibus exutus; bonis funditùs eversis, è patrimonio tanquam è naufragio nudus expulsus est; inanis, egens patriis bonis deturbatus, ejectus, abire, cedere coactus est. 2. *Tot amicis me privari vehementer doleo*, es fället mir sehr schwer, daß ich so vieler Freunde muß beraubet seyn. Tot amicorum jacturam graviter, molestèque fero; tot amicis orbatum, spoliatum, destitutum & fine gravissimo dolore intuerì non possum; fieri non potest, quin sim miserrimus, talibus amicis orbatus, quales nulli unquam erunt, &, ut arbitror, & consumare possum, nulli certè fuerunt. Quis me tot ab amicis orbum, non miserrimum esse fatebitur? Quæ mihi reliqua esse potest vitæ cupiditas, cum tot amicis carebam; cum eos amicos, quos fidelissimos expertus sum, desiderem; cum tot amicos uno tempore mihi ereptos esse videam. V. *Frigo, adimo. Ulus.* Aliquem civitate, suo jure privare.

Prius, eher. *Syn.* Ante. *Ulus.* Nihil prius mihi faciendum putavi.

Priusquam, ehe und bevor. *Syn.* Antequam. *Ulus.* Priusquam illa attingam. Id ego sensi, priusquam loqui cœpisti.

Pro, für. *Syn.* Loco. *Ulus.* 1. Hæc pro certis ad te scribo. Jam pro hærede se gerit. Jam pro damnato habebatur. Unus mihi Cato pro omnibus. 2. *Propter*, wegen. Pœnam pro peccato meruit. Pro jure amicitiæ id a te peto. Pro consulari autoritate te moneo. Is a me pro summis suis virtutibus valdè observatur. 3. *Secundum*,

pro ratione, nach Art, Zeit, Weise, Würde. Hunc pro dignitate satis laudare non possum. Reliqua pro tua prudentia, pro tempore, pro re nata curabis. Pro opibus, pro virili parte juvabo. Id pro mea consuetudine, breviter. 4. Alicujus gratia, causa, *pro*: einem zu gefallen. Hoc non pro me, sed contra me est. Vendere aliquid pro suo. Pro aliquo decernere. Pro se quisque certabat. 5. Ante, vor. Pro tribunali; pro æde Castoris sedens. Pro templis omnibus, vor allen Kirchen. 6. Cum Comparativis, wo etwas verglichen wird. Turba majorem, quam pro numero, speciem gerens. Stella, quam pro habitu corporis, excellior.

Proavus, i, m. Alt-Vater, des Vaters Ahnherr. *Syn.* Avi paterni, vel materni pater. *Ext.* Privatus.

Probabilis, e, glaublich, wahrscheinlich, löblich. *Syn.* Verisimilis, credibilis.)(*Incredibilis. Adv.* Leviter, maxime, sanè, omnino. *Usus.* 1. Probabile est, quod fere fieri solet, aut in opinione positum est. Probabilem facti rationem reddere. Causam alicujus reddere probabilem. 2. Laudabilis, tolerabilis, löblich leidentlich. Probabilis Orator. Probabile ingenium.

Probabilitas, atis, f. Glaubwürdigkeit. *Syn.* Verisimilitudo. *Ext.* Captiosa, magna. *Usus.* Multa sunt, quæ nos aliqua probabilitate fallunt.

Probabiliter, wahrscheinlich. *Syn.* Credibiliter. *Usus.* Ex quo potest probabiliter confici.

Probatio, onis, f. Beweisung, Bewährung. *Syn.* Approbatio.)(*Improbatio. Ext.* Gratuita, locaples, grata. Non ob probationem datum est pretium, cum multa sint improbata.

Probator, oris, m. der etwas gut heisset. *Syn.* Approbator. *Usus.* Nihil interest inter suasorem facti, & probatorem.

Probatus, a, um. bewiesen, bewährt. *Syn.* Spectatus. *Usus.* Vita spectata, & probata. V. *Probus.*

Probè, wohl. *Syn.* Rectè, præclarè. *Usus.* Quod cum probè scirem, tenerem. De ea re probè curasti.

Probitas, atis, f. Gütigkeit, Frömmigkeit. *Syn.* Bonitas, integritas, virtus. *Phras.* Probitatem qui habet, nihil præterea ad felicitatem requirit, wer die Frömmigkeit hat, der hat alles. Unam qui colit virtutem, ei deesse ad felicitatem nihil potest. Bene sentire, recteque facere: satis est ad benè, beatèque vivendum. Quicunque rationem ducem in vita sequitur, ei ad felicitatem ampla, maximèque certa patet via. Boni mores, & honestæ rationes felicitatem pariunt. Felicitas integritate comparatur; si quis in colenda probitate totus est, feliciter admodum, ac beatissimè cum illo agitur. *Usus.* Tanta vis est probitatis, ut eam vel in hoste diligamus.

Probo, as, avi, atum, are. billigen, gut heissen, genehm halten, beweisen. *Syn.* Approbo, attentior: confirmo, fidem facio, argumentis tueor. *Adv.* Admodùm, brevi, fastidiosè, bene, maximè, mirificè, nimiùm, non perfacile, planè, planè non, prorsus, rectè, vehementer, valdè, vulgo, magis, magisque, non sane, in primis, multum. *Phras.* Probare crimen non potuit, er hat das vorgegebene Laster nicht beweisen können. Convincere illum criminis; crimen plenum facere; certis argumentis firmare non potuit; non satis docuit hæc ab eo commissa; id quidem efficere, cum multa argueret, non potuit, ut de crimine constaret; ex ejus tot criminationibus liquere non potuit, crimine reus esset; fidem facere criminis suis argumentis non potuit. *Usus.* 1. Libros meos, ipso, tibi valdè probavi. Quis est, qui non probet, non laudet, in eadem voluntate ac opinione sit? 2. Satisfacio genug thun. Qua in legatione ita se omnibus probavit. 3. Argumentis tueor, stabilio: confirmo, fidem facio, beweisen, darthun. Quod tibi probare non poteris, alteri ne persuaseris. Id vel severissimis disceptatoribus probabo. Nullam rem defendit, quam non probaret; nullam oppugnat, quam non everteret. V. *Approbo, assentior.*

Probrosus, a, um. schmählich, schändlich. *Syn.* Ignominiosus. *Usus.* Probrosum crimen, factum. V. *Probrum.*

Probrum, i, n. Unthat, Schmach, Schande. *Syn.* Dedecus, convicium, maledictum. *Ext.* Paternum, magnum, privatum. *Phras.* 1. Probrum alicui objicere, einem eine Unthat vorwerfen. Objectus probrum, probra simulare alicui; probra in aliquem jacere, maledicta, probrisque vexare. V. *Convicium, calumnia.* 2. Probro alicui vertere, einem etwas für eine Schande zurechnen. Probro aliquid re alteri; in probri loco ponere, crimini dare. V. *Dedecus* 3. *Pro-*

ſibi aliquid ducere, ihme ſelbſt etwas für eine Schande halten. *Ignominiæ loco aliquid ferre*; in contumeliam accipere; in contumeliam vertere. *Uſus.* Id tibi probro futurum eſt. E paternis probris emergere. V. *Ignominia, deaccus.*

Probus, a, um. fromm, fein. *Syn.* Bonus, moratus, benè inſtitutus, ſpectatus, probatus, integer, frugi, religioſus, caſtus, antiquus, purus, ſanctus, modeſtus.)(*Improbus. Prov.* Pauci ſunt probi, es ſeynd gar wenig fromm. Pauci ſunt, qui probitatem colant, ament, ſequantur; qui ſuum ſtudium in probitate ponant, paucos invenias. Probati mores à paucis hodiè colentur; virorum recti exempli, & quibus vita cum virtute traducatur; quibus in pretio & amore ſit morum integritas, quàm exiguus eſt numerus? Ab eſt a plerisque mortalium laudata illa morum probitas. V. *Bonus. Uſus.* Probus & benè moratus filius. Probum navigium. V. *Conſcientia bona, pius.*

Procacitas, atis, f. Muthwille, Frechheit. *Syn.* Petulantia. *Uſus.* Non enim procacitate linguæ vitæ ſordes eluuntur. V. *Petulantia.*

Procaciter, * freventlich. *Uſus.* Flagitatum ſtipendium procaciùs, quàm ex more & modeſtia militari erat, & probra in tribunos jacta.

Procax, acis, g. o. frech, muthwillig. *Syn.* Petulans, temerarius. *Uſus.* Scio te non eſſe procacem in lacerſendo. V. *Petulans.*

Procedo, is, ceſſi, ceſſum, ere, vorhin gehen. *Syn.* Progredior; prodeo, exeo, gradum infero: proficio: evenio. *Adv.* Benè, longius in dando & credendo, minus, diutius, contrariè, multum, non ita multum, obviam, longiſſime, primum, paullum, proſperè, temerè, pulcherrimè. *Uſus.* 1. Ætate multum procedit. A primis ad ultima procedere. Longius proceſſit, & in ipſum Pompejum invehi cœpit. In medium procedere, atque in concionem prodire. Procedere in publicum. Tota urbs illi obviam proceſſit 2. *Proficio*, Fortgang machen. Procedere in virtute & doctrina. Honoribus procedit. Longè ad virtutem *proceſſit* doctrinâ & naturâ. 3. *Evenio, cado*, von ſtatten gehen. Non ſatis e ſententia res procedit. Quid agam, cui nihil procedit, cique, quæ cogitata ſunt diligenter, benè, deterrimè cadunt. Omnia ei bellè, pulcherrimè procedunt. *Pro* dignitas procedere cum aliquo, *vulg.* übel mit einem verfahren. *Latine*: graviter, crudeliter, male conſulere in aliquem, de aliquo.

Procella, æ, f. Sturm-Wetter. *Syn.* Tempeſtas. *Epi.* Horribilis. *Uſus.* Imbres, nubes, procellæ, turbines. Tu procellas patere, turbo pacis. Vitare procellas temporum. Equeſtrem procellam excitare, einen Sturm mit der Reuthereq thun. V. *Tempeſtas.*

Procelloſus, a, um. * voll Ungewitter. *Uſus.* Venti procelloſi.

Proceres, um, m. die vornehmſten Häupter einer Stadt. *Syn.* Principes.

Proceritas, atis, f. die Länge. *Syn.* Longitudo.)(*Brevitas. Uſus.* Proceritates arborum admirantur.

Procerus, a, um. ſehr lang. *Syn.* Longus. *Uſus.* Procerum & tenue collum. V. *Magnus, longus.*

Proceſſus, ûs, m. Fortgang. *Syn.* Progreſſus. *Epi.* Longior, tardus. *Uſus* Gradus tuos, & quali proceſſus dicendi velim cognoſcere. Tantos proceſſus in dicendo faciebat, ut evolare, non excurrere videretur.

Proci, orum, m. Mitbubler, Freyersmann. *Syn.* Qui eandem amant. *Uſus.* Proci impudentes.

Procido, is, cidi, ere. niederfallen. *Syn.* Pronus cado, procumbo. *Uſus.* Ad pedes alicujus procidere. V. *Cado, corruo.*

Procinctus, ûs, m. Zurüſtung und Anſtalt zu etwas. *Syn.* Sine ritu ſolenni, ut in caſtris. *Uſus.* Facere teſtamentum in procinctu ſine tabulis. *Pro* in procinctu operis, in würklicher Unternehmung des Werks. *Rectiùs dicitur*: in ipſo rei gerendæ articulo. V. *Expedio.*

Proclamator, oris, m. ein Ausruffer. *Syn.* Præco, cantor, rabula.

Proclamo, as, avi, atum, are. ausruffen. *Syn.* Vociferor. *Uſus.* Adſunt, proclamant, fidem hujus implorant.

Proclivis, e, ſich neigend: ſich nieder, oder vor ſich haltend: geneigt. *Syn.* Propenſus, facilis, pronus)(*Labor oſus. Uſus.* Adoleſcentia proclivior eſt ad lubidinem. Incitata ſemel in proclive labuntur. Diſcu quidem proclive eſt, ſed effectu arduum. V. *Facilis.*

Proclivitas, atis, f. Neigung. *Syn* Facilitas. *Uſus.* Proclivitas ad varios mores, varia vitia.

Proclivitèr, leichtlich, fäßling. *Usus.* Facilius & proclivius ad laudem nobilitatis perveniunt.

Proconsul, is, m. der die Stelle eines Statthalters vertritt. In provinciam mittus cum potestate consulari.

Procrastinatio, onis, f. Verzug, Verzögerung, Aufschub. *Syn.* Odiosa. *Usus.* in rebus gerendis tarditas & procrastinatio odiosa est.

Procrastino, as, avi, atum, are. verziehen, verzögern, aufschieben. *Syn.* Differo, tardo, rem longius duco. V. *Differo, mora.*

Procreatio, onis, f. das Kinderzeugen, Gebähren. *Syn.* Proles, progenies. *Epi.* Charissima. *Usus.* Charissimam suam quisque procreationem habet.

Procreator, oris, m. Zeug-Vater. *Syn.* Genitor.

Procreo, as, avi, atum, are. zeugen, gebähren. *Syn.* Creo, pario, gigno, virum rado, liberos tolero. *Usus.* Multi, hi ces fatus procreant. Procreare alicui periculum. V. *Creo.*

Procudo, is, di, sum, ere. lang, oder breit schmieden. *Syn.* Excudo.

Procul, weit, fern. *Syn.* Longè, longiùs. *Plaut. Procul a nobis absit*, er ist weit von uns entfernet. Magno locorum intervallo disjecti sumus, di penitissimis terris habitamus; in ultimis terris habitamus; in ultimis terris, in extremis terræ finibus, apud homines in extremis terrarum finibus positos; immà longinquitate locorum remotos degit; magnis intervallis distamus; longè ab domo excitus, in ultimas, terrarúmque oras devectus, quas natura longè semovit regiones, cont. Eo ablegatus sit, unde nec nomen, nec fama ejus accedere ad nos possit, inter nos multa maria, regionésque interjacent. V. *Longinquitas. Usus.* Caduca procul sunt à nostra cognitione. Procul remotus à verò. Procul ab omni metu. Procul videre, auscultare aliquid. Procul à patria. V. *Remotus, disto*

Procumbo, is, cubui, cubitum, ere. • sich niederlegen. *Usus.* Fessus via procubuit. V. *Cubo.*

Procuratio, onis, f. Verwaltung, Verwesung. *Syn.* Curatio, administratio, gubernatio. *Epi.* Ingeniosa, diligens, diuturna, quotidiana. *Usus.* 1. Alicui ad civilis, negotii procurationem vacare; procurationem præficere; procurationem alicui committere, einem eine Verwaltung anvertrauen. Procurationem multarum rerum habere, viel zu verwalten haben. Aliquem à procuratione amovere, literare aliquem procuratione, quemdam multis officiis implicitum, & constrictum tenebat; einem eine Verwaltung hinweg nehmen, entsetzen. 2. *Loquitur*, Versehung. Constituendæ, faciendæ nobis sunt procurationes, & oblectationes. V. *Administratio.*

Procurator, oris, m. Schaffner, Verwalter, Verweser. *Syn.* Qui aliena negotia procurat; alieno præpositus negotio; domus vicarius; qui aliquid nostri negotii gerit; qui res domesticas dispensat; qui curationem ac dispensationem rerum habet, suscepit. *Epi.* Æquus, diligens, familiaris, propinquus, necessarius, voluntarius, vilicus. *Usus.* Cum villicos procuratores dedimus. Procuratores ludorum. Procuratoris negligentiâ factum est, ut &c.

Procuro, as, avi, atum, are. verschaffen, verwalten. *Syn.* Curo, administro, gubernio: gero. • *Plaut. Rem meam amicitiæ præsidio, verwalte diese meine Sache fleißig.* In rerum nostrarum procuratione nihil diligentiæ præterimus, veluti: ita illius curatio, ut cordi tibi sit, cujus ut quæ cum à capite; tu sine annis, omnia dilpicies, ringe, ut tuæ, summâ fide geres. V. *Administro, gero, facio. Usus.* 1. Hæreditatem, negotia, rationes alicui procurare. 2. *Epi.* Bene, valdè, nea. Vide ut ea probè procurentur & expientur.

Procurro, is, curri, cursum, ere. verlaufen. *Syn.* Excurro. *Usus.* Sed ut prodeas ludo ultra procurras. [illegible] ut procurrerent.

Procursatio, onis, f. • Aufbau, Streifen. *Usus.* A quibus per procursationem commissa pugna.

Procursator, oris, m. • Vorläufer. *Syn.* Brevi certamen cum procursatoribus fit.

Procurso, as, avi, atum, are. • herumlaufen. *Usus.* Procursabant a flumine, qui ea explorarent.

Procursus, ûs, m. • Anlauf. *Usus.* Tum [illegible] tuato prælio, ac procursu [illegible] tum, quam ex præparato erumpat.

Prodeo, is, ivi, itum, ire. hervor gehen. *Syn.* Exeo, in medium procedo, [illegible] Obviam, in celsitudo. *Phæd.* [illegible] erat, ita [illegible] sent hervor gehen. [illegible] fen, Pflanzen [illegible]

tum campum prævolarunt; consurrectum est repentè è latebris, & in patentem ad conspectum undique campum prolata signa; hostes, ab suis quoque latebris pariter exorti, repente exsultabant; cuniculus delectis militibus plenus armatos repentè edidit; multum ingens manus repentè ex dumetis tumultus exsistebat, palam atque armata volitabat. 2. *Res tota prodiit, vulg.* die Sache ist ganz heraus kommen. Patefacta omnia, & in medium prolata; ut mori tempora interpolitè illustrantur omnia, & cruenta, ita detecta quoque fraus est, ... tota in lucem extracta, in lucem prolata est. Haud ita res latuit, quin in contentionem multorum brevi tempore efferretur; quin secretum omne brevi tempore effunderetur. V. *Exeo, vulgo, manifesto. Ulus.* In publicum produci; in concionem, in lucem, in aciem produci. Prodire obviam alicui.

Prodigè, verschwenderisch. *Syn.* Effusè.

Prodigium, ii, n. Warnungs-Zeichen. *Syn.* Monstrum, portentum, ostentum. *Epi.* Fatale, exitiosum, importunum, recens, religiosum. *Ulus.* Clodius fatale portentum, prodigiumque Reipublicæ. Hæc sunt prodigiis similia. V. *Miraculum.*

Prodigo, is, egi, ere. * verschwenden. *Syn.* Consumo, effundo, ultra modum erogo. V. *Prodigus.*

Prodigus, a, um. verschwenderisch. *Syn.* Profusus, effusus, nimius; nepos luxuriosus, dissolutus, perditus, luxu profligatus. *Phas.* 1. *Prodigus rerum suarum, si quisquam alius,* ein über die massen verschwenderischer Mensch. Homo largitor & prodigus; alieni appetens, sui profusus; homo perditè nequitiâ & insolens in alienatione, in quo tamen, pecuniæ, an famæ minàs pluris esset, non facile discernas. Quin in largitione effusior, qui post effusos cum probro, ac dedecore immensos sumptus, pecuniæ sic illudat, tanquam in summa abundantia omnibus copiis, fortunisque affluens? Quæ ista tum profusa luxuries, post fractis, eversisque opes, post patriam rem conditam, ac perditum? Vides hunc hominem? decoxit, & patrimonium omne profundo ventre circumfert. 2. *Patrimonium suum omne prodigus absumpsit,* er hat sein Erbtheil alles verschwendet. Patrimonium omne per luxum effudit, comedit, devoravit; patriam rem perdidit, confecit, dissipavit; rebus à patre fortunas per luxum consumpsit, dilapidavit; rem familiarem, pecuniamque omnem per luxuriam profudit, effudit, adedit, exhausit; rem omnem paternam confregit; per luxum ac negligentiam laceravit. V. *Negos. Ulus.* In honoribus decernendis prodigus, ac facilis.

Proditio, onis, f. Verrätherey. *Epi.* Grata, scelerata. *Ulus.* In proditionis crimen vocari. Proditionis consilia agitare. V. *Prodo.*

Proditor, oris, m. Verräther. *Syn.* Desertor, oppugnator patriæ, qui proditionis consilia agitat. *Epi.* Vetus, nefarius. *Ulus.* Patriæ exsecrator, imperii proditor.

Prodo, is, didi, ditum, ere. verrathen. *Syn.* Trado, mando, commendo, edo, scribo: aperio, manifesto, manifestum facio, indicium facio; patriæ exitium moliri. *Adv.* Postremum, nefariè, sed & temere. *Phras.* 1. *Hostibus omnia prodidit,* er hat denen Feinden alles verrathen. Rem omnem ad hostes protulit, patefecit; rem omnem hostibus enunciavit; arcana consilia ducum cum hostibus communicavit; earum rerum indicium illo autore ad hostes permanavit. Nihil eorum omnium clam hostibus fuit, judice servo, & civium dissensiones foris efferente. 2. *Diu se prodere noluerunt,* sie haben sich lange nicht wollen heraus lassen. Prodere nos nudare; diu latentia animi promere, quæ in animo latebant; multa agendum erat, palam ut facerent eadem, quæ sententia haud levis erat operæ, ut quæ latebant hostis sententia, aperiantur, in aperto essent. *Ulus.* 1. Prodere portenta memoriam alicujus facti. Quod est memoriæ litteris, litterarum monumento, prodidum. Literis proficiscitur exemplum ad imitationem prodere. 2. *Prorumpo, cio, ere.* benennen. Consulem prodere. *Oppugno, non servo fide, desero, fidem rumpo, ad adversarios transeo,* verrätherischer Weise mit einem umgehen, verlassen, meineidig werden. Fidem suam, salutem alicujus consertam, patriam prodere. Tu nos repentè linquis? deseras? ad adversarios transeas? prodas? oppugnes?

Prodromus, i, m. Vorlauser, Vorbothe. *Syn.* Præcursor.

Produco, is, xi, ctum, ere. hervor führen. hinaus ziehen. *Syn.* Duco, in longius duco, profero; educo, extraho, in publicum conspectum do. *Adv.* Longius ab homine, vitam mirabiliter, doctrinam, ultrà quam satis est, coram, valde. *Ulus.* 1. Convivium, sermonem longius, in multam noctem producere. Vitam, bellum producere, in die länge hinaus ziehen. Conditionibus alicujem, verbis, fallis spe producere, einen bey der Nasen lange herum ziehen. 2. *Duco, adduco, in consessum do, in consessu constituo,* hervor führen. Copias in aciem, cives ad judices,

aliquem in conſpectum & concionem populi producere. 3. Gigno, creo, ſuscipio, procreo, progenero, proſemino etc. zeugen, hervorbringen. Pater ſimillimum ſibi filium produxit. V. *Profero.*

Productè, der Länge nach.)(*Breviter.*

Productio, onis, f. Verlängerung.)(*Brevitas, Uſus.* Productio vocis, ſyllabæ, temporis.

Profano, as, avi, atum, are. * verunehren, entheiligen. *Syn.* Violo, polluo, profanò ritu tracto. *Uſus.* Profanare dies feſtos.

Profanus, a, um. ungeweyhet. *Syn.* Nihil habens religionis, à religione remotus) *Conſecratus, ſacer, religiuſus. Uſus.* Cum omnia illa ex ſacris profana fecerit. Locus profanus.

Profectio, onis, f. eine Reiſe. *Syn.* Diſceſſus, iter.)(*Reditus, reverſio. Adj.* Miſera, præceps, inutilis, periculoſa, ſuavis. *Uſus.* Conſilium profectionis, & reverſionis meæ accipe. V. *Iter.*

Profectò, fürwahr, allerdings. *Syn.* Certè quidem.

Profero, fers, tuli, latum, ferre. hervorbringen. *Syn.* Recenſeo, dico, prodo, promo, adduco, commemoro. *Adv.* Abſurdè, foras, jam dudum, latiùs diem, longiùs fines officiorum, immoderatè. *Phraſ.* 1. Multa in medium protulit, er hat vieles an das Tage-licht gebracht. Multa in lucem protulit, patefecit; in lucem extraxit, miracula fecit; in aſpectum, lucémque protulit, ex occultis tenebris in lucem extraxit; occultiſſima quæque aperuit, & exprompſit. 2. Tellus omnis generis herbas & fructus profert. Terra flores, ac fruges fundit, profundit ager herbas; omnis generis fruges procreat; quotannis novis frugibus indutur; ſeges ex agro quotannis latiſſima provenit: gignendæ herbæ non alius aptior eſt locus, quicquid alibi vidimus annus, floridus veſtitur. *Uſus.* 1. Aliquid in medium, in lucem proferre. Sua merita, leges, teſtes proferre, *vulg. allegare.* 2. *Promo, prorogo, aſſero, porrigo, perduco,* extendere, ausdehnen. Fines Imperii, limites Regni proferre. Jubeo diem proferre. Audaciam ſuam ultrà proferre.

Profeſſio, onis, f. eine öffentliche Bekäntniß. *Syn.* Certa confeſſio, & denunciatio apud Prætorem eorum, quæ quis poſſideret. *Uſus.* 1. Jugerum ſubſcriptio, ac profeſſio. 2. Promiſſio, polliceratio, Verheißung. Scribam fructuoſam mihi fore tuæ voluntatis profeſſionem. 3. Facultas, Uebung in einer Kunſt oder Wiſſenſchaft. Vis Oratoris, ipſiſque dicendi profeſſio. Profeſſionem in Religione facere, *vulg.* die Profeſſion machen, die gewöhnliche Ordens-Gelübde ablegen. *Latine:* Solemni ac perpetua votorum ſponſione ſe obſtringere, obligare; vota ſolemni ritu nuncupare. Conceptis verbis, publicâque ſponſione ſe DEO in perpetuum conſecrare, dedicare; conceptis ex fideli ſodalitii formula verbis ſacramentum DEO dicere; ſacramento ſolemni ſponſione ſacræ ſe Familiæ adſtringere.

Profeſtus, a, um. * werktäglich. *Uſus.* Dies profeſti, Werk-Täge.

Proficio, is, feci, fectum, ere, zunehmen, wachſen, ausrichten, nützen. *Syn.* Procedo, progreſſum facio; valeo, poſſum, prodeſſum. *Adv.* Aliquantùm, multùm, neceſſariò, multum, permultum, plurimum ſapore, facetiis. *Phraſ.* Multum in Philoſophia fecit, er hat in der Welt-Weisheit viel zugenommen. Multum procedit; magnos in Philoſophicis progreſſus habuit; magnos progreſſiones fecit; doctior fit indies, & naturæ intelligentior; ad ſummi Philoſophi laudem profecit; magnos in Philoſophia proceſſus effecit. *Uſus.* Nihil ego ad ſummam profectum puto. Nulla res tantum ad virtutem proficit. Contentio tam diu ſapiens eſt, quam diu proficit aliquid. Si modo in dicendo profeci.

Proficiſcor, eris, fectus ſum, ſciſci. reiſen. *Syn.* Diſcedo, iter facio. *Adv.* Celeriter, clam, communiter, ſuſpiciones ex negotio, copioſè, cupidè, feſtinanter, inde unde, longè à ſedibus ſuis, navibus, non ita multò poſt, obviam, privatim quoquam, protinus à diſcipulis, publicè, rectà, ſeparatim, tandem aliquando, tardè. *Phraſ.* Athenas in Græciam cogito proficiſci, ich habe im Willen, nach Athen in Griechenland zu reiſen. Athenas in Græciam iter facere, ire cogito; Athenas accedere, me recipere cogito. Iter Athenas in Græciam dirigo: Athenas in Græciam me trajiciam, excurrere Athenarum Græciam cogito; Athenas in Græciam tranſire eſt animus; Athenas concedere, iter inire; in Græciam tendere; Athenas petere, iter convertere in

in Græciam cogito. V. *Iter. Usus.* 1. Roma in Asiam profectus. 2. Autor sum, Urheber seyn. Multa à me beneficia in illum profecta sunt. Ea doctrina ab Aristotele est profecta.

Profiteor, eris, fessus sum, eri. öffentlich bekennen. *Syn.* Polliceor præbeo. *Adv.* Ampliùs, apertissimè, palàm, verè. *Usus.* 1. Ad aliquid operam tuam profiteri. Contra facere, quàm quis professus, aut polliceitus sit. Suscipere & profiteri magnum aliquid. Triduo me Jurisconsultum profitebor. 2. Doceo, lehren. Qui profitetur Philosophiam, gravem personam, sustinet. 3. Præmitto, facio me, glorior, sich ausgeben. Grammaticum se, Sapientem, Oratorem profiteri. Tantam facultatem consecutum me non profiteor. 4. Possessionum meorum modum magistratui denuncio, significo, seyn Vermögen auffagen. Quisque, quantum habeat prædæ, manubiarum; aratores jugerum modum apud Prætorem profiteantur.

Profligatus, a, um. vertrieben, verjagt. *Syn.* Perditus. *Usus.* Homo omnium profligatissimus, ac perditissimus. V. *Perditus.*

Profligo, as, avi, atum are. über den Haufen werfen. *R.* ex pro & *antiq.* fligo. *Syn.* Affligo, prosterno, depello, exturbo campo copias. *Us.* Hostium copias, Rempublicam profligare, ac perdere. V. *Perdo.*

Profluens, tis, m. ein Fluß. *Syn.* Fluvius, flumen, torrens. *Usus* 1. Eum in profluentem abjici jussit. 2. Liquidus, expeditus, fließend. Expedita & profluens oratio. *Adjecti.*

Profluenter, überflüßig. *Syn.* Abundanter, copiosè.

Profluentia, æ, f. Ueberfluß. *Syn.* Affluentia, abundantia, copia. *Epi.* Inanis. *Usus.* Oratoriam vim inanis quædam profluentia imitatur.

Profluo, is, xi, ere. ausrinnen, durchfliessen. *Syn.* Mano, emano. *Usus.* Cujus ore melle dulcior profluebat oratio.

Profugio, is, fugi, ere. hinweg fliehen. *Syn.* Perfugio, transfugio. *Adv.* Clam, planè. *Usus.* Filius domo ad me perfugit. Extorrem in exilium profugere. V. *Fugio.*

Profugium, ii, n. Zuflucht. *Syn.* Perfugium, portus.

Profugus, a, um. flüchtig, ein Flüchtling. *Usus.* Æneâ duce profugi sedibus incertis vagabuntur. V. *Fugitivus.*

Profundo, is, fudi, fusum, ere. ausgiessen, vergiessen. *Syn.* Effundo. *Adv.* Sæpe & multum. *Usus.* Profundere patrimonium suum, sein Erbtheil liederlich verthun. Laborem omnem, omnes ingenii vires profundere, & perdere. Vitam, sanguinem, animam pro aliquo profundere. Magnam vim lachrymarum profundere. Profundere se in aliquem. Odium suum intus inclusum in aliquem profundere. Lachrymæ se profundunt. Voluptates primâ ætate compressæ se nonnunquam subito profundunt. V. *Effundo.*

Profundus, a, um. tief. *Syn.* Altus. *Phras.* Vallis profunda, ein tiefes Thal. Vallis in immensam altitudinem depressa; vallis infinita altitudine; vallis inexsuperabilis altitudinis. *Usus.* Fossæ profundæ multos pedes altæ. Spelunca profunda & multos pedes humi depressa. Scrobes profundæ in altitudinem quinque pedum fodiebantur.

Profusè, überflüßiglich. *Usus.* Profusè intendentibus obstitit.

Profusus, a, um. verschwenderisch, vergossen. *Syn.* Immoderatus, immodestus, prodigus, nimius. *Usus.* Quanti, & quàm profusi sumptus! Profusæ epulæ. Hilaritas profusa. V. *Nepos, Prodigus.*

Progenero, as, avi, atum are. gebähren, gebähren. *Usus.* Aquilæ columbam non progenerant. V. *Genero.*

Progenies, ei, f. Leibes-Frucht, Geschlecht. *Syn.* Proles, genus. *Epi.* Divina, optima, tanta. *Usus.* Veteres se progeniem Deorum dicebant.

Progigno, is, genui, genitum, ere. gebähren, erzeugen. *Syn.* Procreo, gigno.

Prognatus, a, um. erzeugt. *Syn.* Natus. V. *Filius.*

Prognosticon, ci, n. eine Anzeigung künftiger Dinge. *Syn.* Conjectura, signum, rei futuræ divinatio. V. *Divinatio.*

Progredior, eris, gressus sum, gredi. fortgehen. *Syn.* Progressionem, vel progressum facio, procedo; serpo)(*Regredior.* *Adv.* Impune, longius, sensim, pedetentim, nusquam paullulum. *Phras.* Longius, quàm voluissem, progressus sum, ich bin weiter, als ich habe wollen, fortgeschritten. Eo accessi, unde receptum vix habeo; latius opinione evagatus, elatus sum. Cancellos, quos mihi ipse circumdedi, egressus sum; lineas trans-

transiū, transibl. V. *Projicio, Usus.* Multorum dierum iter jam progressus. Quo pervenire potuit hominis furor, progressus est. Progredi in virtute.

Progressio, onis, f. Fortgang. *Syn.* Progressus. *Epi.* Admirabilis. *Usus.* Progressionem ad virtutem ajunt fieri, non item levationem vitiorum.

Progressus, ûs, m. Fortgang. *Syn.* Progressio, processus. *Epi.* Primus, præceps, constans. *Phras.* 1. *Progressu temporis,* mit der Zeit. Progrediente ætate; processu ætatis; procedente tempore. 2. *In tanto progressu rerum,* bey so glücklichem Zustande der Sachen. In tanto impetu cursuque rerum; tam secundis omnibus; tam læta in re; rebus tam bene fluentibus; cum curſum res tenerent suum. V. *Status, successus. Usus.* Qui rerum causas, earumque progressus sciunt. Magnos in studiis progressus fecit; à progressu arcere.

Proh! * O! *Usus.* Proh scelus!

Prohibeo, es, ui, itum, ere. verhüten, verbiethen. *Syn.* Inhibeo, veto, impedio, intercido, intercludo, excludo, obsto, non permitto. *Adv.* Acriter, diutius, omnino, neque semel, sed sæpius, maximè, *Phras. Nihil hominum prohibebit, quin insaniæ pergat,* nichts wird den Menschen von seiner Raserey abhalten. Non religio, quam nullam habet, non verecundia à furore arcebit; non magnitudo pœnæ a maleficio submovebit; nihil fere is impetum continebit. V. *Coerceo, cohibeo, reprimo. Usus.* Aditû, provinciâ, sepulturâ aliquem prohibere. 2. *Arceo, submoveo, repello,* abhalten, abtreiben. Vim hostium ab oppido, ignes à navibus, à tectis fures prohibere. 3. *Tueor,* beschützen. Aliquem injuriâ, periculo, convicius, calamitate prohibere.

Projectio, onis, f. das Auswerfen der Armen. *Syn.* Porrectio. *Usus.* Projectio brachiorum.

Projectus, a, um. hingeworfen, weggeworfen. *Syn.* Abjectus, porrectus. *Usus.* 1. Brachium projectum. Cum esset projectus, inhumatus. Urbs in altum projecta. Insula in portus ostium projecta. 2. *Imprudens, profligatus, contumax,* frech, vermessen. Projectus ad audendum. Projecta audacia. Projecta & effrenata, cupiditas. V. *Audax.*

Projicio, is, jeci, jectum, ere. hinweg werfen. *Syn.* Rejicio, expello. *Adv.* Foras. *Usus.* 1. Quando tandem hanc pestem urbs evomet, foràsque projicet? *Neglego, omitto,* sich vernachlässigen, verscherzen. Se libertatem, ac vitam projicere. 3. *Abjicio,* zu Füssen werfen. Se ad pedes alicujus projicere. 4. *Prompto,* aus dem Staube machen. Quis hic do te non prompter, ac projectus? V. *Abjicio.*

Proin, proinde, derohalben. *Syn.* Itaque *Usus.* Proin, aut exeant, aut quiescant. Proinde de bono animo sis. Proinde, ut se res habuerit. Proinde, quam illi aliter sentiant.

Prolabor, eris, psus sum, labi. niederfallen. *Syn.* Delabor, corruo, ruo. *Adv.* Longius. *Usus.* 1. Timore prolabi. 2. *Venio, accedo,* kommen, gerathen. Libenter ad eum sermonem delapsus sum. V. *Labor.*

Prolapsio, onis, f. das Fallen. *Syn.* Lapsus, lapsio. *Usus.* Viam tam lubricam vix sine lapsione confecit.

Prolato, as, avi, atum, are. aufschieben, verzögern. *Syn.* Procrastino, differo, longius duco. *Usus.* Illud malum tergiversando, & prolatando vix opprimi potest. V. *Differo.*

Prolatio, onis, f. Verschiebung, Verzögerung, Verbringung. *Syn.* Dilatio. *Usus.* 1. Judicii prolationem impetravit. 2. *Commemoratio,* Erzählung. Exemplorum prolatio fidem facit. V. *Mora.*

Prolecto, as, avi, atum, are. hervor locken. *Syn.* Allecto, allicio. V. *Allecto.*

Proles, i, f. Kind, Leibes-Frucht. *Syn.* Progenies, soboles. *Epi.* Ferrea.

Proletarius, a, um. * gemein, schlecht. *Syn.* Vilis, plebeius. *Usus.* Serino proletarius. V. *Tenuis, ignobilis.*

Prolixè, freygebig, freywillig. *Syn.* Largè, liberaliter, cumulatè. *Usus.* Si meo prolixè pollicitus est, & promissis prolixo, celeritèque stetit.

Prolixus, a, um. willfährig. *Syn.* Liberalis, benignus. *Usus.* 1. Animus, natura prolixa, benefica. Faustis, expeditis, leicht, fertig. Cætera spero tibi omnia prolixa fore. V. *Longus.*

Prologus, i, m. Vorrede. *Syn.* Præfatio, exordium.

Proloquor, eris, locutus sum, loqui. heraus sagen. *Syn.* Profiteor, loquor. V. *Loquor.*

Proludo, is, lusi, lusum, ere. ein Versuchspiel thun. *Syn.* Specimen exhibeo. V. *Præludium.*

Pro-

Prolio, is, ui, ere. * waſchen, begieſſen. *Uſus.* Vino ſe proluit.

Prolusio, onis, ſ. Verſuch-Spiel. *Syn.* Præludium, proœmium.

Proluvies, ei, ſ. Wuſt, Unflath: Waſſer-Ergieſſung. *Syn.* Fluvies, diluvio. *Epi.* Nata. *Uſus.* Mira Romæ proluvies, magna vis aquæ.

Promereor, eris, meritus ſum, eri. verdienen. *Syn.* Mereor. *Ant.* Optime. V. *Mereor.*

Promeritum, i, n. Verdienſt. *Syn.* Meritum, beneficium. *Epi* Universitas, magis. V. *Meritum.*

Prominco, es, ui, ére. hervor geben. *Syn.* Projicior, emineo. *Uſus.* Tecti pars projecta, quæ prominet. A tota acie prominens. Id factum in memoriam, ac poſteritatem prominebit.

Promiſcuè, ohne Unterſcheid. *Syn.* Sine diſcrimine. *Phraſ.* Omnes promiſcuè cæſi, ſie ſeynd alle ohne Unterſcheid erſchlagen worden. Nullum ætatis diſcrimen ira fecerat in cædibus; promiſcua omnis ætatis, ordinisque cædes facta eſt; modum ira non habuit promiſcuè in omnes verſa. Servitum in omnes nullo diſcrimine; ferrum effugere nemo potuit; non ætas, non ſexus quemquam victoris iræ ſe duxerat; non ætatis, non ſexus verecundia à belli injuria quemquam prohibuit; ne imbelli quidem ætati temperatum. *Uſus.* Promiſcuè & communiter datum. Poterunt iis uti promiſcuè.

Promiſcuus, a, um. vermiſchet. *Syn.* Miſtus, confuſus, incertus. *Uſus.* Connubia, cædes promiſcua. Divina atque humana promiſcua habere.

Promiſſio, onis, ſ. Verheiſſung, Zuſage. *Syn.* Pollicitatio. *Epi.* Permiſſio. *Uſus.* Promiſſione auxilii aliquem ſolari. V. *Promiſſum.*

Promiſſum, i, n. Zuſage, Verſprechung, Verheiſſung. *Syn.* Fides, ſ. ceptum. *Epi.* Uberius, majus. Promiſſa cruenta, tetra, ſcelerata Diis, hominibuſque inviſa, nec diuturna, nec ſalutaria, honeſta, integra, glorioſa, plena lætitiæ, plena pietatis, firma, certa, rata, inutilia, multa. *Phraſ.* 1. *Volo, ut promiſſa ſervares,* ich will, daß du dein Verſprechen halteſt. Volo, ut ſes promiſſis: fidem exſolvis; fidem tuam liberes; promiſſa ſolvas, exſolvas; promiſſo ſatisfacias; ſolvas, quod promiſiſti; re præſtes, quæ pollicitus es; velim, ut cum tuis verbis facta conſentiant; promiſſa tua exitus confirmet; perſolvas, dependas, quod promiſiſti. 2. *Dabo operam, ut promiſſa faciam ſatis,* ich werde ſehen, daß ich meinem Verſprechen ein Genügen thue. Dabo operam, ut præſtem fidem meam, ut ſervem fidem; ut fidem tibi præſtem meam; fidem non deſeram; fidem ne deſim; ut exigua, ea ſcilicet, quæ promiſi; promiſſa præſtem; promiſſa exitus confirmem; ut à me res exitus non diſſentiat; ut verba res confirmet; ut à promiſſis pene ſecludar. *Syn.* Præſtare, promiſſa conſervare, ea ſtandhaft halten, feſt halten. Fidem, promiſſa fallere; frangere promiſſum, fidem; mutare fidem; à pactis, promiſſis ſeu diſcedere, recedere, fidem deſerere; fidei deeſſe; inania, irrita promiſſa reddere; fraude liberare animum nolle. *Uſus.* Cæſar multa multis promiſſa fecit. Promiſſis ſuis tenetur. Multi ab eo promiſſa repetunt, exigunt, flagitant, exſpectant. Promiſſa ſtabo, promiſſa ſervabo, ſolvam, exſolvam, perſolvam; promiſſa efficiam; promiſſo ſatisfaciam.

Promitto, is, miſi, miſſum, ere. verheiſſen, verſprechen, zuſagen. *Syn.* Polliceor, ſpondeo, recipio, promiſſum facio, fidem meam obligo; profiteor, paciſcor, offero, defero, conſtituo. *Adv.* Affirmate, quaſi Deo teſte, bene, benignißimè, exſpectatione, honeſtè, honorificè, large, liberaliſſimè, prolixè alicui, ſeparatim, promptè. *Phraſ.* 1. *Promiſit mihi omnia,* er hat mir alles verſprochen. Oneravit me ingentibus promiſſis; dextram, fidémque dedit; auctor fuit, nihil mihi, quod in rem meam ſit, defuturum: aureos montes mihi pollicitus eſt. 2. *Hoc tibi ſanctè promittere poſſum, mihi ut ne tibi defuturus ſim,* dieſes kan ich dir verſprechen, daß ich mich überall um dich werde annehmen. A me omnia in te ſtudia, atque officia, quæ quidem ego præſtare potero, velim expectes. Præſto me tibi ſemper fore exiſtimes, planéque tibi perſuadeas, velim. Hoc tibi confirmo ac te præſtabo, nullum me ſtudii, aut officii genus, quod in rem tuam ſit, vel quod ad laudem, dignitatémque tuam pertinere videatur, ullo eſſe locô prætermiſſurum. Siquid valebo, volebo tibi. Fidem do, nihil in te ſtudii, nihil officii, quod à te tua ſit, deſiderari me paſſurum. V. *Polliceor. Uſus.* 1. Quod promitto, præſtabo. Prolixè de ſua voluntate polliceri. Alicui ad cenam promittere, 2. *Alo,* wachſen laſſen. Barbam promittere.

Promo, is, prompſi, promptum, ere. hervor bringen. *Syn.* Profero. *Uſus.* Pecuniam ex arario, vestem ex armario, libros è bibliotheca promere. Animum

semper ex se aliquid promit, quod delectat.

Promontorium, ii, n. Vorgebürg, Berg, so ins Meer hinaus langet. *Syn.* Mons in mare projectus; lingua in altum excurrens.

Promoveo, es, movi, motum, ére. befördert. *Syn.* Provehо, perduco. *Phras.* 1. Multos promovit ad honores, er hat viele zu Ehren-Stellen befördert. Ad dignitates perduxit; ad honores extulit; honoribus auxit, ornavit; ad maxima fastigia provexit; multis hunc fortuna dedit amplificatorem dignitatis suæ. Multi ejus opera crevêre; in altiorem locum ascendere; altiorem dignitatis gradum ejus beneficio consecuti sunt; per eum in amplissimum locum pervenire; in altissimo gradu positi sunt; evolârunt ad summum gradum; ad honores ejus opera processêre; in principum dignationem venêre; ejus gratia ad id fastigii sunt extracti; ab humili ordine ad sublimem gradum promoti; ad magna & honorata ministeria, ejus suffragatione producti; in magnum fastigium emersêre; eo magnitudinis procedere. 2. Ad summam dignitatem promotus est, er ist zur größten Würde erhoben worden. Honoribus longissimè processit; ex infima fortuna ad summum fastigium provectus est; è tenebris extractus, ac in lucem famamque provectus est; secundo cursu ad summum fastigium evectus est; in summo fastigio positus est; eo magnitudinis procedit, quæ omnium temporum dignitatem, ac gratiam antecederet; ex infima fortuna crescendi occasionem nactus, gradum ad summa quæque fecit. V. *Gradus, Dignitas, Honor. Usus.* Sedulo moveas sese, nihil promovet.

Promptè, hurtig. *Syn.* Alacri animo, sine cunctatione.

Promptus, a, um. fertig, bereit, hurtig. *Syn.* Paratus, expeditus, alacer, hilaris, ardens, erectus: expositus, propositus, in promptu. *Adv.* Æque. *Phras.* 1. Promptus sum ad te juvandum, ich bin ganz willig und bereit, dir zu helfen. Adest opitulandi studium, quod in te semper habui; omnis cunctatio abest, ubi studii in te locum mihi aliquem esse intellexero; ipsum nomen amicitiæ mirabilem mihi alacritatem addet ad te omnibus in rebus juvandum. Quæ mihi animi jactatio, atque alacritas est innata, ea amicitiæ studio incensa, prompta tibi est, & expedita. 2. Res in promptu est, die Sache ist schon an der Hand. Res ad manum est; sub manum est; in manu est. *Usus.* Prompta & parata in respondendo celeritas, ad jocandum hilaritas. Ore, ac vultu alacri ac prompto intueri. Quod animo sentio, & vultu, & lingua promptum habeo, wie mir im Herzen ist, so ist mir auf der Zunge. Promptissimus homo, & experiens. V. *Paratus expedio.*

Promulgatio, onis, f. Ausruffung, Fundmachung *Epi.* Nefaria, fatidica. *Usus.* Leges promulgatione latæ, antequam scriptæ.

Promulgo, as, avi, atum, are. ausruffen, kund machen. *Syn.* Edo, prodo, publicè propono. *Adv.* Nominatim, publicè, separatim. *Usus.* Rogationem, legem promulgare. De salute alicujus, vel honore, de constituendo Imperatore promulgare.

Promulsis, idis, f. ein Trank aus Honig gemacht. *Syn.* Potio mulsi conlita.

Promus, i, m. ein Speise-Meister. *Syn.* Cellarius, qui cellæ præsit.

Pronepos, otis, m. Ur-Enkel.

Pronominatio, onis, f. Wor-Wort. *Tropus Rhetoricus.*

Pronunciatio, onis, f. das Aussprechen, die Aussprache. *Syn.* Prolatio, propositio legis. *Epi.* Dulcis, vera & fida. *Usus.* 1. Nondum lege & pronunciatione damnatus. 2. Oratorium munus audiendi vocem, die Aussprache eines Redners. Quis cantus moderatæ orationis pronunciatione dulcior? 3. Dictum, enunciatio, Ausspruch. Omnis pronunciatio aut vera, aut falsa est. V. *Pronuncio.*

Pronunciator, oris, m. ein Aussprecher *Epi.* Grandis, sincerus. *Usus.* Thucydides pronunciator sincerus.

Pronunciatum, i, n. Ausspruch. *Syn.* Effatum, axioma.

Pronuncio, as, avi, atum, are. aussprechen, öffentlich heraus sagen. *Syn.* Dico, effero; linguâ nuncupo, litteras appello, fari. Amplius, memoriter. *Phras.* Orator is egregiè pronunciat, dieser Mann redet eine natürliche Weise in der Aussprache. Orator exilis est in recitando pronunciatione; sonus in illo dulcis, litteræ nec expressæ putidiùs, nec obscuratæ negligentius. Verba non exeunt exanimata exeunt, non inflata & quasi anhelata gravius; sonus vocis, & applaudarum suavitas literarum gravis

dr-

dicentis augent. Lenis appellatio litterarum, & emendata, cum suavitate vocum explanatio quid leporis habeant, in nullo magis, quàm in illo cernitur. Sonô vocis utitur ita rectô, & simplici, ut nihil ostentationis aut imitationis afferre videatur; verba dicentis sic expressa sunt, ut suis litteræ quæque sonis enuncientur. *Usus.* Memoriter multos versus pronunciare. Pugnam in posterum diem, victorum nomina, militibus certa præmia pronunciare.

Pronus, a, um. für sich geneigt und gebogen. R. à πρανὴς, *Dor.* πρᾶνης. *Syn.* Flexus, inclinatus. *Ant. Supinus. Usus.* Motus corporis pronus. V. *Inclino.*

Proœmium, ii, n. eine Vorrede. *Syn.* Exordium, principium orationis. *Ant.* Novum, mercenarium. *Usus.* Longum, & altè petitum proœmium. Exordium habet proœmium, & insinuationem.

Propagatio, onis, f. Fortpflanzung. *Syn.* Procreatio, amplificatio. *Usus.* Propagatio Imperii, vitæ, temporis, miseriarum.

Propagator, oris, m. Fortpflanzer. *Syn.* Amplificator.

Propago, as, avi, atum, are. erweitern, fortpflanzen. *Syn.* Profero, produco, amplifico, dilato. *Phras.* Malum latiùs propagatur, dieses Uebel breitet sich weiter aus. Mali contagio latius indies serpit; plures jam Imperii provinciæ mali contagione contaminatæ sunt; patet id mali genus latiùs, quàm credi possit; ad plures Reipubl. partes pertinet; manat, vulgatur, dilemmatur, indies latius, & corroboratur; alpes ascendit, provincias non jam finitimas, sed remotissimas occupat, ac involvit. V. *Contagio. Usus.* Vitam propagare victû ferinô. Gloria ejus latissimè propagata est. Ad memoriam propagandam, & posteritati prodendam. Vid. *Amplifico.*

Propago, inis, f. ein Reben-Schoß. *Syn.* Vitis ad sobolem suppressa.

Propalàm, öffentlich. *Syn.* Palàm, in aperto, in propatulo. V. *Palam.*

Propatulus, a, um. öffentlich, kund, offenbar. *Syn.* Apertus. *Usus.* In propatulo, more ferarum vivere.

Propè, nahe, darben. *Syn.* Propè, juxta. *Ant. Longè procul, remotè. Phras. Hostis propè est.* der Feind ist ganz nahe. Haud procul abest; in aptis propè portis est; in conspectu est; in foribus est; tergo imminet; vix teli jactum abest; modicis spatiis distat; cervicibus incumbit; suprà caput est; in propinquo est. V. *Finitimus. Usus.* 1. Propè urbem, ripam. Propiùs à me est. Propiùs urbem movere castra. 2. Penè, fere, propemodum, quasi, fast, beynahe, schier. Propè centum annos natus. Ille, propè dicam, insanit. V. *Propemodùm.*

Propediem, ehester Tagen, ehestens. *Syn.* Brevi. *Usus.* Propediem te videbo. V. *Brevi.*

Propello, is, puli, pulsum, ere. *Syn.* Impello, propulso. *Adv.* Paullùm remis. *Usus.* Hostium impetum; navem remis propellere. V. *Pello.*

Propemodùm, schier, beynahe, fast. *Syn.* Propè, fere. *Phras.* Acies nostra propemodùm in fugam versa est, unser Kriegs-Heer ist fast in die Flucht gerathen. Haud procul abfuit, quin tergo verteret nostra acies; nihil propiùs factum est, quàm ut in pedes se conjiceret acies tota; jam in eo res erat nostra; acciſæ res erant; inclinata res erat, vix ut sustineri jam posset, quin effusam in fugam converteretur miles noster, jam ad fugam spectabant omnia. *Usus.* Propemodùm in mente in instituto meo mihi videor. V. *Penè.*

Propendeo, es, di, sum, ere. vor sich hangen, geneigt seyn. *Syn.* Inclino, incumbo aliquo, animum inclino. *Phras.* Omnes eo propendebant, alle waren dahin geneigt. Sententiæ omnium eo inclinabant; inclinabat animus; mente atque animo in eam partem trahebantur; plerique res ad eam factionem trahebant. Naturali quodam studio, naturæ inductû eam partem sequebantur, in eam partem præcipites erant. V. *Inclino. Usus.* Summa voluntatis inclinatione ad nos propendet. Quocunque incubuerint, ac propenderint, impellam.

Propensè, mit geneigtem Willen. *Syn.* Ex animo, libenter, sponte, summâ voluntate.

Propensio, onis, f. Zuneigung, guter Wille,

Mille. *Syn.* Inclinatio voluntatis, proclivitas. *Usus.* Summa in virtutem, aut vitia propensio. V. *Inclino.*

Propensus, a, um. geneigt, günstig, wohl zugethan. *Syn.* Proclivis. *Usus.* Adhuc nitatem, misericordiam naturâ propensus. Suâ sponte ad dicendum propensus. V. *Inclino, propendeo.*

Properantia, æ, f. Eilfertigkeit, Eile. *Syn.* Properatio.

Properatio, onis, f. Eilung, das Eilen. *Syn.* Festinatio.

Properè, * in aller Eil, unverzüglich. *Usus.* Properè le recepit.

Propero, as, avi, atum, are. eilen. *Syn.* Festino, accelero, celeritate utor, maturo. *Adv.* Magnoperè, necessariò, protinùs, vehementer. *Phras.* 1. *Properandum est domum*, man muß nach Hause eilen. Accelerandus gradus est; ventis remisque in patriam iter maturandum; omni festinatione domum properandum; quantùm accelerari potest, iter maturandum est; cursû magis quam itineris modò domum contendendum est; præcipitandum iter est; festinatio, celeritas in repetenda patria adhibenda est; maturato opus est. 2. *Hæc properans scripsi*, diese habe ich in der Eil geschrieben. Præproperâ festinatione hæc exaravi; epproperato opere hæc in chartam conjeci; quod ad alia festinaret animus, ista deproperavi summa festinatione. 3. *Non potui melius scribere, quia properandum erat*, weil ich eilen mußte, habe ich es nicht besser schreiben können. Festinatio curam exemit nitidius scribendi; festinantius scribendum erat, quam ut opera pingendis litteris dari posset. Otii tantum non erat; non vacabat tantum boni temporis, ut non vacillantes interdum litterulæ, aut minùs compositæ exirent. *Usus.* Renis & velis in patriam properare. Sive retardabis, sive properabis. V. *Festino.*

Propino, as, avi, atum, are. zutrinken, zu trinken geben. R. προπίνω, *Præbibo.* *Syn.* Trado, offero.

Propinquitas, atis, f. Verwandtschaft, Nähe. *Syn.* Agnatio, conjunctio sanguinis, affinitatis necessitudo: vicinitas.)(*Longinquitas. Phras.* 1. *Magna, pia.* *Usus.* 1. Pietate propinquitas colitur. Cum illo nexûs vinculis cognationis & propinquitatis conjunctus. 2. *Vicinitas*, Nähe. Municipium propinquitate finitimum.

Propinquo, as, avi, atum, are. näher, nähen kommen. *Syn.* Accedo prope, propinquior fio. V. *Prope.*

Propinquus, a, um. der nahe ist. *Syn.* Vicinus, proximus, finitimus, civis, cognatus, necessarius.)(*Longinquus. Phras.* 1. *Domus propinqua foro est*, das Haus ist nahe an dem Platze. Foro imminet; conspectu fori est; haud longè abest a foro; à foro paucis vix passibus recedit. V. *Vicinus, prope.* 2. *Propinquis abundas*, du hast viel Anverwandte. Propinqui, & affines fortes, à propinquis optimè paratus, munitus es; cum multis tibi conjunctio sanguinis intercedit; multos habes conjunctione sanguinis devinctos; multi sunt cognationis, propinquitatis ac necessitudinis vinculis tecum conjuncti; quorum cognatione, teneris, & illustres; quos tu cognatos habeo, populus sunt. V. *Cognatus, affinis.* *Usus.* 1. *Loco*, unbend Orts benachbart. Propinqui horti, & finitimi. 2. *Tempore*, der Zeit nach. Propinquam mortem denunciat. 3. *Cognatione, amicitiâ, propinquitate conjunctus*, verwandt. Arctior colligatio est propinquorum. 4. *Navis proximus*, fast ähnlich, Natur haben. Gravi propinquum est infantia.

Propior, oris, g. c. näher. *Syn.* Arctior, junctior, interior. *Usus.* Omnes ita pericula propiora videantur, quo illa minùs. Causa fuit propior, & exitium prius. Propior est ejusdem conditionis, minis, linguæ societas, oratio, consuetudo, quæque conjunctio eorum, qui ejusdem civitatis.

Propitio, as, avi, atum, are. * versöhnen, begütigen. *Syn.* Propitium reddo, facio. V. *Placo.*

Propitius, a, um. günstig, gnädig. *Syn.* Secundus, præsens.)(*Iratus, infestus. Usus.* Ita mihi omnes Dei propitii sint. V. *Benevolus, placatus.*

Propola, æ, m. Verkäufer. *Syn.* Qui mercatur a mercatoribus, quod iterum vendat.

Propono, is, posui, positum, ere. vorstellen, vorlegen. *Syn.* Pono, ante oculos mihi constituo. *Adv.* breviter, filo post, vehementer, aliquando tandem, amantium ne quid, fidutiæ quid. *Phras.* 1. *Ad-*

1. *Nihil mihi prius fuit quam salutem & libertatem hanc tibi præstare*, ich habe mir nichts ändern vorgenommen, als das Heil und die Freyheit des gemeinen Wesens zu erhalten. Nihil mihi deliberatius fuit, quam salutem Reipubl. tueri; hoc unicè intendo, hoc unum insitui; meam hoc studium præclarè confirmavi; hoc unum destinatum habeo; hoc unum persequi in animo est: certum mihi est, & deliberatum; hoc totis animis imbibi; fixum hoc est in animo, & destinatum, quem ad defendendam Reipubl. libertatem iniquum cepi, prosequar. Cuncta mea omnes ad communem omnium libertatem intendi; ad libertatem Reipubl. meas cogitationes omnes contuli. Nihil aliud à communi libertate quæsivi; nihil præter communem libertatem curavi, spectavi, secutus sum; præter libertatem Reipubl. proposita mihi res nulla fuit; ad hoc animum retuli meum; hoc spectabat animus; ad hoc consilia, cogitationes, totamque mentis aciem direxi. 2. *Propone tibi ante oculos imaginem patris tui*, stelle dir jederzeit vor die Augen die Bildnuß deines Vaters. Pono tibi ob oculos; fatus, constitue tibi ob oculos, ante oculos, imaginem patris tui; illam tibi in mente atque oculis dirige; subjice sub oculos, sub aspectum, imaginem patris tui, versetur tibi ob oculos imago charissimi patris tui; obversetur oculis; ante oculos versetur. 3. *Propositum mihi fuit*, ich habe mir es fürlängst vorgenommen. Constitui mecum; animum induxi; apud animum statui; animum induxi; in animo est; deliberatum habeo; id certum mihi, obstinatumque est; fixum mihi, destinatumque in animo est; obstinavi animo; ratum, fixumque est, certum mihi est; sententia fixa. V. *Statuo, constituo.* 4. *Propono omnem opus*, ich werde die ganze Sache dem Volke vortragen. Ad populum feram; cum populo communicabo; populum de re tota certiorem faciam; populum de re tota edocebo. *Usus.* Faciendum aliquid publice proponere. Ab eo, quod tibi proposueris, animus abeat. Propone tibi duas leges, æquas contemplare animo, quod ex his non potes. Qui leges ferunt, utilitatem Reipublicæ proponere debent. Rei alicujus imaginem, & notionem alci proponere.

Propositio, onis, f. Vergleich gegen einander, durchgängige Gleichheit. Syn. Comparatio. *Usus.* Quod ad æqui, hoc æqua tenet proportione respondet. Habent hæ lineæ proportionem & comparationem, quam habent centum ad hoc unum. Exempli propositio, quod omnes partes inter se eam quidem lepore consentiant. *Proportionirlich*, gleicher Maaße nach. *Lat.* Pro ista parte.

Propositio, onis, f. Vortrag, davon man handelt mit, ein vorgetragener Satz. *Syn.* Axioma & splendida, ut illa, propositio. *Usus.* Hujus vitæ propositio, cogitatioque.

Propositum, i, n. Vorhaben, Vorsatz. *Syn.* Mens, consilium, sequor, præsentia ratio, susceptum, constitutum, institutum. *Phras.* Propositum mutare, ich werde mein Vorhaben nicht ändern. Non mutato instituto meo; perstabo in proposito; manebo, permanebo in susceptio consilio; tenebo, servabo institutum meum; à proposito nec latum unguem discedam; perficiam, quod animo intendi; destinata exequar; nunquam ego me à susceptio consilio, à sententia depelli, dimoveri patiar; retinebo, quam proposui, firmitatem animi, nec latum unguem à proposito deflectam. V. *Cogitationem facere, Consilium, Sententia. Usus.* A proposito declinare, & deflectere; tentare viam: egredi, aberrare a proposito, von seinem Vorhaben abweichen. Permanere in proposito, susceptoque consilio, auf seinem Vorhaben bleiben. Nulla re à proposito deterreor, sich nicht abschrecken lassen. Ad propositum redire, reverti, wiederum auf sein Vorhaben kommen. V. *Propono, consilium.*

Propositus, a, um. vorgesetzt, ausgesetzt. *Syn.* Destinatus: expositus, objectus. *Usus.* Hoc mihi in omni vita propositum est. Omnibus fortunæ telis proposita est vita nostra.

Propretor, oris, m. Land-Vogt, Verweser. *Syn.* Cum Prætoris potestate missus.

Proprie, eigentlich. *Syn.* Privatim. *Opp.* Communiter, publice, promiscue. *Usus.* 1. Quod me attinet, tibi communis ea cum nostra; quod ipse quandus es proprie tractet. 2. *Astrum, lucerna, res*, eigentlich zur Sache, wahrhaftig. O noctem nequam! nihil enim magis proprie dicere possum.

Proprietas, atis, f. Eigenschaft. *Syn.* Natura vis, natura propria. *Usus.* Singularum rerum proprietates, & natura.

Pro-

Proprius, a, um, eigen. *Syn.* Singularis, peculiaris: germanus, legitimus. *Adv.* Maximè. *Phaſ.* 1. *Laus ea tibi propria eſt*, dieſes Lob gehöret dir einzig und allein zu. Hujus gloriæ ſocium habes neminem; id quantum eſt, totum tuum eſt; nihil ſibi ex ea laude decerpere quisquam poteſt; nemo ſe in ſocietatem ejus laudis, in communionem ejus gloriæ offerre poteſt; hoc tibi præcipuè à natura datum eſt; eſt ea laus ſingularis planè & domeſtica, quæ à te orta, te unò nititur. 2. *Conſulatus non tuum, ſed familiæ proprium decus eſt*, dieſe burgermeiſterliche Würde iſt nicht dein, ſondern deines adelichen Stammes Ehre. Conſulatus honorem non tibi, ſed familiæ debes. Ad familiam tuam, non ad te pertinet, quidquid in ſplendoris eſt ex conſulatu; non hoc tu tibi, ſed familia tibi tua præſtitit. *Uſus* 1. Artis maximè proprium eſt, creare, & gignere. 2. *Legitimus, germanus, certus*, eigenthümlich. Certa & propria rei nota. Nomen, vocabulum rei proprium. 3. *Conſtans*, beſtändig. Illud perpetuum, ac proprium manebit. 4. *Mancipatus*, leibeigen. Domini proprius, non uſu tantùm & fructû, ſed mancipiò & nexû.

Propter, um; wegen. *Syn.* Ob, pro. *Phaſ.* 1. *Non propter quæſtum id feci*, das habe ich nicht Gewins halber gethan. Non quæſtûs causa, non lucri nomine ea feci. Ea in re non cupiditati ſerviebam; non aucupabar utilitatem; non tam de mea re ſolicitus, nec tam ad ſpem mercedis, quàm ad fidem & officium attendebam. Non avaritiâ, nec ſtudiò alio id officium tibi præſtiti; lucri ergo nunquam me huc demiſſurus eram, amicitiæ id dederam, quidquid à me præſtitum eſt. Ut ea præſtarem, non quæſtû ducebar, movebar. 2. *Unus propter alterum flebat*, einer weinete wegen des andern. Alter de altero flebat; alter alterius vicem moeſtus ac ſolicitus in lachrymis jacebat; materia luctûs alter alteri exiſtit; lachrymas alter alteri impendit. 3. *Propter acceptam injuriam alteri ſemper erat infenſior*, er ware ihm allzeit aufſätzig wegen angethaner Unbild. Per causam acceptæ injuriæ, ab accepta injuria; ex injuriæ recentis ſenſu, per memoriam acceptæ injuriæ ſemper infenſiorem gerebat animum. *Uſus.* 1. Propter reliquæ ætatis peccata pœnas perſolvo. Legibus propter metum pareo. Tironem propter humanitatem ejus amo. 2. *Prope, juxta*, nebem. Propter flumen ambulare.

Propterea, darum. *Syn.* Ideò, idcircò, ex eo, eâ re. *Uſus.* Atque hæc propterea dixi.

Propterea, quòd. darum, daß. *Syn.* Ob eam rem, quòd; ob eam cauſam, quòd; eô nomine, quod. *Uſus.* Mihi hæc conſolatio ſera eſt propterea, quod &c.

Propudium, ii, n. Schandſal. *Syn.* Res pudenda. *Uſus.* Propudium illud, ac portentum. V. *Probrum.*

Propugnaculum, i, n. Veſtung, Bollwerk. *Syn.* Locus munitus. *Uſus.* Leges propugnacula ſunt, & muri, & præſidia tranquillitatis publicæ. Propugnaculum opponere, objicere; dejecti propugnaculis urbem defendere. Adjutoria ſenectutis & propugnacula præparare.

Propugnatio, onis, f. Schutz, Vertheidigung. *Syn.* Defenſio. *Epi.* Perpetua.

Propugnator, oris, m. Beſchützer, Verfechter. *Syn.* Defenſor. *Epi.* Acerrimus, communis libertatis, ſtudioſiſſimus, levior, timidior. *Uſus.* Communis libertatis propugnator acerrimus. V. *Defenſor.*

Propugno, as, avi, atum, are. verfechten, beſchützen. *Syn.* Defendo, pugno. X *Oppugno.* *Adv.* Ac rimè. *Phaſ.* *Patriam fortiter propugnavit*, er hat das Vaterland tapfer vertochten. Acerrimus patriæ propugnator ac defenſor fuit; acerrimum ſe patriæ libertatis defenſorem præbuit, præſtitit, oſtendit. Hoſtibus patriæ ſæpè ſuum corpus opposuit, objecit; pro patria propugnavit ſtrenuè & ſumma cum ſort tibus laude. Multa ille prælia pro patria ſuſtinuit; vires omnes ad ſalutem patriæ contulit; pro ſalute patriæ defendenda nullum laborem, nullum cujus discrimen defugit. *Uſus.* Beſtiæ pro partu ſuo acerrimè propugnant. Pro libertate alicujus propugnare.

Propulſatio, onis, f. das Abtreiben, Verjagen. *Syn.* Depulſio.

Propulſo, as, avi, atum, are. abtreiben, vertreiben. *Syn.* Repello, arceo, depello, propello. *Uſus* injuriam à ſe, impetum inimicorum, fragus & famem propulſare. V. *Pello, arceo.*

Propylæum, i, n. Vorhof. *Syn.* Veſtibulum. *Epi.* Præclarum.

Pro-

Proquæstor, oris, m. der die Einnehmer-Stelle vertritt. *Syn.* Quæstoria potestate præditus.

Prora, æ, f. der Vordertheil des Schiffs. *Syn.* Anterior pars navis. *Usus.* In navigio latera, carina, prora, puppis.

Prorepo, is, repsi, ere. fortkriechen. *Syn.* Ultrà repo.

Proripio, is, ripui, reptum, ere, geschwind sich davon machen. *Syn* Repentè me subduco. *Adv.* Repentè se, undique se. *Usus.* E curia se proripuit, ejecit. V. *Prodeo, fugio, erado.*

Prorogatio, onis, f. Aufschub, Verschub. *Syn.* Prolatio. *Usus.* Uter unius diei prorogatione.

Prorogo, as, avi, atum, are. verlängern, verschieben. *Syn.* Produco, profero, extrabo, propago, differo. *Usus.* Imperium alicui, provinciam prorogare. V. *Differo.*

Prorsus, gänzlich, ganz und gar. *Syn.* Penitùs, planè, omninò, omni ex parte usquequaque, funditùs, radicitus, sine ulla exceptione.)(*Nulla ex parte.* *Usus.* Prorsus non est dubium. V. *Planè, omninò.*

Prorumpo, is, rupi, ruptum, ere. hervor brechen. *Syn.* Erumpo. *Usus.* Prorumpet hominum audacia. V. *Impetus, eruмpo.*

Proruo, is, rui, rutum, ere. * verwüsten, niederwerfen. *Usus.* Pars vallum vellere, pars aggeres proruere, pars fossas explere.

Prosapia, æ, f. Geschlechte, Stamm. *Syn.* Genus, stirps. V. *Genus.*

Proscenium, ii, n. Vorgerüste auf dem Schau-Platze. *Syn.* Locus ante scenam.

Proscindo, is, scidi, scissum, ere, zerspalten. *Usus.* Terram aratro proscindere.

Proscribo, is, psi, ptum, ere. öffentlich anschlagen, ins Elend jagen. *Syn.* Proscriptionem facio, publico. *Usus.* Familia Catonis tota proscripta est. Vid. *Exilium.*

Proscriptio, onis, f. Verschickung ins Elend. *Syn.* Damnatio, publicatio. *Epi* Acerbissima, infortunata, mediocris, nova & multo crudelior, præclara, irrita. *Usus.* Ferre, facere, instaurare proscriptionem de capite & bonis civium. V. *Exilium.*

Proscriptus, a, um, öffentlich feil gebothen. *Syn.* Publicatus, neci addictus, in exilium actus. V. *Exul.*

Prosemino, as, avi, atum, are ausstreuen. *Syn.* Procreo. *Usus.* Multæ familiæ Philosophorum à Socrate prosemmatæ. V. *Semino.*

Prosequor, eris, secutus sum, sequi. nachfolgen, begleiten, anthun. *Syn.* Sequor, insequor, subsequor, persequor. *Adv.* Longius. *Usus.* 1. Discedentem lacrymis, animo, corpore, copiis prosecutus est. Aliquem benevolentia prosequi. Bona existimatio eum usque ad regum prosecutus est. 2. *Omno, afficio,* thun, anthun. Plausu aliquem, officiis alicujus memoriam prosequi. Venerationibus aliquem verbis prosequi. 3. *Ago, tracto, exequor,* abhandeln, fortsetzen. Non id prosequor longius. Laudes clarorum virorum prosequi. Jus suum prosequi, *vel* exequi. 4. *Comitor,* begleiten. Mirabilis cum civium benevolentia prosecuta est. V. *Sequor.*

Proserpo, is, ere. * hervor kriechen.

Prosilio, is, ui, *vel* ii, ire. hervor springen. *Syn.* Exsilio, prorumpo. V *Erumpo.*

Prospecto, as, avi, atum, are. hinaus sehen. *Syn.* Prospicio, specto.

Prospectus, ûs, m. das Aussehen. *Syn.* Locus editus, & apertus ad prospiciendum: specula. *Epi.* Præclarus, pulcherrimus. *Phras.* 1. *Prospectum impedire,* das Aussehen verhindern. Obstruere luminibus, 2. *Pulcherrimus est prospectus,* es ist ein überaus schönes Aussehen. Locus unde liber conspectus oculorum, etiam quæ procul recedere, cinctus possit; unde omnis ora maris, latè patente ex tam alto jugo prospectu, oculis subjicitur. *Usus.* Nescio, an magis tumulis, & prospectu, an ambulatione delecter. Prospectu in agrum capto.

Prospeculor, aris, atus sum, ari. * vorher auspähen. *Syn.* Speculor. *Usus.* Ad locum castris capiendum, prospeculatum misit.

Prosper, ra, um. glücklich. R. *ex* Pro & Spero. *Syn.* Secundus, felix, ad voluntatem fluens. *Usus.* Cum prospero fortunæ flatu utatis. Prospera, æquabilis, perpetuâque fortuna; vitæ sine ulla offensione cursus prosperimus. Vid. *Felix.*

Prosperè, glücklich, nach Wunsch. *Syn.* Feliciter. *Usus.* Omnia tibi prosperè cedent, evenient, procedent.

Prosperitas, atis, f. Wohlstand, Glückseligkeit. *Syn.* Res secundæ, felicitas, secundus fortunæ flatus, prospera fortuna; vitæ sine ulla offensione cursus prosperimus.)(*Adversa res, fortuna frustra.* *Usus.*

lisus. Improvorum prosperitates, & secundæres. V. *Felicitas, fortuna, bona.*

Prospicio, is, spexi, spectum, ere. vorsehen, vorher sehen. *Syn.* Prævideo, præsentio: consulo, provideo. *Adv.* Aque, altè, ante, in posterum, longè, multo antè, haudquam. *Phras. Suis commodis prospexit,* er hat sich selbst vortheilhaft gemacht. Commodis suis servivit, consuluit rationi; ex re consultavit sua, res suas commodas fecit; consilia navit res suas naviter; auxilia suis rebus undique circumspexit. V. *Consulo. Usus.* 1. Animo, conjectura longè ante futuram Reipublicæ tempestatem prospexi. 2. *Consilio,* Vorsehen thun. Famæ, sociis, vectigalibus prospicite. V. *Provideo, provideo, consulo.*

Prosterno, is, stravi, stratum, ere. zu Boden schlagen, oder werfen. *Syn.* Abjicio, affligo, ad casum do, perdo, obtero, perverto. *Phras. Gigantem prostravit,* er hat den Riesen zu Boden geschlagen. In spatium ingens ruentem porrexit corporis molem; ad terram allisit. V. *Dejecto. Usus.* Hostem prosternere. Perfringere ac prosternere omnia. Prosternere ac obterere malevolorum obtrectationes. Abjicere, & prosternere se ad pedes, & supplicare alicui. V. *Sterno.*

Prostibulum, i, n. * eine gemeine Hure. *Syn.* Scortum.

Prostituo, is, ui, utum, ere. * öffentlich feil bietten. *Syn.* Corporis potestatem promittue facio, corpus vulgo. *Usus.* Pudicitiam prostituere. *Prostituere se,* zeigen, sich selbst zu Schanden machen. *Latine:* Os præbere ad contumeliam.

Prosto, as, iti, are. * hervor ragen, hervorstehen.

Prosum, prodes, fui, prodesse, nützlich, oder vorträglich seyn. *Syn.* Proficio, utilitatem *vel* fructum affero; præsidio sum, juvo. *Adv.* Admodum, multum facetus, necessario, posterius, vehementer. *Phras. Mihi multum prodest,* es nutzet mir viel. In rem meam est, è re mea est; in rem mihi est; multum affert, habet commodi. V. *Utilis. Usus.* Nec sibi, nec aliis prodest.

Protego, is, texi, tectum, ere. beschützen, beschirmen. *Syn.* Tueor, defendo. *Phras. Hominem tutela protegere,* einen Menschen wird von einem Gotte beschützet. Deus tutelam magni Principis; locat in præsidio & tutela; hominem nefarium magnus Princeps tutum præstat, nequam homo in tutela est Principis, quojus capitis custodiam nunquam diuturnam præsidio homini nequam est putare Principis. V. *Tueor. Usus.* Jacentem & spoliatum protegere.

Protendo, is, di, sum, ere. hervor strecken. *Syn.* Prorogo. *Usus.* Consilia ad alterum mentem protendimus.

Protero, is, trivi, tritum, ere. zertreten. *Syn.* Conculco.

Proterve, * muthwillig, frevenlich. *Syn.* Superbè, fidenter. *Usus.* Proterve loqui.

Protervitas, atis, f. Muthwille, Frevel. *Syn.* Petulantia. V. *Petulans.*

Protervus, a, um. frech muthwillig. *Syn.* Petulans, audax. V. *Petulans.*

Protinus, alsobald. *Syn.* Statim. *Usus.* Protinus Romam perge. V. *Statim.*

Protraho, is, xi, ctum, ere. hervor ziehen. *Syn.* Traho. *Phras. Prælium in noctem protrahere,* die Schlacht in die Nacht hinaus ziehen. Prælium in noctem conjicere; in noctem dubiare; extrahere diem pugnando; prælium in noctem protendere. V. *Mora.*

Protrudo, is, si, sum, edere. hervor stossen. *Syn.* Impello, propello.

Proturbo, as, avi, atum, are. hinweg treiben. *Syn.* Repello. *Usus.* Amicos a nostris limitibusque proturbare. V. *Pello.*

Provectus, a, um. fortgeführt. *Syn.* Natu grandior. *Usus.* 1. Non admodum provectis natu, sed tamen ætate provectis. 2. *Progressus,* fortgeschritten. Longius quam voluissem, provectus sum.

Provecho, is, xi, ctum, ere. fortführen. *Syn.* Produco, promoveo. *Adv.* Longius, paullò longius, multum, procul. *Usus.* Res nostræ ad eum locum provectæ sunt, ut — Populari vela provehuntur. Navis in portum provehitur. V. *Propello.*

Provenio, is, veni, ventum, ire. herauskommen. *Syn.* Exorior, venio. *Usus.* Nec, quid proventurum sit, provideo.

Proventus, us, m. das Einkommen, jährliche Gefälle. *Usus.* Commercium & materiarum proventus: Spectatus proventus. Incertus prædiorum proventus. V. *Reditus.*

Pro-

Proverbium, ii, n. ein Sprüchwort. *Syn.* Adagium. *Epi.* Contritum vetustate, sermone, verum & vetus, laudatum, vulgare, commune. *Phras. Vetus est Proverbium:* Summum jus summa injuria, es ist ein altes Sprüchwort ꝛc. vetus verbum est; in proverbii consuetudinem venit; tritum sermone, decantatum, contritum vetustate proverbium est; jactatum vulgò proverbium est; proverbii locum obtinet; in proverbio est; in proverbium abiit; vulgò dici solet; vulgò dicitur: Summum jus, &c. ut ajunt, quemadmodum ajunt, quomodo ajunt, quod vulgò dici solet, ut in proverbii locò dicitur. *Usus.* Vetus, laudatumque proverbium est; res est in communibus proverbiis versata.

Providentia, æ, f. Vorsichtigkeit, Behutsamkeit. *Syn.* Numen, divinum imperium, consilium, prudentia, cura, gubernatio, administratio. *Epi.* Diligens & solers, divina, victrix & moderatrix. *Phras. Divinâ providentiâ mundus regitur,* die Welt wird durch die göttliche Vorsichtigkeit regieret. Æternæ mentis Numine, atque consiliò, universa pariter, & singula gubernantur. DEI nutu atque potestate summa pariter & ima administrantur. Res omnes cœlesti dispensatione temperantur. Interest rebus humanis cœleste Numen. DEI immortalis nutò atque consiliò omnia geruntur. DEO res humanæ curæ sunt. Commoda, vitámque omnium tuetur æternæ mentis Numen. Terras, & maria contemplatur DEUS, rerumque omnium curam agit. Idem rebus humanis consulit non modo universis, sed singulis. V. *DEUS. Usus.* Providentia est, per quam futurum videtur, antequam eveniat. DEI providentia mundus, ut constitutus est, ita regitur & administratur. V. *Prudentia.*

Providenter, vorsichtiglich. *Usus.* Ratio providentissimè constituta.

Provideo, es, di, sum, ere. vorsehen, voraussehen. *Syn.* Prospicio, consulo, medeor: prævideo, præsentio, præcaveo. *Adv.* Antè, diligenter, divinitùs, imposterum, longissimè, magnoperè, multùm, publicè, sapienter, vehementer, benè, fortuitò, nihil. *Phras. Doo inimicorum insidias satis provideo,* ich sehe die Nachstellung meiner Feinde wohl vor. Insidias inimicorum probè perspicio, odoror, cerno, intelligo, prævideo, cognosco, sentio; non me latet, fugit, fallit, præterit, quid insidiarum mihi paretur; obscuræ mihi non sunt, clam mihi non sunt, quas inimici in me comparant insidias. Quos mihi laqueos tendant video, novi, didici, comperi, detexi. Quæ inimici mei moliuntur adversùm me, mihi ignota minimè sunt, mihi patent, aperta sunt, liquent, me imprudente non fiunt; explorata mihi sunt ista, comperta, certa, nota, clara, manifesta, perspicua, apprimè cognita. *Usus.* 1. Providere saluti, incommodis mederi. 2. *Prævideo, præsentio,* voraus sehen. Rebus è sententia paratis, compositis, provisis. In posterum providere. 3. *Præcaveo,* voraus verhüten. Antè animus occupatur iracundiâ quàm providere potuerit. V. *Prospicio.*

Providus, a, um. vorsichtig, behutsam. *Syn.* Providens, cautus, multum in posterum providens, sagax, prospiciens. *Phras. Sapientes providi sunt,* die Weisen sind auch vorsichtig. Sapientiâ præditi res futuras ut præsentes intuentur, tanquam oculis cernunt; longè in posterum prospiciunt; futura cogitatione, animò præcipiunt; conjecturâ res futuras assequuntur; ea, quæ impendent, tanquam ex aliqua specula prospiciunt. Sapientibus rerum omnium summa cautio est, atque provisio. V. *Prudens. Usus.* Homo animal naturâ providum, sagax. Natura solers, providáque utilitatum omnium. V. *Prudens.*

Provincia, æ, f. Landschaft. *Syn.* Regio bellò occupata: munus, partes. *Epi.* Aliena, amœna, antiquissima, fidelissima, proxima, ajta, explicata, aptissima, aquaria, citerior, clarissima, corruptior, cuncta, egregia, expeditissima, fidelis & amica, fructuosissima & opportunissima, non tam gratiosa & illustris, quàm negotiosa & molesta, infesta alicui, legatoria, levis atque inops, libera à prædonibus, locupletes, referta, vetus, longa, maxima, misera, perdita, nuda, officiosa, ornata, pacata per se & quieta, afflicta, plena laboris, periculi, detrimenti, propinqua, recens, salva, splendida, turbulenta, plena optimorum sociorum, tribunitia, triumphalis, uberrima, vectigalis, urbana. Provinciæ consulares, dignissimæ aliquo, finitimæ, frumentariæ, novæ, gravissimæ, prætoriæ, totæ. *Usus.* 1. Provinciam obtinere consulum imperio. 2. *Transl. Animus, partes, negotium, labor, opera, opus,* Amt, Geschäfte, Arbeit, ꝛc. Provinciam sibi *deposcere,* Amt begehren. Provinciam alicui aliquam decernere, dare, tribuere, conferre: provinciæ aliquem præficere, Amt e. Verwaltung auftragen. Provinciam capere, accipere, habere, sustinere, obtinere, gubernare, administrare, obire, Amt verwalten. Provinciam deponere; provinciâ se abdicare, Amt ablegen. Provinciam alicui abrogare, ein Amt hinweg nehmen. In provincia versari, in einem Amte,

oder Verwaltung seyn. Provinciam fungere, das Amt enden.

Provincialis, e, zur Vogtey gehörig. *Ulpian.* Viri, negotia, hospitia, provincialia.

Provisio, onis, f. Vorsehung, Fürsehung. *Syn.* Remedium, cautio. *Ulpian.* 1. Horum incommodorum summa cautio est, atque provisio, ne a nos cito diligere incipiamus. 2. *Praecepto*, Vorsehung. Multum potest provisio animi, & præparatio ad imminendum dolorem.

Provocatio, onis, f. Ausforderung, Berufung auf etwas. *Ulpian.* Provocatio patrona illa civitatis, ac vindex libertatis. Ad populum provocatio esto.

Provocator, oris, m. Ausforderer.

Provoco, as, avi, atum, are. ausfordern, auffordern, sich berufen auf jemand. *Syn.* Lacesso, voco, tento.)(*Revocare. Asv.* Vehementer. *Phaed.* 1. *Ad certamen provocavit*, er hat ihn auf einen Streit heraus gefordert. Ad pugnam lacessivit; magna verborum contumelia ad pugnam evocavit, excivit; in certamen popolcit. 2. *Provoco ad Tribunos*, ich berufe mich auf die Zunftmeister. Tribunos appello; Tribunis dilecta oribus uti volo. *Ulpian.* Aliquem ad pugnam provocare. Injuriis aliquem provocare. Ad Catonem provoco.

Provolo, as, avi, atum, are. * hervor fliegen. *Ulpian.* Ingenti clamore in locum aliorum ante signa provolant.

Provolvo, is, volvi, volutum, ere. niederwerfen. *Ulpian.* In medium viam aliquid provolvere. Ad genua, ad pedes alicujus se provolvere.

Prout, wie dann. *Syn.* ut; perinde, ut. *Ulpian.* Prout res ferent, agam. Pro re nata, prout res postulabit, consilium capiam.

Proximè, unlängst, jüngsthin. *Syn.* Nuper, nuperrimè, postremo, paulo ante, nuper admodum; in proximo. *Ulpian.* 1. Litteras, quas ad te proxime. 2. *Valde, prope*, sehr nahe. Quam proximè hostem castra ponit. Equites ad Senatorem quam proximè accedunt.

Proximus, a, um. der nächeste.)(*Maxime remotus*, *Ulpian.* 1. *ratione temporis*, der Zeit nach. Consul anno proximo. 2. *Ratione loci*, dem Orte nach. Proximus Pompejo sed bini. 3. *Ratione dignitatis, meritorum &c.* der Würde oder Verdienten nach. Equites Senatori dignitate proximos. V. *Vicinus.* In proximo malos conducere. Proximus à postremo, *penultimus*, adj. der Vorletzte.

Provideo, es, vidi, visum, ere. sehen, vorsehen, vorsichtig. *Contract. ex* Providens. *Syn.* Prudens, præditus, sapiens, multarum rerum peritus; magni usus, magni consilii. *Asv.* Satis superque. *Phaed.* 1. *Vir providus est*, es ist ein kluger Mann. Et animo consilio præditus; sapientia præditus prope singulari; quo consideratorem vix reperias; ad perspiciendo incommoda, ac pericula insigni prudentia; qui consilio plus quàm fortunæ confidat; qui prudentia, tanquam divinatione quadam utatur; qui considerate fiant omnia; sagax, & cordatus; in existimando tolors admodum ac prudens; consideratus idem, ac ab ingenii acumine, judicioque vi commendatus. 2. *Esne prudens?* bist du gescheid? mentisne te compotem esse dicam? mentene constistere; mente ego constare te credam, an ratione uteris? an sanum est consilium? an satis à temeritate remotum? consilione, ac ratione satis firmatum est, quod molimis? pectus tibi ego sapere exulumem? *Ulpian.* Vir peracutus, gravis, & ad consilia prudens. V. *Providus*, *Sapiens*, *Sapienter.*

Prudenter, klug, vorsichtiglich. *Syn.* Sapienter, provide. *Phaed. Prudenti agendum est*, man muß vorsichtig handeln. Consilio & ratione agendum; rationi hic dandus locus est; rationi parendum, obediendum; magna circumspectione utendum est. *Ulpian.* Multa prudenter prævisa. V. *Sapienter.*

Prudentia, a, f. Klugheit, Vorsichtigkeit, Weisheit. *Syn.* Sapientia, consilium, ratio: intelligentia, mentis acumen, vis eximia mentis. *Cic.* Civilis, communis, domestica, dulcis alicui, eximia, fidelis, grata, valde grata, non indiserta, mediocris, moderatrix eloquentiæ, naturalis quædam, perspicua, praestans, non præstans, sed propè vulgaris & communis; simillima rerum omnium, singularis, summa, tanta, vacua, vetus illa & excellens. *Ulpian.* Prudentia in delectu bonorum & malorum cernitur. Prudentia in judicando & differendo. Hoc tenere, prudentiæ est, facere fortitudinis. V. *Consilium*, *Sapientia*, *Providentia.*

Pruina, æ, f. Reiff. R. q. πρωΐνη, matutina, *quod mane cadit*; vel q. Perurina, a peruro, *quod gramina ferit.* *Ulpian.* Aqua nive, pruinaque concreta. Congelcere pruina.

Prurio, is, ire. * beissend oder juckend seyn. *Ulpian.* Anus as nulla prurit.

Psallo, is, ere. auf Saiten spielen. *Fidibus cano, lyram pulso. Hor.* Psallam

P...

Pseudothyrus, i, m. heimliche oder verborgene Thüre. *Syn.* Posticum: janua in aversa parte domus. *Usus.* Voluptates non janua, sed pseudothyro intromittæ.

Puber, eris, *g. o.* mannbar, erwachsen. *Syn.* Adolescens. *Usus.* Ad puberem ætatem. Nemo puber tum fuit, qui arma non caperet.

Pubertas, tatis, f. das Alter von dem vierzehenden Jahre, die Mannbarkeit. *Syn.* Pii, qui primi puberibus efflorescunt.

Pubes, is, f. Mannbarkeit, junge Mannschaft. *R. ab* πέν. *Usus.* Pube tenus, omnis Italiæ pubes.

Pubesco, pubescis, pubescere. mannbar werden. *Syn.* Adolesco. *Usus.* Cùm primum pubesceret Hercules, in solitudinem abiit.

Publicanus, i, m. Zöllner. *Syn.* Qui vectigal exercet, & exigit. *Epi.* Paullo cupidior, fortissimus, maximus, novus, affectus, amantissimus alicujus, non humus, alicui amicissimus, levis in exigendis vectigalibus, miser, molestus. *Usus.* Ordo publicanorum.

Publicatio, onis, f. öffentliche Einziehung der Güther. *Syn.* Proscriptio bonorum.

Publicè, *Adv.* öffentlich. *Syn.* Palàm, vulgò.)(*Privatim. Phras. Res publicè gesta,* die Sache ist öffentlich geschehen. Res in oculis omnium; ante oculos; in luce; in publico; palam populo; in propatulo; propalam gesta. V. *Conspectus.*

Publico, as, avi, atum, are. die Güther öffentlich einziehen. *Syn.* Proscribo, præconi subjicio. *Phras. Publicare bona alicujus,* die Güther einziehen, öffentlich feil bieten. Addicere bona in publicum; hastam ponere; hastæ subjicere; præconi, *vel* præconis voci bona subjicere; facere bonorum proscriptionem; venditionem indicere; sub corona vendere. *Usus.* Agros, domum publicare.

Publicus, a, um. gemein, öffentlich. *Syn.* Communis. *Phras.* 1. *Prodire in publicum,* unter die Leute kommen, sich öffentlich sehen lassen. In concionem populi prodire; in publicum extum prodire; in solem, ac pulverem procedere; in civium conspectu, in luce habitare; velut in theatro versari: in foro versari. 2. *In publicum consulere,* öffentlich zum gemeinen Besten seine Meynung beybringen. In medium afferre, proferre, quæ in rem communem sint: in medium conferre; in medium consulere, quid optimum facta Reipublicæ. 3. *Tene in publico comparere audes?* darfst du dich wohl unterstehen, öffentlich zu erscheinen? Tu lucem aspicere audes? Tu in foro, tu in urbe, tu in civium conspectu observari audes? Quæ ista est audacia, in publicum procurrere, obsidere vias, occurrere in triviis, forum premere, in oculis habitare? Includi te domi, carere publico, lucem non aspicere te oporteret. *Usus.* Proponere epistolam in publico; de publico stipendium statuere; de publico est elatus, auf gemeiner Stadt Ausgaben begraben werden.

Pudens, tis, *g. o.* schaamhaftig. *Syn.* Verecundus. *Usus.* Est in eo liberale ingenium, pudens, pudicum.

Pudenter, züchtiglich, schaamhaftig. *Syn.* Verecundè. *Usus.* Pudenter vivere, pudenter appellare aliquem, & rogare.

Pudet, uit. sich schämen. *Syn.* Pudore afficior, erubesco. *Adv.* Serò & nequicquam. *Phras.* 1. *Pudebat eum plura proloqui,* er schämete sich, etwas mehreres vorzubringen. Erubuit ora vestra; pudor eum bene subrusticus, ne plura diceret, deterruit, absterruit; ne pluribus ageret, verecundia impediebatur; pudore fractus, confectus, victus conticuit; plura dicendi verecundia fuit; verecundiâ motus, deterritus, præpeditus plura non addidit. Tot hominum conspectus rubor eum incussit, loquendi verecundiam attulit; timentem jam, & sui vix compotem pudor quidam obstupefecit. 2. *Reputantem ista pudere cœpit,* da er sich erinnerte, fieng er sich an zu schämen. Reputantem ista verecundia cepit, animum verecundia subiit; reputanti ista jam dudum pudor versabat animum; reputantem ista pudor facinoris angebat, nec aut vultum erigere, aut loqui jam sustinebat; facinoris recordatio verecundiæ fuit; plura meminisse rubori fuit; facti recordatio hominem in ruborem dedit. 3. *Nullius te rei pudet,* dich schämet nichts mehr. Os dudum perfrixisti; perfrictæ frontis es: pudorem omnem ejecisti, excussi, abstersisti; quidlibet et audendi nulla tibi jam verecundia; quæ jam tanta est magistratuum auctoritas, quæ verecundiam tibi imponat? quæ te res, quis pudor à licentia revocet? Pudor omnia jam dudum exulat; pudorem vivendi licentia excussit; pudorem omnem nondum dimisisti, quin ejecisti. V. *Impudens, impudentia. Usus.* Sunt homines, quos infimiæ fiæ neque pudeat, neque tædeat; quem non pudet, hunc pœnâ dignum censeo.

Pudicitia, æ, f. die Schaamhaftigkeit. *Syn.* Pudor. *Epi.* Aliena, summâ. *Usus.* Pareat juventus pudicitiæ suæ, ne spolier, expugnet, eripiat alienam. Nunc nec pudicitia à cupiditate revocavit. Erubescunt pudici, etiam loqui de pudicitia. V. *Verecundia.*

pudicus, a, um. ſchaamhaftig, keuſch. *Syn.* Verecundus, caſtus, homo virginali verecundiâ, pudentiſſimus & optimus. *Uſus.* Domus pudica. V. *Verecundus.*

Pudor, oris, m. Zucht, Schaamhaftigkeit. *Syn.* Verecundia, rubor, ingenuitas, integritas, modeſtia.)(*Petulantia, protervitas.* *Epi.* Honeſtus, mirificus, moderator cupiditatis, periculoſus, ſingularis, ſubruſticus, ſormus. *Uſus.* Pudor eſt moderator cupiditatis, ornamentum florentis ætatis. Si non famæ pudor, ſupplicii metus te abſterreat. Pudorem dimittere. V. *Modeſtia, verecundia.*

Puella, æ, f. Mägdlein, Jungfräulein. *Syn.* Virgo, muliebris ſexus liberi.

Puer, eri, m. Knabe, Bube. *Syn.* Puerulus, filius, infans: ſervus. *Epi.* Acerbus, clarus & jucundus, claros & nobilis, conſcius, egregius, ſtatus & non gravis, non contumax, feſtivus, formoſus, non grandis, humaniſſimus, infans, inſignis, miſer, modeſtiſſimus, ſuaviſſimus, nobilis, optimus, parvulus, parvus, patrimus, maximus, prætextatus, pulchellus, pulcherrimus, ſapientior, ſuavis, amens, alicujus, ſupplex, teter et ſolus. Pueri delicati, feſtivi, formoſi, ingenui, mentorii, lepidi, regii, ſymphoniaci, venales. *Phraſ. A puero.* von Jugend auf. A teneris unguiculis; ab incunte ætate; à primis temporibus ætatis nostræ; inde usque à toga pura; ab incunabilis; jam inde usque à pueritia; à parvo; à puero parvulo; ab adoleſcentulo; ab adoleſcentia; ab incunte adoleſcentia; à prima adoleſcentia; à primo tempore ætatis; ab incunte pueritia, à primo tempore adoleſcentiæ; à teneris; à pueris; à parvis; à primæ ætatis initio. *Uſus.* His pueris nihil poteſt eſſe feſtivius. Infirmâ ætate puer, imbecillâque vi mentis. Artes, quibus à pueris dediti fuimus.

Puerilis, e. bäbiſch, kindiſch. *Uſus.* Actus, exercitatio, delectatio, ſpecies puerilis.

Pueriliter, kindiſcher Weiſe. *Syn.* Scitè.

Pueritia, æ, f. Kindheit. *Syn.* Primum tempus ætatis, ætas puerilis, prima ætatula, ætatis tirocinium, puerilis annitula. *Epi.* Extrema, iners, petulans. *Uſus.* A pueritia mihi cognitus es. V. *Puer.*

Puerulus, i, m. Knäblein, gar kleines Kind. *Syn.* Pufio.

Pugil, is, m. Kämpfer, Fechter. *Syn.* Athleta. *Epi.* Olympionices, cupidus Olympiorum, inexercitatus.

Pugilatio, onis, f. das Fechten, Ringen. *Syn.* Pugilum exercitatio. *Uſus.* Pugilatuo, luctatuo.

Pugio, onis, f. Dolch, Stoß-Degen. *K. à.* Pungo. *Syn.* Gladius brevis, ſica. *Epi.* Cruentus, plumbeus, præſens, ſtillans.

Pugna, æ, f. ein Streit, Schlacht, Gefechte, Treffen. *K. à.* Pugnus; *Veteres ante armorum uſum pugnis certabant.* *Syn.* Prælium, certamen. *Epi.* Acerrima, calamitoſa, equeſtris, gravis, atrox, incredibilis, mala, navalis. Pugnæ innumerabiles, maximæ, præclariſſimæ, miniteæ, pedeſtres. *Phraſ. 1. Pugnam indicere in certum diem,* den Tag zur Schlacht beſtimmen. Certum pugnæ diem conſtituere; pronunciare prælium in certum diem. 2. *Ad pugnam elicere hoſtem,* den Feind zur Schlacht heraus locken. Ad pugnam evocare; ad prælium, pugnam elicere; tumultuoſo & minaci genere pugnæ hoſtem excire; hoſtem prælio lacessere; pugnam, prælium ciere. 3. *Pugnam tentare,* ſich in eine Schlacht einlaſſen. Prælio belli fortunam experiri; pugnæ copiam, & poteſtatem hoſtibus facere, ire in pugnam; certamen tentare, experiri; dimicationem ſubire; pugnam ſubire; aleam univerſi certaminis adire, ſubire; in certamen deſcendere; certamen inire; rem prælio committere. 4. *Pugnam orire,* die Schlacht anfangen. Pugnam capeſſere, manus conſerere; certamen contrahere; armis congredi; prælium inire, incipere, conſerere; in prælium ruere; ad certamen copias agere; ſigna conferre; arma conſerre. 5. *Pugnam facere,* eine Schlacht halten. Acie decernere, dimicare acie; æquo campo, collatisque ſignis certare; prælium facere, edere, committere; decertare prælio; prælio contendere; congredi; pugnam facere, committere; pugnam edere; ad manus venire; armis contendere, diſceptare. 6. *Pugnas minoribus præludere,* kleine Scharmützel halten. Parva, ſed frequentia certamina ſerere, conſerere, facere, miscere; parvis certaminibus in tantum tolos ſpei proludere; levia prælia facere; procurſationes, levioſque certamina inire; parvulis prælis, primus prælis, pugnâ velitari; procurſationibus cum hoſte contendere; concurrere, decertare. 7. *Pugnam univerſi belli experiri.* 7. *Pugnam decretoriam facere,* mit. eine Hauptſchlacht liefern. In dernier ſchlacht ſchlagen; ad unum omnia ſuorum pugnare; ad unum omnia ca-

cationem venire; ab ultima spe dimicare; in summam totius spei decertare; alcui universi certaminis jacere, subire; discrimen universi belli uno prælio facere. 8. *Pugna jam incepit*, die Schlacht hebt sich schon an. Hæret jam acies collato pede; undique jam pugna se movet; certamen accenditur, contenditur: exardescunt prælii initia. 9. *Pugna adhuc anceps est*, die Schlacht ist noch gar zweifelhaft. Communis adhuc Mars est belli; & fortuna necdum discrimen facit, quia datuta sit acies; Marte adhuc incerto, & subita victoria pugnatur; pugna utrinque æquis adhuc stat viribus; æquo adhuc Marte nusquam inclinante victoriæ discrimen; æquatum omnium periculum, æquata dimicatio; pari adhuc Marte certatur, æquo prælio concurritur, discedituv. 10. *Pugna, quæ jam jam occidebat, rursum ingravescit*, die Schlacht, die schon aufgehoben haben, gienge wieder ihren Fortgang. Pugna, quæ jam laxabatur, senescebat, remittebat, iterum recrudescit, exarsit; renovatum, redintegratum, restitutum est prælium. V. *Certamen, prælium. Usus.* Pugnæ locum quærere. Pugnam ciere. Ad pugnam procedere; in pugnam procurrere. Pugnam pugnare, Schlacht liefern. Pugna laxata est, remisit, inclinata est, senuit, die Schlacht hat nachgelassen. Pugnam extendere, extrahere; in noctem conjicere; in noctem deducere, die Schlacht bis in die Nacht ziehen. Pugnam detractare; pugnam aliis delegare, & eventum in virtute aliena ponere, sich in die Schlacht nicht einlassen. A pugna suos prohibere, continere, coercere, seine Soldaten von der Schlacht zurück halten. Pugnam iterare, die Schlacht wiederholen. Pugnam nox dirimit, die Nacht hat den Streit ein Ende gemacht. Pugna superiorem discedere, überwunden. Æquo Marte è pugna discedere, mit gleichem Glücke die Schlacht enden. Pugnâ, prælio inferiorem discedere, advertum prælium facere, überwunden werden. Denuò in pugnam succedere, wiederum sich ins Treffen wagen.

Pugnaciter, streitbar. *Syn.* Pertinaciter. *Ulf.* Pugnacissimè defendere suam sententiam.

Pugnator, oris, m. * Kämpfer, Fechter. *Epi.* Maximus, consideratus, lentus. *Usus.* Fortissimi quique pugnatores cecidere.

Pugnax, acis, g. o. streitbar. *Syn.* Bellicosus, pertinax. *Usus.* Centurio pugnax, & lacertosus. Oratio pugnax, & contentiosa. Perpugnax in disputando.

Pugno, as, avi, atum, are. streiten, kämpfen, fechten. *Syn.* Dimico, certo, depugno, congredior; contrarius sum. *Adv.* Acriter, apertissimè, comminus in acie, contrà, magnoperè, mirabiliter, mirificè, periculosè, simulatè, vehementer, verè. *Phras. Pugnatum est acerrime*, man hat sehr scharf gestritten. Tam sinuoso, & minaci pugnæ genere e cetris hostis, cui potiùs in aciem descendere visum, quàm inclusus de tectis, membrisque decertaret: manus conserturæ comminus cum hoste, signa collata, tandem ad universæ rei dimicationem ventum est; pugnam capessivêre Duces, usque ipsi corporibus miscuêre certamina, jam ad manus, ad gladios, ubi Mars est atrocissimus, ventum, aliquoties æquo campo, collatisque signis certatum; infestis semper cuspidibus, infestis animis concursum; anceps prælium multos utrinque & fortissimum quemque absumpsit. Ubi ferro decernere visum, coorti omnes in pugnam, equestri imprimis prælio contendere; descensum deinde in aciem, signisque collatis justo prælio per multas horas pugnatum; peditum ibi acies ingenti vi conflixit, desideratis hostium quinque fere millibus, quos cruenta ea pugna sustulit. Procursationes primum, levisque certamina vario eventu inita; acie deinde decernere visum, sed inclinante in neutram partem victoria, cruenta pugna denique depugnatum est. Tumultuario prælio, ac procursu magis militum, quàm ex præparato, aut jussu Imperatorum atrox dimicatio fuit; hostes denique ingenti cæde prostrati sunt. V. *Pugna, prælium, certamen, certo. Usus.* 1. Pacem accipere malui, quàm pugnare. Hæc inter se; Stoici cum Peripateticis pugnant. 2. *Curo, contendo*, sich stark um etwas annehmen. Illud pugna, & enitere. Hoc non magnoperè pugno. 3. *Oppugno, repugno, contrarius sum*, darwider seyn. In oratione tecum pugnas.

Pugnus, i, m. Faust. R. *à* πυγμὴ. *Usus.* Pugnis & calcibus conscindere aliquem. Verbis inter se, & pugnis contendere. Pugnis, calcibus, morsu, unguibus certare. Pugnis cædere, [illegible] dere, percutere; pugnum in os impingere.

Pulcher, ra, um. schön, fein, wohlgestalt. *Syn.* Formosus, decorus, egregia facie, eximia specie, formæ præstantiâ visendus. *Phras. Adolescens pulcher est*, ein ist ein wohlgestalter Jüngling. Adolescens mira quadam suavitate, & lepore; summa formæ dignitate; apta membrorum figura, mira coloris suavitate; insigni venustate & corporis pulchritudine; forma liberali, facie concinna & venusta. Scatus adolescens, & longè festivissimus æqualium. Adolescens erat mira specie,

cie; eximius pulchritudine; formâ excellens; unus ante alios specie, ac pulchritudine insignis; pulchritudine est eximiâ; est in eo egregia oris, vultusque dignitas; formâ præditus est præstanti. Summa est in eo suavitas oris, formæque dignitas; præcipuam laudem habet pulcherrima corporis forma in eo adolescente; inter multa alia decora, formæ commendationem habet præcipuam; omnium ætatis suæ multò formosissimus. V. *Pulchritudo, forma. Usus.* Suum cuique pulchrum est. Hominem pulchrè norunt tam animo deformem, quam pulchrum corpore. Ne pulchrum te, ac beatum putes.

Pulchritudo, inis, f. Schönheit, feine Gestalt. Syn. Forma, species, oris aut formæ dignitas, forma & species liberalis; venustas. *Epi.* Excellens, formæ muliebris eximia, insatiabilis, mera, recens atque integra, tenera. *Phras. Lucretia erat eximia pulchritudine.* Lucretia war von ausbündiger schöner Schönheit. Incredibili venustate, gratiâ decore, formæ dignitate; bellissimâ erat specie; efflorescebat in Lucretia mera coloris suavitas candorque eximius; una erat longè ante alias specie, ac pulchritudine insignis; eximia erat corporis specie, ac decore; Lucretia forma nostrâ, & castimonia matrona; ætatis suæ fœminas pulchritudine supergressa; luculenta ac festiva fœmina, & pulchritudinis omnis exemplar erat Lucretia. V. *Forma. Usus.* Pulchritudo corporis, apta compositione membrorum movet oculos & delectat. Virtus tantam habet pulchritudinem ac splendorem, ut nulla species excogitari possit ornatior.

Pulchrè, schön, fein, gar wohl. *Syn.* Bellè, decorè. *Usus.* Mihi pulchrè est. Pulchrè hominem nosco. Pulcherrimè ferre fortunam adversam.

Pullarius, ii, m. ein Hühner-Hirt, der, so aus den Hünern weissaget. *Usus.* Oblata est religio pullariorum admonitu.

Pullus, a, um. schwarz. *Syn.* Ater, atratus, niger. *Usus.* Vestis tota pulla.

Pullus, i, m. das Junge eines Thiers, besonders der Vögel. *Epi.* Columbinus, milvinus, saturi. *Usus.* Attulit in cavea pullos.

Pulmentum, i, n. Zugemüse. *Syn.* Obsonium.

Pulmo, onis, m. Lunge. *Usus.* In pulmonibus inest raritas quædam, & similis spongiis mollitudo, ad hauriendum spiritum aptissima.

Pulpamentum, i, n. ein Leckerbißlein. *Syn.* Cibus lautior. *Usus.* Mihi pulpamentum fames est.

Pulpitum, i, n. * ein Gerüste, Bühne, Canzel, Pult. *R.* à βολὰς, *eminentia. Syn.* Locus ante scenam editior, suggestum.

Puls, pultis, f. Brey, ein Mus. *R.* à πόλτος. *Usus.* Offa pultis.

Pulsatio, onis, f. Schlagung, Klopfung. *Syn.* Verberatio.

Pulso, as, avi, atum, are. schlagen, klopfen. *Syn.* Verbero, percutio. *Adv.* Vehementiùs, extrinsecùs. *Usus.* Pueri tui modo me pulsabant. Januam pulsare.

Pulsus, ûs, m. ein Stoß, Schlag, das Klopfen. *Syn.* Motus, impulsus, agitatio. *Epi.* Adventitius, alienus, externus, extremus. *Usus.* Intermisso impetu, pulsuque remorum. Inanimum est, quod pulsu agitatur externo.

Pulverulentus, a, um. staubicht.

Pulvinar, aris, n. Polster, Haupt-Küssen, erhabener Ort in drey Götzen-Tempeln. *Syn.* Lectus in templo religionis ergo positus, & Dis consecratus. *Epi.* Sanctissimum. *Usus.* Ad omnia pulvinaria Deorum supplicatio decreta est.

Pulvinus, i, m. Haupt-Küssen, oder Polster zum Sitzen. *Usus.* Sella cum pulvino rosa Melitensi facto.

Pulvis, eris, m. Staub, Pulver. *Syn.* Trita, aridique terra. *Epi.* Eruditus, multus. *Phras. Præ pulveribus videri nihil poterat, vulg.* man hat vor Staub nichts sehen können. Prospectum ademerat pulveris nubes; ortus ex distentibus locis pulvis, velut nube inducta, omnia oppleverat; pulveris nubes, quæ ad cœlum ferebatur, prospectum abstulit; discrimen omne sustulit obducta cœlo nubes pulveris, donec rursum consideret. *Usus.* 1. Multus in calceis pulvis. Altior sublatus pulvis hostis adventum indicabat. 2. *Publicum*, öffentlich. Educere orationem ex umbratili exercitatione in pulverem, *id est*, in forum, & curiam. 3. *Pulvis nitratus*, Pulver zum Schiessen.

Pumex, icis, m. * Reibestein, Pimsenstein, Tuchstein. *Usus.* Pumex lenit

levi perpolitum. Aquam è pumice postulare.

Punctim, * Stich-weise. *Usus.* Hispani punctim magis, quam cæsim feriunt.

Punctum, i, n. ein Punkt, Tüpflein. *Syn.* Lineæ extremum, quod magnitudinem nullam habet: monumentum; rationum *vel* quæstionum capita: suffragia. *Usus.* 1. Unô punctô temporis tot cædes editæ. Minimis temporis punctis diligenter utere. Ne punctum quidem temporis oppugnatio respiravit. 2. *Suffragia,* Wahl-Stimmen. Quot in ea tribu puncta tulisti? Punctis singulis honorem colligere. 3 *Capita ratiocinii.* Haupt-Ursachen, oder Schluß-Reden. Minutis interrogatiunculis, quasi punctis conficit, quod proposuit.

Pungo, is, pupugi, punctum, ere. stechen. *Syn.* Ango, molestiam affero, perstringo, mordeo, stimulo, stimulum admoveo, stimulus fodio; aculeum relinquo in animo. *Adv.* perleviter. *Usus.* Hunc mihi ex animo scrupulum evelle, qui me dies, noctésque stimulat, & pungit. Pupugit me tua epistola. Si paupertas momordit, si ignominia pupugit, spes te sustentet.

Punio, is, ivi, itum, ire. strafen. *R.* * Pœna. *Syn.* Castigo, plecto, vindico, ulciscor, pœnâ *vel* supplicio afficio; supplico, constringo; animadverto, pœnam sumo; mulctam, pœnam, supplicium irrogo; exemplum in aliquem edo. *Adv.* Crudelius, levius. *Phæd.* 1. *Æquum est, ut Judices reos severe puniant,* es ist billig, daß die Richter seine, so schuldig sind, scharf bestrafen. Animadvertendum est in eos nos nocentes; severa sit in nocentes animadversio, & castigatio; id agendum est Judicibus, ut pœnas à nocentibus severissimas exigant; improborum audaciam Judices severissimis pœnis comprimere debent; æquum est, ut Judices severa de nocentibus sumant supplicia; ut authores facinoris ad piaculum noxæ objiciant; ut pœnas à nocentibus petant, expetant, repetant quam severissimas; ut pœnis nocentes quam gravissimis afficiant; ut manum admoveant nocentibus, & pœnas ab iis quam severissimas judicio persequantur. Æquum est, ut Judices reos non tantum verbis castigent, sed mulctis, vinculis, veberibusque coerceant; severè in nocentes animadvertant; scelera acerrimè vindicant; pœnas nocentibus irrogent; pœnas in fontes capiant. 2. *Rei puniantur,* die Missethäter soll man strafen. Rei scelerum pœnas pendant, dependant, persolvant; pœnis, legibusque judiciorum teneantur; pœnam habeant scelcribus parem; supplicium dent; in pœna sint; pœnas dent suorum scelerum; plectendi, castigandi, malè multandi sunt; luant improbi dignas facinoribus pœnas: supplicium persolvant; dignâ eorum factis animadversione afficiantur. 3. *Nondum puniti sunt,* sie seynd noch nicht gestraft worden. Nondum ad supplicium dati sunt; nondum pœnam suorum facinorum solverunt; nondum severè satis in illos vindicatum; nihil adhuc gravius in illos consultum; nondum expiata sunt eorum flagitia; nondum pœnam habent noxia capita. 4. *Satis punimur,* wir werden genug gestraft. Satis pœnarum subimus, suscipimus, ferimus, sufferimus; satis pœnarum damus, habemus; satis superque pœnarum pendimus; satis supplicii innoxiô præbemus sanguine; satis pœnarum est, quod in nos constitutum est. V. *Pœna. Usus.* Sontes, maleficium, peccata punire.

Punitor, oris, m. * Strafer, Rächer. *Syn.* Ultor; vindex; exactor supplicii.

Pupilla, æ, f. Aug-Apfel. *Usus.* Fœminæ visu nocent, quæ duplicem pupillam habent.

Pupillus, i, m. ein Mannlein. *Syn.* Impuber, qui adhuc sub patris potestate. *Epi.* Infans. *Usus* Pupillum tradere, cujus ætatem, & solitudinem, etiam si tutores non essent, defendere Prætor debuit.

Puppis, is, f. der hintere Theil eines Schiffes. *Syn.* Pars navis posterior.)(*Prora. Usus.* Gubernator sedens in puppi. Convertere navem ad puppim.

Purè, rein, sauber, *Syn.* Castè, simpliciter, candidè. *Usus.* Quietè, dure, eleganter acta ætas.

Purgatio, onis, f. Reinigung, Entschuldigung. *Syn.* Satisfactio, excusatio. *Usus.* Inediæ, purgationibus, vi morbi consumptus. Purgatio est, cum factum conceditur, culpa removetur.

Purgatorium, ii, n. Feg-Feuer. *Phæd.* 1. Locus & regio apud inferos, in quo elapsi è corporibus humanis piorum animi, antequam in beatorum sedes transferantur, salutarium flammarum ignibus lustrantur, & perpolluntur. Locus expiandis post mortem peccatis destinatus. Animorum vitæ noxas expiantium post mortem sedes. Locus ubi contracta piacula per ignem, expiantur à morte. Piacularis animorum carcer. Piacularia delictorum tartara. Piaculares, purgantes post mortem flammæ. Locus, ubi contracte per vitam animorum labes acerbâ, sed salutari ex-

pitiona abtergunt.ar. Panæ piacula-res, quis solutæ corporibus anime lu-unt, persolvunt. 2. *Liberare animas ex purgatorio, vulg.* Seelen aus dem Fe-feuer erlösen. Expiatas lustrali igne animas, cruciatibus eximere; ex piacu-laribus ignibus animas ad cœlestia ,ar-dua transferre; ad lætos piaculatibus flammis animos ad cœlum e.-.ere; a-mos è piacalari carcere ereptos in li-bertatem adsérere; lustralibris flam.-.s eripere animas, quæ admissas in hac vita noxas illo in igne expiant.

Purgo, as, avi, atum, are. reinige n, säubern. *Syn.* Expurgo: excuso. *Adv.* Abigenter, præcipuè. *Phras Purgare, vulg.* purgi-ren. Humores noxios extrahere, medi-camentis abigere, discutere, dissipare; purgatione alvi, alvi ductione uti; pur-gare alvum, laxare, solvere, mollire; alvum ciére, medicamentis ciere, mo-vere. *Usus.* 1. *Alvum purgare.* Educ tuos tecum, purga urbem. 2. *Excuso, defendo, culpâ libero,* entschuldigen. Purgavit se mihi per litteras de' negli-gentia scribendi. V. *Excuso, causor.*

Purpura, æ, f. Purpur, Purpur-Schneck. *R.* ἡ πορφύρα. *Syn.* Demissa ad reos, plebeja, ac pene fusca. *Usus.* Purpurâ fulget. Regali purpurâ ornatus.

Purpuraſcu, is, ere. roth werden wie Pur-pur. *Syn.* Purpureum fieri.

Purpuratus, a, um. mit Purpur bekleidet. *Syn.* Conchyliatus, purpurâ ornatus. *Usus.* Illum regnantem, hunc illius pur-puratum crederes.

Purpureus, a, um. von Purpur. *Usus.* Ve-stis, pallium purpureum.

Purus, a, um. rein, sauber. *R.* ἀπὸ πῦρ, ignis, *quod ita puri fiat. Syn.* Mundus, castus, inviolatus, integer, nitidus.)(*Con-certus, crassus. Usus.* Castus animus & purus, omni admistione corporis libera-tus. Mens pura & integra. Aer serenus & purus. Nihil in historia dictas purâ & illustri veritate. V. *Mundus, castus.*

Pus, tis, n. Eyter. *R.* ἀπὸ πῦος. *Syn.* Sanies.

Pusillus, a, um. klein, sehr klein. *Syn.* Par-vus, brevis. *Adv.* Valdè. *Usus.* Pusilla epistola, liber. V. *Parvus.*

Puſio, onis, m. ein kleines Kind. *R.* ἀπὸ παῖς. *Syn.* Puerulus.

Pustula, æ, f. Blätterlein. *Syn.* Tubercu-lum in summo cutis nascens.

Putamen, inis, n. eine Schale, Schelfe. *Syn.* Nucis durior cortex.

Putatio, onis, f. das Beschneiden der Bäu-me, oder Wein-Reben. *Usus.* Putatio virium & arborum.

Puteo, es, ui, ére. stinken. *Syn.* Malè oleo. V. *Fœtor.*

Puteus, i, m. Zieh-Brunn. *Usus.* Manare quam de puteo.

Putidè, stinkend, unangenehm. *Syn.* Fasti-diose, molestè, ineptè, odiosè dicere.

Putidus, a, um. stinkend, unangenehm. *Syn.* Odoris mali, malè olens: insuavis, molestus, gravis, fastidiosus. *Usus.* Hæc molesta fortasse tibi, & putida videntur. V. *Odiosus.*

Puto, as, avi, atum, are. vermeynen. *Syn.* Reor, sentio, censeo, judico, existimo, æstimo, autumo, mihi persuadeo, *Adv.* Acutè, ad extremum, etiam atque etiam, falsò, planè ita, recte, non valde. *Phras.* 1. *Certo putabam,* ich hab gewiß vet-meynet. In animum induxi; in eam opi-nionem eram; opinio mea ferebat; ea me opinio tenebat; pro certo habebam; in eam opinionem veni, incidi; in eam opinionem adductus sum; eam opinio-nem imbibi; eâ opinione imbutus eram; opinio ea insedit animo. 2. *Ut ego puto,* wie ich vermeyne. Ut mea fert opinio; quantum ego quidem meo judicio possum; ut ego quidem sento; quomodo ego quidem existimo; ut est opinio mea; ut ego quidem sumo; ut mihi videtur: quantum conjecturâ consequor. V. *Opinio, judico.* *Usus.* 1. Primum il-lud debes putare, nihil esse, quod ac-lso nimio putare aliquem. Ego omnia plurimi puto. 3. *Discepto,* untersuchen. Rem ipsam putemus. 3. *Ineo, efficio,* Rechnung machen. Putare rationes cum publicanis.

Putrefacio, is, feci, factum, ere. * faulend machen. *Syn.* Corrumpo, dissolvo.

Putrefco, is, ere. verfaulen. *Usus.* Sal, ne putresceret, anima pro sale data est.

Putridus, a, um. faul, vermodert. *Syn.* Rancidus.

Putris, e. vermodert, faul. *R.* ἀπὸ πύθω, *putrefacio, Syn.* Putridus, corruptus.

Purus, a, um. rein, sauber. *Syn.* Purus, sincerus.

Pyxis, idis, f. eine Kramer-oder Apothe-cker-Büchse. *Usus.* Venenum pyxidi tradere, tenére.

Q. Qua-

Q.

Quâ, da hindurch. *Syn.* Partim: qui parte, *vel* ratione. *Ulus.* Quâ domum, quâ tetvi. Quâ itineris, quâ navigationis tendit. Licet mihi vagari, quâ volo.

Quacunque, wo hinaus immer. *Ulus.* Quacunque velis vagari.

Quadrantarius, ii, m. der auch um einen Heller die verächtlichste Dienste thut. *Syn.* Quicquadrante nummi mercenarii.

Quadrageni, æ, a. je vierzig. *Ulus.* Quadragena millia.

Quadragesima, æ, f. die vierzig tägige Fasten. Quadragesima dierum solemne jejunium; vernum jejunium; quadragesima dies solemnis jejunii; feriæ quadragesima dierum jejunio notis sacræ ac solennes; feriæ, in quas jejunium majus nobis constitutum est; hebdomades, quæ universam Christi morientis memoriam præcurrunt. V. *Jejunium.*

Quadragesima horarum preces, das vierzigstündige Tage Gebeth. Quadragesima horarum supplicatio; preces publicæ coram augustissimo Christi corpore in horas quadragesima indictæ exactæ, quadragesima horarum supplicatio ad sanctissimum Christi corpus in ara propositum.

Quadrans, tis, m. der vierte Theil. *Syn.* Quarta pars assis.

Quadratus, a, um. viereckig. *Ulus.* Quadrato agmine. Triangula illa Geometrarum, & quadrata.

Quadriennium, ii, n. vier Jahr, Zeit von vier Jahren.

Quadrifariam, * in vier Theile geth. *Ulus.* Quadrifariam diviso exercitu.

Quadrigæ, arum, f. vierspänniger Wagen, Wagen mit vier Pferden neben einander. *Syn.* Rheda quatuor equis tracta. *Hyp.* Poetice, pomeridianæ. *Ulus.* Bruti adolescentis per medias laudes, quasi quadrigis vecta.

Quadrigarius, ii, m. Fuhrmann, so mit vier Pferden fährt. *Syn.* Qui quadrigas agitat.

Quadrijugus, a, um. vierspännig. *Ulus.* Curru quadrijugo raptari.

Quadrimus, a, um. vierjährig. *Syn.* Quatuor annos habens.

Quadringenti, æ, a. vierhundert. Quadringentesimus, der vierhundertste. Quadringenties, vierhundertmal. Quadringeni, æ, a. je vierhundert.

Quadripartitus, a, um. in 4 Theile getheilet.

Quadriremis, e, das vier Ruder hat.

Quadro, as, avi, atum, are. viereckig machen, sich zusammen schicken, und passen. *Syn.* In quadratum redigo; convenio. *Adv.* Aptè. *Phras.* 1. *Hæc gemma tibi quadrabit*, diese schickt sich wohl an dich. Hæc in te belle cadunt; ita de homine in hominem aptius, quam in te convenient, accidunt. 2. *Calceus quadrat mihi*, der Schuh ist mir recht. Calceus apte ad pedem *vel* optime convenit. *Ulus.* Omnia turpia in hunc hominem quadrant. Hoc ad multa quadrat. V. *Aptus.*

Quadrum, i, n. ein Viereck *Ulus.* Redigere sententias in quadratum, numerumque. Atque incondita illa sententiarum dissipatam, eorumque verborum commutato ordine in quadratum redige.

Quadrupes, dis, g. o. vierfüßig. *Liber. Syn.* Bestia. *Epi.* Vulva, mulier. *Ulus.* Nihil inter te & quadrupedem interest.

Quadruplator, oris, m. der die Leute vor Gericht anklagt. *Syn.* Delator, & accusator publicorum criminum, cui pars quarta cedit bonorum ejus, quem detulerat. Homo omnium quadruplatorum teterrimus.

Quadruplex, icis. g. o. vierfach.

Quadruplum, i, n. viermahl der Theil. *Ulus.* Dare judicium in aliquem in quadruplum. n. Quadrupli condemnari.

Quæro, is, sivi, situm ere. forschen, suchen, fragen. *R. ex* ἐρέω, *vel* ἐπερέω. *Syn.* Scrutor, vestigo, indago, exploro, requiro, aucupor,)(*Respondeo. Adv.* Aliunde, amplius, apertè, contumeliosè, copiosiùs, curiosè, de aliquo, diligenter, extrinsecus, falsò, foris, honestè, magnopere, multum diù, nec, nec, nec, propriè, omnino, privatim, procul, rectè, separatim, sigillatim, subtilius, usquequaque. Quæri commodius, comparatè, communiter, generatim, obscurè, secretò, simpliciter, vehementer, maximè *Phras.* 1. *Undique hominem quæsivi*, ich habe den Menschen überall gesucht. Hominem oculis quærebam, voce poscebam, scrutatus sum omnia, circumspexi, lustravi, pervadivi omnia, neque tamen vestigium illius ullum apparebat. Defessus sum urbem totam pervestigando; omnia circumcursavi, omnes latebras perreptavi, ut hominem reperirem. Multum studii posui in perquirendo homine; quo non ivi, quo non accessi, ut hominem reperirem? Perlustravi omnia, omnes latebras exercui, ut in hominem incidarem. 2. *Quæri*

ubique gloriam; er ſucht überall ſeine Ehre. Omnes umbras falſæ etiam gloriæ conſectatur; omnem occaſionem conſectandæ gloriæ aucupatus; totus eſt in captanda populari aura. V. *Gloria*. *Uſus*. 1. Rem mercaturis faciendis honeſte quærere 2. *Interrogo, percontor, ſciſcitor*. Multa ex eo quæſivi. 3. *Quæſtionem habeo*, gerichtliche Nachfrage thun. More majorum de ſervis in dominum quærere non licet. Quærere de cæde, de repetundis. V. *Indago, aucupor, inquiro*.

Quæſitor, oris, m. Gerichts-Vorſteher über einen peinlichen Handel. *Syn.* Judex, Prætor, qui judicium exercet, qui præeſt quæſtioni rerum capitalium, cognitor cauſarum capitalium. *Epi.* Æquus, gravis, firmus. *Uſus*. Hunc quæſitorem, & Judicem fugiebant.

Quæſo, ich bitte dich, ey lieber. *Syn.* Obſecro, amabo te, rogo, peto. *Adv.* Magnopere, maximopere. *Uſus*. Quæſo, quid mihi faciendum? quid conſilii das? quid agendum ſuades?

Quæſtio, onis, f. Frage. *Syn.* Controverſia, dubitatio, diſceptatio. *Epi.* Abſoluta, acerrima, communis, definita, conſtituta, diffuſa, ficta, incorrupta infinita, integra, judicialis, legitima, magna, nova, obſcura, periculoſa, perdificilis, perpetua, plena, catenarum publica, pulcherrima, neceſſaria, ſuperior, tota. Quæſtiones crudeliſſimæ, maximæ, minimæ, ſalutares, naturales, perpetuæ, remotæ univerſæ, modicæ & paucæ. *Phraſ.* 1. *Non eſt quæſtio de hoc*, von dieſem iſt die Frage nicht. Non id agitur; non id quæritur; non venit in quæſtionem; non vocatur in controverſiam iſtud. Hac de re non diſceptatur, non quæritur, non contenditur, non eſt controverſia; non verſatur id in quæſtione. 2. *Hic occurrit difficilis quæſtio*, da erhebt ſich eine harte Frage. Exiſtit, oritur, naſcitur hoc loco difficilis quæſtio; acriter hoc loco diſceptatur inter doctos; quæſtio hac de re perdifficilis ſapientum torquet ingenia; hic verò non parva contentio eſt inter doctos; incidit hoc loco res controverſa, & plena diſſentionis inter doctos. *Uſus*. 1. Aliquid in quæſtionem, ac diſceptationem vocare. Id in quæſtione verſatur. Quæſtionem ponere, afferre, movere; quæſtionem explicare, enodare, diſſolvere. In quæſtionem venit; in quæſtione eſt. *Eſt quæſtio de nomine. vulg.* omnis contentio eſt in verbi controverſia poſita. 2. *Forenſis inquiſitio criminis*, gerichtliche Nachfrage. Quæſtionem de aliqua à judice poſtulare. Quæſtionem decernere, ſtatuere, conſtituere. Quæſtionem habere, exercere de perduellione; in caput alicujus de furto quæſtionem habere.

Quæſtor, oris, m. Rentmeiſter. *Syn.* Ærarii, & pecuniæ publicæ Præfectus. *Epi.* Ædilicius, bonus cuſtos pecuniæ, dignus, infirmus & inops, levis, libidinoſus, optatior, ſalax, ſordidior, urbanus.

Quæſtorium, ii, n. Rent-Cammer. *Syn.* Domus Quæſtoris.

Quæſtorius, a, um. zum Rentmeiſter-Amt gehörig. *Uſus*. Vis, comitia quæſtoria.

Quæſtuoſus, a, um. wucheriſch, gewinnſüchtig, einträglich. *Syn.* Qui quæſtum facit: & ex quo quæſtus capitur. *Uſus*. Homo quæſtuoſus: mercatura, prædia quæſtuoſa.

Quæſtura, æ, f. Rentmeiſter-Amt. *Syn.* Quæſtoris munus. *Epi.* Funeſta, grata & clara, hereditaria, naſuta, tota.

Quæſtus, ûs, m. Gewinn, Wucher. *Syn.* Lucrum, compendium, commodum, emolumentum. *Epi.* Domeſticus, paternus, fœcundus, uber, totus, campeſtris, ſeriſis, frumentarius, honeſtus, conceſſus, liberalis, ſordidus, immortalis, improbiſſimus, judiciarius, magnus, maximus, mediocris, meretricius, nocturnus, peculiaris, quotidianus, turpis & odioſus. Illiberalis & ſordidi, immenſi, immenſi, & intoleraboles, improbiſſimi, liberales, magni & uberes. *Phraſ.* *Undique quæſtum facit*, er ſucht überall ſeinen eigenen Gewinn. *vulg.* *Intereſſatus eſt*. In re qualibet privatas utilitates, compendia, emolumenta, commoda ſua ſpectat; huc privato compendio ſervit; quæſtui ſuo, ſuis commodis omnia meretur; omnia refert ad utilitates & privata commoda; ex re qualibet, imo vel ex incommodo alieno occaſionem petit; occaſionem creſcendi ſibi datam cenſet; omnia quæſtus, ac compendii ſua cauſâ facit, ex omnes quæſtui habet. *Uſus*. Rempublicam quæſtui habet. Vocem, ingenium, ſcam quæſtui habet. Vocem, ingenium, ſe totum in quæſtum confert, um Geld iſt ihm alles feil. Corpore quæſtum facere; furtis quæſtum facere, ſich mit Huren und Stehlen unterhalten. Inquæſtu relinquere talentum. V. *Lucrum, commodum*.

Qualis, e, welcherley, was für ein. *Syn.* Cujusmodi, qui, quod genus. *Uſus*. Qualis ſit ſtatus rerum, und ſo weiter. Quid hominis, & cujusmodi, qui vir ſit, qualisque, neſcio.

Quali cunque, er ſey, wie er wolle beſchaffen *Syn.* Qualis is cunque, cujusmodicunque, cujuscemodi, cujusmodi, cujuscemodi, cujusquemodi.

Qua-

Qualitas, atis, f. Gattung, Art, Beſchaffenheit. *Uſus.* Qualitatum aliæ ſunt principes, aliæ ex iis ortæ.

Quàm, adv. *Uſus.* 1. *Cum*, Antè, Poſt &c. Duobus ante ſæculis, quàm Plato floreret. Tertio poſt die, quàm veneram. 2. *Cum comparativo*, als daß. Sed hoc majus eſt, quàm ut te poſſatem. Vehementior dolor, quàm ut ferri poſſit. Suſcipere plus, quàm quantum præſtare poſſis. 3. *Cum* Pollum, ego *Superlativo*, ſo viel, als ich kan, ꝛc. Dico ergo quàm poſſum, maxima voce. Nidos quàm mollissimos ſtruunt aves. 4. *Contra, quàm*, anderſt, als. *Supra, quàm*, mehr, als. Contra faciunt, quàm pollicentur. Supra ferei, quàm heri potui. 5. *Pro* Valdè, ſehr. Sunt veſtrûm quàm multi. Sanè quàm gaudeo. Quàm volucris, multa dicam. Oratio quàm elucubrata.

Quamobrem, warum. *Syn.* Quare, quid ita? cur, quo. *Uſus.* Quamobrem ita ſtatuas, velim.

Quamprimum, alſobald, mit eheſten. *Syn.* Primo quoque tempore, quàm mox, nulla mora, quàm maturiſſimè, è veſtigio, ſine cunctatione, abjecta omni mora

Quamvis, wiewohl. *Syn.* Quamtumvis, quanquam, licet, etſi, tametſi.

Quamdiu, ſolang. *Syn.* Dum, quantum, quoad, quousque, usque dum, quem ad finem? *Uſus.* Quamdiu nos furor iſte tuus eludet?

Quando, wann, ſintemalen. *Syn.* Cùm, ubi: ecquando. *Uſus.* 1. Quando tandem? 2. *Cùm, quia, quoniam, quandoquidem, poſtquam*, weilen, ſintemalen. Quando te video ita deliderare, obſequar voluntati tuæ.

Quandocunque, wann immer. *Syn.* Quocunque tempore.

Quandoque, unterdeſſen, einmal. *Syn.* Aliquando.

Quandoquidem, ſintemalen. *Syn.* Nam, quia. *Uſ.* Quandoquidem potes, fac promiſſa. 2. *Cum, poſtquam*, dieweil. Quandoquidem honeſtum ipſa virtus eſt,

Quanquam, wiewohl, obgleich, obſchon. *Syn.* Tametſi, etſi, ſc. licet, quamvis. *Uſus.* Quanquam ea verba ſitus ſunt impropria.

Quantoperè, wie ſehr.)(*Tantopere. Uſus.* Non tantoperè deſiderabam, quantoperè nunc delector.

Quantulucunque, ſo gering, als es iſt. *Uſus* Quantulum id cunque tibi eſt.

Quantum, wie viel, ſo viel, als viel. *Syn.* Quàm, ut maximè, quatenus. *Phraſ.* *Enitar quantum poſſum*, ich werde daran ſeyn, ſo viel ich kan. Quà licebit; quoad fieri poterit; pro viribus parte enitar; quàm potero, ſtudioſiſſimè; quoad res patietur, contendam; operam dabo, & quàm dignum eſt amicitiæ noſtra, elaborabo; laborabo; quantum maximè potero; quantum in me erit; quantum in me ſitum eſt, admittar. *Uſus.* Quantum ex illo cognovi. Quantum eſt in occaſione, celeritate. Laborabo, quantum poſſum maximè.

Quantumvis, wiewohl, obſchon. *Syn.* Licèt, quamvis.

Quantus, a, um. wie viel, wie groß. *Uſus.* Dixi tanta contentione, quantum fieri eſt. Ignoras, quæ, qualis & quanta ſit vis amicitiæ.

Quantò, wie viel mehr, ja. *Syn.* Quò. *Uſus.* Quanto magis philoſophari delectabit.

Quantuscunque, ſo groß und viel es ſeye. *Uſus.* Totum hoc, quantumcunque eſt, tuum eſt.

Quapropter, warum, darum. *Syn.* Quare, quamobrem, quocirca. *Uſus.* Quapropter vos oro, judices.

Quaquaverſus, allenthalben, überall.

Quare, warum, weßhalben. *Syn.* Quamobrem, quapropter, ex quo. *Phraſ.* *Quare id conſilii cepiſti?* warum haſt du dieſes vorgenommen? Quem in finem, quid erat, quòd ita ſtatueres? Ut quid, quid ita, quam ob cauſam ita apud te conſtituiſti? Quid erat, quamobrem, quid accidit, cur iſta velles? Quibus rebus adductus, quid erat cauſæ, cur ita potiſſimum velles? Quô tandem nomine ita conſuluiſti? Quî gratiâ, quid erat, quapropter ita ſtatueres? Quid tibi iſthuc in mentem venit? Qua de cauſa, quibus de cauſis id conſilium ſuſcepiſti? *Uſus.* 1. Quare iſtud reſtat? 2. *Cur?* warum? Quare hoc negâſti?

Quartana, æ, f. viertägiges Fieber. *Uſus.* In quartanam converſa eſt vis morbi.

Quaſi, als, gleichſam, ſchier. *Syn.* Tanquam, quodammodò, perindè, ac ſi. *Phraſ.* *Negotium tuum, quaſi rem meam procurabo*, ich werde dein Geſchäfte, gleich als wäre es meine Sache, verwalten. Tanquam mea res eſſet; perinde, quaſi de me ageretur; velut meam cauſam tractabo. Negotium tuum, inſtar rerum mearum, mearum rerum modo curabo; non ſecùs, ac res meas curabo; mearum rerum ſimilem curam de tuis negotiis geram; ſi tuam cauſam agam, ut ſi *vel* quaſi ſi meam tuendam ſuſciperem. *Uſus.* Quaſi deſperatos eos relinquamus.

Quaſ-

Quatiatus, a, um. zerquetſcht, zerſchoſſen, zerſchüttelt. *Syn.* Fractus, debilitatus.

Quatefacio, is, feci, factum, ere, erſchüttern. *Syn.* Concutio. *Uſus.* Nullo præſidio quatefeci Antonium.

Quaterni, æ, a. je vier. *Uſus.* Quaternos denarios in ſingulas vini amphoras exegit. Quater, viermal. Quaterdecies, vierzehnmal.

Quatenùs, wie weit, ſo weit, in ſofern. *Syn.* Quantum, *finis, termini, menſuræ ratione. Uſus* 1. In omni videndum, & ſtatuendum eſt, quatenus. Id videamus, quatenus amor in amicitiis progredi debeat. 2. *Quod attinet, ex ea parte, quo quatenus in parte*, wie weit: ꝛc. Advertendum eſt, quatenus ſermo de Etat. Accipio excuſationem ex ea parte, quatenus &c.

Quatuor, viere. *Phraſ. Quatuor anni tempora*, die vier Jahr-Zeiten. Quadripartitæ temporum commutationes; annuæ commutationes temporum. 2. Quatember. Faſten. Stati per quatuor anni tempeſtates jejunio dies; quadripartita per annum jejunia, per leges inſtituta. Quatuordecim, vierzehn. Quatuoviri, Vier-Männer. Quatuorviratus, ûs, m. Würde der Vier-Männer. Quadriduum, ui, n. Zeit von vier Tagen. *Uſus.* Quatridui abeſt. Quatriduo ante venit.

Quatuo, is, quaſſi, quaſſum, ere, erſchüttern. *Syn.* Quatefacio. *Uſus.* Eſt in animis tenerum quiddam, quod ægritudine, quaſi tempeſtate quatiatur.

Que, und. *Syn.* Ac, atque, &c. *Uſus.* Quique optimè dicunt, quique id faciunt.

Quemadmodum, gleichwie. *Syn.* Ut, ita ut perinde ut, ſicut. *Uſus.* 1. Exquire, quemadmodum ſe nunc gerat. Quomodo, quâ ratione, quâ viâ, auf was Weiſe und Wege. Semper providi, quemadmodum ſalvi eſſe poſſumus. V. *Sicut.*

Queo, quis, quivi, quire. mögen können. *Syn.* Potium. *Uſus.* Non queo ad te ſine lachrymis ſcribere. V. *Poſſum.*

Quercus, i, & ûs, f. Eichbaum. *Syn.* Arbor quæna.

Querela, æ, f. Klage. *Syn.* Querimonia, conqueſtio, lamentatio, queſtus. *Epi.* Graviſſima, iniquiſſima, inveterata, invidioſa, juſta, magna, mira, miſera, luctuoſa, neceſſaria. Publicæ, aſſiduæ, inauditæ, multæ, quotidianæ. *Uſus.* Nunc venio ad querelam, & ſuſpicionem tuam. Querelis quotidianis nihil proficio. Epiſtola plena ſtomachi & querelarum. V. *Queror, lamentatio.*

Queribundus, a, um. kläglich. *Syn.* Lamentabilis.

Querimonia, æ, f. Beſchwerung, Klage. *Syn.* Querela, lamentatio. *Epi.* Communis, juſta, magna, quotidiana, ſiſta, libera.

Queror, eris, queſtus ſum, queri, klagen, ſich beklagen. *Syn.* Conqueror, expoſtulo, deploro, querelam, vel querimoniam habeo. *Phraſ.* 1. *Jure de te queror*, billig beklage ich mich wegen deiner. Æqua eſt mea de te expoſtulatio; æquitatem querelæ meæ cognoſcere ipſe potes; jure te accuſo; quod in me commeruiſti, juſtam habet querelam; æquam de te querimoniam habeo. Locus hic eſt tecum expoſtulandi. 2. *Omnes querebantur*, alle beklagten ſich. Plena erant omnia querelarum: lachrymantes queſti ſunt, dolorem ſuum nobis impertiverunt; frembat urbs tota; querebantur cum luctu & gemitu; jactabantur cum luctu & gemitu; jactabantur tota urbe querimoniæ; querimoniæ de injuriis, conventusque tota urbe habebantur; fuit communis omnium vociferatio deplorantium querelas ſuas; tempeſtas querelarum ſecuta eſt. Secuta eſt comploratio omnium; concurſus plorantium magis, magisque augeſcebat. Primo ſecretæ multorum indignationes exaudiebantur, dein ad criminationem & publicam querimoniam res excelſit. V. *Lamentatio. Uſus.* Quererer tecum, atque expoſtularem. Quid eſt, quod cum fortuna hoc nomine queri poſſis? Queri de injuriis aliorum. Multa de Rege queſtus eſt.

Queſtus, ûs, m. Klage, Beſchwerung. *Syn.* Querela, lamentatio. *Uſus.* Quis queſtus qui mœror in tanta calamitate? V. *Querela.*

Qui, quæ, quod, welcher. *Uſus.* 1. Qui Platonem ſuperaret, nullus fuit. Nullus, qui hoc tibi nunciaret. Negat jus eſſe, qui miles non ſit, cum hoſte pugnare. 2. *Quis*, wer? Qui erit rumor populi, ſi id feceris? 3. *Ut*, daß, auf daß. Non ſum tam demens, qui hoc credam. 4. *Quia, quoniam*, dieweilen. Vatem te eſſe oportet, qui futura prædixeris. Vigilantem enimvero Conſulem, qui ſomnum toto conſulatu ſuo non viderit. 5. *Qualis*, was für ein. Eum te eſſe puto, qui eſſe debes. Qui vir ille fuerit, conſidera.

Qui, wie? *Syn.* Quomodo? *Uſus.* Qui hoc eſſe potest?

Qui-

Quia, Dieweil. *Syn.* Quod. *Uſus.* Nemo dolorem, quia dolor eſt, amat.

Quicquam, etwas. *Syn.* Proſus. *Uſus.* Virtus, ſine qua nihil quicquam egregium.

Quicquid, alles und jedes. *Syn.* Quæcunque res.

Quicunque, ein jeder. *Syn.* Quisquis, quivis, quisque.

Quid? was? *Uſus.* 1. Quid eſt, cur? Quid pecuniâ fiet? Quid ejus fit, video. Exponam vobis? quid hominis, gaudii, conſilii ſit? 2. *In quo*, in welcher Sache. Quid offendi? Quid ille indiget mei? 3. *Subaudito verbo* mit Auslaſſung des Verbi. Quid multa? Quid multis? Quid plura? Quid pater? vivitne? 4. *Augendi cauſa*, und noch darzu. Quid? quod ſapientiſſimus quisque animo æquiſſimo moritur.

Quidam, jemand. *Syn.* Aliquis, ullus, quisquam, certus, nonnullus, unus. *Uſus.* Hoc majus eſt quiddam, quam tu cenſeas. Quidam ex amicis.

Quidem, ja, zwar. *Syn.* Etiam, profecto. *Uſus.* Cupio quidem certe. Hoc quidem verum eſt profecto. Non ſatis prudenter ille quidem.

Quidquid, alles da. *Syn.* Quocunque, quod velis.

Quies, etis, f. die Ruhe. *R. ex ἡσυχία, quies. Syn.* Requies, tranquillitas, lenimentum, otium, vacatio, ceſſatio, remiſſio, finis, reſpiratio.)(*Actio. Epi.* Diurna & nocturna, placidiſſima, ſempiterna. *Phraſ. Utimur ſumma quiete*, wir ſeynd in der höchſten Ruhe. Summa nobis pax, ſumma tranquillitas data; in ſummo otio vivimus; reſpiramus denique, & acquieſcimus; otioſam ætatem, & quietam agimus. Loco vivimus quietis, & tranquillitatis plenitſimo; vitam tranquillam, remotam a procellis invidiarum, & judiciorum anfractu ſequimur; in viam beatæ, placatæ, tranquillæ vitæ deducti ſumus. Sine vi, ſine metu, ſine periculo ad otium nos totos referimus; tranquillis rebus, tacitis & pacatis utimur; in utramque, ut ajunt, aut ſem dormimus. Animis vacuis, ſine tumultu, aut periculo jucundiſſime reſpiramus. V. *Quieſco. Uſus.* 1. Excubabat animo, nec partem ullam quietis admittebat. Me non quies, non remiſſio delectabat, non labor ad quietem revocabat. Nunquam ſibi quietem dabat, aut otium. Quiete uti, & ſuavitatibus neſas habebat. 2. *Somnus*, Schlaf. Ad quietem eamus; quieti nos tradamus. Sumptâ quiete. In quiete, ſecundum quietem ſæpe nobis videre aliqua, & audire videmur. V. *Otium.*

Quieſco, is, evi, ere. ruhen. *Syn.* Acquieſco, conquieſco.)(*Labo.* Contra, ita. *Phraſ.* 1. *Poſt tot moleſtias quieſcas licet*, nach ſo vielen Beſchwerlichkeiten magſt du wohl ruhen. After moleſtiis quieſcas, reſpires, licet; poſt tot moleſtias quietem capias; quieti te tradas; quietô animô vivas; quietus eſto; vitam traducas quietim, & otioſam; vitam traducas quietè; vitam in quiete degas, licet; otium ſequi, & elementum vitam licet; ſolutis animis eſſe licet; in otio eſſe licet. 2. *Paulum quieri*, ich habe ein wenig geruhet, geſchlafen. Horam unam, duas quieti dedi; quietem ſumpſi; quietem cepi; quietem me tradidi; laſſitudinem brevi quieti ſedavi. V. *Quietus, ſomnus, dormio. Uſus.* Quieſcamus denique, & taceamus.

Quietè, ruhig. *Syn.* Tranquillè.

Quietus, a, um. ruhig. *Syn.* Tranquillus, compoſitus.)(*Agitatus, vitiatus. Phraſ.* 1. *Quietè eſſe licet à negotiis*, es giebt itzt nichts zu thun. Quies nunc eſt à negotiis; negotiorum nihil eſt; quieſcunt negotia, feriæ ſunt à negotiis; forum ſilet, à cæteris etiam eſt ſilentium; conticeſcit negotiorum tumultus; nihil tunc geritur negotiorum; tranquillam nunc pacem agere licet; liberale nunc contigit otium; cura domeſticarum ac forenſium rerum omnis defluxit; vacatio eſt à rebus gerendis; quietem à negotiis, vacationem à rebus gerendis ipſum tempus concedit. 2. *Nunquam quietus eſſe licuit*, ich habe niemahlen ruhig ſeyn können. Usque ad extremum ſpatium, nullum tranquillum, atque otioſum ſpiritum ducere mihi licuit; nunquam per negotia quietus fui; curæ publicarum rerum nullam mihi partem neque diurnæ, neque nocturnæ quietis impertiunt; nunquam ſinunt me reſpirare, nunquam acquieſcere; nunquam licuit mihi animo conſiſtere, & ad otium me referre; nunquam conquieſcere, & animo vacuo eſſe mihi licuit. V. *Tranquillus, tranquillo, Quo. Uſus.* Quieta mente conſiſtere. Vitam quietam ſine ullo labore & contentione traducere.

Quilibet, ein jeder. *Syn.* Quivis, unusquisque, uusquivis.

Quin-

Quin, daß nicht. *Syn.* Ut non, cur non, qui non. *Usus.* Prorsus nihil abest, quin sim miserrimus. Nemo est, quin acutiùs &c. Nemo est, quin malit.

Quincunx, uncis, m. fünf Unzen.

Quindecies, funfzehenmal Quindecim, funfzehen.

Quin etiam, ja auch. *Syn.* Quin immò, atque etiam, quin præterea. *Usus.* Id meum dolorem non levabat, quin etiam augebat.

Quingeni, je fünfhundert. Quingenti, fünfhundert. Quingentesimus, der fünfhundertste. Quinquagesimæ, der funfzigste Theil. Quinquageni, je fünfzig. Quinquaginta, fünfzig. Quinque, fünfe. Quinquennalis, fünfjährig. Quinquennium, Zeit von fünf Jahren. Quinqueremis, fünfruderig. Quinquevir, fünf Männer. Quinqueviratus, das fünf Männer Amt. Quinquies, fünfmal. Quintilis, der Heumonath. Quintus, der fünfte. Quinus, allemal der fünfte, je der fünfte.

Quippè, als, fintemal. *Syn.* Nam, etenim, nempè, nec mirum, utpote, videlicet. *Usus.* Tibi verò aliud videtur, quippè vito erudito.

Quiritatio, onis, f. Klage. *Syn.* Lamentatio. *Usus.* Fuga comitum, ut quiritatio facta sit. V. *Querela.*

Quirites, um, m. Römische Bürger. *Syn.* Populus Romanus.

Quirito, as, avi, atum, are. klagen. *Syn.* Fidem alicujus implora. *Usus.* Quiritanti, civis Romanus sum; respondit: abi nunc, populi Rom. fidem implora.

Quis, quæ, quod *vel* quid? wer? welcher? *Usus.* Quis autem dubitet?

Quisnam? wer? *Syn.* Quis? ecquisnam?

Quispiam, etwan einer. *Syn.* Aliquis, quisquam.

Quisquam, einer, jemand. *Syn.* Aliquis, quispiam. *Usus.* „Si quisquam est, qui Ciceronem legit. Nec quenquam omnium pluris facit, quàm me. Nec quisquam unus credet deinceps. Non est alter hodie quisquàm me felicior. Nec melior vir fuit Africanò quisquam, nec clarior.

Quisque, ein jeder. *Syn.* Unusquisque, quivis, quilibet. *Usus.* 1. Pro se quisque viñ queritur. 2. *Cum Comparativo.* Quò quisque est ingeniosior, hoc docet laboriosius. Ut quisque optimè natus ita honoris cupidissimus.

Quisquiliæ, arum, f. Auskehricht. *Syn.* Sordes.

Quisquis, wer immer. *Usus.* Quisquis ille est, si modo est aliquis.

Quisvis, ein jeder. *Syn.* Quilibet, unusquisque.

Quò, wohin *Usus.* Quò tibi tantum opus erat? Quò tantam pecuniam? Quò facilius, hoc tardius. Non quò dubitem. Quò se miser vertet? Quò te agis? Quò te pedes? Quò magis cavendum est, nequis introcat. Quo ditior, eò liberalior. Quò minùs ingeniò poleat, hoc curiosior est.

Quoad, wie lang; soviel, als. *Syn.* Donec, usque dum, ut. *Usus.* Quoad ejus fieri poterit. Eatenus progredere, quoad licebit. Commoda te ei, quoad tua fides patietur. Quoad fas erit, usque facultas feret, juvabo.

Quocirca, weßwegen, deßwegen. *Syn.* Unde, quare, quapropter, ex quò, quo, itaque, quamobrem *Usus.* Quocirca bene majores nostri.

Quocunque, wohin auch. *Usus.* Quocunque veneris, quamcunque in partem te dederis. Quocunque res cadant, wie es immer ausschlagen soll.

Quod, daß, dieweil. *Syn.* Quia. *Usus.* 1. Gratum est, quod quieveris. Quod utinam minus cupidus vitæ fuisses. 2. Namsi, dann, wann. Quodsi mihi permisisses.

Quodammodo, etlicher massen. *Syn.* Quasi.

Quomodo, wie, welchergestalt. *Syn.* Quò pactò, quâ ratione, quemadmodum, quâ vi, qui, ut, quibus præsidiis & adjumentis. *Usus.* Quomodo nunc sum, miserrimus certè sum. Quomodo exultat in victoria? Quomodo, si quis me roget &c.

Quomodocunque, wie es wolle, wie es auch ist. *Syn.* Utut, utcunque, quò modò, quocunque modo, quibus rebus potis, quoquo pacto, quoquo animo. *Phras.* Quomodocunque res se habent, es gehe wie es wolle. Utcunque erit; quocunque res cadent; quoquo pacto res se habent; quocunque res evadat; quemcunque res exitum habeat.

habebit. *Ufus.* Quomodocunque ſe res habet, advola.

Quondam, ehedeſſen, vor dieſem, weyland, vor Alterò. *Syn.* Olim, aliàs, quodam tempore; fuit olim tempus, cum &c. *Ufus.* Et aliàs, ſæpè, & quondam in Hortenſii villa.

Quoniam, dieweil. *Syn.* Quia, pró eo, quod, quando. *Ufus.* Moriendum fuit, quoniam homo erat.

Quoquàm, etwahin. *Syn.* Aliquò,

Quoquò, wohin auch. *Syn.* Quocunque.

Quoquo, modo, auf waò Art uud Weiſe eò ſeyn mag. *Syn.* Quomodocunque, quocunque modò, quàcunque ratione, omni ratione. *Ufus.* Quoquo modo ſis meritus.

Quorſum, wohinaus? *Syn.* Quò, ad quid, quem in locum, quem in finem? *Ufus.* Quorſum hæc oratio? Quorſum hæc ſpectant, pertinent? Quorſum hæc evadent, recident, erumpent?

Quot, wie viel? *Ufus.* Quot, quantæque calamitates.

Quotannis, jährlich, alle Jahre. *Syn.* Singulis annis.

Quotcunque, wie viel immer.

Quotenus, a, um. wie viel jederzeit. *Ufus.* Noticio quotenorum jugerum.

Quotidianus, a, um. täglich. *Syn.* Vulgaris, communis. *Ufus.* Sermò, victus, cultus vulgaris & quotidianus.

Quotidiè, täglich. *Syn.* Singulis diebus, in dies, in ſingulos dies, nullâ non die, quovis die. *Ufus.* Quotidiè magis obdurefcit.

Quoties, *vel* Quotiens, wie oft, ſo oft. *Ufus.* Quoties, & quot nominibus auferes? Quotiens jam extorta eſt tibi ſica de manibus.

Quotiescunque, ſo oft immer. Quocunque tempore, quandocunque.

Quotquot, ſo viel eò ſeynd. *Ufus.* Duo, vel quotquot fuerint.

Quotus, a, um. der wievielſte. *Ufus.* Quotus quiſque eſt, qui &c. quotus eſt ille denarius?

Quousque, wie lange. *Syn.* Quamdiu, quem ad finem, quoad, quatenus. *Ufus.* Quousque, inquies? quoad erit integrum.

Quum, * alò, nachdem. *Syn.* Cùm.

R.

Rabidè, wüthend, raſend. *Syn.* Rabioſè, furioſè, furenter. *Ufus.* Omnia rabidè appetens cum inexplicabili cupiditate.

Rabidus, a, um. toll, raſend wüthend. *Syn.* Furens, rabioſus. *Ufus.* Aſpectu rabido. V. *Furens.*

Rabies, ei, f. Grimm, Raſerey, Wuth. *Syn.* Furor. *Epi.* Inuſitata. *Ufus.* Hecùba propter animi acerbitatem, & rabiem in canem verſa fingitur. Vid. *Furor, n.*

Rabioſè, raſender Weiſe. *Syn.* Rabidè, furioſè.)(*Leniter, quiete,*

Rabioſus, a, um. wüthend, raſend, tobend. *Syn.* Rabidus. V. *Furens.*

Rabula, æ, m. Zungen-Dreſcher, Plauderer, ein geſchwätziger Advocat. *Syn.* Cauſidicus rabioſus & ineptus; qui nimiâ verboſitate aures obtundit. *Epi.* Probabilis. *Ufus.* Declamator de ludo, rabula de foro.

Radicitùs, von Grund auf. *Syn.* Stirpitùs, funditùs, omninò. *Ufus.* Opiniones aliquas radicitùs ex animis extrahere, evellere. V. *Omninò.*

Radio, as, avi, atum, are. ſchimmern, ſtrahlen. *Syn.* Radios emitto, fulgeo.

Radioſus, a, um. glänzend, ſtrahlend. *Ufus.* Sol radioſus.

Radius, ii, m. Strahl, Glanz. *Ufus.* In radio ſolis cernuntur.

Radix, icis, f. Wurzel. *R à* ῥίζα. *Syn.* Stirps. *Epi.* Altiſſima. *Ufus.* Radices agere; radices mittere, Wurzel faſſen. Vera virtus altiſſimis eſt defixa radicibus; firmiſſimis radicibus nititur, ſic, ut nullâ vi labefactari poſſit. Conſuetudo altiſſimas habet radices. Non ramos ſolùm amputare vitiorum, ſed ipſas radicum fibras evellere neceſſe eſt.

Rado, is, raſi, raſum, ere. ſchaben, kratzen, abſcheeren. *Ufus.* Supercilus ratis.

Ramentum, i, n. * abgeſchabtes Ding, Ab-

Abschnitzlein. *Usus.* Argenti, auri ramenta.

Ramosus, a, um. * voll Aeste.

Ramus, i, m. ein Ast, Zweig. *Usus.* Arboris ramum defringere.

Rana, æ, f. Frosch.

Rancidus, a, um. schmutzig, faul, stinkend. *Usus.* Caro rancida.

Rapa, æ, f. * eine Rube. *Syn.* Rapum.

Rapacitas, atis, f. Raubbegierigkeit. *Syn.* Rapiendi cupiditas.

Rapax, acis, *g. o.* rauberisch. *Syn.* Prædo. *Usus.* 1. Iste crudelis olim furunculus, nunc etiam rapax. 2. *Citus, velox,* reissend. Rapax fluvius. Vid. *Prædo, rapio.*

Rapidè, eilend, behend, ungestüm. *Usus.* Velociter & rapidè ferri.

Rapiditas, atis, f. * Schnelligkeit. *Usus.* Rapiditate fluminis ad transeundum impediuntur.

Rapidus, a, um. rauberisch, behend, schnell. *Syn.* Velox.

Rapina, æ, f. Raub, Beute. *Syn.* Furtum vi factum. *Usus.* Spes prædæ & rapinarum.

Rapio, is, ui, ptum, ere. mit Gewalt wegnehmen, hinreissen, rauben. *Syn.* Abripio, aufero, eripio, prædor, furor; impello, ago. *Phras.* *Hostis omnia rapuit,* der Feind hat alles hinweg geraubt. *Rem nostram furore suam fecit;* prædam omnem averrit; loca omnia diripuit; quidquid agri, fertique, pererat, averrit. V. *Diripio, prædo.* *Usus.* 1. Detrahere aliquid alteri, & sibi rapere. 2. *Impello, ago, allicio,* antreiben, anreitzen. Voluptas omnes ad se rapit. Quo te effrenata tua cupiditas rapiat? Cuiâ omni, ac studiô ad Philosophiam rapitur. Milites in aciem rapit. 3. *Adduco,* bringen. In invidiam, in odium aliquem rapere, in Haß bringen. V. *Aufero.*

Raptim, in der Eile. *Syn.* Cursim, subsecivis operis. *Phras.* *Raptim in hostem ducere milites,* eilends auf den Feind lassen anmarschiren. Manipulos in aciem rapere; raptare legiones; agmen in hostem agere; pleno gradu in hostem ducere. *Usus.* Raptim cum ageret, ac turbulentè.

Rapto, as, avi, atum, are. mit Gewalt wegschleppen, hinreissen. *Usus.* Quem venatis, rapçatis, omni crudelitate lacerâtis.

Raptor, oris, m. * ein Rauber, Dieb.

Raptus, ûs, m. gewaltsame Entführung. *Usus.* Raptus Virginum. V. *Ecstasis, abstractus, alienatus.*

Raritas, atis, f. Dünnigkeit, Seltenheit. *Usus.* In pulmonibus inest raritas quædam.

Rarò, selten. *Syn.* Insolenter, raræter, minimè sæpè, non sæpè, minùs sæpè.)(*Frequenter.* *Usus.* Acipenser rarò admodum capitur.

Rarus, a, um. dünn gesäet, durchsichtig, selten. R. *ab ἀραιός.* *Syn.* Paucus, singularis, quotus?)(*Multus, frequens.* *Adv.* Maximè. *Phras.* 1. *Rariores jam hostes erant in acie,* die Feinde waren schon nach und nach weniger. Vanior jam erat hostium acies; infrequens jam erat hostilis acies; nudata ea jam magna sui parte acies; dissipatæ hostilem aciem; equestris procella; in acie summa infrequentia; rarus erat ad signa miles; ex hostili exercitu magna pars defluxerat; ex acie delapsa erat. 2. *Rarum est,* es ist gar was seltsames. Rarò, perrarò accidit; ita rarum est, ut siquando auditum sit, portenti ac prodigii simile numeretur; infrequens usu, ac omninò peregrinum; id siquando accidat, tanquam albam avem videre sibi homines videntur. *Usus.* In omni re optimum est rarissimum.

Ratio, onis, f. die Vernunft, Verstand, Urtheil, Bewegthum, Art und Weise. R. *Reor, Ratus.* *Syn.* Vis cogitandi: judicium, mens, consilium: argumentum: modus. *Phras.* *Hoc est contra rationem,* das ist wider alle Vernunft. Hoc ne rationi quidem consentaneum est; id agere hominis est à tota mente, & recta ratione deficientis; à perceptione rationis aversi; id vero à sana ratione, alienum est. V. *Prudentia.* *Usus* 1. *Animus, animus,* Gemüth. Ratio præsit, appetitus obtemperet. 2. *Judicium, intelligentia, consilium, prudentia,* Urtheil, Verstand, Vernunft. Ratio, dux, humanæque vitæ, domina omnium, & regina. Rationi parere esse; ratione uti, vernünftig seyn. Rationi ac consilio locum dare; rationi parere, obedire, der Vernunft folgen. De ratione deduci, abire, dilabi; à mente & ratione deficere, närrisch werden. 3. *Argumentum,* Vernunft-Schluß, Beweisthum. Ratiocinatio

solùm pugnas; veritatem rationibus exquiris, etwas beweiſen, wollen bewieſen haben. Rationes ſuæ ſententiæ colligere, afferre, exponere, explicare, Beweißthum beybringen. Rationem ſuæ ſententiæ reddere, oſtendere: rationibus diſputare, etwas gründlich erweiſen. Averſantorum rationes refutare, rejicere, widerlegen. Probare ſuam rationem alicui, glaublich machen. 4. *Modus, ratio, conſilium, inſtitutum, genus, conditio*, Art und Weiſe. Belli gerendi modus & ratio. Mea in dicendo ratio hæc ſolet eſſe. Meæ vitæ rationes me inde avocant. Tua ratio poſtmodùm eſt commutata. Nunc alia ratio eſt rerum omnium, Stand, Beſchaffenheit. 5. *Res, negotium*, Sache, Geſchäft. Meas rationes ſemper tuæ ſaluti poſthabui. Incumbe toto animo in eam rationem, quâ adhuc uſus es. Adjungere ſe ad rationes alicujus, ſich mit einem halten. 6. *Communitas, ſocietas*, Gemeinſchaft, Freundſchaft. Aliquem in ſuam rationem & conſuetudinem inducere; rationem contrahere cum aliquo Gemeinſchaft machen. Quibuscum mihi ratio fuit; quibuscum mihi ratio intercedit, mit denen ich in Thun gehabt. 7. *Cura, reſpectus*, Acht haben, bedacht ſeyn. Habere, decere rationem abſentis. Sui commodi rationem ducere; alienæ dignitatis rationem habere. Habenda erat Tarenti ratio, ſed vicit reſpectus Capuæ: man hätte zwar ſollen bedacht ſeyn auf Tarentum, aber die Sorge für Capua drange vor. 8. *Ratio dumtaxat vicinitatis, & reſpectus*, Nachbarſchaft, Nachbarrecht. Rationem vitæ ab alieno repetere; rationem vitæ ſuæ reddere, Rechenſchaft begehren, geben. Rationes cum aliquo putare, rationes ſubducere, inire, tractare, conficere, cum aliquo conferre, Rechnung mit einem machen. Rationes alicui edere; ad aerarium referre, Rechnung geben. Rationes in tabulas transferre, einſchreiben. Pecuniam in rationem inducere; verrechnen. Cum rationibus patria facere, Land und Leute verrechnen.

Ratiocin. tio, onis, f. Vernunft-Schluß. *Syn.* Diligens & conſiderata. *Uſus.* Nullæ leges aſſeruntur, è quibus ratiocinatio naſcitur.

Ratiocinativus, a, um. Vernunft-mäßig. *Uſus.* Ratiocinativum genus orationis.

Ratiocinator, oris m. Rechen-Meiſter. *Syn.* Rationum ſubducendarum peritus. *Vulg.* *Calculator.* *Epi.* Hilaris. *Uſus.* Boni Ratiocinatores vident, quæ reliqui ſumma fiat.

Ratiocinor, aris, atus ſum, ari. vernünftig ſchlieſſen. *Syn.* Rationem in eo. *Adv.* Rectè. *Uſus.* Ratiocinari, quid in ſimilibus fieri ſoleat. Le pecuniâ ratiocinari, ſordidum eſt. V. *Arguo.*

Rationalis, e. vernünftig. *Syn.* Quod in ratione verſatur. *Uſus.* In caſibus rationali primùm quæritur, ecquid &c.

Ratis, is, f. Floß. *R. à ῥοώδης, fluens.* *Syn.* Genus navigii planum, & trabibus tantùm inter ſe nexis, aptisque vinctum.

Ratus, a, um. ſteif und feſt, feſt beſchloſſen *Syn.* Firmus, fixus. *Uſus.* Aſtrorum rati, & immutabiles curſus. Acta Cæſaris omnia rata habebantur, beſtättiget, gut heiſſen. Hoc fixum, & in perpetuum ratum, firmumque ſit. Rato tempore ſeni aliquid debet. Pro rata parte, nach Proportion. V. *Firmus, approbo.*

Raucus, a, um. rauh, heiſſer. *R. à βραγχος, rauis.* *Syn.* Qui vocem ortum in dicendo, clamando feſſus. *Uſus.* Vox nimia ſit rauca. Ipſe rumor jam raucus eſt factus.

Rauſuſculum, i, n. ungeprägtes Silber. *Syn.* Pecuniola.

Ravis, is, f. Heiſerkeit, Raubigkeit der Stimme. *Uſus.* Ad ravim clamore poſcere.

Re, in der Sache, im Werke ſelber. *Syn.* Factu. *Uſus.* Non tam verbo, quàm re, & exitu præſtare aliquid.

Reædifico, as, avi, atum, are. wiederum bauen. *Syn.* Reſarcio, inſtauro.

Reapſe, in der That ſelber. *Syn.* Reipſa. *Uſus.* Formæ reapſe nullæ ſunt, ſpeciem tamen exhibent.

Rebellatrix, *pro Adj.* *aufrührerin. *Uſus.* Imperio ferocem, & rebellatricem provinciam conficere.

Rebellio, onis, f. *Aufruhr. *Syn.* Seditio, tumultus. V. *Seditio.*

Rebello, as, avi, atum, are. *aufrühriſch ſeyn. *Uſus.* Plures diverſis locis rebellare cœperunt. V. *Deficio, defciſco, Secedo.*

Recalcitro, as, avi, atum, are. hinten ausſchlagen. *Syn* Calcitro.

Recalefco, is, calui, ere. wieder warm werden *Syn.* Concalefco, refervefco

Recanto, as, avi, atum, are. widerruffen. *Uſus.* Jacta in aliquem probra recantare. V. *Revoco.*

Recedo, is, ceſſi, re. zurück gehen, weichen. *Syn.* Diſcedo, abeo; defluo, decedo. *Adv.* Longiùs, ne tantulum quidem, neceſſariò, paululum. *Uſus.* Ab armis, officio, cauſa, à veteri conſuetudine recedere. Decedere de fide, defluere ex amicitia, ab officio recedere. V. *Deficio, decedo.*

Recens, erſt, neulich, friſch. *Syn.* Nuper. *Uſus.* Recens natus.

Recens, tis, g. o. neu, friſch. *R.* à νεαρός, *novellus. Syn.* Novus.)(*Antiquus, vetus. Uſus.* Non ex recenti hominum ſermone, ſed annalibus. Aliter inveterata, aliter recentia. Eſt res in recenti memoria. Homo è ſchola, ludo, provincia recens. Recens ab illorum ætate. V. *Novus.*

Recenſeo, es, ui, itum, ere. muſtern, zählen, erzählen. *Syn.* Percenſeo, perſequor, percurro. V. *Numero.*

Recenſio, onis, f. Zählung, Erzählung. *Syn.* Cenſus, recognitio.

Receptaculum, i, n. Unterſchleif, Schlupfwinkel, Behältniß, Herberge. *Syn.* Locus receptator, perfugium. *Uſus.* Templum illud fuit arx peditorum, civium, receptaculum ſcelerioſorum, caſtellum forenſis latrocinii. V. *Perfugium.*

Receptator, oris, m. der Unterſchleif giebt. *Uſus.* Ille latronum occultator, & receptator locus.

Receptrix, icis, f. die Unterſchleif giebt. *Uſus.* Mediana furtorum receptrix.

Receptum, i, n. Verheiſſung, Zuſage. *Syn.* Promiſſum. *Uſus.* Promiſſum & receptum intervertit.

Receptus, ûs, m. Abzug vom Streite; Zuflucht. *Syn.* Perfugium, avocatio ex pugna. *Uſus.* Receptui canere, ſignum dare. Nullum receptum niſi ad te, & tuam opem habeo. Tempus jam non erat ad receptum pertinacis ſententiæ, widerrufen.

Receſſus, ûs, m. Abweichung, Abtretung. *Syn.* Digreſſus.)(*Acceſſus. Uſus* 1. Luna acceſſu & receſſu ſuo maris acceſſum receſſumque gubernat. 2. *Latebra,* Schlupfwinkel. Multæ in hominum animis latebræ, multi receſſus.

Recido, is, cidi, ciſum, ere. abhauen, abſchneiden. *Syn.* Incido. *Uſus.* Recidere ornamenta ſuperflua.

Recido, is, cidi, ere. wieder fallen, zurück fallen. *Syn.* Convertor, cado, redundo, incido. *Phraſ. In eadem ſcelera incidit,* er iſt wiederum in die vorige Laſter gefallen. De integro in eadem flagitia revolvi, relabi, incidere; iterum in eandem improbitatem incumbere; in eadem rurſus flagitia ſe ingurgitare. V. *Peccatum. Uſus.* Ex lætitia in luctum; in priorem fortunam recidere. Ea res ad hunc annum recidit. Mala conſilia in autorem recidunt. Hæc tandem omnia recidere. Ad nihilum molitio tota recidit. V. *Cado, redeo.*

Recino, is, cinui ere. wieder ſingen. *Syn.* Resono.

Recipio, is, cepi, ceptum, ere zurück nehmen. *Syn.* Accipio, recupero. *Adv.* Brevi, diutiſſime, tardius. *Phraſ. In gratiam receptus eſt,* er iſt wiederum zu Gnaden angenommen worden. Supplici apud eum gratiæ locus fuit; reſtitutus eſt in antiquum gratiæ locum; reconciliata inter eos eſt ex inimicitiis gratia, voluntatesque copulatæ. V. *Gratia, reconciliatio. Uſus.* 1. Aliquem in fidem, gratiam, amicitiam recipere. Aliquem ſplendide, hoſpitio, ad epulas recipere. 2. *Me eo, exeo, redeo, profiſcor,* zurück kehren. Domum ſe, in caſtra, in Italiam è provincia ſe recipere. Ad mores priſtinos, ad ingenium ſuum, ad meliorem frugem ſe recipere. Recepit ſe hoſtis. 3 *Convalco,* wiederum erholen. Animum; animum è magno metu recipere. 4. *Polliceor,* verheiſſen. Mandata effice, quæ recepiſti. Deus, quid tibi de me receperim. Recipere & confirmare aliquid alicui. Tibi ſpondeo, in meque recipio.

Reciproco, as, avi, atum, are. wiederholen. *Uſus.* Quid Euripo in æſtu reciprocando conſtantius?

Recitatio, onis, f. Ableſung, Hersagung. *Syn.* Lectio. *Uſus.* Litterarum recitatio.

Recitator, oris, m. Leſer. *Syn.* Lector.

Recito, as, avi, atum, are. laut ableſen, aufſagen. *Syn.* Percenſeo, pronuncio, memoria reddo. *Adv.* Clarè, denuo, iterum, palim. *Uſus.* Tabulas publicas recitare. Epiſtolam, teſtimonium ex animo recitare.

Re-

Reclamatio, onis, f. Zurückstossung, Aufruffung. *Syn.* Acclamatio. *Epi.* Præclara, luculenta.

Reclamo, as, avi, atum, are. widersprechen. *Syn.* Repugno, adversor, contradico. *Adv.* Fortissimè, vehementer. *Usus.* Tota theatra, omnes unâ voce reclamârunt. V. *Adversor.*

Reclino, as, avi, atum, are. zurück, darnieder biegen. *Syn.* Reflecto, inclino.

Recludo, is, si, sum, ere. eröffnen, wieder aufthun. *Syn.* Aperio.

Recogito, as, avi, atum, are, nochmals bedenken, überlegen. *Syn.* Meditor, toti mente repeto, recipio me ad cogitationem reliquam alicujus rei; priorum admoneor; rei præteritæ cogitatio me subit. V. *Memini, cogito.*

Recognitio, onis, f. Besichtigung. *Syn.* Recensio. *Usus.* Ejus animus nunc in recognitione scelerum versatur. *Recognitio,* Wiedererkänntlichkeit, *vulg. est; Latine:* referendæ gratiæ studium.

Recognosco, is, novi, nitum, ere, wieder in Augenschein nehmen. *Syn.* Cognosco, considero, recenseo; recolo. *Adv.* Penitùs, perlibenter. *Usus.* Nihil novi audietis, vetera solùm recognoscetis. Recognosco mecum illam noctem. Reminiscendo recognosco aliquid. V. *Considero.*

Recolligo, is, legi, lectum, ere. wieder erholen. *Syn.* Colligo. *Phras. Vix recollegi me,* ich habe mich kaum zu annen gefraubt. Vix animum recepi; vix animum paululùm laxavi; vix animum à mœrore allevavi; ad spem & fiduciam torpentem animum erexi; vix animum languentem revocavi; vix animum solicitudine exoneravi; vix vitalem calorem recepi; vix rediit animus, & sui compos factus est. *Usus.* Animum recolligere. V. *Colligo.*

Recolo, is, ui, ere. erneuern, wiederholen. *Syn.* Recogosco; memoriâ repeto. *Usus.* Pristina sua studia recolere. Pueritiæ nostræ artes inter nos recolimus.

Reconciliatio, onis, f. Vergleich, Versöhnung, Vertrag. *Syn.* Reditus in gratiam. *Phras. Reconciliatio gratia ejus mihi cura erit,* ich werde mir ihn schon versöhnen. Ut ejus mihi voluntas reconcilietur, operam dabo; ut mecum in gratiam redeat; ut in antiquum gratiæ locum me restituat; qui mihi se restituat; ut siquid alienæ opinionis, aut parùm amicæ voluntatis adversùs me susceperit, deponat, abjiciat, dimittat. V. *Concilio. Usus.* Cæsar agit de reconciliatione gratiæ suæ & Pompeji.

Reconciliator, oris, m. Schiedsmann, Versöhner.

Reconcilio, as, avi, atum, are. versöhnen, miteinander vergleichen. *Syn.* Placo, in gratiam reduco, in veterem gratiam restituo, distractos in pristinam concordiam reduco; pacem concilio; gratiam inter aliquos compono; gratiæ reconciliationem efficio. *Phras. Reconciliati sumus,* wir seynd wieder ausgesöhnet worden. In gratiam rediimus; odium amore commutavimus; depositis odiis mutuam benevolentiam suscepimus. Inimicitias, simultates, odia deposuimus, abjecimus, demisimus; omnem veterum injuriarum memoriam, omnem ulciscendi voluntatem ex animo delevimus; odia mutuimus, ac finivimus; dexteras, fidemque de integro dedimus. Pulsò odio succedit amor pristinus. Orta est inter nos, vetere exstincto odio, mutua benevolentia. Animorum nostrorum mutua in amore consensio; animorum ac voluntatum similitudo diuturno tandem odio successit. V. *Gratia, Amicitia, Concilio. Usus.* Hic me meus animus, cum Cæsare reducit, reconciliat, restituit in gratiam. Inimici in gratiam reconciliabuntur.

Reconcinno, as, avi, atum, are. wieder zurechte bringen, machen. *Syn.* Reficio.

Reconditus, a, um. verborgen, gebeim. *Syn.* Occultus, abditus, abstrusus, retrusus.)(*In promptu. Usus.* Sepositum, & reconditum habere aliquid. Interiores, & reconditæ litteræ. Homo naturâ tristis, & reconditus. Natura in specie oris reconditos mores effinxit.

Recondo, is, didi, ditum, ere. verbergen. *Syn.* Condo, sepono, abdo, abscondo. *Adv.* Nimiùm, penitùs. *Usus.* Gladium in vaginam recondere. Mens visa arripit, & recondit; inde memoria oritur. V. *Abscondo.*

Recoquo, is, coxi, coctum, ere. wieder kochen. *Usus.* Nemo me tanquam Poliam recoxerit.

Recordatio, onis, f. Erinnerung. *Syn.* Memoria. *Epi.* Acerba, apta, assidua, non satis explicata, grata, jucunda, suna,

ſecura, ſuavis. *Uſus.* Recordationes fugio, quæ quaſi morſu quodam dolorem efficiunt. Repetere animo veteris memoriæ recordationem. V. *Memoria.*

Recordor, aris, atus ſum, ari. ſich erinnern. *Syn.* Reminiſcor, memoriâ teneo. *Ant.* Diligentius, tacitum, verè. *Phraſ.* 1. *Sæpe recordor præteriti temporis calamitatem,* ich gedenke oft zurücke auf das Elend voriger Zeiten. Subit animum perſæpè memoriam temporis miſerrimi; ſæpè in memoriam redit calamitas temporis; animum perſæpè refero ad præſenti temporis calamitates; tenet me perſæpè memoria temporis calamitoſiſſimi; infixa eſt animo calamitas temporis ſuperioris; verſatur identidem in animo calamitas; ex animo nunquam diſcedit triſtiſſimi temporis recordatio; tangit perſæpè animum memoria funeſtiſſima temporis. 2. *Recordor adhuc actorum,* ich erinnere mich noch, was geſchehen iſt. Memoriæ teneo, memoria cuſtodio dicta tua; in memoria mihi ſunt, verſantur dicta tua; memoria retineo, quæ dixeras; memoriam eorum habeo, teneo, ſervo, conſervo, quæ tu mecum; reſedit in animo memoria dictorum; animo teneo, ac memoria, quæ tu ad me; ſcripta ſunt in animo meo; quæ tu mecum olim; perſæpè in mentem venit eorum, quæ tu olim mecum; ſæpè redeo in memoriam eorum, quæ ex te audivi. V. *Memoria. Uſus.* Recordor tua conſilia, tuorum conſiliorum, de tuis conſiliis. Recta ipſa, admonitus recordor, & reminiſcor. V. *Memoria.*

Recreo, as, avi, atum, are. ergötzen, erquicken, laben, erluſtigen. *Syn.* Relicio, relaxo, relevo; reſtituo, colligo. *Ant.* Neceſſario, ocyus, paullulum. *Phraſ.* 1. *Libenter me animi gratia ruris recreo,* ich erluſtige mich gerne nach groſſer Sorgen-Triſtitiam, & ſeveritatem ludo animo relaxo, & mitigo; à contentione ſtudiorum animos, curaſque laxo; ex diuturna perturbatione, inquietate animorum me recreo; vires animas revoco; curam animi quiete aliqua remitto; me confirmo, relevo; requietem aliquam corpori & animo indulgeo; ad aliquam animi remiſſionem deſcendo; cum amicis me oblecto; varias a moleſtus aberrationes, ac velut diverticula quæram quæro: inter labores jam exhauſtos & mox exhauriendos intervallum aliquod interjacio; ab aſſiduis contentionibus ſtudiorum animum remitto. 2. *Prædium ad remigrum oblectationis matter me recreat,* die Betrachtung ſeiner Felder und Wälder erfreuet mich innerlich. Pratorum ac nemorum aſpectus animum mirificè reficit; à moleſtus abducit; mirifica voluptate animum perfundit; liquidiſſima voluptate animum compleat; mirificè oculos animumque tenet, oblectat; pratorum aſpectu ſuavitſimè abertat animus a moleſtus, curisque; ſuavitſimam animi voluptatem capio. 3. *Recrea te paullulum,* erluſtige dich ein wenig. A cæteris voluptatibus delectus, jucundo otio ſuſtenta te paullulum, & recrea; da te jucunditati paullulum; ad aliquam animi remiſſionem deſcende; habeat abertationem quandam a negotiis animus; animum hinc ad otio, vireſque revoca, ad ferendos novos de integro labores; relaxa animum, & adduce contentione ſtudiorum; da laxamenti aliquid contentioni ſtudiorum; laſſum pondere curarum animum ludo relaxa, & initaura; excudant animo curæ paulliper, ut acriore denuo impetu ad intermiſſa revertare. V. *Delecto. oblecto. Uſus.* Recreat me, & relicit aſpectus veſter: Afflictum erigere, perditum recreare. Literis tuis ſuſtentor, & recreor. Cum animus ſe collegit & è mœrore ſe recreavit. E morbo recreari, & convaleſcere. Vid. *Reddo.*

Recreſco, is, crevi, ere. wieder wachſen. *Syn.* Rurſum creſco.

Recrudeſco, is, dui, ere. ärger werden, wieder aufbrechen. *Uſus.* Illa, quæ conſanuiſſe videbantur, recrudeſcunt.

Recti, gerades Wegs. *Syn.* Recta via, directo.)(*Obliquo per anfractus. Uſus.* Mihi recti rei Romam eſt. Recta è navi ad me venit.

Rectè, recht, wohl. *Syn.* Benè, probè, præclarè, jure, more, ritè, ordine, ratione.)(*Perperam,* ratio, *obliquitate & anfractu. Uſus.* Recte, atque ordine & è Republica factum eſt ſi rectè Homines novi. Rectè an ſecus nihil ad nos. Rectè an contra faciunt. Rectè ordine, ratione ex æquo & bono feciſti. Atomi rectè ferantur aliquæ. V. *Bene.*

Rectio, onis, f. Herrſchung, Regierung. *Syn.* Gubernatio, adminiſtratio. *Uſus.* Non privatæ ſolum rei ratio, ſed Reipublicæ rectio.

Rector, oris, m. Regierer, Herrſcher. *Syn.* Gubernator, moderator, præſes. *Uſus.* Rector Reipublicæ, Gubernator ubi a Conſulibus

tor. Rector navis. Deus Rector, & Achitectus tanti operis.

Rectus, a, um. recht, gerecht, gerade. *Syn.* Lonus, directus.)(*Pravus, obliquus. Usus.* Rectam mittis viam, du thust ich on recht. A recta conscientia transversum unguem discedere non oportet. Recta intelligentia, recto oculo aliquid intueri. Rectissima sunt, quæ maximè conducunt.

Rectum, i, n. das Recht, Billigkeit.)(*Pravum. Usus.* Rectum est, quod cum virtute & officio fit. Rectum non sibi laudis causa sequendum est. Te nihil scribere rectum vix est. V. *Honestum.*

Recubo, as, cubui, itum, are. liegen ruhen. *Syn.* Recumbo, jaceo, quiesco. *Usus* Molliter & delicatè recubans.

Recudo, is, di, sum, ere. * wieder schmieden. *Usus.* Vetera meta la recudunt.

Recumbo, is, cubui, itum, ere. liegen, sitzen. *Syn.* Cubo. *Usus.* In herba recumbo.

Recuperatio, onis, f. * Wiedererlangung. *Usus.* Ista præclara est libertatis recuperatio,

Recuperator, oris, m. verordneter Richter in gewissen Rechts-Händeln. *Syn.* Judex in causis civilibus & privatis. *Epi.* Improvidus. *Usus.* Recuperatorem dare alicui.

Recuperatorius, a, um. was zu solchem Richter gehörig. *Usus.* Judicium recuperatorium.

Recupero, as, avi, atum, are. wieder überkommen. *Syn.* Recipio, redimo, reparo. *Usus.* Erepta recuperare. Recuperare existimationem perditam, & in antiquum statum restituere. V. *Restituo.*

Recurro, is, curri, cursum, ere. zurück laufen, wieder kommen. *Syn.* Redeo, revehor; perfugio, ad opem alicujus confugio. *Usus.* Velim, quamprimum ad nos recurras.

Recusatio, onis, f. Weigerung. *Epi.* Justa. *Usus.* Omnes sine mora, sine ulla recusatione summo etiam studio & alacritate negotium susceperunt.

Recuso, as, avi, atum, are. abschlagen, ausschlagen, verbitten. *Syn.* Abnuo, detrecto, declino, aspernor, nolo, repudio, respuo, averror, detrecto, abhorreo; à me amoveo, abhor, deprecor, ejuro. *Adv.* Diu, honestè, vehementer, valde. *Phras. Lassamente ne recuso panam,* wenn das eine Unbilligkeit ist, so verweigere ich mich nicht, die Strafe auszustehen. Nihil de pœna recuso; pœnam non refugio, non deprecor; causam non dico, quin, quod meritus sum, feram; causæ nihil est, quin; causæ nihil dico, quin pœnas, ut meritus sum, luam. *Usus.* Nihil quod homini accidere possit, recusandum est. V. *Nolo, nego.*

Redamo, as, avi, atum. are. Gegen-Liebe bezeigen. *Syn.* Amori, *vel* in amore respondeo.

Redarguo, is, ui, utum, ere. mit Worten strafen. *Syn.* Coarguo, convinco.)(*Probo. Usus.* 1. In constantiam alicujus redarguere. 2. *Increpo, accuso,* alicui exprobro. Redargue me, si mentior. Valebit multos, quod nemo eum redarguerit. V. *Arguo, reprehendo.*

Reddo, is, didi, ditum, ere. wieder geben. *Syn.* Restituo, refero, remunero, persolvo. *Adv.* Celeriter, commodè, cumulatè, diligenter, justè, latinè, opportunè, probè, liberè, studiosè, rectè, vicissim, verbosius. *Usus* 1. Suum cuique reddere. 2. *Recito,* aufsagen. Quæ quisque dixerit, totidem verbis reddit. 3. *Verto,* verkehren. Quæ Græcè legeram, Latinè reddebam. 4. *Do, tribuo,* geben. Sententiæ suæ rationem reddere. Reddere vitam pro Republica. Litteras alicui; honorem cuique suum reddere. 5. *Similis fam,* gleich seyn. Filius matrem reddit. 6. *Efficio, præsto,* machen. Cupiditas reddit homines cæcos.

Redemptio, onis, f. Kauf, Dingung. *Syn.* Conductio. *Usus.* Publicani temeritate redemptionis pœnè evasi.

Redemptor, oris, m. Verdinger, Auslöser. *Syn.* Operis faciendi, *vel* vectigalium conductor, *qui* & minceps a Cicerone dicitur. *Usus.* Redemptor ille, qui Torquato columnam conduxerat faciendam. *Redemptor noster,* unser Erlöser, *vulg. Latin.* Autor, parensque salutis nostræ; Vindex salutis humanæ, nostræ salutis Restitutor. *Similes:* Redemptio nostra, unsere Erlösung. *vulg. Lat.* ne efferetur: Nostræ salutis restitutio; salus hominum Christi cruciatibus, morteque parta.

Redeo, is, ivi, itum, ire. zurück kehren. *Syn.* Revertor, revenio, me recipio. *Adv.* Gradatim, intidiosè, pedetentim, sero, vehementè. *Phras.* 1. *Cupio quamprimum ad vos redire,* ich trachte, auf das da, deste zu euch zurück zu kommen. Ad vos me recipere; in optatis mihi est, ut me aliquando vestri, ac patriæ compotem fortuna faciat; ut in patriam me pedes referant; in domum meam re-

remigrem, revertar; domum me referam; reditu aut potius reversione meâ vos exhilarem; ut ad vos recurrere; patriæ me reddere postliminio liceat; ut expeditum in patriam receptum habeam; urbem patriam repetam. 2. *Domum redibo*, ich werde nach Hause gehen. Domum me referam; domum repetam; domum me convertam, conferam; domum remigrabo, revertar; domum me recipiam. 3. *Vix ad se redit*, er ist kaum wieder zu sich kommen. Vix se, vix animum ex timore collegit; vix se, vix animum recepit à timore; vix recreatus est ex illo pavore; vix se recuperavit ex illa trepidatione; vix redintegravit animum. V. *Colligo, recolligo*. 4. *Redisti ad pristinam consuetudinem*, du bist wiederum in die alte Gewohnheit gefallen. Ad tuam te intemperantiam innovâsti; in eandem vitæ consuetudinem revolutus es; ad mores pristinos rediisti; ad tuam te consuetudinem, morésque retulisti. 5. *Sed ut redeam eò, unde cœpi*, damit ich aber in meiner Rede wieder auf das komme, wo ich angefangen. Sed ut ad prima redeam; ut redeam ad id, unde exorsus sum; ad ea, quæ constitueram; sed ut ad superiora illa redeat, revertatur oratio; ut ad præterita revertamur; ut ad eam partem, unde digressa est, revertatur oratio; veram ad jungum illud, quo loco digressus sum, revertar; sed adnibeat oratio modum, & redeat illuc, unde deflexerat. Ut eò, unde digressa est, se referat oratio; sed ut eò revocetur, unde huc declinavit oratio; sed redeamus ad inceptum; sed redeat, unde aberravit oratio. *Usus*. Ad quos dies redibis? In gratiam redire cum aliquo, sich wieder vergleichen. Ad ingenium suum, & mores rediit, es geht mit ihm wiederum auf den alten Schlag. In pristinum statum res redit, die Sache ist wiederum auf den vorigen Fuß kommen. Parum ex agro illo redit, aus diesem Acker kommt wenig ein.

Redhibeo, es, ui, itum, ére. wieder geben. *Syn.* Reddo. *Usus*. Rem emptam, cujus vitium venditor non dixerit, vendenti redhibéret. V. *Reddo*.

Redigo, is, egi, actum, ere. zu etwas bringen. *Syn* Abduco, pertraho; cogo, conficio, colligo. *Phras. Ad nihilum redacta sunt opes meæ*, meine Habe und Guth ist alles zu nichts worden. Ad nihilum omnia recidérunt; redit mihi res ad restim, ad triſtos. V. *Perago, Pareo*. *Usus*. 1. Bellicosas gentes in ditionem suam, & potestatem; sub imperium & jurisdictionem redigere. V. *Confero, Colligo*, zusammen bringen. Ex præda, è bonis venditis magnam vim pecuniæ redigere. 2. *Revoco, reduco*, bringen. Inventa redigere in ordinem. Aliquid in memoriam redigere.

Redimiculum, i, n. Haupt-Binde.

Redimio, is, ivi, itum, ire. zieren. *Syn.* Orno, corono. *Usus*. Rosis, sertis, coronis redimire se.

Redimo, is, emi, emptum, ere. erkaufen, auslösen. *Syn.* Emo, recupero, conduco. *Adv.* Palàm, publicè, rectè. *Phras. Christus nos suâ morte redemit, vulg.* Christus hat uns mit seinem Tode erlöset. Debitas primi hominis culpæ pœnas suis cruciatibus exsolvit; salutem mortalibus, finémque diuturnæ servitutis moriendo attulit; sua morte perditum genus hominum in possessionem cœlestis patriæ restituit; genus humanum afflictum ac perditum sua morte recreavit, & erexit; pro communi salute suum caput in omnes cruciatus obtulit, ut amissam nostra, primorumque parentum culpa cœlestem nobis patriam recuperaret. *Usus*. Re vilissima maximam redemit. Culpam redimere. Ego vitam omnium meo unius periculo redemi. Ista vel vitâ rectè redimi possent.

Redintegratio, onis, f. Erneuerung, Wiederergänzung. *Syn.* Renovatio, reparatio. *Usus*. Vehementer movet auditorem ejusdem verbi redintegratio.

Redintegro, as, avi, atum, are. erneuern, wieder ganz machen. *Syn.* Renovo, instauro. *Usus*. Bellum, prælium, vires, animum redintegrare. Memoriam redintegrare. V. *Renovo*.

Reditio, onis, f. Wiederkunft. *Usus*. Celeritas reditionis.

Reditus, ûs, m. Zurückkunft. *Syn.* Reditio, reversio. *Epi.* Acerbus, capitalis, pestifer, celer, crudelis, difficilis, facilis, florens, gloriosus, gratuitus, illustris, constans, maturus. *Phras. Factum reditum impedivit*, eine Unpäßlichkeit hat ihn verhindert, daß er nicht zurück kommen konnte. Reditû prohibere; regredi inde facultatem non dedit; valetudo obstitit; quò minus iter, domum flecteret, retro concederet; ne in patriam esset reditus, valetudo in cau-

sam

fuit. *Usus.* Patet tibi gratiæ reditus. Gratiæ reditum tibi aperiam, conficiam. Nemo te reditu prohibebit. *Reditus pro* fructibus annuis, *vulg. est.*

Redivivus, a, um. wieder lebendig. *Syn.* Renovatus, in vitam revocatus.

Redoleo, es, ui, ere. Geruch von sich geben, riechen. *Syn.* Olco. *Usus.* Ejus sermonis multa indicia redolent. Oratio redolens antiquitatem.

Reduco, is, xi, ctum, ere. zurück führen. *Syn.* Restituo, reduco, reporto. *Usus.* Distractos aliquos in concordiam reducere. Aliquid in memoriam reducere. Medicis ægrum reducere ad salutem. De exilio aliquem domum reducere, reportare.

Reductio, onis, f. Zurückbringung, Zurückführung.

Reductor, oris, m. * Wiederbringer. *Usus.* Plebis in urbem reductor. Litterarum senescentium reductor.

Redundantia, æ, f. Ueberfluß. *Syn.* Profluentia.

Redundo, as, avi, atum, are. überlaufen, überfließen. *Syn.* Supero, superfluo, effluo. *Adv.* Aliquantum. *Usus.* Pituita, aut bilis cum in corpore redundat. Homo omnibus ornamentis redundans. Infamia majorum fere in posteros, amici laudes in amicum redundant. Nihil prætermittatur, nihil redundet. Ex eo facto multum invidiæ in me redundabit. E rerum cognitione floresci & redundat oratio. In redundantes nos, & juvenili licentiâ superfluentes reprehit. V. *Abundo.*

Reduvia, æ, f. Geschwär am Nagel des Fingers. *Syn.* Ulcus digitorum. *Usus.* Capiti mederi debebam, reduviam curavi.

Redux, ducis, g. o. widerkommend. *Syn.* Ex periculo, aut exilio revocatus. V. *Revoco.*

Refello, is, felli, ere. widerlegen. *Syn.* Redarguo, refuto.)(*Confirmo. Adv.* Palàm, studiosissimè. *Phrases. Eius argumenta facile refellam*, seine Beweißthümer, will ich leicht widerlegen. Criminationem totam nullo negotio dissolvam; diluam, quæ objecit; propugnaculum istud, quæ objecit; propugnaculum istud, quo contra impetus meos se usurum putat, facile dejiciam. Objecta facilè infirmabo, & convellam; eam illius opinionem ratio convellet, oratio labefactabit, veritas denique extorquebit: argumenta ejus facile obruam, proteram, prosternam. Sententiam hominis facilè frangam; tela illa haud difficulter repellam; faxo brevi, ut argumenta ejus universa corruant; irrita reddantur. V. *Refuto. Usus.* Refellere & coarguere mendacium alicujus. Ea exemplis magis, quàm argumentis refellit. Moribus oratio refellitur.

Refercio, is, fersi, fertum ire. voll anfüllen. *Syn.* Repleo. *Adv.* Perangustè. *Usus.* Animos vulgi superstitionibus; sermonibus aures refercire.

Refero, fers, tuli, latum, ferre. wiederbringen. *Syn* Reveho, reporto, reduco. *Adv.* Aperte, callidè, cumulatissimè, identidem, magnoperè: occultè, pariter, publicè, rectè, separatim, simpliciter, verè. *Usus.* 1. Pedes me referunt in Tusculanum. 2. *Renuncio*, unterbringen. Misit, qui nuncios exciperent, & ad se referrent. 3. *Revoco*, wieder herstellen Veterem consuetudinem, laudem, legem referre. 4. *Reddo*, erstatten. Meritam, debitumque gratiam referre. 5. *Adscribo, describo*, aufschreiben. Aliquid in commentarium, tabulas, volumen, codicem referre. Referre in Deos, in Deorum numerum. Rationes ad ærarium referre. 6. *Ad deliberandum propono*, einem etwas zu berathschlagen vortragen. De re aliqua ad senatum; de rebus obscuris ad Apollinem; de Religionibus ad sacerdotes referre. Ad alium, ad alterius arbitrium referre. 7. *Respondeo*, zur Antwort geben. Hoc ego non ad meam defensionem attuli, sed illorum defensioni retuli. 8. *Dirigo*, richten, Absehen haben. Omni sua consilia ad gloriam; ad voluptatem referre omnia. 9. *Similis sum*, gleich sehen. Vultû patrem refert, moribus avum. 10. *Converto, revertor*, sich zurückwenden. Se ad intermissa studia litterarum referre. Animum, oculos aliquo referre.

Refert, es ist daran gelegen. *Syn.* Interest, ad rem pertinet. *Phras. Nisi quidem ad patrem refert*, mir ist daran wenig gelegen. Rebus tuis sunt illa conjunctiora: ad rem meam nihil interest. In eo fortunæ meæ positæ non sunt, Nihil ad me ista. Non est, cur ea de re me angam, discrucier. Mihi istuc neque seritur, neque metitur; utcumque fierit, haud in magno equidem ponam discrimine. V. *Interest. Usus.* Tua id maximè refert. Parvi refert abs te dici.

Refertus, a, um. voll angefüllet. *Syn.* Confertus, plenus. *Usus.* Locuples & referta domus, bonis omnibus abundans, & affluens.

Refervesco, is, bui, ere. in vollem Sud kommen. *Usus.* Jam quasi refervescit oratio. Sanguis refervet, *vel* refervescit.

Reficio, is, feci, fectum, ere. aufbessern, wieder ergänzen. *Syn.* Recreo, reficio, reficio. *Phras. Corpus reficere,* mit Speise und Trank erquicken. Corpora curare; corpus cibo, potioneque firmare; sanare, sustentare cibo & potione depellere; firmare cibo vires, instaurare. V. *Cibus. Usus.* Nihil est jam, quo nos reficiamus, aut ubi ipsi resistamus. Cum animus se à forensi strepitu refecerit, & recreaverit. Reficere ædes, quæ vitium fecerant. Refecti sps. Reficit me, ac recreat tua epistola. V. *Recreo.*

Refigo, is, fixi, fixum, ere. wieder herab reissen. *Syn.* Rescindo, infringo, revello. *Usus.* Acta Antonii, legésque refixistis. Non figantur rursus tabulæ, quas vos decretis vestris refixistis.

Reflatus, ûs, m. Gegen-Wind. *Syn.* Contrarius, adversus, reflans ventus. *Usus.* Naves reflatu Uticam actæ. Fortunæ reflatus semper tumendus.

Reflecto, is, xi, xum, ere. zurück biegen, zurück halten. *Syn.* Revoco, sedo. *Usus.* Animum ad vindictam incitatum reflecto, & revoco. V. *Flecto, recordor.*

Reflo, as, avi, atum, are. entgegen blasen. *Syn.* Contrà flo. *Usus.* Cum fortuna reflarit, alii gaudent. Ventis reflantibus, cum aquilo ipsi adversum tetigisti, in Lilus rejecti sumus.

Refluo, is, xi, ere. * zurück fliessen. *Syn.* Retro fluo.

Reformidatio, onis, f. Furcht, Entsetzung. *Syn.* Formido, metus. V. *Metus.*

Reformido, as, avi, atum, are. sehr erschröcken, sich fürchten. *Syn.* Refugio, horreo. *Usus.* Dolorem imbelles reformidarent, & reformidant. V. *Timeo, abhorreo.*

Reformo Religionem, einen geistlichen Orden reformiren, und in bessern Stand bringen. Ad disciplinam severiorem revocare; lapsam disciplinam ad vetera instituta revocare; instaurare disciplinam; è solutione disciplina ad veterem sanctimoniam revocare; veterem disciplinam, quæ jacet ætatis vitio perculsa, atque prostrata, excitare; constituere leges, revocatis institutis, abhorrentes à vitæ sanctimonia mores abusúsque comprimere, ac abolére, omnia denique, quæ dilapsa jam diffluxére, severis legibus vincire; dissolutam sanctè sacræ disciplinam arctius adstringere, ac in veterem dignitatem vindicare; lapsam, prolapsam disciplinam levare; solutam disciplinam corrigere, ad sanctiorem disciplinam erudire; pravarum consuetudinum turpes, quæ caput tollebant, eludere, exsecare; à veteri sanctimonia declinantem, in semitam reducere.

Refractariolus, a, um. in etwas widerspenstig. *Syn.* Concertatorius, contentiosus.

Refragor, aris, atus sum, ari. widerstreben. *Syn.* Adversor. *Usus.* Sed nolui homini amicissimo refragari. V. *Adversor.*

Refreno, as, avi, atum, are. im Zaum halten, ein Biß einlegen. *Syn.* Coerceo, reprimo, comprimo, cohibeo, circumscribo, remitto, restringo, contrabo, sedo, debilito, edomo, frango, moderor, temperо, restinguo. Vinculum v. g. cupiditati injicio. V. *Cohibeo, coerceo, comprimo. Usus.* Refrenet prius libidinem, iram teneat, coerceat avaritiam.

Refrico, as, cui, care. wieder aufkratzen, erneuren. *Syn.* Renovo, revoco, retracto. *Phras. Nolo mihi refricare memoriam casus acerbissimi,* erneuere mir nur die Gedächtnuß jenes Unglücks nicht. Noli mihi revocare in memoriam casum acerbissimum, noli animum meum revocare in memoriam casus tristissimi; noli renovare, renovegrare memoriam casus acerbissimi: noli obductam vixdum cicatricem rescindere. V. *Memoria. Usus.* 1. Dolorem, cicatricem, vulnus refricare. 2. *Iterum vexo,* aufs neue plagen. Hæc me refricant.

Refrigeratio, onis, f. Erfrischung, Labung, Kühlung, Erquickung.

Refrigero, as, avi, atum, are. erkälten, erfrischen, erquicken, laben. *Syn.* Cæteris. *Usus.* Stella Saturni refrigerat. Umbris & aquis refrigerati.

Refrigesco, is, frixi, ere. wieder erkalten. *Syn.* Refrigeror, defervesco. *Adv.* Plane, sanè quidem. *Usus.* Belli apparatus, impetus ille animorum refrixit. Interpellata bello studia refrixére. Causa ea omnino refrixit. V. *Remitto.*

Re-

Refringo, is, fregi, fractum, ere. zu der aufbrechen. *Usus.* Claustra illa nobilitatis refregi.

Refugio, is, fugi, ere. fliehen entfliehen. *Syn.* Abhorreo, fugio, recedo, horreo, formido. ℳ *Appeto, Adverb.* Prorsus, longè. *Usus.* Refugit animus ea commemorare. Ab impiorum consuetudine refugere. Refugit à dicendo animus. V. *Abhorreo.*

Refugium, ii, n. Zuflucht. *Syn.* Perfugium, portus, præsidium, arx. *Usus.* Nationum omnium portus & refugium, senatus.

Refulgeo, es, fulsi, ére. wieder glänzen. *Syn.* Reluceo.

Refundo, is, fudi, fusum, ere. wieder oder zurück giessen. *Syn.* Rursus fundo.

Refutatio, onis, f. Widerlegung. *Syn.* Confutatio.

Refuto, as, avi, atum are. verwerfen, widerlegen. *Syn.* Aspernor, despicio. repello ɛ confuto, refello.)(*Comprobo*; *Confirmo. Adv.* Fortiùs, luculentius, gravius. *Phras. Errorum suorum refutationem exigere*, es gut den urheber dieses irrthums haben widerlegt. Quendam olim erroris doctorem fecerunt; quam docte illius fidem infirmarit; auctoritatem elevârit, quis satis deprædicet? ut illum strenuè refellerit, coarguerit, revicerit; ut firmissima quæque propugnacula ex ejus errorum defensione dejecerit, quis ignorat? V. *Refello. Usus.* 1. Refutare, & aspernari extera. Libidinem alicujus, & conatus refutare. 2. *Refello*, widerlegen. Nostra confirmare argumentis, aliena refutare.

Regalis, e. Königlich. *Syn.* Regius. *Usus.* Potestas, nomen, ornatus, purpura regalis.

Regero, is, gessi, gestum, ere. entgegen setzen. *Syn.* Oppono, objicio. *Usus.* Convitia regerere.

Regia, æ, f. Königlicher Pallast. *Syn.* Domus, Aula regia. *Epi.* Maxima.

Regiè, Königlich, herrlich. *Syn.* More regio.

Regificè, Königlich, köstlich. *Syn.* Apparatu regio.

Regimen, inis, n. * Herrschung, Regierung. *Syn.* Rectio. *Usus.* Regimen totius magistratûs penes Appium erat. V. *Magistratus, Potestas.*

Regina, æ, f. Königin. *Syn.* Regni Socia, Domina. *Usus.* Omnium virtutum regina, justitia.

Regio, onis, f. Landschaft, Gegend. *Syn.* Provincia, ora, plaga, tractus, fines, termini: spatium. *Phras.* 1. *Regio fertilis*, ein fruchtbares Land. Regio tam ubere, & pingui solô, ut a pastu repellantur pecudes, ne satietas perimat. Regio omnium rerum soli fertilis. Regio uberrimô agrô, mitissimo cælo, clementibus accolarum ingeniis; regio fertilis imprimis, & omnium copia rerum opulenta; regio fidelis, & fautrix suorum. V. *Fertilis.* 2. *E regione curiæ domus nostra*, unser Haus ist gegen dem Rathhaus über. Domus nostra curiæ respondet; contra curiam domus nostra est; domus nostra curiæ est adversa & contraria. Ex adverso, è regione curiæ nostra domus est. *Usus.* 1. Immensa, & interminata in omnes partes regionum magnitudo. Regio lunæ. 2. *Spatium*, Weite eines Orts, Raß. Vitæ spatium exiguis regionibus circumscriptum. Oitcu regionibus se continere. E regione tuæ villæ mea est hæc.

Regius, a, um. Königlich. *Syn.* Regalis.

Regnator, oris, m. * Herrscher, Regierer.

Regno, as, avi, atum, are. regieren, herrschen. *Syn.* Impero, dominor. *Phras. Regnaba apud Persas*, er regierte bey den Persianern. Perinde tenebat; Persis Imperitabat; summæ rerum apud Persas præerat; imperium Persarum tenebat; inter Persas regnum agebat, summa Imperii Persici penes illum erat; summâ Imperii apud Persas potiebatur; imperium gerebat apud Persas; Persicum dominatum imperio tenebat; summam rerum apud Persas administrabat; regium principatum apud Persas gerebat, tenebat, obtinebat, habebat; imperii clavum tenebat; rerum potiebatur; regio jure, ac potestate imperabat apud Persas. V. *Impero, rego.* *Usus.* Hic vero regnat, & triumphat oratio. Regnat in centuriis.

Regnum, i. n. Königreich. *Syn.* Principa-

patus, dominatus. *Usus.* Regnum non modò Romano, sed ne Persæ quidem tolerabile. Regnum appetere. Regnum alicui dare, deferre. Regnum occupare, obtinere; regno potiri. Sub, vel in Regno alicujus esse, degere, vivere. Regnum in cervices accipere, sich einen, als einem Könige unterwerfen. Regno aliquem pellere, expellere, ejicere; regnum adimere, regno spoliare. In regnum restituere, reducere. Regnum recuperare; in regnum redire.

Rego, is, xi, ere. regieren, lenken, beherrschen. *R.* quasi *rem ago populi*, *Syn.* Guberno, moderor, *Phras. Totam Rempublicam regit*, er regieret die ganze Stadt. Rempublicam unus gubernat, administrat omnem; unius nutum tota civitas intuetur; summæ rerum unus præest; omnia unus temperat, ac moderatur; ei populus sui velut habenas tradidit; ad ejus ductum se applicuit; Reipublicæ regimen penes eum est, ad gubernacula Reipublicæ sedet; summa rerum illi tradita est; ad ejus arbitrium, judiciumque summa rerum rediit; Reipublicæ tenet gubernacula; moderator est totius consilii publici; omnia moderatur, movet, regit; jura dat unus Reipublicæ; summæ rei præest; Rempublicam cum imperio & potestate obtinet; Reipublicæ arbiter ac moderator præsidet. V. *Impero, regno. Usus.* Animus regit corpus, & moderatur. Versare suam naturam, & regere ad tempus. Mundus regitur Numine Deorum.

Regredior, eris, gressus sum, gredi. umkehren, zurück gehen. *Syn.* Pedem refero. *Usus.* Regredi, quam progredi malo.

Regressio, onis, f. Wiederkehr. *Usus.* Exponam vobis consilium profectionis, & regressionis meæ.

Regressus, ûs, m. das Wiederkehren. *Syn.* Recessus.

Regula, æ, f. Richtschnur, Regel. *Syn.* Norma, lex, exemplum, formula, præscriptio. *Epi.* Notissima, optima, pravissima. *Phras. Regulas præscribere*, geistliche Regüln vorschreiben. Privatam, publicámque disciplinam, quæque alia cœtibus hominem regendis usui esse solent, præscribere; leges ferre; privatam publicámque vivendi rationem legibus constituere. *Usus.* Consilia sua omnia ad regulam virtutis dirigere & referre. Servare regulam de cœlo ad cognitionem omnium delapsam. Ab regula, & præscriptione vitæ aberrare, die Regun nicht halten. Studia sua naturæ regulâ metiri. Non egemus perpendiculis, normis & regulis. V. *Lex, Norma.*

Regulus, i, m. ein Land-Herr; Königlein, ein Vogel.

Regusto, as, avi, atum, are. noch einmal verkosten. *Syn.* Iterum gusto, degusto. *Usus.* Crebrò regusto tuas litteras.

Rejectanea, orum, n. verwerfliche Dinge. *Syn.* Rejecta.

Rejectio, onis, f. Verwerfung. *Usus.* Rejectio Judicum facta est.

Rejicio, is, jeci, jectum, ere. verwerfen, wegwerfen. *Syn.* Aspernor, repudio. *Adv.* Plane, feliciter. *Phras. Ea sententia ab omnibus rejecta est*, dieser Ausspruch ist von allen verworfen worden. Ea sententia irrisa est ab omnibus; explosa & ejecta est; respuêre hanc sententiam omnes, & pro nihilo putavêre; eam sententiam plerique omnes ineptam judicavêre, improbavêre, refutavêre; fuit ea sententia pleris que spreta & damnata. V. *Amoveo. Usus.* Deligere bona, & rejicere contraria. Causam ad senatum rejicit. Ab iis libris obscuritas me rejecit. V. *Affero.*

Relabor, eris, lapsus sum, labi. zurück fliessen, zurück fallen. *Usus.* Relabuntur, refluunt, revertuntur flumina, unde fluxerunt.

Relanguco, es, gui, ere. kraftlos werden. *Syn.* Oblanguco.

Relatio, onis, f. Vortrag, Nachricht. *Epi.* Salutaris, diligens. *Usus.* Quis audivit aut actionem, aut relationem tuam. *Pro* ex certa relatione, aus gewisser Nachricht, *rectius ajetur*: certis autoribus compert.

Relator, oris, m. der benachrichtiget. *Usus.* Te autore, & relatore.

Relaxatio, onis, f. Erquickung, Labung. *Syn.* Remissio, *Usus.* Otii fructus est non contentio animi, sed relaxatio.

Relaxo, as, avi, atum, are, erweitern, auflösen, locker machen. *Syn.* Remitto, dissolvo, solvo. *Phras. Rus eo, ut animum relaxem*, ich habe im Willen, auf das Feld mich zu begeben, um das Gemüthe zu erquicken. Animi causa; ut animum parumper à molestiis abducam; ut animus parumper acquiescat à curis; ut animum curis distractum, vanequa dissipatum recolligam; ut animus sine cura quiescat; ut animus ex curarum tædio recreetur; ut, quam mihi negotiorum, & curarum odiosa, continuatio hilaritatem ademit, ei studia

erpuit, in me extinxit, eam rerum jucundiſſimarum aſpectu, atque uſu recuperem; ut aliquid vernæ amœnitatis deguſtem; ut verna jucunditate fruar; ut amœnam animi hilaritatem recipiam; ut ex laboris aſſiduitate me reficiam; ut aberrem à moleſtiis, curis & negotiis; ut quandam à moleſtiis aberrationem habeam. V. *Remitto Uſus.* Animum relaxare, ac remittere. Ritus triſtitiam mitigat, & relaxat. Longior dolor intervalla dat, & relaxat. Se ab occupationibus relaxare & jucunditati dare. Cum ſe animus corporis vinculis relaxârit, ac liberârit. Alvus aliquando vel adſtringitur, vel relaxatur. V. *Recreo.*

Relegatio, onis, f. Verweiſung ins Elend. *Syn.* Amandatio. *Epi.* Jejuna, ruſticana.

Relego, as, avi, atum, are verweiſen, verſchicken ins Elend. *Syn.* Amando, exilio mulcto, expello, ejicio.)(*Reduco. Uſus.* Pater filium ab hominibus in prædia ruſtica relegârat. V. *Exilium, ejicio.*

Relego, is, legi, lectum, ere. wieder leſen, noch einmal leſen. *Uſus.* Crebro tuas literas relego, & reguſto.

Relevo, as, avi, atum, are. wieder aufheben, erleichtern. *Syn.* Levo, conſolor, minuo, levationem affero. *Uſus.* Jam tandem relevata, & recreata Reſpublica videtur. Communem caſum relevare. Tu, qui tot es dolorem meum tuis ſermonibus relevâſti. V. *Conſolor, Recreo, Levo.*

Relictio, onis, f Verlaſſung. *Syn.* Derelictio, deſperatio, proditio.

Religatio, onis, f. Anbindung. *Syn.* Colligatio.

Religio, onis, f. Gottesdienſt. *Syn.* Pietas, ſanctitas, cultus divinus, res divinæ, Sacræ, religiones & ceremoniæ ſacræ, cultus Divini Numinis. *Epi.* Antiqua, communis, divina, domeſtica, externa, fera, inexpiabilis, juſta, magna, mira, nimia, perverſa, priſtina, privata, publica, pura, ſancta, ſempiterna, ſingularis, ſolennis, ſumma, tanta, utilis. *Phraſ.* 1. *DEum ſummâ Religione colebat,* er diente GOtt auf das eifrigſte. Eo ſupremum cultum, & honorem tribuebat, præſtabat, exhibebat; ſumma DEUM Religione venerabatur; DEUM purâ, integrâ, incorruptâ mente venerabatur; Sacris impensè dedebat animum, Deûmque Religione maxima colebat. Quæ divino cultu continentur, ea omnia caſtè, integréque tractabat; in ejus animo Numinis aſſidua inſidebat cura; exiſtebat in eo mira Religionum ſanctitas, cultúsque divini amor. V. *Religioſus.* 2. *Religionem ingreſſus eſt,* lat. er iſt in einen geiſtlichen Orden oder Stand eingetreten. DEO ſeſe in religioſam ſervitutem dicavit; totum ſe DEO religioſiſſima mente contexavit; DEO dicatorum hominum inſtituta complexus, profeſſus eſt; adolescentis annos omnibus in Religioſorum [illegible] familiam nomen dedit; ſacræ militiæ ſe addixit, nomen dedit; inter Sacræ Familiæ candidatos nomen profeſſus eſt; à profanis ſtipendiis ad Chriſti veſtra convolavit. 3. *Suſceptus eſt ad Religionem,* lat. er iſt in den Orden aufgenommen worden. In ſacram Familiam cooptatus eſt; ad ſacri Ordinis damnos aggregatus, adſcriptus eſt; ſacram familiam auxit; in numerum dicatorum DEO hominum relatus eſt. *Uſus.* 1. Religio Numinis pio cultu continetur. Religionem piè colere; Religioni ſervire. Religiones omnes polluere. Ab omni Religione declinare; à Religione abducere. Novas Religiones inducere, ſuſcipere. Neglicere Religiones. 2. *Scrupulus, conſcientia,* lat. ein Gewiſſen, Scrupel. Religionem alicui afferre, injicere, inducere, einem ein Gewiſſen machen. Aliquid in religionem vertere, trahere, vermehren, es zu einem Gewiſſen haben zu haben. Religione quadam tangi; aliquid ſibi religioni ducere; habere, ihm haben einen Scrupel machen. Alicui religionem eximere, adimere, tollere, eripere, auferre; aliquem religione ſolvere, exſolvere, liberare, den Scrupel benehmen. Ea res in religionem venit populo, das Volk hat ihm haben ein Gewiſſen zu machen angefangen. 3. *Superſtitionem,* Aberglaub. In re aliqua religionem interponere; adhibére. Religione obſtrictum, implicatum, impeditum eſſe; obligare te, aliquem illigare religione.

Religioſè, gewiſſenhaft. *Syn.* Bona fide, ſancte, candidè.

Religioſus, a, um. gottesfürchtig, gewiſſenhaft. *Syn.* Summa religione præditus, ſanctus, ſacris deditus, animus religione perfuſus.)(*Impius. Phraſ.* 1. *Religioſiſſimus vir eſt,* er iſt ein gottesfürchtig-geiſtreicher Mann. Magna eſt & antiqua religione; maxima cum religione vitam traducit; pius, ſanctuſque vir eſt; pietatem imprimis colit; exemplar eſt Religionis; vitam ſanctè, piéque exigit. Is eſt, in quo tanquam in ſpeculo intuentur, qui Religionem colunt; inſigni eſt pietate erga Deum.

Ab incunte ætate ad vitæ finem omnibus in incumbit; pectus omni pietate imbuit. 2. *Vir Religiosus optime sibi consulit*, ein Geiſtlicher rathet ſich am beſten, fi am beſten daran. Qui ſe Deo dicat, addicit, dedit, totum tradit; qui ſe ad unum Deum confert; qui ſuas omnes cogitationes, omnia ſtudia ſua in uno Deo ligat ac locat; qui ab uno Deo pendere vult; qui divina ſtudia, præterea nihil colit; qui Chriſtianam pietatem non communi, vulgatique inſtituto, ſed proprio quodam ſtudio, propria quadam mentis inductione complectitur; qui præter Deum nihil animo ſpectat; qui ſuum animum, ſuas cogitationes, ſua conſilia ad unum refert Deum; qui omnibus in rebus duce Deo utitur; cujus eſt vita cum pietate conjuncta; qui nihil non pium, nihil non cum Religione conjunctum cogitat, in omnium optimè ſuis actionibus proſpicit. V. *Probus, pius, profligus.* *Uſus.* 1. Integer, innocens, religioſus, qui omnia, quæ ad cultum divinum pertinent, diligenter pertractat. Vir naturâ ſanctus, in teſtimonio religioſus 2. *Scrupuli plenus*, etwas, das an ein Gewiſſen zu machen. Religiorum erat, lucum Maro tactum excindere.

Religo, as, avi, atum, are. anbinden. *Syn.* Vincio, colligo. *Adv.* Extremiecùs. *Uſus.* Ad currum religatus Hector.

Relino, is, ere. austhun. *Uſus.* Epiſtolam, dolium relinere.

Relinquo, is, liqui, lictum, ere. verlaſſen, hinter laſſen. *Syn.* Linquo, reliquum, vel reliqui facio, minuum facio; omitto, mitto, defero, dimitto. *Adv.* Admodum nihil, trepidè, diuturnè, feliciter, fortiter, in perpetuum, malignè, largiter, antequàm, omninò, nihil ſcripti, omninò nullum memoriam, planè, prorsus nihil, ſapienter, ſtudioſe, ſtatuas, turpiter, imus, conſilio, *Phraſ.* 1. *Reliquit ſua ſtudia propria*, er hat ſeine Studia aufgegeben. Mutavit ad ſtudium bonis litteris dixit; depoſuit cum bonas litteras; diſcedit, deſcivit à priſtino conſilio; mutila fecit ſtudia ſua; deflexit de curriculo ſuo; bona gratia dimiſit doctrinarum ſtudia; removit ſe ab honeſtis litteris; ſtudia ab eo deſerta obſolvère; ſegregavit à ſe penitus Muſas; abjecit bonas litteras; à litteris alio operam induſtriamque transtulit, traduxit; à Muſis, ut ſi bellum ipſis indixiſſet, ſe disjunxit. 2. *Amici omnes me reliquerunt*, alle Freunde haben mich verlaſſen. Ab amicis ita deſtitutus ſum, ut nemo affligatur; cauſam meam omnes deſerunt; defunt amico amici; proditum, inductum; conjectum in fraudem jacère patiuntur. Ab amicis repudiatus, à propinquis nihil ſublevatus, ut tuâ ſolitudine vivo; turpiſſima defectione deſeruerunt, & dereliquerunt me amici omnes. V. *Defero, deſisco, deficio.* 3. *Tuo hoc arbitrio relinquo*, dieſes laſſe ich dir über nach deinem Gutachten. Totam partem totam ad te defero; id omne ad arbitrium tuum liberrimè confero; ejus rei æſtimationem tibi remitto; hujusce rei arbitrum, diſceptatorem, ac judicem te volo, conſtituo; hujusce rei tuum eſto arbitrium; hanc rem omnem in tua fide, ac æquitate depono. *Uſus.* Nullam præcibus meis locum; deſiderium ſui magnum reliquit. Aliquem non ſolùm relinquere ſed etiam procedere.

Reliquiæ, arum, f. Ueberreſt, Ueberbleibſel. *Syn.* Reliduæ & pl. Anguſtèe, entes, diuſtiæ, immortuæ, internortuæ, magnæ, meliores, miſeræ, priſtinæ, ſeniles. *Uſus.* In his miſeris fortunæ reliquis. Reliquiæ hoſtium perſequi. Tibi reliquiæ. Voluptatum reliquias colligere.

Reliquus, a, um übrig, übergeblieben. *Syn.* Reliduus; relictus, rejectus. *Phraſ.* *Nihil mihi jam reliquum eſt*, es iſt mir nichts übrig geblieben. Nihil non ex tantis opibus fortunæ reliquum fecit; ne reliquiæ quidem illæ veteris fortunæ reſtant; ne tenues quidem reliquiæ priſtinæ felicitatis ſuperſunt; nihil mihi fortunæ meæ ſuperat; præter vitam eamque miſeram nihil mihi ſuperest. Nihil eſt reliqui; nihil mihi reliqui ex tantis opibus fortuna fecit. *Uſus.* Nullum mihi jam ſolatium eſt reliquum in omni vita. De reliquo quid dicam?

Reluceo, es, luxi, ere. glänzen, wieder ſcheinen. *Syn.* Refulgeo.

Reluctor, aris, atus ſum, ari. widerſtreben. *Syn.* Adverſor. V. *Adverſor.*

Remaneo, es, manſi, ere. zurück bleiben. Maneo, reſto, reſideo. *Uſus.* Nemo omnium apud me remanſit. V. *Maneo.*

Remanſio, onis, f. Zurückbleibung. *Uſus.* Tuam remanſionem non probo.

Remedium, ii, n. Hülfemittel. *Syn.* Medicina, medicamentum; cautio, proviſio, fomentum. *Epi.* Præclarum, præſens, præſentiſſimum. *Uſus.* In adverſis rebus ſine remedio atque alleviamento permanére. Quærere remedium ad rem aliquam. Suo malo, ſuis incommodis, è vulneribus remedium comparare, invenire, adhibére. Actionibus remediis hanc malo occurrendum. Præſentiſſimum aliquod adhibére. V. *Medeor, Medicina.*

Re-

Remeo, as, avi, atum, are. *zurück kehren. *Syn.* Redeo. *Usus.* Ex urbe remeare. V. *Redeo.*

Remetior, iris, mensus sum, iri. *wieder messen. *Usus.* Iter remetiri.

Remex, igis, m. Ruder-Knecht. *Syn.* Qui remos agit. *Epi.* Vesinus. *Usus.* Remiges civitatibus imperare.

Remigatio, onis, f. das Rudern. *Syn.* Impetus pulsusque remotum remigium.

Remigium, ii, n. das Ruderwerk, Gemeinde der Ruderknechte. *Syn.* Remigatio, remigum multitudo.

Remigo, as, avi, atum, are. rudern. *Syn.* Remis navem propello, remis incito navigium, mare pertinaciùs remis everbero. *Adv.* paullulùm. V. *Nango.*

Remigro, as, avi, atum, are. zurück reisen. *Syn.* Redeo, remeo. *Usus.* Remigrare in domum suam.

Reminiscor, eris, sci. sich wieder erinnern. *Syn.* Sibi in mentem memoriam r.c.) *Obrepo.* *Usus.* Præterita reminisci. V. *Recordor, memoro.*

Remitè, nachläßig. *Syn.* Leniter, molliter, levi animo & remisso. *Usus.* Remisse, urbane, leniter dicere, agere.

Remissio, onis, f. die Nachlassung, Trägheit. *Syn.* Languor, abjectio. *Epi.* Humanissima, liberalissima. *Usus.* 1. Remissio animi, & dissolutio. 2. *Quies, otium, solatium,* die Ruhe, Erholung. Ad omnem animi remissionem, ludumque descendere. 3. *Relevatio, imminutio,* das Abnehmen, Abbrechen thun. Senescentis morbi remissio. 4. *Intermissio,* die Unterbrechung. Labes animi remissione ulla sunt levandæ. V. *Relaxatio.*

Remissus, a, um. nachläßig, gelind. *Syn.* Lenis, contractus, timidus. (*Acer, contentus.* *Usus.* Animo remisso & remisso. Sermo quietus & remissus. In ulciscendo, in bello gerendo, in deputando remissus. Dolor castigatus, & remissus, ein mäßiges Leid. V. *Laxus.*

Remitto, is, misi, missum, ere. zurück senden, nachlassen. *Syn.* Remitto: relaxo, minuo. *Adv.* Aliquantum, dissolutè, largiter, perciemter, nonnihil. *Phras.* 1. *Ventus remittit,* der Wind läßet nach. Ventus cadit, colligit; ventus, tempestas se frangit; ventus ponit; minuit ventus. 2. *Ira jam senescit,* der Zorn läßt schon nach. Langueseit ira; deferveseit, resedit, consedit; conquieseit ira; ira seneseit, cadit, concidit; deflagrat ira. 3. *Industria remittit,* der Fleiß nimmt ab. Languescit, seneseit industria, & remittit. V. *Minuo.* 4. *Remittere culpam,* einem die Schuld oder Strafe nachlassen. Condonare crimen; gratiam delicti facere; veniam & impunitatem dare. V. *Ignosco.* *Usus.* 1. Librum, nuncium remittere. 2. *Dimitto,* ablegen. Opinionem antè conceptum remittere. 3. *Condono,* nachlassen, weichen. Pœna à remittere. De meo tibi aliquid remitto. 4. *Minuo, diminuo, detrabo,* abnehmen, mindern. De pristina severitate; de virtute remittere. Iracundiam remittere. Hyems, frigus, dolor remittit. 5. *Relaxo,* sinken lassen, nachlassen. Animum, vocem, arcum remittere. V. *Relaxo, condono.*

Remolleseo, is, ere. *weich werden. *Usus.* Otiò remolleseunt homines.

Remora, æ, f. Verhinderung. *Syn.* Retardatio. *Usus* Multæ res obstant, remoramque faciunt rei privatæ, & publicæ. V. *Mora.*

Remordeo, es, momordi, morsum, ere. *wieder beissen. *Syn* Crucio, solicito, uro, pungo. *Usus.* Multæ me curæ remordent. V. *Crucio.*

Remoror, aris, atus sum, ari. verhindern, anhalten. *Syn.* Retardo, retineo, distineo. *Usus.* Quæ cæteros remorari solent, me nihil retardarunt. Nequid pacem distineat, ac remoretur vobiscum meam. V. *Moror,*

Remotio, onis, f. Wegräumung. *Usus.* Remotio criminis est, cum facti intentio in alium derivatur.

Remotè, von weiten. *Usus.* Stellæ aliæ propiùs, aliæ remotiùs.

Remotus, a, um. abgeschafft, weggeräumt, entfernet. *Syn.* Alienus, abhorrens. *Phras.* *Locus longissime remotus est,* der Ort ist weit von uns. Locus à conspectu amotus longiùs; locus longiùs recedit ab urbe nostra; locus, quem natura longè submoverat oculis, sui duxerat; locus extra; terminos solis, atque in extremis terrarum finibus positus. *Præter usus.* 1. Hoc à moribus, sapientia, naturâ nonnullis optimi rei omissum est. In omni cupiditate remotissimus. Hanc a vul-

vul[illegible] intelligentia remotiora sunt. 2. *Distans*, entfernt. Res à memoria nostra remotæ. Locus remotus.

Removeo, es, movi, motum, ere. abſchaffen, wegraumen, hinweg thun. *Syn.* Amoveo, demoveo, ſubmoveo, moveo, abduco, aufero, ejicio; deduco, abſtraho, voco, averto; deterreo, deprecor. *Uſus.* Removere ſe ab aliquo negotio, ad otium perfugere. Ab amicitia alicujus se removere. Ex præſidiis militem removere. V. *Amoveo.*

Remugio, is, ii, ire. wiederthönen. *Syn.* Reſono.

Remulcus, i, m. Zug-Seil des Schiffs. *R. à ῥυμὸν ἕλκων. Uſus.* Submerſam navim remulcò, multisque funibus reduxerunt.

Remuneratio, onis, f. Wiedervergeltung, Belohnung. *Syn.* Gratia, viciſſitudo ſtudiorum *vel* officiorum. *Syn.* Expedio. *Phraſ. Officiis tuis remuneratio nulla par erit*, deine Dienſte werde ich niemalen mit gleichem Danke bezahlen können. Officia tua nunquam paribus officiis æquabo; nullam unquam meritorum tuorum partem adæquabo; nunquam non modò referenda, ſed ne cogitanda quidem gratia, tua beneficia conſequar. Nunquam, ne minima quidem ex parte tuis in me meritis ſatisfaciam. Nunquam omnino tibi ſolvam, quantum debeo, ac ne ulla quidem ex parte officia tua nunquam rependam, compenſabo. V. *Remuneror. Uſus.* Nihil remuneratione benevolentiæ, viciſſitudine officiorum jucundius.

Remunero, as, avi, atum, are; *vel* Remuneror, aris, atus, ſum. wiederbelohnen, vergelten. *Syn.* Retribuo, compenſo, beneficium reddo; mutuam gratiam reddo, refero; parem gratiam repono, meritedem do. *Phraſ. Remunerabor merita in me tua*, ich werde dir deine Dienſte treulich vergelten. Cumulatis tuis in me meritis ſatisfaciam; gratum, ac memorem paribus officiis probabo; beneficia beneficiis compenſabo. Quæ in me contuleris, eadem recipies, aut majora; parem gratiam referam. Tuis beneficiis paribus officiis reſpondebo; quæ debeo, ſolvam, reddam beneficia. Qui tibi ex me fructus debentur, eos uberrimos colliges, carpes, percipies, ex me feres. Eo, quo premor, tuorum beneficiorum onere levabor; laxabo me vinculis quasi quibusdam, ſi planè ſolvere non potero, beneficiorum tuorum; in id incumbam; eo curæ, cogitationésque intendentur, ut par pari referam: efficiam profecto, ut in me gratum animum deſiderare non poſſis; omni ſtudio enitar, ut officia tua paribus à me beneficiis compenſentur; id in omni vita mihi erit antiquiſſimum, ut cumulatè reddam gratia tantis tuis in me promeritis; nihil agetur à me ſtudioſius, quàm ut de me optime meritum eſſe lætaris. *Uſus.* Quibus officiis tua beneficia remunerabo, quo tempore remunerer, nescio.

Remus, i, m. Schiff-Ruder. *Uſus.* Remis navem propellere. Detergere remos, *frangere.*

Renascor, eris, natus ſum, naſci. wieder gebohren werden. *Syn.* Renato naſcor, exoriior; renovor. *Uſus.* Renatum eſt bellum, nuper primo extinctum.

Renavigo, as, avi, atum, are. wieder zurück ſchiffen.

Renavo, as, are. hinge ein Fleiß anwenden. *Uſus.* Renavabo operam.

Renes, um, m. Nieren. *Uſus.* Ex renibus laborare.

Rendeo, es, ere. * ſchimmern, glänzen, ſcheinen. *Syn.* Reſplendeo: lætor, gaudeo.

Renitor, eris, niſus ſum, niti ſich widerſetzen. *Syn.* Contra, *vel* adverſum nitor. V. *Adverſor, obſiſto.*

Renovatio, onis, f. Erneuerung. *Syn.* Redintegratio. *Uſus.* Renovatio timoris magnam moleſtiam affert.

Renovo, as, avi, atum, are. erneuern. *Syn.* Inſtauro, redintegro, reficio, integro: refero, repræſento. *Phraſ.* 1. *Nolo renovare dolorem tuum*, ich will dein Leid nicht erneuern. Non faciam, ut, quæ coaluere vulnera, recrudeſcant; ut, quæ cicatricem duxerunt, refricentur vulnera; nolo dolorem tuum retractare, revocare; dolorem tuum jam ſenescentem irritare non cupio, nec eum novis vulneribus rumpendæ ſunt cicatrices veteres. Nolo, reviviſcat, à longo intervallo ſe referat, redintegretur, renaſcatur dolor. 2. *Renovare bellum*, den Krieg aufs neue anfangen. Comparare de integro bellum; redintegrare bellum; inſtaurare belli reliquias, & renovare. V. *Bellum.* 3. *Conſpectus ſui renovavit dolorem*, die Gegenwart des Sohnes hat den Schmerze auf ein neues erwecket. Conſpectus ſibi redintegravit lachrymas; vulnus refricuit, & dolorem; con-

ſpe-

ſpectus filii renovatio erat doloris; conſpectus filii veteres dolendi cauſas retexuit, retulit; obductam cicatricem, quæ conſenuiſſe videbatur, refricuit; conſpectus filii integravit luctum; veteres dolendi cauſas revocavit; conſpectu filii redintegrata eſt memoria acceptæ fœdiſſimæ cladis. *Uſus.* Renovare memoriam, amicitiam, bellum. Veterem curam, ac moleſtiam mihi tuæ literæ renovarunt. Jacta diſcordiæ ſemina efferent ſe, & ad renovandum bellum reviteſcent. V. *Iterum.*

Renunciatio, onis, f. Verkündigung. *Syn.* Nunciatio. *Uſus.* Suffragiorum renunciatio.

Renuncio, as, avi, atum, are. verkündigen, aufkündigen, aufſagen. *Syn.* Significo, nuncio, expono: nuntium remitto. *Adv.* Auſpicato. *Uſus* 1. Legati rem geſtam renunciârunt. 2. *Pronuncio*, benennen, öffentlich erklären. Aliquem renunciare Conſulem. 3. *Remitto nuncium*, aufſagen. Alicui hoſpitium, conductionem, ſocietatem, pactionem renunciare. V. *Nuncio.*

Renuo, is, ui, ere. weigern, abſchlagen. *Syn.* Aſpernor, repudio, adverſor. V. *Nolo.*

Reor, reris, ratus ſum, reri. dafür halten. *Syn.* Puto, arbitror, cenſeo.

Repagula, orum, n. Riegel. *Syn.* Vectes, quibus januæ clauduntur. *Uſus.* Omnia pudoris, juris repagula convellere, perfringere, effringere.

Repandus, a, um. krum̃ gebogen. *Syn.* Incurvus, reflexus.

Reparatio, onis, f. * Erneuerung, Wiederverbeſſerung. *Uſus.* Regni reparatio.

Reparo, as, avi, atum, are. ausbeſſern, erneuern. *Syn.* Recupero, iterum acquiro. V. *Renovo.*

Repaſtinatio, onis, f. Wiederumgrabung. *Syn.* Secunda occatio.

Repedo, as, avi, atum, are. zurück gehen. *Uſus.* Domum cum laude repedandum.

Repello, is, puli, pulſum, ere. abtreiben, zurück treiben. *Syn.* Pello, rejicio, ſubmoveo, impetum retundo; reprimo.)(*Impello. Uſus.* Vim vi repellere; à ſe dolorem repellere. Homines à foro, templo repellere. Hoſtem rejicere ac repellere. Vim hoſtium reprimere ac repellere. V. *Pello, Arceo.*

Rependo, is, di, ſum, ere. erſtatten. *Syn.* Reddo, repono, vicem reddo. *Uſus.* Pro Gracchi capite aurum repenſum. V. *Compenſo.*

Repens, tis, g. o. krichend, jählig. *Syn.* Repentinus.

Repentè, plötzlich, jählings. *Syn.* Derepentè, ſtatim, ſubitò, repentino, ex tempore, extempto. *Phraſ. Repente iratus ſui*, ich bin jähzornig worden. Repentè exarſi; repens me ira inceſſit; præſente iracundia exarſi; è veſtigio, repentinò, de improviſo ira ſuccenſus ſum; veſtigio temporis, nec opinata, & minimè proviſa ira me invaſit. V. *Subitò. Uſus.* Repentè, amicitiam præcidere. Repentè, præter ſpem agmen in conſpectum venit.

Repentinò, plötzlich. *Syn.* Repentè. *Uſus.* Repentinò moritur.

Repentinus, a, um. unverſehens, plötzlich. *Syn.* Improviſus, inſperatus, inexpectatus, repens, inopinatus. *Uſus.* Omnia repentina, & nec opinata graviora. Magna ex nec opinato lætitia extitit repentè. V. *Repentè.*

Repercutio, is, cuſſi, cuſſum, ere. * wieder zurückſchlagen. *Uſus.* Valles clamoribus repercuſſæ.

Reperio, is, peri, pertum, ire. finden, antreffen. *Syn.* Invenio. *Adv.* Difficillimè, nusquam, peregrè, rectè, usquam. *Uſus.* Exitum rei, finémque reperiemus. Inunda eſt ratio, & via reperienda. Si quæras, reperies. V. *Invenio.*

Repetitio, onis, f. Wiederholung. *Uſus.* Ejusdem verbi crebra repetitio. *Epi.* Crebra.

Repeto, is, ivi, itum, ere. wieder fordern, wiederholen. *Syn.* Exigo, peto, repoſco: reſumo, retracto. *Adv.* Altè & à capite. amplius, inde usque, longè, rectè. *Phraſ.* 1. *Res ab initio eſt repetenda*, man muß die Sache von den erſten Urſprung her nachforſchen. Altius rei initium petendum; ab ultima antiquitate; altè & à capite; à fonte repetenda, arceſſenda eſt; ab origine, cauſisque primis res exponenda, repetenda eſt. 2. *Humaniores litteras repetam*, ich werde die untere Schulen wiederholen. Humaniorum litterarum ſtudia ex intervallo recolam; ad politiores litteras reguſtandas me referam, retractabo artes, quas ab ineunte ætate condidici; in gratiam cum bonis Muſis ex intervallo redibo; ſecundis curis bonas artes perpoliam; intermiſſa tantiſper litterarum ſtudia revocabo; me ad priſtinas artes revocabo; Latinitatis autores ad manus revocabo. 3. *Semper idem repetit*, er wiederholet allewil das vorige. Aures identidem iisdem vocibus obtundit; eandem clamben recoquit;

quit; eandem cantilenam iterat, canit, insusurrat; eidem chordæ oberrat; eandem tundit incudem; semper eodem revolvitur, *Ulpes.* 1. Jus suum, promissa; officii præstanda & fruenda; res ablatas ab aliquo repetere. 2. *Renovo, renasco,* erneuern, lernen; gieben. Repetere memoriam superiorum temporum. Rem abs, à capite repetere. Sententiæ suæ pravitatem ab ipsa natura repetit. Repetere præcepta. V. *Iterum,*

Repetundarum, Anklage wegen Verschwendung gemeiner Gelder. *Usus.* Lege pecuniarum repetundarum teneri, damnari.

Repleo, es, evi, etum, ére. erfüllen. *Syn.* Impleo, refercio.

Replicatio, onis, f. das Umkehren. *Syn.* Conversio. *Usus.* Replicatio mundi.

Replico, as, cui, citum, are. zurück gedenken, zurück blättern. *Syn.* Repeto. *Usus.* Si velis replicare annalium memoriam, invenies.

Repo, repis, repsi, reptum, repere. kriechen, schleichen.

Repono, is, posui, positum, ponere. wieder hinlegen. *Syn.* Colloco. *Usus.* 1. In aliquo, in alicujus humanitate, opibus spem omnem & salutem reponere. 2. *Annumero, recenseo, asscribo, reputo,* zuzählen. Aliquem in numerum, vel numero amicorum, proborum civium; in suis reponere. 3. *Recondo,* verstecken. Fructus, alimenta in hyemem reponere. 4. *Reprimo,* verhelfen, erhalten. Ne ego illi reponam, cum veneris. Pio damno quid repones?

Reporto, as, avi, atum, are. zurück tragen, davon tragen. *Syn.* Refero, reduco, reveho; obtineo, consequor. *Usus.* 1. Exercitum à Provincia reportare; laudem & benevolentiam omnium; victoriam de hoste reportavit. 2. *Defero, denuncio,* anbringen, anzeigen. Rem reportare ad Judices.

Reposco, poscis, posci, poscere. wieder fordern, begehren. *Syn.* Repeto. *Usus.* Bona sua repetere, ac persequi bello judicio. V. *Peto.*

Repotia, orum, n. Nach-Hochzeit.

Repræsentatio, onis, f. Bezahlung. *Syn.* Solutio pecuniarum.

Repræsento, as, avi, atum, are darstellen, zeigen; baar erlegen, ausgeben. *Syn.* Præsentem pecuniam persolvo: præsentem alicui gratiam refero: personam gero: aliquid re præsenti exhibeo, præsto. *Phras.* 1. *Repræsentavit in theatro Ducem,* er hat in Gestalt eines Feld-Fürsten auf dem Schauplatze vertreten. Personam Ducis in theatro gessit, retulit, sustinuit, repræsentavit; personam Ducis simulavit, induit, suscepit. 2. *Repræsenta tibi ante animo veterem Romam,* bilde dir nur das alte Rom ein. Finge te cernere, intueri animo veterem Romam. propone tibi, pone tibi ob oculos; cogitatione depinge veteris Romæ majestatem. Versetur tibi ante oculos, observetur animo Romanæ majestas urbis. Romanam illam majestatem mente tantum objice. V. *Imagino.* *Usus.* 1. Nequam pecuniam, cum dies promissorum advenerit, repræsentabimus. 2. *Refero, exhibeo, speciem exprimo,* vorstellen. Templum illud repræsentabat memoriam consulatus mei. 3. *Reparo, recupero,* wieder herstellen. Ego corpus libenter in cruciatus obtulerim, si repræsentari morte mea libertas civitatis potest. 4. *Anticipio, præcipio,* vorkommen. Non expectanda est temporis medicina, quam ratione repræsentare possumus.

Reprehendo, is, di, sum, ere. mit Worten strafen, schelten. *Syn.* Increpo, arguo, redarguo, accuso; vehementius castigo, exagito, insector; aliquem apud Judices appello, obiurgo, in crimen voco. *Adv.* Leviter, graviter, leviter, liberaliter, errorem mali, nugas repellendo, quid in aliquo, pregraviter, plane, recte, vehementer, commode, ita vere, subtiliter, vehementer, vulgo reprehendere. *Phras.* 1. *Cato vehementer reprehendit Pompeium,* Cato hat Pompejum heftig getadelt. Graviter increpuit in Pompeium; magna voce Pompeium increpuit; vehementer Pompeium accepit Pompeium; acerbis verbis insectatus est; gravissimis verbis exaggravit; Cato Pompeium atrocibus verbis atrocissime increpavit; Cato Pompejum judicio adortus, vehementer eum accusavit; Cato Pompejum vehementer eum accusavit; Cato Pompejum liberrime antecessit accusatione; Cato eadem tempestate Pompejum nimium potentem plus æquo apparatu [illegible] efficit, vitia nempe [illegible] Catonis. Reprehendere [illegible] ris reprehendendis incurrit: Pompeii Catonis vitia [illegible] Lucii Vitellii [illegible]

nem; Pompeji ambitio in vituperationem cadebat Catonis. Notavit Pompejum Cato persape, & gravi objurgatione conscidit; jurgiis lacessavit; verbis increpuit; malè verbis accepit. V. *Alloquor, objurgo, vitupero. Usus* 1. Gravissimis verbis aliquem reprehendere & exagitare. Difficile est, in quo quis offenderit, alios reprehendere. 2. *Retrabo, manu abstuco*, bey der Hand zurück ziehen. Revocat virtus, vel potius manu reprehendit. V. *Reprobo.*

Reprehensio, onis, f. Bescheltung, Bestrafung. *Syn.* Vituperatio. *Epi.* Bella, difficilis & lubrica, familiaris, falsa, justa, levior, minima, nobilis. *Usus.* Culpæ reprehensio. Habet ea res justam reprehensionem. In varias reprehensiones incurrere. A reprehensione longè abesse. Caret eius vita reprehensione. Omnem reprehensionem fugere.

Reprehensor, oris, m. Bestrafer. *Syn.* Exagitator, accusator.

Repressor, oris, m. Abhalter. *Syn.* Vindex.

Reprimo, ĕre. zurück halten. *Syn.* Contineo, comprimo, coërceo. *Adv.* Aliquantulum, valde, paulisper. *Phras. Improbam eius cupiditatem repressi*, ich habe seiner unbezähmten Begierde einen Zaum eingelegt. Cupiditatem retudi, fregi, & abieci; perfeci equidem, ut ne posset cupiditati suæ satisfacere, libidini obtemperare, iniquè cogitata perficere, improba consilia ad exitum perficere. Longius cupiditate processisset, nisi ego incurrissem, occurrissem, obviam iissem, me objecissem, obstitissem, restitissem, impedivissem, impedimento fuissem, impedimenta objecissem. Rapiebat eum cupiditas, ego repressi; efferebat eum libidinis impetus, ego modum statui; indomitam eius cupiditatem domui; effrenatæ ejus libidini frenos injeci; eum ab effrenata cupiditate refrenavi. V. *Coerceo, cohibeo. Usus.* Vim, conatum, audaciam reprimere. Se à supplicio sumendo, ab ira reprimere, & continere.

Reprobo, are. tadeln, mißbilligen. *Syn.* Improbo, rejicio. *Phras. Non video, quid reprobare in vita eius possim*, ich sehe nicht, was man an ihm tadeln könte. Non video, quæ pars vitæ ejus justam reprehensionem habere; quid incurrere in aliorum reprehensiones possit. Non video, quid vitio illi dare, vertere; quid fraudi tribuere; quid culpæ in eum conferre; qua culpa eum condemnare; quid in eo carpere; quam culpæ notam ei inurere; quo crimine accusare; cujus culpæ insimulare eum possit. Vita ejus longissimè abest à justa reprehensione; reprehensione caret. Non video, quid sequius sit in ejus moribus, quod in justam reprehensionem cadat. V. *Reprehendo. Usus.* Reprobare alterius sententiam. V. *Rejicio, dissentio, damno.*

Repromissio, onis, f. Gegen-Verheissung. *Syn.* Restipulatio. *Epi.* Recens.

Repromitto, ĕre. dagegen versprechen. *Syn.* Restipulor, stipulanti promitto, spondeo. *Usus.* In referenda gratia hoc vobis repromitto. V. *Polliceor, promitto.*

Repudiatio, onis, f. Verwerfung, Mißbilligung. *Syn.* Rejectio. *Usus.* Repudiatio supplicum superbiam arguit.

Repudio, are. verwerfen. *Syn.* Nuncium remitto, rejicio. *Adv.* Certè, constanter, contumaciter, fortiter, funditùs, ingratè, impiè, planè, sapienter, superbissimè, valdè. *Usus.* Consilium alicujus, vota, preces repudiare. Conditionem æquissimam repudiavit. V. *Rejicio, abjicio.*

Repuerasco, ĕre kindisch werden. *Syn.* Ad puerilem ætatem redeo. *Adv.* Incredibiliter. *Usus.* Utinam repuerascerem!

Repugnanter, ungeduldig. *Syn.* Invitè.

Repugnantia, æ, f. Gegensatz. *Syn.* Pugna, contentio. *Usus.* Tu tot rerum repugnantiam non vides?

Repugno, are. widerstreben, widerstehen. *Syn.* Adversor, obsisto, reclamo. *Adv.* Acriter, apertissimè, leniter, multum, planè, valdè, vehementer. *Usus.* Fortunæ, crudelitati alicujus repugnare. Age, quod lubet, nemo repugnat. Illud vehementer repugnat, patrumque consentaneum est. V. *Adversor.*

Repulsa, æ, f. abschlägige Antwort. *Syn.* Offensio, repudiatio à magistratu. *Usus.* Repulsam ferre, accipere. Repulsam ferre, & suffragiis prætereiri.

Repulsus, ûs, m. das Zurückschlagen. *Usus.* Scopulorum repulsu.

Repungo, ĕre. wieder stechen. *Syn.* Vicissim pungo. *Adv.* Leviter. *Usus.* Possem lacessitus repungere.

Reputo, are. überlegen, bedenken. *Syn.* Cogito, expendo, animo, agito, apud animum meum cogito. *Usus.* 1. Hæc ego assiduè mecum reputo. 2. *Statuo, constituo, decerno; intelligo, perspicio*, bey sich beschliessen. Non est facile reputare, utrum rectè, an perperàm factum sit. Hoc etiam reputato in senectâ miserrimum. V. *Cogito.*

Requies, etis, vel ei, f. Ruhe. *Syn.* Quies. *Usus.* Animo defatigato otium quærere; & requiem ab occupatione. Parùm habeo requietis. Oblectationem animi, requiemque curarum alicui afferre. Quantum temporis conceditur ad requiem corporis, & animi. V. *Quies.*

Requiesco, ĕre. ruhen, ſchlafen. *Syn.* Quiesco, conquiesco, acquiesco. *Adv.* Aliquantulum, diu satis. *Usus.* Curam animi remittere; in sermone alicujus requiescere. Solicitudines amicorum consilio & sermone requiescunt. V. *Quiesco.*

Requiro, ĕre. ſuchen, fragen. *Syn.* Quæro, postulo, flagito, deposco. *Adv.* Atque nihil, diligenter, magnopere, multum, recte, valde, vehementer, ultra. *Usus.* Hominis in gerendo negotio fidem, & prudentiam requiro. Verum quidem dicis, sed requiram diligentius. Beatus quid requirat, ut beatior sit! V. *Quæro.*

Res, ei, f. ein Ding, Sache. *Usus.* 1. *Negotium*, Geſchäfte. Rem alicui committere; credere. Rem libenter suscepit, naviter procurat, bene agit, gerit, obit. Rem expedire, conficere. Res est plurimi otii, es iſt eine Sache, ſo wohl Zeit brauchet. 2. *Salus rerum, conditio*, Beſchaffenheit derer Sachen. Rerum cursus, rerum turba, perturbatio, motus, confusio, varietas, gravitas, asperitas, status. *Res perturbata*, ein verwirrter Zuſtand der Sachen. Res turbulentæ, incommodæ, adversæ, dubiæ, periculosæ; deteriores, contractæ, calamitosæ, desperatæ, perditæ, eversæ. Rerum interitus, occasus. *Res salvæ*, ein glücklicher Zuſtand der Sachen. Res integræ, bonæ, secundæ, florentes, amplissimæ. Ut tum res erant, wie dazumal die Sachen beſchaffen waren. Pro re ac tempore consilia capere, nach Geſtalt der Sachen einen Entſchluß machen, Rath einholen. Consilium ex re natum, ein Entſchluß, ſo man aus Gelegenheit der Sache abfaſſet. 3. *Causa*, Handel. Ad rem accedere. Pertractare ea, quæ rem continent. Ita res se habet. Eo loco res nostra est; in eum locum; in id discrimen res nostra adducta est. Res est in integro. Res bellissime ibant, processerant. Res declinata, extracta, procrastinata, dilata, rejecta. 4. *Bona, opes, utilitas*, Gut, Geld, Nutzen. Res familiares, domestica, pecuniaria, frumentaria. Rei sua thari operam dare. Rem quærere, augere, amplificare. Rerum suarum studere. Rebus suis providere, in rem suam aliquid convertere. Erit id in rem tuam, vel re tua, zu Nutzen kommen. Res tua hic agitur, es gehet um dein Haab und Guth. Rem suam continere, minuere, disparare, dilabi, fluere; naufragium rei familiaris facere, ſein Haab und Guth verſchwenden, verliehren. 5. *Imperium*, Regiment. Rerum potiri. 6. *Contentio*, Zank, Streit. Res mihi cum hujusmodi portento fuit. 7. *Occasio, opportunitas*, Gelegenheit. Colloquium pro re nata non incommodum. 8. *Factum*, That. Re præstare aliquid. Res, non verba, ad purgandum attulit. Non tam re, quam spe laudatus. Ut res ipsa demonstrat. 9. *Promiscue*, in der That, Verrichtung. Revera, in Wahrheit. Nihil ad rem, das gehört nicht zu unſerm Vorhaben. Re ipsa de maleficio constaret, in der Sache ſelbſten ꝛc. Re, ac ratione; non re, sed opinione; re non verbis. Re omissa tantum nomen tenere.

Resaluto, are. wieder grüſſen. *Usus.* Neminem resaluravit.

Resarcio, is, sarsi, sartum, ire. erſetzen, ergänzen. *Syn.* Restituo, reficio. *Usus.* Vestem, damna resarcire. V. *Restituo.*

Rescindo, ĕre. abſchneiden. *Syn.* Reseco: dissolvo, infirmo, labefacto. *Usus.* Acta alicujus, leges, pactiones, instituta majorum rescindere. V. *Valeo.*

Rescisco, ĕre. inne werden, dahinter kommen. *Syn.* Intelligo, cognosco. V. *Scio.*

Rescribo, ĕre. zurück ſchreiben. *Syn.* Litteris respondeo. *Usus.* Non gravabor, epistolæ tuæ rescribere.

Reseco, as, cui, ectum, are. abſchneiden. *Syn.* Excido, exscindo, exseco. *Usus.* Ad vivum resecare. Libidinem resecare.

Resero, are. eröffnen, wieder aufthun. *Usus.* Reserare januam, italiam hostibus.

Reservo, are. vorbehalten, zurück behalten. *Syn.* Servo, conservo. *Adv.* Imposterum. *Usus.* Non te urbi, sed carceri reservavi. Ad extremum reservatus. Aliquid sermoni proximo reservare. Vitam ad meliora tempora reservare. V. *Servo, asservo.*

Reses, idis, g. o. müßig, faul. *Syn.* Otiosus; ab opere, labore vacuus; cessator. *Usus.* Tumebant partes resedem in urbe plebem. V. *Piger.*

Resideo, ēre. zurück bleiben, ſich niederlaſſen: übrig ſeyn. *Syn.* Consido, maneo, remaneo, moror: insuesco. *Usus.* 1. In villa, in oppido residere. 2. *Permaneo, insuesco*, verharren, übrig bleiben. Non patior, eas inter vestis tuas residere. Ne tutelæ quidem ullæ in his quæ in eo residerent. Si quis illorum tenuis

fub-

resi let. 3. *Ipsum, neo, reluceo*, an einem haften. In eo tota Reipubl. auctoritas residet. Tota spes mea in te residet. 4. *Hæreo*, in einem stecken. Cujus culpa in te resi let. Res gestæ, in quibus nulla potest residere inertiæ suspicio.

Resido, is, sedi, ere. sich senken, abnehmen. *Usus.* 1. Si montes residerent. 2. *Seaor, placor*, vergehen, besänftiget werden. Cum iræ, cum timor animo residissent. Cum bella pace resedissent, ac deferbuissent. V. *Remitto.*

Residuus, a, um. übrig. Syn. Reliquus. *Usus.* Quid relatum, quid residuum sit. V. *Reliquus.*

Resigno, are. öffnen, aufbrechen. *Syn.* Aperio, solvo, relino.)(*Obsigno. Usus.* Tabulas, litteras resignare. *Resigno officium, vulg.* sein Amt aufgeben. *Lat.* Abdico me munere. *Resignatus, vulg.* ganz ergeben zu allem. *Lat.* Animo paratus.

Resilio, is, lui, vel lii, ire. zurück springen. *Syn.* Refugio. V. *Refugio, aheo.*

Resipisco, is, sipui, ere. sich bessern, klüger werden. *Syn.* Ad sanitatem, ad me redeo, me colligo, erroris me pœnitet. *Phras. Tandem resipuit*, endlich hat er sich gebessert. Tandem ad bonam, meliorem frugem se recepit; ad frugem rediit; ad sanit tem reversus est; ad officium rediit; ad mores, & ingenium, quod a natura habuit, mite & tractabile, se recepit; tandem se collegit. V. *Convertor, conversio, frugi.*

Resisto, is, stiti, stitum, sistere. widerstehen. *Syn.* Repugno, obsisto. *Adv.* Acriter, acutius, acerrime, aperte, fortiter, impudenter, necessario, studiosius, vehementer. *Phras.* 1 *Resistam hominis audaciæ*, ich werde mich dieses Menschen Kühnheit widersetzen. Obsistam pro viribus; omni non contentione modo, sed dimicatione repugnabo; objiciam me, quoad possum, & ejus conatus refutabo; sceleri ac audaciæ me opponam; luctabor cum homine improbo; vel inermis contra armatum resistam; improbis ejus consiliis occurram; audaciam frangam & debilitabo. Si quod in me telum contorserit, legum & judiciorum arma arripiam; literis mei oppositu obnitar; ibo in hominem; obstrictantem contundam, ferociam exultantis frangam. 2. *Miles irruenti hosti viu resistit*, die Soldaten haben dem Feinde lange Widerstand gethan. Fortiter excepit impetum hostium; rem Rom. iniquo loco, animo atque audacia diu sustinuit; iturn egregie obviam hostium se-rocitati; hostium impetum tardavit; miles non constitere modo adversus hostem ausus, sed reprimere etiam, & in castra rejicere. V. *Obsisto, adversor, obsto, aneo. Usus.* 1. Libidini alicujus, dolori, hostibus resistere. 2. *Persisto, insisto*, darauf bleiben, verharren. Sed ego in hoc resisto. Nihil est, ubi resistamus a lapsu.

Resolvo, is, vi, utum, ere. auflösen. *Syn.* Dissolvo; persolvo, numero. *Usus.* Senatus quæ est pollicitus, summo studio resolvet, bezahlen.

Resono, as, ui, are. wiederhallen. *Syn.* Personо, pererepo. *Adverb.* Urbanus. *Usus.* 1. In hac vocum concordia dulce quiddam, & amicum resonat. 2. *Respondeo*, zusammen treffen. Gloria virtuti resonat, tanquam imago.

Respecto, as, avi, atum, are. stets zurück schauen. *Syn.* Respicio. *Usus.* Nec ita prætereamus, ut tamen intuentes, & respectantes relinquamus.

Respectus, us, m. das Zurücksehen. *Syn.* Aspectus aversus. *Epi.* Mirabilis. *Usus.* 1. Meus animus in acie est, ne respectum ullum quærit. 2. *Ratio*, Ansehen. Sine respectu majestatis, ohne Ansehen der höchsten Gewalt. V. *Ratio, cura.*

Respergo, is, si, sum, ere. besprengen. *Syn.* Aspergo, profundo, conspergo. *Usus.* Cum Prætoris oculos prædonum remi respergerent.

Respersio, onis, f. Besprengung. *Usus.* Sumtuosa respersio.

Respicio, is, exi, ectum, ere. zurück sehen. *Syn* Refero ad aliquem converto; oculos ad aliquem refero, retorqueo; aspectum refero in aliquid; oculis relucentem sequor. *Adverb.* Jucundius, longe, melius, morose. *Usus.* 1. E tenebris lucem aliquam respicere. Respexit, & simul ad Consulem aspexit. Antiquam societatem respexit. Præteriti temporis memoriam cogitatione respicere. 2. *Rationem habeo, curo*, acht haben auf etwas. Respice salutem, Reipublicæ commoda. 3. *Adduco*, heissen. Nisi quis DEUS nos respiciat.

Respiratio, onis, f. die Athemholung, das Athemholen. *Syn.* Interspiratio, interpunctio. *Usus* 1. Alios intervalla, moræ, respirationes delectant. 2. *Habitus*, Dunst. Aer oritur ex respiratione

aquarum. 3. *Spirandi actus*, das Athmen. Sine respiratione animal intermoritur. V. *Respiro*.

Respiro, as, avi, atum, are. Athem holen, verschnauffen. *Syn.* Spiro, spiritum duco; anhelo; animam reddo, quæ ducta est spiritû: recreor, quiesco. *Adv.* Liberè, paullum. *Phras. Nunc ægrè, nunc liberius respiro*, bald kan ich hart, bald leichter Athem holen. Spiritus nunc ægrè, nunc liberiùs meat; nunc arctè meat intercluſus spiritus, nunc commodiùs ducitur; difficultas spirandi nunc fauces strangulat, nunc relaxat. Nunc difficiliùs, nunc commodiùs spiritus redditur. Noxius humor nunc spiritum intercludit, nunc reciprocare animam sinit. Noxius humor nunc animam comprimit, nunc laxat. Tametsi anhelitum nonnunquam recipiam, humor tamen, qui fauces obsidet, spiritum sæpiùs elidit. Vix æquabilem tantisper spiritum traho, cum intercluſio animæ, & solitæ spiritus angustiæ mox sequuntur. *Usus.* 1. Pulmones ductam animam respirant, & reddunt. 2. *Recreor, quiesco, animum recipio*, sich erholen, erquicken. Erigere animum, paullulum à metu respirare. Respirabo, si te videro, & in his miseriis requiescam. 3. *Cesso, intermitto*, aufhören. Oppugnatio ne punctum quidem temporis respiravit. V. *Recreor, instauro, colligo*.

Resplendeo, es, ui, ére. helle scheinen. *Syn.* Refulgeo.

Respondeo, es, di, sum, ére. antworten. *Syn.* Responsum do, refero, responsum reddo, rescribo.)(*Interrogo. Adv.* Absurdè, acutè, æqualiter, amicè, argutè, asperè, audacter, benè, benignè, commodissimè, considerate, constanter, copiosè, cumulatè, demissè, dolenter, dilucidè, falso, flebiliter, ferociter, graviter, honestè, honorificè, humanè, impudenter, inhumanè, insciti, lentè, liberaliter, litteratè, luculenter, malè, memoriter, perbenignè, probè, rectè, separatim, supplicater, tristius, vehementer, venustissimè, verisimè, confusè. *Phras. Respondit ad hæc alter*, hierauf antwortete der andere. Excepit sermonem alter; subjecit alter; ad hæc responsum dedit, reddidit alter; ad ea alter paucis; ad ea placidè alter & benignè verba fecit; unum, non ampliùs verbum retulit, reddidit. Responsi ratio hæc erat; respondit alter ad hæc. V. *Responsum. Usus.* 1. Ad interrogata respondle, extra ea, cave, vocem mittas. Asperè verbis, vultuque respondit. 2. *Convenio, congruo*, übereinkommen. Extrema primis; virtus tua hominum opinioni; majorum laudibus respondent. Optatis meis fortuna respondit; inter eos mutuò officius respondetur.

Responsio, onis, f. Antwort. *Syn.* Responsum. *Epi.* Brevis, inimica. *Usus.* Indigna responsione quæstio.

Responsum, i, n. Antwort. *Syn.* Responsio. *Epi.* Liberale, præclarum, homine docto dignum. *Usus.* Responsum dare, reddere, edere, Antwort geben. Responsum auferre, Antwort bekommen. Responsa Juris consultorum.

Respublica, æ, f. das gemeine Wesen. *Syn.* Res communis, publici consilii societas. *Epi.* Ægrota, afflicta, perdita, aliena, amantissima, clara, conjunctissima, florens, fortunata, germana, grata, imbecilla, infirma, ingrata, labens, libera, misera, municipalis, perturbata, perdita, privata, quieta, sana, salva, summa, tenuis, tota, tranquilla, turbulenta, vetus, universa. *Phras.* 1. *Rempublicam condere*, ein gemeines Wesen aufrichten. Rempublicam constituere, ædificare, serere: Reipublicæ fundamenta jacere, ponere; statum civitatis jure & legibus, & moribus de integro condere. 2. *Ad Rempublicam gerendam serò accessit*, er ist spat zur Regierung des gemeinen Wesens kommen. Serò ad Rempubl. se contulit; Rempubl. capessivit, accepit, aggressus gerere, tractare, administrare cœpit. 3. *Rempublicam strenuè administrat*, er regieret das gemeine Wesen tapfer. Rempubl. pulcherrimè gerit; legibus optimis temperat, sustinet, gubernat. Totus in Rempublicam incumbit, ejusque formam pulcherrimam effingit. 4. *Magna ars est, Rempublicam rectè gerere*, es ist eine grosse kunst, dem gemeinen Wesen wohl vorzustehen. Ad gubernacula Reipublicæ stare; custodem, gubernatoremque Reipublicæ agere; clavum Imperii tenere: rempublicam communem utilitatem continentes administrare; gubernacula Reipublicæ tractare. V. *Rego, Regno, Impero* §. *Pœnas dabunt, qui adversus hanc Rempublicam insurgunt*, die, so sich wider das gemeine Wesen aufmachen, werden nicht ungestraft bleiben. Qui Rempublicam oppugnant, vexant, perturbant, labefactant, violant; qui Rempublicam convellere, opprimere, delere, vastare nituntur; qui arma contra Rempubl. ferunt; qui pestem patriæ moliuntur. V.

Op-

Oppugno. 6. *Respublica ruinæ est proxima*, das gemeine Weſen ſcheinet zu ſeinem Untergange zu eilen. Respublica inclinata præcipitat in exitium; haud longè abest ab exitio, interitu; labat Respublica, & perditis jam propè rebus, omnia ad exitium præcipitia sunt, omnia ad perniciem profligata atque perdita videntur. 7. *Rempublicam conserva*, erhalte das gemeine Weſen. Rempubl. consiliis tuis excita, erige, fulci, continc, serva, restitue; ac si fieri possit, ut exurgat, ac revivisca, cilice, atque elabora. *Usus.* Conversiones Rerumpublicarum naturales esse, è Philosophia didiceram.

Respuo, is, ui, ere. verwerfen, verachten. *Syn.* Repudio, aspernor. *Adv.* Vehementer. *Usus.* Respuere aliquid, ac pro nihilo putare. Respuere consolationem omnem ac consilium. V. *Nolo, Recuso, Invitus.*

Restinctio, onis, f. Löſchung. *Syn.* Sedatio. *Usus.* Extinctio sitis.

Restinguo, is, xi, inctum, ere. auslöſchen. *Syn.* Sedo, comprimo.)(*Inflammo. Usus.* Ardorem restinguere. Eloquentia cupiditates restinguit. Ignem, sitim restinguere. V. *Comprimo, coerceo.*

Restipulatio, onis, f. Gegen-Verſprechung. *Syn.* Repromissio.

Restipulor, aris, atus sum, ari. dargegen verheiſſen. *Syn.* Repromitto. *Adv.* Diligenter, porrò.

Restis, is, f. * Seil, Strick. *Syn.* Funis.

Restituo, is, ui, utum, ere. wieder erſetzen, wieder einſetzen. *Syn.* Instauro, corrigo, repræsento. *Adv.* Æquè, dissolutè, honorifice, perniciosè, planè, turpiter, in integrum. *Usus.* 1. Pretium, veterem potestatem Reipublicæ restituere. Pecuniam, libertatem restituere, ac repræsentare. Restituere, ac corrigere depravata. 2. Repono, wieder einſetzen. Aliquem in integrum, in antiquum gloriæ & honoris locum, in veterem possessionem, gratissimque restituere. Vix sibi è gravi calamitate restitui cœperat. Quem auctoritate, studiò, sententiis vestris restituistis, nunc manibus quoque vestris in suis sedibus collocate. 3. *Veniam do*, Schuld, Strafe nachlaſſen. Condemnatum clementer restituit.

Restitutio, onis, f. Erſtattung, Erſetzung. *Usus.* Restitutio damnatorum.

Restitutor, oris, m. Wiederbringer. *Usus.* Lentulus salutis nostræ restitutor.

Resto, as, stiti, stitum, are. übrig ſeyn. *Syn.* Manco, remanco, resideo *Adv.* Omninò. *Usus* 1. Romæ restiti paullisper, dum cœpta perficerem. 2. *Reliquor, Supersum, Superat, reliquum est, restatum est*, übrig. Nihil ei præter hortos restat. Hæc reliqua pars est, hic restat actus. Unicus mihi amicus restat. V. *Reliquus.*

Restrictè, ſtreng, genau. *Syn.* Angustè, strictè. *Usus.* Cur id tam restrictè, parcéque faciat, ignoro.

Restrictus, a, um. geitzig, karg. *Syn.* Tenax, parcus, avarus. *Usus.* Naturâ ad largiendum restrictior.

Resupinus, a, um. rücklings. *Syn.* Supinus.

Resurgo, is, surrexi, ere. * wieder aufſtehen. *Usus*, Resurgunt res Romanæ contra spem. V. *Pascha, Christus.*

Retardatio, onis, f. Hinderniß, Einhalt. *Syn.* Mora, impedimentum.

Retardo, as, avi, atum, are. verhindern, Einhalt thun. *Syn.* Moror, moram affero, moram facio, moram & impedimentum infero. *Usus.* Celeritatem alicujus, hostium animos, & impetum retardare, comprimere, frangere. Ne animum tuum à scribendo defatigatio ulla retardet. V. *Differo, moror, morâ, impedio.*

Rete, is, n. Netz, Fiſcher-Netz, Jäger-Garn. *Syn.* Plaga, laqueus.

Retego, is, texi, tectum, ere. entdecken. *Syn.* Aperio, evolvo. V. *Aperio.*

Retentio, onis, f. Hinterhaltung. *Usus.* Assentionis retentio.

Retexo, is, xui, textum, ere. auflöſen. *Syn.* Dissolvo. *Usus.* Dialectica quasi Penelopes telam retexens. Num, quod adolescens præstiti, commutem, & velut me ipse retexam? Retexo orationem meam, ich widerruffe das, was ich geredet habe. *Palinodiam cano.*

Reticentia, æ, f. Verſchwiegenheit. *Syn.* Taciturnitas.

Reticeo, es, ui, ére. verſchweigen. *Syn.* Taceo, conticco, obmutesco. *Adv.* Astutè prorsus, nullò modò. *Usus.* Silentiò utor,

tacitum relinquo, silentio praetereo, silentio involvo, abstineo me ab hujus rei sermone. V. *Taceo, Sileo.*

Reticulum, i, n. ein Netzlein.

Reticeo, es, ui, tentum, ere. behalten. *Syn.* Detineo, cursum inhibeo: teneo.)(*Dimitto. Adv.* Diligenter, diutius, in perpetuum, mediocriter, melius, vehementer, vix. *Usus.* 1. Sui juris retinendi quique cupidus. Retine hominem, ni profectus sit. 2. *Conservo*, behalten. Retinent tamen caritatem in patrios. 3. *Differo*, erzögen. Ipse historiæ ordo nos retinet. V. *Detineo, moror.*

Retorqueo, es, torsi, tortum, ere. zurück treiben, zurück wenden. *Syn.* Reflecto. *Usus.* Retorquet oculos in hanc urbem.

Retractatio, onis, f. Widerruffung. *Syn.* Revocatio, recognitio. *Usus.* Confiteor igitur, illaque sine ductatione ulla, & retractatione. Sine retractatione ulla dicere liberè audeo. V. *Palinodia.*

Retracto, as, avi, atum, are. widerruffen, wieder abhandeln. *Syn.* Revoco. *Usus.* Locus ille à me retractabitur. Retractando dolorem vulnerum augemus. V. *Revoco.*

Retrahо, is, xi, ctum, ere. zurück ziehen. *Syn.* Abstraho: revoco. *Adv.* Non facile, facilè prorsicentem. *Usus.* Retrahere aliquem à capto. A turpi consilio, à scelere retrahere aliquem & revocare.

Retrecto, as, avi, atum, are. weigern. *Syn.* Detracto. *Usus.* Sive retrectabis, sive properabis, pereundum est.

Retribuo, is, ui, utum, ere. zurück geben. *Syn.* Rependeo, refero. *Usus.* Retribue, quod debes. V. *Reddo.*

Retrò rückwärts. *Syn.* A tergo, post tergum, ab tergo, post. *Phras. Hostis retrò cessit*, der Feind ist zurück gewichen. Hostis pedem retulit; se recepit; receptui sibi consuluit; retrò abiit. *Usus.* Tam longè retrò respicere non possum. Quid retro, & à tergo fieret, ne laboret.

Retrorsùm, hinter sich. *Usus.* Retrorsùm, vicissim ex æthere aër oritur.

Retrudo, is, si, sum, ere. zurück stossen. *Usus.* Deorum simulacra retrusa.

Retundo, is, tudi, tusum, ere. stumpf machen. *Syn.* Obtundo. *Adv.* Nullè. *Usus.* Sannones, improbitatem alicujus, distri-

ctos in Republicam gladios retundere V. *Repello.*

Reveho, is, xi, ctum, ere. zurück führen. *Usus.* Sed paulo longius ad superiorem ætatem revecti sumus.

Revelatio, onis, f. himmlische Offenbarung. *Syn.* Divinus admonitus. *Phras. Paternam revelationem intelexit*, diese hat er durch göttliche Offenbarung verstanden. Divino admonitu; cœlesti admonitu; Deo aperiente; divinitus cognovit; à Deo patefaciente, manifestante cognovit; cœlestem notitiam è cœlo hausit, accepit.

Revello, is, revelli, vulsum, ere. abreissen, umreissen. *Usus.* De corpore ungues revellere. Claustra, januam revellere. Superiores injurias revellimus. Crucem, quæ ad portam fixa erat, revellistis.

Revenio, is, ni, ventum, ire, zurück kommen. *Syn.* Redeo. *Usus.* Cum domum revenero. V. *Redeo.*

Revera, fürwahr, allerdings. *Syn.* Reipsâ, reapse. *Usus.* Cujus igitur hoc crimen est, revera nullius. V. *Certè.*

Reverentia, æ, f. Ehrerbiethung, Ehrerweisung. *Syn.* Honor, observantia. *Usus.* 1. *Reverentiam parenti usui esse* ait, die Ältern alle Ehrerbiethung zu erwecken. Par est, ut liberi parentum auctoritatem vereantur, judicium sequantur; cavendum, ne parentum reverentia liberorum animos excedat unquam; æquum est, ut liberi parentibus præcipuum honorem tribuant; præcipuâ observantiâ colant; reverentiam adversus parentes adhibeant; omni cultu, ac veneratione prosequantur; ut aspectabiles quosdam Deos colerent, & verentur; secundum Deorum immortalium Numen primo in honore ac charitate habeant; ut parentes à quibusdam verecundiâ ducantur; pudore regantur; parentum quandam verecundiam habeant; præcipuam parentum rationem habeant. V. *Honor.* 2. *Nemo ergà majores reverentiam habet, nisi reverens est*, es ist gar unbescheiden. Omne excessit animo majorum reverentia; nullâ majorum verecundiâ ducitur; majoribus nullâ se verecundiâ obstrictum reputat; inofficiosus, inhumanus erga majores est; nulla ab illo majorum reverentia, verecundia nulla. Majorum nec auctoritatem veretur, nec vim pertimescit; nulla illum majorum verecundia à vitæ licentia arcet. V. *Revereor. Usus.* Adhibenda est

quæ

quædam adversus homines reverentia. V. *Revereor.*

Revereor, vereris, veritus sum, eri. Ehre erweisen, Ehrfurcht tragen. *Syn.* Vercor, colo, observo, cultú quodam & honore dignor. *Phras. Quos maxime debuit, eos minime reveritus est*, er hat denen, so er am meisten sollte, gar keine Ehrerbietigkeit erwiesen. Quorum maximè debuit, eorum nullam rationem duxit; quibus præcipuum debuit, illis nullum honorem habuit. Quorum judicium sequi, voluntati parére, auctoritatem vereri debuit, eos nullo loco habuit, nullo honore, cultúque dignatus est; illis minimum tribuit; honorem nullum detulit; eos observantia nulla prosecutus est; iis studium, observantiámque nullam præstitit, exhibuit. *Usus.* Observantia est, per quam ætate, aut honore antecedentes reveremur, & colimus. V. *Honor, Reverentia, Observantia.*

Reversio, onis, f. Zurúkkunft. *Syn.* Reditus,)(*Profectio. Usus.* Reversio, & motus febrium. De reditu, vel potius reversione mea lætantur.

Revertor, eris, versus sum, verti. zurúkkehren, wieder kommen. *Syn.* Reverto, revenio, redeo, refero me, remigro. *Adv.* Acriter, crebrò, retrò. *Usus.* Ad propositum revertor. Sed ad jus publicum revertor. Domum reverti. Ad superiorem consuetudinem revertit. V. *Redeo.*

Revincio, is, vinxi, vinctum, ire. rúckwärts binden. *Us.* Revinctis post terga manibus.

Revinco, is, vici, victum, ere. überweisen. *Syn.* Convinco. *Phras. Manifeste eum vetici*, ich habe ihn augenscheinlich überwiesen. Manifestis indiciis hominem tenui; jugulavi latronem, & eluguem reddidi. V. *Convinco. Usus.* Nunquam is argumentis revinci se patietur.

Reviresco, is, virui, ere. wieder grünen, oder ausschlagen. *Syn.* Fruticor, renovor, resloresco, revivisco. *Usus.* Reipublicæ rationes Senatorum operâ revirescunt.

Revisо, is, si, sum, ere. besuchen, wieder heimsuchen. *Syn.* Iterum viso, invisо. *Usus.* Cùm poteris, nos revises.

Reviviscо, is, vixi, ere. wieder lebendig werden. *Syn.* In vitam redeo, renascor; respiro, recreor ex metu, e fluctibus emergo. *Adv.* Necdum. *Usus.* Ut tua causa toties jugulata facilius revivisсat. Ex metu mortis luce libertatis recreatus revixit.

Revocatio, onis, f. Widerruff. *Epi.* Contraria, brumalis, solstitialis. *Usus.* Receptui signum, aut revocationem a bello nondum audivimus.

Revoco, as, avi, atum, are. zurúck rufen, widerrufen. *Syn.* Removeo, avoco, abstraho.)(*Voco. Adv.* Acriùs, arrogantèr, identidem. *Usus.* 1. Revocare mentem à sensibus. Aliquem à scelere, ab incepto, à instituto cursu, à cupiditate & furore revocare, 2. *Refero*, auf etwas ziehen. Revocare omnia ad scientiam, ad veritatem. 3. *Repeto, instauro*, wiederum von sich nehmen, erneuren. Studia longo intervallo intermissa revocare. Vires amissas revocare. Revocare se ad pristinam industriam. 4. *Promiscue*, auf verschiedene Weise. Aliquid in dubium, in memoriam, in animum revocare. Cùm fortuna ex adverso in meliorem statum revocatur. Ad incertum revocabantur possessiones omnium.

Revolo, as, avi, atum, are. zurúck fliegen. *Syn.* Retro volo.

Revolvo, is, volvi, volutum, ere. umwälzen. *Syn.* Rapio, reduco. *Adv.* Necessariò. *Usus.* Idem idem eodem revolvor. Imprudens eo, quo minimè vult, revolvitur. V. *Iterum.*

Reus, i, m. Beklagter, Schuldiger. *Syn.* Is, qui causam dicit; qui lege aliquâ tenetur; qui aliquâ culpâ erroris tenetur humani; qui arguitur; de cujus re disceptatur; qui de capite, civitate, fortunis dimicat; is unde petitur; sons, nocens. *Epi.* Afflictus, humilis, improbus, innocens, invidiosus, locuples, mœstus, nobilis, nocens, perditus, turpis. *Phras. Certè reus est*, er ist gewiß schuldig an einer Sache. Culpâ tenetur; in culpa est; est quædam in illo culpa; culpa nonnulla in eo hæret, residet; culpa ejus facinoris in illo constitit; incurrisse in id crimen hominem, dubitat nemo: in ea noxa fuisse hominem, pro comperto est; versari in ea culpa; eô facinore contaminatum esse; in reos referendum nemo dubitat; haud expertem criminis; culpa non vacare, certum habeo. Crimen non quisquam certius subiit; culpam sine dubitatione sustinet. *Usus.* Aliquem capitalis rei, de furto reum facere, agere, peragere, Inter reos referre. Crimini se reum pro aliquo supponere. Sontibus, reis opitulari.

Rex, gis, m. König. *Syn.* Princeps, Dominus. *Epi.* Ardicus, alienus, clarissimus, doctissimus, generosus, ignobilis, impius, impudens, nobilis, opulentus, potentissimus, præstans. *Phras. Rex eris*, er wird König werden. Regis fortuna

tuna in eum transitura est. Rector terrarum earum erit; summam imperii obtinebit; civium omnium Dominus erit; regiis insignibus conspicuus erit; regalem potestatem habebit; regali potestate præditus erit; regno præficietur; summæ imperii præerit; summâ imperii potietur. V. *Impero, Regno. Usus.* Reges orbis terrarum Domini.

Rheda, æ, f. eine Kutsche. *Syn.* Essedum, vehiculum. *Usus.* Rhedâ vehor; in rheda sedeo. Cum duobus essedis & rheda sedeo. Cum duobus essedis & rheda equis juncta.

Rhedarius, ii, m. Kutscher. *Usus.* Rhedarius Milonis occisus est.

Rhetor, oris, m. ein Redner, Wohlredner. *Syn.* Orator, dicendi artifex, Rhetoricæ disciplinæ doctor, qui dicendi præcepta tradit. *Epi.* Antiquissimus, doctissimus, eloquens, magnus, nobilis. *Usus.* Vis & artificium Rhetoris. V. *Orator.*

Rhetorica, æ, f. Rede-Kunst. *Syn.* Ars Rhetorica, Rhetorum ars, disciplina dicendi; vis oratoria. Oratoris facultas, ratio dicendi, copia dicendi. *Epi.* Forensis, paullo hebetior, similis palmæ. *Usus.* Scripsit artem Rhetoricam Cleanthes. Rhetoricam palmæ, Dialecticam pugno similem Zeno voluit.

Rhetoricè, wohlredneriſch. *Syn.* Rhetorum more, copiosè, ornatè, splendidè. *Usus.* Rhetoricè, mavis, an Dialecticè disputem.

Rhetoricus, a, um. wohlredneriſch. *Usus.* Exercitationes, libri, artes rhetoricæ.

Rhytmici, orum, m. gewisse Dichter. *Syn.* Poëtæ Lyrici, Melici numerorum, qui Græcis rhythmi studiosiores.

Ricinium, ii, n. weibliches Trauer-Kleid. *Vestimenti genus.*

Rictus, ûs, m. der Rachen. *Syn.* Os minax, & hians.

Rideo, es, risi, risum, ére. lachen. *Syn.* Risum edo; derideo, irrideo. *Adv.* Familiariter, doctè, vehementiùs, valdè. *Phras.* 1. *Omnes ad hæc risere*, alle haben darzu gelacht. Maximus ad hæc omnium risus est consecutus; nemo tenebat risum; risus omnibus obortus est; cachinnos sustulêre omnes; risu penè corruêre; risu propè emorti sunt; risu excepêre ista plerique; in risum effusi omnes. 2. *Nos inter ea ridemur*, unterdessen lacht man uns aus. Interea fabula sumus; in ora hominum pro ludibrio abimus; deridiculo habemur. V. *Irrideo. Usus.* Risi imprudentiam hominis. Risi nivem atram, tèque hilari esse animò, & promptò ad jocandum gaudeo.

Ridiculè, lächerlich. *Syn.* Facetè, perridiculè, joco. *Usus.* Quidam ridiculè intuens.

Ridiculum, i, n. ein Spaß, lächerlicher Scherz. *Syn.* Jocus, facetiæ, digna res, quæ omnium irrisione ludatur. *Epi.* Civile, frequens, impatiens, lentum, lubricum. *Usus.* Vitabit ridicula quæsita, nec ex tempore ficta, sed domo allata, quæ plerumque sunt frigida.

Ridiculus, a, um. lächerlich, possierlich, scherzhaft. *Syn.* Jocularis. *Epi.* Petulans. *Usus.* Facie magis, quam facetiis ridiculus. Homo perridiculus.

Rigeo, es, ui, ére. erstarren. *Syn.* Conglacio, congelo. *Usus.* Aut frigore rigent, aut calore uruntur. Vestes gelu rigent. V. *Frigus.*

Rigidus, a, um. erstarret, gefroren: rauh, hart. *Syn.* Durus, severus, austerus, ferreus, præfractus, acerbè severus. *Usus.* Aves rigidis cruribus, procero rostro. V. *Severus.*

Rigo, as, avi, atum, are. wässern, befeuchten. *R.* à ῥέχω. *Syn.* Respergo, irrigo, aquarum inductione terræ fœcunditatem do. *Usus.* Isti cum se fortes esse dicant, & omnia rigare debeant, ingenia. Nilus Ægyptum rigat.

Rima, æ, f. Riß, Ritze, Spalt. *R.* à ῥῆγμα. *Syn.* Hiatus. *Phras.* *Parietes rimas agit*, die Mauer hat eine Ritze. Vitium facit; labem ducit. V. *Hiatus. Usus.* Ne insaniat verba Orator, unquam rimas expleat.

Rimor, aris, atus sum, ari. nachgrübeln. *Syn.* Scrutor, inquiro. V. *Investigo, meditor.*

Ringor, eris, ringi. schnauben, unmuthig werden.

Ripa, æ, f. Ufer, Gestad eines Flusses. *R.* à ῥιπή. *Syn.* Littus, ora. *Epi.* Aversa, contraria, viridis, opaca. *Usus.* Fluvium extra ripas redundantem coërcere. In viridi & opaca ripa obambulare. Viridissimi riparum velitatus. Impetus aquæ ripas adluentis.

Risus, ûs, m. Gelächter. *Syn.* Cachinnus. *Epi.* Magnus, maximus, medocris. *Phras.* 1. *Risum commovet*, er macht ein Gelächter verursachet. Risum excitavit; cachinnum commovit; risum movit omnibus; risum fecit; risum omnibus excussit, alicui risum solutissimum risum movit; in risum convertit. 2. Ri-

Risum comprimere non potui, ich habe das Lachen nicht verbeissen können. Risum tenére; continére non potui; non potui, quin risum ederem; cachinnum tollerem; obstinatum silentium in risum transferrem: in effusos risus solverer; temperare mihi a risu non poteram. V. *Rideo*. *Usus*. Risum captare, quærere. Risum edere. Risu corruere, emori.

Ritè, geziemend. *Syn*. Rectè, modo, ac ordine. *Usus*. Nihil ritè, nihil more, institutoque persecit. V. *Recte*.

Ritus, ûs, m. Gebrauch. *R. à ῥητὸς, constitutus*. *Syn*. Mos, consuetúdo rata & firma, præcipuè sacra, institutum vetus. *Epi*. Optimi, patrii. *Usus*. Ex ritu patrio Deos colere. Ritu pecudum vivere. Variis ritibus fana dedicantur. V. *Cerimonia*.

Rivalis, is, m. Mitwerber, Mitbuhler. *Syn*. Æmulus, competitor. V. *Æmulus*.

Rivalitas, atis, f. Eifersucht. *Syn*. Æmulatio. V. *Æmulatio*.

Rivus, i, m. Bach. *Syn*. Rivulus. *Usus*. Rivorum a fonte deductio. Rivulus arcessitus & ductus ab ipso capite.

Rixa, æ, f. Zánkerey, Hader. *R. à ῥῆξις, ruptura*. *Syn*. Turba, jurgium, verborum, & plena jurgii contentio. *Epi*. Nova, magna. *Phras*. *Rixam excitare*, einen Gezänks Handel anrichten. Rixam concire, concitare; certamina serere; in disceptationem aliquos trahere. V. *Contentio*, *jurgium*. *Usus*. Nostræ Academiæ cum veteri magna rixa est. In quorum rixam si quis incurrerit. V. *Certamen*.

Rixor, aris, atus sum, ari. zanken, hadern. *Syn*. Contendo, jurgor. *Usus*. De amicula rixantur. V. *Contendo*.

Roboro, as, avi, atum, are. stärken befestigen. *Syn*. Corroboro, confirmo. *Usus*. Ut hæc autoritate sua roboraret. V. *Confirmo*.

Robur, oris, n. Stärke, Eiche. *Syn*. Vis, firmitas, virtus, nervi, firmamentum: quercus, lignum durissimum. *Epi*. Firmissimum, incredibile animi. *Usus*. Quantum in animo cujusvis roboris est & nervorum. Copiarum robur deletum est, der Kern von Leuten ist umkommen. Milo incredibili animi robore septus. Animi invicti magnitudo & robur. V. *Vires*.

Robustus, a, um. stark, Baumstark. *Syn*. Fortis, valens, nervosus, lacertosus, maximis corporis viribus. *Adv*. Benè. *Phras*. *Robustiorem illo vidi neminem*, ich habe keinen stärkern Menschen gesehen. In quo plus roboris, firmitatis, virium inesset; qui firmior esset à viribus; qui virium firmitate præstaret; qui corporis robore anteiret; qui viribus magis valeret; in quo tam eximia virtus virium; cui tantum roboris & nervorum, cognovi neminem. V. *Fortis*.)(*Confectus*. *Usus*. Robustioris jam impietatis est. Malum inveteratum sit robustius. Audax, & robustus satelles. V. *Firmus*.

Rodo, is, rosi, rosum, rodere. nagen, zernagen. *Syn*. Corrodo, arrodo, exedo. *Usus*. 1. Mures noctem & diem rodentes aliquid. 2. *Carpo*, tadeln. Qui aliquem in convivio rodunt, in circulis vellicant, ubique carpunt.

Rogatio, onis, f. Bitte, Frage. *Syn*. Rogatus, obtestatio, preces. *Epi*. Consularis, gratiosissima, justa, sceleratissima, similis, tribunitia. *Usus*. 1. Ego Curtium rogatione tuâ diligo. 2. *Lex*, Gesetz. Rogationem ferre, perferre, promulgare. Rogationi intercedere, Rogationem abrogare. 3. *Interrogatio*, Frage. Chrysippus quadam rogatiuncula delectatur.

Rogator, oris. m. der etwas fraget, bittet. *Syn*. Qui rogat, petit, quærit; qui cistas defert colligendis per tribus suffragiis. *Epi*. Justus. *Usus*. Vos rogatores, vos diribitores, vos custodes fustis tabularum.

Rogatus, ûs, m. Bitte. *Syn*. Rogatio, oratus. *Usus*. Meo rogatu rem impetravit.

Rogo, as, avi, atum, are. bitten, ersuchen, fragen. *Syn*. Oro, precor, quæso, deprecor, obsecro, obtestor: interrogo, ex aliquo quæro. *Adv*. Acrius, arroganter, auspicatò, blandè, breviter, diligenter, contumaciter, familiariter, etiam atque etiam, identidem & sæpius, magnoperè, modestè, nominatim, penitus, precariò, propriè, prorsùs tacitè, vehementer. *Phras*. 1. *Rogo te per omnia*, vulg. ich bitte dich um alles. Hoc te vehementer rogo, imò obsecro; hoc maximâ obtestatione à te oro; hic ego imploro fidem tuam; hoc te summis precibus obsecro; ad pedes tuos stratus, jacénsque supplico; supinas hic manus tendo, infimisque à te precibus contendo; hic ego te flens obtestor, neque te unquam fatigare precibus desinam; rogo te, quàm studiosè possum; id à te maximoperè pro summa nostra conjunctione peto, quæsóque; id à te precibus etiam fatque etiam expósco; valdè hoc & ex animo à te contendo; hoc te infinis oro precibus. Hoc à te ita postulo, ut

majore ſtudio magisque ex animo petere non poſſim. Hoc ego per hanc te dexteram oro; per tuam te fidem oro, atque obſecro. Hoc à te ita poſtulo, te contendo, ut nihil magis unquam; tanquam fortunæ meæ omnes in eo eſſent poſitæ, repoſitæ, locatæ eſſent; tanquam ad ejusmodi eſſet, ut rationes meæ ex eo unicè pendeant; tanquam in eo mihi oſſent omnia. 2. *Concede, quæſo, quod te rogo*, thue mir dieſe Gnade, um die ich dich bitte. Sit, quæſo, precibus meis apud te locus; facilem, oro te, precibus te meis præbe; ne me, rogantem ſuppliciter, à te rejice; ſine me iſtud à te impetrare; da, largire hoc precibus meis. Sine, te exorem, quodque à te ſingulari ſtudio contendo, imperti. 3. *Rogavit illum vehementer*, er hat ihn ſehr gebetten. Precibus cum illo egit quam diligentiſſimis; preces ſuppliciter admovit; magnis ab illo contendit precibus; ad ejus pedes ſupplicem ſe abjecit; in pedes abjectus ſunplicem vocem miſit; paſſis manibus flens imploravit; infimis precibus obſecravit. V. *Oro. Uſus.* Hoc beneficium ita te rogo, ut majore ſtudio non poſſim. Sententiam ejus rogavi. Hæc ego de te rogo.

Rogus, i, m. der Scheiter-Hauffen. *Epi.* Ardens, extinctus. *Uſus.* Metellum filium in rogum poſuêre. Bona exiſtimatio nos usque ad rogum comitetur.

Roro, as, avi, atum, are. tröpfeln, thauen. *Uſus.* Rorantia pocula.

Ros, oris, m. Thau. R. *ex* δρόσος. *Uſus.* Nocturnum rorem excipiunt.

Roſa, æ, f. eine Roſe. *Uſus.* Cùm roſam videret, tunc incipere ver autumabat. Serus redimiri & roſâ.

Roſtratus, a, um. geſchnäbelt. *Uſus.* Navis roſtrata.

Roſtrum, i, n. Schnabel, Rüſſel. *Syn.* Os avium, aut aliorum animalium. *R. à* Rodo, *ut* Raſtrum *à* Rado. *Uſus.* Avis corneo, proceróque roſtro. Aduncitas roſtrorum. Sus roſtro humi litteram impreſſit. Roſtrum canis. Roſtrum in cancelis. Roſtra navium. De Roſtris deſcendere, *ſuggeſtu Oratorum Romæ.*

Rota, æ, f. ein Rad. *Syn.* Orbis. *Epi.* Fervida. *Uſus.* Fortunæ rotam pertimeſcere.

Rotundè, rund, aus, nett. *Syn.* Concinnè, explicatè.

Rotundo, as, avi, atum, are. rund machen. *Syn.* Rotundum facio. *Uſus.* Orbem rotundavit ad volubilitatem.

Rotundus, a, um. Kugel-rund. *Syn.* Globoſus. *Uſus.* Stellarum rotundi ambitus, quarum motus in orbem circumferuntur. Forma urbis rotunda, quod eam flumen penè, ut circinò circumductum, ambiat. Forma rotunda ullam negat eſſe pulchriorem Plato. Rotundus Orator Thucydides. Apta & quaſi rotunda verborum conſtructio.

Rubeo, es, ui, ére. roth ſeyn. *Syn.* Erubeſco, pudet.

Ruber, a, um. roth. *Syn.* Rubens. *Uſus.* Mare rubrum.

Rubens, tis. *g. o.* roth. *Syn.* Ruber.

Rubicundus, a, um. röthlich. *Syn.* Rubore plenus,

Rubiginoſus, a, um. * roſtig, verroſtet. *Syn.* Rubigine plenus.

Rubigo, inis, f. * Roſt. *Syn.* Ærugo.

Rubor, oris, m. Röthe. *Uſus.* Pudorem rubor conſequitur. Fuſus, & candore mixtus rubor. Verborum obſcuritate vitanda præſtare ingenuitatem, & ruborem ſuum. Rubore ſuffundi.

Rubrica, æ, f. roth Erdreich, Röthel. *Syn.* Terra rubra. *Uſus.* Rubricâ delibutus.

Rubus, i, m. * Brombeer-Staude, Dorn-Buſch.

Ructo, as, avi, atum, are. krölzen, röpfen. *Syn.* Cruditatem exhalo. *Uſus.* Ructans, & nauſeans. Alicui in os ructare.

Ructus, ûs, m. Schlucken, Krölzen, das Aufſteigen im Halſe. *Syn.* Cruditatis exhalatio. *Uſus.* Stoici ajunt, crepitus æquè ac ructus liberos eſſe oportere. Cruditatis ſigna ſunt crebri ructus.

Rudens, tis, m. groß Schiff-Seil. *Syn.* Ancorarius funis, ora. *Uſus.* Rudentis explicatio. Oras, & rudentes ſolvere.

Rudimentum, i, n. die erſte Unterweiſung und Lehre eines Anfängers. *Uſus.* Sunt hæc rudimenta, & incunabula virtutis. Rudimentum aliquod ponere.

Rudis, e. unwiſſend; roh, grob, unerfahren. *Syn.* Imperitus, indoctus, inexercitatus, inſcius tiro: hebes, tardus, ſtupidus, bardus: agreſtis, inſolitus, in-

Exer-

Exercitatus. Adv. Omninò, planè. *Phraſ. Rudis es adhuc*, du biſt noch unerfahren. Rudis es, ac hoſpes in ea re; novus, planè peregrinus in rebus es; rerum inſciens, ignarus es; in ea re adhuc tiro es; ab uſu rerum imparatus; uſû parùm doctus; in tractandis rebus minimè verſatus es. Uſum rerum nondum habes; ad hanc rem aſſuefactus, conſuefactus non es. Nondum exercitatus in re; uſû non benè firmatus, confirmatus; inexercitatus tantam rem aggrederis. V. *Imperitus. Uſus.* Multitudo imperita & rudis. Rudis in jure civili. Rudis, & ingenii expers. Homo ſine ſenſu, ſine ſapore, elinguis, rudis, tardus. V. *Stupidus, diſcipulus.*

Rudis, is, f. Spiß Ruthe. *Syn.* Virga, quâ donabantur emeriti gladiatores, & qui vacationem à munere aliquo accipiebant. *Uſus.* Tam bonus gladiator, tam citò rudem accepiſti; rude aliquem donare, frey laſſen. Gladiatores ad rudem compellere.

Rudo, is, ere. ſchreyen wie ein Eſel. *Syn.* Aſinorum vocem mitto.

Ruga, æ, f. Runzel der Haut. *Syn.* Cutis a ſenectute contracta. *Uſus.* Hic rugis nos, & ſupercilio decepit.

Rugoſus, a, um. runzlicht. *Uſus.* Rugoſi tenes.

Ruina, æ, f. Fall, Verfall, Untergang. *R. à ruendo. Syn.* Caſus, pernicies, peſtis, exitium. *Epi.* Magna, nimia, propria alterius legibus. *Phraſ.* 1. *Fortunarum omnium ruinam paſſus ſum, vulg.* mir iſt alles Hab und Gut zu Grunde gegangen. Mearum omnium fortunarum jactarum feci; fortunarum omnium, rei familiaris naufragium feci; perierunt omnes fortunæ meæ; afflictæ, everſæ, extinctæ, perditæ, profligatæ ſunt res omnes meæ; & induſtriæ & fortunæ fructus omnes perdidi; ex meis priſtinis ornamentis, ac commodis nihil reliquum eſt; actum eſt de fortunis meis; nihil mihi reliqui fortuna fecit; oppreſſæ jacent, everſæ fortunæ omnes. Res meæ eo loco ſunt, ut eas ſervare nec ſalus ipſa poſſit; everſit me omnibus bonis meis fortuna. Everſis ſum fortunis omnibus. Rerum mearum quid tam ſupereſt? Quid mihi reliqui fortuna fecit? 2. *Reſpublica in ruina eſt, vulg.* das gemeine Weſen liegt ganz darnieder. Respublica perit, concidit, nulla eſt; ſummum Respubl amiſit; actum eſt penitus de Republ. Formam, imaginem, ſimulacrum veteris Reſpubl. nullam agnoſcas. Communis res ita dilapſa eſt, ut ne ſpes quidem ulla ejus reſtituenda relinquatur. Rempublicam dudùm jam habemus nullam. Depoſita eſt Respubl. ſalus. Non adverſa tantùm, verùm etiam penitus everſa Respubl. fortuna. Tractæ ſunt opes, afflictæ vires, amiſſa dignitas, ſalus ipſa Respubl. exuncta. 3. *Ita res etiam ruina involvit*, ſogar die Städte werden dem Untergange nicht entweichen. Vi fortunæ aliquando percuſſæ & proſtratæ jacebunt urbes præſtantiſſimæ. Fortunæ viribus percuſſæ concident; præclaras etiam urbes, florentéſque vis fortunæ aliquando perdet, opprimet, affliget, tollet, evertet, extinguet, delebit. *Uſus.* Ruina nobis impendet, inſtruit. Ruinâ oppreſſus interiit. Ingentes ruinas edet. Prætermitto ruinas fortunarum mearum. Non fuit hoc judicium, ſed vis, ſed ruina, ac tempeſtas.

Ruinoſus, a, um. baufällig. *Syn.* Quod ruinam minatur, quod vitium facit, rimas agit, labem ducit; caſui, ruinæ proximus, caducus. *Uſus.* Ædes male materiatæ, & ruinoſæ.

Ruminatio, onis, f. das Wiederholen, Wiederkäuen. *Syn.* Recordatio. *Epi.* Quotidiana. *Uſus.* Ruminatio quotidiana.

Rumor, oris, m. gemeine Sage, Gerucht, Geſchrey. *R. à ῥῆμα, verbum. Syn.* Fama. *Epi.* Bonus, falſus, ſumus, inanis, jucundus, magnus, nuncius, ſecundus, raucus, plenus timoris. *Phraſ.* 1. *Rumor eſt quidem, ſed is incertus*, es iſt zwar die gemeine Sage, jedoch nichts gewiſſes. Rumores ſunt ſatis illi quidem conſtantes, ſed ſine auctore. Sermones exaudiuntur, prorſus tamen incerti, inanes, orti ex voluntate. Sermone diſſipantur, ſed quibus haberi certa fides non poſſit. Jactantur hæc ſermonibus incertis & rumore ipſo nuncio. Manat in vulgus rumor, ſed nullo ſatis firmo teſtimonio; ſermones audiuntur, ſed qui nihil certum ſequantur, qui neque nunciis, neque literis comprobentur; de quibus incertum, an veritate nitantur; ſed quibus dubia ferè fides; qui fidem tamen non faciunt. 2. *Magnus ubique erat rumor ea de re*, es war eine groſſe Sage von der Sache. Res ea in ore erat omnium; in ore omnium verſabatur; ſerpebat hic rumor indies latiùs; latiùs opinione diſſeminatus erat; manavit ea fama non ſolùm per Italiam, verùm etiam aſcendit alpes, & obſcure primum ſerpens, multas provincias occupavit. Sermo per totam civitatem datus erat; manavit ea fama

lon;.us nec jam obscurè. V. *Fama* 3. *Sunt, qui quemvis rumorem temere creaut*, es giebt Leute, die alles glauben, was man erzählet. Qui rumoribus incertis serviant; auditionem quamlibet pro re comperta habeant; rumores omnes colligant, excipiant, & res incertissimas pro visis renuncient. Sunt, qui, quidquid rumoris afflavit, quidquid rumor incertûs attulit, pertulit, pro certo habeant. 4. *Rumor nunc augetur, nunc minuitur*, das öffentliche Gerüchte nimt bald zu, bald ab. Rumor nunc calet, nunc refrigescit; latè manaverat nuper fama, nunc perobscura est. 5. *Rumores paulatim desciunt*, man redet nicht so viel mehr von der Sache. Refrigescit paulatim rumor, raucus fit, sedatur, extinguitur, moritur. Ejus famæ vix exnugæ supersunt reliquiæ. *Usus.* Rumores aucupari; rumorum ventos colligere, rumores excipere, alle Reden auffangen. Rumores spargere, dilipare, ein Geschrey ausbreiten. Rumor ortus est, es ist ein Geschrey aufkommen. Rumor crescit, calet, nimmt zu. Rumor refrigescit, nimmt ab. V. *Fama.*

Rumpo, is, rupi, ruptum, ere. brechen, zerreissen. *Syn.* Dissolvo, discindo. Fœdera rumpere. Testamentum rumpere. Dolore rumpi.

Rumuscŭlus, i, m. kleines Gemurmel, gemeine Sage. *Syn.* Rumor levis. *Usus.* Imperitorum hominum rumusculos aucupari.

Ruo, is, ui, ere. fallen, übern Hauffen fallen. *R. ab ὀρσῶ, impetum facio. Syn.* Cado, præceps agor, *vel* feror, præcipito; ruinam edo. *Usus.* Ruere illa non possunt, nisi hæc eadem labefacta motû concidant. Ad interitum voluntarium ruunt. In agendo ruere, & sæpè peccare. V. *Cado, præceps.*

Rupes, is, f. * Klippe, oder Fels. *Usus.* Cùm ex omni parte altissimas rupes haberet, unâ parte aditus patebat.

Ruptor, oris, m. * Zertrenner. *Usus.* Ruptor fœderis.

Rursùm, *vel* Rursùs, hinwieder, wiederum. *Syn.* Iterum, denuò, de integro. *Phras. Rursus pugnare*, wiederum streiten. Redintegrare prælium, pugnam; retractare arma; instaurare certamen; prælium intermissum reparare; revocare ad signa, novò impetû signa inferre. Vid. *Iterum.*

Rus, ris, n. Feld, Acker. *Syn.* Locus extra urbem, ubi agri sunt, & villæ; villa. *Epi.* Amœnum, suburbanum. *Phras. Rure libenter habito*, ich bin gern auf der Bäuerey, am Land- und Dorf-leben habe ich mein Vergnügen. Libenter ruri, & procul à cœtu hominum ætatem ago; otium & quies rustica mirum in modum delectat, oblectat, capit, allicit; ruri esse, habitare, perjucundum est. Otio illo, quod rustica præbet habitatio, libentissimè fruor; voluptatem ex rusticatione capio maximam. Si ullâ re, ouò capior & quiete rusticâ. Rusticari summæ voluptatis est; rus colere, rusticam agere vitam in deliciis habeo. V. *Rusticor. Usus.* Animi causâ in sua rura venire. Ruri esse, habitare. Rus amœnum & suburbanum.

Rusticanus, a, um. bäuerisch. *Syn.* Rusticus. *Usus.* Hominem rusticanum ex municipio.

Rusticatio, onis, f. Bauer-leben. *Epi.* Communis. *Usus.* Labores pacis & belli, id est, rusticationes, & militarium stipendiorum. V. *Rus.*

Rusticatus, ûs, m. Wohnung auf dem Lande, Land-Leben. *Syn.* Rusticatio.

Rusticè, bäuerisch, grob. *Syn.* Inurbanè, durius, importune.)(*Urbane. Usus.* Rusticè aliquid urgere.

Rusticor, aris, atus sum, ari. auf dem Felde oder Dorfe leben. *Syn.* Ruri habito: ruri ætatem ago: autumni otium rure fallo, exigo; rusticani recessûs amœnitate fruor, utor. *Usus.* Litteræ rusticantur nobiscum. V. *Rus.*

Rusticus, a, um. bäuerisch, Bauer, Aeckermann. *Syn.* Agrestis, rusticanus: inurbanus, insuavium morum, difficilis.)(*Urbanus. Epi.* Mendiculus, non incautus. *Usus.* Vita rustica honestissima, & suavissima. Homo morum imperitus, voce rusticâ. Rustici vir moribus, vitâ inculta, atque aspera. Homines urbis immemores, procul à foro, & ambitione inter pecudes habitantes, operi rustico intenti. Vitâ agresti, atque rustico cultu. Rustici Romani.

Ruta, æ, f. Raute. *R.* à ῥύτη. *Herba amara genus.*

Ruta, orum, n. allerley Hausgeräthe. *Syn.* Omnis generis supellex mobilis, lapides etiam & ligna. *Usus.* Ne in rutis quidem, & cæsis.

Rutilo, as, avi, atum, are. * schimmern. *Syn.* Splendeo. *Usus.* Rutilantia arma.

S. Sa-

S.

Saburra, æ, f. grober Sand. *Syn.* Arena, quâ naves onerantur. *Usus.* Onerarias duxit multâ saburrâ gravatas.

Saccus, i, m. ein Sack. R. ℔ σάκκος. *Usus.* Coria, saccos, cilicia imperavit.

Sacellum, i, n. Capelle, Haus-Kirchlein. *Syn.* Ædicula, cella, templum. *Epi.* Maximum, sanctissimum. *Usus.* Sunt loca publica urbis, sunt sacella.

Sacer, cra, crum. heilig, GOtt geweyhet. *Syn.* Religiosus, consecratus, habens religionem)(*Profanus. Usus.* 1. Sacra & religiosa signa. Rem sacram facere. Sacra tecta ædium sacrarum mori. Insula Jovi sacra, dicatque. 2. *Execrandus, diris devotus,* verflucht, verdammt. Homo sacer & intestabilis. Ejus caput Jovi sacrum est.

Sacerdos, tis, m. Priester. *Syn.* Minister publicus DEI, sanctissimo sacerdotio præditus; antistes cæremoniarum & sacrorum; qui rebus divinis, qui sacris præest; qui sacrificia publica & privata procurat; sacerdotii religionibus venerandus. Flamen, sani antistes, sacrificulus, Götzen-Priester. *Epi.* Castissimus, expulsus & exspoliatus sacerdotio, religiosus, sibyllinus. *Usus.* Prætò mihi fuêre sacerdotes cum insulis. In Collegio sacerdotum est. In numerum sacerdotum accipere.

Sacerdotalis, e, * priesterlich. *Syn.* Quod ad sacerdotem pertinet.

Sacerdotium, ii, n. Priesterthum, priesterliches Amt, oder Pfründe. *Syn.* Sacerdotis munus. *Epi.* Amplissimum, popolare, sanctissimum. *Usus.* Sacerdotium alicui mandare, dare, conferre, tribuere, *vulg. Beneficium,* priesterliches Amt mit dem Einkommen verleihen. Sacerdotium amplissimum consequi, inire, ad sacerdotium eligi, in sacerdotium venire, zu einem priesterlichen Amt gelangen. Sacerdotium habere, sacerdotio præesse, sacerdotio præditum esse, ein solches Amt tragen. Sacerdotio inaugurari, Priester werden. Expelli & exspoliari sacerdotio, des priesterlichen Einkommens beraubet, seines Amts und Würde entsetzet werden, *exauguratio.*

Sacra, orum, n. Gottesdienst. *Syn.* Religiones, sacrificia, res divinæ. *Phras. Sacra peragere,* den Gottesdienst verrichten. Res divinas facere; DEUM anniversariis sacris ritè colere; sacra anniversaria facere; conficere; res divinas ritè perpetrare; sacra obire; solennia & stata sacrificia facere; sacra ritè curare; perpetrare, quæ ad pacem Deûm pertinent; sacrificia publica & privata procurare; sacrum suscipere; solennia suscipere; sacris operari.

Sacramentum, i, n. Eyd. *Syn.* Solenne jusjurandum. *Epi.* Justum, injustum. *Usus.* Obligare, adstringere aliquem militiæ sacramentô. Sacramento teneri; solvere aliquem sacramentô. Justô sacramentô cum aliquo contendere. Injustis sacramentis fundos alienos petere.

Sacramenta, orum, n. die HH. Sacramenten der Kirchen. *Syn.* Sacra Mysteria. *Phras.* Sacra mysteria obire, die HH. Sacramenten empfangen. Sacra mysteria participare; divinorum mysteriorum usu animum procurare. V. *Eucharistia.*

Sacrarium, ii, n. geheiligter Ort. *Syn.* Locus, ubi res sacræ reponuntur, aut asservantur. *Epi.* Infinium, parvum, perantiquum. *Usus.* Sacrarium facere, constituere. V. *Templum.*

Sacratus, a, um. geheiliget, gewenhet. *Syn.* Consecratus, dedicatus, dictus, sacer: inauguratus, tum Religione, tum lege inviolatus. *Usus.* Sacratæ leges. V. *Sacro.*

Sacrificatio, onis, f. Opferung. *Syn.* Sacrificium. *Epi.* Extrema.

Sacrificium, ii, n. Opfer. *Syn.* Sacrum, res divina, res sacra. *Usus.* Sacrificia statuere, facere, factitare. Sacrificia violare, polluere. Ad sacrificium hostias præbere. V. *Alta, Sacra*

Sacrifico, as, avi, atum are. * opfern. *Syn.* Sacris operor; sacra facio, conficio; sacio *absolute. Usus.* Summo Jovi sacrificare, V. *Sacra, Ito.*

Sacrificulus, i, m. * Götzen-Priester *Syn.* Qui sacra facit.

Sa-

Sacrilegium, ii, n. Kirchen-Raub. *Syn.* Furtum rei sacræ. *Usus.* Sacrilegio se obstringere. V. *Sacrilegus.*

Sacrilegus, a, um. Kirchen-räuberisch. *Syn.* Impius, sacrorum omnium hostis, ac prædo nefarius. *Phras. Sacrilegus erat*, er hat recht Kirchen-räuberisch gehandelt. Fana expilavit; simulacra sanctissima è delubris religiosissima sustulit; per scelus & latrocinium signa sanctissima nefariò ausu sustulit; religiones maximas violavit; templa depopulatus est; sacella suffodit, incendit, oppressit; fana depeculatus est; templis antiquissimis impias & sacrilegas manus afferre conatus est; templo sanctissimis religionibus consecrato manus sacrilegas admovit, admolitus est. Templorum spoliator, & expugnator; sacrorum omnium hostis, religionumque prædo etat.

Sacristia, æ, f. Sacristey. *Syn.* Vestiarium templi; Sacrarium, in quo reponitur sacer ornatus, & instrumentum; locus instrumenti sacri, *vel* suppellectilis sacræ. *Sacristæ*, vel *Sacristanus vulg.* Meßner, Kirchner; *Latinè.* Ædituus, custos ædis sacræ.

Sacro, as, avi, atum, are. weyhen, heiligen, einweyhen. *Syn.* Consecro, dedico, inauguro; religiosis cerimonis augustius aliquid facio.

Sacrosanctus, a, um. hochheilig. *Syn.* Religione, ac lege inviolatus. *Usus.* Sacrosanctum in Reiputl. esse nihil potest, nisi quod populus sanxisset. Ut Sacrosancti viderentur. Sacrosanctam vacationem habere.

Sacrum, i, n. Gottesdienst. *Syn.* Sacrificium, res divina. *Usus.* Sacris initiari. Sacra polluere. Sacrum facere. V. *Missa, Sacra.*

Sæpè, oft. *Syn.* Frequenter, crebrò, identidem, sæpenumerò, frequens. *Phras. Sæpe in foro est*, er ist oft auf dem Platze. Multùm in foro est; sæpenumerò, totos dies, frequentissimè in foro versatur; rarò à foro abest; quam sæpissimè in foro est; forum urget assiduus; frequentat assidue, aut ut rectiùs dicam, illic habitat. *Usus.* Sæpè & multùm; semel & sapiùs hoc mecum cogitavi. Semel atque iterùm ac sæpiùs. Nimiùm sæpè id mihi venit in mentem.

Sæpenumerò, sehr oft. *Syn.* Sæpè.

Sævio, is, ii, itum, ire. wüthen, toben. *Syn.* Sævitiam in aliquem adhibeo, exerceo; crudelitatem in aliquem exerceo; adhibeo; in humiliores luxuriosè, crudelitérque consulo; fœdè in captos exerceo victoriam.

Sævitia, æ, f. Grimm, Grausamkeit, Wuth. *Syn.* Crudelitas.)(*Clementia. Usus.* Adhibére in famulos sævitiam. V. *Crudelitas.*

Sævus, a, um. grausam, wüthend. *Syn.* Crudelis, ferus. *Usus.* Sævi turbines exutere. V. *Crudelis.*

Saga, æ, f. Hexe, Unholdin, Zauberin. *Usus.* Saga anus.

Sagacitas, atis, f. Listigkeit, Verschlagenheit. *Syn.* Calliditas, solertia. *Epith.* Incredibilis, tanta. *Usus.* Incredibili ad investigandum sagacitate præditus. V. *Solertia.*

Sagaciter, scharfsinnig, listig. *Syn.* Callidè. *Usus.* Tu illud sagacissimè præsensisti. Sagaciùs odorari.

Sagatus, a, um. soldatisch gekleidet. *Usus.* Galli sagati, & togati.

Sagax, acis, g. o. verschlagen, scharfsinnig. *Syn.* Callidus, acutus, prudens. *Usus.* Sagax ad pertspiciendà pericula. Sagaces canes, quod acutè sentiant. Homo animal providum, sagax, multiplex. Mens acris, & sagax. V. *Ingeniosus, acies, perspicax.*

Sagina, æ, f. Mastung. *R.* σάγμα, *onus, jumenti, vel* ἄγω, *fero. Syn.* Cibus, offa ad saginandum apta. *Usus.* Plebem non autoritate, sed saginâ sibi conciliat.

Sagino, as, avi, atum, are. mästen, fett machen. *Usus.* Sanguine saginatus.

Sagitta, æ, f. ein Pfeil. *Syn.* Jaculum, quod manù, aut balistâ jacitur. *Usus.* Sagittas emittere. Ingentem vim sagittarum infundere ratibus. Ictus sagittâ.

Sagittarius, ii, m. Bogen-Schütz. *Syn.* Barbari sagittarii.

Sagulum, i, n. Filz-Mäntelein.

Sagum, i, n. Kriegs-Kock *R.* σάγος. *Syn.* Vestis militaris *marx* [illegible]

toga *pacis*. *Usus*. Saga sumere; ad saga ire, *quod fiebat tumultus causa*.

Sal, is, m. Salz. *R. ex ἅλς*. *Usus*. Multos modios salis simul edendos esse amicis ajunt. Commercium Salis. Urbanitatis lepor, quo tanquam sale perspergatur oratio.

Salarius, a, um. *zum Salz gehörig. *Usus*. Vectigal ex annona salaria statuerunt.

Salax, acis, *g. o.* geil, unkeusch. *R.* à Saliendo. *Syn.* Libidinosus. *V. Libido, voluptas, impudicus.*

Salebra, æ, f. unwegsamer Sand, steinigter Ort. *Syn.* Locorum offensiones, loca aspera, & inæqualia. *Usus*. Ejus oratio sine salebra, ut sedatus amnis decurrit, fluit. Hærére in salebra. Incidere in salebram.

Salebrosus, a, um. *sehr uneben, steinig, sandig. *Syn.* Asper, multas salebras habens.

Sales, ium, m. höfliche Scherz-Reden, Schwänke *Syn.* Joci, facetiæ, urbanitas. *Ept.* Barbari, salsiores, veteres, urbani. *Usus*. Specimen humanitatis, salis, leporis, & suavitatis. Urbani sales in dicendo plurimum valent. *V. Facetiæ, Jocus.*

Salicetum, i, n. Weiden-voller Ort. *Syn.* Locus salibus consitus.

Salinæ, arum, f. Salz-Gruben. *Syn.* Loca, ubi sal conficitur.

Salinum, i, n. *Salz Faß. *Syn.* Salillum, vas, in quo sal reponitur.

Salio, is, ii, ire. *hupfen und springen. *Usus*. Salire de muro. Cor mihi salit.

Saliva, æ, f. *der Speichel. *Syn.* Sputum.

Salix, icis, f. Weiden, Felber. *Genus arboris.*

Salsamentarius, ii, m. der gesalzene Speisen verkauft. *Syn.* Qui salamenta facit, aut vendit.

Salsamentum, i, n. gesalzene Waare, Pökel-Fleisch. *Syn* Quod sale conditum est in diuturnum usum, & cibum.

Salsè, artig, vernünftig. *Syn.* Facetè.

Salsus, a, um. posierlich, artig. *Syn.* Facetus. *Adv.* Omnino. *Usus*. Accedunt salsiores joci, quam veterum Atticorum. Homo salsus, facetus. *V. Facetus.*

Saltatio, onis, f. das Tanzen. *Usus*. Intempestivi convivii, multarum deliciarum extrema comes est saltatio.

Saltator, oris, m. Tänzer. *Epi.* Calamistratus. *Usus*. Histrioni actio, saltatori motus est certus datus.

Saltatorius, a, um. *tänzerisch. *Usus*. Cùm saltatorium illum versaret orbem.

Saltatus, ûs, m. *Tanz. *Syn.* Saltatio.

Saltem, aufs wenigste. *Syn.* At saltem, at certè, tamen, minimùm. *Usus*. Fratres saltem exhibe.

Salto, as, avi, atum, are. tanzen, hupfen und springen. *Syn.* Niveo me ad numerum; motus do non indecoros; choros agito; tripudiis, solemnique saltatu me exerceo, choreas duco. *Adv.* Palàm. *Usus*. Nemo ferè saltat sobrius. Ajunt Lætare eam commodè, & elegantiùs, quam Probam deceret.

Saltuosus, a, um. *waldig. *Syn.* Saltibus plenus. *Usus*. In loca saltuosa recessit exercitus.

Saltus, ûs, m. dicker Wald, Busch-Wald, Gebüsch. *Syn.* Silva. *Usus*. De saltu, agróque communi vi detruditur.

Salubris, e. heilsam, gesund. *Syn.* Salutaris, utilis, sanitatem afferens, incorruptus.)(*Pestilens. Usus*. Salubris an pestilens annus futurus sit. Sententiam dixit saluberrimam, & necessariam. Summa salubritate, & amœnitate locus, sed aquis salubertimus.

Salubritas, atis, f. Gesundheit, Heilsamkeit. *Syn.* Affectio sanitatem afferens.)(*Pestilentia. Usus*. Ex habitu, & colore, tum salubritatis, tum pestilentiæ signa percipiuntur.

Salubriter, heilsamlich, nützlich. *Usus*. Ubi refrigeraberis salubrius?

Salve, ere. gearüsset werden. *Usus*. Vale, salve. Dionysium velim salvère jubeas. Salvebis à meo Cicerone.

Salum, i, n. das Meer. *Syn.* Mare. *Usus*. Arumnoso navigabam salo.

Salvo, as, avi, atum, are. erretten, befreyen, sicher setzen. *Syn.* Cedo in tutum, in tutum me demigro: salutem do, fero, affero; salutem reddo, salvum præsto, saluti sum. *Phras.* 1. *Salvam patriam*, ich habe das Vaterland errettet und erhalten. Patriam servavi; ab exitio vindicavi; patriæ incendium extinxi; patriæ salutem attuli, peperi, dedi. Operâ meâ stat patria. Cadentem, labentem patriam sustinui, confirmavi, excepi. Ego salus patriæ fui; à me salutem accepit patria;

tria; patriam ab exitio, a pernicie, ab interitu, a peste eripui, liberavi, tutatus sum. Sedavi patriæ mala; incolumitatem patriæ attuli; pestem abstuli; graviter laboranti patriæ opem tuli; a patria perniciem depuli. 2. *Salvavit se tamen*, er hat ſich noch ſalviret, er iſt noch entronnen. In tutum cessit; in tutum emigravit; discrimen effugit; è periculo elapsus est; in tutum evasit; discrimen evasit; receptum tamen in loca tutiora habuit; ex discrimine emersit; salutem expedivit; in loca tutiora se recepit. 3. *Pauci salvantur, vulg.* es kommen wenige in Himmel, es werden wenige ſelig. Pauci salutem æternam consequuntur; cœlo potiuntur; salute æterna donantur; beatæ immortalitatis compotes fiunt; beatorum sedibus potiuntur. V. *Cœlum*, *Beatus*. *Usus*, Iterum salvabo Rempublicam, si cessero.

Salus, utis, f. Heyl, Wohlſtand. *Syn.* Incolumitas, sanitas, requies, bonum.)(*Exitium*. *Usus*. Afflicta, bona, chara, communis, desperata, dubia, dulcis, propè fatalis, improvisa, infestior, integra, magna, multa, perpetua, perspicua, plurima, posterior, precaria, publica, summa, universa, utilis. *Phras. Salutem tuam strenuè defendi*, ich habe dein Heyl tapfer beſchützet. Ut caput tuum incolume esset; ut capiti tuo, famæque consuleretur; ut salvum te præstarem, quanta potui contentione, egi; salutem tuam pro virili parte tueri adlaboravi; salutis tuæ tuta atque integra conservatio semper mihi cordi fuit; salutis tuæ semper primam rationem duxi, habui; nunquam non tuæ saluti studiosè consului, servivi; saluti tuæ nusquam defui. *Usus*. 1. Agebatur ea in re salus Reipublicæ. Petebat a te salutem Respublica. Per te ejus salus afflicta est. Saluti ejus defuisti. Saluti consulere, servire, saluti esse, salutem dare, ferre, afferre. Salutem alicui reddere, restituere; ad salutem vocare, reducere. Salutem alicujus à Principe deprecari. Salutem accipere, recuperare, retinére. 2. *Salutandi ratio*, Gruß. Tulliolæ meæ salutem dices, nunciabis, mittes, imperties, adscribes. Salute accepta, redditáque, nach beyderſeits abgelegten Gruß. 3. *Relinquo, valedico, vulg.* verlaſſen, aufgeben. Ego verò multam salutem & foro dicam, & curiæ.

Salutaris, e. heylſam, erſprießlich. *Syn.* Salubris. *Usus*. Consilium, remedium salutare. Civis beneficus, & salutaris. Salutaris severitas. V. *Salubris*.

Salutariter, heilſamlich. *Syn.* Salubriter, utiliter.

Salutatio, onis, f. Begrüſſung. *Syn.* Consalutatio, persalutatio. *Epi.* Aptior, communis, grata, gravior. *Usus*. Salutationibus multum temporis consumitur. Salutatio inter exercitus facta. Ubi salutatio amicorum defluxit, litteris me involvo.

Salutator, oris, m. Begrüſſer. *Usus*. Deductorum magis officium est, quam salutatorum.

Saluto, as, avi, atum, are. grüſſen. *Syn.* Salutem dico, precor: consaluto, persaluto, salutationem facio, salute aliquem imperito. *Adv.* Benignè, liberè, maximè, negligenter, plenè. *Phras. Saluta illum meo nomine, vulg.* grüſſe ihn in meinem Nahmen. Salutem illi meis verbis annuncia, nuncia; salutem illum verbis meis impertii; salutem ei a me, velim, dicas; salvére illum verbis meis jube; amico a me multam salutem. *Usus*. Domus te nostra tota salutat. Salutare benignè, comiter appellare unumquemque.

Salvus, a, um. friſch und geſund, der wol auf iſt. *Syn.* Incolumis, integer, conservatus. *Phras. Salvo honore, vulg.* mit Ehren zu melden, mit Reſpect. Honos sit auribus; quod præfatus sim dictum sit; verbo sit venia; liceat, ita loqui; præfandus mihi ea in re honos est. *Usus*. Salvis legibus, veteribus, salubus, ſociis. Cato te salvum esse jussit. Status fortunarum salvus & incolumis manſit. Salva & integra signa ad exercitum, bey dem Kriegs-Heere iſt alles wohl auf.

Sanabilis, e. heilbar, leicht zu heilen. *Syn.* Quod ad sanitatem recipi potest. *Usus*. Animus, morbus, malum sanabile.

Sanatio, onis, f. die Heilung, Geſundmachung. *Syn.* Sanitas, salus, vis. *Usus*. Eorum malorum in una virtute posita est sanatio. V. *Remedium*.

Sancio, is, xi, ctum, *vel* sanitum, ire. ernſtlich anordnen, gebieten. *Syn.* Jubeo, decerno, constituo, lateo, commemo. *Adv.* Diligenter, imperfecte, penitùs. *Usus*. Solon capite sanxit, si quis &c. De servis acerbum supplicium sanxit Cæsar. Ut vestram majorum autoritatem sarciret, Edicto sanxit prætor. Id lege communi, & jure gentium sancitum est. V. *Decerno*.

San-

Sanctè, heiliglich. *Syn.* Augustè. *Usus.* Pii, sanctèque DEUM colere.

Sancti, orum, m. die Heiligen im Himel. *Phras.* 1. Cœlo jam recepti; cœlestium agminibus inserti; quos in cœlum merita extulêrunt; quibus ruinæ cœlestes instauratæ, & viduata magnam partem civibus suis urbs, illa cœlestis ac beata, quasi deductis coloniis iterum completa est; quibus præmia, quæ exprimi nullis verbis possunt, eáque sempiterna in cœlo constituta sunt; quos ex infinita mortalium multitudine selegit DEUS, quo vitam putam & castam agentes in terris, postea beati ævo sempiterno fruerentur in cœlo; qui pro salute æterna decertantes, cœlestibus & immortalibus coronis digni judicati sunt: Virgines, quæ æstuantem in corporibus flammam restinguêre, & pudicitiæ suæ florem illibatum cœlo intulêrunt: Purpurati suo sanguine victores, qui per mortes & vulnera Regi suo præclarum testimonium dederunt: innumerabiles alii, qui edomandis cupiditatibus, afflictandisque corporibus quotidiè desudârunt. V. *Beatus, anima.* 2. *Sanctos colere,* die Heiligen verehren. Præcipuo quodam cultu, ac honore venerari; eximio cultu, ac præcipua religione sanctis deservire: ad sanctorum opem, fidem, ac patrocinium se conferre; præcipua erga sanctos religione ferri, tenêri. V. *Colo, Honos.*

Sanctimonia, æ, f. die Heiligkeit. *Syn.* Sanctitas. *Epi.* Summa. *Usus.* Quid mihi cum illa sanctimonia tua? V. *Virtus.*

Sanctio, onis, f. Satzung, Verordnung. *Usus.* Sanctiones fœderum, pactorum.

Sanctitas, atis, f. Heiligkeit, Frömmigkeit. *Syn.* Sanctimonia, sanctitudo. *Epi.* Patria, vetus. *Usus.* Deos placatos efficit sanctitas, pietas, religio. Sanctitas est scientia colendi Numinis. Exemplum veteris sanctitatis Cato. V. *Probitas, Virtus.*

Sanctitudo, inis, f. Heiligkeit. *Syn.* Sanctitas. *Usus.* Sanctitudo sepulturæ.

Sanctus, a, um. heilig, fromm. *Syn.* Augustus, religiosus, castus, inviolatus, summa virtute, pietate, religione. *Phras.* *Vir erat planè sanctus,* er war ein heiliger Mann. Exemplum erat raræ innocentiæ, spectatæque virtutis; quo nemo integrior, sanctiorque in civitate; summa erat in DEUM pietate, ac sanctimonia; excellebat in eo rara morum sanctitas; vitæ sanctimonia in paucis eminebat. V. *Pius, probus, religio, sanctus. Usus.* Qui Sancti? qui casti? nisi qui meritam Diis immortalibus gratiam justis honoribus, & memori mente persolvunt. Nullum est officium tam sanctum, tam religiosum, tam solenne, quod non avaritia violet. Nulla sancta societas, nec fides regni est.

Sanè, fürwahr, recht und wohl. *Syn.* Oppidò, sanè quam, licèt. *Usus.* Acutus sanè homo, & probatus. Sanè quam illum puduit. Hæc sint falsa sanè; invidiosa tamen non sunt.

Sanguinarius, a, um. Blut durstig. *Syn.* Sitiens sanguinem, crudelis.

Sanguineus, a, um. blutig, blut-reich.

Sanguinolentus, a, um. blutig, voll Bluts. *Syn.* Sanguine atratus, aspersus, fœdatus; sanguine lubricus; cruentus.

Sanguis, guinis, m. Blut. *Syn.* Vitalis in animante succus; cruor. *Epi.* Ater, civilis, communis, decolor, domesticus, incorruptus, multus, paternus, plurimus, pristinus, quotidianus, timidus, tribunitius, verus. *Usus.* 1. Sanguinem incisâ vena mittere, detrahere; venam ferire, solvere, incidere, & sanguinem è brachio mittere, Ader lassen. Sanguinis detractio, Aderlaß. Cucurbitulis vitreis sanguinem extrahere, schröpfen. Sanguinis ex naribus cursus, das Bluten aus der Nase. Sanguis emittitur, sequitur, manat, das Blut rinnet heraus. Sanguinis multum ex asperatis faucibus reddidit, rejecit, Blut speyen. Sanguis suppressus est, stetit, constitit; ist gestillet worden. Hauriendus, aut dandus est sanguis. Respersæ fando, nefandôque sanguine aræ. Plus in fuga sanguinis factum, quàm in dimicatione. 2. *Cognatio,* Bluts-Verwandtschaft. Magnam vim habet maternus, paternúsque sanguis. Transalpini sanguinis cognatio. 3. *Translatè:* Iniquô judiciô sanguinem exsorbere, einen durch Ungerechtigkeit unterdrücken.

Sanies, ei, f. Blut-Eyter. *Syn.* Putridus corruptúsque sanguis, aut humor. *Usus.* Saxa sanie, tabóque respergere.

Sanitas, atis, f. Gesundheit. *Syn.* Salus, valetudo bona, integra valetudo, integritas valetudinis, corporis bona habi-

bitudo, firma corporis constitutio, firma corporis affectio. *Usus.* 1. Corporis temperatio, cùm ea congruunt inter se, quibus constamus, sanitas est. Homo integerrima & incorrupta sanitate. 2. *Ratio, consilium rectum*, gesunde Vernunft. Suum quemque scelus de sanitate deturbat. Oratione ad sanitatem aliquem revocare. Ad sanitatem redire. Sanitas animorum posita est in tranquillitate quadam ac constantia. V. *Sanus.*

Sannio, onis, m. Possenreisser, Spott-Vogel, Narr auf dem Schau-Platze. *Usus.* Quid tam ridiculum, quàm sannio? ore, vultu, imitandis moribus, voce, corpore denique ridetur ipso.

Sano, as, avi, atum, are. heilen, gesund machen. *Syn.* Curo, medeor, sanum facio, ad sanitatem reduco, revoco; salutem do, reddo, restituo; morbum depello; morbo libero. *Adv.* Celeriter. *Phras.* 1. *Ego te sanavi*, ich habe dich gesund gemacht. Ego te ad pristinam valetudinem revocavi; ego te jacentem, malè affectum ad pristinam sanitatem perduxi; meô beneficiô ad sanitatem reversus es; pristinas vires recepisti, recuperâsti, confirmâsti; ego sanitatem attuli; mea opera in pristinum valetudinis statum restitutus es. 2. *Sanatus est tandem*, er ist endlich gesund worden. Cessit tandem morbus remediis; vi morbi levata est; morbo levatus est; cessit dolor medicamentis; recreatus à morbo est; convaluit; sanitatem recepit, recuperavit; morbus depulsus est. V. *Morbus, Convalesco, Consumo. Usus.* Rempublicam aegrotam curare, confirmare, sanare. Horum voluntates nefarias nullis remediis sanare potui.

Sanus, a, um. gesund. *Syn.* Firmus, valens, integris viribus, qui firmo est corpore, qui incorrupta est sanitate: salubris, salvus: sanæ mentis, sani consilii.)(*Ægrotus, infirmus, furiosus. Adv.* Benè, malè, vix satis. *Phras.* 1. *Sanum te, ac integrum quamprimum videre cupio*, ich möchte dich bald gesund sehen. Firmum te ac valentem; viribus integris, sensibúsque; morbo defunctum videre quamprimum cupio; vires tibi & colorem redire vehementer cupio; nihil laboro, nisi ut salvus sis; bellè habeas; corpus tuum alleviatur; ut morbo defunctus corpus habeas salubrius; tanta prosperitate valetudinis utaris; quæ medicamentis nullis indigeat; ne quæ diuturni morbi reliquiæ remaneant; confirmatum è morbo videre quamprimum cupio. 2. *Vide, ut sanus permaneas*, schaue, daß du gesund bleibest. Non tolum salutis, sed virium etiam & coloris rationem habere te volo. Valetudini tuæ diligenter consule; depone omnia, & corpori servi; indulge valetudini tuæ; cura, ut firma sit corporis affectione; veterem imbecillitatem abjicias; ut quæ valetudini tuæ maximè conducunt, diligenter adhibeas; ut sanum te præstes & sospitem; ut bonum corporis habitudinem retineas; operam da, ut etiam atque etiam valeas; valetudinem tuam cum diligenter; tu, velim, ut valetudinem tuam confirmes. V. *Valetudo. Usus.* Sanum aliquem facere. Sana ac salva Respublica. Nihil in ejus oratione, nisi sanum & sincerum. Homo sanæ mentis, sani consilii.

Sapiens, tis, g. o. weise, klug, verständig. *Syn.* Bene sanus, magni consilii, divina mente, & consilio præditus; alta quadam mente, & sapientia præditus; omnis divini, humanisque juris consultissimus,)(*Stultus. Adv.* Perfectè, planè, sedò, valdè. *Phras. Sapientem, qualis tu es, decet, veram laudem in una virtute collocare*, ein Weiser, gleich wie du bist, muß dafür halten, das wahre Lob hafte allein an der Tugend. Tua sapientiæ est; sapientis est, qualem te habemus; ad eam sapientiam spectat, pertinet, quâ tu excellis; tuum est, qui sapientia præstas, in quo sapientiæ plurimum; pectus sapientia munitum decet, pro certo habere; veram laudem ab una virtute nasci, fluere, existere, proficisci. *Usus.* Qui maximè perspicit, quid in unaquaque re verissimum sit, quique & acutissimè, & celerrimè potest valere & explicare rationem, is sapientissimus haberi solet. Sapientissimum esse dicunt eum, cui quod opus sit, ipsi venit in mentem: proximè accedere ad illum, qui alterius benè inventis obtemperet. Homo id conjecturam sapientissimus. In sapientem non cadit, alieno gaudere malo. Sapiens aciem in omnes partes intendit, ut quemcunque casum, fortuna invexerit, hunc aptè & quietè ferat.

Sapienter, weislich. *Syn.* Scitè, persapienter, considerate.)(*Temere. Phras.* *Cogitabam, sapienter à me factum*, ich will es erweisen, daß ich weislich gethan habe. Factum meum ratione tuebor; rationem probè reddam cuivis mei; argumentis meum factum tuebor, defendam, sustinebo, pro-

probabo causam meam; argumentis id agam, ut non casù, temerè, inani quadam voluntate, repentinò mentis impetù, nullâ satis firmâ, certâque causâ impulsum, commotum, adductum id fecisse me homines intelligant. Quod feci, ostendam jure, consilio factum; optimus de cautis, ratione suadente, ratione duce, certò judicio, rectè & considerate factum: ita factum, ut reprehendi non possit; factum meum ab omni reprehensione longissimè abesse. Quod feci, ostendam ita factum, ut temeritatem, imprudentiam, inopiam consilii reprehendere, objicere mihi nemo possit; ut non modò damnare, incusare, vituperare, exagitare, vitio dare facti mei consilium, sed ne in controversiam quidem, in dubium vocare quisquam possit. *Usus.* Sapienter, & fortiter casus humanos ferre.

Sapientia, æ, f. Weisheit, Klugheit. *Syn.* Prudentia, rerum cognitio, Philosophia, lumen animi, ingenii, consilii.)(*Temeritas. Ep.* Admirabilis ac singularis, callida, antiqua, carior, comes naturæ & adjutrix hominis, custos & procuratrix hominis, digna opinione & cognomine altera, erudita, excellens, perfectique, gloriosa, incredibilis, penè divina, jucunda, copiosè loquens, magna, mater omnium bonarum rerum, moderatrix omnium rerum, nova. *Usus* Sapientia est rerum divinarum, humanarumque cognitio, ars vivendi, hominis custos & procuratrix, comes naturæ, adjutrix, mater omnium bonorum, moderatrix rerum omnium, quâ nihil præstabilius hominum vitæ datum est. Magnam sapientiam consequi. Sapientiâ munitum esse; sapientia præstare.

Sapio, is, ui, ere. verständig seyn. *Syn.* Intelligo, video, sapientiâ præditus sum. *Adv.* Serò, planè. *Phras. Si sapieres hæc, caveres*, wann du gescheid wäreſt, würdeſt du dieſes bleiben laſſen. Siquid videres; si satis sanus esses, ac sobrius; Si vitâ rectâ reputares tecum; si sana mente esses; si mentem gestares sanam ac sinceram; si mens tibi constaret; si sana mens esset; siquid non modò sapientiæ, sed vel sanitatis haberes; siquid sapienta potses, consilióque; si pectus gereres sapientiâ munitum; si tdispiceres satis, ac provideres, in quæ mala te induas, nulla faceres ista. *Usus.* Puer cum primum sapere cœpit, plus quàm cæteri sibi sapere. Tibi semitam non sapis, & alteri viam monstras. V. *Prudens.*

Sapor, oris, m. der Geſchmack eines Dinges. *Syn.* Quod gustatu percipitur. *Usus.* Voluptas, quæ sapore percipitur. Is non odore, non tactû, non sapore capitur. Cibus boni, grati, jucundi saporis, *sapidus, vulg.* 2 *Sal, urbanitas.* Artigkeit, Höflichkeit. Homo sine lingua, sine sapore, sine sensu; *stupidus.*

Sarcina, æ, f. * Bürde, Bündel. *Usus.* Alicui sarcinam imponere.

Sarcio, is, sarsi, sartum, ire. ausbeſſern, flicken, ergänzen. *Syn.* Reficio, compenso; cursû tarditatem, otii cessationem corrigo. *Usus.* Damnum illatum, injuriam sarcire celeritate & magnitudine officiorum priorem cessationem sarciam. V. *Compenso, remedio.*

Sarculum, i, n. Egge, Jät-Rächen, Radehaue. *Syn.* Instrumentum, quô segetes sarciuntur, *id est*, à loliis expurgantur.

Sarissa, æ, f. Macedoniſcher Spieß. *Syn.* Hasta Macedonica.

Sarmentum, i, n. Reiß, Reis-Holz. *R.* à Sarcio. *Usus.* Sarmentorum amputatio. Vitis putanda est, ne sarmentis silvescat.

Sarracum, i, n. Küſt-Wagen. *Genus vehiculi.*

Sartor, oris, m. * ein Schneider. *Usus.* Sartor, satorque scelerum.

Sartus, a, um. ſchadlos, ganz. *Syn.* Incolumis, salvus, integer. *Usus.* Imperium, Reipublicam sacram tectam servare. Amicum ab omni periculo, ac detrimento sartum tectum præstare. V. *Integer.*

Satago, is, ere. * ſich bemühen. *Syn.* Elaboro, enitor, operam do, magno studiô aliquid ago; industriam in re pono; animum in rem, vel ad rem adjicio; omne consilium, opem ac operam, curam, studium, diligentiam, laborem adhibeo; summâ ope nitor; omnem rem confero: summâ ope nitor; omni ope, ac operâ annitor, enitor; nervos omnes contendo; omnem lapidem moveo; omnes machinas adhibeo; manibus, pedibúsque conor; cogitationem omnem in re figo, loco, totus sum in ea re; hoc unum spectat mea industria; versor in hoc studio totus; hæc in re mens tota ac studium ver-

versatur; id unum laboro; ad hoc nervos omnes intendo; id unum nervis omnibus contendo. *Usus.* Multum rerum suarum satagit. V. *Studeo, sollicitus, applico.*

Satelles, itis, m. Trabant, Leib-Diener. *Syn.* Stipator, minister, apparitor, custos corporis, potestatis administer; assuetæ corporis custodiæ. *Ept.* Diligentissimus. *Usus.* Manlius audaciæ administer & satelles. Scelerum satelles, administer cupiditatum.

Satietas, atis, f. Genúge, Ueberdrúßigkeit. *Syn.* Fastidium.)(*Cupiditas. Usus.* Satietatem afferre, parere, facere, dare; satietate afficere, Ueberdrúßigkeit verursachen. Satietas rei me cepit, tenet; satietate defatigatus, defessus sum, ich bin schon satt daran. Satietati occurrere; satietatem relevare, der Ueberdrúßigkeit vorbiegen. Satietatem vitare, fugere, vermeiden. Satietatem depellere, vincere, superare, überwinden.

Satio, as, avi, atum, are. sáttigen. *Syn.* Saturo, expleo, satietatem affero; satietate afficio; famen expleo, pasco.)(*Exhaurio. Phras. Legendo satiari non potuit,* er hat mit Lesen nicht können ersáttiget werden. Infinita, inexhausta cupiditas saturari legendo non potuit; explevi mens ejus legendo non potuit; expleta à lectione recedere non potuit; à lectione depelli non potuit; satietatem nullam insaturabilis legendi cupiditas admisit; legendi nulla illum unquam satietas cepit, tenuit. *Usus.* Satiare odium, expellere cupiditates. Auditor ne similitudinis fastidiô satietur. Frugali cœnâ naturæ desideria satiare & explére.

Satio, onis, f. das Sáen, Aussáung. *Syn.* Satum. *Epi.* Æquabilis, perpetua. *Syn.* Jugera sationum suarum proficere.

Satis, genug. *Syn.* Sat; satis, supérque: sanè. *Phras. Sed jocorum satis est,* es ist schon genug gescherzet. Sed de joco satis est; attatim prorsus; jocorum satis supérque; abundè est; satietas nos tandem jocandi capiat. Satur sum jocorum; sed hic finis sit jocandi. *Usus.* Hæc subtilius, quàm satis est, disputantur. Laudis, plus quàm satis est, avidus. Satis, supérque hæc audivimus. Satis est causæ, quare nolimus.

Satisaccipio, is, cepi, ceptum, ere. sich versichern lassen. *Syn.* Prædes accipio, ab aliquo caveo. *Usus.* Quibus à prædibus satisaccipiet, iisdem ipse, quod petet, satisdet.

Satisdatio, onis, f. Bürgschaft, Verantwortung. *Syn.* Vadimonium. *Usus.* Sunt aliquot satisdationes secundum mancipium.

Satisdo, as, dedi, datum, are. Bürgschaft stellen, versichern. *Syn.* Prædes do, fido, jubeo, vadimonio promitto)(*Satisaccipio. Usus.* Qui pro focis transigit, satisdat, neminem eorum postea pœnitebit.

Satisfacio, is, feci, factum, ere. genug thun, vergnügen. *Syn.* Impleo, placeo, morem gero; quod debeo, solvo: expleo odium, *vel* cupiditatem: respondeo opinioni, expectationi, judicio. *Usus.* Satisfacere officiô suo erga aliquem, naturæ, legibus. Amori erga te meo satisfactum puto. Nunquam mihi pro tuis in me injuriis satisfacies. Cumulatéque satisfactum est tibi, *vel* ex supervacuo satisfecimus.

Satisfactio, onis, f. Genugthuung. *Syn.* Purgatio. *Usus.* Satisfactionem meam non accipis?

Satius est, es ist besser. *Syn.* Præstat, melius est. *Usus.* Mori satius est, quam turpiter vivere. V. *Potius.*

Sator, oris, m. Säemann. *Syn.* Seminator.

Satur, ura, urum. sátt. *R.* à satis. *Syn.* Plenus, satiatus.

Saturitas, atis, f. * Ersáttigung. *Syn* Satietas.

Saturo, as, avi, atum, are. ersáttigen. *Syn.* Expleo, satio. *Usus.* Explevi animos invidorum, placavi odia unperitorum, saturavi pertidiam perditorum. Sanguine se saturavit civium. V. *Satio.*

Satus, ûs, m. die Saat, das Sáen. *Syn.* Satio. *Epi.* Humanus, primus. *Usus.* Ex cœli satu, terræque conceptu editus. Parentum optimorum satu editus adolescens, philosophia præparat animum ad fatus accipiendos.

Sauciatio, onis, f. Verwundung, Verletzung. *Syn.* Vulneratio.

Saucio, as, avi, atum, are. verwunden, Blut-rústig machen. *Syn.* Vulnero, consaucio, vulneribus afficiô. *Adv.* Graviter, leviter. V. *Vulnus.*

Saucius, a, um. verwundet. *Syn.* Vulneratus, vulneribus affectus, mortifero vulnere ictus. *Usus.* Medea amore saucia. Saucios & confectos ex acie efferre.

Sa-

Saxetum, i, n. steinigter Ort. *Syn.* Locus saxis plenus.

Saxeus, a, um. steinern, hart, wie Stein. *Usus.* Moles saxea.

Saxosus, a, um. * steinicht. *Syn.* Saxis impeditus. *Usus.* Loca saxosa.

Saxum, i, n. Stein. *Syn.* Silex, lapis, rupes, cautes. *Epit.* Saxa aspera, prærupta. *Phras. Saxa in eum eo jecerunt,* sie haben Steine auf ihn zugeworfen. Saxis facta lapidatio; lapides in eum miserunt, jecerunt; lapidibus eum appetivêre; lapidum ictu incelebant. *Usus.* Saxorum asperitates. Ventum ad rupem ita rectis saxis, ut &c. Ingentis magnitudinis saxa per montium prona devolvunt. Saxeæ fluctibus rupes, saxa invia, & præruptæ cautes.

Scabellum, i, n. Bänklein. *Syn.* Scamnum humile.

Scaber, ra, um. räudig, schäbicht. *Syn.* Asper. *Usus.* Pectus illuvie scabrum.

Scabies, ei, f. Raude, Grätze, Grindsucht. *Usus.* Scabies corpori invalit, & contagium mali etiam in alios vulgatum est.

Scabo, is, ere. kratzen. *Usus.* Mali mutuum scabunt

Scalæ, arum, f. eine Leiter. *Usus.* Scalas se conjecit.

Scalmus, i, m. Ruder-Ring. *Syn.* Lignum, quô nituntur remi.

Scalpo, is, ere. aufstechen, schneiden. *R.* à σκάλλω, *fodio. Syn.* Incido, *vulg. sculpo. Usus.* Ad pingendum, fingendum, scalpendum. E saxo scalptus, aut ebore dolatus.

Scalpellum, i, n. Messerlein. *Syn.* Chirurgi ferrum. *Usus.* Scalpellum tenæ parti adhibere.

Scalprum, i, n. * Schab-Messer, Meissel. *Instrumentum artificum.*

Scamnum, i, n. Bank. *R.* à σκάμνον. *Syn.* Sedes, scabellum

Scandalum, i, n. *vulg.* Aergerniß. *Syn.* Offensio, pravum exemplum, res mali, pessimi exempli. *Phras. Cave, ne des scandalum, vulg.* schaue, daß du kein Aergerniß gebest. Cave, ne tam maximè lubricæ atque incertæ vita tua nequitiæ exempla præbeat. Ne periculosam exempli imitationem filiis prodas; ne tua perversitate offentionem præbeas; nequid malo exemplo facias, aut dicas, ne contagione morum alios evertas; nequid offendas exempli pravitate; ne barbaræ licentiæ exemplum in mores hominum transferas; ne mores tuos in alios transfundas. V. *Exemplum.*

Scando, is, di, sum, ere. aufsteigen. *Syn.* Ascendo, conscendo. *Phras. Montem scandere,* den Berg besteigen. Superare montis verticem: in ardua evadere; superare iniquitatem loci; occupare montis jugum.

Scapha, æ, f. Schifflein. *Syn.* Inter longas navibus subserviens, navicula. *Usus.* E navi in scaphan se conjecit.

Scaphium, ii, n. ein Schaf, Nacht-Geschirr, eine Gattung Trink-Geschirr. *Syn.* Scyphus in scaphæ modum formatus.

Scapula, æ, f. * Schulter-Blatt. *Syn.* Humerus.

Scateo, es, ui, ére. üb'rauffen, hervor quellen. *Syn.* Scaturio. V. *Plenus.*

Scaturio, is, ivi, ire. hervor quellen, aufwallen, entspringen. *Syn.* Emano, effluo, erumpo. V. *Origo.*

Sceleratè, schändlich, lästerlich. *Syn.* Per summum scelus, nefario scelere. *Usus.* Bellum sceleratè susceptum, sceleratissimè gestum.

Sceleratus, a, um. lasterhaft, schändlich. *Syn.* Consceleratus, scelestus, nefarius, improbus, impius, scelere contaminatus, omni scelere coopertus. *Phras. Homo sceleratissimus,* ein üb raus lasterhafter Mensch. Homo post homines natos turpissimus, omni flagitiô contaminatus; omnium scelerum, flagitiorúmque documentum; homo nefarius, ex omni scelerum colluvione natus; unus omnium latronum teterrimus; libidine & irâ effrenatus; in omni genere flagitiorum volutatus. Homo omnium, quos terra sustinet, consceleratissimus; omnibus divinis, humanisque obtutus sceleribus; nec pro scelere, sed monstro habendus. Homo crudelitate cæcus, ac scelere, sacrilegus, perjuriis assuetus; vitiorum ac probrorum plenissimus: omnibus flagitiis nobilitatus; omnibus vitiis deformatus; affluens omni scelere; monstrum ex cœno, & sanguine concretum. Homo summis sceleribus obstrictus; furens audaciâ, scelus anhelans, maximo furore inflammatus. Homo bipedum nequissimus, promptus ad

via, paratus ad seditionem, audax ad omne facinus, ad audendum projectus; ad omnem nequitiam educatus, eruditus, projectus; omnibus flagitiis coopertus. Homo, in quo nihil est, præter maxima peccata, maximamque pecuniam; qui multa in Deum, hominesque impiè, nefariè commisit; plurimis se sceleribus obstrinxit; qui maxima in se scelera concepit; omnia repagula juris & honestatis, pudoris & officii perfregit; qui in omnia se flagitia ingurgitavit, omnia divina, & humana jura nefario scelere polluit. Fingi flagitium nullum potest, quo se ille non contaminaverit; ejus vita omnibus flagitiis est inquinata. Homo summorum facinorum, omnium flagitiosorum postremus, & in quo omnia sunt ad perniciem profligata; scelerum omnium artifex, & architectus. Homo insignitè nequam; quo in portento cum summa turpitudine summa impudentia est conjuncta. Homo immani natura, moribus feris, ac omni vitiorum genere infamibus. *Usus* impurus homo, ac sceleratus. V. *Commaculo, improbus.*

Scelestè, schändlicher Weise, leichtfertig. *Syn.* Sceleratè.

Scelestus, a, um. lasterhaft. *Syn.* Sceleratus. *Phras. Scelestos homines urbe pellere*, die lasterhaften Leute aus der Stadt schaffen. Scelerum sentinam ex urbe ejicere; vitiorum omnium colluviem exhaurire. Homines scelerum cupidos, scelus anhelantes, pestem patriæ nefariè molientes ex urbe ejicere, ejicere, depellere; monitris illis ac prodigiis scelerum, à quibus pernicies certa comparata esset civibus, ex urbe ejectis. Reipublicam relevare ac recreare.

Scelus, eris, n. Laster, Schandthat Unthat, Uebelthat. *Syn.* Flagitium, facinus, nefas capitalis, atrocitas sceleris. *Epi.* Acerrimum, alienum, apertum, clandestinum, consulare, detestabile, domesticum, immane, impium, importunum, inauditum, inexorabile, indignum, inexpiabile, insigne, intestinum, meditatum, nefandum, tantum, usitatum. *Phras.* 1. *Scelus atrox admisit*, er hat ein arglist bos Laster begangen. Nefarium, ac scelestum facinus ausus est; atrox, singulare maleficium admisit, contraxit; grande piaculum admisit, contraxit; capitalem fraudem ausus est; inexpiabile facinus admisit; cupiditas effrenata præcipitem animum ad ultimum nefas impulit; maximò se scelere adstrinxit, contaminavit, devinxit, alligavit; scelus ingens admisit, suscepit, edidit; cùm multa improbè, multa audacter, ac perfidiosè fecerit, gravissimum tamen scelus tum concepit, molitus est, fecit, perfecit, cum &c. 2. *Sceleris complex est*, vulg. er hat Theil an dieser Laster. That Sceleris societate conjunctus; culpæ socius; criminis conscius, ac particeps; in eodem scelere versatus est; ejus facinoris satelles, & administer fuit. 3. *Non est simplex scelus hoc*, das ist kein einfach Laster. Nullum scelus abest ab eo scelere; in uno illo scelere insunt omnia scelera; multiplex in uno facinore crimen est; scelerum genus omne uno in facinore continetur. *Usus.* Scelerum architectus & machinator. Scelus atrox concipere, suscipere, begehen. Scelus scelere cumulare, ein Laster über das andere begehen. Omnium scelerum genere imbutus. In scelere volutari. Abesse à scelere longissimè; scelere solutus, à scelere liberatus est. V. *Conscientia mala, crimen.*

Scena, æ, f. Schau-Bühne. *R. à σκηνὴ.*

Syn. Cavea: fabula. *Epi.* Argentea, magna, referta sceleribus. *Usus.* Ludorum elegantia, scenæ magnificentia. In scenam redire. Scenæ servire, *tempori se accommodare*, sich in die Zeit schicken. De scena decedere.

Scenicus, a, um. zur Schau-Bühne gehörig. *Usus.* Scenicæ personæ, ut mimi, histriones.

Sceptrum, i, n. Scepter. *R. à σκῆπτρον.*

Usus. Rex cum purpura & sceptro, & insignibus regis.

Scheda, æ, f. Schreibe-Tafel. *Syn.* Tabella, pagella.

Schema, atis, n. Red-Zierde. *Usus.* Verborum ornamenta, & sententiarum lumina, quæ schemata Græci vocant.

Schola, æ, f. Schule. *Syn.* Ludus literarius, Gymnasium. *Phras.* 1. *Sunt res Scholæ publicæ*, es sind dort öffentliche Schulen. Patet ibi literarum ludus, quò juventus in disciplinam convenit; est ibi doctrinarum sedes nobilis, ad quam disciplinæ causâ juventus frequens concurrit; est ibi nobilium ingeniorum altrix gymnasium; est optimarum artium domicilium; litterarum, divinæ, humanæque scientiæ officina famâ nobilis; habent ibi & bonæ artes suum sacrarium, & quoddam [quasi] Musarum templum; nec scholasticæ palæstræ copia deest. 2. *Multi hic juventutem frequentant*, hier gehen viele in die Schule. Frequens hic juventus in disciplinam convenit, frequens hic juventus disciplinæ causâ ad Præceptores concurrit;

fre-

frequentes hic Magistris operam dant; multi nec studiorum causâ in ludum eunt; scholas vocant; gymnasium vocant. V. *Frequento.* 3. *Scholam amplius non frequentat*, er geht nicht mehr in die Schule. Ludo multam salutem dixit; manum ferulæ subduxit; bonarum artium disciplinis nuntium remisit. *Usus.* Homo è schola, atque a Magistro recens. Scholæ strepunt discentium vocibus. Schola soluta, dimissa, zu Ende der Schule. Scholam explicare, in librum conferre, *id est, quæstionem umbratilem.*

Scholion, ii, n. kurze Anmerkung und Erklärung über einen dunkeln Spruch. *Syn.* Interpretatio brevis, vel defensio.

Scienter, wissentlich. *Syn.* Scitè, intelligenter, aptè. *Usus.* Scienter versari in re aliqua. Iis, quæ habes, scienter utere, & modicè.

Scientia, æ, f. Wissenschaft. *Syn.* Doctrina, disciplina, rerum cognitio, intelligentia, prudentia.)(*Inscitia, Ignoratio.* *Epi.* Admirabilis & incredibilis, penè divina, certissima, civilis, excellens, eximia, finitima, litigiosa, necessaria, obscurior, par, peregrina, externa, perfecta, potior, præstabilis, quæstuosa, sinus, summa, tanta, tuta, vicina, utilis. *Phras.* 1. *Scientiæ in scholis cum virtute junctæ sunt conjungenda*, in Schulen muß man die Wissenschaften mit der Tugend zugleich erlernen. In gymnasiis progressiones, progressus non in bonis tantum artibus, sed in virtutibus etiam juvenes faciat, necesse est; in scholis ne ingenuarum solum artium studia, sed virtus etiam, divinusque cultus vigeat; juventas in scholis disciplinis tantùm & virtutibus instituatur, & ejudiatur; qui scholas frequentant, non doctrinæ modo, sed virtutis quoque studioli sint; scholarum alumni diligentiam omnem ad comparandam tum doctrinam, tum virtutem adhibeant, necesse est. In scholis virtus a cæteris abesse, segregari non debet; in scholarum doctrinæ virtutis studium se offerat, necesse est. 2. *Scientiam in Geometricis non vulgarem habet*, er hat eine unzemeine Wissenschaft in der Feldmesserey. Geometricis litteris perfectè est eruditus; Geometriam penitus cognovit, callet omnino; in Geometria excellit, vincit omnes, neminî secundus est, parem habet neminem, superior est omnibus; Geometricis disciplinis apprimè excultus est; in Geometricis laudis ita processit, ut ad summum pervenerit. *Usus.* Omnes trahuntur ad scientiæ cupiditatem. Scientias facilè percipere. Aliquid scientiâ comprehendere. Habere scientiam alicujus rei. Scientias alicui tradere. Oratoris actio scientiâ non continetur. Scientia rei militaris, oratoriæ, juris civilis.

Scilicet, nehmlich. *Syn.* Videlicet, nempe, nimirum, certo, profecto, nam, enim. *Usus.* Quis? tu ipse scilicet. Arma quærenda sunt scilicet, ut novam Dominam pellamur.

Scindo, is, scidi, scissum, ere. spalten, zerhauen, zerschneiden. *Syn.* Conscindo, discindo, seco, resecco, amputo, cædo, findo, dividuo. *Usus.* Ipse dolorem meum ne scindam. Conam scindere.

Scintilla, æ, f. Fünklein. *R. à σπινθὴρ.* *Syn.* Igniculus. *Usus.* Nequa scintilla deterrimi belli relinquatur,

Scintillo, as, avi, atum, are. funkeln. *Syn.* Splendeo, emico. *Usus.* Ea, ut oculis scintillant.

Scio, is, scivi, scitum, ire. wissen. *Syn.* Habeo; teneo, cognosco, cognitum habeo, non ignoro, non sum nescius, scientiam meam non fugit; me non latet, præterit; scientia comprehendo, scientiam habeo, perspectum mihi est. Mihi conscius sum, mihi de re aliqua certum est; apertum mihi est, non obscurum, notum mihi est; patet mihi res, in promptu est, non est ignotum, dicunt, exploratum, perspectum habeo.)(*Nescio.* *Adv.* Admodum, bene, celeriter, certo, latinè, græcè lenè, luculenter, maturè, mediocriter, meliùs, planè, probè. *Phras.* 1. *Scio res tuas omnes & consilia*, ich weiß um alle deine Sachen und Gedanken. Non sum tuarum rerum tuarum; probè scio, non est occultum, explorati-simum mihi est; non me fallit; non me fugit, quid agis, quid moliris. Ad me quoque rerum tuarum conscientia pertinet, quando ipse me conscium voluisti. Patent res tuæ, ac consilia, quando ipse me eorum participem fecisti. 2. *Scio, quid agam*, ich weiß, was ich thun will. Certum habeo, quid agam; exploratam, & explicatam habeo rationem consilii, salutis meæ. Quemadmodum expediam exitum hujus rei, reperi. Deliberatum cum animo habeo meo, quæ consilii ratio mihi sit tenenda, meminî. 3. *Scio multos mihi esse perinfensos*, ich

weiß es wohl, daß mir viele feind seynd. Haud me fugit; haud ignarus sum; non sum nescius; satis gnarus sum, multos animo in me esse permultos. Compertum habeo; exploratissimum habeo; pro certo, pro comperto, pro explorato habeo; certum, cognitum, perspectum, exploratum habeo; multos perniquo esse in me animo. V. *Cognosco.* 4. *Nihil habeo, scio &c.* ich weiß nichts, habe von der Sache. Nihil compertum habeo; res examinata clam me est; fugit examinata, latet me res ea. V. *Nescio, ignoro. Usus.* Latinè loquentes. De his nihil scire, aut existimare queo. Sed non veneram, quod sciam, so viel ich weiß, so ware er noch nicht kommen. Prudens, sciensque sciens, mit Bedacht thun.

Scipio, onis, m. * Stecken, Stab.

Sciscitor, aris, atus sum, ari. erforschen, nachfragen. *Syn.* Scitor, quæro, percontor. *Usus.* Ab, de, vel ex aliquo sciscitari sententiam. Sciscitari de aliqua re. V. *Interrogo.*

Sciscо, is, scivi, scitum, ere. wissen, erfahren, verordnen. *Syn.* Sancio, edico, scitum facio. *Adv.* Nonnihil. *Usus.* Scivere legem, ein Gesetz machen.

Scitè, artig, geschickt ich, schön, weislich. *Syn.* Scienter, non inscitè. *Usus.* Statua scitè & venustè facta. Scitè facere aliquid.

Scitor, aris, atus sum, ari. nachsuchen. *Syn.* Sciscitor.

Scitum, i, n. Satzung, Ordnung. *Syn.* Lex, jussum. *Usus.* Brutus scitum fecit, ne &c.

Scitus, a, um. fein, zierlich, artig. *Syn.* Lepidus, elegans, festivus. *Usus.* Scitè fermone, & Attico loqui. Veris illud Ciceronis admodum scitum est. V. *Venustus.*

Scopæ, arum, f. Besem. *Epi.* Dissolutæ. *Us.* Scopæ, ut est in proverbio, dimola &c.

Scopulosus, a, um. felsig, schrofficht. *Usus.* Navis in scopulosum, & scopulosum. Intendo, quæ in scopuloso, & difficili loco versetur.

Scopulus, i, m. Stein, Klippe, Fels. *Syn.* Saxum. *Usus.* Navis ad scopulum allisa. Ad scopulum offendere. Nunquam tuas rationes ad eos scopulos appulisses. Syrian patrimonii, scopulum libentius exsum.

Scopus, i, m. Zweck, Endzweck, Ziel, Σκοπὸς. *Syn.* Quò spectamus, finis, propositum. *Phras. Hic scopus erat meus,* das war mein Ziel und Vorhaben. Hoc spectavi; hoc secutus sum; id egi; huc retuli mea consilia; huc retuli cogitationes omnes; huc mentem direxi; huc consilia contuli; hoc spectabat animus meus; hic animo meo, meisque consilius scopus erat; hic erat finis, hic terminus, quo intendebantur cogitationes meæ; huc erat quasi meta, quo ut perveneram, laboravi, atque vigilavi; huc me voluntas, huc judicium & ratio ducebat, ut &c. hic animus, hæc mihi lex erat; hoc mihi propositum erat; hoc unum habebam propositum, ut &c. *Consilium, Cogitatio, Propono. Usus.* Sed neutri scopus est ille, ut beati simus, quo alioquin omnia vivendi, rectique faciendi consilia sunt referenda.

Scorpius, ii, m. Scorpion.

Scortator, oris, m. Huren-Jäger, Hurer. *Syn.* Scortorum amator.

Scortor, aris, atus sum, ari. huren, Hurerey treiben. *Syn.* Vitam in lustris ago; tempus ætatis omne in lustris consumo; cum scortis volutor.

Scortum, i, n. Hure, gemeine Metze. *Syn.* Meretrix, lupa. *Epi.* Vulgare. *Usus.* Cum scorto libere volutari. V. *Meretrix.*

Screo, as, avi, atum, are. * reuspern, koderen.

Screator, oris, m. * der sich reuspert.

Screatus, ûs, m. * das Ausreuspern.

Scriba, æ, m. Schreiber. *Syn.* Scriptor, librarius. *Epi.* Ædilitius. *Usus.* Scribæ, qui rationes ad ærarium retulit. Scribæ, qui nobiscum in rationibus, monumentisque publicis versantur.

Scribo, is, psi, ptum, ere. schreiben. *Syn.* Litteras pingo, formo; litterarum elementa conformo: litterarum formis effingo; litterarum figuras formo, schreiben, Buchstaben machen: Litteras conscribo, exaro, do, mitto, Briefe schreiben. Litteris consigno, scriptis mando, litteras prodo, publicis monumentis consigno; memoriæ, posteritati prodo; monumentis mando, prodo; memoriæ, historiæ mando; memoriæ, posteritati propago; chartis prodo; litteris mando, concredo; in annales, fastos refero; hominum memoriæ sempiternæ trado; immortalitati trado, mando, commendo,

sup-

aufſchreiben, in die Bücher eintragen. Li rum conficio, compono, efficio, ein Buch ſchreiben *Phaſ.* 1. *Elegante ſane characlere ſcribis*, du haſt wohl eine ſchöne Hand. Elementa conformas venuſtiſſimè; litterarum formas pingis, tanquam typis æneis expreſſas; calamo ad venuſtiſſimam ſpeciem typorum proximè accedis; litterarum elementa pingis, formas ſanè belliſſimas; bella, venuſta, exquiſita, luculenta manus eſt, quæ iſta ſcripturâ perſequitur. Nihil in tota ſcriptione non egregiè concinnatum eſt, ductus belliſſimi, litteræ tanta proportione, & tam compoſitè mutuò reſpondentes, verſibus præterea paribus ut rvallis à ſumma pagina ad imam usque diemptis, & nulla omnino in parte vacillantibus, ut velut ad amuſſim directi, nusquam a recto tramite deflectant, lectorem que liberali quadam voluptate demulceant. Non inæquales litteræ, non vacillantes; litterarum formæ non illepidæ, aut invenuſtæ; elementa non rudia, ac deformia, figuræ litterarum non fœdè, inficetè, indecore pictæ, ſed velut pictura belliſſimè concinnata oculis blandiuntur. 2. *Scribe ad me ſaepiùs*; ſchreibe mir öfters; *de litteris ſeu epiſtolis.* Ne quæſo, literis parcito; creberis nos literis appellato, libet enim tecum garrire, & tametſi pagella altera procedat, tertiam etiam completo; res omnes literis perſequere; quoties ad amicos, eodem etiam oleo, ac opera aliquid ad me exarato. 3. *Livius res Romanas egregie ſcripſit*, Livius hat die Römiſche Geſchichten ſehr wohl geſchrieben; *de libris*: Livius de rebus Rom. egregia ſcripta reliquit; rem Rom. divinitus perſcripſit; res Rom. litteris mirificè illuſtravit; literis mandavit, conſignavit; Rom. nomen ſcriptis celebravit, & illuſtravit; Romanorum bella pulchèrrimè contexuit; rerum Rom. commentarios confecit abſolutiſſimos; res Rom. poſteritati litteris prodidit. 4. *Docte & erudite ſcribit*, er ſchreibet ſehr gelehrt; *de modo & ſtyli genere.* Scribendi laude excellit; rarum quandam laudem in ſcribendo conſecutus eſt; præclara ſunt, quæ ingenio ſtudióque parit, quæ ejus induſtria elaborat; mirabiles, minimèque vulgares ſunt ingenii & induſtriæ ejus fructus; ſcribit, ut pauci; quidquid ille ex ſe promit, delectat alios, ipſum vero laudibus illuſtrat; nihil ſcribit nili perfectum ingenio, induſtria elaboratum; ſcripta ejus tam ro verborum cultu ſunt politia, & omni elegantiarum genere ornatiſſima, refertiſſima. *Uſus.* Alii rem verbis luculenter ſcripſere. Scribere de aliquo aſperius. Liber de rebus ruſticis ſcriptus. V. *Littera, Litterae, Epiſtola.*

Scriptio, onis, f. das Schreiben. *Syn.* Stylus, ſcriptura, *Epi.* Philoſophica. *Uſus.* Nihil ad dicendum magis profecit, quam ſcriptio.

Scriptito, as, avi, atum, are. oft ſchreiben. *Uſus.* Te quidem, Antoni, multum ſcriptitaſſe non arbitror.

Scriptor, oris, m. Schreiber, Schriftſteller, Scribent. *Epi.* Aſtutus, ſanè bonus, doctus, ferreus, luculentus, peritus, politus, præſtans, ſanctus, egregiè ſubtilis, vetuſtiſſimus. *Uſus.* Ferreus ſcriptor, ſed auctor bonus. Scriptor, ut temporibus illis luculentus.

Scriptum, i, n. Schrift, oder Buch. *Syn.* Scriptura, monumentum, litterarum monimentum. *Epi.* Abſurdum, inutile, indignum, ambiguum, antiquatas, legitimum, neceſſarium, privatum, probabile. *Uſus.* De ſcripto dicere, recitare. Plato ſcriptum, vel in ſcriptis reliquit. Scriptis res ſuorum temporum mandare, celebrare, illuſtrare.

Scriptura, æ, f. Schrift. *Syn.* Scriptum. *Epi.* Aſſidua, contraria, diligens, ſuperior. *Uſus.* 1. Mendum ſcripturæ litura tollitur. 2. *Scriptio*, das Schreiben. Ea, quæ ſcriptura perſecutus eſt, exſcripta, exſignatique ſingulis attribuere. Genus ſcripturæ librorum, ac inventarum. 3. *Ratio eorum, qui portoria paſcua publica, vel decumas redimebant*, Verrechnung des Zoll-Amts. Per magiſtros ſcripturæ & portus & noſtrarum diœceſium. Neque ex portu, neque ex ſcriptura vectigal conſervari poteſt, aus dem Zoll-Amte. *Pro* Scriptura ſacra, H. Schrift, *Latine*: Libri divini, divinæ Litteræ; divinarum Legum, divinorum Scriptorum monimenta; ſacræ Litteræ, Codex ſacer.

Scrobs, is, f. Grube. *Uſus.* Scrobem facere, ſubigere, invertere.

Scrupi, orum, m. Loſungs-Steine. *Syn.* Lapides, quorum in teſſerarum ludo uſus.

Scrupuloſus, a, um. ſteinicht. *Syn.* Aſpe-

anxius, tristis, sollicitus, dubius, homo non intacti religione animi; simplex, ac religiosus; religione attonitus, religione quadam obstrictus; qui in religionem trahit, verè aliquid; æquo religiosior; qui religioni sibi ducit, admittere quidquam, quod culpæ vel speciem præferat, ängstlich, schwermüthig. *Phras. Scrupulosus est*, er ist scrupulös, ängstig im Gewissen. Assiduis ex recordatione vitæ prioris scrupulis pungitur, nullumque ægrò, saucioque animò quietem capit; animum gerit, nescio, quibus religionibus obstrictum; nimis exiguè, exiliter, religiosèque omnia ad calculos revocantem; anxiis animi curis, & sollicitudinem aculeis malè excipitur, afficitur, torquetur. Pungunt hominem, diésque ac noctes stimulant, nescio, qui scrupuli ex superioris vitæ memoriæ relicti; torquent animum exedentque, nescio, qui curarum, sollicitudinumque stimuli ex latentis suspicione mali profecti; versant animum novæ identidem suspiciones, pavores, metus, fluctus æstúsque sollicitudinum, nescio, cujus piaculi conscientiâ excitati. V. *Scrupulus, anxius. Usus.* Tandem è scopulosis his cautibus enavigavit oratio.

Scrupulus, i, m. Sand, Steinlein. *Syn.* Exiguus lapillus calceo injectus. *Transl.* Sollicitudo, dubitatio, suspicio, religio, Scrupel, Zweifel, Angst. *Phras.* 1. *Injectus est populo scrupulus*, das Volk hat ihm ein Gewissen gemacht. Offusa animis, oculisque populi religio; moti sunt in religionem animi populi ea res populo in religionem venit; religioni sibi populos duxit; oblata, injecta est populo religio; hic verò, nescio, quæ superstitio mentes omnium occupavit, hic verò populum cepit religio; hic verò non magna res religionem incesserat hominibus; multitudinem justæ religionis implevit; religione hic novâ obstrictus est populus; hic verò res nova cumulavit religiones populi; nova hic populum incessit religio. 2. *Facerem mihi scrupulum, vulg.* ich machte mir ein Gewissen darüber. Religioni haberem, mihi ducerem; religioni mihi esset: haud sanè liber religione animus esset; religione impediri, conscientiâ impediri me putarem; religione quadam tangerer; haud sanè intactus religione futurus esset mihi animus, si &c. 3. *Scrupulum habeo*, ich habe noch einen Scrupel. Scrupulus aliquis in animo residet, quod me dies noctesque stimulat, ac pungit; mortuus tamen, & contractiunculæ quædam animi adhuc relictæ sunt; scrupulus restat unus, qui me malè habet; discruciat animum suspicio quædam latentis in tam speciosa cogitatione piaculi; angit me, sollicitat, torquet pungens hæc animi cura; discrucior animo, quoties in mentem venit præteritæ ætatis. V. *Sollicitus, Religio.* 4. *Scrupulum illum, tacitè tibi eximam*, ich werde dir diesen Gewissens-Zweifel leicht aufheben. Scrupulum illum ex animo tacitè evellam; religionem hanc facilè eximam; animum religione hac facilè levabo; religionem istam adimam, auferam, tollam, eripiam; istâ te religione liberabo. *Usus.* Hunc mihi ex animo scrupulum evelle, qui me dies, noctésque pungit ac stimulat. Quem mihi odiosum de filio scrupulum injecisti, adhuc in me residet. Domesticarum sollicitudinum aculeos, & scrupulos occultare. V. *Anxietas.*

Scruta, orum, n. alterley alles Gerumpel. *Usus.* Vilia scruta vendere.

Scrutor, aris, atus sum, ari. nachfragen, nachsuchen. *Syn.* Inquiro, excutio. *Adv.* Furaciissimè. *Usus.* Libros reconditos scrutari. V. *Indago, meditor, cogito.*

Sculptus, a, um. geschnitzt. *Usus.* Ligno sculptus, *alias* scalptus.

Scurra, æ, m. Lotter-Bube. *R.* à σκώρ, *stercus, sordes. Syn.* Sannio. *Usus.* Scurra facetus, omnibus modis risum captans. Scurra improbissimus, facie magis, quàm facetiis ridiculus, qui se tamen populi delicias vult existimari.

Scurrilis, e. leichtfertig, büdisch. *Syn.* Obscenus. *Usus.* Risus, jocus, dicacitas scurrilis & inimica.

Scutatus, a, um. einen Schild tragend. *Usus.* Milites scutati, haltati.

Scutella, æ, f. Schüsselein, kleine Schaale. *Usus.* Demus scutellam dulciculæ potionis.

Scutica, æ, f. * Karbatsche, Peitsche. *Syn.* Flagellum ex pelle. *Usus.* Digitus scuticâ.

Scutum, i, n. Schild. *Syn.* Clypeus. *Usus.* Miles ignavus abjecto scuto fugit, quantum potuit.

Scy-

Scyphus, i, m. Becher, Trink-Geschirr. *Syn.* vocalum.

Secedo, is, cessi, cessum, ere. abtreten, bey Seite treten. *Syn.* Decedo, recedo, ex turba me evolvo. *Usus.* Secedant improbi, ut secernant se à bonis.

Secerno, is, crevi, cretum, ere. absondern. *Syn.* Separo, distinguo, disjungo. *Usus.* Secerne te à pravis. Secernere, & internoscere unum ab altero. Salutaria à pestiferis, vera à fallis, animum à corpore secernere. V. *Separo.*

Secessio, onis, f. Abtretung, Abtrennung. *Syn.* Discessio, obscessio, seditio. *Usus.* Secessionem facere. Secessionem credebam, non bellum. V. *Scissio.*

Secessus, ûs, m. * abgelegener Ort.

Secius, minder, anderer Gestalt. *Syn.* Minus. *Usus.* Impedimentum est, quò secius lex feratur.

Secludo, is, si, sum, ere. ausschliessen. *Syn.* Secerno. *Usus.* Domus secluta à strepitu populari.

Seco, as, cui, sectum, are. schneiden. *Syn.* Exsecco, resecco. *Usus.* Corpus uri, & secari patimur.

Secretio, onis, f. Absonderung. *Syn.* Disjunctio. *Usus.* Est enim interitus quasi discessus, & secretio earum partium, quæ &c.

Secretò, heimlich, in Geheim. *Syn.* Clam, remotis arbitris. *Usus.* Hæc inter paucos secreto narrantur. V. *Clam.*

Secretus, a, um. abgesondert, heimlich. *Syn.* Separatus, sejunctus, seclusus, arcanus, à conspectu amotus, remotus. *Phras. Quæ secreta esse voluisti, ex me nemo resciet,* das, was du mir in Geheim vertrauet, wird niemand von mir heraus bringen. Arcanorum fidem servabo, præstabo integram; premam fideli silentio, tacita relinquam, quæ tu in aurem mihi; nemo arcana tua consilia ex me exculpet, exprimet, eliciet; nemo consilia, quæ tu occulta etiè voluisti, ex me expiscabitur, eblandietur V. *Taceo. Usus.* Succus secretus à reliquo cibo. Stellarum sphæra ab æthera conjunctione secreta, & libera.

Secta, æ, f. Secte, Parthey, Spaltung. *Syn.* Familia, schola, disciplina: partes, factio, ratio vitæ, ratio philosophandi; hæresis. *Epi.* Difficilis atque ardua. *Usus.* Horum nos hominum sectam, atque institutionem prosequimur. Antonii sectam secutus est. Philosophorum hæresis, secta, disciplina. V. *Hæresis.*

Sectator, oris, m. Nachfolger. *Syn.* Consectator, amator, æmulus. *Usus.* Gabinii comes est, vel sectator.

Sectio, onis, f. Theilung, Abtheilung. *Syn.* Auctio. *Usus.* Prædæ sectio venit. Pecuniam pro sectione debere.

Sector, aris, atus sum, ari. nachfolgen. *Syn.* Assecto, comitor. *Usus.* Sectari aliquem per omnia tora. Ejusmodi est, ut pueri eum sectentur. V. *Sequor.*

Sector, oris, m. Theiler des verfallenen Guths. *Syn.* Qui proscriptorum bona in auctione emit. *Epi.* Audacissimus *Usus.* Antonius sector Pompeji.

Sectura, æ, f. * ein Schnitt, Hieb. *Usus.* Secturæ, æratiæ, ferratiæ *foveæ.*

Seculum, i, n. Zeit von hundert Jahren. *Syn.* Ætas, multorum annorum spatium. *Usus.* 1. Sempiternis seculorum ætatibus non mutari. Omnium seculorum posteritas. Est hujus seculi labes quædam, & macula, virtuti invidere. Hujus seculi insolentiam vituperabat. 2. *Seculum,* Welt, weltliches Leben. *vulg. Latine:* Res fluxæ, caducæ, infimæ. *Unde* & Secularis, Welt-Mensch. *vulg. Latinè:* homo profanus.

Secundanus, a, um. * zur anderten Ordnung gehörig. *Usus.* Milites secundani.

Secundarius, a, um. der nächste nach dem ersten. *Syn.* secundus, proximus. *Usus.* Primum illud, secundarium verò istud.

Secundò, zum anderten, zweytens. *Syn.* Iterum, deinde.

Secundo, as, avi, atum, are. * beglücken. *Syn.* Prosperum reddo. *Usus.* Dii incepta secundent.

Secundum, nach, neben. *Syn.* Post. *Usus.* 1. Secundum hunc diem adero. Maximum secundum Deorum opes Imperium. Secundum Deum parentes honorandi. 2. *Pro, juxta,* ex, für, nach, aus. Prætor secundum me tulit sententiam. Secundum tabulas litem dare. Secundum naturam vivere. Secundum Platonem aliter dicendum est. 3. *Non procul, prope, penes, propter, ad,* neben, unweit. Secundum litus ambulare.

Secundus, a, um. der anderte, zweyte. *Syn.* Alter. *Usus.* 1. Omnium judicio secundus. 2. *Prosper, ad voluntatem nostram fluens,* glücklich, günstig. Exercitus noster secundo prælio est usus. Secundis rebus; ventis secundis. Omnia secundissima nobis, illis adversissima accidere. Secundâ concionis admurmuratione audiri. V. *Felix.*

Securis, is, f. ein Beil, Axt. *Epi.* Funesta, gravior. *Usus.* Aliquem securi ferire, percutere. Cervices securi subjicere. Securim infligere, injicere rebus alicujus, *graviter ladere,* einen groſſen Schaden thun.

Securitas, atis, f. Sicherheit. *Syn.* Requies curarum, tranquillitas, otium. *Epi.* Summa, maxima, mira, optata. *Usus.* Securitatem civibus præstare. Securitatem appello vacuitatem ægritudinis. V. *Securus.*

Securus, a, um. ſicher, ruhig, ohne Sorge. *Syn.* Sine cura. *Phraſ.* 1. *Miror, qui in tanto motu securus sis adeo,* mich wundert es, wie du in ſo groſſer Ungeſtümme ſo ſicher, und ohne Sorge ſeyn konneſt. Qui fieri potest, ut his tempestatibus propè totus in portu sis; in alteram aurem dormias; non modo sine cura quærcas, sed sine metu spirare etiam possis; omnia tuta, & invidiis vacua arbitreris; aliorum naufragia velut ex terra intuearis; tempestatem adeò periculosam, insidiosam, infestam non formides; res tuas in tuto collocatas, teipsum extra teli jactum positum existimes; nihil tot saxa, tot cautes timeas; ita sine metu ætatem agas; animò agas otioso & tranquillo; velut in portu navigas; in utramque aurem otiosè dormias, velut res in vado, in tuto, in tranquillo esset. 2. *Securos esse jussit,* er hat einen alle Sicherheit versprochen. Spem affirmavit locus; periculum, noxam, damnum præstitit; omnem securitatem præstitit; securos reddidit; metum curámque iis ademit, exemit. *Usus.* De ea re securus sum. Securum te reddo. Securum te esse jubeo.

Secus, anders. *Syn.* Contrà, aliter. *Usus.* Recte, in secus, nihil ad nos. Longè secus. Non dixi secus, ac sentiebam.

Sed, aber, sondern. *Syn.* At, ac quidem, certè, autem, verumtam, porrò, verum, vero; haud scio, an. *Usus.* Non de me dixi, sed de sapiente.

Sedatè, still, ruhiglich. *Syn.* Tranquillè, leniter. *Usus.* Imperare animo suo, & injuriam, sedatè ferre.

Sedatio, onis, f. Ruhe, Stille. *Syn.* Tranquillitas, placatio.)(*Perturbatio. Usus.* Temperantia, moderatio, sedatio perturbationum animi, ægritudinum, dolorum.

Sedeo, es, di, sessum, ére. ſitzen. *Syn.* Assideo *Uſ.* 1. Mavis in tua illa sedecula sedere, quam illorum sellâ. 2. *Maneo,* morer, ſich aufhalten. Totos dies in villa sedére.

Sedes, is, f. Stuhl, Sitz. R. ἕδος. *Syn.* Sellæ domicilium. *Epi.* Alta, antiqua, celsa, domestica, certa, hospitalis, maxima, publica, stabilis. *Phraſ.* 1. *Ligures ibi suas sedes habent,* die Genueſer wohnen dort. Inter mare, alpesque incolunt; agrum, terras tenent inter mare, alpesque imperatas. 2. *Romæ sibi sedem posuit,* er hat zu Rom Hauß gäntzlich worden. Romæ sedem sibi ac domicilium collocavit; domicilium fixit; Romæ sedem suarum fortunarum constituit. V. *Habito. Uſ.* 1. Pulvinos poposcit, & in iis sedibus sub platano consedit. Sedem capere. 2. *Locus, gradus,* Ort, Staffel. Virtus sola ponatur in summi boni sede. 3. *Domicilium,* Wohnung, Vaterland. Urbs hæc sedes omnium nostrum, domicilium Imperii. Sedes alibi, ac domicilium collocare. Roma ipsa propè suis sedibus convulsa. Sedem omnium fortunarum Romæ collocavit.

Seditio, onis, f. Aufruhr, Meuterey. R. *quaſi* Setio, id *est,* seorsum itio. *Syn.* Discordia, dissensio, secessio, vis, turba, motus populi, *vel* militum, tumultus. *Epi.* Commota, concitata, nocturna, domestica, pernicio a, *Phraſ.* 1. *Seditionem molitus est,* er hat einen Aufruhr angefangen. Solicitavit ad defectionem animos; civitates concitavit; locum seditioni quæsivit; seditionem ciére ausus est; movit se ad solicitandum statum civitatis; eo autore ingens momento seditio concitata, excitata, facta, commota est. Morum molitus est, concitavit, attulit Reipublicæ tanè gravem ac periculosum; consilia per eam seditio ingens & perniciosa. 2. *Incubatur inde seditio exitura,* es brütet, als würde es zu einem Aufruhr kommen. Ad seditionem spectare res videbatur. Res ad ultimum seditionis eruptura videbatur; res ad vim spectare videbatur; propè seditionem rem esse facile ap-

pa-

parebat; propè erat, ut victo imperio sustollerent animos; in seditionem & discordiam verti omnia videbantur; gliscere jam seditio videbatur. 3. *Seditio erat in urbe*, es war ein offentlicher Aufstand in der Stadt. Urbs repentè ingenti seditione exarsit; magnò tumultù arsit; urbanus repentè motus, & secessio populi facta est; conflata ingens est seditio; jámque ad manus propè ventum erat. 4. *Omnia seditionibus plena sunt*, es ist allò voller Aufruhr. Omnia seditionibus ardent; omnia turbulentis, seditiosis concionibus fervent; crebræ ex concursu multitudinis concitationes fiunt. Vulgus ingeniò mobili, rerum novarum cupidum, quieti & otio adversùm omnia discordiis miscet. 5. *Seditionem composuit*, er hat den Aufruhr gestillet. Motus composuit; seditionem lenivit, sedavit, compressit, extinxit. Motum, rabiémque furentis plebeculæ coercuit. V. *Seao, Turba, Tumultus.* *Usus.* Seditio in castris orta, quamvis sopita, recrudescebat. Castra tota seditione ardent. Duces seditionem vix sustinent.

Seditiosè, aufrührerischer Weise. *Usus.* Seditiosissimè dicere.

Seditiosus, a, um. aufrührerisch. *Syn.* Turbulentus; turbæ ac tumultûs concitator, fax seditionum, factiosus. *Phras. Seditiosi homines*, aufrührerische Rö, se. Qui seditiosa coquunt consilia; qui turbas movent, concitant; qui seditiones commovent, conflant, seditionum faces per omnes urbis angulos spargunt. *Usus.* Seditiosus civis, & turbulentus.

Sedo, as, avi, atum, are. besänftigen, stillen. *Syn.* Placo, mitigo, lenio, mollio, restinguo, sedationem affero.)(*Incito. Phras. Sedata est ira populi*, der Zorn des Volks ist besänftiget worden. Dies tempúsque iras lenit; suppressa ira est; ira deflagravit; mitescere discordia cœpit; furor, quò priùs ardebant omnia, conticuit; ira consedit, deferbuit, conquievit. *Usus.* Discordias, animorum motus, bellum sine tumultu sedare, ac componere. V. *Placo.*

Seduco, is, xi, ctum, ere. beyseits führen. *Syn.* Abduco, in aliam partem duco. *Phras. Cave, ne seducaris, vulg.* schaue, daß du nicht verführet werdest. *Latine:* Cave, ne corrumparis alienâ pravitate; ne te auferant aliorum prava consilia; ne de fide ac probitate deducant, de vetere pietatis laude dejiciant; ne animum tuum, nondum consilio ac ratione firmatum, iis rebus pelliciant, quibus capi illa ætas, ac delinirí potest; ne in errorem inducaris; ne ab recto & honesto transversùm agaris. V. *Corrumpo, Exemplo malo esse.* *Usus.* Cum hæc disserebam, seducit me Brutus. Seduxit Crassum, ad eúmque rediit.

Seductio, onis, f. das Beyseitéführen. *Usus.* Seductiones castrum, secessus subsidiorum.

Sedulitas, atis, f. Fleiß, Embsigkeit. *Syn.* Officium, diligentia. *Epi.* Arguta, digna aliquo præmio, insidiosa, simulata. *Usus.* Sedulitas nimiùm arguta non placet. Cornelii operam, sedulitatem laudo, dignámque præmiò censeo. V. *Diligentia.*

Sedulò, fleißig, embsiglich. *Syn.* Diligenter.

Sedulus, a, um. fleißig, embsiglich. *Syn.* Diligens, officiosus, frequens in re quapiam. V. *Diligens.*

Seges, étis, f. allerley Saat. *Syn.* Arva, ager. *Epi.* Deterior, læta, fœcunda. *Usus.* 1. Seges spicis uberibus, & crebris. Seges matura messi. Segetes fruges largiuntur, eædemque effundunt herbas immicissimas frugibus. 2. *Ipsa fruges*, die Früchte selbsten. Læta seges. 3 *Occasio, causa*, Gelegenheit, Ursache. Quid Clodium odisse Milo, segetem, ac materiam gloriæ suæ?

Segnis, e. faul, hinläßig. *Syn.* Piger, languens. *Usus.* Ego, si cui videor segnior, &c. V. *Piger.*

Segniter, * liederlich, nachläßig. *Usus.* Segniter, ac contumaciter omnia agere.

Segnitia, æ, *vel* Segnities, ei, f. Trägheit Faulheit, Hinläßigkeit. *Syn.* Inertia. *Epi.* Inertissima. *Usus.* Vir sine segnitia verecundus. V. *Pigritia.*

Segrego, as, avi, atum, are. von einander scheiden, absondern. *Syn.* Sejungo, separo.)(*Congrego.* *Usus.* Eloquentia nos a vita agresti segregat. Scelus suum ipsum a Republ. segregavit. V. *Separo.*

Sejugo, as, avi, atum, are. von einander scheiden, absondern. *Syn.* Sejungo. *Usus.* Pars animi, quæ sensum habet, non est ab actione corporis sejugata.

Sejunctio, onis, f. Absonderung.

Sejungo, is, junxi, junctum, jungere. absonderu. *Syn.* Segrego, separo, semoveo. *Adv.* Privatim. *Usus.* Fortunam nemo a constantia sejunget. V. *Separo.*

Se-

Selectio, onis, f. Erwählung. *Syn.* Electio, secretio. *Usus.* Rerum selectione aliquem exspoliare. Vitiorum selectio.

Seligo, is, legi, lectum, ligere. außerlesen, erkiesen. *Syn.* Deligo.)(*Reneio. Usus.* Exempla pauca è multis seligere. Omnia expendere, ac seligere, nec copia imprudenter uti. V. *Eligo.*

Sella, æ, f. Stuhl, Sessel. *Syn.* Sedes. *Epi.* Aurea, curulis, proxima, vacua. *Usus.* Sedebat in sella aurea.

Sellularius, ii, m. der, so bey seinem Handwerk sitzend arbeitet. *Usus.* De plebeja fece sellulariorum.

Semel, einmahl. *Usus.* Antonius semel induxit in animum, omnia sibi licere.

Semen, inis, n. Saame. *Syn.* Materia serendi: *transl.* principia, rudimenta. *Epi.* Perexiguum. *Phras. Innata sunt virtutum nobis semina*, es ist uns gleichsam der Saame der Tugenden angebohren. Virtutum quasi semina quædam jam in pueris videmus Ingeniis nostris congenita quædam sunt virtutum principia. In parvis etiam vis quædam elucet, & rudimenta virtutum. *Usus.* 1. Semen spargere, jacere. Prodit, exit, grandescit semen. Seminum vis ad gignendum plurimùm valet. Aliquid hominibus à stirpe generis & seminis ingeneratur. Cùm terra gremio mollita, & subacta semen sparsum excepit. 2. *Principium, origo, materia*, Ursprung, Anfang, Materie. Semen bellorum, malorum omnium.

Sementis, is, f. die Saat. *Syn.* Satio. *Epi.* Tanta malorum. *Usus.* Sementi prohibita, messe amissa.

Semestris, e. halb-jährig. *Syn.* Sex mensium.

Semianimus, a, um. halbtodt. *Syn.* Exanimatus, semivivus, sopitus vulnere, ac nihil sentiens, semianimis, exsanguis.

Semiassus, a, um. halbgebraten. *Syn.* Semiustus.

Semicirculus, i, m. halber Circul. Semidoctus, halbgelehrt. Semihora. halbe Stunde. Semiliber, halbfrey. Semiplenus, halbvoll. Semivivus, halblebendig. Semiustulatus, semiustus, halbverbrannt. Semisomnis, halbschlafend.

Semigro, as, avi, atum, are. hinweg ziehen, wandern. *Syn.* Secedo.

Seminarium, ii, n. Pflanz-Garten. *Syn.* Semen. *Usus.* Ex illo fundo, & seminario triumphorum. Id erat principium urbis, seminarium Reipublicæ.

Seminator, oris, m. Säemann, Außsäer. *Syn.* Sator. *Usus* Omnium rerum seminator, alitor, educator est mundus.

Semino, as, avi, atum, are. säen. *Syn.* Sero.

Semissis, is, m. der halbe Theil. *Syn.* Assis dimidium.

Semita, æ f. Fußsteig. *Syn.* Trames, via. *Usus.* Qui vîâ modo exivit, eâdem semitâ revertatur; eandem semitam teneat.

Semoveo, es, movi, motum, movere beyseit legen, schaffen; wegthun. *Syn.* Secerno, removeo. *Adv.* Fortissimè, omninò, subtiliter.

Semper, allezeit, immerdar. *Syn.* Omni tempore, in omni vita, dum genus hominum erit, in perpetuum, nunquam non, ab æternitate, omne tempus ætatis; memoriâ seculorum omnium; dies omnes, ac noctes; dies, noctesque totos dies; omnibus horis)(*Perniciter. Phras.* 1. *Semper celebrabitur id factum*, diese That wird zu allen Zeiten gerühmet werden. Vigebit memoriâ seculorum omnium; nulla erit tam surda posteritas, nulla tam ingrata fama, quæ non in cœlum laudibus factum illud ferat; nulla ætas de ejus facinoris laudibus conticescet. V. *Fama, laudo.* 2. *Semper tui memor ero*, ich werde deiner allezeit eingedenk seyn. Manebit mihi tui memoria, dum anima superabit; punctum temporis nullum tui memoria vacuum abibit, sine tui memoria præterire patiar; dum anima habitabit mea, tui memoria erit infixa animo sempiterna. V. *Proleg. Usus.* Quod semper movetur, æternum est. V. *Unquam.*

Sempiternus, a, um. ewig, immerwährend. *Syn.* Æternus. *Usus.* Vere amicitiæ sempiternæ sunt. Consilia nostra sempiternum spectare debent.

Semuncia, æ, f. halbe Unze, ein Loth.

Senarius, a, um. sechs-zählig, sechs in sich haltend. *Syn.* Versus jambicus sex pedum.

Senator, oris. m. ein Raths-Herr. *R.* à Senex, *quia prudentiâ senes in senatu olim legebantur.* *Syn.* Pater conscriptus.

prus. *Ussus.* Senator, qui consiliò, ac sapientiâ gubernat Rempubl. Autor publici consilii, & regendæ civitatis Dux.

Senatorius, a, um. was zur Raths-Herrn-Stelle gehörig. *Ussus.* Ordo, gradus, subsellia senatoria.

Senatus, ûs, m. der Rath. *Syn.* Ordo amplissimus, summus ordo, consilium senatus, consilium publicum, amplissimum consilium, magistratus, collegium Senatorum, ordo Reipubl. custos, princeps, præses, propugnator. *Ussus.* Senatum convocare, vocare, cogere, den Rath versammeln. Senatum habere, Rath halten. Senatum dimittere, mittere, den Rath schliessen von einander gehen lassen. Senatum dare, præbere legatis, vor dem Rathe zur Verhör einen vorlassen. In senatum legere, cooptare aliquem, einen zum Raths-Gliede machen. Senatu aliquem movere, ex senatu rejicere, aus dem Rathe ausstossen. In senatum venit. Senatus discessit. Homo seditiosus senatum sibi ante omnia extinguendum, delendum censuit.

Senatus Consultum, i, n. Raths-Schluß. *Syn.* Decretum senatus; lex, autoritas senatûs. *Epi.* Honorificentissimum, magnificentissimum. *Ussus.* Senatus Consultum factum fuit, extat.

Senectus, utis, f. das Alter. *Syn.* Propè acta jam ætas, decursique; ultimum tempus ætatis, maturitas ætatis, ingravescens ætas, exacta, extrema; ætas præcipitata jam, & à diuturnis laboribus devexa ad otium, canities. *Epi.* Animosa & fortis, calamitosa & præceps, gravis, honorata, jucunda, levis, severa. *Phras. Senectus jam propinquat,* das hohe Alter meldet sich schon an. Senectus obrepit; ætas ingravescit; quantulum mihi vitæ spatium restat, supersit, reliquum est; relinquitur; ætate progredior, procedo, provehor longius, & jam ad exitum vitæ natura penè ipsa me producit; senectus in proximo est. V. *Senex, senesco, ætas. Ussus.* Senectus est occasus vitæ. Ad summam senectutem vivere. Homo senectute confectus. Magnam senectutem adeptus valetudine optimè.

Senesco, is, senui, ere. alt werden. *Syn.* Consenesco, senex fio. *Adv.* Sensim. *Phras. Ideone senui, ut miserior essem?* bin ich denn deswegen alt worden, daß ich noch elender würde? In hoc me longè, infelixque senecta traxit? ea causâ tam longè ætate processi? In hoc fines tam profecta ætas, tam longæ ætatis usus mihi contigit? An igitur illud erat, cur vitam agerem, viverem tam diuturnam? cur ætatem extenderem? cur inter homines tamdiu agerem, versarer? cur vitæ spatia tam longa decurrerem? cur vitam ducerem, traducerem, transigerem tam diuturnam? cur fructs hujus brevis tam diuturna fruerer? cur tantam senectutem adipiscerer? cur ad summam senectutem viverem, ut, quidquid est in vita miseriarum, id in dies magis, magisque persentiscerem?

Senex, senis, *g. o.* alt, betagt. *Syn.* Ætate confectus, confectus senio, ætate/senectute, exactâ ætate, gravioris ætatis homo, per ætatem ad munia publica inhabilis, grandis natu, magno jam natu, annis obsitus; ætate provectior, provectus; præcipiti senectute; ætate gravis; annis provectus. *Epi.* Debilis, defectus, pene egrotus, formosus, firmatus, imbecillus, niter, orbus, pudendissimus, optimus, stultus, credulus, oblivionis. *Adv.* Admodum. *Phras.* 1. *Senex admodum sum, & decrepitus,* ich bin schon sehr alt. Grandis natu sum; summa senectute confectus; exacta ætate; vir exactæ ætatis; jam gravis & ad munera corporis invalidus; senecta jam ætate sum; nomen & umbram ex me relictum videtis; vires corporis affectæ, sensus oculorum, atque aurium hebetes, memoria labat, vigor animi obtusus est. Ætate fessus sum; ævo admodùm processi; annis fractus; viribus defectus, exhaustus sum. Cursus mihi vitæ jam penè confectus est; decursum mihi prope est vitæ spatium; decursa propemodum, tanquam a cancellis perveni; extrema pars vitæ agitur, restat; ad exactæ propè ætatis terminos consisto. V. *Senectus.* 2. *Quis scit, an tam senex futurus sim,* wer weiß, ob ich so lange leben werde. Vitam quis mihi præstet ad illud tempus? Explorata ad eum diem vita non est; vereor, ne id ætatis homo, vitæ prius, quàm votorum metam contingam. 3. *Senior jam ille,* ich bin älter dann er. Ætate illum anteeo, antecedo; natu major sum; annis præcedo illum; provectioris ætatis sum. *Ussus.* Nemo est tam senex, qui se annum non putet posse vivere. Vetus, laudatumque proverbium est, quod monet, maturè fieri senem, si diu velis esse senex. Ut de me aliquid more senum glorier.

Seni, æ, a, je sechs.

Senilis, e. ältlich. *Ussus.* Specie puerili, sed senili prudentiâ.

Se-

Senium, ii, n. das Alter, Verdruß, Traurigkeit. *Syn.* Senectus. *Usus.* Civitas ista senio consecta. V. *Senectus.*

Sensim, nach und nach, sanasam, allgemach, sachte. *Syn.* Pedetentim, leniter.)(*Repente.* *Usus.* Omnis mutatio sensim est facienda. Sensim ille dicebat cauſæ propria, tu cursm aliena.

Sensum, i, n. Gemüths-Meynung. *Syn.* Sententia, sensus animi, consilium. *Usus.* Sensi mentis & consilia verbis explicare.

Sensus, ûs, m. der Sinn, der Verstand. *Syn.* Facultas corporea & exterior animi intelligentis, intima cogitatio: sententia, judicium. *Epi.* Acerbissimus, æternus, carus, certus, communis, divinus, domesticus, extremus, gravis, humanus, intimus, liberior, moderatus, nimius, rectus, voluptuarius, vulgaris. *Phras.* 1. *Mortui sensum non habent,* die Todten haben keine Empfindlichkeit. Sentiendi vis morte extinguitur; morte sensus amittitur; mortui sensu carent; mortuis nullus sensus inest. *Usus.* 1. Sensus, interpres, ac nuncii rerum, in capite tanquam in arce mirificè ad usus necessarios collocati sunt. Sensus sunt velut viæ quædam ad oculos, nares, aures à sede animi perforatæ. Quod sensibus percipi non potest. Cum spiritu sensum jucunditatis amisit. Abstrahere a sensu mentis. Ab operis sensu aliquem avertere. *Sensum, intentio, animus, mens, cogitatio,* Gemüths Meynung, Gedancken. Quis est tuus sensus ea de re? quæ cogitatio? Vultus ostendit, quo sensu quidvis pronuncietur. Ego de meo sensu judico. 3. *Existimatio, judicium captûs,* Urtheil, Verstand. Est hic communis omnium sensus. Longè hoc est ab imperitorum intelligentia, sensúque.

Sententia, æ, f. Meynung, Spruch. *R.* à sentiendo. *Syn.* Dictum, & oratio brevis, & præclara; consilium, mens, opinio, voluntas. *Epi.* Accommodata, acuta, antiquissima, certa, communis, consularis, digna, firma, dubia, gravissima, illustris, libidinosa, ornatissima, perspicua, regalis, senatoria, virilis, utilis. *Phras.* 1. *Omnium sententia eadem fuit, pacem bello præhabendam,* alle waren einer Meynung, man solle lieber Friede als Krieg haben. Pars major in hanc sententiam ivit, censuit, consensit, discessit, concessit, pedibus ivit. Stetêre plerique omnes in eadem sententia; in pacem inclinavêre plerique; haud dispar erat animorum habitus; nullius sententia in diversum tendebat; omnium sententiæ eò decurrebant, ut pax, si posset, æquis; sin minus, tolerandis conditionibus peteretur. Omnes in idem consilium descendere; una erat, consentiensque vox omnium, pacem bello præferendam; pax pro bello probata est, placuit omnibus. 2. *Non permanes in tua sententia,* du bleibest nicht auf deiner Meynung. Non perseveras in sententia; non tenes, non retines tuam sententiam; non manes in proposito, in sententia tua; mutas sententiam, consilium, opinionem; animi sensum mutas, deponis; à proposito declinas, aberras, egrederis; tibi non constas; à te dissentis; labas in sententia; à sententia discedis, desciscis; de sententia facilè decedis; ad sententiam aliorum abis. 3. *Improborum artibus à sententia sua abductus,* er ist durch böser Leute Argliſt von seiner Meynung gebracht worden. Improborum artibus factum est, ut abjecta vetere sententia novam susciperet; in alia omnia abiret; sententiam suam repudiaret; de sua sententia desisteret, decederet; improborum malevolentissmis obtrectationibus, insensa, iniquaque opera de sententia depulsus, dejectus, deductus, motus, dimotus, deterritus, detrusus, deturbatus est; improborum culpa factum est, ut animum ab ea sententia abduxerit; institutæ cursum opinionis flexerit, mutârit, alio converterit; improborum artes fregêre ejus sententiam; eum ad suam sententiam duxêre, perduxêre, traduxêre. V. *Opinio, consilium, propositum.* *Usus.* 1. Sententia utraque optimos habet auctores. 2. *Consilium, mens, opinio, voluntas, propositum, suffragium,* Vorhaben, Meynung, Wille, Wunsch. Nihil nisi de tua sententia statuam. Ex animi sententia hoc tibi confirmo, ac juro. Rem ex sententia gessi & confeci. Vicit ea sententia. In Bruti sententiam senatus decrevit. 3. *Cum verbis: dico, fero, pronuncio,* Urtheil sprechen. M. Cato sententiam rogatus, severam dixit, tulit, pronunciavit. Nec plura prolocutus sententiam peregit. Reus omnibus sententiis damnatus, nullius absolutus est. 4. *Argumenta,* Inhalt, Begriff. Epistolæ sententia hæc erat.

Sententiosè, voller Sprüche, nachdrücklich, lehrreich. *Syn.* Graviter, scitè.

Sententiosus, a, um. voller Erfindungen, lehrreich. *Usus.* Asiaticæ dictionis duo sunt genera: unum sententiosum, argutum alterum.

Sentina, æ, f. der Schiff-Grund, Grund-Sup-

Cuppe, Unrath, Unflath. *Syn.* Fundus, *seu* ima pars navis. *Epi.* Magna & perniciosa. *Usus.* Ejicere perniciosam sentinam urbis, & exhaurire.

Sentio, is, si, sum, ire. fühlen, empfinden, verspühren. *Syn.* Sensum accipio, sensibus percipio, sensum alicujus rei capio, sensum ex moerore percipio; odore quodam suspicionis aliquid persentisco, sensu, gusto, gustum alicujus rei habeo, *vel* sensum; intelligo, audio: censeo, judico: agnosco.)(*Sensu caret. Adv.* Acerbissimè, acutè, amicissimè, apertissimè, constantissimè, demissè, fortissimè, humaniter, improbissimè, admodùm, peræque, sapienter, serò. *Phras.* 1. *Dolores sentio gravissimos*, ich empfinde sehr grosse Schmertzen. Sentium doloris capio acutissimum; doloris sensu afficior gravissimo; doloribus gravissimis discrucior, opprimor, conficior, exerceor. V. *Dolor.* 2. *Nihil amplius sentit*, ich habe nichts mehr empfunden. Alienato à sensibus animo eram; ab sensu doloris, nescio, quæ me cura nova avertit; jam dudum obduxi callum; percalluit ad dolorem; obduruit animus; malis duduin obdurueram; sensus stupore doloris nihil percepi; à sensu sensus aberat; ejus rei sensus ad animum non pervenerat. 3. *Omnes idem sentiunt*, alle halten zusammen. Omnes idem volunt, idem defendunt; omnia consilia cum illius consilio conjuncta sunt; nulla varietas est opinionum, voluntatum; nulla in re dissentiunt; in unam omnes sententiam eunt, discedunt; summa est consensio, ac societas consiliorum & voluntatum; omnium sensus congruunt; una mente omnes consentiunt. V. *Consentio, Concordia.* 4 *Ego sic sentio*, ich halte also von der Sache. Hic mihi de re sensus, hæc sententia est; ita de re statuo; hic mihi est animus; mihi sic videtur; mea sic est ratio. *Usus.* 1. Quidam sensus stupore quodam cibi suavitatem non sentiunt. 2. *Judico, censeo*, meynen, dafür halten. Omnes idem sentiunt. Sentire cum aliquo. Quid sentiam, habeo; quid dicam, non reperio. 3. *Agnosco, intelligo*, erkennen, verstehen. Sentio, quid velis.

Senticetum, i, n. * Dorn-Gebüsche. *Syn.* Locus sentibus plenus.

Sentis, is, m. Dorn. *Syn.* Spina.

Seorsim, beyseits, ins besondere. *Syn.* Separatim. *Usus.* Seorsum hoc ab illo tractandum est.

Separabilis, e. leicht abzusondern. *Usus.* Anima à corpore separabilis.

Separatim, absonderlich, sonderheitlich. *Syn.* Seorsum, singillatim, præter cæteros.)(*Communiter. Usus.* Dii separatim ab universis singulos deligunt. Separatim semel, iterum cum universis. In aliqua re separatim elaborare.

Separo, as, avi, atum, are. scheiden, absondern. *Syn.* Sejungo, distinguo, secerno, sevoco, distrabo, divello, distermino, discludo.)(*Conjungo. Adv.* Diligenter, paullulum. *Phras.* 1. *Separanda sunt, ne junctis noceant*, man muß sie absondern, damit sie, wann sie vereinigt seyn, nicht schaden. Dirimenda est eorum conjunctio; segregandi inter se, dividendi, ac distrahendi sunt; diducenda ea manus est hominum improborum; dissociandi illorum animi; alienatio, ac disjunctio aliqua ferenda; alius ab alio diversus aggrediendus est; avellendi, abstrahendi ex eorum societate aliqui, segregatique à cæteris invadendi sunt; dissidium, & animorum quoddam divortium inter eos est procurandum. 2. *Arx ab urbe modico amne separata est*, das Schloß ist von der Stadt durch einen kleinen Fluß abgesondert. Amnis modicus arcem ab urbe aquarum divortio dividit; arx ab urbe parvi exiguo dirempta, disjuncta, discreta, secreta. *Usus.* Discrimine tenui separata maria.

Sepelio, is, ivi, pultum, ire. begraben. *Syn.* Humo, in sepulchro condo, corpus terræ reddo; humo injecta contego, tumulo contego, sepultura afficio, ad sepulturam do, in sepulchrum infero; terræ, tumulo mando; compono: supremo officio fungor, funus duco, funero, funus effero, justa persolvo; in rogum impono *Phras.* 1. *Non omnes sepulti sunt*, man hat nicht alle begraben. Aliqui ex his honore sepulturæ caruerunt; insepulti jacent; nec sepulturæ honorem adepti sunt; inhumata cadavera aliquorum putrescunt. 2. *Splendide sepultus est*, man hat ihn herrlich begraben. Amplo funere elatus est; honesto funere humatus est; justa magnificè præstita, soluta sunt; nihil apparatûs defuit, quo inferias illi quàm magnificentissimè darent; funus omni apparatû, atque honore celebratum; suprema officia apparatissimâ pompâ celebrata sunt; ossa tumulo contecta, sepultura donata sunt quàm honorificentissima; curatum, ut funeris honore quàm amplissimo honestaretur; propinqui funus ei apparatissimum faciendum curârunt. V. *Funus, Exequiæ. Usus.* Qui vos in complexu liberorum trucidatos incendio patriæ sepelire est conatus.

Sepes, is, f. Zaun. *R.* à σκέπω, *munio*. *Syn.* Septum. *Usus.* Loca silvestribus sepibus densa.

Sepia, æ, f. Blak-Fiſch, Meer-Spinne. *K. à σήπια, Genus piſcis.*

Sepimentum, i, n. Zaun-Werk, Verzäunung. *Syn.* Vallum. *Uſus.* Atque hæc velut ſepimento quodam vallabit eloquentia.

Sepio, is, ſepſi, ſeptum, ire. zäunen, verzäunen. *Syn.* Munio, vallo, ſepta facio, ſeptis contineo. *Adv.* Sedulo, undique, religioſè. *Uſus.* Domicilia mœnibus ſepierant. Ubi hæc omni cogitatione, manoria ſepſeris. Oppidum caſtellis & operibus ſepire. Armatus, ſeptus, ſtipatus ſatellitibus. V. *Munitio.*

Sepono, is, poſui, poſitum, ere. beyſeite ſetzen, legen, wegthun. *Syn.* Segrego, ſeparo, reſervo. *Uſus.* Seponi iſta, & occultari poſſunt. Nullum mihi tempus ad iſta negotia poſſum ſeponere. Aliqua prædæpàrs ſeponi, & in publicum ſecerni debet.

Seps, is, f. Zaun.

Septem, ſieben. September, Herbſt-Monath. Septemdecim, ſiebenzehn. Septemvir, einer aus den Sieben-Herrn. Septemviralis, was dieſem Amte zugehörig. Septemviratus, das Amt der Sieben-Herren. Septenarius, ſiebenzählig. Septentrio, *rectius* septem triones, Mitternachts-Gegend. Septeni, je ſieben, und ſieben. Septies, ſiebenmal. Septimum, zum ſiebendenmal. Septima, zum ſiebenden. Septimus, der ſiebende. Septimus decimus, der ſiebenzehende. Septingenti, ſiebenhundert. Septingentesimus, der ſiebenhunderte. Septuagenarius, der ſiebenzigſte. Septuaginta, ſiebenzig. Septunx, ſieben Unzen.

Septum, i, n. verzäunter Ort, Verzäunung. *Syn.* Munitio, ſeptimentum, ſepes. *Uſus.* Quibus ſeptis tam immanes belluas continebimus? Septa diruere, revellere.

Sepulchrum, i, n. Grab. *Syn.* Tumulus, buſtum, monumentum. *Epi.* Alienum, altum, diteriſſimum, nobile, operoſius, ornatum, patrium, ſummum. *Uſus.* Sepulchrum alicui decernere, conſtituere, ponere. Aliquem in ſepulchro condere; in ſepulchrum inferre. Sepulcri magnificentia, & religio. V. *Sepelio.*

Sepultura, æ, f. Begräbniß. *Syn.* Humatio, buſtum, ſepulturæ honor. *Epi.* Humilis, in ſepulta, optima. *Uſus.* Sepultura aliquem afficere. Corpus ad ſepulturam dare. Humati ſepultura eximere. Honore ſepulturæ carere. V. *Sepelio, funus, exequia.*

Sequeſter, tris, e. vel Sequeſter, ri, m. Schiedsmann, Unterhändler. *Syn.* Apud quem pecunia corrumpendi judicii cauſa deponebatur. *Uſus.* Quo ſequeſtre in illo judicio corrumpendi eſt uſus. Quid opus eſt judice ſequeſtre? Apud ſequeſtrum deponere pecuniam.

Sequor, eris, ſecutus ſum, ſequi. folgen, nachfolgen. *Syn.* Comitor, excipio, conſequor, inſequor, comes ſum, proſequor: agmen claudo, agmen concludo.)(*Anteceo, præeo.* *Adv.* Accurate, belle, conſeſtim, eleganter, facilè, neceſſariò, ſtudioſè, temerè, vehementer, vitioſè. *Phraſ.* t. *Te præcipue ſequendum mihi ſtatui,* ich habe mich entſchloſſen, dir zu folgen. Te audiam, tibi obtemperabo, meum conſilium ad tuum potiſſimùm accommodabo; tuam authoritatem ſequar; tuis itineribus ibo; humanitatis tuæ exempla imitabor; tuarum veſtigia virtutum perſequar; ad tuam autoritatem me conferam; tibi obſequar; tuam ſectam & inſtituta perſequar; judicio tuo ſtare decrevi; te affectabor; tibi in omnibus aſſentiar; meam cum tuâ ad tuam ſententiam adſcribam; tuo conſilio utar; te ducem ſequar; ad tuum me ductum applicabo. V. *Amitto, Conſilium.* 2. *Bellum ſecuta eſt peſtilentia,* auf den Krieg iſt die Peſtilenz gefolget. Bellum peſtilens annus excepit; bello conſeſtim continuabatur peſtilentia; bellum peſtilentia conſecuta eſt; bellum inter, ac peſtilentiam exiguum temporis intercedit; funeſti belli exitus principium cladis erat, quam peſtilentia poſt paulo invaſit. 3. *Sequitur hinc, nihil eſſe* &c. aus dieſem folget, läßt ſich ſchlieſſen, Conſequitur jam, ut &c. quo fit, ut; ex quo illud conficitur, nihil eſſe &c. colligitur ex his &c. ex quo illud efficitur &c. *Phraſ.* Popularem viam ſequi. Platonem in Philoſophia ſequor. Quæ pœna reliquos illud ſequetur?

Sera, æ, f. ein Schloß an der Thür.

Serenitas, atis, f. heiteres Wetter. *Syn.* Serenum tempus, ſerena tranquillitas, cælum ſerenum. V. *Serenus.*

Sereno, as, avi, atum, are, * hell und klar machen, aufheitern. *Uſus.* Tum illa ſerenata fronte. V. *Serenus.*

Serenus, a, um. heiter, hell, klar. *K. à σεληνη, purum reddo.* *Syn.* Sudus. *Phraſ.* Repente ſerenum eſt factum, es iſt ganz heiter worden. Ex nimbo ſerena & tranquilla lux reddit; diras repentè calamitas, liquidior lux eum appetit; nitidior lux tranquillum ea-lorum æquor aperuit, detexit, ostendit.

dit, detersis, disjectis, dissipatis, fugatis nubibus, alia repentè, sereniorque cœli facies rediit; serenior lux affulsit; sæ- dam tempestatibus diem vesper, serenior excepit, consecutus est; post primam cœli perturbationem serenitate usi sumus stabili & constante; repentè cœlo serenitas reddita est. *Usus.* Cœlum ibi tam serenum, ut nullus unquam dies tam turbulenta tempestate sit, quin aliquo tempore ejus diei solem homines videant. Frons serena, & tranquilla.

Sericum, i, n. * Seiden.

Series, ei, f. Reihe, Ordnung. *Syn.* Contextus, *vel* quædam continuatio rerum, ordo. *Usus.* Fatum est ordo, seriésque causarum. Mirabilis series, conciliatióque rerum, ut aliæ ex aliis, & omnes inter se aptæ, colligatæque videantur.

Seriò, ernstlich, ohne Scherz. *Phras.* 1. *Serio rem agit*, er nimmt sich ernstlich um die Sache an. Minimè ludibundus hic versatur; non per ludum, aut negligentiam; non pro domestica, & umbratili exercitatione, sed contentione magna, severè, acerrimè, extra jocum res agitur. Veràque severéque res tractatur; toto pectore in eam rem incumbit; in ea re tractanda severitatem adhibet omnem. 3. *Nescio, sitne, an serio laudet*, ich weiß nicht, stellet er sich, oder lobet er die Sache ernstlich. Laudat rem, sed utrum fronte, an mente, dubitatur; simulatè an ex animo; vultum tantum, an etiam animo approbet, in incerto est; joco, an serio laudet ignoro. *Usus.* Seriò rem dico.

Serius, a, um. ernsthaft. *Syn.* Gravis, severus.)(*jocosus. Phras. Res est seria admodum*, es ist eine sehr wichtige Sache. Gravis admodùm res est; res ea multùm habet ponderis & gravitatis; res est minimè levis; inest in ea re gravitatis, ponderisque multum, non mediocre pondus. Res est ejusmodi, quæ continet omnia; in qua sunt omnia; in qua sita, posita, collocata, constituta sunt omnia; ex qua pendent omnia; quæ valet in omnes partes. Res est tanti, ut omnia comprehendat; res est ejus ponderis, ac momenti, ut omnia complectatur. In hoc tota res agitur. V. *Gravis. Usus.* Si de rebus seriis loquatur, severitatem adhibeat. Sermo serius, & jocus liberalis.

Sermo, onis, m. Rede. *Syn.* Locutio, mentio, oratio. *Epi.* Suavis, ludicrus, liberior, longus, multus, urbanus, commodus, præclarus, honorificus, vanus, obscurus, tectus, dubius, pervagatus, explioratus, quotidianus, malevolus, stultus, puerilis. *Phras.* 1. *Incepit sermonem de tuis rebus*, er hat einen Discours von dir angefangen. Sermonem inibat, injecit, induxit de tuis rebus; sermonem de tuis rebus instituit; delapsus est in sermonem de rebus tuis; sermonem de tuis rebus arripuit; sermonem de rebus tuis habere cœpit. 2. *Sermo multus est de te, usque jam maledicus*, man redet viel von dir, und zwar nicht gar gu. Multùm das sermonis hominibus malevolis; multam sermonis materiam, ansam præbes; sæpe in hominum malevolorum sermonem venis; frequenter eorum sermonibus vapulas; in ore ac sermone malorum res tuæ sunt; sermonis multum excitant res, ac mores tui. 3. *Varii sermones instituebantur*, man hat unterschiedliche Discourse beygebracht. Serebantur, habebantur sermones varii, temporique potissimùm apti, in varios sermones delabebamur. V. *Loquor.* 4. *Sermones tacite auscultabat*, er hat heimlich auf unsere Reden Acht geben. Sermones captavit nostros; sermonem ex insidiis aucupabatur; sermones nostros clam excepit. V. *Ausculto, auris.* 5. *Postquam ille ad colloquium accessit, sermo in multam noctem exactus est*, nachdem er zu dem Gespräch kommen, ist solches bis in die Nacht hinaus gezogen worden. Postquam ille ad sermonem accessit; se in sermonem illorum adjunxit, insinuavit; sermones cum illis contulit; sermonem cum illis copulare, consociare, miscere, sermones cædere; in colloquium venire cœpit, sermo in multam noctem ductus, productus, tractus, perpetuatus est; noctis parte magnam inter colloquendum abiit, sermonibus consumta est. 6. *Sermo iste valde frequens est inter homines*, dieß Rede gehet stark unter den Leuten herum. Is sermo in circulis, congressionibus omnium versatur; res est in ore, ac sermone omnium; omnium sermonibus ea res usurpatur, celebratur; sermo is pervagatus est; sermo ista latissimè dissipatur; pervulgatur, divulgatur ea res sermonibus omnium. Urbs iis sermonibus refercitur; latissimè refertur, defertur is sermo: latissimè manat, emanat, permanat. 7. *Sermo iste aliquando desinet*, dieses Uebelreden wird ja einmal aufhören. Pervagatus hic sermo reprimetur utique, sedabitur, extinguetur, exhaurietur, retundetur, refrigerabitur, obtumescet, morietur. V. *Rumor, fama. Usus.* Sermonem cum aliquo communicare, mit einem reden Sermonem injicere, eine Meldung von einer Sache machen. Sermones hominum subire, denen Leuten unter das Maul kommen. Sermones hominum ferre, sustinere, der Leute Reden nicht viel achten. Ab alicujus sermone se avertere, sich abwenden. Quis omne hominum sermones vitet, effugiat? fremden Mäulern entgehen. Sermonem orditi, in sermonem ingre-

in, fedi, eine Rede anfangen. Sermonem conficere, cudigen. Sermonem præcidere, incidere, abscindere, die Rede abbrechen. Sermonem alio transferre, von einer Sache anders reden. Dare se sermonibus vulgi, denen Leuten etwas von sich zu reden geben. Mittere hos sermones, diesen Discurs bleiben lassen. V. *Loquor, Colloquor, Oratio.*

Sermocinatio, onis, f. Gespräch, Unterredung.

Sermocinor, aris, atus sum, ari. sich unterreden, mit einander Gespräch halten. *Syn.* Sermonem habeo, loquor. *Adv.* Diligenter. *Ufus.* Diligenter cum eo sum sermocinatus.

Serò, spät, langsam. *Syn.* Tardè. *Phras. Serò admodum ad me venit*, er ist sehr spat zu mir kommen. Paulo antequam sol occideret; primis se intendentibus tenebris; post occasum solis; jam præceps in occasum sol erat; appetente jam nocte; jam serum diei erat, cum &c. sub solis occasum; sub primas tenebras; præcipite jam in noctem die; ad multam noctem; multum jam noctis erat, cum ille ad me &c. *Uf.* Sero, acto jam negotio, veniti.

Sero, is, sevi, satum, ere. säen, pflanzen. *Syn.* Sementem facio, semen spargo, semino. *Ufus.* Serere arbores, quæ alteri seculo proiint. Sere beneficium, ut metere possis, fructum. Sermones, discordias serere.

Serpens, tis, m. eine Schlange. *Ufus.* Reciente te, tanquam serpens à latibulis, oculis e nimentibus, inflato collo, tumidis cervicibus exsiluit.

Serpo, is, serpsi, ere. fortschleichen, gemächlich kriechen. *Syn.* Progredior *Adv.* Longius, obscurè, occultè, paullatim, semim. *Ufus.* Ea consuetudo, rumor, malum latius serpit, manat, fundtur.

Serra, æ, f. eine Säge. *Ufus.* Ne stridorem quidem serræ audiunt.

Serrula, æ, f. kleine Säge. *Uf.* Serrula aduncа ex omni parte dentium, & tortuosa.

Serum, i, n. ein Kranz, Krone. *Syn.* Corona. *Ufus.* Sertis redimiti.

Servator, oris, m. Erhalter, Erlöser. *Syn.* Conservator.)(*Perditor. Ufus.* Urbis, capitis mei servator, & custos.

Servilis, e. knechtisch. *Syn.* Famularis. *Ufus.* Metu servili debilitata Respublica. Munus, vestis, color servilis. Servilem in modum cruciari.

Serviliter, zaghaft, knechtisch. *Syn.* Abjectè, timidè. *Ufus.* Nequid serviliter, aut molliter faciamus.

Servio, is, ivi, itum, ire. dienen. *Syn.* Deservio, servitutem servio, servitutem patior: pareo, obsequor, morem gero, lenocinor: præsto tum, operam do, consulo. *Phras.* 1. *Servit plebejo homini*, er dienet bey einem gemeinen Manne. In famulatu est; in servitute plebeji hominis est; operam præstat, præbet plebejo homini. 2. *Novit servire tempori*, er weiß sich der Zeit zu bedienen. Servire commodis; commodare rebus suis: omnia ad utilitatem referre suam; commodare sibi in rebus omnibus. 3. *Hoc eo servit*, das dienet dahin. Hoc eo valet; hoc opportunum est ad illud; habet ea res opportunitatem illam; illud ex hoc commodi est; est ea ratio peropportuna ad illud &c. *Ufus.* 1. Populum Romanum servire fas non est. Tempori, corpori, auribus, gloriæ, laudi, cupiditatibus, valetudini servire. 2. *Orator, obsequor*, dienstbar sein; *cum ad prædia rustica defertur.* Ædes, prædia non servient, quæ servierunt.

Servitium, ii, n. Knecht: Dienstbarkeit. *Syn.* Servus: Servitus. *Ufus.* Servitia ad cædem incitare. Abstrahere à servitio civitatem.

Servitus, is, f. Dienstbarkeit, Knechtschaft, Sklaverey. *Syn.* Famulatus, servitium.)(*Libertas. Phras.* 1. *In servitutem abrepti sunt multi*, viele seynd in die Dienstbarkeit hingeführet worden. In servitutem dati, abstracti, tradi sunt, in durissimam servitutem venire; servitute oppressi sunt; servituti addicti sunt; sub jugum missi sunt; mulus jugum servitutis impositum est; jugum subire compulsi sunt; jugum accipere perinulti. Multam servitutem homini feroci adjudicatum est; multi in servitium abstracti; ex his multi dura servitute premuntur; in servitute tenentur, in servitutem alicui sunt, multis æternæ servitus injuncta est. 2. *Quis servitute nos liberavit?* wer wird uns von der Dienstbarkeit los machen? Quis à cervicibus nostris jugum servile dejiciet? Servitutis vincula quis rumpet? Servitutem quis propulsabit? Quis tandem hoc servitutis jugum à nobis depellet, rejiciet, demet? Quis servitute, quâ oppressi jacemus, nos liberabit? *Ufus.* Servitutem alicui afferre. In servitutem venire. Servitutem servire. Servitutis jugum exuere.

Servo, as, avi, atum, are. erhalten. *Syn.* Conservo, asservo, tueor, custodio, teneo: observo. *Adv.* Constanter, diligenter, diu, magnoperè, optimè, sancte. *Phras.* 1. *Tu unus me servasti*, du allein hast mich erhalten. Tu unus parens, salus vitæ nostræ, fortunæ, nominis fuisti;

tui

tuâ unus operâ salvus sum; tu unus sartum, tectúmque me, ut ajunt, ab omnique incommodo detrimento, molestiâ incolumem, integrúmque conservâsti; servatorem te meum, & liberatorem semper prædicabo; parentem te fortunæ meæ statuo, agnoscámque semper. V. *Salvo, salus.*

2. Versagen, *quod promissi*, ich werde mein Versprechen halten. Constabit fides promissis, promisso fides exstabit; servabo, liberabo, præstabo, solvam promissi fidem; fidem, quam dedi, colam integrè. *Usus.* Servabo amicitiam, jus, leges summâ fide. Servare se integrum, & castum.

Serus, a, um. spät, langsam. *Syn.* Tardus. *Usus.* Sera nimis auxilia.

Servus, i, m. Knecht, Diener, Leibeigener. *Syn.* Servitium, famulus, puer, mancipium, qui servit, qui libertatem perdidit, qui servi munere fungitur. *Usus.* Servi, quorum vis & conditio infima. Servus à pedibus. Cupiditatum servus. Servulus percurriosus, & minimè mendax.

Sesqui, anderthalb. Sesquialter, sesquimodius, sesquioctavus, sesquiplex, sesquitertius &c.

Sesquipedalis, e. * anderthalb Schuh lang. *Usus.* Tigna sesquipedalia.

Sessio, onis, f. das Sitzen. *Usus.* Status, incessus, sessio, accubatio, inclinatio, cursus.

Sessus, ûs, m. das Sitzen. *Syn.* Sessio, vel ordo sedentium.

Sestertium, ii, n. vel Sestertius, ii, m. eine Römische Münze, so bey zehen unserer Pfennige, und etwas darüber ausmachet.

Seta, æ, f. Schwein-Borste, Pferde-Haar. *Epi.* Equina. *Usus.* Gladius e seta equina pendulus.

Setosus, a, um. * borstig. *Syn.* Quod setis abundat.

Seu, oder, es seye. *Syn.* Sive.

Severè, ernsthaftiglich, mit Ernst, strenge. *Syn.* Austerè, stoicè, graviter, durius, certis legibus, conditionibus. *Usus.* Acta severiùs acta.

Severitas, atis, f. Strenge, Ernsthaftigkeit. *Syn.* Gravitas, duritas, tristitia.)(Comitas. *Epi.* Acerba, censoria, magistra pudoris, & modestiæ, incredibilis, patria, priscæ, salutaris, singularis, non invidiosa, vetus. *Usus.* Summa severitas cum summa humanitate jungatur. Lenitate condiatur severitas, & gravitati comitas & facilitas aspergatur. Orationi mitigare patris severitatem, & humanitatis condimentis. Lenare Judicum animos atque à severitate ad hilaritatem traducere. Adhibére severitatem in aliquo. Senatum ad pristinam severitatem revocare. Mœstitia, severitas orationis.

Severus, a, um. ernsthaft, streng. *Syn.* Gravis, austerus, asper, durum, vehemens, acerbus, tristis.)(Dissolutus, Indulgens. *Adv.* Valdè. *Phras.* Vir est admodum severus, es ist ein sehr strenger Mann. In omnes se severum, & vehementem præbet; tetrica ac tristi veterum disciplina imbutus; severissimi vir imperii, priscæ & nimis duræ severitatis; severè ac graviter agit omnia; nihil remissè, leniter, urbane. Naturâ implicatus ad severitatem est, pertristis censor, magister, & quidam velut patruus. In judiciis cum adhibet, Lycurgeus totus est, vel Cassianus, ac quidam velut reorum scopulus. *Usus.* Qui nuper indulgens in patrem, idem acerbus, & severus in filium. Imperia sine acerbitate iracundiæ severa.

Sevoco, as, avi, atum, are. beo Seite rufen. *Syn.* Secerno, abduco, avoco. *Adv.* Haud mediocriter. *Usus.* Mentem ab oculis, animum à negotiis, à societate corporis sevocare. V. *Amoveo.*

Sex, sechs. Sexageni, se sechzig. Sexagesimus, der sechzigste. Sexagies, sechzig, mal. Sexaginta, sechzig. Sexcentum, Zeit von sechs Jahren. Sexcenteni, Sexceni, je sechshundert. Sexcenteni, sechshundert. Sexcenties, sechshundertmal. Sexdecim, sechzehen. Sexies, sechsmal. Sextans, ein Sechstheil. Sextarius, Eichmaß, Nösel. Sextilis, der August-Monath. Sextula, der sechste Theil einer Unzen. Sextùm, sechsfeus, zum sechsten. Sextus, der sechste.

Sexus, ûs, m. Geschlecht, Art, Gattung. *Ex Seco, quos natura animantium in marem, & feminam dissecta est. Usus.* Virilis sexus, ac muliebris.

Si, wann, wenn. *Syn.* Ut, cùm, etiamsi. *Usus.* Si volo, is ero, ero.

Sibilo, as, avi, atum, are. zischen, pfeiffen. *Usus.* Vagire, ululare, mugire, hibilare.

Sibilus, i, m. das Zischen, Pfeiffen. *Usus.* Non modo sibilis, sed & convitiis explodebatur. Sibilum metuis? Nemo te sibilis consectabitur. V. *Luctibrum, explodo.*

Sic, also, so. *Syn.* Eâdem ratione, ita, item, in hunc modum, hoc modo, isto modo,

perinde, similiter, æquè. *Usus.* Locutus est Cesar sic, ut nullus æquè. Aliter sic, aliter secus videtur. Sic vita hominum est. Sic vivitur. V. *Similiter, æque.*

Sica, æ, f. Dolch, Stilet, kleiner Stoß-Degen. *Syn.* Gladius. *Usus.* Sicam vibrare, stringere. Sicam de manibus furentis extorquere.

Sicarius, ii, m. Mörder, Bandit. *Syn.* Gladiator, percussor, grassator. *Epi.* Vetus, factiosus, armatus. *Usus.* Non sicarium, sed civilium omnium carnificem in judicium adduximus.

Siccè, trocken, dürr. *Usus.* Pressè, subtiliter, sicce dicere.

Siccitas, atis, f. Trockene, Dörre. *Syn.* Aquæ vel pluviæ penuria. *Phras. Magna fuit hac anno siccitas.* Dieses Jahr ist eine grosse Trockne gewesen. Siccitate hoc anno laboratum est, nec colletes modò aquæ defuerunt, sed terra quoque ingenitò humore egens, vix ad perennes sufficit aquas. Siccitate solò, omnique humore ventis solibúsque detersò exaruêre. *Usus.* 1. Siccitate teneri cibantur terrum proles. 2. *Gracilitas*, die Dünne des Leibs. Siccitas corporis sequitur contrariam in victu. Siccitas orationis, & jejunitas.

Sicco, as, avi, atum, are. trocknen, dörren *Syn.* Exsicco.

Siccus, a, um. trocken, dürr. *Syn.* Jejunus, sobrius, pressus.)(*Violentus. Usus.* Quædam terræ imbribus sicciores fiunt. Attici Oratores sani, & sicci.

Sicubi, wo etwann. *Syn.* Si quo in loco.

Sicundè, irgendè woher. *Syn.* Si alicunde, si quo ex loco. *Usus.* Sicunde potens, cives.

Sicut, sicuti, wie, gleichwie. *Syn.* Ut, æque ut, item ut, ita ut, perinde ùt, similiter atque, tanquam velut. *Phras. Te sicut parentem amo*, ich liebe dich wie meinen Vater. Parentis numero te colo: sic ut, charitate te colo ac complector; perinde te amo ut parentem; in modum parentis te amo; vice parentis mihi es. Parentis locò te habeo. *Usus.* Te ut parentem aliorum amo.

Sido, is, ere. *sich setzen. *Syn.* Subsido.

Sidus, eris, n. Gestirn, Stern. *Syn.* Stella, astrum, sententiæ nomen, quæ ex nobilissima, & purissima ætheris parte gignuntur. *Epi.* Radians. *Usus.* Sidera innumerabilia coelo inhærentia. Forma cæli undique sideribus ornata.

Sigillatim, besonders, absonderlich. *Syn.* Singillatim, singulatim.)(*Generatim. Usus.* Ad pedes omnium singillatim accidit.

Sigillatus, a, um. gezieret. *Syn.* Signis, & emblematibus ornatus. *Usus.* Scypus, simulacra sigillata.

Sigillum, i, n. das Siegel, Petschier, Siegel. *Syn.* Parvum signum. *Usus.* Apposuit patellam, in qua sigilla erant egregia. In cera centum sigilla impressit. Sigilla avellere.

Signifer, ri, m. Fähndrich. *Syn.* Qui signum aut vexillum præfert. *Usus.* 1. Torquatus Signifer juventutis. Causæ Dux Signifer. 2. *Zodiacus*, Thier-Crays am Himmel. Signifer orbis.

Significanter, deutlich. *Syn.* Clarè, apertè, acriter.

Significatio, onis, f. Anzeigung, Bedeutung. *Syn.* Vis, notio, potestas, virtus, sententia. *Epi.* Aperta, certa, clara, digna, exigua, magna, minima. *Usus.* 1. Dicta est scriptoris prudentia significatio, qui utitur. 2. *Indicium, signum, argumentum*, Anzeige, Zeichen. Literæ tuæ exiguam erga me voluntatis significationem habebant, dabant, præbebant. In hoc juvene magna significatio virtutis elucet, apparet. A Deo profecta significatio, & denunciatio calamitatum. Observatis longo tempore significationibus futura pronunciare. Morbi significationis.

Significo, as, avi, atum, are. anzeigen, bedeuten, benachrichtigen. *Syn.* Indico, ostendo, declaro, demonstro, designo, noto, significationem tribuo, facio, conficio; signum do, signum mitto aliquid argumenti habeo, signum sum: vim, vel sententiam habeo, sono. *Adv.* Apertus, aptè, ingenuè, breviter, sectè, plurimum, leviter, planius. *Phras.* 1. *Explicare diligenter, quid hæc vox significet*, erwäge es fleißig, was dieses Wort bedeute. Quid sonet hæc vox; quæres huic voci subjiciatur; quæ sit vis hujus verbi; quid velit vox ista; quæ sit subjicienda sententia; quæ sit hæc vocis potestas; quid sibi velit vox ista. 2. *Comita stella plerumque calamitates significat*, der Comet-Stern bedeutet gemeiniglich grosses Unheil. Calamitates denunciat, nunciat; magnam commotionem rerum portendit, ostendit, malorum significationem facit, dat, præbet, tribuit. 3. *Victoriam de hoste litteris significavit*, er hat ihm von dem Siege über die Feinde benachrichtiget. Certiorem eum de victoria fecit; victo-

rix

ta nuncium cum illo communicavit. V. *Certus, manco. Ejus.* Hoc non significandum solum, sed declarandum arbitror. Idem verbum facilitas res, plurésque significat. Intelligere, & comprehendere. Ratio, potestas, mens, numen, sive quod est aliud verbum, quo plenius significem, quod volo. Dolorem meum non significarem?

Signo, as, avi, atum, are. bezeichnen. *Syn.* Designo, consigno, imprimo. *Adv.* Publice. *Usus.* Objectum visum imprimit, accipit. Signat in animo tam speciem. Signatur in animis notitia. Aurum, argentum signare.

Signum, i, n. Zeichen, Merkmahl. *R. à σημεῖον. Syn.* Indicium, nota, argumentum, vestigium, momentum, insigne. *Epith.* Æneum, marmoreum, eburneum, amplum, excelsum, triumphale, certum, commune, grave, improvisum, perversus. *Phras.* 1. *Eminent hæ in puero multa probæ indolis signa,* in diesen Knaben scheinen sich viele Zeichen eines guten Gemüths herfür. Multa virtutis specimina; multæ excellentis notæ, ac indicia prodigiosæ indolis, elucent. Signum quidam, præclare mentis index; species ipsa pueri nostri probitatem olet, vultusque toto nostri probitatem; prodeunt in non vulgaris virtutis lumina in hoc puero; multa hic puer optimæ spei argumenta præbet. V. *Insigne. Usus.* 1. *Post tot magna insignia,* nach so vielen grossen Thaten, nachdem. *Sententiarum, imago, species, ratio, Dictis, Factis.* Decorum signa fabricare, confingere, probare, parum commode. 2. *Signa canere,* Schlacht-Sieg. Signum lucis ortum, occasum, obitus. Signorum ortus & occasus demutum quendam ordinem servant. 4. *Signum,* Siegel, Pittschaft. Nec signum epistolæ tuæ, nec alius apposita est. Non charactere, nec signo. Litteræ meo chirographo, nec signo. Literæ signo obsignatæ, consignatæ. Librum tuum sub signo habeo, alterve que diligenter 5. *Signum,* Kriegs-fahne. Plantas legiones sub signis habuit; mutavit ejus signa sunt secuti; sub ejus signis militarunt. Signa movere, aliquo expedire; signa convertere; collatis signis pugnare. Palantes ad signa revocare. Dispersos à signis milites tandem ad sua signa convenit. 6. *Nota mutatis,* Kriegs-zeichen. Dato, edito, pronunciato, accepto signo, canentibus signis; signa ubi concinunt, in hostem ruit.

Silentium, ii, n. das Stillschweigen. *Syn.* Taciturnitas, reticentia *Epi.* Æternum, diuturnum, magnum, mirum, perpetuum, præsens, summum, tantum. *Usus* Silentium fieri jubet. Conticescit magnum silentium. Magno silentio est audiendus. Gravissimos dolores silentio ferre, vel abesse maximum nunc silentium est. Judicia diu jam in silentio jacent. Aliquid silentio transire, præterire, prætermittere, prætervehi, stillschweigend umgehen. Facti memoriam a silentio vindicare.

Sileo, es, ui, ére. stillschweigen, schweigen. *R. à σιγάω. Syn.* Taceo, reticeo, obmutesco, silentio præterco, tacitus prætereo, tacitum aliquid prætermitto, silentio utor, silentio aliquid tego vel premo, silentium habeo, aliquid certo summâ arte, aliquid solerti consilio tego; silentio transeo, prætervehor. *Usus.* Sicut leges inter arma; silere dere aliqua. V. Taceo.

Silex, icis, m. Kiesel-Stein. *Syn.* Lapis durus, ex quo ignis exceri solet. *Usus.* Non enim è silice nati sumus.

Silus, a, um. der eine Affen-Nase hat. *Syn.* Naso belle extante à repando.)(*Simus.*

Simia, æ, f. ein Affe. *Usus.* Simiolus, Simius. *Usus.* Simia bestia turpissima, quàm similis tamen nobis est.

Similis, e. gleich, ähnlich. *Syn.* Consimilis, paribus, æqualis, semulus, par, germanus, ejusmodi, talis, cui similitudo est cum aliquo, qui similitudinem gerit, specimque alicujus, cui aliquid haret similitudinem, qui exprimat aliquem, cui habent similitudinem inter se. *Di.* Similis, ἀπαρ, ἄπαρ, Lucrius. *Phras.* 1. *Alter alteri paullùm similis est,* eb ist einer dem andern gantz gleich. Par probitas, eadem virtus, ingenium, similia utrique, & maximè femina in soles; prosque, & maximè femina in soles; prosmè ad alterum alter accedit; respondet unus alteri; alter penè alter; moribus & naturâ perfectè congruunt; alter alterius imago est; alter alterius magis ne.a, morosque fere se fert; ingenii virtutis, fidei exemplum expressum ad imaginem reddit. 2. *Canis leonis similis est,* dieser Hund ist einem Löwen gantz ähnlich. Ad similitudinem leonis accedit; ore leonem refert, reddit; faciem leonis exhibet; oris specie feroci leonem adæquat; oris specie leonem æquat, exprimit; oris species à leone non abludit, abhorret; speciem leonis ore reddit; effigiem, faciem leonis habet, gerit; speciem leonis præbet, repræsentat; non dissimilis est, non discrepat à leone. 3. *Simius simia gaudet,* gleich und gleich gesellet sich gern. Nulla etiam bellua est, quæ non sui generis bellua maximè

mè delectetur; pares cum paribus, quod proverbio dicitur, facillimè congregantur. Ea est jucundissima amicitia, quam similitudo morum conjugavit. Similitudo celeriter amicos conciliat. Mater & conciliatrix amicitiæ æqualitas est. 4. *Opifices & his similes* &c. die Handwerker und dergleichen andere ꝛc. Opifices, & qui sunt generis ejusdem, ex eo genere, de genere hoc, de genere horum; opifices & id genus alii. *Usus.* Voluntate inter se simles, & moribus, & toto vitæ genere. Ingenium Romuli meinor Tullio Hostilio erat, & neque quam Numæ simile. V. *Par, æquus, idem.*

Similiter, gleicher Weise. *Syn.* Simili ratione, item, idem, æque, pariter, simili modò, eòdem modò, uno & eodem modo, sic. *Phras. Ego similiter me geram*, ich werde mich eben also aufführen. Eodem pacto, eodem tenore, eodem instituto rem agam; juxta tecum rem geram; idem institutum tenebo; de moribus tuis mores effingam meos. Simili ratione, atque ipse egeris, acturum me sento. V. *Sicut. Usus.* Similiter facit, ut si rogat.

Similitudo, inis, f. Gleichheit, Aehnlichkeit. *Syn* Exemplar, forma, species, imago.)(*Dissimilitudo. Epi.* Nullus, insignis, levis, maxima, tanta. *Phras. Magna est inter res nostras similitudo*, es ist eine grosse Gleichheit unter unsern Verrichtungen. Congruunt res tuæ cum meis; similluma est rerum nostrarum ratio; qui tuas res intuetur, meas intueri se dicet; tuis in rebus res meas agnosco. Rerum mearum imaginem in tuis rebus video; inter res nostras nihil interest; nihil est, quò res tuæ à meis differant, discrepent. V. *Similis, discrimen, differo, convenio. Usus.* Similitudinem quandam gerunt, speciémque sapientum. Ducere ex re aliqua similitudinem. Conferre, comparare similitudines. Ad similitudinem memoriæ orationem dirigere.

Simius, ii, m. ein Affe. *Syn.* Simia. *Usus.* Simius, non semissis homo, contra me arma tulit.

Simplex, icis, g. o. einfach, einfältig, ehrlich. *Syn.* Uniusmodi: apertus, sincerus, credulus.)(*Multiformis, compositus: callidus. Phras. 1. Homo est simplex*, es ist ein einfältiger Mann. Vir bonus, & simplicis veritatis amicus; homo est antiqui moris, qui nihil celat, nihil fingit; qui ex natura sua cæteros omnes fingit; homo minime malus, minime vafer; homo prisci moris; homo antiqui virtute, fide, moribus; homo apertus & simplex; fraudis imperitus, a quo nemo fraudatur se queratur; vir est antiquorum hominum, minime versutus; homo est antiquus, qui ex suo ingenio de quovis æstimat. V. *Sincerus.* 2. *Simplicissimus homo, & bene simplex*, gar ein einfältiger Mensch. Homo non promptissimus; ingenio tardo; homo sine sensu, sine sapore; incallidus, & emunctæ naris. V. *Stupidus. Usus.* Quædam in rebus sunt simplicia, quædam composita. Totum hominis simplicis pectus vidimus. Simplex, & absoluta necessitas. V. *Apertus.*

Simpliciter, aufrichtig, einfältig, blößlich, schlechtlich. *Syn.* Apertè, candidè, sincerè: absolutè, præcisè.)(*Duplicitèr. Phras.* 1. *Id se facturum simpliciter negavit*, er sagte rund heraus, er werde solches nicht thun. Id se facturum, præcisè negavit; apertè, diserte negavit. 2. *Est Homo simpliciter doctissimus*, er ist in der Wahrheit ein Grund-gelehrter Mann. Est homo sine exceptione, sine dubio, sine dubitatione doctissimus; vir est, ut Latinè ac planè dicam, doctissimus; vir est, apertè, ac sine fuco loquor, doctissimus. 3. *Veritatem simpliciter proloqui*, gerade heraus reden, was wahr ist. Ad veritatem loqui; Latinè: nullo apparatu, nude planè, quod res est, dicere; sine fuco, sine simulatione veritatem patefacere. *Usus.* Simpliciter dicam & breviter. Vivere simpliciter vitæque hominum amice. Cum homine simplici simpliciter agam.

Simplum, i, n. einfach. *Usus.* Simplum, aut duplum.

Simpulum, i, n. ein enges Geschirr. *Vasis genus.*

Simul, zugleich, mit einander. *Syn.* Una, pariter, communiter, cum in unum. *Phras. Simul omnia perdidi*, ich habe alles mit einander verlohren. Totum repentè avolavit; singillatim ac diu collecta, omnia uno tempore effudi; unam feci rerum omnium jacturam; uni omnia interiere. *Usus.* Res, quas tecum simul didici. Id signum simul aspectum, & probatum est. Simul & illud cogita. Adjice voluntatem simul cum ipe discendi.

Simul ac, sobald. *Usus.* Simul ac potero, veniam.

Simulacrum, i, n. Bildniß. *R.* à Similis *quasi* similacrum. *Syn.* Imago, forma, effigies, species, exemplar, idolum. *Ept.* Æternum, mutuum, perantiquum, religiosum, sanctissimum, summum. *Usus.* Nullum superest simulacrum, ac vestigium civitatis. Statuæ ac imagines simulacra sunt corporum, non animorum. Cupidinis simulacrum. V. *Imago.*

Si-

Simulate, gleißnerisch, zum Schein. *Usus.* Sive ficte, & simulate, sive ex animo loquaris.

Simulatio, onis, f. Verstellung, Gleißnerey, Heuchlerey. *Syn.* Species simulationis, species quædam assimulatæ virtutis. *Epi:* Aperta, bella, difficilis, diuturna, ficta, inveterata, periculosa, summa, verbosa, vitiosa. *Phras. Virum bonum simulatio non decet,* einem guten Manne stehet es nicht wohl an, wann er sich verstellet. Non cadit in virum bonum simulatio, vir bonus abest ab omni simulandi studio. Aliud sentire, aliud loqui non est ejus, qui vir bonus haberi velit. Viri boni non est fingere; artem simulandi qui sequitur, bonorum in numero non est; longè à bonorum consuetudine discedit. V. *Adulatio. Usus.* Errant, qui simulatione, sermone, vultúque ficto stabilem gloriam quærunt. Fronte ac vultu facillimè simulatio sustinetur. Simulatio tollit judicium veri, illudque adulterat. Summam prudentiam stultitiæ simulatione tegere. Æquitatis simulatione fallere. Nullæ insidiæ periculosiores, quàm quæ latent in simulatione officii. V. *Simulo, fingo.*

Simulator, oris, m Gleißner, verstellter Mensch. *Syn.* Adulator, assentator. *Epi.* Studiosus. *Usus.* Dulcis, faceti, festivi sermonis homo, & in omni oratione simulator.

Simulatus, a, um. falsch, verstellt, gleißnerisch, scheinheilig. *Syn.* Assimulatus, fictus imitatione simulatus, fucatus, adumbratus, fallax, ad fallendum instructus.)(*Verus, sincerus. Usus.* Ficta omnia celeriter ut flosculi decidunt, nec simulatum quidquam potest esse diuturnum. Amor solers & simulatus. V. *Assutus, fictus.*

Simulo, as, avi, atum, etc. verstellen, auf den Schein etwas thun, gleich gestalten. *Syn.* Assimulo, specie simulationis ostento, fingo. *Adv.* Facilè, perbellè, solerter, ingeniosè. *Phras. Nihil in illo nisi simulatum,* es ist alles an ihm nur auf den Schein gerichtet. Aliud specie, aliud specie simulationis ostentat; ad speciem & usurpationem virtutis factus est; adumbratâ virtute fallit; nihil in illo, nisi fallax imitatio, simulatióque virtutis in fronte, intus scelus tegitur; personatus ambulat; multis simulationum involucris tegitur, & quibusdam quasi velis obtenditur; assimulata virtute laudem captat; longè aliud est ingenio, quàm cujus simulationem induit; alienam personam fert; ex industria factus ad simulationem virtutis & probitatis; probi hominis speciem præfert; specie quâdam occultat sese, & virum frugi assimulat; vultum fingit, & imaginem quandam probitatis, sed quæ cum moribus non convenit. 2. *Simula, quantùm vis, me profectò non falles,* stelle dich, so viel du willst, mich wirst du nicht betrügen. Indue, quantum vis, animo simulationem; frontem, sermonémque ad fallendum instrue; præfer, quam vis, virtutis speciem; mentire fucatâ, adulteratâ virtutis specie, quantum vis, ac potes; personam, quàm vis, composito in speciem probitatis vultu, ferre potes, fallere certè, & judicium veri tollere non potes. V. *Fingo. Usus.* Perbellè simulat. Multa & simulavi invitus, & dissimulavi cum dolore. Furere se simulavit.

Simultas, atis, f. heimlicher Groll und Widerwille, Feindschaft. *Syn.* Inimicitia. *Epi.* Vetus. *Usus.* Cum aliquo simultates, nescio quas, suscipere, habére, gerere, exercére, retinere. Simultatem bonâ fide deponere. V: *Inimicitia.*

Sin, wann, wo nicht. *Syn.* Si; si non. *Usus.* Educ tecum omnes, sin minùs, quàm plurimos. Ego, ut constitui, cras adero; sin utique postridie. Sin autem id non fit ejusmodi, tum vero &c.

Sincerè, aufrichtig, redlich. *Syn.* Candidè, verè, ingenue, sine fuco, sine fraude, sine assentatione, sine malo dolo, sincera fide, fraternè, genuinè, ex animo, ex animi sententia, nihil alicui indulgens. *Usus.* Sincerè tecum agam. V. *Simpliciter.*

Sincerus, a, um. aufrichtig, offenherzig, redlich, ohne falsch. *Ety. ex σὺν & κῆρ, cum corde. Syn.* Purus, verus, integer, candidus, apertus. *Phras. Sincerus mihi animus est,* ich habe ein aufrichtiges Gemüthe. Animus mihi est apertus, simplex, rectus, candidus; nulla simulatione tectus, purus ab omni fraude. Simulationem, simulandi artificium natura mea, consuetudoque respuit. Abest à me simulandi perversum studium; simplicem, apertam veritatem amo; odi artes, quibus veritas, uti involucro quod in obtegitur; animo sum minimè versuto. Cum ingenium meum perspexeris, nihil in me insidiosum, aut fallax deprehendes; cùm ingenium meum usu cognitum ac perspectum habueris, abesse me ab omni dolo, ac fraude; esse me sinceri animi, simplicis ingenii, apertæ voluntatis, rectæ mentis; alienum ab arte fallendi, artificio simulationis agnosces. V. *Apertus, a, um.* 2. *Sincerum judicium tulit,* er hat redlich von der Sache geurtheilet. Purum & à favore, & odio, & integriorem judicii sententiam tulit; rectum animi sen-

sensum, partúmque à partium studio in dicendâ sententiâ secutus est; item ex animi sententiâ diceret; non partium studio, non malevolentiâ impedimus, ut quarum causas procul haberet, sententiam pronunciavit dignam viro antiquâ, virtute ac fide. V. *justitium*. *Usus*. Animum mihi sincerum, integrumque conserva. Prudens & sincerum judicium videt, quid in quaque re sanum, sincerúmque sit.

Sine, ohne. *Syn.* Absque, citrà, extrà.)(*Cum. Phras.* 1. *Sine dubio ita est*, es ist ohne Zweifel also. Sine controversiâ; sine ullâ controversiâ res ita se habet; dubium non est; nemo in dubium vocaverit, rem ita se habere. 2. *Sine metu*, ohne Furcht. Solutus omni timore; metus expers; remoto omni metu, propulso omni metu; metu vacuus; liber ab omni metu. 2. *Sine præsidio*, ohne Hülfe. Nudus amicorum præsidio; nullis amicorum præsidiis munitus; expers humanæ opis; inops auxilii; inops ab amicis; orbus amicorum præsidiis, & inops relictus. *Usus*. Homo sine re, sine fide, sine fortunis.

Singillatim, einer nach dem andern, jeder insbesondere. *Usus*. Singillatim unamquamque rem adjungere.

Singularis, e. einig, besonder. Maximè rarus, solennis, inauditus, incredibilis, divinus, peculiaris, præcipuus.)(*Vulgaris*. *Adv. Pro.* 1. *Perd. factum tuum plane singulare est*, dieß That hat gar was besonders. Unicum illud consilii, animique, & neutiquam vulgatæ laudis; factum elegans ad existimationem; ad memoriam singulare; ad memoriam præcipuum; factum post hominum natos, post hominum memoriam, ex omni memoriâ præstantissimum. *Usus*. 1. Virtutumus, & singularis. Singulari in te amore feror. 2. *Proprius*: *peculiaris*, eigen: besonder. Sunt quædam in illo singularia, quæ in nullum alium convenire possunt.

Singulariter, ins besondere, sonderheitlich. *Syn.* Unicè, simpliciter, singulari modo.)(*Communiter*. *Usus*. Hunc singulariter semper dilexi.

Singuli, æ, a. ein jeder in Besonderheit. *Syn.* Quisque, unusquisque. *Usus*. Bini milites in singulas domos. Militibus virium, ac in singulos magnam pecuniam polliceri. Creticum in dies singulos malum.

Singultus, ûs, m. das Hetschen, Glucken, der Schlucke. *Syn.* Gemitus. *Usus*. Fletus cum singultu. V. *Flet*.

Sinister, ra, um. link. *Usus*. A sinistra Cornu sinistrum.

Sinistra, æ, f. die linke Hand. *Syn.* Læva manus.

Sinistra, ist linken Hand. *Usus*. Supra, infra, dextra, sinistrà.

Sinistrè, * übel, unrecht. *Syn.* In malam partem, in pejorem partem. *Usus*. Sinistrè cecidit.

Sinistrorsum, * linkwärts. *Usus*. Sinistrorsum se flectere.

Sino, is, sivi, situm, ere. lassen, zulassen, gestatten, verhängen. *Syn.* Permitto, patior, fero, locum do. *Usus*. Plebem senatui parere non sinunt. Sinè me liberam. Non patiar, non feram, non sinam. V. *Patior*.

Sinus, ûs, m. Busen, Meer-Busen. *Syn.* Gremium, complexus, summa familiaritas; curvatum littus. *Usus*. 1. In sinu gaudere. In sinum alicujus se conferre, confugere. Aliquem in sinu gestare, *amare*. Ex suo sinu homines submittere improbos. Aliquem ex suo sinu dimittere. Græcia in sinu, ac gremio posita. *Littoris flexus*, Meer-Busen. Omnes maris sinus & portus.

Siparium, ii, n. der Vorhang. *Syn.* Velum, quò scena obtenditur.

Siquidem, sintemahl, wofern. *Syn.* Siquidem, quippe si. *Usus*. Fortunatum te, siquidem, qui es, permanseris.

Sirenus, um. f. Meer-Fräulein. *R.* ex σειρὴν, *monstrum marinum*. *Usus*. Multa Homerus de Sirenibus, & earundem vocis suavitate confinxit.

Sisto, is, stiti, ere. darstellen, vorstellen, stehend machen. *R.* ab ἵστημι. *Syn.* Exhibeo: cursum inhibeo, ante pedes desisto. *Usus*. Siste te nobis quam primum. Aliquem in judicio sistere. Vadimonium sistere.

Sitella, *vel* Situla, æ, f. Eymerlein, Kübel, Schöpf-Geschirr; Kordium. *Syn.* Cista, in qua colligebantur suffragia.

Sitienter, dürstiglich, begierig. *Syn.* Avidè.

Sitio, is, ivi, ire. dürsten. *Syn.* Sitis me urit, macerat, conficit; siti laboro; desiderium potionis accenditur; fauces sitiarent; fauces siti ardent. *Adv.* Ardentius, gravius. *Usus*. Gloriæ, virtutis sitiens. Honores sitire. V. *Desidero*.

Si

Sitis, is, f. Durſt. *Epi.* Diuturna. *Uſus.* Siti enectus Tantalus. Ardentibus ſitientibus. Cibô & potione famem ſitimque depellere, expellere, ſedare, reſtinguere. Levare ſitim; eximere biden li cupiditatem longa ſiti accenſam. V. *Deſiderium.*

Situs, a, um gelegen, geſetzt, geſtellt. *Syn.* Poſitus, locatus. *Phraſ.* 1. *In hoc omnia ſita ſunt,* an dieſem Ort iſt alles gelegen. In hoc laus omnis conſiſtet; ſpes omnis reſidet; in eo res tota vertitur; in hoc laus tota conſiſtit. 2. *Arx ſita eſt verſus meridiem,* das Schloß lieget gegen Mittag. Arx ſpectat ad meridiem; arx auſtrum accipit; arx contra ſeptem triones eſt; arx ad meridiem vergit. *Uſus.* In quo vitam beatam ſitam putas; Hæc in noſtra poteſtate ſita ſunt. Ante oculos ſitum eſt.

Situs, ûs, m. die Gegend, Lage eines Orts. *Syn.* Poſitio, natura loci. *Phraſ.* 1. *Urbs ſitu ſumma,* ein von Natur feſter Ort. Urbs valida muris, ac ſitu ipſo munita, ſic ut fortunæ loci delegare ſpes ſuas Dux ſuto poſſet; urbs ſitu, mœnibus, natura urbis ingenio loci, mari undique, & mœnibus vallata. *Uſus.* 1. Urbs ſitu, mœnibus, deſcriptione ædificiorum præclara ad aſpectum. 2. *Ianues, Januæ,* der Schmutz, Unflath, Koth. Situ ac pedore ſqualida.

Sive, oder, entweder. *Syn.* Seu. *Uſus.* Sive diſcentu, ſive potius fugâ.

Soboles, is, f. Kinder, Nachkömmlinge, Geſchlecht, Stammen. Propago, proles. *Uſus.* Propagare ſobolem.

Sobriè, nüchtern, mäßiglich. *Uſus.* Parcè, continenter, ſobriéque vivere.

Sobrini, orum, m. Geſchwitter-Kinder.

Sobrius, a, um. nüchtern, mäßig. *Syn.* Siccus, moderatus.)(*Violentus, ebrioſus. Phraſ. Sobrius eſt in cibo & potu,* er iſt mäßig in Eſſen und Trunk. Homo frugi, ac ſobrius; temperans, ſiccus, ab ebrietate alienus; ſumptuoſis conviis minimè amicus; frugalitate, victus moderatione, ſapienti quadam in cibo, potuque temperantia commendatus; parcè, continenter, ſobriè quevivit; frugaliter, temperatè naturæ deſideria explet. V. *Abſtineo. Uſus.* Homines frugi, ac ſobrii, inter ſobrios bacchari violentum.

Soccus, i, m. Filz-Schuh. *Calceamentum Græcorum.*

Socer, eri, m. Schwäher.

Sociabilis, e. * geſellig. *Uſus.* Bini Spartæ Reges diu ſociabilem conſortionem inter ſe tenuêre.

Socialis, e. geſellig. *Uſus.* Bellum, jus, fœdus ſociale.

Societas, atis, f. Geſellſchaft, Gemeinſchaft, Cammeradſchaft. *Syn.* Conſociatio, conjunctio, communio, communitas, conſortio, commercium, comitatus: fœdus, pactio. *Epi.* Captioſa, civilis, communis, conjunctior, copioſa, diuturna, divina, firma, grata, hereditaria, humana, infirma, infinita, jucundiſſima, nefaria, ſancta. *Phraſ. Non eſt cum improbis jungenda ſocietas,* mit böſen Leuten muß man keine Gemeinſchaft machen. Coire ſocietatem; coire in ſocietatem cum perditis hominibus minimè decet. Dare ſe in ſocietatem perditorum; conſerre ſe, applicare ſe, adjungere ſe ad homines perditos; conjungere ſe cum hominibus improbis; vinculo ſe ſocietatis obſtringere cum perditis hominibus, utilitatis vel maximè ipſe propoſita, non decet. Qui ſe ſocium ad perditos homines adjungit; qui cum perditis hominibus ſocietatem init; qui ſe perditorum hominum ſocietate implicat; qui ad perditorum hominum ſocietatem accedit, turpiter facit. V. *Corrumpo. Uſus.* Aliquos ad ſocietatem ſecum ineundam, faciendam, conflandam, coëundam, convocare, accerſere, in eine Geſellſchaft und Verbindniß zuſammen ziehen. Implicare ſe improborum ſocietate, conferre ſe ad ſocietatem improborum; ſocietatem inire, coire, facere, pacifci, habere, Gemeinſchaft mit ſchlimmen Leuten machen. Diu mini cum illo, *vel* inter nos intima eſt ſocietas multis pactionibus confirmata, ſervatique, Gemeinſchaft haben. Dudum ad illius ſocietatem acceſſi; cum aliquo in ſocietatem veni, in Geſellſchaft kommen. Societatem noſtram nullius casus dirimet, labefactabit, abrumpet; nullus nos casus à ſocietate disjunget, die Geſellſchaft zertrennen. Societatem renovare, in ſocietatis veteris conjunctionem redire, die Geſellſchaft erneuern.

Socio, as, avi, atum, are. geſellen, zuſammen fügen, paaren. *Syn.* Conjungo. *Uſus.* Sapientiam ſociare cum eloquentia.

Socius, ii, m. *item* Socius, a, um, Geſell, Geſpann, Cammerad: geſellig. *Syn.* Comes, ſodalis; particeps, conſors, gregalis. *Phraſ.* 1. *Fidum te ſemper habui ſocium,* ich habe dich allezeit zu einem treuen Geſellen gehabt. Veteres ſe-

sectatorem, & ex numero amicorum te habui; te semper actionum, voluntatum rerumque omnium comitem, consiliorum autorem, adjutorem laborum, periculorum socium, omni in cogitatione conjunctum, sodalem & contubernalem optimum expertus sum; omnia semper inter nos conjunctissima fuêre; in rebus lætis æquè, ac adversis socium te ac consortem nactus sum. Convivam, compransorem, compotorem, colluforem ubique affixum lateri meo semper habui. 2. *Socii nostri sunt*, sie sind unsere Mitgenossen. Communione rerum nobiscum conjuncti sunt. Communitate juncti sunt nobiscum; est nobis vetus ac diuturna conjunctio. V. *Amicitia, Amicus, Conjungo, Conjunctio. Usus.* Me voluntatum, sententiarum, rerúmque omnium socium habebis. Socium me tibi adjunxisti, adscripsisti. Socium me tibi profiteor. Urbem adjutricem scelerum, furtorum receptricem, flagitiorum omnium sociam.

Socordia, æ, f. Trägheit, Faulheit. *Syn.* Desidia, stupiditas. V. *Pigritia.*

Socorditer, * liederlich, hinlässig. *Usus.* Res ab Albanis socordius acta.

Socors, dis, *g. o.* träge, verdrossen. *Syn.* Deses, stupidus. V. *Piger.*

Socrus, ûs, f. Schwiegermutter. *Syn.* Uxoris, aut mariti mater.

Sodalis, is, m. Geselle, Gespan. *Syn.* Socius.

Sodalitas, atis, f. Gesellschaft, Genossschaft, Gespannschaft. *Syn.* Collegium, societas. *Epi.* Fera & planè pastoritia, honesta. *Usus.* Officia sodalitatis ab aliquo flagitare; sodalitates constituere. V. *Societas.*

Sodalitium, ii, n. Bruderschaft, Gesellschaft, Zunft. *Syn.* Sodalitas. *Usus.* Erat in ædibus sodalitium eâ die futurum.

Sodes, sage mir, lieber, mein! R. Si audes, *contract.* *Usus.* Libenter verba copulando jungebant veteres, ut *sodes*, pro si audes.

Sol, lis, m. die Sonne. *Syn.* Moderator & dux temporum; dux & princeps, & moderator luminum reliquorum; sidus, quod astrorum tenet principatum. *Epi.* Adversus, æstivus, calidus, clarus, geminatus, igneus, inusitatus, lætus, magnus, nitidus, summus, tantus. *Phras.* 1. *Sol oritur*, die Sonne gehet auf. Exoritur, diem affert; lucem terris infert: terras collustrat; exactis, dispulsis, fugatis tenebris mundo diem reddit, orbem suo fulgore illustrat; suæ lucis aspectu mortales recreat; sua luce pertundit, & convellit omnia; sui luce lustrat, & complet omnia. V. *Aurora, mane.* 2. *Sol occidit*, die Sonne gehet unter. Sol in occasum præcipitat; Sol in occasum pronus est; in occasum festinat, lucémque componit; Sol obit, occumbit; Sol in vesperum declinat. V. *Vesper.* 3. *Sol nubibus obscuratur*, die Sonne ist unter den Wolken. Solis caput obscurâ ferrugine tegitur; lumen suum penè mundo negat; intensæ cœlo nubes lucem condunt. V. *Nubes. Usus.* Solis accessus & recessus. Sol ab ortu ad occasum commeat. Sol a meridie deflexus. Sol orians, obiens. Sol ingenti æstu torret corpora. In solem procedere. In sole ambulare: à sole abesse. A sole colluent omnia. Non omnium dierum sol occidit, es kan noch seyn, es ist noch nicht verschwe-

Solarium, ii, n. Sonnen-Uhr. *Usus.* Solarium descriptum, quo horæ declarantur.

Solatium, ii, n. Trost, Ergötzung. *Syn.* Consolatio, fomentum. *Epi.* Extremum, magnum, miserum, unicum. *Phras. Alterum solatium est amicorum fida conjunctio*, der andere Trost ist, daß meine Freunde mir treu verbleiben. Altera ratio, quæ mihi solatium affert, præbet, parit, quæ mihi solatio est, ex qua solatium reporto, habeo, quâ sustentor in tantis molestiis, amicorum fida manus. Alterum est, quò sustentor, ac recreor, in qua conquiesco, amicorum sincera fides. Accedit ad animum meum sustentandum amicorum fides. Illo præterea solatiò utor, ac fruor, quod amicorum constantia mihi præbet. V. *Recreo, Consolor.* *Usus.* Solatium alcui dare. Solatiis quibusdam, & dolorum fomentis servitutis mala levare. Illo me solatio consolor.

Solea, arum, f. Sohlen, Schuhe, Pantoffeln. *Syn.* Crepidæ.

Soleatus, a, um. Schlapp-Schuhe anhabend. *Usus.* Soleatus Prætor cum palio purpureo.

Solennis, e. feyerlich, gewöhnlich. *Syn.* Quod cum quadam cerimonia conficiatum, celebre, festum. *Usus.* Solennes ac festi dies. Solenne, ritum, sacrificium. Prisca & solennia verba. Observo solenne illud meum.

Solenniter, * feyerlich, gewöhnlich. *Usus.* Omnibus solenniter peractis.

So-

Solo, es, solitus sum, ere. im Brauche haben. *Syn.* Consuevi, est meæ consuetudinis; in more habeo, assuevi. *Usus.* Omnes reprehendere solet. Ratione consuetudinis meæ, quâ quondam solitus sum, uti. V. *Consuetudo, Mos.*

Solers, tis, *c. o.* fleißig, emßig, wacker, munter. *Syn.* Ingeniosus, perspicax, sagax.)(*Iners. Usus.* Provida & solers natura. V. *Ingeniosus, Diligens.*

Solerter, spitzfindig, fleißig. *Syn.* Sagaciter. *Usus.* Solertissimè aliquid perspicere.

Solertia æ, f. Munterkeit des Verstands, Emßigkeit. *Syn.* Sagacitas, perspicax prudentia, animi motus incredibilis, & celeritas ingenii. *Epi.* Divina, pestifera, tanta. *Phras.* 1. *Ad solertiam incitare*, einen zur Emßigkeit anhalten. Solertiam mercede evocare, invitare, eblandiri, elicere. 2. *Parcos vidi pari solertiâ*, ich habe wenige gesehen, die an Munterkeit des Verstandes gleichen. Non possum ex tanto hominum numero, cujus usus, quibuscum conversatus sum, recensere, in quibus eam, quâ tu polles, quâ præditus es, quâ præstas, excellis, quâ fulges, quâ ornatus es, solertiam, sagacitatem, ingenii acumen perspexerim. *Usus.* Mundus sine divina solertia effici non potuit. Homines congregati adhibent agendi, cogitandique solertiam. V. *Diligens.*

Solicitatio, onis, f. * Anreitzung, Anstrengung, Beunruhigung. *Usus.* Nuptiarum solicitatio.

Solicito, as, avi, atum, are. bekümmern, kränken, anreitzen, anstrengen. *Syn.* Afficio, ango, sollicitum habeo; appello de pecunia, rei flagitio aliquem. *Adv.* Summè, valdè, vehementer. *Phras. Hæc res me vehementer solicitat*, diese Sache bekümmert mich sehr. Animum ea res versat assidue; anxius pectus curis implet; res ea gravem mihi curam affert, injicit; multas mihi curas dat; vehemens me ejus rei cura tangit; ingentem ea res mi curam & solicitudinem concit; ingentem animo solicitudinem incutit; intempestivâ solicitudine turbat animum; gravi me cura implicat, afficit, conficit; magnam solicitudinem affert; in magnos me metus & solicitudines adducit. V. *Angor, cura, solicitudo. Usus.* Ea cura me vehementer angit, & solicitat.

Solicitudo, inis, f. Bekümmerung, Sorgfältigkeit. *Syn.* Angor, cura, metus, molestia, negotium.)(*Securitas. Epi.* Assidua, incredibilis, ingens, semiter na, summa. *Phras.* *Plenus solicitudinum sum*, ich bin voll der Sorgen. Solicitudo cum cogitatione multa me circumstat; multa me solicitum habent; tot curæ vitam mihi vix reliquam faciunt; solicitudines meas quævis hora evacuit. V. *Angor, Cura. Usus.* Ea cura mihi magnam solicitudinem affert, conficit; magnos me metus, ac solicitudines adducit; solicitudines mihi duplicat; magna me solicitudine afficit; ingenti solicitudini est, Sorgen und Kummer machen. Tantam me hæret solicitudo; tantam de tuis rebus habeo, sustineo solicitudinem; tot solicitudinibus langueo, opprimor, miserè exedor; in tanta sum solicitudine, in Sorgen stehen. Nihil est, quod solicitudines allevet, demat; solicitudini meæ subveniat; à solicitudine animum abstrahat, abducat; solicitudine me liberet, die Sorgen benehmen. Solicitudines sibi struere, sibi accersere, ihme selbsten die Sorgen vermehren. Solicitudinem omittere, die Sorgen fahren lassen.

Solicitus, a, um. sorgfältig, bekümmert. *Syn.* Anxius, suspensus, perturbatus, exercitus.)(*Securus, solutus cura. Phras.* 1. *Vehementer sum solicitus*, ich bin sehr in Sorgen. Multa subvereor; rebus meis, valdè metuo; non discedo, non oculos unquam dejicio de rebus meis; totos dies de rebus meis cogito; metus ille nunquam mihi decedit; tacitâ curâ suspensum animum gero. Curâ illâ exonerare animum nequeo meum; multi me angores impediunt, animumque in diversa trahunt; multi acules pectus mihi compungunt, excedunt; magna in cura sum, versor; nullum tempus sine solicitudine intercedit; multum animo de re meâ laboro; magna est rerum expectatio; multis quotidie curis urgeor, conficior; assiduâ occupor solicitudine. V. *Angor, cura.* 2. *Solicitus ero de rebus tuis*, ich werde schon Sorge tragen, daß die Sache recht ausschlage. Curas omnes intendam, ut rebus tuis quàm optimè consulatur; rerum tuarum rationem habebo præcipuam; curæ mihi erunt res tuæ; curæ res habebo tuas, cura erit de rebus tuis. Interiore cura, suspensione animi res curabo tuas. Cum cura res tractabo tuas. *Usus.* Solicita suspicione, suspensa metu civitas. Res tuæ valdè me solicitum habent; de tuis rebus mirificè sum solicitus. Solicitò animo, & anxiò sum.

Solidè, * festiglich, dauerhaft. *Syn.* Integrè.

Soliditas, atis, f. Dauerhaftigkeit. *Syn.* Firmitas. *Epi.* Terrena. *Usus.* Soliditas corporis.

So-

Solido, as, avi, atum, are. * feſte machen, befeſtigen. *Syn.* Roboro, firmo. V. *Firmo.*

Solidus, a, um. ſteiff, feſte, gediegen, dauerhaft *Syn.* Habens ſoliditatem: verus, eminens. *Uſus.* 1. Solidum nihil, quod terræ ſit expers Solida corpora. 2. *Verus, conſtans, ſtabilis, certus,* wahr, beſtändig, gewiß. Non tam ſolido quàm ſplendido nomine virtutis. Solida, gravis ac germana laus, non adumbrata & fucata. Solida bona; utilitas ſolida. V. *Firmus.*

Soliſtimus, a, um. gewiſſen Glücks fähig. *Vox auguralis.*

Solitarius, a, um. einſam, alleinig. *Syn.* Solus, ſolivagus, remotus ab oculis hominum.)(*Conjunctus & ſociatus cum altero. Uſus.* Solitarius homo, & in agris vitam degens. Non ſolitarium, neque ſimplex, ſed &c. V. *Solus.*

Solitudo, inis, f. Einöde, Einſamkeit, einſames Leben. *Syn.* Locus deſertus, receſſus, ſecretus, regio inculta & deſerta.)(*Frequentia, celebritas. Phraſ.* 1. *Abdere aliqua in ſolitudine me cuperem,* ich möchte mich in eine Einöde verſtecken. Vitam fugæ, ſolitudinique mandare; diſcedere in aliquas ſolitudines; in aſperas & denſas ſylvas me abſtrudere, & ad ſaxa & ſcopulos mea mala deplorare cuperem. Vita genus inter feras ſolitarium, & ab hominum ſocietate disjunctum ſectari animus eſſet. In loca abdita, ab arbitris remota & libera, in loca ab interventoribus vacua me abdere cuperem. Loca ego omni ſolitudine vaſta, atque ſine humani cultûs veſtigio peregrinare mallem, quàm diutiùs inter homines agere. V. *Locus ſolitarius.* 2. *Solitudine aptior eſt, quàm civilis vitæ conſuetudini,* er ſchickt ſich beſſer in eine wüſte Einöde, als unter die Leute. Rectius in agro, aut ubi nullum culti ſoli occurrit veſtigium, vitam agat, quàm inter homines. Nudæ mutæque ſolitudines, non civilis frequentia tam abhorrentes à civilis vitæ conſuetudine mores deceant. Abhorrent nimiùm quantùm aſperi & agreſtes ejus mores ab urbanæ vitæ elegantia; ita alienorum mores, ut nemo illo, ille nemine ut poſſit; ut neque is ferre quenquam, neque quisquam illum perferre poſſit; ut neque is conſuetudine cujusquam, neque quisquam ejus amicitia uti poſſit. Ingenio mori usque ab ingenio reliquorum tam alieno eſt, ut ſolitudini, non urbium frequentiæ natus eſſe videatur. V. *Aggreſtis, Morioſus. Uſus.* Auditis, quæ ſolitudo in agris eſſet, quæ vaſtitas. Tibi ſolitudo erat pro frequentia.

Solivagus, a, um. einſiedleriſch. *Syn.* Solitarius.

Solium, ii, n. Königlicher Thron. *Syn.* Sedes. *Epi.* Feſtratum, paternum. *Uſus.* Sedere in ſolio, ornatu regio.

Solœca, orum, n. ungeſchickte und barbariſche Reden. Arten. *Uſus.* Multa ejus ſcriptis ſolœca.

Soloecismus, i, m. unförmliche Wort-Art und Fügung. *Uſus.* Soloecismus eſt, cum pluribus verbis conſequens verbum ſuperiori non accommodatur.

Solor, aris, atus ſum, ari tröſten. *Syn.* Conſolor, animum erigo, ſuſtento, ſolatium adhibeo, do, præbeo, aſſero; lachrymas alicujus comprimo; timentes animos conſolatione ſano. V. *Conſolor.*

Solſtitialis, e. Sonnen-wendiſch. *Uſus.* Dies ſolſtitialis.

Solſtitium, ii, n. Sonnen-Wende.

Solùm, allein, nur, lediglich. *Syn.* Tantùm, modò. *Uſus.* Non oratione ſolùm, ſed & armis.

Solum, i, n. Erdboden, Erdreich. *Syn.* Terra. *Epi.* Charum, commune, exile, inultum. *Uſus.* 1. Patriæ ſolum omnibus charum. Exilii cauſa ſolum mutare. Quod ſolum tam exile & macrum. Sola terrarum ultimarum. 2. *Fundamentum, area,* Boden. Solum & quaſi fundamentum orationis eſt.

Solvo, is, vi, ſolutum, ere. ledig machen, auflöſen, zahlen. *K. a* ſolvo.

Syn. Perſolvo, diſſolvo, pendo, dependo, numero, repræſento, pretium do, pecuniam do, ſatisfacio, reddo, confero, ære alieno exuo, aut me libero: explico, enodo: libero. *Art.* Omnino, recte, præclarè. *Phraſ.* 1. *Enitere te faxo,* ich werde dich ſchon bezahlen. Satisfaciam quamprimùm, & fidem liberabo; nomina diſſolvam; quod ſi ponderi, dependam; cavebo, ne ſolutione dilata mea apud te fides concidat. Arcanæ confidito, explicare me vel repræſentatione (*faratâ, præſente pecuniâ*) me poſſe non dubito; ad diem cam. fidem ſolvam: pecuniam præſentem non habebo; expeditum eſt, unde ſolvam. 2. *Solvere non poſſum,* ich kan nicht zahlen. Solvendo non ſum; unde ſolvam, non habeo, non ſuppetit; impedita, nondum explicata eſt ſolutio, ſolvendi ratio; unde ſatisfaciam, non eſt; ex-

expedire nomen non possum sine versura, ohne Borgen Geld. 3. *Quis solvet?* wer wird es bezahlen? Impendia quis praestabit? Pecuniam quis numerabit, repræsentabit? Pretium quis dabit, persolvet? V. *Æs. Lapis.* 1. Minimus, qui æs alienum, qui pro vectura solveret. Ab aliquo (*alicujus nomine*) solvere. Solve, quod patriæ debes. 2. *Explico, enodo,* auflösen. Captiosa argumenta solvere. 3. *Libero,* befreyen. Legibus aliquem solvere, *vulg. dispensare.* Animum metu, curis solvere. Religione solvere civitatem. 4. *In re nautica,* in dem Schiffwesen. Anchoras, oras solvere; portu solvere, vom Lande stossen. 5. Morem, disciplinam solvere, aufheben. V. *Anxius.*

Solus, a, um. einzig, allein, alleinig. *Syn.* Solitarius, unicus, unus, solus, solus per se, unus ex omnibus. *Phras. Solus fere degit,* er wohnet fast allein. Secum, ut ajunt, vivit; præter semetipsum neminem habet secum; relictus & destitutus à cæteris, lucem, conventumque vitat; in solitudinem, tanquam in portum se recepit; tempus propè omne in secreto, remotis arbitris terit; urbi, & omni coetu caret hominum, sine arbitris agit; rerum suarum neminem mortalium socium habet, aut conscium. V. *Solitudo. Usus.* Abdimus nos, & sæpè soli sumus. In locis solis mœstus errabat. Solus se in consilium vocat. Uno solo dissentiente.

Solutè, frey, los, ledig. *Syn.* Expeditè. *Usus.* Solutè & suaviter dicere. 2. *Remisse, frigidè,* nachläßig, kaltsinnig. Tam solutè egit, tam otiosè.

Solutio, onis, f. Bezahlung, Auflösung. *Syn.* Repræsentatio pecuniæ, dissolutio. *Epi.* Necessaria. *Usus.* Difficillima solutionis tempora. Solutio rerum creditarum. Solutio linguæ.

Solutus, a, um. frey, los, ledig. *Syn.* Liber, dissolutus, promptus.)(*Alligatus. Usus.* Animo esse libero, & soluto. Homo solutus curis; somno solutus. A natura ad discendum satis solutus, & expeditus.

Somniculosè, schläferig, träge. *Usus.* Somniculosè, & negligenter aliquid facere.

Somniculosus, a, um. schläferig, träge. *Syn.* Somni plenus. *Usus.* Iners, ignava, & somniculosa senectus. V. *Piger.*

Somnio, as, avi, atum, are. träumen, einen Traum haben. *Syn.* Secundum quietem video, in quiete video, in somnis videre videor, in quiete mihi videtur; dormienti, secundùm quietem mihi videtur; in somnis cerno. *Phras. Somniari de fratre meo,* mir hat geträumet von meinem Bruder. Species fratris mei per somnum, per quietem, in somno mihi oblata est; exagitabat me per somnum species fratris mei, quasi à latronibus circumventi. Nocturna fratris mei, quasi à latronibus circumventi imagine confundebat. Per nocturnos visus oblata fratris interfecti species admodùm me terruit. *Usus.* Si ea dormientes agerent, quæ somniarent, alligandi essent omnes, qui cubitum irent. V. *Dormio.*

Somnium, ii. n. Traum, Gesichte im Schlafe. *Syn.* Nocturnum visum, insomnium, imago nocturna, somnii visum, species per somnium oblata. *Epi.* Clarum, illustre, recens, verum. *Usus.* Id mihi somnium objectum est. Somnio stimulatus. Somnia interpretari. Repentè tanquam somnio beatus. Ex earum rerum reliquis inhærentibus, quæ vigilans gesserit, aut cogitârit mirabiles existant species somniorum, visa mendacia ac falsa, quibus tamen mens, cum languere corporis nec membris, nec sensibus uti potest, vehementer concitatur. Animus in varia visa & somnia incidit.

Somnus, i, m. Schlaf. *Syn.* Sopor, quies.)(*Vigilia. Usus.* Vehementer me somnus urget, somnum vix teneo, der Schlaf plaget mich sehr stark. Somno me dato; somnum capiam, videbo, sich schlafen begeben. Arctissimus me somnus complectitur, stark schlafen. Somno opprimor, entschlafen. Curæ mihi somnum adimunt; somno me privant; è somno excitant, suscitant, nicht schlafen lassen. Somnus est perfugium omnium laborum, ac solicitudinum. Nihil morti tam simile, quam somnus. Somnus est imago, vel simulacrum mortis. Animus per somnum cum vacuus. V. *Dormio.*

Sonipes, edis, m. Pferd, Ros, Gaul. *Syn.* Equus.

Sonitus, ûs, m. Thon, Getöse, Schall. *Syn.* Sonus, cantus. *Usus.* Hoc sonitu completæ aures obsurduerunt. Verborum inani sonitu fertur ejus oratio.

Sono, as, ui, itum, are. klingen, lauten, thönen. *Syn.* Cano, sonum refero; sonum, sonitum reddo, efficio. *Adv.* Acutè, graviter, malè, numerosè, optimè. *Usus.* Non intelligit, quod sonet hæc vox voluptatis. Antiquitatem, si ita sonet, sermo eorum retinére videtur. In qua oratione nihil sonare aut olére peregrinum potest. Arma sonant. Extrema alia acute, alia gravitèr sonant.

Sons,

Sons, tis, g. e. schuldig. *Syn.* Nocens. *Usus.* Comprehendere sontes. V. *Reus.*

Sonus, i, m. Thon, Klang, Schall. *Syn.* Vox, vocis sonus, vocis cantus, strepitus. *Epi.* Absurdus, acutus, agrestis, certus, discrepans, gravissimus, inanis, incredibilis, inflexus, miserabilis, rusticus, tristis. *Usus.* Varietas sonorum, intervalla, distinctio, & vocis genera diversa. Cursus vocis per omnes sonos. Aures sonô complentur; sonum recipiunt. Sonus in aures ac animos suaviter influit. Nervorum sonum elicere. Inanem sonum fundere.

Sophisma, tis, n. falsche, listige, unbündige Schlußrede. *Usus.* Contorta quædam, & oculata sophismata: sic enim appellantur fallaces conclusiunculæ.

Sophistes, æ, m. spitzfindiger Mann, Witzling. *Usus.* Qui ostentationis, aut quæstûs causâ philosophatur.

Sopio, is, ivi, itum, ire. einschläfern. *Syn.* Soporem induco.

Sopor, oris, m. Schlaf, Schlummer. *Syn.* Somnus. *Usus.* Sopore placans artus languidos. Noli nobis languorem & soporem exprobrare.

Sorbeo, es, ui, ére. schlucken, einschlürfen. *Usus.* Ita oda non sorbeo solum, sed concoquo.

Sordeo, es, ui, ére. stinken, mißfallen. *Usus.* Antonio sordebat Macedonica Provincia. V. *Displiceo.*

Sordes, ium, f. Wust, Unflath. *Syn.* Lutum, fex; avaritia: squalor. *Epi.* Alienæ, domesticæ, ingentes, lugubres, miserrimæ, summæ, turpissimæ. *Usus.* 1. Populus non amat profusas epulas, sordes multo minùs. 2. *Avaritia*, Geiz. Sordes nominis odi. 3. *Dedecus, macula, nota, culpa, flagitium*, Schandfleck. Virtus nullis unquam sordibus obsolescit. Sordes illæ elui non possunt. 4. *Luctus, mœror, dolor*, Traurigkeit. Mater squalore filii, & sordibus lætatur; filium in squalore & sordibus jacentem; fletum ejus, sordésque lugubres parùm respicit. 5. *Canum, fex*, pro *homine abjecto & vilissimo per contumeliam*, Spottweise. O lutum! o sordes!

Sordidatus, a, um. verächtlich gekleidet. *Syn.* Infimis sordibus, & facie reorum. *Usus.* Mœstus, & sordidatus senex.

Sordidè, geitzig. *Syn.* Avarè.

Sordidus, a, um. unflätig, geitzig. *Syn.* Squalidus, turpis: avarus. *Phras. Est homo sordidus*, er ist in allen Sachen recht unsauber. Parùm splendidus; apud quem nihil lautum, nihil elegans; in quo nihil non sordidum & humile; lutulentus homo est; immundus illuvie; sordibus squalidus; pannis obsitus, sordidatus, neglectus; moribus adhæc tam incultis ac corruptis, ut cruore & luto oblitus videatur. *Usus.* 1. Homo egens, sordidus. 2. *Avarus, cupidus*, geitzig. Qui liberales habendi, qui sordidi. 3. *Turpis*, garstig. Sordidissima & levissima gens Parthorum.

Soritos, æ, m. eine gewisse Schluß-Art aus mehreren Vorträgen, oder Sätzen.

Soror, oris, f. Schwester. *Usus.* Soror germana.

Sororicida, æ, m. Schwester-Mörder.

Sororius, a, um. schwesterlich. *Usus.* Homo fraternis flagitiis, sororiis stupris infamis.

Sors, tis, f. Loos. *Syn.* Fortuna, casus, fatum. *Phras. Sorti res committatur*, man lasse es auf das Loos kommen. Sorti permittatur; ad sortem revocetur; sortes consulantur; in hydriam sortes conjiciantur, cujus nomen exiverit; cujus nomen sors ediderit, is primas ferat. Sortes educantur, ut cuique sors ceciderit; ut cujusque sors excident; ut cuique sors evenerit, ita honoris augeatur. Sortium beneficio dignitatem quisque auferat; nominibus in urnam conjectis, dejectis, quod primum sorte exciderit, id cituri jubeatur. Sortitio fiat; res sorti committatur; sors cernat, cujus in conferendis magistratibus habenda sit prima ratio. V. *Sortior.* *Usus.* Ex sortibus, ex oraculis. Sortes ducunt. Sortes editæ in rem aptè cadere possunt divinitus. Mea, prima sors fuit. Sortis Ratio. Ea provincia mihi sorte obvenit; eam provinciam mihi sors dedit. Quod sors obtulerit, actutus videtur.

Sortilegus, i, m. Weissager aus dem Loose. *Syn.* Divinus, ariolus.

Sortior, iris, itus sum, ïri. das Loos werfen. *Syn.* Sortito capio, sortes conjicio, sortitionem facio; sorti committo, permitto; fortunæ arbitrio, judicio committo. *Usus.* Sortiri paucos è multis ad parem. Sortiri bona cum aliquo. Provincias inter se sortiuntur.

So-

Sortitio, onis, f. das Loosen. *Syn.* Distributio, quæ sortito, seu dictis fit sortibus. *Epi.* Ætitia, contentiosa, præclara, religiosa, vespertina. *Usus.* Sortitione in aliquos animadversum est. Sapienter à majoribus sortitio magistratuum constituta est.

Sortitò, nach dem Loos, durch das Loos. *Syn* Sortitione, ductis sortibus. *Usus.* Sortitò mittebantur in Provincias.

Sortitus, ûs, m. das Loosen. *Syn.* Sortitio.

Sospes, itis, *g. o.* gesund, frisch. *Syn.* Salvus. *Usus.* Sospites omnes Romanam pervenîte. V. *Salvus.*

Sospita, æ, f. Nothhelferin. *Syn.* Salutaris. *Usus.* Juno sospita.

Sospito, as, avi, atum, are. * unbeschädiget erhalten. *Syn.* Incolumen servo, præsto. *Usus.* DEUM precibus exposcunt, ut propitiùs suam semper sospitet progeniem. V. *Salvo, salus, servo.*

Soter, eris, m. Heiland, Erretter. *Syn.* Servator, conservator.

Spargo, is, si, sum, ere. ausstreuen. *R. à* σπείρω, *semino.* *Syn.* Fundo. *Phras.* *Rumor late spargitur*, man streuet aus: Sermones dissipantur; rumor latè diffunditur, disseminatur; in vulgus editur, effertur; sermonibus multorum divulgatur, differtur, circumfertur. V. *Rumor, fama.* *Usus.* Nummos populo spargere. Res gestas in memoriam sempiternam spargere. Semina doctrinæ in suis libris spargit.

Spatior, aris, atus sum, ari. spatzieren ausgehen. *Syn.* Ambulo, deambulo. V. *Ambulo.*

Spatium, ii, n. die Weite, Platz, Raum. *Syn.* Loci intervallum, curriculum, cursus, regio. *Epi* Æquum, æternum, annuum, extremum, immensum, liberum, longinquum, medium, mensuum, simile. *Usus.* 1. In ambulatione duo spatia aut tria facere. Ingens spatium confecere, decurrere. De spatio deflectere. 2. *Temporis intervallum*, Raum, Zeit nach. Spatium ad deliberandum sumere; aliquid spatii sibi ad scribendum surripere. Meditandi spatium mihi non datur. Spatio aliquo interjecto redibo. Non habeo, non alt mihi spatium scribendi.

Speciatim, insonderheit, nahmentlich. *Syn.* Nominatim.

Species, ei, f. Gestalt, Art, äusserlicher Schein. *Syn.* Forma, figura, facies, imago. *Epi.* Admirabilis, æterna, beata, blanda: clara, consularis, divina, eximia, falla, lorentis, formosa, honesta, liberalis, pura, sancta, singularis. *Phras.* *Vir est in speciem tantùm bonus*, er ist nur dem Schein nach fromm. Sub pietatis obtentu, per causam pietatis; per speciem pietatis multos fallit; imaginem tantùm probitatis, & speciem fallacem præsefert. Vir specie probus, re improbissimus V. *Simulator, simulo.* *Usus.* 1. Excellentis eloquentia speciem, & formam adumbrare. Obverientur animo species honestæ. 2. *Imago, similitudo*, Abbildung, Gleichheit. Me species quædam inanis commovit. Boni viri speciem gerere, præseferre, tueri. Aliud moliri, aliud specie & simulatione ostendere. Clementia specie multos devinxit. Fa res speciem præbuit magni exercitus. 3. *Forma, venustas, dignitas*, Gestalt, Schönheit, Würdigkeit. Pertinent hæc ad liberalem speciem, & dignitatem. Natura formam, in qua esset species honesta, in promptu posuit. 4. *Aspectus*, Ansehen. Vir liberali, honesta specie. Species, statura ad dignitatem apposita. 5. *Pars generis*, Gattung. Virtutes specie dispares prudentia conjunguntur.

Specillum, i, n. Wund-Eisen.

Specimen, inis, n. Prob, Prob-Stücke. *Syn.* Indicium, significatio: exemplum. *Phras.* *Juvenis optimi specimina dat multa*, er giebt gute Proben von sich. Optimè se ostendit; documenta futuri judicii dat maxima; multa in eo specimina virtutis cernentur, elucent: experimenta edit egregiæ virtutis. *Usus.* 1. Specimen virtutis dare, capere. 2. *Exemplum*, Beyspiel. Cato specimen temperantiæ, ac prudentiæ.

Speciosè, schön, köstlich. *Usus.* Speciosè cum ornatu ingredi.

Speciosus, a, um. schön, wohlgestaltet, köstlich. *Syn.* Illustris, eximius. *Usus.* Reversionis has speciosas causas habeo.

Spectabilis, e, ansehnlich. *Syn.* Aspectabilis. *Usus.* Corpus cœli spectabile.

Spectaculum, i, n. Schau-Spiel. *Syn.* Res ad spectandum proposita, præsertim cum pompa & apparatu, *ut sunt ludi, & alia ejus generis.* *Epi.* Acerbum, egregium, jucundum, luctuosum, miserrimum, præclarum. *Usus.* Res cœlestes, quarum spectaculum ad hominem tantùm pertinet. Spectaculum dare, præbere.

bere. Magnus ex iis ſpectaculis plauſus eſt excitatus. V. *Ludus.*

Spectat, es gehöret. *Syn.* Pertinet. *Uſus.* Hoc ad ſingulos ſpectat, illud ad univerſos. Alio ſpectat vox Pythica. V. *Attinet, intereſt.*

Spectatio, onis, f. Anſehung, Betrachtung. *Syn.* Inſpectio. *Uſus.* Animus levatur ſpectatione.

Spectator, oris, m. Zuſeher, Zuſchauer. *Syn.* Contemplator. *Epi.* Diligens. *Phraſ. Spectatores habebit plurimos,* du wirſt viele Zuſeher haben. Theatrum magnum habebis; tu te quaſi in aliquo theatro verſari exiſtima; res tuæ quaſi magno in theatro ſpectabuntur; res tuæ quaſi majoribus theatris erunt propoſitæ. *Uſus.* Spectatorem ſe otioſum præbére alienæ calamitatis. Homo ſpectator rerum cœleſtium.

Spectatus, a, um. bewährt, anſehnlich. *Syn.* Cognitus, probatus. *Uſus.* Vir ſpectatæ integritatis. Vir fortis & ſpectatus.

Specto, as, avi, atum, are. ſchauen, ſehen, betrachten; nach etwas trachten. *Syn.* Spectator ſum, æſtimo, cerno. *Adv.* Procul, altè, directè, ad extremum, foràs, planè. *Uſus.* Hominem non ex cenſu, ſed moribus ſpectare oportet. Alterius animum ex ſuo ſpectare, einen nach ſeinem Schuh meſſen. Res ad arma, ad bellum ſpectat, es gehet auf einen Krieg los. Nil niſi glorium, laudémque ſpectat. Hoc ſpectant leges, ut &c. Domus ad mare ſpectans. V. *Propono.*

Spectrum, i, n. Geſpenſt, Ungeheuer. *Syn.* Idolum, viſum. *Uſus.* Quæ illi idóla, nos ſpectra appellamus.

Specula, æ, f. eine Warte, Wacht-Hütte, Wacht-Thurn. *Syn.* Vigilum locus, vigiliæ. *Uſus.* 1. Tanquam ex ſpecula aliqua proſpexi tempeſtatem futuram. Homines in ſpeculis ſunt, obſervantes ut vos geratis in retinenda religione. Velut in ſpecula collocatus, conſtitutus ſum. 2. *Parva ſpes,* kleine Hoffnung. Hac ſpecula me ſuſtentabam unicè.

Speculator, oris, m. Ausſpäher, Kundſchafter. *Uſus.* Speculator, venatórque naturæ.

Speculatorius, a, um. zum ausſpähen dienlich. *Uſus.* Navigia ſpeculatoria

Speculor, aris, atus ſum, ari. ausſpähen, auskundſchaften; beobachten. *Syn.* In ſpecula ſum, excubo, obſervo. *Adv.* Propé. *Uſus.* Omnia ante ſpeculabantur & ſcrutabantur. Muſcorum de oculi ſpeculantur, & aures. V. *Prævideo, obſervo.*

Speculum, i, n. Spiegel. *Phraſ. Speculum aſpicere,* ſich in Spiegel ſchauen. Speculum conſulere; ſpeculum in conſilium adhibére; ſemet in ſpeculo contemplari; ſpeculó uti; ſe in ſpeculo intuéri, ſpectare, vidére; ad ſpeculum explorare formam. *Uſus.* Verſus, in quibus velut in ſpeculo quisque ſe poſſit intuéri. Comœdia eſt imitatio vitæ, ſpeculum conſuetudinis, imago veritatis.

Spelunca, æ, f. Höhle. Gruft. *Syn.* Specus.

Specus, ûs, m. Höhle, Gruft. *Syn.* Spelunca.

Sperno, is, ſprevi, ſpretum, ere. verachten, nichts achten. *Syn.* Reſpuo, pro nihilo puto, contemno, deſpicio, rejicio, repello, repudio, refuto. *Uſus.* Spernit nos, & pro nihilo putat. V. *Contemno.*

Spero, as, avi, atum, are. hoffen. *Syn.* Spem habeo, ſpes eſt, in ſpe ſum. in ſpe aliquid habeo, ſpe ducor, inducor in ſpem, expecto, confido, ad ſpem erigor, ſpem propoſitam habeo, mihi ſpes propoſita eſt.)(*Deſpero, timeo.* *Adv.* Benè, inſipienter, optimè, plurimùm, rectè, ſaltem temerè. *Phraſ.* 1. *Bene de te ſpero,* ich hoffe auf dich. Tantùm in te confido, ut omnia in te collocem, omnes in te ſitas, ac collocatas rationes habeam; ut tuis præcipue viribus nitar, nihil aliunde expectem; præſidia ad omnes caſus omnia in te uno conſtituam; ſpes omnes in te repono, defigo. V. *Spes, Expectatio bona.* 2. *Spero, officia tibi mea grata fore,* ich hoffe, daß du meine Dienſte genehm wirſt halten. Spes me tenet, ſuſtentat, alit, fovet, officia tibi mea grata fore; in ſpem venio; in ſpem ingredior; in ſpem adducor; ſpes affulget; tua benevolentia ſpem mihi dat; ſpem facit; ſpem oſtendit magnæ à te gratiæ meundæ. 3. *Omnia ſic conſtituta, ut ſperare nihil non poſſim,* ich habe alles dergeſtalten eingerichtet, daß ich die beſte Hoffnung davon haben kan. Jacta ſunt à me fundamenta rei, ſic ut certa properandum in ſpe ſint reliqua. Rem, ut opinor, ita conſtitui, in eo ſtatu collocavi, in eum ſtatum adduxi, ut omnia ſecunda, ut quæ volumus, ut omnia ex animi ſententia ſperare poſſimus. Rem, ut opinor, ita compoſui, nihil ut adverſum timere poſſim, ut delegare ſpes meas fortunæ poſſim; eo rem perdu-

xisse mihi videor, ut eventum superare quàm secundissimum liceat; hoc mihi videor consecutus, ut optimâ spe niti possim. 4. *Ego, ut spero, facile omnia impetrabo*, ich werde dieses alles, wie ich hoffe, leichtlich erhalten. Pro mea quidem spe, nisi me spes fallit, ut animus meus auguratur, quemadmodum ipse mihi polliceor, nihil est, quod à te non expectem. V. *Spes*. *Usus* 1. Spero, & confido, te jam valére. Jubeo te, de me benè sperare, & securo esse animo. 2. *Timeo, vereor*, fürchten. Si à te, quod non spero, deserar.

Spes, ei, f. Hoffnung. *Syn.* Boni expectatio, fiducia: firmamentum, cupiditas.)(*Timor*. *Epi*. Abjecta, bona, certa, explorata, exigua, fallax, firma, incerta, infinita, nova, perennis, pertenuis. *Phras*. 1. *Litteræ tuæ mihi spem magnam faciunt*, dein Brief macht mir gute Hoffnung. Spem magnam asserunt, offerunt, faciunt, ostendunt, ostentant; ingentem mihi spem præbent, subministrant; dant, proponunt, injiciunt; in spem recuperandæ libertatis certissimam me vocant, inducunt; in spem meliorem me impellunt, ad spem me erigunt, rapiunt; spem mihi affirmant, inferunt; certioris me spei implent, quàm quantam fides promissi, aut ratio ex fiducia rerum subjicere solet; tuæ litteræ augent, alunt, erigunt, confirmant spem meam; spei me bonæ plenum faciunt; spe ingenti me complent; fiduciam accendunt; securo me animo esse jubent. 3. *Spem novam concipio*, ich fasse eine neue Hoffnung. In spem ingredior; in spem venio; spes animum subit; spes animum cepit; in spem adducor; spes nova affulget; injecta mihi nova spes est; spem non ex incerto concipio. 3. *Spem magnam habeo, rem ex sententia cessuram*, ich habe gute Hoffnung, die Sache werde glücklich ablaufen. Spes est; in magna spe sum; spe certa teneor, spes ea in me hæret, residet; spei plurimum habeo; plenus bonæ spei sum; animus spe ista calet; spes ampla despondetur; spes ea me tenet; spe & animo confido; spem habeo maximam, rem ex sententia cessuram. 4. *Hæc una mihi spes superest*, diese einzige Hoffnung ist mir übrig. Eam unam spem video; hac una spe nitor; hæc una me spes sustentat, alit, consolatur; ex una spe illa pendet animus; in ea re una omnis fortunæ pono subsidia; res una mihi magnæ fiduciæ est; in una re spem omnem pono, repono, colloco; spes omnes sitas in ea re habeo; in ea re una spes meas omnes desigo, constituo, quod alias nunquam gratiæ esse locum ullum videam. Hanc unam spem sequor; in ea re una spes omnes repositas habeo; una in re salutis auxilium pono, spémque propositam habeo secundissimi eventus. 5. *Parvares erat, quæ hominem in spem tam insanam impulit*, es war gar eine geringe Sache, die diesem Menschen eine so unbesonnene Hoffnung gemacht. Parva dictû res erat, quæ hominis inconsultam fiduciam accendit; quæ solita vanitate spem ejus inflabat; qua homo inconsultus ad vanam fiduciam efferebatur; quæ illi tantum spei fecerat; parva dictû res erat, & in qua nihil ad eam spem agnosceres, quâ ille inflatus hæreditati spe & animo incubabat; levissima impulsus causa, spes tamen devorabat hæreditatem totam; cum causæ nihil esset, cur in partem hæreditatis is veniret, spem tamen ejus veluti in manibus se habere existimabat. 6. *Sinister ille eventus spes omnium magnoperè debilitat*, dieser unglückliche Zufall vermindert sehr unsere Hoffnung. Remoratur, infringit, labefactat; sinistro illo eventu spes omnium magnoperè extenuatur, plenè evanescit; magnoperè concidit; penè inveterascit; spes propè omnis incisa, præcisa est; spes propè ad irritum cadit. 7. *Hominis importuni furor nobis spem omnem prope ademit*, dieser unruhige Kopf hat uns fast alle Hoffnung benommen. Spem propè omnem nobis eripuit, abstulit, sustulit funditùs; de spe optima nos dejecit, depulit, deturbavit; à spe animos omnium avertit; spem prope omnem incidit, abrupit. 8. *Spem omnem perdidimus*, wir haben alle Hoffnung verlohren. De spe decidimus; spem omnem abjecimus; spem omnem deposuimus. Spes toto nos deseruit, destituit, defecit; nobis discessit; spem omnem amisimus. 9. *Spes nos fefellit*, unsere Hoffnung hat uns betrogen. Fortuna spes nostras destituit; spe frustrati sumus; irritos spei abire nos necesse est; in nulla spe destituimur; spe lapsi sumus; à spe dejecti, repulsi sumus; spes nos nostra fefellit, frustrata est, eluit. 10. *Nulla spes superest*, es ist keine Hoffnung mehr übrig. Nullus jam spei locus est; spes nulla jam relinquitur; quæ porro spes reliqua esse potest? Spe omni cavendum est; spe propè omni orbati sumus, desperata spes est, incisa, abrupta. *Usus*. Certa se spes ostendit. Subitò ad novam spem exarsi. In eam spem devolutus sum. Vana spe inflatur. Spem redintegrare. Spem omnium multùm vicit, superavit. Neutro inclinata spe, bey noch ungewissen Ausgang der Sachen.

Sphæra, æ, f. Kugel, runder Crayß. *Syn.* Globus. *Uſus.* Habent ſuam ſphæram errantes ſtellæ.

Spica, æ, f. Korn-Aehr. *Epi.* Uberes & crebræ. *Uſus.* Seges ſpicis crebris & uberiùs.

Spiculum, i, n. ein Pfeil. *Syn.* Telum, ſagitta. *Uſus.* Craſſus ſpiculis propè ſcrutatus eſt alpes.

Spicilegium, ii, n. * Nach-Erndte. *Syn.* Collectio ſpicarum.

Spina, æ, f. Dorn-Stachel. *Epi.* Valida. *Uſus.* 1. Spinas vellere. 2. *Subtilis ratio, quæſtio acuta,* ſpitzfindige Frage. Spinæ Dialecticæ.

Spinoſus, a, um. dornicht. *Syn.* Durus, aſper. *Phraſ. Aggrediendа tibi eſt ſpinoſa illa Dialectica,* du mußt nun jene ſpitzfindige Diſputir-Kunſt ergreiffen. Tortuoſum illud diſputandi genus tibi omnino complectendum eſt; compelleris vel invitus in anguſtias illas, & dumeta Dialecticorum; velendæ tibi erunt Dialecticæ diſſerendi ſpinæ. Illæ argumentorum contorſiones, breves illæ, & acutæ concluſiunculæ negotium tibi nunc facceſſent. *Uſus.* Spinoſum & ſubtile diſputandi genus. Spinoſa & exilis oratio.

Spira, æ, f. * gewundener Crayß. *Uſus.* Anguis ſe in ſpiram colligit.

Spirabilis, e. das Athem, oder Leben bringt. *Syn.* Flabilis, animalis. *Uſus.* Hæc ſpirabilis, animalisque natura, cui nomen eſt aër.

Spiratio, onis, f. das Athmen, Luft-Schöpfen. *Uſus.* Animalia ſpiratione aëris ſuſtentantur.

Spiritus, ûs, m. Athem, Leben, Luft, Geiſt. *Syn.* Vapor puriſſimus ſanguinis: ſpiratio, vita: aër. *Epi.* Anguſtior, cœleſtior, cœleſtis, communis, contaminatus, divinus, extremus, infimus, liber, minimus, tranquillus, regius, jucundus, vilis, vitalis, tribunicius. *Uſus.* 1. Spiritus per omnes arterias fundatur. Vita corpore & ſpiritu continetur. 2. *Reſpiratio, ſpiratio, anhelitus,* das Athmen. Nunquam unquam tam quietum & otiosum ſpiritum duxi. Contaminatus ſpiritus. Animæ interclusio, & angustiæ ſpiritus. Longiſſima eſt complexio verborum, quæ volvi uno ſpiritu poteſt. Aer ſpiritu ductus. Lectiones unô ſpiritû diſſere. 3. *Vita,* Leben, Geiſt. Patriæ ſpiritum tollere, ſpiritum alicui eripere & auferre. 4. *Aer,* Luft. Poteſtne tibi hujus cœli ſpiritus eſſe jucundus? 5. *Transl. Elatio animi, tumor, faſtus, præſumtio,* Aufgeblaſenheit, Hochmuth. Res geſtæ, neſcio, quos ſpiritus ei attulerunt. E rebus geſtis magnos ſpiritus ſumere. Geſtientes, & ferociter exultantes hominis ſpiritus comprimere, contundere. V. *Faſtus ſuperbia.*

Spiritus ſanctus, der Heilige Geiſt. *Phraſ.* Immenſus ille, ac ſempiternus ſpiritus, cujus afflatu atque numine omnia ſuſtinentur, & conſervantur; cujus numine humanæ mentes divinis ſenſibus afficiuntur; qui animis noſtris cœleſtis gratiæ rorem inſtillat; cœleſtium munerum largitor Spiritus; interioris vitæ Autor ac Parens, atque, ut ita dicam, Anima animæ; ſanctitatis omnis Fons & Origo.

Spiro, as, avi, atum, are. athmen, Luft ſchöpfen, leben, wehen, blaſen. *Syn.* Spiritum duco, animam duco, vivo, anhelitum duco. *Phraſ. Æger ſpirat,* er ſchöpft ſehr hart den Athem. Intercluſus ſpiritus arctè meat; animam ægrè ducit; fatigatos anhelitus trahit; anguſtior ihi eſt ſpiritus. Vir morbi animam comprimit; ſpirandi difficultate laborat. *Uſus.* Mens Platonis adhuc in ejus ſcriptis ſpirare videtur. Non modo ſine cura quieſcere, ſed ne ſpirare quidem ſine metu poſſum.

Spiſsè, dicke. *Syn.* Ægrè, difficulter, vix.

Spiſſus, a, um. dicke, beſchwerlich. *Syn.* Densus, difficilis. *Uſ.* Spiſſum tanè opus & operoſum. Omnia adhuc tarda & ſpiſſa.

Splendeo, es, ui, ére. glänzen, ſchimmern. *Syn.* Luceo, fulgeo, mico. *Uſus.* Virtus ſplendet in tenebris, per ſeque lucet.

Splendidè, anſehnlich, herrlich. *Syn.* Amplè, magnificè. *Uſus.* Splendidè, & ampio funere efferre. Splendide accipere aliquem.

Splendidus, a, um. anſehnlich, herrlich. *Syn.* Magnificus, elegans, ornatus. *Uſus.* Vir ornatiſſimus & ſplendidiſſimus. Nihil in Curii domo ornatius vel splendidius præter ipſum. V. *Magnificus, ſplendor.*

Splendor, oris, m. Glantz, Schönheit, Anſehen. *Syn.* Nitor, candor, decus. *Phraſ. Homines ſplendore præditi,* anſehnliche und prächtige Leute. Quorum dignitas omnium oculos perſtringit; ſumptus, & publica magnificentia prope extra modum exeuntes; lectis cælatis, laqueatis, auratis

omni

omni luxu, & opulentiâ instructis magnifici; amplè & magnificè exornati. *Ujus.* Imperii nostri splendor gentibus omnibus lucet. Omnia ad splendorem & gloriam revocare. Dignitatis suæ splendorem obtinére. Habet maximum splendorem virtus. Antiquæ virtutis splendor obsolevit, moribus nostris deformatus. Splendore nominis ejus, & virtutis capti cives.

Spoliatio, onis, f. Plúnderung, Beraubung. *Syn.* Direptio, privatio. *Ujus.* In tanta spoliatione omnium rerum.

Spoliator, oris, m. Rauber, Freybeuter, Plúnderer. *Syn.* Prædo, direptor.

Spolio, as, avi, atum are. berauben, plúndern. *Syn.* Exuo, nudo, orbo, despolio, privo; spolia detraho; eripio, detraho.)(*Ovid. Phras. Spoliaberis, nisi auxilia circumspexeris,* du wirst ausgeraubt werden, wenn du nicht um Hülfe umsiehest. Prædæ eris hostibus; hostes in fortunas tuas invadent, fortunis te evertent; de fortunis te deturbabunt, sanguinem exsorbebunt tuum, nisi &c. *Ujus.* Apollonium omni argento spoliasti. Nihil illo spoliatus, nihil egentius. V. *Privo.*

Spolium, ii, n. Raub, Beute. R. ex σύλα, *quicquid hosti detrahitur.* *Syn.* Exuviæ, præda. *Epi.* Cruentum, novum, pulcherrimum. *Ujus.* Cruenta alicui spolia detrahere. Magna spolia ex hoste capere. Aliorum spoliis suas opes augére. V. *Præda.*

Sponda, æ, f. eine Seite des Betts, Spann-Bett. *Syn.* Lecti latus.

Spondeo, es, spopondi, sponsum, ére. verheissen, zusagen, versprechen. *Syn.* Promitto, sponsionem facio, sponsionem interpono. *Adv.* Vehementer. *Ujus.* Tibi dependendum est, quod pro alio spopondisti. Id spondeo, inque me recipio. Honores & præmia spondére alicui. V. *Promitto.*

Spongia, æ, f. Schwamm. Spongiâ extergere sanguinem.

Sponsa, æ, f. Braut. *Uf.* Sua cuique sponsa.

Sponsalia, orum, n. das Versprechen, Verlobnis. *Syn.* Sponsio, & repromissio nuptiarum. *Ujus.* Sponsalia alicui præbére; sponsalia facere. Sponsalia dissolvere.

Sponsio, onis, f. Verheissung, Versprechen, Zusage. *Syn.* Sponsum, omnis stipulatio, & promissio. *Ujus.* Sponsionem facere. Sponsione aliquem lacessere, mit einem wetten wollen. Sponsione vincere, das Gewett gewinnen. Sponsione vincin. Sponsionem vincere. Voti sponsio. In angustissimam sponsionis formulam aliquem includere.

Sponsor, oris, m. Bürg. *Syn.* Præs. *Ujus.* Pompejus idem mihi de voluntate Cæsaris sponsor, & de mea testis. Tullola præmium flagitat, me sponsorem appellat. Marcellus pro Mario sponsor est factus.

Sponsum, i, n. Verheissung, Zusage.

Sponsus, i, m. Bräutigam. V. *Nuptiæ.*

Sponte, freywillig, von sich selbst. *Syn.* Ultrò, suâpte naturâ, suâpte, vi suâ, suâ voluntate, suo judicio. *Phras.* 1. *Sponte venit,* er ist freywillig erschienen. suâ sponte, nullius coactu, hortatu, invitatu, impulsu venit; ultro te mihi obtulit; voluntarius adfuit; sciens, prudensque, voluntate affuit. 2. *Lapis sua sponte deorsum cadit,* der Stein fällt von sich selbst hinterwärts. Suâpte naturâ, vi sua, innata vi, suopte nutu, ac pondere, nullius adminiculo in terram fertur. *Ujus.* Sua sponte, quò impellantes, inclinat. Si sponte, ac voluntate nolet, vi extrudetur. V. *Libenter.*

Sporta, æ, f. Korb, geflochtener Korb. *Syn.* Fiscina, fiscella.

Spuma, æ, f. Schaum. *R.* à spuo. *Ujus.* Spumas agebat in ora. Spumis os circumfluit.

Spumosus, a, um. * schaumicht. *Ujus.* Spumosum littus.

Spumo, as, avi, atum, are. schäumen. *Ujus.* Spumans ex ore scelus, anhelans crudelitatem.

Spuo, is, ui, ere. speyen. *Syn.* Salivam emitto.

Spurè, schändlich. *Syn.* Obscœnè, fœdè, turpiter, flagitiosè.

Spurcus, a, um. schändlich. *Syn.* Lutulentus, impurus, obscœnus, turpis. *Ujus.* Tempestas spurcissima. V. *Turpis.*

Sputum, i, n. Speichel.

Squaleo, es, ui, ere. unsáuberig, kothig, schmutzig, dessúrzt jeyn. *Syn.* Sordeo: moreo, amictor.)(*Nitco.* *Ujus.* Squalebat civitas, erat in luctu tenatus.

Squalidè, unsáuberig, unsauber, unartig.

Squalidus, a, um unſauber, unſtäthig, vernachläßiget. *Syn.* Horridus, incultus, ſordidus. *Phraſ. Homo ſqualidus*, ein übel verſtalter Menſch. Obſitus ſqualore; obſita erat ſqualore veſtis, fædior corporis habitus pallore, ac macie peremptî: ad hæc promiſſa barba, & capilli efferaverant oris ſpeciem; homo veſte obſoletâ ſordidatus, præferens in vultu, habituque calamitatis ſuæ imaginem, corpus vero reliquum ſluvie veternoque & ſordibus ſqualidum. *Uſus.* Domus, oratio ſqualidior, & ſine nitore. V. *Sordidus.*

Squalor, oris, m. Unflath, Schmutz, Scheußlichkeit. Syn. Sordes, maror. *Uſ.* In luctu, & ſqualore jacere. Squalore obſitus reus. Spectaculum tanti ſqualoris, luctus, ſordium. V. *Sordes, ſqualidus.*

Squamma, æ, f. Schuppen.

Squammoſus, a, um. ſchuppicht.

Squilla, æ, f. Meer-Zwiebel, Meer-Krebs. *Uſus.* Pinna cum ſquilla cott ſocietatem comparandi cibi.

Stabilio, is, ivi, itum, ire. beſtätigen, beveſtigen. *Syn.* Firmo. *Uſus.* Rempublicam, leges, libertatem ſtabilire. Pedem ſtabilire in ſuo. V. *Firmo, confirmo.*

Stabilis, e. dauer- und wehrhaft. *Syn.* Firmus, conſtans, immutabilis, multum firmitudinis habens, fixus, fundatus, optimè conſtitutus, certus, proprius, perpetuus, perennis, immortalis.)(*Labricus, incertus. Uſus.* Nulla Domus tam ſtabilis, nulla civitas tam firma eſt, tantâ temporis diuturnitate confirmatâ, quæ non poſſet odiis, diſſidiisque everti. Maneat hæc ſtabilis, & fixa ſententia. V. *Conſtans.*

Stabilitas, atis, f. Beſtändigkeit, Dauerhaftigkeit. *Syn.* Firmitas, conſtantia. *Uſus.* Reſpublica quaſſata multa amiſit præſidia ſtabilitatis ſuæ. Quis corporis firmitate, aut fortunæ ſtabilitate confidat? Amicitiam non adoleſcentulorum more, ardore quôdam & impetû amoris, ſed ſtabilitate, & conſtantiâ judicemus. V. *Conſtantia.*

Stabulor, aris, atus ſum, ari. im Stalle ſtehen. *Uſus.* Pecus ſtabulatur melius ad hybernos exortus.

Stabulum, i, n. Stall, Stallung. *Uſus.* Paſtorum ſtabula.

Stadium, ii, n. Renn-Platz, eine Weite von 125 Schritten. *Syn.* Spatium CXXV. paſſuum; curriculum. *Uſus.* 1. Is locus citra Romam eſt ſtadia triginta. Multa ſtadia confecit. 2. *Curriculum, ſpatium, ſtadium*, Renn-Platz, Weite. Qui ſtadium ingreditur, enixè maximè debet, ut vincat. In ſtadium artis Rhetoricæ prodire non audet.

Stagno, as, avi, atum, are. * ſtille ſtehen, wie eine See. *De aqua, quæ nec effluit, nec ſorbetur.*

Stagnum, i, n. See, Teich, ſtillſtehendes Waſſer.

Statarius, a, um. das auf einem Orte ſtehen bleibt. *Syn.* Firmus, ſtabilis; *item*: qui in dicendo, agendoque, geſtu motûque utitur moderato. *Uſus.* Pugna ſtataria. Statarius, & ſermonis plenus Orator.

Statera, æ, f. Waage, Schnell-Waage. *Syn.* Libra, trutina. *Uſus.* Non aurificis ſtatera, ſed populari judicio rem examinare.

Statim, bald, alsbald, ſtracks. *Syn.* Continuo, illico, mox, quàm mox, protinus, jam jamque, quamprimum, confeſtim, actutum, e veſtigio, repentè, ſine mora, nullâ interpoſitâ morâ, abjectâ omni cunctatione, primò quoque tempore, ex templo, haud cunctanter propèrè, ſine excuſatione, nulla interpoſita dilatione. *Phraſ.* 1. *Mandata tua ſtatim exequar*, ich werde deine Befehle gleich vollziehen. Omni mora abjecta; ne minimo temporis ſpatio interjecto; ſimul ac potero, rem perficiam. Punctum temporis non morabor; ſine mora mandata exhauriam. 2. *Statim concidit*, er fiel gleich zuſammen gefallen. E veſtigio; in veſtigio temporis; momento temporis concidit. *Uſus.* Litteras ſcripſi ſtatim, ut tuas legerem.

Statio, onis, f. Stelle, Platz, Stand. *Syn.* Manſio, ac locus, in quo naves, aut homines tuto ſtare poſſint. *Uſus.* Stationes disponere; cohortes in ſtatione habere; in ſtationem educere; ſtationem ſuccedente nocte in caſtra ſubducere; ſtationes agere; ſubmiſſis manipulis aliquot ſtationes firmare. Athenis nunc ſtatio placet. V. *Præſidium.*

Stativa, orum, n. Quartier, Stand-Lager. *Syn.* Statio. *Uſus.* Stativa miles noſter habet optima. Militem in ſtativis habere.

Stativus, a, um. aufgeſtellt zur Wacht. *Uſus.* Hæc mea cuſtodia eſt, hoc præſidium ſtativum.

Stator, oris, m. Stadtdiener, Stadtknecht, Waibel. *Syn.* Apparitor, nuncius, tabellarius. *Uſus.* Litteras ſtator tuus mihi attulit.

Sta-

Statua, æ, f. Bild-Säule, Ehren-Säule. *Syn.* Signum, imago, simulacrum. *Epi.* Equestris, pedestris, nuda, palmaris, persimilis, aliena, publica, turmalis, inaurata. *Usus.* Senatus ei statuam auream decrevit, posuit, statuit, fixit, locavit, collocavit, consecravit. Statuam alicujus evertere, affligere, deturbare, dissipare.

Statuo, is, ui, utum, ere. bestellen, beschliessen, ordnen. *Syn.* Constituo, decerno, sancio, delibero. *Adv.* Certè, expressius, facilius, honestius, omninò, prorsus, rectè, regiè. *Phras.* 1. *Firmiter statutum est*, es ist fest beschlossen. Ratum ac firmum est; certum id mihi atque obstinatum est; stat sententia; certum est hoc agere; illud manet, & fixum est; stat illud, stabitque mihi; deliberatum cum animo habeo meo; statutum habeo; fixum & staturum est; fixum id, ratum, firmúmque; stabile decretúmque hoc consilium est; hic animus, hæc mihi lex est. 2. *Statui, Romam proficisci*, ich habe mir vorgenommen, nach Rom zu reisen. Animus in eo erat, ut Romam peterem; in animo erat, in animo habebam, animum suscepi, proficiscendi Romam. Deliberatum cum animo habebam; cum animo, apud animum statueram, Romam petere; consilium erat, Romam me conferre; animum induxi ad longinquam profectionem. *Usus.* 1. Rerum omnium jura statuere. De Cæsaris actis ut statueretur, placuit. 2. *Censeo, puto, judico*, dafür halten, urtheilen. Ego quidem ita statuo, nihil esse. Ego te parentem statuo fortunarum mearum. 3. *Pono, edo, colloco*, darstellen. Statuite documentum, nequis &c. Victori statuam, trophæum statuere & collocare. V. *Constituo, Decerno.*

Statura, æ, f. Leibes-Länge. *Syn.* Corporis habitus, figura. *Phras.* *Staturam habet egregiam*, er hat eine schöne Leibes-Länge. Corporis habitu præstat; statura corporis illi est apposita ad dignitatem; corpus illi magnitudine eximium; proceritate corporis insignis est. Visu & specie æstimantibus vir magnus. *Usus.* Corporis figura, forma, statura opposita ad dignitatem.

Status, a, um. gewöhnlich, eingesetzt, bestimmt. *Syn.* Solennis, statutus, certus. *Usus.* Stati dies; statæ & solennes cæremoniæ.

Status, ûs, m. Stand, Zustand. *Syn.* Conditio, fortunæ conditio, locus, casus, præsentis fortunæ habitus, articulus rerum. *Epi.* Amplissimus, bonus, certus, moderatus & concors civitatis, tranquillus, tolerabilis, pristinus, quietus & placatus, erectus & celsus, Reip. deterior, perturbatus, mediocris, incertus fortunæ. *Phras.* 1. *Vide, quis sit rerum nostrarum status*, siehe nur, in was Stand unsere Sachen seyen. Vide, quanta rerum sit varietas; res nostræ ut habeant; quem in locum deducta res sit; qui cursus rerum, qui exitus sit futurus; quemadmodùm se res nostræ habeant; quo loco res nostræ sint; quæ sit forma Reipublicæ, quæ fortuna, quæ conditio; quis sit præsentis fortunæ habitus; quanta rerum facta sit commutatio. V. *Conditio.* 2. *Pessimus est rerum nostrarum status*, unser gemeines Wesen ist gar übel beschaffen. Omnem non modo succum, & sanguinem, sed etiam colorem, & speciem dignitatis pristinæ amisimus; tanquam si nox quædam effusa esset rebus nostris, ita in tenebris ruunt, & miscentur omnia; quanta in rerum conversione, ac perturbatione, quo temporum motu versemur, vides. Deterrimo statu sumus; in propinquo est servitus, vel interitus. In tanto discrimine civitatis, rebus omnibus aut inclinatis, aut eversis; in hoc incendio Reipublicæ; rebus tam trepidis, arctis & dubiis; in tanta fortunæ iniquitate; in extremis rebus nostris; in extrema spe salutis; in tam atroci, ac difficili Reipublicæ tempore parùm abest, quin miserrimi simus. Non sanè tranquillo navigamus, sed jam aliquot procellis penè submersi sumus. 3. *Status civitatis pessimus restitutus est*, das gemeine Wesen ist nunmehr wieder hergestellet. E superiorum temporum caligine, & tenebris lucem aliquam in Republica respicere cœpimus; Respublica in veterem dignitatem ac libertatem vindicari; Respublica respirare, reflorescere videtur. Res nostræ suum rursus statum tenent, melius fluunt; æquabiliùs & constantiùs se habent. Respublica turbata in tranquillam redigitur, revivisit, caput attollit. *Usus.* Scio, quis rerum nostrarum status sit; nihil in suo statu semper manet. Reipublicæ statum fundare, collocare. Eundem vitæ statum usque ad senectutem tenére, retinere, tuéri; in eo statu consistere, bey seinem Stande und Art zu leben bleiben. Vir sapiens de statu se suo dejici, deduci, dimoveri non patitur. Vitiorum status mali mores labefactant, convellunt, convertunt. Nunquam de statu dignitatis meæ decedam, discedam, declinabo. Ex incertis & perditis rebus in meliorem statum Respublica revocatur, restituitur, redit, pristinum statum recuperat, das gemeine Wesen erholet sich wiederum.

Stella, æ, f. Stern. Sidus, aſtrum: flammæ cœleſtes, lumen, luci ſtellarum globi. *Epi.* Illuſtris, perlucida, micans, ſalutaris, præclara, intima, terræque proxima, obſcurior & caliginoſa, parva, terris finitima. *Uſus.* Stellæ immutabilibus ſpatiis ab ortu in occidentem commeant. Chaldæi ſtudios ſtellarum magnitudines, intervalla, curſus inquirebant.

Stellatus, a, um. geſtirnt.

Stelliger, era, um. geſtirnt. *Uſus.* Stelliferi cœli curſus.

Stercoro, as, avi, atum, are. düngen, mit Miſt bedüngen. *Syn.* Fimum agris adhibeo; fimum, ſtercus agris ingero, arvo fimum reddo; fimum, ſtercus per agros ſpargo.

Stercus, oris, n. Miſt, Koth, Düngung. *Uſus.* Nolo ſterco curiæ dici Glaucium.

Sterilis, e. unfruchtbar. *Syn.* Nihil ferens, *V. Steritas.*

Sterilitas, atis, f. Unfruchtbarkeit. *Syn.* Frugum inopia. *Phraſ. Magna hoc anno ſterilitas fuit*, es iſt dieſes Jahr eine groſſe Unfruchtbarkeit geweſen. Adverſus annus frugibus fuit; annus erat inopiâ frugum, ac ſiccitate malignus; frumentum annuis fructibus provenerat; noxia nec inno frugibus intemperies inciderat. *Ceſus.* Sterilitas agrorum, & annonæ caritas. *V. Annona.*

Sterno, is, ſtravi, atum, ere. ſtreuen, zu Boden werfen. *R. à ϛορεννύω. Syn.* Conſterno: proſterno. *Uſus.* Genialem lectum ſternere.

Sternutamentum, i, n. das Nieſen. *Uſus.* Superſtitioſi etiam ſternutamenta obſervant

Sterquilinium, ii, n. * Miſt-Lache, Miſt-Hauſe. *Uſus.* Heus tu leno, ſterquilinium publicum!

Sterno, is, ti, ere. ſchnarchen, hart ſchlafen. *Syn.* Arctè, & graviter dormio. *V. Dormio.*

Stigmaticus, a, um. (*alias* Stigmatias, æ,) gebrandmarket. *Syn.* Servus compunctus notis Thejicus.

Stilla, æ, f. Tropfen. *Syn.* Gutta.

Stillicidium, ii, n. Dach-Trauſe. *Uſus.* Jura ſtillicidiorum.

Stillo, as, avi, atum, are. tröpfeln. *R. à ϛάλάζω. Uſus.* Stillantem ſanguine pugionem protulit.

Stimulo, as, avi, atum, are. ſtupfen, anſpornen, reitzen, antreiben. *Syn.* Stimulum adhibeo, *vel* admoveo; pungo, excito, incito, curam affero. *Phraſ. Ille ſtimulare milites non deſinit*, er läſſet nicht nach, die Soldaten anzuſpornen. Acuere animos; animos militum ad amulandum decus accendere, incendere; admovere ſtimulos; ſtimulis concitare; animis militum calcar addere; fortitudinem inſpirare; animos militibus addere; currentes incitare, & admotis velut calcaribus urgére non deſinit. *V. Calcar, Incito, Excito, Impello.* *Uſus.* Eyelle mihi hunc ſcrupulum, qui me dies, noctèque pungit, ac ſtimulat. Certantem ad agendum ſtimulo. *V. Excito, Animo.*

Stimulus, i, m. Stachel, Reitzung, Antrieb. *Syn.* Aculeus, incitamentum. *Uſus.* Induſtriæ & laboris ſtimuli. Stimulos alicui adhibére, ignes admovere. Stimulo fodere, concitare aliquem. *V. Incitamentum.*

Stipatio, onis, f. das Umgeben, Geleit. *Syn.* Comitatus.

Stipator, oris, m. Trabant, Leib-Diener. *Syn.* Apparitor, ſatelles. *Uſus.* Armatis, ac ſtipatoribus corpus circumſeptum.

Stipendiarius, a, um. das Steuer geben muß, ſteuerbar. *Syn.* Vectigalis. *Uſus.* Vectigales & ſtipendiarios populos multos habemus.

Stipendium, ii, n. Steuer, Kriegs-Sold. *R. à* stips & pendo. *Syn.* Tributum, vectigal: æs virium in milites diſtribuendum. *Epi.* Annum menſtruum. *Phraſ. Stipendia militibus ſolvuntur*, der Sold wird bekommet ſeinen Sold richtig. Militaria æra ritè procedunt; aſſignatus æris numerus rectè dependitur, dividitur; miles ſtipendio afficitur; ſtipendia militi dantur, numerantur, perſolvuntur; miles ſtipendia ritè recipit. *Uſus.* 1. Civitatibus Galliæ ſtipendium impoſuit Cæſar. Solvunt, pendunt, dependunt ſtipendia ſingulæ civitates. Multis ſtipendium remittum eſt. 2. *Ad rem militarem pertinet*, Kriegs-Sold. Stipendia bello mereére. Stipendio afficere, remunerare militem. Benè meritos ſuo ſtipendio fraudare. Emeritis, confectisque ſtipendus. Pecuniâ in ſtipendium opus eſt.

Stipes, itis, m. Stock, Pfahl, Zaun-Stecke. *R. à* στύπος. *Syn.* Truncus. *Uſus.*

Ho-

Homo sit, an stipes, cubites. Teretes stipites ab summo præacuti, & præusti, Pfälstrsden.

Stipo, as, avi, atum, are. verschoppen, umringen. *R. à στύφω.* Constipo, circumvallo. *Usus.* Antonius senatum armis stipavit. Amicorum, armatorum gregibus stipatus.

Stips, pis, f. Steuer, Allmosen, Gnadengeld. *Syn.* Pecunia, quæ vel in ærarium reponitur, vel Dis offertur, vel mendicis erogatur. *Usus* Stipem colligere, cogere; stipem spargere.

Stipula, æ, f. * Halm, Stopfel. *Usus.* Stipulâ levior.

Stipulatio, onis, f. erforderte Zusage, Angeldbuß *Syn.* Promissio in jure. *Usus.* Pacta conventa, stipulationes. Pecunia ex stipulatione debetur.

Stipulator, oris, m. Heischer, oder Anforderer einer verbindlichen Verheissung.

Stipulor, aris, atus sum, ari. ihme angelobe lassen. *Syn.* Postulo mihi aliquid promitti solenni formulâ restipulandi. V. *Polliceor.*

Stirpitùs, von Grund aus. *Syn.* Radicitùs. *Usus.* Stirpitus aliquid extrahere.

Stirps, pis, f. Stamm, Wurzel, Pflanze. *R.* à στερεός, *firmus.* *Syn.* Planta: genus, familia. *Usus.* 1. In seminibus causa est arborum, & stirpium. 2. *Truncus, caudex*, Stamm, Stengel. Quod è terra ortum, stirpibus nititur suis. 3. *Origo, caput, initium*, Ursprung. Stirps ac semen malorum omnium. Stirps juris à natura petenda est. 4. *Genus, familia*, Geschlecht, Stamm-Haus. Ex antiquissima stirpe ortus. Stirpe generosâ proficisci. Ambo stirpis ejusdem sunt, & familiæ. Improbitate suâ stirpes suæ gloriam inquinant, contaminant. Surps ula optima plurimum degenerat. V. *Genus.*

Stiva, æ, f. Pflugsterze. *Syn.* Aratri manubrium. *Usus.* Homines de stiva.

Sto, as, steti, statum, are. stehen. *Syn.* Consisto, sum, gradum fixo.)(*Sterco. Adv.* Constantius, consulto, diutiùs, occultè, paulisper, planè, pulcherrimè. *Usus.* 1. Contra aliquem stare. Stare ab aliquo, cum aliquo, ejusque partes tueri vel suscipere. 2. *Permaneo, persisto, vigeo; fervo*, verbleiben, dauren, hälten. Stamus animis. Utinam staret Respublica, quo steterat loco! Stare fide, promissis, conditionibus conventis, jurejurando. 3. *Consentio, convenio, consentio sum*, beypflichten, beystimmen. Stabo judicio tuo, opinione, sententiâ. 4. *Consto*, bestehen, erhalten. Ea victoria Cæsari multo sanguine stetit. 5. *Datur, conceditur*, gegeben, zugestanden werden. Modo nobis stet illud: nihil esse, quod &c. 6. *Sto in usu*, auf verschiedene andere Weise. Sua sententia, hominem delectare. Per me non stat, quò minus id fiat. Statamus pulcherrimè. Res nostræ optimo loco stabant.

Stoicè, auf Stoische Art, ernsthaft. *Syn.* Severè, Stoicorum more, austerè.

Stoicus, i, m. der Stoischen Secte zugethan. *Epi.* Acutulanus, severus, perfectissimus.

Stola, æ, f. weibliche Kleidung. *Vestis muliebris, genus.*

Stolidè, unsinnig, ungeschickt. *Usus.* Homo stolidè ferox.

Stolidus, a, um. unsinnig, närrisch, ungeschickt. *Syn.* Stupidus, extremi ingenii homo. *Usus.* Stolidum quodammodo hominum genus. V. *Stultus.*

Stomachor, aris, atus sum, ari. Verdruß schöpfen, ungehalten seyn, erzürnen. *Syn.* Indignor, indigne fero, molestè fero, irascor. *Usus.* Fastidiosè stomachatur omnia. V. *Indignor, irascor, ira.*

Stomachosè, unwillig, zornmüthiglich. *Syn.* Iracundè.

Stomachosus, a, um. unwillig, zornmüthig. *Syn* Iracundus. *Usus.* Me quidem valdè movent stomachosa, & submorosa ridicula. Litteræ tuæ stomachosiores fuêre. Acumen sæpè stomachosum, nonnunquam frigidum. V. *Iracundus.*

Stomachus, i, m. der Magen. *Syn.* Gula, gulæ extremum, quo cibus labitur, ut concoquatur: bilis, ira. *Epi.* Languens. *Usus.* 1. Stomachi calore etiam ostrea concoquit. Esse stomachô languente. Nôsti stomachi mei fastidium. 2. *Bilis, ira*, Unwillen, Unlust. Querula epistola tua stomachum mihi movit, fecit. Cave, ne stomachum in te crumpam. Die C. li cutlassen. Iracundiâ exarsit & stomacho. Stomachum omnem jam funditus ejecit. Rui in stomacho. V. *Ira.*

Strabo, onis, m. Schieler, der ſcheel ſiehet. *Syn.* Qui oculis eſt perverſis.

Strages, is, f. Niederlage in einer Schlacht. *Syn.* Clades. *Epi.* Horribilis, nocturna. *Phraſ. Ingens ſtrages facta eſt*, es war eine groſſe Niederlage. Ruinæ ſimilis ſtrages erat; vix ulla expers cladis exercitus pars erat; ſtrages data, edita erat ingens; clades ingens accepta erat; omnia ſtrage, fugâque repleta erant; quacunque pervaſit equeſtris procella, ſtragem ruinæ ſimilem dedit. *Uſus.* Quas ille ſtrages dedit, edidit, fecit. Per ſtragem lapidum & ruinas enitus in muros miles. V. *Cædes, Clades.*

Stragula veſtis, allerley Deck-Zeug. *Syn.* Stragulum.

Stragulum, i, n. allerley Deck-Zeug. *Epi.* Textile, pictum. *Uſus.* Collocavit hominem in lectulo pulcherrimo, textili ſtragulo, magnificis operibus picto.

Stramen, inis, n. Stroh.

Stramentum, i, n. Streue. *Uſus.* Caſæ ſtramentis tectæ. Somnus, quiesque in ſtramentis erat.

Strangulo, as, avi, atum, are. würgen. *R.* à σφαγγαλόω. *Syn.* Faucibus premo, ſuffoco, ango, cervicem frango, obtorta gula jugulo. *Uſus.* Patrem ſtrangulavit.

Stranguria, æ, f. Harn-Winde. *Syn.* Dyſuria.

Stratagema, atis, n. Kriegs-Liſt. *R.* à στρατήγημα. *Syn.* Dolus militaris, inventum vel conſilium callidum Imperatoris.

Stratum, i, n. Streue, Lager, Bette. *Syn.* Periſtroma. *Uſus.* Strata pulcherrima.

Strenuè, tapfer. *Syn.* Naviter, fortiter. *Uſus.* Ædificat, agit ſtrenuè.

Strenuus, a, um. tapfer. *R.* à σθένος, *acutus.* *Syn.* Ad labores impiger, manu promptus, qui dignos nobilitate ſua, dignos rebus geſtis ſpiritus capit; cui digna vetere gloria, & majorum monumentis fortitudo ineſt; qui in armis, rebusque gerendis magnam virtutem præſtat. *Uſus.* Vir erat ſtrenuus, & in periculis interritus. V. *Generoſus.*

Strepitus, ûs, m. Geräuſch, Getöß. *Syn.* Sonitus, ſtridor. *Epi.* Horrendus, ingens, reconditus. *Phraſ. Ingens erat ſtrepitus*, es war ein groſſes Geräuſch. Cum horrendo fragore ſtrepidus exiit, editus eſt; ingens armorum ſtrepitus ad Cœlum ferebatur. Simultuantium fremitus tantus erat, vox ut conſulis obſtrepentibus armis audiri non poſſet. *Uſus.* Strepitû ſignificare.

Strepo, is, ui, itum, ere. ein Geräuſch machen. *R.* à στρέφω, *verto.* *Syn.* Rixor, jurgor. *Uſus.* Cum Achivi inter ſe cœpiſſent ſtrepere.

Strictè, eng, gar genau. *Syn.* Arctè, reſtrictè.) Laxè. *Uſus.* Strictè obſerva, ne plus reddas, quam acceperis.

Strictim, kurz mit wenig Worten. *Syn.* Compreſſus. *Uſus.* Strictim alia, & breviter; alia copioſiſſimè dicere.

Strideo, es, ére. kirren, knirſchen. *Uſus.* Stridebant cardines.

Stridor, oris, m. Geräuſch, das Kirren. *Syn.* Strepidus. *Epi.* Denſus, horrifer. *Uſus.* Ne terræ quidem stridorem ferebat.

Strigilis, is, f. Striegel, Roß-Kamm. *Balnei inſtrumentum.*

Strigoſus, a, um. ſehr mager, hager, faſt dürr. *Syn.* Gracilis, tenuis, exhauſtus. *Uſus.* Oratio ſtrigoſior.

Stringo, is, xi, ſtrictum, ere. faſſen, zuſammen klemmen, oder drucken. *Uſus.* Nullum vinculum ad ſtringendam fidem, jurejurando eſt ſanctius. Stringere gladium.

Strix, igis, f. * ein ſcheußlicher Nacht-Vogel, Uhu, Hex. *Avis nocturna infauſta.*

Strophium, ii, n. Schnupftuch.

Structor, oris, m. Werkmeiſter, Vorſchneider bey der Tafel. *Syn.* Minuter ad menſam, cibôsque ſtruendos.

Structura, æ, f. Bau-Werk. *Syn.* Compoſitio, conſtitutio, coagmentatio. *Uſus.* Structura verborum.

Strues, is, f. Holz-Hauſe, Scheiter-Hauſe.

Struma, æ, f. Kropf, ſchwammichtes Hals-Gewächs. *Syn.* Tumor colli. *Uſus.* Qui exſecant peſtem aliquam, tanquam ſtrumam civitatis.

Struo, is, xi, ctum, ere. bauen, zuſammen ſetzen. *Syn.* Molior, conſtruo *Uſus.* Alicui peſtem, inſidias, calamitatem, perniciem ſtruere. Aciem, domum ſtruere. Verba ſtruere & componere.

Studeo, es, ui, ére. obliegen; günſtig ſeyn. *R. à σπουδάζω.* *Syn.* Operam do, ſtudium in aliquâ re pono, colloco; faveo. *Adv.* Summè, vehementer, exquiſitiùs litteris. *Phraſ.* 1. *A puero huic ſcientiæ ſtudui*, ich habe mich von Kindheit auf auf dieſe Wiſſenſchaft begeben. Meam operam ad hæc litterarum ſtudia jam inde à puero contuli; in hoc ſtudiorum genere meam operam conſumpſi, collocavi, meam operam, vas ſtudiis dedi. Hanc doctrinam, hanc ſtudiorum rationem ab incunte ætate ſum ſecutus, eorum diligentiſſimè. A puero hæc ipſa ſcientia delectavit; illi à teneris deditus, devinctus fui; à teneris in hoc ſtudiorum genus incubui. Hoc genus ſtudiorum me unicè cepit, tenuit, mihi placuit; huic uni meas vigilias dicavi, dedi, tradidi, addixi, dicatas volui; in his litteris ætatem duxi: his litteris tempus omne tribui. 2. *Noctu juvaco litteris*, ich ſtudiere bey der Nacht. Nocturnas vigilias ad diurnum doctrinarum ſtudium adjungo. Ad litterarum ſtudia etiam noctis bonam partem aſſumo, decerpo, ſepono; litterarum cauſa etiam noctem pervigilo; pervigilem ago; ſomni partem mihi detraho, eripio. 3. *Litteris ſtudes aſſidue*, du ſtudierеſt ohne Unterlaß. Litterarum ſtudia nunquam intermittis; nunquam te à litterarum ſtudio ſejungis; totus es in litteris; totum te in litteris abdis; litteris te involvis; noctem cum die litterarum ſtudiis conjungis; litteras colis, tractas, exerces aſſidue. Nimius es in litteris; nimia litterarum cupiditate flagras, exæſtuas. Immoderatè, intemperanter litteris indulges; laboris, plus quàm ſatis eſt, in litterarum ſtudiis tractandis ſuſcipis, ſuſtines; ſic in tuis hæ ſtudiis elaboras, vigilas, ut vires imminuas, exhaurias, conſumas, debilites, infirmes, affligas. Modum in ſtudiis tuis non retines, tenes, ſervas; libros de manibus nunquam deponis; libros volvis, evolvis, tractas, legendo conteris aſſiduè. Præter modum, ſuprà, extrà; ultra modum ſtudiis vacas. *Uſus.* 1. Laudi, gloriæ, virtuti, pecuniæ, voluptati, rebus novis ſtudere. 2. *Faveo*, günſtig ſeyn. Pompejo Craſſus ſtudet. Omnes ei ſtudent, omnes adjuvant. 3. *Opto*, ich bin begierig. Studio ſcire, quid egeris. Ego illum ulciſci non ſtudeo. V. *Studium, litteræ.*

Studioſè, embſig, fleiſſig. *Syn.* Cupidè, ſummo ſtudio, ſummâ ope, omni ope ac opera, diligenter, naviter. *Phraſ. Studioſè id fecit*, vulg. er hat es mit fleiß gethan. De induſtria; dedita opera, conſultò; certò judicio; ſciens, prudénsque; ex compoſito; ex deſtinato; compacto, conſilio certo egit; ſedulò, & conſilio; ex induſtria id ab eo factum. V. *Conſulto. Uſus.* Studioſè negotium curare. V. *Scientia.*

Studioſus, a, um. embſig, fleiſſig, geneigt. *Syn.* Cupidus, amans obſervans; cui res aliqua in ſtudio eſt, qui alicujus rei ſtudio tenetur, flagrat. *Uſus.* Homo eſt exiſtimationis meæ, & laudis; mei ſtudioſiſſimus, mei peritudioſus & fautor. Habet multos ſui ſtudioſos. Vir dicendi, doctrinæ, eruditionis ſtudioſus. ſtudioſus, vulg. ein Student. *Recitus:* Litterarum ſtudioſis, *addito Genit.* V. *Appico.*

Studium, ii, n. ernſtlicher Fleiß, Embſigkeit. *Syn.* Opera, labor; voluntas, animus, cupiditas: litteræ. *Epi.* Acre, admirabile, ardens, commune, deſidioſum, divinum, eximium & ſingulare, flagrans, incredibile, inſigne, languidius, mediocre, obſcurum, municum, par, populare, priſtinum, rectum, regale, ſtultum, tantum, totum. *Phraſ.* 1. *Studium ſuum arti alicui impendere*, ſeinen Fleiß auf eine Sache wenden. Studium ſuum, ac operam arti alicui tradere, dicare, addicere; in arte aliqua ſuum ſtudium locare, collocare, ponere, conſumere. 2. *Studium ſuum ac voluntatem alteri impendere*, einem andern ſeinen geneigten Willen darthun. Navare alteri ſtudium tuum, ac voluntatem; profiteri alteri, dicare, declarare ſuum ſtudium; ſervire alterius ludi, honori, commodis; ad aliquem ſua ſtudia conferre; maxima voluntate, & ſtudio erga alterum eſſe, ferri. Vid. *Benevolentia.* 3. *Studia* (*intellige*, litterarum, doctrinæ, *qua vocabula ad verba*: ſtudio, ſtudioſus, ſtudia, *addenda ſere ſunt*) *ſummam habent utilitatem*, das Studieren bringet den größten Nutzen. Studia ſummam utilitatem, emolumentum, fructum, gloriam pariunt. Studiorum utilitatem nulla dies imminuet; horum utilitas non terminatur ſpatio temporis, non definitur ulla die, ſed ſempiternùm ſpectat. Studiis ſecundæ res ornantur, adverſæ ſublevantur, adjuvantur. De ſtudiorum utilitate nihil fortuna, nihil hominum injuria, ac ne temporis quidem longinquitas quidquam detrahet, deteret, decerpet. 4. *Studia litterarum intermittenda pauliſper ſunt*, man muß

muß das Studieren eine Zeitlang unterbrechen. Animus a litteris avocandus, abducendus est; deponendum studiorum onus; labor studiorum parumper remittendus est; levandus est animus studiorum onere pressus; danda est aliqua vocatio à studiis; relaxandus est animus à studenti contentione; feriato à studiis aliquando esse liceat; vacatio, cessatio, intermissio quædam concedatur, oportet. 5. *Repetere intermissa paulum litterarum studia*, sich wiederum ins Studieren, so man da etwas unterbrochen, begeben. Ad artium bonarum disciplinas se referre, revocare; ad sua se studia referre, conferre; ad studiorum usum & consuetudinem redire; intermissas operas studiis reddere; revocare se ad industriam priorem; novum ardorem ad interpellata tantisper studia afferre; cum Musis in gratiam redire; ad Musas se referre suas. Repetere, recolere, recognoscere, renovare superiora studia, artes pristinas. V. *Repeto*. 6. *Studiorum ardorem nihil imminet*, seinen Eifer im Studieren wird nichts mindern. Litterarum ardorem, quarum studio mirè tenetur, flagrat, ardet, incenditur, inflammatur, ad quas totum se contulit; ad quas toto pectore incumbit; in quibus studium omne ponit, adhibet, in quibus tempus omne, & ætatem consumit, conterit, exigit; nulla res stranget, nulla retinguet; nunquam in hoc homine doctrinarum studia obsolescent; nulla res illum suis à studiis abducet. 7. *A litterarum studio cessare*, aufhören vom Studieren. Doctrinæ studia abjicere, omittere, deserere, deponere; bonis litteris multam, longam salutem dicere; bonis litteris nuncium remittere; industriam suam aliò traducere, transferre. 8. *Vix studia humaniora leviter percurrit, jam ad Philosophica transit*, er hat kaum die ersten freyen Kunste obenhin durchlaufen, und will doch schon zu die Philosophie gehen. Vix litteras humaniores attigit; vix leviter iis litteris tinctus & invectus est; in iis litteris versatus est; iis litteris operam dedit, quibus formari adolescentia solet; vix breve cum amœnioribus. Musis commercium habuit, jam ad rerum naturalium cognitionem animum adjungit, applicat: jam Philosophiam animo complectitur; jam se *vel* animum suum iis artibus excolere cogitat, earum artium cognitionem consequi, eas artes memoriâ & scientiâ comprehendere, iis disciplinis erudiri; in iis disciplinis elaborare, iis artibus erudiri, quæ à sapientissimis viris tradita omnem naturæ cognitionem complectuntur. 9. *Suarum honoris divini & salutis animarum ingens habet: vulg. Zelum*, er hat einen grossen Eifer für die Ehre GOttes, und das Heil derer Seelen. Divini honoris studio mirè incensus est; proferendi divini honoris studio mirifico tenetur, flagrat, ardet; ardore quodam sacro animæ salutis penè conflagrat; ardor ingens ac cupiditas amplificandæ divinæ gloriæ ejus animum exedit; præstanti est erga mortales quoslibet, adeoque planè charitate. In alterum salute procuranda totus est; totum se in animorum procurationem tradidit; alienæ saluti totum se devovet; totum se in juvandos mortalium animos confert; totus in studium quærendarum DEO animarum exardescit; unum illi votum est, animorum quæstus quam maximos facere; unum studium animorum salutem acerrimè procurandi. *Usus*. 1. In arte aliqua studium suum locare. 2. *Voluntas, animus, ardor, amor, cupiditas, benevolentia*, Gewogenheit, Gutwilligkeit. Populi studia sibi multo artificio, ac simulatione conciliat. Studia in te mea, & officia facilè perspicies, nec minora à te studia expecto. Populi studia amittere, imminuere; populi studia obsistere. Multum de veteri studio tuo detractum sentio. Præstamus, deposuisti pristina tua erga me studia & officia. 3. *Litteræ*, Das Studieren. Litterarum studiis mirè tenetur. Silent inter arma doctrinarum studia. V. *Litteræ, benevolentia*.

Stultè, alber, thörlich, unweislich. *Syn.* Dementer, insipienter, incaute, non prosano. *Usus*. Homo stultè arrogans; nihil pro sano facit, sed stulte omnia, & improvidè.

Stultitia, æ, f. Narrheit, Thorheit. *Syn.* Facultas, dementia, amentia. *Epi.* Alta, incredibilis, loquax, media, misera, par, senilis, singularis, summa, superior; tanta. *Phras.* *Quæ hæc tua stultitia est?* was ist das für eine Narrheit? qui stultitiâ occæcatus hæc agitas? in quam amentiam miseram, & mihi cem incidisti? quantæ hoc insaniæ est? o deliramentum incredibile! o dementiam & stultitiem singularem, quâ te constringendum, abripiendum, deridendum dedisti? à sanitate mentis quàm alienum est? *Usus*. Non omnis error stultitia est dicendus. Stultitia est insania, id est, inconstanti sanitate vacans.

Stultus, a, um. thöricht, närrisch. *Syn.* Fatuus, delirus, mente captus, male sanus,

nus, demens, amens, nullius consilii.)(*Sapiens. Phras. Stultiorem hominem non vidi*, keinen närrischern Menschen habe ich nicht gesehen. Homo est sine mente, sine sensu; stolidus & stipes; hominum insciitissimus, insulsissimus; omnium, qui sunt, quique fuerunt, longè stultissimus; mortales omnes exquisitâ stulticiâ longè anteit; tam stultè omnia & incautè agentem, tam excordem, fatuumque nonnemen non vidi; nihil hoc homine dementius, qui nihil adeò pro sano faciat. 2. *Hominem plane stultum reddere*, ihr werdet diesen gar zum Narren machen. A sanitate mentis deturbabitis; ad insaniam adigetis; mente movebitis; sanitate mentis spoliabitis. *Usus.* Homo stultus, & credulus. Malò indiserta prudentia quàm stulta loquacitate.

Stupa, æ, f. Abwerk von Hanf. *Syn.* Grassior pars lini.

Stupefactus, a, um. erschrocken, erstaunet. *Syn.* Attonitus.

Stupeo, es, ui, ére. erstaunen, sehr erschrecken, sich entsetzen. *Syn.* Obstupesco, attonitus hæreo, stupendâ tumulus hæreo, stupore & silentio defigor. *Usus.* Stupuêre omnes. V. *Miror.*

Stupiditas, atis, f. Thorheit, Dummheit. *Syn.* Stupor, tarditas.

Stupidus, a, um. dumm, ungeschickt, alber. *Syn.* Stupens, tardus, stolidus. *Phras. Nihil homine istho stupidius*, es kan nichts dummer seyn, als dieser Mensch. Nulla in re quidquam hominis habet; extremi ingenii homo est; sine sensu, sine sapore, elinguis, vecors; hominum vecordissimus; stupor hominis, seu pecudis potius; incredibilis hominem stupor opprimit; propter stuporem cordis hebes, ac stolidus; plumbeus sanè homo, mente vacans, tanquam truncus & stipes; non modo ad sapientiam cæcus, sed ad ea ipsa, quæ cerni possunt, hebes, obtusus; non plus sapientiæ habet, quàm lapis, aut silex; nihil videt, nihil audit; ipse quis sit, utrum sit, nescit; rudi & incondito sensu homo est; obesæ naris homo est; lapidem, haud hominem esse putes; in facie, vultuque vecordia eminet. *Usus.* Omnes stupidi stupore obmutuerunt. V. *Stupor, Stolidus.*

Stupor, oris, m. Erstaunung, das Entsetzen. *Syn.* Stupiditas, admiratio.)(*Sensus. Phras. Stupor omnes occupavit*, sie sind alle erstaunet. Vox, spiritus torpebat; tam subitæ rei admiratio vocem omnibus intercluſit; stupor omnium animos, & velut torpor quidam insolitus membra tenebat, occupabat; repentina res cum stupore ac miraculo torpidos defixit; defixos tenuit; novitate ac miraculo attonitis, neque animo, neque auribus, aut lingua constabant; stupor omnes repentinus invasit, oppressit; exangues attonitisque similes stabant, hærebant, respectantes inter se, per metum etiam voce suppressâ; sine suo vultu, sine colore, sine voce consistebant. *Usus.* Immanitas in animo, stupor in corpore. Stupor, debilitásque linguæ, tarditas ingenii. V. *Admiratio.*

Stupro, as, avi, atum, are. ein Weib schänden, zu Fall bringen. *Syn.* Constupro, stuprum infero, affero alicui, vim affero, pudicitiam eripio, stupro aliquam maculo, corpus virginis violo, vi comprimo; pudicitiam alicujus expugno, vitium *vel* stuprum alicui offero, virginem vitio; rem habeo, stuprum facio cum aliqua; res mihi est cum aliqua. *Usus.* Stuprata per vim Lucretia.

Stuprum, i, n. Weibs-Schändung. *Epi.* Infestum, nefarium, turpe. *Usus.* Vir stupri plenus. Stuprum virgini offerre, inferre. Stupro maculare aliquam.

Stylus, i, m. ein Schreib-Griffel, Schreib-Art. *Syn.* Instrumentum, *aut* ratio, modusque scriptionis. *Epi.* Censorius, exercitatus, impurus, effector ac magister optimus. *Usus.* Stylus, optimus discendi effector, & magister; dicendi opifex & artifex. Exercitatione & stylo limanda, formanda, ornanda est oratio. In summa ubertate ineſt luxuries quædam, quæ stylo depascenda est. Oratio Attico stylo scripta.

Suadeo, es, si, sum, ére. rathen, einrathen.)(*Dissuadeo. Syn.* Autor sum, fio; suasor & autor sum alicujus rei; moneo, hortor. *Adv.* Amicè, fideliter, prudenter, sapienter. *Phras.* 1. *Is mihi suadet*, dieser rathet es mir. Is mihi autor est rei agendæ; isto autore utor; hunc autorem consilii habeo, sequor; hujus ego autoritatem sequor; autoritati pareo; hic mihi consilii autor, dux, moderator; adjutor & administer est. Is mihi consilium dat; cónsilio me juvat; consilio mihi adest; consilio est; consilii mihi copiam facit; consiliô me instruit. 2. *Si suadentem me audiret aliter omnia egisset*, wann er, wie ich ihm rathete, mich angehöret hätte, würde er es weit anders gemacht haben. Si

meis monitis paruisset; si meam sententiam complexus esset; meis monitis si stare voluisset; si sequi me autorem, suasorem, & impulsorem; si mihi morem gerere; si consilium à me exquirere voluisset, aliter omnia instituisset. Consilium mutasset, vela alio vertisset. *Usus.* Non solum suasit, sed & rogavit. V. *Autor*, *Moveo*, *Consilium*.

Suasio, onis, f. Einrathung. *Syn.* Consilium, monitum, hortatio.)(*Dissuasio.*

Suasor, oris, m. Rathgeber, Einrather. *Syn.* Consuasor, autor, hortator.)(*Dissuasor.* *Usus.* Deditionis suasor, impulsor, autor, probator fui.

Suaviloquentia, æ, f. süsse Reden-Art.

Suavior, aris, atus sum, ari. küssen. *Syn.* Osculor, suavium do, figo. *Usus.* Ciceronem nostros cupio suaviari.

Suavis, e. lieblich, süß, annehmlich. *Syn.* Dulcis, conditus, jucundus. *Usus* Hic suavis haberi mavult, quàm gravis, & suavitate ei, quæ perfunderet animos, non quæ perfringeret. V. *Jucundus.*

Suavitas, atis, f. Süßigkeit, Lieblichkeit, Annehmlichkeit. *Syn* Suavitudo, dulcitudo, jucunditas. *Usus.* Suavitates odorem efflantes è floribus. Suavitas sermonis, orationis, humanitatis. Conquirit undique suavitates. V. *Jucunditas.*

Suaviter, annehmlich, lieblich, süß. *Syn.* Jucundè, dulciter. *Usus.* Video, quàm suaviter voluptas sensibus blandiatur.

Suavitudo, inis, f. Lieblichkeit, Annehmlichkeit, Süßigkeit. *Syn.* Suavitas.

Suavium, ii, n. Kuß. *Syn.* Osculum.

Sub, unter. *Syn.* Subter, subtus. *Usus.* 1. Sub terra habitant. Sub scalas se abscondit. 2. *Ante*, vor. Res sub aspectum, sub intelligentiam capit. Simulacro sub oculis posito. 3. *Circiter*, gegen, um. Sub dies festos; sub meridiem; sub noctem venit. 4. *Post*, nach. Sub eas statim tuæ sunt recitatæ litteræ. 5. *In*, in. Sub aliena persona latet, sub nomine pacis bellum latet.

Sub manu, unter der Hand. *Syn.* In promptu, in manu, in manibus; ad manum, præstò.

Subactio, onis, f. Uebung, Bezwingung. *Syn.* Cultura, exercitatio. *Usus.* Subactio autem est usus, auditio, lectio.

Subcisivus, a, um. zu den Neben-Stunden gehörig. *Syn.* Subjecivus, ereptus ex summis occupationibus. *Usus.* Hæc ego subcisivis horis contexui. Subcisivas horas mihi petire, frustrà elabi non patior.

Subditicius, a, um. unterschoben, unterlegt. *Syn.* Fictus, subditus, suboratus. *Usus.* Litteræ, proles subditiciæ.

Subditus, a, um. unterlegt, unterschoben. *Syn.* Subditicius, substitutus. *Phras.* *Multos numerat subditos*, *vulg.* er hat viele Unterthanen. Sub ejus ditione, dominatu; in ejus ditione & potestate multi sunt: in multos dominatum habet, exercet; dominatu ejus multi terentur; subjectos ditioni suæ, & obnoxios multos numerat; sub ejus imperio multi obedienter, & fidcliter degunt, agunt, vivunt; jugum ejus qui acceperint, haud sanè pauci sunt. *Usus.* Subditus in locum alterius infans. Aquæ subditis ignibus effervescunt.

Subdo, is, didi, ditum, ere. unterlegen, unterschieben. *Syn.* Substituo. *Usus.* Quis in meum jocum subdetur.

Subdolè. argliſtiglich, hinterlistig. *Syn.* Versutè, callidè.

Subdolus, a, um argliſtig, hinterlistig *Syn.* Callidus, versutus, vafer. V. *Astutus.*

Subduco, is, xi, ctum, ere. entziehen. *Syn.* Subtraho, removeo. *Phras.* *Clam se subduxit*, er hat sich heimlich hinweg gemacht. Ex conspectu discessit, evolavit; ex conspectu repentè amissus est; conspectum fugit, vitavit; conspectu sui eos, qui præsentes erant, privavit; ex conspectu se clàm deduxit. *Usus.* 1. De circulo se subduxit. Clàm alicui subducere. Pugnæ & periculo se subducere, sich heimlich wegstehlen. 2. *Ad rationes refertur*, zusammen rechnen. Subducamus summam. Rationes & calculos subducamus.

Subductio, onis, f. Rechnung, Abzug. *Syn.* Subtractio.

Subeo, is, ivi, itum, ire. eingehen. *Syn.* Patior, fero; adeo. *Usus.* 1 Aleam, fortunam, judicium multitudinis imperare, notam turpitudinis, odium publicum subire. 2. *Incesso*, ankommen. Subit animum timor, pudor quidam, & pœnitentia factorum. Spes, verecundia, cogitatio, nescio, quæ mentem subit. 3. *Venio*, kommen. Tectum paternum, vultum patris subire non audet. 4. *Succedo*, aufsteigen. Una legio subit alteri.

Sub-

Subjectio, onis, f. Unterwerfung, Unterschiebung. *Syn.* Rerum quasi gerantur, sub aspectum subjectio.

Subjector, oris, m. Unterschieber. *Syn.* Qui falsa testamenta supponit. *Usus.* Testamentorum subjector.

Subigo, is, egi, actum, ere. bezwingen, unter sich bringen; kneten. *Syn.* In potestatem, *vel* ditionem redigo, subjicio, subjungo. *Usus.* 1 Tertiam subegit orbis partem Africanus. V. *Subjicio.* 2. *Molior*, umgraben. Terram subigere fossione glebarum.

Subjicio, is, jeci, jectum, ere. unterwerfen, unterthänig machen. *Syn.* Addo, subjungo, induco, adjungo; Subigo. *Phras.* 1. *Cæsar Galliam totam sibi subjecit*, der Cæsar hat das ganze Gallien unter seine Bothmäßigkeit gebracht. Galliam totam ad imperium populi Rom. adjunxit; in potestatem redegit; armis & legibus Galliam sempiternis vinculis adstrinxit: armis oppressit; in ditionem suam redegit; sub imperium populi Rom. ditionémque subjunxit; Gallia armis Cæsaris subacta, tota sub populi Romani imperium, ditionémque cecidit; suæ ditionis totam Galliam Cæsar fecit; Galliam belli cladibus domitam, sub jus, ditionémque redegit; Gallorum opes fregit, eorúmque cervicibus servitutis jugum imposuit. 2. *Provincia se victori subjecit*, das ganze Land hat sich unter seine Bothmäßigkeit begeben. Se suáque omnia alienæ potestatis fecit; victori se submisit, subtraxit; sub victoris nutum, & arbitrium subjecit; jugum accepit; imperata fecit; se sub imperio victoris obedienter ac fideliter futuram; in potestate futuram; sub victoris jure futuram recepit. *Usus.* 1. Rationem dictorum, & exemplo subjecit. 2. *Subdo*, unterlegen. Verborum inanis sonitus, nulla subjecta sententia. Arti materiam subjicere. 3. *Obnoxium reddo*, unterwerfen. Subjicere se imperio, sub potestatem se alicujus. Quæ sit vis subjecta huic voci, was dieses Wort heisse. 4. *Propono*, vorstellen. Oculis aliquid cogitationi; aliquid sub aspectum subjicere. 5. *Adultero*, verfälschen. Subjicere testamenta. V. *Venco.*

Subinde, nach der Hand, hernach. *Syn.* Deinde, statim post.

Subitò, plötzlich, alsogleich. *Syn.* Repentè, repentinò, continuò: ecce tibi.)(*Sumptâ spatiò. Usus.* Tabellario properanti, res enim cunctationem non receperat, subitò litteras dedi. Subito præter opinionem omnium. V. *Repente, improvisò.*

Subitus, a, um. plötzlich. *Syn.* Repentinus. *Usus.* Subita defectio Pompeji.

Subjungo, is, xi, ctum, ere. beysetzen. *Syn.* Subjicio, adjungo. *Usus.* Multas urbes sub Rom. Imperium subjunxit.

Sublatè, hochtrabend. *Syn.* Elatè. *Usus.* Sublatè, & amplè dicere.

Sublatio, onis, f. hochtrabend Wesen. *Syn.* Elatio. *Usus.* Sublatio animi sine ratione. V. *Elatio.*

Sublego, is, gi, ctum, ere. heimlich entwenden. *Syn.* Furtô aliquid surripio. V. *Furor.*

Sublego, as, avi, atum, are. überheben, hülfliche Hand leisten. *Syn.* Sustento. *Adv.* Lenissimè. *Usus.* 1. Miseros, miserorum inopiam suis opibus sublevare. 2. *Erigo*, aufheben. Stratum & abjectum sublevare. 3. *Compenso*, ersetzen. Nominis novitatem dicendi gloria sublevare. V. *Consolor, juvo.*

Sublica, æ, f. * ein Brücken-Pfahl. *Syn.* Palus ligneus, qui rectus in aquam defigitur ad pontis constructionem. *Usus.* Non sublicæ modo directæ ad perpendiculum, sed pronæ & fastigitæ, ut secundum naturam fluminis procumberent.

Sublicius, a, um. zu hölzernen Brücken gehörig. *Usus.* Pons sublicius.

Subligaculum, i, n. Halbhosen, Unterkleid.

Sublimis, e. hoch erhoben. *Syn.* Altus, excelsus.)(*Humilis. Usus.* In sublime fertur. Sublimè ferri. V. *Altus.*

Sublino, is, levi, ere. beschmieren. *Usus.* Os alicui sublinere, einem das Maul machen. *Verba dare.* V. *Extollo.*

Submergo, is, si, sum, ere. untertauchen, ersäuffen. *Syn.* Mergo. V. *Mergo.*

Subministro, as, avi, atum, are. beybringen, an die Hand geben. *Syn.* Do, suggero. *Usus.* Pecuniam alicui, ornamenta, adjumenta subministrare.

Submissè, demüthiglich, leise. *Syn.* Demissè, remisse. *Usus.* Submissè se gerere, alicui supplicare.

Submissio, onis, f. das Niederlassen, Demuth, Unterwerfung. *Syn.* Demissio, remissio.

Submissus, a, um. niederträchtig, demüthig, unter etwas gelegt. Syn. Demissus: humilis, abjectus: remissus.)(*Elatus. Usus.* Neque submissum, neque se efferentem vivere oportet. V. *Humilis, modestus.*

Submitto, is, misi, missum, ere. unterwerfen, heimlich schicken, heimlich darunter stecken. *Syn.* Clam mitto: demitto.)(*Extollo. Adv.* Multum. *Usus.* 1. Exercitum aliquò submittere. 2. *Demitto, mitto*, unterwerfen. Se alicui, faces, animos submittere. V. *Subjicio.*

Submoveo, es, vi, motum, ére. auf die Seite thun.

Subnecto, is, xui, xum, ere. anknüpfen. *Syn.* Annecto, subjicio.

Subnitor, eris, nixus sum, niti. * unterstützt seyn, auf etwas ruhen, sich steifen. *Syn.* Nitor. *Usus.* Subnixus innocentiâ animus. Victoriâ subnixus Dux. Vid. *Nitor, innitor.*

Subolco, es, ui, ére. übel riechen, es geht faul zu. *Syn.* Præsentio. *Usus.* Jam res pani subolet. V. *Præsentio.*

Suborno, as, avi, atum, are. heimlich bestellen, anlehren. *Syn.* Substituo, instruo. *Usus.* Falsum testem subornare. Subornare aliquem ad facinus.

Subrepo, is, psi, ptum, ere. unterschleichen, mit einschleichen. *Usus.* Sub tabulas subrepere.

Subrideo, es, risi, risum, ére. lächeln. *Syn.* Aliquantum, furtim rideo.

Subruo, is, ui, utum, ere. * niederreissen. *Syn.* Subverto. *Usus.* Muros subruere. Subruta cuniculis mœnium pars procubuit. V. *Vasto, Populor.*

Subscribo, is, psi, ptum, ere. unterschreiben. *Syn.* Subsigno, accusationem alicujus comprobo, sententiam meam adscribo: consentio. *Usus.* Exemplum litterarum subscripsi. Alterius sententiæ subscribere, beypflichten. Statuæ scipionis subscriptum: Omnes. In aliquem subscribere. Numerus aratorum quotannis subscribitur, *describitur.* V. *Consentio.*

Subscriptio, onis, f. Unterschrift, Unterschreibung, Unterzeichnung. *Syn.* Adscriptio. *Ept.* Censoria, venalis. *Usus.* Jugerum subscriptio, ac professio.

Subscriptor, oris, m. Unterzeichner in Gerichts-Sachen. *Syn.* Adscriptor, causidicus. *Usus.* Descendit in judicium sine subscriptore.

Subsellium, ii, n. ☞ Bank bey Gerichte. *Syn.* Sedes Judicum & senatûs. *Usus.* 1. Salustius bis ad judicum subsellium attractus, extremâ fortunâ fuit. 2. *Judicum, forensis exercitatio,* Gerichts-Händel. Se à subselliis ad otium conferre. Alienus à subselliis. Optimâ fide versari in subselliis.

Subsequor, eris, secutus sum, sequi. darauf folgen. *Syn.* Sequor, insequor. *Usf.* Humanitatem ejus verbis subsequitur. V. *Sequor.*

Subservio, is, ivi, itum, ire. * Unterthänig dienstlich verrichten, beypflichten, beypflichtlich seyn. *Usus.* Subservire alicujus voluntatibus. V. *Servio.*

Subsideo, es, sedi, ére. sich setzen, niederlassen. *Syn.* Consido, sedeo. *Usus* In impia via, in vitia subsidimus paulisper.

Subsidiarius, a, um. * beyhülflich. *Usus.* Miles, copiæ, cohortes subsidiariæ. V. *Auxiliaris.*

Subsidium, ii, n. Beyhülfe, Mithülfe. *Syn.* Auxilium, perfugium. *Ept.* Subsidium, certum, firmum, miserum, opportunum. *Usus.* Subsidium sibi parare, comparare. Id mihi subsidio senectutis servavi. Subsidium alicujus invocare. Submittere, mittere subsidium. Subsidio alicui venire, ire, proficisci, occurrere. Subsidia firmare aciem. V. *Auxilium.*

Subsido, is, sedi, ere. sich setzen, senken. *Syn.* Subsideo. *Usus* Pars collis labe terræ in aliquantum latitudine area subsedit.

Subsigno, as, avi, atum, are. unterzeichnen. *Usus.* subsignare tabulas.

Substisto, is, stiti, stitum, ere. stehen bleiben. *Usus.* Auli sunt ubinam here-s. Tanto tumultui vix sustitio.

Subsortior, iris, itus sum, iri, das Loos auf etwas werfen. *Usus.* In quos locum quem subsortiemur?

Subsortitio, onis, f. andere Wahl durchs Loos.

Substerno, is, stravi, atum, ere. unterstreuen, unterstreuen. *Syn.* Consterno. *Usus.* Aves nidos suos plumis substernunt. 2. *Subjicio,* unterwerfen. Deus ita instruebat animo omne, quod erat corporeum.

Sub-

Substituo, is, ui, utum, ere. an eines andern Statt setzen. Syn. Constituo, sufficio, subrogo. *Usus.* In mei locum quem substituent?

Substo, as, stiti, are. stehen bleiben. *Usus.* Metuo, ne subsiet hospes.

Substructio, onis, f. Unterbauung. *Usus* Infanæ substructionum moles.

Substruo, is, xi, ctum, ere. unterbauen. *Usus.* Capitolium lapide quadrato substructum.

Subsum, es, esse. drunter seyn, verborgen seyn. *Syn.* Lateo, insum. *Usus.* 1. Nullam video subesse causam. Etiamsi nulla culpa subsit. Non temere fama nascitur, quin aliquid subsit. 2. *Insto, adsum, prope adsum,* nahe seyn. Dies comitiorum subest, ist vor der Thür.

Subter, unter. *Usus.* Virtus omnia subter se habet.

Subterfugio, is, fugi, ere, entwischen, heimlich entfliehen. *Syn.* Devito, declino. *Adv.* Honeste. *Usus.* Ut sies amentiæ simulatione militiam subterfugere voluit.

Subterraneus, a, um. unter der Erde. *Syn.* Quod est sub terra.

Subtexo, is, xui, textum, ere. drunter weben, unten anweben. *Usus.* Subtexit deinde fabulæ huic narrationem aliam. Cœlum fumo subtexitur.

Subtilis, e. fein, zart, geschmeidig, subtil. *Syn.* Acutus, tenuis. *Adv.* Egregie. *Usus.* Acutissimum & subtilissimum dicendi genus. Subtili & presta oratione utitur. Solers subtilisque descriptio partium. V. *Ingenium.*

Subtilitas, atis, f. Subtilität, Feinheit, Geschmeidigkeit. *Syn.* Tenuitas, gracilitas. *Epi.* Dignissima, à causa remotissima, vix imitabilis, non immutabilis, incerta, minuta, physica. *Usus.* Subtilitas orationis. V. *Ingenium.*

Subtiliter, geschmeidig, zärtiglich. *Syn.* Acute, tenuiter. *Usus.* Versute & subtiliter elicere.

Subtraho, is, xi, ctum, ere. entziehen, wegziehen, abziehen. *Syn.* Subduco. *Usus.* Materiam subtrahere furori. De commodis alterius subtrahere. Subtrahere se de curia. Supplicio se subtrahere. V. *Aufero, Tollo, Adimo.*

Subucula, æ, f. wollen oder leinen Hemd, Futter-Hemd. *Genus vestis.*

Subvectio, onis, f. Zufuhr. *Usus.* Ne ab re frumentaria duris subvectionibus laboraret exercitus.

Subvehо, is, xi, ctum, ere. zuführen. *Usus.* Commeatus ex Apulia subvehebatur. Adverso flumine subvectus.

Subvenio, is, veni, ventum, ire. zu Hülfe kommen. *Syn.* Succurro, subsidio venio. *Adv.* Prudenter. *Usus.* Circumvenior, ne subvenias. Morbo alicui & moriori subvenire. V. *Juvo, Succurro.*

Subvolo, as, avi, atum, are. auffliegen, in die Höhe flattern. *Syn.* Evolo.

Suburbanitas, tis, f. Nachbarschaft der Vorstädte *Usus.* Populo Romano jucunda est suburbanitas provinciæ Siciliæ.

Suburbanum, i, n. ein Haus nahe bey der Stadt. *Syn.* Prædium vel fundus propè urbem, fundus suburbanus. *Usus.* Voluptatis causa in hortis, & suburbanis ætatem agere.

Suburbanus, a, um. das in der Vorstadt ist. *Usus.* Fundus, ager, rus suburbanum.

Suburbium, ii, n. Vorstadt. *Usus.* In suburbium ire non fum auus.

Succedo, is, cessi, cessum, ere. an eines Stelle kommen, folgen: von statten gehen. *Syn* Alterius locum occupo, in alterius locum sufficior: procedo, cado, evenio. *Phæd.* 1. *Ut res succesit, ita de te omnes judicabunt,* wie die Sache wird von statten gehen, also werden die Leute von dir urtheilen. Ut res cadet, evenet; ut res dabunt, ita de te exutimabunt; qualis rei exitus erit, talem de te opinionem suscipient; ex eventu homines de te existimabunt. Rei exitum hominum judicia consequuntur. Congruent cum exitu rei, consentient in utramque partem de te hominum judicia. 2. *Ut id succedat bene, opto,* ich wünsche, daß diese Sache von statten gehe. Acta feliciter esse, velit DEUS; quod actum fuerit, id felix faustumque sit; prosperum habeat eventum; id DEUS probet, approbet, fortunet; id fortuna secundet. Succedat ex animi sententia, precor; id ut præclare, feliciter cadat; optime procedat; optatum finem sortiatur; exitum habeat cum animo tuo consentientem; quem ipse vis eventum ferat, opto. Acta DEUS confirmet: rata esse velit, jubeat. 3. *Utinam omnia tibi feliciter succedant!* wollte GOtt, es gienge dir alles von statten! Utinam optata omnia contingant! contingant ea, quæ cupis! omnia secunda fiant; nihil contra voluntatem eveniat! res omnes prosperos habeant optatos! *Usus.* 1. Succedam vicarius muneri tuo. Vicarius meæ diligentiæ succedet. 2. *Evenio, cado, procedo,* von statten gehen. Omnia ex sententia succedant. 3. *Subeo, venio,* darunter gehen. Tectum imbris causa succedere. V. *Successus.*

Succendo, is, di, sum, ere. anzünden, anstecken. *Syn.* Inflammo, incendo. *Phæd.* *Vicini domum succendit,* er hat seines

Nachbars Haus angezündet. Vicini domui ignes admovit, admbuit; ignem intulit; ignem injecit; faces, ignem jecit in vicini domum. V. *Ignis, incendo. Usus.* Ira succensus.

Succenseo, es, ui, ere. unwillig werden, sich erzürnen. *Syn.* Irascor. *Adv.* Juste, leviter, plane, vehementer. *Usus.* Irasci & succensere solemus iis, qui &c. V. *Irascor, Sentio.*

Successio, onis, f. Nachfolge. *Syn.* Hæreditas. *Usus.* Cardis merces, in cæsi locum successio petitur.

Successor, oris, m. Nachfolger, der an eines andern Statt kommt. *Syn.* Qui sufficitur, subrogatur, submittitur; vicarius. *Epi.* Conjunctissimus, amicissimus, perblandus. *Usus.* Successori provinciam tradere. Successores fere aliquid mutant de institutis priorum. Regnum per manus traditur successoribus filiis.

Successus, us, m. Ausschlag, Ausgang, Fortgang. *Syn.* Eventus, exitus, procellus. *Phras.* 1. *Res, spero, feliciter succedet*, die Sache wird, wie ich hoffe, einen guten Ausgang haben. Res ex animi sententia procedet. Eventus rei erit optimus. Successu res, quo volumus, concludetur, non aliter cadet, ac volumus; sequetur id, quod optamus. Rem consequetur exitus, eventus, finis optatus. Exitum res habebit, mea quidem ut spes fert, optatum, felicem, qualem volumus, qualem optamus. Puto fore, ut rem ex sententia geram, feliciter, prospere conficiam; ex animi sententia, ut animus fert, expediam, conficiam; ad eum, quem volebam, exitum perducam; felici exitu concludam. Efficiam, opinor, ut res optime succedat; ne res contra, quam volumus, succedat; nequid adversi contingat in re; ne sit infaustus, adversus, alius à nostris voluntatibus rei exitus; ne sit alius, quam volumus rei eventus. Spero futurum, ut in hac re meis optatis fortuna respondeat; ut cum animo meo fortuna contentiat; ut ab animo meo fortuna minime dissentiat; ut nihil adversi fortuna objiciat. Spero futurum, ut nequaquam fortuna repugnet, reluctetur, obsistat, adversetur, ferè opponat, suam vim objiciat, obviam eat. Futurum existimo, ut in hoc secunda, felici, prospera, propitia, perbenigna fortuna utar; ut res omnes sub manus succedant; omnia ad voluntatem fluant; belle procedant omnia, ac prospere; ut fortuna consilia nostra comprobet. 2. *Res non successit, ut sperabam*, die Sache ist nicht von statten gegangen, wie ich hoffte. Non cecidit, ut optabam; præter meam sententiam evenit; præter voluntatem accidit alter, ac sperabam; contra quam volebam contigit. Non ut volebam; secus, atque opinabar; aliter, atque spes erat, cecidit. Exitum res habuit alienum à sententia, spe, voluntate; dissimilem voluntati, minime cum animo congruentem, minime cum voluntate congruentem, ab animo discrepantem, abhorrentem, diversum; contra spem, adversum voluntati exitum res habuit. Optatum exitum consecuta res non est; optatum ad exitum non pervenit. Exitus rei voluntati non respondit. Res pro voluntate non succedit; ex animi sententia non processit. Spes mea non eum, quem volebam, exitum consecuta est, spes me frustrata est, fefellit, decepit, delusit. Speratum eventum, exitum sortita, nacta, adepta non est. Inanem fuisse spem meam, exitus rei declarat. Opinione sum deceptus. Falsa me spes alunt, lactavit; haud bene res evenit; haud bene verit; fortuna belli inclinavit; inclinata res est; omnia obstructa repente negotium totum refrixit.

Succidia, æ, f. Speck Seite. *Syn.* Tergum suillum.

Succido, is, cidi, cisum, ere. unten abschneiden. *Usus.* Segetes succidere.

Succingo, is, xi, ctum, ere. umgürten, umgeben. *Syn.* Munio, circumdo. *Usus.* Carthago portubus succincta. Gladio succinctus. Armis legionibusque succinctus.

Succlamo, as, avi, atum, are. zuschreyen. *Syn.* Acclamo. *Asp.* Frequenter.

Succresco, is, crevi, ere. aufwachsen, mit unter wachsen. *Syn.* Succedo. *Usus.* Orator ille veltræ succrescit ætati. V. *Crescit.*

Succumbo, is, cubui, cubitum, ere. unterliegen. *Syn.* Inferior sum, vincor, cedo, cedo, frangor, debilitor. *Usus.* Nullo neque homini, nec perturbationi animi succumbere. Succumbere dolori, labori, senectuti, amori, fortunæ. V. *Cedo, Inferior, Subjacio.*

Succurro, is, curri, cursum, ere. zu Hülfe eilen. *Syn.* Subvenio, subsidio venio, opem fero; occurro, in mentem venit. *Adv.* Confestim. *Usus.* 1. Succurrere saluti fortunisque communibus. 2. *Occurro*, in den Sinn kommen. Quidquid succurrerit, scribam. V. *Auxilium, adminiculum, juvo, levo.*

Succus, i, m. Saft, Feuchtigkeit. R. Sucus. *Syn.* Humor purus. *Epi.* Dulcissimus, humidus, incorruptus, primus. *Usus.* 1. Succus ex terra lectissimus et Nonius. 2. Succus quidam, rorum, Kraft. Nonnulli veterum oratorum succum, Cicero: cum tenuis e Pallotopia omnem succum

Suc-

Successus, ûs, m. Aufschüttelung. *Syn.* Agitatio.

Sudes, is. f. Zaunstecken. *Usus.* Sudes sub aqua defixæ flumine tegebantur.

Sudo, as, avi, atum, are. schwitzen. *Syn.* Sudore manao, di fluo, madeo, sudore perfundor, sudor ex omnibus artubus profundytur, sudorem emitto. *Usus.* Video me sudare jam dudum laborantem.

Sudor, oris, m. Schweiß. *R. ab* ὕδωρ, *aqua*, vel ἱδρώς, *sudor*. *Epi.* Multus, plurimus. *Usus.* Herculis signum multo sudore manavit. Medicamentum multus sudor consecutus est.

Sudum, i, n. Heitere. *Syn.* Cœlum serenum. V. *Serenum.*

Suesco, is, suevi, ere. im Brauch haben. *Syn.* Assuesco, consuesco. V. *Assuesco.*

Sufféro, fers, sustuli, sublatum, ferre. vertragen, erdulden. *Syn.* Fero, patior, perpetior. *Adv.* In perpetuum, omnino, vicissim. *Usus.* Pœnas sufferre. V. *Fero, pátior.*

Sufficio, is, feci, fectum, ere. genug seyn, zulänglich seyn: an eines Statt setzen. *Syn.* Satis sum, satis habeo. *Phæ.* Non sufficiebat ad tantos sumptus, tametsi amplum patrimonium, es erstreckte sich gar sein grosses Erbtheil nicht zu grossen Ausgaben. In tot sumptus vix suppeditabat amplum quantumvis patrimonium; in tot sumptus vix ampla satis erat tota hæreditas; tot sumptus vix amplissimum patrimonium sustinebat. V. *Satis. Usus.* 1. Immensæ quæ amplissima pecunia non sufficere at. Nec scribæ sufficere, nec tabulæ nomina capere poterant. 2. *Substituo*, statt eines andern setzen. Sufficit in locum alterius.

Suffigo, is, fixi, xum, ere. anheften. *Syn.* Affigo. *Usus.* Cruci suffigi.

Suffimentum, i, n. Rauchwerk. *Syn.* Odores incensi.

Sufflo, as, avi, atum, are. anblasen, einblasen. *Syn.* Inflo. *Usus.* Sufflata dicendi figura.

Suffoco, as, avi, atum, are. erstücken, erwürgen. *Syn.* Strangulo, fauces premo, opprimo; animam intercludo, comprimo; animam reciprocare non sino; fauces ita premo, ut anima intercluso expiret; animam elido, spiritum elido; vocem includo; spiritu intercluso extinguo. *Usus.* Urbem fame suffocare.

Suffodio, is, fodi, fossum, ere. *Usus.* Sacella, suffossa.

Suffragatio, onis, f. Beyfall, Mitübereinstimmung. *Syn.* Voluntatum & animorum declaratio, quæ fit suffragiis. *Epi.* Facilis pro salute alicujus, gratior & particularis, si minus potens, at probata tamen, justa, debita, urbana. *Usus.* Suffragationem consulatus perdidit.

Suffragator, oris, m. der Beyfall giebt, beystimmet. *Epi.* Communis, proprius, fucosus, firmus. *Usus.* Tua nobilitas suffragatoribus & populo est obscurior.

Suffragatorius, a, um. beystimmig, mitstimmend. *Usus.* Brevis & suffragatoria amicitia.

Suffragium, ii, n. Wahl-Stimme, Beyfall. *Syn.* Punctum, tabella, vox, sententia. *Epi.* Corruptum, venale, gratuitum, liberum, occultum. *Usus.* Ferre suffragium, significare suffragium de honore alicujus. Fieri per tabulam suffragia. Suffragium rem perficere. Me universis suffragiis, una voce consulem populus declaravit. Tribus in suffragium vocare. Iterabonis Diis in suffragium. Redire in suffragium.

Suffragor, aris, atus sum, ari. einem in der Wahl seine Stimme geben, Beyfall geben, beystimmen. *Syn.* Faveo, suffragium fero.)(*Adversor, refragor. Adv.* Maxime. *Usus.* Suffragari pro aliquo, laudibus alicujus. Ejusdem temporum memoriam suffragari videbam. V. *Assentio.*

Suffugio, is, fugi, ere. heimlich entfliehen, entkommen. *Syn.* Clam aufugio.

Suffulcio, is, fulsi, fultum, ere. unterstützen. *Usus.* Columnam tecto suo suffulcit. V. *Fulcio.*

Suffumigo, as, avi, atum, are. beräuchern. *Syn.* Subtus fumum excito. *Usus.* Vulnus sulphure suffumigare.

Suffundo, is, fudi, fusum, ere. zugiessen, drunter giessen. *Syn.* Respergo, perfundo. *Usus.* Animus nulla malevolentia suffusus. Sanguis cordi suffusus.

Suggero, is, gessi, gestum, ere. zusteuren, darreichen, an die Hand geben. *Syn.* Suppedito, subjicio, commemoro. *Usus.* Si memoria defecerit, tu mihi suggere. Suæ sententiæ rationes suggerere. Quis tot rebus sumptus suggeret? V. *Suppedito.*

Suggestum, i, n. ein erhöhter Ort, Canzel, Predig- oder Lehr-Stuhl. *Syn.* Pulpitum, rostra, locus concionum. *Usus.* Suggestum ascendere. Cum in communibus suggestis consistere non auderet, ex alta turri concionari solebat.

Sugo, is, xi, ere. saugen. *Syn.* Haurio. *Usus.* Errorem cum lacte nutricis suximus.

Sui, sibi, se. seiner. *Usus.* Nihil malo, quam me meis tunjiem esse, & illos sui. Sui memoria delectatur.

Suillus, a, um. schweinen. *Usus.* Suilla caro.

Sulco, as, avi, atum, are. Furchen machen. Syn. sulcos facio, sulcum imprimo; terram in sulcos proscindo.

Sulcus, i, m. Furche, Pflugstrich. *Usus.* Sulcus altus impressus.

Sum, es, fui, esse. seyn. *Syn. Ad pretium refertur,* kosten. Consto, valeo. *Usus.* 1. Frumentum tanti non est, quanti æstimasti. 2. *Ibi ego, ago, versor, habito,* wohnen, sich aufhalten. Totos dies cum illo est. Multum in publico, Athenis solet esse. 3. *Interesse,* zu thun, zu schaffen haben. Nihil mihi posthac tecum erit. Multum animo est cum corpore. 4. *Attinet, spectat, oportet,* einem zustehen. Non est hoc nostri ingenii, vestri auxilii est. Boni viri, boni judicis est; es gezieret sich ꝛc. Magni hoc judicii est, darzu gehöret Verstand. Non erat hoc ejus curare, es war nicht seines Amtes. 5. *Cum Dativo rarie,* gereichen. Fuit ea res Scipioni vituperationi, invidiæ, maculæ, malo, dedecori; honori, laudi, gloriæ. Tua epistola magnæ mihi voluptati fuit. 6. *Æstimor, aucor, fio,* geschätzt werden. Anni alis nomen erat magna apud omnes gloria. Erat in magna gloria. 7. *Habeo,* haben. Cum ipsa tum maxima, tum etiam majore animo. 8. *Sio,* mit einem es heißen. Cicero erat à Pompejo, totus erat Pompeji, es hieß dem Pompejus halten. 9. *Cum Accusativo tantum,* betreffen. Oraculum illud nunc animos gentis est. Eine mirisch in alqnem stuvio. 10. *Futur.* Est, quod gaudeas, du hast Ursache, dich zu erfreuen. Erit, ubi te ulciscar, es wird noch eine Zeit kommen, wo ich dir zu rächen. Melius erit ita, es besinnet sich besser.

Summa, æ, f. die ganze Summa, Ueberschlag, und Begriff. *Syn.* Caput, ratio præcipua rei pecuniaria; genus. *Epit.* Cattior, communis, fatalis, grandis, maxima, vera. *Usus.* Addendo deducendoque videre, quæ ratio summa fiat. Subducamus summam. Aliquid de summa remittere. Magnam pecuniæ summam conficere. Certam summam præscribere, præfinire. De capite detrahendo, remittendo semper aliquid, summa non maxima fiet ratio. 2. *Ad alias res relata,* Haupt-Sache. Summam causæ breviter exponere. Summa illoc pertinet, ut scratis. Omnia præcepta ad unam summam referre. In ea re tota judicii summa consistit. Summa consistit. Summam reipublicæ administrare. Ad summam ista hic abire non possunt. V. *Summatim.*

Summatim, in einer Summe, kürzlich, in einem Begriff. *Syn.* Ad summam, in summa, breviter; uno verbo; ne plura; ne plurimus; ne multa; ne multus, quid multa? ne longus sim; ne longum fiat; ne longum faciam. V. *Breviter.*

Summe, am meisten, in höchsten Grad. *Syn.* Maxime summopere. *Usus.* Summe illud à te contendo.

Summopere, höchsten Fleisses. *Syn.* Summe, maximopere, summa ope. V. *Summe.*

Summus, a, um. der höchste, oberste. *Syn.* Amplissimus, perfectus, singularis, incredibilis, in quo tantum a tuis omnia. *Superlativus.* *Pulcherrimus* gefallen. Nihil adhuc jam posse videtur ad tuam gloriam; evectus in summam gloriæ; non in secundis jam, aut certis constitus, sed ad summa perventis; ab humili ducta est ad summum gloria tua. *Usus.* Summum est, quo nihil superius. Summus virtutis singularis. Summo ingenio. In summo aquæ. Summum pectoris. bacillus à summo intexus. Ad summum cras, aufs äußerste morgen. V. *Perfectus, egregius.*

Sumo, is, psi, ptum, ere nehmen, hinnehmen. *Syn.* Assumo, arrogo, attribuo, tribuo, capio, accipio. *Adv.* Abunde, crudelissime, nimium, quam vere, communiter, gravissime, male. *Usus.* 1. Mihi tantum non tanto, ut te moneam, tibi ne verganne, unterstehe mich nicht, dich zu mahnen. Vide, quid nam tempetum. Hoc pro benevolentia nostra mutuum, ut petam, vulgo præsumo. 2. *Assumo,* für bekannt nehmen. Pro certo, pro compertо, sumere, quod tamen controversum sit. Sumere res non conjecturâ, & ex illis conjicere, quod velis. 3. *Capio, cingo,* nehmen. Autonitum, magnam confidentiam, negotium sumere. Tempus sibi ad negotium; locum sumere; nomen ex re sumere, ducere. Judicem aliquem sumere. Tempus ad deliberandum sumere. 4. *Exigo,* nehmen. Pœnas, supplicium de aliquo sumere. V. *Accipio.*

Sumptio, onis, f. das Nehmen. *Syn.* Assumptio. *Usus.* Vocatus sibi has sumptiones, quas lemmata Dialectici appellant.

Sumtuarius, a, um. zu den Ausgaben gehörig. *Usus.* Leges. rationes sumtuariæ.

Sum-

Sumptuose, kostbar. *Ulpius.* Sumptuosius & insolentius jactant.

Sumptuosus, a, um. kostbar, theuer. *Syn.* Splendidus, magnificus, lautus. *Adv.* Magnopere. *Ulp.* Coena sumptuosa. Ludi magnifici & sumptuosi. V. *Splendidus.*

Sumptus, tus, m. Unkosten, Aufwand. *Syn.* Impensa, impendium. *Opp.* Annuus, exiguus, inanitus, expers fructuum, legitimus, magnus, minimus, necessarius, publicus, certus, effusus, nimis magnus, perpetuus, quotidianus, tantus, tunque profusus. *Phras.* 1. *Alicui sumptus facere, vulg.* einen in Unkosten bringen Sumptum alicui asserre, inferre, inducere; sumptui esse alicui. 2. *Sumptus minuere,* die Ausgaben vermindern Sumptus circumcidere; sumptu alios levare; sumptum remittere, extenuare. 3. *Alienos sumptus fecit,* er hat grosse Unkosten daran verwendet. Sumptus impendit, fecit, insumpsit; nullius sumptibus pepercit; multum pecuniae in eam rem conjecit, effudit; magnas impensas fecit; multos sumptus expendit; prodigus pecuniae in sumptus fuit. 4. *Quis ita dives est, ut hos sumptus suspiciat?* wer ist so reich, das er solche Unkosten bestreiten kan? Quis ita fortunae bonis affluit, ut sustinere sumptum possit? quis ita firmus ab opibus est, ut sufficere, respondere sumptui possit; ut sumptum ferre possit; ut facere tantum sumptum possit; cujus divitiae sumptui pares esse possunt? ferendo sumptui quis erit? tantam impensam quis sustineat? ita gravis est impensa, ut opprimere quemvis possit; quis sumptum tantum toleret? Non is est sumptus, qui sustentari à quoquam possit. Sumptus supra modum, immoderatus, infinitus est. Cui res familiaris ita copiosa est, cui tantum fortuna largita est, cui tantum de bonis sua fortuna impertivit, ut quantum res postulet, tantum arrogare possit? ut respondere tanto sumptui possit? *Ulpius.* Sumptum asserre. Sumptui esse. Sumptum facere. Sumptum tolerare, ferre, sustentare. Sumptum dare, suggerere, suppeditare. Sumptum minuere. Sumptum levare.

Suo, is, sui, sutum, ere. nähen, flicken, zusammen fügen. *Ulpius.* Tegumenta corporum texta *vel* suta.

Suppellex, ectilis, f. Haußrath. *Syn.* Instrumentum domesticum, ornamentum. *Opp.* Elegantior, lauta, multa, magnifica, optima & pulcherrima, oratoria, reliqua, universa. *Ulpius.* Multa in mancipiis, argento, ebore, veste, pecore, tabulis pictis, vitis corinthiis, hydriis argenteis, scyphis aureis, stragulis & lauta suppellex.

Super, auf, über. *Syn.* Supra: de. *Phras.* Hac super re consilium. De ea re ita ut supraque dictum est.

Superabilis, e. leicht zu überwinden, zu übersteigen. *Ulpius.* Murus scalis facile superabilis.

Superaddo, is, addidi, additum, ere. noch darzu thun. *Syn.* Addo. V. *Addo.*

Superbè, stolz, hoffärtig, prahlerisch. *Syn.* Arroganter, contumaciter. *Ulpius.* Superbè aliquem appellare. V. *Arroganter.*

Superbia, a, f. Hoffart, Etolz, Aufgeblasenheit. *Syn.* Arrogantia, spiritus, elatio; tumor, inflatio animi, fastidium animi, insolentia, intolerantia. *Opp.* Inaudita, singularis. *Phras. Odi superbiam hominum,* ich kan die Aufgeblasenheit der Leute nicht dulden. Hominum insolentium spiritus; oris & oculorum illam contumaciam; superbium, regios spiritus, protervitatem, fastidium, pompam, spectum intolerandum non fero. Odi homines, qui ut victos nos intuentur; arroganter, contumaciter se efferunt; inhumanos, superbos, minaces & arrogantes; animos inflatos sublatosque; feroces, aliorumque contemptores minime fero. Odi homines, fastidio & contumacia elatos. V. *Superbus. Ulpius.* Secundae res superbiam ferè afferunt; humiles animos superbia inflat. Fugere, degenere superbiam. V. *Arrogantia.*

Superbiloquentia, æ, f. stolze, hochtrabende Rede. *Syn.* Superbus & arrogans sermo.

Superbio, is, ivi, ire. stolz und aufgeblasen seyn, sich viel einbilden. *Syn.* Efferor, superbus sum. *Phras. Superbire cœpit,* er hat angefangen, sich zu überheben. Luxuriari & evanescere nimia gloria; opinione inflari; spiritus, nescio quos sumere; efferre se insolentius; magnifice se circumjicere, offendere in arrogantia; ad vanam fiduciam efferri animum; animum super honores fastidium efferre; flectere animum in superbiam & ambitionem; superbia intumescere; efferri animo capit. V. *Superbus, superbia, effero.*

Superbus, a, um. hoffärtig, stolz, prächtig. K. ex super, & eo, *qui super alios emergere vult; vel ex Gr.* ὑπερβαίνω, *superscandens. Syn.* Arrogans, insolens, imperiosus, elatus, inflatus, non ferendus; spe atque animis inflatus, asper, difficilis, gravi qui fastidio, & contumacia effertur. *Phras.* 1. *Opes te superbum reddunt,* dein Reichthum machet dich aufgeblasen.

Tuæ te divitiæ efferunt; insolentia tua, arrogantia tua ex opibus tuis, non ex animi præstantia ... istam insolentiam, istam elat... animi, istos spiritus immoderatos in te pariunt opes, non meritorum conscientia. Res domi hoc æque major amicos tibi facit; animum nullat; istos spiritus subdant; ad superbiam istam extollunt. 2. *Superbus homo est, et ille quidem stultus.* Inflatus regiis animis & spiritu; nimius animi; animo inflato est & tumenti; ventosus & insolens homo; ineit illi contemptor animus, & superbia; contemptus nonnunquam, superbæ autem, contumeliosa dicta, actes non animis modo, sed civibus dubiis argumenta sunt hominis ex incerto animos tumentis. V. *Arrogans, Ambitiosus, Superbia, Superbio. Usus.* Superbiorem se præbet in malo fortuna.

Supercilium, ii, n. die Augenbraunen. *Syn.* Pars frontis ima: frontis nubecula, superbia. *Epi.* Abrasum, rasum, sublatum, depressum. *Usus.* In supercilii orum motu exsistunt animi motus, arrogantiæ, gravitatis, severitatis. Libidines fronte & supercilio tegere. Illa superciliorum contractio & remissio; mœstitia, hilaritas, risus.

Superficies, ei, f. das Auswendige eines Dinges. *Syn.* Extrema & aperta pars corporum. *Usus.* Superficiem rei æstimare. Turræ superficiem nondum æquabat moles.

Superfluo, is, xi, ere. überfliessen, überflüssig seyn. *Syn.* Redundo, affluo, effluo, abundo. *Usus.* Is te laudantes nos, & juvenili licentia superfluentes repressit. V. *Affluo, redundo.*

Superfluus, a, um. überflüssig. *Syn.* Supervacaneus, aut quod usum non habet, quod affluit rebus nostris, aut opibus.

Superfundo, is, fudi, fusum, ere. überschütten, übergiessen. Tiberis agris superfusus. Superfundens se lætitia.

Superi, orum, m. die himmlischen Einwohner. *Syn.* Cœlites.

Superjacio, is, jeci, jectum, ere. darüber werfen. *Usus.* Superjecere quidam augendo fidem, qui longe plures cæsos dixerunt.

Superimpono, is, posui, positum, ere. darüber aufsetzen. *Usus.* Stipendio etiam superimponito.

Superincido, is, cidi, ere. oben auf fallen, über et aus fallen. *Usus.* Ruina superincidentium virorum oppressus.

Superior, oris, g. c. Vornehmer. *Syn.* Prior tempore. *Adv.* Longe. *Usus.* 1. Quid proxima, quid superiore nocte?

Suscepta in superiore vita flagitia eluere. 2. *Loco,* Ortè halber. De loco superiore dicere. 3. *Ordine, dignitate,* Würde halber. Fortunâ famâque superior. Invidet paribus; inferioribus, superioribus. Quanto superiores simus, tanto nos submissius geramus. Contra hostem superiores sumus.

Superlatio, onis, f. übertriebene Rede. *Usus.* Comparationes & superlationes.

Supero, as, avi, atum, are. übertreffen, übersteigen. *Syn.* Vinco, excello, præsto, superior sum, præpondero: superfluo: supersum. *Adv.* Facile, longe, multum, præsertim, perfacile. *Usus.* 1. Arte, virtute, doctrina omnes longe supervit. 2. *Transeundo,* übersteigen. Fluvium, montem superare. 3. *Supersum,* übrig seyn. Quis dirior, cui deest, an cui superat? Egentibus pauca superant, quibus aliis gratificentur. 4. *Evado,* überstehen. Mala, pericula superare, malis perfungi, defungi. V. *Vinco, excello, subjicio.*

Superscando, is, di, sum, ere. übersteigen. *Syn.* Supero. *Usus.* Murum superscandere.

Supersedeo, es, di, ere. überheben seyn, sich enthehen. *Syn.* Abstineo, tempero. *Adv.* Opportune. *Usus.* Hoc labore commode supersedebis, du kanst die Arbeit bleiben lassen. Hæc causa non est supersedenda, *reticenda.* V. *Omitto.*

Superstes, itis, *g. c.* übrig, noch bey Leben. *Syn.* Salvus, incolumis, qui mortuo supereſt, qui vita aliquem superat. *Phras.* *Quamdiu superstes ero,* so lang ich noch bey Leben bleiben werde. Dum anima exsuperabo mea; dum vita superabit, superstes erit; dum spiritum duxero; dum vita supperet. V. *Vivo.* *Usus.* Utinam te non solum vitæ, sed & dignitatis meæ superstitem reliquissem. Si quis fortuna reliquos fecerit, & nobis superstites.

Superstitio, onis, f. Aberglaube. R. *à superstite, quod quidam parentes, ut essent liberi superstites, istos aris precabantur, & immolarant, teste Cicerone.* *Syn.* Nimia, vana & inanis religio. *Epi.* Anilis, barbara, contaminata, muliebris, propinqua, tanta, maxima. *Usus.* Omnis superstitio imbecilli atque anilis animi est. Superstitio fusa per gentes oppressit omnium animos, hominum imbecillitatem occupavit. Anili superstitione imbuti obligari, conflictari. Omnibus superstitionibus obnoxius vivit. V. *Religio, Scrupulus.*

Superstitiose, abergläubischer Weise. *Syn.* Aniliter, sine ratione.

Superstitiosus, a, um. abergläubisch. *Syn.* Superstitione imbutus. *Phras.* P... erant

erant superstitiosi, sie waren recht abergläubisch. Dediti erant nescio quibus religionibus; nullus illis religionum modus erat; agitabat animos nescio quæ superstitio; invaserat animos multiplex religio, eique vanissimæ; omnibus superstitionibus obnoxii vivebant. Capti jam erant superstitione animi, victique; haud intactis religione animis homines erant; obligatæ omnium mentes miris & vanissimis superstitionibus. Oppressérat animos multiplex superstitio; imbecilles animos occupárat; non intacti erant superstitione mentis. Erant ii ad superstitionem humanarum mentium vitio facile revoluti. *Usus.* Stoici superstitiosa solicitudine omnia credunt. V. *Religio, scrupulosus.*

Superito, as, are. auf etwas stehen. *Usus.* Curribus superstans armatus hostis.

Supersum, es, fui, esse. übrig, vorhanden seyn. *Syn.* Resto, supero. *Adv.* Omnino, nihil. *Usus.* 1. E tanta cæde nemo fere superfuit. 2. *Redundo*, überflüßig seyn. Orator ita motu uteretur, ut nihil superfuit in gestu. 3. *Excedo, supero*, über einen seyn, übertreffen. Scientia majoribus suis nec defuit, nec superfuit V. *Reliquus.*

Supervicaneus, a, um. überflüßig. *Syn.* Supervacuus, usum non habens. *Usus.* Vereor, ne litteras meas supervacaneas existimes.

Supervacuus, a, um. überflüßig. *Syn.* Inanis, redundans, sine causa, sine usu, superfluus.

Supervado, is, ere. darüber gehen. *Usus.* Supervadentem munimenta victorem fugiunt.

Supervenio, is, veni, ventum, ire. eben dazu kommen, überfallen. *Syn.* Ex inopinato venio. *Usus.* Supervenire lætitiæ alicujus.

Superus, a, um. das oben, oder oberhalb ist.)(*Inferus. Usus.* Supera illa, & cœlestia. Mare superum & inferum.

Supinus, a, um. rücklings, hinter sich.)(*Pronus. Usus.* Motus corporis supinus, pronus, obliquus.

Suppar, aris, *g. o.* fast gleichmäßig. *Syn.* fere par, vel æqualis. *Usus.* Huic cæteri suppares. V. *Æqualis.*

Suppellatio, onis, f. Darleihung. *Syn.* Affluentia, subministratio. *Usus.* Suppeditatio bonorum nullo malorum interventu.

Suppedito, as, avi, atum, are. darreichen. *Syn.* Subministro. *Adv.* Aperte, copiose, large. *Usus.* 1. Suppeditabit nobis de thesauris suis. Alcui rerum omnium, quas natura desiderat, abundantiam & copiam suppeditare. Terra fruges fert, & ut mater cibos suppeditat. Is locus miram varietatem & ubertatem dicendi suppeditat. 2. *Suppeto, non desum, superstum, præsto sum*, nicht abgehen, übrig seyn. Si ei vita suppeditavisset, grandia molichatur. In hoc campo oratori omnis apparatus dicendi suppeditat. V. *Do, largior, suggero.*

Suppetiæ, arum, f. Hülfe. *Syn.* Auxilium, subsidium, præsidium. *Usus.* Laboranti exercitui suppetias mittere. Suppetias ire, proficisci, occurrere, venire, ferre. V. *Auxilium.*

Suppeto, is, ii, ere. vorhanden seyn. *Syn.* Suppedito, sum, superstum, adsum, præsto sum. *Usus.* Verba mihi non suppetunt. Mihi præter voluntatem ad remunerandum nihil suppetit. Si vita suppetet. V. *Habeo.*

Supplanto, as, avi, atum, are. den Fuß unterhauen, und zu Boden fällen. *Syn.* Pede objecto, vel subjecto ad casum impello.

Supplementum, i, n. Zusatz, Ersetzung. *Usus.* Legionum supplementa scribere; supplementis integrare, explere, reficere legiones.

Suppleo, es, evi, etum, ere. ergänzen. *Syn.* Præsto, alienam fungor vicem: expleo. *Usus.* Supplevit, quod utrique defuit. Legionem supplére & reficere. Addere & supplére cætera ipsa poteris.

Supplex, icis, *g. o.* fußfällig, demüthig bittend. *Syn.* Abjectus, jacens, prostratus ad pedes. *Phras.* Supplex vobis manus tendit, er bittet euch fußfällig. Ad pedes se vestros projecit; supplex ad vos venit; ad pedes se abjicit, deprecatur; supplicem se vestræ misericordiæ profitetur; vestram fidem obtestatur, fracto animo atque humi pro salute sua supplicat; maximo in squalore ad pedes vestros volutatur; plenus lachrymarum ad pedes vestros procumbit; genibus se vestris advolvit; nixus genibus, obsitus squalore & sordibus, ad preces lachrymisque effusus orat, obsecrat, misericordiam vestram implorat. *Usus.* Tendit ad vos manus supplices. Senatum supplex adiit. Supplicem à genibus suis repellere. V. *Supplico, preces, rogo, oro.*

Suppliciter, bittlich, fußfälliger Weise. *Syn.* Demisse. *Usus.* Blanditur, & supplíciter se insinuat. Supplíciter ac demisse gratias agere.

Supplicatio, onis, f. demüthige Bitte, oder feyerliche Danksagung. *Syn.* Honor Diis immortalibus habitus pro victoria. Pompa solemnis ducta ad exposcendam su-

Superûm facem. *Epi.* Consularis, crebra, venalienis, prærogativa, justissima. *Usus.* Supplicationem Dis immortalibus pro singulari eorum merito decernere, facere.

Supplicium, ii, n. Leibs und Lebensstrafe. *Syn.* Cruciatus, pœna. *Epi.* Acerbissimum, commune, crudelissimum, acerbum, dignum, divinum, extremum, tanmum, insigne, leve, majus, maximus, medium, præsens, singulare, supremum, acrius, exquisitum, inusitatum, justum, debitum, mitissimum. *Usus.* Alicui maleficio supplicium constituere, aufsetzen. Nova & exquisita supplicia excogitare, invenire, exquirere, erdenken. Aliquem ad supplicium trahere, rapere, zur Straſe ziehen. Ultimo supplicio afficere reum; supplicis improbos coercere, constringere, vindicare, abstrafen. Supplicio addicere damnatum, ad supplicium dare; supplicium de reo sumere, zur Straſe vernehmen. Constanter ferre, perferre, subire supplicium, ausstehen. Debitum supplicium remittere, condonare, die Straſe schenken. Omni supplicio excruciatum necare, grausam hinrichten. V. *Pœna.*

Supplico, as, avi, atum are. fußfällig bitten. *Syn.* Suppliciter peto, supplex fusin alicui, deprecor, ad pedes alicujus supplex me abjicio, manus alicui, vel ad aliquem cando, supplicatum eo, pacem Superûm expoſco, supplicans votisque Deum fatigo. *Adv.* Diligentius, libentissime, submisse, publice. *Phras. Supplicavit mihi,* er hat mich fußfällig gebethen. Multis & supplicibus verbis me oravit; suppliciter mecum egit; rogavit me, quam suppliciter potuit; preces suppliciter admovit; ad pedes meos se ibravit; genu posuit, supplicem vocem misit; palmis manibus à me petit, me obtestatus est; precibus omnibus petit; supplex ad me confugit pedibus advolutus meis; intimis precibus à me contendit; precibus mecum egit quam diligentissime; ad genua, pedes accidit mihi; aures oneravit meas precibus humillimis; fidem meam, quanto potuit thumo implioravit. V. *Rogo, preces. Usus* Quot pro innocentis hujus salute vobis supplicant. V. *Supplex.*

Supplodo, is, si, sum, ere. mit Füſen wider den Boden ſchlagen. *Syn.* Pede terram percutio, plaudo.

Supplosio, onis, f. das verächtliche Scharren mit den Füſſen. *Epi.* Crebra. *Usus.* Pedis tera supplosione.

Supponio, is, posui, positum, ere. unterlegen, unterſchieben, unterſtecken. *Syn.* Subjungo, submitto. *Usus.* 1. In alterius locum suppositus & substitutus. 2. *Subdo,* unterlegen. Ova anatum gallinis supponere. Falſa testamenta supponere.

Suppositio, onis, f. Unterſchiebung, Unterlegung. *Usus.* Pueri suppositione decepta mater.

Supporto, as, avi, atum, are. herbey tragen, zuführen. *Usus.* Frumentum navibus supportare. V. *Fero.*

Suppressio, onis, f. Diebſtahl, Vertuſchung, Unterdruckung. *Epi.* Judicialis.

Supprimo, is, pressi, pressum, ere. unterdrucken, vertuſchen, zurück behalten. *Syn.* Sedo, placo, occulto.)(*Pernego. Usus.* Dolorem sedare & supprimere. Retinuit pecuniam & supprellit. V. *Occulto, premo.*

Supra, oben, über. *Usus.* 1. *Ratione loci,* Orts halber. Supra terra, lunam. 2. *Ordinis,* Ordnung halber. Illa, quæ supra dixi. 3. *Virtutis, ponderis,* Macht, Alter ꝛc. Supra hominis fortunam; supra ætatem sapit. Potentia, quæ supra leges est. Supra consuetudinem. Amor tantus, ut nihil supra.

Supremus, a, um. der oberſte, letzte. *Syn.* Summus, ultimus, extremus *Usus.* Supremus vitæ dies; supremum supplicium. V. *Summus.*

Sura, æ, f. Wade. *Syn.* Cruris pars aversa, posterior.

Surculus, i, m. ein Schoß, Zweig, Schößling. *Syn.* Planta. *Usus.* Ramus ex una arbore, quo seram, surculos.

Surdaster, a, um. übel hörend, faſt taub. *Syn.* Cui hebetiores sunt aures, quam æquè audit.

Surditas, atis, f. Gehörloſigkeit, Taubheit. *Usus.* In surditate quidnam sit mali?

Surdus, a, um. Gehör-los, taub. *Syn.* Qui sensu auritum, *vel* audiendi caret, auribus captus. V. *Auris. Usus.* Surdus varietates vocum, aut modos noscere non potest.

Surgo, is, surrexi rectum, ere. aufſtehen. *Q. q.* Surrigo, *vel* sursum rego. *Syn.* De lecto exeo, me, *vel* corpus è lecto corripio; summum abrumpo: de sella exilio. *Usus.* Ante lucem surrexit è lectulo. Cunctus senatus surrexit.

Surrigo, is, rexi, rectum, ere. aufrecken. *Usus.* Aures surrigere.

Surripio, is, ui, reptum, ere. heimlich entwenden. *Syn.* Furor, subripio, clepo. *Adv.* Clam, occultè, impudenter. *Usus.* Surripere è bibliotheca libros. V. *Aufero, furor.*

Surrogo, *seu* subrogo, as, avi, atum, are. an eines anderen Statt ſetzen. *Syn.* Substituo.

Sursum, über ſich, in die Höhe.)(*Deorsum. Phras. Sursum tendat animus,* das Gemüthe ſoll ſich hinauf ſchwingen.

In cœlum ſuſpiciat; ſublimè feratur; à terra longiſſimè ſe efferat; ſupera ſemper petat & cœleſtia; ad cœlum feratur; humana omnia inferiora ſe ducat. *Uſus.* Idem ſurſum verſus, retroque dicatur.

Sus, ſuis, *g. c.* Sau, Schwein. R. ũs. *Syn.* Porcus. *Epi.* Lutulentus. *Uſus.* Ut ſues glande paſcuntur.

Suſceptio, onis, *f.* das Unternehmen. *Uſus.* Laborum doloruinque ſuſceptio.

Suſcipio, is, cepi, ceptum, ere. unternehmen, vor die Hand nehmen, auf ſich nehmen. *Syn.* Sumo, capio, recipio. *Adv.* Acerrimè, enixè, fortiſſimè, fruſtra, gratis, palam, paulliſper, proprie, quæſo, id negotium, curam, cogitationem te digniſſimam; munus illud, legationis cauſam, labores multos, onus, rempublicam, moleſtias, profectionem, propugnationem reipublicæ ſuſcipere. 2. *Cogito, amitto, committo, patior, concipio*, im Sinne haben, verüben. Magnum ſcelus, facinus, ſpem ſuſcipere. Mentem illam, voluntatemque dudum ſuſcepi. 3. *Patior, ſubeo*, erdulden, ertragen. Luctum, ſqualorem, ſordes, pœnam pro ſcelere ſuſcipere. 4. *Habeo*, haben. Liberos è conjuge ſuſcipere. 5. *Obtineo*, im Schwange ſeyn. Suſcepit conſuetudo communis, ut &c. 6. *Accipio, recipio*, aufnehmen. Suſcipere alienum amicorum cauſa.

Suſcito, as, avi, atum, are. erwecken. *Syn.* Excito, incito, exſuſcito. *Uſus.* Suſcitare bellum civile. V. *Excito, expergefacio.*

Suſpectus, a, um. verdächtig, der im Verdacht iſt. *Syn* Suſpicionem præbens; in quo ſubeſt ſuſpicio alicujus. *Adv.* Falſo, vehementer. *Phraſ. Suſpectus erat de morte patris illata*, er war verdächtig, als ob er hätte ſeinen Vater umgebracht. Mors parentis filium ſuſpicione aſperſerat; opportunum parricidii crimini ſe fecit longo in patrem odio; ſuſpicionem de ſe præbuit patris veneno ſublati; in ſuſpicionem venit de morte patris. V. *Suſpicio. Uſus.* Doleo, me tibi negligentiæ nomine ſuſpectum eſſe.

Suſpendium, ii, *n.* das Aufhenken an den Galgen, das Aufknüpfen. *Uſus.* Malorum remedium ſuſpendio ac morte quærere.

Suſpendo, is, di, ſum, ere. aufhenken; in Zweifel laſſen, unausgeführet laſſen. *Syn.* Cervices frango, in crucem ago, ſuſpendio vitam finio, collum in laqueum infero, collum laqueo obſtringo; in laqueum indico. *Uſus.* 1. Caput obnubilo, arbori infelici ſuſpendito. 2. *Interrumpo*, unterbrechen. Opus ita ædificatum, ut ſuſpendi non poſſit. V. *Suſpenſus.*

Suſpenſio, onis, *f.* Ungewißheit, Zweifel. *Uſus.* Animi ſuſpenſio.

Suſpenſus, a, um. aufgehenkt; ungewiß, zweifelhaft. *Syn.* Pendens; anceps, dubius, incertus, ſollicitus. *Adv.* multus, graviter, valdè. *Phraſ.* 1. *Suſpenſus eſt*, er iſt an den Galgen gehenkt worden. In furcam actus, ſublatus eſt; in crucem ſublatus, actus eſt; ſuſpendio necatus eſt; laqueo vitam finit; ex arbore infelici pependit. *Uſus.* 1. Suſpenſus ex trabe. 2. *Sollicitus, dubius, incertus*, in Zweifel gelaſſen. Metu ſuſpenſa civitas, perturbata ſeditionibus. Suſpenſum me jam diu, ſollicitum tenes. Rerum expectatione ſuſpenſi omnes & anxii. 3. *Defixus, collocatus*, geheftet, geſetzt. Suſpenſus aptisque à Deo habere vitæ rationes.

Suſpicio, is, ſpexi, ſpectum, ere. über ſich, in die Höhe ſchauen. *Syn.* Aſpicio.)(*Deſpicio. Uſus.* 1. Cœlum, in cœlum ſuſpicere, oculos attollere. 2. *Veneror, miror*, ehren, bewundern. Eloquentiam virtutemque alicujus ſuſpicere.

Suſpicio, onis, *f.* Argwohn, Verdacht. *Syn.* Conjectura, opinio, metus. *Epi.* Abſcondita, adverſaria, atrocißima, cæca, certa, falſa, ficta, ſatis firma, maligna, maxima, minima quædam, pertenuis, propria, repentina, ridicula, ſimilis, ſollicita, ſubita, tanta, turpißima, vacua, pura, domeſtica, honeſta, odioſa. *Phraſ.* 1. *Abſunt a de reo, ſed ſatis ſuſpicio eſt*, die haben einen Argwohn auf ihn, aber ohne Grund. Odiosæ quædam de eo ſuſpiciones multorum inſedêre animos; multi odore quodam ſuſpicionis adſati malè de illo opinantur; hominibus ad ſuſpicandum facilimis immeritò ſuſpectus eſt; multa ſiniſtram falſamque de eo opinionem accepêre; magna in illum ſuſpicio conferetur; gravi ſuſpicione perſtringuntur; in gravi ſuſpicione ponitur; in ſuſpicionem ſceleris, ſed immeritò, adductus, vocatus eſt; innocens in ſuſpicionem multorum venit, cecidit, incidit. 2. *Ne ſuſpicio quidem fuit de reo*, es war nicht einmal ein Argwohn auf ihn. Nulla vel leviſſima ſuſpicione violatus erat; tam atroces facti nulla vel ſuſpicio ad illum pertinebat; Ei ſuſpicioni nec affinis erat; nulli vel leviſſimæ ſuſpicioni in eo locus erat; nullâ vel leviſſimâ ſuſpicione aſperſus erat;

aberat longè à tam atrocis facti suspicione; longè re notus erat ab ea suspicione. 3. *Vide, ne cui suspicionem avari te præbeas*, siehe zu, daß du dich nicht selbst des Geizes halber verdächtig machest. Ne avaritiæ suspicionem moveas, excites, des, præbeas; ne suspicioni huic locum *vel* materiam des; nequa avaritiæ suspicio nascatur, exoriatur; nequa avaritiæ suspicio in te resideat, consistat; nequa avaritiæ suspicio in te convenire possit. 4. *Fuge vel suspicionem avaritiæ*, fliehe auch sogar den Verdacht des Geizes. Avaritiæ vel suspicionem vita, à te depelle, minue, extenua; id age, ut vel suspicionem avaritiæ à te propulses, dimoveas, removeris, tollas; à suspicione te averes, vindices, exsolvas; delenda tibi vel suspicio avaritiæ, siqua in te resident. V. *Conjectura*. *Usus*. Suspicionem alicui facere, injicere, importare, einen Argwohn erwecken. Suspiciones invalescunt, increbescunt; multa sunt, quæ eam suspicionem augeant, vel confirment; suspicio in plures manat, es kommen mehrere in Verdacht. Suspicionem de aliquo habeo; suspicio in aliquem de aliquo incidit, infidet, einen Argwohn haben von einem. Venire, cadere, incidere, involvi in suspicionem, in Argwohn gerathen. Suspicionem aliquam trahere, ducere, einen Argwohn schöpfen. Abhorret à suspicione tam atrocis facti ætas innocens, weit von einem solchen Argwohn seyn. V. *Suspectus*.

Suspiciosè, argwöhnisch. *Syn.* Credibiliter, criminosè.

Suspiciosus, a, um. argwöhnisch, verdächtig. *Syn.* Suspicionem præbens, & suspiciens *Usus*. Durus & suspiciosus in suos. Te conscientia scelerum timidum facit ac suspiciosum. Quod adhuc est suspiciosum, res ipsa perspicuum faciet.

Suspicor, aris, atus sum, ari. argwohnen, in Verdacht haben. *Syn.* Suspicionem habeo, ex re aliqua suspicionem duco, traho; suspicione attingo, assequor. *Adv.* Difficillimè, injuriosè, levissimè, nihil dum, obscurius, planè, scelestè, temerè, valdè. *Usus*. 1. De ejus scelere nihil suspicari poteramus. 2. *Cogito, reputo*, gedenken. In DEO nec figuram, nec sensum suspicari licet. V. *Suspicio*.

Suspirium, ii, n. Seufzer. *Syn.* Gemitus, doloris indicium. *Usus*. Quem nemo sine suspirio aspicere possit.

Suspiro, as, avi, atum, are. seufzen. *Adv.* Familiariter, occultè. *Usus*. Nemo est, quocum lubenter jocari, aut familiariter suspirare possim. V. *Gemo*.

Sustentatio, onis, f. Ernährung, Erhaltung. *Syn.* Victus. *Usus*. Num res moram, aut sustentationem habeat, vide.

Sustento, as, avi, atum, are. erhalten, ernähren, erdulden. *Syn.* Sustineo, fulcio, nitor. *Adv.* Maximè, privatim, vix, miserè. *Usus*. Patrimonio se suo amicorum liberalitate egestatem suam sustentare. Alienam tenuitatem opibus, sumptibus, oboleis suis sustentare. Eam me spes & consolatio sustentat. Mœrorem meum & dolorem illud unice sustentat. Litteris sustentor & recreor. V. *Alo*.

Sustineo, es, ui, stentum, ere. im Stande erhalten, leiden, dulden, erhalten, aufenthalten. *Syn.* Sustento, tueor, coërcere non fino, fulcio, labentem excipio; contineo. *Adv.* Maximè, privatim, vix, miserè, arrogantèr, diutius, ægrè, facilè, facillimè, firmè, planè non, præcipuè. *Usus*. 1. Rempublicam cornibus, humeris, cervicibus suis; causam alicujus sua autoritate sustinere. Magnam invidiæ molem, vim hostium, multum malorum sustinere. Se à lapsu, currum, equos incitatos, gradum, sustinere, *detinere* vel *reprimere*. 2. *Celo, tego*, verhehlen, verdecken. Fronte ac vultu simulatio facillimè sustinetur. V. *Patior, fero*.

Sustollo, is, sustuli, sublatum, ere. aufheben, in die Höhe heben. *Usus*. Aliquem in equum sustollere.

Susurratio, onis, f. Gemurmel, Geräusch. *Syn.* Susurrus. *Usus*. De Cæsare crebri & non belli rumores, sed susurrationes veniunt.

Susurro, as, avi, atum, are. leis reden, murmeln, brummeln. *Syn.* Furum, & submissâ voce loquor. *Usus*. Audio jam susurrari.

Susurrus, i, m. Gemurmel, Getöne, Geräusch. *Usus*. Susurrus aquæ. Susurrô & laude inimicorum hominum delectari.

Sutor, oris, m. Schuhmacher, Schuster. *Usus*. Sutor ne ultra crepidam. *Prov.*

Sutorius, a, um. einem Schuhmacher gehörig. *Usus*. Sutoriam atramentum.

Suus, a, um. sein. *Usus*. Semper in disputando suus est. De suo addere, solvere, aliquid afferre.

Syllaba, æ, f. eine Silbe. *Epi.* Brevis, longa, brevior, longior. *Usus*. 1. Leguleus auceps syllabarum.

Syllabatim, von Silben zu Silben. *Usus*. Dictare alicui syllabatim.

Sylva, æ, f. ein Wald, Forst, Gehölze. R. ὕλη, Dor. ὕλα. *Syn.* Nemus, silvus.

Epi.

Epi. Denſa & aſpera, infinita, magna, media, nobilis, publica, vindicata. *Uſus.* 1. Multos nemora & ſylvæ commovent. 2. *Ubertas, copia, materia,* Ueberfluß, Menge. Sylvam rerum & ſententiarum comparare.

Sylveſco, is, ere. verwilden, zum Wald werden. *Syn.* In ſylvam creſco. *Uſus.* Vitis putanda eſt, ne ſylveſcat.

Sylveſter, ris, re. waldigt, wild, bäuriſch. *Uſus.* Loca ſylveſtria, montuoſa. Vita incuita & ſylveſtris.

Sympathia, æ, f. Uebereinkunft der Natur und Neigungen. *Syn.* Convenientia & conjunctio naturæ; cognitio naturæ, & quaſi concentus atque conſenſus. Conjunctio conjunctióque naturæ. *Uſus.* Video ſympathiam.

Symphonia, æ, f. Harmonie, liebliche Zuſammenſtimmung. *Syn.* Concentus, cithara. *Uſus.* In conviviis ſymphoniâ canere.

Symphoniacus, i, m. der dazu ſtimmet, Muſicant. *Syn.* Cytharœdus, fidicen.

Syngrapha, æ, f. Handſchrift, Verſicherung, Quittung, Verſchreibung, Beſtätigung. *Syn.* Chirographum, cautio. *Epi.* Firmata ſigillis, inanis. *Uſus.* Habeo à te ſyngraphum, quam feciſti, ſcripſiſti. Tanquam ex ſyngrapha agere cum populo. Ex ſyngrapha credere, jus dicere. Cum inanibus ſyngraphis redire.

T.

Tabella, æ, f. Täfelein. *Syn.* Litteræ, codicilli. *Epi.* Grata, vindex. *Uſus.* 1. Tabella cerata. Tabella judicialis. Tabellis obſignatis agere cum aliquo. 2. *Soli tabulæ,* Gemählde, Tafel. Quot in eo fano tabellæ pictæ eo um, qui votis vim tempeſtatum effugerant.

Tabellarius, ii, m. Brief-Träger. *Syn.* Nuntius, qui litteras fert. *Epi.* Fidelis, ignotus, locuples, præpoſterus. *Phraſ.* *Quoties tabellarium nactus ero, ſcribam ad te,* ſo oft ich einen Brief-Träger werde haben können, werde ich dir ſchreiben. Quoties mihi certorum hominum copia erit, litteras à me accipies; quoties erit, cui litteras rectè dem, non committam, ut deſideres meas. Nullum ad te, cui fidere audeam, tabellarium proficiſci patiar, quin aliquid litterarum ad te dem. Quoties mihi teſe tabellarius offeret, ſine litteris non abibit; nemo deinceps hinc diſcedet, quin litteras ad te perferat. *Uſus.* Tabellarios inſtituere, mittere, remittere, expectare, ſubminiſtrare, præbere. Tabellarios deprehendere, retinere, ſcrutari, excutere. V. *Nuncius.*

Taberna, æ, f. Zeckhaus, Wirthshaus, Kram-Laden. *Syn.* Caupona. *Epi.* Inſtructa, ornata, librariæ. *Uſus.* In eandem tabernam divertimus. Tabernas, operis & quæſtus quotidiani locum occupare. Taberna lotaria, Buchladen.

Tabernaculum, i, n. Zelt, Hütte. *Syn.* Caſtrenſe tectum. *Epi.* Militare. *Uſus.* Tabernacula carbaſeis intenta velis collocabat. In Philoſophia, quaſi tabernaculum vitæ ſuæ collocare. Tabernacula ſtatuere. Tabernacula defendere. *Tabernaculum Sacrum,* Tabernacul in der Kirche. *Ædicula ſacra vel* ſanctuarium aſſervando Sanctiſſimo Chriſti Corpori *reſtius dicetur.*

Tabernarius, ii, m. Krämer, Wirth. *Syn.* Caupo.

Tabes, is, f. Schwindſucht, Dörrſucht. *R.* *à* τήκω, conſumo. *Syn.* Macies. *Uſus.* Tabes, cruciatus, afflictio.

Tabeſco, is, bui, ere. austörren, vom Leib oder Fleiſch fallen. *Syn.* Liquefio. *Uſus.* 1. Dareſcit languoribus humor, calore tabeſcit. 2. *Contabeſco, langueo, extabeſco,* verſchmachten, vergehen. Deſiderio, otio, dolore tabeſcere.

Tabifícus, a, um. verzehrend, abmergelnd. *Syn.* Quod tabem inducit.

Tabula, æ, f. eine Tafel, Bret. *Syn.* Aſſer. *Epi.* Aurea, nova, præclara, religioſa. *Uſus.* 1. Tabulam de naufragio arripere. 2. *Pictura,* Gemählde. Tabulas benè pictas in bono lumine collocare. 3. *Liberationum, ſcriptura publica, monumentum litterarium,* Rechnungs-Buch, ſchriftliche Urkunden. Facere, conficere tabulas. In tabulas referre. Tabulas accepti proferre. Dirigere, obſignare tabulas. *Geographica deſcriptio,* Land-Charte. Tabulæ Decretales.

Tabularium, ii, n. Archiv. *Syn.* Locus, in quo tabulæ publicæ civitatis ſervantur.

Tabu-

Tabulatio, onis, f. Vertäfelung. *Syn.* Tabulatum constructio. *Usus.* Centones injecerunt, ne tela tabulationem perfringerent.

Tabulatum, i, n. Boden, Bühne. *Usus.* Turrim quatuor tabulatorum construxit Cæsar.

Tabum, i, n. blutige Eyter. *Syn.* Sanies.

Tacco, es, ui, ere. ſchweigen, ſtillſchweigen. *Syn.* Sileo, reticeo, conticeo, tacitum relinquo, silentio prætereo, supprimo. *Adverb.* Arroganter, in perpetuum, insolite, nimium, diu, pie, perpetuo, plane, recte, sapienter. *Phras.* 1. *Quid taces?* warum ſchweigeſt du? Quid te elinguem reddidit? Ecquid lingua obmutuit? quid tibi vult hæc taciturnitas tua? quid taceres, quid dissimulas, quid tergiversaris? cur silentio uteris tam diuturno? cur animi sensus nostri non impertiris? quid diutinum adeo silentium tenes? cur consilia tua silentio premis? quid tegis, occultas consilia tua? cur vocem nullam mittis? cur lingua constitit? quæ res vocem tibi claustit, interdixit? quid ita ad silentium obstinatus es? quid sibi vult pertinax, quod tenes silentium? 2. *Tacebo de re*, ich werde von dieſer Sache ſchweigen. Verbum hac de re non faciam; sermonem hac de re nullum habebo; abstinebo me ab hujus rei sermone; silebo, prætcribo; tacitus prætermittam; tacitum relinquam; silentio involvam, prætcribo, percurram, prætermittam, prætervehar. Omittam ista; oratione mea non attingam; in oratione non ponentur. V. *Sileo*, *Silentium*. 3. *Tacete*, haltet das Maul. Linguam comprimite, compescite, vocem nullam mittite; verbum ne facite; quiescite; loquacitatem continete; mutos vos volo & elingues; vox nulla vobis excidat. *Usus.* Diu de his rebus tacuerat.

Tacitè, in geheim, ſtillſchweigend. *Syn.* Silentiò, in sinu; suspensò gradu. *Usus.* Cùm liberè loqui non audeant, tacitè rogant.

Taciturnitas, tis, f. Verſchwiegenheit. *Syn.* Silentium. *Epi.* Annua, perpetua. *Usus.* Taciturnitas imitatur confessionem. V. *Silentium.*

Taciturnus, a, um. verſchwiegen, ſtill, der gern ſchweigt. *Syn.* Tacitus. V. *Taceo.*

Tacitus, a, um. ſtillſchweigend, verſchwiegen. *Syn.* Silens, obscurus, abditus, interior, prætermissus, compressus, non expressus. *Usus.* Nihil me mutum delectat, nihil tacitum. Tacito quôdam sensu sine arte aures judicant. Tacitum aliquid relinquere, prætexere. V. *Prætereo*, *Tego.*

Tactio, onis, f. Berührung, das Greifen. *Syn.* Tactus. *Usus.* Voluptas oculorum, tactionum, saporum

Tactus, us, m. das Fühlen, Greifen, Griff. *Epi.* Interior, intimus. *Usus.* Tactus totus est per totum corpus, omnesque ictus, nimiosque frigoris appulsus sentit. Ad tactum chordæ respondent. Quæ sub tactum vel aspectum cadunt. *Tactus in Musica*, vulg. Tact. Mensura, modus, numerus Musicæ. Moderari musicam, *tactum dare*, vulg. den Tact geben. Servare numerum in cantu, den Tact geben.

Tæda, æ, f. Fackel, Wind-Licht. R. ex δάς, δαΐδος. *Syn.* Fax. *Usus.* Agitari, & terreri argentibus furiarum tædis.

Tædet, es verdreußt, es grauet, und eckelt. *Syn.* Fastidio, fastidio est, tædium me capit. *Phras.* *Tædet me, ista toties audire*, es verdreußt mich, dieſes ſo oft zu hören. Fastidii delicatioris tam, quam ut ista toties audita sustineam; fastidio quodam & satietate ab his rebus audiendis alienari me sentio; rerum nostrarum mirum quam pertæsum est; odio rerum tritissimarum teneor, capior; propius fastidium, quam desiderium fabulæ sunt istæ; tædium mihi jam afferunt res toties repetitæ; tædium me capit rerum toties auditarum. *Usus.* Prorsus vitæ tædet, ita sunt omnia omnium miseriarum plenissima. V. *Piget*, *tædium.*

Tædium, ii, n. Verdruß, Beſchwerlichkeit. *Syn.* Molestia, fastidium, satietas. *Phras.* *Cavendum, ne tædium capiat audientes*, man muß ſehen, daß die Zuhörer nicht überdrüßig werden. Occurrendum satietati auditum, fugienda auditum satietas; audienda tædium varietate levandum est. Cavendum, ne audiendi satietate expleantur audientes; ne desertantem jam auditorem, loquentem cum altero, nonnunquam cum circumsilientem, fastidio & satietate prorsus abalienemus. *Usus.* Ejus sermo inconditus, plurimum mihi tædium attulit. Magnum inde tædium capio. Lectionis tædium varietate levare.

Talaris, e. bis an, die Ferſen reichend. *Syn.* Ad talos usque demissus. *Usus.* Tunica talaris.

Talarius, a, um. zum Würfeln gehörig. *Usus.* Ludus talarius, Würfelſpiel.

Talentum, i, n. Talent, Art eines Gewichts. *Syn.* Argenti summa, quæ pretium habet sexcentorum ferè coronatorum, si de Talento Attico *sermo sit.* Talentum *pro* naturæ aut ingenii dotibus, Gemüths-Gaben. *vulg.* est.

Ta-

Talio, onis, f. Wiedervergeltung. *Ulpian.* Poena talionis.

Talis, e, ſolcher, ſolcherley. *Syn.* Hujusmodi, ejusmodi, ejusdem modi, ejusdem generis, ad genus, hujus exempli. *Ulpian.* Quales sumus, tales esse videamur.

Talpa, æ, f. Scheer-Maus, Maulwurf. *Ulpian.* Talpa cæcior.

Talus, i, m. die Ferſe, Würfel. *R.* Ταλάω. *Syn.* Postremum crucis, in quo os propè calcem emittit, *inde* os quatuor laterum, quo fuditur. *Epi.* Rectus *Ulpian.* Purpura usque ad talos demissa. Talum jacere, talis ludere, mit Würfeln ſpielen. Talus tibi recte cecidit.

Tam, ſo, ſowohl. *Syn.* Æque, adeo. *Ulpian.* Quid opus, tam valde affirmare? Ego hæc tam esse, quam audio, non puto. Tam tibi credo sicut alteri nemini. Res tam maximè necessaria.

Tamen, doch, jedoch. *Syn.* Attamen, veruntamen, nihilominus, certe. *Ulpian.* Tamen nihilo minus putabam.

Tametsi, wiewohl, obſchon, wenn gleich. *Syn.* Etsi, quanquam, licet.

Tandem, endlich, letztlich. *Syn.* Demum, aliquando, ad extremum, denique, ad ultimum. *Ulpian.* Tandem legi tuas litteras.

Tandiu, vel Tamdiu, ſo lange. *Syn.* Usque eo, tanto tempore, tantisper. *Ulpian.* Ferain tandiu, quam ferre potero. Tamdiu requiesco, quamdiu ad te scribo.

Tango, is, tetigi, tactum, ere. berühren, anrühren, antaſten, angreiffen. *Syn.* Contingo, attingo. *Adv.* Leviter, modice. *Ulpian.* 1. In via, quæ villam tangit. Simul ac tetigit provinciam. Genu terram tangere. 2. *Irrito, leviter tracto, leviter perturbo,* anzeigen: in etwas bekümmern, Sorge machen. Leviter unumquodque tangam. Cura me illa, religio, earum rerum memoria te igit. Mimæ tuæ me parum tangunt. 3. *Lædo, violo,* antaſten, vernehmen, mit Worten angreiffen. Aliquem in convivio tangere. 4. Contrecto, berühren. Ulcus tangere. Rem acu tangere, rem ipſam putare, die Sache auf ein Haar treffen, errathen.

Tanquam, gleich als, eben als. *Syn.* Quasi, quodammodo ac, juxta ac, ut. *Ulpian.* Illum tanquam si consul esset, salutavi. Tanquam domi meæ. Tanquam si res mea agatur, V. *Sicut.*

Tantisper, ſo lange, eine kleine Zeit lang. *Ulpian.* Morare tantisper, dum defervescat hominis bilis.

Tanto, o v el, ſo ſehr. *Ulpian.* Non tanto ante sciret.

Tantopere, ſo ſehr, ſo heftig. *Ulpian.* Non hæc tanto, ere desiderarem.

Tantulum, gar wenig, nur ein wenig. *Syn.* Nec digitum, nec digitum latum, nec transversum; nec transversum unguem. *Ulpian.* Si quis tantulum de via deflecteret.

Tantulus, a, um. ſo klein, ſo wenig. *Syn.* Tantillus. *Ulpian.* Vix hinc tantulæ epistolæ tempus habui. Ex grano tantulo tanta arbor.

Tantum, allein, nur. *Syn.* Tantummodo, solum. *Ulpian.* 1. Non tantum parum commode, ſed & turpiter. Tantum, quod hominem non nominat. 2. *Tam, ita, adeo,* ſo viel. Id tantum abest ab officio, ut nihil sit officio magis contrarium. Tantum, quantum satis erit.

Tantummodo, allein, bloſſerdings, nur. *Syn.* Modo, duntaxat.

Tantundem, eben ſo viel. *Ulpian.* Tantundem populo dandum est, quantum.

Tantus, a, um. ſo groß. *Syn.* Tam multus, tam magnus. *Ulpian.* Tantum studium posui. Tanta res, tanque immensa. Alterum tantum, noch einmal ſo viel.

Tarde, langſam, ſaumſelig, gemach. *Syn.* Sero. *Ulpian.* Litteræ ob longinquitatem tardissimè ad nos perferuntur.

Tarditas, atis, f. Langſamkeit, Saumſeligkeit. *Syn.* Cunctatio, mora, stupor. *Lentitas. Epi.* Abjecta, contemerata, contraria, odiosa; molior. *Ulpian.* Cursu corrigere tarditatem. Ista legatio moram & tarditatem bello afferet. Considerata tarditate uteris. Plerisque in rebus tarditas & procrastinatio odiosa est. Tarditas ingenii, debilitas, stupor.

Tardo, as, avi, atum, are. aufſchieben, zaudern, langſam oder ſaumſelig ſeyn: langſam machen, aufhalten. *Syn.* Moram interpono, moror, moram & tarditatem affero; cunctor, indormio, differo, moram traho. *Ulpian.* 1. Venti profectionem meam tardant. Ejus animum negligentia tardabat. Animos accusatorum tardare. 2. *Moram traho, commoror,* ſich verweilen, langſam ſeyn. Tardare, & commorari ſe melius est. V. *Commoror, mora.*

Tardus, a, um. langſam, ſaumſelig. *Syn.* Serus, cunctator.)(*Citus, celer, expeditus. velox, mobilis, agilis. Ulpian.* 1. Homo tardus & parum efficax. Considerate & lentus potius, quam tardus. 2. *Hebes, remissus, obtusus, parum efficax.* Durum. Quis tam indocilis, tam tardi ingenii? V. *Segnis.*

Tar-

Taurus, i, m. ein Stier. *R. à ταῦρος.* *Epi.* Corniger, nobilis, optimus, truculentus. *Usus.* Taurus Phalaridis.

Techna, æ, f. List, Rank, Fund, Betrug. *Syn.* Ars, dolus, fraus artificiosa.

Tectè, verdächtig, heimlich, verdeckt. *Syn.* Obscure.

Tectorium, ii, n. Tünchwerk, Weissung, Vergypsung. *Syn.* Calx, *seu* crusta inducta parieti. *Epi.* Bellum, concinnum, novum, tantum, vetus. *Usus.* Columna, ex qua tectorium vetus deletum sit.

Tectorius, a, um. zum Tünchen, Weissen, Vergypsen dienlich. *Usus.* Exornare sepulcrum opere tectorio.

Tectum, i, n. Dach, Dachwerk, Haus. *Syn.* Pars summa domus, qua tegitur.)(*Solum.* *Epi.* Absolutum, factum integrumque, tecta cælata, firma, inaurata, magnifica, marmora, ebore fulgentia, misera, sylvestria. *Phras.* *Domum tecto spoliare*, das Dach wegreissen. Domum detegere; nudare tectum, detrahere culmen domui; tectum diruere, demoliri. *Usus.* Porticus ad tectum prope pervenerat. Tectum multorum fastigiorum. Multis locis ne tectum quidem accipio, sed in tabernaculo manendum est. Vos in vestra tecta discedite.

Tectus, a, um: bedeckt, verdeckt. *Syn.* Obscurus, occultus: defensus.)(*Apertus.* *Phras.* 1. *Nullum delictum tectum esse diu potest*, kein Laster kan lange verdeckt bleiben. Nullum facinus celari, velari, supprimi, silentio involvi, latere diu potest. Nullum facinus esse potest, quin emanet, pateat, in lucem prodeat, divulgetur aliquando. V. *Occultus, etiam.* *Usus.* 1. bestiæ terrâ tectæ. Tectis verbis ad te scribo. 2. *Taciturnus*, verschwiegen. Quis illo consideratior, tectior, prudentior? 3. *Defensus*, beschützt. Majores nostri leges & jura clarissimorum hominum autoritate tecta esse voluerunt.

Tegmen, inis, n. Decke. *Syn* Tegumentum. *Epi.* Durum, latum.

Tego, is, xi, ctum, ere. bedecken, verdecken. *R. à στέγω.* *Syn.* Obduco, obnubo, obtendo, contego, velo, operio, occulto, vestio, convestio.)(*Aperio.* *Adv.* Nimium, diu, perspicue, undique. *Phras.* 1. *Tegit me facies sua*, er verdeckt seine Laster. Tibi nes suas tenebricosa fronte, & supercilio contegit, circumvestit sedulo, in operto habet; frontis integumento ad occultanda vitia sua utitur; insignem hanc impudentiæ frontis ac dissimulationis integumento velat; multis simulationum involueris, & quasi vela quibusdam sceleris obtendit, den Augen, bald einen ein Färblein anstreichen. 2. *Non decet nos ista tegere*, es gezimet sich nicht, daß man diese Sachen vertusche. Non decet nos ista tenebris involvere; velle, ut in tenebris jaceant; ut in tenebris crudantur; ut in obscuro sint. V. *Abscondo, celo, occulto.* *Usus.* 1. Suam prudentiam stultitiæ nomine tegere: suam sententiam tegere. 2. *Excuso, defendo*, beschirmen, handhaben, vertheidigen. Meam salutem tuo præsidio & benevolentia texit.

Tegula, æ, f. Ziegel, Dach-Ziegel. *Usus.* Cæmentis ac tegulis tamen suam expleturos se credebant.

Tegumentum, i, n. Decke. *Usus.* Quærere fugitorum tegumenta, Schand-Decken. Corporis tegumentum.

Tela, æ, f. das Gewebe. *Usus.* 1. Telam texere, retexere. 2. *Transl.* Telam exordiri, rem aliquam incipere & aggredi, eine Sache anfangen.

Tellus, uris, f. Erde, Erdreich. *Epi.* Infima, media. *Usus.* Tellus neque movetur, & infima est.

Telum, i, n. Pfeil, Geschoss. *R. à τῆλε,* *Longinque, quia longe mittitur.* *Syn.* Jaculum, hasta, gladius, hostile ferrum. *Usus.* Telum in aliquem intendere, emittere, immittere, conjicere. Fo gravores habent emissiones tela, quo sunt contenta atque adducta magis. Erit id telum acerrimum ad omnes fortunæ impetus.

Temerarius, a, um. frevenlich, vermessen, unbesonnen. *Syn.* Inconsideratus, præceps, nullius consilii. *Usus.* Ea sunt turbulenta, temeraria & periculosa consilia. Cæca & temeraria cupiditas. V. *Præceps, temere.*

Temerè, verwegen, frevenlich, unbesonnen, unbedachtsamlich. *Syn.* Inconsulto, inconsideratè, imprudenter, sine judicio & modo, temeritate quadam; nulla ratione, casu; fortuito, fortuna. *Phras.* 1. *Nihil temere agere*, er gehet nicht blind darein. A reprehensione temeritatis longe abest; non temere in petulantem temeritatem, sed delectu & sapientia ducitur; non offert se ullis temeritatibus; nimium præceps in consiliis, aut devius est; nihil per incogitantiam facit, aut incaute, aut sine consilio suscipit; nihil primum in præcipitia agitur consilia; nihil fortunæ permittitur, omnia consilio. 2. *Temere in res ruit*, er gehet blind darein. Sine recti pravique discrimine ruit quas-

quasvis aggredit ur; aurâ, non consiliô fertur; impetu magis, quam consilio incurrit; cæcus & præceps fertur in res; cæca cupiditate rapitur ad aliquid; cæcus atque amens furore; cæcus amentia, crudelitate ac scelere fertur in rem; temeritatis inconsideratissimæ, dementissimæ plenus est; temeraria utitur ratione; amentissimus, atque omnibus consiliis præceps ac devius est, sine judicio, ratione; nullo adhibito consilio; per summam incogitantiam, per summam temeritatem in omnem se offert discriminis casum. 3. *Temere credit*, et glaubet gar zu leicht. Auditionem levem pro re comperta habet; rem credit, de qua nihil præter auditum habet; verba sibi dari facile patitur; credulum se præbet iis, etiam, quibus fidem & autoritatem justa suspicio derogat. *V. Credo. Usus.* Audacter hoc dico, non temere affirmo.

Temeritas, atis, f. Frevel, Verwegenheit, Unbesonnenheit. *Syn.* Inconsiderantia.)(*Sapientia, judicium. Epi.* Admirabilis, furiosa inconsideratissima ac dementissima, insignis, materna, summa, tribunitia, turbulenta, turpis, vitiosa. *Usus.* Genus inconsiderantissimæ temeritatis, Errant, qui temeritate & casu, non consilio agi, regi, administrari credunt omnia. *V. Imprudentia, temere.*

Temetum, i, n. starker Wein. *R. à* τὸ μέθυ, *Vinum*: quod mentem tentet. *Syn.* Vinum. *Usus.* Careant temeto mulieres.

Temo, onis, m. die Deichsel am Wagen.

Temperamentum, i, n. Maaß, Mäßigung, Mittel. *Syn.* Temperatio, ratio. *Usus.* Inventum est temperamentum, quo tenuiores ditioribus æquentur.

Temperans, tis, *g. o.* mäßig, sittlich, bescheiden. *Syn.* Continens, moderatus, qui ab omni libidine se continet.)(*Libidinosus. Adv.* Late, juste. *Phras. Homo est temperantissimus*, er ist gar mäßig. Ab omni cupiditate longe remotus; ob omni cupiditate alienus; omnis cupiditatis expers; vir est, in quo rationis in libidinem, aliosque nontectos animi impetus firma & moderata dominatio cernitur; qui rebus in omnibus certum habet vitæ modum; qui frugi hominis & temperantis fungitur officio; qui victu cultuque corporis parabili ad implenda naturæ desideria defungitur; vir est, in quo cum molestia certa, frugalitas; qui salubri victu, cultuque moderato temperantissime agit, qui modum omnibus in rebus servat, adhibet, tenet, retinet, moderationem adhibet. *V.* Vir frugi, & in omnibus vitæ partibus moderatus, plenus pudoris, plenus officii & religionis *Usus.* An temperantem eum dices, qui in aliqua libidine se continuerit, in aliqua se effuderit? *V. Moderatus, Moderatus.*

Temperanter, mäßiglich, züchtiglich. *Usus.* Si temperantius egisset.

Temperantia, æ, f. Mäßigkeit. *Syn.* Moderatio, moderatio, frugalitas, continentia. *Usus.* Temperantia moderatrix omnium commotionum, inimica libidinum, in prætermittendis voluptatibus cernitur. Temperantia, cupiditatum moderatio rationi obediens, animi motus regit. Temperantia est sedatio perturbationum animi, & rerum modus. *V. Moderatio.*

Temperatè, mäßiglich, bescheidentlich. *Usus.* Temperate agere.

Temperatio, onis, f. Mäßigung, geschickliche Einrichtung. *Syn.* Temperamentum, moderatio. *Epi.* Modica, sapiens, superior. *Usus.* Cœli, civitatis, juris temperatio. Aeloris temperatione firmamenta oriuntur & augescunt. Sol meus mundi, & temperatio.

Temperator, oris, m. Ordner, Anordner. *Usus.* Temperator ille, ac moderator hujus varietatis.

Temperatus, a, um. mäßig, gemäßiget. *Syn.* Temperans, moderatus, modicus. ✕ *nimis immoderatus. Adv.* Utcunque. *Usus.* Temperati mores. Temperatis escis, & potionibus uti. Oratio temperata numeris.

Tempero, as, avi, atum, are. mäßigen, geschicklich ordnen, Ziel und Maaß geben. *Syn.* Moderor, rego, administro; temperationem facio, misceo. *Phras. Vix mihi tempero*, ich kan mich kaum enthalten. Vix comprimor, quin &c. vix me teneo; vix me contineo, quin; vix possum animum vincere, vix me cohibeo. *Usus.* Lycurgus rempublicam optimis institutis & legibus temperavit. Amara risu, victoriam clementia temperare. Ab injuria, a maleficio temperare. Vix sibi temperat, quin. *V. Moderor, coarceo, cohibeo.*

Tempestas, atis, f. Wetter, Witterung, Gewitter, Zeit. *Syn.* Tempus, ratio, certa, aëris constitutio; turbo, procella. *Epi.* Adversa, bona, calamitosa, civilis, horribilis, idonea, egregia; læta, sæva, serena, turbulenta, violenta, tetra, popularis, perfrigida. *Phras.* t.

Tempestas mala exorta est, es ist ein übes Wetter entstanden. Coorta est tempestas maxima cum magno fragore tonitribusque; fœda tempestas cum grandine ac tonitribus cœlo dejecta est; tanta vis tempestatis, imbris ac turbinis ferebatur, ut nulla unquam dies turbulentior fuerit; fœda tempestas nimbo denso omnia operuit, mare exasperavit fluctibus, omnia permiscuit; ingens repente commota, concitata tempestas est; ejulabant venti, sævi existebant turbines, fluctus ejiciebantur maximi; multis imbribus, & prope intolerabili tempestate vexabamur. Vento mixtus imber ferebatur in ora, ut jam spiritum prope intercluderet, nec reciprocare animam sineret: tum vero ingenti sono cœlum strepere, & inter horrendos fragores micare ignes, donec effuso imbre, creberrimaque grandine obruerentur omnia. Ab omni parte cœli emicabant fulgura, & nunc internitente luce, nunc condita non oculos modo, sed etiam animos terrebant. Erat prope continuus cœli fragor, & passim cadentium fulminum species visebatur, dum repente imber grandinem incutiens torrentis modo effunderetur. 2. *In mari tempestas fœda exorta est*, es ist ein grausames Ungewitter im Meer entstanden. Spissa se cœlo nubes intendebant, & quidquid lucis intermicabat, effusa caligine extinctum est; tum inhorrescens mare paulatim levari, deinde actiori vento concitatum fluctus ciere, & inter se naviga collidere, ut scissis repente triremium vinculis ruere tabulata, & cum ingenti fragore in profundum secum trahere, quidquid erat vectorum, inciperent. Interea atro nubium globo effusa grando cum ingenti fragore cœli, tonitribusque, ac fulminibus præstringentibus aciem oculorum; omne deinde cœlum & mare in austrum cessit, qui immenso nubium tractu validus rapuit, disjecitque naves. Vehemens primum ingruebat ventus, isque cum fulgetris, & cœli fragore, tetraque ac minaci nubium vi; tum inhorrescens mare paulatim attolli, majoresque in momenta ciere fluctus, qui violentis ab omni parte exasperati flatibus quassatæ jam navis in perniciem conspirabant. Tum vero non per gradus, ut solet, tempestas intumuit, sed direptus subito aër ita miscuit maria, ut artem nox à principio, & spem nautis eriperet. Coire paulatim nubes, tonare cœlum, micare ignes, ruere noctem videbamus; prælabantur venti, fingebant undæ, crebrisque fluctibus navem oppugnabant. Principio nigrescere ac condensari nubes, solis aspectus adimi; tenebris conduplicatis inhorrere omnia, ut cæca quadam nocte obsessi, oppressique videremur; cælum tonitribus dat magnis ingentes, concursu conflictuque nubium fulgura & fulgetra ingeminant, atque in illa opaca caligine sonetiam nobis lucem præbent; glomerabant horrendam grandinem venti, imbresque densissimi, qui ad concitandum æquor sic incubuerant, ut illud ab imis sedibus eversuros putares; totum cœlum in mare descendere, omniaque inter se elementa permisceri, atque confundi crederes; volvebantur aquarum montes, crescebatque magis semper ac magis tempestas, & decumanis fluctibus terribili procellæ fremitu navis latera ferichat. Immutata repente maris fides est; nam præter disturbatum procellis aërem, & furentium ventorum violentiam, ex obliquo mare miscentem, etiam nubes, æstivis caloribus incensæ, inter se collidebantur, creberrimoque ruptæ tonitru, fragoribus aures, tumultu pontum ac cœlum, fulgurum jactu oculos animosque confundebant: cumque procella nimbos impelleret, nubes præcipiti ruina fractæ tam densis imbribus descendebant, ut torrentes ac non quasi nata effundere viderentur. *Usus.* 1. Qua tempestate Græci florebant. 2. *Turbo, procella*, Ungewitter, Sturm, Wetter. Imbres, nimbi, turbines, cetetaque tempestates. Tempestate jactari, agitari, everti. *Transf. Annona, calamitas, tempus miserum*, schlimme und elende Zeiten. Tempestas in me coorta, commota, concitata est. Impendentem reipublicæ tempestatem dudum prospexi. Hac populi tempestate jactamur. Turbulentissimæ huic tempestati cedendum. Tempestate reipublicæ detineri, in portum rejici. Mutata, sedataque hac reipublicæ tempestate. Tu procella patriæ; turbo ac tempestas pacis. 4. *Aeris ac temporis constitutio, coeli status*, Witterung. Tempestatem idoneam nancisci, habere. Tempestate bona conscendere, solvere, navigare. V. *Serenus.*

Tempestive, zu rechter Zeit. Syn. Opportune, in tempore, mature, in loco, commodum, opportuno tempore, optima opportunitate.

Tempestivitas, atis, f. rechte, bequeme, gelegene Zeit. Syn. Opportunitas. Cs. Sua cuique parti ætatis tempestivitas est data.

Tem-

Tempestivus, a, um. zeitig, bequem und gelegen. *Syn.* Opportunus. *Usus.* Mari ad navigandum nondum tempestivo solvit. Tempestivi fructus. Convivia tempestiva. *V. Opportunus.*

Templum, i, n. Kirche, GOttes-Haus, Tempel. *Syn.* Ædes sacra, locus sacer, domicilium divinum: fanum, delubrum; sacrarium. *Epi.* Amplissimum, antiquum, sanctum & religiosum, auguratum, augustissimum, clarissimum, egregium, pulcherrimum & magnificentissimum. Opere nobilissimum, religione sanctissimum. *Phras.* 1. *Templum ibi est valde celebre*, es ist allhort ein sehr berühmtes GOttes-Haus. Ædes DEO sacra ibi est, magnis populorum concursibus celebrata. Sedes ibi Deo consecrata est advenarum frequentia insignis; inclytum ibi divitiis & sanctitate templum est. Templum ibi visitur advenarum concursu imprimis nobile ac celebratum. Templum ibi est opere nobilissimum, religione sanctissimum. Antiquum augustissimumque ibi templum est; augustissima Numini dicata ibi domus est. 2. *Templa visitare*, die Kirchen besuchen. Religionis causa celeberrima urbis templa obire; loca sanctimonia inclyta veteri religione visere; loca sacra & cœlestibus prodigiis illustrata, nobilitata, inclyta venerari. *Usus.* Templa publice vota & dedicata. Sanctissimarum & antiquissimarum religionum templum.

Tempus, oris, n. Zeit. R. à *Temperando, quod tempus omnia temperet.* *Syn.* Temporis status, forma, ratio, varietas, cursus, inclinatio, perturbatio: tempestas, ævum, seculum. *Phras.* 1. *Tempore minime opportuno reverteris*, du kommest gar nicht zu rechter Zeit zurücke. Alieno tempore reverteris; in alienum tempus cadit reditus tuus; reditum tuum ratio temporis haud sane probat; si rationem temporis spectasses, redeundi consilium non suscepisses, aut susceptum abjecisses; ineptum aversum à ratione, plane stultum judicasses; revertendi maturitas nondum erat. 2. *Nemini bene est tempore tam misero*, es ist keinem wohl bey so elender Zeit. Nemo est, cui recte sit hoc miserrimo temporum statu; in tanta temporum acerbitate, tristitia, calamitate, atrocitate, iniquitate, injuria; in tam iniqua, dura, adversa temporum ratione, in tam infelici temporum conditione; in hac temporum perturbatione, in his omni calamitate, omni scelere, ac flagitio refertis temporibus; in hac omnium rerum perturbatione; in hac malorum colluvie; in hac non modo virtutum, verum etiam doctrinarum pernicie; his miserrimis temporibus; his tam miseris, infaustis, iniquis, perditis temporibus; his tam alienis ab omni virtute, à bonis artibus, ab omni vivendi ratione, ac ordine temporibus. 3. *Tempore felici amicis abundamus*, zur Zeit der Glückseligkeit haben wir viele Freunde. Prosperis temporibus; in prospera fortuna; in secunda, læta, felici, optima fortuna; rebus ad voluntatem fluentibus; cum rebus omnibus belle est; cum omnia facillimo cursu procedunt; optimis, lætissimis temporibus amicorum turba circumsepti sumus. 4. *Tempus breve admodum indulges*, die Zeit, so du mir zugiebst, ist gar zu kurz. Tempus per exiguum præfinis, exiguam temporis usuram concedis; in horæ unius circulum me cogis; spatium agendæ rei das perexiguum; angustis terminis concludis. 5. *Tempus non habeo ad scribendum*, ich habe nicht Zeit, zu schreiben. Tempore excludor ad scribendum; multæ, quæ me circumstant, occupationes spatium non dant, relinquunt scribendi; temporis angustiis, temporibus excludor à scribendo; otium, spatium non est scribendi; temporis nihil est, quod à reliquis negotiis possit subtrahi ad scribendum; quod eripi tot occupationibus possit; scribere per quotidianas confertasque occupationes non licet; temporis nihil vacat, nihil reliquum est ad scribendum; quotidianæ occupationes tempus omne mihi eripiunt. 6. *Tempori servire, sapientis est*, es stehet einem weisen Manne nicht übel an, wann er sich weis, in die Zeit zu schicken. Consulere temporibus, necessitati parere; rationem temporis habere; res ad tempus accommodare; servire, inservire, cedere, assentiri tempori; parere tempori; scenæ servire, nec sapiens interdum refugit. 7. *Tempus omne in litteris consumo*, ich bringe die ganze Zeit mit Studiren zu. In bonis litteris tempus omne pono, traduco, tero, contero; tempus omne bonis litteris, do, transcribo; otium quod nactus sum, in bonis litteris tero; diem legendo scribendoque condo; vitam, ætatem doctrinarum studiis contero. 8. *Cum tempore. vulg.* mit der Zeit. Tempore suo; dato tempore; annis venientibus; procedente tempore; olim. 9. *Nondum tempus est*, es ist noch nicht Zeit. Immatura res agitur; nondum habet maturitatem res tuam. 10. *Ubi tempus erit, faciam*, ich werde es thun, wenn es Zeit seyn wird.

wird. Ubi res & ratio postulabit; ubi locus agendæ rei datus fuerit; ubi tempus agendæ rei stabit, faciam, quæ cupit; quæ cupis, in loco, suo tempore perficiam. *Usus.* Tempus alicui ad colloquium dare, constituere, designare, bestellen. Appropinquat, venit, accedit tempus rem exequendi; tempus est; ut rem exequamur, es ist Zeit, die Zeit kommt herzu. In quæ reipublicæ tempora incidimus, incurrimus, gerathen. Adeundi aliquem tempus scite capere, arripere, observare, ausjuchen. Ad litteras scribendas vix mihi tempus sumo, habeo, nanciscor, sich Zeit nehmen, Zeit haben. Tempus in aliqua re pono, tero, contero, zubringen. Frustra tempus perdere, verliehren Nugis tempus eximere, verschwenden. Tempus omittere, dimittere, prætermittere, vorbey geben lassen. Abiit, prætériit tempus illud, verschwunden. Nec revocari, nec recuperari amissum tempus potest, wiederrussen, zurück bringen. Temporis causa facere aliquid, etwas thun, um sich in die Zeit zu schicken. Tempore, in tempore, ad tempus venire, zu rechter Zeit. Ab eo tempore, ex eo tempore declinare coperunt omnia, von derselben Zeit an. Inter omne tempus, die ganze Zeit über. Interjecto haud longo tempore, nicht lange darnach. Multum temporis interciderat, es ist inzwischen viel Zeit vorbey gegangen.

Temulentus, a, um, trunken, voll, dähmisch. *R. Temetum. Syn.* Ebrius, ebriosus. V. *Ebrius, Vinolentus.*

Tenacitas, atis, f. Kitzigkeit, Kargheit, Zädigkeit. *Usus.* Aves quædam unguium tenacitate cibum capiunt. V. *Avaritia.*

Tenax, acis, *g. o.* karg, zäh. *R. à tenendo. Syn.* Parcus, retinens. *Phras. Propositi tenax est,* er hält fest auf seinem Vorhaben. A susceptâ sententia dimoveri, averti non potest; à sententia nec transversum unguem deflectit; in suscepto consilio perstat; consilium non mutat, sua in sententia constat. *Usus.* Parcus & tenax. V. *Parcus.*

Tendiculæ, arum, f. Fallstrick, Vogel-Netz. *Syn.* Laquei, retia. *Usus.* Aucupia verborum & litterarum tendiculæ.

Tendo, is, tetendi, tensum, ere. spannen, strecken, trachten. *R.* τείνω. *Syn.* Aliquid cogito, ad aliquid aspiro. *Usus.* 1. Ad consulatum tendere. Hæc jam habebamus, ad illa nunc acri tendamus animo. 2. *Extendo, porrigo,* ausstrecken. Græcia tendit dextram Italiæ. 3. *Molior,* nachstellen. Insidias alicui tendere. Adversus aliquem pertinaciter tendere. 4. *Fundo, affundo,* ausbreiten. Anunum autem per totum corpus tetendit. 5. *Eo, contendo, peto,* eilen, reisen. Romam, aliquò suum cursum tetendit. Sententiæ in diversum tendebant. 6. *Tentoria figo,* Lager schlagen. Tendere *simpl.*

Tenebræ, arum, f. Finsterniß, Dunkelheit. *Syn.* Obscuritas, caligo, nox.)(*Lux. Epi.* Æternæ, crassæ, diurnæ, intimæ, magnæ, opacæ, tetræ, & quasi perpetuæ. *Phras. Tenebræ meridie factæ sunt,* es war um Mittagszeit eine grosse Finsterniß. Umbra noctis similis premebat terram nox cœlo obducta lucem condidit, supprellit, lux ipsa solis crassis occultata & circumfusa tenebris latebat; quidquid lucis internitebat, offusa caligine extinctum est; spissæ repente tenebræ lucem supprimebant. *Usus.* Tanquam si reipublicæ offusa sempiterna nox esset, ita in tenebris jacebant, miscebanturque omnia. Ex caligine & tenebris in lucem respicere cœpit respublica. Obscuram familiam è tenebris in lucem vocare. Afferre, obducere, offundere tenebras rei. In tenebras depromi. In tenebris jacere. Philosophia ab animo caliginem & tenebras dispellit. Luce non tenebris redit, er ist bey Tag, nicht bey der Nacht zurück kommen.

Tenebricosus, a, um. finster, dunkel, düster. *Syn.* Obscurus. *Usus.* Sensus tenebricosus. Libidines tenebricosæ. Tempus reipublicæ tenebricosissimum. V. *Obscurus.*

Teneo, es, ui, ere. halten, ergreiffen. *Syn.* Retineo, *Adv.* Acutissime, ægre, copiosissime, diligenter, diu, facile, firmius, maxime, mordicus, necessario, omnino, bene, plane, postremo, præclare, probe, lunime, jam ante, aliquando, coram manifesto, undique. *Usus.* 1, Cursum suum tenere; dignitatem, morem, gravitatem, statum & instituta sua tenere. Locum urbis principem, gubernacula imperii, summam reipublicæ, provinciam tenere. Gratiam alicujus, rei alicujus memoriam tenere. 2. *Adstringo, obligo,* verbinden. Voto, promisso, religione, fœdere, jurejurando teneri. 3. *Obtineo,* besitzen, behaupten. Qui mare tenet, rerum potitur. Civitatem servitute oppressam tenere. Dominatu unius omnia tenetur. Causam tenuit, *obtinuit.* 4. *Agnosco, assequor, intelligo,* wissen, verstehen. Probe rem teneo. Teneo voluntatem tuam. Aliquid animo tenere. 5. *Habeo,* haben. Tenere animum attentum ad aliquid. Tenere exercitum, fiduciam. 6. *Deprehendo, circumvenio,* ertappen, ergreiffen. Teneri in manifesto crimine. Manibus rem teneo: tenemur undique, non elabemur. 7. *Cohibeo,* einhalten. In tanto dolore lachrymas tamen tenui. Iram non te-

nui,

nui, quin erumperem. Vix risum tenui. 8. *Moveo, afficio, impello*, antreiben. Desiderio, spe, verecundia, studio rei alicujus, morbo, otio, ludis &c. tenetur. 9. *Conservo*, erhalten. Donum totam amicitia devinctam teneo. 10. *Moror, detineo*, aufhalten. Tempestas biduum me tenuit. Sermone hominem in multam noctem tenui. 11. *Contineo*, innen halten. Domo se, suis finibus se, aliquem in custodia tenuit. Vix teneor, quin. Vix me teneo, quin. *Tenet mecum, vulg. est*, er hält es mit mir; *Latine*: mecum stat, in meis partibus stat; stat à me; mecum facit; meis partibus studet; mecum sentit.

Tener, era, um. zart. *R. à τέρην. Syn.* Mollis, tractabilis.)(*Durus. Usus.* Nihil tam tenerum, tam flexibile, quod facilius sequatur, quocunque torqueas, quocunque ducas, quod magis pro arbitrio fingatur. Oratio mollis & tenera. Animo mihi videris teneriore. V. *Mollis.*

Teneritas, atis, f. Zartigkeit. *Syn* Mollities.

Teneritudo, inis, f. Zartigkeit. *Usus.* Si siccitates sunt, & terra teneritudinem habet.

Tenor, oris, m. gleichhaltende Weise. *Syn.* Æquabilis ratio, cursus. *Usus.* Is uno tenore, ut ajunt, in dicendo fluit. *Litteras huius tenoris scribere, vulg. est*, einen Brief dieses Innhalts schreiben; *Latine*: in hanc sententiam, rationem scribere litteras.

Tentabundus, a, um. der etlichemal versucht und probiret. *Usus.* Ventum ad angustam rupem, ut ægre expeditus miles tentabundus, manibusque virgulta retinens se demitteret.

Tentatio, onis, f. Anstoß der Krankheit. *Syn.* Commotiuncula. *Usus.* Valetudinem tuam & à vetere morbo, & à novis tentationibus confirmatam gaudeo. V. *Consentio tentationi.*

Tentator, oris, m. Versucher.

Tento, as, avi, atum, are. Versuch thun. *Syn.* Attento, periclitor, conor, periculum facio. *Phras. Omnia tentabo*, ich werde alles versuchen. Vias omnes persequar, quibus putabo ad id, quod volo, posse perveniri; nihil erit, in quo acquiescam; odorabor omnia, quam potero, sagacissime; animum versabo in omnes partes, agitabo, omniúmque animos tentabo; sensus omnium mentésque degustabo, explorabo; nihil ad summam diligentiam mihi faciam reliqui; ad omnia nitar; omnem lapidem movebo; ad vim etiam & armatas preces animum convertam. *Usus.* Tentare leviter aliquem, quo animo ferat aliquid. Prælio belli fortunam tentare, experiri. Aliquem donis, spe, metu, armis tentare. Morbo tentari. Manu, pede aquæ frigus tentare. V. *Experior.*

Tentorium, ii, n. Zelt, Gezelt. *Syn.* Tabernaculum militum.

Tenuis, e. dünn, subtil, geringfügig. *Syn.* Exilis, minimi momenti, subtilis: parum locuples.)(*Crassus, locuples. Phras.* 1. *Homines tenues*, schlechte, gemeine Leute. Obscuro loco nati; animo & fortuna imbecilliores; ordinis tenuioris homines; infimo loco nati; humili fortuna orti, nullius nominis, aut dignitatis; terræ filii; inferius genus hominum; qui in obscuro vitam agunt; ob scuri inter populares generis. V. *Vilis, humilis, abjectus. Usus.* 1. Tenue cœlum, autoritas tenuis. In tenuissimis ac minutissimis rebus sæpe labimur. Patrimonium tenue. Tenuis aqua vadum alibi aperiebat. 2. *Pauper, vilis, obscurus, humilis*, arm, schlecht, gemein. Cui tenues opes, nullæ facultates, exiguæ amicorum copiæ. Ordinis tenuioris homo. Tenuem victum anteferre copioso. 3. *Gracilis*, dünn, mager. Corpusculo tenui.

Tenuitas, atis, f. Dünne. *Syn.* Gracilitas. *Usus.* 1. Quosdam corporum tenuitas ipsa delectat. 2. *Subtilitas*, Subtiligkeit. Tanta est animi tenuitas, ut fugat aciem. 3. *Paupertas*, Dürftigkeit. Ex meis angustiis illius sustento tenuitatem. V. *Vilitas.*

Tenuiter, schlecht, geringfügig. *Syn.* Anguste, prelle Philosophorum more.)(Copiose. *Usus.* Tenuis, subtilius & acutius tractare.

Tenus, bis, nach. *Usus.* Aurium tenus. Verbo tenus.

Tepefacio, is, fec, factum, ere. warm, oder lau machen. *Syn.* Calefacio.

Tepesco, is, tepui, ere. laulicht, oder warm werden. *Phras. Tepescere cœpit in spiritu*, er hat angefangen, lau zu werden in dem Geist. Spiritus fervor in illo, quasi frigida affusa aqua, restinctus est; ardor primus virtutis extinctus est; à religione officii declinavit; ardorem refrigescere passus est. Ardor remisit, refrixit, deferbuit; oblanguit fervor illo ex diuturna meditatione conceptus, & sensim evanescere cœpit. *Usus.* Maria agitata ventis repescunt.

Tepidus, a, um. laulicht, wärmlicht. *Usus.* Tepidus vapor. V. *Remissus.*

Tepor, oris, m. Lauigkeit, mittelmäßige Wärme. *Syn.* Moderatus calor. *Epi.* Externus, modicus. *Usus.* Tepor excitatus. Modico tepore calet.

Ter, dreymal. Ter decies, dreyßigmal.

Terebra, æ, f. Bohrer. *Syn.* Instrumentum, quo ligna perforantur.

Terebro, as, avi, atum, are. bohren.

Teres, etis, *g. o.* rund, nett, fertig. *Syn.* Rotundus; acer. *Usus.* Plena & teres oratio. Atticorum teretes aures.

Tergiversatio, onis, f. Ausflucht Weigerung. *Syn.* Recusatio. *Usus.* Quid ergo erat moræ & tergiversationis?

Tergiversor, aris, atus sum, ari. Ausflucht suchen, sich weigern. *Syn.* Refugio. *Usus,* Invitum, æstuantem & tergiversantem ad dicendum, coegi. Quid taces? quid dissimulas? quid tergiversaris? Non est locus ad tergiversandum. V. *Nolo, mutus, mora.*

Tergo, is, tersi, tersum, ere. wischen, säubern, reinigen. *Syn.* Abstergo. *Usus.* Qui tergunt, qui ungunt, verrunt.

Tergum, i, n. der Rücken. *Syn.* Aversa pars corporis tota. *Usus.* A tergo adoriri aliquem. Terga vertere, in fugam abire. Hostem à tergo intercludere relinquere. Insequitur nos à tergo senectus, nec opinantes aliequitur. A tergo se objicere.

Terminatio, onis, f. Endigung. *Syn.* Finis, mensura, modus. *Usus.* Versus inventus est terminatione aurium. Terminatio rerum expetendarum.

Termino, as, avi, atum, are. endigen. *Syn.* Determino, concludo, laudo, definio; regionibus aliquibus circumscribo, definio. *Usus.* Imperium Rom. non terrâ, sed cœli regionibus terminatur. Iisdem finibus vitam & gloriam terminare. Epicurus bona voluptate terminavit. Verba melius terminantur ac cadunt in syllabas longiores. V. *Finio.*

Terminus, i, m. Markstein, Gränze. *K. à τέρμων, extremitas. Syn.* finis, regio. *Epi.* Certi, modici. *Usus.* Jus suum nullis terminis ac finibus circumscribere, definire. Termini, quos Socrates pangit & constituit. Certos mihi fines, cancellos, terminos ipse constituam, extra quos non egrediar. V. *Finis.*

Terni, æ, a. drey, je drey. *Usus.* Terna, aut bina, aut singula etiam verba dicere.

Tero, is, trivi, tritum, ere. reiben, zerreiben, zerstossen. *Syn.* Contero, consumo, molio. *Usus.* Terere tempus, ætatem nugis. Verbum vulgari sermone tritum.

Terra, æ, f. die Erde, Erdreich, Erdboden. *Syn.* Globus terræ, medius mundi locus, orbis terræ, humus, tellus, solum. *Epi.* Alma, beata, cælestis, secunda, sorta, torrida, hostilis, inimica, immobilis, infirma, ingrata, lata, mater omnium, media, misera, parva, solida, globosa, tota, vestita floribus, universa, aliena, aspera continens, disjuncta, mortifera. *Usus.* 1. Terra mater omnium, vestita floribus, herbis, arboribus. Conquirere aliquem terra marique. Romam terra petere, über Land nach Rom reisen. A terra solvere; navim ad terram deligare. Ad terram aliquid abjicere, affligere. Terram aratro proscindere, discindere, subigere. *2. Terra,* Welt. Homini nihil in terris simile. *3. Terra,* Land. In terra hostili. Ex ultimis terris profectus. Nostra sunt maria & terræ.

Terræmotus, s. m. Erdbeben, Erschütterung des Erdbodens. *Epi.* Horribilis, magnus, ultimus. *Phr. J. Magnus terræ motus in Sicilia,* es ist in Sicilien ein grosses Erdbeben gewesen. Sicilia magnis terræ motibus conquassata est, contremuit; in Sicilia, terra per plures dies movit horrendum in modum; terra ingenti motu contremuit, ut non moveri, sed everti crederentur omnia. Sicilia magnis terræ motibus concussa est, adeo ut in agris tecta corruerent, multarum urbium magnæ partes prosternerentur, cursu rapido averterentur amnes, montes lapsu ingenti proruerentur, ventis per cava terræ citatis rupti montes, tumulique residerent. Terræ Siciliam maxime quatiebat; multa tum oppida corruere, multis locis labes facta, terræ dehiscere, flumina in contrarias partes fluxere; nutabat perpetuo solum, frequenter etiam subsultabat, tanto impetu ac fragore, ut urbes ac oppida sua divellendis tectis putaremus, nec quisquam tam saxeis esset pectoris, quin saxis terræque tremebundis contremisceret. *Usus.* Animi terræ motibus, ac pestilentiæ vastitate maxime terrentur. Terræ motus factus.

Terrenus, a, um. irrdisch. *Syn.* Terrestris. *Usus.* Humor maritimus & terrenus Terrenis & concretis corporibus sunt interjecta. Corpora nostra terreno principiorum genere sunt conjecta V. *Lucretius.*

Terreo, es, ui, itum, ere. erschrecken, einen Schrecken einjagen. *Syn.* Terrorem affero, infero, injicio; metum affero, infero, facio. *Adv.* Diuturnè, vehementius. *Phras. 1. Res ea vehementer nos terruit,* diese Sache hat uns sehr erschrecket. Animos terruit, formidine oppressit; perculit nos ea res, id fulmen, ejus vocis terror vehementer; perculit nos vox ea, inque animis, auribusque omnium adhuc versatur; magnum ea res metum incussit; multum trepidationis fecit; terrorem subita res præbuit, excivit, & re-

tino pavore pene nos exanimavit; ea res subitum terrorem effudit; metu nos territavit; in timorem dedit; animos graviter perculsit; ea res terrorem injecit; metum, trepidationem injecit animis; terroris mutui nos implevit; metum, terrorem incussit omnibus; pavorem offudit mentibus; pavorem injecit; terrorem nobis ingentem obtulit; formidinis nos implevit; terrore animos fregit oppressitque; in metum nos adduxit; metum objecit, incussit; metu nos affecit; animos in terrorem conjecit; timore mentes omnium nostrûm præpedivit; religionem & formidinem inculit; periculi species animos hominum horrore perstrinxit, perfudit, pavore implevit, exanimavit. 2. *Magnopere territi sumus*, wir seynd sehr erschreckt worden. Novo quodam terrore ac metu permoti, concitati, obstupefacti, perterriti, perculsi fuimus. Lingua obmutuit, manus obtorpuit, mente debilitata metu concidimus, toto corpore pernoctuimus. Nemo fuit tanta confidentia, quin timido sanguis refugeret, & metu exalbesceret. Ultimo metu perfusi sumus tot terroribus undique ostentatis. Perlatus est ad omnes terror. Circumfuso undique pavore ita obtorpuimus, ut nemo diceret, quod in rem esset, nemo audire posset. Præsens terror adeo animos omnium occupaverat, ut prope alienata mente, obcæcati metu & terrore nobis ipsis excideremus. Trepidatum repente, omnium pectora occulto metu pervadente hic, ut vox omnis ac sanguis deficeret. 3. *Terrui hostes in fugam se dant*, die Feinde, nachdem sie dermaßen erschreckt worden, geben sich in die Flucht. Hostes pavore perculsi; vano tumore pertæsi; metu subacti; multiplici terrore perculsi, circumventi; tantis terroribus vexati, ancipite circumstante metu in fugam se conjiciunt; terror incussus hostes per tota castra trepidos agit. V. *Timeo*. *Usus*. Non me terrent ista. Suæ quemque conscientiæ animi terrent.

Terrestris, e. irrdisct. *Syn.* Terrenus. *Usus*. Terrestre prædium.

Terribilis, e. erschrecklich, grausam, greulich. *Syn.* Horribilis, torrendus. *Usus*. Virtus terribiles, & ardore animi micantes. Pompeji virtus terribilior Romanis, quam exteris gentibus. V. *Terror, terreo*.

Terriculum, i, n. Schreckbild, Scheusal. *Syn.* Quod terrorem injicit.

Terrificus, a, um, schrecklich. *Syn.* Quod terrorem incutit. V. *Terribilis*.

Territorium, ii, n. Gebieth, Bezirk einer Landschaft und Botmäßigkeit. *Syn.* Terra, ager. *Epi.* Atriale. *Usus*. Florentis coloniæ territorium finitur.

Terror, oris, m. der Schrecken, entsetzliche Furcht. *Syn.* Minæ. *Epi.* Barbarus, ingenis verborum, immanis, implacabilis, militaris, nocturnus, novus, sempiternus, summus, tantus, tribunitius, nimius, mediocris. *Usus*. Terrores minasque jacere, spargere, jactare, einen drohen. Is nuntius magnum nobis terrorem obtulit, attulit, intulit, incussit, injecit, magno terrori fuit, einen Schrecken eingejagt. Terrorem addere, adnovere, noch dazu schrecken. Si quid increpet terroris, wenn sich jähling ein Geschrey erhebt von einer Gefahr. Anceps terror circumstabat, es lag auf allen Seiten übel aus. Terrorem illatum reddere, wiederum einen Schrecken einjagen. Firmare ex terrore hominem, metuque liberare, einem den Schrecken benehmen. V. *Terreo*.

Tertianus, a, um. Dreytägig, über den dritten Tag kommend. *Usus*. Febres tertianæ.

Tertiò, drittens, zum drittenmal. *Usus*. Iterum ac tertio.

Tertius, a, um. der Dritte.

Teruncius, a, um. ein kleiner Pfenning. *Syn.* Nummulus. *Usus*. Ne teruncii quidem sumptus mea causa factus est.

Tesera, æ, f. Tessel, Würfel, Würfelstein, Matrizeiden. *Syn.* Talus. *Usus*. Nobis senibus de lusionibus multis talos relinquant, & tesseras. Quid enim est fere? idem propemodum, quod micare, quod talos facere, quod teneras.

Testa, æ, f. ein Topf, irrden Geschirr, Hafen. *Syn.* Concha: vas victile. *Epi.* Nativa.

Testamentarius, ii, m. Verfälscher des Testaments. *Syn.* Subjector Testamentorum.

Testamentarius, a, um. zum Testament gehörig. *Usus*. Lex testamentaria.

Testamentum, i, n. Testament, letzter Wille. *Syn.* Supremæ voluntates, voluntas nostra post mortem de eo, quod post mortem nostram fieri voluerimus. *Epi.* Falsum, testamentum, non improbum, non medicatum, non phoniatum, irritum, ruptum, rasum. *Usus*. Testamentum facere, concludere, componere, obsignare; testamento aliquid alicui relinquere. Testamentum fallum supponere; testamentum subjicere. Nefas est, testamenta mutare, rumpere, inducere, irrita facere, & voluntates mortuorum evertere. Qui sectionem testamenti non habuerit. V. *Hæreditas*.

Testatus, a, um, bezeuget, bewähret, befräftiget. *Syn.* Exploratus, ratus, indubitatus. *Usus*. Nihil dixi, nisi notum & testatum. Ut res multorum oculis

fierit testatior. Res certissimis monumentis testata.

Testificatio, onis, f. Zeugniß, Bekräftigung, Bezeugung. *Syn.* Testimonium, formula testimonii. *Epi.* Summa, sempiterna. *Usus.* 1. Manebit hujus tui facti testificatio sempiterna. Chirographa, testificetiones, judicia, quæstiones. 2. *Affirmatio privata*, Bezeugung. Cum summa testificatione suorum erga me meritorum. V. *Testimonium, testes.*

Testificor, aris, atus sum, ari. bezeugen, Zeugniß geben, bewähren. *Syn.* Testor, attestor, notum facio, testimonium dico, testibus firmo. *Usus.* Id feci testificandi amoris mei causa. Hæc in maxima hominum frequentia testificabatur.

Testimonium, ii, n. Zeugniß, Bekräftigung, Bewährung. *Syn.* Testificatio, jurejurando devincta auctoritas. *Epi.* Acerrimum, debitum divinum, exploratum, externum, falsum, firmum, gratum, grave, improbum, inimicum, majus, mutuum, præclarum, proprium, publicum, sempiternum, totum, vehemens, divinum, tacitum. *Usus.* Testimonium secundum fidem & religionem gravissime dicere. Pro testimonio dicere; testimonium innocentiæ alicui tribuere, impertiri. Sunt in eam rem multa testimonia. Refellere, refutare, elevare testimonia. Eodem is convertit aculeos testimonii sui. Causa ejus gravissimorum virorum testimoniis communita fuit.

Testis, is, m. ein Zeuge. R. *à* Ἵστημι, τίθεμαι, *deponere*. *Syn.* Laudator, Autor, obsignator; testimonium. *Phras.* *Ejus rei multos testes habeo*, Deſſen habe ich viele Zeugen. Ejus rei testes citare, proferre, edere, producere possum plurimos qui se non opinari sed scire; non audivisse, sed vidisse; non interfuisse, sed egisse dicent. Rem testibus planam facere perfacile mihi est. Testem citabo totam domum; ejus rei autores testesque optimos dare possum; res ea multorum testimoniis communiri potest; in ea causa deesse non possunt, qui pro testimonio dicant; rem eam multis testibus firmare possum. *Usus.* Testes adhibere locupletes, idoneos, religiosos, integros, incorruptos, gravissimos; *aut* contra falsos, diabolares, ab religione remotos. Testis ac spectator vivus ac præsens. Testis est Italia. Claritimæ victoriæ testes. Deos facere testes.

Testor, aris, atus sum, ari. bezeugen, bekräftigen, bewähren: zum Zeugen rufen. *Syn.* Doceo, significo, ostendo, demonstro, testificor; testes adhibeo, facio, voco, invoco. *Usus.* 1. Ejus artificium operis artificis peritiam testatur. 2. *Testem invoco, imploro: obtestor*, zum Zeugen nehmen, anruffen. Deos testor omnesque homines. 3. *Testamento decerno*, ein Testament machen. Postine tertam exul, quæritur. V. *Testis.*

Testudo, inis, f. Schild-Kröte: Gewölbe. *Syn.* Animal crusta tectum, tardumque. *Epi.* Fluviatilis. *Usus.* 1. Testudo capite brevis, cervice anguina, aspectu truci. 2. *Locus fornicatus*, gewölbter Ort.

Teter, a, um. schändlich, scheußlich, greulich, garstig. *Syn.* Fœdus, flagitiosus. *Usus.* Quo nihil tetrius, fœdius, truculentius, aspectu terribilius, immanius reperiri potest. Bellua omni diritate atque immanitate teterrima. V. *Horridus.*

Tetre, schändlich, greulich. *Syn.* Fœdissime, impure.

Texo, is, ui, xtum, ere. weben, wirken, flechten, stricken. R. *à* τάσσω, *ordino*. *Syn.* Contexo. *Usus.* 1. Quid aranæ texerent. 2. *Necto*, zusammen stricken. Stoici ipsi sibi plagas texuere. Festive carmen aliquod texere.

Textilis, e. gewircket, gewebet, geflochten. *Syn.* Textus. *Usus.* Textile stragulum.

Textor, oris, m. ein Weber, Wirker.

Textrina, æ, f. Webers-Werckstatt. *Syn.* Textoris officina.

Textum, i, n. Gewebe, Flechtwerk. *Usus.* Clypei textum.

Thalamus, i, m. Ehe-Bette. *Syn.* Conjugis utriusque cubiculum.

Theatralis, e. zum Schauspiel gehörig. *Usus.* Theatrales consessus.

Theatrum, i, n. Schau-Platz. R. *à* Θέατρον. *Syn.* Cavea. *Epi.* Bellum, commune, frequens, refertissimum celebritate, eruditissimum judicio, magnitudine, amplissimum; vacuum. *Usus.* Theatra tota reclamant. Id frequenti theatro, incredibili plausu & clamore comprobatum est. Cæsaris virtutes majoribus theatris propositæ. Me quasi in quodam theatro orbis terrarum versari credebam. V. *Ludi.*

Theca, æ, f. ein Futteral, Truhe, Kasten, Schachtel. R. Θήκη. *Usus.* Theca nummaria. Thecæ vasorum.

Theologia, æ, f. Wissenschaft göttlicher Dinge. *Syn.* Divinarum rerum scientia. *Usus.* *Theologia Mystica*, so von geistlichen Dingen und Vollkommenheit handelt. Arcana, recondita, interior, divinitus immissa mentibus hominum de Deo divinisque rebus scientia. Doctrina interior Deo magistro tradita. Divinarum rerum cognitio è cœlesti luce hausta. *Theologia Speculativa*,

Disce-

Disceptatrix ac judex altissimarum de Deo, divinisque rebus quæstionum disciplina. Scientia geminata fidei rationisque luce illustrata. *Theologia Moralis*, quæ quæstiones de Christiani hominis officio complectitur; quæ actas impeditasque conscientiæ rationes explicat *vel* expedit; quæ interioris fori causas quæstionesque tractat. *Theologica Polemica*, quæ controversas fidei ac religionis nostræ quæstiones explicat, dissolvit; quæ in evertendis novarum opinionum commentis operam Christianæ rei locat; quæ religionis arcana in controversiam adducta, ratione ac autoritate firmat, ac tuetur. *Theologia Positiva*, sacrorum codicum interpres Theologia, quæ Patrum, sacrorumque autoritate Conciliorum, controversas religionis nostræ quæstiones dirimit.

Theologus, i, m. Gotteegelehrter. *Syn.* Rerum divinarum peritus; sacrarum litterarum intelligentia nobilis, interpres divinorum oraculorum; qui vita ac ratione religionis nostræ arcana explicat.

Theorema, atis, n. Lehr-Satze. *Usus.* Percepta appello, quæ Græci theoremata.

Thesaurus, i, m. ein Schatz, gesammelter Reichthum. *Syn.* Opes, divitiæ. *Usus.* Thesaurum defodere, alicubi obruere; alicui de thesauris suis aliquid suppeditare. Thesauurus rerum omnium memoria. V. *Opes.*

Thesis, is, f. Satz, Vortrag. *Syn.* Propositum. *Epi.* Perdifficilis, politici, acuta, tenuis.

Thuribulum, i, n. Rauch-Fas. *Syn.* Acerra.

Thus, ris, n. Weyhrauch. *Usus.* Thura & odores incendere.

Tiara, æ, f. ein Haupt-Schmuck bey den Persern.

Tibia, æ, f. Schienbein, Pfeiffe, Schallmey. *Syn.* Os cruris, fistula. *Epi.* Inflata, modulata, nuptialis, tardior. *Usus.* Tibiâ, ad tibiam canere. Tibiæ modulate canentes. Tibiam inflare. Tibiarum cantu, initinctu pugnant acrius.

Tibicen, inis, m. ein Pfeiffer, Schalmeyer. *Syn.* Qui tibiis canit. *Epi.* Bellus, latinus, tardior.

Tignarius, ii, m. ein Zimmermann. *Usus.* Faber tignarius.

Tignum, i, n. Latte, Balke. *Syn.* Trabs.

Timeo, es, ui, ere. sich fürchten, befürchten. *Syn.* Metuo, horreo, extimesco, pertimesco, reformido, vereor, in metu sum, afficior timore, metus animo objicitur, mente vix consto. *Phras.* 1. *Valde timet*, er fürchtet sich sehr stark. Magno in timore est; magnum in timorem pervenit; metu suspensus, fractus & debilitatus latet; ictus metu gravioris mali, & horrore perfusus tuta omnia reformidat. Vix se præ formidine commovet. Metum cepit non mediocrem. Totus in metu est, & trepidatione; magnus hominem metus agitat; commovet; magnus in metum adductus est; vacuus metu non est. Timor hominem incessit, occupavit ingens. Gravi metu solicitatur. Pavor animum hominis intravit ingens; metum in se concepit; delirat miser timore, & nescio quid pavitat. 2. *Multi adeo imbecilles animo sunt, ut omnia timeant*, viele sind so weichherzig, daß sie alles fürchten. Multos ita pusilli infirmique animi videas, qui ad omnes casus metu contremiscant; metu examinentur; metu exalbescant, exhorrescant; timore commoveantur; metu perturbentur. Multos ob animi infirmitatem, imbecillitatem, quilibet casus terret, perterret, perterrefacit; metu afficit; in timorem conjecit; ad timorem impellit; multis, quod animi imbecillitate laborent, vel minus casus metum, terrorem incutit. V. *Terreo.* 3. *Timeo, ne non optime consilia mea succedant*, ich fürchte, meine Anschläge möchten nicht wohl von statten gehen. Timeo mei consilii quis sit exitus futurus. Utinam consilio meo respondeat exitus, vereor tamen, ne aliorsum cadat. Quam feliciter mihi eventurum sit ex consilio meo negotium, plane non video: equidem adversos metuo exitus. Metuo, ne id consilii ceperim, quod explicare non facile possim. Meum consilium quo sit evasurum, nescio, ac timeo. Consilium à me captum ut eum, quem volo, habeat exitum, opto magis, quam spero. Exitum consilii mei extimesco. 4. *Tam vicino periculo timeo sane vehementer*, bey so naher Gefahr fürchte ich mich sehr. Aspectu impendentis procellæ horret animus, vox torpet, spiritusque; metus percurrit meum omniumque pectora; animus, timore obstupescit; subito horrore obrigui, metuque nunc adeo exsanguis sum; formido incessit animum, & pavore marceo. V. *Timor, Terreo. Usus.* Quemadmodum explicari hæc possint, timeo. Timeo de consulatu; ab eo judiciorum genere.

Timide, furchtsamlich, zaghaftig, kleinmüthig. *Syn.* Ignave, timido animo, dubitanter, diffidenter.)(*Fidenter, animose, fortiter. Usus.* Timide, ac verecunde dicere. Timide, modiceque dicere.

Timiditas, atis, f. Furchtsamkeit, Zaghaftigkeit, Kleinmuth. *Syn.* Angustus & parvus animus.)(*Confidentia, fortitudo. Epi.* Humilis, fracta, ingenua, turpis, utilis. *Usus.* Cautio mea, timiditasque in causis.

Pudore quodam, & timiditate ingenua refugisti. Timiditati & ignaviæ militum proposita supplicia. V. *Timeo.*

Timidus, a, um. furchtsam, feig, kleinmüthig, schüchtern, zaghaftig. *Syn.* ignavus, nullius animi, circumspectans omnia; quidquid increpuerit, pertimescens; diffidens, imbellis, vecors.)(*Animosus. Phras.* 1. *Pusilli animi es, & timidus*, du bist gar kleinmüthig und furchtsam. Exigui, infirmi, imbecilli animi es, nimiumque demissi. Infirmus ab animo es; animo jaces, langues, non viges. Jacet, languet, non viget animus tuus. Animus tibi sine animo est; abest animus ab animo tuo. Facile concidis, commoveris animo; roboris ac nervorum in animo tuo parum est. Animum in te requiro, desidero. Umbras etiam times trementibus labiis. Timorem prodis; nemo te meticulosior; animo es nimis ignavo ac demisso, magna quadam animi infractione, formidine, pavore timiditatem tuam ostendis; nescio, quas formidines agitando animis, ipse tibi curas & metus auges. 2. *Exercitus erat timidus*, das Kriegs-Heer war voller Schrecken. Fuga trepidus, plenus vulnerum & pavoris exercitus; tota acies pavore fluctuabat, ut vix gladio esse opus, & ambonibus propelli posse videretur; ut nec vultum, nec aciem oculorum ferre posset; miles abjectus metu, terrore exanimatus; animo debilitatus, & qui umbram quoque metueret suam. Occupabat militum animos pavor insolitus; terror militi inciderat; terror militi mentem eripuerat: omnium mentes animosque militum timor perturbârat. V. *Timeo. Usus.* Timidus & cautus. Quæ timido animo, humili fractóque fiunt.

Timor, oris, m. Furcht, Zaghеit, Kleinmuth. *Syn.* Metus, formido.)(*Spes, animus. Syn.* Cæcus, domesticus, factus, inanis, major, vetus, novus, vetus. *Phras.* 1. *Hostis victimus urbi maximum timorem incussit*, der schon annahende Feind hat der Stadt einen grossen Schrecken eingejagt. Maximo timore affecit; ingentem timorem injecit, incussit; pavore cuncta complevit; civium animos horrore perstrinxit; in maximum timorem cives dedit; maximo timore civibus fuit; maximum timorem hostibus objecit; maximo timore civitatem cumulavit. V. *Terreo.* 2. *In maximo timore est civitas*, die Stadt ist in der grössten Furcht. Ingenti timore perculsa, occupata est civitas; animi omnium ad timorem traducti; in magnum timorem venêre; in timorem versi sunt. V. *Timeo.* 3. *Timorem pro se tulit*, er hat sich gestellt, als ob er sich fürchte. Opinionem timoris hostibus præbuit; signa timoris dedit; cum simulatione timoris egit; timoris opinionem apud hostes, quibuscunque potuit rebus, auxit; timoris suspicionem dedit hostibus; timoris sui signa multis rebus misit. 4. *Timorem deposuit*, er hat endlich die Furcht abgelegt. Timorem omnem abjecit, deposuit; animum sollicitudine exoneravit; metum amisit; tandem timore vacuus animum recepit; solvit animum metu; timore se expedivit; metum abstersit, exuit; posito metu animum respexit; animum recepit, recuperavit, revocavit; ad pristinam se fortitudinem revocavit; ex timore se collegit; recreavit se à timore; animum, spem reintegravit; animum renovavit. 5. *Timorem tibi hunc adimam*, ich werde dir die Furcht benehmen. Isto te metu liberabo, levabo, a metu te isto abducam; metum tibi eximam, ejiciam, auferam, expellam; animum tuum confirmabo, constituam; animum afflictum excitabo, & ad spem, & fortitudinem revocabo. Efficiam tandem, nequis porro animum tuum metus perturbet, afficiat, commoveat, concutiat, exagitet; ut a metu vaces; ut animus, qui jacebat, erigatur, excitetur, exsurgat; ut animus tuus sese colligat atque confirmet. Languet animus tuus: ego, ut valeat & vigeat, efficiam. V. *Recreo. Usus.* Timor misericordiam non recepit, die Furcht hat kein Erbarmen. Timorem in rei frumentariæ simulationem conferre, die Furcht zu bemänteln, sich stellen, als ob man fouragiren gienge.

Tinea, æ, f. eine Schabe, Motte. *Syn.* Vermiculus vestes librosque erodens.

Tingo, is, xi, tinctum, ere. färben. *Syn.* Coloro, imbuo, inficio.

Tinnio, is, ire, klingen. *Usus.* Expecto, quid ille tinniat.

Tinnitus, ûs, m. das Klingen. *Usus.* Tinnitum ciére.

Tintinnabulum, i, n. Glöcklein, kleine Schelle.

Titillatio, onis, f. das Kützeln. *Syn.* Suavitas motus. *Usus.* Non est tam ulla tantа titillatio voluptatum.

Titillo, as, avi, atum, are. kützeln. *Syn.* Moveo cum aliqua voluptate, suavitate. *Usus.* Voluptas cum suavitate quadam affluit & allabitur, sensusque titillat.

Titio, onis, m. ein erloschner Brand. *Syn.* Lignum adustum, quod ab igne exustum est.

Titubanter, wankelmüthig. *Syn.* Dubitanter, inconstanter.

Titubatio, onis, f. das Wanken, Zweifel. *Syn.* Hæsitatio. *Usus.* Ut ne parva quidem titubatione, aut offensione impediremur.

Titu-

Titubo, as, avi, atum, are wanken, zweifeln. *Syn.* Hæsito, nec vox, nec lingua consistit. *Usus.* Laubunte, expallente, titubante. Si quid in bello titubatum sit. V. *Dubito.*

Titulus, i, m. Titel. *Syn.* Index. *Epi.* Indignissimus, insignis. *Usus.* Me sapientis titulus delectat. Titulum consulatus vix sustinet. Regis titulum sibi adscribere. Inscriptio libri; honoris vocabula & nomina, *rectius & usitatius* quam *libri* vel *honorum titus*, Titel eines Buchs, Ehren-Titel. *Competentem titulum non dare*, *vulg.* einem den gebührenden Titel nicht geben; *Latine:* Aures debita appellatione fraudare.

Toga, æ, f. ein Römischer Rock in Friedens-Zeit.)(*Sagum. Epi.* Felix, parva, nulla, purpurea, texta, virilis, pura. *Usus.* Toga pacis est insigne & otii. Virilem togam sumere, assumere, induere.

Togatus, a, um. mit einem solchen Rock bekleidet. *Usus.* Quasi unus è togatis.

Tolerabilis, e. erträglich, leidlich. *Syn.* Vendibilis, non contemnendus, patibilis.)(*Intolerabilis. Usus.* Vix singulis annuus singuli tolerabiles oratores. Tolerabili fœnore solvere. Tolerabilis conditio,

Tolerabiliter, leidlich, erträglich. *Syn.* Toleranter. *Usus.* Dolores tolerabiliter ferre.

Toleranter, leidlich, geduldig. *Usus.* Toleranter dolorem pati.

Tolerantia, æ, f. Geduld, Erduldung, Ertragung. *Usus.* Tolerantia rerum humanarum, contemptio fortunæ. V. *Patiens.*

Toleratio, onis, f. Erleidung, Ertragung, Erduldung.

Tolero, as, avi, atum, are. erdulden, ertragen. *Syn.* Fero, patior, perfero, sustineo; sustento; concoquo. *Usus.* Forti animo militiam, hyemem, fortunam adversam tolerare. Fastidiis vitam; castaneis famem tolerare. Verbera plagasque is toleret, qui verbum concoquere vix potest. V. *Fero, Patior.*

Tollo, is, sustuli, sublatum, ere. aufheben, wegnehmen. *Syn.* Aufero, removeo, eximo, detrabo, deleo, extinguo, attollo. *Adv.* Celeriter, funditus, obscure, omnino, perfacile, recte. *Usus.* 1. Memoriam alicujus rei tollere. Suspicionem mihi omnem sustulit. 2. In currum patris sublatus. Risum, cachinum, clamorem maximum sustulit. 3. *Laudo*, loben. Tollere in cœlum laudibus: augere, & altius dicendo tollere. 4. *Suscipio*, auf sich nehmen. Tollere aliquid oneris. V. *Aufero, eximo.*

Tondeo, es, totondi, tonsum, ere. schee-

ren, abscheren. *Usus.* Dionysius ne tonsori collum submitteret, tondere filias docuit.

Tonitru, u, n. der Donner. *Syn.* Aëris sonitus, nubium fragor. *Usus.* Tonitrua jactusque fulminum quis non extimescit? Cœlum tonitribus contremit. V. *Tempestas.*

Tono, as, ui, are. donnern. *Phras. Tonat*, es donnert. Ingenti sono cœlum strepere & inter horrendos fragores micare ignes cœpere. Continuus cœli fragor est, & patium cadentium fulminum species visitur. Cœlum tonitribus dat mugitus ingentes, & concursu conflictuque fulgura ingeminat. Nubes æstivis incensæ caloribus inter se collisæ, crebrisque ruptæ tonitru fragoribus aures, fulgurum flammis oculos verberant. Cœlum tumultu miscetur. Ruptæ cum fragore nubes omnia terrore tumultuque complent. *Usus.* Si fulserit, si tonuerit, si factum fuerit aliquid de cœlo.

Tonsillæ, arum, f. Mandeln, Hals-Drüsen. *Syn.* Glandes ad radicem linguæ.

Tonsor, oris, m. Scheerer, Barbierer.

Tonsorius, a, um. zum Scheeren gehörig. *Usus.* Cultri tonsorii.

Tonstrina, æ, f. Barbier-Stube. *Syn.* Locus, in quo tonderi solet.

Topiaria, æ, f. Lust-Gärtnerey. *Usus.* Topiariam facere.

Topiarium, ii, n. Gartenzierde, Lustgarten-Werk. *Syn.* Opus ex arbore, *vel* frutice factum, varie inflexis, detortisque ramis, ad speciem, decoremque hortorum.

Topica, orum, n. Kunst, die Beweisthümer aus den Locis Oratoris zu nehmen. *Usus.* Aristotelis topica.

Toreuma, atis, n. erhabene, oder gegrabene Arbeit, Dreher- oder Schnitzwerk. *Syn.* Opus torno factum. *Epi.* Nova. pretiosa. *Usus.* Pretiosa toreumata, artificis manu facta.

Tori, orum, m. die Fleisch-Mäuse, oder Muskeln der Ober-Arme. *Syn.* Lacerti. *Usus.* O pectora! o terga! o lacertorum tori!

Tormentum, i, n. Pein, Folter, Quaal, Schmerzen. *R. à Torquendo. Syn.* Cruciatus, supplicium, equuleus; machina bellica, Geschütz, Feld-Stück. *Epi.* Acerrima, graviora, varia. *Usus.* 1. Tormenta ad exprimendam veritatem adhibemus. Nulla vis tormentorum acerrimorum prætermittitur. Vi tormentorum adducti servi. 2. *Machina bellica*, Geschütze, Tormentis muros verberare, quatere, dirumpere, labefactare, mit Stücken beschiessen. V. *Cruciatus, torqueo, oppugno.*

Tormina, um, n. Bauch-Grimmen. *Syn.* Intestinorum dolor. *Usus.* Fortem se in torminibus præbere. V. *Pœna.*

Torminosus, a, um. dem Grimmen unterworfen. *Usus.* Torminosi, gravedinosi.

Torno as, avi, atum, are. drehen, drechslen. *Syn.* Polio, quasi tornò facio. *Usus.* Deus mundum ita tornavit, ut nihil possit fieri rotundius.

Torpedo, inis, f. Glieder-Krampf, Trägheit, Faulheit, *item* ein Krampf-Fisch.

Torpeo, es, ui, ere. erstarren. *Syn.* Obtorpeo. *Usus.* Epicurei Deum feriatum cessatione volunt torpére. V. *Langueo.*

Torpor, oris, m. Trägheit, Einschlafung und Erstarrung der Glieder. *Syn.* Stupor.

Torquatus, a, um. der mit einer güldenen Hals-Kette gezieret ist. *Usus.* Torque hosti detracto Torquati nomen invenit Manlius.

Torqueo, es, torsi, tortum, ere. drehen, biegen, lenken, quälen, reinigen, foltern. *Syn.* Flecto, intorqueo, excrucio. *Adv.* Acriter, atu, vehementer, mirificè. *Phras.* 1. *Ni fateatur, torquebitur,* wenn er nicht bekennet, wird er greulich gepeiniget werden. In cruciatum maximum dabitur; tormentis acerrimis ex eo quæretur; omnibus intolerandis humanæ patientiæ cruciatibus lacerabitur; metu tormentorum admoto vera fatebitur; tormentis exprimetur veritas. Nisi de se ultro confiteatur, in cruciatum abripietur, agetur; cruciatus in illum exempla diriffima edentur; omnis tormentorum acerbitas in illum exprometur; gravissimis cruciatibus afficietur, conficietur; per tormenta veritas explorabitur; quæstionibus atrocissimis subjicietur; quæstiones admotis tormentis de illo agentur, habebuntur. Ni fateatur, tortores & carnifices, dum verberibus ac tormentis fatigentur, crudelitatem explebunt, satiabunt suam; tortores, dum tormenta ipsa defessa erunt, crudelitatem exercebunt suam. *Usus.* 1. Terra se circa axem convertit & torquet. Opinionem vanitas torquet ac flectit imbecillitatem animorum quocunque libuerit. Vultus mutantur, ora torquentur. 2. *Vexo, exagito,* plagen, peinigen. Torquent te libidines tuæ, laudes meæ. Torqueri equuleo. 3. *Jaculor,* abschiessen. Torquere hastas armentatas. V. *Flecto, Excrucio, Crudelis.*

Torques, is, m. Hals-Kette, Hals-Gehäng. *Syn.* Monile, colli ornamentum. *Usus.* Aliquem phaleris & torque donare.

Torrens, tis, m. rauschender Regen-Bach. *Syn.* Fluvius imbri crescens, qui è montibus lapsus rapide fertur. *Usus.* Cum fertur, quasi torrens, oratio.

Torreo, es, ui, tostum, ere. trocknen, dörren. *Syn.* Exuro. *Usus.* Solis ardore, succensis ignibus torreri.

Torridus, a, um. ausgedörret, ausgetrocknet. *Syn.* Perustus, aridus. *Usus.* Homo macie torridus.

Tortor, oris, m. Folterer, Peiniger. *Syn.* Carnifex.

Tortuosus, a, um. schlangenweise, gekrümmet, in die Queer, hin und her gebogen. *Syn.* Flexuosus. *Usus.* 1. Sonus ex tortuosis locis & inclusis refertur amplius. 2. *Difficilis, insuavis, arduus,* schwer. Multiplex & tortuosum ingenium. Multa objecit obscura & tortuosa.

Torvè, sauersichtig, greulich.

Torvus, a, um. sauersichtig, scheußlich. *Syn.* Horribilis.

Tot, soviel.)(*Quot.* *Usus.* Tot homines, tanta servorum examina.

Totidem, eben soviel. *Syn.* Par numerus. *Usus.* Hunc ego locum totidem verbis è Græco transtuli.

Toties, so oft.)(*Quoties.*

Totus, a, um. ganz. *Syn.* Omnis, cunctus, universus, omnes partes, plenus, integer, solidus.)(*Pars.* *Usus.* Tota respublica omnis Italiæ pubes, cunctus populus, universus senatus. Totus est mihi deditus, totum se mihi tradidit. Totus ex mendaciis & fraude factus. Ex toto id non intelligo. Totus in suis nugis est. Summa victoriæ, totaque belli ratio in eo constat.

Trabalis, e. Balcken-groß. *Syn.* Robustissimus. *Usus.* Beneficium trabali clavo figere decet.

Trabea, æ, f. eine gewisse Kleider-Tracht. *Usus.* Auguralis, regia trabea.

Trabeatus, a, um. mit einem königlichen Kleid angethan. *Syn.* Trabea indutus.

Trabs, bis, f. ein Balke. *Usus.* Abiegnæ trabes.

Tractabilis, e. daß sich handthieren läßt, geschlacht, biegsam. *Syn.* Quod sub tactum cadit. *Usus* 1. Corporeum & aspectabile, itemque tractabile omne necesse est, quod natum est. 2. *Lenis, mollis, facilis, flexibilis, mitis ingenii,* mild, weich ꝛc. Virtus in amicitia tenera est, & tractabilis. Nihil illo tractabilius. V. *Lenis.*

Tractatio, onis, f. Abhandlung. *Syn.* Usurpatio, usus, tractatus, explicatio. *Epi.* Digna, salutaris, varia. *Usus.* Qui in armorum tractatione versantur. Tractatio litterarum mihi salutaris. In usu & tractatione dicendi. Tractato *pro* lauto convivio, ein Gastmahl, tractat est.

Tractus, us, m. Handlung, Abhandlung. *Syn.* Tractatio. *Usus.* Ipsarum artium tractatu delectari.

Tractim, in einer langen Reihe. *Syn.* Longò tractu.

Tra-

Tracto, às, avi, atum, are. handeln, tractiren, unter Handen haben. *Syn.* Exerceo, diſſero, doceo, diſputo; accipio aliquem honorificè, aut aſperè. *Adv.* Accuratè, acutè, aſperè, comicè, crudeliter, cupidè, diligenter, diſertè, divinitus, facile, gravius, hilarè, honeſtè, honorificè, improbè, ingenioſè, inſidioſè, lautè, leviter, leniter, liberaliter, minutim, modicè, nefariè, præclarè, publicè, remiſſè, ſceleratè, ſtudioſè, ſubtiliter, temere, commodè, cumulatè, benè. *Phraſ.* 1. *Commodum id argumentum tractabamus*, wir handelten eben dazumal von dieſer Materie. In eo argumento verſabamur; multis eam rem ſermonibus jactabamus; commodum de ea re diſputabamus; in manibus habebamus ejus argumenti tractationem; id argumentum verſabamus. 2. *Honeſtiſſimè me tractavit*, er hat mich gar ehrlich gehalten. Omni me officio ac comitate complexus eſt; leniter ac clementer me accepit; victû me cæterisque rebus liberaliſſimè commodiſſiméque habuit; liberaliter indulgentérque me coluit; lepidè nitidéque; honeſtè, comiter me habuit; nemo unquam prolixius lautiusque me habuit. Ornatè cumulatéque me tractavit. 3. *Male me tractavit*, er iſt ſehr übel mit mir umgegangen. Subcontumelioſè me tractavit; aſperrimè improbiſſiméque me habuit; crudeliter in me conſuluit; ſervilem in modum laceravit me convitiis; peſſimè me mulctavit; malis me modis ac miſeris accepit; indigna in me exempla edidit; nec humaniter, nec amice me accepit; ſumma ſimulatione amoris inſidioſiſſimè me tractavit; omnes indignitates contumeliasque ab eo pertuli; maximum apud eum infortunium inveni. *Uſus.* 1. Tractare & agere cauſas amicorum. Artem geometricam, hiſtoriam tractare. Pecuniam publicam tractare. 2. *Accipio, excipio, cum aliquo ago*, mit einem umgehen. Liberaliter, inſidioſè aliquem tractare. Animos tractare & pernovere voluntates eloquentiâ. 3. *Tango*, greiffen. Manû tractare. 4. *Gero*, ſich halten, aufführen. Ita me in republica tractabo.

Tractus, us, m. Strich Landes. *Syn.* Regio, ora, pars terrarum, cœli plaga. *Epi.* Celeberrimus, varius, levis, totus. *Uſus.* 1. Tractus ille Venafranus. 2. *Curſus*, Lauf. Tractû orationis leni & æquabili uti.

Traditio, onis, f. Uebergabe, Uebergebung. *Uſus.* Abalienatio eſt rei ſuæ traditio. *Traditiones Apoſtolicæ, vulg.* Lehre der Kirche, welche nicht ſchriftlich, ſondern mündlich von den Apoſteln hinterlaſſen worden. Doctrina à Chriſto & Apoſtolis ad nos derivata; dogmata religionis à Chriſto tradita, & ab Apoſtolis ad nos transmiſſa. Religionis capita verbo tradita, Patrúmque ſermonibus conſignata. Doctrinæ Chriſtianæ capita Apoſtolorum ore excepta, & ad poſteros transmiſſa. Chriſtianæ legis ſanctiones à Chriſto latæ & Eccleſiæ omnium ætatum teſtimoniô, à religionis noſtræ primordiis ad nos usque derivatæ; & quodammodo per manus traditæ.

Trado, is, tradidi, traditum, ere. übergeben, dargeben, überreichen. *Syn.* Do, exhibeo, dico, doceo, demonſtro, prodo. *Adv.* Atrociter, benè, egregiè, etiam, feſtivè, gratis, græcè, honeſtè, ſubtiliùs, penitus, expeditiùs, furtim, verè, latinè. *Phraſ.* 1. *Urbem victori hoſti tradere*, die Stadt dem Feind übergeben. In poſſeſſionem urbis victorem admittere; victoris imperio ac poteſtati urbem dedere; in fidem ac poteſtatem victoris urbem committere; hoſti in manum tradere; divina humanáque omnia, urbem ac populum in dictionem atque arbitratum victori dedere; victori hoſti urbem permittere; in fidem ac poteſtatem ultrò venire. V. *Dedo, Deditio.* *Uſus.* 1. Se ſuáque omnia alicui in fidem, in poteſtatem, in deditionem tradere. Se in diſciplinam tradere. Quieti, voluptati, libidinibus ſe tradere. Bellum, provinciam ſucceſſori tradere. Trado tibi hunc totum de manu, ût ajunt, in manum. Per manus tradam provinciam ei, cui maximè vos vultis. 2. *Docco, refero*, lehren, ſagen, erzählen, vorgeben. Artem dicendi diſcipulis; res geſtas litteris, memoriæ poſterorum, monumentis litterarum tradere. Memoriæ traditum eſt.

Traduco, is, xi, ctum, ere. hinüber führen. *Syn.* Trajicio. *Adv.* Paulìſper, aliò, tranquillè, eleganter. *Uſus.* 1. Fluvius profundior erat, quam ut copiæ traduci poſſent. 2. *Confero, flecto, converto, adduco*, einen zu etwas vermögen, oder bringen. Animum alicujus à metu ad ſpem, ab improbitate ad virtutem, ab iracundia ad lenitatem traducere; traducere aliquem ad ſe. 3. *Tranſigo, ago, duco*, führen, zuführen. Vitam otiô, ætatem ludô traducere. Traducere aliquem per ora hominum. V. *Irriſio.*

Tradu&tio, onis, f. Hinüberbringung. *Uſus.* Tradu&tio furibundi hominis ad plebem. Tradu&tio temporis.

Tradu&tor, oris, m. Hinüberbringer. *Uſus.* Tradu&tor ad plebem.

Tradux, ducis, m. Baum, der Reb-Schoß zum Verſetzen, Setzung. *Syn.*

Syn. Stirps arboris, *vel* vitis alio tradu-
cta.

Tragicè, ernſtl ch, greulich. *Syn.* Sublate, ample.

Tragicus, a, um. zu ernſtlichen oder trau-
rigen Schauſpielen gehörig. *Uſus.* Poeta tragicus.

Tragœdia, æ, f. ein ernſtliches oder trauri-
ges Schauſpiel. *R.* ἀ τραγος, *hircus*, & ἀδω, *cano*; *quia in Bacchi honorem fabula canebatur, cujus victima hircus, qui vitibus in primum dabatur.* *Uſus.* 1. Tragœdiam facere, ſcribere, agere, abſolvere. 2. *Transl.* traurige Zufälle. Quantas tragœdias effecit, excitavit! Tragœdias in nugis agere.

Tragœdus, i, m. ein Tragödien-Spieler. *Uſus.* Vox tragœdorum.

Tragula, æ, f. Pfeil, Geſchoß. *Teli genus.*

Traho, is, xi, ctum, ere. ziehen. *Syn.* Vi adduco, impello. *Adv.* Conſulto, divinitus, amplius, extrinſecus, leviter. *Uſus.* 1. Uno impulſu plures in calamitatem trahuntur. Trahere aliquem in invidiam. 2. *Accipio, ſortior*, überkommen. Ex contumelia nomen traxit. Moleſtiam ex re quapiam trahere. 3. *Produco, extrabo*, verlängern, hinaus ziehen. Bellum trahere; noctem vario ſermone trahere. 4. *Allicio*, anreitzen. Trahimur omnes laudis ſtudio. V. *Moveo.*

Trajectio, onis, f. das Ueberfahren, Ueberſetzen. *Uſus.* Maris trajectio; verborum trajectio.

Trajectus, ûs, m. Ueberfahrt. *Uſus.* In trajectu Albulæ amnis ſubmerſus eſt.

Trajicio, is, jeci, jectum, ere. überſetzen, überbringen. *Syn.* Tranſeo; traduco. *Adv.* Aperte, celeriter. *Phraſ.* 1. *Fluvium trajicere*, über den Fluß ſetzen. Flumen navibus tranſire; ſuperare fluvium; fluvium tranſmittere; tranſgredi flumen. 2. *Trajicere milites in adverſam littus*, die Soldaten über den Fluß führen. Flumen copias traducere, trajicere; in adverſam fluminis oram milites transportare. 3. *Trajicere aliquem ſclopo*, einen erſchieſſen. Glande plumbea ferire, configere, conficere, exanimare, transverberare. *Uſus.* 1. In Græciam trajicere. 2. *Traduco*, überführen. Alpes trajecit Antonius. Exercitum Rhodanum traject. 3. *Longius jacio*, darüber ſchieſſen. Murum jaculo trajecit. V. *Tranſeo.*

Tralatitius, a, um. anderswoher genommen. *Syn.* Translativus, translatus. *Uſus.* Notti hæc tralatitia.

Trames, itis, m. krummer Fußweg. *Syn.* Semita. *Uſus.* Egreſſus eſt non vus, ſed tramitibus.

Tranquillitas, atis, f. Stille, Ruhigkeit. *Syn.* Quies, otium, ſecuritas, tranquillus animus; placata, tranquilla, quieta vita. *Epi.* Honeſta, reliqua, ſumma, utilis, humana. *Prov.* 1. *Res ea magnam tibi tranquillitatem pariet*, dieſe Sache wird dir ein ruhiges Leben verſchaffen. Efficiet, ut quiete tranquilleque agas, ut ſumma ſit rerum tranquillitas, ſumma animi quies; ut vivere, agere, ducere vitam tranquillam poſſis; facilem ut habeas, & expeditum rerum tuarum usumque curſum; ut omni moleſtia vacet; ut otia fructus jucundiſſimo, dulciſſimo, ſuaviſſimo; ut otio tibi frui liceat. Ea res præſtabit tibi otium vitamque ab omni metu curamque vacuam; vitam facilem, quietam, omnium expertem perturbationum; vitam ab omni moleſtia remotam, ſejunctam, ſegregatam, disjunctam. 2. *Deo ſit gratia, magna nunc tranquillitate fruor*, Gott ſey Dank, ich lebe nun ſehr ruhig. Quæ Dei eſt gratia, vacuus moleſtus ſum, ſine cura, ſine ſollicitudine; Dei beneficentia factum eſt, ut nunc quidem omni moleſtia vacem, ut nullis angar curis, ut nulla vexer ſollicitudine. Divino munere procul abſum à moleſtiis; extra moleſtiam, tranquille ago. Dei benignitate contigit, ut nulla animum paulo moleſtior afficiat, vexet, exagitet, commoveat, perturbet cogitatio. Dei benignitate bene, tranquille, commodè eſt animo meo; animo tam ab omni moleſtia ſoluto, vacuo, libero, longe ſejuncto. Dei me benignitas ab omni moleſtia exemit, eripuit, liberavit, vindicavit. *Uſus.* Vitam otii, quietis, tranquillitatis plenifſimam ducam. V. *Quies.*

Tranquillo, as, avi, atum, are. ſtillen, beſänftigen, zufriedenſtellen. *Syn.* Placo.)(*Perturbo.* *Uſus.* Tranquillare animos perturbatos.

Tranquillus, a, um. ſtill, ruhig. *Syn.* Quietus, ſecurus, tutus, placatus, lenis, placidus, omnis perturbationis expers.)(*Turbulentus.* *Prov.* Vix citius, *quam tranquillo ſit animo*, dulamet ſo kaum glauben, wie ruhig ich in meinem Gemüthe ſey. Vix cogitatione adequare ſecuritatem, quietem, tranquillitatem, æquitatem animi mei; qua quiete fruar; quam ab omni cura vacuo ſim animo; quam procul ab omni cura abſit animus meus; quam tranquille agat, ab ſeipſo fruatur; quam omni vacem perturbatione; quam parum an-

animus cura fluctuet, agitetur, vix cogitatione possis consequi, quæ sit animi mei tranquillitas. V. *Tranquillitas. Usus.* Tranquillo animo esse, consistere; tranquilla & serena frons. V. *Quietus.*

Trans, über, jenseit. *Usus.* Cogito trans Tiberim. Trans mare fugi.

Transactor, oris, m. der einen Vertrag machet, Verwalter. *Usus.* Rerum omnium transactor & administer.

Transalpinus, a, um. jenseit des Gebürges gelegen. *Usus.* Nationes transalpinæ.

Transcendo, is, di, sum, ere. übersteigen. *Syn.* Transeo. *Usus.* Hoc malum transcendit Alpes. V. *Scando.*

Transcribo, is, psi, ptum, ere. abschreiben, abcopiren. *Syn.* Exscribo, describo. *Usus.* Orationes totas sua manu transcripsit.

Transcurro, is, curri, cursum, ere. hinüber lauffen. *Usus.* Alexander & Clytus suum cursum transcurrerant.

Transenna, æ, f. Schrank, vergittert Fenster. *Syn.* Fenestra, cancelli. *Usus.* Eam copiam quasi per transennam, prætereuntes, strictim aspeximus.

Transeo, is, ivi, itum, ire. durchfahren, hindurch, hinüber gehen. *Syn.* Trajicio, transmitto, transcendo, transgredior, prætervehor, permeo, traho; delabor, deflecto, abeo, decino. *Adv.* Auspicato, breviter, deinceps, facile, leviter, separatim singillatim, tuto, quam brevissimè. *Phæd.* *Cave, ne modestiæ terminos transeas,* habe Acht, daß du die Schranken der Eingezogenheit nicht überschreitest. Ne longius progrediare, quam modestiæ ratio patiatur; ne quos modestia tibi terminos præscribit, transilias, transgrediare, transcendas, prætergrediare; ne modestiæ terminos *vel* cancellos egrediare, excedas; ne à præscriptis modestiæ cancellis excedas. *Usus.* Flumen, mare transire. Ad alium sermonem transire; in sententiam alicujus, in alia omnia, ad partes alterius transire. Si quidem est peccare, transire lineas. Legem, modum transire. Aliquid silentio transire.

Transfero, fers, tuli, latum, ferre. hinüber tragen. *Syn.* Traduco, confero. *Adv.* Acute, astutius, apertius, audacius verba, contumeliosè, crebrius, tragice, commodè, deinceps, separatim, indidem. *Phæd.* 1. *Invidiam omnem in me transtulit,* er hat den ganzen Neid auf mich geschoben. Ad me transfudit: invidiam omnem deoneravit, & in me trajecit; totam invidiæ molem in me transmovit, derivavit, traduxit. Invidia tota, eo potissimum autore, in me vertit. 2. *De verbo ad verbum in latinum transtulit, vulg.* es hat es von Wort zu Wort in das Latein übersetzt. Verbis totidem in Latinum transtulit: verbum pro verbo reddidit; verbum de verbo expressit; ad verbum transtulit. *Usus.* Cum de curriculo studiorum tuorum deflexitis, animumque alio transtulisses. Amorem suum, curam, laborem, studium ad illud transtuli. Culpam transferre in alium; verba apertius transferre. V. *Verto.*

Transfigo, is, xi, xum, ere. durchstechen, durch und durch stossen. *Syn.* Configo, gladium lateri, jugulo defigo. *Usus.* Hasta transfixus.

Transfodio, is, di, fossum, ere. durchstechen, durch und durch stossen. *Syn.* Transfigo, transverbero, trajicio latus. *Usus.* Fugienti latus transfodit.

Transformo, as, avi, atum, are. verwandeln, eine andere Gestalt geben. *Syn.* In aliam formam muto; in aliam imaginem me converto; aliam personam, speciem, imaginem induco, fero. V. *Muto.*

Transfuga, æ, m. Ueberläuffer, Abtrünniger. *Syn.* Perfuga.

Transfugio, is, fugi, ere. übergehen, überlauffen, von einem zum andern ziehen. *Syn.* Perfugio, profugio. *Adv.* Levissime. *Usus.* Ab afflicta amicitia ad florentem transfugere & devolare.

Transfugium, ii, n. das Ueberlauffen, Flucht zum Feinde. *Syn.* Defectio, profugium. *Usus.* Longius ab hoste abiit, ut levibus ingeniis impeditiora essent transfugia.

Transfundo, is, fudi, fusum, ere. aus einem Geschirr in das andere giessen. *Syn.* Transfero. *Adv.* Libenter. *Usus.* Amorem omnem abjecit, atque in hunc transfudit. Omnes meas laudes libenter ad te transfuderim. V. *Transfero.*

Transgredior, eris, gressus sum, gredi. übertreten, übergehen. *Syn.* Migro. *Adv.* Inauspicato. *Usus.* Alpes transgredi. V. *Transeo.*

Transgressio, onis, f. Ueberschreitung. *Syn.* Transitus. *Epi.* Concinna. *Usus.* Vallum Alpium contra transgressionem Gallorum. V. *Delictum.*

Transigo, is, egi, actum, ere. Vertrag, Vergleich treffen, vollziehen. *Syn.* Decido, pactionem facio, conficio: gero, ago, perficio. *Adv.* Commode. *Usus.* 1. Transigere & decidere cum aliquo de re aliqua. Modica pecunia transiges 2. *Rem perficio, absolvo,* vollbringen, vollenden Transigere multas res uno tempore. Susceptum negotium transigere. 3. *Ago,* zubringen. Vitam otiosam transigere, & ludo jocisque conterere. V. *Pactum, Paciscor.*

Transilio, is, ii, sultum, ire. überspringen. *Syn.* Præcurro, tranſco, prætervehor. *Usus.* Transilire ante pedes posita. V. *Transeo.*

Trans-

Transitio, onis, f. Uebergang. *Usus.* Transitio ad plebem. Nullis transitionibus ejus utitur oratio.

Transitus, us, m. Durchzug, Durchgang. *Usus.* Fossæ transitum ponticulo junxit.

Translatio, onis, f. Ueberſetzung, Ueberbringung. *Usus.* Verecunda debet esse translatio. *Epi.* Pervia, paullo durior, liberalis, multa, verecunda, continua, frequentissima, mollissima, puerilis.

Translatitius, & Translativus, a, um. nachgemacht, zur Ueberſetzung gehörig. *Us.* Vetus hoc edictum translatitiumque est. Constitutio translativa.

Translator, oris, m. Ueberſetzer. *Usus.* Translator quæsturæ.

Transmarinus, a, um. über Meer gelegen, oder hergebracht.

Transmigro, as, avi, atum, are. von einem Ort an einen andern wandern. *Usus.* Suadebat, ut Vejos transmigrarent. V. *Migro.*

Transmissio, onis, f. Ueberfahrt, Ueberſetzung. *Syn.* Trajectio. *Epi.* Superior. *Usus.* Navigationem magnopere timeam, memor prioris tuæ transmissionis.

Transmitto, is, misi, missum, ere. überfahren, überlaſſen zubringen. *Syn.* Transeo, trajicio. *Usus.* 1. Cæsar in Africam transmisit secunda navigatione. 2. *Trado*, übergeben. Provinciam, bellum, negotium alteri transmittere. 3. *Postbabeo*, nachſetzen. Omne tempus meum amicorum temporibus transmittendum putavi. 4. *Consumo*, zubringen. Tempus inter libros transmittere. 5. *Affero.*

Transmontanus, a, um. jenſeit des Gebürges. *Syn.* Qui ultra montes habitat.

Transnato, as, avi, atum, are. hinüber ſchwimmen. *Syn.* Trano, notando flumen transeo. V. *Trano.*

Transporto, as, avi, atum, are. überbringen, von einem Ort zum andern bringen. *Syn.* Trajicio, transfero. *Usus.* In Macedoniam tantum exercitum transportavit. V. *Transfero.*

Transtrum, i, n. Ruder-Bank.

Transvectio, onis, f. das Ueberfahren, Ueberſchiffen. *Usus.* Num te terret transvectio Acherontis?

Transveho, is, xi, ctum, ere. hinüber führen. *Syn.* Trajicio, traduco. *Usus.* Mare transvehi.

Transverbero, as, avi, atum, are. durchſtechen, durchſtoſſen. *Syn.* Transfigo. *Usus.* Bestiam venabulo transverberare.

Transversus, a, um. überzwerch. *Syn.* Obliquus.)(*Rectus. Usus.* Multæ viæ transversæ. Ab hac lege mihi non licet transversum digitum, unguem discedere. Ecce tibi è transverso. Transversa ecce incurrit fortuna. Transversis itineribus Romam properat. V. *Obliquus*

Transvolo, as, avi, atum, are. hinüber fliegen. *Usus.* Oceanum transvolavit Romanæ urbis gloria.

Trapezophorus, i, m. Tiſchfuß, oder Geſtell. *Syn.* Statua sustinendæ mensæ facta.

Trecenti, æ, a. dreyhundert.

Tredecim, dreyzehn.

Tremebundus, a, um. zitternd und bebend. *Usus.* Vox, manus tremebunda.

Tremefacio, is, feci, factum, ere. erſchrecken, Furcht einjagen. *Syn.* Concutio. V. *Terreo.*

Tremo, is, ui, ere. zittern, vor Furcht beben. *Syn.* Contremisco. *Adv.* Omnino. *Usus.* Qui tremunt & exalbescunt objecta re terribili. V. *Timeo.*

Tremor, oris, m. das Zittern, Beben. *Usus.* Terrorem tremor & pallor, & dentium crepitus consequitur. V. *Timor.*

Tremulus, a, um. zitternd. *Syn.* Tremens, tremebundus.

Trepidatio, onis, f. das Zappeln, Zittern, Furcht. *Syn.* Metus, commotio, tumultus. V. *Timor.*

Trepido, as, avi, atum, are. zittern, beben, nicht wiſſen vor Schrecken, wo man anfangen ſoll. *Syn.* Timeo, metuo, pavore delixus sto. *Phras. Trepidatum est*, man hat vor Schrecken nicht gewußt, was zu thun ſey. Lymphati trepidare cœperunt; omnium pectora occultus metus percurrit, pervasit; lymphati aguntur feruntur-que; metu obtorpescunt; pavore exanimantur. V. *Timeo.*

Trepide, mit Furcht und Zittern. *Usus.* Stativa trepide deserta sunt

Trepidus, a, um. vor Furcht zitternd, erſchrocken. *Syn.* Pavidus, metuens, timens. *Usus.* Trepida res, dubia, & ob hoc animum inducens,

Triangulus, a, um. Triangel, dreyeckig. *Usus.* Ea triangula, alia quadrata nominant.

Tribulis, is, m. Zunft Genoß. *Syn.* Curialis. *Epi.* Turbulentus, vicinus. *Usus.* Apud tribules suos plurimum gratia potest.

Tribunal, alis, n. Richterſtuhl. *Syn.* Sella judiciaria. *Epi.* Certum, totum, continuatum, proximum. *Phras. Pro tribunali sedere*, zu Gericht ſitzen. Judicis proesse, jura reddere; cognitionem capitalium rerum exercere; judicium exercere; causas cognoscere. V. *Judicium. Us.* Pro tribunali sedere, sententiam pronunciare.

Tribunatus, us, m. Zunftmeiſter-Amt. *Syn.* Magistratus tribunorum plebis. *Epi.* Ardens, militaris, pestifer & funestus, præclarus, tacitus, totus, turbulentissimus. *Usus.* Tribunatum petere, suscipere, seditiose gerere.

Tri-

Tribunitius, a, um. dem Zunftmeister gehörig. *Usus.* Furor, terrores tribunitii. Potestas tribunitia.

Tribunus, i, m. Zunftmeister. *Syn.* Populi defensor & custos. *Epi.* Nimium acer, vehemens, acerbus, criminosus, amentissimus, felix, fœditissimus, furiosus, horridus, improbus, inermis atque imparatus, iners, levis, non bonus, militaris, modestus, non modo non seditiosus, sed etiam seditiosis adversarius, officiosissimus, perniciosus, similis gladiatori, sordidissimus, vesanus, vetus ac fortis, vigilans & accuratus, valens, vetus. *Usus.* 1. Ut Lacedæmoniæ ephori regibus, sic Romæ consulibus tribuni sunt oppositi. 2. Tribunus militum, qui ordines ducit, Obrister im Feld.

Tribuo, is, ui, utum, ere. geben zueignen. *R. quasi per* tribus distribuo. *Syn.* Do, præsto, impertio. *Adv.* Caste, exigue, infinite, libentissime, liberaliter, longe, plurimum, multum, nunquam, pure, recte. *Usus.* 1. Suum cuique; opem & misericordiam miseris; honorem magistratibus tribuere. 2. *Honorem habeo, defero, confido,* viel auf jemand halten, vertrauen. Patri tuo semper plurimum tribui. Tribue hoc valetudini tuæ. Nimium tibi ipse tribuis. 3. *Divido,* austheilen. Rem universam in partes tribuere. V. *Do, Divido, Largior.*

Tribus, us, f. Zunft. *Syn.* Curia, corpus. *Epi.* Certa, rustica, urbana. *Usus.* Populum in tribus dividere. Tribu certa esse. Tribu moveri. Sui corporis tribusque homines sibi obnoxios habuit.

Tributarius, ii, m. Steuer-Bauer, der Steuer und Schatzung giebt. *Syn.* Stipendiarius vectigalis. V. *Vectigalis.*

Tributim, den Zünften nach. *Syn.* Per tribus singulas.

Tributio, onis, f. das Geben, Austheilung. *Syn.* Distributio. *Ulp.* Æquabilis tributio.

Tributum, i, n. Steuer, Tribut. *Syn.* Quod à subjectis principi *vel* reipublicæ penditur. *Epi.* Acerbissimum, intolerabile. *Phras. Magna tributa dare cogimur,* wir müssen grosse Steuer und Gaben geben. Magnitudine tributorum premimur; gravi tributo, & collatione iniqua frumenti opprimimur; ex censu tributa conferenda sunt maxima; vectigal in annos singulos magnum pendere; tributa pendere intolerabilia; stipendia ingentia dependere cogimur. *Usus.* Tributum ferre, pendere, solvere, conferre, Steuer geben. In singula capita tributum imponere, Steuer auflegen. Tributo, stipendio liberare, à tributis vindicare; tributorum finem afferre, die Steuer aufheben. V. *Vectigal.*

Tricæ, arum, f. Haar oder Werg, so den Hennen an den Füsse hängt, verworrene Sachen. *Syn.* Impedimenta. *Epi.* Domesticæ. *Usus.* Biennium in his tricis moror. V. *Nugæ.*

Triceni, æ, a. je dreyßig.

Triceps, ipitis, *g. o.* dreyköpfig.

Tricesimus, a, um. der dreyßigste.

Tricies, dreyßigmal.

Triclinium, ii, n. Speise-Saal, da drey Tische voll sitzen können. *Syn.* Conclave, cœnaculum tribus ad discumbendum lectis instructum. *Usus.* Tribus triclinis accepti sumus valde copiose.

Tricor, aris, atus sum, ari. unnützes Geschwätz treiben. *Syn.* Nugor, nugasago. *Usus.* Publius tecum tricatus est. V. *Nugor.*

Triduum, i, n. drey Tage.

Triennium, ii, n. drey Jahre.

Triens, tis, m. der dritte Theil eines Assis.

Trieteris, idis, f. dreyjährige Zeit.

Trigesimus, a, um. der dreyßigste.

Triginta, dreyßig.

Trinundinum, i, n. sieben und zwanzig Tage.

Trinus, a, um. drey, dreyfach, dreyerley.

Tripartito, in drey Theile getheilt.

Tripartitus, a, um. in drey Theile getheilt.

Triplex, icis, *g. o.* dreyfach, dreyerley.

Tripliciter, auf dreyerley Weise.

Triplus, a, um. dreyfach.

Triremis, is, f. eine Galeere mit drey Ordnungen der Ruder. *Usus.* Damnatus ad triremes, auf die Galeeren verdammt.

Tripudio, as, avi, atum, are. tanzen, Freudensprünge thun. *Usus.* Exultans ac tripudians. V. *Exulto.*

Tripudium, ii, n. das Aufspringen von der Erde. *Epi.* Solistimum. *Usus.* Tripudium solistimum fit, cum ex ossa aliquid in terram cadit.

Tripus, odis, m. Dreyfuß. *Usus.* Sacri tripodes.

Triquetrus, a, um. dreyeckig. *Syn.* Triangulus.

Tristis, e. traurig, betrübt. *Syn.* Mœstus, mœrens, dirus.)(*Hilaris, jucundus. Phras. Quid ita tristis es?* warum bist du so traurig? Quid angeris? quid te excrucias? cur mœrore conficeris? quid tuæ miseriæ te ita discruciant? quid te mœror quotidianus lacerat, & conficit? cur animum ita mœrori das, luctu afflictus & confectus? quid ita in lachrymis & mœrore consenescis? quid diffidens ac desperans de rebus tuis, in sordibus, lamentis luctuque jaces; quid tristis capite demisso terram intueris? quid ita in domo tua omnia deserta, horrida, muta, plena luctus & mœroris? quid ita frontem contrahis?

quid

1562

quid te in hunc mœrorem rapit, conjicit? V. *Tristitia. Usus.* Tristis & conturbatus domum abiit. Tristis mœrore & recondita. Tristissimis reipublicæ temporibus.

Tristitia, æ, f. Traurigkeit, Betrübniß, Kummer. *Syn.* Mœror: severitas. *Epi.* Simulata veritatque. *Phras.* 1. *Immodicâ tristitia laborat*, er iſt voller Traurigkeit. Æger animi est; haud levis dolor mœstum opprimit; fatigat hominem animi ægritudo ingens; vultu ipso dolorem animi præfert; doloris magnitudinem vix capit; tristitiæ immodicæ se dat, dedit; ægritudini se dedit; ægritudine ingenti opprimitur, conficitur; ægritudinem suscipit immodicam; pessimo est animo; afflictus mœrore languet animus; tristissimis vexatur, & conficitur curis; mœrore & lachrymis propemodum contabescit; assiduè in luctu est, versatur; modum lugendi non facit; magnam tristitiam fovet; lachrymis & tristitiæ se tradit. V. *Triste, Luctuosus, Mœror.* 2. *Res ea magnam mihi tristitiam peperit*, dieſe Sache hat mir eine große Traurigkeit verurſachet. Magnam mihi ægritudinem attulit; magna me ægritudine affecit; animum mœrore cruciat, cruciat, exprimit, conficit; ea res vehementer me mordet, pungit, sollicitat, angit, acerbe vexat, graviter commovet. V. *Dolor, Mœror.* 3. *Deponamus tandem hanc tristitiam*, laßt uns doch dieſe Traurigkeit ablegen. Mitigemus istam tristitiam, & relaxemus; tollatur omnis illa superior tristitia; mentem tandem à tristitia hac abducamus; ægritudinem exuamus, abjiciamus: animum ægritudine levemus, deleatur ista ex animo tristitia; ægritudinem quam ea res nobis asperserat, ex animo deleamus, exturbemus, abstergamus. *Usus.* Aliquem ad tristitiam contorquere. Tristitiam & severitatem mitigare. Oratione aliquem à tristitia abducere. V. *Ægre fero.*

Triticum, i, n. Weizen. *Syn.* Frumentum.

Tritus, a, um. zerrieben, gemein. *Syn.* Decantatus, contritus, pervagatus, contemptus. *Usus.* Tritum sermone, vetustate proverbium. Res trita, communis & pervulgata. Itinere trito incedere. V. *Vulgaris.*

Tritus, us, m. das Reiben. *Usus.* Conflictu trituque lapidis ignem elicere.

Trivium, ii, n. ein Ort, da drey Wege an einander ſtoſſen. *Syn.* Ubi tres viæ concurrunt. *Usus.* Maledictum de trivio arripere.

Triumphalis, e. zum ſieghaften Einzug gehörig. *Usus.* Porta, vehiculum, ornamenta triumphalia.

Triumpho, as, avi, atum, are. triumphiren, Sieg-prangend einziehen. *Syn.* Triumphum ago; Capitolium curru invehor; in Capitolium cum insigni laurea invehor. *Usus.* 1. Amplissime, atque honestissime triumphare. 2. *Transl.* Exultare lætitia, gaudio triumphare. Hic exultat oratio, & triumphat.

Triumphus, i, m. Triumph, ſieghafter Einzug. R. θριαμβος, *cum festa frondæ incedens, qui mos erat triumphantium.* *Syn.* Imperatoris, ducis, victoris pompa cum laurea, togaque palmata in Capitolium invecti. *Epi.* Talis, castellanus, justissimus, clarissimus, recens, amplissimus, cerissimus & manifestissimus, gratissimus, jucundissimus, magnus, verus, justus, navalis. *Usus.* Triumphum alicui decernere; triumphum habere, agere, deportare. Aliquem ad triumphum revocare, laureamque illi insignem deferre. Differes de triumpho: quid tandem habet iste currus? quid vincti ante currum duces? quid simulacra oppidorum? quid argentum, quid aurum? quid lecti in equis & tribuni? quid clamor militum? quid tota illa pompa; quid veri per urbem?

Triumvir, i, m. einer der drey Gewaltherren zu Rom. *Epi.* Capitales. *Usus.* Triumviri capitales.

Triumviratus, us, m. Amt der drey Gewaltherren. *Syn.* Triumvirum magistratus.

Trochus, i, m. ein Brumm-Topf, Treibhorn. *Syn.* Turbo, quo ludunt pueri.

Tropæum, i, n. Siegeszeichen. *Syn.* Victoriæ monumentum. *Usus.* In Macedonia tropæa statuit, posuit, constituit, quæ bellicæ laudis victoriæque insignia ac monumenta sunt. Urbs tropæis ac triumphis ornata ac ditata.

Tropus, i, m. Wechſel-Rede. *Syn.* Verborum immutatio.

Trucidatio, onis, f. Todtſchlag, Mord. *Syn.* Cædes, clades. *Usus.* De Clodianis lapidationibus, insidiis, trucidationibus.

Trucido, as, avi, atum, are. grauſamlich hinrichten, ermorden. R. Truncus ceso. *Syn.* Occido, interficio, multis vulneribus concido, confcio. V. *Occido, interficio.*

Truculenter, grauſamlich. *Usus.* Atrociter & truculenter se gerere.

Truculentus, a, um. grauſam. *Syn.* Terribilis aspectu, trux, atrox. V. *Crudelis.*

Trudo, is, di, sum, ere. mit Gewalt ſtoſſen. *Syn.* Impello. *Usus* Ad mortem, ad supplicium trudi se videbat.

Trulla, æ, f. Kelle, Geſchirr. *Usus.* Trulla excavata cum manubrio aureo.

Truncus, i, m. Stock. *Syn.* Stipes. *Epi.* Tantus, tutior, totus. *Usus.* 1. In arboribus truncus, rami, folia. 2. *Transl.* Truncus corporis, der Leib ohne Kopf.

3. Sta-

3. *Stolidus*, ungeſchickt. Hic truncus ac ſtipes conſulatum ſuſtineat?

Trutina, æ, f. Waage. *Syn.* Statera. *Uſus.* Populari trutina rem examinare.

Trux, cis, *g. o.* grauſam. *Syn.* Truculentus, atrox. V. *Crudelis.*

Tu, du. *Uſus.* Tu mihi etiam legis mentionem facies?

Tuba, æ, f. Trompete, Poſaune. *Syn.* Buccina. *Uſus.* Tubæ ſonitum in bello non fert. Tubâ, ad tubam canere; tubam inflare.

Tuber, eris, n. Geſchwulſt. *Syn.* Terræ callum, tumor.

Tubus, i, m. Teuchel, Brunnen-Röhre. *Syn.* Fiſtula. *Uſus.* Ductus aquarum, quos illi tubos vocant.

Tueor, eris, tuitus ſum, eri. behüten, bewahren, beſchützen. *Syn.* Tutor, ſervo, conſervo, cuſtodio, foveo, præſideo.)(*Derelinquo. Adv.* Caſtiſſime, commodius, demiſſe, diligenter, facile, flagitioſe, fortiter, honeſtiſſime, lautius, male, maxime, melius, mirifice, parum, perfacile, præclare, privatim, prudenter, publice, ſanctiſſime, vigilanter, munifice, æque, admodum. *Phraſ. Hunc tu, quaſo, omnibus modis tuere*, dieſen beſchütze auf alle Weiſe. Sartum, tectum, ut ajunt, ab omnique incommodo, detrimento, moleſtia ſincerum integrumque conſerves; in omnibus rebus tegas, velun; eum in præſidio ac tutela autoritatis tuæ latere patiaris; ejus ſalutem tua benevolentia præſidio, cuſtodia tueris? ejus capitis cuſtodiam nunquam dimittas, ſuetuta tuitione ſalvum eſſe non poſſe exiſtimes. V. *Defendo, foveo, faveo. Uſus.* Tueri munus ſuum, mediocritatem in omnibus rebus, ſocietatem conjunctionis humanæ. Hunc Cæſar omnibus præſidiis tuetur ac defendit. Rem familiarem, gratiam, & autoritatem ſuam tueri & conſervare.

Tugurium, ii, n. Bauren-Hütte. *Syn.* Habitatio ruſtici.

Tuitio, onis, f. Schutz und Schirm. *Syn.* Cuſtodia.

Tum, dazumal, weiter. *Syn.* Tunc illa tempeſtate: partim. *Uſus.* Quid tum indo. Cum alia multa, cum hoc maxime. Tum Græce, tum Latine. Modo unum, tum autem plures vidi.

Tumeo, es, ui, ere. aufſchwellen, aufgeblaſen ſeyn. *Syn.* Turgeo, turgeſco, in tumore ſum. *Adv.* Penitus. *Uſus.* Sapientis animus nunquam turgeſcit, nunquam tumet. Negotia tument, es giebt viel zu thun.

Tumidus, a, um. geſchwollen, aufgeblaſen. *Syn.* Turgidus, inflatus, velut omnes dictaturas conſulatusque gereret in voce viribusque ſuis. *Uſus.* Membrum vitioſe tumidum. Serpens inflato collo, tumidis cervicibus. V. *Superbus, arrogans.*

Tumor, oris, m. Geſchwulſt. *Syn.* Inflatio. *Epi.* Repentinus, recens. *Uſus.* Repentinus oculorum tumor. Erat in tumore animus. Recedit jam animi tumor. Ne deſererem hunc tumorem rerum. V. *Superbia.*

Tumultuarius, a, um. in der Eile, ohne Ordnung geſchehen. *Syn.* Properatus, ſubitarius, repentinus. *Uſus.* Dux, miles, exercitus tumultuarius. Sermo fortuitus, & tumultuarius.

Tumultuatio, onis, f. Auflauf.

Tumultuor, aris, atus ſum, ari. Aufruhr anrichten, aufwiegeln. *Syn.* Turbas facio, in quietus ſum. *Uſus* Quid tumultuaris, ſoror? quid inſanis? V. *Turba, tumultus.*

Tumultuoſe, ungeſtümm, mit Unruhe. *Syn.* Magno tumultu. *Phraſ. Tumultuoſe agere*, ungeſtümm handeln. Mare cœlo miſcere; cœlum ac terras miſcere, tragœdias, tumultum excitare; turbas facere, concire; tragœdias efficere. V. *Turba, tumultus.*

Tumultuoſus, a, um. unruhig, aufrühriſch. *Syn.* Turbulentus. *Uſus.* Tumultuoſa & ſeditioſa vita, oratio.

Tumultus, ûs, m. Empörung, Aufruhr, Auflauf, Meuterey, Getümmel. *Syn.* Motus; turba, ſeditio: trepidatio. *Epi.* Civilis, domeſticus, hritimus, magnus, proximus, tantus, terribilis. *Phraſ. Periculum eſt, ſapiens tumultus*, es iſt eine Gefahr von einem öffentlichen Aufſtand. Res pro ſeditione eſt; res ad ſeditionem ſpectat; res à conſilio ad vim abit; in metu ſumus, nequa repentina vis in civitate exiſtat; nequid turbulenti conſcent; nequa in civitate tempeſtas excitetur, cooriatur. Tempeſtas à ſeditioſis civibus urbi impendet certiſſima 2. *Fama rem ingentem tumultum fecit*, dieſe Sache hat einen groſſen Aufruhr erwecket. Ingentem in urbe tumultum excitavit, fecit, præbuit, commovit, conflavit, concivit; turbas ingentes fecit, concivit; ea re effectum eſt, ut omnia terrore & tumultu ſtreperent; ut tumultu cuncta turbarentur. V. *Trepidatio, turba, fluctus.* Quid hos tumultus cremus? Conticeſcente tumultu. Tumultum, rixas, jurgia comprimere, ſedare, componere, die Aufruhr ſtillen.

Tumulus, i, m. ein Hügel, aufgeworffene Erde, Grabmahl. *Syn.* Locus ex terra leviter eminens. *Epi.* Excellens. *Uſus.* 1. Tumuli ſylveſtres. 2. *Sepulchrum*, Grab. Alexander cum ad Achillis tumulum in Sigeo aſtitiſſet. V. *Collis, Sepulchrum.*

Tunc, dazumahl, damahls, alsdann. *Syn.* Tum, illo tempore, illa tempeſtate, per id tempus, per id temporis.)(*Nunc Uſ.* Sed erat tunc excuſatio, nunc nulla eſt.

Tundo, is, tutudi, tulum, ere. ſtampfen, ſtoſſen, ſchlagen. *Syn.* Cædo, pulſo, verbero. *Adv.* Nihilominus, vehementiſſime. *Uſus.* Bacillo oculos alicui tundere. V. *Pulſo, verbero.*

Tunica, æ, f. Leibrock ohne Ermel. *Syn.* Veſtis brevior virorum. *Epi.* Pulla, ſolivaga, talaris, manicata trita. *Uſus.* Cum tunica & pallio. Tunicam ponere.

Tunicatus, a, um. ſo dergleichen Leib-Rock trägt. *Uſus.* Metus tunicatorum.

Turba, æ, f. Hauſe, Schaar des Volks, Unordnung, Aufruhr. *Syn.* Multitudo, conventus hominum, concio, multitudo in unum conglobata, ac ſemetipſam turba impediens; juvenum manus, juvenum globus, circumfeſa in concionis modum turba confertiſſima; vulgus: ſeditio, vis, tumultus. *Epi.* Magna, media, nocturna, nova, prætoria, ſimilis, vana. *Uſus* 1. Ex hac turba & colluvie diſcedam. 2. *Tumultus, Scaitio*, Tumult, Aufruhr. Ingentes turbas concitare, moliri, facere, concire. 3. *Perturbatio*, Verwirrung. Ecce nova turba & rixa. Quanta in turba & confuſione rerum vivimus! E turbis ſe evolvere, exſolvere. V. *Alulta.*

Turbatè, unordentlich, verwirrt. *Uſus.* Omnia raptim & turbate aguntur.

Turbator, oris, m. Verwirrer. *Uſus.* Pacis turbator.

Turbidè, mit Verwirrung. *Syn.* Turbulenter, inconſtanter.

Turbidus, a, um. verwirret. *Syn.* Perturbatus, confuſus. *Phraſ.* 1. *Nunquam illum æque turbidum vidi*, ich habe ihn niemals ſo verwirrt geſehen. Tanto animi motu perturbatum, ita perculſum, perculſumque, nihil ut conſilio, ratione, ordine ageret, nec lingua, nec ore conſiſteret, nunquam vidi. Commotum ſæpe, perculſumque vidi antea, ſed nunc adeo color ipſe immutatus eſt, vultus, oratio, mens denique ipſa excidit & conſcientia peccati mutum, exanimatum, ac vix vivum reliquit. Confuſus animo, nec auribus quidem & oculis ſatis conſtat; neque animo, neque lingua ſatis compos, vix apud ſe eſt, ita perturbato atque incerto præ ægritudine animo eſt. Hominem tam commotum nunquam vidi alias, ſic ut nec animus illi ſuppetere, nec conſtare mens ſana videretur. Eo nuncio ita percuſſus eſt, ut animo adelle eum nemo exiſtimaret. *Uſus.* 1. Mens omni turbido motu ſemper vacans. 2. *Impurus, ſordidus*, trüb, unrein. Aqua turbida, [illegible]. 3. *Aeſtuoſus, tempeſtuoſus*, ungeſtüm. Turbidi venti, tempeſtuoſus aquilo.

Turbo, as, avi, atum, are. verwirren, verwirren, unruhig, oder unluſtig machen. *Syn.* Conturbo, perturbo, intorqueo, permiſceo. *Phraſ.* 1. *Omnia interpolat, turbat, miſcet*, alles verwirret in dem gemeinen Weſen. Nullum tam turbulentum reipublicæ tempus fuit; annus eſt domi forisque infeſtus; plurimum turbarum intulit hominum licentia concitum eſt; nusquam res quietæ; omnia divina humanaque jura miſcentur; civilibus fluctibus tument omnia; maximæ ubique turbæ & tragœdiæ excitantur, efficiuntur. Tumultus non jam foro ſe continet, ſed totam paſſim urbem pervadit. Ex agris in urbem tumultus penetrat, ſpemque omnem concordiæ exturbat. Tumultus repens ex agris in urbem illatus reipublicam in ſummum diſcrimen adduxit. Perlatus ad civas tumultus omnem reipublicæ ſtatum convellit, contulit, inflammat. Urbes & oppida implet. 2. *Is caſus vehementer me turbavit*, dieſer Zufall hat mich ſehr verwirret. Miritice me perculit; omnem animi ſtatum inflammavit, incitavit, conturbavit; mentem propemodum è ſua ſede & ſtatu dimovit, mentem prope exturbavit meam, conſilium eripuit. *Uſus.* In Hiſpania turbatum eſt aliquid. Omnia turbavit & miſcuit. Vide, nequid turbet. Turbare al quid, ac pacem ſolicitare.

Turbo, inis, m. Wirbelwind: Topf, der unten enge und ſpitzig, über ſich allenthalben breiter wird. *Syn.* Ventus omnia turbans ac involvens. *Epi.* Maximus, ſævus. *Uſus* 1. Tanquam turbine aliquo, & tempeſtate everti. Tu procella pacis, turbo, & tempeſtas pacis. 2. *Conſcientia immerſa*, ein unterher zugeſpitzter, oben breiter Topf. Turbinem volvere.

Turbulentè, & Turbulenter, verwirret, unordentlich. *Syn.* Turbidè, temerè.

Turbulentus, a, um. verwirrt, unruhig, unordentlich. *Syn.* Turbidus, nata in nos tumultus ingenia.)(*Tranquillus. Ant.* Neceſſario. *Uſus.* Turbulenta, temeraria, cæca cõcilia. Tempora, tempeſtates reipublicæ turbulenta. V. *Turbidus.*

Turgeſcens, & Turgeſco, is, ere, ſich aufblähet. *Syn.* Tumeo, inflatus ſum. *Ant.* Penitus.

Turgidus, a, um. geſtreckt voll, aufgeblähet. *Syn.* Tumidus, inflatus.

Turma, æ, f. ein Geſchwader, Haufen Reuter. *Syn.* Equitum ordo, globus, manus.

Turmalis, e. zu einer Schaar gehörig. *Uſus.* Statuæ turmales.

Turmatim, haufenweiſe. *Syn.* Per turmas, agmina.

Tur-

Turpiculus, a, um. in etwas ſchändlich. *Uſus.* Jocus in turpiculis rebus ponitur.

Turpificatus, a, um. verwüſtet, häßlich gemacht. *Uſus.* Depravatio ac fœditas turpificati animi.

Turpis, e, häßlich, wüſt, ſchändlich. *Syn.* Inhonestus, deformis, fœdus, inquinatus, infamis, flagitiosus, nequam. *Adv.* Æque, omnino non. *Phraſ.* 1. *Cave, nequid turpe admittas*, habe Acht, daß du nichts ſchändliches beuet eſt. Nequid dissolute, ac turpiter agas; nequid dedecoris admittas, aut quod fœdum ſit, & flagitiosum, quod crimine esse possit; vide, nequid indecore effœmine æque facias; ne in turpem verborum ol ſcœnitatem delabare; nequid in tua vita moribusque maculæ hæreat, resideat; ne probrum, labem ac infamiam moribus aspergas tuis, aut majorum claritudini inferas; ne priores tuas laudes vitæ turpitudine deformes. Cave, ne quod dedecus ſuſcipias, concipias, in te admittas; ne in flagitiis, in dedecore volutaris; ne in flagitia te ingurgites. 2. *Hoc apud illos turpe non eſt*, das iſt bey ihnen nicht ſchändliches. Nullam ea res apud illos infamiam habet; in vitiis illud non ponitur; illud in rebus turpibus non habetur; illud turpe nemo putat, existimat; eorum moribus illud obhonestate remotum non eſt. Id nemini eſt turpitudini; illud eorum moribus nefas non habetur; illud eorum moribus flagitium non eſt. *Uſus.* Luxuria tum omni ætati turpis, tum senectuti eſt fœdiſſima. Id non modo turpe eſt, ſed ſceleratum & nefarium. Turpis homo, vita infamis.

Turpiter, ſchändlich, häßlich. *Syn.* Turpe, obscœne, nequiter, nefarie. *Uſus.* Timeo, nequid turpiter faciam.

Turpitudo, inis, f. Schande, Unehre, Häßlichkeit. *Syn.* Deformitas, obscœnitas, infamia, macula, flagitium, dedecus, labes, deformatio, depravatio, fœditas. *Epi.* Accuſabilis, domeſtica, flagitiosa, insignis, major, maxima, nefaria, sempiterna, singularis, summa, tota, vera, fœda, plurima. *Uſus.* Nulla pars vitæ ejus ſummæ turpitudinis fuit expers. Omnis turpitudine ſe fœdavit, quam ille nunquam eluet, aut delebit. Nihil non turpitudinis ſubit; omni turpitudine notatus eſt. Ea cauſa turpitudinem habet. V. *Dedecus, turpis.*

Turpo, as, avi, atum, are. ſchändlich zurichten, häßlich machen. *Syn.* Fœdo. *Uſus.* Jovis aram ſanguine turpat. *Poet.*

Turris, is, f. ein Thurn. *Syn.* Celſa moles. *Epi.* Alta, altiſſima. *Uſus.* Ex alta turri litur & opere multum e ita dejectus.

Turtur, uris, m. Turtel-Taube.

Tuſſio, is, ire. huſten. *Syn.* Tuſſi laboro, tuſſi urgeor.

Tuſſis, is, f. Huſten. *Syn.* Screatus. *Uſus.* Tuſſim pectore expellere.

Tute, du ſelbſt. *Syn.* Tu ipſe. *Uſus.* Ut tute mihi præcipiſti.

Tuto, ſicherlich. *Syn.* Tuto, impune.

Tutela, æ, f. Vormundſchaft, Schutz und Schirm. *Syn.* Fides, defensio, patrocinium, clientela. *Epi.* Legitima, præclara, turpis. *Uſus.* Filios ſuos alicujus tutelæ commendare; in tutelam alicui tradere; tutelæ ſubjicere. Pupillus cum primum in tutelam venerit; in tutela fuerit. Tutela ſe abdicare. Omnia hæc noſtra latent in tutela & præſidio armorum. V. *Præſidium.*

Tutor, aris, atus ſum, ari. ſchirmen, ſchützen, handhaben, vertheidigen. *Syn.* Tueor, ſalvum, invictum præſto. *Adv.* Accuratiſſime, copioſius, facile. *Uſus.* Provinciam, fines armis tutari. V. *Tueor.*

Tutor, oris, m. Vormund, Beſchützer. *Syn.* Defensor, patronus. *Epi.* Cautus, fidelis, legitimus, verus, annuus. *Uſus.* Tutorem alicui inſtituere. In tutorum poteſtate eſt pupillus. Respublica orba conſulis fidem, tanquam legitimi tutoris implorat. Tutor religionis.

Tutus, a, um. ſicher, auſſer Gefahr geſetzt. *Syn.* Metu, vel periculo vacuus, tectus, ſeptus, munitus, ſecurus, in tuto locatus, nihil inſidiarum habens: ſaretus, ſacroſanctus. *Adv.* Maxime, plane, prorſus. *Phraſ.* *Tutus jam eſt*, er iſt ſchon ſicher, in tuto eſt; in portu navigat; in portu eſt; in vado eſt; cautum illi eſt. V. *Securus.* *Uſus.* Tutam & tranquillam vitam degere. Tutus inimicis. In tuto collocare; in tuto eſſe; mare tutum præſtare.

Tuus, a, um. dein. *Uſus.* Patrius illo tuus. Tuorum curam gere.

Typus, i. m. Muſter, die erſte Form eines Dinges: Druckbuchſtaben. *Syn.* Signum, forma. *Phraſ.* *Libros typis edere*, ein Buch drucken laſſen. Typis mandare, commentare, committere; typis exprimere, edere, in lucem emittere; typis excudere, evulgare. *Uſus.* Typos tibi mando.

Tyrannice, tyranniſch, grauſamlich. *Syn.* Superbe, crudeliter.

Tyrannicus, a, um. tyranniſch, grauſam. *Uſus.* Leges, facta tyrannica.

Tyrannicidus, i, m. der einen Tyrannen umbringet. *Syn.* Tyranni interfector, *vulg.* *tyrannicida.*

Tyrannis, idis, f. gewaltsame Regierung. *Phras.* Tyrannidem occupare, sich gewaltsamer Weise zum König machen. Imperium sibi arripere; regnum invadere; capiti fortunæ regiæ insignia per vim adjicere; regium fastigium affectare & occupare. *Usus.* Tyrannidem occupare. Tyrannidem evertere, delere.

Tyrannus, i, m. Tyrann, Wüterich. *Syn.* Ereptor libertatis, oppressor civitatis. *Epi.* Crudelissimus, firmus opibus & voluntate, insanus, crudelis, inanis, gloriosus fama, gratus beneficio, importunus, amens, intolerandus, libidinosus, teter. *Usus.* Tyrannus quum, qui unquam fuit, sævissimus ac violentissimus in suos. Nulla est nobis societas cum tyrannis, sed potius summa distractio.

Tyro, onis, m. ein neuer ungeübter Soldat, Lehrjunge, Anfänger. *Syn.* Novus miles, rudis in re aliqua inexpertus, inexercitatus, qui aliquam artem discit, tyrocinium artis ponit. *Epi.* Egentissimus. *Usus.* Usu & exercitatione tyro. Orator nulla in re tyro, rudis, hospes & peregrinus esse debet.

Tyrocinium, i, n. Lehrjahre, Probierjahre. *Syn.* Rudimentum. *Phras.* In tyrocinio militiæ domi militiæque versari, in den gesitteten Adelstand treten. Sacra militiæ tyrocinium auspicari; sacram militiam auspicari; religiose militiæ rudimenta ponere; religiosæ militiæ disciplinam complecti; in religione virtutis sese rudimentis se addere, religiosæ militiæ rudimentis instituendum se tradere. 2. *In tyrocinio exercitationem esse*, er ist noch in den Lehrjahren. Tyrocinium etiamnum agit; tyro est; rudis adhuc, novusque est in religiosa virtute disciplina; in tyrocinio adhuc exercetur; in palæstra religiosæ vitæ adhuc exercetur; in religiosæ disciplinæ studio novitius adhuc est, & tyro; tyrocinio, religiosa peregrinatione defunctus nondum est; tyrocinium emensus nondum est; inter ipsa religiosæ virtutis incunabula & rudimenta hæret et animum, sanctioris vitæ præceptionibus informandus, imbuendus, excolendus. *Usus.* Lapis ætatis tyrocinio, postea se correxit, die Fehler der Jugend, Alters, mit den reifern Jahren verbessern.

V.

Vacatio, onis, f. Ruhe, Freyheit, Befreyung von Kriegsdiensten: Feyerstunde. *Syn.* Feriæ, cessatio, immunitas. *Epi.* Commoda. *Phras.* Proxime erunt vacationes, die Vacanzen werden wieder einen Anfang nehmen. Litterariæ feriæ; publicum litterarum; data à litterariis muneribus vacatio; autumni solemnes feriæ in proximo sunt; litterario ludo suum erit publicum; scholis sua erunt decedonia; à litterarum studiis vacabitur; respirandi à studiorum labore facultas dabitur; à studiorum labore quies erit; liberalius à studiis litterarum otium indulgebitur. *Usus.* Vitam beatam in omnium rerum vacatione ponimus. Militiæ vacatio senibus est, datur. Vacatione publicorum munerum donare aliquem. Nulla Ciceroni à causis vacatio dabatur unquam. Sublatis omnibus vacationibus delectum habere militum. V. *Immunitas.*

Vacca, æ, f. eine Kuhe. *Syn.* Bos fœmina.

Vacillo, as, avi, atum, are. wanken, fallen wollen. *Syn.* Nato, labo, fluctuo, titubo, hæsito. *Usus.* Corpore in utramque partem vacillare. Ex vino vacillare. Res tota vacillat & claudicat. Memoria vacillare. V. *Hæsito.*

Vaco, as, avi, atum, are. leer, oder frey seyn, feyern. *Syn.* Nihil ago, cesso, otium habeo, otiosus sum. *Sententia.* Occupatus. *Usus.* 1. Dii animadvertunt humana non vacant. Animum negotiis, molestiis vacare. 2. *Impersonaliter est*, es ist, es ist Zeit, frey seyn, frey sein. Nullum mihi tempus à negotiis vacat. Culpa vacat locus. 3. *Citrare*, Gott haben. Si vacarit, videro. Nec consobrinis vacabat id negotium agere, nec senatui rem urgere. Hannibali opus non erat, legationes audire; nec vacabat diffidentes componere. 4. *Operam do, navo*, obliegen. Philosophiæ vacare.

Vacuitas, atis, f. Leerigkeit, Ledigkeit. *Syn.* Cessatio, quies. *Usus.* Vacuitas à doloribus, angoribus, molestiis. Vacuitas doloris, ægritudinis. Scis, quam perturbationem obitus consobrini, quam cupiditatem vacuitas (quod magis sede vacante animi) injiciat.

Vacuus, a, um. leer, ledig, los. *Syn.* Inanis, exhaustus nudus, purus, liber, occupatus. *Usus.* 1. Vacuum tempus forum. Nullum tempus vacuum habere. Domus vacua. Solum ab homine cultu purum ac vacuum. 2. *Animus* cupidus, müßig, unbeschäftigt. Animus vacuus

vacuas præbere alicui. Animum vacuum ad litteras afferre. Cum vacuus fuero, scribam ad te. 3. *Liber, expers,* frey, los, ledig. Animus curis vacuus. Locus à turba, à periculo vacuus. Scelere vacuus & integer. Animus per somnum sensibus vacuus.

Vadimonium, ii, n. Bürgschaft zum Recht, Taxsetzung, Erscheinung vor Gericht. *Syn.* Sponsio sistendi se in judicio ad certum diem. *Usus.* Vadimonium Siculi Syracusas promittunt, faciunt, constituunt. Nemo erat, qui vadimonium concipere posset. Vadimonium mihi cum illo nullum est. Venit Romam, vadimonium sistit, obit. Vadimonium differre, deserere, missum facere.

Vado, is, ere. gehen. R. à Βάδω, *eo.* *Syn.* Eo, iter facio, ingredior. *Usus.* Vadebam ad eum postridie. V. *Eo.*

Vador, aris, atus sum, ari. einem einen Rechts-Tag ansetzen, vor Gericht rufen. *Syn.* In jus voco. *Usus.* Si me vadari vis, promitto; in jus vocas, sequor; judicium postulas, non recuso. Hic hominem non vadatur, ita sine vadimonio discedatur.

Vadosus, a, um. seicht, da man durchwaden, gehen, oder reiten kan. *Syn.* Vadum habens, qua transiri pedibus potest.

Vadum, i, n. Wasser-Furt, da man durchwaden kan. *Usus.* 1. Vadum tentare equites jussit. 2. *Transl.* Res in vado est, *in tuto.* Emersit è vadis oratio, scopulosque est prætervecta.

Væ! weh! *Usus.* Væ misero mihi, cum herus domum redierit!

Vafer, ra, rum. listig, verschlagen. *Syn.* Callidus, astutus, veterator. V. *Astutus.*

Vafre, arglistiglich. *Syn.* Callide, malitiose.

Vage, hin und wieder. *Syn.* Dispersè. *Us.* Res vage disjectæ & sparsæ.

Vagina, æ, f. eine Scheide. *Syn.* Gladii theca. *Usus.* Gladium è vagina educere, vom Leder ziehen. In vaginam recondere, den Degen einstecken.

Vagio, is, ii, itum, ire. winseln, schreyen, wie ein Kind. *Syn.* Ejulo, infantum more ploro. *Usus.* Ut ex hac ætate repuerascam; & in cunis vagiam.

Vagor, aris, atus sum, ari. hin und her schweifen. *Syn.* Evagor, passim volito, erro. *Adv.* Late, liberè; longo, passim *Phras. Hinc & illinc vagatur,* er zieht von einem Ort zum andern. Urbe tota volitat; huc illuc oberrat; huc illuc multiplici & erratico passu circumfertur; perpetuis erroribus circumagitur; huc illuc incerto pede fertur; vitam vagam prosequitur. *Usus.* Homines fusi per agros ac dispersi bestiarum more vagabantur. Ne vagari & errare cogatur oratio in tam immenso campo. Animus errore vagatur. Ejus crudelitas per omnes ætates & ordines; ejus nomen latissime vagatur. V. *Erro.*

Vagus, a, um. umher schweiffend, unstet. *Syn.* Errans, inconstans, incertus; dispersus.)(*Stabilis.* *Usus.* Errans & vaga sententia. Vitem inopem vagamque prosequitur. Vagus & exul errat. Vaga ac volubilis fortuna.

Valde, sehr. *Syn.* Vehementer, admodum, majorem *vel* mirum in modum, egregie, non mediocriter, perquam, sane quam impense, magnifice, graviter, inprimis, etiam atque etiam, mirifice, mirum quantum, supra vulgarem modum; sic ut nihil supra; sic, ut nihil magis. *Phras.* 1. *Valde doctus est,* er ist sehr gelehrt. Sane quam eruditus; insigniter doctus est; incredibile, quam doctus sit; doctus ita, ut qui maxime; quantum nemo unquam; ut nemo magis; satis, superque, bene, multum eruditus; admirandum in modum, oppido, magnopere, impendio litteratus. 2. *Valde te rogo,* ich bitte dich um alles. Summa contentione, sic ut majori cura petere non possim; summe; majorem in modum; vehementissime; quam possum maxime te oro atque obtestor. *Usus.* Aliquid valde affirmare. Valde vehementerque gaudeo. Suos valde amat, quam paucos habet. V. *Entiæ.*

Vale, lebe wohl. *Syn.* Fac, operam da, cura, ut valeas.

Valens, tis, *g. o.* stark, gesund, wohl auf. *Syn.* Robustus, fortis, firmus, validus, potens: sanus.)(*Imbecillus. Usus.* 1. Robustus, valens, audax satelles. Olim ita firma & valens hæc civitas. Valens Dialecticus. 2. *Sanus,* gesund. Malo te sero valentem, quam semper imbecillum videre. V. *Robustus, potens.*

Valeo, es, ui, ere. können, vermögen: gelten: gesund seyn. *Syn.* Possum, polleo, potens sum, momentum affero: vim, vires, autoritatem, pondus, momentum habeo: aliquo loco, *vel* numero sum apud aliquem: sanus sum, belle habeo. *Adv.* Augustius, belle, minus, bene, etiam atque etiam, in posterum, parum, maxime, melius, multum non minimum, omnino, optime, deterius, plane, plurimum, perinde, proprio, recte. *Phras.* 1. *Multum valet apud omnes,* er gilt viel bey allen. Largiter apud omnes potest; nomen ejus apud omnes est amplissimum, plurimumque potest; plurimum momenti habet ejus autoritas; magna est ejus vis, gravissima autoritas apud populum; magno apud omnes loco est; locum tenet, obtinet non vulgarem;

quo loco, quo numero illum habeant omnes, haud facile dixero. V. *Gratia, locus.* 2. *Parum vales in curia*, du bist in keiner Achtung bey dem Rathe. Obsolevit tua autoritas; vacillat, jacet, friget, cecidit tua autoritas, autoritatem tuam æmuli infregerunt, exterminarunt; nullius est momenti, nullius ponderis, quod tibi videtur; nulla aut tenui es autoritate, nullius es; vanum est auxilium tuum; nullo apud senatum loco es; nullo in numero haberis. *Usus.* 1. Opibus, armis, potentia, pecunia, gratia, autoritate, ingenio permultum valet. Hoc ad beate vivendum permultum valet. Metus ad omnes valuit. Ignarus, quid virtus valeret. Sulpicius plus, quam ego apud te valere videtur. 2. *Recte habeo, bene habeo, meliuscule mihi est, recte mihi est, rectissime sunt apud me omnia, secunda valetudine utor*, wohl auf seyn. Si vales, bene est: ego quidem valeo. 3. *Salutantis supremum*, in Beurlaubung. Valete desideria mea, valete. Vale, mi Tyro, vale, vale & salve. 4. *Respuentis aliquid*, in Verwerfung einer Sache. Tribuni isti, si nulla patriæ charitate tenentur, valeant cum suis illis legibus. V. *Possum.*

Valetudo, inis, f. Gesundheit, Leibes-Stärke. *Syn.* Sanitas. *Phras.* 1. *Studeamus sane virtuti, sed valetudinem ne negligamus*, wir sollen uns der Tugend befleißigen, aber auch die Gesundheit nicht vernachläßigen. Sequamur virtutem, sed valetudinem quoque non in postremis habeamus, ponamus; valetudinis cum virtute ducenda est ratio. Plurimum virtuti, aliquid tamen valetudini tribuatur; spectanda virtus est, cum ea tamen valetudo ne abjiciatur. Excubare virtutis in studio, præclarum est, indormire tamen valetudini minime debemus. 2. Excolatur animus virtutibus, nonnihil tamen corpori serviatur. Virtuti quidem imprimis, deinde etiam valetudini dare operam debemus. Virtuti primum, tum valetudini nostrum quilibet serviat, consulat, pareat, aliquid indulgeat, oportet. Virtutis primam, alteram valetudinis curandæ habeamus rationem, oportet. 2. *Valetudine sum bona*, ich bin von guter Gesundheit. Valeo, recte, commode, belle valeo; valetudine utor bona. Bene, satis belle, satis commode recte me habeo, recte mihi est; mihi est, ut volo; viribus utor bonis; roboris, virium, valetudinis habeo satis. V. *Sanus, incolumis.* 3. *Valetudine sum infirma*, ich bin von schlechter Gesundheit. Valetudine utor parum, minime, haud satis, nequaquam firma, paulo infirmiore, imbecilla, non optima, satis affecta, incommoda, vitiosa. Minus belle valeo; viribus parum firmis sum; vires mihi sunt parum validæ; valetudinis, firmitudinis, virium, roboris minus est; virium imbecillitate laboro. V. *Morbus.* 4. *Assidua litterarum tractatio valetudinem ledit*, das gar zu lange anhaltende Studiren schadet der Gesundheit. Assiduo studiorum labore valetudo atteritur, infirmatur; incommodo afficitur; damnum facit. Studiorum laborem continuare diutius sine valetudinis damno non licet. Valetudinis cum detrimento fit, quoties litterarum studium pertinacius urgetur. Tenuitas virium continentem studiorum laborem non fert, sustinere non potest. Succumbat, necesse est, valetudo assiduæ litterarum exercitationi. Ferendo non est continenti studiorum labori virium hæc imbecillitas. 5. *Valetudinem paulatim recipio*, ich komme nach und nach wieder zur Gesundheit. Amissam valetudinem paulatim recupero, confirmo; ex afflicta valetudine paulatim emergo; languore, & valetudine sentim levor; melius mihi est; meliuscule mihi est; melius mihi fit in dies; corpus vigorem recuperat; vires corporis recipio; vis morbi laxatur, salubritatem toto corpore percipio. V. *Convalesco. Usus.* Ut valetudine bona, commoda, integra: mala, incommoda, tenui, infirma, imbecilla; gravi, ægra, perdita. Multum me impedit valetudinis perturbatio, gravitas, infirmitas, imbecillitas. Valetudine à negotiis impedior. Valetudinem amittere, sustentare, confirmare. V. *Vires.*

Validè, kräftig, mit Nachdruck, sehr. *Syn.* Enixe, summopere. *Usus.* Validissime ei faveo.

Validus, a, um. mächtig, kräftig, vermögend. *Syn.* Valens. *Usus.* Cupio te quamprimum validum videre.

Vallaris, e. zu einem Ehren-Kranz gehörig, wegen des erstiegenen Walles. *Usus.* Muralibus, vallaribus que insignes coronis.

Vallis, is, f. Thal. *Usus.* Perpetua vallis jacet. Perpetua valle subjacent regio, es ist ein langes Thal allda.

Vallo, aris, atus sum, ari. mit einem Walle befestigen, umschanzen. *Syn.* Stipo, munio. *Usus.* Portus & suis operibus, & natura regionis vallatus. Hæc omnia quasi sepimento quodam fossæque vallanda sunt. Legationis jus, hominum præsidio, & divino jure vallatum.

Vallus, i, m. Pfahl, Rebstecken. *Syn.* Palmor palus.

Val-

Vallum, i, n. Schanze, Bollwerk, Wall. *R.* à βάλλω, *jacio*. *Syn.* Propugnaculum, munitio castrorum. *Usus.* Hostibus vallum obducere, objicere. Castra vallo ac fossa munire, cingere, circumdare. Fossa & vallo septum tenere aliquem. V. *Munio.*

Valvæ, arum, f. Flügel-Thüren, Thür mit zwey Flügeln. *Syn.* Janua templorum. *Epi.* Magnificentiores ex auro, ex ebore, molles & graves, perfectiores. *Usus.* In templo Herculis valvæ clausæ repagulis, subito se ipsæ aperuerunt. Patent valvæ. V. *Janua.*

Vanesco, is, ere. verschwinden. *Syn.* Evanesco. V. *Evanesco.*

Vanitas, atis, f. Eitelkeit, Leichtfertigkeit. *Syn.* Inanitas, mendacium. *Epi.* Blanda, incredibilis. *Usus.* Ut vanitati veritas cedat. Levitate, vanitate, malitia exclusa. Opinionum vanitas.

Vanus, a, um. eitel, nichtig, liederlich, leichtfertig. *R.* ex κενός. *Syn.* Futilis, inanis, levis, mendax, falsus. *Phras. Vanus homo est*, er ist ein leichtfertiger, eitler Mensch. Homo est longe ventosissimus; insigni fatuitate & vecordia, in quo nihil grave, nihil cordatum, qui specie quavis capitur; puerilter naturæ omnia; inania puerorum delectamenta capit; cui simul ac plena vencordiæ, ita mania plurag & vana sunt, qui pompis inanibus gaudet, animoque puerili spectat omnia, & movetur. *Usus.* Vana ratio. Aruspices, vanum & futile genus hominum. Vana sperare. V. *Inanis, mendax, levis.*

Vapor, oris, m. Dunst, aufsteigender Dampf. *Syn.* Humor terrenus, aut animus extenuatus; exspiratio, anhelitus terræ. *Usus.* Vapores ex aquis repelluntur & ejus exeunt. Terra semen repellit, vapore & complexu suo diffundit.

Vaporarium, ii, n. Dampf-Stube, Dampf-Loch, Schwitz-Loch.

Vapulo, as, avi, atum, are. geschlagen werden. *Syn.* Cædor, verberor. *Usus.* Omnium fere nominibus vapulat. V. *Verbero.*

Variatio, onis, f. Veränderung, Abwechslung. *Usus.* Plebs consules eosdem sine ulla variatione dixit.

Varie, mancherley, vielfältig. *Syn.* Dissimiliter, diverse. *Usus.* Ea vis varie movetur a fidibus. Varie disputare.

Varietas, atis, f. Vielfältigkeit, Mannigfaltigkeit. *Syn.* Dissimilitudo, dispar ratio, mutatio, inobrutas. *Epi.* Admirabilis, insperata, incredibilis, jucunda, magna, varietates rerum, multa, perfecta, perspicua, propia, simplex, suavis, suborta, varia, innumerabiles, non optabiles, multæ. *Usus.* Ut in coloribus magna dissimilitudo, sic animorum maxima varietas. Varietas est propria formæ. Fructibus nobilitas generat, species, facit, suppeditat varietates. Autores pro varietate ac affectione sunt commutandi. Quid varietate, vicissitudine, commutatione aptius? V. *Mutatio, immutatio.*

Vario, as, avi, atum, are. verändern, ändern, verstellen. *Syn.* Distinguo, varietatem facio: muto, commuto, verto. *Usus.* Orationem variare & distinguere verborum & sententiarum insignibus. Ut varian voluptas pellat. V. *Muto.*

Varius, a, um. verschieden, mancherley. *R.* ex βάλιος, *vel*, φάλιος. *Syn.* Dissimilis, dispar, diversus, multiplex, cujusque modi, *vel* generis, varietate *vel* sanctus, multiformis, commutabilis. *Phras. Homo est varius, commutabilis, multiplex*, er ist sehr veränderlich. Moribus est varius; nunquam tibi constat; a se ipso dissidet; alio in horas varios mores pro indole, genio; cum res commutat, quæ statuit, seque ipso retexit; novam quotidie ingenium indolt; animum in diversum facile mutat. V. *Muto. Usus.* Multiplices varique sermones; varie & differentes voluntates. Vani mores, vana oratio, varium poëma. V. *Mutabilis, inconstans.*

Vatices, um. Krampf-Adern.

Vasarium, ii, n. Bereith, Geschirren, Credenz. *Syn.* Supellex vasorum: *vel* pecunia mea, quam in provinciam advecturus viatici nomine attributa.

Vas, vadis, m. Bürge. *Syn.* Qui pro aliquo spondet, *vel* obligatur, præsertim in causa capitali; qui accusatus causam omnem suscipit, & se pro illa supponit reum; qui pro alterius culpam; qui se fidejussorem in rem interponit. *Usus.* Vadem te tyranno dabis pro amico? Me pro amico vadem recipies. Alter vas fidejussorem spondit.

Vas, vasis, n. Gefäss. *Syn.* Arcticula, artificia, gemmata, vasarium. Insectilia, magnifica, pretiose cælata, plurima & pulcherrima, vitiosa. *Usus.* Exposuit vasa Samia, Corinthia, Delia, magnifica, & pretiose cælata. Corpus quasi vas est animi, & receptaculum.

Vascularius, ii, m. der köstliche Geschirre macht. *Syn.* Vasorum conficiendorum artifex. *Usus.* Cælatores vasculatios convocat.

Vastatio, onis, f. Verwüstung, Zerstörung. *Syn.* Vastitas, depopulatio. *Usus.* Italiam a vastatione defendit.

Vaste, wüst, öde, verwüstet. *Usus.* Aspere, vaste, rustice, hiulce loqui.

Vastitas, atis, f. Wüstenen, Verwüstung. *Syn.* Vastatio, solitudo, ruina. *Epi.*

Deserta & inculte, miserrima. *Usus.* Quæ vastitas in agris, quæ solitudo? Quàm deserta, inculta, relicta omnia? Vastitatem à templis, delubris, urbe depellebat. Bella effecêre hanc vastitatem. V. *Ruina.*

Vasto, as, avi, atum, are. verheeren, verwüsten, zerstöhren. *Syn.* Vastitatem infero, depopulor. *Phras.* 1. *Vastatur regio omnis,* das ganze Land wird verwüstet. Hostes adeò effusè populationem faciunt, nihil ut bellò intactum relinquatur. Uruntur nostra, & ferrò flammâque omnia pervastantur, Per omnem latè agrum populabundus hostis incidit, grassatur. Nocturnis incursionibus summam vastitatem effecit. Vastas ex pulcherrima regione solitudines facit hostis; agri nudantur, exscinduntur urbes, cædibus & incendiis horrent omnia. Ruinant incensi passim tecta, cuncta bello sunt evastata. Vexantur urbes, ardent oppida, agri exinaniuntur. 2. *Hoste in fugam acto vastare agrum hostium est,* nachdem der Feind vertrieben war, hat man befohlen, das feindliche Land zu verwüsten. Vastatione affligere opes hostium; depopulationem, vastitatem inferre; vocare ad exitium & vastitatem; depopulari fines; prædari, vexare omnia longè latèque affligere; possessiones rapinis, ferrò flammâque consumere libuit. Prædatum abire in hostes visum est, Immitia armatâ juventute, cum magna trepidatione agrestium villas diripere ac incendere, agros urere, vicos exscindere, impetû ipso proculcare omnia, ac hosti solitudinem facere. 3. *Vastata sunt omnia,* es ist alles geplündert und verwüstet worden. Bellum in tecta urbis gelatum est, muri cuniculo subruti, aut arietibus fracti, effractæ portæ, urbs ipsa excidio ac ruinis data. Exusta passim oppida, crematæ villæ, omnia flammis ac ruinis sunt æquata. Abactæ prædæ hominum pecorumque, incendia passim facta, omnia bello exhausta sunt. Non incolæ suas urbes, non cultores habent terræ, omnia ferrum flammâque miscuit, cædèque ac incendio cuncta sunt completa, hostibus, nisi nudum steriléque solum relictum est nihil. Urbes ad solum diruta, atque in ipsa tecta sevitum. Omnia strata, & pedibus subjecta; quidquid usui esse posset, corruptum; adeò non avaritia, sed crudelitas capta in regione grassabatur. Regia tota omni clade vastata, nihil neque intactum, neque integrum relictum, ruinis demùm & ignibus deleta omnia. V. *Populor, depopulor.* *Usus.* Bellò vastabitur Italia, terra ardebunt, agri exterminientur. V. *Destruo, exhaurio.*

Vastus, a, um. öde, wüste, verstöhrt. R. à παυστός, *desertus.* *Syn.* Desertus. *Usus.* 1. Ager propter sterilitatem incultus, propter pestilentiam vastus & desertus. 2. *Immani magnitudine,* entsetzlich groß. Bellua vasta & immanis; fatum mare transire. 3. *Incompositus, incultus, asper, durus, aspер,* ungereimt, unangenehm, hart. Quidam corpora motus vasti & agrestes. Vocalium contortiones vastam & hiantem efficiunt orationem.

Vates, is, c. Weissager, Prophet. R. q. fates, *a* fando. *Syn.* Fatidicus, divinus, divino spiritû instinctus, spiritû divino tactus vir. *Epi.* Verus, optimus. *Usus.* Utinam falsus sim vates! Vates, harúspices, fulguratores, interpretes ostentorum, augures, sortilegi, chaldæi, hariolatores, conjectores.

Vaticinatio, onis, f. Weissagung, Wahrsagung. *Syn.* Oraculum, prædictio. *Epi.* Falsa, vera. *Usus.* Sortes, quæ vaticinatione funduntur. Auspicia, oracula, somnia, vaticinationes. V. *Divinatio.*

Vaticinor, aris, atus sum, ari. weissagen, wahrsagen. *Syn.* Divino, futura præsentio. *Adv.* Impudenter. *Usus.* Vaticinantis in modum cecinit, excidium patriæ fatale prodens. Hæc ego conjectura prospiciens, verè vaticinari possum; magna nobis impendet malorum illias. V. *Præsagio.*

Uber, ris, n. Brust. *Syn.* Mamma.

Uber, ris, *g. o.* überflüßig, reichlich, häufig. *Syn.* Fœcundus, ferax, fertilis, abundans, copiosus. *Usus.* Agrò bene culto nihil est nec usu uberius, nec specie ornatius. Plenior & uberior ad dicendum. V. *Copiosus.*

Ubertas, atis, f. Ueberfluß, Fülle. *Syn.* Abundantia, copia, magnitudo. *Epi.* Maxima, vetus, summa agrorum. *Usus.* Omnis ubertas, & quasi sylva dicendi. Summa ubertas & copia fœnum. V. *Copia.*

Ubi, wo. *Syn.* Quo loco. *Usus.* 1. Nemo est, quin ubivis, quam ibi, ubi est, esse malit. 2. *Postquam, cum primum simul ut,* nachdem, sobald. Ubi gallus cantum audit, mentiam tolli jubet. 3. *In quo,* an welchem Orte. Porticus, ubi ambulabam. In ea urbe, ubi natus es. Ubi gentium est is homo?

Ubicunque, wo es auch sey. *Syn.* Quocunque in loco, ubiubi. *Usus.* Ubicunque gentium & terrarum fuerit.

Ubinam? wo?

Ubique, allenthalben, aller Orten. *Usus.* Mortales, qui ubique sunt.

Ubi-

Ubivis, allenthalben. *Ufus.* Ubivis esse malim, quàm ibi.

Udus, a, um. naß. *Syn.* Udis oculis respicies.

Ve, oder. *Ufus.* Bis, terve litteras miserat.

Vecordia, æ, f. Unverstand, Tollheit. *Ufus.* Color exsanguis, fœdi oculi, prorsus in facie vultúque vecordia.

Vecors, dis, *g. o.* unbesonnen, toll. *Ufus.* Vecors repentè sine suo vultu, sine dolore; sine voce constitit. Istius vecordissimi mentem cura metúsque terrebant. V. *Excors, piger.*

Vectigal, is, n. Zoll, Steuer, Brückengeld, Umgeld. R. à vecto *vel* veho. *Syn.* Portorium. *Epi.* Certissimum, domesticum, grande, iniquum, grave, magnum, præclarum, prætorium, stipendiarium. Integra, magnifica populi, media, minora, publica, ridicula, salva, transmarina, urbana. *Phras. Vectigalibus præst*, er ist Zollmeister. Illi maximè commissa, commendata, demandata est vectigalium cura. Vectigalia præcipuò, summò quodam jure tractat, exercet. Unus præcipuè vectigalium curam gerit, sustinet; scripturæ præest; princeps publicanorum est. *Ufus.* Vectigal grave provinciis imponere, irrogare, Steuer auferlegen. Vectigalia acerbe exigere, exercere, Steuer einsammeln. Vectigal pendere, pensitare, Steuer erlegen. Vectigalibus gravissimis liberare, levare populos, Steuer und Gaben vermindern. Vectigal conducere, redimere. Bellò affliguntur, pervertuntur, conquiescunt nostra vectigalia. V. *Tributum.*

Vectigalis, e. zinsbar, zollbar, steuerbar. *Syn.* Stipendiarius, tributarius; qui tributum pendere, solvere, conferre debent, qui publicè aliquid pendunt. *Ufus.* Is provinciam vectigalem nobis, & stipendiariam fecit. Græcos nobis vectigales habemus. Non sunt immunes hi agri sed fructuarii & vectigales. V. *Obnoxius.*

Vectio, onis, f. die Fuhr, Führung.

Vectis, is, m. ein Riegel. *Ufus.* Demoliri signum vectibus.

Vector, oris, m. Schiffmann, Färcher. *Syn.* Navigans, qui vehit, & vehitur. *Epi.* ingratus, timidus, perterritus. *Ufus.* Vectores timidi adversâ tempestate.

Vectura, æ, f. die Fuhr, das Fahren. *Syn.* Vectio. *Epi.* Longa, difficilis. *Ufus.* Pro vectura solvere. Est summa vecturæ difficultas.

Vegetus, a, um. frisch und gesund, munter, hurtig, frisch, muthig. R. à Vigeo. *Syn.* Sanus, firmus, valens. *Ufus.* Vegetum ingenium in vivido pectore vigebat. Siste te nobis vegetum in Græcia. Vegeta mens, sensusque integri.

Vehemens, tis, *g. o.* heftig, hitzig. *Syn.* Acer, fortis, ferox, incensus, immoderatus, effrenatus, nimius, ardens. *Phras. Vehemens natura est*, er ist von Natur hitzig. Ingeniò est vehementiore: efferveícens facile, incitatus & violentus; fervidiore vir animô; ingenii vitiô impotentior & asperior; ingeniô percitô & feroci; impotens, immodicus, nimius animi; ferox naturâ; acri & vehementi quâdam inflammatione incitatus; vehementis vir ingenii. *Ufus.* Nimium est vehemens feroxque naturâ. V. *Fervidus, præceps.*

Vehementer, heftiglich, hitzig. *Syn.* Acriter, acerbe, asperè, valdè, impensè, minimoperè, etiam atque etiam, incredibiliter, mirum quantum, summâ contentione, summâ ope, omnibus nervis, omnibus machinis; vehementissimâ contentione animi, ingenii, virium; animò acri; majoribus præsidiis ac copiis; omni arte, industriâ, solertiâ; omni ope ac operâ; majorem in modum.)(*Remisse. Phras. Vehementer dixit*, er hat heftig geredet. Omnes dicendi faces adhibuit; summâ contentione animi, ingenii, virium dixit; vehementissimè declamavit, acris in oratione spiritus erat; acriter & vehementer præliatus est; perpetuáque ac plenissima gravitatis oratione adversarium fregit. *Ufus.* Illud mihi vehementer displicet. V. *Enixè.*

Vehiculum, i, n. Wagen, Fuhr-Wagen. *Syn.* Rheda, essedum, carpendum. *Epi.* Divinum & novum, triumphale. *Ufus.* Ego vehiculò me ex horum latrocinio eripiam, si navis deerit.

Veho, is, xi, ctum, ere. führen, auf dem Wagen führen. *Syn.* Porto, inveho, conveho, deveho, subveho, deporto. *Adv.* Malè. *Ufus.* Currû, equo, navi, in navi; rheda per urbem vehi. Fruges ex agris vehere, jumentis deportare. V. *Currus.*

Vel, oder, entweder. *Syn.* Ve, seu, sive, aut. *Ufus.* 1. Multorum vel periculo, vel honori servire. 2. *Præcipue, etiam, cum primis*, auch so gar. Vel mori satius est, quam servire. Vel acerrimus oratorum.

Velamentum, i, n. Decke. *Ufus.* Ramos oleæ, ac velamenta alia supplicum porrigentes.

Veles, itis, m. Scharmützler, der leichte Rüstung führt. *Syn.* Levis armatura miles.

Velificatio, onis, f. das Seegeln, Schiffen. *Ufus.* Mutatâ velificatione id facilius assequeris.

Velificor, aris, atus sum, ari. segeln, mit ausgespannten Segeln fahren. *Syn.* Vela facio. *Transl.* Faveo, gratificor, auram popularem capto. *Usus.* Ingenio suo, aut cupiditati velificari. V. *Assentor.*

Velitaris, e. zum Scharmützeln gehörig. *Liv.* Pugna, hasta, arma velitaria.

Velitatio, onis, f. Scharmützel, Gefechte. *Syn.* Pugna, dogladiatorum dimicatio. *Usus.* Velitationes facere, & in multa proelia, patvisque carpere summam totius belli.

Velitor, aris, atus sum, ari. scharmützeln, fechten. *Syn.* Pugno, contendo, certo. *Usus.* Dii hoc non velitabantur.

Vellico, as, avi, atum, are. rupfen, zupfen. *Syn.* Pervello. *Usus.* Inconvivas rodunt, in circulis vellicant, ubique carpunt.

Vello, is, velli, vulsum, ere. ausreissen, ausrupfen. *Syn.* Evello, pervello. *Usus.* Illa, quæ vellerat ex patellis, in aureis poculis ministrat. Spinas vellere.

Velus, eris, n. abgeschorne Wolle. *Syn.* Lana ex ovibus detonsa.

Velo, as, avi, atum, are. verhängen, zudecken. *Syn.* Tego, obduco. *Usus.* Pietatis nomine velare suam cupiditatem. V. *Tego.*

Velocitas, atis, f. Behendigkeit, Geschwindigkeit. *Syn.* Pernicitas.)(*Tarditas.* *Usus.* Non enim viribus, non velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur. Alii velocitate ad cursum valent.

Velociter, behend, geschwind, flugs. *Syn.* Ocyus)(*Tarde.*

Velox, ocis, m. o. behend, geschwind. *Syn.* Celer. V. *Celer.*

Velum, i, n. Vorhang, Segel. *Syn.* Integumentum, involucrum. *Epi.* Carbaseum, pretium. *Usus.* Multis simulationum velis natura cujusque obtenditur. Res alia velis remisque fugienda. Ad id, unde aliquis flatus ostenditur, vela dare, facere. Plenis velis navigare. Vela pandere; contrahere, dimittere, subducere.

Velut, gleichwie, als wie, gleich als. *Syn.* Veluti, sicut. *Usus.* Velut in hac quæstione. V. *Sicut.*

Vena, æ, f. eine Blut-Ader. *Syn.* Arteria. *Epi.* Cava; abditæ; ad usum aptæ, crebræ, multæ, reconditæ auri. *Phras.* *Venam secare*, Ader lassen. Velas incidere è venis sanguinem mittere; detrahere aliquid sanguinis; è venis sanguinem elicere; venam ferire; incisâ venâ sanguinem minuere; venas sanguine exonerare, levare. *Usus.* 1. Sanguis per venas in corpus omne funditur. Venæ & arteriæ micare non desinunt. Si cui venæ sic moventur, is habet febrem. Venam pertentare. 2. *Trans.* *Pars interior*, das innerste eines Dinges. Periculum in visceribus venisque reipublicæ inclusum. Reconditæ auri argentique venæ. Venas cujusque generis, ætatis, ordinis teneat orator, oportet.

Venabulum, i, n. Jäger-Spieß, Schwein-Spieß. *Syn.* Hasta, telum, spiculum venaticum. *Usus.* Venabulo transverberare bestiam.

Venalis, e. feil, um Geld zu verkaufen. *Syn.* Ad vendendum expositus, pretio addictus, merce adstrictus. *Usus.* Proponere, habere fidem venalem, quæstui habere rempublicam. Domus turpissimo quæstu omnia erant venalia, virtus, pudor, jusjurandum.

Venalitius, ii, m. der mit Verbeigenen handelt. *Syn.* Venditor mancipiorum. *Usus.* Divitus Africanos omnes multa venalitii mercatoresque superârunt.

Venaticus, a, um. zum Jagen gehörig. *Usus.* Canes venatici.

Venatio, onis, f. Jagd. *Syn.* Venatus. *Usus.* Condiunt curas aucupium & venatio. Prodigi venationum apparatus. V. *Venor.*

Venator, oris, m. Jäger, Nachsucher. *Usus.* Pernoctant venatores in nive in montibus ut se patiuntur. Physicus, speculator venatorque naturæ.

Venatus, us, m. das Jagen. *Syn.* Venatio. *Usus.* Labor in venatu, cursus, sudor.

Venabilis, e verkäuflich, das einen Werth hat. *Syn.* Tolerabilis. *Usus.* Oratio venabilis.

Vendico, as, avi, atum, are. zueignen, zusprechen, zuschreiben. *Adv.* Quodammodo. *Usus.* Quisque prædæ partem sibi vendicat. Homerum Chii suum vendicant. V. *Assumo.*

Venditatio, onis, f. das Ausgedienen, Prahlerey. *Syn.* Ostentatio. *Usus.* Laudatores, quæ sine venditatione, & sine populo tolle sunt. V. *Ostento.*

Venditio, onis, f. das Verkaufen, Verkäuflung. *Syn.* Alienatio. *Epi.* Fraudulentæ, sinistræ, malæ. *Usus.* Venditio bonorum.

Vendito, as, avi, atum, are. zu Kauf oder feil bieten. *Syn.* Ostento. *Adv.* Fallacissime se, flagitiose eloquentiam, perditissime decreta seu imperia, palam commentaria. *Usus.* Venditare se artem, & operam publicam. Memoriam ostentare, venditare ingenium. V. *Ostentor, ostento.*

Venditor, oris, m. Verkäufer. *Syn.* Venalitius. *Epi.* Firmior, liberalis. *Usus.* Mercatores provinciarum, venditores libertatis.

Vendo, is, didi, ditum, ere. verkaufen. V. Venum do. *Syn.* Alieno, abalieno, ven-

venditionem facio, pretio addico, venale habeo.)(*Emo. Adv.* Gravate, male, nominatim vectigalia, non ita commode, præclare, quam optime, recte, palam. *Usus.* Vendere aliquid alteri grandi pecunia. Parvô pretiô, quam optime, sub corona, sub hasta vendere. Ementis fide vendere, auf Credit verkaufen. Præsenti ære, numeratâ pecuniâ vendere, um baares Geld verkaufen. Bona sub hasta vendere, præconis voci subjicere, auctionem facere, dem Meistbiethenden verkaufen.

Veneficium, ii, n. Verzauberung. *Syn.* Venefici artificium, crimen, cantio. *Usus.* Id veneficiis, & cantionibus factum dicebat. Veneficiis remedia invenire.

Veneficus, a, um. Zauberer, zauberisch. *Syn.* Qui venena spargit; qui cantionibus, & malis artibus utitur, ad suam libidinem explendam. *Usus.* Venefici nomen delatum est.

Venenatus, a, um. vergiftet. *Syn.* Venenum habens, veneno imbutus & infectus. *Usus.* Vipera venenata. Telo venenato ictui concidit.

Venenum, i, n. Gift. *R. quasi cito per venas iens. Scalig. vel à Φένον, occidens. Syn.* Virus. *Epi.* Improbabile, inusitatum, novum, malum, recens, suspicionsum, apertum, omnibus manifestum. *Phras.* 1. *Venenum alicui porrigere*, einem mit Gift vergeben. Venenum alicui parare, præbere, miscere, infundere, dare; aliquem veneno interficere; tollere, necare, occidere; veneno grassari. 2. *Venenum sumere*, Gift nehmen. Venenum haurire, sumere, bibere; veneno sibi mortem conscisceere; poculum mortis exhaurire; veneno se eximere; veneno mortem præcipere. *Usus.* Venenum diluit, ferrumque promit.

Veneo, is, ii, ire. verkauft werden. *Syn.* Vendor, sub præcone subjicior, pretio addicor. *Usus.* Cur bona non veniêre? Si venibunt horti, venibunt quam plurimo. V. *Vendo.*

Venerabilis, e. ehrwürdig. *Syn.* Cultu & veneratione dignus.

Venerabundus, a, um. ehrwürdig. *Usus.* Perfusus horrore, ac venerabundus astitit.

Veneratio, onis, f. Ehrerbiethung. *Syn.* Honor, reverentia. *Epi.* Justa. *Usus.* Quidquid excellit, justam venerationem habet. V. *Reverentia.*

Venereus, a, um. geil. *Usus.* Rebus venereis uti; voluptatibus venereis frui. Venereo complexu jungi.

Veneror, aris, atus sum, ari. verehren, sehr ehren. *Syn.* Colo. *Adv.* Sancte, auguste. *Phras. Loca sacra venerari*, die Heil. Oerter andächtig verehren. Eximia religione colere; pie sancteque colere; sacris locis religiosum cultum adhibere; veneratione prosequi. *Usus.* Dii, quos colere, precari, veneraique solemus. Aliquem ut Deum vel pro Deo venerari. V. *Colo, revereor, observo.*

Venia, æ, f. Verzeihung, Erlaubniß. *Syn.* Condonatio erroris, impunitas: potestas, copia, facultas. *Epi.* Accommodata, bona, molesta, tenuis. *Phras.* 1. *Delicti veniam petit*, er bittet um Verzeihung. Ad clementiam vestram confugit; ut ignoscatis, orat; suis peccatis concedi ignoscique orat; veniam & immunitatem rogat; delicti gratia ut fiat; venia ut detur; noxa ut una hæc mittatur; præterita ut condonentur, aut parentum promeritis remittantur, supplicat. *Usus.* 1. Iis, qui errorem suum deposuerunt, & peccasse se fatentur, veniam petentibus, venia danda, concedenda, tribuenda est. Dabunt mihi veniam cives mei, vel potius gratiam habebunt. A diis immortalibus veniam & pacem exposcere. 2. *Potestas, facultas*, Erlaubniß. Dare mihi veniam exponendi. Quod pace vestra, quod bona vestra venia dictum sit.

Venialia peccata, läßliche Sünden. Noxæ, minores, errata leviora; peccata leviora & quotidiana, quæ crebra magis, & pauciores quasi officii numeros præterunt; divinæ legis offensiones crebræ quidem, sed leviores; culpæ minores, quæ piorum etiam animis frequenter obrepunt. V. *Peccatum.*

Venio, is, ni, ventum, ire. kommen. *R. à βαίνω. Syn.* Advenio. *Adv.* Ad vesperum, æqualiter, aliquando, audacter, bene, bene, brevi, celerius, clam, confestim, continuò, coram, crebro, diligentius, divinitus, falsò, honestè, incommode, libere, longe, maturius, modestè, necessariè, nunc primum, obviam, occultè; opportunè, optato, palam, paratius, perraro, postremo, precariò, privatim, proxime, publicè, quam primum, serius, stultè, tardissime, tutò, vesperi, ultro. *Phras.* 1. *Veni quam primum*, komme aufs baldeste. Contende ad nos, advola quamprimum; præsto fis; ad nos exsurge; convені nos quamprimum; opportune te nobis offende. 2. *Campanum venit ad nos*, sobald er ankommen ist. Simul ut ædes nostras intrat; simul ut ad nos divertit; simul ut pedem in ædibus nostris ponit; simul ut nos adi-

adiv t, praeſto fui; ſimul ut domum noſtram accepit; ſimul ut nos convenit; ſimul ut ſi nobis offendit: ſimul ut cedes noſtras attigit. 3. *Is enter jam venire*, er machte ſchon gerne kommen. Jam aſpirat in urbem noſtram; appropinquare adventum ſuum cupit; diem cupide expectat, quo ſe urbs noſtra accipiet; quo ſe ardore ad urbem raperet, ſi modo liceret. 4. *Quomodo tu jam mentem venisti?* Wie biſt du auf die Gedanken kommen? Quomodo huc deſcenduſti? ad iſtas ineptias abuſti? huc perduxit, delapſus es? quomodo ad haec inania defluxiſti, te demiſiſti? 5. *Eo ventum tandem eſt*, da iſt endlich ſo weit kommen. Eo res redit; in eum locum adducta eſt; in eum locum redit; deducta eſt; in eum locum res venit: eo res perducta eſt; prorupit; eo delapſa res eſt. 6. *Iste venient haec mala*, daher kommt uns dieſes Unglück. In ſe haec manant, fluunt, affluunt, naſcuntur incommoda. Ex hoc fonte defluunt, profluunt omnes iſtae miſeriae. Hic fons eſt, haec origo malorum omnium. V. *Cauſa. Origo. Uſus.* 1. In amicitiam alicujus, familiaritatem, complexum, conſpectum, conſuetudinem venire. Neſcio, quomodo in certamen cum illo, ad inimicitias, in contentionem honoris venerim. In calamitatem ingentem venit. Res ad arma, ad purgnam, ad manus veniet. Ea res in oblivionem, in conſuetudinem, in ſermonem & vituperationem, in odium publicum, in ſummam gloriam venit. Res, quae in controverſiam, in diſceptationem veniant. In ſuſpicionem, in ſpem, in poſſeſſionem, in numerum oratorum venire. In diſcrimen, in periculum venire. Venit mihi in mentem. Si uſus venerit. 2. *Obtingit, obvenit*, zufommen. Magna ei hæreditas venit; multae divitiae, fama, honor ei venêre. 3. *Adverſor*, darwider kommen. Venire contra rem, exiſtimationem, gratiam alicujus. Venire alicui adverſum.

Venor, aris, venatus ſum, ari. jagen, nachjagen. *Syn.* Venatu me exerceo, venationi operam do, venatione me oblecto; feras conſector, inſector; aucupor. *Uſus.* 1. Canum mira alacritas in venando. 2. *Transl.* Modeſtiae laudem in re aliqua venari. V. *Capto.*

Venter, tris, m. der Bauch. R. *à* ἔντερον, *inteſtinum*. *Uſus.* Vitium ventris & gutturis, *vulg. guloſitas.*

Ventilator, oris, m. der das Getraide ſchwinget. *Syn.* Qui frumentum ventilat.

Ventilo, as, avi, atum, are. ausblaſen, ſchwingen. R. *à* Ventus. *Uſus.* Ventilant, quaſi ſedationis flabello ventum concio. V. *Evenatio.*

Ventito, as, avi, atum, are. oft kommen. *Syn.* Crebro venio.

Ventoſus, a, um. windig. *Syn.* Levis, inanis, vanus. *Uſus.* Homo ventoſus, ein eitler, aufgeblaſener Menſch.

Ventriculus, i, m. der Magen. *Uſus.* Ventriculus cordis, cui ſanguis ex jecore influit.

Ventus, i, m. Wind. *Syn.* Aura, flamen. *Epi.* Non adverſus, gravus, moleſtus, popularis, ſervus, ſubitus, vehemens, ſalutaris alicui, ſecundus, tempeſtivus. *Phraſ.* 1. *Ventus vehementior fit*, der Wind wird allzeit heftiger. Increbeſcit ventus; ingraveſcit; violentior incumbit ventus; vehementius ſpirare incipit; in ſe impetu effundit; furere, ſaevire, tumultuari majorem in modum incipit. V. *Tempeſtas.* 2. *Ventus lenior ſpirat*, es iſt ein gelinderer Wind. Aura leniter, molliter, placide ſpirat; lenis favonius inſuſurrat. 3. *Ventus ſe ponit*, der Wind leget ſich. Ventus cadit, concidit, remittit; ventus ponit; venti vis omnis cadit; frangit ſe ventus, langueſcit; ventus jam eſt remiſſior. 4. *Ventum habemus proſperum*, wir haben guten Wind. Secundo utimur vento; idoneum ventum nacti ſumus; ventus fiat beliſſime; venti nobis obſecundant; ſecunda vehimur, proveximur aura; flatibus ad puppim ventis propellimur. Ventus ferme ſecundis 5. *Ventos habemus contrarios*, wir haben widrige Winde. Reſtant venti; venti adverſi ſunt; adverſis ventis utimur; ventis reflantibus rejicimur. 6. Den Mantel nach dem Wind hängen. Ex ancipiti mutatione temporum penderе; ſe ad motum fortunae movere: ſuſpenſas habere ex temporum inclinatione conſiliorum rationes. *Uſus.* 1. Mare ventorum vi turbatum & agitatum. Cape flabellum, & ventum mihi facito. Meliores ventos expecto. Vento ſe, & mari dare. Si mites leneſque fuerint venti, ſolvemus. 2. *Transl.* Rumorum ventos colligere. Popularem ventum quaerere, aucupari. Dux nobis, & auctor opus, & horum, quos propoſui ventorum moderator quidam, & gubernator. Caeſaris nunc ventu valde ſecundi ſunt.

Venundo, as, dedi, datum, are. verkaufen. *Syn.* Vendo.

Venus, eris, f. Liebe, Göttin, Wolluſt. *Syn.* Voluptas. *Uſus.* Sine Cerere & Libero friget Venus.

Ve-

Venuſtas, atis, f. Liebl.chkeit, Holdſeligkeit, Anmuthlichkeit. *Syn.* Pulchritudo *proprie* mulieris: lepor, gratia, ſuavitas. *Epi.* Eximia, muliebris, prifca, propenſa, ſumma. *Uſus.* Agere cum dignitate & ſuavitate. Homo affatus omni lepore & venuſtate. V. *Pulcher.*

Venuſte, liebl.ch, liebreich, ſchön, annehmlich. *Syn.* Pulchre, belle, apte, elegantèr, commode. *Uſus.* Illud pervenuſte cecidit.

Venuſtus, a, um. ſchön, liebreich, annehmlich. *Syn.* Lepidus, feſtivus. *Uſus.* Geſtus & motus corporis venuſtus. V. *Pulcher, elegans.*

Vepris, is, m. Dornbuſch, Hecke. *Syn.* Spina.

Ver, is, n. Frühling, Lenz. *à Græco* ἦρ. *Pars anni ab æquinoctio ad ſolſtitium in Cancro.* *Syn.* Vernum tempus; tempus hyemi ſenescenti adjunctum; tempeſtas verna; dies verni; pars anni floridior. *Uſus.* Vere jam appetente. Veris initium à favonio notatur. Ver tanquam adoleſcentiam ſignificat.

Verax, acis. *g. o.* wahrhaftig. *Syn.* Verídicus, minime fallax, veritatis cultor & amicus.

Verber, eris, n. Streich, Schlag. *R. q.* Ferber à ferio. *Syn.* Virga, flagellum. *Phraſ. Ventum eſt ad verbera,* es iſt endlich zu den Schlägen kommen. Nec manibus temperatum; procacitas manibus coercenda videbatur; ubi verba minus proceſſiſſent, de tergo hominis infelicis ſatisfactum; verbera adhibebantur; verberibus male muletatus, acceptus eſt. *Uſus.* Aliquem vinculis, verberibus omni ſupplicio excruciatum necare. Verberibus aliquem cædere, exanimare.

Verberatio, onis, f. das Schlagen. *Syn.* Pulſatio.

Verbero, as, avi, atum, are. ſchlagen. *Syn.* Cædo, pello, manus affero, vim & manus affero, infero. *Adv.* Vehementiſſime. *Phraſ. Graviter eum verberavit,* er hat ihn hart geſchlagen. Latera illi tutudit; fuſtibus membra debilitavit, loris concidit, cæcidit; verberum dolore laniavit; graviter hominem pulſavit; de ejus tergo latus fecit; verberibus eum ſordum in modum accepit, afecit, laceravit; multis plagis impetravit; ejus tergo dire conſuluit; homo ruber tergo pœnas dependit; dirum in modum ab eo vapulavit. V. *Cæſus, fuſtus, tutus. Uſus.* Verberare latenter. Aliquem tacito cogitationis convicio verberare.

Verboſe, ſchwätzhaftiger Weiſe. *Syn.* Loquaciter, copioſe, multis verbis.

Verboſus, a, um. geſchwätzig, plauderiſch. *Syn.* Multus in verbis, loquax. *Uſ.* Habes epiſtolam juſte verboſiorem. V. *Inanis.*

Verbum, i, n. das Wort. *R. Varroni, à* Vero, avi, atum, are, die Wahrheit reden. *Adv.* Vere & ex veritate. *Syn.* Nomen, vox, vocabulum. *Epi.* Arcens, conſideratiſſimum, durum, inſolens & humile, elegans, grave, immutatum, inflexum, inuſitatum, novatum, translatum, nefarium, odioſum, plenum humanitatis, priſcum, ſolenne, ſuſpicioſum, ultratum, ac tritum. Verba grandia, ampliſſima, gravia, ſonantia, ſplendida, dura, aſpera, inſolentia, priſca, inquinata, abjecta, odioſa, intolerabilia, inepta, rigida, obſoleta, non aperta, longe petita, ſcabra. *Phraſ.* 1. *Multi verba ſtudioſe curant, rem & ſententiam non ita,* etliche gehen nur auf die Worte, nicht aber auf die Sache ſelbſt. Multi toti ſunt in aucupio verborum & litterarum tendiculis, rem & ſententiam, negligunt. Aliqui ſunt magni verborum architecti, rebus interea inopes & jejuni. Multi vocabulorum opifices agunt egregios, rerum inquiſitores non item. Multi verborum magnificentia dejectantur in magna ſententiarum jejunitate. 2. *Verborum pompa ſine rerum pondere inanis & ridicula eſt,* das eitle Wort-Gepränge, wo nichts darunter, iſt nur lächerlich. Verborum volubilitas ſine rerum pondere inanis eſt & irridenda. Oratio, niſi ſubeſt res, inanem habet quandam elocutionem & pene puerilem. Oratio, ſi res non ſubeſt, aut nulla ſit, neceſſe eſt, aut omnium irriſione laudatur. Compoſite & apte ſine ſententiis dicere, inſania eſt. 3. *Rerum copia verborum copiam gignit,* wann es an Materie nicht mangelt, ſo werden die Worte nicht abgehen. Ipſæ res verba rapiunt; verba proviſam rem non invita ſequuntur; ex rerum magnitudine ſplendor quidam & copia in verbis exiſtet. 4. *De verbo ad verbum transferre, vulg.* von Wort zu Wort überſetzen. Verbum e verbo exprimere; ad verbum de Græcis exprimere; verbum de verbo exprimere, totidem verbis transferre; verbum pro verbo reddere; verbum verbo reddere; ad verbum transferre. 5. *Ad meum verbum, vulg.* auf mein Wort. Fide mea; me autore, interpoſita fide mea. 6. *Uno verbo,* mit einem Wort. Verbo; in ſumma; ad ſummam, ſumma illa ſit. *Uſus.* Verbum ex eo elicere, exſculpere non potui, kein Wort heraus bringen. Non multa verba faciam. Excidit mihi verbum priſcum & obſoletum. Verba perpetuare, difficile. Verbo aliquem laceſſere, violare, mit Worten angreifen. Ad verborum contumelias deſcendere, in Schmäh-Worte ausbrechen. Verba mihi dari non patior, mit leeren Worten abſpeiſen. In verba alicujus jurare. Ad verbum diſcere, von Wort zu Wort auswendig lernen. Verbi cauſa, verbi gratia,

ta. Verbo promittere, re negare. Uno verbo dicam. Verbo rem transigam. Verba facere in senatu, apud senatum. Idem sonat, valet hoc verbum. Subjecta verbo notio, die Bedeutung dieses Worts. Verbum insolens, inusitatum, novatum, ungebräuchliches Wort. Verba vulgata, trita, usitata, gebräuchliche Worte. Verba prisca, desita, obsoleta, alte und ungewöhnliche Worte.

Verè, wahrhaftig. *Syn.* Revera.)(*Falsò, mendaciter, falsè. Usus.* Majores nostri non facete & facetiter, sed vere & sapienter populares fuere. Vere tecum agam, & libere.

Verecunde, züchtiglich, schamhaftig. *Syn.* Prudenter, timide, dubitanter.)(*Impudenter.*

Verecundia, æ, f. Schamhaftigkeit, Züchtigkeit, Ehrbarkeit. *Syn.* Pudor, rubor, modestia, ingenuitas.)(*Impudentia. Epi.* Invita, tristia, virginalis. *Usus.* Maximum ornamentum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiam. Verecundia cultos virtutum, & quidam quasi ornatus vitæ. Solus homo pudoris ac verecundiæ particeps. Virginali verecundia timidus. V. *Pudor.*

Verecundor, aris, atus sum, ari. sich schämen, züchtig thun. *Syn.* Pudore deterreor, abstineor, impedior; ingenuo rubore suffundor, erubesco. *Usus.* Cunctantem, & quasi verecundantem incitare.

Verecundus, a, um. schamhaft, züchtig. *Syn.* Pudens. *Phras. Juvenis es, animo ad rem verecundo es,* du bist ein sehr schamhaftiger Jüngling. Verborum & rerum obscœnitate vicandi ruborem suum, & ingenuitatem præstat; pudorem animi, & pudicitiam corporis colit. Pudore lepidus, in loquendo nimis verecundus; adolescentis modestissimi pudor ab omni obscœnitate valde abhorret; incorruptis castissimisque moribus juvenis, & virginali verecundia præditus. V. *Pudicus. Usus.* Verecundus est, quem pudet impudica loqui. Oratio verecunda.

Vereor, eris, itus sum, eri. sich scheuen. *Syn.* Extimesco, nonnihil commoveor. *Usus.* 1. Ita me cupias, quæ ut vereris, ego præstabo. Ab aliquo supplicium vereri. Vereor, ut tibi satisfaciam. Veritus es, ne operam perderes. 2. *Observo,* in Ehren haben, Ehre und Respect beweisen. Is patrem veretur, ut Deum. Amici non solum se diligent, sed etiam verebuntur. V. *Timeo.*

Vergo, is, ere. sich neigen. *Syn.* Inclinor, in exitu fere. *Usus.* Ennii auxilium ad Italiam vergere, quam Asiam maluissem. Ad meridiem vergit Sicilia. Vergebat jam annus, & in exitu erat.

Veridicus, a, um. der die Wahrheit redet. *Syn.* Verax, apertus.

Veriloquium, ii, n. wahrhafte Erzehlung.

Verisimilis, e, wahrscheinlich, der Wahrheit ähnlich. *Syn.* Credibilis, probabilis, ratione consentaneus; vero propius, ad veritatem propensius, quod maxime speciem veritatis movet; quod propius fidem est; à vero non alienum, non abhorrens; vero simillimum, simile veri; quod ad veritatem maxime accedit, quod proxime accedit ad verum, quod à ratione non procul abest, non discrepat, non dissentit; quod veri similitudinem, speciem, formam, imaginem præ se fert, ostendit. *Usus.* In omni disputatione, quid sit verisimillimum, quærimus. V. *Probabilis.*

Verisimilitudo, inis, f. Wahrscheinlichkeit. *Syn.* Probabilitas, similitudo veri.

Veritas, atis, f. die Wahrheit. *Syn.* Verum, vera ratio, res. *Epi.* Acerba, æterna, debilitata, in profundo demersa, jucunda, grata, molesta, perspicua, simplex, sempiterna. *Phras.* 1. *Veritati plus, quam amicitiæ tribuo,* ich sehe mehr auf die Wahrheit, dann auf die Freundschaft. Majorem habeo veritatis, quam amicitiæ rationem. Locum apud me honestorem veritas obtinet, quam amicitia; cedat veritati amicitia, necesse est; nihil mihi clarius, nihil veritate neco. 2. *Veritatem dicam,* die Wahrheit sagen. Ut dicam, quod res est; ut vere dicam; ut ingenue fatear; ut verum loquamur; ne mentiar; si verum quæritis, si verum fatari volumus; ut ex animo, ac vere dicam. *Usus.* Magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, & solertiam facile se per se ipsam defendit. Sunt alii simplices, aperti, veritatis cultores, fraudis inimici. Græci contentionis cupidiores, quam veritatis. Veritatis ignoratione vulgi opiniones in maxima constantia versantur. Veritatis lux nimii lucminis mentibus dulcis. Animum à pictura ad veritatem traducere. Studia ad veritatem dirigere. Veritate adductus hæc tetigi. Ad veritatem loqui, dicere. Veritas nempe in profundo delitescit in disputatione latet, eruitur. Obtinere, retinere veritatem. Veritate patefacta, atque omni errore sublato. Veritas ad liquidum explorata comperta. A veritate deficere, discedere, recedere, repugnare contra veritatem non posse. Ad veritatem nihil loqui, seu mendacia dicere. Ad veritatem quam maxime accedere, der Wahrheit am ähnlichsten kommen.

Vermiculatus, a, um. gewürmelt, gestrickt. *Usus.* Emblema vermiculatum.

Verna,

Verna, æ, m. Leibeigener, ſo zu Haus geboren iſt. *Syn.* Servus, ex ancilla domi noſtræ natus.

Vernaculus, a, um. einheimiſch. *Syn.* Domeſticus. *Uſus.* Quotidianæ ac vernaculæ res.

Vernus, a, um. zum Frühling gehörig. *Uſ.* Verni temporis ſuavitas, Frühlings-Luft.

Vero, aber. *Syn.* Autem. *Uſus.* 1. Numeris adſtrictior poëta, verborum vero licentia liberior. 2. *Certe quidem*, und zwar gewiß. Esto vero ita. Eſt vero maximus ille Scipio.

Verres, is, m. ein ungeſchnittenes Schwein. *R. ex ἔρρως, aper, porcus non caſtratus.* *Syn.* Porcus maſculus.

Verro, is, verri, ere. kehren. *Syn.* Scopis pulverem, vel ſordes jaufero, ejicio.

Verruca, æ, f. eine Warze.

Verrucoſus, a, um. voll Warzen. *Syn.* Verrucis plenus.

Verſatilis, e. leichtlich umzuwenden, gelenkig, geſchickt. *Uſus.* Acies verſatilis. Ingenium illi verſatile fuit ſic pariter ad omnia, ut natum ad id unum diceres, quodcunque ageret. V. *Varius.*

Verſicolor, oris. g. o. vielfärbig, bunt. *Syn.* Dubio varioque colore.

Verſatus, a, um. geübet. *Syn.* Exercitatus, ſubactus. *Uſus.* Homo tum in aliis cauſis exercitatus, tum in hac ſæpe verſatus.

Verſipellis, e. verſchmitzt, argliſtig. *R. vertens interdum pellem, ad alium decipiendum.* Syn. Callidus, aſtutus, imulator. V. *Aſtutus.*

Verſo, as, avi, atum, are. hin und her wenden. *Syn.* Voco, traho, converto, flecto. *Uſus.* Æſtuat dubitatione, verſat ſe in utramque partem, huc, illuc. Verſare ſe in naturam, & vertere ad tempus. Animum ad dolos & fallacias verſare cœpit.

Verſor, aris, atus ſum, ari. beſchäftiget ſeyn, wohin umgehen. *Syn.* Sum, incumbo, laboro, do operam, invigilo: contineo. *Adv.* Aſſiduè, ſæpiùs, ſæpenumero, aſſidue, conjunctè, callidè, copioſè, doctè, benignè, impudenter, modicè, nimium, perite, perpucunde, popularitèr, ſubtiliter, temerè, caſtè, non ceſſare. *Phraſ.* 1. *Interdiu ac nocturno verſor*, ich bin beſtändig damit umgegangen. *Jucundiſſimè conjun-*

etiſſimeque cum illo vivo; aſſiduitate ejus delector; conſuetudinem & amicitiam cum eo junctam amo: libenter cum illo ætatem ago; hæreo ad ejus latus non ſine multa animi voluptate. 2. *Diu jam verſor in hoc labore*, ich bin ſchon lange bey dieſer Arbeit. *Diu jam hoc laxum volvo*; ætatem in hoc ſtudio contrivi; diu jam hunc laborem toro; tamporis partem non modicam in hoc ſtudio poſui. *Uſus.* Diu in Sicilia verſabatur. Nobiſcum verſari diutius non potes. In re oratoria verſari. Res in ore vulgi, ante oculos verſatur. In quo motu temporum verſemur, vides. Juventus ejus tota in laudis cupiditate verſabatur. Reſpublica in diſcrimine verſatur. In negotiis verſor maximis; nominis tui terror in auribus, animisque hoſtium verſatur.

Verſura, æ, f. Veränderung der Gläubiger, da man, eine alte Schuld auszuzahlen, eine neue macht. *Syn.* Mutatio creditoris. *Uſus.* Iniquiſſimo fœnore verſuram facere.

Verſus, gegen, gegen über. *Phraſ. Locus jacet verſus orientem*, dieſer Ort liegt gegen Aufgang. Orientem verſus, ad orientem; ad orientem pertinet, ſpectat, orienti oppoſitus; orienti objectus eſt. *Uſus.* Aretium verſus caſtra movit.

Verſus, us, m. ein Reim, Vers. *R. q. verſa invicem ſe ſtatio.* *Syn.* Carmen. *Epi.* Malus, perv. gaudium, ſenectutis maiorum. Alterna, dactylica, elaborati, heroici, hexametri, obſcœni, ornatiſſima, optima, ſolita, ſpondiaca. *Uſus.* 1. Historiam verſibus ſcripſit. Multi in eum verſus facti, compoſiti. Magna ſelicitate verſus fundit, texit, componit. Hominum ſingula de cauſis vetibus explicat. 2. *Linea*, ein Zeile. Multos verſus uno ſpiritu pronuncio. Verto nunc ad transverſum extremæ epiſtolæ tuæ verſum, verſiculum.

Verſute, liſtig, verſchmitzt. *Syn.* Callide, vafre, imitabile, fabulose, ſubdole. V. *Aſtute.*

Verſutus, a, um. liſtig, verſchmitzt, verſchlagen. *R. a verſa cogitatione mentem.* *Syn.* Callidus, malitiosus, multiplex. *Uſus.* Verſutum appello, cujus mens celeriter verſatur. Verſutum & ſolers ingenium. Multa eſt verſuta & fallax nocendi ratio. V. *Simulator, aſtutus, callidus.*

Vertens, tis, m. ſich wendend, zu Ende gehend. *Syn.* Circumactos, completos. *Uſus.* Anno vertente; intra finem anni vertentis.

Ver-

Vertex, icis, m. Gipfel, Wirbel, Scheitel. R. à Verto. *Syn.* Polus. *Epi.* Celsus, extremus, summus. *Usus.* 1. Duo quasi cinguli terræ, cœli verticibus subnixi. 2. *Summa pars*, der oberste Theil eines Dinges. Vertex montis. Ab imis unguibus ad summum verticem.

Verto, is, ti, versum, ere. wenden, drehen, umkehren. *Syn.* Converto, vario, muto. *Usus.* 1. Vertere stylum in tabulis suis. Vertit se fortuna. Vertit hic rationem, fingit, quod probare non potest. 2. *Converto, dirige iter*, wenden, die Reise richten. Terga vertere hostibus. Romani se vertit. 3. *Transfero*, übersetzen. Vertere Platonem Latinè. 4. *Commuto*, verändern. Solum vertere exilii causâ. 5. *Tribuo, do*, zuschreiben, auslegen. Vitio, crimini aliquid alicui vertere. 6. *Recipio me, confugio*, sich verfügen. Quo se verteret, non habebat. 7. *Sum*, bestehen. In hoc res tota vertitur. In tua voluntate negotii summa vertitur. 8. *Succedo, cedo*, von statten gehen, ausschlagen. Id consilium ut tibi bene vertat, opto. Id in bonum uni, alteri in perniciem vertit. Res in contrarium vertit, die Sache hat anders ausgeschlagen. 9. *Perdo, pessumdo, everto*, verderben. Cum multa fecisset egregie, ad extremum omnia vertit. 10. *Traho, rapio*, auf sich bringen, zu sich ziehen. Ex illa pecunia maximam partem ad se vertit. 11. *Vertor*, verändert werden. Libertas in servitutem vertit.

Vertumnus, i, m. ein Abgott, der sich in alle Gestalten verkehret.

Vervex, ecis, m. verschnittener Hammel, Schöps. *Syn.* Aries castratus.

Verùm, aber. *Syn.* Sed.

Verumtamen, doch aber. *Syn.* Sed tamen. *Usus.* Optabam, verum tamen non audebam.

Verus, a, um. wahr, wahrhaftig. *Syn.* Sincerus, certus, non fucatus, germanus: solidus, justus, expressus:)(*Falsus, fucatus, adumbratus, simulatus. Usus.* Respicere, quidquid in quaqua re verum sit. Licet enim verum dicere, loqui. Si verum scire vis. Inter hunc & illum, verum germanumque Metellum multum interest. Justa, solida veraque gloria. Sed nos veri juris solidam expressamque imaginem nullam tenemus. Veritima illa; & velut ex oraculo Delphico edita existima. V. *Veritas.*

Vesania, æ, f. Tobsucht, Aberwitz. *Usus.* Quæ vos agitat vesania. V. *Amentia.*

Vesanus, a, um. unsinnig, aberwitzig, alber. *Syn.* Vecors, insanus, furiosus. V. *Amens, furiosus.*

Vescor, eris, vesci. essen. *Syn.* Edo, pascor, utor. *Usus.* Lacte, caseo, carne vescor. Dii nec escis, nec potionibus vescuntur. V. *Comedo, edo.*

Vesica, æ, f. Blase, Harn-Blase. *R.* à Φύσα. *Syn.* Folliculus urinæ.

Vespa, æ, f. Wespe, grosse Flie e. *Usus.* Vespas aculeis uti videmus.

Vespera, æ, f. Abendzeit. *R.* à ἑσπέρος. *Syn.* Extremum diei tempus. *Epi.* Obscura. *Usus.* Ad vesperam. Prima vespera. Die inclinato in vesperam. *Vespera vulg.* die Vesper. *Latinè:* Vespertinæ in templo preces cantari solitæ.

Vesper, *vel* Vesperus, i, m. Abend. *Syn.* Vespera, serum diei, vespertinum tempus. *Phras. Vesperi*, vel *Vespere*, bei Abends. Occidente sole; præcipitante jam sole; vesperascente cœlo; cum advesperascceret; die præcipiti; sub occasum solis; cum jam serum esset diei; cum haud multum jam diei superesset; primis se intendentibus tenebris; solis occasu; primâ vesperâ; cum non multum ad solis occasum temporis, superesset; inclinato in vesperam die; cum exiguum superesset diei; inclinante in vesperam die; cum esset extremum diei; præcipiti in occasum diei; præcipiti in noctem diei tempore, inclinante se sole; procedente nocte; ad solis occasum; accensis jam luminibus; sub primas tenebras; primo vespere; sero, obscurâ jam nocte, nocte appetente. V. *Nox, sero.*

Vesperascit, es wird Abend. *Syn.* Ad solis occasum est. *Usus.* Vesperascente cœlo.

Vespertinus, a, um. abendlich, spat. *Usus.* Vespertino tempore.

Vester, ra, rum. euer.

Vestibulum, i, n. Vorhof. *Epi.* Privatum, vacuum, honestum. *Usus.* Primo adtu vestibuloque prohibere aliquem.

Vestigator, oris, m. Nachforscher, Nachgrübler. *Syn.* Venator.

Vestigium, ii, n. Fußstapfen, Spur. *Syn.* Reliquiæ, signum, nota, monumentum. *Epi.* Adversa, manifesta, nefaria, parva, pressa, recentia. *Usus.* Cum pedem inferre, & in possessionem vestigium facere. Tu extra ædes tuas, ubi vestigium imprimas, figas, ponas, non habes. Pertinaci vestigia alicujus; consequi aliquem vestigiis, in vestigiis sequi, auf dem Fuß folgen. Stellæ cursûs sui vestigium nunquam inflectunt. Num in ejus scriptis eloquentiæ ullum vestigium apparet? Reliqua sunt, extant multa antiquitatis vestigia. Indicia & vestigia veneni. In temporis loci, ve-

vestigio, auf der Stelle. Vestigia in multas partes ferentia.

Vestimentum, i, n. Kleid. *Syn.* Vestis, vestitus. *Usus.* Calceos & vestimenta mutavit.

Vestigo, as, avi, atum, are. spühren, nachforschen, nachgrübeln. *Syn.* Indago, vestigiis odoror. *Usus.* Causas rerum vestigare. V. *Indago, quaro.*

Vestio, is, ivi, itum, ire. kleiden. *Syn.* Tego, obduco. *Adv.* Bene, extrinsecus, male, obsoletius. *Usus.* Deus animam corpore vestivit. Recondiras sententias eleganti oratione vestire ac ornare. V. *Vestis.*

Vestis, is, f. Kleid. *R. ab ἐσθής. Syn.* Vestitus, vestimentum. *Epi.* Familiaris, muliebris, pretiosa, purpurea, stragula. *Phras.* 1. *Veste indutus splendida,* herrlich gekleidet. Veste auro illusa, gemmisque adornata, omnique peregrinæ opulentiæ cultu conspicuus; veste usus auro distincta, gemmisque; veste auro intexta splendidus. 2. *Vulgaris vestis,* ein gemeines Kleid. Vulgaris habitus; cultus habitusque à privato vix abhorrens; levis & parabilis cultus corporis, vestitus humilis ac obsoletus. *Usus.* Vestem conficere, resarcire. Vestem induere, mutare; vestem alicui detrahere; vestem discindere.

Vestitus, us, m. Kleidung. *Syn.* Vestimentum, ornatus; cultus corporis. *Epi.* Necuiatus, obsoletior, pristinus: virginalis. *Usus.* Vestitus asper. Vestitus orationis, montium, riparum,

Vestras, tis, *g. o.* einer fauldenden Eurigen.

Veteranus, a, um. alt und abgerichtet, geübt. *Syn.* Qui viginti annos militaverat.)(*Tyro. Usus.* Cæsar firmissimum exercitum invictissimo genere veteranorum militum comparavit,

Veterasco, is, ere. alt werden, veralten. *Usus.* Veterascentem eorum gloriam quis non videt?

Veterator, oris, m. ein alter schlauer Fuchs, Betrüger. *Epi.* Magnus & perfamiliaris alicui. *Usus.* Homo callidus, & veterator. V. *Simulator, astutus.*

Veteratorius, a, um. schlau, verschmitzt, listig. *Syn.* Fallax, dolosus, malitiosus. *Usus.* Nihil ab eo, nisi tectum & veteratorium expectes. V. *Astutus.*

Veternosus, a, um. schläferig, faul. *Usus.* Veternosus senex. V. *Piger.*

Veternus, i, m. Schlafsucht. *Syn.* Lethargus. *Usus.* Veternus civitatem occupavit. V. *Somnus.*

Veto, as, ui, itum, are. verbiethen, untersagen. *Syn.* Prohibeo, absterreo.)(*Jubeo, cogo. Adv.* Alienatorie, dilucide, fraterne, planissime. *Usus.* Hoc omne leges vetant. Vetuit eum desperare. V. *Prohibeo.*

Vetulus, a, um. ältlich, altväterisch. *Syn.* Senex, antiquus. *Cornelius. Usus.* Mulier vetula, & multarum nuptiarum. Equus vetulus.

Vetus, eris, *g. o.* alt. *R. ab* ἔτος, *annus. Syn.* Antiquus, priscus, quod vetustatem fert.)(*Novus, recens. Phras.* 1. *Vetus hic mos est,* dieß ist ein alter Brauch. Vetustus, antiquus, longævus, priscus, jam diu institutus, remotissimus à nostra memoria mos est. 2. *Vetus hæc opinio est,* dieses ist eine alte Meynung. Dudum animis hæc opinio insederat; inveteravit in hominum mentibus ea opinio; multi temporis, pervetus, diuturna, minime recens est opinio. *Usus.* Credendum est veteribus. Mos, amicitia vetus. Vina veterrima. V. *Antiquus.*

Vetustas, atis, f. Alterthum. *Epi.* Excellens, infinita, plena exemplorum, prisca, scenica, tolerabilis. *Usus.* Vetustatis exempla oratori nota esse debent. Res aliæ vetustatem ferunt: aliæ vetustate senescunt, evanescunt. Vetustatem omnem superat viri excellentis virtus.

Vetustus, a, um. ältlich, altväterisch. *Syn.* Vetus, antiquus. V. *Antiquus.*

Vexatio, onis, f. Anfechtung, Trillung, Peinigung. *Syn.* Magna & infesta, quædam jactatio & agitatio. *Epi.* Acerbissima, impunita. *Usus.* Afflictio est ægritudo cum vexatione corporis. Vexatio & direptio sociorum.

Vexator, oris, m. Peiniger, Quäler. *Syn.* Exagitator. *Epi.* Crudelis alicujus reip. & sceleratus.

Vexillarius, ii, m. Fähndrich. *Syn.* Signifer. *Usus.* Ordo sexagenos milites, vexillarium unum habebat.

Vexillum, i, n. Fahne. *Syn.* Signum. *Usus.* Vexillo opus est, convolabunt. Nunquam perditis civibus vexillum deerit.

Vexo, as, avi, atum, are. plagen, trillen, anfechten, peinigen. *Syn.* Agito, exagito, vexator sum; diripio, populor, infestum reddo, male habeo. *Adv.* Contumaciter, contumeliosissime, urbane, crudelissime, fœdissime, vehementer, vigilantissime. *Phras. Gravissime vexor,* man verfährt mit mir sehr übel. Multis sane molestiis conflictor; dies noctesque torqueor; circumventus ab inimicis quotidianis turbis agitor, exagitor; negotium exhibetur immerenti; tot injuriis quotidie premor atque opprimor, vix ut libere respirare mihi liceat; tanta est æmulorum improbitas, ut æternum mihi cum is bellum susceptum videatur; tot injuriis jactatur & exagitatur æquitas, ut animus dolore exedi, dolore ac ægritudine confici videatur. Fodicant me quotidianæ inimicorum injuriæ, pungunt, vellunt, lacerant, respirare non sinunt.

Contumaciter inurbane quotidie vexor ac premor; omni vexationis genere exagitor, conviciis jactor, diuturnis molestiis conflictor, omni crudelitate laceror; ægre mihi faciendi nec finis, nec modus est. *Usus.* Omnia divina humanaque jura vexarunt, violarunt, perturbarunt, everterunt. Uxor mea, quam vexastis, raptastis, omni crudelitate laceratis. Verbis me, probris omnibus & maledictis vexavit. Bello vastabitur Italia, vexabuntur urbes, ardebunt oppida. V. *Affligo, infesto, crucio.*

Via, æ, f. ein Weg. Syn. Iter; semita, callis. *Epi.* Æstuosa, pulverulenta, aperta, simplex, directa, brevior, certa, neque longa, expeditior, illustris, lata, immunita, inculta, sylvestris, militaris, occulta, popularis, præceps & lubrica, proxima ad gloriam, quasi compendiaria, recta vivendi, sicca, venalibilis, vitiosa, Ancipites viæ, optabiles in experiendo, jucundæ in legendo, optimæ, tritæ. *Phras.* 1. *Viæ erant difficiles*, es waren sehr harte und rauhe Wege. Viæ erant æstuosæ, pulverulentæ, angustissimæ, lubricæ, immunitæ; itineribus deviis proficiscendum erat; summa difficultas aditus; asperis, confragosis, arctis circum locis intrandæ erant angustiæ; pleræque cavæ, simulque occultæ viæ, nec unquam ante humano tritæ vestigio aperiendæ; asperitates viarum, & arenarum inextricabiles erant, & crebris fluctibus inclusæ; oblepte, intercluſa, impedita erant itinera, aut imbribus abrupta; magnæ erant; ac difficiles locorum angustiæ, & quæ vix singulis hominibus paterent; viarum difficultates erant pene inexplicabiles. Luctandum erat cum tenacissimo sabulo, quod præaltum, & vestigio cedens, ægre moliebantur pedes. Calles erant vix singulis pervii; itinera erant, qualia ingredi expeditis quoque vix tolerabile. Subacta diuturnis imbribus humus tenaci luto morabatur pedes. 2. *Viam sibi fecerunt*, sie haben sich einen Weg gemacht. Viam sibi aperuere; iter aperuere; corporibus armisque rupere viam; per mediam turbam sibi fecere viam; viam sibi stravere, munivere. *Usus.* Viam facere, concinnare, substruere, sternere, einen Weg machen. Vias reficere, repurgare. Alicui per suum agrum viam dare. Patet tibi via per meos fundos. In longam, & multorum dierum viam se dare, committere. In via esse, progredi, procedere. Multorum dierum viam conficere, De via deflectere, divertere, declinare; è via excedere, deduci, In viam redire. Præcedentium vestigia non ad viam defluunt, ferunt. V. *Iter, possessor.*

Viarius, a, um. was den Weg belanget. *Usus.* Lex viaria.

Viaticum, i, n. Wegzehrung. Syn. Viæ impensa, itineris subsidium. *Epi.* Largum & liberale, publicum *Usus.* Quærendum & congerendum viaticum. Viatico aliquem instruere, prosequi; viaticum suppeditare, suggerere. Viaticum præripere, eripere.

Viator, oris, m. Wandersmann. Syn. Qui iter facit *Epi.* Prætereuns, bene vestitus. *Usus.* Sæpe & latronem occidit viator.

Vibro, as, avi, atum, are. schwingen. Syn. Agito. *Usus.* 1. Hastas, se in vibrare. 2. *Mico*, glänzen. Demosthenis non tam vibrarent fulmina, nimis nimeris contorta ferrentur. Mare à sole coalescens albescit & vibrat.

Vicarius, a, um. eines Stelle vertretend, Statthalter. Syn. Qui vicem alterius obtinet; *item*: qui in locum alterius succedit. *Phras.* Est Vicarius Episcopi, er vertritt das Amt eines Bischoffs. Antistitis sacri partes, munus agit, sustinet; vicariam operam Antistiti præbet; absentis Antistitis personam gerit, sustinet; sacri Antistitis vicem fungitur. *Usus.* Vicarius alienæ dominationis, alieni juris. Succedam ego vicarius tuo muneri. V. *Loco.*

Vicatim, Gassen-weise. Syn. Per singulos vicos. *Usus.* Vicatim servi omnes conscribebantur.

Vice, an statt. Syn. Loco. *Usus.* Tribuni vice me substituit. Poëtæ vice nomina fingere.

Vicem, Stelle, Zustand. Syn. Fortunam; sortem. *Usus.* Tuam vicem pertimesco, doleo, timeo, ulciscor, fungor.

Viceni, æ, a. je zwanzig. Vicesimus, der zwanzigste. Vicies, zwanzigmal.

Vicinia, æ, f. Nachbarschaft. Syn. Vicinitas. V. *Vicinitas.*

Vicinitas, atis, f. Nachbarschaft. Syn. Vicinia, propinquitas. *Epi.* Finitima, artium studiorumque, infelix meretrices. *Usus.* In istam te vicinitatem construxti. Mihi cum eo vicinitas & magnus usus est. Propter vicinitatem totos dies simul fumus. Tota vicinitas clamoribus personat.

Vicinus, a, um. nahe gelegen. Nachbar. *R. a.* Vicus, *ejusdem vicinia habita or.* Syn. Propinquus, finitimus, proxime accedens. *Phras.* 1. *Est hic vicinus meus*, er ist mein Nachbar. Ejus vicinus mea continentes sunt; meæ ædes ejus domus attingit, tangit; ejus domus in meas ædes incurrit. Ejus ædes meis adjacent; domus ejus ædium mearum parietem tangit; prope ab domo mea; in proximo habitat; huc vicinitudinem contraxit. 2. *Deum vicinum habet*, der Krieg ist gar nahe. In ipsis propè fontibus

lum habemus. Ante portas est bellum. Velut in cervicibus habemus hostem. Non longius hostis abest, quam quo telum adjici possit. *Usus.* Dialectica vicina rhetoricæ. Mulier gravida atque ad pariendum vicina. V. *Propinquus.*

Vicissim, dargegen. *Syn.* Mutuo, pariter, invicem. *Usus.* Æstate calescere, hyeme vicissim algere. Mutuari ab aliquo aliquid, & ei vicissim reddere. Quod honestum, justum est, & vicissim.

Vicissitudo, inis, f. Wechsel, Abwechslung, Veränderung. *Syn.* Vices, commutatio, varietas quædam. *Epi.* Jucunda studiorum officiorumque; nocturna, diurna, optabilis. *Usus.* Temporum varietates, fortunæ vicissitudines. Laborum & quietis vicissitudine utendum. Nihil remuneratione benevolentiæ, nihil vicissitudine studiorum officiorúmque jucundius. V. *Varietas.*

Victima, æ, f. Schlachtvieh zum Opfer. *Syn.* Hostia. *Epi.* Gratior. *Usus.* Se pro republica victimam præbere.

Victor, oris, m. Sieger, Ueberwinder. *Syn.* In contentione superior, palmam ferens. *Epi.* Beatus, invidus, ingratus, lætus; tumnus. *Usus.* Galli victores alacritate, & quasi lætitia ad canendum excitantur.

Victoria, æ, f. Sieg, Ueberwindung. *Syn.* Palma, triumphus, tropæum, res bene gesta.)(*Offensio. Epi.* Acerbissima, bellica, civilis, crudelis, funesta, domestica, externa, gloriosa, gravis, turbulenta, horribilis, innocentissima, natuæ insolens, superba, molesta, navalis, præclara, recens. *Phras.* 1. *Victoria penes nos est*, der Sieg ist auf unserer Seite. Victoria nobis cessit; de victoria ab hoste nobis concessum est; prælii exitus victoriam nobis dedit, detulit, tribuit; palmam dedit, detulit. 2. *Nos victoriam obtinuimus*, wir haben den Sieg erhalten. Gloriosam victoriam adepti sumus, habemus, reportavimus, consecuti sumus; palmam de hoste tulimus; victoria ad nos venit. 3. *Victoria prope certa est*, der Sieg ist gleichsam gewiß. Victoria pene explorata est; in manibus est victoria; victoriam in manibus habemus. 4 *Reperimus casus victoriam nobis eripuit*, ein unversehener Zufall hat uns den Sieg entrissen. Fortuitus casus palmam propemodum è manibus extorsit, eripuit; victoriam ad hostes transtulit, detulit certe, & moratus est tantisper; palmam in manibus infregit; victoria prope è manibus excidit. V. *Timeo. Usus.* Multa victoriam portendebant. Ea res victoriam nobis peperit. Inde victoriæ initium factum, ortum, enatum fuit. Victoria bene uti novit Cæsar. Victoriam nimiùm crudeliter exercuit. Victoria natura insolens ac superba.

Victus, ûs, m. Lebensmittel, Speise und Trank. *R. alitum. Phras. Victu tenui vivere*, mit geringer Kost vorlieb nehmen. Tenui victu vitam sustentare, propagare; famem, vitam tolerare; famem propulsare; lacte ac leguminibus vivere. *Usus.* Victus & amictus, Hülle und Fülle. Alicui victum liberaliter dare, præbere. Necessaria ad victum suppeditare. Victum labore ac industria quærere, comparare. Tenui victu cultúque delectari. V. *Alo.*

Vicus, i, m. Gasse. *R. ex οἶκος, domus. Syn.* Pars urbis pluribus domibus constans. *Usus.* Omnibus vicis statuæ collocatæ sunt.

Videlicet, nemlich. *Syn.* Scilicet, nimirum, nam, enim. *Usus.* Tibi videlicet molestus esse nolui.

Video, es, di, sum, ere. sehen, anschauen. *R. ἀbέδω. Syn.* Cerno, conspicco, perspiceo, provideo, aspectu sentio, percipio, ante oculos mihi versatur, *vel* obversatur; oculis oberrat imago rei; videndi sensum *vel* oculorum sensum habeo. *Adv.* Acrius, acute, assidue, coram, diligenter, mature, palam, perspicue, recte, clam, physice, prudenter, strictim, paullo, plane, etiam atque etiam. *Phras.* 1. *Videndum se præbuit*, er hat sich sehen lassen. In conspectum se dedit; in conspectum venit, prodiit; copiam sui fecit. 2. *Ubi rem totam vidi*, wie ich die ganze Sache gesehen. Ubi rem penitus cognovi; oculis usurpavi; visu percepi; ubi rem oculis compertam habui; ubi res tota sub oculis erat; ubi rem totam oculis perlustravi; ubi rem oculis inspexi, percepi; ubi res tota oculos subjecta erat. 3. *Res tantilla vix videri potest*, eine so kleine Sache kan man kaum sehen. Vix sub aspectum cadit, venit; fugit aciem res tam exigua; vix in conspectum cadit; vix in cernendi sensum cadit; vix aspectabilis est; obtutum fugit res tantilla; sensum oculorum effugit; vix aspectu sentitur. 4. *Videre hominem non possum*, wie ich mag den Menschen nicht einmal anschauen. Oculi mihi dolent, cum hominem aspicio; oculi ferre non possunt hominis importuni os impudens; videre sine dolore hominis frontem non possum. 5. *Quodcunque vides, meum est*, alles was du siehest, ist mein. Quicquid occurrit oculis; quicquid oculis subjicitur; quidquid in oculis est; contra quod longissime conspectum ferunt oculi; quidquid oculis terminatur, finitur, id in ditione mea est. 6 *Videri desiit in tanta distantia non potuit*, man hat ihn weiter nicht mehr sehen können. Subtractus est oculis hominum; locorum ingens intervallum oculorum usum abstu-

lit; conſpectum hominis ademit loci intervallum; in tanto locorum intervallo oculorum uſus ceſſabat. 7. *Omnes ad eum videndum procurrebant*, alle liefen hinaus, ihn zu ſehen. Omnis ſe multitudo ad cognoſcendum hominem effudit; certatim requirebant, & vultum cognoſcere cupiebant. Omnium in ſe oculos avertebat; ſpectaculo erat omnibus. *Uſ.* 1. Octavii ſtatuam videmus in foro. Hæc mala & quos videre ac perſpicere poteſtis, & mihi ante oculos verſantur 2. *Agnoſco, intelligo*, verſtehen. Hæc ego tam proſpicio animo, quam ea, quæ oculis cernimus. Multum ille videt. Diligentius nobis eſt videndum. Quid agas, quid moliaris, tu videris, ſchaue du zu, was du anhebeſt. Sed hæc videro poſterius. V. *Intueor, cerno.*

Videor, eris, viſus ſum, eri. mich dünkt, es kommt mir vor, es ſcheinet mir, als ꝛc. *Syn.* Speciem affero, præbeo; ſpeciem habeo, præ me fero, appareo. *Adv.* Facillime, longe, ſecus, magnopere, valde, vere. *Plaut. Viaſ. Minanti magis minanti, quam ſupplicare*, er ſchien mehr zu drohen, als zu bitten. Minanti propior erat, quam roganti; rogantis habitus ſpeciem potius minarum, quam precum fecerat, habuerat, præbuerat, apparebat facile, à precibus ad minas deſcenſurum; apparebat facile, armatas eſſe preces. *Uſus.* Quid tibi ea de re viſum eſt? Hac nocte viſus ſum videre in ſomnis Æſculapium. Conſideratiſſimo verbo uſi ſunt judices, ut ea non *eſſe* facta, ſed *videri* pronunciarent. V. *Puto, opinio, exiſtimo.*

Vidua, æ, f. Wittwe. *Uſus.* Cognitor viduarum.

Viduitas, atis, f. Wittwenſtand. *Uſus.* Ebutius jamdiu Cæſeniæ viduitate ac ſolitudine alitur.

Viduus, a, um. beraubt, Wittwer. *Uſus.* Ipſe viduus peſtem hanc excipio.

Vietus, ta, um. welk, ſchwach, hinfällig. *Syn.* Imbecillus, languidus. *Uſus.* Corbovis exiguum, vietum, & tanquam morbo contractum. Fructus vieti & caduci.

Vigeo, es, ui, ere. friſch ſeyn, bey Kräften ſeyn. *R. ab ὑγιὴς, ſanus.* *Syn.* Vireo, viriditatem habeo, floreo, polleo, in gratia ſum.)(*Jaceo.* *Adv.* Vehementius, diu. *Uſus.* In omni natura id vivit vigetque, quod calet. Viget animus in ſomnis. Diu Cæſar viguit. Mutuum ſæculis viguit ea diſciplina. Interdum etiam objurgationes in amicis vigent. V. *Floreo.*

Vigeſimus, a, um. der zwanzigſte. *Syn.* Viceſimus.

Vigil, is, m. Wächter, wachſam. *Uſus.* Clamor à vigilibus tollitur.

Vigilans, tis, *g*, *o*. munter, wachſam. *Syn.* Attentus, acer, ſolicitus. *Uſus.* Homo vigilans & acutus. Nemo poſt hominum memoriam parator, vigilantior, compoſitior ad judicium venit.

Vigilanter, wachſam. *Uſus.* Vigilanter, & nervoſe agere.

Vigilantia, æ, f. Wachſamkeit. *Syn.* Diligentia, cura, ſtudium, providentia. *Epi.* Horribilis, mirifica, ſingularis. *Uſus.* Mea perfecta diligentia, ut uti eſſent. Diligentia, celeritate, labore, vigilantia opus eſt.

Vigilia, æ, f. Wacht. *Syn.* Lucubratio, abſtinentia à ſomno. *Epi.* Conſularis ac ſenatoria, flebilis, nocturna. *Uſus.* 1. Cui non auditæ Demoſthenis vigiliæ? 2. *Cura, diligentia*, Sorge, Wachſamkeit. Ideireo in hac cuſtodia, tanquam in ſpecula collocati ſumus, ut populum Rom. vacuum noſtris vigiliis redderemus. Illam coloniam meis præſidiis, vigiliis, cuſtodiis munivi, ſervavi. 3. *Excubiæ*, Wache, Wächter. De tertia vigilia ad me venit. Pro caſtris vigilias ſuſcipere, collocare. In vigilias ire; vigilias agere, exigere, conficere. Alteri ſuam vigiliam tradere, nec tamen ſibi deeſſe. Munus vigiliarum per ſe obire. Vigilias per tres noctes to erare.

Vigilo, as, avi, atum, are. *Syn.* Excubo, vigilias ago, in vigilia maneo.)(*Dormito.* *Adv.* Acrius, multum. *Plaut.* 1. *Ego diligenter vigilo*, ich wache fleiſſig. Ego excubo animo, nec partem ullam quietis capio; totas noctes pervigilo; perpetuas vigilias ſuſcipio; in ea re curæ, conſilia, cogitationes meæ omnes elucilant. Diutinas vigilias tolero, nec invictum animum ita curæ obruent, quin in hac cuſtodia, tanquam in ſpecula collocatum me eminentem. 2. *Solis noctes ſtudiorum cauſa* vigilat, er ſtudiret ganze Nächte. Nocturnas vigilias ad diurnum litterarum ſtudium adjungit, diurno cum ſtudio nocturnas vigilias conjungit. Ad litterarum ſtudia nocti bonam partem affumit. Continenti litterarum ſtudio dies noctesque jungit. *l. ſ.* Vigilare ad multam noctem. De multa nocte vigilat.

Viginti, zwanzig. Vigintiviratus, Vigintiviri, Rath der Zwanziger.

Vigor, oris, m. Kraft oder Stärke. *Syn.* Firmitas, robur, integritas. *Uſus.* Membrorum, juventæ vigor.

Vis.

Vilis, e. ſchlecht, gering, verachtet, unanſehnlich. *Syn.* Vulgaris, contemptus, abjectus, humilis, plebejus, levis, communis, nullo pretio, nullo numero, ſordidus.)(*Preciosus. Phraſ.* 1. *Vile illud caput hoc audet!* dieſer ſchlechte Kerl darf ſich unterſtehen? Illa labes & clavies civitatis; illa è vepreto extracta nitedula; illæ plebis quisquiliæ; homo ex ergaſtulo emptus, emerſus è cœno, omnium facile omnibus rebus infimus; homulus ille de lapide emptus, ex argilla & luto factus; de plebe humillimus; ſordidus & deſpicatiſſimus, ſemilixa, poſtremus ſervorum; Myſorum ultimus; Cappadox modo abreptus de grege venalium; caput hoc viliſſimum; vile hoc ac infame corpus; infame hoc cadaver & ejectum; ultimæ ſortis homuncio id audit? 2. *Miror, te homine tam vili & abjecto delectari*, es wundert mich, daß du mit einem ſo verächtlichen Menſchen umgehen magſt. Miror, quod hominis ſordidiſſimi ac deſpectiſſimi conſuetudine utaris; quod ejus te hominis uſus ac conſuetudo delectet, cujus infima conditio; qui ſit infimæ conditionis; qui ſit deſpectus, abjectus, contemptus; nullius loci, nullius pretii, ordinis, dignitatis; qui ſit unus de multis; qui ſit terræ filius; inops ab omni exiſtimatione, neque à ſe ipſo, neque à majoribus commendatus; qui nulla majorum laude, nulla ſua virtute honeſtatus, ornatus, nobilitatus; cujus omnis vita contempta & ſordida, qui ſine gratia, ſine autoritate unus de populo, imi vir ſubſellii, vita ingloriata & inhonorata; qui ſit infra omnes infimos homines; qui ſit infimi generis conditione; qui ex cœno plebejo extractus, humilitatem adhuc, ſordidamque inopiam pudendæ artis quæſtu protegetur. V. *Abjectus, Immundus. Uſus.* Nihil tam vile, tam vulgare eſt, cujus &c.

Vilitas, tis, f. Niedrigkeit, Schlechtigkeit, Geringfügigkeit. *Syn.* Exilitas. *Epi.* Magna, communis, nec opinata. *Uſus.* Summa annonæ vilitas. V. *Humilitas.*

Villa, æ, f. Mayerhof, Bauergut, Landgut. *Syn.* Prædium, domus extra urbem, rure ædificata. *Epi.* Aperta, neruſtica quidam, locuples, parva, maxima, publica, vetus, non magna. *Uſus.* Antiquo more parva erat villa. Villa abundat porco, hædo, agno, gallina, caſeo, lacte, melle. Ali ad villam. Cur villulas meas non vides?

Villicus, i, Mayer. *Syn.* Cuſtos villæ. *Epi.* Bonus. *Uſus.* Mercari villicum tanquam fabrum.

Villoſus, a, um. haarig, rauh, zottig. *Uſus.* Veſte villoſa corpus contegere.

Villus, i, m. Haar-Zotte, Flij. *Syn.* Pilus. *Uſus.* Ovium villis veſtimur.

Vimen, is, n. eine Weide, Flecht-Reiß. *Uſus.* Simulacra viminibus contexta.

Vimineus, a, um. von Weiden oder Reiſern geflochten. *Uſus.* Crates, faſces viminei.

Vinaceus, a, um. den Weinbeeren eigen. *Uſus.* Acinus vinaceus, Weinbeer-Körnlein.

Vinarius, a, um. zum Wein gehörig. *Uſus.* Vas, cella vinaria.

Vincio, is, vinxi, vinctum, ire. binden, flechten. *Syn.* Colligo, conſtringo.)(*Diſſolvo. Uſus.* 1. Facinus eſt vincire civem Romanum. Tu liberos populos tyranno vinctos conſtrictosque tradidiſti. 2. *Connecto*, zuſammen heften. Sententias quidem habet graves, ſed eas nec vincire, nec explere novit. Loca occupare, vincire præſidiis. V. *Vinculum.*

Vinco, is, vici, victum, ere. beſiegen, überminden, übermeiſtern. *Syn.* Devinco, expugno, victoriam reporto, frango, ſubigo, domo, feliciter decerto, prœliis frango, ſecundum prœlium facio, copias hoſtium fundo, rem bene gero, ſuperior ſum, ſuperior diſcedo, in ditionem meam redigo: litem, cauſam obtineo: ſupero, præcurro, præſto, præpondero. *Adv.* Facile, funditus, magnifice, viciſſim, nimirum, etiam, turpiſſimè. *Phraſ.* 1. *Cæſar Pompejum vicit*, Cäſar hat den Pompejus übermunden. Cæſar Pompejum, cum exercitum ipſe haberet multis partibus inferiorem, prœlio tamen ſuperavit, pugna fregit, acie fudit fugavitque; in pugna Pharſalica ſuperior res Cæſareana erat; victoria penes Cæſarem erat; Cæſar Pompejanus obtrivit, concidit, confecit; in fugam conjecit, convertit; ſuperior prœlio diceſſit; victoriam, victoriæque inſignia de Pompejo reportavit, tulit, conſecutus eſt; victoriam obtinuit, adeptus eſt. V. *Victoria.* 2. *Turcæ a Cæſare victi ſunt*, die Türken ſind von dem Kayſer übermunden worden. Turcæ victi ceſſere, diſceſſere; in prœlio Turcæ ſuccubuere; inclinata Turcarum acies, fuſaque eſt; impulſa Turcarum acies, percuſſique palmam victori Cæſari dedit; Turcæ fuſi fugatique, ac omni clade perdomiti ſunt; Turcæ acie victiæ protriti Cæſari de victoria conceſſere. 3. *Alexander, ubi orientis populos vicit, morte extinctus eſt*, nachdem Alexander die Morgenländiſche Völker übermunden, iſt er geſtorben. Alexander, ubi bello rubegit omnes orientis populos; ubi victoria omnis orien-

tis provincias emensus est; ubi in ditionem & potestatem redegit orientem; ubi debellato oriente, pedibus ubistravisset & subjecisset omnia; ubi subactis bello populis, jugum orienti imposuisset; ubi subacta in deditionem Ægypto, occupata Persida, triumphum post hominum memoriam clarissimum deportasset; postquam devictus oriens jugum a victore totis cervicibus accepisset, naturæ concessit. 4. *Eloquentiâ facile ceteros vicit omnes*, er hat in der Beredtheit alle Recht übertroffen. Longe ceteris antecelluit, præstitit; facundia inter ceteros æquales fuit; vix ullam ceteris oratoribus laudem reliquit; eloquentia ceteris superior fuit; famam ceterorum eloquentiæ suæ laudibus facile obruit; in eloquentiæ certamine facile huic manus dedere ceteri & victi cessere. 5. *Pauci seipsos vincere norunt*, wenige können sich selbsten, und ihre ungezäumte Neigungen überwinden. Pauci sunt, qui suas cupiditates, qui seipsos frangant; qui suos ipsi animos contundant, iracundiam cohibeant; impetum temperent, iram comprimant, contra libidinem animi sui recte atque ordine omnia faciant. V. *Domo, edomo, subjicio.* *Usus.* Vincam opinionem tuam, expectationem omnium. Causam, sponsionem vincere. Sponsionem vincere, & superiorem discedere. Sapientis animus nunquam vincitur voluptate, cupiditate non frangitur, metu non expugnatur.

Vinculum, i, n. ein Band. *Syn.* Nodus: compedes, catenæ. *Epi.* Aptissimum, pulcherrimum, grave, non mediocre, publicum, arctissimum, domesticum, sempiternum. *Phras. Vinculis constringere*, in Bande und Eisen werfen. Vincula alicui injicere, vinculis adstringere, colligare; in vincula abripere, conjicere; vinculis mandare; compedes alicui indere, impingere, inducere; vinculis devincire; catenas injicere; in catenas conjicere. *Usus.* Vincula injicere; in vinculis retinere; vinculis levare innocentem; è vinculis emittere; vincula rumpere, revellere; è vinculis corporis evolare. Omnibus conjunctionis, amoris, amicitiæ, necessitudinis vinculis cum illo conjunctus sum.

Vindemia, æ, f. Weinlese. *R. à Vino demendo.* *Syn.* Vindemiola. *Usus.* Vindemiam ita fieri oportet. Omnes meas vindemiolas eo reservo.

Vindex, icis, m. Rächer. *Syn.* Ultor. *Epi.* Assiduus, gravior, optimus. *Usus.* 1. Vindex scelerum & temeritatis carcer. Furiæ spectatrices ac vindices scelerum & scelerum. 2. *Custos*, Beschützer. Brutus vindex libertatis. Vindex alius alieni.

Vindicatio, onis, f. Rächung. *Usus.* Vindicatio est, per quam contumeliam defendendo, aut ulciscendo propulsamus à nobis.

Vindiciæ, arum, f. Beschirmung bey einem Rechte. *Epi.* Injustæ. *Usus.* Injustis vindiciis ac sacramentis alienos fundos petere.

Vindico, as, avi, atum, are. rächen; ahnden. *Syn.* Vindictam sumo: tueor, assero, vindico *Asu.* Acerrime, acriter, graviter, vehementer, severè. *Phras.* 1. *Injurias nostras in se ipso vindicavit*, er hat unser Unrecht an sich selbst gerächet. Eundem & iniquum adversus nos, & iniquitatis atque injuriam vindicem habuimus. Supplicium nobis de se ipse dedit. Quem hostem, eundem sui met ultorem habuimus. Nostram vicem ultus est in se ipse. *Usus.* Gracchi perditos conatus vindicavit. 2. *Punio*, abstrafen. Facinus, maleficium, seditionem gravi vindicare. 3. *Tueor, assero, libero*, beschützen, erhalten, befreyen. Rempublicam in libertatem vindicavit. Innocentiâ se à severitate judicum vindicavit. Laudem nostræ genus prope senescentem factis illustribus vindicavit. V. *Ulciscor, tueor.*

Vindicta, æ, f. Rache; eine Ruthe, wodurch bey den Römern den Leibeigenen die Freyheit ertheilet wurde. *Usus.* Neque censu, neque vindicta, neque testamento liber factus est *Manumissio erat, qua tactos Romani servos dominabant.* Vindictæ cupidine exæsi, vor Rache entbrennen.

Vinea, æ, f. Weingarten, Weinberg. *R. à Vino.* *Syn.* Vinetum. *Usus.* 1. Vineam instituere. Vineas ordinare, conserere, disponere, fodere; putare, tondere, incidere, palare. 2. *Machina bellica*, Kriegswerk. Aggere, vineis, turribus oppugnare oppidum.

Vinetum, i, n. Wein-Garten. *Syn.* Locus vitibus consitus, vinea. *Usus.* Vineta & oliveta.

Vinitor, oris, m. Wein-Gärtner, Winzer. *Syn.* Vitis cultor, vinearum cultor.

Vinolentia, æ, f. Trunkenheit. *Syn.* Ebrietas. *Epi.* Furiosa, utilis. *Usus.* in vinolentiam incidere.

Vinolentus, a, um. trunken, versoffen. *Syn.* Ebrius, temulentus, vino plenus.)(*Sobrius, siccus.* *Phras.* 1. *Homo est admodum vinolentus*, er ist ein sehr versoffener Mensch. In diem se vino onerat; alienatus fere vino animus perpetuo vino

vino incalescit in dies; invitationibus benignis, & hilaritate juvenili facile in vinum trahitur; vinolentiam insitam ingenio intemperantia vini accedit: maxime in vinum & quæ ebrietatem sequuntur, effusus; haud tolerabilis in eo est vini cupiditas; epulantium comitate facile ad largius vinum provehitur. V. *Ebrius, potator. Usus.* 1. Ne vinolenti quidem hæc faciunt. 2. *Vino confectus.* mit Wein angemacht. Vinolenta medicamina.

Vinum, i, n. Wein. *R. ab* οἶνος. *Usus.* Vinum dulce, lene, molle, ein milder Wein. Vinum leve, tenue, leichter Wein. Vinum forte, vehemens, ſtarker Wein. Vinum austerum, asperum, acidum, ſauer Wein. Vinum fugiens, vetustate evanescens, vetustate coacescens, Wein, ſo abſtehet. Vinum magnæ vetustatis, vetustatem patiens, alter Wein. Vinum meracius fundere, alicui fundere, einen ſtarken rein Wein aufſchenken. Vino obrui, se ingurgitare. Hesternum vinum exhalare, edormire, den Rauſch ausſchlafen.

Viola, æ, f. Viole. *Flores genus.*

Violatio, onis, f. Verletzung, gewaltſamer Angriff. *Usus.* Ob violationem templi furore corripiuntur.

Violator, oris, m. Verletzer. *Usus.* Ruptor fœderis, violatorque juris gentium.

Violenter, mit Gewalt. *Syn.* Per vim, injuriose.

Violentia, æ, f. Gewaltthätigkeit. *Syn.* Vis, impetus, injuria. *Epi.* Effrenata. *Usus.* Si violentiæ impetu, si ejus furore opprimimur. V. *Vis.*

Violentus, a, um. gewaltthätig. *Syn.* Qui vim affert. *Usus.* Alicujus furentes & violenti impetus. Homo vehemens & violentus. V. *Vis.*

Violo, as, avi, atum, are. verletzen, Gewalt anthun. *R. a Vis. Syn.* Lædo, offendo; polluo, maculo, afficio, religionem immanuo; vim affero, manus affero, infero, injicio; intumulo. *Adv.* Impurissime, indignus, detestande. *Usus.* Loca religiosa, asylum, parentes, leges violare; autoritatem, decreta infringere & violare; fidem violare ac solvere. Corpus tantum est violatum, animus intons. V. *Lædo, offendo.*

Vipera, æ, f. Natter, Otter. *Syn.* Anguis. *Epi.* Venenata, pestifera.

Viperinus, a, um. zur Natter gehörig. *Usus.* Morsu viperino petit.

Vir, i, m. Mann. *R. à Viribus. Phraſ.* 1. *Vir omni ex parte præclarus*, ein in allen Dingen vortrefflicher Mann. Vir omni laude insignis, excellens, præstans; omnibus, ut ajunt, numeris absolutus; in quo nihil ad summam virtutem, prudentiam, authoritatem desideres; vir optimus idem, & omni laudum genere insignis. 2. *Vir in republica spectatissimus*, ein ansehnlicher Mann in dem gemeinen Weſen. Vir in republica maximis gravissimisque causis cognitus ac probatus; cujus est gravissima in republica autoritas; in publica re versatissimus; multæ apud omnes existimationis; consilio rebusque gestis spectatissimus; qui omnes reipublicæ partes probe tenet; tractandæ, administrandæ reipublicæ, si quisquam alius, peritus; cui plurimum tribuitur; cujus sententia pondus habet gravissimum. 3. *Vir bonus ac dives*, ein zugleich ehrlicher und reicher Mann. Vir cum virtutibus, tum fortuna satis ampla ornatus; vir integerrimus, & ab opibus non imparatus; vir plenus officii, & opibus commode instructus; qui animi bonis abundat, nec fortunæ tamen bona desiderat; qui animi bona multa, nec pauca fortunæ possidet. *Usus.* Is vere vir putandus est, cujus animum nec prospera fortuna statu suo efferret, nec adversa infringet. Vir optimus, & homo doctissimus. Si pro patria mea ista virtus staret, virorum bonorum paucitatem non incusarem.

Vireo, es, ere. grünen. *Usus.* Alia semper virent, alia hyeme nudata, verno tempore frondescunt.

Vires, ium, f. Kräfte, Vermögen, Stärke. *Syn.* Vis, nervi, lacerti, robur. *Phraſ.* 1. *Nondum satis virium habet*, er hat noch nicht Kräfte genug. Nondum id est roboris ac nervorum; nondum sita firmus est corporis viribus; nondum id vigoris in corpore animoque est; nondum ita validus est; nondum ita convaluit, ita se confirmavit, ut par sit his conatibus. Adhuc sine nervis est; viribus adhuc necessariis caret; nondum ea fœta est accessio virium, quam res tanta postulat. 2. *Omnes vires intendere*, alle Kräfte anſpannen. Nervos omnes contendere, intendere, adhibere; summa ope niti; nullo opere parcere; toto pectore ad rem incumbere; operam omnem aliquo conferre. *Usus.* Nosti respublica tibi tantas vires dedisse. Experire ejus vires. Pro viribus agere. Omnibus opibus viribusque repugnare. Nimia contentione frangentur, relinquent te vires tuæ, quas si amiseris, non facile revocabis. V. *Fluctuo, robur.*

Viresco, is, ere. grün werden, ausſchlagen

Virga, æ, f. Ruthe. Syn. Flagellum. *Usus.* Virgis ad necem cædere; acerbus concidere aliquem Tergum virgis laceratum. Violata virgis corpora tribunorum.

Virgetum, i, n. ein Ort, da viel Gerten oder Ruthen seynd. Syn. Locus virgis consitus.

Virgineus, a, um. jungfräulich. *Usus.* Pudor virgineus.

Virginalis, e jungfräulich. *Usus.* Virginalis modestia, verecundia.

Virginitas, atis, f. Jungfrauschaft. Syn. Castitas, castimonia virginalis. *Usus.* Virginitatem suam violare parantem occidit. V. *Virgo.*

Virgo, inis, f. Jungfrau. *R. q.* Virago, a Vir, *virpotens.* *Epi.* Casta ac verecunda, generosa, nobilis, incorrupta. Vestalis, digna, propter quam aliquid fieret, nata summo loco. *Phras.* 1. *Perpetua virgo manſit*, sie ist eine ewige Jungfrau geblieben. Illibatum virginitatis florem ad extremum usque spiritum conservare; virginalem pudicitiæ florem illibatum custodire; virginitatis decus illibatum retinere; virginalis integritatis laudem illibatam conservare, servare; inviolatô pudore vitæ hujus illecebras transire voluit. 2. *Virgo castimoniam Deo vovit*, sie hat ihre jungfräuliche Reinigkeit GOtt verlobet. Virginitatem, florem virginitatis voluntariâ sponsione Deo dicavit, addixit, consecravit; virginalem pudorem integrum ac intactum Deo solenni sponsione obtulit; cœlesti se sponso perpetuæ virginitatis votô consecravit: perpetuâ voti sponsione Deo se virginitatemque suam obstrixit, obligavit; virginitatis notum perpetuæ nuncupavit; perpetuâ voti religione virginitatem suam Deo dicavit. *Usus.* Virginem per vim violare, comprimere, vitiare.

Virgulta, orum, n. Gestrauch, Gebüsch. Syn. Virgæ & aliæ stirpes passim enascentes. *Usus.* Via deserta & inculta, & intercluſa frondibus & virgultis.

Viridis, e. grün, ausgeschlagen. *R. a* Ver. Syn. Habens viriditatem.

Viriditas, atis, f. die Grüne. *Epi.* Herbescens. *Usus.* Pratorum viriditas. Laurea ista viriditatem suam nunquam amittet.

Virilis, e. männlich, mannbar, beherzt. Syn. Viri proprius. *Phras.* *Ubi virilem ætatem attigeris*, wann du in ein mannbares Alter kommen wirst. Ubi maturior ætas te confirmârit; crescentibus, progredientibus annis; ubi ætas maturuerit; ubi maturior ætas virum te reddiderit; ut virilem, puram togam indueris; ubi pubertatis annos egressus virilem togam sumsisti. V. *Ætas. Usus.* Fortis & virilis oratio. Pro virili parte me obligo. Nonnullos interdum jacit igniculos viriles.

Viriliter, männlich, tapfer, beherzt. Syn. Fortiter, animo magnô. *Usus.* Quod viriliter, animoque magno fit, id dignum & decorum videatur.

Viritim, Mann vor Mann, Syn. In singula capita. *Usus.* Agrum viritim dividere.

Virtus, utis, f. die Tugend, Tapfermüthigkeit, Kraft, Vermögen. *R. a* Vir, vel a Vis, *quia vis quædam animi est.* Syn. Bonitas, probitas, integritas, perfecta mens: fortitudo, vis, robur vires: ars, facultas, perfecta & absolutissima ratio. *Epi.* Admirabilis, incredibilis, abjecta, prostrata, maximè luctuosa, amabilis, bellica, clara, insignis, digna gloria, dura & quasi ferrea, excellens, exigua, famosa, pulchra, amabilis, generosa, gratiosa, immortalis, non inhumana, nequaquam nis, neque superba. Laudatissima, memorabilis ac divina, nuncupata, perennis, perfectæ naturæ, & ad summum perducta, præstabilis insignisque, præstantissima, socia vitæ, solitaria, tenera, tractabilis. Æquales & pares, dominæ omnium rerum, imperatoriæ & minutæ, superiores comites, populares, regiæ, non voluntariæ; positæ in voluntate. *Phras.* 1. *Homo eximiæ virtutis est*, es ist ein sehr tugendhafter Mensch. Homo præstanti virtute atque integritate; egregia virtute præditus, ornatus; vir, in quo præstabilis insignisque virtus, atque adeo ad summum perducta; omni virtutum genere illustris; eximio splendore virtutum clarus; omni virtutum laude cumulatissimus; virtute luculenter instructus, multis magnisque virtutum ornamentis instructissimus; spectatæ virtutis vir, exemplar antiquæ probitatis; viva virtutis imago. 2. *Si tuorum majorum similibus respondere vis, tui muneris est, virtutem colere*, wenn du deinen Vor-Eltern willst gleich kommen, so must du dich ernstlich um die Tugend annehmen. Si majores tuos referre, si te dignum iis præbere studes, tuarum partium est, tui officii est, non potes non virtuti operam dare; ut ad virtutem toto pectore incumbas; tuam operam studiumque conferas; ut omni studio ac cogitatione virtutem complectaris, necesse est. 3. *Hæc virtus magnô tibi constitit*, diese Tugend hat dich viel gekostet. Quod ista virtute sit, quod virtute floreas, polleas, va-

valeas, excellas, emineas, non tu id otio, sed magnis laboribus ac vigiliis consecutus es; labores & vigiliæ eam tibi virtutem peperierunt; virtutem laboribus tuis ac vigiliis referre debes acceptam; non hoc virtutis in te esset, nisi labores gravissimos suscepisses & pertulisses; à laboribus istam virtutem habes; virtus ista non otio ac desidia, sed magnis laboribus est comparata. 4. *Vitam ex virtutis præscripto vivere, vulgo, virtuose vivere,* tugendsam leben. Vitam ad omnem virtutis legem, normam, disciplinam exigere; recte ac cum virtute vitam degere, traducere; ex virtutis lege ac præscripto vitam agere, gubernare. 5. *Perspecta virtus,* eine bekannte Tugend. Perspicuis testata signis; præclaris factis declarata; multis & non dubiis egregiæ virtutis indiciis, notis, significationibus testati mores; versata in omnium ore ac sermone virtus. *Usus.* Virtus est recta animi affectio, per se ipsa laudabilis, cujus laus in actione consistit. Virtus una altissimis defixa radicibus labefactari non potest. Magno virtutis amore teneor. Virtutem consequi habere; virtutis compotem esse. Virtutem projicere. Virtutum laude crescere. Utinam pro patria mea staret ista virtus. V. *Probitas, probus, mores, honestus.*

Virus, n. Gift. *Usus.* Omne acerbitatis virus apud aliquem evomere. V. *Venenum.*

Vis, vim, vi, f. Macht, Kraft, Gewalt, Vermögen. *Syn.* Vires, virtus, robur, impetus, nervi, efficacia; violentia, injuria; copia, numerus. *Epi.* Æterna animi, aptior numeris & carminibus, calamitosa, conciliatrix humanæ societatis, confusa toto mundo, contracta, egregia, quali dux vitæ & magistra officiorum, domina rerum præclara & divina, fatalis, fracta, debilitata, hyemalis, imbecillis meris, incredibilis quædam & propè singularis, divina ingenii, infinita lacrymarum, quædam innata, magna animi, magna eboris, magna naturæ, maxima auri & argenti, maxima ad rationem aliquam naturæ, princeps rationis atque ordinis, non modo senior, sed æqualis, interdum levior, summa ac diligenti contemplatione dignissima, tribunitia, vetus judiciorum, universa, propria orationis vel oratoris. *Phras.* 1. *Ea res vim magnam habet ad beate vivendum,* die Sache hat einen groſſen Nachdruck zu einem glückſeeligen Leben. In ea re momenta sunt maxima; id permagni momenti est, & ponderis; res ea plurimum habet efficacitatis ad beate vivendum; res ea confert plurimum ad beate vivendum; multum interest, multum ad beatè vivendum refert, ità si ratione utare. 2. *Omnia per vim gesta sunt,* es gieng Gewalt vor Recht; man hat alles mit Gewalt angegriffen. Contra leges moresque majorum, temerè, turbulente, per vim ac furorem acta sunt; vis & ferrum in foro versabatur; vim adhibere & manum placuit; omnia per vim metumque expressa, extorta sunt; ibi legum reverentia ac magistratuum cessit; sua cuique in actione lex erat. 3. *Vis jam parabatur,* man hat wollen Gewalt brauchen. Res jam ad vim spectare visa est; jam ad vim manusque ventum est, jam gladiis rem transigere, ferro decernere parabant, in eo jam res erat, ut vi, manu, ferro, fucibus, lapidibus nos adorirentur; concursu & lapidatione agi cœptum est; jam ad crudelem superbamque violentiam animos converterant; jam vi lacessere, & pro se quisque manus afferre cœperat; erant, qui plebem ad vim vocabant; qui ad vim descenderent; qui vim intentare, denunciare; quin vim afferre, inferre, facere, adhibere; vim contra nos suscipere; manum afferre, inferre, injicere auderent. *Usus.* 1. Incredibilis quædam, singularis & prope divina vis ingenii. Doloris magnitudo vim nobis dedit, attulit singularem. Tanta vis est eloquentiæ. Tantam vim habet veritas. Omnem vim ingenii huc contulit. Quæ sit vis horum verborum, nemo non intelligit. Ex vi nominis argumentum elicere. Omni vi retinebo. Est hæc vis & natura amicitiæ. 2. *Violentia, injuria,* Gewaltthätigkeit. Vi capere urbem. Vim afferre, inferre. Ad vim descendere. 3. *Copia, ubertas, multitudo; pondus, numerus,* Menge, Last, Zahl. Magna vis, eboris, frumenti, auri. Magna vis lacrymarum. Magna vis servorum, vasorum.

Viscera, um, n. Eingeweide. *Syn.* Intestina, partes interiores & nobiliores corporis. *Usus.* Permanat in venas, hæret & intidet in visceribus malum. Alicujus crudelitatem à jugulo & visceribus civium averto. Visceribus ærarii villas struere.

Visceratio, onis, f. Aus-heilung des rohen Fleisches unter das Volk. *Syn.* Crudæ carnis distributio, solenni ritû fieri solita.

Viscosus, a, um. kleberig, wie Leim.

Viscus, i, m. Vogel-Leim. *Usus.* In visco inhærescunt aves.

Visendus, a, um. Sehens-werth. *Syn.* Spectandus, magnificus. *Usus.* Epulum visendo apparatu. Visendi operis signum. Visenda pietate spectaculo exemploque civibus.

Visio, onis, f. Gesicht, Erscheinung, das Sehen. *Syn.* Visum, spectrum, species.

Epi. Communis veri & falsi, externa, adventitia, falsi, probabilis, fluens, inanis. *Phras. Visionem habuit coelestem*, er hat eine himmlische Erscheinung gehabt. Oblata homini est coelestium quædam species. In quiete visa illi species viri, quam pro humano habitu augustioris. Observata ejus animo per quietem cœlestis quædam species. Cœlestium præclara illi species oblata est; divina quædam species de cœlo effulsit. Nocturna quies cœlestem quandam illi speciem objecit, ostentavit. *Usus.* 1. Animi externa & adventitia quadam visioni turbatæ: Falsa ejus specie & visione vehementius commoventur homines. 2. *Videndi actus*, das Sehen. Visio sine aëre fieri non potest.

Visito, as, avi, atum, are. fleißig heimsuchen. *Syn.* Viso, invilo. *Usus.* Podagræ doloribus ardentem visitavit. *Visito diœcesin, provinciam, vulg. est*, das Bisthum, die Länder besuchen, besehen. *Latine*: Inspicio, lustro, obeo, recognosco provinciam &c. V. *Viso.*

Viso, is, visi, visum, ere. besuchen. *Syn.* Invoso, visito, officii causâ adeo, convenio, accedo, salutatum venio. *Usus.* Constitui ad te venire, & visere, & cœnare tecum. Visere aliquem longo intervallo. Cum laxati curis sumus, spectare aliquid volumus, & visere. Nunc ad eum visam.

Visum, i, n. Gesicht, Traum, Erscheinung. *Syn.* Visio, somnium. *Epi.* Falsum, probabile, verissimum. *Usus.* 1. Visa somniantium. Visis, nescio quibus, terreri. Visa dormientium pro nihilo habenda sunt. Multa visa somniorum proficiscuntur à Numine. 2. *Probabilius, apparens, objecta mentis species*, glaublich, was einen dunket, für Erscheinung. Cum visa in animos imprimuntur, &c. Visis non omnibus adjungebat fidem.

Visus, ûs, m. das Sehen, das Gesicht. *Syn.* Videndi sensus, videndi vis, acies oculorum. *Epi.* Humanus, insignis, illustris. *Phras. Oculorum acies hebes & obtusa*, ein blödes Gesicht. Caligantes oculi, oculi turbidi, vivendi facultas turbida & confusa, dunkele Augen. Lumina oculorum amittere; videndi facultate destitui, das Gesicht, die Augen verliehren. *Usus.* Nocent visu fœminæ, quæ duplices pupillas habent. V. *Oculus.*

Vita, æ, f. das Leben. *R.* Βιωτὴ, *Vita. Syn.* Spiritus, usura hujus lucis, vitæ curriculum, cursus hujus vitæ, curriculum vivendi, communis spiritus, spiritus cœli, anima; caput, victus. *Epi.* Honesta, probata, suavis, jucunda, quieta, tranquilla, splendida, delicata, beata, felix, comitata, aspera, insuavis, amara, horrida, fera, sordida, vituperata, flagitiosa. *Usus.* 1. *Vitam agere*, er führet ein rühiges Leben. Ætatem suavem, tranquillam, quietam, sine ullo labore & contentione traducit, agit, degit, exigit; tranquille placideque vitam traducit; vitæ cursum, vitæ curriculum sine ulla fortunæ offensione conficit. Secundus illa vitæ sine ulla offensione cursus contigit. 3. *In castris e vita decessit*, er hat sein Leben in dem Lager geendet. E vita discessit, excessit, cessit, recessit, exivit, defecit, migravit, emigravit, demigravit; vitam hanc mortalem deseruit; vitam in castris posuit, profudit, naturæ reddidit; vitæ supremum spiritum edidit; vitæ supremum diem egit; extremum vitæ diem morte confecit; vitam amisit, dimisit; in castris vita eum defecit; ad vitæ exitum à DEO vocatus est. 4. *Si mihi vita superet*, wann ich das Leben so lange haben werde. Si vita suppeditabit; si vita producta, perducta, prorogata ad id tempus fuerit; si superstes ero; si vita fruar; si in vita ero, mansero, commoratus fuero tamdiu; nisi exiguum hoc vitæ curriculum, quod natura nobis circumscripsit, vivendo prius consecero; nisi vita me defecerit prius; nisi quis casus mihi vitam prius adimat, auferat, eripiat; nisi quis casus lucis usuram hanc prius eripiat. 5. *Ergone omnem vitam in foro transigam?* so werde ich denn das ganze Leben in Rechts-Händeln zubringen? Ergone ætatem omnem in foro teram, consumam? ergo ætatem omnem in causis forensibus ducam, traducam, exigam? ergone totum meum vitæ curriculum in foro & curia conficietur; ergone omne curriculum industriæ meæ in judiciis, foriique contentionibus elaborabitur? 6. *Vita jam pene me tædet*, es verdrießt mich fast zu leben. Vitam mihi acerbam puto; vita, qua nihil prius, potius, charius, antiquius alioquin mortalibus, gravis mihi est, & molesta; piget, tædet, quo mortalibus nihil dulcius, longius ducere; lucis usuram, qua fruor, gravior jam, molestæque fero. Animum, quam traho, spiritum, quem duco, acerbum mihi esse sentio. *Usus* Vita nobis à DEO data, concessa, tradita est.

est. , Vitam à Deo habemus. In vitam edimus, introimus, venimus flentes, das Leben anfangen. Vitam producere, perducere, propagare ad ultimam senectutem, das Leben erstrecken. Vitam jucundam cum virtute degere, agere, vivere, traducere transigere; vitam cum virtute colere, Leben führen. Tribus rebus vita hominum continetur, retinetur, sustentatur, cibo, potione, spiritû, das Leben erhalten. Vitam ad omnem virtutem dirigere, instituere, das Leben einrichten. Vitam, rationem vitæ, certum vitæ genus, institutum sequi; certo genere cursúque vitæ implicari, sich auf eine gewisse Lebens-Art begeben. Vitam alicujus enarrare, narrare; imaginem vitæ alicujus exprimere; vitam alicujus, vitæ consuetudinem explicare, eines Leben beschreiben. Vitam alicujus appetere, vitam persequi, einem aufs Leben gehen. Vitæ alicujus parcere; in vita servare & retinere aliquem, beym Leben erhalten. Vitam alicui auferre, eripere, exhaurire; vita aliquem expellere, orbare, privare, einem das Leben nehmen. E vita migrare, das Leben lassen. Vitam abjicere, nicht mehr leben wollen. Vitam profundere, edere, das Leben unter fremden Händen lassen Vita cum sanguine effluxit, sich verbluten. Mortuos ad vitam revocare; mortuis vitam restituere, zum Leben erwecken. V. *Vivo*)(*Mors, morior.*

Vitalis, e. lebhaft, lebend. *Syn.* Quod vitam præstat, salutaris. *Usus.* Vis vitalis per omnem mundum perinens. Vitalis calor, spiritus.

Vitatio, onis, f. Fliehung, Meidung. *Syn.* Fuga. *Usus.* Vitatio periculi, lucis, urbis.

Vitellus, i, m. Eyerdotter. *Syn.* Ovi pars interior.

Vitio, as, avi, atum, are. verderben, schwächen, zu Fall bringen. *Syn.* Vitium affero virgini, violo, comprimo, vim affero, stuprum infero. *Usus.* Vitiare alienam uxorem. V. *Stuprum,*

Vitiosè, schändlich, böslich, übel. *Syn.* Vitio. *Usus.* Vitiosè loqui, concludere. Lex vitiosè lata.

Vitiositas, atis, f. Lasterhaftigkeit. *Usus.* Malitia certi cujusdam vitii, vitiositas omnium.

Vitiosus, a, um. lasterhaft, schändlich, bös. *Syn.* Multis vitiis flagitiisque coopertus, convictus, depravatus, corruptus; quod vitiosè se habet, quod in vitio est, in vitio ponitur.)(*Purus, incorruptus. Phras.* 1. *Vitiosi multis malis plures sunt, quam probi in bonis,* Lasterhafte giebt es allezeit mehr, als gute. Improborum, conscelleratorum, pravorum, flagitiosorum, malè moratorum, malis artibus præditorum, malitia, scelere, vitiis, flagitiis insignium, qui suum animum ad malas artes adjunxerunt; eorum, qui vitam omni vitiorum labe coinquinatam, à virtute abhorrentem, vitiis turpissimè obruptam & coopertam traducunt, numerus semper major est, quam bonorum. V. *Improbus, sceleratus.* 2. *Vitiosus es admodum,* du bist zu allen Lastern geneigt. In vitium pronus es; nunquam à vitiis animum, mentem, cogitationem abducis; nunquam mens tua à malitia discedit, abducitur, avellitur; hærent in animo tuo studia vitiorum. V. *Malus, nequam. Usus.* Consuetudo naturæ vitiosa & corrupta. Animi hoc est integri, non vitiosi. Vitiosam naturam doctrinâ edomitam & compressam habuit Socrates. Orator vitiosissimus. V. *Vitium.*

Vitis, is, f. Weinstock. *Usus.* Ars colonorum est quædam, quæ vitas circumcidat, amputet, erigat, extollat, adminiculetur, ut quo natura fert, eò possint ire, ut ipsæ vites, si loqui possent, ita se tractandas tuendasque esse fateantur. Vitem serere, & quæ sata est, diligenter colere. In vitibus putantur, resecantur ea, quæ se nimium profuderant.

Vitium, ii, n. Laster, Unthat, Sünd und Schande. *R.* à Ϛbón *aut* Ϛbάω, *vitio.* *Syn.* Vitiositas, animi deformitas, morbus animi, labes animi, pravitas animis turpis ætio.)(*Virtus, sanitas. Epi.* Commune, pervagatum, finitimum, insigne, intolerabile, mediocre, maximum, perspicuum, grande, proprium senectutis, singulare. Vitia domestica, fraterna, occulta, paterna, perditissima, hominis stulta, iniqua, contraria. *Phras. Multis animi corporisque vitiis laborat,* er ist allenthalben voller Mangel. Nullum est in moribus naturâque vulnus, nulla pravitas, dedecus, turpitudo, qua non laboret. Eximia est ingenii tarditate, stupore, debilitate linguæ, oculis perversissimis, vultû, omnique motû corporis vastus & agrestis. Quæ præterea libido oculis, quod facinus à manibus, quod flagitium à toto abest corpore? *Usus.* 1. Homo vorago & gurges vitiorum; omnibus vitiis inquinatus, cumulatus, contaminatus, coopertus, lasterhaft. In vitium delabi. Affine illud vitio est. Facile se vitiis & erroribus admiscent hominum animi. Vitia declinare, vitare, effugere, ponere; à vitiis abstinere, abesse, vitiô carere. 2. *Culpa,* Schuld. Qui valetudinis vitio, qui fortunam vitio, non suo decoxêre. 3. *Dedecus,* Schandfleck. Summam Ludem alicui vitio dare, in vitio ponere. 4. Hi

au-

augurii, bey der Wahrsagerey. Augures vitio creatum consulem; vitio magistratum capessivisse ajunt; vitium obnunciant. 5. *Labes, rima*, Ritze des Hauses. Si ædes exesæ corruerint, *vel* vitium fecerint. V. *Scelus, crimen, flagitium, sceleratus.*

Vito, as, avi, atum, are. meiden, fliehen, sich hüten. *Syn.* Devito, fugio, effugio, declino.)(*Incito. Adv.* Cautè, facilè, honestè, magnoperè, summoperè, turpiter. *Phras. Adulatores vita*, hüte dich vor den Schmeichlern. Refuge ab infida adulatorum consuetudine; cave, effuge assentatorum istam perniciem; auser te ab isto pernicioforum hominum grege; utere cautione certa, cautionem diligentem adhibe, ne te fallat pernicioſa adulatorum consuetudo. *Usus.* Periculum, vituperationem, culpam vitare.

Vitricus, i, m. Stiefvater.

Vitrum, i, n. Glas. *Usus.* Merces fallaces chartas, & lineis & vitris delatæ.

Viculinus, a, um. kälbern. *Syn.* Ex vitulo.

Viculus, i, m. Kalb.

Vituperalis, e. Schelten's werth, strafmäßig. *Syn.* Vituperandus.

Vituperatio, onis, f. Tadelung, Scheltung, Bestrafung. *Syn.* Reprehentio, ignominia. *Epi.* Major, summa, tanta, vehemens, justa, maxima. *Phras. Vituperationem effugere quis potest?* wer ist, an dem man nichts zu tadeln findet? Quis est, qui non laboratur in tam difficili, tamque lubrica rerum humanarum via? quis est, qui non offendat? quis est, qui effugere ac vitare offensionem omnem possit? Quis ab offensione præstare se immunem potest? *Usus.* Alicujus factum aliquem in vituperationem adducere. Id in vituperationem cadit, venit. Subeunda erit ea causa magna vituperatio.

Vituperator, oris, m. Schelter, Tadeler, Bestrafer. *Syn.* Reprehensor. *Epi.* Invidus. *Usus.* Si in vituperatores incideris.

Vitupero, as, avi, atum, are. schelten, tadeln, mit Worten bestrafen. *Syn.* Reprehendo, crimini, culpæ, vitio do, tribuo: culpo, deformo, de dignitate, de autoritate alicujus detraho; in maledicti *vel* criminis locò pono *vel* objicio; maledictis alicujus gloriam dignitatemve violo; verbis cædo. *Adv.* Acerrimè, asperiùs, gravius, admodum, valdè. *Phras.* 1. *Res palam vituperatur*, man tadelt dieſes öffentlich. Res palam improbatur, damnatur, accusatur, acerbè notatur; sermones ea de re minùs commodi dilipantur 2. *Autor operis vituperatur*, man tadelt den Urheber dieſes Werkes nicht wenig. Autor operis conviciò exagitatur, jactatur, vexatur, malè accipitur; convicijs urgetur: infamiâ notatur: in reprehensionem incurrit. V. *Reprehendo, criminor. l. fus.* Ego tuum consilium vituperare non audeo.

Vivax, acis, g. o. lebhaft, was ein langes Leben hat. *Usus.* Cervus vivax.

Vividus, a, um. lebhaft, ſtark und dauerhaft. *Syn.* Plenus vigoris. *Usus.* Impletus, ingenium vividum. V. *Alacer.*

Vivo, is, xi, ctum, ere. leben. *R.* ἀβίω, βίος. *Syn.* Spiro, tum in vita, sum, in vita commoror, inter vivos numeror; vitam ago, transigo, dego; ætatem ago, vitam vivo; vita fruor; vitam ex spiritum duco, vita & communi spiritu fruor, vitam colo, vita manet, vita suppetit, suppeditat; lucem intueor; animam ex-, supero. *Adv* Amantissimè cum aliquo, amicissimè, animosè, audacter, calamitosè, comiter, concordissimè cum aliquo, congruenter; naturæ convenienter, familiariter, fideliter, honestissimè, immoderatè, improbè, impurè, intemperanter, jucundè, laudabiliter, liberè, licentius cum sua domina, luxuriosè cum libidinosis, magnificè, molliter, nocturnè, otiosè, perdiu, prodigè. Quam diutissimè, quietè, sanctissimè, sapienter, satis, superque, valdè familiariter. *Phras.* 1. *Dum vivam, litteris studebo*, ſo lange ich lebe werde, werde ich mich der Wiſſenſchaft befleißigen. In litterarum studio vitam conterere, degere, omnem ætatem, est animus; dum animus in hac custodia corporis retinebitur; quantumcunque ætas mihi contigerit longinqua; dum curriculum vivendi à natura datum concecero; dum salvus ero; dum spiritum duxero; dum vita, & hoc communi spiritu fruitus fuero; dum spiravero; dum lucem intuitus fuero, litteris studebo. Quibus regionibus vitæ meæ spatium circumscriptum fuerit, iisdem litterarum uno studio quasi tabernaculum vitæ mex collocabo. 2. *Misser vivit*, er lebet ſehr elendialich. Animam trahit, spiritum ducit inter multos animi corporisque cruciatus; pueros in vita dies videt, numerat non insigni aliquâ calamitate notabiles; in luctu & sordibus jacet, obsoleſcit, consenescit; vitam exigit, vitam degit in multis miseriis, ætatem omnem iis in calamitatibus exigit, ut nec vitæ hujus lux illi, nec cœli hujus spiritus jucundus esse possit, quæ illi lucis usura datur, quæ illa exigui usura temporis ad vivendum concedatur, ea

non

non tam beneficium est, quam nova series dolorum. 3. *Vivit ad genium suum suaviter & molliter*, er lebet nach seinem Gefallen, und zwar nur gar zärtlich. Vivit arbitratu suo; vivit in genio suo; sibi, genio indulget liberaliter; animo obsequitur; curat se molliter: cuticulam curat molliter ac delicate. 4. *Vivere sine fratre non potest*, er kan ohne seinen Bruder nicht leben. Desiderium absentis fratris ferre non potest; spiritus ejus ex fratre pendet; spiritus, quem ducit, ex fratris ore trahitur; vita ac salus ejus in unius fratris anima consistit; partem viscerum avelli fratris discessu autumat. *Usus.* Secum esse, secumque vivere, ac habitare, einsam leben. Conjunctissime cum aliquo vivere, einträchtig mit einander leben. De lucro vivo, es ist noch dieses ein Glück, daß ich lebe. Vivere de suo, aus eigenen Mitteln leben. In horam, in diem barbarorum more vivere, in den Tag hinein, ohne Sorge leben. In otio vivere, in Müßiggang leben. Vivere ad alterius arbitratum, non ad suum, nach eines andern Willen leben. Naturæ satis vixi, ich habe lange genug gelebt. Precario vivere, zu Gnaden leben. Raptò vivere, von dem Raube leben.

Vivus, a, um. lebendig. *Syn.* Spirans. *Usus.* Me vivo non triumphabit. E vivorum numero exturbare aliquem. Vivus & videns pereo. Ad vivum reseco. De vivo aliquid detraho, *vel* reseco, vom Capital etwas abziehen.

Vix, kaum. *Syn.* Vix dum, vix jam, ægre. *Phras. Vix non totum periit*, es ist fast alles zu Grunde gegangen. Non multum abfuit, quin; paullum abfuit, quin totum periret; vix tenues supersunt reliquiæ. *Usus.* Vix, ac ne vix quidem evades. Vix est rectum, te huc venire.

Ulceratus, a, um. schwürig. *Syn.* Exulceratus.

Ulcerosus, a, um, voller Geschwür. *Syn.* Plenus ulceribus.

Ulciscor, eris, ultus sum, ciscі. rächen. *R. ab* ἑλκίζω, *traho*, q. *ad panam trabo*. *Syn.* Vindico, punio, persequor, panam repeto, injurias persequor; male meritis refero, quod debeo; panas sumo, expono. *Phras.* 1. *Nihil laudabilius esse statuo, quam injurias non ulcisci*, ich halte nichts für löblicher, denn, sich wegen zugefügter Beleidigungen nicht rächen. Nihil ad laudem illustrius esse statuo, quam injurias contemnere, oblivisci; injurias ex animo delere; minime persequi; ultione non persequi; de injuria persequenda, referenda nihil omnino cogitare; referendæ injuriæ studium non suscipere; ultionem injuriarum non spectare, non curare; de referenda injuria minimum laborare. In contemnendis, oblivisendis, ex animo evellendis, ex memoria delendis injuriis, oblivione voluntaria conterendis, eximiam sitam esse laudem, mihi persuadeo. 2. *Ulciscar istam calumniam*, ich werde diese Verläumdung noch rächen. Calumniam hanc non mulcta patar; pro istis injuriis graviter ulciscar; injuriam hanc certò persequar; gravem me ad calumnias istas vindicem servabo, ultor ero calumniæ, punitor doloris mei; vindicabo quam acerrime maledicta illa; dolorem ex calumnia meum justa ultione explebo; pœnas pro calumnia graves capiam; justus dolor ad repetendas calumniæ hujus pœnas me excitat, nec inultum id, quidquid est, à me auferes. *Usus.* Meas injurias non sum ultus. Ultus est Sylla hujus victoriæ crudelitatem. Ulcisci inimicum, sich an seinem Feinde rächen. V. *Vindico.*

Ulcus, eris, n. Geschwür. *Syn.* Plaga inveterata & sordida. *Usus.* Et tu tanquam unguis in hoc ulcere.

Ullus, a, um. einer, jemand, wer der auch sey. *Syn.* Aliquis, unus. *Usus.* Ullum nummum nemini debeo. Si ulla erit libertas. Sine ullo, vel uno metu.

Ultimum, zum letzten, letztens. *Syn.* Postremum, ultimo, novissime.

Ultimus, a, um. der letzte, äusserste. *Syn.* Postremus, extremus, novissimus: summus. *Us.* Ex ultimis terris, accersitus. Ab ultimo principio hujus urbis ad hoc tempus.

Ultio, onis, f. Rache. *Syn.* Vindicta.)(*Gratia. Usus.* Ultionem parare. V. *Ulciscor, vindico.*

Ultor, oris, m. Rächer. *Syn.* Vindex, punitor. *Usus.* Injuriarum nostrarum ultor.

Ultrà, über das, noch darüber, mehr als jemals. *Syn.* Supra.)(*Citra. Phras. Ultra, quam constitueram, progressus sum dicendo*, ich bin schon weiter fortgeschritten, als ich gewollt habe. Longius vagata est oratio; cursus dictionis longius me extulit, provexit; fines dicendi longius, ac volueram, protuli; orationem produxi longius; quantumcunque me retinui, longius tamen oratione lapsus sum; oratio inter præscriptos dicendi fines non consedit. *Usus.* Ultra, quam tutus sit, angeris. Oratio elegans, ut nihil possit ultra.

Ultrix, icis, f. Rächerin. *Syn.* Vindex.

Ultrò, freywillig, von selbst, von freyen Stücken. *Syn.* Sponte, non quæsitus. *Usus.* Omnia ei ultro pollicitus sum.

Ultro citroque, hin und wieder. *Syn.* Huc illuc; vicissim. *Usus.* Ultro citroque cursare, navigare, commeare. Beneficia ultro citroque data.

Ulula-

Ululatus, us, m. Geheule. *Usus.* Victoriam conclamant, & ululatum tollunt.

Ululo, as, avi, atum, are. heulen und schreyen. (*propr.* canum & luporum.) *Usus.* Inclinata & ululanti voce. V. *Plango.*

Umbilicus, i, m. der Nabel, Mittelpunkt. *Epi.* Certus. *Usus.* Is locus, quod in medio Siciliæ est, & umbilicus ejus Insulæ nominatur.

Umbo, onis, m. erhabener Ort mitten im Schilde. *Usus.* Umbonibus, incussáque ala sternuntur hostes.

Umbra, æ, f. Schatten. R. ἀμαυρός, *obscurus.* *Epi.* Fatalis, infera, tenuis. *Usus.* Umbram equitis Romani videtis, simulacrum pristinæ dignitatis. Umbras falsæ gloriæ consectari. Omnes umbras timet. Umbræ & eminentiæ in pictura.

Umbraculum, i, n. Sonnenschirm, Sommerhaus, Sommerlaube. *Syn.* Locus frondibus tectus. *Usus.* Ex umbraculis eruditorum, otioque scholæ in solum & pulverem prodire, procedere.

Umbratilis, e. im Schatten sich enthaltend. Quod in umbra & otio versatur. *Usus.* E domestica & umbratili exercitatione medium in agmen, in pulverem, in clamorem, in castra, in aciem forensem prodire, & ex litteris aliquid in lucem aspectumque proferre. Oratio mollis & umbratilis. V. *Fucatus.*

Umbrosus, a, um. *Syn.* schatticht *Syn.* Opacus, umbriser. *Phras.* *Locus umbrosus*, ein schattigter Ort. Locus ambientibus ramis, vix in densam umbram cadente sole, contectus; multa arborum frondiumque amœnitate opacatus. V. *Opacus.*

Unâ, zugleich, mit einander. *Syn.* Simul, pariter, communiter. *Usus.* Si in Italia fueris, erimus una. V. *Simul.*

Unanimis, e. einhellig. *Usus.* Unanimes fratres sodales. V. *Concors.*

Unanimitas, atis, f. Einmüthigkeit. *Usus.* Nulla re magis, quam unanimitate regna continentur.

Uncia, æ, f. eine Unze. *Syn.* As, is pars duodecima.

Uncinatus, a, um. krumm gebogen. *Syn.* Aduncus, humatus.

Unctio, onis, f. Salbung. *Syn.* Unctura.

Unctor, oris, m. Salber, Schmierer. *Syn.* Aliptes. *Epi.* Bonus.

Unctura, æ, f. Salbung. *Syn.* Unctio. *Epi.* Servilis.

Uncus, i, m. krumme Hacke. *Usus.* Uncus fugitivo impactus est.

Unda, æ, f. Wasserfluht. *Syn.* Fluctus. *Usus.* Undæ comitiorum. V. *Mare.*

Unde, woher. *Syn.* Ex quo, à quo. *Ratione causæ, originis* à re, loco. *Usus.* Eloquentia, unde longe absum. Materia, unde orta sunt omnia. Quærimus, unde sit beata vita, unde omnia manant.

Undecies, eilfmal.

Undelibet, woher immer.

Undequinquagesimus, der neunundvierzigste. Undevicesimus, vel undevigesimus, der neunzehende. Undeviginti, neunzehen.

Undique, allenthalben, aller Orten. *Syn.* Ex omni parte, ex omni genere. *Usus.* Undique ex omni regione terrarum concurritur. Aut undique religionem tolle, aut undequaque conserva. Honestas undique perfecta. A tergo, à fronte, à lateribus ex omnibus partibus undique tenetur.

Ungo, is, xi, ctum, ere. salben, schmieren. *Syn.* Perungo, unguentis oblino. *Usus.* Cæsar unctus occubuit. Cum is caput & os unguentô perfricaret & ungeret.

Unguentarius, ii, m. einer, der Salben macht, oder verkauft. *Syn.* Qui unguenta conficit, vel vendit.

Unguentum, i, n. Salbe, Schmierwerk. *Syn.* Odorum variorum permistio. *Epi.* Conditum suavitate, moderatum. *Usus.* Unguentis oblicus. Unguentis ellucens, calamistrata coma.

Unguiculus, m. kleiner Nagel an Hand oder Fuß, kleine Klaue. *Usus.* A teneris unguiculis.

Unguis, is, m. Nagel an Hand oder Fuß, Klaue. *Epi.* Transversus, adversus, ferus. *Usus.* Abimitur unguibus ad summum verticem. Unguibus cum discerpere. Ungues dempserat illi tonsor, coierat. Unguis in ulcere extitit. Unguibus in faciem involare.

Ungula, æ, f. Klaue, Pferdehuf. *Syn* Vehemens. *Usus.* Ungula equi, jumentorum.

Unicè, absonderlich, einzig und allein. *Syn.* Singulariter. *Syn.* Patriam unice amo. Hunc tibi unicè commendo.

Unicus, a, um. einzig, allein. *Syn.* Unus, eigena, singularis. *Usus.* Erat hoc unicum solatium in malis.

Universalis, e, allgemein. *Syn.* Universus, absolutus. *Usus.* Causa universalis.

Universè, allgemein, insgemein. *Syn.* Generatim, generaliter.

Universitas, atis, f. ganze Gemeinde. *Syn.* Universum, mundus. *Usus.* Universitas rerum, qua omnia continentur. *Universitas, vulg.* eine Universität. *Latine:* Doctrinarum omnium sedes; artium ac disciplinarum omnium palæstra, vel emporium. V. *Academia.*

Uni-

Universus, a, um. ganz, sammentlich, alle insgesammt. *Syn.* Totus, omnis: infinitus, confusus. *Usus.* Quid potest esse extra universa. Rem universam in partes distribuere. DEUS separatim ab universis singulos diligit.

Uniusmodi, einerley. *Syn.* Non varius.)(*Multiformis. Usus.* Materia semper est uniusmodi, suique similis.

Unquam, jemals. *Syn.* Ab omni memoria, post homines natos; post hominum memoriam; ex omni memoria; post nostram patrumque memoriam.)(*Nunquam. Usus.* Omnes, qui unquam fuere, superat. Nihil unquam post homines natos.

Unus, a, um. einer. R. ab εἷς, ἑνός. *Syn.* Solus, singularis. *Usus.* Ut esset unus a nobis. Unum sustinere pauci possunt utramque nemo. In unius anima positas omnes spes habemus. Ad unum omnes assentiunt. *Unus post alterum, vulg.* einer nach dem andern; *Latine:* Super alium alius; alia super alia; aliud ex alio. *Unus melior, quam alter, vulg.* einer ist besser, als der andere; *Latine:* Alius alio melior. Ad neminem unum imperii summa rediit, sed separatim suam quisque classem administrabat, das Regiment ist auf keinen allein, oder ins besondere gekommen. In unum locum conducere, cogere; in unum corpus coalescere; in unum confundi; in unum congruunt res omnes.

Unusquisque, ein jeder, jedermänniglich. *Syn.* Singuli, quisque.)(*Nemo, nullus.*

Vocabulum, i, n. ein Wort. *R.* à Voco. *Syn.* Vox, nomen, verbum. *Epi.* Certum, proprium, declarans, incognitum alicui, additum ad nomen, novum, priscum, ab oratore modificatum, inflexum quodammodo. *Usus.* Vocabulo ipso declaratur. Quo quaeque res proprio & certo vocabulo appellatur. Vocabulorum inanes opifices. Vocabulum ab oratore modificatum, & inflexum quodammodo.

Vocalis, e, hell, klingend, laut. *Usus.* Concursus vocalium cavarum.

Vocatus, us, m. Vorforderung, Beruffung, Beruf. *Syn.* Arcessitus. *Usus.* Divi vocatu venimus.

Vociferatio, onis, f. grosses Geschren. *Syn.* Clamor, vox clara. *Usus.* Muliebris vociferatio me commovebat. V. *Clamor.*

Vociferor, aris, atus sum, ari. überlaut schreyen. *R.* a Vox & fero. *Syn.* Clamo, clamorem edo, clamorem tollo, exclamo, vocem contendo. *Usus.* Palam minitari & vociferari. V. *Clamo.*

Voco, as, avi, atum, are. ruffen, einladen, vorfordern. *Syn.* Advoco, inclamo, accerso, accio, adesse jubeo, evoco; nomino. *Adv.* Exigue, fortuito, jam dudum, nominatim, parcius, paullo, recte, temere, ultro, tallo, vulgo. *Phras. Locus is Troja vocatur,* dieser Ort heisset Troja. Troja appellatur: loco Trojæ nomen est; loco dixere nomen Trojam. Trojæ loco nomen est. V. *Nomen. Usus.* 1. Aliquem in jus; ad cœnam vocare. Senatum vocari jussit. 2. *Invito, traho, impello,* einladen, ziehen, antreiben. Qua spe me ad laudem, ad studium virtutis vocas? Consules ad arma vocant plebem. In eundem me luctum; in longum sermonem vocavit. Quod me à mœstitia vocas, nihil proficies. 3. *Adduco,* bringen. Aliquem in invidiam, in odium, in culpam in suspicionem, in judicium; aliquid in dubium vocare. 4. *Nomino,* nennen. Quamque rem suo nomine vocare. V. *Accerso.*

Volaticus, a, um. flüchtig, unstet, fliegend. *Syn.* Inconstans. *Usus.* Furentes & volatici impetus. V. *Vanus, inconstans, levis.*

Volatilis, e. fliegend, was fliegen kan. *Syn.* Volucer. *Usus.* Bestiæ aquatiles, volatiles.

Volatus, us, m. Flug, das Fliegen. *Syn.* Lapsus volucrum. *Epi.* Acris, ejus. Aër volatus avium sustinet.

Volito, as, avi, atum, are. fliegen, oft und schnell fliegen. *Syn.* Vager, discurro. *Usus.* Volitare in foro; volitare per gentes & regna.

Volo, as, avi, atum, are. fliegen. *Syn.* Volito, pennis me tollo. *Adv.* Late, insolentius, palam, vehementer. *Usus.* Volasse eum, non iter fecisse diceres. Volat ætas. Literæ ad Pompejum volabant.

Volo, vis, volui, velle. wollen. *R.* à Βούλομαι. *Syn.* Voluntas est, voluntatem habeo, voluntas mea fert, sententia est: studeo.)(*Nolo. Adv.* Imprudenter, magnopere, maxime, nequicquam, perverse, plane, recte non, sane, valde, vehementer, etiam atque etiam. *Phras.* 1. *Hoc unum volebat,* dieses einzige wollte er. Hoc ferebat ejus voluntas; hoc significasse & annuisse videtur; hoc tota animi inductione deposcebat; hoc totis animis volvebat; hoc toto animi ardore cupiebat; hoc optabat; votum hoc erat unicum; hoc spectabat unum; hoc unum cordi erat; huc mentem, huc cogitationes omnes conferebat; hanc unam rationem rerum suarum ingressus erat, inierat, hoc unum in animo erat, in animo habebat. 2. *Si ita vis, fiat, per me licet,* wann du es also willst, meinetwegen geschehe es. Si id æquum censes; si animum induxisti; si tibi certum est, hoc age; si ea hac sen-

sententia; si iis rebus agendis animum adjecisti; si huc animum convertis; si tuæ id voluntatis est; si ita libet; si id consilium agitas; fiat, quid lubet, nihil repugno. 3. *Vult mercaturam facere*, er will sich auf die Handelschaft legen. Ad mercaturam se applicat, ad mercaturam se confert; mentem ad mercaturam faciendam appulit, animum adjecit; consilium mercaturæ faciendæ cepit; animum ad mercaturam appulit; mercaturam facere in animum induxit; novam nunc vitæ ac studiorum rationem suscepit & ingreditur, totusque ad voluntatem mercaturæ faciendæ incumbit, qui mercatum nunquam attigit. V. *Cupio, desidero, statuo.* *Usus.* 1. Volo omnes bene de me sperare. Quid sibi ista volunt? 2. *Cupio bene*, wohl wollen. Omnium causa, quos commendo, velle debeo. Valde ejus causa volo. V. *Decerno, statuo, constituo.*

Volones, um, m. freywillige Soldaten, Volontcurs. *Syn.* Milites voluntate sequentes.

Volubilis, e. beweglich, unstet, schnell. *Syn.* In orbem incitatus. *Usus.* 1. Cœlum volubile. 2. *Concitus*, übereilend, übereilet. Volubili & præcipiti quadam dicendi celeritate. Vaga & volubilis, & inconstans fortuna. V. *Vagus, varius.*

Volubilitas, atis, f. Beweglichkeit. *Syn.* Volubilis motus, celeritas, incitatio. *Epi.* Inanis, irridenda, magna. *Phras. Magna in eo est linguæ volubilitas*, es fließt ihm nur aus dem Munde. Expedita & profluens est in dicendo celeritas; lingua incitatius fertur; oratione utitur volubili, celeri, concitata, oratio hominis rapida est, & celeritate pene cæca; fundit orationem mira linguæ verborumque volubilitate & concitatione. *Usus.* 1. DEUS cœlum ad volubilitatem rotundavit. 2. *Celeritas, incitatio, inconstantia.* Behendigkeit, Geschwindigkeit, Aufmerksamkeit. Verborum, linguæ, fortunæ volubilitas. V. *Inconstantia.*

Volubiliter, beweglich. *Syn.* Celeriter, incitate.

Volucer, cris, e. fliegend, schnell, wie ein Vogel. *Syn.* Volatilis: præceps, incitatus. *Usus.* O nuncium volucrem: nihil tam volucre, quam maledictum. Genus dicendi volucre. O spem volucrem.

Volucris, i, f. ein Vogel. *Syn.* Ales, avis, volatilis. *Usus.* Volucres nidos fingunt ac construunt.

Volumen, inis, n. Buch. *R. à Volvo. Syn.* Liber. *Epi.* Cœleste, maximum, plenum, novum. *Usus.* Evolvi volumen epistolarum tuarum. Epistolas in volumen referre, redigere. Aliquot jam volumina confecit, effecit. Omnia hæc paucis voluminibus continentur. V. *Liber.*

Voluntarius, a, um. freywillig, ungezwungen. *Syn.* Sponte, ultro, judicio susceptus, ad arbitrium, ad libidinem.)(*Invitus.* *Usus.* Voluntaria oblivio. Sunt quidam animi motus voluntarii. Voluntarium facinus. Hominem habuit voluntarium laudatorem. V. *Libenter.*

Voluntas, atis, f. der Wille, das Wollen. *Syn.* Mens, animus, sensus, arbitrium, consilium, propositum, sententia, institutum. *Epi.* Abdita, retusa, aliena, offensa populi, alienior ab aliquo, conjunctæ inter aliquos, constantissima, depravata, eximia quædam & singularis, fraterna, plena humanitatis & pietatis, grata atque minime nova, incredibilis, populeris, jucunda in malis, grata in dolore, liberalis, obstinatior & in jucundis obstinatior, occulta, perpetua, præclara, omni laude digna. Conscelerata, nefariæ, diversæ civium, justæ, inanes, ambitiosæ, multæ & perpetuæ, summæ omnium. *Phras.* 1. *Voluntati tuæ parebo*, ich werde deinem Willen nachkommen. Obsequar tuis voluntatibus; nihil nisi ex voluntate tua faciam; ero in potestate tua; decretis tuis parebo, morem geram; totum me tibi trado gubernandum; obtemperabo imperiis tuis; nihil nisi de tua sententia actum iri sum; tuas ad leges volens veniam, descendam. 2. *Idem mihi sensus est, eadem voluntas*, ich bin eben der Meynung u. d. Willens. In eadem tecum voluntate sum; voluntatem eandem si secpi, habeo; tuis voluntatibus plane assentior, in sententiam tuam pedibus eo. V. *Consentio.* *Usus.* 1. Nec mutabo unquam, nec abjiciam, quam cepi, voluntatem. Ad voluntatem loqui. Ex voluntate alterius aliquid facere. Aliquo ex voluntate uti. 2. *Studium, benevolentia.* Gunst, Gewogenheit. Civium voluntates propensas sibi bonis artibus conciliare, Gunst zuwege bringen. Voluntates civium conglutinare, copulare, die Gemüther vereinbaren. Voluntatem suam civitas universa ad Pompeii partes conferebat, aggregabat, voluntatem suam Pompeio profitebatur, declarabat, se præstabat. omnium voluntates ad Pompeium accellere, für einen stehen, einem gewogen seyn. Conserva, retine hanc tuam erga me voluntatem, (diese erzeit bezeigte Gewogenheit. Quam facile mutantur, alienantur, offenduntur hominum voluntates ac studia, die Gunst verändert. De pristina voluntate levi momento remit-

re nitere, von der Gewohnheit nachlaſſen. Alienatæ populi voluntates lente recuperantur, reconciliantur, die vorige Gunſt wieder herſtellen. V. *Accommodo, adjungo.*

Volvo, is, volvi, volutum, ere. wälzen, hin und her rollen. *Syn.* Verto, verſo, in orbem torqueo. *Uſus.* Facile ſolutéque volvere ſententias. Illi, qui volvuntur, ſtellarum curſus ſempiternos. Cœlum admirabili celeritate volvi videmus.

Volupe, annehmlich, gefällig, ergötzlich. *Syn.* Delectabile. *Phraſ. Volupe eſt*, es iſt ergötzlich. Voluptati eſt; voluptatem affert, conciliat; voluptate alicit, perfundit. V. *Voluptas. Uſus.* Salvum te venire, mihi volupe eſt.

Voluptarius, a, um. wollüſtig, der Wolluſt ergeben. *Syn.* Effeminatus, voluptati deditus, voluptati ſtudens. *Phraſ. Voluptarius homo eſt*, er iſt ein wollüſtiger Menſch. Omnia ad voluptatem refert; voluptatem ſpectat unam; omnia voluptate metitur; mollitia & luxu fluit; luxu & inertia diffluit; voluptatibus totum ſe dedit, tradit, dat; alienato ad libidinem animo eſt; effuſus in venerem, & amoribus impeditus eſt; homo eſt natus abdomini; abdomini tantum operam dat, inſervit; genio & abdomini indulget; ſuis ſe cupiditatibus mancipat; homo eſt, præterquam ſibi, nemini commendatus; animo ſuo morem gerit; animo obſequitur, quoquo fert libido. V. *Mollis. Uſus.* Epicurus homo voluptarius, cujus te mores delectant. V. *Voluptas, libido.*

Voluptas, atis, f. Wolluſt, Luſt, Freude. *Syn.* Jucunditas, fructus jucunditatis, lætitia, jucundus voluptatis ſenſus. *Epi.* Amatoria, contraria honeſtati, non digna præſtantia hominis, eſca malorum exquiſita, illecebra turpitudinis, imitatrix boni, incredibilis lætitiæ, pene divina, inimica virtutis, inſatiabilis, magna & perpetua, mater malorum omnium, obſcœna, ſimplex, ſumma, ſempiterna, turpis. Æternæ, commoderatæ, neceſſariæ, delicatæ, flexiones, in ingenuo homine docto, majores, non neceſſariæ, plurimæ, maximæ, veneræ. *Phraſ.* 1. *Res ea mihi magnam voluptatem præbuit*, dieſe Sache hat mir eine groſſe Freude verurſachet. Voluptati mihi fuit ingenti; maxima voluptate me perfudit, ea ex re ſummam voluptatem cœpi, percepi; ſumma voluptate compleor. 2. *Voluptatibus ſe totum permittit*, er übergiebt ſich gänzlich den Wollüſten. Veneri & Baccho tempus omne ſuum deberi arbitratur; totum ſe vitiorum illecebris, & cupiditatum lenociniis tradit; libidinibus ſe ſuis conſtringendum præbet; voluptatibus delitur, ſe ne vicissim illecebris totum dedat, ob ſtrictus voluptatibus ſuis tenetur. Quis in voluptatibus ſito ingratior? Vino languidus, confertus cibo, ſertis redimitus paratiſſimis vehitur voluptatibus; voluptati frena, habenas laxat; voluptatis illecebris delinitus, unguentis oblitus id tantum agere videtur, nequis ſenſus ſit, cui commotionem ſuavem jucunditatis in corpore non perſentiſceret, cui voluptas ſuaviter non blandiretur, quæ ſolertia quæ in corporis dulcedine quem perfuſus non nataret, ad quem voluptas cum ſuavitate non affluret & illaberetur, qui voluptatibus non affluereſet, qui affluenti copia voluptatum, & illecebris omnis amœnitatis non colliceretur. 3. *Voluptas malorum peperit*, die Wolluſt hat ſchon viele zu Grund gerichtet. Voluptas malorum eſca, blanditrix domina, inimica virtutis, illecebra turpitudinis, mater malorum omnium, multis exitio fuit. Voluptate tanquam dulci veneno, pars magna hominum periit, multi illecti voluptate, dulcedine voluptatis, blandimentis voluptatum capti, irretiti ſopiti, in ruinas incurrunt, infortunia ſubeunt, calamitates adeunt, graviter offendunt; multi ducem ſequentes voluptatem in exitium præcipitarunt. *Uſus.* Verbo voluptatis omnes, qui ponunt ſcient, duas res ſuſcipiunt; lætitiam in animo, & commotionem ſuaveſcentis jucunditatis in corpore. Voluptate commendante virtus jacuit, neceſſe eſt. Voluptas rationi inimica impedit conſilium, mentem perſtringit oculos, nec habet ullum cum virtute commercium. Voluptas ſuaviter ſentibus blanditur, ſenſus titillat, & hilarat. Jucundam ac dulcem voluptatem conſuetudinem triſtis admodum, & amarus conſequitur eventus. Voluptatis exitus initium eſt doloris.

Volutatio, onis, f. Wälzung, Umwälzung. *Ujus.* Scortea tua non veſtis, ut odorantes unctionibus tuis, ſed tota voluptationibus corporis, & cubilibus perfecta ſumus.

Voluto, as, avi, atum, are. oft hin und her wälzen. *Syn.* Revolvo, tracto. *Amo* librum, ſtudeo. *Uſus.* Volutare libros. In luto, in omni dedecorum genere & libidinum, in omni dedecore volutari. 2. *Procido, accido ad pedes*, auf die Knie fallen. Volutari ad pedes alicujus.

Vomer, eris, m. Pflugſchar. *Syn.* Ferrum in extremo aratro. *Uſus.* Vomere terram pertingere ſcindere

Vomica, æ, f. Aus-Geſchwär. *Syn.* Ulcus. *Uſus.* Vomicam aperire.

Vomitio, onis, f. das Speyen, Brechen.

Vomitus, ûs, m. das Speyen, Brechen. *Usus.* Supprimere, inhibere, sistere vomitum. Vomitum invitare, facere; exaraherâ, repetere.

Vomo, is, ui, itum, ere. speyen, sich erbrechen. *Syn.* Ejicio, vomitione me purgo, vomitu egero. *Usus.* Convivium, in quo nemo potest dicere, utrum iste plus biberit, an vomuerit, an effuderit.

Vorago, inis, f. Abgrund, Schlund. *Syn.* Gurges, charybdis. *Epi.* Ima, immensa, geminæ. *Usus.* Vos geminæ voragines, scopulique reipublicæ. Immensa vorago, & gurges vitiorum. Habet secum fratrem, quem gurgitem, quam voraginem? quid eum non sorbere, quid non haurire cogitatione censetis? V. *Helluo.*

Vorax, acis. gefräßig, Vielfraß. *Syn.* Gurges, helluo, ganeo, qui crudus postridie se ingurgitat; edax & inexplebilis, natus abdomini suo, qui de convivio auferri debet, qui cibo ac potione se distendit. *Usus.* Quæ charybdis tam vorax, quæ tot res tam cito absorbere potuisset? V. *Helluor, comesor.*

Voro, as, avi, atum, are. fressen. R. à βοδὰ, *pabulum.* *Usus.* Alia animalia vorant, alia mandunt. Nos hic cum Varrone voramus litteras.

Votivus, a, um. mit verlobt ist. *Syn.* Quod voto fit aut suscipitur. *Usus.* Ludi votivi. Legatio votiva.

Votum, i, n. Gelübde, Wunsch. *Syn.* Voti sponsio, qua obligamur DEO. *Epi.* Nefandum, nocturnum. *Phras.* 1. *Voto se obligavit*, er hat sich verlobt. Votum fecit, suscepit, nuncupavit; voti se religione obstrinxit, devinxit; voti sponsione se obligavit; votum vovit. *Usus.* 1. Votum DEO debemus. Voto teremur. Voti rei sumus. Vota reddenda sunt Superis, solvenda, persolvenda. Corpus suum perpetua voti religione DEO consecrare; suam DEO castitatem voto dedicare. 2. *Optatum*, Wunsch. Voti compotem facere. Voti damnamur. Votum pro suffragio, Wahl-Stimme. *vulg.* est.

Voveo, es, vovi, votum, ere. angelobnen. *Syn.* Vota suscipio, facio, nuncupo. *Phras.* *Vovere paupertatem, castitatem, obedientiam*, die drey Ordens-Gelübde thun. Bona corporis ac fortunæ per voluntariam inopiam DEO immolare; paupertatis votum nuncupare; ad ultimo religionis sacramento ad abdicanda fortunæ bona se obstringere. Irrevocabili castitatis voto sese DEO obstringere, dicare; corporis ac animi pudorem, castimoniam, integritatem voto consecrare ac immolare. DEO, Deique vicariis perpetuo obedientiæ nexu se obstringere, mancipare. Libertatem, & quæ pars animi est nobilissima, voluntatis arbitrium DEO immolare, sacrificare. *Usus.* Consul ludos Neptuno vovit. Nostri Imperatores pro salute patriæ suæ capita voverunt. Nautæ voverunt, se Dianæ vitulum immolaturos.

Vox, cis, f. Stimme. *Syn.* Sonus, verbum. *Epi.* Acerba, improba bonis, acuta, gravis, cita, tarda, magna, parva, mediocris, levis, aspera, contracta, diffusa, intermissa, fracta, scissa, attenuata, inflata. Vox mollis, muliebris, effeminata, absona, absurda, agrestis, rauca, inclinata, ululans, dura, fusa, dura, suavis, clara, grandior, plenior, canorus. *Phras.* 1. *Vocem non amplius habui, vulg.* ich habe keine Stimme mehr gehabt, ich habe kein Wort mehr reden können. Dolor vocem suppressit, inclusit; vocem mittere, emittere nullam jam potui; voce defeci; vocem edere, proferre nullam potui; suppressa mihi vox est. 2. *Voce submissa locutus est*, er hat ganz stille geredet. Voce demissa, intracta, suppressa locutus est; quibus jam voce, fractaque id unum dixit; sedata & depressa voce pauca locutus est. 3. *Clarissima voce dixit*, er hat mit heller Stimme, überlaut gesagt. Magna voce, maxima, clarissima voce; voce magna & peracuta; maxima vocis contentione ut omnes exaudirent, dixit; ille majus exclamans, ut vox in coronam, turbine-que effunderetur, dixit; intendit vocem ejus, recreata jam, ac corroborata, ut ad omnes perferretur. *Usus.* Vox una eloquentiam maxime sustinet, & commendat. Cursus vocis per omnes sonos. Vocem ex eo elicere nemo potuit. Intendere, contendere vocem. In profundenda voce omne corpus intenditur. Vocem ad sonum miserabilem flectere, submittere. Theatrum totum vocibus perstrepat gratulantium. Nutrita cœlesti voce recreatus. Una, consentiensque omnium vox erat. Una vox pari consensu omnia. Uno omnium voce laudatur. Hæc te vox non percutit?

Urbane, höflich, sittsamlich. *Usus.* Urbanè, facetèque aliquem irridere.

Urbanitas, atis, f. Hofmanier, Höflichkeit, Sittsamkeit, Ehrbarkeit. *Syn.* Ur-

nitas, civilis vita. *Epi.* Facetosa, pristina, summa. *Usus.* Vir nostrorum hominum urbanitate limatus. Urbanitatis externæ color nostris Oratoribus deficit. Libandus est etiam ex omni genere urbanitatis facetiarum quidam lepos. Omnis illa vetus urbanitas exaruit. Homo importunus urbanitatem omnem deposuit. Desideria urbis & urbanitatis depone. V. *Humanitas.*

Urbanus, a, um. höflich, zur Stadt gehörig. *Syn.* Non inurbanus, facetus. *Usus.* 1. Urbani sales. Homo cautus & urbanus. 2. *Qui in urbe habitat, vel quod urbis est,* was in der Stadt ist, oder dazu gehörig. Manabat latius malum illud urbanum. Urbanarum rerum perturbatio. Urbanus Prætor. V. *Humanus.*

Urbs, urbis, f. Stadt. R. *ab* Orbis, *quod olim urbes in* Orbem *fiebant.* *Syn.* Civitas. *Epi.* Amantissima, amplissima, antiqua, clarissima, nobis amicissima, copiosissima, firma, permagna, fortunatissima, hostilis & bellica, munitissima, non solum incolumis, sed etiam ornata. Urbes inimicissimæ, locupletes, infestissimæ alicui imperio, maritimæ, militares, maximæ, tutissimæ. *Phras.* 1. *Urbs nobilis, et praclara,* eine vornehme herrliche Stadt. Urbs & natura, & situ, descriptione ædificiorum, & pulchritudine imprimis nobilis ac opulenta. Urbs vetus, & copiosa, eruditissimis hominibus, studiisque liberalissimis affluens. Urbs situ & opere munita, fossis, ac mœnibus septa, ac valida. Urbs amplissima, & ornatissima, atque omnibus rebus aucta. Urbs florentissima, potentissimáque, referta copiis, descriptione ædificiorum, una omnium pulcherrima. Urbs ad res gerendas opportuna, situ & natura munitissima, aut quæ eidem & copiosa. 2. *Urbs capta est,* die Stadt ist eingenommen worden. Hostibus præda facta est; in hostium manus venit; in hostium potestatem pervenit; in deditionem accepta est; urbe hostes potiti sunt; urbem dominis suæ fecere hostes. *Usus.* Urbem constituere, ædificare. Urbem capere, exstruere, evertere. Urbem relinquere, deserere. Urbe excedere.

Urceus, i, m. Krug, Wasser- oder Trinkgeschirr. *Usus.* Urcei netiles, aquarii.

Uredo, nis, f. der Brand in den Früchten. *Syn.* Morbus slirpes adurens. *Usus.* Si uredo, aut grando segeti nocuit.

Urgeo, es, ursi, ere. antreiben, anstrengen, heftig zusetzen. R. *ab* ὀργάω, *incito.* *Syn.* Impello, incito, premo, instо. *Adv.* Angustius, diutius, graviter, rustice, sane, acriter, valde. *Phras.* *Urgere te non desistam,* ich werde nicht ablassen, dich anzutreiben. Usque te premam, instabo, insectabor, poscam, ut enitaris, elabores, rem perficias. Annuti, minari, etiam clamoribus & convicio impellere te non desistam, ut vel coacto meo rem suscipias; insistam, flagitabo, sollicitabo, nec remittam; non desistam, nec cessabo obtundere, dum perfecta videam, quæ inchoasti. *Usus.* Urge summo studio, insta, eblandire. Interrogando urgere. Urgere hostem, ac premere. Urgere, atque ab omni parte instare. V. *Impello.*

Urina, æ, f. Urin, Harn, Kammer-Lauge. R. *ab* οὖρον. *Usus.* Urinam reddere, das Wasser abstreichen: *alias,* aquam petere, vesicam levare, exonerare: *vulg.* *Urinam mittere.*

Urinor, aris, atus sum, ari. sich unter das Wasser lassen, unter Wasser schwimmen. *Syn.* Sub aqua nato, & mergo.

Urna, æ, f. Wasser-Emmer, Schöpf-Emmer; Gefäß, wo die Wahl-Zettel hinein gelegt wurden. *Syn.* Hydria. *Usus.* Urnas delere, & evertere subsellia. Senatorum urna nos absolvit. Eduxit ex urna tres, qui sorte judicarent.

Uro, is, ussi, ustum, ere. brennen. R. *ex Chaldæo:* Ur, *ignis.* *Syn.* Aduro; igne perdo, corrumpo, comburo. *Usus.* Corpus uri, & secari patimur. Venatores uri se frigore patiuntur. V. *Comburo.*

Usitate, gewöhnlicher Weise. *Syn.* Vulgariter, populariter.

Usitatus, a, um. gewöhnlich, gebräuchlich. *Syn.* Pervulgatus, usu receptus, solennis.)(*Inusitatus.* *Usus.* Usitato more. Id non solum usitatum, sed etiam quotidianum est. Honor pervulgatus & usitatus. V. *Communis, vulgaris.*

Uspiam, irgendwo. *Syn.* Alicubi.)(*Nusquam.* *Usus.* Si Brutum uspiam videris.

Usquam, irgend. *Syn.* Ullo loco; uspiam, alicubi. *Usus.* Nullus usquam consistendi locus.

Usque, allezeit, bis. *Syn.* Semper. *Usus.* 1. Mihi quidem usque curæ erit. 2. *Usque ad, in,* bis auf. Usque ad eum finem, dum judices rejecti fuerint. Usque à Janiculo ad ædem Vestæ. Usque à toga pura, von Jugend auf.

Usque adeo, so car. Syn. Adeo. Usus. Usque adeo sævit.

Usque dum, bis, so lang. Syn. Donec.

Usque eo, so car, bis dahin. Syn. Adeo, tamdiu. Usus. 1. Usque eo moror, mus, ut &c. 2. *Tamdiu, ad eum usque* forem, bis dahin. Usque eo se tenuit, quoad Pompejus adesset.

Usquequaque, allenthalben. Syn. Ubique omnino. Usus. Usquequaque sapere oportet.

Usucapio, is, cepi, captum, ere. ſich zueignen. Syn. Usu meum facio. Lex bellum usucapi vetat.

Usucapio, onis, f. Ueberkommung, Nutzung, Nießung. Syn. Jus possidendi quæstum consuetudine temporis lege donatu. Usus. Usucapionum & tutelarum jura.

Usura, æ, f. Zins, Wucher, Gebrauch, Genuß. Syn. Usus: fœnus, fœnerationis fructus. Epi. Parva, diurnæ, plenæ lacrymarum, menstrua. Phæd. 1. *Natura positum usuris liberam*, der Rath hat das Volk von dem Wucher befreyet. Ingravescente fœnore liberos; fœnebrem rem levare aggressi sunt patres; multis fœnebribus legibus constrinxerunt avaritiam; ne fœnore trucidaretur populus, senatus lege cavit. Usus. 1. Parvum exigui temporis usuram a te posco. Usuram locis alicui cedere. 2. Fœnus, Wucher, Zins. Usuras suis cavere. Usuram cum fide pendere. Usura aliquem liberare. De capite deducere, quod usuris pernumeratum est, das Interesse vom Capital abziehen. V. Fœnus, *fœnero*.

Usurpatio, onis, f. Gebrauchung. Syn. Usus: tractatio, tractatio, usurpatio. Usus. Usurpatione & renovatione doctrinæ me consolor.

Usurpo, as, avi, atum, are. brauchen. R. *a. Usucapio.* Syn. Utor, in usum adhibeo. Usus. 1. Crebris sermonibus usurpo vetus illud. Aliquid ex alienis bonis usurpare. Oculis aliquid usurpo. In ea, quam usurpas, tranquillitate. 2. *Dico, appello, voco*, nennen. Lælius is, qui sapiens usurpatur. V. *Dico*.

Usus, us, m. Gebrauch, Nutzung, Nutzbarkeit, Erfahrenheit, Uebung. Syn. Consuetudo. Epi. Arrogans, intolerabilis, annuus, assiduus, uni rei deditus, communis, vulgaris, diuturnus, domesticus, forensis, publicus, frequens, magnus, familiaris, militaris, necessarius, oratorius, popularis, civilis, provincialis, quotidianus, rhetoricus. Usus. 1. Ita usus obtinuit. Dicendi ratio in communi quodam usu versatur. 2. *Experientia*, Erfahrenheit. Vir magnæ prudentiæ, usu & exercitatione doctus. Usum in re bellica magnum habet. Docuit nos longa vita, ususque rerum multarum. Cum ad summam prudentiam tantus usus accesserit. Omnia collocata sunt in usu quotidiano. Rex longo usu comprobata. 3. *Exercitatio*, Uebung. Usus frequens omnium magistrorum præcepta superat. Tractatio & usus vocis. Si rerum usum percalleveris. 4. *Utilitas*, Nutzbarkeit. Conciliare sibi homines, & ad usus suos adjungere. Fatis magnos tibi usus afferet, dabit; magno usu eris. Res nulli usui. Ingentes inde usus percipies, habebis, magnis usibus fueris. Rei alicujus usum sibi, alicui auferre. Si usus [illegible]. 5. *Amicitia, familiaritas*, [illegible], freundschaftlicher Umgang. [illegible] hi cum illo usus intercedit. Sibi mihi cum parente ejus usus erat. Magno usu familiaritatis cum eo conjunctus sum. 6. *Opus est*, von nöthen [illegible]. In cæteris studiis alio loco dicemus, si usus fuerit. Mihi sic usus est.

Ususfructus, ûs, m. Fruchtnießung. Syn. Jus utendi alienis rebus. Usus. bonorum suorum usumfructum alicui legare.

Usuvenio, is, veni, ire. wiederfahren. Syn. Usu venit, usu evenit, usu accidit. Usus. Nunc illud mihi usuvenit, quod nuper tibi. Ille mihi usuvenit in optima causa. V. *Evenio*.

Ut, auf daß, damit. Syn. Quo. Usus. 1. Hæc dicis, ut me teneat. 2. *Ut est, ut nunc est*, wie es ist, als wie. Si improbus fueris, ut es. Cælius, ut his temporibus; ut inter barbaros satis doctus. Ille, ut erat inter suos primus. Mihi factum, & ut in tali re, etiam fortuna probatur. 3. *Postquam, cum*, nachdem, da. Ut ab urbe discessi, nullam intermisi diem. Simul ut me viderunt, alloquuntur. Primum ut me salutavit, abiit. 4. *Quamvis, etsi*, ob schon. Ut summa habeam cætera, tempotis satis non habui. Ut nihil aliud, hoc tamen perfecit. 5. *Quam, quantum! admirantis*, wie, wie sehr! Ut humilis, ut abjectus sermo est! 6. Cum

Su-

Superlat. seq. *ita*, so viel, gleichwie. Ut quisque optimus, ita modestissimus. Ut quisque senior, ità prudentior. 7. *Ut si, tanquam si, quasi*, als wann. Tuam rem sic ago, ut si mea esset. *Quemadmodum, quomodo*, gleichwie. Ut olim fiebat; ut est consuetudo.

Utcunque, wie es immer seyn mag. *Syn.* Quomodocunque. *Usus.* Utcunque res cecidcrit; utcunque erit. *Vulg. taliter, qualiter.*

Utensilia, ium, n. allerhand Hausrath. *Usus.* Reliqua utensilia.

Uter, a, um. welcher aus beyden. *Usus.* Utro bono frui velis, tua optio sit. Uter popularis est, tu, an ego?

Uterlibet, einer aus beyden, was man will. *Usus.* Utrumlibet elige.

Uterque, alle beyde. *Syn.* Utervis, ambo, quisque.)(*Neuter, alteruter. Usus.* Utraque sententia doctos habet autores.

Utervis, alle beyde. *Usus.* Utriusvis rei concursus.

Uterus, i, m. Mutter Leib. R. *ab* ὑτερον, *locus fœtum recipiens. Usus.* Quæ te belluam ex utero, non hominem fudit?

Uti, wie, gleichwie; auf daß. *Syn.* Ut. *Usus.* Petit, uti te placarem.

Utilis, e. nützlich, vortrählich, ersprießlich. *Syn.* Fructuosus, commodus, fungifer, salutaris, opportunus, quod multa habet opportunitates, quod ex usu est, quod tibi est, quod utilitatem habet. *Adv.* Paulo, vehementer, maxime, prorsus, sane, valde. *Phras.* 1. *Hæc tua hoc consilium erit*, dieser Rath, dieses Vorhaben wird dir sehr nützlich seyn. Maximum ex hoc consilio fructum capies; magnum id tibi fructum feret; rationibus tuis mire conducet; erit tibi admodum salutare; nihil hoc consilio commodis tuis aptius; valebit in omnes partes plurimum id consilium; nihil majori fructui, gloriæque tibi esse possit eo consilio; magnus ad te fructus inde redundabit; multum ad beate vivendum conferet; multum inde boni in te derivatis; erit id consilium cum summa rerum tuarum utilitate conjunctum; serviet utilitati tuæ; mirabiles utilitates tibi præbebit; erit id ex usu tuo, è re tua; in rem tuam perquam opportunum.

2. *Naves bellicæ valde utiles erant ad urbis obsidionem*, die Kriegs-Schiffe waren uns sehr bequem zur Belagerung der Stadt. Magnam ad eam rem dabant facultatem; summa erat earum navium in obsidenda urbe facultas; in bello opera earum magni fuit; magno nobis erant usui; magnum ad eam rem usum habebant, afferebant; magnam utilitatem habuere, peperere, attulere; magnam ex iis navibus utilitatem capiebamus, percipiebamus; magna ex iis navibus commoda existebant, proficiscebantur. 3. *Perge, ut cœpisti, si tibi id utile est.* fahre fort, wie du angefangen hast. Qua ire cœpisti via, perge, si è re tua est; si è commodo, ex usu tuo est; si utilitas tua ita feret; si suadet utilitas; si ratio rerum tuarum postulat; si tibi conduxit, expedit; si bono, utilitati, commodo, usui, emolumento tibi est; si est, ut utilitatem capias; si est, ut fructum inde feras, colligas, consequare. Tene, quem cœpisti, cursum, si in rem tuam est. 4. *Cicero eloquentia sua valde utilis fuit*, dem Cicero hat die Wohlredenheit große Nutzen gebracht. Ciceroni summo emolumento fuit; emolumentum peperit; fructum tulit, attulit maximum; Ciceroni eloquentia multa commoda dedit; magnum ex eloquentia fructum cepit, consecutus est Cicero. V. *Utilitas. Usus.* Homo ad nullam partem, ad nullam rem utilis. Inutilis sibi, aliis utilissimus.

Utilitas, atis, f. Nutz, Nutzbarkeit, Vortheil. *Syn.* Emolumentum, fructus, commodum, opportunitas, usus, res, ratio, commoditas, lucrum, quæstus. *Epi.* Communis, forensis, domestica, gravissima, magna, mediocris, minor, mirabilis, necessaria, pergrata, præclara, solida, summa, tanta, vera. *Phras.* 1. *Utilitatem meam hactenus non quæsivi*, ich habe bisher meinen Nutzen nicht gesucht. Utilitatis meæ rationem non tam auxi, habui illam; rationibus meis operam nullam dedi; de utilitate mea minutum laboravi; utilitatem meam spectavi minime; quid esset è re mea, in rem meam; quid in meam rem faceret, quid rebus meis expectaret, prodesset, conduceret; quid mihi emolumento esset, haud curavi. Utilitati meæ minimè servivi; commodorum meorum causa nihil adhuc à me susceptum est. 2. *Res est utilitate præstantior*, das ist das nützlichste. Nihil est uberius, conducibilius, ad utilitatem præstantius, unde plus manet utilitatis, plus emergat commodi, plus

emolumenti existat. Res ea tantum continet utilitatis, quantum fortasse nulla res præterea: quantum haud scio, an ulla res præterea, res est ejusmodi, ex qua utilitas maxima consequetur; in quo tibi maxime consuletur; ex qua emolumenti, utilitatis, commodi plurimum capietur. 3. *Utilitatem suam spectat unice*, er sucht nur allein seinen Nutzen. Ad suam utilitatem refert omnia; utilitatem tantum sequitur, spectat suam; utilitatem suam rebus omnibus antefert; utilitatis suæ prima illi, & antiquissima cura est; utilitati servit suæ, rel quorum nullam ducit rationem. V. *Utilis. Usus:* Utilitate nihil debet esse homini antiquius. In litteris plurimum utilitatis capitur. Litteræ multas afferunt, pariunt utilitates. Multum habet ea res utilitatis. Ad utilitatem omnia referunt. V. *Commodum, quæstus.*

Utiliter, nützlich. Syn. Commodè, cum utilitate.)(*Inutiliter. Usus.* Iracundia utiliter à natura data est.

Utinam! wollte GOtt! Syn. Velim, ita sit; velim, ita fortuna tulisset.

Utique, ja freylich, allerdings, gewißlich. Syn. Omnino. *Usus.* Quid faciendum censeas, utique scribito. Literæ utique ad te perferentur.

Utor, eris, usus sum, uti. brauchen. Syn. Usurpo, frequenter adhibeo. *Adv.* Assidue, bene, benigne liberalitate alicujus, comminus gradus, commodius, communiter manere, contendis ornamentis, curiùs, diligentiùs literas, diligenter, diutius cibo dulci, familiariter, horridius ornamentis, intemperantius, liberius, paullo, male, multum, moderate, necessario, non ita multum, optime, plurimum, quam sæpissimè, salutariter, sanè, studiosè, temere, vehementius. *Phras. Fratre tuo ad omnia utar*, ich werde mich deines Bruders zu allen Geschäften bedienen. Fratri tuo committam, tradam, quidquid agendum erit; utar opera fratris tui omni in re; in fratrem tuum rejiciam, ad fratrem tuum conferam, fratris tui operam poscam, siquid agendum erit. In obeundis, gerendis, conficiendis, transigendis negotiis meis primas ut partes frater agat, sustineat, habeat, curæ mihi erit. In agendis, & ad exitum perducendis rebus partes fratri imponam tuo. *Usus.* Facultatibus amplissimis, honoribus, valetudine commoda, prospero fortunæ flatu, ventis secundis uti. Cibo, litteris, integumento frontis uti. Patientia utitur incredibili. Aliquo multum, & familiariter uti. Aliquo vehementer intentio uti. Utitur parte facili, amicis optimis.

Utpote, als nemlich. Syn Quippe. *Usus.* Frater ejus, utpote peregre veniens, bene accipitur.

Utrinque, zu beyden Seiten, beyderseits. Syn. Ab utraque parte, in utramque partem, utraque in parte. *Usus.* Magna utrinque copiæ.

Utrobique, an beyden Orten. Syn. Utraque in parte, utroque in loco. *Usus.* Eadem veritas utrobique est.

Utroque, auf beyden Seiten. Syn. Utrumque in locum.

Utrum, ob. Syn. An, num, numquid, utrumne. *Usus.* Quære ex te, utrum tibi videatur.

Uva, æ, f. Weintraube. *Epi.* Maxima, peracerba gustatu. *Usus.* Uvæ à sole intescunt. Uvæ gustatu peracerbæ.

Uvidus, a, um. feucht. Syn. Humidus.

Vulgaris, e. gemein, schlecht, gering, alltäglich. Syn. Quotidianus, communis, popularis, unus de populo, unus de multis.)(*Excellens. Usus.* In communi vita & vulgari consuetudine maxime rudis. Res vulgaris & pervagata est, ac pene obsoleta. V. *Communis.*

Vulgariter, gemeiniglich, in gemein. Syn. Populariter, utitate. *Phras. Vulgariter loqui*, gemein dahin reden. Plebejo sermone, verbis quotidianis, minime ambitiosè, cum vulgo loqui. *Usus.* Vulgariter, ut pro homine pernecessario scribere.

Vulgo, insgemein, gemeiniglich. Syn. Passim, populariter, plerumque, magna ex parte; magnam, majorem, maximam partem. *Usus.* 1. Non sunt ista vulgo disputanda. 2. *Aperte, palam*, offentlich. Vulgo hæc fiunt. Vulgo hæc loquebantur. V. *Communiter.*

Vulgo, as, avi, atum, are. gemein machen, kund machen, unter die Leute bringen. Syn. Pervulgo, divulgo. *Adv.* Vulgo, passim. *Phras. Nescio, quomodo liber sit vulgatus sit*, ich weiß nicht, wie dieses Buch unter die Leute kommen ist. Quomodo exciderit, nescio, qua via in lucem prodierit, emanarit, tam sinistrè compressus; quomodo exierit, atque in vul-

vulgus emanarit, nescio. 2. *Vulgata res est*, es ist eine bekannte Sache. Ad ultimas terras pervagata, jactata sermonibus, sermonibus dissipata, trita, atque celebrata res est. *Usus.* Vulgare naves, morbos. Nonne voce vestra vulgatum est? Vulgati contactu in homines morbi. V. *Effero, edo, divulgo.*

Vulgus, i, m. Pöbel, gemeiner Hause. *Syn.* Turba, multitudo. *Epi.* Incertum. *Usus.* In vulgus dividere, tribuere pecuniam. In vulgus gratum aut ignotum esse. In vulgus id exire & emanare non volo. Valet ea res plurimum in vulgus. In vulgus commendari. Populus ac vulgus imperitorum. Expertus, quam vanum & levi aura mobile vulgus sit. Istius nequitia in ore vulgi est versata. V. *Plebs.*

Vulneratio, onis, f. Verwunderung. *Syn.* Sauciatio.

Vulnero, as, avi, atum, are. verwunden, wund machen. *Syn.* Saucio, plagam, vulnus impono, plagam facio, plagam injicio, vulnus infligo, vulneribus confodio. *Phras.* 1. *Graviter hominem vulneravit*, er hat ihn schwer verwundet. Plagam pectori hominis imposuit; vulnus intulit, impegit luculentum; gravi vulnere affecit hominem. Plagis sauciavit; corpus hominis plaga imposita cruentavit; graviter caput gladio percussit; injecta *vel* infecta securi hominem protrivit. 2. *Graviter vulneratus est*, er ist schwer verwundet. Sica, pugione percussus; telo ictus; multis vulneribus concisus; in adversum os telo sauciatus; æger vulneribus; vexatus vulneribus; trajectus telo, lancea transfixus; perfossus vulneribus; vulnere tardatus, retardatus; onustus vulneribus; vulnere afflictus; vulneribus exsanguis ægrum vix corpus trahit. *Usus.* Servi multi vulnerantur. V. *Saucius, Vulnus.*

Vulnus, eris, n. eine Wunde. R. ex ὄλλη, *ulcus. Syn.* Plaga. *Epi.* Consulare, gravissimum, vehemens & mortiferum, voluntarium, domesticum, periculosum, recens. *Phras.* 1. *Non magnum vulnus fecit*, es war keine grosse Wunde nicht. Ferrum haud alte in corpus descendit; summa duntaxat cutis perstricta est. Ferrum vulnere ferrum haud alte penetravit; non integrum quidem ferro corpus attamen leviter tantum saucium erat. 2. *Ea vulnera sanabit*, er wird sie heilen. Mortifero vulnere ictus cecidit; multis vulneribus acceptis, ac debilitato corpore, & contuso se abjecit exanimatus; vulneribus confectus est; multis vulneribus confossus cecidit; corpus multis vulneribus affectum exsangue corruit; vulneribus confectus procubuit; telo secundum tempora graviter ictus in vulnus abiit. 3. *Vix sanabitur hoc vulnus*, die e Wunde wird kaum geheilt werden. Vix recreabitur ab inflicta plaga; vulnus cum in omnem vitam inutilem faciet; alligari quidem, & curari herbis vulnus poterit, vix tamen percurabitur. *Usus.* 1. Vulnus alicui inferre, infligere. Grave vulnus accipere. Vulnera adverso corpore excepta. Vulneribus confici. Vulnera divellere & retractare. 2. *Transl.* Alterius famæ grave vulnus imponere, inurere, infligere. Gravi calamitate, & vulnere percuti. Antiqua re publicæ vulnera sanare.

Vulpecula, æ, f. Füchslein. *Syn.* Vulpes parva. *Usus.* Fraus quasi vulpeculæ, vis leonis videtur.

Vulpes, is, f. Fuchs. *Usus.* Ut vulpes pyrum comeit.

Vulturius, ii, m. Raub gieriger Mensch. *Usus.* Vulturius ejus provinciæ quæstor.

Vultuosus, a, um. aufgeblasen, hochtrabend, der finster aussiehet. *Syn.* Tristis, severus. *Usus.* Cave, nequid ineptum sit, aut vultuosum.

Vultus, ûs, m. Angesicht. *Syn.* Os, facies. *Epi.* Bellissimus, hilaris, gravis, modestus, nefarius, conscelleratus, perturbatus, plenus furoris, sapiens, severior, tristior, superbissimus, ficti, simulati. *Phras.* 1. *Vultu tristiore est, & severo*, er schaut traurig und finster aus. Obscurior, suspensus & incertus ejus vultus est; vultus ejus indignitate rerum acrior est; desperatio in ejus vultu, aut ira atrox eminet; ore confuso certas perturbationis notas, aut ingens malum præfert; in facie vultuque nescio quid triste inest, & asperum; frontem contrahit; frontem adducit; vultum demittit; oris habitus is est, ut perturbati animi imaginem vultus & indices oculi referre videantur. 2. *Vultus ab animo dissentit*, das Angesicht betrügt. Vultus fallit, mentitur, decipit; in fraudem impellit, inducit, falsa vultus indigna, fœda specie dissimulatur animus; falsa ista vultus species intuentibus imponit, ludit. animi insum vultus regit. Sensi non multum vultui confidendum. *Ex vultu cognosco, quam animo a me sit animo*, ich sehe es

ihm

ihm aus dem Gesicht an, wie übel er gesinnet sey. Ex oculis, ac fronte conjicio, conjecturam facio; vultus, qui index est, & imago animi, qui sermo quidam tacitus mentis est, de illo prædicit, quo erga me sit animo. Vultus, oculi loquuntur ac clamant simulationem. De ejus in me animo vultus ipse simulationem dat. Animi insenti notas in fronte lego; vultus ipse sensum animi indicit. *Usus.* Imago animi vultus est, indices oculi. Vultus est tacitus quidam mentis sermo, animi janua. Num ejus vultum subire audes? Num ejus vultum ferre potes? Fingere quidem, & simulare vultum potissimus. In tuis oculis, tuo ore, tuo vultu acquiesco. V. *Forma.*

Uxor, oris, f. Ehe-Frau, Ehe-Weib, Gemahlin. *Syn.* Conjux, quam in matrimonium quis habet. *Epi.* Non modo avarissima, sed etiam crudelissima, fidelissima atque optima, sanctissima, mirasumo loco nata, sanctissima probabilissima, superior. *Phras.* 1. *Uxor ei peperit multos filios*, sein Haus-Frau hat ihm viel Söhne gebohren. Ita secunda uxore usus est, ut filius auctus sit liberis; ut abundaverit multitudine filiorum. Complures ei nati sunt ex uxore filii; multos ex ea filios genuit, suscepit, sustulit. 2. *Uxorem duxit*, er hat ein Weib genommen. Animum ad uxorem appulit; in matrimonium duxit virginem; matrimonio secum junxit, connexit nuptiis sibi adjunxit. V. *Matrimonium. Usus.* Quintius à ducenda uxore ita abhorret, ut quidquam libero lectulo negat esse jucundius. Multos ex ea uxore liberos habet.

Uxorius, a, um. dem Ehe-Weibe gehörig; gar zu vernarret in das Ehe-Weib. *Syn.* quod ad uxorem pertinet.

X.

Xystus, i, m. Galerie, bedeckter Spatzier-Gang. *Syn.* Porticus. *Usus.* Cum in ambulatorem in xysto.

Z.

Zelotypia, æ, f. Eifersucht. *Syn.* Obtrectatio *Usus.* Offensio nostra, quæ magis ex zelotypia, quam ab injuria nata est. Obtrectatio, quam intelligi zelotypiam volo, est ægritudo ex eo, quod alter potiatur eo, quod illo ipse concupierit. V. *Æmulatio.*

Zodiacus, i, m. Thier-Crayß am Himmel. *Syn.* Signifer orbis, orbis signorum. *Usus.* Via quædam est signifero in orbe, qui Græce Zodiacus dicitur.

LATI-

LATINITATIS
ARS BREVICULA,
SEU
SYNTAXIS ORNATA,
DE TRIBUS LATINÆ LINGUÆ VIRTUTIBUS,
PURITATE, ELEGANTIA, ET COPIA.

Quid in linguarum ſtudio primum, quid ſecundum?

Reſponſio.

Primum eſt, ut vocum ſingularum ſignificata memoriæ mandentur: *Alterum*, ut Syntaxis, ſeu ars, verba ſingula aptè inter ſe, ac ad linguæ cujusque ingenium ſine vitio ſtruendi diſcatur. Hæc duo qui tenuerit, intelliget & intelliget utcunque nondum operis totum abſolverit.

Quid ultra requiritur?

Reſp. In quavis politiore lingua operam dent inſuper, non modò ut Soloeciſmos devident, ſed *Pure* loquantur ac ſcribant, id eſt, Verbis & loquendi generibus linguæ ſuæ *Propriis*; 2. Nec vulgaribus tantum, ſed *Elegantibus* & delectis; 3. Ut *Copiose* demum ſententiam eandem multiplici jucundâque varietate efferre norint.

Quibus præſidiis tres hæ Sermonis Virtutes: Puritas, Elegantia, Copia, comparantur?

Reſp. Hebræa, Græca, Latina, quas vulgò *Doctas*, ſcientiis nempe diſcendis ſervientes, vel *Mortuas* appellant, quia nulli gentium jam in uſu vernaculo ſunt; hæ, inquam, linguæ earúmque Virtutes unicè à *Mortuis*, nempe lectis eorúmque diutinâ attentáque pervolutatione petendæ ſunt; eò tamen pacto, ut lectionem, præter periti Magiſtri ductum, ſcribendi exercitatio,; imitatióque conjugatur. Nobis in præſenti de Latina duntaxat res eſt.

In quo ſita eſt Puritas Latinæ Linguæ?

Reſp. Altera in ſingulis *Verbis*; in tota ſententia, ſeu Conſtructione altera. Utraque in eo ſiſtit, ut ne alia *Verba*, aut *loquendi Modi* adhibeantur, ac quæ Latini Sermonis originibus, naturæ, ingenio *Propria*, domeſtica ac veluti nativa; optimis Romanæ Reipublicæ temporibus doctiſſimorum hominum conſuetudine recepta, litteriſque tradita fuerint. Abſtinendum vero *Novatis* labente jam Romana eloquentia invaleſcentibus; vel *Obſoletis*, nempe è veruſtiſſimis temporibus in uſum revocatis; vel *Barbaris*, per peregrinas linguas invectis.

CAPUT PRIMUM

De Puritate, quæ eſt in ſingulis Verbis.

An non pro Latinis propriisque vocibus habenda ſunt omnes, quæ in Latinis Lexicis ac Dictionariis reperiuntur?

Reſponſio:

Haudquaquam. Illi namque bona, mala, nova, obſoleta, barbara, ſemibarbara ſine diſcrimine congeſſerunt eô fine, ut cujusvis vocis notionem Germanicam quærentibus ſuggererent, non item ut in loquendi uſum vertantur. Vide è ſola litera *A.* celebris Lexicographi Kirſchii excerptas Voces Barbaras, omiſſis iis, quas ipſe adjectô ſignô † pro Barbaris notavit.

Voces Barbaræ ex littera *A.* Lexici Kirſchiani.

Barbara.	*Germanica.*	*Latina.*
Abaciſta	Rechenmeiſter	Rationum magiſter.
abannatio	Elend 1 Jahrs	unius anni exilium.
abaudio	unghorſam ſeyn	non obedio.
abditorium	Schlupfwinkel	latebra.
abemo	abkauffen	emo ab aliquo.
abhorrificatio	Furcht	horror.
ablacto	ab ſpenen	lacte depellere
ablator	Rauber	raptor.
ablingo	ablecken	delingo.
abnormitas	Unordnung	enormitas.
abnutio	Verſaugnung	abnutus.
abominanter	häßlich	fœdè.
abominamentum	Gräuel	abominatio.
abſconditor	Hehler	occultator.
abſcio	vergeſſen	obliviſcor.
abſconſio	Verbergung	occultatio.
abſentatio	Abweſenheit	abſentia, fuga.
abſentivus	abweſend	abſens.
abſoleo	abgewöhnen	deſuesco.
abſolutorium	Freyſprechung	abſolutio.
abſ, es	ohne Hoffnung	deſperatus.
abſtantia	Entfernung	diſtantia.
abſterſorium	Schnupftuch	mantile, muccinium.
abſtinax	mäßig	abſtinens.
abvacuare	ausleeren	evacuare.
accanto	mitſingen	concino.
accendium	Brunſt	incendium.
acceſſibilis	hinzugänglich	patens, quod accedi poteſt.
acceſſitor	Aufwarter	appatitor.
acclinatorium	Lehne	adminiculum.
accreditare	beglaubigen	fidem facere
accuſa, æ,	Klage	accuſatio.
acediari	faulenzen	ceſſare.
acerbitudo	Bitterkeit	acerbitas.
actionarius	Beſtellter	actor, procurator.
actualis	würklich	actuoſus.
acuatio	Schärfung	*verbum medicum.*
acupictor	Sticker	phrygio.
acutiator	Schleiffer	
adæſtare	ſchätzen	æſtimare pecuniâ.
adamplio	vergrößern	amplio.
adaugma	Zuſatz	augmentum.
addexterо	die rechte Seite nehmen.	ad dexteram ſto.
adhortamen	Ermahnung	adhortatio.
adindo	hineinthun	indo.
adinventio	Erfindung	inventio.
adjutorium	Hülfe	adjumentum.

adſuvamen	Hülfe	adjumentum.
adminiſtrativus	verwalteriſch	adminiſtrans.
admiſſor	Pförtner	janitor.
admodiator	Beſtandhaber	conductor.
adnotamentum	Bemerkung	adnotatio.
adobruo	überfallen	obruo.
adorabilis	anzubethen	venerabilis.
adtegro.	ergänzen	integro, as.
adventio	Ankunft	adventus.
adviſare	berichten	ſignificare.
adulteritas	Ehebruch	adulterium.
adumbratim	ſchatticht	
advocamentum	Beyſtand	advocatio.
advocatia	Vogtey	præfectura.
advocatura	Beyſtand	advocati munus.
æmulanter	neidig	æmulatione.
æquamentum	Abgleichung	æquatio.
æquævus	gleiches Alters	æqualis
æquiformis	gleichergeſtalt	conformis.
æquilancium	Gleiche des Gewichts	æquilibrium.
æquipes	gleichfüßig	æquis pedibus.
afflamen	Anblaſung	afflatus, ûs.
aggravatio	Beſchwerung	gravitas.
aggratiare	begnadigen	veniam impertiri.
aggreſſura	Angriff	aggreſſio.
agnaſcentia	Freundſchaft	agnatio.
altura	Nahrung	alimentum.
allevamentum	Erleichterung	levamentum.
alternamentum	Abwechslung	alternis.
alumnare	erziehen	alere.
amicimen	Kleid	amictus.
amictorium	Kleid	amictus.
amorificus	Liebe bringend	amatorius.
ancillatio.	Bedienung	obſequium.
anguſtitas	Angſt	anguſtia.
anhelanter	eilends	avidè.
animæquus	gleichmüthig	æquò animò.
animalitas	das Weſen der Seele	
antecœna	Jaufen	cœnula.
anteluculò	vor Tags	diluculo.
antependium	Fürtuch	
anxietudo	Angſt	anxietas.
applano	abebnen	æquo, as.
aporiari	gequälet werden	premi, angi.
appartamentum	Appartement	Conclave ſeparatum.
apprehenſibilis	begreiflich	quod apprehendi poteſt.
appretiare	ſchätzen	æſtimare.
apricitas	ſonnig	apricum.
arborator	der die Bäume pflegt	arborum cultor.
arbuſtare	Bäume pflanzen.	plantare arbores.
arcerius	Hartſchier	ſatelles.
argumentoſus	findig	ſolers, argutus.
armentalis	zur Heerde gehörig	ad armentum pertinens.
armiluſtrium	Muſterung	luſtrum militare.
arrendare	verdingen	locare.
articulamentum	Gelenke	articulus.
artidoctor	Lehrer der freyen Künſte	artium doctor.
artiſta	Schüler	artium ſtudioſus.
aſcenſibilis	zu beſteigen	quod aſcendi poteſt.
aſcenſorium	Scalae.	ſcalæ, gradus.
aſpergimen	Beſprißung	aſpergo.
aſperitudo	Hartigkeit	aſperitas.
aſpiramen	das Anblaſen	aſpiratio.
aſſalitura	Anlauf	aſſultus.

assessorium	Sitz-Saal	senaculum.
astrictorius	zusammen ziehend	adstringens.
atriarius	Pförtner	atriensis.
atritudo	Schwärze	atrigo.
autoritativè	herrschrisch	autoritate.
audibilis	zu hören	quod audiri potest.
auratura	Vergoldung	
aurigarius	fuhrmännisch	ad aurigas pertinens.
aurosus	golden	auratus.
auspiciaiter	glücklich	auspicato.
autumnitas	Herbstheit	autumni tempus.
autumno	herbsten	
auxiliabundus	verhülflich	auxiliarius.

Quinam igitur Pura sunt & genuina Verba?

Resp. Quæ apud Autores aureæ ætatis reperiuntur. Complectitur hæc ætas ducentos propè ante Christum annos, nimirum inde à secundo Punico bello ad extremi Augusti tempora. *Aurea* vocatur, quod eidem scriptores floruêre clarissimi, quorum nitor & latinitas omnibus deinceps saeculis pro exemplo, normâque esset: sic ut suspectam sitem habeatur, quid quid apud horum quempiam non extet. Omnium princeps est M. Tullius Cicero, unus instar omnium, Latinitatis probæ thesaurus quidam & regula certissima; è cujus unius libris linguæ hujus omnes opes erui possint.

Quinam praterea sunt hujus ætatis Scriptores?

Resp. Ex antiquioribus M. Accius Plautus, Comœdiarum Scriptor, quem Varro ipse ac Cicero omnis Romanæ eloquentiæ parentem appellant. Ab hoc Terentius, Lucretius, Virgilius, Horatius, Ovidius, Tibullus, Catullus, Propertius, poetæ. Sallustius, Jul. Cæsar, Cornelius Nepos, historici. Catonis item & Varronis fragmenta.

Quæ fuit Latinitatis ætas argentea?

Resp. Primum post Christi ortum, quod & duodecim Cæsarum appellatur, sæculum; quo vetustas illa defloreteere, voces priorib⁹ illis inusitatæ usurpari, Cicero jam pro maiore ab haberi cœpit. Ex his Scriptoribus primus, Phædrus nempe & Hyginus, Velleius Paterculus, & Curtius proxime ad Latinitatis aureæ puritatem accedere. Reliqui sunt: Justinus, Valerius Maximus, historici. Tum Cornel. Celsus, Columella, Petronius Arbiter, Seneca uterque, Lucanus, Juvenalis, Persius, Pomponius Mela.

Qui sunt Autores ætatis Æneæ?

Resp. Poetæ: Silius, Statius, Val. Martialis. Historici: Plinius, Florus, Suetonius, Corn. Tacitus; Plinius Junior, Quintilianus, Solinus, Frontinus.

Qui denique ferrea?

Resp, Gellius, Apicius, Apulejus, Palladius, Scriptores Historiæ Augustæ, Marcellinus, Macrobius, Claudianus, &c.

Nullis igitur Verbis aliis ut licebit, nisi aureâ illâ ætate ustatis?

Resp. Etsi argentea ætatis Scriptores, ab aurea illa non plurimùm dedideant: voces tamen nonnullæ hactenus inusitatæ in usum venere, ut:

Nullibi	pro	Nusquam.
Conversatio	—	Consuetudo familiaris.
Officium	—	Dignitas, munus.
Excessus	—	Delictum.
Taxo	—	Reprehendo
Interim	—	Interdum.
Insolcire	—	Inserere.
Consummo, are,	—	Perficio, Absolvo.
Imputare alicui	—	Ascribere, Assignare.
Profectus	—	Progressus, Progressio.
Experientia rerum	—	Usus rerum.
Privilegium	—	Beneficium.
Sub nico nomine	—	Meo nomine, &c.

Cæterum hæc Regula tenenda est Latinitatis veræ candidato, ut iure e xtatis Autores unicè sequendos sibi proponat. Olim, ut è scholis emancipatus fuerit, etiam Pliniano, Senecano, Gelliano, &c. licebit etiè.

Qui agnoscet Tyro, cujus ætatis & notæ sit vox quælibet?

Resp. Consulenda sunt Dictionaria, ut Thesaurus linguæ latinæ. Thesaurus Basilii Fabri, Nizolius, &c. aut si cui magna ejusmodi Lexica ad manum non sunt, Dictionarium vulgare, & inspiciendum, quos Autores, & an ex aurea illa ætate asserat. Quam vocem in Phraseologia non repereris, tantùm non certum habeto, minus Latinam esse.

At nimis molestum est, Vocem quamlibet inter scribendum & legendum, ad hanc Regulam expendere?

Resp. Id & operosum nimis, neque necessarium est. Fæ solùm Voces examinandæ, de quarum probitate dubium fuerit. *Dubitari* autem potest de iis: 1) Quæ Germanicam aut peregrinam originem apertè præferunt; 2) Quæ terminationem Germanicam aut peregrinam habent suspectam; 3) Quæ in Alphabeto Barbaro sæpiùs, nec perfunctorie relegendo, lecta à te reminiscêris.

Quæ voces apertè Germanicum quid sonant?

Resp. E plurimis millibus à Carolo du Cangio congestis, paucula texam. De cæteris, quæ magno numero apud Autores ligneæ & luteæ ætatis ad decimum quintum sæculum occurrunt, adultior ipse judicabis.

Voces apertè originem Germanicam præferentes:

Aquagangium	Wassergang	Aquæductus.
aventura	Abentheur	eventus mirus.
affa	Affe	simia.
bodium	Boden	pavimentum.
bannire	verbannen	proscribere.
binda	Binde	fascia.
burgus	Burg	aula, castellum, arx.
Camisia	Camisol	interula.
camera	Kammer	cubile, conclave.
caputium	Kapuze	capitis tegumentum.
cellarium	Keller	penus, promptuarium.
cloccа	Glocke	campana.
Flasca	Flasche	lagena.
forestum	Forst	sylva.
forestare	zu Forst machen	in sylvam convertere.
Herberga	Herberg.	hospitium.
hueba	Huben	prædium, villa.
hosa	Hosen	caligæ, femoralia.
Lecator	Lecker	nequam, scurra.
lotum	Loth	semuncia.
Morgengeba	Morgengabe	dos.
marca auri	Mark Gold	
marcha	Mark	limes, terminus.
Nacca	Nachen	linter, scapha.
Pfifferus	Pfeiffer	tibicen.
pultronus	Poltron	ignavus, timidus.
Quarteria	Quartier	statiua militum.
Reitres	Reuter	equites.
Steura	Steuer	census.
saumerius	Säumer	clitellarius.
schuba	Schaube	chlamys.
Torcia	Torzen	taeda, fax.
Tonna	Tonne	dolium vini.
torneare	turnieren	certamen equestre.
Vidimare	vidimiren	recognoscere.

Quæ terminationes habendæ sunt pro suspectis?

Resp. Nomina in *ia, ista, tas, antia, ura, mentum, ones, ivus, orium* &c. Etsi enim Nomina harum terminationum formula genuinæ Latinitatis sunt: plura ea-

tamen ad eorum similitudinem præter jus ac morem veterum à novatoribus indicta sunt. Talia sunt, quæ sequuntur, & suspicionem movére possunt.

Nomina terminationis suspectæ.

10. Nomina Latina *in issa* ferè barbara sunt: v. g. *Ducissa, Principissa, Comtissa, Præceptorissa, Doctorissa &c.*

20. Latina in *ista*: v. g. *Parvista, Juvista, Minoristæ, Sacrista, Humanista, &c.*

30. Latina in *ia*, i longo: v. g. *Sutoria, Pistoria, infirmaria &c.* Si penultima brevis fit, intelligitur *Officina*, Pistoria &c.

40. A plerisque Adjectivis derivantur Substantiva Nominalia in *as*: v. g. *pietas, æquitas, proceritas, &c.* Non item dices: *Idoneitas, nimietas, parvitas, prioritas, medietas, robustitas, &c.*

50. *In antia, entia*, ut Ignorantia, frequentia, &c. At novata sunt: *Festinantia, sequentia, carentia, tendentia, vacantia, ingredientia, &c.*

60. In *ura*, ut Scriptura, pictura. Barbara verò sunt; *Tonsura, rasura, confectura, captura, panitura, flexura, tortura, curvatura, &c.*

70. In *mentum*, ut Lenimentum, alimentum, &c. Cave dicas: *Adhortamentum, præparamentum, regimentum, gubernamentum, mandamentum, honestamentum, &c.*

80. In *osus*, ut Fastuosus, furiosus, &c. Inepta sunt: *Strepitosus, cervicosus, præsumptuosus, affectuosus, gaudiosus, amorosus, unctuosus, flexuosus, &c.*

90. In *alis*, ut Regalis, dotalis, &c. Ne item dixeris: *Sensualis, patrimonialis, bibalis, armalis, specialis, gratialis, astralis, cordialis, localis, finalis, punctualis, casualis, &c.* Dicendum potiùs: Theatricus, synodicus, &c.

100. Barbara sunt permulta in *ivus*, vel *ivum*, quels Philosophi vim effectricem significant: v. g. *Motivum, impulsivum, apprehensivus, cognoscitivus, intellectivus, visivus, locativus, activus, factivus, &c.*

101. Iisdem Philosophis relinquenda sunt permulta in *bilis*: v. g. *Creabilis, revelabilis, remissibilis, frangibilis, venerabilis, visibilis, irascibilis, agibilis, peccabilis, concupiscibilis, &c.*

102. Multa in *orium* barbara sunt: v. g. *Dormitorium, laboratorium, parlatorium, cursorium, auditorium, equitatorium, calefactorium, &c.*

103. Huc pertinent quædam in *arius*: v. g. *Secretarius, confessarius, notarius, cæsarius, pilearius, &c.* Ubi & Græca eâdem terminatione, v. g. *Apothecarius, Bibliothecarius, &c.*

104. Spuria sunt Adverbia nonnulla in *iter*: v. g. *Cordialiter, confidentialiter, formaliter, infallibiliter, visibiliter, finaliter, &c.* Item in *anter*, & *enter*: v. g. *Somnolenter, recenter, vigilanter, sonanter, &c.*

105. Multa composita ex *facio*, novata sunt: v. g. *Salvificus, sanguificus, petrificus, nubificus, vivificus, vulnificus, somnificus, &c.*

Idem quædam ex *pario*: v. g. *Tardiparus, gemmiparus, somniparus, lucriparus, monstriparus, &c.*

106. Non licet nova verba Meditativa procudere: v. g. *Venaturio, lecturio, amaturio, venaturio, &c.* Nec inchoativa, v. g. *Hyemasco, autumnasco, &c.*

107. Nomina è Latino & Græco composita, barbara sunt: v. g. *Monoculus, Protoparens, Archidux, Archifur, &c.*

108. Uti & verba è duabus Præpositionibus: v. g. *Recommendo, predecessor, abrenuncio, cooperio, adimpleo, coadjutor, &c.*

109. Cavendum est à Superlativo Participii in *dus*: v. g. *Colendissimus, Honorandissimus, Reverendissimus, &c.*

Quodnam est Alphabetum Barbarum?

Resp. Index est vocabulorum quorundam omninò barbarorum; quotidiano tamen in usu nimis frequentium; & à quibus singulari quôdam studiò repurganda est dictio. Hunc indicem sæpius relegisse non parum juverit. Diffusiorem habes in Phraseologia.

In-

Indiculus vel Alphabetum Vocum Barbararum frequentioris usus, sæpiùs à Tyrone perlegendum.

Ab antiquo	von Alters her	Olim, antiquitùs.
abbreviare	abkürzen	notis compendiariis uti.
abecediarius	A B C. Knabe	elementarius.
ab initio mundi	von Anfang der Welt	post homines natos.
ab invicem	von einander	à se, inter se.
absentare	sich abwesend machen	abesse.
absolutè	durchaus	præcisè, simpliciter.
abusivè	mißbräuchlich	per abusum, minùs propriè.
activus homo	geschäftiger Mensch	actuosus, solers.
actù	in der Sache selber	revera, reipsa.
adhuc semel	noch einmal	iterùm.
adhuc semel tantùm	noch einmal so viel	alterum tantum.
ad instantiam meam	auf mein Anhalten	in mei gratiam.
ad longum	nach der Länge	fusè, prolixè.
ad minus, minimum	zum wenigsten	minimùm.
adunare	vereinigen	conjungere.
adversitas	Widerwärtigkeit	adversa, orum.
æquanimiter	gleichmüthig	æquò animò.
æquè multum	eben so viel	totidem, tantundem.
aër sanus	gesunde Luft	cœlum salubre.
aliàs	sonsten	alioquin.
aliqualiter	einiger massen	aliquatenus.
à longè	von weitem	eminùs.
à propè	von der Nähe	cominùs.
altana	Altane	solarium, subdiale.
alterare se	sich meidern	commoveri, tentari febri.
alternatim	um einander	alternis.
ambulacra	Gänge	ambulationes.
amicabiliter	freundlich	amicè.
angariare	nöthigen	cogere, adigere.
angustiare	ängstigen	angere.
animitùs	von Herzen	ex animo.
annihilare	zernichten	ad nihilum redigere.
annuatim	jährlich	quotannis.
annullare	vernichten	antiquare, abolére.
ante alios	vor andern	coram aliis.
anteheri	vorgestern	nudius tertius.
apotheca	Apotheke	pharmacopolium.
à parte	auf der Seite	seorsum.
apparentia	Schein	species.
appellare	appelliren	provocare.
applicatio	Fleiß	industria, sedulitas.
appropriare	zueignen	suum facere, sibi vendicare.
approximare	hinzu nahen	propinquare.
approximatio	Arroschen	appropinquatio.
aptitudo	Tauglichkeit	habilitas.
arrestare	arrestiren	comprehendere.
artificialis	künstlich	artificiosus.
assatura	Braten	assum, caro assa.
assecurare	versichern	cavére, præstare.
assecuratio	Versicherung	cautio.
assistentia	Beystand	præsidium, auxilium.
autorizare	bekräftigen	autoritate firmare.
augmentare	vermehren	augére.
aura bona	gute Luft	cœlum serenum.
Baculare	prügeln	baculò ferire.
balneare	baden	lavare.
barbitonsor	Barbier	tonsor.
bastardus	Bastard	spurius, nothus.

benefactor	Wohlthäter	benefieus, benè meritus.
beneplacitum	Wohlgefallen	arbitratus, voluntas.
billietum	Zeddul	codicillus, ſcheda.
blaſphemare	fluchen	execrari.
bona nova	gute Zeitung	lætus nuntius.
brutalis	brutaler Kerl	ferus, ferò ingeniô homo.
Cœlicus	himmliſch	cœleſtis.
calculare	zuſammen rechnen	ſupputare, rationem inire.
calefactivus	wärmend	calefaciens.
caliditas	Wärme	calor.
camerarius	Kammer-Diener	cubicularius.
camera	Kammer	ærarium publicum.
capax	fähig	docilis.
capella	Capelle	ſacellum, ædicula.
capitale	Capitel	ſors, caput.
capitaneus	Hauptmann	centurio.
capitulum dare	Capitel geben	objurgare.
capitulare	capituliren	de conditionibus agere.
cappa	Kappe	cucullus, pilcolus.
captioſus	köpniſch	contumax.
captivare	gefangen nehmen	capere.
carminicus	in Verſen	metricus.
carnalis homo	fleiſchlich	voluptarius.
caſu	ungefehr	fortè, temerè.
caſualis	ungefehr	fortuitus.
catenare	in Ketten werfen	vincire catenis.
certificare	berichten	certiorem facere.
certificatio	Verſicherung	fides.
certiorare	berichten	certiorem facere.
cervicoſus	hartnäckicht	obſtinatus.
ceſpitare	ſtraucheln	offendere.
charactivus	freundbar	obſequioſus, benignus.
chriſtianitas	Chriſtenheit	chriſtianum nomen.
cifra	Ziffern	nota arithmetica.
circulatiter	rings herum	in orbem.
circumſtantiæ	Umſtände	adjuncta.
clanculârius	heimlich	clandeſtinus.
clarificare	berühmt machen	illuſtrare.
coactè	gezwungen	per vim.
coadjutor	Mithelfer	adjutor.
coætaneus	gleiches Alters	æqualis, coævus.
cognoſcibilis	erkänntlich	quod cognoſci poteſt.
coincidere	eintreffen	concurrere.
colendiſſimus	geehrteſter	maximè colendus.
colonellus	Obriſter	tribunus.
collatio	Jauſen	cœnula.
collationare	collationiren	conferre, recognoſcere.
collecta	Sammlung	ſtips, ſymbola.
combinare	vergleichen	componere.
comitiva	Gefolg	comitatus.
commembrum	Mitglied	collega.
commenſalis	Tiſch-Genoß	convictor.
commiſſarius	Commiſſarius	inquiſitor, præfectus.
compatior	Mitleiden tragen	alienô malô doleo.
compaſſio	Mitleiden	miſeratio, doloris ſocietas.
commiſſionem dare	eine Commiſſion geben	aliquid committere.
communis homo	gemeiner Menſch	de plebe.
compaginare	zuſammen binden	compingere, conjungere.
comparativè	in Vergleich	comparate ad.
complacentia	Wohlgefallen	oblectatio.
complices	Spiel-Geſellen	ſocii ſceleris.
complimenta	Complimente	honor verborum, urbanitas.
complexio	Complexion	corporis conſtitutio.

com-

computus	Rechnung	ratio.
concausa	Mit-Ursach	adjuvans causa.
conceptus	Concept	informata cogitatio.
concernit me	gehet mich an	ad me attinet.
concivis	Mitbürger	civis.
concoctio	Verkochung	digestio.
concordantia	Einhelligkeit	consensio, concordia.
concupiscentia	Beuterlichkeit	libido.
consanguinitas	Blut-Freundschaft	sanguinis conjunctio.
condescendere cum aliquo	nachgeben	indulgere.
conditionaliter	mit Bedingnüß	ea conditione.
condolentia	Mitleiden	doloris societas.
conducibilis	ersprießlich	utilis.
conferentia	Conferenz	consilium, colloquium.
confidentia	Vertraulichkeit	fiducia.
confiscare	confiscirem	publicare bona.
confœdetati	Bundsgenossen	foederati.
confortare	bekräftigen	confirmare,
confrater	Mit-Bruder	collega.
confugium	Zuflucht	refugium.
conscientiosus	gewissenhaft	religiosus.
consequenter	folgends	deinde, porrò, itaque.
consocius	Mit-Gesell	socius.
constellatio	gewiß Gestirn	astrorum positio, affectio.
consummatus vir	ein ausgemachter Mann	perfectus.
contemptibilis	verächtlich	contemnendus.
contentare	vergnügen	satisfacere.
continuitas	Verharrung	continuatio, perpetuitas.
contra flumen	wider den Strohm	adverso flumine.
contrariari	zuwider seyn	adversari.
contradictoria		pugnantia.
contributiones	Anlagen	tributa, census honorum.
conservatio	Conservation	consuetudo, familiaritas.
convivere	mit einander leben	una vivere.
cooperari	mitarbeiten	adjuvare.
coordinare	zusammen ordnen	ordinare.
copia litterarum	Abschrift	exemplum.
copista	Abschreiber	librarius.
cordicitùs	von Herzen	ex animo.
cordialiter	von Herzen	ex animo.
corporalis	leiblich	corporeus.
corporis necessaria	Leibs-Nothwendigkeit	necessaria vitæ præsidia.
correctè	vollkommen	emendatè.
correspondentia	Correspondenz	commercium litterarum.
creatura	Geschöpfe	res creata.
cum tempore	mit der Zeit	tempore.
cum difficentia	mit Unwillen	ægrè, graviter.
curabilis	heilbar	sanabilis, medicabilis.
curialia	Hof-Art	formulæ aulicæ.
Damnificare	beschädigen	Damnô afficere.
deauratus	vergoldet	auratus.
decapitare	köpfen	caput abscindere.
decollare	köpfen	caput abscindere.
deceptio	Betrug	fraus, fallacia.
detrimentum	Abnahme	diminutio, defectio.
de die in diem	von Tag zu Tag	in diem, diem ex die.
defalcare	defalciren	decidere, detrahere.
defectus	Mangel	vitium, error.
defensiva arma	Gewehr	defendentia.
deforis	darausen	foris.
degradare	entsetzen	exautorare.
dehonorare	verunehren	dedecorare.

delaſſare	abmatten	fatigare.
delectabilis	kunſtbarlich	delectationem habens.
deliquium animi	Ohnmacht	defectio animi.
dementare aliquem	bethören	infatuare.
demordere aurem	Ohr abbeiſſen	mordicus auferre.
de novo	von neuem	denuo, de integro.
depalmare	abſtaichen	colaphos infringere.
de parte ad partem	Stück-weiſe	membratim.
dependet à te	es hangt an dir	à te pendet.
dependentiæ	Dependentien	accessiones.
deprædîcare	rühmen	prædicare.
deputati	Verordnete	delecti, designati.
derisio	Verlachung	irrisio, ludibrium.
desarmare	entwaffnen	armis exuere.
descendentes	Nachkommlinge	posteri.
desolare urbem	Stadt veröden	evastare, populari.
desponsatus	versprochen	desponsus.
destructio	Verderbung	exitium, pernicies.
destruere librum	Buch verderben	corrumpere.
deteriorare	schlimmer machen	deteriorem reddere.
dethronizare	vom Throne jagen	exauthorare.
deturpare	verwüsten	iniquinare, maculare.
de verbo ad verbum	von Wort zu Wort	ad verbum.
deviare	Abweg machen	declinare de via.
devotus	andächtig	religiosus, sanctus.
diarium	Tag-Buch	ephemerides.
dictamen rationis	Vernunft	præscriptum.
diescit	es taget	lucescit.
dietim	täglich	in dies, quotidie.
diffamare	ausrichten	infamare.
difficultare	sich beschweren	difficultatem causari.
dignanter	würdiglich	dignè.
disciplinatus	züchtig	benè moratus.
dilatatus	ausgesprenget	dispersus, remotus.
disconveniens	unziemlich	non consentaneus.
discordantia	Mißhelligkeit	discordia.
discretio	Bescheidenheit	modus, modestia.
discretus	bescheiden	commodus, elegans.
dispareo	verschwinden	evanesco.
disparitas	Ungleichheit	diversitas.
dispensare	dispensire	legibus quem solvere.
displicentia	Mißfallen	molestia, tædium.
dispositio ad majora	Vorbereitung	progressio.
dissitus	entfernet	disjunctus, remotus.
distractio mentis	Ausschweifung	evanatio.
diversimodè	unterschiedlich	alio, atque alio modo.
divisibilis	zu zertheilen	dividuus.
doctoratus	Doctorat	doctoris gradus.
dubietas	Zweifelhaftigkeit	dubium.

E contra-	hingegen	contra, è contrario.
effectivè	würklich	efficienter, reipsa.
effigiare	conterfayen	effingere.
effluxo tempore	verlaufene Zeit	elapso.
essentia	Wesen	natura, vis, potestas.
exalto	erhöhen	effero, extollo.
excessivè	übermäßig	immoderatè.
excessus	Fehler	delictum, peccatum.
exemplariter	zu einem Exempel	ad exemplum.
exemplificare	Exempel beybringen	exemplis docere.
exercitus volans	fliegendes Heer	expeditum agmen.
ex nunc	von nun an	jam nunc.
exorbitare	aus dem Gleis gehen	deflectere de via.

expectoraro	Herz ausleeren	ſenſa animi pandere.
expenſæ	Unkoſten	impenſa, impendium.
expreſſè faciam	ausdrücklich	ſciens, dedita opera.
extraordinarie	ausſerordentlich	extra ordinem.
ex tunc	von dannen	inde, jam tum.
exultantia	Aufhupfung	lætitia.
Facilitare	leicht machen	facilè reddere.
factivus	würkend.	efficiens, actuoſus.
fic totum	der alles iſt	eile omnia.
fallibilis	betrüglich	fallax, incertus.
falſare	verfälſchen	depravare.
falſificare	verfälſchen	adulterare.
falſiloquium	falſche Rede	mendacium.
famigeratus	berühmt	fumâ clarus, celeber.
favorabiliter	gnädig	benignè, clementer.
felicitare	Glück wünſchen	fortunare.
feriari	feyern	ceſſare.
feſtinantia	Eilung	feſtinatio.
feſtivitas	Feſt	dies feſtus, ſolennis.
feudum	Lehen	beneficiarium prædium.
fictitius	erdichtet	commentitius.
fidejuſſor	Bürge	vas, ſponſor, præs.
fiduciaiter	verträulich	fidenter.
figmentum	Gedicht	commentum.
filialis	kindlich	quod filii eſt, pietas.
filiatio	an Kindes ſtatt	adoptio.
finaliter	endlich	tandem, ad extremum.
financiæ	Finanzen	ærarium publicum.
finis urbis	Ende der Stadt	extremum.
fiſcalis	Fiſcal	quæſtor fiſci.
fixè	ſtark	acriter, intentô oculô.
fluctuanter	zweifelhaft	dubitanter.
foraminare	durchbohren	perforare.
fortalitium	Veſtung	munimentum, caſtellum.
fortificare	beveſtigen	munire.
fortificatio	Beveſtigung	munitio.
frontiſpicium	Vorder-Theil	frons.
fructificare	fruchten	fructum facere, ferre.
fruſtraneus	umſonſt	irritus, ſupervacuus.
fundamentalis	gründlich	ſolidus.
fundator	Stifter	conditor, autor.
furiatus	furios	furens, furioſus.
Gabella	Accis	vectigal.
galanteria	Galanterie	elegantia, comitas.
galaria in bellicis	Galerie	vinca.
garrulitas	Geſchwätzigkeit	loquacitas.
garrantia	Guarantie	præſtatio, evictio.
generalatus	Generalat	ſummum imperium.
generalitas	Generalität	univerſitas.
geniculare	knien	in genua ſe demittere.
glorificare	groß machen	interpretari, explanare.
gloſſare	dollmetſchen	celebrare.
gratanter	willtalich	libenter, animô.
gratitudo	Dankbarkeit	gratus animus.
gravamen	Beſchwernis	querela, difficultas.
grotta	Grotte	crypta.
guardia	Wacht	cuſtodiæ, prætoriani.
Hebdomadatim	wochentlich	quot hebdomadis.
heroldus	Herold	fecialis, caduceator.
hæreditare	erben	hæreditate acquirere.

her-

hermelinus	Hermelin (Maus)	mus ponticus.
hodieque	noch heut zu Tage	hodiedum, hodie.
homagium	Huldigung	sacramentum clientelæ.
honorificare	ehren	honorare.
humanitas	die Menschlichkeit	humana natura.
humiliare se	sich demüthigen	submittere.
humilis vir	demüthig	submissus, modestus.
hypocrisis	Gleißnerey	simulatio.
Idiota	ein Idiot	homo rudis, imperitus.
idoneitas	Tauglichkeit	habilitas.
ignoranter	unwissend thun	imprudens feci.
illatinus	unlatein	non Latinus.
immediatè	alsogleich	statim, extemplo.
immediatus	unmittelbar	proximus.
immemoriale tempus	undenkliche Zeit.	cujus nulla memoria exstat.
immobilia bona	unbewegliche Güther	quæ moveri non possunt.
immoriger	widerspenstig	inobediens.
impassibilis	unleidlich	pati nescius.
impersuasibilis	nicht zu bereden	obstinatus in sententia.
impertinens homo	bosbaft	petulans, insolens.
impertinens ad rem	nicht darzu gehörig	alienum à re.
impetuositas	Schuß	impetus, æstus.
impingere in lapidem	anstossen	offendere, incurrere.
importantia	Wichtigkeit	momentum.
impræguare	schwängern	violare, gravidam reddere.
improficuus	unnutz	inutilis.
impullivus	antreibend	impellens, incitamentum.
inadvertentia	Unaufmerksamkeit	incuria, inconsiderantia.
incarcerare	in den Kerker werfen	in custodiam conjicere, duci.
incapax	untüchtig	indocilis.
incastus	unzüchtig	impudicus.
incessanter	unaufhörlich	nullo temporis. puncto intermisso.
indefinenter	unaufhörlich	
incidenter	ungefehr	fortuito, casù.
incorrigibilis	unverbesserlich	desperatæ frugis.
incunctanter	ohngesäumt	sine mora, statim.
indebitè	unverschuldet	injustè, immerito.
in illo tempore	in der Zeit	illo tempore.
in diebus nostris	zu unseren Tagen	nostra memoria.
indisciplinatus	ungeschlacht	male moratus.
indispositus	unrichtig	male constitutus.
indivisibilis	unzertheilt	individuus.
induviare	Hembd anziehen	intimam tunicam induere.
ineptitudo	Untüchtigkeit	natura inhabilis.
inferioritas	untere Stelle	ordo inferior.
in instanti	im Augenblick	momento.
inintelligibilis	unverständlich	quod intelligi nequit.
inordinatus	unordentlich	perturbatus.
injuriare	schelten	injuria afficere.
in quantum	so weit	quatenus.
insanus aër	ungesunde Luft	grave cœlum.
insensatus	unsinnig	stupidus.
insensibilitas	Unempfindlichkeit	stupor.
insolubilis	unauflöslich	inexplicabilis.
integraliter	gänzlich	integrè.
intentio	Meynung	finis, scopus.
intercedo	fürsprechen	deprecor pro.
interesse	das Interesse	emolumentum, utilitas, census.
Interstitium	Zwischen-Zeit	intervallum.
intermediare	vermitteln.	se interponere.
inthronizare	auf den Thron setzen	inaugurare.

intimare	intimiren	ſignificare, denunciare.
intitulare	betiteln	libium inſcribere.
intoxicare	vergiften	toxico inficere.
intrinſecus, a, um.	innerlich	internus, intimus.
irrationalis:	unvernünftig	rationis expers.
irreligioſus	unandächtig	religionis expers.
irremißibilis	unnachläßlich	inexpiabilis.
inventioſus	fündig	induſtrius, ſolers.
invicem	mit einander	inter ſe.
intricatus	verwirrt	perplexus.
judicatura	Gericht	judicium.
juriſta	Juriſt	juriſconſultus.
juſtificare	rechtfertigen	probare, purgare.
Lapidare	ſteinigen	lapidibus obruere.
lateraliter	ſeitlings	à latere.
latinum bonum	gut Latein	benè Latinum.
laudabiliter	löblich	cum laude, pulchrè.
laxativum	Purgier	medicamentum laxans.
legalitas	Geſetzmäßigkeit	obſervantia legum.
legenda	Legende	res geſtæ Sanctorum.
legitimare ſe	ſich legitimiren	autoritatem proferre.
libertiniſmus	freyes Leben	vivendi libertas.
licentiare aliquem	einen entlaſſen	miſſum facere, dimittere.
licitò	erlaubt	jure.
liga	Bündniß	fœdus, ſocietas.
lineæ	Schanzgraben	aggeres.
linealiter	nach der Linie	ad lineam.
à longè	von weitem	eminùs.
litigatio	Zank	litigium, jurgium.
locumtenens	Anwalt	vicarius, legatus.
ludere fidibus	auf der Geige ſpielen	canere fidibus.
lutoſus	kothig	lutulentus.
Maculatura	Mackel	litura.
magnanimiter	großmüthig	magnò animò.
magnificare	groß machen	magni facere.
majeſtaticus	majeſtätiſch	auguſtus, grandis.
mandamentum	Geboth	edictum.
manicare	früh drauſſen ſeyn	in diluculo venire.
materialiſta	Gewürz-Kramer	pigmentarius.
maxima	Maxime	regula.
medalium	Medaille	numinus memorialis.
mediare	vermitteln	intervenire, conciliare.
mediator	Vermittler	conciliator, ſequeſter.
meliorare	verbeſſern	melius reddere.
melona	Melone	melo, pepo.
menſurare	meſſen	metiri.
menſurator	Meſſer	dimenſor
mentaliter	mit dem Herzen	mente, animó.
miniſterialis	Beamter	adminiſter.
minorare	mindern	minuere.
miraculoſus	wunderthätig	prodigioſus.
modela	Muſter	forma, modulus.
modernus	itzig	hodiernus, recens.
moleſtare	beläſtigen	moleſtiam afferre.
molifacere	weich machen	mollire.
momentaliter	augenblicklich	momentò temporis.
monſtra	Muſter	exemplum.
moralitas	Sittlichkeit	morum ratio.
mortificatio	Abtödtung	affictatio.
multoties	oftmahl	ſapè, ſæpenumerò.
mundanus	weltlich	venus, voluptati deditus.

Na-

Nativitas	Gebuhrt	ortus natalis.
naufragare	Schiffbruch leiden	naufragium facere.
necessitare	nöthigen	adigere, cogere.
nequitiosus	boshaft	nequam, improbus.
neutralis	neutral	neuter, partium medius.
neutralitas	Neutralität	neutrarum partium studium.
nimietas	Allzuviele	nimiùm, redundantia.
nocturnalis	nächtlich	nocturnus.
notorie	offenbar	palam, apertè.
novercari	Stiefmutter abgeben	adversari.
nubilosus	wolkicht	nubilus.
numularius	Wechsler	trapezita, mensarius.
Obesare	mästen	saginare.
oblatio	Opferung	liberalitas.
obviare	begegnen	obviam fieri, ire.
obviatio	Begegnung	occursatio.
occationaliter	bey Gelegenheit	occasione.
oculariter	augenmäßig	luculenter, evidenter.
odoramentarius	Materialist	unguentarius.
officialis	Officier	minister, magistratus.
officiositas	Höflichkeit	officium, studium.
olfactus	Geruch	odoratus.
omnifariam	auf alle Weise	quâvis ratione.
omnifarius	auf alle Weise	cujusquemodi.
opiniosus	eigensinnig	sententiæ tenax.
oraliter	mündlich	coram, ore, verbô.
ordinare	verordnen	præscribere.
originale	Original	prototypon.
otiositas	Müßiggang	otium, desidia.
Pallidatas	Bleiche	pallor.
palisadæ	Palisaden	valli, sudes.
parcitas	Sparsamkeit	parsimonia.
pariformiter	gleichmäßig	pariter, æquè.
paritio	Gehorsam	obedientia.
partialis	partheyisch	parti addictus.
partialiter	theils	partim.
particularis	besonder	singularis.
parum ante	ein wenig zuvor	paulò ante.
pasquillus	Pasquill	libellus famosus.
passabilis	ziemlich	tolerabilis.
passagium	Paß	transitus, iter.
passibilis	leidlich	quod pati potest.
passiones	Leidenschaften	affectiones, affectus.
passio	das Leiden	perpessio.
passionatus	passionirt	perturbatus, malè affectus.
passus	ein Paß	literæ commeatus.
patiens	Patient	æger, ægrotus.
patriota	Landmann	civis, municeps.
patrocinatus	Beystand	patrocinium.
pausa	Pause	quies, respiratio.
peccaminosus	sündhaft	vitiosus, improbus.
per accidens	ungefehr	fortuito, casù.
percussura	eine Plage	percussio.
perdonare	pardoniren	condonare.
perfectionaliter	vollkommen	perfectè.
perferentia	Vertragung	tolerantia.
permittere	lassen	pati, ferre.
perpendiculariter	gerade	ad perpendiculum.
persecutio	Verfolgung	insectatio.
personaliter	persönlich	coram, ipse.
perspectiva	Fernglas	tubus opticus.

per-

pertinentiæ	Angehörungen	prædia, reditus.
phantasticus	fantastisch	fanaticus.
phlebotomare	Ader lassen	venam incidere.
phlegmaticus	wässericht	pituitosus.
piscatio	Fischerey	piscatus.
placiditas	Gelindigkeit	lenitas.
plagare aliquem	verletzen	vulnerare, lædere.
plasmare	gestalten	fingere.
plausibiliter	ansehnlich	cum plausu.
plaustraliter	Magen-voll	copiosè.
plenariè	vollkommen	planè.
pompaticus	stolz	splendidus, magnificus.
portarius	Pfortner	janitor.
possibilis	möglich	quod fieri potest.
posta	Post	cursus publicus, veredarii.
postarii equi	Postpferde	equi cursorii.
potentatus	Potentat	potestas, dominatio.
potentialiter	mögl ich	quâvis ratione.
practica	Practick	usus, experientia rerum.
præbenda	Pfarrguth.	beneficium sacerdotis.
præcedentia	Vorgang	prærogativa loci.
præcisè	durchaus	accuratè, simpliciter.
præfigurare	vorbilden	repræsentare.
prægnans causa	wichtige Ursach	gravis causa.
præmentionatus	vorgemeldter	prænominatus.
præprimis	voraus	imprimis, cumprimis.
prærequirere	voraus begehren	requirere.
præsentare	vorstellen	repræsentare.
præsidatus	Vorsitz	principatus.
præsumere	untersangen	sibi sumere, audére.
præsumptuosus	frech	arrogans, insolens.
præsupponere	gewiß halten	ante constituere.
prætendere	prätendiren	postulare, sibi arrogare.
prævalére	vorschlagen	superare.
primogenitus	Erstgebohrner	major natu.
primatus	erste Stelle	principatus.
primordialis	anfänglich	ad primordia pertinens.
principaliter	vornehmlich	præcipuè, potissimum.
principare	herrschen.	dominari.
prioritas	Vorgang	dignior, prior locus.
proba	Probe	specimen, documentum.
processus	Proceß	causa, lis, actio.
prodigalis	verschwenderisch	prodigus, effusus.
prodigaliter	verschwenderisch	prodigè.
profunditas	Tieffe	profundum.
professor	Lehrer	magister, doctor.
prolongare	verlängern	producere, prorogare.
prolongatio	Aufschub	prolatio.
pro mea persona	vor meine Person	quo ad me attinet.
promptitudo	Fertigkeit	alacritas.
pro nunc	vorißt	in præsentia.
propalare	kund machen	evulgare, palàm facere.
proportionalis	proportionirt	congruens, æqualis.
protectio	Schuß	præsidium.
protector	Schützer	defensor, patronus.
pro tempore	zur Zeit	nunc, hoc tempore.
protestari	protestiren	intercedere, contradicere.
protocollum	Protocoll	commentarii, adversaria.
provisio	Vorrath	res frumentaria, penus.
Proximare	hinzu nahen	propinquare.
Proximior	näher	propior.
Proximitas	Nähe	propinquitas.
punctum honoris	Ehre	apices.
pusillanimis.	kleinmüthig	pusillo animo.

Qua-

Qualificatus	qualificirt	habilis, ornatus.
Quæstionare	fragen	quæstionem instituere.
quietantia	Quittung	apocha, chirographum.
Rabulista	Plauderer	Rabula.
rancor	Haß	odium, acerbitas.
rapinari	rauben	rapere.
ratificare	genehm halten	ratum habere, facere.
reactio	Wieder-That	actionis reciprocatio.
realiter	würklich	reapse, revera.
rebus sic stantibus	in diesen Umständen	sic habentibus.
recapitulare	wiederholen	rerum capita repetere.
recidivare	wieder krank werden	recidivum fieri.
recommendare	befehlen	commendare.
recompensare	wieder vergelten	compensare.
rectificatus	zurecht gemacht	correctus.
redargutio	Niederlag	confutatio.
refectorium	Speise-Saal	trichinium, cœnatio.
reflexio	Bedenken	consideratio.
regimentum	Regiment	legio.
registrum	Register	tabulæ publicæ.
regulare se	sich regulieren	regere, dirigere se.
regratiare	bedanken	gratias agere.
regulariter	gemeiniglich	fere, vulgo.
repatriare	heimkehren	in patriam redire.
residentia	Residenz	regia sedes, domicilium.
renunciare	quittiren	abdicare.
resistentia	Widerstand	repugnantia.
resolvere se	sich entschliessen	statuere, decernere.
resolutio	Resolution	consilium, sententia.
respectivè	nach Ansehen	comparatè ad.
retaliare	mit gleicher Münze zahlen.	par pari referre.
retrales	Revers	cautio.
revolutio	Aenderung	conversio.
rigorosus	genau	rigidus, asper.
robustitas	Stärke	robur.
Sagittare	mit Pfeilen schiessen	telis petere.
salvare aliquem	einen erlösen	servare.
salvus conductus	Freyheits-Brief	fides publica.
sanguinare	bluten	sanguine manare.
scabrositas	Rauhe	asperitas.
scibilis	zu wissen	quod sciri potest.
scienter fecit	wissend thun	sciens, prudens.
scrupulosus	scrupulos	anxiè religiosus.
securare	versichern	cavere.
sensualis	sinnlich	delicatus, voluptarius.
sentimentum	Sinn, Meynung	sententia.
septimana	Woche	hebdomada.
serrare	sägen	serrâ dilacerare.
servitor	Diener	servus, minister.
servus judicis	Gerichts-Diener	apparitor, accensus.
sigillare	petschieren	signare.
signanter	benanntlich	distinctè.
significatio	Bedeutung	notio.
situari	gelegen seyn	situm esse.
situatio	Gelegenheit	situs.
solare	an der Sonne trocknen	siccare ad solem.
solennizare	feyerlich begehen	festum diem agere.
specialiter	besonders	specialim.
specificare	specificiren	delegare.
spontaneus	freywillig	ultroneus, voluntarius.
subditus	mein Unterthan	subjectus meus.

ſubſtitutus	Nachgeſetzter	vicarius
ſubſtantia	Haab und Guth	facultates, fortunæ.
ſucceſſivè	nach und nach	pedetentim, ſenſim.
ſuccurſus	Succurs	ſuppetiæ, auxilia.
ſufferentia	Uebertragung	tolerantia.
ſufficienter	zur Genüge	abundè.
ſufficientia	Genüge	abundantia.
ſumma ſummarum	idem	ſummatim.
ſummare	ſummiren	ſummam ducere.
ſummitas	Gipfel	faſtigium.
ſuperbire	hoffärtig ſeyn	efferre ſe, inflari.
ſupercilioſus	hochtrabend	arrogans.
ſuperioritas	Oberhand	principatus, eminentia.
ſuperſcriptio	Ueberſchrift	inſcriptio.
ſuppono, quod	ich zweifle nicht, daß	pono.
ſupra familiam præpoſitus	vorgeſtellt	familiæ præpoſitus.
Talentum bonum	gut Talent	animi dotes.
taliter qualiter,	ſo und ſo	utcunque.
tangibilis	begreiflich	ſub tactum cadens.
tardatio	Verweilung	tarditas, mora.
taxare	taxiren	æſtimare rem.
tegere menſam	Tiſch decken	ſternere.
temporizare	ſich in die Zeit ſchicken	ſervire tempori.
tenebrare	verfinſtern	obſcurare.
tene hoc pro certo	halte diß vor gewiß	ſic habeto.
titulare	tituliren	ornare titulo, &c.
totaliter	gänzlich	penitùs, ex integro.
tractare aliquem	tractiren	epulis accipere.
tractatus magnus	groſſer Tractat	volumen grande.
tranſcunter	obenhin	per tranſcurſum.
tranſparere	durchſcheinen	pellucere.
treuga	Vertrag	induciæ, pactio.
tribulare	tribuliren	angere, vexare.
tyrannizare	tyranniſiren	lædere.
Vacantia	Vacanz	vacatio.
Valedico	beurlauben	jubeo te valere.
verbaliter	mit Worten	verbò.
verificare	beglaubigen	probare, efficere.
vicibus tribus	dreymal	ter.
victoriſare	victoriſiren	victoriam referre.
victualia	Eß-Sachen	alimenta.
virtuoſus	tugendlich	probus, honeſtus.
viſibiliter	ſichtiglich	in oculis.
viſus bonus	gut Geſicht	acris oculorum acies.
viſito	beſuchen	viſo, inviſo.
vituperium	Tadel	vituperatio.
vivifico	lebendig machen	ad vitam revoco.
unanimitas	Einmüthigkeit	concordia.
ubiquaque	einigerley Weiſe	ullo pacto.
undequaque	überall	undique, omni ex parte.
unigenitus	Eingebohrner	unicus matris.
univerſaliter	insgemein	univerſum, generatim.
uſualis	brauchbar	uſitatus.
uſurare	wuchern	fœnerari.

Igitur his vocibus omnibus mihi interdictum erit?

Reſp. Niſi imperitus aut barbarus haberi velis ab omnibus. Ruditatis enim & ignorantiæ, cum meliora ſuppetunt, deterioribus uti. Qui ab ipſis Grammaticæ incunabilis viæ hujus ducem fidum peritumque nactus fuerit, labore non maximo egregiè Latinus evadet.

Atqui inde ab Ciceroniano ævo multa inventa, illis incognita?

Resp. Cicero, quin ratio ipsa docet, rebus novis nova excogitanda nomina. Nec mirum, si per duodeviginti secula in Ecclesiastica & politica Republica mutata multa; in scientiis, mathematica, architectonica, nautica, militari, musica, cibaria, vestiaria, forensi, medica, hortensi, bucolica &c. multa nova inventa sunt. Ejusmodi de rebus cum scribendum erit, aut loquendum; cave, ne putidus sis, ac affectatus. Utere idiomate scholastico, cum philosopharis; architectonico, cum de ædificatione &c. sermo est. Utendum tamen Vocibus, quæ ad Latinitatem accedunt propius, & à Scriptoribus hodiernis melioribus, in eodem argumento versantibus adhibitæ, jamque consensu doctorum probatæ apud Nomenclatores, v. g. in *Indiculo universali Pomarii*, *Apparatu Eruditionis P. Pexenfelder*, aliosque reperiuntur. Vide Specimen de bellicis.

Voces Rei bellicæ hodiernæ:

Generalissimus	Imperator, summus armorum Præfectus.
Feld-Marschall	Marschallus.
General-Feld-Zeugmeister	Peditatus Magister
General der Reuterey	Equitatus Magister.
General-Feld-Wachtmeister	Acici Structor.
Marschall-Lieutenant	Pro-sub-Marschallus.
Obrister über ein Regiment	Tribunus.
Obrist-Lieutenant	Pro Tribunus, Tribuni Legatus.
Hauptmann, Rittmeister	Centurio.
Lieutenant	Pro-Centurio.
Corporal	Decurio.
Regiment	Legio.
Batallon	Cohors.
Squadron	Turma.
Compagnie	Centuria.
Corporalschaft	Decuria.
ganze Carthaunen	Primæ formæ tormenta.
halbe Carthaunen	Mediæ formæ tormenta.
Feld-Stücke	Castrenses machinæ.
Feld-Schlangen	Columbinæ.
Mörser	Mortaria.
Bomben	Pilæ ignivomæ.
Granaten	Pilæ granatæ.
Hagel-Geschütz	Tormenta grandifera.
Pasteyen	Propugnacula.
Cortine	Cortina.
Ravelin	Propugnaculum à mœnibus adjunctum.
Caponieren	Cæcæ cryptæ.
Contrescarpe	Pars foliæ mœnibus adversa.

CAPUT SECUNDUM.

De Puritate seu Proprietate, quæ est in Sententiis.

Quid Sententiæ nomine intelligis? & quænam est ejus Puritas?

Sententia idem est, ac Constructio integra, seu sensus Nomine & Verbo completus. Ad ejus Puritatem haud satis est, quod verba singula pro ratione & Latina, nisi structura item Verborum Latinæ linguæ ingenio consentanea sit. Quemadmodum & lapidibus etsi pulcherrimè quadratis ædificium inæquale & vitiosum surgere potest.

Quibus vitiis læditur Latinæ Sententiæ Puritas?

Resp. Solœcismo & Barbarismo. De *Solœcismo* vitando Syntaxis præcipue Regulasque tradit Constructionis emendatæ. Harum tamen Regularum vel neglectu vel ignoratione factum est, ut horrida adeo, puerisque ridenda evaserit oratio eorum, qui ante Maximiliani I. tempora, ducentos nempe & amplius ante annos, scripsere, quorum libri etsi minimè indocti, ob styli squalorem à paucis contingitur. Quod in Solœcismos ita sibi fecerunt familiares, ut velut jus civitatis adepti viderentur, in quas Grammaticæ Regulas offenderint maximè, habeto Specimina sequa.

So-

Solœciſmi apud Scriptores Ligneæ Ætatis crebriores.

1. Regula, Syntaxis eſt: *Poſt voces*: adeo, ita ſic, tam, talis, tantus, *nunquam ponitur quod*, ſed *ut* cum Conjunctivo. Quia vero inter *quod* & *ut* nullum Germanis, Italis, Gallis, Hiſpanis diſcrimen eſt, ſed eadem voce, *daß, che, que*, utrumque efferimus, idem in Latino fecére tam liberaliter, ut propè nullus Solœciſmus apud antiquos crebrior ſit. Sic legas:

Ita fuit miratus, quod fecit crucem ſuper crucem.
Tantus fuit exercitus, quod non potuit numerari,
Ita ſtuduit, quod fuit pallidus.
In tantum iratus eſt, quod nihil vult audire.
Adeò fuit calidum, quod præ ſiti manſerunt.
Tam cœcus eſt, quod nec ſolem poteſt videre.

2. Grammaticæ præceptum eſt, *ut poſt verba*: eventus, neceſſitatis, voluntatis, jubentis, monentis, mandantis, *non* quod, *ſed* ut *adhibetur*. Contrà illi:

Accidit, quod hoſtis noctu irrumperet.
Evenit, quod tam multi dormirent.
Neceſſe eſt, quod præfectis obedias.
Rogo te, quod mihi aliquas novitates præſcribas.
Volo, quod ſtatim illi litteras ſcribas.
Monuit illos, quod hoſtem non nimis longè perſequantur.
Mandavit, quod ſtatim caſtra deberent moveri.

3. Per Syntaxin verbum *videor* Conjunctionem *quod* refugit. Non refugiunt illi dicúntque:

Videbatur omnibus, quod magnum periculum foret.
Videtur, quod erit magna tempeſtas.
Videmur nobis, quod ſimus doctí.

4. Jubeo fere *Infinitivum* petit; iſti Conjunctionem *quod* ſubjungunt:

Juſſit, quod prædam dividant.
Juſſerat, quod ſine mora naves conſcenderent.

5. Conjunctioni *quod* paſſim Indicativum tribuunt, quem tum ſolùm admittit, cùm *cauſalis eſt*, & loco *quia* adhibetur. Sic aiunt:

Nunciavit illis, quod ipſi res bene ſuccedit.
Jam conſtat, quod tu fuiſti autor ſceleris.
Dixit, quod non vult amplius illius amicus eſſe.

6. Interrogativa Conjunctivum petunt, niſi vel interrogent, vel relativè poſnantur. Hæc Regula olim & hodie apud pueros miſerrimè creberrimèque vapulat: v. g.

Statim conjecturari, quid eſt.
Scimus, ubi anguis latet in herba.
Deus ſcit, quomodo huc venit.
Apparet ex hujus Regulæ ignoratione, quàm parùm ſcitis.
Interroga eum, quare abierit.
Vide quantum conſtat.

7. Reciproco *ſui* & *ſuus* utimur, cum tertia Perſona in ſe ipſam, vel res poſſeſſa in poſſeſſorem tranſit, ſed illi & quàm liberaliter: v. g.

Multùm valui apud illum, quando fui ſuus diſcipulus.
Venit mecum frater, & narravi ſibi, quid mihi nuper acciderit.
Hæc fecit apud Raymundum, quando fuit in exercitu ſuo.
Degenerabit puer, quia mater ſibi ſemper dat pecuniam.
Dic quæſo, quomodo valet ſuus pater?
Proſtravit eum ad terram, & abequitavit equum ſuum.
Ita bene rhythmizat, quod ſibi nullus par eſt in Poeſi.

8. Cùm Germanis nullus ſit Ablativus ſine Præpoſitione, hanc illi in Latino quoque adhibent, etſi ſit Ablativus Temporis: v. g.

In *diebus illis*; in *menſe Octobri*; in *illo anno*; in *media æſtate*, &c.

vel Ablativus Instrumenti:
Cum malo eum ad caput percussit.
Perfudit me cum aqua frigida.
Non possum scribere cum creta.
Cum cultris mensurant sulcum illum.
Liber in catena ligatus.

vel Casus Loci constructus: v. g.
Ex Francofordia; In Roma; Profectus ad Parisium; Natus in Colonia; Natus in Vienna.

vel Ablativus: v. g.
Venaidit pro duobus aureis.
Emit pro decem denariis.

9. Post verba: Audio, jubeo, curo, sino, permitto, patior, &c. Verbum subsequens, nisi Persona agens addatur, in *Infinitivo Passivo* ponitur. Illi contra:
Faciam hunc librum imprimere.
Fecit eum ad tribunal citare.
Curavit sibi vestem facere.

10. Deponentia nec timidè Passivè construunt: v. g.
Diu fuimus ab hoste persecuti.
Alma tanti mali stupente fuit lamentata.
Omnes asseruerunt, quod sit mentitum.
Redux e bello suius fuit à matre osculatus fuit.
In tua sic bis prandetum est.
Jam satis de hac re fabulatum est.

Utuntur iisdem formis terminationis Activa: v. g.
Tua epistola me consolavit.
Depraedavit totam terram hostium, &c.

11. Occurrent item contra Regulas alias Solœcismi varii, ut:
Stavit in porticu, in tegibus.
Accusavit eum proditionis sui erga eum.
Cur mihi non parcis, sicut parcuisti aliis?
Est similis ad illum.
Iratus est mecum.
Iratus est super eum.
Scribe, an est tibi necessarium?

Remoto Solœcismo jam pura erit Sententia?

Resp. Minimè, nisi ipsi proprietati item *proprie*, id est, elassicis Autoribus usitati, ac Latinitatis nori conformes. Linguæ cuivis tot sunt veluti domestici quot sunt *Modi*, seu *loquendi Genera*, seu *Dialecti*, seu Idiotismi, quod Latinè fonat, *Proprietates*. Inde fit, ut quamvis sensus quivis in qualibet lingua exprimi possit, tamen ut eidem sint Sententiæ, ad quas exprimendas in alia lingua Verba alia adhibere oportet.

Da exemplum:

Resp. Opus est numeris omnibus absolutum. *Latinus* est loquendi Modus. Si Germanicè vertes: Numerus, eine Zahl, omnis, alles, absolutus, vollendet: Dieß ist ein Werk von allen Zahlen vollendet; inepta foret & barbara dictio. Germani dicimus: Dieß ist ein in allen Stücken ausgemachtes Werk. E contrario, ein die Strange bauten, Idiotismus est Germanicus. Si Latinè vertas, *alas pertica tendere*, monstrosum fuerit. Alius enim verbis Latini sensum eundem exprimunt, dicuntque: *Partes alicujus fuci; alicui placito esse.*

Quid igitur est Barbarismus Sententiæ?

Resp. Præter alias Species facillimus est & frequentissimus, cum Idiotismum Germanicum seu modum loquendi Germanis proprium in Latinum invehimus, sic ut non tam Sententia Sententiæ, quàm Verba ipsa Verbis singulis respondeant. Ut si illorem Magistro accuses: Der Bube gabe mir keinen Fried; *iste puer mihi non dat pacem.* Et hat mir Ohrfeigen gegeben; *Dedit mihi colaphos.* Hat mich beym Haar gezogen; *Arripuit me per capillos.* Quæ hic Latinitate barbarum magis & impurum? Latini Sententias eadem, in hunc modum reddunt: *Iste pueri me vexavit; Colaphos impegit. Capillos tetigit.*

Ut

Atqui passim sic loquimur?

Resp. Hoc nempe malum illud est cum tanta Latinitatis strage tam latè pervagatum. Nec pueri solum ita loquuntur, sed Lutetæ, de qua memoravimus, Ateris Scriptores plerique Germanismis ejusmodi, feralibus, Gallicismis, Polonismis, scripta sua inquinârant adeo, ut è scriberi genere distinguere liceat, Italus, Gallus, Germanusve fuerit autor. Certè Germanus est pulchri opusculi autor, cujus est sensus: *Si fides tota tam Biblia intus & extra*, non nisi die sonte Bibel auswendig inwendig können. *Habeo oculum super te*, ich habe ein Auge auf dich. *Teneas te apud Dominum*, halte dich bey dem Herrn. *Ecce, quam bonam animam habet hic*, siehe was gutes Herz hat jener. Modi hi loquendi Germanicus proprii nequaquam eadem verbis reddendi, sed retento tantùm eodem. Modi loquendi Latine hi usu propria significandi erant in hunc modum: *Si Biblia tota memoria teneas. Attende tibi. Caveas te Dominum. Quam commode vivit ille*, &c. Ob has quasdam, cum grandes, tam longæ aures de frequentioribus ejusmodi Germanismis subjecto cum brevi sententiarum aliquot barbarismum, quæ apud permultos in usu sunt.

Observationes quædam Germanismorum magis vulgarium.

1. Finitus apud Latinos in Infinitum convertatur, emissa Conjunctione, *quod*, post verbum *Sensuum*: Video, audio, sentio, cogito, puto, ajo, scribo, narro, nego, &c. Et *Affectuum*: Gaudeo, maror, doleo, ipso, &c. Inque his Latine proprium est, ut quidam pro Solœcismo habeant: *Dico, quod*; *Scio, quod* &c. certe apud probos Autores raro reperias. Quia tamen hunc Infinitivum Germanice reddere non poterimus, fit, ut passim audiatur, & apud Ligneos Autores legatur:

Dicunt, quod non sit sic; negant ita esse.
Spero, quod erit alius; autumo fore.
Sentio, quod nondum advenerit; nondum advenisse.
Dicunt, quod Turcarum sint, ego nunquam credam, quod Christiani fugerint; Turcam vincit; Christianos fugit.

2. Verbum necessitatis, seu *debeo*, è Latino Genio sæpè in Participium Futuri *dus* convertitur. Ruditoribus saculis id passim observabant:

Das muß wahr seyn, *hoc debet esse verum*, hoc verum est.
Ihr müst wissen, daß ich kein Narr sey, *debetis scire, quod non sim stultus*; scitote, me stultum esse.

Debetis illum monere, quod deleat sæpiùs scribere, alia ego debeo nihil amplius illi mittere; Monendus est, sæpiùs ab ipso scribendum, alioquin mihil porro à me illi mittendum esse.

Judico, quod pueri non debent habere pecuniam; pueris non habendam.
Non video, quare ridere is debeam; cur ridendum sit nobis.
Debes tacere cum tua laude; de laudibus tuis tacendum est.

3. Verbum *werden*, ich werde, Germanis frequentissimum est. Id Latini vel Futuro reddunt, vel omittunt omnino, ejusque Tempus Verbo subsequenti tribuunt: v. g.

Ich will ihn schon finden, *jam volo hunc deprehendam*: jam eum deprehendam.
Audio, quod velis abire; vos abiturus.
Volo ajus te pœnitere; pœnitebo.
Libenter scribam, si; libenter scriberem, si.
Ich wünsche, daß Er lang leben werde, *opto, ut diu vivere velitis*; vivatis.
Si haberem, haberem dare: dedissem.

4. Similes Germanismos patit verbum *possum* Germanicè usurpatum; id est, quando vel *Emphasis* cadit, vel loco: *Scio, memini, cano, pugilis sum*, adhibetur.

Emphasis cadit:
Ich kan sich plagen, *ich kan mich plagen*, *se homo se potest fatigare*; ut iste se fatigat.
Velim, si fieri possit, ad me venire; ad me venires.
Non possum esse tam piger, quam vos, non sum piger sum.
Ille homo potest clamare in disputando; ut clamat in disputando.

Loco: *Nego, nitebo* &c.
Potest bona carmina facere; scit.
Non possunt scire latinum; non sciunt, callent.
Possis pulchre ludere in organo, scis probè organo cancre.

Quid ego possum contra? quid ego repugnam? quid id mea refert?
Ego possum ænigmata solvere; peritus sum solvendi.
Ego non possum Mathesin; non calleo.

5. Germani loco Partitivi, *aliquis, quidam, &c.* suum, ein, *unus*, usurpant; quod cùm Numerale sit tantùm, in Latino planè abusivum & barbarum sonat. Hoc Barbarismi genere vulgo & pueri sermonem, & boni illi Autores libros suos inquinant:

Usus est una horrenda impertinentia; insolentia insignis.
Timeo, quod erit adhuc unum magnum disturbium; timeo, ne magnæ turbæ existant.
Ego tibi parabo unum lixivium, ich will dir eine Lauge zurichten; malum tibi adorno.
Fuit unus bonus amicus apud me; quidam.
Incessit in uno habitu mirabili; in habitu, *vel* habitu *potius*.
Nutrix una fuit justificata; quædam capite plexa.
Si esset adhuc tam magnis, esset respectu vestri unus puer; si altero tanto major fuisset, ibi comparatus puer erit.
Fuit semel unus Rex; quondam quidam Rex.

6. Æquè frequenter, nec minùs barbarè completiva illa Germanorum particula, wohl, *benè*, in Latinum invehitur, e. g.

Est benè unus vilis homo: vilis homo.
Est benè dolendum: dolendum.
Potuisses id bene facere: facere id potuisses.
Bene tibi credo: satis credo.
Benè permittes stare, du wirst es wohl stehen lassen, rem suo loco relinques.
Ego benè tibi notabo, ich werde es dir wohl merken, notabo, memor ero.
Est bene res lepida: es ist wohl eine seltsame Sache, res est lepida, &c.

Nota: Quod ejus loco Latini utuntur particulis, *sane, certè, probè, &c.*

7. Germani post particulam conditionalem, *si*, wann, subjiciunt *tunc*, so: v. g. wann du willst, so komme, *si vis, tunc veni*. Illud *tunc* omittendum est ferè in Latino; nec enim dicimus: Si vales, *tunc* benè est.

Si me interrogâsses, *tunc* dixissem.
Si aliquid habes, *tunc* mihi mitte.
Si pluerit, *tunc* manebo domi.

Idem *tunc*, pro hernach, è simplicioribus, præsertim in narrando, odiosissimè repetitur, & Latinis planè intolerandum est; uti & Formulæ istæ: *Deinde dixit, deinde respondit &c.* v. g. *Tum narravit mihi unum exemplum: Venit unus Judæus baptizatus in agone; tunc jussit pontane leporem & canem, & duxit: Permitte eos currere. Tunc canis statim apprehendit leporem. Postea iterum jussit currere unum cattum & murem; & cattus apprehendit murem. Tunc dixit præsentibus: Sic est Judæus, qui nunquam dimittit fidem suam, & ego volo bonus Judæus mori. Tunc dixerunt illi: Nunquam fuit bonus Christianus &c.* Ut Germanitas hæc ope Participiorum evitanda sit, capite sequenti tractabitur.

Germanismi singulares:

Non fiet hoc in omnem æternitatem, dieß wird in Ewigkeit nicht geschehen, id nunquam fiet.
Non tenebo illud pactum, diesen Vertrag werde ich nicht halten, non stabo pacto.
Ille puer est falsus, dieser Knabe ist falsch, mendax, subdolus.
De hac re non possum audire, ich kann von dieser Sache nicht hören, mentionem hujus rei non fero.
Loquuntur ad invicem in silentio, sie reden in der Stille mit einander, secretò inter se loquuntur.
Pro magna mea fortuna, für mein grosses Glück, bona mea fortuna, meo bono.
Arrisit me, er hat mich angelacht, arrisit mihi.
Eas ad patibulum, gehe zum Galgen, abi in malam rem.
Habe patientiam cum illo, habe Gedult mit ihm, fer, tolerato hominem.
Est tremendus nebulo, er ist ein schröcklicher Bösewicht, insigniter nequam.
Permittas, me videre hunc librum, laß mir dieses Buch sehen, da videndum.
Et quod adhuc plus est, und was noch mehr ist, quid? quod, & quod amplius est.

Ap-

Appetitum tenere in fræno, seinen Appetit im Zaum halten, frænare, coërcere libidines.

Non facias, noli facere, thue es nicht, ne feceris.

Hoc semel pro semper dictum sit, das sey ein- für allemal gesagt, hoc semel dictum esto

Volo paràm tecum loqui, ich will ein wenig mit dir reden, paucis de volo.

Quomodo significat ille puer? wie heißt der Knabe? qui? quo nomine vocatur?

Oportet dicere, quod veritas est, man muß sagen, was die Wahrheit ist, oportet rem dicere.

Loquitur culinarium Latinum, er redet Küchen-Latein, malè latinum loquitur.

Actum est cum isto homine, mit diesem Menschen ist es aus, perditus est hic homo.

Hic homo totaliter se perdit, der Mensch verliehret sich völlig, totus desipit.

Melius stat cum illo, mit ihm steht es besser, melius agitur cum illo.

Facit turpes vultus, er macht wilde Gesichter, vultum detorquet.

In persona adfuit, er ist in Person da gewesen, ipse coram adfuit.

Mittam, vel *ibo pro illo*, ich werde um ihr schicken, oder gehen, accersam, vel vocabo illum.

Dedit mihi multum ad agendum, er hat mir viel zu schaffen gegeben, multum mihi negotii fecit,

Non possum illum pati, ich kan ihn nicht leiden, non fero hominem.

Est mihi plane contrarius, er ist mir gar zuwider, odiosus mihi est.

Scit bene circumire cum hominibus, er weiß mit den Leuten wohl umzugehen, scit agere cum hominibus, tractare homines.

Bonus vir non habet cor, der gute Mann hat kein Hertz, nihil habet animorum.

Factus est totus albus præ timore, er ist ganz weiß worden vor Furcht, impalluit timore.

Timuit usque ad mortem, er hat sich zu todt gefürchtet, metu exanimatus est.

Unum oculum claudere, ein Auge zumachen, connivére, indulgére.

Porcum fecit in charta, er hat eine Sau gemacht auf dem Papier, lituram fecit.

Jam est melius cum illo, es ist schon besser mit ihm, melius habet, valet.

Ille me planè vult annihilare, er will mich gar vernichten, contemnit me.

Est homo valde illuminatus, & in Philosophia profundus, er ist ein sehr erleuchter und in der Philosophie tiefsinniger Mann, vir est planè perspicax, & recondite doctrinæ.

Semper me vexat cum ista re, er vexirt mich alleweil mit dieser Sache, id mihi usque oggerit; ea re me divexat.

Est magnus sermo, quòd, es ist eine starke oder grosse Rede, daß ꝛc. multus est sermo, quòd.

Semper mihi mala loquitur, er redet mir allezeit übel nach, mihi male dicit.

Volo vobis semel unum specialem honorem facere, ich will euch einmal eine besondere Ehre anthun, aliis singulari vos honore accipiam.

Vide, ut non facias amplius, schaue, daß du es nicht mehr thust, vide, ne iterum feceris,

Debes discere, qualis sum, du mußt lernen, wer ich sey, ostendam, quis sim.

Jam te docebo, bonum facere, ich werde dich schon lernen, gut thun, jam te compescam.

Pro tuo honore id memoravi, ich habe dieß zu deiner Ehre gesagt, tui honoris, tui causâ.

Nulli permittit requiem, er läßt keinem keine Ruhe, neminem non inquietat.

Jam te inveniam, ich werde dich schon finden, non ero ingratus.

Damnum est, quod sit tam parvus, es ist Schade, daß er so klein ist, malum, quod ita pusillus est.

Ne habeas mihi pro malo, habe mir nichts für übel, ne vitio vertas.

Ille mecum benè putat, er meynt es gut mit mir, optimam voluntatem gerit, animo optimo.

Jam me imponam, ich werde mich schon einstellen, non ero ingratus.

Iste homo scit se invenire, der Kerl kan sich finden, solers est & industrius.

Habet bonum caput, er hat ein gutes Red-Haus, sanè loquax est.

Iste juvenis semper speculatur super sua scripta, er speculirt immer über seine Scripta, assiduò méditatur.

Semper est infirmus, er ist immer krank, identidem ægrotat.

Dedit suam sententiam contrà illum, er hat wider ihn seine Stimme gegeben, adversus illum sententiam dixit, tulit.

Facies me malum, du wirst mich toll machen, ad iram movebis.

Quid ex hoc puero fiet? Was wird aus diesem Knaben werden? quid hôc puerô fiet?

Tunc veniunt huc cum sua Latinitatione, & putant, se magnos Hansones esse, da kommen sie mit ihrem Lateinischen daher, und meinen, sie seyen grosse Hansen, jactant suam Latinitatem, eâque se efferunt.

Quomodo sic me semper potestis tribulare scribendo? wie möcht ihr immer mich also mit Schreiben tribuliren? ecquid toties me litteris fatigas?

Multine sunt Latinis Idiotismi seu Proprietates, qui non nisi aliis verbis Germanicè verti queant?

Resp. Magna sui parte Latina cum Germanica convenit, abundat nihilominùs Phrasibus, seu loquendi generibus, in quibus omnino discrepat. Discrepantias his in *Flore Latinitatis* pulchrè expressas, collectasque reperies, v. g. in Verbo *Mitto*: Aliquem nihil facere, *Germanis est*: einen meiden, abdanken. Nuncium alicui mittere, einen aufkünden, ab agen ꝛc. Mittere sanguinem, zur Ader lassen. Mittere sub jugum, überwinden ꝛc. Plura exempla adjungo in Verbis: *Facio, Sto, Eo, Teneo, Mitto*; Nominibus: *Animus, Pars, Præsens, Propitius.* Ubi nota: Idiotismos tantùm assumi, omnibus iis, in quibus Verba eadem ac Nomina Germanicæ versioni etiam ad verbum respondeant.

Idiotismi Verborum aliquot & Nominum Latinorum:

Facio.

Conjecturam facere, muthmassen.
Impetum facere, einen angreifen.
Quid illo factum? wo ist er hinkommen?
Nihil reliqui feçisti? hast du nichts übrig gelassen?
Facere strenuè, sich tapfer halten?
Quid facerem? was wäre zu thun?
Facere gratiam delicti, nachsehen.
Mercaturam &c. facere, Kaufmanschäft ꝛc. treiben.
Facere pecunias, Geld sammeln.
Facere copias, Volk auftreiben.
Nihil ad rem facit, es taugt nichts zur Sache.
Cum aliquo facere, mit einem halten.
Exemplum facere, ein Exempel stellen.
Facere damnum, naufragium, jacturam, Schaden, Schiffbruch leiden.
Paries vitium facit, die Mauer ist schadhaft.
Magni facere, hoch schätzen.
Nullum aliquem facere, einen entlassen.
Fac ita esse, gesetzt, dem seye also.
Diis facere, den Göttern opfern.
Bellum alicui facere, einen bekriegen.
Verba facere, eine Anrede halten.
Facere discessionem, von der Meynung weichen.
Facere insidias, einem nachstellen.
Facere justa, begraben.
Contumeliam facere, einen schmähen.
Fidem facere, beglaubigen.
Operæ pretium facere, thun, was der Mühe werth.
Compendium facere, einen Nutzen schaffen.
Sui copiam facere, zu sich einen Zutritt gestatten.
Vela facere, seegel.
Fœnus facere, wuchern.

Sto.

Stare ab aliquo, eines Parthey halten.
Stare animis, standhaft, beherzt seyn.
Stare promissis, Versprechen halten.
Stare judicio alieno, eines andern Meynung halten.
Stat mihi sententia, ich bin entschlossen.

Ve

Victoria multò sanguine stetit, der Sieg hat viel Blut gekostet.
Meliore loco stamus, es stehet mit uns besser.
Per te stat, quò minus id fiat, es stehet bey dir, daß solches nicht geschicht ꝛc.

Eo.

Ire in sententiam alterius, eines andern Meynung beypflichten.
Ire in alia omnia, ganz widriger Meynung seyn.
Ire inficias, leugnen.
Ire in possessionem, Besitz nehmen.
Ibit in duplum, es wird doppelt müssen bezahlt werden.
Mores eunt præcipites, die Sitten gehen Berg-ab.

Teneo.

Tenére provinciam, eine Verwaltung auf sich haben.
Tenére locum aliquem in republica, eine Stelle oder Dienst bekleiden.
Tenéri voto, zu Vollziehung seines Gelübds gehalten seyn.
Tenéri studio alicujus rei, Lust zu einem Ding haben.
Magna me spes tenet, ich habe grosse Hoffnung.
Odium nostri eos tenet, sie hassen uns.
Tenetur ejus avaritia, sein Geitz ist weltkündig.

Maneo.

Aliquem manére, auf einen warten.
Manére promissis, Versprechen halten.
Magna eum pœna manet, es wartet eine grosse Strafe auf ihn.
In officio manére, seine Pflicht beobachten.

Animus.

Animi causâ, für eine Kurzweil.
Animo aliquid agitare, etwas bey sich überlegen.
Animo morem gerere, seiner Neigung nachgeben.
Animo hæc exciderunt, diese Sachen seynd mir aus den Sinn gefallen.

Pars.

Primas in dicendo partes tenet, er ist der beste Wohlredner.
Tuarum partium est, es ist deine Schuldigkeit.
Partes Cæsaris sequitur, er ist auf des Cäsars Parthey, oder Seite.
Pro virili parte, nach Vermögen.
Primarum partium, er ist unter den Vornehmsten.
Nullam in partem tuâ interest, es gehet dich gar nichts an.

Præsens.

Præsens cum eo egi, ich habe mit ihm in Person gehandelt.
Venire in rem præsentem, den Augenschein nehmen.
Præsentem pecuniam solvere, baar bezahlen.
Remedium præsentissimum, das sicherste Mittel.
Præsens venenum, ein schnelles Gift.

Projectus.

Projectus puer, Findel-Knab.
Rupes in mare projecta, ein in das Meer hinaus laufender Fels.
Tectum in viam projectum, ein auf die Gasse hinaus hangendes Dach.
Homo ad audendum projectus; vel projectâ audaciâ, ein frecher Wagehals.

Igitur Phrasibus seu Idiotismis exceptis Latina omnia ad verbum in Germanicum convertere potero?

Resp. Certè. Itaque de juventute litteraria benè meriti sunt, qui excerptas è Ciceronè, Nepote, Cæsare, Livio, Curtio, &c. Phrases Latinas Germanicè versas, id est, Phraseologiam Cornelianam, &c. edidére. His instructus Tyro sedulus, marte suo, solo Dictionariò adhibitò, ad legendos Autores accedere poterit. Pro Exemplo sit Epistola 15. L. 14. quam nullò propè verbulò mutatò accommodè Germanicam facies:

Constituéramus, ut ad te ante scripseram, Ciceronem Cæsari obviam mittere; sed consilium mutavi-

wir hatten fest gestellt, wie ich dir zuvor geschrieben hatte, den Ciceronem dem Cæsari entgegen zu schicken; aber wir haben diesen Schluß geän-

vimus, quia de ejus adventu nihil audiebamus. Die andern
dern, weilen wir von dessen Ankunft nichts hörten. Von den übrigen
rebus, etsi nihil novi erat, tamen quid velimus &
Sachen, obwohlen nichts neues war, wirst du doch, was wir verlangen, und
hoc tempore opus esse putemus, ex Sicca plura com-
zu dieser Zeit nöthig zu seyn vermeynen, von dem Sicca mehreres verneh-
scere poteris. Tulliam teneo adhuc mecum. Tuam valetudinem cu-
men können. Die Tulliam halte ich noch bey mir. Deine Gesundheit be-
ra diligenter.
ge fleißig.

Viden', ut non modo Sensus idem, sed Verba propè omnia Linguæ utrique sint communia.

At non omnes ejus Epistolæ perinde planæ sunt?

Resp. Nihilominus epistolarum etiam longiorum magna pars haud plurimis Phrasibus constat, & contextus ferè totus verborum est non admodum operosæ. Ex Phrases eminentiores prælonge ad Lucceium Epistolæ L. 5. Ep. 12. Item ad Dolabellam L. 14. Ep. 19. ad Marium L. 7. Ep. 3.

Idiotismi seu Phrases Latinæ Epistolæ Ciceronis

Ad Fam. Lib. 5. Ep. 12. ad Lucejum.

Vicit opinionem meam tuorum Scriptorum præstantia, deine Schriften sind trefflicher, als ich vermeynt hatte.

Cupio, res nostras monumentis tuis commendari, ich verlange, daß meine Thaten in deinen Schriften verfasset werden.

Hæc res me ad spem immortalitatis rapit, diese Sache erwecket in mir eine Hoffnung der Unsterblichkeit.

Multis oneribus premor rerum susceptarum & instituarum, die theils angenommene, theils schon angefangene Sachen machen mir viel zu schaffen.

Nolui mihi deesse, ich habe mich selbst nicht versäumen wollen.

Multum interest ad meam laudem, es ist mir zur Beförderung meiner Ehre gar viel daran gelegen.

Mens mea tota in uno argumento versatur, ich habe mich, meine Sorgen und Gedanken gänzlich auf eine Sache gelegt.

Ut me ornes, postulo, ich verlange, daß du mich lobest.

Etiam atque etiam te rogo, ich bitte dich inständig.

Hic homo à voluptate non allicitur, er läßt sich von der Wollust nicht einnehmen.

Largire aliquid amicitiæ nostræ, thue unserer Freundschaft halber etwas über.

Cujus studium illâ historiæ varietate non erectum tenetur? wer liest nicht mit Lust eine mit so vielen Zufällen angefüllte Historie?

Si in eadem sententia fueris, wann du eben der Meynung seyn wirst.

Assentando gratiam alicujus aucupari, mit Schmeicheln sich um eines Gnade bewerben.

Id mihi & ad dignitatem, & commodum præstans erit, dieß wird mir zu meiner Ehre, Ansehen und Nutzen vorträglich seyn.

Eventus temporum literis mandare, die Begebenheiten unserer Zeiten in Schriften verzeichnen.

Ad Marium Lib. 7. Epist. 3.

Diem ipsum memoriâ teneo, ich gedenke noch des nehmlichen Tages.

Tu mihi præsto fuisti, du bist mir an die Hand gegangen.

Ea cogitatio me habet solicitum, jener Gedanken macht mir Sorgen.

Officio deesse, sein Amt und Pflicht verabsäumen.

Ejus periculum me commovet, es macht mir seine Gefahr Angst.

Pudori cedere malui, quam salutis meæ rationem ducere, ich habe lieber der Lust Neben und meiner Schaamhaftigkeit nachgeben, als mein Heil beobachten wollen; habe mich aus lauter Schaam selbst verlohren.

Magnum æs alienum, grosse Schulden.

Pacis autor semper fui, ich habe immer den Frieden angerathen.

Abhorret à pace Pompejus, Pompejus will nichts vom Frieden hören.

Bellum ducere, den Krieg verlängern.

Signa conferre cum hoste, mit dem Feinde schlagen.

Mortem sibi consciscere, sich selber entleiben.

Non erat optima conditio vivendi, wir hatten ein ſchlecht Leben; es ſtunde nicht am beſten.

Armis inferiores, non cauſa, der Handel war gut, aber die Kräfte deſto geringer.

Et quia Claſſicorum nullus æquè limpidus, facilis, brevis eſt ac Nepos, è Themiſtocle ejusdem vide exceptos Idioutmos.

Idiotiſmi ſeu Phraſes

Excerpti è decem Capitibus Vitæ Themiſtoclis Corn. Nepotis.

Caput I.

Pater ejus generoſus fuit, ſein Vater war einer von Adel.
Uxorem ducere, ein Weib nehmen; eine heyrathen.
Minus probatus parentibus, ſeine Eltern halten wenig von ihm.
Rem familiarem negligere, das Hauswesen, die Wirthſchaft auſſer Acht ſetzen, alles verthun.
Contumelia eum frangit, der Spott macht ihn kleinmüthig.
Famæ ſervire, ſuchen, ſich in Credit zu ſetzen; nach Ehren ſtreben.
Multum in judiciis verſari, viel bey Gericht ſich bemühen.
Callidè de futuris conjicit, er iſt von groſſer Klugheit und Vorſichtigkeit.

Cap. II. Capeſſere rempublicam, Dienſte nehmen.
Multum pecuniæ ex metallis ſeu agris redit; die Bergwerke tragen viel Geld.
Divitiis ornare aliquem, einen zum Reichthum verhelfen.
Petere hoſtem, auf den Feind losgehen.
Fama perfertur in Græciam, der Ruff gehet in Griechenland.
Ignarus, quo valeret Oraculum, unwiſſend, was das Orakel ſagen wollte.
Omnia, quæ moveri poſſunt, alle fahrende Güther.
Sacra procurare, den Gottesdienſt verrichten.

Cap. III. Conſligere cum hoſte, mit dem Feinde ſchlagen.
Pari prælio diſcedtum eſt, es war ein zweifelhafter Sieg.
Ancipiti periculo premi, in die Enge kommen; ziemlich in Gefahr ſtehen.
Incendio delére urbem, die Stadt verbrennen.

Cap. IV. Summæ Imperii præeſſe, das Obercommando haben; das Regiment führen.
Eum habeo fideliſſimum, ich darf ihm alles vertrauen.
Ingratiis ad aliquid cogi, wider ſeinen Willen zu etwas gedrungen werden.
Aliquid doli ſubeſt, es ſtecket ein Betrug dahinter.
Loco & tempore alieniſſimo, zur unbequemſten, ungeſtümmeſten Zeit und Ort.

Cap. V. Malè rem geſſit, es hat die Sache nicht wohl ausgeſchlagen, iſt übel von ſtatten gegangen.
Ab hoc gradu depulſus eſt, er iſt von dieſem Vortheil abgetrieben worden.
Id agitur, man hat dieſes vor.
Reditu aliquem excludere, einem den Rückweg abſchneiden.
Certiorem aliquem facere, einem etwas berichten.
Iter facere, reiſen.
Poſt hominum memoriam, nach Menſchen Gedenken.

Cap. VI. Malo portu utimur, wir haben einen ungelegenen Haven.
Portum conſtituere, einen Haven anlegen.
Hoc longè aliò ſpectat, das iſt auf ganz was anders angeſehen.
De principatu nobis certamen eſt, wir fechten mit einander um den Vorzug.
Opus facere, arbeiten, die Hand anlegen.
Murus è lapidibus conſtat, die Mauer iſt von Stein.

Cap. VII. Operam dare, Fleiß anwenden.
Tempus quàm longiſſimè ducere, mit langem Verweilen ſuchen die Zeit zu gewinnen.
Cauſam interponere, etwas vorwenden.
Opus nihilominus fit, die Arbeit gehet dannoch fort.
Apud aliquem contendere, quod &c. bey einem etwas behaupten wollen, daß ꝛc.
Fidem alicui habére, einem glauben.
Morem alicui gerere, einem gehorchen.
Naufragium facere, Schiffbruch leiden.

Cap. VIII. Argos habitatum concessit, er hat sich zu Argos häuslich niedergelassen.
Societatem cum aliquo facere, mit einem in ein Bündniß treten.
Cum eo mihi hospitium est, ich habe den zu meine Zeit gute Freundschaft.
Magna religione tueri aliquem, sich eines mit allem Ernst annehmen.
Aliquem in fidem accipere, einen in seinen Schutz nehmen.
Fidem præstare, Treu und Glauben halten.
Capi alicujus misericordiâ, sich über einen erbarmen.
Gratiam alicui referre, einem Dank erstatten.

Cap. IX. Multa mala in domum meam intulit, er hat in meinem Hause viel Unheil gestiftet.

Cap. X. Aliquem sibi conciliare, sich einen zum Freunde machen.
Verba facere ad populum, zum Volk eine Rede thun.
Memoriæ prodere, etwas verzeichnen, schriftlich hinterlassen.

Multine item sunt Idiotismi Germanici?

Resp. Plures ac in ulla seu viva, seu mortua lingua. Loquendi genera seu *adagia*, seu aliquin sibi uni *proprietates* hæc est ubertas, ut haud paulo majoris peritiæ ac laboris sit, è Germanico in Latinum, quam vicissim vertere. Solum verbum, thun, machen, etsi in malis cum Latino concordat, propè centum Phrases progenerat, ab Latini planè abhorrentes.

Idiotismi Germanici Verbi *Facio*, thun, machen.

Convenit cum Latino Germanicum in his, quæ sequuntur:

Recht thun, justè, rectè facere.
Einem Gutes thun, alicui benè facere
Sich verächtlich machen, se vilem facere.
Frieden, Stillstand machen, pacem, inducias facere.
Sich einen Freund machen, sibi amicum facere.
Einen Burgermeister, Burger machen, consulem, civem facere.
Einen zum Erben machen, hæredem facere.
Ein Ende machen, finem facere.
Einem etwas zum Verdruß thun, alicui ægrè facere.
Einem ein Herz machen, animos facere.
Eine Probe machen, periculum facere.
Seine Schuldigkeit thun, officium facere.
Geld machen, facere pecuniam &c.

Contra verò in plurimis aliis discrepat ita, ut Latinè nisi circumlocutione verbisque aliis adhibitis effari nequeat, ut:

Sich davon machen, se auferre, discedere.
Einem zu schaffen machen, negotium facessere.
Sich über etwas machen, se conferre ad aliquid, dare se operi alicui.
Sich an einen, über einen machen, adoriri, invadere, aggredi aliquem.
Sich zu einem machen, compangere se alicui.
Er macht nicht viel aus einer Sache, rem non magnoperè curat, pensi habet.
Er hat das Buch teutsch gemacht, librum germanicè vertit.
Einen zum Narren machen, aliquem ad insaniam redigere.
Dieß macht Schlafen, il sommum conciliat.
Einen gelehrt machen, doctum reddere.
Du machst mirs zu grob, zu braun, nimiùm in me durus es, nimiùm me premis.
Er will mir weiß machen, daß, mihi persuadere vult, quòd.
Er macht es allen also, talem se gerit, talis est erga omnes.
Ich habe ihn müde gemacht, fatigavi illum.
Einen bös machen, irritare aliquem.
Sich aus dem Handel, aus dem Spiel machen, expedire se negotio.
Einem Lust machen, recreare aliquem, adjuvare in rebus angustis.
Mind machen, Thrasonem agere.
Sich bey einem zumachen, alicujus gratiam aucupari, assentari.
Einen stark ausmachen, acriter objurgare aliquem.
Einem Angst machen, conjicere in angustias, sollicitum reddere.
Einen ein bös Spiel machen, aliquem in fraudem inducere.
Richtigkeit mit einem machen, rationes componere cum aliquo.

Sein Amt recht machen, rité fungi officio.
Er macht die Sache arger, als sie ist, rem exaggerat ultra justum.
Einen arm machen, ad inopiam redigere.
Sich mausig machen, gestare se, efferre.
Große Augen zu einem Ding machen, stupére, mirari.
Das Creutz machen, signare se cruce.
Sich einen gu en Tag machen, indulgere sibi, se exhilarare, remittere.
Ich mache mir eine Ehre daraus, honori mihi duco.
Krumme Finger machen, clepere, furari.
Einem einen Schatten machen, alicujus luminibus præstruere.
Mathäs macht Eis, glacet.
Einen Excess machen, excedere modum.
Einem das Maul machen, ducere aliquem, circumducere.
Sich einen Scrupel machen, religioni sibi ducere.
Einen irr machen, perturbare.
Feyerabend machen, à labore cessare.
Eine Stadt fest machen, munire urbem.
Einen Hand-fest machen, comprehendere aliquem, in custodiam ducere.
Den Feind flüchtig machen, fugere hostem.
Sich mit einem gemein machen, aliquo familiariter uti.
Geld machen, pecunias cogere, conficere, vel etiam *facere*.
Das Land öde machen, regionem vastare.
Einem eine Furcht machen, terrorem alicui incutere.
Die Sache offenbar machen, rem manifestare.
Einem Platz machen, locum concedere.
Sich einen grossen Nahmen machen, sibi clarum nomen, famam parere.
Beute machen, prædas agere.
Saur Gesicht machen, torvum, minaciter intueri.
Zu schanden machen, in pudorem dare.
Das Messer scharf machen, acuere cultrum.
Einen zum Scheim machen, contumeliâ aliquem *vel* probrô afficere.
Spas machen, joculatorem agere.
Schulden machen, nomina, æs alienum contrahere.
Du machst mich zornig, ad iracundiam me provocas.
Er wollte sich schön machen, purgabat, excusabat se.
Zu Staub machen, in pulverem redigere
Einen schwirig machen, exacerbare aliquem.
Runzeln machen, corrugare frontem.
Zahm machen, ciburare.
Er hat ihn wiederum gut gemacht, conciliavit, pacavit illum.
Das Fleisch einmachen, carnem condire.
Er macht nicht viel Worte, verborum parcus est.

Observa item in paradigmatis verborum, stehen, gehen, halten, bleiben, sehen, lassen, legen, schlagen, bringen &c. quam Phrasi utraque inter se dissideat, quamque pronum sit, ut Tyro quidpiam è Germanico Latinum, aut vicissim redditurus, si verba verbis aptet, in barbarismos Sententiæ turpissimos & Germanicam quandam Latinitatem incidat.

Idiotismi quorundam Verborum Germanici à Latino planè discrepantes:

Sto, stehen.

Etwas stehen lassen, aliquid missum facere.
Wie stehts? quid agitur?
Es stehet bey dir, penes te, in te est.
Die Sache stehet übel, malè agitur.
Ich stehe wohl mit ihm, mihi benè convenit cum illo, amicus ei sum.
Ich stehe bey ihm in Gnaden, gratiâ valeo apud illum.
Er stehet wohl, habet satis, opulentus est.
Es stehet im Buch, in libro est, ita scriptum est.
Er stehet an, dubitat.
Es stehet ihm Leib und Leben darauf, de capite ipsius, & fortunis agitur.

Barbarum foret dicere, *Permittas stare.* Quomodo stat? bene sto cum illo.

Stat

Stat in libro, &c. vide apud Aler. 51. Idiotismos Germanicos Verbi *fio*. Eundem de verbis sequentibus consule.

Gehen.

Einem an die Hand gehen, alicui adjumento esse, opem ferre.
Es gehet mir vor, animus mihi præsagit, præsentio.
Laß ihn gehen, omitte, sine hominem.
Die Sache geht ihm zu Herzen, sentit, tangitur, dolet de re.
Dieß gehet über mich, de me agitur, tangor.
Aus dem Wege gehen, decedere de via.
In sich gehen, ad se redire, corrigere se.
Er gehet in das zehende Jahr, agit annum decimum.
Die Uhr gehet nicht recht, fallit, exerrat hoc horologium,
Es gehet Blut von ihm, sanguine fluit.
Wie geht es dir? ut tecum agitur?
So gehet es, wenn man &c. ita fit, ita evenit, *si*, &c.
Es gehe, wie es wolle, utcunque accidat.

Barbarum: *Eat, sicut vult. Quomodo tibi it? Ex via ire. It in decimum annum &c.*

Halten.

Er hält sich wohl, benè se gerit.
Hochzeit halten, celebrare nuptias.
Halte dein Versprechen, sta promissis.
Das Faß hält zehen Eymer, hoc dolium decem urnas capit.
Er hält viel von sich, inflatus est, magnificè de se sentit.
Ich halte ihn für meinen Feind, pro hoste illum habeo.
Er hat uns stattlich gehalten, accepit, habuit nos perhumaniter.
Mahlzeit, Hochzeit halten, convivium, nuptias celebrare.
Er hält sich an grosse Herren, Magnatibus nititur, confidit.
Die Gebote halten, servare mandata.
Er hält es mit mir, mearum partium est.
Mit einander halten, consentire inter se.
Ein Bild gegen den andern halten, unam imaginem conferre alteri, cum altera.
Er hält sich zu Rom auf, Romæ moratur, habitat.

Barbarum: *Benè se tenet. Tenere nuptias. Tenere promissa. Multum de se tenet*, &c.

Bleiben.

Es bleibt dabey, ratum, fixúmque est.
Ich lasse es dabey nicht bleiben, non acquiescam, non ita rem sinam.
Er bleibt bey seinem Kopf, sententiæ suæ tenax est.
Er ist in der Schlacht geblieben, in acie cæsus est.
Laß es bleiben, omitte.
Er bleibt bey seinem Worte, promissa præstat.

Barbarum: *Manet apud. Manet apud suum caput*, &c.

Sehen.

Er lässet sich sehen, in conspectum prodit.
Er lässet sich sehen, magnificus est.
Er lässet seine Künste sehen, artis suæ specimina dat.
Er siehet ihn gar gern, delectatur eo, ejus convictu, consuetudine.
Ich sähe gern, daß &c. cuperem, ut &c.
Ich habe es nicht gern gesehen, ægrè, molestè tuli.
Sauer aussehen, torvum tueri.
Siehe auf dich selbst, cura te ipsum.
Er siehet ihm ganz gleich, ei simillimus est.
Durch die Finger sehen, connivére.
Er siehet übel, cæcutit, debili oculò est.
Aufwärts sehen, attollere oculos, suspicere.

Barbarum: *Male videt. Aspice ad te ipsum. Permittit se videri. Liceat illum videt. Male videt*, &c.

Lassen.

Einen kommen lassen, accersere aliquem.
Er läßet sich nichts sagen, nec monita audit, nec consilium admittit.
Laß es gehen, liegen, stehen, mitte, omitte.
Laß mich es wissen, certiorem me feceris
Laß mir mich nehmen, mihi rem permitte.
Es läßet sich nicht thun, fieri non potest.
Ich lasse mir ein Kleid machen, vestem mihi faciendam curo.
Einen zum Geld lassen, aream, pecuniam alicui credere.
Das Leben lassen, vitam profundere.
Es läßet sich essen, edui idoneum est.
Dieß läßet sich hören, haud contemnendum est.
Die Ader lassen, venam incidere, aperire.
Wein aus dem Faße lassen, promere vinum è cado.

Barbarum: *Permittere aliquem venire. Permittas stare. Sibi veniam permittere &c.*

Legen.

Etwas in Weg legen, impedire, obicem ponere.
Sich auf die Bücher legen, libris incumbere.
Geld auf Interesse legen, pecuniam ad censum collocare.
Die Schuld auf einen andern legen, culpam in alium transferre, transfundere.
Der Feind hat sich vor die Stadt geleget, hostis castra ad urbem metatus est.
Sich in einen Handel legen, interponere se.
Hand anlegen, manum admovere operi.
Sich die Sache lassen angelegen seyn, rem cordi habere.

Barbarum: *Aliquid in viam ponere. Se ad libros ponere. Ponere culpam super alium, &c.*

Schlagen.

Mit dem Feinde schlagen, pugnare cum hoste.
Der Feind ist geschlagen, hostis cæsus est.
Zu Boden schlagen, humi affligere,
Sich mit einem schlagen, congredi, rixari cum aliquo.
Aus der Art schlagen, degenerare.
Brücken schlagen, pontem ædificare.
Lager schlagen, castra figere.
Sich zu einem schlagen, se alicui adjungere.
Zu Wind schlagen, ventis tradere.
Die Orgel schlagen, organo canere.
Ballen schlagen, pila ludere.
Münze schlagen, monetam cudere, signare.
Auf die Waare schlagen, mercium prætia augére, intendere.
Die Uhr schläget, hora, horologium sonat.
Ein geschlagener Mann, hominum miserrimus.

Barbarum: *Hostis est percussus. Percutere organo. Horologium percutit. Se ad aliquem percutere, &c.*

Bringen.

Etwas an sich bringen, sibi comparare.
Einen auf seine Seite bringen, ad partes suas, ad se aliquem traducere.
Unter seine Gewalt bringen, sibi subjicere.
Etwas unter die Leute bringen, aliquid in lucem edere, evulgare.
Man kan nichts aus ihm bringen, nihil ex illo extundi, vel exsculpi potest.
Ich habe die Sache so weit gebracht, eò rem adduxi.
Gehilfen mit sich bringen, socios secum adducere.
Volk aufbringen, exercitum conflare.
Das Verderbene wieder bringen, rem perditam restituere.
Einen um das Seinige bringen, aliquem rebus suis emungere, exuere.
Einen in Unglück bringen, aliquem in exitium, calamitatem adducere.
Einige bitter einander bringen, quosdam inter se committere.
Ich bringe dir, propino tibi.

Barbarum: *Socios secum ferre. Intra homines ferre.*

Quid de Adagialibus Idiotismis memoralas?

Resp. Gentibus omnibus, etiam barbaris, sua sunt Adagia, vel in vulgari sermone familiaria adeò, ut quandam veluti linguæ partem faciant. Latinorum Adagiorum Chiliades Erasmus quatuor congessit. Horum quædam ad verbum Germanicè reddi possunt, ut: *Propria laus sordet*: eigen Lób stinkt. *Cornix Cornici oculos non effodit &c.* eine Krähe beist der andern kein Auge aus ꝛc. Cæterum Adagii sensus primum rectè intelligendus, ac tum alio verborum habitu convestiendus est. Germanica, quorum plura item millia apud varios collecta extant, partim in Alleri & Beyeri Lexicis Latinè versa habes. Exempla quæpiam attexo:

Idiotismi Germanici Adagiales, qui nisi circumlocutione aliqua Germanicè reddi nequeunt.

In ein Horn blasen, colludere, conspirare.
Leer Stroh dreschen, actum agere.
Sich selbst bey der Nase nehmen, vide, quid mantiæ à tergo sit.
Der Katze die Schellen anbinden, suo periculo aliquid suscipere.
Die Koße zum Schmeer stellen, ovem lupo committere.
Unter dem Hütlein spielen, dolosè agere, clam dolos nectere.
Er kommt auf kein grün Graß, è malo non emerget, de illo actum est.
Ein Stein fiel mir vom Herzen, redit mihi animus, mirè levatus sum.
Er ist in den Sack geschoben, victus est.
Haare lassen, succumbere, inferiorem viribus esse.
Kinder-Stuhe außziehen, nuces ponere.
Er gieng mir ins Feuer, mei causa faciet omnia, feret[illegible].
Hinter den Berg halten, dissimulare, insidiari.
Sich selbst die Laus in den Belz setzen, sibimet malum arcessere, meare.
Einen durch die Hechel ziehen, famam alicujus traducere.
Auf die lange Bank schieben, differre.
Bey dem Brette sitzen, ad clavum sedére.
Er hört das Gras wachsen, sapiens sibi videtur.
Beede sind über einen Leist geschlagen, inter se similes.
Einem das Loch verrennen, occasionem adimere, viam præcludere.
Mit scharfer Lauge zwagen, acriter reprehendere quempiam.
Er steckt in keiner guten Haut, periculosius opinione laborat.
Pfeiffen schneiden, da man im Rohr sitzt, occasione in rem suam uti.
Alle durch die Gurgel jagen, patrimonium abligurire, luxu perdere.
Alle Hände voll zu thun haben, mole negotiorum premi, obsidéri.
Der Mensch gehet auf Stelzen, arrogans, thraso, se ipso plenus.
Er stellt seine Worte auf Schrauben, captioso sermone utitur.
Gebranntes Kind fürchtet das Feuer, proprio periculo sapere.
Unter einer Decke liegen, colludere.
Schlösser in der Luft bauen, aureos sibi montes polliceri.
Mit grossen Herren ist nicht gut Kirschen essen, cum Regibus verborum parcus esto.
Viel Köche versalzen die Suppe, multorum manus, unius imperium.
Blauen Dunst vor die Augen machen, decipere, alicui imponere.
Wer die Warheit aufmacht, den schlägt man die Geige vor den Kopf, veritas odium parit.
Frisch gewagt, halb gewonnen, audaces fortuna juvat.
Neue Besen kehren gut, principium fervet.
Natur ziehet stärker dann 6 Ochsen, naturam expellas furca, tamen usque redibit.
Der anbeißt, läßt selten davon, principiis obsta.
Wenn man schmiert, so gehts, invia nulla via est auro.
Einen auf die Haut legen, occidere.
Einen unter die Bank stecken, longè superare, altero superiorem esse.
Es wird ihm kein Hahn nachkrähen, nulla erit ejus memoria.
Ein jeder muß sein paar Narren-Schuhe zerreissen, quisque suos patitur manes.
Was er redet, hat Hände und Füsse, graviter, sententiose loquitur.
Es gehet bey dem einen Ohr ein, bey dem andern aus, nihil ad animum admittit.
Was dich nicht brennt, blase nicht, aliena ne curaveris.
Am Hunger-Tuch nagen, fame confici, famem obsonare.
Den Kopf aus der Schlinge ziehen, periculo se subducere.
Endlich das Maul heraus kehren, tandem severitatem promere, personam ponere.
Man siehts im Gesicht, was er im Schilde führet, animus in fronte legitur.
Art läßt von Art nicht, nec procul à proprio stipite poma cadunt.

Aus fremden Beutel ist gut zehren, aliena vivere quadra.
Besser einäugig, denn blind, è duobus malis minus eligendum est.
Einem die Zähne weisen, vim vi repellere.
Es ist überall gut Brod essen, ubi benè, ibi patria.
Er ist noch nicht über den Bach, nondum periculò defunctus est.
Der Tod schauet ihme zu den Augen heraus, e mortuali facie est.
Zum Creutze kriechen, necessitati cedere.
Einem auf die Beine helfen, quempiam in integrum restituere, erigere aliquem.
Das Hämlein streichen, allentari.
Dem Kinde einen Nahmen geben, rem suo nomine compellare.
Gut Ding will Weile haben, festina lentè.
Den Kürzern ziehen, succumbere.
Wie gewonnen, so zerronnen, malè parta malè dilabuntur.
Viel Hunde der Haasen Tod, multorum odiis nullæ opes resistere possunt.
Er ist hinter den Ohren naß, moribus est puerilibus, prætextatis.
Aus der Schule schwätzen, arcanum prodere.
Er läst es auf die Faust ankommen, res ad vim spectat.
Ueber die Schnur hauen, limites, modum excedere.
Was von Katzen kommt, will mausen, sequitur patrem sua proles.
Das ist ein verdeckt Essen, latet anguis in herba, dolus subest.
Alles hat sein Warum, nihil sine causa.
Zuviel ist ungesund, omne nimium vitiosum.

Hanc in Sententiis Puritatem qua arte consequar?

Resp. In classicorum Autorum lectione sita sunt omnia. Si juvenis Grammatica doctrina ritè imbutus Epistolas & Orationes Tullii, Cæsarem, Sallustium &c. nocturna triverit diurnaque manu; explorantem magistrum magna attentione audiverit, stylum consuetis in Humanitatis ac Rhetoricæ schola exercitationibus polierit, nihil oberit, quin è barbarie hac emergat.

Quid autem puero præstandum? quibus adjumentis utendum?

Resp. Ut in his initiis imaginem aliquam ac deformationem, quantumlibet rudem, veræ Latinitatis ducat, efficiet 1. *Auditione* prælectionum, quæ in schola habentur; 2. *Lectione* privata; 3. *Scriptione*, quæ duplex est, vel dictatorum thematum compositione, vel compositorum in Germanicum resolutione, quod item est ac versio.

1. *Quid commodi capiam ex Auditione prælectionis?*

Resp. Explanantur in *Prima* seu infima Phædri Fabellæ, Stobæi Sententiæ; In *Secunda* una minimùm aut duæ vitæ ex Cornelio Nepote, Epistolæ Ciceronis breviores, Progymnasmata aliquot Pontani; In *Tertia* Epistolæ Ciceronis longiores, Cato major, Libri aliqui è Cæsare; In *Quarta* Somnium Scipionis, Liber unus de Officiis, Flores Poëtarum, Ovidii Elegiæ quæpiam. Indicantur Idiotismi Latini, & Vocum Etymologiæ, quæ una est ad Proprietatem Sermonis consequendam via certissima. Per tot quadrienni Grammatici perlectionibus fieri vix potest, quin multùm adhæresca, si constanter & ritè excipiantur.

Qui excipienda est Prælectio?

Resp. Adhibenda, quanta maxima potest attentio; cohibendus ab evagationibus cum oculis animus, hærendum in ore magistri, singula in paratum ad id libellum referenda, quæ domi in ordinem alphabeticum deinde referantur, relegantúrque sæpiùs, ut memoriæ imprimantur magis.

2. *Quid nomine Lectionis privatæ intelligis?*

Resp. Cum in schola etiam mediocrium ratio habenda, festinandum lentè; repetenda sæpiùs eadem sint & inculcanda, nec adeò multa explicari possint, efficiet Præceptor fidelis, ut discipulus in dies, aut festis ac vacationum diebus minimum constructiones aliquot è Fabellis, Ciceronc, Nepote, Curtio, &c in Germanicum convertat. Hoc privato, & per hos annos nunquam intermisso labore incredibile quos progressus faciet tyro, cui ingenium natura felicius, & studendi opportunitas major & Pædagogus peritior obtigerit.

3. *Quid Scriptionis nomine intelligis?*

Resp. Thematum vernaculorum in Latinum conversionem, seu Compositiones solitas intelligo. Ea dictandi duplex est ratio: *Altera* Italis, Gallis, Belgis, Rhenanis Provinciis usitata, qua discipulis dictati argumenti significationes è Dictionario conqui-

rendæ relinquuntur. In eam rem Gallico Latinum extat Pomæi Lexicon, Germanico-Latinum P. Aller, & Beyer, locupletia adeò, ut Gallicus Germanicúsque Idiotismus vix ullus occurrat, quem ibidem non Latinè versum repetiant, (si quod ante omnia ducentur) quærendi methodum calleant. Hac via deducti adolescentes animadverso linguæ utriusque discrimine sensum proprietatem Latinam & præclare imbibunt.

Altera ratio est, quâ vocibus thematum vernaculis suæ significationes Latinæ à Magistro dictantur, à pueris deinde ad Syntacticas Regulas componendæ, ut si in Themate sit: Er hat seinen Handel verlohren; dictabitur: Causa, cado Er hat sich zu todte gefochten; Metus, Exanimo. Er ist bey ihm zu Gnaden kommen; ac. Gratia, Ineo, &c.

Aliquid de Versione in vernaculam tentabas?

Resp. Ut hæc versionis exercitatio, quam domi saltem suscipiendam suasi, fiat utilior, Epistolam v. g. Ciceronis, locum aliquem è Nepote, Curtio, Pontano, &c. Latinè reddes, ac tantisper sepones. Interpositis hebdomadis aliquot, Germanicum tuum Latinè transferre, translatum cum ipso Ciceronis, Nepotis, &c. loco conferes, & emendabis. Hæc industria ut ad puritatem & Elegantiam linguæ comparandam utilitatis maximæ à Quintiliano, P. Juvencio, & Præceptoribus Grammaticis omnibus nunc commendatur. Vide subjectas Epistolas Ciceronis Lib. 12. Epist 17. & 19. ad Cornificium, & à me, quoad licuit, ad verbum Germanicè factas, in Latinum traducito, traductus observato, ubi & quantum à Cicerone differant.

Epistolæ duæ Ciceronis Germanicè versæ, & à tyrone Latine vertendæ, ac deinde cum ipsis Ciceronis Epistolis conferendæ, ad Famil. Lib. 12. Epist. 17.

Ad Cornificium.

Mir ist sehr lieb, daß du meiner, wie du mir mit Briefen angedeutet, eingedenk bist; und bitte, dieses Andenken zu erhalten; nicht, als zweifelte ich an deiner Beständigkeit, sondern, weil also zu bitten der Brauch ist.

Man hat uns aus Syrien, wegen, weiß nicht was, entstandenen Unruhen, berichtet, welches mich nicht so viel meinetwegen, als deinetwegen, der du näher dabey bist, in etwas entrüstet.

Zu Rom ist alles stille, doch also, daß ich einig nützlich und ehrlich Geschäfte für besser hielte, welches ich auch hoffe, weilen sich Cäsar dessen annimmt.

Du sollst wissen, daß ich in deiner Abwesenheit die Gelegenheit und Freyheit genommen habe, etwas freyers zu schreiben; und zwar etwas, wider das du nichts einwenden würdest.

Nächst habe ich auch von der besten Art der Wohlredenheit geschrieben, und oft gearzwohnet, du würdest, als ein Gelehrter, mit meiner, als eines nicht allerdings ungelehrten Mannes, Meynung, nicht übereinstimmen.

Ich sähe gerne, daß du diesem Buche, wo nicht von Herzen, doch mir zu gefallen, dich günstig erzeigetest. Den Denigen werde ich sagen, daß sie, wann sie wollen, es abschreiben, und dir zuschicken.

Dann ich bin der Meynung, daß, wann dir auch sonsten das Werk nicht gefiele, doch dasjenige, was von meiner Hand kommt, in dieser Einsamkeit werde beliebig seyn.

Daß du mir dein Ansehen und Aufnahme anbefiehlest, darinne richtest du dich nach aller Leute Gebrauch. Glaube mir, daß ich die Liebe, welche wir gegen einander tragen, gar hoch halte; auch von deiner grösten Fähigkeit, ausbündigen Gelehrsamkeit, und Hoffnung höchster Ehre, solche Gedanken führe, daß ich dir niemanden vorziehe, wenige dir gleich halte.

Ad Famil. Lib. 12. Epist. 19.

Deine Briefe habe ich sehr gerne gelesen, in welchen mir am erfreulichsten gewesen, daß ich verstanden, daß dir mein Schreiben seye eingehändiget worden. Daß du selbes gerne lesen würdest, zweifelte ich nicht; wohl aber, ob es dir richtig zukommen würde.

Aus deinem Schreiben habe ich vernommen, daß dir der Krieg in Syrien, wie auch selbige Landschaft zu verwalten, übergeben worden. Wünsche, daß dir solches wohl bekomme, wie ich es gänzlich hoffe, indem ich mich auf deine Emsigkeit und Klugheit verlasse.

Wer du von Rüstungen eines Parthischen Kriegs meldest, hat mich etwas beunruhiget: weil ich theils selbst ermessen konnte, theils aus deinem Schreiben vernahm, wie viel Volks du zur Hand habest.

Wün-

Wünsche also, daß sich dieser Zeit jenes Volk nicht rühre, bis jene Regimenter dir zugeführet werden, welche man dir, dem Vernehmen nach, zuführet.

Wann du aber nicht genugsame Mannschaft hast, zu schlagen, mache dir M. Bibuli Rath gebrauchen, der sich solange, als die Parther im Lande waren, in einem sehr festen und best verschanzten Orte innen hielte.

Du aber wirst selber nach der Zeit und Sachen Beschaffenheit Rath schaffen. Ich zwar werde immer in Sorgen stehen, was dein Vorhaben sey, bis ich innen werde, was du ausgerichtet.

Ich habe noch keinen gehabt, dem ich hätte Briefe abgeben mögen, daß ich es nicht gethan hätte. Verlange also, daß du ein gleiches thust, und besonders an die Deinigen dergestalt schreibest, daß sie ersehen, daß ich bey dir alles gelte.

CAPUT TERTIUM

De Elegantia Latini Sermonis.

Quæ est altera virtus Latinitatis:

Responsio:

Quamquam ornata satis videri possit Epistola, Narratio, Chria, &c. si à Solœcismis ac Barbarismis *pura*, genuinam Latinitatem spirârit; adjicienda tamen erit Elegantia. Itali, Hispani, Galli, Germani, suæ linguæ ad summum nitorem perducendæ causâ nobiles Academias instituere. Quin gentes omnes, Turcæ, Persæ, Indi, Sinenses, ut in victu, habitu, ritibus delectum adhibent, ita linguæ quoque venustatem qualemqualem sectantur, cultiùsque scribunt, quam loquuntur; & in aula nitidius, quàm ruri loquuntur. Quidni curâ eâdem Latina, nempe scientiarum omnium instrumentum habeatur?

In quo sita est Latinitatis Elegantia?

Resp. Puritas efficit, ut minimè sordida, & nativô velut habitû decora incedat oratio; *Elegantia* variis verborum ornamentis ad splendorem convestit eandem. Rectè enim ille sensit, qui, quod corpori nostro vestis est, hoc sententiis elocutionem esse dixit. Sunt autem *Elegantiæ* certa & exquisita loquendi genera, optimis Auctoribus usurpata, & à quotidiano plateâque sermone remota, quæ vulgò *Phrases* appellamus. Etsi enim etiam Idiotismi Latini Phrasium nomine veniant, si tamen aliquid distinctionis faciendum esset, illas *Phrases vulgares*, has *ornatas* vocabimus.

Da exemplum Elegantiarum ejusmodi:

Resp. Tui absentiam ægre fero, Latinum quidem est, & proprium; elegantiùs erit: Tui desiderium non fero.

Terret me loci novitas; Moveor loci insolentiâ.
Non suppetit tempus ad scribendum; Laboro temporis angustiâ; Temporibus, temporis angustiis excludor.
Mutari sententiam; Abii, discessi à mea sententia.
De nullâ re magis sollicitus ero; Nihil mihi antiquius erit.
Dubito; Incessit me, venit mihi dubitatio.
Vix non te prodidissem; Propius factum est nihil, quàm ut te proderem.

Elegantias ejusmodi qua arte mihi paralo?

Resp. Eâdem, quâ *Proprietatem*, hoc est: 1. Lectione multiplici classicorum; 2. Ope Lexicorum Phraseologicorum; 3. Rectâ Participiorum usû; 4. Observatione usûs recentiorum singularibus; 5. Particularum inprimis usu rectô; 6. Idoneâ Verborum collocatione.

Ultrum jam Grammaticæ Studiosis de Elegantia cogitandum?

Resp. Id quidem studium Grammaticæ proprium est. Nisi hoc viatico saltem leviter instructus ad Poëticam & Rhetoricam accesseris, id vel in ipso itinere præposterè erit comparandum, vel desperandum, ut unquam carmen scitum, orationem ornatam condas.

Atqui Syntaxeos Præcepta satis nos occupant, temporisque omne docenti juxta & discenti eripiunt?

Resp. Non ivero inficias, primas Grammatici partes esse, ut ad Syntaxis Regulas emendatè scribat. Quin cum vulgo discipulorum præclarè agetur, si ad hunc Latinitatis

gradum aspirent; nec petendum, ut purpuratus auratúsve incedas, cui gausapina ad amictum desint. Nihil tamen obstat, quin principes scholæ, *Academici*, ingenio & sciendi aviditate cæteris eminentiores, altero semestri *Tertiæ* ad delibandas *Elegantias* leniter ducantur, in *Quarta* verò largius se insdem ingurgitent. A teneris namque optimis assuescere, ac antiquæ Latinitatis gustatu imbui, multum est.

I. *Qui è Lectione paratur Elegantia?*

Resp. Quod suprà, cùm de *Puritate* sermo esset, monuimus, Lectio utraque, publica nempe in scholis, ac privata domi eum in modum est, instituenda, ut occurrentes seu Idiotismi, seu loquendi Modi elegantiores in paratum ad id librum referantur, ordine Alphabetico digerantur, atque Themati opportunè inserantur, v. g. Quære verbum *Obeo*, Notatum reperies è Themistocle Nepotis: *Matrem gero. Video*, oculis usurpo. *Nuncio*, certiorem facio. *Offendo*, voluntatem alicujus à me abalieno, &c. Si per scholarum curriculum constantiâ enotandi non defecerit, miraberis opes maximas vix advertendi enatas.

II. *Quodnam adjumenti genus præbent Lexica Phraseologica?*

Resp. Extant seorsim excusæ Phraseologiæ Latino-Germanicæ, singulares Ciceronianæ *Nizolii*, Livianæ *Rhenani*, Plautinæ *Parei*, Terentianæ *Tossani*, Cæsareanæ *Rothii*, Curtianæ *Aeckeri*, Nepotianæ eiusdem &c. Plerisque item classicis præsertim in usum Delphini editis subjecta sunt indices Latinitatis locupletissimi. Jam qui Ciceronem, Cæsarem &c. legit, si ex indice item quotidie aliquid adjecerit lectioni, ex alieno labore haud minimum compendii faciet.

Quam paucis autem ad manum sint editiones & Indicum optimorum Auctor est?

Resp. Præter singulares hos Phraseologos sunt Lexica quædam Phraseologica, quorum unum saltem comparandum erit studioso adolescenti. *Aldus Manutius* ea in re operam præstitit egregiam; longe copiosior est Wolf. Schönslederi *Apparatus ad eloquentiam &c.* Ex his aliisque *Universæ Phraseologiæ Latinæ Corpus* conflavi, eâ formâ, quam studiosæ juventuti accommodatissimam fore credebam. Ex eo opere nuper admodum secundis curis Phraseologiâ Livianâ, Cæsarianâ, Corneliânâ, Sallustianâ sic exactâ, ut additi perparum, dein vix quidquam posse videatur, atque adeo locuplete satis utilitatis scholis accessisse, experimento constat, & multorum testimonio.

Quomodo utendum est hac Phraseologia?

Resp. Si constructionem elegantius efferre cupis, v. g. *Non est dedecori laborare, sed otiari*; quære *Laboro*. Reperies: Laboribus se frangere. Quære iterum: *Otior*. Reperies: Otio marcescere. Igitur elegantiùs dices: *Non est dedecori, frangere se laboribus, sed otio marcescere.* Sit sententia altera: *Si lachryma malis mederentur, aurò comparanda forent*; quære *Medeor*, medicinam facere. *Comparo*, in contentionem adduco. Dic igitur: *Si lachryma malis medicinam facerent, cum auro in contentionem adduci possent.*

Prolixiora exempla juvat adjicere duas nempe Epistolas hac arte elegantiis Phraseologicis adornatas.

Epistola, qua Filius à Parente pecuniam ad libros coemendos petit.

Stylô Simplici.

Scio equidem, te alioquin mei causa multos *sumptus* facere; *ausus* tamen sum, novam insuper gratiam *petere*. Suadet nobis Magister, ut libros, quos in schola *explicat, coemeremus: Spondétque*, si eos idem domi *legerimus*, multum *profecturos*. Ut hactenus semper *ornatus* fui, primo *loco* aut primis proximus esse, ita nihil *tristius* foret, quàm si ob hunc librorum defectum priorem laudem *amitterem*, & à condiscipulis *contemnerer*. *Spero* autem in causa tam æqua, te ut fuisti, erga me *liberalem* fore.

Quarto in Phraseologia Voces minore charactere expressas, & elegantioribus commutata in hunc modum:

Cognitum equidem habeo, multos alioquin sumptus à te mei causa tolerari, id tamen mihi sumpsi, ut novam insuper gratiam etiam atque etiam à te contendam. Auctor nobis sit Magister, ut in coemendos eos libros, quorum in schola interpretationem nobis facit, pecuniæ aliquid collocaremus; fidemque suam obligat, fore

ut

ut si eosdem domi etiam legendo contriverimus, magnos progressus faciamus. Ut hactenus nervis omnibus contendi, principem in schola locum vel primo proximum tenere; ita nihil tristitia majore me conficerer, atque si ob hunc librorum defectum priorum laudum jactura facerem, & à condiscipulis dispicatui haberer. Spe autem ducor in causa tam æqua, fructus liberalitatis tuæ uberrimos, ut pervenire ad me, perventuros.

Epistola alia nunciatoria, & petitoria.

Stylô vulgari.

Intellexeris è publicis novis, ut Turcicus exercitus per nostrum *devictus* sit, & Belgradum se *dediderit*, urbs aura *fanissima*, agro *fertili*, & cum præcipuis Europæ *comparando*. *Rumor* quidem ad vos venerit, milites nostros multis *cum bis laborâsse*, quia revera *calidissima* æstas fuit; sed tamen plerique jam *convaluerunt*. In ea re *felices* fuimus, quod non item annonæ *caritas* fuit; alias multò plures *mortui* erant. Ego quoque graviter *decubui*, atque etiamnum sum viribus tam *infirmis*, ut vix *incedere* possim. Quare ex Ungaria vix *ante* hoc autumno potero. Sed mea soror, multas vobiscum *conquerendi* causas habeo; primo quod mihi *scripseritis*, ut *miles* fierem. Qua in re planè me *decepistis*, nec aliud *voluistis*, quàm ut me fraudulenter domo *amandaretis*. Certè, si *prævidere* potuissem, me tot miseris *passurum*, nunquam domo *abiissem*.

Alterum est, quod valdè mihi *dolet*, quod licet mihi *promiseritis*, sæpiùs vos mihi *scripturos*, tam tamen *scripseritis*, ut adeo *crearam*, me planè à vobis *contemni*. Denique cum frequenter *rogâssem*, ut, cum summè *egerem*, pecuniarum aliquid *mitteretis*, meam penuriam tamen nec nummo *juvaretis*. Nisi debita saltem *solvere* potero, major erit vestra *infamia*, quam mea. Quodsi parens meus adhuc *iratus* est, mittem saltem *roga*, ne penitus me *deserat*, ne omnium mihi *desperandum* sit. Vale. Belgradi &c.

Stylô elegantî.

E publicis privatisque nunciis exploratum perspectúmque habebis, ut cùm exercitum haberemus multis partibus inferiorem, Turcicum nihilominus in fœdam fugam conjecerimus; & Belgradum ad Cæsaris ditionem adjunxerimus, urbem sitam cœlo salubernimo, abundantem omnibus copiis, ut cum præcipuis Europæ in contentionem venire possit. Rumore quidem ad vos perlatum fuerit, milites in magno numero valetudine infirma prostratos, quod æstate præterita calores immensos habuerimus; nunc vero Deo opitulante pars maxima è morbis recreatur. Id commodè nobiscum actum est, quod non item annonæ difficultate laboratum est, alioquin haud paulo plures lucis hujus usuram amisissent. Ego quoque gravi morbo oppressus decubui, atque etiamnum viribus parum firmis utor, sic ut vix pedibus insistam. Certè præ debilitate vestigium ex Ungaria movére non potero. At heus tu, soror amantissima, multa mihi vobiscum & æqua expostulatio est, inprimis quod mihi autores fueritis, ut militiæ nomen darem; quam in re turpi fraude me circumvenistis, nec aliud e at vestrum consilium, ac ut altiùs patriis me penatibus detruderetis. Certè si conjecturâ assequi potuissem, conditione me victurum tam misera, calamitatibus tot confecturum domo pedem numquam extulissem. Alterum est, unde acerbitatis molestiæque plurimum contraxi, quod licet mihi identidem sanctissimè confirmaveritis, sæpiusculè scripturos vos, officio tamen vestro literarum crebritate parum satisfecerit is. Ut adeo in animum inducam meum, vos de me minimùm laborare. Denique cum infimis precibus toties contenderitem, ut incredibili pecuniam angustia premlo, nummorum aliquid aspergeritis, ne asse quidem submisso inopiam meam levaveritis. Nisi facta saltem nomina dare potero, ad vos gravior, quam memet redundabit infamia. Quodsi parens noster veteres iras nondum deposuit, cum matre saltem diligentissimis precibus agito, ut ne me neglectum omnino ac desertum jacére patiatur, ne spes mihi omnis excisa videatur. Vale belgradi &c.

Quid in harum Elegantiarum conquisitione observandum?

Resp. Primò, ut nimiùs ne sis, & omnia Elegantiis farcire velis, sed ut condimentum parce inspergas, & cum judicio, quo discernas, quæ Phrasis, cui voci ejus Sententiæ aptior sit; item an Verbo, Substantivo, Adjectivo, Adverbio suo Phrasis conquirenda sit. Subinde *Verbum* erit fertilius, ut in sententia: *Irrisum aliquem cave, ne ipse irridendus sis*; quære: Irrideo, Rideo. Si *vales*, benè est; quære *Valeo*.

Alias *Substantivum*, præsertim apud Verba amplissimi usus, ùt sunt, *Sum, Fio, Evado, Possum, Facio, Reddo, Tribuo, Do, Teneo, &c.* v. g. Divitiæ omnes sunt amici; quære: *Dives, Amicus.* Homines duri victus evadunt *robusti*; quære: *Robustus.*

Alias *Adjectivum*, ùt in sententiis: *Iratus ab urbe tantum tempore distat*; quære: Iratus, Intarus. *Deformis sim potius, quam pulcher; & malus*; quære: Deformis, Pulcher, Malus &c.

Quid observandum pratereà?

Resp. Non Verba tantùm ac Nomina, sed eorundem item Derivata & Composita; vel contra vestigia erunt; quod ei facile, qui Primitivorum libellum sibi familiarem reddiderit. Sic in Sententia: *Nemo hominum sine labore clarus evasit, aut e paupere dives* Præter *Labor, Clarus, Pauper, Dives*, perquirenda erunt *à Clarus*, Claritas, Claritudo &c. *a Pauper*, Paupertas, *a Dives*, Divitiæ, Ditesco &c. Qui accuratiorem Phraseologiam excutiens, vix erit Sententia, cui vel in *Synonymis*, vel *Usu*, vel *Phrasibus* aptam quantam Elegantiam non reperias.

Quid in hac vestigatione observandum tertiò?

Resp. Quod suprà tetigi, ut in delectu Phrasium discrimen adhibeas, ac distinguas, quæ in rem quadret, quæ minus. Nisi veritus essem, ne libri moles nimium augeretur, Phrasibus singulis Germanicam significationem additurus eram, quod in suis Lexicis Beyerus & Alteras præstiterunt, ne deerrare possent Tyrones. Sic in Sententia: *Nam nihil pretiosius*; loco *Pretiosus* reperies in Phraseologia *multorum nummorum, seu sumptuum*, quæ loquendi modus hoc loco planè ineptus foret. Nam dicendum esset: Animâ nihil potius, antiquius, sanctius esse debet, &c.

Mul ùm igitur interest, Phraseologici Lexici ritè uti posse?

Resp. Sanè permultùm. Noveram adolescentes, qui orationem struerent tam elegantem ac Latinam, ut in volvendo Ciceronе multos annos posuisse videri potuissent, hujus artificii ignaros. Inest illud commodi, quod ea, præ aliena fuerant, multiplici usu faciant; quodque dicitur, in sanguinem & sanguinem tuum vertant.

III. Quid elegantiæ affert Participiorum usus crebrior?

Resp. Germanica nostra Participiis Futuri Temporis & Ablativo absoluto ferè destituitur. Participia Præsentis & Præteriti minùs frequentem, sæpè violentum, ac ingratum usum habent. Inde fit, ùt Germani scriptoris oratio Latina, cui verbis *propriis* concepta, Germanicum tamen nescio qui olent, cerè ab Latinæ brevitatis Elegantiâ longè absit. Hæc brevitas, quo die constructiones ope participii in unam coalescant, nescio quid Latii saporis habet; & multo venustius est: v. g. *Hosti te occisuro pepercisti*, ac si dicas; Hosti, qui de occidendo volebat, peperciti.

Nulla sunt Germanis Participia Futuri?

Resp. Nisi Relativo solvantur, efferri à nobis nequeunt: v. g.

Aspernantur profutura, nocitura amplectimur, wir verachten das, was uns helfen würde, und umfangen die Dinge, welche uns schaden werden.

Quid divitias inhias morte aliquin amittendas? Was trachtest du nach Reichthum, welchen du ohnedem im Tode wirst lassen müssen?

Custodi librum à me tibi commodandum, bewahre das Buch, so ich dir leihen werde, ꝛc.

Recentiores quidam in hunc modum exprimunt Participium Futuri Passivum:
Nodus solvendus, der aufzulösen seyende Knopf.
Negotium procurandum, das zu verwaltende Geschäfte.
Examinandi testes, die abzuhörende Zeugen.
Hostis pellendus, der abzutreibende Feind, ꝛc. Alii aliô modô efferunt.

Præsentis tamen & Præteriti Temporis Principia habemus Germani?

Resp. Rectè quidem dicitur, v. g. *Exitio suo propinquantem juvenem servasti*, den seinem Untergange zueilenden Jüngling hast du erhalten. Sæpè tamen durior est & insolentior Participii Præsentis usus, utli dicere: *Tibi imperanti parebo*, ich werde dir Gebiethenden gehorchen. *Tui pereuntis miserebor*, ich werde mich deiner im Grunde gehenden erbarmen ꝛc. Participium Præteriti perfrequens quidem est, ejusque Ablativus absolutus per Præpositionem, nach, commode significatur: v. g.

Cæso hoste urbem cepit, nach geschlagenem Feinde hat er die Stadt eingenommen.
Peracto labore dulcis quies, nach verrichteter Arbeit ist gut seyern.

Ut-

Ubinam & quando Participiis utendum?

Resp. 1. Locô Relativi. 2. Locô Conjunctionis copulativæ, *&, atque &c.* und. 3. Locô suppressarum Particularum temporis: *Postquam, quoniam, cum, dum, &c.* Indem, nachdem, weil, da ꝛc. 4. Subinde etiam locô Particulæ conditionalis: Si, wann. Et *Causalium*, quales sunt: *Quia, cum, quoniam, quod*, pro *quia, eo, ideò, idcirco, ex causâ, propter, nam, enim, etenim; quippe &c.* Darum, deßentwegen, derohalben, dann, ꝛc.

Quid de bis notandum?

Resp. Modus omittendi Relativum, *qui, quæ, quod*, & Particulas temporis: *Postquam &c.* jam in infimis duabus scholis; *Ablativus* verò *absolutus* in tertia & quarta frequentissimè inculcatur, nec satis unquam inculcari potest.

Quid de suppressione Particulæ Copulativæ dicebas?

Resp. Hæc ut in omni sermone est frequentissima, ita si, quô in scholis docetur modô, omittatur, duæque Constructiones in unam contrahuntur, breviorem facit & successiorem dictionem. Quæ indultria in Narrationibus maximè valet, nec eum vulgo in perito copulantem particulam sexcenties odiosissimè iteremus. Quid enim insulsius illo: *Fuit Ludimagister Faleriis, his ducebat nobiles pueros, & hos extra civitatem velut ambulatum ducebat, & volebat eos tradere Camillo, Camillus noluit audire, & jussit illum vinciri, & pueris dari, ut eum sic in urbem ducerent.* Quantò brevius comptiusque erit? Ludimagister Faleriis nobiles, quos docebat pueros, velut ambulatum extra civitatem ductos, Camillo tradere parebat. Is proditorem aversatus vinctum per pueros in urbem reduci jussit.

Hoc tam malè cohærente dicendi genere usi sunt plerique Historici è Lutea, de qua meminimus, Ætate. Exempla adjicio duo, in quibus observes licet, quam longè aliam speciem induat hæc Participiorum quasi veste contecta res eadem. Subjecti exemplum aliud exercitationis causâ, è discipulo eundem in modum adornandum.

Exemplum Narrationis Barbaræ & impolitæ.

Ex Roberto

Seculi 14. Scriptore.

Erat quidam miles, nomine Reymundus, animo virilis & corpore spectabilis. Hic perfecto odio Turcis inimicabatur, & diutiùs tolerare non potuit, *ut* longo tempore feriarentur.

Hic plurimam sibi alligavit militum multitudinem, & in terram Saracenorum transduxit eam; & transiit duarum civitatum terminos, & pervénerunt ad quoddam castrum, *quod* Talamana vocabatur, *cui* gens Suriana principabatur.

Suriani nostros receperunt, & sese libentissimè eorum dominio tradiderunt. Dein le aliud castrum militari impetû invaserunt, & tota die fortiter oppugnaverunt, & vesperascente die occupaverunt.

Ibi *quietârunt* tribus diebus, & custodibus deputatis, *qui* urbem custodirent, quædam montana conscenderunt, & in vallem descenderunt.

Vide Barbarismos: *Perfecto odiô*; capitali. *Inimicari*; flagrare odio. *Feriari*; cessare. *Alligavit*; adjunxit. *Principabatur*; dominabatur. *Vesperascente*; inclinante. *Quietârunt*; quieverunt. *Deputatis*; designatis. *Montana*; montes.

Magis Latina puriórque erit oratio:

Erat quidam miles, nomine Reymundus; hic capitali odio Turcas infectabatur, & diutius tolerare non potuit, ut longo tempore cessarent. Hic plurimam sibi adjunxit militum multitudinem, & in fines Saracenorum traduxit, & transiit duarum civitatum limites, & pervenère ad castrum quoddam, quod Talamana vocabatur, quod genti Syræ subjectum erat.

Syri nostros receperunt, & se eis summis voluntatibus tradiderunt. Ibi quievère triduo, & designatis, qui urbem custodirent, quosdam montes conscenderunt, & in vallem descenderunt.

Narratio eadem, omissis Relativis & Particulis, ope Participiorum elegantior.

Reymundus quidam corporis animique virtus spectabilis, implacabili Turcarum odio accensus, nec diuturniorem cessationem jam ferens, contractis multis copiis in Saracenorum fines illatus, prætermissis duabus urbibus ad castrum quoddam, Talamana dictum, Syrisque subjectum pervenit. Syri receptis illis summâ vo-

voluntate se suáque permisère. Inde castrum aliud summâ vi aggressi, tota die fortiti nè oppugnatum sub vesperum cepêre. Hic tridui quiete recreati, cohortibúsque ad urbis custodiam designatis, è conscensis montibus in vallem se demisère.

Hæc quidem Latina est, illa Germanica, aut Gallico-Latina oratio; nam eodem nobiscum vitio Germano-Latinæ tres Linguæ, Italica, Francica & Hispanica laborant.

Exemplum aliud, simplice ac rudi stylo.

Fuit quidam Rex, qui legem tulit, quod, quicunque subitò mori deberet, manè ante ortum solis ante domum ejus turbas canerent, & statim talis vestibus nigris se indueret, & sic ad judicium properaret.

Ille Rex magnum convivium fecit, & omnes Satrapas Regni vocari fecit, qui & venêrunt. Erant hic omnis generis Musici, qui ex suavi melodia magnum solatium convivis fecerunt. Rex verò nullum lætitiæ signum ostendit, & vultum tristem habuit, & suspiria emittebat.

Videntes hoc convivæ, admirati sunt, & non audebant, causam tristitiæ petere, & ideo fratri Regis dixerunt, ut causam indagaret, qui & fecit. Ait Rex: Cras hâ die responsum audies.

Et præcepit Buccinatoribus, ut sequenti die venerint ante fratris domum, & tubis canerent. Audiens hoc, commota sunt viscera ejus, & se vestibus nigris induit, & ad Regem ivit.

Hic fecit fieri foveam profundam, & ultra foveam cathedram fragilem, quæ quatuor pedes fragiles habuit, & fecit fratrem suum exui vestibus, & super cathedram poni. Cum esset in cathedra positus, fecit, ut supra caput gladius acutus per filum sericeum penderet, & quatuor armati cum gladiis acutissimis starent, unus à parte anteriore, unus à posteriore, unus à parte dextra, unus à sinistra &c.

Narratio eadem ope Participiorum elegantior:

Rex quidam legem tulit, ut, quibus subito moriendum esset, tubis summo mane ad domum canentibus, pullis induti ad judicium properarent.

Idem Rex evocatos omnes Regni Satrapas magno convivio excepit. Symphoniacis suavi melodia convivas recreantibus, unus nullo ostenso lætitiæ signo, fronte contracta suspiriis indulgebat.

Videntes & admirabundi convivæ, causamque tristitiæ petere non ausi, per germanum Regis indagant; cui ille: cras, inquit, responsum audies.

Justis verò postridie ad ejus ædes canere buccinatoribus, vehementer commotus pullatus ad Regem properat.

Ille paratæ profundæ fovææ cathedram fragilem, quaternis fragilibus pedibus nixam imponi, in eáque germanum vestibus exutum collocari jubet, præcauto etiam gladio supra sedentis caput, è filo tenui suspenso, quatuor armatis ad singula latera oppositis &c.

EXEMPLUM TERTIUM

Omissis Relativis, & Particulis conjunctivis à Tyrone ope Participiorum ornatiùs reddendum.

Rex Tripolis misit Comitibus nuncios, *dum* ibi erant, rogant eos, *quæ* pacis *sunt*, & misit dona *concupiscibilia*, arcum aureum, & equos. Sed dona receperunt, & illi *remandaverunt*, quod nunquam cum illo *pacem haberent*, nisi *Christianitatem* reciperet. Comes enim Ægidius multùm desiderabat terram illius, *quia* optima erat, & regnum ejus, *quia* præ cæteris erat *honorabilius*. Igitur quatuordecim diebus *explicitis* exierunt de optima valle, & *abierunt* ad optimum castrum antiquissimum, cui nomen erat Achas. Hoc nostri cum festinatione aggressi sunt, *sed* eorum impetum castellani viriliter sustinuerunt. Sæpiùs illos invaserunt omni telorum genere, & non prævalerunt, & magis, quam lucrarentur, perdiderunt. Tunc quatuordecim de nostris militibus ergò Tripolim perexerunt, & sexaginta Turcas invenerunt, qui multos captivos & animalia rapuerant, & ante se ducebant. Quos ut nostri vidêrunt, Domino adjuvante superaverunt, & sex de illis occiderunt, & eorum equos retinuerunt, & ovantes ad castra cum immensa præda remeârunt &c.

Quid

Quid de supprimendis Particulis causalibus dicebas?

Resp. Harum loco eleganter vel Participium adhibetur; vel Verbum subsequens Substantivo mutatum, ut e duabus una fiat constructio. Participium adhibetur: v. g. *Solvi debuit concilium, quia clamor omnia turbaverat.* Hac oratione: clamore omnia turbante solvendum fuit concilium. *Deditionem fecere*, nam *annona defecerat*: annona deficiente deditionem fecere. *Ira succensus est*, idcirco, *ne eum laseris*: ira succensum ne læseris. Verbo autem in Substantivum mutato dices: Ob ortus *clamor* concilium solvit; Annonæ *defectus* deditionem maturavit; *Iræ* hominis ne læseris.

Iisdem causalibus Particulis Præpositio *per* eleganter substituitur: v. g. quia *tempus est peralienum, studiis ineptus sum.* Dic: Per immodicum calorem studere nequeo. *Scribere non potui, quod nondum satis convaluerim*; per valetudinem scribere non potui.

Ut video, in Participiorum doctrina probè me exercitatum esse oportebit?

Resp. Hic mihi spem de se præbebit maximam, & ab germanitate se removebit longissime, qui Participiorum rite tractandorum solertia cæteris præstiterit. Hac una arte tam illustris est, Historicorum principis Livii, & adipalis & prope inimitabilis *cum perspicuitate* brevitas.

Cur addebas: cum perspicuitate brevitas?

Resp. Quia pronum est, è stipatis nimium, cumulatisque Participiis in obscuritatem vel ambiguitatem incidere. Id quod tibi accidere questus es Poeta: *Brevis esse laboro; obscurus fio.* Eadem causa tyronibus T. Livii lectio, quam cæterorum Autorum difficilior videtur. Modus itaque medium que tenendum est. Sit v. g. hæc periodus:

Nachdem ich die Arbeit, welche ich neulich angefangen, kaum vollendet hatte, und mich zu einer andern fertig machte, besuchten mich einige Freunde, welche mich zu dem Spiel gebracht, so mir dazumal recht nöthig war, weilen ich ziemlich müde worden.

Cum labore, *quem* nuper cœperam, vixdum perfunctus essem, & ad alia me pararem, visebant me amicorum quidam, *qui* me ad ludum traduxere, *qui* mihi tum, *quia* admodum lassatus fui, perneccessarius erat.

Ea, ut omittis Particulis *temporis* cum, *copulativi* & *causali* quia, *Relativo* qui, sex constructiones in unam, nec læsa perspicuitate concrescant:

Labore nuper cœpto vixdum perfunctum, & ad alia paratum me, invisentes amici ad ludum traduxêre, mihi tum admodum lassato perneccessarium.

Aliud: Nachdem der Prinz Belgrad benderseits enge eingesperret, damit er sich von auswendiger Belagerung los machte, hat er seine Völker aus dem Lager gezogen, darauf in die Schlacht-Ordnung gestellt, und weil der Nebel Anlaß gab, den Feinden, so den Sieg schon in Händen zu haben vermeynten, eine solche Niederlage zugefüget, die sie nicht leicht ersetzen werden.

Princeps, Belgrado utrinque arcte circumvallato, extima se obsidione liberaturus, eductis inque aciem dispositis copiis, per nebulæ opportunitatem, hostibus, jam se victoriam manu tenere ratis, cladem intulit, haud facilè reparandam. *Vicente septem constructionibus unam.*

Aliud Valerii Maximi: Carthagine *capta* uxor Asdrubalis *exprobrata* eidem impietate, dextra lævaque duos filios mortem non *recusantes trahens*, incendio se *flagrantes* patriæ injecit.

Ejusmodi exempla Livii pagina utraque suppeditat.

Exemplum Livianæ Brevitatis è crebro Participiorum usu.

Inde Turnus, Rutulique *diffisi* rebus suis ad *florentes* Hetruscorum opes, eorúmque regem Mezentium confugiunt: qui Cære, *opulento* oppido *imperitans*, jam inde ab initio, novæ urbis origine minimè *lætus*, & tum nimio plus, quàm satis tutum esset accolis, rem Trojanam crescere *ratus*, haud gravatim sociam armis Rutulis junxit.

Participiorum tractandorum imperitus ita fortasse fecisset:

Turnus ac Rutuli diffidebant rebus suis, & ad opes Hetruscorum, *quæ* tum florebant, & eorum Regem Mezentium confugiunt; qui Cære, *quod* opulentum oppidum, imperitabat; & *quia* jam inde ab initio, novæ urbis origine minimè lætabatur, & nimio plus, quam satis tutum esset accolis, rem Trojanam crescere rebatur, haud gravatim sociam

Vernaculè verò in hunc modum:

Turnus und die Rutuler stehen an, ihr in Hayd zu machen, und nahmen ihre Zuflucht zu den Hetruriern so damals gar mächtig, und ihr König Mezentius, welcher über Cäre, das damal eine reiche Stadt war, herrschete, und schon Assanut sich über den Ursprung der neuen Stadt Rom wenig erfreuete, weil er vermeynte, es würde sich das Trojanische Wesen grösser machen, als es der anliegenden Völker Sicherheit zuliesse, so hat er sich unbeschwert mit den Rutulern in ein Bündniß eingelassen. Vid quantùm distet hæc Germanitas ab strictâ illa, & concinniore Latina brevitate dissideat.

IV. Quale ad elegantiam adjumenti genus est, quas quarto loco dixeras Observationes singulares?

Resp. Qui ad restituendum Latinæ Linguæ suum nitorem superioribus seculis primi operam contulêre, observationes quasdam singulares earum rerum, è quibus antiquæ Latinitatis ingenium maximè enitescit, litteris tradidêre. *Hadriani* Cardinalis opusculum de Latino sermone præcipuè commendari meretur. Cæteri sunt: Laurentii *Valla* & *Sylvii* elegantiæ; Anton. *Schori* Thesaurus, *Goclenii* Observationes Latinæ Linguæ: *Doleti* Epitome, *Vorstii* de Latinitate merito & falsò suspecta; *Buchleri* Vindiciæ, *Cellarii* Antibarbarus; *Nicolai* de Ortu Latinæ Linguæ &c. Horum libellorum quempiam, cum parabiles sint admodùm, sibi comparâsse juverit.

Atqui ad manum nullum habeo?

Resp. Unus instar omnium *Flos Latinitatis* P. Pomarii esto, viri de hac litteratura optimè meriti. Hoc ille libello Observationes illorum pleraque, quique *Verborum* singulorum, *Nominum*, *Particularum* proprius & elegans usus sit, pulchrè complexus est; ut adeo syntaxis *Particularis* & *Ornata* compellari possit.

Quo pacto ejus usum mihi familiarem reddam?

Resp. Hanc exercitationem, quam magni momenti existimo, describam tibi minutius. Initium facies in principio Tertiæ, atque hac methodo:

Legendus inprimis erit, & attentè relegendus, quem dixi, Flos Latinitatis, certúmque Lectionis hujus pensum in dies singulos constituendum: v. g. Pagina seu folii latus unum, quo pacto totum commodè per *tertiæ* & *quartæ* decursum absolvetur.

Secundo: *Repetendum* erit statæ lectionis pensum cum condiscipulorum aliquo cæteris studiosiore. Repetitionis hæc erit ratio, ut alternis quærentis & respondentis partes obeatis. Quærat primus, quæ Sententiis Latinis respondeat significatio Germanica? alter vicissim, quæ Germanicæ Latina? Vide

SCHEMA:

Quomodo Flos Latinitatis inter duos utiliter repeti possit, seu privatim, seu in schola.

Primum e. g. pensum esto Verba: *Abalieno*, *Abdico*. Secundum: *Abdico*, *Abdo*, *Abduco*. Tertium: *Abeo*. Quartum: *Aberro*. Quintum: *Abhorreo*, *Abigo*, &c. Hoc penso rogabit primus, respondebit alter: v. g.

Quomodo Latinè reddis?	*Alter resp.*
Mein Bruder ist mir feind worden.	Frater meus se à me abalienavit.
Du hast den Vater von mir abwendig gemacht.	Patrem, *vel* patris voluntatem à me abalienâsti
Sich von einem absondern.	Se ab aliquo abalienare.
Er hat abgedankt.	Abdicavit.
Er hat das Burgermeister-Amt aufgegeben.	Abdicavit se consulatû.
Man hat ihn seines Amts entsetzet.	Abdicatus, privatus est suo munere.
Er will ihn für keinen Sohn erkennen.	Abdicavit filium.

Hîc respondendi vice perfunctus, alter rogat è conversâ priorem: v. g.

Quomodo Germanicè reddis?	*Primus resp.*
Frater meus à me se abalienavit.	Mein Bruder ist mir feind worden.
Abdicavit se magistratû.	Er hat sein Amt aufgegeben.
Se ab aliquo, aliquem à se abalienare.	Sich von einem, einen von sich abwendig machen.
Abdicat, rejicit, repudiat illum filium, &c.	Er will ihn für keinen Sohn erkennen, &c.

Sic-

Scriptio, quæ talis erit, Indici Germanico, qui Flori Latinitatis subnectitur, tu significationes Latinas è pagina notata, in libello ad id parato adscribes in hunc modum: primum in indice Verbum est: abbitten; adde Latinum: *deprecari aliquem ab aliquo, vel aliquid*; Etwas inſtändig bitten ꝛc. Abbrechen, *intermittere consuetudinem, opus, iter, lectionem &c.* Einen Gebrauch, Werk, Reiſe, Arbeit, ꝛc. abbrechen, ꝛc. Scriptio ejusmodi singula memoriæ imprimet tenacius, nec operosus erit admodum, dum assiduus sit, nec unquam intermissus labor.

Quid inde utilitatis capiam?

Resp. Qui hanc industriam per supremas duas Grammaticæ Classes continuaverit, Dii boni! quem sibi thesaurum juvenili memoria conditum parabit! qua facilitate Epistolam, Narrationem, Chriam, Carmen, Orationem pangat, quam venustatem senilem, quam antiquitatis speciem stylo conciliabit suo! quam solidum jaciet veræ Latinitatis fundamentum, reliqua ætate velut aliud agenti exædificandum!

Videris nimium oneris imponere, & præter Syntaxin generalem, etiam particularem hanc exigere?

Resp. Tingi te potiùs hoc elegantiarum colore, quàm imbui; & methodum saltem, fontes, artemque earundem condiscere velim. Ab juvene docili, avido, tempusculorum parco, plura opinione præstari possunt. Fortasse hæc exercitatio in ipsam scholam induci posset ea ratione, ut Academicis (iis dico, qui præter scholæ ordinariæ plus aliquid efficere possint, quorumque è denis ferè unus est aut alter) suus cuique æmulus, pensumque unius paginæ præscribatur, quod inter se repetant. Id tamen liberum cuique, nec nisi volentium esse opportebit, neque, si omittatur, ulli pœnæ obnoxium. Saltem pauculi è multis præclari Latini é scholis egredientur.

V. Ut memini, rectum Particularum usum, quintum dicebas Elegantiæ Fontem?

Resp. Præpositiones, Conjunctiones, Adverbia intelligo, quæ velut fibræ corpus orationis omne pervadunt. Nulla re Latinæ ingenium exprimas melius, ac eas ritè tractando. Adeò in parvis his magna venustas. Tursellinus primus eam viam præivit, opusculo de Latinis Particulis elegantissimo. Quamquam hoc quoque carere possit, qui Floris Latinitatis partem tertiam de *Adverbiis*, & primo loco, & præ cæteris attentione studioque majore sibi familiarem reddiderit.

VI. Quod est postremum elegantiæ comparandæ adjumentum?

Resp. Verborum apta *Collocatio*. Rhetoris quidem hæc ars propria est, delibanda tamen tyroni. Cùm ad ornatum splendoremque orationis plurimum interfit, quo ordine collocentur verba, sic ut eadem sententia, sed aliter disposita, jam seipsa elegantior videatur. Perinde ut capilli iidem, qui impexi horrori erant, pectine compositi in ornamentum vertunt. Præcipuas aliquot Collocationis Elegantias ex Sylvio depromptas habeto:

Elegantiæ Collocationis:

1. Verbum plerumque periodum terminat; e. g. Non enim procacitate linguæ vitæ sordes diluuntur.
2. *Omnis, nullus, meus, tuus, suus*, eleganter in finem Periodi rejiciuntur:
   Illa *lex turpitudinem habet summam, gratiam* nullam. *Si animum inspicerres* meum.
3. Comparativa & Superlativa tum in fronte, tum in fine Periodi:
   Agriculturâ nihil melius, dignius *nihil invenitur.*
4. Cum idem vocabulum repetitur, continenter ponitur:
   Amicus amici *consuetudine gaudet*; Clavus clavô *truditur.*
5. Idem de Derivativis intellige:
   Oratori orationes *sunt legendæ*; Deformis deformitate sua *ne dejiciatur.*
6. Duo contraria itidem continenter ponuntur:
   Docti indoctis *præstant, alii* exultant, lamentantur *alii.*
7. E Numeralibus minor præponitur:
   Annus octavus & vicesimus; *Sextus* decimus.
8. Genitivus eleganter ab altero Substantivo voce aliqua interjecta separatur:
   Tuarum litterarum *admiratus sum* elegantiam.
9. Inter *magis quam* nihil interponitur:
   Laude delector magis, quam *pecunia.*
10. Particula *quam* elegans est inter duos Comparativos:
    Felicior, quàm *altior*; *Laudas me amicus*, quàm *veritas.*

11.

11. Particula *quàm* inter duo Nomina elegantèr ante Comparativum ponitur:
Re, quàm *verbis liberalior*; *Aristoteles*, quàm *Plato acutior*.
12. Item ante verbum *Malo*;
Italiam, *quàm vitam deserere* malo; *Intelligi me*, *quàm laudari* malo.
13. Inter duo Epitheta vox aliqua interjicitur:
Magnum *opus omnino atque* arduum.
14. Continuata duo Substantiva vix sine particula *Et* ponuntur:
Tuis illum officiis & liberalitate adjuva.
15. Vocabula composita interdum dividuntur:
Magno *à te* opere *peto*; Rem *verò* publicam ne *desere*.
16. Particulæ *antequam*, *priusquam*, *postquam*, eleganter dividuntur:
Nullas ante *litteras accepi*, quàm *tu redieras*.
Post diem quartum, quàm *in Britanniam ventum est*, eum adii.
Parandum prius *bellum*, quàm *gerendum*.
17. Nomen dignitatis Proprio præponitur.
Pontifex Maximus *Clemens*; Cæsar *Carolus*.
18. Cognomina Nominibus anteponuntur:
Phalereus *Demetrius*; Montecuculus *Raymundus*.
19. Præpositio præponitur post *cujus*, *quorum*:
Cujus *ex amicitia*; quorum *in ædibus*.
20. Accusativus post Infinitivum:
Contemni *te putas*; Mirari *se ait*.
21. Participio postponuntur *me*, *te*, *se*:
Visurum *me spero*; Amantem *me redama*.
22. Ablativus in fronte vel medio, certè ante verbum ponitur:
Re intellecta *ad te properabo*.
23. Ut ne, loco *ne*.
Operam da, ut ne *fallare*.
24. Inter Particulas *ne quidem*, *non solum*, *non tantùm*, *non modò*, *sed etiam*, aliquid eleganter interponitur:
Amicitia non *mutua* solùm *colenda*, sed. Non *Petrus* tantùm, sed *omnis*. Non pilis tantùm, sed gladius etiam.
25. Particulæ *si nisi*, non in fronte, sed proximè verbum eleganter locantur:
Amantem *si negligis*; id ille *si fecerit*.
26. *Ut* in medio & proximè verbum:
Negotium ut *confectas*, labora. Ita *confusa est oratio*, *nihil* ut primum, nihil *ut sit secundum*.
27. *Qui*, *quæ*, *quod*; item: *cum*, *dum*, *cur*, *ne*, eleganter in medio:
Rei Rum quod erat, *scripsi*. *Eam causam* cum *suscipio*. *Ambulatum* dum *ires*.
Fortunæ vim ne *experire*.

Non item Poëticis Elegantiis licebit uti?

Resp. Inter eloquentiæ corruptæ causas putem hanc non esse ultimam, quod aliquorum Juvenum depravatus gustus eò iverit, ut orationem scripta elegantias è Synonymis gradibus ad Parnassum, Flaviis &c. aucuparentur; Metaphoris infarcirent omnia, Phrasibusque Poëtarum propriis. Qua re nihil pervenus excogitari potest. Memini, puerum me geminulas has summo studio consectatum, plurimum laudis retulisse, si nullam periodum non aliqua Metaphora exornatam, assurem. Habebam inter adversaria mea:

Nescio, quo novercantis fortunæ sidere evenisse dicam.
Insulæ nauseantis naturæ vomitu in orbem ultimam ejectæ.
Cum pruni anni florerent, jam maturitas autumnabat in vultu.
Non expandunt se hortensem in iridem folia, nisi è laboris nubibus pluviæ distillarint.
Capillos cogunt in suggestum, sed crede mihi, nunquam illo de subjecta peroravit sapientia. Sub illa cæsaris nihil reperies, quàm Aristophanis nebulas, Polytiani somnia, meràsque tenebras in augustissimo Capitolio scilicet triumphantes.

CAPUT QUARTUM.

De Copia Latini Sermonis.

Quid intelligitur nomine Copiæ verborum?

Responsio:

Ut eandem Sententiam non modo propriè & eleganter, sed varietate multiplici, aliis aliisque verborum formulis efferre, ac veluti ceram in alias alias for-

formas & modulos transfundere noris; ut cùm idem dicas, aliud semper dicere videaris. Quod ut in omnibus linguis laudi datur, ita in Latina mortalibus, qui fuerunt, omnibus sic antecellit Cicero, *ut Orationis ejus divitias*, varietatem illam non imitabilem, ipsi ejusdem ætatis Oratores disertissimi demirarentur.

Quid utilitatis affert hæc Copia?

Resp. Prima est ac necessaria ad Poeticam ac Rhetoricam præparatio. Hæres in carmine condendo miserè, nisi Sententiam Protei instar tamdiu transformare scias, dum verba eveniant metro apta. Cæterùm uti in rebus omnibus, ita in oratione varietas delectationem habet. Ut colorum rerumque diversitate jucundè tenetur oculus, nec concentus sine tonorum alternis, nec ejusdem semper condimenti absonium, nec invariata eadémque vestis, utut pulchra, diu placent; ita nihil fastidiosus jejuno, inope, unius toni & coloris Oratore. Quod vitium Tautologiam, hoc est, ejusdem sermonis intulsam iterationem, Græci appellant.

Quomodo comparanda est Copia verborum, & quando?

Resp. In suprema Grammaticæ tentandum aliquid, viáque prænoscenda, quâ deinceps eatur. Comparatur, ut reliqua omnia, exercitatione ac lectione Classicorum, Tullii inprimis, in quo uno cordis quoddam habes Copiæ. Quia tamen hæc lectio multorum annorum est, ac juvenibus paulo impeditior, Phraseologiæ interim subsidio, alieno nempe peculio vivendum, præceptáque eadem Phraseologia ritè utenda discenda sunt.

Que Precepta affers?

Resp. Generalia quædam de Sententia qualibet, quantumvis sterili, variè commutanda; *Singularia* quædam de iis argumentis, quæ frequentius in orationem veniunt. Ars in eo est, ut, quod Erasmus, quem præeuntem nactus in rebus sequor, ait: Sententiam quamdam sumas, eamque varies quàm sæpissimè. Qui labor ut eriorem afferet frugem, si plures inter se, proposito in medium themate, contendentur. Tum enim nitentis ingenii adjuvabuntur singuli, & velut ansâ præbitâ plura quisque inveniet. Qua quidem in re conveniet, Milonis illius Crotoniatæ sortitam imitari, ut principio bis, deinde ter, denceps sæpiùs ac sæpius variando, ad eam facultatem proficiamus, ut jam sine negotio centies aut ducenties variare possimus.

VARIATIONIS PRÆCEPTA GENERALIA.

Quænam sunt de Copia generatim Præcepta?

Responsio:

Tres sunt primarii fontes Copiæ: I. SYNONYMIA; II. ENALLAGE; III. ÆQUIVALENTIA. *Synonymia* ex Græco σὺν & ὄνομα, quasi Con-nominatio, verba subministrat diversa, rem tamen eandem significantia: *e. g.* Domus, ædes; Ensis, gladius; Littera, Epistola; Charta, papyrus.

I. Synonymia, seu Cognominatio.

Quomodo querenda sunt Synonyma?

Resp. Ejusdem consilio vix maxima è bonis autoribus colligenda foret, quia tamen hæc diligentia non hujus ætatis est, è Phraseologia conquirenda erunt. Quia in conquisitione id cavendum, ne Synonyma, quæ in proposita Sententia Synonyma non sint, deligantur: v. g. *Parva scintilla neglecta magnum sæpe excitavit incendium.* Reperies, pro *excito* adhortor: quod alienum habet ab hac Sententia sensum. Voces namque plurimæ duplicem habent significationem, *propriam*, & similitudinariam, seu *metaphoricam*. *Proprie* dicimus: Librum abjecit in terram. *Translate*: Animum abjecit. *Proprium* est: Abducere pecora. *Translatum*: Abducere aliquem à vitio. *Proprium*: Affigere cruci. *Translatum*: Animum studus: *Propr.* Abit domo. *Transl.* Abit ira hominis: *Propr.* Allegare foris aliquem. *Transl.* Ablegare curas. &c. Cavendum itaque, ne, cùm proprium adhibendum esset, translatum loco non suo subsitiuas. Quæ in re judicio aliquo opus est. Sunt quædam in speciem idem significantia, quæ tamen plurimùm inter se discrepant, ut: *Amo, diligo*; *Abstinentia, continentia*; *Ira, indignatio*, &c. De hac tamen differentia religiosum admodum esse non oportebit juvenem.

II.

II. Enallage, seu Immutatio.

Quid est Enallage, & quis ejus Usus?

Resp. A Græco ἐν in, & ἄλλος, *alius*, è quo ἀλλάσσω, *aliud redde*, seu *immuto*, unde Ἐναλλαγή, Enallage, *immutatio*, seu ejusdem vocis paulùm deflexæ variatio: *v. g. Edo*, edacitas, peredo &c. *Amo*, amor, amicitia, desmo *Prudens*, prudentia, imprudens. Fit hæc immutatio *primò*, cum vocibus alicujus *figura*, vel *speciei*, id est *simplex* in compositam, *primitiva* in derivatam, aut contra mutatur; seu cum una pars orationis in aliam. Verbum in Nomen, Substantivum in Adjectivum vel Adverbium, ac vicissim convertitur. *Secunda* species Enallagæ est, cum reliqua attributa Verbi, Nominis, Adverbii deflectuntur: ut Modi, Tempora, Casus, Numeri, &c.

Quæ partes orationis utramque hanc Enallage speciem maximè recipiunt?

Resp. Verbum & Nomen. Nam Interjectiones, Conjunctiones, Præpositiones, Adverbia minimum mutationis admittunt. Participia Verbo aut Nomini accenseri possunt. Mutatur ergo *Verbum* in Substantivum Nomen: *v. g. Discrimit* nihil; nihil *discriminis* habet. *Admiror*; tenet me *admiratio*. Substantivum in Adjectivum; ut: Valdè *impudens*, insignitæ *impudentiæ*. *Facundus*, miræ *facundiæ*. Adverbium; ut: *Hilariter* vivit, *hilaris* vivit.

Quomodo immutantur attributa Verbi?

Resp. In Verbi genus, id est, vox *Activa* in *Passivum*: *v. g.* Laborantes DEUS adjuvat; à DEO adjuventur. Contingit multos hæc infamia; hac infamia multi continguntur.

Modus In *Imperat.* Laborato, & DEUS adjuvabit. *Conjunctiv.* Si labores, DEUS juvabit. *Infinit.* Laborare est DEI opem provocare. *Depone* inimicitiam. Si me audis, *depone* inimicitiam. Benè tibi consules, cum inimicitiam *posueris*. Suadeo tibi, *ponere* &c.

Tempus Imperfect. Nullo non tempore Dii laboriosos juvabant. *Perfect.* Quis impensè laboriosus à DEO adjutus non est? *Plusquamperfect.* Nullum exemplum est, quin studiosum hominem Superi adjuvissent. *Futur.* Laborato, & juvaberis. *Trahit sua quemque voluptas*; quis est, quem non *traheret*, quem non *traxerit*, *traxisset*, *traheret* aliquando sua voluptas.

Persona 1. Laborantes certò à DEO adjuvamur. 2. Labora, & juvabere. *Numerus.* Laborantes Dii adjuvant. DEUS adjuvat. *Ereptis omnibus spem retine. Persona.* Spem *retineo*. Qui spem *retinet*, haud omnia perdidit. *Numer.* Spem retinere.

Ut attributa Nominis mutantur?

Resp. 1. *Casus Nom.* Laborantes juvantur à DEO. *Gen.* Laborantium curam DEUS gerit. *Dat.* Laborantibus præsto est DEUS. *Accusat.* Laborantes adjuvat. *Ablat.* A Laborantibus nunquam frustrà DEUS invocatur. *Id nuntium multi gaudio fuit*; *Gaudii* materia fuit; *Gaudium* attulit; *Gaudio* me implevit.

2. *Numerus.* Laborantem, Laborantes. DEUS, Dii.

3. *Genus*, Pileum, pileus. Hoc barbiton, hæc barbitus.

4. *Declinatio.* Violens, violentus; Contagium, contagio; Senecta, senectus &c. regentia aptè applicueris.

Unde petam Enallagen Speciei ac Figuræ?

Resp. E Clavi seu Dictionario Denzleri, ac longè expeditiùs è Primitivorum seu Radicum libello, ubi *primitivis* ac *simplicibus Derivata sua* vel *Composita* ordine subjecta reperies; *v. g.* sit vrianda Sententia: *Miserо auxiliare.* Quære in Radicum libello primitivum *Miser*; reperies Derivata *Miseria*, *miserè*, *misereor*, &c. Composita: *Miserricors*, *commiseror* &c. Quære porro, an verbum *auxilior* primitivum sit, an derivatum? Radicum gnarus facilè meminerit, ejus primitivum esse *auxi*, ejus derivata reperies, *auxesco*, *augmentum* &c. Item ab *auxilior* auxilium, auxiliator &c. vident, quâ uberitate fluat Fons hic Immutationis.

III.

III. Æquivalentia.

Quid intelligis Æquivalentia nomine, quam tertium ajebas Copiæ fontem?

Resp. Dicitur & *Æquipollentia*, Græcè ἰσοδυναμία, ab ἴσος, similis, æqualis, & δύναμαι, possum, valeo, δυναμία, potentia, valentia. Fit hæc *Æquivalentia* vocem vel sententiam contrariis mutando, addita particula negante: v. g. homo diligens; non indiligens. Omnibus gratus; nemini odiosus. Vigilandum est, minimè dormiendum est. Laborantes Deus juvat; otiosos Deus averiatur. Permitto; non repugno.

Non autem Æquivalenti huic sententiæ vel voci suam iterùm Synonymiam, suas Imminutiones etiè conquirendas. Quæ industria, si cæteræ omnes adsint, tantam effundet verborum redundantiam, ut vel librum de quapiam scripturo, nunquam defuturæ sint formulæ, idem semper aliter aliterque exprimentes.

Quid igitur mihi, sententiam meam, quàm possum sæpissimè, variare cupienti faciendum erit?

Resp. Adolescenti ingenioso methodum hanc, nempe felicibus multorum experimentis comprobatam, tuendam suadeo:

Primò, ut sententiæ propositæ, v. g. *Laborantes Deus adjuvat*, Synonyma è Phraseologia conferibat, v. g. Q. *Laboro*; *Syn.* Elaboro, contendo, operam do. His, vide, an non sua item sint nova Synonyma, v. g *Contendo*; *Syn.* Nitor, enitor, curo, conor. Neque hic sistes, sed novis his alia rursus Synonyma conquires, eosque continuato quærendi labore, dum omnino exhauseris. Eadem accuratione verbum *Adjuvo* excuties. Conquisita Verba à Nominibus seorsum conscribe

Secundò: Verbis, Nominibus, Adverbiis suas è Rudium libello Enallages, seu Derivata & Composita excribes, v. g. *Elaboro*, Elaboratio, &c. *Contendo*, Contentio &c.

Tertiò: Pone Sententiæ ejusdem Æquivalentiam à contrariis, *pugnus Deus desert*. Hunc sinam iterùm Synonymiam ac Enallagis, quo dictum est modo, colligito.

Cæterum tota hæc Copiæ exercitatio Exemplis melius, quàm Præceptionibus percipitur. En Schema:

Exemplum Copiæ Verborum pro varianda Sententia:

Laborantes Deus adjuvat.

E primo fonte Copiæ, Synonymia Vocibus singulis; *Laborantes*; *Adjuvat*; *Deus*; sua Synonyma sunt quærenda.

Quære: *Laboro*; *Syn. Elaboro, Contendo, Operam do.* Quærito rursus in Phraseologia horum Synonymorum Synonyma, nempe primùm Verbi *Contendo*: & sic deinceps in hunc modum. Quære: *Contendo*; *Syn.* Nitor, Enitor, Curo, Conor: q. *Operam do*; *Syn.* Administratio, Munus, Studium, Actio, Opus, Cura; q. *Nitor*; Connitor, Adnitor; q. *Curo*; *Syn.* Studeo; q. *Conor*; Tendo, Experior; Id molior, Incumbo, Id pugno; q. *Administratio*; *Syn.* Curatio, Procuratio; q. *Munus*; *Syn.* Officium, Provincia. q. *Studium*; *Syn.* Labor; q. *Actio*; *Syn.* Actus, Factum, Negotium; q. *Opus*--q. *Cura*; Sollicitudo. Diligentia, Cogitatio, Meditatio, Anxor, Molestia; q. *Studeo*--*tento*--*experior*--q. *Molior*; *Syn.* Ago, Struo, Machinor, Paro, Comparo; q. *Incumbo*--q. *Pugno*; *Syn.* Dimico, Certo, Depugno; q. *Curatio*--*Procuratio*; *Syn.* Gubernatio; q. *Officium*; *Syn.* Partes; q. *Provincia*; *Syn.* Onus; q. *Labor*; *Syn.* Affectatio, Contentio animi, Vigiliæ, Sudor, Assiduitas; q. *Actus, Factum, Negotium, Procuratio, Opus*; *Syn. Artificium*: q. *Sollicitudo*; *Syn.* Molestia: q. *Diligentia*; *Syn.* Assiduitas, Sedulitas, Mentis agitatio: q. *Meditatio*; *Syn.* Exercitatio: q. *Ago*; *Syn.* Tracto, Gero, Agito, Aggredior; q. *Dimico*; *Syn.* Confligo; q. *Certo*: *Syn.* Decerto, Belligero: q. *Contentio*; *Syn.* Luctatio, Certamen, Dimicatio, Pugna; q. *Sudo*; *Syn.* Desudo; *Assiduitas*; *Syn.* Perseverantia; q. *Exercitatio*; *Syn.* Industria. Curriculum; q. *Tracto*; *Syn.* Exerceo; q. *Gero*. *Syn.* Administro. *Agito*: Verso, Inquiro. *Impetratio*: Discrimen; *Pugna*; Certamen. *Perseverantia*; Constantia. *Commotio*; Motus. *Industria*; Ars, Solertia, Ingenium. *Curriculum*; Stadium, Cursus, &c.

Ho-

Horum Synonymorum Enallagæ, seu Derivata & Composita.

Enallage Nominum: *Opera*; Operosus, Operatio, Operor, Cooperor, Oportet. *Studium*; Studiosus, Studiositas, Studiosè. *Actio*; Actuosus Actor, Actuosè. *Cura*; Curator, Curatio, Curiosus, Accuro, Accuratio, Accuratus, Curator: *Officium*; Officina. *Labor*; Laboriosus, Adlaboro. *Negotium*; Negotiosus, Negotior, Negotiator. *Solicitudo*; Solicito. *Diligentia*; Diligenter. *Onus*; Onero. *Contentio*; Contentiosus. *Vigilia*; Vigil, Vigilo, Vigilantia, Per-E Ad-Invigilo. *Sudor*; Sudo, Desudo, Insudo. *Assiduitas*; Assiduus, Assiduè. *Sedulitas*; Sedulus, Sedulò. *Exercitatio*; Exerceo. *Luctatio*; Luctor, Reluctor, Obluctor *Certamen*; Certatio, Certo; Decerto. *Pugna*; Pugnax. *Lucubratio*: Lucubro. *Perseverantia*; Persevero. *Industria*; Industrius, Industriè. *Solertia*; Solers, Solerter, &c.

Deus.

Synonymia: *Deus*; Dii, Divi, Divinus, Divinitùs, Divinitas, Superi, Cœlum Cœlestes, Cœlicolæ, Jupiter, Mars, Hercules, Plutus, Minerva, Juno, Appollo, &c.

Adjuvat.

Synonymia: *Adjuvo*, *Juvo*; Opitulor, Adminiculor, Auxilior, Suffragor, Sublevo. Quære: *Opitulor*, Subvenio, Adminiculor, Fulcio. *Auxilior*; Succurro, Adsum. *Suffragor*; Faveo. *Subvenio*; Sustento, *Subvenio*; Subsidio sum, Fulcio, Sustineo. *Succurro*; Succedo. *Adsum*, *Faveo*; Studeo, Amo, Complector. *Subsidium*; Perfugium. *Sustineo*; Tueor. *Amo*; Diligo, Benevolus sum. *Perfugium*; Portus, Præsidium, Asylum. *Tueor*; Tutor, Custodio, Faveo, Præsideo. *Diligo*; Charus. *Benevolus*; Amicus, Studiosus. *Præsidium*; Spes, Securitas. *Custodia*; Servo, Observo. *Faveo*; Tego, Alo, Retineo. *Charus*; Acceptus, Jucundus. *Amicus*; Cupidus. *Spes*; Fiducia, Firmamentum. *Alo*; Nutrio, Pasco, Pascuus. *Firmamentum*; Stabilimen, Robur, Vires. *Robur*; Vis, Vires, Firmitas, Nervi. *Vires*; Lacerti, Facultas, Vis, Efficacia, &c.

Hujus Synonymiæ Enallagæ.

Enallage Nominum: *Perfugium*; Perfugio, Confugio, Perfugium. *Benevolus*; Benevolentia, Volo, Voluntas. *Portus*; Littus, Portuosus. *Charus*; Charitas. *Fiducia*; Fido, Fidentia, Confidentia. *Firmamentum*; Firmo, Confirmo, Firmitas, Firmus. *Stabilimen*; Stabilio, Stabilitus. *Robur*; Corroboro, Robustus, Nervi, Nervosus. *Lacerti*; Lacertosus. *Facultas*; Facilis, Efficacitas, Efficax. *Gratus*; Gratia, Gratiosus.

Enallage Verborum: *Adjuvo*; Adjutor, Adjumentum, Adjutorium. *Opitulor*; Opitulatio, Opitulator, Opem fero, Opulentus. *Subvenio*; Subventio. *Adminiculor*; Adminiculum, Adminiculatio. *Fulcio*; Suffulcio, Fulcrum, Fulcimentum. *Auxilior*; Auxilium, Auxiliator, Auxiliarius. *Succurro*; Succursus. *Suffragor*; Suffragatio, Suffragium, Suffragator. *Faveo*; Favor, Fautor, Favorabilis, Faustus, Faustitas. *Subvenio*; Allevo, Allevatio, Allevamentum. *Sustineo*; Sustento, Sustentatio. *Subsidio sum*; Subsidiarius. *Succedo*; Successus. *Studeo*; Studium, Studiosus. *Amo*; Deamo, Amor, Amicabilis. *Tueor*; Tutor, Tutela, Tuitio, Tutus. *Diligo*; Dilectus, Dilectio. *Custodio*; Custos, Custodia. *Foveo*; Refoveo, Confoveo, Fomentum. *Præsideo*: Præsidium, Præsidiarius. *Alo*, Altor, Alumnus, Alimentum, Alitura. *Tego*; Protego, Protectio, Protector. *Nutrio*; Nutrimentum, Nutricius. *Pasco*; Pabulum, Pastor, Pascua.

Hanc tantam è Synonymia & immutatione enatam suppellectilem in ordinem redegisse juverit: v. g.

Laborantes.

Verba: Elaboro, Contendo, Operam do, Nitor, Enitor, Curo, Conor, Administro, Connitor, Adnitor, Studeo, Tento, Experior, Molior, Incumbo, Pugno, Ago, Struo, Machinor, Paro, Dimico, Certo, Depugno, Tracto, Gero, Agito, Aggredior, Confligo, Decerto, Sudo, Desudo, Exerceo, Verso, Inquiro, Operor, Cooperor, Oportet, Adlaboro, Collaboro, Negotior, Sollicitor, Onero, Vigilo, Evigilo, Invigilo, Pervigilo, Luctor, Obluctor, Lucubro, Persevero.

Substantiva: Subsidium, Perfugium, Portus, Opera, Munus, Studium, Actus, Opus, Cura, Curatio, Officium, Provincia, Partes, Labor, Negotium, Sollicitudo, Diligentia, Cogitatio, Meditatio, Contentio, Molestia, Onus, Afflictio, Contentio

am-

animi, Vigilia, Sudor, Assiduitas, Sedulitas, Mentis agitatio, Exercitatio, Luctatio, Certamen, Dimicatio, Pugna, Perseverantia, Industria, Curriculum, Stadium, Discrimen, Constantia, Ars, Solertia, Ingenium, Cursus.

Adjectiva; Operosus, Studiosus, Actuosus, Curiosus, Accuratus, Laboriosus, Negotiosus, Diligens, Vigil, Assiduus, Sedulus, Pugnax, Industrius, Solers.

Adjuvat.

Verba: Juvo, Opitulor, Adminiculor, Auxilior, Suffragor, Sublevo, Subvenio, Fulcio, Adsum, Faveo, Sustento, Subsidio sum, Sustineo, Succedo, Studeo, Amo, Complector, Tueor, Diligo, Benevolus sum, Tutor, Custodio, Præsideo, Servo, Observo, Tego, Alo, Retineo, Nutrio, Pasco, Confugio, Fido, Firmo, Confirmo, Stabilio, Corroboro, Subfulcio, Allevo, Beamo, Confoveo.

Substantiva: Perfugium, Portus, Præsidium, Asylum, Spes, Securitas, Fiducia, Firmamentum, Stabilimen, Robur, Vires, Vis, Virtus, Nervi, Firmitas, Lacertus, Facultas, Benevolentia, Littus, Charitas, Fidentia, Confidentia, Stabilitas, Efficacitas, Gratia, Adjutor, Adjumentum, Adjutorium, Opitulatio, Opitulator, Subventio, Adminiculum, Adminiculator, Fulcrum, Fulcimentum, Auxilium, Auxiliator, Succursus, Sustentatio, Studium, Tutor, Tutela, Tuitio, Dilectio, Custodia, Custos, Fomentum, Præsidium, Altor, Alimentum, Nutrimentum, Pabulum, Pastor, Pascua.

Adjectiva: Charus, Amicus, Studiosus, Benevolus, Acceptus, Jucundus, Cupidus, Gratus, Portuosus, Firmus, Facilis, Efficax, Auxiliarius, Tutus, Amicabilis, Faustus.

Tertius Fons Copiæ, Æquivalentia, cum sua Synonymia & Immutatione.

Pigros DEUS deserit.

Pigros.

Quære: *Piger*; *Syn.* Segnis; Q. *Segnis*; Languens. *Langueo*; Flaccesco. Languidus sum, Torpeo, Torpesco, Marcesco. *Languidus*; Tardus, Debilitatus, Mollis, Enervatus, Remissus. *Torpeo*; Obtorpesco. *Marcesco*; Putresco. *Tardus*, Cunctator, Tardo, Cunctor, Indormio, Differo. *Debilitatus*; Fractus. *Mollis*; Effœminatus, Delicatus. *Lentus*; Frigidus, Tener. *Languor*; Deliciæ, Torpor, Stupor. *Neglego*; Non curo, Desero, Omitto. *Desidia*; Inertia, Ignavia; Socordia, Segnities. *Non curo*; Incuria, Incurius, Incuriosus. *Omitto*; Relinquo, Missum facio, Non exequor. *Inertia*; Negligentia, Nequitia, Fuga laboris. *Ignavia*; Iners, Somnolentus, Resex, Segnities. *Incuria*; Negligentia, Vecordia. *Negligentia*; Indiligentia. *Fuga laboris*; Declinatio, Aversio laboris. *Iners*; Vecors. *Dormio*; Cubo, Sopior, Quiesco. *Somnus*; Somno, Quiesco, Conquiesco. *Quies*; Otium, Vacatio, Cessatio, Remissio. *Aversio*; Averto, Horreo, Abhorreo, Declino, Fugio, Tergiversor, Vito, Cesso, &c.

Deserit.

Desero; Destituo, Relinquo, Derelinquo, Absum, non adsum, Desum, Recedo ab aliquo, Prætermitto. *Destituo*; Destitutio, Derelictio. *Relinquo*; Missum facio, Tardo, Discedo. *Derelinquo*; Contemptio. *Absum*; Remotus, Insuetus, Faccio. *Neglego*; Excludo, Contemno, Curare omitto, Prætereo. *Tardo*; Moror, Differo, Contemno. *Contemptio*; Despicientia, Despicatui habeo, Sperno, Abjicio, Aspernor, Nihil facio, Minimi æstimo. *Remotus*; Alienus, Alhorrens. *Faccio*; Alco Excludo; Portis claudo. *Curare omitto*; Incurius. *Moror*; Morosus, *Tardo*; Differo, Procrastino. *Alienus*; Aversus, Alienatus. *Abhorreo*, *Aversor*; Refugio, Defugio; Recuso, Me alio verto. *Alienatus*; Infensus *Alienо*; Rejicio. *Averto*; Aversus, Arceo, Removeo. *Refugio*; Fugio, Recedo. *Recuso*; Abnuo, Abnutus, Nolo. *Declino*; Repudio, Repello, Repulsa, Respuo, Neglego, Fastidio. *Duro*; Asper, Inexorabilis, Inclemens, Immitis, Inexpugnabilis, Difficilis, Aversus. &c. &c.

Hanc Synonymarum copiam pari ratione certas in classes distribuere, haud inutile erit. v. g.

Pigros.

Verba: Langueo, Flacceſco, Torpeo, Torpeſco, Mareſco, Putreſco, Tardo, Cunctor, Indormio, Differo, Negligo, Omitto, Relinquo, Non exequor, Cubo, Sopior, Quieſco, Somnio, Dormio, Horreo, Abhorreo, Declino, Vito, Fugio, Terga verto, Cello.

Subſtantiva: Remiſſio, Languor, Deſidia, Torpor, Stupor, Inertia, Ignavia, Socordia, Vecordia, Segnities, Pigritia, Incuria, Negligentia, Nequitia, Fuga laboris, Negligentia, Indiligentia, Declinatio laboris, Otium, Vacatio, Ceſſatio, Mollities, Lentitudo, Frigus.

Adjectiva: Piger, Segnis, Languens, Languidus, Tardus, Debilitatus, Mollis, Enervatus, Remiſſus, Fractus, Debilitus, Lentus, Effeminatus, Frigidus, Tener, Incurius, Incurioſus, Iners, Somniculoſus, Reſes, Deſes, Negligens, Vecors, Socors.

Deſerit.

Verba: Deſituo, Relinquo, Derelinquo, Abſum, Deſum, Recedo ab aliquo, Prætermitto, Tardo, Differo, Deſero, Excludo, Contemno, Prætereo, Minor, Differo, Sperno, Deſpicatui habeo, Abjicio, Aſperno, Nihil facio, Minimi æſtimo, Contemnitto, Procrastino, Abhorreo, Averſor, Refugio, Defugio, Recuſo, Malo alio vero, Reficio, Averto, Aceo, Removeo, Fugio, Recedo, Abnuo, Repudio, Nego, Nolo, Declino, Repello, Faſtidio, Recuſo.

Subſtantiva: Deſitutio, Derelictio, Contemptio, Deſpicientia, Abnutus, Duricia, Faſtidium.

Adjectiva: Remotus, Disjunctus, Alienus, Abhorrens, Incurius, Moroſus, Averſus, Alienatus, Inimicus, Durus, Aſper, Inexorabilis, Inexpugnabilis, Inclemens, Inimicus, Adverſus, Faſtidioſus.

Quid jam hæc tanta ſylva faciam?

Reſp. Jam hoc tui ingenii ac judicii eſt, ut è vocibus ſingulis conſtructionem inſtam adhibeas, quod fiet, ſi 1. Nominibus verba idonea, quorum magnam copiam ſuppeditat Syntaxis, Verbis item apta Nomina attribueris. 2. Enallagas Modorum, Temporum, Caſuum, &c. adhibueris. 3. Ad majorem varietatem concilandam figuris variis, dubitantis, adloquentis, interrogantis, indignantis, optantis, exclamantis, ridentis, lugentis, monentis, docentis, dolentis, timentis, invidentis, gaudentis, mirantis, jubentis &c. perſonam ſumas. Quæ doctrina etſi jam figurarum Rhetoricarum peritiam aliquam depoſcat, ingenioſo tamen tyroni lucis aliquid item affundet. Vide Exemplum.

Variationes Sententiæ ſupradictæ è præſenti Verborum ſylva conſtructæ.

Ut rebus ipſe tuis *operam* dederis; ita à Deo *juvaberis*.
Munere ſuo ritè fungentibus *opitulatur* cœlum.
Studet ſuperi ſuimet ſtudioſis.
Studium adhibenti dii *adminiculantur*. Dum ab *actione* non deſiſtas, omnia pro te agent ſuperi.
Fac ipſe *opus*, & *auxilia* cœleſtia ne deſpera.
Tibimet *curæ* eſto, & *ſuffragabuntur* boni dii,
Qui *officio* non defuerit, in cœlitum *tutela* degit.
Quandiu *partes* tuas impleveris, *ſuſtinebit* laboranti cœlites.
Orna *frontiſpicium* tuum pro viribus, & *largitas* de cœlo expecta.
Mortalium contenti *laribus* præ thure colebant immortales
Nullum *negotium* aut *onus* defugienti divi cœpta *fortunabunt*
Summa *ſolicitudine* res adminiſtrato ſuas aderunt *opitulationes* divi.
Hominum *diligentiam adjutant* dii *ſuffragantur*.
Cogitationes omnes ad ſe ſervandum conferenti ſuperum *favor* præſto eſt.
Fruſtra de ſuperis confidit, qui laboris *munera aſpernatur*.
Si rerum tuarum omnia *contemnitte ſaxeis*, *ſolicitudinem* ſuppeditabit cœlum.
Nitere, quantum poteſ, *oculos* levabis ad cœlos.
Vigilias pro ſe agentium *ſtipendium* dii ſuſcipiunt.
Sudore magis, quam votivis, cœleſtia *præſidia* comparantur.

Ita-

Laborandi *assiduitas* cœli *favores* provocat.
Hominum *sedulitatem* ultro consequuntur de cœlo *adminicula*.
Ne ab *luctatione* absiteris, *luctatus* fortasse Hercules.
A quo Deorum victoriam petes, si *cessationem* his defugias?
In omnem *simultationem* paratos facis Mars *cunctos*.
Strenuè *pugnam* incuntium Mars ipse coronatorem agit.
Laborandi *perseverantiam* lato *sinu* coronant divi.
Fautores habeo Deos, si nihil inutiliter ipse prætermisero.
In *certamine* contende pro viribus, *vires* namque *firmabit* Deus.
Ne latere in *otio*, nec aliter *latentem* contemplare.
Certum ad Deos *perfugium* habet, qui sibimet in *discrimine* consulit.
Constantia in cœptis Deum *adjutorem* habet.
Impigri navarchi *sollertia* Neptunus ipse *portum* præparat.
Manu te *strenuè* que juva, tum fidenter Hercules.
Operoso *præcatori* cœlestia adjumenta certa sunt.
Strenuo homini summa est quidvis a Deo impetrandi *fiducia*.
Actuoso homini certum est in omni casu ad deorum *aram* *asylum*.
Sui *curiosus* curæ est Jovi.
Accuratum officiis *studium* summa benevolentia complectuntur divi omnes.
Laborioso aratori Ceres ipsa *armenta* præbet & *juvenci*.
Negotia *suum* hominum *comitatu* comptum se Mercurius subtrahit.
Diligens esto, nec, quod a te fieri possit, prætermitte quidquam; tum altaria obi.
Pervigili lucubratori *propitia* adest Minerva.
Assiduis ipsi dii *præsunt*.
Omnia *cupiant* cœlites *sedati* rerum suarum *curatori*.
Sedulus rem tuam exequere, cætera Jovi permitte.
Studentes & *sedulos* bonos *sedulos* sunt cœlites.
Fovet cœlum hominibus *laboriosis*.
Solicite pro *elaborantibus* in parato est divorum *gratia*.
Contende primum, tum ad *celentes* *confugito*.
Operam dato, venienti in partem operis numina.
Attere in tempestatem, *ventus* admovebit Neptunus.
Enitentes in ardua dii *sustinent*.
Curanti res suas, *vires* è cœlo venient.
Conantes divina auxilia *sustulerunt*.
Omnia malis & *obstantibus* omni diligentiâ, validissimum est precum genus.
Tutè *commisce*, ut *fulgura* dii subjiciant.
In eorum vota facile est numen, qui res ipsi suas *administrant* sedulo.
Homo suis rebus *strenue* naviter Deorum *luxum* est.
Tenta, audentibus *aspirat* secunda fortuna.
Tibi prospice, nihil non experire, *favent* *fortibus* cœlestes.
Ave, *mone*, quod tuum est, spondeo te superis in *amoribus* *fore*.
In *opus* *incumbenti*, benignè cœli *favebunt*.
Fortiter *juvantis* numina volentia *juvenerunt*.
Sive mavis, tibi consule, *securitatem* dii præstabunt.
Abdicare omni contentione, *firmamentum* de cœlo spera.
Pro aris, focis impigre *dimicantes* ferè voti damnantur.
Temet *prorogna*, & *audentior* *secundi* Deos.
Legitimè *certantibus* superi *robur* adaugent.
Si perfunctoriè res tuas *tractes*, cave, *opitulationem* à cœlo expectes.
Res suas strenuè *gerere*, *confidentiam* in superos parit.
Adnitere fidenter, ne tibi decito, efficiendi *vim* haud denegabunt cœlites.
Cessatio, nec cede malis, nec de *tuitione* superum despera.
Omni vi *decertantibus* certa à cœlestibus subsidia affluunt.
Sudando, téque in partem omnem *versando*, cœli opem concilitabis.
Inquirito vias omnes, qua exeas exitum è calamitate pandet aliquis deorum.
Impigre *operantibus* deos cooperari non piget.
Facientibus, quod *oportet*, facultatem suppeditat Numen
Vin' *jubilari* à Deo? ipse tibi Deus esto.
Negotiosi hominis *tutor* Deus est.
Si tui nulla *sollicitudine* tangeris, qui fronte deos solicitas?
Laborem vitanti nullum & *onus*, *sedimentum* præbent dii.
Quandiu pro te *peregrinas* in superum *custodias* agis.

Dormire tibi precanti Deos, ne mirere.
Luctare alacriter *sustinebit* te cœleste auxilium.
Obluctare malis, & *fomenta* divinitus reperies.
Qui in labore *perseverat*, tutò diis *fidit*.
Allabora, nec *repulsam* metue.
Complicatis manibus orare superos, ridiculum.
Impenetrabile cœlum est, *languidæ* ac *desidis* hominis precibus.
Simul ad rem, simul ad vota vertitur.
Aras omnes nequidquam obit officii *negligens*.
An æquum est, ut à delicto Jovem, qui semper *adfuit*?
An superis partes, quas *negligis*, demandabis?
Queis labor odio est, his nemo propitia speret numina.
Otiosorum hominum fletu ac ploratu nihil moventur dii.
Precando nihil agit, qui nihil agit.
Dormienti quis Deus vigilabit?
Quis credit, hominem sui *negligentem* curæ fore cœlitibus?
Inculcan ad templorum limina confugiunt qui laborem *defugiunt*.
Ut precibus fit efficacitas, fac, quod potes.
Tende ad astra manus; sed callosas.
Ad preces *ignavorum* & ploratus, obsurduere cœlestes.
Pro *segnitia* adjutoribus haberi, vel minorem gentium deos dedecet.
Cupis, ut in tui *meritis* hominis pensum succedant superi?
Pigri hominis & calamitosi non homines miseret, nec deos.
Mutilum dii ad inertium vota *duri* sunt, & *inexorabiles*.
Non sunt dii nisi pro hominibus, qui se homines, hoc est, ad laborem natos meminêre.
Nervos ad opes, manus ad cœlum tolle.
Pauci fuere, queis sopitis urbes in rerii egisset fortuna.
Supplex idem & odiosus repulsam mendicat à dis.
Non destituere à superis nisi ipse te dereliqueris.
Frustrà superum opem implorat cessator, si vel hecatomben voveat.
Non esset honestum immortalibus, hominum *desidiam* opibus alere.
Merito rejicitur à dis rerum suarum actor negligens.
Nec otium probatur superis, nec otiosorum vota.
Eras, o piger, qui corporis tui advocatum speras Jovem.
Cum nullam quietis partem tibi concesseris, tum demum in superum auxilio acquiesce.
Ni tu vacaveris, haud dubiè tibi vacabit Jupiter.
Ad tomiculosi preces cœlestes indormiunt.
De homine sui oblito nihil meminêre superi.
Nisi ipse manus admoves, thus incassum & victimas effundis.
Desidendo, superosque deprecando utrumque actum agis.
Malè feriati hominis calamitatem nullæ obtestationes averruncabunt.
Æqui bonos superos speret, qui sibi nequam est?
Languor otiantis ac remissio superos immisericordes facit.
Si labori parcis, parce lachrymis votisque.
Si otio hebescis & languore nullo clamore deos excitabis.
Ne nubes quidem penetrant desidiosi hominis vota.
Somno se dedere, & in superos transferre negotium, propè initium est.
Negligentia obtorpescere, & Jovem invocare, non nisi stultorum est.
Si tutè procrastinas, ne mirêre tergiversari deos.
Ut tute cris ad laborem, ita superos in vota promptos habebis, aut lentiores.
Agito, quod tuum est, suis partibus non deerit cœlum.
Deorum auxilium ejurat, qui à labore se removet.
Injuria cœli duritiam inculat mollis homo & operis fugitans, &c.

Non sunt alii præterea Copiæ Fontes?

Resp. Cùm Poëta fueris ac Rhetor, augêre licebit suppellectilem è Tropis ferè omnibus, imprimis *Periphrasi* seu Circumlocutione ejusdem Sententiæ, à Detractione Casûs, Numeri &c. petita; *Metaphora* seu comparatione &c. Suggerent hæc novas denuo Propositiones, quibus si iterùm suam Synonymiam, Immutationem, Æquivalentiam subjeceris, in immensum crescet copia. Sit Sententia: *Omnis fere Sententia multis modis variari potest*; Ejus *Æquivalentia*: Nulla sententia verbis iisdem est affigata; *Periphrasis*: Latina lingua valdè copiosa est;

Aquæ.

Æquiv. Minimè egena est; *Metaphora:* Quævis Sententia aliis coloribus pingi potest; *vel:* alio verborum habitu vestiri potest. Hujus variationis suppellectilem & variationem ipsam habeto.

Paradigma aliud in Sententia:

Quævis ferè sententia multis modis variari potest.

Præter Synonymiam, Enallagen, & Æquivalentiam, etiam per Periphrasin & Metaphoram variata.

Quære: *Quæris*; Syn. Quilibet, omnis, quicunque, nullus non, universus, quis omnium non? Q. *Sententia*; Syn. Dictum, Oratio, Sermo, Opinio. Q. *Multus*; Syn. Multiplex. Q. *Multiplex*; Syn. Varius, copiosus. Q. *Varius*; Syn. Dissimilis, dispar, diversus, dubius, commutabilis, varietate distinctus, multiformis. Q. *Dissimilis*; Cum aliquo dissimilitudinem habens. Q. *Dispar*; Dissimilis. Q. *Diversus*; Disjunctus, contrarius, totus ferè alius. *Enall.* Diversitas. Q. *Commutabilis*; Mutabilis. Q. *Multiformis*; Varius, diversus. Q. *Modus*; Ratio. Q. *Variare*, Syn. Distinguo, varietatem facio, muto. *Enall.* Varietas; Syn. Dissimilitudo, distinctio, mutatio, mobilitas. Q. *Distinguo*; *Enall.* Distinctio; Syn. Discrimen. Q. *Muto*; Syn. Immuto, permuto, commuto, verto, inverto. *Enall.* Mutatio; Syn. Permutatio, conversio. Item mutabilis, mutabilitas. Q. *Commuto Enall.* Commutatio, commutabilis. Q. *Flecto*; Syn. Flecto. Q. *Inverto. Enall.* Inversio. Q. *Flecto*; Syn. Inflecto, torqueo, contorqueo, detorqueo, verso. *Enall.* Flexibilis, flexio; Syn. Anfractus, conversio, flexus. Q. *Flexuosus*; Syn. Tortuosus. Q. *Torqueo*; Contorqueo. *Enall.* Contortio, contortus, contortè, tortus. Q. *Tracto*; Syn. Explico. *Enall.* Tractabilis, tractatio; Syn. Explicatio. Q. *Explico*; Syn. Expono, differo, dico, verbis tem amplector, in medio pono. *Enall.* Explicatio, explicatus, ûs. Q. *Expono*; Exprimo, edisero. *Enall.* Expositio. Q. *Differo*; Disputo. Q. *Exprimo*; Oratione complector; effingo. Q. *Profero*; Promo. Q. *Disputo. Enall.* Disputatio.

Verba: Distinguo, Muto, Immuto, Commuto, Permuto, Verto, Inverto, Flecto, Inflecto, Torqueo, Contorqueo, Detorqueo, Verso, Tracto, Explico, Expono, Dico, Differo, Exprimo, Profero, Effero, Promo, Disputo, Oratione complector, Effingo.

Substantiva: Varietas, Distinctio, Disputatio, Mutatio, Mobilitas, Discrimen, Commutatio, Conversio, Mutabilitas, Flexio, Flexus, Anfractus, Contortio, Tractatio, Explicatio, Disputatio.

Adjectiva: Varius, Mobilis, Distinctus, Mutabilis, Commutabilis, Contortus, Flexibilis, Flexuosus, Tortuosus, Tractabilis.

Æquivalentia:

Nulla sententia iisdem verbis est alligata.

Quære: *Alligo*; Obstringo, Ligo, Devincio, Constringo. Q. *Obstringo*; Obligo. Q. *Ligo*; Vincio, Colligo, Constringo. Q. *Devincio*; Vincio. Q. *Constringo*; Arcto, Concludo. Q. *Obligo*; *Enall.* Obligatio; Syn. Autoramentum, Servitus, Vinculum. Q. *Arcto*; *Enall.* Arctus. Q. *Concludo*; Cogo, Claudo. Q. *Servitus*; Servitium, Famulatus. *Enall.* Servus, Servio; Syn. Deservio, Servitutem servio.

Verba: Alligo, Obstringo, Ligo, Devincio, Vincio, Arcto, Concludo, Includo, Obligo, Cogo, Claudo, Servio, Servitutem servio.

Substantiva: Obligatio, Autoramentum, Servitus, Servitium, Famulatus, Vinculum, Servus, Claustrum.

Adjectiva: Arctus, Inclusus.

Circumscriptio seu Periphrasis:

Latina lingua valdè copiosa est.

Quære: *Latinus*; Romanus. *Enall.* Roma, Latium. Q. *Lingua*; Idioma Sermo. Q. *Valde*; Admodùm, Mirum, *vel* majorem in modum, Egregiè. Non mediocriter, Perquam, Sanè quam, Impensè, Imprimis. Q. *Copiosa*; Abundans, Uber,

Uber, Dives; *Enall.* Copiosus, Copia: *Syn.* Abundantia, Ubertas, Facultas. Q. *Abundans*; Affluens, Circumfluens; *Enall.* Abundo. Q. *Uber*; Fœcundus, Fertilis, Ferax; *Enall.* Ubertas, Uberrimè. Q. *Dives*; Locuples, Opulentus. *Enall.* Ditesco, Divitiæ. Q *Affluens*; Refertus, plenus; *Enall.* Affluo, Affluentia. Item Circumfluens, Circumfluo Q *Abundo*; Redundo, Sum Dives; *Enall.* Abundè. Q. *Fœcundus*. *Enall.* Fœcunditas. Q. *Fertilis*; Opimus; *Enall.* Fertilitas. Q. *Locupletus*, *Enall.* Locupleto; *Syn.* Dito, Divitos augeo. Q. *Opulentus*. *Enall.* Opes, Opulentia Q. *Exilitas*; Abundantia &c. Q. *Redundo*; Supero, Superfluo; *Enall.* Redundantia; *Syn.* Profluentia.

Verba: Abundo, Ditesco, Dito, Affluo, Circumfluo, Redundo, Locupleto, Augeo, Supero, Superfluo.

Substantiva: Copia, Abundantia, Ubertas, Divitiæ, Affluentia, Fœcunditas, Fertilitas, Opulentia, Redundantia, Profluentia.

Adjectiva: Copiosus, Abundans, Uber, Dives, Affluens, Circumfluens, Fœcundus, Fertilis, Ferax, Locuples, Opulentus, Redundans.

Circumscriptionis Equivalentia:

Latina lingua nimirùm omnium est egens?

Quære: *Egens*: Indigens. Cuipiam opus est; *Enall.* Egeo; *Syn.* Mihi opus est, Indigeo, Item Egestas, *Syn.* Inopia, Indigentia, Mendicitas, Domesticè dicitur, Paupertas. Q. *Indigeo*; Q. *Inopia*; Q. *Mendicitas*; *Enall.* Mendicus; *Syn.* Pauper Q. *Pauperies*, Tenuitas, Angustiæ rei. *Enall.* Pauper; *Syn.* Inops, Egenus, Tenuis, Parvis opibus ac facultatibus, Inanis. Q. *Exilitas*, *Jejunus*, *Enall.* Exilis, *Syn.* Jejunus. Q. *Jejunus*; Q. *Jejunitas*; *Enall.* Jejunus; *Syn.* Aridus. Q *Aridus*; *Enall.* Ariditas.

Verba: Egeo, Indigeo, Quæstio opus est, Necessarium est, Desitior, Deficio.

Substantiva: Inopia, Indigentia, Egestas, Paupertas, Tenuitas, Mendicus, Exilitas, Jejunitas, Aridus, Aridum, Exilis; Angustus, Arctus, Inops, Egenus, Inanis, Parvis opibus, Exilibus, Jejunus, Aridus.

Metaphora:

Quævis sententia aliis verborum coloribus pingi potest?

Quære: *Color*; Fucus, Species; *Enall.* Coloro; *Syn.* Colorem induco. Q. *Pingo*; picturâ exprimo, Expingo; *Enall.* Pictura, Pictor, Pictus, Pigmentum; *Syn.* Fucus, Ornatus. Q. *Ornatus*; Lux verborum, Flos orationis. *Enall.* Ornamentum; *Syn.* Honor, Dignitas, Insigne lumen; *Enall.* Orno; *Syn.* Exorno, Illustro, Illumino, Decoro, Ornamentum affero, Ornamenta congero, Collocupleto, Instruo. it. Ornatus *Syn.* Politus, Luculentus, Excultus, Comptus, Expolitus, Nitens, Elaboratus. Q. *Illustro*, Collustro. *Enall.* Illustris; Illustro. Q. *Decoro*; Cohonesto. *Enall.* Decus; *Syn.* Honestamentum, &c.

Verba: Pingo, Expingo, Picturâ exprimo. Coloro, Figuro, Colorem induco, Orno, Exorno, Illustro, Illumino, Ornatum affero, Ornamenta congero, Decoro, Collocupleto, Instruo, Collustro, Expolio, Cohonesto.

Substantiva: Pictura, Pictor, Pigmentum, Fucus, Ornatus, Lux verborum, Flos orationis, Honor, Dignitas, Lumen, Insigne, Ornamentum, Decus.

Adjectiva. Pictus, Coloratus, Politus, Luculentus, Excultus, Compius, Expolitus, Nitens, Elaboratus, Illustris.

Metaphora alia:

Quævis sententia alio & alio Verborum habitu vestiri potest?

Quære: *Habitus*; Forma, Figura. Q. *Forma*; Noto, Characterizo; *Enall.* Formo; *Syn.* Figuro, Fingo, Effingo. Item Formosus; *Enall.* Formositas; *Syn.* Pulchritudo. Item Informis. Q. *Figuro*; *Enall.* Figuratus, Figuro. Q. *Fingo*; Informo, Adorno, Adumbro; *Enall.* Figmentum. Q. *Informo*; Conformo; *Enall.* Conformatio, *Syn.* Schema. Q. *Vestio*; *Enall.* Vestitus, Vestimentum, &c.

Verba: Formo, Figuro, Fingo, Effingo, Effiguro, Informo, Adorno, Adumbro, Conformo.

Sub-

Subsumitur: Habitus, Forma, Figura, Notio, Character, Formula, Formositas, Pulchritudo, Lineamenta, Conformatio, Informatio.

Synonymia & Enallagæ:

Quavis ferè sententia multis modis variari potest?

Sententiam quavis *multimodis* facilè variaveris.
Innumeris modis omnis sententia propè omnis admittitur.
Modo determinatam orationem quamcunque *definire est.*
Sententiam omnem multiplici verborum *commutatione*, si artem tenes, tractabis.
Innumeris modis dictum idem *converti* potest.
Mira est in variis loquendi formulis sententiæ *varietas.*
Idem verborum *mutatorem* nova tua eadem sententia recipit.
Divinemos in modos dictionem unam pulli *versare* norant.
Dictum idem varare potest toties, ut *commutatum* à se quodque aliud videri possit.
Infinitas verborum *permutationes* eadem oratio subire potest.
Super! in quot modulos à bonis Latinis dictum unum *flectitur.*
Sententiæ singulæ in plurimas formas *flexæ* sunt & *flexiones.*
Plurimis *flexionibus* sententiam quamvis *formaveris.*
Infinities dictum idem docti homines vertunt.
In quot flexus sententia una à docto homine *torquetur!*
Conferret utinam juvenibus, quantum ars valet, ad sermonem quemvis aliter atque aliter verbis *effingendum.*
Nihil hominis oratione *commutabilius*, ita multipliciter & variè *contemperari* se sinit.
In maxima verborum diversitudine nihil tamen de sententia *immutatur.*
Quæ omnium oratio est, quam in diversos loquendi modos detorquere non liceat!
Artis hoc beneficium est, rem eandem *alienissimis* formulis comprehendi.
Novis identidem verbis de re eadem eruditi *disputare* soleant.
Idem sermo aliter atque aliter *explicari* potest.
Rem sæpè eandem dicimus, verbis inter se plurimùm dissidentibus.
Imperitus es sane, nisi magnâ verborum *varietate* in eodem argumento diù commorari possis.
Si una de re differes pluribus; cave eâdem verborum crambe utaris.
Fitne aliqua cogitatio, quæ unâ solum formula *exprimi* se patiatur?
Nemina sententiola *multimodis tralatitia* est.
Expeditius nihil, quam animam sententiæ quælibet aliter atque aliter *effere.*
Inopissimum est, qui nisi uno verborum sono rem unam *explicatam* non posse existimat;
Eandem sententiam in maxima verborum differentia nullo negotio retinueris.
Loquitur de eodem argumento *disputatio* multiplici verborum inversione *tradenda* est.
Erit eadem oratio, etsi multa verborum diversitate contorta, &c.

Æquivalentia:

Nulla sententia iisdem verbis est alligata.

Libera est oratio, nec certis ullis verborum limitibus *inclusa.*
Oratio nulla est, quæ artus paucorum verborum vinculis *laxetur.*
Non sic in angustum cogitur Romana lingua, ut una oratio unâ verborum formula *circumscribatur.*
Sententia nulla iisdem verbis *constringitur.*
Proboscis foret servitus, si oratio ad certa duntaxat verba *arctari* se pateretur.
Certis verborum carceribus nemo latinus *detineri* se sinit.
Amplior Romana lingua est, quam ut sententia ulla uni alicui verborum modulo *conjungatur.*
Nulla sententia angustis verborum terminis definitur.
Definito verborum dimensu oratio nulla *alligatur*, &c.

Periphrasis cum sua Synonymia & Enallage:

Latina Lingua valdè est copiosa.

Da, si potes, linguam, cui copia major suppetat.
Ne Græca quidem Romanâ *abundantior* est.
Latinum *uberitate* Latinum idioma gloriatur.

Ut ærarii quondam *opibus*, sic linguæ copia Romani hodiedum gentes omnes superant.
Quam mihi gentem dabis, quæ perinde *copiosè* loquatur?
Qua in lingua tantam verborum sterilitatem offendas?
Non *abundat* veteris solùm Latium, sed propemodum *redundat*.
Putem agrum *fertiliorem* nullam, quàm hunc antiqui Latii.
Nescio, Cæsarnus argenti, an Tullio orationis *divitiæ* fuerint majores.
Venâ *uberrimâ* Latinus sermo fluit.
Græca *opulentiam* æquat, vel antecellit Latina.
Quàm *facundus* sit Romanus sermo, experiendo disces.
Tam *locuples* est eruditorum hoc idioma, ut inopiæ nec possit, nec debeat.
Inexhausta quædam verborum *abundantia* Latium circumfluit.
Si *stationem* proferre noveris, per me quidem Latinam aspernaberis.
Paulùm exercitato Latino verba etiam *superant*.
Lautissima quædam *perfluentia* verborum Romani sermonis pretio quovis in argumento decisse nequit.
De verborum *sterilitate* non nisi ignavus & in Latio hospes queri potest.
Lingua quantumcunque fertilissimis fertilior Latina est.
Qui studium adhibuêre, *superfluere* etiam sibi verba sensêre, &c.

Æquivalentia, Periphrasis:

Latina lingua minimè omnium est egena.

Parvis nimiùm opus est, qui lingua tam divite *tenues* jejunèque scribis.
Copia citiùs, quàm *inopiâ* laborant.
Insolitam suam, quàm linguæ *egestatem* meliùs incusarent juvenes.
In Romana palæstra probè versatus verborum *inops* esse non potest.
Si per ætatem nondum rerum doctus esse potes, at ne verborum saltem *difficultate* labores, laborandum est.
Angusti penè est, qui in Latio verborum *paupertate* conflictatur.
Sponte se offerunt verba, quæsito vix opus est.
Ad Romanum linguam plerique *exules* fere sunt & *mendicæ*.
Miseret me juvenum, cum verbis se *destitui* scribentes lamentantur.
Nec *jejuna* profecto est, nec *arida* Romana lingua.
Amnè Tyberis aquis, quàm verborum *flumine* Latium laborabit.
Latinum scriptorem, si rem tenet, verba *destituere* non possunt.
Nemo tamen Latinæ linguæ *exilitatem* unquam objecerit.
Quem nec ingenium, nec industria *destituerit*, verba *deficient* nunquam.

Metaphora:

Quævis sententia variis verborum coloribus pingi potest.

Novis semper verborum *ornamentis* dictum idem *illuminandum* est.
Fidem orationi alii aliique *colores* induci queunt.
Cum eandem orationem nova semper verborum *luce illustraveris* diceris, disertus eris.
Alii, interque se diversi ornamenta in idem dictum congerimus experti.
Fidem superat, quàm multiplici vario que *flore* verborum exornari idem sermo queat.
Tentando discesque quàm sine negotio idem dictum multiplici *verborum ornatu cohonestetur*.
Illustrior semper ac *nitidior* eadem sententia reddi potest.
E nova verborum dignitate *luculentior* usque existet oratio.
Qui artem callent, *pulchriorem* usque *compti*oremque orationem elaborant.
Idem sermo aliis atque aliis *pigmentis adornatus* se ipso videbitur pulchrior.
Unam sententiam novq *expolitam* decore *splendidiorem* se ipsa ac prope novam reddideris.
Aliter alitérque *pingi* fingique sermo idem potest.
Aliis aliisque verborum *imaginibus* eandem sententiam *decorare*, eloquentium est.

Paradigma III.

In themate admodum sterili:

Hæc charta est valdè alba.

Periphrasis ab Effectis: 1. Suo candore oculos delectat. 2. Ad scribendum invitat.

Me-

Metaphora: Cujus non oculos hæ nives perſtringant?
Comparatio: Vernis floribus candidior eſt; Cygnorum candorem ſuperat.
Ex qualitate: Hæc charta minimè eſt atra.

Synonymia cum Enallage:

Charta hæc eſt valde alba.

Nihil hâc chartâ candidius.
Quanta non elegantia albeſcit!
Quid hujus venuſtate chartæ jucundius?
Color, qui poteſt eſſe ſincerſimus, ineſt in hac membrana.
In papyro venuſtiore nondum calamum duxi.
Nihil vidi purius hâc chartâ, nihil nitidius.
Æquè venuſta membranula nondum ſub oculos venit meos.
Quid eſt candidum, niſi hæc charta eſt?
Quis integellam hanc & nitidam lini filiam non exoſculetur;
Utinam is, qui in charta reſplendet, candor in hominum moribus eniteſceret!
Mundiorem hac papyro fruitur requiras.
Tam bellæ tabulæ Venus ipſa ſuum nomen inſcribat.
Nitidiorem hic diphtera vereor ut invenias.
Quid hoc macrocollo cultius, concinnius magis & politum?
Superi, qua venuſtate effert hæc charta!
Quis in tam candidula tabula non lubens ſcribat?
Macroculum hoc mira puritate niteſcit.
Incorrupto hoc candore nihil caſtigatius.
Mirus in hac papyrò candor renitet.
Incorruptâ integerrimique hominis ſimilem hanc chartam dicas.

Periphraſis cum Enallage & Synonymia:

Papæ, ùt oculos delectat hujus nitor membranæ!

Intuentes mirum in modum recreat hæc chartæ puritas.
Non uſum modò, ſed delectationem etiam ſcriptori præbet.
Aſpectum ſanè, quàm exhilarat talis candor.
Lumina intuentium multa voluptate perfundit rara hæc membranæ mundities.
Tenentur ſuſpenſi contuentium oculi à tanta luce.
Nulla videndi ſatietas obrepſerit hanc munditiem contemplanti.
Tenetur jucundè hoc candore oculus.
Non manus ſolùm jucundetur hoc æquor excurrit, ſed oculus ſimul hac tanta coloris jucunditate paſcitur.
Affigi ſentias oculos ad papyri hujus candorem, cum ſemel inſpexeris.
Diutius inſpice, amplius placebit hæc charta.

Periphraſis ſecunda:

Hic papyri candor ad ſcribendum invitat.

Quis non hic litteras imprimere geſtiat?
Tabellarii manum provocat hæc macrocolli gratia.
Non in alia charta nigellæ Cadmi filiæ pulchrius exſplendeant.
Subeſt in hac chartæ venuſtate quædam ad ſcribendum provocatio.
Vel pigrum ſcriptorem hic tabulæ decor trahat.
Velut blanditias quasdam admovet hic chartæ color, quis talem membranam litteris intrare nolit?
Sola hæc chartæ forma ad ſcriptionem excitari me ſentio.
Scribendi quidem tædium in hac charta obortiri non poteſt.
Eſt ſua quoque chartæ forma, qua utile lenocinium faciat.
Aucupari ſcriptoris manum dicas, tantum illici habet.
Nitidiſſimæ membranulæ gratia propemodùm in amoribus mihi eſt.
Nemo in æquore tam bello ſcribere detrectet.
Manum oculosque ſcriptoris allicit hæc venuſtas.

Metaphora cum sua Synonymia & Enallage:

Plane nivea est hæc membrana.

Suprà puras niveas, nullô tum pede calcatas manû te incedere credes.
Nivalem candorem imitatur hæc charta.
Siquid nivibus album est magis, hæc membrana est.
Virginali sanè candore gloriatur hæc papyrus, adeò intemerata est.
Ipsum ebur ad hunc candorem liveſcit.
Papyrum hanc non è lacte, sed recentium nivium floccis concretam dixeris.
Ninxit puto in hanc chartam, tam alba est.

Comparatio cum sua Synonymia & Enallage:

Veris arborum flores huic candori decedunt.

Incredibili nitore hæc charta effloruit.
Ne ver quidem chartâ hâc floridius ridet.
Planè floret & vernat hæc papyrus.
Lux quædam oculos ex hac membrana everberat.
In papyro florentiore nondum scripsi.
Ipse primus arborum flores minùs candescit.
Ad cygnorum colorem charta hæc accedit.
Cygneam quandam ventilatem hic videas.
Chartâ utor gypsatissimâ.
Concretum lac te conscribere existimes.
Plus quàm lacteus color hanc papyrum commendat.
Aut lactea est hæc charta, aut lac ipsum liveſcit.

Æquipollentia cum Synonymia & Enallage:

Nihil in hac charta nigroris est.

Ab omni labe remotissima est hæc charta.
Parte sui nulla squalet aut immundior est.
Quid in pulcherrimo hoc candore lividum aut squalidum?
Nihil huc invenustum aut luridum.
Coloris nobilitas mundæ plebejam hanc chartam probat.
Ne umbra quidem maculæ ullius notatur charta hæc.
Æthiops fiam, si nævum hic ullum detegas.
Lebetem illum si hic reperies, nasum tibi redemero.
Nihil in hac papyro nevus, nisi fuligo.
Quis tam malignus, qui hujus innocentiam membranæ carbone notet,
Ne fortuita quidem labecula huic irreplit.
Oculatus sit, oportet, qui sordis aliquid hic detegat.
Oro lynx vel sospitem aliquam nævi hic inveniat?
Nihil usquam maculatum aut fœdum.
Cave puer, ne candorem per incuriam usquam commacules.
Nihil hic quod luquinet, aut oculos offendat, &c. &c.

Habes itidem Paradigma aliud: *Hæc charta valdè est alba*; idque eâ causâ, ut animadvertas, vel in simplicissimo themate, quæ dixi, arte uberiorem vocum turbam maximam congeri posse.

Exemplum aliud Erasmus habet: *Semper, dum vivam, tui meminero*; quam illo sententiam non adeò in fœcundam, ne, si à variatione loquendi abeas, cum re vera (pace ejusdem dixerim) careat, ornatam tamen ut perquàm latam, & in omnibus linguis nullâ, satis res copiosas efferentem, ac illud *tuere, mori, voluntatis tuæ* ac intellectionis voces cæteris sint abundantiores, quas inter est *Memini, Memento*, v. g.

Semper, dum vivam, tui meminero.

Nunquam, dum vivam, tui non meminero.
Nunquam, quoad victurus sum, tui me capiet oblivio.
Haud unquam, dum vixero, tu animo excidens meo.
Nunquam, donec vivam, mihi venies in obvionem.
Nunquam, quod in vivis ero, tui nobis veniet oblivio.

Non prius tui meminisse desinam, quàm vivere.
Non ante tui memoria, quàm vita ipsa reliquerit.
Usque dum spirabo, tui memor ero.
Donec hac luce fruor, tu animo hærebis meo.
E vivorum contubernio citius emigraverim, quàm tui memoria nostro è pectore demigrarit.
Ipse prius è vivis excesserò, quàm Morus è nostra excesserit memoria.
Lux hæc me prius deseret, quàm tui immemor esse cœpero.
Vita me non prius deseruerit, quàm tam cari capitis recordatio.
Idem dies mihi tui memoriam eripiet, qui vitam.
Eadem hæc oblivionem tui nobis est adducturus, quæ mortem.
Idem nostræ tui memoriæ, qui vitæ finis erit.
Dum memor mei fuero, tui meminisse nonquam pigebit.
Non prius desine memor esse tui, quàm vivus esse interitus.
Is solus dies tui memoriam extinxerit, qui vitam.
Antè mei ipsius, quàm tui oblivisci incipiam.
Nostro è pectore non prius elabetur Mori memoria, quam hæc anima.
Præter unam mortem nullus quamvis te mihi casus expectoravit.
Igone tam jucundi convictoris unquam vivus queam oblivisci?
Tum demum à Mori sui memoria potuit Erasmus, cum ipse sui desinet memor esse.
Dum mei sensus ullus vel tenuis erit, tu semper animo nostro observaberis.
Corde meo citiùs es, quàm ut vivo quidem in oblivionem venire possis.
Intimo nostro in pectore repositus est Morus; sic ut præter unam mortem nulla res illum illinc queat eruere.
Orco tradat ipse prius, quàm te mandem oblivioni.
Dum spiritus his oculis, his manibus imperabit, tu pectori insidebis meo.
Dum spiritus hos regat artus, tui meminero.
Quandocunque supervenit mihi dolor habitus, non quivero tui non meminisse.
Dum in vivis agam, vivet in me tui memoria.
Is mihi dies finis vitæ erit, qui tui oblivionis erit initium.
Idem casus hanc animam, tèque è meo revellet animo.
Donec superbiam finient esse superi, tui perpetuo recordabor.
Dum quidquam vitalis caloris in hoc pectore palpitabit, tui memoria non evanescet.
Non mihi diuturnior vita futura est, quàm tui erga me meritorum memoria.
Non mihi brevior fuerit tui memoria, quàm ipsa vita.
Non minus durabilis erit tui capitis recordatio, quàm hæc ipsa vita.
Me mihi eripiet is dies, qui tui memoriam adimet.
Ipse mihi subducas, priusquam te in memoriam habere desinero.
Haud longior erit mihi lucis hujus fruitio, quàm tuæ benignitatis memoria.
Non mihi posterius supperet vivere, quàm tui meminisse.
Extra me fuero citius, quàm Morus intra hoc pectus desinet.
Vita hæc tuique memoria pari stadio ad metam decurrent.
Prorsus non erit Erasmus, cum Mori immemor erit.
Non exhibit hoc caput, ubi tam singularis amici quivero oblivisci.
Donec super terram acturus sum, non committam, ut obsolescat apud me tuæ comitatis memoria.
Donec communem hunc aërem hauriam, tu crebrò animo occurrabis meo.
Nunquam serius futurum est Erasmo vitam, quàm tui memoriam obsolescere.
Non antè de te cogitandi finem fecero, quàm Atropos fatale filum secuerit.
Si qua dies unquam tui patitura est oblivisceniam, ea certè nunquam antecesserit ei, qui me luce orbabit ipsa.
Sol hic, qui videt omnia, nunquam me videbit non memorem tui.
Mors una tui recordationem his è præcordiis emovebit.
Donec ulla vitæ portio his in artibus residebit, Morus ab Erasmi cogitatione nunquam aberit.
Quamdiu sanguinis ulla pars hoc in corpusculo calebit, nunquam apud me refrixerit Mori memoria.
Mihi quidem dum vita aderit, tu à mente mea nunquam es abfuturus.
Quousque manebit hujus animæ corpusculique copula, tu à mea memoria nullo tempore segregeris.
Prius animus corpori, quàm tu animo meo præsens esse desines.
Spiritus ipse citius ex hujus corpusculi domicilio demigrabit, quàm animo impressa meo imago tui deleatur.

Æquè

Æquè diuturna fuerit apud me tui memoria ac vitæ cursus.
Eadem erit & vivendi, & de te cogitandi meta.
Non arctioribus pomœriis tui recordatio claudetur, quàm ipsa vita.
Quoad ulla vena mihi vitali tempore salliet; dulce fuerit, tui meminisse.
Quantum mea Lachesis fatabit tamen extendent, tantundem extendetur & mea tui memoria.
Eadem mihi & vivendi, & de te cogitandi meta fuerit.
Quoad corporis molem status vivicus sustinebit, animum maximè tui memorem geram.
Dum lucis usum cælitum indulgentia concedet, te semper animo feram.
Dum vitam permittent superi, non committemus, ut tam fidi unquam congerronis nobis obrepat oblivio.
Donec me non deseret anima, animum hunc & memorem & gratum nunquam posces.
Quousque sole volubili frui fas erit, hanc hominem habebis tui memorem.
Vivum non videbit Erasmum, qui videbit oblitum tui.
Quanto tempore vita mihi duratura est, mens quidem hæc manebit tui recordantissima.
Quamdiu superò hoc Jove continget frui, non mihi contigerit obliviscì tui.
Donec vita perseverabit, tu cordis obtutibus semper es observatus.
Nominis antè mei, quàm tam rari amici ventura est oblivisceutia.
Ipse mihi priùs excidero, quàm tui vultus imago.
Viventi quidem Erasmo haud unquam excidit Morus.
Nulla diuturnitas ævi tui apud me memoriam obliterabit.
Non nisi mecum tui extinguetur memoria.
Ante fatalem diem è nostra memoria non eliminaberis.
Ante obitum non desistam tui meminisse.
Ante suprema funera non cessabo, tui memor esse.
Non ante exacta vitæ stamina tui queam oblivisci.
Vivo quidem Erasmo, Morica memoria haud unquam effluet
Tui apud me memoriam nulla unquam ætas antiquabit.
Ante summum diem non abrogabitur in me memoria tui.
Nulla neque locorum, neque temporum injuria efficiet, quo minùs tui quàm maximè meminerim in vita.
Per omnem vitam tui meminero.
Hæc vita, quàm longa contingat, cum tui memoria semper erit conjuncta.
Ad ipsum usque rogum me tui memoria prosequetur.
Mentemsi careo, prius quam conjunctissimi hominis caritatis sim recordatione.
A meis ipse membris distrahar, antequam tu ab animo meo divellare.
Mors mihi citius accidet, quàm oblivio tam dilecti capitis,
Certum est, mortem oppetere potius, quàm tui memoriam non jugiter obtinere.
Non nisi me sepulto tui recordatio sepelietur in me.
Tui quidem aut mecum aut nunquam erit interitura memoria.
Donec exspirem ipse, spirabit in me Mori mei memoria.
Donec apud superos agitabimus, nunquam mihi incidet tuæ benignitatis oblivio.
Ante obitum meum nunquam animo meo tuo incurret oblivio; hæc enim loquatur Seneca.
Nihil tam arduum hæc vita mihi gignere queat, ut tui memorem ex his præcordiis possit extundere.
Nulla res tam atrox mihi possit in hac exoriri vita, quæ tui conficiat oblivionem.
Vivo nil potest existere, quod mihi tuæ erga me humanitatis conferat obliviscentiam.
Sic in me radices egit memoria tui, ut nullis omninò cultibus, qui quidem vivis solent accidere, sit unquam cessura.
His nimirùm monumentis animo meo consecratus es, ut ei nullum ævi spatium valeat demoliri, nisi mors, cui nihil rerum mortalium non cedit.
Nisi ipse mortalis essem, non dubitarem, hanc de te memoriam immortalem fore polliceri.
Si immortalis esset Erasmus, immortalis itidem foret tui apud illum memoria.
Ejusmodi statuam in mei animi penetralibus tua merita erexerunt, ut ea, quod tibi lus sustinebit, nullo casu sit diruenda.
His titulis Morus inscriptus est cordi meo, ut eos nulla temporis injuria possit ullaquam exedere.
Non nisi una cum ætate recordatio tui in me consenescet.
Ipse mihi prius excidiar, quàm Mori nomen ex adytis cordis exigatur.
Id unum tibi & confirmo & præstabo, donec in mortalium numero futurus sim, tu è seriuo memoriæ nostræ nunquam dimovebere.

Ut omnia tempus possit, certè hoc unum non licebit illi unquam, ut vivo mihi tui pariat oblivionem.

Semper hic animus tui cum primis meminerit, neque id me dies, quamvis longa, deducebit.

Donec me tellus alet, unum illud nunquam quibo dedisce re, videlicet tam chari sodalis meminisse.

Donec futurus sum ἐπιχθόνιος, ut Homerico dicam verbo, Mori memoriam continenter obtinebo.

Quoad mihi contingit inter σῖτον ἔδοντας, ut Homericè loquar, annumerari, nunquam hoc de pectore vultus Mori labetur.

Ὄφρ' ἄν ἔγωγε ζωοῖσι μετέω καὶ μοὶ Φίλα, quemadmodum inquit Homerus, tu mihi nunquam es obliviscendus.

Tui memoriam perpetuò pariter cum ipso vitæ Progressu producam.

Superstiti Erasmo sublimitatis tuæ memoriam nullus unquam dies expunxerit.

Corpore quidem abs te distrahi potero, verum animo te semper intuebor, quoad vitam numina largientur.

Donec anima viridis hos artus moderabitur, tu à nostris cogitationibut nullo momento es abfuturus.

Usque adeò penitùs his præcordiis tui impressa est memoria, ut nullo unquam pacto videatur eradenda.

Ut omnia tempore marcescant, tui certè memoria ad occasum usque vitæ apud me vigebit.

Arctiùs Morum meum animo complexus sum, quàm ut vivo possit elabi.

Fallem me lux exanimem videbit, quæ tui conspiciet immemorem.

Adeò vivam quandam imaginem tui pectori inculpatu meo, ut vix etiam mors ipsa sit abolitura.

Non erit Erasmus tui memoria vivacior.

Tam vivax tui erit apud me memoria, ut sim ipse non futurus vivacior.

Nunquam intercidat apud me Morica memoria, donec ipse non intercidero.

Semper hunc hominem experiens tui recordantem, donec vitæ particeps erit.

Expers hujus vitæ facto priùs, quàm à tui memoria alienus.

Adeo vivax est in me tui memoria, ut ipse non sim illi futurus superstes.

Altius meæ memoriæ insediti, quàm ulla te res inde queat eruli.

Tenacius inhæres cordi meo, quam ut præter mortis casum quicquam aliud inde te queat ejicere.

Penitùs hoc in Pectore conditus es, quàm ut hinc ulla ratione sis excludendus, donec mihi vitam fata non invidebunt.

Internùs infitus es animo nostro, quàm ut inde incolumi quidem queas extirpari.

Fixius impressum est cordi meo simulacrum tui, quàm ut superstitio possit unquam detrahi.

Sic effigies tui cogitationi meæ penitùs impressa est, ut eam nulla sit ætas abrogatura.

Dum vita suppeditabit, nihil extiterit, quod fixam animo meo Mori statuam valeat labefactare.

Fieri nunquam poterit, ut vel vivam parùm tui memor.

Donec apud superos commorabor, ne tota quidem Lethes aqua tui memoriam poterit abolere.

Donec aura vescar ætherea, tui sublinde reminiscar.

Vitam modo Deus impertiat, ego tibi mentem perpetuò tui memorem polliceor.

Siquis mihi vita functo tenuis erit, tam dulcis amiculi recordabor, tantum abest, ut vivus sim obliturus.

Omnia mihi citius acciderint in vita, quàm oblivio tui.

Tum prorsus versus current amnes, ut Græcis est in proverbio, cum Erasmus Mori sui poterit non meminisse.

Non alius ne viserus est oblitum tui, quàm qui visurus est, arduis pronos elabi rivos montibus, & Tyberim reverti, ut ait Flaccus.

Ante leves alto pascentur in æthere cervi, quàm vivum Erasmum Mori capiat oblivio.

His coloribus in tabula pectoris mei depicta est imago tui, ut eam nulla annorum series possit eluere.

Supremus vitæ dies me tui memorem deprehendet.

Solque me vita non me fugiet mea cura tui.

Salva vita hæc non demoretur apud me memoria tui.

Quoad hæc mihi vita comes erit, comitabitur & tui recordatio.

Hæc me vita tui memorem relinquet.

Non

Non avolabit à nobis tui memoria, nisi avolante vita.
Ad supremum usque vivendi limitem tui nobis memoria perseverabit.
In obtinenda tui memoria non fuero mihi dissimilis, nisi vivus esse desiero.

Donec hoc vitæ munus divina benignitas mihi salvum esse volet, non intermoritur apud me tuæ benignitatis memoria.

Vel desinam prius, quàm tui recolere cessabo memoriam.
Diem obiero citius, quàm te ventis & auræ mandem.

Clavis adamantinus nostræ memoriæ infixus est Morus, quos non nisi una mors valeat abrumpere.
Ad ipsos usque cineres pergam tui meminisse.
Ad extremum usque senectam tui me comitatura est memoria.
Per universum vitæ spatium Mori meminerit Erasmus.
Ad extremum usque rogum, tuorum erga me beneficiorum memoria protegabitur.
Fatalis ille dies denique me tui memorem est reperturus.
Dabo operam, ut tuæ humanitatis recordatio ad Libitinam usque proferatur.

Nunquam mihi quicquam obtigerit in vita, neque tam asperum, neque tam acerbum, quod tui nominis recordationem è sinu pectoris mei queat expellere.
Quoad hic animus in hoc corpusculo tenebitur alligatus, non exulabit meâ memoriâ Morus.
Citius futurum est, ut alterum in orbem tui memoriam mecum deferam, quàm ut hic abjiciam.
Animam egero prius, quàm te memoria tenere desiero.
Siquando corpus umbram suam poterit effugere, hic animus tui quibit oblivisci.
Non, antequam diem vitæ novissimum clausero, desiturus sum, tuam in me beneficentiam circumferre.
Quàm longa dabitur vita, tam erit longa tui memoria.
Par nobis erit memoriæ, vitæque modus.
Tui meminero, quoad auras carpsero vitales.
At sit, ut mihi brevior fuerit tui memoria, quàm vita.
Quamdiu fugerit Erasmus, tamdiu meminisse non gravabitur.
Vitâ orbabor, antequam tui me relinquet memoria.

Supero privabor lumine, ut priscorum more loquar, citius, quàm Morus ex animo deleatur meo.
Occyus hoc mihi corpusculum morte refrixerit, quàm tui memoria frigescat apud me.
Inextinctam tui memoriam semper tenebo.
Quantum temporis animâ fruar, sic enim loquitur Sallustius, tantundem tui meminero;
Perpetim tui recordatus fuero.
Sine fine tui meminero.
Nulla res tui oblivionem mihi invexerit, nisi quæ me ex hac luce evexerit.
Orbem hunc verterem citius, quàm animum hunc tui memorem verteto.

Vita me exuerit in cinis, qui tui importabit oblivionem.

Crudelibus umbris occubuero, quemadmodum loquuntur Poetæ, citius atque ut recolere memoriam desiturus sim.
Liberar ipse citius, quàm tui memoria è corde efferatur meo.
Ad ipsum usque bustum tui memoria prosequetur.
Ne defunctus quidem tui potero oblivisci, nedum vivus.
Viventi mihi nunquam obsolescet hominis tam benè meriti recordatio.

Quando futurum est, ut apud Erasmum evanescat Mori memoria? nempe dum vita destituetur.
Usque eo tui memor ero, dum in vivis agam.
Usque dum spirabo, te corde gestabo.
Quamdiu dabitur animâ frui, ut Sallustiano more loquar, non desinam tui memoriâ frui.

Præcepta Copiæ singularia.

Quænam ais Præcepta Copiæ singularia?

Resp. Suprà allati tres Copiæ Fontes generatim rebus omnibus, quæ in orationem cadere possunt, multiplicem varietatem subministrant. Et è re fuerit, contemplari [illegible]
dam

dam minùs quidem generales, quæ tamen in orationem veniant frequentissimè, ut sunt: I. Particulæ Conjunctivæ. II. Gradus Comparationum. III. De Virtutibus ac Vitiis. IV. De Affectionibus humanis. V. De Actionibus humanis. VI. De variandis Particulis.

I. VARIATIO PARTICULÆ COPULATIVÆ.

Quomodo variantur Particulæ Copulativæ?

Resp. 1. *Particulis* aliis idem significantibus. 2. *Formulis* quibusdam, cum cæteris bonis Autoribus, tum Ciceroni maximè usurpatis.

I. Particulæ Conjunctionis & æquivalentes:

Vir doctus est & probus.

Et doctus & probus; Quemadmodum doctus, ita probus.
Cum doctus tum probus; Simul doctus, simul probus.
Pariter doctus, ac probus; Haud secus doctus, ac probus.
Tam doctus, quàm probus; Ut doctus, ita probus.
Non minùs doctus, quàm probus; Non tantum doctus, sed & probus.
Ex æquo doctus, atque probus; Non modo doctus, verùm etiam probus.
Æque doctus, ac probus; Juxta doctus, & probus.
Æque doctus, atque probus; Similiter doctus, ac probus.
Perinde doctus, ac probus; Non secùs ac doctus, ac probus.
Tum doctus, tum probus

Sic dices: Vir est cum doctrinæ laude, tum pietate præditus.

Ut doctissimus, ita integerrimus.
Æquè litteratus, atque incorruptus.
Exquisitè doctus, itidem ac probus.
Doctissimus idem, ac vir optimus.
Vir ex æquo eruditus ac probus.
Non tantùm doctus, sed & probus.
Simul insignitèr eruditus, simul integritatis maximæ.
Vir optimus quoque, non modo doctissimus.
Haud secus, juxta eruditus, ac probus, &c.

II. Formulæ:

Haud minore probitate, quàm doctrinâ præditus.
Præterquam quod doctus, etiam optimus est.
De quo dubites, doctior sit, an melior?
In quo doctrina cum probitate ex æquo certet.
Qui litterarum laudem acquisivit vitæ sanctimonia.
Cujus eruditioni par morum integritas respondet.
Qui cum insigni probitate, parem litterarum laudem copulârit.
Summa quidem eruditione, virtute tamen neutiquam inferior fuit.
In litteris egregius, nec sui dissimilis in probitate.
Qui doctrinæ decora pari cum probitate conjunxerit.
Cujus, virtutem non minus, quàm eruditionem suspicias &c.

II. VARIATIO GRADUUM.

Quæ est ratio variandi gradus positivi?

Resp. Variantur itidem Particulis augentibus, vel minuentibus. Præpositio *præ*, Comparativo adjungitur; ut: Homo præcanus; *per* pro Superlativo: Homo perdoctus; Res perdifficilis. Talia idem sunt Adverbia:

Perquam litteratus, doctus	Summopere eruditus doctus.
Quàm - - -	Imprimis - - -
Sane quàm - - -	In primis - - -
Nimis quàm - - -	Majorem in modum - -
Valdè - - -	Mirè - - - - -
Egregiè - - -	Exquisitè - - - -

Haud

Haud vulgariter	-	Oppidò	-
Insigniter	-	Supra modum	-
Magnoperè	-	Præter modum	-
Maximoperè	-	Singulariter	-
Unicè	-	Impendiò	-
Eximiè	-	Impensè	-
Effusè	-	Abundè	-
Affatim	-	Si quisquam	-
Plusquam	-	Dici nequit, quàm	-

Minuitur Positivus in has Formulas:

Homo subtristis, subtimidus. Nonnihil aggrestis. Utcunque doctus. Aliquantulùm morosus. Homo dicaculus, putidulus, vaniculus. Non omnino indoctus.

Quomodo variatur Comparativus?

Resp. Primo: Ex Particulis nonnullis, perinde ac Positivus. Secundo: Verbis præcellentiam significantibus.

Particulæ sunt: v. g.

Longè facundior Platone Cicero.
Multò, nimiò eloquentior Platone divino Tullius.
Multis partibus uberioris sapientiæ Plato, *quam* Tullius.
Pecuniæ appetentior, *quàm* gloriæ.
Magis appetens pecuniæ, *quàm* &c.
Opum cupidus *potiùs*, *quàm* laudis.
Non tam gloriæ appetens, *quàm* pecuniarum.
Minus honorum cupidus, *quam* divitiarum.
Haud perinde laudi inhians, *quàm* nummis cumulandis.
Haud æquè ac &c.

Verba præcellentiam significantia sunt:

Præsto,	excello,	antegredior.
antesto,	prægredior,	antevenio.
præco,	præverto,	anteverto.
supero,	præfero,	cedo.
supergredior,	præhabeo,	decedo.
excedo,	antepono,	posthabeo.
post me relinquo,	præpono,	postpono
anteeo,	antecedo,	secundus sum.
præcello,	antecello,	posterior sum. v. g.

Juvenis cæteris diligentior,

Diligentia reliquis *præstat, antestat, præit.*
Reliquos *vincit, superat excedit, post se relinquit.*
Æquales industria *anteit, antecedit, antecellit, antegreditur, anteverit.*
Æqualibus *præferendus, præhabendus, anteponendus.*
Cujus diligentia *cedunt* reliqui, *postponendi, posthabendi, secundi, posteriores sunt.*

Quomodo variatur Superlativus?

Resp. 1. Particulis: *Longè, facilè*, v. g. Doctissimus.

2. Cùm hic gradus rem maximè extollit, imprimis variandum erit generale Vocabulum. *Omnis*; cujus Synonyma vel Æquipollentia sunt: *Cunctus, Universi, Quisque, Unusquisque, Quicunque, Quilibet, Quivis.* Item: *Quantuscunque, Quotcunque, Qualiscunque.* Huc pertinent Adverbia: *Utcunque, Quantumcunque, Quantumvis.*

Nullus non, Nemo non, Quivis non, Haud quisquam, Quantum est hominum, Quicquid est hominum.

3. Valent hæc synonyma, sequentibus Formulis, quibus principatus significatur, adjuncta:

Cicero, quo non alius eloquentior.
Homo quivis potius, quam indoctus.
Doctrina nullâ interior
Eruditionis palmam omnibus præripit.

Et

Eloquentiæ artem tenet.
Facundia nullo non prior, potior.
Facundiæ primas haud dubie obtinet.
Præter cæteros eloquens.
Facundus ultra humanum modum.
Primus haud dubiè Oratorum Cicero.
Unicus propè in civitate opulentus.
Tam dives, ut cum eo nemo omnium conferri poſſit.
Doctus adeò, ut magis non poſſit.
Tam eloquens, ut nemo ei æquandus.
Adeò doctus, ut parem habeat neminem.
Opulentus quàm qui maximè.
Solus propè Orator, cujus facundiæ nemo principatum deneget.
Suprà mortales omnes eloquens.
Quis eſt, qui ei ſe comparare auſit?
Quem reperies æquè opulentum.
Opulentos omnes longò poſt ſe intervallo relinquit.
Opulentiâ nulli ſecundus.
Facundiæ laude nemine poſterior.
Dominatur, regnat in pulpito.
Opibus procul à ſe relinquit omnes.
Quem unum nemo exæquet.
Doctrina in eo tanta, quantam homo capere poſſit.
Cui omnes meritò concedant, cedant.
Cui comparatus nemo non infacundus videri queat.
Exemplar omnis facundiæ Cicero.
Hujus doctrinam nemo aſſequatur.
Ad tantam facundiæ laudem quis eſt, qui aſpiret?
Ita opibus, ut ad illum, præ illo quisque egenus videatur.
Quò quantumcunque docti minus ſe doctos profitcantur.
Quo facundius excogitari nihil poſſit.
Signifer quiduam, dux, lumen, theſaurus omnigenæ doctrinæ.
Quicum nemo in contentionem venire poſſit.
Doctior, quàm credi poſſit.
Sine controverſia quovis hominum eruditior.
Cujus eloquentiam nulla cujusquam qualiscunque facultas æquipararet.
Ad cujus eruditionem nemo unus accedat.
Cujus doctrinæ addi nihil poſſit.
Tanta illi opulentia, quanta poteſt eſſe maxima.
Omnium conſenſu ditiſſimus.
Orator eſt ſingularis ſine æmulo.
Nihil unô illô facundius.
Cui collatus nemo non minor ſit.
Modulum humanæ doctrinæ excedit.
Facundiâ immanè quantum præſit, præcurrit diſertos omnes.
Multi videntur, hic unus diſertus eſt.
Utcunque doctos tulerint ſæcula, parem non tulêre.
Omnes à tergo relinquit,

4. Variatur Superlativus eleganter *per Hyperbolem* ſeu *Superjectionem*, ita dictam Rhetoribus, quod rem ultrà verum extollat; vel *per Comparationem* aliquam, e Fabulis, Hiſtoria, Natura ipſa petitam; ut ſi dicas: Ipſa nequitiâ nequior; Monſtro monſtroſior; Facundia eloquentior; peſte nocentior; Luce clarior; nocte tenebrioſior.

E Fabulis: Janô providentior, Cœlo antiquior, Cybele fœcundior, Gigantibus audacior; Ganymede formoſior, Icaro magis temerarius, Mercurio facundior, Æolo levior, Sileno ruſticior, Satyro ſalacior, Venere formoſior, Rhadamanto juſtior, Cerbero acerbior, Hercule robuſtior, Atreo crudelior, Theſeo fidelior, Achille generoſior, Therſite ſtolidior, Ulyſſe callidior, Neſtore annoſior.

E rerum natura: Vitro fragilior, Anguilla lubricus magis, Melle dulcior, Nivê candidior, Oleo tranquillior, Buxo pallidior, Glacie frigidior, Pluma levior, Morte odioſior, Fonte purior, Pumice aridior, Euripo volubilior, Oculis clarior, Stipite tardior, Muliere loquacior, Cervo vivacior, Lepore timidior. Vulpe fraudulentior, Aſellô tardior, Huco ſalacior.

Ex Historia: Numâ religiosior, Tarquinio superbior, Scipione felicior, Pompejo major, Gracchis seditionior, Catone severior, Fabio lentior, Hannibale vafrior, Nerone atrocior, Tiberio callidior, Trajano melior, Iro pauperior, Croeso ditior, Socrate sanctior, Chrysippo acutior, Lynceo perspicacior, Aristide justior, Alcibiade nequior, Cleopatrâ mollior, Milone fortior.

III. VARIATIO VIRTUTUM AC VITIORUM.

Quomodo variantur Virtutum ac Vitiorum Nomina, de quibus sermo incidit toties?

Resp. Primum est, ut Substantivum Adjectivo immutes, ac vicissim: ut: Probus, Probitas; Fortis, Fortitudo. 2. Hæc Adjectiva cum Verbo *Sum* variè efferuntur, nempe in *Genitivo*. Singularis constantiæ vir; vel *Abitivo*: Magna humanitate dixit; vel: Cui summa hilaritas. 3. Multum ad varietatem & elegantiam valent Adjecta quædam, quæ tum personæ, de qua fermo, tum virtuti ipsi tribuuntur: v. g.

Personæ.

Excultus,	Perpolitus,	Ornatus.
Instructus,	Nobilis,	Clarus.
Præstans,	Paucis conferendus,	Nemine inferior.
Florens,	Illustris,	Eximius.
Insignis,	Conspicuus,	Exornatus.
Conspiciendus,	Præditus,	Spectabilis.
Summus,	Facilè princeps,	Inclytus.
Celebris,	Eminens,	Fulgens.
Affluens,	Abundans,	Nobilitatus.

Virtutis.

Commemorabilis,	Rarus,	Exquisitus.
Singularis,	Non vulgaris,	Præcipuus.
Excellens,	Egregius,	Solidus.
Divinus,	Luculentus,	Explicatus.
Incomparabilis,	Admirabilis.	Insignis.
Illustris,	Præstans,	Exactus.
Infinitus,	Conspicuus,	Eminens.

Incredibilis: *Rara* modestiæ juvenis. *Commemorabili* patientiâ pater. *Exquisitæ* prudentiæ senator. *Singulari* humanitate hospes. *Non vulgaris* religionis laude. *Præcipuæ* solertiæ famulus. *Excellente* beneficentia patronus. *Egregiæ* doctrinæ adolescens. *Summa* morum gravitate vir, &c.

Divina quadam mansuetudine *præditus* Princeps.
Ad omne decorum *excultus*.
Luculenta humanitate *perpolitus*.
Explorata constantia *præditus*.
Incredibili sapientiâ *instructus*.
Incomparabili generositate *clarissimus*.
Admirabili morum integritate *præstans*.
Eximia moderatione *conspicuus*.

4. Majorem varietatem creabit *Affirmantia*, si nempe per negantes formulas Vitium oppositum, aut si de vitio sermo est, virtutem removeas. Vitiorum ac Virtutum Indiculum attexere vitium est.

Indiculum Virtutum & Vitiorum.

Sapientia, sapiens.	Stultus, Stulta.
Sagacitas, sagax.	Stultitia, stultus.
Docilitas, docilis.	Stupiditas, stupidus.
Lepor, Lepidus,	Inscitia, inscius.
Industria, industrius.	Ignavus, ignavia.
Ingenuitas, ingenuus.	Rudis, rudis.
Concinnitas, opportunus.	Inconcinnitas, inopportunitas.
Sinceritas, sincerus.	Astutus, astus.
Simplicitas, simplex.	Dolosus, dolus.
Subtilitas, subtilis.	Fatuus, fatuitas.
Decorum, decorus.	Impudens, impudentia.
Urbanitas, urbanus.	Inurbanus, inurbanitas.
Circumspectio, circumspectus.	Temeritas, Temerarius.

Gravitas, gravis.
Justitia, justus.
Prudentia, prudens.
Abstinentia, abstinens.
Affabilitas, affabilis.
Beneficentia, beneficus.
Benignitas, benignus.
Benevolentia, benevolus.
Fortitudo, fortis.
Claritas, clarus.
Castitas, castus.
Constantia, constans.
Continentia, continens.
Comitas, comis.
Mansuetudo, mansuetus.
Pietas, pius.
Diligentia, diligens.
Solertia, solers.
Spes, sperans.
Fidelitas, fidelis.
Generositas, generosus.
Gratus animus.
Modestia, modestus.
Moderatio, moderatus.
Humanitas, humanus.
Innocentia morum, innocens.
Liberalitas, liberalis.
Misericordia, misericors.
Mundities, mundus.
Obedientia, obediens.
Patientia, patiens.
Pudicitia, pudicus.
Pudor, pudicus.
Purus, purus.
Religio, religiosus.
Sobrietas, sobrius.
Studiositas, studiosus.
Taciturnitas, Taciturnus.
Temperantia, temperans.

Levis, Levitas.
Inhabilis, inhabilitas.
Imprudentia, imprudens.
Avarus, avaritia.
Morosus, morositas.
Tenax, tenacitas.
Invidus, invidia.
Malus, nequam malitia.
Timidus, timiditas.
Inimicus, inimicitia.
Luxuria, luxuriosus.
Mutabilis, mutabilitas.
Incontinens, incontinentia.
Arrogans, arrogantia, fastus.
Crudelis, crudelitas.
Impius, impietas.
Negligentia, negligens.
Iners, inertia.
Desperans, Desperatio.
Perfidus, infidelitas.
Humilis, humilitas.
Ingratus.
Ambitiosus, ambitio.
Immoderatus, petulantia.
Inhumanus, inhumanitas.
Licentiosus, licentia.
Sordidus, prodigalitas.
Durus, feritas.
Vanus, vanitas.
Pervicax, contumacia.
Impatiens, impatientia.
Impudicus, impudicitia.
Impudens, impudentia
Impurus, impuritas.
Superstitiosus, superstitio.
Ebrius, gula.
Piger, torpor.
Servilis, servilitas.
Intemperans, intemperantia.

Negantes ejusmodi formulæ sunt: *Nimium. Nihil nisi quàm. Cui nihil mest. In quo nihil reperias. Remotus à. Alienus. Abhorrens. Vacuus.* De vitiis verò: *Aversus. Inops. Destitutus. Ignarus. Immemor. Expers. Derelictus. Orbatus*: v.g. *Liberalis*; Minimè sordidus. *Alienus*; Nihil cupidus. *Fidelis*; Nihil minus quàm perfidus. *Castus*; Remotus ab omni luxuria. *Sincerus*; Abhorrens à malo dolo. *Ingenuus*: Ab omni rusticitate remotus. *Gravis*; A levitate alienus, &c.

De Vitiis.

Crudelis; Omnis humanitatis oblitus. *Ambitiosus*; Ab omni modestia destitutus. *Petulans*; Moderationis immemor. *Impudens*; Pudoris inops. *Inscitus*; Ab omni sapore derelictus, &c.

IV. VARIATIO AFFECTIONUM HUMANARUM.

Quomodo variantur ea, quæ ad humanas affectiones pertinent?

Resp. Affectiones hæ, quibus nempe variis afficiuntur homines, etiam *Motiones* vocantur & *Perturbationes*, & vulgari nomine *Passiones*, quæ tam graviter perturbentur, & agitent animi. De earum numero disputant Philosophi. Alias *vehementes* sunt seu *violenta*, *lenitores* alias. Inter *vehementes* sunt: *Amor*, & quæ huc pertinent, Cupiditas seu Cupiditates, Libidines, Avaritia, Desiderium. *Ira*, Odium, Indignatio, Invidia, Vindictæ studium, Furor, Audacia, Rabies. *Dolor*, Tristitia, Sollicitudo, Anxietas, Desperatio, Timor. *Lenitores* accentuantur Spes, Miseratio, Lætitia, &c.

Hæ perturbationes gradus suos habent & naturalem progressionem. *Primò* enim *excitor* in me iram v. g. studeo. 2. Tum causa aliqua *movet* iram; itaque. 3. *Concipio* iram; fulmine. 4. *Augetur* ira. 5. *Non*, Versatur ira. 6. Alias *minuitur*, & 7. tandem à me *deponitur*. Singuli gradus varietatem admittunt latissimam, quæ non affectionibus tan-

tantùm supra memoratis, sed & magnam partem virtutibus vitiisque cum delectu attribui potest & applicari, excepto gradu quinto *jam, versor in ira*; quæ enim ad id variandum infra subjicientur verba, violentis affectibus maximè conveniunt.

I. *Quibus modis variatur*: Arcére à se affectionem?

Resp. Declinare, repellere, vitare, excludere, defendere, amorem. Iter obstruere, viam præstruere, aditum præcludere, renui, obsistere, prævertere, obstare, occurrere, obluctari, opponere se, repugnare, reluctare amori. Abstinére, continére se ab amore. Immunem esse ab, obmunire se amore. Pugnare in amorem. Prohibére à se amorem. e. g. Declina, quantum potes, longe à te repelle, cautè devita, exclude à te cupiditates effrenatas. Obsta principiis, viam præclude, occurre, prævertе libidinum fomentis, immunem te serva, contine te ab ira &c.

II. *Qui variatur illud*: Moveri, incitari ad affectionem aliquam?

Resp. Incitare, irritare, pellicere, illicere, allicere, movére, commovere, instigare, pertrahere, impellere, adducere, conjicere, trahere, sollicitare, agere, redigere, aliquem ad *vel* in iram. Inflammare, incendere, irretire, illaqueare, constringere, astringere aliquem amore. Cière, creare, afferre, offerre, infigere, injicere, conflare, obtrudere, ingerere, interere, alicui amorem: *e. g.* Dictis obscenis facilè ad inhonesta, amores, libidines trahuntur, pelliciuntur, incitantur, &c. adolescentes improvidi levi sæpe momento inflammantur, incendimur, exardescimus, irretimur, insanium rerum desiderio. Unicum verbulum ei magnam dolorem injecit, afflavit, concivit, obtulit, &c.

III. *Ut variatur*: Concipere, seu admittere affectionem aliquam?

Resp. Addicere, dedere, tradere, committere, permitere, patefacere se dolori. Viam pandere, aditum præbere, locum dare, cedere, succumbere, concedere dolori. Nascitur, oritur, oboritur, progignitur dolor. Haurire, degustare, concipere, suscipere, deliberare, admittere, ingredi dolorem. Incidere, prolabi, delabi, agi, invadi in dolorem. Exardescere, capi, tangi, vinci, contingi dolore. Immigrat in me dolor: *e. g.* Victus tandem cessit, se dedidit, permisit, patefecit, aditum dedit voluptati. Cupiditate tactus, captus est. Amor in eum immigravit. Ex aspectu uno ingens in ejus animo ortus, enatus ardor. Incidit, delapsus est in amores. Hausit totus pectoribus, suscepit, admisit amorem &c.

IV. Augére affectionem.

Acuere, exacuere, alere, pascere, nutrire, amplificare, exaggerare, armare, intendere confirmare, corroborare, augére, fovére timorem. Adolescit, indolescit, invalescit, ingravescit, incrementum capit, crescit, gliscit timor. Fomentum dare, accessionem facere timori: *e. g.* Ejus rei memoria mirum in modum intendit, acuit, exasperavit, corroboravit hominis tristitiam. Ex ea commemoratione crevit admodum, invaluit, adolevit doloris acerbitas, &c.

V. Esse, versari in perturbatione.

Percussum, percitum esse, æstuare, exæstuare, agitari, agi, fulgi, angi, exerceri, ardere, cæcari, obcæcari, calere, accendi, capi, fervere, flagrare, implicari, depravari, corripi, abripi, irretiri, mancipari, infamire, illaqueari, effera ra, vinci, absorberi, obstringi, torpere, tumere, turbari, perturbari, duci, inflammari, allici, afflictari, furere, languere, ligari, constringi, impelli, implerі, replerі, opprimi, dissolvi, attrerі, offuscari, urgeri, perire, cometari, mergi, emori, interiri, discerpi, exedi, etolli, confici, differri, confligi, laniari, discruciari, excruciari, raptari, morderi, dilaniari, sterni, eruentari, allici, confundi, elidi, permiscerі, commoveri, enervari, obnubilari, depasci, saucari, consauciari, vulnerari, torreri, distrahi, convelli, tabescere, torqueri, vexari, devorari, uri, confodi, exulcerari, jugulari, excarnificari, lacerari, divelli amore, cupiditatibus, ira, dolore, invidia, vindictæ studio, tristitia sollicitudine. Indulgere, obsequi, servire, morem gerere, parere, obtemperare, mancipari, satisfacere, dedere se, tradere se amori, cupiditatibus, iræ, dolori, &c. *e. g.* Homo mentè perculsus, percitus, furibundus, Homo ardens irâ, æstuans, cæcus, obcæcatus, fervens, flagrans, inflammatus malorum facinorum &c. Invidiæ stimulis confossus, laniatus, cruentatus, convulsus, commotus &c. Torquent hominem, devorant, urunt, jugulant cupiditates effrenatæ. Indulget animus libidinibus suis, morem gerit, &c.

VI. Af-

VI. Affectionem minuere.

Domare, hebetare, cohibere, frangere, placare, infirmare, lavare, ſedare, caſtigare, frenare, delinere, demitigare, placare, diſſipare, coërcere, temperare, refrenare, emendare, comprimere, oppugnare, premere, ſanare, corrigere, moderari, refrigerare, inhibere, mollire, eripere, ſupprimere iracundiam. Mederi, modum ponere iracundiæ Deficit, ſubſidit, frigeſcit, migrat, remittit iracundia: *e. g.* Amicorum monita damnûr. utcunque, hebetârunt, placârunt hominis impotentiam. Exemîre homini furorem Ex eo nuncio remiſit, ſubſidit, lenitus eſt paulum dolor. Philoſophia hominis ardentem indolem correxit, ſuppreſſit, emollivit, temperavit, caſtigavit, fregit &c.

VII. Affectionem deponere.

Explicare, disjungere, expedire, depurgare, eliberare, exſolvere, abſolvere, abſtrahere, evolvere, eripere, avertere ſe à dolore. Abdicare, ejerere, ejicere, rejicere, ejurare, ablegare, relevare, proſcribere, amoliri, amittere, nullum facere, exonerare, deponere, ponere, repudiare, abrumpere, extinguere, reſtinguere, extirpare, eradicare dolorem. Evellere, exurere, ſegregare, expungere, radere, ſubmovere, excludere, ſecludere, exturbare, abigere, exigere, exterminare, eliminare, eruere ex animo dolorem. Finire, profligare, fugare, vincere, deferere, extrudere, excutere luctum. Renunciare iræ. Migrat, exareſcit, exoleſcit, deſinit, emoritur amor. Transfugit, decedit, remittit, interit, extinguitur, conquieſcit dolor. *E. g.* Totus à ſe alius eſt, amores omnes ex animo ejecit, emovit, eraſit, abegit ſuo, ut tum non eundem hominem crederes Reſtincta, oppreſſa tandem eſt illa libidinum ſævities. Segregavit à ſe, disjunxit amores, ſe ab amoribus ſegregavit. Conquievit, remuit, decetit, excuſſus, eliminatus, exterminatus eſt furor &c.

V. VARIATIO ACTIONUM HUMANARUM.

Qui variari poſſunt ea, quæ actionem humanam ſignificant?

Reſp. Quamvis etiam de rebus naturalibus &c. artefactis copioſè loqui liceat, varietatem tamen maximam ſibi comparare oportebit in iis, quæ ad actiones humanas pertinent; nempe & conſuetudinis quotidianæ, ac Politicæ, Rhetoricæ, Hiſtoricæ princeps materia, ac propè unicum argumentum. Præcipuæ creberrimæque in ſermonem venientes Actiones ſunt: Bellum gerere, pacem facere, litteris ſtudere, cauſas agere, ædificare, mercari, magiſtratum gerere, &c.

Ad Elocutionis varietatem eadem hic, quam de Affectionibus ſupra attulimus, methodus ſubierviet, aut paulum deflexa. Habent enim & noſtræ actiones progreſſoacs ſuas, gradúſque inter ſe communes; ût:

1. *Cogito* de bello, pace &c.
2. *Dubito*, quid eligendum.
3. *Moveor* rationibus, autoritate &c.
4. *Statuo*, rem amplecti.
5. *Incipio* bellum &c.
6. *Ago, proſequor* cœpta.
7. *Perficio*, vel
8. *Remitto*, vel
9. *Omitto ac depono* omninò.

Horúmce Verborum cùm Phraſeologiæ Latinæ Corpus copiam miniſtret propè inexhauſtam, poſt tam multa ſcripta rem eandem reſcribere ſupervacuum, certè ultra opuſculi modulum fuerit.

VI. DE VARIATIONE PARTICULARUM.

Quid Particularum nomine intelligis?

Reſp. Adverbia quædam, non tamen promiſcuè, qualia à ſingulis ferè Verbis ac Nominibus derivantur, & derivatl poſſunt infinita,; ſúntque certæ quædam Actionum vel Rerum, ſeu Verborum & Nominum affectiones, vel, ût Leges loquuntur, Modificationes. In præſenti de illis duntaxat ſermo eſt, quæ veluti nervi, orationes corpus omne permeant, ejusque membra ſingula inter ſe conſtringunt ac ſuſtinent. Modalia illa pauculis tantum; iſta vel omnibus, vel propè omnibus Actionibns rebúſque attribui poſſunt; ut: *acutè*, ab acies, intelligendi, diſputandi Actionibus; non item arandi, ambulandi, arcendi &c. quem modum *ſtatim*, *aliquando*, *quia* &c. ubivis adjici poſſunt. Verùm hæc aliis relinquantur.

Quænam igitur & quales ſunt hæ Particulæ?

Reſp. Præcipuæ & perfrequentes ſunt *Temporales* & *Locales*, rempe quibus tempus & locus actionis indicatur. Præter has: *Aaverſativæ*, quæ Sententiæ priori oppoſitum

quid & repugnans fuerint: *Comparativa* seu *similitudinis*, quibus duo inter se comparantur; *Causales*, quæ dictionem rationem reddunt; *Illativæ*, quæ ex dictis inferunt & colligunt aliquid; *Conjunctivæ*, quibus duo inter se copulantur; *Disjunctivæ*, quibus removentur; *Pertinentes*, quibus sensus vel res extollitur & augetur; *Diminuentes*, quibus deprimitur; *Affirmativæ*, brevius quid afferunt; *Interrogativæ*, soli interrogationi serviunt; *Prapositiones* denique omnes, quarum plures fere superioribus jam dictis continentur.

Ecquæ sint particulæ singulari curâ tractandæ sunt?

Resp. Pene, quotquot illæ. Thema quantumlibet breve, Epistola, Narratio &c. est, in qua non plures ejusmodi Particulæ occurrant. Igitur ad evitandum errandi periculum fortasse, si ejusmodi, hæc certe nec jejunum & copiosum esse convenient. Secundo, Particulæ hæ tale adhibitæ nescio quid antiquum spirant, & Ciceronianæ elegantiæ colorem quendam orationi conciliant.

Atqui eadem jam Tursellius, aliique tractarunt?

Resp. Latinas quidem, à quibus Germanicæ nostræ multum distident. Exposuit ille, quam pro aliis dicendi generibus possint, orationi elegantiam addant; nos in re omnium frequentissima copiam &c. & varietatem suppeditamus.

Quâ industriâ familiares eas sibi reddant Discipuli?

Resp. Si jam in media Grammaticæ moneantur, quin pro penso à Professoribus injungatur, ut quoties occurrentes in thematis Particulas hujusmodi varient, mehoribusque commutent. Sentient apti & cum voluptate mirabuntur, una hic indultum, paucis & tenuibus his ductibus, aliam themati, nec paulo venustiorem speciem accessisse.

En indiculum, è quo primum petitæ Particulæ numerus quærendus erit. Classes enim supra indicatas dividere, quam Alphabeti ordine contexere omnia, vitium est potius. Inserta quidem Etymologiæ sunt plerasque, sed parcius, nec eâ, quam hinc congestus, copiâ.

INDEX PARTICULARUM.

Aber, siehe: sondern, allein 43
Allda, s. da 33
Alldorten, s. dorten 36
Allein, s. aber 43
Allererst, s. erst 13
Allzeit, s. immer 19
Als, da 1
Alsdann 2
Also, daß, s. dergestalt 54
Also, so 55
Alsbald 8
Als ob, s. als wann 53
Anders als 44
Auch 66
Auf, zu 97
Aus 94
Ausdrücklich 87
Ausser 45
Ausgenommen, s. ausser 45
Bald 4
Besonders 72
Bevor, s. ehe 12
Bey 31
Beysammen 32
Bezeiten 5
Bis 6
Bis dahin, s. dahin 34
Bis dato, s. bishero 7
Bishero 7
Bisweilen 8
Da, allda 33
Da, indem, s. als 7
Dahero 60
Dahin 34
Damit, s. daß 61
Dann 61
Darauf, s. hierauf 60
Darnach, s. doch 46
Darnach 9
Darneben 75
Darum 62
Daß, damit 63
Dergleichen 56
Dergleichen, s. dergleichen 56
Deßentwegen, s. darum 62
Deßentwegen, s. darum 62
Doch 46
Dorten 36
Durch 99
Ehe 10
Ehender als, ehe 10
Einmal 11
Endlich 13
Entweder, s. oder 68
Erst 13
Fürohin, s. hinfüro 16
Für 100
Fürwahr, s. gewißlich 89
Ganz und gar 73
Gählung 14
Gegen 47
Gemeiniglich 16
Genug 74
Genugsam, s. genug 74
Gesetzt, daß 88
Gleichwohl 89
Gleich, s. alsbald 3
Heimlich 37
Herentgegen 43
Hernach, s. darnach 9
Hinfuro 16
Hingegen, s. herentgegen 48
Heraus, s. dahero 60

Ja

Ja 90
Je desto 58
Jemalen 17
Jmmer 19
Jmmerzu, s. bisweilen 8
Indem s. weilen 65
Irgend 89
Jst, itzund 18
Kaum 87
Keinesweges, s. nicht 49
Kümmerlich, s. kaum 80
Lang 20
Länglen, s. lang 20
Letzt und, s. endlich 12
Mehr 59
Mit 40
Nach 21
Nachdem 22
Nächstens 23
Nemlich 91
Nicht 49
Nicht allein 67
Nichts 50
Nie, niemalen 24
Nirgend, s. Irgend 39
Noch 25
Noch nicht, s. noch 25
Noch so lang, s. noch 25
Nun, s. itzt 18
Nur allein 81
Ob 92
Obgleich, s. obwohl 51
Obwohl 51
Oder 68
Oeffentlich 41
Oft, ofmal 26
Ohne 82
Ohnefehr, s. ungefehr 85
Schier, fast 83
Schon lang, s. lang 20
Sehr 75
Selten 27
Sintemalen, s. dann 61
Sobald, s. alsbald 5
So, s. also 55
Sondern, s. aber 43
Sonsten 52
Viel, weit 76
Voll 84
Ueber 101
Ueberaus 77
Ueber das, s. darneben 35
Ueber die massen, s. überaus 77
Und 69
Unterdessen 28
Unterweilen, s. unterdessen 28
Ungefehr 85
Unversehens, s. gählings 14
Von neuem, s. wiederum 30
Vor, s. für 109
Vor Zeiten, s. einmal 11
Wann, Si. 29
Wann, Interrog. 93
Warum 94
Weder 70
Wegen 64
Weilen 65
Weit 43
Wenig, wenigst 86
Wider, gegen 47
Wie 95
Wiederum 30
Wiewohl, s. obwohl 51
Wo 96
Wohl 79
Zeitlich, s. bey zeiten 5
Zuviel 78
Zuweilen, s. bisweilen 8
Zwar 71

PARTICULÆ TEMPORIS.

1. Als, Da, Indem, *Dum.*

Als ich schrieb, kam er zu mir, Cum scriberem: dum, quando scribebam, intervenit. *Hac particula a Latinis brevitatis causa fere supprimitur, Verbo in Participium mutato.* Scribenti mihi, vel exarata, jam epistola intervenit.

2. Alsdann, *Tum.*

Da der Rath geschlossen, alsdann hat man erst recht zur Sache gethan, Soluto senatu, tum denique, tum demum, tum temporis, tum vero, nec ante, serio agi cœptum.

3. Alsobald, Gleich, *Statim.*

Ich werde alsobald da seyn, Continuo, illico, mox, protinus, jam, jamque, quamprimum, confestim, actutum, e vestigio, sine ulla mora, nulla interposita mora, primo quoque tempore, ex templo, haud cunctanter, sine cunctatione, quantocyus adero.

4. Bald, *Brevi.*

Er wird ohnedem bald zurück kehren, Alioqui, propediem, haud diu post, mature, paulo post, exiguo, pauco post tempore, cito, opinione citius, post parulum, ut primum revertetur. Prope est, proximum est, ut redeat. Perparum abest, quin jam nunc adsit.

Er wäre bald gestorben, Tintum non mortuus fuit. *Bab.* Brevi mortuus fuisset. Er redet bald dieses, bald jenes, Jam hoc, jam illud; tum, modo, alias hoc, tum, modo, alias illud loquitur. Bald dieser, bald jener, Alius ex illo. Bald habe ich dieses, bald jenes zu thun, Aliud ex alio negotium mihi enascitur.

5. Beyzeiten, Zeitlich, *Maturè.*

Siehe, daß du dich beyzeiten, zur Zeit, zeitlich darstellest, Cura, ut sine mora, tempore, tempori, tempestive, opportune, commodè, ne serius, nec citius te sistas.

6. Bis, *Donec. Ante Verba.*

Ich werde harren, bis der Handel geschlichtet wird, Manebo, donec, dum, usque dum, quoad, eatenus, dum, eo usque dum res confecta sit. Restabo tantisper, tamdiu, non ante discedam, dum, quousque, quoad negotium conficiat.

Bis, *Usque. Ante Nomina.* Bis in das hohe Alter, Ad ultimam senectutem. Bis zu unserer Zeit, Ad nostram ætatem, ad hoc tempus. Bis auf einen Heller zahlen, Ad denarium solvere, ad ravim clamare.

7. Bishero, Bis dato, *Hactenus.*

Temporis: Bishero sind mir wohl gestanden, Hactenus, ad hunc diem, ad hoc temporis, ad hunc usque diem, adhuc, hucusque res nostræ loco fuerunt optimo.

Loci: Bis hieher ist der Feind gekommen, Hucusque, ad hoc loci, ad hunc locum usque, hactenus hostis perrupit.

8. Bisweilen, Immerzu, *Interdum.*

Er ist viel zu Haus, bisweilen geht er aufs Land, Multus est domi, interdum, subinde, nonnunquam rura agit. Quandoque, aliquando, non raro ex intervallo in Tusculanum suum revolvitur. Domi quidem assiduus; est tamen, cum rus præplacet. Er ist bisweilen scharf, bisweilen gelind, Interdum severus, alias lenior.

9. Darnach, Hernach, Darauf, *Postea.*

Nun spare keinen Fleiß, hernach magst du ausrasten, Nunc elabora, post, postea, postidea, postmodo, postmodum, posthæc, posthac, reliquo tempore, post id otioso esse licebit. Nunc operæ nulli parcito, deinceps, deinde, dein, subinde, tum inde, exin, exinde, dehinc quiescas, licet. Hoc facto, secundum ea, tum, tum inde, ut libet, respiraveris. Drey Tage hernach, Triduo post. Viele Jahre hernach, Multis post annis.

10. Ehe, Ehender, Bevor, Zuvor, *Prius.*

Die Stadt ist ehender übergangen, als die Hülfs-Völker angekommen, Prius, citius ante, celerius capta est urbs, quam auxilia venissent. Suppetias nostras hostis prævenit, prævertit, antevertit.

Ehender, Lieber, *Potius.* Ehender sterben, als die Flucht geben, Potius, promptius, citius mori, quàm fugere. Mors mihi præ fuga erit. Antiquior mihi famæ, quam vitæ aura. Statius, præstabilius erit, honestè cadere, quam turpiter fugisse.

11. Einmal, Einst, Vor Zeiten, *Quondam.*

Die Tugend galt einmal, vor Zeiten mehr, als heut zu Tage, Quondam, olim, aliquando, aliàs, subinde, lapsis ætatibus major erat virtutis honos; superiori ætate, tempore, memoria plus habita est virtus. Fuit tempus, cum alio loco & numero fuit virtus, ac hodie.

Einmal, *Semel.* Una duntaxat vice, non plus vice simplice; nec amplius, delinquisse, veniam fortasse meretur.

12. Endlich, Letzlich, *Tandem.*

Endlich hat Ulysses zu Ithaca gelandet, Tandem, demum, denique tandem aliquando ad Ithacam appulit Ulysses. Ad ultimum, postremo, postremum, ad extremum, ultimo, ultimum Ithacam tenuit; ad extremum interposita longi temporis mora, interjecta longi temporis intervallo in patria exscendit.

13. Erst, Allererst, Erstens, *Primùm.*

Er ist allererst aus dem Feld kommen, Primum, modo, jam primùm, recens, nunc adeò, jam nunc, nunc demum, hoc propè temporis momento è castris venit.

Erstens, fürs erste ist zu merken, Primum, primum omnium, primo loco, à Principio, à primo illud observato, alterum &c.

14. Gähling, Unversehen, Unvermuthet, *Repentè.*

Gähling erhebt sich ein Geschrey, Repente, derepente, subito, repentino clamor tollitur. Ex improviso, ex inopinato, minimè proviso, ex insperato, præter omnium opinionem, præterquam, quod cuiquam in mentem venire potest, exstit vociferatus dira.

15. Gemeiniglich, *Communiter, vulgò.*

Es geschicht gemeiniglich, daß die Tugend gedruckt wird, Fit ut plurimum, passim, plerumque, vulgo, majori ex parte, persæpe, majorem partem, ut virtus prematur. Rara est virtus sine insectatione improborum. *Germanic:* Barb. *Communiter:* Gemeinschaftlich

lich mit einander etwas beſitzen, Bona, fundos communiter, æquo omnium fructu, una, simul, junctim, ex æquo possidere. Communiter inter se consultare. Communiter tibi omnes, hunc peculiariter commendo.

16. Hinfüro, Fürohin, *Deinceps.*

Siehe dich hinfüro beſſer vor, Deinceps in posterum, in futurum cautior esto: in reliquum tempus, de futuro, posthac, dehinc, exinde, de reliquo melius tibi consules.

17. Jemalen, *Unquam.*

Wann jemalen ſchlimme Zeiten geweſen, ſind es gewiß die unſrige, Si unquam, ullo tempore, ulla ætate, omnibus retrò ætatibus, ab omni memoria, ab omni vetustate, dum hominum genus, dum ulla præteritorum memoria, ſi aliquando, quandoque afflicta fuêre tempora, certè hæc nostra sunt.

18. Jtzt, Nun, Jtzunder, *Nunc.*

Jtzt kanſt du dich zeigen, wer du ſeyeſt, Nunc, in præsenti, jamjam, jam modo, in præsentia, jam porro, hodie, hoc ipso tempore, jam enimvero campum habes ostendendi, qui vir sis.

19. Immer, Allezeit, *Semper.*

Wie ich gegen dir geweſen, ſo werde ich allezeit, immer bleiben, Ut erga te fui hactenus, ita semper, nunquam non, omni tempore, omnem ætatem, in omni vita perpetuo, dies, annósque ero. Qualem me expertus es hactenus, talem æternum, nullo intervallo, perpetuum, continenter, sine intermissione experire. Nullum erit tempus, sol orietur nullus, cum alius, quam fuerim, erga te ero.

20. Lange, Schon lange, Längſtens, *Diu.*

Jch warte ſchon lange auf dich, Jam diu, longo tempore, perdiu, diutissime, longo jam temporis intervallo, jam pridem, jam quartum diem te operior. Quantum jam temporis lapsum est, quo te expecto?

21. Nach, *Post. Temporis.*

Nach der Arbeit, A labore dulcis quies. Nach dem Abendmahl, A cœna, à scholis, à ludo, secundum hunc diem.

Nach, *Secundum.* Nach deinem Belieben, Ad arbitrium tuum. Nach der Natur, nach der Vernunft leben, Secundum naturam, ad normam, ex præscripto rationis vivere. Nach Gebrauch, nach Recht, De more, ex æquo & bono. Nach dem Vertrag und Rathſchluß, Ex pacto, ex sententia senatus. Nach Gelegenheit, per occasionem.

22. Nachdem, Da, Als, *Postquam.*

Nachdem er wiederum geneſen, triebe er die alte Unmaaß, Postquam convaluit, posteaquam, ubi, simul ac, simul atque, simul ut, cùm, ut se è morbo recuperavit, ad priorem intemperantiam rediit. *Nota: Hæc particula suppressa fere Participio mutatur:* Recuperata valetudine, ad vetera rediit.

Nachdem, *Prout.* Nachdem du wirſt fleißig ſeyn, wirſt du belohnet werden, Prout diligentia, ita merces erit. Pro diligentia tua, pro diligentiæ modulo, secundùm tuam diligentiam præmii item modus erit. Nachdem es Zeit, Ort, Kräfte werden zulaſſen, Pro tempore, loco, pro facultate mea, pro viribus, pro virili mea parte, pro temporis & loci ratione. Nach Geſtalt der Sachen, Pro re & tempore.

23. Nächſtens, *Proximè.*

De Præterito: Nächſtens hat ſich eine ſeltſame Sache ereignet, Proximè, nuper, nuper admodùm, nuperrimè, paucis ante mensibus, haud diu abhinc res evenit nova. *De Futuro:* Nächſtens werde ich dich heimſuchen, Proximè, primo quoque tempore, proximo quoque die, quàm potero proximè apud te ero.

24. Niemalen, Nie, Nimmermehr, *Nunquam.*

Man hat noch niemalen dergleichen geſehen, Ad hunc diem, nullo tempore, nulla ætate, non post hominum memoriam, non ex omnium sæculorum memoria, contra omnia vetustatis exempla talia visa fuêre. Dieſes wird niemalen geſchehen, Quidvi potius, ante, citius futurum est, quàm ut tibi concedam.

25. Noch, *Adhuc. Temporis.*

Unſere Sachen ſtehen noch, wie zuvor, Res nostræ adhuc, quo fuerant loco, stant: adhuc temporis, adhuc dum, etiamnum, ad hunc diem eædem sunt. 2. Noch nicht, *Nondum:* Man höret noch nichts von ihm, Nondum, necdum, nequedum, nihildum, nihil quidquam

de eo auditur. 3. Noch so gnädig, schön, delectat, Altero tanto clementior, pulchrior, doctior. *Adhuc semel tam longus.* Ha' Noch einmahl so gesund, als zuvor, ha tanto sanior. Ich gebe noch soviel, Alterum tantum dabo. 4. Noch darum, insuper, praterea, etiam, adhuc ultra. V. Darneben. 5. Noch einmal, Iterum, denuo, rursus, iterum iterumque. V. Wiederum.

26. Oft, Offtmal, *Sæpe.*

Ich habe die Sache bey mir oft wohl überleget, Rem apud me sæpe, persæpe, sæpissime, sæpiuscule, sæpenumero, probè expendi. Legere frequenter, perfrequenter, crebro, identidem, multoties, iterum ac sæpius, pluries, iterum iterumque, multum, plurimum, haud raro, apud animum recogito.

27. Selten, *Rarò.*

Er kam selten in den Rath, Raro, perraro, rarissime, raro admodùm, non sæpe, haud frequenter, rarenter in senatum venit. Multum sæpe tempus labitur, cum in curia non videatur.

28. Unterdessen, Unterweilen, *Interim.*

Unterdessen kam das Geschrey aus, Interim, interea, interea temporis, sub id tempus, subinde, inter hæc, interibi, hoc interim temporis intervallo, tantisper, inopinatus rumor venit.

29. Wann, *Si.*

Wann es nicht anders seyn mag, werde ich mich darein geben, Acquiescam, si, siquidem, quam, cum modo aliter fieri nequeat. Non repugnabo, postaquam, ubi quando ita oportebit. *Hac conditionalis Particula item persæpe Participio mutatur.* Reges ita habentibus, ita sitis, acquiescam scilicet.

30. Wiederum, Von neuem, *Denuò.*

Das Uebel hat wiederum von neuem überhand genommen, Malum denuo, de novo, iterum, de integro, rursum, rursus, secundo, iterato recrudescit.

PARTICULÆ LOCI.

31. Bey, *Apud.*

Loci: Er wohnet neben der Tyber, Apud, ad, prope Tyberim habitat. Propter, pone, penes, secus flumen domicilium habet. Der General bleibet bey dem Heer, der Sohn bey dem Vater, Imperator ad exercitum, ad patrem filius manebit.

Temporis: Bey Tag, bey Nacht, Luce, de nocte. Bey dem Abmarsch, bey anbrechendem Tage, Sub discessum, sub diluculum.

Numeri: Bey zweyhundert sind geblieben, Ad ducentos, prope, fere, circiter ducenti periêre. V. Schier.

32. Beysammen, *Simul.*

Alle sollen beysammen bleiben, Omnibus una, simul, insimul, junctim, juxta, conjunctim, conjunctè, nemine seorsum, separatim manendum est.

33. Da, Allda, *Hic.*

Da wirst du mich finden, Hic, hic loci, hic locorum, isthic, hoc eodem in loco me reperies.

34. Dahin, Bis dahin, *Eò.*

Der Zank ist bis dahin gekommen, Dum, Jurgia eo, usque eo, ad id acerbitatis, huc, eatenus, hucusque evaluit, ut. Bis dahin gehet mein Grund, Hactenus, hucusque ad id loci, ad eum terminum fundus meus est.

35. Darneben, Ueber das, *Præterea.*

Die Gefahr war von aussen groß, darneben zu Hause alles unheilig, Plurimum erat ab hostibus periculum, præterea verò sed domibus domi turbata omnia. Adhæc autem, super hæc, insuper ad ea, ultra id domi turbata omnia. Foris pericula, quin etiam, porro, cæterum, ulterius, amplius etiam domi turbæ. Accedit etiam, quod domi inquieta omnia.

Darneben, bieben, über das ist auch zu melden, Jam quid de illo dicam? adeo eodem & illud, addendum insuper. Exinde nec illud tacendum. Proximum ab hoc & illud. Porro autem. Eodem pertinet. Huic confine, finitimum, affine est & illud. Operæ est, & illud commemorare. Quamobrem illud memorandum. Quid? quod & illud.

36. Dorten, Alldorten, *Ibi.*

Dort stehet der Feind, Ibi, inibi, illic, isthic, ibidem, ibi loci hostis metatur. Dorten her kam das Wetter, Inde, ithinc, illinc, ab inde mutatur tempestas. Dorthin wende dich, Eo, illuc, isthuc, isto te verte. Da und dort, hic & ibi, hinc inde, huc, illuc, vagè, passim.

37. Heim-

37. Heimlich, *Clam.*

Er hat sich heimlich aus dem Staube gemacht, Clam, clàncùlum, clandestine, furtim, occulte, occulto erupuit. Heimlich handelt er mit den Feinden, latenter, in occulto, ex occulto, secreto, remotis arbitris, imperto, tecte nescio, quos sermones miscet cum hostibus.

38. Nahe, *Propè.*

Nahe bey der Stadt hat man das Lager geschlagen, Prope urbem, proximè, juxta, ad orbis mœnia, haud procul à muris, sub ipsis muris, penes, pone, ad muros castra locavit.

39. Irgends, Nirgends, *Uspiam, Nuspiam.*

Wann er doch irgends ist, Si tamen uspiam, usquam, ullibi, usquam locorum est. Man kan ihn nirgends finden, Eum nuspiam, nusquam, nullo in loco, nusquam locorum, terrarum, gentium reperire est.

40. Mit, *Cum. Præpos.*

Er ist ein Mensch, mit dem ich gerne umgehe, Homo est, quicum libenter sum. Mit Lust lesen, Cum voluptate legere. Einem mit Unrecht, mit List etwas nehmen, Per injuriam, per insidias, per vim, per nefas alicui quid eripere. Mit Gelegenheit, Per occasionem. Mit Schande das Leben verliehren, Per dedecus vitam amittere.

41. Oeffentlich, Vor allen, *Palam.*

Er hat seine Unthat bekennen dürfen, Palam, aperto, manifesto, publicè, probatum, luce palam, in propatulo factnus suum confiteri ausus est. Eo confidentiæ venit, in oculis omnium, inspectantibus omnibus & audientibus, in ore omnium, in omnium conspectu, ante oculos omnium, in præsentia populi, præsentibus plurimis, nemine non inspectante dedecus suum prodere non erubuerit.

42. Weit, *Procul.*

Mein Vaterland ist weit davon entlegen, Mea patria procul inde, longe, ninia locorum longinquitate, magnis intervallis distat; admodum inde dissita, remota est. Meam inter tuamque patriam multæ regiones intersunt.

PARTICULÆ ADVERSATIVÆ ET NEGANTES.

43. Aber, Allein, Sondern, *Sed.*

Es ist ein schöner Kopf, aber allein nichts darinn, Pulchra est larva, sed, at, sed etiam, atenim, verum, verumtamen, atqui cerebro vacua. Bella est, cerebro vero, autem, tamen, certè, autem nullo. Bella, cæterum, cæteroquin, attamen vacua cerebro.

44. Anders, Als, *Aliter.*

Die Sache befindet sich anders, als du erzählest, Res aliter habet, ac narravisti; haud ita, secus, dispari longe ratione, non perinde, non ita, alio pacto, diverso modo, contra ac narrasti, res longe secus, multo secius, aliquando secus, toto cœlo aliter evenit.

45. Ausser, Ausgenommen, *Præter.*

Ausser der Hitze kan ich alles Ungemach ertragen, Præter, extra, citra, præterquam nisi calorem, incommoda cætera facilè tolero. Excluso, dempto, excepto calore, reliquas aëris injurias haud formido. Unus calor est, quem incommodè fero.

46. Doch, Dannoch, *Tamen.*

Post Particulas: Quidem & Quamvis. Ob er es gleich nicht triget, hat ihn doch die Rede sehr geschmerzet, Etsi dissimules, is tamen sermo eum acriter pupugit; tamen, attamen, nihilominus, verumtamen, certè tetigit hominem is sermo.

47. Gegen, Wider, *Erga.*

Er hat gegen mich das beste Gemüthe, Erga, adversum, adversus, versus, in me maxima benevolentia fertur. 2. *Loci:* Gegen Ost, West, Süden, Norden, Spectat adversus orientem, occidentem versus, adversus septentrionem, contra meridiem. Unser Haus lieget gegen über, Nostra domus è regione, ex opposito, ex adverso, adversa fronte, è parte opposita jacet. 3. *Temporis:* Gegen Morgen, Mittag, Abend, Mitternacht, Sub ortum solis, sub primam lucem; sub vesperum, circa meridiem, sub noctis medium. 4. *Comparativa:* Er ist nichts gegen ihm, Nihil est ad illum.

48. Herentgegen, Hingegen, *Contra.*

Ich habe niemand geschadet, herentgegen vielen geholfen, Læsi neminem, contra multos adjuvi, è contrario, è converso, è contraria parte, imo potius multis opem tuli.

Ich

Ich war dieser Meynung, hingegen andere einer andern, Ego ita censebam, alter, aliud, non idem, diversa ratione, secus, non perinde alii.

Notandum est item elegans loquendi genus cum duplici; ut: Tantùm abest, ut quemquam læderem, ut multos etiam adjuvarem. Tantùm abest, ut mecum sentirent, ut in alia omnia discederent cæteri. *Item,* Adeò læsi neminem, ut multos etiam juvarem. Adeò mihi assensi non fuêre, ut etiam oppugnarent.

49. Nicht, keinesweges, durchaus nicht, mit nichten, *Non, Minimè.*

Er hat dieses Geschäfte nicht auf sich nehmen wollen, Non, haudquaquam, nequaquam, neutiquam, minimè gentium, nullô pactô, nullâ conditione, neutiquam adduci potuit, ut id negotii susciperet. Ich werde dieses keinesweges thun, Quivis potiùs, omnia citius, nihil non antè egero, quam ilthoc, quod imperas. *Huc pertinent juranti formulæ:* Ne vivam, nullus sim, dispeream, ita Deos omnes iratos habeam, si hoc fecero.

50. Nichts, *Nihil.*

Er hat nichts von einer wahren Tugend, Nihil habet veræ, solidæque virtutis. Nihilum, nihil quidquam, non quidquam, ne tantillum quidem, ne hilum, nihil omnium, nihil admodum, nihil prorsus, omninò nihil, ne vestigium vel umbram veræ virtutis possidet. Minimum, minimò minus ei virtutis inest.

51. Obwohl, Wiewohl, Obgleich, *Quamvis.*

Ob er wohl keine Schuld daran hat, ist er doch verdächtig, Quamvis, quantumvis, quamquam, quantumlibet, licet, etsi, tametsi, etiamsi à culpa absit, suspicione non caret. Ut, ubi etiam, utut, etiam ut reus non sit, suspectus est certè. Esto, concedatur extra culpam esse, at. V. Gesetzt.

52. Sonsten, Anders, *Alioqui.*

Verrichte den Befehl, sonsten wird es dir übel gehen, Morem gerito, alioqui, alioquin, secus, aliter autem, cæteroquin, de reliquo malè tecum agetur. Dir, mir sonst keinem, Tibi, præterea nulli. Extra te, præter te, de cætero neminem.

PARTICULÆ SIMILITUDINIS VEL COMPARATIONIS.

53. Als wann, Als ob, *Quasi.*

Du ehrest mich, als wann ich dein Vater wäre, Quasi parenti mihi honorem habes; acsi, tanquam non secus ac parenti; veluti si, similiter, pariter, non aliter, non minùs, juxta ac si parens essem, ita me colis; itidem, perinde, propè ut parentem observas.

54. Dergestalt, Dermassen, *Adeò.*

Er war so, also, dergestalt erfroren, daß er kaum konnte erwärmt werden, Adeò obrigueram, ita, usque eo, usque adeo frixerat, tam eum in modum, in tantum, tantopere, sic eum frigus pervaserat, vix ut refoveri posset.

55. Also, So, *Sic.*

Also gehet es heute in der Welt zu, Sic, ita, taliter hodie sunt homines. Hujusmodi, hoc modo, in hunc modum, hac facie, hac conditione, hôc pactô, perinde nunc sunt tempora, cum in modum nunc vivitur.

56. Dergleichen, Desgleichen, *Ejusmodi.*

Dergleichen Exempel könnte ich gar viele beybringen, Ejusmodi, hujusmodi, hujus generis, ilkiusmodi, illiusmodi exempla afferre possem pluruma. Talia, horum similia, ejusdem classis, ex hoc numero, non absimilia, ejusdem rationis exempla multa extant.

57. Gleichwie, Wie, *Sicut.*

Gleichwie du gegen mir bist, also werde ich gegen dir seyn, Sicut, sicuti, uti, quemadmodum, prout, similiter atque erga me fueris, perinde, pro eo modulo, quomodo, æquè, pariter, ac me viseris, ita te colam. Idem non alius, talis erga te fuero, ut in me eris.

58. Je, Desto, *Quò — eò.*

Je mehr du hast, desto mehr verlangst du, Quò plura habes, eò plura desideras. Quantò abundas magis, tantò magis, magisque cupis. Quam dives es, hôc cupidior. Ut quisque ditior est, ita cupidior. Ut quisque major, ita sit modestior. Ut dies indies, ita cupidior evadis. Pro modo opum cupidus es.

59. Mehr, Als, *Plùs.*

Er hat mehr begehrt, als sich geziemet, Plus, amplius, ultra, supra petiit, quam par erat. Plus nimiô, plus æquô, justô, supra, quam oportebat, petiit. 2. Mehr, als 100 Jahr, als 6 Täge, Decennio amplius, sex diebus amplius. Mehr als hundert, Centum amplius, supra centum. 3. Und was noch mehr ist, Et quòd amplius, quod hoc etiam amplius est.

PAR-

PARTICULÆ CAUSALES ET ILLATIVÆ.

60. Dahero, Derohalben, Hieraus, *Hinc.*

Aus dieſem kan man abnehmen, was er würde gethan haben. Hinc, ex eo, exinde, hinc adeò, inde colligas, quid facturus fuiſſet. Derohalben iſt wohl geſchehen, igitur, idcirco, quapropter, quamobrem, quocirca, itaque, his de cauſis, propterea, proinde, quare, qua gratia probè factum, quòd.

61. Dann, Sintemalen, *Nam.*

Machet doch Füſſe, denn der Feind iſt nahe, Accelerate, quæſo, nam, quippe, etenim, namque à tergo eſt hoſtis. Nihil moremini, hoſtis enim, videlicet, nimirum cervicibus imminet. Ich werde den Brief ſchlieſſen; dann, alsdann werde ich kommen, Signabo epiſtolam, tum, tum temporis, tunc veniam. Ich begehre keinen, dann dich, Præter, extra, citra te deſidero neminem. Te volo, præterea nullum.

62. Darum, Deſſentwegen, *Ideò.*

Er hat es darum erzählet, daß er den Rath ſchröckte, Ideo, idcirco, ob id, eâ causâ, eâ gratiâ rem expoſuit, ut ſenatum terreret. Ea propter, hoc ſitu, eam ob rem, eo intuitu, ex eo, hoc nomine, hac de cauſa, ut terrorem afferret ſenatui. Per cauſam terrendi ſenatus ea dixit.

63. Daß, Damit, *Ut.*

Cauſam finalem ſignificat.

Er gehet auf das Land, daß er friſche Luft ſchöpfe, Rus abit, ut, uti, quo liberiore cœlo utatur.

Elegantèr Participiò mutatur.

Cœlo ſalubriore uſurus, ad captandam auram meliorem, captandi ergò, cauſa, gratia.

64. Wegen, *Propter.*

Wegen deines Wohlſeyns habe ich viel leiden müſſen, Propter te, ob tuam ſalutem, pro te, honoris tui cauſa, gratia, nomine, per cauſam tui tuendi multa mihi ferenda fuêre.

65. Weilen, Indem, *Quia.*

Weilen du es alſo haben willſt, ſo ſoll es geſchehen, Quia ita vis, cum, quum, ſiquidem ita videtur, quandoquidem, quoniam, quando hæc tua eſt ſententia, fiat licet. Fient iſta, nempe ita placet, nempe cui ita placet,

Hujus Particulæ locò ſæpè Participium adhibetur:

Hæc ita volenti, de re adeò tibi optata gratificabimur.

PARTICULÆ CONJUNCTIVÆ ET DISJUNCTIVÆ.

66. Auch, *Etiam.*

Ich habe vom Vater Briefe bekommen, auch von den Freunden, A patre venerant litteræ, etiam, item ſimiliter ab amicis. A patre non minus, præterea, inſuper, quin & ab amicis litteras accepi. Dieſes mag auch der Einfältigſte verſtehen, Hæc vel hebes, vel mediocris ingenii homo, vel ſtipes intelligat. V. Und, &c.

67. Nicht allein, *Non ſolùm.*

Nicht allein den Eltern, ſondern auch den Lehrmeiſtern gebühret Ehre, Non ſolùm, non tantum, non modò Parentibus, ſed magiſtris inſuper honos habendus eſt. Parentibus quidem mos gerendus, ſed nec minùs, ſed præter ſuper, ad hos, cum his etiam Doctori; & vero etiam, præterea item magiſtris. Tam parentes, quam Magiſtri, ut parentes, ſic Inſtitutores colendi ſunt.

68. Oder, Entweder, *Vel.*

Entweder biſt du es geweſen, oder dein Geiſt, Vel tu, aut tu, aut tuus genius fuit. Sive tu, ſive tui ſimillimus. Si minus tu, certè tui imago, fuit; tu, aut vero, aut etiam tuus genius; ſive tu, ſive quid tui. Te viderim, an tuum genium, dubito.

69. Und, *Et.*

Conjunctionum ſequentiſſima.

Bürger und Soldaten haben zu den Waffen gegriffen, Et cives, & milites, cives, militésque, cum civibus miles; non ſolum, non manus ſummi, quam imi, ſimiliter, æquè, perinde, juxta milites & cives ad arma concurrêre. Præter milites, cives item prætereà, inſuper, itemque, una plebs & nobilitas arma ſumpsêre. V. Syntaxin ornatam.

70. Weder dieſes, Noch jenes, *Nec hoc, Nec illud.*

Weder fromm, noch gelehrt, Neque doctus, neque probus, æquè, pariter, juxta indoctus & improbus. Peſſimus quidem, & nihilò doctior. Bonarum litterarum nihil habet, tantundem probitatis. Non modò indoctus, ſed & improbus. Cum doctrina, tum probitate omni vacuus. V. Und. *Iisdem enim formulis & copulamus, & removemus contraria.*

71. Zwar, *Quidem.*

Ich lobe zwar deinen Fleiß, nicht aber deine Ausführung, Tuam quidem, equidem curam, diligentiam laudo, mores non item. Diligentia fortasse tua, non item vitae pravo laudem meretur.

PARTICULÆ AUGENTES ET PERFECTIVÆ.

72. Besonders, *Inprimis.*

Pompejo waren zwar viele beygethan, besonders aber Cicero, Pompeji partes multi sectabantur, inprimis, cumprimis, præprimis, præ quam cæteri, præ cæteris omnibus Cicero, singulari vero quadam ratione, singulariter, specialim, unus omnium maximè Cicero. Si quisquam, certè Tullius; simpliciter, sine exceptione, prope, unice, potissimum, præcipue Pompejanus fuit. *Primipariter, extraordinarie*, barbara sunt.

73. Ganz und gar, Allerdings, *Penitus.*

Die alte Redlichkeit ist ganz und gar dahin, Antiqua simplicitas penitus, omninò, prorsus, usque quaque, plane perit, abiit, interiit. Simplex ille candor omni ex parte, funditus, radicitus, per omnia, omnimodis extinctus videtur. Antiqui mores admodum, universim, planè, plenissimè undequaque exolevêre.

74. Genug, Genugsam, *Satis.*

Er hat Mittel genug erworben, Satis, abunde, affatim, sane, sat sane facultatum habet. Largiter, copiosè, ad satietatem, abundanter, plus quam satis a facultatibus instructus est.

75. Sehr, *Valdè.*

Er ist ein sehr gelehrter Mann, Vir est valde, multum, admodum sane, perquam, perquam litteratus. Scientiis non vulgariter, non mediocriter, magnoperè, supra modum, oppido excultus. Miram in modum, supra quam credi potest, ad miraculum, quam pauci, in paucis, prope unice sapit. Mirificè, majorem in modum, maximè, ac ut non quisque doctus, opinione doctior. Er hat sehr viel Mannschaft und Proviant zusammen gebracht. Quantas maximas potuit copias; quam maximam potuit annonæ vim congessit. V. Ueberaus.

76. Viel, Weit, *Multò.*

Das alte Rom war viel grösser, als das jetzige, Vetus Roma multò, longè, haud paulo, non paulo hodiernâ major fuit. Vetus Roma multis partibus, ingenti, longo intervallo, permultò, undequaque spatiosior fuit. Nihil, perexiguum quid est hodierna Roma ad antiquam illam.

77. Ueberaus, *Plurimùm.*

Man hält ihn für einen überaus reichen Mann, Vir habetur nummum quantum, mirum quam immensum quantum, incredibile quantum opulentus. Vulgo creditur præter modum, sine modo, ingenti, immane quam, perquam nummatus. Minùs, immoderate, inligniter, appriime, perquam copiosus habetur.

78. Zuviel, *Nimis.*

Er hält gar zu viel auf sich, Nimis, nimium sibi placet. Nimio plus, immodicè, immoderate, nimiopere inflatus est. Supra modum, plus æquo, plus justo, ultra limites, multa sibi arrogat.

79. Wohl, *Bene.*

Er wird im Studieren wohl zunehmen, In litteris bene, perbene, probe, optimè, rectè, rectissimè, belle, perbelle progressurus videtur. In litteratum statum plenè, præclarè, commodè, inligniter, plane è sententia progressum faciet. Betrunken, Bene potus. Gar reich, Bene nummatus.

PARTICULÆ MINUENTES.

80. Kaum, Kümmerlich, *Vix.*

Die Stadt ist so befestiget, daß sie der Feind kaum einnehmen soll, Urbs est adeò munita, ut eam hostis vix, aut ne vix quidem, ægrè, perægrè, difficulter, capturus sit; urbem tam munitam, haud sine multa operâ, contentione, dificultate subigat hostis, multum laxet, marum si capiet; vix est, ut capiat.

81. Nur allein, *Tantum.*

Diese einzige Gnade bitte ich mir aus, Hanc tantum, hanc solum, unicè gratiam a te peto. Hoc modo, solummodo, tantummodo, duntaxat peto, quæso, obsecro, nec aliud, nec amplius, nec quidquam præterea rogabo. Nisi, præter, extra hoc peto nihil

82. Ohne, *Sine.*

Ohne meine Schuld, aber auch ohne bessere Hoffnung bin ich auch hier, absque, extra meam culpam, sed præter, citra spem meliorem, procul, exclusa omni spe, omnino; nulla quidem mea culpa, sed & spe nulla. Man hat die Sache vorgenommen, ohne den Rath zu fragen, Res cepta est non consulto senatu. Sine consilio senatus

83. Ich

83. Schier, *Fermè.*

Es wäre schier Ernst daraus worden, Fermè, fere, prope, propemodum ad arma ventum esset. Prope, parum, non multum, tantulum aberat, quin cædes fieret; in eo erat, in proximo erat, huc usque res devenerat, ut gladii promerentur. Er war schier todt, Pro mortuo haberi poterat.

84. Uebel, *Malè.*

Es stehet übel mit seinen Sachen, Res ejus male, misere, non optime, incommode habent. Res ejus iniquo, malo loco, sane incommode, in ambiguo sitæ sunt. Hierinnen hast du übel gethan, Id quidem perperam, improbe, mala ratione, prope nequiter, vitiosè, egisti.

85. Ungefehr, Ohngefehr, *Fortuitò.*

Ungefehr kam uns der ungestümme Gesell dazwischen, Fortuito, forte, temere, incogitantibus omnibus supervenit importunus. Nescio, quo casu, quo fato, qua fortuna subito, ex improviso, præter opinionem adest homo minimè expectatus. Es waren ungefehr zweyhundert, Erant ad ducentos, circa ducenti; præterpropter ducenti; plus minusve ducenti.

86. Wenig, Wenigst, *Parum.*

Diese Rede habe ich ein wenig verändert, Hanc orationem non nihil, paulum, pauxillum, aliquanto, aliquantulum, tantillum, minimum, perparum, modicum immutavi. 2. *Temporis:* Warte ein wenig, eine Weile, Mane tantisper, parumper, paulum temporis, aliquando &c. 3. Er theilet gar wenig mit, Parce, leviter, maligne, perparum largitur. 4. Wenigst mußt du dieses zulassen, Saltem, minimum id concedas. Certe, at hoc negare non potes.

87. Ausdrücklich, *Expressè.*

Ich habe dir ja dieses ausdrücklich verbothen, Atque illud tibi aperte, diserte, conceptis verbis, nominatim, singillatim prohibueram. Ist id expositè, explicatè, definitè, planissimè, specialim hoc vetueram.

88. Gesetzt, *Posito, Barb.*

Gesetzt, du habest seine Zeit gehabt, so hatte doch, Pone sic esse; sit ita sane; concedatur; fac verum esse, quod tempus non suppeterit, ac. Ut ita hoc tibi donem; fingo tempus fuisse angustius, at.

89. Gewißlich, *Certò.*

Ich werde gewiß mein Versprechen halten, Certo, certius, haud dubiè, indubitato, plane, revera promissis stabo. Er ist gewißlich überwiesen, Sine dubitatione, dubio procul, sine controversia, explorato, liquido, aperte sceleris convictus est.

PARTICULÆ AFFIRMANTES.

90. Ja, Fürwahr, *Ita.*

Ja, du bist es gewesen, Ita, imo, imo vero, ita sane, ita prorsus, imo certo tu fuisti. Omnino, admodum, profectò, utique, videlicet, scilicet tu mali causa es. Sic, haud aliter est. Ita male peream, amens, nullus sim, ni tu unus fuisti. Er ist ein Dieb, ja sogar ein Kirchen-Rauber, Fur est, quin imo, quin etiam, imo vero, insuper, atque sacrilegus.

91. Nehmlich, *Nempe.*

Du hast nehmlich dieses sagen wollen, daß, Nempe, nimirum, scilicet, videlicet id volebas. Quippe, enimvero, certo, profectò, haud dubiè id innuebas.

PARTICULÆ INTERROGANTES.

92. Ob, *An.*

Siehe zu, ob du dich mehr um Geld, als Ehre zu bewerben, Vide, an, utrum, num, numnam pecuniæ magis, quam famæ serviendum. Pecuniæne, an famæ anne, utrumne honori magis commodum sit, quam utilitati.

93. Wann, *Quando.*

Wann wird er doch da seyn? Quando, quandonam, ecquando, quando gentium. Quo tempore, ad quod tempus, ad quam horam veniet?

94. Warum, was Ursachen, *Cur.*

Warum bist du gegen mir nicht mehr also, wie du gewesen? Cur, eccur, quare, quapropter, quamobrem, qua de causa, qua gratia, quo nomine, quam fueris, alius erga me es? Id quid, quæso, est, quid est causæ, quod te adeo mihi immutaverit? Warum nicht? Quidni, quippenu, quin ergo, utique.

95. Wie, *Quomodo.*

Wie werden wir die Sachen zu Ende bringen? Quomodo, quo pacto, qua ratione, quo [illegible], quidnam, ut, ut denique rem ad exitum bonum perducemus? Quo [illegible] via, quibus præsidiis, quibus consiliis, qualiter, quinam, quomodonam [illegible] tam difficilis? Wie heißt er? Qui, quo nomine vocatur? Wie [illegible] tuus nomen, Quid?

96. Wo, *Ubi.*

Wo hat er ſich doch verſteckt? Ubi, ubi tandem, ubinam, quo in loco, ubi terrarum, ubinam gentium, quem in angulum ſe abdidit? Er mag ſeyn, wo er wolle, Ubiubi, ſit ubicunque locorum, terrarum gentium conditus lateat.

PRÆPOSITIONES.

97. Auf, Zu, *Ad.*

Auf beſtimmten Tag, Ad horam, ad diem. Auf die Hälfte, Ad dimidium. Auf meinen Schlag, Ad meum ſenſum. 2. *In.* Auf alle Jahr, In annos ſingulos. Auf morgen, In craſtinum. Auf das künftige, In futurum. Auf jeden Kopf, In ſingula capita. Auf einen los gehen, In aliquem ire. 3. Auf der Gaſſen, Clamat de vi. Auf unſere Koſten, De noſtro. Auf den Richterſtuhl, De tribunali. Auf der Stelle, E veſtigio.

98. Aus, E, *Ex.*

Aus Unverſtand, Ex imprudentia. Aus dem Geſicht, E vultu conjicere de homine. Aus den Augen, E conſpectu abire. 2. *A* vel *Ab*, Aus des Vaters Beutel, aus gemeinem Geld zahlen, A Patre ſolvere, ab ærario. Aus Aberglauben, A ſuperſtitione vates conſulit. 3. *De*, Einer aus ihnen, Unus de illis. Aus der Schrift, De ſcripto recitare. Aus dem Schiffe gehen, De navi exire. 4. *Per*, Aus Geiz, aus Zorn, Neid, Begierigkeit, Per avaritiam aliquid petere, per iram furere, per invidiam fremere, per libidinem grallari. 5. *Præ*, Aus Furcht und Ehrerbiethigkeit, Præ metu & reverentia.

99. Durch, *Per.*

Durch deinen Beyſtand, Per te vici. Durch Gewalt, Per vim & ſcelus. *Verum hujus loco ſere Ablativus communis uſurpatur:* Vi & ſcelere. Nimio clamore raucus. Tua culpa &c. 2. *A* vel *Ab*. Er iſt durch Unmäßigkeit verdorben, Ab intemperantia periit.

100. Für, Vor, *Pro.*

Sich für einen Bürger aufführen, Pro cive ſe gerere. Für einen Feind, Pro hoſte habere. 2. *Præ*, Für Zorn, Zähren, Furcht, Præ ira, lachrymis, metu. 3. *Supra*, Vor allen lieb ich dich, Supra, ante omnes potiſſimum te amo.

101. Ueber, *Supra*, *Super.*

Ueber Hoffnung, Supra ſpem. Ueber Tiſch, Super cænam. Ueber die Maſſen, Supra modum, plus æquo, ultra juſtum. Ein Geſchäft über das andere, Aliud ex alio negotium. 2. *Trans*, Ueber das Meer ſchiffen, Trans mare. 3. Ueber dieſes, Ad hoc, præterea &c. V. Darneben. 4. Ueber hundert, Centum amplius.

INDEX DIFFUSIOR
VOCUM BARBARARUM,
AUT
MINUS ELEGANTIUM.

Barbara.	Latina.
Ab antiquo	Antiquitus.
Abbas	Cœnobiarcha, monaſterii Antiſtes.
Abbatiſſa	Antiſtita Sacrarum Deo Virginum.
Abbreviare	Notis compendiariis uti.
Abbreviate	Notis compendiariis.
Abbreviatio, vel Abbreviatura.	Notæ compendiariæ.
Abdicare officium	Abdicare ſe munere publicô.
Abecedarius	Elementarius puer, tyro.
Ab initio mundi	Poſt hominum natos, poſt hominum memoriam.
Ab initio rem repetere	A capite, ab ultima ætate, memoria; altius rem arceſſere; ab origine, primisque cauſis rem repetere.
Ab invicem	Inter ſe timere, diſtare.
Ablactare	A lacte depellere, à matre, ab ubere.
Ablutio	Expurgatio.
Abominabilis	Abominandus, deteſtabilis, exſecrabilis.
Abominatio	Res deteſtabilis, exſecratio.
Abortire	Partum abigere, abortum facere.
Abrenunciare	Fidem, amicitiam renunciare.
Abrumpere ſermonem	Incidere, præcidere, abſcindere ſermonem.
Abſcindere heditum, commeatum	Receptû commeatuque aliquem intercludere.
Abſentare ſe	Subducere ſeſe.
Abſolvere ab excommunicatione	Eccleſiæ communioni reſtituere, pacem Eccleſiaſticam reſtituere.
Abſolvere ab hæreſi	Expiare ab hæreſi, Eccleſiæ reconciliare.
Abſolvere à peccatis	Criminum vinculis exſolvere.
Abſolutè	Præciſe, ſimpliciter negare.
Abſolutio	Facta criminum venia.
Abſone	Abſurde.
Aſque eo ſcivi	Alioquin novi.
Abſque omni dubio	Sine ulla dubitatione.
Abſurditas	Res abſurda.
Abuſive	Per abuſum, minus propriè.

Barbara.	Latina.
Abyſſus	Profundum maris, inferi, vorago.
Acceptare officium.	Su'cipere munus.
Accentus.	Vocis ſoni's.
Acceptio perſonarum	Di'crimen inter hom'nes.
Accep'um ferre	Acceptum referre.
Accеſſoriuni.	Appendix, quod ad rem pertinet.
Accidentia	Res attributæ, fructus fortuiti.
Acciere	Accire.
Accipere aliquid male	Æ're, moleſte ferre aliquid.
Acclinis	Inclinatus, reclinatus.
Accordare	Tranſigere, contentire, convenire.
Accubitus	Accubatio
Acesia	Pigritia, negligentia.
Acervare	Cumulare.
Acquieſcentia	Æquitas animi.
Acquieſcere conventioni	In pacta deſcendere, acquieſcere pactis, conventis ſtare.
Acquiſi'io	Comparatio.
Activus	Homo navus, ſolers, induſtrius.
Affinitas	Solertia, induſtria, velocitas.
Affu fit	Modò, re ipſa fit.
Affu'is Conſul	Qui in præſens Conſul eſt.
Actum eſt mecum	Actum eſt de me.
Acuminare	Acuere.
Ad animam meam	Ne vivam, ne ſim ſalvus, male mihi ſit, ſi.
Adaquare	Ad aquam agere.
Ad dextram & ſiniſtram ſedere	Accumbere ſupra, infra.
Ad diem præfixum	Ad diem, ad diem dictum, ad ſtatum diem.
Additio	Acceſſio, additamentum.
Adgenicolari	Ad genua accidere alteri.
Adhuc ſemel	Iterum.
Adhuc ſemel tantum	Alterum tantum.
Adimplere	Explere, implere, perficere.
Ad inſtantiam	Alterius gratiâ, altero urgente, poſtulante, deprecante.
Ad inſtar	Inſtar.
Adinventio	Inventio.
Ad invicem	Inter ſe, invicem.
Adjutorium	Auxilium, adjumentum.
Ad latus eſſe	Affixum eſſe lateri, hærere lateri.
Ad longum	Diffuſè, copioſè, uberiùs.
Ad majus	Summum, ad ſummum.
Ad meam fortunam	Fortè fortuna.
Ad minimum.	Minimum.
Admiralis	Præfectus claſſis, navalis militiæ Imperator.
Ad multos annos	In annos multos.
Ad oculum demonſtrare	Apertiſſime demonſtrare.
Adoptare in Senatum	Cooptare.
Adoptatio	Adoptio.
Adoptivus	Filius judicio, & voluntate.
Ad plenum	Perfectè, plenè.
Ad receſſum canere	Receptui canere.
Adſcribere in charta	In codicem, commentarium referre.
Ad ſimilitudinem	Ad exemplum imperii amiſſi.
Adverſitas	Res afflictæ, res adversæ, casus adverſi, res rudes, aſperæ.
Ad vivum exprimere.	Scitè, nitidè artificiò exprimere.
Aduare	Conjungere, congregare.
Advocare	Cauſas agere, in foro verſari.
Advocatio	Opera forenſis.

Barbara.	Latina.
Ad votum	Ex sententia, ad voluntatem.
Ædificare alios	Bono esse exemplo.
Ædificatio morum	Morum exemplum optimum.
Æquanimiter	Æquò animò.
Æquanimitas	Animi æquitas.
Æque tantum	Tantundem.
Æque tot	Totidem.
Æquipollere	Tantundem valere.
Æquivalens verbum	Verbum sensu diversum: vi ac potestate idem.
Æquivalere	Tantundem esse, valere.
Æquivocatio	Ambiguitas nominis.
Æra	Temporis cardo, nota.
Ætate nostra	Nostrâ, patrúmque memoria.
Æternalis	Æternus.
Æternaliter	Æternùm.
Æthiopissa	Æthlops, *vel* quædam ex Æthiopia.
Affabiliter	Blandè, comiter.
Affectare urbanitatem	Nimium ac parum feliciter consectari nobilium mores hominum; quod naturæ deest, arte quadam sed parum feliciter in mores adsciscere; nobilium mores studiosius, quam felicius exprimere, imitari.
Affectatio	Immoderatum humanitatis studium, & arte quadam ad ostentationem compositum.
Affectata res	Nimia, nimis exquisito studio facta.
Affectatus homo	Alieni moris imitator infelix, *vel* inscitus.
Affectionem alicujus habere	Esse in amore. diligi ab aliquo.
Affectuosa imago	Ad ingenerandam pietatem idonea.
Affectus	Animi motus, motiones, concitationes, perturbationes, cupiditates, animi affectio.
Affictitius	Commentitius, fictus.
Affirmativa pars, pars negativa	Pars ajens, negans.
Affirmativè	Affirmate.
Affiatio	Afflatus.
Agenda Ecclesiæ	Liber, in quo divini officii ratio continetur.
Agens causarum	Curator negotiorum, actor causarum, causarum patronus.
Aggredi illotis manibus	Illotis manibus tractare, attingere.
Agonia	Supremus morientis conflictus.
Agonizare	Animam agere, cum morte luctari.
Alatus	Volucer, ales, aliger.
Albedo	Candor, albus color.
Aliqualiter	Aliquomodo, quodammodo.
Aliquot centum	Aliquoties centum.
Allatrare	Per invidiam criminari.
Allegare librum, Autorem	Adhibere testimonium Autoris, afferre testimonium libri, laudare hunc vel illum autorem.
Allevamentum	Lenimentum, levamentum.
Allocutio	Compellatio.
Allodium	Prædium à clientelarum nexu liberum.
A longè	Procul, eminùs.
A longo tempore	Jam dudum, pridem.
Alphabetum	Litterarum notæ, *vel* formæ.
Alta voce	Clarâ voce.
Altanum	Solarium.
Altare portatile	Altare temporarium.
Alterare se	Commoveri.
Alternatim	Alternis.
Alternatio	Vicissitudo, per vices variatio.
Amantissimus frater meus	Charissimus; *dicitur tamen* adhuc mei amantissimus.

Barbara.	Latina.
Amanuensis.	Servus à manu
Amarum reddere.	Amarum reddere.
Amat fieri	Solet, consuevit fieri.
Ambonem conscendere	In tugestum, superiorem locum ascendere.
Ambulatra sub porticibus	Intercolumnia ambulationis.
Ambulatra sub umbra arborum.	Rectis umbrosi nemoribus manè consitis.
Amicabiliter	Amicè, amicissimè.
Amicus meus locutus est	Consuetudine & benevolentia implicitum habere hujus sententiam.
Amittere litem	Causa cadere, cadere in judicio.
Amittere praetorem.	Pabulo inferiorem discedere, adversum prælium facere, vinci.
Amnestiam sancire	Delictorum factorumque veniam & oblivionem sancire,
A modo	Deinceps, posthac.
Amphibologia	Amphibolia.
Ampliare ædes	Ædibus accessionem adjungere.
Ampliatio	Amplificatio.
Anatomia	Anatomè.
Angaria	Trimestre Ecclesiasticum.
Angariare	Cogere adigere, compellere.
Angustiare	Premere, afflictare.
Animalculum	Bestiola.
Animitus	Ex animo.
Annullari	Ad nihilum recidere, redigi.
Annotare in librum rationum	Referre in tabellas accepti & expensi.
Anno Domini	Anno post Christum natum, anno Christi nati, anno à partu, vel recuperati, vel restituti humano generi salute, anno à partu Virginis.
Annualim	Quot annis, in annos singulos.
Annullare	Abolere, antiquare, rescindere.
Ante brevi	Paulo antè, aliquanto antè.
Antecessores	Majores.
Ante diei	Nudius tertius.
Ante judicem vocare aliquem	In judicium vocare aliquem.
Antemurale	Propugnaculum hostibus objectum.
Ante omnia	Inprimis, præ cæteris.
Antepenultimus	Secundus ab ultimo.
Anterior	Prior, aut exterior.
Anxietas	Alacritas, impetus animi.
Antipendium	Pallium, quo altare prætexitur.
Antiphonarium	Liber antiphonarum.
Anxiare	Angere, solicitum reddere.
Aperit se terra	Terra discedit.
Apostata	Desertor Religionis.
Apparuit in somno	Vidi secundum quietem, spectandum hæbui in somno, per quietem spectandum se mihi obtulit.
Apostatare	Nuncium remittere Religioni, ejurare Sacra, deficere à fide Christo data.
Apotheca †	Pharmacopolium: dicitur tamen Apotheca *per* penu *aut* cella vinaria.
Apothecarius	Pharmacopæus.
Apparentia	Species.
Appellit navis	Appellitur navis, nauta appellit.
Applicatio	Industria, solertia.
Appodiare se	Reclinare se ad parietem.
Appretiare rem	In pretio habere.
Appropriare	Adscisscere, vindicare, suum facere, tribuere
Approximare	Approximquare.

Barbara.	Latina.
Approximatio	Appropinquatio, accessus.
Aptitudo	Habilitas.
Apud aures aliquem tenere	Auribus aliquem tenére.
Aqua benedicta	Aqua lustralis, consecrata.
Aquaticus	Aquatilis, aquarum incola.
A quo tempore	Quam dudum.
Archivarius	Tabularii custos, præfectus.
Archivum	Tabularium rerum gestarum.
Arguo sic	Argumentor sic.
Argutator	Sophista.
Armamentarium	Latè tùm exercitus, lustrum militare, delectus, census militum.
Armistitium	Indutiæ.
Aromatarius	Seplasarius.
Aromatizare	Condire.
Arrestare	Comprehendere, custodibus tradere, in custodiam, vincula dare.
Arrisit me	Blando vultu me intuitus est: blando me risu salutavit.
Articulus fidei	Caput doctrinæ Christianæ.
Artificialis	Artificiosus, arte factus.
Artillerie	Res tormentaria.
Artium Liberalium facultas	Liberalium artium collegium.
Assassinus	Sicarius pretiò conductus.
Asseveratio	Cura alia.
Assecurare	Securum reddere, præstare, cavére alteri.
Assecuratio	Cautio.
Assignationem facere pecunia	Delegare pecuniam.
Assistentia	Auxilium, præsidium, subsidium, præsentia.
Assistere moribundo	Confirmare aliquem in supremo certamine; adesse, succurrere, firmare illa hora, quæ de annis omnibus sententiam feret.
Assumptionis festum	Dies, qui Dei genetrici in cœlum assumptæ sacratus est.
Attemperare	Moderari, adaptare.
Attestatum	Testimonium.
Attinet rempublicam	Ad rempublicam attinet, pertinet.
Auctionatio	Auctio.
Auctorizare	Autoritatem tribuere, autoritate firmare.
Audientiam habere	Sermonis aditum habere, vel convenendi alterius potestatem.
Audire non possum de hac re	Respuunt hoc aures meæ.
Audite missam	Interesse rei divinæ.
Ave Maria	Salutatio Angelica.
Augurare	Augure.
Augmentator	Amplificator.
Augmentum	Interpellatio.
Auctus vitæ	Victus, cultúsque asperior.
Authentice	Cum auctoritate, fide firma.
Autographum	Codex manu autoris scriptus.
Auxiliator	Adjutor.
Avisamento	Pronunciatum, effatum.
Laureatus	Primâ laureâ donatus.
Baculare aliquem	Baculò cædere, ferire.
Balbuties	Hæsitantia linguæ.
Baldachinum	Caluleum, tegmen, umbella.
Balneare se	Lavare.
Balsamare mortuos	Condire mortuos.
Bannum	Proscriptio.

Barbara.	Latina.
Baptizare, baptizari	Sacro Baptismate abluere: salutari aquâ ablui, sacro rore tingi.
Barbitonsor	Tonsor.
Basilicè	Magnificè.
Basilicus	Regalis, magnificus.
Bassus	Vox depressa, gravis.
Beatificare	Beatorum numero addere, beatum reddere.
Belligeratio	Bellum.
Bellum intrinsecum	Bellum intestinum, civile.
Benedicere populo	Benè precari populo, fausta cum prece dimittere, pacem & veniam à Superis precari.
Benedicere pro gratiis Deum	Laudare, prædicare Numinis clementiam ac largitatem.
Benedictio	Fausta Sacerdotis precatio.
Benedicta cera	Sacra, consecrata.
Benedicta Virgo	Beata, cœlestium munerum affluentia nobilis, insignis.
Benefactor	Beneficus, munificus, patronus.
Beneplacitum	Arbitratus, voluntas, nutus, libido.
Bene sit	Benignè sit.
Bene vivere	Purè, castèque vitam colere: *vel* lautè indulgentèrque vivere.
Bestialis	Brutus, inhumanus, bruto convenient.
Bestialitas	Nefas ultimum, quo humanitas exuitur.
Bibere sanitatem alterius	Libare alcui poculum, libare alterius saluti.
Bibitio	Potatio, perpotatio.
Bibliothecarius	Bibliothecæ præfectus.
Bidellus	Administer fori litterarii.
Biformis	Biformatus.
Birretum	Pileus Magistrorum.
Blanditor	Adulator, assentator.
Blasphemare	Impias in Deum voces mittere, scelestâ linguâ Deum lacessere.
Blasphemia	Atroces in Deum voces, verborum impietas.
Bloquada	Obsidium, conclusio diutina. *J. Cæsar.*
Boatus	Mugitus.
Bombe	Pilæ ferreæ pulvere nitrato fartæ, bolides igneæ.
Bombarda	Fistula ænea, ferrea, tormentum manuale, sclopus.
Bona nova	Læti nuncii.
Bona opera	Actiones sanctæ, pietatis studia, morum sanctitas.
Bona opera facere	Virtutum officiis fungi.
Bonæ conscientiæ est	Animi integerrimi, mente nullius culpæ sibi conscia.
Bonum importans	Prædium opimum, opulentum; vectigalibus liberum, fundus de vectigalibus exemptus, immunis.
Bovina caro	Caro bubula.
Bovinus	Bubulus.
Brachium seculare implorare	Ad Magistratûs civilis præsidium appellare, confugere.
Brachium sinistrum fluvii	Sinistra pars fluminis.
Braxare cerevisiam	Coquere cerevisiam.
Braxator	Zythopœus.
Breviarium	Liber precum horarlarum sacerdotalium.
Breve Apostolicum	Litteræ aut edictum Pontificium.
Brutum	Bestia, animal, pecus.
Bulla Pontificia	Litteræ à Pontifice obsignatæ, diploma Pontificium.
Bursa	Crumena.

Barbara.	Latina.
Caremonie Caremoniatus	Ritus sacri Ecclesiastici.
	Rituum ac morum, aut solennium admissionum Magister.
Caffe	Fabæ Arabicæ.
Calculare	Computare, rationem inire.
Calculatio	Calculus, computatio.
Calefactivum	Quod vim habet calefaciendi.
Calendarium	Fatti.
Caliditas	Calor.
Calumniose	Per calumniam, injuriam.
Cambiator, Campsor	Argentarius, collybista, trapezita.
Cambire	Permutare pecuniam litteris collybisticis, aut argentariis.
Cambium	Permutatio pecuniæ, collybus, pecunia implicita cum aliorum pecuniis & cohærens.
Camerarius	Cubicularius.
Campum tenere	Vincere, superiorem discedere.
Campana	Æs campanum.
Campanile	Turris, ex qua æs campanum sonat.
Cancellaria	Tabularium sanctius, ubi publicæ litteræ asservantur.
Cancellarius	Tabularii sanctioris præses, custos, magister scriniorum.
Canonicatus	Sacerdotium opulentum, amplum.
Canonice	Ex præscripto Canonum.
Canonizare	In divos referre, ad Sanctorum ordinem, numerum adscribere.
Capella	Ædicula sacra, sacellum, sacrarium.
Capellanus	Adjutor Curionis sacri.
Capitalia	Crines facti, additi.
Capitale pecunia	Caput, sors, pecuniæ summa in fœnore posita.
Capitaneus	Centurio.
Capitalis	Contumax.
Capitulare	De conditionibus tractare, pacta in certa capita referre.
Capitulum dare	Objurgare.
Capitulum Canonicorum	Collegium Senatus Canonicorum.
Capitulum Monasterii	Collegium reprehendendis erratis destinatus, Religiosi Cœtus Senaculum.
Captivare	Comprehendere, conjicere in vincula.
Caput habet bonum	Ingenio est acri, docili.
Cardinalis	Purpuratus Ecclesiæ pater, unus de Senatu sacro Pontificis Romani.
Carentia	Inopia.
Caritas	Annonæ caritas.
Carmine	Metricè, ligatâ oratione.
Carnalis homo	Libidini, voluptatibus deditus.
Caro	Æarium privatum, publicum.
Caruficator	Vindex.
Castratus	Ad delicias cantûs eviratus.
Castrum doloris	Monumentum exequiale, moles funebris, Cenotaphium.
Casu	Temerè, fortè, fortuitò.
Casualis, casualiter	Fortuitus, fortè fortuitò.
Casula	Sacra vestis, vestitus Sacerdotis.
Casus conscientiæ	Quæstiones de moribus, de officiis hominis Christiani, res ad Christianum officium pertinentes.
Cataphractus	Eques loricatus, serie laminarum gravis eques, eques, cui tegimentum ex ferreis laminis serie inter se connexis.

Barbara.	Latina.
Catarrhus suffocativus	Distillatio suffocans, destillatio humorum, Epiphora.
Catechizare	Primis sanctioris doctrinæ rudimenta tradere, imbuere his mysteriis puerilitatem.
Catenus vivere	Catenus vivere.
Catumare	Catholica dogmata amplexus est, ad pie rectèque
Catholicus factus est	Credentium numerum aggregatus, ad Sacra Romana transiit.
Caussare dolorem	Efficere, afferre dolorem.
Caussativus	Efficiens.
Cautela	Cautio.
Cautionem dare	Cavére, sponsionem facere.
Celebrare missam	Facere, Sacris operari, Sacrificium facere, Hostiam cœlestem immolare.
Cella monastica	Cubiculum, conclave monachorum.
Centesies	Centies.
Ceroferarius	Ad deportanda in Sacrificio lumina destinatus.
Certificatio	Fides.
Certiorare	Certiorem facere.
Certitudo	Certum responsum, certi aliquid.
Cervicosus	Obstinatus, pertinax.
Cespitare	Offendere, hallucinari, labi.
Charitative	Cum summa charitate ac benevolentia.
Chirotheca	Manica.
Cholera	Stomachus, bilis.
Chorea	Saltatio.
Chorus Musicorum	Odæum.
Christianitas	Res Christiana, Respublica Christiana, Orbis Christianus.
Christianus	Christi sectator. Christi disciplinam professus, vel nomen Christianum.
Christianum facere	Ad Christum adjungere, Christianis Sacris imbuere, Christianæ militiæ adscribere.
Chronica, æ.	Chronica, orum, Annales, Historia temporum contexta, commentarii annorum.
Chronologia	Descriptiones & ordines temporum.
Cifra	Nota arithmetica.
Circuibiter	Circumcirca, in orbem consistere.
Circumferentia circuli	Extremitas.
Circumlocutio	Circuitio verborum, circumscriptio.
Circumrotare	In orbem torquere.
Circumstantia	Res attributæ, adjuncta loci temporisque ratio.
Circumvallatio	Locus aggere amictus, limes extimus, circuitus, munimenta castrorum.
Citadellum	Castellum, quod arcis locum obtinet.
Citare Autores	Laudare Autores.
Civilitas	Humanitas.
Clamare post aliquem	Clamore aliquem consectari, requirere.
Clamose	Magno clamore.
Clamare circulum	In orbem consistere.
Claudere Epistolam	Obsignare.
Claustra Imperii	Claustra Imperii.
Claustrum monachorum	Cœnobium, monasterium.
Clausura	Inclusio, claustrum.
Coactus	Per vim, vi adactus, adductus.
Coadjutor	Adjutor.
Coæqualis	Æqualis, ejusdem ætatis.
Coætaneus	Æqualis, ejusdem ætatis, temporis.
Coævus	Æqualis, ejusdem temporis.
Coexistere	Una existere.
Calicus	Calix.

Barbará.	Latina.
Calitùs	De Cœlo divinitus.
Cana Domini	Dies sacer Cœnæ Domini; Epulum divinum, sacrum.
Cognoscibile	Quod cognosci potest, quod cognitionem habet facilem.
Cohospes	Cui mecum est hospitium.
Comcidit	Concurrit, convenit, tantundem valet, simul incidit.
Coitus	Concubitus, complexus Venereus.
Colendissimus	Maximè colendus.
Colica laborare	Ex intestinis laborare.
Colaphizare	Alapam infligere, infringere colaphos.
Collaterales .	E latere constituti.
Collatio pro:	Modica & vespertina cœnula.
Collationare rem	Recognoscere exemplum.
Collectam facere	Preces, precationem facere.
Collegialiter cum aliquo vivere	Pro sortis necessitudine cum aliquo vivere.
Colligere in cumulum nummos	Constituere nummos.
Collimare	Collimeare.
Colonelus	Tribunus.
Combinare	Connectere, conjugmentare, conciliare.
Comitantia	Consecutio.
Comitatio	Assectatio, comitatus.
Comitissa	Comes illustrissima.
Comitiva	Comitatus, societas.
Commanducare	Commanducare, mandere.
Commâter	Sacræ initiationis arbitra.
Commembrum	Membrum ejusdem Collegii, ordinis.
Commenda, æ.	Præfectura Ordinis sacri equitum.
Commendare Deo negotium in orationeâ	Consulere per preces Deum.
Commendatoriæ litteræ	Commendatitiæ.
Commensalis	Convictor.
Commissarius	Quæsitor, curator rei.
Commissionem dare	Dare negotium, committere causæ cognitionem.
Commonitorium	Commonitio.
Commu is homo	De plebe, plebejus.
Communicare	Ad sacram Synaxin, mensam, panem cœlestem accedere, divinô Epulô pasci.
Communiter pro	Plerumque, vulgò.
Compagmare	Conjungere, Compingere.
Comparatiue	Comparate.
Comparere ante aliquem	Sistere se alicui.
Compassio	Commiseratio, misericordia.
Compater	Sponsor fidei, lustricus pater, sacræ initiationis testis ac arbiter.
Compati	Commoveri, capi, affici misericordia; dolere casum, vices alterius.
Compatibile	Conveniens, quod componi, conciliari cum altero potest.
Compatriota	Copulatus, Gentilis.
Competens	Competitor.
Competit rectè in eum	In eum convenit.
Compilare † pro	Colligere, congerere.
Complacentia	Oblectatio.
Complexio † pro	Corporis constitutio, humorum temperamentum, corporis habitudo.
Complimentum	Honor verborum, officia humanitatis.
Componista	Musurgus, qui ad artis musicæ leges cantiones concinnat.
Compromissarius	Arbiter.

Barbara.	Latina.
Compunctio	Dolor de peccatis.
Compunctus	Dolens.
Computus	Computatio.
Concatenatus	Catenatus, simul vinctus, connexus.
Conceptus mentis	Sensa mentis, cogitata mentis.
Concernit te	Ad te pertinet.
Concionari	De rebus divinis ad populum dicere, habere concionem.
Concionatorem esse	Præconem, Oratorem sacrum, populo à concionibus esse.
Concipista	Auctor scripti.
Concivis	Civis, municeps.
Concluſi mecum	Certum est mihi deliberatúmque.
Concoctio	Digestio.
Concordia	Consentius, concentus.
Concordantiæ Biblicæ	Index vocum parallelarum omnium in sacris paginis.
Concupiſcentia	Cupiditas, libido.
Condeſcendere cum aliquo	In alicujus sententiam transire, ejus voluntatibus obsequi, vel mitius, indulgentius aliquem habere.
Conditionale	Sub conditione, ea lege.
Conditura	Conditio ciborum.
Condolentia	Dolor animi in malo alterius, ægritudinis societas.
Condolere	Casû alterius commoveri, dolore vicem, dolori esse participem.
Condomeſticus	Quicum mihi domus communis est.
Conductor militum	Conquisitor.
Confabulatio	Collocutio, sermones.
Confeſſarius	Conscientiæ arbiter, moderator, qui est à sacris confessionibus, arcanus judex.
Confidentia † pro	Fiducia.
Confiſcare	Bona alicujus publicare, proscribere, in publicum conferre, fisco addicere.
Confiſcatio	Sectio bonorum, publicatio.
Confiteri	Perpurgare, emaculare animum, conscientiam; eluere animum criminum sordibus.
Confluxus populi	Concursus.
Confœderare ſe	Fœdere sibi ad- *vel* conjungere, societatem animorum cum aliquo coire, fœdus jungere.
Confœderatus	Fœderatus, socius.
Confortare	Corroborare, confirmare.
Confrater	Collega.
Confraternitas	Sodalitas.
Confugium	Refugium.
Confundere alterum	Incutere pudorem.
Confundi	Erubescere, pudore suffundi, affici.
Confuſus	Pudefactus.
Congaudere	Una gaudere.
Congregatim	Gregatim, confertim.
Congrue	Congruenter.
Congruus	Congruens.
Conjugata	Conjecta.
Connatus	Innatus.
Connumerare	Annumerare, referre in numerum.
Conregnare	Simul regnare.
Conſcientiâ bonâ	Salvâ officiô, fide, legibus.
Conſcientiæ bonæ vir	Vir integer, justus, optimæ mentis, conscientiâ tutus
Conſcientiam ſibi facere	Religioni sibi aliquid ducere.

Con-

Barbara.	Latina.
Conſcientioſus	Religioſus, numinis metuens, cui religio eſt, quidquam præter fas æquúmque agere.
Conſequenter	Porrò, quod ex eo conſequitur.
Conſequentia peſſima	Conſecutio.
Conſiliare, vel Conſiliari	Conſultare, deliberare.
Conſiſtentia corporis	Status corporis confirmatus
Conſiſtorium	Conſeſſus, ſenatus ſanctior.
Conſodalis	Sodalis, ſocius.
Conſortium	Conſortio, ſocius.
Conſpurcare	Deformare.
Conſtellatio	Affectio cœli, aſtrorum; ſydus, cœli ac ſtellarum poſitio, ſitus.
Conſuetudinarius	Flagitiis aſſuetus, innutritus.
Conſummatus Vir	Vir perfectus.
Contages	Contagio.
Contemplativus	Contemplator.
Contemporaneus	Ejusdem temporis, ætatis.
Contemptibilis	Vilis, contemnendus, abjectus.
Contentare alterum	Satisfacere alteri.
Contentioſus	Litigioſus.
Contentus eſt	Sorte, rebus ſuis contentus eſt.
Conterraneus	Popularis, ejusdem gentis.
Contiguus	Continens, contingens, *vel* proximus vicinus.
Continue	Continenter.
Contra flumen navigare	Adverſò flumine proficiſci.
Contractio corporis	Parvitas, imminutióque corporis.
Contractus civilis	Pactio.
Contractum membris	Parvum, debilitatum, imminutum, dctortum corpus.
Contradicere ſibi	Pugnantia loqui, ſecum ipſo pugnare.
Contradictio	Rerum repugnantia.
Contradictoria	Repugnantia, inter ſe non cohærentia, *aut* verborum.
Contrariari	Adverſari, repugnare.
Contribulis	Tribulis.
Contributio	Vectigal, ſtipendium, tributum.
Contritio	Dolor animi ex criminum recordatione natus, dolor de admiſſis ſceleribus.
Contritum eſſe	Dolore admiſſorum excruciari.
Controverſiæ fidei	Dogmata *aut* fidei capita, quæ in controverſiam vocantur.
Controverti	In controverſia eſſe, in controverſiam venire, deduci, vocari.
Contumeliari aliquem	Contumeliam inferre alicui.
Contundere, conjungere capita	Conferre capita.
Convaleſcentia	Priſtina valetudo.
Conventio	Conventus, *vel* Conventum.
Converſari	Verſari cum aliquo, uti familiariter.
Converſatio	Vitæ ratio *aut* conſuetudo, uſus, commercium, convictus humanus, ſocietas.
Convertere ad fidem	Chriſto, ad fidem adjungere.
Convertere ſe	Ad frugem redire, ex corruptis moribus ad emendatiorem vitam redire.
Conveſci	Unà veſci.
Convitiari	Proſcindere convitiô.
Convivere	Unà vivere.
Cooperari	Socium operis ſe adjungere, unà operari.
Cooperatorium	Tegumentum, operculum.
Coordinare	Suo quodvis ordine collocare.
Copia Epiſtolæ	Exemplum litterarum, apographum.

Barbara.	Latina.
Copiare	Describere, exscribere, exemplum litterarum exarare.
Copulator	Conciliatoi nuptiarum.
Cor †	Animus, ratio, mens.
Cordatus †	Animosus, fortis vir animô.
Cordialiter	Sincerè, candidè.
Cordialitas	Ex animo.
Cordolium	Commiseratio.
Coronidem alicui rei imponere	Finem facere.
Corporale	Linteoli sacri.
Corporelis	Decorio.
Corporatura	Statura, habitus.
Corporis cohors	Cohors prætoria.
Corporis necessitates	Necessaria vitæ præsidia; res ad vitam vel usus necessarios requisitæ.
Corpus proportionatum	Corporis dignitas, Corporis ratio suis partibus absoluta, apta corporis habitudo.
Correctè	Emendatè.
Correlativum	Quod alterum respicit.
Correspondentia	Officium litterarum, commercium litterarum.
Correspondere inter se	Respondere inter se, vel de mutuo Literarum commercio.
Corrugare frontem	Contrahere, adducere frontem.
Crapulari	Vino se obruere, onerare, incalescere.
Crassescens vinum	Vinum fugiens.
Crassities	Crassitudo.
Creare Doctores	Renunciare Doctores.
Creatura	Res creata, res condita ab opifice & ædificatore mundi Deo.
Credentiarius	Structor mensæ.
Crepare præ dolore	Disrumpi dolore.
Crescit malum	Malum in dies ingravescit.
Criminalis processus	Dimicatio, judicium capitis, vel de rebus capitalibus.
Crinosus	Crinitus.
Crucem facere	Signum crucis digito in fronte affingere, salutari se signo crucis munire.
Cruces multas habere	Incommodis conflictari.
Crucifigere	Cruci affigere.
Crucifixum	Imago Christi cruci affixi, pendentis è cruce Salvatoris nostri signum.
Crux * *pro*	Molestia, res adversæ, calamitas.
Crux domestica	Malum domesticum.
Culcitra	Culcita.
Cum Deo	Deo adjuvante.
Cum displicentia	Ægrè, graviter.
Cum tempore	Progressu temporis, procedente tempore, tempore.
Cum venia tua	Pace tua.
Cumulatim	Cumulatè.
Cuprum	Æs Cyprium.
Curabile malum	Sanabile.
Curialia	Officia ritúsque in aulis Principum usurpari soliti.
Curialis	Qui aulam curiasque frequentat.
Currus volans	Cisium, curriculum.
Cursorie	Cursim.
Cursitare	Cursare.
Curtare	Decurtare.
Curvæ litterarum lineæ	Vacillantes litteræ.
Curvare arcum	Arcum intendere.
Curvitas	Anfractus.
Custodire suum honorem	Consulere suæ dignitati.

Damna

Barbara.	Latina.
Damnare ad inferos	Suppliciis æternis mortandum addicere.
Damnare ad mortem	Damnare capitis, *vel* c[illegible]ite.
Damnare ad perpetuos carceres	Æternis vinculis mandare, *dicitur tamen damnare ad operas publicas.*
Damnificare	Damnum dare, detrimentum adferre.
I omno meò	Meô periculo.
Damnosus	Noxius, perniciosus, qui alicui damno est.
Damnum passe sunt	Damnum fecerunt literæ.
Dapifer	Qui dapes infert.
Dare ad pignus	Pignori rem opponere, oj pignorare.
Dare aliquid ad custodiendum	Deponere aliquid.
Dare licentiam	Potestatem facere.
Dare se cognoscendum	Se alicui indicare.
Dare sententiam	Sententiam dicere.
Dare virum p[illegible]	Collocare filiam viro
Dato, non c[illegible]sso	Fac ita esse
Datum literarum	Dies in Epistola adscripta.
Deauratus	Inauratus, auratus.
Debita facere.	Æs alienum conflare, in ære alieno esse, æs alienum facere, contrahere, habere.
Debiti solutionem petere.	Admonere debitores, appellare de pecunia, nomina exigere.
Decalvare	Calvum facere.
Decanus	Collegii aut ordinis princeps.
Decapitare	Securi ferire, percutere.
Decepta	Fallacia, fraus, dolus.
Deceptor	Veterator, circumscriptor.
Deceptorius	Veteratorius, insidiosus.
Decimus nonus	Undevicesimus.
Declinare	Nomen per casus flectere.
Decollare, decapitare	Caput abscindere.
Decrementum	Diminutio, defectio.
Decidens	Turpis, indecorus.
Dedicatio templi	Solemnia consecrationis templi.
De die in diem	Indies, *aliquem tamen* diem ex die ducere, protelare, procrastinare.
Defalcare	Decidere de summa, deducere.
Defectus	Vitium edium &c.
Defensiva arma	Arma ad defensionem comparata.
Definitum	Res, quæ definitur.
Defors	Extrinsecus.
Degradare	De gradu dignitatis dejicere, movere gradu, ordine, exauctorare.
Dehonorare	Ignominia, probro, dedecore afficere.
De hora, in horam	In horas.
Deificare	Referre in Deos.
Dejicere ædificium	Demoliri ædificium.
Deitas	Divinitas.
Delassare	Fatigare.
Delassatio	Defatigatio, lassitudo.
Delator	Index, accusator.
Delectabilis	Quod habet delectationem
Deliquium pati	Subitâ defectione animi concidere.
Deludo	Illudo.
Dementare	Infatuare.
Demente excidere	Insanire, deseri à mente, de potestate mentis exire.
Demittere se ac vulgi opinionem	Abire ad vulgi opinionem.
Demoliri	Demoliri, destruere.
Demorsus	Mordicus auferre auriculam.

Barbara.	Latina.
De novo	De integro, denuò.
Depalmare	Colaphos infringere.
De parte ad partem	Membratim.
Dependentiæ	Accessiones.
Dependere ab aliquo	Pendere ex aliquo.
Depilare	Pilos evellere.
De plano	Ex æquo loco.
Deponere officiò hominem	Abrogare homini munus, movere eum loco.
Deponere officium	Deponere munus, abire, decedere magistratu.
Prædari	Prædari, spoliare, deripere.
Prædicare	Prædicare.
Deprecari defectus	Veniam erroris petere, rogare; *dicitur tamen* & valde precari, *vel* avertere precibus periculum.
Deputare † pro	Destinare, assignare.
Deputatum annum	Dimensum avenæ, *aut* annum stipendium.
Derisio	Irrisio.
Descendentes	Posteri, nepotes.
De se	Per se honestum.
Desertum	Locus desertus, solitudo, locus humanò cultû vacuus, solitudine & inopiâ vastus.
Desidiosè	Per desidiam.
Desolare urbem	Vastare, deripere, evertere.
Desolatio	Vastitas, excidium.
Desperare, sine suo casu	Animô deficere, cadere, concidere.
Despondere	Despondere.
Desponsata	Sponsa.
Destructio	Excidium, exitium, ruina.
Destructor	Interfector, perditor.
Destruere librum	Corrumpere librum.
Desuescere	Consuetudinem deponere, desuescere.
Desuper	Post hæc
Deteriorare	Rem deteriorem facere
Determinare	In animum inducere, constituere, constitutum habere.
Dethronizare	Exauctorare, regnô spoliare, pellere, regnum eripere, adimere.
Detractor	Obtrectator.
Detractoria verba	Famæ adversantia, inimica nomini, honorem lædentia, violantia.
Detrahere aliquid de pretio	Deducere de summa.
Deturbare	Inquinare, polluere, maculare.
De verbo ad verbum	Ad verbum, verbum de verbo, totidem verbis.
Deviare	Declinare, aberrare, deflectere de via.
Devotio † pro	Religio, pietas in Deum & Superos.
Devotus S. Paulo	Præcipuo quodam cultu fertur in S. Paulum; Religione magna & præcipua tenetur.
Devotus senex	Miræ pietatis, rarâ in Deum Religionis.
Deus ter optimus, maximus	Deus optimus, maximus.
Diabolus	Cacodæmon, hostis humani generis.
Diarium † pro	Ephemeris.
Dicatio libri	Nuncupatio.
Dictamen rectæ rationis	Præscriptum rationis.
Dictamen conscientiæ	Præscriptum sanæ mentis.
Dicterium	Dictum facetè.
*Dictio * pro*	Vocabulum.
Dictionarium	Lexicon, liber de verborum significatione.
Dies caniculares	Dies ab exortu caniculæ proximi.
Dies annunciationis	Dies cœlesti ad Virginem nuncio sacer.
Dies S. Nicolai	Dies, quam Sancti Nicolai nomine sacram habet Ecclesia.

Barbara.	Latina.
Dieſelt	Lucеſcit, dies appetit
Dietim	In dies.
Diffamare	Infamare, aſpergere alicui infamiam.
Diffugium	Diffic ſtatem afferre, *vel* tergiverſari.
Digeſtim	Rectè atque ordine.
Dignanter	Clementer, benigne.
Diluvium	Eluvies, cluvio.
Diœceſanus	Qui ad alicujus diœceſin, ſeu procurationem & adminiſtrationem ſacram pertinet.
Dimenſuratio	Dimenſio.
Dirigere milites	Signum dare militibus.
Discantus	Vox acuta, cantus in vocum harmonia ſupremus.
Disciplinam facere	Flagris in ſe ſævire.
Diſciplinatus	Honeſtatis obſervantiſſimus.
Discoopertne	Non tegere, retegere.
Disconvenions,	Alienum, non conſentaneum.
Discordantia	Diſcordia, diſcrepantia.
Discordatter	Diſcordibus animis.
Discretio	Prudentia in diſcrimine faciendo, delectus ac judicium.
Discretus † pro	Prudens, eleganti vir judicio; *dicitur tamen pro* ſejunctus, ſeparatus.
Discurrere † pro	Diſſerere, colloqui.
Discuſſus † pro	Sermo, diſputatio; *dicitur tamen pro* Concurſatio.
Disparere	Evaneſcere, ſublimem abire, oculis ſubitò ſubduci.
Disparitas	Ratio diſpar, diverſa.
Dispenſare † pro	Legibus ſolvere, gratiam legis facere, ſacramenti religione ſolvere.
Dispenſator domus	Promus condus.
Dispergere aliquid	Divulgare ſermonibus.
Displicentia	Offenſa, dolor, moleſtia, offenſio.
Diſpoſitio animi	Animi comparatio, affectio.
Diſpoſitio honorum	Cura, opera legandi bona tua.
Diſpoſitus ad locum bonum	Statione commoda locatus.
Diſpoſitus hodie male ſum vel bene	Male aut probe affectum eſſe ad rem quandam, graviter affectum.
Diſquirere	Exquirere.
Diſtenſus	Diſtenſio.
Diſſimulantia	Diſſimulatio.
Diſſitus † pro	Disjunctus, longinquus, remotus; *dicitur rectè pro* diſperſus.
Diſſonare	Diſcrepare, diſſidere, diſſentire.
Diſtractio † pro	Evagatio animi, mentis aberratio.
Diſtrahibilis † pro	Parum attentus, animò vagus.
Diſtrahere ſe † pro	Animum à curis abducere, animò evagari, lenire curas; *dicitur rectè pro* divellere.
Diſtributive	Diſtribute.
Diſtrictus, ûs	Ager, terrarum tractus, territorium.
Diteſcere	Divitem fieri.
Ditio † pro	Regio; *dicitur rectè pro* Imperio & Poteſtate.
Diverſicare	Variare.
Diverſimode	Variè, aliò atque aliò modo, non unò modò.
Diverſionem facere amico, vel hoſti	Amice diſtinere aliquem, hoſtilibus artibus diſtinere.
Diverſitas	Varietas, diſſimilitudo.
Divinator	Augur, vates.
Diviſim	Seorſim, ſeparatim.
Diutius ſex menſibus	Amplius ſex menſes.
Doctrina	Munus docendi, doctrina.

Barbara.	Latina.
Doctoratus	Doctoris gradus, dignitas, munus.
Dolorificus	Dolorem inurens, adferens.
Domicella	Herse, *aut* dominæ filia.
Dominium •	Dominatus, imperium.
Dominicalis	Qui in festum diem incidit, quem Dominicum à rerum Domino nominamus.
Donaria	Dona, munera.
Dono mittere rem	Donare, munera mittere.
Dormitorium •	Cubiculum.
Dubietas	Dubium.
Dubitabilis	Dubitationem habens.
Dubito, an non	Dubito, an factutus sim, haud scio, an dicturus.
Ducatus ✝	Nummus aureus.
Ducatus Styriæ •	Provincia Styrorum Duci subjecta.
Ducissa	Dux celtissima.
Duellum • ✝ pro	Certamen singulare duorum; *dicebatur olim pro* bellum inter duorum hostium exercitus.
Duplicabitur multa pecuniaria.	Multa in duplum ibit.
Ebriare	Ebrium facere.
Ebullit aqua	Effervescit aqua.
Ecclesia	Respublica Christiana, recte credentium cœtus.
Ecclesia Cathedralis	Ædes sacra primaria.
Ecclesia Catholica	Recte credentium congregatio.
Ecclesia parva	Templum minime spatiosum.
Ecclesia Romana	Pontificum sedes, Orbis terrarum Princeps & Magistra.
Echo	Saxa & solitudines voci respondentia, vox aut sonus repercussus, valles clamoribus repercussæ.
Eclipsis	Solis aut Lunæ defectio; luna deficiens; laborans.
E contra	Contra, è contrario, contra ea, ex contraria parte.
E conversa	E contrario.
Effestine •	Efficienter.
Efficacia	Efficientia
Efficaciter	Efficaci conatu.
Effigiare	Effingere, exprimere.
Effomare	Effingere, exprimere, formare.
Egenus •	Egens.
Elapsò anno	Anno superiore.
Electionem dare alteri	Optionem dare, facere eligendi potestatem.
Electores	Principes Imperii creandorum Cæsarum jure inclyti, qui in creandis Cæsaribus summum obeunt munus.
Eleemosyna •	Stips, beneficium, munificentia erga pauperes.
Elevatio sub Sacro	Cum Sacerdos cœlestem hostiam extollit, populo venerandam ostendit.
Eliminare •	Expellere, exterminare, proscribere ex urbe.
Elongare se	Longe se subducere, amovere.
Elucescit	Lucet, lucescit.
Elucidare	Lucem adferre, adhibere lumen.
Elucidarium	Liber, quò explicatur.
Emancipator	Vindex libertatis.
Emphasis verbi •	Vis verbi.
Enœnia •	Novi templi declinatio.
Enconium	Præconium, laudatio.
Enervis	Enervatus.
Enubilatus	Perspicuus, planus.
Epilepsia	Morbus comitialis.

Barbara.	Latina.
Episcopus *	Antistes, Sacrorum præsul.
Epistolium	Epistola, litteræ.
Epitomare.	Compendio stringere, referre, in compendium redigere, strictim colligere.
Equiso	Agitator equorum.
Equites Dragoneri	Equites desultorii, dimachæ.
Eremitorium	Casa hominis solitarii.
Eremus *	Inculta solitudo, locus desertus.
Esca spectaculi loco apposita	Pomparum fercula.
Essentia rei	Natura, vis, potestas rei.
Est videre * pro	Licet.
Ethnicus	Homo à vera Dei cognitione alienus, expers doctrinæ divinioris, falsorum Numinum cultor, qui veritatis luce caret.
Evacuare *	Exhaurire.
Evadere in virum doctum	Virum doctum evadere.
Evaginare gladium	Gladium stringere, è vagina educere.
Evitatio	Declinatio.
Evulsi, Præteritum	Evelli
Exacte	Accuratè.
Exaltare aliquem	Efferre, provehere ad honores.
Examen conscientiæ facere	Sua dicta, factaque recognoscere, excutere conscientiam, in se inquirere, explorare animi latebras.
Exaudire pro	Votis precibusque annuere, preces ratas habere.
Excessive	Nimium, supra modum, immoderate.
Excommunicare	Cœtû, communione recte credentium movere, arcere : usu Sacrorum interdicere.
Excommunicatio	Sacrum Ecclesiæ fulmen.
Excrescere	Efflorescere, crescere, augeri.
Excusabilis	Excusandus, quæ habent aliquid excusationis.
Executor testamenti, tributi pendendi	Curator datus exequendæ supremæ voluntatis, vectigalibus conquirendis.
Exemplaris homo	Vir exempli recti, exemplum innocentiæ
Exemplariter	Exempli causâ, gratiâ, *vel* ad exemplum aliorum.
Exemplificare	Exemplis illustrare.
Exercitus volans	Exercitus expeditus, legio, manus, agmen expeditum.
Exercere virtutem	Declarare, ostendere.
Exhæreditare	Exhæredare.
Exhibitor litterarum	Qui exhibet, representat litteras.
Exire	Prodire in publicum.
Exiguitas temporis *	Angustiæ temporis.
Eximanitus	In nihilum redactus.
Ex nunc	Ex hoc
Exoptabilis	Optabilis.
Exorbitare	Extra cancellos longius efferri, deflectere.
Exoticus	Peregrini moris homo, peregrina res.
Ex parte mea	Pace mea, nomine, *vel* verbis meis.
Expectorare se *	Omnia animi sui sentia promere, prodere, aperire, explicare, patefacere.
Expensa *	Impensa, sumptus.
Expertus in musica	Experientissimus.
Explodere tormenta	Excutere tormenta.
Exponere Autorem	Interpretari, explicare, explanare.
Exponere se periculo	Offerre se periculis, committere.
Expositor	Interpres.
Ex post	Post id temporis, post id factum.
Expressè faciam	Sciens, dedita opera.
Expressum mittere	Certum hominem mittere.
Ex professo	Consulto, de *vel* ex industria, debitâ operâ.
Exsecrare	Exaugurare.

Barbara.	Latina.
Exfecratio	Exauguratio.
Exfpeculari	Excogitare, *vel* explorare.
Extendere vitam	Producere vitam.
Exterminium.	Ejectio, *vel* clades.
Extifpicina	Ars extifpicum.
Extollere fe	Efferre fe.
Extollere vocem	Intendere vocem.
Extrahere	Excerpere.
Extractus litterarum	Compendium, epitome.
Extraordinarie	Extra ordinem.
Extremum judicium	Dies, qui de omnibus annis noftris fententiam laturus eft, dies noviffimus.
Extremum unctionem accipere	Sacro perungi oleo, inungi fupremùm, ad noviffimum cum tartareo hofte certamen.
Extrinfecè	Extrinfecus.
Extrinfecus, a, um.	Externus, exterior, *vel* alienus.
Ex tunc	Inde, jam dum.
Exuberantia	Abundantia.
Exultantia	Lætitia.
Fabrefacere	Facere fumme artificio.
Facere bonum fibi diem	Relaxare animos, dare fe jucunditati, diem fibi hilarem fumere.
Facere crucem	Salutari figno fe munire, fignum crucis digito fronti imprimere.
Facere panitentiam	Labem piaculo aliquo diluere, voluntariis pœnis ultro fufcipere, ab fe expetere, præteritas culpas acerrime vindicare.
Facere primitias	Primam Deo hoftiam litare, immolare.
Facere rifum	Rifum movere, excitare.
Facilitare	Facilius reddere, levare onere aliquem.
Facilitèr	Facile, nullo negotio, fine negotio.
Factor	Effector, perfector.
Factor cœli & terræ	Conditor, molitor, effector univerfi.
Facultas medica, juridica	Medicorum, Jurisconfultorum ordo, claffis, fchola, natio.
Fallibilis	Fallax, errori obnoxius.
Falfare	Depravare, adulterare, mentiri.
Falfator	Falfarius, * *Sueton.*
Falfificare	Adulterare, corrumpere.
Falfiloquium	Mendacium.
Famescere, famere	Fame.
Famigeratio	Prædicatio, celebritas nominis.
Famigeratus	Fama clarus, nobilis.
Famigerari	Fama celebrare.
Famigerabel	Inclytæ famæ homo.
Famojus * pro	Fafciis ligare.
Fafciare	Voluptatem ex alterius infortunio capere.
Favere alicui infortunium	Favens, benevolus.
Favonabilis *	Favole, benigne.
Favorabiliter	Fabri jactari, laborare.
Felicitati *	Fortunate.
Felicitare	Uberius.
Feracius	Feriis habere, ceffare, feriatum effe.
Ferari	Feriatio, ceffatio.
Feftinantia	Quotidianis diebus pro concione dicit.
Feftinus concionator	Pluspleres.
Feftivitas † pro	Feftivitas.
Feftum	Præcarium, clientelæ beneficio poffeffum. Aliud præcarium dicitur ex acceptum, aut mutuatum rem reddendi fiducia collata.
Fœnum	

Fœ-

Barbara.	Latina.
Feudum accipere	Inaugurari ritû beneficariô.
Fictitius	Fictus, commentitius.
Fidejubere	Sponsionem facere, spondere pro altero.
Fidejussor	Sponsor, præs, vas, dis.
Fideicommissum	Castrum, vel prædium beneficiario jure possessum.
Fidelis † pro	Christianus, Sacrorum communione nobis conjunctus.
Fiducialiter	Cum fiducia, fidenti animô.
Figlinus	Fictilis.
Figmentum	Commentum, res ficta, commentitia.
Filialis affectus	Pietas in parentes, amor filii.
Filialis Ecclesia	Templum paroeciæ appendicis locô [illegible].
Filiatio	Adoptio.
Finaliter	Ad extremum, ad ultimum, tandem.
Financiæ Consiliarius	A consiliis ærarii publici.
Finire cœtum	Dimittere cœtum.
Finire librum	Libri finem facere, conficere librum, absolvere.
Finire vitam, bellum	Cursum vitæ conficere, conficere bellum.
Finis urbis	Extremum urbis.
Finitio	Terminatio.
Fiscalis	Quæstor.
Fistulare	Fistula canere.
Fixe	Acriter, intentô animô, acri animo.
Flavedo	Flavus color.
Florenus	Nummus Rhenensis.
Fluctuanter	Dubitanter.
Fluvialis	Fluviatilis.
Fluxus aquæ	Cursus, fluxio aquæ.
Foeminus	Formineus.
Folium charte	Pagina.
Fomes peccati	Vitiorum seminarium.
Formidabilis	Formidolosus, terribilis.
Formulare, formularium	Formula.
Formicari	Scortari.
Fornicatio	Stuprum, libido.
Fornicator	Scortator.
Fortalitium	Propugnaculum, munimentum, castellum.
Fortificare	Munire, communire.
Fortificatio	Munitio, circummunitio.
Fortis locus	Locus munitus.
Fraternitas	Fratrum conjunctio, sodalitas, germanitas.
Fraudulenter	Infidiosè, examinatis, dolo.
Frigefacere, frigefieri	Refrigerare, refrigescere.
Frigefactivum	Refrigerans.
Fricorium	Sartago.
Frontispicium	Frons fabricæ, ædium.
Fructifer	Frugifer.
Fructificari	Fructum ferre.
Frustraneus	Irritus, supervacaneus.
Fruticescere	Fruticari.
Fugaciter	More fugientium, celeriter.
Fulgidus	Fulgens.
Fulminatus	De cœlo tactus, ictus fulmine.
Funambulus	Schœnobates.
Fundamentalis	Solidus, solido fundamento impositus.
Fundamentalis lapis	Substructionum moles.
Fundare † pro	Condere nosodochium; *dicitur tamen pro* stabilire.
Fundatio est pro pauperibus	Locus, domus, vectigalia in pauperum usus destinata.
Fundator	Conditor urbis, ordinis; autor, parens ordinis.

Barbara.	Latina.
Fundulus piscis	Gobius fluviatilis.
Funeralia	Justa funebria.
Funerare	Humare, sepelire, sepulchrò condere.
Fungi vita	Extremam diem morte conficere, concedere naturæ, vitâ decedere, migrare.
Furiatus *	Furens, furibundus, furiosus,
Fustigatio	Fustuarium.
Gabellæ	Vectigalia.
Galanteria	Elegantia, ornatus exquisiti operis.
Galla	Pompa Procerum aulæ.
Galeræ	Triremis.
Galeria	Vineæ, testudines bellicæ, *aut* porticus.
Garrulitas	Inanis verborum profluentia.
Gaudenter	Cum gaudio, lætò animo,
Gehenna	Inferi.
Genealogiam scribere	Familiarum originem texere.
Generalatus	Imperium armorum, belli administrandi.
Generalis	Dux belli, Imperator.
Generalis equitum, peditum	Præfectus equitum summus, qui præest equitatui, præfectus peditum.
Generalis Locum tenens	Qui legati locum obtinet.
Generalitas	Universitas.
Generatio pro	Ætas, sæculum.
Geniculare	Ad genua se demittere.
Genitor, genitrix *	Pater, mater.
Gentiles	Antiquæ superstitionis sectatores, vivi cultus divini, expertes.
Geographicæ mappæ	Tabulæ regionum, locorumque indices.
Gesta *	Res gestæ.
Gesticulare	Gestus agere.
Glorificare	Laudare, prædicare, laudibus extollere.
Glossa	Interpretatio verborum.
Glossare	Vim vocum explorare, interpretari.
Graduatus	Honoribus Academicis ornatus.
Granata	Ignes mittiles, pilæ pulvere nitrato fartæ.
Grana benedicta	Piaculares globuli.
Grandiloquentia	Magniloquentia.
Grandiusculus	Grandior.
Gratanter	Libenter, gratò animò.
Gratari	Gratulari.
Grates agere	Gratias agere.
Gratiam invenire apud alterum	Inire ab altero gratiam.
Gratiose *	Lepide, venustè.
Gratitudo	Beneficii memoria, grata voluntas, gratus animus.
Gravamen	Querela, molestia.
Gravare *	Onus imponere.
Grossus habitus	Pannosus vestitus & crassus.
Grossus, pecunia	As.
Grotta	Crypta artificiosa.
Guardæ	Milites prætoriani.
Guardianus	Custos ac præses cœnobii.
Gulositas	Vitium ventris.
Gulosus	Qui ventris vitiò ac gutturis laborat, gulæ indulgentior.
Gundula	Phaselus Venetorum.
Guttatum	Gutta sensim in pantibus.
Guttosus	Guttoris vitio laborans.

Barbara.	Latina.
Habere aliquem pro ſtulto	Putare aliquem ſibi pro deridiculo & delectamento, ludos facere aliquem.
Habere apud ſe	Habere ad manum.
Habere bonum exitum, vel *malum*	Proſperè, bene & feliciter evenire, *vel* minus proſperè evenire.
Habere pro nihilo	Nihil facere.
Habilitare aliquem	Habilem, aptum reddere.
Habitāculum	Habitatio domûs.
Habitus pravus	Corroborata jam ſtudiò, & conſuetudine, *vel* uſu ac vetuſtate malitia.
Haſtenus, cum pro tempore ponitur	Adhuc.
Hæredare, vel *hæreditare*	Hæredem eſſe, *vel* hæreditate conſequi.
Hæreticus	Homo pravis opinionibus corruptus, contaminatus, infectus, pollutus.
Harmonia muſica	Concentus vocum.
Haſtiludium	Ludi equeſtres animi causâ haſtis inſtitui.
Hebdomadarius	Qui per hebdomadam res adminiſtrat.
Hebdomadatim	In ſingulis hebdomadas.
Hebetudo oculorum	Hebes, acies oculorum.
Helepolis	Bipennis.
Heraldus, ſeu *Heroldus*	Caduceator, fecialis, præco Reipubl.
Heraldica	Doctrina de inſignibus, ſcutis genealitiis.
Hermaphroditus	Homo ſexûs ambigui.
Hermelinus	Mus ponticus.
Hinc inde	Hue atque illuc, hinc atque illinc.
Hiſpanicos equites ponere	Jungere haſtas decuſſatas, *vel* portis Ericium objicere.
Hiſtoriographus	Hiſtoricus.
Homagium, vel *hominium præſtare*	In clientelam ſe conferre.
Honorarium largiri	Honorem habere alteri munerum largitione.
Honorificare	Honorare.
Horas canonicas orare	Preces dicere, quæ horarum intervalla diſtinguunt.
Hortamentum	Hortatus, exhortatio, adhortatio.
Hortulanus	Olitor, topiarius.
Hoſpes † pro	Caupo.
Hoſpitium † pro	Diverſorium, caupona.
Hoſpitale	Xenodochium, noſocomium, valetudinarium publicum.
Hoſpitari	Hoſpitiô accipere, *vel* conjungi.
Hoſpitium Magiſter	Deſignator hoſpitiorum.
Humanitas pro	Natura humana.
Humerale	Velum humeris imponi ſolitum.
Humiditas	Humor.
Humiliare ſe	Submittere ſe, ſubmiſſè ſe gerere.
Humiliare ſuperbos	Spiritus reprimere arrogantes.
Humilis	Modeſtus, animi ſubmiſſi homo.
Humilitas	Modeſtia, ſubmiſſio animi.
Humiliter	Demiſſè.
Humorem habet mirabilem	Homo ingenii infra fidem & haud quaquam ad vitam ſocialem factus; mutabili vir ingenio, & à moribus noſtris multùm alieno.
Hypocriſis	Simulatio pietatis impiæ.
Hypocritam eſſe	Speciem pietatis præbere, ſimulatorem eſſe pietatis.
Hypocauſtum	Concavum caliduum.

Barbara.	Latina.
Jacere in agone	Animam agere.
Illuocui	Momentô, *vel* punctô temporis.
Idea domus	Forma domûs.
Idiota	Homo rudis.
Idolatra	Cultor falsorum numinum.
Idolatria	Cultûs falsorum numinum.
Idolatrata	Imago Dei fícti & commentitii.
Idolum	Abstinere se ciborum usu.
Ignavare	Ignavè.
Ignaviter	Sordidè, plebejô modô.
Ignominiter	Per ignominiam, cum ignominia.
Ignominiosè	Inscienter, per ignorantiam.
Ignorantèr	Non Latinus.
Illæsus	Incolumis, non læsus.
Illex	Illecebra.
Illegitimum	Non legitimus, spurius.
Illibenter	Non libenter, invitus.
Illicò	Per nefas summum, non sine culpa.
Illicò	Colorem varietate distinguere.
Illinire	Ignis tetli.
Illudere sibi	Persuadere sibi, fingere cogitatione.
Illudere	Multa sibi sumit, arrogat, stultâ arrogantiâ elatus est.
Illusio	Opinio, ingenii persuasio.
Illæsus	Incorruptus, maculæ expers.
Illustre testimonium	In Alium Academicorum relatus.
Imbecillus	Proximè, nullo intervenente.
Imbecillitas	Cujus nulla exstat memoria.
Immane tempus	Inhumanitas
Immanitas	Inhærere, hærere.
Immanere	Bona, quæ moveri non possunt.
Immobilia bona	Malè morigerus.
Immorigerus	Infigere palo, palo transadigi.
Impalare	Pars nefarius, malo nulli obnoxius.
Impalis	Cum stomacho, intoleranter, ægrè.
Impalpabiles	Animi commotio, stomachus.
Impatientia simpliciter	Imperfecta re, opere.
Imperfectio	Inscitia, insciens.
Impertia	Obstinatus in sententia.
Impersuasibilis	Quod ad causam non pertinet, *vel* petulans.
Impertinens	Petulantia.
Impertinentia	Impetus.
Impetuositas	Homo vitio ingenii vehemens, iræ animique impotens, ferox rapidúsque in consilius.
Impetuosus	Offendere, incurrere, labi per imprudentiam.
Impingere	Parere legibus, observare, sequi legem.
Implere legem	Repugnat.
Implicat	Cujus animus in vitiis obstinatus, voluntas obstinata est, qui nullo criminum sensu tangitur.
Impunitens	Obstinatio in flagitus, injustas.
Impunitentia	Momentum, pondus.
Importantia	ἀδύνατον, quod fieri non potest.
Impossibile	In posterum.
Imposterum	Circumscriptor, homo fraudulentus.
Impostor	Vitium pudori afferre, vitiare.
Impregnare	Imparatus.
Impræmeditatus	In præsens, in præsenti, in præsentia.
Impræsentiarum	Tristitiis omnibus persequi aliquem.
Imprecari	Exsecratio.
Imprecatio	Inutilis.
Improficuus	

Barbara.	Latina.
Improperare	Exprobrare.
Improportionalis	Impar cui deest æqua proportio.
Improsper	Infelix, adversus.
Impulsivum	Causa movens, impellens incitamentum.
Impulsivus	Impellens.
Imquinare	Inquinare, polluere.
Imputare	Adcrimbere, culpam conferre in aliquem.
In abscondito	In occulto.
Inadvertentia	Inconsiderantia, incuria.
Inadibilis	Inaccessus.
Inanis gloria	Falsa gloria.
In æternum non	Nunquam.
Incapax	Ineptus, indocilis, non capax.
Incapistrare	Capistro constringere.
Incarcerare	In custodiam dare, tradere, in carcerem condere, in vincula conjicere.
Incarnatio	Individua naturæ divinæ cum humana conjunctio.
Incarnatus	Hominem induens.
Incastus	Impudicus.
Incentivum	Incitamentum.
Incentor	Autor, impulsor, suasor.
Incertitudo	Incerta belli, fortunæ, casuum.
Incessabilis	Continuus, non intermissus, perpetuus.
Incessanter	Assiduè, sine intermissione.
Incisenter	Casu, fortuito.
Incipere novum modum	Inducere novum modum.
Incivilis	Agrestis, officii expers, illiberalis.
Incivescere	Civem fieri.
Incolenter aliquem afficere	Irasci aliquem animo iniquo.
Inclinatio	Proclivitas.
Inclinatus sum pro	Propensus, proclivis.
Incœnis	Incœnatus.
Incogitantia	Inconsiderantia.
Incognito proficiscitur	Omnibus incognitus proficiscitur.
Incolatus	Habitatio.
Incompetens forum	Non legitimum, alienum.
Incompossibilitas	Repugnantia.
Incomprehensibilis	Incomprehensus.
Incongruens	Quod non est conveniens.
Incongruus & derivata	Non congruens.
Inconjugatus	Cœlebs.
Inconsideratio	Inconsideratia, inconsulta ratio.
Inconsulto meo	Me inconsulto.
Incontentus	Quem suæ fortunæ pœnitet.
Incontinens	Intemperans.
Incongruens	Absonum, absurdum.
Incoram	Coram.
Incorporare	In unum corpus conflare, redigere.
Incorporeus	Corporis expers.
Incorrigibilis	Insanabilis.
Incorruptibilis	Incorruptus.
Incredulitas	Obstinatus animus ad fidem habendam.
Incredulus	Obstinatus.
Inculpatus	A culpa vacuus.
Inculpare	Vitio dare, vertere.
Incunctanter	Sine mora, haud cunctanter.
Incurabilis	Insanabilis, desperatus.
Indebitè	Immeritò, injustè.
Indesinenter	Continenter, perpetuò, sine intermissione.
Indeterminatè aliquid	Aliquid non specialim expressum.
In diebus nostris	Nostrâ memoriâ.

Barbara.	Latina.
Indifferenter ſe habere	Neutras partes amplecti.
Indigeſtio	Cruditas.
Indigitare	Indicare.
Indigus	Indigens
Indiſciplinatus	Male moratus, protervus.
Indiſcrete	Sine diſcrimine, imprudenter.
Indiſcretus pro	Imprudens.
Indiſpoſitus	Non ſatis idoneus ad res, male animatus.
Indiviſibilis	Individuus, *vel* ἄτομος.
Indubitanter	Non dubitanter, ſine dubio, haud dubiè.
Indubitate	Procul dubio.
Indubius	Haud dubius, Indubitatus.
Indulgentia	Fœnarum condonatio.
Induſtriosè	Induſtriè.
Ineffabilis, e.	Quod verbis exprimi non poteſt.
Ineloquens	Indiſertus, parum facundus.
Inemendabilis	Inſanabilis.
Inenarrabilis, e.	Quod exprimi oratione non poteſt, quod verbis conſequi nemo alius poteſt.
Inepitudo	Ingenium inhabile, ſtupor mentis.
Inexcuſabilis, e.	Excuſationem non habens.
Inexperientia	Inſcitia.
Inexſtinguibile odium	Implacabile, *vel* immortale.
In extremis eſſe pro	Animam agere.
Infacetus	Inficetus.
In facto	Re vera, re ipſa.
Infallibilis	Qui falli non poteſt, certiſſimus.
Infatigabilis	Acerrimus, pertinaciſſimus.
Infernus	Inferi, orcus.
Infernalis	Infernus.
Inferioritas	Inferior ordo.
Infeſtare	Infeſtum eſſe, infeſtum reddere.
Infidelis pro	Religionum noſtrarum myſteriis non initiatus.
Infidelitas	Obſtinatus animus ad Religionis myſteria credenda.
Infideliter	Fide malâ.
In fine	Ad extremum, ultimum.
Infinities	Infinitè, ſine numero.
Infinitudo	Infinitas.
Infirmaria	Valetudinarium.
Infirmari pro	Ægrotare, in morbum implicari.
Infirmitas pro	Morbus.
Infirmiter	Infirmè.
Influxus ſyderum	Vis ſyderum influens in corpora inferiora, tactus lunæ, vis ſtellarum.
Informator * pro	Magiſter.
Infractus pro	Invictus.
Infrangibilis	Firmus, ſolidus.
Infra ſcribere	Subſcribere.
Infrigidare	Refrigerare.
Infucatus	Non fucatus.
Infumibulum	Vaporarium.
In fundamentalibus	In fundamentis.
In genere	Generatim, univerſo.
Ingeniculari	Ad pedes jacere.
Ingenia	Dedecus, ignominia.
Ingenues	Inſaturabile abdomen.
In gratiam alterius	Alterius cauſâ.
Ingratis †	Invitò me.

Barbara.	Latina.
Ingratitudo	Ingratus, immemor beneficii animus.
Ingurgitatio	Ingluvies, crapula, ebrietas.
Inhabitator	Habitator, incola.
In Instanti	Punctò temporis, momentò, è vestigio.
In illo tempore	Illò tempore.
Injungere aliquid alteri	Partes dare, negotium committere.
Injuriari	Injuriâ lacessere, afficere, *Passive* accipere injuriam.
In loco aliquo	Uspiam.
Innodatus	Vinctus, constrictus.
Intòminatus	ἀνώνυμος, Autor sine nomine.
Inobediens	Contumax, parum morigerus.
Inopinus	Inopinatus.
Inordinatè	Sine lege ac modo.
Inplantatus amor	Amor insitus.
In quantum	Quatenus, qua ex parte.
In quantum possum	Quantùm in me est, quantum consequi potero.
Inquisitionem ac aliquo instituere	Quæstionem habere de aliquo, *vel* in aliquem quæstionem exercere.
Inquisitor	Quæsitor.
Insalutatus	Non salutatus.
Insanus aër	Cœli gravitas.
Insatiabiliter	Insaturabiliter.
Insensatus	Stupidus, delirus, sensû destitutus.
Insensibilis	Qui sensû caret, quod sub sensum non cadit.
Insensibilitas	Stupor mentis, *vel* sensûs.
Insensibiliter	Sensim, sine sensu.
Insido	Insideo.
Insignium	Insigne.
Insimul	Simul.
Insipidus	Ingrati saporis, sine sapore, nullius saporis.
Insolentè	Insolenter.
Insolubilis	Inexplicabilis.
In somnio	Per quietem.
In specie	Specialim, nominatim, sigillatim.
Instinctio	Instinctus, adflatus, divinus.
Instabilitas	Varia commutabilisque vitæ ratio *aut* vaga volubilisque fortuna, vicissitudo.
Instaurare	In ordinem, munus, *vel* possessionem mittere, admittere.
Instantia.	Preces, *vel* similitudo.
Institutio	Institutio, disciplina.
Instrumentum passionis	Cruciatus insignia, *vel* monumenta.
Insufficienter	Nimium parcè, non satis.
Insufflare	Inhalare.
In tantum	Usque eò, *vel* in eam partem.
Integraliter	Integrè.
Intellectus	Intelligentia, ratio.
Intelligibile	Quod sub intelligentiam cadit.
Intelligibiliter	Intelligenter.
Intendere alicui actionem	Jure experiri cum aliquo.
Intensivè	Acriter, contente.
Intentione eâ	Eò consiliò, hac mente.
Intentio hæc nostra est	Eò pertinent, valent consilia mea, mens nostra hæc est.
Intercedere pro aliquo pro	Deprecari pro aliquo, supplicare.
Intercessio pro	Deprecatio.
Intercessor pro	Deprecator.
Interesse	Fructus adventitius pecuniæ fœnebris. Fructus adventitius crediti. *Liv.*

Barbara.	Latina.
Intereſſe ſuum quærit	Privatas utilitates, compendia, emolumenta, commoda in ea re ſpectat.
Intereſſe ſolvere	Uſuras ſolvere, uſuris ſe expedire.
Intereſſe ſtricte exigere	Ad uſuram, ad fœnus ſolvendum adigere.
Interfectio	Cædes, occiſio.
Interim † pro	Interdum.
Interitio	Interitus.
Interludium, intermedium	Ludus interpoſitus.
Interminationes	Comminationes.
Internus	Interior.
Interſtitium	Intervallum, *vel* intercapedo.
Interſexere	Intexere.
Interula	Subucula.
Intimare	Indicare, proponere, communicare.
Intimatio	Rerum aliqua communicatio.
Intitulare	Inſcribere librum.
Intonare	Voce præire.
Intoxicare	Venenò interficere, tollere.
Intricatus ſermo	Confuſus, perplexus, perturbatus.
Intrinſece	Intrinſecus.
Intrinſecus, um.	Interior.
In vanum	Fruſtrà.
Invariabilis	Conſtans, non mutabilis.
Invaſor	Qui invadit.
Inventarium	Index rerum.
Inventivus homo	Promptus in rebus excogitandis.
Inverecunde	Impudenter.
Inverecundia	Impudentia.
Inveſtitura	Inauguratio, *vel* conſumatio in jure Sacrorum, *vel* prædiorum.
Inviolatiter	Inviolatè.
Invisibilis	Qui oculorum obtutum, *vel* aciem effugit.
Invitatorium	Cantus, quo ad laudes divinas invitantur mortales.
Invocare Sanctos	Sanctos intenta ſupplicatione propitiare.
Inundatio	Proluvies.
Involuntarius	Non voluntarius, invitus.
Jocando dicere	Joco dicere.
Ira	Iracundia, cum ira.
Jam annum ſexageſimum	Agere annum ſexageſimum.
Irrationabiliter	Sine ratione, more rationis expertium.
Irrationalis	Rationis expers.
Irreconciliabilis	Implacabilis.
Irregularis	Quod à regula, *vel* norma declinat, inhabilis ad ſacerdotium.
Irregularitas	Defectio à communi norma, impedimentum ſacrorum Ordinum.
Irreligioſus	Ab omni religione alienus, remotus.
Irremediabiliter	Quin mederi quisquam poſſit.
Irremiſſibilis	Inexpiabilis, non condonandus.
Irreparabiliter	Irreparabili jactura, damno.
Irrequietus	Solicitus, laborioſus.
Irrevocabiliter	Irrevocabili pactô, promiſſô.
Ita, affirmat. † pro	Ita &c.
Iterum pro	Vicidim.
Itinerari	Iter facere.
Itinerarium	Deſcriptio itineris.
Jubilæum	Annus ſecularis.
Jucundari	Lætum eſſe.
Judicator	Æſtimator rerum, judex.
Judiciaiter procedere	Experti legibus, lege agere cum aliquo.

Ju-

Barbara.	Latina.
Judicipſus vir	Judicio pollens.
Judicium extremum	Decretorius generi humano dies.
Junctura *	Commiſſura.
Juriſta	Juriſconſultus, peritus.
Jus habeo	Jure meo poſſum.
Juſtificare	Juſtum declarare, à culpa abſolvere.
Juſtitiarius	Æqui amans, juris tenax.
Juxta Ciceronem † pro	Secundum Ciceronem, ex Ciceronis ſententia, *vel* ut eſt apud Ciceronem.
Labilis	Debilis, infirmus, *vel* Caducus.
Laborator	Operarius, bajulus.
Lachrymabiliter	Cum lachrymis.
Lacticinia	Edulia ex lacte, cibi lacte confecti.
Landgravius	Comes provincialis.
Laniena * pro	Cædes.
Lanio	Lanius.
Lapidare	Saxis, lapidibus obruere.
Lapidicina	Lapicidina.
Lateraliter	A latere.
Latinum culinarium	Latinitas inquinata.
Lavacrum	Lavatio.
Lautor, vel *Lotor*	Qui lavat.
Laxativum	Medicamentum, quod corporis meatus aperit, laxandi vi præditum.
Lectiſterna † pro	Culcita, lodices, & lecti inſtrumentum reliquum.
Legenda Sanctorum	Res geſtæ Sanctorum.
Legitimare	Natalium dedecus *aut* notam delere.
Lenimentum	Levamentum.
Letaliter	Letali plagâ, morbo.
Leuca	Bis mille paſſus.
Liber rationum	Codex accepti & expenſi.
Libertinismus	Vivendi libertas.
Liberum arbitrium *	Voluntas libera.
Libraria	Taberna libraria.
Licentiare	Miſſam facere, dimittere, veniam abeundi facere.
Licentiatus Juris	Honores proximos à doctorum gradu conſecutus.
Licitè	Juſtè, honeſtè, juſtis de cauſis.
Licitari	Licere, auctionari.
Liga	Fœdus.
Ligare vulnus	Obligare.
Ligatura	Ligamen. *
Limitaneus	Finitimus, confinis.
Limitare	Definire, terminis circumſcribere.
Linea pro	Verſus.
Linea æquinoctialis	Limes æquinoctialis.
Lineæ hoſtiles *	Aggeres hoſtiles, foſſæ.
Linea veſtis	Lintea veſtis.
Linealiter	Ad lineam.
Lingua materna	Sermo patrius.
Liquiditas	Liquor, humor.
Litaniæ	Preces ſupplices Eccleſiæ.
Litigatio	Jurgium, concertatio.
Litteræ ejusdem tenoris	Litteræ uno eodémque argumentô.
Litteraliter	Ad litteram, ad verbum.
Locumtenens	Vicarius, procenturio.
Longanimis	Mitis, ad iram tardus, remiſſior in ulciſcendo.
Longo tempore poſt	Longô intervallô.
Loqui ex utraque parte	Utro citroque verba habere.
Loqui pro & contra	In utramque partem diſceptare.

Barbara.	Latina.
Loqui scabiose	Sinistris sermonibus infamiam aspergere.
Lubricitas	Lubricum.
Lucrosus	Quæstuosus.
Lucta	Luctatio, certamen.
Luctificus	Luctum faciens.
Ludere fidibus	Canere fidibus.
Lupanar	Lustrum.
Luridus	Squalidus.
Luror	Squalor.
Luscitiosus	Qui oculos habet hebetiores.
Luscus † *pro*	Strabo, qui distortos habet oculos, nam luscus cocitem significat.
Lusorius	Aleatorius.
Lymphatum vinum	Aquâ temperatum.
Lyricen	Lyræ fidicen.
Macerari curis	Confici curis.
Macies	Macies.
Macrescere	Macie extabescere.
Maclare aliquem laude	Laudibus efferre.
Maculatura	Charta lituris obsita.
Madefacere	Perfundere, respergere.
Magnalia	Res magnæ, illustres, admirandæ.
Magnanimitas	Magnus animus, animi excelsitas, altitudo, magnitudo, excellencia.
Magnanimiter	Magnô animô.
Magnates	Optimates.
Magnificare	Celebrare, extollere, illustrem reddere.
Majorennis factus est	E curatorum tutela excessit.
Male contentus est	Animô est alienatô & offensô.
Maledictus	Exsecrabilis, detestabilis, orci victima.
Male dispositus	Male animatus ad rem.
Malefactor	Malitiosus, facinorosus.
Male feriati homines	Insani, vecordes, mente capti.
Malus aër	Cœli gravitas.
Mandatum publicare	Edictum pervulgare.
Manere apud conditiones suas	State conditionibus.
Manere in prælio.	Cadere in prælio.
Mania	Insania.
Manifestare	Fanum facere, *vel* manifestum, efferre in vulgus; aperire, proferre in medium.
Mansionarius, Fourier.	Metator, designator hospitiorum militarium.
Manuale	Enchiridion.
Manuductis	Ductus.
Manuductor	Ductor, dux.
Manufactura	Opera manu facta.
Marcesco	Putresco.
Marchio	Comes limitibus tuendis præfectus.
Mareschallus aulæ	Præfectus prætorio.
Maritare	Collocare virginem.
Martyres	Fidei Christianæ testes suô sanguine purpurati.
Martyrium	Testamentum fidei sanguine confirmatum.
Martyrizari	Omnes cruciatus & supplicia pro tuenda veritate fidei perferre.
Masculinus †	Virilis.
Mastricare	Mandere, cibum dentibus conficere.
Materialista	Pigmentarius.
Matricula	Catalogus Academicorum.
Matrimonialiter	Matrimonii vinculo.
Mechanicæ artes	Artes sedentariæ, sellulariæ, vulgares.
Metallum	Nummus in memoriam rei cujus.

Barbara.	Latina.
Mediatè, immediatè.	Interveniente aliquo, *vel* nullo, remote, proximè, per *vel* non per alium.
Mediator	Deprecator, conciliator, medius, sequester Dei ac hominum.
Medicari	Mederi, sanare.
Medicinaliter	Ope, *vel* manu medicâ.
Medietas	Pars dimidia, medium.
Meditari	Exercere mentem in contemplatione rerum coelestium.
Medium, media pro	Sumptus, facultates, subsidia, *vel* modus, via, ratio, *vel* remedium.
Meliorare	Melius facere, emendare, reverti, reverti alium, *vel* recipere se ad meliorem frugem.
Melodia	Modulatio.
Membra militaria	Ordines militares.
Memoriale	Libellus supplex, *vel* monimentum.
Mensarius, Wechsler	Trapezita.
Mensurare	Metiri.
Mensurator	Dimensor, metator.
Mentaliter	Mente, animo, cogitatione, mente atque animo.
Mercator frumenti	Frumentarius, frumentator.
Meretricari	Pudicitiam in propatulo habere. Corpus vulgare.
Meridiari	Meridianum somnum habere.
Meridionalis	Meridiana regio.
Methodus certa	Ratio ac via.
Meticulosus	Animus timore exanimatus.
Militia pro	Exercitus, copiæ.
Mille alii	Sexcenti.
Mille artifex	Peritus artium, usû variarum artium exercitatus.
Millies	Millies.
Millio	Decies centena millia.
Minera	Vena auri, argenti.
Mineralia	Fossilia.
Minerval	Didactrum, doctrinæ stipendium.
Minutim	Minutatim, exigue.
Ministralis	Minister, administrator.
Minorare	Minuere.
Minorennis	Minor annis, curatorum tutelâ nondum exemptus.
Minui capite	Securi ferri, percussi.
Miraculosus	Mirandis operibus & super hominis conditionem editis clarus.
Misericorditer	Summâ misericordiâ.
Missale	Liber Liturgiæ sacræ.
Missam dicere	Facere rem divinam, sacris operari, cœlestem hostiam immolare, sacrificium facere.
Missionarius	Vir Apostolicus missus ad expeditionem sacram.
Missio pro	Expeditio sacra.
Missiva	Tabella, codicilli.
Mitratus,	Infulâ insignis, infulatus.
Mobilia	Supellex, instrumentum, res, quæ moveri possunt.
Modella	Forma, modulus.
Modernus	Hodiernus, recentior, qui nunc est; Autor nostri temporis, novus.
Maculare	Adulterari, maculare thorum.
Molendinarius	Molitor.
Molendinum	Mola.
Molestare	Molestiâ efficere, molestiam afferre.

Barbara.	Latina.
Momentaneus Monachus S. Franciſci	Breviſſimi temporis. Sodalis, *vel* de familia S. Franciſci, qui inſtituta ejus profitetur.
Monarchia	Dominatus unius.
Moneta falſa	Nummus adulterinus.
Monetarius	Qui monetam cudit.
Monialis	Virgo Deo ſacra, dicata, ſacrata.
Monoculus	Luſcus, cocles.
Monſtra	Exemplum.
Monſtruoſitas	Inuſitata forma.
Moralia	Morum præcepta, res morum.
Moralitas	Morum conditio
Morbus caducus	Morbus comitialis.
Morſellus	Bucella.
Mortale peccatum	Crimen letiferum, mortiferum capitale.
Morticina	Cadavera.
Mortificare ſe	Corpori ægre facere, in ſemetipſum durum ac ſævum eſſe, acriter ſibi imperare, acriter animum frangere.
Mortificatio	Corporis afflictatio, aſperitas vitæ voluntaria.
Moſqueta	Tormentum minus, ſclopetum.
Moteta.	Cantio ſacra
Motu proprio	Sua ſponte.
Multivarius	Varius.
Multoties	Sæpenumero, ſæpe, identidem.
Multùm anté	Multo ante.
Mundanæ res	Caducæ, perituræ, profanæ, infimæ, fugaces, inanes, mortales, fluxæ, fragiles, humanæ res.
Mundus pro	Rerum fluxarum blandimenta & illecebræ; item *pro* turba & colluvie improborum.
Murarius, murator	Murorum ſtructor.
Murenula	Torques aureus.
Muſcata nux	Nux odorata, aromatica.
Muſica Inſtrumentalis	Cantus nervorum & tibiarum.
Mutatio temporum	Inclinatio temporum.
Mutire	Hiſcere.
Mutuare, & mutuò dare	Dare pecuniam mutuam.
Mutuò accipere	Pecuniam ſumere mutuam, mutuari pecuniam, utendam accipere.
Natatus	Natatio.
Nativitas	Natalis, ortus.
Naturaliter mori	Morbo extingui, ſua morte.
Natus pro	Filius.
Naufragare	Naufragium facere, naufragio interire.
Naumachia	Prælium navale.
Nec autem, vel minus autem	Nec verò, minus vero.
Neceſſe habere re aliqua	Alcui opus eſſe re aliqua.
Neceſſitare	Neceſſitatem imponere
Negativa, affirmativa	Negantia, ajentia.
Neotericus	Recentior, novitius.
Nepos ex fratre, ſorore	Fratris *aut* ſororis filius.
Nequitioſus	Nequam, improbus.
Neutralis	Neutrius partis, à ſtudio alienus partium.
Neutralitas	Partes mediæ.
Nexus pro	Vinctus, captivus.
Nigreo	Nigror.
Novus homo novus	Homo novus.
Nox petit	Nox appetit
Nodum ſella	Sella familiaris ad exonerandum ventrem.
Noxius pro	Noxius, infeſtus.

Barbara.	Latina.
Nomenclatura	Nomenclatio.
Non diu post	Non ita multo post.
Non vero	Non autem.
Noscere jam hominem disco	Perspicio jam hominis animum.
Notarius	Scriba, librarius, obsignator testamenti.
Nothus	Incertô patre natus.
Notificare	Aperire, significare.
Notorie	Apertè.
Notorius	Apertus, manifestus, evidens.
Nova	Nuntii.
Novelle	Commentarii rerum novarum.
Novendecim	Undeviginti.
Novercari	Adversari, repugnare.
Novuter	Nuperrime, nuper.
Novitius ✝ pro	Tyro, Candidatus Religiosæ Familiæ, qui nuper nomen dedit in familiam sacram.
Nullatenus	Nequaquam, neutiquam, nullo pacto, modo, nulla ratione, minime.
Nullibi	Nusquam.
Nullo labore	Nullo negotio.
Numerarius	Rationum magister.
Nummularius	Trapezita.
Nuntium	Nuncius.
Nuntium certum, vel proprium mittere	Mittere certum hominem.
Nusquam	Nusquam.
Obfuscare	Obscurare, infuscare.
Objectum	Res objecta sensibus.
Obiter *	In transcursu.
Obligatio ✝ Versicherungs-Brief.	Induciam dare, *vel* accipere.
Obligationem de se dare	Nomina facere.
Oblivium, Poëtice	Oblivio.
Oblivioni tradere *	Oblivioni dare.
Obnixe rogare	Enixe rogare, obsecrare, omnibus precibus orare, petere.
Obryza, Probier-Stein	Obrussa.
Obsequium * pro	Officium; *nam pro* indulgentia patris nimia *bonum est.*
Obsidium	Obsidio.
Obtenebrare	Obscurare, caliginem offundere.
Obviare	Obviam procedere, ire, venire, occurrere.
Obviatio	Occursatio.
Occasione tuâ bonâ	Oblata facultate, quod commodo tuo fieri possit.
Occasionaliter	Occasione *vel* fortuito.
Occidere velle alterum	Vitam alterius appetere.
Occidere se	Adferre sibi manus, mortem conciscere.
Octavum, octavus decimus	Duodevigintis, duodevicesimus.
Octuagesima, octuagesimus	Octoginta, octogesimus.
Oculus inspectio	Oculorum fides, testimonium.
Oculariter	Oculorum judicio, fide.
Odibilis	Odio dignus.
Odisse cane pejus & angue	Malè, pessimè odisse.
Odisse odio Vatiniano	Odio capitali diffidere ab altero.
Odoramentarius	Unguentarius.
Odoramentum	Odor.
Officiales	Magistratus ministri.
Officina *	Opificum taberna.
Officiositas	Officium, studium.
Officium acceptare *	Suscipere munus publicum.
Offatus.	Odoratus.

Omnes

Barbara.	Latina.
Omnes usque ad unum	Ad unum omnes.
Omni ex parte	Usquequaque.
Omnifariam	In omnes partes, quavis ratione.
Omnifarius	Cujusque modi.
Omnigenus, Poeticè	Omnis generis.
Omnimode	Omni modo, ratione, omnibus modis.
Opacitas	Locus opacus.
Opera pro	Ludus scenicus cantû peragi solitus, Drama musicum.
Opera bona	Officia virtutis, piæ actiones.
Opinionem malam habere de aliquo	Male existimare de altero.
Opto tibi felicem successum rei	Hanc rem feliciter tibi, *vel* prospere evenire cupio.
Opus habere re	Re mihi opus est.
Orationis filum abrumpere	Incidere orationem.
Oratio mentalis	Tacita precatio, mente concepta.
Oratorium pro	Locus precibus dicatus.
Ordinare	Præscribere.
Ordinariè	Plerumque.
Ordinatio pro	Præscriptum, imperium, imperata.
Ordines suscipere	Sacris initiari, Sacerdotio inaugurati.
Oretenus	Coram verbis suis.
Orientales vel occidentales populi	Gentes, quæ ad Ortum & Occidentem terras colunt.
Originale pro	Archetypon, Prototypon.
Originale peccatum	Labes ab ortu nobis ingenita, innata.
Orphanus	Pupillus, pupilla, orbus.
Ossitantia	Oscitatio, inertia.
Ostensio	Significatio.
Otiositas	Cessatio, desidia, socordia
Pacatè pacificè	Tranquillè.
Pacisci	Pacisci, pactum inire.
Paganus	Prisca superstitionis sectator, falsorum Numinum cultor.
Palleo	Palleo, exalbesco.
Pallescо	Pallor.
Palliatus	Valli, sudes, pili murales.
Palmarum dies	Ramalia, Palmaria sacra.
Palpare manibus	Manibus explorare.
Panifex	Pistor.
Papa	Romanus Pontifex.
Papyrus	Charta.
Paradisus	Beatorum sedes sempiternæ.
Parcitas	Parsimonia.
Parentatio	Laudatio funebris.
Parentela	Cognatio.
Parasceve dies	Dies redempti orbis memoria sacer: dies anniversaria passi pro nobis Dei ac Hominis memoria sacer.
Pariformiter	Similiter
Parlamentum	Senatus regni.
Parochia	Parœcia.
Parochialis, parochianus	Curionis sacri fidei commissus, subjectus curioni sacro.
Parcohus	Curio sacer.
Paroxismus febrilis	Commotiuncula febrilis.
Parricidatus	Parricidium.
Partialis	Partium studiô abreptus, qui hominum, non causarum totus est, apud quem gratia vim æqui habet.

Barbara.	Latina.
Partialiter	Ex parte aliqua.
Particularis	Singularis, peculiaris.
Particulariter	Singillatim, figillatim.
Particulatim	Speciatim, feparatim, per partes.
Parùm ante	Paulo ante.
Parvi facere	In minimis ponere.
Parvo labore	Nullo negotio.
Parvum esse	Statura esse humili
Parvus est in oculis suis	Modestissime de se existimat.
Pasquillus	Libellus famosus, criminosus.
Passagium	Transitus, iter.
Passibilis	Patibilis, &c.
Passibilitas	Natura perpessioni subjecta.
Passio Christi	Historia Servatoris, nostra causâ cruciatus ac mortem passi.
Passionatus,	Ira, odio, invidia perturbatus.
Passiones	Animi motiones, perturbationes.
Passus pro	Litteræ publici *aut* liberi commeatus.
Pastinare	Fodere
Pathetice pro	Diserte, expresse.
Patiens	Æger, ægrotus
Pati jacturam	Detrimentum accipere, *vel* incommodum.
Patientiam habere cum aliquo	Patienter ferre mores alterius, *vel* accipere non repugnanter
Pati deliquium	Animo linqui.
Patrinus	Sponsor, pater lustricus.
Patriota	Civis popularis, gentilis.
Patronatus Ecclesiæ	Jus designandi sacerdotem in usu templi.
Pavefacere	Pavorem incutere, metum injicere.
Pausa, pausare	Quies, respiratio, requiescere, respirare inter canendum.
Peccaminosus	Scelestus, vitiosus.
Peccator, peccatrix	Scelerum reus, rea.
Peculari	Depeculari.
Pecunia parata	Pecunia numerata, pecunia præsens.
Pecuniam accipere ad interesse	Fœnori accipere pecuniam.
Pecuniam corradere	Pecuniam conficere, redigere ex re aliqua.
Pedellus	Minister publicus Academiæ.
Pelliceum	Vestis ex pellibus.
Penitiores litteræ	Litteræ interiores.
Penultimus	Postremo proximus.
Peraccidens	Casu, temere, fortuito.
Perceptores	Publicani, tribuni ærarii.
Per dies singulos	In dies singulos.
Perdonare crimen	Condonare.
Peremptorie	Sine provocatione, dempto omni comperendinandi jure.
Perfectionaliter	Perfecte.
Periodus	Ambitus verborum.
Permanere in sententia	Sibi constare.
Permittere.	Pati, ferre.
Perniciaiter	Perniciosè.
Perpendiculariter	Ad perpendiculum.
Perruca	Crines adsciti & fictitii.
Persecutio Christianorum	Vexationes & funestæ clades populi Christiani, quæstiones cum magna sævitia in Christianos habitæ.
Persecutor Christianorum	Nominis Christiani hostis.
Persona ☩ pro	Homines, capita: *pro* larva, *aut* muneris gerendi habilitate, *plebium est.*

Barbara.	Latina.
Personaliter se sistere	Coram adesse.
Perspective	Tubus opticus.
Pertinentia	Omnia, quæ pertinent ad aliquid, ut prædia fundi.
Pertinet ad me liber	Meus est liber.
Pertingere	Pertinere.
Pertransire	Permeare.
Perversio	Eversio.
Pestiferus	Pestifer.
Pestis cessavit	Abiit pestis, *vel* pestilentia remisit.
Phantasia	Homo fanaticus.
Phantastice loqui	Aliena loqui.
Phlebotomare	Chartæ plagula.
Phlegmaticus	Mittere sanguinem, venam incidere, secare.
Pica pro	Cui pituita molesta est, pituitosus.
Piguerare	Absurdus prægnantium appetitus.
Piissimus, pientissimus	Oppignorare.
Pileum deponere	Maxime pius.
Pileum apponere	Caput aperire.
Pilulæ	Caput operire
Pinnaculum	Catapotia.
Pinsere panem	Pinna.
Piscatio	Panem coquere.
Placiditas	Piscatus.
Plagare	Lenitas.
Planctus	Saucire, plagis vulnerare.
Plantare arbores	Plangor.
Plantarium	Arbores serere.
Plasmare	Plantarum seminarium.
Plausibiliter	Fingere.
Plebanus	Cum plausu, applausu.
Plenarius	Curio sacer.
Plenipotentiarius	Plenus, integer, perfectus.
	Legatus cum auctoritate, *vel* plena agendarum rerum potestate instructus.
Pleuritis	Lateris dolor.
Plicare	Complicare.
Pluries	Sæpius.
Podagra laborare	Ex pedibus laborare, dolore articulorum cruciari, ardere doloribus podagræ.
Pœnitentiam agere	Resipiscere, ad frugem redire, dolere de admissis criminibus, vitia virtutibus emendare.
Pœnitentiam injungere	Piaculum imponere.
Politia	Institutum civile.
Politica	Prudentia civilis.
Pompaticus	Magnificus.
Pomposus	Splendidus, magnificus.
Pomum † pro	Malum; *nam* Pomum vox est generica omnis speciei.
Ponderare aliquid	Pondere, trutina examinare.
Ponere casum	Proponere quæstionem, *vel* ponere.
Ponere loco alterius aliquem	Sufficere alteri alterum.
Populosus	Celeber, frequens.
Porcelana vasa	Murrhina, *aut* vasa Sinensium fictilia.
Præsul	Portis frequentibus.
Portarius	Janitor
Portatile	Quod portari potest, solet.
Positive velle	Absolute, præcise velle
Posito, quod ita sit	Fac, ita esse; finge, rem ita habere.

Barbara.	Latina.
Positura	Status, *vel* Species.
Possibilis, e.	Quod fieri potest, si res facultatem habet; quantum consilio effici potest.
Possibilitas	Facultas, vires.
Posta	Veredarii equi, * meritorii. *
Postilla	Commentarii Evangelii, explanatio Evangelica.
Postscriptum	Appendix extremæ epistolæ adjuncta.
Potare alium	Potum præbere.
Potentatus *	Potestas, dominatio.
Practica	Usus, experientia.
Practicare	Exercere, facere *v. g.* medicinam.
Practicus	Solers, industrius, exercitatus.
Prabenda	Fructus annuus Sacerdotiorum.
Praecedentiam habere	Principatum habere.
Præcipitantia	Repentinus animi motus.
Præcisè	Absolutè, simpliciter.
Præconcepta opinio	Concepta prius, præcepta.
Prædecessor.	Antecessor. *
Prædestinatio	Decretum Dei hominem ad sempiternam felicitatem destinantis.
Prædicantes	Præcones sectarii.
Præeminentia	Conspicua præ cæteris dignitas.
Præexistere	Prius existere.
Præfatus autor	Supradictus, laudatus.
Præfigurare	Imagine prius exprimere; repræsentare.
Prefocare	Suffocare.
Prægnans causa	Gravis causa, res magni momenti.
Præhabere	Anteferre.
Prælatus	Præses, Antistes, Præsul.
Præmeditatè	Consulto & cogitato consilio.
Præmentionatus, prænominatus	Is, de quo dixi, commemoravi, de quo supra memini, *aut* mentio facta est.
Præmiare	Præmia tribuere, præmiis donare.
Præ oculis habere	Versatur mihi ante oculos.
Præpositura	Præfectura sacra.
Præpositus, simpliciter	Præpositus ædi sacræ, Collegio.
Præprimis	Imprimis, cumprimis.
Prærequirere	Requirere ante alia.
Præsagium	Præsagitio, præsensio, prædictio rerum futurarum.
Præsentaneus	Præsens.
Præsentare	Repræsentare.
Præservare se à morbo	Morbum antevertere; valetudinem tueri, servare.
Præsidens	Præses.
Præsumere † pro	Multa sibi sumere, audere, arrogare sibi; nam *pro* prius sumere *probum* est.
Præsumptuosus	Arrogans, immodicus æstimator sui.
Præsupponere	Pro certo ponere, pro concesso probatóque sumere.
Prætendere pro	Postulare.
Prætendens Regni	Regni competitor.
Prætensio;	Postulatum, postulatio.
Prætextu alique	Per speciem, simulatione, sub specie, obtentu, per causam, nomine amoris, honoris &c.
Prætextus *	Simulatio, species, nomen, obtentus.
Prævalere	Viribus superiorem esse, superare, vincere.

Barbara.

Pransus sum
Praxis
Primatus
Primas
Primatus
Primitus
Primogenitus
Primogenitura
Primordialis
Principare
Principaliter
Principissa
Prior pro
Priorissa
Prioritas
Privare
Privilegiare aliquem
Privilegiati

Probam dare, vel facere

Probare pro
Processio

Processionaliter ire
Processionem ducere

Processum alicui facere
Processum perdere
Processus criminalis

Processus impensas solvere
Processus judicialis
Pro contractu
Proculcare
Procul distare
Prodigalis
Prodigalitas
Prodigaliter
Prodire
Proditorie
Proemere finalis
Pro & contra
*Profectus * pro*
Professor
Proficuus, proficue
Profunditas
Prognosticatio
Prolificare
Prolixe pro
Prolixitas orationis
Prolongare tempus
Prolongatio
Promanare
Pro mea est
Pro mea persona
Promittere præsentiam suam in cana
Promotor

Latina.

Prandi.
Usus, consuetudo, exercitatio.
Principatus.
Princeps civitatis, Optimates, primarii Viri.
Princeps ordine ac dignitate.
Primum, olim.
Natu maximus.
Jus natu maximi.
Ad primordia pertinens.
Dominati, imperare.
Potissimum, præcipue.
Femina Princeps.
Præfectus monasterii.
Antistita sacrarum Virginum.
Prior locus.
Privatim.
Immunitate aliquem donare.
Privilegio nominatim affecti, donati immunitatibus.
Dare documentum, specimen *aut* periculum facere.
Periclitari, experiri, periculum facere.
Supplicatio publica, longus procedentium in supplicatione ordo, processus sacri ordinis in publicum.
Procedere in supplicationem.
Ducere supplicantium agmen, ducere solemnem pompam ad templum.
Intendere litem.
Causa cadere, litem perdere
Causa, judicium capitale, causa capitis, vel judicium capitis.
Privatum periculum judicii.
Causa judiciaria, lis, disceptatio fori.
Ex pacto, conventu.
Conculcare.
Longè abesse.
Prodigus.
Profusio, effusio pecuniarum.
Prodige, effuse, per luxum.
Fortunas abligurire.
Prodigorum more.
Ferre fructus.
In utramque partem, ultro citróque
Progressus, progressio.
Magister, Doctor.
Ultrà ultiter.
Profundum, vel altitudo maris, luminis.
Prædictio, divinatio.
Proëm dicere.
Pluribus verbis
Oratio copiosa, orationis circuitus.
Tempus prorogare, tempus dare.
Prolatio diei, prodigium temporis.
Emanare, profluere.
Mecum fecit illud.
Quod ad me attinet.
Promittere ad cœnam, ad convivium convivas.
Patronus, amplificator dignitatis.

Pro-

Barbara.	Latina.
Promovere, simpliciter	Provehere; promovere ad gradum sublimiorem augere, amplificare dignitatem.
Promtitudo	Promptus animus, voluntas, animi alacritas.
Pro nihilo	Gratis.
Pro nunc	In præsentia.
Pro exordii	Exordii.
Propalare	Divulgare, in vulgus edere.
Prope jam facta est res	Res ad finem ita est.
Propensitas	Propensio.
Properanter	Festinanter.
Perperus	Præproperus.
Propheta, Prophetissa	Vates divinus, sacer, vates divina.
Prophetare	Vaticinari, prædicere, præsentire futura.
Prophetia	Vaticinatio, prædictio, oraculum.
Proponere conditiones	Ferre conditiones.
Proponere aliquid in Senatu	Referre ad senatum, ad populum.
Proponere sibi aliquid faciendum	Inducere animum, constituere, decernere.
Proportionaliter	Pro rata parte, pro facultate, proportione.
Proportionatus	Congruenter factus.
Proprietarius	Pollicitor.
Proprio Marte, propria manu	Suo Marte, manu sua.
Prosa	Oratio soluta.
Prorsum	Prorsus.
Protectio	Defensio, tutela, clientela, præsidium, patrocinium.
Protector	Defensor, Patronus.
Pro tempore * pro	Nunc, *vel* hoc tempore; *nam si pro* ratione temporis *ponatur, proboum est.*
Protervia	Protervitas.
Protestari contra	Intercedere,
Protestatio contra facta	Intercessio.
Protocollum	Adversaria.
Protonotarius	Archigrammateus.
Protoplasti	Primi parentes generis humani.
Provenius *	Fructus annui.
Provisio † pro	Res frumentaria, alimenta, annona.
Proximare	Propinquare.
Proximior	Propior.
Proximus † * pro	Alius quisque.
Psalmi	Divina Davidis carmina.
Psaltrius	Psaltes.
Puellaris	Virgineus.
Pugnantia	Repugnantia.
Pullatus	Atratus, pullus.
Pulmentarium	Pulmentum.
Pulpitum	Suggestum.
Punctare	Punctis notare.
Punctum honoris	Honoris apices.
Puppa	Oblectamenta puerorum.
Purgare, purgatio, simpliciter	Alvum purgare, alvi purgatio.
Purgatorium	Pinculares flammæ.
Purificatio	Expiatio.
Puritas	Elegantia, *vel* munditia.
Puriter	Pure.
Purus Grammaticus † pro	Merus Grammaticus, nihil nisi Grammaticus.
Pusillanimis	Timidus, animo fracto, humili, abjecto.
Pusillanimitas	Animus abjectus, angustiæ pectoris, parvus animus.

Qua-

Barbara.	Latina.
Quadragesies	Quadragies.
Quadrangularis	Tetragonus.
Quadrat hoc in eum	Hoc cadit in eum.
Quæstionare	Quæstionem instituere.
Quæstionem proponere	Quæstionem ponere.
Qualificatus	Habilis, idoneus, dotibus ad rem instructus.
Qualiscunque	Qualiscunque.
Qualitates egregiæ	Dotes animi egregiæ.
Qualitercunque res cadat	Utcunque erit, *vel* res cadat, cedat.
Quamdiu mundus erit	Dum mundus erit ac hominum genus.
Quamdiu mundus stat	Post homines natos, post hominum memoriam.
Quamprimùm potest fieri	Primo quoque tempore.
Quandoque † pro	Interdum, nonnunquam.
Quantitas vini, frumenti	Numerus, vis, modus ingens frumenti.
Quantocius	Quamprimum.
Quaternio	Quatuor paginarum charta.
Quatuor tempora	Annuæ commutationes temporum quadripartitæ.
Quercinus	Quernus.
Querere	Queri
Querulosus	Querulus.
Quid fiet cum illo	Quid fiet illi, *vel* illo.
Quid habeo tecum	Quid rei mihi est tecum.
Quidquid sit	Utcunque res se habeat, *vel* quoquo modo.
Quietantia	Syngrapha, cautio.
Quoad corpus	Secundum corpus.
Quomodo stat?	Quid agitur?
Quotannis es?	Quot annorum es?
Radicare	Radices agere.
Rancor	Acerbitas animi.
Raptus pro	Alienatio sensuum.
Raquetum	Ignis artificiosus, missilis.
Ratificare	Ratum habere, facere.
Ratificatio	Approbatio, confirmatio.
Rationalis	Ratione utens, particeps rationis.
Rationabiliter	Prudenter, ratione probabili, certa conjectura.
Ratio status	Rationes & utilitates Reipublicæ.
Raucedo	Vox obtusa, ravis.
Rauce scere	Raucum fieri.
Ravelinum	Opus exterius, *aut* moles à vallo divulsa, & aqua circumfusa.
Reactio	Actio reciproca.
Realiter	Revera, reapse.
Reatus	Culpa, crimen.
Rebaptizare	Sacro fonte iterum tingere.
Rebellare	Desicere à Republica, novis rebus studere.
Rebellis	Seditiosus, factiosus.
Rebus sic stantibus	Rebus ita se habentibus.
Recapitulare	Repetere summa rerum capita.
Recenter	Recens.
Receptor, seu perceptor	Collector, vectigalibus præfectus, quæstor.
Recessus Imperii	Comitiorum decreta, sanctiones Imperii.
Recidivare	In morbum recidere, *vel* de integro incidere.
Recidivum pati	ut supra.
Reciproce	Mutuo, vicissim.

Barbara.	Latina.
Recommendare	Commendare.
Recompenſare	Compenſare.
Recordatione hominum	Poſt memoriam hominum.
Recreatio pro	Remiſſio animi.
Rectio venit	Commodum adeſt.
Rectitudo.	Recta *vel* incorrupta rei ratio.
Redargutio	Confutatio, reprehenſio.
Redemptor noſter	Vindex, parénsque libertatis noſtræ.
Reditus	Vectigalia, fructus annuus.
Reditus regionis Magiſter	Quæſtor Provincialis.
Reduplicare	Conduplicare.
Refectorium	Cœnatio, cœnaculum.
Refrendariis	Qui ſupplices libellos offert Regi, Magiſter libellorum ſupplicum.
Refestinare	Remeare.
Refibulare •	Fibulam ſolvere.
Refirmare	Denuo firmare.
Reflexionem facere	Rationem ducere, habere abſentis.
Reflexio	Accurata conſideratio, deliberatio.
Refocillare •	Recreare, reficere.
Reformare Religionem	Inſtaurare, Religiones è ſolutiore diſciplina ad veterem ſanctimoniam revocare.
Refrigerium	Refrigeratio.
Regalia	Res regiis juribus debitæ.
Regaliter	Regifice, regiè.
Regeneratio	Generatio nova.
Regentes	Qui in procuratione regni *vel* præfecturarum ſunt.
Regere ſe non poteſt	Impotenti eſt animo.
Regimentum militum	Legio.
Regimen militum	Legio.
Regiſtrare	In tabulas referre.
Regiſtrum	Index *aut* Commentarius rerum urbanarum, tabulæ publicæ.
Regit accuſativum	Jungitur cum Accuſativo, petit Accuſativum.
Regnicola	Regni incolæ.
Regulare ſe	Conformare ſe ad alicujus voluntatem.
Regulares milites	Milites legionarii.
Regulariter	Secundum legem, normam, *aut* ferè, plerumque.
Rejicere culpam in aliquem	Derivare culpam in aliquem.
Reiterare	Iterare.
Reiteratio	Iteratio.
Relatio pro	Nuncius, fama, rumor, memoria.
Relative	Comparatè ad alios.
Religionis exercitium liberum	Sacrorum, rituumque ſuorum uſus non impeditus.
Religioſitas	Pietas erga Deum.
Remediare	Mederi, ſanare.
Remiſſionem peccatorum petere	Petere veniam delicti.
Remittere peccatum	Gratiam delicti facere, delictorum veniam dare, culpam condonare.
Remorſus conſcientiæ	Pungentes animi ſtimuli, morſus.
Renunciare ſæculo	Rebus caducis nuncium remittere.
Reparare damnum	Sarcire damnum.
Repatriare, repedare	Redire in patriam.
Repetere idem & inculcare	Decantare.
Repertorium	Indices.
Reponere frumentum in uſus futuros	Frumentum condere.
Repræſentare perſonam Regis	Induere perſonam regis.

Barbara.	Latina.
Repressalia	Mutuæ belli offensiones, Clarigatio *secundum quosdam.*
Repudium	Repudiatio.
Repulsio	Repulsa.
Reputationem tueri	Existimationem suam tueri.
Requiem legere	Sacrum funebre facere, justa Christiano ritu ad aras petagere.
Res est in eo statu	Res in eum adducta est locum.
Res est sic	Res sic se habet.
Reservatio mentalis	Reservatum mente.
Residentia	Regni sedes, Regia.
Resignare	Abdicare se munere publico.
Resipiscentia	Vitæ emendatio.
Resistentia	Repugnantia.
Resistentia	Potentia resistendi.
Resistitiva potentia	Animum inducere, consilium capere.
Resolvere se	Animi propositum.
Resolutio	Vir prompti consilii & expediti.
Resolutus homo	Sonus repercussus.
Resonantia	Comparate.
Respectare	Hac ratione, mente, consilio.
Respectu hoc	Ponere reverentiam adversus Principem, exeut. animis reverentia.
Respectum omittere	Noxia verecundia impediri.
Respectu humano vinci	Instaurare, instauratio.
Restaurare, restauratio	Colligere se, animum sumere.
Resumere animos	Reviviscere.
Resurgere à mortuis	Dies anniversarius Christi revivisentis, Christi reditus ad vitam.
Resurrectio Christi	Revocare à mortuis.
Resuscitare	Par pari referre.
Retaliare	Comprimere frumentum.
Retinere frumentum in horreo	A tergo, pone subit.
à retro est	Memoriam rei repetere, recordari.
Retrocogitare	Convalescere.
Revalescere	Patefacere, rei indicium facere.
Revelare aliquid	Honorem habere, assurgere.
Reverentiam facere	Cautionem præbere, scripto fidem obstringere.
Reversales dare	Reverti.
Reversus sum	Recognitio.
Revisio	Inclinatio, conversio rerum.
Revolutio rerum	Conjungere iterum.
Reunire	Rigidus, difficilis.
Rigerosus	Pronus ad rixam.
Rixosus	Nervosè.
Robuste	Rubor.
Rubedo	Ruber, rubens.
Rubens	Stupor, tarditas animi, ingenii.
Ruditas	Leges perrumpere, violare.
Rumpere leges	Agricola.
Ruricola	Mysteria Christiana, sacra.
Sacramenta † *pro Sacra Scriptura*	Libri divini, divinæ litteræ; divinarum legum scriptorum monumenta.
Sacristanius	Ædituus, custos ædis sacræ, Sacrarium.
Sacristia	Vestiarium sacrum & locus instrumenti sacri, ac suppellectilis sacræ.
Sæpiuscule	Sæpe numero, sæpe.
Sagittare	Sagittam torquere, emittere.
Sagittator	Sagittarius.
Salarium	Superadum.

Barbara.	Latina.
Salescere	Converti in salem.
Salvator	Servator.
Salvificare	Servare, salvum reddere.
Salvificus	Salutaris.
Salvaguardia	Præsidium, *aut* tutela, *aut* perfugium & asylum.
Salvus conductus	Fidei publicæ testes litteræ.
Salutifer	Salutaris.
Sanctificare	Consecrare, sanctum esse jubere.
Sanctimonialis	Virgo Deo sacrata.
Sanguinare	Sanguine manare.
Sanguinem effundere † pro	Occidere, hostilem sanguinem fundere.
Sanguisuga	Hirudo.
Sapidus	Boni, grati saporis.
Sarcophagus *	Feretrum.
Satiei	Satietas.
Satrapa	Præfectus Provinciæ.
Satum	Seges.
Saturum esse vitæ	Natorum expleviſſe satietate vivendi.
Scabere caput	Perfricare caput.
Scabrositas	Asperitas.
Scandalum	Res mali, pessimi exempli, * offendiculum, offensio.
Scandalizare	Contagione malorum alterum evertere.
Scandalosus	Homo mali exempli.
Scandere carmen	Versum metiri.
Scholarcha	Scholis præfectus.
Scholaris	Scholasticus, bonarum artium studiosus.
Sciatica	Dolor, *aut* morbus ischiacus.
Scibile omne	Quod sciri *aut* intelligi potest ex omnium artium disciplinis.
Scienter	Sciens, prudensque id feciſti.
Sclavus	Mancipium.
Scopare	Scopis evertere.
Scopus † pro	Finis, propositum.
Scortatio	Effrenis libidinum usus.
Scribere discit pro	Discit pingere litteras.
Scribere falso	Scribere mendosè.
Sribere in librum recepti	Referre expensum.
Scriniarius pro	Magister, Præfectus scrinii regii.
Scrupulose	Nimis exigue & exiliter, *aut* religiosè.
Scrupulosus	Obstrictus Religione, religiosus.
Scrupulosus minime	Solutus religione animus.
Scrupulum habere	Impetum retardat suspicio latentiis in tam speciosa cogitatione mali, *aut* periculi; religione impedit.
Scrupulis angi	Anxietudine, æstu, solicitudinum pavore, animi fluctu, stimulis, pungentibus cutis.
Scrutinium *	Scrutatio.
Sculptor	Fictor.
Scurrilitas	Scurrarum joci.
Secessus	Recessus, locus remotus.
Secretarius	à Secretis, à libellis.
Secretarium	Locus causarum arcaniorum.
Secrete	Secreto.
Secularis † pro	Profanus.
Seculum † pro	Res fluxæ, caducæ &c.
Sectatio	Affectatio.
Sectatrix	Consectatrix.
Secum ipse loqui	In animo secum versare.
Secum loquuntur	Loquuntur inter se.

Barbara.	Latina.
Secundò	Iterum.
Secundum Lucam	Scriptore Luca.
Secundum possibilitatem	Pro virili parte, pro mea facultate.
Secundum virtutem	Ex virtute.
Secure	Tutò, sine cura, periculo.
Secus viam	Juxta viam.
Sedere ad mensam	Accumbere, accubare.
Sedere post fornacem	Ætatem domi agere.
Seducere.	Corrumpere mores, corruptelam illecebris irrerit
Seductio	Corruptio.
Seductor	Corruptor juventutis.
Semel aut bis	Semel iterumque.
Semel pro semper	Hæc semel dixisse sufficiat.
Semote	Remotis arbitris.
Senior fio	Ætate procedo, senesco.
Sensatus	Cordatus, judicio pollens.
Sensibilis, e.	Quod sub sensum cadit, sensu percipitur.
Sensualis	Voluptatum, quæ ad sensus pertinent, studiosor.
Sensualitas	Studium commodorum ac voluptatum, quæ cum sensus illecebra conjunctæ sunt.
Sensus litteralis	Ratio explanandi historica.
Seorsim	Seorsum.
Secessio	Divortium, dissidium.
Septentrio	Septentriones.
Septimana	Hebdomas.
Sequax	Qui sequitur.
Sequestrare	Apud sequestrum deponere
Serio	Graviter, affirmate.
Sermonem facere	Sermonem habere, verba facere.
Serrare	Serra dissecare.
Serva	Ancilla.
Servare conventa	Stare conventis.
Servitor	Servus, minister.
Servitudo	Servitus.
Servus judicii	Accensus, apparitor.
Sigillare Epistolam	Signare Epistolam.
Signanter	Diserte.
Significantia	Significatio.
Silentiarius	Silentii amans; *alias* minister arcanorum Principis.
Simonia	Sacrorum nundinatio, mercatus sacrilegus.
Simul tempore	Simul temporis ordine.
Sine omni	Sine ullo *v. g.* dubio.
Situari	Situm esse, positum esse.
Situatus est hic	Humatus, sepultus est.
Situatio	Situs loci.
Smegma	Smegma.
Solamen	Solatium.
Solatiosus	Plenus solatii, consolationis.
Sole meridiano clarius est	Clarissimum est.
Solemnitas	Dies festus, *aut* Pompa solennis.
Solemnizare	Festum diem agere.
Solvere alicujus nomine	Solvere ab aliquo.
Solvere vestem, panem	Solvere pro veste, vel panis pretium.
Solutionem petere	Appellare alterum de pecunia.
Somnolentus	Somniculosus.
Somnolentia	Langnor, sopor.
Sopitivum	Soporiferum.

Ser.

Barbara.	Latina.
Sordities	Sordes, avaritia.
Sortilegium	Sors.
Sospitator	Servator.
Spagirica ars	Ars dissolvendi & separandi metallum.
Sparsim	Pluribus in locis, non uno in loco.
Spatiari	Inambulare.
Species facti	Figura negotii, series.
Specificare	Designare speciatim.
Spectat ad me liber	Liber meus est.
Speculari, speculatio † pro	Meditari, commentari, meditatio, commendatio.
Spem dare alteri	Spem facere, in spem adducere.
Sperma	Semen.
Spurcitia	Lues, turpitudo.
Spiritualis liber, vir	Liber sacer, vir inprimis religiosus, insigniter pius.
Spondaici versus	Spondiaci, *Græce.*
Spontaneus *	Voluntarius.
Stadiodromus	Qui stadium decurrit.
Staffeta	Cursor expeditus extra ordinem.
Stannum † † Zinn	Plumbum candidum, album.
Standardum	Signum militare.
Stare à longè	Stare eminus.
Stare in luce alteri	Officere apricanti, obstruere luminibus.
Stare pro damno	Præstare alteri damnum.
Stare sibi in luce	Sibi docte.
Statuarius *	Qui signa fabricatur.
Status Imperii pro*	Ordines Imperii, Provinciæ.
Sternutatio	Sternutamentum.
Stipendiare	Stipendia dare, conducere.
Stipendiarius † Passive	Beneficiarius. *Cæs. Nam active pro* eo, qui solvit stipendia, *Livii est.*
Stipulari	Promittere.
Stratagema	Consilium *vel* inventum callidum Imperatoris, *vel* dolus, artificium militare.
Studere sine casu	Bonis litteris deditum esse, in artibus ingenuis versari, operam dare litteris.
Studia sine Casu altero	Doctrinarum studia.
Studio	Data, dedita opera, consulto, consilio, judicio ex composito, de *vel* ex industria.
Subalternare	Alternas superiorem *vel* inferiorem esse.
Subalternus	Inferior.
Subcontrariæ propositiones	Adversis contrariæ.
Subdiaconus	Hypodiaconus.
Subditi	Cives subjecti & subditi Regibus.
Sub eo pretextu	Ea simulatione, specie, nomine.
Subfeudare	Prædium beneficiarium in alium transferre.
Subhastare	Voci præconis bona subjicere, *vel* hastæ.
Subinde † pro	Interdum.
Subinnuere	Aliquo modo innuere.
Subintelligere, subaudire	Intelligere vocem non expressam.
Subjugatus	Qui in dominatu alicujus est.
Subitaneus *	Repentinus.
Subjugare	Subigere, sub jugum mittere.
Sublimare	In sublimi ferre, evehere.
Sublimitas	Excelsitas.
Sublimiter	Sublimi loco, gradu.
Submittere se legibus	Obtemperare legibus.
Submervare equos	Nervos incidere.
Subsannare	Sannis excipere, illudere.

Barbara.	Latina.
Subſtantia pro	Natura, *aut* fortuna.
Subſtitutus	Vicarius.
Subtunicale	Tunica interior.
Succeſſive, ſucceſſu temporis	Progreſſu temporis, ſenſim, ſubinde.
Succeſſores	Poſteri, qui ſuccedunt.
Succinctè	Breviter.
Succurſus	Adjutor.
Succurſus militares	Auxilia, ſubſidia, auxiliares milites.
Sufferentia	Tolerantia.
Sufficienter	Satis.
Sufficientia	Copia, quæ ſatis eſt.
Sufraganeus	Vicarius Epiſcopi.
Sultanus	Turcorum imperator.
Summa ſummarum	In ſumma, ſummatim.
Summare	Summam ducere.
Summarie	Faſtigium.
Summatas	Abundare, abundanter.
Superabundare, ſuperabundanter	In reliquum tempus.
Super aliud tempus	Efferre ſe, inflari.
Superbire	Qui vultu importuno eſt.
Superciliosus	Actiones liberæ, nullisque legibus præceptæ.
Supererogatoria opera	Obiter, negligenter.
Superficialiter	Extremitas.
Superfacies	Redundantia.
Superfluitas	Supervacaneus.
Superfluus	Cumulare.
Supernumerare	Præfectus inſpiciendis curatoribus.
Superintendens	Præſes, moderator Familiæ ſuæ.
Superior Religioſus	Principatus, Eminentia.
Superoratus	Inter cœnam, cœnandum.
Super menſam	Superans naturæ vires
Supernaturalis	Linteatus, lintea veſte indutus.
Superpeliceo indutus	Inſcriptio litterarum.
Superſcriptio	Superſtitem eſſe alteri.
Supervivere	Partes alicujus ſuſtinere.
Supplere aliquem	Libelli ſupplices.
Supplicatio	Ponere.
Supponere	Poſito hoc.
Suppoſito hoc	De quo ſupra dixi.
Supradictus	Vates ſacer ortus eſt.
Surrexit Propheta	Rejectæ actionem in aliud tempus.
Suſpendere actionem	Munere ad tempus abſtinere jubeor.
Suſpendi ab officio	Ratiocinatio.
Syllogiſmus	Ratiocinari.
Syllogizare	Congruentia, æqualitasque partium.
Symmetria	Cognatio naturæ & quaſi concentus & conſenſus. Cic.
Sympathia	Civis.
Sympatriota	Judæorum conventus.
Synagoga	Dignitas Oratoris publici civitatis.
Syndicatus	Orator civitatis, Orator in curia.
Syndicus civitatis	Cœtus ſacer Religionis cauſa collectus.
Synodus	
Tabefacere	Conficere, conſumere.
Tabernaculum pro	Sanctuarium auguſtiſſimo Chriſti corpori aſſervando.
Tabularius	Cuſtos tabellarum.
Taſſum dare	Modernam Italicam.
Taſſus pro	Menſura, modus, numerus Muſicæ.
Taxatiſſus	Tædio plenus.

Barbara.	Latina.
Talentum bonum	Naturæ animi dotes egregiæ, magnæ naturæ ornamenta, dona.
Taliter, qualiter	Utcunque
Tam bene, quam poteram	Pro virili parte, pro rei copia.
Tangibilis	Sub tactum cadens.
Tangit hoc me	Hoc ad me pertinet.
Tantillo ne quidem tempore	Ne punctum quidem temporis.
Tardatio	Tarditas, mora.
Taxare * pro	Reprehendere.
Taxare, seu taxam facere	Æstimationem facere, v. g. litem. æstimare.
Techna	Dolus, insidiæ.
Technicè »	Artificiosè.
Tegmentum	Tegmen, tegumentum.
Temperies	Temperatio.
Tempestuosus	Turbulentus.
Temporalia bona	Caduca, fluxa, res externæ.
Templum Cathedrale	Templum princeps, maximum.
Temporaliter	Ad tempus.
Temporizare	Servire temporibus.
Tempora gravia, vel mala	Temporum iniquitas, acerbitas.
Tempus carum	Annonæ caritas.
Tenebrosus	Tenebricosus.
Tenet apud se arcana	Tacere.
Tenet cum illo	Studet partibus ejus, sequitur, favet, stat ab illo, facit cum illo.
Tenetur hoc facere	Oportet, munus *aut* partes sunt ejus.
Tenoris præsentis	In hanc sententiam rationem scribere litteras.
Tentamentum	Tentatio.
Tenuitas	Mediocres *vel* tenues vires, facultas exigua.
Tepuitas	Tepor
Termino uti † pro	Voce, verbo, vocabulo.
Terminus †† pro	Certa constituta dies, diem laxiorem dare, statuere.
Terra firma	Terra continens.
Terre facere	Terrorem inferre, terrere.
Terreus	Terrenus.
Testamentum antiquum	Priscæ legis institutæ.
Testatio	Testimonium.
Testimoniales litteræ	Testimonium scriptum.
Textus autoris	Verba autoris, *aut* sententia.
Thalerus	Nummus uncialis, imperialis.
Theatrum belli	Sedes belli.
Theoria	Contemplatio & mentis agitatio.
Thesaurarius	Thesauri custos, ærario præfectus.
Thesaurizare	Pecuniam condere.
Thurificare	Thus adolere, incendere.
Tinctor	Infector lanarum.
Titularis Rex est	Nomine Rex est.
Titulare Regem	Regem salutare.
Tituli honorum	Vocabula honorum, nomina.
Titulum libro facere	Librum inscribere.
Titulus libri	Libri inscriptio.
Tonstrix *	Tonstricula.
Tonsuratus /	Ex ritu Ecclesiæ attonsus.
Tonus	Sonus.
Tormentare	Excruciare.
Tornator	Marmor.
Tornamenta	Ludi equestres.
Tortura	Tormenta, quæstio.
Totaus, to. aliter	Totus, penitus.

Barbara.	Latina.
Toxicum	Venenum.
Tractare casus conscientiæ	Explicare quæstiones de moribus.
Tractare male alterum	Accipere pessime, verbis, verbere.
Tractatio splendida	Lautum convivium.
Tractatus eruditus	Volumen eruditum.
Traducere in Latinum	Latine vertere.
Transactio	Compositio rei litigiosæ.
Transibit hoc non ita	Hoc sic non abibit.
Transmutatio	Immutatio.
Transparere	Translucere.
Transchare	Dapes scitè dissecare.
Treuga	Induciæ.
Tribulare	Affligere, vexare.
Tribulatio	Afflictio, calamitas.
Trigesies	Tricies.
Triginta octo, novem	Duodequadraginta, undequadraginta.
Trissinetum	Intritum vini aromaticum.
Trivialis schola	Schola vernaculæ linguæ, ludus puerilis.
Triumphator	Triumphans.
Tumba	Sepulchrum.
Turpare	Deformare
Typographia * pro loco	Typographeum.
Tyrannicida	Vindex & oppressor injustæ dominationis.
Tyrannizare	Sævire.
Vacantia	Longior vacatio à litterarum studiis, Litteraria autumni feriæ.
Vacuare	Exhaurire, vacuum facere.
Vacuum	Inanitas, inane.
Vagabundus	Vagus.
Valde serò	Multa nocte.
Valedicere *	Valere jubeo.
Valedictorius	Quo valere jubemus.
Valenter	Fortiter, viriliter.
Valere † pro	Potis.
Vallis miseriarum	Profundum miseriarum.
Valor *	Pretium.
Vane	Inaniter.
Vanitas mundi	Res inanes, fluxæ.
Vappa	Vinum fugiens.
Variabilis	Mutabilis, parum sibi constans.
Vasallagium	Jus fiduciarium.
Vasallus	Cliens beneficiario jure obstrictus.
Vaticinium	Vaticinatio.
Ubertim	Abunde, affatim.
Vecorditer	Vecordi animo.
Vegetativus	Quod viget vivitque anima infimi ordinis.
Vehementia *	Acrimonia, impetus.
Velox	Concitatus.
Vendicare	Vindicare.
Venditio publica	Auctio.
Venenosus	Venenatus.
Veneranter	Cum veneratione.
Venit considerandum	Est considerandum.
Venialia peccata	Errata leviora; quotidianæ vitæ mortalis macula minora piacula.
Ventositas	Quod habet inflationem magnam.
Ventus bonus	Ventus secundus.
Verbaliter	Verbo.
Verbotenus †	Ad verbum; nam positum pro verbis aliquid promittere, bonum & Latinum est.

Barbara.	Latina.
Verbum ſuum dare	Fidem dare, interponere.
Vergere ad honorem	Laudi eſſe.
Verificatum eſt	Probatum eſt.
Veritatem dicere	Verum dicere.
Verſari circa rem	In re verſari.
Verſificare.	Verſus facere, carmen condere.
Vertloquus	Veridicus.
Vernalis	Vernus.
Verſus veſperum	Ad veſperum.
Veſperas cantare	Veſpertinas preces canendo perſolvere.
Vexare aliquem	Joco exagitare aliquem, ludere aliquem doſis.
Vexatio, vexa pro	Jocoſa exagitatio.
Vexilifer	Signifer.
Vice-Rex	Pro-Rex.
Vice hac	Nunc, in præſens.
Vice una & altera	Semel atque iterum.
Vicibus tribus, multis	Ter, ſæpe.
Viciſſim amare	Inter ſe amare.
Victoriosè	Victrici manu.
Victualia	Annona, alimenta, commeatus.
Vide ne feceris	Cave, id agas.
Vidimatus	Relectus & approbatus.
Vigeſies	Vicies.
Vigilia defunctorum	Sacra funebria, pervigilium.
Vinculatus	Vinctus.
Vinum evaporatum, aceſcens	Vinum fugiens.
Vinum lymphatum	Vinum aqua miſtum.
Viror	Viriditas.
Virtuoſus	Virtute præditus, arte nobilis, conſpicuus.
Virunculus	Homuncio.
Viſibilis	Res, quæ ſub aſpectum venit, cadit.
Viſitare † pro	Inſpicere mores, diſciplinam.
Viſitator	Qui inſpectionem habet.
Viſus bonus	Oculorum acies acris & acuta.
Vite auſteritas	Victus, cultusque aſperior.
Vituperium	Vituperatio.
Vivere de proprio	Vivere de ſuo.
Vivere in pace	Quietam ætatem traducere.
Vivificare	Ad vitam revocare.
Ullibi	Uſpiam, uſquam.
Ultimatim	Denique; ad extremum, ultimo.
Ullatenus	Ullo pacto.
Ulterius	Longius, ultra.
Ultionem ſumere	Ulciſci.
Ultroneus	Voluntarius.
Unanimiter	Uno ore, uno animo, concordiſſime.
Unctionem extremam accipere	Sacro oleo extremum perungi.
Undequaque	Omni ex parte.
Unice † pro	Tantum, ſolum; *nam poſitum pro* ſingulariter *bonum eſt.*
Uniformis	Simplex.
Unigenitus	Filius unicus.
Unio	Concordia, amicorum & ſententiarum ſumma conſenſio.
Unire ſe	Conjungere.
Univerſaliter	Univerſè, generatim.
Uno tempore lætus, alio triſtis	Alias lætus, alias triſtis.
Unum & unum	Tabula *vel* abacus Pythagoricus.
Vocatio divina	Vitæ gradus divinitus nobis aſſignatus.

Barbara.	Latina.
Vocem habere in Capitulo	Jus suffragii ferendi in curia gaudere.
Volenter	Volenti animo.
Voluptuarius, voluptuosus	Voluptarius.
Vomitus	Vomicio.
Voracitas	Edacitas.
Votive	Ex voto.
Votum pro	Suffragium, sententia.
Votum emittere	Vota facere, suscipere, nuncupare, voti sponsione perpetua se obstringere, Deo se consecrare, dicare.
Usitatus	Usitatus, ad usum quotidianum comparatus.
Usualis	Fœnerari, fœnori dare pecuniam.
Usurare	Fœnerator.
Usurarius	Plerumque.
Ut plurimum	Cui, quare.
Ut quid	Vulnus adversum.
Vulnus pectore exceptum	Vulnus aversum.
Vulnus à tergo acceptum	Qui uxorem duxit.
Uxoratus	
Zelus animarum	Ardor, multos mortales ad Dei agnitionem adducendi, vel ad virtutem.
Zelare	Sancto ardore succendi, inflammari.
Zelotes	Strenuus salutis alienæ curator.
Zelotypia	Animus violatæ inter conjuges fidei suspicione agitatus.
Zephyrus	Favonius.
Zona	Cingulum.

INDEX VOCUM,

QUÆ

IN FORO MILITARI, CIVILI, SACROQUE

OBTINENT,

EX

Jano, Noltenio, d'Aquino, Seyboldo, Strada, Maffejo, Galutio &c.

COLLECTUS.

A.

Abgesandter
mit Commissionen und Creditiven

vom ersten Rang
Ablaß, Päbstlicher,

Abmarsch
darzu Befehl geben

zum Abmarsche blasen

Chamade schlagen

Abrechnung halten

Abschieds-Audienz haben

Abschneiden, einem den Rückweg
die Zufuhr
Abseegeln mit der Flotte
Absolviren von Sünden

Absolution, die priesterliche

Abstecken, neue Vestungswerke

Abt

Abschnitt in Münzen
Abtacken, ein Schiff
Actuarius

Abzugsgeld
Accidentien

Legatus, orator, nuntius solemnis.
Legatus mandatis, & plena agendi potestate instructus.
Legatus primi ordinis.
Noxarum condonationes à supremo Sacrorum Antistite concessæ.
Discessus militum; profectio; militare iter.
Vasa militari more conclamare; signum dare colligendi vasa.
Receptui canere, signum dare, signum buccinâ dare, tuba revocare milites.
Proclamare ad deditionem, colloquium hostium poscere.
Rationes subducere, rationes dispungere, edere.
Ultimum convenire principem, eum supremum discessus causâ alloqui.
Reditu aliquem excludere.
Commeatu privare, intercludere, prohibere.
Classe proficisci.
Vinculis criminum absolvere aliquem, culpæ expertem pronunciare aliquem.
Oratio, solemnis precatio, qua Sacerdos Numinis vice reo peccatorum veniam impertit.
Muris locum destinare. Designare mœnia, fossas.
Præfectus Monachorum, Monasterii Rector, princeps Monachorum.
Interni receptus, perfugia secundaria.
Exurmare navem.
Rectrix Virginum Deo sacratarum, quæ Collegio sacratarum Virginum, vel Virginibus Deo sacratis præest, annales sacratarum Virginum.
Census enumerationis causâ persolvi solitus.
Reditus fortuiti, sportulæ.

Accis

auf die frembden Waaren legen

auf jeden Eymer Wein legen

Accis-Cassa
Einnehmer
Actien

Adjutant

General-Adjudant
Admiral

Admiralität
Admiral-Schiff
Advent-Zeit

Advis-Jagd
Agenda der Kirchen

Agent, der etwas besorget,

Alternativ
Allarm machen
Allodial-Gut

Amnestie

Amts-Diener
Anker ablappen
lichten
vor Anker liegen

Anfallen, die Feinde vorwärts

rücklings
Anklagen, gerichtlich

auf Leib und Leben

wegen einer Rebellion

Anlegen, eine neue Stadt

Annehmen ad referendum
Anrechnen, einem etwas
Anrücken, näher an den Feind
lassen, die Soldaten zum Sturm
Ansagen, die Gerichts-Ferien
Anstalt machen zur Belagerung

Anstimmen, intoniren, das Gebeth, den
Gesang

Portorium, vectigal eorum, quæ consumuntur, tributum rerum ad victum & amictum pertinentium.
Peregrinarum mercium portoria constituere.
In singulas vini urnas portorii nomine statam pecuniam exigere.
Fiscus vectigalium.
Curator census à victu persolvi soliti.
Litteræ, quibus cavetur de pecunia socistati credita.
Adjutor castrensis, vigilum præfecti adjutor.
Adjutor Ducis.
Præfectus classis, prætor navalis, qui classi præest. Summus classium præfectus. Dux militiæ navalis, rei maritimæ præfectus.
Summus rei navalis senatus.
Navis prætoria.
Hebdomades, quæ anniversariam nascentis Christi memoriam præcurrunt.
Navis tabellaria, navis velox.
Liber, in quo continetur ratio Divini officii.
liber, in quo ratio in dispensandis salutis mysteriis tenenda præscribitur.
Curator negotiorum publicus, actor publicus.
Alternis vicibus.
Ad arma conclamare.
Prædium, vel fundus à clientelari nexu liber.
Lex oblivionis, dictorum factorumque omnium abolitio; plebiscitum, ne quæ præteritarum rerum mentio fiat.
Apparitor, minister Magistratus.
Rudentes succidere.
Anchoras tollere.
In anchoris navem tenere, in anchoris expectare.
In adversos hostes impetum facere, impressionem dare in adversos hostes.
Aversos proterere.
Deferre alicujus nomen ad senatum, in jus vocare, postulare legitimis, reum peragere.
Indicio capitis arcessere aliquem, arguere aliquem rei capitalis, in judicium capitis vocare.
Actionem perduellionis intendere, Majestatis postulare.
Coloniam deducere, coloniam constituere in aliquo loco.
Aliquid ad principis arbitrium referre.
Expensum alicui ferre.
Castra castris conferre.
Ad assultum educere militem.
Justitium indicere.
Quæ ad oppugnationem oppidi pertinent, comportare.
Voce præire, preces præire, sacros modulos.

An

Antipathie iſt zwiſchen mir und dieſem	Animô diſſideo ab hoc.
Anweiſen, die Winterquartiere	Hyberna conſtituere.
Anwerben, Soldaten	Copias comparare, ſcribere.
Appanage	Redituum portio, principibus natu minoribus aſſignata.
Appellations-Gericht	Summus ſenatus provocationum.
Approche	Acceſſus operum, viæ obſidionales, acceſſus militum, ductus obliqui, appropinquationes operum militarium.
dieſelben und die Schanz-Körbe ruiniren.	Apparatum & munitiones diſjicere.
die Soldaten ſtehen in denſelben im Waſſer	Milites in appropinquationibus paludibus & reſtagnantibus aquis pene innatant.
Approchiren	Vineas agere, adductibus ad urbem, propius muros accedere.
Archiv	Chartophylacium, ſcrinium cum litteris, memoria principum publica, tabularium rérum geſtarum, tabulæ publicæ, locus, in quo tabulæ & litteræ publicæ ſervantur.
geheimes	Tabularia ſanctiora.
Archivarius	Cuſtos tabularum publicarum, tabularii præfectus.
Armee, eine auserleſene	Lectus exercitus.
eine fliegende	Manus expedita, agmen expeditum.
mit derſelben ausbrechen	Caſtra movere ex aliquo loco.
ins Feld rücken	Excire ex hybernis copias.
Arquebuſiren laſſen	Compilitonum glandibus ſternendum aliquem obiicere.
Arreſtiren laſſen, eine Sache	Manu prætoria alicujus bona detinere.
Artillerie	Res tormentaria.
Obriſter darvon	Præfectus, tribunus cohortis tormentariæ, præfectus fabrum.
Attaque	Incurſio, incurſus.
Avant-Garde, oder die Vortrouppen	Anteceſſores, ſigna prima, acies prima.
dieſelbe führen	Primo pilo præeſſe; primum pilum ducere.
Audienz einem geben	Admittere aliquem, audire benignè attentéque.
keine bekommen	Alloquio excludi, ad colloquium non admitti.
Auditeur	Judex militaris, caſtrenſis, quæſitor cauſarum militarium.
Aufbringen, das Geld, zur Bezahlung der alten Schulden	Verſuram facere.
Aufſchlag, Accis vom Weine	Exactio vinaria.
auf die Schorſteine, Rauchfänge	Exactio focorum.
Aufſchub einem geben	Statuere alicui diem laxiorem.
vor Gericht bekommen	Poteſtatem ampliandi nanciſci.
im Gericht	Ampliatio judicii.
Aufſicher	Annonæ, redituum regionum curator.
Aufwerfen, Redouten	Ad extremas foſſas caſtella conſtituere.
Avocatoria	Edictum, decretum, quo cives, milites ſub extero Rege ſtipendia merentes domum revocantur.
Außbeuten aus den Bergwerken	Pecunia, quæ ex metallis redit.
Außeinander rücken, mit den Gliedern	Manipulos laxare, deducere.
Auſſenwerke an einer Veſtung	Munimenta exteriora, quæ manu adjuncta ſunt, opera munitioni præſtructa moles inſularum ſpecie à vallo divulſæ, & aquâ circumfuſæ.

Ausgabe und Einnahme zusammen-rechnen — Accepti expensique rationes subducere.
die Rechnung von derselben und von der Einnahme trift überein. — Ratio par est acceptorum & facti impendii.
Ausleihen, Geld auf Zinse — Fœnori pecuniam dare.
Ausmustern — Exauctorare.
Ausruffen durch ausgeschickte Herolde etwas lassen zum öffentlichen Verkauf ein Haus — Præconibus circummissis pronunciare.
Auction constituere.
Ædes proscribere.
Ausschreiben, einen Land-Tag — Comitia edere, indicere.
eine Proviant-Lieferung — Frumenti vecturas finitimis civitatibus describere.
Ausschuß vom Volk — Delecta manus, delecti milites.
Land-Ausschuß — Exciti ad defensionem provinciæ.
Auszug — Breviarium, compendium, commentarius brevis.
aus den Rechnungen — Breviarium rationum.

B.

Baar Geld — Pecunia præsens, numerata.
Bagage — Impedimenta militaria.
plündern — Impedimenta diripere.
den Marquetendern wegnehmen — Lixarum, mercatorumque sarcinas intercipere.
Bagage-Pferde — Jumenta sarcinaria, clitellaria.
Banco — Mensa publica argentaria. Ærarium mercatorum
Bann, einen darein thun — Devovere aliquem, exsecrari dito carmine, interdicere communione cœtus sacri, interdicere sacris, ejicere è cœtu sacro, usu sacrorum prohibere, exsecratione devovere, dirarum formulam promulgare, sacre in aliquem.
einen desselben entlassen — Pacem superum alicui reddere, communioni cœtus sacri restituere aliquem.
Banquier — Numularius, mensarius, argentarius, fenerator.
Baraquen der Soldaten — Tugurnola militum; raptim excitatæ militum domus. Tabernacula militum è tabulis.
Barrier — Cancelli lignei.
Bassa — Purpuratus v. g. Bosnensis. Administrator provinciæ apud Turcas.
Bastion — Propugnaculum, munimentum mœnium latere sustentans.
Bataillon — Cohors.
carée formiren — Agmen quadratum è milite constituere.
Batterie — Agger, tormentorum suggestus.
contra-Batterien — Suggesta tormentorum hostilibus opposita.
aufwerfen — Aggeres jacere, struere.
Bedecken, ein Land — Defendere provinciam à depopulatione.
die Fouragieret — Pabulatores tueri.
die See-Küste mit Schiffen — Oræ maritimæ classem disponere.
Befehl aus dem Consistorio — Decretum sacri senatus.
Beichten — Animum noxis expiare, obire consessum sacrum mysterium.

Beicht-

Beicht-Vater	Qui alicui à confessionibus est, qui alicujus animum moderatur.
Belagern	Circumvallare, includere.
aushungern	Macerare fame circumvallatos.
mit canoniren und bombardiren ängsti-gen	Magna vi pilarum, fragoréque tormentorum obsessis terrorem detrimentúmque inferre, injicere.
Beobachten, den feindlichen Marsch	Itinera hostium observare, explorare.
Besatzung verstärken	Præsidium majoribus copiis firmare.
Beschwerung, ohne deine	Quod commodo tuo fiat.
auf ein Gut legen	Imponere servitutem fundo.
von allen frey seyn	Omnium onerum nanciscì immunitatem.
Besetzen, die Päsle	Viarum, montium fauces milite insidere, præsidia in angustiis collocare, arctas vias milite & operibus munire.
die ganze Linie mit Trouppen	Totum opus militum corona cingere.
einen Ort mit Garnison	Præsidiis locum tenere.
Besoldung einem geben	Stipendium, attributam pensionem, officii pretium alicui constituere, numerare, ferre.
unterschlagen	Stipendium alicujus avertere, stipendio aliquem fraudare.
das Beste von einem suchen	Consulere alicui, consilio, opera, studio adesse alicui.
allen beyden zum Besten thun	Utriusque facere causâ.
sich des gemeinen Besten annehmen	Consulere communi saluti, dignitati.
zum allgemeinen rathen	In commune consulere.
Bethen, vor dem Tische	Mensam sacrare, mensam cibósque appositos precibus consecrare.
Privat-Beth-Kämmerlein	Ædicula, Sacellum; Sacrarium, locus privatæ pietati sepositus, dicatus.
Bettel-Brod	Victus præcarius.
Beweis, gründlicher	Argumentum gravissimum & firmissimum.
vornehmste	Puncta argumentorum.
den Beweis widerlegen	Argumentis aliquid refellere.
Beysteuer, welche aus freyem Willen beygetragen wird	Collatio gratuita.
Bezeugen, etwas vor GOtt und der Welt	Testari Deum hominésque.
Bilance halten	Æqualitatem potentiæ inter principes tueri, potentiam ita moderari, ut ne quis principum reliquos viribus opprimat.
Bilder der Ahnen	Ceræ.
Bille, Verordnung des Parlaments in Engelland.	Scriptum à supremo Angliæ Senatu Regi propositum, ut ei calculum addat, vimque legis conferat: Typus condendæ legis in Anglorum comitiis, constituto publica Senatus Anglici.
Billet	Codicilli, epistola minuscula, ceræ pusillæ.
der Soldaten Billet	Tessera hospitii militaris.
Blanquet	Charta vacua manu alicujus signata.
Bloquiren, eine Stadt	Assidere urbi, corona circumdare, mœnia exercitu circumvenire.
Bollwerk an den Vestungen	Propugnaculi agger, munimentum majus, propugnaculum.
Bombardiren, eine Stadt	Verberare urbem tormentis, injicere in urbem pilas ferreas nitrato pulvere fartas. Totius belli apparatu ad urbem agere.

Bombardierer	Librator tormentorum, mortariorum, ollarum ignitarum.
Bomben	Bolides igneæ, pilæ igniariæ. pilæ ferreæ nitrato pulvere fartæ. Candentes globi, in sublime protrusi. Missilis ignis globi. Tædæ, malleoli illiti pice: qui modus adhibebatur in oppugnationibus veterum.
Börse	Basilica mercatorum, locus mercatorum conventui destinatus, ædificium mercatorum conventui agendisque deliberationibus extructum.
Brander	Navis incendiaria, navis inferendis incendiis parata.
Brecho	Valli hiatus, disjecta mœnia, ruinæ monumentorum.
schiessen	Crebris tormentorum ictibus mœnia convellere, labefactare, ruinam minari edere, impressionem facere in muros.
reparirem	Muros quassatos raptim objectis saxis, vimineis fascibus reficere.
Breve, Päbstliches	Litteræ à Pontifice Romano publicæ scriptæ oder scribi solitæ.
Brevier	Liber precationum & hymnorum Sacerdotum, oder Clerici usibus destinatus. Codex precum in horas dicti solitarum.
Brief, ein eiserner	Fides publica,
Sieges-Brief	Laureatæ litteræ.
Steck-Brief	Litteræ facinorosi comprehendendi causâ missæ.
Urias Brief	Litteræ Bellerophonteæ.
an einen addressiren	Inscribere alicui perferendas litteras.
Brigade, oder Anzahl Fuß-Völker	Caterva, manus delectorum militum.
Brigadier	Præfectus alæ, ductor cateruæ.
Commiß-Brod	Panis castrensis, secundarius.
Schiff-Brod	Panis nauticus.
Brustwehre	Lorica, lorica post circitorum viam.
auf dem Walle machen	Pluteos vallo addere.
der das Bürgerrecht verlohren	Ærarius, capite census.
Buch, darinnen die Einnahme und Außgabe geschrieben wird	Codex accepti & expensi.
darinnen aufgeschrieben wird, was täglich vorgehet	Commentarius, annales.
Excerpten-Buch	Electorum commentarius.
Jahr-Buch	Fasti.
Buchhalter	Actor summarum, rationum Magister.
Buß- und Beth-Tag ist außgeschrieben	Solemnes, publicæ supplicationes ad deposcendam superum pacem indictæ sunt.

C.

Cadet	Secundo tertiove loco à nobili familia ortus.
Cadet in dem Krieg	Miles è nobilium cohorte.
Calender	Fasti.
Calendermacher	Fastorum auctor, oder qui siderum motus & statas temporum vices edocit.

Cammer, Königliche

die geheime.
erschöpfen
das Geld in dieselbe bringen
seine Rechnung bey derselben ablegen
grosser Geld-Mangel bey derselben.

Cämmerer, Fürstlicher
in einer Stadt
Oberst Kämmerer
Cammer-Herr
Cammer-Schreiber
Campagne eröffnen

Campement
Canonicat
Canonisiren

Canzler

Capellan

Capelle, oder Kirchlein
Capell-Meister

Capitain
der vornehmste
von der Garde
Capitain-General
Capital
ein todtes
Vermehrung desselben
Capitalien
Capitul der Thum-Herren
Capituliren
Capitulirung, die Kaiserliche

Carabiner
Carrossen

Cardinal

Cardinals-Collegium
Carousscl

Cartel

Cartel zur Auswechslung der Gefangenen machen
Carthaune

Ærarium regium, curia fisci, tribunal redituum Principis.
Ærarium sanctius.
Ærarium exhaurire.
In ærarium referre pecuniam.
Ad ærarium rationes referre.
Incredibiles angustiæ pecuniæ publicæ.
Curiæ fisci adscriptus.
Ærarii civici tribunus.
Cubiculi Regii, oder Principis Præfectus.
Regi oder Principi ab interioribus cubiculi.
Census curator.
Copias in campum deducere, copias extrahere ex hybernis, exercitum in expeditionem deducere.
Castra stativa.
Sacerdotium pingue, opulentum, amplum.
Sanctorum Ordinibus inserere, in numerum Sanctorum referre.
Præses fori regii, scriba Regis supremus & sanctior.
Qui sacri Curionis explet vicem, pastoris vicarius.
Ædicula sacra, Sacellum, Sacrarium.
Præfectus choro musicorum, oder canentium.
Centurio.
Primi pili centurio.
Præfectus prætoriano militi.
Supremus belli Dux.
Caput, sors.
Nummi vacui, pecunia nil lucri reddens.
Pecuniæ accessio.
Pecuniæ in fœnore positæ.
Senatus Sacerdotum.
Cum hoste convenire, conventa tractare.
Sanctio Imperatoria, lex, Regia; lex, in quam fidem suam obstringunt Cæsares.
Sclopus equestris.
Malleoli, olla ignaria ferramentis varii generis vel grandine ferrata conferta.
Purpuratus Pater, Purpuratus Romanus; is, quem rubens galerus ornat.
Senatus sacer Pontificis Romani.
Pugna equestris ludicra, de annulo ad metam proposito. Exercitatio equestris animi causâ instituta, dimicatio ludicra equestris.
Litteræ provocatoriæ ad pugnam singularem.
Pacto de transfugis & captivis permutandis. Captivorum commutationem recipere.
Tormentum æneum majus. Tormentum majoris moduli. Tormentum diverberandis muris aptum.

Caſematten — Cæcæ cryptæ. Imæ cryptæ ad latera propugnaculorum. Domunculæ militares occultæ.

Caſſaden gehen — Nocturna grassatio.

Caſſier zu Felde — Minister impensæ bellicæ, quæstor ærarii bellici, tribunus ærarius.

Caſtrum doloris — Mausolæum: Monumentum exsequiarum causa, contestando publico dolori positum.

Catechiſiren — Prima rudimenta sanctioris doctrinæ aliquem docere, imbuere aliquem fidei mysteriis.

Cathedral-Kirche — Ædes sacra primaria, ædes princeps.

Ceremoniel — Rituum aulæ & solemnium conformatio.

Ceremonien-Meiſter — Magister rituum & morum aulicorum, vel rituum sacrorum supremus moderator.

Chamade ſchlagen — Signum dare deditionis, deditionem offerre.

Chor in der Kirche — Sectio musicorum.

Chor-Hemde, Rock — Vestis, tunica linea.

Chur-Fürſten — Principes Imperii, qui suffragio suo Imperatores creant. Septemviri Imperii.

Chur-Prinz — Hæres Electoratus, in spem Imperii genitus, Princeps juventutis.

Circular-Schreiben ausgehen laſſen — Libelli circum Ordines missi.

Coadjutor eines Biſchoffs — Provincias publicis litteris de se aliqua edocere.

Collation — Adjutor Episcopi, in partem sacrarum curarum assumtus.

Collationiren — Modica, & vespertina cœnula, pomeridiana libatio.

Collecte — Recognoscere exemplum, libellos.

Collegium des Raths — Pecunia viritim collecta. Stipis voluntaria collatio.

Commando, abſolutes einem anvertrauen — Ordo senatorius.

ein ſcharfes halten — Summum Imperii, imperium liberum militare, nullis legibus aut conditionibus adstrictum alteri committere.

Acerbiore uti Imperio, disciplinæ militaris rigidum exactorem se præbere. Terrore magis minisque, quam benevolentia continere militem.

Commentherepen — Ordinis sacri præfecturæ, quæ vel ad Teutonicos aut Melitenses equites spectant.

Commiſſarius — Recuperator Principis, Regis à negotiis commutatis, cognitor causarum, rei inquisitor, quæsitor.

Supremus exercitus curator.

General-Commiſſarius — Procuratio rei mandatæ

Commiſſion — Actores fabularum, artifices scenici, histriones.

Comödianten — Peragere fabulam.

Comödie, eine ſpielen — Centuria.

Compagnie Soldaten — Pyxis nautica, arcula magneticam acum complexa.

Compaß zur See — Sceleris socii, facinoris administri.

Complices

Cam-

Compliment	Honor verborum, honorifica compellatio; verba officiis plena.
ohne Complimenten	Sine fuco & fallaciis, citra honorem verborum.
Concept, darinnen man bey einem stehet	Esse apud aliquem bono loco.
Conducteur	Redemptor operis, manceps operarum.
Conduite, eine leidliche	Mores facilliani.
eine gute an sich haben	Moribus se probare.
Cicero hatte alle sein Glück seiner eigenen Conduite zuzuschreiben	Cicero omnia incrementa sibi debuit.
Conferenz-Rath	Qui principi à consiliis est, in rebus, quas publicas appellamus. Vir è sacerrimo principis consilio.
Confisciren, die Güter	Facultates alicujus in publicum conferre, bona alicujus publicare, in publicum addicere, proscribere.
Connetable	Comes stabuli, summus rei bellicæ in Gallia præfectus, tribunus celerum.
Consistorial-Decret	Decretum Senatus sacri.
Consistorialis	Assessor sacri Senatus.
Constabler	Is, qui tormenta intendit; machinarum bellicarum librator.
Constellation	Astrorum, cœli affectio, siderum positus.
Consumptions-Accise	Vectigal eorum, quæ consumuntur, census rerum venalium.
Context	Nexus orationis & forma, verborum ambitus, connexa & cohærens inter se orationis series.
Contreband	Merces prohibitæ, interdictæ.
Contre-Marche	Itinera transversa.
Contre-Scarpe	Lorica, acclivè opus, fossa, vimine coopertæ, fossæ pars mœnibus adversa.
Controlleur	Rationum custos & vindex, redituum consignator.
Controversien, des Glaubens	Fidei capita, quæ in disceptationem vocantur.
Copie eines Briefes	Descriptio, exemplum litterarum.
Copist	Homo, puer, à manu, librarius.
Copuliren	Ritibus sacris, jungere connubii fœdere, solenni precatione nuptias lustrare.
Corpo, ein fliegendes	Expedita delectorum manus. Equitum globus, manus, parva equitum turma.
eines machen	Phalangem constituere, deligere pugnacissimos viros.
eines trennen	Perfringere, disjicere phalangem.
Corporal	Decurio.
Corporalschaft	Manipulus, decuria, contubernium.
Corps de reserve	Manus militum ad subitos belli casus sepolita.
Cortine	Injecti muri loricæ, longitudo seu ductus murorum, lorica mœnium.
Credit, im guten stehen	Bene audire.
keinen mehr haben	Fidem amittere.
fället	Concidit, fides cessit è foro.
wird ihm aller benommen	Omnium rerum fides ei abrogatur.
Creditiv-Schreiben	Litteræ fidei publicæ, auctoritas Legati, Litteræ, quæ fidem legationi adstruunt.

Creutz, das heilige
das Creutz vor sich machen
Creutzen
lassen, die Flotte auslaufen
Chur-Prinz
Curasicrer
Curialien

D.

Damm gegen die Fluth
Daumen, den Strohm
Datum in einem Briefe
Brief von einem Dato
Debarquiren, die Soldaten
Debauchiren
Defaiciren
Defensivè Krieg führen
Degradiren
Democratie
Dependentien
Depeschen auf Universitäten
Deputirte in einem Lande
Detachement
Diarium
Dinte zum schreiben
zum drucken
Director vom geheimen Rathe
Directorium bey dem Land-Tage haben
Discretion, sich darauf ergeben
Dispensiren
Donativ
Dragoner
Duelliren, mit einem auf den Degen

E.

Ebbe und Fluth

Lignum salutare, in quo omnium noxas sua unius morte expiavit Christus.
Salutari se signo munire, signum crucis digito in fronte effingere, ducere
Maritimos prædones consectando mare tutum reddere.
Classem dimittere quoquo versus. Mari, tinus omnes scrutari navibus.
Hæres regni, in spem regni genitus.
Milites cataphracti, equites loricati, quibus tegumenta & ferreis laminis serie inter se connexis.
Formulæ loquendi in aulis principum usurpari solitæ

Moles fluctibus opposita.
Fluvium, extra ripas effusum coercere.
Dies epistolæ adscripta.
Litteræ eodem datæ tempore.
Milites in terram exponere.
Luxu opes perdere, prodige profundere.
Detrahere de summa.
Bellum illatum repellere, defendere, propulsare.
Exauctorare, sacro gradu dejicere.
Imperium populi, s. populare.
Jura accessionum.
Initiatio academica. Albo studiosorum inferere. Studis initiare aliquem, initus Academicus.
Status Provinciales, collationum provincialium Præfecti.
Manus militum, globus armatorum, delecti milites.
Libellus, in quem quotidiana acta referuntur.
Atramentum scriptorium, librarium.
- - fuligineum.
Senatus sanctioris princeps.
Tota Comitia suis humeris, curis, sustinere.
Armis positis ad victoris clementiam confugere, se suique omnia alterius potestati permittere, nullis conditionibus admissis urbem vel provinciam sub suam potestatem redigere.
Legibus solvere, legis gratiam facere.
Congiarium.
Dimachi. Desultorii milites.
Ferro cum aliquo decernere.

Maritimi æstus maximi. Maritimorum æstuum accessus & recessus.

Echo	Vox repercuſſa, ſonus repercuſſus. Imago verbi.
geben	Vocem multiplicato ſono reddere, referre.
die Berge geben eines	Saxa & ſolitudines voci reſpondent.
Edelmann, ein neuer	Homo novus.
ein alter	Avitæ nobilitatis, multarum imaginum.
Ehrerbietigkeit gegen jemand	Reverentia, veneratio.
gegen die Eltern, Anverwandten, Lehrer und Vaterland	Pietas.
gegen Gott	Religio.
Eigen, aus eigenen Kräften	Suo, proprio Marte.
Eigenhändig	Manu mea, tua, ſua.
Einbrechen, in die Eſcadronen	Se inter equitum turmas inferre.
in die Seiten	In latus hoſtium invehi.
in die Fronte	Principia acici disjicere.
Einfluß, der himmliſche	Vis ſtellarum. Lunæ tactus.
Einführen, etwas neues in die Policey	Novas leges de veſtitus ratione temperanda condere.
Eingebung, göttliche	Afflatus divinus. Numinis impulſus.
Eingriff einem thun in ſeine Rechte	Jus alicujus convellere. In jure ſuo aliquem interpellare.
Einlaſſen, ſich in den vorigen Accord, wegen der Uebergabe	Ad easdem deditionis conditiones recurrere.
Einnahme, gewiſſe	Reditus ſtatus.
ungewiſſe	Reditus fortuitus.
Rechnung über dieſelbe und Ausgabe	Ratio accepti & expenſi, ratio acceptorum & datorum
die Rechnung von derſelben und von der Ausgabe triſt ein	Ratio par eſt acceptorum & datorum, ratio accepti & expenſi congruit.
wird in die Rechnung gebracht	Ratio accepti ſcribitur.
wieder in dieſelbe einbringen	Pecuniam datam referre. Pecunias expenſas alicui referre acceptas.
Einnehmer	Coactor. Exactor.
Steuer-Einnehmer	Ærarii tribunus, curator cenſus bonorum.
Einquartiren, das Kriegs-Heer in die Dörfer	Exercitum per oppida diſpertire.
	Exercitum in agris collocare.
Einſchreiben	Referre in tabulas, in commentarium, in codicem.
Emphaſis eines Worts	Vis verbi.
Enge Päſſe beſorgen	Anguſtias itineris vereri.
die Feinde in enge Oerter einſchlieſſen	Adverſarios locorum anguſtiis conſtringere.
Entwurf der Friedens-Articul	Prima lineamenta pacis. Rudis pacis typus.
Epitaphium	Poſthumæ laudes marmori vel æri inſculptæ.
Erb-Königreich	Regnum patrium; regnum, quod naſcendi jure, hæreditate obvenit.
Erbſaſſen	Poſſeſſores prædii hæreditarii.
Erb-Verbrüderung	Pacta gentilitia.
Eremitage	Receſſus amœnus, ad vitandam populi frequentiam delectus, vel poſitus.
Erhalten, etwas ſouverain und independent	Aliquid titulo ſupremi dominii, neminique obnoxio jure conſequi.
Erlaß der Kriegs-Dienſte erlangen	Vacatione militiæ, munione donari.

Ernſt-

Ernsthaftigkeit weis er mit der Freundlichkeit zu vermischen — Est ita temperatis, moderatisque moribus ut summa severitas cum summa humanitate conjungatur

Erstgebuhrt, Recht derselben — Jus natu majoris, vel maximi.

Erz-Brüche — Metalli exercentur hic vel ibi magno proventu.

Erweitern, das Reich — Proferre fines, imperium.

Escorte — Manus præsidiaria.

Escadron, mit geschlossener auf den Feind loegehen — Confertis turmis in hostem impetum dare.

Excerpten-Buch — Electorum commentarius.

Exemplar, collationirtes — Exemplum recognitum.

Exequiren, die verfallene Strafe einen armen Sünder — Pœnam commissam persequi. De criminis reo supplicium sumere.

Exerciren, den Soldaten — Meditatio campestris. Decursio militaris. Componere solvereque ordines edocet miles. Decurriones militares, voluptaria præliorum simulacra.

— Remiges exercere.

Die Matrosen — Exprimere sensa dicendo. Sensa mentis explicare, sensus suos alicui aperire. Promere, quæ in animo latent.

Expectoriren, sich — Exquisita verba & sonantia.

Expressiones — Extemporalis, vir subita expedire paratus. Subita proferre, dicere, concipere.

Excomporaneus — Ex singulis capitibus, per capita, summatim, per compendia.

Extracts-weise — Extrema omnia experiri, pati: rem ad supremum discrimen adducere: novissimum casum expectare.

Extremität, es auf die äusserste ankommen lassen

F.

Factor — Curator rei privatæ, qui procurat alienationes & negotia.

Fahnen — Signa militaria.

ordnen — Signa statuere.

sich von denenselben verlaufen — A signis discedere, signa relinquere.

zu denselben schwören — Sacramento se illis obstringere. De signis turmalis sequendis quæ perpetuo sacramentum sacerrimum dicere.

Fähr-Geld — Portorium.

Fahrende Habe — Ea, quæ moveri possunt; suppellex.

Fallen — Labi.

er fällt in der Rede von einem auf das andere — Sermo sibi non constat.

es falle, wie es wolle — Utcunque cesserit, ut ut evenerit.

Fallieren — Cedere foro, cedere bonis.

Falsch — Fallax, insidiosus, veteratorius.

Geld — Adulterini nummi.

Petschaft — Signum adulterinum.

ohne falsch seyn — Sine fuco.

— Obtrudere pectore alicui multis verborum lenociniis obtrudere.

Copist, der falsch schreibet — Librarius mendosus.

Fäl-

Fantaſie	Homo fanaticus, homo manibus ſuis malisque umbris actus, vel tuta vereri ſolitus, vanis terroribus exagitatus.
Faſchinen	Faſces viminei, faſces ſtuticum, crates militares, ſarmentorum faſciculi.
machen]	Sarmenta vigultique colligere.
machen zu Approſchen und Schanz-Körben	Materiam cædere cratibus & pluteis faciendis, ſtruendis, plectendis.
der ſie machet	Lignator.
Faſtnacht	Dionyſia, Bacchanalia, Liberalia, dies Baccho ſacri, publica comeſſatione exigi ſoliti.
Fauſſe braye	Lorica valli inferioris, ambulacrum valli, ſuccinctum valli.
Fauſtrecht	Bella privata, privata autoritate indicta.
Feind im Kriege	
heimliche Correſpondenz mit ihm führen.	Litteris cum hoſte collatisve conſiliis ei belli opportunitates prodere. Clandeſtina cum hoſtibus conſilia conferre.
demſelben eine Diverſion machen	Diſtinere hoſtem, aliò hoſtis curas avocare, conſiliis hoſtis occurrere.
denſelben mit einer Circumvallations-Linie und vielen Redouten einſchlieſſen	Vallo, continuo caſtrorum aggere, ſepimento, crebrisque caſtellis hoſtem cingere.
ihm die Paſſage und Proviant abſchneiden	Receptu commeatúque hoſtem excludere.
auf den Feind avanciren	Hoſti pugnæ copiam offerre; ad certamen hoſtem extrahere.
ſich mitten durchſchlagen	Per medios hoſtes perrumpere, corporibûs viam aperire.
hitzig auf den Feind los gehen	In hoſtem ſe concitare.
mit geſchloſſenen Eſcadronen auf denſelben losgehen	Confertis turmis in hoſtem impetum facere.
Feld im Kriege	
mit der Armee in das Feld rücken	Copias ex hybernis excire.
Feld-Marſchall	Summus caſtrorum præfectus.
Feld-Prediger	Sacerdos caſtrenſis, qui luſum ſupremis Myſteriis procurat militem.
Feld-Schlange	Tormentum colubrinum, colubrina.
man hat mit Feld-Schlangen geſpielet	Colubrinis verberatæ ſunt ædes, hoſtis colubrina exercuit, miſit in tecta.
Feld-Stücke	Tormentum caſtrenſe, tormenta legionum.
Feld-Webel	Ordinum diribitor, inſtructor centuriæ.
Felonie	Crimen in beneficii auctorem commiſſum.
Feſtin	Solennis, feſtus dies.
Feuer-Balken	Malleoli.
Feuer-Maſchine	Machina delendis ædium incendiis deſerviens, deputata.
Feuer-Mörſer	Mortarium ignitum, bellicum, tormentum excitando incendio, ſuccuuendis ædibus.
Fide-Commiſs	Bona, patrimonia, quæ caput ſtirpis ſequuntur, quæ natu maximo obtingunt.
der ein Fide-Commiß-Gut beſitzet	Hæres fiduciarius.
Figuren in der Rede	Lumina orationis, ornamenta verborum & ſententiarum.
Filial-Kirche	Templum proprio Curione ſacro deſtitutum. Templum ejusdem Parochiæ.
Flanc du baſtion	Latus propugnaculi.

Flanquiren
die Cavallerie dahin stellen
auf beyden ansetzen
dem Feinde in die Flanquen fallen, da er nicht geschlossen ist
damit die Feinde den Seinigen nicht in die Flanquen fallen konnten
in Vestungs-Werken

Latera legionis, agminis, aciæ.
Latera equite munire.
Ab utroque instare, utrumque urgere.
Latere aperto hostem aggredi.

Flinten

Ne hostes à lateribus suos pugnantes circumvenire possent.

Flügel, der rechte oder linke

Propugnacula in ambitu, retentiore structura.

Fontaine

Sclopi igniarii majores, ferreæ fistulæ, bombardæ ductiles. Sclopus igniarius.

Formular
nach dem, das Nævius vorschrieb
eines wegen Erscheinung vor Gerichte vorschreiben
nach einem gewissen schwören

Ala, cornu, dextra, sinistra.
Aquæ artificiosè prosilientes.
Formula.
In ea ipsa verba, quæ Nævius præibat.
Vadimonium concipere.
Jurare in certa verba.

Fourage
Soldaten auf die Fourage ausgehen lassen
die Fouragirer bedecken

Pabulum, frumentatio.
Equites dimittere pabulandi causâ, militem frumentatum, pabulatum mittere.
Pabulatores tueri.

Fourier
im Kriege

Hofpitiorum designator.
Designator, curator hospitiorum militium.
Curator hospitiorum aulicorum.

Hof-Fourier
Fourier-Schützen

Curatores sclopetarii tribuni, s. Centurionis.

Friedens-Bothe
Friedens-Unterhändler, Mediateur.

Caduceator, pacis internuncius.
Conciliator pacis, disceptator de pace.

Frontier-Vestung

Urbs, quæ fines tuetur, propugnaculum imperii, defendendis limitibus appositum.

Fundamental-Gesetze

Leges imperii, quibus salus reipublicæ continetur, nititur.

G.

Gala

Pompa solemnis aulæ, celebritas aulæ proceruni.

Galanter Mensch

Vir omnibus rebus ornatus, ad omnem humanitatem excultus.

Galanterie

Comitas, lepor, urbanæ munditiæ.

Galerien

Intercolumnia ambulationis, xystus, porticus.

Garantie vor etwas leisten

In rem aliquam fidem suam interponere, sponsorem se alicujus rei præstare.

Garantirung

Formula præstandæ securitatis.

Garde

Milites prætoriani, stipatores.

Chevalier-Garde

Equestris ordinis juvenes, excubiis circa cubiculum principis vicem militum agentes.

Leib-Garde

Cohors prætorio. Custodiæ corporis regiæ adsueti.

Obrister von der Leib-Garde

Præfectus prætorio, vel prætoriano militi.

Stadt-Garde

Urbanæ cohortes.

Gefreyte, im Felde

Exempti à statione, immunes stationum. Editores militiæ.

Ge-

Gefürsteter Grafen	Comites principum dignitate præfulgentes.
Geheimder Rath	Consiliorum regiorum particeps, qui est in sanctiore Principis consilio.
Geld, das gesammelt wird	Pecunia viritim, in capita collata.
das einer von confiscirten Güthern schuldig ist	Quam quis pro sectione debet.
das man verzinnset	Fœnori sumere, fœnore accipere.
Quittung geben, daß man das Geld empfangen	Pecunias alicui expensas ferre.
in Wechsel laufen lassen	Pecuniam habere implicitam, quæ in foro versatur, quæ cohæret cum aliorum pecuniis.
durch Wechsel übermachen	Pecuniam permutatione trajicere.
Geldmangel bey der Rentkammer	Incredibiles angustiæ pecuniæ publicæ.
Geleite, sicheres	Fides publica.
einem geben	Præstare fidem publicam.
Genealogie	Origo familiarum, ex qua clarorum virorum propagines possint cognosci. Familiam alicujus inde à primordiis ad nostram ætatem recensere.
General von der Cavallerie	Summus equitum præfectus.
von der Infanterie	Peditum.
General-Adjutant	Adjutor Ducis, s. præfecti, qui mandata ductoris perfert.
General-Auditeur	Prætor, judex castrensis supremus, quæsitor causarum capitalium, militarium supremus.
General-Feld-Marschall	Supremus castrorum præfectus.
General-Feld-Marschall-Lieutenant	Supremi castrorum præfecti vicarius.
General-Feld-Zeugmeister	Rei tormentariæ ad exercitum pertinentis præfectus summus.
General-Kriegs-Commissarius	Prinarius negotiorum bellicorum curator.
General-Lieutenant	Legatus, summi Ducis vicarius, qui legati locum obtinet, qui secundum locum Imperii tenet.
General-Major	Summus vigiliarum Præfectus.
General-Profos	Penes quem est summa imperii custodia.
General-Quartiermeister	Summus castrorum metator.
General-Wagenmeister	Supremus rei vehicularis in exercitu præfectus.
Generalissimus	Imperator summus, ad quem unum summa imperii redit.
Generalität	Princeps militum, delecti Ordinum militarium, spectatissimi tribuni.
Geographie	Sedes locorum, regionum descriptio.
Geometrie	Studium dimetiendæ terræ.
Gericht, jüngstes	Decretorius ille dies generis humani, dies novissimus, quo Christus ad judicia exercenda descendet.
Gerichts-Bücher	Autoritates publicæ.
Gerichts-Diener	Accensus.
Gerichts-Ferien ansagen	Justitium indicere.
wieder lassen ansagen	Justitium remittere, laxare, solvere.
Gerichts-Tage halten	Jus dicere, exercere.
Gerichts-Unkosten	Lis æstimata, expensæ litis.

Geschlossen in Gliedern stehen
Gevatter

mit einem
zu Gevattern bitten
zu Gevattern stehen
Gerollmächtigter

Gewehr strecken

Gewissen, ein gutes,
ein böses

keines haben

ich kan dieses mit gutem thun

Gewissens halber nicht thun können
Gewissens-Fragen abhandeln

Glaubens-Artieul
Glaubens-Sachen, in solchen eine Inquisicion haben
Glieder bey den Soldaten
in denselben geschlossen stehen

damit auseinander rücken
Golfo
Gondel

Gouverneur
Vice-Gouverneur

Graben
der Rand
die niederhangende Abdachung des Grabens gegen das Feld
Graduirter
Granadier

Granade

Grandes in Spanien

Grotte

Gut
Modial-Gut.
Frey-Gut

Servare ordines.
Baptismatis testis, pater lustricus, sponsor fidei, sacræ initiationis arbiter.
Baptismatis fœdere conjunctus.
Adhibere aliquem sponsorum fidei.
Ad sacrum fontem sponsor fui.
Rerum agendarum summa potestate instructus.
Armis positis, submissis, abjectis vitæ gratiam doposcere.
Conscientia bene factorum se sublevari.
Conscientiæ sceleris, facinoris, mens male sibi conscia, quæ agitatur & perterretur tædis furiarum ardentibus.
Religioni nihil sibi ducere. Homo sine ulla religione & fide.
Salvo officio, salva fide id mihi integrum est.
Religione impediri.
Quæstiones de virtutibus, moribus explicare. Officia Christiani hominis tradere, quæ sunt de finibus bonorum & malorum in re Christiana explicare.
Caput fidei Christianæ.
Quæstionem fidei in aliquem exercere.

Ordines.
Conferta agmina, densati ordines consistunt, inter aciem consistens miles.
Ordines laxare.
Sinus.
Navicula Venetorum, navis velox, biremis Veneta, Venetorum phaselus.
Præfectus præsidii, Provinciæ Rector.
Provinciæ legatus, præsidio præfecti vicarius.
Fossa.
Labrum, s. Margo fossæ.
Murus fossæ interior.

Honoribus Academicis ornatus.
Miles, qui glandes pulvere nitrato fartas manus ejaculatur.
Glans ignis missilis, malleoli, pilæ igniferæ, ignita jacula.
Optimates Hispanorum primi ordinis, prima admissionis.
Crypta horrorum artificiosa, apta viandis æstivis caloribus.
Fundus.
Prædium à clientelarum nexu liberum.
Vectigalium onere immune.

H.

Haar, falſches	Fictitiæ comæ, ſuppoſititiæ, ſuggeſtus comæ, galericulus.
Halber Mond, in Veſtungs-Werken	Lunatum munimentum, ſ. propugnaculum.
über Hals und Kopf marſchieren	Curſum incitare, iter accelerare, celeri itinere aliquo contendere, non obſervata ſtata quiete feſtinare iter.
Hals-Gericht	Judicium capitis, cauſa, capitis quæſtio.
Halten, die Accords-Punkte	In pactione manere.
ſeine Zuſage halten	Liberare fidem.
wer etwas zur Obligation angenommen hat, muß ſein Wort halten	Qui fiduciam accepit, debet præſtare & fidem.
Handel und Wandel mit einem treiben	Res rationesque contrahere cum aliquo.
keinen treiben	Nullo commercii jure miſceri.
Handels-Stadt	Forum rerum venalium in hac illave urbe præſtatur.
Haupt-Quartier	Prætorium.
das Königliche	Tabernaculum regis.
Land- oder Parlaments-Haus	Comitium.
Haus zum Verkauf anſchlagen	Ædes venales inſcribere.
Hellebarde	Haſtata ſecuris. Securis haſtæ præfixa.
Herkommen, das unehrliche	Dedecus natalium. Homo cum probro natus.
von ehrlichem ſeyn	Honeſto loco natus.
von vornehmen	Natus haud obſcuro loco. Summo loco.
Herold	Caduceator.
in Kriegs- und Friedens-Geſchäften durchaus geſchickte rings herum ausruffen laſſen	Fecialis. Præconibus circummiſſis edicere.
Herolds-Recht	Jus feciale.
Herren, abgefundene	Privati principes.
Ober- und Unter-Parlements-Herren	Partes ſuperioris & inferioris curiæ.
Herducken	Pedites Hungari. Milites provinciales. Hungariæ pedites.
Hieb, auf den Hieb	Caſim.
einen ausparirent	Declinatione quadam alicujus petitionem effugere.
Himmel über eine Tafel, Bett, und dergleichen	Tegmen penſile.
Hinabfahren den Strohm	Vehi ſecundo flumine.
Hinauf	Adverſum flumen navis ſubit.
Hochpflaſter	Pavimentum teſſelatum.
Hofmeiſter junger Leute	Moderator juventutis nobilis, qui liberalibus juventutis ſtudiis dux & moderator præeſt.
Hof-Richter	Judex curiæ provincialis.
Hof-Schranzen	Tineæ ſoricesque palatii.
Hof-Staat	Comitatus aulicus.
Hornwerck in Veſtungen	Cornuta opera.
Hugonotte	Religionis reformatæ cauſâ è Gallia exul; profugus, ejectus.
Huldigen	In fidem & clientelam alicujus ſe recipere, ſacramentum apud aliquem dicere, clientelam profiteri.

Hülfs-Völker.

Humeur, seinen kennen
die einerley haben

er ist von widerwärtigem
was unserm zuwider ist
Husaren

J.

Jagd-Schiff
Janitscharen
Ost-Indische Compagnie

Indifferent führe ich mich auf
Indifferente Dinge
Ingenieur

Injurien-Proces
einen führen
Inquisition
Interesse
Jutoniren
Invention, eine gute
Inventiren; das Vermögen
Jnvestiren
Investitur eines Geistlichen

Irregulair
Jubilæum der Universität
Juden-Zins
Juramentum purgatorium ablegen
Jus Patronatus

K.

Kaze bey den Vestungen

Kercker-Meister
Kirchen-Agende

Kirchen-Rath
Kirchen-Rath, oder Consistorium.

Klingendes Spiel
Kopf-Geld
Kriegs-Ammunition
Kriegs-Artickel

&.

Auxilia, auxiliares milites, copiæ subsidiariæ, catervæ conductitiæ.
Suum nosse ingenium, genium.
Qui natura consentiunt, eodem ducuntur genio.
Inest dissimilitudo morum.
Quæ non faciunt ad nostrum genium.
Levis armaturæ equites.

Navis actuaria, liburnica.
Turcarum pedites statarii, pedites prætoriani Turcarum Imperatoris.
Societas Indiæ Orientalis, collegium mercatorum, qui Orientalis Indiæ merces permutant.
Non est quod gaudeam, metuamve.
Res neutræ.
Castrorum metator, architectus militaris, artis muniendi magister, machinator operum bellicorum. Machinali scientia clarus.
Actio injuriarum.
De fama dimicare.
Fidei quæsitorum tribunal.
Fœnus, usura, pecuniæ reditus.
Voce præire.
Inventum callidum, cogitatum acutum.
Commentarium bonorum conscribere.
Inaugurare aliquem.
Solemnia inaugurationis in munus sacrum.
Legitima collatio sacri census, fundi.
Declinans à regula, præter regulam.
Sæcularis Academiæ natalis.
Iniquissimum fœnus.
Jurejurando se purgare.
Jus conferendi sacram dignitatem, vocandi sacerdotem.

Collis jaculatoribus, mœnibus superstructus, colles interpositi in extrema montium planitie, valla prominentia. Tumuli propugnaculis impositi.
Triumvir carcens.
Liber, in quo continetur ratio divini officii & salutis mysteriorum dispensandorum.
Assessor sacri Senatus.
Senatus sacer, concessus, oder Concilium sancti Ordinis.
Tympana resonantia, tympanorum sonus.
Exactio in capita.
Belli apparatus.
Leges militares castrenses.

Kriegs-Casse	Ærarium militare.
Kriegs-Cassier	Quæstor, minister impensæ bellicæ, tribunus ærarius.
Kriegs-Raison	Ratio belli, rei militaris.
Kriegs-Theatrum	Belli sedes, bellum hic vel ibi constitit; collatum est.
Kriegs-Travaillen	Labor rei militaris.
Kriegs-Verpflichtung	Sacramentum militare.
Kriegs-Zeug	Instrumentum militare, instrumenta militiæ.
Kugeln, damit schiessen	Glandes fundere.
Mußqueten-Kugel	Glans plumbea.

L.

Lage einer Stadt recognoscen	Situm urbis perspicere.
Lager, ein retrenchirtes	Castra opere munitissima.
Circumvallations-Linie um dasselbe	Limes extimus, circuitus castrorum.
vor dem Lager	Pro portis castrorum,
Land-Miliz	Milites provinciales, armati populares, raptim ad arma evocati.
Lauf-Gräben aus der Stadt, contr'Approches	Excursus, procursus obsessorum.
Lazareth	Valetudinarium publicum.
Lebens-Mittel	Frumentum, res frumentaria, commeatus, alimenta.
Lection geben	Ludum litterarium aperire.
Legalität	Observatio legum, juris.
Legiren zu milden Sachen	Dicare aliquid sacris usibus.
Legitima in Erbschaften	Pars bonorum, quæ hæreditate inter filios dividitur. Triens.
Lehen holen	Inaugurationem beneficiariam ab aliquo petere.
erhalten	Ritu beneficiario inaugurari.
Lehen-Brief	Litteræ beneficiariæ.
Lehen-Gut	Prædium beneficiarium.
Lehen-Pflicht	Jus beneficiarium, nexus beneficiarius.
Leibs-Constitution, gute	Corpus natura solidum, in multos labores duratum. Corporis firmitas.
schwache	Tenui aut nulla potius valetudine esse, Corpus morbis obnoxium.
Leiden-Christi	Historia Christi patientis.
Leute von Condition	Viri amplissimi.
Lands-Leute	Gentiles, populares.
Lexicon	Liber vocum notiones complexus, libri, qui dictionum sensa collegerunt.
Licentiat	Primos à doctore honores consecutus.
liefern, Proviant	Commeatum supportare, sustinere.
Lieferung des Proviants Ausschreiben	Vecturas frumenti finitimis urbibus describere.
liegen, der Lage nach	Situm esse.
Ostwärts	Ad orientem solem.
Südwärts	Ad meridiem.
Mitternachtwärts	In septentriones spectare.
Wir liegen eine Meile von einander	Uno lapide distamus.

Lieutenant
Limiciren

Lineal
Linie, die den Circkel durchschneidet

Linien-Im Felde
Communications-Linie

eine gerade ziehen
eine queer ziehen
eine vom Schlosse zum Lager ziehen

um den Berg ziehen
um eine Stadt ziehen

vorne gegen den Feind eine ziehen,
die gantze Linie mit Trouppen besetzen
Losung bey den Soldaten
geben

holen
Lotterie

Lunte.

M.

Macherlohn
Majorem

Maj. Major
Mal-content
Malestät-Person
Maltheser-Ritter

Manufactur
Marsch
starker
antreten
ansagen lassen
Contre-March
einem gewöhnlichen vornehmen
einen doppelten
den feindlichen beobachten
einem den Durchmarsch verbiethen
March-Route
davon abgehen
Marketender
Marode-Brüder

Centurionis vicarius, procenturio.
Notionem verbi certis limitibus circumscribere, definire, arctare.
Regula ducendi lineas.
Linea dimetiens, recta, ducta ab extremitate una circuli ad alteram per centrum.
Aggeres castrenses.
Brachium fossarum, linea communis, quæ vulgò communionis.
Fossam directis lateribus ducere.
Transversam obducere.
Castellum brachiis cum opere castrorum conjungere.
Montem opere circumvenire.
Oppidum vallo castellisque circumdare, l. claudere, oppidum circum vallare, valo urbem circummunire, vallum in ostium circuitu ducere. Oppidum operibus claudere.
A fronte contra hostem fossam ducere.
Totum opus militum corona cingere.
Tessera militaris.
Signum edere. Tesseram vigiliarum promulgare.
Tesseram vigiliarum petere.
Ludus, qui sorte facta constat, urna sortis fortuitæ.
Funis è fomite. Incendiarii funes.

Mannbs pretium.
Aliena tutela emancipatus, li erum rerum suarum administrationem adeptus.
Præfectus vigiliarum præsidiarius.
Animus alienus & offensus.
Natus ad supplicium.
Eques sacram in Turcas militiam professus, eques Rhodius s. Melitensis.
Officina operum manu factorum.
Iter.
Magnum iter, magnum itineris spatium.
Iter inire, aggredi.
Iter pronunciare.
Itinera transversa.
Iter justum conficere
Iter duplicare.
Itinera hostium observare, explorare.
Itinera prohibere aliquem.
Via militaris.
Via militari decedere.
Mercatores annonarii, mercatores castrenses.
Milites itinere confecti, militares, invalidi milites, qui agmen legi non possunt.

Militi

Matricul
Maxime
Medaille

Medaillon
Meß-Buch
Meſſe halten
hören
Seelen-Meß halten

Mine

Contra-Minen

geſprengte
dergleichen führen
ein aufgeworfenes Werk damit verderben
durch Minen Breche legen
dieſelben hatten einen guten Effect

Mineralien
Minorenn

Modell
ſich immer nach demſelben richten
Monarchie
Monat
Moralien
Munitionsvorrath
Mund-Portion der Soldaten im Kriege
Musquete laden

eine geladene losſchieſſen
Musqueten-Kugel
durch dieſelbe geſchoſſen werden
Musqueten-Schuß
es iſt einen Musqueten-Schuß weit

Musquetierer
Mutter-Gott
Mutter-Kohe
Musterſchreiber
Musterung
die Commiſſarien bey derſelben
die Armee durch die Muſterung paßiren laſſen
Mutter-Sprache
mit der Biſchoffs-Mütze bedecket

N.

Naſchtiſch, oder Confect
Nativität ſtellen

Nativität-Steller

Naturaliſiren
Neutral

Neutralität

Nonne

Album, formula cenſendi.
Regula.
Numus in memoriam rei ſingularis, feſti, relatæ Victoriæ cuſus, numus vetuſtatis gratia adverſatus.
Numus modi majoris maximi moduli.
Liber ſacer ritualis, liber liturgiæ.
Rem divinam facere, ſacris operari.
Rebus divinis intereſſe.
Sacrum piaculare facere, expiare manes defunctorum.
Cuniculus. Fumulus. Sinuoſi mæandri, pulvere pyrio farti.
Cuniculi adverſi, oppoſiti. Transverſus meatus.
Cuniculi accenſi.
Cuniculos rectos agere.
Cuniculis aggerem ſubtrahere.
Cuniculis muros ſubruere.
Cuniculo ſuſſoſſa mœnia ingens nudârunt ſpatium.
Foſſilia.
Nondum rerum ſuarum liberum uſum indeptus.
Exemplar, modus formaque.
Ab exemplari pendere.
Dominatus unius, potentia ſingularis.
Veſtitus militaris.
Res morum, morum præcepta.
Monetæ cenſor.
Denenſum annonæ militaris.
Fiſtulam ferream pulvere nitrato, & glande onerare.
Exonerare.
Glans plumbea.
Glande plumbea proſterni, transverberari.
Ictus ſclopi.
Tanto ſpatio diſtat, quantum globus è ferrea fiſtula emiſſus conficit.
Levis armaturæ pedes, miles manipularis.
Campus martius, diribitorium.
Album militare.
Scriba cohortis, legionis.
Delectus militum, luſtratio exercitus.
Cenſores militum.
Numerum copiarum inire, cenſum agere militum, luſtrare, recenſere exercitum.
Serino patrius.
Infulatus, mitratus, ſacris inſulis conſpicuus.

Menſa ſecunda, bellaria.
Divinatio natalitia, prædicere, divinare, quo quis fato natus ſit.
Qui notato ortu, futura hominibus edicit, fatorum ex aſtris vatus interpres.
Civitate donare peregrinum.
Medius, neutrius partis, medium partibus ſe præſtare.
Animus à ſtudio partium alienus, neutri parti addictus animus.
Virgo Deo ſacrata, quæ integrum virginitatis florem Deo ſolemni votorum ſponſione dicavit.

Notarius Publicus — Qui perſcriptoris Cæſarei jura adeptus eſt, obſignator: teſtamentorum publica autoritate præditus.

Numerus Oratorius der dieſen beſitzet — Oratio ad numerum cadens. Cujus aures perfecto & completo verborum numero gaudent.

D.

Obriſter über die Cadets — Tribunus militum. Moderator legionis.

Obriſt-Lieutenant — Præfectus principibus nobiliſſimæ juventutis.

Hohe Kriegs-Officiers — Legionis Legatus, tribuni militum vicarius, tribuni Legatus.

Unter-Officiers — Præfecti belli ſuperiori honore, primorum ordinum doctores.

Ouera — Præfecti militum inferiori dignitate.

Ordre — Ludi ſcenici, qui cancndo peraguntur.

ohne Ordre des Generals — Imperium, imperata, præſcriptum.

verſchiedene den Obriſten geben — Injuſſu Ducis.

eine reſpectiren — Tabellas ſignatas præfectis dare.

nach derſelben ſich richten — Imperio parere. Agere ad imperium.

Orlog-Schiff — Navis bellica, navis præſidiaria, longa.

P.

Pabſt — Antiſtes Romanus. Supremus ſacrorum Antiſtes.

ein Breve von ihm empfangen — Litteræ a Pontifice Romano publice ſcriptæ.

von demſelben die Benediction empfangen — A Pontifice ſolemni precatione lustrum.

Pairs — Proceres regni, qui jure ſuffragandi in regno gaudent.

Parapet — Lorica poſt circitorum viam.

Palliſaden — Valli, ſudes munimenti præpilatæ, cervi Sudium ſepimentum. Palorum vallum.

hauen — Comparare.

ſetzen — Sudes, ſtipitésque præacutos defigere.

Paragraphus, ein allzu langer — Nimium quàm longa verborum continuatio.

Parlements-Acte — Tabulæ publicæ ſupremæ curiæ in Anglia.

Partheyen, ſtreiffende — Excurſiones. Excurſiones in hoſtium agros facere. Excurſionibus ſe locupletare.

Partheyen-Gänger — Excurſor, procurſator.

Paß einem geben — Commeatu, publicis litteris inſtruere aliquem

einem nicht geben — Prohibere commeatu, aliquem intercludere.

Paßport — Litteræ tutum iter præſtantes, litteræ auctoritatis publicæ.

Paſquill — Libellus famoſus, criminationibus confertus liber.

Paſſion — Prava animi affectio.

Patron eines Schiffs — Navis dominus.

Patron-Taſche — Theca ſclopetaria, pulveris pyrii; theca, qua ſclopi fartura cuſtoditur.

Patrouille — Excubitores, circitores.

Patrouilliren geben — Vigilas intentiori cura luſtrare.

Pauſe — Reſpiratio in arte muſica.

Pech-Kränze — Malleoli & ignes, tedæ pice & ſulphure miſtæ, picea ſulphureaque ſerta.

zurichten — Malleoles facesque ad incendendam urbem comparare.

auf die heran nahenden werfen — Piceis ſulphureisque ſertis ſubeuntes inducere, ſ. in ſubeuntes jacere.

Pech-Tonne — Cupa tæda & pice conferta.

Pedarden aufſchrauben — Pylocaſtrum admovere, applicare, injicere portæ.

Pedell — Miniſter Academiæ publicus.

Pelotte, oder kleines Renn-Schiff — Navis lburnica.

Pen-

Pensionarius in Holland
Perentorisch will ich dich citiren lassen
Periodus

Phœnomenon
Phantasiren
Piquet von der Reuterey
Pitiole
Point d'honneur darauf kommt es an
Policeyordnung
Pontius, ein Gutes
Politique
Ponton

Porcellain
Positiv

Posten in Rechnungen
Postille

Oberst-Postmeister
Postpferde
Posto auf der Höhe fassen nicht behaupten
Postscriptum
Practicabel
Practiciren, als ein Advocat

das Practiciren der Advocaten
als ein Medicus practiciren
ich habe es practicirt
Prabenda
Præscription in der Besitzung

Präsentations-Schreiben
Prätendent
Pretention machen
Predigen

Prediger
Preis geben, eine Stadt

Procession

halten
Profeß thun

nach Proportion
Protestiren

die Freyheit zu protestiren nicht gelten lassen
Protocolliren

Proto-Notariat
Proto-Notarius

Pulver
Pußiren, einen in Wachs

A pensionibus reipublicæ.
Procurator reipublicæ in Hollandia.
Faciam, ut à prætore tibi statim dies dicatur.
Ambitus verborum, circuitus orationis, continuatio verborum.
Apparitio sideris.
Aliena loqui.
Milites, equites pro castris excubantes.
Bombarda minor, equestris, manualis fistula.
Summa honoris.
Agitur de honore meo.
Lex sumptuaria, ordo disciplinæ civilis.
Pacis artium gnarus.
Prudentia civilis.
Rates junctæ trajectui aptæ, ad transeundum instructæ.
Vasa fictilia Sinensium.
Organum pneumaticum duobus sollibus instructum, quod in locum quemcunque transferri potest.
Æra.
Explanatio evangelica, commentarius evangelicus, vitæ actorumque Christi diffusior explanatio.
Cursuum publicorum supremus moderator.
Equi publici, meritorii, cursorii, veredarii.
Capere collem.
Locum non tenere.
Transversus versiculus extremæ epistolæ.
Quod fieri potest, in usum deduci potest.
In foro versari, causam agere, causæ alicujus patronum existere.
Opera forensis, commentationes causarum.
Medicinam exercere.
Usu experiendo didici.
Reditus & census ex bonis sacris.
Acquisitio, s. Adjectio dominii per continuationem temporis lege definiti. Usucapionem.
Litteræ commendatitiæ recens electi.
Æmulus regni.
Jura antiqua revocare.
De rebus divinis ad populum, concionem dicere, publicè interpretari res divinas.
Præco verbi divini.
Vitam fortunisque civium direptioni militum objicere.
Solemnis sacrorum pompa, supplicantium agmina.
Deducere pie supplices.
Vota solemnia sacri Ordinis nuncupare, Deo se solemni votorum sponsione devovere.
Pro rata parte, pro cujusque facultatibus.
Intercedere, vetare, obnunciare, contra obtestari.
Intercessionem tollere.

In adversaria, acta, commentarios publicos referre.
Primarii scribæ munus.
Primarius scriba, primus eorum, qui reipublicæ sunt ab epistolis.
Pulvis pyrius, nitratus, torm ntarius.
In cereis figuris fingere aliquem, cera exprimere aliquem.

Q.

Quacker
Qualitäten

Quarantaine

Quartier
Retrauchier-Quartier
Quittung
völlige, ohne Abtrag des Geldes geben, daß man dasselbe empfangen

R.

Radenstein

Ranistreit haben
Ranzion
Ravelin

Raquet

Raths-Herren Stand

Ratificiren, etwas

Recapituliren
Rechnung, Extract derselben eine richtige

Rechnungsführer
Recompense in Geld einem geben
Reconvalescenz

Recrouten werben
Referendarius

Reflectiren
Regalien
Reichs-Stände
Reichs-Vacanz
Reichs-Verweser
Repositorium
Repressalien
Resident
Residentz
Retorsiones

Reversiren
Reuter, Spanische

Rodomontaten
Römer-Monath

Rosen-Cranz

Rota Romana

Ruhe-Tag
Rüst-Wagen

Secta tremulantium.
Bona, quæ à natura data sunt, ingenii bona, dotes animi.
Mora qua tragesimum in diem prolata, tempus valetudini experiundæ præfixum.
Stationes militum, hyberna, æstiva.
Locus ad militum requiem.
Syngrapha, Chirographum, Acceptilatio.
Agnitio satisfactionis plenissima.
Pecunias expensas alicui referre.

Locus publicus facinorosorum supplicio deputatus, locus, quo hi, quid ad supplicium sunt dati, securi percutiuntur.
Certamen honoris.
In honoris contentionem incidere.
Pretium captivorum.
Portæ propugnaculum, munimentum extra mœnia.
Ignis artificiosus, contestandæ publicæ lætitiæ accensus recta linea in aëra emicans.
Ordo senatorius, senatus amplissimus, patrum sanctum concilium.
Ratum habere, auctoritate publica aliquid affirmare.
Summa rerum capita repetere.
Breviarium rationum.
Expeditæ, penes impeditæ ultricibus exigendæ.
Actor summarum, rationum magister.
Præmia rei pecuniariæ alicui tribuere.
Pristina valetudo, confirmata à morbo valetudo.
Exercitui, legionibus supplementum scribere.
Cujus est in consilio publico causarum momenta exponere.
Rē alicujus rationem ducere.
Jus Regis sacrum.
Imperii Ordines.
Interregnum.
Interrex.
Foruli, plutei, armarium.
Justationis, pignorationes.
Qui Regis aut reipublicæ negotia agit.
Regia.
Refellere crimen & rejicere in suum auctorem, refutare injurias, retundere conatus calumniæ.
Scripto fidem obstringere.
Erecti militares, cervi, trabes aculeis confixæ, asperatæ, ante portam, castrorum valli, aciei principia defixæ.
Dicta phalerata, vana, ostentantia.
Collationes menstruæ in usum à Cæsare Romam susceptum.
Corolla Mariana, corona calculorum pretiosorum.
Judices sacrarum cognitionum. Sacri cognitores Romæ.
Dies ad quietem datus.
Currus farcinis onustus.

S.

Sack-Uhr — Horologium portatile, rotatum minus.
Sacrament gebrauchen — Sacra mysteria, salutis mysteria obire.
Sacristey — Adytum, locus, in quo apparatus sacer sumitur, in quo occulta & recondita templa servantur.

Salarium — Annua merces, stipendium.
Sattel — Sella equestris.
Scandiren, einen Vers — Versum, carmen metiri.
Schantz-Korbe — Cophes terra farti, vimineæ cistæ.
Scartequa — Scriptum nullius pretii.
Scharmützel halten — Pugnam minutum, velitarem pugnam conserere.

Schatzkammer, allgemeine — Ærarium commune.
Schildwacht, verlogene — Conclamatæ salutis, sextimæ vigiliæ. Procubitores, qui infestas maxime & hosti oppositas stationes occupant.

Schildwacht ablösen — Vices stationum mutare.
Schlund — Gula.
wird bey den Vestungen translatè gebraucht, und wird gesagt — Gula propugnaculi

Schonz bey Nacht — Præfectus vigilarum classis.
Schrift, die Heilige — Sacræ litteræ, sacer codex.
Secundant — Arbiter singularis certaminis
Servis — Vasa convivalia ex auro & argento.
Silber, gemünztes — Argentum signatum.
ungearbeites — Rude, infectum.
Simonie — Rerum sacrarum nefaria nundinatio.
Spahi — Turcicus equitatus.
Spanische Reuter — Sudes ligneæ ferreis cuspidibus horrentes, armatæ.
Spieß ohne Eisen — Hasta pura.
mit Eisen — Pilata.
geringes Spießlein. — Velitaris.
Spion — Speculator, explorator, emissarius.
Spitze an Vestungswerken — Rostrum propugnaculi.
Spitz-eck die Ecke eines Walls — Forcipes.
Stadt-Siegel — Signum publicum.
Stapel, da Schiff davon laufen lassen — Ex navalibus navem deducere.
Status Controversiæ — Quæstionis propositæ causa, meritum.
Steckaden, Verhaue — Turcici lapides ad hostis accessum prohibendum, conserti turbam pectines.

Steuer von dem Vermögen — Census bonorum, tributum.
Kopfsteuer anlegen — Imperare tributum in capita.
Stück von Achten — Nummi, qui ab octonario numero nomen habent, & imperialem valore æquant.

Stück oder Kanone — Tormentum bellicum, igniarium, machina muralis.

Feld-Schlangen — Tormenta longiora à colubris nominata.
eine Batterie aufwerfen, und Stücke darauf pflanzen — Suggestus tormentarios constituere, utque tormenta collocare.
demontirte Stücke. — Tormenta exarmata, clavis confixa.
losbrennen — Tormenta excutere, ignem tormentis admovere.

die Mauren damit beschiessen — Tormentis muros quatere.
auf einen Stück-Schuß weit — Ad ictum tormenti, quantum tormentum jacere potest.

Stück-Hauptmann — Præfectus fabrum.
Subfeudiren — Prædium beneficiarium transferre in alium eodem jure.

Subhastiren — Bona voci præconis subjicere, hastæ subjicere.
Substitutus — Qui alicui ad munus obeundum adjunctus est
durch Addiren und Subtrahiren erfahren, was übrig bleibet — Addendo deducendoque experiri, quid reliqui sit.
Suffraganeus — Vicarius Episcopi.

T.

Tact
Taschenspieler-Gerümpel.

Tax
Taxiren, den Proceß
Te Deum laudamus.
Tempo in Acht nehmen
Termin abwarten

Testament
  Universal-Erb
  Erb

Text
Thon
Thorhüter
Trabant
Tractat, ein kleiner
Tracteur
Trencheen

Triplick, eine Schrift in Gerichts-Sachen
Troß bey dem Kriegs-Heer
Türcken-Steuer

V.

Vasall
  seyn
Vater unser
  einem vorbethen
Urkunden darzu bringen
  aus alten hervor suchen

Visitation halten in einem Lande
Umgeld, vom Weine
Volontairs
Votum, seines geben
Urphede

Vortrouppen.

W.

Wahl-Tag
Wahl-Capitulation

Wallfahrt
Wayrsagerey
Weg, verdeckter in Festungen
Wechsel-Banck
Wechsel-Briefe
Wechsler

Z.

Zahlung, darauf dringen
Zeitungen

Zeugwärter
Ziffer
  mit Ziffern schreiben
Zigeuner
Zinn, grosser.
Zobel-Pelz
Zunft-Verwandte
Zwieback

Modus vocum, numerus in cantu.
Calculi, quibus agyrtæ circumstantium oculos perstringunt.
Rei æstimatæ pretium.
Item æstimare.
Hymnum Ambrosianum cantare.
Tempus aucupari.
Venire ad constitutum diem, vadimonium obire.
Supremæ morientis litteræ.
Ex asse hæredem scribere.
Ab intestato, cui nascendi jura hæreditatem addicunt.
Verba auctoris, s. legis.
Vox, vocis sonus.
Atriensis.
Apparitor Regius.
Libellus exiguus.
Structor conviviorum publicus.
Ager militaris, fossa è terræ aggestu in alterum labrum altior ac munitor.
Secunda actoris defensio.
Calones.
Pecunia in bellum Turcicum collata.

Cliens beneficiarius, fiduciarius.
Jure beneficiario alicui esse obnoxium.
Formula precandi à Christo instituta.
Præire verba Orationis Dominicæ alicui.
Ad tabulas referre.
Ex annalium vetustate eruere alicujus rei memoriam.
Proficisci in provincias visendi causâ.
Exactio vinaria.
Milites voluntarii, honorarii.
Sententiam dicere.
Cautio de inimicitiis ponendis, de non remittendo.
Antecursores ex militia levi.

Dies Comitialis.
Lex regia. Pacti, in quæ princeps, regimen ineuns fidem obstringit.
Peregrinatio religionis causâ.
Astrologia divinatrix.
Via lapidata, s. operta.
Taberna argentaria.
Litteræ argentariæ.
Numularius, mensarius, argentarius.

Consectari debitum.
Ephemerides rerum novarum, commentarii rerum publicarum.
Armamentario præfectus.
Numeri Arabici.
Notis arithmeticis & occultis uti.
Ægyptii, errones.
Gravissimæ usuræ.
Pellis mustelarum scythicarum.
Curiales.
Panis nauticus, bis coctus.

INDEX
GERMANICO-LATINUS.

Abbitte, Deprecatio.
abbitten, erbitten, Deprecor.
abbringen, Abolco,
abbrocken, Decerpo.
abdanken, die Soldaten, Dimitto.
Abend, Vesper, vespera.
Abend, es wird, Advesperascit.
Abentheuer, Monstrum.
abentheurisch, Monstrosus.
aber, Sed, at, autem, vero, verum.
Aberglaube, Superstitio.
abergläubisch, Superstitiosus.
Abfall, Defectio. zum ** rathen, 1. an den ** gedenken, 2. abfallen, 3.
abfallen, Desciso, desicio. von den Römern ** 3. vom Glauben * *4.
abfliegen, Avolo.
abfliessen, abrinnen, Defluo.
abführen, Abduco.
abgekürtzt, Compendiarius.
abgeschmackt, Absurdus.
Abgötterey, Idololatria.
abgesondert, Disjunctus.
abgewöhnen, Defuefacio.
Abgrund, Schlund, Vorago.
abhalten, zäumen, Cohibeo, abstineo, arceo.
abhandeln, Tracto, transigo.
abhauen, Amputo, accido.
ab-hinabsteigen, Descendo.
abkratzen, Abrado.
abkühlen, Defervesco.
abkürtzen, Compendiarius.
ablegen, abthun, Depono. die Furcht, ** 1. ein Amt, ** 2.
abmahlen, Depingo.
abmahnen, Dehortor.
abmatten, Defatigo.
Abmattung, Defatigatio.
Abnahme, Defectus.
abnehmen, Desicio. die Kräfte, 1. die Sitten, 2. Delabor.
Abreise, Discessus.
abreissen, abbrechen, Abrumpo.
Abscheu haben, Abhorreo, abominor.
abscheulich, Abominandus.
abschlagen, ausschlagen, Recuso.
abschlagen, das Begehrte, Abnuo.
abschneiden, Abscindo.
abschrecken, Absterreo, deterreo.
Absehen, meiner Gedanken, Cogitatio.
absenden, Ablego.
Absicht, Meynung, Intentio.
absingen, Decanto.
absondern, scheiden, Separo. Man muß sie * * 1. das Schloß von der Stadt * * 2. *Item* Segrego, disjungo.
absprechen, Abjudico.
abstehen, von einer Sache, Abeo, absisto abstehen, aufhören, Desisto. von Zähren ** 1. von Anhaltung um einen Dienst ** 2.
Abbt, *Abbas.*
Aebtissin, *Abbatissa.*
abthun, benehmen, Derogo.
abtödten, sich selbst, *Mortifico.*
Abtödtung seiner selbst, *Mortificatio.*
abtreiben, Abigo, depello.
abdringen, abnöthigen, Extorqueo.
Abtritt, auf den * * gehen, Alvus.
abtrocknen, Abstergo.
Abtrünniger vom Glauben, Apostata.
abwaschen, Abluo.
abweichen auf die Seiten, Declino.
abweichen, hinweg gehen, Discedo, recedo.
Abweichung, Declinatio, Digressio.
abweyig, Avius.
ab-wegruffen, Avoco.
abwenden, Deflecto, averto. das Gemüth vom Studieren * * 1. den Untergang von der Stadt * * 2.
abwendig, Aversus.
abwendig machen, Abalieno, alieno.
abwesend, Absens.
abwesend seyn, Absum.
Abwesenheit, Absentia. deine * * sehe ich nicht gerne.
Abwechslung, Aenderung, Vicissitudo.
abwischen, Abstergo.
abziehen, Abstraho.
abziehen etwas von der Summa, Detraho.
abzielen, Collineo.
Abzug vom Streit, Receptus.
acht, Octo.
Acht haben, sich vorsehen, Consulo.
achten, schätzen, Conteo.
Achtung, Ansehen, Existimatio. sich ** erwerben, 1. eines andern * * verringern, 2.
Acker, Ager.
Acker-Bau, Agricolatio.
ackern, pflügen, Aro.
Ackersmann, Agricola.
Acten, Acta. * * in das Protocoll eintragen, 1. * * für ungültig erklären, 2. * * für gültig halten, 3.
Adel, Nobilitas.
adelich, Nobilis. gar gut * * 1. nicht so * * von mütterlicher Seite, 2. neuer Edelmann, 3.
Ader, Vena. * *] lassen.
adeln, Nobilito.
Advent-Zeit, Adventus Domini.
Advocat, Rechts-Gelehrter, Advocatus, Patronus.
advocatiren, das, Advocatio.
Agnus Dei, *Agnus Dei.*
Almosen, Eleemosyna.
also, Sic, ita.

alſobald, Actutum, mox, ſatim.
alt, betagt, Senex. noch nicht ** 1. ** werden, 2. älter, als er, 3. Decrepitus.
alt, veraltet, Antiquus. alte Worte gebrauchen, 2. Liebhaber des Alterthums, 3. Vetus ein alter Brauch, 1.** Meynung 2.
alt werden, Senesco, consenesco.
Altars-Sacrament, *Eucharistia.*
Alter, Ætas. junges ** 1. mittels ** 2. hohes. ** 3.
Alter, Senectus. ** iſt dir nahe.
Alterthum, Antiquitas, vetustas.
altväteriſch, Obsoletus.
Amt, Munus. ** ertheilen, 2. ** verwalten, 3. ** bekommen, 4 ** verliehren, 5. ſeinem ** genug thun, 6. dieſes iſt dein ** 7. *It.* Provincia.
anbefehlen, Commendo.
anbefehlen, Jubeo, mando, impero.
anbellen, Allatro.
anbeten, Adoro. GOTT ** 1. mehr Götter ** 2. *It.* Deum adorare.
anbinden, Alligo.
anblaſen, Asso.
Anblaſung, Eingebung, Afflatus.
anbächtig, *Devotus.* gegen GOtt ** 1. gegen die Mutter GOttes ** 2.
anderer, Alius, alter.
andersmal, ein, Alias.
anders, Aliter.
anderswo, Alibi.
anderswoher, Aliunde.
anderswohin, Alio.
Andeutung, Anzeige, Omen.
Anfang, Principium, initium, exordium, aggressio.
Anfang machen, Incipio. ** zu hoffen, 1. ** zu reden, 2. dem Kriege einen ** 3.
anfangen, Incoco, incipio.
Anfall, Gewalt, Impetus. ** auf eines Güter, 1. ** auf den Feind, 2. 3. ** eines andern anhalten, 4.
Anfall, feindlicher, Incursio.
anfallen, Adorior, invado.
anflammen, anzünden, Accendo.
angeboren, Innatus.
angeheftet, Affixus.
angehen, Attinet. dieſe Sache gehet dich an.
Angelegenheit, Ratio, 5.
angenehm, Acceptus.
Angeſicht, Vultus. traurig ** 1. betrüglich ** 2. zeigt das Innere, 3. Angeſicht, das Anſchauen, Conspectus. ſich unter das ** ſtellen, aus dem ** gehen, 2. *It.* Aspectus.
Angel, Hamus.
angränzend, Confinis.
angreifen, Aggredior. unverſehens ** 1. die Feinde tapfer ** 2. ein ſchweres Geſchäft ** 3. *It.* Invado.
Angſt, Angor.
angſthaft, Anxius.
anhalten, Ambio. um die Burgermeiſterſtelle **

Anhang, Appendix.
anhangen, Adhæreo. dem Plato **
anhängen, anhalten, Hæreo.
anhängen, Appendo.
anhäufen, Accumulo.
anhalten, Desino. ſich an das Studiren **
anheute, In præsentia.
Anhöhe, Acclivitas.
anklage, Accusatio.
anklagen, Accuso.
Ankläger, falſcher, Prævaricator.
Ankläger, Accusator.
anknüpfen, Annecto.
ankommen, Advenio.
ankünden, Denuncio, affero.
anlaſſe, Pactio.
anländen, Appello, is.
anlegen, anziehen, Induo.
anlehnen, ſich, Innitor.
anlehnen, Acclino.
anlocken, Pellicio.
anmaſſen, ſich etwas, Arrogo.
Anmerkung, Animadversio.
Anmerkungs-Zeichen, Nota.
Anmuthung, Affectio, affectus.
annehmen, zu ſich nehmen, Assumo.
annehmen, Accipio.
Annehmung, Acceptio.
Annehmlichkeit, Venustas.
anordnen, gebieten, Sancio.
Anordnung, Vorhaben, Initium.
anreden, einen, Compello.
anreden, Alloquor, allocutum.
anreizen, Incito, incito, induco.
anreizen, verlocken, Illecebra, illecebræ.
Anreizung, Incitamentum.
Anrufung, Flehung, Precatio.
anrufen, flehen, implore.
anrühren, Attingo, attrecto.
anſchauen, Aspicio.
Anſehen, groſſes, Amplitudo.
anſehen, Intueor. den Himmel ** 1. mit unverwandten Augen ** 2.
anſehen, Aspicio. Anſchauen des Orts, 2. alle ſehen es, 3. ich mag es nicht **.
Anſehen, graben, Auctoritas. ** ſich machen, 1. ** haben, 3. ** verehren, 5.
anſehnlich, Conspicuus, luculentus, splendidus.
an ſich ziehen, Attrho.
anſpannen, Intendo, contendo, 2.
Anſpannung, Intentio.
anſpringen, Adeo.
anſtatt, Loco. ** eines Vaters, 1. ** eines Dieners, 2.
anſtellen, Instituo.
Anſtellung, Concitatio.
anſtoſſen, Impingo, allido.
anſtoſſend, Contiguus.
anſtreichen, Illino.
Anſtrich, Betrug, Fucus.
antreiben, bewegen, Afficio.
antragen, anbiethen, Offero.
antragen, bringen, Defero.

antreiben, Concito, admoveo. 2.
antreiben, Impello. zur Begierde der Ehren ** 1. zu einer That * * 2.
antreiben, Insto.
antreiben, anstrengen, Urgeo.
Antrieb, Impulsus.
antworten, Respondeo.
Antwort, Responsum.
anwenden, Impendo. Fleiß * * 1. 2. die Wohlthat ist wohl angewendet, 3.
Anzeige, Omen.
anzeigen, Indico. der Frau alles * * 1. es giebt der Wortheit genug * * 2.
Anzeiger, Index.
Anzeigung, Indicium.
anzünden, Succendo, incendo, accendo.
Apostel, *Apostolus.*
Appetit zum Essen machen, Acuo.
Arbeit, Labor. viele * * haben, 1. vergebene * * 2.
Arbeit, Opera. * * im Studieren, 1. vergebene * * 2
arbeiten, Laboro. stark * * 1. wird niemalen abgehen, * * 2. fleißig, * * 3. schon lang, 4.
arbeitsam, Laboriosus.
arbeitsam, mühsam Operosus.
arglistig, Callidus.
Arglistigkeit. Calliditas.
argwöhnisch, Suspiciosus.
Argwohn, Verdacht, Suspicio. falscher * * 1. es war dieser * * 2. Anlaß geben zu * * 3. * * vermeiden, 4.
argwohnen, Suspicor.
arm, dürftig, Pauper. sehr * *
Armuth, Bedürftigkeit, Egestas.
Armuth, Mangel, Inopia. in die gröste * * bringen, 1. der * * abhelfen, 2.
Art, Gemüths-Art, Indoles.
Arzney, Medicamentum, medicina.
Arzt, Leib-Arzt, Medicus.
Arzt, erfahrner, Doctus. * * 3.
Asche, Cinis.
Atheist, Atheus.
Athem, Geist, Spiritus.
Athem, Anhelitus, halitus.
athmen, Respiro. bald leicht, bald härter Athem holen.
auch, Etiam.
aufbauen, Exstruo.
ausbringen, ausschwätzen, Divulgo.
ausbehalten, Asservo.
ausbrennen, Exardesco.
auf daß, damit, Ut.
aufdringen, Obtrudo.
auferbauen, andere, Exemplum. 2.
auferziehen, Educo.
Auferziehung, Educatio.
aufgeben, ein Amt, Abdico.
aufgeblasen, Inflatus.
aufgeblasen werden, Inflor.
aufgehen, entspringen, Exorior, orior.
aufgehenkt, Suspensus. am Galgen * *
aufhäuffen, Cumulo.
aufhalten, Demoveo.
aufhalten, hindern, Distineo.
aufhenken, Suspendo.
aufhören, Cesso, 1. Abjicio.
aufhören, abstehen, Desisto.
auflegen, Impono.
auflösen, Dissolvo, exsolvo.
aufmerken, Attendo.
aufmerksam, Intentus.
aufmerksam, Attente.
aufmerksam, Attentus.
Aufmerksamkeit, Attentio.
aufmuntern, Animo, erigo.
aufnehmen, Coopto.
aufnehmen, Accipio. gut * * 4. übel * * 5.
aufnehmen, Excipio. höflich * *
aufnehmen, vor die Hand nehmen, Suscipio.
aufordern, Provoco.
aufrecht, Erectus.
aufrecken, Arrigo.
aufressen, Devoro.
aufrichten, Erigo.
aufrichtig, redlich, Sincere.
aufrichtig, treu, Fidus
aufrichtig, Simpliciter.
Aufruhr, Meuterey, Seditio. * * anspinnen, 1. zur * * kommen, 2. es ist eine grosse * * 3. alles voller * * 4.
Aufruhr, Empörung, Tumultus. Gefahr einer * * 1. * * erwecken, 2.
aufrührisch, Seditiosus.
aufsagen, Recito.
aufschwellen, Tumeo.
Aufsicht haben, meistern, Moderor.
aufsitzen, Insideo.
aufspringen, Exilio.
aufstehen, Surgo.
aufsteigen, Ascendo. auf den Berg * * 1. in eine höhere Schule * * 2. nicht aufsteigen, 3. Scando.
aufstossen, beleidigen, Offendo.
auftrennen, Dissuo.
aufwachen, Evigilo.
aufwallen, Effervesco.
Aufwandlung in der Messe, Elevatio sacræ hostiæ.
aufwecken, Excito. aufmuntern zum Studiren, 1. *Item* Animo. 2.
aufwecken, Expergefacio.
aufzeichnen, Annoto, noto.
Auge, Oculus. das * * erheben, niederschlagen, nicht abwenden, auf etwas wenden.
Augenblick, Momentum.
Augenbraun, Supercilium.
Augenschein nehmen, Recognosco.
augenscheinlich, Manifeste.
aus, è. ex.
ausbessern, Interpolo.
ausbessern, ergänzen, Resicio.
ausbitten, Exoro.
ausbrechen, Erumpo. das Uebel muß * *
ausbreiten, Dilato, dissemino, divulgo.
ausbündig, ausgemacht, Egregius.
ausdämpfen, Exspiro.
ausdörren, Extabesco.

aus-

ausdrücken, Exprimo.
ausdrücklich, Affirmate, expresse.
auserlesen, Exquisitus.
Ausfall, Eruptio.
ausfallen, Excido.
ausfeilen, Expolio, elimo, Limo.
ausfliegen, Evolo.
ausfliessen, Effluo. der Rhein in das Meer.
ausfragen, Percunctor.
ausführen, Educo.
Ausgang, Eventus.
Ausgang, Endschaft, Exitus.
Ausgang, Ausschlag, Successus. guter •• 1. übler •• 2.
ausgedruckt, Expressus.
ausgehen, Exeo, von Haus ••
ausgelassen, Immodestus.
Ausgelassenheit, Licentia.
ausgemacht, Deliberatus.
ausgemergelt, Attenuatus.
ausgenommen, Præter, præterquam.
ausgeschlossen, Limatus.
ausgiessen, Diffundo.
ausgiessen, Effundo. seinen Zorn •• 1. sein Gemüth •• 2.
ausgraben, Effodio.
aushungern, Macero.
auskloppen, ausschlagen, Excutio.
auskommen, Emano.
auslachen, Derideo.
auslachen, verlachen, Irrideo. alle Leute •• 1. Gelegenheit geben zum •• 2.
auslassen, Emitto.
auslaufen, Excurro.
auslegen, aussetzen, Expono. sich allen Gefahren ••
auslegen, dollmetschen, Interpretor. Griechische Bücher •• 1. eine Sache unterschiedlich •• 2.
auslegen, erklären, Explico.
Auslegung, Explanatio, interpretatio.
auslöschen, Extinguo.
ausmachen, den Handel, Transigo.
ausmachen, ausschelten, Reprehendo.
Ausnahme, Exceptio.
ausnehmen, Excipio.
ausnehmen, befreyen, Eximo.
ausspeyen, Exhibilo.
ausplündern, Expilo.
ausrauben, Expolio.
ausrauben, ein Land, Depeculor.
ausraufen, Eradico, evello.
ausrichten, Expedio. ein Geschäfft ••
ausrotten, Exstirpo.
Ausruffer, Præco.
aussagen, Edico.
ausschlaffen, Edormio.
ausschlagen, Calcitro.
ausschelten, Increpo.
Ausscheltung, Objurgatio.
ausschliessen, Excludo. den Feind aus der Stadt •• 1. den Studenten aus Schulen •• 2. einen von einem Amt •• 3.
ausschlucken, Exsorbeo.
ausschütten, Profundo.
ausschwimmen, Emergo.
Aussehen, das, Prospectus. das •• verhindern, 1. ein schönes •• 2.
aussinnen, einen verhaben, Machinor.
aussöhnen, abbussen, Expio. seine Sünden ••
Ausspäher, Emissarius.
ausspötteln, Explodo.
ausspotten, Illudo.
Aussprache, Elocutio.
aussprechen, Pronuncio.
ausstehen, gedulten Sustineo.
ausstrecken, Extendo. sich weit •• 1. die Insel in das Meer •• 2. der Baum in viele Aeste •• 3.
aussuchen, Exquiro.
austheilen, Distribuo.
Austheiler, Distributor.
austhun, Dispenso.
Austhuung, Dispensatio.
austreiben, Expello.
austreten, Excedo.
austrincken, Absorbeo.
auswärtig, Adventitius.
auswärts, ausser, Extra.
auswehlen, Eviscero.
auswendig, Extrinsecus.
auswendig, Memoriter. •• lernen, 1. •• sagen, 2.
auswendig lernen, Edisco.
auswürcken, Efficio. etwas in des andern Handel ••
ausziehen, ausziehen, Exuo.
auszieren, Exorno.
Auszug, Epitome.

Bach, Amnis, rivus,
Backenstreich, Colaphus.
bald, nun, Mox, statim, modo, brevi.
Bank, bey Gericht, Subsellium.
Band, Vinculum.
Barbaren, Barbaries.
barbarisch, Barbarus.
barmhertzig, Misericors.
Barmhertzigkeit, Misericordia, würdig der •• 1. anflehen die •• 2.
Bart, Barba. •• wächst, 1. länger •• 2. ohne •• 3. 4.
Bastey, Bollwerck, Propugnaculum.
Batallion, Cohors.
Bauch, Alvus.
Bau-Herr, Ædificator, Ædilis.
Baumeister, Architectus.
bauen, Ædifico.
Bauer, Ackermann, Rusticus.
bäuerisch, Agrestis.
Bauersmann, Colonus.
Bedachtsamkeit, Consideratio.
bedachtsamlich, Cogitate.
bedauren, trauren, Lugeo. den Tod eines Freundes ••
bedecken, Tego. seine Laster ••
bedenken, sich wohl, Delibero, reputo.

bedeuten, anzeigen, Significo.
Bedeutung, Kenntniß, Notio, significatio.
Bedienter, Minister.
Bedingniß, Conditio. ◦ ◦ setzen, 1. ◦ ◦ annehmen, ◦ ◦ 2. nicht annehmen, 3.
Bedrohung, Minæ.
bedürftig, Inops.
Bedürftigkeit, Inopia.
befehlen, Jubeo, mando.
befestigen, Munio. die Stadt ◦ ◦ 1. das Lager ◦ ◦ 2.
befestiget, Munitus. von Natur ◦ ◦ 1. durch Kunst ◦ ◦ 2.
befeuchten, Humecto.
befleissen, sich, Satago, conor.
befördern, Promoveo. zu Ehren ◦ ◦ 1. zu höchster Würde ◦ ◦ 2.
Befreundter, Cognatus.
befriedigen, Paco.
begeben, sich, Evenio.
begegnen, aufstossen, Offendo, obviam.
begehen, Committo. ein Laster ◦ ◦ 1.
begehren, Appeto, peto.
begehren, heftig, Concupisco.
begiessen, Perfundo.
Begierde, Appetitio, aviditas.
Begierde, Begierigkeit, Cupiditas. einem ◦ ◦ machen, 1. ◦ ◦ haben, 2. ◦ ◦ einhalten, 3. ◦ ◦ erfüllen, 4.
begierig, Avidus, cupidus.
begleiten, Comitor.
begraben, Sepelio. herrlich ◦ ◦
Begräbniß, Sepultura, funus. ein ansehnliches ◦ ◦ 1. ◦ ◦ mit vielen Klag-Leuten, 2.
begreiffen, umfangen, Complector.
begreiffen, Comprehendo, perspicio.
Begreiffung, Comprehensio.
Begriff, Complexio.
behalten, verbergen, Condo, retineo.
Beharrlichkeit, Perseverantia.
Beharrung, Continuatio.
Behausung, Domicilium.
Beherrschung, Dominatio, dominatus.
behüten, bewahren, Tueor.
behutsam, Providus, cautus.
Beicht, *Confessio sacra.* ◦ ◦ ablegen, 1. General-Beicht, 2. ◦ ◦ hören, 3.
Beicht-Vater, Confessarius.
Beil, Axt, Securis. ◦
beissen, Mordeo.
bekannt, Cognitus.
bekannt, Notus. bekannte Sache bevbringen, 1. die Sache ist ◦ ◦ 2.
bekannt, es ist, Patet.
Bekäntniß, Confessio.
Bekehrung von Sünden, *Conversio à peccatis*, 1. 2.
Bekehrung eines Ketzers, *Conversio haeretici*, 1. 2.
Bekehrung eines Abgötterers, *Conversio idolatræ.*
bekennen, gestehen, Fateor. sein Verbrechen ◦ ◦
bekennen, Confiteor.
bekennen, öffentlich, Profiteor.
bekommen, Accipio.
bekommen, Acquiro. eine Würde ◦ ◦ 1. Reichthum, grossen Nahmen ◦ ◦ 3.
bekommen, wieder, Recupero.
bekräfftigen, befestigen, Confirmo. der Ausgang ◦ ◦ den Ruff, 1. sich das Reich ◦ ◦ 2.
bekümmern, Sollicito.
belagern, umgeben, Obsideo. Numantiam ◦ ◦ 1. eine Stadt ◦ ◦ 2.
Belagerung, Obsidio. ◦ ◦ aufheben, 2. ◦ ◦ aufhalten, 3.
beleidigen, Offendo. einen schwer ◦ ◦ 1. 2.
Beleidigung, Offensa, offensio.
beliebet, es, Libet.
beliebt, angenehm, Gratiosus.
belobt, Laudatus.
belohnen, vergelten, Remuneror. die Verdienste ◦ ◦
Belohnung, Verehrung, Præmium. ◦ ◦ der Wohlverdienten, 1. gut und fromm lebenden, 2.
Belohnung, Vergeltung, Remuneratio.
belustigen, Delecto, delector.
Belustigung, Delectatio, jucunditas.
benackeln, Maculo.
bemühen, sich, Adnitor, nitor, connitor, conor, satago.
Bemühung, Conatus.
benedeyen, *Benedico Deum.*
beneiden, eifern, Æmulor, invideo.
beobachten, anmerken, Observo.
bequem, tauglich, Accommodatus, conveniens.
bequemen, Accommodo. ich werde mich dir ◦ ◦ 1. in anderer Leute Willen ◦ ◦ 2. 3. in die Zeit schicken, 4.
Bequemlichkeit. Commoditas.
berathschlagen, Consulto, delibero.
berathschlagen, sich mit GOtt, Deum precibus, consulo.
Berathschlagung, Deliberatio.
berauben, Spolio, privo. einen aller Güter ◦ ◦ 1. seiner Freunde ◦ ◦ 2.
bereden, Adduco, Adducor.
bereichern, Dito, locupleto.
bereit, fertig, Paratus. zu allen ◦ ◦ 2.
bereiten, zurüsten, Paro. sich zur Reise ◦ ◦
Berg, Mons. voller Berge, 1. hoher ◦ ◦ 2. zugespitzter ◦ ◦ 3. schrofichter ◦ ◦ 4.
bergicht, Montosus.
berichten, Significo.
berühmt, hell, Clarus.
berühren, Contingo.
berühren, anrühren, Tango.
berühren, obenhin, Perstringo.
berufen, Accerso, accio.
berufen, Arcesso.
besänftigen, Abstergo, lenio. die Aufruhr des Volks ◦ ◦ 1. den erzürnten Herrn ◦ ◦ 2. den Schmertzen lindern, 4.
besänfftigen, stillen, Paco. den Menschen ◦ ◦ 1. GOtt ◦ ◦ 2.
Besatzung der Vestung, Præsidium.

be-

beschaffen, Affectus, a, um.
Beschaffenheit, Gestalt, Habitus. des Gemüths . . 1. des Leibes . . 2.
Beschaffenheit, Persona, affectio.
beschäftiget, Occupatus. sehr . . 1. jetzt nicht . . 2
Beschäftigung, Occupatio.
bescheiden, mäßig, Moderatus.
Bescheidenheit, Moderatio.
Beschirmer, Defensor.
beschliessen, verordnen, Statuo. vest etwas . . 1. zu reden . . 2.
beschlossen, vest; Firmus, ratus.
Beschluß, Clausula.
beschreiben, Conscribo, describo.
Beschreibung, Descriptio.
beschützen, beschirmen, Defendo, protego.
beschuldigen, Arguo, Coarguo.
Beschuldigung, Zuruckt, Crimen, criminatio. . . ablehnen, widerlegen.
beschweren, Aggravo.
Beschwerung, Beschwerlichkeit, Difficultas.
Beschwörung des Teufels, Exorcismus.
beseelt, Animans.
besichtigen, Contempior, lustro.
Besichtigung, Recognitio.
besitzen, Possideo.
Besitzung, Possessio.
besonder, Singularis.
besonders, absonderlich, Separatim, singillatim.
Besorgung, Curatio.
besprengen, Aspergo.
bessern, Corrigo. er wird sich . . 1. ist nicht zu . . 2. die Rede verbessern, 3.
bessern, sich, Resipisco.
besser, fürträglicher, Potior, oris.
besser, Melior, melius.
beständig, Constans.
Beständigkeit, Stabilitas, constantia.
bestätigen, Comprobo, assero, assevero.
Bestätigung, Confirmatio.
beste, der, Optimus.
bestehen, Consto.
bestehen, still stehen, Consisto.
bestechen, mit Geld, Corrumpo.
bestellen, sich fürnehmen, Constituo.
bestellt, Constitutus.
bestrafen, Corripio.
Bestrafung, Correctio.
bestürmen, bekriegen, Oppugno.
besuchen, Frequento. das See, Ufer . . 1. die Schule . . 2.
besudeln, Polluo, contamino.
betrachten, bedenken, Meditor, considero. die Sache genauer . . 1. die Grösse der Gefahr . . 2. die ewige Freude . . 3.
betrachten, besichtigen, Contemplor. göttliche Dinge . .
Betrachtung, Contemplatio.
betrogen, gepla t, Affectus.
betrüben, Contristo.
Betrübniß, Kummer, Maror, ægritudo. in d.e . . kommen, 1. die . . lindern, 2.
Betrübniß, Tristitia. . . haben, 1. in . . bringen, 2. . . abliegen, 3.
betrübt, Tristis.
Betrug, Dolus.
betrügen, Fallo, decipio. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
betrüglich, Fallax.
betrügerisch, Fraudulentus.
beten, Oro. zu GOtt . . 1. andächtig . . 2.
betteln, Mendico.
Bettler, Mendicus.
befestigen, Fundo, as.
Beute, Exuviæ, præda.
bewaffnen, Armo.
bewahren, Custodio.
bewegen, Commoveo.
bewegen, Adduco, 2. Adducor, permoveo.
bewegen, anreitzen, einführen, zu etwas, induco.
bewegen, Moveo. der Menschen Hertzen . . 1. mit Bitten . . 2.
beweglich, Mobilis.
Beweglichkeit, Volubilitas.
Bewegung, Motus, commotio.
beweinen, Deploro, defleo.
Beweis, Argumentum, ratio. 5.
beweisen, folgern, Argumentor.
bewerben, sich, Contendo.
Bewilligung, Assensio.
bey, Apud.
beybringen, annehmen.
beyderseits, Utrinque.
beyfallen, beystimmen, Assentio, suffragor, approbo.
Beyhülfe, Subsidium.
beyjagen, Adjungo.
beyseits führen, Secedo.
beyseits setzen, Depono.
Beysitzer, Assessor.
Beyspiel, Exemplum, . . der Unschuld, 1. gutes . . geben, 2. ein . . nehmen, 4. böses . . geben, 5.
beyspringen, Succurro.
beystehen, Assisto. einem Sterbenden . . .
beyzehlen, Adnumero, annumero.
Beywohnung, Convictus, consuetudo.
bezahlt, baar, Numerato.
Bezahlung, Solutio.
bezeichnen, signo.
bezeugen, Testificor, testor.
bezwingen, Subigo.
Bibel, Biblia.
biegen, Inflecto, flecto.
Bienlein, Apis.
Bildniß, Simulacrum, statua.
billig, gerecht, Æquus
billig, Merito.
Billigkeit, Fas, æquitas.
binden, zusammen, Copulo.
binden, Vincio.
Bischoff, Episcopus. . . werden 1. Bischoff bekommen, 2. Weg. Bischoff, 3
bis hieher, hactenus, Hactenus.
bisweilen, Interdum.
Bitte, Anwerbung, Petitio.

bitten, wünschen, Precor. GOtt inständig • • 1. nicht umsonst • • 2.
bitten, ersuchen, Oro, rogo, um alles • • 1. 2. sehr • • 3.
bitten, ernstlich, Obtestor.
bitten, fußfällig, Supplico.
bitter, Amarus, acerbus.
Bitterkeit, Acerbitas.
Blasbalg, Follis.
blasen, in das Ohr, Insusurro.
Blatt, Folium.
bleiben, Maneo. zu Haus • • 1. bey einem • • 2. bey seiner Meynung • • 3. bey voriger Farbe, • • 4. mir das Meinige • • 5.
bleiche Farbe, Pallor.
blenden, Cæco.
blind, Cæcus.
Blindheit, Cæcitas.
bloß, nackend, Nudus.
blühen, Floreo. die Bäume • •
Blume, Blüthe, Flos.
Blut, Sanguis. • • bluten aus der Nase.
blutig machen, Cruento.
Bluts-Freund, Consanguineus.
Bluts-freundschaft, Agnatio.
Boden, Estrich, Pavimentum.
Bogen, Arcus.
böse, Pravus, malus.
Bosheit, Pravitas, improbitas, malitia.
boshaft, schändlich, Sceleratus, scelestus, malitiosus, improbus.
Bösewicht, Nebulo.
Bote, Nuncius.
Brauch, Weise, Gewohnheit, Mos. es ist der • • 1. er hält seinen • • 2.
brauchen, Utor.
brechen, zerbrechen, Frango. die vesten Werke • •
breit, Latus.
brennen, Flagro, ardeo, uro.
Brief, Litteræ. • • schreiben, 1. • • schicken, 2. • • bringen, 3. • • bekommen, 4. • • schreiben unterlassen, 5. • • erwarten, 6. • • aufhangen, 7. • • beantworten, 8. • • eröffnen, 9. • • versiegeln, 10.
Brief-träger, Tabellarius.
bringen, zu etwas, Redigo.
Brod, Panis.
Bruderschaft, Germanitas
Brücke, Pons, • • machen, 1. 2. 3. • • abwerfen, 3. Destruo. 2.
Brügel, Fustis.
Brunn, Fons.
Brust, Pectus.
Brunst, Incendium.
Buch, Volumen.
Buch, Liber • • schreiben, lesen.
Buchstab, Littera.
Büchlein, Libellus.
Bündnis, Fœdus, eris. • • mit einem machen, 1. dazu sich bekennen, 2. • • halten, 3. • • brechen, 4.
Bürge, Vas, præs.
Bürgschaft, Vadimonium.

büssen, Luo. für andere • • 1. seine Vermessenheit • • 2.
Burger, Civis. zum • • machen, 1. • • werden, 2.
burgerlich, Civilis.
Burgermeister, Consul.
Burgermeister-Amt, Consulatus.
Burger-Recht, Civitas. 2. 3. • • verlieren, Civis 3.
Busen, Sinus.
Buß, Reue, Pœnitentia. • • thun, 1. • • für seine Sünden, 2. auferlegte • • verrichten, 3.

Calender, Fasti.
Calvari-Berg, Mons Calvariæ.
Cammerad, Contubernalis.
Cammer-Gut, Fiscus.
Capitul der Geistlichen, Capitulum Ordinis.
Cardinal, Cardinalis.
Casist, Casus Conscientiæ.
Catholisch, Catholicus.
Ceremonie, Cærimonia.
Charfreytag, *Parasceve.*
Chor, Chorus.
Chor-Herren-Stelle, Canonicatus.
Christ, Christianus.
Christliche Lehr, Catechismus.
Christus, *Christus Jesus.* Christi Menschwerdung, Christus incarnatus. • • Gebuhrt, Christus natus. 3. • • Leiden, • • passus, 4. • • Auferstehung, • • resurgens, 5. • • Auffahrt, Ascendens in cœlum, 6.
citiren, rufen, Cito, as.
commandirender General, Imperator.
Comet, Comes.
Communion, Communio sacra. die H. • • reichen, 1. • • empfahen. 2. General, • • 2.
Concilium, allgemeines, Concilium sacrum, œcumenicum.
Confect, Bellaria.
Contrefait, Effigies.
Creiß, Ring, Gyrus.
Creuß, Crux. • • machen, 3.
Creuß, heiliges, Crux SS.
creußigen, Crucifigo.
Crucifix-Bild, Crucifixi imago.

Daben seyn, Intersum.
dahin, so weit, Eo. die Sache ist so weit kommen.
dämpfen, Exhalo.
dann, Nam, enim.
Dank, Gunst, Gnade, Gratia. bedanken, sich, Gratia, is.
dankbar, Gratus, • • gegen einen Gutthäter, 1. sich allezeit • • erzeigen, 2. im Werk selber • • 3. kan nicht genug • • seyn, 4.
Dank-Fest, Supplicatio.
dafür halten, Sentio. 3. 4.
darmen seyn, Intum.
darreichen, Porrigo, suppedito.
darstellen, Sisto.
darum, Igitur, eo, ergo, propterea quod.

darwider setzen, Aversor.
daselbig, Ibi.
dauerhaft, vest, Stabilis.
dazwischen kommen, Intercedo.
dazumahl, Tunc.
Degen, Schwerdt, Gladius.
Decke, Kleid, Integumentum.
Decken, Tego.
demuthig, kleinmüthig, Demissus.
demüthig, niedrig, Humilis.
demüthigen, sich, Demitto. gar zu viel ◦◦ 1. so viel du kanst ◦◦ 2.
Demuth, Demissio, humilitas.
denkwürdig, Memorabilis.
derohalben, Ideo, proin.
derselbige, Idem.
Dieb, Fur.
Diebstahl, Furtum.
Dienstbahr, gemeines Vieh, Pecuarius.
dienen, servio einem in leichten Dingen.
Diener, Knecht, Servus.
Dienst, Verrichtung, Officium. einem ◦◦ schuldig leisten 1. ◦◦ erweisen, 2. ◦◦ erniedern, ◦◦ 3. unterlassen, 4.
Dienste, seine ◦◦ einem anbefehlen, Officii sui, deferentis formula.
Dienstbarkeit, Servitus. abstiren in die ◦◦ 1. ab machen von der ◦◦ 2.
Dienstthun, Commodo.
dienstwillig, Officiosus.
Discretion, Libertas. die Stadt ergiebt sich auf ◦◦ 1. er hat sich ◦◦ 2. er handelt eine grosse ◦◦ 3. spielen um ◦◦ 4.
dispensiren, Dispenso.
disputiren, Disceptо. disputo. mit dem andern Sache ◦◦ 1. 2. aus der Schrifft ◦◦ 3.
dissimuliren, verbeelen, verhehlen, Dissimulo. den innerlichen Schmertzen ◦◦ 1. die Unbild ◦◦ 2.
doch, jedoch, Tamen.
dörfen, Audeo.
Dollmetscher, Ausleger, Interpres.
Donner, Tonitru.
Donner-Streich, Fulmen 1. 2.
donnern, Fulmino, tono.
Dorn, Pugus.
dornicht, Spinosus.
drauen, Foris.
dreyer, Minor, ius.
dringen, Premo.
Dritte, Tertius.
dürr, trocken, Siccus, aridus.
dürsten, Sitio.
Dummheit, Ungeschicklichkeit, Stupiditas.
dunkel, finster, Obscure.
Dunckelheit, Caligo.
Dunst, Exhalatio, vapor.
durch, Per.
durchdringen, perfringo. perrumpo. die Feinde ◦◦ 1. da. in die Stadt ◦◦ 2.
durchdringen, Penetro. sehr weit ◦◦ 1. in das Hertz ◦◦ 2.
durchlauffen, Percurro.
durchstechen, Pervado.
Durchlauff, Diarrhoea.
durchlauffen, Percurro.
durch-übergehen, Transeo.
Durst, Sitis.

Eben also, Perinde, pariter.
eben, flach, planus.
Ebene in dem Felde, Planities.
Edelgestein, Gemma.
Ehe, Ehestand, Conjugium.
ehe dann, Antea quam.
ehe und bevor, Priusquam.
ehebrechen, Adultero.
Ehebrecher, Adulter.
Ehe Frau, Uxor. schwangere ◦◦ 1. ◦◦ nehmen, 2.
Ehescheidung, Divortium.
Ehestand, Matrimonium. in den ◦◦ treten, 1. ein Weib haben ◦◦ 2. zur andern Ehe schreiten, 3. zusammen gehen 4.
ehrlich, Ingenuus.
Ehrbarkeit, Honestas, honestum, decorum.
Ehre, Zierde, Lob, Glori ◦◦ ehrenhafft ◦◦ 1. etlicher ◦◦ 2. Ehrbarkeit ◦◦ 3. zum Ansehen ◦◦ 4. die Ehre ◦◦ 5. zum Ehren, 6. Gottes Ehre befördern, 7.
Ehre, Lob, Zierde, Decus.
Ehre abschneiden, Detracto 1. 2.
Ehre, Amt, Honor. den Ehren ◦◦ ermahnen, 1. ◦◦ 2. ◦◦ werden, 3. ◦◦ verletzen 4. 5. ◦◦ 6. ◦◦ 7. in Ehren ◦◦ 8. die Ehre nehmen ◦◦ 9. ◦◦ 10.
ehren, Colo. honoro.
Ehren-Seule, Monumentum.
Ehrerbietigkeit, Reverentia.
Ehrerbietigkeit, Observantia. ◦◦ erweisen, Reverentior.
Ehrsucht, Honestas.
Eichel, Glans.
Eichbaum, Robur.
Eigen, Proprius. das Eigen, Proprium.
eigenwillig, Pravus.
Eigenschafft, Proprietas.
Eigenthum, ein Recht, oder erworbenes Gut, Peculium.
eigentlich, Proprie.
eilen, Accelero, festino, propero. ◦◦ 1. in Eil ◦◦ 2. ◦◦ 3. ◦◦ 4. ◦◦ 5. ◦◦ 6. ◦◦ 7. ◦◦ 8. ◦◦ 9. ◦◦ 10. ◦◦ 11. ◦◦ 12. ◦◦ 13. ◦◦ 14. ◦◦ 15. ◦◦ 16. ◦◦ 17. ◦◦ 18. ◦◦ 19. ◦◦ 20. ◦◦ 21. ◦◦ 22. ◦◦ 23. ◦◦ 24. ◦◦ 25. ◦◦ 26. ◦◦ 27. ◦◦ 28. ◦◦ 29. ◦◦ 30. ◦◦ 31. ◦◦ 32. ◦◦ 33. ◦◦ 34. ◦◦ 35. ◦◦ 36. ◦◦ 37. ◦◦ 38. ◦◦ 39. ◦◦ 40. ◦◦ 41. ◦◦ 42. ◦◦ 43. ◦◦ 44. ◦◦ 45. ◦◦ 46. ◦◦ 47. ◦◦ 48. ◦◦ 49. ◦◦ 50. ◦◦ 51. ◦◦ 52. ◦◦ 53. ◦◦ 54. ◦◦ 55. ◦◦ 56. ◦◦ 57. ◦◦ 58. ◦◦ 59. ◦◦ 60. ◦◦ 61. ◦◦ 62. ◦◦ 63. ◦◦ 64. ◦◦ 65. ◦◦ 66. ◦◦ 67. ◦◦ 68. ◦◦ 69. ◦◦ 70. ◦◦ 71. ◦◦ 72. ◦◦ 73. ◦◦ 74. ◦◦ 75. ◦◦ 76. ◦◦ 77. ◦◦ 78. ◦◦ 79. ◦◦ 80. ◦◦ 81. ◦◦ 82. ◦◦ 83. ◦◦ 84. ◦◦ 85. ◦◦ 86. ◦◦ 87. ◦◦ 88. ◦◦ 89. ◦◦ 90. ◦◦ 91. ◦◦ 92. ◦◦ 93. ◦◦ 94. ◦◦ 95. ◦◦ 96. ◦◦ 97. ◦◦ 98. ◦◦ 99. ◦◦ 100.

einfallen; in den Sinn, Occurro. nicht ſ[illegible] mir •• 1. dis allein •• 2.
eingehen, Subeo.
eingehen, hereingehen, Ingredior.
eingepflanzet, Inſitus.
eingeweyht werden, Initior.
eingezogen, züchtig, Modeſtus.
Eingezogenheit, Zucht, Modeſtia.
eingieſſen, Infundo.
eingraben, Inſculpo.
Einhalt thun, zurück halten, Compeſco, comprimo.
einhellig, Concors.
Einhelligkeit, Concordia.
Einkehr, Hoſpitium.
einkehren, Diverto.
Einkommen, Proventus.
einladen, Invito.
einnehmen, Occupo.
einſam, Solitarius.
Einſamkeit, Solitudo. verſchlieſſen ſich in die •• 1. tauglich zur •• 2.
einſchlaffen, Obdormio.
einſchlagen, Pango.
einſchleichen, Irrepo. •• ſich, Inſinuo.
einſchlieſſen, einſperren, Includo.
einſchneiden, Incido.
einſchreiben, Inſcribo.
einſehen, Introſpicio.
Einſprechung, Inſtinctus. auf Göttliche ••
einſtens, einsmahls, Aliquando.
Einſtimmung, Einhelligkeit, Conſenſus, conſentio.
eintunken, Imbuo.
einwickeln, Involvo.
einwilligen, Conſentio.
einziehen, Immigro.
Eis, Gelu, glacies. es wird •• 1. darauf gehen, 2. •• ſchleifen, 3. •• fallen, 4. •• nicht gehen können, 5.
Eiſen, Ferrum.
eiſern, Ferreus.
eitel, leichtfertig, Vanus.
Element, Elementum.
elend, voll Jammer, Calamitoſus.
Elend, Jammer, Noth, Calamitas. in Elend bringen, 1. in •• fallen, 2. aus Elend helfen, 2.
Elend, Exilium. in das Elend ſchicken, 1. in das •• gehen, 2. von dem •• zurück kommen, 3. Cicero war im Elend, 4.
Elend, Armſeligkeit, Miſeria. das gröſte Elend, •• 1. ohne einigen Troſt, 2.
elend, erbärmlich, Miſer. in allen Stücken •• [illegible]
Ellenbogen, Cubitus.
emſiglich, fleißig, Aſſidue.
emſig, Solers Studioſus.
Emſigkeit, Solertia, induſtria, ſtudium, aſſiduitas.
Empfang, Perceptio.
empfangen, faſſen, Concipio.
empfinden, verſpühren, Sentio. groſſe Schmerzen •• 1. nichts mehr •• 2. [illegible] Urtheil, Judicatum.
[illegible]e, Ende, finis. nahe bey dem •• 1. am Ende des Monaths, 2. vom Anfang bis zum Ende, 3. vom Anfang bis zum Ende zurück gehen, 4. das Ende mit dem Anfange ungleich, 5.
enden, ausmachen, Conficio, finio. den Krieg •• 1. das Geſchäffte •• 2. den Waffen-Stillſtand •• 3.
endigen, Termino.
endlich, Denique, tandem.
end, Anguſt..
eng, Contractus, a, um.
eng gehen, Angiporrus,
Enge, enger Paß, Angultiæ, anguſtus.
Enkel, Nepos.
Engel, Angelus.
Englischer Gruß, *Ave Maria.*
entblößen, Nudo.
entbrennen, Exardeſco.
entdecken, Aperio.
enterben, Exhæredo.
entfernt, Remotus.
Entfernung, Weite, Longinquitas.
entfliehen, Effugio, refugio.
Entfremdung, Alienatio.
entgegen, Obviam. •• gehen dem Vater, 1. einem Reiſenden •• 2.
entgehen zu kommen, Evado. der Gefahr ••
entgehen, verflieſſen, Elabor. verdo ſeiner Ohnmacht, 1. entkommen aus dem Kerker, 2.
enthalten, ſich, Abſtineo.
enthaupten, Decollo.
entkräften, weibiſch machen, Effœmino.
entladen, Deonero, exonero.
entlaſſen, Dimitto.
entledigen, ſich, Expedio.
entlegen ſeyn, Diſto, procul.
entlehnen, Mutuor.
entſcheiden, Dirimo, dijudico, diſcerno.
entſchuldigen, Excuſo. ſich mit einer Unpäßlichkeit •• 1. es läßt ſich kaum •• 2. du haſt dich nicht zu entſchuldigen, 3.
Entſchuldigung, Excuſatio.
entſetzen, ſich, Exhorreſco, horreo.
entſtehen, Exſto.
entwerfen, Adumbro.
Entwurff, Adumbratio.
entziehen, Subduco.
entzünden, Inflammo.
entzündet werden, Inflorveſco.
erachten, Faciſſimo, arbitror.
Erb, Hæres.
Erbarmung, Miſericordia, miſeratio.
erbarmen, ſich, Miſereor, miſeret.
erbärmlich, Miſerabilis
Erbauung, Ædificatio.
erbleichen, Pallco, expalleſco, exalbeſco.
erblich, Hæreditarius.
Erbſchaft, Hæreditas. •• bekommen, 1. einen •• nehmen, 2. •• ſtattig erhalten, 3.
Erd-Früchte, Fruges.
Erd-Kugel, Globus terræ.
Erdbeben, Terræ motus. groſſes ••

Erdboden, Humus.
Erdboden, Erdreich, Solum.
Erde, Terra.
erdenken, Excogito.
erdichten, Comminiscor.
erdichtet, falsch, Fictus.
Erdichtung, Commentum.
ereignen, sich, Accidit, evenit
erfahren, verständig, Peritus. der Kriegs-
Kunst . .
erfahren, Expertus.
Erfahrniß, Experientia. ein Mann von
grosser . .
Erfinder, Inventor.
Erforschung des Gewissens, Examen, con-
scientiæ.
erfreuen, Lætifico, exhilaro.
erfreuen, sich, Lætor.
erfrischen, auffrischen, Refrico.
erfüllen, Impleo, compleo, expleo.
ergeben, Deditus, addictus.
ergeben, sich, Dedo.
Ergötzlichkeit, Deliciæ,
ergreifen, Arripio.
erhalten, Conservo. sein Gut, . . 1. sein
Anliegen . . 2.
erhalten, erbitten, Impetro.
erhalten, Servo. du hast mich . . 1. was ich
versprochen, werde ich halten, 2.
erhalten, ernähren, Sustento, alo.
erhalten, Obdurefco.
erheben, Extollo.
erheben, sich, Insurgo.
erhitzt seyn, Ferveo, fervidus.
erhitzt seyn, Æstuo.
erhören, Exaudio.
erholen, sich, Colligo, recolligo.
erinnern, sich, Recordor. voriger Zeiten
. . 1. voriger Reden . . 2.
erkalten, Refrigesco.
Erkänntniß, Cognitio.
erkaufen, auslesen, Redimo. Christus hat
uns . .
erkennen, Agnosco, cognosco. ich erkenne
aus deinen Briefen, wie du gesinnet.
erklären, Declaro, illustro, explano, clarus, 2. 3.
erklären, sich, Cognitio, 7.
erkundigen, sich, Exploro.
erlangen, Acquiro, assequor, obtineo.
erlaubt, es ist, Licet.
erleichtern, Allevo, levo, relevo.
erleuchten, Illumino.
erlösen, erretten, Libero. von der Furcht
der Feinde . . 1. 2. 3.
Erlöser, Liberator.
Erlösung, Delectatio.
ermahnen, Moneo, admoneo, exhortor, hor-
tor. 1. die Eltern . . ihre Kinder, 2.
Ermahnung, Admonitio.
ernähren, Alo.
erndten, streiten, Meto.
erneuern, Innovo, instauro.
erneuern, die Wunden, Rejicio.
erneuern, Renovo. den Schmertzen . . 1.
. . Krieg . . 2.
. . nst, Serius.
. . tsigkeit, Gravitas.
. . lich, Sero. unbestellt.
erobern, einnehmen, Expugno, occupo. ein
Land . . 1. fremde Güter . . 2.
eröffnen, Patefacio, aperio. sein Haus den
Freunden . . 1. die Thür mit Gewalt . .
2. den Brief . . 3. sein Gemüth . . 4.
eröffnen, Communico, 1.
erquicken, Laxo, relaxo.
Erquickung, Levamentum.
erreichen, erlangen, Assequor.
erretten, befreyen, Salvo. das Vaterland . .
1. sich . . 2. wenig werden erretten, 3.
ersättigen, Saturo.
erschaffen, machen, Creo. GOTT hat die
Welt . . 1.
Erschaffer, Creator. . . der Welt.
erscheinen, Compareo, appareo. im Schlaf . .
erschöpfen, Exhaurio. ein ganz Land . .
erschrecken, Terreo, 1. 2. 3.
erschrecken, erstaunend machen, Obstupe-
facio, percello.
erschrecken, sich fürchten, Horreo.
erschrecklich, Terribilis, horribilis.
ersetzen, vergelten, Compenso.
erstarren, Obtorpesco, stupeo.
erstaunen, Stupeo, obstupesco.
Erstaunung, Stupor.
Erste, der, Primus. Erstgebohrne.
erstrecken, sich bis an, Tendo.
erstummen, Obmutesco. vor Verwunde-
rung . .
ertappen, ergreifen, Comprehendo.
ertappen, Deprehendo.
erthönen, erstaunt, Attonitus.
erwachen, Expergiscor.
erwachsen, Adolesco.
erwachsen, Adultus. Alter.
erwarten, Expecto. schon lange . . 1. den
Ausgang der Sache . . 2. da alles nar-
rete, 3.
erwägen, überlegen, Perpendo, examino.
erwählen, Eligo. den Vornehmsten . . 1.
den besten Theil . . . . Land und Ort . . 3.
erweisen, Probo, 1. 3. Demonstro.
erweitern, Laxo, relaxo.
erzählen, Commentio, narro. man saget,
1. unterschiedlich . . 2. ordentlich . . 3.
eine Sache öfters . . 4.
erzürnen, zornig seyn, irascor. nicht leicht
. . 1. allmach . . 2. sich setzen . . 3.
Erz, Kupfer, Æs.
essen. Edo, comedo, mästig . .
Ey, Maaren, Ficulneus.
Evangelium, Evangelium. predigen das . .
ewig, Æternus.
Ewigkeit, Æternitas, perpetuitas.
examiniren, die Studenten, Examino &.
excommuniciren, Excommunico.

Ex-

Excommunicirter, *Excommunicatus.*
En, Ovum.
End, Sacramentum.
Endschwur, Jusjurandum.
Enferjucht, Zelotypia.
enferig, hitzig, Fervidus.

Fabel, Fabula.
fabelhaft, Fabulosus.
Fackel, Fax.
fähig, Capax.
fälschlich, Perperam.
Fähndrich, Signifer.
färben, Coloro.
Fall, Lapsus.
fallen, Cado. vor Wunden ** 1. das Herz ** lassen, 2. in vorige Sünden ** 3.
fallen, zu Haufen, Corruo.
fallen, fehlen, Labor, eris.
fallen, über den Haufen, Ruo.
falsch, betrüglich, Falsus. ** wird von allen gehaßt.
falsch, verstellt, Simulatus.
Farbe, Color.
fassen, nehmen, Capio. Stadt einnehmen, 1. mit dem Verstande etwas ** 2.
fassen, innhalten, Contineo.
Fasten, Jejunium. 40tägige ** 1. ** halten, 2.
Fasten, 40tägige. *Quadragesima.*
Fastnacht, Bacchanalia.
faul, träg, Deses, desidiosus, iners, piger.
faul, matt seyn, Langueo.
Faulenzer, Cessator.
faulenzen, Otior. nicht ** 1. ** ist schändlich, 2. Cesso.
Faulheit, Desidia, Ignavia, pigritia.
Faust, Pugnus.
Fechter, Gladiator.
Fegefeuer, Purgatorium.
fehlen, Aberro, erro.
Fehler, Erratum.
Fehler, Error. bringen in ** 1. seyn im ** 2. ** erkennen, 3. ** benehmen, 4. ** ablegen, 5.
feil, Venalis.
fein, Belle, bellus, concinnus, lepidus.
Feind, Hostis.
Feind, feindlich, Inimicus. er ist mein ewiger Feind, Inimicè, hostiliter.
feindlich, gefährlich, Infestus, malevolus.
Feindschaft, Adversor.
Feindschaft, Inimicitia. ** haben, 1. ** ablegen, 2.
Feindschaft, verdeckte, Simultas.
Feld, Acker, Campus, rus. auf dem Land gerne wohnen.
Feldmarschall, General, Generalis, 2.
Felsen, Klippen, Scopulus.
Ferse, Calx, talus.
fertig, bereit, Promptus. ** einem zu helfen.
fertig, zum ꝛc. Procinctus, expeditus.
Fett, Abdomen, pinguis.
feucht, Humidus.

Feuer, Ignis.
feierlich, Solennis.
feyerlich, Festus. es ist ein Feyertag, 1. ein Fest einsetzen, 2. ** begehen, 3. ** halten, 4. ** nicht halten, 5.
Feyertage, Feriæ.
Fieber, Febris. ** haben.
Figur, Figura.
finden, erfinden, Invenio.
finster, dunkel, Obscurus.
Finstere, Dunkelheit, Obscuritas.
Finsterniß, Eclipsis.
Finsterniß, Tenebræ.
firmen, Confirmo.
Fisch, Piscis.
Fleck, Makel, Gebrechen, Labes.
Fleiß, beständiger, Assiduitas, assiduè, opera, industria.
Fleiß, Diligentia. mit größtem ** 1. einen grössern ** erlangen, 2. keinen ** haben, 3.
Fleiß auf etwas wenden, Confero.
fleißig, Studiosè, diligenter. ** studiren, 1. Geschäfte ** verrichten, 2.
fleißig, Diligens.
fleißig im Studiren, Applico.
flicken, ausbessern, Sarcio.
fliegen, Volo.
Fliegenwedel, Flabellum.
fliehen, meiden, Fugio. das Uebel von Natur ** 1. unser Soldat ist geflohen, 2. die Feinde sind ** 3. die Flucht einstellen, 4. den Flüchtigen nachsetzen, 5. heimlich aus der Stadt ** 6.
fliessen, sich ausbreiten, Mano.
Flucht, Fuga. die ** nehmen, den Feind in die ** schlagen, die ** einhalten, von der ** abstehen, 2.
Flügel, Ala.
Fluß, Flumen. tiefer ** 1. seichter ** 2. reissender ** 3. aus dem Berg entspringender ** 4. der ** fliesset in das Meer, 5. ** wässert die Aecker, 6. ** hat hohe Ufer, 7. ** ergiesset sich, 8. über den ** setzen, 9.
Folge, Consecutio, consequens, consequentia.
folgen, gehorsam seyn, Morigeror.
fürchten, Timeo. sehr ** 1. alles ** 2. 3. 4.
Furcht, Metus. einem ** einjagen, 1. in der ** seyn, 2. ** benehmen, 3. ** ablegen, 4.
Furcht, Zaghheit, Timor. ** einjagen, 1. ** haben, 2. ** zeigen, 3. ** ablegen, 4. 5.
furchtsam, Timidus. ** Gemüth, 2. ** Heer, 2.
furchtsamlich, Timidè.
Furchtsamkeit, Timiditas.
fordern, Exigo, postulo.
fortfahren, Pergo.
Fortgang, Progressio.
fortgehen, Progredior.
Fortpflanzen, Propago, as.
Frage, Quæstio.

fragen, Interrogo.
Fraß, Gefräßigkeit, Gula.
Frau, Domina.
frech, keck, Audax, audax.
Frechheit, Keckheit, Licentia.
fremd, Peregrinus, advena, alienigena, alienus.
Freude, Gaudium, lætitia.
freuen, sich erfreuen, Gaudeo. an deinem Glücke ** ich habe mich nicht erfreut, 2.
Frevel, Temeritas.
frevenlich, Adv. Temere.
frevenlich, verwegen, Temerarius.
freundlich, Amicè.
freundlich, Blandè, blandus.
Freundlichkeit, Affabilitas, comitas.
Freundschaft, Amicitia. ** mit einem machen, 1. in ** kommen, 2. mit einem ** haben, 3. ** halten, 4. ** verwerfen, 5. ** bewundern, 6. ** aufheben, 7. ** erneuern, 8.
frey, ledig seyn, Vaco. 1. von allen Diensten, 2. ** von allen Gesetzen, 3.
frey machen, Emancipo.
frey, Liberè. ** reden.
freygebig, Liberalis. gegen alle **
Freygebigkeit, Liberalitas.
Freygelassener, Libertus.
Freyheit, Libertas. ** geben, 1. ** haben, 2. ** benehmen, 3. ** verliehren, 4. ** wieder herstellen, 5.
Freyheits-Brief, Diploma.
freylich, Utique.
Freyungs-Ort, Asylum.
freywillig, Voluntarius.
Friede, Einigkeit, Pax. ** begehren, 1. ** machen, 2. ** nicht annehmen, 3. ** küssen, 4. ** erneuern, 5. ** mit Füssen treten, 6.
frisch, munter, Alacer.
frisch, neulich, Recens.
frisch seyn, Vigeo.
frisch und gesund, Incolumis, valeo.
fröhlich, lustig, Hilaris.
Fröhlichkeit, Hilaritas.
Frömmigkeit, Gütigkeit, Probitas.
frolocken, Applaudo, applausus, gestio, exulto, plaudus.
fromm, andächtig, Religiosus, pius, frugi.
Fronleichnamsfest, *Corpus Christi Festum.*
Frucht, Obst, fructus.
fruchtbar, Fertilis, fructuosus.
Fruchtbarkeit, Fœcunditas, fertilitas.
früh, Mane.
frühzeitig, Præcox, præmaturus.
Frühling, Ver.
füglich, Commodè.
für, Pro.
führen, fahren, Prætervehor.
Fürbitte, Deprecatio.
fürbitten, Deprecor.
Fürbitter, Deprecator.
Fürhang, Velum.
führen, Veho, duco.
fürbin gehen, Procedo.
Fürnehme, Fürst, Princeps, Optimas, Procares,
Fürsten, Dux. einem ** folgen, 1. Fürstat ein vortreflicher **, 2.
fürnehmlich, Imprimis, potissimum.
Fürnehmste, Præcipuus. ** bey Hofe, 1. ** unter den Vornehmen, 2.
für sich eigen, Privatus.
für sich selbst, Privatim.
Fürstenthum, Principatus.
fürtrefflich, Egregius, egregiè.
fürwahr, Revera, sanè.
fürwerfen, Objicio.
fürziehen, Oblucо.
Fuhr, Vectura.
Fuhrmann, Auriga.
Furt, Wasser, Vadum.
Furie, Furia.
Fuß, Pes.
fußfällig bittend, supplex.
Fußgänger, Pedes.
Fußstapfen, Vestigium.

Gabe, Donum. Gemüthsgaben, 1. Gift, Præceps. ** Ort, 1. ein ** Mensch, 2.
gähling, plötzlich, Repentè.
gänzlich, ganz und gar, Prorsus, penitus, omnino.
Gang, Itio.
ganz, Totus.
gar zu viel, Nimis. ** zu lange Rede, 1. ** zu grosse Macht, 2.
garstig, rauh, Horridus.
Garten, Hortus.
Gastwirth, Hospes. er hat mich zu Gaste gebeten, 1. ich bin bey deinem Schwager zu Gast gewesen, 2.
Gast frey, Hospitalis.
Gasthaus, Hospitium.
Gaumahl, Convivium. herrliches ** 1. ** zubereiten, 2. haben seyn, 3.
Gauner, Nebulo, nimus.
gebühren, Cedo, pario.
Gebäu, Ædificium.
Gebäu, Gerüst, Machina.
geben, Do, dedi **
geben, an die Hand, Suggerere.
Geberden, Gestus.
Gebeth, Preces.
Gebiethen, Jus dicio, dictio.
gebiethen, befehlen, Impero, mando.
gebohren, Natus.
Gebohren werden, Nascor.
geboren, gebohren, Natus.
Gebott, Befehl, Præceptum. ** geben, 1. ** verrichten, 2.
gebräuchlich, Usitatus.
Gebrauch, Usus, usus, mos.
gebrauchen, Utor, usus.
gebühret, es ** sich, Decet. ** sich nicht, Dedecet.
gedacht seyn, eines, Recio. Ge-

Gedächtnis, Memoria. eines • • 1. schwaches • • 2. von Menschen Gedenken, 3. unsterbliches • • erwerben, 4. die Sache ist noch in dem • • 5. • • der jüngsten Zeiten, 6. 7.

Gedanken, Cogitatio. dieses hat mich auf die • • gebracht, 1. 2. der Sache recht nach denken, 3. die • • fahren lassen, 4. verrathene • • 5.

Gedenken, Cogito. lang bey sich • • 1. auf einen gefährlichen Anschlag • • 2. auf die That • • 3. allezeit auf einen • • 4.

Gedenken, Memini. ich werde deiner allezeit • •

Gedencken, zurück, Recogito.

Geduld, Patientia.

geduldig, leidend, Patiens.

geduldiglich, Patienter.

gedunken, Videor.

gelährt, angesehen, Honoratus.

gefährlich, Periculose.

Gefährte, Reise- Comes.

Gefallig, Volupe.

Gefängnis, Custodia. in das • • werfen, 1. enthalten, 2. darinnen seyn, 3

Gefahr, Periculor. in grosser • • 1. deine Sachen stehen in grosser • • 2.

Gefahr, Discrimen, periculum. einen stürtzen in die • • 1. darinnen seyn, 2. • • rathen in die • • 1. darinnen seyn, 2. sich von allen Seiten, 3. sich in die • • begeben, 4. darein verfallen, 5. ausser • • 6. unerschrocken in • • 7.

gefallen, Placeo.

gefangen, Captivus, captus.

Gefangenschaft, Captivitas.

gefräßig, Vorax.

gefräßig, Gula, 1.

gefrieren, Congelo, congelacio.

gegen, Versus, erga.

Gegend, Lage eines Orts, Situs. von Natur und Lage feste Stadt.

gegenwärtig, Praesens. ich war selbst • • 1. • • nicht achten, 2. in meiner Gegenwart, 3. möchte dich • • sehen, 4. bin vor Leid mir kaum • • 5. überall • • 6.

Gegenwart, in, Coram, praesentia.

gegen über, Regions.

gehässig, Odiosus.

Geheimnis, Mysterium.

gehen, Lo. weit • • 1. wo gehest du hin? 2. auf der Post • • 3. Schritt vor Schritt • • 4. still daher • • 5.

gehen, fürhin, Procedo.

gehen, von statten, Succedo. 1. 2. 3.

Gehör, Auditio, auditus.

Gehör-los, Surdus.

gehorchen, Pareo.

gehört, es, Spectat.

Gehorsam, Obedientia.

gehorsamen, folgen, Obedio. Gott • • 1. dem Rathe • • 2.

gehorsamlich, Obedienter.

Geissel, Flagellum. einen schlagen mit der • • 1. • • empfinden, 2.

geistlicher Stand, Religio. in den • • eintreten, 1. in den • • aufgenommen werden, 2.

geistliches Beneficium, *Beneficium Ecclesiasticum.*

gelassen, sich, Disciplinam facio.

gekrümmet, hin und her, Tortuosus.

Gelächter, Risus.

gelangen, bis an, Pertineo.

gelangen, kommen an einen Ort, Pervenio.

Geld, Nummi viel • • zusammen machen, 1. • • haben, 2. • • in Ueberfluß haben, 3. gewinnen • • ist rathsam, 4. • • sich bereden, 5.

Geldreich, Nummosus, copiosus.

Geldstrafe, Mulcta.

gelegen, Situs. an dem ist viel • • 1. das Gemüth ist viel • • 2.

Gelegenheit, Occasio. diese • • 1. • • nicht verabsäumen, 2. • • brauchen, 3. • • nicht unterlassen, 4. kann eine • • seyn wird, 5. mit beyder Hände • • 6. aus • • 7.

Gelegenheit, kommen, Opportunitas.

gelehrig, leicht zu lehren, Docilis.

gelehrt, Literatus, eruditus.

gelehrt, Doctus. sehr • • 1. recht besonders • • 2. • • in der Arzneykunst, 3.

Gelehrtheit, Doctrina.

Gelehrter Mann, Cornes.

Gelehrtheit, Industria.

gelobt, gelobet, Voveo. einige gelobte Feyertage, Ueberfluß • •

gelten, Valeo. viel bey einem • • 1. nichts bey ihme • • 2. • • machen, 3.

gelten, viel, Gratiosus.

Gelübde, Votum.

Gemächlichkeit, Commoditas.

gemäß, gleichförmig, Consentaneus.

gemein, Communis. einen Fremden ist alles • • 1. das Uebel ist allen gemeines Falles, 2. das Uebel wird über alle kommen, 3.

gemein, popularis.

gemein, Vulgaris.

gemein, Gemeinde, publicus.

gemein machen, ausbreiten, Vulgo, as. ein Buch • • 1. etwas • • 2.

Gemeinde, ganze, Universitas.

gemeines Wesen, Commune.

Gemeines Wesen, Regimen. • • aufrichten, 1. • • verwalten, 2. 3. • • wohl verwalten, 4. wider das • • handeln, 5. • • ist nahe bey dem Untergang, 6. • • erhalten, 7.

Gemeiner Mensch, Plebejus.

Gemeinplatz, Plurimi pars.

Gemeinschaft, Communio.

Gemeinschaft, Verträulichkeit, Consuetudo, familiaritas.

Gemerk, Vermerk, Arma, mensarum.

Gemerkeberaubte, Mensor.

Gemurmel, Murmur.

gemeynigt seyn, Incumbo, incumbendo.

geneigt, Proclivis.
General eines Ordens, Generalis.
Generalissimus, Generalis, 1.
Generalität, Generalis, 7.
Genick, Cervix.
geniessen, Fruor.
genug, reichlich, Affatim, satis.
genug, zulänglich seyn, Sufficio.
genug thun, verantworten, Satisfacio.
Genüge, Ueberdrüßigkeit, Satietas.
Gepräng, Pracht, Pomp, Pompa, luxus.
geraden Wegs, Recta.
Geräusch, Strepitus.
gerathen, übel, Degener.
gerathen, in etwas, Incurro.
gerecht, billig, Justus. ein gerechter Mann,
Gerechtigkeit, Justitia.
gereuet, es mich, Pœnitet.
Gericht, Urtheil, Judicium. vor ‥ fordern, 1. vor ‥ erscheinen, 2. bey ‥ herum gezogen werden, 3. Richter bestechen, 4. Recht sprechen, 5.
Gericht, jüngstes, Judicii extremi dies.
Gerichts-Ferien, Justitium.
Gerichtshandel, Actio, 3.
gern, willig, Libenter. einem ‥ dienen, 1. einen ‥ wieder sehen, 2.
Geruch, Odor.
Gerücht, Ruff, gemeine Rede, Fama. es gehet die ‥ 1. 2. ‥ wird bald aufhören, 1.
Gesandter, Legatus.
Gesandtschaft, Legatio.
Geschenke, Gabe, Munus. mit ‥ bestechen, 1.
Geschenk, Donum.
Geschäft, Occupatio, negotium. viele ‥ haben, 1.
geschehene Sache, Actum est.
Geschicht, Historie, Historia. ‥ lesen, 1. ‥ schreiben, 2. ‥ man lieset ‥ 3.
Geschichtschreiber, Historicus.
Geschicklichkeit, Agilitas.
geschickt, Versatilis, aptus.
Geschirr, Vas.
Geschlecht, Art, Genus. Adeliches ‥ 1. unadeliches ‥ 2.
Geschlecht, Nation, Natio.
Geschlechtschreiber, Genealogus.
Geschlechter, Patricius.
geschliffen, Politus.
Geschmack, Gustus, Sapor.
Geschöpf, Creatura.
Geschrey, Clamor.
geschwätzig, Loquax, garrulus.
Geschwätzigkeit, Loquacitas.
geschwind, Celer.
geschwind, Citò.
Geschwindigkeit, Celeritas.
Geschwulst, Tumor.
Gesell, Gespan, Socius. ein getreuer ‥ gesellen, zusammen, Jungo.
Gesellschaft, Comitatus.
Gesellschaft, Gemeinschaft, Societas. böse ‥ zu meiden.
Gesetz, Lex. ‥ geben, 1. ‥ annehmen, ‥ halten, 4. ‥ brechen, 5. 1 ‥ abschaffen, 6. ‥ dispensiren, 7.
Gesetzgeber, Legislator.
Gesicht, Erscheinung, Visum, visio. Göttliches ‥
Gesicht, das, Visus.
gesittet, Moratus.
Gespräch, Colloquium.
Gestalt, Species.
Gestalt, Form, Conformatio.
Gestalt, äusserliche, Forma. nicht gar schöne ‥ 1. ansehnliche ‥ 2.
gestalten, erdichten, Fingo, formo.
Gestank, Fœtor. ‥ aus dem Maul.
Gestirn, Astrum, sidus.
gesund, Incolumis, salubris, sanus ‥ seyn, 1. ‥ bleiben, 2.
gesund seyn, Valeo.
gesund werden, Convalesco.
Gesundheit, Incolumitas, sanitas, valetudo. die ‥ beobachten, 1. gute ‥ 2. schlechte ‥ verletzen, 4. ‥ wieder erhalten, 3.
getrauen, sich viel, Audeo.
gewaffnet, Armatus.
Gewalt, Ansehen, Autoritas. ‥ sich machen, 1. 2. grosse ‥ haben, 3. ‥ verlieren, 4.
Gewalt, Vis.
Gewalt, Macht, Vermöglichkeit, Potestas. die Tugend hat grosse ‥ 1. Cäsar hatte die gröste Macht, 2. dieß stehet in deiner ‥ 3. eines ‥ einschränken, 4. ‥ lassen, 5. unter Gewalt stehen, 6.
gewaltthätig, Violentus.
Gewerb, Commercium.
Gewicht, Last, Pondus.
Gewinn, Quæstus, lucrum. ‥ begierig, 1. keinen ‥ haben, 2.
gewinnen, Lucror.
gewiß, Certus, exploratus,
Gewissen, Conscientia. gutes ‥ 1. böses ‥ 2. 1) Gewissens-Wurm, 2. 2.) ein Mensch ohne ‥ 3. sich ein ‥ machen, 4. Gewissens-Rechenschaft geben, 5. ‥ erforschen, 6.
Gewissen sich machen, Religio. 2.
gewißlich, Certè.
Gewohnheit, Consuetudo. abweichen von der ‥ 1. gemeine ‥ 2. ‥ einführen, *Usus*. 2. ‥ ändern, 3. ‥ halten, 4.
gewöhnlich, Status, a, um.
gewohnen, Consuesco, assuefacio, assuesco, die Arbeit ‥ 1. das Unglück ‥ 2.
Gewürz, Condimentum.
geil, muthwillig, Libidinosus.
Geilheit, Begierde, Libido. der ‥ nachgeben, 1. zu der ‥ angereitzt werden, 2. ‥ unterdrucken, 3.
gezimet, es sich, Convenit.
gezimet sich nicht, Dedecet.
Gift, Venenum. ‥ geben, 1. nehmen, 2.
Gipfel, Apex, fastigium.
Glantz, Ansehen, Splendor.

glät-

glatter Dings, Simpliciter.
glauben, Credo. nicht leicht einem jeden ** 1. 2. glaubt mir, daß ** 3. ein glaubwürdiger Mann, 4.
Glauben, Christlicher, Fides. ** verläugnen, 7.
glaublich glaubwürdig, Credibilis.
gleich, geschwind, Confestim, è vestigio.
gleich, Æqualis, par. in allen Sachen ** 1. gleiches mit gleichem vergelten, 2.
gleich, eben, Æquabilis.
gleich, so eines, wie das andere, Æque.
gleich, ähnlich, Similis. einer dem andern. 1. ein Hund dem Löwen ** 2. gleich und gleich gesellet sich, 3. und dergleichen, 4.
gleich, als, Tanquam.
gleichfalls, Pariter.
gleichförmiglich, Æquabiliter.
Gleichförmigkeit, Æquabilitas.
gleichgültig, Indiferens.
Gleichgültigkeit, Tenor.
gleicher Weise, Similiter.
Gleichheit, Æqualitas, similitudo.
Gleichheit, Proportion, Proportio.
gleich machen, Æquo.
gleichsam, als, Quasi.
Gleißner, Simulator.
gleichwie, Instar, quemadmodum, sicut.
Glied, Articulus, artus, membrum.
Glück, Fall, Fortuna. ein jeder macht ihm sein ** selbst, 1. auf Glück und Unglück, 2. sich auf die Glücksseite schlagen, 3. ** vermag im Krieg vieles, 4. bald Glück bald Unglück, 5. dasselbe mäßig brauchen, 6. kein ** haben, 7. das menschliche Leben ist vielen Fällen unterworfen, 8. ** ist unstät, 9. ** wendet sich, 10.
Glück und Seegen, Fortuna.
glücklich, Feliciter.
glücklich, Prosper, secundus, fortunatus.
glückseelig, Felix. ** bin ich, 1. bis dahin war er ** 2.
Glückseligkeit, Felicitas. ** ist unbeständig, 1. glückseliger, als andere, 2.
Glück wünschen, Gratulor.
Glückwunschung, Gratulatio.
gnädig, gütig, Clemens.
Gönner, Fautor.
görpsen, Eructo.
göttlich, Divinus.
göttlicher Schickung, aus, Divinitus.
göttliche Macht, Numen.
Götz, Idolum.
Gold, Aurum.
Gottlosigkeit, Impietas.
GOtt, DEus. ** Erschaffer aller Dingen, 1. ** höchster Beherrscher, 2. der gütigste, ** 3. der vollkommenste, ** 4. GOttes Hülfe anruffen, *DEI opem implorare.*
GOtt, wann es GOttes Wille ist, *DEO favente.*
GOtt verhüte es, Absit.
GOttesdienst, Sacra. ** verrichten.
GOttesdienst, Religio. ergriffen **
GOtteslästerung, Blasphemia.
gottlos, Impius.
gottsfürchtig, Religiosus, 1.
GOttsfurcht, Frömmigkeit, Pietas.
Grab, Sepulchrum.
graben, Fodio.
gerad, Directus.
Gränstein, Limes.
grau, Canus.
grau werden, Canesco.
grausam, Atrox, crudelis, dirus, immanis.
Grausamkeit, Atrocitas, crudelitas.
Grausen haben, Nauseo.
Griechisch, Græcus.
Grimm, Raserey, Rabies.
grob, Agrestis.
groß, Magnus. ** Sachen, 1. ** von Leib, 2. ** von Macht und Ansehen, 3.
groß, machen, Exaggero.
großmüthig, Altus, 3. Animus, 1.
Großmüthigkeit, Magnanimitas.
Grube, Fossa.
Grund, Boden, Fundus.
gründen, sich auf etwas, Nitor.
Gründonnerstag, *Cœna Domini.*
Grundveste, Fundamentum.
grüssen, Saluto.
günstig, Amicus, 3.
günstig seyn, gönnen, Faveo. dir ist die ganze Stadt ** 1. das gemeine Volk.
günstig seyn, Studium. 1. 2.
Güther, geistliche, *Bona spiritualia.* 1. weltliche, 2.
Güther, zeitliche, Bona. sich darum bewerben, 1. ** wegnehmen, 2. ** verschwenden, 3.
gütig, Benigne, benignus.
Gütigkeit, Benignitas, bonitas, clementia, clemens.
Gunst, Gewogenheit, Favor. ** bey Hofe, 1. ** bey dem Volke, 3. etwas für eine Gnade halten, 2.
Gurgel, Jugulum.
Gutes thun, Benefacio.
gut heissen, Approbo, probo.
Guth, Hauswesen, Res. 4.
gut, fromm, Bonus. ein guter Mann.
gut stehen für etwas, Præsto.
gutwillig, Benevolus.
Gutwilligkeit, Facilitas, benevolentia. eines andern ** gewinnen, 1. ** erweisen, 2.

Haar, Capillus.
Haarlocken, Cincinnus.
haben, besitzen, Habeo. viel Freunde und Geld, 1. ganz Welschland ** 2.
Hader, Zank, Altercatio.
Hälfte, Medietas.
Hafft, Commissura.
Hagel, Grando.
Hahn, Gallus.
halb, Dimidius.

Halm, Culmus.
Halt, Callum.
halsstarrig, Contumax, obstinatus.
Halsstarrigkeit, Contumacia.
halten, hart, Accipio.
halten, sich wohl, Gero. r. übel ** 2. sein Amt wohl ** 3. führet sich auf, wie ein König, 4.
halten, schätzen, Aestimo, 4.
halten, erachten, Tenco.
Hand, Manus.
Handelsmann, Mercator.
Handel, Rechthandel, Causa. ** anfangen. Usus 2. 1) ** führen, 2) ** verlehren, 3) ** gewinnen, 4) ** nachlässig fortsetzen, 5) ein weiterhafter ** 6) vom ** abstehen, 7) sich des ** halber vergleichen, 8)
handeln, tractiren, Tracto. von einem Geschäfte ** 1.
Handelschaft, Mercatura.
Handlung, Geschäft, Actio.
Handschrift, Chirographum, Syngrapha.
Handwerksmann, Faber.
hangen, aneinander, Cohæreo.
hangen, Pendeo. alles hangt an dem.
Harnisch, Lorica.
hartnäckig, Pertinax.
häßlich, demaskirt, Deformatus.
häßlich, schändlich, Turpis. schändliches Leben, r. 2.
Haß, Feindschaft, Odium. einem ** erwecken, 1. 2. im Haß stehen, 3. den ** fassen, 4. ** gegen einen fassen, 5. bey allen in Haß seyn, 6. ** sinken lassen, 7.
hassen, Odi.
häufig, Copiose.
häufig, Frequens, creber.
Haufe, Acervus, cumulus.
Haufe, Schaar, Turba.
Haufen Soldaten, Agmen.
Haupt, Caput.
Hauptmann, Centurio.
Haus, Domus. ** bauen, Usus 1. aus dem ** gehen, 2. nach ** 3. bleiben zu ** 4.
Haus, Kirche, Ædes.
Hausrath, Supellex.
hausgenoß, Domesticus.
Hausgesind, Familia.
häuslich, mäßig, Frugalis.
Heerde, Schaar, Grex.
heften, fest machen, Ligo.
heftig, kühn, Vehemens.
heftig, Acer, acriter.
heftiglich, Vehementer. ** predigen.
Heil, Wohlstand, Salus. beschützen.
Heil, Medeor. die Zeit wird das Uebel, 1. 2.
heilig, fromm, Sanctus, Sacer.
Heilige im Himmel, Sancti.
heiligen, Sacro.
Heiligkeit, Sanctitas.
heimlich sprechen, Carmino.
heilsam, Salubris.
heimlich, scheu, Ceur.
heimlich, Arcanus, clam.
heimlich, verborgen, Occultus, secretus.
verstecken, Vello, velo.
hehlen, verbergen, Celo.
heiser, Raucus.
heiter, hell, klar, Serenus.
helfen, Adjuvo, auxilior, juvo, opitulor. seinen Freunden ** 2. dem Vaterlande ** 3.
Helfer, Adjutor.
Henker, Carnifex.
herabfallen, Decido.
herabrufen, Devoco.
herausgeben, Edo. ein Buch **
herausleuchten, Elucco, emico.
herausjagen, Ejicio.
Herberge, Diversorium.
herbergen, diversor.
herbeybringen, Affero.
herfürbringen, Profero. etwas an das Licht ** 1. die Erde ihre Früchte ** 2.
herführen, Produco.
herausgeben, Promo.
herfürgehen, Exeo, prodeo. aus der Schule ** kommen ** 1. die Sache ist ausgemacht **
herfürlocken, Elicio.
herfür ragen, Emineo.
hernach, Deinde, postea.
Herr, Dominus.
herrisch, Imperiosus.
herrlich, weit, Amplus.
Herrschaft, Gewalt, Imperium. einem ** anvertrauen, 1. ** überkommen, 2. ** vermalen, 3. ** über viele haben 4.
herum, Circum.
herumschweifen, Vago.
herumschweifen, Vagor.
Herz, Cor. zu Herzen, 1. zu Herzen nehmen, 2.
herzhaft, beherzt, Animosus.
herzu rufen, Advoco.
heben, Ago.
heulen, Ululo, Ejulo.
Heute, Hodie.
heutig, Hodiernus.
Heyde, Ethnicus.
heyrathen, einen Mann nehmen, Nubo. einen ehelichen **
Hofschneider, Renones.
Himmel, Æther, cœlum. in Himmel kommen, 1. an den Himmel gedenken, 2.
Himmelfahrt Christi, Ascensio Domini.
Himmelfahrt Mariä, Assumptio B. M. V.
himmlisch, Cœlestis.
hinab fallen, Delabor.
hinab sinken, Decumbo.
hinauf, über sich, Sursum.
hinaus, foras.
hinaus rufen, Evoco.
hinaus gehen, Egredior.
hinaus werfen, Extrudo, exterminio.
hinaus tragen, Effero.
hinderlich, schädlich seyn, Incommodo.
Hinderniß, Impedimentum. 1. 2.

hin-

hineindringen, Infero.
hineinfallen, Incido. unter die Feinde ‥ 1. mir fällt ein Gedanken ein, 2.
hineinführen, Inveho.
hineingehen, Ineo, intro.
hineinstossen, Infigo.
hineintreiben, Adigo.
hinfällig, Caducus.
hinführo, dehinc, deinceps.
hingehen, Adeo.
hinken, Claudico.
hinterlistig, Insidiose.
hin und her, Passim.
hin und wieder, Ultro citróque.
hinweggehen, Discedo.
hinwegnehmen, Aufero.
hinwegreissen, Avello.
hinwiederum, Vicissim.
hinzuführen, Adduco.
hinzugehen, Accedo.
hinzu nahen, Appropinquo.
hinzusetzen, Appono, adjungo. zum Freunde machen.
hinzuthun, Addo, admoveo.
hinzutragen, Apporto, affero.
hinzuwerfen, Adjicio. das Auge auf etwas ‥
Hirte, Pastor.
Hitze, Æstus, ardor.
Hitze, Eifer, Fervor.
hitzig, heftig, Abruptus.
Hitzigkeit, Ardor.
hitzig werden, Exardesco.
hoch, Altus, excelsus.
hochmüthig, Altus, 3. Elatus.
hochheilig, Sacrosanctus.
Hochmuth, Elatio, impotentia.
Hochzeit, Heyrath, Nuptiæ.
Höchste, Oberste, Summus.
höflich, freundlich, Urbanus, humanus. ‥ in seinen Sitten, 2. etwas Höflichkeit halber thun, 3.
höflich, Humaniter.
Höflichkeit, Comitas, urbanitas, humanitas, Cäsar hatte viele ‥
Höhe, Altum.
Höhle, Caverna.
hören, Audio. ‥
hoffärtig, Insolens, superbus, 1. 2.
Hoffart, Arrogantia. superbia.
hoffen, Spero. gut ‥ 1. 2. 3. von einem alles ‥ 4.
Hoffnung, Erwartung, Expectatio. grosse ‥ von sich geben, 1. 2. 3. der ‥ ein Genügen thun, 4.
Hoffnung, Spes. ‥ machen, 1. ‥ haben, 2. 3. diese einzige ‥ ist noch übrig, 4. unbesonnene ‥ machen, 5. ‥ vermindern, 6. ‥ benehmen, 7. ‥ verlieren, 8. 9. 10.
Hoffnung, alle ‥ verlieren, Despero.
höflich, Affabilis, amabilis, festivus, lepidus, lepidè.
Hölle, Inferi. dahin kommen, 1. da büssen, 2.
Holdseligkeit, Festivitas.
Holzmachen, Lignor.
Hügel, Collis. hoher ‥
Hülfe, Adjumentum, adminiculum, auxilium.
Hülfsvölker, Auxiliarius, suppetiæ.
Hülsen-Frucht, Legumen.
hüten, verhüten, Caveo.
Hund, Canis.
Hunger, Fames. ‥ plagt mich, 1. vor ‥ sterben, 2. ‥ stillen, 3. ‥ verursachen, 4.
Hure, Meretrix. bekehrte ‥
hurtig, Agilis.
Ja, ja so gar, Immo.
Jagd, Venatio.
Jäger, Venator.
jährlich, Annuus.
jagen, Venor.
Jahr, Annus. Anfang des Jahrs, 1. zu Ende des ‥ 2. zwey Jahre sind verflossen, 3. er gehet in das dritte Jahr, 4.
Jahr, im, nach Christi Gebuhrt, *Anno Domini*.
Jahr Bücher, Annales.
jeder besonders, Singuli.
jeder, Quisque.
jemand, Quidam, quisquam.
jetzt, Nunc, jam.
immerwährend, Perennis, perpetuus.
in der Eil, Raptim.
ingleichen, Item.
innerer, Interior.
innerhalb, Intrà.
innerst, Intimus.
inhalten, Continco. den Zorn ‥
in so weit, Eatenus.
Insel, Insula.
interessirt, Quæstus.
Innwohner, Inquilinus.
Joch, Jugum.
Joch, Acker, Jugerum.
irgendwo, Alicubi.
irren, fehlen, Aberro, erro. jeder kan ‥ 1. weit ‥ 2.
Jugend, Juventus. du bist noch jung.
jünger, Junior.
Jüngling, Adolescens. Adelicher ‥ 1. wohl-studirter ‥ 2. ‥ von besten Sitten, 3. sehr jung, 4.
Jungfrau, Virgo. ewige ‥ 1. verlobte ‥ 2.
Jungfrauschaft, Virginitas.
Käfig, Cavea.
Kälte, Frost, Frigus.
kämpfen, Decerto, confligo.
kahl, Calvus.
kalt, Frigidus.
Kammer, Cubiculum.
Kammerdiener, Cubicularius.
Kampf, Streit, Certamen.
karg, zäh, Tenax.
Kargheit, Unhöflichkeit, Illiberalitas.
Kasten, Arca.

katt-

kaufen, Emo, mercor.
Katze, Felis.
kaum, schwerlich, Difficulter, vix.
keichen, Anhelo.
keiner aus beyden, Neuter.
keiner, Nullus.
keinesweges, Nequaquam.
Keller, Cella.
kennen, erkennen, Nosco. gar wohl ‥
Kerker, Carcer.
Ketzer, Hæreticus.
Ketzerey, Anhang, Hæresis. ‥ ausbreiten, 1. zunehmen, 2. darwider streiten, 3. in ‥ verfallen, 4. davon bekehrt, 5.
keusch, Caste, castus.
Keuschheit, Castitas.
Kinder, Liberi.
Kindheit, Ætas, 1.
Kirche, Gotteshaus, Templum. berühmte ‥ 1. ‥ besuchen, 2.
Kirche GOttes, Ecclesia. die Römische ‥ die erste ‥ vom Anfang der ‥ Dom-Kirche.
Kirchen-rauberisch, Sacrilegus.
Kirchengebrauch, Cærimoniæ.
Klage, Querela.
klagen, Conqueror, queror. billig ‥ 1. alle ‥ 2.
klar, Dilucidus.
klar, hell, Perspicuus.
Klarheit, Claritas.
Kleid, Vestis.
kleiden, Vestio.
klein, Parvus, minutus.
klein wenig, Paulo.
kleinmüthig, verzagt, Animus, 2.
Kleinmüthigkeit, Abjectio.
klingen, Sono
Kluft, Spalt, Hiatus.
klug, vorsichtig, Prudens, 1. 2.
Kläger, Actor.
Knab, Bub, Puer.
Knall, Crepitus.
Knopf, Nodus.
Knie, Genu. zu Füssen fallen, 1. ‥ biegen, 2.
Koch, Coquus.
kochen, Coquo.
keck, frech, Audax.
keck, unverschämt, Projectus.
König, Rex.
Königreich, Regnum.
können, Possum. wann ich könnte, 1. ich kan dir versprechen, 2. ich habe nicht länger können, 3. 4. 5. 6.
köstlich, theuer, Pretiosus. ‥ Bibliothec, 1. ‥ Kleid, 2.
kommen, von Sinnen, Deliro.
kommen, Venio. bald ‥ 1. 2. gern zu Fuß ‥ 3. dahin ist es kommen, 4. daher kommt das Uebel, 5.
Kopffluß, Gravedo.
Korn, allerley, Frumentum.
Korn sammeln, Frumentor.
Kost, Lebensmittel, Victus.
kostbar Sumptuosus.
kosten, versuchen, Gusto.
Koth, Cœnum, lutum.
kothig, Lutulentus.
kränken, Ango.
Kräfte, Stärke, Vires. nicht genug ‥ haben, 1. alle ‥ anwenden, 2.
Kraft, Nachdruck, Efficacitas.
Kraft, Macht, Gewalt, Vis. jenes hat grosse ‥ 1. Gewalt für Recht, 2. 3.
Kraftlos seyn, Languco.
Kraftlos werden, Llanguesco.
kramen, Nundinor.
krank, Æger, ægrotus.
Krankheit, Ægritudo. ‥ des Gemüths.
Krankheit, Ægrotatio. erbliche, Contagio.
Krankheit, Morbus. in eine ‥ fallen, 1. in der ‥ liegen, 2. ‥ wechselt, 3. ‥ nimmt ab, 4. nicht völlig gesund, 5. ganz hergestellt, 6. ‥ greift weiter um sich, 7.
Kranz, Corona.
krumm, Aduncus.
Kraut, Herba, olus.
Kreis, Circulus, orbis.
Krieg, Bellum. ‥ stehet und bevor, 1. ‥ erwecken, 2. ‥ zurücken, 3. ‥ anfangen, 4. ‥ anfangen, 5. mit ‥ überhalten, 6. einen ‥ zu führen, aufrathen, 7. ‥ führen, 8. es ist Krieg in Teutschland, 9. ‥ beyderseits gedruckten Buchstabs, 10. ‥ verlängern, 11. ‥ abtreiben, 12. ‥ lügt nach, 13. ‥ nimmt ein Ende, 14. ‥ höret auf, 15. ‥ wird erneuert, 16.
kriegen, Bello, bellum, milito.
kriegerisch, Bellicosus, militariter.
Kriegsheer, Exercitus. ‥ zusammen bringen, 1. ‥ recrutiren, 2. gutes ‥ haben, 3. 4. grosses, aber schlechtes ‥ 5.
Kriegswesen, Militia.
krönen, Corono.
kühn, keck, Fidens.
kümmerlich, kaum, Ægrè.
künftig, Futurus.
Künstler, Artifex, fabricator.
künstlich, Artificiosè, affabrè.
kürzlich, Breviter.
küssen, Osculor, suavior.
kützeln, Titillo.
kummerhaft, Anxiè.
Kundschaft, Wissenschaft, Notitia.
kund werden, Percrebresco.
Kunst, Ars. freye Künste lernen.
Kunst-reich, Artificiosus.
Kunststück, Artificium.
kuppeln, Lenocinor.
Kuppler, Leno.
kurz, Brevis, curtus.
kurzweilig, Lepidus, facetus.

Lachen, Rideo.
läßliche Sünden, Venialia.
Lager, Castra. ‥ schlagen, 1. mit dem ‥ auf

aufbrechen, 2. ◦ ◦ erweitern, 3. ◦ ◦ zusammen ziehen, 4. abstecken, 5. mit dem ◦ ◦ näher anrücken. 6. ◦ ◦ verändern, ◦ ◦ 7. um ◦ ◦ seyn, 8. ◦ ◦ angreiffen, 9. einnehmen, 10. mit dem ◦ ◦ zurück gehen, 11. vestes ◦ ◦ 12.
Land ◦ Genoß, Municeps.
Landschaft, Provincia.
Landschaft, Gegend, Regio.
Land ◦ Tag, Comitia.
Land ◦ Tags ◦ Stube, Comitium.
lang, Diu. lang zuvor, 1. lang darnach, 2.
Langsamkeit, Lentitudo, Tarditas.
langwürig, Diutinus, diuturnus.
Langwürigkeit, Diuturnitas.
lästerlich, Criminosus.
Last, Moles.
Last, Bürde, Onus.
Laster, Crimen. ein grosses ◦ ◦ begehen.
Laster, Uebelthat, Scelus. ein greuliches ◦ ◦ 1. Mitbelfer des ◦ ◦ 2. kein einfaches ◦ ◦ 3.
Laster, Untugend, Vitium. ◦ ◦ Leibs und der Seele.
lasterhaft, Sceleratus. überaus ◦ ◦
lasterhaft, verderbt, Vitiosus. ◦ ◦ sind gar viel, 1. 2.
Last ◦ Vieh, Jumentum.
Latein, zierliches, Latinitas.
Latinität, Latinitas.
Lauff, Cursus.
lauffen, Curro.
lauffen, hin und her, Discurro.
Lauffplatz, Curriculum.
läugnen, absprechen, Nego.
lauter, Merus.
lautmährig machen, Divulgo.
laxiren, Alvus, 2. 3.
Leben, Vita, hartes ◦ ◦ 1. bequemes ◦ ◦ 2. ◦ ◦ enden, 3.
leben, Vivo. lang ◦ ◦ 1. elend ◦ ◦ 2. wohl ◦ ◦ 3. 4. so lang ich lebe, Vita. 4. in lauter Rechts ◦ Händeln leben, 5.
lebendig, Animatus, vivus.
lebendig werden, wieder, Revivisco.
ledig, unverheyrathet, Cælebs.
leer, ledig, Vacuus.
Lefze, Labium, labrum.
legen, wohin, Repono.
Lehre, Doctrina. Wissenschaft.
lehren, Docco.
Lehrer, Doctor. ◦ ◦ der Kirche. Doctor machen. ◦ ◦ werden.
Lehrmeister, Magister.
Lehrjunge, Schüler, Discipulus, tyro.
Lehr ◦ Schule, Prob ◦ Schule, Tyrocinium.
Lehr ◦ Stück, Documentum.
Leib, Corpus.
Leibeigener, Mancipium.
Leibs ◦ Frucht, Fœtus.
Leibs ◦ Strafe, Supplicium.
Leich ◦ Begängniß, Exequiæ.
leicht, Facilis. ein leichter Handel, 1. 2.
leicht, leichtsinnig, Levis.
Leichtgläubigkeit, Credulitas.
leichtlich, Facile.
Leichtsinnigkeit, Levitas.
leicht zu biegen, Flexibilis.
leiden, Patior. wer mag es erleiden? 1. gröstes Elend ◦ ◦ 2.
leisten, Præsto. etwas ◦ ◦
Lermen blasen, das, Classicum.
lernen, Disco. Griechisch ◦ ◦ 1. aus Erfahrung ◦ ◦ 2. wenig ◦ ◦ 3.
lesen, Lego. den Cicero ◦ ◦
Leser, Lector.
letzens, Extremum.
letzter, Ultimus, extremus. die Sache ist auf das äusserste kommen.
leuchten, Luceo.
Leut-scheu, Homo 1. Lucifugus.
leutselig, freundlich, Comis.
Licht, Lumen, Lux.
lieb, Charus.
Liebe, die, Amor ◦ ◦ des Vaterlands, 1. ◦ ◦ überall erweisen, 2. ◦ ◦ erhalten, 3. ◦ ◦ aufheben, 4.
Liebe, Charitas.
lieben, Amo, diligo.
lieber wollen, Malo. ◦ ◦ in Einsamkeit, als unter Leuten leben.
Liebhaber, Amator.
liebkosen, Blandior.
Liebkosen, das, Blanditia.
lieblich, liebreich, Amabilis, amœnus, suavis.
Lieblichkeit, Suavitas.
liebreich, willig, Amanter.
liegen, Cubo. schlaffen gehen.
liegen, Jaceo.
liegt daran, es, Interest, refert. ◦ ◦ Dir nichts, 1. mir gar viel, 2.
lindern, besänftigen, Delinio, lenio.
Linie, Linea.
List, Betrug, Fraus.
listig, Astutus, versutus.
Listigkeit, Astus, Astutia.
Litaney, *Litaniæ.*
Lob, Laus. ◦ ◦ suchen, 1. 2. ◦ ◦ erwerben, 3. ◦ ◦ haben, 4. einem andern ◦ ◦ geben, 5. sich eines andern ◦ ◦ zueignen, 6.
loben, rühmen, preisen, Laudo. einen Wohlverdienten ◦ ◦ 1. eines, besondere Liebe ◦ ◦ 2.
Lobsprecher, Laudator.
Lobspruch, Elogium.
Loch, Foramen.
löblich, Laudabilis.
Lohn, Merces, cedis. nichts ohne ◦ ◦ 1. grossen ◦. begehren, 2. ◦ ◦ bekommen, 3.
locken, anlocken, Allicio.
Lockung, Illecebra.
Loos, Sors. etwas dem ◦ ◦ überlassen.
Loos werfen, Sortior. ◦ ◦ ausstreuen, Spargo.
los machen, sich, Explico. von Geschäften ◦ ◦ 2.
lossprechen, Absolvo.
Lotterbub, Scurra.
Luft, Aër. gesunde ◦ ◦ 1. dicke, ungesunde ◦ ◦ 2.

lüftig, Aereus.
lügen, Mentior.
Lügner, Mendax.
Lust, Neigung, Genius.
Lustbarkeit, Jucunditas.
Lust, keine = = haben, Animus, 7.
Lust haben, zu etwas, Animus.

Macht, Potentia.
Majestät, Majestas,
Macki, Macula. = = anhängen. 1. = = aus-
fürben, 2. = = bekommen, 3.
mächtig, Potens.
männlich, beherzt, Fortiter.
menschlich, Vir, acer.
mäßig, Abstinens, modicus, temperans.
mäßig, bescheidentlich, Moderate.
Mäßigkeit, Abstinentia, data, frugalitas,
temperantia.
mäßiglich, Modice.
Mäßigung, Temperatio.
Magd, Ancilla.
Magen, Stomachus.
mager, Macer.
Magerheit, Macies.
mahlen, Pingo. einen Kopf = = 1. erfahren
in = = 2. nach dem Leben = = 3.
Mahlzeichen, Character.
Mahnung, Warnung, Monitum.
mancherley, Multimodis.
mangeln, Desum, careo.
mangelhaft, Mancus.
Manier, Weise, Modus.
mannbar, Nubilis.
Mannigfaltigkeit, Varietas.
Manns-Alter, Ætas, 2.
Manier, Pictura.
Maria, die Mutter GOttes, *MARIA.*
Marianische Versammlung, *Congregatio Mariana.*
Mark-Stein, Confinium.
Mark-Stein, Gränzen, Terminus.
Markt, Forum.
Märtyrer, heilige, *Martyr.*
Maas, Mentura.
Maasgebung, Præscriptio.
Mastung, Sagina.
Materie, Zeug, Materia.
Mathematicus, Mathematicus.
matt seyn, ermüden, Langueo, unsere Au-
gend liegt ganz darnieder.
matt, Kraftlos, Languidus.
Mayl, böses, Contumeliosus.
Mauer, Murus. = = durchbrechen mit Ge-
schütz, 1. = = beschiessen, 2. = = ausbessern,
3. abreiben von der = = 4.
Meer, Mare. ungestümes = =
Meer-Enge, Fretum.
Meer, das grosse Welt, Oceanus.
mehr, Plus.
mehr, über dis, Amplius.
mehrern Theils, Plerumque.
meiden, fliehen, Vito.
Meineyd, Perjurium.
meineydig, Perjurus.
memerhalben, Pax. 6.
memente, Maxime.
Menschen-loß, Dissolutus.
menschlich, Humanus. alle menschliche Din-
ge sind veränglich, 1.
merken, Adverto, animadverto.
merken, bezeichnen, Noto.
Merkmahl, Denkzeichen. Monumen-
merkwürdig, Memorabilis, notabilis.
messen, Metior.
Metzger, Lanius.
Mess-Opfer, Missa. Messelesen, 1. 2 Pi-
ster zur = = 3. = = hören, 4 sich bereiten zu
der = = 5. eine Seel-Mess, 6. u. an der
= = 7. nach der = = 8.
Meyerhof, Villa.
Meynung, Urtheil, Arbitrium.
Meynung, einer andern = = thun, Dissentio.
Meynung, Opinio. es ist die gemeine = =
alle sind dieser = = 2. abwendig machen
von der = = 3.
Meynung, Spruch, Sententia. gemei-
= = 1. bleiben bey der vorigen = = 2. ab-
weichen, von der = = 3.
Milch-Haar, Lanugo.
mild, Mitis
mildern, besänftigen, Mitigo.
mindern, vermindern. Minuo. eines andern
Ehre = = 5. Zanken = = 2. Haut thun
= = 3. den Schmerzen = = 4. eines andern
Verdienste = = 5.
Mistreff, Cuniculus.
mischen, vermengen, Misceo.
Misbrauch, Abusus.
misbrauchen, Abutor.
Mißgeburt, Abortio.
mißtrauen, Diffido.
Mist-Grube, Cloaca.
mit, Cum.
mit Ehren, Honorate.
Mit-Erbe, Compraator.
mit Fleiß, Consulto.
mit Zug und Recht, Jure.
Mitgenoß, Comes.
mittheilen, Communico. einem den Kauf
= = 2.
mittheilen, Impertio, participo.
mitsamen, Conjugo.
Mitleiden, Commiseratio.
Mitleiden tragen, Commiseror.
mit nichten, Minimè.
Mittag, Meridies.

Mit

Mittag-Essen, Prandium.
mittelmäßig, Mediocris.
Mittelmäßigkeit, Mediocritas.
Mittel, Remedium.
Mittler, Medius.
Mittler, Intermedius.
Mitwerber um eine Stelle, Competitor.
Mönch, Münch, Monachus.
Mörder, Meuchelmörder, Latro, ſicarius.
Monath, Menſis.
monathlich, Menſtruus.
Mond, Luna. Neu-- 1. Voll-- 2. wachſender-- 3. abnehmender-- 4.--förmig.
morgen, Cras.
Morgenröthe, anbrechender Tag, Diluculum.
müde, Laſſus.
müde machen, Fatigo.
Müdigkeit, Laſſitudo.
Mühe, Molestia, Operatio 3.
mühſam, Laboriosus, operoſus.
mühſelig, beladen, Laboriosus.
Mühſeligkeit, Molestia.
Mühle, Mola.
Münze, Pfennig, Nummus.
müßig, faul, Otiosus.
Müßiggang, Cessatio, otium.
müßiggehen, müßigen, Otior.
Mund, Os.
Munterkeit, Alacritas.
Muth, Audacia.-- ergötzet mich, 1. Instrumental-- 3.
muß ſeyn, Oportet.
Muſter, Idea, typus.
Muthmaßung, Conjectio. aus dem Geſicht--1. hart zu--2.
Muthmaſſung, Conjectura.
Muthwille, Petulantia.
muthwillig, ausgelaſſen, Petulans.

Nach, Poſt, secundum.
Nachbar, Vicinus. er iſt mein-- 1. der Krieg iſt nahe, 2.
Nachbarſchaft, Vicinitas.
nachdenken, Agito, 3.
nachdenken, Commentatio, commentor.
nachdrücklich, Enixe.
Nachdruck, Instantia.
nachfolgen, nacheilen, Insequor.
nachfolgen, im Amt, Succedo.
nachforſchen, Indago, investigo.
nachfragen, Scisciter, inquiro.
Nachkommlinge, Posteri.
nachläßig, Negligens, remissus.
Nachläßigkeit, Negligentia.
nachlaſſen, zurück ſenden, Remitto. der Wind läßt nach, 1. der Zorn-- 2. der Fieber-- 3. die Schuld-- 4.
Nachlaſſung, Verzeihung, Impunitas.
nachmachen, Imago.
nachmachen, nachthun, Imitor. den Verſtand--1. 2.
Nachmittags-Schlaff, Meridiatio.
nachſehen, verzeihen, Condono.
nachſehen, Indulgeo. dem Sohne-- 1. ſeiner Luſt-- 2.
nachſtellen, betrügen, Capto, inſidior.
nachſtellen, ſuchen, Consector.
nachſtellen, verfolgen, Persequor. dem Feinde-- 1. er wird mich-- 2.
Nachſtellung, Hinterhalt, Insidiæ. einem nachſtellen, 1. den-- entgehen, 2.
Nachſuchung, Persecutio.
Nacht, Nox. bey-- 1. bey eingehender-- 2. in die Päſe-- 3. von der-- überfallen werden, 4. die ganze-- reiſen, 5.
Nachtmahl, Cœna.
Nadel, Acus.
nächſt, unlängſt, Proxime.
Nähe, in der, Cominus.
Nächſte, der, Proximus.
nähren, ernähren, Nutrio.
närriſch, Alienatus, delirus, demens.
nagen, Rodo.
Nagel an der Hand, Unguis.
nahe ſeyn, Immineo. der Feind iſt-- 1. das Unglück iſt--2.
nahe, darben, Prope.
nahe gelegen, Finitimus.
nahe, Propinquus.
Nahmen, Ruhm, Nomen. Scipio hat den-- von Africa, 1. er hat die en-- 2. grüſſen in meinem-- 3.-- ohne Sache, 4.
Nahmen-Taffel, Album.
Nahrung, Alimentum.
närriſch, Aor. Stulte.
närriſch, thöricht, Stultus. ich habe keinen ſo-- geſehen, 1. er wird gar-- werden 2.
Narrenpoſſen, Ineptiæ.
Narrheit, Thorheit, Stultitia.
Naſe, Naſus.
Natur, Natura. gegen einen günſtige-- 1. gute-- 3. eine andere-- annehmen, 2. verdrüßlich von--4.
natürlich, Nativus, naturalis.
natürlich, Naturaliter.
neben, Juxta.
neben, bey, Penes, præter.
nebelicht, Nebulosus.
nähen, ſtimmen, Neo.
Neid, Invidia.
Neider, Eyferer, Æmulus.
neidig ſeyn, Invideo.
neidiſch, Invidus.
neigen, beugen, Inclino. zur Güte--1. zum Geiz--2
Neigung, Abnahme, Inclinatio.
nein, nicht, Non.
nehmen, hinnehmen, Sumo.
nemlich, Nempe.
nennen, anreden, Appello, as.
nennen, benahmſen, Nomino. einen Africanum.-- 2. ein Buch Georgica-- 2.
Nerven, Spann-Ader, Nervus.
nett, ſorgſam, Accuratus.
Netz, Plaga, rete.
neu, Novus. gute Zeitung, 1. üble-- 2. ungewiſſe-- 3. unerhörte--4.

neu

neu, frisch, Recens.
Neuigkeit, Novitas.
Neuling, Novitius.
neutral, Medius, Neuter.
nicht allein dieses, sondern auch ꝛc. Cum, tum.
Nichtigkeit, Nihilum.
nichts, Nihil. durchaus nichts verlassen, 1. er hat nichts von der Tugend, 2.
nichts wissen, Nescio.
niederfallen, zusammenfallen, Concido.
Niedergang, Occasus, Occidens.
Niederlage, Mord, Cædes, clades, strages.
niedersitzen, Considco.
niederträchtig, Submissus.
niederwerfen, abwerfen, Dejicio.
niedrig, schlecht, Abjectus.
niedriger, Inferior.
Niedrigkeit des Gemüths, Humilitas.
niemahlen, Nunquam.
niemand, Nemo.
nirgends, Nusquam.
noch bis dato, Adhuc.
noch nicht, Nondum.
nöthigen, zwingen, Cogo.
Nonne, Kloster-Frau, *Monialis.*
nothwendig, *Adv.* Necessario.
nothwendig, Necessarius.
nothwendig, Necesse - zu thun.
Nothwendigkeit, Necessitas.
nüchtern, Jejunus, sobrius.
muß ist es, Conducit, confert.
Nutz, Nutzbarkeit, Utilitas. - - suchen, 1. - - bringen, 2. 3.
Nutzbarkeit, Usus, 4
Nutzen, Commodum. - - suchen, 1. einen andern - - verhindern, 2. grossen - - bringen, 3.
nützlich, Commodus, utilis. 1. 2. 3. 4.

Ob, An.
oben, über, Supra.
obenhin, Obiter.
Obere, Superior.
Obrigkeit, Magistratus. derselben Würde ertheilen, 1. viel Obrigkeitliche Aemter bekleiden, 2. die höchste - - 3.
obwohl, Etiamsi.
oder, Vel.
öffnen, Aperio. sein Haus den Feinden - - 1. die Thüre mit Gewalt - - 2. den Brief - - 3. sein Gemüth - - 4.
offen, Apertus.
offenbar, bekannt, Manifestus.
offenbar machen, Evulgo, divulgo, patefacio.
Offenbarung, himmlische, Revelatio.
offenherzig, Apertus.
offen stehen, kund seyn, Pateo.
offentlich, Apertè, palam, publicè.
oft, Sæpè.
oftmahlig, Creber.
ohnbestraft, Impune.
ohne, Absque, sine.
ohne Unterschied, Promiscuè.
Ohnmacht, Deliquium.

Ohr, Auris. die Ohren spitzen.
Opfer, Sacrificium.
opfern, Sacrifico.
ordnen, Dispono.
ordnen, anordnen, Ordino. die Schlacht-Ordnung - - 1. das gemeine Wesen - - 2.
Ordnung, Dispositio, Ordo.
Ort, Stelle, Locus. ein heiliger - - 1. einsamer - - 2. annehmlicher - - 3. weiter - - 4. wilder - - 5. weiter - - 6.
Ostern, *Paschа.*

Papier, Charta.
Parthen-Gang, Excursio.
Parthey, Factio. die Stadt in zwey - - getheilt, 1. sich zu einer - - schlagen, 2.
Parthey, Spaltung, Pars, 1. 2. Secta.
Passion, *Passio Domini.*
Patron, Fautor.
Pein, Schmertzen, Tormentum.
peinigen, Excarnifico.
peinigen, foltern, Torqueo. - - bis er alles gestehet.
Peinigung, Cruciatus.
Pest, Pestis.
Pestilentz, Pestilentia. - - wüthet grausam.
Pfand, Pignus. - - geben - - nehmen 2.
Pfeiffe, Tibia.
Pfeil, Telum.
Pferd, Equus. - - besteigen, 1. auf das - - gehoben werden, 2. sitzen zu - - 3. zu - - reisen, 4. dem - - die Sporn geben - - 5. stark reiten, 6. absteigen von - - 7. 8. fallen vom - - 9. herabstürzen vom - - 10.
Pflantze, Planta.
Pflantz-Schule, Seminarium.
Pflantz-Stadt, Colonia.
pflegen, Solco.
Pflicht, Obligatio.
Pflug, Aratrum.
Pförtner, Atriensis.
Pfütze, Lacuna.
Plage, Afflictio.
plagen, Afflictor, affligo, vexo.
Platz-Regen, Imber.
plaudern, herab, Deblatero.
Plauderer, Rabula.
plötzlich, Subito.
plündern, Diripio. eine Stadt - -
Podagra, Podagra.
Pöbel, Vulgus.
Polster, Küssen, Pulvinar.
Possen, Nugæ.
Possen treiben, Nugor.
Pracht, Magnificentia.
prächtig, Luxu
prahlen, Jacto, ostento.
Prahlerey, Jactatio, ostentatio.
prahlerisch, Gloriosus.
prassen, schlemmen, Commessor, helluor.
Prasser, Schlemmer, Epulo.
predigen, Concionor.
Prediger, Concionator.

prü-

preisen, rühmen, Prædico.
Preisung, Prædicatio.
Priester, Obrister, Pontifex.
Priester, Sacerdos.
Priesterthum, höchstes, Pontificatus.
Priesterthum, Sacerdotium.
privilegirt, frey, Immunis; von gemeinen Anlagen • •
Probe, Specimen, periculum.
proiren, Experior; ich werde alles • •
probiren, Tento, examino.
Project machen, Adumbro.
Protocoll, Commentarium.
Proviant, Commeatus, annona. • • bey der Feind abgeschnitten, 2. • • schicken, 3.
Punct, Punctum.

Rache, Vindicta.
rächen, Vindico, ulciscor. das Unrecht, • • 1. 2.
Rächer, Vindex.
Räthsel, Ænigma.
Rasereu, Furor, oris.
Rath, Consiliarius.
Rath, Consilium. • • beherzigen, 1. • • geben, 2. • • beschliessen, 3. • • folgen, 4. durch fremden • • verführt werden, 5. heimlichen • • beschliessen, 6. • • ändern, 7. unerwisser • • 8. der Alten • • 9. fremden • • lieber, als seinem eigenen folgen, 10.
Rath, der, Senatus. • • versammlen, halten.
Rathhaus, Curia.
rathen, Consulo. Raths fragen.
rathen, weissagen, Divino.
rathen, errathen, Suadeo.
Raub, Beute, Spolium, præda. • • Trost der Soldaten.
rauben, Latrocinor, compilo, prædor, rapio.
Rauch, Fumus.
rauchen, Fumo.
rauh, hart, Asper.
rauh, scharf, Rigidus, austerus.
Rauhe, Asperitas.
Rausch, Trunkenheit, Crapula.
rauschig, Ebrius.
Rebellion, Perduellio.
rechnen, zusammen, Computo.
Recht, das, Jus.
Rechtsgelehrter, Jurisconsultus, jurisperitus.
Rechts • Handel, Causa. • • anfangen, *Usus* 2. 1. • • führen, 2) • • verliehren, 3.) • • gewinnen, 4.) • • nachlässig fortsetzen, 5.) zweifelhafter • • 6.) abstehen vom • • 7.) sich vergleichen, 8.)

recommendiren, Commendo.
Rede, Dictio.
Rede, Oratio. eine wohlgestellte • • 1. unterbrochene • • 2. lange • • 3.
Rede • Kunst, Rhetorica.
reden, mit einander, Colloquor.
rede t, Loquor; von einem • • 1. er konnte kaum • • 2. nichts ungereimtes • • 3. nach • • 4. mit ihnen • • 5. von seinem Leben • • alle, 6. nach langem Stillschweigen • • 7.
redlich, Apertus.
redlich, aufrichtig, Sincerus. • • Gemüth, 1. • • Urtheil, 2.
reformiren, einen geistlichen Orden, *Reformo Religionem.*
Regen, Pluvia. sehr grosser • • 1. ein steter • • 2.
Regenbach, Torrens.
Regiment Soldaten, Legio.
regieren, Regno, rego, guberno. das gemeine Wesen • • 1. wohl • • 2. Regiment ist aus, 3.
Regierer, Rector.
regnen, Pluo. sehr • •
Die Rechnung machen, Calculus. 2.
recht, wohl, Recte.
recht, aufrecht, Rectus.
rechtmässig, Legitimus.
reich, überflüssig, Copiosus, dives.
Reich, Imperium • • erweitern. 4.
reich machen, Dito.
Reichthum, Opes, divitiæ. • • suchen, 1. • • haben, 2
Reichthum, Fortunæ. des • • berauben.
Reihe, Series.
Reim, Versus.
rein, sauber, Purus.
reinigen, säubern, Purgo.
Reise, Weg, Iter. • • vornehmen, 1. • • fortsetzen, 2. • • einstellen, 3. schwere • • 4. • • nach Rom, 5.
reisen, hin und her, Commeo.
reisen, Proficiscor. nach Athen • •
reiten, Equito.
reitzen, anreitzen, Allicio.
Religios, Religiosus. 2.
Renn • Platz, Stadium.
resignirn, das Amt, Abdico.
Reuter, Eques.
Reuterey, Equitatus.
reuterisch, Equestris.
richten, Dirigo. alles zu seinem Nutzen • •
Richter, Judex
Richt • Stuhl, Tribunal.
Richtschnur, Norma.
riechen, Odoror.
riechen, Oleo.
Rinde, Cortex.
rinnen, fliessen, Fluo.
Römischer Pabst, Pontifex; erwählen.

Röthe, Rubor.
Rock, Toga.
Rosenkrantz, *Corona*, 4. -
Rost, Ærugo.
Ruff, Gerücht, Rumor. es gehet der •• 1. 2. jedweder leichtlich glauben, 3. •• wird vermehrt, 4. •• nimmt ab, 5.
ruffen, nennen, Voco.
Ruhe, Quies.
Ruhe, Freyheit von der Arbeit, Vacatio. •• der Schulen.
ruhen, Conquiesco, quiesco.
ruhig, Quietus. •• von Geschäften, 1. niemahlen •• 2.
Ruhm, Ansehen, Nahme, Fama. •• suchen, 1. 2. des •• halber Sorge tragen, 2.) •• bekommen, 3.) •• allen zu wünschen, 4.) in grossen Ansehen seyn, 5.) unsterblichen Nahmen erlangen, 6.) •• verrichten, 7.) •• ersehen, 8.
ruhmredig, prahlerisch, Gloriosus.
rühmen, erheben, Celebro.
rühmen, Effero, ferre, 3.
rühmen, sich, prahlen, Glorior.
Rücken, Tergum.
rückwärts, Retro.
Rüstung, Apparatus.
rund, kürtzlich, Præcisè.
rund, Rotundus.
Ruthe, Virga.

Saame, Semen.
Saat, Seges.
Sache, Ding, Res. der Sachen Zustand, 2. der •• verwirrter, glücklicher Zustand, 1b.
Sacramente, *Sacramenta.*
Sacristey, *Sacristia.*
säen, Sero.
Sänfte, Lectica.
sättigen, Satio. kan sich mit Lesen nicht ••
Säuffer, Potator. ein grosser ••
Safft, Liquor.
salben, schmieren, Ungo.
Salz, Sal.
sanft, gelind, mild, Lenis.
sanft, Placidus.
sanftmüthig, zahm, Mansuetus.
Sanftmüthigkeit, Lenitas, mansuetudo.
Sattel, Ephippium.
säugen, Lacto.
sauber, Niddus.
Sauberkeit, Munditia.
Schade, Nachtheil, Incommodum.
schaden, Officio, noceo.
Schad-los, ganz, Sartus.
schädlich, verbindlich, Perniciosus.
schämen, sich, Erubesco.
schämen, sich, Pudet. •• mehrers zu reden, 1. 2. nicht •• 3.
schändlich, Fœdus, turpis. 1. 2.
schändlich, Indigne.
Schärfe, Schneide, Acies.
schätzen, hoch, Æstimo, magnifacio.
Schätzer, Æstimator.
Schätzung, Æstimatio.
Schaaf, Ovis.
Schalk, Böswicht, Nequam.
Schalkheit, Nequitia.
schamhafftig, Pudicus, verecundus.
Schaamhafftigkeit, Pudicitia, pudor verecundia.
Schande, Schmach, Probrum. einem •• vorwerffen, 1. zur •• aufrechnen, 2.
Schande, Unehre, Turpitudo.
Schandthat, Flagitium.
Schantze, Munitio, vallum.
scharf, Acer.
scharffsinnig, Ingeniosus.
Scharffsinnigkeit, Acrimonia.
Schatten, Umbra.
Schatz, Thesaurus.
Schatzkammer, Ærarium.
Schaubühne, Scena.
Schauspiel, Spectaculum.
Scheide, Vagina.
Scheitel, Vertex.
scheeren, Tondeo.
Schenkung, Largitio.
Scherz, Jocus. aus •• 1. mit Ernst, ohne Scherz, 2. aus etwas einen •• machen, 3. geschickt zu scherzen, 4. schändlicher Scherz, 5.
scherzen, Jocor.
scherzhaft, Facetus.
Scherz-Reden, Facetiæ, sales.
schier, fast, Ferè, penè, propemodum.
Schiff, Navis. •• bauen. •• besteigen.
Schiffbruch, Naufragium.
schiffbrüchig, Naufragus.
schiffen, Navigo. es ist Zeit zu •• 1. kaum aus dem Haven •• 2. in Griechen-land •• 3. in Ungarn •• 4. neben Asien •• 5. nach Genua •• 6.
Schiff Herr, Navarchus.
Schiffmann, Nauta.
schicken, um einen, Accio, accerso.
schicken, Mitto.
schicken, sich, Quadro.
Schicksal, Fatum.
Schildkröte, Testudo.
Schlacht, Pugna, prælium. •• anfangen, halten, unterbrechen, erneuern.
Schlacht-liefery, Prælior.
Schlacht-Opffer, Hostia.
Schlacht-Ordnung, Acies, •• machen, *Ujus.* 1. da-zu geben, 2. die •• ändern, 3. •• wanken, 4. die erste Linie der •• durchbrechen, 5. •• wieder herleiten, 6. •• enden, 7.
Schlaf, Somnus.
Schlag, Verber.
schlagen, Ferio, percutio, verbero.
schlagen, zu Boden, Prosterno.
schlecht, Obscurus. •• Dichter, 2. schlecht,

schlecht, gering, Tenuis. ** Leute, 1. Vilis, 1. 2.
schlechter Mensch, Homo, 3.
schleimig, Pituitosus.
schlemmen, ludern, Abligurio.
Schlemmer, Fraß, Abdomen.
schlüpferig, Lubricus.
Schlupfwinkel, Latebra, latibulum.
Schlund, enger Ort, Fauces.
Schlund, Gula.
Schluß-Rede, Epilogus.
Schmach, übler Nahme, Infamia. einem ** zufügen, 1. ** wiederum auflösen, 2. ** haben, 3.
schmähen, übel nachreden, Maledico, obtrecto.
Schmäh-Wort, Maledictum. mit ** auf einander kommen.
Schmeicheley, Adulatio.
schmeichlen, Adulor.
Schmeichler, Adulator.
Schnabel, Rostrum.
Schnee, Nix.
schneiden, Scindo.
schneußen, Emungo.
Schnupfe, Gravedo.
schön, wohlgestalt, Pulcher. ein ** Jüngling.
Schönheit, Pulchritudo. ** der Lucretia.
schöpfen, Haurio.
schon längst, Jam diu.
Schoos, Sinus.
Schranken, Limes. ** setzen, 1. 2. ** überschreiten, 3.
schreiben, Scribo. sauber, 1. ** einem öfter ** 2. eine Historie ** 3. sehr gelehrt ** 4.
Schreiber, Scriba, scriptor.
Schrecken, Terror.
Schrift, oder Buch, Scriptum, scriptura.
Schritt vor Schritt, Pedatanum.
Scrupel, Scrupulus. einem einen ** machen, 1. 2. ** haben, 3. ** nehmen, 4. Religio, 2.
scrupulöser Mensch, Scrupulosus.
Schulden, Nomen. Usus 3.
Schulden machen, As, 2. 1.) ** haben 2.) ** abzahlen, 3.)
schuldig, schädlich, Nocens, reus.
Schule, Gymnasium.
Schule, Schola. öffentliche ** 1. viele sind in der ** 2. bleiben aus der ** 3.
Schulen, jedes unteres, Humanus, 4.
Schulter, Humerus.
Schultheiß, Praetor.
Schüssel, Lanx.
Schütz, Jaculator.
Schutz, Versprechung, Patrocinium.
schwach, Imbecilis.
schwach, Infirmus. ** von Leib 1. ** von Gemüth 2.
Schwachheit, Imbecillitas, Infirmitas.
schwächen, infirmo, labefacio, labefacto.
schwächen, verletzen, Violo, vitio.
schwärmen, Grassor, vagor.
schwätzen, Garrio.
schwätzer, Garrulus.
schwanger, Gravidus.
schweigen, Taceo, 1. 2.
Schweiß, Sudor.
schwer, gewichtig, Gravis.
schwimmen, Nato. über den Fluß ** 1. unter dem Wasser ** 2.
schwitzen, Sudo.
schwören, Juro. dahin gehörige Schwürungs-Arten, *Juraudi formulæ.*
schwören, falsch, Pejero.
Secte, Spaltung, Secta.
Segel, Velum
See-Hafen, Port, Portus. ** erreichen.
sehen, Video, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
sehr, Etiam atque etiam, enixe.
sehr, sehr, über die massen, Magnopere, perquam.
Seite, Latus.
selten, dünn gesäet, Rarus.
Seudung, Mitto.
setzen, an einen Ort, Loco.
setzen, legen, stellen, Pono.
seyn, Sum.
sicher, Securus, 1. 2. Tutus.
Sicherheit, Securitas.
sichtig, Lucens.
sieben, Septem.
Sieg, Ueberwindung, Victoria. ** ist bey uns, 1. 2. ** ist hier gewiß 3. ** schlecht verlohren, 4.
Siegel, Sigillum.
sinken, Labo.
Sinn, Verstand, [illegible] die Leuten haben keine Empfindlichkeit.
sinnreich, [illegible]
sinnvoll, [illegible]
Sitte, Mos. [illegible] ** 1. böse ** 2. böse Sitten ** nehmen ab, 4.
Sitz, Stuhl, Sedes.
sitzen, Sedeo.
so, also, Adeo.
so, auch, Tabesco.
so gar, Usque adeo.
so groß, Tantus.
Sohn, Filius.
so lang, Tamdiu.
Sold, Steuer, Stipendium. ** kommt dem Soldaten nöthig. Almosen ** Steps.
Soldat, Miles. ** werden ** 1. ** meiden, 2. ** abdanken, 3. capiere ** 4. erfahrene ** 5.
Sommer, Æstas.
Sonne, Sol. ** gehet auf, 1. nieder, 2. ** ist unter den Wolken, 3.
Sonnen-klar, Evidens.
Sorge, Fleiß, Vigilantia.
sorgfältig, bekümmert, Solicitus. sehr ** 1. ** machen seiner Sachen, 2.
Sorgfältigkeit, Solicitudo. voll Sorgfalt.
so sehr, Tantopere.

so viel, Quantum.
so weit, in so ferne, Quatenus.
[illegible] Tam.
[illegible], Ridiculum.
[illegible], Rana.
[illegible], trachten, Tendo.
[illegible], Pudicus.
[illegible], Parsimonia.
[illegible], Sero.
Speise, Esca.
brechen, sich erbrechen, Vomo.
Spiegel, Speculum.
Spiel, Ludus.
[illegible], Ludo.
Spieß, Hasta.
spitzen, Acuo.
spitzfindig, Acute, acutus.
Spott, Verspottung, Ludibrium; zum Spott werden.
Sprach-los, Elinguis.
Sprichwort, Proverbium.
Sprung, Impetus.
Stachel, Aculeus, Stimulus.
Stärke, Robur, vis.
stärken, Roboro, confirmo.
Stafel, Stufe, Gradus. = = der Ehren.
Stamm, Wurzel, Stirps.
Stamm-Baum, Genealogica arbor.
stammen, Gens, 2.
Stammen, eines, Germanus.
Stand, Zustand, Status 1. übler = = 2. = = ist besser beschaffen, 3.
stark, Baum-stark, Robur.
Stark, Lubs. eine starke, 1. calfeter, 2.
Staatsrecht, Accensus.
Stadt-Mauer, Mœnia.
Statthalter, Vicarius.
stattlich, prächtig, Magnificus.
Staub, Pulvis.
stechen, stupfen, Pungo.
stehen, Sto.
stehet mir zu, Attinet.
stehlen, Furor, aris. 1. 2.
steif, fest, Solidus, firmus.
Stein, Lapis; werfen mit = = item Saxum.
steinigter Ort, Salebra.
Steinlein, Scrupulus.
Stelle, Platz, Statio.
stellen, sich, Simulo; an ihm ist alles verstellt, 1. stelle dich, so viel du wilst, 2.
sterben, Emorior, interco 1.
sterben, Morior: an der Krankheit = = 1. an Wunden = = 2. lebr alt = = 3. nothleidend = = 4. und = = 5. aber = = 6. vor Verlangen zu = = 7. alle müssen = = 8.
Sterben, Mors.
Sterblichkeit, Mortalitas.
Stern, Stella
stets bitten, Flagito.
Steuer, Tribut, Tributum; man muß grosse = = geben.
Steuer-Ruder, Gubernaculum.
stiften, einen Orden, Kloster, Fundo, as.
still, ruhig, Tranquillus. = = von Gemüth, Stille, Ruhigkeit, Tranquillitas. = = des gemeinen Wesens, 1. 2.
stillen, beruhigen, Sedo.
stillschweigend, Sileo.
Stillschweigen, Dies, Silentium.
Stillstand der Waffen, Induciæ.
Stimme, Vox. = = nicht mehr haben, 1. heise = = 2. heise = = 3.
stinkend, Putidus.
Stirn, Frons.
Stock, Truncus.
stolz, frech, Insolens.
Strafe, Pœna [illegible] = = 1. = = zu geben, 2. 3. frey von der = = 4.
strafen, Mulcto.
strafen, Punio. die Richter sollen = = 1. die Uebelthäter = = 2. 3. 4.
strafen, mit Worten, Reprehendo.
Strauch, Gravedo.
Streich, letus: mit vielen = = verwundt.
Streich geben, Infligo.
Streit, Gefecht, Schlacht, Treffen, Pugna. = = beylegen, 1. = = suchen, 2. sich in = = einlassen, 3. = = aus dem Feld, 4. = = halten, 5. kleine Scharmützel halten, 6. Haupt = Schlacht liefern, 7. = = ist zweifelhaft, 8. = = gehet an, 9. = = ist zweifelhaft, 10.
streiten, Pugno. scharf = =
Streit-Händel, Lis; einem = = anfangen 1. = = verursachen, 2. Hitze = = [illegible] 3. sich in = = einlassen, 4. = = beylegen, 5.
streng, Severus.
Strenge, Ernsthaftigkeit, Severitas.
Strick, Strang, Laqueus.
[illegible], Mollio.
stürzen, herab, Præcipito; sich ins Wasser = = 1. einen vom Thron = = 2.
studiren, Studeo. auf eine Wissenschaft, = = 1. des Nachts = = 2. [illegible] = = 3.
studiren, Studeo, [illegible] = = bringt dessen Nutzen = = [illegible] zu = = 4. [illegible] verbrechen, 4. = = [illegible] 5. [illegible] = = [illegible] 6. [illegible] = = 7. eines nach dem andern = = 8.
Stück-weis, Particulatim.
stumpf machen, Hebeto, obtundo.
stumm, Mutus.
Stunde, Hora.
stutzen, anreizen, Stimulo.
Sturm-Wetter, Procella.
subtil, Subtilis.
suchen, sorgfältig, fragen, Quæro; einen über = = 1. Ort = = 2.

Sünde, Uebelthat, Peccatum. Todt- • - 1. tödtliche - - 2. Erb- - - 3. aller • - schuldig, 4. • - bekennen, 5. eines andern • - auf sich nehmen, 6.
sündigen, Pecco. 1. 2.
Summa, die ganze, Summa.

Tadeln, Carpo, reprobro, vitupero.
Tadelung, Beitrafung, Vituperatio.
Tafel, Tabella.
täglich, Diurnus.
tagtäglich, Quotidie.
Tisch, Bret, Tabula.
Tag, Dies. es wird kaum - - 1. den Mittag, 2. abnehmender - - 3. am bestimmten • - 4. 5. den • - vertreiben, 6. den - - mit Schmälzen zubringen, 7. - - in Geschäften, 8.
Tagstreit, Pensum.
Tag darnach, Postridie.
tagen, Dilucescit.
tagets, es, Illucescit.
Taglöhner, Mercenarius, operarius.
Tag; abzum erstrecken, Comperendino.
tanzen, Salto.
tapfer, edel, großmüthig, Generosus.
tapfer, vornehm, Illustris, strenuus.
Taufe, *Baptismus*; taufen, 1. die • - empfangen, 2. aus der • - heben, 3.
tauglich, Appositus, aptus, idoneus.
Testament, Testamentum.
Teufel, Diabolus. • - austreiben.
That, böse, Factus. 1. gute - - 2.
That, Factum; herrliche • - 1. 2.
Theil, Stück, Pars.
theilen, Partior.
theilhaftig, Particeps; der Ehre • - 1. der Gnaden • - 2.
theils, Partim.
Theilung, Divisio.
Theologie, Theologia.
Theurung, Annona. 1. - - nimmt ab, 5. Caritas.
Thier, Animal.
Thon, Sonitus, sonus.
Thor, Pforte, Porta.
Thür, Fores, janua. - - sperren, 1. - - einsperren, 2. warten vor der - - 3.
thun, machen, Ago.
thun, machen, Facio. - - was befehlen, 1. leicht zu thun, 2. ich werde alles thun, 3. er thut alles in allen, ist das Fac totum, 6. nach seinem Gefallen - - 7.
tief, Profundus.
Tiefe, Altum.
Tisch, Mensa.
Titel, Titulus.
Tochter, Filia.
Tod, Mors.
Todt-Sünde, Mortale peccatum.
todt, Mortuus.
Todte erwecken, Excito, 3.

tödten, Interficio.
tödten, umbringen, Occido. viele sind getödtet worden, 1. sich lassen • - 2. sich selbst - - 3.
tödtlich, Mortifer.
tödtlich, gräß, Hebes.
Trabant, Satelles.
Tracht, Lebensart, Cultus.
trachten, nach etwas, Aspiro.
trachten, sich bemühen, Comendo, 2.
tractiren, Tracto; wohl - - 1. übel - - 2.
Trägheit, Remissio.
tragen, ertragen, Fero.
trauen, vertrauen, Confido.
trauen, glauben, Fido; dem Glücke nicht zu viel - -
Traum, Somnium.
träumen, Somnio.
Traurig, Luctus; alles ist in - -
trauren, Moreo.
Trauren, Mœstus, ager.
Traurigkeit, Mœror.
Trauer-Spiel, Tragœdia.
treiben, Ago, 4.
treiben, auf etwas, Instigo.
treiben, vertreiben, verjagen, Pello.
treten, über, Incedo; stolz - -
treu, Fidelis; - - Diener.
Treue, Fides. - - halten, - - zusagen, 1. - - brechen, 2. - - verletzen, 3. - - verrathen, 4. treue - - haben, 5. sich um - - Treue bewerben, 6.
Treue, Fidelitas.
Treulos, Perfidus.
trinken, Bibo; unmäßig - -
Trinkgeld, Honorarium.
Triumph, Triumphus.
triumphiren, Triumpho.
Trocken, Durre, Siccitas.
trösten, Solor, consolor; den Betrübten - - 1. nichts kann mich - - 2. dieses aufheitern, 3.
Trost, Consolatio, solatium.
trunken, voll, Ebrius.
trunken, besoffen, Vinolentus.
trutzen, Insulto.
Tugend, Virtus. von besonderer - - 1. 2. - - belohnet viel, 3. lebet nach der - - 4. bekannte - - 5.
Tumult, Aufruhr, Turba, 2.
tyrannische Regierung, Tyrannis.

Väterlich, Patrius.
Vasall, Beneficiarius.
Vater, Pater.
Vaterland, Patria.
verachten, Aspernor, contemno; alles Zeitliche - - 1. Reichthum - - 2. alles - - 3.
verändert, Abrogatus.
verändern, Muto; den Ort, nicht die Art - - 1. das Glück ändert sich, 2. seinen Entschluß - - 3. seine Art - - 4. Zeit geben, seine Gedanken zu - - 5.

verändern, Vario.
veränderlich, Mutabilis.
Veränderung, Mutatio.
veralten, Obsolesco.
veraltet, Abolitus.
verbergen, Abdo.
verbergen, Celo, recondo.
verbessern, Corrigo, emendo.
verbieten, Interdico, prohibeo.
verbinden, Obstringo, devincio. einen mit Wohlthaten ••
Verbindniß, Freundschaft, Conjunctio.
verbleiben, Remaneo.
verblenden, Excæco.
verblühen, welken, Defloresco.
verborgen, geheim, Abditus, absconditus, reconditus.
verborgen liegen, Lateo. der schlimme Knecht ist verborgen geblieben, 1. die Sünde können nicht lange •• 2. erwürget •• 3.
Verdoth, Interdictum.
verbrennen, Comburo.
verbrennen, Deflagro, conflagro.
verbunden, Obligatus.
verdächtig, Suspectus.
verdauen, Concoquo, digero.
verdammen, Damno.
verdecken, Obtego.
verderben, Corrumpo. die üblen Begierden •• die Jugend, 1. Jugend leicht zu •• 2. von übeln exspielen •• 3.
Verderber, Corruptor.
verdienen, Mereor.
Verdienst, Meritum.
verdorben, verlohren, Perditus.
verdriessen, Male, tædet.
verdrießlich, Odiosus
Verdrießlichkeit, Beschwerlichkeit, Molestia. einem •• machen, 1. •• haben, 2. •• benehmen, 3. davon befreyen, 4.
Verdruß, Fastidium, tædium.
Verdruß machen, Fastidio.
verdunkeln, verfinstern, Obscuro.
verehren, Veneror.
vereinbaren, Copulo.
vereinigt, einig, Conjunctus.
verfechten, beschützen, Propugno. das Vaterland ••
Verfertiger, Effector.
verfluchen, Abominor, execror.
Verfluchung, Diræ.
verfolgen, Insector.
verfügen, sich wohin, Recipio. *Usus* 2.
vergangen, Præteritus.
vergänglich, Publico.
vergeblich, leer, Inanis.
vergehen, Dilabor.
vergehen, Evanesco.
vergelten, Compenso. eines Verdienst •• 1. das Unglück wird die Tugend ersetzen, 2.
vergessen, Obliviscor. eines •• 1. seines Elends •• 2.
Vergessenheit, Oblivio. •• der Niederlage, 1. •• so vieler vornehmer Leute, 2. •• des vergangenen Uebels, 3.
Vergleich, Versöhnung, Reconciliatio.
vergleichen, Comparo, compono.
Vergleichung, Comparatio.
vergnügt, Contentus.
vermehren erweitern, Amplifico. das Reich •• 1. etwas mit Worten •• 2.
Verhängniß, Fatum.
verharren, Perseverо.
verhaßt, Invisus, exosus, invidiosus.
verheeren, Depopulor.
Verheerung, Depopulatio.
verheissen, versprechen, Promitto, spondeo.
Verheissung, Zusage, Sponsio.
verhindern, Impedio. ich habe dich nicht wollen •• 1. einen mit Gewalt •• 2. ich werde dich nicht •• 3. die Sache ist unversehrt verhindert worden, 4. die Anschläge •• 5.
verhindern, hintertreiben, Intercludo.
verhindern, Interpello, retardo.
verhindert, Distentus.
verhüten, Cavео.
verjagen, in die Flucht jagen, Fugo.
verkaufen, Vendo.
Verkehrung, Conversio.
verklagen, Accuso.
verleiten, verführen, Libo.
verkündigen, Botschaft bringen, Nuncio.
verlachen, Ludo, illudo.
verläumden, Infamo •• ist ein grosser Lauer, 1. 2.
Verläumder, Calumniator.
Verläumdung, Calumnia
verlangen, Concupisco, cupio.
verlangen, Desidero. nichts als den Himmel •• 1. •• daß du geliebt werdest, 2.
Verlangen, das, Desiderium. •• erwecken, 1. brennen vor •• 2. sich grämen, 3.
verlassen, Derelinquo, desero.
verlassen, Desertus.
verlassen, Relinquo. seine Studien •• 1. seine Freunde •• 2.
verläugnen, Abnego. GOTT und den Glauben ••
verletzen, beleidigen, Lædo, sich selbst •• 1. durch einen Fall •• 2. einen um Worte •• 3. eines andern Ehre •• 4.
Verletzung, Offensio.
verliebt, unmäßig, Amo, 3.
verlieren, Amitto, perdo. alles •• 1.
verloben, sich, Devoveo.

Verlöbniß, Devotio.
Verlust, Jactura.
vermählen, Despondeo.
vermehren, Augeo das Reich ◦ ◦ 1. den Schmerzen ◦ ◦ 2. die Mißgunst ◦ ◦ 3. einen Reichthum ◦ ◦ 4. das Uebel ◦ ◦ 5.
Vermehrung, Amplificatio.
vermeinen, Existimo, puto, opinor.
vermindern, Comminuo, diminuo.
vermischen, Misceo, sich in Geschäfte ◦ ◦ 1. alles unter und über sich ◦ ◦ 2.
vermischen, Permisceo, admisceo.
Vermögen, Gewalt, Facultas.
vernehmen, Accipio. 6.
vernünftig, Rationalis.
Vernunft, Verstand, Ratio.
verordnen, beschließen, Decerno.
verpflichtet, verbunden, Obligatus.
verpflichten, Obligo. einem sich ◦ ◦ 1. sich ◦ ◦ 2. aus einem Versprechen ◦ ◦ 3.
Verpflichtung, Obligatio.
Verräther, Proditor.
Verrätherey, Proditio.
verrathen, Prodo. alles dem Feinde ◦ ◦ 1. sie ◦ ◦ sich, 2.
verreisen, Discedo.
verrichten, Exsequor, fungor, obeo.
verringern, vermindern, Attenuo, extenuo.
verrücken, Dimoveo.
Vers, Gedicht, Carmen.
versagen, Denego.
versammeln, werben, Colligo, is. Congrego.
Versammlung, Cœtus, collegium, concilium.
Versammlung des Volks, Concio.
versäumen, vernachläßigen, Nagligo. das Studiren ◦ ◦ 1. sein Amt ◦ ◦ 2. alles ◦ ◦ 3. den gemeinen Nutzen ◦ ◦ 4.
verschieben, Tagsatzung erstrecken, Amplio.
verschieben, aufschieben, Differo. eine Sache ◦ ◦ 1. den Handel ◦ ◦ 2. meine Abreise ◦ ◦ 3. bis in den Sommer ◦ ◦ 4. die Strafe ◦ ◦ 5.
verschieben, Extraho.
verschieden, veränderlich, Varius.
verschicken, Amando.
Verschickung, Amandatio.
verschlagen, scharfsinnig, Sagax.
verschließen, Præludo.
verschonen, Parco. einen ◦ ◦ 1. die Kirchen ◦ ◦ 2. unser wird gar nicht ◦ ◦ 3.
verschrent, verrucht, Infamis.
verschwenden, Decoquo.
Verschwender, Decoctor.
verschwenderisch, Prodigus. seiner Sachen ◦ ◦ 1. seines Erbguths ◦ ◦ 2.
Verschwendung, Luxus.
verschwiegen, Tacitus.
verschwinden, vergehen, Evanesco.
verschworen, Abjuro.
versenken, Demergo, mergo.
Versicherung, Cautio.
versiegeln, Consigno.
versöhnen, Concilio. sich mit einem ◦ ◦ 1. die Brüder unter einander ◦ ◦ 2.
versöhnen, Reconcilio.
Versöhnung, Conciliatio.
versprechen, zusagen, Polliceor.
Versprechen, Zusage, Pomtum. ◦ ◦ halten, 1. 2. ◦ ◦ nicht halten, 3.
versprechen, Recipio. 4.
Versprechen, das, Sponsalia.
Verstand, natürlicher, Fähigkeit, Ingenium. ein trefflicher ◦ ◦ 1. 4. dieß ist über meinen ◦ ◦ 2. ◦ ◦ auf etwas wenden, 3.
Verstand, Erkänntniß, Intelligentia.
Verstand, Klugheit, Judicium.
verstehen, sich heimlich mit einander, Colludo.
verstehen, Intelligo. alles ◦ ◦ 1. etwas aus den Briefen ◦ ◦ 2. die Dialectic ◦ ◦ 3.
verstecken, verbergen, Occulto.
verstellen, sich, Simulo.
Verstellung, Dissimulatio, simulatio.
verstopft, Alvus, 6.
versuchen, Degusto.
versuchen, Delibo, tento.
vertauschen, Permuto.
vertilgen, Aboleo, deleo.
Vertraulichkeit, Confidentia.
Vertraulichkeit, Familiaritas, necessitudo, usus. ◦ ◦ machen, 1. darein kommen, 2. darinn leben, 3.
Vertrag, Conventum.
Vertrag, Vergleich, Pactio.
Vertrag machen, Paciscor.
vertragen, sich, Transigo. Vertrag machen, 1. nicht halten, 2.
vertrauen, Concredo, confido.
Vertrauen, Zuversicht, Fiducia. ◦ ◦ auf einen setzen.
vertrauter Freund, Familiaris. wir sind die innersten ◦ ◦
vertreiben, Extermino.
vertreiben, verjagen, Pello. aus der Stadt ◦ ◦ 1. den Feind ◦ ◦ 2.
vertrunken, Ebriosus.
verursachen, Assero. 1. Consio, excito. 2.
verurtheilen, Condemno.
verwalten, Administro. das gemeine Wesen ◦ ◦ 1. 2.
verwalten, Procuro.
Verwalter, Administrator, curator, procurator.
Verwaltung, Administratio, procuratio.
Verwandter, Propinquus, affinis, cognatus.

Verwandtschaft, Affinitas, propinquitas.
verweilen, aufhalten Moror.
Verweilung, Verzug, Cunctatio.
verweisen, Relego.
verweisen, einem etwas, Reprehendo, objurgo.
Verweis geben, vorhalten, Exprobro.
verwelken, Marceo.
verwerfen, Abjicio, rejicio.
verwiesen, im Elend seyn, Exulo.
Verwiesener, Vertriebener, Exul.
verwickeln, Implico.
verwilligen, Annuo.
verwilligen, in die Versuchung, Consentio, 2.
verwirren, bestürzen, Conturbo.
verwirren, Perturbo; im Gemüthe ** verwirren, Unruhe machen, Turbo. aller in dem gemeinen Wesen ** 1. dieser Fall hat mich sehr ** 2.
verwirrt, zerrüttet, Turbidus; ich habe ihn niemalen so ** gesehen 1.
Verwirrung, Bestürzung, Perturbatio. ** des Gemüths, 1. ** der jetzigen Zeiten, 2.
verwüsten, ein Land, Destruo. 3. Populor, vasto; das Land ** 1. das feindliche Land ** 2. allen ** 3.
verwunden, Vulnero; sich ** verwandern, sich, Admiror, miror.
verwunderenswürdig, Admirabilis.
Verwunderung, Admiratio.
verwundet, Saucius.
verzählen, Sepio.
verzagen, Concido.
verzagt, faul, Ignavus, infractus.
verzehren, Absumo, consumo; sein Erbguth ** 1. die Zeit mit Faullenzen **
verzeichnen, Designo.
Verzeichnung, Designatio.
verzeihen, Concedo. 3. Ignosco.
Verzeihung, Venia.
verziehen, verlängern, Extraho.
Verzug, Mora
verzukt, Abstractus.
verzweifeln, Despero.
Verzuckung, Ecstasis.
vexiren, Exagito.
verzweifelte Sache, Actum est.
Ufer, Gestad, Ripa.
Uebel, das, Malum; er drohet uns ein grosses ** 1. ** abzuwenden, 2.
Uebelthat, Maleficium.
übel thun, Malefacio; seinem **
üben, Exerceo.
überall, allenthalben, Undique.
überaus, Apprime, impense.
über das, darüber, Ultra. ** als ich gemeynt.
überdecken, Obruo.
überdies, noch dazu, Praterea.
übereinkommen, Congruo.
übereinstimmen, einwilligen, Consentio, concordo.
überflüssig, Abundans, supervacuus.
Ueberfluß, Affluentia, profluentia.
Ueberfluß haben, Affluo.
überführen, Traduco.
Uebergabe, Deditio. zur ** bereden, 1. ** zwingen, 2. durch ** einnehmen, 3.
übergeben, ein Geschrifte, Committo, 2. 3.
übergeben, Trado; die Stadt dem Feinde **
Uebergebung, Traditio.
überhaupt, Generatim, summatim.
überheben, Sublevo.
überkommen, Adipiscor.
überlästig, verdrießlich, Molestus; dieses ist mir ** 1. ich werde dir nicht ** seyn, 2. mit Klagen ** 3.
überlästig, Negotium. 2.
überlästig, Odiosus.
überlaufen, überfliessen, Redundo.
Ueberlaufer, Desertor, perfuga.
überlegen, bedenken, Cogitatio. 3. 5.
überlegen, bedenken, Expendo.
übermüthig, Impotens.
übermüthig, hochgetragen, Insolens.
überreden, bereden, Persuadeo. einem zum Studiren ** 1. er wird mich nicht ** 2.
überschicken, Transmitto.
Ueberschlag, warmer, Fomentum.
überschreiben, Perscribo.
überschwemmen, Inundo.
über setzen, Trajicio. den Fluß **
überwinden, überwinden, Supero.
übertragen, erdulden, Tolero.
übertragen, Transfero.
übertreffen, Antecello, praecello, excello, praesto.
übertrunken, Excessus.
überweisen, Convinco, revinco.
überwinden, obsiegen, Vinco. Cäsar hat den Pompejus ** 1. die Menge Bücher ** 2. 3. andere in der Rede ** sich selbst ** 5.
Ueberwinder, Victor.
überzwerch, Transversus.
übel, Male. es stehet mit uns ** 1. ** thun, 2. einen ** halten, 3. ** aufnehmen, 4.

übel lautend, Absonus.
übrig, übrig geblieben, Reliquus, superstes.
übrig seyn, Resto, supersum.
Uebrige, s. d, Cætera.
übrig haben, Abundo.
Uebung, Exercitium. geistliche • • geben, 1. • • machen, 2.
Ueb, Pœus.
viel, Multus.
vielfältig, Multiplex.
vest, beständig, Firmus.
vest, Mordicus.
vest, Munitus.
Veste, Firmamentum.
Vestung, Schloß, Castrum, munitio.
umbringen, Interficio. viele sind umgebracht worden, 1. sich selbst • • 2. Interimo.
umsonst, Frustra, gratis.
umfahen, Amplector, amplexor.
Umfrage, Disquisitio.
Umgang, Circuitio, circuitus.
umgeben, Circumdo. die Stadt • •
umgehen, mit einem, Versor. gern • • 1. land • • 2.
umgürten, Accingo.
umkehren, zerstöhren, Everto. das Reich • • 1. das Haus • • 2. dieses Menschen Anschläge • • 3.
umkommen, Occumbo.
umlaufen, Concurro.
umschanzen, Vallor.
umschneiden, beschneiden, Circumcido.
umschreiben, Circumscribo.
Umschweiff, Ambages.
Umschweifer, Vagus.
umsehen, Circumspicio.
umstehen, Circumsto.
um, wegen, Propter; nicht um Gewinn, 1. einer wegen des andern, 2.
Unwesen, Krumme, Anfractus.
unangenehm, Fatidus.
unbändig, Effrenatus, indomitus.
unbarmherzig, Immitis.
unbedacht, ungescheid, Imprudens.
unbedachtsam, Inconsideratus.
unbefleckte Empfängnüß, *Conceptio immaculata B. M. V.*
unbekannt, Ignotus.
Unbequemlichkeit, Incommoditas.
unberedt, indisertus.
unbereitet, Imparatus.
unbesonnen, übereilig, Præceps; jäher Ort, 1. jäher Mensch, 2.
unbesonnen, Temere. • • handeln, 1. • • darein gehen, 2. • • glauben, 3.
unbeständig, Desultorius, inconstans; der Menschen Wille ist • •
Unbeständigkeit, Wankelmuth, Inconstantia; eines • • bestrafen, 1. 2.
unbewohnlich, Inhospitalis.
Unbild, Unrecht, Beleidigung, Injuria. • • zufügen, 1. • • leiden, 2. • • rächen, 3. sich darwider schützen, 4. • • übertragen, 5. • • vergessen, 6.
unbillig, Immerito.
unbillig, schändlich, Indignus 1.
Unbilligkeit, Indignitas, iniquitas.
und, Et.
undankbar, Ingratus. du bist • • 1. nichts schändlicher als ein • • 2.
unter, Inter, sub.
unterbrechen, Interrumpo.
unterdrucken, Deprimo, opprimo.
untertangen, sich, Adeo.
Untergang, Exitium, interitus, pernicies.
Untergang, Verfall, Ruina. • • aller Güter, 1. • • des gemeinen Wesens, 2.
untergehen, Intereo.
unterlassen, Intermitto, prætermitto, omitto. ein Geschäft • • 1. die Spott-Reden • • 2.
unterliegen, Succumbo.
unternehmen, vorhaben, etwas, Molior.
Unternehmen, das, Conatus.
Unterredung, Communicatio.
Unterricht, Informatio.
unterrichten, anordnen, Instruo.
unterscheiden, Discerno, distingue.
Unterschied, Discrimen, distinctio, differentia, d. Cic. 2. 1.) 2.)
unterschiedlich, Diversus.
Unterschlauf, Receptaculum.
unterschreiben, Subscribo.
unterste, geringste, Infimus.
unterstehen, sich, Enitor.
unterstützen, Fulcio.
unterthan, Subditus.
unterweisen, Erudio, imbuo.
Unterweisung, Unterricht, Disciplina.
unterwerfen, unterthänig machen, Subjicio. Gallien hat sich dem Cäsar • • 1. das Land dem Obsieger • • 2.
unehrbar, Inhonestus.
unehrlich, Infamis.
Uneinigkeit, Discordia. • • stiften, 1. • • aufheben, 2.
uneinig seyn, Discordo, dissideo.
Uneinigkeit, Dissensio. • • erwecken, 1. • • stillen, 2. • • hat viele Städte verderben, 3.
Unempfindlichkeit, Indolentia.
unendlich, Infinitus.
Unendlichkeit, Infinitas.
unerfahren, Imperitus.
unerträglich, Intolerabilis.
unflätig, Obscœnus.
unflätig, unsauber, Sordidus, squalidus.
Unflath, Colluvies.
unfreundlich, Animus, 4. Morosus.
Unfreundlichkeit, Morositas.

Unfruchtbarkeit, Sterilitas.
ungebräuchlich, Inusitatus.
ungefehr, Casum, forte, fortuito.
ungeheyen, Interpellativus.
ungelehrt, Indoctus.
ungehorsam, Inobsequalis.
ungerecht, Iniquus, injustus.
ungereimt, Absurdus, inconveniens.
ungern, Invitus. • • zu einem gehen, 1. • • einen Dienst annehmen, 2.
ungern haben, Stomachor.
ungern sehen, Ægre fero.
ungesalzen, Insulsus.
ungeschickt, plump, Ineptus. einer, der • • 1. abgeschmackte Rede, 2.
ungeschliffen, Incultus.
ungestalt, Deformis.
Ungestalt, Unform, Deformitas.
ungestüm, Importunus.
Ungestümigkeit, Importunitas.
ungestraft, Impunitus.
ungewiß, Incertus. die Sache ist • • 1. 2. 3.
ungewöhnlich, Extraordinarius, Insolitus.
ungültig, nichtig, Irritus.
unhäuslig, Infensus.
Unhuld, Malevolentia.
unglaublich, Incredibilis.
ungleich, Dispar.
ungleich, Dissimilis. Die Brüder sind • • 1. nicht viel • • 2.
ungleich seyn, Abludo, discrepo.
Ungleichheit, Dissimilitudo.
Unglück, Infelicitas, infortunium.
unglückselig, Infelix.
unhöflich, unfreundlich, Inhumanus, 1. 2. Inurbanus.
unkeusch, Amo. 3.
Unkosten, Sumptus. einem • • machen, 1. • • mindern, 2. grosse • • machen, 3. • • nicht erstecken, 4.
unlustig, Injucundus.
unmäßig, Immoderatus, intemperans.
Unmäßigkeit, Intemperantia.
unordentlich, inordinatus.
unrecht, Sinistre.
Unreinigkeit, Impuritas.
unruhig, Inquietus, 1. 2.
unsauber, Sordidus, squalidus.
Unsauberkeit, Squalor.
Unschuld, Innocentia.
unschuldig, Innocens. • • seyn, 1. • • verklagen, 2. • • verdammen, 3. • •
unsinnig, Amens, insanus.
Unsinnigkeit, Amentia, insania. • • für Ehmerzen, 1. • • wegen verlohrnen Processes, 2.
unsinnig seyn, Insanio.
unsterblich, Immortalis.
unsterblicher Nahme, Æternus.
Unsterblichkeit, Immortalitas. • • des Nahmens, 1. 2.
unträglich, Integer.
unträglicher Wandel, Integritas.
untersuchen, Discutio.
untreu, Infidelis.
Untreue, Perfidia, infidelitas.
Untugend, Vitium.
Unverdäulichkeit, Cruditas.
unverletzt, Integer.
unvermuthet, Inopinate.
unverschämt, Impudens. 1. • • im Betreten, 2.
unversehens, Improviso.
unversehrt, Incorruptus, integer.
unversöhnlich, Implacabilis.
unvollkommen, Imperfectus.
Unvorsichtigkeit, Imprudentia.
unwillig, Stomachosus.
Unwillen, Zorn, Indignatio.
unwissend, Ignarus.
unwissend, grob, Rudis.
unwissend seyn, Nescio.
Unwissenheit, Inscientia.
unwürdig, Indignus. der Liebe • • 2. der Wohlthat • • 3.
unüberwindlich, Invictus.
unzeitig, Immaturus.
unzertrennlich, Individuus.
Unzucht, Luxuria
unzüchtig, unverschämt, Impudicus.
unzugänglich, Inaccessus.
Volk, Gens, populus.
voll, Plenus. gute • • von Soldaten.
vollbringen, ausmachen, Perficio. ein Buch • • 1. das gedachte • • 2. vollenden, Absolvo. ein Werk • • 1. eine Sache • • 2. 3.
vollenden, Defungor.
Vollendung, Consectio.
vollkommener Mann, Perfectus.
Vollkommenheit, Absolutio, perfectio.
vollkommentlich, Perfecte.
von ferne, Eminus.
von Grund aus, Radicitus.
von innen, Hinc.
von neuem, De integro.
vonnöthen seyn, Opus est.
von statten gehen, Cedo. wohl • • 5. übel • • 6.
von statten gehen, Succedo. 1. 2. 3.
vor, Ante.
vor, gegen, Præ.
vorbedeutlich, Portendo.
vorbereiten, Præparo.
vorbetrachten, Præmeditor.
vorbeygehen, Præcico.

Vorbild, Exemp'ar.
Vorgänger, Vorfahrer, Anteceſſor.
Vorgang, Antecelſio.
vorgeben, ſich ſtellen, Præ me fero.
vorgehen, Antecedo.
vorhaben, propono, propoſitum.
vorhergehen, Anteeo.
vorhernehmen, Præcipio.
Vorhof, Atrium.
vorigen Tag, Pridie.
vorkehren, Anteverto.
vorkommen, Antevenio, anticipo, præve-
nio. dem Uebel ⁊ ⁊
vormittägig, Antemeridianus.
Vormund, Tutor.
vornehmen, ſich etwas, Propono. 1. 3.
Vornehmſten; der ⁊ ⁊ elter, Primarius.
Vorrath, Penus.
verſagen, Divino, prædico, præſagio.
Vorſatz, Vorhaben, Propoſitum. ⁊ ⁊ nicht
ändern.
vorſchlagen, im Gewicht, Præpondero.
vorſchreiben, Præſcribo.
Vorſchrift Formula.
verſehen, Prævideo, proſpicio.
verſehen, voraus ſehen, Provideo. des Feinds
Anſchlag ⁊ ⁊
verſetzen, Præficio.
vorſetzen, Præpono. die Lateiniſche andern
Sprachen ⁊ ⁊
vorſichtig, Cautus, providus.
Vorſichtigkeit, Providentia. Göttliche ⁊ ⁊
Vorſprecher, Beſchützer, Patronus.
Vorſtadt, Suburbium.
vorſtädtiſch, Suburbanus.
vorſtehen, Præſum.
Vorſteher, Præſes.
vorſtellen, vortragen, Propono. ſich das
Gedächtniß des Vaters ⁊ ⁊
vor Tags, Antelucanus.
vorträglich, es iſt, Expedit.
vortreflich, Excellens, inſignis, præclarus.
vortreten, Antegredior.
Vorurtheil, Præjudicatus, præjudicium.
Vorwand, unter dem, Prætexto.
vorwenden, Prætexo.
vorzeiten, Quondam.
vorziehen, Antefero.
vorziehen, vorſetzen, Antepono.
Vorzug, Rang, Prærogativa.
Urheber, Autor. alles Uebels ⁊ ⁊
Urſache, der Urſache halber, Animus. 9.
Urſache, Cauſa. ich habe viel ⁊ ⁊ dich zu
ſtrafen, 1. ſie waren ⁊ ⁊ dieſer Uebel, 2.
Urſprung, Origo.
Urtheil, Gedanken, Senſus. *Uſus* 2.
urtheilen, ſprechen, Arbitror.
urtheilen, richten, Judico. es ſtehet dir zu,
zu ⁊ ⁊ 1. nach Billigkeit ⁊ ⁊ 2. einem
das ⁊ ⁊ überlaſſen.

Waare, Merx.
wachen, Invigilo, vigilo. fleißig ⁊ ⁊ 1.
ganze Nächte zum Studiren ⁊ ⁊ 2.
wachſam, Vigilans.
wachſen, Creſco. die Kräuter ⁊ ⁊ aus der
Erde, 1. das Uebel wachſet täglich, 2. der
Knabe ⁊ ⁊ 3. der Zorn ⁊ ⁊ 4.
Wacht, Cuſtodia, excubiæ, vigiliæ.
Wacht halten, Excubo.
Wachtmeiſter, General, General, 4.
Wächter, Hüter, Cuſtos.
wägen, Libro.
wägen, erwägen, Pondero, pendo.
wälzen, Volvo, voluto.
Wärme, Calor. groſſe ⁊ ⁊ 1. 2. ⁊ ⁊ wächſet, 3.
⁊ ⁊ läſſet nach, 4.
wärmen, Calefacio.
wäſſern, Waſſer holen, Aquor.
wäſſern, Rigo.
Waffen, Arma. ⁊ ⁊ bereiten, 1. zu ⁊ ⁊
rüſten, 2. ⁊ ⁊ ergreifen, 3. mit ⁊ ⁊
ſtreiten, 4. dem Streite ein Ende ma-
chen, 5.
Wahl, Electio.
wahr, wahrhaftig, Verus.
wahrhaftig, *Adv.* Vere.
Wahrheit, Veritas. 1. 2.
wahrſagen, Auguror.
Wahrſager, Ariolus.
wahrſcheinlich, Probabilis, veroſimilis.
Wald, Sylva.
Wand, Mauer, Paries.
wandern, verreiſen, Migro. aus der
Stadt ⁊ ⁊
wandern, in die Fremde, Peregrinor. gern
⁊ ⁊ 1. nach Loretto ⁊ ⁊ 2.
Wandlung in der Meß, *Conſecro S. Ho-
ſtiam.*
wann, Si.
wann nicht, wo nicht, Niſi.
wann, ſintemahl, Quando.
wanken, hin und her, Fluctuo.
wanken, zweifeln, Hæſito.
warm halten, Foveo.
warum, Cur, quare.
was? Quid?
waſchen, Lavo.
Waſſer, Aqua.
Waſſerguß, Eluvio.
Waſſer-Trinker, Abſtemius.
Waſſer-Wirbel, Gurges.
Wasklein, Pupillus.
Wechſel, Collybus.
Wechſel-weis, Alternus.
Wechsler, Menſarius.
Weg, Via. harter ⁊ ⁊ 1. ſich einen ⁊ ⁊ ma-
chen, 2.
Weg-Zehrung, Viaticum.
wegen, Ob.

weg-

wegeben, Abscedo.
wegnehmen, Abripio, adimo, aufero, eripio.
wegräumen, Removeo.
Weg-heide, Diverticulum.
wegtreiben, wegjagen, entfernen, Amoveo. den Feind von der Stadt • • 1. sich von allen Leuten • • 2. von den Gesellschaften • • 3.
wegtragen, Deporto.
Wehklage, Lamentatio.
wehklagen, Lamentor.
Weib, Mulier. böses • • 1. gutes • • 2.
weiblich, weibisch, Femineus.
weich, gelind, Mollis. ein Zärtling.
Weiche, Mollitia.
weichen, Cedo. dem Feinde • • 1. die Feinde sind gewichen, 2. er weicht dem Homero allein, 3. • • dem gemeinen • • 5. aus dem Weg, 4.
Weide, Pastus, pascua.
weiden, Pasco.
weigern, sich, Detrecto, gravor.
Weih-Bischof, *Coadjutor Episcopi.*
weihen, zueignen, Consecro.
weihen, Dedico. die Kirche • • 1. ein Buch zuschreiben, 2.
Weihnacht, *Nativitas Domini.*
Weih Wasser, *Aqua Benedicta.*
Weile, Mora. ohne • • 1. die Sache leidet keine • • 2. die Sache braucht • • 3. ich werde nicht verweilen, 4.
Wein, Vinum.
weinen, Fleo, lachrymo. anfangen zu • • 1. nicht aufhören zu • • 2. alles weinete, 3.
Weingarten, Vinea.
Weinstock, Vitis.
weise, sapiens.
Weise, Art, Modus; fortfahren auf die • • Art anfangen, 1. • • zu Ehren kommen, 2. Wege und Mittel finden, 3.
Weisheit, Ratio: 4.
Weisheit, Klugheit, Sapientia.
weislich, Sapienter.
weissagen, rathen, Divino, vaticinor.
Weissager, Vates.
Weissagung, Divinatio, oraculum.
weit, herrlich, Amplus.
weit, Latus.
weit, ferne, Procul. er ist weit von uns.
Weite, Zwischen-Raum, Intervallum.
Weite, Platz, Raum, Spatium.
Weiten, Fluctus.
Welt, Mundus. so gehets in der • • 1. so lange die • • gehen werden, 2. so lange die • • stehen wird, 3. alles, was in der • • ist, 4. er hat sich in die • • schicken, 5.
weltlich, Mundanus. • • Sachen, s. Weltkund, 2.
Weltweiser, Philosophus.
Weltweisheit, Philosophia.
wenden, umkehren, Converto, verto.
wenig. Exilis, exiguus, parum.
wenig, Paucus. • • guter Leute.
weniger, Minus.
wenigst, gar, Aliquantulum.
Wenigkeit, Paucitas.
wenigstens, Minimum.
Werber, Conquisitor.
Werbung, Conquisitio, delectus.
werden, Fio; daraus wird ein Aufruhr • • 1. wenn es geschehen kann, 2. er ist Obrister worden, 3.
werfen, zu Boden, Affligo, sterno, prosterno.
werfen, Jaceo.
werfen, dazwischen, Interjicio.
werfen, hin weg, Projicio.
Werk, Opus.
Werkmann, Meister, Opifex.
Werkstatt, Officina.
Werkzeug, Instrumentum.
Werth, Pretium.
Wetter, Witterung, Tempestas, übels • • 1. grosses • • auf dem Meer, 2.
Wetzen, Cos.
Wichtig, Momentum. 2. Ponderosus.
wider, entgegen, Contra, adversus.
widerfahren, Evenio.
Widerhall, Echo.
widrig, Adversus, contrarius.
widerlegen, Confuto, refello; einen andern Beweisthum • •
widerlegen, verwerfen, Refuto. einen andern Irrthum • •
wider meinen Willen, Ingratus.
widerrathen, Dissuadeo.
widerreden, Obloquor.
Widerruf, Palinodia.
widerrufen, Revoco.
Widerrufung, Retractatio.
Widersacher, Adversarius.
widersetzen, sich, Intercedo.
widersprechen, Contradico.
widersprechen, einig und einer Meinung sein, Dissentio. die Autores sind nicht einer, 1. wichtiger Meinung seyn, 2. 3.
Widerstand thun, Obsisto.
widerstehen, Resisto. einer Redheit • • 1. dem Bande • • 2.
widerstehen, Repugno.
Widerwärtigkeit, Adversa.
wie, Quomodo.
wie, gleichwie, Sicut.
wiedererstatten, Referre.
wiederfallen, Recido; in voriges Laster • •
wieder geben, Reddo.

wie-

wiederholen, Repeto. eine Geſchichte von Anfang ◦◦ 1. die Lection studia, ◦ ◦ 2. alle Zeit eben eines ◦ ◦ 3.
wieder lebendig werden, Reviviſco.
wiederum, Iterum, rurſus.
Wiegen; Cunabula.
wild, grauſam, Ferus, ſylveſtris.
Wille, Voluntas. eines andern ◦ ◦ gehorchen, 1.
willfahren, Gratificor. einem etwas zu gefallen thun, 1. seinen Freunden ◦ ◦ 2.
willfahren, folgen, Obſequor; jenem Lüſten ◦ ◦ 1. einem gottloſen Menſchen ◦ ◦ 2.
Willfahrung, Obſequium.
Wind, Ventus; ſanfter ◦ ◦ 1. gelinder ◦ ◦ 2. ◦ ◦ legt ſich, 3. wir haben guten, ◦ ◦ 4. widriger ◦ ◦ 5.
Wind, Notus.
winken, Innuo.
winſeln, weinen, Gemo.
Winter, Hyems.
Winter-Quartier, Hyberna.
Wirbel-Wind, Turbo.
Wirthshaus, Tabern..
wiſſen, Scio; ich weiß deine Anſchläge, 1. ◦ ◦ was zu thun, 2. ◦ ◦ daß man Feinde habe, 3. ich weiß noch nichts davon, 4.
wiſſen, nicht, Neſcio.
Wiſſenſchaft, Litterae, ſcientia. ◦ ◦ iſt mit Tugend zu verbinden, 1. er hat groſſe ◦ ◦ 2.
wiſſend, verſtändig ſeyn, Sapio.
wo, Ubi.
Woche, Hebdomas. Char-Woche.
wohin? Quo?
wohlauf! Macte!
wohlauf, geſund, Salvus.
wohlberedt, Wohlredner, Eloquens.
wohlgemogen, Animus. 3.
wohlauf, ſchon recht, Bene. es ſtehet um mich wohl.
Wohlredenheit, Eloquentia.
Wohlredner, Orator; ein zierlicher ◦ ◦
Wohlſtand, Proſperitas.
Wohlthat, Beneficium. ◦ ◦ begehren 1. ◦ ◦ erbitten, 2. ◦ ◦ empfangen, 3. ◦ ◦ erwiedern, 4. der ◦ ◦ eingedenk ſeyn, 5. ◦ ◦ vermerken, 6.
wohnen, Habito.
wo immer, Ubicunque.
Wolke, Nubes.
Wolle, Lana.
wollen, Volo. dieſes allein ◦ ◦ 1. wann du willſt, 2. ein Kaufmann ◦ ◦ werden, 3.
wollen, nicht, Nolo. ◦ ◦ weiter gehen, 1. ſolchen Vertrag ◦ ◦ machen, 2.
Wolluſt, Voluptas. ◦ ◦ bringen, 1. ſich der ◦ ◦ ergeben, 2. ◦ ◦ verderbt viele, 3.
wollüſtig, Voluptarius.
Wort, Verbum. ◦ ◦ ohne Saft, 1. 2. von ◦ ◦ zu ◦ ◦ 4. auf dem ◦ ◦ 5.
Wort, Vocabulum.
Wucher, Fenus, uſura.
wuchern, Fœnetor.
wünſchen, Opto.
wünſchen, Precor. eine glückliche Reiſe ◦ ◦ 2. beſtändige Geſundheit ◦ ◦ 4. übels wünſchen, 5. 6.
Würde, Ehre, Anſehen, Dignitas. Acht haben auf die ◦ ◦ 1. alles nach ſeiner Ehre thun, 2. eines andern ◦ ◦ beehren, 3. erhalten, 4. beſchützen, 5. ◦ ◦ vermehren, 6. ◦ ◦ ſuchen, 7. verſchaffen, 8. zur Ehren-Stelle gelangen, 9. darinnen ſeyn, 10. ſie verliehren, 11. ◦ ◦ gelegen, 12. daran verhindert werden, 13. wiederum bekommen, 14. ◦ ◦ vermehren, 15.
würdig, Dignus.
würdigen, Dignor.
Würfel. Alea, teſſera.
würgen, Strangulo.
Würkung, Effectus.
wüſt, öd, Vaſtus.
wüthen, toben, Furo, ſævio.
wüthend, tobend, Furens, furioſus.
Wunde, Vulnus. nicht groſſe ◦ ◦ 1. tödtliche ◦ ◦ 2. unheilbare ◦ ◦ 3.
Wunder, Miraculum. ◦ ◦ würken,
wunderbar, Mirus, mirabilis.
wunderſam, Mire, mirifice.
wunderwürdig, Mirandus.
wund machen, Exulcero.
Wundmahl, Cicatrix.
Wurf-Strech, Iactus.
Wurzel, Radix.
Wuſt, Unflath, Sordes.

Zähren, Thränen, Fletus, lachryma. ◦ ◦ bewegen, 1. ◦ ◦ vergieſſen, 2. ◦ ◦ innhalten, 3. vor. ◦ ◦ nicht ſchreiben können, 4.
zähmen, dämmen, Domo.
zärtlich, Delicatus.
zäumen, Einhalt thun, Coërceo, freno.
Zahl, Numerus.
zahlen, Pendo.
zahlen, Solvo. baar ◦ ◦
zahlreich, Numeroſus.
zahm, heimiſch, Cicur.
Zahn, Dens.
Zank, Jurgium.
zanken, hadern, Altercor, contendo, litigo.
zart, Tener.
Zauberer, Magus
Zauberer, Veneficus.
Zaum, Frenum.
zäumen, enthalten, Cohibeo, refreno.
Zaun, Sepimentum, ſeptum.
zehlen, Numero.

Zer-

Zeichen, Signum. ** einer Art.
zeigen, Monstro, ostendo.
Zeit, Tempus. ungelegene ** 1. üble ** 2. glückselige ** 3. gar zu kurze ** 4. nicht ** haben, 5. sich in die ** schicken, 6. mit der **, d. wann ** seyn wird, 10.
zeitig, reiff, Maturus.
Zeitigung, Maturitas.
Zeitung, Novus. gute ** 1. üble ** 2. ungewisse ** 3. unglaubliche ** 4.
zeitig werden, Matureſco.
zeitlich, Mature, tempestive.
Zelt, Hütte, Tabernaculum.
zerbrechen, Infringo, concido.
zerbrochen, Fractus.
zerknirscht, Contritus.
zerlassen, Liquefacio.
zernagen, Corrodo.
zernichten, Redigo.
zerreiben, Contero.
zerreissen, Lacero, discerpo.
zerrinnen, Diffluo.
zerschneiden, Discindo.
zerspringen, Dissilio.
zerstöhren, Convello, demolior, disturbo, everto.
zerstöhren, verderben, zerbrechen, Destruo. die Stadt ** 1. die Brücken ** 2. ganz Italien ** 3.
zerstreuen, Dispergo, dissipo.
zerstreuet, in Gedanken, Distractus.
Zerstreuung des Gemüths, Distractio.
zerstücken, zerreissen, Consciudo.
zertheilen, Dispertio, divido.
zertrennen, Dirimo, dirumpo, disrumpo.
zertreten, Obtero.
Zeuge, Testis.
Zeugniß, Testificatio.
Zeugniß, Bekräftigung, Testimonium.
ziehen, von einander, Distraho.
ziehen, Traho.
Ziel, Meta.
Ziel setzen, Definio.
Zierde, Glantz, Nitor, ornamentum.
zieren, Como, orno.
zieren, loben, Decoro, colo.
zierlich, Concinnus, decorus.
zierlich, Elegans, eleganter, festive.
Zierlichkeit, Concinnitas, elegantia.
Zins, Census, pensio.
zischen, Sibilo. das ** Sibilus.
zittern, fürchten, Paveo, trepido.
Zimmer, Gemach, Conclave.
Zoll, Fuhrlohn, Steuer, Portorium, vectigal.
zollbar, Vectigalis.
Zorn, Ira. ** wegen einer Schmach-Rede, 1. grosser ** 2. ** ausgiessen, 3. ** abnehmen, ablegen, 4.
zornig, Iratus.
zornig machen, Exaspero.
zornmüthig, Iracundus.
Zornmüthigkeit, Iracundia.
zottenhaft, Scurrilis.
zubringen, Dego.
Zucht, Honestas, disciplina. eine gute ** halten, 1. ** gehet allgemach zu Grund, die alte scharfe ** wiederum einführen, 3.
Zuchtmeister, Censor.
zu dem, darneben, Adhuc.
zueignen, Mancipo, attribuo, vindico.
Zufall, Fall, Casus. es ist ungefehr geschehen.
zufliegen, Advolo.
Zuflucht in der Noth, Perfugium, praesidium.
Zuflucht nehmen, Confugio.
zufrieden, Contentus.
zufrieden seyn, Acquiesco.
zuführen, Advcho.
Zugang, Aditus. ** zu Ehren, 1. ** stehet allen offen, 2. ** stehet allen offen, 3.
zugegen, Coram.
zugleich, mit einander, Simul.
zu geschweigen, Nedum.
zu geschweigen dieses, Praetermitto.
zugesellen, Consocio.
zugethan, geneigt, Affectus.
zu Grund gehen, Intereo.
zu Grund gehen, Perco. alle ** 1. es wird alles ** 2. alle menschliche Sachen ** 3. die Güther mögen immer ** 4.
zuhören, Auscultо.
züchtig, Modestus.
züchtigen, Castigo.
Zügen, letzte, Agonia.
Zügel, Habenæ.
zulassen, Admitto. wann es die Zeit ** 2.
zulassen, Concedo.
zulassen, vermilligen, Permitto. einem etwas **
zulauffen, Accurro.
Zunahme, Cognomen.
Zunft, Tribus.
Zunftmeister, Tribunus.
Zunge, Lingua.
zurichten, übel, Affligo.
Zuruff, Acclamatio.
zuruffen, Acclamo.
zurüsten, anstellen, Adorno, paro.
zurück, Retro.
zurück bringen, Reporto.
zurück denken, Recogito.
zurück führen, Reduco.
zurück kehren, Revertо. redeo. zu euch ** 1. nach Haus ** 2. zu sich kommen, 3. in vorige Gewohnheit ** 4.

Zurückkunft, Reditus.
zurück nehmen, Recipio. zu Gnaden ‥
zurück ruffen, Revoco.
zurück sehen, Respicio.
zurück stellen, Restituo.
zusagen, Addico.
zusammen binden, Colligo, as.
zusammen drucken, Comprimo.
Zusammenlauf, grosser, Concursus.
zusammen fügen, Applico, coagmento, jungo.
Zusammenfügung, Coagmentatio.
zusammen fügen, Conjuco.
zusammen fliessen, Confluo.
zusammen gemacht, Compositus.
zusammen gewachsen, Concretus.
zusammen giessen, Confundo.
zusammen kommen, Coeo, convenio.
Zusammenkunft, Conventus.
zusammen leimen, Conglutino.
zusammen rechnen, Computo.
zusammen rotten, verbinden, Conspiro.
Zusammenrottung, Conspiratio.
zusammen ruffen, Convoco.
Zusammenruffung, Convocatio.
zusammen scharren, Corrado.
zusammen schreyen, Conclamo.
zusammen schwören, Conjuro.
Zusammenschwörung, Conjuratio.
zusammen setzen, Compono, dispono.
zusammen setzen, fügen, Conjungo.
Zusammensetzung, Compositio.
zusammen tragen, Congero, confero.
zusammen treten, Congredior. mit dem Feinde handgemein werden.
Zusammentritt, Congressio, congressus.
Zusammenziehung, Contractio.
zusammen wälzen, Agglomero.
zusammen zwingen, Coarcto.
Zusatz, Accessio.
zuschreiben, beymessen, Adscribo. einem den Sieg ‥ 1. das Lob ‥ 2. die Schuld ‥ 3.
zusehen, schauen, Specto.
Zuseher, Spectator.
zu spitzen, Fastigio.
zusprechen, den Handel gerichtlich, Adjudico, addico.
Zutritt, Accessus.
Zuversicht, Fidentia.
zuvor, Antea.
zuwachsen, Accresco.
zuwider, Contrarius.
zuwider seyn, Adversor.
zwar, Equidem.
zweifelhaftig, Anceps, dubius, ambiguus.
Zweifel, Ambiguitas, dubium.
zweifeln, Ambigo, dubito.
Zweck, Ziel, Absehen, Scopus.
zwingen, Cogo. ich habe es gezwungen gethan.
zwischen setzen, Interpono.

FINIS.

Bayerische Staatsbibliothek München

a 71
Consfab
5 R

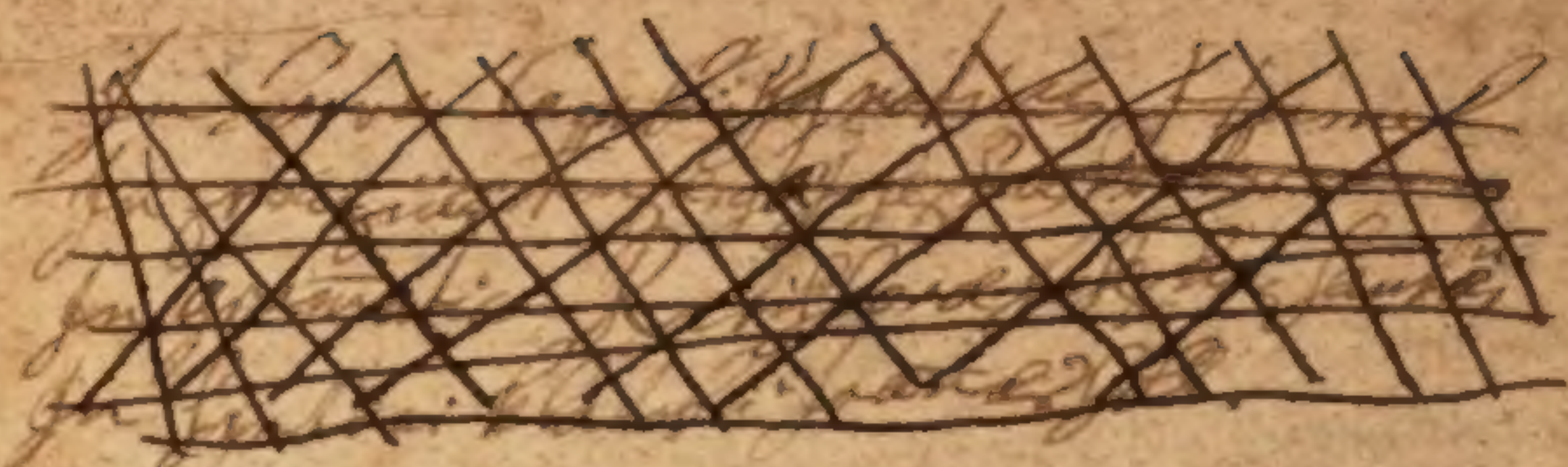

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Wagner, Franz,

Universae Phraseologiae Latinae Corpus

Ratisbonae [u.a.] 1766
L.lat. 1015 y
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10586802-4
VD18 15229173-001